
مفاتیح الجنان

www.Ghaemiyeh.com
www.Ghaemiyeh.org
www.Ghaemiyeh.net
www.Ghaemiyeh.ir

کلیات مفاتیح‌الجنان در پایان باقیات‌الصالحات

مشخصات کتاب

سرشناسه : قمی، عباس،۱۲۵۴ - ۱۳۱۹.
عنوان قراردادی : مفاتیح‌الجنان. فارسی - عربی
عنوان و نام پدیدآور : کلیات مفاتیح‌الجنان در پایان باقیات‌الصالحات/ تالیف عباس قمی.
مشخصات نشر : تهران: مشعر، ۱۳۸۶.
مشخصات ظاهری : ۱۰۶۴ ص
شابک : ۵۰۰۰۰ ریال :9789645400666
یادداشت : عنوان دیگر: مفاتیح‌الجنان.
عنوان دیگر : مفاتیح الجنان
موضوع : قرآن -- برگزیده‌ها -- ترجمه‌ها.
موضوع : دعاها.
موضوع : زیارتنامه‌ها.
رده بندی کنگره : BP۲۶۷/۸/ق۹م ۴۱ ۷۰ ۱۳۸۶ژ
رده بندی دیویی : ۲۹۷/۷۷۲
شماره کتابشناسی ملی : ۱۱۳۹۹۰۳
ص:1

اشاره

یکی از مزایای مکتب اهل‌بیت علیهم السلام که در همه زمینه‌ها برای انسان‌های تشنه معرفت حیات‌بخش است؛ دعاهائی است که از زبان خاندان وحی و امامان معصوم علیهم السلام به یادگار مانده است، و این دعاها مجموعه‌ای از ذخائر و معارف الهی است، که هرگز از افراد عادی جامعه ساخته نیست، نمونه آن دعاهای کمیل و صباح و ابو حمزه و عرفه و دعاهای صحیفه سجّادیه می‌باشد، که با این مضامین عمیق و ساختار زیبا در هیچ جا جز در مکتب اهل‌بیت علیهم السلام یافت نمی‌شود.

این دعاها که منبع الهام‌بخش معارف غنی اسلام است راه و رسم خودسازی و سیر و سلوک الی اللّه را به انسان می‌آموزد، و چون روی سخن دعاکننده با خداست چنان لذّت می‌برد که از اعماق جان صدا می‌زند: أین الملوک من هذه اللذّة؟

شکّی نیست که خداوند به بندگان خود بسیار نزدیک است همچنانکه می‌فرماید: وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ (ق/ 16)؛ ما از رگ کردن انسان به او نزدیک‌تریم. ولی انسان در اثر غفلت و بی‌توجهی از خدا فاصله گرفته و خود را از او دور می‌پندارد که گویا بین خود و خالق متعال سال‌ها بُعد مسافت دارد، در این میان دعاست که نقش مؤثّری در قرب بنده به پروردگار دارد، و حجاب بین او و خدا را از بین می‌برد، و این گونه انسان کارش به جائی می‌رسد که وقتی خدا را به «یا اللّه» صدا می‌زند جواب «لبّیک عبدی» (قرب الإسناد حمیری: ص 2، ح 2) را می‌شنود.

و لذا خداوند متعال می‌فرماید: وَإِذا سَأَلَكَ عِبادِی عَنِّی فَإِنِّی قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ

الدّاعِ إِذا دَعانِ فَلْیَسْتَجِیبُوا لِی وَلْیُؤْمِنُوا بِی لَعَلَّهُمْ یَرْشُدُونَ (بقره/ 186)؛ زمانی که بندگان من سؤال مرا از تو کردند، بدرستیکه من به آنان نزدیک می‌باشم، هر زمان که مرا بخوانند دعوت آنان را اجابت می‌کنم، پس بندگان من هم دعوت مرا اجابت کنند و به من ایمان بیاورند تا به رشد و کمال برسند.

پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و آله فرمود: «الدعاء مخّ العبادة» (بحار الانوار 93/ 302 ح 39)؛ دعا مغز عبادت است.

امام صادق علیه السلام فرمود: «الدعاء أنفذ من السنان الحدید» (کافی 2/ 469 ح 7)؛ دعا تیزتر از نوک نیزه آهنی است.

امام سجاد علیه السلام فرمود: «الدعاء یدفع البلاء النازل وما لم ینزل» (کافی 2/ 469 ح 5)؛ دعا دفع می‌کند بلائی که نازل شده و بلائی که نازل نشده است.

خلاصه کلام اینکه دعا عامل مؤثّری در تربیت روح و سیر الی اللَّه است.

دعا در دل انسان مأیوس نور امید می‌تاباند.

دعا در مشکلات و شدائد به انسان نیرو می‌دهد، و او را در مقابل شدائد مقاوم می‌کند.

دعا نشاط و شادابی روح و دل را تضمین می‌کند، و انسان را از افسردگی رهائی می‌بخشد.

کتاب شریف مفاتیح الجنان تالیف عالم عامل مرحوم حجّة الاسلام والمسلمین محدّث خبیر حاج شیخ عباس قمی رحمة اللَّه علیه از جمله کتاب‌های معتبر و مورد اطمینان عامّه علما و متدینین می‌باشد که جایگاه بسیار مهمّی در میان پیروان مکتب اهل‌بیت علیهم السلام دارد، لذا اینجانب تصمیم گرفتم که مصادر آن که بحمد اللَّه همه از کتب معتبره سلف صالح دوستان اهل‌بیت می‌باشد جمع‌آوری نمایم و این خلأ را پر نموده که اگر کسی خواست به مصدر دعا یا زیارت مراجعه کند به آسانی به آن دست یابد.

لذا اینجانب هم پس از مراجعه به مصدر و مقابله با آن اگر احیاناً اختلافی بود در پاورقی ذکر نمودم، و در پایان هر دعا و زیارت مصدر آن ثبت نمودم.

مصادر و منابع کتاب مفاتیح الجنان عبارتند از:

اخبار الدول وآثار الاوَل

اصول الستة عشر

اقبال الأعمال سیّد ابن طاووس

الأمان من أخطار الأسفار والأزمان سیّد ابن طاووس

امالی شیخ صدوق
امالی شیخ مفید
انوار البهيّة شیخ عباس قمی
بحار الأنوار مجلسی
بلد الأمين شیخ کفعمی
ترتيب القاموس
تعبير الرؤيا شیخ کلینی
تهذيب الأحكام شیخ طوسی
ثواب الأعمال شیخ صدوق
جامع الأخبار سبزواری
جمال الاسبوع سیّد ابن طاووس
جواهر الكلام شیخ حسن نجفی
جواهر المنثوره
حلية المتّقين مجلسی
خصال شیخ صدوق
خلاصة الأذكار فیض کاشانی
دار السلام شیخ نوری طبرسی
الدروع الواقيه سیّد ابن طاووس
دعوات راوندی
ذکری شیخ شهید
رساله سعديه علّامه حلّی
رسالة أربعة أيّام میرداماد
شجرة الأولياء سید احمد اردکانی یزدی
شفاء الصدور
صحيفه كامله سجّاديّه
صحيفه علويّه
طبّ الأئمّه ابنی بسطام
العدد القويّه علی بن یوسف حلّی
عدّة الداعی ابن فهد حلّی
علل الشرائع شیخ صدوق
عمدة الزائر سید حیدر کاظمی
عوالی اللئالی ابن ابی جمهور احسائی
عيون أخبار الرضا شیخ صدوق
غريّة و أشراف شیخ مفید
فتح الأبواب سیّد ابن طاووس

فصول المختاره شيخ مفيد
فضائل الأشهر الثلاثه شيخ صدوق
فلاح السائل سيّد ابن طاووس
قرب الإسناد حميرى
كافى شيخ كلينى
كامل الزيارات ابن قولويه قمى
كتاب العروس قمى رازى
كفاية الطالب گنجى شافعى
كنز الدقائق قمى مشهدى
مجمع الآداب ابن فوطى
مجمع البيان شيخ طبرسى
المجتنى من الدعاء المجتبى ابن طاووس
محاسن برقى
مزار شهيد اوّل

ص: 14

المعجم الوسيط فی اللغه

مزار کبیر شیخ ابن المشهدی

مستدرک وسائل الشیعه شیخ نوری

مصباح الزائر سیّد ابن طاووس

مصباح المتهجّد شیخ طوسی

مصباح شیخ کفعمی

معانی الأخبار شیخ صدوق

مفتاح الفلاح شیخ بهائی

مکارم الأخلاق شیخ طبرسی

من لا یحضره الفقیه شیخ صدوق

مهج الدعوات سیّد ابن طاووس

نثر اللئالی سیّد بن فضل اللّٰه راوندی

وسائل الشیعه شیخ حرّ عاملی

ص: 15

مقدّمه مؤلّف

مقدّمه مؤلف

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی جَعَلَ الْحَمْدَ مِفْتاحاً لِذِکْرِهِ، وَخَلَقَ الْأَشْیاءَ ناطِقَةً بِحَمْدِهِ وَشُکْرِهِ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلامُ عَلَى نَبِیِّهِ مُحَمَّدٍ الْمُشْتَقِّ اسْمُهُ مِنِ اسْمِهِ الْمَحْمُودِ، وَعَلى آلِهِ الطَّاهِرِینَ أُولِی الْمَکارِمِ وَالجُودِ.
و بعد چنین گوید این فقیر بی‌بضاعت و متمسّک به احادیث اهل بیت رسالت علیهم السلام عبّاس ابن محمّد رضا القمّی ختم اللّه لهما بالحُسنی و السّعادة که بعضی از اخوان مؤمنین از این داعی درخواست نمودند که کتاب مفتاح الجنان را که متداول شده بین مردم مطالعه نمایم، و آنچه از ادعیه آن کتاب که سَنَد دارد ذکر نمایم، و آنچه را که سَنَدش به نظرم نرسیده ذکر ننمایم، و اضافه کنم بر آن بعض ادعیه و زیارات معتبره که در آن کتاب ذکر نشده، پس احقر خواهش ایشان را اجابت نموده، و این کتاب را به همان ترتیب جمع آورده، و نامیدم آن را به مفاتیح الجنان، و مرتّب گردانیدم آن را بر سه باب:
باب اوّل: در تعقیب نمازها، و دعاهای ایّام هفته، و اعمال شب و روز جمعه، و بعض ادعیه مشهوره، و مناجات خمس عشرة، و غیرها.
باب دوّم: در اعمال ماههای سال، و فضیلت و اعمال روز نوروز، و اعمال ماههای رومی.
باب سیّم: در زیارات و آنچه مناسب آن باب است، امید که اخوان مؤمنین بر وفق آن عمل نمایند، و این گنهکار رو سیاه را از دعا و زیارات و طلب مغفرت فراموش نفرمایند.

ص: 17

در تعقیبات مشترکه

باب اوّل

اشاره

در تعقیب نمازها و دعاهای ایّام هفته
و اعمال شب و روز جمعه و بعض ادعیه مشهوره
و مناجات خمس عشرة و غیرها، و در آن چند فصل است:

در تعقیبات مشترکه منقول از مصباح شیخ طوسی قدس سره و غیره
پس هرگاه سلام نماز دادی سه مرتبه اللَّهُ أَکْبَرُ بگو و بلند کن در هریک دستها را تا محاذی گوشها، پس بگو:
لَا إِلهَ إِلَّا اللَّهُ إِلهاً وَاحِداً وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ، لَاإِلهَ إِلّا اللَّهُ وَ (1) 1 لَا نَعْبُدُ إِلّا إِيَّاهُ، مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ، لَاإِلهَ إِلّا اللَّهُ رَبُّنَا وَرَبُّ آبائِنَا الْأَوَّلِينَ، لَاإِلهَ إِلّا اللَّهُ وَحْدَهُ وَحْدَهُ وَحْدَهُ (2) 2، أَ نْجَزَ وَعْدَهُ، وَنَصَرَ عَبْدَهُ، وَأَعَزَّ جُنْدَهُ، وَهَزَمَ الْأَحْزَابَ وَحْدَهُ، فَلَهُ الْمُلْكُ، وَلَهُ الْحَمْدُ، يُحْيِى وَيُمِيتُ، وَيُمِيتُ وَيُحْيِى، وَهُوَ حَىٌّ لَايَمُوتُ، بِيَدِهِ الْخَيْرُ (3) 3 وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَىْ ءٍ قَدِيرٌ.
پس بگو: أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ الَّذى لَاإِلهَ إِلّا هُوَ الْحَىُّ الْقَيُّوْمُ وَأَ تُوْبُ إِلَيْهِ.
پس بگو: اللَّهُمَّ اهْدِنِى مِنْ عِنْدِكَ، وَأَفِضْ عَلَىَّ مِنْ فَضْلِكَ، وَانْشُرْ عَلَىَّ مِنْ رَحْمَتِكَ، وَأَ نْزِلْ عَلَىَّ مِنْ بَرَكاتِكَ، سُبْحانَكَ لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ اغْفِرْ لِى ذُنُوبِى كُلَّها جَمِيعاً، فَإِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ كُلَّها جَمِيعاً إِلّا أَ نْتَ، اللَّهُمَّ إِنِّى أَسْأَ لُكَ مِنْ كُلِّ خَيْرٍ

1- و: خ.
2- وحده: خ.
3- از «يحيى ويميت» تا «بيده الخير»: نسخه.

أَحَاطَ بِهِ عِلْمُکَ، وَأَعُوذُ بِکَ مِنْ کُلِّ شَرٍّ أَحَاطَ بِهِ عِلْمُکَ، اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ عَافِیَتَکَ فِی أُمُورِی کُلِّها، وَأَعُوذُ بِکَ مِنْ خِزْیِ الدُّنْیَا وَعَذَابِ الْآخِرَةِ، وَأَعُوذُ بِوَجْهِکَ الکَرِیمِ، وَعِزَّتِکَ الَّتِی لَاتُرامُ، وَقُدْرَتِکَ الَّتِی لَایَمْتَنِعُ مِنْهَا شَیْ ءٌ، مِنْ شَرِّ الدُّنْیا وَالْآخِرَةِ، وَمِنْ (1) 4 شَرِّ الْأَوْجاعِ کُلِّهَا، وَمِنْ شَرِّ کُلِّ دابَّةٍ أَ نْتَ آخِذٌ بِنَاصِیَتِها، إِنَّ رَبِّی عَلی صِراطٍ مُسْتَقِیم، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلّا بِاللَّهِ الْعَلِیِّ الْعَظِیمِ، تَوَکَّلْتُ عَلَی الْحَیِّ الَّذِی لَایَمُوتُ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی لَمْ یَتَّخِذْ وَلَداً، وَلَمْ یَکُنْ لَهُ شَرِیکٌ فِی الْمُلْکِ، وَلَمْ یَکُنْ لَهُ وَلِیٌّ مِنَ الذُّلِّ، وَکَبِّرْهُ تَکْبِیراً (2) .5

پس تسبیح می‌کنی تسبیح حضرت زهرا علیها السلام و می‌گویی پیش از آنکه از موضع خود حرکت کنی ده مرتبه:

أَشْهَدُ أَنْ لَاإِلهَ إِلّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَاشَرِیکَ لَهُ إِلهاً وَاحِداً أَحَداً فَرْداً صَمَداً، لَمْ یَتَّخِذْ صاحِبَةً وَلا وَلَداً (3) .6

مؤلّف گوید: که فضیلت این تهلیل بسیار وارد شده خصوصاً در تعقیب نماز صبح و شام و هنگام طلوع و غروب آفتاب، پس می‌گویی:

سُبْحانَ اللَّهِ کُلَّما سَبَّحَ اللَّهَ شَیْ ءٌ، وَکَمَا یُحِبُّ اللَّهُ أَنْ یُسَبَّحَ، وَکَمَا هُوَ أَهْلُهُ، وَکَمَا یَنْبَغِی لِکَرَمِ وَجْهِهِ وَعِزِّ جَلالِهِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ کُلَّما حَمِدَ اللَّهَ شَیْ ءٌ، وَکَمَا یُحِبُّ اللَّهُ أَنْ یُحْمَدَ، وَکَمَا هُوَ أَهْلُهُ، وَ کَمَا یَنْبَغِی لِکَرَمِ وَجْهِهِ وَعِزِّ جَلَالِهِ، وَلَا إِلهَ إِلّا اللَّهُ کُلَّما هَلَّلَ اللَّهَ شَیْ ءٌ، وَکَمَا یُحِبُّ اللَّهُ أَنْ یُهَلَّلَ، وَکَمَا هُوَ أَهْلُهُ، وَکَمَا یَنْبَغِی لِکَرَمِ وَجْهِهِ وَعِزِّ جَلَالِهِ، وَاللَّهُ أَکْبَرُ کُلَّما کَبَّرَ اللَّهَ شَیْ ءٌ، وَکَمَا یُحِبُّ اللَّهُ أَنْ یُکَبَّرَ، وَکَمَا هُوَ أَهْلُهُ، وَکَمَا یَنْبَغِی لِکَرَمِ وَجْهِهِ وَعِزِّ جَلالِهِ، سُبْحانَ اللَّهِ،

1- من: خ.

2- مصباح المتهجّد شیخ طوسی: 50.

3- مصباح المتهجّد: 59.

وَالْحَمْدُ لِلَّهِ، وَلَا إِلهَ إِلّا اللَّهُ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ عَلَى كُلِّ نِعمَةٍ أَ نْعَمَ بِهَا عَلَىَّ وَعَلَى كُلِّ أَحَدٍ مِنْ خَلْقِهِ مِمَّنْ كَانَ أَوْ يَكُونُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ. اللَّهُمَّ إِنِّى أَسْأَ لُکَ أَنْ تُصَلِّىَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَأَسْأَ لُکَ مِنْ خَيْرِ مَا أَرْجُو وَخَيْرِ مَا لَاأَرْجُو، وَأَعُوذُ بِکَ مِنْ شَرِّ مَا أَحْذَرُ وَمِنْ شَرِّ (1) 7 مَا لَاأَحْذَرُ (2) 8.

پس می‌خوانی سُوره حمد و آية الكرسى و شَهِدَ اللَّهُ و آيه قُلِ اللَّهُمَّ مالِکَ الْمُلْکِ و آيه سُخْرَه، و آن سه آيه است از سوره اعراف كه اوّل آن إِنَّ رَبَّكُمُ اللَّهُ است و آخر آن مِنَ الْمُحْسِنِينَ (3) 9.

پس می‌گويى سه مرتبه: سُبْحَانَ رَبِّکَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعالَمِينَ.

پس می‌گويى سه مرتبه: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَاجْعَلْ لِى مِنْ أَمْرِىَ فَرَجاً وَمَخْرَجاً، وَارْزُقْنِى مِنْ حَيْثُ أَحْتَسِبُ وَمِنْ حَيْثُ لَاأَحْتَسِبُ (4) 10.

واين دعايى است كه جبرئيل تعليم حضرت يوسف عليه السلام كرد هنگامى كه در زندان بود (5) 11.

پس بگير ريش خود را به دست راست و كف دست چپ را بگشا به جانب آسمان و بگو هفت مرتبه: يَا رَبَّ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَعَجِّلْ فَرَجَ آلِ مُحَمَّدٍ (6) 12. وبگو نيز به همان حال سه مرتبه: يَا ذَا الْجَلالِ وَالْإِكْرامِ، صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَارْحَمْنِى وَأَجِرْ نِى مِنَ النَّارِ (7) 13.

پس می‌خوانى دوازده مرتبه قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ. و می‌گويى: اللَّهُمَّ إِنِّى أَسْأَ لُکَ بِاسْمِکَ الْمَكْنُونِ الْمَخْزُونِ، الطَّاهِرِ الطُّهْرِ الْمُبَارَکِ، وَأَسْأَ لُکَ بِاسْمِکَ الْعَظِيمِ

1- مِنْ شَرِّ: خ.
2- مصباح المتهجّد: 52.
3- اين آيات در باقيات الصالحات ص 835 و 935 نوشته شده.
4- مصباح المتهجّد: 52.
5- من لا يحضره الفقيه 1/ 324، ح 950، باب تعقيب نماز.
6- مصباح المتهجّد: 52.
7- مصباح المتهجّد: 54.

وَسُلْطَانِکَ الْقَدِیمِ، یَا وَاهِبَ الْعَطَایَا، وَیَا مُطْلِقَ الْأُسَارَی، وَیَا فَکَّاکَ الرِّقابِ مِنَ النَّارِ، أَسْأَ لُکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَنْ تُعْتِقَ رَقَبَتِی مِنَ النَّارِ وَأَنْ تُخْرِجَنِی مِنَ الدُّنْیَا سَالِماً، وَتُدْخِلَنِی (1) 14 الْجَنَّةَ آمِناً، وَأَنْ تَجْعَلَ دُعَائِی أَوَّلَهُ فَلَاحاً، وَأَوْسَطَهُ نَجاحَاً (2) 15، وَآخِرَهُ صَلَاحاً، إِنَّکَ أَ نْتَ عَلَّامُ الْغُیُوبِ (3) 16.

ودر صحیفه علویّه است در تعقیب هر فریضه: یَا مَنْ لَایَشْغَلُهُ سَمْعٌ عَنْ سَمْعٍ، وَیَا مَنْ لَایُغَلِّطُهُ السَّائِلُونَ، وَیَا مَنْ لَایُبْرِمُهُ إِلْحَاحُ الْمُلِحِّینَ، أَذِقْنِی بَرْدَ عَفْوِکَ، وَحَلَاوَةَ رَحْمَتِکَ وَمَغْفِرَتِکَ.

ونیز می‌گویی: إِلهِی هذِهِ صَلاتِی صَلَّیْتُها لَالِحاجَةٍ مِنْکَ إِلَیْهَا، وَلَا رَغْبَةٍ مِنْکَ فِیهَا، إِلّا تَعْظِیماً وَطَاعَةً وَ إِجَابَةً لَکَ إِلَی مَا أَمَرْتَنِی بِهِ، إِلهِی إِنْ کَانَ فِیها خَلَلٌ أَوْ نَقْصٌ مِنْ رُکُوعِها أَوْ سُجُودِها فَلَا تُؤاخِذْنِی، وَتَفَضَّلْ عَلَیَّ بِالْقَبُولِ وَالْغُفْرانِ (4) 17.

و نیز می‌خوانی عقب هر نماز این دعا را که پیغمبر صلی الله علیه و آله تعلیم امیر المؤمنین علیه السلام نموده برای حافظه: سُبْحَانَ مَنْ لَایَعْتَدِی عَلی أَهْلِ مَمْلَکَتِهِ، سُبْحانَ مَنْ لَایَأْخُذُ أَهْلَ الْأَرْضِ بِأَ لْوانِ الْعَذَابِ، سُبْحانَ الرَّؤُوفِ الرَّحِیمِ. اللَّهُمَّ اجْعَلْ لِی فِی قَلْبِی نُوراً وَبَصَرَاً وَفَهْماً وَعِلْماً، إِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ (5) 18.

و در مصباح کفعمی است که سه مرتبه بگو بعداز نمازها: أُعِیذُ نَفْسِی وَدِینِی وَأَهْلِی وَمَالِی وَوَلَدِی وَ إِخْوانِی فِی دِینِی، وَمَا رَزَقَنِی رَبِّی، وَخَواتِیمَ عَمَلِی، وَمَنْ

1- وأن تدخلنی: خ.

2- نجاحاً: برآمدن حاجت.

3- مصباح المتهجّد: 57.

4- صحیفه علویّه: 366، دعاء تعقیب نماز.

5- صحیفه علویّه: 366.

يَغْنِينِى أَمْرُهُ، بِاللَّهِ الْوَاحِدِ (1) 19 الْأَحَدِ الصَّمَدِ الَّذِى لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُواً أَحَدٌ، وَبِرَبِّ الْفَلَقِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ، وَمِنْ شرِّ غَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ، وَمِنْ شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فى الْعُقَدِ، وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ، وَبِرَبِّ النَّاسِ، مَلِكِ النَّاسِ، إِلهِ النَّاسِ، مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ الخَنَّاسِ الَّذِى يُوَسْوِسُ فِى صُدُورِ النَّاسِ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ (2) 20.

و از خطّ شيخ شهيد منقول است كه حضرت رسول صلى الله عليه و آله فرموده: هر كه خواهد كه خدا او را در قيامت بر اعمال بد او مطّلع نگرداند و ديوان گناهان او نگشايد بايد كه بعد از هر نماز اين دعا بخواند:

اللَّهُمَّ إِنَّ مَغْفِرَتَكَ أَرْجَى مِنْ عَمَلِى، وَ إِنَّ رَحْمَتَكَ أَوْسَعُ مِنْ ذَنْبِى، اللَّهُمَّ إِنْ كَانَ ذَ نْبِى عِنْدَكَ عَظِيماً، فعَفْوُكَ أَعْظَمُ مِنْ ذَنْبِى، اللَّهُمَّ إِنْ لَمْ أَكُنْ أَهْلًا أَنْ أَبْلُغَ رَحْمَتَكَ، فَرَحْمَتُكَ أَهْلٌ أَنْ تَبْلُغَنِى وَتَسَعَنِى (3) 21، لِأَ نَّهَا وَسِعَتْ كُلَّ شَىْءٍ بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ (4) 22.

و از ابن بابويه رحمة اللّه عليه منقول است كه فرموده: چون از تسبيح حضرت فاطمه صلوات اللّه عليها فارغ شوى بگو:

اللَّهُمَّ أَ نْتَ السَّلَامُ، وَمِنْكَ السَّلَامُ، وَلَكَ السَّلَامُ، وَ إِلَيْكَ يَعُودُ السَّلَامُ، سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ، وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. السَّلَامُ عَلَيْكَ أَ يُّهَا النَّبِىُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكاتُهُ، السَّلامُ عَلَى الْأَئِمَّةِ الْهَادِينَ الْمَهْدِيِّينَ، السَّلَامُ عَلى جَمِيعِ أَنْبِياءِ اللَّهِ وَرُسُلِهِ وَمَلَائِكَتِهِ، السَّلامُ عَلَيْنا وَعَلَى عِبادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ، السَّلَامُ عَلَى عَلِىٍّ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ، السَّلامُ

1- الْواحِدِ: خ.

2- مصباح المتهجّد: 56 و مصباح كفعمى: 22، فصل 5.

3- وَتَسَعَنِى: خ.

4- بحار الأنوار 86/ 37، ح 44 از جنّة الأمان و اختيار ابن الباقى و بلد الأمين.

عَلَی الْحَسَنِ وَالْحُسَیْنِ سَیِّدَیْ شَبَابِ أَهْلِ الْجَنَّةِ أَجْمَعِینَ، السَّلَامُ عَلَی عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ زَیْنِ الْعَابِدِینَ، السَّلامُ عَلی مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ باقِرِ عِلْمِ النَّبِیِّینَ، السَّلامُ عَلَی جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ الصَّادِقِ، السَّلامُ عَلَی مُوسَی بْنِ جَعْفَرٍ الْکَاظِمِ، السَّلامُ عَلی عَلِیِّ بْنِ مُوسَی الرِّضَا، السَّلامُ عَلی مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ الْجَوادِ، السَّلامُ عَلی عَلِیِّ بْنِ مُحَمَّدٍ الْهادِی، السَّلامُ عَلَی الْحَسَنِ بْنِ عَلِیٍّ الزَّکِیِّ الْعَسْکَرِیِّ، السَّلامُ عَلَی الْحُجَّةِ بْنِ الْحَسَنِ الْقائِمِ الْمَهْدِیِّ، صَلَواتُ اللَّهِ عَلَیْهِمْ أَجْمَعِینَ [1] 23. پس هر حاجت که داری از خدا بطلب [2] 24.

شیخ کفعمی فرموده بعد از نمازها می‌گویی: رَضِیتُ بِاللَّهِ رَبّاً، وَبِالْإِسْلامِ دِیناً، وَبِمُحَمَّدٍ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ نَبِیّاً، وَبِعَلِیٍّ إِمَاماً، وَبِالْحَسَنِ وَالْحُسَیْنِ وَعَلِیٍّ وَمُحَمَّدٍ وَجَعْفَرٍ وَمُوسی وَعَلِیٍّ وَمُحَمَّدٍ وَعَلِیٍّ وَالْحَسَنِ وَالْخَلَفِ الصَّالِحِ عَلَیْهِمُ السَّلامُ أَئِمَّةً وَسَادَةً وَقادَةً، بِهِمْ أَتَوَلَّی، وَمِنْ أَعْدائِهِمْ أَتَبَرَّأُ [3] 25.

پس بگو سه مرتبه: اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ الْعَفْوَ وَالْعافِیَةَ وَالْمُعافاةَ فِی الدُّنْیا وَالْآخِرَةِ [4] 26.

1- صَلَواتُ اللَّهِ علیهم أجمعین: نسخه.

2- من لا یحضره الفقیه 1/ 322.

3- بلد الأمین کفعمی: 13.

4- مصباح کفعمی: 25.

ص: 23

در تعقیب نماز ظهر

در تعقیبات مختصّه:
بگو در تعقیب نماز ظهر کما فی المُتهجّد
لَا إِلهَ إِلّا اللَّهُ الْعَظِيمُ الْحَلِيمُ، لَاإِلهَ إِلّا اللَّهُ رَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمُ، الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعالَمِينَ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مُوجِبَاتِ رَحْمَتِکَ، وَعَزائِمَ مَغْفِرَتِکَ، وَالْغَنِيمَةَ مِنْ كُلِّ بِرٍّ، وَالسَّلامَةَ مِنْ كُلِّ إِثْمٍ. اللَّهُمَّ لَاتَدَعْ لِی ذَنْباً إِلّا غَفَرْتَهُ، وَلَا هَمّاً إِلّا فَرَّجْتَهُ، وَلَا سُقْماً إِلّا شَفَيْتَهُ، وَلاَ عَيْباً إِلّا سَتَرْتَهُ، وَلَا رِزْقاً إِلّا بَسَطْتَهُ، وَلَا خَوْفاً إِلّا آمَنْتَهُ، وَلَا سُوءً إِلّا صَرَفْتَهُ، وَلَا حاجَةً هِیَ لَکَ رِضاً وَلِیَ فِيها صَلاحٌ إِلّا قَضَيْتَها يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ، آمِينَ رَبَّ الْعالَمِينَ. و می‌گویی ده مرتبه:
بِاللَّهِ اعْتَصَمْتُ، وَبِاللَّهِ أَثِقُ، وَعَلَی اللَّهِ أَتَوَكَّلُ.
پس می‌گویی: اللَّهُمَّ إِنْ عَظُمَتْ ذُنُوبِی فَأَنْتَ أَعْظَمُ، وَإِنْ كَبُرَ تَفْرِيطِی فَأَنْتَ أَكْبَرُ، وَإِنْ دامَ بُخْلِی فَأَنْتَ أَجْوَدُ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِی (1) 27 عَظِيمَ ذُنُوبِی بِعَظِيمِ عَفْوِکَ، وَكَثِيرَ (2) 28 تَفْرِيطِی بِظَاهِرِ كَرَمِکَ، وَاقْمَعْ بُخْلِی بِفَضْلِ جُودِکَ، اللَّهُمَّ مَا بِنَا مِنْ نِعْمَةٍ فَمِنْکَ لَاإِلهَ إِلّا أَنْتَ، أَسْتَغْفِرُکَ وَأَتُوبُ إِلَيْکَ (3) 29.
در تعقیب نماز عصر
تعقیب نماز عصر منقول از مُتهجّد
أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ الَّذِی لَاإِلهَ إِلّا هُوَ الْحَیُّ الْقَيُّومُ الرَّحْمنُ الرَّحِيمُ، ذُو (4) 30 الْجَلالِ وَالْإِكْرامِ، وَأَسْأَلُهُ أَنْ يَتُوبَ عَلَیَّ تَوْبَةَ عَبْدٍ ذَلِيلٍ خاضِعٍ فَقِيرٍ، بَائِسٍ مِسْكِينٍ

1- لِی: خ.
2- وكثر: خ ل.
3- مصباح المتهجّد: 61- 63.
4- ذا: خ ل.

مُسْتَکِینٍ مُسْتَجِیرٍ، لَایَمْلِکُ لِنَفْسِهِ نَفْعاً وَلَا ضَرّاً وَلَا مَوْتاً وَلَا حَیَاةً وَلَا نُشُوراً.
پس می‌گویی: اَللَّهُمَّ إِنِّی أَعُوذُ بِکَ مِنْ نَفْسٍ لَاتَشْبَعُ، وَمِنْ قَلْبٍ لَایَخْشَعُ، وَمِنْ عِلْمٍ لَایَنْفَعُ، وَمِنْ صَلاةٍ لَاتُرْفَعُ، وَمِنْ دُعاءٍ لَایُسْمَعُ، اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ الْیُسْرَ بَعْدَ الْعُسْرِ، وَالْفَرَجَ بَعْدَ الْکَرْبِ، وَالرَّخاءَ بَعْدَ الشِّدَةِ، اللَّهُمَّ مَا بِنَا مِنْ نِعْمَةٍ فَمِنْکَ، لَاإِلهَ إِلّا أَنْتَ، أَسْتَغْفِرُکَ وَأَتُوبُ إِلَیْکَ (1) 31.
واز حضرت صادق علیه السلام منقول است که: هرکه استغفار کند بعد از نماز عصر هفتاد مرتبه، بیامرزد حق تعالی از او هفتصد گناه. و روایت شده از حضرت امام محمّد تقی علیه السلام که: هرکه بخواند إِنَّا أَنْزَلْناهُ فِی لَیْلَةِ الْقَدْرِ را بعد از عصر ده مرتبه، بگذرد برای او در روز قیامت مثل عملهای خلایق در این روز (2) 32.
و مستحبّ است خواندن دعای عشرات در هر صباح و مساء، و افضل اوقات آن بعد از عصر روز جمعه است (3) 33، و آن دعاء بعد از این مذکور خواهد شد (4) 34.
در تعقیب نماز مغرب
تعقیب نماز مغرب منقول از مصباح مُتهجّد
بعد از تسبیح زهراء علیها السلام می‌گویی: إِنَّ اللَّهَ وَمَلائِکَتَهُ یُصَلُّونَ عَلَی النَّبِیِّ، یَا أَیُّهَا الَّذِینَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَیْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِیماً، اللَّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ النَّبِیِّ، وَعَلی ذُرِّیَّتِهِ وَعَلی أَهْلِ بَیْتِهِ. پس می‌گویی هفت مرتبه: بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلّا بِاللَّهِ الْعَلِیِّ الْعَظِیمِ، و سه مرتبه: اَلْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی یَفْعَلُ مَا یَشَاءُ، وَلَا یَفْعَلُ مَا یَشَاءُ غَیْرُهُ.
پس می‌گویی: سُبْحانَکَ لَاإِلهَ إِلّا أَنْتَ اغْفِرْ لِی ذُنُوبِی کُلَّها جَمِیعاً، فَإِنَّهُ لَا یَغْفِرُ الذُّنُوبَ کُلَّها جَمِیعاً إِلّا أَنْتَ (5) 35.

1- مصباح المتهجّد: 75.
2- مصباح المتهجّد: 73.
3- مصباح المتهجّد: 84.
4- بعد از دعای کمیل خواهد آمد.
5- مصباح المتهجّد: 98.

پس نافله مغرب را بجا می‌آوری، وآن چهار رکعت است به دو سلام، و تکلّم مکن مابین آنها، وشیخ فرموده که: روایت شده که در رکعت اوّل سوره قُلْ يَا أَيُّهَا الكافِرُونَ بخوانند، و در رکعت دوّم قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ، و در دو رکعت دیگر هرچه خواسته باشند. وروایت شده که حضرت امام علی النّقی علیه السلام در رکعت سوّم سوره حمد و اوّل سوره حَدید می‌خواند تا وَهُوَ عليِمٌ بِذاتِ الصّدُورِ، و در رکعت چهارم حمد می‌خواند وآخر سوره حشر، یعنی از لَوْ أَ نْزَلْنا هَذَا القُرْآنَ تا آخر سوره.

ومستحبّ است که بخوانند در سجده آخر نوافل در هر شب وخصوصاً در شب جمعه هفت مرتبه:

اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِوَجْهِکَ الْکَرِيمِ، وَاسْمِکَ الْعَظِيمِ، وَمُلْکِکَ الْقَدِيمِ، أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَأَنْ تَغْفِرَ لِی ذَ نْبِیَ الْعَظِيمَ، إِنَّهُ لَايَغْفِرُ الْعَظِيمَ إِلّا الْعَظِيمُ (1) 36.

و چون از نافله فارغ شدی پس هرچه می‌خواهی تعقیب می‌خوانی، و می‌گویی ده مرتبه:

مَا شَاءَ اللَّهُ، لَاقُوَّةَ إِلّا بِاللَّهِ، أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ (2) 37. پس می‌گویی: اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مُوجِبَاتِ رَحْمَتِکَ، وَعَزائِمَ مَغْفِرَتِکَ، وَالنَّجاةَ مِنَ النَّارِ، وَ (3) 38 مِنْ کُلِّ بَلِيَّةٍ، وَالْفَوْزَ بِالْجَنَّةِ، وَالرِّضْوانِ فِی دارِ السَّلامِ، وَجِوَارِ نَبِيِّکَ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِ وَآلِهِ السَّلامُ، اللَّهُمَّ مَا بِنَا مِنْ نِعْمَةٍ فَمِنْکَ، لَاإِلهَ إِلّا أَنْتَ، أَسْتَغْفِرُکَ وَأَتُوبُ إِلَيْکَ (4) 39.

و می‌خوانی ما بین نماز مغرب و عشا نماز غُفیله را، و آن دو رکعت است، در رکعت اوّل بعد از حمد می‌خوانی:

1- مصباح المتهجّد: 98- 99.
2- مصباح المتهجّد: 102.
3- مِنَ النَّارِ، وَ: خ.
4- مصباح المتهجّد: 102.

وَذَا النُّونِ إِذْ ذَهَبَ مُغَاضِباً فَظَنَّ أَنْ لَنْ نَقْدِرَ عَلَيْهِ فَنادَی فِی الظُّلُماتِ أَنْ لَا إِلهَ إِلّا أَنْتَ سُبْحَانَکَ إِنِّی کُنْتُ مِنَ الظَّالِمِینَ، فَاسْتَجَبْنَا لَهُ وَنَجَّیْناهُ مِنَ الْغَمِّ وَکَذلِکَ نُنْجِی الْمُؤْمِنِینَ (1) 40. و در رکعت دوّم بعد از حمد می‌خوانی: وَعِنْدَهُ مَفَاتِحُ الْغَیْبِ لَایَعْلَمُهَا إِلّا هُوَ وَیَعْلَمُ مَا فِی الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَمَا تَسْقُطُ مِنْ وَرَقَةٍ إِلّا یَعْلَمُها وَلَا حَبَّةٍ فِی ظُلُماتِ الْأَرْضِ وَلَا رَطْبٍ وَلَا یَابِسٍ إِلّا فِی کِتَابٍ مُبِینٍ (2) 41. پس دستها را به قنوت برمی‌داری و می‌گویی:
اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِمَفَاتِحِ الْغَیْبِ الَّتِی لَایَعْلَمُها إِلّا أَنْتَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَأَنْ تَفْعَلَ بِی کَذَا وَکَذا، به جای این کلمه حاجت ذکر می‌کنی، پس می‌گویی: اللَّهُمَّ أَنْتَ وَلِیُّ نِعْمَتِی، وَالْقَادِرُ عَلَی طَلِبَتِی، تَعْلَمُ حَاجَتِی، فَأَسْأَلُکَ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ عَلَیْهِ وَعَلَیْهِمُ السَّلامُ لَمَّا قَضَیْتَها لِی. و حاجت خود را می‌طلبی، که روایت شده که: هر که این نماز را بجا آورد و حاجت خود را بخواهد حق تعالی به او عطا فرماید آنچه را که خواهد (3) 42.
تعقیب نماز عشا منقول از مُتهجّد
اللَّهُمَّ إِنَّهُ لَیْسَ لِی عِلْمٌ بِمَوْضِعِ رِزْقِی، وَإِنَّما أَطْلُبُهُ بِخَطَراتٍ تَخْطُرُ عَلَی قَلْبِی، فَأَجُولُ فِی طَلَبِهِ الْبُلْدانَ، فَأَنَا فِیما أَ نَا طالِبٌ کَالْحَیْرانِ، لَاأَدْرِی أَفِی سَهْلٍ هُوَ أَمْ فِی جَبَلٍ، أَمْ فِی أَرْضٍ أَمْ فِی سَماءٍ، أَمْ فِی بَرٍّ (4) 43 أَمْ فِی بَحْرٍ، وَعَلَی یَدَیْ مَنْ، وَمِنْ قِبَلِ مَنْ، وَقَدْ عَلِمْتُ أَنَّ عِلْمَهُ عِنْدَکَ، وَأَسْبابَهُ بِیَدِکَ، وَأَنْتَ الَّذِی تَقْسِمُهُ بِلُطْفِکَ، وَتُسَبِّبُهُ بِرَحْمَتِکَ، اللَّهُمَّ فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَاجْعَلْ یا رَبِّ رِزْقَکَ لِی وَاسِعاً، وَمَطْلَبَهُ سَهْلًا، وَمَأْخَذَهُ قَرِیباً، وَلَا تُعَنِّنِی بِطَلَبِ (5) 44

1- انبیاء: 21/ 87.
2- انعام: 6/ 59.
3- مصباح المتهجّد: 106- 107 از امام صادق علیه السلام.
4- أَمْ فِی بَرٍّ: خ.
5- یعنی مرنجان مرا.

مَا لَمْ تُقَدِّرْ لِی فِیهِ رِزْقاً، فَإِنَّکَ غَنِیٌّ عَنْ عَذَابِی (1) 45 وَأَ نَا فَقِیرٌ إِلَی رَحْمَتِکَ، فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَجُدْ عَلَی عَبْدِکَ بِفَضْلِکَ، إِنَّکَ ذُو فَضْلٍ عَظِیمٍ (2) 46.

مؤلّف گوید که: این دعاء از ادعیه طلب رزق است، و مستحبّ است نیز در تعقیب عشاء هفت مرتبه سوره إِنّٰا أَنْزَلْنٰاهُ بخواند (3) 47، و آنکه در نماز وُتَیْرَه و آن دو رکعت نافله نشسته است بعد از نماز عشاء صد آیه از قرآن بخوانند، و مستحبّ است عوض صد آیه سوره إِذا وَقَعَتِ الْواقِعَةُ در یک رکعت، و سوره قُلْ هُوَ اللّٰهُ أَحَدٌ در رکعت دیگر بخوانند (4) 48.

در تعقیب نماز عشا و صبح

تعقیب نماز صبح منقول از مصباح مُتهجّد

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَاهْدِنِی لِمَا اخْتُلِفَ فِیهِ مِنَ الْحَقِّ بِإِذْنِکَ، إِنَّکَ تَهْدِی مَنْ تَشَاءُ إِلی صِرَاطٍ مُسْتَقِیمٍ (5) 49. و می‌گویی ده مرتبه: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ الْأَوْصِیاءِ الرَّاضِینَ الْمَرْضِیِّینَ بِأَفْضَلِ صَلَواتِکَ، وَبارِکْ عَلَیْهِمْ بِأَفْضَلِ بَرَکَاتِکَ، وَالسَّلامُ عَلَیْهِمْ وَعَلی أَرْواحِهِمْ وَأَجْسَادِهِمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَکَاتُهُ (6) 50. واین صلوات در عصرهای جمعه نیز وارد شده با فضیلت بسیار (7) 51، وبگو نیز: اللَّهُمَّ أَحْیِنِی عَلی مَا أَحْیَیْتَ عَلَیْهِ عَلِیَّ بْنَ أَبِی طَالِبٍ، وَأَمِتْنِی عَلَی مَا ماتَ عَلَیْهِ عَلِیُّ بْنُ أَبِی طالِبٍ عَلَیْهِ السَّلامُ (8) 52. و بگو صد مرتبه: أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ

1- عَنَائِی: خ ل.

2- مصباح المتهجّد: 109.

3- مصباح المتهجّد: 109.

4- مصباح المتهجّد: 114.

5- مصباح المتهجّد: 200.

6- مصباح المتهجّد: 207.

7- مصباح المتهجّد: 386 و 394.

8- مصباح المتهجّد: 207.

ص: 28
وَأَتُوبُ إِلَيْهِ. و صد مرتبه: أَسْأَلُ اللَّهَ الْعَافِيَةَ. و صد مرتبه: أَسْتَجِيرُ بِاللَّهِ مِنَ النَّارِ. و صد مرتبه (1) 53: وَأَسْأَلُهُ الْجَنَّةَ. و صد مرتبه: أَسْأَلُ اللَّهَ الْحُورَ الْعِينَ. و صد مرتبه: لَاإِلهَ إِلّا اللَّهُ الْمَلِکُ الْحَقُّ الْمُبِينُ. و صد مرتبه: توحيد، و صد مرتبه: صَلَّی اللَّهُ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ. و صد مرتبه: سُبْحَانَ اللَّهِ، وَالْحَمْدُ للَّهِ، وَلَا إِلهَ إِلّا اللَّهُ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ، و صد مرتبه: مَا شَاءَ اللَّهُ كَانَ، وَ (2) 54 لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ (3) 55.

پس بگو: أَصْبَحْتُ اللَّهُمَّ مُعْتَصِماً بِذِمَامِکَ الْمَنِيعِ (4) 56 الَّذِی لَايُطاوَلُ وَلَا يُحاوَلُ، مِنْ شَرِّ كُلِّ غاشِمٍ (5) 57 وَطَارِقٍ مِنْ سَائِرِ مَنْ خَلَقْتَ وَ (6) 58 مَا خَلَقْتَ مِنْ خَلْقِکَ الصَّامِتِ وَالنَّاطِقِ، فِی جُنَّةٍ مِنْ كُلِّ مَخُوفٍ، بِلِبَاسٍ سَابِغَةٍ وِلَاءِ أَهْلِ بَيْتِ نَبِيِّکَ، مُحْتَجِباً مِنْ كُلِّ قاصِدٍ لِی إِلی أَذِيَّةٍ، بِجِدَارٍ حَصِينٍ الْإِخْلَاصِ فی الِاعْتِرافِ بِحَقِّهِمْ، وَالتَّمَسُّکِ بِحَبْلِهِمْ، مُوقِناً أَنَّ الْحَقَّ لَهُمْ وَمَعَهُمْ وَفِيهِمْ وَبِهِمْ، أُوالِی مَنْ وَالَوْا، وَأُجانِبُ مَنْ جَانَبُوا، فَأَعِذْنِی اللَّهُمَّ بِهِمْ مِنْ شَرِّ كُلِّ مَا أَتَّقِيهِ يَا عَظِيمُ، حَجَزْتُ الْأَعادِیَ عَنِّی بِبَدِيعِ السَّمواتِ وَالْأَرْضِ، إِنَّا جَعَلْنا (7) 59 مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ سَدّاً وَمِنْ خَلْفِهِمْ سَدّاً فَأَغْشَيْناهُمْ فَهُمْ لَايُبْصِرُونَ (8) 60.

و اين دعا در هر صبح و شام خوانده می‌شود وآن دعاء اميرالمؤمنين عليه السلام است در ليلة المبيت (9) 61.

و در تهذيب روايت شده كه: هر كه بعد از نماز صبح ده مرتبه بگويد: سُبْحَانَ اللَّهِ الْعَظِيمِ وَبِحَمْدِهِ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلّا باللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ، حق تعالی او را عافيت دهد از كوری و ديوانگی و جذام و فقر وخانه بر سر فرود آمدن يا خرافت در هنگام پيری (10) 62.

و شيخ كلينی از حضرت صادق عليه السلام روايت كرده كه: هركه بعد از نماز صبح و نماز مغرب بگويد هفت مرتبه: بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ، لَاحَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ، حق تعالی دفع كند از او هفتاد نوع از انواع بلا، كه آسانتر آنها باد و پيسی و ديوانگی باشد، و اگر

1- و صد مرتبه: نسخه.
2- وَ: خ.
3- مصباح المتهجّد: 208 و 209.
4- المنيع: محكم.
5- غاشم: ظالم.
6- مَنْ خَلَقْتَ وَ: نسخه.

7- وجعلنا: خ.
8- مصباح المتهجّد: 212.
9- بلد الأمين: 27.
10- تهذيب الأحكام 2/ 106 ح 404 ضمن حديث طولانى از امام باقر عليه السلام.

ص: 29

شقی باشد محو شود از اشقیاء ونوشته شود از سعداء (1) 63.

و نیز از آن حضرت روایت کرده که برای دنیا و آخرت و رفع درد چشم این دعا را بعد از نماز صبح و مغرب بخوانند:

اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ عَلَیْکَ، صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، واجْعَلِ النُّورَ فِی بَصَرِی، وَالْبَصِیرَةَ فِی دِینِی، وَالْیَقِینَ فِی قَلْبِی، وَالْإِخْلاصَ فِی عَمَلِی، وَالسَّلامَةَ فِی نَفْسِی، وَالسَّعَةَ فِی رِزْقِی، وَالشُّکْرَ لَکَ أَبَداً مَا أَبْقَیْتَنِی (2) 64.

شیخ ابن فهد در عدّة الدّاعی از حضرت امام رضا علیه السلام نقل کرده که: هرکه بگوید در عقب نماز صبح این کلام را حاجتی طلب نکند مگر آنکه آسان شود برای او و کفایت کند حق تعالی آنچه را که مهمّ او است:

بِسْمِ اللَّهِ وَصَلَّی اللَّهُ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَأُ فَوِّضُ أَمْرِی إِلَی اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ بَصِیرٌ بِالْعِبادِ، فَوَقَاهُ اللَّهُ سَیِّئَاتِ مَا مَکَرُوا، لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ سُبْحانَکَ إِنِّی کُنْتُ مِنَ الظَّالِمِینَ، فَاسْتَجَبْنَا لَهُ وَنَجَّیْناهُ مِنَ الْغَمِّ وَکَذَلِکَ نُنْجِی الْمُؤْمِنِینَ. حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَکِیلُ، فَانْقَلَبُوا بِنِعْمةٍ مِنَ اللَّهِ وَفَضْلٍ لَمْ یَمْسَسْهُمْ سُوءٌ، مَا شَاءَ اللَّهُ لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلّا بِاللَّهِ، مَا شَاءَ اللَّهُ لَامَا شَاءَ النَّاسُ، مَا شَاءَ اللَّهُ وَإِنْ کَرِهَ النَّاسُ، حَسْبِیَ الرَّبُّ مِنَ الْمَرْبُوبِینَ، حَسْبِیَ الْخالِقُ مِنَ الْمَخْلُوقِینَ، حَسْبِیَ الرَّازِقُ مِنَ الْمَرْزُوقِینَ، حَسْبِیَ اللَّهُ رَبُّ الْعالَمِینَ، حَسْبِی مَنْ هُوَ حَسْبِی، حَسْبِی مَنْ لَمْ یَزَلْ حَسْبِی، حَسْبِی مَنْ کَانَ مُذْ کُنْتُ لَمْ یَزَلْ (3) 65 حَسْبِی، حَسْبِیَ اللَّهُ، لَاإِلهَ إِلّا هُوَ، عَلَیْهِ تَوَکَّلْتُ، وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِیمِ (4) 66. در فضیلت بعض‌از ادعیه نمازصبح

1- کافی 2/ 531 ح 25.

2- کافی 2/ 550 ح 11.

3- لَمْ یَزَلْ: خ.

4- عدّة الداعی: 307، ح 5.

مؤلّف گويد كه: شيخ ما ثقة الإسلام نورى نوّر اللَّه مرقده در كتاب دار السّلام از شيخ خود مرحوم خلد مقام عالم ربّانى جناب حاج ملّا فتحعلى سلطان‌آبادى رحمه الله نقل فرموده كه: فاضل مقدّس آخوند ملّا محمّد صادق عراقى در غايت سختى و پريشانى و بدحالى بود و به هيچ وجه براى او گشايشى نمى‌شد تا آنكه شبى در خواب ديد كه در يک وادى خيمه بزرگى با قبّه سرپا است، پرسيد اين خيمه از كيست؟ گفتند: از كهف حصين و غياث مضطرّ مستكين حضرت قائم مهدى و امام منتظر مرضىّ عجّل اللَّه فرجه مى‌باشد، پس به تعجيل خدمت آن حضرت مشرّف گرديد، و سختى حال خود را به آن حضرت عرض كرد، و از آن بزرگوار دعايى براى گشايش كار و رفع غمّ خويش خواست، آن حضرت او را حواله فرمود به سيّدى از اولاد خود، و اشاره فرمود به او و به خيمه او، آخوند از خدمت آن حضرت بيرون شد، و رفت به همان خيمه كه حضرت به آن اشاره فرموده بود، ديد سيّد سند وحبر معتمد عالم امجد مؤيّد جناب آسيّد محمّد سلطان آبادى است در آن خيمه، و در روى سجّاده نشسته مشغول دعا و قرائت است، آخوند بر سيّد سلام كرد و حكايت حال را براى او نقل كرد، پس سيّد براى گشايش امر و وسعت رزق او را دعايى تعليم نمود، پس از خواب بيدار شد در حالى كه آن دعا در خاطر او بود، و قصد كرد خانه سيّد را، و پيش از اين خواب آخوند از سيّد منافر و تارک او بود به جهتى كه آن را ذكر نمى‌كرد، پس چون به خدمت سيّد رسيد او را به همان نحو كه در خواب ديده بود ديد در مصلّاى خود نشسته مشغول ذكر و استغفار است، سلام كرد، سيّد جواب سلام داد و تبسّمى نمود مثل آنكه از قضيّه مطّلع باشد، پس آخوند براى گشايش امر خويش دعايى خواست، پس سيّد تعليم او نمود همان دعايى را كه در خواب به او تعليم فرموده بود، پس آخوند مشغول به آن دعا شد، به اندک زمانى دنيا از هر طرف به او روى آورد و از سختى و بدحالى بيرون آمد، و مرحوم حاج ملّا فتحعلى رحمة اللَّه عليه سيّد را مدح مى‌كرد مدح بليغى، و او را ملاقات كرده بود و مقدارى از زمان هم‌شاگردى او نموده بود.
امّا آنچه را كه سيّد تعليم آخوند كرده بود در خواب و بيدارى پس سه چيز است:
اوّل آنكه در عقب فجر دست بر سينه گذارد وهفتاد مرتبه يا فَتّاحُ بگويد.
دوّم مُواظبت كند به خواندن اين دعا كه در كافى است، و حضرت رسول صلى الله عليه و آله تعليم فرمود آن را به مردى از صحابه كه مبتلا بود به ناخوشى وپريشانى، و از بركت خواندن اين دعا به اندک زمانى ناخوشى وپريشانى از او برطرف شد: سجده شكر ودعاهاى طلوع وغروب

لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلّا بِاللَّهِ، تَوَكَّلْتُ عَلَى الْحَيِّ الَّذِی لَایَمُوتُ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی لَمْ یَتَّخِذْ وَلَداً، ولَمْ یَکُنْ لَهُ شَرِیکٌ فِی الْمُلْکِ، وَلَمْ یَکُنْ لَهُ وَلِیٌّ مِنَ الذُّلِّ وَکَبِّرْهُ تَکْبِیراً (1) 67.

سیّم در عقب نمازهای صبح بخواند دعایی را که از شیخ ابن فهد نقل شد (2) 68، و این اوْراد را باید غنیمت شمرد، و به خواندن آن مواظبت نمود، و از فوائد آن غفلت ننمود (3) 69.

و بدان که سجده شکر بعد از نمازها مستحبّ مؤکّد است، و دعا و اذکار بسیار در آن حال وارد شده، و از حضرت امام رضا علیه السلام منقول است که اگر خواهی صد مرتبه شُکْراً شُکْراً بگو، و اگر خواهی صد مرتبه عَفْواً عَفْواً (4) 70.

ونیز از آن حضرت منقول است که کمتر آنچه در این سجده گویند آن است که سه مرتبه بگویند: شُکْراً لِلَّهِ (5) 71.

و نیز بدان که در وقت طلوع آفتاب و وقت غروب ادعیه و اذکار بسیار از حضرت رسول خدا صلی الله علیه و آله و ائمّه طاهرین علیهم السلام مأثور گردیده است، و تحریص و ترغیب بی‌شمار بر محافظت این دو وقت در آیات و اخبار وارد شده است، و ما در این مختصر به ذکر چند دعای معتبر اکتفا می‌کنیم.

اوّل: مشایخ حدیث به سندهای معتبره از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده‌اند که: فریضه و واجب است بر هر مسلمان که ده مرتبه پیش از طلوع آفتاب و ده مرتبه پیش از غروب این دعا را بخواند:

لَا إِلهَ إِلّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَاشَرِیکَ لَهُ، لَهُ الْمُلْکُ وَلَهُ الْحَمْدُ، یُحْیِی وَیُمِیتُ، وَیُمِیتُ وَیُحْیِی (6) 72، وَهُوَ حَیٌّ لَایَمُوتُ، بِیَدِهِ الْخَیْرُ، وَهُوَ عَلَى کُلِّ شَیْ‌ءٍ قَدِیرٌ.

و در بعضی از روایات است که اگر ترک شود قضا کنید که لازم است (7) 73.

دویّم: و نیز از آن حضرت در روایات معتبره وارد شده که پیش از طلوع و غروب آفتاب ده مرتبه بگو:

1- کافی 2/ 551 ح 3.

2- به صفحه قبل مراجعه شود.

3- دار السلام نوری 2/ 266.

4- تهذیب الأحکام 2/ 111 ح 417.

5- علل الشرایع شیخ صدوق: 360، باب 79، ح 1.

6- وَيُمِيتُ وَيُحْيِى: خ.
7- كافى 2/ 532 و 533 ح 31 و 33.

أَعُوذُ بِاللَّهِ السَّمِیعِ الْعَلِیمِ مِنْ هَمَزَاتِ الشَّیَاطِینِ، وَأَعُوذُ بِاللَّهِ أَنْ یَحْضُرُونِ، إِنَّ اللَّهَ هُوَ السَّمِیعُ الْعَلِیمُ (1) 74.
سیّم: و نیز از آن حضرت روایت شده که چه مانع است شما را که در هر صبح و شام سه مرتبه این دعا بخوانید:
اللَّهُمَّ مُقَلِّبَ الْقُلُوبِ وَالْأَ بْصَارِ ثَبِّتْ قَلْبِی عَلَی دِینِکَ، وَلَا تُزِغْ قَلْبِی بَعْدَ إِذْ هَدَیْتَنِی، وَهَبْ لِی مِنْ لَدُنْکَ رَحْمَةً، إِنَّکَ أَ نْتَ الْوَهَّابُ، وَأَجِرْنِی مِنَ النَّارِ بِرَحْمَتِکَ. اللَّهُمَّ امْدُدْ لِی فِی عُمْرِی، وَأَوْسِعْ عَلَیَّ فِی رِزْقِی، وَانْشُرْ عَلَیَّ رَحْمَتَکَ، وَ إِنْ کُنْتُ عِنْدَکَ فِی أُمِّ الْکِتابِ شَقِیّاً فَاجْعَلْنِی سَعِیداً، فَإِنَّکَ تَمْحُو مَا تَشَاءُ وَتُثْبِتُ، وَعِنْدَکَ أُمُّ الْکِتابِ (2) 75.
چهارم: و نیز از آن حضرت منقول است که در هر صبح و شام این دعا را بخوان:
الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی یَفْعَلُ مَا یَشَاءُ، وَلَا یَفْعَلُ مَا یَشَاءُ غَیْرُهُ، الْحَمْدُ لِلَّهِ کَمَا یُحِبُّ اللَّهُ أَنْ یُحْمَدَ، الْحَمْدُ لِلَّهِ کَمَا هُوَ أَهْلُهُ. اللَّهُمَّ أَدْخِلْنِی فِی کُلِّ خَیْرٍ أَدْخَلْتَ فِیهِ مُحَمَّداً وَآلَ مُحَمَّدٍ، وَأَخْرِجْنِی مِنْ کُلِّ شَرٍّ أَخْرَجْتَ مِنْهُ مَحَمَّداً وَآلَ مُحَمَّدٍ، (3) 76 صَلَّی اللَّهُ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ (4) 77.
پنجم: در هر صبح و شام ده مرتبه بگو:
سُبْحَانَ اللَّهِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ، وَلَا إِلهَ إِلّا اللَّهُ، وَاللَّهُ أَکْبَرُ (5) 78.
و از جمله دعاهای در این دو وقت دعای عشرات است (6) 79 که بعد از این خواهد آمد (ص 96).

1- کافی 2/ 532 و 533 ح 31 و 33.
2- بلد الأمین کفعمی: 23.
3- در کتاب کافی: وَصَلّی اللَّهُ ...
4- کافی 2/ 529 ح 22.
5- به ثواب الأعمال: 11 مراجعه شود.
6- بلد الأمین: 24.

ص: 33

دعای روز یکشنبه

در ذکر دعاهای ایّام هفته منقول از ملحقات صحیفه سجّادیّه:

دعای روز یکشنبه

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ

بِسْمِ اللَّهِ الَّذِی لَاأَرْجُو إِلَّا فَضْلَهُ، وَلَا أَخْشی إِلّا عَدْلَهُ، وَلَا أَعْتَمِدُ إِلّا قَوْلَهُ، وَلَا أُمْسِکُ (1) 80 إِلّا بِحَبْلِهِ، بِکَ أَسْتَجِیرُ یَا ذَا الْعَفْوِ وَالرِّضْوانِ مِنَ الظُّلْمِ وَالْعُدْوانِ، وَمِنْ غِیَرِ الزَّمانِ، وَتَواتُرِ الْأَحْزانِ، وَطَوارِقِ الْحَدَثانِ، وَمِن انْقِضَاءِ الْمُدَّةِ قَبْلَ التَّأَهُّبِ وَالْعُدَّةِ، وَ إِیَّاکَ أَسْتَرْشِدُ لِمَا فِیهِ الصَّلَاحُ وَالْإِصْلَاحُ، وَبِکَ أَسْتَعِینُ فِیَما یَقْتَرِنُ بِهِ النَّجَاحُ وَالإِ نْجَاحُ، وَ إِیَّاکَ أَرْغَبُ فِی لِبَاسِ الْعافِیَةِ وَتَمامِها وَشُمُولِ السَّلَامَةِ وَدَوامِهَا، وَأَعُوذُ بِکَ یَا رَبِّ مِنْ هَمَزاتِ الشَّیَاطِینِ، وَأَحْتَرِزُ بِسُلْطانِکَ مِنْ جَوْرِ السَّلَاطِینِ، فَتَقَبَّلْ مَا کَانَ مِنْ صَلَاتِی وَصَوْمِی، وَاجْعَلْ غَدِی وَمَا بَعْدَهُ أَ فْضَلَ مِنْ سَاعَتِی وَیَوْمِی، وَأَعِزَّنِی فِی عَشِیرَتِی وَقَوْمِی، وَاحْفَظْنِی فِی یَقْظَتِی وَنَوْمِی، فَأَ نْتَ اللَّهُ خَیْرٌ حَافِظاً، وَأَ نْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِینَ، اللَّهُمَّ إِنِّی أَبْرَأُ إِلَیْکَ فِی یَوْمِی هذَا وَمَا بَعْدَهُ مِنَ الْآحادِ، مِنَ الشِّرْکِ وَالْإِلْحَادِ، وَأُخْلِصُ لَکَ دُعَائِی تَعَرُّضاً لِلْإِجَابَةِ، وَأُقِیمُ عَلَی طَاعَتِکَ رَجَاءً لِلْإِثَابَةِ، فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ خَیْرِ خَلْقِکَ، الدَّاعِی إِلَی حَقِّکَ، وَأَعِزَّ نِی بِعِزِّکَ الَّذِی لَایُضَامُ، وَاحْفَظْنِی بِعَیْنِکَ الَّتِی لَاتَنَامُ، وَاخْتِمْ بِالانْقِطَاعِ إِلَیْکَ أَمْرِی، وَبِالْمَغْفِرَةِ عُمْرِی، إِنَّکَ أَ نْتَ الْغَفُورُ الرَّحِیمُ (2) 81.

1- در صحیفه: وَلا أَتَمَسَّکُ.

2- صحیفه سجادیّه: 54، شماره 236.

ص: 34

دعای روز دوشنبه

دعای روز دوشنبه

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ

اَلْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی لَمْ یُشْهِدْ أَحَداً حِینَ فَطَرَ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضَ، وَلَا اتَّخَذَ مُعِیناً حِینَ بَرَأَ النَّسَمَات (1) 82، لَمْ یُشَارَکْ فِی الْإِلهِیَّةِ، وَلَمْ یُظاهَرْ (2) 83 فِی الْوَحْدَانِیَّةِ، کَلَّتِ الأَ لْسُنُ عَنْ غَایَةِ صِفَتِهِ، وَالْعُقُولُ (3) 84 عَنْ کُنْهِ مَعْرِفَتِهِ، وَتَوَاضَعَتِ الْجَبابِرَةُ لِهَیْبَتِهِ، وَعَنَتِ الْوُجُوهُ لِخَشْیَتِهِ، وَانْقَادَ کُلُّ عَظِیمٍ لِعَظَمَتِهِ، فَلَکَ الْحَمْدُ مُتَواتِراً مُتَّسِقاً، وَمُتَوالِیاً مُسْتَوْسِقاً (4) 85 وَصَلَوَاتُهُ عَلَی رَسُولِهِ أَبَداً، وَسَلامُهُ دَائِماً سَرْمَداً، اللَّهُمَّ اجْعَلْ أَوَّلَ یَوْمِی هذَا صَلاحاً، وَأَوْسَطَهُ فَلاحاً، وَآخِرَهُ نَجَاحاً، وَأَعُوذُ بِکَ مِنْ یَوْمٍ أَوَّلُهُ فَزَعٌ، وَأَوْسَطُهُ جَزَعٌ، وَآخِرُهُ وَجَعٌ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْتَغْفِرُکَ لِکُلِّ نَذْرٍ نَذَرْتُهُ، وَکُلِّ وَعْدٍ وَعَدْتُهُ، وَکُلِ (5) 86 عَهْدٍ عَاهَدْتُهُ ثُمَّ لَمْ أَفِ بِهِ، وَأَسْأَ لُکَ فِی مَظَالِمِ عِبَادِکَ عِنْدِی، فَأَ یُّما عَبْدٍ مِنْ عَبِیدِکَ أَوْ أَمَةٍ مِنْ إِمَائِکَ، کَانَتْ لَهُ قِبَلِی مَظْلِمَةٌ ظَلَمْتُهَا إِیَّاهُ، فِی نَفْسِهِ، أَوْ فِی عِرْضِهِ، أَوْ فِی مَالِهِ، أَوْ فِی أَهْلِهِ وَوَلَدِهِ، أَوْ غِیبَةٌ اغْتَبْتُهُ بِهَا، أَوْ تَحَامُلٌ (6) 87 عَلَیْهِ

1- خلق کرد نفوس را.

2- کمک داده نشده.

3- در صحیفه سجادیّه: وانحسرت العقول.

4- مُسْتَوْثِقاً: خ ل.

5- صحیفه سجادیّه در هر دو مورد: وَلِکُلِّ.

6- مشقّت وارد کردن.

بِمَیْلٍ أَوْ هَوَیً، أَوْ أَ نَفَةٍ (1) 88 أَوْ حَمِیَّةٍ أَوْ رِیَاءٍ أَوْ عَصَبِیَّةٍ، غَائِباً کَانَ أَوْ شَاهِداً، وَ (2) 89 حَیّاً کَانَ أَوْ مَیِّتاً، فَقَصُرَتْ یَدِی، وَضَاقَ وُسْعِی عَنْ رَدِّهَا إِلَیْهِ وَالتَّحَلُّلِ مِنْهُ، فَأَسْأَ لُکَ یَا مَنْ یَمْلِکُ الْحَاجَاتِ، وَهِیَ مُسْتَجِیبَهٌ لِمَشِیَّتِهِ، وَمُسْرِعَهٌ إِلَی إِرادَتِهِ، أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَأَنْ تُرْضِیَهُ عَنِّی بِمَا (3) 90 شِئْتَ، وَتَهَبَ لِی مِنْ عِنْدِکَ رَحْمَهً، إِنَّهُ لَاتَنْقُصُکَ الْمَغْفِرَهُ، وَلَا تَضُرُّکَ الْمَوْهِبَهُ، یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ، اللَّهُمَّ أَوْ لِنِی فِی کُلِّ یَوْمِ اثْنَیْنِ نِعْمَتَیْنِ مِنْکَ ثِنْتَیْنِ، سَعادَهً فِی أَوَّ لِهِ بِطَاعَتِکَ، وَنِعْمَهً فِی آخِرِهِ بِمَغْفِرَتِکَ، یَا مَنْ هُوَ الْإِلهُ، وَلَا یَغْفِرُ الذُّنُوبَ سِوَاهُ (4) 91.

دعای روز سه‌شنبه

دعای روز سه شنبه

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ وَالْحَمْدُ حَقُّهُ کَمَا یَسْتَحِقُّهُ حَمْداً کَثِیراً، وَأَعُوذُ بِهِ مِنْ شَرِّ نَفْسِی إِنَّ النَّفْسَ لَأَمَّارَهٌ بِالسُّوءِ إِلّا مَا رَحِمَ رَبِّی، وَأَعُوذُ بِهِ مِنْ شَرِّ الشَّیْطَانِ الَّذِی یَزِیدُنِی ذَ نْباً إِلَی ذَ نْبِی، وَأَحْتَرِزُ بِهِ مِنْ کُلِّ جَبَّارٍ فَاجِرٍ، وَسُلْطَانٍ جَائِرٍ، وَعَدُوٍّ قَاهِرٍ. اللَّهُمَّ اجْعَلْنِی مِنْ جُنْدِکَ فَإِنَّ جُنْدَکَ هُمُ الْغَالِبُونَ، وَاجْعَلْنِی مِنْ حِزْبِکَ فَإِنَّ حِزْبَکَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ، وَاجْعَلْنِی مِنْ أَوْ لِیَائِکَ فَإِنَّ أَوْ لِیاءَکَ لَاخَوْفٌ عَلَیْهِمْ وَلَا هُمْ یَحْزَنُونَ، اللَّهُمَّ أَصْلِحْ لِی دِینِی فَإِنَّهُ عِصْمَهُ أَمْرِی، وَأَصْلِحْ لِی آخِرَتِی فَإِنَّها دَارُ مَقَرِّی، وَ إِلَیْهَا مِنْ مُجاوَرَهِ اللِّئَامِ مَفَرِّی، وَاجْعَلِ الْحَیَاهَ زِیادَهً لِی فِی کُلِّ خَیْرٍ، وَالْوَفَاهَ رَاحَهً لِی مِنْ کُلِّ شَرٍّ، اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ خاتَمِ النَّبِیِّینَ، وَتَمَامِ عِدَّهِ الْمُرْسَلِینَ، وَعَلَی آلِهِ الطَّیِّبِینَ الطَّاهِرِینَ، وَأَصْحَابِهِ الْمُنْتَجَبِینَ، وَهَبْ لِی فِی الثُّلَثَاءِ ثَلَاثاً: لَاتَدَعْ لِی ذَنْباً إِلّا غَفَرْتَهُ، وَلَا غَمّاً إِلّا أَذْهَبْتَهُ، وَلَا عَدُوّاً إِلّا دَفَعْتَهُ، بِبِسْمِ اللَّهِ خَیْرِ الأَسْمَاءِ، بِسْمِ اللَّهِ رَبِّ الْأَرْضِ وَالسَّماءِ، أَسْتَدْفِعُ کُلَ

1- استکبار.

2- وَ: خ.

3- بِمَ: خ ل.

4- صحیفه سجادیّه: 544، شماره 238.

مَکْرُوهٍ أَوَّلُهُ سَخَطُهُ، وَأَسْتَجْلِبُ کُلَّ مَحْبُوبٍ أَوَّلُهُ رِضَاهُ، فَاخْتِمْ لِی مِنْکَ بِالْغُفْرانِ یَا وَ لِیَّ الْإِحْسَانِ (1) 92.

دعای روز چهار شنبه

دعای روز چهارشنبه

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی جَعَلَ اللَّیْلَ لِباساً، وَالنَّوْمَ سُباتاً، وَجَعَلَ النَّهارَ نُشُوراً، لَکَ الْحَمْدُ أَنْ بَعَثْتَنِی مِنْ مَرْقَدِی وَلَوْ شِئْتَ جَعَلْتَهُ سَرْمَداً، حَمْداً دائِماً لایَنْقِطعُ أَبَداً، وَلَا یُحْصِی لَهُ الْخَلائِقُ عَدَداً، اللَّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ أَنْ خَلَقْتَ فَسَوَّیْتَ، وَقَدَّرْتَ وَقَضَیْتَ، وَأَمَتَّ وَأَحْیَیْتَ، وَأَمْرَضْتَ وَشَفَیْتَ، وَعافَیْتَ وَأَبْلَیْتَ، وَعَلَی الْعَرْشِ اسْتَوَیْتَ، وَعَلَی الْمُلْکِ احْتَوَیْتَ، أَدْعُوکَ دُعَاءَ مَنْ ضَعُفَتْ وَسِیلَتُهُ، وَانْقَطَعَتْ حِیلَتُهُ، وَاقْتَرَبَ أَجَلُهُ، وَتَدَانَی فِی الدُّنْیَا أَمَلُهُ، واشْتَدَّتْ إِلَی رَحْمَتِکَ فاقَتُهُ، وَعَظُمَتْ لِتَفْرِیطِهِ حَسْرَتُهُ، وَکَثُرَتْ زَلَّتُهُ وَعَثْرَتُهُ، وَخَلُصَتْ لِوَجْهِکَ تَوْبَتُهُ، فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ خاتَمِ النَّبِیِّینَ، وَعَلَی أَهْلِ بَیْتِهِ الطَّیِّبِینَ الطَّاهِرِینَ، وَارْزُقْنِی شَفاعَةَ مُحَمَّدٍ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ، وَلَا تَحْرِمْنِی صُحْبَتَهُ، إِنَّکَ أَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِینَ. اللَّهُمَّ اقْضِ لِی فِی الْأَرْبَعاءِ أَرْبَعاً: اجْعَلْ قُوَّتِی فِی طَاعَتِکَ، وَنَشَاطِی فِی عِبَادَتِکَ، وَرَغْبَتِی فِی ثَوَابِکَ، وَزُهْدِی فِیما یُوجِبُ لِی أَلِیمَ عِقَابِکَ، إِنَّکَ لَطِیفٌ لِمَا تَشَاءُ (2) 93.

1- صحیفه سجادیّه: 547، شماره 240.

2- صحیفه سجادیّه: 550، شماره 242.

ص: 37

دعای روز پنجشنبه

دعای روز پنجشنبه

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيم

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی أَذْهَبَ اللَّيْلَ مُظْلِماً بِقُدْرَتِهِ، وَجَاءَ بِالنَّهَارِ مُبْصِراً بِرَحْمَتِهِ، وَكَسَانِی ضِياءَهُ وَأَ نَا فِی نِعْمَتِهِ. اللَّهُمَّ فَكَمَا أَبْقَيْتَنِی لَهُ فَأَبْقِنِی لِأَمْثالِهِ، وَصَلِّ عَلَى النَّبِيِّ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَلَا تَفْجَعْنِی فِيهِ وَفِی غَيْرِهِ مِنَ اللَّيالِی وَالْأَيَّامِ، بِارْتِكَابِ الْمَحَارِمِ، وَاكْتِسَابِ الْمَآثِمِ، وَارْزُقْنِی خَيْرَهُ، وَخَيْرَ مَا فِيهِ، وَخَيْرَ مَا بَعْدَهُ، وَاصْرِفْ عَنِّی شَرَّهُ، وَشَرَّ مَا فِيهِ، وَشَرَّ مَا بَعْدَهُ، اللَّهُمَّ إِنِّی بِذِمَّةِ الْإِسْلامِ أَتَوَسَّلُ إِلَيْكَ، وَبِحُرْمَةِ الْقُرْآنِ أَعْتَمِدُ عَلَيْكَ، وَبِمُحَمَّدٍ الْمُصْطَفى صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ أَسْتَشْفِعُ لَدَيْكَ، فَاعْرِفِ اللَّهُمَّ ذِمَّتِیَ الَّتِی رَجَوْتُ بِهَا قَضَاءَ حَاجَتِی، يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ، اللَّهُمَّ اقْضِ لِی فِی الْخَمِيسِ خَمْساً لَايَتَّسِعُ لَها إِلّا كَرَمُكَ، وَلَا يُطِيقُها إِلّا نِعَمُكَ، سَلَامَةً أَقْوى بِهَا عَلَى طَاعَتِكَ، وَعِبادَةً أَسْتَحِقُّ بِها جَزِيلَ مَثُوبَتِكَ، وَسَعَةً فِی الْحَالِ مِنَ الرِّزْقِ الْحَلَالِ، وَأَن تُؤْمِنَنِی فِی مَوَاقِفِ الْخَوْفِ بِأَمْنِكَ، وَتَجْعَلَنِی مِنْ طَوَارِقِ الْهُمُومِ وَالْغُمُومِ فِی حِصْنِكَ، وَ (1) 94 صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَاجْعَلْ تَوَسُّلِی بِهِ شَافِعاً، يَوْمَ الْقِيامَةِ نَافِعاً، إِنَّكَ أَ نْتَ

1- وَ: خ.

أَرْحَمُ الرَّاحِمِینَ (1) 95.

دعای روز جمعه

دعای روز جمعه

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ الأَوَّلِ قَبْلَ الْإِنْشاءِ وَالْإِحْیاءِ، وَالْآخِرِ بَعْدَ فَنَاءِ الأَشْیاءِ، الْعَلِیمِ الَّذِی لَایَنْسی مَنْ ذَکَرَهُ، وَلَا یَنْقُصُ مَنْ شَکَرَهُ، وَلَا یَخِیبُ (2) 96 مَنْ دَعَاهُ، وَلَا یَقْطَعُ رَجَاءَ مَنْ رَجَاهُ. اللَّهُمَّ إِنِّی أُشْهِدُکَ وَکَفی بِکَ شَهِیداً، وَأُشْهِدُ جَمِیعَ مَلائِکَتِکَ وَسُکَّانَ سَمواتِکَ وَحَمَلَةِ عَرْشِکَ، وَمَنْ بَعَثْتَ مِنْ أَ نْبِیَائِکَ وَرُسُلِکَ، وَأَ نْشَأْتَ مِنْ أَصْنَافِ خَلْقِکَ، أَ نِّی أَشْهَدُ أَ نَّکَ أَ نْتَ اللَّهُ لَاإِلهَ إِلَّا أَ نْتَ، وَحْدَکَ لَا شَرِیکَ لَکَ وَلَا عَدِیلَ، وَلَا خُلْفَ لِقَوْلِکَ وَلَا تَبْدِیلَ، وَأَنَّ مُحَمَّداً صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ عَبْدُکَ وَرَسُولُکَ، أَدَّی مَا حَمَّلْتَهُ إِلَی الْعِبَادِ، وَجَاهَدَ فِی اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ حَقَّ الْجِهَادِ، وَأَ نَّهُ بَشَّرَ بِمَا هُوَ حَقٌّ مِنَ الثَّوَابِ، وَأَ نْذَرَ بِمَا هُوَ صِدْقٌ مِنَ الْعِقَابِ، اللَّهُمَّ ثَبِّتْنِی عَلی دِینِکَ مَا أَحْیَیْتَنِی، وَلَا تُزِغْ قَلْبِی بَعْدَ إِذْ هَدَیْتَنِی، وَهَبْ لِی مِنْ لَدُنْکَ رَحْمَةً إِنَّکَ أَ نْتَ الْوَهَّابُ. صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَعَلَی (3) 97 آلِ مُحَمَّدٍ، وَاجْعَلْنِی مِنْ أَتْبَاعِهِ وَشِیعَتِهِ، وَاحْشُرْ نِی فِی زُمْرَتِهِ، وَوَفِّقْنِی لِأَدَاءِ فَرْضِ الْجُمُعَاتِ، وَمَا أَوْجَبْتَ عَلَیَّ فِیها مِنَ الطَّاعَاتِ، وَقَسَمْتَ لِأَهْلِهَا مِنَ الْعَطَاءِ فِی

1- صحیفه سجادیّه: 553، شماره 244.

2- در صحیفه سجادیّه: وَلَا یُخَیِبُ.

3- عَلی: خ.

يَوْمِ الْجَزَاءِ، إِنَّکَ أَ نْتَ الْعَزِيزُ الْحَکِيمُ (1) 98.

دعای روز شنبه

دعای روز شنبه

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ کَلِمَةِ الْمُعْتَصِمِينَ، وَمَقالَةِ الْمُتَحَرِّزِينَ، وَأَعُوذُ بِاللَّهِ تَعَالی مِنْ جَوْرِ الْجَائِرِينَ، وَکَيْدِ الْحَاسِدِينَ، وَبَغْيِ الظَّالِمِينَ، وَأَحْمَدُهُ فَوْقَ حَمْدِ الْحَامِدِينَ، اللَّهُمَّ أَ نْتَ الْواحِدُ بِلَا شَرِيکٍ، وَالْمَلِکُ بِلَا تَمْلِيکٍ، لَاتُضَادُّ فِی حُکْمِکَ، وَلَا تُنَازَعُ فِی مُلْکِکَ، أَسْأَلُکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ عَبْدِکَ وَرَسُو لِکَ، وَأَنْ تُوزِعَنِی مِنْ شُکْرِ نُعْمَاکَ مَا تَبْلُغُ بِی غَايَةَ رِضَاکَ، وَأَنْ تُعِينَنِی عَلَی طَاعَتِکَ وَلُزُومِ عِبَادَتِکَ، وَاسْتِحْقَاقِ مَثُوبَتِکَ بِلُطْفِ عِنَايَتِکَ، وَتَرْحَمَنِی بِصَدِّی (2) 99 عَنْ مَعَاصِيکَ مَا أَحْيَيْتَنِی، وَتُوَفِّقَنِی لِمَا يَنْفَعُنِی مَا أَبْقَيْتَنِی، وَأَنْ تَشْرَحَ بِکِتَابِکَ صَدْرِی، وَتَحُطَّ بِتِلاوَتِهِ وِزْرِی، وَتَمْنَحَنِی السَّلَامَةَ فِی دِينِی وَنَفْسِی، وَلَا تُوحِشَ بِی أَهْلَ أُ نْسِی، وَتُتِمَّ إِحْسَانَکَ فِيَما بَقِیَ مِنْ عُمْرِی کَمَا أَحْسَنْتَ فِيَما مَضَی مِنْهُ، يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ (3) 100.

1- صحیفه سجادیّه: 556، شماره 246.

2- وَصُدَّنی: خ ل.

3- صحیفه سجادیّه: 588، شماره 523.

ص: 40

فضیلت شب و روز جمعه

فصل چهارم

در فضیلت و اعمال شب و روز جمعه است

بدان که شب و روز جمعه را امتیاز تامّ است از سایر لیالی و ایّام به مزید رفعت و شرافت و نباهت.

از رسول خدا صلی الله علیه و آله روایت شده که شب جمعه و روز جمعه بیست و چهار ساعت است و در هر ساعت حق تعالی ششصد هزار کس را از جهنّم آزاد کند (1) 101.

و از حضرت صادق علیه السلام وارد شده که: هرکه بمیرد مابین زوال روز پنجشنبه تا زوال روز جمعه خدا پناه دهد او را از فشار قبر (2) 102.

و نیز از آن حضرت منقول است که: جمعه را حقّی و حرمتی عظیم هست پس زنهار که ضایع نگردانی حرمت آن را، و تقصیر مکن در چیزی از عبادت حق تعالی در آن روز، و تقرّب جو به سوی خدا به عملهای شایسته، و ترک نما جمیع محرّمات خدا، را زیرا که خدا ثواب طاعات را مضاعف می‌گرداند، و عقوبت گناهان را محو می‌نماید، و درجات مؤمنان را در دنیا و عقبی بلند می‌گرداند، و شبش در فضیلت مانند روز است، اگر توانی که شب جمعه را زنده‌داری به نماز و دعا تا صبح بکن، بدرستی که خداوند عالم در شب جمعه ملائکه را برای مزید کرامت مؤمنان به آسمان اوّل می‌فرستد که حسنات ایشان را زیاده گردانند، و گناهان ایشان را محو کنند، و حق تعالی واسع العطا و کریم است (3) 103.

و نیز در حدیث معتبر از آن حضرت مروی است که: گاه هست که مؤمن دعا می‌کند برای حاجتی و حق تعالی قضای حاجت او را تأخیر می‌کند تا اینکه در روز جمعه حاجت او را برآورد و برای فضیلت جمعه مضاعف گرداند (4) 104.

و فرمود که: چون برادران یوسف علیه السلام از حضرت یعقوب علیه السلام استدعای طلب آمرزش گناهان خود کردند گفت: سَوْفَ أَسْتَغْفِرُ لَكُمْ رَبِّی (5) 105، یعنی بعد از این استغفار خواهم کرد برای شما از پروردگار خود، حضرت فرمود: که تأخیر کرد که در سحر شب جمعه دعا کند تا مستجاب

1- بحار الأنوار 89/ 268 نقل از خصال شیخ صدوق.

2- ثواب الأعمال: 194.

3- مصباح المتهجّد: 283.

4- محاسن برقی: 58، باب 74، ح 94.
5- یوسف: 12/ 98.

گردد (1) 106.
و نیز از آن حضرت مروی است که: چون شب جمعه می‌آید ماهیان دریا سر از آب بیرون می‌آورند، و وحشیان صحرا گردن می‌کشند، و حق تعالی را ندا می‌کنند که: پروردگارا ما را عذاب مکن به گناه آدمیان (2) 107.
و از حضرت امام محمّد باقر علیه السلام منقول است که: حق سبحانه و تعالی امر می‌نماید ملکی را که در هر شب جمعه از بالای عرش ندا می‌کند از اوّل شب تا آخر شب از جانب ربّ اعلی که: آیا بنده مؤمنی هست که پیش از طلوع صبح برای آخرت و دنیای خود مرا بخواند تا من دعای او را مستجاب کنم؟ آیا بنده مؤمنی هست که پیش از طلوع صبح از گناه خود توبه کند پس من توبه او را قبول کنم؟ آیا بنده مؤمنی هست که من روزیِ او را تنگ کرده باشم و از من سؤال کند که روزی او را زیاد گردانم پیش از طلوع صبح پس روزی او را گشاده گردانم؟ آیا بنده مؤمن بیماری هست که از من سؤال کند پیش از طلوع صبح که او را شفا دهم تا او را عافیت کرامت کنم؟ آیا بنده مؤمن غمگین محبوسی هست که پیش از طلوع صبح از من سؤال کند که او را از زندان رها کنم و غمش را فَرَج دهم پس دعایش را مستجاب گردانم؟ آیا بنده مؤمن مظلومی هست که از من سؤال کند پیش از صبح برای دفع ستم ظالم تا من از برای او انتقام بکشم و حقّش را به او برگردانم؟ پیوسته این ندا را می‌کند تا طلوع صبح (3) 108.
و از حضرت امیر المؤمنین علیه السلام منقول است که: حق تعالی جمعه را از همه روزها برگزیده و روزش را عید گردانیده و شبش را مثل روزش گردانیده.
واز جمله فضیلت روز جمعه آن است که هر حاجت که در آن روز از خدا سؤال کنند برآورده می‌شود، واگر جماعتی مستحقّ عذاب شوند چون شب جمعه وروز جمعه را دریابند و دعا کنند خدا آن عذاب را از ایشان برمی‌گرداند، و امور مقدّره را حق تعالی در شب جمعه مبرم و محکم می‌گرداند، پس شب جمعه بهترین شبها و روزش بهترین روزها است (4) 109.
و از حضرت صادق علیه السلام روایت شده که: بپرهیزید از گناه در شب جمعه که عقوبت گناهان در

1- بحار الأنوار 89/ 271 نقل از کتاب مقنعه شیخ مفید: 25 و من لا یحضره الفقیه 1/ 272.

2- بحار الأنوار 89/ 281 نقل از كتاب عروس جعفر بن احمد بن على قمى.
3- بحار الأنوار 89/ 282 نقل از كتاب عروس جعفر بن احمد بن على قمى.
4- بحار الأنوار 89/ 282 نقل از كتاب عروس: 153.

آن شب مضاعف است، چنانچه ثواب حسنات مضاعف است، و هرکه معصیت خدا را در شب جمعه ترک کند حق تعالی گناهان گذشته او را بیامرزد، و هرکه در شب جمعه معصیتی را علانیه بکند حق تعالی او را به گناهان جمیع عمرش عذاب کند، و عذاب آن گناهان را بر او مضاعف کند (1) 110.

و به سند معتبر از حضرت امام رضا علیه السلام منقول است که حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمود که: روز جمعه سیّد و بزرگتر روزها است، حق تعالی در آن روز ثواب حسنات را مضاعف می‌دهد، وگناهان را محو می‌نماید، و درجات را بلند می‌گرداند، و دعوات را مستجاب می‌گرداند، و شدّتها و غمها را زایل می‌گرداند، و حاجتهای بزرگ را بر می‌آورد، و روز مزید است که خدا رحمتهای خود را نسبت به بندگان زیاد می‌گرداند، و جماعت بسیار از آتش جهنّم آزاد می‌سازد، پس هرکه بخواند خدا را در آن روز وبشناسد حقّ و حرمت آن را؛ حقّ است بر خداوند تعالی که او را از آتش جهنّم آزاد گرداند، پس اگر در روز جمعه یا شب آن بمیرد ثواب شهیدان دارد و در قیامت ایمن از عذاب الهی مبعوث می‌گردد، و هرکه استخفاف به حرمت جمعه نماید و حقّ او را ضایع گرداند که نماز جمعه بجا نیاورد یا محرّمات الهی را در آن به عمل آورد بر خدا لازم است که او را به آتش جهنّم بسوزاند مگر آنکه توبه کند (2) 111.

و به سندهای بسیار معتبر از حضرت امام محمّد باقر علیه السلام منقول است که: آفتاب طالع نگردیده است در روزی که بهتر از روز جمعه باشد، و چون مرغان در روز جمعه به یکدیگر برمی‌خورند سلام می‌کنند ومی‌گویند: امروز روز شایسته‌ای است (3) 112.

و به سند معتبر از حضرت صادق علیه السلام منقول است که: هرکه روز جمعه را دریابد باید که به کاری به غیر از عبادت مشغول نگردد، زیرا که در آن روز خدا گناه بندگان را می‌آمرزد و رحمت خود را بر ایشان نازل می‌گرداند (4) 113.

و فضایل شب و روز جمعه زیاده از آن است که در این مختصر ذکر شود.

1- بحار الأنوار 89/ 283 نقل از کتاب عروس: 153.

2- بحار الأنوار: 89/ 274 نقل از بزنطی.

3- عدّة الداعی ابن فهد حلّی: 57 از امام صادق علیه السلام.

4- بحار الأنوار 89/ 275 از مصباح المتهجّد: 283.

در اعمال شب جمعه

امّا اعمال شب جمعه

پس آن بسیار است، و ما در اینجا اکتفا می‌کنیم به ذکر چند عمل:

اوّل: بسیار گفتن: سُبْحَانَ اللَّهِ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ، وَلَا إِلهَ إِلّا اللَّهُ (1) 114، و بسیار صلوات فرستادن، همانا روایت شده که جمعه شبش نورانی است و روزش بسیار روشن، پس بسیار بگویید: سُبْحانَ اللَّهِ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ، وَلا إِلهَ إِلَّا اللَّهُ، و بسیار صلوات بفرستید بر محمّد و آل محمّد علیهم السلام، و در روایت دیگر اقلّ صلوات در این شب صد مرتبه است، و آنچه زیاده کنی بهتر است (2) 115.

و از حضرت صادق علیه السلام مروی است که: صلوات بر محمّد و آل محمّد علیهم السلام در شب جمعه برابر است با هزار حسنه، و محو می‌کند هزار سیّئه را، و بالا می‌برد هزار درجه (3) 116.

و مستحبّ است که بسیار صلوات بفرستند بر محمّد و آل محمّد صلوات اللَّه علیهم بعد از نماز عصر روز پنجشنبه تا آخر روز جمعه (4) 117.

و به سند صحیح از حضرت صادق علیه السلام منقول است که: چون عصر روز پنجشنبه می‌شود ملائکه از آسمان به زیر می‌آیند با قلم‌های طلا و صحیفه‌های نقره و نمی‌نویسند در پسین پنجشنبه و شب جمعه و روز جمعه تا آفتاب غروب کند به غیر از صلوات بر محمّد و آل محمّد (5) 118.

و شیخ طوسی فرموده که: مستحبّ است در روز پنجشنبه صلوات فرستادن بر پیغمبر صلی الله علیه و آله هزار مرتبه، و مستحبّ است آنکه بگوید در آن:

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَعَجِّلْ فَرَجَهُمْ، وَأَهْلِكْ عَدُوَّهُمْ مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ مِنَ الأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ.

1- بحار الأنوار 89/ 313 ح 21 از مقنعه مفید.

2- ظاهراً این اعمال مضامین روایات متعدّده‌ای می‌باشد که مرحوم قمی قسمتی از آنها را از بحار الأنوار 89/ 313 ح 20 از رساله شهید رحمه الله و ثواب الأعمال شیخ صدوق رحمه الله: 158 نقل کرده.

3- بحار الأنوار 89/ 313 ح 21 از مقنعه شیخ مفید.

4- مصباح المتهجّد: 265 در اعمال هفته.

5- جمال الأسبوع سیّد ابن طاووس: 183، فصل 10.

و گفتن این صلوات صد مرتبه از بعد عصر پنجشنبه تا آخر روز جمعه فضیلت بسیار دارد (1) 119.
و نیز شیخ فرموده: مستحبّ است که در آخر روز پنجشنبه استغفار کنند به این نحو:
أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ الَّذِی لا إِلهَ إِلّا هُوَ الْحَیُّ الْقَیُّومُ، وَأَتُوبُ إِلَیْهِ، تَوْبَهَ عَبْدٍ خاضِعٍ مِسْکِینٍ مُسْتَکِینٍ، لَایَسْتَطِیعُ لِنَفْسِهِ صَرْفاً وَلَا عَدْلًا وَلَا نَفْعاً وَلَا ضَرّاً وَلَا حَیَاهً وَلَا مَوْتاً وَلَا نُشُوراً، وَصَلَّی اللَّهُ عَلَی مُحَمَّدٍ وَعِتْرَتِهِ الطَّیِّبِینَ الطَّاهِرِینَ الْأَخْیارِ الأَبْرارِ وَسَلَّمَ تَسْلِیماً (2) 120.
دویّم: آنکه در شب جمعه این سوره‌ها را بخواند که از برای هر یک فواید و ثواب بسیار روایت شده: بنی اسرائیل، کهف، سه طس، الم سجده، یس، ص، احقاف، واقعه، حم سجده، حم دخان، طور، اقتربت، جمعه (3) 121.
و اگر فرصت ندارد اختیار کند واقعه و سوره‌های قبل آن را، زیرا که روایت شده از حضرت صادق علیه السلام که: هرکه در هر شب جمعه سوره بنی اسرائیل بخواند نمیرد تا به خدمت حضرت قائم علیه السلام برسد و از اصحاب آن حضرت باشد (4) 122.
و فرمود که: هرکه سوره کهف را در هر شب جمعه بخواند نمیرد مگر شهید، و حق تعالی او را در روز قیامت با شهداء محشور گرداند، و با ایشان بازدارد (5) 123.
و فرمود که: هرکه هر سه طس را در شب جمعه بخواند از دوستان خدا باشد، و در امان و حمایت حق تعالی باشد، و فقر و تنگدستی در دنیا به او نرسد، و در آخرت خدا از بهشت آنقدر به او عطا کند که او راضی گردد، و زیاده از رضا به او کرامت فرماید، و صد زن از حوریان بهشت به او تزویج نماید (6) 124.
و فرمود که: هرکه سوره الم سجده در هر شب جمعه بخواند حق تعالی در قیامت نامه او را به دست راست او دهد، و او را بر اعمال او حساب نکند، و از رفقاء محمّد صلی الله علیه و آله و آل او علیهم السلام باشد (7) 125.

1- مصباح المتهجّد: 265 و 275.
2- مصباح المتهجّد: 257.
3- مصباح المتهجّد: 265 و جمال الأسبوع: 190، فصل 14.
4- ثواب الأعمال: 107.
5- ثواب الأعمال: 107 و تفسیر عیّاشی 2/ 321.

6- ثواب الأعمال: 109.
7- ثواب الأعمال: 110.

و به سند معتبر از حضرت باقر علیه السلام منقول است که: هرکه سوره ص را در شب جمعه بخواند از خیر دنیا و عقبی آنقدر به او عطا کنند که نداده باشند مگر به پیغمبر مرسلی یا ملک مقرّبی، و داخل بهشت گردانند او را با هر که خواهد از اهل خانه او حتّی خادمی که او را خدمت کرده است، اگر چه داخل عیال او نباشد و در حدّ شفاعت کردن او نباشد (1) 126.
و از حضرت صادق علیه السلام منقول است که: هرکه در شب جمعه یا روز جمعه سوره احقاف را بخواند، در دنیا به او ترسی و بیمی نرسد، و در آخرت از فزع و ترس روز قیامت ایمن باشد (2) 127.
و فرمود: هرکه هر شب جمعه سوره واقعه را بخواند، خدا او را دوست دارد، و او را محبوب گرداند، و در دنیا بدحالی و تنگدستی نبیند، و هیچ آفت از آفات دنیا به او نرسد، و از رفقاء حضرت امیر المؤمنین علیه السلام باشد. و این سوره مخصوص امیر المؤمنین علیه السلام است (3) 128.
و روایت است که: هر که بخواند سوره جمعه را در هر شب جمعه خواهد بود کفّاره مابین جمعه تا جمعه دیگر (4) 129.
و همین فضیلت وارد شده از برای کسی که سوره کهف را در هر شب جمعه بخواند، و همچنین برای کسی که آن را- یعنی سوره کهف را- بعد از ظهر و عصر روز جمعه بخواند (5) 130.
و بدان که نمازهای بسیار در شب جمعه وارد شده، از آن جمله نماز حضرت امیر المؤمنین علیه السلام (6) 131، و دیگر دو رکعت نماز، در هر رکعت حمد و پانزده مرتبه اذا زُلْزِلَت، روایت شده که: هر که این نماز را بجا آورد ایمن کند خدا او را از عذاب قبر و از هولهای روز قیامت (7) 132.
سیّم: آنکه در رکعت اول نماز مغرب و عشاء سوره جمعه بخواند، و در دویّم مغرب توحید، و در دویّم عشاء اعلی بخواند (8) 133.
چهارم: آنکه ترک کند خواندن شعر را، زیرا که در حدیث صحیح از حضرت صادق علیه السلام منقول است که: مکروه است روایت شعر برای روزه‌دار و مُحْرِم و در حرم و در روز جمعه و در شبها، راوی گفت: هر چند شعر حقّی باشد؟ فرمود: هر چند شعر حق باشد (9) 134.

1- ثواب الأعمال: 112.
2- ثواب الأعمال: 114.
3- ثواب الأعمال: 117.

4- بحار الأنوار 89/ 362 نقل از مقنعه.
5- كافى 3/ 429 ح 7.
6- اين نماز و دعاء آن مى‌آيد ص 72.
7- مصباح المتهجّد: 260.
8- تهذيب الأحكام 3/ 6 ح 13.
9- وسائل الشيعه 7/ 121 باب 13 از ابواب آداب الصائم.

و در حدیث معتبر از حضرت صادق علیه السلام منقول است که حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمود که: هرکه یک شعر بخواند در شب جمعه یا در روز جمعه در آن شب و در آن روز بهره‌ای از ثواب به غیر آن نداشته باشد (1) 135.
و به روایت معتبر دیگر در آن شب و در آن روز نمازش مقبول نگردد (2) 136.
پنجم: دعا در حقّ مؤمنین بسیار کند، چنانکه حضرت زهرا علیها السلام می‌نموده، و اگر از برای ده نفر از برادران مؤمن که مرده باشند طلب آمرزش کند روایت شده که بهشت برای او واجب گردد (3) 137.
ششم: آنکه بخواند دعاهای وارده در آن را، و آنها بسیار است و ما به ذکر قلیلی از آنها اکتفا می‌نماییم.
به سند صحیح از حضرت صادق علیه السلام منقول است که: هرکه در شب جمعه در سجده آخر نافله شام هفت مرتبه این دعا را بخواند چون فارغ شود آمرزیده شده باشد، و اگر در هر شب چنین کند بهتر است، و دعا این است:
اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِوَجْهِکَ الْکَرِیمِ وَاسْمِکَ الْعَظِیمِ، أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَأَنْ تَغْفِرَ لِی ذَ نْبِیَ الْعَظِیمَ (4) 138.
و از حضرت رسول صلی الله علیه و آله منقول است که: هرکه هفت مرتبه این دعا را بخواند در شب جمعه یا روز جمعه، اگر در آن شب یا آن روز بمیرد داخل بهشت شود، و دعا این است:
اللَّهُمَّ أَنْتَ (5) 139 رَبِّی لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ خَلَقْتَنِی وَأَ نَا عَبْدُکَ وَابْنُ أَمَتِکَ، وَفِی قَبْضَتِکَ وَناصِیَتِی بِیَدِکَ، أَمْسَیْتُ عَلَی عَهْدِکَ وَوَعْدِکَ مَا اسْتَطَعْتُ، أَعُوذُ بِرِضاکَ مِنْ شَرِّ مَا صَنَعْتُ، أَبُوءُ بِنِعْمَتِکَ (6) 140، وَأَبُوءُ (7) 141 بِذَنْبِی (8) 142، فَاغْفِرْ لِی

1- من لا یحضره الفقیه 1/ 423 ح 1249.
2- کتاب عروس قمی: 154، باب 11، چاپ شده همراه جامع الأحادیث.
3- علل الشرایع 1/ 181 باب 145 ح 1 و 2.
4- تهذیب الأحکام 3/ 8 ح 24.
5- أَنْتَ: خ.
6- بِعَمَلِی: خ ل.
7- اقرار می‌کنم.
8- بذنوبی: خ ل.

ذُنُوبِی إِنَّهُ لَایَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلّا أَنْتَ.
و شیخ طوسی و سیّد و کفعمی و سیّد ابن باقی گفته‌اند که: مستحبّ است در شب جمعه و روز آن و شب عرفه و روز آن این دعا بخوانند، و ما دعا را از مصباح شیخ نقل می‌کنیم، و دعا این است:
اللَّهُمَّ مَنْ تَعَبَّأَ وَتَهَیَّأَ وَأَعَدَّ وَاسْتَعَدَّ لِوِفَادَةٍ إِلَی مَخْلُوقٍ رَجَاءَ رِفْدِهِ (1) 143 وَطَلَبَ نائِلِهِ وَجائِزَتِهِ، فَإِلَیْکَ یَا رَبِّ تَعْبِیَتِی وَاسْتِعْدادِی رَجَاءَ عَفْوِکَ وَطَلَبَ نائِلِکَ وَجَائِزَتِکَ، فَلَا تُخَیِّبْ دُعَائِی یَا مَنْ لَایَخِیبُ عَلَیْهِ سائِلٌ (2) 144 وَلَا یَنْقُصُهُ نائِلٌ، فَإِنِّی لَمْ آتِکَ ثِقَةً بِعَمَلٍ صَالِحٍ عَمِلْتُهُ، وَلَا لِوَفادَةِ مَخْلُوقٍ رَجَوْتُهُ، أَتَیْتُکَ مُقِرّاً عَلَی نَفْسِی بِالْإِساءَةِ وَالظُّلْمِ، مُعْتَرِفاً بِأَنْ لَاحُجَّةَ لِی وَلَا عُذْرَ، أَتَیْتُکَ أَرْجُو عَظِیمَ عَفْوِکَ الَّذِی عَفَوْتَ بِهِ عَنِ الْخاطِئِینَ (3) 145، فَلَمْ یَمْنَعْکَ طُولُ عُکُوفِهِمْ عَلی عَظِیمِ الْجُرْمِ أَنْ عُدْتَ عَلَیْهِمْ بِالرَّحْمَةِ، فَیَا مَنْ رَحْمَتُهُ واسِعَةٌ، وَعَفْوُهُ عَظِیمٌ، یَا عَظِیمُ یَا عَظِیمُ یَا عَظِیمُ، لَایَرُدُّ غَضَبَکَ إِلّا حِلْمُکَ، وَلَا یُنْجِی مِنْ سَخَطِکَ إِلّا التَّضَرُّعُ إِلَیْکَ، فَهَبْ لِی یَا إِلهِی فَرَجاً بِالْقُدْرَةِ الَّتِی تُحْیِی بِهَا مَیْتَ الْبِلَادِ، وَلَا تُهْلِکْنِی غَمّاً حَتَّی تَستَجِیبَ لِی، وَتُعَرِّفَنِی الْإِجابَةَ فِی دُعَائِی، وَأَذِقْنِی طَعْمَ الْعَافِیَةِ إِلَی مُنْتَهی أَجَلِی، وَلَا تُشْمِتْ بِی عَدُوِّی، وَلَا تُسَلِّطْهُ عَلَیَّ، وَلَا تُمَکِّنْهُ مِنْ عُنُقِی، اللَّهُمَ (4) 146 إِنْ وَضَعْتَنِی فَمَنْ ذَا الَّذِی

1- عطای او.
2- السَّائِل: خ ل.
3- عَلَوْتَ بِهِ عَلَی الخَطَّائِیْنَ: خ ل.
4- إِلهی: خ ل.

يَرْفَعُنِی؟ وَ إِنْ رَفَعْتَنِی فَمَنْ ذَا الَّذِی یَضَعُنِی؟ وَ إِنْ أَهْلَکْتَنِی فَمَنْ ذَا الَّذِی یَعْرِضُ لَکَ فِی عَبْدِکَ أَوْ یَسْأَلُکَ عَنْ أَمْرِهِ؟ وَقَدْ عَلِمْتُ أَ نَّهُ لَیْسَ فِی حُکْمِکَ ظُلْمٌ، وَلَا فِی نَقِمَتِکَ عَجَلَةٌ، وَ إِنَّمَا یَعْجَلُ مَنْ یَخَافُ الْفَوْتَ، وَ إِنَّمَا یَحْتاجُ إِلَی الظُّلْمِ الضَّعِیفُ، وَقَدْ تَعالَیْتَ یَا إِلهِی عَنْ ذلِکَ عُلُوّاً کَبِیراً. اللَّهُمَّ إِنِّی أَعُوذُ بِکَ فَأَعِذْنِی، وَأَسْتَجِیرُ بِکَ فَأَجِرْنِی، وَأَسْتَرْزِقُکَ فَارْزُقْنِی، وَأَتَوَکَّلُ عَلَیْکَ فَاکْفِنِی، وَأَسْتَنْصِرُکَ عَلی عَدُوِّی 147 (1) فَانْصُرْنِی، وَأَسْتَعِینُ بِکَ فَأَعِنِّی، وَأَسْتَغْفِرُکَ یَا إِلهِی فَاغْفِرْ لِی، آمِینَ آمِینَ آمِینَ (2) 148.

هفتم: آنکه بخواند دعای کمیل را که در فصل بعد مذکور خواهد شد إن شاء اللّه تعالی (ص 89).

هشتم: آنکه بخواند دعای اللَّهُمَّ یَا شَاهِدَ کُلِّ نَجْوی، که در شب عرفه نیز خوانده می‌شود و بیاید إن شاء اللّه تعالی (ص 353).

نهم: آنکه ده مرتبه بگوید: یَا دائِمَ الْفَضْلِ عَلَی الْبَرِیَّةِ، یَا بَاسِطَ الْیَدَیْنِ بِالْعَطِیَّةِ، یَا صَاحِبَ الْمَوَاهِبِ السَّنِیَّةِ، صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ خَیْرِ الْوَرَی سَجِیَّةً، وَاغْفِرْ لَنا یَا ذَا الْعُلی فِی هَذِهِ الْعَشِیَّةِ (3) 149. و این ذکر شریف در شب عید فطر نیز خوانده می‌شود (4) 150.

دهم: انار تناول کند، چنانکه حضرت صادق علیه السلام در هر شب جمعه میل می‌فرمود (5) 151، و اگر در وقت خوابیدن بخورد شاید بهتر باشد، چه آنکه روایت شده که: هر که در وقت خوابیدن انار بخورد ایمن خواهد بود در نفس خود تا صبح کند (6) 152، و سزاوار است که هرگاه انار بخورد دستمالی در زیر آن پهن کند که دانه‌اش را ضبط کند و بعد از آن بخورد، و در انار خود دیگری را شریک نکند (7) 153.

شیخ جعفر بن احمد قمی رحمه الله در کتاب عروس از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که:

1- عدوّکَ: خ ل.

2- مصباح المتهجّد: 269 و بلد الأمین کفعمی: 69 و جمال الأسبوع: 197.

3- مصباح کفعمی: 647، فصل 46 و خلاصة الأذکار فیض کاشانی: 76، فصل 5.

4- خلاصة الأذکار فیض کاشانی: 98، فصل 10.

5- محاسن برقی 2/ 352 ح 2216 باب 111.

6- بحار الأنوار 66/ 164 ح 49 نقل از کتاب طب الأئمّة از امام صادق علیه السلام.

7- محاسن برقی 2/ 354- 355 ح 2227- 2229 باب 111.

هرکه مابین دو رکعت نافله صبح و فریضهٔ صبح صد مرتبه بگوید: سُبْحَانَ رَبِّیَ الْعَظِیمِ وَبِحَمْدِهِ، أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ رَبِّی وَأَتُوبُ إِلَیْهِ، حق تعالی در بهشت مسکنی برای او بنا کند (1) 154.

و شیخ و سیّد و دیگران این دعا را ذکر کرده‌اند و گفته‌اند: که مستحبّ است که در سحر شب جمعه این دعا را بخوانند:

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَهَبْ لِیَ الْغَداةَ رِضَاکَ، وَأَسْکِنْ قَلْبِی خَوْفَکَ، وَاقْطَعْهُ عَمَّنْ سِواکَ، حَتَّی لَاأَرْجُوَ وَلَا أَخافَ إِلّا إِیَّاکَ، اللَّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَهَبْ لِی ثَباتَ الْیَقِینِ، وَمَحْضَ الْإِخْلَاصِ، وَشَرَفَ التَّوْحِیدِ، وَدَوَامَ الاسْتِقامَةِ، وَمَعْدِنَ الصَّبْرِ وَالرِّضَا بِالْقَضَاءِ وَالْقَدَرِ، یَا قَاضِیَ حَوَائِجِ السَّائِلِینَ، یَا مَنْ یَعْلَمُ مَا فِی (2) 155 ضَمِیرِ الصَّامِتِینَ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَاسْتَجِبْ دُعَائِی، وَاغْفِرْ ذَ نْبِی، وَأَوْسِعْ رِزْقِی، وَ اقْضِ حَوَائِجِی فِی نَفْسِی وَ إِخْوانِی فِی دِینِی وَأَهْلِی، إِلهِی طُمُوحُ الْآمالِ (3) 156 قَدْ خابَتْ إِلّا لَدَیْکَ، وَمَعَاکِفُ الْهِمَمِ قَدْ تَعَطَّلَتْ إِلّا عَلَیْکَ، وَمَذَاهِبُ الْعُقُولِ قَدْ سَمَتْ إِلّا إِلَیْکَ، فَأَ نْتَ الرَّجَاءُ وَ إِلَیْکَ الْمُلْتَجَأُ، یَا أَکْرَمَ مَقْصُودٍ، وَأَجْوَدَ مَسْؤُولٍ، هَرَبْتُ إِلَیْکَ بِنَفْسِی یَا مَلْجَأَ الْهَارِبِینَ بِأَثْقالِ الذُّنُوبِ أَحْمِلُهَا عَلَی ظَهْرِی، لَاأَجِدُ لِی إِلَیْکَ شَافِعاً سِوی مَعْرِفَتِی بِأَ نَّکَ أَقْرَبُ مَنْ رَجَاهُ الطَّالِبُونَ، وَأَمَّلَ مَا لَدَیْهِ الرَّاغِبُونَ، یَا مَنْ فَتَقَ الْعُقُولَ بِمَعْرِفَتِهِ، وَأَطْلَقَ الْأَلْسُنَ بِحَمْدِهِ، وَجَعَلَ مَا امْتَنَّ بِهِ عَلَی عِبَادِهِ فِی کِفَاءٍ لِتَأْدِیَةِ حَقِّهِ (4) 157 صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَلَا تَجْعَلْ لِلشَّیْطَانِ عَلَی عَقْلِی سَبِیلًا، وَلَا لِلْباطِلِ عَلَی عَمَلِی دَلِیلًا (5) 158.

1- کتاب عروس: 154، باب 13 همراه جامع الاحادیث.

2- مَا فِی: خ.

3- الآمال: آرزوهای بلند.

4- أنَالَ به حَقَّه: خ ل.

5- مصباح المتهجّد: 279 و جمال الأسبوع: 219، فصل 18.

ص: 50

و چون صبح روز جمعه طالع شود این دعا بخواند:

أَصْبَحْتُ فِی ذِمَّةِ اللَّهِ، وَذِمَّةِ مَلائِکَتِهِ، وَذِمَمِ أَنْبِیائِهِ وَرُسُلِهِ عَلَیْهِمُ السَّلامُ، وَذِمَّةِ مُحَمَّدٍ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ، وَذِمَمِ الْأَوْصِیاءِ مِنْ آلِ مُحَمَّدٍ عَلَیْهِمُ السَّلامُ. آمَنْتُ بِسِرِّ آلِ مُحَمَّدٍ عَلَیْهِمُ السَّلامُ وَعَلَانِیَتِهِمْ وَظَاهِرِهِمْ وَبَاطِنِهِمْ، وَأَشْهَدُ أَنَّهُمْ فِی عِلْمِ اللَّهِ وَطَاعَتِهِ کَمُحَمَّدٍ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ (1) 159.

و روایت شده که هر که در روز جمعه پیش از نماز صبح سه مرتبه بگوید: أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ الَّذِی لَاإِلهَ إِلّا هُوَ الْحَیُّ الْقَیُّومُ وَأَتُوبُ إِلَیْهِ. گناهانش آمرزیده شود اگر چه بیشتر از کف دریا باشد (2) 160.

در اعمال روز جمعه

و امّا اعمال روز جمعه

پس آن بسیار است و در اینجا اکتفا می‌شود به چند عمل:

اوّل: آنکه در نماز صبح آن در رکعت اوّل سوره جمعه بخواند، و در رکعت دوم توحید (3) 161.

دوّم: آنکه بعد از نماز صبح پیش از آنکه سخن بگوید این دعا بخواند تا کفّاره گناهان او باشد از جمعه تا جمعه دیگر: اللَّهُمَّ مَا قُلْتُ فِی جُمُعَتِی هَذِهِ مِنْ قَوْلٍ، أَوْ حَلَفْتُ فِیها مِنْ حَلْفٍ، أَوْ نَذَرْتُ فِیها مِنْ نَذْرٍ، فَمَشِیّتُکَ بَیْنَ یَدَیْ ذلِکَ کُلِّهِ، فَمَا شِئْتَ مِنْهُ أَنْ یَکُونَ کَانَ، وَمَا لَمْ تَشَأْ مِنْهُ لَمْ یَکُنْ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِی وَتَجاوَزْ عَنِّی، اللَّهُمَّ مَنْ صَلَّیْتَ عَلَیْهِ فَصَلَاتِی عَلَیْهِ، وَمَنْ لَعَنْتَ فَلَعْنَتِی عَلَیْهِ. و اقلاًّ در هر ماهی یک مرتبه این عمل را بجا آورد (4) 162.

و روایت است که: هرکه بعد از نماز صبح در روز جمعه بنشیند و مشغول تعقیب باشد تا آفتاب طالع گردد در فردوس اعلی هفتاد درجه برای او بلند گردانند (5) 163.

1- جمال الأسبوع: 220، فصل 19 و مصباح المتهجّد: 280.

2- بحار الأنوار 89/ 359 ضمن ح 36 از رساله شهید ثانی از رسول اللَّه صلی الله علیه و آله.

3- تهذیب الأحکام 3/ 6 ح 13 و 14.

4- جمال الأسبوع: 227.

5- جمال الأسبوع: 158، فصل 4.

و شیخ طوسی روایت کرده است که: سنّت است که این دعا را در تعقیب نماز صبح روز جمعه بخواند:
اللَّهُمَّ إِنِّی تَعَمَّدْتُ إِلَیْکَ بِحَاجَتِی، وَأَ نْزَلْتُ إِلَیْکَ الْیَوْمَ فَقْرِی وَفَاقَتِی وَمَسْکَنَتِی، فَأَ نَا لِمَغْفِرَتِکَ أَرْجَی مِنِّی لِعَمَلِی، وَلَمَغْفِرَتُکَ وَرَحْمَتُکَ أَوْسَعُ مِنْ ذُ نُوبِی، فَتَوَلَّ قَضاءَ کُلِّ حَاجَةٍ لِی بِقُدْرَتِکَ عَلَیْهَا وَتَیْسِیْرِ (1) 164 ذلِکَ عَلَیْکَ، وَ لِفَقْرِی إِلَیْکَ فَإِنِّی لَمْ أُصِبْ خَیْراً قَطُّ إِلّا مِنْکَ، وَلَمْ یَصْرِفْ عَنِّی سُوءً قَطُّ أَحَدٌ سِوَاکَ، وَلَسْتُ (2) 165 أَرْجُو لآخِرَتِی وَدُنْیایَ وَلا لِیَوْمِ فَقْرِی یَوْمَ یُفْرِدُنِی النَّاسُ فِی حُفْرَتِی وَأُفْضِی إِلَیْکَ بِذَنْبِی سِوَاکَ (3) 166 (4) 167.
سیّم: روایت است که: هرکه بعد از نماز ظهر ونماز صبح در روز جمعه وغیر جمعه بگوید:
اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَعَجِّلْ فَرَجَهُمْ، نمیرد تا حضرت قائم علیه السلام را دریابد (5) 168، و اگر صد مرتبه این صلوات را بخواند حق تعالی شصت حاجت او را برآورد، سی از حاجات دنیا و سی از حاجات آخرت (6) 169.
چهارم: بعد از نماز صبح سوره الرّحْمن بخواند و بعد از فَبِأَیِّ آلآءِ رَبِّکُما تُکَذِّبانِ بگوید: لَابِشَیْءٍ مِنْ آلآئِکَ رَبِّ أُکَذِّبُ (7) 170.
پنجم: شیخ طوسی رحمه الله فرموده که: سنّت است بعد از نماز صبح روز جمعه صد مرتبه توحید و صد مرتبه صلوات بر محمّد و آل محمّد بفرستد، وصد مرتبه استغفار کند، وهر یک از این سوره‌ها را بخواند: نساء، هود، کهف، صافّات، الرّحمن (8) 171.

1- وتَیَسُّر: خ ل.
2- وَلَیْسَ: خ ل.
3- سِوَاکَ: خ.
4- مصباح المتهجّد: 285.
5- مصباح المتهجّد: 268.
6- حاشیه مصباح کفعمی: 421 و بحار الأنوار 89/ 364 از کفعمی.
7- تهذیب الأحکام 3/ 8 ح 25.
8- مصباح المتهجّد: 284.

ششم: سوره احقاف و مؤمنین بخواند. از حضرت صادق علیه السلام مروی است که: هرکه در هر شب جمعه یا هر روز جمعه سوره احقاف بخواند ترسی در دنیا به او نرسد و از فزع اکبر قیامت ایمن گردد (1) .172

و نیز فرموده: هرکه سوره مؤمنین را در هر جمعه مداومت نماید خداوند تعالی ختم فرماید اعمال او را به سعادت، و منزل او در فردوس اعلی با پیغمبران و مرسلین باشد (2) 173.

هفتم: سوره قُلْ یَا أَ یُّهَا الْکافِرُونَ را بخواند پیش از طلوع آفتاب ده مرتبه و دعا کند تا دعایش مستجاب شود (3) 174.

و روایت شده که حضرت امام زین العابدین علیه السلام چون صبح روز جمعه می‌شد آیةالکرسی می‌خواند تا ظهر، و چون از نمازها فارغ می‌شد شروع می‌کرد به خواندن سوره إِنَّا أَ نْزَلْناهُ. و بدان که از برای خواندن آیة الکرسی عَلَی التّنزیل (4) 175 در روز جمعه فضیلت بسیار روایت شده.

هشتم: غسل جمعه کند، و آن از سنّتهای مؤکّده است، و روایت شده که حضرت رسول صلی الله علیه و آله به حضرت امیر المؤمنین علیه السلام فرمود که: یا علی در هر جمعه غسل کن اگرچه باید که قوت روز خود را بفروشی و آب بخری و غسل کنی و گرسنه بمانی، زیرا که هیچ سنّتی بزرگتر از این نیست (5) 176.

و از حضرت صادق علیه السلام منقول است که: هرکه در روز جمعه غسل کند و این دعا بخواند:

أَشْهَدُ أَنْ لَاإِلهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَاشَرِیکَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، اللَّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاجْعَلْنِی مِنَ التَّوَّابِینَ، وَاجْعَلْنِی مِنَ الْمُتَطَهِّرِینَ، برای او طهارتی باشد تا جمعه آینده (6) 177، یعنی از گناهان پاک شود، یا اعمال او با طهارت معنوی و مقبول واقع شود، و احوط آن است که تا ممکن شود غسل جمعه را ترک نکنند، و وقت آن بعد از طلوع فجر است تا زوال آفتاب، و هرچه به زوال نزدیک شود بهتر است.

1- ثواب الأعمال: 114.

2- ثواب الأعمال: 108.

3- بحارالأنوار 89/ 361 ح 42 نقل‌از عدّةالداعی: 341، باب 6، قسم سوّم. ودر صفحه 333 به‌نقل از بلد الأمین.

4- حاشیه مفاتیح: علامه مجلسی فرموده که بروایت علیّ بن ابراهیم و کلینی آیة الکرسی علی التنزیل چنین است: اللَّهُ لَاإِلهَ إِلَّا هُوَ الْحَیُّ الْقَیُّومُ

لَاتَأْخُذُهُ سِنَةٌ وَلا نَوْمٌ لَهُ ما فِی السَّمَاوَاتِ وَمَا فِی الأرْضِ وَما بَیْنَهُما وَما تَحْتَ الثَّری عالِمُ الغَیْبِ وَالشَّهادةِ الرَّحْمنُ الرّحِیمُ مَنْ ذَا الَّذِی- تا- هُمْ فِیهَا خالِدُونَ. وبعد از آن: والحمدُ للَّهِ ربِّ العالمین. بحار الأنوار 89/ 356 نقل از کتاب عروس: 159، باب 23.

محقّق گوید: مطلبی که در بحار است غیر از آن مطلب است که مرحوم قمی در حاشیه مفاتیح نوشته است و نقل از علی بن ابراهیم و کلینی هم نمی‌باشد مراجعه شود.

5- بحار الأنوار 89/ 352 ح 29 از جمال الأسبوع.

6- تهذیب الأحکام 3/ 10 ح 31.

نهم: سر را به خطمی بشوید که امان می‌بخشد از پیسی و دیوانگی (1) 178.
دهم: ناخن و شارب بگیرد که فضیلت زیاد دارد، و روزی را زیاد می‌کند، و از گناه پاک می‌کند تا جمعه دیگر، و امان می‌بخشد از دیوانگی و خوره و پیسی، و در آن حین بخواند: بِسْمِ اللَّهِ وَبِاللَّهِ وَعَلَى سُنَّةِ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ (2) 179، و در گرفتن ناخن ابتدا کند به انگشت کوچک دست چپ، و ختم کند به انگشت کوچک دست راست، و همچنین کند در گرفتن ناخنهای پای خود نیز، پس ریزه‌های ناخن را دفن کند (3) 180.
یازدهم: بوی خوش به کار برد و جامه‌های پاکیزه خود را بپوشد (4) 181.
دوازدهم: تصدّق کند، که موافق روایتی صدقه در شب جمعه و روز آن هزار برابر اوقات دیگر است (5) 182.
سیزدهم: آنکه برای اهل و عیال چیز نیکوی تازه از میوه و گوشت بخرد تا شاد شوند به آمدن جمعه (6) 183.
چهاردهم: هنگامی که ناشتا است انار بخورد، و هفت برگ کاسنی پیش از زوال بخورد، و از حضرت موسی بن جعفر علیه السلام مروی است که: هرکه یک انار در روز جمعه ناشتا بخورد تا چهل روز دلش را نورانی گرداند، و اگر دو انار بخورد تا هشتاد روز، و اگر سه انار بخورد تا صد و بیست روز، و وسوسه شیطان را از او دور گرداند، و هرکه وسوسه شیطان از او دور گردد معصیت خدا نکند، و هرکه معصیت خدا نکند داخل بهشت شود (7) 184.
و شیخ در مصباح فرموده: فضیلت بسیار روایت شده در خوردن انار در روز جمعه و در شب آن (8) 185.
پانزدهم: خود را از کارهای دنیا فارغ سازد و مشغول به آموختن مسائل دین خود شود، نه آنکه روز جمعه را صرف کند به سیر و گشت و تفرّج در باغها و مزارع مردم و مصاحبت با اراذل و بی‌عاران و مسخرگی و عیب‌گویی مردمان و خنده‌های قهقهه و خواندن اشعار و خوض در باطل و (9) 186

1- تهذیب الأحکام 3/ 236 ح 624 از امام صادق علیه السلام.
2- سنّة رسول اللّٰه صلی الله علیه و آله: خ ل.
3- کافی 3/ 417 و 418.
4- من لا یحضره الفقیه 1/ 425 ضمن ح 1257.
5- کتاب عروس قمی: 153، باب 10 از امام صادق علیه السلام.

6- خصال شیخ صدوق 2/ 391 ح 85 از رسول اللّه صلی الله علیه و آله.
7- کافی 6/ 355 ح 16 و محاسن برقی 2/ 358 ح 2244 باب 111.
8- مصباح المتهجّد: 284.
9- مرکز تحقیقات حج، مفاتیح الجنان، 1جلد، نشر مشعر - تهران.

امثال اینها که مفاسدش زیاده از آن است که ذکر شود (1) 187.
و از حضرت صادق علیه السلام منقول است که: اف باد بر مسلمانی که در هفته روز جمعه را صرف آموختن مسائل دین خود نگرداند، و برای این امر خود را از کارهای دیگر فارغ نسازد (2) 188، و از حضرت رسول صلی الله علیه و آله منقول است که: هرگاه ببینید که در روز جمعه مرد پیری تواریخ جاهلیّت و کفر را برای مردم نقل می‌کند سنگ‌ریزه بر سرش بزنید (3) 189.
شانزدهم: هزار مرتبه صلوات بفرستد (4) 190، و از حضرت امام محمّد باقر علیه السلام مروی است که هیچ عبادتی در روز جمعه نزد من محبوبتر نیست از صلوات بر محمّد و ال مطهّر او صلّی‌اللّٰه علیهم اجمعین (5) 191.
مؤلّف گوید که: اگر فرصت نکرد اقلاًّ صد مرتبه صلوات را ترک نکند تا در قیامت روی او نورانی شود، و روایت شده که هرکه در روز جمعه صد مرتبه صلوات فرستد و صد مرتبه أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ رَبِّی وَأَ تُوبُ إِلَیْهِ بگوید، و صد مرتبه توحید بخواند، البتّه آمرزیده شود (6) 192، و نیز روایت است که: صلوات بر محمّد و آل محمّد در مابین ظهر و عصر برابر است با هفتاد حج (7) 193.
هفدهم: زیارت حضرت رسول وائمّه طاهرین سلام اللّٰه علیهم اجمعین نماید (8) 194، و بیاید کیفیّت آن در باب زیارات (ص 438).
هجدهم: به زیارت اموات و زیارت قبر پدر و مادر یا یکی از ایشان برود که فضیلت دارد (9) 195، و از حضرت باقر علیه السلام روایت شده که: زیارت کنید مردگان را در روز جمعه که می‌دانند کیست که به زیارت ایشان رفته است و شاد می‌شوند (10) 196.
نوزدهم: دعای ندبه را که از اعمال اعیاد اربعه است بخواند، و بیاید بعد از این در محلّ خودش إن شاء اللّٰه تعالی (ص 728).
بیستم: بدان که از برای روز جمعه به غیر از نافله آن که بیست رکعت است و کیفیّت آن بنا بر مشهور آن است که شش رکعت آن در وقتی که آفتاب پهن شود بجا آورده شود، و شش رکعت

1- تهذیب الأحکام 3/ 248 ح 674.
2- خصال شیخ صدوق 2/ 393 آخر ح 96.
3- تهذیب الأحکام 3/ 274 ح 674.
4- مصباح المتهجّد: 284.

5- خصال شیخ صدوق 2/ 394 ح 101 از امام صادق علیه السلام.
6- کتاب عروس: 158، باب 22.
7- وسائل الشیعه 7/ 400 نقل از مستطرفات السرائر: 60، ح 30.
8- مصباح المتهجّد: 288.
9- بحار الانوار 89/ 359 ضمن ح 36 از رساله شهید ثانی.
10- امالی طوسی: 688، م 39، ح 5.

دیگر وقت چاشت، و شش رکعت دیگر نزدیک زوال، و دو رکعت بعد از زوال پیش از فریضه، و یا آنکه شش رکعت اوّل را بعد از نماز جمعه یا ظهر بجا آورد به نحوی که در کتب فقهاء و مصابیح ذکر شده (1) 197، نمازهای دیگر نیز نقل شده و آنها بسیار است، و ذکر بعضی از آنها در اینجا مناسب است اگر چه اکثر آنها اختصاصی به جمعه ندارد، لکن در روز جمعه بجا آوردن آنها افضل است، از جمله آنها است نماز کامله که شیخ و سیّد و شهید و علّامه و دیگران به سندهای معتبر بسیار از حضرت امام جعفر صادق علیه السلام روایت کرده‌اند از آباء گرام آن حضرت که حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمود که: هرکه در روز جمعه پیش از زوال چهار رکعت نماز بگزارد و در هر رکعت سوره حمد را ده مرتبه و هر یک از قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النّاسِ و قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ و قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ، و قُلْ یَا أَیُّهَا الْکافِرُونَ و آیَةُ الْکُرْسِی، را ده مرتبه، و به روایت دیگر إِنّا أَنْزَلْناهُ و آیه شَهِدَ اللَّهُ را نیز هر یک ده مرتبه بخواند، و چون از چهار رکعت نماز فارغ شود صد مرتبه استغفار کند و صد مرتبه بگوید: سُبْحانَ اللَّهِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ، وَلَا إِلهَ إِلّا اللَّهُ، وَاللَّهُ أَکْبَرُ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلّا بِاللَّهِ الْعَلِیِّ الْعَظِیمِ، پس صد مرتبه صلوات بفرستد، پس هرکه این عمل را بجا آورد حق تعالی دفع کند از او شرّ اهل آسمان، و شرّ اهل زمین، و شرّ شیطان، و شرّ پادشاهان جائر را، تا آخر خبر که تمامش در ذکر فضیلت این نماز است (2) 198.

نماز دیگر: حارث همدانی از حضرت امیر المؤمنین علیه السلام روایت کرده است که: اگر توانی در روز جمعه ده رکعت نماز بکن، و رکوع و سجودش را تمام بجا آور، و بعد از هر دو رکعت صد مرتبه بگو: سُبْحانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ که فضیلت بسیار دارد (3) 199.

نماز دیگر: به سند معتبر از حضرت صادق علیه السلام منقول است که هرکه سوره ابراهیم و سوره حجر را در دو رکعت در روز جمعه بخواند هرگز پریشانی و دیوانگی و بلائی به او نرسد (4) 200، و از جمله آنها است:

نماز حضرت رسول صلی الله علیه و آله نماز حضرت رسول صلی الله علیه و آله

سیّد ابن طاووس رحمه الله به سند معتبر از حضرت امام رضا علیه السلام روایت کرده است که از آن حضرت سؤال‌کردند از نماز حضرت جعفر طیّار رحمه الله، حضرت فرمود که: چرا غافلی از نماز حضرت

1- مصباح المتهجّد: 347.
2- جمال الأسبوع: 300- 301، فصل 31 و مصباح المتهجّد: 316.
3- مصباح المتهجّد: 320.
4- مصباح المتهجّد: 319.

رسول صلی الله علیه و آله شاید حضرت رسول صلی الله علیه و آله نماز جعفر را نکرده باشد و شاید جعفر نماز آن حضرت را نکرده باشد، راوی عرض کرد: پس تعلیم کن آن نماز را به من، حضرت فرمود که: دو رکعت نماز می‌کنی در هر رکعت یک مرتبه فاتحه و پانزده مرتبه سوره إِنَّا أَنْزَلْناهُ می‌خوانی، پس در رکوع و بعد از سربرداشتن و در سجده اوّل و بعد از سربرداشتن و در سجده دویّم و بعد از سربرداشتن در هر یک پانزده مرتبه سوره قدر را می‌خوانی، پس تشهّد می‌خوانی و سلام می‌گویی، و چون فارغ شوی میان تو و خدا گناهی نمی‌ماند مگر آنکه آمرزیده شده است، و هر حاجت که بطلبی روا است، و بعد از آن این دعا را می‌خوانی:
لَا إِلهَ إِلّا اللَّهُ رَبُّنا وَرَبُّ آبائِنَا الْأَوَّلِینَ، لَاإِلهَ إِلّا اللَّهُ إِلهاً واحِداً وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ، لَاإِلهَ إِلّا اللَّهُ لَانَعْبُدُ إِلّا إِیَّاهُ مُخْلِصِینَ لَهُ الدِّینَ وَلَوْ کَرِهَ الْمُشْرِکُونَ، لَا إِلهَ إِلّا اللَّهُ وَحْدَهُ وَحْدَهُ وَحْدَهُ، أَ نْجَزَ وَعْدَهُ، وَنَصَرَ عَبْدَهُ، وَأَعَزَّ جُنْدَهُ، وَهَزَمَ الْأَحْزَابَ وَحْدَهُ، فَلَهُ الْمُلْکُ وَلَهُ الْحَمْدُ (1) 201، وَهُوَ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ، اللَّهُمَّ أَ نْتَ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ فِیهِنَ (2) 202 فَلَکَ الْحَمْدُ، وَأَ نْتَ قَیَّامُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ فِیهِنَّ فَلَکَ الْحَمْدُ، وَأَ نْتَ الْحَقُّ، وَوَعْدُکَ الْحَقُ (3) 203، وَقَوْلُکَ حَقٌ (4) 204، وَ إِنْجَازُکَ حَقٌّ، وَالْجَنَّةُ حَقٌّ، وَالنَّارُ حَقٌ (5) 205، اللَّهُمَّ لَکَ أَسْلَمْتُ، وَبِکَ آمَنْتُ، وَعَلَیْکَ تَوَکَّلْتُ، وَبِکَ خَاصَمْتُ، وَ إِلَیْکَ حَاکَمْتُ، یَا رَبِّ یَا رَبِّ یَا رَبِّ اغْفِرْ لِی مَا قَدَّمْتُ وَأَخَّرْتُ، وَأَسْرَرْتُ وَأَعْلَنْتُ، أَ نْتَ إِلهِی لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاغْفِرْ لِی وَارْحَمْنِی وَتُبْ عَلَیَّ إِنَّکَ أَ نْتَ التَّوَّابُ الرَّحِیمُ (6) 206 (7) 207.

1- وللَّه الملک والحمد: خ ل.
2- وَمَنْ فِیهِنَّ: خ.
3- حقٌّ: خ ل.
4- وَقَوْلُکَ حَقٌّ: خ.
5- وَأنْتَ الحَقُّ: خ ل.
6- در حاشیه اصل: فی المتهجّد: کریمٌ رؤوف رحیم، بدل: التوّاب الرحیم.
7- مصباح المتهجّد: 290- 291 و جمال الأسبوع: 246.

علّامه مجلسی رحمه الله گفته که: این نماز از نمازهای مشهوره است، و عامّه وخاصّه در کتب خود روایت کرده‌اند، وبعضی این را از نمازهای روز جمعه شمرده‌اند، واز روایت اختصاصی معلوم نمی‌شود وظاهراً در سایر ایّام هم توان کرد (1) 208.

نماز حضرت امیر المؤمنین علیه السلام

و از جمله نمازها نماز حضرت امیر المؤمنین علیه السلام است

شیخ و سیّد از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده‌اند که فرمود: هرکه از شماها چهار رکعت نماز امیر المؤمنین علیه السلام را بجا آورد از گناهان بیرون آید مانند روزی که از مادر متولّد شده باشد، و حاجتهای او برآورده شود، بخواند در هر رکعت حمد یک مرتبه و پنجاه مرتبه قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ، و چون فارغ شود این دعا را بخواند که تسبیح آن حضرت است:

سُبْحَانَ مَنْ لَاتَبِیدُ مَعالِمُهُ، سُبْحانَ مَنْ لَاتَنْقُصُ خَزائِنُهُ، سُبْحَانَ مَنْ لَا اضْمِحْلالَ لِفَخْرِهِ، سُبْحانَ مَنْ لَایَنْفَدُ مَا عِنْدَهُ، سُبْحَانَ مَنْ لَاانْقِطَاعَ لِمُدَّتِهِ، سُبْحَانَ مَنْ لَایُشَارِکُ أَحَداً فِی أَمْرِهِ، سُبْحانَ مَنْ لَاإِلهَ غَیْرُهُ.

پس دعا کند بعد از این و بگوید:

یَا مَنْ عَفَا عَنِ السَّیِّئَاتِ وَلَمْ یُجازِ بِهَا ارْحَمْ عَبْدَکَ یَا اللَّهُ، نَفْسِی نَفْسِی أَ نَا عَبْدُکَ یَا سَیِّدَاهُ، أَ نَا عَبْدُکَ بَیْنَ یَدَیْکَ أَیَا رَبَّاهُ، إِلهِی بِکَیْنُونَتِکَ یَا أَمَلَاهُ، یَا رَحْمَانَاهُ یَا غِیَاثَاهُ، عَبْدُکَ عَبْدُکَ لَاحِیلَةَ لَهُ یَا مُنْتَهی رَغْبَتَاهُ، یَا مُجْرِیَ الدَّمِ فِی عُرُوقِی (2) 209، یَا سَیِّدَاهُ یَا مَالِکَاهُ، أَیَا هُوَ أَیَا هُوَ، یَا رَبَّاهُ، عَبْدُکَ عَبْدُکَ لَا حِیلَةَ لِی وَلَا غِنی بِی عَنْ نَفْسِی، وَلَا أَسْتَطِیعُ لَهَا ضَرّاً وَلَا نَفْعاً، وَلَا أَجِدُ مَنْ أُصَانِعُهُ، تَقَطَّعَتْ أَسْبَابُ الْخَدَائِعِ عَنِّی، وَاضْمَحَلَّ کُلُّ مَظْنُونٍ عَنِّی، أَ فْرَدَنِی

1- بحار الأنوار 91/ 170.

2- عروق عبدک: خ.

الدَّهْرُ إِلَيْکَ فَقُمْتُ بَيْنَ يَدَيْکَ هذَا الْمَقامَ، يَا إِلهِی بِعِلْمِکَ كانَ هذَا كُلُّهُ فَكَيْفَ أَ نْتَ صَانِعٌ بِی؟ وَلَيْتَ شِعْرِی كَيْفَ تَقُولُ لِدُعَائِی؟ أَتَقُولُ نَعَمْ أَمْ تَقُولُ لَا؟
فَإِنْ قُلْتَ: لَا، فَيَا وَيْلِی يَا وَيْلِی يَا وَيْلِی، يَا عَوْلِی يَا عَوْلِی يَا عَوْلِی (1) 210، يَا شِقْوَتِی يَا شِقْوَتِی يَا شِقْوَتِی (2) 211، يَا ذُ لِّی يَا ذُ لِّی يَا ذُ لِّی (3) 212، إِلَی مَنْ؟ وَمِمَّنْ؟
أَوْ عِنْدَ مَنْ؟ أَوْ كَيْفَ؟ أَوْ مَاذَا؟ أَوْ إِلی أَیِّ شَیْءٍ أَلْجَأُ؟ وَمَنْ أَرْجُو؟ وَمَنْ يَجُودُ عَلَیَّ بِفَضْلِهِ حِينَ تَرْفُضُنِی يَا وَاسِعَ الْمَغْفِرَةِ؟ وَ إِنْ قُلْتَ نَعَمْ، كَمَا هُوَ (4) 213 الظَّنُّ بِکَ، وَالرَّجَاءُ لَکَ، فَطُوبَی لِی أَ نَا السَّعِيدُ وَأَنَا الْمَسْعُودُ، فَطُوبَی لِی وَأَ نَا الْمَرْحُومُ، يَا مُتَرَحِّمُ يَا مُتَرَئِّفُ يَا مُتَعَطِّفُ يَا مُتَجَبِّرُ (5) 214 يَا مُتَمَلِّکُ يَا مُقْسِطُ، لَا عَمَلَ لِی أَبْلُغُ بِهِ نَجَاحَ حَاجَتِی، أَسْأَ لُکَ بِاسْمِکَ الَّذِی جَعَلْتَهُ فِی مَكْنُونِ غَيْبِکَ وَاسْتَقَرَّ عِنْدَکَ فَلَا يَخْرُجُ مِنْکَ إِلَی شَیْءٍ سِوَاکَ، أَسْأَ لُکَ بِهِ وَبِکَ وَبِهِ فَإِنَّهُ أَجَلُّ وَأَشْرَفُ أَسْمائِکَ، لَاشَیْءَ لِی غَيْرُ هذَا وَلَا أَحَدَ أَعْوَدُ عَلَیَّ مِنْکَ، يَا كَيْنُونُ يَا مُكَوِّنُ، يَا مَنْ عَرَّفَنِی نَفْسَهُ، يَا مَنْ أَمَرَنِی بِطَاعَتِهِ، يَا مَنْ نَهَانِی عَنْ مَعْصِيَتِهِ، وَ (6) 215 يَا مَدْعُوُّ يَا مَسْؤُولُ، يَا مَطْلُوباً إِلَيْهِ رَفَضْتُ وَصِيَّتَکَ الَّتِی أَوْصَيْتَنِی وَلَمْ أُطِعْکَ، وَلَوْ أَطَعْتُکَ فِيما أَمَرْتَنِی لَكَفَيْتَنِی مَا قُمْتُ إِلَيْکَ فِيهِ، وَأَ نَا مَعَ مَعْصِيَتِی لَکَ راجٍ فَلَا تَحُلْ بَيْنِی وَبَيْنَ مَا رَجَوْتُ، يَا مُتَرَحِّماً لِی أَعِذْنِی مِنْ بَيْنِ يَدَیَّ وَمِنْ خَلْفِی وَمِنْ فَوْقِی وَمِنْ تَحْتِی، وَمِنْ كُلِّ جِهَاتِ الْإِحَاطَةِ بِی. اللَّهُمَّ بِمُحَمَّدٍ سَيِّدِی، وَبِعَلِیٍّ وَ لِيِّی، وَبِالْأَئِمَّةِ الرَّاشِدِينَ عَلَيْهِمُ السَّلامُ اجْعَلْ عَلَيْنا صَلَواتِکَ وَرَأْفَتَکَ وَرَحْمَتَکَ، وَأَوْسِعْ عَلَيْنَا مِنْ رِزْقِکَ، وَاقْضِ عَنَّا الدَّيْنَ وَجَمِيعَ حَوَائِجِنا يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ، إِنَّکَ عَلَی كُلِّ شَیْءٍ قَدِيرٌ.

1- يَا عَوْلِی: خ.
2- يَا شِقْوَتِی: خ.
3- يَا ذُ لِّی: خ.
4- هُوَ: خ.
5- يَا مُتَحَنِّن: خ ل.
6- وَ: خ.

پس حضرت فرمود که: هرکه این نماز را بجا آورد واین دعا را بخواند چون فارغ شود نماند مابین او و خداوند تعالی گناهی مگر آنکه آمرزیده شود (1) .216

مؤلّف گوید که: احادیث بسیار در فضیلت خواندن این چهار رکعت نماز در شب و روز جمعه وارد شده، و اگر بعد از نماز بگوید: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی النَّبِیِّ الْعَرَبِیِّ وَآلِهِ، وارد شده که گناهان گذشته و آینده او آمرزیده شود، و چنان باشد که دوازده مرتبه قرآن را ختم کرده باشد، و حق تعالی گرسنگی و تشنگی قیامت را از او رفع کند، إلی آخره (2) 217.

نماز حضرت فاطمه علیها السلام

و از جمله نماز حضرت فاطمه صلوات اللّه علیها است

روایت شده که حضرت فاطمه علیها السلام دو رکعت نماز می‌کرد که جبرئیل علیه السلام تعلیم او کرده بود، در رکعت اوّل بعد از سوره حمد صد مرتبه سوره قدر، و در رکعت دویّم بعد از حمد صد مرتبه سوره توحید می‌خواند، و چون سلام می‌گفت این دعا را می‌خواند:

سُبْحَانَ ذِی الْعِزِّ الشَّامِخِ الْمُنِیفِ (3) 218، سُبْحَانَ ذِی الْجَلَالِ الْباذِخِ (4) 219 الْعَظِیمِ، سُبْحَانَ ذِی الْمُلْکِ الْفَاخِرِ الْقَدِیمِ، سُبْحَانَ مَنْ لَبِسَ الْبَهْجَةَ وَالْجَمَالَ، سُبْحَانَ مَنْ تَرَدّی بِالنُّورِ وَالْوَقَارِ، سُبْحَانَ مَنْ یَرَی أَثَرَ النَّمْلِ فِی الصَّفَا (5) 220، سُبْحَانَ مَنْ یَرَی وَقْعَ الطَّیْرِ فِی الْهَوَاءِ، سُبْحَانَ مَنْ هُوَ هَکَذَا لَاهَکَذَا غَیْرُهُ.

وسیّد گفته است که: در روایت دیگر وارد شده است که بعد از این نماز تسبیح مشهور حضرت فاطمه علیها السلام را که بعد از هر نماز خوانده می‌شود بخواند و بعد از آن صد مرتبه صلوات بر محمّد و آل محمّد بفرستد (6) .221

و شیخ در مصباح المتهجّدین فرموده: نماز حضرت فاطمه علیها السلام دو رکعت است، در رکعت اوّل حمد و صد مرتبه قدر، و در دویّم حمد و صد مرتبه توحید، و چون سلام داد تسبیح حضرت

1- مصباح المتهجّد: 292 و جمال الأسبوع: 248.
2- جمال الأسبوع: 148.
3- الْمُنِیفِ: بلند.
4- الْباذِخ: بلند.
5- الصَّفَا: سنگ روشن.
6- جمال الأسبوع: 263 و 264 و 267 از امام صادق علیه السلام.

زهرا علیها السلام بخواند، پس بگوید: سُبْحَانَ ذِی الْعِزِّ الشَّامِخِ، تا آخر تسبیح که ذکر شد، پس فرموده:
و سزاوار است کسی که این نماز را بجا می‌آورد چون از تسبیح فارغ شود زانوها و ذراعها را برهنه نماید و بچسباند همه مواضع سجود خود را به زمین بدون حاجِز و حایلی و حاجت بخواهد و دعا کند آنچه می‌خواهد، و بگوید در همان حال سجده:
یَا مَنْ لَیْسَ غَیْرَهُ رَبٌّ یُدْعی، یَا مَنْ لَیْسَ فَوْقَهُ إِلهٌ یُخْشَی، یَا مَنْ لَیْسَ دُونَهُ مَلِکٌ یُتَّقَی، یَا مَنْ لَیْسَ لَهُ وَزِیرٌ یُؤْتَی، یَا مَنْ لَیْسَ لَهُ حَاجِبٌ یُرْشَی، یَا مَنْ لَیْسَ لَهُ بَوَّابٌ یُغْشَی، یَا مَنْ لَایَزْدَادُ عَلَی کَثْرَةِ السُّؤالِ إِلّا کَرَماً وَجُوداً، وَعَلَی کَثْرَةِ الذُّنُوبِ إِلّا عَفْواً وَصَفْحاً، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَافْعَلْ بِی کَذَا وَکَذَا، و به جای این کلمه حاجات خود را از خدا بخواهد (1) 222.
نماز دیگر از حضرت فاطمه علیها السلام: شیخ و سیّد روایت کرده‌اند از صفوان، که محمّد بن علیّ حلبی روز جمعه خدمت حضرت صادق علیه السلام شرفیاب شد و سؤال کرد که: می‌خواهم مرا عملی تعلیم فرمایی که بهترین اعمال باشد در این روز، حضرت فرمود که: من نمی‌دانم کسی را که بزرگتر باشد نزد رسول خدا صلی الله علیه و آله از حضرت فاطمه علیها السلام، و نمی‌دانم چیزی را افضل از آنچه تعلیم کرد پیغمبر صلی الله علیه و آله فاطمه علیها السلام را، فرمود که: هرکه صبح کند در روز جمعه پس غسل کند و قدمها را بگستراند و چهار رکعت نماز کند به دو سلام، بخواند در رکعت اوّل بعد از حمد توحید پنجاه مرتبه، و در رکعت دویّم بعد از حمد وَالْعادِیات پنجاه مرتبه، و در رکعت سیّم بعد از حمد إِذا زُلْزِلَت پنجاه مرتبه، و در رکعت چهارم بعد از حمد إِذا جاءَ نَصْرُ اللَّهِ پنجاه مرتبه، و این سوره نصر است، و آخر سوره‌ای است که نازل شده، و چون از نماز فارغ شود این دعا بخواند:
إِلهی وَسَیِّدِی مَنْ تَهَیَّأَ أَوْ تَعَبَّی أَوْ أَعَدَّ أَوِ اسْتَعَدَّ لِوِفَادَةِ مَخْلُوقٍ رَجَاءَ رِفْدِهِ وَفَوَائِدِهِ وَنَائِلِهِ وَفَوَاضِلِهِ وَجَوائِزِهِ، فَإِلَیْکَ یَا إِلهی کَانَتْ تَهْیِئَتِی

1- مصباح المتهجّد: 301.

وَتَعْبِئَتِی وَ إِعْدَادِی وَاسْتِعْدَادِی، رَجَاءَ فَوَائِدِکَ وَمَعْرُوفِکَ وَنَائِلِکَ وَجَوَائِزِکَ، فَلا تُخَیِّبْنِی مِنْ ذلِکَ، یَا مَنْ لَاتَخِیبُ عَلَیْهِ مَسْأَلَةُ السَّائِلِ، وَلَا تَنْقُصُهُ عَطِیَّةُ نَائِلٍ، فَإِنِّی (1) 223 لَمْ آتِکَ بِعَمَلٍ صَالِحٍ قَدَّمْتُهُ، وَلَا شَفَاعَةِ مَخْلُوقٍ رَجَوْتُهُ، أَتَقَرَّبُ إِلَیْکَ بِشَفَاعَتِهِ إِلَّا مُحَمَّداً وَأَهْلَ بَیْتِهِ صَلَوَاتُکَ عَلَیْهِ وَعَلَیهِمْ، أَتَیْتُکَ أَرْجُو عَظِیمَ عَفْوِکَ الَّذِی عُدْتَ بِهِ عَلَی الْخَطَّائِینَ عِنْدَ عُکُوفِهِمْ عَلَی الْمَحَارِمِ، فَلَمْ یَمْنَعْکَ طُولُ عُکُوفِهِمْ عَلَی الْمَحَارِمِ أَنْ جُدْتَ عَلَیْهِمْ بِالْمَغْفِرَةِ، وَأَنْتَ سَیِّدِی الْعَوَّادُ بِالنَّعْمَاءِ، وَأَنَا الْعَوَّادُ بِالخَطَاءِ، أَسْأَلُکَ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطَّاهِرِینَ، أَنْ تَغْفِرَ لِی ذَ نْبِیَ الْعَظِیمَ، فَإِنَّهُ لَایَغْفِرُ الْعَظِیمَ إِلَّا الْعَظِیمُ، یَا عَظِیمُ یَا عَظِیمُ یَا عَظِیمُ یَا عَظِیمُ یَا عَظِیمُ یَا عَظِیمُ یَا عَظِیمُ (2) 224.

مؤلّف گوید که: سیّد ابن طاووس در جمال الأسبُوع از برای هر یک از ائمّه علیهم السلام نمازی با دعا ذکر نموده، شایسته است در این جا ذکر شود، فرموده: نماز امام حسن علیه السلام

نماز امام حسن علیه السلام: در روز جمعه، و آن چهار رکعت است مثل نماز امیر المؤمنین علیه السلام.

نماز دیگر از آن حضرت در روز جمعه، و آن نیز چهار رکعت است، در هر رکعت حمد یک مرتبه، و قُلْ هُوَ اللَّهُ احَدٌ بیست و پنج مرتبه.

دعاء امام حسن علیه السلام: اللَّهُمَّ إِنِّی أَتَقَرَّبُ إِلَیْکَ بِجُودِکَ وَکَرَمِکَ، وَأَتَقَرَّبُ إِلَیْکَ بِمُحَمَّدٍ عَبْدِکَ وَرَسُو لِکَ، وَأَتَقَرَّبُ إِلَیْکَ بِمَلَائِکَتِکَ الْمُقَرَّبِینَ وَأَ نْبِیائِکَ وَرُسُلِکَ، أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ عَبْدِکَ وَرَسُولِکَ وَعَلَی آلِ مُحَمَّدٍ، وَأَنْ تُقِیلَنِی عَثْرَتِی، وَتَسْتُرَ عَلَیَّ ذُ نُوبِی وَتَغْفِرَهَا لِی، وَتَقْضِیَ لِی حَوَائِجِی، وَلَا تُعَذِّبْنِی بِقَبِیحٍ کَانَ مِنِّی، فَإِنَّ عَفْوَکَ وَجُودَکَ یَسَعُنِی، إِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ (3) 225.

1- فَإِنِّی: خ.
2- مصباح المتهجّد: 318 و جمال الأسبوع: 264.
3- جمال الأسبوع: 270.

نماز امام حسین علیه السلام: چهار رکعت است، در هر رکعت سوره فاتحه پنجاه مرتبه، و سوره توحید پنجاه مرتبه، و در رکوع فاتحه و توحید هر یک ده مرتبه، و چون از رکوع سربرداری هر یک را ده مرتبه، و همچنین در سجده اولی و در بین دو سجده و در سجده دویّم هر یک ده مرتبه، و چون از چهار رکعت فارغ شدی و سلام گفتی این دعا را بخوان: اللَّهُمَّ أَ نْتَ الَّذِی اسْتَجَبْتَ لِآدَمَ وَحَوَّاءَ (1) 226. تا آخر دعاء، که فی الجمله طولانی است (2) 227. نماز امام حسین وامام سجاد وامام باقر

نماز امام زین‌العابدین علیه السلام: چهار رکعت است، در هر رکعت حمد یک مرتبه و توحید صد مرتبه.

دعاء آن حضرت: یَا مَنْ أَظْهَر الْجَمِیلَ، وَسَتَرَ الْقَبِیحَ، یَا مَنْ لَمْ یُؤْاخِذْ بِالْجَرِیرَةِ، وَلَمْ یَهْتِکِ السِّتْرَ، یَا عَظِیمَ الْعَفْوِ، یَا حَسَنَ التَّجَاوُزِ، یَا وَاسِعَ الْمَغْفِرَةِ، یَا بَاسِطَ الْیَدَیْنِ بِالرَّحْمَةِ، یَا صَاحِبَ کُلِّ نَجْوَی، یَا مُنْتَهَی کُلِّ شَکْوَی، یَا کَرِیمَ الصَّفْحِ، یَا عَظِیمَ الرَّجَاءِ، یَا مُبْتَدِئاً بِالنِّعَمِ قَبْلَ اسْتِحْقاقِها، یَا رَبَّنا وَسَیِّدَنا وَمَوْلَانا، یَا غَایَةَ رَغْبَتِنا، أَسْأَ لُکَ اللَّهُمَّ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ (3) 228.

نماز حضرت باقر علیه السلام: دو رکعت است، در هر رکعت حمد یک مرتبه، وَسُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلهَ إِلّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَکْبَرُ صد مرتبه.

دعاء آن حضرت: اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ یَا حَلِیمٌ ذُو أَ نَاةٍ (4) 229 غَفُورٌ وَدُودٌ أَنْ تَتَجاوَزَ عَنْ سَیِّئَاتِی وَمَا عِنْدِی بِحُسْنِ مَا عِنْدَکَ، وَأَنْ تُعْطِیَنِی مِنْ عَطَائِکَ مَا یَسَعُنِی، وَتُلْهِمَنِی فِیمَا أَعْطَیْتَنِی الْعَمَلَ فِیهِ بِطَاعَتِکَ وَطَاعَةِ رَسُولِکَ، وَأَنْ تُعْطِیَنِی مِنْ عَفْوِکَ مَا أَسْتَوْجِبُ بِهِ کَرَامَتَکَ، اللَّهُمَّ أَعْطِنِی مَا أَ نْتَ أَهْلُهُ وَلَا تَفْعَلْ بِی مَا أَ نَا

1- تمام این دعا در اول ملحقات دوم (ص 808) نوشته شده

2- جمال الأسبوع: 270.

3- جمال الأسبوع: 274.

4- أناة: رفق. ذا أناة: ظ.

أَهْلُهُ، فَإِنَّمَا أَ نَا بِکَ، وَلَمْ أُصِبْ خَيْراً قَطُّ إِلّا مِنْکَ، يَا أَبْصَرَ الْأَ بْصَرِينَ، وَيَا أَسْمَعَ السَّامِعِينَ، وَيَا أَحْکَمَ الْحَاکِمِينَ، وَيَا جَارَ الْمُسْتَجِيرِينَ، وَيَا مُجِيبَ دَعْوَةِ الْمُضْطَرِّينَ، صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ (1). 230

نماز حضرت صادق عليه السلام: دو رکعت است، در هر رکعت حمد يک مرتبه، و آيه شَهِدَاللّه صد مرتبه.

دعاء آن حضرت: يَا صَانِعَ کُلِّ مَصْنُوعٍ، يَا جَابِرَ کُلِّ کَسِيرٍ (2). 231، وَيَا حَاضِرَ کُلِّ مَلَأٍ، وَيَا شَاهِدَ کُلِّ نَجْوَى، وَيَا عَالِمَ کُلِّ خَفِيَّةٍ، وَيَا شَاهِداً غَيْرَ غَائِبٍ، وَغالِباً غَيْرَ مَغْلُوبٍ، وَيَا قَرِيباً غَيْرَ بَعِيدٍ، وَيَا مُؤنِسَ کُلِّ وَحِيدٍ، وَيَا حَيُّ مُحْيِيَ الْمَوْتَى، وَمُمِيتَ الْأَحْيَاءِ، الْقَائِمُ عَلى کُلِّ نَفْسٍ بِمَا کَسَبَتْ، وَيَا حَيّاً حِينَ لَا حَيَّ، لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ (3). 232. نماز امام صادق و امام کاظم عليهما السلام

نماز حضرت کاظم عليه السلام: دورکعت است، درهررکعت حمديک‌مرتبه وتوحيددوازده مرتبه.

دعاء آن حضرت: إِلهِي خَشَعَتِ الْأَصْوَاتُ لَکَ، وَضَلَّتِ الْأَحْلَامُ فِيکَ، وَوَجِلَ کُلُّ شَيْءٍ مِنْکَ، وَهَرَبَ کُلُّ شَيْءٍ إِلَيْکَ، وَضَاقَتِ الْأَشْيَاءُ دُونَکَ، وَمَلأَ کُلَّ شَيْءٍ نُورُکَ، فَأَ نْتَ الرَّفِيعُ فِي جَلَالِکَ، وَأَ نْتَ الْبَهِيُّ فِي جَمَالِکَ، وَأَ نْتَ الْعَظِيمُ فِي قُدْرَتِکَ، وَأَ نْتَ الَّذِي لَايَؤُودُکَ (4) 233 شَيْءٌ، يَا مُنْزِلَ نِعْمَتِي، يَا مُفَرِّجَ کُرْبَتِي، وَيَا قَاضِيَ حَاجَتِي، أَعْطِنِي مَسْأَلَتِي بِلَا إِلهَ إِلّا أَ نْتَ، آمَنْتُ بِکَ مُخْلِصاً لَکَ دِينِي، أَصْبَحْتُ عَلَى عَهْدِکَ وَوَعْدِکَ مَا اسْتَطَعْتُ، أَبُوءُ لَکَ بِالنِّعْمَةِ، وَأَسْتَغْفِرُکَ مِنَ الذُّنُوبِ الَّتِي لَايَغْفِرُها غَيْرُکَ، يَا مَنْ هُوَ فِي عُلُوِّهِ دَانٍ، وَفِي دُنُوِّهِ عَالٍ، وَفِي إِشْرَاقِهِ مُنِيرٌ، وَفِي سُلْطَانِهِ قَوِيٌّ، صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ (5). 234

1- جمال الأسبوع: 275.
2- کَسْرٍ: خ.
3- جمال الأسبوع: 276.
4- لا يؤودک: سنگين نمى‌کند.
5- جمال الأسبوع: 276.

نماز حضرت امام رضا علیه السلام: شش رکعت است، در هر رکعت حمد یک مرتبه، و هَلْ أَتی عَلَی الْإِنْسانِ ده مرتبه.
دعاء آن حضرت: یَا صَاحِبِی فِی شِدَّتِی، وَیَا وَ لِیِّی فِی نِعْمَتِی، وَیَا إِلهِی وَ إِلهَ إِبْراهِیمَ وَ إِسْمَاعِیلَ وَ إِسْحَاقَ وَیَعْقُوبَ، یَا رَبَّ کهیعص وَیس وَالْقُرْآنِ الْحَکِیمِ، أَسْأَ لُکَ یَا أَحْسَنَ مَنْ سُئِلَ، وَیَا خَیْرَ مَنْ دُعِیَ، وَیَا أَجْوَدَ مَنْ أَعْطَی، وَیَا خَیْرَ مُرْتَجَی، أَسْأَ لُکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ (1) 235. نماز امام رضا وامام جواد وامام هادی
نماز حضرت جواد علیه السلام: دو رکعت است، در هر رکعت حمد یک مرتبه، و توحید هفتاد مرتبه.
دعاء آن حضرت: اللَّهُمَّ رَبَّ الْأَرْوَاحِ الْفَانِیَةِ، وَالْأَجْسَادِ الْبَالِیَةِ، أَسْأَ لُکَ بِطَاعَةِ الْأَرْوَاحِ الرَّاجِعَةِ إِلَی أَجْسَادِها (2) 236، وَبِطَاعَةِ الْأَجْسَادِ الْمُلْتَئِمَةِ بِعُرُوقِها، وَبِکَلِمَتِکَ النَّافِذَةِ بَیْنَهُمْ، وَأَخْذِکَ الْحَقَّ مِنْهُمْ وَالْخَلائِقُ بَیْنَ یَدَیْکَ یَنْتَظِرُونَ فَصْلَ قَضَائِکَ، وَیَرْجُونَ رَحْمَتَکَ، وَیَخَافُونَ عِقَابَکَ، صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاجْعَلِ النُّورَ فِی بَصَرِی، وَالْیَقِینَ فِی قَلْبِی، وَذِکْرَکَ بِاللَّیْلِ وَالنَّهارِ عَلَی لِسانِی، وَعَمَلًا صالِحاً فَارْزُقْنِی (3) 237.
نماز حضرت هادی علیه السلام: دو رکعت است، در رکعت اوّل سوره حمد و یس، و در رکعت دوّم سوره حمد و الرّحمن.
دعاء آن حضرت: یَا بَارُّ یَا وَصُولُ، یَا شَاهِدَ کُلِّ غائِبٍ، وَیَا قَرِیبُ غَیْرَ بَعِیدٍ،

1- جمال الأسبوع: 277.
2- أَحِبَّائهَا: خ ل.
3- جمال الأسبوع: 278.

وَيَا غَالِبُ غَيْرَ مَغْلُوبٍ، وَيَا مَنْ لَايَعْلَمُ كَيْفَ هُوَ إِلّا هُوَ، يَا مَنْ لَاتُبْلَغُ قُدْرَتُهُ، أَسْأَلُکَ اللَّهُمَّ بِاسْمِکَ الْمَكْنُونِ الْمَخْزُونِ الْمَكْتُومِ عَمَّنْ شِئْتَ، الطَّاهِرِ الْمُطَهَّرِ الْمُقَدَّسِ النُّورِ التَّامِّ الْحَيِّ الْقَيُّومِ الْعَظِيمِ، نُورِ السَّمَاوَاتِ وَنُورِ الْأَرَضِينَ، عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْكَبِيرِ الْمُتَعَالِ الْعَظِيمِ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ (1) 238.

نماز امام حسن عسکری علیه السلام: چهار رکعت است، در دو رکعت اوّل بعد از حمد پانزده مرتبه سوره إذا زلزلت، و در دو رکعت دوّیم بعد از حمد پانزده مرتبه توحید. نماز امام هادی وامام عسکری علیهما السلام

دعاء آن حضرت: اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَ لُکَ بِأَنَّ لَکَ الْحَمْدَ لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ الْبَدِیءُ قَبْلَ كُلِّ شَیْءٍ، وَأَ نْتَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ، وَلَا إِلهَ إِلّا أَ نْتَ الَّذِی لَایُذِلُّکَ شَیْءٌ، وَأَ نْتَ كُلَّ يَوْمٍ فِي شَأْنٍ، لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ خالِقُ مَا يُرى وَمَا لَايُرى، الْعالِمُ بِكُلِّ شَیْءٍ بِغَيْرِ تَعْلِيمٍ، أَسْأَ لُکَ بِآلَائِکَ وَنَعْمَائِکَ بِأَ نَّکَ اللَّهُ الرَّبُّ الْوَاحِدُ لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ الرَّحْمنُ الرَّحِيمُ، وَأَسْأَلُکَ بِأَ نَّکَ أَ نْتَ اللَّهُ لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ الْوِتْرُ الْفَرْدُ، الْأَحَدُ الصَّمَدُ الَّذِی لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُواً أَحَدٌ، وَأَسْأَ لُکَ بِأَ نَّکَ اللَّهُ لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ الْقَائِمُ عَلَى كُلِّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ الرَّقِيبُ الْحَفِيظُ، وَأَسْأَ لُکَ بِأَ نَّکَ اللَّهُ الْأَوَّلُ قَبْلَ كُلِّ شَیْءٍ، وَالْآخِرُ بَعْدَ كُلِّ شَیْءٍ، وَالْبَاطِنُ دُونَ كُلِّ شَیْءٍ الضَّارُّ النَّافِعُ الْحَكِيمُ الْعَلِيمُ، وَأَسْأَ لُکَ بِأَ نَّکَ أَ نْتَ اللَّهُ لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ الْبَاعِثُ الْوَارِثُ الْحَنَّانُ الْمَنَّانُ بَدِيعُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ذُو الْجَلَالِ وَالْإِكْرامِ وَذُو الطَّوْلِ (2) 239 وَذُو الْعِزَّةِ وَذُو السُّلْطانِ لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ أَحَطْتَ بِكُلِّ شَیْءٍ عِلْماً، وَأَحْصَيْتَ كُلَّ شَیْءٍ عَدَداً صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ (3) 240.

نماز حضرت صاحب الزّمان عَجَّلَ اللَّه تعالى فَرَجَه: دو رکعت است، می‌خوانی در هر

1- جمال الأسبوع: 278.
2- ذُو الطَّوْلِ: فضل.
3- جمال الأسبوع: 279.

رکعت سوره حمد را تا إِیَّاکَ نَعْبُدُ وَإِیَّاکَ نَسْتَعِینُ، و چون به این آیه رسیدی آن را صد مرتبه می‌گویی، و در مرتبه آخر سوره را تمام می‌کنی، پس قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ را یک بار می‌خوانی، و چون از نماز فارغ شدی این دعا را می‌خوانی: نماز صاحب‌الزمان علیه السلام و نماز جعفر علیه السلام
اللَّهُمَّ عَظُمَ الْبَلَاءُ، وَبَرِحَ الْخَفَاءُ، وَانْکَشَفَ الْغِطَاءُ، وَضَاقَتِ الْأَرْضُ بِمَا وَسِعَتِ السَّماءُ، وَ إِلَیْکَ یَا رَبِّ الْمُشْتَکَی، وَعَلَیْکَ الْمُعَوَّلُ فِی الشِّدَّةِ وَالرَّخَاءِ، اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ الَّذِینَ أَمَرْتَنَا بِطَاعَتِهِمْ، وَعَجِّلِ اللَّهُمَّ فَرَجَهُمْ بِقَائِمِهِمْ، وَأَظْهِرْ إِعْزَازَهُ، یَا مُحَمَّدُ یَا عَلِیُّ، یَا عَلِیُّ یَا مُحَمَّدُ، اکْفِیانِی فَإِنَّکُمَا کَافِیَایَ، یَا مُحَمَّدُ یَا عَلِیُّ، یَا عَلِیُّ یَا مُحَمَّدُ، انْصُرَانِی فَإِنَّکُما نَاصِرَایَ، یَا مُحَمَّدُ یَا عَلِیُّ، یَا عَلِیُّ یَا مُحَمَّدُ، احْفظَانِی فَإِنَّکُما حَافِظَایَ، یَا مَوْلایَ یَا صَاحِبَ الزَّمَانِ، یَا مَوْلایَ یَا صَاحِبَ الزَّمانِ، یَا مَوْلَایَ یَا صاحِبَ الزَّمَانِ، الْغَوْثَ الْغَوْثَ الْغَوْثَ، أَدْرِکْنِی أَدْرِکْنِی أَدْرِکْنِی، الْأَمَانَ الْأَمَانَ الْأَمَانَ (1) 241.
و از جمله نمازها نماز حضرت جعفر علیه السلام: که اکسیر اعظم و کبریت احمر است، و به سندهای بسیار معتبره با فضیلت بسیار که عمده آمرزش گناهان عظیمه است وارد شده، و افضل اوقات آن صدر نهار جمعه است (2) 242، و آن چهار رکعت است به دو تشهّد و دو سلام، در رکعت اوّل بعد از سوره حمد إِذا زُلْزِلَت می‌خواند، و در رکعت دویّم سوره وَالْعادِیات، و در رکعت سیّم إِذا جاءَ نَصْرُ اللَّه، و در رکعت چهارم قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ، و در هر رکعت بعد از فراغ از قرائت پانزده مرتبه می‌گوید: سُبْحانَ اللَّهِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ، وَلا إِلهَ إِلَّا اللَّهُ، وَاللَّهُ أَکْبَرُ، و در رکوع همین تسبیحات را ده مرتبه می‌گوید، و چون سر از رکوع بر می‌دارد ده مرتبه، و در سجده اوّل ده مرتبه، و بعد از سر برداشتن ده مرتبه، و در سجده دویّم ده مرتبه، وبعد از سر برداشتن پیش از آنکه برخیزد ده مرتبه، در هر چهار رکعت چنین می‌کند که مجموع سیصد مرتبه شود (3) 243. نماز جعفر طیّار علیه السلام

1- جمال الأسبوع: 280.
2- احتجاج طبرسی: 491 در توقیعات ناحیه مقدّسه.
3- جمال الأسبوع: 281.

شیخ کلینی از ابو سعید مدائنی روایت کرده که حضرت صادق علیه السلام به من فرمود: آیا تعلیم نکنم تو را چیزی که بگویی آن را در نماز جعفر؟ گفتم: بلی تعلیم فرما، فرمود: چون در سجده آخر چهار رکعت نماز رسیدی و از تسبیحات فارغ شدي بگو:
سُبْحانَ مَنْ لَبِسَ الْعِزَّ وَالْوَقارَ، سُبْحانَ مَنْ تَعَطَّفَ بِالْمَجْدِ وَتَکَرَّمَ بِهِ، سُبْحانَ مَنْ لَایَنْبَغِی التَّسْبِیحُ إِلّا لَهُ، سُبْحانَ مَنْ أَحْصِی کُلَّ شَیْءٍ عِلْمُهُ، سُبْحانَ ذِی الْمَنِّ وَالنِّعَم، سُبْحانَ ذِی الْقُدْرَةِ وَالْکَرَم، اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِمَعاقِدِ الْعِزِّ مِنْ عَرْشِکَ، وَمُنْتَهَی الرَّحْمَةِ مِنْ کِتابِکَ، وَاَسْمِکَ الْأَعْظَمِ وَکَلِماتِکَ التَّامَّةِ الَّتِی تَمَّتْ صِدْقاً وَعَدْلًا، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَأَهْلِ بَیْتِهِ، وَافْعَلْ بِی کَذا وَکَذا، به جای این کلمه حاجات خود را بخواهد (1) 244.
شیخ و سیّد از مفضّل بن عمر روایت کرده‌اند که گفت: دیدم روزی حضرت امام جعفر صادق علیه السلام را که نماز جعفر بجا آوردند پس دستها را بلند کردند و این دعا خواندند یَا رَبِّ یَا رَبِّ، به قدری که یک نفس وفا کند، یَا رَبَّاهُ یَا رَبَّاهُ، به قدر یک نفس، رَبِّ رَبِّ، باز به قدر یک نفس، یَا اللَّهُ یَا اللَّهُ، باز به قدر یک نفس، یَا حَیُّ یَا حَیُّ، به قدر یک نفس، یَا رَحِیمُ یَا رَحِیمُ، باز به قدر یک نفس، یَا رَحْمنُ یَا رَحْمنُ، هفت مرتبه (2) 245، یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ، هفت مرتبه، پس خواندند:
اللَّهُمَّ إِنِّی أَ فْتَتِحُ الْقَوْلَ بِحَمْدِکَ، وَأَ نْطِقُ بِالثَّناءِ عَلَیْکَ، وَاُمَجِّدُکَ وَلَا غَایَةَ لِمَدْحِکَ، وَأُثْنِی عَلَیْکَ وَمَنْ یَبْلُغُ غایَةَ ثَنَائِکَ وَأَمَدَ مَجْدِکَ، وَأَ نَّی لِخَلِیقَتِکَ کُنْهُ مَعْرِفَةِ مَجْدِکَ، وَأَیَّ زَمَنٍ لَمْ تَکُنْ مَمْدُوحاً بِفَضْلِکَ، مَوْصُوفاً بِمَجْدِکَ، عَوَّاداً عَلَی الْمُذْنِبِینَ بِحِلْمِکَ، تَخَلَّفَ سُکَّانُ أَرْضِکَ عَنْ طَاعَتِکَ، فَکُنْتَ عَلَیْهِمْ عَطُوفاً بِجُودِکَ، جَوَاداً بِفَضْلِکَ، عَوَّاداً بِکَرَمِکَ، یَا لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ الْمَنَّانُ

1- کافی 3/ 467 ح 6.
2- در مصباح المتهجّد: یا رحمن یا رحمن تا نفس قطع شود.

ذُو الْجَلَالِ وَالْإِكْرامِ.

پس حضرت فرمود که: ای مفضّل هرگاه تو را حاجت ضروری بوده باشد نماز جعفر را بکن و این دعا را بخوان و حوائج خود را از خدا طلب کن که برآورده می‌شود إن شاء اللّه تعالی (1) 246.

مؤلّف گوید که: شیخ طوسی برای برآمدن حاجت از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده که فرمود: روزه بگیر روز چهار شنبه و پنجشنبه و جمعه را، و چون آخر روز پنجشنبه شود تصدّق بده به ده مسکین، هر مسکینی مُدّی (2) 247 از طعام، پس چون روز جمعه شود غسل کن و برو به صحرا و نماز جعفر را بجا آور، و برهنه کن زانوها را و بچسبان به زمین و بگو:

یَا مَنْ أَظْهَرَ الْجَمِیلَ، وَسَتَرَ الْقَبِیحَ (3) 248، یَا مَنْ لَمْ یُؤاخِذْ بِالْجَرِیرَةِ، وَلَمْ یَهْتِکِ السِّتْرَ، یَا عَظِیمَ الْعَفْوِ، یَا حَسَنَ التَّجَاوُزِ، یَا وَاسِعَ الْمَغْفِرَةِ، یَا بَاسِطَ الْیَدَیْنِ بِالرَّحْمَةِ، یَا صَاحِبَ کُلِّ نَجْوَی، وَمُنْتَهَی کُلِّ شَکْوَی، یَا مُقِیلَ الْعَثَرَاتِ، یَا کَرِیمَ الصَّفْحِ، یَا عَظِیمَ الْمَنِّ، یَا مُبْتَدِئاً بِالنِّعَمِ قَبْلَ اسْتِحْقاقِهَا، یَا رَبَّاهُ یَا رَبَّاهُ یَا رَبَّاهُ ده مرتبه، یَا اللَّهُ یَا اللَّهُ یَا اللَّهُ (4) 249 ده مرتبه، یَا سَیِّدَاهُ یَا سَیِّدَاهُ ده مرتبه، یَا مَوْلَایَاهُ یَا مَوْلَایَاهُ (5) 250 ده مرتبه، یَا رَجَاءاهُ ده مرتبه، یَا غِیَاثَاهُ ده مرتبه، یَا غَایَةَ رَغْبَتَاهُ ده مرتبه، یَا رَحْمنُ ده مرتبه، یَا رَحِیمُ ده مرتبه، یَا مُعْطِیَ الْخَیْرَاتِ ده مرتبه، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ کَثِیراً طَیِّباً کَأَفْضَلِ مَا صَلَّیْتَ عَلی أَحَدٍ مِنْ خَلْقِکَ ده مرتبه، و حاجت خود را بطلب (6) 251.

مؤلّف گوید که: روایات بسیار وارد شده در باب روزه این سه روز و بجا آوردن دو رکعت نماز نزد زوال روز جمعه برای برآمدن حاجت (7) 252.

در اعمال روز جمعه

1- مصباح المتهجّد: 311 و جمال الأسبوع: 294.

2- مدّ: چهار یک صاع است و صاع یک من تبریز است مگر بیست و پنج مثقال و سه ربع مثقال. منه.

3- وَسَتَرَ عَلَیَّ القَبِیحَ: خ.

4- یَا اللَّهُ: خ.

5- یَا مَوْلَاهُ یَا مَوْلَاهُ: نسخه.

6- مصباح المتهجّد: 330.

7- مراجعه شود به مصباح المتهجّد: 338.

بیست و یکم: از اعمال روز جمعه آنکه چون زوال شمس شود بخواند دعایی را که محمّد بن مسلم از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است، و آن به نحوی که در مصباح شیخ است آن است که بگوید:
لَا إِلهَ إِلَّا اللَّهُ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ، وَسُبْحَانَ اللَّهِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی لَمْ يَتَّخِذْ وَلَداً، وَلَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِی الْمُلْكِ، وَلَمْ يَكُنْ لَهُ وَ لِیٌّ مِنَ الذُّلِّ، وَكَبِّرْهُ تَكْبِيراً. پس بگوید: يَا سَابِغَ النِّعَمِ، يَا دَافِعَ النِّقَمِ، يَا بَارِیَ النَّسَمِ، يَا عَلِیَّ الْهِمَمِ، يَا مُغْشِیَ الظُّلَمِ، يَا ذَا الْجُودِ وَالْكَرَمِ، يَا كَاشِفَ الضُّرِّ وَالْأَلَمِ، يَا مُؤْنِسَ الْمُسْتَوْحِشِينَ فِی الظُّلَمِ، يَا عَالِماً لَايُعَلَّمُ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَافْعَلْ بِی مَا أَ نْتَ أَهْلُهُ، يَا مَن اسْمُهُ دَوَاءٌ، وَذِكْرُهُ شِفاءٌ، وَطَاعَتُهُ غَنَاءٌ (1) 253، ارْحَمْ مَنْ رَأْسُ مَالِهِ الرَّجَاءُ، وَسِلَاحُهُ الْبُكَاءُ، سُبْحانَكَ لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ، يَا حَنَّانُ يَا مَنَّانُ يَا بَدِيعَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ، يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ (2) 254.
بیست و دویّم: نماز ظهر روز جمعه را به جمعه و منافقین و عصر را به جمعه و توحید بخواند، شیخ صدوق روایت کرده از حضرت صادق علیه السلام که فرمود: از چیزهایی که واجب و لازم است بر هر مؤمنی که شیعه ما باشد آنکه بخواند در شب جمعه نماز را به سوره جمعه و سَبِّحِ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلی، و در نماز ظهر آن سوره جمعه و منافقین، پس هرگاه این کار کرد گویا عمل نموده به عمل رسول اللّه صلی الله علیه و آله، و ثواب و جزاء او بر خدا بهشت خواهد بود (3) 255.
و شیخ کلینی به سند حَسَن کالصّحیح از حلبی روایت کرده که گفت: سؤال کردم از حضرت صادق علیه السلام که: هرگاه در روز جمعه تنها نماز گزارم، یعنی نماز جمعه نخوانم و چهار رکعت نماز ظهر را بخوانم آیا بلند قرائت کنم؟ فرمود: بلی، و فرمود: بخوان به سوره جمعه و منافقین در روز جمعه (4) 256.

1- غِنیً: خ ل.
2- مصباح المتهجّد: 360.
3- ثواب الأعمال: 118.
4- کافی 3/ 425 ح 5.

بیست و سیّم، شیخ طوسی رحمه الله در مصباح در ذکر تعقیب بعد از ظهر از روز جمعه روایت کرده از حضرت صادق علیه السلام که: هرکه بخواند روز جمعه بعد از سلام هفت مرتبه حمد و هفت مرتبه قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ و هفت مرتبه قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ و هفت مرتبه قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ و هفت مرتبه قُلْ یَا أَ یُّهَا الْکَافِرُونَ و بخواند آخر سوره برائة لَقَدْ جَاءَکُمْ رَسُولٌ مِنْ أَ نْفُسِکُمْ وآخر حشر که لَوْ أَ نْزَلْنَا هذَا الْقُرْآنَ باشد تا آخر سوره و پنج آیه آل عمران إِنَّ فِی خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ تا إِنَّکَ لَاتُخْلِفُ الْمِیعادَ (1) 257 از این جمعه تا جمعه دیگر کفایت شرّ دشمنان و بلاها از او بشود (2) .258

بیست و چهارم: و نیز از آن حضرت روایت کرده که: هرکه بعد از نماز صبح یا بعد از نماز ظهر بگوید: اللَّهُمَّ اجْعَلْ صَلوتِکَ وَصَلوةَ مَلَائِکَتِکَ وَرُسُلِکَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، نوشته نشود بر او گناهی تا یک سال (3) 259. ونیز فرموده که: هرکه بعد از نماز صبح و نماز ظهر بگوید: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَعَجِّلْ فَرَجَهُمْ، نمیرد تا امام قائم علیه السلام را درک نماید (4) 260.

مؤلّف گوید که: اگر دعای اول را سه دفعه بعد از فریضه ظهر جمعه بخواند، برای او امان باشد از بلاها تا جمعه دیگر (5) 261. ونیز روایت شده که هر که میان دو نماز روز جمعه صلوات بر محمّد و آل محمّد بفرستد ثوابش معادل هفتاد رکعت نماز باشد (6) 262.

بیست و پنجم: بخواند دعای یَا مَنْ یَرْحَمُ مَنْ لَاتَرْحَمُهُ الْعِبادُ، و دعای اللَّهُمَّ هذَا یَوْمٌ مُبَارَکٌ، و این هر دو از ادعیه صحیفه کامله است (7) 263.

بیست و ششم: شیخ در مصباح فرموده: روایت شده از ائمّه علیهم السلام که: هرکه در روز جمعه دو رکعت نماز کند بعد از نماز ظهر، بخواند در هر رکعت بعد از حمد هفت مرتبه قُلْ هُوَ اللَّهُ

1- آل عمران: 3/ 190- 194.

2- مصباح المتهجّد: 368.

3- مصباح المتهجّد: 368.

4- مصباح المتهجّد: 368.

5- بحار الأنوار 90/ 65 ح 8 نقل از أعلام الدین از امام صادق علیه السلام.

6- بحار الأنوار 90/ 66 ح 10 نقل از جامع بزنطی از امام صادق علیه السلام.

7- مصباح المتهجّد: 369 و 371 وصحيفه كامله سجّاديه: 391 و 420 شماره 46 و 48.

أَحَدٌ، و بعد از نماز بگويد: اللَّهُمَّ اجْعَلْنِى مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ الَّتِى حَشْوُهَا الْبَرَكَةُ وَعُمَّارُهَا الْمَلائِكَةُ، مَعَ نَبِيِّنا مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَأَبِينَا إِبْراهِيمَ عَلَيْهِ السَّلامُ، تا جمعه ديگر بلايى و فتنه‌اى به او نرسد، و حق تعالى جمع كند ميان او و محمّد صلى الله عليه و آله و ابراهيم عليه السلام (1) 264، علّامه مجلسى رحمه الله فرموده كه: اگر اين دعا را غير سيّد بخواند به جاى وَأَبِينا، وَأَبِيهِ بگويد.
بيست و هفتم: روايت شده كه بهترين اوقات صلوات در روز جمعه بعد از عصر است، و صد مرتبه مى‌گويى: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَعَجِّلْ فَرَجَهُمْ (2) 265.
و شيخ فرمود: و روايت شده كه مستحبّ است صد مرتبه بگويى: صَلَوَاتُ اللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَأَ نْبِيَائِهِ وَرُسُلِهِ وَجَمِيعِ خَلْقِهِ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَالسَّلَامُ عَلَيْهِ وَعَلَيْهِمْ وَعَلَى أَرْواحِهِمْ وَأَجْسادِهِمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ (3) 266.
و شيخ جليل ابن ادريس در سرائر از جامع بزنطى نقل كرده كه ابو بصير گفت: شنيدم از حضرت امام جعفر صادق عليه السلام كه مى‌فرمود: صلوات بر محمّد و آل محمّد در مابين ظهر و عصر معادل هفتاد ركعت است، و كسى كه بگويد بعد از عصر روز جمعه:
اللَّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ الْأَوْصِيَاءِ الْمَرْضِيِّينَ بِأَفْضَلِ صَلَوَاتِکَ، وَبَارِکْ عَلَيْهِمْ بِأَفْضَلِ بَرَكَاتِکَ، وَالسَّلامُ عَلَيْهِمْ وَعَلَى أَرْوَاحِهِمْ وَأَجْسَادِهِمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكاتُهُ، خواهد بود براى او مثل ثواب عمل جنّ و انس در آن روز (4) 267.
مؤلّف گويد كه: اين صلوات شريفه در كتب مشايخ حديث به سندهاى بسيار معتبر با فضيلتهاى بسيار نقل شده، و اگر ده مرتبه، و اگر نه هفت مرتبه بخواند افضل است، زيرا كه از حضرت صادق عليه السلام روايت است كه: هركه بعد از نماز عصر روز جمعه پيش از آنكه از جاى نماز خود برخيزد ده مرتبه اين صلوات را بخواند، صلوات فرستند بر او ملائكه از اين جمعه تا جمعه آينده همين ساعت (5) 268. و نيز از آن حضرت روايت است كه: چون نماز عصر روز جمعه را ادا كنى هفت مرتبه اين صلوات را بخوان (6) 269.
و شيخ كلينى در كافى روايت كرده كه چون روز جمعه نماز را ادا كردى بگو:
اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ الْأَوْصِيَاءِ الْمَرْضِيِّينَ بِأَفْضَلِ صَلَوَاتِکَ، وَبَارِکْ عَلَيْهِمْ بِأَفْضَلِ بَرَكَاتِکَ، وَالسَّلامُ عَلَيْهِ وَعَلَيْهِمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكاتُهُ، بدرستى كه

1- مصباح المتهجّد: 377.
2- مصباح المتهجّد: 387.
3- مصباح المتهجّد: 387.
4- بحار الأنوار 90/ 94 ح 8 نقل از سرائر.
5- جمال الأسبوع: 445.
6- جمال الأسبوع: 446 و مصباح المتهجّد: 386.

هرکه این صلوات را بعد از نماز عصر بخواند، بنویسد حق تعالی برای او صد هزار حسنه، و محو فرماید از او صد هزار سیّئه، و برآورد صد هزار حاجت او را، و بلند فرماید برای او صد هزار درجه (1) 270.
ونیز فرموده که روایت شده که: هر که این صلوات را هفت مرتبه بگوید، خداوند رد کند بر او به عدد هر بنده‌ای حسنه‌ای، و عملش در آن روز مقبول باشد، و بیاید در روز قیامت در حالتی که مابین دیدگان او نوری باشد (2) 271. و در اعمال روز عرفه (ص 359) بیاید صلواتی که هرکه آن را بخواند محمّد وآل محمّد صلوات اللّٰه و سلامه علیهم را مسرور نماید.
بیست و هشتم: بعد از عصر هفتاد مرتبه بگوید أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ، تا حق تعالی گناهان او را بیامرزد (3) 272.
بیست و نهم: صد مرتبه إِنَّا أَنْزَلْناهُ بخواند (4) 273، از حضرت امام موسی علیه السلام روایت شده که: خدا را در روز جمعه هزار نسیم رحمت است که هر بنده را آن چه خواهد از آن رحمتها عطا فرماید، پس هرکه بعد از عصر روز جمعه صد مرتبه سوره إِنَّا أَنْزَلْناهُ بخواند حق تعالی آن هزار رحمت را مضاعف گرداند و به او عطا فرماید (5) 274.
سی‌ام: بخواند دعای عشرات را (6) 275 که بعد از این خواهد آمد (ص 96).
سی ویکم: شیخ طوسی رحمه الله فرموده که: ساعت استجابت دعا ساعت آخر روز جمعه است تا غروب آفتاب، و سزاوار است که دعا در آن ساعت بسیار بکند، و روایت شده که ساعت استجابت آن وقتی است که فرو رود نصف قرص خورشید و نصف دیگرش غروب نکرده باشد، و حضرت فاطمه صلوات اللّٰه علیها در آن وقت دعا می‌کرد، پس مستحبّ است دعا در آن وقت (7) 276.
و مستحبّ است که بخواند دعای مروی از نبیّ صلی الله علیه و آله را در ساعت استجابت دعا: سُبْحَانَكَ لَا إِلهَ إِلّا أَ نْتَ يَا حَنَّانُ يَا مَنَّانُ، يَا بَدِيعَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ، يَا ذَا الْجَلالِ وَالْإِكْرامِ (8) 277. و بخواند در ساعت آخر روز جمعه دعای سمات را (9) 278 که بعد از این بیاید (ص 100) إن شاء اللّٰه تعالی.

1- کافی 3/ 429 ح 4.
2- کافی 3/ 429 ح 5.
3- مصباح المتهجّد: 394.

4- مصباح المتهجّد: 386.
5- جمال الأسبوع: 452.
6- مصباح المتهجّد: 395 و جمال الأسبوع: 453.
7- مصباح المتهجّد: 399.
8- مصباح المتهجّد: 416.
9- مصباح المتهجّد: 416.

و بدان که روز جمعه از چند جهت اختصاص و تعلّق به امام عصر عجّل اللَّه فرجه دارد، یکی آنکه ولادت با سعادت آن حضرت در آن روز بوده، دیگر آنکه ظهور موفور السّرور آن جناب در روز جمعه خواهد بود، و ترقّب و انتظار فَرَج در آن روز بیشتر از روزهای دیگر است، و بیاید در زیارت مختصّه به آن حضرت در آن روز: هذَا یَوْمُ الْجُمُعَةِ وَهُوَ یَوْمُکَ الْمُتَوَقَّعُ فِیهِ ظُهُورُکَ، وَالْفَرَجُ فِیهِ لِلْمُؤْمِنِینَ عَلَی یَدِکَ. بلکه عید بودن روز جمعه و شمردن آن را یکی از عیدهای چهارگانه حقیقتاً به جهت آن روز شریف است که زمین را از لوث شرک و کفر و قذارات معاصی و از وجود جبّارین و ملحدین و کافرین و منافقین پاک و پاکیزه می‌فرماید، و به اظهار کلمه حق و اعلاء دین و شرایع ایمان چشم و دل مؤمنین مخصوصین را در آن روز روشن و منوّر و مسرور و خرسند خواهد فرمود، وأَشْرقت الأَرض بنور ربّها. پس شایسته است که در این روز صلوات کبیر را بخوانی، و بخوانی دعایی را که حضرت امام رضا علیه السلام امر فرموده به خواندن آن برای صاحب الأمر علیه السلام: اللَّهُمَّ ادْفَعْ عَنْ وَ لِیِّکَ وَخَلِیفَتِکَ. الدّعاء (1) 279، و بیاید ذکر آن در آخر اعمال سرداب در باب زیارات (ص 739). و نیز بخوانی دعایی را که شیخ ابو عمرو عمروی قدّس اللَّه روحه به ابوعلی بن همّام املا کرده، و فرموده که آن را بخوانند در زمان غیبت قائم آل محمّد علیه و علیهم السّلام، و چون آن صلوات و این دعا طولانی است و این مختصر گنجایش ندارد ما ذکر ننمودیم (2) 280، طالبین رجوع کنند به مصباح المتهجّد (3) 281 و جمال الأسبوع. بلی، شایسته است در اینجا ذکر کنیم صلوات منسوبه به ابوالحسن ضرّاب اصفهانی را که شیخ و سیّد در اعمال عصر روز جمعه آن را ذکر نموده‌اند، و سیّد فرموده که: این صلوات مرویّ از مولای ما حضرت مهدی صلوات اللَّه علیه است، و اگر ترک کردی تعقیب عصر روز جمعه را به جهت عذری، پس ترک مکن این صلوات را هرگز، به جهت امری که مطّلع کرده ما را خداوند جلّ جلاله به آن، پس سند آن را با نسخه صلوات نقل کرده (4) 282، لکن شیخ در مصباح فرموده که: این صلوات مرویّ از حضرت صاحب الزّمان علیه السلام است که بیرون آمده به سوی ابوالحسن ضرّاب اصفهانی به مکّه، و ما سند آن را ذکر نکردیم به جهت اختصار، نسخه آن این است:

1- مصباح المتهجّد: 409.
2- مخفی نماند که آن دعا در ملحقات کتاب ذکر خواهد شد، و اوّل آن دعاء: اللّهمَّ عَرِفنی نَفسَکَ ... می‌باشد.

3- مصباح المتهجّد: 411.
4- جمال الأسبوع: 494.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ، وَخَاتَمِ النَّبِيِّينَ، وَحُجَّةِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، الْمُنْتَجَبِ فِى الْمِيثَاقِ، الْمُصْطَفى فِى الظِّلالِ، الْمُطَهَّرِ مِنْ كُلِّ آفَةٍ، الْبَرِىءِ مِنْ كُلِّ عَيْبٍ، الْمُؤَمَّلِ لِلنَّجَاةِ، الْمُرْتَجَى (1) 283 لِلشَّفاعَةِ، الْمُفَوَّضِ إِلَيْهِ دِينُ اللَّهِ، اللَّهُمَّ شَرِّفْ بُنْيَانَهُ، وَعَظِّمْ بُرْهَانَهُ، وَأَ فْلِجْ (2) 284 حُجَّتَهُ، وَارْفَعْ دَرَجَتَهُ، وَأَضِئْ نُورَهُ، وَبَيِّضْ وَجْهَهُ، وَأَعْطِهِ الْفَضْلَ وَالْفَضِيلَةَ، وَالْمَنْزِلَةَ وَالْوَسِيلَةَ، وَالدَّرَجَةَ الرَّفِيعَةَ، وَابْعَثْهُ مَقَاماً مَحْمُوداً يَغْبِطُهُ بِهِ الْأَوَّلُونَ وَالْآخِرُونَ، وَصَلِّ عَلَى أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ، وَوَارِثِ الْمُرْسَلِينَ، وَقَائِدِ الْغُرِّ الْمُحَجَّلِينَ، وَسَيِّدِ الْوَصِيِّينَ، وَحُجَّةِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَصَلِّ عَلَى الْحَسَنِ بْنِ عَلِىٍّ إِمَامِ الْمُؤْمِنِينَ، وَوَارِثِ الْمُرْسَلِينَ، وَحُجَّةِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَصَلِّ عَلَى الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِىٍّ إِمَامِ الْمُؤْمِنِينَ، وَوَارِثِ الْمُرْسَلِينَ، وَحُجَّةِ رَبِّ الْعالَمِينَ، وَصَلِّ عَلَى عَلِىِّ بْنِ الْحُسَيْنِ إِمَامِ الْمُؤْمِنِينَ، وَوَارِثِ الْمُرْسَلِينَ، وَحُجَّةِ رَبِّ الْعالَمِينَ، وَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدِ بْنِ عَلِىٍّ إِمَامِ الْمُؤْمِنِينَ، وَوَارِثِ الْمُرْسَلِينَ، وَحُجَّةِ رَبِّ الْعالَمِينَ، وَصَلِّ عَلى جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ إِمَامِ الْمُؤْمِنِينَ، وَوَارِثِ الْمُرْسَلِينَ، وَحُجَّةِ رَبِّ الْعالَمِينَ، وَصَلِّ عَلَى مُوسَى بْنِ جَعْفَرٍ إِمَامِ الْمُؤْمِنِينَ، وَوَارِثِ الْمُرْسَلِينَ، وَحُجَّةِ رَبِّ الْعالَمِينَ، وَصَلِّ عَلَى عَلِىِّ بْنِ مُوسى إِمَامِ الْمُؤْمِنِينَ، وَوَارِثِ الْمُرْسَلِينَ، وَحُجَّةِ رَبِّ الْعالَمِينَ، وَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدِ بْنِ عَلِىٍّ إِمَامِ الْمُؤْمِنِينَ، وَوَارِثِ الْمُرْسَلِينَ، وَحُجَّةِ رَبِّ الْعالَمِينَ، وَصَلِّ عَلَى عَلِىِّ بْنِ مُحَمَّدٍ إِمَامِ

1- در اصل: المُرْتَحى مى‌باشد.
2- أَفلِجْ: محكم كن.

الْمُؤْمِنِینَ، وَوَارِثِ الْمُرْسَلِینَ، وَحُجَّةِ رَبِّ الْعالَمِینَ، وَصَلِّ عَلَی الْحَسَنِ بْنِ عَلِیٍّ إِمَامِ الْمُؤْمِنِینَ، وَوَارِثِ الْمُرْسَلِینَ، وَحُجَّةِ رَبِّ الْعالَمِینَ، وَصَلِّ عَلَی الْخَلَفِ الْهادِی الْمَهْدِیِّ إِمَامِ الْمُؤْمِنِینَ، وَوَارِثِ الْمُرْسَلِینَ، وَحُجَّةِ رَبِّ الْعالَمِینَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَأَهْلِ بَیْتِهِ الْأَئِمَّةِ الْهَادِینَ، الْعُلَماءِ الصَّادِقِینَ، الْأَ بْرَارِ الْمُتَّقِینَ، دَعَائِمِ دِینِکَ، وَأَرْکَانِ تَوْحِیدِکَ، وَتَراجِمَةِ وَحْیِکَ، وَحُجَجِکَ عَلَی خَلْقِکَ، وَخُلَفَائِکَ فِی أَرْضِکَ، الَّذِینَ اخْتَرْتَهُمْ لِنَفْسِکَ، وَاصْطَفَیْتَهُمْ عَلَی عِبَادِکَ، وَارْتَضَیْتَهُمْ لِدِینِکَ، وَخَصَصْتَهُمْ بِمَعْرِفَتِکَ، وَجَلَّلْتَهُمْ بِکَرَامَتِکَ، وَغَشَّیْتَهُمْ بِرَحْمَتِکَ، وَرَبَّیْتَهُمْ بِنِعْمَتِکَ، وَغَذَّیْتَهُمْ بِحِکْمَتِکَ، وَأَ لْبَسْتَهُمْ نُورَکَ، وَرَفَعْتَهُمْ فِی مَلَکُوتِکَ، وَحَفَفْتَهُمْ بِملائِکَتِکَ، وَشَرَّفْتَهُمْ بِنَبِیِّکَ، صَلَوَاتُکَ عَلَیْهِ وَ آلِهِ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَعَلَیْهِمْ صَلَاةً زَاکِیَةً نَامِیَةً (1) 285، کَثِیرَةً دَائِمَةً طَیِّبَةً، لَایُحِیطُ بِهَا إِلَّا أَ نْتَ، وَلَا یَسَعُهَا إِلّا عِلْمُکَ، وَلَا یُحْصِیهَا أَحَدٌ غَیْرُکَ. اللَّهُمَّ وَصَلِّ عَلَی وَ لِیِّکَ الُمحْیِی سُنَّتَکَ، الْقَائِمِ بِأَمْرِکَ، الدَّاعِی إِلَیْکَ، الدَّلِیلِ عَلَیْکَ، حُجَّتِکَ عَلَی خَلْقِکَ، وَخَلِیفَتِکَ فِی أَرْضِکَ، وَشَاهِدِکَ عَلَی عِبَادِکَ. اللَّهُمَّ أَعِزَّ نَصْرَهُ، وَمُدَّ فِی عُمْرِهِ، وَزَیِّنِ الْأَرْضَ بِطُولِ بَقائِهِ. اللَّهُمَّ أَکْفِهِ بَغْیَ الْحَاسِدِینَ، وَأَعِذْهُ مِنْ شَرِّ الْکَائِدِینَ، وَازْجُرْ عَنْهُ إِرَادَةَ الظَّالِمِینَ، وَخَلِّصْهُ مِنْ أَیْدِی الْجَبَّارِینَ. اللَّهُمَّ أَعْطِهِ فِی نَفْسِهِ وَذُرِّیَّتِهِ وَشِیعَتِهِ وَرَعِیَّتِهِ وَخَاصَّتِهِ وَعَامَّتِهِ وَعَدُوِّهِ وَجَمِیعِ أَهْلِ الدُّنْیا مَا تُقِرُّ بِهِ عَیْنَهُ، وَتَسُرُّ بِهِ نَفْسَهُ، وَبَلِّغْهُ أَ فْضَلَ مَا أَمَّلَهُ فِی الدُّنْیَا وَالْآخِرَةِ، إِنَّکَ

1- زَاکِیَةً نَامِیَةً: نسخه.

عَلَى كُلِّ شَىْ ءٍ قَدِيرٌ. اللَّهُمَّ جَدِّدْ بِهِ مَا امْتَحي (1) 286 مِنْ دِينِکَ، وَأَحْيِ بِهِ مَا بُدِّلَ مِنْ كِتَابِکَ، وَأَظْهِرْ بِهِ مَا غُيِّرَ مِنْ حُكْمِکَ، حَتَّى يَعُودَ دِينُکَ بِهِ وَعَلَى يَدَيْهِ غَضّاً (2) 287 جَدِيداً خَالِصاً مُخْلَصاً، لَاشَکَّ فِيهِ، وَلَا شُبْهَةَ مَعَهُ، وَلَا بَاطِلَ عِنْدَهُ، وَلَا بِدْعَةَ لَدَيْهِ. اللَّهُمَّ نَوِّرْ بِنُورِهِ كُلَّ ظُلْمَةٍ، وَهُدَّ (3) 288 بِرُكْنِهِ كُلَّ بِدْعَةٍ، وَاهْدِمْ بِعِزِّهِ كُلَّ ضَلالَةٍ، وَاقْصِمْ بِهِ كُلَّ جَبَّارٍ، وَأَخْمِدْ بِسَيْفِهِ كُلَّ نارٍ، وَأَهْلِکْ بِعَدْلِهِ جَوْرَ كُلِّ جَائِرٍ، وَأَجْرِ حُكْمَهُ عَلَى كُلِّ حُكْمٍ، وَأَذِلَّ بِسُلْطانِهِ كُلَّ سُلْطَانٍ.

اللَّهُمَّ أَذِلَّ كُلَّ مَنْ نَاوَاهُ، وَأَهْلِکْ كُلَّ مَنْ عَادَاهُ، وَامْكُرْ بِمَنْ كَادَهُ، وَاسْتَأْصِلْ مَنْ جَحَدَهُ حَقَّهُ، وَاسْتَهَانَ بِأَمْرِهِ، وَسَعَى فِى إِطْفَاءِ نُورِهِ، وَأَرَادَ إِخْمَادَ ذِكْرِهِ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ الْمُصْطَفى، وَعَلِيٍّ الْمُرْتَضى، وَفاطِمَةَ الزَّهْراءِ، وَالْحَسَنِ الرِّضا، وَالْحُسَيْنِ الْمُصَفَّى، وَجَمِيعِ الْأَوْصِيَاءِ مَصَابِيحِ الدُّجَى، وَأَعْلامِ الْهُدَى، وَمَنَارِ التُّقَى، وَالْعُرْوَةِ الْوُثْقَى، وَالْحَبْلِ الْمَتِينِ، والصِّراطِ الْمُسْتَقِيمِ، وَصَلِّ عَلَى وَلِيِّکَ وَوُلَاةِ عَهْدِکَ، وَالْأَئِمَّةِ مِنْ وُلْدِهِ، وَمُدَّ فِى أَعْمارِهِمْ، وَزِدْ فِى آجالِهِمْ، وَبَلِّغْهُمْ أَقْصَى آمالِهِمْ دِيناً وَدُنْيا وَآخِرَةً، إِنَّکَ عَلَى كُلِّ شَىْ ءٍ قَدِيرٌ (4) 289.

و بدان كه موافق روايتى شب شنبه حكم شب جمعه را دارد، و شايسته است آنچه در شب جمعه خوانده مى‌شد در آن شب نيز خوانده شود.

1- مُحِيَ: خ ل.
2- غَضّاً: تازه.
3- هُدَّ: بشكن.
4- مصباح المتهجّد: 406- 409.

ص: 77

تعیین اسامی معصومین وروزهای هفته

در تعیین اسامی نبی و ائمّه علیهم السلام به روزهای هفته
و زیارت ایشان در هر روز
سیّد ابن طاووس در جمال الأسبوع گفته: ابن بابویه رحمه الله مسنداً از صقر بن ابی دلف روایت کرده که: چون متوکّل حضرت امام علیّ النّقی علیه السلام را به سرّ من رأی طلبید روزی به خدمت آن حضرت رفتم خبری از احوال آن جناب بگیرم، و آن حضرت را نزد زراقی حاجب متوکّل محبوس کرده بودند، چون نزد او رفتم گفت: چه کار داری؟ گفتم: به دیدن شما آمده‌ام، ساعتی با هم نشستیم و از هرگونه صحبتی با هم کردیم تا آنکه مردم را متفرّق کرد و مجلس خلوت شد باز پرسید که: برای چه آمده‌ای؟ من همان جواب اوّل را دادم گفت: گویا آمده‌ای که خبری از مولای خود بگیری، من ترسیدم گفتم: مولای من خلیفه است، گفت: ساکت شو که مولای تو بر حقّ است و من نیز اعتقاد تو را دارم، گفتم: الْحَمْدُ لِلَّه، پس گفت: آیا می‌خواهی نزد او بروی؟ گفتم:
بلی، گفت: قدری بنشین تا صاحب البرید از نزد او بیرون آید، من نشستم تا وقتی که صاحب البرید بیرون شد، آن وقت پسرکی را مأمور کرد که مرا به نزد آن حضرت ببرد، چون به خدمت آن جناب رسیدم دیدم بر روی حصیری نشسته است و در برابرش قبری کنده‌اند، پس سلام کردم، حضرت جواب داد، فرمود: بنشین، پس فرمود که: برای چه آمده‌ای؟ گفتم: آمده‌ام که از احوال شما خبری گیرم، پس چون نظرم بر قبر افتاد گریستم، حضرت فرمود که: گریه مکن که در این وقت از ایشان آسیبی به من نمی‌رسد، گفتم: الْحَمْدُ لِلَّه، پس گفتم: ای سیّد من حدیثی از رسول خدا صلی الله علیه و آله روایت شده که معنی آن را نمی‌فهمم، فرمود: چیست آن حدیث؟ عرض کردم: لا تُعادُوا الْأَیّامَ فَتُعادِیکُمْ، یعنی دشمنی نکنید با روزها که آنها با شما دشمنی خواهند کرد، فرمود: مراد از ایّام و روزها ما هستیم مادامی که به پا است آسمانها و زمین: شنبه اسم رسول خدا صلی الله علیه و آله است، و یکشنبه امیر المؤمنین علیه السلام، و دوشنبه حسن و حسین علیهما السلام، و سه‌شنبه علیّ بن الحسین و محمّد بن علیّ و جعفر بن محمّد علیهم السلام، و چهارشنبه موسی بن جعفر و علیّ بن موسی و محمّد بن علیّ علیهم السلام و منم، و پنجشنبه فرزندم حسن علیه السلام، و جمعه فرزندِ فرزندم است، و به سوی او جمع می‌شوند اهل حق، این است معنی ایّام، پس دشمنی مکنید با ایشان در دنیا که دشمنی کنند با

شما در آخرت، پس فرمود: وداع کن و بیرون رو که ایمن نیستم بر تو و می‌ترسم اذیّتی به تو رسد.
وبعد سیّد این حدیث را به سند دیگر از قطب راوندی نقل کرده (1) 290، آنگاه فرمود:
زیارت حضرت رسول صلی الله علیه و آله روز شنبه
ذکر زیارت حضرت رسول صلی الله علیه و آله
در روز خود که روز شنبه باشد
أَشْهَدُ أَنْ لَاإِلهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَاشَرِیکَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَ نَّکَ رَسُولُهُ، وَأَ نَّکَ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، وَأَشْهَدُ أَ نَّکَ قَدْ بَلَّغْتَ رِسالاتِ رَبِّکَ، وَنَصَحْتَ لِأُمَّتِکَ، وَجاهَدْتَ فِی سَبِیلِ اللَّهِ بِالْحِکْمَةِ وَالمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ، وَأَدَّیْتَ الَّذِی عَلَیْکَ مِنَ الْحَقِّ، وَأَ نَّکَ قَدْ رَؤُفْتَ بِالْمُؤْمِنِینَ، وَغَلَظْتَ عَلَی الْکَافِرِینَ، وَعَبَدْتَ اللَّهَ مُخْلِصاً حَتَّی أَتیکَ الْیَقِینُ، فَبَلَغَ اللَّهُ بِکَ أَشْرَفَ مَحَلِّ الْمُکَرَّمِینَ، الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی اسْتَنْقَذَنا بِکَ مِنَ الشِّرْکِ وَالضَّلالِ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَاجْعَلْ صَلَوَاتِکَ وَصَلَوَاتِ مَلائِکَتِکَ، وَأَ نْبِیائِکَ وَالْمُرْسَلِینَ وَعِبَادِکَ الصَّالِحِینَ، وَأَهْلِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرَضِینَ، وَمَنْ سَبَّحَ لَکَ یَا رَبَّ الْعَالَمِینَ مِنَ الْأَوَّلِینَ وَالْآخِرِینَ، عَلَی مُحَمَّدٍ عَبْدِکَ وَرَسُو لِکَ، وَنَبِیِّکَ وَأَمِینِکَ، وَنَجِیبِکَ وَحَبِیبِکَ، وَصَفِیِّکَ وَصِفْوَتِکَ، وَخَاصَّتِکَ وَخَالِصَتِکَ، وَخِیَرَتِکَ مِنْ خَلْقِکَ، وَأَعْطِهِ الْفَضْلَ وَالْفَضِیلَةَ وَالْوَسِیلَةَ وَالدَّرَجَةَ الرَّفِیعَةَ، وَابْعَثْهُ مَقاماً مَحْمُوداً یَغْبِطُهُ بِهِ الْأَوَّلُونَ وَالْآخِرُونَ. اللَّهُمَّ إِنَّکَ قُلْتَ: وَلَوْ أَ نَّهُمْ إِذْ ظَلَمُوا أَ نْفُسَهُمْ جَاءُوکَ فَاسْتَغْفَرُوا اللَّهَ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُولُ لَوَجَدُوا اللَّهَ تَوَّاباً رَحِیماً (2) 291، إِلهِی فَقَدْ أَتَیْتُ نَبِیَّکَ مُسْتَغْفِراً تَائِباً مِنْ ذُ نُوبِی، فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَاغْفِرْهَا لِی، یَا

1- جمال الأسبوع: 25، فصل 3.
2- النساء: 4/ 64.

سَیِّدَنا أَتَوَجَّهُ بِکَ وَبِأَهْلِ بَیْتِکَ إِلَی اللَّهِ تَعَالی رَبِّکَ وَرَبِّی لِیَغْفِرَ لِی.
پس سه مرتبه بگو: إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَیْهِ راجِعُونَ. پس بگو: أُصِبْنا بِکَ یَا حَبِیبَ قُلُوبِنا، فَمَا أَعْظَمَ الْمُصِیبَةَ بِکَ حَیْثُ انْقَطَعَ عَنَّا الْوَحْیُ، وَحَیْثُ فَقَدْنَاکَ، فَإِنَّا لِلَّهِ وَ إِنَّا إِلَیْهِ راجِعُونَ. یَا سَیِّدَنا یَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَیْکَ وَعَلَی آلِ بَیْتِکَ الطَّاهِرِینَ (1) 292، هذَا یَوْمُ السَّبْتِ وَهُوَ یَوْمُکَ، وَأَ نَا فِیهِ ضَیْفُکَ وَجَارُکَ، فَأَضِفْنِی وَأَجِرْنِی، فَإِنَّکَ کَرِیمٌ تُحِبُّ الضِّیَافَةَ، وَمَأمُورٌ بِالْإِجارَةِ، فَأَضِفْنِی وَأَحْسِنْ ضِیَافَتِی، وَأَجِرْنا وَأَحْسِنْ إِجَارَتَنا، بِمَنْزِلَةِ اللَّهِ عِنْدَکَ وَعِنْدَ آلِ بَیْتِکَ، وَبِمَنْزِلَتِهِمْ عِنْدَهُ، وَبِمَا اسْتَوْدَعَکُمْ مِنْ عِلْمِهِ فَإِنَّهُ أَکْرَمُ الْأَکْرَمِینَ (2) .293

جامع این‌کتاب عبّاس قمی عفی عنه گوید که: من هرگاه خواستم زیارت کنم آن حضرت را به این زیارت، اوّل زیارت می‌کنم آن حضرت را به نحوی که حضرت امام رضا علیه السلام تعلیم بزنطی فرموده، بعد از آن این زیارت را می‌خوانم، و کیفیّت آن چنان است که روایت شده به‌سند صحیح که ابن ابی‌نصر خدمت امام رضا علیه السلام عرض کرد که: بعد از نماز چگونه صلوات و سلام بر حضرت رسول صلی الله علیه و آله باید فرستاد؟

فرمود: می‌گویی:

السَّلامُ عَلَیْکَ یَا رَسُولَ اللَّهِ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَکَاتُهُ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا مُحَمَّدَ بْنَ عَبْدِاللَّه، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا خِیَرَةَ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا حَبِیبَ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا صِفْوَةَ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا أَمِینَ اللَّهِ، أَشْهَدُ أَ نَّکَ رَسُولُ اللَّهِ، وَأَشْهَدُ أَ نَّکَ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، وَأَشْهَدُ أَ نَّکَ قَدْ نَصَحْتَ لِأُمَّتِکَ، وَجَاهَدْتَ فِی سَبِیلِ رَبِّکَ، وَعَبَدْتَهُ حَتَّی أَتَاکَ الْیَقِینُ، فَجَزَاکَ اللَّهُ یَا رَسُولَ اللَّهِ أَ فْضَلَ ما جَزی نَبِیّاً عَنْ أُمَّتِهِ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ أَ فْضَلَ ما صَلَّیْتَ عَلی إِبْراهِیمَ وَآلِ إِبْراهِیمَ إِنَّکَ حَمِیدٌ مَجِیدٌ (3) 294.

1- الطَّیِّبِیْنَ: خ ل.

2- جمال الأسبوع: 29، فصل 3.

3- کامل الزیارات ابن قولویه: 58، باب 3. و در اوّل زیارت این گونه می‌باشد: السلام علی رَسُولِ اللَّهِ، السلام علیک ورحمة اللَّه وبَرَکاتُهُ، السلام علیک یا رسولَ اللَّهِ، السلامُ علیکَ یا محمّد بن عبد اللَّه ...

زيارت حضرت امير المؤمنين عليه السلام
زيارت حضرت امير المؤمنين عليه السلام
به روايت آن كسى كه در بيدارى مشاهده كرد كه جناب صاحب الزمان عليه السلام آن حضرت را به اين كلمات زيارت كرد در روز يكشنبه كه روز آن حضرت است:
السَّلامُ عَلَى الشَّجَرَةِ النَّبَوِيَّةِ، وَالدَّوْحَةِ (1) 295 الْهَاشِمِيَّةِ، الْمُضِيئَةِ الْمُثْمِرَةِ بِالنُّبُوَّةِ الْمُو نِقَةِ (2) 296 بِالْإِمَامَةِ، وَعَلى ضَجِيعَيْکَ آدَمَ وَنُوحٍ عَلَيْهِمَا السَّلامُ. السَّلامُ عَلَيْکَ وَعَلَى أَهْلِ بَيْتِکَ الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ، السَّلامُ عَلَيْکَ وَعَلَى الْمَلائِکَةِ الْمُحْدِقِينَ بِکَ وَالْحَافِّينَ بِقَبْرِکَ، يَا مَوْلاىَ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ، هَذا يَوْمُ الْأَحَدِ وَهُوَ يَوْمُکَ وَبِاسْمِکَ، وَأَ نَا ضَيْفُکَ فِيهِ وَجارُکَ، فَأَضِفْنِى يَا مَوْلاىَ وَأَجِرْنِى، فَإِنَّکَ کَرِيمٌ تُحِبُّ الضِّيافَةَ، وَمَأْمُورٌ بِالْإِجارَةِ، فَافْعَلْ مَا رَغِبْتُ إِلَيْکَ فِيهِ، وَرَجَوْتُهُ مِنْکَ، بِمَنْزِلَتِکَ وَآلِ بَيْتِکَ عِنْدَ اللَّهِ، وَمَنْزِلَتِهِ عِنْدَکُمْ، وَبِحَقِّ ابْنِ عَمِّکَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّىاللَّهُعَلَيْهِوَآلِهِ (3) 297 وَسَلَّمَ وَعَلَيْهِمْ (4) 298 أَجْمَعِينَ (5) 299.
زيارت حضرت فاطمه وامام‌حسن عليهما السلام
زيارت حضرت فاطمه زهراء عليها السلام
السَّلامُ عَلَيْکِ يَا مُمْتَحَنَةُ، امْتَحَنَکِ الَّذِى خَلَقَکِ فَوَجَدَکِ لِمَا امْتَحَنَکِ صَابِرَةً، أَ نَا لَکِ مُصَدِّقٌ صَابِرٌ عَلَى مَا أَتى بِهِ أَبُوکِ وَوَصِيُّهُ صَلَواتُ اللَّهِ عَلَيْهِما، وَأَ نَا أَسْأَ لُکِ إِنْ کُنْتُ صَدَّقْتُکِ إِلّا أَ لْحَقْتِنِى بِتَصْدِيقِى لَهُمَا، لِتُسَرَّ نَفْسِى، فَاشْهَدِى أَ نِّى ظاهِرٌ (6) 300 بِوَلَايَتِکِ وَوَلايَةِ آلِ بَيْتِکِ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِمْ

1- الدوحة: درخت بزرگ.
2- الْمُو نِقَةِ: شاد كننده. المُونِعَةِ: خ.
3- وَآلِهِ: خ.
4- وَعَلَيْکُمْ: خ ل.
5- جمال الأسبوع: 30، فصل 3.
6- طاهر: خ ل.

أَجْمَعِينَ (1) .301

ایضاً زیارت حضرت زهراء علیها السلام به روایت دیگر

السَّلَامُ عَلَيْكِ يَا مُمْتَحَنَةُ، امْتَحَنَكِ الَّذِى خَلَقَكِ قَبْلَ أَنْ يَخْلُقَكِ، وَكُنْتِ لِمَا امْتَحَنَكِ بِهِ صَابِرَةً، وَنَحْنُ لَكِ أَوْ لِيَاءُ مُصَدِّقُونَ، وَ لِكُلِّ مَا أَتى بِهِ أَبُوكِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ وَأَتى بِهِ وَصِيُّهُ عَلَيْهِ السَّلَامُ مُسَلِّمُونَ، وَنَحْنُ نَسْأَ لُكَ اللَّهُمَّ إِذْ كُنَّا مُصَدِّقِينَ لَهُمْ أَنْ تُلْحِقَنَا بِتَصْدِيقِنا بِالدَّرَجَةِ الْعَالِيَةِ، لِنُبَشِّرَ أَ نْفُسَنَا بِأَ نَّا قَدْ طَهُرْنا بِوِلايَتِهِمْ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ (2) .302

روز دو شنبه

روز امام حسن و امام حسین علیهما السلام است

در زیارت حضرت امام حسن علیه السلام می‌گویی

السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا ابْنَ رَسُولِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا ابْنَ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا ابْنَ فاطِمَةَ الزَّهْرَاءِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا حَبِيبَ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا صِفْوَةَ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا أَمِينَ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا حُجَّةَ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا نُورَ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا صِرَاطَ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا بَيَانَ حُكْمِ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا نَاصِرَ دِينِ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَ يُّهَا السَّيِّدُ الزَّكِيُّ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَ يُّهَا الْبَرُّ الْوَفِيُّ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَ يُّهَا الْقَائِمُ الْأَمِينُ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَ يُّهَا الْعَالِمُ بِالتَّأْوِيلِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَ يُّهَا الْهَادِى الْمَهْدِىُّ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَ يُّهَا الطَّاهِرُ الزَّكِيُّ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَ يُّهَا التَّقِىُّ النَّقِىُّ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَ يُّهَا الْحَقُّ الْحَقِيقُ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَ يُّهَا الشَّهِيدُ الصِّدِّيقُ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا أَبَا مُحَمَّدٍ الْحَسَنَ بْنَ عَلِيٍّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكاتُهُ (3) .303

1- جمال الأسبوع: 32، فصل 3.
2- جمال الأسبوع: 32، فصل 3.
3- جمال الأسبوع: 32، فصل 3.

زیارت حضرت امام حسین علیه السلام زیارت حضرت امام حسین علیه السلام
السَّلامُ عَلَیْکَ یَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا ابْنَ أَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا ابْنَ سَیِّدَةِ نِساءِ الْعالَمِینَ، أَشْهَدُ أَ نَّکَ أَ قَمْتَ الصَّلَاةَ، وَآتَیْتَ الزَّکَاةَ، وَأَمَرْتَ بِالْمَعْرُوفِ، وَنَهَیْتَ عَنِ الْمُنْکَرِ، وَعَبَدْتَ اللَّهَ مُخْلِصاً، وَجَاهَدْتَ فِی اللَّهِ حَقَّ جِهادِهِ حَتَّی أَتَاکَ الْیَقِینُ، فَعَلَیْکَ السَّلامُ مِنِّی مَا بَقِیتُ وَبَقِیَ اللَّیْلُ وَالنَّهَارُ، وَعَلَی آلِ بَیْتِکَ الطَّیِّبِینَ الطَّاهِرِینَ، أَ نَا یَا مَوْلَایَ مَوْلیً لَکَ وَ لِآلِ بَیْتِکَ، سِلْمٌ لِمَنْ سَالَمَکُمْ، وَحَرْبٌ لِمَنْ حَارَبَکُمْ، مُؤْمِنٌ بِسِرِّکُمْ وَجَهْرِکُمْ، وَظَاهِرِکُمْ وَبَاطِنِکُمْ، لَعَنَ اللَّهُ أَعْداءَکُمْ مِنَ الْأَوَّلِینَ وَالْآخِرِینَ، وَأَ نَا أَبْرَأُ إِلَی اللَّهِ تَعالی مِنْهُمْ، یَا مَوْلَایَ یَا أَبا مُحَمَّدٍ، یَا مَوْلَایَ یَا أَبا عَبْدِاللَّهِ، هذا یَوْمُ الإِثْنَیْنِ وَهُوَ یَوْمُکُما وَبِاسْمِکُما وَأَ نَا فِیهِ ضَیْفُکُما، فَأَضِیفانِی وَأَحْسِنا ضِیَافَتِی، فَنِعْمَ مَنِ اسْتُضِیفَ بِهِ أَ نْتُمَا، وَأَ نَا فِیهِ مِنْ جِوارِکُما فَأَجِیرانِی، فَإِنَّکُمَا مَأْمُورانِ بِالضِّیافَةِ وَالْإِجارَةِ، فَصَلَّی اللَّهُ عَلَیْکُمَا وَآلِکُمَا الطَّیِّبِینَ (1) 304.
زیارت امام‌سجاد تا امام هادی علیهم السلام
روز سه شنبه
به اسم حضرت امام زین العابدین و امام محمّد باقر و امام جعفر صادق علیهم السلام است، زیارت کن ایشان را بدین زیارت:
السَّلامُ عَلَیْکُمْ یَا خُزَّانَ عِلْمِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکُمْ یَا تَرَاجِمَةَ وَحْیِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکُمْ یَا أَئِمَّةَ الْهُدَی، السَّلَامُ عَلَیْکُمْ یَا أَعْلامَ التُّقی، السَّلامُ عَلَیْکُمْ یَا أَوْلادَ رَسُولِ اللَّهِ، أَ نَا عَارِفٌ بِحَقِّکُمْ، مُسْتَبْصِرٌ بِشَأْنِکُمْ، مُعادٍ لِأَعْدائِکُمْ،

1- جمال الأسبوع: 33، فصل 3.

مُوَالٍ لِأَوْلِيَائِكُمْ، بِأَبِي أَ نْتُمْ وَأُمِّي، صَلَواتُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ. اللَّهُمَّ إِنِّي أَتَوالى آخِرَهُمْ كَمَا تَوالَيْتُ أَوَّلَهُمْ، وَأَبْرَأُ مِنْ كُلِّ وَلِيجَةٍ (1) 305 دُونَهُمْ، وَأَكْفُرُ بِالْجِبْتِ وَالطَّاغُوتِ وَاللَّاتِ وَالْعُزَّى. صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ يَا مَوالِيَّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكاتُهُ. السَّلامُ عَلَيْکَ يَا سَيِّدَ الْعَابِدِينَ وَسُلالَةَ الْوَصِيِّينَ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا بَاقِرَ عِلْمِ النَّبِيِّينَ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا صَادِقاً مُصَدَّقاً فِي الْقَوْلِ وَالْفِعْلِ، يَا مَوالِيَّ هذَا يَوْمُكُمْ وَهُوَ يَوْمُ الثُّلَثَاءِ، وَأَ نَا فِيهِ ضَيْفٌ لَكُمْ وَمُسْتَجِيرٌ بِكُمْ، فَأَضِيفُونِي وَأَجِيرُونِي بِمَنْزِلَةِ اللَّهِ عِنْدَكُمْ وَآلِ بَيْتِكُمُ الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ (2) 306.

روز چهار شنبه

به اسم حضرت موسی بن جعفر و امام رضا و امام محمّد تقی

و امام علیّ النّقی علیهم السلام است، بگو در زیارت ایشان:

السَّلامُ عَلَيْكُمْ يَا أَوْلِيَاءَ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَيْكُمْ يَا حُجَجَ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَيْكُمْ يَا نُورَ اللَّهِ فِي ظُلُمَاتِ الْأَرْضِ، السَّلامُ عَلَيْكُمْ، صَلَواتُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَعَلَى آلِ بَيْتِكُمُ الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ، بِأَبِي أَ نْتُمْ وَأُمِّي، لَقَدْ عَبَدْتُمُ اللَّهَ مُخْلِصِينَ، وَجَاهَدْتُمْ فِي اللَّهِ حَقَّ جِهَادِهِ حَتَّى أَتاكُمُ الْيَقِينُ، فَلَعَنَ اللَّهُ أَعْداءَكُمْ مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ أَجْمَعِينَ، وَأَ نَا أَبْرَأُ إِلَى اللَّهِ وَ إِلَيْكُمْ مِنْهُمْ، يَا مَوْلایَ يَا أَبا إِبْراهِيمَ مُوسَى بْنَ جَعْفَرٍ، يَا مَوْلایَ يَا أَبَا الْحَسَنِ عَلِيَّ بْنَ مُوسى، يَا مَوْلایَ يَا أَبا جَعْفَرٍ مُحَمَّدَ بْنَ عَلِيٍّ، يَا مَوْلایَ يَا أَبَا الْحَسَنِ عَلِيَّ بْنَ مُحَمَّدٍ، أَ نَا مَوْلِيً لَكُمْ، مُؤْمِنٌ بِسِرِّكُمْ وَجَهْرِكُمْ، مُتَضَيِّفٌ بِكُمْ فِي يَوْمِكُمْ هذَا وَهُوَ يَوْمُ الْأَرْبَعاءِ، وَمُسْتَجِيرٌ بِكُمْ، فَأَضِيفُونِي وَأَجِيرُونِي بِآلِ بَيْتِكُمُ الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ (3) 307.

1- وَلِيجَة: دوست موثّق.

2- جمال الأسبوع: 34، فصل 3.

3- جمال الأسبوع: 35، فصل 3.

زیارت امام عسکری وامام زمان علیهما السلام

روز پنجشنبه

روز حضرت امام حسن عسکری علیه السلام است،

بگو در زیارت آن حضرت:

السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وَلِیَّ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا حُجَّةَ اللَّهِ وَخَالِصَتَهُ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا إِمَامَ الْمُؤْمِنِینَ، وَوَارِثَ الْمُرْسَلِینَ، وَحُجَّةَ رَبِّ الْعَالَمِینَ، صَلَّی اللَّهُ عَلَیْکَ وَعَلَی آلِ بَیْتِکَ الطَّیِّبِینَ الطَّاهِرِینَ، یَا مَوْلایَ یَا أَبا مُحَمَّدٍ الْحَسَنَ بْنَ عَلِیٍّ، أَنَا مَوْلیً لَکَ وَلِآلِ بَیْتِکَ، وَهذَا یَوْمُکَ وَهُوَ یَوْمُ الْخَمِیسِ، وَأَنَا ضَیْفُکَ فِیهِ وَمُسْتَجِیرٌ بِکَ فِیهِ، فَأَحْسِنْ ضِیافَتِی وَإِجارَتِی بِحَقِّ آلِ بَیْتِکَ الطَّیِّبِینَ الطَّاهِرِینَ (1) 308.

روز جمعه

روز حضرت صاحب الزمان علیه السلام و به نام آن جناب است،

و همان روزی است که در آن روز ظهور خواهد فرمود،

بگو در زیارت آن حضرت:

السَّلامُ عَلَیْکَ یَا حُجَّةَ اللَّهِ فِی أَرْضِهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا عَیْنَ اللَّهِ فِی خَلْقِهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا نُورَ اللَّهِ الَّذِی یَهْتَدِی بِهِ الْمُهْتَدُونَ، وَیُفَرَّجُ بِهِ عَنِ الْمُؤْمِنِینَ، السَّلامُ عَلَیْکَ أَ یُّهَا الْمُهَذَّبُ الْخائِفُ، السَّلامُ عَلَیْکَ أَ یُّهَا الْوَلِیُّ النَّاصِحُ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا سَفِینَةَ النَّجاةِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا عَیْنَ الْحَیَاةِ، السَّلامُ عَلَیْکَ،

1- جمال الأسبوع: 36، فصل 3.

صَلَّی اللَّهُ عَلَیْکَ وَعَلَی آلِ بَیْتِکَ الطَّیِّبِینَ الطَّاهِرِینَ، السَّلامُ عَلَیْکَ، عَجَّلَ اللَّهُ لَکَ مَا وَعَدَکَ مِنَ النَّصْرِ وَظُهُورِ الْأَمْرِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا مَوْلایَ، أَ نَا مَوْلاکَ عَارِفٌ بِأُولاکَ وَأُخْرَاکَ، أَتَقَرَّبُ إِلَی اللَّهِ تَعَالَی بِکَ وَبِآلِ بَیْتِکَ، وَأَ نْتَظِرُ ظُهُورَکَ وَظُهُورَ الْحَقِّ عَلَی یَدَیْکَ، وَأَسْأَلُ اللَّهَ أَنْ یُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَأَنْ یَجْعَلَنِی مِنَ الْمُنْتَظِرِینَ لَکَ وَالتَّابِعِینَ وَالنَّاصِرِینَ لَکَ عَلَی أَعْدائِکَ، وَالْمُسْتَشْهَدِینَ بَیْنَ یَدَیْکَ فِی جُمْلَةِ أَوْ لِیَائِکَ. یَا مَوْلَایَ یَا صَاحِبَ الزَّمَانِ، صَلَواتُ اللَّهِ عَلَیْکَ وَعَلَی آلِ بَیْتِکَ، هذَا یَوْمُ الْجُمُعَةِ وَهُوَ یَوْمُکَ الْمُتَوَقَّعُ فِیهِ ظُهُورُکَ، وَالْفَرَجُ فِیهِ لِلْمُؤْمِنِینَ عَلَی یَدَیْکَ، وَقَتْلُ الْکافِرِینَ بِسَیْفِکَ، وَأَ نَا یَا مَوْلایَ فِیهِ ضَیْفُکَ وَجَارُکَ، وَأَ نْتَ یَا مَوْلایَ کَرِیمٌ مِنْ أَوْلادِ الْکِرَامِ، وَمَأْمُورٌ بِالضِّیافَةِ وَالْإِجَارَةِ، فَأَضِفْنِی وَأَجِرْنِی صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَیْکَ وَعَلَی أَهْلِ بَیْتِکَ الطَّاهِرِینَ (1) 309.

سیّد ابن طاووس گفته که: من بعد از این زیارت متمثّل می‌شوم به این شعر و اشاره می‌کنم به آن حضرت و می‌گویم: زیارت امام زمان علیه السلام

نَزِیلُکَ حَیْثُ مَا اتَّجَهَتْ رِکَابِیوَضَیْفُکَ حَیْثُ کُنْتُ مِنَ الْبِلادِ (2) 310 یعنی بر تو نازل می‌شوم هر کجا که راحله‌ام روی آورد و مرا وارد نماید، و میهمان تو هستم در هر کجا که باشم از شهرها.

1- جمال الأسبوع: 37، فصل 3.

2- جمال الأسبوع: 38، فصل 3.

ص: 86

دعاء صباح حضرت اميرالمؤمنين عليه السلام

در ذکر بعضی از ادعیه مشهوره
از جمله:
دعاء صباح حضرت امیر المؤمنین علیه السلام است
و آن این است:
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ
اللَّهُمَّ یَا مَنْ دَلَعَ لِسانَ الصَّباحِ بِنُطْقِ تَبَلُّجِهِ، وَسَرَّحَ قِطَعَ اللَّیْلِ الْمُظْلِمِ بِغَیَاهِبِ تَلَجْلُجِهِ، وَأَتْقَنَ صُنْعَ الْفَلَکِ الدَّوَّارِ فِی مَقَادِیرِ تَبَرُّجِهِ، وَشَعْشَعَ ضِیَاءَ الشَّمْسِ بِنُورِ تَأَجُّجِهِ، یَا مَنْ دَلَّ عَلَی ذَاتِهِ بِذَاتِهِ، وَتَنَزَّهَ عَنْ مُجَانَسَةِ مَخْلُوقَاتِهِ، وَجَلَّ عَنْ مُلائَمَةِ کَیْفِیَّاتِهِ، یَا مَنْ قَرُبَ مِنْ خَطَراتِ الظُّنُونِ، وَبَعُدَ عَنْ لَحَظَاتِ الْعُیُونِ، وَعَلِمَ بِمَا کَانَ قَبْلَ أَنْ یَکُونَ، یَا مَنْ أَرْقَدَنِی فِی مِهَادِ أَمْنِهِ وَأَمَانِهِ، وَأَیْقَظَنِی إِلی مَا مَنَحَنِی بِهِ مِنْ مِنَنِهِ وَ إِحْسَانِهِ، وَکَفَّ أَکُفَّ السُّوءِ عَنِّی بِیَدِهِ وَسُلْطَانِهِ، صَلِّ اللَّهُمَّ عَلَی الدَّلِیلِ إِلَیْکَ فِی اللَّیْلِ الْأَلْیَلِ، وَالْمَاسِکِ مِنْ أَسْبَابِکَ بِحَبْلِ الشَّرَفِ الْأَطْوَلِ، وَالنَّاصِعِ الْحَسَبِ فِی ذِرْوَةِ الْکَاهِلِ الْأَعْبَلِ، وَالثَّابِتِ الْقَدَمِ عَلَی زَحالِیفِها فِی الزَّمَنِ الْأَوَّلِ، وَعَلَی آلِهِ الْأَخْیَارِ الْمُصْطَفَیْنَ الْأَبْرارِ، وَافْتَحِ اللَّهُمَّ لَنَا مَصَارِیعَ الصَّبَاحِ بِمَفَاتِیحِ الرَّحْمَةِ وَالْفَلَاحِ، وَأَ لْبِسْنِی اللَّهُمَّ مِنْ أَ فْضَلِ خِلَعِ الْهِدَایَةِ وَالصَّلَاحِ، وَأَغْرِسِ اللَّهُمَّ بِعَظَمَتِکَ فِی شِرْبِ جَنانِی یَنَابِیعَ الْخُشُوعِ، وَأَجْرِ اللَّهُمَّ لِهَیْبَتِکَ مِنْ آمَاقِی زَفَرَاتِ الدُّمُوعِ، وَأَدِّبِ اللَّهُمَّ نَزَقَ الْخُرْقِ مِنِّی بِأَزِمَّةِ الْقُنُوعِ. إِلهِی إِنْ لَمْ تَبْتَدِئْنِی الرَّحْمَةُ مِنْکَ

بِحُسْنِ التَّوْفِيقِ، فَمَنِ السَّالِکُ بِی إِلَیْکَ فِی واضِحِ الطَّرِیقِ؟ وَ إِنْ أَسْلَمَتْنِی أَنَاتُکَ لِقائِدِ الْأَمَلِ وَالْمُنَی فَمَنِ الْمُقِیلُ عَثَرَاتِی مِنْ کَبَوَاتِ الْهَوی؟ وَ إِنْ خَذَلَنِی نَصْرُکَ عِنْدَ مُحارَبَةِ النَّفْسِ وَالشَّیْطانِ، فَقَدْ وَکَلَنِی خِذْلانُکَ إِلی حَیْثُ النَّصَبِ وَالْحِرْمانِ، إِلهِی أَتَرَانِی مَا أَتَیْتُکَ إِلّا مِنْ حَیْثُ الْآمالِ، أَمْ عَلِقْتُ بِأَطْرَافِ حِبَالِکَ إِلّا حِینَ باعَدَتْنِی ذُ نُوبِی عَنْ دَارِ (1) 311 الْوِصَالِ، فَبِئْسَ الْمَطِیَّةُ الَّتِی امْتَطَتْ نَفْسِی مِنْ هَوَاها، فَوَاهاً لَهَا لِمَا سَوَّلَتْ لَهَا ظُنُونُها وَمُنَاها، وَتَبّاً لَها لِجُرْأَتِها عَلَی سَیِّدِها وَمَوْلاها. إِلهِی قَرَعْتُ بَابَ رَحْمَتِکَ بِیَدِ رَجَائِی، وَهَرَبْتُ إِلَیْکَ لَاجِئاً مِنْ فَرْطِ أَهْوَائِی، وَعَلَّقْتُ بِأَطْرَافِ حِبَالِکَ أَنامِلَ وَلَائِی، فَاصْفَحِ اللَّهُمَّ عَمَّا کُنْتُ (2) 312 أَجْرَمْتُهُ مِنْ زَلَلِی وَخَطَائِی، وَأَقِلْنِی مِنْ صَرْعَةِ رِدَائِی (3) 313، فَإِنَّکَ سَیِّدِی وَمَوْلایَ وَمُعْتَمَدِی وَرَجَائِی، وَأَ نْتَ غایَةُ مَطْلُوبِی وَمُنَایَ فِی مُنْقَلَبِی وَمَثْوَایَ. إِلهِی کَیْفَ تَطْرُدُ مِسْکِیناً الْتَجَأَ إِلَیْکَ مِنَ الذُّنُوبِ هارِبَاً؟ أَمْ کَیْفَ تُخَیِّبُ مُسْتَرْشِداً قَصَدَ إِلَی جَنَابِکَ سَاعِیاً (4) 314؟ أَمْ کَیْفَ تَرُدُّ ظَمْآناً وَرَدَ إِلی حِیَاضِکَ شَارِباً؟ کَلَّا وَحِیَاضُکَ مُتْرَعَةٌ فِی ضَنْکِ الْمُحُولِ، وَبَابُکَ مَفْتُوحٌ لِلطَّلَبِ وَالْوُغُولِ، وَأَ نْتَ غایَةُ الْمَسْؤُولِ (5) 315 وَنِهَایَةُ الْمَأْمُولِ.

إِلهِی هَذِهِ أَزِمَّةُ نَفْسِی عَقَلْتُها بِعِقَالِ مَشِیَّتِکَ، وَهذِهِ أَعْبَاءُ ذُ نُوبِی دَرَأْ تُها بِعَفْوِکَ وَرَحْمَتِکَ، وَهَذِهِ أَهْوَائِیَ الْمُضِلَّةُ وَکَلْتُها إِلَی جَنَابِ لُطْفِکَ وَرَأْفَتِکَ، فَاجْعَلِ اللَّهُمَّ صَبَاحِی هذا نَازِلًا عَلَیَّ بِضِیَاءِ الْهُدی، وَبِالسَّلامَةِ (6) 316 فِی الدِّینِ وَالدُّنْیا، وَمَسَائِی جُنَّةً مِنْ کَیْدِ الْعِدَی (7) 317 وَوِقایَةً مِنْ مُرْدِیاتِ الْهَوَی، إِنَّکَ

1- ضِرْبَة الوِصَالِ: نسخه.
2- کَانَ: خ ل.
3- صَرْعَةِ دائِی: خ.
4- صَاقِباً: نسخه.
5- السُّؤُلِ: خ ل.
6- وَالسَّلَامَةِ: خ ل.
7- الأعداء: نسخه.

قادِرٌ عَلَى ما تَشاءُ، تُؤْتِى الْمُلْكَ مَنْ تَشاءُ، وَتَنْزِعُ الْمُلْكَ مِمَّنْ تَشاءُ، وَتُعِزُّ مَنْ تَشاءُ، وَتُذِلُّ مَنْ تَشاءُ، بِيَدِكَ الْخَيْرُ إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ، تُو لِجُ اللَّيْلَ فِى النَّهارِ، وَتُو لِجُ النَّهارَ فِى اللَّيْلِ، وَتُخْرِجُ الْحَىَّ مِنَ الْمَيِّتِ، وَتُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَىِّ، وَتَرْزُقُ مَنْ تَشاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ، لَاإِلهَ إِلَّا أَ نْتَ سُبْحانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ، مَنْ ذَا يَعْرِفُ قَدْرَكَ فَلَا يَخافُكَ، وَمَنْ ذَا يَعْلَمُ مَا أَ نْتَ فَلَا يَهابُكَ، أَ لَّفْتَ بِقُدْرَتِكَ الْفِرَقَ، وَفَلَقْتَ بِلُطْفِكَ الْفَلَقَ، وَأَ نَرْتَ بِكَرَمِكَ دَياجِىَ الْغَسَقِ، وَأَ نْهَرْتَ الْمِيَاهَ مِنَ الصُّمِّ الصَّياخِيدِ عَذْباً وَأُجَاجاً، وَأَ نْزَلْتَ مِنَ الْمُعْصِراتِ ماءً ثَجَّاجاً، وَجَعَلْتَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ لِلْبَرِيَّةِ سِراجاً وَهَّاجاً، مِنْ غَيْرِ أَنْ تُمَارِسَ فِيَما ابْتَدَأْتَ بِهِ لُغُوباً وَلَا عِلاجاً، فَيَا مَنْ تَوَحَّدَ بِالْعِزِّ وَالْبَقَاءِ، وَقَهَرَ عِبَادَهُ بِالْمَوْتِ وَالْفَناءِ، صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الْأَتْقِيَاءِ، وَاسْمَعْ نِدَائِى، وَاسْتَجِبْ دُعَائِى، وَحَقِّقْ بِفَضْلِكَ أَمَلِى وَرَجَائِى، يَا خَيْرَ مَنْ دُعِىَ لِكَشْفِ الضُّرِّ، وَالْمَأْمُولِ لِكُلِ (1) 318 عُسْرٍ وَيُسْرٍ، بِكَ أَ نْزَلْتُ حاجَتِى فَلَا تَرُدَّنِى مِنْ سَنِىِ (2) 319 مَوَاهِبِكَ خائِباً، يَا كَرِيمُ يَا كَرِيمُ يَا كَرِيمُ، بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ، وَصَلَّى اللَّهُ عَلى خَيْرِ خَلْقِهِ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ أَجْمَعِينَ. پس به سجده برود و بگويد: إِلهِى قَلْبِى مَحْجُوبٌ، وَنَفْسِى مَعْيُوبٌ، وَعَقْلِى مَغْلُوبٌ، وَهَوَائِى غَالِبٌ، وَطَاعَتِى قَلِيلٌ، وَمَعْصِيَتِى كَثِيرٌ، وَ لِسَانِى مُقِرٌّ بِالذُّنُوبِ، فَكَيْفَ حِيلَتِى يَا سَتَّارَ الْعُيُوبِ، وَيَا عَلَّامَ الْغُيُوبِ، وَيَا كَاشِفَ الْكُرُوبِ؟ اغْفِرْ ذُ نُوبِى كُلَّها بِحُرْمَةِ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، يَا غَفَّارُ يَا غَفَّارُ يَا غَفَّارُ، بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ (3) 320.

1- فى كُلِّ: خ.

2- مِن بَابِ: نسخة.

3- بحار الأنوار 87/ 339 ح 19 و ج 94/ 243 ح 11 نقل از كتاب اختيار سيّد ابن الباقى.

مؤلّف گوید که: علّامه مجلسی رحمه الله این دعا را در کتاب دعاء بحار و در کتاب صَلاة با بیان ذکر نموده و فرموده که: این دعا از ادعیه مشهوره است و من در کتب معتبره آن را نیافتم مگر در مصباح سیّد ابن باقی رضوان اللّٰه علیه، و نیز فرموده: مشهور خواندن این دعا است بعد از فریضه صبح، و سیّد ابن باقی روایت کرده آن را بعد از نافله صبح، و به هر کدام عمل شود خوب است.

دعای کمیل بن زیاد علیه الرحمةدعاء کمیل بن زیاد علیه الرحمة

و آن از ادعیه معروفه است، و علّامه مجلسی رحمه الله فرموده که: آن بهترین دعاها است، و آن دعای خضر علیه السلام است، حضرت امیر المؤمنین علیه السلام آن را تعلیم کمیل که از خواصّ اصحاب آن حضرت است فرموده، در شبهای نیمه شعبان و در هر شب جمعه خوانده می‌شود، و برای کفایت از شرّ اعداء و فتح باب رزق و آمرزش گناهان نافع است، و شیخ و سیّد آن را نقل نموده‌اند، و من آن را از مصباح المتهجّد نقل می‌کنم، و آن دعاء شریف این است:

اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِرَحْمَتِکَ الَّتِی وَسِعَتْ کُلَّ شَیْ‌ءٍ، وَبِقُوَّتِکَ الَّتِی قَهَرْتَ بِها کُلَّ شَیْ‌ءٍ، وَخَضَعَ لَها کُلُّ شَیْ‌ءٍ، وَذَلَّ لَها کُلُّ شَیْ‌ءٍ، وَبِجَبَرُوتِکَ الَّتِی غَلَبْتَ بِها کُلَّ شَیْ‌ءٍ، وَبِعِزَّتِکَ الَّتِی لَایَقُومُ لَها شَیْ‌ءٌ، وَ بِعَظَمَتِکَ الَّتِی مَلَأَتْ کُلَّ شَیْ‌ءٍ، وَ بِسُلْطانِکَ الَّذِی عَلَا کُلَّ شَیْ‌ءٍ، وَ بِوَجْهِکَ الْباقِی بَعْدَ فَنَاءِ کُلِّ شَیْ‌ءٍ، وَبِأَسْمَائِکَ الَّتِی مَلَأَتْ 321 (1) أَرْکَانَ کُلِّ شَیْ‌ءٍ، وَبِعِلْمِکَ الَّذِی أَحَاطَ بِکُلِّ شَیْ‌ءٍ، وَبِنُورِ وَجْهِکَ الَّذِی أَضَاءَ لَهُ کُلُّ شَیْ‌ءٍ، یَا نُورُ یَا قُدُّوسُ، یَا أَوَّلَ الْأَوَّلِینَ، وَیَا آخِرَ الْآخِرِینَ. اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِیَ الذُّنُوبَ الَّتِی تَهْتِکُ الْعِصَمَ. اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِیَ الذُّنُوبَ الَّتِی تُنْزِلُ النِّقَمَ. اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِیَ الذُّنُوبَ الَّتِی تُغَیِّرُ النِّعَمَ. اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِیَ الذُّنُوبَ الَّتِی تَحْبِسُ الدُّعَاءَ. اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِیَ الذُّنُوبَ الَّتِی تُنْزِلُ الْبَلَاءَ.

1- غَلبتْ: خ ل.

اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِی كُلَّ ذَ نْبٍ أَذْ نَبْتُهُ، وَكُلَّ خَطِیئَةٍ أَخْطَأْتُها. اللَّهُمَّ إِنِّی أَتَقَرَّبُ إِلَیْکَ بِذِكْرِکَ، وَأَسْتَشْفِعُ بِکَ إِلَی نَفْسِکَ، وَأَسْأَ لُکَ بِجُودِکَ أَنْ تُدْنِیَنِی مِنْ قُرْبِکَ، وَأَنْ تُوزِعَنِی شُكْرَکَ، وَأَنْ تُلْهِمَنِی ذِكْرَکَ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ سُؤَالَ خَاضِعٍ مُتَذَلِّلٍ خَاشِعٍ، أَنْ تُسامِحَنِی وَتَرْحَمَنِی، وَتَجْعَلَنِی بِقِسْمِکَ رَاضِیاً قانِعاً، وَفِی جَمِیعِ الْأَحْوَالِ مُتَواضِعاً. اللَّهُمَّ وَأَسْأَ لُکَ سُؤَالَ مَنِ اشْتَدَّتْ فَاقَتُهُ، وَأَ نْزَلَ بِکَ عِنْدَ الشَّدائِدِ حَاجَتَهُ، وَعَظُمَ فِیما عِنْدَکَ رَغْبَتُهُ. اللَّهُمَّ عَظُمَ سُلْطَانُکَ، وَعَلَا مَكَانُکَ، وَخَفِیَ مَكْرُکَ، وَظَهَرَ أَمْرُکَ، وَغَلَبَ قَهْرُکَ، وَجَرَتْ قُدْرَتُکَ، وَلَا یُمْكِنُ الْفِرارُ مِنْ حُكُومَتِکَ. اللَّهُمَّ لَاأَجِدُ لِذُنُوبِی غَافِراً، وَلَا لِقَبائِحِی سَاتِراً، وَلَا لِشَیْ ءٍ مِنْ عَمَلِیَ الْقَبِیحِ بِالْحَسَنِ مُبَدِّلًا غَیْرَکَ، لَاإِلهَ إِلَّا أَ نْتَ سُبْحَانَکَ وَبِحَمْدِکَ، ظَلَمْتُ نَفْسِی، وَتَجَرَّأْتُ بِجَهْلِی، وَسَكَنْتُ إِلَی قَدِیمِ ذِكْرِکَ لِی وَمَنِّکَ عَلَیَّ. اللَّهُمَّ مَوْلَایَ كَمْ مِنْ قَبِیحٍ سَتَرْتَهُ، وَكَمْ مِنْ فَادِحٍ (1) 322 مِنَ الْبَلَاءِ أَقَلْتَهُ (2) 323، وَكَمْ مِنْ عِثَارٍ (3) 324 وَقَیْتَهُ، وَكَمْ مِنْ مَكْرُوهٍ دَفَعْتَهُ، وَكَمْ مِنْ ثَنَاءٍ جَمِیلٍ لَسْتُ أَهْلًا لَهُ نَشَرْتَهُ. اللَّهُمَّ عَظُمَ بَلَائِی، وَأَ فْرَطَ بِی سُوءُ حالِی، وَقَصُرَتْ (4) 325 بِی أَعْمالِی، وَقَعَدَتْ بِی أَغْلالِی، وَحَبَسَنِی عَنْ نَفْعِی بُعْدُ أَمَلِی (5) 326، وَخَدَعَتْنِی الدُّنْیا بِغُرُورِها، وَنَفْسِی بِجِنایَتِها (6) 327 وَمِطالِی (7) 328، یَا سَیِّدِی فَأَسْأَ لُکَ بِعِزَّتِکَ أَنْ لَایَحْجُبَ عَنْکَ دُعائِی سُوءُ عَمَلِی وَفِعالِی، وَلَا تَفْضَحْنِی بِخَفِیِّ مَا اطَّلَعْتَ عَلَیْهِ مِنْ سِرِّی، وَلَا تُعاجِلْنِی بِالْعُقُوبَةِ عَلی مَا عَمِلْتُهُ فِی خَلَواتِی مِنْ سُوءِ فِعْلِی وَ إِساءَتِی، وَدَوامِ تَفْرِیطِی وَجَهالَتِی، وَكَثْرَةِ شَهَواتِی وَغَفْلَتِی، وَكُنِ

1- فادِح: سنگین.
2- أَمَلْتَهُ: خ ل.
3- عِثار: لغزش.
4- قَصَّرَتْ: خ ل.
5- آمالی: نسخه.
6- بِخِیَانَتِها: خ ل.
7- مِطالِی: مسامحه من.

اللّهُمَّ بِعِزَّتِکَ لِی فِی کُلِّ الْأَحْوالِ (1) 329 رَؤُوفاً، وَعَلَیَّ فِی جَمِیعِ الْأُمُورِ عَطُوفاً.
إِلهِی وَرَبِّی مَنْ لِی غَیْرُکَ أَسْأَلُهُ کَشْفَ ضُرِّی، وَالنَّظَرَ فِی أَمْرِی. إِلهِی وَمَوْلایَ أَجْرَیْتَ عَلَیَّ حُکْماً اتَّبَعْتُ فِیهِ هَوی نَفْسِی، وَلَمْ أَحْتَرِسْ فِیهِ (2) 330 مِنْ تَزْیِینِ عَدُوِّی، فَغَرَّنِی بِمَا أَهْوی وَأَسْعَدَهُ عَلَی ذلِکَ الْقَضاءُ، فَتَجاوَزْتُ بِما جَری عَلَیَّ مِنْ ذلِکَ بَعْضَ حُدُودِکَ (3) 331، وَخالَفْتُ بَعْضَ أَوامِرِکَ، فَلَکَ الحَمْدُ (4) 332 عَلَیَّ فِی جَمِیعِ ذلِکَ، وَلَا حُجَّةَ لِی فِیما جَری عَلَیَّ فِیهِ قَضَاؤُکَ، وَأَ لْزَمَنِی حُکْمُکَ وَبَلاؤُکَ، وَقَدْ أَتَیْتُکَ یَا إِلهِی بَعْدَ تَقْصِیرِی وَ إِسْرافِی عَلی نَفْسِی، مُعْتَذِراً نادِماً مُنْکَسِراً مُسْتَقِیلًا مُسْتَغْفِراً مُنِیباً مُقِرّاً مُذْعِناً مُعْتَرِفاً، لَاأَجِدُ مَفَرّاً مِمَّا کَانَ مِنِّی وَلَا مَفْزَعاً أَتَوَجَّهُ إِلَیْهِ فِی أَمْرِی، غَیْرَ قَبُولِ لِکَ عُذْرِی وَ إِدْخالِکَ إِیَّایَ فِی سَعَةِ رَحْمَتِکَ (5) 333. اللَّهُمَ (6) 334 فَاقْبَلْ عُذْرِی، وَارْحَمْ شِدَّةَ ضُرِّی، وَفُکَّنِی مِنْ شَدِّ وَثاقِی. یَا رَبِّ ارْحَمْ ضَعْفَ بَدَنِی، وَرِقَّةَ جِلْدِی، وَدِقَّةَ عَظْمِی، یَا مَنْ بَدَأَ خَلْقِی وَذِکْرِی وَتَرْبِیَتِی وَبِرِّی وَتَغْذِیَتِی، هَبْنِی لِابْتِداءِ کَرَمِکَ وَسالِفِ بِرِّکَ بِی. یَا إِلهِی وَسَیِّدِی وَرَبِّی، أَ تُراکَ مُعَذِّبِی بِنَارِکَ بَعْدَ تَوْحِیدِکَ، وَبَعْدَ مَا انْطَوی عَلَیْهِ قَلْبِی مِنْ مَعْرِفَتِکَ، وَلَهِجَ بِهِ لِسَانِی مِنْ ذِکْرِکَ، وَاعْتَقَدَهُ ضَمِیرِی مِنْ حُبِّکَ، وَبَعْدَ صِدْقِ اعْتِرافِی وَدُعَائِی خَاضِعاً لِرُبُوبِیَّتِکَ، هَیْهاتَ أَ نْتَ أَکْرَمُ مِنْ أَنْ تُضَیِّعَ مَنْ رَبَّیْتَهُ، أَوْ تُبْعِدَ (7) 335 مَنْ أَدْنَیْتَهُ، أَوْ تُشَرِّدَ (8) 336 مَنْ آوَیْتَهُ، أَوْ تُسَلِّمَ إِلَی الْبَلَاءِ مَنْ کَفَیْتَهُ وَرَحِمْتَهُ، وَلَیْتَ شِعْرِی یَا سَیِّدِی وَ إِلهِی

1- فی الأَحْوَالِ کُلِّها: خ ل.
2- فِیهِ: خ.
3- مِنْ نَقْضِ: خ ل.
4- الحُجَّةُ: ظ.
5- مِن رَحْمَتِکَ: نسخه.
6- إِلهی: خ ل.
7- تُبَعِّدَ: نسخه.
8- تُشَرِّدَ: دور کنی.

وَمَوْلایَ، أَ تُسَلِّطُ النَّارَ عَلَى وُجُوهٍ خَرَّتْ لِعَظَمَتِکَ سَاجِدَةً، وَعَلَى أَ لْسُنٍ نَطَقَتْ بِتَوْحِيدِکَ صَادِقَةً، وَبِشُکْرِکَ مَادِحَةً، وَعَلَى قُلُوبٍ اعْتَرَفَتْ بِإِلهِيَّتِکَ مُحَقِّقَةً، وَعَلَى ضَمَائِرَ حَوَتْ مِنَ الْعِلْمِ بِکَ حَتَّى صَارَتْ خَاشِعَةً، وَعَلَى جَوارِحَ سَعَتْ إِلَى أَوْطانِ تَعَبُّدِکَ طَائِعَةً، وَ أَشارَتْ بِاسْتِغْفارِکَ مُذْعِنَةً، مَا هَکَذَا الظَّنُّ بِکَ، وَلَا أُخْبِرْنا بِفَضْلِکَ عَنْکَ يَا کَرِيمُ، يَا رَبِّ وَأَ نْتَ تَعْلَمُ ضَعْفِی عَنْ قَلِيلٍ مِنْ بَلاءِ الدُّنْيا وَعُقُوباتِها، وَمَا يَجْرِی فِيها مِنَ الْمَکَارِهِ عَلَى أَهْلِها، عَلَى أَنَّ ذَلِکَ بَلاءٌ وَمَکْرُوهٌ قَلِيلٌ مَکْثُهُ، يَسِيرٌ بَقاؤُهُ، قَصِيرٌ مُدَّتُهُ، فَکَيْفَ احْتِمالِی لِبَلاءِ الْآخِرَةِ وَجَلِيلِ (1) 337 وُقُوعِ الْمَکَارِهِ فِيها؟ وَهُوَ بَلاءٌ تَطُولُ مُدَّتُهُ، وَيَدُومُ مَقامُهُ، وَلَا يُخَفَّفُ عَنْ أَهْلِهِ، لِأَنَّهُ لَايَکُونُ إِلّا عَنْ غَضَبِکَ وَانْتِقامِکَ وَسَخَطِکَ، وَهذا ما لَاتَقُومُ لَهُ السَّماواتُ وَالْأَرْضُ، يَا سَيِّدِی فَکَيْفَ لِی (2) 338 وَأَ نَا عَبْدُکَ الضَّعِيفُ الذَّلِيلُ الْحَقِيرُ الْمِسْکِينُ الْمُسْتَکِينُ؟ يَا إِلهِی وَرَبِّی وَسَيِّدِی وَمَوْلایَ، لِأَيِّ الْأُمُورِ إِلَيْکَ أَشْکُو، وَ لِمَا مِنْها أَضِجُّ وَأَبْکِی، لِأَلِيمِ الْعَذابِ وَشِدَّتِهِ، أَمْ لِطُولِ الْبَلَاءِ وَمُدَّتِهِ. فَلَئِنْ صَيَّرْتَنِی لِلْعُقُوبَاتِ مَعَ أَعْدائِکَ، وَجَمَعْتَ بَيْنِی وَبَيْنَ أَهْلِ بَلَائِکَ، وَفَرَّقْتَ بَيْنِی وَبَيْنَ أَحِبَّائِکَ وَأَوْ لِيائِکَ، فَهَبْنِی يَا إِلهِی وَسَيِّدِی وَمَوْلایَ (3) 339 وَرَبِّی، صَبَرْتُ عَلَى عَذابِکَ، فَکَيْفَ أَصْبِرُ عَلَى فِراقِکَ، وَهَبْنِی (4) 340 صَبَرْتُ عَلى حَرِّ نَارِکَ، فَکَيْفَ أَصْبِرُ عَنِ النَّظَرِ إِلَى کَرامَتِکَ؟ أَمْ کَيْفَ أَسْکُنُ فِی النَّارِ وَرَجائِی عَفْوُکَ؟ فَبِعِزَّتِکَ يَا سَيِّدِی وَمَوْلَایَ أُقْسِمُ صَادِقاً، لَئِنْ تَرَکْتَنِی نَاطِقاً لَأَضِجَّنَّ إِلَيْکَ بَيْنَ أَهْلِها

1- وَحُلُولِ: خ ل.
2- بِی: خ ل.
3- وَمَوْلایَ: خ.
4- وَهَبْنِی يا إِلهِی: نسخه.

ضَجِيجَ الْآمِلِينَ (1) 341، وَلَأَصْرُخَنَّ إِلَيْکَ صُراخَ الْمُسْتَصْرِخِينَ، وَلَأَ بْکِيَنَّ عَلَيْکَ بُکَاءَ الْفَاقِدِينَ، وَلَأُنادِيَنَّکَ أَيْنَ کُنْتَ يَا وَ لِيَّ الْمُؤْمِنِينَ، يَا غَايَةَ آمالِ الْعارِفِينَ، يَا غِياثَ الْمُسْتَغِيثِينَ، يَا حَبِيبَ قُلُوبِ الصَّادِقِينَ، وَيَا إِلهَ الْعالَمِينَ.
أَفَتُراکَ سُبْحَانَکَ يَا إِلهِی وَبِحَمْدِکَ تَسْمَعُ فِيها صَوْتَ عَبْدٍ مُسْلِمٍ سُجِنَ (2) 342 فِيها بِمُخالَفَتِهِ، وَذاقَ طَعْمَ عَذابِها بِمَعْصِيَتِهِ، وَحُبِسَ بَيْنَ أَطْباقِها بِجُرْمِهِ وَجَرِيرَتِهِ، وَهُوَ يَضِجُّ إِلَيْکَ ضَجِيجَ مُؤَمِّلٍ لِرَحْمَتِکَ، وَيُنادِيکَ بِلِسانِ أَهْلِ تَوْحِيدِکَ، وَيَتَوَسَّلُ إِلَيْکَ بِرُبُوبِيَّتِکَ؟ يَا مَوْلَایَ فَکَيْفَ يَبْقی فِی الْعَذابِ وَهُوَ يَرْجُو مَا سَلَفَ مِنْ حِلْمِکَ؟ أَمْ کَيْفَ تُؤْ لِمُهُ النَّارُ وَهُوَ يَأْمُلُ فَضْلَکَ وَرَحْمَتَکَ؟ أَمْ کَيْفَ يُحْرِقُهُ لَهِيبُها وَأَ نْتَ تَسْمَعُ صَوْتَهُ وَتَری مَکانَهُ؟ أَمْ کَيْفَ يَشْتَمِلُ عَلَيْهِ زَفِيرُها وَأَ نْتَ تَعْلَمُ ضَعْفَهُ؟ أَمْ کَيْفَ يَتَقَلْقَلُ (3) 343 بَيْنَ أَطْباقِها وَأَ نْتَ تَعْلَمُ صِدْقَهُ؟ أَمْ کَيْفَ تَزْجُرُهُ زَبانِيَتُها وَهُوَ يُنادِيکَ يَا رَبَّهُ؟ أَمْ کَيْفَ يَرْجُو فَضْلَکَ فِی عِتْقِهِ مِنْها فَتَتْرُکُهُ (4) 344 فِيها (5) 345، هَيْهاتَ ما ذلِکَ الظَّنُّ بِکَ، وَلَا الْمَعْرُوفُ مِنْ فَضْلِکَ، وَلَا مُشْبِهٌ لِمَا عَامَلْتَ بِهِ الْمُوَحِّدِينَ مِنْ بِرِّکَ وَ إِحْسانِکَ، فَبِالْيَقِينِ أَقْطَعُ، لَوْلَا مَا حَکَمْتَ بِهِ مِنْ تَعْذِيبِ جَاحِدِيکَ، وَقَضَيْتَ بِهِ مِنْ إِخْلادِ مُعانِدِيکَ، لَجَعَلْتَ النَّارَ کُلَّها بَرْداً وَسَلاماً، وَمَا کَانَ (6) 346 لِأَحَدٍ فِيها مَقَرّاً وَلَا مُقاماً (7) 347، لکِنَّکَ تَقَدَّسَتْ أَسْماؤُکَ أَقْسَمْتَ أَنْ تَمْلَأَها مِنَ الْکَافِرِينَ، مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ، وَأَنْ تُخَلِّدَ فِيهَا الْمُعانِدِينَ، وَأَ نْتَ جَلَّ ثَناؤُکَ قُلْتَ

1- الآلِمِيْنَ: خ ل.
2- يُسْجَنُ: خ ل.
3- يَتَقَلْقَلُ: مضطرب شود.
4- فَتَتْرُکُهُ: نسخه.
5- فِيها: خ.
6- ومَا کَانَت: ظ.
7- مَقاماً: نسخه.

مُبْتَدِئاً، وَتَطَوَّلْتَ (1) 348 بِالْإِنْعامِ مُتَكَرِّماً، أَفَمَنْ کَانَ مُؤْمِناً کَمَنْ کَانَ فَاسِقاً لَا یَسْتَوُونَ. إِلهی وَسَیِّدِی، فَأَسْأَ لُکَ بِالْقُدْرَةِ الَّتِی قَدَّرْتَها، وَبِالْقَضِیَّةِ الَّتِی حَتَمْتَها وَحَکَمْتَها، وَغَلَبْتَ مَنْ عَلَیْهِ أَجْرَیْتَها، أَنْ تَهَبَ لِی فِی هَذِهِ اللَّیْلَةِ وَفِی هَذِهِ السَّاعَةِ، کُلَّ جُرْمٍ أَجْرَمْتُهُ، وَکُلَّ ذَ نْبٍ أَذْ نَبْتُهُ، وَکُلَّ قَبِیحٍ أَسْرَرْتُهُ، وَکُلَّ جَهْلٍ عَمِلْتُهُ، کَتَمْتُهُ أَوْ أَعْلَنْتُهُ، أَخْفَیْتُهُ أَوْ أَظْهَرْتُهُ، وَکُلَّ سَیِّئَةٍ أَمَرْتَ بِإِثْباتِهَا الْکِرامَ الْکاتِبِینَ، الَّذِینَ وَکَّلْتَهُمْ بِحِفْظِ مَا یَکُونُ مِنِّی، وَجَعَلْتَهُمْ شُهُوداً عَلَیَّ مَعَ جَوارِحِی، وَکُنْتَ أَ نْتَ الرَّقِیبَ عَلَیَّ مِنْ وَرائِهِمْ، وَالشَّاهِدَ لِما خَفِیَ عَنْهُمْ، وَبِرَحْمَتِکَ أَخْفَیْتَهُ، وَبِفَضْلِکَ سَتَرْتَهُ، وَأَنْ تُوَفِّرَ حَظِّی، مِنْ کُلِّ خَیْرٍ أَنْزَلْتَهُ، أَوْ إِحْسَانٍ فَضَّلْتَه، أَوْ بِرٍّ نَشَرْتَهُ، أَوْ رِزْقٍ بَسَطْتَهُ (2) 349، أَوْ ذَ نْبٍ تَغْفِرُهُ، أَوْ خَطَأً تَسْتُرُهُ، یَا رَبِّ یَا رَبِّ یَا رَبِّ، یَا إِلٰهِی وَسَیِّدِی وَمَوْلایَ وَمالِکَ رِقِّی، یَا مَنْ بِیَدِهِ نَاصِیَتِی، یَا عَلِیماً بِضُرِّی (3) 350 وَمَسْکَنَتِی، یَا خَبِیراً بِفَقْرِی وَفاقَتِی، یَا رَبِّ یَا رَبِّ یَا رَبِّ، أَسْأَ لُکَ بِحَقِّکَ وَقُدْسِکَ وَأَعْظَمِ صِفاتِکَ وَأَسْمائِکَ، أَنْ تَجْعَلَ أَوْقاتِی مِنَ اللَّیْلِ (4) 351 وَالنَّهارِ بِذِکْرِکَ مَعْمُورَةً، وَبِخِدْمَتِکَ مَوْصُولَةً، وَأَعْمالِی عِنْدَکَ مَقْبُولَةً، حَتَّی تَکُونَ أَعْمالِی وَأَوْرادِی (5) 352 کُلُّها وِرْداً وَاحِداً، وَحالِی فِی خِدْمَتِکَ سَرْمَداً. یَا سَیِّدِی یَا مَنْ عَلَیْهِ مُعَوَّلِی (6) 353، یَا مَنْ إِلَیْهِ شَکَوْتُ أَحْوالِی، یَا رَبِّ یَا رَبِّ یَا رَبِّ، قَوِّ عَلی خِدْمَتِکَ جَوارِحِی، وَاشْدُدْ عَلَی الْعَزِیمَةِ جَوانِحِی، وَهَبْ لِیَ الْجِدَّ فِی خَشْیَتِکَ، وَالدَّوامَ فِی الاتِّصالِ بِخِدْمَتِکَ، حَتّی

1- تَطَوَّلْتَ: تفضّل کردی.
2- مِنْ کُلِّ خَیْرٍ تُنْزِلُهُ، أَوْ إِحْسانٍ تُفْضِلُهُ، أَوْ بِرٍّ تَنْشُرُهُ، أَوْ رِزْقٍ تَبْسُطُهُ: نسخه.
3- بِفَقْرِی: خ ل.
4- فِی اللَّیْلِ: نسخه.
5- وَإِرادَتِی: خ ل.
6- مُعَوَّلِی: اعتماد من.

أَسْرَحَ إِلَیْکَ فِی مَیادِینِ السَّابِقِینَ، وَأُسْرِعَ إِلَیْکَ فِی البَارِزِینَ (1) 354، وَأَشْتاقَ إِلی قُرْبِکَ فِی الْمُشْتاقِینَ، وَأَدْنُوَ مِنْکَ دُنُوَّ الْمُخْلِصِینَ، وَأَخافَکَ مَخافَةَ الْمُوقِنِینَ، وَأَجْتَمِعَ فِی جِوارِکَ مَعَ الْمُؤْمِنِینَ. اللّهُمَّ وَمَنْ أَرادَنِی بِسُوءٍ فَأَرِدْهُ، وَمَنْ کادَنِی فَکِدْهُ، وَاجْعَلْنِی مِنْ أَحْسَنِ عَبِیدِکَ نَصِیباً عِنْدَکَ، وَأَقْرَبِهِمْ مَنْزِلَةً مِنْکَ، وَأَخَصِّهِمْ زُلْفَةً لَدَیْکَ، فَإِنَّهُ لَایُنالُ ذلِکَ إِلّا بِفَضْلِکَ، وَجُدْ لِی بِجُودِکَ، وَاعْطِفْ عَلَیَّ بِمَجْدِکَ، وَاحْفَظْنِی بِرَحْمَتِکَ، وَاجْعَلْ لِسانِی بِذِکْرِکَ لَهِجاً، وَقَلْبِی بِحُبِّکَ مُتَیَّماً (2) 355، وَمُنَّ عَلَیَّ بِحُسْنِ إِجابَتِکَ، وَأَقِلْنِی عَثْرَتِی، وَاغْفِرْ زَلَّتِی، فَإِنَّکَ قَضَیْتَ عَلی عِبادِکَ بِعِبادَتِکَ، وَأَمَرْتَهُمْ بِدُعائِکَ، وَضَمِنْتَ لَهُمُ الْإِجابَةَ، فَإِلَیْکَ یارَبِّ نَصَبْتُ وَجْهِی، وَ إِلَیْکَ یَا رَبِّ مَدَدْتُ یَدِی، فَبِعِزَّتِکَ اسْتَجِبْ لِی دُعائِی، وَبَلِّغْنِی مُنایَ، وَلَا تَقْطَعْ مِنْ فَضْلِکَ رَجائِی، وَاکْفِنِی شَرَّ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ مِنْ أَعْدائِی، یَا سَرِیعَ الرِّضا، اغْفِرْ لِمَنْ لَایَمْلِکُ إِلّا الدُّعاءَ، فَإِنَّکَ فَعَّالٌ لِما تَشاءُ، یَا مَنِ اسْمُهُ دَوَاءٌ، وَذِکْرُهُ شِفاءٌ، وَطَاعَتُهُ غِنیً، ارْحَمْ مَنْ رَأْسُ مالِهِ الرَّجاءُ، وَسِلاحُهُ الْبُکَاءُ، یَا سَابِغَ النِّعَمِ، یَا دَافِعَ النِّقَمِ، یَا نُورَ الْمُسْتَوْحِشِینَ فِی الظُّلَمِ، یَا عَالِماً لَایُعَلَّمُ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَافْعَلْ بِی مَا أَ نْتَ أَهْلُهُ، وَصَلَّی اللّهُ عَلی رَسُولِهِ وَالْأَئِمَّةِ الْمَیامِینَ مِنْ آلِهِ (3) 356 وَسَلَّمَ تَسْلِیماً کَثِیراً (4) 357 (5) 358.

1- فِی المُبَادِرِینَ: نسخه.

2- تَیَّمَهُ الحُبُّ: عَبّدَهُ وَذَلَّلَهُ، فَهُوَ مُتَیَّم. منه.

3- أهْلِهِ: خ ل.

4- کَثِیراً: خ.

5- مصباح المتهجّد: 844 و جمال الأسبوع: 242- 553.

دعای عَشَرات

دُعای عَشَرات

از دعاهای بسیار معتبره است، و مابین نسخ آن اختلاف است، و ما آن را از مصباح شیخ نقل می‌کنیم، و مستحبّ است خواندن آن در هر صبح و شام، و افضل اوقات آن بعد از عصر جمعه است.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ

سُبْحانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلهَ إِلّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلّا بِاللَّهِ الْعَلِیِّ الْعَظِيمِ، سُبْحانَ اللَّهِ آناءَ اللَّيْلِ وَأَطْرافَ النَّهارِ، سُبْحانَ اللَّهِ بِالْغُدُوِّ وَالْآصالِ، سُبْحانَ اللَّهِ بالْعَشِیِّ وَالْإِ بْكارِ، سُبْحانَ اللَّهِ حِينَ تُمْسُونَ وَحِينَ تُصْبِحُونَ، وَلَهُ الْحَمْدُ فِی السَّماواتِ وَالْأَرْضِ وَعَشِيّاً وَحِينَ تُظْهِرُونَ، يُخْرِجُ الْحَیَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَیِّ، وَيُحْيِی الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِها وَكَذَلِکَ تُخْرَجُونَ، سُبْحانَ رَبِّکَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ، وَسَلامٌ عَلَی الْمُرْسَلِينَ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعالَمِينَ، سُبْحانَ ذِی الْمُلْكِ وَالْمَلَكُوتِ، سُبْحانَ ذِی الْعِزَّةِ وَالْجَبَرُوتِ، سُبْحانَ ذِی الْكِبْرِياءِ وَالْعَظَمَةِ الْمَلِکِ الْحَقِّ المُهَيْمِنِ الْمُبِينِ (1) 359 الْقُدُّوسِ، سُبْحانَ اللَّهِ الْمَلِکِ الْحَیِّ الَّذِی لَايَمُوتُ، سُبْحانَ اللَّهِ الْمَلِکِ الْحَیِّ الْقُدُّوسِ، سُبْحانَ الْقائِمِ الدَّائِمِ، سُبْحانَ الدَّائِمِ الْقائِمِ، سُبْحانَ رَبِّیَ الْعَظِيمِ، سُبْحانَ رَبِّیَ الْأَعْلی، سُبْحانَ الْحَیِّ الْقَيُّوم، سُبْحانَ الْعَلِیِّ الْأَعْلی، سُبْحانَهُ وَتَعالی، سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ رَبُّنا وَرَبُّ الْمَلائِكَةِ وَالرُّوحِ، سُبْحانَ الدَّائِمِ غَيْرِ الْغافِلِ، سُبْحانَ الْعالِمِ بِغَيْرِ تَعْلِيمٍ، سُبْحانَ خالِقِ مَا يُری وَمَا لَايُری، سُبْحانَ

1- در مصدر: الْحَقِّ المُبِينِ الْمُهَيْمِنِ.

الَّذِی یُدْرِکُ الْأَ بْصارَ وَلَا تُدْرِکُهُ الْأَ بْصارُ، وَهُوَ اللَّطِیفُ الْخَبِیرُ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَصْبَحْتُ مِنْکَ فِی نِعْمَةٍ وَخَیْرٍ وَبَرَکَةٍ وَعافِیَةٍ، فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَأَ تْمِمْ عَلَیَّ نِعْمَتَکَ وَخَیْرَکَ وَبَرَکَاتِکَ وَعافِیَتَکَ بِنَجاةٍ مِنَ النَّارِ، وَارْزُقْنِی شُکْرَکَ وَعافِیَتَکَ وَفَضْلَکَ وَکَرامَتَکَ أَبَداً ما أَبْقَیْتَنِی. اللَّهُمَّ بِنُورِکَ اهْتَدَیْتُ، وَبِفَضْلِکَ اسْتَغْنَیْتُ، وَبِنِعْمَتِکَ أَصْبَحْتُ وَأَمْسَیْتُ. اللَّهُمَّ إِنِّی أُشْهِدُکَ وَکَفی بِکَ شَهِیداً، وَأُشْهِدُ مَلائِکَتَکَ وَأَ نْبِیاءَکَ وَرُسُلَکَ، وَحَمَلَةَ عَرْشِکَ، وَسُکّانَ سَماواتِکَ وَأَرْضِکَ (1) 360 وَجَمِیعَ خَلْقِکَ، بِأَنَّکَ أَ نْتَ اللَّهُ لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ، وَحْدَکَ لَاشَرِیکَ لَکَ، وَأَنَّ مُحَمَّداً صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ (2) 361 عَبْدُکَ وَرَسُولُکَ، وَأَ نَّکَ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ، تُحْیِی وَتُمِیتُ، وَتُمِیتُ وَتُحْیِی، وَأَشْهَدُ أَنَّ الْجَنَّةَ حَقٌّ، وَأَنَّ النَّارَ حَقٌّ، وَالنُّشُورَ (3) 362 حَقٌّ، وَالسَّاعَةَ آتِیَةٌ لَارَیْبَ فِیها، وَأَنَّ اللَّهَ یَبْعَثُ مَنْ فِی الْقُبُورِ، وَأَشْهَدُ أَنَّ عَلِیَّ بْنَ أَبِی طَالِبٍ أَمِیرُ الْمُؤْمِنِینَ حَقّاً حَقّاً، وَأَنَّ الْأَئِمَّةَ مِنْ وُلْدِهِ هُمُ الْأَئِمَّةُ الْهُداةُ الْمَهْدِیُّونَ، غَیرُ الضَّالِّینَ وَلَا الْمُضِلِّینَ، وَأَ نَّهُمْ أَوْ لِیاؤُکَ الْمُصْطَفَونَ، وَحِزْبُکَ الْغالِبُونَ، وَصِفْوَتُکَ وَخِیَرَتُکَ مِنْ خَلْقِکَ، وَنُجَباؤُکَ الَّذِینَ انْتَجَبْتَهُمْ لِدِینِکَ، وَاخْتَصَصْتَهُمْ مِنْ خَلْقِکَ، وَاصْطَفَیْتَهُمْ عَلی عِبادِکَ، وَجَعَلْتَهُمْ حُجَّةً عَلَی الْعالَمِینَ، صَلَواتُکَ عَلَیْهِمْ وَالسَّلامُ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَکاتُهُ. اللَّهُمَّ اکْتُبْ لِی هذِهِ الشَّهادَةَ عِنْدَکَ حَتّی تُلَقِّنَنِیها یَوْمَ الْقِیامَةِ (4) 363 وَأَ نْتَ عَنِّی راضٍ، إِنَّکَ عَلی ما تَشاءُ قَدِیرٌ. اللَّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ حَمْداً یَصْعَدُ أَوَّلُهُ وَلَا یَنْفَدُ آخِرُهُ، اللَّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ حَمْداً تَضَعُ لَکَ السَّماءُ کَنَفَیْها (5) 364، وَتُسَبِّحُ لَکَ

1- وَأَرَضِیکَ: خ ل.
2- صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ: نسخه.
3- وَأَنَّ النُّشُورَ: خ.
4- یَوْمَ الْقِیامَةِ: خ.
5- کَنَفَیْها: جانب. کَتْفَیْها: نسخه.

الْأَرْضُ وَمَنْ عَلَيْها. اللَّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ حَمْداً سَرْمَداً أَبَداً لَاانْقِطاعَ لَهُ وَلَا نَفادَ وَلَکَ یَنْبَغِی وَ إِلَیْکَ یَنْتَهِی، فِیَّ وَعَلَیَّ وَلَدَیَّ وَمَعِی وَقَبْلِی وَبَعْدِی وَأَمامِی وَفَوْقِی وَتَحْتِی، وَ إِذا مِتُّ وَبَقِیتُ فَرْداً وَحِیداً ثُمَّ فَنِیتُ، وَلَکَ الْحَمْدُ إِذا نُشِرْتُ وَبُعِثْتُ، یَا مَوْلایَ. اللَّهُمَّ وَلَکَ الْحَمْدُ وَلَکَ (1) 365 الشُّکْرُ بِجَمِیعِ مَحامِدِکَ کُلِّها عَلی جَمِیعِ نَعْمائِکَ کُلِّها، حَتَّی یَنْتَهِیَ الْحَمْدُ إِلی مَا تُحِبُّ رَبَّنَا وَتَرْضی. اللَّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ عَلَی کُلِّ أَکْلَةٍ وَشَرْبَةٍ وَبَطْشَةٍ (2) 366 وَقَبْضَةٍ وَبَسْطَةٍ، وَفِی کُلِّ مَوْضِعِ شَعْرَةٍ. اللَّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ حَمْداً خالِداً مَعَ خُلُودِکَ، وَلَکَ الْحَمْدُ حَمْداً لَامُنْتَهی لَهُ دُونَ عِلْمِکَ، وَلَکَ الْحَمْدُ حَمْداً لَاأَمَدَ لَهُ دُونَ مَشِیَّتِکَ، وَلَکَ الْحَمْدُ حَمْداً لَاأَجْرَ لِقائِلِهِ إِلّا رِضاکَ، وَلَکَ الْحَمْدُ عَلی حِلْمِکَ بَعْدَ عِلْمِکَ، وَلَکَ الْحَمْدُ عَلی عَفْوِکَ بَعْدَ قُدْرَتِکَ، وَلَکَ الْحَمْدُ باعِثَ الْحَمْدِ، وَلَکَ الْحَمْدُ وارِثَ الْحَمْدِ، وَلَکَ الْحَمْدُ بَدِیعَ الْحَمْدِ، وَلَکَ الْحَمْدُ مُنْتَهی الْحَمْدِ، وَلَکَ الْحَمْدُ مُبْتَدِ عَ الْحَمْدِ، وَلَکَ الْحَمْدُ مُشْتَرِیَ الْحَمْدِ، وَلَکَ الْحَمْدُ وَ لِیَّ الْحَمْدِ، وَلَکَ الْحَمْدُ قَدِیمَ الْحَمْدِ، وَلَکَ الْحَمْدُ صَادِقَ الْوَعْدِ، وَفِیَّ الْعَهْدِ، عَزِیزَ الْجُنْدِ، قَائِمَ الْمَجْدِ، وَلَکَ الْحَمْدُ رَفِیعَ الدَّرَجاتِ، مُجِیبَ الدَّعَواتِ، مُنْزِلَ (3) 367 الْآیاتِ مِنْ فَوْقِ سَبْعِ سَمَاواتٍ، عَظِیمَ الْبَرَکاتِ، مُخْرِجَ النُّورِ مِنَ الظُّلُماتِ، وَمُخْرِجَ مَنْ فِی الظُّلُماتِ إِلَی النُّورِ، مُبَدِّلَ السَّیِّئاتِ حَسَناتٍ، وَجاعِلَ الْحَسَناتِ دَرَجَاتٍ. اللَّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ

1- لَکَ: خ.

2- بَطْشَةٍ: سخت گرفتن.

3- مُنَزِّلَ: خ ل.

غَافِرَ الذَّنْبِ، وَقَابِلَ التَّوْبِ، شَدِيدَ الْعِقابِ ذَا الطَّوْلِ (1) 368، لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ إِلَيْکَ الْمَصِيرُ. اللَّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ فِی اللَّيْلِ إِذا يَغْشى، وَلَکَ الْحَمْدُ فِی النَّهارِ إِذا تَجَلّى، وَلَکَ الْحَمْدُ فِی الْآخِرَةِ وَالْأُولى، وَلَکَ الْحَمْدُ عَدَدَ کُلِّ نَجْمٍ وَمَلَکٍ فِی السَّمَاءِ، وَلَکَ الْحَمْدُ عَدَدَ الثَّرى وَالْحَصى وَالنَّوَى، وَلَکَ الْحَمْدُ عَدَدَ ما فِی جَوِّ السَّماءِ (2) 369، وَلَکَ الْحَمْدُ عَدَدَ ما فِی جَوْفِ الْأَرْضِ، وَلَکَ الْحَمْدُ عَدَدَ أَوْزانِ مِياهِ الْبِحارِ، وَلَکَ الْحَمْدُ عَدَدَ أَوْراقِ الْأَشْجارِ، وَلَکَ الْحَمْدُ عَدَدَ ما عَلى وَجْهِ الْأَرْضِ، وَلَکَ الْحَمْدُ عَدَدَ مَا أَحْصى کِتابُکَ، وَلَکَ الْحَمْدُ عَدَدَ ما أَحاطَ بِهِ عِلْمُکَ، وَلَکَ الْحَمْدُ عَدَدَ الْإِنْسِ وَالْجِنِّ، وَالْهَوامِّ وَالطَّيْرِ وَالْبَهائِمِ وَالسِّباعِ، حَمْداً کَثِيراً طَيِّباً مُبارَکاً فِيهِ کَما تُحِبُّ رَبَّنا وَتَرْضى، وَکَما يَنْبَغِی لِکَرَمِ وَجْهِکَ وَعِزِّ جَلالِکَ. پس مى‌گويى ده مرتبه: لَاإِلهَ إِلّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَاشَرِيکَ لَهُ، لَهُ الْمُلْکُ وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ. و ده مرتبه: لَاإِلهَ إِلّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَاشَرِيکَ لَهُ، لَهُ الْمُلْکُ وَلَهُ الْحَمْدُ، يُحْيِی وَيُمِيتُ، وَيُمِيتُ وَيُحْيِی وَهُوَ حَیٌّ لَايَمُوتُ، بِيَدِهِ الْخَيْرُ وَهُوَ عَلى کُلِّ شَیْ‌ءٍ قَدِيرٌ. و ده مرتبه: أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ الَّذِی لَاإِلهَ إِلّا هُوَ الْحَیُّ الْقَيُّومُ وَأَ تُوبُ إِلَيْهِ. و ده مرتبه: يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ. و ده مرتبه: يَا رَحْمنُ يَا رَحْمنُ. و ده مرتبه: يا رَحِيمُ يَا رَحِيمُ. و ده مرتبه: يا بَدِيعَ السَّماواتِ وَالْأَرْضِ. و ده مرتبه: يَا ذَا الْجَلالِ وَالْإِکْرامِ. و ده مرتبه: يَا حَنَّانُ يَا مَنَّانُ. و ده مرتبه: يَا حَیُّ يَا قَيُّومُ. و ده مرتبه: يَا حَیُّ لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ. و ده مرتبه: يَا اللَّهُ يَا (3) 370 لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ. و ده مرتبه: بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ. و ده مرتبه: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ. و ده مرتبه: اللَّهُمَّ افْعَلْ بِی مَا أَ نْتَ أَهْلُهُ. و ده مرتبه: آمِينَ آمِينَ. و ده مرتبه: قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ.

1- الطَّوْلِ: فضل.

2- وَلَکَ الْحَمْدُ عَدَدَ ما فِی جَوِّ السَّماءِ: نسخه.

3- يَا: خ.

پس می‌گویی: اللَّهُمَّ اصْنَعْ بِی ما أَ نْتَ أَهْلُهُ، وَلَا تَصْنَعْ بِی ما أَ نَا أَهْلُهُ، فَإِنَّکَ أَهْلُ التَّقْوی وَأَهْلُ الْمَغْفِرَةِ، وَأَ نَا أَهْلُ الذُّنُوبِ وَالْخَطایا، فَارْحَمْنِی یَا مَوْلَایَ وَأَ نْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِینَ. و نیز ده مرتبه می‌گویی: لَاحَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلّا بِاللَّهِ، تَوَکَّلْتُ عَلَی الْحَیِّ الَّذِی لَایَمُوتُ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی لمْ یَتَّخِذْ وَلَداً، وَلَمْ یَکُنْ لَهُ شَرِیکٌ فِی الْمُلْکِ، وَلَمْ یَکُنْ لَهُ وَ لِیٌّ مِنَ الذُّلِّ وَکَبِّرْهُ تَکْبِیراً (1) 371.

دعای سِمات

دعای سِمات

معروف به دعای شبّور، که مستحبّ است خواندن آن در ساعت آخر روز جمعه، ومخفی نماند که این دعا از ادعیه مشهوره است، و اکثر علمای سلف بر این دعا مواظبت می‌نموده‌اند، و در مصباح شیخ طوسی و جمال الأسبوع سیّد ابن طاووس و کتب کفعمی به سندهای معتبر از جناب محمّد بن عثمان عمروی رضوان اللّه علیه که از نوّاب حضرت صاحب الأمر علیه السلام است و از حضرت امام محمّد باقر و امام جعفر صادق علیهما السلام روایت شده، و علّامه مجلسی رحمه الله آن را با شرح در بحار ذکر کرده. وآن دعاء موافق مصباح شیخ این است:

اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِاسْمِکَ الْعَظِیمِ الْأَعْظَمِ (2) 372 الْأَعَزِّ الْأَجَلِّ الْأَکْرَمِ، الَّذِی إِذا دُعِیتَ بِهِ عَلی مَغالِقِ (3) 373 أَبْوابِ السَّماءِ لِلْفَتْحِ بِالرَّحْمَةِ انْفَتَحَتْ، وَ إِذا دُعِیتَ بِهِ عَلی مَضائِقِ أَبْوابِ الْأَرْضِ لِلْفَرَجِ انْفَرَجَتْ، وَ إِذا دُعِیتَ بِهِ عَلَی الْعُسْرِ لِلْیُسْرِ تَیَسَّرَتْ، وَ إِذا دُعِیتَ بِهِ عَلَی الْأَمْواتِ لِلنُّشُورِ انْتَشَرَتْ، وَ إِذا دُعِیتَ بِهِ عَلی کَشْفِ الْبَأْسَاءِ وَالضَّرَّاءِ انْکَشَفَتْ، وَبِجَلالِ وَجْهِکَ الْکَرِیمِ أَکْرَمِ الْوُجُوهِ وَأَعَزِّ الْوُجُوهِ الَّذِی عَنَتْ لَهُ الْوُجُوهُ، وَخَضَعَتْ لَهُ الرِّقَابُ، وَخَشَعَتْ لَهُ

1- مصباح المتهجّد: 84 و مصباح کفعمی: 87.

2- الْأَعْظَمِ الْأَعْظَمِ: خ.

3- جمع مغلاق، آن چه بسته شود.

الْأَصْواتُ، وَوَجِلَتْ لَهُ الْقُلُوبُ مِنْ مَخافَتِکَ، وَبِقُوَّتِکَ الَّتِی بِها (1) 374 تُمْسِکُ السَّماءَ أَنْ تَقَعَ عَلَی الْأَرْضِ إِلَّا بِإِذْنِکَ وَتُمْسِکُ السَّماواتِ وَالْأَرْضَ أَنْ تَزُولا، وَبِمَشِیئَّتِکَ الَّتِی دَانَ لَهَا (2) 375 الْعالَمُونَ، وَبِکَلِمَتِکَ الَّتِی خَلَقْتَ بِهَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ، وَبِحِکْمَتِکَ الَّتِی صَنَعْتَ بِهَا الْعَجائِبَ، وَخَلَقْتَ بِهَا الظُّلْمَةَ وَجَعَلْتَها لَیْلًا، وَجَعَلْتَ اللَّیْلَ سَکَناً (3) 376، وَخَلَقْتَ بِهَا النُّورَ وَجَعَلْتَهُ نَهاراً، وَجَعَلْتَ النَّهارَ نُشُوراً مُبْصِراً، وَخَلَقْتَ بِهَا الشَّمْسَ وَجَعلْتَ الشَّمْسَ ضِیاءً، وَخَلَقْتَ بِهَا الْقَمَرَ وَجَعَلْتَ الْقَمَرَ نُوراً، وَخَلَقْتَ بِهَا الْکَواکِبَ وَجَعلْتَها نُجُوماً وَبُرُوجاً وَمَصابِیحَ وَزِینَةً وَرُجُوماً، وَجَعَلْتَ لَها مَشارِقَ وَمَغارِبَ، وَجَعَلْتَ لَها مَطالِعَ وَمَجارِیَ، وَجَعَلْتَ لَها فَلَکاً وَمَسابِحَ، وَقَدَّرْتَها فِی السَّماءِ مَنازِلَ فَأَحْسَنْتَ تَقْدِیرَها، وَصَوَّرْتَها فَأَحْسَنْتَ تَصْوِیرَها، وَأَحْصَیْتَها بِأَسْمائِکَ إِحْصاءً (4) 377، وَدَبَّرْتَها بِحِکْمَتِکَ تَدْبِیراً، وَأَحْسَنْتَ (5) 378 تَدْبِیرَها، وَسَخَّرْتَها بِسُلْطانِ اللَّیْلِ وَسُلْطانِ النَّهارِ وَالسَّاعاتِ وَعَدَدِ (6) 379 السِّنِینَ وَالْحِسابِ، وَجَعَلْتَ رُؤْیَتَها لَجَمِیعِ النَّاسِ مَرْئً واحِداً. وَأَسْأَلُکَ اللَّهُمَّ بِمَجْدِکَ الَّذِی کَلَّمْتَ بِهِ عَبْدَکَ وَرَسُولَکَ مُوسَی بْنَ عِمْرانَ عَلَیْهِ السَّلامُ فِی الْمُقَدَّسِینَ، فَوْقَ إِحْساسِ (7) 380 الْکَرُوبِینَ (8) 381، فَوْقَ غَمائِمِ (9) 382 النُّورِ، فَوْقَ تابُوتِ الشَّهادَةِ، فِی عَمُودِ النَّارِ، وَفِی طُورِ سَیْناءَ، وَفِی (10) 383 جَبَلِ حُورِیثَ، فِی الْوادِی الْمُقَدَّسِ فِی الْبُقْعَةِ الْمُبارَکَةِ مِنْ جانِبِ الطُّورِ الْأَیْمَنِ مِنَ الشَّجَرَةِ، وَفِی أَرْضِ مِصْرَ بِتِسْعِ آیاتٍ بَیِّناتٍ، وَیَوْمَ فَرَقْتَ

1- بِها: خ.
2- کَانَ لَهَا: خ.
3- مَسْکَناً: خ ل.
4- إِحْصاءً: خ.
5- فَأَحْسَنت: خ ل.
6- وَعَرَّفتَ بِهَا عَدَدَ ...: خ.
7- أَحْساسِ: خ.
8- الکَرُوبِیِّین: خ ل.
9- غَمائِمِ جمع غمامه: ابرها.
10- وإلی: خ ل.

لِبَنِی إِسْرائِیلَ الْبَحْرَ، وَفِی الْمُنْبَجِساتِ (1) 384 الَّتِی صَنَعْتَ بِهَا الْعَجائِبَ فِی بَحْرِ سُوفٍ، وَعَقَدْتَ ماءَ الْبَحْرِ فِی قَلْبِ الْغَمْرِ (2) 385 کَالْحِجارَةِ، وَجاوَزْتَ بِبَنِی إِسْرائِیلَ الْبَحْرَ، وَتَمَّتْ کَلِمَتُکَ الْحُسْنی عَلَیْهِمْ بِما صَبَرُوا، وَأَوْرَثْتَهُمْ مَشارِقَ الْأَرْضِ وَمَغارِبَهَا الَّتِی بارَکْتَ فِیها لِلْعالَمِینَ، وَأَغْرَقْتَ فِرْعَوْنَ وَجُنُودَهُ وَمَراکِبَهُ فِی الْیَمِّ، وَبِاسْمِکَ الْعَظِیمِ الْأَعْظَمِ (3) 386 الْأَعَزِّ الْأَجَلِّ الْأَکْرَمِ، وَبِمَجْدِکَ الَّذِی تَجَلَّیْتَ بِهِ لِمُوسی کَلِیمِکَ عَلَیْهِ السَّلامُ فِی طُورِ سَیْناءَ، وَ لِإِبْراهِیمَ عَلَیْهِ السَّلامُ خَلِیلِکَ مِنْ قَبْلُ فِی مَسْجِدِ الْخَیْفِ، وَلِإِسْحاقَ صَفِیِّکَ عَلَیْهِ السَّلامُ فِی بِئْرِ شِیعٍ (4) 387، وَ لِیَعْقُوبَ نَبِیِّکَ عَلَیْهِ السَّلامُ فِی بَیْتِ إِیلٍ (5) 388، وَأَوْفَیْتَ لِإِبْراهِیمَ عَلَیْهِ السَّلامُ بِمِیثاقِکَ، وَلِإِسْحاقَ بِحَلْفِکَ، وَ لِیَعْقُوبَ بِشَهادَتِکَ، وَ لِلْمُؤْمِنِینَ بِوَعْدِکَ، وَ لِلدَّاعِینَ بِأَسْمائِکَ فَأَجَبْتَ، وَبِمَجْدِکَ الَّذِی ظَهَرَ لِمُوسَی بْنِ عِمْرانَ عَلَیْهِ السَّلامُ عَلی قُبَّةِ الرُّمّانِ (6) 389، وَبِآیاتِکَ الَّتِی وَقَعَتْ عَلی أَرْضِ مِصْرَ بِمَجْدِ الْعِزَّةِ وَالْغَلَبَةِ، بِآیاتٍ عَزِیزَةٍ، وَبِسُلْطانِ الْقُوَّةِ، وَبِعِزَّةِ الْقُدْرَةِ، وَبِشَأْنِ الْکَلِمَةِ التَّامَّةِ، وَبِکَلِماتِکَ الَّتِی تَفَضَّلْتَ بِها عَلی أَهْلِ السَّماواتِ وَالْأَرْضِ، وَأَهْلِ الدُّنْیا وَأَهْلِ (7) 390 الْآخِرَةِ، وَبِرَحْمَتِکَ الَّتِی مَنَنْتَ بِها عَلی جَمِیعِ خَلْقِکَ، وَبِاسْتِطاعَتِکَ الَّتِی أَقَمْتَ بِها عَلَی (8) 391 الْعالَمِینَ، وَبِنُورِکَ الَّذِی قَدْ خَرَّ مِنْ فَزَعِهِ طُورُ سَیْناءَ، وَبِعِلْمِکَ وَجَلالِکَ وَکِبْرِیائِکَ وَعِزَّتِکَ وَجَبَرُوتِکَ الَّتِی لَمْ تَسْتَقِلَّهَا (9) 392 الْأَرْضُ، وَانْخَفَضَتْ لَهَا السَّماواتُ، وَانْزَجَرَ لَهَا الْعُمْقُ الْأَکْبَرُ (10) 393،

1- الْمُنْبَجِساتِ: چشمه‌ها.
2- الْغَمْرِ: باطن آب زیاد.
3- الْأَعْظَمِ الْأَعْظَمِ: خ ل.
4- سَبْعٍ: خ ل.
5- إِیلٍ: به معنی خدا، کلمه عبرانی است.
6- الزَّمانِ: خ ل. الهَرمَانِ: نسخه ظ.
7- أَهْلِ: خ.
8- عَلَی: خ.
9- لَمْ تَسْتَقِلَّهَا: طاقت نیاورد.
10- مراد تخوم زمین است.

وَرَكَدَتْ لَهَا الْبِحارُ وَالْأَ نْهارُ، وَخَضَعَتْ لَهَا الْجِبالُ، وَسَكَنَتْ لَهَا الْأَرْضُ بِمَناكِبِها، وَاسْتَسْلَمَتْ لَهَا الْخَلائِقُ كُلُّها (1) 394، وَخَفَقَتْ (2) 395 لَهَا الرِّياحُ فِی جَرَيانِها، وَخَمَدَتْ لَهَا النِّيرانُ فِی أَوْطانِها، وَبِسُلْطانِکَ الَّذِی عُرِفَتْ لَکَ بِهِ الْغَلَبَةُ دَهْرَ الدُّهُورِ، وَحُمِدْتَ بِهِ فِی السَّماواتِ وَالْأَرَضِينَ، وَبِكَلِمَتِکَ كَلِمَةِ الصِّدْقِ الَّتِی سَبَقَتْ لِأَبِينا آدَمَ عَلَيْهِ السَّلامُ وَذُرِّيَّتِهِ بِالرَّحْمَةِ، وَأَسْأَ لُکَ بِكَلِمَتِکَ الَّتِی غَلَبَتْ كُلَّ شَیْءٍ، وَبِنُورِ وَجْهِکَ الَّذِی تَجَلَّيْتَ بِهِ لِلْجَبَلِ فَجَعَلْتَهُ دَ كّاً وَخَرَّ مُوسى صَعِقاً، وَبِمَجْدِکَ الَّذِی ظَهَرَ عَلى طُورِ سَيْناءَ فَكَلَّمْتَ بِهِ عَبْدَکَ وَرَسُولَکَ مُوسَى بْنَ عِمْرانَ، وَبِطَلْعَتِکَ فِی ساعِيرَ (3) 396، وَظُهُورِکَ فِی جَبَلِ فارانَ (4) 397، بِرَبَواتِ الْمُقَدَّسِينَ وَجُنُودِ الْمَلائِكَةِ الصَّافِّينَ، وَخُشُوعِ الْمَلائِكَةِ الْمُسَبِّحِينَ، وَبِبَرَكاتِکَ الَّتِی بارَكْتَ فِيها عَلى إِبْراهِيمَ خَلِيلِکَ عَلَيْهِ السَّلامُ فِی أُمَّةِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ، وَبارَكْتَ لِإِسْحاقَ صَفِيِّکَ فِی أُمَّةِ عِيسى عَلَيْهِمَا السَّلامُ، وَبارَكْتَ لِيَعْقُوبَ إِسْرائِيلِکَ فِی أُمَّةِ مُوسى عَلَيْهِمَا السَّلامُ، وَبارَكْتَ لِحَبِيبِکَ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فِی عِتْرَتِهِ وَذُرِّيَّتِهِ وَأُمَّتِهِ (5) 398.

اللَّهُمَّ وَكَما غِبْنا عَنْ ذلِکَ وَلَمْ نَشْهَدْهُ، وَآمَنَّا بِهِ وَلَمْ نَرَهُ، صِدْقاً وَعَدْلًا، أَنْ

1- كُلُّها: خ.

2- خَفَقَتْ: اضطراب.

3- ساعِيرَ: كوهی است در حجاز.

4- فاران: كوهی است نزديک مكّه محلّ مناجات پيامبر صلی الله عليه و آله.

5- وَأُمَّتِهِ: خ.

تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَأَنْ تُبارِکَ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَتَرَحَّمَ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ کَأَفْضَلِ ما صَلَّیْتَ وَبارَکْتَ وَتَرَحَّمْتَ عَلی إِبْراهِیمَ وَآلِ إِبْراهِیمَ، إِنَّکَ حَمِیدٌ مَجِیدٌ فَعَّالٌ لِما تُرِیدُ وَأَ نْتَ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ (1) .399

پس حاجت خود را ذکر می کنی و می گویی:

اللّٰهُمَّ بِحَقِّ هذَا الدُّعاءِ، وَبِحَقِّ هَذِهِ الْأَسْماءِ الَّتِی لَایَعْلَمُ تَفْسِیرَها وَلَا یَعْلَمُ باطِنَها غَیْرُکَ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَافْعَلْ بِی ما أَ نْتَ أَهْلُهُ وَلَا تَفْعَلْ بِی ما أَ نَا أَهْلُهُ، وَاغْفِرْ لِی مِنْ ذُ نُوبِی ما تَقَدَّمَ مِنْها وَما تَأَخَّرَ، وَوَسِّعْ عَلَیَّ مِنْ حَلالِ رِزْقِکَ، وَاکْفِنِی مَؤُونَةَ إِنْسانِ سَوْءٍ، وَجارِ سَوْءٍ، وَقَرِینِ سَوْءٍ، وَسُلْطانِ سَوْءٍ، إِنَّکَ عَلی ما تَشاءُ قَدِیرٌ، وَبِکُلِّ شَیْ ءٍ عَلِیمٌ، آمِینَ رَبَّ الْعالَمِینَ.

مؤلّف گوید که: در بعض نسخ است بعد از: وَأَ نْتَ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ، که هر حاجت داری ذکر کن و بگو:

یَا اللّٰهُ یَا حَنَّانُ یَا مَنَّانُ، یَا بَدِیعَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ، یَا ذَا الْجَلالِ وَالْإِکْرامِ، یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ، اللّٰهُمَّ بِحَقِّ هذَا الدُّعاءِ. تا آخر (2) .400

و علّامه مجلسی از مصباح سیّد ابن باقی نقل کرده که بعد از دعای سمات این دعا بخواند:

اللّٰهُمَّ بِحَقِّ هذَا الدُّعاءِ، وَبِحَقِّ هَذِهِ الْأَسْماءِ الَّتِی لَایَعْلَمُ تَفْسِیرَها وَلَا تَأْوِیلَها وَلَا باطِنَها وَلَا ظاهِرَها غَیْرُکَ، أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَأَنْ تَرْزُقَنِی خَیْرَ الدُّنْیا وَالْآخِرَةِ.

پس حاجات خود را بطلبد و بگوید:

وَافْعَلْ بِی ما أَ نْتَ أَهْلُهُ، وَلَا تَفْعَلْ بِی ما أَ نَا أَهْلُهُ، وَانْتَقِمْ لِی مِنْ فُلانِ بْنِ فُلانٍ، و نام دشمن را بگوید وَاغْفِرْ لِی مِنْ ذُ نُوبِی مَا تَقَدَّمَ مِنْها وَمَا تَأَخَّرَ،

1- شَیْ ءٍ شَهِیدٌ: خ ل.

2- مصباح المتهجّد: 416 و جمال الأسبوع: 533، فصل 49.

وَ لِوالِدَیَّ وَ لِجَمِیعِ الْمُؤْمِنِینَ وَالْمُؤْمِناتِ، وَوَسِّعْ عَلَیَّ مِنْ حَلالِ رِزْقِکَ، وَاکْفِنِی مَؤُونَةَ إِنْسانِ سَوْءٍ، وَجارِ سَوْءٍ، وَسُلْطانِ سَوْءٍ، وَقَرِینِ سَوْءٍ، وَیَوْمِ سَوْءٍ، وَساعَةِ سَوْءٍ، وَانْتَقِمْ لِی مِمَّنْ یَکِیدُنِی، وَمِمَّنْ یَبْغِی عَلَیَّ، وَیُرِیدُ بِی وَبِأَهْلِی وَأَوْلادِی وَ إِخْوانِی وَجِیرانِی وَقَراباتِی مِنَ الْمُؤْمِنِینَ وَالْمُؤْمِناتِ ظُلْماً، إِنَّکَ عَلی ما تَشاءُ قَدِیرٌ، وَبِکُلِّ شَیْءٍ عَلِیمٌ، آمِینَ رَبَّ الْعالَمِینَ.
پس بگوید: اللّهُمَّ بِحَقِّ هذَا الدُّعاءِ تَفَضَّلْ عَلی فُقَراءِ الْمُؤْمِنِینَ وَالْمُؤْمِناتِ بِالْغِنی وَالثَّرْوَةِ، وَعَلی مَرْضَی الْمُؤْمِنِینَ وَالْمُؤْمِناتِ بِالشِّفاءِ وَالصِّحَّةِ، وَعَلی أَحْیاءِ الْمُؤْمِنِینَ وَالْمُؤْمِناتِ بِاللُّطْفِ وَالْکَرامَةِ، وَعَلی أَمْواتِ الْمُؤْمِنِینَ وَالْمُؤْمِناتِ بِالْمَغْفِرَةِ وَالرَّحْمَةِ، وَعَلی مُسافِرِی الْمُؤْمِنِینَ وَالْمُؤْمِناتِ بِالرَّدِّ إِلی أَوْطانِهِمْ سالِمِینَ غانِمِینَ، بِرَحْمَتِکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ، وَصَلَّی اللَّهُ عَلی سَیِّدِنا مُحَمَّدٍ خاتَمِ النَّبِیِّینَ وَعِتْرَتِهِ الطَّاهِرِینَ وَسَلَّمَ تَسْلِیماً کَثِیراً (1) 401.
و شیخ ابن فهد گفته که: مستحبّ است بعد از دعای سمات بگویی:
اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِحُرْمَةِ هذَا الدُّعاءِ، وَبِما فاتَ مِنْهُ مِنَ الْأَسْماءِ، وَبِما یَشْتَمِلُ عَلَیْهِ مِنَ التَّفْسِیرِ وَالتَّدْبِیرِ الَّذِی لَایُحِیطُ بِهِ إِلّا أَ نْتَ، أَنْ تَفْعَلَ بِی کَذا وَکَذا، و به جای کذا و کذا حاجت خود را بخواهد (2) 402.
دعای مَشلول
دعای مشلول
موسوم به دعاء الشّابّ المأخوذ بذنبه، منقول از کتب کفعمی و مهج الدّعوات، و آن دعایی است که تعلیم فرموده آن را حضرت امیر المؤمنین علیه السلام به جوانی که به واسطه گناه و ستم

1- بحار الأنوار 90/ 100.
2- عدّة الداعی: 76، قسم چهارم از اسباب اجابت دعاء.

در حقّ پدر خویش شل شده بود، پس این دعا را خواند، در خواب حضرت رسول صلی الله علیه و آله را دید که دست بر اندام او مالید و فرمود: محافظت کن بر اسم اعظم خدا که کار تو به خیر خواهد بود، پس بیدار شد در حالتی که تندرست بود. و دعا این است:
اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِاسْمِکَ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ، یَا ذَا الْجَلالِ وَالإِکْرامِ، یَا حَیُّ یَا قَیُّومُ، یَا حَیُّ لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ، یَا هُوَ یَا مَنْ لَایَعْلَمُ ما هُوَ، وَلَا کَیْفَ هُوَ، وَلَا أَیْنَ هُوَ، وَلَا حَیْثُ هُوَ إِلّا هُوَ، یَا ذَا الْمُلْکِ وَالْمَلَکُوتِ، یَا ذَا الْعِزَّةِ وَالْجَبَرُوتِ، یا مَلِکُ یَا قُدُّوسُ، یَا سَلَامُ یَا مُؤْمِنُ یَا مُهَیْمِنُ، یَا عَزِیزُ یَا جَبّارُ یَا مُتَکَبِّرُ، یَا خالِقُ یَا بارِئُ یَا مُصَوِّرُ، یَا مُفِیدُ یَا مُدَبِّرُ، یَا شَدِیدُ یَا مُبْدِئُ، یَا مُعِیدُ یَا مُبِیدُ (1) 403، یَا وَدُودُ یَا مَحْمُودُ یَا مَعْبُودُ، یَا بَعِیدُ یَا قَرِیبُ یَا مُجِیبُ، یَا رَقِیبُ یَا حَسِیبُ، یَا بَدِیعُ یَا رَفِیعُ، یَا مَنِیعُ یَا سَمِیعُ، یَا عَلِیمُ یَا حَلِیمُ یَاکَرِیمُ یَا حَکِیمُ یَا قَدِیمُ، یَا عَلِیُّ یَا عَظِیمُ، یَا حَنَّانُ یَا مَنَّانُ، یَا دَیَّانُ یَا مُسْتَعانُ، یَاجَلِیلُ یَا جَمِیلُ، یَا وَکِیلُ یَا کَفِیلُ، یَا مُقِیلُ یَا مُنِیلُ، یَا نَبِیلُ یَا دَلِیلُ، یَا هادِی یَا بادِی، یَا أَوَّلُ یَا آخِرُ، یَا ظاهِرُ یَا باطِنُ، یَا قائِمُ یَا دائِمُ، یَا عالِمُ یَا حاکِمُ، یَا قاضِی یَا عادِلُ، یَا فاصِلُ یَا واصِلُ، یَا طاهِرُ یَا مُطَهِّرُ، یَا قادِرُ یَا مُقْتَدِرُ، یَا کَبِیرُ یَا مُتَکَبِّرُ، یَا واحِدُ یَا أَحَدُ یَا صَمَدُ، یَا مَنْ لَمْ یَلِدْ وَلَمْ یُولَدْ وَلَمْ یَکُنْ لَهُ کُفُواً أَحَدٌ، وَلَمْ یَکُنْ لَهُ صاحِبَةٌ وَلَا کانَ مَعَهُ وَزِیرٌ، وَلَا اتَّخَذَ مَعَهُ مُشِیراً، وَلَا احْتاجَ إِلى ظَهِیرٍ، وَلَا کانَ مَعَهُ مِنْ إِلهٍ غَیْرُهُ لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ، فَتَعالَیْتَ عَمَّا یَقُولُ الظّالِمُونَ عُلُوّاً کَبِیراً، یَا عَلِیُّ یَا شامِخُ یَا باذِخُ (2) 404، یَا فَتَّاحُ یَا نَفَّاحُ یَا مُرْتاحُ،

1- مبید: هلاک کننده.
2- باذخ: عالی.

يَامُفَرِّجُ يَاناصِرُ يَامُنْتَصِرُ يَامُدْرِکُ يَامُهْلِکُ يَامُنْتَقِمُ، يَاباعِثُ يَاوارِثُ، يَاطالِبُ يَاغالِبُ، يَامَنْ لَايَفُوتُهُ هارِبٌ، يَاتَوَّابُ يَاأَوَّابُ يَاوَهَّابُ، يَامُسَبِّبَ الْأَسْبابِ، يَامُفَتِّحَ الْأَ بْوابِ، يَامَنْ حَيْثُ ما دُعِیَ أَجابَ، يَاطَهُورُ يَاشَكُورُ، يَاعَفُوُّ يَاغَفُورُ، يَانُورَ النُّورِ، يَامُدَبِّرَ الْأُمُورِ، يَالَطِيفُ يَاخَبِيرُ، يَامُجِيرُ يَامُنِيرُ، يَابَصِيرُ يَاظَهِيرُ يَاكَبِيرُ، يَاوِتْرُ يَافَرْدُ، يَاأَبَدُ يَاسَنَدُ يَاصَمَدُ، يَاكافِی يَاشافِی، يَاوافِی يَامُعافِی، يَامُحْسِنُ يَامُجْمِلُ، يَامُنْعِمُ يَامُفْضِلُ، يَامُتَكَرِّمُ يَامُتَفَرِّدُ، يَامَنْ عَلا فَقَهَرَ، يَامَنْ مَلَکَ فَقَدَرَ، يَا مَنْ بَطَنَ فَخَبَرَ، يَا مَنْ عُبِدَ فَشَكَرَ، يَا مَنْ عُصِیَ فَغَفَرَ، يَا مَنْ لَاتَحْوِيهِ الْفِكَرُ، وَلَا يُدْرِكُهُ بَصَرٌ، وَلَا يَخْفى عَلَيْهِ أَثَرٌ، يَا رازِقَ الْبَشَرِ، يَا مُقَدِّرَ كُلِّ قَدَرٍ، يَا عالِیَ الْمَكانِ، يَا شَدِيدَ الْأَرْكانِ، يَا مُبَدِّلَ الزَّمانِ، يَا قابِلَ الْقُرْبانِ، يَا ذَا الْمَنِّ وَالْإِحْسانِ، يَا ذَا الْعِزَّةِ وَالسُّلْطانِ، يَا رَحِيمُ يَا رَحْمنُ، يَا مَنْ هُوَ كُلَّ يَوْمٍ فِی شَأْنٍ، يَا مَنْ لَايَشْغَلُهُ شَأْنٌ عَنْ شَأْنٍ، يَا عَظِيمَ الشَّأْنِ، يَا مَنْ هُوَ بِكُلِّ مَكانٍ، يَا سامِعَ الْأَصْواتِ، يَا مُجِيبَ الدَّعَواتِ، يَا مُنْجِحَ الطَّلِباتِ، يَا قاضِیَ الْحاجاتِ، يَا مُنْزِلَ الْبَرَكاتِ، يَا راحِمَ الْعَبَراتِ، يَا مُقِيلَ الْعَثَراتِ، يَا كاشِفَ الْكُرُباتِ، يَا وَ لِیَّ الْحَسَناتِ، يَا رافِعَ الدَّرَجاتِ، يَا مُؤْتِیَ السُّؤْلاتِ، يَا مُحْيِیَ الْأَمْواتِ، يَا جامِعَ الشَّتاتِ، يَا مُطَّلِعاً عَلَی النِّيَّاتِ، يَا رادَّ ما قَدْ فاتَ، يَا مَنْ لَاتَشْتَبِهُ عَلَيْهِ الْأَصْواتُ، يَا مَنْ لَاتُضْجِرُهُ الْمَسْأَلاتُ، وَلَا تَغْشاهُ الظُّلُماتُ، يَا نُورَ الْأَرْضِ وَالسَّماواتِ، يَا سابِغَ النِّعَمِ، يَا دافِعَ النِّقَمِ، يَا بارِئَ النَّسَمِ، يَا جامِعَ الْأُمَمِ، يَا شافِیَ السَّقَمِ، يَا خالِقَ النُّورِ وَالظُّلَمِ، يَا ذَا الْجُودِ وَالْكَرَمِ، يَا مَنْ

لَا یَطَأُ عَرْشَهُ قَدَمٌ، یَاأَجْوَدَ الْأَجْوَدِینَ، یَاأَكْرَمَ الْأَكْرَمِینَ، یَاأَسْمَعَ السَّامِعِینَ، یَاأَبْصَرَ النَّاظِرِینَ، یَاجارَ الْمُسْتَجِیرِینَ، یَاأَمانَ الْخائِفِینَ، یَاظَهْرَ اللَّاجِینَ، یَاوَ لِیَّ الْمُؤْمِنِینَ، یَاغِیاثَ الْمُسْتَغِیثِینَ، یَاغَایَةَ الطَّالِبِینَ، یَاصاحِبَ كُلِّ غَرِیبٍ، یَامُونِسَ كُلِّ وَحِیدٍ، یَامَلْجَأَ كُلِّ طَرِیدٍ، یَامَأْوی كُلِّ شَرِیدٍ (1) 405، یَاحافِظَ كُلِّ ضَالَّةٍ، یَاراحِمَ الشَّیْخِ الْكَبِیرِ، یَارازِقَ الطِّفْلِ الصَّغِیرِ، یَاجَابِرَ الْعَظْمِ الْكَسِیرِ، یَافَاكَّ كُلِّ أَسِیرٍ، یَامُغْنِیَ الْبَائِسِ الْفَقِیرِ، یَاعِصْمَةَ الْخائِفِ الْمُسْتَجِیرِ، یَا مَنْ لَهُ التَّدْبِیرُ وَالتَّقْدِیرُ، یَا مَنِ الْعَسِیرُ عَلَیْهِ سَهْلٌ یَسِیرٌ، یَا مَنْ لَایَحْتاجُ إِلی تَفْسِیرٍ، یَا مَنْ هُوَ عَلَی كُلِّ شَیْ ءٍ قدِیرٌ، یَا مَنْ هُوَ بِكُلِّ شَیْ ءٍ خَبِیرٌ، یَا مَنْ هُوَ بِكُلِّ شَیْ ءٍ بَصِیرٌ، یَا مُرْسِلَ الرِّیاحِ، یَافَالِقَ الْإِصْباحِ، یَا بَاعِثَ الْأَرْواحِ، یَاذَا الْجُودِ وَالسَّماحِ، یَا مَنْ بِیَدِهِ كُلُّ مِفْتاحٍ، یَا سَامِعَ كُلِّ صَوْتٍ، یَاسَابِقَ كُلِّ فَوْتٍ، یَا مُحْیِیَ كُلِّ نَفْسٍ بَعْدَ الْمَوْتِ، یَا عُدَّتِی فِی شِدَّتِی، یَاحافِظِی فِی غُرْبَتِی، یَا مُونِسِی فِی وَحْدَتِی، یَا وَ لِیِّی فِی نِعْمَتِی، یَاكَهْفِی (2) 406 حِینَ تُعْیِینِی (3) 407 الْمَذَاهِبُ، وَتُسَلِّمُنِی الْأَقارِبُ، وَیَخْذُلُنِی كُلُّ صَاحِبٍ، یَا عِمَادَ مَنْ لَا عِمادَ لَهُ، یَا سَنَدَ مَنْ لَاسَنَدَ لَهُ، یَا ذُخْرَ مَنْ لَاذُخْرَ لَهُ، یَاحِرْزَ مَنْ لَاحِرْزَ لَهُ، یَا كَهْفَ مَنْ لَاكَهْفَ لَهُ، یَا كَنْزَ مَنْ لَاكَنْزَ لَهُ، یَا رُكْنَ مَنْ لَارُكْنَ لَهُ، یَا غِیاثَ مَنْ لَاغِیاثَ لَهُ، یَا جَارَ مَنْ لَاجَارَ لَهُ، یَا جَارِیَ اللَّصِیقَ، یَا رُكْنِیَ الْوَثِیقَ، یَاإِلهِی بِالتَّحْقِیقِ، یَارَبَّ الْبَیْتِ الْعَتِیقِ، یَا شَفِیقُ یا رَفِیقُ، فُكَّنِی مِنْ حَلَقِ الْمَضِیقِ، وَاصْرِفْ عَنِّی كُلَّ هَمٍّ وَغَمٍّ وَضِیقٍ، وَاكْفِنِی شَرَّ مَا لَاأُطِیقُ،

1- شرید: فراری.

2- كَهْفِی: پناه من.

3- تُعْیِینِی: عاجز می کند.

وَأَعِنِّى عَلَى ما أُطِيقُ، يَا رَادَّ يُوسُفَ عَلَى يَعْقُوبَ، يَا كاشِفَ ضُرِّ أَيُّوبَ، يَاغافِرَ ذَ نْبِ داوُدَ، يَارافِعَ عِيسَى بْنِ مَرْيَمَ وَمُنْجِيَهُ مِنْ أَيْدِى الْيَهُودِ، يَامُجِيبَ نِداءِ يُونُسَ فِى الظُّلُماتِ، يَا مُصْطَفِىَ مُوسى بِالْكَلِماتِ، يَا مَنْ غَفَرَ لِادَمَ خَطِيئَتَهُ، وَرَفَعَ إِدْرِيسَ مَكاناً عَلِيّاً بِرَحْمَتِهِ، يَا مَنْ نَجَّى نُوحاً مِنَ الْغَرَقِ، يَا مَنْ أَهْلَكَ عاداً الْأُولى وَثَمُودَ فَما أَبْقَى، وَقَوْمَ نُوحٍ مِنْ قَبْلُ إِنَّهُمْ كَانُوا هُمْ أَظْلَمَ وَأَطْغَى، وَالْمُؤْتَفِكَةَ أَهْوَى، يَا مَنْ دَمَّرَ عَلى قَوْمِ لُوطٍ، وَدَمْدَمَ عَلى قَوْمِ شُعَيْبٍ، يَا مَنِ اتَّخَذَ إِبْراهِيمَ خَلِيلًا، يَا مَنِ اتَّخَذَ مُوسى كَلِيماً، وَاتَّخَذَ مُحَمَّداً صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَعَلَيْهِمْ أَجْمَعِينَ حَبِيباً، يَا مُؤْتِىَ لُقْمانَ الْحِكْمَةَ، وَالْواهِبَ لِسُلَيْمانَ مُلْكاً لَايَنْبَغِى لِأَحَدٍ مِنْ بَعْدِهِ، يَا مَنْ نَصَرَ ذَا الْقَرْنَيْنِ عَلَى الْمُلُوكِ الْجَبابِرَةِ، يَا مَنْ أَعْطَى الْخِضْرَ الْحَياةَ، وَرَدَّ لِيُوشَعَ بْنِ نُونٍ الشَّمْسَ بَعْدَ غُرُوبِها، يَا مَنْ رَبَطَ عَلى قَلْبِ أُمِّ مُوسى، وَأَحْصَنَ فَرْجَ مَرْيَمَ ابْنَةِ عِمْرانَ، يا مَنْ حَصَّنَ يَحْيَى بْنَ زَكَرِيَّا مِنَ الذَّنْبِ، وَسَكَّنَ عَنْ مُوسَى الْغَضَبَ، يَا مَنْ بَشَّرَ زَكَرِيَّا بِيَحْيى، يَا مَنْ فَدَى إِسْماعِيلَ مِنَ الذَّبْحِ بِذِبْحٍ عَظِيمٍ، يَا مَنْ قَبِلَ قُرْبانَ هابِيلَ، وَجَعَلَ اللَّعْنَةَ عَلى قابِيلَ، يَا هازِمَ الْأَحْزابِ لِمُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ، صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَعَلى جَمِيعِ الْمُرْسَلِينَ وَمَلائِكَتِکَ الْمُقَرَّبِينَ وَأَهْلِ طَاعَتِکَ أَجْمَعِينَ، وَأَسْأَ لُکَ بِکُلِّ مَسْأَلَةٍ سَأَلَکَ بِها أَحَدٌ مِمَّنْ رَضِيتَ عَنْهُ، فَحَتَمْتَ لَهُ عَلَى الْإِجابَةِ، يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ، يَا رَحْمنُ يَا رَحْمنُ يَا رَحْمنُ، يا رَحِيمُ يَا رَحِيمُ يَا رَحِيمُ، يَا ذَا الْجَلالِ وَالْإِكْرامِ، يَا ذَا الْجَلالِ وَالْإِكْرامِ، يَا ذَا الْجَلالِ وَالْإِكْرامِ، بِهِ بِهِ بِهِ بِهِ بِهِ بِهِ بِهِ، أَسْأَ لُکَ بِکُلِّ اسْمٍ سَمَّيْتَ

بِهِ نَفْسَکَ، أَوْ أَ نْزَلْتَهُ فِی شَیْءٍ مِنْ کُتُبِکَ، أَوِ اسْتَأْثَرْتَ بِهِ (1) 408 فِی عِلْمِ الْغَیْبِ عِنْدَکَ، وَبِمَعاقِدِ الْعِزِّ مِنْ عَرْشِکَ، وَبِمُنْتَهَی الرَّحْمَةِ مِنْ کِتابِکَ وَبِما لَوْ أَنَّ ما فِی الْأَرْضِ مِنْ شَجَرَةٍ أَقْلامٌ وَالْبَحْرُ یَمُدُّهُ مِنْ بَعْدِهِ سَبْعَةُ أَبْحُرٍ ما نَفِدَتْ کَلِماتُ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ عَزِیزٌ حَکِیمٌ (2) 409، وَأَسْأَ لُکَ بِأَسْمائِکَ الْحُسْنَی الَّتِی نَعَتَّها فِی کِتابِکَ فَقُلْتَ: وَ لِلَّهِ الْأَسْماءُ الْحُسْنی فَادْعُوهُ بِها (3) 410 وَقُلْتَ: ادْعُونِی أَسْتَجِبْ لَکُمْ (4) 411، وَقُلْتَ: وَ إِذا سَأَلَکَ عِبادِی عَنِّی فَإِنِّی قَرِیبٌ أُجِیبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذا دَعَانِ (5) 412، وَقُلْتَ: یا عِبادِیَ الَّذِینَ أَسْرَفُوا عَلَی أَ نْفُسِهِمْ لا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ یَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِیعاً إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِیمُ (6) 413 وَ أَنَا أَسْأَ لُکَ یَا إِلٰهِی، وَ أَدْعُوکَ یَا رَبِّ، وَ أَرْجُوکَ یَا سَیِّدِی، وَأَطْمَعُ فِی إِجابَتِی یَامَولایَ کَما وَعَدْتَنِی وَقَدْ دَعَوْتُکَ کَما أَمَرْتَنِی، فَافْعَلْ بِی ما أَ نْتَ أَهْلُهُ یَاکَرِیمُ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعالَمِینَ، وَصَلَّی اللَّهُ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ أَجْمَعِینَ.

پس ذکر کن حاجت خود را که برآورده است إن شاء اللّه تعالی، و در روایت مهج الدّعوات است که نمی‌خوانی این دعا را مگر آنکه با طهارت باشی (7) 414.

دعای معروف به یستشیردعای یستشیر

سیّد ابن طاووس در مهج الدّعوات از حضرت امیر المؤمنین علیه السلام نقل کرده است که:

حضرت‌رسول صلی الله علیه و آله این دعا را تعلیم من نمود، و امر کرد مرا که برای هر شدّت و رخا این دعا را بخوانم، و تعلیم نمایم به خلیفه بعد از خود، و ترک ننمایم این دعا را تا حق تعالی را ملاقات نمایم، و فرمود که: یاعلی، هر صبح و شام این دعا را بخوان که گنجی است از گنجهای‌عرش

1- اسْتَأَثَرْتَ بِهِ: اختصاص به خود دادی.

2- لقمان: 31/ 27.

3- الأعراف: 7/ 180.

4- غافر: 40/ 60.

5- البقرة: 2/ 186.

6- الزمر: 39/ 53.

7- مصباح کفعمی: 360 و مهج الدعوات ابن طاووس: 153 و بلد الأمین کفعمی: 337 نقل از مهج الدعوات.

الهی، پس ابَیّ بن کعب التماس کرد که حضرت‌رسول صلی الله علیه و آله فضیلت این دعا را بیان فرماید، حضرت بعضی از ثواب بسیار آن را فرمود، هرکه طالب است رجوع به کتاب مهج نماید، و دعا این است:
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ
الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی لَاإِلهَ إِلَّا هُوَ الْمَلِکُ الْحَقُّ الْمُبِینُ، الْمُدَبِّرُ بِلا وَزِیرٍ، وَلَا خَلْقٍ مِنْ عِبادِهِ یَسْتَشِیرُ، الْأَوَّلُ غَیْرُ مَوْصُوفٍ (1) 415، وَالْباقِی بَعْدَ فَناءِ الْخَلْقِ، الْعَظِیمُ الرُّبُوبِیَّةِ، نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرَضِینَ (2) 416 وَفاطِرُهُما وَمُبْتَدِعُهُما، بِغَیْرِ عَمَدٍ خَلَقَهُما وَفَتَقَهُما فَتْقاً، فَقامَتِ السَّمَاوَاتُ طائِعاتٍ بِأَمْرِهِ، وَاسْتَقَرَّتِ الْأَرَضُونَ بِأَوْتادِها فَوْقَ الْماءِ، ثُمَّ عَلا رَبُّنا فِی السَّمَاوَاتِ الْعُلی، الرَّحْمنُ عَلَی الْعَرْشِ اسْتَوی، لَهُ ما فِی السَّمَاوَاتِ وَما فِی الْأَرْضِ وَما بَیْنَهُما وَما تَحْتَ الثَّری، فَأَنَا أَشْهَدُ بِأَ نَّکَ أَ نْتَ اللَّهُ لَارافِعَ لِما وَضَعْتَ، وَلَا واضِعَ لِما رَفَعْتَ، وَلَا مُعِزَّ لِمَنْ أَذْ لَلْتَ، وَلَا مُذِلَّ لِمَنْ أَعْزَزْتَ، وَلَا مانِعَ لِما أَعْطَیْتَ، وَلَا مُعْطِیَ لِما مَنَعْتَ، وَأَ نْتَ اللَّهُ لَاإِلهَ إِلَّا أَ نْتَ، کُنْتَ إِذْ لَمْ تَکُنْ سَماءٌ مَبْنِیَّةٌ، وَلَا أَرْضٌ مَدْحِیَّةٌ، وَلَا شَمْسٌ مُضِیئَةٌ، وَلَا لَیْلٌ مُظْلِمٌ، وَلَا نَهارٌ مُضِیءٌ، وَلَا بَحْرٌ لُجِّیٌّ، وَلَا جَبَلٌ راسٍ (3) 417، وَلَا نَجْمٌ سارٍ، وَلَا قَمَرٌ مُنِیرٌ، وَلَا رِیحٌ تَهُبُّ، وَلَا سَحَابٌ یَسْکُبُ، وَلَا بَرْقٌ یَلْمَعُ، وَلَا رَعْدٌ یُسَبِّحُ، وَلَا رُوحٌ تَنَفَّسُ، وَلَا طائِرٌ یَطِیرُ، وَلَا نَارٌ تَتَوَقَّدُ، وَلَا ماءٌ یَطَّرِدُ، کُنْتَ قَبْلَ کُلِّ شَیْءٍ، وَکَوَّنْتَ کُلَّ شَیْءٍ، وَقَدَرْتَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ، وَابْتَدَعْتَ کُلَّ شَیْءٍ، وَأَغْنَیْتَ وَأَ فْقَرْتَ، وَأَمَتَّ وَأَحْیَیْتَ، وَأَضْحَکْتَ وَأَبْکَیْتَ، وَعَلَی الْعَرْشِ اسْتَوَیْتَ، فَتَبارَکْتَ یَا اللَّهُ وَتَعالَیْتَ، أَ نْتَ

1- مَصْرُوفٍ: خ.
2- وَالأرضِ: خ.
3- راسٍ: محکم.

اللَّهُ الَّذِی لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ الْخَلَّاقُ الْمُعِینُ (1) 418، أَمْرُکَ غالِبٌ، وَعِلْمُکَ نافِذٌ، وَکَیْدُکَ غَرِیبٌ، وَوَعْدُکَ صَادِقٌ، وَقَوْلُکَ حَقٌّ، وَحُکْمُکَ عَدْلٌ، وَکَلامُکَ هُدیً، وَوَحْیُکَ نُورٌ، وَرَحْمَتُکَ واسِعَةٌ، وَعَفْوُکَ عَظِیمٌ، وَفَضْلُکَ کَثِیرٌ، وَعَطاؤُکَ جَزِیلٌ، وَحَبْلُکَ مَتِینٌ، وَ إِمْکانُکَ عَتِیدٌ (2) 419، وَجَارُکَ عَزِیزٌ، وَبَأسُکَ شَدِیدٌ، وَمَکْرُکَ مَکِیدٌ، أَ نْتَ یَا رَبِّ مَوْضِعُ کُلِّ شَکْوی، وَحاضِرُ کُلِّ مَلَأ، وَ (3) 420 شاهِدُ کُلِّ نَجْوی، مُنْتَهی کُلِّ حاجَةٍ، مُفَرِّجُ کُلِّ حُزْنٍ (4) 421، غِنی کُلِّ مِسْکِینٍ، حِصْنُ کُلِّ هَارِبٍ، أَمانُ کُلِّ خَائِفٍ، حِرْزُ الضُّعَفاءِ، کَنْزُ الْفُقَرَاءِ، مُفَرِّجُ الْغَمَّاءِ، مُعِینُ الصَّالِحِینَ، ذلِکَ اللَّهُ رَبُّنا لَاإِلهَ إِلّا هُوَ، تَکْفِی مِنْ عِبادِکَ مَنْ تَوَکَّلَ عَلَیْکَ، وَأَ نْتَ جَارُ مَنْ لاذَ بِکَ وَتَضَرَّعَ إِلَیْکَ، عِصْمَةُ مَنِ اعْتَصَمَ بِکَ، ناصِرُ مَنِ انْتَصَرَ بِکَ، تَغْفِرُ الذُّنُوبَ لِمَنِ اسْتَغْفَرَکَ، جَبَّارُ الْجَبَابِرَةِ، عَظِیمُ الْعُظَمَاءِ، کَبِیرُ الْکُبَراءِ، سَیِّدُ السَّادَاتِ، مَوْلَی الْمَوَالِی، صَرِیخُ المُسْتَصْرِخِینَ، مُنَفِّسٌ عَنِ الْمَکْرُوبِینَ، مُجِیبُ دَعْوَةِ الْمُضْطَرِّینَ، أَسْمَعُ السَّامِعِینَ، أَبْصَرُ النَّاظِرِینَ، أَحْکَمُ الْحَاکِمِینَ، أَسْرَعُ الْحَاسِبِینَ، أَرْحَمُ الرَّاحِمِینَ، خَیْرُ الْغَافِرِینَ، قَاضِی حَوائِجِ الْمُؤْمِنِینَ، مُغِیثُ الصَّالِحِینَ، أَ نْتَ اللَّهُ لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ رَبُّ الْعالَمِینَ، أَ نْتَ الْخالِقُ وَأَ نَا الْمَخْلُوقُ، وَأَ نْتَ الْمَالِکُ وَأَ نَا الْمَمْلُوکُ، وَأَ نْتَ الرَّبُّ وَأَ نَا الْعَبْدُ، وَأَ نْتَ الرَّازِقُ وَأَ نَا الْمَرْزُوقُ، وَأَ نْتَ الْمُعْطِی وَأَ نَا السَّائِلُ، وَأَ نْتَ الْجَوادُ وَأَ نَا الْبَخِیلُ، وَأَ نْتَ الْقَوِیُّ وَأَ نَا الضَّعِیفُ، وَأَ نْتَ الْعَزِیزُ وَأَ نَا الذَّلِیلُ، وَأَ نْتَ الْغَنِیُّ و أَ نَا الْفَقِیرُ، وَأَ نْتَ السَّیِّدُ وَأَ نَا الْعَبْدُ، وَأَ نْتَ الْغافِرُ وَأَ نَا الْمُسِیءُ،

1- العَلِیم: خ ل.

2- عتید: آماده.

3- «وَ» در هر وَحَاضِرُ وَشَاهِدُ: خ.

4- حَزِینٍ: خ ل.

وَأَنْتَ الْعَالِمُ وَأَنَا الْجَاهِلُ، وَأَنْتَ الْحَلِيمُ وَأَنَا الْعَجُولُ، وَأَنْتَ الرَّحْمنُ وَأَنَا الْمَرْحُومُ، وَأَنْتَ الْمُعافِی وَأَنَا الْمُبْتَلی، وَأَنْتَ الْمُجِیبُ وَأَنَا الْمُضْطَرُّ، وَأَنَا أَشْهَدُ بِأَنَّکَ أَنْتَ اللَّهُ لَاإِلهَ إِلّا أَنْتَ، الْمُعْطِی عِبادَکَ بِلا سُؤالٍ، وَأَشْهَدُ بِأَنَّکَ أَنْتَ اللَّهُ الْواحِدُ الْأَحَدُ الْمُتَفَرِّدُ الصَّمَدُ الْفَرْدُ وَ إِلَیْکَ الْمَصِیرُ، وَصَلَّی اللَّهُ عَلی مُحَمَّدٍ وَأَهْلِ بَیْتِهِ الطَّیِّبِینَ الطَّاهِرِینَ، وَاغْفِرْ لِی ذُ نُوبِی، وَاسْتُرْ عَلَیَّ عُیُوبِی، وَافْتَحْ لِی مِنْ لَدُنْکَ رَحْمَهً وَرِزْقاً وَاسِعاً یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعالَمِینَ، وَحَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَکِیلُ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّهَ إِلّا بِاللَّهِ الْعَلِیِّ الْعَظِیمِ (1) 422.

دعاء مُجیردعای مُجیر

دعایی است رفیع الشّأن مروی از حضرت رسول صلی الله علیه و آله، جبرئیل برای آن حضرت آورد در وقتی که در مقام ابراهیم علیه السلام مشغول به نماز بود، و کفعمی در بلد الأمین و مصباح این دعا را ذکر کرده، و در حاشیه آن اشاره به فضیلت آن نموده، از جمله فرموده: هرکه این دعا را در ایّام البیض ماه رمضان بخواند گناهانش آمرزیده شود، اگر چه به عدد دانه‌های باران و برگ درختان و ریگ بیابان باشد، و برای شفاء مریض و قضاء دَین و غِنی و توانگری و رفع غم، خواندن آن نافع است، و دعا این است (2) 423:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ

سُبْحانَکَ یَا اللَّهُ، تَعالَیْتَ یَا رَحْمنُ، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ یَا مُجِیرُ. سُبْحانَکَ یَارَحِیمُ، تَعالَیْتَ یَا کَرِیمُ، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ یَا مُجِیر. سُبْحانَکَ یَا مَلِکُ، تَعالَیْتَ یَامالِکُ، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ یَا مُجِیرُ. سُبْحانَکَ یَا قُدُّوسُ، تَعالَیْتَ یَا سَلامُ، أَجِرْنا

1- مهج الدعوات سیّد ابن طاووس: 124.

2- حاشیه مصباح کفعمی: 268، فصل 28.

مِنَ النَّارِ یَامُجِیرُ. سُبْحانَکَ یَامُؤْمِنُ، تَعالَیْتَ یَامُهَیْمِنُ، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ یَامُجِیرُ. سُبْحانَکَ یَاعَزِیزُ، تَعالَیْتَ یَاجَبَّارُ، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ یَامُجِیرُ. سُبْحانَکَ یَامُتَکَبِّرُ، تَعالَیْتَ یَامُتَجَبِّرُ، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ یَامُجِیرُ. سُبْحانَکَ یَاخالِقُ، تَعالَیْتَ یَابارِئُ، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ یَامُجِیرُ. سُبْحانَکَ یَامُصَوِّرُ، تَعالَیْتَ یَامُقَدِّرُ، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ یَامُجِیرُ. سُبْحانَکَ یَاهادِی، تَعالَیْتَ یَاباقِی، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ یَامُجِیرُ. سُبْحانَکَ یَاوَهَّابُ، تَعالَیْتَ یَاتَوَّابُ، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ یَامُجِیرُ.

سُبْحانَکَ یَافَتَّاحُ، تَعالَیْتَ یَامُرْتاحُ، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ یَامُجِیرُ. سُبْحانَکَ یَاسَیِّدِی، تَعالَیْتَ یَامَوْلایَ، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ یَامُجِیرُ. سُبْحانَکَ یَاقَرِیبُ، تَعالَیْتَ یَارَقِیبُ، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ یَامُجِیرُ. سُبْحانَکَ یَامُبْدِئُ، تَعالَیْتَ یَامُعِیدُ، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ یَا مُجِیرُ. سُبْحانَکَ یَا حَمِیدُ، تَعالَیْتَ یَامَجِیدُ، أَجِرْنا مِنَ النّارِ یَامُجِیرُ. سُبْحانَکَ یَا قَدِیمُ، تَعالَیْتَ یَا عَظِیمُ، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ یَامُجِیرُ.

سُبْحانَکَ یَا غَفُورُ، تَعالَیْتَ یَا شَکُورُ، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ یَا مُجِیرُ. سُبْحانَکَ یَاشَاهِدُ، تَعالَیْتَ یَا شَهِیدُ، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ یَا مُجِیرُ. سُبْحانَکَ یَاحَنَّانُ، تَعالَیْتَ یَا مَنَّانُ، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ یَا مُجِیرُ. سُبْحانَکَ یَا بَاعِثُ، تَعالَیْت یَا وَارِثُ، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ یَا مُجِیرُ. سُبْحانَکَ یَا مُحْیِی، تَعالَیْتَ یَا مُمِیتُ، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ یَا مُجِیرُ. سُبْحانَکَ یَا شَفِیقُ، تَعالَیْتَ یَا رَفِیقُ، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ یَا مُجِیرُ. سُبْحانَکَ یَا أَنِیسُ، تَعالَیْتَ یَا مُؤْنِسُ، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ یَا مُجِیرُ. سُبْحانَکَ یَا جَلِیلُ، تَعالَیْتَ یَا جَمِیلُ، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ یَا مُجِیرُ. سُبْحانَکَ یَاخَبِیرُ، تَعالَیْتَ یَا بَصِیرُ، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ یَا مُجِیرُ. سُبْحانَکَ یَا حَفِیُّ، تَعالَیْتَ یَا مَلِیُّ، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ

يَامُجِيرُ. سُبْحانَکَ یَامَعْبُودُ، تَعالَیْتَ یَامَوْجُودُ، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ یَامُجِیرُ.
سُبْحانَکَ یَاغَفَّارُ، تَعَالَیْتَ یَاقَهَّارُ، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ یَامُجِیرُ، سُبْحانَکَ یَامَذْکُورُ، تَعالَیْتَ یَامَشْکُورُ، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ یَامُجِیرُ. سُبْحانَکَ یَاجَوادُ، تَعالَیْتَ یَامَعاذُ، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ یَامُجِیرُ. سُبْحانَکَ یَاجَمالُ، تَعالَیْتَ یَاجَلالُ، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ یَامُجِیرُ. سُبْحانَکَ یَاسَابِقُ، تَعالَیْتَ یَارَازِقُ، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ یَامُجِیرُ. سُبْحانَکَ یَاصَادِقُ، تَعالَیْتَ یَافَالِقُ، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ یَامُجِیرُ.
سُبْحانَکَ یَاسَمِیعُ، تَعالَیْتَ یَاسَرِیعُ، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ یَامُجِیرُ. سُبْحانَکَ یَارَفِیعُ، تَعالَیْتَ یَابَدِیعُ، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ یَامُجِیرُ. سُبْحانَکَ یَافَعَّالُ، تَعالَیْتَ یَامُتَعالِ، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ یَامُجِیرُ. سُبْحانَکَ یَاقَاضِی، تَعالَیْتَ یَارَاضِی، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ یَامُجِیرُ. سُبْحانَکَ یَاقَاهِرُ، تَعالَیْتَ یَا طَاهِرُ، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ یَامُجِیرُ.
سُبْحانَکَ یَا عَالِمُ، تَعالَیْتَ یَا حَاکِمُ، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ یَا مُجِیرُ. سُبْحانَکَ یَا دائِمُ، تَعالَیْتَ یَاقائِمُ، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ یَامُجِیرُ. سُبْحانَکَ یَاعَاصِمُ، تَعالَیْتَ یَاقاسِمُ، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ یَامُجِیرُ، سُبْحانَکَ یَاغَنِیُّ، تَعالَیْتَ یَامُغْنِی، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ یَامُجِیرُ. سُبْحانَکَ یَاوَفِیُّ، تَعالَیْتَ یَاقَوِیُّ، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ یَامُجِیرُ. سُبْحانَکَ یَاکَافِی، تَعالَیْتَ یَا شَافِی، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ یَا مُجِیرُ. سُبْحانَکَ یَامُقَدِّمُ، تَعالَیْتَ یَا مُؤَخِّرُ، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ یَا مُجِیرُ. سُبْحانَکَ یَا أَوَّلُ، تَعالَیْتَ یَا آخِرُ، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ یَا مُجِیرُ. سُبْحانَکَ یَا ظَاهِرُ، تَعالَیْتَ یَا بَاطِنُ، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ یَامُجِیرُ.
سُبْحانَکَ یَا رَجَاءُ، تَعالَیْتَ یَا مُرْتَجی، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ یَا مُجِیرُ. سُبْحانَکَ یَاذَا الْمَنِّ، تَعالَیْتَ یَا ذَا الطَّوْلِ، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ یَا مُجِیرُ. سُبْحانَکَ یَاحَیُّ،

تَعالَیْتَ یَا قَیُّومُ، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ یَا مُجِیرُ. سُبْحانَکَ یَا واحِدُ، تَعالَیْتَ یَا أَحَدُ، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ یَا مُجِیرُ، سُبْحانَکَ یَا سَیِّدُ، تَعالَیْتَ یَا صَمَدُ، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ یَامُجِیرُ. سُبْحانَکَ یَا قَدِیرُ، تَعالَیْتَ یَا کَبِیرُ، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ یَا مُجِیرُ. سُبْحانَکَ یَا وَالِی، تَعالَیْتَ یا مُتَعَالِی (1) 424، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ یَا مُجِیرُ. سُبْحانَکَ یَا عَلِیُّ، تَعالَیْتَ یَا أَعْلی، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ یَا مُجِیرُ. سُبْحانَکَ یَا وَ لِیُّ، تَعالَیْتَ یَا مَوْلی، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ یَا مُجِیرُ. سُبْحانَکَ یَا ذارِئُ، تَعالَیْتَ یَا بَارِئُ، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ یَامُجِیرُ. سُبْحانَکَ یَا خَافِضُ، تَعالَیْتَ یَا رَافِعُ، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ یَا مُجِیرُ.
سُبْحانَکَ یَا مُقْسِطُ، تَعالَیْتَ یَا جَامِعُ، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ یَا مُجِیرُ، سُبْحانَکَ یَامُعِزُّ، تَعالَیْتَ یَا مُذِلُّ، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ یَا مُجِیرُ. سُبْحانَکَ یَا حَافِظُ، تَعالَیْتَ یَا حَفِیظُ، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ یَا مُجِیرُ. سُبْحانَکَ یَا قادِرُ، تَعالَیْتَ یَا مُقْتَدِرُ، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ یَا مُجِیرُ. سُبْحانَکَ یَا عَلِیمُ، تَعالَیْتَ یَا حَلِیمُ، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ یا مُجِیرُ.
سُبْحانَکَ یَا حَکَمُ، تَعالَیْتَ یَا حَکِیمُ، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ یَا مُجِیرُ. سُبْحانَکَ یَامُعْطِی، تَعالَیْتَ یَا مانِعُ، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ یَا مُجِیرُ. سُبْحانَکَ یَا ضَارُّ، تَعالَیْتَ یَا نَافِعُ، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ یَا مُجِیرُ. سُبْحانَکَ یَا مُجِیبُ، تَعالَیْتَ یَا حَسِیبُ، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ یَا مُجِیرُ. سُبْحانَکَ یَا عادِلُ، تَعالَیْتَ یَا فاصِلُ، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ یَامُجِیرُ. سُبْحانَکَ یَا لَطِیفُ، تَعالَیْتَ یَا شَرِیفُ، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ یَا مُجِیرُ.
سُبْحانَکَ یَا رَبُّ، تَعالَیْتَ یَا حَقُّ، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ یَا مُجِیرُ، سُبْحانَکَ یَا مَاجِدُ، تَعالَیْتَ یَا وَاحِدُ، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ یَا مُجِیرُ. سُبْحانَکَ یَا عَفُوُّ، تَعالَیْتَ یَا مُنْتَقِمُ،

1- یَا عَالِی: خ ل.

أَجِرْنا مِنَ النَّارِ يَا مُجِيرُ. سُبْحانَکَ يَا واسِعُ، تَعالَيْتَ يَا مُوَسِّعُ، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ يَا مُجِيرُ، سُبْحانَکَ يَا رَؤُوفُ، تَعالَيْتَ يَا عَطُوفُ، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ يَا مُجِيرُ.

سُبْحانَکَ يَا فَرْدُ، تَعالَيْتَ يَا وِتْرُ، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ يَا مُجِيرُ. سُبْحانَکَ يَا مُقِيتُ، تَعالَيْتَ يَا مُحِيطُ، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ يَا مُجِيرُ. سُبْحانَکَ يَا وَکِيلُ، تَعالَيْتَ يَاعَدْلُ، أَجِرْنا مِنَ النّارِ يَا مُجِيرُ. سُبْحانَکَ يَا مُبِينُ، تَعالَيْتَ يَا مَتِينُ، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ يَا مُجِيرُ. سُبْحانَکَ يَا بَرُّ، تَعالَيْتَ يَا وَدُودُ، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ يَا مُجِيرُ، سُبْحانَکَ يَا رَشِيدُ، تَعالَيْتَ يَا مُرْشِدُ، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ يا مُجِيرُ، سُبْحانَکَ يَانُورُ، تَعالَيْتَ يَا مُنَوِّرُ، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ يَا مُجِيرُ. سُبْحانَکَ يَا نَصِيرُ، تَعالَيْتَ يَا نَاصِرُ، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ يَا مُجِيرُ. سُبْحانَکَ يَا صَبُورُ، تَعالَيْتَ يَا صَابِرُ، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ يَا مُجِيرُ. سُبْحانَکَ يَا مُحْصِی، تَعالَيْتَ يَا مُنْشِئُ، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ يَامُجِيرُ. سُبْحَانَکَ يَا سُبْحَانُ، تَعالَيْتَ يَا دَيَّانُ، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ يَا مُجِيرُ.

سُبْحانَکَ يَا مُغِيثُ، تَعالَيْتَ يَا غِياثُ، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ يَا مُجِيرُ. سُبْحانَکَ يَافَاطِرُ، تَعالَيْتَ يَا حَاضِرُ، أَجِرْنا مِنَ النَّارِ يَا مُجِيرُ. سُبْحانَکَ يَا ذَا الْعِزِّ وَالْجَمَالِ، تَبارَکْتَ يَا ذَا الْجَبَرُوتِ وَالْجَلَالِ، سُبْحانَکَ لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ، سُبْحانَکَ إِنِّی کُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ فَاسْتَجَبْنا لَهُ وَنَجَّيْناهُ مِنَ الْغَمِّ وَکَذلِکَ نُنْجِی الْمُؤْمِنِينَ، وَصَلَّی اللَّهُ عَلی سَيِّدِنا (1) 425 مُحَمَّدٍ وَآلِهِ أَجْمَعِينَ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعالَمِينَ، وَحَسْبُنا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَکِيلُ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلّا بِاللَّهِ الْعَلِیِّ الْعَظِيمِ (2) 426.

1- سَيِّدِنا: خ.

2- مصباح المتهجّد: 844 و مصباح کفعمی: 268، فصل 28 و بلد الأمين: 362.

دعای عدیلهدعای عَدیله

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ (1) 427

هِدَ اللَّهُ أَ نَّهُ لَاإِلهَ إِلّا هُوَ وَالْمَلائِکَةُ وَأُولُوا الْعِلْمِ قَائِماً بِالْقِسْطِ لَاإِلهَ إِلّا هُوَ الْعَزِیزُ الْحَکِیمُ، إِنَّ الدِّینَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلامُ، وَأَ نَا الْعَبْدُ الضَّعِیفُ الْمُذْنِبُ الْعاصِی الْمُحْتاجُ الْحَقِیرُ، أَشْهَدُ لِمُنْعِمِی وَخالِقِی وَرازِقِی وَمُکْرِمِی کَما شَهِدَ لِذاتِهِ، وَشَهِدَتْ لَهُ الْمَلائِکَةُ وَأُولُوا الْعِلْمِ مِنْ عِبادِهِ، بِأَنَّهُ لَاإِلهَ إِلّا هُوَ ذُو النِّعَمِ وَالْإِحْسانِ، وَالْکَرَمِ وَالْامْتِنانِ، قادِرٌ أَزَلِیٌّ، عالِمٌ أَبَدِیٌّ، حَیٌّ أَحَدِیٌّ، مَوْجُودٌ سَرْمَدِیٌّ، سَمِیعٌ بَصِیرٌ، مُرِیدٌ کارِهٌ، مُدْرِکٌ صَمَدِیٌّ، یَسْتَحِقُّ هَذِهِ الصِّفاتِ وَهُوَ عَلَی ما هُوَ عَلَیْهِ فِی عِزِّ صِفاتِهِ، کَانَ قَوِیّاً قَبْلَ وُجُودِ الْقُدْرَةِ وَالْقُوَّةِ، وَکانَ عَلِیماً قَبْلَ إِیجادِ الْعِلْمِ وَالْعِلَّةِ، لَمْ یَزَلْ سُلْطاناً إِذْ لَامَمْلَکَةَ وَلَا مالَ، وَلَمْ یَزَلْ سُبْحَاناً عَلی جَمِیعِ الْأَحْوالِ، وُجُودُهُ قَبْلَ الْقَبْلِ فِی أَزَلِ الْآزالِ، وَبَقاؤُهُ بَعْدَ الْبَعْدِ مِنْ غَیْرِ انْتِقالٍ وَلَا زَوالٍ، غَنِیٌّ فِی الْأَوَّلِ وَالْآخِرِ، مُسْتَغْنٍ فِی الْباطِنِ وَالظَّاهِرِ، لَاجَوْرَ فِی قَضِیَّتِهِ، وَلَا مَیْلَ فِی مَشِیئَتِهِ، وَلَا ظُلْمَ فِی تَقْدِیرِهِ، وَلَا مَهْرَبَ مِنْ حُکُومَتِهِ، وَلَا مَلْجَأَ مِنْ سَطَواتِهِ، وَلَا مَنْجا مِنْ نَقِماتِهِ، سَبَقَتْ رَحْمَتُهُ غَضَبَهُ، وَلَا یَفُوتُهُ أَحَدٌ إِذا طَلَبَهُ، أَزاحَ الْعِلَلَ فِی التَّکْلِیفِ، وَسَوَّی التَّوْفِیقَ بَیْنَ الضَّعِیفِ وَالشَّرِیفِ، مَکَّنَ أَداءَ الْمَأْمُورِ، وَسَهَّلَ سَبِیلَ اجْتِنابِ الْمَحْظُورِ، لَمْ یُکَلِّفِ الطَّاعَةَ إِلّا دُونَ الْوُسْعِ وَالطَّاقَةِ، سُبْحانَهُ مَا أَبْیَنَ کَرَمَهُ، وَأَعْلَی شَأْنَهُ! سُبْحانَهُ مَا أَجَلَّ نَیْلَهُ، وَأَعْظَمَ إِحْسانَهُ! بَعَثَ الْأَنْبِیاءَ لِیُبَیِّنَ عَدْلَهُ، وَنَصَبَ الْأَوْصِیاءَ لِیُظْهِرَ طَوْلَهُ وَفَضْلَهُ، وَجَعَلَنا مِنْ أُمَّةِ سَیِّدِ الْأَنْبِیاءِ،

1- مرکز تحقیقات حج، مفاتیح الجنان، 1جلد، نشر مشعر - تهران.

وَخَيْرِ الْأَوْ لِياءِ، وَأَ فْضَلِ الْأَصْفِياءِ، وَأَعْلَى الْأَزْكِياءِ، مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَسَلَّمَ، آمَنَّا بِهِ وَبِما دَعانا إِلَيْهِ، وَبِالْقُرْآنِ الَّذِى أَ نْزَلَهُ عَلَيْهِ، وَبِوَصِيِّهِ الَّذِى نَصَبَهُ يَوْمَ الْغَدِيرِ وَأَشارَ بِقَوْ لِهِ: هذا عَلِىٌّ إِلَيْهِ، وَأَشْهَدُ أَنَّ الْأَئِمَّةَ الْأَ بْرارَ وَالْخُلَفاءَ الْأَخْيارَ بَعْدَ الرَّسُولِ الْمُخْتارِ: عَلِىٌّ قامِعُ الْكُفّارِ، وَمِنْ بَعْدِهِ سَيِّدُ أَوْلادِهِ الْحَسَنُ بْنُ عَلِىٍّ، ثُمَّ أَخُوهُ السِّبْطُ التَّابِعُ لِمَرْضاةِ اللَّهِ الْحُسَيْنُ، ثُمَّ الْعابِدُ عَلِىٌّ، ثُمَّ الْباقِرُ مُحَمَّدٌ، ثُمَّ الصّادِقُ جَعْفَرٌ، ثُمَّ الْكاظِمُ مُوسى، ثُمَّ الرِّضا عَلِىٌّ، ثُمَّ التَّقِىُّ مُحَمَّدٌ، ثُمَّ النَّقِىُّ عَلِىٌّ، ثُمَّ الزَّكِىُّ الْعَسْكَرِىُ (1) 428 الْحَسَنُ، ثُمَّ الْحُجَّةُ الْخَلَفُ الْقائِمُ الْمُنْتَظَرُ الْمَهْدِىُ (2) 429 الْمُرْجَى الَّذِى بِبَقائِهِ بَقِيَتِ الدُّنْيا، وَبِيُمْنِهِ رُزِقَ الْوَرى، وَبِوُجُودِهِ ثَبَتَتِ الْأَرْضُ وَالسَّماءُ، وَبِهِ يَمْلَأُ اللَّهُ الْأَرْضَ قِسْطاً وَعَدْلًا بَعْدَما مُلِئَتْ ظُلْماً وَجَوْراً، وَأَشْهَدُ أَنَّ أَقْوالَهُمْ حُجَّةٌ، وَامْتِثالَهُمْ فَرِيضَةٌ، وَطاعَتَهُمْ مَفْرُوضَةٌ، وَمَوَدَّتَهُمْ لازِمَةٌ مَقْضِيَّةٌ، وَالْاقْتِداءَ بِهِمْ مُنْجِيَةٌ، وَمُخالَفَتَهُمْ مُرْدِيَةٌ، وَهُمْ سَاداتُ أَهْلِ الْجَنَّةِ أَجْمَعِينَ، وَشُفَعاءُ يَوْمِ الدِّينِ، وَأَئِمَّةُ أَهْلِ الْأَرْضِ عَلَى الْيَقِينِ، وَأَ فْضَلُ الْأَوْصِياءِ الْمَرْضِيِّينَ، وَأَشْهَدُ أَنَّ الْمَوْتَ حَقٌّ، وَمُساءَلَةَ الْقَبْرِ حَقٌّ، وَالْبَعْثَ حَقٌّ، وَالنُّشُورَ حَقٌّ، وَالصِّراطَ حَقٌّ، وَالْمِيزانَ حَقٌّ، وَالْحِسابَ حَقٌّ، وَالْكِتابَ حَقٌّ، وَالْجَنَّةَ حَقٌّ، وَالنَّارَ حَقٌّ، وَأَنَّ السَّاعَةَ آتِيَةٌ لَارَيْبَ فِيها، وَأَنَّ اللَّهَ يَبْعَثُ مَنْ فِى الْقُبُورِ. اللَّهُمَّ فَضْلُکَ رَجائِى، وَکَرَمُکَ وَرَحْمَتُکَ أَمَلِى، لَاعَمَلَ لِى أَسْتَحِقُّ بِهِ الْجَنَّةَ، وَلَا طاعَةَ لِى أَسْتَوْجِبُ بِهَا الرِّضْوانَ، إِلَّا أَ نِّى اعْتَقَدْتُ تَوْحِيدَکَ وَعَدْلَکَ، وَارْتَجَيْتُ إِحْسانَکَ

1- الْعَسْكَرِىُّ: خ.
2- الْمَهْدِىُّ: خ.

وَفَضْلَکَ، وَتَشَفَّعْتُ إِلَیْکَ بِالنَّبِیِّ وَآلِهِ مِنْ أَحِبَّتِکَ، وَأَ نْتَ أَکْرَمُ الْأَ کْرَمِینَ وَأَرْحَمُ الرَّاحِمِینَ، وَصَلَّی اللَّهُ عَلی نَبِیِّنا مُحَمَّدٍ وَآلِهِ أَجْمَعِینَ الطَّیِّبِینَ الطَّاهِرِینَ وَسَلَّمَ تَسْلِیماً کَثِیراً کَثِیراً، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِیِّ الْعَظِیمِ.
اللَّهُمَّ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ إِنِّی أَوْدَعْتُکَ یَقِینِی هذَا وَثَباتَ دِینِی وَأَ نْتَ خَیْرُ مُسْتَوْدَعٍ، وَقَدْ أَمَرْتَنا بِحِفْظِ الْوَدائِعِ، فَرُدَّهُ عَلَیَّ وَقْتَ حُضُورِ مَوْتِی، بِرَحْمَتِکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ.
مؤلّف گوید که: در دعاهای مأثوره است: اللَّهُمَّ إِنِّی أَعُوذُ بِکَ مِنَ الْعَدِیلَةِ عِنْدَ الْمَوْتِ (1) 430، و عدیله عند الموت یعنی عدول کردن از حق به باطل در وقت مردن، و آن چنان است که شیطان نزد محتضر حاضر شود و وسوسه کند و او را در تشکیک اندازد تا آن که او را از ایمان بیرون کند، و از این جهت است که در دعاها استعاذه از آن شده، و جناب فخر المحقّقین رحمه الله فرموده که: هرکه خواهد از آن سالم بماند استحضار کند ادلّه ایمان و اصول خمسه را با ادلّه قطعیّه و صَفای خاطر و بسپرد آن را به حق تعالی که در وقت حضور موت به او رد فرماید، به این طریق که بگوید بعد از عقاید حقّه:
اللَّهُمَّ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ، إِنِّی قَدْ أَوْدَعْتُکَ یَقِینِی هذَا وَثَباتَ دِینِی وَأَ نْتَ خَیْرُ مُسْتَوْدَعٍ، وَقَدْ أَمَرْتَنا بِحِفْظِ الْوَدائِعِ، فَرُدَّهُ عَلَیَّ وَقْتَ حُضُورِ مَوْتِی.
پس بر حسب فرمایش آن بزرگوار خواندن این دعای شریف عدیله و استحضار معنی آن در خاطر برای سلامت جستن از خطر عدیله عند الموت نافع است. و امّا این که این دعا مأثور است یا از منشأت علماء است، خرِّیت صناعت علم حدیث و روایت و جامع شمل اخبار ائمّه علیهم السلام عالم متبحّر خبیر و محدّث ناقد بصیر شیخنا الأکرم و المحدّث الأعظم مولانا الحاج میرزا حسین النّوری نوّر اللّه مرقده فرموده: وأمّا دعاء العدیلة المعروفة فهو من مؤلّفات بعض أهل العلم، لیس بمأثورٍ وَلا موجودٍ فی کتب حَملة الأحادیث ونقّادها.

1- اقبال سیّد ابن طاووس 3/ 187 فصل 11 ضمن دعاء منقول از امام کاظم علیه السلام.

وبدان که شیخ طوسی از محمّد بن سلیمان دیلمی روایت کرده است که به خدمت حضرت صادق علیه السلام عرض کردم که: شیعیان تو می‌گویند که: ایمان بر دو قسم است، یکی مستقر و ثابت، و دیگر آنکه به امانت سپرده شده است و زایل می‌گردد، پس به من بیاموز دعایی را که هرگاه بخوانم آن را ایمان من کامل گردد و زایل نشود، فرمود که: بگو بعد از هر نماز واجب:
رَضِیتُ بِاللَّهِ رَبّاً، وَبِمُحَمَّدٍ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ نَبِیّاً، وَبِالْإِسْلامِ دِیناً، وَبِالْقُرْآنِ کِتاباً، وَبِالْکَعْبَةِ قِبْلَةً، وَبِعَلِیٍّ وَ لِیّاً وَ إِماماً، وَبِالْحَسَنِ وَالْحُسَیْنِ وَعَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ وَمُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ وَجَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ وَمُوسَی بْنِ جَعْفَرٍ وَعَلِیِّ بْنِ مُوسی وَمُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ وَعَلِیِّ بْنِ مُحَمَّدٍ وَالْحَسَنِ بْنِ عَلِیٍّ وَالْحُجَّةِ بْنِ الْحَسَنِ صَلَواتُ اللَّهِ عَلَیْهِمْ أَئِمَّةً. اَللَّهُمَّ إِنِّی رَضِیتُ بِهِمْ أَئِمَّةً فَارْضَنِی لَهُمْ إِنَّکَ عَلَی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ (1) 431.
دعای جوشن کبیردعای جوشن کبیر
در بلد الأمین و مصباح کفعمی است، و آن مروی است از حضرت سیّد السّاجدین از پدرش از جدّ بزرگوارش حضرت رسول صلّی اللّه علیه و علیهم اجمعین، و این دعا را جبرئیل علیه السلام آورد برای پیغمبر صلی الله علیه و آله در یکی از غزوات در حالی که بر تن آن حضرت جوشن گرانی بود که سنگینی آن بدن مبارکش را به درد آورده بود، پس جبرئیل عرض کرد که: یا محمّد صلی الله علیه و آله پروردگارت تو را سلام می‌رساند و می‌فرماید که: بکَنْ این جوشن را و بخوان این دعا را که او امان است از برای تو و امّت تو. پس شرحی در فضیلت این دعا ذکر فرموده که مقام نقل تمامش نیست، از جمله آن که هرکه آن را بر کفن خویش نویسد، حق تعالی حیا فرماید که او را به آتش عذاب کند، و هرکه آن را به نیّت در اوّل ماه رمضان بخواند، حق تعالی او را روزی فرماید لیلة القدر، و خلق فرماید برای او هفتاد هزار فرشته که تسبیح و تقدیس کنند خدا را و ثوابش را برای او قرار دهند، پس فضیلت بسیار نقل کرده تا آن که فرموده: و هرکه بخواند او را در ماه رمضان سه

1- تهذیب الأحکام 2/ 109 ح 412.

مرتبه، حرام فرماید حق تعالی جسد او را بر آتش جهنّم، و واجب فرماید برای او بهشت را، و دو ملک بر او موکّل فرماید که حفظ کنند او را از معاصی، و در امان خدا باشد مدّت حیات خود، و در آخر خبر است که جناب امام حسین علیه السلام فرمود: وصیّت کرد پدرم علیّ بن ابی‌طالب صلوات اللّٰه علیه به حفظ این دعا و آن که بنویسم آن را بر کفن او، و تعلیم کنم آن را به اهل خود، و ترغیب کنم ایشان را به خواندن آن، و آن هزار اسم است، و در آن است اسم اعظم (1) 432.

فقیر گوید که: از این خبر دو چیز مستفاد می‌شود:

یکی: استحباب نوشتن این دعا به کفن، چنانچه علّامه بحرالعلوم عطّر اللّٰه مرقده در دُرّه به آن اشاره فرموده:

وَسُنَّ أَنْ یُکْتَبَ بِالْأَکْفانِشَهادَةُ الْإِسْلامِ وَالْإِیمانِ

وَهَکَذا کِتابَةُ الْقُرْآنِوَالْجَوْشَنِ الْمَنْعُوتِ بِالْأَمانِ

دوّم: استحباب خواندن این دعا در اوّل ماه رمضان، و امّا خواندن آن در خصوص شبهای قدر، در خبر ذکری از آن نیست، لکن علّامه مجلسی قدّس اللّٰه روحه در زاد المعاد در ضمن اعمال شبهای قدر فرموده، و در بعضی از روایات وارد شده است که دعای جوشن کبیر را در هر یک از این سه شب بخوانند، و کافی است فرمایش آن بزرگوار ما را در این مقام أحلّه اللّٰه دار السّلام. بالجمله، این دعا صد فصل است، و هر فصلی مشتمل بر ده اسم الهی است، و در آخر هر فصل باید گفت:

سُبْحانَکَ یَا لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ، الْغَوْثَ الْغَوْثَ، خَلِّصْنا مِنَ النّارِ یَا رَبِّ.

و در بلد الأمین است که در اوّل هر فصل بِسْمِ اللّٰهِ بگوید، و در آخرش سُبْحانَکَ یَا لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ، الْغَوْثَ الْغَوْثَ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَخَلِّصْنا مِنَ النّارِ یَا رَبِّ، یَا ذَا الْجَلالِ وَالْإِکْرامِ، یَا أَرْحَمَ الرّاحِمِینَ.

و آن دعا این است:

(1) اللّٰهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِاسْمِکَ یَا اللّٰهُ، یَا رَحْمنُ، یَا رَحِیمُ، یَا کَرِیمُ، یَا

1- حاشیه مصباح کفعمی: 246، فصل 28.

مُقِيمُ، يَا عَظِيمُ، يَا قَدِيمُ، يَا عَلِيمُ، يَا حَلِيمُ، يَا حَكِيمُ، سُبْحانَکَ يَا لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ، الْغَوْثَ الْغَوْثَ، خَلِّصْنا مِنَ النَّارِ يَا رَبِّ. (2) يَا سَيِّدَ السَّاداتِ، يَا مُجِيبَ الدَّعَواتِ، يَا رَافِعَ الدَّرَجَاتِ، يَا وَ لِیَّ الْحَسَناتِ، يَا غَافِرَ الْخَطِيئاتِ، يَا مُعْطِیَ الْمَسْأَلاتِ، يَا قابِلَ التَّوْباتِ، يَا سَامِعَ الْأَصْواتِ، يَا عَالِمَ الْخَفِيَّاتِ، يَا دَافِعَ الْبَلِيَّاتِ. (3) يَا خَيْرَ الْغافِرِينَ، يَا خَيْرَ الْفاتِحِينَ، يَا خَيْرَ النَّاصِرِينَ، يَا خَيْرَ الْحَاكِمِينَ، يَا خَيْرَ الرَّازِقِينَ، يَا خَيْرَ الْوَارِثِينَ، يَا خَيْرَ الْحَامِدِينَ، يَا خَيْرَ الذَّاكِرِينَ، يَا خَيْرَ الْمُنْزِلِينَ، يَا خَيْرَ الْمُحْسِنِينَ. (4) يَا مَنْ لَهُ الْعِزَّةُ وَالْجَمالُ، يَا مَنْ لَهُ الْقُدْرَةُ وَالْكَمالُ، يَا مَنْ لَهُ الْمُلْکُ وَالْجَلالُ، يَا مَنْ هُوَ الْکَبِيرُ الْمُتَعالِ، يَا مُنْشِئَ السَّحابِ الثِّقالِ، يَا مَنْ هُوَ شَدِيدُ الِمحالِ، يَا مَنْ هُوَ سَرِيعُ الْحِسابِ، يَا مَنْ هُوَ شَدِيدُ الْعِقابِ، يَا مَنْ عِنْدَهُ حُسْنُ الثَّوابِ، يَا مَنْ عِنْدَهُ أُمُّ الْكِتابِ.

(5) اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِاسْمِکَ يَا حَنَّانُ، يَا مَنَّانُ، يَا دَيَّانُ، يَا بُرْهانُ، يَا سُلْطانُ، يَا رِضْوانُ، يَا غُفْرانُ، يَا سُبْحانُ، يَا مُسْتَعانُ، يَا ذَا الْمَنِّ وَالْبَيانِ.

(6) يَا مَنْ تَواضَعَ كُلُّ شَیْ ءٍ لِعَظَمَتِهِ، يَا مَنِ اسْتَسْلَمَ كُلُّ شَیْ ءٍ لِقُدْرَتِهِ، يَا مَنْ ذَلَّ كُلُّ شَیْ ءٍ لِعِزَّتِهِ، يَا مَنْ خَضَعَ كُلُّ شَیْ ءٍ لِهَيْبَتِهِ، يَا مَنِ انْقادَ كُلُّ شَیْ ءٍ مِنْ خَشْيَتِهِ، يَا مَنْ تَشَقَّقَتِ الْجِبالُ مِنْ مَخافَتِهِ، يَا مَنْ قامَتِ السَّمَاوَاتُ بِأَمْرِهِ، يَا مَنِ اسْتَقَرَّتِ الْأَرَضُونَ بِإِذْنِهِ، يَا مَنْ يُسَبِّحُ الرَّعْدُ بِحَمْدِهِ، يَا مَنْ لَايَعْتَدِی عَلی أَهْلِ مَمْلَكَتِهِ. (7) يَا غافِرَ الْخَطايا، يَا کاشِفَ الْبَلايا، يَا مُنْتَهی الرَّجايَا، يَا مُجْزِلَ الْعَطايَا، يَا واهِبَ الْهَدايَا، يَا رازِقَ الْبَرايا، يَا قَاضِیَ الْمَنايا، يَا سَامِعَ الشَّکَايا، يَا بَاعِثَ الْبَرايا، يَا مُطْلِقَ الْأُسارى. (8) يَا ذَا الْحَمْدِ وَالثَّناءِ، يَا

ذَا الْفَخْرِ وَالْبَهاءِ، يَا ذَا الْمَجْدِ وَالسَّناءِ، يَا ذَا الْعَهْدِ وَالْوَفاءِ، يَا ذَا الْعَفْوِ وَالرِّضاءِ، يَا ذَا الْمَنِّ وَالْعَطَاءِ، يَا ذَا الْفَصْلِ وَالْقَضاءِ، يَا ذَا الْعِزِّ وَالْبَقاءِ، يَا ذَا الْجُودِ وَالسَّخاءِ، يَا ذَا الْآلاءِ وَالنَّعْماءِ. (9) اللَّهُمَّ إِنِّى أَسْأَ لُکَ بِاسْمِکَ يَا مانِعُ، يَا دافِعُ، يَا رافِعُ، يَا صانِعُ، يَا نافِعُ، يَا سامِعُ، يَا جامِعُ، يَا شافِعُ، يَا واسِعُ، يَا مُوسِعُ. (10) يَا صانِعَ کُلِّ مَصْنُوعٍ، يَا خالِقَ کُلِّ مَخْلُوقٍ، يَا رازِقَ کُلِّ مَرْزُوقٍ، يَا مالِکَ کُلِّ مَمْلُوکٍ، يَا کَاشِفَ کُلِّ مَکْرُوبٍ، يَا فَارِجَ کُلِّ مَهْمُومٍ، يَا رَاحِمَ کُلِّ مَرْحُومٍ، يَا نَاصِرَ کُلِّ مَخْذُولٍ، يَا سَاتِرَ کُلِّ مَعْيُوبٍ، يَا مَلْجَأَ کُلِّ مَطْرُودٍ. (11) يَا عُدَّتِى عِنْدَ شِدَّتِى، يَا رَجَائِى عِنْدَ مُصِيبَتِى، يَا مُؤْ نِسِى عِنْدَ وَحْشَتِى، يَا صَاحِبِى عِنْدَ غُرْبَتِى، يَا وَ لِيِّى عِنْدَ نِعْمَتِى، يَا غِياثِى عِنْد كُرْبَتِى، يَا دَلِيلِى عِنْدَ حَيْرَتِى، يَا غَنائِى عِنْدَ افْتِقارِى، يَا مَلْجَئِى عِنْدَ اضْطِرارِى، يَا مُعِينِى عِنْدَ مَفْزَعِى. (12) يَا عَلَّامَ الْغُيُوبِ، يَا غَفَّارَ الذُّنُوبِ، يَا سَتَّارَ الْعُيُوبِ، يَا کَاشِفَ الْكُرُوبِ، يَا مُقَلِّبَ الْقُلُوبِ، يَا طَبِيبَ الْقُلُوبِ، يَا مُنَوِّرَ الْقُلُوبِ، يَا أَنِيسَ الْقُلُوبِ، يَا مُفَرِّجَ الْهُمُومِ، يَا مُنَفِّسَ الْغُمُومِ. (13) اللَّهُمَّ إِنِّى أَسْأَ لُکَ بِاسْمِکَ يَا جَلِيلُ، يَا جَمِيلُ، يَا وَكِيلُ، يَا كَفِيلُ، يَا دَلِيلُ، يَا قَبِيلُ (1) 433، يَا مُدِيلُ، يَا مُنِيلُ، يَا مُقِيلُ، يَا مُحِيلُ (2) 434. (14) يَا دَلِيلَ الْمُتَحَيِّرِينَ، يَا غِياثَ الْمُسْتَغِيثِينَ، يَا صَرِيخَ الْمُسْتَصْرِخِينَ، يَا جارَ الْمُسْتَجِيرِينَ، يَا أَمانَ الْخَائِفِينَ، يَا عَوْنَ الْمُؤْمِنِينَ، يَا رَاحِمَ الْمَساكِينَ، يَا مَلْجَأَ الْعَاصِينَ، يَا غافِرَ الْمُذْنِبِينَ، يَا مُجِيبَ دَعْوَةِ الْمُضْطَرِّينَ، (15)

1- قَبِيل، أى الكفيل.

2- مُحيل، أى معْطِى الحَوْلِ، والحول: القوّة والاستطاعة. (الكفعمى).

يَا ذَا الْجُودِ وَالْإِحْسانِ، يَا ذَا الْفَضْلِ وَالْامْتِنانِ، يَا ذَا الْأَمْنِ وَالْأَمانِ، يَا ذَا الْقُدْسِ وَالسُّبْحانِ، يَا ذَا الْحِكْمَةِ وَالْبَيانِ، يَا ذَا الرَّحْمَةِ وَالرِّضْوانِ، يَا ذَا الْحُجَّةِ وَالْبُرْهانِ، يَا ذَا الْعَظَمَةِ وَالسُّلْطانِ، يَا ذَا الرَّأْفَةِ وَالْمُسْتَعانِ، يَا ذَا الْعَفْوِ وَالْغُفْرانِ. (16) يَا مَنْ هُوَ رَبُّ كُلِّ شَیْ ءٍ، يَا مَنْ هُوَ إِلهُ كُلِّ شَیْ ءٍ، يَا مَنْ هُوَ خالِقُ كُلِّ شَیْ ءٍ، يَا مَنْ هُوَ صَانِعُ كُلِّ شَیْ ءٍ، يَا مَنْ هُوَ قَبْلَ كُلِّ شَیْ ءٍ، يَا مَنْ هُوَ بَعْدَ كُلِّ شَیْ ءٍ، يَا مَنْ هُوَ فَوْقَ كُلِّ شَیْ ءٍ، يَا مَنْ هُوَ عَالِمٌ بِكُلِّ شَیْ ءٍ، يَا مَنْ هُوَ قادِرٌ عَلَی كُلِّ شَیْ ءٍ، يَا مَنْ هُوَ يَبْقی وَيَفْنی كُلُّ شَیْ ءٍ. (17) اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُكَ بِاسْمِكَ يَا مُؤْمِنُ، يَا مُهَيْمِنُ، يَا مُكَوِّنُ، يَا مُلَقِّنُ، يَا مُبَيِّنُ، يَا مُهَوِّنُ، يَا مُمَكِّنُ، يَا مُزَيِّنُ، يَا مُعْلِنُ، يَا مُقَسِّمُ. (18) يَا مَنْ هُوَ فِی مُلْكِهِ مُقِيمٌ، يَا مَنْ هُوَ فِی سُلْطانِهِ قَدِيمٌ، يَا مَنْ هُو فِی جَلالِهِ عَظِيمٌ، يَا مَنْ هُوَ عَلَی عِبادِهِ رَحِيمٌ، يَا مَنْ هُوَ بِكُلِّ شَیْ ءٍ عَلِيمٌ، يَا مَنْ هُوَ بِمَنْ عَصاهُ حَلِيمٌ، يَا مَنْ هُوَ بِمَنْ رَجاهُ كَرِيمٌ، يَا مَنْ هُوَ فِی صُنْعِهِ حَكِيمٌ، يَا مَنْ هُوَ فِی حِكْمَتِهِ لَطِيفٌ، يَا مَنْ هُوَ فِی لُطْفِهِ قَدِيمٌ. (19) يَا مَنْ لَايُرْجی إِلّا فَضْلُهُ، يَا مَنْ لَايُسْأَلُ إِلّا عَفْوُهُ، يَا مَنْ لَايُنْظَرُ إِلّا بِرُّهُ، يَا مَنْ لَايُخافُ إِلّا عَدْلُهُ، يَا مَنْ لَايَدُومُ إِلّا مُلْكُهُ، يَا مَنْ لَاسُلْطانَ إِلّا سُلْطانُهُ، يَا مَنْ وَسِعَتْ كُلَّ شَیْ ءٍ رَحْمَتُهُ، يَا مَنْ سَبَقَتْ رَحْمَتُهُ غَضَبَهُ، يَا مَنْ أَحاطَ بِكُلِّ شَیْ ءٍ عِلْمُهُ، يَا مَنْ لَيْسَ أَحَدٌ مِثْلُهُ. (20) يَا فارِجَ الْهَمِّ، يَا كَاشِفَ الْغَمِّ، يَا غَافِرَ الذَّنْبِ، يَا قَابِلَ التَّوْبِ، يَا خَالِقَ الْخَلْقِ، يَا صَادِقَ الْوَعْدِ، يَا مُوفِیَ الْعَهْدِ، يَا عَالِمَ السِّرِّ، يَا فَالِقَ الْحَبِّ، يَا رَازِقَ الْأَنامِ. (21) اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُكَ بِاسْمِكَ يَا عَلِیُّ، يَا وَفِیُّ، يَا غَنِیُّ،

يَا مَلِیُّ، یَا حَفِیُّ، یَا رَضِیُّ، یَا زَکِیُّ، یَا بَدِیُّ، یَا قَوِیُّ، یَا وَ لِیُّ. (22) یَا مَنْ أَظْهَرَ الْجَمِیلَ، یَا مَنْ سَتَرَ الْقَبِیحَ، یَا مَنْ لَمْ یُؤاخِذْ بِالْجَرِیرَةِ، یَا مَنْ لَمْ یَهْتِکِ السِّتْرَ، یَا عَظِیمَ الْعَفْوِ، یَا حَسَنَ التَّجاوُزِ، یَا وَاسِعَ الْمَغْفِرَةِ، یَا بَاسِطَ الْیَدَیْنِ بِالرَّحْمَةِ، یَا صَاحِبَ کُلِّ نَجْوی، یَا مُنْتَهی کُلِّ شَکْوی. (23) یَا ذَا النِّعْمَةِ السَّابِغَةِ، یَا ذَا الرَّحْمَةِ الْواسِعَةِ، یَا ذَا الْمِنَّةِ السَّابِقَةِ، یَا ذَا الْحِکْمَةِ الْبَالِغَةِ، یَا ذَا الْقُدْرَةِ الْکَامِلَةِ، یَا ذَا الْحُجَّةِ الْقَاطِعَةِ، یَا ذَا الْکَرامَةِ الظَّاهِرَةِ، یَا ذَا الْعِزَّةِ الدَّائِمَةِ، یَا ذَا الْقُوَّةِ الْمَتِینَةِ، یَا ذَا الْعَظَمَةِ الْمَنِیعَةِ. (24) یَا بَدِیعَ السَّمَاواتِ، یَا جَاعِلَ الظُّلُماتِ، یَا رَاحِمَ الْعَبَراتِ، یَا مُقِیلَ الْعَثَراتِ، یَا سَاتِرَ الْعَوْراتِ، یَا مُحْیِیَ الْأَمْواتِ، یَا مُنْزِلَ الْآیاتِ، یَا مُضَعِّفَ الْحَسَنَاتِ، یَا مَاحِیَ السَّیِّئَاتِ، یَا شَدِیدَ النَّقِماتِ. (25) اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِاسْمِکَ یَا مُصَوِّرُ، یَا مُقَدِّرُ، یَا مُدَبِّرُ، یَا مُطَهِّرُ، یَا مُنَوِّرُ، یَا مُیَسِّرُ، یَا مُبَشِّرُ، یَا مُنْذِرُ، یَا مُقَدِّمُ، یَا مُؤَخِّرُ. (26) یَا رَبَّ الْبَیْتِ الْحَرام، یَا رَبَّ الشَّهْرِ الْحَرام، یَا رَبَّ الْبَلَدِ الْحَرامِ، یَا رَبَّ الرُّکْنِ وَالْمَقامِ، یَا رَبَّ الْمَشْعَرِ الْحَرام، یَا رَبَّ الْمَسْجِدِ الْحَرامِ، یَا رَبَّ الْحِلِّ وَالْحَرامِ، یَا رَبَّ النُّورِ وَالظَّلامِ، یَا رَبَّ التَّحِیَّةِ وَالسَّلامِ، یَا رَبَّ الْقُدْرَةِ فِی الْأَنامِ. (27) یَا أَحْکَمَ الْحاکِمِینَ، یَا أَعْدَلَ الْعادِلِینَ، یَا أَصْدَقَ الصَّادِقِینَ، یَا أَطْهَرَ الطَّاهِرِینَ، یَا أَحْسَنَ الْخالِقِینَ، یَا أَسْرَعَ الْحاسِبِینَ، یَا أَسْمَعَ السَّامِعِینَ، یَا أَبْصَرَ النَّاظِرِینَ، یَا أَشْفَعَ الشَّافِعِینَ، یَا أَکْرَمَ الْأَکْرَمِینَ. (28) یَا عِمادَ مَنْ لَاعِمادَ لَهُ، یَا سَنَدَ مَنْ لَاسَنَدَ لَهُ، یَا ذُخْرَ مَنْ لَا ذُخْرَ لَهُ، یَا حِرْزَ مَنْ لَاحِرْزَ لَهُ، یَا غِیاثَ مَنْ لَاغِیاثَ لَهُ، یَا فَخْرَ مَنْ لَافَخْرَ لَهُ،

يَا عِزَّ مَنْ لَاعِزَّ لَهُ، يَا مُعِينَ مَنْ لَامُعِينَ لَهُ، يَا أَنِيسَ مَنْ لَاأَنِيسَ لَهُ، يَا أَمانَ مَنْ لَاأَمانَ لَهُ. (29) اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِاسْمِکَ يَا عَاصِمُ، يَا قائِمُ، يَا دائِمُ، يَا راحِمُ، يَا سالِمُ، يَا حاكِمُ، يَا عالِمُ، يَا قاسِمُ، يَا قابِضُ، يَا باسِطُ. (30) يَا عاصِمَ مَنِ اسْتَعْصَمَهُ، يَا راحِمَ مَنِ اسْتَرْحَمَهُ، يَا غافِرَ مَنِ اسْتَغْفَرَهُ، يَا ناصِرَ مَنِ اسْتَنْصَرَهُ، يَا حافِظَ مَنِ اسْتَحْفَظَهُ، يَا مُكْرِمَ مَنِ اسْتَكْرَمَهُ، يَا مُرْشِدَ مَنِ اسْتَرْشَدَهُ، يَا صَرِيخَ مَنِ اسْتَصْرَخَهُ، يَا مُعِينَ مَنِ اسْتَعانَهُ، يَا مُغِيثَ مَنِ اسْتَغاثَهُ. (31) يَا عَزِيزاً لَايُضامُ، يَا لَطِيفاً لَايُرامُ، يَا قَيُّوماً لَايَنامُ، يَا دائِماً لَا يَفُوتُ، يَا حَيّاً لَايَمُوتُ، يَا مَلِكاً لَايَزُولُ، يَا باقِياً لَايَفْنی، يَا عالِماً لَا يَجْهَلُ، يَا صَمَداً لَايُطْعَمُ، يَا قَوِيّاً لَايَضْعُفُ. (32) اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِاسْمِکَ يَا أَحَدُ، يَا واحِدُ، يَا شاهِدُ، يَا ماجِدُ، يَا حامِدُ، يَا راشِدُ، يَا باعِثُ، يَا وارِثُ، يَا ضارُّ، يَا نافِعُ. (33) يَا أَعْظَمَ مِنْ كُلِّ عَظِيمٍ، يَا أَكْرَمَ مِنْ كُلِّ كَرِيمٍ، يَا أَرْحَمَ مِنْ كُلِّ رَحِيمٍ، يَا أَعْلَمَ مِنْ كُلِّ عَلِيمٍ، يَا أَحْكَمَ مِنْ كُلِّ حَكِيمٍ، يَا أَقْدَمَ مِنْ كُلِّ قَدِيمٍ، يَا أَكْبَرَ مِنْ كُلِّ كَبِيرٍ، يَا أَ لْطَفَ مِنْ كُلِّ لَطِيفٍ، يَا أَجَلَّ مِن كُلِّ جَلِيلٍ، يَا أَعَزَّ مِنْ كُلِّ عَزِيزٍ. (34) يَا كَرِيمَ الصَّفْحِ (1) 435، يَا عَظِيمَ الْمَنِّ، يَا كَثِيرَ الْخَيْرِ، يَا قَدِيمَ الْفَضْلِ، يَا دائِمَ اللُّطْفِ، يَا لَطِيفَ الصُّنْعِ، يَا مُنَفِّسَ الْكَرْبِ، يَا كاشِفَ الضُّرِّ، يَا مالِکَ الْمُلْکِ، يَا قاضِیَ الْحَقِّ. (35) يَا مَنْ هُوَ فِی عَهْدِهِ وَفِیٌّ، يَا مَنْ هُوَ فِی وَفائِهِ قَوِیٌّ، يَا مَنْ هُوَ فِی قُوَّتِهِ عَلِیٌّ، يَا مَنْ هُوَ فِی عُلُوِّهِ قَرِيبٌ، يَا مَنْ هُوَ فِی قُرْبِهِ لَطِيفٌ، يَا مَنْ هُوَ فِی لُطْفِهِ شَرِيفٌ، يَا مَنْ هُوَ فِی شَرَفِهِ عَزِيزٌ،

1- الصَّفْح: عفو كردن.

يَا مَنْ هُوَ فِی عِزِّهِ عَظِیمٌ، یَا مَنْ هُوَ فِی عَظَمَتِهِ مَجِیدٌ، یَا مَنْ هُوَ فِی مَجْدِهِ حَمِیدٌ. (36) اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِاسْمِکَ یَا کافِی، یَا شافِی، یَا وافِی، یَا مُعافِی، یَا هادِی، یَا داعِی، یَا قاضِی، یَا راضِی، یَا عالِی، یَا باقِی. (37) یَا مَنْ کُلُّ شَیْ ءٍ خاضِعٌ لَهُ، یَا مَنْ کُلُّ شَیْ ءٍ خاشِعٌ لَهُ، یَا مَنْ کُلُّ شَیْ ءٍ کائِنٌ لَهُ، یَا مَنْ کُلُّ شَیْ ءٍ مَوْجُودٌ بِهِ، یَا مَنْ کُلُّ شَیْ ءٍ مُنِیبٌ إِلَیْهِ، یَا مَنْ کُلُّ شَیْ ءٍ خائِفٌ مِنْهُ، یَا مَنْ کُلُّ شَیْ ءٍ قائِمٌ بِهِ، یَا مَنْ کُلُّ شَیْ ءٍ صائِرٌ إِلَیْهِ، یَا مَنْ کُلُّ شَیْ ءٍ یُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ، یَا مَنْ کُلُّ شَیْ ءٍ هالِکٌ إِلَّا وَجْهَهُ. (38) یَا مَنْ لَامَفَرَّ إِلَّا إِلَیْهِ، یَا مَنْ لَامَفْزَعَ إِلَّا إِلَیْهِ، یَا مَنْ لَامَقْصَدَ إِلَّا إِلَیْهِ، یَا مَنْ لَامَنْجا مِنْهُ إِلَّا إِلَیْهِ، یَا مَنْ لَایُرْغَبُ إِلَّا إِلَیْهِ، یَا مَنْ لَاحَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِهِ، یَا مَنْ لَایُسْتَعانُ إِلَّا بِهِ، یَا مَنْ لَایُتَوَکَّلُ إِلَّا عَلَیْهِ، یَا مَنْ لَایُرْجی إِلَّا هُوَ، یَا مَنْ لَایُعْبَدُ إِلَّا هُوَ. (39) یَا خَیْرَ الْمَرْهُوبِینَ، یَا خَیْرَ الْمَرْغُوبِینَ، یَا خَیْرَ الْمَطْلُوبِینَ، یَا خَیْرَ الْمَسْؤُولِینَ، یَا خَیْرَ الْمَقْصُودِینَ، یَا خَیْرَ الْمَذْکُورِینَ، یَا خَیْرَ الْمَشْکُورِینَ، یَا خَیْرَ الْمَحْبُوبِینَ، یَا خَیْرَ الْمَدْعُوِّینَ، یَا خَیْرَ الْمُسْتَأْنِسِینَ. (40) اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِاسْمِکَ یَا غافِرُ، یَا ساتِرُ، یَا قادِرُ، یَا قاهِرُ، یَا فاطِرُ، یَا کاسِرُ، یَا جابِرُ، یَا ذاکِرُ، یَا ناظِرُ، یَا ناصِرُ. (41) یَا مَنْ خَلَقَ فَسَوَّی، یَا مَنْ قَدَّرَ فَهَدی، یَا مَنْ یَکْشِفُ الْبَلْوی، یَا مَنْ یَسْمَعُ النَّجْوی، یَا مَنْ یُنْقِذُ الْغَرْقی، یَا مَنْ یُنْجِی الْهَلْکی، یَا مَنْ یَشْفِی الْمَرْضی، یَا مَنْ أَضْحَکَ وَأَبْکی، یَا مَنْ أَماتَ وَأَحْیی، یَا مَنْ خَلَقَ الزَّوْجَیْنِ الذَّکَرَ وَالْأُنْثی. (42) یَا مَنْ فِی الْبَرِّ وَالْبَحْرِ سَبِیلُهُ، یَا مَنْ فِی الْآفاقِ آیاتُهُ، یَا مَنْ فِی الْآیاتِ بُرْهانُهُ، یَا مَنْ فِی

الْمَماتِ قُدْرَتُهُ، یَا مَنْ فِی الْقُبُورِ عِبْرَتُهُ، یَا مَنْ فِی الْقِیامَةِ مُلْکُهُ، یَا مَنْ فِی الْحِسابِ هَیْبَتُهُ، یَا مَنْ فِی الْمِیزانِ قَضاؤُهُ، یَا مَنْ فِی الْجَنَّةِ ثَوابُهُ، یَا مَنْ فِی النَّارِ عِقابُهُ. (43) یَا مَنْ إِلَیْهِ یَهْرَبُ الْخائِفُونَ، یَا مَنْ إِلَیْهِ یَفْزَعُ الْمُذْنِبُونَ، یَا مَنْ إِلَیْهِ یَقْصِدُ الْمُنِیبُونَ، یَا مَنْ إِلَیْهِ یَرْغَبُ الزَّاهِدُونَ، یَا مَنْ إِلَیْهِ یَلْجَأُ الْمُتَحَیِّرُونَ، یَا مَنْ بِهِ یَسْتَأْنِسُ الْمُرِیدُونَ، یَا مَنْ بِهِ یَفْتَخِرُ الْمُحِبُّونَ، یَا مَنْ فِی عَفْوِهِ یَطْمَعُ الْخاطِئُونَ، یَا مَنْ إِلَیْهِ یَسْکُنُ الْمُوقِنُونَ، یَا مَنْ عَلَیْهِ یَتَوَکَّلُ الْمُتَوَکِّلُونَ. (44) اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِاسْمِکَ یَا حَبِیبُ، یَا طَبِیبُ، یَا قَرِیبُ، یَا رَقِیبُ، یَا حَسِیبُ، یَا مُهِیبُ، یَا مُثِیبُ، یَا مُجِیبُ، یَا خَبِیرُ، یَا بَصِیرُ. (45) یَا أَقْرَبَ مِنْ کُلِّ قَرِیبٍ، یَا أَحَبَّ مِنْ کُلِّ حَبِیبٍ، یَا أَبْصَرَ مِنْ کُلِّ بَصِیرٍ، یَا أَخْبَرَ مِنْ کُلِّ خَبِیرٍ، یَا أَشْرَفَ مِنْ کُلِّ شَرِیفٍ، یَا أَرْفَعَ مِنْ کُلِّ رَفِیعٍ، یَا أَقْوی مِنْ کُلِّ قَوِیٍّ، یَا أَغْنی مِنْ کُلِّ غَنِیٍّ، یَا أَجْوَدَ مِنْ کُلِّ جَوادٍ، یَا أَرْأَفَ مِنْ کُلِّ رَؤُوفٍ. (46) یَا غالِباً غَیْرَ مَغْلُوبٍ، یَا صانِعاً غَیْرَ مَصْنُوعٍ، یَا خالِقاً غَیْرَ مَخْلُوقٍ، یَا مالِکاً غَیْرَ مَمْلُوکٍ، یَا قاهِراً غَیْرَ مَقْهُورٍ، یَا رافِعاً غَیْرَ مَرْفُوعٍ، یَا حافِظاً غَیْرَ مَحْفُوظٍ، یَا ناصِراً غَیْرَ مَنْصُورٍ، یَا شاهِداً غَیْرَ غائِبٍ، یَا قَرِیباً غَیْرَ بَعِیدٍ. (47) یَا نُورَ النُّورِ، یَا مُنَوِّرَ النُّورِ، یَا خالِقَ النُّورِ، یَا مُدَبِّرَ النُّورِ، یَا مُقَدِّرَ النُّورِ، یَا نُورَ کُلِّ نُورٍ، یَا نُوراً قَبْلَ کُلِّ نُورٍ، یَا نُوراً بَعْدَ کُلِّ نُورٍ، یَا نُوراً فَوْقَ کُلِّ نُورٍ، یَا نُوراً لَیْسَ کَمِثْلِهِ نُورٌ. (48) یَا مَنْ عَطاؤُهُ شَرِیفٌ، یَا مَنْ فِعْلُهُ لَطِیفٌ، یَا مَنْ لُطْفُهُ مُقِیمٌ، یَا مَنْ إِحْسانُهُ قَدِیمٌ، یَا مَنْ قَوْلُهُ حَقٌّ، یَا مَنْ وَعْدُهُ صِدْقٌ، یَا مَنْ عَفْوُهُ فَضْلٌ، یَا مَنْ عَذابُهُ عَدْلٌ، یَا مَنْ ذِکْرُهُ حُلْوٌ،

يَا مَنْ فَضْلُهُ عَمِيمٌ. (49) اللَّهُمَّ إِنِّى أَسْأَ لُکَ بِاسْمِکَ يَا مُسَهِّلُ، يَا مُفَصِّلُ، يَا مُبَدِّلُ، يَا مُذَلِّلُ، يَا مُنَزِّلُ، يَا مُنَوِّلُ، يَا مُفْضِلُ، يَا مُجْزِلُ، يَا مُمْهِلُ، يَا مُجْمِلُ. (50) يَا مَنْ يَرى وَلَا يُرى، يَا مَنْ يَخْلُقُ وَلَا يُخْلَقُ، يَا مَنْ يَهْدِى وَلَا يُهْدى، يَا مَنْ يُحْيِى وَلَا يُحْيى، يَا مَنْ يَسْأَلُ وَلَا يُسْأَلُ، يَا مَنْ يُطْعِمُ وَلَا يُطْعَمُ، يَا مَنْ يُجِيرُ وَلَا يُجارُ عَلَيْهِ، يَا مَنْ يَقْضِى وَلَا يُقْضى عَلَيْهِ، يَا مَنْ يَحْكُمُ وَلَا يُحْكَمُ عَلَيْهِ، يَا مَنْ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ وَلَمْ يَکُنْ لَهُ کُفُواً أَحَدٌ. (51) يَا نِعْمَ الْحَسِيبُ، يَا نِعْمَ الطَّبِيبُ، يَا نِعْمَ الرَّقِيبُ، يَا نِعْمَ الْقَرِيبُ، يَا نِعْمَ الْمُجِيبُ، يَا نِعْمَ الْحَبِيبُ، يَانِعْمَ الْکَفِيلُ، يَانِعْمَ الْوَکِيلُ، يَانِعْمَ الْمَوْلى، يَا نِعْمَ النَّصِيرُ. (52) يَا سُرُورَ الْعارِفِينَ، يَا مُنَى الْمُحِبِّينَ، يَا أَنِيسَ الْمُرِيدِينَ، يَا حَبِيبَ التَّوَّابِينَ، يَا رازِقَ الْمُقِلِّينَ، يَا رَجاءَ الْمُذْنِبِينَ، يَا قُرَّةَ عَيْنِ الْعابِدِينَ، يَا مُنَفِّساً عَنِ الْمَکْرُوبِينَ، يَا مُفَرِّجاً عَنِ الْمَغْمُومِينَ، يَا إِلهَ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ. (53) اللَّهُمَّ إِنِّى أَسْأَ لُکَ بِاسْمِکَ يَا رَبَّنا، يَا إِلهَنا، يَا سَيِّدَنا، يَا مَوْلانا، يَا ناصِرَنا، يَا حافِظَنا، يَا دَلِيلَنا، يَا مُعِينَنا، يَا حَبِيبَنا، يَا طَبِيبَنا. (54) يَا رَبَّ النَّبِيِّينَ وَ الْأَبْرارِ، يَا رَبَّ الصِّدِّيقِينَ وَالْأَخْيارِ، يَا رَبَّ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ، يَا رَبَّ الصِّغارِ وَالْکِبارِ، يَا رَبَّ الْحُبُوبِ وَالثِّمارِ، يَا رَبَّ الْأَ نْهارِ وَالْأَشْجارِ، يَا رَبَّ الصَّحارِى وَالْقِفارِ، يَا رَبَّ الْبَرارِى وَالْبِحارِ، يَا رَبَّ اللَّيْلِ وَالنَّهارِ، يَا رَبَّ الْأَعْلانِ وَالْأَسْرارِ. (55) يَا مَنْ نَفَذَ فِى کُلِّ شَىْءٍ أَمْرُهُ، يَا مَنْ لَحِقَ بِکُلِّ شَىْءٍ عِلْمُهُ، يَا مَنْ بَلَغَتْ إِلى کُلِّ شَىْءٍ قُدْرَتُهُ، يَا مَنْ لَاتُحْصِى الْعِبادُ نِعَمَهُ، يَا مَنْ لَا تَبْلُغُ الْخَلائِقُ شُکْرَهُ، يَا مَنْ لَاتُدْرِکُ الْأَفْهامُ جَلالَهُ، يَا مَنْ لَاتَنالُ الْأَوْهامُ

كُنْهَهُ، يَا مَنِ الْعَظَمَةُ وَالْكِبْرِيَاءُ رِداؤُهُ، يَا مَنْ لَاتَرُدُّ الْعِبادُ قَضاءَهُ، يَا مَنْ لَا مُلْکَ إِلّا مُلْکُهُ، يَا مَنْ لَاعَطاءَ إِلّا عَطاؤُهُ. (56) يَا مَنْ لَهُ الْمَثَلُ الْأَعْلى، يَا مَنْ لَهُ الصِّفاتُ الْعُلْيا، يَا مَنْ لَهُ الْآخِرَةُ وَالْأُولى، يَا مَنْ لَهُ جَنَّةُ الْمَأْوى، يَا مَنْ لَهُ الْآياتُ الْكُبْرى، يَا مَنْ لَهُ الْأَسْماءُ الْحُسْنى، يَا مَنْ لَهُ الْحُكْمُ وَالْقَضاءُ، يَا مَنْ لَهُ الْهَواءُ وَالْفَضاءُ، يَا مَنْ لَهُ الْعَرْشُ وَالثَّرى، يَا مَنْ لَهُ السَّمَاوَاتُ الْعُلى. (57) اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِاسْمِکَ يَا عَفُوُّ، يَا غَفُورُ، يَا صَبُورُ، يَا شَکُورُ، يَا رَؤُوفُ، يَا عَطُوفُ، يَا مَسْؤُولُ، يَا وَدُودُ، يَا سُبُّوحُ، يَا قُدُّوسُ. (58) يَا مَنْ فِی السَّماءِ عَظَمَتُهُ، يَا مَنْ فِی الْأَرْضِ آياتُهُ، يَا مَنْ فِی کُلِّ شَیْءٍ دَلائِلُهُ، يَا مَنْ فِی الْبِحارِ عَجائِبُهُ، يَا مَنْ فِی الْجِبالِ خَزائِنُهُ، يَا مَنْ يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ، يَا مَنْ إِلَيْهِ يَرْجِعُ الْأَمْرُ کُلُّهُ، يَا مَنْ أَظْهَرَ فِی کُلِّ شَیْءٍ لُطْفَهُ، يَا مَنْ أَحْسَنَ کُلَّ شَیْءٍ خَلْقَهُ، يَا مَنْ تَصَرَّفَ فِی الْخَلائِقِ قُدْرَتُهُ. (59) يَا حَبِيبَ مَنْ لَاحَبِيبَ لَهُ، يَا طَبِيبَ مَنْ لَاطَبِيبَ لَهُ، يَا مُجِيبَ مَنْ لَامُجِيبَ لَهُ، يَا شَفِيقَ مَنْ لَاشَفِيقَ لَهُ، يَا رَفِيقَ مَنْ لَارَفِيقَ لَهُ، يَا مُغِيثَ مَنْ لَامُغِيثَ لَهُ، يَا دَلِيلَ مَنْ لَادَلِيلَ لَهُ، يَا أَنِيسَ مَنْ لَاأَنِيسَ لَهُ، يَا راحِمَ مَنْ لَاراحِمَ لَهُ، يَا صاحِبَ مَنْ لَاصاحِبَ لَهُ. (60) يَا کافِیَ مَنِ اسْتَکْفاهُ، يَا هادِیَ مَنِ اسْتَهْداهُ، يَا کالِئَ مَنِ اسْتَکْلاهُ، يَا راعِیَ مَنِ اسْتَرْعاهُ، يَا شافِیَ مَنِ اسْتَشْفاهُ، يَا قاضِیَ مَنِ اسْتَقْضاهُ، يَا مُغْنِیَ مَنِ اسْتَغْناهُ، يَامُوفِیَ مَنِ اسْتَوْفاهُ، يَامُقَوِّیَ مَنِ اسْتَقْواهُ، يَاوَ لِیَّ مَنِ اسْتَوْلاهُ. (61) اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِاسْمِکَ يَا خالِقُ، يَا رازِقُ، يَا ناطِقُ، يَاصادِقُ، يَا فالِقُ، يَا فارِقُ، يَا فاتِقُ، يَا راتِقُ، يَا سابِقُ (1) 436، يَا سامِقُ (2) 437. (62)

1- يا فَائِق: خ ل.
2- سَمَقَ، أی علا وَطَال. (منه).

يَا مَنْ يُقَلِّبُ اللَّيْلَ وَالنَّهارَ، يَا مَنْ جَعَلَ الظُّلُمَاتِ وَالْأَ نْوارَ، يَا مَنْ خَلَقَ الظِّلَّ وَالْحَرُورَ، يَا مَنْ سَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ، يَا مَنْ قَدَّرَ الْخَيْرَ وَالشَّرَّ، يَا مَنْ خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَياةَ، يَا مَنْ لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ، يَا مَنْ لَمْ يَتَّخِذْ صاحِبَةً وَلَا (1) 438 وَلَداً، يَا مَنْ لَيْسَ لَهُ شَرِيكٌ فِی الْمُلْکِ، يَا مَنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ وَ لِیٌّ مِنَ الذُّلِّ. (63) يَا مَنْ يَعْلَمُ مُرادَ الْمُرِيدِينَ، يَا مَنْ يَعْلَمُ ضَمِيرَ الصَّامِتِينَ، يَا مَنْ يَسْمَعُ أَنِينَ الْواهِنِينَ، يَا مَنْ يَرى بُكاءَ الْخائِفِينَ، يَا مَنْ يَمْلِکُ حَوائِجَ السَّائِلِينَ، يَا مَنْ يَقْبَلُ عُذْرَ التَّائِبِينَ، يَا مَنْ لَايُصْلِحُ عَمَلَ الْمُفْسِدِينَ، يَا مَنْ لَايُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ، يَا مَنْ لَايَبْعَدُ عَنْ قُلُوبِ الْعارِفِينَ، يَا أَجْوَدَ الْأَجْوَدِينَ. (64) يَا دائِمَ الْبَقاءِ، يَا سامِعَ الدُّعاءِ، يَا واسِعَ الْعَطاءِ، يَا غافِرَ الْخَطاءِ، يَا بَدِيعَ السَّماءِ، يَا حَسَنَ الْبَلاءِ، يَا جَمِيلَ الثَّناءِ، يَا قَدِيمَ السَّناءِ، يَا كَثِيرَ الْوَفاءِ، يَا شَرِيفَ الْجَزاءِ. (65) اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِاسْمِکَ يَا سَتَّارُ، يَا غَفَّارُ، يَا قَهَّارُ، يَا جَبَّارُ، يَا صَبَّارُ، يَا بارُّ، يَا مُخْتارُ، يَا فَتَّاحُ، يَا نَفَّاحُ، يَا مُرْتاحُ. (66) يَا مَنْ خَلَقَنِی وَسَوَّانِی، يَا مَنْ رَزَقَنِی وَرَبَّانِی، يَا مَنْ أَطْعَمَنِی وَسَقانِی، يَا مَنْ قَرَّبَنِی وَأَدْنانِی، يَا مَنْ عَصَمَنِی وَكَفانِی، يَا مَنْ حَفِظَنِی وَكَلانِی، يَا مَنْ أَعَزَّنِی وَأَغْنانِی، يَا مَنْ وَفَّقَنِی وَهَدانِی، يَا مَنْ آنَسَنِی وَآوانِی، يَا مَنْ أَماتَنِی وَأَحْيانِی. (67) يَا مَنْ يُحِقُّ الْحَقَّ بِكَلِماتِهِ، يَا مَنْ يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبادِهِ، يَا مَنْ يَحُولُ بَيْنَ الْمَرْءِ وَقَلْبِهِ، يَا مَنْ لَاتَنْفَعُ الشَّفاعَةُ إِلَّا بِإِذْنِهِ، يَا مَنْ هُوَ أَعْلَمُ

1- صاحِبَةً وَلَا: خ.

بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ، يَا مَنْ لَامُعَقِّبَ لِحُكْمِهِ، يَا مَنْ لَارَادَّ لِقَضائِهِ، يَا مَنِ انْقادَ كُلُّ شَىْءٍ لِأَمْرِهِ، يَا مَنِ السَّمَاوَاتُ مَطْوِيَّاتٌ بِيَمِينِهِ، يَا مَنْ يُرْسِلُ الرِّيَاحَ بُشْراً بَيْنَ يَدَىْ رَحْمَتِهِ. (68) يَا مَنْ جَعَلَ الْأَرْضَ مِهاداً، يَا مَنْ جَعَلَ الْجِبالَ أَوْتاداً، يَا مَنْ جَعَلَ الشَّمْسَ سِراجاً، يَا مَنْ جَعَلَ الْقَمَرَ نُوراً، يَا مَنْ جَعَلَ اللَّيْلَ لِباساً، يَا مَنْ جَعَلَ النَّهارَ مَعَاشاً، يَا مَنْ جَعَلَ النَّوْمَ سُباتاً، يَا مَنْ جَعَلَ السَّمَاءَ بِناءً، يَا مَنْ جَعَلَ الْأَشْياءَ أَزْواجاً، يَا مَنْ جَعَلَ النَّارَ مِرْصاداً. (69) اللَّهُمَّ إِنِّى أَسْأَ لُكَ بِاسْمِكَ يَا سَمِيعُ، يَا شَفِيعُ، يَا رَفِيعُ، يَا مَنِيعُ، يَا سَرِيعُ، يَا بَدِيعُ، يَا كَبِيرُ، يَا قَدِيرُ، يَا خَبِيرُ (1) 439، يَا مُجِيرُ. (70) يَا حَيّاً قَبْلَ كُلِّ حَىٍّ، يَا حَيّاً بَعْدَ كُلِّ حَىٍّ، يَا حَىُّ الَّذِى لَيْسَ كَمِثْلِهِ حَىٌّ، يَا حَىُّ الَّذِى لَايُشارِكُهُ حَىٌّ، يَا حَىُّ الَّذِى لَا يَحْتاجُ إِلى حَىٍّ، يَا حَىُّ الَّذِى يُمِيتُ كُلَّ حَىٍّ، يَا حَىُّ الَّذِى يَرْزُقُ كُلَّ حَىٍّ، يَا حَيّاً لَمْ يَرِثِ الْحَياةَ مِنْ حَىٍّ، يَا حَىُّ الَّذِى يُحْيِى الْمَوْتى، يَا حَىُّ يَا قَيُّومُ لَا تَأْخُذُهُ سِنَةٌ وَلَا نَوْمٌ. (71) يَا مَنْ لَهُ ذِكْرٌ لَايُنْسى، يَا مَنْ لَهُ نُورٌ لَايُطْفى، يَا مَنْ لَهُ نِعَمٌ لَاتُعَدُّ، يَا مَنْ لَهُ مُلْكٌ لَايَزُولُ، يَا مَنْ لَهُ ثَنَاءٌ لَايُحْصى، يَا مَنْ لَهُ جَلالٌ لَايُكَيَّفُ، يَا مَنْ لَهُ كَمالٌ لَايُدْرَكُ، يَا مَنْ لَهُ قَضاءٌ لَايُرَدُّ، يَا مَنْ لَهُ صِفاتٌ لَاتُبَدَّلُ، يَا مَنْ لَهُ نُعُوتٌ لَاتُغَيَّرُ. (72) يَا رَبَّ الْعالَمِينَ، يَا مالِكَ يَوْمِ الدِّينِ، يَا غايَةَ الطَّالِبِينَ، يَا ظَهْرَ اللَّاجِينَ، يَا مُدْرِكَ الْهارِبِينَ، يَا مَنْ يُحِبُّ الصَّابِرِينَ، يَا مَنْ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ، يَا مَنْ يُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ، يَا مَنْ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ، يَا مَنْ هُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ. (73) اللَّهُمَّ إِنِّى أَسْأَ لُكَ بِاسْمِكَ يَا شَفِيقُ، يَا رَفِيقُ، يَا حَفِيظُ، يَا مُحِيطُ، يَا مُقِيتُ، يَا مُغِيثُ، يَا مُعِزُّ، يَا مُذِلُّ،

1- يَا مُنِيرُ: خ ل.

يَا مُبْدِئُ، يَا مُعِيدُ. (74) يَا مَنْ هُوَ أَحَدٌ بِلا ضِدٍّ، يَا مَنْ هُوَ فَرْدٌ بِلا نِدٍّ، يَا مَنْ هُوَ صَمَدٌ بِلا عَيْبٍ، يَا مَنْ هُوَ وِتْرٌ بِلا كَيْفٍ، يَا مَنْ هُوَ قاضٍ بِلا حَيْفٍ، يَا مَنْ هُوَ رَبٌّ بِلا وَزِيرٍ، يَا مَنْ هُوَ عَزِيزٌ بِلا ذُلٍّ، يَا مَنْ هُوَ غَنِیٌّ بِلا فَقْرٍ، يَا مَنْ هُوَ مَلِکٌ بِلا عَزْلٍ، يَا مَنْ هُوَ مَوْصُوفٌ بِلا شَبِيهٍ. (75) يَا مَنْ ذِكْرُهُ شَرَفٌ لِلذّاكِرِينَ، يَا مَنْ شُكْرُهُ فَوْزٌ لِلشّاكِرِينَ، يَا مَنْ حَمْدُهُ عِزٌّ لِلْحامِدِينَ، يَا مَنْ طاعَتُهُ نَجاةٌ لِلْمُطِيعِينَ، يَا مَنْ بابُهُ مَفْتُوحٌ لِلطّالِبِينَ، يَا مَنْ سَبِيلُهُ واضِحٌ لِلْمُنِيبِينَ، يَا مَنْ آياتُهُ بُرْهانٌ لِلنّاظِرِينَ، يَا مَنْ كِتابُهُ تَذْكِرَةٌ لِلْمُتَّقِينَ، يَا مَنْ رِزْقُهُ عُمُومٌ لِلطّائِعِينَ وَالْعاصِينَ، يَا مَنْ رَحْمَتُهُ قَرِيبٌ مِنَ الْمُحْسِنِينَ. (76) يَا مَنْ تَبارَکَ اسْمُهُ، يَا مَنْ تَعالى جَدُّهُ، يَا مَنْ لَاإِلهَ غَيْرُهُ، يَا مَنْ جَلَّ ثَناؤُهُ، يَا مَنْ تَقَدَّسَتْ أَسْماؤُهُ، يَا مَنْ يَدُومُ بَقاؤُهُ، يَا مَنِ الْعَظَمَةُ بَهاؤُهُ، يَا مَنِ الْكِبْرِياءُ رِداؤُهُ، يَا مَنْ لَاتُحْصى آلاؤُهُ، يَا مَنْ لَاتُعَدُّ نَعْماؤُهُ. (77) اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِاسْمِکَ يَا مُعِينُ، يَا أَمِينُ، يَا مُبِينُ، يَا مَتِينُ، يَا مَكِينُ، يَا رَشِيدُ، يَا حَمِيدُ، يَا مَجِيدُ، يَا شَدِيدُ، يَا شَهِيدُ. (78) يَا ذَا الْعَرْشِ الْمَجِيدِ، يَا ذَا الْقَوْلِ السَّدِيدِ، يَا ذَا الْفِعْلِ الرَّشِيدِ، يَا ذَا الْبَطْشِ (1) 440 الشَّدِيدِ، يَا ذَا الْوَعْدِ وَالْوَعِيدِ، يَا مَنْ هُوَ الْوَ لِیُّ الْحَمِيدُ، يَا مَنْ هُوَ فَعّالٌ لِما يُرِيدُ، يَا مَنْ هُوَ قَرِيبٌ غَيْرُ بَعِيدٍ، يَا مَنْ هُوَ عَلى كُلِّ شَیْءٍ شَهِيدٌ، يَا مَنْ هُوَ لَيْسَ بِظَلّامٍ لِلْعَبِيدِ. (79) يَا مَنْ لَاشَرِيکَ لَهُ وَلَا وَزِيرَ، يَا مَنْ لَاشَبِيهَ (2) 441 لَهُ وَلَا نَظِيرَ، يَا خالِقَ الشَّمْسِ وَالْقَمَرِ الْمُنِيرِ، يَا مُغْنِیَ الْبائِسِ الْفَقِيرِ، يَا رازِقَ الطِّفْلِ الصَّغِيرِ، يَا راحِمَ الشَّيْخِ الْكَبِيرِ، يَا جابِرَ الْعَظْمِ

1- الْبَطْش: اخذ كردن.
2- لا شِبْهَ: خ ل.

الْكَسِيرِ، يَا عِصْمَةَ الْخائِفِ الْمُسْتَجِيرِ، يَا مَنْ هُوَ بِعِبادِهِ خَبِيرٌ بَصِيرٌ، يَا مَنْ هُوَ عَلى كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ. (80) يا ذَا الْجُودِ وَالنِّعَمِ، يا ذَا الْفَضْلِ وَالْكَرَمِ، يا خالِقَ اللَّوْحِ وَالْقَلَمِ، يَا بارِئَ الذَّرِّ وَالنَّسَمِ، يَا ذَا الْبَأْسِ وَالنِّقَمِ، يَا مُلْهِمَ الْعَرَبِ وَالْعَجَمِ، يَا كَاشِفَ الضُّرِّ وَالْأَلَمِ، يَا عَالِمَ السِّرِّ وَالْهِمَمِ، يَا رَبَّ الْبَيْتِ وَالْحَرَمِ، يَا مَنْ خَلَقَ الْأَشْياءَ مِنَ الْعَدَمِ. (81) اللَّهُمَّ إِنِّى أَسْأَ لُکَ بِاسْمِکَ يَا فاعِلُ، يَاجاعِلُ، يَا قابِلُ، يَا كامِلُ، يَا فاصِلُ، يَا واصِلُ، يَا عادِلُ، يَا غالِبُ، يَاطالِبُ، يَا واهِبُ. (82) يَا مَنْ أَ نْعَمَ بِطَوْ لِهِ، يَا مَنْ أَكْرَمَ بِجُودِهِ، يَا مَنْ جادَ بِلُطْفِهِ، يَا مَنْ تَعَزَّزَ بِقُدْرَتِهِ، يَا مَنْ قَدَّرَ بِحِكْمَتِهِ، يَا مَنْ حَكَمَ بِتَدْبِيرِهِ، يَا مَنْ دَ بَّرَ بِعِلْمِهِ، يَا مَنْ تَجاوَزَ بِحِلْمِهِ، يَا مَنْ دَنَا فِى عُلُّوِهِ، يَا مَنْ عَلا فِى دُ نُوِّهِ. (83) يَا مَنْ يَخْلُقُ ما يَشَاءُ، يَا مَنْ يَفْعَلُ ما يَشَاءُ، يَا مَنْ يَهْدِى مَنْ يَشَاءُ، يَا مَنْ يُضِلُّ مَنْ يَشَاءُ، يَا مَنْ يُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ، يَا مَنْ يَغْفِرُ لِمَنْ يَشَاءُ، يَا مَنْ يُعِزُّ مَنْ يَشَاءُ، يَا مَنْ يُذِلُّ مَنْ يَشَاءُ، يَا مَنْ يُصَوِّرُ فِى الْأَرْحامِ مَا يَشَاءُ، يَا مَنْ يَخْتَصُّ بِرَحْمَتِهِ مَنْ يَشَاءُ. (84) يَا مَنْ لَمْ يَتَّخِذْ صاحِبَةً وَلَا وَلَداً، يَا مَنْ جَعَلَ لِكُلِّ شَىْءٍ قَدْراً، يَا مَنْ لَايُشْرِکُ فِى حُكْمِهِ أَحَداً، يَا مَنْ جَعَلَ الْمَلائِكَةَ رُسُلًا (1) 442، يَا مَنْ جَعَلَ فِى السَّماءِ بُرُوجاً، يَا مَنْ جَعَلَ الْأَرْضَ قَراراً، يَا مَنْ خَلَقَ مِنَ الْمَاءِ بَشَراً، يَا مَنْ جَعَلَ لِكُلِّ شَىْءٍ أَمَداً، يَا مَنْ أَحاطَ بِكُلِّ شَىْءٍ عِلْماً، يَا مَنْ أَحْصى كُلَّ شَىْءٍ عَدَداً. (85) اللَّهُمَّ إِنِّى أَسْأَ لُکَ بِاسْمِکَ يَا أَوَّلُ، يَا آخِرُ، يَاظاهِرُ، يَا باطِنُ، يَابَرُّ، يَاحَقُّ، يَافَرْدُ، يَاوِتْرُ، يَاصَمَدُ، يَاسَرْمَدُ. (86) يَا خَيْرَ مَعْرُوفٍ

1- جَعَلَ مِنَ المَلَائِكَةِ رُسُلًا: خ.

عُرِفَ، يَا أَ فْضَلَ مَعْبُودٍ عُبِدَ، يَا أَجَلَّ مَشْكُورٍ شُكِرَ، يَا أَعَزَّ مَذْكُورٍ ذُكِرَ، يَا أَعْلی مَحْمُودٍ حُمِدَ، يَا أَقْدَمَ مَوْجُودٍ طُلِبَ، يَا أَرْفَعَ مَوْصُوفٍ وُصِفَ، يَا أَكْبَرَ مَقْصُودٍ قُصِدَ، يَا أَكْرَمَ مَسْؤُولٍ سُئِلَ، يَا أَشْرَفَ مَحْبُوبٍ عُلِمَ. (87) يَا حَبِيبَ الْباكِينَ، يَا سَيِّدَ الْمُتَوَكِّلِينَ، يَا هادِیَ الْمُضِلِّينَ، يَا وَ لِیَّ الْمُؤْمِنِينَ، يَا أَنِيسَ الذَّاكِرِينَ، يَا مَفْزَعَ الْمَلهُوفِينَ، يَا مُنْجِیَ الصَّادِقِينَ، يَا أَقْدَرَ الْقادِرِينَ، يَا أَعْلَمَ الْعالِمِينَ، يَا إِلهَ الْخَلْقِ أَجْمَعِينَ. (88) يَا مَنْ عَلا فَقَهَرَ، يَا مَنْ مَلَکَ فَقَدَرَ، يَا مَنْ بَطَنَ فَخَبَرَ، يَا مَنْ عُبِدَ فَشَكَرَ، يَا مَنْ عُصِیَ فَغَفَرَ، يَا مَنْ لاتَحْوِيهِ الْفِكَرُ، يَامَنْ لَايُدْرِكُهُ بَصَرٌ، يَا مَنْ لَايَخْفی عَلَيْهِ أَثَرٌ، يَا رازِقَ الْبَشَرِ، يَا مُقَدِّرَ كُلِّ قَدَرٍ. (89) اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِاسْمِکَ يَا حافِظُ، يَا بارِئُ، يَا ذارِئُ يَا باذِخُ، يَافارِجُ، يَا فاتِحُ، يَا كاشِفُ، يَا ضامِنُ، يَا آمِرُ، يَا ناهِی. (90) يَامَنْ لَا يَعْلَمُ الْغَيْبَ إِلَّا هُوَ، يَا مَنْ لَايَصْرِفُ السُّوءَ إِلّا هُوَ، يَا مَنْ لَايَخْلُقُ الْخَلْقَ إِلّا هُوَ، يَا مَنْ لَايَغْفِرُ الذَّنْبَ إِلّا هُوَ، يَا مَنْ لَايُتِمُّ النِّعْمَةَ إِلّا هُوَ، يَا مَنْ لَايُقَلِّبُ الْقُلُوبَ إِلّا هُوَ، يَا مَنْ لَايُدَبِّرُ الْأَمْرَ إِلّا هُوَ، يَا مَنْ لَايُنَزِّلُ الْغَيْثَ إِلّا هُوَ، يَا مَنْ لَا يَبْسُطُ الرِّزْقَ إِلّا هُوَ، يَا مَنْ لَايُحْيِی الْمَوْتی إِلّا هُوَ. (91) يَا مُعِينَ الضُّعَفاءِ، يَا صاحِبَ الْغُرَباءِ، يَا ناصِرَ الْأَوْلِياءِ، يَا قاهِرَ الْأَعْداءِ، يَا رافِعَ السَّماءِ، يَا أَنِيسَ الْأَصْفِياءِ، يَا حَبِيبَ الْأَتْقِياءِ، يَا كَنْزَ الْفُقَراءِ، يَا إِلهَ الْأَغْنِياءِ، يَا أَكْرَمَ الْكُرَماءِ. (92) يَا كافِياً مِنْ كُلِّ شَیْ ءٍ، يَا قائِماً عَلَی كُلِّ شَیْ ءٍ، يَا مَنْ لَا يُشْبِهُهُ شَیْ ءٌ، يَا مَنْ لَايَزِيدُ فِی مُلْكِهِ شَیْ ءٌ، يَا مَنْ لَايَخْفی عَلَيْهِ شَیْ ءٌ، يَا مَنْ لَا يَنْقُصُ مِنْ خَزائِنِهِ شَیْ ءٌ، يَا مَنْ لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَیْ ءٌ، يَا مَنْ لَايَعْزُبُ عَنْ عِلْمِهِ

شَیْءٌ، یَا مَنْ هُوَ خَبِیرٌ بِکُلِّ شَیْءٍ، یَا مَنْ وَسِعَتْ رَحْمَتُهُ کُلَّ شَیْءٍ. (93) اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِاسْمِکَ یَا مُکْرِمُ، یَا مُطْعِمُ، یَا مُنْعِمُ، یَا مُعْطِی، یَا مُغْنِی، یَا مُقْنِی، یَا مُفْنِی، یَا مُحْیِی، یَا مُرْضِی، یَا مُنْجِی. (94) یَا أَوَّلَ کُلِّ شَیْءٍ وَآخِرَهُ، یَا إِلهَ کُلِّ شَیْءٍ وَمَلِیکَهُ، یَا رَبَّ کُلِّ شَیْءٍ وَصانِعَهُ، یَا بارِئَ کُلِّ شَیْءٍ وَخالِقَهُ، یَا قابِضَ کُلِّ شَیْءٍ وَباسِطَهُ، یَا مُبْدِئَ کُلِّ شَیْءٍ وَمُعِیدَهُ، یَا مُنْشِئَ کُلِّ شَیْءٍ وَمُقَدِّرَهُ، یَا مُکَوِّنَ کُلِّ شَیْءٍ وَمُحَوِّلَهُ، یَا مُحْیِیَ کُلِّ شَیْءٍ وَمُمِیتَهُ، یَا خالِقَ کُلِّ شَیْءٍ وَوارِثَهُ. (95) یَا خَیْرَ ذاکِرٍ وَمَذْکُورٍ، یَا خَیْرَ شاکِرٍ وَمَشْکُورٍ، یَا خَیْرَ حامِدٍ وَمَحْمُودٍ، یَا خَیْرَ شاهِدٍ وَمَشْهُودٍ، یَا خَیْرَ داعٍ وَمَدْعُوٍّ، یَا خَیْرَ مُجِیبٍ وَمُجابٍ، یَا خَیْرَ مُؤْنِسٍ وَأَنِیسٍ، یَا خَیْرَ صاحِبٍ وَجَلِیسٍ، یَا خَیْرَ مَقْصُودٍ وَمَطْلُوبٍ، یَا خَیْرَ حَبِیبٍ وَمَحْبُوبٍ. (96) یَا مَنْ هُوَ لِمَنْ دَعاهُ مُجِیبٌ، یَا مَنْ هُوَ لِمَنْ أَطاعَهُ حَبِیبٌ، یَا مَنْ هُوَ إِلَی مَنْ أَحَبَّهُ قَرِیبٌ، یَا مَنْ هُوَ بِمَنِ اسْتَحْفَظَهُ رَقِیبٌ، یَا مَنْ هُوَ بِمَنْ رَجاهُ کَرِیمٌ، یَا مَنْ هُوَ بِمَنْ عَصاهُ حَلِیمٌ، یَا مَنْ هُوَ فِی عَظَمَتِهِ رَحِیمٌ، یَا مَنْ هُوَ فِی حِکْمَتِهِ عَظِیمٌ، یَا مَنْ هُوَ فِی إِحْسانِهِ قَدِیمٌ، یَا مَنْ هُوَ بِمَنْ أَرادَهُ عَلِیمٌ. (97) اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِاسْمِکَ یَا مُسَبِّبُ، یَا مُرَغِّبُ، یَا مُقَلِّبُ، یَا مُعَقِّبُ، یَا مُرَتِّبُ، یَا مُخَوِّفُ، یَا مُحَذِّرُ، یَا مُذَکِّرُ، یَا مُسَخِّرُ، یَا مُغَیِّرُ. (98) یَا مَنْ عِلْمُهُ سابِقٌ، یَا مَنْ وَعْدُهُ صادِقٌ، یَا مَنْ لُطْفُهُ ظاهِرٌ، یَا مَنْ أَمْرُهُ غالِبٌ، یَا مَنْ کِتابُهُ مُحْکَمٌ، یَا مَنْ قَضاؤُهُ کائِنٌ، یَا مَنْ قُرْآنُهُ مَجِیدٌ، یَا مَنْ مُلْکُهُ قَدِیمٌ، یَا مَنْ فَضْلُهُ عَمِیمٌ، یَا مَنْ عَرْشُهُ عَظِیمٌ. (99) یَا مَنْ لَایَشْغَلُهُ سَمْعٌ عَنْ سَمْعٍ، یَا مَنْ لَایَمْنَعُهُ فِعْلٌ عَنْ فِعْلٍ، یَا مَنْ لَایُلْهِیهِ

قَوْلٌ عَنْ قَوْلٍ، یَا مَنْ لَایُغَلِّطُهُ سُؤالٌ عَنْ سُؤالٍ، یَا مَنْ لَایَحْجُبُهُ شَیْءٌ عَنْ شَیْءٍ، یَا مَنْ لَایُبْرِمُهُ إِلْحاحُ الْمُلِحِّینَ، یَا مَنْ هُوَ غایَةُ مُرادِ الْمُرِیدِینَ، یَا مَنْ هُوَ مُنْتَهی هِمَمِ الْعارِفِینَ، یَا مَنْ هُوَ مُنْتَهی طَلَبِ الطَّالِبِینَ، یَا مَنْ لَایَخْفی عَلَیْهِ ذَرَّةٌ فِی الْعالَمِینَ. (100) یَا حَلِیماً لَایَعْجَلُ، یَا جَوَاداً لَایَبْخَلُ، یَا صادِقاً لَا یُخْلِفُ، یَا وَهَّاباً لَایَمَلُّ، یَا قاهِراً لَایُغْلَبُ، یَا عَظِیماً لَایُوصَفُ، یَا عَدْلًا لَا یَحِیفُ، یَا غَنِیّاً لَایَفْتَقِرُ، یَا کَبِیراً لَایَصْغُرُ، یَا حافِظاً لَایَغْفُلُ، سُبْحانَکَ یَا لَا إِلهَ إِلَّا أَ نْتَ، الْغَوْثَ الْغَوْثَ خَلِّصْنا مِنَ النَّارِ یَا رَبِ (1) 443.

دعای جوشن صغیر

دعاء جوشن صغیر

در کتب معتبره به شرحی مبسوطتر از شرح جوشن کبیر نقل شده، و کفعمی در حاشیه بلد الأمین فرموده که: این دعایی است رفیع الشّأن عظیم المنزله، و چون موسی هادی عبّاسی قصد قتل حضرت کاظم علیه السلام نمود آن حضرت این دعا را خواند جدّش پیغمبر صلی الله علیه و آله را در خواب دید که با وی فرمود: حق تعالی هلاک خواهد کرد دشمن تو را. و این دعا در مهج الدّعوات سیّد ابن طاووس نیز نقل شده، و مابین نسخه کفعمی و سیّد اختلاف است، و ما موافق بلد الأمین کفعمی نقل نمودیم، و آن دعا این است (2) 444:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ

إِلهِی کَمْ مِنْ عَدُوٍّ انْتَضی عَلَیَّ سَیْفَ عَداوَتِهِ، وَشَحَذَ لِی ظُبَةَ مِدْیَتِهِ، وَأَرْهَفَ لِی شَبَا حَدِّهِ، وَدافَ لِی قَواتِلَ سُمُومِهِ، وَسَدَّدَ إِلیَ (3) 445 صَوائِبَ سِهامِهِ، وَلَمْ تَنَمْ عَنِّی عَیْنُ حِراسَتِهِ، وَأَضْمَرَ أَنْ یَسُومَنِی الْمَکْرُوهَ، وَیُجَرِّعَنِی

1- مصباح کفعمی: 247، فصل 28.

2- بنده این حدیث را در کتاب بلد الأمین ندیدم ولی در کتاب مهج الدعوات سیّد ابن طاووس: 219 قبل از اینکه دعا را ذکر کند به نحو وافی موجود است.

3- وَسَدَّدَ نَحْوِی: نسخه مجلسی.

ذُعافَ (1) مَرارَتِهِ، نَظَرْتَ (2) إِلی ضَعْفِی عَنِ احْتِمالِ الْفَوادِحِ وَعَجْزِی عَنِ الانْتِصارِ مِمَّنْ قَصَدَنِی بِمُحارَبَتِهِ، وَوَحْدَتِی فِی کَثِیرٍ مِمَّنْ ناوانِی وَأَرْصَدَ لِی فِیما لَمْ أُعْمِلْ فِکْرِی فِی الْإِرْصادِ لَهُمْ بِمِثْلِهِ، فَأَیَّدْتَنِی بِقُوَّتِکَ، وَشَدَدْتَ أَزْرِی بِنُصْرَتِکَ، وَفَلَّلْتَ لِی حَدَّهُ (3)، وَخَذَلْتَهُ بَعْدَ جَمْعِ عَدِیدِهِ وَحَشَدِهِ، وَأَعْلَیْتَ کَعْبِی عَلَیْهِ، وَوَجَّهْتَ ما سَدَّدَ إِلَیَّ مِنْ مَکائِدِهِ إِلَیْهِ، وَرَدَدْتَهُ عَلَیْهِ، وَلَمْ یَشْفِ غَلِیلَهُ، وَلَمْ تَبْرُدْ حَزازاتُ (4) غَیْظِهِ، وَقَدْ عَضَّ عَلَیَّ أَنامِلَهُ، وَأَدْبَرَ مُوَلِّیاً قَدْ أَخْفَقَتْ سَرایاهُ، فَلَکَ الْحَمْدُ یَا رَبِّ مِنْ مُقْتَدِرٍ لَایُغْلَبُ، وَذِی أَناةٍ لَایَعْجَلُ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاجْعَلْنِی لِنَعْمائِکَ مِنَ الشّاکِرِینَ، وَلِآلائِکَ مِنَ الذّاکِرِینَ. إِلهِی وَکَمْ مِنْ باغٍ بَغانِی بِمَکائِدِهِ، وَنَصَبَ لِی أَشْراکَ مَصائِدِهِ، وَوَکَّلَ بِی تَفَقُّدَ رِعایَتِهِ، وَأَضْبَأَ إِلَیَّ إِضْباءَ السَّبُعِ لِطَرِیدَتِهِ، انْتِظاراً لِانْتِهازِ فُرْصَتِهِ، وَهُوَ یُظْهِرُ بَشاشَةَ الْمَلَقِ، وَیَبْسُطُ (5) وَجْهاً غَیْرَ طَلِقٍ، فَلَمّا رَأَیْتَ دَغَلَ سَرِیرَتِهِ، وَقُبْحَ مَا انْطَوی عَلَیْهِ لِشَرِیکِهِ فِی مِلَّتِهِ، وَأَصْبَحَ مُجْلِباً لِی (6) فِی بَغْیِهِ أَرْکَسْتَهُ لِأُمِّ رَأْسِهِ، وَأَتَیْتَ بُنْیانَهُ مِنْ أَساسِهِ، فَصَرَعْتَهُ فِی زُبْیَتِهِ، وَرَدَّیْتَهُ (7) فِی مَهْوی حُفْرَتِهِ، وَجَعَلْتَ خَدَّهُ طَبَقاً لِتُرابِ رِجْلِهِ، وَشَغَلْتَهُ فِی بَدَنِهِ وَرِزْقِهِ، وَرَمَیْتَهُ بِحَجَرِهِ، وَخَنَقْتَهُ بِوَتَرِهِ، وَذَکَّیْتَهُ بِمَشاقِصِهِ، وَکَبَبْتَهُ لِمَنْخِرِهِ، وَرَدَدْتَ کَیْدَهُ فِی نَحْرِهِ، وَرَبَقْتَهُ (8) بِنَدامَتِهِ، وَفَسَأْتَهُ (9) بِحَسْرَتِهِ،

446 447 448 449 450 451 452 453 454

1- ذُعاف- کغراب- زهر و موت و مرگ سریع و زودکش، و ذُعاق با قاف نیز درست است: داء ذُعاق، یعنی بیماری کشنده. منه.

2- فَنَظَرت: نسخه مجلسی.

3- شَبَا حَدِّه: نسخه مجلسی.

4- حزازات: یعنی سوزشها.

5- وَیَبْسُطُ لِی: نسخه.

6- إِلَیَّ: خ.

7- وَأَرْدَیْتَهُ: خ.

8- وَوَثَقْتَهُ: نسخه مجلسی.

9- وَأَفْنَیْتَهُ: نسخه مجلسی.

فَاسْتَخْذَأَ (1) 455 وتَضاءَلَ (2) 456 بَعْدَ نَخْوَتِهِ، وَانْقَمَعَ بَعْدَ اسْتِطالَتِهِ ذَلِيلًا مَأْسُوراً فِی رِبْقِ حِبالَتِهِ (3) 457 الَّتِی كانَ يُؤَمِّلُ أَنْ يَرانِی فِيها يَوْمَ سَطْوَتِهِ، وَقَدْ كِدْتُ يَا رَبِّ لَوْلا رَحْمَتُكَ أَنْ يَحُلَّ بِی ما حَلَّ بِساحَتِهِ، فَلَكَ الْحَمْدُ يَا رَبِّ مِنْ مُقْتَدِرٍ لا يُغْلَبُ، وَذِی أَناةٍ لَايَعْجَلُ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاجْعَلْنِی لِنَعْمائِكَ مِنَ الشَّاكِرِينَ، وَلِآلائِكَ مِنَ الذَّاكِرِينَ. إِلهِی وَكَمْ مِنْ حاسِدٍ شَرِقَ بِحَسْرَتِهِ (4) 458، وَعَدُوٍّ شَجِیَ بِغَيْظِهِ، وَسَلَقَنِی بِحَدِّ لِسانِهِ، وَوَخَزَنِی بِمُوقِ عَيْنِهِ، وَجَعَلَنِی غَرَضاً (5) 459 لِمَرامِيهِ، وَقَلَّدَنِی خِلالًا لَمْ تَزَلْ فِيهِ؟ نادَيْتُكَ (6) 460 يَا رَبِّ مُسْتَجِيراً بِكَ، واثِقاً بِسُرْعَةِ إِجابَتِكَ، مُتَوَكِّلًا عَلی ما لَمْ أَزَلْ أَتَعَرَّفُهُ مِنْ حُسْنِ دِفاعِكَ، عالِماً أَنَّهُ لَايُضْطَهَدُ مَنْ أَوی إِلی ظِلِّ كَنَفِكَ، وَلَنْ تَقْرَعَ الْحَوادِثُ (7) 461 مَنْ لَجَأَ إِلی مَعْقِلِ الانْتِصارِ بِكَ، فَحَصَّنْتَنِی مِنْ بَأْسِهِ بِقُدْرَتِكَ، فَلَكَ الْحَمْدُ يَا رَبِّ مِنْ مُقْتَدِرٍ لَايُغْلَبُ، وَذِی أَناةٍ لَايَعْجَلُ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاجْعَلْنِی لِنَعْمائِكَ مِنَ الشَّاكِرِينَ، وَلِآلائِكَ مِنَ الذَّاكِرِينَ. إِلهِی وَكَمْ مِنْ سَحائِبِ مَكْرُوهٍ جَلَّيْتَها، وَسَماءِ نِعْمَةٍ مَطَرْتَها (8) 462، وَجَداوِلِ كَرامَةٍ أَجْرَيْتَها، وَأَعْيُنِ أَحْداثٍ

1- فَاسْتَخْذَأَ: يعنى فروتنى كرد و منقاد شد. منه.
2- وتَضاءَلَ: يعنى حقير نمود خود را.
3- حَبَائِلِهِ: خ، مجلسى.
4- بِحَسَدِهِ: خ، نخسه مجلسى.
5- وَجَعَلَ عِرْضِی: نسخه.
6- فَنَادَيْتُ: نسخه.
7- الفَوادِحُ: نسخه مجلسى.
8- أَمْطَرْتَهَا: نسخه مجلسى.

طَمَسْتَها، وَناشِئَةِ رَحْمَةٍ نَشَرْتَها، وَجُنَّةِ عافِيَةٍ أَ لْبَسْتَها، وَغَوامِرِ كُرُباتٍ كَشَفْتَها، وَأُمُورٍ جارِيَةٍ قَدَّرْتَها، لَمْ تُعْجِزْکَ إِذْ طَلَبْتَها، وَلَمْ تَمْتَنِعْ مِنْکَ إِذْ أَرَدْتَها، فَلَکَ الْحَمْدُ یَا رَبِّ مِنْ مُقْتَدِرٍ لَایُغْلَبُ، وَذِی أَناةٍ لَایَعْجَلُ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاجْعَلْنِی لِنَعْمائِکَ مِنَ الشّاکِرِینَ، وَلِآلائِکَ مِنَ الذّاکِرِینَ.
إِلهِی وَکَمْ مِنْ ظَنٍّ حَسَنٍ حَقَّقْتَ، وَمِنْ کَسْرِ إِمْلاقٍ جَبَرْتَ، وَمِنْ مَسْکَنَةٍ فادِحَةٍ حَوَّلْتَ، وَمِنْ صَرْعَةٍ مُهْلِکَةٍ نَعَشْتَ (1) 463، وَمِنْ مَشَقَّةٍ أَرَحْتَ، لَاتُسْأَلُ (2) 464 عَمَّا تَفْعَلُ وَهُمْ یُسْأَ لُونَ، وَلَا یَنْقُصُکَ ما أَ نْفَقْتَ، وَلَقَدْ سُئِلْتَ فَأَعْطَیْتَ، وَلَمْ تُسْأَلْ فَابْتَدَأْتَ، وَاسْتُمِیحَ بابُ فَضْلِکَ فَما أَکْدَیْتَ، أَبَیْتَ إِلّا إِنْعاماً وَامْتِناناً، وَ إِلّا تَطَوُّلًا یَا رَبِّ وَ إِحْساناً، وَأَبَیْتُ (3) 465 إِلّا انْتِهاکاً لِحُرُماتِکَ، وَاجْتِراءً عَلی مَعاصِیکَ، وَتَعَدِّیّاً لِحُدُودِکَ، وَغَفْلَةً عَنْ وَعِیدِکَ، وَطاعَةً لِعَدُوِّی وَعَدُوِّکَ، لَمْ یَمْنَعْکَ یَا إِلهِی وَناصِرِی إِخْلالِی بِالشُّکْرِ عَنْ إِتْمامِ إِحْسانِکَ، وَلَا حَجَزَنِی ذلِکَ عَنِ ارْتِکابِ مَساخِطِکَ. اللَّهُمَّ وَهذا (4) 466 مَقامُ عَبْدٍ ذَلِیلٍ اعْتَرَفَ لَکَ بِالتَّوْحِیدِ، وَأَقَرَّ عَلی نَفْسِهِ بِالتَّقْصِیرِ فِی أَداءِ حَقِّکَ، وَشَهِدَ لَکَ بِسُبُوغِ نِعْمَتِکَ عَلَیْهِ وَجَمِیلِ عادَتِکَ عِنْدَهُ وَ إِحْسانِکَ إِلَیْهِ، فَهَبْ لِی یَا إِلهِی وَسَیِّدِی مِنْ فَضْلِکَ ما أُرِیدُهُ إِلی رَحْمَتِکَ (5) 467، وَأَتَّخِذُهُ سُلَّماً أَعْرُجُ فِیهِ إِلی مَرْضاتِکَ، وَ آمَنُ بِهِ مِنْ سَخَطِکَ، بِعِزَّتِکَ وَطَوْلِکَ وَبِحَقِّ نَبِیِّکَ مُحَمَّدٍ صَلَّی اللّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ، فَلَکَ الْحَمْدُ یَا رَبِّ مِنْ مُقْتَدِرٍ لَایُغْلَبُ، وَذِی أَناةٍ لَایَعْجَلُ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاجْعَلْنِی لِنَعْمائِکَ مِنَ الشّاکِرِینَ، وَلِآلائِکَ مِنَ الذّاکِرِینَ.
إِلهِی وَکَمْ مِنْ عَبْدٍ أَمْسی وَأَصْبَحَ فِی کَرْبِ الْمَوْتِ، وَحَشْرَجَةِ الصَّدْرِ، وَالنَّظَرِ إِلی ما تَقْشَعِرُّ مِنْهُ الْجُلُودُ، وَتَفْزَعُ لَهُ الْقُلُوبُ، وَأَ نَا فِی عافِیَةٍ مِنْ ذلِکَ کُلِّهِ، فَلَکَ الْحَمْدُ یَا رَبِّ مِنْ مُقْتَدِرٍ لَایُغْلَبُ، وَذِی أَناةٍ لَایَعْجَلُ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاجْعَلْنِی لِنَعْمائِکَ مِنَ الشّاکِرِینَ، وَلِآلائِکَ مِنَ الذّاکِرِینَ. إِلهِی

1- أَنْعَشْتَ: نسخه مجلسی.
2- لَاتُسْأَلُ یا سَیِّدِی: نسخه مجلسی.
3- وَأَبَیْتُ یَا رَبِّ: نسخه مجلسی.
4- فَهَذَا: نسخه مجلسی.
5- در «خ» و مهج الدعوات: ما أُرِیدُهُ سَبَباً إِلی رَحْمَتِکَ ...

وَكَمْ مِنْ عَبْدٍ أَمْسى وَأَصْبَحَ سَقِيماً مُوجِعاً (1) 468 فِى أَ نَّةٍ وَعَوِيلٍ يَتَقَلَّبُ فِى غَمِّهِ لَا يَجِدُ مَحِيصاً، وَلَا يُسِيغُ طَعاماً وَلَا شَراباً (2) 469، وَأَ نَا فِى صِحَّةٍ مِنَ الْبَدَنِ، وَسَلامَةٍ مِنَ الْعَيْشِ، كُلُّ ذلِکَ مِنْکَ، فَلَکَ الْحَمْدُ يَا رَبِّ مِنْ مُقْتَدِرٍ لَايُغْلَبُ، وَذِى أَناةٍ لَايَعْجَلُ، صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاجْعَلْنِى لِنَعْمائِکَ مِنَ الشَّاكِرِينَ، وَلِآلائِکَ مِنَ الذَّاكِرِينَ. إِلهِى وَكَمْ مِنْ عَبْدٍ أَمْسى وَأَصْبَحَ خائِفاً مَرْعُوباً (3) 470 مُشْفِقاً وَجِلًا هارِباً طَرِيداً مُنْجَحِراً (4) 471 فِى مَضِيقٍ وَمَخْبَأَةٍ مِنَ الْمَخابِئ قَدْ ضاقَتْ عَلَيْهِ الْأَرْضُ بِرُحْبِها، لَايَجِدُ حِيلَةً وَلَا مَنْجى وَلَا مَأْوى، وَأَ نَا فِى أَمْنٍ وَطُمَأْنِينَةٍ وَعافِيَةٍ مِنْ ذلِکَ كُلِّهِ، فَلَکَ الْحَمْدُ يَا رَبِّ مِنْ مُقْتَدِرٍ لَا يُغْلَبُ وَذِى أَناةٍ لَايَعْجَلُ، صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاجْعَلْنِى لِنَعْمائِکَ مِنَ الشَّاكِرِينَ، وَلِآلائِکَ مِنَ الذَّاكِرِينَ. إِلهِى وَسَيِّدِى وَكَمْ مِنْ عَبْدٍ أَمْسى وَأَصْبَحَ مَغْلُولًا مُكَبَّلًا فِى الْحَدِيدِ بِأَيْدِى الْعُداةِ لَايَرْحَمُونَهُ، فَقِيداً مِنْ أَهْلِهِ وَوَلَدِهِ، مُنْقَطِعاً عَنْ إِخْوانِهِ وَبَلَدِهِ، يَتَوَقَّعُ كُلَّ ساعَةٍ بِأَىِّ قِتْلَةٍ يُقْتَلُ، وَبِأَىِّ مُثْلَةٍ يُمَثَّلُ بِهِ، وَأَ نَا فِى عافِيَةٍ مِنْ ذلِکَ كُلِّهِ، فَلَکَ الْحَمْدُ يَا رَبِّ مِنْ مُقْتَدِرٍ لَايُغْلَبُ، وَذِى أَناةٍ لَايَعْجَلُ، صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاجْعَلْنِى لِنَعْمائِکَ مِنَ الشَّاكِرِينَ، وَلِآلائِکَ مِنَ الذَّاكِرِينَ. إِلهِى وَكَمْ مِنْ عَبْدٍ أَمْسى وَأَصْبَحَ يُقاسِى الْحَرْبَ وَمُباشَرَةَ الْقِتالِ بِنَفْسِهِ قَدْ غَشِيَتْهُ الْأَعْداءُ مِنْ كُلِّ جانِبٍ بِالسُّيُوفِ وَالرِّماحِ وَآلَةِ الْحَرْبِ، يَتَقَعْقَعُ فِى الْحَدِيدِ قَدْ بَلَغَ مَجْهُودَهُ لَايَعْرِفُ حِيلَةً، وَلَا يَجِدُ مَهْرَباً، قَدْ أُدْنِفَ بِالْجِراحَاتِ، أَوْ مُتَشَحِّطاً بِدَمِهِ تَحْتَ السَّنابِکِ وَالْأَرْجُلِ،

1- مُدْنِفاً: نسخه.
2- وَلَا يسْتَعْذِبُ شَرَاباً: نسخه مجلسى.
3- مُسَهَّداً: نسخه مجلسى.
4- بتقديم جيم بر حاء مهمله، يعنى در سوراخ. منه.

يَتَمَنَّی شَرْبَةً مِنْ ماءٍ أَوْ نَظْرَةً إِلي أَهْلِهِ وَوَلَدِهِ لَا (1) 472 يَقْدِرُ عَلَيْها، وَأَ نَا فِی عافِيَةٍ مِنْ ذلِکَ كُلِّهِ، فَلَکَ الْحَمْدُ يَا رَبِّ مِنْ مُقْتَدِرٍ لَايُغْلَبُ، وَذِی أَناةٍ لَايَعْجَلُ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاجْعَلْنِی لِنَعْمائِکَ مِنَ الشَّاكِرِينَ، وَلِآلائِکَ مِنَ الذَّاكِرِينَ. إِلهِی وَكَمْ مِنْ عَبْدٍ أَمْسی وَأَصْبَحَ فِی ظُلُماتِ الْبِحارِ وَعَواصِفِ الرِّياحِ وَالْأَهْوالِ وَالْأَمْواجِ، يَتَوَقَّعُ الْغَرَقَ وَالْهَلاکَ، لَايَقْدِرُ عَلی حِيلَةٍ، أَوْ مُبْتَلیً بِصاعِقَةٍ أَوْ هَدْمٍ أَوْ حَرْقٍ أَوْشَرْقٍ أَوْ خَسْفٍ أَوْ مَسْخٍ أَوْ قَذْفٍ، وَأَ نَا فِی عافِيَةٍ مِنْ ذلِکَ كُلِّهِ، فَلَکَ الْحَمْدُ يَا رَبِّ مِنْ مُقْتَدِرٍ لَايُغْلَبُ، وَذِی أَناةٍ لَا يَعْجَلُ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاجْعَلْنِی لِنَعْمائِکَ مِنَ الشَّاكِرِينَ، وَلِآلائِکَ مِنَ الذَّاكِرِينَ. إِلهِی وَكَمْ مِنْ عَبْدٍ أَمْسی وَأَصْبَحَ مُسافِراً شاخِصاً عَنْ أَهْلِهِ وَوَلَدِهِ، مُتَحَيِّراً فِی الْمَفاوِزِ، تائِهاً مَعَ الْوُحُوشِ وَالْبَهائِمِ وَالْهَوامِّ، وَحِيداً فَرِيداً لَايَعْرِفُ حِيلَةً وَلَا يَهْتَدِی سَبِيلًا، أَوْ (2) 473 مُتَأَذِّياً بِبَرْدٍ أَوْ حَرٍّ أَوْ جُوعٍ أَوْ عُرْیٍ أَوْ غَيْرِهِ مِنَ الشَّدائِدِ مِمَّا أَ نَا مِنْهُ خِلْوٌ فِی عافِيَةٍ مِنْ ذلِکَ كُلِّهِ، فَلَکَ الْحَمْدُ يا رَبِّ مِنْ مُقْتَدِرٍ لَايُغْلَبُ، وَذِی أَناةٍ لَايَعْجَلُ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاجْعَلْنِی لِنَعْمائِکَ مِنَ الشَّاكِرِينَ، وَلِآلائِکَ مِنَ الذَّاكِرِينَ. إِلهِی وَسَيِّدِی وَكَمْ مِنْ عَبْدٍ أَمْسی وَأَصْبَحَ فَقِيراً عائِلًا عارِياً مُمْلِقاً مُخْفِقاً مَهْجُوراً (3) 474 جائِعاً ظَمْآناً، يَنْتَظِرُ مَنْ يَعُودُ عَلَيْهِ بِفَضْلٍ، أَوْ عَبْدٍ وَجِيهٍ عِنْدَکَ هُوَ أَوْجَهُ مِنِّی عِنْدَکَ وَأَشَدُّ عِبادَةً لَکَ، مَغْلُولًا مَقْهُوراً قَدْ حُمِّلَ ثِقْلًا مِنْ تَعَبِ الْعَناءِ، وَشِدَّةِ الْعُبُودِيَّةِ، وَكُلْفَةِ الرِّقِّ، وَثِقْلِ الضَّرِيبَةِ، أَوْ مُبْتَلیً بِبَلاءٍ شَدِيدٍ لَاقِبَلَ لَهُ (4) 475 إِلَّا

1- وَلَا: نسخه.
2- وَ: خ.
3- مَهْجُوراً خائِفاً: نسخه مجلسی.
4- لا قِبَلَ بِهِ: خ.

بِمَنِّکَ عَلَیْهِ، وَأَ نَا الْمَخْدُومُ الْمُنَعَّمُ الْمُعافَی الْمُکَرَّمُ فِی عافِیَةٍ مِمَّا هُوَ فِیهِ، فَلَکَ الْحَمْدُ عَلی ذلِکَ کُلِّهِ مِنْ مُقْتَدِرٍ لَایُغْلَبُ، وَذِی أَناةٍ لَایَعْجَلُ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاجْعَلْنِی لِنَعْمائِکَ مِنَ الشَّاکِرِینَ، وَلِآلائِکَ مِنَ الذَّاکِرِینَ.
إلهی (1) 476 وَسَیِّدِی وَکَمْ مِنْ عَبْدٍ أَمْسَی وَأَصْبَحَ عَلِیلًا مَرِیضاً سَقِیماً مُدْنِفاً عَلی فُرُشِ الْعِلَّةِ وَفِی لِباسِها یَتَقَلَّبُ یَمِیناً وَشِمالًا، لَایَعْرِفُ شَیْئاً مِنْ لَذَّةِ الطَّعامِ وَلَا مِنْ لَذَّةِ الشَّرابِ، یَنْظُرُ إِلی نَفْسِهِ حَسْرَةً لَایَسْتَطِیعُ لَها ضَرّاً وَلَا نَفْعاً، وَأَ نَا خِلْوٌ مِنْ ذلِکَ کُلِّهِ بِجُودِکَ وَکَرَمِکَ، فَلا إِلهَ إِلَّا أَ نْتَ سُبْحانَکَ مِنْ مُقْتَدِرٍ لَایُغْلَبُ، وَذِی أَناةٍ لَایَعْجَلُ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاجْعَلْنِی لَکَ مِنَ الْعابِدِینَ، وَ لِنَعْمائِکَ مِنَ الشَّاکِرِینَ، وَلِآلائِکَ مِنَ الذَّاکِرِینَ، وَارْحَمْنِی بِرَحْمَتِکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ. مَوْلایَ وَسَیِّدِی وَکَمْ مِنْ عَبْدٍ أَمْسی وَأَصْبَحَ وَقَدْ دَنا یَوْمُهُ مِنْ حَتْفِهِ، وَأَحْدَقَ بِهِ مَلَکُ الْمَوْتِ فِی أَعْوانِهِ یُعالِجُ سَکَراتِ الْمَوْتِ وَحِیاضَهُ، تَدُورُ عَیْناهُ یَمِیناً وَشِمالًا یَنْظُرُ إِلی أَحِبَّائِهِ وَأَوِدَّائِهِ وَأَخِلَّائِهِ، قَدْ مُنِعَ مِنَ الْکَلامِ، وَحُجِبَ عَنِ الْخِطابِ، یَنْظُرُ إِلی نَفْسِهِ حَسْرَةً لَایَسْتَطِیعُ لَها ضَرّاً وَلَا نَفْعاً، وَأَ نَا خِلْوٌ مِنْ ذلِکَ کُلِّهِ بِجُودِکَ وَکَرَمِکَ، فَلَا إِلهَ إِلَّا أَ نْتَ سُبْحانَکَ مِنْ مُقْتَدِرٍ لَایُغْلَبُ، وَذِی أَناةٍ لَایَعْجَلُ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاجْعَلْنِی لِنَعْمائِکَ مِنَ الشَّاکِرِینَ، وَلِآلائِکَ مِنَ الذَّاکِرِینَ، وَارْحَمْنِی بِرَحْمَتِکَ یَا أَرْحَمَ

1- إِلهِی وَسَیِّدِی وَکَمْ مِنْ عَبْدٍ أَمْسَی وَأَصْبَحَ شَرِیداً طَرِیداً حَیْرَانَ مُتَحَیِّراً جَائِعاً خَائِفاً خاسِراً فی الصَّحاری وَالبَرارِی قَدْ أَحْرَقَهُالحَرُّ وَالبَرْدُ وَهُوَ فِی ضَرٍّ مِنَ العَیْشِ، وَضَنْکٍ مِنَ الحَیَاةِ، وَذُلٍّ مِنَ المَقَامِ، یَنْظُرُ إِلی نَفْسِهِ حَسْرَةً لا یَقْدِرُ لَهَا عَلَی ضَرٍّ وَلا نَفْعٍ وَأَ نَا خِلْوٌ مِنْ ذلِکَ کُلِّهِ بِجُودِکَ وَکَرَمِکَ، فَلَا إِلهَ إِلّا أَنْتَ سُبْحانَکَ مِنْ مُقْتَدِرٍ لا یُغْلَبُ، وَذِی أَناةٍ لا تَعْجَلُ، صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّد وَاجْعَلْنِی لِأَنْعُمِکَ مِنَ الشَّاکِرِینَ، وَلآلائِکَ مِنَ الذَّاکِرِینَ، وَارْحَمْنِی بِرَحْمَتِکَ یا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ. نسخه مجلسی.

الرَّاحِمِينَ. مَوْلایَ وَسَیِّدِی وَکَمْ مِنْ عَبْدٍ أَمْسی وَأَصْبَحَ فِی مَضائِقِ الْحُبُوسِ وَالسُّجُونِ وَکُرَبِها وَذُ لِّها وَحَدِیدِها تَتَداوَلُهُ أَعْوانُها وَزَبانِیَتُها فَلا یَدْرِی أَیُّ حالٍ یُفْعَلُ بِهِ، وَأَیُّ مُثْلَةٍ یُمَثِّلُ بِهِ، فَهُوَ فِی ضُرٍّ مِنَ الْعَیْشِ وَضَنْکٍ مِنَ الْحَیاةِ یَنْظُرُ إِلی نَفْسِهِ حَسْرَةً لایَسْتَطِیعُ لَها ضَرّاً وَلَا نَفْعاً، وَأَ نَا خِلْوٌ مِنْ ذلِکَ کُلِّهِ بِجُودِکَ وَکَرمِکَ، فَلَا إِلهَ إِلّا أَ نْتَ سُبْحانَکَ مِنْ مُقْتَدِرٍ لایُغْلَبُ، وَذِی أَناةٍ لَا یَعْجَلُ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاجْعَلْنِی لَکَ مِنَ الْعابِدِینَ، وَ لِنَعْمائِکَ مِنَ الشَّاکِرِینَ، وَلِآلائِکَ مِنَ الذَّاکِرِینَ، وَارْحَمْنِی بِرَحْمَتِکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ.

سَیِّدِی وَمَوْلایَ وَکَمْ مِنْ عَبْدٍ أَمْسی وَأَصْبَحَ قَدِ اسْتَمَرَّ عَلَیْهِ الْقَضاءُ، وَأَحْدَقَ بِهِ الْبَلاءُ، وَفارَقَ أَوِدَّاءَهُ وَأَحِبَّاءَهُ وَأَخِلَّاءَهُ، وَأَمْسی أَسِیراً حَقِیراً ذَلِیلًا فِی أَیْدِی الْکُفَّارِ وَالْأَعْداءِ یَتَداوَلُونَهُ یَمِیناً وَشِمالًا قَدْ حُصِرَ فِی الْمَطامِیرِ، وَثُقِّلَ بِالْحَدِیدِ، لایَری شَیْئاً مِنْ ضِیاءِ الدُّنْیا وَلَا مِنْ رَوْحِها، یَنْظُرُ إِلی نَفْسِهِ حَسْرَةً لَا یَسْتَطِیعُ لَها ضَرّاً وَلَا نَفْعاً، وَأَ نَا خِلْوٌ مِنْ ذلِکَ کُلِّهِ بِجُودِکَ وَکَرمِکَ، فَلَا إِلهَ إِلّا أَ نْتَ، سُبْحانَکَ مِنْ مُقْتَدِرٍ لایُغْلَبُ، وَذِی أَناةٍ لَایَعْجَلُ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاجْعَلْنِی لَکَ مِنَ الْعابِدِینَ، وَ لِنَعْمائِکَ مِنَ الشَّاکِرِینَ، وَلِآلائِکَ مِنَ الذَّاکِرِینَ، وَارْحَمْنِی بِرَحْمَتِکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ (1) 477. وَعِزَّتِکَ یَا کَرِیمُ لَأَطْلُبَنَ

1- إِلهِی وَسَیِّدِی وَکمْ مِنْ عَبْدٍ أَمْسَی وَأَصْبَحَ قَدِ اشْتاقَ إِلی الدُّنْیا لِلرغْبَةِ فِیها إِلَی أَنْ خاطَرَ بِنَفْسِهِ وَمَالِهِ حِرْصاً مِنْهُ عَلَیْها قَدْ رَکِبَ الفُلْکَ وَکُسِرَتْ بِهِ وَهُوَ فِی آفاقِ البِحارِ وَظُلَمِها یَنْظُرُ إِلَی نَفْسِهِ حَسْرَةً لا یَقْدِرُ لها عَلَی ضَرٍّ وَلَا نَفْعٍ، وَأَنَا خِلْوٌ مِنْ ذلِکَ کُلِّهِ بِجُودِکَ وَکَرَمِکَ، فَلَا إِلهَ إِلّا أَنْتَ، سُبْحانَکَ مِنْ مُقْتَدِرٍ لا یُغْلَبُ، وَذِی أَناةٍ لا تَعْجَلُ، صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَاجْعَلْنِی لَکَ مِنَ العابِدِینَ، وَلِنَعْمائِکَ مِنَ الشَّاکِرِینَ، وَلِآلائِکَ مِنَ الذَّاکِرِینَ، وارْحَمْنِی بِرَحْمَتِکَ یا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ. إِلهِی وَسَیِّدِی وَکَمْ مِنْ عَبْدٍ أَمْسَی وَأَصْبَحَ قَدِ اسْتَمَرَّ عَلَیْهِ القَضَاءُ، وَأَحْدَقَ بِهِ البَلاءُ وَالکُفَّارُ وَالأَعْداءُ، وَأَخَذَتْهُ الرِّماحُ والسُّیُوفُ وَالسِّهامُ، وَجُدِّلَ صَرِیعاً وَقَدُ شَرِبَت الأَرْضُ مِنْ دَمِهِ، وَأَکَلَتِ السِّباعُ وَالطَّیْرُ مِنْ لَحْمِهِ، وَأَنَا خِلْوٌ مِنْ ذلِکَ کُلِّهِ بِجُودِکَ وَکَرَمِکَ لا بِاسْتِحْقاقٍ مِنِّی، یا لا إِلهَ إِلّا أَنْتَ سُبْحانَکَ مِنْ مُقْتَدِرٍ لا یُغْلَبُ، وَذِی أَناةٍ لا تَعْجَلُ، صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاجْعَلْنِی لِنَعْمائِکَ مِنَ الشَّاکِرِینَ، وَلِآلائِکَ مِنَ الذَّاکِرِینَ، وارْحَمْنِی بِرَحْمَتِک یا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ. نسخه مجلسی.

مِمَّا لَدَیْکَ، وَلَأُلِحَّنَّ عَلَیْکَ (1) 478، وَلَأَمُدَّنَّ یَدِی نَحْوَکَ مَعَ جُرْمِها إِلَیْکَ یَا رَبِّ فَبِمَنْ أَعُوذُ؟ وَبِمَنْ أَلُوذُ؟ لَاأَحَدَ لِی إِلّا أَ نْتَ، أَفَتَرُدَّنِی وَأَ نْتَ مُعَوَّلِی وَعَلَیْکَ مُتَّکَلِی، أَسْأَ لُکَ بِاسْمِکَ الَّذی وَضَعْتَهُ عَلَی السَّماءِ فَاسْتَقَلَّتْ، وَعَلَی الْأَرْضِ فَاسْتَقَرَّتْ، وَعَلَی الْجِبالِ فَرَسَتْ، وَعَلَی اللَّیْلِ فَأَظْلَمَ، وَعَلَی النَّهارِ فَاسْتَنَارَ، أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَنْ تَقْضِیَ لِی حَوائِجِی کُلَّها، وَتَغْفِرَ لِی ذُ نُوبِی کُلَّها صَغِیرَها وَکَبِیرَها، وَتُوَسِّعَ عَلَیَّ مِنَ الرِّزْقِ ما تُبَلِّغُنِی بِهِ شَرَفَ الدُّنْیا وَالْآخِرَةِ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ. مَوْلایَ بِکَ اسْتَعَنْتُ فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَعِنِّی، وَبِکَ اسْتَجَرْتُ فَأَجِرْنِی، وَأَغْنِنِی بِطاعَتِکَ عَنْ طاعَةِ عِبادِکَ، وَبِمَسْأَلَتِکَ عَنْ مَسْأَلَةِ خَلْقِکَ، وَانْقُلْنِی مِنْ ذُلِّ الْفَقْرِ إِلی عِزِّ الْغِنی، وَمِنْ ذُلِّ الْمَعاصِی إِلی عِزِّ الطَّاعَةِ، فَقَدْ فَضَّلْتَنِی عَلی کَثِیرٍ مِنْ خَلْقِکَ جُوداً مِنْکَ وَکَرَماً، لَا بِاسْتِحْقاقٍ مِنِّی. إِلهِی فَلَکَ الْحَمْدُ عَلی ذلِکَ کُلِّهِ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاجْعَلْنِی لِنَعْمائِکَ مِنَ الشَّاکِرِینَ، وَلِآلائِکَ مِنَ الذَّاکِرِینَ (2) 479.

پس به سجده برو و بگو:

سَجَدَ وَجْهِیَ الذَّلِیلُ لِوَجْهِکَ الْعَزِیزِ الْجَلِیلِ، سَجَدَ وَجْهِیَ الْبالِی الْفانِی لِوَجْهِکَ الدَّائِمِ الْباقِی، سَجَدَ وَجْهِیَ الْفَقِیرُ لِوَجْهِکَ الْغَنِیِّ الْکَبِیرِ، سَجَدَ وَجْهی وَسَمْعِی وَبَصَرِی وَلَحْمِی وَدَمِی وَجِلْدِی وَعَظْمِی وَما أَقَلَّتِ الْأَرْضُ مِنِّی لِلّٰهِ رَبِّ الْعالَمِینَ. اللَّهُمَّ عُدْ عَلی جَهْلِی بِحِلْمِکَ، وَعَلی فَقْرِی بِغِناکَ، وَعَلی ذُ لِّی

1- وَلَأُلِجّنّ إِلَیْکَ: نسخه.

2- وَارْحَمْنِی بِرَحْمَتِکَ یا أَرْحَمَ الرّاحِمِینَ: نسخه.

بِعِزِّکَ وَسُلْطانِکَ، وَعَلی ضَعْفِی بِقُوَّتِکَ، وَعَلی خَوْفِی بِأَمْنِکَ، وَعَلی ذُ نُوبِی وَخَطایایَ بِعَفْوِکَ وَرَحْمَتِکَ یَا رَحْمنُ یَا رَحِیمُ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَدْرَأُ بِکَ فِی نَحْرِ فُلانِ بْنِ فُلان، وَأَعُوذُ بِکَ مِنْ شَرِّهِ فَاکْفِنِیهِ بِما کَفَیْتَ بِهِ أَ نْبِیاءَکَ وَأَوْ لِیاءَکَ مِنْ خَلْقِکَ وَصالِحِی عِبادِکَ مِنْ فَراعِنَةِ خَلْقِکَ، وَطُغاةِ عُداتِکَ، وَشَرِّ جَمِیعِ خَلْقِکَ، بِرَحْمَتِکَ یَا أَرْحَمَ الرّاحِمِینَ، إِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ، وَحَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَکِیلُ (1) 480.

دعاء سیفی صغیر

دعاء سیفی صغیر

معروف به: دعاء قاموس

شیخ اجلّ ثقة الإسلام نوری عطّر اللَّه مرقده در صحیفه ثانیه علویّه آن را ذکر کرده، و فرموده که از برای این دعا در کلمات ارباب طلسمات و تسخیرات شرح غریبی است، و از برای او آثار عجیبه ذکر کرده‌اند، و من چون اعتماد بر آن نداشتم ذکر نکردم، لکن اصل دعا را ذکر می‌کنم تسامحاً و تأسّیاً بالعلماء الأعلام، و دعا این است:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ

رَبِّ أَدْخِلْنِی فِی لُجَّةِ بَحْرِ أَحَدِیَّتِکَ، وَطَمْطَامِ یَمِّ وَحْدانِیَّتِکَ، وَقَوِّنِی بِقُوَّةِ سَطْوَةِ سُلْطانِ فَرْدانِیَّتِکَ، حَتَّی أَخْرُجَ إِلی فَضَاءِ سَعَةِ رَحْمَتِکَ، وَفِی وَجْهِی لَمَعاتُ بَرْقِ الْقُرْبِ مِنْ آثارِ حِمایَتِکَ، مَهِیباً بِهَیْبَتِکَ، عَزِیزاً بِعِنایَتِکَ، مُتَجَلَّلاً مُکَرَّماً بِتَعْلِیمِکَ وَتَزْکِیَتِکَ، وَأَ لْبِسْنِی خِلَعَ الْعِزَّةِ وَالْقَبُولِ، وَسَهِّلْ لِی مَناهِجَ الْوُصْلَةِ وَالْوُصُولِ، وَتَوِّجْنِی بِتاجِ الْکَرامَةِ وَالْوَقارِ، وَأَ لِّفْ بَیْنِی وَبَیْنَ أَحِبَّائِکَ

1- بلد الأمین کفعمی: 226.

فِی دارِ الدُّنْیا وَدارِ الْقَرارِ، وَارْزُقْنِی مِنْ نُورِ اسْمِکَ هَیْبَةً وَسَطْوَةً تَنْقادُ لِیَ الْقُلُوبُ وَالْأَرْواحُ، وَتَخْضَعُ لَدَیَّ النُّفُوسُ وَالْأَشْباحُ، یَا مَنْ ذَ لَّتْ لَهُ رِقابُ الْجَبابِرَةِ، وَخَضَعَتْ لَدَیْهِ أَعْناقُ الْأَکاسِرَةِ، لَامَلْجَأَ وَلَا مَنْجا مِنْکَ إِلَّا إِلَیْکَ، وَلَا إعانَةَ إِلَّا بِکَ، وَلَا اتِّکاءَ إِلّا عَلَیْکَ، ادْفَعْ عَنِّی کَیْدَ الْحاسِدِینَ، وَظُلُماتِ شَرِّ الْمُعانِدِینَ، وَارْحَمْنِی تَحْتَ سُرادِقَاتِ عَرْشِکَ یَا أَکْرَمَ الْأَکْرَمِینَ، أَیِّدْ ظاهِرِی فِی تَحْصِیلِ مَراضِیکَ، وَنَوِّرْ قَلْبِی وَسِرِّی بِالاطِّلَاعِ عَلی مَناهِجِ مَساعِیکَ، إِلهِی کَیْفَ أَصْدُرُ عَنْ بابِکَ بِخَیْبَةٍ مِنْکَ، وَقَدْ وَرَدْتُهُ عَلَی ثِقَةٍ بِکَ؟! وَکَیْفَ تُؤْیِسُنِی (1) 481 مِنْ عَطائِکَ وَقَدْ أَمَرْتَنِی بِدُعائِکَ؟! وَهَا أَ نَا مُقْبِلٌ عَلَیْکَ، مُلْتَجِئٌ إِلَیْکَ، باعِدْ بَیْنِی وَبَیْنَ أَعْدائِی کَما باعَدْتَ بَیْنَ أَعْدائِی، اخْتَطِفْ أَبْصارَهُمْ عَنِّی بِنُورِ قُدْسِکَ وَجَلالِ مَجْدِکَ، إِنَّکَ أَ نْتَ اللَّهُ الْمُعْطِی جَلائِلَ النِّعَمِ الْمُکَرَّمَةِ لِمَنْ نَاجَاکَ بِلَطائِفِ رَحْمَتِکَ، یَا حَیُّ یَا قَیُّومُ، یَا ذَا الْجَلالِ وَالْإِکْرام. وَصَلَّی اللَّهُ عَلی سَیِّدِنا وَنَبِیِّنا مُحَمَّدٍ وَآلِهِ أَجْمَعِینَ الطَّیِّبِینَ الطَّاهِرِینَ (2) 482.

1- تُؤْنِسُنِی: نسخه.

2- صحیفه علویّه مبارکه ثانیه: 224.

ص: 149

آیات اسم اعظم

در ذکر بعض آیات و دعاهای نافعه مختصره
که انتخاب کردم از کتب معتبره
اوّل: سیّد اجلّ سیّد علیخان شیرازی رضوان اللّه علیه در کتاب کلم طیّب نقل فرموده که:
اسم اعظم خدای تعالی آن است که افتتاح او اللَّهُ و اختتام او هُوَ است، و حروفش نقطه ندارد، وَلا یتغیّر قرائته، اعرِبَ أَمْ لَمْ یُعْرَبْ، و این در قرآن مجید در پنج آیه مبارکه از پنج سوره است: بقره و آل عمران و نساء و طه و تغابن.
شیخ مغربی گفته: هرکه این پنج آیه مبارکه را ورد خود قرار دهد و هر روز یازده مرتبه بخواند، هرآینه آسان شود برای او هر مهمّی از کلّی و جزئی بزودی إن شاء اللّه تعالی، و آن پنج آیه این است:
1- اللَّهُ لَاإِلهَ إِلّا هُوَ الْحَیُّ الْقَیُّومُ (1) 483 تا آخر آیة الکرسی.
2- اللَّهُ لَاإِلهَ إِلّا هُوَ الْحَیُّ الْقَیُّومُ نَزَّل عَلَیْکَ الْکِتَابَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقاً لِمَا بَیْنَ یَدَیْهِ وَأَ نْزَلَ التَّوْرَاةَ وَالإِنْجِیلَ مِنْ قَبْلُ هُدَیً لِلنَّاسِ وَأَ نْزَلَ الْفُرْقانَ (2) 484.
3- اللَّهُ لَاإِلهَ إِلّا هُوَ لَیَجْمَعَنَّکُمْ إِلی یَوْمِ الْقِیَامَةِ لَارَیْبَ فِیهِ وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللَّهِ حَدِیثاً (3) 485.
4- اللَّهُ لَاإِلهَ إِلّا هُوَ لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَی (4) 486.
5- اللَّهُ لَاإِلهَ إِلّا هُوَ وَعَلَی اللَّهِ فَلْیَتَوَکَّلِ الْمُؤْمِنُونَ (5) 487.

1- البقرة: 2/ 255- 257.
2- آل عمران: 3/ 2- 4.
3- النساء: 4/ 87.
4- طه: 20/ 8.
5- التغابن: 64/ 13.

دعای توسّل
دویّم: دعای توسّل
علّامه مجلسی رحمه الله فرموده که: در بعضی از کتب معتبره نقل کرده‌اند از محمّد بن بابویه که این دعاء توسّل را از ائمّه روایت کرده است و گفته است که: در هیچ امری نخواندم مگر آن که اثر اجابت را به زودی یافتم، این است دعا:
اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ وَأَتَوَجَّهُ إِلَیْکَ بِنَبِیِّکَ نَبِیِّ الرَّحْمَةِ مُحَمَّدٍ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ، یَا أَبَا الْقاسِمِ، یَا رَسُولَ اللَّهِ، یَا إِمامَ الرَّحْمَةِ، یَا سَیِّدَنا وَمَوْلَانَا إِنَّا تَوَجَّهْنا وَاسْتَشْفَعْنا وَتَوَسَّلْنا بِکَ إِلَی اللَّهِ وَقَدَّمْناکَ بَیْنَ یَدَیْ حَاجاتِنا، یَا وَجِیهاً عِنْدَ اللَّهِ اشْفَعْ لَنا عِنْدَ اللَّهِ. یَا أَبَا الْحَسَنِ، یَا أَمِیرَ الْمُؤْمِنِینَ، یَا عَلِیَّ بْنَ أَبِی طالِبٍ، یَا حُجَّةَ اللَّهِ عَلی خَلْقِهِ، یَا سَیِّدَنا وَمَوْلانا إِنَّا تَوَجَّهْنا وَاسْتَشْفَعْنا وَتَوَسَّلْنا بِکَ إِلَی اللَّهِ وَقَدَّمْناکَ بَیْنَ یَدَیْ حاجاتِنا، یا وَجِیهاً عِنْدَ اللَّهِ اشْفَعْ لَنا عِنْدَ اللَّهِ. یا فاطِمَةُ الزَّهْراءُ، یَا بِنْتَ مُحَمَّدٍ، یَا قُرَّةَ عَیْنِ الرَّسُولِ، یَا سَیِّدَتَنا وَمَوْلاتَنا إِنَّا تَوَجَّهْنا وَاسْتَشْفَعْنا وَتَوَسَّلْنا بِکِ إِلَی اللَّهِ وَقَدَّمْناکِ بَیْنَ یَدَیْ حاجاتِنا، یَا وَجِیهَةً عِنْدَ اللَّهِ اشْفَعِی لَنا عِنْدَ اللَّهِ. یَا أَبا مُحَمَّدٍ، یَا حَسَنَ بْنَ عَلِیٍّ، أَ یُّهَا الْمُجْتَبی، یَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ، یَا حُجَّةَ اللَّهِ عَلی خَلْقِهِ، یَا سَیِّدَنا وَمَوْلانا إِنَّا تَوَجَّهْنا وَاسْتَشْفَعْنا وَتَوَسَّلْنا بِکَ إِلَی اللَّهِ وَقَدَّمْناکَ بَیْنَ یَدَیْ حاجاتِنا، یَا وَجِیهاً عِنْدَ اللَّهِ اشْفَعْ لَنا عِنْدَ اللَّهِ. یَا أَبا عَبْدِاللَّهِ، یَا حُسَیْنَ بْنَ عَلِیٍّ، أَ یُّهَا الشَّهیدُ، یَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ، یَا حُجَّةَ اللَّهِ عَلی خَلْقِهِ، یَا سَیِّدَنا وَمَوْلانا إِنَّا تَوَجَّهْنا وَاسْتَشْفَعْنا وَتَوَسَّلْنا بِکَ إِلَی اللَّهِ وَقَدَّمْناکَ بَیْنَ یَدَیْ حاجاتِنا، یَا وَجِیهاً عِنْدَ اللَّهِ، اشْفَعْ لَنا عِنْدَ اللَّهِ. یَا أَبَا الْحَسَنِ، یَا عَلِیَّ بْنَ

الْحُسَیْنِ، یَا زَیْنَ الْعابِدِینَ، یَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ یَا حُجَّةَ اللَّهِ عَلی خَلْقِهِ، یَا سَیِّدَنا وَمَوْلانا إِنَّا تَوَجَّهْنا وَاسْتَشْفَعْنا وَتَوَسَّلْنا بِکَ إِلَی اللَّهِ وَقَدَّمْناکَ بَیْنَ یَدَیْ حاجاتِنا، یَا وَجِیهاً عِنْدَ اللَّهِ اشْفَعْ لَنا عِنْدَ اللَّهِ. یَا أَبا جَعْفَرٍ، یَا مُحَمَّدَ بْنَ عَلِیٍّ، أَ یُّهَا الْباقِرُ، یَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ، یَا حُجَّةَ اللَّهِ عَلی خَلْقِهِ، یَا سَیِّدَنا وَمَوْلانا إِنَّا تَوَجَّهْنا وَاسْتَشْفَعْنا وَتَوَسَّلْنا بِکَ إِلَی اللَّهِ وَقَدَّمْناکَ بَیْنَ یَدَیْ حَاجَاتِنا، یَا وَجِیهاً عِنْدَ اللَّهِ اشْفَعْ لَنا عِنْدَ اللَّهِ. یَا أَبا عَبْدِ اللَّهِ، یَا جَعْفَرَ بْنَ مُحَمَّدٍ، أَ یُّهَا الصَّادِقُ، یَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ، یَا حُجَّةَ اللَّهِ عَلی خَلْقِهِ، یَا سَیِّدَنا وَمَوْلانَا إِنَّا تَوَجَّهْنا وَاسْتَشْفَعْنا وَتَوَسَّلْنا بِکَ إِلَی اللَّهِ وَقَدَمْناکَ بَیْنَ یَدَیْ حاجاتِنا، یَا وَجِیهاً عِنْدَ اللَّهِ اشْفَعْ لَنا عِنْدَ اللَّهِ. یَا أَبَا الْحَسَنِ، یَا مُوسَی بْنَ جَعْفَرٍ، أَ یُّهَا الْکاظِمُ، یَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ، یَا حُجَّةَ اللَّهِ عَلَی خَلْقِهِ، یَا سَیِّدَنا وَمَوْلانَا إِنَّا تَوَجَّهْنا وَاسْتَشْفَعْنا وَتَوَسَّلْنا بِکَ إِلَی اللَّهِ وَقَدَّمْناکَ بَیْنَ یَدَیْ حَاجَاتِنا، یَا وَجِیهاً عِنْدَ اللَّهِ اشْفَعْ لَنا عِنْدَ اللَّهِ. یَا أَبَا الْحَسَنِ یَا عَلِیَّ بْنَ مُوسی، أَ یُّهَا الرِّضا، یَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ، یَا حُجَّةَ اللَّهِ عَلی خَلْقِهِ، یَا سَیِّدَنا وَمَوْلانا إِنَّا تَوَجَّهْنا وَاسْتَشْفَعْنا وَتَوَسَّلْنا بِکَ إِلَی اللَّهِ وَقَدَّمْناکَ بَیْنَ یَدَیْ حَاجَاتِنا، یَا وَجِیهاً عِنْدَ اللَّهِ اشْفَعْ لَنا عِنْدَ اللَّهِ. یَا أَبا جَعْفَرٍ یَا مُحَمَّدَ بْنَ عَلِیٍّ، أَ یُّهَا التَّقِیُّ الْجَوادُ، یَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ، یَا حُجَّةَ اللَّهِ عَلی خَلْقِهِ، یَا سَیِّدَنا وَمَوْلانَا إِنَّا تَوَجَّهْنا وَاسْتَشْفَعْنا وَتَوَسَّلْنا بِکَ إِلَی اللَّهِ وَقَدَّمْناکَ بَیْنَ یَدَیْ حَاجَاتِنا، یَا وَجِیهاً عِنْدَ اللَّهِ اشْفَعْ لَنا عِنْدَ اللَّهِ. یَا أَبَا الْحَسَنِ، یَا عَلِیَّ بْنَ مُحَمَّدٍ، أَ یُّهَا الْهادِی النَّقِیُّ، یَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ، یَا حُجَّةَ اللَّهِ عَلی خَلْقِهِ، یَا سَیِّدَنا وَمَوْلانا إِنَّا تَوَجَّهْنا وَاسْتَشْفَعْنا وَتَوَسَّلْنا

بِکَ إِلَی اللَّهِ وَقَدَّمْناکَ بَیْنَ یَدَیْ حاجاتِنا، یَا وَجِیهاً عِنْدَ اللَّهِ اشْفَعْ لَنا عِنْدَ اللَّهِ.
یَا أَبا مُحَمَّدٍ، یَا حَسَنَ بْنَ عَلِیٍّ أَ یُّهَا الزَّکِیُّ الْعَسْکَرِیُ (1) 488، یَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ، یَا حُجَّةَ اللَّهِ عَلی خَلْقِهِ، یَا سَیِّدَنا وَمَوْلانا إِنَّا تَوَجَّهْنا وَاسْتَشْفَعْنا وَتَوَسَّلْنا بِکَ إِلَی اللَّهِ وَقَدَّمْناکَ بَیْنَ یَدَیْ حاجاتِنا، یَا وَجِیهاً عِنْدَ اللَّهِ اشْفَعْ لَنا عِنْدَ اللَّهِ.
یَا وَصِیَّ الْحَسَنِ، وَالْخَلَفُ الْحُجَّةُ، أَ یُّهَا الْقائِمُ الْمُنْتَظَرُ الْمَهْدِیُ (2) 489، یَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ، یَا حُجَّةَ اللَّهِ عَلی خَلْقِهِ، یَا سَیِّدَنا وَمَوْلانا إِنَّا تَوَجَّهْنا وَاسْتَشْفَعْنا وَتَوَسَّلْنا بِکَ إِلَی اللَّهِ وَقَدَّمْناکَ بَیْنَ یَدَیْ حاجاتِنا، یَا وَجِیهاً عِنْدَ اللَّهِ اشْفَعْ لَنا عِنْدَ اللَّهِ.
پس حاجات خود را بطلبد که برآورده می‌شود إن شاء اللَّه تعالی، و در روایت دیگر وارد شده که بعد از این بگوید:
دعاء توسّل دیگر
یَا سادَتِی وَمَوالِیَّ، إِنِّی تَوَجَّهْتُ بِکُمْ أَئِمَّتِی وَعُدَّتِی لِیَوْمِ فَقْرِی وَحاجَتِی إِلَی اللَّهِ، وَتَوَسَّلْتُ بِکُمْ إِلَی اللَّهِ، وَاسْتَشْفَعْتُ بِکُمْ إِلَی اللَّهِ، فَاشْفَعُوا لِی عِنْدَ اللَّهِ، وَاسْتَنْقِذُونِی مِنْ ذُ نُوبِی عِنْدَ اللَّهِ، فَإِنَّکُمْ وَسِیلَتِی إِلَی اللَّهِ، وَبِحُبِّکُمْ وَبِقُرْبِکُمْ أَرْجُو نَجاةً مِنَ اللَّهِ، فَکُونُوا عِنْدَ اللَّهِ رَجائِی، یَا سادَتِی یَا أَوْ لِیاءَ اللَّهِ، صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِمْ أَجْمَعِینَ، وَلَعَنَ اللَّهُ أَعْداءَ اللَّهِ ظالِمِیهِمْ مِنَ الْأَوَّلِینَ وَالْآخِرِینَ، آمِینَ رَبَّ الْعالَمِینَ (3) 490.
مؤلّف گوید که: شیخ کفعمی در بلد الأمین دعاء مبسوطی نقل کرده موسوم به دعاء فَرَج، و این دعاء توسّل در ضمن آن مذکور است (4) 491، وگمانم آن است که دوازده امام خواجه نصیرالدّین همین دعاء توسّل است که مرکّب کرده‌اند با صلوات بر حجج طاهره که در یک خطبه بلیغه است

1- الْعَسْکَرِیُّ: خ.
2- الْمَهْدِیُّ: خ.
3- بحار الأنوار 102/ 247.
4- بلد الأمین: 323.

ص: 153

كه كفعمى در اواخر مصباح آن را ذكر فرموده (1) 492.

و سيّد عليخان در كلم طيّب از قبس المصباح شيخ صَهْرَشتى دعاء توسّلى نقل كرده به شرحى كه مقام را گنجايش ذكر آن نيست، و آن دعا اين است:

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَعَلَى ابْنَتِهِ وَعَلَى ابْنَيْها وَأَسْأَ لُکَ بِهِمْ أَنْ تُعِينَنِى عَلَى طاعَتِکَ وَرِضْوانِکَ، وَأَنْ تُبَلِّغَنِى بِهِمْ أَفْضَلَ ما بَلَّغْتَ أَحَداً مِنْ أَوْ لِيائِکَ، إِنَّکَ جَوادٌ كَرِيم. اللَّهُمَّ إِنِّى أَسْأَ لُکَ بِحَقِّ أَمِيرِ الْمُؤْمِنينَ عَلِىِّ بْنِ أَبِى طالِبٍ عَلَيْهِ السَّلامُ إِلّا انْتَقَمْتَ بِهِ مِمَّنْ ظَلَمَنِى وَغَشَمَنِى وَآذانِى وَانْطَوى عَلى ذلِکَ، وَكَفَيْتَنِى بِهِ مَؤُونَةَ كُلِّ أَحَدٍ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ. اللَّهُمَّ إِنِّى أَسْأَ لُکَ بِحَقِّ وَ لِيِّکَ عَلِىِّ بْنِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلامُ إِلّا كَفَيْتَنِى بِهِ مَؤُونَةَ كُلِّ شَيْطانٍ مَرِيدٍ وَسُلْطانٍ عَنِيدٍ يَتَقَوَّى عَلَىَّ بِبَطْشِهِ، وَيَنْتَصِرُ عَلَىَّ بِجُنْدِهِ، إِنَّکَ جَوادٌ كَرِيمٌ، يَا وَهَّابُ.

اللَّهُمَّ إِنِّى أَسْأَ لُکَ بِحَقِّ وَ لِيِّيْکَ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِىٍّ وَجَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِمَا السَّلامُ إِلّا أَعَنْتَنِى بِهِما عَلى أَمْرِ آخِرَتِى بِطاعَتِکَ وَرِضْوانِکَ وَبَلَّغْتَنِى بِهِما ما يُرْضِيکَ، إِنَّکَ فَعَّالٌ لِما تُرِيدُ. اللَّهُمَّ إِنِّى أَسْأَ لُکَ بِحَقِّ وَ لِيِّکَ مُوسَى بْنِ جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلامُ إِلّا عافَيْتَنِى بِهِ فِى جَمِيعِ جَوارِحِى ما ظَهَرَ مِنْها وَما بَطَنَ، يَا جَوادُ يَا كَرِيمُ. اللَّهُمَّ إِنِّى أَسْأَ لُکَ بِحَقِّ وَ لِيِّکَ الرِّضا عَلِىِّ بْنِ مُوسى عَلَيْهِ السَّلامُ إِلّا سَلَّمْتَنِى بِهِ فِى جَمِيعِ أَسْفارِى فِى الْبَرارِى وَالْبِحارِ وَالْجِبالِ وَالْقِفارِ وَالْأَوْدِيَةِ وَالْغِياضِ (2) 493 مِنْ جَمِيعِ ما أَخافُهُ وَأَحْذَرُهُ، إِنَّکَ رَؤُوفٌ رَحِيمٌ. اللَّهُمَّ إِنِّى أَسْأَ لُکَ بِحَقِّ وَ لِيِّکَ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِىٍّ عَلَيْهِ السَّلامُ إِلّا جُدْتَ بِهِ عَلَىَّ مِنْ فَضْلِکَ، وَتَفَضَّلْتَ

1- مصباح كفعمى: 717، فصل 49 و مهج الدعوات: 362.

2- غياض: جمع غيضه، يعنى نيزار.

بِهِ عَلَیَّ مِنْ وُسْعِکَ، وَوَسَّعْتَ عَلَیَّ رِزْقَکَ، وَأَغْنَیْتَنِی عَمَّنْ سِواکَ، وَجَعَلْتَ حاجَتِی إِلَیْکَ، وَقَضاها عَلَیْکَ، إِنَّکَ لِمَا تَشاءُ قَدِیرٌ. اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِحَقِّ وَ لِیِّکَ عَلِیِّ بْنِ مُحَمَّدٍ عَلَیْهِمَا السَّلامُ إِلّا أَعَنْتَنِی بِهِ عَلی تَأْدِیَةِ فُرُوضِکَ، وَبِرِّ إِخْوانِیَ الْمُؤْمِنِینَ، وَسَهِّلْ ذلِکَ لِی وَاقْرُنْهُ بِالْخَیْرِ، وَأَعِنِّی عَلی طاعَتِکَ بِفَضْلِکَ یَا رَحِیمُ. اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِحَقِّ وَ لِیِّکَ الْحَسَنِ بْنِ عَلِیٍّ عَلَیْهِمَا السَّلامُ إِلّا أَعَنْتَنِی بِهِ عَلی أَمْرِ آخِرَتِی بِطاعَتِکَ وَرِضْوانِکَ، وَسَرَرْتَنِی فِی مُنْقَلَبِی وَمَثْواىَ بِرَحْمَتِکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ. اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِحَقِّ وَ لِیِّکَ وَحُجَّتِکَ صاحِبِ الزَّمانِ عَلَیْهِ السَّلامُ إِلّا أَعَنْتَنِی بِهِ عَلی جَمِیعِ أُمُورِی، وَکَفَیْتَنِی بِهِ مَؤُونَةَ کُلِّ مُؤْذٍ وَطاغٍ وَباغٍ، وَأَعَنْتَنِی بِهِ فَقَدْ بَلَغَ مَجْهُودِی، وَکَفَیْتَنِی بِهِ کُلَّ عَدُوٍّ وَهَمٍّ وَغَمٍّ وَدَیْنٍ وَعَنِّی وَعَنْ وُلْدِی وَجَمِیعِ أَهْلِی وَ إِخْوانِی وَمَنْ یَعْنِینِی أَمْرُهُ وَخاصَّتِی، آمِینَ رَبَّ الْعالَمِینَ (1) 494.

سیّم: شیخ کفعمی در بلد الأمین دعایی مرویّ از حضرت امیر المؤمنین علیه السلام نقل کرده که هر ملهوف و مکروب و محزون و گرفتار و ترسانی بخواند آن را، حق تعالی او را فَرَج کرامت فرماید، وآن دعا این است: دعای فَرَج از حضرت امیر علیه السلام

یَا عِمادَ مَنْ لَاعِمادَ لَهُ، وَیَا ذُخْرَ مَنْ لَاذُخْرَ لَهُ، وَیَا سَنَدَ مَنْ لَاسَنَدَ لَهُ، وَیَا حِرْزَ مَنْ لَاحِرْزَ لَهُ، وَیَا غِیاثَ مَنْ لَاغِیاثَ لَهُ، وَیَا کَنْزَ مَنْ لَاکَنْزَ لَهُ، وَیَا عِزَّ مَنْ لَاعِزَّ لَهُ، یَا کَرِیمَ الْعَفْوِ، یَا حَسَنَ التَّجاوُزِ، یَا عَوْنَ الضُّعَفاءِ، یَا کَنْزَ الْفُقَراءِ، یَا عَظِیمَ الرَّجاءِ، یَا مُنْقِذَ الْغَرْقی، یَا مُنْجِیَ الْهَلْکی، یَا مُحْسِنُ یَا

1- بحار الأنوار 94/ 32 ح 22 نقل از کتاب قبس المصابیح.

مُجْمِلُ یَا مُنْعِمُ یَا مُفْضِلُ، أَ نْتَ الَّذِی سَجَدَ لَکَ سَوادُ اللَّیْلِ وَنُورُ النَّهارِ، وَضَوْءُ الْقَمَرِ وَشُعاعُ الشَّمْسِ، وَحَفِیفُ الشَّجَرِ وَدَوِیُّ الْماءِ، یَا اللَّهُ یَا اللَّهُ یَا اللَّهُ، لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ وَحْدَکَ لَاشَرِیکَ لَکَ، یَا رَبَّاهُ یَا اللَّهُ، صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَافْعَلْ بِنَا مَا أَ نْتَ أَهْلُهُ. پس بطلب هرچه حاجت داری (1) 495.
مؤلّف گوید که: از برای فَرَج و رفع گرفتاری و غم نیز نافع است مواظبت بر این ذکر که حضرت جواد علیه السلام تعلیم فرموده: یَا مَنْ یَکْفِی مِنْ کُلِّ شَیْ ءٍ وَلَا یَکْفِی مِنْهُ شَیْ ءٌ اکْفِنِی ما أَهَمَّنِی (2) 496.
چهارم: دعاء خلاص شدن از زندان و بند: سیّد ابن طاووس در مهج الدّعوات فرموده:
روایت شده است که شخصی در شام محبوس بود مدّت طویلی، پس در خواب دید حضرت زهرا سلام اللَّه علیها را که به او فرمود: بخوان این دعا را، و به او تعلیم فرمود، پس چون خواند از بند خلاص شد و به خانه خود رفت، و آن دعاء این است:
اللَّهُمَّ بِحَقِّ الْعَرْشِ وَمَنْ عَلاهُ، وَبِحَقِّ الْوَحْیِ وَمَنْ أَوْحاهُ، وَبِحَقِّ النَّبِیِّ وَمَنْ نَبَّأَهُ، وَبِحَقِّ الْبَیْتِ وَمَنْ بَناهُ، یَا سامِعَ کُلِّ صَوْتٍ، یَا جامِعَ کُلِّ فَوْتٍ، یَا بارِئَ النُّفُوسِ بَعْدَ الْمَوْتِ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَأَهْلِ بَیْتِهِ، وَآتِنا وَجَمِیعَ الْمُؤْمِنِینَ وَالْمُؤْمِناتِ فِی مَشارِقِ الْأَرْضِ وَمَغارِبِها فَرَجاً مِنْ عِنْدِکَ عاجِلًا، بِشَهادَةِ أَنْ لَاإِلهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُکَ وَرَسُولُکَ، صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ وَعَلی ذُرِّیَّتِهِ الطَّیِّبِینَ الطَّاهِرِینَ، وَسَلَّمَ تَسْلِیماً کَثِیراً (3) 497.
پنجم: سیّد ابن طاووس در مهج الدّعوات روایتی از سلمان نقل فرموده، که در آخرش مذکور است چیزی که حاصلش این است: حضرت فاطمه علیها السلام آموخت به من کلامی که از حضرت

1- بلد الأمین: 332.
2- دعوات راوندی: 51، ح 126 و بحار الأنوار 95/ 208 نقل از عدّة الداعی.
3- مهج الدعوات: 142.

رسول صلی الله علیه و آله آموخته بود و در وقت صبح و شام آن را می‌خواند و فرمود: اگر می‌خواهی در دنیا هرگز تو را تب نگیرد مداومت کن بر آن، و آن این است: حرز حضرت فاطمة علیها السلام

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ

بِسْمِ اللَّهِ النُّورِ، بِسْمِ اللَّهِ نُورِ النُّورِ، بِسْمِ اللَّهِ نُورٌ عَلی نُورٍ، بِسْمِ اللَّهِ الَّذِی هُوَ مُدَبِّرُ الْأُمُورِ، بِسْمِ اللَّهِ الَّذِی خَلَقَ النُّورَ مِنَ النُّورِ. الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی خَلَقَ النُّورَ مِنَ النُّورِ، وَأَ نْزَلَ النُّورَ عَلَی الطُّورِ، فِی کِتابٍ مَسْطُورٍ، فِی رَقٍّ مَنْشُورٍ، بِقَدَرٍ مَقْدُورٍ، عَلی نَبِیٍّ مَحْبُورٍ. الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی هُوَ بِالْعِزِّ مَذْکُورٌ، وَبِالْفَخْرِ مَشْهُورٌ، وَعَلَی السَّرَّاءِ وَالضَّرَّاءِ مَشْکُورٌ. وَصَلَّی اللَّهُ عَلی سَیِّدِنا مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطَّاهِرِینَ.

سلمان گفت: چون از حضرت فاطمه علیها السلام آموختم آن را، به خدا قسم به بیشتر از هزار نفر از اهل مکّه و مدینه که مبتلا به تب بودند آموختم، پس همه شفا یافتند به اذن خدای تعالی (1) 498.

ششم: حرز حضرت امام زین العابدین علیه السلام: سیّد ابن طاووس در دو موضع از مهج این حرز شریف را از حضرت امام زین العابدین علیه السلام نقل کرده: حرز امام زین العابدین علیه السلام

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ

یَا أَسْمَعَ السَّامِعِینَ، یَا أَبْصَرَ النَّاظِرِینَ، یَا أَسْرَعَ الْحاسِبِینَ، یَا أَحْکَمَ الْحاکِمِینَ، یَا خالِقَ الْمَخْلُوقِینَ، یَا رازِقَ الْمَرْزُوقِینَ، یَا ناصِرَ الْمَنْصُورِینَ، یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ، یَا دَلِیلَ الْمُتَحَیِّرِینَ، یَا غِیاثَ الْمُسْتَغِیثِینَ، أَغِثْنِی یَا مالِکَ یَوْمِ الدِّینِ، إِیَّاکَ نَعْبُدُ وَ إِیَّاکَ نَسْتَعِینُ، یَا صَرِیخَ الْمَکْرُوبِینَ، یَا مُجِیبَ دَعْوَةِ

1- مهج الدعوات: 7.

ص: 157
الْمُضْطَرِّينَ، أَ نْتَ اللَّهُ رَبُّ الْعالَمِينَ، أَ نْتَ اللَّهُ لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ الْمَلِکُ الْحَقُّ الْمُبِينُ، الْکِبْرِیاءُ رِداؤُکَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ الْمُصْطَفى، وَعَلى عَلِیٍّ الْمُرْتَضى، وَفاطِمَةَ الزَّهْراءِ، وَخَدِیجَةَ الْکُبْری، وَالْحَسَنِ الْمُجْتَبى، وَالْحُسَیْنِ الشَّهِیدِ بِکَرْبَلاءَ، وَعَلِیِ (1) 499 بْنِ الْحُسَیْنِ زَیْنِ الْعابِدِینَ، وَمُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ الْباقِرِ، وَجَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ الصَّادِقِ، وَمُوسَى بْنِ جَعْفَرٍ الْکاظِمِ، وَعَلِیِّ بْنِ مُوسَى الرِّضا، وَمُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ التَّقِیِّ، وَعَلِیِّ بْنِ مُحَمَّدٍ النَّقِیِّ، وَالْحَسَنِ بْنِ عَلِیٍ (2) 500 الْعَسْکَرِیِّ، وَالْحُجَّةِ الْقائِمِ الْمَهْدِیِّ الْإِمامِ الْمُنْتَظَرِ (3) 501 صَلَواتُ اللَّهِ عَلَیْهِمْ أَجْمَعِینَ. اللَّهُمَّ والِ مَنْ وَالاهُمْ، وَعادِ مَنْ عاداهُمْ، وَانْصُرْ مَنْ نَصَرَهُمْ، وَاخْذُلْ مَنْ خَذَلَهُمْ، وَالْعَنْ مَنْ ظَلَمَهُمْ، وَعَجِّلْ فَرَجَ آلِ مُحَمَّدٍ، وَانْصُرْ شِیعَةَ آلِ مُحَمَّدٍ وَأَهْلِکْ أَعْداءَ آلِ مُحَمَّدٍ (4) 502، وَارْزُقْنِی رُؤْیَةَ قائِمِ آلِ مُحَمَّدٍ، وَاجْعَلْنِی مِنْ أَتْباعِهِ وَأَشْیاعِهِ وَالرَّاضِینَ بِفِعْلِهِ، بِرَحْمَتِکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ (5) 503.

هفتم: شیخ کفعمی در بلد الأمین دعایی از حضرت امام زین العابدین علیه السلام نقل کرده و فرموده: این دعا را مقاتل بن سلیمان از آن حضرت روایت کرده و هم گفته: هرکه صد مرتبه آن را بخواند و دعایش مستجاب نگردد لعنت کند مقاتل را، این است دعا:

إِلهِی کَیْفَ أَدْعُوکَ وَأَ نَا أَ نَا؟ وَکَیْفَ أَقْطَعُ رَجائِی مِنْکَ وَأَ نْتَ أَ نْتَ؟ إِلهِی إِذا لَمْ أَسْأَلْکَ فَتُعْطِیَنِی، فَمَنْ ذَا الَّذِی أَسْأَلُهُ فَیُعْطِینِی؟ إِلهِی إِذا لَمْ أَدْعُوکَ (6) 504 فَتَسْتَجِیبَ لِی، فَمَنْ ذَا الَّذِی أَدْعُوهُ فَیَسْتَجِیبُ لِی؟ إِلهِی إِذا لَمْ أَتَضَرَّعْ إِلَیْکَ فَتَرْحَمَنِی، فَمَنْ ذَا الَّذِی أَتَضَرَّعُ إِلَیْهِ فَیَرْحَمُنِی؟ إِلهِی فَکَما فَلَقْتَ الْبَحْرَ

1- وَعَلَی عَلیّ: خ.
2- بن علی: نسخه.
3- الْمُنْتَظَر: خ.
4- وأَهلِکْ أعداءَ آلِ محمّد: خ.
5- مهج الدعوات: 16 و 232.
6- أَدْعُکَ: خ ل.

لِمُوسى عَلَيْهِ السَّلامُ وَنَجَّيْتَهُ، أَسْأَ لُکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَأَنْ تُنَجِّيَنِى مِمَّا أَ نَا فِيهِ وَتُفَرِّجَ عَنِّى فَرَجاً عاجِلًا غَيْرَ آجِلٍ، بِفَضْلِکَ وَرَحْمَتِکَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ (1) .505

هشتم: سيّد ابن طاووس در مهج از حضرت امام محمّد باقر عليه السلام روايت كرده كه فرمود:

جبرئيل خدمت حضرت پيغمبر صلى الله عليه و آله عرض كرد: يا نبىّ اللَّه، بدان كه هيچ پيغمبرى را به قدر تو دوست نداشته‌ام، پس بسيار بگو: اللَّهُمَّ إِنَّکَ تَرى وَلَا تُرى، وَأَ نْتَ بِالْمَنْظَرِ الْأَعْلى، وَأَنَّ إِلَيْکَ الْمُنْتَهى وَالرُّجْعى، وَأَنَّ لَکَ الْآخِرَةَ وَالْأُولى، وَأَنَّ لَکَ الْمَماتَ وَالْمَحْيَا، وَرَبِّ أَعُوذُ بِکَ أَنْ أَذَلَّ أَوْ أُخْزى (2) .506 دعاء جبرئيل كه به پيغمبر صلى الله عليه و آله آموخت

نهم: كفعمى در بلد الأمين دعايى مروىّ از حضرت امام موسى‌كاظم عليه السلام نقل كرده و فرموده: عظيم الشّأن و سريع الإجابة است، و آن اين است:

اللَّهُمَّ إِنِّى أَطَعْتُکَ فِى أَحَبِّ الْأَشْياءِ إِلَيْکَ وَهُوَ التَّوْحِيدُ، وَلَمْ أَعْصِکَ فِى أَبْغَضِ الْأَشْياءِ إِلَيْکَ وَهُوَ الْكُفْرُ، فَاغْفِر لِى ما بَيْنَهُما، يَا مَنْ إِلَيْهِ مَفَرِّى آمِنِّى مِمَّا فَزِعْتُ مِنْهُ إِلَيْکَ. اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِیَ الْكَثِيرَ مِنْ مَعاصِيکَ، وَاقْبَلْ مِنِّى الْيَسِيرَ مِنْ طاعَتِکَ، يَا عُدَّتِى دُونَ الْعُدَدِ، وَيَا رَجائِى وَالْمُعْتَمَدَ، وَيَا كَهْفِى وَالسَّنَدَ، وَيَا وَاحِدُ يَا أَحَدُ، يَا قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ اللَّهُ الصَّمَدُ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُواً أَحَدٌ، أَسْأَ لُکَ بِحَقِّ مَنِ اصْطَفَيْتَهُمْ مِنْ خَلْقِکَ وَلَمْ تَجْعَلْ فِى خَلْقِکَ مِثْلَهُمْ أَحَداً، أَنْ تُصَلِّیَ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَتَفْعَلَ بِى ما أَ نْتَ أَهْلُهُ. اللَّهُمَّ إِنِّى أَسْأَ لُکَ بِالْوَحْدانِيَّةِ الْكُبْرى، وَالْمُحَمَّدِيَّةِ الْبَيْضاءِ، وَالْعَلَوِيَّةِ العُلْيا (3) 507، وَبِجَمِيعِ مَا احْتَجَجْتَ بِهِ عَلى عِبادِکَ، وَبِالاسْمِ الَّذِى حَجَبْتَهُ عَنْ خَلْقِکَ فَلَمْ يَخْرُجْ مِنْکَ إِلَّا

1- صحيفه سجاديّه جامعه: 398 شماره 179 نقل از كفعمى.

2- مهج الدعوات: 172.

3- العَلْيَاءِ: خ ل.

إِلَيْکَ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَاجْعَلْ لِی مِنْ أَمْرِی فَرَجاً وَمَخْرَجاً، وَارْزُقْنِی مِنْ حَیْثُ أَحْتَسِبُ وَمِنْ حَیْثُ لَاأَحْتَسِبُ، إِنَّکَ تَرْزُقُ مَنْ تَشاءُ بِغَیْرِ حِسابٍ.
پس حاجت خود را بطلب (1) 508.
دهم: کفعمی در مصباح دعایی نقل کرده (2) 509 و فرموده: سیّد ابن طاووس این دعا را برای ایمنی از سلطان و بلاء و ظهور اعداء و خوف فقر و تنگی سینه ذکر کرده، و آن از ادعیه صحیفه سجّادیّه است، پس هرگاه ترسیدی از ضرر آن چه ذکر شد بخوان آن را، این است دعا: دعای عظیم الشأن وأمن از سلطان
یَا مَنْ تُحَلُّ بِهِ عُقَدُ الْمَکارِهِ، وَیَا مَنْ یُفْثَأُ (3) 510 بِهِ حَدُّ الشَّدائِدِ، وَیَا مَنْ یُلْتَمَسُ مِنْهُ الْمَخْرَجُ إِلی رَوْحِ الْفَرَجِ، ذَلَّتْ لِقُدْرَتِکَ الصِّعابُ، وَتَسَبَّبَتْ بِلُطْفِکَ الْأَسْبابُ، وَجَری بِقُدْرَتِکَ الْقَضاءُ، وَمَضَتْ عَلی إِرادَتِکَ الْأَشْیاءُ، فَهِیَ بِمَشِیئَتِکَ دُونَ قَوْلِکَ مُؤْتَمِرَةٌ، وَبِإِرادَتِکَ دُونَ نَهْیِکَ مُنْزَجِرَةٌ، أَ نْتَ الْمَدْعُوُّ لِلْمُهِمَّاتِ، وَأَ نْتَ الْمَفْزَعُ فِی الْمُلِمَّاتِ، لَایَنْدَفِعُ مِنْها إِلّا ما دَفَعْتَ، وَلَا یَنْکَشِفُ مِنْها إِلّا ما کَشَفْتَ، وَقَدْ نَزَلَ بِی یَا رَبِّ ما قَدْ تَکَأَّدَنِی (4) 511 ثِقْلُهُ، وَأَ لَمَّ بِی ما قَدْ بَهَظَنِی (5) 512 حَمْلُهُ، وَبِقُدْرَتِکَ أَوْرَدْتَهُ عَلَیَّ، وَبِسُلْطانِکَ وَجَّهْتَهُ إِلَیَّ، فَلا مُصْدِرَ لِما أَوْرَدْتَ، وَلَا صارِفَ لِما وَجَّهْتَ، وَلَا فاتِحَ لِما أَغْلَقْتَ، وَلَا مُغْلِقَ لِما فَتَحْتَ، وَلَا مُیَسِّرَ لِما عَسَّرْتَ، وَلَا ناصِرَ لِمَنْ خَذَلْتَ، فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَافْتَحْ لِی یَا رَبِّ بَابَ الْفَرَجِ بِطَوْلِکَ، وَاکْسِرْ عَنِّی سُلْطانَ الْهَمِّ بِحَوْلِکَ، وَأَنِلْنِی حُسْنَ النَّظَرِ فِیما شَکَوْتُ، وَأَذِقْنِی حَلاوَةَ الصُّنْعِ فِیما سَأَلْتُ،

1- مصباح کفعمی: 291، فصل 29.
2- و در حاشیه مصباح فرموده که: این دعا را حضرت هادی علیه السلام تعلیم الیسع بن حمزه قمی نموده و فرموده که: آل محمد علیهم السلام این دعا را می‌خوانند نزد إشراف بلاء و ظهور اعداء و خوف فقر و تنگی سینه. منه.
3- یُفْثَأُ: شکسته می‌شود.
4- تَکَأَّدَنِی: زحمت می‌اندازد.
5- بَهَظَنِی: سنگین می‌کند.

وَهَبْ لِی مِنْ لَدُنْکَ رَحْمَهً وَفَرَجاً هَنِیئاً، وَاجْعَلْ لِی مِنْ عِنْدِکَ مَخْرَجاً وَحِیّاً (1) 513، وَلَا تَشْغَلْنِی بِالاهْتِمامِ عَنْ تَعاهُدِ فُرُوضِکَ، وَاسْتِعْمالِ سُنَّتِکَ (2) 514، فَقَدْ ضِقْتُ لِما نَزَلَ بِی یَا رَبِّ ذَرْعاً، وَامْتَلَأْتُ بِحَمْلِ ما حَدَثَ عَلَیَّ هَمّاً، وَ أَنْتَ الْقادِرُ عَلی کَشْفِ ما مُنِیتُ بِهِ، وَدَفْعِ ما وَقَعْتُ فِیهِ، فَافْعَلْ بِی ذلِکَ وَإِنْ لَمْ أَسْتَوْجِبْهُ مِنْکَ، یَا ذَا الْعَرْشِ الْعَظِیمِ، وَذَا الْمَنِّ الْکَرِیمِ، فَأَنْتَ قادِرٌ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ، آمِینَ رَبَّ الْعالَمِینَ (3) 515.

یازدهم: کفعمی در بلد الأمین فرموده: این دعاء حضرت صاحب الأمر علیه السلام است که تعلیم فرمود آن را به شخصی که محبوس بود، پس خلاص شد: دعاء فَرَج حضرت حجّت عجّل اللّه فرجه

إِلهِی عَظُمَ الْبَلاءُ، وَبَرِحَ الْخَفاءُ، وَانْکَشَفَ الْغِطاءُ، وَانْقَطَعَ الرَّجاءُ، وَضاقَتِ الْأَرْضُ، وَمُنِعَتِ السَّماءُ، وَأَنْتَ الْمُسْتَعانُ، وَ إِلَیْکَ الْمُشْتَکی، وَعَلَیْکَ الْمُعَوَّلُ فِی الشِّدَّهِ وَالرَّخاءِ. اللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ أُولِی الْأَمْرِ الَّذِینَ فَرَضْتَ عَلَیْنا طاعَتَهُمْ، وَعَرَّفْتَنا بِذَلِکَ مَنْزِلَتَهُمْ، فَفَرِّجْ عَنّا بِحَقِّهِمْ فَرَجاً عاجِلاً قَرِیباً کَلَمْحِ الْبَصَرِ أَوْ هُوَ أَقْرَبُ. یَا مُحَمَّدُ یَا عَلِیُّ، یَا عَلِیُّ یَا مُحَمَّدُ اکْفِیانِی فَإِنَّکُما کافِیانِ، وَانْصُرانِی فَإِنَّکُما ناصِرانِ. یَا مَوْلانا یَا صاحِبَ الزَّمانِ، الْغَوْثَ الْغَوْثَ الْغَوْثَ، أَدْرِکْنِی أَدْرِکْنِی أَدْرِکْنِی، السَّاعَهَ السَّاعَهَ السّاعَهَ، الْعَجَلَ الْعَجَلَ الْعَجَلَ، یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطّاهِرِینَ (4) 516.

1- وَحِیّاً: به سرعت.

2- سُنَنِکَ: خ ل.

3- مصباح کفعمی: 233، فصل 27.

4- مصباح کفعمی: 176، فصل 22.

دوازدهم: و نیز کفعمی در مصباح فرمود: این دعاء حضرت مهدی صلوات اللّه علیه است:
اللَّهُمَّ ارْزُقْنا تَوْفِیقَ الطّاعَةِ، وَبُعْدَ الْمَعْصِیَةِ، وَصِدْقَ النِّیَّةِ، وَعِرْفانَ الْحُرْمَةِ، وَأَکْرِمْنا بِالْهُدی وَالاسْتِقامَةِ، وَسَدِّدْ أَ لْسِنَتَنا بِالصَّوابِ وَالْحِکْمَةِ، وَامْلَأْ قُلُوبَنا بِالْعِلْمِ وَالْمَعْرِفَةِ، وَطَهِّرْ بُطُونَنا مِنَ الْحَرامِ وَالشُّبْهَةِ، وَاکْفُفْ أَیْدِیَنا عَنِ الظُّلْمِ وَالسَّرِقَةِ، وَاغْضُضْ أَبْصارَنا عَنِ الْفُجُورِ وَالْخِیانَةِ، وَاسْدُدْ أَسْماعَنا عَنِ اللَّغْوِ وَالْغِیبَةِ، وَتَفَضَّلْ عَلی عُلَمائِنا بِالزُّهْدِ وَالنَّصِیحَةِ، وَعَلَی الْمُتَعَلِّمِینَ بِالْجُهْدِ وَالرَّغْبَةِ، وَعَلَی الْمُسْتَمِعِینَ بِالاتِّباعِ وَالْمَوْعِظَةِ، وَعَلی مَرْضَی الْمُسْلِمِینَ بِالشِّفاءِ وَالرّاحَةِ، وَعَلی مَوْتاهُمْ بِالرَّأْفَةِ وَالرَّحْمَةِ، وَعَلی مَشایِخِنا بِالْوَقارِ وَالسَّکِینَةِ، وَعَلَی الشَّبابِ بِالْإِنابَةِ وَالتَّوْبَةِ، وَعَلَی النِّساءِ بِالْحَیاءِ وَالْعِفَّةِ، وَعَلَی الْأَغْنِیاءِ بِالتَّواضُعِ وَالسَّعَةِ، وَعَلَی الْفُقَراءِ بِالصَّبْرِ وَالْقَناعَةِ، وَعَلَی الْغُزاةِ بِالنَّصْرِ وَالْغَلَبَةِ، وَعَلَی الْأُسَراءِ بِالْخَلاصِ وَالرّاحَةِ، وَعَلَی الْأُمَراءِ بِالْعَدْلِ وَالشَّفَقَةِ، وَعَلَی الرَّعِیَّةِ بِالْإِنْصافِ وَحُسْنِ السِّیرَةِ، وَبارِکْ لِلْحُجّاجِ وَالزُّوّارِ فِی الزّادِ وَالنَّفَقَةِ، وَاقْضِ ما أَوْجَبْتَ عَلَیْهِمْ مِنَ الْحَجِّ وَالْعُمْرَةِ، بِفَضْلِکَ وَرَحْمَتِکَ یَا أَرْحَمَ الرّاحِمِینَ (1) 517.
سیزدهم: در مهج ذکر شده که این دعاء حضرت حجّت علیه السلام است:
إِلهِی بِحَقِّ مَنْ نَاجَاکَ، وَبِحَقِّ مَنْ دَعَاکَ فِی الْبَرِّ وَالْبَحْرِ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَ (2) 518 تَفَضَّلْ عَلی فُقَراءِ الْمُؤْمِنِینَ وَالْمُؤْمِناتِ بِالْغَناءِ وَالثَّرْوَةِ، وَعَلی مَرْضَی الْمُؤْمِنِینَ وَالْمُومِناتِ بِالشِّفاءِ وَالصِّحَّةِ، وَعَلی أَحْیاءِ الْمُؤْمِنِینَ

1- مصباح کفعمی: 281، فصل 29 و بلد الأمین: 249.
2- صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَ: خ.

وَالْمُؤْمِناتِ بِاللُّطْفِ وَالْكَرَمِ (1) 519، وَعَلى أَمْواتِ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِناتِ بِالْمَغْفِرَةِ وَالرَّحْمَةِ، وَعَلى غُرَباءِ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِناتِ بِالرَّدِّ إِلى أَوْطانِهِمْ سالِمِينَ غانِمِينَ بِمُحَمَّدٍ وَآلِهِ أَجْمَعِينَ (2) 520.

چهاردهم: سيّد عليخان در كلم طيّب فرموده: اين استغاثه‌اى است به حضرت صاحب الزّمان صلوات اللّه عليه، هر جا كه باشى دو ركعت نماز به حمد و هر سوره كه خواهى بگزار، پس رو به قبله زير آسمان بايست و بگو: استغاثه به حضرت مهدى قائم عج

سَلامُ اللَّهِ الْكامِلُ التَّامُّ الشَّامِلُ الْعامُّ، وَصَلَواتُهُ الدَّائِمَةُ وَبَرَكاتُهُ الْقائِمَةُ التَّامَّةُ عَلى حُجَّةِ اللَّهِ وَوَ لِيِّهِ فِى أَرْضِهِ وَبِلادِهِ، وَخَلِيفَتِهِ عَلى خَلْقِهِ وَعِبادِهِ، وَسُلالَةِ النُّبُوَّةِ وَبَقِيَّةِ الْعِتْرَةِ وَالصَّفْوَةِ، صاحِبِ الزَّمانِ، وَمُظْهِرِ الْإِيمانِ، وَمُلَقِّنِ (3) 521 أَحْكامِ الْقُرْآنِ، وَمُطَهِّرِ الْأَرْضِ، وَناشِرِ الْعَدْلِ فِى الطُّولِ وَالْعَرْضِ، وَ (4) 522 الْحُجَّةِ الْقائِمِ الْمَهْدِيِّ، الْإِمامِ الْمُنْتَظَرِ الْمَرْضِىِ (5) 523، وَابْنِ الْأَ ئِمَّةِ الطَّاهِرِينَ، الْوَصِىِّ ابْنِ الْأَوْصِياءِ الْمَرْضِيِّينَ، الْهادِى الْمَعْصُومِ ابْنِ الْأَ ئِمَّةِ الْهُداةِ الْمَعْصُومِينَ. السَّلامُ عَلَيْکَ يَا مُعِزَّ الْمُؤْمِنِينَ الْمُسْتَضْعَفِينَ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا مُذِلَّ الْكافِرِينَ الْمُتَكَبِّرِينَ الظَّالِمِينَ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا مَوْلاىَ يَا صاحِبَ الزَّمانِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا ابْنَ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا ابْنَ فاطِمَةَ الزَّهْراءِ سَيِّدَةِ نِساءِ الْعالَمِينَ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا ابْنَ الْأَ ئِمَّةِ الْحُجَجِ الْمَعْصُومِينَ وَالْإِمامِ (6) 524 عَلَى الْخَلْقِ أَجْمَعِينَ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا مَوْلاىَ سَلامَ مُخْلِصٍ لَکَ فِى الْوِلايَةِ، أَشْهَدُ أَ نَّکَ الْإِمامُ

1- وَالكَرامَة: خ ل.

2- مهج الدعوات: 295.

3- وَمُعْلِنِ: خ ل.

4- وَ: خ.

5- الْمُرْتَضى: خ ل.

6- الْمَعْصُومِينَ وَالْإِمامِ: خ.

الْمَهْدِیُّ قَوْلًا وَفِعْلًا، وَأَ نْتَ الَّذِی تَمْلَأُ الْأَرْضَ قِسْطاً وَعَدْلًا بَعْدَ ما مُلِئَتْ ظُلْماً وَجَوْراً، فَعَجَّلَ اللَّهُ فَرَجَکَ، وَسَهَّلَ مَخْرَجَکَ، وَقَرَّبَ زَمانَکَ، وَکَثَّرَ أَ نْصارَکَ وَأَعْوانَکَ، وَأَ نْجَزَ لَکَ ما وَعَدَکَ، فَهُوَ أَصْدَقُ الْقائِلِینَ وَنُرِیدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَی الَّذِینَ اسْتُضْعِفُوا فِی الْأَرْضِ وَنَجْعَلَهُمْ أَئِمَّةً وَنَجْعَلَهُمُ الْوارِثِینَ (1) 525، یَا مَوْلایَ یَا صاحِبَ الزَّمانِ، یَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ، حاجَتِی کَذا وَکَذا (و به جای کذا وکذا حاجات خود را ذکر کند) فَاشْفَعْ لِی فِی نَجاحِها، فَقَدْ تَوَجَّهْتُ إِلَیْکَ بِحاجَتِی لِعِلْمِی أَنَّ لَکَ عِنْدَ اللَّهِ شَفاعَةً مَقْبُولَةً وَمَقاماً مَحْمُوداً، فَبِحَقِّ مَنِ اخْتَصَّکُمْ بِأَمْرِهِ، وَارْتَضاکُمْ لِسِرِّهِ، وَبِالشَّأْنِ الَّذِی لَکُمْ عِنْدَ اللَّهِ بَیْنَکُمْ وَبَیْنَهُ، سَلِ اللَّهَ تَعالَی فِی نُجْحِ طَلِبَتِی وَ إِجابَةِ دَعْوَتِی وَکَشْفِ کُرْبَتِی. و بخواه هرچه خواهی که برآورده می‌شود إن شاء اللّه تعالی.

مؤلّف گوید که: بهتر آن است که در رکعت اوّل نماز این استغاثه بعد از حمد سوره إِنَّا فَتَحْنا بخواند، و در رکعت دویّم إِذا جَاءَ نَصرُ اللَّهِ (2) 526.

1- القصص: 28/ 5.

2- بلد الأمین: 158 و بحار الأنوار: 102 ح 246 عن قبس المصباح و المزار مشهدی قمی: 671.

ص: 164

مناجات خمس عشرة

در مناجات است مناجات خمس عشرة لمولانا علىّ بن الحسين عليه السلام
علّامه مجلسى رحمه الله در بحار فرموده كه: من يافتم اين مناجات را مروىّ از آن حضرت در كتب بعض اصحاب رضوان اللّه عليهم.
المناجات الأولى: مناجات التّائبين
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ
إِلهِى أَ لْبَسَتْنِى الْخَطايا ثَوْبَ مَذَلَّتِى، وَجَلَّلَنِى التَّباعُدُ مِنْكَ لِباسَ مَسْكَنَتِى، وَأَماتَ قَلْبِى عَظِيمُ جِنايَتِى، فَأَحْيِهِ بِتَوْبَةٍ مِنْكَ يَا أَمَلِى وَبُغْيَتِى، وَيَا سُؤْلِى وَمُنْيَتِى، فَوَعِزَّتِكَ ما أَجِدُ لِذُنُوبِى سِواكَ غافِراً، وَلَا أَرَى لِكَسْرِى غَيْرَكَ جابِراً، وَقَدْ خَضَعْتُ بِالْإِنابَةِ إِلَيْكَ، وَعَنَوْتُ بِالاسْتِكانَةِ لَدَيْكَ، فَإِنْ طَرَدْتَنِى مِنْ بابِكَ فَبِمَنْ أَ لُوذُ؟ وَإِنْ رَدَدْتَنِى عَنْ جَنابِكَ فَبِمَنْ أَعُوذُ؟ فَوا أَسَفاهُ مِنْ خَجْلَتِى وَافْتِضاحِى، وَوا لَهْفاهُ مِنْ سُوءِ عَمَلِى وَاجْتِراحِى. أَسْأَلُكَ يَا غافِرَ الذَّنْبِ الْكَبِيرِ، وَيَا جابِرَ الْعَظْمِ الْكَسِيرِ، أَنْ تَهَبَ لِى مُوبِقاتِ الْجَرائِرِ، وَتَسْتُرَ عَلَىَّ فاضِحاتِ السَّرائِرِ، وَلَا تُخْلِنِى فِى مَشْهَدِ الْقِيامَةِ مِنْ بَرْدِ عَفْوِكَ وَغَفْرِكَ، وَلَا تُعْرِنِى مِنْ جَمِيلِ صَفْحِكَ وَسَتْرِكَ. إِلهِى ظَلِّلْ عَلى ذُ نُوبِى غَمامَ رَحْمَتِكَ، وَأَرْسِلْ عَلى عُيُوبِى سَحابَ رَأْفَتِكَ. إِلهِى هَلْ يَرْجِعُ الْعَبْدُ الْآبِقُ إِلّا إِلى مَوْلاهُ؟ أَمْ هَلْ يُجِيرُهُ مِنْ سَخَطِهِ أَحَدٌ سِواهُ؟ إِلهِى إِنْ كانَ النَّدَمُ عَلَى الذَّنْبِ تَوْبَةً فَإِنِّى وَعِزَّتِكَ مِنَ النَّادِمِينَ، وَ إِنْ كانَ الاسْتِغْفارُ مِنَ الْخَطِيئَةِ حِطَّةً فَإِنِّى لَكَ مِنَ الْمُسْتَغْفِرِينَ، لَكَ الْعُتْبى حَتَّى تَرْضَى. إِلهِى بِقُدْرَتِكَ عَلَيَّ تُبْ عَلَيَّ،

وَبِحِلْمِکَ عَنِّی اعْفُ عَنِّی، وَبِعِلْمِکَ بِی إرْفَقْ بِی. إلٰهِی أَ نْتَ الَّذِی فَتَحْتَ لِعِبادِکَ بَاباً إلی عَفْوِکَ سَمَّیْتَهُ التَّوْبَةَ، فَقُلْتَ: تُوبُوا إِلَی اللَّهِ تَوْبَةً نَصُوحاً (1) 527، فَمَا عُذْرُ مَنْ أَغْفَلَ دُخُولَ الْبابِ بَعْدَ فَتْحِهِ؟ إِلٰهِی إنْ کانَ قَبُحَ الذَّنْبُ مِنْ عَبْدِکَ فَلْیَحْسُنِ الْعَفْوُ مِنْ عِنْدِکَ. إلٰهی مَا أَ نَا بِأَوَّلِ مَنْ عَصَاکَ فَتُبْتَ عَلَیْهِ، وَتَعَرَّضَ لِمَعْرُوفِکَ فَجُدْتَ عَلَیْهِ، یَا مُجِیبَ الْمُضْطَرِّ، یَا کَاشِفَ الضُّرِّ، یَا عَظِیمَ الْبِرِّ، یَا عَلِیماً بِمَا فِی السِّرِّ، یَا جَمِیلَ السَتْرِ، اسْتَشْفَعْتُ بِجُودِکَ وَکَرَمِکَ إِلَیْکَ، وَتَوَسَّلْتُ بِجَنابِکَ (2) 528 وَتَرَحُّمِکَ لَدَیْکَ، فَاسْتَجِبْ دُعائِی، وَلَا تُخَیِّبْ فِیکَ رَجائِی، وَتَقَبَّلْ تَوْبَتِی، وَکَفِّرْ خَطِیئَتِی، بِمَنِّکَ وَرَحْمَتِکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ (3) 529.

الثانیة: مناجات الشّاکِین

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ

إِلٰهِی إِلَیْکَ أَشْکُو نَفْساً بِالسُّوءِ أَمَّارَةً، وَ إِلَی الْخَطِیئَةِ مُبادِرَةً، وَبِمَعاصِیکَ مُولَعَةً، وَ لِسَخَطِکَ مُتَعَرِّضَةً، تَسْلُکُ بِی مَسالِکَ الْمَهَالِکِ، وَتَجْعَلُنِی عِنْدَکَ أَهْوَنَ هَالِکٍ، کَثِیرَةَ الْعِلَلِ، طَوِیلَةَ الْأَمَلِ، إِنْ مَسَّهَا الشَّرُّ تَجْزَعُ، وَ إِنْ مَسَّهَا الْخَیْرُ تَمْنَعُ، مَیَّالَةً إِلَی اللَّعِبِ وَاللَّهْوِ، مَمْلُوَّةً بِالْغَفْلَةِ وَالسَّهْوِ، تُسْرِعُ بِی إِلی الْحَوْبَةِ (4) 530، وَتُسَوِّفُنِی بِالتَّوْبَةِ. إلٰهی أَشْکُو إِلَیْکَ عَدُوّاً یُضِلُّنِی، وَشَیْطاناً یُغْوِینِی، قَدْ مَلَأَ بِالْوَسْواسِ صَدْرِی، وَأَحاطَتْ هَواجِسُه بِقَلْبِی، یُعاضِدُ لِیَ

1- التحریم: 66/ 8.

2- بِجَنَانِکَ: خ ل.

3- بحار الأنوار 94/ 142.

4- الحوبة: گناه.

الْهَوى، وَيُزَيِّنُ لِي حُبَّ الدُّنْيا، وَيَحُولُ بَيْنِى وَبَيْنَ الطَّاعَةِ وَالزُّلْفى. إِلهِى إِلَيْکَ أَشْکُو قَلْباً قاسِياً مَعَ الْوَسْواسِ مُتَقَلِّباً، وَبِالرَّيْنِ وَالطَّبْعِ مُتَلَبِّساً، وَعَيْناً عَنِ الْبُکاءِ مِنْ خَوْفِکَ جامِدَةً، وَ إِلى ما تَسُرُّها طامِحَةً. إِلهِى لاحَوْلَ لِی وَلا قُوَّةَ إِلّا بِقُدْرَتِکَ، وَلا نَجاةَ لِی مِنْ مَکارِهِ الدُّنْيا إِلّا بِعِصْمَتِکَ، فَأَسْأَلُکَ بِبَلاغَةِ حِکْمَتِکَ، وَنَفاذِ مَشِيئَتِکَ، أَنْ لاتَجْعَلَنِي لِغَيْرِ جُودِکَ مُتَعَرِّضاً، وَلا تُصَيِّرَنِى لِلْفِتَنِ غَرَضاً، وَکُنْ لِی عَلَى الْأَعْداءِ ناصِراً، وَعَلَى الْمَخازِى وَالْعُيُوبِ ساتِراً، وَمِنَ الْبَلاءِ (1) 531 واقِياً، وَعَنِ الْمَعاصِی عاصِماً، بِرَأْفَتِکَ وَرَحْمَتِکَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ (2) 532.

الثالثة: مناجات الخائفين

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ

إِلهِی أَتَراکَ بَعْدَ الْإِيمانِ بِکَ تُعَذِّبُنِى؟ أَمْ بَعْدَ حُبِّى إِيَّاکَ تُبَعِّدُنِى؟ أَمْ مَعَ رَجائِى لِرَحْمَتِکَ وَصَفْحِکَ تَحْرِمُنِى؟ أَمْ مَعَ اسْتِجارَتِی بِعَفْوِکَ تُسْلِمُنِی؟

حَاشَا لِوَجْهِکَ الْکَرِيمِ أَنْ تُخَيِّبَنِى. لَيْتَ شِعْرِى أَ لِلشَّقاءِ وَلَدَتْنِى أُمِّی؟ أَمْ لِلْعَناءِ رَبَّتْنِى؟ فَلَيْتَها لَمْ تَلِدْنِى، وَلَمْ تُرَبِّنِى، وَلَيْتَنِی عَلِمْتُ أَمِنْ أَهْلِ السَّعادَةِ جَعَلْتَنِی، وَبِقُرْبِکَ وَجِوارِکَ خَصَصْتَنِی، فَتَقَرَّ بِذلِکَ عَيْنِی، وَتَطْمَئِنَّ لَهُ نَفْسِی.

إِلهِی هَلْ تُسَوِّدُ وُجُوهاً خَرَّتْ ساجِدَةً لِعَظَمَتِکَ؟ أَوْ تُخْرِسُ أَ لْسِنَةً نَطَقَتْ بِالثَّناءِ عَلى مَجْدِکَ وَجَلالَتِکَ؟ أَوْ تَطْبَعُ عَلى قُلُوبٍ انْطَوَتْ عَلى مَحَبَّتِکَ؟ أَوْ تُصِمُّ أَسْماعاً تَلَذَّذَتْ بِسَماعِ ذِکْرِکَ فِی إِرادَتِکَ؟ أَوْ تَغُلُّ أَکُفّاً رَفَعَتْهَا الْآمالُ

1- البَلَايَا: خ ل.

2- بحار الأنوار 94/ 143.

إِلَیْکَ رَجاءَ رَأْفَتِکَ؟ أَوْ تُعاقِبُ أَبْداناً عَمِلَتْ بِطاعَتِکَ حَتَّی نَحِلَتْ فِی مُجاهَدَتِکَ؟ أَوْ تُعَذِّبُ أَرْجُلًا سَعَتْ فِی عِبادَتِکَ؟ إِلهِی لَاتُغْلِقْ عَلی مُوَحِّدِیکَ أَبْوابَ رَحْمَتِکَ، وَلَا تَحْجُبْ مُشْتاقِیکَ عَنِ النَّظَرِ إِلی جَمِیلِ رُؤْیَتِکَ. إِلهِی نَفْسٌ أَعْزَزْتَها بِتَوْحِیدِکَ کَیْفَ تُذِلُّها بِمَهانَةِ هِجْرانِکَ؟ وَضَمِیرٌ انْعَقَدَ عَلی مَوَدَّتِکَ کَیْفَ تُحْرِقُهُ بِحَرارَةِ نِیرانِکَ؟ إِلهِی أَجِرْنِی مِنْ أَلِیمِ غَضَبِکَ، وَعَظِیمِ سَخَطِکَ، یَا حَنَّانُ یَا مَنَّانُ، یَا رَحِیمُ یَا رَحْمانُ، یَا جَبَّارُ یَا قَهَّارُ، یَا غَفَّارُ یَا سَتَّارُ، نَجِّنِی بِرَحْمَتِکَ مِنْ عَذابِ النَّارِ، وَفَضِیحَةِ الْعارِ، إِذَا امْتازَ الْأَخْیارُ مِنَ الْأَشْرارِ، وَحالَتِ الْأَحْوالُ وَهالَتِ الْأَهْوالُ، و قَرُبَ الْمُحْسِنُونَ وَبَعُدَ الْمُسِیئُونَ، وَوُفِّیَتْ کُلُّ نَفْسٍ ما کَسَبَتْ وَهُمْ لَایُظْلَمُونَ (1) 533.

الرابعة: مناجات الرّاجین

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ

یَا مَنْ إِذا سَأَلَهُ عَبْدٌ أَعْطاهُ، وَ إِذا أَمَّلَ ما عِنْدَهُ بَلَّغَهُ مُناهُ، وَ إِذا أَقْبَلَ عَلَیْهِ قَرَّبَهُ وَأَدْناهُ، وَ إِذا جاهَرَهُ بِالْعِصْیانِ سَتَرَ عَلی ذَ نْبِهِ وَغَطَّاهُ، وَ إِذا تَوَکَّلَ عَلَیْهِ أَحْسَبَهُ وَکَفاهُ. إِلهِی مَنِ الَّذِی نَزَلَ بِکَ مُلْتَمِساً قِراکَ فَما قَرَیْتَهُ؟ وَمَنِ الَّذِی أَناخَ بِبابِکَ مُرْتَجِیاً نَداکَ فَما أَوْلَیْتَهُ؟ أَیَحْسُنُ أَنْ أَرْجِعَ عَنْ بابِکَ بِالْخَیْبَةِ مَصْرُوفاً، وَلَسْتُ أَعْرِفُ سِواکَ مَوْلیً بِالْإِحْسانِ مَوْصُوفاً؟! کَیْفَ أَرْجُو غَیْرَکَ وَالْخَیْرُ کُلُّهُ بِیَدِکَ؟ وَکَیْفَ أُؤَمِّلُ سِواکَ وَالْخَلْقُ وَالْأَمْرُ لَکَ؟! أَأَقْطَعُ رَجائِی مِنْکَ وَقَدْ أَوْلَیْتَنِی ما لَمْ أَسْأَلْهُ مِنْ فَضْلِکَ؟ أَمْ تُفْقِرُنِی إِلی مِثْلِی وَأَ نَا أَعْتَصِمُ

1- بحار الأنوار 94/ 143.

بِحَبْلِکَ؟ یَا مَنْ سَعَدَ بِرَحْمَتِهِ الْقاصِدُونَ، وَلَمْ یَشْقَ بِنِقْمَتِهِ الْمُسْتَغْفِرُونَ، کَیْفَ أَ نْساکَ وَلَمْ تَزَلْ ذاکِرِی؟! وَکَیْفَ أَ لْهُو عَنْکَ وَأَ نْتَ مُراقِبِی؟! إِلهِی بِذَیْلِ کَرَمِکَ أَعْلَقْتُ یَدِی، وَ لِنَیْلِ عَطایاکَ بَسَطْتُ أَمَلِی، فَأَخْلِصْنِی بِخالِصَةِ تَوْحِیدِکَ، وَاجْعَلْنِی مِنْ صَفْوَةِ عَبِیدِکَ، یَا مَنْ کُلُّ هارِبٍ إِلَیْهِ یَلْتَجِئُ، وَکُلُّ طالِبٍ إِیَّاهُ یَرْتَجِی، یَا خَیْرَ مَرْجُوٍّ، وَیَا أَکْرَمَ مَدْعُوٍّ، وَیَا مَنْ لَایُرَدُّ سائِلُهُ، وَلَا یُخَیَّبُ آمِلُهُ، یَا مَنْ بابُهُ مَفْتُوحٌ لِداعِیهِ، وَحِجابُهُ مَرْفُوعٌ لِراجِیهِ، أَسْأَ لُکَ بِکَرَمِکَ أَنْ تَمُنَّ عَلَیَّ مِنْ عَطائِکَ بِما تَقَرُّ بِهِ عَیْنِی، وَمِنْ رَجائِکَ بِما تَطْمَئِنُّ بِهِ نَفْسِی، وَمِنَ الْیَقِینِ بِما تُهَوِّنُ بِهِ عَلَیَّ مُصِیباتِ الدُّنْیا، وَتَجْلُو بِهِ عَنْ بَصِیرَتِی غَشَواتِ الْعَمی، بِرَحْمَتِکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ (1) 534.

الخامسة: مناجاة الرّاغبین

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ

إِلهِی إِنْ کانَ قَلَّ زادِی فِی الْمَسِیرِ إِلَیْکَ، فَلَقَدْ حَسُنَ ظَنِّی بِالتَّوَکُّلِ عَلَیْکَ، وَ إِنْ کانَ جُرْمِی قَدْ أَخافَنِی مِنْ عُقُوبَتِکَ، فَإِنَّ رَجائِی قَدْ أَشْعَرَنِی بِالْأَمْنِ مِنْ نِقْمَتِکَ، وَ إِنْ کانَ ذَ نْبِی قَدْ عَرَضَنِی لِعِقابِکَ، فَقَدْ آذَ نَنِی حُسْنُ ثِقَتِی بِثَوابِکَ، وَ إِنْ أَنامَتْنِی الْغَفْلَةُ عَنِ الاسْتِعْدادِ لِلِقائِکَ، فَقَدْ نَبَّهَتْنِی الْمَعْرِفَةُ بِکَرَمِکَ وَآلائِکَ، وَ إِنْ أَوْحَشَ ما بَیْنِی وَبَیْنَکَ فَرْطُ الْعِصْیانِ وَالطُّغْیانِ، فَقَدْ آنَسَنِی بُشْرَی الْغُفْرانِ وَالرِّضْوانِ. أَسْأَ لُکَ بِسُبُحاتِ وَجْهِکَ وَبِأَ نْوارِ قُدْسِکَ، وَأَبْتَهِلُ إِلَیْکَ بِعَواطِفِ رَحْمَتِکَ، وَلَطائِفِ بِرِّکَ، أَنْ تُحَقِّقَ ظَنِّی بِما أُؤَمِّلُهُ مِنْ جَزِیلِ

1- بحار الأنوار 94/ 144.

إِكْرامِکَ، وَجَمِیلِ إِنْعامِکَ، فِی الْقُرْبی مِنْکَ وَالزُّلْفی لَدَیْکَ، وَالتَّمَتُّعِ بِالنَّظَرِ إِلَیْکَ، وَهَا أَ نَا مُتَعَرِّضٌ لِنَفَحاتِ رَوْحِکَ وَعَطْفِکَ، وَمُنْتَجِعٌ غَیْثَ جُودِکَ وَلُطْفِکَ، فارٌّ مِنْ سَخَطِکَ إِلی رِضاکَ، هارِبٌ مِنْکَ إِلَیْکَ، راجٍ أَحْسَنَ ما لَدَیْکَ، مُعَوِّلٌ عَلی مَواهِبِکَ، مُفْتَقِرٌ إِلی رِعایَتِکَ. إِلهِی مَا بَدَأْتَ بِهِ مِنْ فَضْلِکَ فَتَمِّمْهُ، وَما وَهَبْتَ لِی مِنْ کَرَمِکَ فَلا تَسْلُبْهُ، وَما سَتَرْتَهُ عَلَیَّ بِحِلْمِکَ فَلا تَهْتِکْهُ، وَما عَلِمْتَهُ مِنْ قَبِیحِ فِعْلِی فَاغْفِرْهُ. إِلهِی اسْتَشْفَعْتُ بِکَ إِلَیْکَ، وَاسْتَجَرْتُ بِکَ مِنْکَ، أَتَیْتُکَ طامِعاً فِی إِحْسانِکَ، راغِباً فِی امْتِنانِکَ، مُسْتَسْقِیاً وَابِلَ طَوْلِکَ، مُسْتَمْطِراً غَمامَ فَضْلِکَ، طالِباً مَرْضاتَکَ، قاصِداً جَنابَکَ، وارِداً شَرِیعَةَ رِفْدِکَ، مُلْتَمِساً سَنِیَّ الْخَیْراتِ مِنْ عِنْدِکَ، وَافِداً إِلی حَضْرَةِ جَمالِکَ، مُرِیداً وَجْهَکَ، طارِقاً بابَکَ، مُسْتَکِیناً لِعَظَمَتِکَ وَجَلالِکَ، فَافْعَلْ بِی ما أَ نْتَ أَهْلُهُ مِنَ الْمَغْفِرَةِ وَالرَّحْمَةِ، وَلَا تَفْعَلْ بِی ما أَ نَا أَهْلُهُ مِنَ الْعَذابِ وَالنِّقْمَةِ، بِرَحْمَتِکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ (1) 535.

السادسة: مناجات الشّاکرین

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ

إِلهِی أَذْهَلَنِی عَنْ إِقامَةِ شُکْرِکَ تَتابُعُ طَوْلِکَ، وَأَعْجَزَنِی عَنْ إِحْصاءِ ثَنائِکَ فَیْضُ فَضْلِکَ، وَشَغَلَنِی عَنْ ذِکْرِ مَحامِدِکَ تَرادُفُ عَوائِدِکَ، وَأَعْیانِی عَنْ نَشْرِ عَوارِفِکَ تَوالِی أَیادِیکَ، وَهذا مَقامُ مَنِ اعْتَرَفَ بِسُبُوغِ النَّعْماءِ وَقابَلَها بِالتَّقْصِیرِ، وَشَهِدَ عَلی نَفْسِهِ بِالْإِهْمالِ وَالتَّضْیِیعِ، وَأَ نْتَ الرَّؤُوفُ الرَّحِیمُ الْبَرُّ

1- بحار الأنوار 94/ 145.

الْكَرِيمُ، الَّذِی لَایُخَیِّبُ قاصِدِیهِ، وَلَا یَطْرُدُ عَنْ فِنائِهِ آمِلِیهِ، بِساحَتِکَ تَحُطُّ رِحالُ الرَّاجِینَ، وَبِعَرْصَتِکَ تَقِفُ آمالُ الْمُسْتَرْفِدِینَ، فَلَا تُقابِلْ آمالَنا بِالتَّخْیِیبِ وَالْإِیآسِ، وَلَا تُلْبِسْنا سِرْبالَ الْقُنُوطِ وَالْإِ بْلاسِ. إِلهِی تَصَاغَرَ عِنْدَ تَعاظُمِ آلَائِکَ شُکْرِی، وَتَضَاءَلَ [1] 536 فِی جَنْبِ إِکْرامِکَ إِیَّایَ ثَنائِی وَنَشْرِی، جَلَّلَتْنِی نِعَمُکَ مِنْ أَ نْوارِ الْإِیمانِ حُلَلًا، وَضَرَبَتْ عَلَیَّ لَطائِفُ بِرِّکَ مِنَ الْعِزِّ کِلَلًا، وَقَلَّدَتْنِی مِنَنُکَ قَلائِدَ لَاتُحَلُّ، وَطَوَّقَتْنِی أَطْواقاً لَاتُفَلُّ، فَآلاؤُکَ جَمَّةٌ ضَعُفَ لِسانِی عَنْ إِحْصَائِها، وَنَعْماؤُکَ کَثِیرَةٌ قَصُرَ فَهْمِی عَنْ إِدْراکِها فَضْلًا عَنِ اسْتِقْصَائِها، فَکَیْفَ لِی بِتَحْصِیلِ الشُّکْرِ وَشُکْرِی إِیَّاکَ یَفْتَقِرُ إِلی شُکْرٍ؟ فَکُلَّما قُلْتُ لَکَ الْحَمْدُ وَجَبَ عَلَیَّ لِذلِکَ أَنْ أَ قُولَ لَکَ الْحَمْدُ. إِلهِی فَکَما غَذَّیْتَنا بِلُطْفِکَ، وَرَبَّیْتَنا بِصُنْعِکَ، فَتَمِّمْ عَلَیْنا سَوَابِغَ النِّعَمِ، وَادْفَعْ عَنَّا مَکارِهَ النِّقَمِ، وَآتِنا مِنْ حُظُوظِ الدَّارَیْنِ أَرْفَعَها وَأَجَلَّها عاجِلًا وَآجِلًا، وَلَکَ الْحَمْدُ عَلی حُسْنِ بَلائِکَ، وَسُبُوغِ نَعْمَائِکَ، حَمْداً یُوافِقُ رِضَاکَ، وَیَمْتَرِی الْعَظِیمَ مِنْ بِرِّکَ وَنَدَاکَ، یَا عَظِیمُ یَا کَرِیمُ، بِرَحْمَتِکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ [2] 537.

السابعة: مناجات المُطیعینَ للّهِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ

اللَّهُمَّ أَ لْهِمْنا طَاعَتَکَ، وَجَنِّبْنا مَعْصِیَتَکَ، وَیَسِّرْ لَنا بُلُوغَ مَا نَتَمَنَّی مِنِ ابْتِغاءِ رِضْوانِکَ، وَأَحْلِلْنا بُحْبُوحَةَ جِنانِکَ، وَاقْشَعْ عَنْ بَصائِرِنا سَحابَ الارْتِیابِ، وَاکْشِفْ عَنْ قُلُوبِنا أَغْشِیَةَ الْمِرْیَةِ وَالْحِجابِ، وَأَزْهِقِ الْباطِلَ عَنْ

1- تَضَاءَلَ: باریک شد.

2- بحار الأنوار 94/ 146.

ضَمائِرِنا، وَأَ ثْبِتِ الْحَقَّ فِی سَرائِرِنا، فَإِنَّ الشُّکُوکَ وَالظُّنُونَ لَواقِحُ الْفِتَنِ، وَمُکَدِّرَةٌ لِصَفْوِ الْمَنائِحِ وَالْمِنَنِ. اللَّهُمَّ احْمِلْنا فِی سُفُنِ نَجاتِکَ، وَمَتِّعْنا بِلَذِیذِ مُنَاجَاتِکَ، وَأَوْرِدْنا حِیَاضَ حُبِّکَ، وَأَذِقْنا حَلاوَةَ وُدِّکَ وَقُرْبِکَ، وَاجْعَلْ جِهادَنا فِیکَ، وَهَمَّنا فِی طَاعَتِکَ، وَأَخْلِصْ نِیَّاتِنا فِی مُعامَلَتِکَ، فَإِنَّا بِکَ وَلَکَ وَلَا وَسِیلَةَ لَنا إِلَیْکَ إِلّا أَ نْتَ. إِلهِی اجْعَلْنِی مِنَ الْمُصْطَفَیْنَ الْأَخْیارِ، وَأَ لْحِقْنِی بِالصَّالِحِینَ الْأَ بْرارِ، السَّابِقِینَ إِلَی الْمَکْرُماتِ، الْمُسارِعِینَ إِلَی الْخَیْراتِ، الْعامِلِینَ لِلْباقِیاتِ الصَّالِحاتِ، السَّاعِینَ إِلَی رَفِیعِ الدَّرَجاتِ، إِنَّکَ عَلَی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ، وَبِالْإِجابَةِ جَدِیرٌ، بِرَحْمَتِکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ (1) 538.

الثامنة: مناجات المُریدین

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ

سُبْحَانَکَ مَا أَضْیَقَ الطُّرُقَ عَلَی مَنْ لَمْ تَکُنْ دَلِیلَهُ، وَمَا أَوْضَحَ الْحَقَّ عِنْدَ مَنْ هَدَیْتَهُ سَبِیلَهُ؟! إِلهِی فَاسْلُکْ بِنا سُبُلَ الْوُصُولِ إِلَیْکَ، وَسَیِّرْنا فِی أَ قْرَبِ الطُّرُقِ لِلْوُفُودِ عَلَیْکَ، قَرِّبْ عَلَیْنَا الْبَعِیدَ، وَسَهِّلْ عَلَیْنَا الْعَسِیرَ الشَّدِیدَ، وَأَ لْحِقْنا بِعِبادِکَ الَّذِینَ هُمْ بِالْبِدارِ إِلَیْکَ یُسارِعُونَ، وَبابَکَ عَلَی الدَّوامِ یَطْرُقُونَ، وَ إِیَّاکَ فِی اللَّیْلِ وَالنَّهارِ یَعْبُدُونَ، وَهُمْ مِنْ هَیْبَتِکَ مُشْفِقُونَ، الَّذِینَ صَفَّیْتَ لَهُمُ الْمَشَارِبَ، وَبَلَّغْتَهُمُ الرَّغائِبَ، وَأَ نْجَحْتَ لَهُمُ الْمَطالِبَ، وَقَضَیْتَ لَهُمْ مِنْ فَضْلِکَ الْمَآرِبَ، وَمَلَأْتَ لَهُمْ ضَمائِرَهُمْ مِنْ حُبِّکَ، وَرَوَّیْتَهُمْ مِنْ صافِی شِرْبِکَ، فَبِکَ إِلَی لَذِیذِ مُناجاتِکَ وَصَلُوا، وَمِنْکَ أَقْصی مَقاصِدِهِمْ حَصَّلُوا، فَیا

1- بحار الأنوار 94/ 147.

مَنْ هُوَ عَلَى الْمُقْبِلِينَ عَلَيْهِ مُقْبِلٌ، وَبِالْعَطْفِ عَلَيْهِمْ عائِدٌ مُفْضِلٌ، وَبِالْغافِلِينَ عَنْ ذِكْرِهِ رَحِيمٌ رَؤُوفٌ، وَبِجَذْبِهِمْ إِلَى بابِهِ وَدُودٌ عَطُوفٌ، أَسْأَ لُکَ أَنْ تَجْعَلَنِى مِنْ أَوْفَرِهِمْ مِنْکَ حَظّاً، وَأَعْلاهُمْ عِنْدَکَ مَنْزِلًا، وَأَجْزَلِهِمْ مِنْ وُدِّکَ قِسْماً، وَأَفْضَلِهِمْ فِى مَعْرِفَتِکَ نَصِيباً، فَقَدِ انْقَطَعَتْ إِلَيْکَ هِمَّتِى، وَانْصَرَفَتْ نَحْوَکَ رَغْبَتِى، فَأَ نْتَ لَاغَيْرُکَ مُرادِى، وَلَکَ لَالِسِوَاکَ سَهَرِى (1) 539 وَسُهادِى، وَ لِقاؤُکَ قُرَّةُ عَيْنِى، وَوَصْلُکَ مُنَى نَفْسِى، وَ إِلَيْکَ شَوْقِى، وَفِى مَحَبَّتِکَ وَلَهِى، وَ إِلَى هَواکَ صَبابَتِى، وَرِضاکَ بُغْيَتِى، وَرُؤْيَتُکَ حاجَتِى، وَجِوارُکَ طَلَبِى، وَقُرْبُکَ غايَةُ سُؤْلِى، وَفِى مُناجَاتِکَ رَوْحِى وَرَاحَتِى، وَعِنْدَکَ دَواءُ عِلَّتِى، وَشِفاءُ غُلَّتِى (2) 540، وَبَرْدُ لَوْعَتِى (3) 541، وَکَشْفُ کُرْبَتِى، فَکُنْ أَنِيسِى فِى وَحْشَتِى، وَمُقِيلَ عَثْرَتِى، وَغافِرَ زَلَّتِى، وَقابِلَ تَوْبَتِى، وَمُجِيبَ دَعْوَتِى، وَوَ لِىَّ عِصْمَتِى، وَمُغْنِىَ فاقَتِى، وَلَا تَقْطَعْنِى عَنْکَ، وَلَا تُبْعِدْنِى مِنْکَ، يَا نَعِيمِى وَجَنَّتِى، وَيَا دُنْيَاىَ وَآخِرَتِى، يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ (4) 542.

التاسعة: مناجات المحبّين

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ

إِلهِى مَنْ ذَا الَّذِى ذاقَ حَلاوَةَ مَحَبَّتِکَ فَرامَ مِنْکَ بَدَلًا؟ وَمَنْ ذَا الَّذِى أَنَسَ بِقُرْبِکَ فَابْتَغَى عَنْکَ حِوَلًا؟ إِلهِى فَاجْعَلْنا مِمَّنِ اصْطَفَيْتَهُ لِقُرْبِکَ وَوِلايَتِکَ، وَأَخْلَصْتَهُ لِوُدِّکَ وَمَحَبَّتِکَ، وَشَوَّقْتَهُ إِلَى لِقائِکَ، وَرَضَّيْتَهُ بِقَضَائِکَ، وَمَنَحْتَهُ

1- سَهَرِى: بيدارى شب.

2- غُلَّتِى: سوزش عطش.

3- لَوْعَتِى: سوزش.

4- بحار الأنوار 94/ 147.

بِالنَّظَرِ إِلَی وَجْهِکَ، وَحَبَوْتَهُ بِرِضَاکَ، وَأَعَذْتَهُ مِنْ هَجْرِکَ وَقِلَاکَ، وَبَوَّأْتَهُ مَقْعَدَ الصِّدْقِ فِی جِوارِکَ، وَخَصَصْتَهُ بِمَعْرِفَتِکَ، وَأَهَّلْتَهُ لِعِبادَتِکَ، وَهَیَّمْتَ قَلْبَهُ لِإِرادَتِکَ، وَاجْتَبَیْتَهُ لِمُشَاهَدَتِکَ، وَأَخْلَیْتَ وَجْهَهُ لَکَ، وَفَرَّغْتَ فُؤادَهُ لِحُبِّکَ، وَرَغَّبْتَهُ فِیما عِنْدَکَ، وَأَ لْهَمْتَهُ ذِکْرَکَ، وَأَوْزَعْتَهُ شُکْرَکَ، وَشَغَلْتَهُ بِطَاعَتِکَ، وَصَیَّرْتَهُ مِنْ صَالِحِی بَرِیَّتِکَ، وَاخْتَرْتَهُ لِمُنَاجَاتِکَ، وَقَطَعْتَ عَنْهُ کُلَّ شَیْءٍ یَقْطَعُهُ عَنْکَ. اللَّهُمَّ اجْعَلْنَا مِمَّنْ دَأْبُهُمُ الارْتِیاحُ إِلَیْکَ وَالْحَنِینُ، وَدَهْرُهُمُ الزَّفْرَةُ وَالْأَنِینُ، جِباهُهُمْ سَاجِدَةٌ لِعَظَمَتِکَ، وَعُیُونُهُمْ سَاهِرَةٌ فِی خِدْمَتِکَ، وَدُمُوعُهُمْ سَائِلَةٌ مِنْ خَشْیَتِکَ، وَقُلُوبُهُمْ مُتَعَلِّقَةٌ بِمَحَبَّتِکَ، وَأَ فْئِدَتُهُمْ مُنْخَلِعَةٌ مِنْ مَهَابَتِکَ. یَا مَنْ أَ نْوارُ قُدْسِهِ لِأَ بْصَارِ مُحِبِّیهِ رَائِقَةٌ (1) 543، وَسُبُحَاتُ (2) 544 وَجْهِهِ لِقُلُوبِ عَارِفِیهِ شَائِقَةٌ (3) 545، یَا مُنَی قُلُوبِ الْمُشْتَاقِینَ، وَیَا غَایَةَ آمَالِ الْمُحِبِّینَ، أَسْأَ لُکَ حُبَّکَ، وَحُبَّ مَنْ یُحِبُّکَ، وَحُبَّ کُلِّ عَمَلٍ یُوصِلُنِی إِلَی قُرْبِکَ، وَأَنْ تَجْعَلَکَ أَحَبَّ إِلَیَّ مِمَّا سِوَاکَ، وَأَنْ تَجْعَلَ حُبِّی إِیَّاکَ قائِداً إِلَی رِضْوَانِکَ، وَشَوْقِی إِلَیْکَ ذَائِداً عَنْ عِصْیانِکَ، وَامْنُنْ بِالنَّظَرِ إِلَیْکَ عَلَیَّ، وَانْظُرْ بِعَیْنِ الْوُدِّ وَالْعَطْفِ إِلَیَّ، وَلَا تَصْرِفْ عَنِّی وَجْهَکَ، وَاجْعَلْنِی مِنْ أَهْلِ الْإِسْعادِ وَالْحِظْوَةِ (4) 546 عِنْدَکَ، یَا مُجِیبُ، یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ (5) 547.

1- رائِقَة: صافیة.
2- سُبُحَات: جلالت و عظمت.
3- شَائِفَة: مشرفة.
4- الْحِظْوَة: سعادت.
5- بحار الأنوار 94/ 148.

العاشرة: مناجات المتوسّلين

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ

إِلٰهِی لَیْسَ لِی وَسِیلَةٌ إِلَیْکَ إِلّا عَوَاطِفُ رَأْفَتِکَ، وَلَا لِی ذَرِیعَةٌ إِلَیْکَ إِلّا عَوَارِفُ رَحْمَتِکَ، وَشَفَاعَةُ نَبِیِّکَ نَبِیِّ الرَّحْمَةِ، وَمُنْقِذِ الْأُمَّةِ مِنَ الْغُمَّةِ، فَاجْعَلْهُما لِی سَبَباً إِلَی نَیْلِ غُفْرانِکَ، وَصَیِّرْهُما لِی وُصْلَةً إِلَی الْفَوْزِ بِرِضْوَانِکَ، وَقَدْ حَلَّ رَجَائِی بِحَرَمِ کَرَمِکَ، وَحَطَّ طَمَعِی بِفِنَاءِ جُودِکَ، فَحَقِّقْ فِیکَ أَمَلِی، وَاخْتِمْ بِالْخَیْرِ عَمَلِی، وَاجْعَلْنِی مِنْ صَفْوَتِکَ الَّذِینَ أَحْلَلْتَهُمْ بُحْبُوحَةَ جَنَّتِکَ، وَبَوَّأْتَهُمْ دَارَ کَرامَتِکَ، وَأَقْرَرْتَ أَعْیُنَهُمْ بِالنَّظَرِ إِلَیْکَ یَوْمَ لِقائِکَ، وَأَوْرَثْتَهُمْ مَنَازِلَ الصِّدْقِ فِی جِوارِکَ. یَا مَنْ لَایَفِدُ الْوَافِدُونَ عَلَی أَکْرَمَ مِنْهُ، وَلَا یَجِدُ الْقَاصِدُونَ أَرْحَمَ مِنْهُ، یَا خَیْرَ مَنْ خَلَا بِهِ وَحِیدٌ، وَیَا أَعْطَفَ مَنْ أَوَی إِلَیْهِ طَرِیدٌ، إِلَی سَعَةِ عَفْوِکَ مَدَدْتُ یَدِی، وَبِذَیْلِ کَرَمِکَ أَعْلَقْتُ کَفِّی، فَلا تُو لِنِی الْحِرْمَانَ، وَلَا تُبْلِنِی بِالْخَیْبَةِ وَالْخُسْرانِ، یَا سَمِیعَ الدُّعاءِ، یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ (1) 548 (2) 549.

الحادی عشر: مناجات المفتقرین

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ

إِلٰهِی کَسْرِی لَایَجْبُرُهُ إِلَّا لُطْفُکَ وَحَنانُکَ، وَفَقْرِی لَایُغْنِیهِ إِلّا عَطْفُکَ وَ إِحْسَانُکَ، وَرَوْعَتِی لَایُسَکِّنُها إِلّا أَمانُکَ، وَذِلَّتِی لَایُعِزُّها إِلّاَ سُلْطانُکَ،

1- یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ: نسخه.

2- بحار الأنوار 94/ 149.

وَأُمْنِيَّتِی لَایُبَلِّغُنِیها إِلّا فَضْلُکَ، وَخَلَّتِی لَایَسُدُّها إِلّا طَوْلُکَ، وَحَاجَتِی لَا یَقْضِیها غَیْرُکَ، وَکَرْبِی لَایُفَرِّجُهُ سِوَی رَحْمَتِکَ، وَضُرِّی لَایکْشِفُهُ غَیْرُ رَأْفَتِکَ، وَغُلَّتِی لَایُبَرِّدُها إِلّا وَصْلُکَ، وَلَوْعَتِی لَایُطْفِیها إِلّا لِقاؤُکَ، وَشَوْقِی إِلَیْکَ لَایَبُلُّهُ إِلّا النَّظَرُ إِلَی وَجْهِکَ، وَقَرارِی لَایَقِرُّ دُونَ دُنُوِّی مِنْکَ، وَلَهْفَتِی لَا یَرُدُّها إِلّا رَوْحُکَ، وَسُقْمِی لَایَشْفِیهِ إِلَّا طِبُّکَ، وَغَمِّی لَایُزِیلُهُ إِلّا قُرْبُکَ، وَجُرْحِی لَایُبْرِئُهُ إِلّا صَفْحُکَ، وَرَیْنُ قَلْبِی لَایَجْلُوهُ إِلّا عَفْوُکَ، وَوَسْوَاسُ صَدْرِی لَایُزِیحُهُ إِلّا أَمْرُکَ. فَیَا مُنْتَهی أَمَلِ الْآمِلِینَ، وَیَا غَایَةَ سُؤْلِ السَّائِلِینَ، وَیَا أَقْصَی طَلِبَةِ الطَّالِبِینَ، وَیَا أَعْلَی رَغْبَةِ الرَّاغِبِینَ، وَیَا وَ لِیَّ الصَّالِحِینَ، وَیَا أَمانَ الْخَائِفِینَ، وَیَا مُجِیبَ دَعْوَةِ (1) 550 الْمُضْطَرِّینَ، وَیَا ذُخْرَ الْمُعْدِمِینَ، وَیَا کَنْزَ الْبَائِسِینَ، وَیَا غِیَاثَ الْمُسْتَغِیثِینَ، وَیَا قَاضِیَ حَوَائِجِ الْفُقَرَاءِ وَالْمَسَاکِینِ، وَیَا أَکْرَمَ الْأَکْرَمِینَ، وَیَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ، لَکَ تَخَضُّعِی وَسُؤالِی، وَ إِلَیْکَ تَضَرُّعِی وَابْتِهالِی، أَسْأَلُکَ أَنْ تُنِیلَنِی مِنْ رَوْحِ رِضْوانِکَ، وَتُدِیمَ عَلَیَّ نِعَمَ امْتِنانِکَ، وَهَا أَ نَا بِبابِ کَرَمِکَ واقِفٌ، وَ لِنَفَحاتِ بِرِّکَ مُتَعَرِّضٌ، وَبِحَبْلِکَ الشَّدِیدِ مُعْتَصِمٌ، وَبِعُرْوَتِکَ الْوُثْقی مُتَمَسِّکٌ. إِلهی ارْحَمْ عَبْدَکَ الذَّلِیلَ، ذَا اللِّسَانِ الْکَلِیلِ، وَالْعَمَلِ الْقَلِیلِ، وَامْنُنْ عَلَیْهِ بِطَوْ لِکَ الْجَزِیلِ، وَاکْنُفْهُ تَحْتَ ظِلِّکَ الظَّلِیلِ، یَا کَرِیمُ یَا جَمِیلُ، یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ (2) 551.

1- دَعْوَة: خ.

2- بحار الأنوار 94/ 149.

الثانية عشر: مناجات العارفين

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ

إِلهِی قَصُرَتِ الْأَلْسُنُ عَنْ بُلُوغِ ثَنائِکَ کَما یَلِیقُ بِجَلالِکَ، وَعَجَزَتِ الْعُقُولُ عَنْ إِدْراکِ کُنْهِ جَمالِکَ، وَانْحَسَرَتِ الْأَ بْصارُ دُونَ النَّظَرِ إِلی سُبُحاتِ وَجْهِکَ، وَلَمْ تَجْعَلْ لِلْخَلْقِ طَرِیقاً إِلَی مَعْرِفَتِکَ، إِلّا بِالْعَجْزِ عَنْ مَعْرِفَتِکَ. إِلهِی فَاجْعَلْنا مِنَ الَّذِینَ تَرَسَّخَتْ (1) 552 أَشْجارُ الشَّوْقِ إِلَیْکَ فِی حَدائِقِ صُدُورِهِمْ، وَأَخَذَتْ لَوْعَةُ مَحَبَّتِکَ بِمَجامِعِ قُلُوبِهِمْ، فَهُمْ إِلَی أَوْکارِ الْأَفْکارِ یَأْوُونَ، وَفِی رِیاضِ الْقُرْبِ وَالْمُکاشَفَةِ یَرْتَعُونَ، وَمِنْ حِیَاضِ الْمَحَبَّةِ بِکَأْسِ الْمُلاطَفَةِ یَکْرَعُونَ (2) 553، وَشَرائِعَ الْمُصافاةِ یَرِدُونَ، قَدْ کُشِفَ الْغِطاءُ عَنْ أَبْصارِهِمْ، وَانْجَلَتْ ظُلْمَةُ الرَّیْبِ عَنْ عَقَائِدِهِمْ وَضَمَائِرِهِمْ، وَانْتَفَتْ مُخَالَجَةُ الشَّکِّ عَنْ قُلُوبِهِمْ وَسَرَائِرِهِمْ، وَانْشَرَحَتْ بِتَحْقِیقِ الْمَعْرِفَةِ صُدُورُهُمْ، وَعَلَتْ لِسَبْقِ السَّعَادَةِ فِی الزَّهَادَةِ هِمَمُهُمْ، وَعَذُبَ فِی مَعِینِ الْمُعَامَلَةِ شِرْبُهُمْ، وَطَابَ فِی مَجْلِسِ الْأُنْسِ سِرُّهُمْ، وَأَمِنَ فِی مَوْطِنِ الْمَخَافَةِ سِرْبُهُمْ، وَاطْمَأَ نَّتْ بِالرُّجُوعِ إِلَی رَبِّ الْأَرْبَابِ أَ نْفُسُهُمْ، وَتَیَقَّنَتْ بِالْفَوْزِ وَالْفَلَاحِ أَرْواحُهُمْ، وَقَرَّتْ بِالنَّظَرِ إِلَی مَحْبُوبِهِمْ أَعْیُنُهُمْ، وَاسْتَقَرَّ بِإِدْرَاکِ السُّؤْلِ وَنَیْلِ الْمَأْمُولِ قَرارُهُمْ، وَرَبِحَتْ فِی بَیْعِ الدُّنْیا بِالْآخِرَةِ تِجَارَتُهُمْ. إِلهِی مَا أَ لَذَّ خَواطِرَ الْإِلْهامِ بِذِکْرِکَ عَلَی الْقُلُوبِ! وَمَا أَحْلَی الْمَسِیرَ إِلَیْکَ بِالْأَوْهامِ فِی مَسالِکِ الْغُیُوبِ! وَمَا أَطْیَبَ طَعْمَ حُبِّکَ! وَمَا أَعْذَبَ شِرْبَ قُرْبِکَ، فَأَعِذْنا مِنْ طَرْدِکَ وَ إِبْعادِکَ، وَاجْعَلْنا مِنْ

1- تَوَشَّجَتْ: خ ل.

2- یَکْرَعُونَ: می‌آشامند با دهن نه با دست.

أَخَصِّ عَارِفِیکَ، وَأَصْلَحِ عِبَادِکَ، وَأَصْدَقِ طَائِعِیکَ، وَأَخْلَصِ عُبَّادِکَ، یَا عَظِیمُ یَا جَلِیلُ، یَا کَرِیمُ یَا مُنِیلُ، بِرَحْمَتِکَ وَمَنِّکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ (1) 554.

الثالثة عشر: مناجات الذّاکرین

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ

إِلهِی لَوْلَا الْواجِبُ مِنْ قَبُولِ أَمْرِکَ لَنَزَّهْتُکَ مِنْ ذِکْرِی (2) 555 إِیَّاکَ عَلَی أَنَّ ذِکْرِی لَکَ بِقَدْرِی لَابِقَدْرِکَ، وَمَا عَسَی أَنْ یَبْلُغَ مِقْدارِی حَتَّی أُجْعَلَ مَحَلّاً لِتَقْدِیسِکَ، وَمِنْ أَعْظَمِ النِّعَمِ عَلَیْنا جَرَیَانُ ذِکْرِکَ عَلَی أَ لْسِنَتِنا، وَ إِذْ نُکَ لَنا بِدُعائِکَ وَتَنْزِیهکَ وَتَسْبِیحِکَ. إِلهِی فَأَ لْهِمْنا ذِکْرَکَ فِی الْخَلَاءِ وَالْمَلَاءِ، وَاللَّیْلِ وَالنَّهارِ، وَالْإِعْلَانِ وَالْإِسْرارِ، وَفِی السَّرَّاءِ وَالضَّرَّاءِ، وَآنِسْنا بِالذِّکْرِ الْخَفِیِّ، وَاسْتَعْمِلْنا بِالْعَمَلِ الزَّکِیِّ وَالسَّعْیِ الْمَرْضِیِّ، وَجازِنا بِالْمِیزانِ الْوَفِیِّ.

إِلهِی بِکَ هامَتِ الْقُلُوبُ الْوَالِهَةُ، وَعَلَی مَعْرِفَتِکَ جُمِعَتِ الْعُقُولُ الْمُتَبایِنَةُ، فَلَا تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ إِلّا بِذِکْرَاکَ، وَلَا تَسْکُنُ النُّفُوسُ إِلّا عِنْدَ رُؤْیاکَ، أَ نْتَ الْمُسَبَّحُ فِی کُلِّ مَکَانٍ، وَالْمَعْبُودُ فِی کُلِّ زَمَانٍ، وَالْمَوْجُودُ فِی کُلِّ أَوَانٍ، وَالْمَدْعُوُّ بِکُلِّ لِسَانٍ، وَالْمُعَظَّمُ فِی کُلِّ جَنانٍ، وَ (3) 556 أَسْتَغْفِرُکَ مِنْ کُلِّ لَذَّةٍ بِغَیْرِ ذِکْرِکَ، وَمِنْ کُلِّ رَاحَةٍ بِغَیْرِ أُ نْسِکَ، وَمِنْ کُلِّ سُرُورٍ بِغَیْرِ قُرْبِکَ، وَمِنْ کُلِّ شُغْلٍ بِغَیْرِ طَاعَتِکَ.

إِلهِی أَ نْتَ قُلْتَ وَقَوْلُکَ الْحَقُّ: یَا أَ یُّهَا الَّذِینَ آمَنُوا اذْکُرُوا اللَّهَ ذِکْراً کَثِیراً وَسَبِّحُوهُ بُکْرَةً وَأَصِیلًا (4) 557 وَقُلْتَ وَقَوْلُکَ الْحَقُّ: فَاذْکُرُونِی أَذْکُرْکُمْ (5) 558،

1- بحار الأنوار 94/ 150.

2- عَنْ ذِکْرِی: ظ.

3- وَ: خ.

4- الأحزاب: 33/ 41.

5- البقرة: 2/ 152.

فَأَمَرْتَنا بِذِكْرِکَ، وَوَعَدْتَنا عَلَيْهِ أَنْ تَذْكُرَنا تَشْرِيفاً لَنا وَتَفْخِيماً وَ إِعْظَاماً، وَهَا نَحْنُ ذَاكِرُوکَ كَما أَمَرْتَنا، فَأَنْجِزْ لَنا مَا وَعَدْتَنا، يَا ذاكِرَ الذَّاكِرِينَ، وَيَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ (1) 559.

الرابعة عشر: مناجات المعتصمين

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ

اللَّهُمَّ يَا مَلاذَ اللَّائِذِينَ، وَيَا مَعَاذَ الْعَائِذِينَ، وَيَا مُنْجِىَ الْهَالِكِينَ، وَيَا عَاصِمَ الْبَائِسِينَ، وَيَا رَاحِمَ الْمَساكِينِ، وَيَا مُجِيبَ الْمُضْطَرِّينَ، وَيَا كَنْزَ الْمُفْتَقِرِينَ، وَيَا جابِرَ الْمُنْكَسِرِينَ (2) 560، وَيَا مَأْوَى الْمُنْقَطِعِينَ، وَيَا نَاصِرَ الْمُسْتَضْعَفِينَ، وَيَا مُجِيرَ الْخائِفِينَ، وَيَا مُغِيثَ الْمَكْرُوبِينَ، وَيَا حِصْنَ اللَّاجِينَ، إِنْ لَمْ أَعُذْ بِعِزَّتِکَ فَبِمَنْ أَعُوذُ؟ وَ إِنْ لَمْ أَ لُذْ بِقُدْرَتِکَ فَبِمَنْ أَ لُوذُ؟ وَقَدْ أَ لْجَأَتْنِى الذُّنُوبُ إِلَى التَّشَبُّثِ بِأَذْيَالِ عَفْوِکَ، وَأَحْوَجَتْنِى الْخَطَايَا إِلَى اسْتِفْتاحِ أَبْوَابِ صَفْحِکَ، وَدَعَتْنِى الْإِساءَةُ إِلَى الْإِناخَةِ بِفِنَاءِ عِزِّکَ، وَحَمَلَتْنِى الْمَخَافَةُ مِنْ نِقْمَتِکَ عَلَى التَّمَسُّکِ بِعُرْوَةِ عَطْفِکَ، وَمَا حَقُّ مَنِ اعْتَصَمَ بِحَبْلِکَ أَنْ يُخْذَلَ، وَلَا يَلِيقُ بِمَنِ اسْتَجَارَ بِعِزِّکَ أَنْ يُسْلَمَ أَوْ يُهْمَلَ. إِلَهِى فَلا تُخْلِنا مِنْ حِمَايَتِکَ، وَلَا تُعْرِنا مِنْ رِعَايَتِکَ، وَذُدْنا عَنْ مَوارِدِ الْهَلَكَةِ، فَإِنَّا بِعَيْنِکَ وَفِى كَنَفِکَ وَلَکَ، أَسْأَ لُکَ بِأَهْلِ خَاصَّتِکَ مِنْ مَلَائِكَتِکَ وَالصَّالِحِينَ مِنْ بَرِيَّتِکَ، أَنْ تَجْعَلَ عَلَيْنا واقِيَةً تُنْجِينا مِنَ الْهَلَكَاتِ، وَتُجَنِّبُنا مِنَ الْآفاتِ، وَتُكِنُّنا مِنْ

1- بحار الأنوار 94/ 151.

2- وَيا جابِرَ البَائِسِ المُسْتَكِينِ: خ ل.

دَوَاهِی الْمُصِیبَاتِ، وَأَنْ تُنْزِلَ عَلَیْنا مِنْ سَکِینَتِکَ، وَأَنْ تُغَشِّیَ وُجُوهَنا بِأَنْوارِ مَحَبَّتِکَ، وَأَنْ تُؤْوِیَنا إِلی شَدِیدِ رُکْنِکَ، وَأَنْ تَحْوِیَنا فِی أَکْنافِ عِصْمَتِکَ، بِرَأْفَتِکَ وَرَحْمَتِکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ (1) 561.

الخامسة عشر: مناجات الزّاهدین

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ

إِلهِی أَسْکَنْتَنا داراً حَفَرَتْ لَنا حُفَرَ مَکْرِها، وَعَلَّقْتَنا بِأَیْدِی الْمَنایا فِی حَبَائِلِ غَدْرِها، فَإِلَیْکَ نَلْتَجِئُ مِنْ مَکَائِدِ خُدَعِها، وَبِکَ نَعْتَصِمُ مِنَ الاغْتِرارِ بِزَخَارِفِ زِینَتِها، فَإِنَّهَا الْمُهْلِکَةُ طُلَّابَهَا، الْمُتْلِفَةُ حُلَّالَهَا، الْمَحْشُوَّةُ بِالْآفاتِ، الْمَشْحُونَةُ بِالنَّکَبَاتِ. إِلهِی فَزَهِّدْنا فِیها، وَسَلِّمْنا مِنْها بِتَوْفِیقِکَ وَعِصْمَتِکَ، وَانْزَعْ عَنَّا جَلابِیبَ مُخالَفَتِکَ، وَتَوَلَّ أُمُورَنا بِحُسْنِ کِفایَتِکَ، وَأَوْفِرْ مَزِیدَنا مِنْ سَعَةِ رَحْمَتِکَ، وَأَجْمِلْ صِلاتِنا مِنْ فَیْضِ مَواهِبِکَ، وَاغْرِسْ فِی أَفْئِدَتِنا أَشْجارَ مَحَبَّتِکَ، وَأَتْمِمْ لَنا أَنْوارَ مَعْرِفَتِکَ، وَأَذِقْنا حَلاوَةَ عَفْوِکَ وَلَذَّةَ مَغْفِرَتِکَ، وَأَقْرِرْ أَعْیُنَنا یَوْمَ لِقائِکَ بِرُؤْیَتِکَ، وَأَخْرِجْ حُبَّ الدُّنْیا مِنْ قُلُوبِنا کَما فَعَلْتَ بِالصَّالِحِینَ مِنْ صَفْوَتِکَ وَالْأَبْرارِ مِنْ خَاصَّتِکَ، بِرَحْمَتِکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ، وَیَا أَکْرَمَ الْأَکْرَمِینَ (2) 562.

1- بحار الأنوار 94/ 152.

2- بحار الأنوار 94/ 152.

مناجات منظومه‌مناجات منظومه حضرت امیر علیه السلام
حضرت امیر المؤمنین علیّ بن ابی‌طالب علیه الصّلاة والسّلام
منقول از صحیفه علویّه
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ
لَکَ الْحَمْدُ یَا ذَا الْجُودِ وَالْمَجْدِ وَالْعُلَی‌تَبارَکْتَ تُعْطِی مَنْ تَشَاءُ وَتَمْنَعُ
إِلهِی وَخَلَّاقِی وَحِرْزِی وَمَوْئِلِی‌إِلَیْکَ لَدَی الْإِعْسَارِ وَالْیُسْرِ أَ فْزَعُ
إِلهِی لَئِنْ جَلَّتْ وَجَمَّتْ خَطِیئَتِی‌فَعَفْوُکَ عَنْ ذَ نْبِی أَجَلُّ وَأَوْسَعُ
إِلهِی لَئِنْ أَعْطَیْتُ نَفْسِیَ سُؤْلَهافَهَا أَ نَا فِی رَوْضِ النَّدَامَةِ أَرْتَعُ
إِلهِی تَرى حَالِی وَفَقْرِی وَفاقَتِی‌وَأَ نْتَ مُنَاجاتِی الْخَفِیَّةَ تَسْمَعُ
إِلهِی فَلَا تَقْطَعْ رَجَائِی وَلا تُزِغْ‌فُؤُادِی فَلِی فِی سَیْبِ (1) 563 جُودِکَ مَطْمَعُ
إِلهِی لَئِنْ خَیَّبْتَنِی أَوْ طَرَدْتَنِی‌فَمَنْ ذَا الَّذِی أَرْجُو وَمَنْ ذَا أُشَفِّعُ؟

1- سَیْبِ: عطا.

إِلهِی أَجِرْنِی مِنْ عَذَابِکَ إِنَّنِیأَسِیرٌ ذَلِیلٌ خَائِفٌ لَکَ أَخْضَعُ
إِلهِی فَآنِسْنِی بِتَلْقِینِ حُجَّتِیإِذَا کَانَ لِی فِی الْقَبْرِ مَثْوَیً وَمَضْجَعُ
إِلهِی لَئِنْ عَذَّبْتَنِی أَ لْفَ حِجَّةٍفَحَبْلُ رَجَائِی مِنْکَ لَایَتَقَطَّعُ
إِلهِی أَذِقْنِی طَعْمَ عَفْوِکَ یَوْمَ لَابَنُونَ وَلَا مالٌ هُنَالِکَ یَنْفَعُ
إِلهِی لَئِنْ لَمْ تَرْعَنِی کُنْتُ ضَائِعاًوَ إِنْ کُنْتَ تَرْعَانِی فَلَسْتُ أُضَیَّعُ
إِلهِی إِذَا لَمْ تَعْفُ عَنْ غَیْرِ مُحْسِنٍفَمَنْ لِمُسیءٍ بِالْهَوَی یَتَمَتَّعُ
إِلهِی لَئِنْ فَرَّطْتُ فِی طَلَبِ التُّقَیفَهَا أَ نَا إِثْرَ الْعَفْوِ أَقْفُو وَأَتْبَعُ
إِلهِی لَئِنْ أَخْطَأْتُ جَهْلًا فَطَالَمَارَجَوْتُکَ حَتَّی قِیلَ ما هُوَ یَجْزَعُ
إِلهِی ذُ نُوبِی بَذَّتِ الطَّوْدَ (1) 564 وَاعْتَلَتْوَصَفْحُکَ عَنْ ذَ نْبِی أَجَلُّ وَأَرْفَعُ

1- بَذَّتِ الطَّوْدَ: برتری دارد کوه را.

إِلهِی یُنَجِّی ذِکْرُ طَوْلِکَ لَوْعَتِی وَذِکْرُ الْخَطَایَا الْعَیْنَ مِنِّی یُدَمِّعُ
إِلهِی أَقِلْنِی عَثْرَتِی وَامْحُ حَوْبَتِیفَإِنِّی مُقِرٌّ خَائِفٌ مُتَضَرِّعُ
إِلهِی أَنِلْنِی مِنْکَ رَوْحاً وَرَاحَةًفَلَسْتُ سِوی أَبْوَابِ فَضْلِکَ أَقْرَعُ
إِلهِی لَئِنْ أَقْصَیْتَنِی أَوْ أَهَنْتَنِیفَمَا حِیلَتِی یَا رَبِّ أَمْ کَیْفَ أَصْنَعُ؟
إِلهِی حَلِیفُ الْحُبِّ فِی اللَّیْلِ سَاهِرٌیُنَاجِی وَیَدْعُو وَالْمُغَفَّلُ یَهْجَعُ (1) 565
إِلهِی وَهَذَا الْخَلْقُ مَا بَیْنَ نَائِمٍوَمُنْتَبِهٍ فِی لَیْلِهِ یَتَضَرَّعُ
وَکُلُّهُمُ یَرْجُو نَوَالَکَ رَاجِیالِرَحْمَتِکَ الْعُظْمی وَفِی الْخُلْدِ یَطْمَعُ
إِلهِی یُمَنِّینِی رَجَائِی سَلامَةً وَقُبْحُ خَطِیئاتِی عَلَیَّ یُشَنِّعُ
إِلهِی فَإِنْ تَعْفُو فَعَفْوُکَ مُنْقِذِی وَ إِلّا فَبِالذَّنْبِ الْمُدَمِّرِ أُصْرَعُ

1- یَهْجَعُ: می‌خوابد.

إِلهِی بِحَقِّ الْهَاشِمِیِّ مُحَمَّدٍوَحُرْمَةِ أَطْهارٍ هُمُ لَکَ خُضَّعُ
إِلهِی بِحَقِّ الْمُصْطَفی وَابْنِ عَمِّهِوَحُرْمَةِ أَبْرارٍ هُمُ لَکَ خُشَّعُ
إِلهِی فَأَ نْشِرْنِی عَلَی دِینِ أَحْمَدٍمُنِیباً تَقِیّاً قَانِتاً لَکَ أَخْضَعُ
وَلاَ تَحْرِمَنِّی یا إِلهِی وَسَیِّدِیشَفاعَتَهُ الْکُبْری فَذاکَ الْمُشَفَّعُ
وَصَلِّ عَلَیْهِمْ مَا دَعَاکَ مُوَحِّدٌوَنَاجَاکَ أَخْیارٌ بِبَابِکَ رُکَّعُ

و نیز در صحیفه علویّه مناجاتی دیگر منظوم از آن حضرت نقل کرده که اول آن یَا سامِعَ الدُّعاءِ است، چون مشتمل بر کلمات مشکله و لغات غریبه بود، و بنابر اختصار است، ما آن را ذکر ننمودیم (1) 566.

ثلاث کلمات

من مولانا علیّ علیه السلام فی المناجات

إِلهِی کَفی بِی عِزّاً أَنْ أَکُونَ لَکَ عَبْداً، وَکَفی بِی فَخْراً أَنْ تَکُونَ لِی رَبّاً، أَ نْتَ کَما أُحِبُّ فَاجْعَلْنِی کَما تُحِبُ (2) 567.

1- الصحیفة العلویّة: 169 اثر عبداللّٰه بن صالح السماهیجی.

2- در بحار: فَوَفِّقْنی لِما تُحِبُّ. بحار الأنوار 94/ 94 نقل از کتاب کنز کراجکی 1/ 286.

ص: 184

در فضیلت ماه رجب

باب دوّیم

اشاره

در اعمال ماههای سال و فضیلت و اعمال روز نوروز
و اعمال ماههای رومی
و در آن چند فصل است:

در فضیلت و اعمال ماه مبارک رجب است
بدان که این ماه وماه شعبان وماه رمضان در شرافت تمامند، و روایت بسیار در فضیلت آنها وارد شده، بلکه از حضرت رسول صلی الله علیه و آله روایت شده که: ماه رجب ماه بزرگ خداست، و ماهی در حرمت و فضیلت به آن نمی‌رسد، و قتال با کافران در این ماه حرام است، و رجب ماه خدا است، و شعبان ماه من است، و ماه رمضان ماه امّت من است، کسی که یک روز از ماه رجب را روزه دارد مستوجب خوشنودی بزرگ خدا گردد، و غضب الهی از او دور گردد، و دری از درهای جهنّم بر روی او بسته گردد (1) 568.
و از حضرت موسی بن جعفر علیه السلام منقول است که: هرکه یک روز از ماه رجب را روزه بدارد، آتش جهنّم یک ساله راه از او دور شود، و هرکه سه روز از آن را روزه دارد، بهشت او را واجب گردد (2) 569.
وایضاً فرمود که: رجب نام نهری است در بهشت، از شیر سفیدتر، و از عسل شیرین‌تر، هر که یک روز از رجب را روزه دارد البتّه از آن نهر بیاشامد (3) 570.
و از حضرت صادق علیه السلام منقول است که: حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمود که: ماه رجب ماه استغفار امّت من است، پس در این ماه بسیار طلب آمرزش کنید که خدا آمرزنده و مهربان است، و رجب را اصَبّ می‌گویند زیرا که رحمت خدا در این ماه بر امّت من بسیار ریخته می‌شود، پس بسیار بگوئید: أَسْتَغْفِرُ اللّه وَأَسْأَ لُهُ التَّوْبَةَ (4) 571. در اعمال ماه رجب

1- زاد المعاد مجلسی: 5.
2- زاد المعاد: 5.
3- تهذیب الأحکام 4/ 306 ح 924.
4- زاد المعاد: 5.

و ابن بابویه به سند معتبر از سالم روایت کرده است که گفت: رفتم به خدمت حضرت صادق علیه السلام در اواخر ماه رجب که چند روز از آن مانده بود، چون نظر مبارک آن حضرت بر من افتاد فرمود که: آیا روزه گرفته‌ای در این ماه؟ گفتم: نه واللّٰه ای فرزند رسول خدا، فرمود که: آنقدر ثواب از تو فوت شده است که قدر آن را به غیر خدا کسی نمی‌داند، به درستی که این ماهی است که خدا آن را بر ماههای دیگر فضیلت داده، و حرمت آن را عظیم نموده، و برای روزه داشتن آن گرامی داشتن را بر خود واجب گردانیده، پس گفتم: یابن رسول اللّٰه، اگر در باقیمانده این ماه روزه بدارم آیا به بعضی از ثواب روزه‌داران آن فایز می‌گردم؟ فرمود: ای سالم، هر که یک روز از آخر این ماه روزه بدارد خدا او را ایمن گرداند از شدّت سکرات مرگ، و از هول بعد از مرگ، و از عذاب قبر، و هرکه دو روز از آخر این ماه روزه دارد، بر صراط به آسانی بگذرد، و هرکه سه روز از آخر این ماه را روزه دارد، ایمن گردد از ترس بزرگ روز قیامت، و از شدّتها و هولهای آن روز، و برات بیزاری از آتش جهنّم به او عطا کنند (1) 572.

و بدان که از برای روزه ماه رجب فضیلت بسیار وارد شده است. و روایت شده که اگر شخص قادر بر آن نباشد هر روز صد مرتبه این تسبیحات را بخواند تا ثواب روزه آن را دریابد:

سُبْحانَ الْإِلهِ الْجَلِیلِ! سُبْحانَ مَنْ لَایَنْبَغِی التَّسْبِیحُ إِلّا لَهُ! سُبْحانَ الْأَعَزِّ الْأَکْرَمِ! سُبْحانَ مَنْ لَبِسَ الْعِزَّ وَهُوَ لَهُ أَهْلٌ (2) 573.

و امّا اَعمال آن، پس بر دو قسم است:

قسم اوّل: اعمال مشترکه آن است که متعلّق به همه ماه است و اختصاصی به روز معیّن ندارد، و آن چند امر است:

اوّل: آن که در تمام ایّام ماه رجب بخواند این دعا را که روایت شده حضرت امام زین‌العابدین علیه السلام در حجر در غرّه رجب خواند:

یَا مَنْ یَمْلِکُ حَوائِجَ السَّائِلِینَ، وَیَعْلَمُ ضَمِیرَ الصَّامِتِینَ، لِکُلِّ مَسْأَلَةٍ مِنْکَ سَمْعٌ حَاضِرٌ، وَجَوَابٌ عَتِیدٌ. اللَّهُمَّ وَمَواعِیدُکَ الصَّادِقَةُ، وَأَیادِیکَ الْفَاضِلَةُ،

1- زاد المعاد: 5.
2- زاد المعاد: 8.

وَرَحْمَتُکَ الْوَاسِعَةُ، فَأَسْأَ لُکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَأَنْ تَقْضِیَ حَوائِجِی لِلدُّنْیا وَالْآخِرَةِ، إِنَّکَ عَلَی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ (1) 574 (2) 575.

دویّم: بخواند این دعا را که حضرت صادق علیه السلام در هر روز ماه رجب می‌خواندند:

خابَ الْوافِدُونَ عَلَی غَیْرِکَ، وَخَسِرَ الْمُتَعَرِّضُونَ إِلّا لَکَ، وَضاعَ الْمُلِمُّونَ إِلّا بِکَ، وَأَجْدَبَ الْمُنْتَجِعُونَ إِلّا مَنِ انْتَجَعَ فَضْلَکَ، بَابُکَ مَفْتُوحٌ لِلرَّاغِبِینَ، وَخَیْرُکَ مَبْذُولٌ لِلطَّالِبِینَ، وَفَضْلُکَ مُباحٌ لِلسَّائِلِینَ، وَنَیْلُکَ مُتَاحٌ لِلْآمِلِینَ، وَرِزْقُکَ مَبْسُوطٌ لِمَنْ عَصَاکَ، وَحِلْمُکَ مُعْتَرِضٌ لِمَنْ نَاوَاکَ، عَادَتُکَ الْإِحْسانُ إِلَی الْمُسِیئِینَ، وَسَبِیلُکَ الْإِ بْقاءُ عَلَی الْمُعْتَدِینَ. اللَّهُمَّ فَاهْدِنِی هُدَی الْمُهْتَدِینَ، وَارْزُقْنِی اجْتِهادَ الْمُجْتَهِدِینَ، وَلَا تَجْعَلْنِی مِنَ الْغَافِلِینَ الْمُبْعَدِینَ، وَاغْفِرْ لِی یَوْمَ الدِّینِ (3) 576.

سیّم: شیخ در مصباح فرموده: معلّی بن خنیس از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده که فرمود: بخوان در ماه رجب:

اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ صَبْرَ الشَّاکِرِینَ لَکَ، وَعَمَلَ الْخَائِفِینَ مِنْکَ، وَیَقِینَ الْعَابِدِینَ لَکَ. اللَّهُمَّ أَ نْتَ الْعَلِیُّ الْعَظِیمُ، وَأَ نَا عَبْدُکَ الْبَائِسُ الْفَقِیرُ، أَ نْتَ الْغَنِیُّ الْحَمِیدُ، وَأَ نَا الْعَبْدُ الذَّلِیلُ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَامْنُنْ بِغِنَاکَ عَلَی فَقْرِی، وَبِحِلْمِکَ عَلَی جَهْلِی، وَبِقُوَّتِکَ عَلَی ضَعْفِی، یَا قَوِیُّ یَا عَزِیزُ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الْأَوْصِیاءِ الْمَرْضِیِّینَ، وَاکْفِنِی مَا أَهَمَّنِی مِنْ أَمْرِ الدُّنْیا

1- إِنَّکَ عَلَی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ: نسخه.

2- اقبال سیّد ابن طاووس 3/ 208 و زاد المعاد: 8.

3- اقبال سیّد ابن طاووس 3/ 209 و زاد المعاد: 8.

وَالْآخِرَةِ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ (1) .577
مؤلّف گوید که: سیّد ابن طاووس نیز این دعا را در اقبال روایت کرده، و از روایت او ظاهر می‌شود که این دعا جامعترین دعاها است و در همه اوقات می‌توان خواند (2) .578 دعاهای هر روز ماه رجب
چهارم: و نیز شیخ فرموده که: مستحبّ است بخوانند در هر روز این دعا را:
اللَّهُمَّ یَا ذَا الْمِنَنِ السَّابِغَةِ، وَالْآلَاءِ الْوَازِعَةِ، وَالرَّحْمَةِ الْوَاسِعَةِ، وَالْقُدْرَةِ الْجَامِعَةِ، وَالنِّعَمِ الْجَسِیمَةِ، وَالْمَواهِبِ الْعَظِیمَةِ، وَالْأَیادِی الْجَمِیلَةِ، وَالْعَطایَا الْجَزِیلَةِ. یَا مَنْ لَایُنْعَتُ بِتَمْثِیلٍ، وَلَا یُمَثَّلُ بِنَظِیرٍ، وَلَا یُغْلَبُ بِظَهِیرٍ. یَا مَنْ خَلَقَ فَرَزَقَ، وَأَلْهَمَ فَأَنْطَقَ، وَابْتَدَعَ فَشَرَعَ، وَعَلا فَارْتَفَعَ، وَقَدَّرَ فَأَحْسَنَ، وَصَوَّرَ فَأَتْقَنَ، وَاحْتَجَّ فَأَبْلَغَ، وَأَنْعَمَ فَأَسْبَغَ، وَأَعْطی فَأَجْزَلَ، وَمَنَحَ فَأَفْضَلَ.
یَا مَنْ سَمَا فِی الْعِزِّ فَفاتَ نَواظِرَ (3) 579 الْأَبْصارِ، وَدَنا فِی اللُّطْفِ فَجازَ هَواجِسَ الْأَفْکارِ. یَا مَنْ تَوَحَّدَ بِالْمُلْکِ فَلا نِدَّ لَهُ فِی مَلَکُوتِ سُلْطَانِهِ، وَتَفَرَّدَ بِالْآلَاءِ وَالْکِبْرِیاءِ فَلَا ضِدَّ لَهُ فِی جَبَرُوتِ شَأْنِهِ، یَا مَنْ حارَتْ فِی کِبْرِیاءِ هَیْبَتِهِ دَقائِقُ لَطائِفِ الْأَوْهامِ، وَانْحَسَرَتْ دُونَ إِدْراکِ عَظَمَتِهِ خَطَائِفُ أَبْصَارِ الْأَنامِ.
یَا مَنْ عَنَتِ الْوُجُوهُ لِهَیْبَتِهِ، وَخَضَعَتِ الرِّقابُ لِعَظَمَتِهِ، وَوَجِلَتِ الْقُلُوبُ مِنْ خِیفَتِهِ، أَسْأَلُکَ بِهَذِهِ الْمِدْحَةِ الَّتِی لَاتَنْبَغِی إِلّا لَکَ، وَبِما وَأَیْتَ بِهِ عَلَی نَفْسِکَ لِداعِیکَ مِنَ الْمُؤْمِنِینَ، وَبِما ضَمِنْتَ الْإِجابَةَ فِیهِ عَلَی نَفْسِکَ لِلدَّاعِینَ، یَا أَسْمَعَ السَّامِعِینَ، وَأَبْصَرَ النَّاظِرِینَ، وَأَسْرَعَ الْحَاسِبِینَ، یَا ذَا الْقُوَّةِ الْمَتِینَ، صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ خَاتَمِ النَّبِیِّینَ وَعَلَی أَهْلِ بَیْتِهِ، وَاقْسِمْ لِی فِی شَهْرِنا هذَا خَیْرَ مَا قَسَمْتَ،

1- مصباح المتهجّد: 802.
2- اقبال 3/ 210.
3- خَوَاطِرَ: خ ل.

وَاخْتِمْ لِی فِی قَضَائِکَ خَیْرَ مَا حَتَمْتَ، وَاخْتِمْ لِی بِالسَّعادَةِ فِیمَنْ خَتَمْتَ، وَأَحْیِنِی مَا أَحْیَیْتَنِی مَوْفُوراً، وَأمِتْنِی مَسْرُوراً وَمَغْفُوراً، وَتَوَلَّ أَنْتَ نَجَاتِی مِنْ مُساءَلَةِ البَرْزَخ، وَادْرأْ عَنِّی مُنکَراً وَنَکِیراً، وَأَرِ عَیْنِی مُبَشِّراً وَبَشِیراً، وَاجْعَلْ لِی إِلَی رِضْوَانِکَ وَجِنانِکَ (1) 580 مَصِیراً، وَعَیْشاً قَرِیراً، وَمُلْکاً کَبِیراً، وَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ کَثِیراً (2) 581.

مؤلّف گوید که: این دعایی است که در مسجد صَعْصَعه نیز خوانده می‌شود (3) 582.

پنجم: شیخ روایت کرده که بیرون آمد از ناحیه مقدّسه بر دست شیخ کبیر ابی جعفر محمّد بن عثمان بن سعید رضی الله عنه این توقیع شریف: بخوان در هر روز از ایّام رجب:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ

اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِمَعانِی جَمِیعِ مَا یَدْعُوکَ بِهِ وُلاةُ أَمْرِکَ الْمَأْمُونُونَ عَلَی سِرِّکَ، الْمُسْتَبْشِرُونَ بأَمْرِکَ، الْواصِفُونَ لِقُدْرَتِکَ، الْمُعْلِنُونَ لِعَظَمَتِکَ، أَسْأَ لُکَ بِما نَطَقَ فِیهِمْ مِنْ مَشِیئَتِکَ فَجَعَلْتَهُمْ مَعادِنَ لِکَلِماتِکَ، وَأَرْکاناً لِتَوْحِیدِکَ، وَآیاتِکَ وَمَقاماتِکَ الَّتِی لاتَعْطِیلَ لَهَا فِی کُلِّ مَکَانٍ یَعْرِفُکَ بِهَا مَنْ عَرَفَکَ، لَا فَرْقَ بَیْنَکَ وَبَیْنَهَا إِلّا أَ نَّهُمْ عِبادُکَ وَخَلْقُکَ، فَتْقُها وَرَتْقُها بِیَدِکَ، بَدْؤُها مِنْکَ وَعَوْدُها إِلَیْکَ، أَعْضادٌ وَأَشْهادٌ وَمُناةٌ وَأَذْوَادٌ وَحَفَظَةٌ وَرُوَّادٌ، فَبِهِمْ مَلَأْتَ سَمَاءَکَ وَأَرْضَکَ حَتَّی ظَهَرَ أَنْ لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ، فَبِذلِکَ أَسْأَ لُکَ، وَبِمَوَاقِعِ الْعِزِّ مِنْ رَحْمَتِکَ وَبِمَقاماتِکَ وَعَلامَاتِکَ، أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَأَنْ تَزِیدَنِی إِیماناً وَتَثْبِیتاً. یَا بَاطِناً فِی ظُهُورِهِ، وَظَاهِراً فِی بُطُونِهِ وَمَکْنُونِهِ، یَا مُفَرِّقاً

1- وَجَنَّاتِکَ: خ ل.

2- مصباح المتهجّد: 802.

3- مزار الکبیر مشهدی: 143.

بَيْنَ النُّورِ وَالدَّيجُورِ، يَا مَوْصُوفاً بِغَيْرِ كُنْهٍ، وَمَعْرُوفاً بِغَيْرِ شِبْهٍ، حَادَّ كُلِّ مَحْدُودٍ، وَشَاهِدَ كُلِّ مَشْهُودٍ، وَمُوجِدَ كُلِّ مَوْجُودٍ، وَمُحْصِىَ كُلِّ مَعْدُودٍ، وَفاقِدَ كُلِّ مَفْقُودٍ، لَيْسَ دُونَکَ مِنْ مَعْبُودٍ، أَهْلَ الْكِبْرِياءِ وَالْجُودِ، يَا مَنْ لَا يُكَيَّفُ بِكَيْفٍ، وَلَا يُؤَيَّنُ بِأَيْنٍ، يَا مُحْتَجِباً عَنْ كُلِّ عَيْنٍ، يَا دَيْمُومُ يَا قَيُّومُ وَعالِمَ كُلِّ مَعْلُومٍ، صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَ (1) 583 عَلَى عِبادِکَ الْمُنْتَجَبِينَ، وَبَشَرِکَ الْمُحْتَجِبِينَ، وَمَلائِكَتِکَ الْمُقَرَّبِينَ، وَالْبُهْمِ الصَّافِّينَ الْحَافِّينَ، وَبارِکْ لَنا فِى شَهْرِنا هذَا الْمُرَجَّبِ الْمُكَرَّمِ، وَمَا بَعْدَهُ مِنَ الْأَشْهُرِ الْحُرُمِ، وَأَسْبِغْ عَلَيْنا فِيهِ النِّعَمَ، وَأَجْزِلْ لَنا فِيهِ الْقِسَمَ، وَأَبْرِرْ لَنا فِيهِ الْقَسَمَ، بِاسْمِکَ الْأَعْظَمِ الْأَعْظَمِ الْأَجَلِّ الْأَ كْرَمِ، الَّذِى وَضَعْتَهُ عَلَى النَّهارِ فَأَضاءَ، وَعَلَى اللَّيْلِ فَأَظْلَمَ، وَاغْفِرْ لَنا مَا تَعْلَمُ مِنَّا وَمَا (2) 584 لَانَعْلَمُ، وَاعْصِمْنا مِنَ الذُّنُوبِ خَيْرَ الْعِصَمِ، وَاكْفِنا كَوافِىَ قَدَرِکَ، وَامْنُنْ عَلَيْنا بِحُسْنِ نَظَرِکَ، وَلَا تَكِلْنا إِلَى غَيْرِکَ، وَلَا تَمْنَعْنا مِنْ خَيْرِکَ، وَبَارِکْ لَنَا فِيما كَتَبْتَهُ لَنَا مِنْ أَعْمارِنا، وَأَصْلِحْ لَنا خَبِيئَةَ أَسْرَارِنا، وَأَعْطِنَا مِنْکَ الْأَمانَ، وَاسْتَعْمِلْنا بِحُسْنِ الْإِيمَانِ، وَبَلِّغْنَا شَهْرَ الصِّيامِ، وَمَا بَعْدَهُ مِنَ الْأَيَّامِ وَالْأَعْوامِ، يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرامِ (3) 585.

ششم: و نيز شيخ روايت كرده كه بيرون آمد از ناحيه مقدّسه بر دست شيخ ابو القاسم رضى الله عنه اين دعاء در ايّام رجب: دعاهاى هر روز ماه رجب

اللَّهُمَّ إِنِّى أَسْأَ لُکَ بِالْمَوْلُودَيْنِ فِى رَجَبٍ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِىٍّ الثَّانِى وَابْنِهِ عَلِىِّ بْنِ مُحَمَّدٍ الْمُنْتَجَبِ، وَأَتَقَرَّبُ بِهِمَا إِلَيْکَ خَيْرَ الْقُرَبِ، يَا مَنْ إِلَيْهِ الْمَعْرُوفُ طُلِبَ، وَفِيما لَدَيْهِ رُغِبَ، أَسْأَ لُکَ سُؤالَ مُقْتَرِفٍ مُذْنِبٍ قَدْ أَوْبَقَتْهُ ذُ نُوبُهُ،

1- عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَ: نسخه.
2- مَا: خ.
3- مصباح المتهجّد: 803.

وَأَوْثَقَتْهُ عُيُوبُهُ، فَطالَ عَلَی الْخَطایَا دُؤُوبُهُ، وَمِنَ الرَّزَایا خُطُوبُهُ، یَسْأَ لُکَ التَّوْبَةَ، وَحُسْنَ الْأَوْبَةِ، وَالنُّزُوعَ عَنِ الْحَوْبَةِ، وَمِنَ النَّارِ فَکاکَ رَقَبَتِهِ، وَالْعَفْوَ عَمَّا فِی رِبْقَتِهِ، فَأَ نْتَ مَوْلَایَ أَعْظَمُ أَمَلِهِ وَثِقَتِهِ. اللَّهُمَّ وَأَسْأَ لُکَ بِمَسَائِلِکَ الشَّرِیفَةِ، وَوَسَائِلِکَ الْمُنِیفَةِ أَنْ تَتَغَمَّدَنِی فِی هذَا الشَّهْرِ بِرَحْمَةٍ مِنْکَ وَاسِعَةٍ، وَنِعْمَةٍ وَازِعَةٍ، وَنَفْسٍ بِمَا رَزَقْتَها قَانِعَةٍ، إِلَی نُزُولِ الْحَافِرَةِ، وَمَحَلِّ الْآخِرَةِ، وَمَا هِیَ إِلَیْهِ صَائِرَةٌ (1) 586.

هفتم: و نیز شیخ روایت کرده از جناب ابوالقاسم حسین بن روح رضی الله عنه که نایب خاصّ حضرت صاحب الأمر علیه السلام است که فرمود: زیارت کن در هر مشهدی که باشی از مشاهد مشرّفه در ماه رجب به این زیارت، می‌گویی چون داخل شدی: زیارت رجبیه

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی أَشْهَدَنا مَشْهَدَ أَوْ لِیائِهِ فِی رَجَبٍ، وَأَوْجَبَ عَلَیْنا مِنْ حَقِّهِمْ مَا قَدْ وَجَبَ، وَصَلَّی اللَّهُ عَلَی مُحَمَّدٍ الْمُنْتَجَبِ، وَعَلَی أَوْصِیائِهِ الْحُجُبِ. اللَّهُمَّ فَکَما أَشْهَدْتَنا مَشْهَدَهُمْ (2) 587 فَأَ نْجِزْ لَنا مَوْعِدَهُمْ، وَأَوْرِدْنا مَوْرِدَهُمْ، غَیْرَ مُحَلَّئِینَ عَنْ وِرْدٍ فِی دارِ الْمُقامَةِ وَالْخُلْدِ، وَالسَّلامُ عَلَیْکُمْ، إِنِّی قَدْ (3) 588 قَصَدْتُکُمْ وَاعْتَمَدْتُکُمْ بِمَسْأَ لَتِی وَحَاجَتِی وَهِیَ فَکَاکُ رَقَبَتِی مِنَ النَّارِ، وَالْمَقَرُّ مَعَکُمْ فِی دَارِ الْقَرارِ، مَعَ شِیعَتِکُمُ الْأَ بْرَارِ، وَالسَّلامُ عَلَیْکُمْ بِمَا صَبَرْتُمْ فَنِعْمَ عُقْبَی الدَّارِ، أَ نَا سائِلُکُمْ وَآمِلُکُمْ فِیمَا إِلَیْکُمُ التَّفْوِیضُ، وَعَلَیْکُمُ التَّعْوِیضُ، فَبِکُمْ یُجْبَرُ الْمَهِیضُ (4) 589، وَیُشْفَی الْمَرِیضُ، وَمَا تَزْدَادُ الْأَرْحَامُ وَمَا تَغِیضُ، إِنِّی بِسِرِّکُمْ مُؤْمِنٌ (5) 590، وَ لِقَوْ لِکُمْ مُسَلِّمٌ، وَعَلَی اللَّهِ بِکُمْ مُقْسِمٌ فِی رَجْعِی بِحَوَائِجِی

1- مصباح المتهجّد: 805.
2- مَشاهِدَهُمْ: خ.
3- قَدْ: نسخه.
4- الْمَهِیضُ: استخوان شکسته.
5- مُؤَمِّمٌ: خ ل.

وَقَضَائِها وَ إِمْضَائِها وَإِنْجَاحِها وَ إِبْراحِها (1) 591 وَبِشُؤُونِی لَدَيْكُمْ وَصَلَاحِها، وَالسَّلامُ عَلَيْكُمْ سَلاَمَ مُوَدِّعٍ، وَلَكُمْ حَوائِجَهُ مُودِعٍ، يَسْأَلُ اللَّهَ إِلَيْكُمُ الْمَرْجِعَ، وَسَعْيُهُ إِلَيْكُمْ غَيْرَ مُنْقَطِعٍ، وَأَنْ يَرْجِعَنِی مِنْ حَضْرَتِكُمْ خَيْرَ مَرْجِعٍ إِلَى جَنَابٍ مُمْرِعٍ، وَخَفْضٍ عَيشٍ مُوَسَّعٍ، وَدَعَةٍ (2) 592 وَمَهَلٍ إِلَى حِينِ (3) 593 الْأَجَلِ، وَخَيْرِ مَصِيرٍ وَمَحَلٍّ فِی النَّعِيمِ الْأَزَلِ، وَالْعَيْشِ الْمُقْتَبَلِ، وَدَوامِ الْأُكُلِ، وَشُرْبِ الرَّحِيقِ وَالسَّلْسَلِ (4) 594، وَعَلٍّ وَنَهَلٍ (5) 595 لاَسَأَمَ مِنْهُ وَلَا مَلَلَ، وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ وَتَحِيَّاتُهُ عَلَيْكُمْ حَتَّى الْعَوْدِ إِلَى حَضْرَتِكُمْ، وَالْفَوْزِ فِی كَرَّتِكُمْ، وَالْحَشْرِ فِی زُمْرَتِكُمْ، وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ عَلَيْكُمْ وَصَلَواتُهُ وَتَحِيَّاتُهُ، وَهُوَ حَسْبُنا وَنِعْمَ الْوَكِيلُ (6) 596.

هشتم، سيّد ابن طاووس روايت كرده از محمّد بن ذكوان كه معروف به سجّاد است، برای آن كه آنقدر سجده كرد و گريست در سجود كه نابينا شد، گفت: عرض كردم به حضرت صادق عليه السلام: فدای تو شوم اين ماه رجب است، تعليم بنما مرا دعايی در آنكه حق تعالی مرا به آن نفع بخشد، حضرت فرمود: بنويس: در اعمال ماه رجب

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ

بگو در هر روز از رجب در صبح و شام در عقب نمازهای روز و شب:

يَا مَنْ أَرْجُوهُ لِكُلِّ خَيْرٍ، وَآمَنُ سَخَطَهُ عِنْدَ (7) 597 كُلِّ شَرٍّ، يَا مَنْ يُعْطِی الْكَثِيرَ

1- وَإِيزَاحِهَا: خ ل.

2- وَدَعَةٍ: سعه عيش.

3- خَيْرِ: خ ل.

4- وَالسَّلْسَبِيلِ: خ ل.

5- وَعَلٍ: شرب دويّم، وَنَهَلٍ: شرب اوّل.

6- مصباح المتهجّد: 821.

7- من: نسخه.

بِالْقَلِیلِ، یَا مَنْ یُعْطِی مَنْ سَأَلَهُ، یَا مَنْ یُعْطِی مَنْ لَمْ یَسْأَلْهُ وَمَنْ لَمْ یَعْرِفْهُ تَحَنُّناً مِنْهُ وَرَحْمَةً، أَعْطِنِی بِمَسْأَلَتِی إِیَّاکَ جَمِیعَ خَیْرِ الدُّنْیا وَجَمِیعَ خَیْرِ الْآخِرَةِ، وَاصْرِفْ عَنِّی بِمَسْأَلَتِی إِیَّاکَ جَمِیعَ شَرِّ الدُّنْیا وَشَرِّ (1) 598 الْآخِرَةِ، فَإِنَّهُ غَیْرُ مَنْقُوصٍ مَا أَعْطَیْتَ، وَزِدْنِی مِنْ فَضْلِکَ یَا کَرِیمُ.

راوی گفت: پس گرفت حضرت محاسن شریف خود را در پنجه چپ خود و خواند این دعا را به حال التجاء و تضرّع به حرکت دادن انگشت سبّابه دست راست، پس گفت بعد از این: یَا ذَا الْجَلالِ وَالْإِکْرامِ، یَا ذَا النَّعْماءِ وَالْجُودِ، یَا ذَا الْمَنِّ وَالطَّوْلِ، حَرِّمْ شَیْبَتِی عَلَی النَّارِ (2) 599.

نهم: از حضرت رسول صلی الله علیه و آله روایت شده که: هرکه در ماه رجب صد مرتبه بگوید أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ الَّذِی لَاإِلهَ إِلَّا هُوَ وَحْدَهُ لَاشَرِیکَ لَهُ وَأَتُوبُ إِلَیْهِ و ختم کند آن را به صَدَقه، ختم فرماید حق تعالی برای او به رحمت و مغفرت، و کسی که چهارصد مرتبه بگوید بنویسد برای او اجر صد شهید (3) 600.

دهم: و نیز از آن حضرت مروی است که: کسی که بگوید در ماه رجب هزار مرتبه لَاإِلهَ إِلَّا اللَّهُ بنویسد خداوند عزّ وجلّ برای او صد هزار حسنه، و بنا فرماید برای او صد شهر در بهشت (4) 601.

یازدهم: روایت است کسی که در رجب در وقت صبح هفتاد مرتبه، و در وقت پَسین نیز هفتاد مرتبه بگوید أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ وَأَتُوبُ إِلَیْهِ و چون تمام کرد دستها را بلند کند و بگوید اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِی وَتُبْ عَلَیَّ، پس اگر در ماه رجب بمیرد خدا از او راضی باشد، و آتش او را مسّ نکند به برکت رجب (5) 602.

دوازدهم: در جمیع این ماه هزار مرتبه بگوید أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ ذَا الْجَلالِ وَالْإِکْرامِ مِنْ جَمِیعِ الذُّنُوبِ وَالْآثامِ، تا خداوند رحمان او را بیامرزد (6) 603.

سیزدهم: سیّد در اقبال فضیلت بسیار از حضرت رسول صلی الله علیه و آله نقل کرده برای خواندن قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ده هزار مرتبه یا هزار مرتبه یا صد مرتبه در ماه رجب (7) 604، و نیز روایت کرده که هرکه در روز جمعه ماه رجب صد مرتبه قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ بخواند برای او نوری باشد در

1- وَجَمِیعَ شرِّ: خ.

2- اقبال 3/ 211 فصل 23.

3- اقبال 3/ 216 فصل 24.

4- اقبال 3/ 216 فصل 24.

5- اقبال 3/ 217 فصل 24.

6- المراقبات، میرزا جواد ملکی در اعمال ماه رجب: 101.
7- اقبال 3/ 217 فصل 24.

قیامت که او را به بهشت بکشاند (1) 605.
چهاردهم: سیّد روایت کرده که هرکه در ماه رجب یک روز روزه بدارد و چهار رکعت نماز گزارد، بخواند در رکعت اوّل صد مرتبه آیة الکرسی و در رکعت دوم دویست مرتبه قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ نمیرد تا جای خود را در بهشت ببیند یا دیده شود برای او (2) 606.
پانزدهم: و نیز سیّد روایت کرده از حضرت رسول صلی الله علیه و آله که: هرکه در روز جمعه ماه رجب چهار رکعت نماز کند مابین ظهر و عصر، بخواند در هر رکعتی حمد یک مرتبه و آیة الکرسی هفت مرتبه و قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ پنج مرتبه پس ده مرتبه بگوید: أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ الَّذِی لَاإِلهَ إِلّا هُوَ وَأَسْأَلُهُ التَّوْبَةَ، بنویسد حق تعالی برای او از روزی که این نماز را گذارده تا روزی که بمیرد هر روزی هزار حسنه، و عطا فرماید او را به هر آیه‌ای که خوانده شهری در بهشت از یاقوت سرخ، و به هر حرفی قصری در بهشت از درّ سفید، و تزویج فرماید او را حور العین، و راضی شود از او به غیر سخط، و نوشته شود از عابدین، و ختم فرماید برای او به سعادت و مغفرت، الخبر (3) 607.
شانزدهم: سه روز از این ماه را که پنجشنبه و جمعه و شنبه باشد روزه بدارد، زیرا که روایت شده: هرکه در یکی از ماههای حرام این سه روز را روزه بدارد، حق تعالی برای او ثواب نهصد سال عبادت بنویسد (4) 608.
هفدهم: در تمام ماه رجب شصت رکعت نماز کند به این طریق که در هر شب آن دو رکعت بجا آورد، بخواند در هر رکعت حمد یک مرتبه، و قُلْ یَا أَیُّهَا الْکافِرُونَ سه مرتبه، و قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ یک مرتبه، و چون سلام دهد دستها را بلند کند و بگوید:
لَا إِلهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَاشَرِیکَ لَهُ، لَهُ الْمُلْکُ وَلَهُ الْحَمْدُ، یُحْیِی وَیُمِیتُ وَهُوَ حَیٌّ لَایَمُوتُ، بِیَدِهِ الْخَیْرُ، وَهُوَ عَلَی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ، وَ إِلَیْهِ الْمَصِیرُ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلّا بِاللَّهِ الْعَلِیِّ الْعَظِیمِ، اللّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ النَّبِیِّ الْأُمِّیِّ وَآلِهِ، و بکشد دستها را به صورت خود. از حضرت رسول صلی الله علیه و آله مروی است که: کسی که این عمل را بجا آورد حق تعالی دعاء او را مستجاب گرداند، و ثواب شصت حج و شصت عمره به او

1- اقبال 3/ 200 فصل 22.
2- اقبال 3/ 200 فصل 22.
3- اقبال 3/ 200 فصل 22.
4- اقبال 2/ 21 فصل 5 از رسول اللّه صلی الله علیه و آله.

عطا فرماید (1) 609.
هیجدهم: از حضرت رسول صلی الله علیه و آله مروی است که: کسی که در یک شب از ماه رجب بخواند صد مرتبه قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ در دو رکعت نماز پس گویا صد سال روزه گرفته در راه خدا، و حق تعالی در بهشت صد قصر به او مرحمت فرماید، هر قصری در جوار پیغمبری از پیغمبران علیهم السلام (2) 610.
نوزدهم: و نیز از آن حضرت مروی است که: هرکه در یک شب از شبهای رجب ده رکعت نماز کند، بخواند در هر رکعتی حمد و قُل یا أَیُّهَا الْکَافِرُونَ یک مرتبه و توحید سه مرتبه، بیامرزد حق تعالی هر گناهی که کرده، الخبر (3) 611.
بیستم: علّامه مجلسی در زاد المعاد فرموده که: از حضرت امیر المؤمنین علیه السلام منقول است که: حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمود که: هرکه در هر شب و هر روز ماه رجب و شعبان و رمضان سه مرتبه هر یک از حمد و آیة الکرسی و قُلْ یا أَیُّهَا الْکافِرُونَ و قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ و قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ و قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ بخواند و سه مرتبه بگوید: سُبْحانَ اللَّهِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ، وَلَا إِلهَ إِلَّا اللَّهُ، وَاللَّهُ أَکْبَرُ، وَلا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِیِّ الْعَظِیمِ، و سه مرتبه بگوید: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، و سه مرتبه بگوید: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِلْمُؤْمِنِینَ وَالْمُؤْمِناتِ، و چهار صد مرتبه بگوید: أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ وَأَتُوبُ إِلَیْهِ، خداوند تعالی گناهانش را بیامرزد، اگرچه به عدد قطره‌های باران و برگ درختان و کف دریاها باشد، الخبر (4) 612.
و نیز علّامه مجلسی فرموده که: در هر شب از شبهای این ماه هزار مرتبه لَاإِلهَ إِلَّا اللَّهُ وارد شده است (5) 613.
و بدان که شب جمعه اول ماه رجب را لیلة الرّغائب می‌گویند، و از برای آن عملی از حضرت رسول صلی الله علیه و آله وارد شده با فضیلت بسیار، که سیّد در اقبال و علّامه در اجازه بنی زهره نقل کرده‌اند، از جمله فضیلت او آن که گناهان بسیار به سبب او آمرزیده شود، و آن که هرکه این نماز را بگزارد چون شب اوّل قبر او شود حق تعالی بفرستد ثواب این نماز را به سوی او به نیکوتر صورتی با

1- اقبال 3/ 179 فصل 8.
2- اقبال 3/ 180 فصل 8.
3- اقبال 3/ 179 فصل 8.

4- زاد المعاد: 12.
5- زاد المعاد: 12.

روی گشاده و درخشان و زبان فصیح، پس با وی گوید: ای حبیب من، بشارت باد تو را که نجات یافتی از هر شدّت و سختی، گوید: تو کیستی؟ به خدا سوگند که من رویی بهتر از روی تو ندیدم، و کلامی شیرین‌تر از کلام تو نشنیده‌ام، و بویی بهتر از بوی تو نبوئیدم، گوید: من ثواب آن نمازم که در فلان شب از فلان ماه از فلان سال بجا آوردی، آمدم امشب به نزد تو تا حقّ تو را ادا کنم، و مونس تنهایی تو باشم، و وحشت را از تو بردارم، و چون در صور دمیده شود من سایه بر سر تو خواهم افکند در عرصه قیامت، پس خوشحال باش که خیر از تو معدوم نخواهد شد هرگز.
و کیفیّت آن چنان است که روز پنجشنبه اول آن ماه را روزه می‌داری، چون شب جمعه داخل شود مابین نماز مغرب و عشاء دوازده رکعت نماز می‌گزاری، هر دو رکعت به یک سلام، و در هر رکعت از آن یک مرتبه حمد و سه مرتبه إِنَّا أَنْزَلْناهُ و دوازده مرتبه قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ می‌خوانی، و چون فارغ شدی از نماز هفتاد مرتبه می‌گویی: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ النَّبِيِّ الْأُمِّيِّ وَعَلَى آلِهِ (1) 614، پس به سجده می‌روی و هفتاد مرتبه می‌گویی: سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ رَبُّ الْمَلائِكَةِ وَالرُّوحِ، پس سر از سجده برمی‌داری و هفتاد مرتبه می‌گویی: رَبِّ اغْفِرْ وَارْحَمْ وَتَجاوَزْ عَمَّا تَعْلَمُ، إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيُّ الْأَعْظَمُ، پس باز به سجده می‌روی و هفتاد مرتبه می‌گویی: سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ رَبُّ الْمَلائِكَةِ وَالرُّوحِ، پس حاجت خود را می‌طلبی که إن شاء اللّه برآورده خواهد شد (2) 615.
و بدان نیز که در ماه رجب زیارت حضرت امام رضا علیه السلام مندوب است و اختصاصی دارد، چنانچه عمره در این ماه فضیلت دارد. و روایت شده که تالی حجّ است در فضیلت (3) 616.
و منقول است که جناب علیّ بن الحسین علیه السلام معتمر شده بود در ماه رجب، و شبانه روز نماز در نزد کعبه می‌گذاشت، و پیوسته در سجده بود در شب و روز، و این ذکر از آن حضرت شنیده می‌شد که در سجده می‌گفت: عَظُمَ الذَّنْبُ مِنْ عَبْدِكَ فَلْيَحْسُنِ الْعَفْوُ مِنْ عِنْدِكَ (4) 617.
قسم دویّم: در اعمال مخصوصه ایّام و لیالی ماه رجب است: اعمال شب اوّل ماه رجب
شب اوّل: شب شریفی است و در آن چند عمل است:
اوّل: آن که چون هلال را بیند بگوید: اللَّهُمَّ أَهِلَّهُ عَلَيْنا بِالْأَمْنِ وَالْايمانِ وَالسَّلامَةِ

1- وَآلِ مُحمّدٍ: خ.
2- اقبال سيّد ابن طاووس 3/ 185 فصل 10 و بحار الأنوار 107/ 126.
3- مراجعه شود به مصباح المتهجّد: 821.
4- اقبال 3/ 218 فصل 26.

وَالْإِسْلامِ، رَبِّی وَرَبُّکَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَ (1) 618.

و نیز از حضرت رسول صلی الله علیه و آله منقول است که چون هلال رجب را می‌دید می‌گفت: اللّٰهُمَّ بارِکْ لَنا فِی رَجَبٍ وَشَعْبانَ، وَبَلِّغْنا شَهْرَ رَمَضانَ، وَأَعِنَّا عَلَی الصِّیامِ، وَالْقِیامِ، وَحِفْظِ اللِّسانِ، وَغَضِّ الْبَصَرِ، وَلَا تَجْعَلْ حَظَّنا مِنْهُ الْجُوعَ وَالْعَطَشَ (2) 619.

دویّم: غسل کند چنانکه بعضی از علماء فرموده‌اند: از حضرت رسول صلی الله علیه و آله مروی است که:

هرکه درک کند ماه رجب را، و غسل کند در اوّل و وسط و آخر آن، بیرون آید از گناهان خود مانند روزی که از مادر متولّد شده (3) 620.

سیّم: زیارت کند حضرت امام حسین علیه السلام را (4) 621. (5) 622

ارم: بعد از نماز مغرب بیست رکعت نماز کند به حمد و توحید، و بعد از هر دو رکعت سلام دهد، تا محفوظ بماند خود و اهل و مال و اولادش، و از عذاب قبر در پناه باشد، و از صراط بی‌حساب مانند برق بگذرد (6) 623.

پنجم: بعد از نماز عشاء دو رکعت نماز کند، بخواند در رکعت اوّل حمد و ألم نشرح یک مرتبه و توحید سه مرتبه، و در رکعت دویّم حمد و ألم نشرح و توحید و معوّذتین را، و چون سلام نماز داد سی مرتبه لَاإِلهَ إِلّا اللّٰه بگوید، و سی مرتبه صلوات بفرستد، تا حق تعالی گناهان او را بیامرزد مانند روزی که از مادر متولّد شده (7) 624.

ششم: آنکه بخواند سی رکعت نماز، در هر رکعت حمد و قل یا أَیُّها الکافِرونَ یک مرتبه و توحید سه مرتبه (8) 625.

هفتم: بجا آورد آن چه را که شیخ در مصباح متهجّد ذکر نموده، فرموده: ذکر عمل شب اوّل رجب، روایت کرده است ابوالبختری وهب بن وهب از حضرت امام جعفر صادق از پدرش از جدّش از حضرت امیر المؤمنین علیهم السلام که آن حضرت را خوش می‌آمد که فارغ سازد خود را چهار شب در تمام سال، یعنی احیاء بدارد آن شبها را به عبادت، و آن چهار شب: شب اوّل رجب و شب نیمه شعبان و شب عید فطر و شب عید قربان بود (9) 626.

1- اقبال 3/ 173 فصل 3.

2- اقبال 3/ 173 فصل 3.

3- اقبال 3/ 173 فصل 4.

4- اقبال 3/ 218 فصل 27.

5- مرکز تحقیقات حج، مفاتیح الجنان، 1جلد، نشر مشعر - تهران.

6- اقبال 3/ 178 فصل 8 از رسول اللّه صلى الله عليه و آله.
7- اقبال 3/ 178 فصل 8 از رسول اللّه صلى الله عليه و آله.
8- اقبال 3/ 177 فصل 8.
9- مصباح المتهجّد: 798.

و روایت شده است از ابو جعفر ثانی حضرت امام محمّد جواد علیه السلام که فرمود: مستحب است که هر آدمی بخواند این دعا را در شب اول رجب بعد از عشاء آخرة (1) 627:

اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِأَنَّکَ مَلِکٌ، وَأَنَّکَ عَلَی کُلِّ شَیْءٍ مُقْتَدِرٌ، وَأَنَّکَ مَا تَشاءُ مِنْ أَمْرٍ یَکُونُ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَتَوَجَّهُ إِلَیْکَ بِنَبِیِّکَ مُحَمَّدٍ نَبِیِّ الرَّحْمَةِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ. یَا مُحَمَّدُ، یَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنِّی أَتَوَجَّهُ بِکَ إِلَی اللَّهِ رَبِّکَ وَرَبِّی لِیُنْجِحَ لِی (2) 628 بِکَ طَلِبَتِی. اللَّهُمَّ بِنَبِیِّکَ مُحَمَّدٍ وَالْأَئِمَّةِ مِنْ أَهْلِ بَیْتِهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَعَلَیْهِمْ أَنْجِحْ طَلِبَتِی، پس سؤال کن حاجتت را (3) 629.

و روایت کرده است علیّ بن حدید که حضرت موسی بن جعفر علیه السلام بعد از فراغ از نماز شب در حال سجده می‌گفت:

لَکَ الْمَحْمَدَةُ إِنْ أَطَعْتُکَ، وَلَکَ الْحُجَّةُ إِنْ عَصَیْتُکَ، لَاصُنْعَ لِی وَلَا لِغَیْرِی فِی إِحْسانٍ إِلَّا بِکَ، یَا کائِنُ قَبْلَ کُلِّ شَیْءٍ، وَیَا مُکَوِّنَ کُلِّ شَیْءٍ، إِنَّکَ عَلَی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَعُوذُ بِکَ مِنَ الْعَدِیلَةِ عِنْدَ الْمَوْتِ، وَمِنْ شَرِّ الْمَرْجِعِ فِی الْقُبُورِ، وَمِنَ النَّدامَةِ یَوْمَ الْآزِفَةِ، فَأَسْأَلُکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَنْ تَجْعَلَ عَیْشِی عِیشَةً نَقِیَّةً، وَمِیْتَتِی مِیتَةً سَوِیَّةً، وَمُنْقَلَبِی مُنْقَلَباً کَرِیماً غَیْرَ مُخْزٍ وَلَا فاضِحٍ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الْأَئِمَّةِ یَنابِیعِ الْحِکْمَةِ، وَأُوْلِی النِّعْمَةِ، وَمَعادِنِ الْعِصْمَةِ، وَاعْصِمْنِی بِهِمْ مِنْ کُلِّ سُوءٍ، وَلَا تَأْخُذْنِی عَلَی غِرَّةٍ وَلَا عَلَی (4) 630 غَفْلَةٍ، وَلَا تَجْعَلْ عَواقِبَ أَعْمالِی حَسْرَةً، وَارْضَ عَنِّی، فَإِنَ

1- بعد از عشاء آخرة: در اصل روی آن نوشته شده: نسخه، و در مصباح المتهجّد نمی‌باشد.

2- لِی: خ.

3- مصباح المتهجّد: 798.

4- عَلَی: خ.

مَغْفِرَتَکَ لِلظَّالِمِینَ وَأَ نَا مِنَ الظَّالِمِینَ. اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِی مَا لَایَضُرُّکَ، وَأَعْطِنِی مَا لَایَنْقُصُکَ، فَإِنَّکَ الْوَسِیعُ رَحْمَتُهُ، الْبَدِیعُ حِکْمَتُهُ، وَأَعْطِنِی السَّعَةَ وَالدَّعَةَ، وَالْأَمْنَ وَالصِّحَّةَ، وَالبُّخُوعَ وَالْقُنُوعَ، وَالشُّکْرَ وَالْمُعافاةَ وَالتَّقْوی وَالصَّبْرَ وَالصِّدْقَ عَلَیْکَ وَعَلَی أَوْ لِیائِکَ وَالْیُسْرَ وَالشُّکْرَ، وَاعْمُمْ بِذلِکَ یَا رَبِّ أَهْلِی وَوَلَدِی وَ إِخْوانِی فِیکَ وَمَنْ أَحْبَبْتُ وَأَحَبَّنِی وَوَلَدْتُ وَوَلَدَنِی مِنَ الْمُسْلِمِینَ وَالْمُؤْمِنِینَ یَا رَبَّ الْعالَمِینَ.

ابن اشَیْم گفته: این دعا بعد از هشت رکعت نماز شب و پیش از نماز وتْر است، آنگاه سه رکعت وتْر را بجا می‌آوری، پس چون سلام دادی بگو در حالتی که نشسته باشی:

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی لَاتَنْفَدُ خَزائِنُهُ، وَلَا یَخافُ آمِنُهُ، رَبِّ إِنِ ارْتَکَبْتُ الْمَعاصِیَ فَذلِکَ ثِقَةٌ مِنِّی بِکَرَمِکَ، إِنَّکَ تَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبادِکَ، وَتَعْفُو عَنْ سَیِّئاتِهِمْ وَتَغْفِرُ الزَّلَلَ، وَ إِنَّکَ 631 (1) مُجِیبٌ لِدَاعِیکَ وَمِنْهُ قَرِیبٌ، وَأَ نَا تائِبٌ إِلَیْکَ مِنَ الْخَطایا، وَراغِبٌ إِلَیْکَ فِی تَوْفِیرِ حَظِّی مِنَ الْعَطایا، یَا خالِقَ الْبَرایا، یَا مُنْقِذِی مِنْ کُلِّ شَدِیدَةٍ 632 (2)، یَا مُجِیرِی مِنْ کُلِّ مَحْذُورٍ، وَفِّرْ عَلَیَّ السُّرُورَ، وَاکْفِنِی شَرَّ عَواقِبِ الْأُمُورِ، فَأَ نْتَ 633 (3) اللَّهُ عَلَی نَعْمائِکَ وَجَزِیلِ عَطائِکَ مَشْکُورٌ، وَ لِکُلِّ خَیْرٍ مَذْخُورٌ (4) 634.

و بدان که علماء از برای هر شب این ماه نماز مخصوصی ذکر فرموده‌اند، مقام را گنجایش نقل آن نیست.

روز اوّل رجباعمال روز اوّل ماه رجب

روز شریفی است، ودر آن چند عمل است:

اوّل: روزه گرفتن، روایت شده که حضرت نوح علیه السلام در این روز به کشتی سوار شد، و امر

1- فَإِنَّکَ: خ ل.
2- شِدَّةٍ: خ ل.
3- فَإِنَّکَ: خ ل.
4- مصباح المتهجّد: 798- 800.

فرمود کسانی را که با او بودند روزه بدارند، و هرکه این روز را روزه بدارد آتش جهنّم یک سال راه از او دور شود (1) 635.
دوّم: غسل کند (2) 636.
سیّم: زیارت امام حسین علیه السلام کند. شیخ روایت کرده از بشیر دهّان از امام جعفر صادق علیه السلام که فرمود: هرکه زیارت کند حسین بن علی علیهما السلام را در روز اوّل رجب، بیامرزد خداوند عالم او را البتّه (3) 637.
چهارم: بخواند دعای طویلی که سیّد در اقبال نقل فرموده (4) 638.
پنجم: شروع کند به نماز سلمان رضی الله عنه بدین طریق که ده رکعت نماز گزارد، و بعد از هر دو رکعت سلام دهد، و در هر رکعت یک‌مرتبه حمد و سه مرتبه سوره توحید و سه مرتبه سوره قُلْ یَا أَیُّها الکَافِرونَ بخواند، و بعد از هر سلام دستها را بلند کند و بگوید: لَاإِلهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِیکَ لَهُ، لَهُ الْمُلْکُ، وَلَهُ الْحَمْدُ، یُحْیِی وَیُمِیتُ، وَهُوَ حَیٌّ لَایَمُوتُ، بِیَدِهِ الْخَیْرُ وَهُوَ عَلَی کُلِّ شَیْ‌ءٍ قَدِیرٌ. پس بگوید: اللَّهُمَّ لَامانِعَ لِما أَعْطَیْتَ، وَلَا مُعْطِیَ لِما مَنَعْتَ، وَلَا یَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ مِنْکَ الْجَدُّ، پس دستها را بر روی خود کشد. و در روز نیمه ماه نیز این نماز را به همین کیفیّت بخواند، لکن عوض این دعا بعد از عَلَی کُلِّ شَیْ‌ءٍ قَدِیرٌ بگوید:
إِلهاً واحِداً أَحَداً فَرْداً صَمَداً، لَمْ یَتَّخِذْ صاحِبَةً وَلَا وَلَداً. و در روز آخر ماه نیز چنین کند، لکن بعد از عَلَی کُلِّ شَیْ‌ءٍ قَدِیرٌ بگوید: وَصَلَّی اللَّهُ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطَّاهِرِینَ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِیِّ الْعَظِیمِ، پس دستها را بر روی خود بکشد و حاجت خود را بطلبد. و از فواید این نماز نباید غفلت نمود که آن بسیار است (5) 639.
وبدان‌که از برای حضرت سلمان نیز نماز دیگری است در روز اوّل این ماه، ده رکعت، در هر رکعت حمد یک مرتبه و توحید سه مرتبه با فضیلت بسیار، که مجملش آمرزش گناهان، و محفوظ بودن از فتنه قبر، و عذاب روز قیامت، و رفتن جذام و برص وذات الجنب از خواننده آن است (6)
640. اعمال شب سیزدهم رجب

1- اقبال 3/ 192 فصل 17 ضمن یک حدیث.
2- اقبال 3/ 173 فصل 4.
3- مصباح المتهجّد: 801.
4- اقبال 3/ 200 فصل 23 اوّل دعاء: اللّهُمَّ إِنّی أَسئَلُکَ یا اللَّه یا اللَّه یا اللَّه می‌باشد.

5- مصباح المتهجّد: 818 و 819 از رسول اللّه صلى الله عليه و آله.
6- اقبال 3/ 198 فصل 22 از رسول اللّٰه صلى الله عليه و آله.

و سیّد نیز برای این روز چهار رکعت نماز نقل کرده، هرکه خواهد به اقبال مراجعه کند (1) 641.
و در این روز سنه پنجاه وهفت به قولی ولادت حضرت باقر علیه السلام واقع شده (2) 642، و لکن مختار داعی در سیّم صفر است (3) 643.
و در روز دویّم این ماه به قولی ولادت باسعادت حضرت امام علیّ النقی علیه السلام است سنه 212، و شهادت آن حضرت در سیّم سنه دویست و پنجاه و چهار در سرّ من رأی واقع شده (4) 644.
روز دهم به قول ابن عیّاش ولادت حضرت امام محمّد تقی علیه السلام واقع شده (5) 645.
شب سیزدهم: بدان که مستحبّ است در هر یک از ماه رجب وشعبان ورمضان آن که در شب سیزدهم دو رکعت نماز بگزارند، در هر رکعت حمد یک مرتبه و یس و تَبارَکَ الْمُلک و توحید بخوانند، ودر شب چهاردهم چهار رکعت به دو سلام به همین کیفیّت، ودر شب پانزدهم شش رکعت به سه سلام به همین کیفیّت. از حضرت صادق علیه السلام مروی است که: هرکه چنین کند جمیع فضیلت این سه ماه را دریابد، و جمیع گناهانش غیر از شرک آمرزیده شود (6) 646.
روز سیزدهم: اوّل ایّام البیض است و ثواب بسیاری برای روزه این روز و دو روز بعد وارد شده (7) 647، و اگر کسی خواهد عمل امّ داوود بجا آورد باید این روز را روزه بگیرد.
و در این روز بنابر مشهور بعد از سی سال از عام الفیل ولادت با سعادت حضرت امیر المؤمنین علیه السلام در میان کعبه معظّمه واقع شده است (8) 648.
شب نیمه ماه رجباعمال شب نیمه رجب
شب شریفی است، و در آن چند عمل است:
اوّل: غسل (9) 649.
دوّم: احیاء آن به عبادت چنان که علّامه مجلسی فرموده (10) 650.
سیّم: زیارت امام حسین علیه السلام (11) 651.

1- اقبال 3/ 198 فصل 22 از رسول اللّٰه صلی الله علیه و آله.
2- مسارّ الشیعه مفید: 69 ضمن مجموعة نفیسة.
3- کشف الغمة 2/ 329.
4- بحار الأنوار 50/ 117 ح 9 از کفعمی.
5- مصباح المتهجّد: 805 از ابن عیّاش.

6- اقبال 3/ 230 فصل 50.
7- اقبال 3/ 233 فصل 56.
8- كشف اليقين علّامه حلّى: 31، فصل 2.
9- زاد المعاد: 19.
10- زاد المعاد: 19.
11- زاد المعاد: 20.

چهارم: شش ركعت نماز كه در شب سيزدهم ذكر شد.
پنجم: سى ركعت نماز، در هر ركعت حمد و ده مرتبه توحيد، و اين نماز را سيّد از حضرت رسول صلى الله عليه و آله نقل كرده با فضيلت بسيار (1) .652
ششم: دوازده ركعت نماز، هر دو ركعت به يک سلام، و در هر ركعت هر يک از سوره حمد و توحيد و فلق و ناس و آية الكرسى و قدر را چهار مرتبه بخواند، و بعد از سلام چهار مرتبه بگويد:
اللَّهُ اللَّهُ رَبِّى لَاأُشْرِکُ بِهِ شَيْئاً، وَلَا أَتَّخِذُ مِنْ دُونِهِ وَلِيّاً، و هرچه مى‌خواهد بخواند. و اين نماز را بدين طريق سيّد از حضرت صادق عليه السلام روايت كرده (2) .653
و لكن شيخ در مصباح فرموده: روايت كرده داوود بن سرحان از حضرت صادق عليه السلام كه فرمود: بجا مى‌آورى در شب نيمه رجب دوازده ركعت نماز، مى‌خوانى در هر ركعت حمد و سوره، و چون فارغ شدى از نماز مى‌خوانى بعد از آن حمد و معوّذتين و سوره اخلاص و آية الكرسى را چهار مرتبه، و مى‌گويى بعد از آن: سُبْحانَ اللَّهِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ، وَلَا إِلهَ إِلّا اللَّهُ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ چهار مرتبه، پس مى‌گويى: اللّهُ اللَّهُ رَبِّى لَاأُشْرِکُ بِهِ شَيْئاً، وَما شاءَ اللَّهُ، لَاقُوَّةَ إِلّا بِاللَّهِ العَلِىِّ الْعَظِيمِ. و بجا مى‌آورى در شب بيست و هفتم نيز مثل اين را (3) .654
روز نيمه رجباعمال روز نيمه رجب
روز مباركى است، ودر آن چند عمل است:
اوّل: غسل (4) .655
دوّم: زيارت حضرت امام حسين عليه السلام، از ابن ابى نصر منقول است كه گفت: سؤال كردم از حضرت امام رضا عليه السلام كه در چه ماه زيارت كنيم امام حسين عليه السلام را؟ فرمود: در نيمه رجب و نيمه شعبان (5) .656
سيّم: نماز سلمان به نحوى كه در روز اوّل گذشت (ص 199).
چهارم: چهار ركعت نماز بخواند و بعد از سلام دست خود را پهن كند و بگويد:
اللّهُمَّ يَا مُذِلَّ كُلِّ جَبَّار، وَيَا مُعِزَّ الْمُؤْمِنِينَ، أَ نْتَ كَهْفِى حِينَ تُعْيِينِى

1- اقبال 3/ 234 فصل 58.
2- اقبال 3/ 232 فصل 54.
3- مصباح المتهجّد: 806.

4- مصباح المتهجّد: 807.
5- مصباح المتهجّد: 807.

الْمَذاهِبُ، وَأَ نْتَ بارِئُ خَلْقِی رَحْمَةً بِی، وَقَدْ کُنْتَ عَنْ خَلْقِی غَنِیّاً، وَلَوْلا رَحْمَتُکَ لَکُنْتُ مِنَ الْهالِکِینَ، وَأَ نْتَ مُؤَیِّدِی بِالنَّصْرِ عَلَی أَعْدائِی، وَلَوْلا نَصْرُکَ إِیَّایَ لَکُنْتُ مِنَ الْمَفْضُوحِینَ، یَا مُرْسِلَ الرَّحْمَةِ مِنْ مَعادِنِها، وَمُنْشِئَ الْبَرَکَةِ مِنْ مَواضِعِها، یَا مَنْ خَصَّ نَفْسَهُ بِالشُّمُوخِ وَالرِّفْعَةِ فَأَوْ لِیاؤُهُ بِعِزِّهِ یَتَعَزَّزُونَ، وَ (1) 657 یَا مَنْ وَضَعَتْ لَهُ الْمُلُوکُ نِیرَ الْمَذَلَّةِ (2) 658 عَلَی أَعْناقِهِمْ فَهُمْ مِنْ سَطَواتِهِ خائِفُونَ، أَسْأَ لُک بِکَیْنُونِیَّتِکَ الَّتِی اشْتَقَقْتَها مِنْ کِبْرِیائِک، وَأَسْأَ لُک بِکِبْرِیائِکَ الَّتِی اشْتَقَقْتَها مِنْ عِزَّتِکَ، وَأَسْأَ لُک بِعِزَّتِکَ الَّتِی اسْتَوَیْتَ بِها عَلَی عَرْشِکَ فَخَلَقْتَ بِها جَمِیعَ خَلْقِکَ فَهُمْ لَکَ مُذْعِنُونَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَأَهْلِ بَیْتِهِ. روایت است که هر صاحب غمّی این دعا را بخواند حق تعالی او را از اندوه و غم آسایش بخشد (3) 659.

پنجم: عمل امّ داوود، که عمده اعمال این روز است، و برای برآمدن حاجات و کشف کربات و دفع ظلم ظالمان مؤثّر است، و کیفیّت آن بنابر آن چه در مصباح شیخ است آن است که: چون خواهد این عمل را بجا آورد روزه بگیرد روز سیزدهم و چهاردهم و پانزدهم را، پس در روز پانزدهم نزد زوال غسل کند، و چون وقت زوال داخل شود نماز ظهر و عصر را بجا آورد در حالتی که رکوع و سجودشان را نیکو کند، و در موضع خلوتی باشد که چیزی او را مشغول نسازد، و انسانی با او تکلّم ننماید، پس چون از نماز فارغ شود رو به قبله کند و بخواند حمد را صد مرتبه، و سوره اخلاص را صد مرتبه، و آیة الکرسی را ده مرتبه، و بعد از اینها بخواند سوره انعام و بنی‌اسرائیل و کهف و لقمان و یس و صافّات و حم سجده و حمعسق و حم دخان و فتح و واقعه و مُلک و ن و اذَا السَّماءُ انْشَقَّتْ و ما بعدش را تا آخر قرآن، و چون از اینها فارغ شود بگوید در حالتی که رو به قبله باشد: دعاء امّ داوود

1- وَ: خ.
2- نِیرَ الْمَذَلَّةِ: چوبی که به گردن گاو نهند.
3- اقبال 3/ 237 فصل 63 از امیرالمؤمنین علیه السلام.

صَدَقَ اللَّهُ الْعَظِیمُ الَّذِی لَاإِلهَ إِلّا هُوَ الْحَیُّ الْقَیُّومُ ذُوالْجَلالِ وَالْإِکْرام، الرَّحْمنُ الرَّحِیمُ، الْحَلِیمُ الْکَرِیمُ، الَّذِی لَیْسَ کَمِثْلِهِ شَیْ ءٌ وَهُوَ السَّمِیعُ الْعَلِیمُ، الْبَصِیرُ الْخَبِیرُ، شَهِدَ اللَّهُ أَ نَّهُ لَاإِلهَ إِلّا هُوَ وَالْمَلائِکَهُ وَأُولُو الْعِلْمِ قائِماً بِالْقِسْطِ لَا إِلهَ إِلّا هُوَ الْعَزِیزُ الْحَکِیمُ، وَبَلَّغَتْ رُسُلُهُ الْکِرامُ وَأَ نَا عَلَی ذلِکَ مِنَ الشَّاهِدِینَ.
اللَّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ، وَلَکَ الْمَجْدُ، وَلَکَ الْعِزُّ، وَلَکَ الْفَخْرُ (1) 660، وَلَکَ الْقَهْرُ، ولَکَ النِّعْمَهُ، وَلَکَ الْعَظَمَهُ، وَلَکَ الرَّحْمَهُ، وَلَکَ الْمَهابَهُ، وَلَکَ السُّلْطانُ، وَلَکَ الْبَهاءُ، وَلَکَ الامْتِنانُ، وَلَکَ التَّسْبِیحُ، وَلَکَ التَّقْدِیسُ، وَلَکَ التَّهْلِیلُ، وَلَکَ التَّکْبِیرُ، وَلَکَ مَا یُری، وَلَکَ مَا لا یُری، وَلَکَ مَا فَوْقَ السَّماواتِ الْعُلی، وَلَکَ مَا تَحْتَ الثَّری، وَلَکَ الْأَرَضُونَ السُّفْلی، وَلَکَ الْآخِرَهُ وَالْأُولی، وَلَکَ مَا تَرْضی بِهِ مِنَ الثَّناءِ وَالْحَمْدِ وَالشُّکْرِ وَالنَّعْماءِ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی جَبْرَئِیلَ أَمِینِکَ عَلَی وَحْیِکَ، وَالْقَوِیِّ عَلَی أَمْرِکَ، وَالْمُطاعِ فِی سَمَاوَاتِکَ وَمَحالِّ کَراماتِکَ، الْمُتَحَمِّلِ لِکَلِماتِکَ، النَّاصِرِ لِأَنْبِیائِکَ، الْمُدَمِّرِ لِأَعْدائِکَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مِیکائِیلَ مَلَکِ رَحْمَتِکَ، وَالْمَخْلُوقِ لِرَأْفَتِکَ، وَالْمُسْتَغْفِرِ الْمُعِینِ لِأَهْلِ طاعَتِکَ.
اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی إِسْرافِیلَ حامِلِ عَرْشِکَ، وَصاحِبِ الصُّوْرِ الْمُنْتَظِرِ لِأَمْرِکَ، الْوَجِلِ الْمُشْفِقِ مِنْ خِیفَتِکَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی حَمَلَهِ الْعَرْشِ الطَّاهِرِینَ، وَعَلَی السَّفَرَهِ الْکِرامِ الْبَرَرَهِ الطَّیِّبِینَ، وَعَلَی مَلائِکَتِکَ الْکِرامِ الْکاتِبِینَ، وَعَلَی (2) 661 مَلائِکَهِ الْجِنانِ، وَخَزَنَهِ النِّیرانِ، وَمَلَکِ الْمَوْتِ وَالْأَعْوانِ، یَا ذَا الْجَلالِ وَالْإِکْرامِ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی أَبِینا آدَمَ بَدِیعِ فِطْرَتِکَ الَّذِی کَرَّمْتَهُ بِسُجُودِ

1- وَلَکَ الْفَخْرُ: خ.
2- عَلَی: خ.

مَلائِکَتِکَ، وَأَبَحْتَهُ جَنَّتَکَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی أُمِّنا حَوّاءَ، الْمُطَهَّرَةِ مِنَ الرِّجْسِ، الْمُصَفَّاةِ مِنَ الدَّنَسِ، الْمُفَضَّلَةِ مِنَ الْإِنْسِ، الْمُتَرَدِّدَةِ بَیْنَ مَحالِّ الْقُدْسِ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی هابِیلَ وَشَیْثٍ وَ إِدْرِیسَ وَنُوحٍ وَهُودٍ وَصالِحٍ وَ إِبْراهِیمَ وَ إِسْماعِیلَ وَ إِسْحاقَ وَیَعْقُوبَ وَیُوسُفَ وَالْأَسْباطِ وَلُوطٍ وَشُعَیْبٍ وَأَ یُّوبَ وَمُوسی وَهارُونَ وَیُوشَعَ وَمِیشا وَالْخِضْرِ وَذِی الْقَرْنَیْنِ وَیُونُسَ وَ إِلْیاسَ وَالْیَسَعَ وَذِی الْکِفْلِ وَطالُوتَ وَداوُدَ وَسُلَیْمانَ وَزَکَرِیَّا وَشَعْیا وَیَحْیی وَتُورَخَ وَمَتّی وَ إِرْمِیا وَحَیْقُوقَ وَدانِیالَ وَعُزَیْرٍ وَعِیسی وَشَمْعُونَ وَجِرْجِیسَ وَالْحَوارِیِّینَ وَالْأَتْباعِ وَخالِدٍ وَحَنْظَلَةَ وَلُقْمانَ (1) 662. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَارْحَمْ مُحَمَّداً وَآلَ مُحَمَّدٍ، وَبارِکْ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ کَما صَلَّیْتَ وَرَحِمْتَ (2) 663 وَبارَکْتَ عَلَی إِبْراهِیمَ وَآلِ إِبْراهِیمَ، إِنَّکَ حَمِیدٌ مَجِیدٌ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی الْأَوْصِیاءِ وَالسُّعَداءِ وَالشُّهَداءِ وَأَئِمَّةِ الْهُدی. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی الْأَ بْدالِ وَالْأَوْتادِ وَالسُّیَّاحِ وَالْعُبَّادِ وَالْمُخْلِصِینَ وَالزُّهَّادِ وَأَهْلِ الْجِدِّ وَالاجْتِهادِ، وَاخْصُصْ مُحَمَّداً وَأَهْلَ بَیْتِهِ بِأَ فْضَلِ صَلَواتِکَ، وَأَجْزَلِ کَراماتِکَ، وَبَلِّغْ رُوحَهُ وَجَسَدَهُ مِنِّی تَحِیَّةً وَسَلاماً، وَزِدْهُ فَضْلًا وَشَرَفاً وَکَرَماً حَتّی تُبَلِّغَهُ أَعْلی دَرَجاتِ أَهْلِ الشَّرَفِ مِنَ النَّبِیِّینَ وَالْمُرْسَلِینَ وَالْأَفاضِلِ الْمُقَرَّبِینَ. اللَّهُمَّ وَصَلِّ عَلَی مَنْ سَمَّیْتُ وَمَنْ لَمْ أُسَمِّ مِنْ مَلائِکَتِکَ وَأَ نْبِیائِکَ وَرُسُلِکَ وَأَهْلِ طاعَتِکَ، وَأَوْصِلْ صَلَواتِی إِلَیْهِمْ وَ إِلی أَرْواحِهِمْ وَاجْعَلْهُمْ إِخْوانِی فِیکَ، وَأَعْوانِی عَلَی دُعائِکَ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْتَشْفِعُ بِکَ إِلَیْکَ، وَبِکَرَمِکَ إِلی کَرَمِکَ، وَبِجُودِکَ إِلی جُودِکَ، وَبِرَحْمَتِکَ إِلی

1- وَلُقْمانَ: خ.
2- وَتَرَحَّمْتَ: خ ل.

رَحْمَتِکَ، وَبِأَهْلِ طاعَتِکَ إِلَیْکَ. وَأَسْأَ لُک اللَّهُمَّ بِکُلِّ ما سَأَلَکَ بِهِ أَحَدٌ مِنْهُمْ مِنْ مَسْأَلَةٍ شَرِیفَةٍ غَیْرِ مَرْدُودَةٍ، وَبِما دَعَوْکَ بِهِ مِنْ دَعْوَةٍ مُجابَةٍ غَیْرِ مُخَیَّبَةٍ، یَا اللَّهُ یَا رَحْمنُ یَا رَحِیمُ یَا حَلِیمُ یَا کَرِیمُ یَا عَظِیمُ یَا جَلِیلُ یَا مُنِیلُ یَا جَمِیلُ یَا کَفِیلُ یَا وَکِیلُ یَا مُقِیلُ یَا مُجِیرُ یَا خَبِیرُ یَا مُنِیرُ یَا مُبِیرُ یَا مَنِیعُ یَا مُدِیلُ یَا مُحِیلُ یَا کَبِیرُ یَا قَدِیرُ یَا بَصِیرُ یَا شَکُورُ یَا بَرُّ یَا طُهْرُ یَا طاهِرُ یَا قاهِرُ یَا ظاهِرُ یَا باطِنُ یَا ساتِرُ یَا مُحِیطُ یَا مُقْتَدِرُ یَا حَفِیظُ یَا مُتَجَبِّرُ یَا قَرِیبُ یَا وَدُودُ یَا حَمِیدُ یَا مَجِیدُ یَا مُبْدِئُ یَا مُعِیدُ یَا شَهِیدُ یَا مُحْسِنُ یَا مُجْمِلُ یَا مُنْعِمُ یَا مُفْضِلُ یَا قابِضُ یَا باسِطُ یَا هادِی یَا مُرْسِلُ یَا مُرْشِدُ یَا مُسَدِّدُ یَا مُعْطِی یَا مانِعُ یَا دافِعُ یَا رافِعُ یَا باقِی یَا واقِی یَا خَلَّاقُ یَا وَهَّابُ یَا تَوَّابُ یَا فَتَّاحُ یَا نَفَّاحُ یَا مُرْتاحُ یَا مَنْ بِیَدِهِ کُلُّ مِفْتاحٍ یَا نَفَّاعُ یَا رَؤُوفُ یَا عَطُوفُ یَا کافِی یَا شافِی یَا مُعافِی یَا مُکافِی یَا وَفِیُّ یَا مُهَیْمِنُ یَا عَزِیزُ یَا جَبّارُ یَا مُتَکَبِّرُ یَا سَلامُ یَا مُؤْمِنُ یَا أَحَدُ یَا صَمَدُ یَا نُورُ یَا مُدَبِّرُ یَا فَرْدُ یَا وِتْرُ یَا قُدُّوسُ یَا ناصِرُ یَا مُؤْ نِسُ یَا باعِثُ یَا وارِثُ یَا عالِمُ یَا حاکِمُ یَا بادِی یَا مُتَعالِی یَا مُصَوِّرُ یَا مُسَلِّمُ یَا مُتَحَبِّبُ یَا قائِمُ یَا دائِمُ یَا عَلِیمُ یَا حَکِیمُ یَا جَوادُ یَا بارِئُ یَا بارُّ یَا سارُّ یَا عَدْلُ یَا فاصِلُ یَا دَیَّانُ یَا حَنَّانُ یَا مَنَّانُ یَا سَمِیعُ یَا بَدِیعُ یَا خَفِیرُ یَا مُعِینُ (1) 664 یَا ناشِرُ یَا غافِرُ یَا قَدِیمُ یَا مُسَهِّلُ یَا مُیَسِّرُ یَا مُمِیتُ یَا مُحْیِی یَا نافِعُ یَا رازِقُ یَا مُقْتَدِرُ (2) 665 یَا مُسَبِّبُ یَا مُغِیثُ یَا مُغْنِی یَا مُقْنِی یَا خالِقُ یَا راصِدُ یَا واحِدُ یَا حاضِرُ یَا جابِرُ یَا حافِظُ یَا شَدِیدُ یَا غِیاثُ یَا عائِدُ یَا قابِضُ یَا مَنْ عَلا فَاسْتَعْلی فَکانَ بِالْمَنْظَرِ الْأَعْلی، یَا مَنْ

1- مُغَیِّرُ: خ ل.
2- یا مُقَدِّر: خ ل.

قَرُبَ فَدَنا، وَبَعُدَ فَنَأَى، وَعَلِمَ السِّرَّ وَأَخْفى، يَا مَنْ إِلَيْهِ التَّدْبِيرُ وَلَهُ الْمَقادِيرُ، وَيا مَنِ الْعَسِيرُ عَلَيْهِ سَهْلٌ يَسِيرٌ، يَا مَنْ هُوَ عَلَى مَا يَشاءُ قَدِيرٌ، يَا مُرْسِلَ الرِّياحِ، يَا فالِقَ الْإِصْباحِ، يَا باعِثَ الْأَرْواحِ، يَا ذَا الْجُودِ وَالسَّماحِ، يَا رادَّ مَا قَدْ فاتَ، يَا ناشِرَ الْأَمْواتِ، يَا جامِعَ الشَّتاتِ، يَا رازِقَ مَنْ يَشاءُ بِغَيْرِ حِسابٍ، وَيا فاعِلَ (1) 666 مَا يَشاءُ كَيْفَ يَشاءُ، وَيا ذَا الْجَلالِ وَالْإِكْرامِ، يَا حَيُّ يَا قَيُّومُ، يَا حَيّاً حِينَ لا حَيَّ، يَا حَيُّ يَا مُحْيِيَ الْمَوْتى، يَا حَيُّ لَاإِلهَ إِلَّا أَ نْتَ بَدِيعُ السَّماواتِ وَالْأَرْضِ. يَا إِلهِى وَسَيِّدِى (2) 667 صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَارْحَمْ مُحَمَّداً وَآلَ مُحَمَّدٍ، وَبارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، كَما صَلَّيْتَ وَبارَكْتَ وَرَحِمْتَ (3) 668 عَلَى إِبْراهِيمَ وَآلِ إِبْراهِيمَ، إِنَّکَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ، وَارْحَمْ ذُ لِّى وَفاقَتِى وَفَقْرِى وَانْفِرادِى وَوَحْدَتِى، وَخُضُوعِى بَيْنَ يَدَيْکَ، وَاعْتِمادِى عَلَيْکَ، وَتَضَرُّعِى إِلَيْکَ، أَدْعُوکَ دُعاءَ الْخاضِعِ الذَّلِيلِ الْخاشِعِ الْخائِفِ الْمُشْفِقِ الْبائِسِ الْمَهِينِ الْحَقِيرِ الْجائِعِ الْفَقِيرِ الْعائِذِ الْمُسْتَجِيرِ الْمُقِرِّ بِذَ نْبِهِ، الْمُسْتَغْفِرِ مِنْهُ، الْمُسْتَكِينِ لِرَبِّهِ، دُعاءَ مَنْ أَسْلَمَتْهُ ثِقَتُهُ (4) 669 وَرَفَضَتْهُ أَحِبَّتُهُ، وَعَظُمَتْ فَجِيعَتُهُ، دُعاءَ حَرِقٍ حَزِينٍ ضَعِيفٍ مَهِينٍ بائِسٍ مُسْتَكِينٍ بِکَ مُسْتَجِيرٍ. اللَّهُمَّ وَأَسْأَ لُکَ بِأَ نَّکَ مَلِيکٌ وَأَ نَّکَ مَا تَشاءُ مِنْ أَمْرٍ يَكُونُ، وَأَ نَّکَ عَلَى مَا تَشاءُ قَدِيرٌ. وَأَسْأَ لُکَ بِحُرْمَةِ هذَا الشَّهْرِ الْحَرامِ، وَالْبَيْتِ الْحَرامِ، وَالْبَلَدِ الْحَرامِ، وَالرُّكْنِ وَالْمَقامِ، وَالْمَشاعِرِ الْعِظامِ، وَبِحَقِّ نَبِيِّکَ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِ وَآلِهِ السَّلامُ. يَا مَنْ وَهَبَ لِآدَمَ

1- يَا رازِقَ مَنْ يَشاءُ وَفاعِلَ: خ.
2- وَسَيِّدِى: خ.
3- وَتَرَحَّمْتَ: خ ل.
4- نَفْسُهُ: خ ل.

شَیْئاً، وَلِإِ بْراهِیمَ إِسْماعِیلَ وَ إِسْحاقَ، وَیَا مَنْ رَدَّ یُوسُفَ عَلَی یَعْقُوبَ، وَیا مَنْ کَشَفَ بَعْدَ الْبَلاءِ ضُرَّ أَ یُّوبَ، یَا رادَّ مُوسی عَلَی أُمِّهِ، وَزائِدَ الْخِضْرِ فِی عِلْمِهِ، وَیا مَنْ وَهَبَ لِداوُدَ سُلَیْمانَ، وَلِزَکَرِیَّا یَحْیی، وَ لِمَرْیَمَ عِیسی، یَا حافِظَ بِنْتِ شُعَیْبٍ، وَیا کافِلَ وَلَدِ أُمِّ مُوسی (1) 670 أسْأَ لُک أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَنْ تَغْفِرَ لِی ذُ نُوبِی کُلَّها، وَتُجِیرَنِی مِنْ عَذابِکَ، وَتُوجِبَ لِی رِضْوانَکَ وَأَمانَکَ وَ إِحْسانَکَ وَغُفْرانَکَ وَجِنانَکَ. وَأَسْأَ لُک أَنْ تَفُکَّ عَنِّی کُلَّ حَلْقَةٍ بَیْنِی وَبَیْنَ مَنْ یُؤْذِینِی، وَتَفْتَحَ لِی کُلَّ بابٍ، وَتُلَیِّنَ لِی کُلَّ صَعْبٍ، وَتُسَهِّلَ لِی کُلَّ عَسِیرٍ، وَتُخْرِسَ عَنِّی کُلَّ ناطِقٍ بِشَرٍّ، وَتَکُفَّ عَنِّی کُلَّ باغٍ، وَتَکْبِتَ عَنِّی (2) 671 کُلَّ عَدُوٍّ لِی وَحاسِدٍ، وَتَمْنَعَ مِنِّی کُلَّ ظالِمٍ، وَتَکْفِیَنِی کُلَّ عائِقٍ یَحُولُ بَیْنِی وَبَیْنَ حاجَتِی وَیُحاوِلُ أَنْ یُفَرِّقَ بَیْنِی وَبَیْنَ طاعَتِکَ وَیُثَبِّطَنِی عَنْ عِبادَتِکَ. یَا مَنْ أَ لْجَمَ الْجِنَّ الْمُتَمَرِّدِینَ، وَقَهَرَ عُتاةَ الشَّیاطِینِ، وَأَذَلَّ رِقابَ الْمُتَجَبِّرِینَ، وَرَدَّ کَیْدَ الْمُتَسَلِّطِینَ عَنِ الْمُسْتَضْعَفِینَ، أَسْأَ لُک بِقُدْرَتِکَ عَلَی مَا تَشاءُ، وَتَسْهِیلِکَ لِما تَشاءُ کَیْفَ تَشاءُ أَنْ تَجْعَلَ قَضاءَ حاجَتِی فِیما تَشاءُ. پس سجده کن بر زمین، و بر خاک بگذار دو طرف روی خود را و بگو:

اللّٰهُمَّ لَکَ سَجَدْتُ، وَبِکَ آمَنْتُ، فَارْحَمْ ذُ لِّی وَفاقَتِی وَاجْتِهادِی وَتَضَرُّعِی وَمَسْکَنَتِی وَفَقْرِی إِلَیْکَ یَا رَبِّ. و کوشش کن که اشک بریزد چشمهای تو اگر چه به قدر سر مگسی باشد (3) 672 بدرستی که این علامت استجابت است (4) 673.

روز بیست و پنجم: سنه صد و هشتاد و سه شهادت حضرت موسی بن جعفر علیه السلام به سنّ

1- یَا کَافِلَ وَلد أُمِّ موْسَی عَنْ وَالِدَتِهِ: نسخه.

2- عَنِّی: خ ل.

3- سرسوزنی باشد: خ ل.

4- مصباح المتهجّد: 807.

پنجاه و پنج سالگی در بغداد واقع شده، و آن روزی است که احزان آل محمّد علیهم السلام و شیعیان ایشان تازه می‌شود (1) 674.
شب بیست و هفتم: شب مبعث و از لیالی متبرّکه است، و در آن چند عمل است: اعمال شب بیست و هفتم رجب
اوّل: شیخ در مصباح فرموده: روایت شده از حضرت ابو جعفر امام جواد علیه السلام که فرمود:
همانا در رجب شبی است که بهتر است از آنچه که می‌تابد بر آن آفتاب، و آن شب بیست و هفتم رجب است، که در صبح آن پیغمبر خدا صلی الله علیه و آله به رسالت مبعوث گردید، و بدرستی که از برای عامل در آن شب از شیعه ما اجر عمل شصت سال است. به خدمت آن حضرت عرض شد که عمل در آن شب چیست؟ فرمود: چون بجا آوردی نماز عشا را و به رختخواب رفتی پس بیدار می‌شوی هر ساعتی که خواستی از شب تا پیش از نیمه آن و بجا می‌آوری دوازده رکعت نماز، می‌خوانی در هر رکعتی حمد و سوره‌ای از سوره‌های کوچک مفصّل، و مفصّل از سوره محمّد است تا آخر قرآن، پس چون سلام دادی در هر دو رکعتی و فارغ شدی از نمازها می‌نشینی بعد از سلام و می‌خوانی حمد را هفت مرتبه و معوّذتین را هفت مرتبه و قُلْ هُوَ اللَّهُ احَدٌ و قُلْ یا ایُّها الْکافِرُونَ هرکدام را هفت مرتبه و انّا انْزَلْناهُ و آیة الکرسی هرکدام را هفت مرتبه، و بخوان در عقب همه این دعا را:
الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذی لَمْ یَتَّخِذْ وَلَداً، وَلَمْ یَکُنْ لَهُ شَریکٌ فِی الْمُلْکِ، وَلَمْ یَکُنْ لَهُ وَ لِیٌّ مِنَ الذُّلِّ وَکَبِّرْهُ تَکْبیراً. اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُک بِمَعاقِدِ عِزِّکَ عَلی أَرْکانِ عَرْشِکَ وَمُنْتَهَی الرَّحْمَةِ مِنْ کِتابِکَ، وَبِاسْمِکَ الْأَعْظَمِ الْأَعْظَمِ الْأَعْظَمِ، وَذِکْرِکَ الْأَعْلَی الْأَعْلَی الْأَعْلی، وَبِکَلِماتِکَ التَّامَّاتِ أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَأَنْ تَفْعَلَ بِی مَا أَ نْتَ أَهْلُهُ.
پس بخوان هر دعایی که خواستی، و مستحبّ است غسل در این شب (2) 675، و گذشت در شب نیمه (ص 201) نمازی که در این شب نیز خوانده می‌شود.

1- إعلام الوری طبرسی: 286، باب 6، فصل 1.
2- مصباح المتهجّد: 813.

دوّم: زیارت حضرت امیر المؤمنین علیه السلام که افضل اعمال این شب است، و از برای آن حضرت در این شب سه زیارت است که در باب زیارات به آن اشاره خواهد شد إن شاء اللّه (ص 523).
و بدان که ابو عبداللّه محمّد بن بطوطه که یکی از علماء اهل سنّت است و در ششصد سال پیش از این زمان بوده در سفرنامه خود که معروف است به رحله ابن بطوطه در بیان ورود خود از مکّه معظّمه به نجف اشرف ذکر کرده روضه و قبر مبارک مولایمان امیر المؤمنین علیه السلام را و گفته:
اهل این شهر تمامی رافضی هستند، و از برای این روضه مبارکه کراماتی ظاهر شده، از جمله آن که در شب بیست و هفتم ماه رجب که نام آن شب در نزد اهل آنجا لیلة المحیا است می آورند از عراقین و خراسان و بلاد فارس و روم، هر شَل و مفلوج و زمین‌گیری که هست و جمع می‌شود از آنها قریب سی چهل نفر در آن جا، پس بعد از عشا می‌آورند این مبتلایان را نزد ضریح مقدّس و مردم جمع می‌شوند و منتظرند خوب شدن و برخاستن آنها را، و این جماعت مردم بعضی نماز می‌خوانند، و بعضی ذکر می‌گویند، و بعضی قرآن تلاوت می‌کنند، و بعضی تماشای روضه می‌کنند، تا آن که بگذرد نصف یا دو ثلث از شب، آن وقت جمیع این مبتلایان و زمین‌گیران که حرکت نمی‌توانستند بکنند برمی‌خیزند در حالی که صحیح و تندرست می‌باشند و علّتی در آنها نیست و می‌گویند: لَاإِلهَ إِلَّا اللَّه، مُحَمَّدٌ رَسُولُ، عَلِیٌّ وَلِیُّ اللَّه. و این امری است مشهور و مستفیض، و من خودم آن شب را در آنجا درک نکردم لکن از مردمان ثقه که اعتماد بر قول آنها بود شنیدم، و هم دیدم در مدرسه‌ای که مهمانخانه آن حضرت است سه نفر زمین‌گیر که قادر بر حرکت نبودند، یکی از اهل روم، و دیگری از اهل اصفهان، و سیّمی از اهل خراسان بود، از آنها پرسیدم: چگونه شما خوب نشده‌اید و این جا مانده‌اید؟ گفتند: ما به شب بیست و هفتم نرسیدیم، و همین جا مانده‌ایم تا شب بیست و هفتم آینده که شفا بگیریم، و از برای این شب مردم زیاد از شهرها جمع می‌شوند و بازار بزرگی اقامه می‌شود تا مدّت ده روز (1) 676.
فقیر گوید: مبادا استبعاد کنی این مطلب را، همانا معجزات و کراماتی که از این مشاهد مشرّفه بروز کرده و به تواتر رسیده زیاده از آن است که احصاء شود. و در ماه شوّال گذشته سنه هزار و سیصد و چهل و سه در حرم مطهّر حضرت ثامن الأئمّة الهداة و ضامن الأُمّة العصاة مولانا

1- رحلة ابن بطوطة: 120.

ابوالحسن علیّ بن موسی الرّضا صلوات اللَّه علیه سه نفر زن که هرکدام به سبب مرض فلج و نحو آن زمین‌گیر بودند و اطبّاء و دکترها از معالجه آنها عاجز شده بودند شفا یافتند، و این معجزات از آن قبر مطهّر بر همه واضح و آشکارا گردید مانند نمودار شدن خورشید در سماء صاحیه، مثل باز شدن درِ دروازه نجف اشرف بر روی عربهای بادیه، و به حدّی این مطلب واضح بود که نقل شد دکترهایی که مطّلع بر مرضهای آن زنها بودند تصدیق نمودند، با آن که در این باب خیلی دقیق بودند، بلکه بعضی از آنها تصدیق خود را بر شفاء آنها نوشتند، و اگر ملاحظه اختصار و عدم مناسبت محل نبود قصّه آنها را نقل می‌نمودم، وَلَقَدْ أَجادَ شَیْخُنَا الْحُرُّ الْعامِلی فی أُرْجُوزَتِهِ:

وَما بَدا مِنْ بَرَکاتِ مَشْهَدِهِفِی کُلِّ یَوْمٍ أَمْسُهُ مِثْلُ غَدِهِ

وَکَشِفا الْعَمی وَالْمَرضی بِهِإِجابَةُ الدُّعاءِ فِی أَعْتابِهِ (1) 677 سیّم: شیخ کفعمی در بلد الأمین فرموده که: در شب مبعث این دعا را بخوانند:

اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُک بِالتَّجَلِّی (2) 678 الْأَعْظَمِ فِی هذِهِ اللَّیْلَةِ مِنَ الشَّهْرِ الْمُعَظَّمِ، وَالْمُرْسَلِ الْمُکَرَّمِ، أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَأَنْ تَغْفِرَ لَنا مَا أَ نْتَ بِهِ مِنَّا أَعْلَمُ، یَا مَنْ یَعْلَمُ وَلَا نَعْلَمُ. اللَّهُمَّ بارِکْ لَنا فِی لَیْلَتِنا هذِهِ الَّتِی بِشَرَفِ الرِّسالَةِ فَضَّلْتَها، وَبِکَرامَتِکَ أَجْلَلْتَها، وَبِالْمَحَلِّ الشَّرِیفِ أَحْلَلْتَها. اللَّهُمَّ فَإِنّا نَسْأَ لُکَ بِالْمَبْعَثِ الشَّرِیفِ، وَالسَّیِّدِ اللَّطِیفِ، وَالْعُنْصُرِ الْعَفِیفِ، أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَأَنْ تَجْعَلَ أَعْمالَنا فِی هذِهِ اللَّیْلَةِ وَفِی سائِرِ اللَّیالِی مَقْبُولَةً، وَذُنُوبَنا مَغْفُورَةً، وَحَسَناتِنا مَشْکُورَةً، وَسَیِّئاتِنا مَسْتُورَةً، وَقُلُوبَنا بِحُسْنِ الْقَوْلِ مَسْرُورَةً، وَأَرْزاقَنا مِنْ لَدُنْکَ بِالْیُسْرِ مَدْرُورَةً. اللَّهُمَّ إِنَّکَ تَری وَلَا تُری، وَأَ نْتَ بِالْمَنْظَرِ الْأَعْلی، وَ إِنَّ إِلَیْکَ الرُّجْعی وَالْمُنْتَهی، وَ إِنَّ لَکَ الْمَماتَ وَالْمَحْیا، وَ إِنَّ لَکَ الْآخِرَةَ وَالْأُولی. اللَّهُمَّ إِنَّا نَعُوذُ بِکَ أَنْ نَذِلَّ وَنَخْزی، وَأَنْ

1- الأنوار البهیّة مرحوم مؤلّف قمی: 248.

2- بِالنَّجلِ: نسخه.

تَأْتِیَ مَا عَنْهُ تَنْهی. اللَّهُمَّ إِنَّا نَسْأَ لُکَ الْجَنَّةَ بِرَحْمَتِکَ، وَنَسْتَعِیذُ بِکَ مِنَ النَّارِ فَأَعِذْنا مِنْها بِقُدْرَتِکَ، وَنَسْأَ لُکَ مِنَ الْحُورِ الْعِینِ فَارْزُقْنا بِعِزَّتِکَ، وَاجْعَلْ أَوْسَعَ أَرْزاقِنا عِنْدَ کِبَرِ سِنِّنا، وَأَحْسَنَ أَعْمالِنا عِنْدَ اقْتِرابِ آجالِنا، وَأَطِلْ فِی طاعَتِکَ، وَما یُقَرِّبُ إِلَیْکَ، وَیُحْظِی عِنْدَکَ، وَیُزْ لِفُ لَدَیْکَ أَعْمارَنا، وَأَحْسِنْ فِی جَمِیعِ أَحْوالِنا وَأُمُورِنا مَعْرِفَتَنا، وَلَا تَکِلْنا إِلی أَحَدٍ مِنْ خَلْقِکَ فَیَمُنَّ عَلَیْنا، وَتَفَضَّلْ عَلَیْنا بِجَمِیعِ حَوائِجِنا لِلدُّنْیا وَالْآخِرَةِ، وَابْدَأْ بِآبائِنا وَأَبْنائِنا وَجَمِیعِ إِخْوانِنَا الْمُؤْمِنِینَ فِی جَمِیعِ مَا سَأَلْناکَ لِأَ نْفُسِنا یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ. اللَّهُمَّ إِنَّا نَسْأَ لُکَ بِاسْمِکَ الْعَظِیمِ، وَمُلْکِکَ الْقَدِیمِ، أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَنْ تَغْفِرَ لَنَا الذَّنْبَ الْعَظِیمَ، إِنَّهُ لَایَغْفِرُ الْعَظِیمَ إِلَّا الْعَظِیمُ. اللَّهُمَّ وَهذا رَجَبٌ الْمُکَرَّمُ الَّذِی أَکْرَمْتَنا بِهِ أَوَّلُ أَشْهُرِ الْحُرُمِ، أَکْرَمْتَنا بِهِ مِنْ بَیْنِ الْأُمَمِ، فَلَکَ الْحَمْدُ یَا ذَا الْجُودِ وَالْکَرَمِ، فَأَسْأَ لُکَ بِهِ وَبِاسْمِکَ الْأَعْظَمِ الْأَعْظَمِ الْأَعْظَمِ، الْأَجَلِّ الْأَکْرَمِ الَّذِی خَلَقْتَهُ فَاسْتَقَرَّ فِی ظِلِّکَ فَلا یَخْرُجُ مِنْکَ إِلی غَیْرِکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَأَهْلِ بَیْتِهِ الطَّاهِرِینَ، وَأَنْ تَجْعَلَنا مِنَ الْعامِلِینَ فِیهِ بِطاعَتِکَ، وَالْآمِلِینَ فِیهِ لِشَفاعَتِکَ. اللَّهُمَّ اهْدِنا إِلَی سَواءِ السَّبِیلِ، وَاجْعَلْ مَقِیلَنا عِنْدَکَ خَیْرَ مَقِیلٍ، فِی ظِلٍّ ظَلِیلٍ، وَمُلْکٍ جَزِیلٍ، فَإِنَّکَ حَسْبُنا وَ نِعْمَ الْوَکِیلُ. اللَّهُمَّ اقْلِبْنا مُفْلِحِینَ مُنْجِحِینَ غَیْرَ مَغْضُوبٍ عَلَیْنا وَلَا ضَالِّینَ بِرَحْمَتِکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُک بِعَزائِمِ مَغْفِرَتِکَ، وَبِواجِبِ رَحْمَتِکَ، السَّلامَةَ مِنْ کُلِّ إِثْمٍ، وَالْغَنِیمَةَ مِنْ کُلِّ بِرٍّ، وَالْفَوْزَ بِالْجَنَّةِ، وَالنَّجاةَ مِنَ النَّارِ. اللَّهُمَّ دَعاکَ الدَّاعُونَ وَدَعَوْتُکَ، وَسَأَلَکَ السَّائِلُونَ وَسَأَلْتُکَ، وَطَلَبَ إِلَیْکَ الطَّالِبُونَ وَطَلَبْتُ

إِلَيْکَ. اللَّهُمَّ أَ نْتَ الثِّقَةُ وَالرَّجاءُ، وَ إِلَيْکَ مُنْتَهَى الرَّغْبَةِ فِی الدُّعاءِ. اللَّهُمَّ فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَاجْعَلِ الْيَقِينَ فِی قَلْبِی، وَالنُّورَ فِی بَصَرِی، وَالنَّصِيحَةَ فِی صَدْرِی، وَذِکْرَکَ بِاللَّيْلِ وَالنَّهارِ عَلَی لِسانِی، وَرِزْقاً واسِعاً غَيْرَ مَمْنُونٍ وَلَا مَحْظُورٍ فَارْزُقْنِی، وَبارِکْ لِی فِيما رَزَقْتَنِی، وَاجْعَلْ غِنایَ فِی نَفْسِی، وَرَغْبَتِی فِيما عِنْدَکَ، بِرَحْمَتِکَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ. پس به سجده برو و بگو:

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی هَدانا لِمَعْرِفَتِهِ، وَخَصَّنا بِوِلايَتِهِ، وَوَفَّقَنا لِطاعَتِهِ، شُکْراً شُکْراً، صد مرتبه، پس سر از سجده بردار و بگو:

اللَّهُمَّ إِنِّی قَصَدْتُکَ بِحاجَتِی، وَاعْتَمَدْتُ عَلَيْکَ بِمَسْأَلَتِی، وَتَوَجَّهْتُ إِلَيْکَ بِأَئِمَّتِی وَسادَتِی. اللَّهُمَّ انْفَعْنا بِحُبِّهِمْ، وَأَوْرِدْنا مَوْرِدَهُمْ، وَارْزُقْنا مُرافَقَتَهُمْ، وَأَدْخِلْنَا الْجَنَّةَ فِی زُمْرَتِهِمْ بِرَحْمَتِکَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ (1) 679.

و اين دعا را سيّد برای روز مبعث ذکر کرده (2) 680.

روز بيست و هفتم: از جمله اعياد عظيمه است، و روزی است که حضرت رسول صلی الله عليه و آله در آن روز به رسالت مبعوث گرديد و جبرئيل به پيغمبری بر آن حضرت نازل شد، و از برای آن چند عمل است: اعمال روز بيست و هفتم رجب

اوّل: غسل (3) 681.

دوّم: روزه، و آن يکی از چهار روزی است که در تمام سال امتياز دارد برای روزه گرفتن، و برابر است با روزه هفتاد سال (4) 682.

سيّم: بسيار صلوات فرستادن (5) 683.

چهارم: زيارت حضرت رسول و حضرت امير المؤمنين عليهما وآلهما السّلام (6) 684.

1- بلد الأمين: 183.

2- اقبال 3/ 276 فصل 99.

3- مصباح المتهجّد: 814.

4- اقبال 3/ 270 فصل 97 از امام صادق عليه السلام.

5- مصباح المتهجّد: 820.

6- اقبال 3/ 274 فصل 99.

پنجم: شیخ در مصباح فرموده: از ریّان بن الصّلت مروی است که: حضرت امام جواد علیه السلام در زمانی که در بغداد بود روز نیمه رجب و روز بیست و هفتم را روزه گرفت و جمیع حَشَم آن حضرت روزه گرفتند، و ما را امر فرمود که بجا آوریم دوازده رکعت نماز، که خوانده شود در هر رکعت حمد و سوره، و بعد از فراغ از نمازها خوانده شود هر یک از حمد وتوحید ومعوّذتین چهار مرتبه، و لَاإِلهَ إِلّا اللَّهُ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ، وَسُبْحانَ اللَّهِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلّا بِاللَّهِ الْعَلِیِّ الْعَظِیمِ، چهار مرتبه، اللَّهُ اللَّهُ رَبِّی لَاأُشْرِکُ بِهِ شَیْئاً، چهار مرتبه، لَاأُشْرِکُ بِرَبِّی أَحَداً، چهار مرتبه (1) .685

ششم: و نیز شیخ روایت کرده از جناب ابوالقاسم حسین بن روح رحمة اللَّه علیه که فرموده:

بجا می‌آوری در این روز دوازده رکعت نماز، می‌خوانی در هر رکعت حمد و سوره‌ای که آسان باشد و تشهّد می‌خوانی و سلام می‌دهی و می‌نشینی و می‌گویی بین هر دو رکعتی:

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی لَمْ یَتَّخِذْ وَلَداً، وَلَمْ یَکُنْ لَهُ شَرِیکٌ فِی الْمُلْکِ، وَلَمْ یَکُنْ لَهُ وَ لِیٌّ مِنَ الذُّلِّ، وَکَبِّرْهُ تَکْبِیراً. یَا عُدَّتِی فِی مُدَّتِی، یَا صاحِبِی فِی شِدَّتِی، یَا وَ لِیِّی فِی نِعْمَتِی، یَا غِیاثِی فِی رَغْبَتِی، یَا نَجاحِی فِی حاجَتِی، یَا حافِظِی فِی غَیْبَتِی، یَا کافِیَّ فِی وَحْدَتِی، یَا أُ نْسِی فِی وَحْشَتِی، أَ نْتَ السَّاتِرُ عَوْرَتِی، فَلَکَ الْحَمْدُ، وَأَ نْتَ الْمُقِیلُ عَثْرَتِی، فَلَکَ الْحَمْدُ، وَأَ نْتَ الْمُنْعِشُ صَرْعَتِی، فَلَکَ الْحَمْدُ، صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاسْتُرْ عَوْرَتِی، وَآمِنْ رَوْعَتِی، وَأَقِلْنِی عَثْرَتِی، وَاصْفَحْ عَنْ جُرْمِی، وَتَجاوَزْ عَنْ سَیِّئاتِی فِی أَصْحابِ الْجَنَّةِ وَعْدَ الصِّدْقِ الَّذِی کانُوا یُوعَدُونَ.

پس چون فارغ شدی از نماز ودعا می‌خوانی هریک از حمد و اخلاص ومعوّذتین و قلْ یا أَیُّها الْکافِرُونَ و إِنَّا أَنْزَلْناهُ و آیة الکرسی را هفت مرتبه، و بعد می‌گویی لَاإِلهَ إِلّا اللَّهُ، وَاللَّهُ أَکْبَرُ، وَسُبْحانَ اللَّهِ، وَلا حَوْلَ وَلا قُوَّةَ إِلّا بِاللَّهِ هفت مرتبه، و بعد می‌گویی هفت

1- مصباح المتهجّد: 814.

مرتبه اللَّهُ اللَّهُ رَبِّى لَاأُشْرِکُ بِهِ شَيْئاً، و مى‌خوانى هر دعا كه خواهى (1)
.686
هفتم: در اقبال و در بعض نسخ مصباح است كه مستحبّ است در اين روز اين دعا را بخوانند:
يا مَنْ أَمَرَ بِالْعَفْوِ وَالتَّجاوُزِ، وَضَمَّنَ نَفْسَهُ الْعَفْوَ وَالتَّجاوُزَ، يَا مَنْ عَفا وَتَجاوَزَ اعْفُ عَنِّى وَتَجاوَزْ يَا كَرِيمُ. اللَّهُمَّ وَقَدْ أَكْدَى (2) 687 الطَّلَبُ، وَأَعْيَتِ الْحِيلَةُ وَالْمَذْهَبُ، وَدَرَسَتِ الْآمالُ، وَانْقَطَعَ الرَّجاءُ إِلَّا مِنْکَ وَحْدَکَ لا شَرِيکَ لَکَ. اللَّهُمَّ إِنِّى أَجِدُ سُبُلَ الْمَطالِبِ إِلَيْکَ مُشْرَعَةً (3) 688، وَمَناهِلَ الرَّجاءِ لَدَيْکَ مُتْرَعَةً، وَأَبْوابَ الدُّعاءِ لِمَنْ دَعاکَ مُفَتَّحَةً، وَالاسْتِعانَةَ لِمَنِ اسْتَعانَ بِکَ مُباحَةً، وَأَعْلَمُ أَ نَّکَ لِداعِيکَ بِمَوْضِعِ إِجابَةٍ، وَ لِلصَّارِخِ إِلَيْکَ بِمَرْصَدِ إِغاثَةٍ، وَأَنَّ فِى اللَّهْفِ إِلى جُودِکَ وَالضَّمانِ بِعِدَتِکَ عِوَضاً مِنْ مَنْعِ الْباخِلِينَ وَمَنْدُوحَةً (4) 689 عَمَّا فِى أَيْدِى الْمُسْتَأْثِرِينَ، وَأَ نَّکَ لَاتَحْتَجِبُ عَنْ خَلْقِکَ إِلَّا أَنْ تَحْجُبَهُمُ الْأَعْمالُ دُونَکَ، وَقَدْ عَلِمْتُ أَنَّ أَ فْضَلَ زادِ الرَّاحِلِ إِلَيْکَ عَزْمُ إِرادَةٍ يَخْتارُکَ بِها وَقَدْ ناجاکَ بِعَزْمِ الْإِرادَةِ قَلْبِى، وَأَسْأَ لُکَ بِكُلِّ دَعْوَةٍ دَعاکَ بِها راجٍ بَلَّغْتَهُ أَمَلَهُ، أَوْ صارِخٌ إِلَيْکَ أَغَثْتَ صَرْخَتَهُ، أَوْ مَلْهُوفٌ مَكْرُوبٌ فَرَّجْتَ كَرْبَهُ، أَوْ مُذْنِبٌ خاطِئٌ غَفَرْتَ لَهُ، أَوْ مُعافىً أَ تْمَمْتَ نِعْمَتَکَ عَلَيْهِ، أَوْ فَقِيرٌ أَهْدَيْتَ غِناکَ إِلَيْهِ، وَ لِتِلْکَ الدَّعْوَةِ عَلَيْکَ حَقٌّ وَعِنْدَکَ مَنْزِلَةٌ إِلَّا صَلَّيْتَ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَقَضَيْتَ حَوائِجِى حَوائِجَ الدُّنْيا وَالْآخِرَةِ، وَهذا رَجَبُ الْمُرَجَّبُ الْمُكَرَّمُ الَّذِى أَكْرَمْتَنا بِهِ أَوَّلُ أَشْهُرِ الْحُرُمِ أَكْرَمْتَنا بِهِ مِنْ بَيْنِ الْأُمَمِ، يَا ذَا الْجُودِ وَالْكَرَمِ

1- مصباح المتهجّد: 816.
2- أَكْدَى: قطع شد.
3- مُشْرَعَةً، أى‌مفتوحة.
4- وَمَنْدُوحَةً: وسعت.

فَنَسْأَ لُکَ بِهِ وَبِاسْمِکَ الْأَعْظَمِ الْأَعْظَمِ الْأَعْظَمِ، الْأَجَلِّ الْأَکْرَمِ الَّذِی خَلَقْتَهُ فَاسْتَقَرَّ فِی ظِلِّکَ فَلا یَخْرُجُ مِنْکَ إِلی غَیْرِکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَأَهْلِ بَیْتِهِ الطَّاهِرِینَ وَتَجْعَلَنا مِنَ الْعامِلِینَ فِیهِ بِطاعَتِکَ، وَالْآمِلِینَ فِیهِ بِشَفاعَتِکَ، اللَّهُمَّ وَاهْدِنا إِلی سَواءِ السَّبِیلِ، وَاجْعَلْ مَقِیلَنا عِنْدَکَ خَیْرَ مَقِیلٍ فِی ظِلٍّ ظَلِیلٍ، فَإِنَّکَ حَسْبُنا وَ نِعْمَ الْوَکِیلُ، وَالسَّلامُ عَلَی عِبادِهِ الْمُصْطَفَیْنَ وَصَلَواتُهُ (1) 690 عَلَیْهِمْ أَجْمَعِینَ. اللَّهُمَّ وَبارِکْ لَنا فِی یَوْمِنا هذَا الَّذِی فَضَّلْتَهُ، وَبِکَرامَتِکَ جَلَّلْتَهُ، وَبِالْمَنْزِلِ الْعَظِیمِ (2) 691 الْأَعْلی أَ نْزَلْتَهُ، صَلِّ عَلَی مَنْ فِیهِ إِلَی عِبادِکَ أَرْسَلْتَهُ، وَبِالْمَحَلِّ الْکَرِیمِ أَحْلَلْتَهُ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَیْهِ صَلاةً دائِمَةً تَکُونُ لَکَ شُکْراً، وَلَنا ذُخْراً، وَاجْعَلْ لَنا مِنْ أَمْرِنا یُسْراً، وَاخْتِمْ لَنا بِالسَّعادَةِ إِلی مُنْتَهی آجالِنا، وَقَدْ قَبِلْتَ الْیَسِیرَ مِنْ أَعْمالِنا، وَبَلَّغْتَنا بِرَحْمَتِکَ أَ فْضَلَ آمالِنا، إِنَّکَ عَلَی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ، وَصَلَّی اللَّهُ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَسَلَّمَ (3) 692.

مؤلّف گوید که: این دعا را حضرت موسی بن جعفر علیه السلام خواند در آن روزی که آن جناب را به جانب بغداد حرکت دادند، و آن روز بیست و هفتم رجب بود، و این دعا از مذخور ادعیه رجب است (4) 693.

هشتم: سیّد در اقبال فرموده: بخواند اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِالتَّجْلِ الْأَعْظَمِ، الدّعاء (5) 694. و این دعاء به روایت کفعمی در اعمال شب این روز گذشت.

روز آخر ماه: غسل در آن وارد شده، و روزه‌اش سبب آمرزش گناهان گذشته و آینده است، و نماز سلمان (6) 695 به نحوی است که در روز اوّل گذشت.

1- وَصَلَاتُهُ: خ ل.

2- الْعَظِیم: خ.

3- اقبال 3/ 276 فصل 99 و مصباح کفعمی: 537، فصل 43.

4- اقبال 3/ 276 فصل 99 و در مصباح کفعمی: 537، فصل 43.

5- اقبال 3/ 278 فصل 99.

6- اقبال 3/ 284- 285 فصل 106 و 107 از امام رضا علیه السلام.

ص: 216

در فضیلت ماه شعبان

در فضیلت و اعمال ماه شعبان است

بدان كه شعبان ماه بسيار شريفى است، و منسوب است به حضرت سيّد انبياء صلى الله عليه و آله، و آن حضرت اين ماه را روزه مى‌داشت و وصل مى‌كرد به ماه رمضان (1) 696 و مى‌فرمود: شعبان ماه من است، هركه يک روز از ماه مرا روزه بدارد بهشت او را واجب شود (2) 697. و از حضرت صادق عليه السلام روايت است كه: چون ماه شعبان داخل مى‌شد حضرت امام زين‌العابدين عليه السلام اصحاب خود را جمع مى‌نمود و مى‌فرمود: اى گروه اصحاب من، مى‌دانيد اين چه ماهى است؟ اين ماه شعبان است و حضرت رسول صلى الله عليه و آله مى‌فرمود: شعبان ماه من است، پس روزه بداريد در اين ماه براى محبّت پيغمبرِ خود و براى تقرّب به سوى پروردگارِ خود، به حقّ آن خدايى كه جان علىّ بن الحسين به دست قدرت اوست سوگند ياد مى‌كنم كه از پدرم حسين بن على عليهما السلام شنيدم كه فرمود: شنيدم از امير المؤمنين عليه السلام كه: هركه روزه دارد شعبان را براى محبّت پيغمبر خدا و تقرّب به سوى خدا دوست دارد خدا او را، و نزديک گرداند او را به كرامت خود در روز قيامت، و بهشت را براى او واجب گرداند (3) 698.

و شيخ روايت كرده از صفوان جمّال كه گفت: فرمود به من حضرت صادق عليه السلام كه: وادار كن كسانى را كه در ناحيه و اطراف تو هستند به روزه شعبان، گفتم: فدايت شوم مگر مى‌بينى در فضيلت آن چيزى؟ فرمود: بلى، به درستى كه رسول خدا صلى الله عليه و آله هرگاه مى‌ديد هلال شعبان را امر مى‌فرمود منادى را كه ندا مى‌كرد در مدينه: اى اهل مدينه، من رسولم از جانب رسول خدا صلى الله عليه و آله به سوى شما، مى‌فرمايد: آگاه باشيد به درستى كه شعبان ماه من است، پس خدا رحمت كند كسى را كه يارى كند مرا بر ماه من، يعنى روزه بدارد آن را، پس گفت حضرت صادق عليه السلام مى‌فرمود كه: امير المؤمنين عليه السلام مى‌فرمود كه: فوت نشد از من روزه شعبان از زمانى كه شنيدم منادى رسول خدا صلى الله عليه و آله ندا كرد در شعبان، و فوت نخواهد شد از من تا مدّتى كه حيات دارم إن شاء اللّٰه تعالى،

1- اقبال 3/ 291 فصل 4.

2- وسائل الشيعة 4/ 376 ضمن حديث 13975.

3- زاد المعاد: 47.

پس می‌فرمود که: روزه دو ماه که شعبان و رمضان باشد توبه و مغفرت است از خدا (1) 699.

و روایت کرده اسماعیل بن عبدالخالق که گفت: بودم نزد حضرت صادق علیه السلام که در میان آمد ذکر روزه شعبان، حضرت فرمود که: در فضیلت روزه شعبان چنین و چنان است، حتّی آن که مردی مرتکب خون حرام می‌شود پس روزه می‌گیرد شعبان را نفع می‌بخشد او را و آمرزیده می‌شود (2) 700.

و بدان که اعمال این ماه شریف بر دو قسم است: اعمال مشترکه، و اعمال مختصّه، امّا اعمال مشترکه پس آن چند امر است: اعمال مشترکه ماه شعبان

اوّل: هر روز هفتاد مرتبه بگوید: أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ وَأَسْأَلُهُ التَّوْبَةَ (3) 701.

دویّم: هر روز هفتاد مرتبه بگوید: أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ الَّذِی لَاإِلهَ إِلَّا هُوَ الرَّحْمنُ الرَّحِیمُ الْحَیُّ الْقَیُّوْمُ وَأَتُوبُ إِلَیْهِ (4) 702. و در بعضی روایات الْحَیُّ الْقَیُّوْمُ پیش از الرَّحْمنُ الرَّحِیمُ است، و عمل به هر دو خوب است، و از روایات مستفاد می‌شود که بهترین دعاها و ذکرها در این ماه استغفار است، و هرکه هر روز از این ماه استغفار کند هفتاد مرتبه، مثل آن است که هفتاد هزار در ماههای دیگر استغفار کند (5) 703.

سیّم: تصدّق کند در این ماه اگرچه به نصف دانه خرمایی‌باشد تا حق تعالی بدن او را بر آتش جهنّم حرام گرداند (6) 704.

از حضرت صادق علیه السلام منقول است که از آن جناب سؤال کردند از فضیلت روزه رجب، فرمود: چرا غافلید از روزه شعبان؟! راوی عرض کرد: یابن رسول اللّٰه، چه ثواب دارد کسی که یک روز از شعبان را روزه بدارد؟ فرمود: به خدا قسم بهشت ثواب اوست، عرض کرد: یابن رسول اللّٰه، بهترین اعمال در این ماه چیست؟ فرمود: تصدّق و استغفار، هرکه تصدّق کند در ماه شعبان حق تعالی آن را تربیت کند همچنان که یکی از شما شتر بچّه‌اش را تربیت می‌کند تا آن که در روز قیامت برسد به صاحبش در حالتی که به قدر کوه احُد شده باشد (7) 705.

1- مصباح المتهجّد: 825.
2- مصباح المتهجّد: 826.
3- زاد المعاد: 49 نقل از کتاب حسین بن سعید از امام صادق علیه السلام.
4- مصباح المتهجّد: 829.
5- زاد المعاد: 49 نقل از کتاب حسین بن سعید از امام صادق علیه السلام.

6- زاد المعاد: 47 از امام رضا عليه السلام.
7- اقبال 3/ 294 فصل 8.

چهارم: در تمام این ماه هزار بار بگوید: لَاإِلهَ إِلّا اللَّهُ، وَلا نَعْبُدُ إِلّا إِيَّاهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ، كه ثواب بسيار دارد، از جمله آن كه عبادت هزار ساله در نامه عملش بنويسند (1) 706.

پنجم: در هر پنجشنبه اين ماه دو ركعت نماز كند، در هر ركعت بعد از حمد صد مرتبه توحيد، و بعد از سلام صد بار صلوات بفرستد، تا حق تعالى برآورد هر حاجتى كه دارد از امر دين و دنياى خود (2) 707، و روزه‌اش نيز فضيلت دارد. و روايت شده كه در هر روز پنجشنبه ماه شعبان زينت مى‌كنند آسمانها را، پس ملائكه عرض مى‌كنند: خداوندا، بيامرز روزه‌داران اين روز را، و دعاى ايشان را مستجاب گردان (3) 708، و در خبر نبوى است كه: هركه روز دوشنبه و پنجشنبه شعبان را روزه دارد حق تعالى بيست حاجت از حوائج دنيا و بيست حاجت از حاجتهاى آخرت او را برآورد (4) 709.

ششم: در اين ماه صلوات بسيار فرستد (5) 710.

هفتم: در هر روز از شعبان در وقت زوال ودر شب نيمه آن بخواند اين صلوات مرويّه از حضرت امام زين‌العابدين عليه السلام را:

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ شَجَرَةِ النُّبُوَّةِ، وَمَوضِعِ الرِّسالَةِ، وَمُخْتَلَفِ الْمَلائِكَةِ، وَمَعْدِنِ الْعِلْمِ، وَأَهْلِ بَيْتِ الْوَحْيِ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ الْفُلْكِ الْجارِيَةِ فِي اللُّجَجِ الْغامِرَةِ، يَأْمَنُ مَنْ رَكِبَها، وَيَغْرَقُ مَنْ تَرَكَهَا، الْمُتَقَدِّمُ لَهُمْ مارِقٌ، وَالْمُتَأَخِّرُ عَنْهُمْ زاهِقٌ، وَاللّازِمُ لَهُمْ لاحِقٌ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ الْكَهْفِ الْحَصِينِ، وَغِياثِ الْمُضْطَرِّ الْمُسْتَكِينِ، وَمَلْجَا الْهارِبِينَ، وَعِصْمَةِ الْمُعْتَصِمِينَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ صَلاةً كَثِيرَةً تَكُونُ لَهُمْ رِضاً، وَ لِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ أداءً وَقَضاءً بِحَوْلٍ مِنْكَ وَقُوَّةٍ يَا رَبَّ الْعالَمِينَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ الطَّيِّبِينَ الْأَبْرارِ

1- اقبال 3/ 294 فصل 9 از رسول اللَّه صلى الله عليه و آله.

2- اقبال 3/ 301 فصل 11 از رسول اللَّه صلى الله عليه و آله.

3- اقبال 3/ 301 فصل 11 از رسول اللَّه صلى الله عليه و آله.

4- اقبال 3/ 301 فصل 11.

5- زاد المعاد: 49 نقل از كتاب حسين بن سعيد از امام صادق عليه السلام.

الْأَخْیارِ، الَّذِینَ أَوْجَبْتَ حُقُوقَهُمْ، وَفَرَضْتَ طاعَتَهُمْ وَوِلایَتَهُمْ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاعْمُرْ قَلْبِی بِطاعَتِکَ، وَلَا تُخْزِنِی بِمَعْصِیَتِکَ، وَارْزُقْنِی مُواساةَ مَنْ قَتَّرْتَ عَلَیْهِ مِنْ رِزْقِکَ بِما وَسَّعْتَ عَلَیَّ مِنْ فَضْلِکَ، وَنَشَرْتَ عَلَیَّ مِنْ عَدْلِکَ، وَأَحْیَیْتَنِی تَحْتَ ظِلِّکَ، وَهذا شَهْرُ نَبِیِّکَ سَیِّدِ رُسُلِکَ شَعْبانُ الَّذِی حَفَفْتَهُ مِنْکَ بِالرَّحْمَةِ وَالرِّضْوانِ الَّذِی کانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ (1) 711 یَدْأَبُ فِی صِیامِهِ وَقِیامِهِ فِی لَیالِیهِ وَأَیَّامِهِ بُخُوعاً لَکَ فِی إِکْرامِهِ وَ إِعْظامِهِ إِلی مَحَلِّ حِمامِهِ. اللَّهُمَّ فَأَعِنَّا عَلَی الاسْتِنانِ بِسُنَّتِهِ فِیهِ، وَنَیْلِ الشَّفاعَةِ لَدَیْهِ. اللَّهُمَّ وَاجْعَلْهُ لِی شَفِیعاً مُشَفَّعاً، وَطَرِیقاً إِلَیْکَ مَهْیَعاً (2) 712، وَاجْعَلْنِی لَهُ مُتَّبِعاً حَتّی أَ لْقاکَ یَوْمَ الْقِیامَةِ عَنِّی راضِیاً، وَعَنْ ذُ نُوبِی غاضِیاً، قَدْ أَوْجَبْتَ لِی مِنْکَ الرَّحْمَةَ وَالرِّضْوانَ، وَأَ نْزَلْتَنِی دارَ الْقَرارِ وَمَحَلَّ الْأَخْیارِ (3) 713.

هشتم: بخواند این مناجات مرویّه از ابن خالویه را که نقل کرده و گفته: این مناجات حضرت امیر المؤمنین و امامان از فرزندان او علیهم السلام است که در ماه شعبان می‌خواندند:

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاسْمَعْ دُعائِی إِذا دَعَوْتُکَ، وَاسْمَعْ نِدائِی إِذا نادَیْتُکَ، وَأَ قْبِلْ عَلَیَّ إِذا ناجَیْتُکَ، فَقَدْ هَرَبْتُ إِلَیْکَ، وَوَقَفْتُ بَیْنَ یَدَیْکَ مُسْتَکِیناً لَکَ، مُتَضَرِّعاً إِلَیْکَ، راجِیاً لِما لَدَیْکَ ثَوابِی، وَتَعْلَمُ مَا فِی نَفْسِی، وَتَخْبُرُ حاجَتِی، وَتَعْرِفُ ضَمِیرِی، وَلَا یَخْفی عَلَیْکَ أَمْرُ مُنْقَلَبِی وَمَثْوایَ، وَما أُرِیدُ أَنْ أُبْدِئَ بِهِ مِنْ مَنْطِقِی، وَأَ تَفَوَّهُ بِهِ مِنْ طَلِبَتِی، وَأَرْجُوهُ

1- وَسَلَّمَ: خ.

2- مَهْیَعاً: مبسوطاً.

3- مصباح المتهجّد: 828.

لِعاقِبَتِی، وَقَدْ جَرَتْ مَقادِیرُکَ عَلَیَّ یَا سَیِّدِی فِیما یَکُونُ مِنِّی إِلی آخِرِ عُمْرِی مِنْ سَرِیرَتِی وَعَلانِیَتِی وَبِیَدِکَ لَابِیَدِ غَیْرِکَ زِیادَتِی وَنَقْصِی وَنَفْعِی وَضَرِّی.

إِلهِی إِنْ حَرَمْتَنِی فَمَنْ ذَا الَّذِی یَرْزُقُنِی؟ وَ إِنْ خَذَلْتَنِی فَمَنْ ذَا الَّذِی یَنْصُرُنِی؟

إِلهِی أَعُوذُ بِکَ مِنْ غَضَبِکَ وَحُلُولِ سَخَطِکَ. إِلهِی إِنْ کُنْتُ غَیْرَ مُسْتَأْهِلٍ لِرَحْمَتِکَ فَأَ نْتَ أَهْلٌ أَنْ تَجُودَ عَلَیَّ بِفَضْلِ سَعَتِکَ. إِلهِی کَأَ نِّی بِنَفْسِی واقِفَةٌ بَیْنَ یَدَیْکَ وَقَدْ أَظَلَّها حُسْنُ تَوَکُّلِی عَلَیْکَ فَقُلْتَ (1) 714 مَا أَ نْتَ أَهْلُهُ وَتَغَمَّدْتَنِی بِعَفْوِکَ.

إِلهِی إِنْ عَفَوْتَ فَمَنْ أَوْلی مِنْکَ بِذلِکَ؟ وَ إِنْ کانَ قَدْ دَنا أَجَلِی وَلَمْ یُدْنِنِی (2) 715 مِنْکَ عَمَلِی فَقَدْ جَعَلْتُ الْإِقْرارَ بِالذَّنْبِ إِلَیْکَ وَسِیلَتِی. إِلهِی قَدْ جُرْتُ عَلی نَفْسِی فِی النَّظَرِ لَها فَلَهَا الْوَیْلُ إِنْ لَمْ تَغْفِرْ لَها. إِلهِی لَمْ یَزَلْ بِرُّکَ عَلَیَّ أَیَّامَ حَیاتِی فَلا تَقْطَعْ بِرَّکَ عَنِّی فِي مَماتِی. إِلهِی کَیفَ آیَسُ مِنْ حُسْنِ نَظَرِکَ لِی بَعْدَ مَماتِی وَأَ نْتَ لَمْ تُوَلِّنِی (3) 716 إِلّا الْجَمِیلَ فِی حَیَاتِی. إِلهِی تَوَلَّ مِنْ أَمْرِی مَا أَ نْتَ أَهْلُهُ، وَعُدْ عَلَیَ (4) 717 بِفَضْلِکَ عَلی مُذْنِبٍ قَدْ غَمَرَهُ جَهْلُهُ. إِلهِی قَدْ سَتَرْتَ عَلَیَّ ذُ نُوباً فِی الدُّنْیا وَأَ نَا أَحْوَجُ إِلی سَتْرِها عَلَیَّ مِنْکَ فِی الْأُخْری. إِلهِی قَدْ أَحْسَنْتَ إِلَیَ (5) 718 إِذْ لَمْ تُظْهِرْها لِأَحَدٍ مِنْ عِبادِکَ الصَّالِحِینَ فَلا تَفْضَحْنِی یَوْمَ الْقِیامَةِ عَلی رُؤُوسِ الْأَشْهادِ. إِلهِی جُودُکَ بَسَطَ أَمَلِی، وَعَفْوُکَ أَ فْضَلُ مِنْ عَمَلِی. إِلهِی فَسُرَّنِی بِلِقائِکَ یَوْمَ تَقْضِی فِیهِ بَیْنَ عِبادِکَ. إِلهِی اعْتِذارِی إِلَیْکَ اعْتِذارُ مَنْ لَمْ یَسْتَغْنِ عَنْ قَبُولِ عُذْرِهِ فَاقْبَلْ عُذْرِی یَا أَکْرَمَ مَنِ اعْتَذَرَ إِلَیْهِ

1- فَفَعَلْتَ: خ ل.

2- یَدْنُ: خ ل.

3- تُوْلِنِی: خ ل.

4- عَلَیَّ: خ.

5- إِلهِی قَدْ أَحْسَنْتَ إِلَیَّ: خ.

الْمُسِيئُونَ. إِلهِی لَاتَرُدَّ حاجَتِی، وَلَا تُخَیِّبْ طَمَعِی، وَلَا تَقْطَعْ مِنْکَ رَجائِی وَأَمَلِی. إِلهِی لَوْ أَرَدْتَ هَوانِی لَمْ تَهْدِنِی، وَلَوْ أَرَدْتَ فَضِیحَتِی لَمْ تُعافِنِی.
إِلهِی مَا أَظُنُّکَ تَرُدُّنِی فِی حاجَةٍ قَدْ أَ فْنَیْتُ عُمْرِی فِی طَلَبِها مِنْکَ. إِلهِی فَلَکَ الْحَمْدُ أَبَداً أَبَداً دائِماً سَرْمَداً یَزِیدُ وَلَا یَبِیدُ کَما تُحِبُّ وَتَرْضی. إِلهِی إِنْ أَخَذْتَنِی بِجُرْمِی أَخَذْتُکَ بِعَفْوِکَ، وَإِنْ أَخَذْتَنِی بِذُ نُوبِی أَخَذْتُکَ بِمَغْفِرَتِکَ، وَ إِنْ أَدْخَلْتَنِی النَّارَ أَعْلَمْتُ أَهْلَها أَ نِّی أُحِبُّکَ. إِلهِی إِنْ کانَ صَغُرَ فِی جَنْبِ طاعَتِکَ عَمَلِی فَقَدْ کَبُرَ فِی جَنْبِ رَجائِکَ أَمَلِی. إِلهِی کَیْفَ أَ نْقَلِبُ مِنْ عِنْدِکَ بِالْخَیْبَةِ مَحْرُوماً وَقَدْ کانَ حُسْنُ ظَنِّی بِجُودِکَ أَنْ تَقْلِبَنِی بِالنَّجاةِ مَرْحُوماً؟! إِلهِی وَقَدْ أَ فْنَیْتُ عُمْرِی فِی شِرَّةِ (1) 719 السَّهْوِ عَنْکَ، وَأَبْلَیْتُ شَبابِی فِی سَکْرَةِ التَّباعُدِ مِنْکَ. إِلهِی فَلَمْ أَسْتَیْقِظْ أَیَّامَ اغْتِرارِی بِکَ، وَرُکُونِی إِلی سَبِیلِ سَخَطِکَ. إِلهِی وَأَ نَا عَبْدُکَ وَابْنُ عَبْدِکَ قائِمٌ بَیْنَ یَدَیْکَ، مُتَوَسِّلٌ بِکَرَمِکَ إِلَیْکَ.
إِلهِی أَ نَا عَبْدٌ أَ تَنَصَّلُ (2) 720 إِلَیْکَ مِمَّا کُنْتُ أُواجِهُکَ بِهِ مِنْ قِلَّةِ اسْتِحْیائِی مِنْ نَظَرِکَ، وَأَطْلُبُ الْعَفْوَ مِنْکَ إِذِ الْعَفْوُ نَعْتٌ لِکَرَمِکَ. إِلهِی لَمْ یَکُنْ لِی حَوْلٌ فَأَ نْتَقِلَ بِهِ عَنْ مَعْصِیَتِکَ إِلّا فِی وَقْتٍ أَیْقَظْتَنِی لِمَحَبَّتِکَ، وَکَما أَرَدْتَ أَنْ أَکُونَ کُنْتُ فَشَکَرْتُکَ بِإِدْخالِی فِی کَرَمِکَ، وَ لِتَطْهِیرِ قَلْبِی مِنْ أَوْساخِ الْغَفْلَةِ عَنْکَ.
إِلهِی انْظُرْ إِلَیَّ نَظَرَ مَنْ نادَیْتَهُ فَأَجابَکَ، وَاسْتَعْمَلْتَهُ بِمَعُونَتِکَ فَأَطاعَکَ، یَا قَرِیباً لَایَبْعُدُ عَنِ الْمُغْتَرِّ بِهِ، وَیا جَواداً لَایَبْخَلُ عَمَّنْ رَجا ثَوابَهُ. إِلهِی هَبْ لِی قَلْباً یُدْنِیهِ مِنْکَ شَوْقُهُ، وَ لِساناً یُرْفَعُ إِلَیْکَ صِدْقُهُ، وَنَظَراً یُقَرِّبُهُ مِنْکَ حَقُّهُ.

1- شِرَّةِ: حرص.
2- أَ تَنَصَّلُ: تبرّی می‌جویم.

إِلهِی إِنَّ مَنْ تَعَرَّفَ بِکَ غَیْرُ مَجْهُولٍ، وَمَنْ لاذَ بِکَ غَیْرُ مَخْذُولٍ، وَمَنْ أَ قْبَلْتَ عَلَیْهِ غَیْرُ مَمْلُوکٍ (1) 721. إِلهِی إِنَّ مَنِ انْتَهَجَ بِکَ لَمُسْتَنِیرٌ، وَ إِنَّ مَنِ اعْتَصَمَ بِکَ لَمُسْتَجِیرٌ، وَقَدْ لُذْتُ بِکَ یَا إِلهِی فَلا تُخَیِّبْ ظَنِّی مِنْ رَحْمَتِکَ، وَلَا تَحْجُبْنِی عَنْ رَأْفَتِکَ. إِلهِی أَقِمْنِی فِی أَهْلِ وِلایَتِکَ مُقامَ مَنْ رَجَا الزِّیادَةَ مِنْ مَحَبَّتِکَ.

إِلهِی وَأَ لْهِمْنِی وَلَهاً بِذِکْرِکَ إِلی ذِکْرِکَ، وَهِمَّتِی فِی رَوْحِ نَجاحِ أَسْمائِکَ وَمَحَلِّ قُدْسِکَ. إِلهِی بِکَ عَلَیْکَ إِلّا أَ لْحَقْتَنِی بِمَحَلِّ أَهْلِ طاعَتِکَ، وَالْمَثْوَی الصَّالِحِ مِنْ مَرْضاتِکَ، فَإِنِّی لاَأَقْدِرُ لِنَفْسِی دَفْعاً، وَلا أَمْلِکُ لَها نَفْعاً. إِلهِی أَ نَا عَبْدُکَ الضَّعِیفُ الْمُذْنِبُ، وَمَمْلُوکُکَ الْمُنِیبُ (2) 722 فَلا تَجْعَلْنِی مِمَّنْ صَرَفْتَ عَنْهُ وَجْهَکَ، وَحَجَبَهُ سَهْوُهُ عَنْ عَفْوِکَ. إِلهِی هَبْ لی کَمالَ الانْقِطاعِ إِلَیْکَ، وَأَنِرْ أَبْصارَ قُلُوبِنا بِضِیاءِ نَظَرِها إِلَیْکَ، حَتَّی تَخْرِقَ أَبْصارُ الْقُلُوبِ حُجُبَ النُّورِ فَتَصِلَ إِلی مَعْدِنِ الْعَظَمَةِ، وَتَصِیرَ أَرْواحُنا مُعَلَّقَةً بِعِزِّ قُدْسِکَ. إِلهِی وَاجْعَلْنِی مِمَّنْ نادَیْتَهُ فَأَجابَکَ، وَلاحَظْتَهُ فَصَعِقَ لِجَلالِکَ، فَناجَیْتَهُ سِرّاً وَعَمِلَ لَکَ جَهْراً. إِلهِی لَمْ أُسَلِّطْ عَلی حُسْنِ ظَنِّی قُنُوطَ الْأَیاسِ، وَلَا انْقَطَعَ رَجائِی مِنْ جَمِیلِ کَرَمِکَ.

إِلهِی إِنْ کانَتِ الْخَطایَا قَدْ أَسْقَطَتْنِی لَدَیْکَ فَاصْفَحْ عَنِّی بِحُسْنِ تَوَکُّلِی عَلَیْکَ.

إِلهِی إِنْ حَطَّتْنِی الذُّنُوبُ مِنْ مَکارِمِ لُطْفِکَ فَقَدْ نَبَّهَنِی الْیَقِینُ إِلی کَرَمِ عَطْفِکَ.

إِلهِی إِنْ أَنامَتْنِی الْغَفْلَةُ عَنِ الاسْتِعْدادِ لِلِقائِکَ فَقَدْ نَبَّهَتْنِی الْمَعْرِفَةُ بِکَرَمِ آلائِکَ. إِلهِی إِنْ دَعانِی إِلَی النَّارِ عَظِیمُ عِقابِکَ فَقَدْ دَعانِی إِلَی الْجَنَّةِ جَزِیلُ ثَوابِکَ. إِلَهِی فَلَکَ أَسْأَلُ وَ إِلَیْکَ أَبْتَهِلُ وَأَرْغَبُ، وَأَسْأَ لُکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ

1- مَمْلُولٍ: خ ل.

2- الْمَعِیبُ: خ ل.

وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَنْ تَجْعَلَنِي مِمَّنْ يُدِيمُ ذِكْرَکَ، وَلَا یَنْقُضُ عَهْدَکَ، وَلَا يَغْفُلُ عَنْ شُكْرِکَ، وَلا يَسْتَخِفُّ بِأَمْرِکَ. إِلهی وَأَلْحِقْنِی بِنُورِ عِزِّکَ الْأَبْهَجِ فَأَكُونَ لَکَ عارِفاً، وَعَنْ سِواکَ مُنْحَرِفاً، وَمِنْکَ خائِفاً مُراقِباً، يَا ذَا الْجَلالِ وَالْإِكْرام، وَصَلَّی اللَّهُ عَلى مُحَمَّدٍ رَسُولِهِ وَآلِهِ الطَّاهِرِينَ وَسَلَّمَ تَسْلِيماً كَثِيراً (1) 723.
و این از مناجاتهای جلیل القدر ائمّه علیهم السلام است و بر مضامین عالیه مشتمل است، و در هر وقت که حضور قلبی باشد خواندن آن مناسب است.
فضیلت روز اوّل شعبان
و امّا اعمال مختصّه شعبان
شب اوّل: نمازهای بسیار در اقبال ذکر شده، از جمله دوازده رکعت به حمد و یازده مرتبه توحید (2) 724.
روز اوّل: روزه‌اش فضیلت بسیار دارد، و از حضرت صادق علیه السلام روایت است که: هرکه روزه بگیرد روز اوّل شعبان را واجب شود برای او بهشت البتّه (3) 725، و سیّد ابن طاووس ثواب بسیاری نقل کرده از حضرت رسول صلی الله علیه و آله برای کسی که سه روز اوّل این ماه را روزه دارد و در شبهای آنها دو رکعت نماز کند، در هر رکعت حمد یک مرتبه و توحید یازده مرتبه (4) 726.
و بدان که در تفسیر امام علیه السلام خبری در فضیلت شعبان و روز اوّل آن ذکر شده که فواید بسیار در آن مندرج است. و شیخ ما ثقة الإسلام نوری نوّر اللَّه مرقده آن خبر را ترجمه نموده و در آخر کتاب کلمه طیّبه ذکر فرموده، و چون آن خبر طولانی است و مقام را گنجایش تمام آن نیست ما مختصر آن را در اینجا ذکر می‌کنیم.
حاصل آن خبر آن است که: حضرت امیر المؤمنین علیه السلام در روز اوّل شعبانی گذشت به جماعتی که در مسجدی نشسته بودند و در امر قدر و امثال آن گفتگو می‌کردند و بلند شده بود صداهای ایشان و سخت شده بود لجاجت و جدال ایشان، پس حضرت ایستاد و بر ایشان سلام کرد، آنها جواب سلام دادند و برای آن جناب برخاستند و خواهش کردند که نزد ایشان بنشینند، آن

1- اقبال 3/ 295 فصل 10 عن ابن خالویه.
2- اقبال 3/ 289 فصل 3.
3- اقبال 3/ 293 فصل 7.
4- اقبال 3/ 290 فصل 3.

حضرت به ایشان اعتنایی نکرد و فرمود: ای گروهی که سخن می‌گویید در چیزی که نفع نمی‌رساند، آیا ندانستید که خدای تعالی را بندگانی است که ساکت کرده ایشان را خوف بدون آنکه عاجز باشند از گفتن یا لال باشند، بلکه ایشان هرگاه به خاطر آرند عظمت خداوند را شکسته می‌شود زبانهایشان، و کنده می‌شود دلهایشان، و می‌رود عقلهایشان، و مبهوت می‌شوند به جهت اعزاز و اجلال و اعظام خداوند، پس هرگاه به خود آمدند از این حالت رومی‌آورند به سوی خدا به کردارهای پاکیزه، می‌شمرند نفسهای خود را با ستمکاران و خطاکاران، و حال آن که ایشان منزّهند از تقصیر و تفریط، مگر آن که ایشان راضی نمی‌شوند برای خدا به کردار اندک، و بسیار نمی‌شمرند برای او عمل زیاد را، و پیوسته مشغولند به اعمال، پس ایشان چنانند که هر وقت نظر کنی به ایشان ایستادگانند به عبادت، ترسان و هراسان در بیم و اضطرابند، پس کجایید شما از ایشان ای گروه تازه‌کارها؟ آیا ندانستید که داناترین مردم به قدر ساکت‌ترین ایشانند از آن، و این که جاهلترین مردم به قدر سخنگوترین ایشانند در او.
ای گروه تازه‌کارها امروز غرّه شعبان کریم است، نامیده است او را پروردگار ما شعبان، به جهت پراکنده شدن خیرات، به تحقیق که باز کرده پروردگار شما در او درهای حسنات خود را، و جلوه داده به شما قصرها و خیرات او را به قیمت ارزانی و کارهای آسانی، پس بخرید آن را، و جلوه داده برای شما ابلیس لعین شعبه‌های شرور و بلاهای خود را، و شما پیوسته می‌کوشید در گمراهی و طغیان، و متمسّک می‌شوید به شعبه‌های ابلیس، و رو می‌گردانید از شعبه‌های خیرات که باز شده برای شما درهای او، و این غرّه ماه شعبان است، و شعبه‌های خیرات او نماز است، و روزه و زکات، و امر به معروف و نهی از منکر، و بِرّ والدین و خویشان و همسایگان، و اصلاح ذات البین، و صدقه بر فقراء و مساکین، بر خود کلفت می‌دهید چیزی را که برداشته شده از شما، یعنی امر قضا و قدر، و چیزی که نهی کرده شده‌اید از فرو رفتن در آن از کشف سِرّهای خدا که هرکه تفتیش کند از آنها از تباه‌شدگان است.
آگاه باشید به درستی که اگر شما واقف شوید بر آنچه مهیّا فرموده پروردگار عزّ وجلّ برای مطیعین از بندگانش در امروز، هرآینه باز خواهید داشت خود را از آنچه در او هستید، و شروع خواهید کرد در آنچه امر کردند شما را به آن.
گفتند: یا امیر المؤمنین، و چیست آن که خداوند آن را مهیّا فرموده در این روز برای مطیعین

خود؟ پس حضرت نقل فرمود قصّه آن لشکری را که رسول خدا صلی الله علیه و آله به جهاد کفّار فرستاده بود و دشمنان شب بر ایشان شبیخون زدند، و آن شبی تاریک و سخت ظلمانی بود، و مسلمانان در خواب بودند، و کسی از ایشان بیدار نبود، جز زید بن حارثه و عبداللّه بن رواحه و قتادة بن نعمان و قیس بن عاصم منقری، که هر کدام در یک جانب ایشان بیدار و مشغول نماز و قرآن خواندن بودند؛ دشمنان، مسلمانان را تیرباران کردند، و به واسطه تاریکی و ندیدن مسلمانان دشمنان را تا از آنها احتراز کنند نزدیک بود که هلاک شوند، که ناگاه از دهان این چند نفر نورهایی ساطع شد که لشکرگاه مسلمانان را روشن کرده، و سبب قوّت و دلیری ایشان شده، پس شمشیر کشیده و دشمنان را کشته و زخمدار و اسیر نمودند، و چون مراجعت نمودند و برای حضرت رسول صلی الله علیه و آله نقل کردند، فرمود: این نورها به جهت اعمال این برادران شما است در غرّه ماه شعبان، پس یک‌یک آن اعمال را حضرت نقل کردند تا آن که فرمودند: چون روز اوّل شعبان می‌شود پراکنده می‌کند ابلیس لشکر خود را در اطراف زمین و آفاق آن و می‌گوید به ایشان که: سعی کنید در کشیدن بعضی از بندگان خدا را به سوی خود در این روز، و به درستی که خدای عزّ وجلّ پراکنده می‌کند ملائکه را در اطراف زمین و آفاق او، و به ایشان می‌فرماید: به راستی نگاهدارید بندگان مرا، و ارشاد کنید ایشان را، پس همه ایشان نیکبخت می‌شوند به شما، مگر آن که امتناع و سرکشی کند، پس به درستی که او از حد گذشته می‌گردد در حزب ابلیس و جنود او، به درستی که خداوند عزّ وجلّ چون روز اوّل ماه شعبان می‌شود امر می‌کند به درهای بهشت، پس باز می‌شود، و امر می‌کند درخت طوبی را، پس نزدیک می‌کند شاخه‌های خود را بر این دنیا، آنگاه ندا می‌کند منادی پروردگار عزّ وجلّ: ای بندگان خدا، این شاخه‌های درخت طوبی است پس درآویزید به او که بلند کند شما را به سوی بهشت، و این شاخه‌های درخت زقّوم است پس بترسید از او که نبرد شما را به سوی دوزخ.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: قسم به آنکه مرا به راستی به رسالت مبعوث نموده که هرکه فراگیرد دری از خیر و نیکی را در این روز پس به تحقیق که درآویخته به شاخه‌ای از شاخه‌های درخت طوبی، پس او کشاننده است او را به سوی بهشت، و هرکه فراگیرد دری از شر را در امروز، پس به تحقیق که درآویخته به شاخه‌ای از شاخه‌های درخت زقّوم، پس آن کشاننده است او را به سوی آتش. در آویختگان به شاخه‌های طوبی

آنگاه فرمود رسول خدا صلی الله علیه و آله: پس هرکس که نماز مستحبّی کند امروز برای خدا پس درآویخته به شاخه‌ای از آن، و هرکه روزه گیرد در این روز پس به تحقیق که درآویخته به شاخه‌ای از آن، و هرکه صلح دهد میان زن و شوهرش، یا پدر و فرزندش، یا خویشاوندانش، یا مرد و زن همسایه‌اش، یا مرد و زن بیگانه، پس به تحقیق که درآویخته از آن به شاخه‌ای، و کسی که تخفیف دهد پریشانی را از طلبی که از او دارد، یا کم کند از آن، پس به تحقیق که درآویخته از آن به شاخه‌ای، و کسی که نظر کند در حساب خود پس ببیند قرض کهنه را که صاحبش از آن مأیوس شده پس ادا کند آن را، پس به تحقیق که درآویخته به شاخه‌ای از آن، و کسی که کفالت کند یتیمی را، پس به تحقیق که درآویخته از آن به شاخه‌ای، و کسی که باز دارد سفیهی را از عرض مؤمنی، پس به تحقیق که درآویخته از آن به شاخه‌ای، و کسی که بخواند قرآن یا چیزی از آن را، پس به تحقیق که درآویخته از آن به شاخه‌ای، و کسی که یاد آرد خدای را و بشمرد نعمتهای او را و شکر کند، پس به تحقیق که درآویخته از آن به شاخه‌ای، و کسی که عیادت کند مریضی را، پس به تحقیق که درآویخته از آن به شاخه‌ای، و کسی که نیکی کند پدر و مادر خود یا یکی از آنها را پس بتحقیق که درآویخته از آن به شاخه‌ای، و کسی که پیش از این روز به غضب آورده بود ایشان را پس خوشنودشان کرد در این روز، پس به تحقیق که درآویخته از آن به شاخه‌ای، و هرکه تشییع کند جنازه را، پس به تحقیق که درآویخته از آن به شاخه‌ای، و کسی که تسلیت دهد در آن مصیبت زده را، پس به تحقیق که درآویخته از آن به شاخه‌ای، و همچنین هر کسی که بجا آورد چیزی را از ابواب خیر در این روز، پس به تحقیق که درآویخته از آن به شاخه‌ای.
آنگاه فرمود رسول خدا صلی الله علیه و آله: قسم به آنکه مرا به راستی به پیغمبری مبعوث فرموده که هرکس که فراگیرد دری از شر و گناه را در این روز، پس به تحقیق که درآویخته به شاخه‌ای از شاخه‌های درخت زقّوم، پس آن کشاننده است او را به سوی آتش.
آنگاه فرمود: قسم به آن که مرا به راستی به پیغمبری فرستاده، که هرکس تقصیر کند در این روز نماز واجبی خود را و ضایع کند آن را، پس به تحقیق که درآویخته از آن درخت به شاخه‌ای، و هرکس که بیاید در نزد او فقیری ضعیف که می‌داند بدی حال او را، و او قادر است بر تغییر حالش بدون آن که ضرری به او برسد، و کسی هم نیست از او نیابت کند و بنشیند به جای او، پس

واگذارد او را که ضایع شود و هلاک گردد و دست او را نگیرد، پس به تحقیق که درآویخته به شاخه‌ای از آن، و کسی که عذرخواهی کند از او بدکاری، پس نپذیرد عذر او را، آنگاه عقوبت نکند او را بقدر بدی او بلکه بیفزاید بر آن، پس به تحقیق که درآویخته به شاخه‌ای از آن، و کسی که جدائی اندازد میان شوهری با زنش، یا پدر با فرزندش، یا برادر با برادرش، یا خویشی با خویششش، یا میان دو همسایه، یا میان دو رفیق، یا دو خواهر، پس به تحقیق که درآویخته از آن به شاخه‌ای، و کسی که سخت بگیرد بر تنگدستی و حال آنکه می‌داند تنگدستی او را پس بیفزاید بر غیظ او بلای او، پس به تحقیق که درآویخته از آن به شاخه‌ای، و کسی که بر او دَینی باشد پس منکر شود آن را بر صاحبش و تعدّی کند بر او تا آن که باطل کند دَین او را، پس به تحقیق که درآویخته از آن به شاخه‌ای، و کسی که جفا کند یتیمی را، و آزار رساند او را، و مال او را تباه کند، پس به تحقیق که درآویخته به شاخه‌ای از آن، و کسی که داخل شود در عِرض برادر مؤمن خود، و وادارد مردم را بر آن، پس به تحقیق که درآویخته به شاخه‌ای از آن، و کسی که آوازه‌خوانی کند به قِسْمی از خوانندگی که برانگیزاند در آن خواندن بر معاصی، پس به تحقیق که درآویخته به شاخه‌ای از آن، و کسی که بنشیند بشمرد کارهای قبیح خود را در جنگها، و انواع ستم خود را بر بندگان خدا، و افتخار کند بر آن، پس به تحقیق که درآویخته به شاخه‌ای از آن، و کسی که همسایه‌اش مریض شده پس او را عیادت نکرد، محض استخفاف به شأن او، پس به تحقیق که درآویخته به شاخه‌ای از آن، و کسی که همسایه‌اش مُرد، پس مشایعت نکرد جنازه او را به جهت خوار بودن او در نظرش، پس به تحقیق که درآویخته از آن به شاخه‌ای، و کسی که اعراض کند از مصیبت زده و جفا کند او را، محض حقارت و کوچکی او در نزدش، پس به تحقیق که درآویخته از آن به شاخه‌ای، و کسی که عاق کند پدر و مادر خود یا یکی از دو را، پس به تحقیق که درآویخته به شاخه‌ای از آن، و کسی که پیش ایشان را عاق کرده بود و خوشنود نکرد ایشان را امروز، و حال آنکه قدرت دارد بر آن، پس به تحقیق که درآویخته به شاخه‌ای از آن، و همچنین هرکس بکند کاری از سایر اقسام شر را، پس به تحقیق که درآویخته به شاخه‌ای از آن، و قَسَم به آنکه مرا به راستی به پیغمبری فرستاده که درآویختگان به شاخه‌های درخت طوبی بلند می‌کند ایشان را آن شاخه‌ها به سوی بهشت.

آنگاه رسول خدا صلی الله علیه و آله نظر خود را به جانب آسمان انداخت اندکی و می‌خندید و مسرور بود،

آنگاه نظر مبارک را به زیر انداخت به سوی زمین، پس پیشانی مبارک را در هم کشید، و روی مبارکش ترش شد، آنگاه رو کرد به اصحاب خود و فرمود: قَسَم به آنکه فرستاده محمّد را به راستی به پیغمبری که دیدم به تحقیق درخت طوبی را که بلند می‌شد و بلند می‌کرد آنان که به او درآویخته بودند به سوی بهشت، و دیدم بعضی از ایشان را که درآویخته بود به یک شاخه از آن، و بعضی درآویخته بودند به دو شاخه از آن، یا به چند شاخه، بر حسب فراگرفتن ایشان مر طاعت را، و بدرستی که هرآینه می‌بینم زید بن حارثه را که درآویخته به بیشتر شاخه‌های از آن، پس آن شاخه‌ها بلند می‌کند او را به اعلی علّیّین بهشت، پس از این جهت خندیدم و خوشحال شدم، پس نگاه کردم به سوی زمین، پس قَسَم به آنکه مرا به راستی به پیغمبری فرستاده که دیدم درخت زقّوم را که پایین می‌رفت شاخه‌های او و پایین می‌برد درآویختگان به او را به سوی دوزخ، و دیدم پاره‌ای از ایشان را درآویخته به شاخه‌ای، و دیدم پاره‌ای از ایشان را که درآویخته به دو شاخه، یا به چند شاخه، بر حسب فراگرفتن او مر قبایح را، و بدرستی که هرآینه می‌بینم بعضی از منافقین را که درآویخته به بیشتر شاخه‌های او، و آنها فرو می‌برند او را به اسْفل درکات او، پس از این جهت روی خود را ترش کردم و پیشانی را در هم کشیدم (1) 727.

روز سیّم: روز مبارکی است که شیخ در مصباح فرموده: در این روز متولّد شد جناب حسین بن علی علیه السلام، و بیرون آمد توقیع شریف به سوی قاسم بن علاء همدانی وکیل حضرت امام حسن عسکری علیه السلام، که مولای ما حسین علیه السلام متولّد شد روز پنجشنبه سیّم شعبان، پس روزه بگیر آن روز را و این دعا را در آن روز بخوان: عمل روز سیّم شعبان اللّٰهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِحَقِّ الْمَوْلُودِ فِی هٰذَا الْیَوْمِ الْمَوْعُودِ بِشَهادَتِهِ قَبْلَ اسْتِهْلالِهِ وَوِلادَتِهِ، بَکَتْهُ السَّماءُ وَمَنْ فِیها، وَالْأَرْضُ وَمَنْ عَلَیْها، وَلَمَّا یَطَأْ لابَتَیْها (2) 728، قَتِیلِ الْعَبْرَةِ، وَسَیِّدِ الْأُسْرَةِ، الْمَمْدُودِ بِالنُّصْرَةِ یَوْمَ الْکَرَّةِ، الْمُعَوَّضِ مِنْ قَتْلِهِ أَنَّ الْأَئِمَّةَ مِنْ نَسْلِهِ، وَالشِّفاءَ فِی تُرْبَتِهِ، وَالْفَوْزَ مَعَهُ فِی

1- تفسیر منسوب به امام عسکری علیه السلام: 635 ضمن آیه 282 سوره بقره.

2- لابه: زمین ریگزار، و ضمیر او راجع است ظاهراً به مدینه، و مدینه واقع است بین دو ریگزار، و مراد این است که هنوز راه‌نمی‌رفت. منه.

أَوْبَتِهِ، وَالْأَوْصِياءَ مِنْ عِتْرَتِهِ بَعْدَ قائِمِهِمْ وَغَيْبَتِهِ، حَتّى يُدْرِكُوا الْأَوْتارَ، وَيَثْأَرُوا الثّارَ، وَيُرْضُوا الْجَبّارَ، وَيَكُونُوا خَيْرَ أَنْصارٍ، صَلَّى اللّهُ عَلَيْهِمْ مَعَ اخْتِلافِ اللَّيْلِ وَالنَّهارِ. اللّهُمَّ فَبِحَقِّهِمْ إِلَيْکَ أَتَوَسَّلُ وَأَسْأَلُ سُؤالَ مُقْتَرِفٍ مُعْتَرِفٍ مُسِیءٍ إِلی نَفْسِهِ مِمّا فَرَّطَ فِی یَوْمِهِ وَأَمْسِهِ، يَسْأَلُکَ الْعِصْمَةَ إِلی مَحَلِّ رَمْسِهِ. اللّهُمَّ فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَعِتْرَتِهِ، وَاحْشُرْنا فِی زُمْرَتِهِ، وَبَوِّئْنا مَعَهُ دارَ الْكَرامَةِ، وَمَحَلَّ الْإِقامَةِ. اللّهُمَّ وَكَما أَكْرَمْتَنا بِمَعْرِفَتِهِ فَأَكْرِمْنا بِزُلْفَتِهِ، وَارْزُقْنا مُرافَقَتَهُ وَسابِقَتَهُ، وَاجْعَلْنا مِمَّنْ يُسَلِّمُ لِأَمْرِهِ، وَيُكْثِرُ الصَّلاةَ عَلَيْهِ عِنْدَ ذِكْرِهِ، وَعَلی جَمِيعِ أَوْصِيائِهِ وَأَهْلِ أَصْفِيائِهِ، الْمَمْدُودِينَ مِنْکَ بِالْعَدَدِ الاثْنَی عَشَرَ، النُّجُومِ الزُّهَرِ، وَالْحُجَجِ عَلی جَمِيعِ الْبَشَرِ. اللّهُمَّ وَهَبْ لَنا فِی هذَا الْيَوْمِ خَيْرَ مَوْهِبَةٍ، وَأَنْجِحْ لَنا فِيهِ كُلَّ طَلِبَةٍ، كَما وَهَبْتَ الْحُسَيْنَ لِمحَمَّدٍ جَدِّهِ، وَعاذَ فُطْرُسُ بِمَهْدِهِ، فَنَحْنُ عائِذُونَ بِقَبْرِهِ مِنْ بَعْدِهِ نَشْهَدُ تُرْبَتَهُ وَنَنْتَظِرُ أَوْبَتَهُ، آمِينَ رَبَّ الْعالَمِينَ.

پس می‌خوانی بعد از این به دعاء حسین علیه السلام، و این آخر دعاء آن حضرت است در روزی که بسیار شده بود دشمنان او، یعنی روز عاشوراء:

اللّهُمَّ أَنْتَ مُتَعالی الْمَكانِ، عَظِيمُ الْجَبَرُوتِ، شَدِيدُ الْمِحالِ (1) 729، غَنِیٌّ عَنِ الْخَلائِقِ، عَرِيضُ الْكِبْرِياءِ، قادِرٌ عَلی مَا تَشاءُ، قَرِيبُ الرَّحْمَةِ، صادِقُ الْوَعْدِ، سَابِغُ النِّعْمَةِ، حَسَنُ الْبَلاءِ، قَرِيبٌ إِذا دُعِيتَ، مُحِيطٌ بِما خَلَقْتَ، قابِلُ التَّوْبَةِ لِمَنْ تابَ إِلَيْکَ، قادِرٌ عَلی مَا أَرَدْتَ، وَمُدْرِکٌ مَا طَلَبْتَ، وَشَكُورٌ إِذا شُكِرْتَ،

1- الْمِحالِ: عقوبت.

وَذِ كُورٌ إذا ذُكِرْتَ، أَدْعُوکَ مُحْتاجاً، وَأَرْغَبُ إِلَيْکَ فَقِيراً، وَأَ فْزَعُ إِلَيْکَ خائِفاً، وَأَبْکِی إِلَيْکَ مَكْرُوباً، وَأَسْتَعِينُ بِکَ ضَعِيفاً، وَأَ تَوَكَّلُ عَلَيْکَ كافِياً، احْكُمْ بَيْنَنا وَبَيْنَ قَوْمِنا بِالْحَقِ (1) 730، فَإِنَّهُمْ غَرُّونا وَخَدَعُونا وَخَذَلُونا وَغَدَرُوا بِنا وَقَتَلُونا، وَنَحْنُ عِتْرَةُ نَبِيِّکَ وَوَلَدُ (2) 731 حَبِيبِکَ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِاللَّهِ الَّذِی اصْطَفَيْتَهُ بِالرِّسالَةِ وَائْتَمَنْتَهُ عَلى وَحْيِکَ، فَاجْعَلْ لَنا مِنْ أَمْرِنا فَرَجاً وَمَخْرَجاً بِرَحْمَتِکَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.
ابن عيّاش گفت: شنيدم از حسين بن علیّ بن سفيان بزوفری که می‌گفت: حضرت صادق عليه السلام می‌خواند اين دعا را در اين روز، و فرموده که: اين دعا از دعاهای روز سيّم شعبان است، و آن روز ولادت حسين عليه السلام است (3) 732.
شب سيزدهم: اوّل ليالی بيض است، و كيفيّت نماز امشب و دو شب بعد در ماه رجب (ص 200) گذشت.
فضيلت و اعمال شب نيمه شعبان
شب نيمه شعبان
شب بسيار مباركی است، از حضرت امام جعفر صادق عليه السلام روايت است كه: از حضرت امام محمّد باقر عليه السلام سؤال شد از فضل شب نيمه شعبان، فرمود: آن شب افضل شبها است بعد از ليلة القدر، در آن شب عطا می‌فرمايد خداوند به بندگان فضل خود را، و می‌آمرزد ايشان را به منّ و كرم خويش، پس سعی و كوشش كنيد در تقرّب جستن به سوی خدای تعالی در آن شب، پس بدرستی كه آن شبی است كه خدا قسم ياد فرموده به ذات مقدّس خود كه دست خالی برنگرداند سائلی را از درگاه خود؛ مادامی كه سؤال نكند معصيت را، و اين شب آن شبی است كه قرار داده حق تعالی آن را از برای ما به مقابل آنكه قرار داده شب قدر را برای پيغمبر ما صلی الله عليه و آله، پس كوشش كنيد در دعا و ثناء بر خدای تعالی، الخبر (4) 733.

1- بِالْحَقِّ: نسخه.
2- وَوُلْدُ: خ.
3- مصباح المتهجّد: 826- 828.
4- مصباح المتهجّد: 831.

و از جمله برکات این شب مبارک آن است که ولادت با سعادت حضرت سلطان عصر امام زمان ارواحنا له الفداء در سحر این شب سنه دویست و پنجاه و پنج در سُرّ مَن رَأی واقع شده (1) 734 و باعث مزید شرافت این لیله مبارکه شده، و از برای این شب چند عمل است: اعمال شب نیمه شعبان

اوّل: غسل است که باعث تخفیف گناهان می‌شود (2) 735.

دویّم: احیاء این شب است به نماز و دعا و استغفار، چنانچه امام زین‌العابدین علیه السلام می‌کردند (3) 736، و در روایت است که: هرکه احیاء دارد این شب را نمیرد دل او در روزی که دلها بمیرند (4) 737.

سیّم: زیارت حضرت امام حسین علیه السلام است، که افضل اعمال این شب و باعث آمرزش گناهان است، و هرکه خواهد با او مصافحه کند روح صد و بیست و چهار هزار پیغمبر، زیارت کند آن جناب را در این شب (5) 738. و اقلّ زیارت آن حضرت آن است که به بامی برآید وبه جانب راست و چپ نظر کند پس سر به جانب آسمان کند پس زیارت کند آن حضرت را به این کلمات: السَّلامُ عَلَیْکَ یَا أَبا عَبْدِ اللَّه، السَّلامُ عَلَیْکَ وَرَحْمَةُ اللَّه وَبَرَکاتُهُ، و هرکس در هر کجا باشد در هر وقت که آن حضرت را به این کیفیّت زیارت کند امید است که ثواب حج و عمره برای او نوشته شود (6) 739.

وما زیارت مخصوصه این شب را در باب زیارات ذکر خواهیم نمود إن شاء اللَّه تعالی.

چهارم: خواندن این دعا که شیخ و سیّد نقل کرده‌اند و به منزله زیارت امام زمان صلوات اللَّه علیه است:

اللَّهُمَّ بِحَقِّ لَیْلَتِنا هذِهِ (7) 740 وَمَوْلُودِها وَحُجَّتِکَ وَمَوْعُودِهَا، الَّتِی قَرَنْتَ إِلی فَضْلِها فَضْلًا، فَتَمَّتْ کَلِمَتُکَ صِدْقاً وَعَدْلًا، لَامُبَدِّلَ لِکَلِماتِکَ، وَلَا مُعَقِّبَ

1- إعلام الوری طبرسی: 393.

2- مصباح المتهجّد: 853 از امام صادق علیه السلام.

3- مصباح المتهجّد: 853.

4- ثواب الأعمال: 77 از رسول اللَّه صلی الله علیه و آله.

5- مصباح المتهجّد: 830 از امام صادق علیه السلام و اقبال 3/ 339 فصل 52 از زین العابدین علیه السلام.

6- کامل الزیارات ابن قولویه: 480، باب 96، شماره 734 از امام صادق

عليه السلام.
7- هذِهِ: خ.

لِآیاتِکَ، نُورُکَ الْمُتَأَ لِّقُ، وَضِیاؤُکَ الْمُشْرِقُ، وَالْعَلَمُ النُّورُ فِی طَخْیاءِ (1) 741 الدَّیْجُورِ، الْغائِبُ الْمَسْتُورُ جَلَّ مَوْ لِدُهُ، وَکَرُمَ مَحْتِدُهُ (2) 742، وَالْمَلائِکَةُ شُهَّدُهُ، وَاللّهُ ناصِرُهُ وَمُؤَیِّدُهُ، إِذا آنَ مِیعادُهُ، وَالْمَلائِکَةُ (3) 743 أَمْدادُهُ، سَیْفُ اللّهِ الَّذِی لَا یَنْبُو، وَنُورُهُ الَّذِی لَایَخْبُو، وَذُو الْحِلْمِ الَّذِی لَایَصْبُو، مَدارُ الدَّهْرِ، وَنَوامِیسُ الْعَصْرِ، وَوُلاةُ الْأَمْرِ، وَالْمُنَزَّلُ عَلَیْهِمْ مَا یَتَنَزَّلُ (4) 744 فِی لَیْلَةِ الْقَدْرِ، وَأَصْحابُ الْحَشْرِ وَالنَّشْرِ، تَراجِمَةُ وَحْیِهِ، وَوُلاةُ أَمْرِهِ وَنَهْیِهِ. اللَّهُمَّ فَصَلِّ عَلَی خاتِمِهِمْ وَقائِمِهِمُ الْمَسْتُورِ عَنْ عَوالِمِهِمْ. اللَّهُمَّ وَأَدْرِکْ بِنا أَیَّامَهُ وَظُهُورَهُ وَقِیامَهُ، وَاجْعَلْنا مِنْ أَ نْصارِهِ، وَاقْرِنْ ثارَنا بِثارِهِ، وَاکْتُبْنا فِی أَعْوانِهِ وَخُلَصائِهِ، وَأَحْیِنا فِی دَوْلَتِهِ ناعِمِینَ، وَبِصُحْبَتِهِ غانِمِینَ، وَبِحَقِّهِ قائِمِینَ، وَمِنَ السُّوءِ سالِمِینَ، یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ، وَالْحَمْدُ لِلّهِ رَبِّ الْعالَمِینَ، وَصَلَواتُهُ عَلَی سَیِّدِنا مُحَمَّدٍ (5) 745 خاتَمِ النَّبِیِّینَ وَالْمُرْسَلِینَ وَعَلَی أَهْلِ بَیْتِهِ الصَّادِقِینَ وَعِتْرَتِهِ النَّاطِقِینَ، وَالْعَنْ جَمِیعَ الظَّالِمِینَ، وَاحْکُمْ بَیْنَنا وَبَیْنَهُمْ یَا أَحْکَمَ الْحاکِمِینَ (6) 746.

پنجم: شیخ روایت کرده از اسماعیل بن فضل هاشمی که گفت: تعلیم کرد مرا حضرت صادق علیه السلام این دعا را که بخوانم آن را در شب نیمه شعبان:

اللَّهُمَّ أَ نْتَ الْحَیُّ الْقَیُّومُ الْعَلِیُّ الْعَظِیمُ الْخالِقُ الرَّازِقُ الْمُحْیِی الْمُمِیتُ الْبَدِیءُ الْبَدِیعُ، لَکَ الْجَلالُ، وَلَکَ الْفَضْلُ، وَلَکَ الْحَمْدُ، وَلَکَ الْمَنُّ، وَلَکَ الْجُودُ، وَلَکَ الْکَرَمُ، وَلَکَ الْأَمْرُ، وَلَکَ الْمَجْدُ، وَلَکَ الشُّکْرُ، وَحْدَکَ لا شَرِیکَ لَکَ، یَا واحِدُ یَا أَحَدُ یَا صَمَدُ یَا مَنْ لَمْ یَلِدْ وَلَمْ یُولَدْ وَلَمْ یَکُنْ لَهُ کُفُواً أَحَدٌ، صَلِ

1- طَخْیاءِ: تاریکی.

2- مَحْتِدُهُ: أصله.

3- فَالمَلائِکَةُ: خ ل.

4- یَنْزِلُ: خ ل.

5- وَصَلَّی اللَّهُ عَلی سَیِّدِنَا مُحَمَّدٍ: خ ل.

6- مصباح المتهجّد: 842 و اقبال 3/ 330 فصل 51.

عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَاغْفِرْ لِی وَارْحَمْنِی وَاکْفِنِی مَا أَهَمَّنِی وَاقْضِ دَیْنِی، وَوَسِّعْ عَلَیَّ فِی رِزْقِی، فَإِنَّکَ فِی هذِهِ اللَّیْلَةِ کُلَّ أَمْرٍ حَکِیمٍ تَفْرُقُ، وَمَنْ تَشاءُ مِنْ خَلْقِکَ تَرْزُقُ، فَارْزُقْنِی وَأَ نْتَ خَیْرُ الرَّازِقِینَ، فَإِنَّکَ قُلْتَ وَأَ نْتَ خَیْرُ الْقائِلِینَ النَّاطِقِینَ: وَاسْأَلُوا اللَّهَ مِنْ فَضْلِهِ (1) 747 فَمِنْ فَضْلِکَ أَسْأَلُ، وَ إِیَّاکَ قَصَدْتُ، وَابْنَ نَبِیِّکَ اعْتَمَدْتُ، وَلَکَ رَجَوْتُ، فَارْحَمْنِی یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ (2) 748.

ششم: بخواند این دعا را که حضرت رسول صلی الله علیه و آله در این شب می‌خواندند:

اللَّهُمَّ اقْسِمْ لَنا مِنْ خَشْیَتِکَ مَا یَحُولُ بَیْنَنا وَبَیْنَ مَعْصِیَتِکَ، وَمِنْ طاعَتِکَ مَا تُبَلِّغُنا بِهِ رِضْوانَکَ، وَمِنَ الْیَقِینِ مَا یَهُونُ عَلَیْنا بِهِ مُصِیباتُ الدُّنْیا. اللَّهُمَّ أَمْتِعْنا (3) 749 بِأَسْماعِنا وَأَبْصارِنا وَقُوَّتِنا مَا أَحْیَیْتَنا وَاجْعَلْهُ الْوارِثَ مِنَّا، وَاجْعَلْ ثارَنا عَلَی مَنْ ظَلَمَنا، وَانْصُرْنا عَلَی مَنْ عادانا، وَلَا تَجْعَلْ مُصِیبَتَنا فِی دِینِنا، وَلَا تَجْعَلِ الدُّنْیا أَکْبَرَ هَمِّنا وَلَا مَبْلَغَ عِلْمِنا، وَلَا تُسَلِّطْ عَلَیْنا مَنْ لَایَرْحَمُنا، بِرَحْمَتِکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ.

و این دعای جامع کاملی است، و خواندن آن در اوقات دیگر نیز غنیمت است (4) 750.

و از عوالی اللّئالی نقل شده که حضرت رسول صلی الله علیه و آله همیشه این دعا را می‌خواندند (5) 751.

هفتم: بخواند صلوات هر روز را که در وقت زوال می‌خواند (6) 752.

هشتم: بخواند دعای کمیل را که ورودش در این شب است و در باب اوّل گذشت (ص 104) (7) 753.

نهم: آنکه هریک از سُبْحانَ اللَّه، وَالحَمْدُ للَّه، وَاللَّه أَکْبَر، وَلَا إِلهَ إلَّااللَّه، را صد مرتبه بگوید تا خداوند تعالی گناهان گذشته او را بیامرزد، و برآورد حاجتهای دنیا و آخرت او را (8) 754.

دهم: شیخ در مصباح روایت کرده از ابو یحیی در ضمن خبری در فضیلت شب نیمه

1- النساء: 4/ 32.

2- مصباح المتهجّد: 843.

3- در اقبال: مَتِعْنا.

4- اقبال 3/ 321 فصل 44.

5- عوالی اللئالی ابن ابی جمهور 1/ 159 شماره 144.

6- گذشت در ص 226 و اوّل آن: اللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحمّدٍ وَآلِ محمّد شجرة

النبوّة.
7- اقبال 3/ 331 فصل 51.
8- اقبال 3/ 315 فصل 42 از امام صادق عليه السلام.

شعبان که گفت: گفتم به مولای خودم حضرت صادق علیه السلام که بهترین دعاها در این شب کدام است؟ فرمود: هرگاه بجا آوردی نماز عشا را پس دو رکعت نمازگزار، بخوان در رکعت اوّل حمد و سوره جحد که قُلْ یَا أَ یُّهَا الْکافِرُونَ باشد، و بخوان در رکعت دویّم حمد و سوره توحید که قُلْ هُوَ اللّٰهُ أَحَدٌ است، پس چون سلام دادی بگو سُبْحانَ اللّٰهِ، سی و سه مرتبه، و الْحَمْدُ لِلّٰهِ، سی و سه مرتبه، و اللّٰهُ أَکْبَرُ، سی و چهار مرتبه، پس بگو:

یَا مَنْ إِلَیْهِ مَلْجَأُ (1) 755 الْعِبادِ فِی الْمُهِمَّاتِ، وَ إِلَیْهِ یَفْزَعُ الْخَلْقُ فِی الْمُلِمّاتِ، یَا عالِمَ الْجَهْرِ وَالْخَفِیّاتِ، یَا مَنْ (2) 756 لَاتَخْفی عَلَیْهِ خَواطِرُ الْأَوْهامِ وَتَصَرُّفُ الْخَطَراتِ، یَا رَبَّ الْخَلائِقِ وَالْبَرِیَّاتِ، یَا مَنْ بِیَدِهِ مَلَکُوتُ الْأَرَضِینَ وَالسَّماواتِ، أَ نْتَ اللّٰهُ لَاإِلٰهَ إِلّا أَ نْتَ، أَمُتُّ إِلَیْکَ بِلا إِلٰهَ إِلَّا أَ نْتَ، فَیا لا إِلٰهَ إِلّا أَ نْتَ اجْعَلْنِی فِی هذِهِ اللَّیْلَةِ مِمَّنْ نَظَرْتَ إِلَیْهِ فَرَحِمْتَهُ، وَسَمِعْتَ دُعاءَهُ فَأَجَبْتَهُ، وَعَلِمْتَ اسْتِقالَتَهُ فَأَ قَلْتَهُ، وَتَجاوَزْتَ عَنْ سالِفِ خَطِیئَتِهِ وَعَظِیمِ جَرِیرَتِهِ، فَقَدِ اسْتَجَرْتُ بِکَ مِنْ ذُ نُوبِی، وَلَجَأْتُ إِلَیْکَ فِی سَتْرِ عُیُوبِی. اللّٰهُمَّ فَجُدْ عَلَیَّ بِکَرَمِکَ وَفَضْلِکَ، وَاحْطُطْ خَطایایَ بِحِلْمِکَ وَعَفْوِکَ، وَتَغَمَّدْنِی فِی هذِهِ اللَّیْلَةِ بِسابِغِ کَرامَتِکَ، وَاجْعَلْنِی فِیها مِنْ أَوْ لِیائِکَ الَّذِینَ اجْتَبَیْتَهُمْ لِطاعَتِکَ، وَاخْتَرْتَهُمْ لِعِبادَتِکَ، وَجَعَلْتَهُمْ خالِصَتَکَ وَصِفْوَتَکَ. اللّٰهُمَّ اجْعَلْنِی مِمَّنْ سَعَدَ جَدُّهُ، وَتَوَفَّرَ مِنَ الْخَیْراتِ حَظُّهُ، وَاجْعَلْنِی مِمَّنْ سَلِمَ فَنَعِمَ، وَفازَ فَغَنِمَ، وَاکْفِنِی شَرَّ مَا أَسْلَفْتُ، وَاعْصِمْنِی مِنَ الازْدِیادِ فِی مَعْصِیَتِکَ، وَحَبِّبْ إِلَیَّ طاعَتَکَ وَمَا یُقَرِّبُنِی مِنْکَ وَیُزْلِفُنِی عِنْدَکَ. سَیِّدِی إِلَیْکَ یَلْجَأُ الْهارِبُ، وَمِنْکَ یَلْتَمِسُ الطّالِبُ، وَعَلَی کَرَمِکَ یُعَوِّلُ الْمُسْتَقِیلُ التّائِبُ، أَدَّ بْتَ عِبادَکَ بِالتَّکَرُّمِ وَأَ نْتَ

1- یَلْجَأُ: خ ل.

2- وَیَا مَنْ: خ.

أَكْرَمُ الْأَكْرَمِينَ، وَأَمَرْتَ بِالْعَفْوِ عِبادَکَ وَأَ نْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ. اللَّهُمَّ فَلا تَحْرِمْنِی مَا رَجَوْتُ مِنْ کَرَمِکَ، وَلا تُؤْيِسْنِی مِنْ سابِغِ نِعَمِکَ، وَلَا تُخَيِّبْنِی مِنْ جَزِيلِ قِسَمِکَ فِی هذِهِ اللَّيْلَةِ لِأَهْلِ طاعَتِکَ، وَاجْعَلْنِی فِی جُنَّةٍ مِنْ شِرارِ بَرِيَّتِکَ، رَبِّ إِنْ لَمْ أَكُنْ مِنْ أَهْلِ ذلِکَ فَأَ نْتَ أَهْلُ الْكَرَمِ وَالْعَفْوِ وَالْمَغْفِرَةِ، وَجُدْ عَلَیَّ بِما أَ نْتَ أَهْلُهُ لَابِما أَسْتَحِقُّهُ، فَقَدْ حَسُنَ ظَنِّی بِکَ، وَتَحَقَّقَ رَجائِی لَکَ، وَعَلِقَتْ نَفْسِی بِكَرَمِکَ فَأَ نْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ، وَأَكْرَمُ الْأَكْرَمِينَ. اللَّهُمَّ وَاخْصُصْنِی مِنْ كَرَمِکَ بِجَزِيلِ قِسَمِکَ، وَأَعُوذُ بِعَفْوِکَ مِنْ عُقُوبَتِکَ، وَاغْفِرْ لِیَ الذَّنْبَ الَّذِی يَحْبِسُ عَلَیَ (1) 757 الْخُلُقَ، وَيُضَيِّقُ عَلَیَّ الرِّزْقَ حَتَّی أَقُومَ بِصالِحِ رِضاکَ، وَأَ نْعَمَ بِجَزِيلِ عَطائِکَ، وَأَسْعَدَ بِسابِغِ نَعْمائِکَ، فَقَدْ لُذْتُ بِحَرَمِکَ، وَتَعَرَّضْتُ لِكَرَمِکَ، وَاسْتَعَذْتُ بِعَفْوِکَ مِنْ عُقُوبَتِکَ، وَبِحِلْمِکَ مِنْ غَضَبِکَ، فَجُدْ بِما سَأَلْتُکَ، وَأَنِلْ مَا الْتَمَسْتُ مِنْکَ، أَسْأَ لُکَ بِکَ لَابِشَیْءٍ هُوَ أَعْظَمُ مِنْکَ.

پس به سجده می‌روی و می‌گویی: يَا رَبِّ بیست مرتبه، يَا اللَّهُ هفت مرتبه، لَاحَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلّا بِاللَّهِ هفت مرتبه، مَا شاءَ اللَّهُ ده مرتبه، لَاقُوَّةَ إِلّا بِاللَّهِ ده مرتبه، پس صلوات می‌فرستی بر پیغمبر و آل او علیهم السلام و می‌خواهی از خدا حاجت خود را، پس قسم به خدا که اگر حاجت بخواهی به سبب این عمل به عدد قطرات باران هر آینه برساند به تو خداوند عزّ وجلّ آن حاجتها را به کرم عمیم و فضل جسیم خود (2) 758.

یازدهم، شیخ طوسی و کفعمی فرموده‌اند که بخواند در این شب: إِلهِی تَعَرَّضَ لَکَ فِی هذَا اللَّيْلِ الْمُتَعَرِّضُونَ، وَقَصَدَکَ الْقاصِدُونَ، وَأَمَّلَ فَضْلَکَ وَمَعْرُوفَکَ الطّالِبُونَ، وَلَکَ فِی هذَا اللَّيْلِ نَفَحاتٌ وَجَوائِزُ وَعَطايا وَمَواهِبُ تَمُنُّ بِها عَلَی

1- عَنِّی: خ.

2- مصباح المتهجّد: 831- 833.

مَنْ تَشاءُ مِنْ عِبادِکَ، وَتَمْنَعُها مَنْ لَمْ تَسْبِقْ لَهُ الْعِنایَةُ مِنْکَ، وَها أَ نَا ذا عُبَیْدُکَ الْفَقِیرُ إِلَیْکَ الْمُؤَمِّلُ فَضْلَکَ وَمَعْرُوفَکَ، فَإِنْ کُنْتَ یَا مَوْلایَ تَفَضَّلْتَ فِی هذِهِ اللَّیْلَةِ عَلَی أَحَدٍ مِنْ خَلْقِکَ وَعُدْتَ عَلَیْهِ بِعائِدَةٍ مِنْ عَطْفِکَ فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ الطَّیِّبِینَ الطَّاهِرِینَ الْخَیِّرِینَ الْفاضِلِینَ، وَجُدْ عَلَیَّ بِطَوْلِکَ وَمَعْرُوفِکَ یَا رَبَّ الْعالَمِینَ، وَصَلَّی اللَّهُ عَلَی مُحَمَّدٍ خاتَمِ النَّبِیِّینَ وَآلِهِ الطَّاهِرِینَ وَسَلَّمَ تَسْلِیماً إِنَّ اللَّهَ حَمِیدٌ مَجِیدٌ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَدْعُوکَ کَما أَمَرْتَ فَاسْتَجِبْ لِی کَما وَعَدْتَ إِنَّکَ لَاتُخْلِفُ الْمِیعادَ (1) 759.

و این دعایی است که در سحرها در عقب نماز شفع خوانده می‌شود.

دوازدهم: بخواند بعد از هر دو رکعت از نماز شب و شفع و بعد از دعاهای وتر دعاهایی را که شیخ و سیّد نقل کرده‌اند (2) 760.

سیزدهم: بجا آورد سجده‌ها و دعاهایی را که از رسول خدا صلی الله علیه و آله روایت شده، از جمله روایتی است که شیخ از حمّاد بن عیسی از ابان بن تغلب روایت کرده که گفت: حضرت صادق علیه السلام فرمودند: شب نیمه شعبانی داخل شد و بود رسول خدا صلی الله علیه و آله در آن شب نزد عایشه، همین که نصف شب شد برخاست رسول خدا صلی الله علیه و آله از رختخواب خود برای عبادت، پس چون بیدار شد عایشه، یافت که پیغمبر صلی الله علیه و آله بیرون رفته از رختخواب او، و داخل شد بر او آنچه که فرو می‌گیرد زنها را یعنی غیرت، و گمان کرد که آن حضرت رفته پیش بعض زنهای خود، پس برخاست و پیچید بر خود شمله یعنی چادر خود را، و قسم به خدا که شمله او از ابریشم و کتان و پنبه نبود ولکن تار آن مو و پود آن از کرکهای شتر بود وجستجو می‌کرد رسول خدا صلی الله علیه و آله را در حجره‌های زنهای دیگرش حجره به حجره، پس در این بین که در جستجوی آن حضرت بود به ناگاه نظرش افتاد بر رسول خدا صلی الله علیه و آله که در سجده است مثل جامه‌ای که چسبیده شده بر روی زمین، پس نزدیک آن حضرت شد، شنید که می‌گوید در سجده خود:

1- مصباح المتهجّد: 833 و بلد الأمین: 175.

2- مصباح المتهجّد: 833- 836 و اقبال 3/ 350- 353 فصل 55.

سَجَدَ لَکَ سَوادِی وَخَیالِی (1) 761، وَ آمَنَ بِکَ فُؤادِی، هذِهِ یَدایَ وَمَا جَنَیْتُهُ عَلَی نَفْسِی، یَا عَظِیمُ (2) 762 تُرْجی لِکُلِّ عَظِیمٍ اغْفِرْ لِیَ الْعَظِیمَ فَإِنَّهُ لَایَغْفِرُ الذَّنْبَ الْعَظِیمَ إِلّا الرَّبُّ الْعَظِیمُ. پس بلند کرد سر خود را و دو باره برگشت به سجده وشنید عایشه که می‌گوید:

أَعُوذُ بِنُورِ وَجْهِکَ الَّذِی أَضاءَتْ لَهُ السَّماواتُ وَالْأَرَضُونَ، وَانْکَشَفَتْ لَهُ الظُّلُماتُ، وَصَلَحَ عَلَیْهِ أَمْرُ الْأَوَّلِینَ وَالْآخِرِینَ مِنْ فُجْأَةِ نَقِمَتِکَ، وَمِنْ تَحْوِیلِ عافِیَتِکَ، وَمِنْ زَوالِ نِعْمَتِکَ. اللَّهُمَّ ارْزُقْنِی قَلْباً تَقِیّاً نَقِیّاً وَمِنَ الشِّرْکِ بَرِیئاً لَاکافِراً وَلَا شَقِیّاً، پس بر خاک نهاد دو طرف روی خود را و گفت: عَفَّرْتُ وَجْهِی فِی التُّرابِ وَحُقَّ لِی أَنْ أَسْجُدَ لَکَ، پس همین که خواست رسول خدا صلی الله علیه و آله برگردد شتافت عایشه به سوی رختخواب خود، پس رسول خدا صلی الله علیه و آله آمد به رختخواب او و شنید که نفس بلند می‌زند، فرمود: چیست این نفس بلند، آیا ندانسته‌ای که چه شبی است امشب؟! این شب نیمه شعبان است که در آن قسمت می‌شود روزیها، و در آن نوشته می‌شود اجَلها، و در آن نوشته می‌شود روندگان به حج، و بدرستی که خدای تعالی می‌آمرزد در این شب از خلق خود بیشتر از عدد موهای بزهای قبیله کلب، و می‌فرستد خدای تعالی ملائکه خود را از جانب آسمان به سوی زمین در مکّه (3) 763.

چهاردهم: نماز جناب جعفر را بجا آورد، چنانکه شیخ از حضرت امام رضا علیه السلام روایت کرده (4) 764.

پانزدهم: بجا آورد نمازهای این شب را، و آن بسیار است، از جمله نمازی است که روایت کرده ابو یحیی صنعانی از حضرت باقر و صادق علیهما السلام، و هم روایت کرده از آن دو بزرگوار سی نفر از کسانی که وثوق و اعتماد است به ایشان، که آن دو بزرگوار فرمودند که: هرگاه شب نیمه شعبان شد پس بجا آور چهار رکعت نماز، بخوان در هر رکعت حمد و قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ صد مرتبه، پس چون فارغ شدی بگو:

اللَّهُمَّ إِنِّی إِلَیْکَ فَقِیرٌ، وَمِنْ عَذابِکَ خائِفٌ مُسْتَجِیرٌ. اللَّهُمَّ لَاتُبَدِّلِ اسْمِی،

1- خَیالِی: شخص.

2- یا عظیماً: ظ.

3- مصباح المتهجّد: 841- 842.

4- مصباح المتهجّد: 838.

وَلَا تُغَيِّرْ جِسْمِی، وَلَا تَجْهَدْ بَلائِی، وَلَا تُشْمِتْ بِی أَعْدائِی، أَعُوذُ بِعَفْوِکَ مِنْ عِقابِکَ، وَأَعُوذُ بِرَحْمَتِکَ مِنْ عَذابِکَ، وَأَعُوذُ بِرِضاکَ مِنْ سَخَطِکَ، وَأَعُوذُ بِکَ مِنْکَ، جَلَّ ثَناؤُکَ أَ نْتَ کَما أَ ثْنَیْتَ عَلَی نَفْسِکَ وَفَوْقَ مَا یَقُولُ الْقائِلُونَ (1) .765

و بدان که فضیلت بسیار وارد شده برای خواندن صد رکعت نماز در این شب، در هر رکعتی حمد یک مرتبه و ده مرتبه توحید (2) 766، و گذشت در ماه رجب دستور العمل شش رکعت نماز در این شب به حمد و یس و تبارک و توحید (3) 767.

روز نیمه شعبان: عید مولود شریف امام دوازدهم مولانا و امامنا المهدیّ حضرت حجّة بن الحسن صاحب الزّمان صلوات اللّه علیه و علی آبائه است، ویستحبّ زیارته علیه السلام فی کلّ زمان ومکان والدعاء بتعجیل الفرج عند زیارته، وتتأکّد زیارته فی السرداب بسُرَّ من رأی، وهو المتیقّن ظُهُورُهُ وتملّکه وأ نّه یملأ الأرض قسطاً وعدلًا کما ملئت ظلماً وجوراً.

در اعمال بقیّه ماه شعبان

در اعمال بقیّه این ماه است

از حضرت امام رضا علیه السلام منقول است که: هرکه سه روز از آخر ماه شعبان روزه بدارد وبه ماه مبارک رمضان وصل کند حق تعالی ثواب روزه دو ماه متوالی برای او بنویسد (4) 768.

و ابو الصّلت هروی روایت کرده است که در جمعه آخر ماه شعبان به خدمت حضرت امام رضا علیه السلام رفتم، حضرت فرمود که: ای ابو الصّلت اکثر ماه شعبان رفت و این جمعه آخر آن است پس تدارک و تلافی کن در آنچه از این ماه مانده است تقصیرهایی را که در ایّام گذشته این‌ماه کرده‌ای، وبر تو باد که رو آوری بر آنچه نافع است برای تو، و دعا و استغفار بسیار بکن، و تلاوت قرآن مجید بسیار بکن، و توبه کن به سوی خدا از گناهان خود تا این که چون ماه مبارک درآید خالص گردانیده باشی خود را از برای خدا، و مگذار در گردن خود امانت و حقّ کسی را مگر آنکه ادا کنی، و مگذار در دلِ خود کینه کسی را مگر آنکه بیرون کنی، و مگذار گناهی را که می‌کرده‌ای

1- مصباح المتهجّد: 830.
2- مصباح المتهجّد: 837 از رسول اللّه صلی الله علیه و آله.
3- در اعمال شب سیزدهم رجب گذشت ص 208.
4- فضائل الأشهر الثلاثة، شیخ صدوق: 115، ح 109.

مگرآنکه ترک کنی، و از خدا بترس، و توکّل کن بر خدا در پنهان و آشکار امور خود، و هرکه بر خدا توکّل کند خدا بس است او را، و بسیار بخوان در بقیّه این ماه این دعا را: اللّٰهُمَّ إِنْ لَمْ تَکُنْ غَفَرْتَ لَنا فِیما مَضَی مِنْ شَعْبانَ فَاغْفِرْ لَنا فِیما بَقِیَ مِنْهُ، به درستی که حق تعالی در این ماه آزاد می‌گرداند بنده‌های بسیار از آتش جهنّم برای حرمت ماه مبارک رمضان (1) 769.

و شیخ از حارث بن مغیره نضری روایت کرده که حضرت صادق علیه السلام می‌خواند در شب آخر شعبان و شب اوّل ماه رمضان:

اللّٰهُمَّ إِنَّ هذَا الشَّهْرَ الْمُبارَکَ الَّذِی أُ نْزِلَ فِیهِ الْقُرْآنُ وَجُعِلَ هُدیً لِلنَّاسِ وَبَیِّناتٍ مِنَ الْهُدی وَالْفُرْقانِ قَدْ حَضَرَ فَسَلِّمْنا فِیهِ وَسَلِّمْهُ لَنا وَتَسَلَّمْهُ مِنّا فِی یُسْرٍ مِنْکَ وَعافِیَةٍ، یَا مَنْ أَخَذَ الْقَلِیلَ وَشَکَرَ الْکَثِیرَ اقْبَلْ مِنِّی الْیَسِیرَ. اللّٰهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ أَنْ تَجْعَلَ لِی إِلی کُلِّ خَیْرٍ سَبِیلًا، وَمِنْ کُلِّ مَا لَاتُحِبُّ مانِعاً یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ، یَا مَنْ عَفا عَنِّی وَعَمَّا خَلَوْتُ بِهِ مِنَ السَّیِّئاتِ، یَا مَنْ لَمْ یُؤاخِذْنِی بِارْتِکابِ الْمَعاصِی، عَفْوَکَ عَفْوَکَ عَفْوَکَ، یَا کَرِیمُ. إِلٰهِی وَعَظْتَنِی فَلَمْ أَ تَّعِظْ، وَزَجَرْتَنِی عَنْ مَحارِمِکَ فَلَمْ أَ نْزَجِرْ، فَما عُذْرِی؟ فَاعْفُ عَنِّی یَا کَرِیمُ، عَفْوَکَ عَفْوَکَ. اللّٰهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ الرَّاحَةَ عِنْدَ الْمَوْتِ، وَالْعَفْوَ عِنْدَ الْحِسابِ، عَظُمَ الذَّنْبُ مِنْ عَبْدِکَ فَلْیَحْسُنِ التَّجاوُزُ مِنْ عِنْدِکَ، یَا أَهْلَ التَّقْوی وَیَا أَهْلَ الْمَغْفِرَةِ، عَفْوَکَ عَفْوَکَ. اللّٰهُمَّ إِنِّی عَبْدُکَ بْنُ عَبْدِکَ بْنُ (2) 770 أَمَتِکَ ضَعِیفٌ فَقِیرٌ إِلی رَحْمَتِکَ، وَأَ نْتَ مُنْزِلُ الْغِنی وَالْبَرَکَةِ عَلَی الْعِبادِ، قاهِرٌ مُقْتَدِرٌ أَحْصَیْتَ أَعْمالَهُمْ، وَقَسَمْتَ أَرْزاقَهُمْ، وَجَعَلْتَهُمْ مُخْتَلِفَةً أَ لْسِنَتُهُمْ وَأَ لْوانُهُمْ خَلْقاً مِنْ بَعْدِ خَلْقٍ، وَلَا یَعْلَمُ الْعِبادُ عِلْمَکَ، وَلَا یَقْدِرُ الْعِبادُ قَدْرَکَ، وَکُلُّنا فَقِیرٌ إِلی

1- اقبال 1/ 42 فصل 2.

2- وَابْنُ عَبْدِکَ وَابْنُ: خ.

رَحْمَتِکَ، فَلا تَصْرِفْ عَنِّی وَجْهَکَ، وَاجْعَلْنِی مِنْ صالِحِی خَلْقِکَ فِی الْعَمَلِ وَالْأَمَلِ وَالْقَضاءِ وَالْقَدَرِ. اللّٰهُمَّ أَبْقِنِی خَیْرَ الْبَقاءِ، وَأَ فْنِنِی خَیْرَ الْفَناءِ عَلَی مُوالاةِ أَوْ لِیائِکَ، وَمُعاداةِ أَعْدائِکَ وَالرَّغْبَةِ إِلَیْکَ، وَالرَّهْبَةِ مِنْکَ، وَالْخُشُوعِ وَالْوَفاءِ وَالتَّسْلِیمِ لَکَ، وَالتَّصْدِیقِ بِکِتابِکَ، وَاتِّبَاعِ سُنَّةِ رَسُو لِکَ. اللّٰهُمَّ مَا کانَ فِی قَلْبِی مِنْ شَکٍّ أَوْ رِیبَةٍ أَوْ جُحُودٍ أَوْ قُنُوطٍ أَوْ فَرَحٍ أَوْ بَذَخٍ أَوْ بَطَرٍ أَوْ خُیَلاءَ (1) 771 أَوْ رِیاءٍ أَوْ سُمْعَةٍ أَوْ شِقاقٍ أَوْ نِفاقٍ أَوْ کُفْرٍ أَوْ فُسُوقٍ أَوْ عِصْیانٍ أَوْ عَظَمَةٍ أَوْ شَیْ ءٍ لَاتُحِبُّ، فَأَسْأَ لُکَ یَا رَبِّ أَنْ تُبَدِّلَنِی مَکانَهُ إِیماناً بِوَعْدِکَ، وَوَفاءً بِعَهْدِکَ، وَرِضاً بِقَضائِکَ، وَزُهْداً فِی الدُّنْیا، وَرَغْبَةً فِیما عِنْدَکَ، وَأَ ثَرَةً وَطُمَأْنِینَةً وَتَوْبَةً نَصُوحاً، أَسْأَ لُکَ ذلِکَ یَا رَبَّ الْعالَمِینَ. إِلهِی أَ نْتَ مِنْ حِلْمِکَ تُعْصی فَکَأَنَّکَ لَمْ تَرَ (2) 772، وَمِنْ کَرَمِکَ وَجُودِکَ تُطاعُ فَکَأَ نَّکَ لَمْ تُعْصَ، وَأَ نَا وَمَنْ لَمْ یَعْصِکَ سُکَّانُ أَرْضِکَ فَکُنْ عَلَیْنا بِالْفَضْلِ جَواداً، وَبِالْخَیْرِ عَوَّاداً، یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ، وَصَلَّی اللّٰهُ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ صَلاةً دائِمَةً لَاتُحْصی وَلَا تُعَدُّ وَلَا یَقْدِرُ قَدْرَها غَیْرُکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ (3) 773.

1- بَذَخ: فخر. بَطَرٍ: شادی زیاد. خُیَلاءَ: کبر.
2- فَکَأَنَّکَ لَمْ تَرَ: نسخه.
3- مصباح المتهجّد: 850.

ص: 241

فضیلت ماه مبارک رمضان

در فضیلت و اعمال ماه مبارک رمضان است
شیخ صدوق به سند معتبر روایت کرده از حضرت امام رضا علیه السلام از پدران بزرگواران خود، از حضرت امیر المؤمنین علیه و علی اولاده السّلام که فرمود: خطبه‌ای خواند برای ما روزی حضرت رسول خدا صلی الله علیه و آله، پس فرمود: ایّها النّاس، بدرستی که رو کرده است به سوی شما ماه خدا با برکت و رحمت و آمرزش، ماهی است که نزد خدا بهترین ماهها است، و روزهایش بهترین روزها است، و شبهایش بهترین شبها است، و ساعتهایش بهترین ساعتها است، و آن ماهی است که خوانده‌اند شما را در آن به سوی ضیافت خدا، و گردیده‌اید در آن از اهل کرامت خدا، نَفَسهای شما در آن ثواب تسبیح دارد، و خواب شما ثواب عبادت دارد، و عملهای شما در آن مقبول است، و دعاهای شما در آن مستجاب است، پس سؤال کنید از پرودگار خود به نیّتهای درست و دلهای پاکیزه از گناهان و صفات ذمیمه که توفیق دهد شما را برای روزه داشتن آن و تلاوت کردن قرآن در آن، بدرستی که شقی و بد عاقبت کسی است که محروم گردد از آمرزش خدا در این ماه عظیم، و یاد کنید به گرسنگی و تشنگی شما در این ماه تشنگی و گرسنگی روز قیامت را، و تصدّق کنید بر فقیران و مسکینان خود، و تعظیم نمایید پیران خود را، و رحم کنید کودکان خود را، و نوازش نمایید خویشان خود را، و نگاه دارید زبانهای خود را از آنچه نباید گفت، و بپوشید دیده‌های خود را از آنچه حلال نیست شما را نظر کردن به سوی آن، و بازدارید گوشهای خود را از آنچه حلال نیست شما را شنیدن آن، و مهربانی کنید با یتیمان مردم تا مهربانی کنند بعد از شما با یتیمان شما، و بازگشت کنید به سوی خدا از گناهان خود، و بلند کنید دستهای خود را به دعا در اوقات نمازهای خود، زیرا که وقت نمازها بهترین ساعتها است، نظر می‌کند حق تعالی در این اوقات به رحمت به سوی بندگان خود، و جواب می‌گوید ایشان را هرگاه او را مناجات کنند، و لبّیک می‌گوید ایشان را هرگاه او را ندا کنند، و مستجاب می‌گرداند هرگاه او را بخوانند.
ای گروه مردمان، بدرستی که جانهای شما در گرو کرده‌های شما است، پس از گرو بدرآورید به طلب آمرزش از خدا، و پشتهای شما گرانبار است از گناهان شما، پس سبک گردانید آنها را به طول دادن سجده‌ها، و بدانید که حق تعالی سوگند یاد کرده است به عزّت و جلال خود که عذاب

نکند نمازگزارندگان و سجده‌کنندگان در این ماه را، و نترساند ایشان را به آتش جهنّم در روز قیامت.

ایّها النّاس، هرکه از شما افطار دهد روزه‌دار مؤمنی را در این ماه، از برای او خواهد بود نزد خدا ثواب بنده آزاد کردن و آمرزش گناهان گذشته. پس بعضی از اصحاب گفتند: یا رسول اللّه، همه ما قدرت بر آن نداریم. حضرت فرمود: بپرهیزید از آتش جهنّم به افطار فرمودن روزه‌داران اگرچه به نصف دانه خرما باشد، و اگرچه به یک شربت آبی باشد، بدرستی که خدا این ثواب را می‌دهد کسی را که چنین کند اگر قادر بر زیاده از این نباشد.

ایّها النّاس، هرکه خُلق خود را در این ماه نیکو گرداند، بر صراط آسان بگذرد در روزی که قدمها بر آن لغزد، و هرکه سبک گرداند در این ماه خدمت غلام و کنیز خود را، خدا در قیامت حساب او را آسان گرداند، و هرکه در این ماه شرّ خود را از مردم بازدارد، حق تعالی غضب خود را در قیامت از او بازدارد، و هرکه در این ماه یتیم بی‌پدری را گرامی دارد، خدا او را در قیامت گرامی دارد، و هرکه در این ماه صله و احسان کند با خویشان خود، خدا وصل کند او را به رحمت خود در قیامت، و هرکه در این ماه قطع احسان خود از خویشان خود بکند، خدا در قیامت قطع رحمت خود از او بکند، و هرکه نماز سنّتی در این ماه بکند، خدا برای او برات بیزاری از آتش جهنّم بنویسد، و هرکه در این ماه نماز واجبی را ادا کند، خدا عطا کند به او ثواب هفتاد نماز واجب که در ماههای دیگر کرده شود، و هرکه در این ماه بسیار بر من صلوات فرستد، خدا سنگین گرداند ترازوی عمل او را در روزی که ترازوهای اعمال سبک باشد، و کسی که یک آیه از قرآن در این ماه بخواند، ثواب کسی دارد که در ماههای دیگر ختم قرآن کرده باشد.

ایّها النّاس، بدرستی که درهای بهشت در این ماه گشاده است، پس سؤال کنید از پروردگار خود که بر روی شما نبندد، و درهای جهنّم در این ماه بسته است، پس سؤال کنید از پروردگار خود که بر روی شما نگشاید، و شیاطین را در این ماه غلّ کرده‌اند، پس سؤال کنید از خدا که ایشان را بر شما مسلّط نگرداند، إلی آخره (1) 774.

و شیخ صدوق روایت کرده که چون ماه رمضان داخل می‌شد، حضرت رسول صلی الله علیه و آله آزاد

1- امالی صدوق: م 20، ح 4 و زاد المعاد: 88.

می‌کرد هر اسیری که بود و عطا می‌نمود هر سائلی را (1) 775.
مؤلّف گوید که: ماه رمضان ماه خداوند عالمیان است، و شریفترین ماهها است، و ماهی است که درهای آسمان و درهای بهشت و رحمت گشوده می‌شود، و درهای جهنّم بسته می‌شود، و در آن شبی است که عبادت در آن بهتر است از عبادت هزار ماه، پس تأمّل نما که چگونه خواهی بود در شب و روز خود، و چگونه نگاه می‌داری اعضا و جوارح خود را از معصیتهای پروردگار خود، و مبادا شبها در خواب باشی و روزها غافل از یاد خدا. همانا در خبر است که در آخر هر روز از روزهای ماه رمضان در وقت افطار حق تعالی هزار هزار کس را از آتش جهنّم آزاد می‌کند، و چون شب جمعه و روز جمعه می‌شود در هر ساعتی هزار هزار کس را از آتش جهنّم آزاد می‌کند که هر یک مستوجب عذاب شده باشند، و در شب و روز آخر ماه به عدد آنچه در تمام ماه آزاد کرده است آزاد می‌کند (2) 776.
پس ای عزیز مبادا بیرون رود ماه رمضان و گناهان تو باقی مانده باشد، و در هنگامی که روزه‌داران مزدهای خود را بگیرند تو از جمله محرومان و زیانکاران باشی، و تقرّب بجوی بسوی خداوند تبارک و تعالی به تلاوت کردن قرآن مجید در شبها و روزهای این ماه، و به ایستادن به نماز و جدّ و جهد کردن در عبادت، و بجا آوردن نمازها در اوقات فضیلت، و کثرت استغفار و دعا.
فَعَنِ الصّادِقِ عَلَيْهِ السَّلامُ أَ نَّهُ مَنْ لَمْ يُغْفَرْ لَهُ فی شَهْرِ رَمَضانَ لَمْ يُغْفَرْ لَهُ إلی قابِلٍ إلّاَ أنْ يَشْهَدَ عَرَفَةَ (3) 777.
و نگاه دار خود را از چیزهایی که خدا حرام کرده است، و از افطار کردن بر چیزهای حرام، و رفتار کن به نحوی که مولای ما حضرت صادق علیه السلام وصیّت نموده و فرموده که: هرگاه روزه داری می باید که روزه دارد گوش و چشم و مو و پوست و جمیع اعضای تو، یعنی از محرّمات بلکه از مکروهات، و فرمود: باید که روز روزه تو مانند روز افطار تو نباشد (4) 778.
و نیز فرموده که: روزه نه همین از خوردن و آشامیدن است تنها، بلکه باید در روز روزه نگاه دارید زبان خود را از دروغ، و بپوشانید دیده‌های خود را از حرام، و با یکدیگر نزاع مکنید، و حسد مبرید، و غیبت مکنید، و مجادله مکنید، و سوگند دروغ مخورید، بلکه سوگند راست نیز، و دشنام

1- امالی صدوق: م 14، ح 3.
2- امالی مفید: م 27، ح 3 از رسول اللّه صلی الله علیه و آله.

3- من لا يحضره الفقيه 2/ 99 ح 1841.
4- كافى 4/ 87 آداب الصائم ح 1.

مدهید، و فحش مگویید، و ستم مکنید، و بیخردی مکنید، و دلتنگ مشوید، و غافل مشوید از یاد خدا و از نماز، و خاموش باشید از آنچه نباید گفت، و صبر کنید، و راستگو باشید، و دوری کنید از اهل شر، و اجتناب کنید از گفتار بد، و دروغ و افتراء و خصومت کردن با مردم و گمان بد بردن و غیبت کردن و سخن‌چینی کردن، و خود را مشرف به آخرت دانید و منتظر فَرَج و ظهور قائم آل محمّد علیه السلام باشید، و آرزومند ثوابهای آخرت باشید، و توشه اعمال صالحه برای سفر آخرت بردارید.

و بر شما باد به آرام دل و آرام تن و خضوع و خشوع و شکستگی و مذلّت مانند بنده‌ای که از آقای خود ترسد، و ترسان باشید از عذاب خدا و امیدوار باشید رحمت او را، و باید پاک باشد ای روزه‌دار دل تو از عیبها، و باطن تو از حیله‌ها و مکرها، و پاکیزه باشد بدن تو از کثافتها، و بیزاری بجوی به سوی خدا از آنچه غیر او است، ودر روزه ولایت خودرا خالص گردانی‌از برای او، وخاموش باشی از آنچه حق‌تعالی نهی کرده است تو را از آن، در آشکارا و پنهان. و بترسی از خداوند قهّار آنچه سزاوار ترسیدن او است در پنهان و آشکار، و ببخشی روح و بدن خود را به خدای عزّ وجلّ در ایّام روزه خود، و فارغ گردانی دل خود را از برای محبّت او و یاد او، و بدن خود را به کار فرمایی در آنچه خدا تو را امر کرده است به آن و خوانده است به سوی آن.

اگر همه اینها را به عمل آوری آنچه سزاوار روزه داشتن است به عمل آورده‌ای، و فرموده خدا را اطاعت کرده‌ای، و آنچه کم کنی از آنها که بیان کردم از برای تو، به قدر آن از روزه تو کم می‌شود از فضل آن و ثواب آن.

بدرستی که پدرم گفت: رسول خدا صلی الله علیه و آله شنید که زنی در روزِ روزه جاریه خود را دشنام داد، حضرت طعامی طلبید، آن زن را گفت: بخور، زن گفت: من روزه‌ام، فرمود: چگونه روزه‌ای که جاریه خود را دشنام دادی؟ روزه از خوردن وآشامیدن تنها نیست، بدرستی که حق تعالی روزه را حجابی گردانیده است از سایر امور قبیحه از کردار بد و گفتار بد، چه بسیار کم‌اند روزه‌داران و چه بسیارند گرسنگی کشندگان (1) 779.

و حضرت امیر المؤمنین علیه السلام فرمود که: چه بسیار روزه‌داری که بهره‌ای نیست او را از روزه به غیر از تشنگی و گرسنگی، و چه بسیار عبادت کننده‌ای که نیست او را بهره‌ای از عبادت به غیر تعب، ای خوشا خواب زیرکان که بهتر از بیداری و عبادت احمقان است، و خوشا افطار کردن

1- زاد المعاد: 96 از امام صادق علیه السلام.

زیرکان که بهتر از روزه داشتن بیخردان است (1) 780.
و روایت شده از جابر بن یزید از حضرت امام محمّد باقر علیه السلام که حضرت رسول صلی الله علیه و آله به جابر بن عبداللّه فرمود: ای جابر، این ماه رمضان است، هرکه روزه بدارد روز آن را، و بایستد به عبادت پاره‌ای از شبش را، و بازدارد از حرام شکم و فَرْج خود را، و نگاه دارد زبان خود را، بیرون رود از گناهان خود مثل بیرون رفتن او از ماه. جابر گفت: یا رسول اللّه، چه نیکو است این حدیث که فرمودی، فرمود: ای جابر، و چقدر سخت است این شرطهایی که نمودم (2) 781.
وبالجمله اعمال این ماه شریف در دو مطلب و یک خاتمه ذکر می‌شود:
اعمال مشترکه ماه رمضان
مطلب اوّل
در اعمال مشترکه این ماه است
و آن بر چهار قسم است
قسم اوّل
اعمالی است که در هر شب و روز این ماه بجا آورده می‌شود
سیّد ابن طاووس روایت کرده از حضرت امام جعفر صادق و امام موسی کاظم علیهما السلام که فرمودند: می‌گویی در ماه رمضان از اوّل تا به آخر آن بعد از هر فریضه:
اللّٰهُمَّ ارْزُقْنِی حَجَّ بَیْتِکَ الْحَرامِ فِی عامِی هذَا وَفِی کُلِّ عامٍ مَا أَبْقَیْتَنِی فِی یُسْرٍ مِنْکَ وَعافِیَةٍ وَسَعَةِ رِزْقٍ، وَلَا تُخْلِنِی مِنْ تِلْکَ الْمَواقِفِ الْکَرِیمَةِ، وَالْمَشاهِدِ الشَّرِیفَةِ، وَزِیارَةِ قَبْرِ نَبِیِّکَ صَلَواتُکَ عَلَیْهِ وَ آلِهِ، وَفِی جَمِیعِ حَوائِجِ الدُّنْیا وَالْآخِرَةِ فَکُنْ لِی اللّٰهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ فِیما تَقْضِی وَتُقَدِّرُ مِنَ الْأَمْرِ الْمَحْتُومِ فِی لَیْلَةِ الْقَدْرِ مِنَ الْقَضاءِ الَّذِی لا یُرَدُّ وَلَا یُبَدَّلُ أَنْ تَکْتُبَنِی مِنْ حُجَّاجِ بَیْتِکَ الْحَرامِ الْمَبْرُورِ حَجُّهُمُ، الْمَشْکُورِ سَعْیُهُمُ، الْمَغْفُورِ ذُ نُوبُهُمُ، الْمُکَفَّرِ

1- زاد المعاد: 98.
2- کافی 4/ 87 باب آداب الصائم ح 2.

عَنْهُمْ سَيِّئاتُهُمْ، وَاجْعَلْ فِیما تَقْضِی وَتُقَدِّرُ أَنْ تُطِیلَ عُمْرِی (1) 782 وَتُوَسِّعَ عَلَیَّ رِزْقِی، وَتُؤَدِّیَ عَنِّی أَماناتِی وَدَیْنِی، آمِینَ رَبَّ الْعالَمِینَ.
و می‌خوانی عقب نمازهای فریضه:
یَا عَلِیُّ یَا عَظِیمُ، یَا غَفُورُ یَا رَحِیمُ، أَ نْتَ الرَّبُّ الْعَظِیمُ الَّذِی لَیْسَ کَمِثْلِهِ شَیْءٌ وَهُوَ السَّمِیعُ الْبَصِیرُ، وَهذَا شَهْرٌ عَظَّمْتَهُ وَکَرَّمْتَهُ وَشَرَّفْتَهُ وَفَضَّلْتَهُ عَلَی الشُّهُورِ، وَهُوَ الشَّهْرُ الَّذِی فَرَضْتَ صِیامَهُ عَلَیَّ، وَهُوَ شَهْرُ رَمَضانَ الَّذِی أَ نْزَلْتَ فِیهِ الْقُرْآنَ هُدیً لِلنَّاسِ وَبَیِّناتٍ مِنَ الْهُدی وَالْفُرْقانِ وَجَعَلْتَ فِیهِ لَیْلَةَ الْقَدْرِ وَجَعَلْتَها خَیْراً مِنْ أَ لْفِ شَهْرٍ، فَیا ذَا الْمَنِّ وَلَا یُمَنُّ عَلَیْکَ مُنَّ عَلَیَّ بِفَکاکِ رَقَبَتِی مِنَ النَّارِ فِی مَنْ تَمُنُّ عَلَیْهِ وَأَدْخِلْنِی الْجَنَّةَ بِرَحْمَتِکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ (2) 783.
و شیخ کفعمی در مصباح و بلد الأمین و شیخ شهید در مجموعه خود از حضرت رسول صلی الله علیه و آله نقل کرده‌اند که آن حضرت فرمود: هرکه این دعا را در ماه رمضان بعد از هر نماز واجبی بخواند، حق تعالی بیامرزد گناهان او را تا روز قیامت، و دعا این است:
اللَّهُمَّ أَدْخِلْ عَلَی أَهْلِ الْقُبُورِ السُّرُورَ، اللَّهُمَّ أَغْنِ کُلَّ فَقِیرٍ، اللَّهُمَّ أَشْبِعْ کُلَّ جائِعٍ، اللَّهُمَّ اکْسُ کُلَّ عُرْیانٍ، اللَّهُمَّ اقْضِ دَیْنَ کُلِّ مَدِینٍ، اللَّهُمَّ فَرِّجْ عَنْ کُلِّ مَکْرُوبٍ، اللَّهُمَّ رُدَّ کُلَّ غَرِیبٍ، اللَّهُمَّ فُکَّ کُلَّ أَسِیرٍ، اللَّهُمَّ أَصْلِحْ کُلَّ فاسِدٍ مِنْ أُمُورِ الْمُسْلِمِینَ، اللَّهُمَّ اشْفِ کُلَّ مَرِیضٍ، اللَّهُمَّ سُدَّ فَقْرَنا بِغِناکَ، اللَّهُمَّ غَیِّرْ سُوءَ حالِنا بِحُسْنِ حالِکَ، اللَّهُمَّ اقْضِ عَنَّا الدَّیْنَ وَأَغْنِنا مِنَ الْفَقْرِ، إِنَّکَ عَلَی کُلِ

1- فِی طَاعَتِکَ: خ.
2- اقبال 1/ 79 فصل 11.

شَیْ ءٍ قَدِیرٌ (1) .784

و شیخ کلینی در کافی روایت کرده از ابو بصیر که حضرت صادق علیه السلام در ماه رمضان این دعا را می‌خواند:

اللَّهُمَّ إِنِّی بِکَ وَمِنْکَ أَطْلُبُ حاجَتِی، وَمَنْ طَلَبَ حاجَةً إِلَی النَّاسِ فَإِنِّی لَا أَطْلُبُ حاجَتِی إِلَّا مِنْکَ وَحْدَکَ لا شَرِیکَ لَکَ، وَأَسْأَلُکَ بِفَضْلِکَ وَرِضْوانِکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَأَهْلِ بَیْتِهِ وَأَنْ تَجْعَلَ لِی فِی عامِی هذَا إِلی بَیْتِکَ الْحَرامِ سَبِیلًا حِجَّةً مَبْرُورَةً مُتَقَبَّلَةً زاکِیَةً خالِصَةً لَکَ تَقَرُّ بِها عَیْنِی، وَتَرْفَعُ بِها دَرَجَتِی، وَتَرْزُقَنِی أَنْ أَغُضَّ بَصَرِی، وَأَنْ أَحْفَظَ فَرْجِی، وَأَنْ أَکُفَّ بِها عَنْ جَمِیعِ مَحارِمِکَ حَتَّی لَایَکُونَ شَیْ ءٌ آثَرَ عِنْدِی مِنْ طاعَتِکَ وَخَشْیَتِکَ وَالْعَمَلِ بِما أَحْبَبْتَ، وَالتَّرْکِ لِما کَرِهْتَ وَنَهَیْتَ عَنْهُ، وَاجْعَلْ ذلِکَ فِی یُسْرٍ وَیَسارٍ وَعافِیَةٍ وَمَا أَ نْعَمْتَ بِهِ عَلَیَّ، وَأَسْأَلُکَ أَنْ تَجْعَلَ وَفاتِی قَتْلًا فِی سَبِیلِکَ تَحْتَ رایَةِ نَبِیِّکَ مَعَ أَوْ لِیائِکَ، وَأَسْأَلُکَ أَنْ تَقْتُلَ بِی أَعْداءَکَ وَأَعْداءَ رَسُو لِکَ، وَأَسْأَلُکَ أَنْ تُکْرِمَنِی بِهَوانِ مَنْ شِئْتَ مِنْ خَلْقِکَ وَلَا تُهِنِّی بِکَرامَةِ أَحَدٍ مِنْ أَوْ لِیائِکَ. اللَّهُمَّ اجْعَلْ لِی مَعَ الرَّسُولِ سَبِیلًا، حَسْبِیَ اللَّهُ، مَا شَاءَ اللَّهُ (2) .785

مؤلّف گوید که: این دعاء موسوم به دعاء حجّ است، سیّد در اقبال از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده خواندن آن را در شبهای ماه رمضان بعد از مغرب، و کفعمی در بلد الأمین گفته که:

مستحبّ است خواندن آن در هر روز از ماه رمضان و در شب اوّل نیز. و شیخ مفید در مقنعه برای خصوص شب اوّل نقل کرده بعد از نماز مغرب (3) .786

1- مصباح: 617 و بلد الأمین: 222.

2- کافی 4/ 74 ح 6.

3- اقبال 1/ 104 فصل 13 و بلد الأمین: 222 و مقنعة: 314، باب 10.

و بدان که بهترين اعمال در شبها و روزهای ماه مبارک رمضان خواندن قرآن است، و بسيار بايد خواند، چه آنکه قرآن در اين ماه نازل شده است.
و وارد شده که هر چيزی را بهاری است و بهار قرآن ماه رمضان است (1) 787، و در ماههای ديگر هر ماهی يک ختم سنّت است و اقلّش شش روز است، و در ماه رمضان در هر سه روز يک ختم سنّت است، و اگر روزی يک ختم تواند بکند خوب است (2) 788.
علّامه مجلسی رحمه الله فرموده که: در حديث است که بعضی از ائمّه عليهم السلام در اين ماه چهل ختم قرآن و زياده می‌کردند (3) 789، و اگر هر ختم قرآنی را ثوابش را به روح مقدّس يکی از چهارده معصوم عليهم السلام هديه کند ثوابش مضاعف گردد. و از روايتی ظاهر می‌شود که اجر چنين کسی آن است که با ايشان باشد در روز قيامت (4) 790.
و در اين ماه دعا وصلوات واستغفار بسيار بايد نمود، و لا إِلهَ إِلّا اللَّهُ بسيار بايد گفت. و روايت شده که جناب امام زين العابدين عليه السلام چون ماه رمضان داخل می‌شد تکلّم نمی‌کرد مگر به دعاء و تسبيح و استغفار و تکبير (5) 791، و بايد اهتمام بسيار نمود به عبادت ونافله‌های شب و روز.
اعمال شب‌های ماه رمضان
قسم دويّم
اعمالی است که در شبهای ماه رمضان بايد بجا آورد
و آن چند امر است:
اوّل: افطار است، و مستحبّ است که بعد از نماز شام افطار کند مگر آنکه ضعف بر او غلبه کرده باشد يا جمعی منتظر او باشند (6) 792.
دوّم: آنکه افطار کند با چيز پاکيزه از حرام و شبهات، و بهتر آن است که به خرمای حلال افطار کند تا ثواب نمازش چهارصد برابر گردد، و به خرما و آب و به رطب و به لبن و به حلوا و به نبات و به آب گرم، به هر کدام که افطار کند نيز خوب است (7) 793.

1- ثواب الأعمال: 103 از امام باقر عليه السلام.
2- اقبال 1/ 232 فصل 11 از امام صادق عليه السلام.
3- بحار الأنوار 98/ 5.
4- اقبال 1/ 231 فصل 9.
5- کافی 4/ 88 ح 8 باب آداب الصائم.
6- مصباح المتهجّد: 626 از امام باقر عليه السلام.
7- زاد المعاد: 108 از رسول اللَّه صلی الله عليه و آله.

سیّم: آنکه در وقت افطار دعاهای وارده آن را بخواند، از جمله آنکه بگوید: اللَّهُمَّ لَکَ صُمْتُ، وَعَلَى رِزْقِکَ أَ فْطَرْتُ، وَعَلَیْکَ تَوَکَّلْتُ، تا خدا عطا کند به او ثواب هر کسی را که در این روز روزه داشته (1) 794، و اگر دعای اللَّهُمَّ رَبَّ النُّورِ الْعَظِیمِ را که سیّد و کفعمی روایت کرده‌اند بخواند فضیلت بسیار یابد (2) 795، و روایت شده که حضرت امیر المؤمنین علیه السلام هرگاه می‌خواست افطار کند می‌گفت: بِسْمِ اللَّهِ، اللَّهُمَّ لَکَ صُمْنا، وَعَلَى رِزْقِکَ أَ فْطَرْنا، فَتَقَبَّلْ (3) 796 مِنَّا إِنَّکَ أَ نْتَ السَّمِیعُ الْعَلِیمُ (4) 797.
چهارم: در لقمه اوّل بگوید: بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ (5) 798، یَا واسِعَ الْمَغْفِرَةِ اغْفِرْ لِی، تا خدا او را بیامرزد (6) 799.
و در خبر است که: در آخر هر روز از روزهای ماه رمضان، خدا هزار هزار کس را از آتش جهنّم آزاد می‌کند، پس از حق تعالی بخواه که تو را یکی از آنها قرار دهد (7) 800.
پنجم: در وقت افطار سوره قدر بخواند (8) 801.
ششم: در وقت افطار تصدّق کند، و افطار دهد روزه‌داران را، اگرچه به چند دانه خرما یا شربتی آب باشد. و از حضرت رسول صلی الله علیه و آله مروی است که کسی که: افطار دهد روزه‌داری را، از برای او خواهد بود مثل اجر آن روزه‌دار، بدون آنکه از اجر او چیزی کم‌شود، و هم از برای او خواهد بود مثل آن عمل نیکویی که بجا آورد آن افطار کننده به قوّه آن طعام (9) 802.
وآیة اللّه علّامه حلّی در رساله سعدیّه از حضرت صادق علیه السلام نقل کرده که فرمود: هر مؤمنی که اطعام کند مؤمنی را لقمه‌ای در ماه رمضان، بنویسد حق تعالی برای او اجر کسی که سی بنده

1- اقبال 1/ 246 فصل 11 از امام کاظم علیه السلام.
2- اقبال 1/ 239 فصل 4 و بلد الأمین: 231 از امام صادق علیه السلام.
3- فَتَقَبَّلْهَ: خ ل.
4- اقبال 1/ 246 فصل 11 از امام باقر علیه السلام.
5- الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ: نسخه.
6- اقبال 1/ 244 فصل 8.
7- اقبال 1/ 24 فصل 1 از رسول اللّه صلی الله علیه و آله.
8- اقبال 1/ 185 فصل 22 از امام صادق علیه السلام.
9- مصباح المتهجّد: 626.

مؤمن آزاد کرده باشد، و از برای او باشد نزد حق تعالی یک دعای مستجاب (1) 803.
هفتم: در هر شب خواندن هزار مرتبه إِنّا ا نْزَلْناهُ وارد است (2) 804.
هشتم: در هر شب صد مرتبه حم دخان را بخواند اگر میسّر شود (3) 805.
نهم: سیّد روایت کرده که هرکه این دعا را بخواند در هر شب ماه رمضان آمرزیده شود گناهان چهل سال او:
اللّٰهُمَّ رَبَّ شَهْرِ رَمْضانَ الَّذِی أَ نْزَلْتَ فِیهِ الْقُرْآنَ، وَافْتَرَضْتَ عَلَی عِبادِکَ فِیهِ الصِّیامَ، صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَارْزُقْنِی حَجَّ بَیْتِکَ الْحَرامِ فِی عامِی هذَا وَفِی کُلِّ عامٍ، وَاغْفِر لِی تِلْکَ الذُّنُوبَ الْعِظامَ، فَإِنَّهُ لَایَغْفِرُها غَیْرُکَ یَا رَحْمنُ یَا عَلّامُ (4) 806.
دهم، در هر شب بخواند بعد از مغرب دعای حج را که در قسم اول گذشت.
دعای افتتاح
دعای افتتاح
یازدهم، بخواند در هر شب از ماه رمضان:
اللّٰهُمَّ إِنِّی أَ فْتَتِحُ الثَّناءَ بِحَمْدِکَ وَأَ نْتَ مُسَدِّدٌ لِلصَّوابِ بِمَنِّکَ، وَأَیْقَنْتُ أَ نَّکَ أَ نْتَ أَرْحَمُ (5) 807 الرّاحِمِینَ فِی مَوْضِعِ الْعَفْوِ وَالرَّحْمَةِ، وَأَشَدُّ الْمُعاقِبِینَ فِی مَوْضِعِ النَّکالِ وَالنَّقِمَةِ، وَأَعْظَمُ الْمُتَجَبِّرِینَ فِی مَوْضِعِ الْکِبْرِیاءِ وَالْعَظَمَةِ. اللّٰهُمَّ أَذِنْتَ لِی فِی دُعائِکَ وَمَسْأَلَتِکَ، فَاسْمَعْ یَا سَمِیعُ مِدْحَتِی، وَأَجِبْ یَا رَحِیمُ دَعْوَتِی، وَأَقِلْ یَا غَفُورُ عَثْرَتِی، فَکَمْ یَا إِلهِی مِنْ کُرْبَةٍ قَدْ فَرَّجْتَها، وَهُمُومٍ (6) 808 قَدْ کَشَفْتَها، وَعَثْرَةٍ قَدْ أَ قَلْتَها، وَرَحْمَةٍ قَدْ نَشَرْتَها، وَحَلْقَةِ بَلاءٍ قَدْ فَکَکْتَها؟

1- الرسالة السعدیّة: 133.
2- مصباح المتهجّد: 628 از امام صادق علیه السلام.
3- زاد المعاد: 106.
4- إقبال 1/ 145 فصل 15.
5- أَیْقَنْتُ أَ نَّکَ أَرْحَمُ: خ.
6- وَغُمُومٍ: خ.

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی لَمْ یَتَّخِذْ صاحِبَةً وَلَا وَلَداً وَلَمْ یَکُنْ لَهُ شَرِیکٌ فِی الْمُلْکِ وَلَمْ یَکُنْ لَهُ وَ لِیٌّ مِنَ الذُّلِّ وَکَبِّرْهُ تَکْبِیراً. الْحَمْدُ لِلَّهِ بِجَمِیعِ مَحامِدِهِ کُلِّها، عَلی جَمِیعِ نِعَمِهِ کُلِّها. الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی لَامُضادَّ لَهُ فِی مُلْکِهِ، وَلَا مُنازِعَ لَهُ فِی أَمْرِهِ.
الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی لَاشَرِیکَ لَهُ فِی خَلْقِهِ، وَلَا شَبِیهَ (1) 809 لَهُ فِی عَظَمَتِهِ. الْحَمْدُ لِلَّهِ الْفاشِی فِی الْخَلْقِ أَمْرُهُ وَحَمْدُهُ، الظَّاهِرِ بِالْکَرَمِ مَجْدُهُ، الْباسِطِ بِالْجُودِ یَدَهُ، الَّذِی لَاتَنْقُصُ خَزائِنُهُ، وَلَا تَزِیدُهُ کَثْرَةُ الْعَطاءِ إِلَّا جُوداً وَکَرَماً إِنَّهُ هُوَ الْعَزِیزُ الْوَهَّابُ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ قَلِیلًا مِنْ کَثِیرٍ، مَعَ حاجَةٍ بِی إِلَیْهِ عَظِیمَةٍ وَغِناکَ عَنْهُ قَدِیمٌ وَهُوَ عِنْدِی کَثِیرٌ، وَهُوَ عَلَیْکَ سَهْلٌ یَسِیرٌ. اللَّهُمَّ إِنَّ عَفْوَکَ عَنْ ذَ نْبِی، وَتَجاوُزَکَ عَنْ خَطِیئَتِی، وَصَفْحَکَ عَنْ ظُلْمِی، وَسِتْرَکَ عَلی (2) 810 قَبِیحِ عَمَلِی، وَحِلْمَکَ عَنْ کَثِیرِ (3) 811 جُرْمِی عِنْدَ مَا کانَ مِنْ خَطَإِی وَعَمْدِی أَطْمَعَنِی فِی أَنْ أَسْأَلَکَ مَا لَاأَسْتَوْجِبُهُ مِنْکَ الَّذِی رَزَقْتَنِی مِنْ رَحْمَتِکَ، وَأَرَیْتَنِی مِنْ قُدْرَتِکَ، وَعَرَّفْتَنِی مِنْ إِجابَتِکَ، فَصِرْتُ أَدْعُوکَ آمِناً، وَأَسْأَلُکَ مُسْتَأْنِساً لَاخائِفاً وَلَا وَجِلًا، مُدِلّاً عَلَیْکَ فِیما قَصَدْتُ فِیهِ (4) 812 إِلَیْکَ، فَإِنْ أَبْطَأَ عَنِّی (5) 813 عَتَبْتُ بِجَهْلِی عَلَیْکَ، وَلَعَلَّ الَّذِی أَبْطَأَ عَنِّی هُوَ خَیْرٌ لِی لِعِلْمِکَ بِعاقِبَةِ الْأُمُورِ، فَلَمْ أَرَ مَوْلیً (6) 814 کَرِیماً أَصْبَرَ عَلی عَبْدٍ لَئِیمٍ مِنْکَ عَلَیَّ، یَا رَبِّ، إِنَّکَ تَدْعُونِی فَأُوَلِّی عَنْکَ، وَتَتَحَبَّبُ إِلَیَّ فأَتَبَغَّضُ إِلَیْکَ، وَتَتَوَدَّدُ إِلَیَّ فَلَا أَقْبَلُ مِنْکَ کَأَنَّ لِیَ التَّطَوُّلَ (7) 815 عَلَیْکَ، فَلَمْ یَمْنَعْکَ (8) 816 ذلِکَ مِنَ الرَّحْمَةِ لِی وَالْإِحْسانِ إِلَیَّ، وَالتَّفَضُّلِ عَلَیَّ بِجُودِکَ وَکَرَمِکَ، فَارْحَمْ عَبْدَکَ الْجاهِلَ وَجُدْ عَلَیْهِ بِفَضْلِ إِحْسانِکَ إِنَّکَ جَوادٌ

1- وَلَا شِبْهَ: خ.
2- عَنْ: خ.
3- کَبِیرِ: خ.
4- بِهِ: خ.
5- عَلَیَّ: خ.
6- مُؤَمَّلًا: خ.
7- التَّطَوُّلَ: منّت نهادن.
8- ثُمَّ لَمْ یَمْنَعْکَ: خ.

كَرِيمٌ. الْحَمْدُ لِلَّهِ مالِكِ الْمُلْكِ، مُجْرِی الْفُلْکِ، مُسَخِّرِ الرِّیاحِ، فالِقِ الْإِصْباحِ، دَیَّانِ الدِّینِ، رَبِّ الْعالَمِینَ. الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلی حِلْمِهِ بَعْدَ عِلْمِهِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَی عَفْوِهِ بَعْدَ قُدْرَتِهِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَی طُولِ أَناتِهِ فِی غَضَبِهِ وَهُوَ قادِرٌ (1) 817 عَلَی مَا یُرِیدُ. الْحَمْدُ لِلَّهِ خالِقِ الْخَلْقِ، باسِطِ الرِّزْقِ، فالِقِ الْإِصْباحِ، ذِی الْجَلالِ وَالْإِکْرامِ وَالْفَضْلِ وَالْإِنْعامِ (2) 818، الَّذِی بَعُدَ فَلا یُری، وَقَرُبَ فَشَهِدَ النَّجْوی، تَبارَکَ وَتَعالی. الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی لَیْسَ لَهُ مُنازِعٌ یُعادِلُهُ، وَلَا شَبِیهٌ یُشاکِلُهُ، وَلَا ظَهِیرٌ یُعاضِدُهُ، قَهَرَ بِعِزَّتِهِ الْأَعِزَّاءَ، وَتَواضَعَ لِعَظَمَتِهِ الْعُظَماءُ، فَبَلَغَ بِقُدْرَتِهِ مَا یَشاءُ. الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی یُجِیبُنِی حِینَ أُنادِیهِ، وَیَسْتُرُ عَلَیَّ کُلَّ عَوْرَةٍ وَأَ نَا أَعْصِیهِ، وَیُعَظِّمُ النِّعْمَةَ عَلَیَّ فَلَا أُجازِیهِ، فَکَمْ مِنْ مَوْهِبَةٍ هَنِیئَةٍ قَدْ أَعْطانِی، وَعَظِیمَةٍ مَخُوفَةٍ قَدْ کَفانِی، وَبَهْجَةٍ مُو نِقَةٍ قَدْ أَرانِی؟ فَأُ ثْنِی عَلَیْهِ حامِداً، وَأَذْکُرُهُ مُسَبِّحاً. الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی لَایُهْتَکُ حِجابُهُ، وَلَا یُغْلَقُ بابُهُ، وَلَا یُرَدُّ سائِلُهُ، وَلَا یُخَیَّبُ (3) 819 آمِلُهُ. الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی یُؤْمِنُ الْخائِفِینَ، وَیُنَجِّی الصَّالِحِینَ (4) 820، وَیَرْفَعُ الْمُسْتَضْعَفِینَ، وَیَضَعُ الْمُسْتَکْبِرِینَ، وَیُهْلِکُ مُلُوکاً وَیَسْتَخْلِفُ آخَرِینَ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ قاصِمِ الْجَبَّارِینَ، مُبِیرِ الظَّالِمِینَ، مُدْرِکِ الْهارِبِینَ، نَکالِ الظَّالِمِینَ، صَرِیخِ الْمُسْتَصْرِخِینَ، مَوْضِعِ حاجاتِ الطَّالِبِینَ، مُعْتَمَدِ الْمُؤْمِنِینَ. الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی مِنْ خَشْیَتِهِ تَرْعَدُ السَّماءُ وَسُکَّانُها، وَتَرْجُفُ الْأَرْضُ وَعُمَّارُها، وَتَمُوجُ الْبِحارُ وَمَنْ یَسْبَحُ (5) 821 فِی غَمَراتِها، الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی هَدانا لِهذا وَمَا کُنَّا لِنَهْتَدِیَ لَوْلَا أَنْ هَدَانا اللَّهُ. الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی یَخْلُقُ

1- القَادِرُ: خ ل.

2- والتَّفَضُّلِ والإِحْسَانِ: نسخه.

3- یَخِیبُ: نسخه.

4- یُنْجِی الصَّادِقِینَ: خ ل.

5- یُسَبِّحُ: نسخه.

وَلَمْ يُخْلَقْ، وَيَرْزُقُ وَلَا يُرْزَقُ، وَيُطْعِمُ وَلَا يُطْعَمُ، وَيُمِيتُ الْأَحْياءَ وَيُحْيِي الْمَوْتى، وَهُوَ حَیٌّ لَایَمُوتُ، بِيَدِهِ الْخَيْرُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَیْءٍ قَدِيرٌ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ عَبْدِکَ وَرَسُولِکَ وَأَمِينِکَ وَصَفِيِّکَ وَحَبِيبِکَ وَخِيَرَتِکَ (1) 822 مِنْ خَلْقِکَ، وَحافِظِ سِرِّکَ، وَمُبَلِّغِ رِسالاتِکَ أَ فْضَلَ وَأَحْسَنَ وَأَجْمَلَ وَأَكْمَلَ وَأَزْكى وَأَ نْمى وَأَطْيَبَ وَأَطْهَرَ وَأَسْنى وَأَكْثَرَ (2) 823 مَا صَلَّيْتَ وَبارَكْتَ وَتَرَحَّمْتَ وَتَحَنَّنْتَ وَسَلَّمْتَ عَلَى أَحَدٍ مِنْ عِبادِکَ (3) 824 وَأَ نْبِيائِکَ وَرُسُلِکَ وَصِفْوَتِکَ وَأَهْلِ الْكَرامَةِ عَلَيْکَ مِنْ خَلْقِکَ. اللَّهُمَ (4) 825 وَصَلِّ عَلَى عَلِیٍّ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ، وَوَصِیِّ رَسُولِ رَبِّ الْعالَمِينَ، عَبْدِکَ وَوَ لِيِّکَ وَأَخِی رَسُولِکَ وَحُجَّتِکَ عَلَى خَلْقِکَ، وَآيَتِکَ الْكُبْرى، وَالنَّبَا الْعَظِيمِ، وَصَلِّ عَلَى الصِّدِّيقَةِ الطَّاهِرَةِ فاطِمَةَ (5) 826 سَيِّدَةِ نِساءِ الْعالَمِينَ، وَصَلِّ عَلَى سِبْطَیِ الرَّحْمَةِ، وَ إِمامَيِ الْهُدى الْحَسَنِ وَالْحُسَيْنِ سَيِّدَیْ شَبابِ أَهْلِ الْجَنَّةِ، وَصَلِّ عَلَى أَئِمَّةِ الْمُسْلِمِينَ؛ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَيْنِ، وَمُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ، وَجَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ، وَمُوسَى بْنِ جَعْفَرٍ، وَعَلِیِّ بْنِ مُوسى، وَمُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ، وَعَلِیِّ بْنِ مُحَمَّدٍ، وَالْحَسَنِ بْنِ عَلِیٍّ، وَالْخَلَفِ الْهادِی الْمَهْدِیِّ، حُجَجِکَ عَلَى عِبادِکَ، وَأُمَنائِکَ فِی بِلادِکَ صَلاةً كَثِيرَةً دائِمَةً. اللَّهُمَّ وَصَلِّ عَلَى وَ لیِّ أَمْرِکَ الْقائِمِ الْمُؤَمَّلِ، وَالْعَدْلِ الْمُنْتَظَرِ، وَحُفَّهُ (6) 827 بِمَلائِكَتِکَ الْمُقَرَّبِينَ، وَأَيِّدْهُ بِرُوحِ الْقُدُسِ يَا رَبَّ الْعالَمِينَ. اللَّهُمَّ اجْعَلْهُ الدَّاعِیَ إِلى كِتابِکَ، وَالْقائِمَ بِدِينِکَ، اسْتَخْلِفْهُ فِی الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفْتَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِ، مَكِّنْ لَهُ دِينَهُ الَّذِی ارْتَضَيْتَهُ لَهُ، أَبْدِلْهُ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِ أَمْناً، يَعْبُدُکَ لَايُشْرِکُ بِکَ

1- وَخَلِيلِکَ: نسخه.

2- وَأَكْبَرَ: نسخه.

3- خَلْقِکَ: نسخه.

4- اللَّهُمَّ: خ.

5- فَاطِمَةَ الزَّهْرَاءِ: نسخه.

6- وَاحْفُفْهُ: نسخه.

شَيْئاً. اللَّهُمَّ أَعِزَّهُ وَأَعْزِزْ بِهِ، وَانْصُرْهُ وَانْتَصِرْ بِهِ، وَانْصُرْهُ نَصْراً عَزِيزاً، وَافْتَحْ لَهُ فَتْحاً يَسِيراً، وَاجْعَلْ لَهُ مِنْ لَدُنْکَ سُلْطاناً نَصِيراً. اللَّهُمَّ أَظْهِرْ بِهِ دِينَکَ وَسُنَّةَ نَبِيِّکَ حَتَّی لَايَسْتَخْفِیَ بِشَیْ ءٍ مِنَ الْحَقِّ مَخافَةَ أَحَدٍ مِنَ الْخَلْقِ. اللَّهُمَّ إِنَّا نَرْغَبُ إِلَيْکَ فِی دَوْلَةٍ کَرِيمَةٍ تُعِزُّ بِهَا الْإِسْلامَ وَأَهْلَهُ، وَتُذِلُّ بِهَا النِّفَاقَ وَأَهْلَهُ، وَتَجْعَلُنا فِيها مِنَ الدُّعاةِ إِلَی طاعَتِکَ، وَالْقادَةِ إِلی سَبِيلِکَ، وَتَرْزُقُنا بِها کَرامَةَ الدُّنْيا وَالْآخِرَةِ. اللَّهُمَّ مَا عَرَّفْتَنا مِنَ الْحَقِّ فَحَمِّلْناهُ، وَمَا قَصُرْنا عَنْهُ فَبَلِّغْناهُ. اللَّهُمَّ الْمُمْ به شَعَثَنا (1) 828، وَاشْعَبْ بِهِ صَدْعَنا (2) 829، وَارْتُقْ بِهِ فَتْقَنا، وَکَثِّرْ بِهِ قِلَّتَنا، وَأَعْزِزْ (3) 830 بِهِ ذِلَّتَنا، وَأَغْنِ بِهِ عائِلَنا، وَاقْضِ بِهِ عَنْ مُغْرَمِنا، وَاجْبُرْ بِهِ فَقْرَنا، وَسُدَّ بِهِ خَلَّتَنا، وَيَسِّرْ بِهِ عُسْرَنا، وَبَيِّضْ بِهِ وُجُوهَنا، وَفُکَّ بِهِ أَسْرَنا، وَأَ نْجِحْ بِهِ طَلِبَتَنا، وَأَ نْجِزْ بِهِ مَواعِيدَنا، وَاسْتَجِبْ بِهِ دَعْوَتَنا، وَأَعْطِنا بِهِ سُؤْلَنا، وَبَلِّغْنا بِهِ مِنَ الدُّنْيا وَالْآخِرَةِ آمالَنا، وَأَعْطِنا بِهِ فَوْقَ رَغْبَتِنا، يَا خَيْرَ الْمَسْؤُولِينَ، وَأَوْسَعَ الْمُعْطِينَ، اشْفِ بِهِ صُدُورَنا، وَأَذْهِبْ بِهِ غَيْظَ قُلُوبِنا، وَاهْدِنا بِهِ لِمَا اخْتُلِفَ فِيهِ مِنَ الْحَقِّ بِإِذْنِکَ، إِنَّکَ تَهْدِی مَنْ تَشاءُ إِلی صِراطٍ مُسْتَقِيمٍ، وَانْصُرْنا بِهِ عَلَی عَدُوِّکَ وَعَدُوِّنا إِلهَ الْحَقِ (4) 831 آمِينَ. اللَّهُمَّ إِنَّا نَشْکُو إِلَيْکَ فَقْدَ نَبِيِّنا صَلَواتُکَ عَلَيْهِ وَآلِهِ، وَغَيْبَةَ وَ لِيِّنا (5) 832، وَکَثْرَةَ عَدُوِّنا، وَقِلَّةَ عَدَدِنا، وَشِدَّةَ الْفِتَنِ بِنا، وَتَظاهُرَ الزَّمانِ عَلَيْنا، فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ (6) 833، وَأَعِنَّا عَلی ذلِکَ بِفَتْحٍ مِنْکَ (7) 834 تُعَجِّلُهُ، وَبِضُرٍّ تَکْشِفُهُ، وَنَصْرٍ تُعِزُّهُ، وَسُلْطانِ حَقٍّ تُظْهِرُهُ، وَرَحْمَةٍ مِنْکَ تُجَلِّلُناها،

1- شَعَثَنا: پراکندگی.

2- وَاشْعَبْ بِهِ صَدْعَنا: جمع کن به او تفرقه ما را.

3- وَأَعِزَّ: نسخه.

4- الخَلْقِ: خ.

5- إِمَامِنَا: خ.

6- مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ: خ.

7- مِنْکَ: خ.

وَعافِیَةٍ مِنْکَ تُلْبِسُناها، بِرَحْمَتِکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ (1) 835.
دوازدهم: در هر شب بخواند: اعمال شب‌های ماه رمضان
اللَّهُمَّ بِرَحْمَتِکَ فِی الصَّالِحِینَ فَأَدْخِلْنا، وَفِی عِلِّیِّینَ فَارْفَعْنا، وَبِکَأْسٍ مِنْ مَعِینٍ مِنْ عَیْنٍ سَلْسَبِیلٍ فَاسْقِنا، وَمِنَ الْحُورِ الْعِینِ بِرَحْمَتِکَ فَزَوِّجْنا، وَمِنَ الْوِلْدانِ الْمُخَلَّدِینَ کَأَ نَّهُمْ لُؤْلُؤٌ مَکْنُونٌ فَأَخْدِمْنا، وَمِنْ ثِمارِ الْجَنَّةِ وَلُحُوم الطَّیْرِ فَأَطْعِمْنا، وَمِنْ ثِیابِ السُّنْدُسِ وَالْحَرِیرِ وَالْإِسْتَبْرَقِ فَأَلْبِسْنا، وَلَیْلَةَ الْقَدْرِ، وَحَجَّ بَیْتِکَ الْحَرامِ، وَقَتْلًا فِی سَبِیلِکَ فَوَفِّقْ لَنا، وَصالِحَ الدُّعاءِ وَالْمَسْأَلَةِ فَاسْتَجِبْ لَنا (2) 836، وَإِذا جَمَعْتَ الْأَوَّلِینَ وَالْآخِرِینَ یَوْمَ الْقِیامَةِ فَارْحَمْنا، وَبَراءَةً مِنَ النَّارِ فَاکْتُبْ لَنا، وَفِی جَهَنَّمَ فَلا تَغُلَّنا، وَفِی عَذابِکَ وَهَوانِکَ فَلا تَبْتَلِنا، وَمِنَ الزَّقُّومِ وَالضَّرِیعِ فَلا تُطْعِمْنا، وَمَعَ الشَّیاطِینِ فَلا تَجْعَلْنا، وَفِی النَّارِ عَلی وُجُوهِنا فَلا تَکْبُبْنا (3) 837، وَمِنْ ثِیابِ النَّارِ وَسَرابِیلِ الْقَطِرانِ فَلا تُلْبِسْنا، وَمِنْ کُلِّ سُوءٍ یَا لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ بِحَقِّ لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ فَنَجِّنا (4) 838.
سیزدهم: از حضرت صادق علیه السلام روایت است که در هر شب ماه رمضان می‌خوانی:
اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ أَنْ تَجْعَلَ فِیما تَقْضِی وَتُقَدِّرُ مِنَ الْأَمْرِ الْمَحْتُومِ فِی الْأَمْرِ الْحَکِیمِ مِنَ الْقَضاءِ الَّذِی لَایُرَدُّ وَلَا یُبَدَّلُ أَنْ تَکْتُبَنِی مِنْ حُجَّاجِ بَیْتِکَ الْحَرامِ الْمَبْرُورِ حَجُّهُمُ، الْمَشْکُورِ سَعْیُهُمُ، الْمَغْفُورِ ذُ نُوبُهُمُ، الْمُکَفَّرِ عَنْ (5) 839 سَیِّئاتِهِمْ، وَأَنْ تَجْعَلَ فِیما تَقْضِی وَتُقَدِّرُ أَنْ تُطِیلَ عُمْرِی فِی خَیْرٍ وَعافِیَةٍ،

1- اقبال 1/ 138 فصل 15 از ابی جعفر محمّد بن عثمان بن سعید نائب دوّم امام زمان علیه السلام.
2- یا خالِقَنا اسْمَعْ وَاسْتَجِبْ لَنا: نسخه.
3- فَلَا تَکُبَّنا: خ.
4- اقبال 1/ 143 فصل 15.
5- عَنْهُمْ: خ.

وَتُوَسِّعَ فی رِزْقِی، وَتَجْعَلَنِی مِمَّنْ تَنْتَصِرُ بِهِ لِدِینِکَ وَلَا تَسْتَبْدِلْ بِی غَیْرِی (1) 840.

چهاردهم: در انیس الصّالحین است که در هر شب از شبهای ماه رمضان بخواند:

أَعُوذُ بِجَلالِ وَجْهِکَ الْکَرِیمِ أَنْ یَنْقَضِیَ عَنِّی شَهْرُ رَمَضانَ أَوْ یَطْلُعَ الْفَجْرُ مِنْ لَیْلَتِی هذِهِ وَلَکَ قِبَلِی تَبِعَةٌ أَوْ ذَ نْبٌ تُعَذِّبُنِی عَلَیْهِ (2) 841 (3) 842.

پانزدهم، شیخ کفعمی در حاشیه بلد الأمین از سیّد ابن باقی نقل کرده که فرموده: (4) 843

تحبّ است در هر شب ماه رمضان دو رکعت نماز در هر رکعت حمد و توحید سه مرتبه، و چون سلام داد بگوید:

سُبْحانَ مَنْ هُوَ حَفِیظٌ لَایَغْفُلُ! سُبْحانَ مَنْ هُوَ رَحِیمٌ لَایَعْجَلُ! سُبْحانَ مَنْ هُوَ قائِمٌ لَایَسْهُو! سُبْحانَ مَنْ هُوَ دائِمٌ لَایَلْهُو! پس بگوید تسبیحات اربع را هفت مرتبه، پس بگوید: سُبْحانَکَ سُبْحانَکَ سُبْحانَکَ! یَا عَظِیمُ اغْفِرْ لِیَ الذَّنْبَ الْعَظِیمَ. پس ده مرتبه صلوات بفرستد بر پیغمبر و آل او علیهم السلام، کسی که این دو رکعت نماز را بجا آورد، بیامرزد حق تعالی از برای او هفتاد هزار گناه، إلی آخره (5) 844.

شانزدهم: در خبر است که هرکه در هر شب از ماه رمضان سوره إِنّا فَتَحْنا در نماز مستحبّی بخواند آن سال محفوظ بماند (6) 845.

و بدان که از اعمالی که در شبهای ماه رمضان مستحبّ است بجا آورده شود هزار رکعت نماز است در مجموع این ماه، که مشایخ و اعاظم علماء در کتب خود که در فقه یا عبادات نوشته‌اند به

1- اقبال 1/ 145 فصل 15.

2- إِلهِی وَقَفَ السَّائِلُونَ بِبَابِکَ، وَلَاذَ الفُقَراءُ بِجَنابِکَ، وَوَقَفَتْ سَفِینَةُ المسَاکِینِ عَلَی سَاحِلِ بَحْرِ جُودِکَ وَکَرَمِکَ یَرْجُونَ الجَوَازَ إِلَی سَاحَةِ رَحْمَتِکَ وَنِعْمَتِکَ. إِلهِی إِنْ کُنْتَ لَاتَرْحَمُ فِی هَذا الشَّهْرِ الشَّرِیفِ إِلّا مَنْ أَخْلَصَ لَکَ فِی صِیَامِهِ وَقِیَامِهِ فَمَنْ لِلْمُذْنِبِ المُقّصِّرِ إِذَا غَرِقَ فِی بَحْرِ ذُنُوبِهِ وَآثَامِهِ؟ إِلهِی إِنْ کُنْتَ لَاتَرْحَمُ إِلّا المُطِیعِینَ فَمَنْ لِلْعاصِینَ؟ وَإِنْ کُنْتَ لَاتَقْبَلُ إِلّا مِنْ الْعَامِلِینَ فَمَنْ لِلْمُقَصِّرِینَ؟ إِلهِی رَبِحَ الصَّائِمُونَ، وَفَازَ القَائِمُونَ، وَنَجَا المُخْلِصُونَ، وَنَحْنُ عَبِیدُکَ المُذْنِبُونَ، فَارْحَمْنَا بِرَحْمَتِکَ، وَأَعْتِقْنَا مِنَ النَّارِ بَعَفْوِک، وَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا بِرَحْمَتِکَ یا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ.

3- من لا یحضره الفقیه 2/ 161 ح 2032 از امام صادق علیه السلام.

4- مرکز تحقیقات حج، مفاتیح الجنان، 1جلد، نشر مشعر - تهران.

5- حاشیه مصباح کفعمی: 563.
6- اقبال 1/ 75 فصل 8 از باب 4.

آن اشاره نموده‌اند، و امّا کیفیّت بجا آوردن آن، پس احادیث در باب آن مختلف است، و آنچه موافق روایت ابن ابی قرّه است از حضرت جواد علیه السلام و مختار شیخ مفید در کتاب غریّه و اشراف بلکه مختار مشهور است آن است که در دهه اول و دهه دویّم ماه رمضان در هر شبی بیست رکعت خوانده شود، هر دو رکعت به یک سلام، به این طریق که هشت رکعت آن را بعد از نماز مغرب بخواند، و دوازده رکعت دیگر را بعد از نماز عشاء، و در دهه آخر در هر شب سی رکعت بخواند، باز هشت رکعت آن را بعد از نماز مغرب، و بیست و دو رکعت دیگر را بعد از نماز عشاء، و مجموع این نمازها هفتصد رکعت می‌شود، و باقیمانده را که سیصد رکعت است در شبهای قدر بخواند، یعنی شب نوزدهم صد رکعت، و شب بیست و یکم صد رکعت، و شب بیست و سیّم صد رکعت، پس مجموع هزار رکعت شود (1) 846.

و به‌ترتیب دیگر نیز واردشده و تفصیل کلام درجای دیگر است و این مقام را گنجایش بسط نیست، و امید که اهل خیر در عمل به این هزار رکعت نماز مسامحه و سهل‌انگاری نکرده از فیض آن خود را بهره‌مند نمایند، و روایت شده که می‌خوانی بعد از هر دو رکعت از نافله‌های ماه‌رمضان:

اللَّهُمَّ اجْعَلْ فِیما تَقْضِی وَتُقَدِّرُ مِنَ الْأَمْرِ الْمَحْتُومِ وَفِیما تَفْرُقُ مِنَ الْأَمْرِ الْحَکِیمِ فِی لَیْلَةِ الْقَدْرِ أَنْ تَجْعَلَنِی مِنْ حُجَّاجِ بَیْتِکَ الْحَرامِ الْمَبْرُورِ حَجُّهُمُ، الْمَشْکُورِ سَعْیُهُمُ، الْمَغْفُورِ ذُ نُوبُهُمْ، وَأَسْأَ لُکَ أَنْ تُطِیلَ عُمْرِی فِی طاعَتِکَ، وَتُوَسِّعَ لِی فِی رِزْقِی، یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ (2) 847.

اعمال سحرهای ماه مبارک رمضان

قسم سیّم

در اعمال سحرهای ماه مبارک رمضان است

و آن چند امر است:

اوّل: سحور خوردن، و ترک نکند سحور را اگر چه به یک دانه خرمای زبون یا شربت آب باشد، و بهترین سحورها سویق یعنی قاووت و خرما است (3) 848، و وارد شده که حق تعالی و ملائکه

1- اقبال 1/ 47 فصل 6.

2- اقبال 1/ 81 فصل 12 از امام حسن عسکری علیه السلام.

3- وسائل الشیعة 7/ 105 ح 1- 4 از باب 5 ابواب آداب الصائم.

صلوات می‌فرستند بر آنها که استغفار می‌کنند در سحرها و سحور می‌خورند (1) 849.
دوّم: سوره إنَّا أنزلناه در وقت سحور بخواند، که هرکه این سوره مبارکه را در وقت افطار کردن و سحور بخواند در مابین این دو وقت ثواب کسی داشته باشد که در راه خدا در خون خود بغلطد (2) 850.
سیّم: بخواند دعای عظیم‌الشّأنی را که از حضرت امام رضا علیه السلام نقل شده که فرموده‌اند: این دعایی است که حضرت امام محمّد باقر علیه السلام در سحرهای ماه رمضان می‌خواندند:
اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ مِنْ بَهائِکَ بِأَبْهاهُ وَکُلُّ بَهائِکَ بَهِیٌّ، اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِبَهائِکَ کُلِّهِ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ مِنْ جَمالِکَ بِأَجْمَلِهِ وَکُلُّ جَمالِکَ جَمِیلٌ، اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِجَمالِکَ کُلِّهِ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ مِنْ جَلالِکَ بِأَجَلِّهِ وَکُلُّ جَلالِکَ جَلِیلٌ، اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِجَلالِکَ کُلِّهِ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ مِنْ عَظَمَتِکَ بِأَعْظَمِها وَکُلُّ عَظَمَتِکَ عَظِیمَةٌ، اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِعَظَمَتِکَ کُلِّها. اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ مِنْ نُورِکَ بِأَ نْوَرِهِ وَکُلُّ نُورِکَ نَیِّرٌ، اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِنُورِکَ کُلِّهِ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ مِنْ رَحْمَتِکَ بِأَوْسَعِها وَکُلُّ رَحْمَتِکَ واسِعَةٌ، اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِرَحْمَتِکَ کُلِّها.
اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ مِنْ کَلِماتِکَ بِأَ تَمِّها وَکُلُّ کَلِماتِکَ تامَّةٌ، اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِکَلِماتِکَ کُلِّها. اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ مِنْ کَمالِکَ بِأَکْمَلِهِ وَکُلُّ کَمالِکَ کامِلٌ، اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِکَمالِکَ کُلِّهِ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ مِنْ أَسْمائِکَ بِأَکْبَرِها وَکُلُّ أَسْمائِکَ کَبِیرَةٌ، اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِأَسْمائِکَ کُلِّها. اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ مِنْ عِزَّتِکَ بِأَعَزِّها وَکُلُّ عِزَّتِکَ عَزِیزَةٌ، اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِعِزَّتِکَ کُلِّها. اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ مِنْ مَشِیئَتِکَ بِأَمْضاها وَکُلُّ مَشِیئَتِکَ ماضِیَةٌ، اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِمَشِیئَتِکَ کُلِّها.

1- وسائل الشیعة 7/ 104 ح 9 باب 4 ابواب آداب الصائم.
2- وسائل الشیعة 7/ 107 ح 7 باب 6 از ابواب آداب الصائم.

اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ مِنْ قُدْرَتِکَ بِالْقُدْرَةِ الَّتِی اسْتَطَلْتَ (1) بِها 851 عَلَی کُلِّ شَیْ ءٍ وَکُلُّ قُدْرَتِکَ مُسْتَطِیلَةٌ، اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِقُدْرَتِکَ کُلِّها. اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ مِنْ عِلْمِکَ بِأَ نْفَذِهِ وَکُلُّ عِلْمِکَ نافِذٌ، اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِعِلْمِکَ کُلِّهِ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ مِنْ قَوْ لِکَ بِأَرْضاهُ وَکُلُّ قَوْ لِکَ رَضِیٌّ، اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِقَوْ لِکَ کُلِّهِ.

اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ مِنْ مَسائِلِکَ بِأَحَبِّها إِلَیْکَ وَکُلُّها (2) 852 إِلَیْکَ حَبِیبَةٌ، اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِمَسائِلِکَ کُلِّها، اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ مِنْ شَرَفِکَ بِأَشْرَفِهِ وَکُلُّ شَرَفِکَ شَرِیفٌ، اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِشَرَفِکَ کُلِّهِ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ مِنْ سُلْطانِکَ بِأَدْوَمِهِ وَکُلُّ سُلْطانِکَ دائِمٌ، اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِسُلْطانِکَ کُلِّهِ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ مِنْ مُلْکِکَ بِأَ فْخَرِهِ وَکُلُّ مُلْکِکَ فاخِرٌ، اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِمُلْکِکَ کُلِّهِ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ مِنْ عُلُوِّکَ بِأَعْلاهُ وَکُلُّ عُلُوِّکَ عالٍ، اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِعُلُوِّکَ کُلِّهِ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ مِنْ مَنِّکَ بِأَ قْدَمِهِ وَکُلُّ مَنِّکَ قَدِیمٌ، اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِمَنِّکَ کُلِّهِ.

اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ مِنْ آیاتِکَ بِأَکْرَمِها وَکُلُّ آیاتِکَ کَرِیمَةٌ، اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِآیاتِکَ کُلِّها. اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِما أَ نْتَ فِیهِ مِنَ الشَّأْنِ وَالْجَبَرُوتِ وَأَسْأَ لُکَ بِکُلِّ شَأْنٍ وَحْدَهُ وَجَبَرُوتٍ وَحْدَها، اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِما تُجِیبُنِی بِهِ (3) 853 حِینَ أَسْأَ لُکَ فَأَجِبْنِی یَا اللَّهُ. پس هر حاجت که داری از خدا بطلب که البتّه برآورده است (4) 854.

چهارم: در مصباح شیخ است که روایت کرده ابوحمزه ثمالی که حضرت امام زین العابدین علیه السلام در ماه رمضان بیشتر از شب را نماز می‌کرد و چون سحر می‌شد این دعا را می‌خواند: دعای ابو حمزه ثمالی

إِلهِی لَاتُؤَدِّبْنِی بِعُقُوبَتِکَ، وَلَا تَمْکُرْ بِی فِی حِیلَتِکَ، مِنْ أَیْنَ لِیَ الْخَیْرُ

1- اسْتَطَلْتَ: بزرگی و تکبّر کردی.

2- وَکُلُّ مَسائِلِکَ: نسخه.

3- بِهِ: نسخه.

4- اقبال 1/ 175 فصل 20.

يَا رَبِّ وَلَا يُوجَدُ إِلّا مِنْ عِنْدِکَ؟ وَمِنْ أَيْنَ لِیَ النَّجاهُ وَلا تُسْتَطاعُ إِلّا بِکَ؟ لَا الَّذِی أَحْسَنَ اسْتَغْنی عَنْ عَوْ نِکَ وَرَحْمَتِکَ، وَلَا الَّذِی أَساءَ وَاجْتَرَأَ عَلَيْکَ وَلَمْ يُرْضِکَ خَرَجَ عَنْ قُدْرَتِکَ، يَا رَبِّ يَا رَبِّ يَا رَبِّ يَا رَبِّ- بگويد تا آنکه نفس قطع شود- بِکَ (1) 855 عَرَفْتُکَ وَأَ نْتَ دَلَلْتَنِی عَلَيْکَ وَدَعَوْتَنِی إِلَيْکَ، وَلَوْلا أَ نْتَ لَمْ أَدْرِ مَا أَ نْتَ. الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی أَدْعُوهُ فَيُجِيبُنِی وَ إِنْ كُنْتُ بَطِيئاً حِينَ يَدْعُونِی، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی أَسْأَ لُهُ فَيُعْطِينِی وَ إِنْ كُنْتُ بَخِيلًا حِينَ يَسْتَقْرِضُنِی، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی أُنادِيهِ كُلَّما شِئْتُ لِحاجَتِی وَأَخْلُو بِهِ حَيْثُ شِئْتُ لِسِرِّی بِغَيْرِ شَفِيعٍ فَيَقْضِی لِی حاجَتِی، الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی لَاأَدْعُو غَيْرَهُ وَلَوْ دَعَوْتُ غَيْرَهُ لَمْ يَسْتَجِبْ لِی دُعائِی، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی لَاأَرْجُو غَيْرَهُ وَلَوْ رَجَوْتُ غَيْرَهُ لَأَخْلَفَ رَجائِی، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی وَكَلَنِی إِلَيْهِ فَأَكْرَمَنِی وَلَمْ يَكِلْنِی إِلَی النَّاسِ فَيُهِينُونِی، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی تَحَبَّبَ إِلَيَّ وَهُوَ غَنِیٌّ عَنِّی، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی يَحْلُمُ عَنِّی حَتَّی كَأَ نِّی لَاذَ نْبَ لِی، فَرَبِّی أَحْمَدُ شَیْءٍ عِنْدِی وَأَحَقُّ بِحَمْدِی. اللَّهُمَّ إِنِّی أَجِدُ سُبُلَ الْمَطالِبِ إِلَيْکَ مُشْرَعَةً، وَمَناهِلَ الرَّجاءِ إِلَيْکَ (2) 856 مُتْرَعَةً، وَالِاسْتِعانَةَ بِفَضْلِکَ لِمَنْ أَمَّلَکَ مُباحَةً، وَأَبْوابَ الدُّعاءِ إِلَيْکَ لِلصَّارِخِينَ مَفْتُوحَةً، وَأَعْلَمُ أَ نَّکَ لِلرَّاجِی بِمَوْضِعِ إِجابَةٍ، وَ لِلْمَلْهُوفِينَ (3) 857 بِمَرْصَدِ إِغاثَةٍ، وَأَنَّ فِی اللَّهْفِ إِلی جُودِکَ وَالرِّضا بِقَضائِکَ عِوَضاً مِنْ مَنْعِ الْباخِلِينَ، وَمَنْدُوحَةً عَمَّا فِی أَيْدِی الْمُسْتَأْثِرِينَ، وَأَنَّ الرَّاحِلَ إِلَيْکَ قَرِيبُ الْمَسافَةِ، وَأَ نَّکَ لَاتَحْتَجِبُ عَنْ خَلْقِکَ إِلّا أَنْ تَحْجُبَهُمُ الْأَعْمالُ (4) 858 دُونَکَ، وَقَدْ قَصَدْتُ إِلَيْکَ بِطَلِبَتِی، وَتَوَجَّهْتُ إِلَيْکَ

1- بِکَ: خ.
2- لَدَيْکَ: خ ل.
3- للرَّاجين ... وَلِلْمَلْهُوفِ: خ ل.
4- الآمَالُ: نسخه.

بِحاجَتِى، وَجَعَلْتُ بِکَ اسْتِغاثَتِى، وَبِدُعائِکَ تَوَسُّلِى مِنْ غَیْرِ اسْتِحْقاقٍ لِاسْتِماعِکَ مِنِّى، وَلَا اسْتِیجابٍ لِعَفْوِکَ عَنِّى، بَلْ لِثِقَتِى بِکَرَمِکَ، وَسُکُونِى إِلى صِدْقِ وَعْدِکَ، وَلَجَإِى إِلَى الْإِیمانِ بِتَوْحِیدِکَ وَیَقِینِى (1) 859 بِمَعْرِفَتِکَ مِنِّى أَنْ لاَ رَبَّ لِى غَیْرُکَ، وَلَا إِلهَ (2) 860 إِلَّا أَ نْتَ وَحْدَکَ لَاشَرِیکَ لَکَ. اللَّهُمَّ أَ نْتَ الْقائِلُ وَقَوْلُکَ حَقٌّ، وَوَعْدُکَ صِدْقٌ (3) 861: وَاسْأَلُوا اللَّهَ مِنْ فَضْلِهِ (4) 862 إِنَّ اللَّهَ کانَ بِکُمْ رَحِیماً (5) 863، وَلَیْسَ مِنْ صِفاتِکَ یَا سَیِّدِى أَنْ تَأْمُرَ بِالسُّؤالِ وَتَمْنَعَ الْعَطِیَّةَ وَأَ نْتَ الْمَنَّانُ بِالْعَطِیَّاتِ عَلَى أَهْلِ مَمْلَکَتِکَ، وَالْعائِدُ عَلَیْهِمْ بِتَحَنُّنِ رَأْفَتِکَ (6) 864.

إِلهِى رَبَّیْتَنِى فِى نِعَمِکَ وَ إِحْسانِکَ صَغِیراً، وَنَوَّهْتَ بِاسْمِى کَبِیراً، فَیا مَنْ رَبَّانِى فِى الدُّنْیا بِإِحْسانِهِ وَتَفَضُّلِهِ (7) 865 وَنِعَمِهِ، وَأَشارَ لِى فِى الْآخِرَةِ إِلى عَفْوِهِ وَکَرَمِهِ، مَعْرِفَتِى یَا مَوْلاىَ دَلِیلِى (8) 866 عَلَیْکَ، وَحُبِّى لَکَ شَفِیعِى إِلَیْکَ، وَأَ نَا واثِقٌ مِنْ دَلِیلِى بِدَلالَتِکَ، وَساکِنٌ مِنْ شَفِیعِى إِلى شَفاعَتِکَ، أَدْعُوکَ یَا سَیِّدِى

1- وثِقَتِى: خ ل.
2- ولَا إِلهَ لِى: خ.
3- الصِّدْقُ: خ.
4- النساء: 4/ 32.
5- النساء: 4/ 29.
6- بِحُسْنِ نِعْمَتِکَ: خ.
7- وَبِفَضْلِهِ: خ.
8- دَلَّتْنِى: خ.

بِلِسانٍ قَدْ أَخْرَسَهُ ذَنْبُهُ، رَبِّ أُناجِیکَ بِقَلْبٍ قَدْ أَوْبَقَهُ جُرْمُهُ، أَدْعُوکَ یَا رَبِّ راهِباً راغِباً راجِیاً خائِفاً، إِذا رَأَیْتُ مَوْلایَ ذُ نُوبِی فَزِعْتُ، وَ إِذا رَأَیْتُ کَرَمَکَ طَمِعْتُ فَإِنْ عَفَوْتَ (1) 867 فَخَیْرُ راحِمٍ، وَ إِنْ عَذَّبْتَ فَغَیْرُ ظالِمٍ، حُجَّتِی یَا اللَّهُ فِی جُرْأَتِی عَلَی مَسْأَلَتِکَ مَعَ إِتْیانِی مَا تَکْرَهُ جُودُکَ وَکَرَمُکَ، وَعُدَّتِی فِی شِدَّتِی مَعَ قِلَّةِ حَیائِی رَأْفَتُکَ وَرَحْمَتُکَ، وَقَدْ رَجَوْتُ أَنْ لَاتَخِیبَ بَیْنَ ذَیْنِ وَذَیْنِ مُنْیَتِی فَحَقِّقْ رَجائِی، وَاسْمَعْ دُعائِی، یَا خَیْرَ مَنْ دَعاهُ داعٍ، وَأَ فْضَلَ مَنْ رَجاهُ راجٍ، عَظُمَ یَا سَیِّدِی أَمَلِی وَساءَ عَمَلِی فَأَعْطِنِی مِنْ عَفْوِکَ بِمِقْدارِ أَمَلِی، وَلَا تُؤاخِذْنِی بِأَسْوَءِ عَمَلِی فَإِنَّ کَرَمَکَ یَجِلُّ عَنْ مُجازاةِ الْمُذْنِبِینَ، وَحِلْمَکَ یَکْبُرُ عَنْ مُکافاةِ الْمُقَصِّرِینَ، وَأَ نَا یَا سَیِّدِی عائِذٌ بِفَضْلِکَ، هارِبٌ مِنْکَ إِلَیْکَ، مُتَنَجِّزٌ مَا وَعَدْتَ مِنَ الصَّفْحِ عَمَّنْ أَحْسَنَ بِکَ ظَنّاً، وَمَا أَ نَا یَا رَبِّ؟ وَمَا خَطَرِی؟ هَبْنِی بِفَضْلِکَ، وَتَصَدَّقْ عَلَیَّ بِعَفْوِکَ، أَیْ رَبِّ جَلِّلْنِی بِسِتْرِکَ، وَاعْفُ عَنْ تَوْبِیخِی بِکَرَمِ وَجْهِکَ، فَلَوِ اطَّلَعَ الْیَوْمَ عَلَی ذَ نْبِی غَیْرُکَ مَا فَعَلْتُهُ، وَلَوْ خِفْتُ تَعْجِیلَ الْعُقُوبَةِ لَاجْتَنَبْتُهُ، لَالِأَ نَّکَ أَهْوَنُ النَّاظِرِینَ إِلَیَّ وَأَخَفُّ الْمُطَّلِعِینَ عَلَیَّ، بَلْ (2) 868 لِأَ نَّکَ یَا رَبِّ خَیْرُ السَّاتِرِینَ، وَأَحْکَمُ الْحاکِمِینَ (3) 869، وَأَکْرَمُ الْأَکْرَمِینَ، سَتَّارُ الْعُیُوبِ، غَفَّارُ الذُّنُوبِ، عَلَّامُ الْغُیُوبِ، تَسْتُرُ الذَّنْبَ بِکَرَمِکَ، وَتُؤَخِّرُ الْعُقُوبَةَ بِحِلْمِکَ، فَلَکَ الْحَمْدُ عَلَی حِلْمِکَ بَعْدَ عِلْمِکَ، وَعَلَی عَفْوِکَ بَعْدَ قُدْرَتِکَ، وَیَحْمِلُنِی وَیُجَرِّئُنِی عَلَی مَعْصِیَتِکَ حِلْمُکَ عَنِّی، وَیَدْعُونِی إِلَی قِلَّةِ الْحَیاءِ سَتْرُکَ عَلَیَّ، وَیُسْرِعُنِی إِلَی التَّوَثُّبِ (4) 870 عَلَی مَحارِمِکَ مَعْرِفَتِی بِسَعَةِ رَحْمَتِکَ وَعَظِیمِ عَفْوِکَ، یَا حَلِیمُ یَا کَرِیمُ، یَا حَیُّ یَا قَیُّومُ، یَا غافِرَ الذَّنْبِ، یَا قابِلَ التَّوْبِ، یَا عَظِیمَ الْمَنِّ، یَا قَدِیمَ الْإِحْسانِ، أَیْنَ سِتْرُکَ الْجَمِیلُ؟ أَیْنَ عَفْوُکَ الْجَلِیلُ؟ أَیْنَ فَرَجُکَ الْقَرِیبُ؟ أَیْنَ غِیاثُکَ السَّرِیعُ؟ أَیْنَ رَحْمَتُکَ الْواسِعَةُ؟ أَیْنَ عَطایاکَ الْفاضِلَةُ؟ أَیْنَ مَواهِبُکَ الْهَنِیئَةُ؟

أَیْنَ صَنائِعُکَ السَّنِیَّةُ؟ أَیْنَ فَضْلُکَ الْعَظِیمُ؟ أَیْنَ مَنُّکَ الْجَسِیمُ؟ أَیْنَ إِحْسانُکَ الْقَدِیمُ؟ أَیْنَ کَرَمُکَ یَا کَرِیمُ؟ بِهِ وَبِمُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ فَاسْتَنْقِذْنِی، وَبِرَحْمَتِکَ

1- غَفَرْتَ: خ.

2- أَهْوَنُ النَّاظِرِینَ وَأَخَفُّ المُطَّلِعِینَ بل.

3- وَأَحْلَمَ الأحْلَمینَ: نسخه.

4- التَّوَثُّبِ: استیلا پیدا کردن است.

فَخَلِّصْنِی، یَا مُحْسِنُ یَا مُجْمِلُ یَا مُنْعِمُ یَا مُفْضِلُ، لَسْتُ أَتَّكِلُ فِی النَّجاةِ مِنْ عِقابِكَ عَلَی أَعْمالِنا بَلْ بِفَضْلِكَ عَلَیْنا لِأَ نَّكَ أَهْلُ التَّقْوی وَأَهْلُ الْمَغْفِرَةِ، تُبْدِئُ بِالْإِحْسانِ نِعَماً، وَتَعْفُو عَنِ الذَّنْبِ كَرَماً، فَما نَدْرِی مَا نَشْكُرُ أَجَمِیلَ مَا تَنْشُرُ أَمْ قَبِیحَ مَا تَسْتُرُ؟ أَمْ عَظِیمَ مَا أَبْلَیْتَ وَأَوْلَیْتَ أَمْ كَثِیرَ مَا مِنْهُ نَجَّیْتَ وَعافَیْتَ؟ یَا حَبِیبَ مَنْ تَحَبَّبَ إِلَیْكَ، وَیَا قُرَّةَ عَیْنِ مَنْ لاذَ بِكَ وَانْقَطَعَ إِلَیْكَ، أَ نْتَ الْمُحْسِنُ وَنَحْنُ الْمُسِیئُونَ فَتَجاوَزْ یَا رَبِّ عَنْ قَبِیحِ مَا عِنْدَنا بِجَمِیلِ مَا عِنْدَكَ، وَأَیُّ جَهْلٍ یَا رَبِّ لَایَسَعُهُ جُودُكَ؟ أَوْ أَیُّ زَمانٍ أَطْوَلُ مِنْ أَناتِكَ؟ وَمَا قَدْرُ أَعْمالِنا فِی جَنْبِ نِعَمِكَ؟ وَكَیْفَ نَسْتَكْثِرُ أَعْمالاً نُقابِلُ بِها كَرَمَكَ (1) 871؟ بَلْ كَیْفَ یَضِیقُ عَلَی الْمُذْنِبِینَ مَا وَسِعَهُمْ مِنْ رَحْمَتِكَ؟ یَا واسِعَ الْمَغْفِرَةِ، یَا باسِطَ الْیَدَیْنِ بِالرَّحْمَةِ،فَوَعِزَّتِكَ یَا سَیِّدِی لَوْ نَهَرْتَنِی (2) 872 مَا بَرِحْتُ مِنْ بابِكَ وَلَا كَفَفْتُ عَنْ تَمَلُّقِكَ لِما انْتَهی إِلَیَّ مِنَ الْمَعْرِفَةِ بِجُودِكَ وَكَرَمِكَ، وَ أَ نْتَ الْفاعِلُ لِما تَشاءُ تُعَذِّبُ مَنْ تَشاءُ بِما تَشاءُ كَیْفَ تَشاءُ، وَتَرْحَمُ مَنْ تَشاءُ بِما تشاءُ كَیْفَ تَشاءُ، لَاتُسْأَلُ عَنْ فِعْلِكَ، وَلَا تُنازَعُ فِی مُلْكِكَ، وَلَا تُشارَكُ فِی أَمْرِكَ، وَلَا تُضادُّ فِی حُكْمِكَ، وَلَا یَعْتَرِضُ عَلَیْكَ أَحَدٌ فِی تَدْبِیرِكَ، لَكَ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ تَبارَكَ اللّٰهُ رَبُّ الْعالَمِینَ. یَا رَبِّ هذَا مَقامُ مَنْ لاذَ بِكَ وَاسْتَجارَ بِكَرَمِكَ وَأَلِفَ إِحْسانَكَ وَ نِعَمَكَ، وَأَ نْتَ الْجَوادُ الَّذِی لَایَضِیقُ عَفْوُكَ، وَلَا یَنْقُصُ فَضْلُكَ، وَلَا تَقِلُّ رَحْمَتُكَ، وَقَدْ تَوَثَّقْنا مِنْكَ بِالصَّفْحِ الْقَدِیمِ، وَالْفَضْلِ الْعَظِیمِ، وَالرَّحْمَةِ الْواسِعَةِ، أَفَتُراكَ یَا رَبِّ تُخْلِفُ ظُنُونَنا أَوْ تُخَیِّبُ آمالَنا؟ كَلَّا یَا كَرِیمُ فَلَیْسَ هذَا

1- كَرامَتَكَ: خ.
2- لَو انْتَهَرْتَنِی: خ.

ظَنَّنا بِکَ وَلَا هذَا فِیکَ طَمَعُنَا، یَا رَبِّ إِنَّ لَنا فِیکَ أَمَلًا طَوِیلًا کَثِیراً، إِنَّ لَنا فِیکَ رَجاءً عَظِیماً، عَصَیْناکَ وَنَحْنُ نَرْجُو أَنْ تَسْتُرَ عَلَیْنا، وَدَعَوْناکَ وَنَحْنُ نَرْجُو أَنْ تَسْتَجِیبَ لَنا، فَحَقِّقْ رَجاءَنا مَوْلانا فَقَدْ عَلِمْنا مَا نَسْتَوْجِبُ بِأَعْمالِنا وَلکِنْ عِلْمُکَ فِینا وَعِلْمُنا بِأَ نَّکَ لَاتَصْرِفُنا عَنْکَ حَثَّنا عَلَی الرَّغْبَةِ إِلَیْکَ (1) 873، وَ إِنْ کُنَّا غَیْرَ مُسْتَوْجِبِینَ لِرَحْمَتِکَ فَأَ نْتَ أَهْلٌ أَنْ تَجُودَ عَلَیْنا وَعَلَی الْمُذْنِبِینَ بِفَضْلِ سَعَتِکَ، فَامْنُنْ عَلَیْنا بِما أَ نْتَ أَهْلُهُ وَجُدْ عَلَیْنا فَإِنَّا مُحْتاجُونَ إِلی نَیْلِکَ، یَا غَفَّارُ بِنُورِکَ اهْتَدَیْنا، وَبِفَضْلِکَ اسْتَغْنَیْنا، وَبِنِعْمَتِکَ (2) 874 أَصْبَحْنا وَأَمْسَیْنا، ذُ نُوبُنا بَیْنَ یَدَیْکَ نَسْتَغْفِرُکَ اللَّهُمَّ مِنْها وَنَتُوبُ إِلَیْکَ، تَتَحَبَّبُ إِلَیْنا بِالنِّعَمِ وَنُعارِضُکَ بِالذُّنُوبِ، خَیْرُکَ إِلَیْنا نازِلٌ، وَشَرُّنا إِلَیْکَ صاعِدٌ، وَلَمْ یَزَلْ وَلَا یَزالُ مَلَکٌ کَرِیمٌ یَأْتِیکَ عَنَّا بِعَمَلٍ قَبِیحٍ فَلَا یَمْنَعُکَ ذلِکَ مِنْ أَنْ تَحُوطَنا بِنِعَمِکَ، وتَتَفَضَّلَ عَلَیْنا بِآلائِکَ، فَسُبْحانَکَ مَا أَحْلَمَکَ وَأَعْظَمَکَ وَأَکْرَمَکَ مُبْدِئاً وَمُعِیداً! تَقَدَّسَتْ أَسْماؤُکَ، وَجَلَّ ثَناؤُکَ، وَکَرُمَ صَنائِعُکَ وَفِعالُکَ، أَ نْتَ إِلهِی أَوْسَعُ فَضْلًا، وَأَعْظَمُ حِلْماً مِنْ أَنْ تُقایِسَنِی بِفِعْلِی وَخَطِیئَتِی، فَالْعَفْوَ الْعَفْوَ الْعَفْوَ، سَیِّدِی (3) 875 سَیِّدِی سَیِّدِی. اللَّهُمَّ اشْغَلْنا بِذِکْرِکَ، وَأَعِذْنا مِنْ سَخَطِکَ، وَأَجِرْنا مِنْ عَذابِکَ، وَارْزُقْنا مِنْ مَواهِبِکَ، وَأَ نْعِمْ عَلَیْنا مِنْ فَضْلِکَ، وَارْزُقْنا حَجَّ بَیْتِکَ وَزِیارَةَ قَبْرِ نَبِیِّکَ صَلَواتُکَ وَرَحْمَتُکَ وَمَغْفِرَتُکَ وَرِضْوانُکَ عَلَیْهِ وَعَلی أَهْلِ بَیْتِهِ إِنَّکَ قَرِیبٌ مُجِیبٌ، وَ (4) 876 ارْزُقْنا عَمَلًا بِطاعَتِکَ، وَتَوَفَّنا عَلَی مِلَّتِکَ وَسُنَّةِ نَبِیِّکَ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ. اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِی وَ لِوالِدَیَّ وَارْحَمْهُما کَما رَبَّیانِی صَغِیراً، اجْزِهِما

1- لَکَ: خ.
2- وَفِی نِعَمِکَ: نسخه.
3- الْعَفْوَ الْعَفْوَ سَیِّدِی: خ.
4- وَ: خ.

بِالْإِحْسانِ إِحْساناً وَبِالسَّيِّئاتِ غُفْراناً. اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِناتِ الْأَحْياءِ مِنْهُمْ وَالْأَمْواتِ وَتابِعْ بَيْنَنا وَبَيْنَهُمْ بِالْخَيْراتِ (1) 877. اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِحَيِّنا وَمَيِّتِنا، وَشاهِدِنا وَغائِبِنا، ذَكَرِنا وَأُ نْثانا (2) 878، صَغِيرِنا وَكَبِيرِنا، حُرِّنا وَمَمْلُوكِنا، كَذَبَ الْعادِلُونَ بِاللَّهِ وَضَلُّوا ضَلالاً بَعِيداً وَخَسِرُوا خُسْراناً مُبِيناً.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاخْتِمْ لِی بِخَيْرٍ، وَاكْفِنِی مَا أَهَمَّنِی مِنْ أَمْرِ دُنْیایَ وَآخِرَتِی، وَلَا تُسَلِّطْ عَلَیَّ مَنْ لَایَرْحَمُنِی، وَاجْعَلْ عَلَیَّ مِنْکَ واقِيَةً باقِيَةً، وَلَا تَسْلُبْنِی صالِحَ مَا أَ نْعَمْتَ بِهِ عَلَیَّ، وَارْزُقْنِی مِنْ فَضْلِکَ رِزْقاً واسِعاً حَلالاً طَيِّباً. اللَّهُمَّ احْرُسْنِی بِحَراسَتِکَ، وَاحْفَظْنِی بِحِفْظِکَ، وَاكْلَأْنِی بِكَلاءَتِکَ، وَارْزُقْنِی حَجَّ بَيْتِکَ الْحَرام (3) 879 فِی عامِنا هذَا وَفِی كُلِّ عامٍ وَزِيارَةَ قَبْرِ نَبِيِّکَ وَالْأَئِمَّةِ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ، وَلا تُخْلِنِی يَا رَبِّ مِنْ تِلْکَ الْمَشاهِدِ الشَّرِيفَةِ وَالْمَواقِفِ الْكَرِيمَةِ. اللَّهُمَّ تُبْ عَلَیَّ حَتَّی لَاأَعْصِيَکَ، وَأَ لْهِمْنِی الْخَيْرَ وَالْعَمَلَ بِهِ وَخَشْيَتَکَ بِاللَّيْلِ وَالنَّهارِ مَا أَبْقَيْتَنِی يَا رَبَّ الْعالَمِينَ. اللَّهُمَّ إِنِّی كُلَّما قُلْتُ قَدْ تَهَيَّأْتُ وَتَعَبَّأْتُ (4) 880 وَقُمْتُ لِلصَّلاةِ بَيْنَ يَدَيْکَ وَناجَيْتُکَ أَ لْقَيْتَ عَلَیَّ نُعاساً إِذا أَ نَا صَلَّيْتُ، وَسَلَبْتَنِی مُناجاتَکَ إِذا أَ نَا ناجَيْتُ، مالِی كُلَّما قُلْتُ قَدْ صَلُحَتْ سَرِيرَتِی، وَقَرُبَ مِنْ مَجالِسِ التَّوَّابِينَ مَجْلِسِی عَرَضَتْ لِی بَلِيَّةٌ أَزالَتْ قَدَمِی وَحالَتْ بَيْنِی وَبَيْنَ خِدْمَتِکَ؟ سَيِّدِی لَعَلَّکَ عَنْ بابِکَ طَرَدْتَنِی، وَعَنْ خِدْمَتِکَ نَحَّيْتَنِی، أَوْ لَعَلَّکَ رَأَيْتَنِی مُسْتَخِفّاً بِحَقِّکَ فَأَ قْصَيْتَنِی، أَوْ لَعَلَّکَ رَأَيْتَنِی مُعْرِضاً عَنْکَ فَقَلَيْتَنِی، أَوْ لَعَلَّکَ وَجَدْتَنِی فِی مَقامِ الْكاذِبِينَ (5) 881 فَرَفَضْتَنِی، أَوْ لَعَلَّکَ

1- فِی الخَيْراتِ: خ ل.
2- وَإِنَاثِنَا: خ.
3- الْحَرامِ: خ.
4- وَتَعَبَّيْتُ: خ ل.
5- الكَذَّابِينَ: خ.

رَأَيْتَنِی غَيْرَ شاكِرٍ لِنَعْمائِكَ فَحَرَمْتَنِی، أَوْ لَعَلَّكَ فَقَدْتَنِی مِنْ مَجالِسِ الْعُلَماءِ فَخَذَلْتَنِی، أَوْ لَعَلَّكَ رَأَيْتَنِی فِی الْغافِلِينَ فَمِنْ رَحْمَتِكَ آيَسْتَنِی، أَوْ لَعَلَّكَ رَأَيْتَنِی آلِفَ مَجالِسِ الْبَطَّالِينَ فَبَيْنِی وَبَيْنَهُمْ خَلَّيْتَنِی، أَوْ لَعَلَّكَ لَمْ تُحِبَّ أَنْ تَسْمَعَ دُعائِی فَباعَدْتَنِی، أَوْ لَعَلَّكَ بِجُرْمِی وَجَرِيرَتِی كافَيْتَنِی، أَوْ لَعَلَّكَ بِقِلَّةِ حَيائِی مِنْكَ جازَيْتَنِی، فَإِنْ عَفَوْتَ يَا رَبِّ فَطالَمَا عَفَوْتَ عَنِ الْمُذْنِبِينَ قَبْلِی لِأَنَّ كَرَمَكَ أَیْ رَبِّ يَجِلُّ عَنْ مُكافاةِ الْمُقَصِّرِينَ، وَأَ نَا عائِذٌ بِفَضْلِكَ، هارِبٌ مِنْكَ إِلَيْكَ، مُتَنَجِّزٌ (1) 882 مَا وَعَدْتَ مِنَ الصَّفْحِ عَمَّنْ أَحْسَنَ بِكَ ظَنّاً. إِلهِی أَ نْتَ أَوْسَعُ فَضْلًا، وَأَعْظَمُ حِلْماً مِنْ أَنْ تُقايِسَنِی بِعَمَلِی، أَوْ أَنْ تَسْتَزِلَّنِی بِخَطِيئَتِی، وَمَا أَ نَا يَا سَيِّدِی وَمَا خَطَرِی؟ هَبْنِی بِفَضْلِكَ سَيِّدِی وَتَصَدَّقْ عَلَیَّ بِعَفْوِكَ، وَجَلِّلْنِی بِسِتْرِكَ، وَاعْفُ عَنْ تَوْبِيخِی بِكَرَمِ وَجْهِكَ، سَيِّدِی أَ نَا الصَّغِيرُ الَّذِی رَبَّيْتَهُ، وَأَ نَا الْجاهِلُ الَّذِی عَلَّمْتَهُ، وَأَ نَا الضَّالُّ الَّذِی هَدَيْتَهُ، وَأَ نَا الْوَضِيعُ الَّذِی رَفَعْتَهُ، وَأَ نَا الْخائِفُ الَّذِی آمَنْتَهُ، وَالْجائِعُ الَّذِی أَشْبَعْتَهُ، وَالْعَطْشانُ الَّذِی أَرْوَيْتَهُ، وَالْعارِی الَّذِی كَسَوْتَهُ، وَالْفَقِيرُ الَّذِی أَغْنَيْتَهُ، وَالضَّعِيفُ الَّذِی قَوَّيْتَهُ، وَالذَّلِيلُ الَّذِی أَعْزَزْتَهُ، وَالسَّقِيمُ الَّذِی شَفَيْتَهُ، وَالسَّائِلُ الَّذِی أَعْطَيْتَهُ، وَالْمُذْنِبُ الَّذِی سَتَرْتَهُ، وَالْخاطِئُ الَّذِی أَ قَلْتَهُ، وَأَ نَا الْقَلِيلُ الَّذِی كَثَّرْتَهُ، وَالْمُسْتَضْعَفُ الَّذِی نَصَرْتَهُ، وَأَ نَا الطَّرِيدُ الَّذِی آوَيْتَهُ، أَ نَا يَا رَبِّ الَّذِی لَمْ أَسْتَحْيِكَ فِی الْخَلاءِ، وَلَمْ أُراقِبْكَ فِی الْمَلاءِ، أَ نَا صاحِبُ الدَّواهِی الْعُظْمی،

1- مُنْتَجِزٌ: خ ل.

أَ نَا الَّذِی عَلَی سَیِّدِهِ اجْتَرَی، أَ نَا الَّذِی عَصَیْتُ جَبَّارَ السَّماءِ، أَ نَا الَّذِی أَعْطَیْتُ عَلَی مَعاصِی الْجَلِیلِ (1) 883 الرُّشی، أَ نَا الَّذِی حِینَ بُشِّرْتُ بِها خَرَجْتُ إِلَیْها أَسْعی، أَ نَا الَّذِی أَمْهَلْتَنِی فَمَا ارْعَوَیْتُ (2) 884، وَسَتَرْتَ عَلَیَّ فَمَا اسْتَحْیَیْتُ، وَعَمِلْتُ (3) 885 بِالْمَعاصِی فَتَعَدَّیْتُ، وَأَسْقَطْتَنِی مِنْ عَیْنِکَ (4) 886 فَما بالَیْتُ، فَبِحِلْمِکَ أَمْهَلْتَنِی، وَبِسِتْرِکَ سَتَرْتَنِی حَتَّی کَأَ نَّکَ أَغْفَلْتَنِی، وَمِنْ عُقُوباتِ الْمَعاصِی جَنَّبْتَنِی حَتَّی کَأَ نَّکَ اسْتَحْیَیْتَنِی. إِلهِی لَمْ أَعْصِکَ حِینَ عَصَیْتُکَ وَأَ نَا بِرُبُوبِیَّتِکَ جاحِدٌ، وَلَا بِأَمْرِکَ مُسْتَخِفٌّ، وَلَا لِعُقُوبَتِکَ مُتَعَرِّضٌ، وَلَا لِوَعِیدِکَ مُتَهاوِنٌ، لکِنْ خَطِیئَةٌ عَرَضَتْ وَسَوَّلَتْ لِی نَفْسِی، وَغَلَبَنِی هَوایَ، وَأَعانَنِی عَلَیْها شِقْوَتِی، وَغَرَّنِی سِتْرُکَ الْمُرْخی عَلَیَّ، فَقَدْ عَصَیْتُکَ وَخالَفْتُکَ بِجَهْدِی، فَالْآنَ مِنْ عَذابِکَ مَنْ یَسْتَنْقِذُنِی؟ وَمِنْ أَیْدِی الْخُصَماءِ غَداً مَنْ یُخَلِّصُنِی؟ وَبِحَبْلِ مَنْ أَ تَّصِلُ إِنْ أَ نْتَ قَطَعْتَ حَبْلَکَ عَنِّی؟ فَوا سَوْأَتا (5) 887 عَلَی مَا أَحْصی کِتابُکَ مِنْ عَمَلِی الَّذِی لَوْلا مَا أَرْجُو مِنْ کَرَمِکَ وَسَعَةِ رَحْمَتِکَ وَنَهْیِکَ إِیَّایَ عَنِ الْقُنُوطِ لَقَنَطْتُ عِنْدَما أَ تَذَکَّرُها، یَا خَیْرَ مَنْ دَعاهُ داعٍ، وَأَ فْضَلَ مَنْ رَجاهُ راجٍ. اللَّهُمَّ بِذِمَّةِ الْإِسْلامِ أَ تَوَسَّلُ إِلَیْکَ، وَبِحُرْمَةِ الْقُرْآنِ أَعْتَمِدُ عَلَیْکَ، وَبِحُبِّی النَّبِیَّ الْأُمِّیَّ الْقُرَشِیَّ الْهاشِمِیَّ الْعَرَبِیَّ التِّهامِیَّ الْمَکِّیَّ الْمَدَنِیَّ أَرْجُو الزُّلْفَةَ لَدَیْکَ، فَلا تُوحِشِ اسْتِیناسَ إِیمانِی، وَلَا تَجْعَلْ ثَوابِی ثَوابَ مَنْ عَبَدَ سِواکَ، فَإِنَّ قَوْماً آمَنُوا بِأَ لْسِنَتِهِمْ لِیَحْقِنُوا بِهِ دِماءَهُمْ فَأَدْرَکُوا مَا أَمَّلُوا، وَ إِنَّا آمَنَّا بِکَ بِأَ لْسِنَتِنا وَقُلُوبِنا لِتَعْفُوَ عَنَّا فَأَدْرِکْنا (6) 888 مَا أَمَّلْنا، وَثَبِّتْ رَجاءَکَ فِی صُدُورِنا، وَلَا تُزِغْ قُلُوبَنا بَعْدَ إِذْ هَدَیْتَنا، وَهَبْ لَنا مِنْ لَدُنْکَ رَحْمَةً إِنَّکَ أَ نْتَ الْوَهَّابُ، فَوَعِزَّتِکَ لَوِ انْتَهَرْتَنِی

1- عَلَی المعَاصِی جَلِیلَ: خ ل.
2- فَمَا ارْعَوَیْتُ: رجوع نکردم.
3- وَعَلِمْتُ: نسخه.
4- مِنْ عِنْدِکَ: خ.
5- فَوَا أَسَفا: خ.
6- فَأَدْرِکْ بِنَا: خ.

مَا بَرِحْتُ مِنْ بابِکَ، وَلَا کَفَفْتُ عَنْ تَمَلُّقِکَ لِما أُ لْهِمَ قَلْبِی (1) 889 مِنَ الْمَعْرِفَةِ بِکَرَمِکَ وَسَعَةِ رَحْمَتِکَ، إلی مَنْ یَذْهَبُ الْعَبْدُ إلّا إِلی مَوْلاهُ، وَ إِلی مَنْ یَلْتَجِئُ الْمَخْلُوقُ إِلّا إِلی خالِقِهِ. إِلهِی لَوْ قَرَنْتَنِی بِالْأَصْفادِ (2) 890، وَمَنَعْتَنِی سَیْبَکَ مِنْ بَیْنِ الْأَشْهادِ، وَدَلَلْتَ عَلَی فَضائِحِی عُیُونَ الْعِبادِ، وَأَمَرْتَ بِی إِلَی النَّارِ، وَحُلْتَ بَیْنِی وَبَیْنَ الْأَ بْرارِ مَا قَطَعْتُ رَجائِی مِنْکَ، وَمَا صَرَفْتُ تَأْمِیلِی لِلْعَفْوِ عَنْکَ، وَلَا خَرَجَ حُبُّکَ مِنْ قَلْبِی، أَ نَا لَاأَ نْسی أَیادِیَکَ عِنْدِی، وَسَتْرَکَ عَلَیَّ فِی دارِ الدُّنْیا، سَیِّدِی أَخْرِجْ حُبَّ الدُّنْیا مِنْ قَلْبِی، وَاجْمَعْ بَیْنِی وَبَیْنَ الْمُصْطَفی وَآلِهِ خِیَرَتِکَ مِنْ خَلْقِکَ وَ (3) 891 خاتَمِ النَّبِیِّینَ مُحَمَّدٍ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ، وَانْقُلْنِی إِلی دَرَجَةِ التَّوْبَةِ إِلَیْکَ، وَأَعِنِّی بِالْبُکاءِ عَلَی نَفْسِی فَقَدْ أَ فْنَیْتُ بِالتَّسْوِیفِ وَالْآمالِ عُمْرِی، وَقَدْ نَزَلْتُ مَنْزِلَةَ الْآیِسِینَ مِنْ خَیْرِی (4) 892، فَمَنْ یَکُونُ أَسْوَأَ حالًا مِنِّی إِنْ أَ نَا نُقِلْتُ عَلَی مِثْلِ حالِی إِلی قَبْرِی (5) 893 لَمْ أُمَهِّدْهُ لِرَقْدَتِی، وَلَمْ أَ فْرُشْهُ بِالْعَمَلِ الصَّالِحِ لِضَجْعَتِی؟ وَمَا لِی لَاأَبْکِی وَلَا أَدْرِی إِلی مَا یَکُونُ مَصِیرِی، وَأَری نَفْسِی تُخادِعُنِی، وَأَیَّامِی تُخاتِلُنِی (6) 894 وَقَدْ خَفَقَتْ عِنْدَ رَأْسِی (7) 895 أَجْنِحَةُ الْمَوْتِ؟ فَما لِی لَاأَبْکِی؟ أَبْکِی لِخُرُوجِ نَفْسِی، أَبْکِی لِظُلْمَةِ قَبْرِی، أَبْکِی لِضِیقِ لَحْدِی، أَبْکِی لِسُؤالِ مُنْکَرٍ وَنَکِیرٍ إِیَّایَ، أَبْکِی لِخُرُوجِی مِنْ قَبْرِی عُرْیاناً ذَلِیلًا حامِلًا ثِقْلِی عَلَی ظَهْرِی أَ نْظُرُ مَرَّةً عَنْ یَمِینِی وَأُخْری عَنْ شِمالِی إِذِ الْخَلائِقُ فِی شَأْنٍ غَیْرِ شَأنِی، لِکُلِّ امْرِئٍ مِنْهُمْ یَوْمَئِذٍ شَأْنٌ یُغْنِیهِ، وُجُوهٌ

1- لِمَا أُلهِمُ قَلْبِی یَا سَیِّدِی: خ.
2- الْأَصْفاد: کُندها.
3- وَ: خ.
4- مِنْ حَیَاتِی: خ.
5- قَبْرِ: خ ل.
6- تُخاتِلُنِی: خدعه می‌کند.
7- فَوْقَ رَأسِی: نسخه.

یَوْمَئِذٍ مُسْفِرَةٌ ضاحِكَةٌ مُسْتَبْشِرَةٌ، وَوُجُوهٌ یَوْمَئِذٍ عَلَیْها غَبَرَةٌ تَرْهَقُها قَتَرَةٌ وَذِلَّةٌ، سَیِّدِی عَلَیْکَ مُعَوَّلِی وَمُعْتَمَدِی وَرَجائِی وَتَوَکُّلِی، وَبِرَحْمَتِکَ تَعَلُّقِی، تُصِیبُ بِرَحْمَتِکَ مَنْ تَشاءُ وَتَهْدِی بِکَرامَتِکَ مَنْ تُحِبُّ، فَلَکَ الْحَمْدُ عَلَی مَا نَقَّیْتَ مِنَ الشِّرْکِ قَلْبِی، وَلَکَ الْحَمْدُ عَلَی بَسْطِ لِسانِی، أَ فَبِلِسانِی هذَا الْکالِّ أَشْکُرُکَ؟ أَمْ بِغایَةِ جَهْدِی فِی عَمَلِی أُرْضِیکَ؟ وَمَا قَدْرُ لِسانِی یَا رَبِّ فِی جَنْبِ شُکْرِکَ؟ وَمَا قَدْرُ عَمَلِی فِی جَنْبِ نِعَمِکَ وَ إِحْسانِکَ (1) 896؟ إِلهِی إِنَ (2) 897 جُودَکَ بَسَطَ أَمَلِی، وَشُکْرَکَ قَبِلَ عَمَلِی، سَیِّدِی إِلَیْکَ رَغْبَتِی، وَ إِلَیْکَ (3) 898 رَهْبَتِی، وَ إِلَیْکَ تَأْمِیلِی، وَقَدْ ساقَنِی إِلَیْکَ أَمَلِی، وَعَلَیْکَ یَا واحِدِی عَکَفَتْ (4) 899 هِمَّتِی، وَفِیما عِنْدَکَ انْبَسَطَتْ رَغْبَتِی، وَلَکَ خالِصُ رَجائِی وَخَوْفِی، وَبِکَ أَ نَسَتْ مَحَبَّتِی، وَ إِلَیْکَ أَ لْقَیْتُ بِیَدِی، وَبِحَبْلِ طاعَتِکَ مَدَدْتُ رَهْبَتِی، یَا (5) 900 مَوْلایَ بِذِکْرِکَ عاشَ قَلْبِی، وَبِمُناجاتِکَ بَرَّدْتُ أَ لَمَ الْخَوْفِ عَنِّی، فَیا مَوْلایَ وَیَا مُؤَمَّلِی وَیَا مُنْتَهی سُؤْلِی فَرِّقْ بَیْنِی وَبَیْنَ ذَ نْبِیَ الْمانِعِ لِی مِنْ لُزُومِ طاعَتِکَ، فَإِنَّما أَسْأَ لُکَ لِقَدِیمِ الرَّجاءِ فِیکَ، وَعَظِیمِ الطَّمَعِ مِنْکَ الَّذِی أَوْجَبْتَهُ عَلَی نَفْسِکَ مِنَ الرَّأْفَةِ وَالرَّحْمَةِ، فَالْأَمْرُ لَکَ وَحْدَکَ لا شَرِیکَ لَکَ، وَالْخَلْقُ کُلُّهُمْ عِیالُکَ وَفِی قَبْضَتِکَ، وَکُلُّ شَیْءٍ خاضِعٌ لَکَ، تَبارَکْتَ یَا رَبَّ الْعالَمِینَ. إِلهِی ارْحَمْنِی إِذَا انْقَطَعَتْ حُجَّتِی، وَکَلَّ عَنْ جَوابِکَ لِسانِی، وَطاشَ عِنْدَ سُؤالِکَ إِیَّایَ لُبِّی، فَیا عَظِیمَ رَجائِی لَاتُخَیِّبْنِی إِذَا اشْتَدَّتْ فاقَتِی، وَلَا تَرُدَّنِی لِجَهْلِی، وَلَا تَمْنَعْنِی لِقِلَّةِ صَبْرِی، أَعْطِنِی لِفَقْرِی، وَارْحَمْنِی لِضَعْفِی، سَیِّدِی عَلَیْکَ مُعْتَمَدِی

1- وَإِحْسَانِکَ إِلَیَّ: خ.
2- إِلّاأَنّ: نسخه.
3- وَمِنْکَ: نسخه.
4- وَإِلَیْکَ یا وَاحدِی عَلِقَتْ: خ.
5- یَا: خ.

وَمُعَوَّلِی وَرَجائِی وَتَوَکُّلِی، وَبِرَحْمَتِکَ تَعَلُّقِی، وَبِفِنائِکَ أَحُطُّ رَحْلِی، وَبِجُودِکَ أَقْصِدُ طَلِبَتِی، وَبِکَرَمِکَ أَیْ رَبِّ أَسْتَفْتِحُ دُعائِی، وَلَدَیْکَ أَرْجُو فاقَتِی (1) 901، وَبِغِناکَ أَجْبُرُ عَیْلَتِی، وَتَحْتَ ظِلِّ عَفْوِکَ قِیامِی، وَ إِلی جُودِکَ وَکَرَمِکَ أَرْفَعُ بَصَرِی، وَ إِلی مَعْرُوفِکَ أُدِیمُ نَظَرِی، فَلا تُحْرِقْنِی بِالنَّارِ وَأَ نْتَ مَوْضِعُ أَمَلِی، وَلَا تُسْکِنِّی الْهاوِیَةَ فَإِنَّکَ قُرَّةُ عَیْنِی، یَا سَیِّدِی لَاتُکَذِّبْ ظَنِّی بِإِحْسانِکَ وَمَعْرُوفِکَ فَإِنَّکَ ثِقَتِی، وَلَا تَحْرِمْنِی ثَوابَکَ فَإِنَّکَ الْعارِفُ بِفَقْرِی.

إِلهِی إِنْ کانَ قَدْ دَنا أَجَلِی وَلَمْ یُقَرِّبْنِی مِنْکَ عَمَلِی فَقَدْ جَعَلْتُ الاعْتِرافَ إِلَیْکَ بِذَ نْبِی وَسائِلَ عِلَلِی. إِلهِی إِنْ عَفَوْتَ فَمَنْ أَوْلی مِنْکَ بِالْعَفْوِ؟ وَ إِنْ عَذَّبْتَ فَمَنْ أَعْدَلُ مِنْکَ فِی الْحُکْمِ؟ ارْحَمْ فِی هذِهِ الدُّنْیا غُرْبَتِی، وَعِنْدَ الْمَوْتِ کُرْبَتِی، وَفِی الْقَبْرِ وَحْدَتِی، وَفِی اللَّحْدِ وَحْشَتِی، وَ إِذا نُشِرْتُ لِلْحِسابِ بَیْنَ یَدَیْکَ ذُلَّ مَوْقِفِی، وَاغْفِرْ لِی مَا خَفِیَ عَلَی الْآدَمِیِّینَ مِنْ عَمَلِی، وَأَدِمْ لِی مَا بِهِ سَتَرْتَنِی، وَارْحَمْنِی صَرِیعاً عَلَی الْفِراشِ تُقَلِّبُنِی أَیْدِی أَحِبَّتِی، وَتَفَضَّلْ عَلَیَّ مَمْدُوداً عَلَی الْمُغْتَسَلِ یُقَلِّبُنِی (3) 903 صالِحُ جِیرَتِی، وَتَحَنَّنْ عَلَیَّ مَحْمُولاً قَدْ تَناوَلَ الْأَقْرِباءُ أَطْرافَ جِنازَتِی، وَجُدْ عَلَیَّ مَنْقُولاً قَدْ نَزَلْتُ بِکَ وَحِیداً فِی حُفْرَتِی، وَارْحَمْ فِی ذَلِکَ الْبَیْتِ الْجَدِیدِ غُرْبَتِی حَتَّی لَاأَسْتَأْنِسَ بِغَیْرِکَ، یَا سَیِّدِی إِنْ وَکَلْتَنِی إِلی نَفْسِی هَلَکْتُ، سَیِّدِی فَبِمَنْ أَسْتَغِیثُ إِنْ لَمْ تُقِلْنِی عَثْرَتِی؟ فَإِلی مَنْ أَ فْزَعُ إِنْ فَقَدْتُ عِنایَتَکَ فِی ضَجْعَتِی؟ وَ إِلی مَنْ أَ لْتَجِئُ إِنْ لَمْ تُنَفِّسْ کُرْبَتِی؟ سَیِّدِی مَنْ لِی؟ وَمَنْ یَرْحَمُنِی إِنْ لَمْ تَرْحَمْنِی؟ وَفَضْلَ مَنْ

1- أَقْصُرُ: خ.

2- ضِیَافَتِی: خ.

3- یُغَسِّلُنِی: خ ل.

أُؤَمِّلُ إِنْ عَدِمْتُ فَضْلَکَ یَوْمَ فاقَتِی؟ وَ إِلی مَنِ الْفِرارُ مِنَ الذُّنُوبِ إِذَا انْقَضی أَجَلِی؟ سَیِّدِی لَاتُعَذِّبْنِی وَأَ نَا أَرْجُوکَ. إِلهِی (1) 904 حَقِّقْ رَجائِی، وَآمِنْ خَوْفِی، فَإِنَّ کَثْرَةَ ذُ نُوبِی لَاأَرْجُو فِیها (2) 905 إِلَّا عَفْوَکَ، سَیِّدِی أَ نَا أَسْأَ لُکَ مَا لَاأَسْتَحِقُّ، وَأَ نْتَ أَهْلُ التَّقْوی وَأَهْلُ الْمَغْفِرَةِ فَاغْفِرْ لِی وَأَ لْبِسْنِی مِنْ نَظَرِکَ ثَوْباً یُغَطِّی عَلَیَّ التَّبِعاتِ وَتَغْفِرُها لِی وَلَا أُطالَبُ بِها، إِنَّکَ ذُو مَنٍّ قَدِیمٍ، وَصَفْحٍ عَظِیمٍ، وَتَجاوُزٍ کَرِیمٍ. إِلهِی أَ نْتَ الَّذِی تُفِیضُ سَیْبَکَ عَلی مَنْ لَا یَسْأَ لُکَ وَعَلَی الْجاحِدِینَ بِرُبُوْبِیَّتِکَ، فَکَیْفَ سَیِّدِی بِمَنْ سَأَلَکَ وَأَیْقَنَ أَنَّ الْخَلْقَ لَکَ، وَالْأَمْرَ إِلَیْکَ؟ تَبارَکْتَ وَتَعالَیْتَ یَا رَبَّ الْعالَمِینَ، سَیِّدِی عَبْدُکَ بِبابِکَ أَقامَتْهُ الْخَصاصَةُ (3) 906 بَیْنَ یَدَیْکَ یَقْرَعُ بابَ إِحْسانِکَ بِدُعائِهِ (4) 907 فَلا تُعْرِضْ بِوَجْهِکَ الْکَرِیمِ عَنِّی، وَاقْبَلْ مِنِّی مَا أَ قُولُ، فَقَدْ دَعَوْتُ (5) 908 بِهذَا الدُّعاءِ وَأَ نَا أَرْجُو أَنْ لَاتَرُدَّنِی مَعْرِفَةً مِنِّی بِرَأْفَتِکَ وَرَحْمَتِکَ. إِلهِی أَ نْتَ الَّذِی لَا یُحْفِیکَ سائِلٌ، وَلَا یَنْقُصُکَ نائِلٌ (6) 909، أَ نْتَ کَما تَقُولُ وَفَوْقَ مَا نَقُولُ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ صَبْراً جَمِیلاً، وَفَرَجاً قَرِیباً، وَقَوْلاً صادِقاً، وَأَجْراً عَظِیماً، أَسْأَ لُکَ یَا رَبِّ مِنَ الْخَیْرِ کُلِّهِ مَا عَلِمْتُ مِنْهُ وَمَا لَمْ أَعْلَمْ، أَسْأَ لُکَ اللَّهُمَّ مِنْ خَیْرِ مَا سَأَلَکَ مِنْهُ عِبادُکَ الصَّالِحُونَ، یَا خَیْرَ مَنْ سُئِلَ، وَأَجْوَدَ مَنْ أَعْطی، أَعْطِنِی سُؤْلِی فِی نَفْسِی وَأَهْلِی وَوالِدَیَّ وَوُلْدِی وَأَهْلِ حُزانَتِی وَإِخْوانِی فِیکَ، وَ (7) 910 أَرْغِدْ (8) 911 عَیْشِی، وَأَظْهِرْ مُرُوَّتِی، وَأَصْلِحْ جَمِیعَ أَحْوالِی، وَاجْعَلْنِی مِمَّنْ أَطَلْتَ عُمْرَهُ،

1- اللّهُمَّ: خ ل.

2- لَهَا: خ.

3- الْخَصاصَةُ: فقر.

4- وَیَسْتَعْطِفُ جَمِیلَ نَظَرِکَ بِمَکْنُونِ رَجَائِکَ: نسخه.

5- دَعَوْتُکَ: خ ل.

6- نائِلٌ: عطا.

7- وَ: خ.

8- أَرْغِدْ: وسعت بده.

وَحَسَّنْتَ عَمَلَهُ، وَأَ تْمَمْتَ عَلَيْهِ نِعْمَتَکَ، وَرَضِيتَ عَنْهُ، وَأَحْيَيْتَهُ حَياةً طَيِّبَةً فِی أَدْوَمِ السُّرُورِ، وَأَسْبَغِ الْکَرامَةِ، وَأَ تَمِّ الْعَيْشِ إِنَّکَ تَفْعَلُ مَا تَشاءُ وَلَا يَفْعَلُ مَا يَشاءُ غَيْرُکَ. اللَّهُمَّ خُصَّنِی مِنْکَ بِخاصَّةِ ذِکْرِکَ، وَلَا تَجْعَلْ شَيْئاً مِمَّا أَ تَقَرَّبُ بِهِ فِی آناءِ اللَّيْلِ وَأَطْرافِ النَّهارِ رِياءً وَلَا سُمْعَةً وَلَا أَشَراً وَلَا بَطَراً (1) 912، وَاجْعَلْنِی لَکَ مِنَ الْخاشِعِينَ. اللَّهُمَّ أَعْطِنِی السَّعَةَ فِی الرِّزْقِ، وَالْأَمْنَ فِی الْوَطَنِ، وَقُرَّةَ الْعَيْنِ فِی الْأَهْلِ وَالْمالِ وَالْوَلَدِ، وَالْمَقامَ فِی نِعَمِکَ عِنْدِی، وَالصِّحَّةَ فِی الْجِسْمِ، وَالْقُوَّةَ فِی الْبَدَنِ، وَالسَّلامَةَ فِی الدِّينِ، وَاسْتَعْمِلْنِی بِطاعَتِکَ وَطاعَةِ رَسُو لِکَ مُحَمَّدٍ صَلَّی اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ أَبَداً مَا اسْتَعْمَرْتَنِی، وَاجْعَلْنِی مِنْ أَوْفَرِ عِبادِکَ عِنْدَکَ نَصِيباً فِی کُلِّ خَيْرٍ أَ نْزَلْتَهُ وَتُنْزِلُهُ فِی شَهْرِ رَمَضانَ فِی لَيْلَةِ الْقَدْرِ وَمَا أَ نْتَ مُنْزِلُهُ فِی کُلِّ سَنَةٍ مِنْ رَحْمَةٍ تَنْشُرُها، وَعافِيَةٍ تُلْبِسُها، وَبَلِيَّةٍ تَدْفَعُها، وَحَسَناتٍ تَتَقَبَّلُها، وَسَيِّئاتٍ تَتَجاوَزُ عَنْها، وَارْزُقْنِی حَجَّ بَيْتِکَ الْحَرامِ فِی عامِنا (2) 913 هذَا وَفِی کُلِّ عامٍ، وَارْزُقْنِی رِزْقاً واسِعاً مِنْ فَضْلِکَ الْواسِعِ، وَاصْرِفْ عَنِّی يَا سَيِّدِی الْأَسْواءَ وَاقْضِ عَنِّی الدَّيْنَ وَالظُّلاماتِ حَتَّی لا أَ تَأَذَّی بِشَیْ ءٍ مِنْهُ، وَخُذْ عَنِّی بِأَسْماعِ وَأَبْصارِ أَعْدائِی وَحُسَّادِی وَالْباغِينَ عَلَیَّ، وَانْصُرْنِی عَلَيْهِمْ، وَأَقِرَّ عَيْنِی وَحَقِّقْ ظَنِّی (3) 914 وَفَرِّحْ قَلْبِی، وَاجْعَلْ لِی مِنْ هَمِّی وَکَرْبِی فَرَجاً وَمَخْرَجاً، وَاجْعَلْ مَنْ أَرادَنِی بِسُوءٍ مِنْ جَمِيعِ خَلْقِکَ تَحْتَ قَدَمَیَّ، وَاکْفِنِی شَرَّ الشَّيْطانِ، وَشَرَّ السُّلْطانِ، وَسَيِّئاتِ عَمَلِی، وَطَهِّرْنِی مِنَ الذُّنُوبِ کُلِّها، وَأَجِرْنِی مِنَ النَّارِ بِعَفْوِکَ، وَأَدْخِلْنِی الْجَنَّةَ بِرَحْمَتِکَ، وَزَوِّجْنِی

1- أَشَراً: تبختر. و همچنين بَطَراً.
2- عَامِی: خ.
3- وَحَقِّقْ ظَنِّی: نسخه.

مِنَ الْحُورِ الْعِینِ بِفَضْلِکَ، وَأَ لْحِقْنِی بِأَوْ لِیائِکَ الصَّالِحِینَ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الْأَ بْرارِ الطَّیِّبِینَ الطَّاهِرِینَ الْأَخْیارِ، صَلَواتُکَ عَلَیْهِمْ وَعَلَی أَجْسادِهِمْ وَأَرْواحِهِمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَکاتُهُ. إِلهِی وَسَیِّدِی وَعِزَّتِکَ وَجَلالِکَ لَئِنْ طالَبْتَنِی بِذُ نُوبِی لَأُطالِبَنَّکَ بِعَفْوِکَ، وَلَئِنْ طالَبْتَنِی بِلُؤْمِی لَأُطالِبَنَّکَ بِکَرَمِکَ، وَلَئِنْ أَدْخَلْتَنِی النَّارَ لَأُخْبِرَنَّ أَهْلَ النَّارِ بِحُبِّی لَکَ. إِلهِی وَسَیِّدِی إِنْ کُنْتَ لاتَغْفِرُ إِلَّا لِأَوْ لِیائِکَ وَأَهْلِ طاعَتِکَ فَإِلی مَنْ یَفْزَعُ الْمُذْنِبُونَ؟ وَإِنْ کُنْتَ لاتُکْرِمُ إِلّا أَهْلَ الْوَفاءِ بِکَ فَبِمَنْ یَسْتَغِیثُ الْمُسِیئُونَ؟ إِلهی إِنْ أَدْخَلْتَنِی النَّارَ فَفِی ذلِکَ سُرُورُ عَدُوِّکَ، وَ إِنْ أَدْخَلْتَنِی الْجَنَّةَ فَفِی ذلِکَ سُرُورُ نَبِیِّکَ، وَأَ نَا وَاللَّهِ أَعْلَمُ أَنَّ سُرُورَ نَبِیِّکَ أَحَبُّ إِلَیْکَ مِنْ سُرُورِ عَدُوِّکَ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ أَنْ تَمْلَأَ قَلْبِی حُبّاً لَکَ، وَخَشْیَةً مِنْکَ، وَتَصْدِیقاً بِکِتابِکَ، وَإِیماناً بِکَ، وَفَرَقاً مِنْکَ، وَشَوْقاً إِلَیْکَ، یَا ذَا الْجَلالِ وَالْإِکْرامِ حَبِّبْ إِلَیَّ لِقاءَکَ، وَأَحْبِبْ لِقائِی، وَاجْعَلْ لِی فِی لِقائِکَ الرَّاحَةَ وَالْفَرَجَ وَالْکَرامَةَ. اللَّهُمَّ أَ لْحِقْنِی بِصالِحِ مَنْ مَضی، وَاجْعَلْنِی مِنْ صالِحِ مَنْ بَقِیَ وَخُذْ بِی سَبِیلَ الصَّالِحِینَ، وَأَعِنِّی عَلَی نَفْسِی بِما تُعِینُ بِهِ الصَّالِحِینَ عَلَی أَ نْفُسِهِمْ، وَاخْتِمْ عَمَلِی بِأَحْسَنِهِ، وَاجْعَلْ ثَوابِی مِنْهُ الْجَنَّةَ بِرَحْمَتِکَ، وَأَعِنِّی عَلَی صالِحِ مَا أَعْطَیْتَنِی، وَثَبِّتْنِی یَا رَبِّ وَلَا تَرُدَّنِی فِی سُوءٍ اسْتَنْقَذْتَنِی مِنْهُ یَا رَبَّ الْعالَمِینَ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ إِیماناً لَاأَجَلَ لَهُ دُونَ لِقائِکَ، أَحْیِنِی مَا أَحْیَیْتَنِی عَلَیْهِ، وَتَوَفَّنِی إِذا تَوَفَّیْتَنِی عَلَیْهِ، وَابْعَثْنِی إِذا بَعَثْتَنِی عَلَیْهِ، وَأَبْرِئْ قَلْبِی مِنَ الرِّیاءِ وَالشَّکِّ وَالسُّمْعَةِ فِی دِینِکَ حَتَّی یَکُونَ عَمَلِی خالِصاً لَکَ. اللَّهُمَّ أَعْطِنِی بَصِیرَةً فِی دِینِکَ، وَفَهْماً فِی حُکْمِکَ، وَفِقْهاً فِی عِلْمِکَ، وَکِفْلَیْنِ مِنْ رَحْمَتِکَ،

وَوَرَعاً یَحْجُزُنِی عَنْ مَعاصِیکَ، وَبَیِّضْ وَجْهِی بِنُورِکَ، وَاجْعَلْ رَغْبَتِی فِیما عِنْدَکَ، وَتَوَفَّنِی فِی سَبِیلِکَ وَعَلَی مِلَّةِ رَسُولِکَ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَعُوذُ بِکَ مِنَ الْکَسَلِ وَالْفَشَلِ وَالْهَمِّ وَالْجُبْنِ وَالْبُخْلِ وَالْغَفْلَةِ وَالْقَسْوَةِ (1) 915 وَالْمَسْکَنَةِ وَالْفَقْرِ وَالْفاقَةِ وَکُلِّ بَلِیَّةٍ وَالْفَواحِشِ مَا ظَهَرَ مِنْها وَمَا بَطَنَ، وَأَعُوذُ بِکَ مِنْ نَفْسٍ لَاتَقْنَعُ، وَ (2) 916 بَطْنٍ لَایَشْبَعُ، وَقَلْبٍ لَایَخْشَعُ، وَدُعاءٍ لَایُسْمَعُ، وَعَمَلٍ لَایَنْفَعُ، وَأَعُوذُ بِکَ یَا رَبِّ عَلَی نَفْسِی وَدِینِی وَمالِی وَعَلَی جَمِیعِ مَا رَزَقْتَنِی مِنَ الشَّیْطانِ الرَّجِیمِ، إِنَّکَ أَ نْتَ السَّمِیعُ الْعَلِیمُ. اللَّهُمَّ إِنَّهُ لَایُجِیرُنِی مِنْکَ أَحَدٌ، وَلَا أَجِدُ مِنْ دُو نِکَ مُلْتَحَداً، فَلا تَجْعَلْ نَفْسِی فِی شَیْءٍ مِنْ عَذابِکَ، وَلَا تَرُدَّنِی بِهَلَکَةٍ، وَلَا تَرُدَّنِی بِعَذابٍ أَلِیمٍ. اللَّهُمَّ تَقَبَّلْ مِنِّی، وَأَعْلِ ذِکْرِی، وَارْفَعْ دَرَجَتِی، وَحُطَّ وِزْرِی، وَلَا تَذْکُرْنِی بِخَطِیئَتِی، وَاجْعَلْ ثَوابَ مَجْلِسِی، وَثَوابَ مَنْطِقِی، وَثَوابَ دُعائِی رِضاکَ وَالْجَنَّةَ، وَ (3) 917 أَعْطِنِی یَا رَبِّ جَمِیعَ مَا سَأَ لْتُکَ وَزِدْنِی مِنْ فَضْلِکَ إِنِّی إِلَیْکَ راغِبٌ یَا رَبَّ الْعالَمِینَ. اللَّهُمَّ إِنَّکَ أَ نْزَلْتَ فِی کِتابِکَ (4) 918 أَنْ نَعْفُوَ عَمَّنْ ظَلَمَنا وَقَدْ ظَلَمْنا أَ نْفُسَنا فَاعْفُ عَنَّا فَإِنَّکَ أَوْلی بِذلِکَ مِنَّا، وَأَمَرْتَنا أَنْ لَانَرُدَّ سائِلًا عَنْ أَبْوابِنا وَقَدْ جِئْتُکَ سائِلًا فَلَا تَرُدَّنِی إِلَّا بِقَضاءِ حاجَتِی، وَأَمَرْتَنا بِالْإِحْسانِ إِلی مَا مَلَکَتْ أَ یْمانُنا وَنَحْنُ أَرِقَّاؤُکَ فَأَعْتِقْ رِقابَنا مِنَ النَّارِ، یَا مَفْزَعِی عِنْدَ کُرْبَتِی، وَیَا غَوْثِی عِنْدَ شِدَّتِی، إِلَیْکَ فَزِعْتُ، وَبِکَ اسْتَغَثْتُ وَلُذْتُ، لَاأَ لُوذُ بِسِواکَ، وَلَا أَطْلُبُ الْفَرَجَ إِلَّا مِنْکَ، فَأَغِثْنِی وَفَرِّجْ عَنِّی یَا مَنْ یَفُکُّ الْأَسِیرَ (5) 919 وَیَعْفُو عَنِ الْکَثِیرِ، اقْبَلْ مِنِّی الْیَسِیرَ وَاعْفُ

1- وَالذِلَّةِ: خ ل.
2- نَفْسٍ لَاتَقْنَعُ وَ: خ.
3- وَ: خ.
4- فِی کِتَابِکَ العَفْوَ وَأَمَرْتَنَا أَنْ: نسخه.
5- یَا مَنْ یَقْبَلُ الْیَسِیرَ: خ ل.

عَنِّی الْکَثِیرَ، إِنَّکَ أَ نْتَ الرَّحِیمُ الْغَفُورُ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ إِیماناً تُباشِرُ بِهِ قَلْبِی، وَیَقِیناً صادِقاً (1) 920 حَتَّی أَعْلَمَ أَ نَّهُ لَنْ یُصِیبَنِی إِلاَّ مَا کَتَبْتَ لِی، وَرَضِّنِی مِنَ الْعَیْشِ بِمَا قَسَمْتَ لِی، یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ (2) 921.

اعمال سحرهای ماه رمضان

پنجم: و نیز شیخ فرموده که در سحر این دعا را می‌خوانی:

یَا عُدَّتِی فِی کُرْبَتِی، وَیَا صاحِبِی فِی شِدَّتِی، وَیَا وَ لِیِّی فِی نِعْمَتِی، وَیَا غایَتِی فِی‌رَغْبَتِی، أَ نْتَ السّاتِرُ عَوْرَتِی، وَالْمُؤْمِنُ رَوْعَتِی، وَالْمُقِیلُ عَثْرَتِی، فَاغْفِرْ لِی خَطِیئَتِی. اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ خُشُوعَ الْإِیمانِ قَبْلَ خُشُوعِ الذُلِّ فِی النَّارِ، یَا واحِدُ یَا أَحَدُ یَا صَمَدُ یَا مَنْ لَمْ یَلِدْ وَلَمْ یُولَدْ وَلَمْ یَکُنْ لَهُ کُفُواً أَحَدٌ، یَا مَنْ یُعْطِی مَنْ سَأَلَهُ تَحَنُّناً مِنْهُ وَرَحْمَةً، وَیَبْتَدِئُ بِالْخَیْرِ مَنْ لَمْ یَسْأَلْهُ تَفَضُّلًا مِنْهُ وَکَرَماً، بِکَرَمِکَ الدَّائِمِ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَهَبْ لِی رَحْمَةً واسِعَةً جامِعَةً أَبْلُغُ بِها خَیْرَ الدُّنْیا وَالْآخِرَةِ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْتَغْفِرُکَ لِما تُبْتُ إِلَیْکَ مِنْهُ ثُمَّ عُدْتُ فِیهِ، وَأَسْتَغْفِرُکَ لِکُلِّ خَیْرٍ أَرَدْتُ بِهِ وَجْهَکَ فَخالَطَنِی فِیهِ مَا لَیْسَ لَکَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاعْفُ عَنْ ظُلْمِی وَجُرْمِی بِحِلْمِکَ وَجُودِکَ یَا کَرِیمُ، یَا مَنْ لَایَخِیبُ سائِلُهُ، وَلَا یَنْفَدُ نائِلُهُ، یَا مَنْ عَلا فَلا شَیْءَ فَوْقَهُ، وَدَنا فَلا شَیْءَ دُونَهُ، صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَارْحَمْنِی یَا فالِقَ الْبَحْرِ لِمُوسَی، اللَّیْلَةَ اللَّیْلَةَ، السّاعَةَ السّاعَةَ السّاعَةَ. اللَّهُمَّ طَهِّرْ قَلْبِی مِنَ النِّفاقِ، وَعَمَلِی مِنَ الرِّیاءِ، وَ لِسانِی مِنَ الکِذْبِ، وَعَیْنِی مِنَ الْخِیانَةِ، فَإِنَّکَ تَعْلَمُ

1- صادِقاً: خ.

2- مصباح المتهجّد: 582.

خائِنَةَ الْأَعْيُنِ وَمَا تُخْفِی الصُّدُورُ، یَا رَبِّ هذَا مَقامُ الْعائِذِ بِکَ مِنَ النَّارِ، هذَا مَقامُ الْمُسْتَجِیرِ بِکَ مِنَ النَّارِ، هذَا مَقامُ الْمُسْتَغِیثِ بِکَ مِنَ النَّارِ، هذَا مَقامُ الْهارِبِ إِلَیْکَ مِنَ النَّارِ، هذَا مَقامُ مَنْ یَبُوءُ لَکَ بِخَطِیئَتِهِ، وَیَعْتَرِفُ بِذَ نْبِهِ، وَیَتُوبُ إِلی رَبِّهِ، هذَا مَقامُ الْبائِسِ الْفَقِیرِ، هذَا مَقامُ الْخائِفِ الْمُسْتَجِیرِ، هذَا مَقامُ الْمَحْزُونِ الْمَکْرُوبِ، هذَا مَقامُ الْمَغْمُومِ (1) 922 الْمَهْمُومِ، هذَا مَقامُ الْغَرِیبِ الْغَرِیقِ، هذَا مَقامُ الْمُسْتَوْحِشِ الْفَرِقِ، هذَا مَقامُ مَنْ لَایَجِدُ لِذَ نْبِهِ غافِراً غَیْرَکَ، وَلَا لِضَعْفِهِ مُقَوِیّاً إِلّا أَ نْتَ، وَلَا لِهَمِّهِ مُفَرِّجاً سِواکَ، یَا اللَّهُ یَا کَرِیمُ لَاتُحْرِقْ وَجْهِی بِالنَّارِ بَعْدَ سُجُودِی لَکَ وَتَعْفِیرِی بِغَیرِ مَنٍّ مِنِّی عَلَیْکَ بَلْ لَکَ الْحَمْدُ وَالْمَنُّ وَالتَّفَضُّلُ عَلَیَّ، ارْحَمْ أَیْ رَبِّ أَیْ رَبِّ أَیْ رَبِّ- بگوید تا آنکه نفس قطع شود- ضَعْفِی، وَقِلَّةَ حِیلَتِی، وَرِقَّةَ جِلْدِی، وَتَبَدُّدَ أَوْصالِی، وَتَناثُرَ لَحْمِی وَجِسْمِی وَجَسَدِی، وَوَحْدَتِی وَوَحْشَتِی فِی قَبْرِی وَجَزَعِی مِنْ صَغِیرِ الْبَلاءِ، أَسْأَ لُکَ یَا رَبِّ قُرَّةَ الْعَیْنِ وَالاغْتِباطَ یَوْمَ الْحَسْرَةِ وَالنَّدامَةِ، بَیِّضْ وَجْهِی یَا رَبِّ یَوْمَ تَسْوَدُّ الْوُجُوهُ، آمِنِّی مِنَ الْفَزَعِ الْأَکْبَرِ، أَسْأَ لُکَ الْبُشْری یَوْمَ تُقَلَّبُ الْقُلُوبُ وَالْأَ بْصارُ، وَالْبُشْری عِنْدَ فِراقِ الدُّنْیا. الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی أَرْجُوهُ عَوْناً لِی (2) 923 فِی حَیاتِی، وَأُعِدُّهُ ذُخْراً لِیَوْمِ فاقَتِی. الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی أَدْعُوهُ وَلَا أَدْعُو غَیْرَهُ، وَلَوْ دَعَوْتُ غَیْرَهُ لَخَیَّبَ دُعائِی. الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی أَرْجُوهُ وَلَا أَرْجُو غَیْرَهُ، وَلَوْ رَجَوْتُ غَیْرَهُ لَأَخْلَفَ رَجائِی. الْحَمْدُ لِلَّهِ الْمُنْعِمِ الْمُحْسِنِ الْمُجْمِلِ الْمُفْضِلِ ذِی الْجَلالِ وَالْإِکْرامِ، وَ لِیُّ کُلِّ نِعْمَةٍ، وَصاحِبُ کُلِّ حَسَنَةٍ، وَمُنْتَهی کُلِّ رَغْبَةٍ، وَقاضِی کُلِّ حاجَةٍ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَارْزُقْنِی الْیَقِینَ وَحُسْنَ

1- الَمحْزُونِ: خ ل.

2- لِی: خ.

الظَّنِّ بِکَ، وَأَ ثْبِتْ رَجاءَکَ فِی قَلْبِی، وَاقْطَعْ رَجائِی عَمَّنْ سِواکَ حَتَّی لَاأَرْجُوَ غَیْرَکَ وَلَا أَثِقَ إِلّا بِکَ، یَا لَطِیفاً لِما تَشاءُ الْطُفْ لِی فِی جَمِیعِ أَحْوالِی بِما تُحِبُّ وَتَرْضی، یَا رَبِّ إِنِّی ضَعِیفٌ عَلَی النَّارِ فَلا تُعَذِّبْنِی بِالنَّارِ، یَا رَبِّ ارْحَمْ دُعائِی وَتَضَرُّعِی وَخَوْفِی وَذُ لِّی وَمَسْکَنَتِی وَتَعْوِیذِی وَتَلْوِیذِی، یَا رَبِّ إِنِّی ضَعِیفٌ عَنْ طَلَبِ الدُّنْیا وَأَ نْتَ واسِعٌ کَرِیمٌ، أَسْأَ لُکَ یَا رَبِّ بِقُوَّتِکَ عَلَی ذلِکَ، وَقُدْرَتِکَ عَلَیْهِ، وَغِناکَ عَنْهُ، وَحاجَتِی إِلَیْهِ، أَنْ تَرْزُقَنِی فِی عامِی هذَا، وَشَهْرِی هذَا، وَیَوْمِی هذَا، وَساعَتِی هذِهِ رِزْقاً تُغْنِینِی بِهِ عَنْ تَکَلُّفِ مَا فِی أَیْدِی النّاسِ مِنْ رِزْقِکَ الْحَلالِ الطَّیِّبِ، أَیْ رَبِّ مِنْکَ أَطْلُبُ، وَ إِلَیْکَ أَرْغَبُ، وَ إِیّاکَ أَرْجُو، وَأَ نْتَ أَهْلُ ذلِکَ لَاأَرْجُو غَیْرَکَ وَلَا أَثِقُ إِلّا بِکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ، أَیْ رَبِّ ظَلَمْتُ نَفْسِی فَاغْفِرْ لِی وَارْحَمْنِی وَعافِنِی، یَا سامِعَ کُلِّ صَوْتٍ، وَیَا جامِعَ کُلِّ فَوْتٍ، وَیَا بارِئَ النُّفُوسِ بَعْدَ الْمَوْتِ، یَا مَنْ لَاتَغْشاهُ الظُّلُماتُ، وَلَا تَشْتَبِهُ عَلَیْهِ الْأَصْواتُ، وَلَا یَشْغَلُهُ شَیْءٌ عَنْ شَیْءٍ، أَعْطِ مُحَمَّداً صَلَّی اللّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ أَ فْضَلَ مَا سَأَلَکَ، وَأَ فْضَلَ مَا سُئِلْتَ لَه، وَأَ فْضَلَ مَا أَ نْتَ مَسْؤُولٌ لَهُ إِلی یَوْمِ الْقِیامَةِ، وَهَبْ لِیَ الْعافِیَةَ حَتَّی تُهَنِّئَنِی الْمَعِیشَةَ، وَاخْتِمْ لِی بِخَیْرٍ حَتَّی لَا تَضُرَّنِی الذُّنُوبُ. اللّهُمَّ رَضِّنِی بِما قَسَمْتَ لِی حَتَّی لَاأَسْأَلَ أَحَداً شَیْئاً. اللّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَافْتَحْ لِی خَزائِنَ رَحْمَتِکَ، وَارْحَمْنِی رَحْمَةً لَا تُعَذِّبُنِی بَعْدَها أَبَداً فِی الدُّنْیا وَالْآخِرَةِ، وَارْزُقْنِی مِنْ فَضْلِکَ الْواسِعِ رِزْقاً حَلالًا طَیِّباً لَاتُفْقِرُنِی إِلی أَحَدٍ بَعْدَهُ سِواکَ، تَزِیدُنِی بِذلِکَ شُکْراً، وَإِلَیْکَ فاقَةً وَفَقْراً، وَبِکَ عَمَّنْ سِواکَ غِنیً وَتَعَفُّفاً، یَا مُحْسِنُ یَا مُجْمِلُ یَا مُنْعِمُ یَا مُفْضِلُ یَا مَلِیکُ یَا

مُقْتَدِرُ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاكْفِنِى الْمُهِمَّ كُلَّهُ، وَاقْضِ لِى بِالْحُسْنى، وَبارِکْ لِى فِى جَمِيعِ أُمُورِى وَاقْضِ لِى جَمِيعَ حَوائِجِى. اللَّهُمَّ يَسِّرْ لِى مَا أَخافُ تَعْسِيرَهُ فَإِنَّ تَيْسِيرَ مَا أَخافُ تَعْسِيرَهُ (1) 924 عَلَيْکَ سَهْلٌ (2) 925 يَسِيرٌ، وَسَهِّلْ لِى مَا أَخافُ حُزُونَتَهُ (3) 926، وَنَفِّسْ عَنِّى مَا أَخافُ ضِيقَهُ، وَكُفَّ عَنِّى مَا أَخافُ هَمَّهُ (4) 927، وَاصْرِفْ عَنِّى مَا أَخافُ بَلِيَّتَهُ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ. اللَّهُمَّ امْلَأْ قَلْبِى حُبّاً لَکَ، وَخَشْيَةً مِنْکَ، وَتَصْدِيقاً لَکَ، وَإِيماناً بِکَ، وَفَرَقاً مِنْکَ، وَشَوْقاً إِلَيْکَ، يَا ذَا الْجَلالِ وَالْإِكْرامِ. اللَّهُمَّ إِنَّ لَکَ حُقُوقاً فَتَصَدَّقْ بِها عَلَيَّ، وَ لِلنَّاسِ قِبَلِى تَبِعاتٌ فَتَحَمَّلْها عَنِّى، وَقَدْ أَوْجَبْتَ لِكُلِّ ضَيْفٍ قِرىً وَأَنَا ضَيْفُکَ فَاجْعَلْ قِراىَ اللَّيْلَةَ الْجَنَّةَ، يَا وَهّابَ الْجَنَّةِ، يَا وَهّابَ الْمَغْفِرَةِ، وَ (5) 928 لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلّا بِکَ (6) 929.

ششم: می‌خوانی دعای ادریس را که شیخ و سیّد روایت کرده‌اند، طالب آن رجوع به مصباح یا اقبال نماید (7) 930.

هفتم: می‌خوانی این دعا را که مختصرترین دعاهای سحر است و در اقبال است:

يَا مَفْزَعِى عِنْدَ كُرْبَتِى، وَيَا غَوْثِى عِنْدَ شِدَّتِى، إِلَيْکَ فَزِعْتُ، وَبِکَ اسْتَغَثْتُ، وَبِکَ لُذْتُ، لَاأَلُوذُ بِسِواکَ، وَلَا أَطْلُبُ الْفَرَجَ إِلّا مِنْکَ، فَأَغِثْنِى وَفَرِّجْ عَنِّى، يَا مَنْ يَقْبَلُ الْيَسِيرَ، وَيَعْفُو عَنِ الْكَثِيرِ، اقْبَلْ مِنِّى الْيَسِيرَ، وَاعْفُ عَنِّى الْكَثِيرَ، إِنَّکَ أَ نْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ. اللَّهُمَّ إِنِّى أَسْأَ لُکَ إِيماناً تُباشِرُ بِهِ قَلْبِى، وَيَقِيناً حَتّى أَعْلَمَ أَ نَّهُ لَنْ يُصِيبَنِى إِلّا مَا كَتَبْتَ لِى، وَرَضِّنِى مِنَ الْعَيْشِ بِما

1- تَعَسُّرَهُ ... تَعَسُّرَهُ: نسخه.

2- سَهْلٌ: خ.

3- حُزُونَتَهُ: درشتی و سختی.

4- غَمَّهُ: خ ل.

5- وَ: خ.

6- مصباح المتهجّد: 598.

7- مصباح المتهجّد: 601 و اقبال 1/ 180، اوّل آن: سبحانک لا إله إلّاأنت ....

قَسَمْتَ لِی، یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ، یَا عُدَّتِی فِی کُرْبَتِی، وَیَا صاحِبِی فِی شِدَّتِی، وَیَا وَ لِیِّی فِی نِعْمَتِی، وَیَا غایَتِی فِی رَغْبَتِی، أَ نْتَ السَّاتِرُ عَوْرَتِی، وَالْآمِنُ رَوْعَتِی (1) 931، وَالْمُقِیلُ عَثْرَتِی، فَاغْفِرْ لِی خَطِیئَتِی، یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ (2) 932.

هشتم: می‌خوانی این تسبیحات را که در اقبال است نیز:

سُبْحانَ مَنْ یَعْلَمُ جَوارِحَ الْقُلُوبِ! سُبْحانَ مَنْ یُحْصِی عَدَدَ الذُّنُوبِ! سُبْحانَ مَنْ لَایَخْفی عَلَیْهِ خافِیَةٌ فِی السَّمَاواتِ وَالْأَرَضِینَ! سُبْحانَ الرَّبِّ الْوَدُودِ! سُبْحانَ الْفَرْدِ الْوِتْرِ! سُبْحانَ الْعَظِیمِ الْأَعْظَمِ! سُبْحانَ مَنْ لَایَعْتَدِی عَلَی أَهْلِ مَمْلَکَتِهِ! سُبْحانَ مَنْ لَایُؤاخِذُ أَهْلَ الْأَرْضِ بِأَ لْوانِ الْعَذابِ! سُبْحانَ الْحَنَّانِ الْمَنَّانِ! سُبْحانَ الرَّؤُوفِ الرَّحِیمِ! سُبْحانَ الْجَبّارِ الْجَوادِ! سُبْحانَ الْکَرِیمِ الْحَلِیمِ! سُبْحانَ الْبَصِیرِ الْعَلِیمِ! سُبْحانَ الْبَصِیرِ الْواسِعِ! سُبْحانَ اللَّهِ عَلَی إِقْبالِ النَّهارِ! سُبْحانَ اللَّهِ عَلَی إِدْبارِ النَّهارِ! سُبْحانَ اللَّهِ عَلَی إِدْبارِ اللَّیْلِ وَ إِقْبالِ النَّهارِ (3) 933! وَلَهُ الْحَمْدُ وَالْمَجْدُ وَالْعَظَمَةُ وَالْکِبْرِیاءُ مَعَ کُلِّ نَفَسٍ وَکُلِّ طَرْفَةِ عَیْنٍ وَکُلِّ لَمْحَةٍ سَبَقَ فِی عِلْمِهِ، سُبْحانَکَ مِلْ ءَ مَا أَحْصی کِتابُکَ، سُبْحانَکَ زِنَةَ عَرْشِکَ، سُبْحانَکَ سُبْحانَکَ سُبْحانَکَ! (4) 934 و بدان که علماء فرموده‌اند که: اگر نیّت روزه را بعد از سحور بکند بهتر است، و از اوّل شب تا به آخر شب نیّت می‌توان کرد، و همین که می‌داند و قصد دارد که فردا را از برای خدا روزه می‌گیرد و امساک از مفطرات می‌کند بس است، و شایسته است که در سحرها نماز شب را ترک نکند و تهجّد بعمل آورد.

1- رَوْعَتِی: ترس مرا.

2- اقبال 1/ 184 فصل 20.

3- سُبْحانَ اللَّهِ عَلی إِقْبالِ النَّهارِ وَ إِدْبارِ اللَّیْلِ! سُبْحانَ اللَّهِ عَلی إِقْبالِ النَّهارِ وَ إِقْبالِ اللَّیْلِ: نسخه.

4- اقبال 1/ 184 آخر فصل 20.

اعمال روزهای ماه رمضان

قسم چهارم

در اعمال روزهای ماه رمضان است:

و آن چند چیز است:

اوّل: بخواند هر روز این دعا را که شیخ و سیّد نقل کرده‌اند:

اللَّهُمَّ هذَا شَهْرُ رَمَضانَ الَّذِی أُ نْزَلْتَ فِیهِ الْقُرْآنَ هُدیً لِلنَّاسِ وَبَیِّناتٍ مِنَ الْهُدی وَالْفُرْقانِ، وَهذَا شَهْرُ الصِّیامِ، وَهذَا شَهْرُ الْقِیامِ، وَهذَا شَهْرُ الْإِنابَةِ، وَهذَا شَهْرُ التَّوْبَةِ، وَهذَا شَهْرُ الْمَغْفِرَةِ وَالرَّحْمَةِ، وَهذَا شَهْرُ الْعِتْقِ مِنَ النَّارِ وَالْفَوْزِ بِالْجَنَّةِ، وَهذَا شَهْرٌ فِیهِ لَیْلَةُ الْقَدْرِ الَّتِی هِیَ خَیْرٌ مِنَ أَ لْفِ شَهْرٍ. اللَّهُمَّ فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَعِنِّی عَلَی صِیامِهِ وَقِیامِهِ، وَسَلِّمْهُ لِی وَسَلِّمْنِی فِیهِ، وَأَعِنِّی عَلَیْهِ بِأَ فْضَلِ عَوْ نِکَ، وَوَفِّقْنِی فِیهِ لِطاعَتِکَ وَطاعَةِ رَسُولِکَ وَأَوْ لِیائِکَ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِمْ، وَفَرِّغْنِی فِیهِ لِعِبادَتِکَ وَدُعائِکَ وَتِلاوَةِ کِتابِکَ، وَأَعْظِمْ لِی فِیهِ الْبَرَکَةَ، وَأَحْسِنْ لِی فِیهِ الْعافِیَةَ (1) 935، وَأَصِحَّ فِیهِ بَدَنِی، وَأَوْسِعْ (2) 936 فِیهِ رِزْقِی، وَاکْفِنِی فِیهِ مَا أَهَمَّنِی، وَاسْتَجِبْ فِیهِ دُعائِی، وَبَلِّغْنِی فِیهِ رَجائِی.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَذْهِبْ عَنِّی فِیهِ النُّعاسَ وَالْکَسَلَ وَالسَّأْمَةَ وَالْفَتْرَةَ وَالْقَسْوَةَ وَالْغَفْلَةَ وَالْغِرَّةَ، وَجَنِّبْنِی فِیهِ الْعِلَلَ وَالْأَسْقامَ وَالْهُمُومَ وَالْأَحْزانَ وَالْأَعْراضَ وَالْأَمْراضَ وَالْخَطایا وَالذُّنُوبَ، وَاصْرِفْ عَنِّی فِیهِ السُّوءَ (3) 937 وَالْفَحْشاءَ وَالْجَهْدَ وَالْبَلاءَ وَالتَّعَبَ وَالْعَناءَ إِنَّکَ سَمِیعُ الدُّعاءِ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَعِذْنِی فِیهِ مِنَ الشَّیْطانِ الرَّجِیمِ وَهَمْزِهِ (4) 938 وَلَمْزِهِ

1- وَعَظِّمْ لِی فِیهِ البَرَکَةَ، وَأَحْرِزْ لِی فِیهِ التَّوبَةَ، وَأَحْسِنْ لِی فِیهِ العاقِبَةَ: نسخه.

2- وَأَوْسِعْ لِی: نسخه.

3- الأسْوَاء: خ.

4- هَمْزِه: اشاره او.

وَنَفْثِهِ وَنَفْخِهِ وَوَسْوَسَتِهِ وَتَثْبِيطِهِ وَبَطْشِهِ (1) 939 وَكَيْدِهِ وَمَكْرِهِ وَحَبائِلِهِ وَخُدَعِهِ وَأَمانِيِّهِ وَغُرُورِهِ وَفِتْنَتِهِ وَشَرَكِهِ (2) 940 وَأَحْزابِهِ وَأَ تْباعِهِ وَأَشْياعِهِ وَأَوْ لِيائِهِ وَشُرَكائِهِ وَجَمِيعِ مَكائِدِهِ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَارْزُقْنا قِيامَهُ وَصِيامَهُ وَبُلُوغَ الْأَمَلِ فِيهِ وَفِى قِيامِهِ وَاسْتِكْمالَ مَا يُرْضِيكَ عَنِّي صَبْراً وَاحْتِساباً وَإِيماناً وَيَقِيناً، ثُمَّ تَقَبَّلْ ذلِکَ مِنِّى بِالْأَضْعافِ الْكَثِيرَةِ، وَالْأَجْرِ الْعَظِيمِ، يَا رَبَّ الْعالَمِينَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَارْزُقْنِى (3) 941 الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ وَالْجِدَّ (4) 942 وَالاجْتِهادَ وَالْقُوَّةَ وَالنَّشاطَ وَالْإِنابَةَ وَالتَّوْبَةَ وَالتَّوْفِيقَ (5) 943 وَالْقُرْبَةَ وَالْخَيْرَ الْمَقْبُولَ (6) 944 وَالرَّغْبَةَ وَالرَّهْبَةَ وَالتَّضَرُّعَ وَالْخُشُوعَ وَالرِّقَّةَ وَالنِّيَّةَ الصّادِقَةَ، وَصِدْقَ اللِّسانِ، وَالْوَجَلَ مِنْکَ، وَالرَّجاءَ لَکَ، وَالتَّوَكُّلَ عَلَيْکَ، وَالثِّقَةَ بِکَ، وَالْوَرَعَ عَنْ مَحارِمِکَ مَعَ صالِحِ الْقَوْلِ، وَمَقْبُولِ السَّعْىِ، وَمَرْفُوعِ الْعَمَلِ، وَمُسْتَجابِ الدَّعْوَةِ، وَلَا تَحُلْ بَيْنِى وَبَيْنَ شَىْءٍ مِنْ ذلِکَ بِعَرَضٍ وَلَا مَرَضٍ وَلَا هَمٍّ وَلَا غَمٍّ وَلَا سُقْمٍ وَلَا غَفْلَةٍ وَلَا نِسْيانٍ، بَلْ بِالتَّعاهُدِ وَالتَّحَفُّظِ لَکَ وَفِيکَ وَالرِّعايَةِ لِحَقِّکَ وَالْوَفاءِ بِعَهْدِکَ وَوَعْدِکَ بِرَحْمَتِکَ يَا أَرْحَمَ الرّاحِمِينَ.

1- تَثْبِيطِهِ: مشغول كردن او. وَبَطْشِهِ: خ.
2- وَشَرَكِهِ: دام او.
3- وَارْزُقْنَا: خ.
4- وَالْجِدَّ: خ.
5- وَالتَّوْفِيقَ: خ.
6- وَالْمَقْبُولَ: خ.

اللّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاقْسِمْ لِی فِیهِ أَ فْضَلَ مَا تَقْسِمُهُ لِعِبادِکَ الصَّالِحِینَ، وَأَعْطِنِی فِیهِ أَ فْضَلَ مَا تُعْطِی أَوْ لِیاءَکَ الْمُقَرَّبِینَ مِنَ الرَّحْمَةِ وَالْمَغْفِرَةِ وَالتَّحَنُّنِ (1) 945 وَالْإِجابَةِ وَالْعَفْوِ وَالْمَغْفِرَةِ الدَّائِمَةِ وَالْعافِیَةِ وَالْمُعافاةِ وَالْعِتْقِ مِنَ النَّارِ وَالْفَوْزِ بِالْجَنَّةِ وَخَیْرِ الدُّنْیا وَالْآخِرَةِ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاجْعَلْ دُعائِی فِیهِ إِلَیْکَ واصِلًا، وَرَحْمَتَکَ وَخَیْرَکَ إِلَیَّ فِیهِ نازِلًا، وَعَمَلِی فِیهِ مَقْبُولًا، وَسَعْیِی فِیهِ مَشْکُوراً، وَذَ نْبِی فِیهِ مَغْفُوراً، حَتّی یَکُونَ نَصِیبِی فِیهِ الْأَ کْثَ. رُ، وَحَظِّی فِیهِ الْأَوْفَرُ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَوَفِّقْنِی فِیهِ لِلَیْلَةِ الْقَدْرِ عَلَی أَ فْضَلِ حالٍ تُحِبُّ أَنْ یَکُونَ عَلَیْها أَحَدٌ مِنْ أَوْ لِیائِکَ وَأَرْضاها لَکَ، ثُمَّ اجْعَلْها لِی خَیْراً مِنْ أَ لْفِ شَهْرٍ، وَارْزُقْنِی فِیها أَ فْضَلَ مَا رَزَقْتَ أَحَداً مِمَّنْ بَلَّغْتَهُ إِیَّاها وَأَکْرَمْتَهُ بِها، وَاجْعَلْنِی فِیها مِنْ عُتَقائِکَ مِنْ جَهَنَّمَ، وَطُلَقائِکَ مِنَ النَّارِ، وَسُعَداءِ خَلْقِکَ بِمَغْفِرَتِکَ وَرِضْوانِکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَارْزُقْنا فِی شَهْرِنا هذَا الْجِدَّ وَالاجْتِهادَ وَالْقُوَّةَ وَالنَّشاطَ وَمَا تُحِبُّ وَتَرْضی. اللَّهُمَّ رَبَّ الْفَجْرِ وَلَیالٍ عَشْرٍ (2) 946 وَالشَّفْعِ وَالْوَتْرِ، وَرَبَّ شَهْرِ رَمَضانَ وَمَا أَنْزَلْتَ فِیهِ مِنَ الْقُرْآنِ، وَرَبَّ جَبْرَئِیلَ وَمِیکائِیلَ وَ إِسْرافِیلَ وَعِزْرائِیلَ (3) 947 وَجَمِیعِ الْمَلائِکَةِ الْمُقَرَّبِینَ، وَرَبَّ إِبْراهِیمَ وَإِسْمعِیلَ وَإِسْحقَ وَیَعْقُوبَ، وَرَبَّ مُوسی وَعِیسی وَجَمِیعِ النَّبِیِّینَ وَالْمُرْسَلِینَ، وَرَبَّ مُحَمَّدٍ خاتَمِ النَّبِیِّینَ صَلَواتُکَ عَلَیْهِ وَعَلَیْهِمْ أَجْمَعِینَ، وَأَسْأَ لُکَ بِحَقِّکَ عَلَیْهِمْ وَبِحَقِّهِمْ عَلَیْکَ وَبِحَقِّکَ الْعَظِیمِ لَمَّا صَلَّیْتَ عَلَیْهِ وَآلِهِ وَعَلَیْهِمْ أَجْمَعِینَ، وَنَظَرْتَ إِلَیَّ نَظْرَةً رَحِیمَةً تَرْضی بِها عَنِّی رِضیً لَاسَخَطَ (4) 948 عَلَیَّ بَعْدَهُ أَبَداً، وَأَعْطَیْتَنِی جَمِیعَ سُؤْلِی وَرَغْبَتِی وَأُمْنِیَتِی وَ إِرادَتِی، وَصَرَفْتَ عَنِّی مَا أَکْرَهُ وَأَحْذَرُ وَأَخافُ عَلَی نَفْسِی وَمَا لَاأَخافُ وَعَنْ أَهْلِی وَمالِی وَإِخْوانِی وَذُرِّیَّتِی. اللَّهُمَّ إِلَیْکَ فَرَرْنا مِنْ ذُ نُوبِنا فَآوِنا تائِبِینَ، وَتُبْ

1- التَّحَنُّن: ترحّم.

2- وَاللَّیالِی الْعَشْرِ: نسخه.

3- وَعِزْرائِیلَ: خ.

4- لَاتَسْخَطُ: نسخه.

عَلَيْنا مُسْتَغْفِرِينَ، وَاغْفِرْ لَنا مُتَعَوِّذِينَ، وَأَعِذْنا مُسْتَجِيرِينَ، وَأَجِرْنا مُسْتَسْلِمِينَ، وَلَا تَخْذُلْنا راهِبِينَ، وَآمِنَّا راغِبِينَ، وَشَفِّعْنا سائِلِينَ، وَأَعْطِنا إِنَّکَ سَمِيعُ الدُّعاءِ قرِيبٌ مُجِيبٌ. اللَّهُمَّ أَنْتَ رَبِّي وَأَ نَا عَبْدُکَ وَأَحَقُّ مَنْ سَأَلَ الْعَبْدُ رَبَّهُ وَلَمْ يَسْأَلِ الْعِبادُ مِثْلَکَ كَرَماً وَجُوداً، يَا مَوْضِعَ شَكْوَى السَّائِلِينَ، وَيَا مُنْتَهى حاجَةِ الرَّاغِبِينَ، وَيَا غِياثَ الْمُسْتَغِيثِينَ، وَيَا مُجِيبَ دَعْوَةِ الْمُضْطَرِّينَ، وَيَا مَلْجَأَ الْهارِبِينَ، وَيَا صَرِيخَ الْمُسْتَصْرِخِينَ، وَيَا رَبَّ الْمُسْتَضْعَفِينَ، وَيَا كاشِفَ كَرْبِ الْمَكْرُوبِينَ، وَيَا فارِجَ هَمِّ الْمَهْمُومِينَ، وَيَا كاشِفَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ، يَا اللَّهُ يَا رَحْمنُ يَا رَحِيمُ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ (1) 949 صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاغْفِرْ لِی ذُ نُوبِی وَعُيُوبِی وَإِساءَتِی وَظُلْمِی وَجُرْمِی وَإِسْرافِی عَلَى نَفْسِی، وَارْزُقْنِی مِنْ فَضْلِکَ وَرَحْمَتِکَ فَإِنَّهُ لَايَمْلِكُها (2) 950 غَيْرُکَ، وَاعْفُ عَنِّی، وَاغْفِرْ لِی كُلَّ مَا سَلَفَ مِنْ ذُنُوبِی، وَاعْصِمْنِی فِيما بَقِیَ مِنْ عُمْرِی، وَاسْتُرْ عَلَیَّ وَعَلَى والِدَیَّ وَوُ لَدِی وَقَرابَتِی وَأَهْلِ حُزانَتِی وَمَنْ كانَ مِنِّی (3) 951 بِسَبِيلٍ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِناتِ فِی الدُّنْيا وَالْآخِرَةِ، فَإِنَّ ذلِکَ كُلَّهُ بِيَدِکَ وَأَ نْتَ واسِعُ الْمَغْفِرَةِ فَلا تُخَيِّبْنِی يَا سَيِّدِی، وَلَا تَرُدَّ دُعائِی وَلَا يَدِی إِلى نَحْرِی حَتّى تَفْعَلَ ذلِکَ بِی وَتَسْتَجِيبَ لِی جَمِيعَ مَا سَأَلْتُکَ وَتَزِيدَنِی مِنْ فَضْلِکَ، فَإِنَّکَ عَلَى كُلِّ شَیْ ءٍ قَدِيرٌ، وَنَحْنُ إِلَيْکَ راغِبُونَ. اللَّهُمَّ لَکَ الْأَسْماءُ الْحُسْنى (4) 952، وَالْأَمْثالُ الْعُلْيا، وَالْكِبْرِيَاءُ وَالْآلاءُ، أَسْأَ لُکَ بِاسْمِکَ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ إِنْ كُنْتَ قَضَيْتَ فِی هذِهِ اللَّيْلَةِ تَنَزُّلَ الْمَلائِكَةِ وَالرُّوحِ فِيها أَنْ

1- وَيَا اللَّهُ الْمَكْنُونُ مِنْ كُلِّ عَيْنٍ الْمُرْتَدِی بِالْكِبْرِياءِ: نسخه.
2- يَمْلِكُهُما: خ ل.
3- وَكُلِّ مَنْ كانَ مِنِّی:نسخه.
4- الأَسْمَاءُ الْحُسْنَى كُلُّها: نسخه.

تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَأَنْ تَجْعَلَ اسْمِی فِی السُّعَداءِ، وَرُوحِی مَعَ الشُّهَداءِ، وَإِحْسانِی فِی عِلِّیِّینَ، وَإِسَاءَتِی مَغْفُورَةً، وَأَنْ تَهَبَ لِی یَقِیناً تُباشِرُ بِهِ قَلْبِی، وَإِیماناً لَایَشُوبُهُ شَکٌّ، وَرِضیً بِما قَسَمْتَ لِی، وَآتِنِی (1) 953 فِی الدُّنْیا حَسَنَةً وَفِی الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنِی عَذابَ النّارِ، وَ إِنْ لَمْ تَکُنْ قَضَیْتَ فِی هذِهِ اللَّیْلَةِ تَنَزُّلَ الْمَلائِکَةِ وَالرُّوْحِ فِیها فَأَخِّرْنِی إِلی ذلِکَ، وَارْزُقْنِی فِیها ذِکْرَکَ وَشُکْرَکَ وَطاعَتَکَ وَحُسْنَ عِبادَتِکَ، وَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ بِأَ فْضَلِ صَلَواتِکَ یَا أَرْحَمَ الرّاحِمِینَ، یَا أَحَدُ یَا صَمَدُ یَا رَبَّ مُحَمَّدٍ اغْضَبِ الْیَوْمَ لِمُحَمَّدٍ وَلِا بْرارِ عِتْرَتِهِ، وَاقْتُلْ أَعْداءَهُمْ بَدَداً، وَأَحْصِهِمْ عَدَداً، وَلَا تَدَعْ عَلَی ظَهْرِ الْأَرْضِ مِنْهُمْ أَحَداً، وَلَا تَغْفِرْ لَهُمْ أَبَداً، یَا حَسَنَ الصُّحْبَةِ، یَا خَلِیفَةَ النَّبِیِّینَ أَ نْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِینَ، الْبَدِیءُ الْبَدِیعُ الَّذِی لَیْسَ کَمِثْلِکَ شَیْءٌ، وَالدَّائِمُ غَیْرُ الْغافِلِ، وَالْحَیُّ الَّذِی لَایَمُوتُ، أَ نْتَ کُلَّ یَوْمٍ فِی شَأْنٍ، أَ نْتَ خَلِیفَةُ مُحَمَّدٍ، وَناصِرُ مُحمَّدٍ، وَمُفَضِّلُ مُحَمَّدٍ، أَسْأَ لُکَ أَنْ تَنْصُرَ وَصِیَّ مُحَمَّدٍ وَخَلِیفَةَ مُحَمَّدٍ وَالْقائِمَ بِالْقِسْطِ مِنْ أَوْصِیاءِ مُحَمَّدٍ صَلَواتُکَ عَلَیْهِ وَعَلَیْهِمْ، اعْطِفْ عَلَیْهِمْ نَصْرَکَ، یَا لَا إِلهَ إِلّا أَ نْتَ بِحَقِّ لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاجْعَلْنِی مَعَهُمْ فِی الدُّنْیا وَالْآخِرَةِ، وَاجْعَلْ عاقِبَةَ أَمْرِی إِلی غُفْرانِکَ وَرَحْمَتِکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ، وَکَذلِکَ نَسَبْتَ نَفْسَکَ یا سَیِّدِی بِاللَّطِیفِ (2) 954، بَلی إِنَّکَ لَطِیفٌ فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَالْطُفْ لِما تَشاءُ (3) 955. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَارْزُقْنِی الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ فِی عامِنا هذَا، وَتَطَوَّلْ عَلَیَّ بِجَمِیعِ حَوائِجِی لِلْآخِرَةِ وَالدُّنْیا.

1- وَتُؤْتِیَنِی: نسخه.
2- بِاللُّطْفِ: نسخه.
3- وَالْطُفْ بِی إِنَّکَ لَطِیفٌ لِمَا تَشَاءُ: نسخه.

پس سه مرتبه بگوید:
أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ رَبِّی وَ أَ تُوبُ إِلَیْهِ إِنَّ رَبِّی قَرِیبٌ مُجِیبٌ، أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ رَبِّی وَأَ تُوبُ إِلَیْهِ إِنَّ رَبِّی رَحِیمٌ وَدُودٌ، أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ رَبِّی وَأَتُوبُ إِلَیْهِ إِنَّهُ کانَ غَفَّاراً (1) 956. اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِی إِنَّکَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِینَ، رَبِّ إِنِّی عَمِلْتُ سُوءاً وَظَلَمْتُ نَفْسِی فَاغْفِرْ لِی إِنَّهُ لَایَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَ نْتَ، أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ الَّذِی لَاإِلهَ إِلّا هُوَ الْحَیُّ الْقَیُّومُ الْحَلِیمُ الْعَظِیمُ الْکَرِیمُ الْغَفَّارُ لِلذَّنْبِ الْعَظِیمِ وَأَ تُوبُ إِلَیْهِ، أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ کانَ غَفُوراً رَحِیماً. پس این دعا را بخواند:
اَللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَنْ تَجْعَلَ فِیما تَقْضِی وَتُقَدِّرُ مِنَ الْأَمْرِ الْعَظِیمِ الْمَحْتُومِ فِی لَیْلَةِ الْقَدْرِ مِنَ الْقَضاءِ الَّذِی لَایُرَدُّ وَلَا یُبَدَّلُ أَنْ تَکْتُبَنِی مِنْ حُجَّاجِ بَیْتِکَ الْحَرامِ الْمَبْرُورِ حَجُّهُمُ، الْمَشْکُورِ سَعْیُهُمُ، الْمَغْفُورِ ذُنُوبُهُمُ، الْمُکَفَّرِ عَنْهُمْ سَیِّئاتُهُمْ، وَأَنْ تَجْعَلَ فِیما تَقْضِی وَتُقَدِّرُ أَنْ تُطِیلَ عُمْرِی، وَتُوَسِّعَ رِزْقِی، وَتُؤَدِّیَ عَنِّی أَماناتِی وَدَیْنِی، آمِینَ رَبَّ الْعالَمِینَ. اللَّهُمَّ اجْعَلْ لِی مِنْ أَمْرِیَ فَرَجاً وَمَخْرَجَاً، وَارْزُقْنِی مِنْ حَیْثُ أَحْتَسِبُ وَمِنْ حَیْثُ لَاأَحْتَسِبُ، وَاحْرُسْنِی مِنْ حَیْثُ أَحْتَرِسُ وَمِنْ حَیْثُ لَاأَحْتَرِسُ، وَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَسَلِّمْ کَثِیراً (2) 957.
دویّم: و فرموده‌اند می‌خوانی این تسبیحات را در هر روز ماه رمضان از اوّل تا به آخر، و آن ده جزء است، هر جزء آن مشتمل بر ده سُبحان اللّه:
(1) سُبْحانَ اللَّهِ بارِئِ النَّسَمِ، سُبْحانَ اللَّهِ الْمُصَوِّرِ، سُبْحانَ اللَّهِ خالِقِ

1- غَفُوراً: نسخه.
2- مصباح المتهجّد: 610.

الْأَزْواجِ كُلِّها، سُبْحانَ اللَّهِ جاعِلِ الظُّلُماتِ وَالنُّورِ، سُبْحانَ اللَّهِ فالِقِ الْحَبِّ وَالنَّوی، سُبْحانَ اللَّهِ خالِقِ كُلِّ شَیْ ءٍ، سُبْحانَ اللَّهِ خالِقِ مَا یُری وَمَا لَایُری، سُبْحانَ اللَّهِ مِدادَ كَلِماتِهِ، سُبْحانَ اللَّهِ رَبِّ الْعالَمِینَ، سُبْحانَ اللَّهِ السَّمِیعِ الَّذِی لَیْسَ شَیْ ءٌ أَسْمَعَ مِنْهُ، یَسْمَعُ مِنْ فَوْقِ عَرْشِهِ مَا تَحْتَ سَبْعِ أَرَضِینَ، وَیَسْمَعُ مَا فِی ظُلُماتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ، وَیَسْمَعُ الْأَنِینَ وَالشَّكْوی، وَیَسْمَعُ السِّرَّ وَأَخْفی، وَیَسْمَعُ وَساوِسَ الصُّدُورِ (1) 958، وَلَا یُصِمُّ سَمْعَهُ صَوْتٌ. (2) سُبْحانَ اللَّهِ بارِئِ النَّسَمِ، سُبْحانَ اللَّهِ الْمُصَوِّرِ، سُبْحانَ اللَّهِ خالِقِ الْأَزْواجِ كُلِّها، سُبْحانَ اللَّهِ جاعِلِ الظُّلُماتِ وَالنُّورِ، سُبْحانَ اللَّهِ فالِقِ الْحَبِّ وَالنَّوی، سُبْحانَ اللَّهِ خالِقِ كُلِّ شَیْ ءٍ، سُبْحانَ اللَّهِ خالِقِ مَا یُری وَمَا لَایُری، سُبْحانَ اللَّهِ مِدادَ كَلِماتِهِ، سُبْحانَ اللَّهِ رَبِّ الْعالَمِینَ، سُبْحانَ اللَّهِ الْبَصِیرِ الَّذِی لَیْسَ شَیْ ءٌ أَبْصَرَ مِنْهُ، یُبْصِرُ مِنْ فَوْقِ عَرْشِهِ مَا تَحْتَ سَبْعِ أَرَضِینَ، وَیُبْصِرُ مَا فِی ظُلُماتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ، لَاتُدْرِكُهُ الْأَبْصارُ وَهُوَ یُدْرِكُ الْأَبْصارَ، وَهُوَ اللَّطِیفُ الْخَبِیرُ، وَلَا تُغْشِی (2) 959 بَصَرَهُ الظُّلْمَةُ، وَلَا یُسْتَتَرُ مِنْهُ بِسِتْرٍ، وَلَا یُوارِی مِنْهُ جِدارٌ، وَلَا یَغِیبُ عَنْهُ بَرٌّ وَلَا بَحْرٌ، وَلَا یَكُنُّ مِنْهُ جَبَلٌ مَا فِی أَصْلِهِ وَلَا قَلْبٌ مَا فِیهِ، وَلَا جَنْبٌ مَا فِی قَلْبِهِ، وَلَا یَسْتَتِرُ مِنْهُ صَغِیرٌ وَلَا كَبِیرٌ، وَلَا یَسْتَخْفِی مِنْهُ صَغِیرٌ لِصِغَرِهِ، وَلَا یَخْفی عَلَیْهِ شَیْ ءٌ فِی الْأَرْضِ وَلَا فِی السَّماءِ، هُوَ الَّذِی یُصَوِّرُكُمْ فِی الْأَرْحامِ كَیْفَ یَشاءُ لَاإِلهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِیزُ الْحَكِیمُ. (3) سُبْحانَ اللَّهِ بارِئِ النَّسَمِ، سُبْحانَ اللَّهِ الْمُصَوِّرِ، سُبْحانَ اللَّهِ خالِقِ الْأَزْواجِ كُلِّها، سُبْحانَ اللَّهِ

1- وَیَعْلَمُ خائِنَةَ الْأَعْیُنِ وَما تُخْفِی الصُّدُورُ: نسخه.
2- وَ: خ. لا تُغَشِّی: نسخه.

جاعِلِ الظُّلُماتِ وَالنُّورِ، سُبْحانَ اللَّهِ فالِقِ الْحَبِّ وَالنَّوى، سُبْحانَ اللَّهِ خالِقِ كُلِّ شَیْ‏ءٍ، سُبْحانَ اللَّهِ خالِقِ مَا یُری وَمَا لَایُری، سُبْحانَ اللَّهِ مِدادَ کَلِماتِهِ، سُبْحانَ اللَّهِ رَبِّ الْعالَمِینَ، سُبْحانَ اللّهِ الَّذِی یُنْشِئُ السَّحابَ الثِّقالَ وَیُسَبِّحُ الرَّعْدُ بِحَمْدِهِ وَالْمَلائِکَةُ مِنْ خِیفَتِهِ، وَیُرْسِلُ الصَّواعِقَ فَیُصِیبُ بِها مَنْ یَشاءُ، وَیُرْسِلُ الرِّیاحَ بُشْراً بَیْنَ یَدَیْ رَحْمَتِهِ، وَیُنَزِّلُ الْماءَ مِنَ السَّماءِ بِکَلِمَتِهِ، وَیُنْبِتُ النَّباتَ بِقُدْرَتِهِ، وَیَسْقُطُ الْوَرَقُ (1) 960 بِعِلْمِهِ، سُبْحانَ اللَّهِ الَّذِی لَایَعْزُبُ عَنْهُ مِثْقالُ ذَرَّةٍ فِی الْأَرْضِ وَلَا فِی السَّماءِ وَلَا أَصْغَرُ مِنْ ذلِکَ وَلَا أَکْبَرُ إِلّا فِی کِتابٍ مُبِینٍ. (4) سُبْحانَ اللَّهِ بارِئَ النَّسَمِ، سُبْحانَ اللَّهِ الْمُصَوِّرِ، سُبْحانَ اللَّهِ خالِقِ الْأَزْواجِ کُلِّها، سُبْحانَ اللَّهِ جاعِلِ الظُّلُماتِ وَالنُّورِ، سُبْحانَ اللَّهِ فالِقِ الْحَبِّ وَالنَّوی، سُبْحانَ اللَّهِ خالِقِ کُلِّ شَیْ‏ءٍ، سُبْحانَ اللَّهِ خالِقِ مَا یُری وَمَا لَا یُری، سُبْحانَ اللَّهِ مِدادَ کَلِماتِهِ، سُبْحانَ اللَّهِ رَبِّ الْعالَمِینَ، سُبْحانَ اللَّهِ الَّذِی یَعْلَمُ مَا تَحْمِلُ کُلُّ أُ نْثی وَمَا تَغِیضُ الْأَرْحامُ وَمَا تَزْدادُ وَکُلُّ شَیْ‏ءٍ عِنْدَهُ بِمِقْدارٍ عالِمُ الْغَیْبِ وَالشَّهادَةِ الْکَبِیرُ الْمُتَعالِ سَواءٌ مِنْکُمْ مَنْ أَسَرَّ الْقَوْلَ وَمَنْ جَهَرَ بِهِ وَمَنْ هُوَ مُسْتَخْفٍ بِاللَّیْلِ وَسارِبٌ بِالنَّهارِ لَهُ مُعَقِّباتٌ مِنْ بَیْنِ یَدَیْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ یَحْفَظُونَهُ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ، سُبْحانَ اللَّهِ الَّذِی یُمِیتُ الْأَحْیاءَ وَیُحْیِی الْمَوْتی وَیَعْلَمُ مَا تَنْقُصُ الْأَرْضُ مِنْهُمْ وَیُقِرُّ فِی الْأَرْحامِ مَا یَشاءُ إِلی أَجَلٍ مُسَمّیً.

(5) سُبْحانَ اللَّهِ بارِئَ النَّسَمِ، سُبْحانَ اللَّهِ الْمُصَوِّرِ، سُبْحانَ اللَّهِ خالِقِ الْأَزْواجِ کُلِّها، سُبْحانَ اللَّهِ جاعِلِ الظُّلُماتِ وَالنُّورِ، سُبْحانَ اللَّهِ فالِقِ الْحَبِّ وَالنَّوی،

1- وَیُسْقِطُ الوَرَقَ: خ.

سُبْحانَ اللَّهِ خالِقِ كُلِّ شَیْءٍ، سُبْحانَ اللَّهِ خالِقِ مَا یُری وَمَا لَایُری، سُبْحانَ اللَّهِ مِدادَ کَلِماتِهِ، سُبْحانَ اللَّهِ رَبِّ الْعالَمِینَ، سُبْحانَ اللَّهِ مالِکِ الْمُلْکِ، تُؤْتِی الْمُلْکَ مَنْ تَشاءُ، وَتَنْزِعُ الْمُلْکَ مِمَّنْ تَشاءُ، وَتُعِزُّ مَنْ تَشاءُ، وَتُذِلُّ مَنْ تَشاءُ، بِیَدِکَ الْخَیْرُ، إِنَّکَ عَلی كُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ (1) 961، تُو لِجُ اللَّیْلَ فِی النَّهارِ، وَتُو لِجُ النَّهارَ فِی اللَّیْلِ، تُخْرِجُ الْحَیَّ مِنَ الْمَیِّتِ، وَتُخْرِجُ الْمَیِّتَ مِنَ الْحَیِّ، وَتَرْزُقُ مَنْ تَشاءُ بِغَیْرِ حِسابٍ. (6) سُبْحانَ اللَّهِ بارِئَ النَّسَمِ، سُبْحانَ اللَّهِ الْمُصَوِّرِ، سُبْحانَ اللَّهِ خالِقِ الْأَزْواجِ كُلِّها، سُبْحانَ اللَّهِ جاعِلِ الظُّلُماتِ وَالنُّورِ، سُبْحانَ اللَّهِ فالِقِ الْحَبِّ وَالنَّوی، سُبْحانَ اللَّهِ خالِقِ كُلِّ شَیْءٍ، سُبْحانَ اللَّهِ خالِقِ مَا یُری وَمَا لَایُری، سُبْحانَ اللَّهِ مِدادَ کَلِماتِهِ، سُبْحانَ اللَّهِ رَبِّ الْعالَمِینَ، سُبْحانَ اللَّهِ الَّذِی عِنْدَهُ مَفاتِحُ الْغَیْبِ لَایَعْلَمُها إِلَّا هُوَ وَیَعْلَمُ مَا فِی الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَمَا تَسْقُطُ مِنْ وَرَقَةٍ إِلّا یَعْلَمُها وَلَا حَبَّةٍ فِی ظُلُماتِ الْأَرْضِ وَلَا رَطْبٍ وَلَا یابِسٍ إِلّا فِی کِتابٍ مُبِینٍ. (7) سُبْحانَ اللَّهِ بارِئَ النَّسَمِ، سُبْحانَ اللَّهِ الْمُصَوِّرِ، سُبْحانَ اللَّهِ خالِقِ الْأَزْواجِ كُلِّها، سُبْحانَ اللَّهِ جاعِلِ الظُّلُماتِ وَالنُّورِ، سُبْحانَ اللَّهِ فالِقِ الْحَبِّ وَالنَّوی، سُبْحانَ اللَّهِ خالِقِ كُلِّ شَیْءٍ، سُبْحانَ اللَّهِ خالِقِ مَا یُری وَمَا لَا یُری، سُبْحانَ اللَّهِ مِدادَ کَلِماتِهِ، سُبْحانَ اللَّهِ رَبِّ الْعالَمِینَ، سُبْحانَ اللَّهِ الَّذِی لَا یُحْصِی مِدْحَتَهُ الْقائِلُونَ، وَلَا یَجْزِی بِآلائِهِ الشَّاکِرُونَ الْعابِدُونَ، وَهُوَ کَما قالَ وَفَوْقَ مَا نَقُولُ (2) 962، وَاللَّهُ سُبْحانَهُ کَما أَثْنی عَلَی نَفْسِهِ، وَلَا یُحِیطُونَ بِشَیْءٍ مِنْ عِلْمِهِ إِلّا بِما شاءَ وَسِعَ کُرْسِیُّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَلَا یَؤُودُهُ حِفْظُهُما وَهُوَ

1- یُؤتِی الْمُلْکَ مَنْ یَشَاء، وَیَنْزِعُ الْمُلْکَ مِمَّنْ یَشَاءُ، وَیُعِزُّ مَنْ یَشَاءُ، وَیُذِلُّ مَنْ یَشَاءُ، بِیَدِهِ الْخَیْرُ، وَهُوَ عَلَی كُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ: خ.
2- وَفَوْقَ مَا یَقُولُ القَائِلُونَ: خ ل.

الْعَلِیُّ الْعَظِیمُ. (8) سُبْحانَ اللَّهِ بارِئَ النَّسَمِ، سُبْحانَ اللَّهِ الْمُصَوِّرِ، سُبْحانَ اللَّهِ خالِقِ الْأَزْواجِ کُلِّها، سُبْحانَ اللَّهِ جاعِلِ الظُّلُماتِ وَالنُّورِ، سُبْحانَ اللَّهِ فالِقِ الْحَبِّ وَالنَّوی، سُبْحانَ اللَّهِ خالِقِ کُلِّ شَیْ ءٍ، سُبْحانَ اللَّهِ خالِقِ مَا یُری وَمَا لَا یُری، سُبْحانَ اللَّهِ مِدادَ کَلِماتِهِ، سُبْحانَ اللَّهِ رَبِّ الْعالَمِینَ، سُبْحانَ اللَّهِ الَّذِی یَعْلَمُ مَا یَلِجُ فِی الْأَرْضِ وَمَا یَخْرُجُ مِنْها، وَمَا یَنْزِلُ مِنَ السَّماءِ وَمَا یَعْرُجُ فِیها، وَلَا یَشْغَلُهُ مَا یَلِجُ فِی الْأَرْضِ وَمَا یَخْرُجُ مِنْها عَمَّا یَنْزِلُ مِنَ السَّماءِ وَمَا یَعْرُجُ فِیها، وَلَا یَشْغَلُهُ مَا یَنْزِلُ مِنَ السَّماءِ وَمَا یَعْرُجُ فِیها عَمَّا یَلِجُ فِی الْأَرْضِ وَمَا یَخْرُجُ مِنْها، وَلَا یَشْغَلُهُ عِلْمُ شَیْ ءٍ عَنْ عِلْمِ شَیْ ءٍ، وَلَا یَشْغَلُهُ خَلْقُ شَیْ ءٍ عَنْ خَلْقِ شَیْ ءٍ، وَلَا حِفْظُ شَیْ ءٍ عَنْ حِفْظِ شَیْ ءٍ، وَلَا یُساوِیهِ شَیْ ءٌ، وَلَا یَعْدِلُهُ شَیْ ءٌ، لَیْسَ کَمِثْلِهِ شَیْ ءٌ، وَهُوَ السَّمِیعُ الْبَصِیرُ. (9) سُبْحانَ اللَّهِ بارِئَ النَّسَمِ، سُبْحانَ اللَّهِ الْمُصَوِّرِ، سُبْحانَ اللَّهِ خالِقِ الْأَزْواجِ کُلِّها، سُبْحانَ اللّهِ جاعِلِ الظُّلُماتِ وَالنُّورِ، سُبْحانَ اللَّهِ فالِقِ الْحَبِّ وَالنَّوی، سُبْحانَ اللّهِ خالِقِ کُلِّ شَیْ ءٍ، سُبْحانَ اللَّهِ خالِقِ مَا یُری وَمَا لَایُری، سُبْحانَ اللّهِ مِدادَ کَلِماتِهِ، سُبْحانَ اللَّهِ رَبِّ الْعالَمِینَ، سُبْحانَ اللّهِ فاطِرِ السَّمَاواتِ وَالْأَرْضِ جاعِلِ الْمَلائِکَةِ رُسُلًا أُولِی أَجْنِحَةٍ مَثْنی وَثُلاثَ وَرُباعَ یَزِیدُ فِی الْخَلْقِ مَا یَشاءُ إِنَّ اللَّهَ عَلَی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ، مَا یَفْتَحِ اللَّهُ لِلنّاسِ مِنْ رَحْمَةٍ فَلا مُمْسِکَ لَها وَمَا یُمْسِکْ فَلا مُرْسِلَ لَهُ مِنْ بَعْدِهِ وَهُوَ الْعَزِیزُ الْحَکِیمُ. (10) سُبْحانَ اللَّهِ بارِئَ النَّسَمِ، سُبْحانَ اللَّهِ الْمُصَوِّرِ، سُبْحانَ اللَّهِ خالِقِ الْأَزْواجِ کُلِّها، سُبْحانَ اللَّهِ جاعِلِ الظُّلُماتِ وَالنُّورِ، سُبْحانَ اللَّهِ فالِقِ الْحَبِّ وَالنَّوی، سُبْحانَ اللَّهِ خالِقِ کُلِ

شَیْءٍ، سُبْحانَ اللَّهِ خالِقِ مَا یُری وَمَا لَایُری، سُبْحانَ اللَّهِ مِدادَ کَلِماتِهِ، سُبْحانَ اللَّهِ رَبِّ الْعالَمِینَ، سُبْحانَ اللّهِ الَّذِی یَعْلَمُ مَا فِی السَّماواتِ وَمَا فِی الْأَرْضِ مَا یَکُونُ مِنْ نَجْوی ثَلاثَةٍ إِلّا هُوَ رابِعُهُمْ وَلَا خَمْسَةٍ إِلّا هُوَ سادِسُهُمْ وَلَا أَدْنی مِنْ ذلِکَ وَلَا أَکْثَرَ إِلّا هُوَ مَعَهُمْ أَیْنَما کانُوا ثُمَّ یُنَبِّئُهُمْ بِما عَمِلُوا یَوْمَ الْقِیامَةِ إِنَّ اللَّهَ بِکُلِّ شَیْءٍ عَلِیمٌ (1) 963.

سیّم: و نیز فرموده‌اند: می‌خوانی این صلوات را در هر روز ماه رمضان: إِنَّ اللَّهَ وَمَلائِکَتَهُ یُصَلُّونَ عَلَی النَّبِیِّ یَا أَ یُّهَا الَّذِینَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَیْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِیماً، لَبَّیْکَ یَا رَبِّ وَسَعْدَیْکَ (2) 964 وَسُبْحانَکَ. اللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَبارِکْ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ کَما صَلَّیْتَ وَبارَکْتَ عَلَی إِبْراهِیمَ وَآلِ إِبْراهِیمَ إِنَّکَ حَمِیدٌ مَجِیدٌ. اللّهُمَّ ارْحَمْ مُحَمَّداً وَآلَ مُحَمَّدٍ کَما رَحِمْتَ إِبْراهِیمَ وَآلَ إِبْراهِیمَ إِنَّکَ حَمِیدٌ مَجِیدٌ. اللّهُمَّ سَلِّمْ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ کَما سَلَّمْتَ عَلَی نُوحٍ فِی الْعالَمِینَ. اللّهُمَّ امْنُنْ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ کَما مَنَنْتَ عَلَی مُوسی وَهارُونَ.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ کَما شَرَّفْتَنا بِهِ (3) 965. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ کَما هَدَیْتَنا بِهِ. اللّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَابْعَثْهُ مَقاماً مَحْمُوداً یَغْبِطُهُ بِهِ الْأَوَّلُونَ وَالْآخِرُونَ، عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ السَّلامُ کُلَّما طَلَعَتْ شَمْسٌ أَوْ غَرَبَتْ، عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ السَّلامُ کُلَّما طَرَفَتْ عَیْنٌ أَوْ بَرَقَتْ، عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ السَّلامُ کُلَّما ذُکِرَ السَّلامُ، عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ السَّلامُ کُلَّما سَبَّحَ اللَّهَ مَلَکٌ أَوْ قَدَّسَهُ، السَّلامُ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ فِی الْأَوَّلِینَ، وَالسَّلامُ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ فِی

1- مصباح المتهجّد: 616 و اقبال 1/ 208 فصل 6.

2- وَسَعْدَیْکَ: خ.

3- از: اللّهُمَّ امْنُنْ، تا: شَرَّفْتَنا بِهِ: نسخه.

الْآخِرِینَ، وَالسَّلامُ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ فِی الدُّنْیا وَالْآخِرَةِ. اللَّهُمَّ رَبَّ الْبَلَدِ الْحَرامِ، وَرَبَّ الرُّکْنِ وَالْمَقامِ، وَرَبَّ الْحِلِّ وَالْحَرامِ أَبْلِغْ مُحَمَّداً نَبِیَّکَ عَنَّا السَّلامَ (1). 966. اللَّهُمَّ أَعْطِ مُحَمَّداً مِنَ الْبَهاءِ وَالنَّضْرَةِ وَالسُّرُورِ وَالْکَرامَةِ وَالْغِبْطَةِ وَالْوَسِیلَةِ وَالْمَنْزِلَةِ وَالْمَقامِ وَالشَّرَفِ وَالرِّفْعَةِ وَالشَّفاعَةِ عِنْدَکَ یَوْمَ الْقِیامَةِ أَ فْضَلَ ما تُعْطِی أَحَداً مِنْ خَلْقِکَ، وَأَعْطِ مُحَمَّداً فَوْقَ مَا تُعْطِی الْخَلائِقَ مِنَ الْخَیْرِ أَضْعافاً کَثِیرَةً (2) 967 لَایُحْصِیها غَیْرُکَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ أَطْیَبَ وَأَطْهَرَ وَأَزْکی وَأَ نْمی وَأَ فْضَلَ مَا صَلَّیْتَ عَلَی أَحَدٍ مِنَ الْأَوَّلِینَ وَالْآخِرِینَ وَعَلَی أَحَدٍ مِنْ خَلْقِکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی عَلِیٍ (3) 968 أَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ، وَوالِ مَنْ والاهُ، وَعادِ مَنْ عاداهُ، وَضاعِفِ الْعَذابَ عَلَی مَنْ شَرِکَ فِی دَمِهِ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی فاطِمَةَ بِنْتِ نَبِیِّکَ مُحَمَّدٍ عَلَیْهِ وَآلِهِ السَّلامُ، وَوالِ مَنْ وَالاها، وَعادِ مَنْ عَادَاهَا، وَضاعِفِ الْعَذابَ عَلَی مَنْ ظَلَمَها (4) 969، وَالْعَنْ مَنْ آذی نَبِیَّکَ فِیها. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی الْحَسَنِ وَالْحُسَیْنِ إِمامَیِ الْمُسْلِمِینَ، وَوالِ مَنْ وَالاهُما، وَعادِ مَنْ عَاداهُما، وَضاعِفِ الْعَذابَ عَلَی مَنْ شَرِکَ فِی دِمائِهِما (5) 970. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ إِمامِ الْمُسْلِمِینَ، وَوالِ مَنْ والاهُ، وَعادِ مَنْ عاداهُ، وَضاعِفِ الْعَذابَ عَلَی مَنْ ظَلَمَهُ (6) 971. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ إِمامِ الْمُسْلِمِینَ، وَوالِ مَنْ والاهُ، وَعادِ مَنْ عاداهُ، وَضاعِفِ الْعَذابَ عَلَی مَنْ ظَلَمَهُ (7) 972. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ إِمامِ

1- در بعض نسخ عوض عَنَّا السَّلام چنین است: مُحَمَّداً نَبِیَّکَ وَأَهْلَ بَیْتِهِ عَنَّا أَ فْضَلَ التَّحِیَّةِ وَالسَّلَامِ: نسخه.

2- أَضْعافاً مُضاعَفَةً: نسخه.

3- عَلِیٍّ: خ.

4- از: وَوالِ، تا: مَنْ ظَلَمَها: نسخه.

5- دَمِهِما: خ ل.

6- عَلی مَنْ شَرِکَ فِی دَمِهِ: نسخه.

7- عَلی مَنْ شَرِکَ فِی دَمِهِ: نسخه.

الْمُسْلِمِینَ، وَوالِ مَنْ والاهُ، وَعادِ مَنْ عاداهُ، وَضاعِفِ الْعَذابَ عَلَی مَنْ ظَلَمَهُ (1) 973. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُوسَی بْنِ جَعْفَرٍ إِمامِ الْمُسْلِمِینَ، وَوالِ مَنْ والاهُ، وَعادِ مَنْ عاداهُ، وَضاعِفِ الْعَذابَ عَلَی مَنْ شَرِکَ فِی دَمِهِ (2) 974. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی عَلِیِّ بْنِ مُوسی إِمامِ الْمُسْلِمِینَ، وَوالِ مَنْ والاهُ، وَعادِ مَنْ عاداهُ، وَضاعِفِ الْعَذابَ عَلَی مَنْ شَرِکَ فِی دَمِهِ (3) 975. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ إِمامِ الْمُسْلِمِینَ، وَوالِ مَنْ والاهُ، وَعادِ مَنْ عاداهُ، وَضاعِفِ الْعَذابَ عَلَی مَنْ ظَلَمَهُ (4) 976. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی عَلِیِّ بْنِ مُحَمَّدٍ إِمامِ الْمُسْلِمِینَ، وَوالِ مَنْ والاهُ، وَعادِ مَنْ عاداهُ، وَضاعِفِ الْعَذابَ عَلَی مَنْ ظَلَمَهُ (5) 977. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی الْحَسَنِ‌بْنِ عَلِیٍّ إِمامِ الْمُسْلِمِینَ، وَوالِ مَنْ والاهُ، وَعادِ مَنْ عاداهُ، وَضاعِفِ الْعَذابَ عَلَی مَنْ ظَلَمَهُ (6) 978. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی الْخَلَفِ مِنْ بَعْدِهِ إِمامِ الْمُسْلِمِینَ، وَوالِ مَنْ والاهُ، وَعادِ مَنْ عاداهُ، وَعَجِّلْ فَرَجَهُ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی الْقاسِمِ وَالطَّاهِرِ ابْنَیْ نَبِیِّکَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی رُقَیَّةَ بِنْتِ نَبِیِّکَ، وَالْعَنْ مَنْ آذی نَبِیَّکَ

1- عَلی مَنْ شَرِکَ فِی دَمِهِ: نسخه.
2- عَلی مَنْ ظَلَمَهُ: خ ل.
3- عَلی مَنْ ظَلَمَهُ: خ ل.
4- عَلی مَنْ شَرِکَ فِی دَمِهِ: نسخه.
5- عَلی مَنْ شَرِکَ فِی دَمِهِ: نسخه.
6- عَلی مَنْ شَرِکَ فِی دَمِهِ: نسخه.

فِیها. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی أُمِّ کُلْثُومَ بِنْتِ نَبِیِّکَ، وَالْعَنْ مَنْ آذی نَبِیَّکَ فِیها. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی ذُرِّیَّةِ نَبِیِّکَ. اللَّهُمَّ اخْلُفْ نَبِیَّکَ فِی أَهْلِ بَیْتِهِ. اللَّهُمَّ مَکِّنْ لَهُمْ فِی الْأَرْضِ. اللَّهُمَّ اجْعَلْنا مِنْ عَدَدِهِمْ وَمَدَدِهِمْ وَأَ نْصارِهِمْ عَلَی الْحَقِّ فِی السِّرِّ وَالْعَلانِیَةِ. اللَّهُمَّ اطْلُبْ بِذَحْلِهِمْ (1) 979 وَوِتْرِهِمْ وَدِمائِهِمْ، وَکُفَّ عَنّا وَعَنْهُمْ وَعَنْ کُلِّ مُؤْمِنٍ وَمُؤْمِنَةٍ بَأسَ کُلِّ باغٍ وَطاغٍ وَکُلِّ دابَّةٍ أَ نْتَ آخِذٌ بِناصِیَتِها إِنَّکَ أَشَدُّ بَأْساً وَأَشَدُّ تَنْکِیلًا (2) 980.

سیّد ابن طاووس فرموده و می‌گویی: یَا عُدَّتِی فِی کُرْبَتِی، وَیَا صاحِبِی فِی شِدَّتِی، وَیَا وَ لِیِّی فِی نِعْمَتِی، وَیَا غایَتِی فِی رَغْبَتِی، أَ نْتَ السَّاتِرُ عَوْرَتِی، وَالْمُؤْمِنُ رَوْعَتِی، وَالْمُقِیلُ عَثْرَتِی، فَاغْفِرْ لِی خَطِیئَتِی یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ (3) 981.

و می گویی: اللَّهُمَّ إِنِّی أَدْعُوکَ لِهَمٍّ لَایُفَرِّجُهُ غَیْرُکَ، وَ لِرَحْمَةٍ لَاتُنالُ إِلّا بِکَ، وَ لِکَرْبٍ لَایَکْشِفُهُ إِلّا أَ نْتَ، وَ لِرَغْبَةٍ لَاتُبْلَغُ إِلّا بِکَ، وَ لِحاجَةٍ لَایَقْضِیها إِلّا أَ نْتَ. اللَّهُمَّ فَکَما کانَ مِنْ شَأْنِکَ مَا أَذِنْتَ لِی بِهِ مِنْ مَسْأَلَتِکَ، وَرَحِمْتَنِی بِهِ مِنْ ذِکْرِکَ فَلْیَکُنْ مِنْ شَأْنِکَ سَیِّدِی الْإِجابَةُ لِی فِیما دَعَوْتُکَ، وَعَوائِدُ الْإِفْضالِ فِیما رَجَوْتُکَ، وَالنَّجاةُ مِمَّا فَزِعْتُ إِلَیْکَ فِیهِ، فَإِنْ لَمْ أَکُنْ أَهْلًا أَنْ أَبْلُغَ رَحْمَتَکَ فَإِنَّ رَحْمَتَکَ أَهْلٌ أَنْ تَبْلُغَنِی وَتَسَعَنِی، وَ إِنْ لَمْ أَکُنْ لِلْإِجابَةِ أَهْلًا فَأَ نْتَ أَهْلُ الْفَضْلِ، وَرَحْمَتُکَ وَسِعَتْ کُلَّ شَیْءٍ، فَلْتَسَعْنِی رَحْمَتُکَ یَا إِلهِی یَا کَرِیمُ أَسْأَ لُکَ بِوَجْهِکَ الْکَرِیمِ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَأَهْلِ بَیْتِهِ، وَأَنْ تُفَرِّجَ هَمِّی، وَتَکْشِفَ کَرْبِی وَغَمِّی، وَتَرْحَمَنِی بِرَحْمَتِکَ، وَتَرْزُقَنِی مِنْ فَضْلِکَ، إِنَّکَ سَمِیعُ الدُّعاءِ قَرِیبٌ مُجِیبٌ (4) 982.

چهارم: و نیز شیخ و سیّد فرموده‌اند در هر روز بخوان:

اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ مِنْ فَضْلِکَ بِأَ فْضَلِهِ وَکُلُّ فَضْلِکَ فاضِلٌ، اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِفَضْلِکَ کُلِّهِ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ مِنْ رِزْقِکَ بِأَعَمِّهِ وَکُلُّ رِزْقِکَ عامٌّ، اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِرِزْقِکَ کُلِّهِ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ مِنْ عَطائِکَ بِأَهْنَئِهِ وَکُلُّ عَطائِکَ

1- بِذَحْلِهِمْ: به خون آنها.

2- مصباح المتهجّد: 620 و اقبال 1/ 212 فصل 6.

3- اقبال 1/ 215 فصل 6.

4- اقبال 1/ 216 فصل 6.

هَنِیءٌ، اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِعَطائِکَ کُلِّهِ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ مِنْ خَیْرِکَ بِأَعْجَلِهِ وَکُلُّ خَیْرِکَ عاجِلٌ، اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِخَیْرِکَ کُلِّهِ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ مِنْ إِحْسانِکَ بِأَحْسَنِهِ وَکُلُّ إِحْسانِکَ حَسَنٌ، اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِإِحْسانِکَ کُلِّهِ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِما تُجِیبُنِی بِهِ حِینَ أَسْأَ لُکَ، فَأَجِبْنِی یَا اللَّهُ، وَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ عَبْدِکَ الْمُرْتَضی، وَرَسُو لِکَ الْمُصْطَفی، وَأَمِینِکَ وَنَجِیِّکَ دُونَ خَلْقِکَ، وَنَجِیبِکَ مِنْ عِبادِکَ، وَنَبِیِّکَ بِالصِّدْقِ وَحَبِیبِکَ، وَ (1) 983 صَلِّ عَلَی رَسُو لِکَ وَخِیَرَتِکَ مِنَ الْعالَمِینَ الْبَشِیرِ النَّذِیرِ، السِّراجِ الْمُنِیرِ، وَعَلَی أَهْلِ بَیْتِهِ الْأَ بْرارِ الطَّاهِرِینَ، وَعَلَی مَلائِکَتِکَ الَّذِینَ اسْتَخْلَصْتَهُمْ لِنَفْسِکَ وَحَجَبْتَهُمْ عَنْ خَلْقِکَ، وَعَلَی أَ نْبِیائِکَ الَّذِینَ یُنْبِئُونَ عَنْکَ بِالصِّدْقِ، وَعَلَی رُسُلِکَ الَّذِینَ خَصَصْتَهُمْ بِوَحْیِکَ وَفَضَّلْتَهُمْ عَلَی الْعالَمِینَ بِرِسالاتِکَ، وَعَلَی عِبادِکَ الصَّالِحِینَ الَّذِینَ أَدْخَلْتَهُمْ فِی رَحْمَتِکَ الْأَئِمَّةِ الْمُهْتَدِینَ الرَّاشِدِینَ وَأَوْ لِیائِکَ الْمُطَهَّرِینَ، وَعَلَی جَبْرَئِیلَ وَمِیکائِیلَ وَ إِسْرافِیلَ وَمَلَکِ الْمَوْتِ، وَعَلَی رِضْوانَ خازِنِ الْجِنانِ، وَعَلَی مالِکٍ خازِنِ النَّارِ، وَرُوحِ الْقُدُسِ، وَالرُّوحِ الْأَمِینِ، وَحَمَلَةِ عَرْشِکَ الْمُقَرَّبِینَ، وَعَلَی الْمَلَکَیْنِ الْحافِظَیْنِ عَلَیَّ بِالصَّلاةِ الَّتِی تُحِبُّ أَنْ یُصَلِّیَ بِها عَلَیْهِمْ أَهْلُ السَّماواتِ وَأَهْلُ الْأَرَضِینَ، صَلاةً طَیِّبَةً کَثِیرَةً مُبارَکَةً زاکِیَةً نامِیَةً ظاهِرَةً باطِنَةً شَرِیفَةً فاضِلَةً تُبَیِّنُ (2) 984 بِها فَضْلَهُمْ عَلَی الْأَوَّلِینَ وَالْآخِرِینَ. اللَّهُمَّ وَ (3) 985 أَعْطِ مُحَمَّداً الْوَسِیلَةَ وَالشَّرَفَ وَالْفَضِیلَةَ وَاجْزِهِ عَنَّا (4) 986 خَیْرَ مَا جَزَیْتَ نَبِیّاً عَنْ أُمَّتِهِ. اللَّهُمَّ وَأَعْطِ مُحَمَّداً صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ مَعَ کُلِّ زُلْفَةٍ زُلْفَةً، وَمَعَ کُلِّ

1- وَ: خ.
2- تُبِیْنُ: نسخه.
3- وَ: خ.
4- عَنَّا: خ.

وَسِيلَةٍ وَسِيلَةً، وَمَعَ كُلِّ فَضِيلَةٍ فَضِيلَةً، وَمَعَ كُلِّ شَرَفٍ شَرَفاً تُعْطِی مُحَمَّداً وَآلَهُ يَوْمَ الْقِيامَةِ أَفْضَلَ مَا أَعْطَيْتَ أَحَداً مِنَ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ. (1) 987
اللَّهُمَّ وَاجْعَلْ مُحَمَّداً صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ أَدْنَی الْمُرْسَلِينَ مِنْکَ مَجْلِساً، وَأَفْسَحَهُمْ فِی الْجَنَّةِ عِنْدَکَ مَنْزِلًا، وَأَقْرَبَهُمْ إِلَيْکَ وَسِيلَةً، وَاجْعَلْهُ أَوَّلَ شافِعٍ، وَأَوَّلَ مُشَفَّعٍ، وَأَوَّلَ قائِلٍ، وَأَنْجَحَ سائِلٍ، وَابْعَثْهُ الْمَقامَ الْمَحْمُودَ الَّذِی يَغْبِطَهُ بِهِ الْأَوَّلُونَ وَالْآخِرُونَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ، وَأَسْأَ لُکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَنْ تَسْمَعَ صَوْتِی، وَتُجِيبَ دَعْوَتِی، وَتَجاوَزَ عَنْ خَطِيئَتِی، وَتَصْفَحَ عَنْ ظُلْمِی، وَتُنْجِحَ طَلِبَتِی، وَتَقْضِیَ حاجَتِی، وَتُنْجِزَ لِی مَا وَعَدْتَنِی، وَتُقِيلَ عَثْرَتِی، وَتَغْفِرَ ذُ نُوبِی، وَتَعْفُوَ عَنْ جُرْمِی، وَتُقْبِلَ عَلَیَّ وَلَا تُعْرِضَ عَنِّی، وَتَرْحَمَنِی وَلَا تُعَذِّبَنِی، وَتُعافِيَنِی وَلَا تَبْتَلِيَنِی، وَتَرْزُقَنِی مِنَ الرِّزْقِ أَطْيَبَهُ وَأَوْسَعَهُ وَلَا تَحْرِمَنِی، يَا رَبِّ وَاقْضِ عَنِّی دَيْنِی، وَضَعْ عَنِّی وِزْرِی، وَلَا تُحَمِّلْنِی مَا لَا طاقَةَ لِی بِهِ، يَا مَوْلایَ وَأَدْخِلْنِی فِی كُلِّ خَيْرٍ أَدْخَلْتَ فِيهِ مُحَمَّداً وَآلَ مُحَمَّدٍ، وَأَخْرِجْنِی مِنْ كُلِّ سُوءٍ أَخْرَجْتَ مِنْهُ مُحَمَّداً وَآلَ مُحَمَّدٍ صَلَواتُکَ عَلَيْهِ وَعَلَيْهِمْ، وَالسَّلامُ عَلَيْهِ وَعَلَيْهِمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكاتُهُ.
پس سه مرتبه بگو: اللَّهُمَّ إِنِّی أَدْعُوکَ كَما أَمَرْتَنِی فَاسْتَجِبْ لِی كَما وَعَدْتَنِی.
پس بگو: اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ قَلِيلًا مِنْ كَثِيرٍ مَعَ حاجَةٍ بِی إِلَيْهِ عَظِيمَةٍ، وَغِناکَ عَنْهُ قَدِيمٌ، وَهُوَ عِنْدِی كَثِيرٌ، وَهُوَ عَلَيْکَ سَهْلٌ يَسِيرٌ، فَامْنُنْ عَلَیَّ بِهِ إِنَّکَ عَلَی كُلِّ شَیْءٍ قَدِيرٌ، آمِينَ رَبَّ الْعالَمِينَ (2) 988.

1- شَرَفاً اللّهمَّ أَعْطِ مُحَمَّداً: نسخه.
2- مصباح المتهجّد: 623.

پنجم: خواندن این دعا است: اللَّهُمَّ إِنِّی أَدْعُوکَ کَما أَمَرْتَنِی فَاسْتَجِبْ لِی کَما وَعَدْتَنِی. و چون طولانی است به جهت اختصار آن را ذکر نکردیم، هرکه طالب است به اقبال یا زاد المعاد رجوع کند (1) 989.
ششم، شیخ مفید در کتاب مُقنعه روایت کرده از ثقه جلیل علیّ بن مهزیار از حضرت امام محمّد تقی علیه السلام که مستحبّ است آن که بسیار بگویی در هر وقت از شب و روز ماه رمضان، از اوّل ماه تا آخر:
یَا ذَا الَّذِی کانَ قَبْلَ کُلِّ شَیْ ءٍ، ثُمَّ خَلَقَ کُلَّ شَیْ ءٍ، ثُمَّ یَبْقی وَیَفْنی کُلُّ شَیْ ءٍ، یَا ذَا الَّذِی لَیْسَ کَمِثْلِهِ شَیْ ءٌ، وَیَا ذَا الَّذِی لَیْسَ فِی السَّمَاواتِ الْعُلی، وَلَا فِی الْأَرَضِینَ السُّفْلی، وَلَا فَوْقَهُنَّ وَلَا تَحْتَهُنَّ وَلَا بَیْنَهُنَّ إِلهٌ یُعْبَدُ غَیْرُهُ، لَکَ الْحَمْدُ حَمْداً لَایَقْوی عَلَی إِحْصائِهِ إِلّا أَ نْتَ، فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ صَلاةً لَایَقْوی عَلَی إِحْصائِها إِلّا أَ نْتَ (2) 990.
هفتم: شیخ کفعمی در بلد الأمین و مصباح از اختیار سیّد ابن باقی نقل کرده که هرکه بخواند این دعا را در هر روز ماه رمضان، بیامرزد حق تعالی گناهان چهل ساله او را:
اللَّهُمَّ رَبَّ شَهْرِ رَمَضانَ الَّذِی أَ نْزَلْتَ فِیهِ الْقُرْآنَ، وَافْتَرَضْتَ عَلَی عِبادِکَ فِیهِ الصِّیامَ، ارْزُقْنِی حَجَّ بَیْتِکَ الْحَرامِ فِی هذَا الْعامِ وَفِی کُلِّ عامٍ، وَاغْفِرْ لِیَ الذُّنُوبَ الْعِظامَ فَإِنَّهُ لَایَغْفِرُها غَیْرُکَ یَا ذَا الْجَلالِ وَالْإِکْرامِ (3) 991.
هشتم: در هر روز صد مرتبه این ذکر را بگوید که محدّث فیض در خلاصة الأذکار ذکر فرموده: سُبْحانَ الضَّارِّ النَّافِعِ، سُبْحانَ الْقاضِی بِالْحَقِّ، سُبْحانَ الْعَلِیِّ الْأَعْلی، سُبْحانَهُ وَبِحَمْدِهِ، سُبْحانَهُ وَتَعالی (4) 992.

1- اقبال 1/ 216 فصل 6 و زاد المعاد: 163.
2- المقنعه: 320.
3- بلد الأمین: 223 و مصباح کفعمی: 618.
4- خلاصة الأذکار: 97، فصل 10.

نهم: شیخ مفید در مقنعه فرموده: و از سنن ماه رمضان صلوات فرستادن بر رسول‌خدا صلی الله علیه و آله است در هر روز صد مرتبه و اگر زیادتر فرستاد افضل است (1) 993.

اعمال شب اوّل ماه رمضان

مطلب دویّم

در اعمال مخصوصه شب و روز ماه مبارک رمضان است

شب اوّل: در آن چند عمل است:

اوّل: آنکه طلب هلال کند، و بعضی استهلال این ماه را واجب دانسته‌اند (2) 994.

دویّم: چون رؤیت هلال کرد اشاره به هلال نکند، بلکه رو به قبله کند و دستها را به آسمان بلند کند و خطاب کند هلال را و بگوید:

رَبِّی وَرَبُّکَ اللّهُ رَبُّ الْعالَمِینَ. اللَّهُمَّ أَهِلَّهُ عَلَیْنا بِالْأَمْنِ وَالْإِیمانِ وَالسَّلامَةِ وَالْإِسْلامِ وَالْمُسارَعَةِ إِلی مَا تُحِبُّ وَتَرْضی. اللَّهُمَّ بارِکْ لَنا فِی شَهْرِنا هذَا، وَارْزُقْنا خَیْرَهُ وَعَوْنَهُ، وَاصْرِفْ عَنَّا ضُرَّهُ وَشَرَّهُ وَبَلاءَهُ وَفِتْنَتَهُ (3) 995.

و روایت شده که حضرت رسول صلی الله علیه و آله چون رؤیت می‌کرد هلال ماه رمضان را روی شریف را به جانب قبله می‌فرمود و می‌گفت:

اللَّهُمَّ أَهِلَّهُ عَلَیْنا بِالْأَمْنِ وَالْإِیمانِ وَالسَّلامَةِ وَالْإِسْلامِ وَالْعافِیَةِ الْمُجَلَّلَةِ وَدِفاعِ الْأَسْقامِ (4) 996 وَالْعَوْنِ عَلَی الصَّلاةِ وَالصِّیامِ وَالْقِیامِ وَتِلاوَةِ الْقُرْآنِ. اللَّهُمَّ سَلِّمْنا لِشَهْرِ رَمَضانَ، وَتَسَلَّمْهُ مِنّا، وَسَلِّمْنا فِیهِ حَتَّی یَنْقَضِیَ عَنَّا شَهْرُ رَمَضانَ وَقَدْ عَفَوْتَ عَنَّا وَغَفَرْتَ لَنا وَرَحِمْتَنا (5) 997. در رؤیت هلال ماه رمضان

1- مقنعة: 313.

2- اقبال 1/ 62 فصل 3 و 4.

3- من لا یحضره الفقیه 2/ 100.

4- وَالرِّزْقِ الْواسِعِ: نسخه.

5- اقبال 1/ 62 فصل 4 از امیرالمؤمنین علیه السلام.

و از حضرت صادق علیه السلام منقول است که چون رؤیت هلال نمودی بگو:
اللَّهُمَّ قَدْ حَضَرَ شَهْرُ رَمَضانَ وَقَدِ افْتَرضْتَ عَلَیْنا صِیامَهُ، وَأَ نْزَلْتَ فِیهِ الْقُرْآنَ هُدیً لِلنّاسِ وَبَیِّناتٍ مِنَ الْهُدی وَالْفُرْقانِ. اللَّهُمَّ أَعِنَّا عَلَی صِیامِهِ، وَتَقَبَّلْهُ مِنّا، وَسَلِّمْنا فِیهِ، وَسَلِّمْنا مِنْهُ، وَسَلِّمْهُ لَنا فِی یُسْرٍ مِنْکَ وَعافِیَةٍ، إِنَّکَ عَلَی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ، یَا رَحْمنُ یَا رَحِیمُ (1) 998.
سیّم: بخواند دعاء چهل و سیّم صحیفه کامله را در وقت رؤیت هلال، سیّد ابن طاووس رحمه الله روایت کرده که روزی حضرت امام زین العابدین علیه السلام در راهی می‌گذشت که نظر کرد به هلال ماه رمضان پس آن حضرت ایستاد و گفت:
أَ یُّهَا الْخَلْقُ الْمُطِیعُ، الدَّائِبُ السَّرِیعُ، الْمُتَرَدِّدُ فِی مَنازِلِ التَّقْدِیرِ، الْمُتَصَرِّفُ فِی فَلَکِ التَّدْبِیرِ، آمَنْتُ بِمَنْ نَوَّرَ بِکَ الظُّلَمَ، وَأَوْضَحَ بِکَ الْبُهَمَ، وَجَعَلَکَ آیَةً مِنْ آیاتِ مُلْکِهِ، وَعَلامَةً مِنْ عَلاماتِ سُلْطانِهِ، فَحَدَّ بِکَ الزَّمانَ، وَامْتَهَنَکَ بِالْکَمالِ وَالنُّقْصانِ، وَالطُّلُوعِ وَالأُ فُولِ وَالْإِنارَةِ وَالْکُسُوفِ فِی کُلِّ ذلِکَ أَ نْتَ لَهُ مُطِیعٌ، وَ إِلی إِرادَتِهِ سَرِیعٌ، سُبْحانَهُ مَا أَعْجَبَ مَا دَ بَّرَ مِنْ أَمْرِکَ! وَأَ لْطَفَ مَا صَنَعَ فِی شَأْنِکَ! جَعَلَکَ مِفْتاحَ شَهْرٍ حادِثٍ لِأَمْرٍ حادِثٍ، فَأَسْأَلُ اللَّهَ رَبِّی وَرَبَّکَ، وَخالِقِی وَخالِقَکَ، وَمُقَدِّرِی وَمُقَدِّرَکَ، وَمُصَوِّرِی وَمُصَوِّرَکَ أَنْ یُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَأَنْ یَجْعَلَکَ هِلالَ بَرَکَةٍ لَاتَمْحَقُهَا الْأَیَّامُ، وَطَهارَةٍ لَاتُدَنِّسُهَا الْآثامُ، هِلالَ أَمْنٍ مِنَ الْآفاتِ، وَسَلامَةٍ مِنَ السَّیِّئاتِ، هِلالَ سَعْدٍ لَانَحْسَ فِیهِ، وَیُمْنٍ لَانَکَدَ مَعَهُ، وَیُسْرٍ لَایُمازِجُهُ عُسْرٌ، وَخیْرٍ لَا یَشُوبُهُ شَرٌّ، هِلالَ أَمْنٍ وَإِیمانٍ، وَ نِعْمَةٍ وَ إِحْسانٍ، وَسَلامَةٍ وَ إِسْلامٍ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاجْعَلْنا مِنْ أَرْضی مَنْ طَلَعَ عَلَیْهِ، وَأَزْکی مَنْ نَظَرَ

1- اقبال 1/ 64 فصل 4.

إِلَيْهِ، وَأَسْعَدَ مَنْ تَعَبَّدَ لَکَ فِيهِ، وَوَفِّقْنَا اللَّهُمَّ فِيهِ لِلطّاعَةِ وَالتَّوْبَةِ، وَاعْصِمْنا فِيهِ مِنَ الْآثامِ وَالْحَوْبَةِ، وَأَوْزِعْنا فِيهِ شُكْرَ النِّعْمَةِ، وَأَلْبِسْنا فِيهِ جُنَنَ الْعافِيَةِ، وَأَتْمِمْ عَلَيْنا بِاسْتِکْمالِ طاعَتِکَ فِيهِ الْمِنَّةَ، إِنَّکَ أَنْتَ الْمَنّانُ الْحَمِيدُ، وَصَلَّى اللّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطَّيِّبِينَ، وَاجْعَلْ لَنا فِيهِ عَوْناً مِنْکَ عَلَى مَا نَدَبْتَنا إِلَيْهِ مِنْ مُفْتَرَضِ طاعَتِکَ وَتَقَبَّلْها إِنَّکَ الْأَکْرَمُ مِنْ کُلِّ کَرِيمٍ، وَالْأَرْحَمُ مِنْ کُلِّ رَحِيمٍ، آمِينَ آمِينَ رَبَّ الْعالَمِينَ (1) 999.

چهارم: مجامعت با حلال خود کند، و این از خصوصیّات این ماه است، و الّا در ماههای دیگر جماع در شب اوّل مکروه است (2) 1000. اعمال شب اوّل ماه رمضان

پنجم: غسل شب اوّل ماه کند، و روایت شده که هرکه در شب اوّل ماه رمضان غسل کند خارش بدن به او نرسد تا ماه رمضان آینده (3) 1001.

ششم: در نهر جاری غسل کند، و سی کف آب بر سر بریزد، تا با طهارت معنوی باشد تا ماه رمضان آینده (4) 1002.

هفتم: زیارت قبر امام حسین علیه السلام کند، تا گناهانش ریخته شود، و ثواب حجّاج و معتمرین آن سال را دریابد (5) 1003.

هشتم: از این شب ابتدا کند به خواندن هزار رکعت نماز این ماه به نحوی که در آخر قسم دوّم ذکر شد (ص 265).

نهم: دو رکعت نماز کند در این شب، در هر رکعت حمد و سوره انعام بخواند، و سؤال کند که حق تعالی کفایت کند او را و نگاه دارد او را از آنچه می‌ترسد، و از دردها (6) 1004.

دهم: بخواند دعای اللَّهُمَّ إِنَّ هذَا الشَّهْرَ الْمُبارَکَ، که در شب آخر ماه شعبان

1- اقبال 1/ 63 فصل 4 از امام کاظم علیه السلام.

2- وسائل الشیعة 7/ 255 ح 1 باب 30 أبواب أحکام ماه رمضان.

3- اقبال 1/ 56 فصل 1، از امام صادق علیه السلام.

4- اقبال 1/ 55 فصل 1 از امام صادق علیه السلام.

5- اقبال 1/ 46 فصل 5.

6- اقبال 1/ 75 فصل 9 از امام صادق علیه السلام.

گذشت (ص 239).
یازدهم: بعد از نماز مغرب دستها را بلند کند وبخواند این دعاءِ وارده از حضرت جواد علیه السلام را که در اقبال است:
اللَّهُمَّ يَا مَنْ يَمْلِكُ التَّدْبِيرَ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ، يَا مَنْ يَعْلَمُ خائِنَةَ الْأَعْيُنِ وَمَا تُخْفِى الصُّدُورُ وَتُجِنُّ الضَّمِيرُ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ. اللَّهُمَّ اجْعَلْنا مِمَّنْ نَوى فَعَمِلَ، وَلَا تَجْعَلْنا مِمَّنْ شَقِىَ فَكَسِلَ، وَلَا مِمَّنْ هُوَ عَلَى غَيْرِ عَمَلٍ يَتَّكِلُ. اللَّهُمَّ صَحِّحْ أَبْدانَنا مِنَ الْعِلَلِ، وَأَعِنّا عَلَى مَا افْتَرَضْتَ عَلَيْنا مِنَ الْعَمَلِ، حَتّى يَنْقَضِىَ عَنَّا شَهْرُكَ هذَا وَقَدْ أَدَّيْنا مَفْرُوضَكَ فِيهِ عَلَيْنا. اللَّهُمَّ أَعِنّا عَلَى صِيامِهِ، وَوَفِّقْنا لِقِيامِهِ، وَنَشِّطْنا فِيهِ لِلصَّلاةِ، وَلَا تَحْجُبْنا مِنَ الْقِراءَةِ، وَسَهِّلْ لَنا فِيهِ إِيتاءَ الزَّكاةِ. اللَّهُمَّ لَاتُسَلِّطْ عَلَيْنا وَصَباً (1) 1005 وَلَا تَعَباً وَلَا سَقَماً وَلَا عَطَباً. اللَّهُمَّ ارْزُقْنا الْإِفْطارَ مِنْ رِزْقِكَ الْحَلالِ. اللَّهُمَّ سَهِّلْ لَنا فِيهِ مَا قَسَمْتَهُ مِنْ رِزْقِكَ، وَيَسِّرْ مَا قَدَّرْتَهُ مِنْ أَمْرِكَ، وَاجْعَلْهُ حَلالًا طَيِّباً نَقِيّاً مِنَ الْآثامِ، خالِصاً مِنَ الْآصارِ (2) 1006 وَالْأَجْرامِ. اللَّهُمَّ لَاتُطْعِمْنا إِلّا طَيِّباً غَيْرَ خَبِيثٍ وَلَا حَرامٍ، وَاجْعَلْ رِزْقَكَ لَنا حَلالًا لَايَشُوبُهُ دَنَسٌ وَلا أَسْقامٌ، يَا مَنْ عِلْمُهُ بِالسِّرِّ كَعِلْمِهِ بِالْأَعْلانِ، يَا مُتَفَضِّلًا عَلَى عِبادِهِ بِالْإِحْسانِ، يَا مَنْ هُوَ عَلَى كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ، وَبِكُلِّ شَىْءٍ عَلِيمٌ خَبِيرٌ، أَلْهِمْنا ذِكْرَكَ، وَجَنِّبْنا عُسْرَكَ، وَأَنِلْنا يُسْرَكَ، وَاهْدِنا لِلرَّشادِ، وَوَفِّقْنا لِلسَّدادِ، وَاعْصِمْنا مِنَ الْبَلايا، وَصُنّا مِنَ الْأَوْزارِ وَالْخَطايا، يَا مَنْ لَايَغْفِرُ عَظِيمَ الذُّنُوبِ غَيْرُهُ، وَلا يَكْشِفُ السُّوءَ إِلّا هُوَ، يَا أَرْحَمَ الرّاحِمِينَ، وَأَكْرَمَ الْأَكْرَمِينَ، صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَأَهْلِ بَيْتِهِ الطَّيِّبِينَ، وَاجْعَلْ صِيامَنا مَقْبُولًا،

1- وَصَباً: بیماری.
2- الْآصارِ: گناهان.

وَبِالْبِرِّ وَالتَّقْوی مَوْصُولًا، وَکَذلِکَ فَاجْعَلْ سَعْیَنا مَشْکُوراً، وَقِیامَنا مَبْرُوراً، وَقُرْآنَنا مَرْفُوعاً (1) 1007، وَدُعاءَنا مَسْمُوعاً، وَاهْدِنا لِلْحُسْنی (2) 1008، وَجَنِّبْنا الْعُسْری، وَیَسِّرْنا لِلْیُسْری، وَأَعْلِ لَنَا الدَّرَجاتِ، وَضاعِفْ لَنَا الْحَسَناتِ، وَاقْبَلْ مِنَّا الصَّوْمَ وَالصَّلاةَ، وَاسْمَعْ مِنَّا الدَّعَواتِ، وَاغْفِرْ لَنَا الْخَطِیئاتِ، وَتَجاوَزْ عَنَّا السَّیِّئاتِ، وَاجْعَلْنا مِنَ الْعامِلِینَ الْفَائِزِینَ، وَلَا تَجْعَلْنا مِنَ الْمَغْضُوبِ عَلَیْهِمْ وَلَا الضَّالِّینَ، حَتَّی یَنْقَضِیَ شَهْرُ رَمَضانَ عَنَّا وَقَدْ قَبِلْتَ فِیهِ صِیامَنا وَقِیامَنا، وَزَکَّیْتَ فِیهِ أَعْمالَنا، وَغَفَرْتَ فِیهِ ذُ نُوبَنا، وَأَجْزَلْتَ فِیهِ مِنْ کُلِّ خَیْرٍ نَصِیبَنا، فَإِنَّکَ الْإِلهُ الْمُجِیبُ، وَالرَّبُّ الْقَرِیبُ (3) 1009، وَأَ نْتَ بِکُلِّ شَیْ ءٍ مُحِیطٌ (4) 1010.

دوازدهم: بخواند در این شب این دعای مأثور از حضرت صادق علیه السلام را که در اقبال است:

اللَّهُمَّ رَبَّ شَهْرِ رَمَضانَ، مُنَزِّلَ الْقُرْآنِ، هذَا شَهْرُ رَمَضانَ الَّذِی أَ نْزَلْتَ فِیهِ الْقُرْآنَ وَأَ نْزَلْتَ فِیهِ آیاتٍ بَیِّناتٍ مِنَ الْهُدی وَالْفُرْقانِ. اللَّهُمَّ ارْزُقْنا صِیامَهُ، وَأَعِنَّا عَلَی قِیامِهِ. اللَّهُمَّ سَلِّمْهُ لَنا، وَسَلِّمْنا فِیهِ، وَتَسَلَّمْهُ مِنَّا فِی یُسْرٍ مِنْکَ وَمُعافاةٍ، وَاجْعَلْ فِیما تَقْضِی وَتُقَدِّرُ مِنَ الْأَمْرِ الْمَحْتُومِ وَفِیما تَفْرُقُ مِنَ الْأَمْرِ الْحَکِیمِ فِی لَیْلَةِ الْقَدْرِ مِنَ الْقَضاءِ الَّذِی لَایُرَدُّ وَلَا یُبَدَّلُ أَنْ تَکْتُبَنِی مِنْ حُجَّاجِ بَیْتِکَ الْحَرامِ، الْمَبْرُورِ حَجُّهُمُ، الْمَشْکُورِ سَعْیُهُمُ، الْمَغْفُورِ ذُ نُوبُهُمُ، الْمُکَفَّرِ عَنْهُمْ سَیِّئاتُهُمْ، وَاجْعَلْ فِیما تَقْضِی وَتُقَدِّرُ أَنْ تُطِیلَ لِی فِی عُمْرِی، وَتُوَسِّعَ عَلَیَّ مِنَ الرِّزْقِ الْحَلالِ (5) 1011.

1- وَقِراءَتَنا: خ ل.

2- الْحُسْنَی: خ ل.

3- الرَّقِیبُ: خ ل.

4- اقبال 1/ 76 فصل 10.

5- اقبال 1/ 78 فصل 10.

سیزدهم: بخواند دعای چهل و چهارم صحیفه کامله را (1) 1012.
چهاردهم: بخواند: اللَّهُمَّ إِنَّ هذَا شَهْرُ رَمَضانَ ... إلی آخره، که سیّد در اقبال نقل فرموده وبسیار طولانی است (2) 1013.
پانزدهم: بخواند: اللَّهُمَّ إِنَّهُ قَدْ دَخَلَ شَهْرُ رَمَضانَ. اللَّهُمَّ رَبَّ شَهْرِ رَمَضانَ الَّذِی أَ نْزَلْتَ فِیهِ الْقُرْآنَ وَجَعَلْتَهُ بَیِّناتٍ مِنَ الْهُدی وَالْفُرْقانِ. اللَّهُمَّ فَبارِکْ لَنا فِی شَهْرِ رَمَضانَ، وَأَعِنَّا عَلَی صِیامِهِ وَصَلَواتِهِ، وَتَقَبَّلْهُ مِنَّا. روایت است که حضرت رسول صلی الله علیه و آله چون ماه رمضان داخل می‌شد این دعا را می‌خواند (3) 1014.
شانزدهم: و نیز روایت است که حضرت رسول صلی الله علیه و آله در شب اوّل ماه رمضان این دعا را می‌خواندند:
الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی أَکْرَمَنا بِکَ أَ یُّهَا الشَّهْرُ الْمُبارَکُ. اللَّهُمَّ فَقَوِّنا عَلَی صِیامِنا وَقِیامِنا، وَثَبِّتْ أَ قْدامَنا، وَانْصُرْنا عَلَی الْقَوْمِ الْکافِرِینَ. اللَّهُمَّ أَ نْتَ الْواحِدُ فَلا وَلَدَ لَکَ، وَأَ نْتَ الصَّمَدُ فَلا شِبْهَ لَکَ، وَأَ نْتَ الْعَزِیزُ فَلا یُعِزُّکَ شَیْ ءٌ، وَأَ نْتَ الْغَنِیُّ وَأَ نَا الْفَقِیرُ، وَأَ نْتَ الْمَوْلی وَأَ نَا الْعَبْدُ، وَأَ نْتَ الْغَفُورُ وَأَ نَا الْمُذْنِبُ، وَأَ نْتَ الرَّحِیمُ وَأَ نَا الْمُخْطِئُ، وَأَ نْتَ الْخالِقُ وَأَ نَا الْمَخْلُوقُ، وَأَ نْتَ الْحَیُّ وَأَ نَا الْمَیِّتُ، أَسْأَ لُکَ بِرَحْمَتِکَ أَنْ تَغْفِرَ لِی وَتَرْحَمَنِی وَتَجاوَزَ (4) 1015 عَنِّی إِنَّکَ عَلَی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ (5) 1016.
هفدهم: در باب اوّل گذشت (ص 122) ذکر استحباب خواندن دعای جوشن کبیر در اوّل

1- صحیفه کامله: 374، دعاء 44، اوّل آن: الحَمْدُ للَّهِ الَّذی هَدانا لِحَمْدِهِ ...
2- اقبال 1/ 118 فصل 14.
3- اقبال 1/ 137 فصل 14 از امام صادق علیه السلام.
4- در اقبال: وَتَتَجاوَزَ.
5- اقبال 1/ 146 فصل 16.

ماه رمضان.
هجدهم: بخواند دعاء حج را که در اوّل ماه گذشت (ص 245) (1) 1017.
نوزدهم: چون ماه رمضان شروع شود سزاوار است تکثیر تلاوت قرآن، و مروی است که حضرت صادق علیه السلام در وقت تلاوت قرآن قبل از قرائت این دعا را می‌خواندند:
اللَّهُمَّ إِنِّی أَشْهَدُ أَنَّ هذَا کِتابُکَ الْمُنْزَلُ مِنْ عِنْدِکَ عَلَی رَسُولِکَ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِاللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ، وَکَلامُکَ النَّاطِقُ عَلَی لِسانِ نَبِیِّکَ جَعَلْتَهُ هادِیاً مِنْکَ إِلی خَلْقِکَ، وَحَبْلًا مُتَّصِلًا فِیما بَیْنَکَ وَبَیْنَ عِبادِکَ. اللَّهُمَّ إِنِّی نَشَرْتُ عَهْدَکَ وَکِتابَکَ، اللَّهُمَّ فَاجْعَلْ نَظَرِی فِیهِ عِبادَةً، وَقِراءَتِی فِیهِ فِکْراً، وَفِکْرِی فِیهِ اعْتِباراً، وَاجْعَلْنِی مِمَّنْ اتَّعَظَ بِبَیانِ مَواعِظِکَ فِیهِ، وَاجْتَنَبَ مَعاصِیَکَ، وَلَا تَطْبَعْ عِنْدَ قِراءَتِی عَلَی سَمْعِی، وَلَا تَجْعَلْ عَلَی بَصَرِی غِشاوَةً، وَلَا تَجْعَلْ قِراءَتِی قِراءَةً لَاتَدَ بُّرَ فِیها، بَلِ اجْعَلْنِی أَ تَدَ بَّرُ آیاتِهِ وَأَحْکامَهُ، آخِذاً بِشَرایِعِ دِینِکَ، وَلَا تَجْعَلْ نَظَرِی فِیهِ غَفْلَةً، وَلَا قِراءَتِی هَذَراً، إِنَّکَ أَ نْتَ الرَّؤُوفُ الرَّحِیمُ.
و بعد از قرائت قرآن مجید این دعا را می‌خواندند:
اللَّهُمَّ إِنِّی قَدْ قَرَأْتُ مَا قَضَیْتَ مِنْ کِتابِکَ الَّذِی أَ نْزَلْتَهُ عَلَی نَبِیِّکَ الصَّادِقِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ، فَلَکَ الْحَمْدُ رَبَّنا. اللَّهُمَّ اجْعَلْنِی مِمَّنْ یُحِلُّ حَلالَهُ، وَیُحَرِّمُ حَرامَهُ، وَیُؤْمِنُ بِمُحْکَمِهِ وَمُتَشابِهِهِ، وَاجْعَلْهُ لِی أُ نْساً فِی قَبْرِی، وَأُ نْساً فِی حَشْرِی، وَاجْعَلْنِی مِمَّنْ تُرْقِیهِ (2) 1018 بِکُلِّ آیَةٍ قَرَأَها دَرَجَةً فِی أَعْلَی عِلِّیِّینَ، آمِینَ رَبَّ الْعالَمِینَ (3) 1019.

1- اوّل آن: اللَّهُمَّ إِنّی بِکَ وَمِنْکَ أَطْلُبُ حاجَتی.
2- تُرَقِّیهِ: ظ.
3- مکارم الاخلاق 2/ 140- 141 فصل 5 و اختصاص مفید: 141 و اقبال 1/ 231- 234 فصل 10 و 12.

روز اوّل: و در آن چند عمل است: اعمال روز اوّل ماه رمضان
اوّل: غسل کردن در آب جاری و ریختن سی کف آب بر سر، که باعث ایمنی از جمیع دردها و بیماری‌ها است در تمام سال (1) 1020.
دوّم: کفی از گلاب بر رو بزند تا از خواری و پریشانی نجات یابد، و قدری هم بر سر خود بزند تا در آن سال از سرسام (2) 1021 ایمن شود (3) 1022.
سیّم: دو رکعت نماز اوّل ماه وتصدّق را به عمل آورد (4) 1023.
چهارم: دو رکعت نماز کند در رکعت اوّل حمد و إِنّا فَتَحْنا، و در رکعت دوّم حمد و هر سوره که خواهد بخواند، تا حق تعالی جمیع بدی‌ها را در آن سال از او دور گرداند، و در حفظ خدا باشد تا سال آینده (5) 1024.
پنجم: بعد از طلوع فجر این دعا بخواند:
اللَّهُمَّ قَدْ حَضَرَ شَهْرُ رَمَضانَ وَقَدِ افْتَرَضْتَ عَلَیْنا صِیامَهُ، وَأَ نْزَلْتَ فِیهِ الْقُرْآنَ هُدیً لِلنّاسِ وَبَیِّناتٍ مِنَ الْهُدی وَالْفُرْقانِ. اللَّهُمَّ أَعِنَّا عَلَی صِیامِهِ، وَتَقَبَّلْهُ مِنّا، وَتَسَلَّمْهُ مِنّا، وَسَلِّمْهُ لَنا فِی یُسْرٍ مِنْکَ وَعافِیَةٍ، إِنَّکَ عَلَی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ (6) 1025.
ششم: بخواند دعاء چهل و چهارم صحیفه کامله را اگر در شب نخوانده (7) 1026.
هفتم: علّامه مجلسی در زاد المعاد فرموده: کلینی و شیخ طوسی و دیگران به سند صحیح روایت کرده‌اند که حضرت امام موسی کاظم علیه السلام فرمود که: در ماه مبارک رمضان در اوّل سال- یعنی روز اوّل ماه چنانچه علماء فهمیده‌اند- این دعا را بخوان، و فرمود که: هرکه این دعا را از برای رضای خدا و بی‌شائبه اغراض فاسده و ریاء بخواند در آن سال به او نرسد فتنه

1- اقبال 1/ 193 فصل 1 باب 5 از امیرالمؤمنین علیه السلام.
2- برسام: خ ل، یعنی علّت سینه.
3- اقبال 1/ 193 فصل 1 باب 5 از امام صادق علیه السلام.
4- اقبال 1/ 197 فصل 5 از امام باقر علیه السلام. و آن دو رکعت است، در رکعت اوّل حمد و سی مرتبه قل هو اللَّه و در رکعت دوّم حمد و سی مرتبه إنّا أنزلناه.
5- اقبال 1/ 197 فصل 4 باب 5 از عالم صلوات اللَّه علیه.
6- مقنع صدوق: 185 و کافی 4/ 74 و اقبال 1/ 146.
7- صحیفه کامله: 374، دعاء 44، اوّل آن: الحمدُ للَّهِ الّذی هَدانا لِحَمْدِهِ.

وگمراهی، و نه آفتی که ضرر رساند به دین او یا بدن او، و حق تعالی او را حفظ کند از شرّ آنچه در آن سال واقع می‌شود از بلاها، و دعا این است:
اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِاسْمِکَ الَّذِی دانَ لَهُ کُلُّ شَیْءٍ، وَبِرَحْمَتِکَ الَّتِی وَسِعَتْ کُلَّ شَیْءٍ، وَبِعَظَمَتِکَ الَّتِی تَواضَعَ لَها کُلُّ شَیْءٍ، وَبِعِزَّتِکَ الَّتِی قَهَرَتْ کُلَّ شَیْءٍ، وَبِقُوَّتِکَ الَّتِی خَضَعَ لَها کُلُّ شَیْءٍ، وَبِجَبَرُوتِکَ الَّتِی غَلَبَتْ کُلَّ شَیْءٍ، وَبِعِلْمِکَ الَّذِی أَحاطَ بِکُلِّ شَیْءٍ، یَا نُورُ یَا قُدُّوسُ، یَا أَوَّلُ قَبْلَ کُلِّ شَیْءٍ، وَیَا باقِیاً (1) 1027 بَعْدَ کُلِّ شَیْءٍ، یَا اللَّهُ یَا رَحْمنُ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاغْفِرْ لِیَ الذُّنُوبَ الَّتِی تُغَیِّرُ النِّعَمَ، وَاغْفِرْ لِیَ الذُّنُوبَ الَّتِی تُنْزِلُ النِّقَمَ، وَاغْفِرْ لِیَ الذُّنُوبَ الَّتِی تَقْطَعُ الرَّجاءَ، وَاغْفِرْ لِیَ الذُّنُوبَ الَّتِی تُدِیلُ (2) 1028 الْأَعْداءَ، وَاغْفِرْ لِیَ الذُّنُوبَ الَّتِی تَرُدُّ الدُّعاءَ، وَاغْفِرْ لِیَ الذُّنُوبَ الَّتِی یُسْتَحَقُّ بِها نُزُولُ الْبَلاءِ، وَاغْفِرْ لِیَ الذُّنُوبَ الَّتِی تَحْبِسُ غَیْثَ السَّماءِ، وَاغْفِرْ لِیَ الذُّنُوبَ الَّتِی تَکْشِفُ الْغِطاءَ، وَاغْفِرْ لِیَ الذُّنُوبَ الَّتِی تُعَجِّلُ الْفَناءَ، وَاغْفِرْ لِیَ الذُّنُوبَ الَّتِی تُورِثُ النَّدَمَ، وَاغْفِرْ لِیَ الذُّنُوبَ الَّتِی تَهْتِکُ الْعِصَمَ، وَأَلْبِسْنِی دِرْعَکَ الْحَصِینَةَ الَّتِی لَا تُرامُ، وَعافِنِی مِنْ شَرِّ مَا أُحاذِرُ بِاللَّیْلِ وَالنَّهارِ فِی مُسْتَقْبِلِ سَنَتِی هذِهِ.
اللَّهُمَّ رَبَّ السَّمَاواتِ السَّبْعِ، وَرَبَّ الْأَرَضِینَ السَّبْعِ وَمَا فِیهِنَّ وَمَا بَیْنَهُنَّ وَرَبَّ الْعَرْشِ الْعَظِیمِ، وَرَبَّ السَّبْعِ الْمَثانِی وَالْقُرْآنِ الْعَظِیمِ، وَرَبَّ إِسْرافِیلَ وَمِیکائِیلَ وَجَبْرَئِیلَ، وَرَبَّ مُحَمَّدٍ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ سَیِّدِ الْمُرْسَلِینَ وَخاتِمِ النَّبِیِّینَ، أَسْأَلُکَ بِکَ وَبِما سَمَّیْتَ بِهِ نَفْسَکَ یَا عَظِیمُ أَنْتَ الَّذِی تَمُنُّ بِالْعَظِیمِ،

1- در زاد المعاد: وَباقِیَ، و در کافی و مصباح: ویا باقی، و در نسخه‌ای از مصباح: ویا باقِیاً.
2- تُدِیلُ: غلبه می‌دهد.

وَتَدْفَعُ كُلَّ مَحْذُورٍ، وَتُعْطِی كُلَّ جَزِیلٍ، وَتُضاعِفُ الْحَسَناتِ (1) 1029 بِالْقَلِیلِ وَبِالْكَثِیرِ وَتَفْعَلُ مَا تَشاءُ، یَا قَدِیرُ یَا اللَّهُ یَا رَحْمنُ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَأَهْلِ بَیْتِهِ، وَأَ لْبِسْنِی فِی مُسْتَقْبِلِ سَنَتِی هذِهِ سِتْرَكَ وَنَضِّرْ وَجْهِی بِنُورِكَ، وَأَحِبَّنِی بِمَحَبَّتِكَ، وَبَلِّغْنِی رِضْوانَكَ، وَشَرِیفَ كَرامَتِكَ، وَجَسِیمَ عَطِیَّتِكَ، وَأَعْطِنِی مِنْ خَیْرِ مَا عِنْدَكَ وَمِنْ خَیْرِ مَا أَ نْتَ مُعْطِیهِ أَحَداً مِنْ خَلْقِكَ، وَأَ لْبِسْنِی مَعَ ذلِكَ عافِیَتَكَ، یَا مَوْضِعَ كُلِّ شَكْوی، وَیَا شاهِدَ كُلِّ نَجْوی، وَیَا عالِمَ كُلِّ خَفِیَّةٍ، وَیَا دافِعَ مَا تَشاءُ مِنْ بَلِیَّةٍ، یَا كَرِیمَ الْعَفْوِ، یَا حَسَنَ التَّجاوُزِ، تَوَفَّنِی عَلَی مِلَّةِ إِبْراهِیمَ وَفِطْرَتِهِ، وَعَلَی دِینِ مُحَمَّدٍ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ وَسُنَّتِهِ، وَعَلَی خَیْرِ الْوَفاةِ فَتَوَفَّنِی مُوالِیاً لِأَوْ لِیائِكَ، وَ (2) 1030 مُعادِیاً لِأَعْدائِكَ. اللَّهُمَّ وَجَنِّبْنِی فِی هذِهِ السَّنَةِ كُلَّ عَمَلٍ أَوْ قَوْلٍ أَوْ فِعْلٍ یُباعِدُنِی مِنْكَ، وَاجْلِبْنِی إِلی كُلِّ عَمَلٍ أَوْ قَوْلٍ أَوْ فِعْلٍ یُقَرِّبُنِی مِنْكَ فِی هذِهِ السَّنَةَ، یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ، وَامْنَعْنِی مِنْ كُلِّ عَمَلٍ أَوْ قَوْلٍ أَوْ فِعْلٍ یَكُونُ مِنِّی أَخافُ ضَرَرَ عاقِبَتِهِ، وَأَخافُ مَقْتَكَ إِیَّایَ عَلَیْهِ حِذارَ أَنْ تَصْرِفَ وَجْهَكَ الْكَرِیمَ عَنِّی فَأَسْتَوْجِبَ بِهِ نَقْصاً مِنْ حَظٍّ لِی عِنْدَكَ، یَا رَؤُوفُ یَا رَحِیمُ. اللَّهُمَّ اجْعَلْنِی فِی مُسْتَقْبِلِ سَنَتِی هذِهِ فِی حِفْظِكَ وَفِی جِوارِكَ وَفِی كَنَفِكَ، وَجَلِّلْنِی سِتْرَ عافِیَتِكَ، وَهَبْ لِی كَرامَتَكَ، عَزَّ جارُكَ، وَجَلَّ ثَناؤُكَ، وَلَا إِلهَ غَیْرُكَ. اللَّهُمَّ اجْعَلْنِی تابِعاً لِصالِحِی مَنْ مَضی مِنْ أَوْ لِیائِكَ، وَأَ لْحِقْنِی بِهِمْ، وَاجْعَلْنِی مُسَلِّماً لِمَنْ قالَ بِالصِّدْقِ عَلَیْكَ مِنْهُمْ، وَأَعُوذُ بِكَ اللَّهُمَ (3) 1031 أَنْ تُحِیطَ بِی خَطِیئَتِی وَظُلْمِی وَ إِسْرافِی عَلَی نَفْسِی وَ اتِّباعِی لِهَوایَ وَاشْتِغالِی

1- مِنَ الْحَسَنَاتِ: خ.

2- وَ: خ.

3- یَا إِلهِی: خ.

بِشَهَواتِی فَیَحُولُ ذلِکَ بَیْنِی وَبَیْنَ رَحْمَتِکَ وَرِضْوانِکَ فَأَکُونَ مَنْسِیّاً عِنْدَکَ، مُتَعَرِّضاً لِسَخَطِکَ وَ نِقْمَتِکَ. اللَّهُمَّ وَفِّقْنِی لِکُلِّ عَمَلٍ صَالِحٍ تَرْضى بِهِ عَنِّی، وَقَرِّبْنِی إِلَیْکَ زُلْفى. اللَّهُمَّ کَما کَفَیْتَ نَبِیَّکَ مُحَمَّداً صَلَّى اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ هَوْلَ عَدُوِّهِ، وَفَرَّجْتَ هَمَّهُ، وَکَشَفْتَ غَمَّهُ (1) 1032، وَصَدَقْتَهُ وَعْدَکَ، وَأَ نْجَزْتَ لَهُ عَهْدَکَ، اللَّهُمَّ فَبِذلِکَ فَاکْفِنِی هَوْلَ هذِهِ السَّنَةِ وَآفاتِها وَأَسْقامَها وَفِتْنَتَها وَشُرُورَها وَأَحْزانَها وَضِیقَ الْمَعاشِ فِیها، وَبَلِّغْنِی بِرَحْمَتِکَ کَمالَ الْعافِیَةِ بِتَمامِ دَوامِ النِّعْمَةِ عِنْدِی إِلى مُنْتَهى أَجَلِی، أَسْأَ لُکَ سُؤالَ مَنْ أَساءَ وَظَلَمَ وَاسْتَکانَ وَاعْتَرَفَ، وَأَسْأَ لُکَ (2) 1033 أَنْ تَغْفِرَ لِی مَا مَضى مِنَ الذُّنُوبِ الَّتِی حَصَرَتْها حَفَظَتُکَ وَأَحْصَتْها کِرامُ مَلائِکَتِکَ عَلَیَّ، وَأَنْ تَعْصِمَنِی إِلهِی (3) 1034 مِنَ الذُّنُوبِ فِیما بَقِیَ مِنْ عُمْرِی إِلى مُنْتَهى أَجَلِی، یَا اللَّهُ یَا رَحْمنُ یَا رَحِیمُ (4) 1035 صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَأَهْلِ بَیْتِ مُحَمَّدٍ وَآتِنِی کُلَّ مَا سَأَلْتُکَ وَرَغِبْتُ إِلَیْکَ فِیهِ فَإِنَّکَ أَمَرْتَنِی بِالدُّعاءِ، وَتَکَفَّلْتَ لِی بِالْإِجابَةِ (5) 1036، یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ (6) 1037.

فقیر گوید که: سیّد این دعا را در شب اوّل ماه ذکر فرموده (7) 1038.

اعمال شب سیزدهم و نیمه ماه رمضان

روز ششم: سنه دویست و یک، مردم بیعت کردند با حضرت امام رضا علیه السلام، و سیّد روایت کرده که برای شکرانه این نعمت دو رکعت نماز در این روز بگزارند، در هر رکعت بعد از حمد بیست و پنج مرتبه توحید بخوانند (8) 1039.

شب سیزدهم: اوّل لیالی بیض است و در آن سه عمل است:

1- کَرْبَهُ: خ.

2- وَأَسْأَ لُکَ: خ.

3- اللَّهُمَّ: ظ.

4- یَا رَحِیمُ: خ.

5- در زاد المعاد: وَتَکَفَّلْتَ لِی بِالْإِجابَةِ لِی، و در کافی و مصباح المتهجّد و اقبال: وَتَکَفَّلْتَ بِالْإِجابَةِ.

6- زاد المعاد: 101 و کافی 4/ 72 و مصباح المتهجّد: 604.

7- اقبال 1/ 115 فصل 14 باب 4.

8- اقبال 1/ 263 فصل 11 باب 10.

ص: 308

اوّل: غسل (1) 1040.

دوّم: چهار رکعت نماز، در هر رکعت حمد و بیست و پنج مرتبه توحید (2) 1041.

سیّم: دو رکعت نماز که در شب سیزدهم رجب و شعبان نیز خوانده می‌شود، در هر رکعت بعد از حمد یس و تَبارَک المُلک و توحید بخواند.

و در شب چهاردهم: این نماز خوانده می‌شود به چهار رکعت به دو سلام، و در سابق در شرح دعای مجیر گذشت (ص 113) که هرکه آن را در ایّام البیض ماه رمضان بخواند گناهانش آمرزیده شود اگرچه به عدد قطرات باران و برگ درختان و ریگ بیابان باشد.

شب پانزدهم: از لیالی متبرّکه است، و در آن چند عمل است:

اوّل: غسل (3) 1042.

دوّم: زیارت امام حسین علیه السلام (4) 1043.

سیّم: شش رکعت نماز به حمد و یس و تَبارَک و توحید (5) 1044.

چهارم: صد رکعت نماز، در هر رکعت بعد از حمد ده مرتبه توحید بخواند، شیخ مفید در مقنعه از حضرت امیر المؤمنین علیه السلام روایت کرده که: هرکه این عمل را بجا آورد حق تعالی بفرستد به سوی او ده ملائکه، که دفع کنند از او دشمنان او را از جنّ و انس، و بفرستد سی فرشته نزد موت او، که او را ایمن کنند از آتش (6) 1045. فضیلت شب پانزدهم ماه رمضان

پنجم: روایت شده که از حضرت صادق علیه السلام سؤال کردند که: چه می‌فرمایی در حقّ کسی که حاضر شود نزد قبر حسین علیه السلام در شب نیمه ماه رمضان؟ فرمود: به به، کسی که نماز گزارد نزد قبر آن حضرت در شب نیمه ماه رمضان ده رکعت نماز بعد از نماز عشاء و این نماز غیر از نافله شب باشد و بخواند در هر رکعت بعد از حمد قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ده مرتبه و پناه ببرد به خداوند تعالی از آتش جهنّم، حق تعالی او را آزاد از آتش ثبت فرماید، و از دنیا نرود تا در خواب ببیند ملائکه‌ای که بشارت دهند او را به بهشت، و ملائکه‌ای که ایمن گردانند او را از آتش (7) 1046. فضیلت شب هفدهم ماه رمضان

روز نیمه: سنه دوّم، ولادت با سعادت حضرت امام حسن مجتبی علیه السلام واقع شد، و شیخ

1- اقبال 1/ 285 اوّل باب 17.

2- بلد الأمین: 176.

3- اقبال 1/ 293 اوّل باب 9.
4- اقبال 1/ 293 اوّل باب 9.
5- اقبال 1/ 287 فصل 1 باب 17 ولی سوره تبارک در آن نیست.
6- مقنعه: 171، باب 14.
7- اقبال 1/ 294 باب 19.

مفید فرموده که: تولّد امام محمّدتقی علیه السلام در سنه صد و نود و پنج در این روز بوده، لکن مشهور در غیر این روز است، به هر حال، روز بسیار شریفی است، و صدقات و مبرّات در آن فضیلت بسیار دارد (1) 1047.
شب هفدهم: شب بسیار مبارکی است، و در آن شب لشکر حضرت رسول صلی الله علیه و آله با لشکر کفّار قریش ملاقات کردند در بَدْر، و در روزش جنگ بَدْر واقع شد و حق‌تعالی لشکر آن حضرت را بر مشرکین ظفر داد، و آن اعظم فتوحات اسلام بود، لهذا علماء فرموده‌اند که: در آن روز مستحبّ است صدقه و شکر خدا بسیار نمودن، و غسل وعبادت در شبش نیز فضیلت عظیم دارد (2) 1048.
مؤلّف گوید که: روایات بسیار وارد شده که در آن شب بَدْر حضرت رسول صلی الله علیه و آله با اصحاب فرمود: کیست امشب برای ما برود از چاه آب بکشد بیاورد؟ اصحاب سکوت کردند و هیچکدام اقدام بر این کار نکردند، حضرت امیر المؤمنین علیه السلام مشکی برداشت به طلب آب بیرون رفت، و آن شب شبی بود سرد و باد می‌آمد و ظلمت داشت، پس رسید به چاه آب، و آن چاهی بود بسیار گود و تاریک، و آن حضرت دلوی نیافت تا از چاه آب کشد، لا جرم به چاه پایین رفت و مشک را پر کرد و بیرون آمد، رو کرد به آمدن که ناگاه باد سختی برخورد به آن حضرت، که آن جناب از سختی آن نشست تا برطرف شد، پس برخاست و حرکت فرمود که ناگاه باد سختی دیگر مانند آن آمد، آن حضرت نشست تا او نیز رد شد، دیگر باره برخاست برود، مرتبه سیّم نیز همان نحو بادی رسید و آن حضرت نشست، و چون رد شد برخاست و خود را به حضرت رسول صلی الله علیه و آله رسانید، حضرت پرسید که: یا ابا الحسن، برای چه دیر آمدی؟ عرض کرد که: سه مرتبه بادی به من رسید که بسیار سخت بود، و مرا لرزه فراگرفت، و مکثم به جهت برطرف شدن آن بادها بود، فرمود: آیا دانستی آنها چه بود یا علی؟ عرض کرد: نه، فرمود: آن اوّل جبرئیل بود با هزار فرشته، که بر تو سلام کرد و سلام کردند، و دیگری میکائیل بود با هزار فرشته، که بر تو سلام کرد و سلام کردند، و پس از آن اسرافیل بود با هزار ملائکه، که سلام کرد بر تو و سلام کردند و اینها فرود آمدند به جهت مدد ما.
فقیر گوید که: اشاره به همین است قول آن کسی که گفته که از برای امیرالمؤمنین علیه السلام در

1- مسارّ الشیعه مفید: 24.
2- اقبال 1/ 301- 304 باب 21.

یک شب سه هزار و سه منقبت بوده (1) 1049، و اشاره به همین نموده سیّد حمیری در شعر خود در مدح آن حضرت:
أُقْسِمُ بِاللَّهِ وَ آلائِهِوَالْمَرْءُ عَمّا قالَ مَسْؤُولٌ
إِنَّ عَلِیَّ بْنَ أَبِی طالِبٍعَلَی التُّقی وَالبِرِّ مَجْبُولٌ
کانَ إِذَا الْحَرْبُ مَرَتْهَا الْقَناوَأَحْجَمَتْ عَنْهَا الْبَهالِیلُ
یَمْشِی إِلَی الْقِرْنِ وَفِی کَفِّهِأَبْیَضُ ماضِی الْحَدِّ مَصْقُولٌ
مَشْیَ الْعَفَرْنا بَیْنَ أَشْبالِهِأَبْرَزَهُ لِلْقَنَصِ الْغِیلُ
ذاکَ الَّذِی سَلَّمَ فِی لَیْلَةٍعَلَیْهِ مِیکالٌ وَجِبْرِیلُ
مِیکالُ فِی أَلْفٍ وَجِبْرِیلُ فِیأَلْفٍ وَیَتْلُوهُمْ سَرافِیلُ
لَیْلَةَ بَدْرٍ مَدَداً أُنْزِلُواکَأَنَّهُمْ طَیْرٌ أَبابِیلُ (2) 1050 شب نوزدهم: اوّلِ شبهای قدر است، و شب قدر همان شبی است که در تمام سال شبی به خوبی و فضیلت آن نمی‌رسد، و عمل در آن بهتر است از عمل در هزار ماه، و در آن شب تقدیر امور سال می‌شود، و ملائکه و روح که اعظم ملائکه است در آن شب به اذن پروردگار به زمین نازل می‌شوند وبه خدمت امام زمان علیه السلام مشرّف می‌شوند، و آنچه برای هرکس مقدّر شده است بر امام علیه السلام عرض می‌کنند. اعمال مشترکه شب‌های قدر
و اعمال شبهای قدر بر دو نوع است: یکی آن که در هر سه شب باید کرد، و دیگر آن که مخصوص است به هر شبی، امّا اوّل، پس آن چند چیز است:
اوّل: غسل است، علّامه مجلسی فرموده که: غسل این شبها را مقارن غروب آفتاب کردن بهتر است که نماز شام را با غسل بکند (3) 1051.
دوّم: دو رکعت نماز است، در هر رکعت بعد از حمد هفت مرتبه توحید بخواند، و بعد از فراغ هفتاد مرتبه أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ وَأَتُوبُ إِلَیْهِ بگوید، در روایت نبوی صلی الله علیه و آله است که: از جای خود برنخیزد تا حق تعالی او را وپدر ومادرش را بیامرزد، الخبر (4) 1052.
سیّم: قرآن مجید را بگشاید و بگذارد در مقابل خود و بگوید:

1- مراجعه شود به مناقب ابن شهرآشوب 2/ 269 و 274- 275.
2- بشارة المصطفی طبری امامی: 53.
3- زاد المعاد: 185.
4- زاد المعاد: 185.

اللّٰهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِکِتابِکَ الْمُنْزَلِ وَمَا فِیهِ وَفِیهِ اسْمُکَ الْأَکْبَرُ وَأَسْماؤُکَ الْحُسْنی وَمَا یُخافُ وَیُرْجی أَنْ تَجْعَلَنِی مِنْ عُتَقائِکَ مِنَ النّارِ. پس هر حاجت که دارد بخواهد (1) 1053.
چهارم: آنکه مصحف شریف را بگیرد و بر سر بگذارد و بگوید:
اللّٰهُمَّ بِحَقِّ هذَا الْقُرْآنِ وَبِحَقِّ مَنْ أَرْسَلْتَهُ بِهِ وَبِحَقِّ کُلِّ مُؤْمِنٍ مَدَحْتَهُ فِیهِ وَبِحَقِّکَ عَلَیْهِمْ فَلَا أَحَدَ أَعْرَفُ بِحَقِّکَ مِنْکَ. پس ده مرتبه بگوید بِکَ یَا اللّٰهُ، و ده
مرتبه: بِمُحَمَّدٍ، و ده مرتبه بِعَلِیٍّ، و ده مرتبه: بِفاطِمَةَ، و ده مرتبه: بِالْحَسَنِ، و ده مرتبه: بِالْحُسَیْنِ، و ده مرتبه: بِعَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ، و ده مرتبه: بِمُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ، و ده مرتبه:
بِجَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ، و ده مرتبه: بِمُوسَی بْنِ جَعْفَرٍ، و ده مرتبه: بِعَلِیِّ بْنِ مُوسی، و ده مرتبه: بِمُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ، و ده مرتبه: بِعَلِیِّ بْنِ مُحَمَّدٍ، و ده مرتبه: بِالْحَسَنِ بْنِ عَلِیٍّ، و ده مرتبه: بِالْحُجَّةِ، پس هر حاجت که داری طلب کن (2) 1054.
پنجم: زیارت کند امام حسین علیه السلام را، در خبر است که چون شب قدر می‌شود منادی از آسمان هفتم ندا می‌کند از بُطنان عرش که حق تعالی آمرزید هرکه را به زیارت قبر حسین علیه السلام آمده (3) 1055.
ششم: احیا بدارد این شبها را، همانا روایت شده: هرکه احیا کند شب قدر را، گناهان او آمرزیده شود، هر چند به عدد ستارگان آسمان و سنگینی کوهها و کَیْل دریاها باشد (4) 1056.
هفتم: صد رکعت نماز کند که فضیلت بسیار دارد، و افضل آن است که در هر رکعت بعد از حمد ده مرتبه توحید بخواند (5) 1057.
هشتم: بخواند: اللّٰهُمَّ إِنِّی أَمْسَیْتُ لَکَ عَبْداً داخِراً (6) 1058 لَاأَمْلِکُ لِنَفْسِی نَفْعاً وَلا ضَرّاً وَلا أَصْرِفُ عَنْها سُوءً، أَشْهَدُ بِذلِکَ عَلَی نَفْسِی، وَأَعْتَرِفُ لَکَ بِضَعْفِ

1- اقبال 1/ 346 باب 23.
2- اقبال 1/ 346 باب 23.
3- تهذیب الأحکام شیخ طوسی 6/ 49 ح 111 از امام صادق علیه السلام.
4- زاد المعاد: 185.
5- اقبال 1/ 313 باب 23.
6- داخِراً: خوار.

قُوَّتِی، وَقِلَّةِ حِیلَتِی، فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَ نْجِزْ لِی مَا وَعَدْتَنِی وَجَمِیعَ الْمُؤْمِنِینَ وَالْمُؤْمِناتِ مِنَ الْمَغْفِرَةِ فِی هذِهِ اللَّیْلَةِ، وَأَ تْمِمْ عَلَیَّ مَا آتَیْتَنِی فَإِنِّی عَبْدُکَ الْمِسکِینُ الْمُسْتَکِینُ الضَّعِیفُ الْفَقِیرُ الْمَهینُ. اللَّهُمَّ لَا تَجْعَلْنِی ناسِیاً لِذِکْرِکَ فِیما أَوْلَیْتَنِی، وَلا غافِلًا (1) 1059 لِإِحْسانِکَ فِیما أَعْطَیْتَنِی، وَلَا آیِساً مِنْ إِجابَتِکَ وَ إِنْ أَبْطَأَتْ عَنِّی فِی سَرَّاءَ کُنْتُ (2) 1060 أَوْ ضَرَّاءَ أَوْ شِدَّةٍ أَوْ رَخاءٍ أَوْ عافِیَةٍ أَوْ بَلاءٍ أَوْ بُؤْسٍ أَوْ نَعْماءَ إِنَّکَ سَمِیعُ الدُّعاءِ (3) 1061.

و این دعا را کفعمی از امام زین‌العابدین علیه السلام روایت کرده که در این شبها می‌خوانده در حال قیام و قعود و رکوع و سجود (4) 1062.

و علّامه مجلسی رحمه الله فرموده که: بهترین اعمال در این شبها طلب آمرزش و دعا از برای مطالب دنیا و آخرت خود و پدر و مادر و خویشان خود و برادران مؤمن زنده و مرده ایشان است، و اذکار و صلوات بر محمّد و آل محمّد علیهم السلام آنچه مقدور شود، و در بعضی از روایات وارد شده است که دعاء جوشن کبیر را در این سه شب بخوانند (5) 1063.

فقیر گوید که دعاء جوشن در سابق گذشت (ص 122)، و روایت شده که خدمت حضرت رسول صلی الله علیه و آله عرض شد که: اگر من درک کردم شب قدر را چه از خداوند خود بخواهم؟ فرمود:

عافیت را (6) 1064.

و امّا دویّم، یعنی اعمال مخصوصه این شبها، پس اعمال شب نوزدهم چند چیز است: اعمال مخصوصه شب‌های قدر

اوّل: صد مرتبه: أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ رَبِّی وَأَتُوبُ إِلَیْهِ (7) 1065.

دویّم: صد مرتبه: اللَّهُمَّ الْعَنْ قَتَلَةَ أَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ (8) 1066.

سیّم: بخواند یَا ذَا الَّذِی کانَ، را که در قسم چهارم گذشت (ص 296).

1- غافِلًا: خ.

2- کُنْتُ: خ.

3- اقبال 1/ 348 باب 23.

4- بلد الأمین: 203.

5- زاد المعاد: 186.

6- مستدرک الوسائل 7/ 458 شماره 8654 از کتاب لبّ اللباب مخطوط.

7- اقبال 1/ 312 باب 23.

8- اقبال 1/ 344 باب 23.

چهارم: بخواند: اللَّهُمَّ اجْعَلْ فِیما تَقْضِی وَتُقَدِّرُ مِنَ الْأَمْرِ الْمَحْتُوم وَفِیما تَفْرُقُ مِنَ الْأَمْرِ الْحَکِیمِ فِی لَیْلَةِ الْقَدْرِ وَفِی الْقَضاءِ الَّذِی لَایُرَدُّ وَلَا یُبَدَّلُ أَنْ تَکْتُبَنِی مِنْ حُجَّاجِ بَیْتِکَ الْحَرامِ الْمَبْرُورِ حَجُّهُمُ، الْمَشْکُورِ سَعْیُهُمُ، الْمَغْفُورِ ذُنُوبُهُمُ، الْمُکَفَّرِ عَنْهُمْ سَیِّئاتُهُمْ، وَاجْعَلْ فِیما تَقْضِی وَتُقَدِّرُ أَنْ تُطِیلَ عُمْرِی، وَتُوَسِّعَ عَلَیَّ فِی رِزْقِی، وَتَفْعَلَ بِی کَذا وَکَذا. و به جای این کلمه حاجت خود را ذکر کند (1) 1067.

و شب بیست و یکم

فضیلتش زیادتر از شب نوزدهم است، و باید اعمال آن شب را از غسل و احیاء و زیارت و نماز هفت قل هو اللّه و قرآن بر سر گرفتن و صد رکعت نماز و دعای جوشن کبیر و غیرها در این شب به عمل آورد، و در روایات تأکید شده در غسل و احیاء و جدّ و جهد در عبادت در این شب و شب بیست و سیّم، و آن که شب قدر یکی از این دو شب است، و در چند روایت است که از معصوم سؤال کردند که: معیّن فرمائید شب قدر کدام‌یک از این دو شب است؟ تعیین نکردند بلکه فرمودند: ما أَیْسَرَ لَیْلَتَیْنِ فِیما تَطْلُبُ، یا آن که فرمودند: ما عَلَیْکَ أَنْ تَفْعَلَ خَیْراً فِی لَیْلَتَیْنِ، و نحو ذلک (2) 1068.

وَقالَ شَیْخُنَا الصَّدُوقُ فِیما أَمْلی عَلَی الْمَشایِخِ فِی مَجْلِسٍ واحِدٍ مِنْ مَذْهَبِ الإِمامیّةِ: وَ مَنْ أَحْیَا هاتَیْنِ اللَّیْلَتَیْنِ بِمذاکِرَةِ الْعِلْمِ فَهُوَ أَفْضَلُ (3) 1069.

و بالجُمله، از این شب شروع کند به دعاهای شبهای دهه آخر، که از جمله این دعا است که شیخ کلینی در کافی از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده که فرمود: می‌گویی در دهه آخر ماه رمضان در هر شب: أَعُوذُ بِجَلالِ وَجْهِکَ الْکَرِیم أَنْ یَنْقَضِی عَنِّی شَهْرُ رَمَضانَ أَوْ یَطْلُعَ الْفَجْرُ مِنْ لَیْلَتِی هذِهِ وَلَکَ قِبَلِی ذَ نْبٌ أَوْ تَبِعَةٌ تُعَذِّبُنِی عَلَیْهِ (4) 1070.

و کفعمی در حاشیه بلد الأمین نقل کرده که: حضرت صادق علیه السلام در هر شب از دهه آخر بعد

1- اقبال 1/ 348 باب 23.
2- اقبال 1/ 356 باب 25.
3- امالی شیخ صدوق: م 93 ضمن ح 1.
4- کافی 4/ 160 ح 1.

از فرايض و نوافل می‌خواند: اللَّهُمَّ أَدِّ عَنَّا حَقَّ مَا مَضى مِنْ شَهْرِ رَمَضانَ، وَاغْفِرْ لَنا تَقْصِيرَنا فِيهِ وَتَسَلَّمْهُ مِنَّا مَقْبُولاً، وَلَا تُؤاخِذْنا بِإِسْرافِنا عَلَى أَ نْفُسِنا، وَاجْعَلْنا مِنَ الْمَرْحُومِينَ وَلَا تَجْعَلْنا مِنَ الْمَحْرُومِينَ. و فرمود: هر كه بگويد اين را بيامرزد حق تعالى تقصيرى كه از او سر زده در ايّام گذشته از ماه رمضان، و نگهدارد او را از معاصى در بقيّه ماه (1) 1071. اعمال شب‌هاى دهه آخر ماه رمضان

و از جمله سيّد ابن طاووس در اقبال از ابن ابى عمير از مُرازم نقل كرده كه حضرت صادق عليه السلام در هر شب از دهه آخر مى‌خواند:

اللَّهُمَّ إِنَّكَ قُلْتَ فِى كِتابِكَ الْمُنْزَلِ: شَهْرُ رَمَضانَ الَّذِى أُ نْزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدىً لِلنَّاسِ وَبَيِّناتٍ مِنَ الْهُدى وَالْفُرْقانِ (2) 1072 فَعَظَّمْتَ حُرْمَةَ شَهْرِ رَمَضانَ بِما أَ نْزَلْتَ فِيهِ مِنَ (3) 1073 الْقُرْآنِ وَخَصَصْتَهُ بِلَيْلَةِ الْقَدْرِ وَجَعَلْتَها خَيْراً مِنْ أَ لْفِ شَهْرٍ.

اللَّهُمَّ وَهذِهِ أَيَّامُ شَهْرِ رَمَضانَ قَدِ انْقَضَتْ، وَلَيالِيهِ قَدْ تَصَرَّمَتْ، وَقَدْ صِرْتُ يَا إِلهِى مِنْهُ إِلى مَا أَ نْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنِّى وَأَحْصى لِعَدَدِهِ مِنَ الْخَلْقِ أَجْمَعِينَ، فَأَسْأَ لُكَ بِما سَأَلَكَ بِهِ مَلائِكَتُكَ الْمُقَرَّبُونَ، وَأَ نْبِياؤُكَ الْمُرْسَلُونَ، وَعِبادُكَ الصَّالِحُونَ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَنْ تَفُكَّ رَقَبَتِى مِنَ النَّارِ، وَتُدْخِلَنِى الْجَنَّةَ بِرَحْمَتِكَ، وَأَنْ تَتَفَضَّلَ عَلَيَّ بِعَفْوِكَ وَكَرَمِكَ، وَتَتَقَبَّلَ تَقَرُّبِى، وَتَسْتَجِيبَ دُعائِى، وَتَمُنَّ عَلَىَ (4) 1074 بِالْأَمْنِ يَوْمَ الْخَوْفِ مِنْ كُلِّ هَوْلٍ أَعْدَدْتَهُ لِيَوْمِ الْقِيامَةِ.

إِلهِى وَأَعُوذُ بِوَجْهِكَ الْكَرِيمِ، وَبِجَلالِكَ الْعَظِيمِ أَنْ يَنْقَضِىَ أَيَّامُ شَهْرِ رَمَضانَ وَلَيالِيهِ وَلَكَ قِبَلِى تَبِعَةٌ أَوْ ذَ نْبٌ تُؤاخِذُنِى بِهِ، أَوْ خَطِيئَةٌ تُرِيدُ أَنْ تَقْتَصَّها مِنِّى لَمْ تَغْفِرْها لِى، سَيِّدِى سَيِّدِى سَيِّدِى، أَسْأَ لُكَ يَا لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ إِذْ لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ إِنْ كُنْتَ رَضِيتَ عَنِّى فِى هذَا الشَّهْرِ فَازْدَدْ عَنِّى رِضىً، وَ إِنْ لَمْ تَكُنْ رَضِيتَ

1- حاشيه مصباح كفعمى: 582، فصل 45.

2- البقرة: 2/ 185.

3- مِنَ: خ.

4- از: «بِعَفْوِكَ» تا «وَتَمُنَّ عَلَيَّ: خ.

عَنِّی فَمِنَ الْآنَ فَارْضَ عَنِّی یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ، یَا اللَّهُ یَا أَحَدُ یَا صَمَدُ یَا مَنْ لَمْ یَلِدْ وَلَمْ یُولَدْ وَلَمْ یَکُنْ لَهُ کُفُواً أَحَدٌ.

و بسیار بگو: یَا مُلَیِّنَ الْحَدِیدِ لِداوُدَ عَلَیْهِ السَّلامُ، یَا کاشِفَ الضُّرِّ وَالْکُرَبِ الْعِظامِ عَنْ أَ یُّوبَ عَلَیْهِ السَّلامُ، أَیْ مُفَرِّجَ هَمِّ یَعْقُوبَ عَلَیْهِ السَّلامُ، أَیْ مُنَفِّسَ غَمِّ یُوسُفَ عَلَیْهِ السَّلامُ، صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ کَما أَ نْتَ أَهْلُهُ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَیْهِمْ أَجْمَعِینَ، وَافْعَلْ بِی مَا أَ نْتَ أَهْلُهُ، وَلَا تَفْعَلْ بِی مَا أَ نَا أَهْلُهُ (1) 1075.

و از جمله این دعاها است که در کافی مُسْنداً و در مقنعه و مصباح مُرسلًا نقل شده که می‌گویی در لیله اولی یعنی در شب بیست و یکم:

یَا مُولِجَ اللَّیْلِ فِی النَّهارِ، وَمُولِجَ النَّهارِ فِی اللَّیْلِ، وَ مُخْرِجَ الْحَیِّ مِنَ الْمَیِّتِ، وَمُخْرِجَ الْمَیِّتِ مِنَ الْحَیِّ، یَا رازِقَ مَنْ یَشاءُ بِغَیْرِ حِسابٍ، یَا اللَّهُ یَا رَحْمانُ، یَا اللَّهُ یَا رَحِیمُ، یَا اللَّهُ یَا اللَّهُ یَا اللَّهُ لَکَ الْأَسْماءُ الْحُسْنی، وَالْأَمْثالُ الْعُلْیا، وَالْکِبْرِیاءُ وَالْآلاءُ، أَسْأَ لُکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَأَنْ تَجْعَلَ اسْمِی فِی هذِهِ اللَّیْلَةِ فِی السُّعَداءِ، وَرُوحِی مَعَ الشُّهَداءِ، وَ إِحْسانِی فِی عِلِّیِّینَ، وَ إِساءَتِی مَغْفُورَةً، وَأَنْ تَهَبَ لِی یَقِیناً تُباشِرُ بِهِ قَلْبِی، وَإِیماناً یُذْهِبُ الشَّکَّ عَنِّی، وَتُرْضِیَنِی بِما قَسَمْتَ لِی، وَآتِنا فِی الدُّنْیا حَسَنَةً، وَفِی الْآخِرَةِ حَسَنَةً، وَقِنا عَذابَ النَّارِ الْحَرِیقِ، وَارْزُقْنِی فِیها ذِکْرَکَ وَشُکْرَکَ وَالرَّغْبَةَ إِلَیْکَ، وَالْإِنابَةَ وَالتَّوْفِیقَ لِما وَفَّقْتَ لَهُ مُحَمَّداً وَآلَ مُحَمَّدٍ عَلَیْهِ وَعَلَیْهِمُ السَّلامُ (2) 1076.

1- اقبال 1/ 364 باب 25.

2- کافی 4/ 160 و مصباح کفعمی: 582.

دعاء شب بيست و دوّيم
يَا سالِخَ النَّهارِ مِنَ اللَّيْلِ فَإِذا نَحْنُ مُظْلِمُونَ، وَمُجْرِىَ الشَّمْسِ لِمُسْتَقَرِّها بِتَقْدِيرِکَ يَا عَزِيزُ يَا عَلِيمُ، وَمُقَدِّرَ الْقَمَرِ مَنازِلَ حَتّى عادَ كَالْعُرْجُونِ الْقَدِيمِ، يَا نُورَ كُلِّ نُورٍ، وَمُنْتَهى كُلِّ رَغْبَةٍ، وَوَ لِيَّ كُلِّ نِعْمَةٍ، يَا اللَّهُ يَا رَحْمانُ، يَا اللَّهُ يَا قُدُّوسُ، يَا أَحَدُ يَا واحِدُ يَا فَرْدُ، يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ، لَکَ الْأَسْماءُ الْحُسْنى، وَالْأَمْثالُ الْعُلْيا، وَالْكِبْرِياءُ وَالْآلاءُ، أَسْأَ لُکَ أَنْ تُصَلِّىَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَأَهْلِ (1) بَيْتِهِ، وَأَنْ تَجْعَلَ اسْمِى فِى هذِهِ اللَّيْلَةِ فِى السُّعَداءِ، وَرُوحِى مَعَ الشُّهَداءِ، وَ إِحْسانِى فِى عِلِّيِّينَ، وَإِساءَتِى مَغْفُورَةً، وَأَنْ تَهَبَ لِى يَقِيناً تُباشِرُ بِهِ قَلْبِى، وَإِيماناً يُذْهِبُ الشَّکَّ عَنِّى، وَتُرْضِيَنِى بِما قَسَمْتَ لِى، وَآتِنا فِى الدُّنْيا حَسَنَةً، وَفِى الْآخِرَةِ حَسَنَةً، وَقِنا عَذابَ النَّارِ الْحَرِيقِ، وَارْزُقْنِى فِيها ذِكْرَکَ وَشُكْرَکَ، وَالرَّغْبَةَ إِلَيْکَ، وَالْإِنابَةَ وَالتَّوْفِيقَ لِما وَفَّقْتَ لَهُ مُحَمَّداً وَآلَ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِمُ السَّلامُ (2) 1077 1078.
دعاء شب بيست و سيّم
يَا رَبَّ لَيْلَةِ الْقَدْرِ وَجاعِلَها خَيْراً مِنْ أَ لْفِ شَهْرٍ، وَرَبَّ اللَّيْلِ وَالنَّهارِ وَالْجِبالِ وَالْبِحارِ وَالظُّلَمِ وَالْأَ نْوارِ وَالْأَرْضِ وَالسَّماءِ، يَا بارِئُ يَا مُصَوِّرُ يَا حَنَّانُ يَا مَنَّانُ، يَا اللَّهُ يَا رَحْمانُ يَا اللَّهُ يَا قَيُّومُ يَا اللَّهُ يَا بَدِيعُ، يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ، لَکَ الْأَسْماءُ الْحُسْنى، وَالْأَمْثالُ الْعُلْيا، وَالْكِبْرِياءُ وَالْآلاءُ، أَسْأَ لُکَ أَنْ

1- وَعَلَى أَهْلِ: خ.
2- مصباح المتهجّد: 629.

تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَنْ تَجْعَلَ اسْمِی فِی هذِهِ اللَّیْلَةِ فِی السُّعَداءِ، وَرُوحِی مَعَ الشُّهَداءِ، وَ إِحْسانِی فِی عِلِّیِّینَ، وَ إِساءَتِی مَغْفُورَةً، وَأَنْ تَهَبَ لِی یَقِیناً تُباشِرُ بِهِ قَلْبِی، وَ إِیماناً یُذْهِبُ الشَّکَّ عَنِّی، وَتُرْضِیَنِی بِما قَسَمْتَ لِی، وَآتِنا فِی الدُّنْیا حَسَنَةً، وَفِی الْآخِرَةِ حَسَنَةً، وَقِنا عَذابَ النَّارِ الْحَرِیقِ، وَارْزُقْنِی فِیها ذِکْرَکَ وَشُکْرَکَ وَالرَّغْبَةَ إِلَیْکَ وَالْإِنابَةَ وَالتَّوْبَةَ وَالتَّوْفِیقَ لِما وَفَّقْتَ لَهُ مُحَمَّداً وَآلَ مُحَمَّدٍ عَلَیْهِمُ السَّلامُ (1) 1079.
و روایت کرده محمّد بن عیسی به سند خود از صالحین علیهم السلام که فرمودند: مکرّر می‌کنی در شب بیست وسیّم از ماه رمضان این دعا را در حال سجود و قیام و قعود و بر هر حالی که هستی در تمام ماه، و هرچه ممکنت شود، و هر زمانی که حاضر شود تو را، یعنی یادت آید این دعا در روزگار حیاتت، می‌گویی بعد از ستایش کردن حق تعالی به بزرگواری و فرستادن صلوات بر پیغمبر صلی الله علیه و آله: اللَّهُمَّ کُنْ لِوَلِیِّکَ فلان بن فلان، و به جای فلان بن فلان بگو: الحُجَّةِ بْنِ الحَسَنِ صَلَواتُکَ عَلَیْهِ وَعَلَی آبائِهِ فِی هذِهِ السَّاعَةِ وَفِی کُلِّ ساعَةٍ وَلِیّاً وَحافِظاً وَقائِداً وَناصِراً وَدَلِیلًا وَعَیْناً حَتَّی تُسْکِنَهُ أَرْضَکَ طَوْعاً وَتُمَتِّعَهُ فِیها طَوِیلًا (2) 1080.
و می‌خوانی نیز: یَا مُدَبِّرَ الْأُمُورِ، یَا باعِثَ مَنْ فِی القُبُورِ، یَا مُجْرِیَ البُحُورِ، یَا مُلَیِّنَ الحَدِیدِ لِداوُدَ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَافْعَلْ بِی کَذا وَکَذا، و به جای این کلمه حاجات خود را بخواهد اللَّیْلَة اللَّیْلَةَ، و بلند کن دستهای خود را به سوی آسمان، یعنی در وقت گفتن یا مُدَبِّر الامُور تا آخر، و بگو این دعا را در حال رکوع و سجود و ایستاده و نشسته، و مکرّر کن آن را، و بگو آن را نیز در شب آخر ماه رمضان (3) 1081.
دعای شب بیست و چهارم
یَا فالِقَ الْإِصْباحِ وَجاعِلَ اللَّیْلِ سَکَناً وَالشَّمْسِ وَالْقَمَرِ حُسْباناً، یَا عَزِیزُ یَا عَلِیمُ یَا ذَا الْمَنِّ وَالطَّوْلِ وَالْقُوَّةِ وَالْحَوْلِ وَالْفَضْلِ وَالْإِنْعامِ وَالْجَلالِ وَالْإِکْرامِ،

1- مصباح المتهجّد: 629.
2- تهذیب الأحکام 3/ 102 ح 265 از صادقین علیهم السلام.
3- اقبال 1/ 415 باب 34.

يَا اللَّهُ يَا رَحْمنُ يَا اللَّهُ يَا فَرْدُ يَا وِتْرُ يَا اللَّهُ يَا ظاهِرُ يَا باطِنُ، يَا حَیُّ لَاإِلهَ إِلّا أَنْتَ لَکَ الْأَسْماءُ الْحُسْنی، وَالْأَمْثالُ الْعُلْیا، وَالْکِبْرِیاءُ وَالْآلاءُ، أَسْأَ لُکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَأَنْ تَجْعَلَ إِسْمِی فِی هذِهِ اللَّیْلَةِ فِی السُّعَداءِ، وَرُوحِی مَعَ الشُّهَداءِ، وَ إِحْسانِی فِی عِلِّیِّینَ، وَ إِساءَتِی مَغْفُورَةً، وَأَنْ تَهَبَ لِی یَقِیناً تُباشِرُ بِهِ قَلْبِی، وَإِیماناً یَذْهَبُ بِالشَّکِّ عَنِّی، وَرِضیً بِما قَسَمْتَ لِی، وَآتِنا فِی الدُّنْیا حَسَنَةً، وَفِی الْآخِرَةِ حَسَنَةً، وَقِنا عَذابَ النَّارِ الْحَرِیقِ، وَارْزُقْنِی فِیها ذِکْرَکَ وَشُکْرَکَ وَالرَّغْبَةَ إِلَیْکَ وَالْإِنابَةَ وَالتَّوْبَةَ وَالتَّوْفِیقَ لِما وَفَّقْتَ لَهُ مُحَمَّداً وَآلَ مُحَمَّدٍ صَلَواتُکَ عَلَیْهِ وَعَلَیْهِمْ (1) 1082.

دعای شب بیست و پنجم

یَا جاعِلَ اللَّیْلِ لِباساً، وَالنَّهارِ مَعاشاً، وَالْأَرْضِ مِهاداً، وَالْجِبالِ أَوْتاداً، یَا اللَّهُ یَا قاهِرُ، یَا اللَّهُ یَا جَبّارُ، یَا اللَّهُ یَا سَمِیعُ، یَا اللَّهُ یَا قَرِیبُ، یَا اللَّهُ یَا مُجِیبُ، یَا اللَّهُ یَا اللَّهُ، لَکَ الْأَسْماءُ الْحُسْنی، وَالْأَمْثالُ الْعُلْیا، وَالْکِبْرِیاءُ وَالْآلاءُ، أَسْأَ لُکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَأَنْ تَجْعَلَ اسْمِی فِی هذِهِ اللَّیْلَةِ فِی السُّعَداءِ، وَرُوحِی مَعَ الشُّهَداءِ، وَ إِحْسانِی فِی عِلِّیِّینَ، وَ إِساءَتِی مَغْفُورَةً، وَأَنْ تَهَبَ لِی یَقِیناً تُباشِرُ بِهِ قَلْبِی، وَإِیماناً یُذْهِبُ الشَّکَّ عَنِّی، وَرِضیً بِما قَسَمْتَ لِی، وَآتِنا فِی الدُّنْیا حَسَنَةً، وَفِی الْآخِرَةِ حَسَنَةً، وَقِنا عَذابَالنَّارِ الْحَرِیقِ، وَارْزُقْنِی فِیها ذِکْرَکَ وَشُکْرَکَ، وَالرَّغْبَةَ إِلَیْکَ وَالْإِنابَةَ وَالتَّوْبَةَ وَالتَّوْفِیقَ لِما وَفَّقْتَ لَهُ مُحَمَّداً وَآلَ مُحَمَّدٍ عَلَیْهِمُ السَّلامُ (2) 1083.

1- مصباح المتهجّد: 631.

2- مصباح المتهجّد: 631.

دعای شب بیست و ششم

یَا جاعِلَ اللَّیْلِ وَالنَّهارِ آیَتَیْنِ، یَامَنْ مَحا آیَةَ اللَّیْلِ وَجَعَلَ آیَةَ النَّهارِ مُبْصِرَةً لِتَبْتَغُوا فَضْلًا مِنْهُ وَرِضْواناً، یَا مُفَصِّلَ کُلِّ شَیْ ءٍ تَفْصِیلًا، یَا مَاجِدُ یَا وَهَّابُ یَا اللَّهُ یَا جَوادُ، یَا اللَّهُ یَا اللَّهُ یَا اللَّهُ، لَکَ الْأَسْماءُ الْحُسْنی، وَالْأَمْثالُ الْعُلْیا، وَالْکِبْرِیاءُ وَالْآلاءُ، أَسْأَ لُکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَأَنْ تَجْعَلَ اسْمِی فِی هذِهِ اللَّیْلَةِ فِی السُّعَداءِ، وَرُوحِی مَعَ الشُّهَداءِ، وَ إِحْسانِی فِی عِلِّیِّینَ، وَ إِساءَتِی مَغْفُورَةً، وَأَنْ تَهَبَ لِی یَقِیناً تُباشِرُ بِهِ قَلْبِی، وَإِیماناً یُذْهِبُ الشَّکَّ عَنِّی، وَتُرْضِیَنِی بِما قَسَمْتَ لِی، وَآتِنا فِی الدُّنْیا حَسَنَةً، وَفِی الْآخِرَةِ حَسَنَةً، وَقِنا عَذابَ النّارِ الْحَرِیقِ، وَارْزُقْنِی فِیها ذِکْرَکَ وَشُکْرَکَ وَالرَّغْبَةَ إِلَیْکَ وَالْإِنابَةَ وَالتَّوْبَةَ وَالتَّوْفِیقَ لِما وَفَّقْتَ لَهُ مُحَمَّداً وَآلَ مُحَمَّدٍ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَعَلَیْهِمْ (1) 1084.

دعای شب بیست و هفتم

یَا مادَّ الظِّلِّ وَلَوْ شِئْتَ لَجَعَلْتَهُ ساکِناً وَجَعَلْتَ الشَّمْسَ عَلَیْهِ دَلِیلًا ثُمَّ قَبَضْتَهُ إِلَیْکَ (2) 1085 قَبْضاً یَسِیراً، یَا ذَا الْجُودِ وَالطَّوْلِ وَالْکِبْرِیاءِ وَالْآلاءِ لَاإِلهَ إِلّا أَنْتَ عالِمُ الْغَیْبِ وَالشَّهادَةِ الرَّحْمانُ الرَّحِیمُ، لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ یَا قُدُّوسُ یَا سَلامُ یَا مُؤْمِنُ یَا مُهَیْمِنُ یَا عَزِیزُ یَا جَبَّارُ یَا مُتَکَبِّرُ یَا اللَّهُ یَا خالِقُ یَا بارِئُ یَا مُصَوِّرُ، یَا اللَّهُ یَا اللَّهُ یَا اللَّهُ، لَکَ الْأَسْماءُ الْحُسْنی، وَالْأَمْثالُ الْعُلْیا، وَالْکِبْرِیاءُ وَالْآلاءُ، أَسْأَ لُکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَأَنْ تَجْعَلَ اسْمِی فِی هذِهِ اللَّیْلَةِ فِی

1- مصباح المتهجّد: 632.

2- إِلَیْکَ: خ.

السُّعَداءِ، وَرُوحِی مَعَ الشُّهَداءِ، وَ إِحْسانِی فِی عِلِّیِّینَ، وَ إِساءَتِی مَغْفُورَةً، وَأَنْ تَهَبَ لِی یَقِیناً تُباشِرُ بِهِ قَلْبِی، وَإِیماناً یُذْهِبُ الشَّکَّ عَنِّی، وَتُرْضِیَنِی بِما قَسَمْتَ لِی، وَآتِنا فِی الدُّنْیا حَسَنَةً، وَفِی الْآخِرَةِ حَسَنَةً، وَقِنا عَذابَ النَّارِ الْحَرِیقِ، وَارْزُقْنِی فِیها ذِکْرَکَ وَشُکْرَکَ وَالرَّغْبَةَ إِلَیْکَ وَالْإِنابَةَ وَالتَّوْبَةَ وَالتَّوْفِیقَ لِما وَفَّقْتَ لَهُ مُحَمَّداً وَآلَ مُحَمَّدٍ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَعَلَیْهِمْ (1) .1086

دعای شب بیست و هشتم

یَا خازِنَ اللَّیْلِ فِی الْهَواءِ، وَخازِنَ النُّورِ فِی السَّماءِ، وَمَانِعَ السَّماءِ أَنْ تَقَعَ عَلَی الْأَرْضِ إِلَّا بِإِذْنِهِ وَحابِسَهُما أَنْ تَزُولا، یَا عَلِیمُ یَا عَظِیمُ یَا غَفُورُ یَا دائِمُ یَا اللَّهُ یَا وارِثُ یَا باعِثَ مَنْ فِی الْقُبُورِ، یَا اللَّهُ یَا اللَّهُ یَا اللَّهُ، لَکَ الْأَسْماءُ الْحُسْنی، وَالْأَمْثالُ الْعُلْیا، وَالْکِبْرِیاءُ وَالْآلاءُ، أَسْأَلُکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَأَنْ تَجْعَلَ اسْمِی فِی هذِهِ اللَّیْلَةِ فِی السُّعَداءِ، وَرُوحِی مَعَ الشُّهَداءِ، وَ إِحْسانِی فِی عِلِّیِّینَ، وَ إِساءَتِی مَغْفُورَةً، وَأَنْ تَهَبَ لِی یَقِیناً تُباشِرُ بِهِ قَلْبِی، وَ إِیماناً یُذْهِبُ الشَّکَّ عَنِّی، وَتُرْضِیَنِی بِما قَسَمْتَ لِی، وَآتِنا فِی الدُّنْیا حَسَنَةً، وَفِی الْآخِرَةِ حَسَنَةً، وَقِنا عَذابَ النَّارِ الْحَرِیقِ، وَارْزُقْنِی فِیها ذِکْرَکَ وَشُکْرَکَ، وَالرَّغْبَةَ إِلَیْکَ وَالْإِنابَةَ وَالتَّوْبَةَ وَالتَّوْفِیقَ لِما وَفَّقْتَ لَهُ مُحَمَّداً وَآلَ مُحَمَّدٍ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَعَلَیْهِمْ (2) 1087.

دعای شب بیست و نهم

یَا مُکَوِّرَ اللَّیْلِ عَلَی النَّهارِ، وَمُکَوِّرَ النَّهارِ عَلَی اللَّیْلِ، یَا عَلِیمُ یَا حَکِیمُ، یَا رَبَّ الْأَرْبابِ، وَسَیِّدَ السَّاداتِ، لاإِلهَ إِلَّا أَ نْتَ، یَا أَ قْرَبَ إِلَیَّ مِنْ حَبْلِ

1- مصباح المتهجّد: 632.
2- مصباح المتهجّد: 632.

الْوَرِيدِ، يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ، لَکَ الْأَسْماءُ الْحُسْنی، وَالْأَمْثالُ الْعُلْيا، وَالْكِبْرِياءُ وَالْآلاءُ، أَسْأَلُکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَأَنْ تَجْعَلَ إِسْمِی فِی هذِهِ اللَّيْلَةِ فِی السُّعَداءِ، وَرُوحِی مَعَ الشُّهَداءِ، وَ إِحْسانِی فِی عِلِّيِّينَ، وَ إِساءَتِی مَغْفُورَةً، وَأَنْ تَهَبَ لِی يَقِيناً تُباشِرُ بِهِ قَلْبِی، وَإِيماناً يُذْهِبُ الشَّکَّ عَنِّی، وَتُرْضِيَنِی بِما قَسَمْتَ لِی، وَآتِنا فِی الدُّنْيا حَسَنَةً، وَفِی الْآخِرَةِ حَسَنَةً، وَقِنا عَذابَ النَّارِ الْحَرِيقِ، وَارْزُقْنِی فِيها ذِكْرَکَ وَشُكْرَکَ، وَالرَّغْبَةَ إِلَيْکَ وَالْإِنابَةَ وَالتَّوْبَةَ وَالتَّوْفِيقَ لِما وَفَّقْتَ لَهُ مُحَمَّداً وَآلَ مُحَمَّدٍ صَلَّی اللَّهُ عَلَيْهِ وَعَلَيْهِمْ (1) 1088.

دعای شب سی‌ام

الْحَمْدُ لِلَّهِ لَاشَرِيکَ لَهُ، الْحَمْدُ لِلَّهِ كَما يَنْبَغِي لِكَرَمِ وَجْهِهِ وَعِزِّ جَلالِهِ وَكَما هُوَ أَهْلُهُ، يَا قُدُّوسُ يَا نُورُ، يَا نُورَ الْقُدْسِ، يَا سُبُّوحُ، يَا مُنْتَهَی التَّسْبِيحِ، يَا رَحْمانُ، يَا فاعِلَ الرَّحْمَةِ، يَا اللَّهُ، يَا عَلِيمُ، يَا كَبِيرُ، يَا اللَّهُ، يَا لَطِيفُ، يَا جَلِيلُ، يَا اللَّهُ، يَا سَمِيعُ، يَا بَصِيرُ، يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ، لَکَ الْأَسْماءُ الْحُسْنی، وَالْأَمْثالُ الْعُلْيا، وَالْكِبْرِياءُ وَالْآلاءُ، أَسْأَلُکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَأَهْلِ بَيْتِهِ، وَأَنْ تَجْعَلَ اسْمِی فِی هذِهِ اللَّيْلَةِ فِی السُّعَداءِ، وَرُوحِی مَعَ الشُّهَداءِ، وَ إِحْسانِی فِی عِلِّيِّينَ، وَإِساءَتِی مَغْفُورَةً، وَأَنْ تَهَبَ لِی يَقِيناً تُباشِرُ بِهِ قَلْبِی، وَإِيماناً يُذْهِبُ الشَّکَّ عَنِّی، وَتُرْضِيَنِی بِمَا قَسَمْتَ لِی، وَآتِنا فِی الدُّنْيا حَسَنَةً وَفِی الْآخِرَةِ حَسَنَةً، وَقِنا عَذابَ النَّارِ الْحَرِيقِ، وَارْزُقْنِی فِيها ذِكْرَکَ وَشُكْرَکَ،

1- مصباح المتهجّد: 634.

وَالرَّغْبَةَ إِلَيْکَ وَالْإِنابَةَ وَالتَّوْبَةَ (1) 1089 وَالتَّوْفِيقَ لِما وَفَّقْتَ لَهُ مُحَمَّداً وَآلَ مُحَمَّدٍ صَلَّی اللَّهُ عَلَيْهِ وَعَلَيْهِمْ (2) 1090.

بقيّه اعمال شب بيست و يكم: كفعمى از سيّد ابن باقى نقل كرده كه در شب بيست و يكم مى‌خوانى: اعمال بقيّه شب بيست و يکم

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَاقْسِمْ لِی حِلْماً يَسُدُّ عَنِّی بابَ الْجَهْلِ، وَهُدیً تَمُنُّ بِهِ عَلَيَّ مِنْ كُلِّ ضَلالَةٍ، وَغِنیً تَسُدُّ بِهِ عَنِّی بابَ كُلِّ فَقْرٍ، وَقُوَّةً تَرُدُّ بِها عَنِّی كُلَّ ضَعْفٍ، وَعِزّاً تُكْرِمُنِی بِهِ عَنْ كُلِّ ذُلٍّ، وَرِفْعَةً تَرْفَعُنِی بِها عَنْ كُلِّ ضَعَةٍ، وَأَمْناً تَرُدُّ بِهِ عَنِّی كُلَّ خَوْفٍ، وَعافِيَةً تَسْتُرُنِي بِها عَنْ كُلِّ بَلاءٍ، وَعِلْماً تَفْتَحُ لِی بِهِ كُلَّ يَقِينٍ، وَيَقِيناً تُذْهِبُ بِهِ عَنِّی كُلَّ شَکٍّ، وَدُعاءً تَبْسُطُ لِی بِهِ الإِجابَةَ فِی هذِهِ اللَّيْلَةِ وَفِی هذِهِ السَّاعَةِ، السَّاعَةَ السَّاعَةَ السَّاعَةَ يَا كَرِيمُ، وَخَوْفاً تَنْشُرُ (3) 1091 لِی بِهِ كُلَّ رَحْمَةٍ، وَعِصْمَةً تَحُولُ بِها بَيْنِی وَبَيْنَ الذُّنُوبِ حَتَّی أُفْلِحَ بِها عِنْدَ الْمَعْصومِينَ عِنْدَکَ بِرَحْمَتِکَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ (4) 1092.

و روايت شده كه در شب بيست و يكم حمّاد بن عثمان بر حضرت صادق عليه السلام وارد شد، حضرت سؤال كرد كه: غسل كرده‌اى؟ عرض كرد: بلى فدايت شوم، پس حضرت حصيرى طلبيد و حمّاد را نزديک خود طلبيد و مشغول نماز شد، و پيوسته آن حضرت نماز خواند، و حمّاد نيز خود را به آن حضرت چسبانيده بود و نماز مى‌خواند تا از نمازهاى خويش فارغ شدند، پس آن حضرت دعا كرد و حمّاد آمين گفت تا صبح طلوع كرد، آن جناب اذان و اقامه گفت و بعض از غلمان خود را طلبيد و پيش ايستاد و نماز صبح خواند، و در ركعت اوّل حمد و قدر و در دويّم حمد و توحيد خواند، و بعد از نماز مشغول به تسبيح و تحميد و تقديس و ثناى بر خدا و صلوات بر پيغمبر صلى الله عليه و آله و

1- وَالتَّوْبَةَ: خ.

2- مصباح المتهجّد: 634.

3- تُيَسِّرُ: نسخه.

4- بلد الأمين: 202 در دعاهاى شبهاى ماه رمضان.

دعا برای مؤمنین و مؤمنات و مسلمین و مسلمات شد، پس سر به سجده نهاد و مقدار یک ساعت به جز نفس چیزی از آن جناب شنیده نشد پس از آن این دعا را خواند: لا إِلهَ إِلَّا أَنْتَ مُقَلِّبَ الْقُلُوبِ وَالْأَبْصارِ، تا آخر دعا که در اقبال است (1) 1093. اعمال مخصوصه شب بیست و یکم
و شیخ کلینی روایت کرده که حضرت باقر علیه السلام در شب بیست و یکم و بیست و سیّم دعا می‌خواند تا نیمه شب و بعد از آن شروع می‌نمود به نماز خواندن (2) 1094.
و بدان که در هر شب از شبهای این دهه غسل مستحبّ است، و روایت شده که حضرت رسول صلی الله علیه و آله در هر شب این دهه غسل می‌کرد (3) 1095.
و اعتکاف در این دهه مستحبّ است و فضیلت بسیار دارد، و افضل اوقات اعتکاف است، و روایت شده که مقابل دو حج و دو عمره است (4) 1096، وَكانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ إِذا كانَ الْعَشْرُ الْأَواخِرُ اعْتَكَفَ فِی الْمَسْجِدِ وَضُرِبَتْ لَهُ قُبَّةٌ مِنْ شَعْرٍ وَشَمَّرَ الْمِيزَرَ وَطَوى فِراشَهُ (5) 1097.
و بدان که در این شب در سنه چهلم واقع شد شهادت مولای ما حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام، و در این شب تجدید می‌شود احزان آل محمّد علیهم السلام و اشیاع ایشان (6) 1098. (7) 1099
روایت شده که در آن شب مانند شب شهادت امام حسین علیه السلام برداشته نشد سنگی از روی زمین مگر آن که در زیر آن خون تازه بود (8) 1100.
شیخ مفید فرموده که: در این شب صلوات بسیار بفرستد، و سعی و کوشش کند در نفرین بر ظالمان آل محمّد علیهم السلام و لعن بر قاتل امیر المؤمنین علیه السلام (9) 1101.
روز بیست و یکم روز قتل حضرت امیر المؤمنین علیه السلام، و مناسب است زیارت آن جناب و کلمات خضر علیه السلام که به منزله زیارت آن حضرت است در این روز (10) 1102. اعمال مخصوصه‌شب بیست وسیّم
شب بیست و سیّم: در هدیّة الزائر ذکر شده که از دو شب قدر سابق افضل است، و از احادیث بسیار مستفاد می‌شود که شب قدر همین است، و این شب جهنی است، و در این شب جمیع امور بر وفق حکمت مقدّر می‌گردد، و از برای این شب غیر از اعمالی که با دو شب سابق

1- اقبال 1/ 366 فصل 1 باب 25.
2- كافى 4/ 155 ح 5.
3- اقبال 1/ 411 اوّل باب 34.
4- وسائل الشيعة 7/ 397 كتاب اعتكاف ح 3.
5- تهذيب الأحكام 4/ 287 ح 869.
6- مسارّ الشيعة: 26 و 27.
7- مركز تحقيقات حج، مفاتيح الجنان، 1جلد، نشر مشعر - تهران.
8- مقتل الإمام أمير المؤمنين عليه السلام ابن ابى الدنيا: 113 و 114 ح 107 و 108.
9- مسارّ الشيعة: 26 و 27.
10- كافى 1/ 454 ح 4.

شریک است چند عمل دیگر است:
اوّل: خواندن سوره عنکبوت و روم، که حضرت صادق علیه السلام قَسَم یاد فرموده که خواننده این دو سوره در این شب از اهل بهشت است (1) .1103
دوّم: خواندن حم دخان (2) .1104
سیّم: خواندن سوره قدر هزار مرتبه (3) .1105
چهارم: آن که تکرار کند در این شب بلکه در تمام اوقات این دعا را: اللَّهُمَّ کُنْ لِوَلِیِّکَ، إلی آخره، و ذکر آن در ضمن ادعیه شبهای دهه آخر بعد از دعاء شب بیست و سیّم گذشت (ص 317).
پنجم: بخواند: اللَّهُمَّ امْدُدْ لِی فِی عُمْرِی، وَأَوْسِعْ لِی فِی رِزْقِی، وَأَصِحَّ لِی جِسْمِی، وَبَلِّغْنِی أَمَلِی، وَإِنْ کُنْتُ مِنَ الْأَشْقِیاءِ فَامْحُنِی مِنَ الْأَشْقِیاءِ وَاکْتُبْنِی مِنَ السُّعَداءِ، فَإِنَّکَ قُلْتَ فِی کِتابِکَ الْمُنْزَلِ عَلَی نَبِیِّکَ الْمُرْسَلِ صَلَواتُکَ عَلَیْهِ وَآلِهِ: یَمْحُواْ اللَّهُ مَا یَشاءُ وَیُثْبِتُ وَعِنْدَهُ أُمُّ الْکِتابِ (4) 1106 (5) 1107.
ششم: بخواند: اللَّهُمَّ اجْعَلْ فِیما تَقْضِی وَفِیما تُقَدِّرُ مِنَ الأَمْرِ الْمَحْتُوم وَفِیما تَفْرُقُ مِنَ الأَمْرِ الْحَکِیمِ فِی لَیْلَةِ الْقَدْرِ مِنَ الْقَضاءِ الَّذِی لَایُرَدُّ وَلَا یُبَدَّلُ أَنْ تَکْتُبَنِی مِنْ حُجَّاجِ بَیْتِکَ الْحَرامِ فِی عامِی هذا الْمَبْرُورِ حَجُّهُمُ، الْمَشْکُورِ سَعْیُهُمُ، الْمَغْفُورِ ذُنُوبُهُمُ، الْمُکَفَّرِ عَنْهُمْ سَیِّئاتُهُمْ، وَاجْعَلْ فِیما تِقْضِی وَتُقَدِّرُ أَنْ تُطِیلَ عُمْرِی، وَتُوَسِّعَ لِی فِی رِزْقِی (6) .1108
هفتم: بخواند این دعا را که در اقبال است: یَا باطِناً فِی ظُهُورِهِ، ویَا ظاهِراً فِی

1- اقبال 1/ 381 باب 27.
2- اقبال 1/ 386 باب 27.
3- اقبال 1/ 382 باب 27.
4- الرعد: 13/ 29.
5- اقبال 1/ 379 باب 27.
6- اقبال 1/ 381 باب 27 از امام صادق علیه السلام.

بُطُونِهِ، وَ (1) 1109 يَا باطِناً لَيْسَ يَخْفَى، وَ (2) 1110 يَا ظاهِراً لَيْسَ يُرى، يَا مَوْصُوفاً لَايَبْلُغُ بِكَيْنُونَتِهِ مَوْصُوفٌ وَلَا حَدٌّ مَحْدُودٌ، وَ (3) 1111 يَا غائِباً غَيْرَ مَفْقُودٍ، وَيَا شاهِداً (4) 1112 غَيْرَ مَشْهُودٍ، يُطْلَبُ فَيُصابُ، وَلَمْ يَخْلُ مِنْهُ السَّماواتُ وَالْأَرْضُ وَمَا بَيْنَهُما طَرْفَةَ عَيْنٍ، لَايُدْرَکُ بِكَيْفٍ، وَلَا يُؤَيَّنُ بِأَيْنٍ وَلَا بِحَيْثٍ، أَنْتَ نُورُ النُّورِ وَرَبُّ الأَرْبابِ، أَحَطْتَ بِجَمِيعِ الأُمورِ، سُبحانَ مَنْ لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَىْءٌ وَهُوَ السَّميعُ البَصيرُ! سبحانَ مَنْ هُوَ هكَذَا وَلَا هَكَذا غَيْرُه! پس دعا می‌کنی به آنچه بخواهی (5) 1113.

هشتم: آنکه غیر غسل اوّل شب غسلی نیز در آخر شب کند (6) 1114.

و بدان که از برای غسل و احیاء این شب و زیارت امام حسین علیه السلام و صد رکعت نماز فضیلت بسیار و تأکید شده، شیخ در تهذیب روایت کرده از ابو بصیر از حضرت صادق علیه السلام که فرمود: در شبی که امید می‌رود شب قدر باشد صد رکعت نماز کن، بخوان در هر رکعت قُلْ هُوَ اللّٰهُ احَدٌ را ده مرتبه، گفت: گفتم: فدایت شوم اگر قوّت نداشته باشم ایستاده بجا آورم؟ فرمود:

نشسته بجا آور، گفتم: اگر قوّت نداشته باشم نشسته بجا آورم؟ فرمود: بجا آور به همان حالی که به قفا خفته‌ای در فراش خود (7) 1115.

و از دعائم الإسلام روایت است که حضرت رسول صلی الله علیه و آله در دهه آخر ماه رمضان رختخواب خود را جمع می‌کرد و کمر خود را محکم می‌بست برای عبادت، و در شب بیست و سیّم اهل خود را بیدار می‌کرد، و آنها را که خواب ربوده بود آب به صورتشان می‌پاچید، و حضرت فاطمه صَلَوات اللّٰه عَلَيْها نمی‌گذاشت در این شب احدی از اهلش بخوابد و علاج می‌فرمود خواب آنها را به کمی طعام، و مهیّا می‌کرد آنها را برای احیاء آن شب از روز، یعنی امر می‌فرمود که روز را خواب و استراحت کنند که شب خوابشان نبرد و احیاء بدارند، و می‌فرمود که: محروم کسی است که از خیر

1- وَ: خ.

2- وَ: خ.

3- وَ: خ.

4- يَا غَائِبٌ ... وَيا شَاهِدٌ: نسخه.

5- اقبال 1/ 382 باب 27.

6- اقبال 1/ 375 باب 27.

7- تهذیب الأحكام 3/ 64 ح 216.

امشب محروم بماند (1) 1116.
و روایت شده که حضرت صادق علیه السلام سخت مریض شده بود، چون شب بیست و سیّم رمضان شد موالی خود را امر فرمود که حرکتش دادند به مسجد بردند، و آن شب را در مسجد بود تا به صبح (2) 1117.
علّامه مجلسی رحمه الله فرموده که: هر مقدار از قرآن که ممکن باشد در این شب‌بخواند، و دعاهای صحیفه کامله را بخواند خصوصاً دعای مکارم الأخلاق و دعای توبه، و روزهای این شبها را نیز باید حرمت داشت و به عبادت و تلاوت و دعا به سر آورد، زیرا که در احادیث معتبره وارد شده است که روز قدر در فضیلت مثل شب قدر است (3) 1118.
اعمال شب بیست و هفتم و شب آخر
شب بیست و هفتم: بالخصوص غسل وارد شده، و منقول است که حضرت امام زین العابدین علیه السلام در این شب این دعا را مکرّر می‌خواند از اول شب تا به آخر شب:
اللّٰهُمَّ ارْزُقنی التَّجافِیَ عَنْ دارِ الغُرُورِ، وَالإِنابَةَ إِلَی دارِ الْخُلُودِ، وَالاسْتِعدادَ لِلْمَوْتِ قَبْلَ حُلُولِ الْفَوتِ (4) 1119.
شب آخر ماه: شب بسیار مبارکی است، و از برای این شب چند عمل است:
اوّل: غسل (5) 1120.
دوّم: زیارت امام حسین علیه السلام (6) 1121.
سیّم: خواندن سوره انعام و کهف و یس و صد مرتبه أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ (7) 1122.
چهارم: بخواند این دعا را که شیخ کلینی از حضرت صادق علیه السلام نقل کرده:
اللّٰهُمَّ هذا شَهْرُ رَمَضانَ الَّذِی أَ نْزَلْتَ فِيهِ الْقُرْآنَ وَقَدْ تَصَرَّمَ، وَأَعُوذُ بِوَجْهِکَ الْکَرِيمِ يَا رَبِّ أَنْ يَطْلُعَ الْفَجْرُ مِنْ لَيْلَتِی هذِهِ أَوْ يَتَصَرَّمَ شَهْرُ رَمَضانَ وَلَکَ قِبَلِی تَبِعَةٌ أَوْ ذَ نْبٌ تُرِيدُ أَنْ تُعَذِّبَنِی بِهِ يَوْمَ أَ لْقاکَ (8) 1123.

1- دعائم الإسلام 1/ 282.
2- اقبال 1/ 386 باب 27.
3- زاد المعاد: 190.
4- اقبال 1/ 402 باب 31.
5- اقبال 1/ 411 باب 34.
6- اقبال 1/ 411 باب 34.

7- اقبال 1/ 419 باب 34.
8- كافى 4/ 164 ح 5.

پنجم: بخواند دعاء یا مُدَبِّرَ الْأُمُورِ که در اعمال شب بیست و سیّم گذشت (ص 317).
ششم: وداع کند ماه رمضان را به دعاهای وداع که شیخ کلینی و صدوق و شیخ مفید و طوسی و سیّد ابن طاووس رضوان اللّه علیهم نقل کرده‌اند، و شاید بهترین آنها دعای چهل و پنجم صحیفه کامله باشد (1) 1124. اعمال شب آخر ماه رمضان
و سیّد ابن طاووس روایت کرده است از حضرت صادق علیه السلام که هرکه در شب آخر ماه رمضان وداع کند آن ماه شریف را و بگوید: اللَّهُمَّ لَاتَجْعَلْهُ آخِرَ الْعَهْدِ من صِیامِی لِشَهْرِ رَمَضانَ، وَأَعُوذُ بِکَ أَنْ یَطْلُعَ فَجْرُ هذِهِ اللَّیْلَةِ إِلّا وَقَدْ غَفَرْتَ لِی، بیامرزد حق تعالی او را پیش از آن که صبح کند و روزی فرماید او را توبه و انابه (2) 1125.
سیّد و شیخ صدوق از جابر بن عبداللّه انصاری روایت کرده‌اند که گفت: رفتم به خدمت حضرت رسول صلی الله علیه و آله در جمعه آخر ماه رمضان، چون نظر آن حضرت بر من افتاد فرمود که: ای جابر، این آخر جمعه‌ای است از ماه رمضان، پس آن را وداع کن و بگو: اللَّهُمَّ لَاتَجْعَلهُ آخِرَ العَهْدِ مِنْ صِیامِنا إِیَّاهُ فَإِنْ جَعَلْتَهُ فَاجْعَلْنِی مَرْحُوماً وَلَا تَجْعَلْنِی مَحْرُوماً، پس بدرستی که هر که این دعا را در این روز بخواند از دو خصلت نیکو ظفر می‌یابد: یا به رسیدن به ماه رمضان آینده، یا به آمرزش خدا و رحمت بی‌انتها (3) 1126.
و سیّد ابن طاووس و کفعمی نقل کرده‌اند از حضرت رسول صلی الله علیه و آله که فرمود: هرکه در شب آخر ماه رمضان ده رکعت نماز گزارد، بخواند در هر رکعت حمد یک مرتبه و قُلْ هُوَ اللَّهُ احَدٌ ده مرتبه، و بگوید در رکوع و سجود ده مرتبه: سُبْحانَ اللَّهِ وَالحَمْدُ للَّهِ وَلَا إِلهَ إِلّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَکْبَرُ، و بعد از هر دو رکعت تشهّد بخواند و سلام دهد، و چون از تمام ده رکعت فارغ شد و سلام داد هزار مرتبه استغفار کند (4) 1127 وبعد از استغفار سر به سجده گذارد وبگوید در حال سجود: یَا حَیُّ یَا قَیُّومُ، یَا ذَا الجَلالِ وَالإِکرامِ، یَا رَحْمانَ الدُّنیا وَالآخِرَةِ وَرَحِیمَهُما، یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ، یَا إِلهَ الأَوَّلِینَ وَالآخِرِینَ، اغْفِرْ لَنا ذُنُوبَنا، وَتَقَبَّلْ مِنَّا صَلاتَنا وَصِیامَنا وَقِیامَنا.

1- صحیفه کامله سجادیّه: 381 شماره 45.
2- اقبال 1/ 436 باب 34.
3- اقبال 1/ 422 باب 34 و کتاب فضائل الأشهر الثلاثة شیخ صدوق: 139

ح 149.
4- بگوید: أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ، (منه).

قسم به حقّ آن که مرا به راستی به نبوّت مبعوث فرموده که جبرئیل مرا خبر داد از اسرافیل از پروردگار خود تبارک و تعالی که سر از سجده برنداشته باشد که بیامرزد خدا او را، و قبول فرماید از او ماه رمضان را، وبگذرد از گناهان او، الخبر (1) 1128.
واین نماز در شب عید فطر نیز روایت شده، و لکن در آن روایت است که تسبیح اربع را در رکوع و سجود عوض تسبیح رکوع و سجود (2) 1129 بخواند، وبه جای اغْفِرْ لَنا ذُنُوبَنا تا به آخر دارد اغْفِرْ لِی ذُنُوبِی وَتَقَبَّلْ صَوْمِی وَصَلوتِی وَقِیامِی (3) 1130.
روز سی‌ام: سیّد برای روز آخر دعایی نقل کرده که اوّلش این است: اللَّهُمَّ إِنَّکَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِینَ (4) 1131. اعمال روز آخر ماه رمضان
و چون در این روز غالب مردم قرآن ختم می‌کنند سزاوار است که بعد از ختم بخوانند دعای چهل و دوّم صحیفه کامله را (5) 1132، و اگر خواسته باشند این دعای مختصر را بخوانند که شیخ از امیرالمؤمنین علیه السلام نقل کرده:
اللَّهُمَّ اشْرَحْ بِالْقُرْآنِ صَدْرِی، وَاسْتَعْمِلْ بِالْقُرْآنِ بَدَنِی، وَنَوِّرْ بِالْقُرْآنِ بَصَرِی، وَأَطْلِقْ بِالْقُرْآنِ لِسانِی، وَأَعِنِّی عَلَیْهِ مَا أَبْقَیْتَنِی فَإِنَّهُ لَاحَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلّا بِکَ (6) 1133.
و نیز بخواند این دعا را که از حضرت امیر المؤمنین علیه السلام نیز روایت شده: اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ إِخْباتَ (7) 1134 الْمُخْبِتِینَ، وَ إِخْلاصَ الْمُوقِنِینَ، وَمُرافَقَةَ الْأَ بْرارِ، وَاسْتِحْقاقَ حَقائِقِ الْإِیمانِ، وَالْغَنِیمَةَ مِنْ کُلِّ بِرٍّ، وَالسَّلامَةَ مِنْ کُلِّ إِثْمٍ، وَوُجُوبَ رَحْمَتِکَ، وَعَزائِمَ مَغْفِرَتِکَ، وَالْفَوْزَ بِالْجَنَّةِ، وَالنَّجاةَ مِنَ النّارِ (8) 1135.

1- اقبال 1/ 418 باب 34.
2- عوض تسبیح رکوع و سجود: نسخه.
3- ثواب الأعمال: 75.
4- اقبال 1/ 446 باب 35.
5- صحیفه کامله سجادیّه: 333، شماره 42 اوّل آن: اللَّهُمَّ إنّکَ أَعنتنی علی ختمِ کتابِکَ ... و در مصباح المتهجّد: 519.
6- اَقبال 2/ 290 باب 5.
7- إخْباتَ: فروتنی کردن.
8- مناقب خوارزمی: 86، باب 7، ح 76 و کفایة الطالب: 333، باب 84.

ص: 329

در نمازهای شب‌های ماه رمضان

خاتمه

در بیان نمازهای شبها و دعاهای روزها که مشهور است

و علّامه مجلسی رحمه الله در زاد المعاد در فصل آخر اعمال ماه رمضان ذکر فرموده، و احقر در این جا اکتفا می‌کنم به آنچه که آن بزرگوار نگاشته، فرموده:

نماز شب اوّل: چهار رکعت، در هر رکعت بعد از حمد پانزده مرتبه توحید.

دوّم: چهار رکعت، در هر رکعت بعد از حمد بیست مرتبه إِنَّا أنزَلْناهُ.

سیّم: ده رکعت، در هر رکعت حمد و پنجاه مرتبه توحید.

چهارم: هشت رکعت، در هر رکعت حمد و بیست مرتبه إِنَّا أنزَلْناهُ.

پنجم: دو رکعت، در هر رکعت حمد و پنجاه مرتبه توحید و بعد از سلام صد مرتبه اللّٰهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ.

ششم: چهار رکعت، در هر رکعت حمد و سوره تَبَارَکَ الَّذِی بِیَدِهِ الْمُلْکُ.

هفتم: چهار رکعت، در هر رکعت حمد و سیزده مرتبه إِنَّا أنزَلْناهُ.

هشتم: دو رکعت، در هر رکعت حمد و ده مرتبه توحید، و بعد از سلام هزار مرتبه سُبْحانَ اللَّهِ.

نهم: شش رکعت میان نماز شام و خفتن، در هر رکعت حمد و هفت مرتبه آیة الکرسی و بعد از اتمام پنجاه مرتبه اللّٰهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ.

دهم: بیست رکعت، در هر رکعت حمد و سی مرتبه توحید.

یازدهم: دو رکعت، در هر رکعت حمد و بیست مرتبه إِنَّا أَعْطَیْناکَ الْکَوْثَرَ.

دوازدهم: هشت رکعت، در هر رکعت حمد و سی مرتبه إِنَّا أنزَلْناهُ.

سیزدهم: چهار رکعت، در هر رکعت حمد و بیست و پنج مرتبه توحید.

چهاردهم: شش رکعت، در هر رکعت حمد و سی مرتبه إذا زلزلت.

پانزدهم: چهار رکعت، در دو رکعت اوّل بعد از حمد صد مرتبه توحید، و در دو رکعت دیگر پنجاه مرتبه توحید.

شانزدهم: دوازده رکعت، در هر رکعت حمد و دوازده مرتبه أَلْهاکُمُ التَّکاثُرُ.

هفدهم: دو رکعت، در رکعت اوّل حمد و هر سوره که خواهد، و در رکعت دوّم حمد و صد مرتبه توحید، و بعد از سلام صد مرتبه لَاإِلهَ إِلّا اللّٰه.
هجدهم: چهار رکعت، در هر رکعت حمد و بیست و پنج مرتبه إِنَّا أَعْطَیْناکَ الْکَوْثَرَ.
نوزدهم: پنجاه رکعت، با حمد و پنجاه مرتبه إذا زلزلت، و گویا مراد آن باشد که در هر رکعت یک مرتبه بخواند، زیرا که مشکل است در یک شب دو هزار و پانصد مرتبه إذا زلزلت خواندن.
بیستم و بیست و یکم و بیست و دوّم و بیست و سیّم و بیست و چهارم: در هر یک هشت رکعت به هر سوره‌ای که میسّر شود.
بیست و پنجم: هشت رکعت، در هر رکعت حمد و ده مرتبه توحید.
بیست و ششم: هشت رکعت، در هر رکعت حمد و صد مرتبه توحید.
بیست و هفتم: چهار رکعت، در هر رکعت حمد و تَبارَکَ الَّذِی بِیَدِهِ الْمُلْکُ، و اگر نتواند بیست و پنج مرتبه توحید.
بیست و هشتم: شش رکعت، در هر رکعت حمد و صد مرتبه آیة الکرسی، و صد مرتبه توحید، و صد مرتبه کوثر، و بعد از نماز صد مرتبه صلوات بر محمّد و آل محمّد.
فقیر گوید: نماز شب بیست و هشتم موافق آنچه من یافتم بدین کیفیّت است: شش رکعت نماز کند به فاتحة الکتاب، و ده مرتبه آیةالکرسی، و ده مرتبه کوثر، و ده مرتبه قُل هو اللّٰه أحد، و صد مرتبه صلوات بفرستد بر پیغمبر صلی الله علیه و آله (1) 1136.
بیست و نهم: دو رکعت، در هر رکعت حمد و بیست مرتبه توحید.
سی‌ام: دوازده رکعت، در هر رکعت حمد و بیست مرتبه توحید، و بعد از فارغ شدن صد مرتبه صلوات بر محمّد و آل محمّد، و این نمازها چنانچه مذکور شد هر دو رکعت به یک سلام است (2) 1137.

1- مصباح کفعمی: 562، فصل 45.
2- زاد المعاد: 213.

و امّا دعاهای روزهادعاهای روزهای ماه رمضان
از ابن عبّاس روایت کرده‌اند که: حضرت رسول صلی الله علیه و آله فضیلت بسیار از برای روزه هر روز ماه مبارک رمضان بیان فرمود، و از برای هر روز دعای مخصوصی با فضیلت و ثواب بسیاری از برای آن دعا ذکر کرده، و ما به اصل دعا اکتفا می‌نماییم:
دعای روز اوّل: اللَّهُمَّ اجْعَلْ صِیامِی فِیهِ (1) 1138 صِیامَ الصَّائِمِینَ، وَقِیامِی فِیهِ (2) 1139 قِیامَ الْقائِمِینَ، وَنَبِّهْنِی فِیهِ عَنْ نَوْمَةِ الْغافِلِینَ، وَهَبْ لِی جُرْمِی فِیهِ (3) 1140 یَا إِلهَ الْعالَمِینَ، وَاعْفُ عَنِّی یَا عافِیاً عَنِ الْمُجْرِمِینَ.
روز دوّم: اللَّهُمَّ قَرِّبْنِی فِیهِ إِلی مَرْضاتِکَ، وَجَنِّبْنِی فِیهِ مِنْ سَخَطِکَ وَنَقِماتِکَ، وَوَفِّقْنِی فِیهِ لِقِراءَةِ آیاتِکَ، بِرَحْمَتِکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ.
روز سیّم: اللَّهُمَّ ارْزُقْنِی فِیهِ الذِّهْنَ وَالتَّنْبِیهَ، وَباعِدْنِی فِیهِ مِنَ السَّفاهَةِ وَالتَّمْوِیهِ، وَاجْعَلْ لِی نَصِیباً مِنْ کُلِّ خَیْرٍ تُنْزِلُ فِیهِ، بِجُودِکَ یَا أَجْوَدَ الْأَجْوَدِینَ.
روز چهارم: اللَّهُمَّ قَوِّنِی فِیهِ عَلَی إِقامَةِ أَمْرِکَ، وَأَذِقْنِی فِیهِ حَلاوَةَ ذِکْرِکَ، وَأَوْزِعْنِی فِیهِ لِأَداءِ شُکْرِکَ بِکَرَمِکَ، وَاحْفَظْنِی فِیهِ (4) 1141 بِحِفْظِکَ وَسِتْرِکَ، یَا أَبْصَرَ النَّاظِرِینَ.
روز پنجم: اللَّهُمَّ اجْعَلْنِی فِیهِ مِنَ الْمُسْتَغْفِرِینَ، وَاجْعَلْنِی فِیهِ مِنْ عِبادِکَ الصَّالِحِینَ الْقانِتِینَ، وَاجْعَلْنِی فِیهِ (5) 1142 مِنْ أَوْ لِیائِکَ الْمُقَرَّبِینَ، بِرَأْفَتِکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ.
روز ششم: اللَّهُمَّ لَاتَخْذُلْنِی فِیهِ لِتَعَرُّضِ مَعْصِیَتِکَ، وَلَا تَضْرِبْنِی بِسِیاطِ

1- فِیهِ: خ.
2- فِیهِ: خ.
3- فِیهِ: خ.
4- فِیهِ: خ.
5- فِیهِ: خ.

نَقِمَتِکَ، وَزَحْزِحْنِی فِیهِ مِنْ مُوجِباتِ سَخَطِکَ، بِمَنِّکَ وَأَیادِیکَ یَا مُنْتَهی رَغْبَةِ الرَّاغِبِینَ.
روز هفتم: اللَّهُمَّ أَعِنِّی فِیهِ عَلَی صِیامِهِ وَقِیامِهِ، وَجَنِّبْنِی فِیهِ مِنْ هَفَواتِهِ وَآثامِهِ، وَارْزُقْنِی فِیهِ ذِکْرَکَ بِدَوامِهِ، بِتَوْفِیقِکَ یَا هادِیَ الْمُضِلِّینَ.
روز هشتم: اللَّهُمَّ ارْزُقْنِی فِیهِ رَحْمَةَ الْأَیْتامِ، وَ إِطْعامَ الطَّعامِ، وَ إِفْشاءَ السَّلامِ، وَصُحْبَةَ الْکِرامِ، بِطَوْ لِکَ یَا مَلْجَأَ الْآمِلِینَ.
روز نهم: اللَّهُمَّ اجْعَلْ لِی فِیهِ نَصِیباً مِنْ رَحْمَتِکَ الْواسِعَةِ، وَاهْدِنِی فِیهِ لِبَراهِینِکَ السّاطِعَةِ، وَخُذْ بِناصِیَتِی إِلی مَرْضاتِکَ الْجامِعَةِ، بِمَحَبَّتِکَ یَا أَمَلَ الْمُشْتاقِینَ.
روز دهم: اللَّهُمَّ اجْعَلْنِی فِیهِ مِنَ الْمُتَوَکِّلِینَ عَلَیْکَ، وَاجْعَلْنِی فِیهِ مِنَ الْفائِزِینَ لَدَیْکَ، وَاجْعَلْنِی فِیهِ مِنَ الْمُقَرَّبِینَ إِلَیْکَ، بِإِحْسانِکَ یَا غایَةَ الطَّالِبِینَ.
روز یازدهم: اللَّهُمَّ حَبِّبْ إِلَیَّ فِیهِ الْإِحْسانَ، وَکَرِّهْ إِلَیَّ فِیهِ الْفُسُوقَ وَالْعِصْیانَ، وَحَرِّمْ عَلَیَّ فِیهِ السَّخَطَ وَالنِّیرانَ، بِعَوْ نِکَ یَا غِیاثَ الْمُسْتَغِیثِینَ.
روز دوازدهم: اللَّهُمَّ زَیِّنِّی فِیهِ بِالسَّتْرِ وَالْعَفافِ، وَاسْتُرْنِی فِیهِ بِلِباسِ الْقُنُوعِ وَالْکَفافِ، وَاحْمِلْنِی فِیهِ عَلَی الْعَدْلِ وَالْإِنْصافِ، وَآمِنِّی فِیهِ مِنْ کُلِّ مَا أَخافُ، بِعِصْمَتِکَ یَا عِصْمَةَ الْخائِفِینَ.
روز سیزدهم: اللَّهُمَّ طَهِّرْنِی فِیهِ مِنَ الدَّ نَسِ وَالْأَقْذارِ، وَصَبِّرْنِی فِیهِ عَلَی کائِناتِ الْأَقْدارِ، وَوَفِّقْنِی فِیهِ لِلتُّقی وَصُحْبَةِ الْأَ بْرارِ، بِعَوْ نِکَ یَا قُرَّةَ عَیْنِ الْمَساکِینِ.

روز چهاردهم: اللَّهُمَّ لَاتُؤاخِذْنِي فِيهِ بِالْعَثَراتِ، وَأَقِلْنِی فِيهِ مِنَ الْخَطايا وَالْهَفَواتِ، وَلَا تَجْعَلْنِی فِيهِ غَرَضاً لِلْبَلايا وَالْآفاتِ، بِعِزَّتِکَ يَا عِزَّ الْمُسْلِمِينَ.
روز پانزدهم: اللَّهُمَّ ارْزُقْنِي فِيهِ طاعَةَ الْخاشِعِينَ، وَاشْرَحْ فِيهِ صَدْرِی بِإِنابَةِ الْمُخْبِتِينَ، بِأَمانِکَ يَا أَمانَ الْخائِفِينَ.
روز شانزدهم: اللَّهُمَّ وَفِّقْنِی فِيهِ لِمُوافَقَةِ الْأَ بْرارِ، وَجَنِّبْنِی فِيهِ مُرافَقَةَ الْأَشْرارِ، وَآوِنِی فِيهِ بِرَحْمَتِکَ إِلی دارِ (1) 1143 الْقَرارِ، بِإِلهِيَّتِکَ يَا إِلهَ الْعالَمِينَ.
روز هفدهم: اللَّهُمَّ اهْدِنِی فِيهِ لِصالِحِ الْأَعْمالِ، وَاقْضِ لِی فِيهِ الْحَوائِجَ وَالْآمالَ، يَا مَنْ لا يَحْتاجُ إِلَی التَّفْسِيرِ وَالسُّؤالِ، يَا عالِماً بِما فِی صُدُورِ الْعالَمِينَ، صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطَّاهِرِينَ (2) 1144.
روز هجدهم: اللَّهُمَّ نَبِّهْنِی فِيهِ لِبَرَکاتِ أَسْحارِهِ، وَنَوِّرْ فِيهِ قَلْبِی بِضِياءِ أَ نْوارِهِ، وَخُذْ بِکُلِّ أَعْضائِی إِلَی اتِّباعِ آثارِهِ، بِنُورِکَ يَا مُنَوِّرَ قُلُوبِ الْعارِفِينَ.
روز نوزدهم: اللَّهُمَّ وَفِّرْ فِيهِ حَظِّی مِنْ بَرَکاتِهِ، وَسَهِّلْ سَبِيلِی إِلی خَيْراتِهِ، وَلَا تَحْرِمْنِی قَبُولَ حَسَناتِهِ، يَا هادِياً إِلَی الْحَقِّ الْمُبِينِ.
روز بیستم: اللَّهُمَّ افْتَحْ لِی فِيهِ أَبْوابَ الْجِنانِ، وَأَغْلِقْ عَنِّي فِيهِ أَبْوابَ النِّيرانِ، وَوَفِّقْنِی فِيهِ لِتِلاوَةِ الْقُرْآنِ، يَا مُنْزِلَ السَّکِينَةِ فِی قُلُوبِ الْمُؤْمِنِينَ.
روز بیست و یکم: اللَّهُمَّ اجْعَلْ لِی فِيهِ إِلی مَرْضاتِکَ دَلِيلًا، وَلَا تَجْعَلْ لِلشَّيْطانِ فِيهِ عَلَیَّ سَبِيلًا، وَاجْعَلِ الْجَنَّةَ لِی مَنْزِلًا وَمَقِيلًا، يَا قاضِیَ حَوائِجِ الطَّالِبِينَ.

1- فی دَارِ: خ ل.
2- صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطَّاهِرِينَ: نسخه.

روز بیست و دویّم: اللَّهُمَّ افْتَحْ لِی فِیهِ أَبْوابَ فَضْلِکَ، وَأَ نْزِلْ عَلَیَّ فِیهِ بَرَکاتِکَ، وَوَفِّقْنِی فِیهِ لِمُوجِباتِ مَرْضاتِکَ، وَ أَسْکِنِّی فِیهِ بُحْبُوحاتِ جَنَّاتِکَ، یَا مُجِیبَ دَعْوَةِ الْمُضْطَرِّینَ.
روز بیست و سیّم: اللَّهُمَّ اغْسِلْنِی فِیهِ مِنَ الذُّنُوبِ، وَطَهِّرْنِی فِیهِ مِنَ الْعُیُوبِ، وَامْتَحِنْ قَلْبِی فِیهِ بِتَقْوَی الْقُلُوبِ، یَا مُقِیلَ عَثَراتِ الْمُذْنِبِینَ.
روز بیست و چهارم: اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ فِیهِ مَا یُرْضِیکَ، وَأَعُوذُ بِکَ (1) 1145 مِمَّا یُؤْذِیکَ، وَأَسْأَ لُکَ التَّوْفِیقَ فِیهِ لِأَنْ أُطِیعَکَ وَلَا أَعْصِیَکَ، یَا جَوادَ السَّائِلِینَ.
روز بیست و پنجم: اللَّهُمَّ اجْعَلْنِی فِیهِ مُحِبّاً لِأَوْ لِیائِکَ، وَمُعادِیاً لِأَعْدائِکَ، مُسْتَنّاً بِسُنَّةِ خاتَمِ أَ نْبِیائِکَ، یَا عاصِمَ قُلُوبِ النَّبِیِّینَ.
روز بیست و ششم: اللَّهُمَّ اجْعَلْ سَعْیِی فِیهِ مَشْکُوراً، وَذَ نْبِی فِیهِ مَغْفُوراً، وَعَمَلِی فِیهِ مَقْبُولًا، وَعَیْبِی فِیهِ مَسْتُوراً، یَا أَسْمَعَ السَّامِعِینَ.
روز بیست و هفتم: اللَّهُمَّ ارْزُقْنِی فِیهِ فَضْلَ لَیْلَةِ الْقَدْرِ، وَصَیِّرْ أُمُورِی فِیهِ مِنَ الْعُسْرِ إِلَی الْیُسْرِ، وَاقْبَلْ مَعاذِیرِی، وَحُطَّ عَنِّی الذَّنْبَ وَالْوِزْرَ، یَا رَؤُوفاً بِعِبادِهِ الصَّالِحِینَ.
روز بیست و هشتم: اللَّهُمَّ وَفِّرْ حَظِّی فِیهِ مِنَ النَّوافِلِ، وَأَکْرِمْنِی فِیهِ بِإِحْضارِ الْمَسائِلِ، وَقَرِّبْ فِیهِ (2) 1146 وَسِیلَتِی إِلَیْکَ مِنْ بَیْنِ الْوَسائِلِ، یَا مَنْ لَا یَشْغَلُهُ إِلْحاحُ الْمُلِحِّینَ.
روز بیست و نهم: اللَّهُمَّ غَشِّنِی فِیهِ بِالرَّحْمَةِ، وَارْزُقْنِی فِیهِ التَّوْفِیقَ

1- در مصدر: فیه مِمّا یُؤْذِیک.
2- فِیهِ: خ.

وَالْعِصْمَةَ، وَطَهِّرْ قَلْبِی مِنْ غَیاهِبِ (1) 1147 التُّهَمَةِ، یَا رَحِیماً بِعِبادِهِ الْمُؤْمِنِینَ.

روز سی‌ام: اللّٰهُمَّ اجْعَلْ صِیامِی فِیهِ بِالشُّکْرِ وَالْقَبُولِ عَلَی مَا تَرْضاهُ وَیَرْضاهُ الرَّسُولُ، مُحْکَمَةً فُرُوعُهُ بِالْأُصُولِ، بِحَقِّ سَیِّدِنا مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطَّاهِرِینَ، وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعالَمِینَ.

مؤلّف گوید که: در تقدیم و تأخیر دعاها و عبارات هر یک در کتب دعوات مختلف ذکر کرده‌اند، چون روایتش را معتبر نمی‌دانم متعرّض ذکر آنها نشدم، و دعای روز بیست و هفتم را کفعمی در روز بیست و نهم ذکر کرده است، و موافق مذهب شیعه در روز بیست و سیّم خواندن دور نیست که انسب باشد، انتهی (2) 1148.

1- غَیاهِبِ: تاریکی‌ها.

2- زاد المعاد: 213- 220.

ص: 336

در اعمال شب عید فطر

در اعمال ماه شوّال است

شب اوّل: از جمله لیالی شریفه است و در فضیلت و ثواب عبادت و احیای آن احادیث بسیار وارد شده، و روایت شده است که آن شب کمتر از شب قدر نیست (1) 1149 و از برای آن چند عمل است:

اوّل: غسل است در وقتی که غروب کرد آفتاب (2) 1150.

دوّم: احیاء آن شب به نماز و دعاء و استغفار و سؤال از حق تعالی و بیتوته در مسجد (3) 1151.

سیّم: آنکه بخواند در عقب نماز مغرب و عشاء و نماز صبح و عقب نماز عید: اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ لَاإِلِهَ إِلّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ وَ لِلَّهِ الْحَمْدُ، الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى مَا هَدانا، وَلَهُ الشُّكْرُ عَلَى مَا أَوْلانا (4) 1152.

چهارم: آنکه چون نماز مغرب و نافله آن را خواند دستها را به سوی آسمان بلند کند و بگوید: يَا ذَا الْمَنِّ وَالطَّوْلِ، يَا ذَا الْجُودِ، يَا مُصْطَفِىَ مُحَمَّدٍ وَناصِرَهُ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاغْفِرْ لِى كُلَّ ذَ نْبٍ أَحْصَيْتَهُ وَهُوَ عِنْدَكَ فِى كِتابٍ مُبِينٍ، پس به سجده برود و صد مرتبه در سجده بگوید: أَ تُوبُ إِلَى اللَّهِ، پس هر حاجت که دارد از حق تعالی بخواهد که إن شاء اللّه تعالی برآورده خواهد شد (5) 1153.

و در روایت شیخ است که بعد از نماز مغرب به سجده رود و بگوید: يَا ذَا الْحَوْلِ يَا ذَا الطَّوْلِ يَا مُصْطَفِياً مُحَمَّداً وَناصِرَهُ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاغْفِرْ لِى كُلَّ ذَ نْبٍ أَذْ نَبْتُهُ وَنَسِيتُهُ أَ نَا وَهُوَ عِنْدَكَ فِى كِتابٍ مُبِينٍ، پس بگو صد مرتبه: أَتُوبُ إِلَى اللَّهِ (6) 1154.

پنجم: زیارت کند امام حسین علیه السلام را که فضیلت بسیار دارد، و زیارت مخصوصه این شب در باب زیارات بیاید إن شاء اللّه (ص 613).

1- اقبال 1/ 463 باب 36.
2- اقبال 1/ 457 باب 36.
3- اقبال 1/ 463 باب 36.
4- اقبال 1/ 459 باب 36.
5- اقبال 1/ 458 باب 36.
6- مصباح المتهجّد: 648.

ششم: ده مرتبه بگوید ذکر: یَا دائِمَ الفَضْلِ (1) 1155 را که در اعمال شب جمعه گذشت (ص 48).
هفتم: بجا آورد ده رکعت نمازی که در شب آخر ماه رمضان گذشت (ص 327).
هشتم: بجا آورد دو رکعت نماز، در رکعت اوّل بعد از حمد هزار مرتبه توحید، و در دوّم یک مرتبه بخواند، و بعد از سلام سر به سجده بگذارد و صد مرتبه بگوید: أَتُوبُ إِلَى اللَّهِ.
پس بگوید: يَا ذَا الْمَنِّ وَالْجُودِ، يَا ذَا الْمَنِّ وَالطَّوْلِ، يَا مُصْطَفِىَ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَافْعَلْ بِى كَذا وَكَذا، و به جای آن حاجات خود را بطلبد.
و روایت است که حضرت امیر المؤمنین علیه السلام این دو رکعت را به این کیفیّت بجا می‌آورد، پس سر از سجده برمی‌داشت و می‌فرمود: به حقّ آن خداوندی که جانم به دست قدرت او است هرکه این نماز را بکند هر حاجت از خدا بطلبد البتّه عطا کند، و اگر به عدد ریگهای بیابان گناه داشته باشد خدا بیامرزد (2) 1156.
و در روایت دیگر به جای هزار مرتبه توحید صد مرتبه وارد شده، لکن نماز را بعد از نماز مغرب و نافله آن باید بجا آورد (3) 1157.
و شیخ و سیّد بعد از این نماز این دعا را نقل کرده‌اند: يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ، يَا رَحْمنُ يَا اللَّهُ، يَا رَحِيمُ يَا اللَّهُ، يَا مَلِكُ يَا اللَّهُ، يَا قُدُّوسُ يَا اللَّهُ، يَا سَلامُ يَا اللَّهُ، يَا مُؤْمِنُ يَا اللَّهُ، يَا مُهَيْمِنُ يَا اللَّهُ، يَا عَزِيزُ يَا اللَّهُ، يَا جَبّارُ يَا اللَّهُ، يَا مُتَكَبِّرُ يَا اللَّهُ، يَا خالِقُ يَا اللَّهُ، يَا بارِئُ يَا اللَّهُ، يَا مُصَوِّرُ يَا اللَّهُ، يَا عالِمُ يَا اللَّهُ، يَا عَظِيمُ يَا اللَّهُ، يَا عَلِيمُ يَا اللَّهُ، يَا كَرِيمُ يَا اللَّهُ، يَا حَلِيمُ يَا اللَّهُ، يَا حَكِيمُ يَا اللَّهُ، يَا سَمِيعُ يَا اللَّهُ، يَا بَصِيرُ يَا اللَّهُ، يَا قَرِيبُ يَا اللَّهُ، يَا مُجِيبُ يَا اللَّهُ، يَا جَوادُ يَا اللَّهُ، يَا ماجِدُ يَا اللَّهُ، يَا مَلِيُّ يَا اللَّهُ، يَا وَفِيُّ يَا اللَّهُ، يَا مَوْلَى يَا اللَّهُ، يَا قاضِى

1- مصباح كفعمى: 647، فصل 46.
2- اقبال 1/ 460 باب 36.
3- اقبال 1/ 459 باب 36 از اميرالمؤمنين عليه السلام.

يَا اللَّهُ، يَا سَرِيعُ يَا اللَّهُ، يَا شَدِيدُ يَا اللَّهُ، يَا رَؤُوفُ يَا اللَّهُ، يَا رَقِيبُ يَا اللَّهُ، يَا مَجِيدُ يَا اللَّهُ، يَا حَفِيظُ يَا اللَّهُ، يَا مُحِيطُ يَا اللَّهُ، يَا سَيِّدَ السّاداتِ يَا اللَّهُ، يَا أَوَّلُ يَا اللَّهُ، يَا آخِرُ يَا اللَّهُ، يَا ظاهِرُ يَا اللَّهُ، يَا باطِنُ يَا اللَّهُ، يَا فاخِرُ يَا اللَّهُ، يَا قاهِرُ يَا اللَّهُ، يَا رَبّاهُ يَا اللَّهُ، يَا رَبّاهُ يَا اللَّهُ، يَا رَبّاهُ يَا اللَّهُ، يَا وَدُودُ يَا اللَّهُ، يَا نُورُ يَا اللَّهُ، يَا رافِعُ يَا اللَّهُ، يَا مانِعُ يَا اللَّهُ، يَا دافِعُ يَا اللَّهُ، يَا فاتِحُ يَا اللَّهُ، يَا نَفَّاحُ (1) 1158 يَا اللَّهُ، يَا جَلِيلُ يَا اللَّهُ، يَا جَمِيلُ يَا اللَّهُ، يَا شَهِيدُ يَا اللَّهُ، يَا شاهِدُ يَا اللَّهُ، يَا مُغِيثُ يَا اللَّهُ، يَا حَبِيبُ يَا اللَّهُ، يَا فاطِرُ يَا اللَّهُ، يَا مُطَهِّرُ يَا اللَّهُ، يَا مَلِکُ (2) 1159 يَا اللَّهُ، يَا مُقْتَدِرُ يَا اللَّهُ، يَا قابِضُ يَا اللَّهُ، يَا باسِطُ يَا اللَّهُ، يَا مُحْيِی يَا اللَّهُ، يَا مُمِيتُ يَا اللَّهُ، يَا باعِثُ يَا اللَّهُ، يَا وارِثُ يَا اللَّهُ، يَا مُعْطِی يَا اللَّهُ، يَا مُفْضِلُ يَا اللَّهُ، يَا مُنْعِمُ يَا اللَّهُ، يَا حَقُّ يَا اللَّهُ، يَا مُبِينُ يَا اللَّهُ، يَا طَيِّبُ يَا اللَّهُ، يَا مُحْسِنُ يَا اللَّهُ، يَا مُجْمِلُ يَا اللَّهُ، يَا مُبْدِئُ يَا اللَّهُ، يَا مُعِيدُ يَا اللَّهُ، يَا بارِئُ يَا اللَّهُ، يَا بَدِيعُ يَا اللَّهُ، يَا هادِی يَا اللَّهُ، يَا کافِی يَا اللَّهُ، يَا شافِی يَا اللَّهُ، يَا عَلِیُّ يَا اللَّهُ، يَا عَظِيمُ يَا اللَّهُ، يَا حَنّانُ يَا اللَّهُ، يَا مَنَّانُ يَا اللَّهُ، يَا ذَا الطَّوْلِ يَا اللَّهُ، يَا مُتَعالِی يَا اللَّهُ، يَا عَدْلُ يَا اللَّهُ، يَا ذَا الْمَعارِجِ يَا اللَّهُ، يَا صادِقُ يَا اللَّهُ، يَا صَدُوقُ يَا اللَّهُ، يَا دَيَّانُ يَا اللَّهُ، يَا باقِی يَا اللَّهُ، يَا واقِی يَا اللَّهُ، يَا ذَا الْجَلالِ يَا اللَّهُ، يَا ذَا الْإِکْرامِ يَا اللَّهُ، يَا مَحْمُودُ يَا اللَّهُ، يَا مَعْبُودُ يَا اللَّهُ، يَا صانِعُ يَا اللَّهُ، يَا مُعِينُ يَا اللَّهُ، يَا مُکَوِّنُ يَا اللَّهُ، يَا فَعّالُ يَا اللَّهُ، يَا لَطِيفُ يَا اللَّهُ، يَا غَفُورُ يَا اللَّهُ، يا جَلِيلُ يا اللّهُ (3) 1160، يَا شَکُورُ يَا اللَّهُ، يَا نُورُ يَا اللَّهُ، يَا قَدِيرُ (4) 1161 يَا اللَّهُ،

1- يا نَفَّاعُ: خ.
2- يَا مَلِيکُ: خ ل.
3- يا جَلِيلُ يا اللّهُ: خ.
4- يا قَدِيمُ: خ.

يَا رَبَّاهُ يَا اللَّهُ، يَا رَبَّاهُ يَا اللَّهُ، يَا رَبَّاهُ يَا اللَّهُ، يَا رَبَّاهُ يَا اللَّهُ، يَا رَبَّاهُ يَا اللَّهُ، يَا رَبَّاهُ يَا اللَّهُ،يَا رَبَّاهُ يَا اللَّهُ، يَا رَبَّاهُ يَا اللَّهُ، يَا رَبّاهُ يَا اللَّهُ، أَسْأَلُکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَتَمُنَّ عَلَیَّ بِرِضاکَ، وَتَعْفُوَ عَنِّی بِحِلْمِکَ، وَتُوَسِّعَ عَلَیَّ مِنْ رِزْقِکَ الْحَلالِ الطَّیِّبِ وَ (1) 1162 مِنْ حَیْثُ أَحْتَسِبُ وَمِنْ حَیْثُ لَاأَحْتَسِبُ، فَإِنِّی عَبْدُکَ لَیْسَ لِی أَحَدٌ سِواکَ، وَلَا أَحَدٌ أَسْأَلُهُ غَیْرُکَ، یَا أَرْحَمَ الرّاحِمِینَ، مَا شاءَ اللَّهُ لَاقُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِیِّ الْعَظِیمِ. پس به سجده می‌روی و می‌گویی: یَا اللَّهُ یَا اللَّهُ یَا اللَّهُ، یَا رَبِ یَا رَبِ یَا رَبِ، یَا مُنْزِلَ الْبَرَکاتِ بِکَ تُنْزَلُ کُلُّ حاجَةٍ، أَسْأَلُکَ بِکُلِّ اسْمٍ فِی مَخْزُونِ الْغَیْبِ عِنْدَکَ وَالْأَسْماءِ الْمَشْهُوراتِ عِنْدَکَ الْمَکْتُوبَةِ عَلَی سُرادِقِ عَرْشِکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَنْ تَقْبَلَ مِنِّی شَهْرَ رَمَضانَ، وَتَکْتُبَنِی مِنَ الْوافِدِینَ إِلی بَیْتِکَ الْحَرامِ، وَتَصْفَحَ لِی عَنِ الذُّنُوبِ الْعِظامِ، وَتَسْتَخْرِجَ لِی (2) 1163 یَا رَبِّ کُنُوزَکَ یَا رَحْمنُ (3) 1164.

نهم: چهارده رکعت نماز کند، بخواند در هر رکعتی حمد و آیة الکرسی و سه مرتبه قل هو اللَّه أحد، تا برای او باشد به هر رکعتی ثواب عبادت چهل سال و عبادت هرکه روزه گرفته و نماز خوانده در آن ماه (4) 1165.

دهم: شیخ در مصباح فرموده که: در آخر شب غسل کن و بنشین در جای نماز خود تا طلوع فجر (5) 1166. اعمال روز عید فطر

روز اوّل: روز عید فطر است و اعمال آن چند چیز است:

اوّل: آنکه بخوانی بعد از نماز صبح و نماز عید آن تکبیراتی را که در شبش بعد از نماز

1- وَ: خ.

2- لِی: خ.

3- مصباح المتهجّد: 649 و اقبال 1/ 461 باب 36.

4- اقبال 1/ 463 باب 36.

5- مصباح المتهجّد: 651.

فریضه می‌خواندی (1) 1167.
دویّم: آنکه بخوانی بعد از نماز صبح دعایی را که سیّد روایت کرده: اللَّهُمَّ إِنِّی تَوَجَّهْتُ إِلَیْکَ بِمُحَمَّدٍ أَمامِی ...، إلی آخره (2) 1168. و شیخ این دعا را بعد از نماز عید ذکر فرموده (3) 1169.
سیّم: بیرون کردن زکاة فطره است از هر سری صاعی پیش از نماز عید به تفصیلی که در کتب فقهیّه است.
و بدان که زکاة فطره واجب مؤکّد است، و شرط قبولی روزه ماه رمضان و سبب حفظ تا سال دیگر است، و حق تعالی آن را مقدّم بر نماز ذکر فرموده در این آیه شریفه: قَدْ أَ فْلَحَ مَنْ تَزَکّی* وَذَکَرَ اسْمَ رَبِّهِ فَصَلَّی (4) 1170.
چهارم: غسل است، و بهتر آن است که اگر ممکن شود از نهر غسل کنی، و وقت آن بعد از طلوع فجر است تا زمان بجا آوردن نماز عید چنانچه شیخ فرموده، و در جزء روایتی است که غسل را در زیر سقفی بکن، و چون خواستی غسل کنی بگو: اللَّهُمَّ إِیماناً بِکَ وَتَصْدِیقاً بِکِتابِکَ وَاتِّباعَ سُنَّةِ نَبِیِّکَ مُحَمَّدٍ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ، پس بسم اللّه بگو و غسل کن، و چون از غسل فارغ شدی بگو: اللَّهُمَّ اجْعَلْهُ کَفَّارَةً لِذُ نُوبِی وَطَهِّرْ دِینِی. اللَّهُمَّ أَذْهِبْ عَنِّی الدَّ نَسَ (5) 1171.
پنجم: پوشیدن جامه نیکو، و بکار بردن بوی خوش، و رفتن به صحرا در غیر مکّه برای نماز کردن در زیر آسمان (6) 1172.
ششم: پیش از نماز عید در اوّل روز افطار کنی، و بهتر آن است که به خرما یا به شیرینی باشد (7) 1173، و شیخ مفید فرموده: مستحبّ است تناول کردن مقدار کمی از تربت سیّدالشهداء علیه السلام که شفاء است از برای هر دردی (8) 1174.
هفتم: آنکه چون مهیّا شدی از برای رفتن به نماز عید، بیرون نروی مگر بعد از طلوع آفتاب، و آنکه بخوانی دعاهایی را که سیّد در اقبال نقل کرده، از جمله از ابو حمزه ثمالی روایت کرده از حضرت امام محمّد باقر علیه السلام که فرمود: بخوان در عید فطر و قربان و جمعه وقتی که مهیّا شدی به جهت بیرون رفتن به نماز این دعا را:
اللَّهُمَّ مَنْ تَهَیَّأَ فِی هذَا الْیَوْمِ أَوْ تَعَبَّأَ أَوْ أَعَدَّ وَاسْتَعَدَّ لِوِفادَةٍ إِلی مَخْلُوقٍ

1- اقبال 1/ 468 فصل 2 باب 37.
2- اقبال 1/ 468 فصل 2 باب 37.
3- مصباح المتهجّد: 655.

4- الأعلى: 87/ 14 و 15.
5- اقبال 1/ 475 فصل 4 باب 37.
6- مسارّ الشيعه: 31.
7- اقبال 1/ 477- 478 فصل 5 و 6 باب 37.
8- مسارّ الشيعه: 31.

رَجاءَ رِفْدِهِ وَنَوافِلِهِ وَفَواضِلِهِ وَعَطایَاهُ فَإِنَّ إِلَیْکَ یَا سَیِّدِی تَهْیِئَتِی وَتَعْبِئَتِی وَ إِعْدادِی وَاسْتِعْدادِی رَجاءَ رِفْدِکَ وَجَوائِزِکَ وَنَوافِلِکَ وَفَواضِلِکَ وَفَضائِلِکَ وَعَطایاکَ، وَقَدْ غَدَوْتُ إِلی عِیدٍ مِنْ أَعْیادِ أُمَّةِ نَبِیِّکَ مُحَمَّدٍ صَلَواتُ اللَّهِ عَلَیْهِ وَعَلَی آلِهِ، وَلَمْ أَفِدْ إِلَیْکَ الْیَوْمَ بِعَمَلٍ صالِحٍ أَثِقُ بِهِ قَدَّمْتُهُ، وَلَا تَوَجَّهْتُ بِمَخْلُوقٍ أَمَّلْتُهُ، وَلکِنْ أَ تَیْتُکَ خاضِعاً مُقِرّاً بِذُ نُوبِی وَ إِساءَتِی إِلی نَفْسِی، فَیا عَظِیمُ یَا عَظِیمُ یَا عَظِیمُ اغْفِرْ لِیَ الْعَظِیمَ مِنْ ذُ نُوبِی، فَإِنَّهُ لَایَغْفِرُ الذُّنُوبَ الْعِظامَ إِلّا أَ نْتَ، یَا لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ (1) 1175.

هشتم: خواندن نماز عید است، و آن دو رکعت است، در رکعت اوّل حمد و سوره اعلی بخواند، و بعد از قرائت پنج تکبیر بگوید، و بعد از هر تکبیری این قنوت را بخواند: نماز عید فطر

اللَّهُمَ (2) 1176 أَهْلَ الْکِبْرِیاءِ وَالْعَظَمَةِ، وَأَهْلَ الْجُودِ وَالْجَبَرُوتِ، وَأَهْلَ الْعَفْوِ وَالرَّحْمَةِ، وَأَهْلَ التَّقْوی وَالْمَغْفِرَةِ، أَسْأَ لُکَ بِحَقِّ هذَا الْیَوْمِ الَّذِی جَعَلْتَهُ لِلْمُسْلِمِینَ عِیداً، وَ لِمُحَمَّدٍ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ ذُخْراً وشَرَفاً (3) 1177 وَمَزِیداً أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَنْ تُدْخِلَنِی فِی کُلِّ خَیْرٍ أَدْخَلْتَ فِیهِ مُحَمَّداً وَآلَ مُحَمَّدٍ، وَأَنْ تُخْرِجَنِی مِنْ کُلِّ سُوءٍ أَخْرَجْتَ مِنْهُ مُحَمَّداً وَآلَ مُحَمَّدٍ صَلَواتُکَ عَلَیْهِ وَعَلَیْهِمْ أجْمَعِین (4) 1178. اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ خَیْرَ مَا سَأَلَکَ مِنْهُ (5) 1179 عِبادُکَ الصَّالِحُونَ، وَأَعُوذُ بِکَ فِیهِ (6) 1180 مِمَّا اسْتَعاذَ مِنْهُ عِبادُکَ الصَّالِحُونَ (7) 1181.

پس تکبیر ششم بگوید و به رکوع رود، و بعد از رکوع وسجود برخیزد به رکعت دویّم، و بعد از

1- اقبال 1/ 477 فصل 4 باب 37.

2- اللَّهُمَّ أَنْتَ: خ.

3- وشَرَفاً: نسخه.

4- أَجْمَعِین: نسخه.

5- مِنْهُ: خ.

6- فِیهِ: خ.

7- الْمخْلَصُونَ: نسخه.

حمد سوره و الشّمس بخواند، پس چهار تكبير بگويد، و بعد از هر تكبيرى آن قنوت را بخواند، و چون فارغ شد تكبير پنجم گويد و به ركوع رود، پس نماز را تمام كند، و بعد از سلام تسبيح زهرا عليها السلام بفرستد (1) 1182، و بعد از نماز عيد دعاهاى بسيار وارد شده است، و شايد بهترين آنها دعاى چهل و ششم صحيفه كامله باشد (2) 1183.
و مستحبّ است كه نماز عيد در زير آسمان و بر روى زمين بدون فرش و بوريا واقع شود (3) 1184، و آن كه برگردد از مُصَلّى از غير آن راهى كه رفته بود (4) 1185، و دعا كند از براى برادران دينى خود به قبولى اعمال.
نهم: زيارت كند امام حسين عليه السلام را (5) 1186.
دهم: بخواند دعاى ندبه را كه بعد از اين بيايد إن شاء اللّه تعالى (ص 728)، و سيّد ابن طاووس فرموده كه: چون از دعا فارغ شود به سجده رود و بگويد: اعمال روز عيد فطر
أَعُوذُ بِكَ مِنْ نارٍ حَرُّها لَايُطْفَأ، وَجَدِيدُها لَايَبْلى، وَعَطْشانُها لَايَرْوى. پس بگذارد گونه راست را و بگويد: إِلهِى لَاتُقَلِّبْ وَجْهِى فِى النَّارِ بَعْدَ سُجُودِى وَتَعْفِيرِى لَكَ بِغَيْرِ مَنٍّ مِنِّى عَلَيْكَ بَلْ لَكَ الْمَنُّ عَلَيَّ، پس بگذارد گونه چپ را و بگويد: ارْحَمْ مَنْ أَساءَ وَاقْتَرَفَ وَاسْتَكانَ وَاعْتَرَفَ، پس برگردد به حال سجده و بگويد: إِنْ كُنْتُ بِئْسَ الْعَبْدُ فَأَ نْتَ نِعْمَ الرَّبُّ، عَظُمَ الذَّنْبُ مِنْ عَبْدِكَ فَلْيَحْسُنِ الْعَفْوُ مِنْ عِنْدِكَ يَا كَرِيمُ، پس بگويد: الْعَفْوَ الْعَفْوَ، صد مرتبه.
آنگاه سيّد فرموده: وَلا تَقْطَعْ يَوْمَكَ هذا بِالْلَّعْبِ وَالْإِهْمالِ وَأَنْتَ لا تَعْلَمُ أَمَرْدُودٌ أَمْ مَقْبُولُ الْأَعْمالِ، فَإِنْ رَجَوْتَ الْقَبُولَ فَقابِلْ ذلِكَ بِالشُّكْرِ الْجَمِيلِ، وَإِنْ خِفْتَ الرَّدّ فَكُنْ أَسِيرَ الْحُزْنِ الطَّوِيلِ (6) 1187.
روز بيست و پنجم: سنه صد و چهل و هشت به قول بعضى وفات امام جعفر صادق عليه السلام واقع شده (7) 1188، و بعضى روز وفات را نيمه رجب گفته‌اند، و سبب وفات آن حضرت زهرى بوده كه

1- مصباح المتهجّد: 654.
2- صحيفه كامله سجاديّه: 391 شماره 46 اوّل آن: يا مَن يَرحَم مَن لا يرحمه العباد.
3- اقبال 1/ 487 فصل 14 باب 37 از امام صادق عليه السلام.
4- اقبال 1/ 483 فصل 11 باب 37 از امام رضا عليه السلام.
5- مصباح المتهجّد: 655.
6- مصباح الزائر: 345 در آخر فصل: فضل زيارت امام حسين عليه السلام

در شب عيد فطر.
7- إعلام الورى: 266.

در انگور به آن حضرت خورانیده بودند [(1)] 1189.
و روایت شده که: چون هنگام وفات آن حضرت شد چشمهای خود را گشود و فرمود که:
خویشان مرا جمع کنید، چون همه جمع شدند، به سوی ایشان نظر کرد و فرمود: شفاعت ما نمی‌رسد به کسی که نماز را سبک بشمارد و اعتناء به شأن او ننماید [(2)] 1190.

1- إعلام الوری و تاج المواليد در ترجمه آن حضرت.
2- عقاب الأعمال شیخ صدوق: 228.

ص: 344

اعمال ماه ذی القعده

در اعمال ماه ذی القعده است

بدان که این ماه اوّل ماههای حرام است که حق تعالی در قرآن مجید ذکر فرموده، و سیّد ابن طاووس روایتی نقل کرده که: ذی‌القعده محلّ اجابت دعاء است در وقت شدّت (1) 1191.

و در روز یکشنبه این ماه نمازی با فضیلت بسیار از رسول خدا صلی الله علیه و آله روایت کرده، که مجملش آن است که: هرکه آن را بجا آورد توبه‌اش مقبول، و گناهش آمرزیده شود، و خُصَماء او در روز قیامت از او راضی شوند، و با ایمان بمیرد و دینش گرفته نشود، و قبرش گشاده و نورانی گردد، و والدینش از او راضی گردند، و مغفرت شامل حال والدین او و ذرّیه او گردد، و توسعه رزق پیدا کند، و ملک الموت با او در وقت مردن مدارا کند، و به آسانی جان او بیرون شود، وکیفیّت آن چنان است که در روز یکشنبه غسل کند و وضو بگیرد و چهار رکعت نماز گزارد، در هر رکعت حمد یک مرتبه، و قُل هو اللّٰه أَحد سه مرتبه، و معوّذتین یک مرتبه، پس استغفار کند هفتاد مرتبه، و ختم کند استغفار را به لَاحَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلّا بِاللّٰهِ الْعَلِیِّ الْعَظِیمِ، پس بگوید: یَا عَزِیزُ یَا غَفَّارُ اغْفِرْ لِی ذُ نُوبِی وَذُ نُوبَ جَمِیعِ الْمُؤْمِنِینَ وَالْمُؤْمِناتِ فَإِنَّهُ لَایَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلّا أَ نْتَ (2) 1192.

فقیر گوید: ظاهر آن است که این استغفار مذکور و دعای بعد را بعد از نماز باید بجا آورد.

و بدان که روایت شده که: هرکه در یکی از ماههای حرام سه روز متوالی که پنجشنبه و جمعه و شنبه باشد روزه بدارد ثواب نهصد سال عبادت برای او نوشته شود (3) 1193.

و شیخ اجلّ علیّ بن ابراهیم قمّی فرموده که: در ماههای حرام گناهان مضاعف می‌شود و همچنین حسنات.

روز یازدهم: سنه صد و چهل و هشت روز ولادت با سعادت حضرت امام‌رضا علیه السلام است (4) 1194.

1- اقبال 2/ 17 فصل 1 باب 2.
2- اقبال 2/ 20 فصل 4 باب 2.
3- اقبال 2/ 21 فصل 5 باب 2 از رسول اللّٰه صلی الله علیه و آله.
4- بحار الأنوار 49/ 3 از إعلام الوری و در ص 9 از مصباح کفعمی.

شب پانزدهم: شب مبارکی است، خداوند نظر رحمت می‌فرماید بر بندگان مؤمنین خود، و کسی که در این شب به طاعت حق تعالی مشغول باشد از برای او باشد اجر صد نفر سائِح، یعنی روزه دار ملازم مسجد که معصیت نکرده باشد خدا را طرفة العینی چنانکه در روایت نبوی صلی الله علیه و آله است، پس این شب را مغتنم شمار و مشغول کن خود را به طاعت و عبادت و نماز و طلب حاجات از خدا، همانا روایت شده که: هرکه سؤال کند در این شب حاجتی از خداوند تعالی به او عطا خواهد شد (1) 1195.
روز بیست و سیّم: سنه دویست و سه به قولی شهادت حضرت امام رضا علیه السلام واقع شده (2) 1196.
و زیارت آن حضرت از نزدیک و دور سنّت است.
قالَ السیّد ابن‌طاووس فی الإقبال: وَرَأَیْتُ فی بعض تَصانیف أَصْحابنا العَجَم رضْوان اللّه عَلَیْهِمْ انّه یُسْتَحبّ أَنْ یُزار مولانا الرّضا عَلَیْهِ السَّلامُ یومَ ثالث و عِشرِین مِن ذی القعدة مِنْ قُربٍ أَو بُعدٍ ببعض زیاراته المعروفة أَو بما یکون کالزّیارة من الرّوایة بذلک (3) 1197.
شب بیست و پنجم: شب دَحْو الأرض است- یعنی پهن شدن زمین از زیر خانه کعبه بر روی آب- و از لیالی شریفه است که رحمت خدا در آن نازل می‌شود، و قیام به عبادت در آن اجر بسیار دارد، و از حسن بن علیّ وشّا روایت است که گفت: من کودک بودم که با پدرم در خدمت امام رضا علیه السلام شام خوردیم در شب بیست و پنجم ماه ذی‌القعده، پس فرمود که: امشب حضرت ابراهیم علیه السلام و حضرت عیسی علیه السلام متولّد شده‌اند، و زمین از زیر کعبه پهن شده است، پس هرکه روزش را روزه بدارد چنان است که شصت ماه را روزه داشته باشد، و به روایت دیگر است که فرمود: در این روز حضرت قائم علیه السلام قیام خواهد نمود (4)
1198. اعمال شب و روز دحو الأرض
روز بیست و پنجم: روز دَحْو الأرض است، و یکی از آن چهار روز است که در تمام سال به فضیلت روزه ممتاز است، و در روایتی روزه‌اش مثل روزه هفتاد سال است، و در روایت دیگر کفّاره هفتاد سال است، و هرکه این روز را روزه بدارد و شبش را به عبادت بسر آورد از برای او عبادت صد سال نوشته شود، و از برای روزه‌دار این روز هرچه در میان آسمان وزمین است استغفار کند، واین روزی است که رحمت خدا در آن منتشر گردیده، و از برای عبادت و اجتماع به

1- اقبال 2/ 22 فصل 6 باب 2.
2- العدد القويّة: 275.
3- حاشيه اقبال 2/ 23 فصل 8 باب 2 به نقل از بعض نسخ اقبال.
4- اقبال 2/ 24 فصل 10 باب 2.

ذکر خدا در این روز اجر بسیاری است (1) 1199. اعمال روز دحو الأرض
و از برای این روز به غیر از روزه و عبادت و ذکر خدا و غسل دو عمل وارد است:
اوّل: نمازی که در کتب شیعه قمّیّین روایت شده، و آن دو رکعت است در وقت چاشت، در هر رکعت بعد از حمد پنج مرتبه سوره و الشّمس بخواند و بعد از سلام نماز بخواند:
لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِیِّ الْعَظِیمِ، پس دعا کند و بخواند: یَا مُقِیلَ الْعَثَرَاتِ أَقِلْنِی عَثْرَتِی، یَا مُجِیبَ الدَّعَوَاتِ أَجِبْ دَعْوَتِی، یَا سامِعَ الْأَصْواتِ اسْمَعْ صَوْتِی وَارْحَمْنِی وَتَجاوَزْ عَنْ سَیِّئاتِی وَمَا عِنْدِی یَا ذَا الْجَلالِ وَالْإِکْرامِ (2) 1200.
دویّم: خواندن این دعا است، که شیخ در مصباح فرموده مستحبّ است خواندن آن:
اللَّهُمَّ داحِیَ الکَعْبَةِ، وَفالِقَ الْحَبَّةِ، وَصارِفَ اللَّزْبَةِ (3) 1201، وَکاشِفَ کُلِّ کُرْبَةٍ، أَسْأَلُکَ فِی هذَا الْیَوْمِ مِنْ أَیَّامِکَ الَّتِی أَعْظَمْتَ حَقَّها، وَأَقْدَمْتَ سَبْقَها، وَجَعَلْتَها عِنْدَ الْمُؤْمِنِینَ وَدِیعَةً، وَ إِلَیْکَ ذَرِیعَةً، وَبِرَحْمَتِکَ الْوَسِیعَةِ، أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ عَبْدِکَ الْمُنْتَجَبِ فِی الْمِیثاقِ الْقَرِیبِ یَوْمَ التَّلاقِ فاتِقِ کُلِّ رَتْقٍ، وَداعٍ إِلی کُلِّ حَقٍّ، وَعَلَی أَهْلِ بَیْتِهِ الْأَطْهارِ، الْهُداةِ الْمَنارِ، دَعائِمِ الْجَبَّارِ، وَ (4) 1202 وُلاةِ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ، وَأَعْطِنا فِی یَوْمِنا هذَا مِنْ عَطائِکَ الْمَخْزُونِ غَیْرَ مَقْطُوعٍ وَلَا مَمْنُوعٍ (5) 1203، تَجْمَعُ لَنا بِهِ التَّوْبَةَ، وَحُسْنَ الْأَوْبَةِ، یَا خَیْرَ مَدْعُوٍّ، وَأَکْرَمَ مَرْجُوٍّ، یَا کَفِیُّ یَا وَفِیُّ، یَا مَنْ لُطْفُهُ خَفِیٌّ، الْطُفْ لِی بِلُطْفِکَ، وَأَسْعِدْنِی بِعَفْوِکَ، وَأَیِّدْنِی بِنَصْرِکَ، وَلَا تُنْسِنِی کَرِیمَ ذِکْرِکَ، بِوُلاةِ أَمْرِکَ، وَحَفَظَةِ سِرِّکَ،

1- اقبال 2/ 26 و 27 فصل 12 باب 2 از امیرالمؤمنین و از رسول اللَّه صلوات اللَّه علیهما وعلی آلهما.
2- وسائل الشیعة 8/ 182 ح 10371 نقل از اقبال.
3- اللَّزْبَةِ: سختی.
4- وَ: خ.
5- وَلَا مَمْنُونٍ: خ.

وَ (1) 1204 احْفَظْنِی مِنْ شَوائِبِ الدَّهْرِ إِلی یَوْمِ الْحَشْرِ وَالنَّشْرِ، وَأَشْهِدْنِی أَوْلِیاءَکَ عِنْدَ خُرُوجِ نَفْسِی، وَحُلُولِ رَمْسِی، وَانْقِطاعِ عَمَلِی، وَانْقِضاءِ أَجَلِی. اللَّهُمَّ وَاذْکُرْنِی عَلی طُولِ الْبِلی إِذا حَلَلْتُ بَیْنَ أَطْباقِ الثَّری، وَنَسِیَنِی النّاسُونَ مِنَ الْوَری، وَأَحْلِلْنِی دارَ الْمُقامَةِ، وَبَوِّئْنِی مَنْزِلَ الْکَرامَةِ، وَاجْعَلْنِی مِنْ مُرافِقِی أَوْلِیائِکَ وَأَهْلِ اجْتِبائِکَ وَاصْطِفائِکَ، وَبارِکْ لِی فِی لِقائِکَ، وَارْزُقْنِی حُسْنَ الْعَمَلِ قَبْلَ حُلُولِ الْأَجَلِ بَرِیئاً مِنَ الزَّلَلِ وَسُوءِ الْخَطَلِ. اللَّهُمَّ وَأَوْرِدْنِی حَوْضَ نَبِیِّکَ مُحَمَّدٍ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ وَاسْقِنِی مِنْهُ مَشْرَباً رَوِیّاً سائِغاً هَنِیئاً لاأَظْمَأُ بَعْدَهُ، وَلا أُحَلَّأُ وِرْدَهُ، وَلا عَنْهُ أُذادُ، وَاجْعَلْهُ لِی خَیْرَ زادٍ، وَأَوْفی مِیعادٍ یَوْمَ یَقُومُ الْأَشْهادُ. اللَّهُمَّ وَالْعَنْ جَبابِرَةَ الْأَوَّلِینَ وَالْآخِرِینَ وَبِحُقُوقِ (2) 1205 أَوْ لِیائِکَ الْمُسْتَأْثِرِینَ. اللَّهُمَّ وَاقْصِمْ دَعائِمَهُمْ، وَأَهْلِکْ أَشْیاعَهُمْ وَعامِلَهُمْ، وَعَجِّلْ مَهالِکَهُمْ، وَاسْلُبْهُمْ مَمالِکَهُمْ، وَضَیِّقْ عَلَیْهِمْ مَسالِکَهُمْ، وَالْعَنْ مُساهِمَهُمْ وَمُشارِکَهُمْ. اللَّهُمَّ وَعَجِّلْ فَرَجَ أَوْ لِیائِکَ، وَارْدُدْ عَلَیْهِمْ مَظالِمَهُمْ، وَأَظْهِرْ بِالْحَقِّ قائِمَهُمْ، وَاجْعَلْهُ لِدِینِکَ مُنْتَصِراً، وَبِأَمْرِکَ فِی أَعْدائِکَ مُؤْتَمِراً. اللَّهُمَّ احْفُفْهُ بِمَلائِکَةِ النَّصْرِ، وَبِما أَلْقَیْتَ إِلَیْهِ مِنَ الْأَمْرِ فِی لَیْلَةِ الْقَدْرِ، مُنْتَقِماً لَکَ حَتّی تَرْضی، وَیَعُودَ دِینُکَ بِهِ وَعَلی یَدَیْهِ جَدِیداً غَضّاً، وَیَمْحَضَ الْحَقَّ مَحْضاً، وَیَرْفُضَ الْباطِلَ رَفْضاً. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَیْهِ وَعَلی جَمِیعِ آبائِهِ، وَاجْعَلْنا مِنْ صَحْبِهِ وَأُسْرَتِهِ، وَابْعَثْنا فِی کَرَّتِهِ، حَتّی نَکُونَ فِی زَمانِهِ مِنْ أَعْوانِهِ. اللَّهُمَّ أَدْرِکْ بِنا قِیامَهُ، وَأَشْهِدْنا أَیّامَهُ وَصَلِّ عَلَیْهِ (3) 1206، وَارْدُدْ إِلَیْنا سَلامَهُ، وَالسَّلامُ

1- وَ: خ.

2- وَلِحُقُوقِ: نسخه.

3- وَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ: خ ل.

عَلَیْهِ (1) 1207 وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَکاتُهُ (2) 1208.
و بدان که میرداماد رحمه الله در رساله اربعة ایّام خود در بیان اعمال روز دَحْو الأرض فرموده که:
زیارت حضرت امام رضا علیه السلام در این روز افضل اعمال مستحبّه و آکد آداب مسنونه است، و همچنین زیارت آن حضرت در روز اوّل ماه رجب الفرد نیز به غایت مؤکّد و محثوث علیه است (3) 1209. روز آخر ماه ذی القعده
روز آخر ماه: سنه دویست و بیست بنابر مشهور حضرت امام محمّد تقی علیه السلام به زهر معتصم در بغداد شهید شد (4) 1210، و این بعد از دو سال و نیم تقریباً از فوت مأمون گذشته بود چنانکه خود آن جناب می‌فرمود: الْفَرَجُ بَعْدَ الْمَأْمُونِ بِثَلاثِینَ شَهْراً (5) 1211، و این کلمه مشعر است بر آنکه آن حضرت از سوء معاشرت مأمون در کمال اذیّت و صدمه بوده که مرگ خود را فرج و گشایش خود تعبیر نموده، چنانکه پدر بزرگوارش حضرت امام رضا علیه السلام در زمان ولایت عهد خود نیز چنین بوده، و در هر جمعه که از مسجد جامع مراجعت می‌فرموده به همان حالی که عرقدار و غبارآلود بوده دستها را به درگاه الهی بلند می‌کرد و می‌گفت: الهی اگر فَرَج و گشایش امر من در مرگ من است پس همین ساعت در مرگ من تعجیل فرما، و پیوسته در غم و غصّه بود تا از دنیا رحلت فرمود.
و حضرت امام محمّد تقی علیه السلام در وقتی که وفات کرد از سنّ شریفش بیست و پنج سال و چند ماهی گذشته بود، قبر شریفش در بقعه مبارکه کاظمیّه در پشت سر جدّ بزرگوارش حضرت امام موسی علیه السلام واقع است (6) 1212.

1- عَلَیْهِمْ: خ ل.
2- مصباح المتهجّد: 669.
3- أربعة ایّام: 52 و تحفة الزائر مجلسی: 401.
4- کافی 1/ 492.
5- کشف الغمّه در ذکر وفات آن حضرت نقل از کتاب دلائل.
6- بحار الأنوار 49/ 140 ح 13 نقل از عیون اخبار الرضا علیه السلام.

ص: 349

فضیلت واعمال دهه‌اوّل ذی الحجّه

در اعمال ماه ذی الحجّه است

بدان که این ماه از ماههای شریفه است، و چون این ماه داخل می‌شد صلحای صحابه و تابعین اهتمام عظیم در عبادت می‌کردند، و دهه اوّل آن ایّامش ایّام معلومات است، که در قرآن مجید ذکر آن شده است، و در نهایت فضیلت و برکت است، و از رسول خدا صلی الله علیه و آله مروی است که:

عمل خیر و عبادت در هیچ ایّامی نزد حق تعالی محبوبتر نیست از این دهه (1) 1213. و از برای این دهه اعمالی است:

اوّل: روزه گرفتن نُه روز اوّل این دهه، که ثواب روزه تمام عمر دارد (2) 1214.

دویّم: خواندن دو رکعت نماز مابین مغرب و عشاء در تمام شبهای این دهه، در هر رکعت بعد از حمد بخواند یک مرتبه توحید و آیه: وَواعَدْنا مُوسی ثَلَاثِینَ لَیْلَةً وَأَتْمَمْناها بِعَشْرٍ فَتَمَّ مِیقاتُ رَبِّهِ أَرْبَعِینَ لَیْلَةً وَقالَ مُوسی لِأَخِیهِ هارُونَ اخْلُفْنِی فِی قَوْمِی وَأَصْلِحْ وَلَا تَتَّبِعْ سَبِیلَ الْمُفْسِدِینَ (3) 1215 تا با ثواب حاجیان شریک شود (4) 1216.

سیّم: از روز اوّل تا عصر روز عرفه در عقب نماز صبح و پیش از مغرب بخواند این دعا را که شیخ و سیّد از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده‌اند:

اللَّهُمَّ هذِهِ الْأَیَّامُ الَّتِی فَضَّلْتَها عَلَی الْأَیَّامِ وَشَرَّفْتَها وَ (5) 1217 قَدْ بَلَّغْتَنِیها بِمَنِّکَ وَرَحْمَتِکَ فَأَ نْزِلْ عَلَیْنا مِنْ بَرَکاتِکَ، وَأَوْسِعْ عَلَیْنا فِیها مِنْ نَعْمائِکَ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَنْ تَهْدِیَنا فِیها لِسَبِیلِ الْهُدی وَالْعَفافِ وَالْغِنی وَالْعَمَلِ فِیها بِما تُحِبُّ وَتَرْضی. اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ یَا مَوْضِعَ کُلِّ شَکْوی، وَیَا سامِعَ کُلِّ نَجْوی، وَیَا شاهِدَ کُلِّ مَلَأٍ، وَیَا عالِمَ کُلِّ خَفِیَّةٍ، أَنْ

1- اقبال 2/ 35 فصل 4 باب 3.
2- اقبال 2/ 48 فصل 7 باب 3 و ثواب الأعمال: 74.
3- الأعراف: 7/ 142.
4- اقبال 2/ 35 فصل 5 باب 3 از امام صادق علیه السلام.
5- وَ: خ.

تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَنْ تَکْشِفَ عَنَّا فِیهَا الْبَلاءَ، وَتَسْتَجِیبَ لَنا فِیهَا الدُّعاءَ، وَتُقَوِّیَنا فِیها وَتُعِینَنا وَتُوَفِّقَنا فِیها لِما تُحِبُّ رَبَّنا وَتَرْضی وَعَلی مَا افْتَرَضْتَ عَلَیْنا مِنْ طاعَتِکَ وَطاعَةِ رَسُو لِکَ وَأَهْلِ وِلایَتِکَ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَنْ تَهَبَ لَنا فِیهَا الرِّضا إِنَّکَ سَمِیعُ الدُّعاءِ، وَلَا تَحْرِمْنا خَیْرَ مَا تُنْزِلُ فِیها مِنَ السَّماءِ، وَطَهِّرْنا مِنَ الذُّنُوبِ یَا عَلّامَ الْغُیُوبِ، وَأَوْجِبْ لَنا فِیها دارَ الْخُلُودِ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَلَا تَتْرُکْ لَنا فِیها ذَ نْباً إِلّا غَفَرْتَهُ، وَلَا هَمّاً إِلّا فَرَّجْتَهُ، وَلَا دَیْناً إِلّا قَضَیْتَهُ، وَلَا غائِباً إِلّا أَدَّیْتَهُ، وَلَا حاجَةً مِنْ حَوائِجِ الدُّنْیا وَالْآخِرَةِ إِلّا سَهَّلْتَها وَیَسَّرْتَها، إِنَّکَ عَلَی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ. اللَّهُمَّ یَا عالِمَ الْخَفِیَّاتِ، یَا راحِمَ الْعَبَراتِ، یَا مُجِیبَ الدَّعَواتِ، یَا رَبَّ الْأَرَضِینَ وَالسَّماواتِ، یَا مَنْ لَاتَتَشابَهُ عَلَیْهِ الْأَصْواتُ، صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاجْعَلْنا فِیها مِنْ عُتَقائِکَ وَطُلَقائِکَ مِنَ النَّارِ، وَ (1) 1218 الْفائِزِینَ بِجَنَّتِکَ وَ (2) 1219 النَّاجِینَ بِرَحْمَتِکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ، وَصَلَّی اللَّهُ عَلَی سَیِّدِنا مُحَمَّدٍ وَآلِهِ أَجْمَعِینَ (3) 1220.

چهارم: در هر روز از دهه بخواند پنج دعایی را که حضرت جبرئیل برای حضرت عیسی علیهما السلام از جانب حق تعالی هدیه آورده که در ایّام این دهه بخواند، و آن پنج دعا این است: اعمال دهه اول ذی الحجّه

1- أَشْهَدُ أَنْ لَاإِلهَ إِلّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَاشَرِیکَ لَهُ، لَهُ الْمُلْکُ، وَلَهُ الْحَمْدُ، بِیَدِهِ الْخَیْرُ، وَهُوَ عَلَی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ.

1- وَ: خ.
2- وَ: خ.
3- مصباح المتهجّد: 672 و آخر آن چنین است: وَسَلَّمَ عَلَیْهِمْ تَسْلِیماً.

2- أَشْهَدُ أَنْ لَاإِلهَ إِلّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَاشَرِيکَ لَهُ، أَحَداً صَمَداً لَمْ يَتَّخِذْ صاحِبَةً وَلَا وَلَداً.
3- أَشْهَدُ أَنْ لَاإِلهَ إِلّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَاشَرِيکَ لَهُ، أَحَداً صَمَداً لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُواً أَحَدٌ.
4- أَشْهَدُ أَنْ لَاإِلهَ إِلّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَاشَرِيکَ لَهُ، لَهُ الْمُلْکُ، وَلَهُ الْحَمْدُ، يُحْيِى وَيُمِيتُ، وَهُوَ حَىٌّ لَايَمُوتُ، بِيَدِهِ الْخَيْرُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ.
5- حَسْبِىَ اللَّهُ وَكَفى، سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ دَعا، لَيْسَ وَراءَ اللَّهِ مُنْتَهى، أَشْهَدُ لِلَّهِ بِما دَعا، وَأَ نَّهُ بَرِىءٌ مِمَّنْ تَبَرَّأَ، وَأَنَّ لِلَّهِ الْآخِرَةَ وَالْأُولى.
پس حضرت عيسى عليه السلام ثواب بسيارى نقل كرد براى خواندن هر يک از اين پنج دعا را صد مرتبه، و دور نيست، چنانكه علّامه مجلسى رحمه الله فرموده: اگر كسى هر روز هر يک از اين دعاها را ده مرتبه بخواند عمل به روايت كرده باشد، و اگر هر روز هر يک را صد مرتبه بخواند بهتر خواهد بود (1) 1221.
پنجم: بخواند در هر روز اين دهه اين تهليلات را كه از امير المؤمنين عليه السلام منقول است با ثواب بسيار، و اگر روزى ده مرتبه بخواند بهتر است:
لَا إِلهَ إِلّا اللَّهُ عَدَدَ اللَّيالِى وَالدُّهُورِ، لَاإِلهَ إِلّا اللَّهُ عَدَدَ أَمْواجِ الْبُحُورِ، لَا إِلهَ إِلّا اللَّهُ وَ رَحْمَتُهُ خَيْرٌ مِمّا يَجْمَعُونَ، لَاإِلهَ إِلّا اللَّهُ عَدَدَ الشَّوْکِ وَالشَّجَرِ، لَا إِلهَ إِلّا اللَّهُ عَدَدَ الشَّعْرِ وَالْوَبَرِ، لَاإِلهَ إِلّا اللَّهُ عَدَدَ الْحَجَرِ وَالْمَدَرِ، لَاإِلهَ إِلّا اللَّهُ عَدَدَ لَمْحِ الْعُيُونِ، لَاإِلهَ إِلّا اللَّهُ فِى اللَّيْلِ إِذا عَسْعَسَ، وَالصُّبْحِ (2) 1222 إِذا تَنَفَّسَ، لَا إِلهَ إِلّا اللَّهُ عَدَدَ الرِّياحِ فِى الْبَرارِى وَالصُّخُورِ، لَاإِلهَ إِلّا اللَّهُ مِنَ الْيَوْمِ إِلى يَوْمِ

1- اقبال 2/ 46 فصل 6 باب 3.
2- وَفِى الصُّبْحِ: خ ل.

يُنْفَخُ فِی الصُّورِ (1) 1223.
روز اوّل: روز بسیار مبارکی است، و در آن چند عمل وارد است:
اوّل: روزه، که ثواب روزه هشتاد ماه دارد (2) 1224.
دوّم: خواندن نماز حضرت فاطمه علیها السلام، و شیخ فرموده که: روایت شده که آن چهار رکعت است به دو سلام مثل نماز امیر المؤمنین علیه السلام، در هر رکعت حمد یک مرتبه و توحید پنجاه مرتبه، و بعد از سلام تسبیح آن حضرت بخواند و بگوید:
سُبْحانَ ذِی الْعِزِّ الشّامِخِ الْمُنِیفِ! سُبْحانَ ذِی الْجَلالِ الْباذِخِ الْعَظِیمِ! سُبْحانَ ذِی الْمُلْکِ الْفاخِرِ الْقَدِیمِ! سُبْحانَ مَنْ یَری أَ ثَرَ النَّمْلَةِ فِی الصَّفا! سُبْحانَ مَنْ یَری وَقْعَ الطَّیْرِ فِی الْهَواءِ! سُبْحانَ مَنْ هُوَ هکَذا وَلا هکَذا غَیْرُهُ (3) 1225.
سیّم: دو رکعت نماز پیش از زوال به نیم ساعت، در هر رکعت حمد یک مرتبه و هر یک از توحید و آیة الکرسی و قدر ده مرتبه (4) 1226.
چهارم: هرکه از ظالمی‌ترسد در این روز بگوید: حَسْبِی حَسْبِی حَسْبِی مِنْ سُؤالِی عِلْمُکَ بِحالِی، تا حق تعالی کفایت کند شرّ ظالم را از او (5) 1227.
و بدان که در این روز تولّد شده حضرت ابراهیم خلیل علیه السلام، و در این روز به روایت شیخین تزویج شده حضرت فاطمه با امیر المؤمنین علیهما السلام (6) 1228.
روز هفتم: سنه صد و چهارده وفات حضرت امام محمّد باقر علیه السلام در مدینه واقع شده و روز حزن شیعه است (7) 1229.
روز هشتم: روز ترویه است و روزه‌اش فضیلت دارد، و روایت شده که کفّاره شصت سال است (8) 1230، و شیخ شهید غسل این روز را مستحب دانسته (9) 1231. اعمال شب عرفه
شب نهم: از لیالی متبرّکه و شب مناجات با قاضی الحاجات است، و توبه در آن شب مقبول، و دعا در آن مستجاب است، و کسی که آن شب را به عبادت به سرآورد اجر صد و هفتاد

1- اقبال 2/ 47 فصل 6 باب 3.
2- مصباح المتهجّد: 671 از امام کاظم علیه السلام.
3- مصباح المتهجّد: 671.
4- اقبال 2/ 49 فصل 8 باب 3.
5- اقبال 2/ 49 فصل 9 باب 3.

6- مصباح المتهجّد: 671.
7- بحار الأنوار 46/ 217 از شهيد در كتاب دروس.
8- اقبال 2/ 49 فصل 10 باب 3 از امام صادق عليه السلام.
9- ذكرى الشيعه 1/ 198 فصل 3.

سال عبادت داشته باشد، و از برای آن شب چند عمل است:

اوّل: بخواند این دعا را، که روایت شده هرکه بخواند آن را در شب عرفه یا در شبهای جمعه (1) 1232 خداوند بیامرزد او را:

اللَّهُمَّ یَا شاهِدَ کُلِّ نَجْوی، وَمَوْضِعَ کُلِّ شَکْوی، وَعالِمَ کُلِّ خَفِیَّةٍ، وَمُنْتَهی کُلِّ حاجَةٍ، یَا مُبْتَدِئاً بِالنِّعَمِ عَلَی الْعِبادِ، یَا کَرِیمَ الْعَفْوِ، یَا حَسَنَ التَّجاوُزِ، یَا جَوادُ، یَا مَنْ لَایُوارِی مِنْهُ لَیْلٌ داجٍ، وَلَا بَحْرٌ عَجَّاجٌ، وَلَا سَماءٌ ذاتُ أَبْراجٍ، وَلَا ظُلَمٌ ذاتُ ارْتِتاجٍ (2) 1233، یَا مَنِ الظُّلْمَةُ عِنْدَهُ ضِیاءٌ، أَسْأَلُکَ بِنُورِ وَجْهِکَ الْکَرِیمِ الَّذِی تَجَلَّیْتَ بِهِ لِلْجَبَلِ فَجَعَلْتَهُ دَکّاً وَخَرَّ مُوسی صَعِقاً، وَبِاسْمِکَ الَّذِی رَفَعْتَ بِهِ السَّماواتِ بِلا عَمَدٍ، وَسَطَحْتَ بِهِ الْأَرْضَ عَلَی وَجْهِ مَاءٍ جَمَدٍ، وَبِاسْمِکَ الْمَخْزُونِ الْمَکْنُونِ الْمَکْتُوبِ الطَّاهِرِ الَّذِی إِذا دُعِیتَ بِهِ أَجَبْتَ، وَ إِذا سُئِلْتَ بِهِ أَعْطَیْتَ، وَبِاسْمِکَ السُّبُّوحِ الْقُدُّوسِ الْبُرْهانِ الَّذِی هُوَ نُورٌ عَلَی کُلِّ نُورٍ، وَنُورٌ مِنْ نُورٍ یُضِیءُ مِنْهُ کُلُّ نُورٍ، إِذا بَلَغَ الْأَرْضَ انْشَقَّتْ، وَ إِذا بَلَغَ السَّماواتِ فُتِحَتْ، وَ إِذا بَلَغَ الْعَرْشَ اهْتَزَّ، وَبِاسْمِکَ الَّذِی تَرْتَعِدُ مِنْهُ فَرائِصُ مَلائِکَتِکَ، وَاسأَلُکَ بِحَقِّ جَبْرَئِیلَ وَمِیکائِیلَ وَ إِسْرافِیلَ، وَبِحَقِّ مُحَمَّدٍ الْمُصْطَفی صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ وَعَلَی جَمِیعِ الْأَنْبِیاءِ وَجَمِیعِ الْمَلائِکَةِ، وَبِالاسْمِ الَّذِی مَشی بِهِ الْخِضْرُ عَلَی قُلَلِ (3) 1234 الْماءِ کَما مَشی بِهِ عَلَی جَدَدِ الْأَرْضِ (4) 1235، وَبِاسْمِکَ الَّذِی فَلَقْتَ بِهِ الْبَحْرَ لِمُوسی وَأَغْرَقْتَ فِرْعَوْنَ وَقَوْمَهُ وَأَنْجَیْتَ بِهِ مُوسَی بْنَ عِمْرانَ وَمَنْ مَعَهُ، وَبِاسْمِکَ الَّذِی دَعاکَ بِهِ مُوسَی بْنُ عِمْرانَ مِنْ جانِبِ الطُّورِ الْأَیْمَنِ

1- جمع: خ ل.

2- ارْتِیاجٍ: نسخه.

3- طَلَلِ: خ ل.

4- جَدَدِ الْأَرْضِ: زمین مستوی.

فَاسْتَجَبْتَ لَهُ وَأَ لْقَيْتَ عَلَيْهِ مَحَبَّةً مِنْکَ، وَبِاسْمِکَ الَّذِی بِهِ أَحْيَا عِيسَى بْنُ مَرْيَمَ الْمَوْتى وَتَكَلَّمَ فِى الْمَهْدِ صَبِيّاً، وَأَبْرَأَ الْأَكْمَهَ والْأَ بْرَصَ بِإِذْنِکَ، وَبِاسْمِکَ الَّذِی دَعاکَ بِهِ حَمَلَةُ عَرْشِکَ وَجَبْرَئِيلُ وَمِيكائِيلُ وَ إِسْرافِيلُ وَحَبِيبُکَ مُحَمَّدٌ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَمَلائِكَتُکَ الْمُقَرَّبُونَ، وَأَ نْبِياؤُکَ الْمُرْسَلُونَ، وَعِبادُکَ الصَّالِحُونَ مِنْ أَهْلِ السَّماواتِ وَالْأَرَضِينَ، وَبِاسْمِکَ الَّذِی دَعاکَ بِهِ ذُو النُّونِ إِذْ ذَهَبَ مُغاضِباً فَظَنَّ أَنْ لَنْ تَقْدِرَ (1) 1236 عَلَيْهِ فَنادى فِى الظُّلُماتِ أَنْ لاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ سُبْحانَکَ إِنِّى كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ، فَاسْتَجَبْتَ لَهُ وَنَجَّيْتَهُ مِنَ الْغَمِّ وَكَذَلِکَ تُنْجِى (2) 1237 الْمُؤْمِنِينَ، وَبِاسْمِکَ الْعَظِيمِ الَّذِی دَعاکَ بِهِ داوُدُ وَخَرَّ لَکَ ساجِداً فَغَفَرْتَ لَهُ ذَ نْبَهُ، وَبِاسْمِکَ الَّذِی دَعَتْکَ بِهِ آسِيَةُ امْرَأَةُ فِرْعَوْنَ إِذْ قالَتْ: رَبِّ ابْنِ لِى عِنْدَکَ بَيْتاً فِى الْجَنَّةِ وَنَجِّنِى مِنْ فِرْعَوْنَ وَعَمَلِهِ وَنَجِّنِى مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ (3) 1238، فَاسْتَجَبْتَ لَها دُعاءَهَا، وَبِاسْمِکَ الَّذِی دَعاکَ بِهِ أَ يُّوبُ إِذْ حَلَّ بِهِ الْبَلاءُ فَعافَيْتَهُ وَآتَيْتَهُ أَهْلَهُ وَمِثْلَهُمْ مَعَهُمْ رَحْمَةً مِنْ عِنْدِکَ وَذِكْرى لِلْعابِدِينَ، وَبِاسْمِکَ الَّذِی دَعاکَ بِهِ يَعْقُوبُ فَرَدَدْتَ عَلَيْهِ بَصَرَهُ وَقُرَّةَ عَيْنِهِ يُوسُفَ وَجَمَعْتَ شَمْلَهُ، وَبِاسْمِکَ الَّذِی دَعاکَ بِهِ سُلَيْمانُ فَوَهَبْتَ لَهُ مُلْكاً لَا يَنْبَغِى لِأَحَدٍ مِنْ بَعْدِهِ إِنَّکَ أَ نْتَ الْوَهَّابُ، وَبِاسْمِکَ الَّذِی سَخَّرْتَ بِهِ الْبُراقَ لِمُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ إِذْ قالَ تَعالى: سُبْحنَ الَّذِی أَسْرى بِعَبْدِهِ لَيْلًا مِنَ الْمَسْجِدِ الْحَرامِ إِلَى الْمَسْجِدِ الْأَقْصا (4) 1239 وَقَوْلُهُ: سُبْحنَ الَّذِی سَخَّرَ لَنا هذَا وَما كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ وَ إِنَّا إِلى رَبِّنا لَمُنْقَلِبُونَ (5) 1240، وَبِاسْمِکَ الَّذِی تَنَزَّلَ بِهِ

1- نَقْدِرَ: خ.

2- نُنْجِى: خ.

3- التحريم: 66/ 11.

4- الإسراء: 17/ 1.

5- الزخرف: 43/ 13 و 14.

جَبْرَئِیلُ عَلَی مُحَمَّدٍ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ (1) 1241، وَبِاسْمِکَ الَّذِی دَعاکَ بِهِ آدَمُ فَغَفَرْتَ لَهُ ذَ نْبَهُ وَأَسْکَنْتَهُ جَنَّتَکَ، وَأَسْأَ لُکَ بِحَقِّ الْقُرْآنِ الْعَظِیمِ، وَبِحَقِّ مُحَمَّدٍ خاتَمِ النَّبِیِّینَ، وَبِحَقِّ إِبْراهِیمَ، وَبِحَقِّ فَصْلِکَ یَوْمَ الْقَضاءِ، وَبِحَقِّ الْمَوازِینِ إِذا نُصِبَتْ، وَالصُّحُفِ إِذا نُشِرَتْ، وَبِحَقِّ الْقَلَمِ وَمَا جَری، وَاللَّوْحِ وَمَا أَحْصی، وَبِحَقِّ الاسْمِ الَّذِی کَتَبْتَهُ عَلَی سُرادِقِ الْعَرْشِ قَبْلَ خَلْقِکَ الْخَلْقَ وَالدُّنْیا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ بِأَ لْفَیْ عامٍ، وَأَشْهَدُ أَنْ لَاإِلهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَاشَرِیکَ لَهُ، وَأَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، وَأَسْأَ لُکَ بِاسْمِکَ الْمَخْزُونِ فِی خَزائِنِکَ الَّذِی اسْتَأْثَرْتَ بِهِ فِی عِلْمِ الْغَیْبِ عِنْدَکَ لَمْ یَظْهَرْ عَلَیْهِ أَحَدٌ مِنْ خَلْقِکَ، لَامَلَکٌ مُقَرَّبٌ، وَلَا نَبِیٌّ مُرْسَلٌ، وَلَا عَبْدٌ مُصْطَفیً، وَأَسْأَ لُکَ بِاسْمِکَ الَّذِی شَقَقْتَ بِهِ الْبِحارَ، وَقامَتْ بِهِ الْجِبالُ، وَاخْتَلَفَ بِهِ اللَّیْلُ وَالنَّهارُ، وَبِحَقِّ السَّبْعِ الْمَثانِی وَالْقُرْآنِ الْعَظِیمِ، وَبِحَقِّ الْکِرامِ الْکاتِبِینَ، وَبِحَقِّ طه وَیس وَکهیعص، وَحمعسق، وَبِحَقِّ تَوْراةِ مُوسی، وَ إِنْجِیلِ عِیسی، وَزَ بُورِ داوُدَ، وَفُرْقانِ مُحَمَّدٍ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ وَعَلَی جَمِیعِ الرُّسُلِ وَباهِیّاً شَراهِیّاً. اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِحَقِّ تِلْکَ الْمُناجاةِ الَّتِی کانَتْ بَیْنَکَ وَبَیْنَ مُوسَی بْنِ عِمْرانَ فَوْقَ جَبَلِ طُورِ سَیْناءَ، وَأَسْأَ لُکَ بِاسْمِکَ الَّذِی عَلَّمْتَهُ مَلَکَ الْمَوْتِ لِقَبْضِ الْأَرْواحِ، وَأَسْأَ لُکَ بِاسْمِکَ الَّذِی کُتِبَ عَلَی وَرَقِ الزَّیْتُونِ فَخَضَعَتِ النِّیرانُ لِتِلْکَ الْوَرَقَةِ فَقُلْتَ: یا نارُ کُونِی بَرْداً وَسَلاماً (2) 1242، وَأَسْأَ لُکَ بِاسْمِکَ الَّذِی کَتَبْتَهُ عَلَی سُرادِقِ الْمَجْدِ وَالْکَرامَةِ، یَا

1- از: «وباسمک» تا «صلّی اللَّه علیه وآله»: نسخه.
2- الأنبیاء: 21/ 69.

مَنْ لَايُحْفِيهِ سائِلٌ، وَلَا يَنْقُصُهُ نائِلٌ، يَا مَنْ بِهِ يُسْتَغاثُ وَ إِلَيْهِ يُلْجَأُ، أَسْأَ لُکَ بِمَعاقِدِ الْعِزِّ مِنْ عَرْشِکَ، وَمُنْتَهَى الرَّحْمَةِ مِنْ کِتابِکَ، وَباسْمِکَ الْأَعْظَمِ، وَجَدِّکَ الْأَعْلی، وَکَلِماتِکَ التَّامَّاتِ الْعُلی. اللَّهُمَّ رَبَّ الرِّياحِ وَمَا ذَرَتْ، وَالسَّماءِ وَمَا أَظَلَّتْ، وَالْأَرْضِ وَمَا أَ قَلَّتْ، وَالشَّياطِينِ وَمَا أَضَلَّتْ، وَالْبِحارِ وَمَا جَرَتْ، وَبِحَقِّ کُلِّ حَقٍّ هُوَ عَلَيْکَ حَقٌّ، وَبِحَقِّ الْمَلائِکَةِ الْمُقَرَّبِينَ وَالرَّوْحانِيِّينَ وَالْکَرُوبِيِّينَ (1) 1243 وَالْمُسَبِّحِينَ لَکَ بِاللَّيْلِ وَالنَّهارِ لَايَفْتُرُونَ، وَبِحَقِّ إِبْراهِيمَ خَلِيلِکَ، وَبِحَقِّ کُلِّ وَ لِیٍّ يُنادِيکَ بَيْنَ الصَّفا وَالْمَرْوَةِ وَتَسْتَجِيبُ لَهُ دُعاءَهُ، يَا مُجِيبُ أَسْأَ لُکَ بِحَقِّ هذِهِ الْأَسْماءِ وَبِهذِهِ الدَّعَواتِ أَنْ تَغْفِرَ لَنا مَا قَدَّمْنا وَمَا أَخَّرْنا وَمَا أَسْرَرْنا وَمَا أَعْلَنَّا وَمَا أَبْدَيْنا وَمَا أَخْفَيْنا وَمَا أَ نْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنَّا إِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدِيرٌ بِرَحْمَتِکَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ. يَا حافِظَ کُلِّ غَرِيبٍ، يَا مُؤْ نِسَ کُلِّ وَحِيدٍ، يَا قُوَّةَ کُلِّ ضَعِيفٍ، يَا ناصِرَ کُلِّ مَظْلُومٍ، يَا رازِقَ کُلِّ مَحْرُومٍ، يَا مُؤْ نِسَ کُلِّ مُسْتَوْحِشٍ، يَا صاحِبَ کُلِّ مُسافِرٍ، يَا عِمادَ کُلِّ حاضِرٍ، يَا غافِرَ کُلِّ ذَ نْبٍ وَخَطِيئَةٍ، يَا غِياثَ الْمُسْتَغِيثِينَ، يَا صَرِيخَ الْمُسْتَصْرِخِينَ، يَا کاشِفَ کَرْبِ الْمَکْرُوبِينَ، يَا فارِجَ هَمِّ الْمَهْمُومِينَ، يَا بَدِيعَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرَضِينَ، يَا مُنْتَهى غايَةِ الطَّالِبِينَ، يَا مُجِيبَ دَعْوَةِ الْمُضْطَرِّينَ، يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ، يَا رَبَّ الْعالَمِينَ، يَا دَيَّانَ يَوْمِ الدِّينِ، يَا أَجْوَدَ الْأَجْوَدِينَ، يَا أَکْرَمَ الْأَکْرَمِينَ، يَا أَسْمَعَ السَّامِعِينَ، يَا أَبْصَرَ النَّاظِرِينَ، يَا أَ قْدَرَ الْقادِرِينَ، اغْفِرْ لِیَ الذُّنُوبَ الَّتِی تُغَيِّرُ النِّعَمَ، وَاغْفِرْ لِیَ الذُّنُوبَ الَّتِی تُورِثُ النَّدَمَ، وَاغْفِرْ لِیَ الذُّنُوبَ الَّتِی تُورِثُ السَّقَمَ، وَاغْفِرْ لِیَ الذُّنُوبَ الَّتِی تَهْتِکُ الْعِصَمَ، وَاغْفِرْ لِیَ

1- الْکَرُوبِيِّينَ: به تخفيف راء.

الذُّنُوبَ الَّتِی تَرُدُّ الدُّعاءَ، وَاغْفِرْ لِیَ الذُّنُوبَ الَّتِی تَحْبِسُ قَطْرَ السَّماءِ، وَاغْفِرْ لِیَ الذُّنُوبَ الَّتِی تُعَجِّلُ الْفَناءَ، وَاغْفِرْ لِیَ الذُّنُوبَ الَّتِی تَجْلِبُ الشَّقاءَ، وَاغْفِرْ لِیَ الذُّنُوبَ الَّتِی تُظْلِمُ الْهَواءَ، وَاغْفِرْ لِیَ الذُّنُوبَ الَّتِی تَکْشِفُ الْغِطاءَ، وَاغْفِرْ لِیَ الذُّنُوبَ الَّتِی لَایَغْفِرُها غَیْرُکَ یَا اللّٰهُ، وَاحْمِلْ عَنِّی کُلَّ تَبِعَةٍ لِأَحَدٍ مِنْ خَلْقِکَ، وَاجْعَلْ لِی مِنْ أَمْرِی فَرَجاً وَمَخْرَجاً وَیُسْراً، وَأَ نْزِلْ یَقِینَکَ فِی صَدْرِی، وَرَجاءَکَ فِی قَلْبِی حَتَّی لَاأَرْجُوَ غَیْرَکَ. اللّٰهُمَّ احْفَظْنِی وَعافِنِی فِی مَقامِی، وَاصْحَبْنِی فِی لَیْلِی وَنَهارِی، وَمِنْ بَیْنِ یَدَیَّ وَمِنْ خَلْفِی وَعَنْ یَمِینِی وَعَنْ شِمالِی وَمِنْ فَوْقِی وَمِنْ تَحْتِی، وَیَسِّرْ لِیَ السَّبِیلَ، وَأَحْسِنْ لِیَ التَّیْسِیرَ، وَلَا تَخْذُلْنِی فِی الْعَسِیرِ، وَاهْدِنِی یَا خَیْرَ دلِیلٍ، وَلَا تَکِلْنِی إِلی نَفْسِی فِی الْأُمُورِ، وَلَقِّنِی کُلَّ سُرُورٍ، وَاقْلِبْنِی إِلی أَهْلِی بِالْفَلاحِ وَالنَّجاحِ مَحْبُوراً (1) 1244 فِی الْعاجِلِ وَالْآجِلِ، إِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ، وَارْزُقْنِی مِنْ فَضْلِکَ، وَأَوْسِعْ عَلَیَّ مِنْ طَیِّباتِ رِزْقِکَ، وَاسْتَعْمِلْنِی فِی طاعَتِکَ، وَأَجِرْنِی مِنْ عَذابِکَ وَنارِکَ، وَاقْلِبْنِی إِذا تَوَفَّیْتَنِی إِلی جَنَّتِکَ بِرَحْمَتِکَ. اللّٰهُمَّ إِنِّی أَعُوذُ بِکَ مِنْ زَوالِ نِعْمَتِکَ، وَمِنْ تَحْوِیلِ عافِیَتِکَ، وَمِنْ حُلُولِ نَقِمَتِکَ، وَمِنْ نُزُولِ عَذابِکَ، وَأَعُوذُ بِکَ مِنْ جَهْدِ الْبَلاءِ، وَدَرَکِ الشَّقاءِ، وَمِنْ سُوءِ الْقَضاءِ، وَشَماتَةِ الْأَعْداءِ، وَمِنْ شَرِّ مَا یَنْزِلُ مِنَ السَّماءِ، وَمِنْ شَرِّ مَا فِی الْکِتابِ الْمُنْزَلِ. اللّٰهُمَّ لَا تَجْعَلْنِی مِنَ الْأَشْرارِ، وَلَا مِنْ أَصْحابِ النَّارِ، وَلَا تَحْرِمْنِی صُحْبَةَ الْأَخْیارِ، وَأَحْیِنِی حَیَاةً طَیِّبَةً، وَتَوَفَّنِی وَفاةً طَیِّبَةً تُلْحِقُنِی بِالْأَ بْرارِ، وَارْزُقْنِی مُرافَقَةَ

1- مَحْبُوراً: مسرور.

الْأَ نْبِیاءِ فِی مَقْعَدِ صِدْقٍ عِنْدَ مَلِیکٍ مُقْتَدِرٍ. اللَّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ عَلَی حُسْنِ بَلائِکَ وَصُنْعِکَ، وَلَکَ الْحَمْدُ عَلَی الْإِسْلامِ وَاتِّباعِ السُّنَّةِ، یَا رَبِّ کَما هَدَیْتَهُمْ لِدِینِکَ وَعَلَّمْتَهُمْ کِتابَکَ فَاهْدِنا وَعَلِّمْنا، وَلَکَ الْحَمْدُ عَلَی حُسْنِ بَلائِکَ وَصُنْعِکَ عِنْدِی خاصَّةً کَما خَلَقْتَنِی فَأَحْسَنْتَ خَلْقِی وَعَلَّمْتَنِی فَأَحْسَنْتَ تَعْلِیمِی وَهَدَیْتَنِی فَأَحْسَنْتَ هِدایَتِی، فَلَکَ الْحَمْدُ عَلَی إِنْعامِکَ عَلَیَّ قَدِیماً وَحَدِیثاً، فَکَمْ مِنْ کَرْبٍ یَا سَیِّدِی قَدْ فَرَّجْتَهُ؟ وَکَمْ مِنْ غَمٍّ یَا سَیِّدِی قَدْ نَفَّسْتَهُ؟ وَکَمْ مِنْ هَمٍّ یَا سَیِّدِی قَدْ کَشَفْتَهُ؟ وَکَمْ مِنْ بَلاءٍ یَا سَیِّدِی قَدْ صَرَفْتَهُ؟ وَکَمْ مِنْ عَیْبٍ یَا سَیِّدِی قَدْ سَتَرْتَهُ؟ فَلَکَ الْحَمْدُ عَلَی کُلِّ حالٍ فِی کُلِّ مَثْویً وَزَمَانٍ وَمُنْقَلَبٍ وَمُقامٍ وَعَلَی هذِهِ الْحالِ وَکُلِّ حالٍ. اللَّهُمَّ اجْعَلْنِی مِنْ أَ فْضَلِ عِبادِکَ نَصِیباً فِی هذَا الْیَوْمِ مِنْ خَیْرٍ تَقْسِمُهُ، أَوْ ضُرٍّ تَکْشِفُهُ، أَوْ سُوءٍ تَصْرِفُهُ، أَوْ بَلاءٍ تَدْفَعُهُ، أَوْ خَیْرٍ تَسُوقُهُ، أَوْ رَحْمَةٍ تَنْشُرُها، أَوْ عافِیَةٍ تُلْبِسُها، فَإِنَّکَ عَلَی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ، وَبِیَدِکَ خَزائِنُ السَّماواتِ وَالْأَرْضِ وَأَ نْتَ الْواحِدُ الْکَرِیمُ الْمُعْطِی الَّذِی لَایُرَدُّ سائِلُهُ، وَلَا یُخَیَّبُ آمِلُهُ، وَلَا یَنْقُصُ نَائِلُهُ، وَلَا یَنْفَدُ مَا عِنْدَهُ بَلْ یَزْدادُ کَثْرَةً وَطِیباً وَعَطاءً وَجُوداً، وَارْزُقْنِی مِنْ خَزائِنِکَ الَّتِی لَاتَفْنی، وَمِنْ رَحْمَتِکَ الْواسِعَةِ، إِنَّ عَطاءَکَ لَمْ یَکُنْ مَحْظُوراً، وَأَ نْتَ عَلَی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ، بِرَحْمَتِکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ (1) 1245.

دویّم: بخواند آن هزار مرتبه تسبیحات عشر را که سیّد ذکر فرموده (2) 1246 و بیاید در اعمال روز عرفه (ص 360). اعمال روز عرفه

1- اقبال 2/ 50 فصل 12 باب 3.

2- اقبال 2/ 56 فصل 12 باب 3.

سیّم: بخواند دعاء اللَّهُمَّ مَنْ تَعَبَّأَ وَتَهَيَّأَ را که در روز عرفه و شب و روز جمعه نیز وارد است، و گذشت ذکر آن در اعمال شب جمعه (ص 67).
چهارم: زیارت کند امام حسین علیه السلام و زمین کربلا را و بماند در آنجا تا روز عید تا آنکه از شرّ آن سال نگاه داشته شود (1) 1247.
روز نهم: روز عرفه واز اعیاد عظیمه است، اگرچه به اسم عید نامیده نشده است، و روزی است که حق تعالی بندگان خویش را به عبادت و طاعت خود خوانده، و موائد جود و احسان خودرا برای ایشان گسترانیده، و شیطان در این روز خوار و حقیرتر و رانده‌تر و خشمناکترین اوقات خواهد بود، و روایت شده که حضرت امام زین العابدین علیه السلام شنید در روز عرفه صدای سائلی را که از مردم سؤال می‌نمود، فرمود به او: وای بر تو، آیا از غیر خدا سؤال می‌کنی در این روز، و حال آنکه امید می‌رود در این روز برای بچّه‌های در شکم آنکه فضل خدا شامل حال آنها شود و سعید شوند؟! (2) 1248 و از برای این روز اعمال چند است:
اوّل: غسل (3) 1249.
دویّم: زیارت امام حسین علیه السلام که مقابل هزار حج و هزار عمره و هزار جهاد بلکه بالاتر است (4) 1250، و احادیث در کثرت فضیلت زیارت آن حضرت در این روز متواتر است، و اگر کسی توفیق یابد که در این روز در تحت قبّه مقدّسه آن حضرت باشد ثوابش کمتر از کسی که در عرفات باشد نیست، بلکه زیاده و مقدّم است، و کیفیّت زیارت آن حضرت بعد از این در باب زیارات بیاید إن شاء اللّٰه تعالی (ص 613).
سیّم: بعد از نماز عصر پیش از آنکه مشغول به خواندن دعاهای عرفه شود دو رکعت نماز بجا آورد در زیر آسمان و اعتراف و اقرار کند نزد حق تعالی به گناهان خود تا فایز شود به ثواب عرفات و گناهانش آمرزیده گردد (5) 1251، پس مشغول شود به اعمال و ادعیه عرفه که از حُجج طاهره صلوات اللّٰه علیهم روایت شده، و آنها زیاده از آن است که در این مختصر ذکر شود، لکن ما به مقداری که این کتاب گنجایش آن را داشته باشد نقل می‌کنیم، شیخ کفعمی در مصباح فرموده:

1- اقبال 2/ 56 فصل 12 باب 3.
2- من لا یحضره الفقیه 2/ 11 ح 3182.
3- اقبال 2/ 69 فصل 20 باب 3.
4- ثواب الأعمال: 89 از امام صادق علیه السلام.
5- اقبال 2/ 67 فصل 19 باب 3 از امام صادق علیه السلام.

مستحبّ است روزه روز عرفه برای کسی که ضعف پیدا نکند از دعا خواندن، و مستحبّ است غسل پیش از زوال، و زیارت امام حسین علیه السلام در روز و شب عرفه، و چون وقت زوال شد زیر آسمان رود و نماز ظهر و عصر را با رکوع و سجود نیکو به عمل آورد، و چون فارغ شود دو رکعت نماز کند، در رکعت اوّل بعد از حمد توحید و در دویّم بعد از حمد قُل یَا أیُّها الکافرون بخواند، بعد از آن چهار رکعت نماز گزارد، در هر رکعت بعد از حمد توحید پنجاه مرتبه بخواند.
فقیر گوید که: این نماز همان نماز حضرت امیر المؤمنین علیه السلام است که در اعمال روز جمعه گذشت، پس فرموده: بخوان این تسبیحات را که مرویّ از حضرت رسول صلی الله علیه و آله است و سیّد ابن طاووس در اقبال ذکر فرموده:
سُبْحانَ الَّذِی فِی السَّماءِ عَرْشُهُ! سُبْحانَ الَّذِی فِی الْأَرْضِ حُکْمُهُ! سُبْحانَ الَّذِی فِی الْقُبُورِ قَضاؤُهُ! سُبْحانَ الَّذِی فِی الْبَحْرِ سَبِیلُهُ! سُبْحانَ الَّذِی فِی النَّارِ سُلْطانُهُ! سُبْحانَ الَّذِی فِی الْجَنَّةِ رَحْمَتُهُ! سُبْحانَ الَّذِی فِی الْقِیامَةِ عَدْلُهُ! سُبْحانَ الَّذِی رَفَعَ السَّماءَ! سُبْحانَ الَّذِی بَسَطَ الْأَرْضَ! سُبْحانَ الَّذِی لَامَلْجَأَ وَلَا مَنْجا مِنْهُ إِلّا إِلَیْهِ، پس بگو: سُبْحانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلهَ إِلّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَکْبَرُ صد مرتبه، و بخوان توحید صد مرتبه، و آیة الکرسی صد مرتبه، و صلوات بر محمّد صد مرتبه، و بگو: لَاإِلهَ إِلّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَاشَرِیکَ لَهُ، لَهُ الْمُلْکُ، وَلَهُ الْحَمْدُ، یُحْیِی وَیُمِیتُ، وَیُمِیتُ وَیُحْیِی، وَهُوَ حَیٌّ لَایَمُوتُ، بِیَدِهِ الْخَیْرُ، وَهُوَ عَلَی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ ده مرتبه، أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ الَّذِی لَاإِلهَ إِلّا هُوَ الْحَیُّ الْقَیُّومُ وَأَ تُوبُ إِلَیْهِ ده مرتبه، یَا اللَّهُ ده مرتبه، یَا رَحْمنُ ده مرتبه، یَا رَحِیمُ ده مرتبه، یَا بَدِیعَ السَّماواتِ وَالْأَرْضِ یَا ذَا الْجَلالِ وَالْإِکْرامِ ده مرتبه، یَا حَیُّ یَا قَیُّومُ ده مرتبه، یَا حَنَّانُ یَا مَنَّانُ ده مرتبه، یَا لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ ده مرتبه، آمِینَ ده مرتبه، پس بگو: اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ یَا مَنْ هُوَ أَ قْرَبُ إِلَیَّ مِنْ حَبْلِ الْوَرِیدِ، یَا مَنْ یَحُولُ بَیْنَ الْمَرْءِ وَقَلْبِهِ، یَا مَنْ هُوَ بِالْمَنْظَرِ

الْأَعْلی وَبِالْأُ فُقِ الْمُبِینِ، یَا مَنْ هُوَ الرَّحْمنُ عَلَی الْعَرْشِ اسْتَوی، یَا مَنْ لَیْسَ کَمِثْلِهِ شَیْ ءٌ وَهُوَ السَّمِیعُ الْبَصِیرُ، أَسْأَ لُکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، و بخواه حاجت خود را که برآورده خواهد شد إن شاء اللّه تعالی (1) .1252

پس بخوان این صلوات را که از حضرت صادق علیه السلام منقول است که: هرکه بخواهد مسرور کند محمّد و آل محمّد علیهم السلام را در صلوات بر ایشان، بگوید:

اللَّهُمَّ یَا أَجْوَدَ مَنْ أَعْطی، وَیَا خَیْرَ مَنْ سُئِلَ، وَیَا أَرْحَمَ مَنِ اسْتُرْحِمَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ فِی الْأَوَّلِینَ، وَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ فِی الْآخِرِینَ، وَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ فِی الْمَلَا الْأَعْلی، وَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ فِی الْمُرْسَلِینَ.

اللَّهُمَّ أَعْطِ مُحَمَّداً وَآ لَهُ الْوَسِیلَةَ وَالْفَضِیلَةَ (2) 1253 وَالشَّرَفَ وَالرِّفْعَةَ وَالدَّرَجَةَ الْکَبِیرَةَ. اللَّهُمَّ إِنِّی آمَنْتُ بِمُحَمَّدٍ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ وَلَمْ أَرَهُ فَلا تَحْرِمْنِی فِی الْقِیامَةِ (3) 1254 رُؤْیَتَهُ، وَارْزُقْنِی صُحْبَتَهُ، وَتَوَفَّنِی عَلَی مِلَّتِهِ، وَاسْقِنِی مِنْ حَوْضِهِ مَشْرَباً رَوِیّاً سائِغاً هَنِیئاً لَاأَظْمَأُ بَعْدَهُ أَبَداً، إِنَّکَ عَلَی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ. اللَّهُمَّ إِنِّی آمَنْتُ بِمُحَمَّدٍ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ وَلَمْ أَرَهُ فَعَرِّفْنِی فِی الْجِنانِ وَجْهَهُ. اللَّهُمَّ بَلِّغْ مُحَمَّداً صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ مِنِّی تَحِیَّةً کَثِیرَةً وَسَلاماً (4) .1255

پس بخوان دعاء امّ داوود را که ذکر آن در اعمال رجب گذشت (ص 203)، پس بگو این تسبیح را که ثواب آن احصا نمی‌شود از کثرت، و ما به جهت اختصار ترک کردیم ذکر آن را و آن تسبیح این است:

سُبْحانَ اللَّهِ قَبْلَ کُلِّ أَحَدٍ! وَسُبْحانَ اللَّهِ بَعْدَ کُلِّ أَحَدٍ! وَسُبْحانَ اللَّهِ مَعَ کُلِ

1- مصباح کفعمی: 661- 662.

2- وَالْفَضِیلَةَ: خ.

3- فِی یَوْمِ القِیَامَةِ: خ ل.

4- مصباح کفعمی: 423 فصل 38.

أَحَدٍ! وَسُبْحانَ اللَّهِ يَبْقى رَبُّنا وَيَفْنى كُلُّ أَحَدٍ! وَسُبْحانَ اللَّهِ تَسْبِيحاً يَفْضُلُ تَسْبِيحَ الْمُسَبِّحِينَ فَضْلًا كَثِيراً قَبْلَ كُلِّ أَحَدٍ! وَسُبْحانَ اللَّهِ تَسْبِيحاً يَفْضُلُ تَسْبِيحَ الْمُسَبِّحِينَ فَضْلًا كَثِيراً بَعْدَ كُلِّ أَحَدٍ! وَسُبْحانَ اللَّهِ تَسْبِيحاً يَفْضُلُ تَسْبِيحَ الْمُسَبِّحِينَ فَضْلًا كَثِيراً مَعَ كُلِّ أَحَدٍ! وَسُبْحانَ اللَّهِ تَسْبِيحاً يَفْضُلُ تَسْبِيحَ الْمُسَبِّحِينَ فَضْلًا كَثِيراً لِرَبِّنَا الْباقِى وَيَفْنى كُلُّ أَحَدٍ! وَسُبْحانَ اللَّهِ تَسْبِيحاً لَايُحْصى وَلَا يُدْرى وَلَا يُنْسى وَلَا يَبْلى وَلَا يَفْنى وَلَيْسَ لَهُ مُنْتَهى! وَسُبْحانَ اللَّهِ تَسبيحاً يَدُومُ بِدَوامِهِ وَيَبْقى بِبَقائِهِ فِى سِنِي الْعالَمِينَ وَشُهُورِ الدُّهُورِ وَأَيَّامِ الدُّنْيا وَساعاتِ اللَّيْلِ وَالنَّهارِ! وَسُبْحانَ اللَّهِ أَبَدَ الْأَ بَدِ وَمَعَ الْأَ بَدِ مِمّا لَايُحْصِيهِ الْعَدَدُ، وَلَا يُفْنِيهِ الْأَمَدُ، وَلَا يَقْطَعُهُ الْأَ بَدُ، وَ تَبارَکَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخالِقِينَ.

پس بگو: وَالْحَمْدُ لِلَّهِ قَبْلَ كُلِّ أَحَدٍ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ بَعْدَ كُلِّ أَحَدٍ تا آخر دعا، لكن به جاى هر سُبْحانَ اللَّهِ، الْحَمْدُ لِلَّهِ بگو، و چون به أَحْسَنُ الْخالِقِينَ رسيدى بگو: لا إِلهَ إِلّا اللَّهُ قَبْلَ كُلِّ أَحَدٍ تا به آخر به جاى سُبْحانَ اللَّهِ، لا إِلهَ إِلّا اللَّهُ مى‌گويى، و بعد از آن بگو:

وَاللَّهُ أَكْبَرُ قَبْلَ كُلِّ أَحَدٍ تا به آخر كه به جاى سُبْحانَ اللَّهِ، اللَّهُ أَكْبَرُ مى‌گويى.

پس مى‌خوانى دعاء اللَّهُمَّ مَنْ تَعَبَّأَ وَتَهَيَّأَ را كه در اعمال شب جمعه گذشت (ص 47) (1) 1256.

پس بخوان دعاء علىّ بن الحسين عليه السلام را كه شيخ طوسى در مصباح المتهجّد ذكر فرموده اللَّهُمَّ أَنْتَ اللَّهُ رَبُّ الْعالَمِينَ (2) 1257.

مؤلّف گويد كه: اين دعا چون دعاى در موقف عَرَفات بود به علاوه هم بسيار طولانى بود ما ذكر ننموديم، و بخوان نيز در اين روز با خشوع و رقّت دعاى آن حضرت را كه در صحيفه كامله است، و آن دعاى چهل و هفتم است، و مشتمل است بر جميع مطالب دنيا و آخرت، صَلَواتُ اللَّهِ

1- مصباح كفعمى: 662- 671.

2- مصباح المتهجّد: 689.

عَلی مُنشیها (1) 1258.
و از جمله دعاهای مشهور این روز دعای حضرت سیّد الشّهداء علیه السلام استدعای امام حسین علیه السلام در روز عرفه
بشر و بشیر پسران غالب اسدی روایت کرده‌اند که: پسین روز عرفه در عرفات در خدمت آن حضرت بودیم پس از خیمه خود بیرون آمدند با گروهی از اهل بیت و فرزندان و شیعیان با نهایت تذلّل و خشوع، پس در جانب چپ کوه ایستادند و روی مبارک را به سوی کعبه گردانیدند و دستها را برابر رو برداشتند مانند مسکینی که طعام طلبد و این دعا را خواندند:
الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی لَیْسَ لِقَضائِهِ دافِعٌ، وَلَا لِعَطائِهِ مانِعٌ، وَلَا کَصُنْعِهِ صُنْعُ صانِعٍ، وَهُوَ الْجَوادُ الْواسِعُ، فَطَرَ أَجْناسَ الْبَدائِعِ، وَأَ تْقَنَ بِحِکْمَتِهِ الصَّنائِعَ، لَا تَخْفی عَلَیْهِ الطَّلائِعُ (2) 1259، وَلَا تَضِیعُ عِنْدَهُ الْوَدائِعُ (3) 1260، جازِی کُلِّ صانِعٍ، وَرایِشُ کُلِّ قانِعٍ (4) 1261، وَراحِمُ کُلِّ ضارِعٍ، وَ (5) 1262 مُنْزِلُ الْمَنافِعِ وَالْکِتابِ الْجامِعِ بِالنُّورِ السَّاطِعِ، وَهُوَ لِلدَّعَواتِ سامِعٌ، وَ لِلْکُرُباتِ دافِعٌ، وَلِلدَّرَجاتِ رافِعٌ، وَ لِلْجَبابِرَةِ قامِعٌ، فَلا إِلٰهَ غَیْرُهُ، وَلَا شَیْءَ یَعْدِلُهُ، وَلَیْسَ کَمِثْلِهِ شَیْءٌ، وَهُوَ السَّمِیعُ الْبَصِیرُ اللَّطِیفُ الْخَبِیرُ، وَهُوَ عَلَی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَرْغَبُ إِلَیْکَ وَأَشْهَدُ بِالرُّبُوبِیَّةِ لَکَ مُقِرّاً بِأَ نَّکَ رَبِّی، وَأَنَ (6) 1263 إِلَیْکَ مَرَدِّی، ابْتَدَأْتَنِی بِنِعْمَتِکَ قَبْلَ أَنْ أَکُونَ شَیْئاً مَذْکُوراً، وَخَلَقْتَنِی مِنَ التُّرابِ، ثُمَّ أَسْکَنْتَنِی الْأَصْلابَ آمِناً لِرَیْبِ (7) 1264 الْمَنُونِ، وَاخْتِلافِ الدُّهُورِ وَالسِّنِینَ، فَلَمْ أَزَلْ ظاعِناً مِنْ صُلْبٍ إِلی رَحِمٍ فِی تَقادُمٍ مِنَ الْأَیَّامِ الْماضِیَةِ وَالْقُرُونِ الْخالِیَةِ لَمْ تُخْرِجْنِی لِرَأْفَتِکَ بِی

1- صحیفه کامله سجادیّة: 402، شماره 7 اوّل آن: الحمد للَّهِ ربّ العالمین ...
2- جمع طلیعه یعنی پیشرو لشکر برای اطلاع.
3- أتی بِالْکِتابِ الْجامِعِ، وَبِشَرْعِ الإِسْلامِ النُّورِ السَّاطِعِ، ولِلْخَلِیقَةِ صانِعٌ، وَهُوَ الْمُسْتَعانُ عَلَی الْفَجائِعِ: نسخه.
4- وَرایِشُ کُلِّ قانِعٍ: أیمصلح أحوال کلّ راضٍ بما قُسِمَ له.
5- وَ: خ.
6- أَنَّ: نسخه.
7- لِرَیْبِ: حوادث.

وَلُطْفِکَ لِی (1) 1265 وَ إِحْسانِکَ إِلَیَّ فِی دَوْلَةِ أَئِمَّةِ الْکُفْرِ الَّذِینَ نَقَضُوا عَهْدَکَ وَکَذَّبُوا رُسُلَکَ، لَکِنَّکَ أَخْرَجْتَنِی رَأْفَةً مِنْکَ وَتَحَنُّناً عَلَیَ (2) 1266 لِلَّذِی سَبَقَ لِی مِنَ الْهُدَی الَّذِی لَهُ یَسَّرْتَنِی وَفِیهِ أَ نْشَأْتَنِی، وَمِنْ قَبْلِ ذلِکَ رَؤُفْتَ بِی بِجَمِیلِ صُنْعِکَ وَسَوابِغِ نِعَمِکَ فَابْتَدَعْتَ خَلْقِی مِنْ مَنِیٍّ یُمْنی، وَأَسْکَنْتَنِی فِی ظُلُماتٍ ثَلاثٍ بَیْنَ لَحْمٍ وَدَمٍ وَجِلْدٍ لَمْ تُشْهِدْنِی خَلْقِی (3) 1267، وَلَمْ تَجْعَلْ إِلَیَّ شَیْئاً مِنْ أَمْرِی، ثُمَّ أَخْرَجْتَنِی لِلَّذِی سَبَقَ لِی مِنَ الْهُدی إِلَی الدُّنْیا تامّاً سَوِیّاً، وَحَفِظْتَنِی فِی الْمَهْدِ طِفْلًا صَبِیّاً، وَرَزَقْتَنِی مِنَ الْغِذاءِ لَبَناً مَرِیّاً، وَعَطَفْتَ عَلَیَّ قُلُوبَ الْحَواضِنِ، وَکَفَّلْتَنِی الْأُمَّهاتِ الرَّواحِمَ (4) 1268، وَکَلَأْتَنِی مِنْ طَوارِقِ الْجانِّ، وَسَلَّمْتَنِی مِنَ الزِّیادَةِ وَالنُّقْصانِ، فَتَعالَیْتَ یَا رَحِیمُ یَا رَحْمنُ، حَتَّی إِذَا اسْتَهْلَلْتُ ناطِقاً بِالْکَلامِ أَ تْمَمْتَ عَلَیَّ سَوابِغَ الْإِنْعامِ، وَرَبَّیْتَنِی زائِداً فِی کُلِّ عامٍ، حَتَّی إِذَا اکْتَمَلَتْ فِطْرَتِی وَاعْتَدَلَتْ مِرَّتِی (5) 1269 أَوْجَبْتَ عَلَیَّ حُجَّتَکَ بِأَنْ أَ لْهَمْتَنِی مَعْرِفَتَکَ، وَرَوَّعْتَنِی (6) 1270 بِعَجائِبِ حِکْمَتِکَ (7) 1271، وَأَیْقَظْتَنِی لِما ذَرَأْتَ فِی سَمائِکَ وَأَرْضِکَ مِنْ بَدائِعِ خَلْقِکَ، وَنَبَّهْتَنِی لِشُکْرِکَ وَذِکْرِکَ، وَأَوْجَبْتَ عَلَیَّ طاعَتَکَ وَعِبادَتَکَ، وَفَهَّمْتَنِی مَا جاءَتْ بِهِ رُسُلُکَ، وَیَسَّرْتَ لِی تَقَبُّلَ مَرْضاتِکَ، وَمَنَنْتَ عَلَیَّ فِی جَمِیعِ ذلِکَ بِعَوْ نِکَ وَلُطْفِکَ، ثُمَّ إِذْ خَلَقْتَنِی مِنْ خَیْرِ (8) 1272 الثَّری، لَمْ تَرْضَ لِی یَا إِلهِی نِعْمَةً (9) 1273 دُونَ أُخْری، وَرَزَقْتَنِی مِنْ أَ نْواعِ الْمَعاشِ وَصُنُوفِ الرِّیاشِ بِمَنِّکَ الْعَظِیمِ الْأَعْظَمِ عَلَیَّ، وَ إِحْسانِکَ الْقَدِیمِ إِلَیَّ، حَتَّی إِذا

1- بِی: نسخه.
2- رَأْفَةً مِنْکَ وَتَحَنُّناً عَلَیَّ: نسخه.
3- لَمْ تُشَهِّرْنِی بِخَلْقِی: خ ل.
4- الرَّحَائِم: نسخه.
5- مِرَّتِی: أی قُوَّتِی.
6- رَوَّعْتَنی: یعنی أَلْهَمْتَنی.
7- فِطْرَتِکَ: خ.
8- حُرِّ: خ ل.
9- بِنِعْمَةٍ: خ ل.

أَ تْمَمْتَ عَلَيَّ جَمِيعَ النِّعَمِ وَصَرَفْتَ عَنِّی کُلَّ النِّقَمِ لَمْ یَمْنَعْکَ جَهْلِی وَجُرْأَتِی عَلَیْکَ أَنْ دَلَلْتَنِی إِلَی (1) 1274 مَا یُقَرِّبُنِی إِلَیْکَ، وَوَفَّقْتَنِی لِما یُزْ لِفُنِی لَدَیْکَ، فَإِنْ دَعَوْتُکَ أَجَبْتَنِی، وَ إِنْ سَأَلْتُکَ أَعْطَیْتَنِی، وَ إِنْ أَطَعْتُکَ شَکَرْتَنِی، وَ إِنْ شَکَرْتُکَ زِدْتَنِی، کُلُّ ذلِکَ إِکْمالٌ (2) 1275 لِأَ نْعُمِکَ عَلَیَّ وَ إِحْسانِکَ إِلَیَّ، فَسُبْحانَکَ سُبْحانَکَ مِنْ مُبْدِئٍ مُعِیدٍ حَمِیدٍ مَجِیدٍ! وَتَقَدَّسَتْ أَسْماؤُکَ، وَعَظُمَتْ آلاؤُکَ، فَأَیُّ نِعَمِکَ یَا إِلهی أُحْصِی عَدَداً وَذِکْراً؟ أَمْ أَیُّ عَطایاکَ أَقُومُ بِها شُکْراً وَهِیَ یَا رَبِّ أَکْثَ رُ مِنْ أَنْ یُحْصِیهَا الْعادُّونَ، أَوْ یَبْلُغَ عِلْماً بِهَا الْحافِظُونَ؟ ثُمَّ مَا صَرَفْتَ وَدَرَأْتَ عَنِّی اللَّهُمَّ مِنَ الضُّرِّ وَالضَّرَّاءِ أَکْثَرُ مِمَّا ظَهَرَ لِی مِنَ الْعافِیَةِ وَالسَّرَّاءِ، وَأَ نَا (3) 1276 أَشْهَدُ یَا إِلهِی بِحَقِیقَةِ إِیمانِی، وَعَقْدِ عَزَماتِ یَقِینِی، وَخالِصِ صَرِیحِ تَوْحِیدِی، وَباطِنِ مَکْنُونِ ضَمِیرِی، وَعَلائِقِ مَجارِی نُورِ بَصَرِی، وَأَسارِیرِ صَفْحَةِ جَبِینِی، وَخُرْقِ مَسارِبِ نَفْسِی (4) 1277، وَخَذارِیفِ مارِنِ عِرْنِینِی، وَمَسارِبِ سِماخِ (5) 1278 سَمْعِی، وَمَا ضُمَّتْ وَأَطْبَقَتْ عَلَیْهِ شَفَتایَ، وَحَرَکاتِ لَفْظِ لِسانِی، وَمَغْرَزِ حَنَکِ فَمِی وَفَکِّی، وَمَنابِتِ أَضْراسِی، وَمَساغِ مَطْعَمِی وَمَشْرَبِی، وَحِمالَةِ أُمِّ رَأْسِی، وَبُلُوعِ فارِ غِ حَبائِلِ (6) 1279 عُنُقِی، وَمَا اشْتَمَلَ عَلَیْهِ تامُورُ صَدْرِی (7) 1280، وَحَمائِلِ (8) 1281 حَبْلِ وَتِینِی، وَ نِیاطِ حِجابِ قَلْبِی، وَأَ فْلاذِ حَواشِی کَبِدِی، وَمَا حَوَتْهُ شَراسِیفُ أَضْلاعِی، وَحِقاقُ مَفاصِلِی، وَقَبْضُ عَوامِلِی، وَأَطْرافُ أَنامِلِی، وَلَحْمِی وَدَمِی وَشَعْرِی وَبَشَرِی وَعَصَبِی وَقَصَبِی

1- دَلَلْتَنِی عَلَی: خ.
2- إِکْمَالًا: خ.
3- فَأَنَا: خ ل.
4- نَفَسِی: خ.
5- صِماخِ: خ ل.
6- بُلُوغِ حَبائِلِ بارِعِ: نسخه.
7- تامُورُ صَدْرِی: خون دل و جان.
8- وَجُمَلِ حَمائِلِ: نسخه.

وَعِظامِی وَمُخِّی وَعُرُوقِی وَجَمِیعُ جَوارِحِی وَمَا انْتَسَجَ عَلَی ذلِکَ أَیَّامَ رِضاعِی، وَمَا أَ قَلَّتِ الْأَرْضُ مِنِّی وَنَوْمِی وَیَقْظَتِی وَسُکُونِی، وَحَرَکاتِ رُکُوعِی وَسُجُودِی أَنْ لَوْ حاوَلْتُ وَاجْتَهَدْتُ مَدَی الْأَعْصارِ وَالْأَحْقابِ لَوْ عُمِّرْتُها أَنْ أُؤَدِّیَ شُکْرَ واحِدَةٍ مِنْ أَ نْعُمِکَ مَا اسْتَطَعْتُ ذلِکَ إِلّا بِمَنِّکَ الْمُوجَبِ عَلَیَّ بِهِ شُکْرُکَ أَبَداً جَدِیداً، وَثَناءً طارِفاً عَتِیداً، أَجَلْ وَلَوْ حَرَصْتُ أَ نَا وَالْعادُّونَ مِنْ أَنامِکَ أَنْ نُحْصِیَ مَدی إِنْعامِکَ سالِفِهِ وَآنِفِهِ (1) 1282 مَا حَصَرْناهُ عَدَداً، وَلَا أَحْصَیْناهُ أَمَداً، هَیْهاتَ أَ نَّی ذلِکَ وَأَ نْتَ الْمُخْبِرُ فِی کِتابِکَ النَّاطِقِ وَالنَّبَا الصَّادِقِ وَ إِنْ تَعُدُّوا نِعْمَةَ اللَّهِ لَاتُحْصُوها (2) 1283 صَدَقَ کِتابُکَ اللَّهُمَّ وَ إِنْباؤُکَ، وَبَلَّغَتْ أَ نْبِیاؤُکَ وَرُسُلُکَ مَا أَ نْزَلْتَ عَلَیْهِمْ مِنْ وَحْیِکَ، وَشَرَعْتَ لَهُمْ وَبِهِمْ مِنْ دِینِکَ، غَیْرَ أَ نِّی یَا إِلهِی أَشْهَدُ بِجَهْدِی وَجِدِّی وَمَبْلَغِ طاعَتِی (3) 1284 وَوُسْعِی، وَأَ قُولُ مُؤْمِناً مُوقِناً الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی لَمْ یَتَّخِذْ وَلَداً فَیَکُونَ مَوْرُوثاً، وَلَمْ یَکُنْ لَهُ شَرِیکٌ فِی مُلْکِهِ فَیُضادَّهُ فِیَما ابْتَدَعَ، وَلَا وَ لِیٌّ مِنَ الذُّلِّ فَیُرْفِدَهُ فِیما صَنَعَ، فَسُبْحانَهُ سُبْحانَهُ لَوْ کانَ فِیهِما آلِهَةٌ إِلّا اللَّهُ لَفَسَدَتا وَتَفَطَّرَتا! سُبْحانَ اللَّهِ الْواحِدِ الْأَحَدِ الصَّمَدِ الَّذِی لَمْ یَلِدْ وَلَمْ یُولَدْ وَلَمْ یَکُنْ لَهُ کُفُواً أَحَدٌ! الْحَمْدُ لِلَّهِ حَمْداً یُعادِلُ حَمْدَ مَلائِکَتِهِ الْمُقَرَّبِینَ وَأَ نْبِیائِهِ الْمُرْسَلِینَ، وَصَلَّی اللَّهُ عَلَی خِیَرَتِهِ مُحَمَّدٍ خاتِمِ النَّبِیِّینَ وَآلِهِ الطَّیِّبِینَ الطَّاهِرِینَ الْمُخْلَصِینَ وَسَلَّمَ.

پس شروع فرمود آن حضرت در سؤال و اهتمام نمودن در دعا و آب از دیده‌های مبارکش جاری بود، پس گفت:

1- سَالِفَةً وَآنِفَةً: خ.

2- النحل: 16/ 18.

3- طَاقَتِی: خ ل یعنی بندگی.

اللَّهُمَّ اجْعَلْنِی أَخْشاکَ کَأَ نِّی أَراکَ، وَأَسْعِدْنِی بِتَقْواکَ، وَلَا تُشْقِنِی بِمَعْصِیَتِکَ، وَخِرْ لِی فِی قَضائِکَ، وَبارِکْ لِی فِی قَدَرِکَ، حَتَّی لاأُحِبَّ تَعْجِیلَ مَا أَخَّرْتَ وَلَا تَأْخِیرَ مَا عَجَّلْتَ. اللَّهُمَّ اجْعَلْ غِنایَ فِی نَفْسِی، وَالْیَقِینَ فِی قَلْبِی، وَالْإِخْلاصَ فِی عَمَلِی، وَالنُّوْرَ فِی بَصَرِی، وَالْبَصِیرَةَ فِی دِینِی، وَمَتِّعْنِی بِجَوارِحِی، وَاجْعَلْ سَمْعِی وَبَصَرِی الْوارِثَیْنِ مِنِّی، وَانْصُرْنِی عَلَی مَنْ ظَلَمَنِی، وَأَرِنِی فِیهِ ثارِی وَمَآرِبِی، وَأَقِرَّ بِذلِکَ عَیْنِی. اللَّهُمَّ اکْشِفْ کُرْبَتِی، وَاسْتُرْ عَوْرَتِی، وَاغْفِرْ لِی خَطِیئَتِی، وَاخْسَأْ شَیْطانِی، وَفُکَّ رِهانِی، وَاجْعَلْ لِی یَا إِلهِی الدَّرَجَةَ الْعُلْیا فِی الْآخِرَةِ وَالْأُولی. اللَّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ کَما خَلَقْتَنِی فَجَعَلْتَنِی سَمِیعاً بَصِیراً، وَلَکَ الْحَمْدُ کَما خَلَقْتَنِی فَجَعَلْتَنِی خَلْقاً (1) 1285 سَوِیّاً رَحْمَةً بِی،وَقَدْ کُنْتَ عَنْ خَلْقِی غَنِیّاً، رَبِّ بِما بَرَأْتَنِی فَعَدَّلْتَ فِطْرَتِی، رَبِّ بِما أَ نْشَأْتَنِی فَأَحْسَنْتَ صُورَتِی، رَبِّ بِما أَحْسَنْتَ إِلَیَ (2) 1286 وَفِی نَفْسِی عافَیْتَنِی، رَبِّ بِما کَلَأْتَنِی وَوَفَّقْتَنِی، رَبِّ بِما أَ نْعَمْتَ عَلَیَّ فَهَدَیْتَنِی، رَبِّ بِما أَوْلَیْتَنِی وَمِنْ کُلِّ خَیْرٍ أَعْطَیْتَنِی، رَبِّ بِما أَطْعَمْتَنِی وَسَقَیْتَنِی، رَبِّ بِما أَغْنَیْتَنِی وَأَ قْنَیْتَنِی، رَبِّ بِما أَعَنْتَنِی وَأَعْزَزْتَنِی، رَبِّ بِما أَ لْبَسْتَنِی مِنْ سِتْرِکَ الصَّافِی، وَیَسَّرْتَ لِی مِنْ صُنْعِکَ الْکافِی، صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَأَعِنِّی عَلَی بَوائِقِ الدُّهُورِ وَصُرُوفِ اللَّیالِی وَالْأَیَّامِ، وَنَجِّنِی مِنْ أَهْوالِ الدُّنْیا وَکُرُباتِ الْآخِرَةِ، وَاکْفِنِی شَرَّ مَا یَعْمَلُ الظَّالِمُونَ فِی الْأَرْضِ. اللَّهُمَّ مَا أَخافُ فَاکْفِنِی، وَمَا أَحْذَرُ فَقِنِی، وَفِی نَفْسِی وَدِینِی فَاحْرُسْنِی، وَفِی سَفَرِی

1- حَیّاً: خ.

2- بِی: خ.

فَاحْفَظْنِی، وَفِی أَهْلِی وَمالِی فَاخْلُفْنِی، وَفِیما رَزَقْتَنِی فَبارِکْ لِی، وَفِی نَفْسِی فَذَلِّلْنِی، وَفِی أَعْیُنِ النَّاسِ فَعَظِّمْنِی، وَمِنْ شَرِّ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ فَسَلِّمْنِی، وَبِذُ نُوبِی فَلا تَفْضَحْنِی، وَبِسَرِیرَتِی فَلا تُخْزِنِی، وَبِعَمَلِی فَلا تَبْتَلِنِی، وَ نِعَمَکَ فَلا تَسْلُبْنِی، وَ إِلی غَیْرِکَ فَلا تَکِلْنِی. إِلهِی إِلی مَنْ تَکِلُنِی؟ إِلی قَرِیبٍ فَیَقْطَعُنِی، أَمْ إِلی بَعِیدٍ فَیَتَجَهَّمُنِی، أَمْ إِلَی الْمُسْتَضْعِفِینَ لِی وَأَ نْتَ رَبِّی وَمَلِیکُ أَمْرِی؟ أَشْکُو إِلَیْکَ غُرْبَتِی، وَبُعْدَ دارِی، وَهَوانِی عَلی مَنْ مَلَّکْتَهُ أَمْرِی، إِلهی فَلا تُحْلِلْ عَلَیَّ غَضَبَکَ، فَإِنْ لَمْ تَکُنْ غَضِبْتَ عَلَیَّ فَلا أُبالِی سِواکَ، سُبْحانَکَ غَیْرَ أَنَّ عافِیَتَکَ أَوْسَعُ لِی، فَأَسْأَ لُکَ یَا رَبِّ بِنُورِ وَجْهِکَ الَّذِی أَشْرَقَتْ لَهُ الْأَرْضُ وَالسَّماواتُ، وَکُشِفَتْ (1) 1287 بِهِ الظُّلُماتُ، وَصَلُحَ بِهِ أَمْرُ الْأَوَّلِینَ وَالْآخِرِینَ أَنْ لاتُمِیتَنِی عَلَی غَضَبِکَ وَلَا تُنْزِلْ بِی سَخَطَکَ، لَکَ الْعُتْبی، لَکَ الْعُتْبی حَتَّی تَرْضی قَبْلَ ذلِکَ لَاإِلهَ إِلَّا أَ نْتَ رَبَّ الْبَلَدِ الْحَرامِ وَالْمَشْعَرِ الْحَرامِ وَالْبَیْتِ الْعَتِیقِ الَّذِی أَحْلَلْتَهُ الْبَرَکَةَ وَجَعَلْتَهُ لِلنَّاسِ أَمْناً، یَا مَنْ عَفا عَنْ عَظِیمِ الذُّنُوبِ بِحِلْمِهِ، یَا مَنْ أَسْبَغَ النَّعْماءَ بِفَضْلِهِ، یَا مَنْ أَعْطَی الْجَزِیلَ بِکَرَمِهِ، یَا عُدَّتِی فِی شِدَّتِی، یَا صاحِبِی فِی وَحْدَتِی، یَا غِیاثِی فِی کُرْبَتِی، یَا وَ لِیِّی فِی نِعْمَتِی، یَا إِلهِی وَ إِلهَ آبائِی إِبْراهِیمَ وَ إِسْماعِیلَ وَ إِسْحاقَ وَیَعْقُوبَ وَرَبَّ جَبْرَئِیلَ وَمِیکائِیلَ (2) 1288 وَ إِسْرافِیلَ وَرَبَّ مُحَمَّدٍ خاتِمِ النَّبِیِّینَ وَآلِهِ الْمُنْتَجَبِینَ، وَ (3) 1289 مُنْزِلَ التَّوْراةِ وَالْإِنْجِیلِ وَالزَّبُورِ وَالْفُرْقانِ وَمُنَزِّلَ کهیعص وَطه وَیس وَالْقُرْآنِ الْحَکِیمِ، أَ نْتَ کَهْفِی حِینَ تُعْیِینِی الْمَذاهِبُ فِی

1- وَانْکَشَفَتْ: خ.

2- وَمِیکَالَ: خ ل.

3- وَ: خ.

سَعَتِها، وَتَضِيقُ بِیَ الْأَرْضُ بِرُحْبِها (1) 1290، وَلَوْلَا رَحْمَتُکَ لَکُنْتُ مِنَ الْهالِکِینَ، وَأَ نْتَ مُقِیلُ عَثْرَتِی، وَلَوْلا سَتْرُکَ إِیَّایَ لَکُنْتُ مِنَ الْمَفْضُوحِینَ، وَأَ نْتَ مُؤَیِّدِی بِالنَّصْرِ عَلَی أَعْدائِی، وَلَوْلا نَصْرُکَ إِیَّایَ (2) 1291 لَکُنْتُ مِنَ الْمَغْلُوبِینَ، یَا مَنْ خَصَّ نَفْسَهُ بِالسُّمُوِّ وَالرِّفْعَةِ فَأَوْ لِیاؤُهُ بِعِزِّهِ یَعْتَزُّونَ، یَا مَنْ جَعَلَتْ لَهُ الْمُلُوکُ نِیرَ الْمَذَلَّةِ عَلَی أَعْناقِهِمْ فَهُمْ مِنْ سَطَواتِهِ خائِفُونَ، یَعْلَمُ خائِنَةَ الْأَعْیُنِ وَمَا تُخْفِی الصُّدُورُ، وَغَیْبَ مَا تَأْتِی بِهِ الْأَزْمِنَةُ وَالدُّهُورُ، یَا مَنْ لَایَعْلَمُ کَیْفَ هُوَ إِلّا هُوَ، یَا مَنْ لَایَعْلَمُ مَا هُوَ إِلّا هُوَ، یَا مَنْ لَایَعْلَمُهُ إِلّا هُوَ (3) 1292، یَا مَنْ کَبَسَ الْأَرْضَ عَلَی الْماءِ وَسَدَّ الْهَواءَ بِالسَّماءِ، یَا مَنْ لَهُ أَکْرَمُ الْأَسْماءِ، یَا ذَا الْمَعْرُوفِ الَّذِی لَایَنْقَطِعُ أَبَداً، یَا مُقَیِّضَ الرَّکْبِ لِیُوسُفَ فِی الْبَلَدِ الْقَفْرِ وَمُخْرِجَهُ مِنَ الْجُبِّ وَجاعِلَهُ بَعْدَ الْعُبُودِیَّةِ مَلِکاً، یَا رادَّهُ عَلَی یَعْقُوبَ بَعْدَ أَنِ ابْیَضَّتْ عَیْناهُ مِنَ الْحُزْنِ فَهُوَ کَظِیمٌ، یَا کاشِفَ الضُّرِّ وَالْبَلْوی عَنْ أَ یُّوبَ، وَمُمْسِکَ (4) یَدَیْ 1293 إِبْراهِیمَ عَنْ ذَبْحِ ابْنِهِ بَعْدَ کِبَرِ سِنِّهِ وَفَناءِ عُمُرِهِ، یَا مَنِ اسْتَجابَ لِزَکَرِیَّا فَوَهَبَ لَهُ یَحْیی وَلَمْ یَدَعْهُ فَرْداً وَحِیداً، یَا مَنْ أَخْرَجَ یُونُسَ مِنْ بَطْنِ الْحُوتِ، یَا مَنْ فَلَقَ الْبَحْرَ لِبَنِی إِسْرائِیلَ فَأَ نْجاهُمْ وَجَعَلَ فِرْعَوْنَ وَجُنُودَهُ مِنَ الْمُغْرَقِینَ، یَا مَنْ أَرْسَلَ الرِّیاحَ مُبَشِّراتٍ بَیْنَ یَدَیْ رَحْمَتِهِ، یَا مَنْ لَمْ یَعْجَلْ عَلَی مَنْ عَصاهُ مِنْ خَلْقِهِ، یَا مَنِ اسْتَنْقَذَ السَّحَرَةَ مِنْ بَعْدِ طُولِ الْجُحُودِ وَقَدْ غَدَوْا فِی نِعْمَتِهِ یَأْکُلُونَ رِزْقَهُ وَیَعْبُدُونَ غَیْرَهُ وَقَدْ حادُّوهُ وَنادُّوهُ وَکَذَّبُوا رُسُلَهُ، یَا اللَّهُ یَا اللَّهُ یَا بَدِیءُ، یَا بَدِیعُ لَانِدَّ لَکَ (5) 1294، یَا دائِماً لَانَفادَ لَکَ، یَا حَیّاً

1- بِما رَحُبَتْ: خ.
2- لی: خ.
3- لَایَعْلَمُ مَا یَعْلَمُهُ إِلّا هُوَ: نسخه.
4- وَیَا مُمْسِکَ: خ.
5- یَا بَدِیعاً لَا بَدْءَ لَکَ: خ.

حِینَ لَاحَیَّ، یَا مُحْیِیَ الْمَوْتی، یَا مَنْ هُوَ قائِمٌ عَلَی کُلِّ نَفْسٍ بِما کَسَبَتْ، یَا مَنْ قَلَّ لَهُ شُکْرِی فَلَمْ یَحْرِمْنِی، وَعَظُمَتْ خَطِیئَتِی فَلَمْ یَفْضَحْنِی، وَرَآنِی عَلَی الْمَعاصِی فَلَمْ یَشْهَرْنِی (1) 1295، یَا مَنْ حَفِظَنِی فِی صِغَرِی، یَا مَنْ رَزَقَنِی فِی کِبَرِی، یَا مَنْ أَیَادِیهِ عِنْدِی لَاتُحْصی، وَ نِعَمُهُ لَاتُجازی، یَا مَنْ عارَضَنِی بِالْخَیْرِ وَالْإِحْسانِ وَعارَضْتُهُ بِالْإِساءَةِ وَالْعِصْیانِ، یَا مَنْ هَدانِی لِلْإِیمانِ مِنْ قَبْلِ أَنْ أَعْرِفَ شُکْرَ الامْتِنانِ، یَا مَنْ دَعَوْتُهُ مَرِیضاً فَشَفانِی، وَعُرْیاناً فَکَسانِی، وَجائِعاً فَأَشْبَعَنِی، وَعَطْشاناً فَأَرْوانِی، وَذَلِیلًا فَأَعَزَّنِی، وَجاهِلًا فَعَرَّفَنِی، وَوَحِیداً فَکَثَّرَنِی، وَغائِباً فَرَدَّنِی، وَمُقِلّاً فَأَغْنانِی، وَمُنْتَصِراً فَنَصَرَنِی، وَغَنِیّاً فَلَمْ یَسْلُبْنِی، وَأَمْسَکْتُ عَنْ جَمِیعِ ذلِکَ فَابْتَدَأَنِی، فَلَکَ الْحَمْدُ وَالشُّکْرُ یَا مَنْ أَقالَ عَثْرَتِی، وَنَفَّسَ کُرْبَتِی، وَأَجابَ دَعْوَتِی، وَسَتَرَ عَوْرَتِی، وَغَفَرَ ذُ نُوبِی، وَبَلَّغَنِی طَلِبَتِی، وَنَصَرَنِی عَلَی عَدُوِّی، وَ إِنْ أَعُدَّ نِعَمَکَ وَمِنَنَکَ وَکَرائِمَ مِنَحِکَ لَاأُحْصِیها، یَا مَوْلایَ أَ نْتَ الَّذِی مَنَنْتَ، أَ نْتَ الَّذِی أَ نْعَمْتَ، أَ نْتَ الَّذِی أَحْسَنْتَ، أَ نْتَ الَّذِی أَجْمَلْتَ، أَ نْتَ الَّذِی أَ فْضَلْتَ، أَ نْتَ الَّذِی أَکْمَلْتَ، أَ نْتَ الَّذِی رَزَقْتَ، أَ نْتَ الَّذِی وَفَّقْتَ، أَ نْتَ الَّذِی أَعْطَیْتَ، أَ نْتَ الَّذِی أَغْنَیْتَ، أَ نْتَ الَّذِی أَ قْنَیْتَ، أَ نْتَ الَّذِی آوَیْتَ، أَ نْتَ الَّذِی کَفَیْتَ، أَ نْتَ الَّذِی هَدَیْتَ، أَ نْتَ الَّذِی عَصَمْتَ، أَ نْتَ الَّذِی سَتَرْتَ، أَ نْتَ الَّذِی غَفَرْتَ، أَ نْتَ الَّذِی أَقَلْتَ، أَ نْتَ الَّذِی مَکَّنْتَ، أَ نْتَ الَّذِی أَعْزَزْتَ، أَ نْتَ الَّذِی أَعَنْتَ، أَ نْتَ

1- یَخْذُلْنِی: نسخه.

الَّذِی عَضَدْتَ، أَ نْتَ الَّذِی أَیَّدْتَ، أَ نْتَ الَّذِی نَصَرْتَ، أَ نْتَ الَّذِی شَفَیْتَ، أَ نْتَ الَّذِی عافَیْتَ، أَ نْتَ الَّذِی أَکْرَمْتَ، تَبارَکْتَ وَتَعالَیْتَ، فَلَکَ الْحَمْدُ دائِماً، وَلَکَ الشُّکْرُ واصِباً أَبَداً (1) 1296، ثُمَّ أَ نَا یَا إِلهِیَ الْمُعْتَرِفُ بِذُ نُوبِی فَاغْفِرْها لِی، أَ نَا الَّذِی أَسَأْتُ، أَ نَا الَّذِی أَخْطَأْتُ، أَ نَا الَّذِی هَمَمْتُ، أَ نَا الَّذِی جَهِلْتُ، أَ نَا الَّذِی غَفَلْتُ، أَ نَا الَّذِی سَهَوْتُ، أَ نَا الَّذِی اعْتَمَدْتُ، أَ نَا الَّذِی تَعَمَّدْتُ، أَ نَا الَّذِی وَعَدْتُ، وَأَ نَا الَّذِی أَخْلَفْتُ، أَ نَا الَّذِی نَکَثْتُ، أَ نَا الَّذِی أَقْرَرْتُ، أَ نَا الَّذِی اعْتَرَفْتُ بِنِعْمَتِکَ عَلَیَّ وَعِنْدِی وَأَ بُوءُ بِذُ نُوبِی فَاغْفِرْها لِی، یَا مَنْ لَاتَضُرُّهُ ذُ نُوبُ عِبادِهِ وَهُوَ الْغَنِیُّ عَنْ طاعَتِهِمْ، وَالْمُوَفِّقُ مَنْ عَمِلَ صالِحاً مِنْهُمْ بِمَعُونَتِهِ وَرَحْمَتِهِ، فَلَکَ الْحَمْدُ إِلهِی وَسَیِّدِی. إِلهِی أَمَرْتَنِی فَعَصَیْتُکَ، وَنَهَیْتَنِی فَارْتَکَبْتُ نَهْیَکَ، فَأَصْبَحْتُ لَاذا بَراءَةٍ لِی (2) 1297 فَأَعْتَذِرُ، وَلَا ذا قُوَّةٍ فَأَ نْتَصِرُ، فَبِأَیِّ شَیْءٍ أَسْتَقْبِلُکَ (3) 1298 یَا مَوْلایَ؟ أَبِسَمْعِی؟ أَمْ بِبَصَرِی؟ أَمْ بِلِسانِی؟ أَمْ بِیَدِی؟ أَمْ بِرِجْلِی؟ أَ لَیْسَ کُلُّها نِعَمَکَ عِنْدِی وَبِکُلِّها عَصَیْتُکَ یَا مَوْلایَ؟ فَلَکَ الْحُجَّةُ وَالسَّبِیلُ عَلَیَّ، یَا مَنْ سَتَرَنِی مِنَ الْآباءِ وَالْأُمَّهاتِ أَنْ یَزْجُرُونِی، وَمِنَ الْعَشائِرِ وَالْإِخْوانِ أَنْ یُعَیِّرُونِی، وَمِنَ السَّلاطِینِ أَنْ یُعاقِبُونِی، وَلَوِ اطَّلَعُوا یَا مَوْلایَ عَلَی مَا اطَّلَعْتَ عَلَیْهِ مِنِّی إِذاً مَا أَ نْظَرُونِی، وَلَرَفَضُونِی وَقَطَعُونِی، فَها أَ نَا ذا یَا إِلهِی، بَیْنَ یَدَیْکَ یَا سَیِّدِی، خاضِعٌ ذَلِیلٌ حَصِیرٌ حَقِیرٌ، لَاذُو بَراءَةٍ فَأَعْتَذِرُ، وَلَا ذُو قُوَّةٍ فَأَ نْتَصِرُ، وَلَا حُجَّةٍ فَأَحْتَجُّ بِها، وَلَا قائِلٌ لَمْ أَجْتَرِحْ وَلَمْ أَعْمَلْ سُوءاً، وَما عَسَی الْجُحُودُ وَلَوْ جَحَدْتُ یَا مَوْلایَ یَنْفَعُنِی، کَیْفَ وَأَ نَّی ذلِکَ وَجَوارِحِی کُلُّها شاهِدَةٌ عَلَیَّ بِما قَدْ عَمِلْتُ (4) 1299، وَعَلِمْتُ یَقِیناً غَیْرَ ذِی شَکٍ

1- واصِباً أَبَداً: أیدائماً أو خاصّاً.
2- لِی: خ.
3- أَسْتَقِیلُکَ: خ ل.
4- عَلِمْتُ: خ ل.

أَ نَّکَ سائِلِی مِنْ عَظائِمِ الْأُمُورِ، وَأَ نَّکَ الْحَکَمُ (1) 1300 الْعَدْلُ الَّذِی لَاتَجُورُ، وَعَدْلُکَ مُهْلِکِی وَمِنْ کُلِّ عَدْلِکَ مَهْرَبِی، فَإِنْ تُعَذِّبْنِی یَا إِلهِی فَبِذُ نُوبِی بَعْدَ حُجَّتِکَ عَلَیَّ، وَ إِنْ تَعْفُ عَنِّی فَبِحِلْمِکَ وَجُودِکَ وَکَرَمِکَ، لَاإِلهَ إِلَّا أَ نْتَ سُبْحانَکَ إِنِّی کُنْتُ مِنَ الظَّالِمِینَ، لَاإِلهَ إِلَّا أَ نْتَ سُبْحانَکَ إِنِّی کُنْتُ مِنَ الْمُسْتَغْفِرِینَ، لَاإِلهَ إِلَّا أَ نْتَ سُبْحانَکَ إِنِّی کُنْتُ مِنَ الْمُوَحِّدِینَ، لَاإِلهَ إِلَّا أَ نْتَ سُبْحانَکَ إِنِّی کُنْتُ مِنَ الْخائِفِینَ، لَاإِلهَ إِلَّا أَ نْتَ سُبْحانَکَ إِنِّی کُنْتُ مِنَ الْوَجِلِینَ، لَاإِلهَ إِلَّا أَ نْتَ سُبْحانَکَ إِنِّی کُنْتُ مِنَ الرَّاجِینَ، لَاإِلهَ إِلَّا أَ نْتَ سُبْحانَکَ إِنِّی کُنْتُ مِنَ الرَّاغِبِینَ، لَاإِلهَ إِلَّا أَ نْتَ سُبْحانَکَ إِنِّی کُنْتُ مِنَ الْمُهَلِّلِینَ، لَاإِلهَ إِلَّا أَ نْتَ سُبْحانَکَ إِنِّی کُنْتُ مِنَ السَّائِلِینَ، لَاإِلهَ إِلَّا أَ نْتَ سُبْحانَکَ إِنِّی کُنْتُ مِنَ الْمُسَبِّحِینَ، لَاإِلهَ إِلَّا أَ نْتَ سُبْحانَکَ إِنِّی کُنْتُ مِنَ الْمُکَبِّرِینَ، لَاإِلهَ إِلَّا أَ نْتَ سُبْحانَکَ رَبِّی وَرَبُّ آبائِیَ الْأَوَّلِینَ. اللَّهُمَّ هذَا ثَنائِی عَلَیْکَ مُمَجِّداً، وَ إِخْلاصِی لِذِکْرِکَ مُوَحِّداً، وَ إِقْرارِی بِآلائِکَ مُعَدِّداً، وَ إِنْ کُنْتُ مُقِرّاً أَ نِّی لَمْ أُحْصِها لِکَثْرَتِها وَسُبُوغِها وَتَظاهُرِها وَتَقادُمِها إِلی حادِثٍ مَا لَمْ تَزَلْ تَتَعَهَّدُنِی (2) 1301 بِهِ مَعَها مُنْذُ خَلَقْتَنِی وَبَرَأْتَنِی مِنْ أَوَّلِ الْعُمْرِ مِنَ الْإِغْناءِ مِنَ الْفَقْرِ (3) 1302، وَکَشْفِ الضُّرِّ، وَتَسْبِیبِ الْیُسْرِ، وَدَفْعِ الْعُسْرِ، وَتَفْرِیجِ الْکَرْبِ، وَالْعافِیَةِ فِی الْبَدَنِ، وَالسَّلامَةِ فِی الدِّینِ، وَلَوْ رَفَدَنِی (4) 1303 عَلَی قَدْرِ ذِکْرِ نِعْمَتِکَ

1- الحَکِیمُ: خ ل.
2- تَتَغَمَّدُنِی: خ ل.
3- بَعْدَ الْفَقْرِ: خ.
4- رَفَدَنِی: أیأعانَنی.

جَمِیعُ الْعالَمِینَ مِنَ الْأَوَّلِینَ وَالْآخِرِینَ مَا قَدَرْتُ وَلَا هُمْ عَلَی ذلِکَ، تَقَدَّسْتَ وَتَعالَیْتَ مِنْ رَبٍّ کَرِیمٍ عَظِیمٍ رَحِیمٍ لاتُحْصی آلاؤُکَ، وَلَا یُبْلَغُ ثَناؤُکَ، وَلَا تُکافی نَعْماؤُکَ، صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَ تْمِمْ عَلَیْنا نِعَمَکَ، وَأَسْعِدْنا بِطاعَتِکَ، سُبْحانَکَ لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ. اللّٰهُمَّ إِنَّکَ تُجِیبُ الْمُضْطَرَّ، وَتَکْشِفُ السُّوءَ، وَتُغِیثُ الْمَکْرُوبَ، وَتَشْفِی السَّقِیمَ، وَتُغْنِی الْفَقِیرَ، وَتَجْبُرُ الْکَسِیرَ، وَتَرْحَمُ الصَّغِیرَ، وَتُعِینُ الْکَبِیرَ، وَلَیْسَ دُونَکَ ظَهِیرٌ، وَلَا فَوْقَکَ قَدِیرٌ، وَأَ نْتَ الْعَلِیُّ الْکَبِیرُ، یَا مُطْلِقَ الْمُکَبَّلِ الْأَسِیرِ، یَا رازِقَ الطِّفْلِ الصَّغِیرِ، یَا عِصْمَةَ الْخائِفِ الْمُسْتَجِیرِ، یَا مَنْ لَاشَرِیکَ لَهُ وَلَا وَزِیرَ، صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَأَعْطِنِی فِی هذِهِ الْعَشِیَّةِ أَ فْضَلَ مَا أَعْطَیْتَ وَأَ نَلْتَ أَحَداً مِنْ عِبادِکَ مِنْ نِعْمَةٍ تُولِیها، وَآلاءٍ تُجَدِّدُها، وَبَلِیَّةٍ تَصْرِفُها، وَکُرْبَةٍ تَکْشِفُها، وَدَعْوَةٍ تَسْمَعُها، وَحَسَنَةٍ تَتَقَبَّلُها، وَسَیِّئَةٍ تَتَغَمَّدُها، إِنَّکَ لَطِیفٌ بِما تَشاءُ خَبِیرٌ وَعَلَی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ. اللّٰهُمَّ إِنَّکَ أَقْرَبُ مَنْ دُعِیَ، وَأَسْرَعُ مَنْ أَجابَ، وَأَکْرَمُ مَنْ عَفا، وَأَوْسَعُ مَنْ أَعْطی، وَأَسْمَعُ مَنْ سُئِلَ، یَا رَحْمنَ الدُّنْیا وَالْآخِرَةِ وَرَحِیمَهُما، لَیْسَ کَمِثْلِکَ مَسْؤُولٌ، وَلَا سِواکَ مَأْمُولٌ، دَعَوْتُکَ فَأَجَبْتَنِی، وَسَأَلْتُکَ فَأَعْطَیْتَنِی، وَرَغِبْتُ إِلَیْکَ فَرَحِمْتَنِی، وَوَثِقْتُ بِکَ فَنَجَّیْتَنِی، وَفَزِعْتُ إِلَیْکَ فَکَفَیْتَنِی. اللّٰهُمَّ فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ عَبْدِکَ وَرَسُولِکَ وَنَبِیِّکَ وَعَلَی آلِهِ الطَّیِّبِینَ الطَّاهِرِینَ أَجْمَعِینَ، وَتَمِّمْ لَنا نَعْماءَکَ، وَهَنِّئْنا عَطاءَکَ، وَاکْتُبْنا لَکَ شاکِرِینَ، وَلِآلائِکَ ذاکِرِینَ، آمِینَ آمِینَ رَبَّ الْعالَمِینَ. اللّٰهُمَّ یَا مَنْ مَلَکَ فَقَدَرَ، وَقَدَرَ فَقَهَرَ، وَعُصِیَ فَسَتَرَ، وَاسْتُغْفِرَ فَغَفَرَ، یَا غایَةَ الطَّالِبِینَ الرَّاغِبِینَ وَمُنْتَهی أَمَلِ الرَّاجِینَ، یَا مَنْ أَحاطَ بِکُلِّ شَیْءٍ عِلْماً، وَوَسِعَ الْمُسْتَقِیلِینَ رَأْفَةً وَرَحْمَةً وَحِلْماً. اللّٰهُمَّ إِنَّا نَتَوَجَّهُ إِلَیْکَ فِی هذِهِ الْعَشِیَّةِ الَّتِی شَرَّفْتَها وَعَظَّمْتَها بِمُحَمَّدٍ

نَبِیِّکَ وَرَسُو لِکَ وَخِیَرَتِکَ مِنْ خَلْقِکَ وَأَمِینِکَ عَلَی وَحْیِکَ، الْبَشِیرِ النَّذِیرِ، السِّراجِ الْمُنِیرِ، الَّذِی أَ نْعَمْتَ بِهِ عَلَی الْمُسْلِمِینَ وَجَعَلْتَهُ رَحْمَةً لِلْعالَمِینَ. اللَّهُمَّ فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ کَما مُحَمَّدٌ أَهْلٌ لِذلِکَ مِنْکَ یَا عَظِیمُ فَصَلِّ عَلَیْهِ وَعَلَی آلِهِ الْمُنْتَجَبِینَ الطَّیِّبِینَ الطَّاهِرِینَ أَجْمَعِینَ، وَتَغَمَّدْنا بِعَفْوِکَ عَنَّا، فَإِلَیْکَ عَجَّتِ الْأَصْواتُ بِصُنُوفِ اللُّغاتِ، فَاجْعَلْ لَنَا اللَّهُمَّ فِی هذِهِ الْعَشِیَّةِ نَصِیباً مِنْ کُلِّ خَیْرٍ تَقْسِمُهُ بَیْنَ عِبادِکَ، وَنُورٍ تَهْدِی بِهِ، وَرَحْمَةٍ تَنْشُرُها، وَبَرَکَةٍ تُنْزِلُها، وَعافِیَةٍ تُجَلِّلُها، وَرِزْقٍ تَبْسُطُهُ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ. اللَّهُمَّ أَقْلِبْنا فِی هذَا الْوَقْتِ مُنْجِحِینَ مُفْلِحِینَ مَبْرُورِینَ غانِمِینَ، وَلَا تَجْعَلْنا مِنَ الْقانِطِینَ، وَلَا تُخْلِنا مِنْ رَحْمَتِکَ، وَلَا تَحْرِمْنا مَا نُؤَمِّلُهُ مِنْ فَضْلِکَ، وَلَا تَجْعَلْنا مِنْ رَحْمَتِکَ مَحْرُومِینَ، وَلَا لِفَضْلِ مَا نُؤَمِّلُهُ مِنْ عَطائِکَ قانِطِینَ، وَلَا تَرُدَّنا خائِبِینَ، وَلَا مِنْ بابِکَ مَطْرُودِینَ، یَا أَجْوَدَ الْأَجْوَدِینَ، وَأَکْرَمَ الْأَکْرَمِینَ، إِلَیْکَ أَقْبَلْنا مُوقِنِینَ، وَ لِبَیْتِکَ الْحَرامِ آمِّینَ قاصِدِینَ، فَأَعِنَّا عَلَی مَناسِکِنا، وَأَکْمِلْ لَنا حَجَّنا، وَاعْفُ عَنَّا وَعافِنا، فَقَدْ مَدَدْنا إِلَیْکَ أَیْدِیَنا فَهِیَ بِذِلَّةِ الاعْتِرافِ مَوْسُومَةٌ. اللَّهُمَّ فَأَعْطِنا فِی هذِهِ الْعَشِیَّةِ مَا سَأَلْناکَ، وَاکْفِنا مَا اسْتَکْفَیْناکَ، فَلا کافِیَ لَنا سِواکَ، وَلَا رَبَّ لَنا غَیْرُکَ، نافِذٌ فِینا حُکْمُکَ، مُحِیطٌ بِنا عِلْمُکَ، عَدْلٌ فِینا قَضاؤُکَ، اقْضِ لَنَا الْخَیْرَ، وَاجْعَلْنا مِنْ أَهْلِ الْخَیْرِ. اللَّهُمَّ أَوْجِبْ لَنا بِجُودِکَ عَظِیمَ الْأَجْرِ، وَکَرِیمَ الذُّخْرِ، وَدَوامَ الْیُسْرِ، وَاغْفِرْ لَنا ذُ نُوبَنا أَجْمَعِینَ، وَلَا تُهْلِکْنا مَعَ الْهالِکِینَ، وَلَا تَصْرِفْ عَنَّا رَأْفَتَکَ وَرَحْمَتَکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ. اللَّهُمَّ اجْعَلْنا فِی هذَا الْوَقْتِ مِمَّنْ سَأَلَکَ فَأَعْطَیْتَهُ، وَشَکَرَکَ فَزِدْتَهُ، وَثابَ (1) 1304 إِلَیْکَ فَقَبِلْتَهُ،

1- تَابَ: به تاء منقوطتین و به ثاء مثلّثه نیز صحیح است، یعنی برگشت پس از آنکه رفته بود. منه.

وَتَنَصَّلَ (1) 1305 إِلَيْکَ مِنْ ذُ نُوبِهِ کُلِّها فَغَفَرْتَها لَهُ، یَا ذَا الْجَلالِ وَالْإِکْرامِ. اللَّهُمَّ وَنَقِّنا وَسَدِّدْنا (2) 1306 وَاقْبَلْ تَضَرُّعَنا، یَا خَیْرَ مَنْ سُئِلَ، وَیَا أَرْحَمَ مَنِ اسْتُرْحِمَ، یَا مَنْ لَا یَخْفی عَلَیْهِ إِغْماضُ الْجُفُونِ، وَلَا لَحْظُ الْعُیُونِ، وَلَا مَا اسْتَقَرَّ فِی الْمَکْنُونِ، وَلَا مَا انْطَوَتْ عَلَیْهِ مُضْمَراتُ الْقُلُوبِ، أَلَا کُلُّ ذلِکَ قَدْ أَحْصاهُ عِلْمُکَ، وَوَسِعَهُ حِلْمُکَ، سُبْحانَکَ وَتَعالَیْتَ عَمَّا یَقُولُ الظَّالِمُونَ عُلُوّاً کَبِیراً، تُسَبِّحُ لَکَ السَّماواتُ السَّبْعُ وَالْأَرَضُونَ وَمَنْ فِیهِنَّ وَ إِنْ مِنْ شَیْ ءٍ إِلَّا یُسَبِّحُ بِحَمْدِکَ، فَلَکَ الْحَمْدُ وَالْمَجْدُ وَعُلُوُّ الْجَدِّ، یَا ذَا الْجَلالِ وَالْإِکْرامِ، وَالْفَضْلِ وَالْإِنْعامِ، وَالْأَیادِی الْجِسامِ، وَأَ نْتَ الْجَوادُ الْکَرِیمُ، الرَّؤُوفُ الرَّحِیمُ. اللَّهُمَّ أَوْسِعْ عَلَیَّ مِنْ رِزْقِکَ الْحَلالِ، وَعافِنِی فِی بَدَنِی وَدِینِی، وَآمِنْ خَوْفِی، وَأَعْتِقْ رَقَبَتِی مِنَ النَّارِ. اللَّهُمَّ لَاتَمْکُرْ بِی وَلَا تَسْتَدْرِجْنِی وَلَا تَخْدَعْنِی، وَادْرَأْ عَنِّی شَرَّ فَسَقَةِ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ.

پس سر و دیده خود را به سوی آسمان بلند کرد و از دیده‌های مبارکش آب می‌ریخت مانند دو مشگ و به صدای بلند گفت:

یَا أَسْمَعَ السَّامِعِینَ، یَا أَبْصَرَ النَّاظِرِینَ، وَیَا أَسْرَعَ الْحاسِبِینَ، وَیَا أَرحَمَ الرَّاحِمِینَ، صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ السَّادَةِ الْمَیامِینِ، وَأَسْأَ لُکَ اللَّهُمَّ حاجَتِیَ الَّتِی إِنْ أَعْطَیْتَنِیها لَمْ یَضُرَّنِی مَا مَنَعْتَنِی، وَ إِنْ مَنَعْتَنِیها لَمْ‌یَنْفَعْنِی

1- تَنَصَّلَ: أیتَبَرَّءَ.

2- اللَّهُمَّ وَفِّقْنا: خ. وَاعْصِمْنَا: نسخه.

مَا أَعْطَیْتَنِی، أَسْأَ لُکَ فَکاکَ رَقَبَتِی مِنَ النَّارِ، لَاإِلهَ إِلَّا أَ نْتَ وَحْدَکَ لاشَرِیکَ لَکَ، لَکَ الْمُلْکُ، وَلَکَ الْحَمْدُ، وَأَ نْتَ عَلَی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ، یَا رَبِّ یَا رَبِّ، پس مکرّر می‌گفت یَا رَبِّ، و کسانی که دور آن حضرت بودند تمام گوش داده بودند به دعاء آن حضرت و اکتفا کرده بودند به آمین گفتن، پس صداهایشان بلند شد به گریستن با آن حضرت تا غروب کرد آفتاب و بار کردند و روانه جانب مشعر الحرام شدند.

مؤلّف گوید که: کفعمی دعاء عرفه امام حسین علیه السلام را در بلد الأمین تا این جا نقل فرموده، و علّامه مجلسی در زاد المعاد این دعای شریف را موافق روایت کفعمی ایراد نموده (1) 1307.

و لکن سیّد ابن طاووس در اقبال بعد از یَا رَبِّ یَا رَبِّ یَا رَبِّ این زیادتی را ذکر فرموده:

إِلهِی أَ نَا الْفَقِیرُ فِی غِنایَ فَکَیْفَ لَاأَکُونُ فَقِیراً فِی فَقْرِی؟! إِلهِی أَ نَا الْجاهِلُ فِی عِلْمِی فَکَیْفَ لَاأَکُونُ جَهُولًا فِی جَهْلِی؟! إِلهِی إِنَّ اخْتِلافَ تَدْبِیرِکَ وَسُرْعَةَ طَوَاءِ (2) 1308 مَقادِیرِکَ مَنَعا عِبادَکَ الْعارِفِینَ بِکَ عَنِ السُّکُونِ إِلی عَطاءٍ، وَالْیَأْسِ مِنْکَ فِی بَلاءٍ. إِلهِی مِنِّی مَا یَلِیقُ بِلُؤْمِی وَمِنْکَ مَا یَلِیقُ بِکَرَمِکَ. إِلهِی وَصَفْتَ نَفْسَکَ بِاللُّطْفِ وَالرَّأْفَةِ لِی قَبْلَ وُجُودِ ضَعْفِی أَ فَتَمْنَعُنِی مِنْهُما بَعْدَ وُجُودِ ضَعْفِی؟ إِلهِی إِنْ ظَهَرَتِ الْمَحاسِنُ مِنِّی فَبِفَضْلِکَ وَلَکَ الْمِنَّةُ عَلَیَّ، وَ إِنْ ظَهَرَتِ الْمَساوِئُ مِنِّی فَبِعَدْلِکَ وَلَکَ الْحُجَّةُ عَلَیَّ. إِلهِی کَیْفَ تَکِلُنِی وَقَدْ تَکَفَّلْتَ (3) 1309 لِی؟ وَکَیْفَ أُضامُ وَأَ نْتَ النَّاصِرُ لِی؟ أَمْ کَیْفَ أَخِیبُ وَأَ نْتَ الْحَفِیُّ بِی؟ ها أَ نَا أَ تَوَسَّلُ إِلَیْکَ بِفَقْرِی إِلَیْکَ، وَکَیْفَ أَ تَوَسَّلُ إِلَیْکَ بِمَا هُوَ مَحالٌ أَنْ یَصِلَ إِلَیْکَ؟ أَمْ کَیْفَ أَشْکُو إِلَیْکَ حالِی وَهُوَ لَایَخْفی عَلَیْکَ؟ أَمْ کَیْفَ أُتَرْجِمُ بِمَقالِی وَهُوَ مِنْکَ بَرَزٌ إِلَیْکَ؟ أَمْ کَیْفَ تُخَیِّبُ آمالِی وَهِیَ قَدْ وَفَدَتْ إِلَیْکَ؟ أَمْ کَیْفَ لَاتُحْسِنُ أَحْوالِی وَبِکَ قامَتْ؟ إِلهِی مَا أَ لْطَفَکَ بِی مَعَ عَظِیمِ جَهْلِی! وَمَا

1- بلد الأمین: 251- 258 و زاد المعاد: 260- 280.

2- طَوَاءِ: گذشتن.

3- تَوَکَّلْتَ: خ ل.

أَرْحَمَکَ بِی مَعَ قَبِیحِ فِعْلِی! إِلهِی مَا أَقْرَبَکَ مِنِّی وَأَبْعَدَنِی عَنْکَ! وَمَا أَرْأَ فَکَ بِی! فَمَا الَّذِی یَحْجُبُنِی عَنْکَ؟ إِلهِی عَلِمْتُ بِاخْتِلافِ الْآثارِ وَتَنَقُّلاتِ الْأَطْوارِ، أَنَّ مُرادَکَ مِنِّی أَنْ تَتَعَرَّفَ إِلَیَّ فِی کُلِّ شَیْءٍ حَتَّی لا أَجْهَلَکَ فِی شَیْءٍ.
إِلهِی کُلَّما أَخْرَسَنِی لُؤْمِی أَ نْطَقَنِی کَرَمُکَ، وَکُلَّما آیَسَتْنِی أَوْصافِی أَطْمَعَتْنِی مِنَنُکَ. إِلهِی مَنْ کانَتْ مَحاسِنُهُ مَساوِیَ فَکَیْفَ لَاتَکُونُ مَساوِیهِ مَساوِیَ؟! وَمَنْ کانَتْ حَقائِقُهُ دَعاوِیَ فَکَیْفَ لَاتَکُونُ دَعاوِیهِ دَعاوِیَ؟! إِلهِی حُکْمُکَ النَّافِذُ وَمَشِیئَتُکَ الْقاهِرَةُ لَمْ یَتْرُکا لِذِی مَقالٍ مَقالًا، وَلَا لِذِی حالٍ حالًا. إِلهِی کَمْ مِنْ طاعَةٍ بَنَیْتُها، وَحالَةٍ شَیَّدْتُها هَدَمَ اعْتِمادِی عَلَیْها عَدْلُکَ، بَلْ أَقالَنِی مِنْها فَضْلُکَ. إِلهِی إِنَّکَ تَعْلَمُ أَ نِّی وَ إِنْ لَمْ تَدُمِ الطَّاعَةُ مِنِّی فِعْلًا جَزْماً فَقَدْ دامَتْ مَحَبَّةً وَعَزْماً. إِلهِی کَیْفَ أَعْزِمُ وَأَ نْتَ الْقاهِرُ؟ وَکَیْفَ لَاأَعْزِمُ وَأَ نْتَ الْآمِرُ؟
إِلهِی تَرَدُّدِی فِی الْآثارِ یُوجِبُ بُعْدَ الْمَزارِ فَاجْمَعْنِی عَلَیْکَ بِخِدْمَةٍ تُوصِلُنِی إِلَیْکَ، کَیْفَ یُسْتَدَلُّ عَلَیْکَ بِما هُوَ فِی وُجُودِهِ مُفْتَقِرٌ إِلَیْکَ؟ أَیَکُونُ لِغَیْرِکَ مِنَ الظُّهُورِ مَا لَیْسَ لَکَ حَتَّی یَکُونَ هُوَ الْمُظْهِرَ لَکَ؟ مَتی غِبْتَ حَتَّی تَحْتاجَ إِلی دَلِیلٍ یَدُلُّ عَلَیْکَ؟ وَمَتی بَعُدْتَ حَتَّی تَکُونَ الْآثارُ هِیَ الَّتِی تُوصِلُ إِلَیْکَ؟
عَمِیَتْ عَیْنٌ لَاتَراکَ عَلَیْها رَقِیباً، وَخَسِرَتْ صَفْقَةُ عَبْدٍ لَمْ تَجْعَلْ لَهُ مِنْ حُبِّکَ نَصِیباً. إِلهِی أَمَرْتَ بِالرُّجُوعِ إِلَی الْآثارِ فَأَرْجِعْنِی إِلَیْکَ بِکِسْوَةِ الْأَ نْوارِ وَهِدایَةِ الاسْتِبْصارِ حَتَّی أَرْجِعَ إِلَیْکَ مِنْها کَما دَخَلْتُ إِلَیْکَ مِنْها مَصُونَ السِّرِّ عَنِ النَّظَرِ إِلَیْها، وَمَرْفُوعَ الْهِمَّةِ عَنِ الاعْتِمادِ عَلَیْها، إِنَّکَ عَلَی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ. إِلهِی هذَا ذُ لِّی ظاهِرٌ بَیْنَ یَدَیْکَ، وَهذَا حالِی لَایَخْفی عَلَیْکَ، مِنْکَ أَطْلُبُ الْوُصُولَ إِلَیْکَ،

وَبِکَ أَسْتَدِلُّ عَلَیْکَ، فَاهْدِنِی بِنُورِکَ إِلَیْکَ، وَأَقِمْنِی بِصِدْقِ الْعُبُودِیَّةِ بَیْنَ یَدَیْکَ. إِلهِی عَلِّمْنِی مِنْ عِلْمِکَ الْمَخْزُونِ، وَصُنِّی بِسِتْرِکَ الْمَصُونِ. إِلهِی حَقِّقْنِی بِحَقائِقِ أَهْلِ الْقُرْبِ، وَاسْلُکْ بِی مَسْلَکَ أَهْلِ الْجَذْبِ. إِلهِی أَغْنِنِی بِتَدْبِیرِکَ لِی عَنْ تَدْبِیرِی، وَبِاخْتِیارِکَ عَن اخْتِیارِی، وَأَوْقِفْنِی عَلَی مَراکِزِ اضْطِرارِی. إِلهِی أَخْرِجْنِی مِنْ ذُلِّ نَفْسِی، وَطَهِّرْنِی مِنْ شَکِّی وَشِرْکِی قَبْلَ حُلُولِ رَمْسِی، بِکَ أَ نْتَصِرُ فَانْصُرْنِی، وَعَلَیْکَ أَ تَوَکَّلُ فَلا تَکِلْنِی، وَ إِیَّاکَ أَسْأَلُ فَلَا تُخَیِّبْنِی، وَفِی فَضْلِکَ أَرْغَبُ فَلا تَحْرِمْنِی، وَبِجَنابِکَ أَ نْتَسِبُ فَلا تُبْعِدْنِی، وَبِبابِکَ أَقِفُ فَلا تَطْرُدْنِی. إِلهِی تَقَدَّسَ رِضاکَ أَنْ یَکُونَ لَهُ عِلَّةٌ مِنْکَ فَکَیْفَ تَکُونُ لَهُ عِلَّةٌ مِنِّی؟ إِلهِی أَ نْتَ الْغَنِیُّ بِذاتِکَ أَنْ یَصِلَ إِلَیْکَ النَّفْعُ مِنْکَ فَکَیْفَ لَا تَکُونُ غَنِیّاً عَنِّی؟ إِلهِی إِنَّ الْقَضاءَ وَالْقَدَرَ یُمَنِّیِنِی، وَ إِنَّ الْهَوی بِوَثائِقِ الشَّهْوَةِ أَسَرَنِی، فَکُنْ أَ نْتَ النَّصِیرَ لِی حَتَّی تَنْصُرَنِی وَتُبَصِّرَنِی، وَأَغْنِنِی بِفَضْلِکَ حَتَّی أَسْتَغْنِیَ بِکَ عَنْ طَلَبِی، أَ نْتَ الَّذِی أَشْرَقْتَ الْأَ نْوارَ فِی قُلُوبِ أَوْ لِیائِکَ حَتَّی عَرَفُوکَ وَوَحَّدُوکَ، وَأَ نْتَ الَّذِی أَزَلْتَ الْأَغْیارَ عَنْ قُلُوبِ أَحِبَّائِکَ حَتَّی لَمْ یُحِبُّوا سِواکَ وَلَمْ یَلْجَأُوا إِلی غَیْرِکَ، أَ نْتَ الْمُؤْ نِسُ لَهُمْ حَیْثُ أَوْحَشَتْهُمُ الْعَوالِمُ، وَأَ نْتَ الَّذِی هَدَیْتَهُمْ حَیْثُ اسْتَبانَتْ لَهُمُ الْمَعالِمُ، مَاذا وَجَدَ مَنْ فَقَدَکَ؟ وَمَا الَّذِی فَقَدَ مَنْ وَجَدَکَ؟ لَقَدْ خابَ مَنْ رَضِیَ دُونَکَ بَدَلًا، وَلَقَدْ خَسِرَ مَنْ بَغی عَنْکَ مُتَحَوِّلًا، کَیْفَ یُرْجی سِواکَ وَأَ نْتَ مَا قَطَعْتَ الْإِحْسانَ؟ وَکَیْفَ یُطْلَبُ مِنْ غَیْرِکَ وَأَ نْتَ مَا بَدَّلْتَ عادَةَ الامْتِنانِ؟ یَا مَنْ أَذاقَ أَحِبَّاءَهُ حَلاوَةَ الْمُؤانَسَةِ فَقامُوا بَیْنَ یَدَیْهِ مُتَمَلِّقِینَ، وَیَا مَنْ أَ لْبَسَ أَوْ لِیاءَهُ مَلابِسَ هَیْبَتِهِ

فَقامُوا بَیْنَ یَدَیْهِ مُسْتَغْفِرِینَ، أَ نْتَ الذَّاکِرُ قَبْلَ الذَّاکِرِینَ، وَأَ نْتَ الْبادِئُ بِالإِحْسانِ قَبْلَ تَوَجُّهِ الْعابِدِینَ، وَأَ نْتَ الْجَوادُ بِالْعَطاءِ قَبْلَ طَلَبِ الطَّالِبِینَ، وَأَ نْتَ الْوَهَّابُ ثُمَّ لِما وَهَبْتَ لَنا مِنَ الْمُسْتَقْرِضِینَ. إِلهی اطْلُبْنِی بِرَحْمَتِکَ حَتَّی أَصِلَ إِلَیْکَ، وَاجْذِبْنِی بِمَنِّکَ حَتَّی أُقْبِلَ عَلَیْکَ. إِلهی إِنَّ رَجائِی لَایَنْقَطِعُ عَنْکَ وَ إِنْ عَصَیْتُکَ، کَما أَنَّ خَوفِی لَایُزایِلُنِی وَ إِنْ أَطَعْتُکَ، فَقَدْ دَفَعَتْنِی الْعَوالِمُ إِلَیْکَ، وَقَدْ أَوْقَعَنِی عِلْمِی بِکَرَمِکَ عَلَیْکَ. إِلهی کَیْفَ أَخِیبُ وَأَ نْتَ أَمَلِی؟ أَمْ کَیْفَ أُهانُ وَعَلَیْکَ مُتَّکَلِی؟ إِلهِی کَیْفَ أَسْتَعِزُّ وَفِی الذِّلَّةِ أَرْکَزْتَنِی؟ أَمْ کَیْفَ لَا أَسْتَعِزُّ وَ إِلَیْکَ نَسَبْتَنِی؟ إِلهِی کَیْفَ لَاأَ فْتَقِرُ وَأَ نْتَ الَّذِی فِی الْفُقَراءِ أَ قَمْتَنِی؟
أَمْ کَیْفَ أَ فْتَقِرُ وَأَ نْتَ الَّذِی بِجُودِکَ أَغْنَیْتَنِی؟ وَأَ نْتَ الَّذِی لَاإِلهَ غَیْرُکَ تَعَرَّفْتَ لِکُلِّ شَیْ ءٍ فَما جَهِلَکَ شَیْ ءٌ، وَأَ نْتَ الَّذِی تَعَرَّفْتَ إِلَیَّ فِی کُلِّ شَیْ ءٍ فَرَأَیْتُکَ ظاهِراً فِی کُلِّ شَیْ ءٍ، وَأَ نْتَ الظَّاهِرُ لِکُلِّ شَیْ ءٍ، یَا مَنِ اسْتَوی بِرَحْمانِیَّتِهِ فَصارَ الْعَرْشُ غَیْباً فِی ذاتِهِ، مَحَقْتَ الْآثارَ بِالْآثارِ، وَمَحَوْتَ الْأَغْیارَ بِمُحِیطاتِ أَ فْلاکِ الْأَ نْوارِ، یَا مَنِ احْتَجَبَ فِی سُرادِقاتِ عَرْشِهِ عَنْ أَنْ تُدْرِکَهُ الْأَ بْصارُ، یَا مَنْ تَجَلَّی بِکَمالِ بَهائِهِ فَتَحَقَّقَتْ عَظَمَتُهُ مِنَ الاسْتِواءَ، کَیْفَ تَخْفی وَأَ نْتَ الظَّاهِرُ؟ أَمْ کَیْفَ تَغِیبُ وَأَ نْتَ الرَّقِیبُ الْحاضِرُ؟ إِنَّکَ عَلَی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَحْدَهُ (1) 1310.
و بالجمله، کسی که توفیق یابد و این روز را در عرفات باشد ادعیه و اعمال بسیار دارد، و بهترین اعمال در این روز دعا است، و در تمام ایّام سال این روز شریف به جهت دعا امتیازی دارد،

1- اقبال چاپ قدیم: 348- 350، و در چاپ جدید نیامده، و محقّق آن اشاره به وجود آن در بعض نسخ نموده است. 2/ 87، باب سوّم.

و دعا از برای برادران مؤمن از زنده و مرده بسیار باید کرد، و روایت وارده در حال عبداللّه بن جندب رحمه الله در موقف عرفات و دعای او برای برادران مؤمن خود مشهور است (1) 1311، و روایت زید نرسی در حال ثقه جلیل القدر معاویة بن وهب در موقف ودعای او در حقّ یک یک از اشخاصی که در آفاق بودند (2) 1312 و روایت او از حضرت صادق علیه السلام در فضیلت این کار شایسته ملاحظه و دیدار است، و رجاء واثق از برادران دینی آنکه اقتداء به این بزرگواران نموده و مؤمنین را در دعا بر خود ایثار نموده، و این گنهکار روسیاه را یکی از آن اشخاص شمرده و در حال حیات و ممات از دعای خیر فراموشم نفرمایند، وبخوان در این روز زیارت جامعه سیّم را، و در آخر روز عرفه بخوان: دعای امام حسین علیه السلام در روز عرفه

یَا رَبِّ إِنَّ ذُ نُوبِی لَاتَضُرُّکَ، وَ إِنَّ مَغْفِرَتَکَ لِی لَاتَنْقُصُکَ، فَأَعْطِنِی مَا لَا یَنْقُصُکَ، وَاغْفِرْ لِی مَا لَایَضُرُّکَ.

و أیضاً بخوان: اللَّهُمَّ لَاتَحْرِمْنِی خَیْرَ مَا عِنْدَکَ لِشَرِّ مَا عِنْدِی، فَإِنْ أَ نْتَ لَمْ تَرْحَمْنِی بِتَعَبِی وَنَصَبِی فَلا تَحْرِمْنِی أَجْرَ الْمُصابِ عَلَی مُصِیبَتِهِ (3) 1313.

مؤلّف گوید که: سیّد ابن طاووس در ضمن ادعیه روز عرفه فرموده که: چون نزدیک شود غروب آفتاب بگو: بِسْمِ اللَّهِ وَبِاللَّهِ وَسُبْحانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ، الدّعاء. و این همان دعای عشرات است که سابق گذشت (ص 96). پس شایسته است دعای عشرات را که در هر صبح و شام مستحبّ است خواندن آن در آخر روز عرفه ترک نکنند، و این اذکار عشراتی را که کفعمی نقل کرده همان اذکار آخر دعاء عشرات است که سیّد نقل فرموده (4) 1314.

شب دهم: از لیالی متبرّکه و از آن چهار شبی است که احیاء آنها مندوب است، و درهای آسمان در این شب باز است (5) 1315، و سنّت است در آن زیارت امام حسین علیه السلام (6) 1316 و دعاء یَا دائِمَ الْفَضْلِ عَلَی الْبَرِیَّةِ که در شب جمعه گذشت (ص 48).

روز دهم: روز عید قربان است، و بسیار روز شریفی است، و اعمال آن چند چیز است: اعمال شب و روز عید اضحی

1- وسائل الشیعة 13/ 544 ح 18402 و کافی 4/ 465 ح 7 و تهذیب الأحکام 5/ 184 ح 615.

2- دعوات راوندی: 291 و عدّة الداعی: 215 و أصول الستّة عشر: 189 ح 155.

3- اقبال 2/ 187 فصل 22 باب 3.
4- اقبال 2/ 182- 184 فصل 22 باب 3 با اختلاف زيادى با دعاء عشراتى که گذشت در ص 110 و بلد الأمين كفعمى: 24- 26.
5- مصباح المتهجّد: 699.
6- مصباح المتهجّد: 716.

اوّل: غسل است، كه در اين روز سنّت مؤكّد است، و بعضى از علماء واجب دانسته‌اند (1) 1317. (2) 1318
يّم: نماز عيد است به همان نحو كه در عيد فطر ذكر شد (ص 341)، لكن در اين روز مستحبّ است كه افطار بعد از نماز از گوشت قربانى شود (3) 1319.
سيّم: خواندن دعاهايى كه وارد شده پيش از نماز عيد و بعد از آن و در اقبال ذكر شده، و شايد بهترين دعاهاى اين روز دعاى چهل و هشتم صحيفه كامله باشد كه اوّل آن اللّٰهُمَّ هذَا يَوْمٌ مُبارَكٌ است، پس آن را بخواند، و دعاى چهل و ششم: يَا مَنْ يَرْحَمُ مَنْ لَايَرْحَمُهُ الْعِبادُ را نيز بخواند. اعمال روز عيد اضحى
چهارم: خواندن دعاى ندبه است (4) 1320 كه بعد از اين خواهد آمد إن شاء اللّٰه (ص 728).
پنجم: قربانى است كه سنّت مؤكّد است (5) 1321.
ششم: خواندن تكبيرات است براى كسى كه در منى باشد عقيب پانزده نماز، كه اوّلش نماز ظهر روز عيد است، و آخرش نماز صبح روز سيزدهم، و كسانى كه در ساير شهرها هستند بخوانند عقيب ده نماز، از ظهر روز عيد تا صبح دوازدهم، و تكبيرات موافق روايت صحيح در كافى اين است: اللّٰهُ أَكْبَرُ، اللّٰهُ أَكْبَرُ، لَاإِلهَ إِلّا اللّٰهُ، وَاللّٰهُ أَكْبَرُ، اللّٰهُ أَكْبَرُ، وَ لِلّٰهِ الْحَمْدُ، اللّٰهُ أَكْبَرُ عَلَى مَا هَدَانا، اللّٰهُ أَكْبَرُ عَلَى مَا رَزَقَنا مِنْ بَهِيمَةِ الْأَ نْعامِ، وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ عَلَى مَا أَبْلانا و مستحبّ است تكرار اين تكبيرات عقيب نمازها به قدر امكان و خواندن بعد از نوافل (6) 1322.
روز پانزدهم: سنه دويست و دوازده ولادت حضرت امام علىّ النّقى عليه السلام واقع شده (7) 1323.
شب هجدهم: شب عيد غدير وشب با شرافتى است، سيّد در اقبال دوازده ركعت نماز به يک سلام به كيفيّتى مخصوص براى اين شب با دعايى نقل كرده است (8) 1324. اعمال روز عيد غدير
روز هجدهم: روز عيد غدير و عيد اللّٰه الأكبر و عيد آل محمّد عليهم السلام است، و عظيم‌ترين اعياد است، و مبعوث نفرموده حق تعالى پيغمبرى را مگر آنكه عيد كرده است اين روز را و حرمت آن را دانسته است، ونامش در آسمان روز عهد معهود است، و نامش در زمين روز ميثاق مأخوذ وجمع مشهود است (9) 1325.

1- من لا يحضره الفقيه 1/ 507 ح 1461 و 1462.
2- مركز تحقيقات حج، مفاتيح الجنان، 1جلد، نشر مشعر - تهران.
3- من لا يحضره الفقيه 1/ 508 ح 1463 و 1465.
4- زاد المعاد: 320.
5- اقبال 2/ 233 فصل 8 باب 4.
6- كافى 4/ 516- 517 ح 1- 5.
7- بحار الأنوار 50/ 116 نقل از كافى.
8- اقبال 2/ 237 فصل 1 باب 5.
9- اقبال 2/ 282 فصل 15 باب 5 از امام صادق عليه السلام.

وروایت است که از حضرت صادق علیه السلام پرسیدند که: آیا مسلمانان را عیدی هست غیر از جمعه و اضحی وفِطر؟ فرمود: بلی، عیدی هست که از همه حرمتش بیشتر است، راوی گفت:
کدام عید است؟ فرمود که: آن روزی است که نصب کرد حضرت رسول صلی الله علیه و آله امیر المؤمنین علیه السلام را به خلافت خود، و فرمود که: هرکه من مولی و آقای اویم پس علی مولی و آقا و پیشوای او است، و آن روز هیجدهم ذی الحجّه است. راوی گفت که: چه کار در آن روز باید کرد؟ فرمود که: باید روزه بدارید، و عبادت کنید، و محمّد و آل محمّد علیهم السلام را یاد کنید، و بر ایشان صلوات بفرستید، و وصیّت کرد رسول خدا صلی الله علیه و آله امیر المؤمنین علیه السلام را که این روز را عید گرداند، و هر پیغمبری وصیّ خود را وصیّت می‌کرد که این روز را عید گردانند (1) 1326.
و در حدیث ابن ابی نصر بزنطی است از حضرت رضا علیه السلام که فرمود: ای پسر ابی نصر، هرکجا که باشی سعی کن که روز عید غدیر نزد قبر مطهّر حضرت امیر المؤمنین علیه السلام حاضر شوی، به درستی که خدا در این روز می‌آمرزد از هر مرد مؤمن و زن مؤمنه گناه شصت ساله ایشان را، و در این روز آزاد می‌کند از آتش جهنّم دو برابر آنچه آزاد کرده است در ماه رمضان و شب قدر و شب فطر، و یک درهم که در این روز به برادران مؤمن بدهی برابر است با هزار درهم که در اوقات دیگر بدهی، و احسان کن در این روز به برادران مؤمن خود، و شاد گردان هر مرد مؤمن و زن مؤمنه را، به خدا قسم که اگر مردم فضیلت این روز را بدانند چنانکه باید هرآینه هر روز ده مرتبه ملائکه با ایشان مصافحه کنند (2) 1327.
و بالجمله، تعظیم این روز شریف لازم و اعمال آن چند چیز است:
اوّل: روزه که کفّاره شصت سال گناه است، و در خبری است که برابر است با روزه عمر دنیا، و معادل است با صد حج و صد عمره (3) 1328.
دویّم: غسل (4) 1329.
سیّم: زیارت حضرت امیر المؤمنین علیه السلام، و سزاوار است که انسان هرکجا باشد سعی کند که خود را به قبر مطهّر آن حضرت برساند، و از برای آن جناب در این روز سه زیارت مخصوصه نقل شده، که یکی از آنها زیارت معروفه به امین اللّٰه است (5) 1330 که از نزدیک و دور خوانده می‌شود، و

1- كافى 4/ 149 ح 3.
2- اقبال 2/ 268 فصل 9 باب 5.
3- اقبال 2/ 282 فصل 15 باب 5.
4- اقبال 2/ 259 فصل 5 باب 5.
5- اقبال 2/ 273 فصل 13 باب 5.

آن از زیارات جامعه مطلقه است نیز، و در باب زیارات بیاید إن شاء اللَّه تعالی (ص 485).

چهارم: بخواند تعویذی را که سیّد در اقبال از حضرت رسول خدا صلی الله علیه و آله روایت کرده (1) 1331.

پنجم: دو رکعت نماز کند و به سجده رود و صد مرتبه شکر خدا کند، پس سر از سجده بردارد و بخواند:

اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِأَنَّ لَکَ الْحَمْدَ وَحْدَکَ لَاشَرِیکَ لَکَ، وَأَنَّکَ واحِدٌ أَحَدٌ صَمَدٌ لَمْ تَلِدْ وَلَمْ تُولَدْ وَلَمْ یَکُنْ لَکَ کُفُواً أَحَدٌ، وَأَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُکَ وَرَسُولُکَ صَلَواتُکَ عَلَیْهِ وَآلِهِ، یَا مَنْ هُوَ کُلَّ یَوْمٍ فِی شَأْنٍ کَما کانَ مِنْ شَأْنِکَ أَنْ تَفَضَّلْتَ عَلَیَّ بِأَنْ جَعَلْتَنِی مِنْ أَهْلِ إِجابَتِکَ وَأَهْلِ دِینِکَ وَأَهْلِ دَعْوَتِکَ، وَوَفَّقْتَنِی لِذلِکَ فِی مُبْتَدَءِ خَلْقِی تَفَضُّلًا مِنْکَ وَکَرَماً وَجُوداً، ثُمَّ أَرْدَفْتَ الْفَضْلَ فَضْلًا، وَالْجُودَ جُوداً، وَالْکَرَمَ کَرَماً، رَأْفَةً مِنْکَ وَرَحْمَةً إِلی أَنْ جَدَّدْتَ ذلِکَ الْعَهْدَ لِی تَجْدِیداً بَعْدَ تَجْدِیدِکَ خَلْقِی، وَکُنْتُ نَسْیاً مَنْسِیّاً ناسِیاً ساهِیاً غافِلًا، فَأَتْمَمْتَ نِعْمَتَکَ بِأَنْ ذَکَّرْتَنِی ذلِکَ وَمَنَنْتَ بِهِ عَلَیَّ وَهَدَیْتَنِی لَهُ، فَلْیَکُنْ مِنْ شَأْنِکَ یَا إِلهِی وَسَیِّدِی وَمَوْلایَ أَنْ تُتِمَّ لِی ذلِکَ وَلَا تَسْلُبْنِیهِ حَتَّی تَتَوَفَّانِی عَلَی ذلِکَ وَأَنْتَ عَنِّی راضٍ، فَإِنَّکَ أَحَقُّ الْمُنْعِمِینَ أَنْ تُتِمَّ نِعْمَتَکَ عَلَیَّ. اللَّهُمَّ سَمِعْنا وَأَطَعْنا وَأَجَبْنا داعِیَکَ بِمَنِّکَ، فَلَکَ الْحَمْدُ غُفْرانَکَ رَبَّنا وَ إِلَیْکَ الْمَصِیرُ، آمَنّا بِاللَّهِ وَحْدَهُ لَاشَرِیکَ لَهُ، وَبِرَسُو لِهِ مُحَمَّدٍ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ، وَصَدَّقْنا وَأَجَبْنا داعِیَ اللَّهِ وَاتَّبَعْنا الرَّسُولَ فِی مُوالاةِ مَوْلانا وَمَوْلَی الْمُؤْمِنِینَ أَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ عَلِیِّ بْنِ أَبِی طالِبٍ عَبْدِ اللَّهِ، وَأَخِی رَسُو لِهِ، وَالصِّدِّیقِ الْأَکْبَرِ، وَالْحُجَّةِ عَلَی

1- اقبال 2/ 275 فصل 14 باب 5 و اوّل آن: بسم اللَّه الرحمن الرحیم بسم اللَّه خیر الأسماء ...

بَرِيَّتِهِ، الْمُؤَيِّدِ بِهِ نَبِيَّهُ وَدِينَهُ الْحَقَّ الْمُبِينَ، عَلَماً لِدِينِ اللَّهِ، وَخازِناً لِعِلْمِهِ، وَعَيْبَةَ غَيْبِ اللَّهِ، وَمَوْضِعَ سِرِّ اللَّهِ، وَأَمِينَ اللَّهِ عَلَى خَلْقِهِ، وَشاهِدَهُ فِى بَرِيَّتِهِ. اللَّهُمَّ رَبَّنا إِنَّنا سَمِعْنا مُنادِياً يُنادِى لِلْإِيمانِ أَنْ آمِنُوا بِرَبِّكُمْ فَآمَنَّا رَبَّنا فَاغْفِرْ لَنا ذُ نُوبَنا وَكَفِّرْ عَنَّا سَيِّئاتِنا وَتَوَفَّنا مَعَ الْأَ بْرارِ، رَبَّنا وَآتِنا مَا وَعَدْتَنا عَلَى رُسُلِکَ وَلَا تُخْزِنا يَوْمَ الْقِيامَةِ إِنَّکَ لاتُخْلِفُ الْمِيعادَ، فَإِنَّا يَا رَبَّنا بِمَنِّکَ وَلُطْفِکَ أَجَبْنا داعِيَکَ، وَاتَّبَعْنَا الرَّسُولَ وَصَدَّقْناهُ، وَصَدَّقْنا مَوْلَى الْمُؤْمِنِينَ، وَكَفَرْنا بِالْجِبْتِ وَالطَّاغُوتِ، فَوَ لِّنا مَا تَوَلَّيْنا، وَاحْشُرْنا مَعَ أَئِمَّتِنا فَإِنَّا بِهِمْ مُؤْمِنُونَ مُوقِنُونَ، وَلَهُمْ مُسَلِّمُونَ، آمَنَّا بِسِرِّهِمْ وَعَلانِيَتِهِمْ وَشاهِدِهِمْ وَغائِبِهِمْ، وَحَيِّهِمْ وَمَيِّتِهِمْ، وَرَضِينا بِهِمْ أَئِمَّةً وَقادَةً وَسادَةً، وَحَسْبُنا بِهِمْ بَيْنَنا وَبَيْنَ اللَّهِ دُونَ خَلْقِهِ لَا نَبْتَغِى بِهِمْ بَدَلًا، وَلَا نَتَّخِذُ مِنْ دُونِهِمْ وَلِيجَةً، وَبَرِئْنا إِلَى اللَّهِ مِنْ كُلِّ مَنْ نَصَبَ لَهُمْ حَرْباً مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ مِنَ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ، وَكَفَرْنا بِالْجِبْتِ وَالطَّاغُوتِ وَالْأَوْثانِ الْأَرْبَعَةِ وَأَشْياعِهِمْ وَأَ تْباعِهِمْ وَكُلِّ مَنْ والاهُمْ مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ مِنْ أَوَّلِ الدَّهْرِ إِلى آخِرِهِ. اللَّهُمَّ إِ نَّا نُشْهِدُکَ أَنَّا نَدِينُ بِما دانَ بِهِ مُحَمَّدٌ وَآلُ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَعَلَيْهِمْ، وَقَوْلُنا مَا قالُوا، وَدِينُنا مَا دانُوا بِهِ، مَا قالُوا بِهِ قُلْنا، وَمَا دانُوا بِهِ دِنَّا، وَمَا أَ نْكَرُوا أَ نْكَرْنا، وَمَنْ والَوْا والَيْنا، وَمَنْ عادَوْا عادَيْنا، وَمَنْ لَعَنُوا لَعَنَّا، وَمَنْ تَبَرَّأُوا مِنْهُ تَبَرَّأْنا مِنْهُ، وَمَنْ تَرَحَّمُوا عَلَيْهِ تَرَحَّمْنا عَلَيْهِ، آمَنَّا وَسَلَّمْنا وَرَضِينا وَاتَّبَعْنا مَوالِيَنا صَلَواتُ اللَّهِ عَلَيْهِمْ. اللَّهُمَّ فَتَمِّمْ لَنا ذلِکَ وَلَا تَسْلُبْناهُ وَاجْعَلْهُ مُسْتَقِرّاً ثابِتاً عِنْدَنا، وَلَا تَجْعَلْهُ مُسْتَعاراً، وَأَحْيِنا مَا أَحْيَيْتَنا عَلَيْهِ، وَأَمِتْنا إِذا أَمَتَّنا عَلَيْهِ، آلُ مُحَمَّدٍ أَئِمَّتُنا فَبِهِمْ نَأْ تَمُّ وَ إِيَّاهُمْ نُوالِى،

وَعَدُوَّهُمْ عَدُوَّ اللَّهِ نُعادِی، فَاجْعَلْنا مَعَهُمْ فِی الدُّنْیا وَالْآخِرَةِ وَمِنَ الْمُقَرَّبِینَ، فَإِنَّا بِذلِکَ راضُونَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ،

پس باز به سجده رود و صد مرتبه الْحَمْدُ لِلَّهِ، و صد مرتبه شُکْراً لِلَّهِ بگوید، و روایت شده که: هرکه این عمل را بجا آورد ثواب کسی داشته باشد که در روز عید غدیر نزد حضرت رسول خدا صلی الله علیه و آله حاضر شده باشد و با آن حضرت بیعت کرده باشد بر ولایت، الخبر.

و بهتر آنکه این نماز را نزدیک به زوال گذارد که حضرت رسول صلی الله علیه و آله در آن ساعت امیر المؤمنین علیه السلام را در غدیر خُم به امامت و خلافت برای مردم نصب فرمود، و در رکعت اول قدر و در دویّم توحید بخواند (1) 1332.

ششم: غسل کند و دو رکعت نماز کند پیش از زوال به نیم ساعت، در هر رکعت حمد یک مرتبه و قُل هُوَ اللّه أحد ده مرتبه و آیة الکُرسِی ده مرتبه و إنَّا أنزَلْناهُ ده مرتبه بخواند، که مقابل صد هزار حج و صد هزار عمره، و باعث برآوردن خداوند کریم است حوایج دنیا و آخرت او را به آسانی و عافیت.

و مخفی نماند که در اقبال در ذکر این نماز، سوره قدر مقدّم بر آیة الکرسی ذکر شده، و علّامه مجلسی در زاد المعاد متابعت اقبال نموده و قدر را مقدّم داشته چنانکه احقر نیز در کتب دیگر چنین کرده‌ام. لکن فعلاً آنچه تتبّع کردم آیة الکرسی را مقدّم بر قدر بیشتر دیدم، و احتمال آنکه در اقبال سهوی شده از قلم مبارک سیّد یا ناسخین در این نماز هم در عدد حمد و هم در مقدّم داشتن قدر بر آیة الکرسی و یا آنکه این عمل مستقلّی باشد غیر از آن نماز خیلی بعید است، و اللّه تعالی العالم، و بهتر آنکه بعد از این نماز این دعا را بخواند: رَبَّنا إنَّنا سَمِعْنا مُنادِیاً، الدّعاء بطوله (2) 1333.

هفتم: بخواند دعاء ندبه را (3) 1334.

هشتم: بخواند این دعا را که سیّد ابن طاووس از شیخ مفید نقل کرده:

اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ نَبِیِّکَ وَعَلِیٍّ وَ لِیِّکَ، وَالشَّأْنِ وَالْقَدْرِ الَّذِی

1- اقبال 2/ 277 فصل 15 باب 5.

2- اقبال 2/ 283 فصل 15 باب 5 و زاد المعاد: 334.

3- زاد المعاد: 491.

خَصَصْتَهُما بِهِ دُونَ خَلْقِکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَعَلِیٍّ وَأَنْ تَبْدَأَ بِهِما فِی کُلِّ خَیْرٍ عاجِلٍ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ الْأَئِمَّةِ الْقادَةِ، وَالدُّعاةِ السَّادَةِ، وَالنُّجُومِ الزَّاهِرَةِ، وَالْأَعْلامِ الْباهِرَةِ، وَساسَةِ (1) 1335 الْعِبادِ، وَأَرْکانِ الْبِلادِ، وَالنَّاقَةِ الْمُرْسَلَةِ، وَالسَّفِینَةِ النَّاجِیَةِ الْجارِیَةِ فِی اللُّجَجِ الْغامِرَةِ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ خُزَّانِ عِلْمِکَ، وَأَرْکانِ تَوْحِیدِکَ، وَدَعائِمِ دِینِکَ، وَمَعادِنِ کَرامَتِکَ، وَصَفْوَتِکَ مِنْ بَرِیَّتِکَ، وَخِیَرَتِکَ مِنْ خَلْقِکَ، الْأَتْقِیاءِ الْأَنْقِیاءِ النُّجَباءِ الْأَبْرارِ، وَالْبابِ الْمُبْتَلی بِهِ النَّاسُ، مَنْ أَتاهُ نَجا وَمَنْ أَباهُ هَوی. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ أَهْلِ الذِّکْرِ الَّذِینَ أَمَرْتَ بِمَسْأَلَتِهِمْ. وَذَوِی الْقُرْبَی الَّذِینَ أَمَرْتَ بِمَوَدَّتِهِمْ وَفَرَضْتَ حَقَّهُمْ، وَجَعَلْتَ الْجَنَّةَ مَعادَ مَنِ اقْتَصَّ آثارَهُمْ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ کَما أَمَرُوا بِطاعَتِکَ، وَنَهَوْا عَنْ مَعْصِیَتِکَ، وَدَلُّوا عِبادَکَ عَلَی وَحْدانِیَّتِکَ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ نَبِیِّکَ وَنَجِیبِکَ، وَصَفْوَتِکَ وَأَمِینِکَ، وَرَسُولِکَ إِلی خَلْقِکَ، وَبِحَقِّ أَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ، وَیَعْسُوبِ الدِّینِ، وَقائِدِ الْغُرِّ الْمُحَجَّلِینَ (2) 1336، الْوَصِیِّ الْوَفِیِّ، وَالصِّدِّیقِ الْأَکْبَرِ، وَالْفارُوقِ بَیْنَ الْحَقِّ وَالْباطِلِ، وَالشَّاهِدِ لَکَ، وَالدَّالِّ عَلَیْکَ، وَالصَّادِعِ بِأَمْرِکَ، وَالْمُجاهِدِ فِی سَبِیلِکَ، لَمْ تَأْخُذْهُ فِیکَ لَوْمَةُ لائِمٍ، أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَأَنْ تَجْعَلَنِی فِی هذَا الْیَوْمِ الَّذِی عَقَدْتَ فِیهِ لِوَلِیِّکَ الْعَهْدَ فِی أَعْناقِ خَلْقِکَ، وَأَکْمَلْتَ لَهُمُ الدِّینَ مِنَ الْعارِفِینَ بِحُرْمَتِهِ وَالْمُقِرِّینَ بِفَضْلِهِ، مِنْ عُتَقائِکَ

1- جمع سائس است، یعنی مدبّرین امور.

2- یعنی کشاننده سفیدروی‌ها و دست‌ها و پاها از اثر عبادت.

وَطُلَقائِکَ مِنَ النَّارِ، وَلَا تُشْمِتْ بِی حاسِدِی النِّعَمِ. اللَّهُمَّ فَکَما جَعَلْتَهُ عِیدَکَ الْأَکْبَرَ وَسَمَّیْتَهُ فِی السَّماءِ یَوْمَ الْعَهْدِ الْمَعْهُودِ، وَفِی الْأَرْضِ یَوْمَ الْمِیثاقِ الْمَأْخُوذِ وَالْجَمْعِ الْمَسْؤُولِ، صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَ قْرِرْ (1) 1337 بِهِ عُیُونَنا، وَاجْمَعْ بِهِ شَمْلَنا (2) 1338، وَلَا تُضِلَّنا بَعْدَ إِذْ هَدَیْتَنا، وَاجْعَلْنَا لِأَنْعُمِکَ مِنَ الشَّاکِرِینَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ. الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی عَرَّفَنا فَضْلَ هذَا الْیَوْمِ وَبَصَّرَنا حُرْمَتَهُ، وَکَرَّمَنا بِهِ، وَشَرَّفَنا بِمَعْرِفَتِهِ، وَهَدانا بِنُورِهِ. یَا رَسُولَ اللَّهِ، یَا أَمِیرَ الْمُؤْمِنِینَ، عَلَیْکُما وَعَلَی عِتْرَتِکُما وَعَلَی مُحِبِّیکُما مِنِّی أَ فْضَلُ السَّلامِ مَا بَقِیَ اللَّیْلُ وَالنَّهارُ، وَبِکُما أَ تَوَجَّهُ إِلَی اللَّهِ رَبِّی وَرَبِّکُما فِی نَجاحِ طَلِبَتِی، وَقَضاءِ حَوائِجِی، وَتَیْسِیرِ أُمُورِی. اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَأَنْ تَلْعَنَ مَنْ جَحَدَ حَقَّ هذَا الْیَوْمِ وَأَ نْکَرَ حُرْمَتَهُ فَصَدَّ عَنْ سَبِیلِکَ لِإِطْفاءِ نُورِکَ، فَأَبَی اللَّهُ إِلَّا أَنْ یُتِمَّ نُورَهُ. اللَّهُمَّ فَرِّجْ عَنْ أَهْلِ بَیْتِ مُحَمَّدٍ نَبِیِّکَ وَاکْشِفْ عَنْهُمْ وَبِهِمْ عَنِ الْمُؤْمِنِینَ الْکُرُباتِ. اللَّهُمَّ امْلَا الْأَرْضَ بِهِمْ عَدْلًا کَما مُلِئَتْ ظُلْماً وَجَوْراً، وَأَ نْجِزْ لَهُمْ مَا وَعَدْتَهُمْ إِنَّکَ لَاتُخْلِفُ الْمِیعادَ (3) 1339.

و اگر بتواند بخواند دعاهای مبسوطه را که سیّد در اقبال روایت کرده (4) 1340.

نهم: آنکه چون مؤمنی را ملاقات کند این تهنیت را بگوید: الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی جَعَلَنا مِنَ الْمُتَمَسِّکِینَ بِوِلایَةِ أَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ وَالْأَئِمَّةِ عَلَیْهِمُ السَّلامُ (5) 1341.

و نیز بخواند:

1- أَ قْرِرْ: خنک کن.

2- شَمْلَنا: تفرقه ما را.

3- اقبال 2/ 304 فصل 15 باب 5 و مقنعة مفید: 205 باب 20.

4- اقبال 2/ 289 فصل 15 باب 5.

5- اقبال 2/ 261 فصل 6 باب 5 و زاد المعاد: 324.

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی أَکْرَمَنا بِهذَا الْیَوْمِ وَجَعَلَنا مِنَ الْمُوفِینَ بِعَهْدِهِ إِلَیْنا وَمِیثاقِهِ الَّذِی واثَقَنا بِهِ مِنْ وِلایَةِ وُلاةِ أَمْرِهِ وَالْقُوَّامِ بِقِسْطِهِ، وَلَمْ یَجْعَلْنا مِنَ الْجاحِدِینَ وَالْمُکَذِّبِینَ بِیَوْمِ الدِّینِ (1) 1342.
دهم: آنکه صد مرتبه بگوید: الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی جَعَلَ کَمالَ دِینِهِ وَتَمامَ نِعْمَتِهِ بِوِلایَةِ أَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ عَلِیِّ بْنِ أَبِی طالِبٍ عَلَیْهِ السَّلامُ (2) 1343.
و بدان که در این روز شریف از برای پوشیدن جامه‌های نیکو و زینت کردن و بوی خوش استعمال نمودن و شادی کردن و شاد نمودن شیعیان امیرالمؤمنین علیه السلام وعفو از تقصیرات ایشان وبرآوردن حاجات ایشان وصله ارحام وتوسعه بر عیال و اطعام مؤمنان و افطار دادن روزه‌داران و مصافحه با مؤمنین و رفتن به زیارت ایشان و تبسّم کردن بر رویشان و هدایا فرستادن برایشان و شکر الهی بجا آوردن به جهت نعمت بزرگ ولایت و بسیار فرستادن صلوات و اکثار در عبادات و طاعات از برای هر یک فضیلتی عظیم است، و یک درهم که کسی در این روز به برادر مؤمن خود بدهد برابر است با صد هزار درهم در غیر این روز، و طعام دادن به مؤمنی در این روز مثل طعام دادن به جمیع پیغمبران و صدّیقان است (3) 1344.
و در خطبه حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام است در روز غدیر که هرکه افطار دهد مؤمنِ روزه‌دار را در شب وقت افطارش مثل آن است که ده فئام را افطار داده باشد، شخصی برخاست عرض کرد:
یا امیرالمؤمنین، فئام چیست؟ فرمود: صد هزار پیغمبر و صدّیق و شهید، پس چگونه خواهد بود در کثرت فضیلت حال کسی که جمعی از مؤمنین و مؤمنات را کفالت کند پس من ضامن او هستم بر خداوند تعالی امان او را از کفر و فقر، إلی آخره (4) 1345.
و بالجمله، فضیلت این روز شریف زیاده از آن است که ذکر شود، و این روز روز قبولی اعمال شیعیان و روز برطرف شدن غمهای ایشان است، و این روزی است که حضرت موسی علیه السلام بر ساحران غلبه کرده، و خداوند آتش را بر ابراهیم خلیل علیه السلام سرد و سلامت کرده، و حضرت موسی علیه السلام یوشع بن نون را وصیّ خود گردانیده، و حضرت عیسی علیه السلام شمعون الصّفا را وصیّ خود

1- بلد الأمین: 263.
2- بحار الأنوار 98/ 321 نقل از خط بعضی از افاضل که از خط شهید نقل کرده است.

3- اقبال 2/ 261 و 262 فصل 6 باب 5.
4- اقبال 2/ 259 فصل 5 باب 5.

قرار داده، و حضرت سلیمان علیه السلام رعیّت خود را بر استخلاف آصف بن بَرخیا اشهاد کرده، و جناب رسول خدا صلی الله علیه و آله مابین اصحاب خود برادری افکنده، و لهذا شایسته است در این روز عقد اخوّت با اخوان مؤمنین، و کیفیّت آن به نحوی که شیخ ما در مُستدرک وسائل از کتاب زاد الفردوس نقل فرموده چنین است که بگذارد دست راست خود را بر دست راست برادر مؤمن خود و بگوید:
واخَیْتُکَ فِی اللَّهِ، وَصافَیْتُکَ فِی اللَّهِ، وَصافَحْتُکَ فِی اللَّهِ، وَعاهَدْتُ اللَّهَ وَمَلائِکَتَهُ وَکُتُبَهُ وَرُسُلَهُ وَأَ نْبِیاءَهُ وَالْأَئِمَّةَ الْمَعْصُومِینَ عَلَیْهِمُ السَّلامُ عَلَی أَ نَّی إِنْ کُنْتُ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ وَالشَّفاعَةِ وَأُذِنَ لِی بِأَنْ أَدْخُلَ الْجَنَّةَ لَاأَدْخُلُها إِلّا وَأَ نْتَ مَعِی. آنگاه برادر مؤمن بگوید: قَبِلْتُ، پس بگوید: أَسْقَطْتُ عَنْکَ جَمِیعَ حُقُوقِ الْأُخُوَّةِ مَا خَلَا الشَّفاعَةَ وَالدُّعاءَ وَالزِّیارَةَ (1) 1346.
و محدّث فیض نیز در خلاصة الأذکار صیغه اخوّت را قریب به همین نحو ذکر نموده، آنگاه فرموده: پس قبول نماید طرف مقابل از برای خود یا موکّل خود به لفظی که دلالت بر قبول نماید، پس ساقط کنند از همدیگر جمیع حقوق اخوّت را ما سوی دعا و زیارت (2) 1347. اعمال روز مباهله
روز بیست و چهارم: بنا بر اشهر روزی است که مباهله کرد رسول خدا صلی الله علیه و آله با نَصارای نجران، و پیش از آنکه خواست مباهله کند عبا بر دوش مبارک گرفت و حضرت امیرالمؤمنین و فاطمه و حسن و حسین علیهم السلام را داخل در زیر عبا نمود و گفت: پروردگارا هر پیغمبری را اهل بیتی بوده است که مخصوصترین خلق بوده‌اند به او، خداوندا اینها اهل بیت منند پس از ایشان برطرف کن شک و گناه را و پاک کن ایشان را پاک کردنی، پس جبرئیل نازل شد و آیه تطهیر در شأن ایشان آورد، پس حضرت رسول صلی الله علیه و آله آن چهار بزرگوار را بیرون برد از برای مباهله، چون نگاه نصاری بر ایشان افتاد و حقّیّت آن حضرت و آثار نزول عذاب مشاهده کردند جرأت مباهله ننمودند و استدعای مصالحه وقبول جِزیه نمودند (3) 1348.
و در این روز نیز حضرت امیر المؤمنین علیه السلام در حال رکوع انگشتری خود را به سائل داد و آیه انَّما وَلِیُّکُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ (4) 1349 در شأنش نازل شد، و بالجمله، این روز روزِ شریفی است، و در آن چند عمل وارد است:

1- مستدرک الوسائل 6/ 279 شماره 6843.
2- خلاصة الأذکار: 99 فصل 10.

3- زاد المعاد: 349.
4- المائدة: 5/ 55.

اوّل: غسل (1) 1350.

دویّم: روزه (2) 1351.

سیّم: دو رکعت نماز، و آن مثل روز عید غدیر است در وقت و کیفیّت و ثواب، و آیة الکرسی که در نماز مباهله است تا هُمْ فیها خَالِدُونَ است (3) 1352.

چهارم: خواندن دعای مباهله که شبیه به دعای سحرهای ماه رمضان است، و شیخ و سیّد هر دو نقل کرده‌اند، لکن مابین روایات آن دو بزرگوار اختلاف کثیر است، و من اختیار می‌کنم روایت شیخ را در مصباح، فرموده: دعاء روز مباهله روایت شده با فضیلت آن از حضرت صادق علیه السلام، می‌گویی:

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَ لُکَ مِنْ بَهائِکَ بِأَبْهاهُ وَکُلُّ بَهائِکَ بَهِیٌّ، اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِبَهائِکَ کُلِّهِ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ مِنْ جَلالِکَ بِأَجَلِّهِ وَکُلُّ جَلالِکَ جَلِیلٌ، اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِجَلالِکَ کُلِّهِ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ مِنْ جَمالِکَ بِأَجْمَلِهِ وَکُلُّ جَمالِکَ جَمِیلٌ، اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِجَمالِکَ کُلِّهِ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَدْعُوکَ کَما أَمَرْتَنِی فَاسْتَجِبْ لِی کَما وَعَدْتَنِی. اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ مِنْ عَظَمَتِکَ بِأَعْظَمِها وَکُلُّ عَظَمَتِکَ عَظِیمَةٌ، اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِعَظَمَتِکَ کُلِّها. اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ مِنْ نُورِکَ بِأَ نْوَرِهِ وَکُلُّ نُورِکَ نَیِّرٌ، اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِنُورِکَ کُلِّهِ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ مِنْ رَحْمَتِکَ بِأَوسَعِها وَکُلُّ رَحْمَتِکَ واسِعَةٌ، اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِرَحْمَتِکَ کُلِّها. اللَّهُمَّ إِنِّی أَدْعُوکَ کَما أَمَرْتَنِی فَاسْتَجِبْ لِی کَما وَعَدْتَنِی. اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ مِنْ کَمالِکَ بِأَکْمَلِهِ وَکُلُّ کَمالِکَ کامِلٌ، اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِکَمالِکَ کُلِّهِ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ مِنْ کَلِماتِکَ بِأَ تَمِّها وَکُلُّ کَلِماتِکَ تامَّةٌ، اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِکَلِماتِکَ کُلِّها. اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ مِنْ أَسْمائِکَ بِأَکْبَرِها وَکُلُّ أَسْمائِکَ کَبِیرَةٌ، اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِأَسْمائِکَ کُلِّها.

1- زاد المعاد: 351.

2- زاد المعاد: 351.

3- گذشت در ص 389.

اللَّهُمَّ إِنِّی أَدْعُوکَ کَما أَمَرْتَنِی فَاسْتَجِبْ لِی کَما وَعَدْتَنِی. اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ مِنْ عِزَّتِکَ بِأَعَزِّها وَکُلُّ عِزَّتِکَ عَزِیزَةٌ، اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِعِزَّتِکَ کُلِّها. اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ مِنْ مَشِیئَتِکَ بِأَمْضاها وَکُلُّ مَشِیئَتِکَ ماضِیَةٌ، اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِمَشِیئَتِکَ کُلِّها. اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِقُدْرَتِکَ الَّتِی اسْتَطَلْتَ بِها عَلَی کُلِّ شَیْءٍ وَکُلُّ قُدْرَتِکَ مُسْتَطِیلَةٌ، اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِقُدْرَتِکَ کُلِّها. اللَّهُمَّ إِنِّی أَدْعُوکَ کَما أَمَرْتَنِی فَاسْتَجِبْ لِی کَما وَعَدْتَنِی. اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ مِنْ عِلْمِکَ بِأَ نْفَذِهِ وَکُلُّ عِلْمِکَ نافِذٌ، اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِعِلْمِکَ کُلِّهِ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ مِنْ قَوْلِکَ بِأَرْضاهُ وَکُلُّ قَوْلِکَ رَضِیٌّ، اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِقَوْلِکَ کُلِّهِ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ مِنْ مَسائِلِکَ بِأَحَبِّها وَکُلُّها إِلَیْکَ حَبِیبَةٌ (1) 1353، اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِمَسائِلِکَ کُلِّها. اللَّهُمَّ إِنِّی أَدْعُوکَ کَما أَمَرْتَنِی فَاسْتَجِبْ لِی کَما وَعَدْتَنِی. اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ مِنْ شَرَفِکَ بِأَشْرَفِهِ وَکُلُّ شَرَفِکَ شَرِیفٌ، اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِشَرَفِکَ کُلِّهِ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ مِنْ سُلْطانِکَ بِأَدْوَمِهِ وَکُلُّ سُلْطانِکَ دائِمٌ، اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِسُلْطانِکَ کُلِّهِ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ مِنْ مُلْکِکَ بِأَ فْخَرِهِ وَکُلُّ مُلْکِکَ فاخِرٌ، اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِمُلْکِکَ کُلِّهِ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَدْعُوکَ کَما أَمَرْتَنِی فَاسْتَجِبْ لِی کَما وَعَدْتَنِی. اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ مِنْ عَلائِکَ بِأَعْلاهُ وَکُلُّ عَلائِکَ عالٍ، اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِعَلائِکَ کُلِّهِ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ مِنْ آیاتِکَ بِأَعْجَبِها وَکُلُّ آیاتِکَ عَجِیبَةٌ، اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِآیاتِکَ کُلِّها. اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ مِنْ مَنِّکَ بِأَقْدَمِهِ وَکُلُّ مَنِّکَ قَدِیمٌ، اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِمَنِّکَ کُلِّهِ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَدْعُوکَ کَما أَمَرْتَنِی فَاسْتَجِبْ لِی کَما

1- در اصل: حَبِیْبٌ.

وَعَدْتَنِی. اللَّهُمَّ إِنِّی (1) 1354 أَسْأَ لُکَ بِما (2) 1355 أَ نْتَ فِیهِ مِنَ الشُّؤُوْنِ وَالْجَبَرُوتِ، اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِکُلِّ شَأْنٍ وَکُلِّ جَبَرُوتٍ. اللَّهُمَّ إِنِّی (3) 1356 أَسْأَ لُکَ بِما تُجِیبُنِی بِهِ حِینَ أَسْأَ لُکَ یَاَ اللّٰهُ یَا لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ أَسْأَ لُکَ بِبَهاءِ لا إِلهَ إِلّا أَ نْتَ، یَا لا إِلهَ إِلّا أَ نْتَ أَسْأَ لُکَ بِجَلالِ لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ، یَا لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ أَسْأَ لُکَ بِلا إِلهَ إِلّا أَ نْتَ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَدْعُوکَ کَما أَمَرْتَنِی فَاسْتَجِبْ لِی کَما وَعَدْتَنِی. اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ مِنْ رِزْقِکَ بِأَعَمِّهِ وَکُلُّ رِزْقِکَ عامٌّ، اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِرِزْقِکَ کُلِّهِ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ مِنْ عَطائِکَ بِأَهْنَئِهِ وَکُلُّ عَطائِکَ هَنِیءٌ، اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِعَطائِکَ کُلِّهِ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ مِنْ خَیْرِکَ بِأَعْجَلِهِ وَکُلُّ خَیْرِکَ عاجِلٌ، اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِخَیْرِکَ کُلِّهِ.

اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ مِنْ فَضْلِکَ بِأَ فْضَلِهِ وَکُلُّ فَضْلِکَ فاضِلٌ، اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِفَضْلِکَ کُلِّهِ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَدْعُوکَ کَما أَمَرْتَنِی فَاسْتَجِبْ لِی کَما وَعَدْتَنِی. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَابْعَثْنِی عَلَی الْإِیمانِ بِکَ، وَالتَّصْدِیقِ برَسُو لِکَ عَلَیْهِ وَآلِهِ السَّلامُ، وَالْوِلایَةِ لِعَلِیِّ بْنِ أَبِی طالِبٍ، وَالْبَراءَةِ مِنْ عَدُوِّهِ، وَالایْتِمامِ بِالْأَئِمَّةِ مِنْ آلِ مُحَمَّدٍ عَلَیْهِمُ السَّلامُ، فَإِنِّی قَدْ رَضِیْتُ بِذلِکَ یَا رَبِّ.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ عَبْدِکَ وَرَسُو لِکَ فِی الْأَوَّلِینَ، وَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ فِی الْآخِرِینَ، وَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ فِی الْمَلَا الْأَعْلی، وَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ فِی الْمُرْسَلِینَ. اللَّهُمَّ أَعْطِ مُحَمَّداً الْوَسِیلَةَ وَالشَّرَفَ وَالْفَضِیلَةَ وَالدَّرَجَةَ الْکَبِیرَةَ.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَقَنِّعْنِی بِما رَزَقْتَنِی، وَبارِکْ لَی فِیما آتَیْتَنِی، وَاحْفَظْنِی فِی غَیْبَتِی وَکُلِّ غائِبٍ هُوَ لِی. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ

1- وَإِنِّی: خ.

2- ممّا: خ ل.

3- وَإِنِّی: خ.

مُحَمَّدٍ وَابْعَثْنِی عَلَی الْإِیمانِ بِکَ وَالتَّصْدِیقِ بِرَسُولِکَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَسْأَلُکَ خَیْرَ الْخَیْرِ رِضْوانَکَ وَالْجَنَّةَ، وَأَعُوذُ بِکَ مِنْ شَرِّ الشَّرِّ سَخَطِکَ وَالنَّارِ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاحْفَظْنِی مِنْ کُلِّ مُصِیبَةٍ، وَمِنْ کُلِّ بَلِیَّةٍ، وَمِنْ کُلِّ عُقُوبَةٍ، وَمِنْ کُلِّ فِتْنَةٍ، وَمِنْ کُلِّ بَلاءٍ، وَمِنْ کُلِّ شَرٍّ، وَمِنْ کُلِّ مَکْرُوهٍ، وَمِنْ کُلِّ مُصِیبَةٍ، وَمِنْ کُلِّ آفَةٍ نَزَلَتْ أَو تَنْزِلُ مِنَ السَّماءِ إِلَی الْأَرْضِ فِی هذِهِ السَّاعَةِ، وَفِی هذِهِ اللَّیْلَةِ، وَفِی هذَا الْیَوْمِ، وَفِی هذَا الشَّهْرِ، وَفِی هذِهِ السَّنَةِ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاقْسِمْ لِی مِنْ کُلِّ سُرُورٍ وَمِنْ کُلِّ بَهْجَةٍ، وَمِنْ کُلِّ اسْتِقامَةٍ، وَمِنْ کُلِّ فَرَجٍ، وَمِنْ کُلِّ عافِیَةٍ، وَمِنْ کُلِّ سَلامَةٍ، وَمِنْ کُلِّ کَرامَةٍ، وَمِنْ کُلِّ رِزْقٍ واسِعٍ حَلالٍ طَیِّبٍ، وَمِنْ کُلِّ نِعْمَةٍ وَمِنْ کُلِّ سعَةٍ نَزَلَتْ أَو تَنْزِلُ مِنَ السَّماءِ إِلَی الْأَرْضِ فِی هذِهِ السَّاعَةِ، وَفِی هذِهِ اللَّیْلَةِ، وَفِی هذَا الْیَوْمِ، وَفِی هذَا الشَّهْرِ، وَفِی هذِهِ السَّنَةِ. اللَّهُمَّ إِنْ کانَتْ ذُ نُوبِی قَدْ أَخْلَقَتْ وَجْهِی عِنْدَکَ وَحالَتْ بَیْنِی وَبَیْنَکَ وَغَیَّرَتْ حالِی عِنْدَکَ فَإِنِّی أَسْأَ لُکَ بِنُورِ وَجْهِکَ الَّذِی لَایُطْفَأُ، وَبِوَجْهِ مُحَمَّدٍ حَبِیبِکَ الْمُصْطَفی، وَبِوَجْهِ وَ لِیِّکَ عَلِیٍّ الْمُرْتَضی، وَبِحَقِّ أَو لِیائِکَ الَّذِینَ انْتَجَبْتَهُمْ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَنْ تَغْفِرَ لِی مَا مَضی مِنْ ذُ نُوبِی، وَأَنْ تَعْصِمَنِی فِی ما بَقِیَ مِنْ عُمْرِی، وَأَعُوذُ بِکَ اللَّهُمَّ أَنْ أَعُودَ فِی شَیْ ءٍ مِنْ مَعاصِیکَ أَبَداً مَا أَبْقَیْتَنِی، حَتَّی تَتَوَفَّانِی وَأَ نَا لَکَ مُطِیعٌ وَأَ نْتَ عَنِّی راضٍ، وَأَنْ تَخْتِمَ لِی عَمَلِی بِأَحْسَنِهِ وَتَجْعَلَ لِی ثَوابَهُ الْجَنَّةَ، وَأَنْ تَفْعَلَ بِی مَا أَ نْتَ أَهْلُهُ یَا أَهْلَ التَّقْوی وَیَا أَهْلَ الْمَغْفِرَةِ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَارْحَمْنِی بِرَحْمَتِکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ (1) 1357.

1- مصباح المتهجّد: 759- 763.

پنجم: بخواند دعایی که شیخ و سیّد روایت کرده‌اند بعد از دو رکعت نماز و هفتاد مرتبه استغفار، و اوّل آن الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعالَمِینَ، است (1) 1358.

اعمال روزهای آخر ذی الحجّه

و شایسته است در این روز تصدّق بر فقراء به جهت تأسّی به مولای هر مؤمن و مؤمنه امیر المؤمنین علیه السلام، و زیارت کردن آن حضرت، و انسب خواندن زیارت جامعه است (2) 1359.

روز بیست وپنجم: روز شریفی است، و روزی است که هَلْ أَتی در حقّ اهل بیت نازل شده، به جهت آنکه سه روز روزه گرفتند و افطار خود را به مسکین و یتیم و اسیر دادند و به آب افطار نمودند، و شایسته است که شیعیان اهل بیت علیهم السلام در این ایّام خصوص در شب بیست و پنجم تأسّی به موالی خود نمایند در تصدّق به مساکین و ایتام و سعی در اطعام ایشان و این روز را روزه بدارند (3) 1360، و چون بعض علماء این روز را روز مباهله می‌دانند مناسب است زیارت جامعه و دعاء مباهله را نیز در این روز بخوانند (4) 1361.

روز آخر ذی‌الحجّه: که آخر سال عرب است، سیّد در اقبال موافق یک روایت ذکر کرده که دو رکعت نماز کند، در هر رکعت حمد یک مرتبه، و ده مرتبه قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ و ده مرتبه آیة الکرسی بخواند، و بعد از نماز بگوید:

اللَّهُمَّ مَا عَمِلْتُ فِی هذِهِ السَّنَةِ مِنْ عَمَلٍ نَهَیْتَنِی عَنْهُ وَلَمْ تَرْضَهُ وَنَسِیتُهُ وَلَمْ تَنْسَهُ وَدَعَوْتَنِی إِلَی التَّوْبَةِ بَعْدَ اجْتِرائِی عَلَیْکَ، اللَّهُمَّ فَإِنِّی أَسْتَغْفِرُکَ مِنْهُ فَاغْفِرْ لِی، وَمَا عَمِلْتُ مِنْ عَمَلٍ یُقَرِّبُنِی إِلَیْکَ فَاقْبَلْهُ مِنِّی، وَلَا تَقْطَعْ رَجائِی مِنْکَ یَا کَرِیمُ.

پس چون گفت این را، شیطان گوید: وای بر من هرچه من تعب کشیدم در حقّ او در این سال همه را خراب کرد به این کلمات، و شهادت دهد سال گذشته برای او که سال خود را به خیر ختم نمود (5) 1362.

1- مصباح المتهجّد: 764 و اقبال 2/ 354 فصل 5 باب 6.

2- زاد المعاد: 351- 352.

3- اقبال 2/ 377- 378 فصل 2 و 3 باب 7.

4- زاد المعاد: 368.

5- اقبال 2/ 380 باب 9.

ص: 395

اعمال شب و روز اوّل محرّم

در اعمال ماه محرّم است
بدان که این ماه، ماه حُزن اهل‌بیت علیهم السلام و شیعیان ایشان است، و از حضرت امام رضا علیه السلام روایت است که چون ماه محرّم داخل می‌شد پدرم را کسی خندان نمی‌دید، و اندوه و حزن پیوسته بر او غالب می‌شد تا روز دهم، چون روز عاشورا می‌شد آن روز روز مصیبت و حزن و گریه او بود، و می‌فرمود: امروز روزی است که حسین علیه السلام شهید شده است (1) 1363.
شب اوّل: سیّد در اقبال برای این شب چند نماز ذکر فرموده: اوّل- صد رکعت، در هر رکعت حمد و توحید بخواند. دویّم- دو رکعت، در رکعت اوّل حمد و انعام، ودر دویّم حمد و یس.
سیّم- دو رکعت، در هر رکعت حمد و یازده قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ، در روایت است از حضرت رسول صلی الله علیه و آله که هرکه در این شب این دو رکعت نماز را بجا آورد و صبحش را که اوّل سال است روزه بدارد مثل کسی است که تمام سال را مداومت به خیر کرده، ودر آن سال محفوظ باشد، و اگر بمیرد به بهشت برود (2) 1364. ونیز سیّد برای هلال این ماه دعاء مبسوطی ذکر فرموده (3) 1365 (4) 1366.
روز اوّل: بدان که اوّل محرّم اوّل سال است، و در آن دو عمل وارد است:
اوّل: روزه است، و در روایت ریّان بن شبیب از حضرت امام رضا علیه السلام مروی است که: هرکه در این روز روزه بدارد و خدا را بخواند خداوند دعای او را مستجاب کند چنانکه دعای زکریّا را مستجاب نمود (5) 1367.
دویّم: از حضرت امام رضا علیه السلام منقول است که: حضرت رسول صلی الله علیه و آله روز اوّل محرّم دو رکعت نماز می‌کرد و چون فارغ می‌شد دستها را بلند می‌کرد و این دعا را سه دفعه می‌خواند: اعمال روز اوّل محرّم
اللّهُمَّ أَ نْتَ الْإِلهُ الْقَدِیمُ، وَهذِهِ سَنَهٌ جَدِیدَهٌ، فَأَسْأَ لُکَ فِیهَا الْعِصْمَهَ مِنَ

1- امالی شیخ صدوق: م 27، ح 2.
2- اقبال 3/ 41 فصل 2 باب 1.
3- و اگر ممکن شود احیا بدارد این شب را به نماز و دعا و خواندن قرآن. منه.

4- اقبال 3/ 31 فصل 2 باب 1 اوّل آن: اللّهُمَّ أنتَ اللّهُ لا إلهَ إلّاأنتَ.
5- امالی صدوق: م 27، ح 5.

الشَّیْطانِ وَالْقُوَّةَ عَلَی هذِهِ النَّفْسِ الْأَمَّارَةِ بِالسُّوءِ وَالاشْتِغالَ بِما یُقَرِّبُنِی إِلَیْکَ یَا کَرِیمُ، یَا ذَا الْجَلالِ وَالْإِکْرامِ، یَا عِمادَ مَنْ لا عِمادَ لَهُ، یَا ذَخِیرَةَ مَنْ لا ذَخِیرَةَ لَهُ، یَا حِرْزَ مَنْ لَاحِرْزَ لَهُ، یَا غِیاثَ مَنْ لَاغِیاثَ لَهُ، یَا سَنَدَ مَنْ لَاسَنَدَ لَهُ، یَا کَنْزَ مَنْ لَاکَنْزَ لَهُ، یَا حَسَنَ الْبَلاءِ، یَا عَظِیمَ الرَّجاءِ، یَا عِزَّ الضُّعَفاءِ، یَا مُنْقِذَ الْغَرْقی، یَا مُنْجِیَ الْهَلْکَی، یَا مُنْعِمُ یَا مُجْمِلُ یَا مُفْضِلُ یَا مُحْسِنُ، أَ نْتَ الَّذِی سَجَدَ لَکَ سَوادُ اللَّیْلِ، وَنُورُ النَّهارِ، وَضَوْءُ الْقَمَرِ، وَشُعاعُ الشَّمْسِ، وَدَوِیُّ الْماءِ، وَحَفِیفُ الشَّجَرِ، یَا اللَّهُ لَاشَرِیکَ لَکَ. اللَّهُمَّ اجْعَلْنا خَیْراً مِمَّا یَظُنُّونَ، وَاغْفِرْ لَنا مَا لَایَعْلَمُونَ، وَلَا تُؤاخِذْنا بِما یَقُولُونَ، حَسْبِیَ اللَّهُ لَاإِلهَ إِلَّا هُوَ عَلَیْهِ تَوَکَّلْتُ، وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِیمِ، آمَنَّا بِهِ کُلٌّ مِنْ عِنْدِ رَبِّنا وَمَا یَذَّکَّرُ إِلَّا أُولُوا الْأَلْبابِ، رَبَّنا لا تُزِغْ قُلُوبَنا بَعْدَ إِذْ هَدَیْتَنا وَهَبْ لَنا مِنْ لَدُنْکَ رَحْمَةً إِنَّکَ أَ نْتَ الْوَهَّابُ (1) 1368.

شیخ طوسی فرموده که: مستحبّ است روزه دهه اوّل محرّم، و لکن روز عاشورا امساک نماید از طعام و شراب تا بعد از عصر آن وقت به قدر کمی تربت تناول نماید (2) 1369. و سیّد روایت کرده فضیلت روزه تمام ماه را، و آن که روزه او نگه می‌دارد صائم آن را از هر گناهی (3) 1370.

روز سیّم: روزی است که حضرت یوسف علیه السلام از زندان بیرون شده، هرکه آن روز را روزه دارد آسان فرماید حق تعالی بر او کارهای مشکل را، و برطرف کند از او اندوه را، و در روایت نبوی است که دعایش مستجاب شود (4) 1371.

روز نهم: روز تاسوعا است، از حضرت صادق علیه السلام روایت است که فرمود: تاسوعا روزی بود که جناب امام حسین علیه السلام و اصحابش را در کربلا محاصره کردند، و سپاه شام بر قتال آن حضرت اجتماع کردند، و ابن مرجانه و عمر سعد خوشحال شدند به سبب کثرت سپاه و بسیاری لشکر که برای آنها جمع شده بود، و جناب امام حسین علیه السلام و اصحابش را ضعیف شمردند، و یقین کردند که

1- اقبال 3/ 43 فصل 3 باب 1.

2- مصباح المتهجّد: 771.

3- اقبال 3/ 44 فصل 4 باب 1 از امام صادق علیه السلام.

4- اقبال 3/ 44 فصل 5 باب 1.

یاوری از برای آن حضرت نخواهد آمد، و اهل عراق او را مدد نخواهند نمود، پس فرمود: پدرم فدای آن ضعیف غریب (1) 1372.
شب دهم: شب عاشورا است، و سیّد در اقبال از برای این شب دعا و نمازهای بسیار با فضیلت‌های بسیار نقل کرده، از جمله صد رکعت نماز هر رکعت به حمد و سه مرتبه قُلْ هُوَ اللَّهُ احَدٌ، و بعد از فراغ از جمیع بگوید: سُبْحانَ اللَّهِ، وَالحَمْدُ للَّهِ، وَلَا إِلهَ إِلّا اللَّهُ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلّا باللَّهِ العَلِیِّ العَظِیمِ هفتاد مرتبه، و در روایت دیگر بعد از الْعَلِیِّ الْعَظِیمِ استغفار نیز ذکر شده. اعمال شب عاشورا
و از جمله چهار رکعت در آخر شب، در هر رکعت بعد از حمد هر یک از آیة الکرسی و توحید و فلق و ناس را ده مرتبه بخواند، و بعد از سلام صد مرتبه توحید بخواند.
و از جمله چهار رکعت نماز در هر رکعت حمد و پنجاه مرتبه توحید، و این نماز مطابق است با نماز امیر المؤمنین علیه السلام که فضیلت بسیار دارد، و بعد از نماز فرموده: ذکر خدا بسیار کند، و صلوات بسیار بفرستد بر رسول خدا صلی الله علیه و آله، و لعن کند بر دشمنان ایشان آنچه می‌تواند (2) 1373.
و در فضیلت احیاء این شب روایت کرده که: مثل آن است که عبادت کرده باشد به عبادت جمیع ملائکه، و عبادت در آن مقابل هفتاد سال است (3) 1374، و اگر کسی را توفیق شامل حال شود در این شب در کربلا باشد و زیارت امام حسین علیه السلام کند و بیتوته نزد آن جناب نماید تا صبح، خدا اورا محشور فرماید آلوده به خون امام حسین علیه السلام در جمله شهداء با آن حضرت (4) 1375.
روز دهم: روز شهادت ابو عبداللَّه الحسین علیه السلام و روز مصیبت و حزن ائمّه اطهار علیهم السلام و شیعیان ایشان است، و شایسته است که شیعیان در این روز مشغول کاری از کارهای دنیا نگردند، و از برای خانه خود چیزی ذخیره نکنند، و مشغول گریه و نوحه و مصیبت باشند، و تعزیت حضرت امام حسین علیه السلام را اقامه نمایند، و به ماتم اشتغال نمایند، به نحوی که در ماتم عزیزترین اولاد و اقارب خود اشتغال می‌نمایند، و زیارت کنند آن حضرت را به زیارت عاشورا که بعد از این بیاید (ص 624) إن شاء اللَّه تعالی، و سعی کنند در نفرین و لعن بر قاتلان آن حضرت، و یکدیگر را تعزیت گویند در مصیبت آن جناب و بگویند: اعمال روز عاشورا

1- کافی 4/ 147 ح 7 باب روزه عرفه و عاشورا از کتاب صیام.
2- اقبال 3/ 46- 48 فصل 7 باب 1.
3- اقبال 3/ 45 فصل 7 باب 1.
4- اقبال 3/ 50 فصل 8 باب 1 نقل از شیخ طوسی و شیخ مفید.

أَعْظَمَ اللَّهُ أُجُورَنا بِمُصابِنا بِالْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلامُ، وَجَعَلَنا وَ إِيَّاكُمْ مِنَ الطّالِبِينَ بِثارِهِ مَعَ وَ لِيِّهِ الْإِمامِ الْمَهْدِیِّ مِنْ آلِ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِمُ السَّلامُ (1) 1376.

و شايسته است در اين روز مقتل بخوانند و يكديگر را بگريانند. روايت شده كه: چون حضرت موسى عليه السلام مأمور شد به ملاقات جناب خضر و تعلّم از او، اوّل چيزى كه در وقت ملاقات بين ايشان مذاكره شد آن بود كه آن عالم حديث نمود براى حضرت موسى مصيبت‌ها و بلاهايى كه بر آل محمّد عليهم السلام وارد مى‌شود، پس گريستند هر دو، و سخت شد گريستن ايشان.

و روايت شده از ابن عبّاس كه گفت: در «ذى قار» خدمت امير المؤمنين عليه السلام رسيدم صحيفه‌اى بيرون آورد به خطّ خود و املاء پيغمبر صلى الله عليه و آله و خواند براى من از آن، و در آن صحيفه بود مقتل امام حسين عليه السلام، و آن كه چگونه كشته مى‌شود، و كى مى‌كشد او را، و كى يارى مى‌كند او را، و كى با او شهيد مى‌شود، پس گريه كرد آن حضرت گريه سختى و مرا به گريه درآورد (2) 1377.

فقير گويد كه: اگر مقام را گنجايش بود مختصر مقتلى در اين جا ذكر مى‌كردم، لكن محل را گنجايش نيست، هركه خواهد رجوع كند به كتب ما در مقتل.

و بالجمله، اگر كسى در اين روز نزد قبر امام حسين عليه السلام باشد و مردم را آب دهد مثل كسى باشد كه لشكر آن حضرت را آب داده باشد و با آن جناب در كربلا حاضر شده باشد، و خواندن هزار مرتبه توحيد در اين روز فضيلت دارد، و روايت شده كه: خداوند رحمان نظر رحمت به سوى او كند (3) 1378.

و سيّد براى اين روز دعايى نقل كرده است شبيه به دعاء عشرات، بلكه ظاهر آن است كه خود آن دعا باشد موافق بعضى روايات آن، و شيخ از عبد اللّه بن سنان از حضرت صادق عليه السلام چهار ركعت نماز و دعايى نقل كرده كه در اين روز در وقت چاشت بايد به عمل آورد، ما به ملاحظه اختصار ذكر نكرديم، هركه طالب است به زاد المعاد رجوع نمايد (4) 1379.

و نيز شايسته است كه شيعيان در اين روز امساك كنند از خوردن و آشاميدن بى‌آنكه قصد

1- عَلَيْهِ السَّلامُ: خ ل. مراجعه شود به زاد المعاد: 372- 374.
2- بحار الأنوار 44/ 252 نقل از كتاب امالى.
3- اقبال 3/ 80 فصل 15 باب 1 از امام صادق عليه السلام.
4- مصباح المتهجّد: 783- 786 و زاد المعاد: 388- 393 و اوّل دعاء: اللَّهُمَّ عَذِّبِ الفَجَرَةَ ...

روزه کنند، و در آخر روز بعد از عصر افطار کنند به غذایی که اهل مصیبت می‌خورند، مثل ماست یا شیر و امثال آنها، نه مثل غذاهای لذیذه، و آنکه جامه‌های پاکیزه بپوشند، و بندها را بگشایند، و آستین‌ها را بالا کنند به هیئت صاحبان مصیبت.

و علّامه مجلسی در زاد المعاد فرموده: و بهتر آن است که روز نهم و دهم را روزه ندارد، زیرا که بنی امیّه این دو روز را برای برکت و شماتت بر قتل آن حضرت روزه می‌داشتند، و احادیث بسیار در فضیلت این دو روز و روزه آنها بر حضرت رسول صلی الله علیه و آله بسته‌اند، و از طریق اهل بیت علیهم السلام احادیث بسیار در مذمّت روزه این دو روز خصوصاً روز عاشورا وارد شده است.

و ایضاً بنی‌امیّه علیهم اللّعنه از برای برکت آذوقه سال را در روز عاشورا در خانه ذخیره می‌کردند.

لهذا از حضرت امام رضا علیه السلام منقول است که: هرکه ترک کند سعی در حوایج خود را در روز عاشورا و پی کاری نرود حق تعالی حوایج دنیا و آخرت او را برآورد، و هرکه روز عاشورا روز مصیبت و اندوه و گریه او باشد حق تعالی روز قیامت را روز فرح و سرور و شادی او گرداند، و دیده‌اش در بهشت به ما روشن گردد، و هرکه روز عاشورا را روز برکت نامد و از برای منزل خود در آن روز چیزی ذخیره کند خدا آن ذخیره را برای او مبارک نگرداند، ودر روز قیامت با یزید و عبید اللّٰه بن زیاد و عمر بن سعد علیهم اللّعنه محشور گردد، پس باید که در روز عاشورا آدمی مشغول کاری از کارهای دنیا نگردد، و مشغول گریه و نوحه و مصیبت باشد، و امر کند اهل خانه خود را که تعزیه آن حضرت را بدارند و مشغول ماتم باشند چنانکه در ماتم عزیزترین اولاد و اقارب خود می‌باشند، و در آن روز امساک کند از خوردن و آشامیدن بی‌آنکه قصد روزه کند، و در آخر روز بعد از عصر افطار کند اگر چه به شربت آبی باشد، و روزه تمام ندارد، مگر آنکه در خصوص آن روز روزه واجبی داشته باشد که به نذر یا مثل آن بر او واجب شده باشد که آن روز را روزه باید بگیرد، و در آن روز آذوقه در خانه ذخیره نکند، و نخندد، و مشغول لَهو و لَعِب نگردد، و هزار مرتبه بر قاتلان آن حضرت لعنت کند و بگوید: اللّٰهُمَّ الْعَنْ قَتَلَةَ الْحُسَیْنِ عَلَیْهِ السَّلامُ .1380 (1)

مؤلّف گوید: از کلام این بزرگوار معلوم شد که احادیثی که در فضیلت روز عاشورا است مجعول و بر حضرت رسول صلی الله علیه و آله بسته‌اند، و صاحب شفاء الصّدور در شرح این فقره از زیارت

1- زاد المعاد: 372.

عاشورا: اللَّهُمَّ إِنَّ هذَا يَوْمٌ تَبَرَّكَتْ بِهِ بَنُو أُمَيَّةَ، کلام را در این مقام بسط داده، ملخّصش آنکه تبرّک بنی امیّه به این یوم مشئوم بر چند وجه است: یکی آنکه ذخیره قوت و آذوقه را در این روز سنّت شمردند، و آن آذوقه را تا سال دیگر مایه سعادت و سعه رزق و رغد عیش دانستند، چنانچه در اخبار اهل بیت از باب تعریض به ایشان نهی از این مطلب مکرّر وارد شده است، و دیگر اقامه مراسم عید است، از توسعه رزق بر عیال، و تجدید ملابس، و قصّ شارب، و تقلیم اظفار، و مصافحه و تعییدات دیگر، که طریقه بنی امیّه و اتباع ایشان بر او جاری است، و دیگر التزام به روزه این روز است، که اخبار کثیره در فضل او وضع کرده‌اند، و ملتزم به صیام این روزند، امر چهارم از وجوه تبرّک به یوم عاشورا اینکه دعا و طلب حوایج را در این روز مستحب دانسته‌اند، و به جهت این کار مناقب و فضایلی برای این روز به جعل و وضع افترا کردند، و دعاهایی چند تلفیق کرده تعلیم عاصیان نمودند تا امر ملتبس و کار مشتبه شود، چنانچه در خطبه‌ای که در بلاد خود در این روز می‌خوانند برای هر نبی وسیله و شرفی در این روز زیاد می‌کنند، مثل اخماد نار نمرود، و قرار سفینه نوح، و اغراق جُند فرعون، و انجاء عیسی از دار یهودان.
چنانچه شیخ صدوق از جبله مکّیّه نقل کرده: که شنیدم از میثم تمّار رضی الله عنه که فرمود: واللّه می‌کشند این امّت پسر پیغمبر خود را در محرّم در روز دهم، و هرآینه اعداء حق سُبحانه و تعالی این روز را روز برکت قرار دهند، و همانا این کار شدنی است، و پیشی گرفته است در علم خدای تعالی، و من می‌دانم او را به عهدی که از مولایم امیر المؤمنین علیه السلام به من رسیده، تا آنکه جبله می‌گوید: گفتم: چگونه مردم روز قتل حسین علیه السلام را روز برکت قرار دهند؟ پس میثم بگریست و فرمود: حدیثی وضع کنند که او روزی است که خدای تعالی در او توبه آدم را قبول کرد، با اینکه خدای تعالی در ذی حجّه توبه آدم را قبول کرد، و گمان می‌کنند که او روزی است که خدای تعالی یونس را از شکم ماهی بیرون آورد، با اینکه خدای تعالی یونس را در ذیقعده از شکم ماهی برآورد، و گمان می‌کنند که او روزی است که سفینه نوح بر جودی قرار گرفت، با اینکه استواء سفینه در روز هجدهم ذیحجّه بوده، و گمان می‌کنند که او روزی است که خدا دریا را برای موسی در او بشکافت، با اینکه این کار در ربیع الأوّل بود (1) 1381.
و بالجمله، با این همه تصریح و تأکید که در خبر میثم شده و در حقیقت از علایم نبوّت و

1- امالی شیخ صدوق: م 27، ح 1.

امامت و دلیل حقّیّت طریقه شیعه است که اخبار یقینی چنان داده است و مضمون او مطابق با واقع محسوس است عجب است که دعایی بر طبق این اکاذیب تلفیق شده، و در کتب بعض بی خبران که غافل بوده‌اند مذکور و به دست عوام داده شده، و البتّه خواندن آن دعا بدعت و محرّم است، و آن دعا این است:
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ، سُبْحانَ اللَّهِ مِلءَ الْمِیزانِ، وَمُنْتَهی الْعِلْمِ، وَمَبْلَغَ الرِّضا، وَزِنَةَ الْعَرْشِ، بعد از دو سه سطر دارد، ده مرتبه صلوات بفرستد و بگوید: یَا قَابِلَ تَوْبَةِ آدَمَ یَوْمَ عاشُوراءَ، یَا رافِعَ إِدْرِیسَ إِلَی السَّماءِ یَوْمَ عاشُوراءَ، یَا مُسَکِّنَ سَفِینَةِ نُوحٍ عَلَی الْجُودِیِّ یَوْمَ عاشُوراءَ، یَا غِیاثَ إِبْراهِیمَ مِنَ النَّارِ یَوْمَ عاشُوراءَ ... إلی آخره. و شکّ نیست که این دعا را یکی از نواصب مدینه یا خوارج مسقط یا امثال اینها جعل کرده و تتمیم ظلم بنی امیّه را نموده، تمام شد ملخّص کلام صاحب شفاء الصّدور (1) 1382.
بالجمله، در آخر روز عاشورا سزاوار است که یادآوری از حال حرم امام حسین علیه السلام و دختران و اطفال آن حضرت که در این وقت در کربلا اسیر اعدا و مشغول به حزن و بکاء بودند، و مصیبت‌هایی که بر ایشان گذشته که در خاطر هیچ آفریده خطور نکند، و قلم را تاب نوشتن نباشد.
وَلقد أجادَ مَن قالَ:
فاجِعةٌ إِنْ أَرَدْتُ أَكْتُبُهامُجْمَلَةً ذِكْرَةً لِمُدَّكِرِ
جَرَتْ دُمُوعِی فَحالَ حائِلُهامَا بَیْنَ لَحْظِ الْجُفُونِ وَالزُّبُرِ
وَقال قَلْبِی بُقْیا عَلَیَ (2) 1383 فَلَاوَاللَّهِ مَا قَدْ طُبِعْتُ مِنْ حَجَرِ
بَكَتْ لَهَا الْأَرْضُ وَالسَّماءُوَمَا بَیْنَهُما فی مَدامِعٍ حُمُرِ
من از تحریر این غم ناتوانم‌که تصویرش زده آتش به جانم
تو را طاقت نباشد از شنیدن‌شنیدن کی بود مانند دیدن
پس برخیز و سلام کن بر رسول خدا و علیّ مرتضی و فاطمه زهرا و حسن مجتبی و سایر امامان از ذرّیّه سیّد الشّهداء علیهم السلام و ایشان را تعزیت بگو بر این مصایب عظیمه با دل بریان و چشم گریان، و بخوان این زیارت را:

1- شفاء الصدور: 248- 262.
2- بُقْیا عَلَیَّ: یعنی ترحّم کن بر من.

السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وارِثَ آدَمَ صَفْوَةِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وارِثَ نُوحٍ نَبِیِّ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وارِثَ إِبْراهِیمَ خَلِیلِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وارِثَ مُوسی کَلِیمِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وارِثَ عَیسی رُوحِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وارِثَ مُحَمَّدٍ حَبِیبِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وارِثَ عَلِیٍّ أَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ وَ لِیِّ اللَّهِ (1) 1384، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وارِثَ الْحَسَنِ الشَّهِیدِ سِبْطِ رَسُولِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا ابْنَ الْبَشِیرِ النَّذِیرِ وَابْنَ سَیِّدِ الْوَصِیِّینَ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا ابْنَ فاطِمَةَ سَیِّدَةِ نِساءِ الْعالَمِینَ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا أَبا عَبْدِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا خِیَرَةَ اللَّهِ وَابْنَ خِیَرَتِهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا ثارَ اللَّهِ وَابْنَ ثارِهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ أَ یُّهَا الْوِتْرُ الْمَوْتُورُ (2) 1385، السَّلامُ عَلَیْکَ أَ یُّهَا الْإِمامُ الْهادِی الزَّکِیُّ وَعَلَی أَرْواحٍ حَلَّتْ بِفِنائِکَ، وَأَقامَتْ فی جِوارِکَ، وَوَفَدَتْ مَعَ زُوَّارِکَ، السَّلامُ عَلَیْکَ مِنِّی مَا بَقِیتُ وَبَقِیَ اللَّیْلُ وَالنَّهارُ، فَلَقَدْ عَظُمَتْ بِکَ الرَّزِیَّةُ، وَجَلَّ الْمُصابُ فِی الْمُؤْمِنِینَ وَالْمُسْلِمِینَ وَفِی أَهْلِ السَّمَاواتِ أَجْمَعِینَ وَفِی سُکَّانِ الْأَرَضِینَ فَإِنَّا لِلَّهِ وَ إِنَّا إِلَیْهِ راجِعُونَ، وَصَلَواتُ اللَّهِ وَبَرَکاتُهُ وَتَحِیَّاتُهُ عَلَیْکَ وَعَلَی آبائِکَ الطَّاهِرِینَ (3) 1386 الطَّیِّبِینَ الْمُنْتَجَبِینَ وَعَلَی ذَرارِیهِمُ الْهُداةِ الْمَهْدِیِّینَ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا مَوْلایَ وَعَلَیْهِمْ، وَعَلَی رُوحِکَ وَعَلَی أَرْواحِهِمْ، وَعَلَی تُرْبَتِکَ وَعَلَی تُرْبَتِهِمْ. اللّهُمَّ لَقِّهِمْ رَحْمَةً وَرِضْواناً وَرَوْحاً وَرَیْحاناً. السَّلامُ عَلَیْکَ یَا مَوْلایَ یَا أَبا عَبْدِ اللَّهِ، یَا ابْنَ خاتَمِ النَّبِیِّینَ، وَیَا ابْنَ سَیِّدِ الْوَصِیِّنَ، وَیَا ابْنَ سَیِّدَةِ نِساءِ الْعالَمِینَ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا شَهِیدُ، یَا ابْنَ الشَّهِیدِ، یَا أَخَ الشَّهِیدِ، یَا

1- وَ لِیِّ اللَّهِ: نسخه.

2- الْوِتْرُ الْمَوْتُورُ: کشته‌ای که خون کسان او ریخته شده.

3- الطَّاهِرِینَ: خ.

أَبَاالشُّهَداءِ. اللَّهُمَّ بَلِّغْهُ عَنِّی فی هذِهِ السَّاعَةِ وَفِی هذَا الْیَوْمِ وَفِی هذَا الْوَقْتِ وَفِی کُلِّ وَقْتٍ تَحِیَّةً کَثِیرَةً وَسَلاماً، سَلامُ اللَّهِ عَلَیْکَ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَکاتُهُ یَا ابْنَ سَیِّدِ الْعالَمِینَ وَعَلَی الْمُسْتَشْهَدِینَ مَعَکَ سَلاماً مُتَّصِلًا مَا اتَّصَلَ اللَّیْلُ وَالنَّهارُ، السَّلامُ عَلَی الْحُسَیْنِ بْنِ عَلِیٍّ الشَّهِیدِ، السَّلامُ عَلَی عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ الشَّهِیدِ، السَّلامُ عَلَی الْعَبَّاسِ بْنِ أَمِیرِالْمُؤْمِنِینَ الشَّهِیدِ، السَّلامُ عَلَی الشُّهَداءِ مِنْ وُلْدِ أَمِیرِالْمُؤْمِنِینَ، السَّلامُ عَلَی الشُّهَداءِ مِنْ وُلْدِ الْحَسَنِ، السَّلامُ عَلَی الشُّهَداءِ مِنْ وُلْدِ الْحُسَیْنِ، السَّلامُ عَلَی الشُّهَداءِ مِنْ وُلْدِ جَعْفَرٍ وَعَقِیلٍ، السَّلامُ عَلَی کُلِّ مُسْتَشْهَدٍ مَعَهُمْ مِنَ الْمُؤْمِنِینَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَبَلِّغْهُمْ عَنِّی تَحِیَّةً کَثِیرَةً وَسَلاماً. السَّلامُ عَلَیْکَ یَا رَسُولَ اللَّهِ أَحْسَنَ اللَّهُ لَکَ الْعَزاءَ فِی وَلَدِکَ الْحُسَیْنِ، السَّلامُ عَلَیْکِ یَافاطِمَةُ أَحْسَنَ اللَّهُ لَکِ الْعَزاءَ فی وَلَدِکِ الْحُسَیْنِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا أَمِیرَالْمُؤْمِنِینَ أَحْسَنَ اللَّهُ لَکَ الْعَزاءَ فِی وَلَدِکَ الْحُسَیْنِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا أَبا مُحَمَّدٍ الْحَسَنَ أَحْسَنَ اللَّهُ لَکَ الْعَزاءَ فی أَخِیکَ الْحُسَیْنِ، یَا مَوْلایَ یَا أَبا عَبْدِ اللَّهِ، أَ نَاً ضَیْفُ اللَّهِ وَضَیْفُکَ وَجارُ اللَّهِ وَجارُکَ، وَ لِکُلِّ ضَیْفٍ وَجارٍ قِرىً وَقِرایَ فِی هذَا الْوَقْتِ أَنْ تَسْأَلَ اللَّهَ سُبْحانَهُ وَتَعَالی أَنْ یَرْزُقَنِی فَکاکَ رَقَبَتِی مِنَ النَّارِ إِنَّهُ سَمِیعُ الدُّعاءِ قَرِیبٌ مُجِیبٌ (1) 1387.

روز بیست وپنجم: به قول جمعی از علما در سال نود و چهار، یا روز دوازدهم سال نود و پنج که آن سال را سنة الفقهاء می‌گفتند حضرت امام زین العابدین علیه السلام از دنیا رحلت فرموده (2) 1388.

1- مصباح الزائر ابن طاووس: 345.

2- العدد القویّة: 315 در بیان روز بیست و پنجم.

ص: 404

اعمال ماه صفر

در ماه صفر
بدان که این ماه معروف به نحوست است، و برای رفع نحوست هیچ چیز بهتر از تصدّق و ادعیه و استعاذات وارده نیست، و اگر کسی خواهد که محفوظ ماند از بلاهای نازله در این ماه در هر روز ده مرتبه بخواند چنانکه محدّث فیض و غیره فرموده:
یَا شَدِیدَ الْقُوی وَ (1) 1389 یَا شَدِیدَ الْمِحالِ، یَا عَزِیزُ یَا عَزِیزُ یَا عَزِیزُ، ذَ لَّتْ بِعَظَمَتِکَ جَمِیعُ خَلْقِکَ فَاکْفِنِی شَرَّ خَلْقِکَ، یَا مُحْسِنُ یَا مُجْمِلُ یَا مُنْعِمُ یَا مُفْضِلُ، یَا لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ سُبْحانَکَ إِنِّی کُنْتُ مِنَ الظّالِمِینَ فَاسْتَجَبْنا لَهُ وَنَجَّیْناهُ مِنَ الْغَمِّ وَکَذلِکَ نُنْجِی الْمُؤْمِنِینَ، وَصَلَّی اللّهُ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطَّیِّبِینَ الطّاهِرِینَ (2) 1390.
و سیّد دعایی برای هلال این ماه روایت کرده (3) 1391.
روز اوّل: سنه سی و هفتم شروع به جنگ صفّین شد (4) 1392. و در این روز سنه شصت و یکم به قولی سر مبارک حضرت سیّد الشّهداء علیه السلام را وارد دمشق کردند، و بنی امیّه آن روز را عید قرار دادند، و آن روزی است که تازه می‌شود در آن احزان (5) 1393:
کانَتْ مآتِمُ بِالْعِراقِ تَعُدُّهاأَمَوِیَّةٌ بِالشّامِ مِنْ أَعْیادِها
و در این روز و به قولی روز سیّم سنه صد و بیست و یک زید بن علیّ بن الحسین شهید شده (6) 1394.
روز سیّم: سیّد ابن طاووس از کتب أصحابنا الإمامیّه نقل کرده که: مستحبّ است در این

1- وَ: خ.
2- خلاصة الأذکار: 96 فصل 10.
3- اقبال 3/ 96 فصل 1 باب 3 اوّل آن: اللَّهُمَّ أَنتَ اللَّه العلیم.
4- تاریخ طبری 5/ 10.
5- مصباح کفعمی: 510، فصل 42.
6- مصباح المتهجّد: 787.

روز دو رکعت نماز، در رکعت اوّل حمد و إنَّا فتحنا، و در دویّم حمد و توحید بخواند، و بعد از سلام صد مرتبه صلوات بفرستد، و صد مرتبه بگوید: اللَّهُمَّ الْعَنْ آلَ أَبِی سُفْیانَ، و صد مرتبه استغفار کند، پس حاجت خود را بخواهد (1) 1395.

روز هفتم: به قول شهید و کفعمی و دیگران، و به قول شیخین در روز بیست و هشتم، سنه پنجاهم شهادت حضرت امام حسن مجتبی علیه السلام واقع شده (2) 1396. و در این روز سنه 128 ولادت حضرت امام موسی علیه السلام در «ابواء» که نام منزلی است مابین مکّه و مدینه واقع شده (3) 1397.

روز بیستم: روز اربعین، و به قول شیخین روز رجوع حرم امام حسین علیه السلام است از شام به مدینه، و روز ورود جابر بن عبداللّه انصاری است به کربلا به جهت زیارت امام حسین علیه السلام، و او اوّل زایر آن حضرت است، و زیارت آن حضرت در این روز مستحبّ است، و از حضرت عسکری علیه السلام روایت شده که فرمود: علامات مؤمن پنج چیز است: پنجاه و یک رکعت نماز فریضه و نافله در شب و روز گزاردن، و زیارت اربعین کردن، و انگشتر بر دست راست کردن، و جبین را در سجده بر خاک گذاشتن، و بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ را بلند گفتن (4) 1398.

و شیخ در تهذیب و مصباح زیارت مخصوصه این روز را از حضرت صادق علیه السلام نقل کرده، و ما إن شاء اللّه آن را در باب زیارات نقل خواهیم نمود (ص 642).

روز بیست و هشتم: سنه یازدهم روز وفات حضرت خاتم الأنبیاء صلوات اللّه علیه وآله است، و روز وفات روز دوشنبه بوده بالإتّفاق، و در وقت وفات سنین عمر مبارکش به شصت و سه رسیده بود، چهل سال از سنّ شریفش گذشته بود که وحی بر حضرتش نازل شد، و بعد از آن سیزده سال در مکّه مردم را دعوت به خدا پرستی نمود، و پنجاه و سه سال داشت که به مدینه هجرت فرمود، و در سال دهم هجرت وفات فرمود، و امیر المؤمنین علیه السلام متوجّه غسل و حنوط آن حضرت شد، و بعد از تغسیل و تکفین بر آن جناب نماز گزارد، پس دسته دسته اصحاب آمدند و بدون امام بر آن حضرت نماز گزاردند، و حضرت امیر المؤمنین علیه السلام آن جناب را در حجره طاهره در همان محلّی که از دنیا رفته بود مدفون ساخت (5) 1399.

1- اقبال 3/ 97 فصل 2 باب 3.
2- مصباح کفعمی: 510، فصل 42 و مصباح المتهجّد: 790.
3- مقنعه مفید: 476.
4- مصباح المتهجّد: 787.
5- ارشاد مفید 1/ 189 و بحار الأنوار 22/ 503 نقل از کشف الغمّه.

از انس بن مالک روایت است که: چون از دفن پیغمبر صلی الله علیه و آله فارغ شدیم حضرت فاطمه علیها السلام سوی من آمد و گفت: ای انس، چگونه نفس شما همراهی کرد که خاک به صورت پیغمبر خدا صلی الله علیه و آله بریزید؟ پس گریست و فرمود:
یا أَبَتاهُ أَجابَ رَبّاً دَعاهُیا أَبَتاهُ مِنْ رَبِّهِ ما أَدْناهُ
إلی آخره (1) 1400 وَلَنِعْمَ ما قِیلَ:
ای دو جهان زیر زمین از چه‌ای‌خاک نه ای خاک نشین از چه‌ای
و به روایت معتبر است که آن مخدّره مشتی از خاک پاک آن قبر مطهّر گرفت و بر دیدگان گذاشت و گفت:
مَاذا عَلَی الْمُشْتَمِّ تُرْبَةَ أَحْمَدٍأَنْ لَایَشَمَّ مَدَی الزَّمانِ غَوالِیا
صُبَّتْ عَلَیَّ مَصائِبُ لَوْ أَ نَّهاصُبَّتْ عَلَی الْأَیّامِ صِرْنَ لَیالِیا (2) 1401 و شیخ یوسف شامی در درّ النّظیم نقل کرده که آن حضرت این اشعار را در مرثیه پدر فرموده:
قُلْ لِلْمُغَیَّبِ تَحْتَ أَثوابِ (3) 1402 الثَّرَیإِنْ کُنْتَ تَسْمَعُ صَرْخَتِی وَنِدائِیا
صُبَّتْ عَلَیَّ مَصائِبٌ لَوْ أَ نَّهاصُبَّتْ عَلَی الْأَیّامِ صِرْنَ لَیالِیا
قَدْ کُنْتُ ذاتَ حِمیً بِظِلِّ مُحَمَّدٍلَا أَخْشَی مِنْ ضَیْمٍ وَکانَ حِمیً لِیا (4) 1403
فَالْیَوْمَ أَخْضَعُ لِلذَّلِیلِ وَأَ تَّقِیضَیْمِی وَأَدْفَعُ ظالِمِی بِرِدائِیا (5) 1404 فَإِذا بَکَتْ قُمْرِیَّةٌ فِی لَیْلِهاشَجَناً (6) 1405 عَلی غُصْنٍ بَکَیْتُ صَباحِیا
فَلَأَجْعَلَنَّ الْحُزْنَ بَعْدَکَ مُؤ نِسِیوَلَأَجْعَلَنَّ الدَّمْعَ فِیکَ وِشاحِیا (7) 1406

1- مستدرک حاکم 1/ 382.
2- مسکّن الفُؤاد شهید ثانی چاپ شده ضمن مصنّفات اربعه: 95 و در آن: ماذا علی من شمّ ...
3- أَطْباق: خ ل.
4- در مصدر: جمالیا.
5- ردا، یعنی چادر.
6- شجن: غم و اندوه.
7- در النظیم: 198.

روز آخر ماه: سنه دویست و سه به قول شیخ طبرسی و ابن اثیر شهادت امام رضا علیه السلام واقع شده به انگور مسموم، سنّ مبارکش به پنجاه وپنج رسیده بود (1) 1407 و قبر شریفش واقع شد در خانه حمید بن قحطبه در قریه سناباد از ارض طوس، و در آن خانه است قبر رشید نیز (2) 1408.

1- إعلام الوری: 328 و الکامل فی التاریخ 6/ 351.
2- ارشاد مفید 2/ 271.

ص: 408
اعمال ماه ربيع الأوّل

در ماه ربیع الأوّل است

شب اوّل: سال سیزدهم بعثت مبدأ هجرت حضرت رسول صلی الله علیه و آله بود از مکّه معظّمه به مدینه منوّره، و در آن شب در غار ثور مختفی شد، و حضرت امیر علیه السلام جان خود را فدای جان شریف او نمود، و در جای آن حضرت خوابیده از شمشیرهای قبایل مشرکین پروا نکرد، و فضل خود و مواسات و برادری خود را با حضرت رسول صلی الله علیه و آله بر جمیع عالم ظاهر گردانید، و آیه کریمه وَمِنَ النَّاسِ مَنْ یَشْرِی نَفْسَهُ ابْتِغاءَ مَرْضَاةِ اللَّهِ در شأنش نازل شد (1) 1409.

روز اوّل: علماء گفته‌اند: مستحبّ است که برای تشکّر نعمت سلامتی رسول خدا و امیر المؤمنین صلوات اللّه علیهما روزه بدارند، و زیارت آن دو بزرگوار در این روز مناسب است (2) 1410.

و سیّد در اقبال برای این روز دعایی نقل فرموده (3) 1411، ودر این روز به قول شیخ وکفعمی حضرت عسکری علیه السلام وفات کرده، ومشهور روز هشتم است (4) 1412، وشاید در چنین روز اوّل مرض آن حضرت بوده.

روز هشتم: سنه دویست و شصت وفات حضرت امام حسن عسکری علیه السلام واقع شده، و حضرت صاحب الأمر صلوات اللّه علیه به منصب جلیل امامت فایز گردیده، مناسب است آن دو بزرگوار را در این روز زیارت کردن (5) 1413.

روز نهم: روز عید بزرگ و روز عید بَقْر (6) 1414 است، و از برای آن شرح بزرگی است که در جای خود ذکر شده، و روایتی نقل شده که: هرکه در این روز چیزی انفاق کند گناهانش آمرزیده شود، و گفته‌اند که: مستحبّ است در این روز اطعام برادران مؤمن، و خوشنود گردانیدن ایشان، و توسعه دادن در نفقه، و پوشیدن جامه‌های نو، و شکر و عبادت حق تعالی کردن، و این روز روز برطرف شدن غم‌ها است، و روز بسیار شریفی است (7) 1415.

1- زاد المعاد: 403 و آیه در سوره بقره: 2/ 207.

2- زاد المعاد: 404.

3- اقبال 3/ 111 فصل 2 باب 4 اوّل آن: اللّهمّ لا إله إلّاأنتَ.

4- مصباح المتهجّد: 791 و مصباح کفعمی: 510، فصل 42 و زاد المعاد:

404.
5- زاد المعاد: 404 و ارشاد مفید 2/ 336 و تاریخ موالید الائمّه ابن خشّاب: 42.
6- بَقْر: یعنی شکافتن.
7- زاد المعاد: 411.

و چون روز هشتم ماه وفات امام حسن عسکری علیه السلام بوده، این روز، روز اوّل امامت حضرت صاحب الزّمان أرواح العالمین فداه و سبب مزید شرافتش خواهد بود (1) 1416.

روز دوازدهم: به قول جناب کلینی و مسعودی و مشهور بین عامّه ولادت با سعادت حضرت رسول صلی الله علیه و آله است (2) 1417، و مستحبّ است در آن دو رکعت نماز، در رکعت اوّل بعد از حمد سه مرتبه قُلْ یَا أَیُّهَا الکَافرونَ، و در دوّم سه مرتبه توحید، ودر این روز نیز آن حضرت به مدینه ورود فرمود (3) 1418، و شیخ فرموده که: در مثل چنین روز از سنه صد و سی و دو دولت بنی مروان منقضی شد (4) 1419.

روز چهاردهم: سنه شصت و چهار یزید بن معاویه به درکات جحیم شتافت (5) 1420.

و در اخبار الدّوَل است که یزید به مرض ذات الجنب در حوران از دنیا رفت، جنازه‌اش را به دمشق آوردند و در باب صغیر او را دفن کردند، و قبرش اینک مزبله می‌باشد، و سنین عمرش به سی و هفت رسیده بود، و خلافتش سه سال و نُه ماه طول کشید، انتهی (6) 1421.

شب هفدهم: شب ولادت حضرت خاتم الأنبیاء صلوات اللَّه علیه و شب بسیار مبارکی است، و سیّد نقل کرده که: در مثل چنین شب نیز قبل از هجرت به یک سال معراج آن حضرت بوده (7) 1422.

روز هفدهم: بنابر مشهور بین علماء امامیّه روز ولادت با سعادت حضرت خاتم الأنبیاء محمّد بن عبد اللَّه صلی الله علیه و آله است، و معروف آن است که ولادت با سعادتش در مکّه معظّمه در خانه خود آن حضرت واقع شده در روز جمعه در وقت طلوع فجر در عام الفیل در ایّام سلطنت انوشیروان عادل (8) 1423.

مجلسی اوّل در شرح فقیه فرموده که: وجود مبارک حضرت رسول صلی الله علیه و آله تأثیر کرده در عدالت انوشیروان، چون حضرت رحمة للعالمین است، و عدالت انوشیروان سبب آسایش خلق شود.

1- اقبال 3/ 114 فصل 3 باب 4.

2- کافی 1/ 439 و مروج الذهب 2/ 274.

3- اقبال 3/ 116 فصل 6 باب 4.

4- مصباح المتهجّد: 791.

5- مصباح المتهجّد: 791.

6- أخبار الدُول و آثار الأُول 2/ 14.

7- اقبال 3/ 118 فصل 9 باب 4.
8- اقبال 3/ 122 فصل 11 باب 4.

و نیز در این روز شریف سنه هشتاد و سه ولادت حضرت امام جعفر صادق علیه السلام واقع شده، و باعث مزید فضل و شرافت این روز گردیده (1) 1424، بالجمله، این روز روز بسیار شریفی است، و از برای آن چند عمل است:
اوّل: غسل (2) 1425.
دوّم: روزه، و از برای آن فضیلت بسیار است، و روایت شده که: هرکه این روز را روزه بدارد ثواب روزه یک سال خدا برای او بنویسد (3) 1426، و این روز یکی از آن چهار روز است که در تمام سال به فضیلت روزه ممتاز است.
سیّم: زیارت حضرت رسول صلی الله علیه و آله از نزدیک و دور (4) 1427.
چهارم: زیارت امیر المؤمنین علیه السلام به همان زیارتی که حضرت صادق علیه السلام کرده و تعلیم محمّد بن مسلم فرموده، و بیاید إن شاء اللّٰه در باب زیارات (ص 517).
پنجم: در وقتی که روز بلند شود دو رکعت نماز کند، در هر رکعت بعد از حمد ده مرتبه إنَّا أنزلناه و ده مرتبه توحید بخواند، و بعد از سلام در مُصَلّای خود بنشیند و این دعا را بخواند:
اللّٰهُمَّ أنْتَ حَیٌّ لا تَموت إلی آخره. و این دعای مبسوطی است، و چون سَندش را منتهی به معصوم ندیدم مراعات اختصار را أهم دیدم، هرکه طالب است رجوع به زاد المعاد نماید (5) 1428.
ششم: آنکه مسلمانان این روز را تعظیم بدارند، و تصدّق و خیرات بنمایند، و مؤمنین را مسرور کنند، و به زیارت مشاهد مشرّفه روند (6) 1429، و سیّد در اقبال شرحی از لزوم تعظیم این روز ذکر نموده و فرموده که: من یافتم طایفه نصارا و جمعی از مسلمین را که تعظیم بزرگی از روز ولادت عیسی علیه السلام می‌نمایند، و تعجّب کردم که چگونه مسلمانان قانع شدند که روز مولود پیغمبرشان که اعظم از همه پیغمبران است به این مرتبه از تعظیم باشد که ادون از تعظیم نصارا است مولد عیسی علیه السلام را (7) 1430.

1- إعلام الوری: 266.
2- زاد المعاد: 413.
3- زاد المعاد: 413.
4- زاد المعاد: 413.

5- زاد المعاد: 432.
6- اقبال 3/ 122 فصل 11 باب 4.
7- اقبال 3/ 142 فصل 14 باب 4.

ص: 411
اعمال ربیع‌الثانی و جمادی الأُولی والآخرة

در ماه ربیع الثانی و جُمادی الأُولی و جُمادی الآخرة است
سیّد ابن طاووس برای هر روز اوّل این سه ماه دعایی نقل کرده [(1)] 1431، و شیخ مفید فرموده که: در روز دهم ماه ربیع الثّانی سنه دویست و سی و دو حضرت امام حسن عسکری علیه السلام متولّد شده است، و روز شریف بسیار مبارکی است، و مستحبّ است که به شکر این نعمت عظمی روزه بدارند [(2)] 1432.
و در روز سیزدهم و چهاردهم و پانزدهم ماه جمادی الأُولی زیارت حضرت فاطمه زهرا صلوات اللّه علیها و اقامه ماتم آن مظلومه مناسب است، زیرا که در روایت صحیحه وارد شده که:
آن حضرت بعد از پدر بزرگوار خود هفتاد و پنج روز در دنیا بود و وفات فرمود، و بنابر مشهور که وفات حضرت رسول صلی الله علیه و آله در بیست و هشتم صفر بوده باید وفات آن مخدّره در یکی از این سه روز واقع شده باشد [(3)] 1433.
و در روز نیمه سنه سی و شش فتح بصره بر امیر المؤمنین علیه السلام و ولادت حضرت امام زین العابدین علیه السلام شده، و زیارت هر دو امام در این روز مناسب است [(4)] 1434.
و امّا اعمال ماه جُمادی الآخرة: پس سیّد ابن طاووس رضی الله عنه نقل کرده است که: در این ماه در هر وقت که خواهد چهار رکعت نماز بکند، یعنی به دو سلام، در رکعت اول بخواند حمد و یک مرتبه آیة الکرسی و بیست و پنج مرتبه إنَّا أنزلناه، و در رکعت دوّم حمد و یک مرتبه ألهاکُم التَّکاثر و بیست و پنج مرتبه قُل هو اللّهُ أَحد، و در رکعت سیّم حمد و یک مرتبه قل یا أیها الکافرون و بیست و پنج مرتبه قل أعوذ بربّ الفلق، و در رکعت چهارم حمد و یک مرتبه إذا جاء نصر اللّه والفتح و بیست و پنج مرتبه قل أعوذ بربّ الناس، و بعد از سلام رکعت چهارم هفتاد مرتبه بگوید: سُبْحانَ اللَّهِ! وَالْحَمْدُ لِلَّهِ، وَلَا إِلهَ

1- اقبال 3/ 145 و 151 و 157 فصل از باب‌های 5 و 6 و 7.
2- اقبال 3/ 149 فصل 3 باب 5 نقل از کتاب حدائق الریاض شیخ مفید.
3- زاد المعاد: 455.
4- زاد المعاد: 455 از شیخ مفید و طوسی.

إِلَّا اللَّهُ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ، و هفتاد مرتبه: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، پس سه مرتبه بگوید: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِناتِ، پس سر به سجده گذارد و بگوید سه مرتبه: يَا حَيُّ يَا قَيُّوْمُ، يَا ذَا الْجَلالِ وَالْإِكْرامِ، يَا اللَّهُ يَا رَحْمنُ يَا رَحِيمُ، يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ، پس هر حاجت كه دارد از حق تعالى طلب نمايد، هركه چنين كند خدا خودش را و مالش را و زنان و فرزندان او را و دين و دنياى او را تا سال ديگر حفظ كند، و اگر در اين سال بميرد بر شهادت بميرد، يعنى ثواب شهيدان داشته باشد (1) 1435. اعمال ماه جُمادى الآخرة

روز سيّم: سنه يازدهم وفات حضرت فاطمه صلوات اللّه عليها واقع شده، پس بايد در اين روز شيعيان به مراسم تعزيت آن حضرت قيام نمايند، و زيارت آن مظلومه و نفرين بر ظالمان و غاصبان حقّ او كنند، و سيّد ابن طاووس در اقبال ذكر فرموده اين زيارت را براى آن حضرت بعد از ذكر وفات آن حضرت در اين روز: السَّلامُ عَلَيْكِ يَا سَيِّدَةَ نِساءِ الْعالَمِينَ، السَّلامُ عَلَيْكِ يَا والِدَةَ الْحُجَجِ عَلَى النَّاسِ أَجْمَعِينَ، السَّلامُ عَلَيْكِ أَيَّتُهَا الْمَظْلُومَةُ الْمَمْنُوعَةُ حَقَّها، پس بگو: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى أَمَتِكَ وَابْنَةِ نَبِيِّكَ وَزَوجَةِ وَصِيِّ نَبِيِّكَ صَلاةً تُزْ لِفُها فَوْقَ زُلْفى عِبادِكَ الْمُكَرَّمِينَ مِنْ أَهْلِ السَّمَاواتِ وَأَهْلِ الْأَرَضِينَ. به تحقيق كه روايت شده است كه: هركه به اين زيارت آن حضرت را زيارت كند واز خدا طلب آمرزش كند حق تعالى گناهانش را بيامرزد، و او را داخل بهشت گرداند (2) 1436.

مؤلّف گويد كه: نجل سيّد ابن طاووس نيز اين زيارت را در كتاب زوائد الفوائد نقل كرده و گفته كه: مختصّ است به روز وفات آن حضرت، كه سيّم ماه جمادى الآخره باشد، و كيفيّت زيارت را به اين طريق فرموده كه: نماز مى‌كنى نماز زيارت يا نماز خود آن حضرت را، و آن دو ركعت است در هر ركعت بعد از حمد شصت مرتبه سوره قل هو اللّه أحد مى‌خوانى، و اگر نتوانى در ركعت اوّل بعد از حمد سوره قل هو اللّه أحد بخوان، و در ركعت دوم سوره قل يا أيها

1- اقبال 3/ 160 فصل 2 باب 7 و زاد المعاد: 456.
2- اقبال 3/ 161 فصل 3 باب 7.

الکافرون، و چون سلام گفتی بگو السَّلامُ عَلَیْکِ تا آخر زیارت مذکوره (1) 1437.
روز بیستم: سال پنجم یا دوّم از بعثت، ولادت با سعادت حضرت فاطمه زهرا علیها السلام واقع شده (2) 1438 و در آن چند عمل مناسب است:
اوّل: روزه (3) 1439.
دوّم: خیرات و صدقات بر مؤمنین (4) 1440.
سیّم: زیارت آن بی‌بی دنیا وآخرت و بیاید کیفیّت زیارت آن حضرت بعد از این (ص 440).

1- اقبال 3/ 166 فصل 6 باب 7.
2- مصباح المتهجّد: 793.
3- زاد المعاد: 457.
4- مسارّ الشیعة: 54.

اعمال اوّل هر ماه و عید نوروز

در اعمال هر ماه نو و اعمال عید نوروز
و اعمال ماههای رومی است
امّا اعمال هر ماه نو چند چیز است:
اوّل: خواندن دعاهای منقوله در وقت رؤیت هلال، که بهترین آنها دعای چهل و سیّم صحیفه کامله است که در اوّل ماه رمضان ذکر شد (ص 298).
دوّم: خواندن هفت مرتبه سوره حمد برای دفع درد چشم (1) 1441.
سیّم: اندکی پنیر خوردن، روایت است که: هرکس مقیّد کند خود را به خوردن آن در اوّل هر ماه، امید است که حاجتش در آن ماه رد نشود (2) 1442.
چهارم: در شب اوّل دو رکعت نماز کند، در هر رکعت بعد از حمد سوره انعام بخواند، و از حق تعالی سؤال کند که او را از هر ترسی و دردی ایمن گرداند، و نبیند در آن ماه امری را که مکروه او باشد (3) 1443.
پنجم: در روز اوّل دو رکعت نماز کند، در رکعت اوّل بعد از حمد سی مرتبه قُلْ هُوَ اللَّهُ، و در رکعت دوّم بعد از حمد سی مرتبه إِنّا أَنْزَلْناهُ بخواند، و بعد از نماز تصدّقی کند، چون چنین کند سلامتی خود را در آن ماه از حق تعالی بخرد، و از بعضی روایات نقل است که بعد از نماز بخواند:
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِی الْأَرْضِ إِلَّا عَلَی اللَّهِ رِزْقُها وَیَعْلَمُ مُسْتَقَرَّها وَمُسْتَوْدَعَها کُلٌّ فِی کِتابٍ مُبِینٍ (4) 1444.
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ وَ إِنْ یَمْسَسْکَ اللَّهُ بِضُرٍّ فَلا کَاشِفَ لَهُ إِلّا هُوَ وَ إِنْ یُرِدْکَ بِخَیْرٍ فَلا رادَّ لِفَضْلِهِ یُصِیبُ بِهِ مَنْ یَشاءُ مِنْ عِبادِهِ وَهُوَ الْغَفُورُ

1- بحار الأنوار 92/ 231 ح 13 و 257 ح 50.
2- بحار الأنوار 97/ 133 از امام صادق علیه السلام.
3- بحار الأنوار 97/ 133 از امام صادق علیه السلام.
4- هود: 11/ 6.

الرَّحِیمُ (1) 1445، بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ سَیَجْعَلُ اللَّهُ بَعْدَ عُسْرٍ یُسْراً مَا شاءَ اللَّهُ لَا قُوَّةَ إِلّا بِاللَّهِ حَسْبُنَا اللَّهُ وَ نِعْمَ الْوَکِیلُ وَأُ فَوِّضُ أَمْرِی إِلَی اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ بَصِیرٌ بِالْعِبادِ، لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ سُبْحانَکَ إِنِّی کُنْتُ مِنَ الظّالِمِینَ، رَبِّ إِنِّی لِما أَ نْزَلْتَ إِلَیَّ مِنْ خَیْرٍ فَقِیرٌ، رَبِّ لَاتَذَرْنِی فَرْداً وَأَ نْتَ خَیْرُ الْوارِثِینَ (2) 1446.

و امّا اعمال عید نوروز: پس چنان است که حضرت صادق علیه السلام به معلّی بن خنیس تعلیم فرموده که: چون روز نوروز شود غسل کن، و پاکیزه‌ترین جامه‌های خود را بپوش، و به بهترین بوهای خوش خود را خوشبو گردان، و در آن روز روزه بدار، پس چون از نماز پیشین و پسین و نافله‌های آن فارغ شوی چهار رکعت نماز بگزار، یعنی هر دو رکعت به یک سلام، و در رکعت اوّل بعد از حمد ده مرتبه سوره إِنَّا أَنْزَلْناهُ بخوان، و در رکعت دوّم بعد از حمد ده مرتبه سوره قُلْ یَا أَیُّها الکافِرُونَ، و در رکعت سیّم بعد از حمد ده مرتبه سوره قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ، و در رکعت چهارم بعد از حمد ده مرتبه قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الفَلَقِ و قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ بخوان، و بعد از نماز به سجده شکر برو و این دعا بخوان: اعمال عید نوروز

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ الْأَوصِیاءِ الْمَرْضِیِّینَ، وَعَلَی جَمِیعِ أَ نْبِیائِکَ وَرُسُلِکَ بِأَ فْضَلِ صَلَواتِکَ، وَبارِکْ عَلَیْهِمْ بِأَ فْضَلِ بَرَکاتِکَ، وَصَلِّ عَلَی أَرْواحِهِمْ وَأَجْسادِهِمْ. اللَّهُمَّ بارِکْ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَبارِکْ لَنا فِی یَوْمِنا هذَا الَّذِی فَضَّلْتَهُ وَکَرَّمْتَهُ وَشَرَّفْتَهُ وَعَظَّمْتَ خَطَرَهُ. اللَّهُمَّ بارِکْ لِی فِیما أَ نْعَمْتَ بِهِ عَلَیَّ حَتَّی لَاأَشْکُرَ أَحَداً غَیْرَکَ، وَوَسِّعْ عَلَیَّ فِی رِزْقِی یَا ذَا الْجَلالِ وَالْإِکْرام. اللَّهُمَّ مَا غابَ عَنِّی فَلا یَغِیبَنَّ عَنِّی عَوْنُکَ وَحِفْظُکَ، وَمَا فَقَدْتُ مِنْ شَیْ ءٍ فَلَا تُفْقِدْنِی عَوْنَکَ عَلَیْهِ حتَّی لَاأَ تَکَلَّفَ مَا لَاأَحْتاجُ إِلَیْهِ یَا ذَا الْجَلالِ وَالْإِکْرامِ. چون چنین کنی گناهان پنجاه ساله تو آمرزیده شود. و بسیار بگو: یَا

1- یونس: 10/ 107.

2- بحار الأنوار 97/ 133 از امام جواد علیه السلام.

ذَا الجَلالِ وَالْإِکْرامِ (1) 1447.
و امّا اعمال ماههای رومی: پس ما در اینجا اکتفا می‌کنیم به آنچه که در زاد المعاد است:
سیّد جلیل علیّ بن طاووس رحمه الله روایت کرده است که: روزی جمعی از اصحاب نشسته بودند حضرت رسالت پناه صلی الله علیه و آله داخل شد و بر ایشان سلام فرمود، و ایشان جواب سلام گفتند، پس حضرت فرمود که: می‌خواهید تعلیم نمایم شما را دوایی که جبرئیل مرا تعلیم کرده است که محتاج به دوای اطبّاء نبوده باشم، پس حضرت امیر المؤمنین علیه السلام و سلمان و دیگران سؤال نمودند که:
آن دوا چیست؟ حضرت رسول صلی الله علیه و آله به حضرت امیر المؤمنین علیه السلام خطاب نمود و فرمود که: در ماه نیسان رومی آب باران می‌گیری و سوره فاتحة الکتاب و آیة الکرسی و قُلْ هُوَ اللَّهُ أحد و قُلْ أعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ و قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ و قُلْ یَا أَیُّهَا الْکافِرُونَ هر یک را هفتاد بار می‌خوانی، و به روایت دیگر سوره إِنّا أَنْزَلْناهُ را نیز هفتاد مرتبه می‌خوانی، و هفتاد مرتبه اللَّهُ أکبر، و هفتاد مرتبه لا إِلهَ إِلَّا اللَّهُ می‌گویی، و هفتاد مرتبه صلوات بر محمّد و آل محمّد می‌فرستی، و هفت روز در بامداد و پسین از آن آب می‌آشامی، به حقّ آن خداوندی که مرا به راستی بر خلق مبعوث گردانیده است سوگند یاد می‌کنم که جبرئیل گفت که: حق تعالی بردارد از کسی که این آب را می‌آشامد هر دردی را که در بدنش باشد، و عافیت بخشد او را، و بیرون کند دردها را از بدن او و استخوانهای او، و اگر در لوح دردی برای او مقدّر شده باشد محو نماید، و به حقّ پروردگاری که مرا به حق فرستاده اگر فرزند نداشته باشد و فرزند خواهد، آب نیسان را به آن نیّت بیاشامد، او را فرزند روزی گردد، و اگر زن عقیم باشد و فرزند نیاورد، و از این آب با نیّت بیاشامد، فرزند از او به وجود آید، و اگر مرد و زن پسر خواهند یا دختر، از آن آب بیاشامند مقصود ایشان به عمل آید، چنانچه حق تعالی می‌فرماید: یَهَبُ لِمَنْ یَشاءُ إِناثاً وَیَهَبُ لِمَنْ یَشاءُ الذُّکُورَ أَو یُزَوِّجُهُمْ ذُکْراناً وَ إِناثاً وَیَجْعَلُ مَنْ یَشاءُ عَقِیماً (2) 1448
یعنی حق تعالی می‌بخشد هرکه را خواهد دختران، و هرکه را خواهد پسران، یا جفت می‌گرداند برای ایشان پسران و دختران، یعنی هر دو را به ایشان عطا می‌کند، و هرکه را خواهد عقیم و بی‌فرزند گرداند. پس حضرت فرمود

1- و در غیر کتب مشهوره روایت کرده‌اند که: در وقت تحویل بخواند، و بعضی 366 مرتبه گفته‌اند. یا مُحَوّلَ الحَوْلِ وَالأَحْوالِ حَوِّلْ حالَنا إِلی أَحْسَنِ الحالِ. و به روایت دیگر: یا مُقَلِّبَ القُلُوبِ وَالأَبْصارِ یا مُدَبِّرَ اللَیلِ وَالنَّهارِ، یا مُحَوِّلَ، إلی آخره کذا فی زاد المعاد/ 531. منه.
2- الشوری: 42/ 50.

که: اگر کسی درد سر داشته باشد و از این آب بیاشامد، صداع او ساکن گردد به قدرت الهی، و اگر درد چشم داشته باشد، و در چشمهای خود قطره‌ای از این آب بچکاند و بیاشامد و چشم‌های خود را از آن آب بشوید به اذن خدای تعالی شفا یابد، و آشامیدن از آن آب بُن دندانها را محکم گرداند، و دهان را خوشبو کند، و لعاب بُن دندانها را کم کند، و بلغم را کم کند و تخمه و امتلا به سبب خوردن طعام و آشامیدن آب به هم نرساند، و از بادهای قولنج و غیر آن متأذّی نگردد، و درد پشت و درد شکم به هم نرساند، و از زکام آزار نکشد، و درد دندان به هم نرساند، و درد معده و کرم معده را زایل گرداند، و محتاج به حجامت نگردد، و از مرض بواسیر و خارش بدن و آبله و دیوانگی و خوره و پیسی و رعاف و قیّ نجات یابد، و کور و لال و کر و زمین‌گیر نشود، و آب سیاه در دیده‌اش نزول نکند، و دردی که موجب افطار روزه و نقصان نماز او باشد او را عارض نگردد، و از وسوسه‌های جنّیان و شیاطین متأذّی نگردد. اعمال‌ماههای‌رومی وخواص‌آب نیسان
پس حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمود که: جبرئیل گفت: هرکه از این آب بیاشامد و به جمیع دردهایی که در مردم می‌باشد مبتلا باشد موجب شفا از جمیع آنها گردد، پس جبرئیل گفت: به حقّ خداوندی که تو را به راستی فرستاده هرکه این آیات را بر این آب بخواند و بیاشامد حق تعالی دلش را مملوّ گرداند از نور، و روشنی و الهام خود را در دل او وارد سازد، و حکمت بر زبان او جاری گرداند، و پر کند دل او را از فهم و بینایی، و به او عطا کند از کرامت‌ها آنچه به احدی از عالمیان عطا نکرده باشد، و هزار مغفرت و هزار رحمت بر او بفرستد، و غش و خیانت و غیبت و حسد و بغی و کبر و بخل و حرص و غضب را از دل او بردارد، و از عداوت و دشمنی مردم و بدگویی ایشان نجات یابد، و موجب شفاء جمیع امراض او گردد.
مؤلّف گوید که: این روایت مشهور به عبداللَّه بن عمر منتهی می‌شود، و به این سبب سندش ضعیف است، و فقیر به خطّ شیخ شهید دیدم که این روایت را از حضرت امام جعفر صادق علیه السلام روایت کرده بود با همین خواصّ و سوره‌ها، امّا آیات و اذکار را به این روش روایت کرده است که: می‌خوانی بر آب نیسان فاتحة الکتاب و آیة الکرسی و قُلْ یا أَیُّها الکافِرُونَ و سَبِّحِ اسْمَ رَبِّکَ الأَعلی و قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الفَلَقِ و قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ و قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ هر یک را هفتاد مرتبه، و می‌گویی هفتاد مرتبه لا إِلهَ إِلّا اللَّهُ، و هفتاد مرتبه اللَّهُ أَکْبَرُ، وهفتاد مرتبه اللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، و هفتاد مرتبه سُبْحانَ

اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلهَ إِلّا اللَّهُ واللَّهُ أَكْبَرُ، و در خواصّ آن مذکور است که: اگر در زندان باشد و از آن آب بیاشامد از حبس نجات یابد، و سردی بر طبع او غالب نگردد، و اکثر آن خواص که مذکور شد در این روایت نیز مذکور است.
و آب باران مطلقاً مبارک است و منفعت دارد، خواه در نیسان ببارد و خواه در غیر آن، چنانچه در حدیث معتبر از حضرت امیر المؤمنین علیه السلام منقول است که: بیاشامید آب آسمان را که پاک کننده بدن شما است، و دردها را دفع می‌کند، چنانچه حق‌تعالی می‌فرماید: وَيُنَزِّلُ عَلَيْكُمْ مِنَ السَّماءِ ماءً لِيُطَهِّرَكُمْ بِهِ وَيُذْهِبَ عَنْكُمْ رِجْزَ الشَّيْطانِ وَلِيَرْبِطَ عَلى قُلُوبِكُمْ وَيُثَبِّتَ بِهِ الْأَقْدامَ (1) 1449 یعنی می‌فرستد حق تعالی بر شما از آسمان آبی برای آنکه پاک گرداند شما را به آن، و ببرد از شما وسوسه شیطان را، و دلهای شما را محکم گرداند، و ثابت گرداند به آن قدمهای شما را.
و در عمل نیسان بهتر آن است که اگر جمعی خوانند هر یک مجموع آن سوره‌ها و اذکار را هفتاد مرتبه بخوانند، و از برای آنها که می‌خوانند فایده‌اش عظیم‌تر و ثوابش بیشتر است، و در این سالها بعد از بیست و سه روز که از نوروز بگذرد تقریباً داخل نیسان ماه رومی می‌شوند، و ماه نیسان سی روز است.
و از حضرت صادق علیه السلام منقول است که در هفتم حزیران البتّه حجامت بکن، و اگر میسّر نشود در چهاردهم بکن، و اوّل حزیران تقریباً هشتاد و چهارم نوروز است، و آن نیز سی روز است، و حزیران ماه نحسی است، چنانچه در حدیث معتبر منقول است که: در خدمت حضرت صادق علیه السلام ماه حزیران مذکور شد، حضرت فرمود که: این ماهی است که حضرت موسی در این ماه نفرین کرد بر بنی‌اسرائیل، و در یک شب و یک روز سیصد هزار کس ایشان مردند. و باز به سند معتبر از آن حضرت منقول است که: حق تعالی اجل‌ها را در ماه حزیران نزدیک می‌گرداند، یعنی موت در آن بسیار می‌باشد.
و بدان که ماههای رومی بنایش بر حرکت آفتاب است، و عدد آنها دوازده است، بدین ترتیب: تشرین الأوّل، تشرین الآخر، کانون اوّل، کانون آخر، شباط، آذر، نیسان، ایار، حزیران، تموز، آب، ایلول. و چهار ماه را سی می‌گیرند که آنها: تشرین الآخر و نیسان و حزیران و ایلول‌اند،

1- الأنفال: 8/ 11.

و هفت دیگر غیر شباط را سی و یک می‌گیرند، و شباط را در سه سال متوالی بیست و هشت می‌گیرند، و در سال چهارم که سال کبیسه ایشان است بیست و نُه می‌گیرند. و سال ایشان سیصد و شصت و پنج روز و ربعی است، و تشرین الأوّل که اوّل سال ایشان است در این سالها موافق نوزده درجه میزان است، و تفصیلش در کتاب بحار الأنوار مذکور است، و چون این ماهها در احادیث مذکور شده است مجملی در این‌جا ایراد نمودیم، انتهی (1) 1450.

1- زاد المعاد: 532- 535.

باب سيّم

اشاره

در زیارات است
و مشتمل است بر یک مقدّمه و چند فصل و یک خاتمه:
مقدّمه در آداب سفر است
چون اراده سفر کنی سزاوار آن است که روزه بداری روز چهارشنبه و پنجشنبه و جمعه را، و اختیار نمایی روز شنبه را یا روز سه‌شنبه را یا روز پنجشنبه را، و اجتناب کن از سفر کردن در روز دوشنبه و چهارشنبه و پیش از ظهر روز جمعه، و از سفر کردن در این ایّام که در این نظم واقع شده:
هفت روزی نحس باشد در مَهی‌زان حَذَر کن تا نیابی هیچ رنج
سه و پنج و سیزده با شانزده‌بیست و یک (1) 1451 بابیست وچار وبیست و پنج
و سفر مکن در محاق شهر، و در حالی که قمر در برج عقرب باشد، و اگر ضرورتی حاصل شود برای سفر کردن در این اوقات، دعاهای سفر را بخوان و تصدّق کن و هر وقت که خواهی به سفر رو (2) 1452.
و روایت شده که: مردی از اصحاب حضرت امام محمّد باقر علیه السلام اراده سفری کرد، خدمت آن حضرت رسید تا وداع کند با آن جناب، حضرت به او فرمود که: پدرم علیّ ابن الحسین علیه السلام هرگاه اراده می‌نمود که بیرون رود به سوی بعض املاک خود می‌خرید سلامتی خود را از خدا به آنچه آسان بود برای او، یعنی به دادن صدقه به هرچه که ممکن بود، و این در وقتی بود که پای خود را در رکاب می‌گذاشت، و چون به سلامت از سفر مراجعت می‌کرد شکر می‌کرد خدا را و تصدّق می‌داد به آنچه که ممکن بود، آن مرد وداع کرد و رفت و بجا نیاورد آنچه را که آن حضرت فرموده بود پس هلاک شد در راه، این خبر به امام محمّد باقر علیه السلام رسید فرمود: این مرد پند داده شد اگر می‌پذیرفت (3) 1453.
و سزاوار است که پیش از متوجّه شدن غسل بکنی، پس جمع می‌کنی اهل خود را نزد خود،

1- از بعضی روایات نقل شده که بیست و یکم سفر کردن خوب است، و در روز هشتم و بیست و سیّم خوب نیست. (منه).
2- مصباح الزائر ابن طاووس: 26- 27، فصل 1.
3- محاسن برقی 2/ 86 ح 1226 و 1227 و مصباح الزائر ابن طاووس: 27.

و دو ركعت نماز مى‌گزارى، و از خدا خير خود را سؤال مى‌نمايى، و آية الكرسى مى‌خوانى، و حمد و ثناى الهى بجا مى‌آورى، و صلوات بر حضرت رسول وآل او صلوات اللّه عليهم مى‌فرستى و مى‌گويى:
اللَّهُمَّ إِنِّى أَسْتَوْدِعُکَ الْيَوْمَ نَفْسِى وَأَهْلِى وَمَالِى وَوُلْدِى وَمَنْ كَانَ مِنِّى بِسَبِيلٍ الشَّاهِدَ مِنْهُمْ وَالْغَائِبَ. اللَّهُمَّ احْفَظْنا بِحِفْظِ الْإِيمانِ وَاحْفَظْ عَلَيْنا. اللَّهُمَّ اجْعَلْنا (1) 1454 فِى رَحْمَتِکَ، وَلَا تَسْلُبْنا فَضْلَکَ إِنَّا إِلَيْکَ رَاغِبُونَ. اللَّهُمَّ إِنَّا نَعُوذُ بِکَ مِنْ وَعْثَاءِ (2) 1455 السَّفَرِ، وَكَآبَةِ الْمُنْقَلَبِ، وَسُوءِ الْمَنْظَرِ فِى الْأَهْلِ وَالْمالِ وَالْوَلَدِ فِى الدُّنْيا وَالْآخِرَةِ. اللَّهُمَّ إِنِّى أَ تَوَجَّهُ إِلَيْکَ هذَا التَّوَجُّهَ طَلَباً لِمَرْضاتِکَ وَتَقَرُّباً إِلَيْکَ. اللَّهُمَ (3) 1456 فَبَلِّغْنِى مَا أُؤَمِّلُهُ وَأَرْجُوهُ فِيکَ وَفِى أَوْ لِيائِکَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.
پس وداع كن اهل خود را و برخيز و بر دَرِ خانه بايست، و تسبيح حضرت فاطمه صلوات اللّه عليها را بخوان، و سوره حمد را از پيش رو و از جانب راست و از جانب چپ بخوان، و همچنين آية الكرسى را از سه جانب بخوان، و بگو:
اللَّهُمَّ إِلَيْکَ وَجَّهْتُ وَجْهِى، وَعَلَيْکَ خَلَّفْتُ أَهْلِى وَمَالِى وَمَا خَوَّلْتَنِى وَقَدْ وَثِقْتُ بِکَ فَلَا تُخَيِّبْنِى، يَا مَنْ لَايُخَيِّبُ مَنْ أَرادَهُ، وَلَا يُضَيِّعُ مَنْ حَفِظَهُ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَاحْفَظْنِى فِيما غِبْتُ عَنْهُ وَلَا تَكِلْنِى إِلى نَفْسِى يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ، الدّعاء.
پس بخوان سوره قُلْ هُوَ اللَّهُ را يازده مرتبه (4) 1457 و سوره إِنّا أَنْزَلْناهُ و آية الكرسى و سوره قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ و قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الفَلَقِ، پس دست بر جميع بدن خود بمال و تصدّق كن به هرچه ميسّر باشد و بگو:
اللَّهُمَّ إِنِّى اشْتَرَيْتُ بِهذِهِ الصَّدَقَةِ سَلَامَتِى

1- اجْمَعْنا: خ ل.
2- وَعْثَاءِ: مشقّت و سختى.
3- اللَّهُمَّ: خ.
4- در مصباح الزائر: ده مرتبه.

وَسَلامَةَ سَفَرِی وَمَا مَعِی. اللَّهُمَّ احْفَظْنِی وَاحْفَظْ مَا مَعِیَ، وَسَلِّمْنِی وَسَلِّمْ مَا مَعِیَ، وَبَلِّغْنِی وَبَلِّغْ مَا مَعِیَ بِبَلاغِکَ الْحَسَنِ الْجَمِیلِ. و با خود بردار عصایی از چوب درخت بادام تلخ، که روایت شده: هرکه به سفری رود و باخود بردارد عصای بادام تلخ و بخواند و وَلَمَّا تَوَجَّهَ تِلْقَاءَ مَدْیَنَ- تا- وَاللَّهُ عَلَی مَا نَقُولُ وَکِیلٌ (1) 1458 و این در سوره قصص است، حق تعالی او را ایمن گرداند از هر سبع درنده، و از هر دزد ظلم‌کننده، و از هر حیوان صاحب زهری، تا به خانه خود برگردد، و با او باشد هفتاد و هفت ملک که طلب آمرزش کنند برای او تا برگردد و عصا را بگذارد (2) 1459.

و سنّت است که با عمامه بیرون روی و سر عمامه در زیر حنک بگردانی، تا اینکه به تو آسیبی نرسد از دزد و غرق شدن و سوختن، و قدری از تربت امام حسین علیه السلام با خود بردار، ودر وقت برداشتن بگو: اللَّهُمَّ هذِهِ طِینَةُ قَبْرِ الْحُسَیْنِ عَلَیْهِ السَّلامُ وَ لِیِّکَ وَابْنِ وَ لِیِّکَ اتَّخَذْتُها حِرْزاً لِمَا أَخافُ وَمَا لَاأَخافُ (3) 1460. و با خود بردار انگشتر عقیق و فیروزج، و خصوص انگشتری که عقیق آن زرد باشد و بر یک طرفش نقش باشد مَا شَاءَ اللَّهُ لَاقُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ و بر طرف دیگرش محمّد و علی.

سیّد ابن طاووس در أمان الأخطار روایت کرده از ابو محمّد قاسم بن علا از صافی خادم امام علیّ النّقی علیه السلام که گفت: رخصت طلبیدم از آن حضرت که به زیارت جدّش امام رضا علیه السلام بروم، فرمود که: با خود انگشتری داشته باش که نگینش عقیق زرد باشد و نقش نگین مَا شاءَ اللَّهُ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ باشد، و بر روی دیگر نگین محمّد و علی نقش کرده باشند، چون این انگشتر را با خود داری امان یابی از شرّ دزدان و راهزنان، و برای سلامتی تو تمامتر است، و دین تو را حفظ کننده‌تر است، خادم گوید: بیرون آمدم و انگشتری که حضرت فرمود به‌هم رسانیدم و برگشتم که وداع کنم، چون وداع آن حضرت کرده برگشتم و دور شدم، فرمود که: مرا برگردانند، چون برگشتم فرمود: ای صافی، گفتم: لبّیک یا سیّدی، فرمود که: انگشتر فیروزه هم باید با خود داشته باشی، بدرستی که میان طوس و نیشابور شیری برخواهد خورد به تو و قافله را منع خواهد کرد از رفتن، تو پیش برو و این انگشتر را به شیر بنما و بگو: مولای من می‌گوید که دور شو از راه، و باید که بر یک طرف نگین فیروزه اللَّهُ الْمَلِکُ نقش کنی، و بر طرف دیگر الْمُلْکُ لِلَّهِ الْواحِدِ الْقَهَّارِ، زیرا که نقش انگشتر امیر المؤمنین علیه السلام اللَّهُ الْمَلِکُ بود، چون

1- قصص: 28/ 22- 28.
2- مصباح الزائر: 28- 33.
3- مصباح الزائر: 34.

خلافت بر آن جناب برگشت الْمُلْکُ لِلَّهِ الْواحِدِ الْقَهَّارِ نقش کرد، و نگینش فیروزه بود، و چنین نگین امان می‌بخشد از حیوانات درنده، و باعث ظفر و غلبه می‌شود در جنگها، صافی گوید که: رفتم به سفر، و به خدا سوگند در همان مکان که حضرت فرموده بود شیر بر سر راه آمد و آنچه فرموده بود به عمل آوردم و شیر برگشت، چون از زیارت برگشتم آنچه گذشته بود به خدمت آن جناب عرض کردم، فرمود که: یک چیز ماند نگفتی، اگر خواهی من نقل کنم، گفتم: ای آقای من شاید فراموش کرده باشم، فرمود که: شبی در طوس نزدیک قبر شریف شب را بسر می‌بردی گروهی از جنّیان به زیارت قبر آن حضرت آمده بودند آن نگین را در دست تو دیدند و نقش آن را خواندند پس آن را از دست تو به درآورده بردند به نزد بیماری که داشتند، و آن انگشتر را در آبی شسته آن آب را به بیمار خود خورانیدند و بیمارشان صحّت یافت، پس انگشتر را برگردانیدند، و تو در دست راست کرده بودی، ایشان در دست چپ تو کردند، تو از این مطلب تعجّب بسیار کردی و سبب آن را ندانستی، و نزدیک سر خود یاقوتی یافته برداشتی، و الحال همراه تو است، ببر به بازار و آن را به هشتاد اشرفی خواهی فروخت، و این یاقوت هدیه آن جنّیان است که برای تو آورده بودند، خادم گفت: یاقوت را به بازار بردم و به هشتاد اشرفی فروختم همچنان که سیّدم فرموده بود (1) 1461.

و از حضرت صادق علیه السلام منقول است که: کسی که بخواند آیة الکرسی را در سفر در هر شب، سالم بماند، و سالم بماند آنچه با او است (2) 1462 و بگوید: اللَّهُمَّ اجْعَلْ مَسِيرِی عِبَراً، وَصَمْتِی تَفَكُّراً، وَكَلامِی ذِكْراً (3) 1463.

و از حضرت امام زین العابدین علیه السلام مروی است که فرمود: من پروا نمی‌کنم هرگاه بگویم این کلمات را اگر جمع شوند برای ضرر من جنّ و انس: بِسْمِ اللَّهِ، وَبِاللَّهِ، وَمِنَ اللَّهِ، وَ إِلَى اللَّهِ، وَفِی سَبِيلِ اللَّهِ. اللَّهُمَّ إِلَيْکَ أَسْلَمْتُ نَفْسِی، وَ إِلَيْکَ وَجَّهْتُ وَجْهِی، وَ إِلَيْکَ فَوَّضْتُ أَمْرِی، فَاحْفَظْنِی بِحِفْظِ الْإِيمانِ مِنْ بَيْنِ يَدَیَّ، وَمِنْ خَلْفِی، وَعَنْ يَمِينِی، وَعَنْ شِمالِی، وَمِنْ فَوْقِی، وَمِنْ تَحْتِی، وَادْفَعْ عَنِّی بِحَوْلِ لِکَ وَقُوَّتِکَ فَإِنَّهُ لَاحَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلّا بِاللَّهِ الْعَلِیِّ الْعَظِيمِ (4) 1464.

مؤلّف گوید: ادعیه وآداب سفر بسیار است، و ما در این جا اقتصار می‌کنیم به ذکر چند ادب:

1- أمان الأخطار: 48، فصل 3.
2- من لا يحضره الفقيه 2/ 177 باب 72.
3- من لا يحضره الفقيه 2/ 274 باب 74 ح 2421.
4- مصباح الزائر: 38.

اوّل: آنکه سزاوار است برای شخص هرگاه سوار می‌شود بِسْمِ اللَّه را ترک نکند (1) 1465.
دوّم: آنکه نفقه خود را حفظ کند و در جای محکم بگذارد، زیرا که روایت شده که: از فقه مسافر است حفظ کردن نفقه خود (2) 1466.
سیّم: آنکه در سفر اعانت رفقا کند، و از خدمت و کار کردن در حوایج ایشان مضایقه نکند تا حق تعالی برطرف کند از او هفتاد و سه اندوه، و پناه دهد او را در دنیا از همّ و غم، و برطرف کند از او اندوه بزرگ روز قیامت را (3) 1467.
و روایت است که: حضرت امام زین العابدین علیه السلام سفر نمی‌کرد مگر با اشخاصی که نشناسند آن حضرت، را برای آنکه در راه اعانت آنها نماید، زیرا که هرگاه می‌شناختند آن جناب را نمی‌گذاشتند که آن حضرت کاری بکند (4) 1468.
و از اخلاق شریفه حضرت رسول صلی الله علیه و آله نقل شده که: وقتی با اصحاب در سفر بود خواستند گوسفندی بکشند، یکی گفت: کشتن گوسفند با من، دیگری گفت: کندن پوست او با من، و دیگری گفت: پختن او با من، حضرت فرمود: جمع کردن هیزمش با من، گفتند: یا رسول اللَّه، این کار را ما خواهیم کرد، شما زحمت نکشید، فرمود: می‌دانم شما این کار را خواهید کرد، لکن من خوشم نمی‌آید که از شما امتیازی پیدا کنم، زیرا که حق تعالی کراهت دارد که ببیند بنده خود را که فضیلت داده خودش را به رفقایش (5) 1469.
وبدان که ثقیل‌ترین مردم در سفر نزد رفقا آن کسی است که با آنکه اعضایش صحیح و سالم است تنبلی می‌کند و مشغول کاری نمی‌شود و منتظر است که رفقای او کارهای او را بکنند.
چهارم: آنکه مسافر مصاحبت کند با کسی که نظیر او باشد در انفاق کردن (6) 1470.
پنجم: آنکه نیاشامد از آب هر منزلی مگر بعد از آنکه ممزوج کند او را به آب منزل قبل.
و شایسته ولازم است برای مسافر که با خود بردارد از خاک بلد خویش و از طینتی که تربیت بر آن شده است، و هر منزلی که وارد می‌شود مقداری از آن خاک بریزد در ظرف آب خود و آن را حرکت دهد، پس بگذارد تا آب صاف شود آن وقت بنوشد (7) 1471.

1- كافى 4/ 285 ح 2.
2- من لا يحضره الفقيه 2/ 280 باب 81 از پيامبر اكرم صلى الله عليه و آله.
3- من لا يحضره الفقيه 2/ 293 ح 2497 از پيامبر اكرم صلى الله عليه و آله.
4- عيون أخبار الرضا عليه السلام 2/ 156 باب 40 ح 13 از امام صادق عليه السلام.
5- مكارم الأخلاق 1/ 563 ح 1866.
6- كافى 4/ 286- 287.
7- بحار الأنوار 62/ 326 نقل از رسالة الذهبيّه در طب كه حضرت امام رضا عليه السلام براى مأمون فرستاده.

ششم: آنکه اخلاق خود را نیکو کند و حلم را زینت خود کند (1) 1472، و بیاید در آداب زیارت حضرت امام حسین علیه السلام (ص 566) آنچه مناسب این جا است.
هفتم: آنکه توشه از برای سفر خود بردارد، و از شرف آدمی است که توشه خود را نیکو گرداند، به خصوص در سفر مکّه (2) 1473، بلی در سفر زیارت امام حسین علیه السلام توشه را از چیزهای لذیذ قرار دادن مانند بریانی و حلواها و غیره محبوب نیست، چنانکه بیاید این مطلب در باب زیارت آن حضرت، و ابن اعسَمْ گفته:
مِنْ شَرَفِ الْإِنْسانِ فِی الْأَسْفارِتَطْیِیبُهُ الزَّادَ مَعَ الْإِکْثارِ
وَلْیُحْسِنِ الْإِنْسانُ فِی حالِ السَّفَرأَخْلاقَهُ زِیادَةً عَلَی الْحَضَر
وَلْیَدْعُ عِنْدَ الْوَضْعِ لِلْخِوانِمَنْ کانَ حاضِراً مِنَ الْإِخْوانِ
وَلْیُکْثِرِ الْمَزْحَ مَعَ الصَّحْبِ إِذالَمْ یُسْخِطِ اللَّهَ وَلَمْ یَجْلِبْ أَذی
مَنْ جاءَ بَلْدَةً فَذا ضَیْفٌ عَلیإِخْوانِهِ فِیها إِلی أَنْ یَرْحَلا
یُبَرُّ لَیْلَتَیْنِ ثُمَّ لْیَأْکُلِمِنْ أَکْلِ أَهْلِ الْبَیْتِ فِی الْمُسْتَقْبِلِ
هشتم: آنچه خیلی مهمّ است در سفر مراعات آن، محافظت بر نمازهای فریضه است، که بجا آورده شود با شرایط و حدود در اوایل اوقات، چه آنکه بسیار مشاهده شده از حجّاج و زوّار که در طریق مسافرت ضایع کردند نمازهای فریضه خود را، به جهت آنکه در وقت بجا نیاوردند، یا بجا آوردند سواره و در محمل، یا با تیمّم، یا با نجاست بدن یا جامه، و امثال این‌ها، که تمام از بی‌مبالاتی و استخفافشان به شأن نماز بوده، و حال آنکه در روایت است از حضرت صادق علیه السلام که فرمود: نماز فریضه بهتر است از بیست حج، و یک حج بهتر است از خانه‌ای که پر از طلا باشد و آن طلاها را تصدّق دهند تا تمام شود (3) 1474، و ترک مکن بعد از نمازهای مقصوره گفتن سی مرتبه سُبْحانَ اللَّهِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ، وَلَا إِلهَ إِلَّا اللَّهُ، وَاللَّهُ أَکْبَرُ را، که تأکید در آن وارد شده است (4) 1475.

1- مکارم الأخلاق 1/ 536 ح 1864.
2- من لا یحضره الفقیه 2/ 184 باب 84.
3- وسائل الشیعة 4/ 40.
4- عروة الوثقی: مسئله 15، احکام نماز مسافر.

در آداب زيارت استدر آداب زيارت

و آن بسيار است، و در اين جا به چند چيز اكتفا مى‌شود:

اوّل: غسل، پيش از بيرون رفتن براى سفر زيارت (1) 1476.

دوّم: ترك كلام بيهوده و لغو و مخاصمه و مجادله در راه.

سيّم: غسل براى زيارت هر امامى (2) 1477، و آنكه بخواند دعاى وارده آن را، و بيايد آن در اوّل زيارت وارث (ص 587).

چهارم: طهارت از حَدَث كبرى و صغرى (3) 1478.

پنجم: پوشيدن جامه‌هاى پاك و پاكيزه و نو، و نيكو است سفيد بودن رنگ آن (4) 1479.

ششم: در وقت رفتن به روضه مقدّسه گامها را كوتاه برداشتن، و به آرامى و وقار سَيْر نمودن، و خاضع و خاشع بودن، و سر به زير انداختن، و به بالا و اطراف خود التفات ننمودن (5) 1480.

هفتم: خوشبو نمودن خود را در غير زيارت امام حسين عليه السلام (6) 1481.

هشتم: در وقت رفتن به حرم مطهّر زبان را به ذكر تكبير و تحميد و تسبيح و تهليل و تمجيد مشغول كردن، و به صلوات فرستادن بر محمّد و آل محمّد عليهم السلام دهان را معطّر نمودن (7) 1482.

نهم: بر درِ حرم شريف ايستادن و اذن دخول طلبيدن، و سعى در تحصيل رقّت قلب و خضوع و شكستگى خاطر نمودن، به تصوّر و فكر در عظمت و جلالت قدر صاحب آن مرقد منوّر، واينكه مى‌بيند ايستادن او را، و مى‌شنود كلام او را، و جواب مى‌دهد سلام او را، چنانچه به همه اينها شهادت مى‌دهد در وقت خواندن اذن دخول، و تدبّر در محبّت و لطفى كه به شيعيان و زائران خود دارند، و تأمّل در خرابى‌هاى حال خود و خلافها كه به آن بزرگواران كرده، وفرموده‌هاى بى‌حد كه از ايشان نشنيده، وآزارها واذيّتها كه از او به ايشان يا به خاصّان و دوستان ايشان رسيده، كه برگشت آن به آزردن ايشان است، و اگر به راستى در خود نگرد قدمهايش از رفتن باز ايستد و قلبش هراسان و چشمش گريان شود، واين روح تمام آداب است (8) 1483.

1- أمان سيّد ابن طاووس: 34.

2- مقنعه مفيد: 494.

3- مقنعه: 494.
4- مصباح الزائر: 197.
5- مصباح الزائر: 197.
6- مصباح الزائر: 140.
7- مصباح الزائر: 197.
8- دروس شهید 2/ 23.

وشایسته است در این جا ذکر کنیم اشعار سخاوی وروایتی را که علّامه مجلسی رحمه الله در بحار از کتاب عیون المعجزات نقل فرموده، امّا اشعار سخاوی که شایسته است در آن حال تمثّل به آنها این است (1)
:1484
قالُوا غَداً نَأْتِی دِیارَ الْحِمیوَیَنْزِلُ الرَّکْبُ بِمَغْناهُمُ
فَکُلُّ مَنْ کانَ مُطِیعاً لَهُمْأَصْبَحَ مَسْرُوراً بِلُقْیاهُمُ
قُلْتُ فَلِی ذَ نْبٌ فَما حِیلَتِیبِأَیِّ وَجْهٍ أَ تَلَقَّاهُمُ
قالُوا أَلَیْسَ العَفْوُ مِنْ شَأْنِهِمْلَا سِیَّما عَمَّنْ تَرَجَّاهُمُ
فَجِئْتُهُمْ أَسْعی إلی بابِهِمْأَرْجُوهُمُ طَوْراً وَأَخْشاهُمُ (2) 1485 و امّا آن روایت شریف چنین است که: وقتی ابراهیم جمّال که یکی از شیعیان بوده خواست خدمت علیّ بن یقطین رضی الله عنه برسد، چون ابراهیم ساربان بود و علیّ بن یقطین وزیر هارون رشید بود، و به حسب ظاهر شأن ابراهیم نبود که در مجلس علی وارد شود لهذا او را راه نداد، اتّفاقاً در همان سال علیّ بن یقطین به حج مشرّف شد، در مدینه خواست خدمت حضرت موسی بن جعفر علیه السلام مشرّف شود، حضرت او را راه نداد، روز دوّم در بیرون خانه، علی آن حضرت را ملاقات نمود عرضه داشت که: ای سیّد من! تقصیر من چه بود که مرا راه ندادید؟ فرمود: به جهت آنکه راه ندادی برادرت ابراهیم جمّال را، و حق تعالی ابا فرموده از آنکه سعی تو را قبول فرماید مگر بعد از آنکه ابراهیم تو را عفو نماید، علی گفت: گفتم: ای سیّد و مولای من! ابراهیم را من در این

1- و نیز شایسته است متمثّل شود به این اشعار:
هَا عَبْدُکَ وَاقفٌ ذَلِیْلٌبِالْبَابِ یَمُدُّ کَفَّ سَائِلٍ
قَدْ عَزَّ عَلیَّ سُوءُ حَالِیما یَفْعَلُ مَا فَعَلْتُ عَاقِلٌ
یَا أَکْرَمَ مَنْ رَجاهُ رَاجٍعَنْ بَابِکَ لَایُرَدُّ سَائِلٌ
و هم بگوید:
شاها چه ترا سگی ببایدگر من بُوَم آن سگ تو شاید
هستم سگکی ز حبس جستهبر شاخ گل هوات بسته
خود را بخودی کشیده از جُلپیش تو کشیده از سر ذُل
افکن نظری براین سگخویشسنگم مزن و مرانم از پیش
(منه)
2- البدایة والنهایة ابن کثیر 13/ 181 در وقایع سال 643.

وقت کجا ملاقات کنم؟ من در مدینه‌ام و او در کوفه است، فرمود: هرگاه شب داخل شود تنها برو به بقیع بدون آنکه کسی از اصحاب و غلامان تو بفهمد، در آنجا شتری زین کرده خواهی دید، آن شتر را سوار می‌شوی و به کوفه می‌روی، علیّ بن یقطین شب به بقیع رفت و همان شتر را سوار شد، به اندک زمانی دَرِ خانه ابراهیم جمّال رسید، شتر را خوابانید و دَر را کوبید، ابراهیم گفت:
کیست؟ گفت: علیّ بن یقطینم، ابراهیم گفت: علیّ بن یقطین بر دَرِ خانه من چه می‌کند؟! فرمود: بیرون بیا که امر من عظیم است، و قسم داد که او را اذن دخول دهد، چون داخل شد گفت: ای ابراهیم! آقا و مولی ابا فرمود که عمل مرا قبول نماید مگر آنکه تو از من بگذری، گفت:
غَفَرَ اللّٰهُ لَکَ، پس علیّ بن یقطین صورت خود را بر خاک گذاشت و ابراهیم را قسم داد که پا روی صورت من گذار، و صورت مرا زیر پای خود بمال، ابراهیم امتناع نمود، علی او را قسم داد که چنین کند، پس ابراهیم پا به صورت علیّ بن یقطین گذاشت و رخ او را زیر پای خود بمالید و علی می‌گفت: اللّٰهُمَّ اشْهَدْ، بارالها تو شاهد باش، پس بیرون آمد و سوار شد و همان شب به مدینه برگشت و شتر را بر دَرِ خانه حضرت موسی بن جعفر علیه السلام خوابانید، آن وقت حضرت او را اذن داد، بر آن جناب وارد شد و حضرت از او قبول فرمود (1) 1486.
از ملاحظه این خبر معلوم می‌شود که حقوق اخوان به چه اندازه است.
دهم: بوسیدن عتبه عالیه و آستانه مبارکه است، و شیخ شهید رحمه الله فرموده که: اگر زیارت کننده سجده کند و نیّت کند که از برای خدا سجده می‌کنم به شکر اینکه مرا به این مکان رسانیده بهتر خواهد بود (2) 1487.
یازدهم: مقدّم داشتن پای راست در وقت داخل شدن، و مقدّم داشتن پای چپ در وقت بیرون آمدن، مانند مساجد (3) 1488.
دوازدهم: رفتن به نزد ضریح مطهّر به نحوی که خود را بتواند به آن بچسباند، و توهّم آنکه دور ایستادن ادب است وهم است (4) 1489، زیرا که وارد شده تکیه کردن بر ضریح و بوسیدن آن (5) 1490.

1- بحار الأنوار 48/ 85 ح 105 نقل از عیون المعجزات شیخ حسین بن عبدالوهّاب: 103.
2- دروس 2/ 25.
3- دروس 2/ 23.

4- یعنی غلط است.
5- دروس 2/ 23.

سیزدهم: در وقت زیارت پشت به قبله و رو به قبر منوّر ایستادن، و ظاهراً این ادب مختصّ به معصوم است، و چون از خواندن زیارت فارغ شد گونه راست را به ضریح بگذارد و به حال تضرّع دعا کند، پس گونه چپ را بگذارد و بخواند خدا را به حقّ صاحب قبر که او را از اهل شفاعت آن بزرگوار قرار دهد، و مبالغه کند در دعا و الحاح، پس برود به سمت سر مطهّر و رو به قبله بایستد و دعا کند (1) 1491.
چهاردهم: ایستادن در وقت خواندن زیارت، اگر عذری ندارد، از ضعف و درد کمر و درد پا و غیرها.
پانزدهم: گفتن تکبیر در نزد دیدن قبر مطهّر پیش از شروع در خواندن زیارت، و در خبری است که: هرکه تکبیر بگوید پیش روی امام علیه السلام و بگوید: لَااِلهَ إِلَّا اللّه وَحْدَهُ لَاشَرِیکَ لَهُ، نوشته شود برای او رضوان اللّه الأکبر (2) 1492.
شانزدهم: خواندن زیارت ماثوره وارده از سادات انام علیهم السلام، و ترک خواندن زیارتهای مخترعه که بعض بی‌خردان از عوام آنها را با بعضی از زیارات تلفیق کرده و نادانان را به آن مشغول ساخته.
شیخ کلینی رحمه الله روایت کرده از عبدالرّحیم قصیر که گفت: وارد شدم بر حضرت صادق علیه السلام و گفتم: فدایت شوم از پیش خود دعایی اختراع کردم، فرمود: واگذار مرا از اختراع خود، هرگاه تو را حاجتی روی دهد پناه بر به حضرت رسول صلی الله علیه و آله و دو رکعت نماز کن و هدیه کن آن را به سوی آن حضرت، إلی آخره (3) 1493.
هفدهم: بجا آوردن نماز زیارت، و اقلّ آن دو رکعت است، شیخ شهید فرموده که: اگر زیارت برای پیغمبر است نماز را در روضه مطهّره بجا آورد، و اگر در حرم یکی از ائمّه است در بالای سر بجا آورد، و اگر بجا آورد آن دو رکعت را در مسجد مکان یعنی مسجد حرم جایز است (4) 1494.
و علّامه مجلسی رحمه الله فرموده: که نماز زیارت و غیر آن را به گمان فقیر در پشت سر و بالای سر کردن بهتر است (5) 1495، و علّامه بحر العلوم نیز در دُرّه فرموده:

1- دروس 2/ 23.
2- بحار الأنوار 24/ 396 نقل از بصائر الدرجات.
3- کافی 3/ 476.

4- دروس 2/ 23.
5- بحار الأنوار 100/ 134.

وَمِنْ حَدِيثِ كَرْبَلا وَالْكَعْبةِلِكَرْبَلَا بانَ عُلُوُّ الرُّتْبَةِ
وَغَيْرُها مِنْ سَائِرِ الْمَشاهِدِأَمْثالُها بِالنَّقْلِ ذِى الشَّوَاهِدِ
وَراعِ فِيهِنَّ اقْتِرابَ الرَّمْسِوَ آثِرِ الصَّلَاةَ عِنْدَ الرَّأسِ
وَصَلِّ خَلْفَ الْقَبْرِ فَالصَّحِيحُكَغَيْرِهِ فِى نَدْبِها صَرِيحٌ
وَالْفَرْقُ بَيْنَ هَذِهِ الْقُبُورِوَغَيْرِها كالنُّورِ فَوْقَ الطُّورِ
فَالسَّعْىُ لِلصَّلاةِ عِنْدَها نُدِبَوَقُرْبُها بَلِ اللُّصُوقُ قَدْ طُلِبَ (1) 1496

هیجدهم: خواندن سوره یس در رکعت اوّل و سوره الرّحمن در رکعت دوّم، اگر برای آن زیارتی که نماز آن می‌خواند کیفیّت مخصوصی ذکر نفرموده باشند، و آنکه دعا کند بعد از نماز به آنچه وارد شده، یا به آنچه در خاطر او می‌رسد برای دین و دنیای خود، و تعمیم دهد در دعا، زیرا که آن به اجابت نزدیکتر است (2) 1497.

نوزدهم: شیخ شهید رحمه الله فرموده که: کسی که داخل حرم مطهّر شود و ببیند که نماز جماعت منعقد شده است ابتدا به نماز کند پیش از آنکه زیارت کند، و همچنین ترک کند زیارت را و داخل نماز شود اگر وقت نماز شده، و اگر نه ابتدا کردن به زیارت اولی است، چه آن غایت مقصد او است، و اگر در بین زیارت نماز بپا شد مستحبّ است از برای زائران که زیارت را قطع کنند و روی آورند به نماز، و کراهت دارد ترک آن، و بر ناظر حرم است که مردم را امر کند به نماز (3) 1498.

بیستم: شیخ شهید رحمه الله از جمله آداب زیارت شمرده تلاوت کردن قرآن نزد ضرایح مطهّره و هدیه کردن آن را به روح مقدّس مزور، و نفع آن به زیارت کننده عاید می‌شود، و متضمّن تعظیم مزور است (4) 1499.

بیست و یکم: ترک نمودن سخنان ناشایسته و کلمات لغو و بیهوده و اشتغال به صحبتهای دنیویّه، که همیشه در هر جا مذموم و قبیح و مانع رزق و جالب قساوت قلب است، خصوص در این بقاع مطهّره و قباب سامیه که خدای تعالی خبر می‌دهد از بزرگی و جلالت آنها در سوره نور فی بیوتٍ أَذِنَ اللَّهُ أَنْ تُرْفَعَ الآیه (5) 1500.

1- الدرّة النجفيّة: 100.
2- دروس 2/ 23.
3- دروس 2/ 25.
4- دروس 2/ 23.
5- نور: 24/ 36.

بیست و دویّم: بلند نکردن صدای خود در وقت زیارت، چنانچه در هدیّة الزائرین ذکر کردم.
بیست و سیّم: وداع کردن امام علیه السلام را در وقت بیرون رفتن از بلد آن حضرت به مأثور یا به غیر آن (1) 1501.
بیست و چهارم: توبه و استغفار نمودن به جهت گناهان و بهتر کردن حال و کردار و گفتار خود را بعد از فراغ از زیارت از آنچه دارا بود پیش از زیارت (2) 1502.
بیست وپنجم: انفاق کردن به قدر میسور بر خادمان آستانه شریفه، و سزاوار است که خدّام آن محلّ شریف از اهل خیر و صلاح و صاحب دین و مروّت باشند، وتحمّل نمایند آنچه از زایرین می‌بینند، و خشم خود را بر آنها فرو نشانند، و غلظت و درشتی بر آنها ننمایند، و بر قضاء حوایج محتاجین اقدام کنند، و غربا را راهنمایی و دلالت کنند اگر راه مقصد را گم نمایند. و بالجمله، بایست خدّام را که به حقیقت و راستی مشغول شوند در خدمات لازمه از تنظیف و حراست و محافظت زایران و غیره (3) 1503.
بیست وششم: انفاق و احسان بر فقراء مجاورین و مساکین متعقّفین بلد امام علیه السلام، خصوصاً سادات و اهل علم و منقطعین که به مرارت غربت و تنگدستی مبتلا و همواره عَلَم تعظیم شعائر اللّه را بر پا نموده، و دارا هستند جهاتی را که ملاحظه هر یک از آنها کافی است در لزوم اعانت و رعایت (4) 1504.
بیست و هفتم: شیخ شهید فرموده که: از جمله آداب، تعجیل کردن در بیرون رفتن است در وقتی که درک کرد حظّ خود را از زیارت برای مزید تعظیم و احترام و شدّت شوق به رجوع، و نیز فرموده که: در وقتی که زنها می‌خواهند زیارت کنند بایست که خود را جدا کنند از مردان و تنها زیارت کنند، و اگر در شب زیارت کنند اولی است، و باید که تغییر وضع کنند، یعنی لباس خوب و عالی را به لباس پست بدل کنند که شناخته نشوند، و مخفی و پنهان بیرون آیند که کسی کمتر ایشان را بیند و شناسد، و اگر با مردان زیارت کنند نیز جایز است اگرچه مکروه است (5) 1505.
مؤلّف گوید: از این کلمات معلوم شد کثرت قبح و شناعت آنچه متعارف شده فعلاً که زنها به اسم تشرّف به زیارت خود را آرایش نموده، با لباسهای نفیس از خانه‌ها بیرون می‌آیند، و در

1- دروس 2/ 24.
2- دروس 2/ 24.

3- دروس 2/ 24.
4- دروس 2/ 24.
5- دروس 2/ 24 و 25.

حرمهای مطهّره مزاحمت با نامحرمان نموده، و فشار به بدنهای ایشان داده، یا خود را متّصل به ضرایح مطهّره نموده، یا در قبله مردمان نشسته مشغول به زیارت خواندن شده و حواس مردم را پریشان نموده، عبّادان محل را از زایرین و نماز گزارندگان و متضرّعین و گریه‌کنندگان از کار خود بازداشته، و داخل در زمره صادّین عن سبیل اللّه شده، إلی غیر ذلک، و فی‌الحقیقه بایست این زیارت از آن زنها از منکرات شرع شمرده شود، نه عبادات، و داخل در موبقات شود، نه قربات.

از حضرت صادق علیه السلام منقول است که: حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام به اهل عراق فرمود: یا أهل العراق، نُبِّئتُ أنّ نساءکم یوافین الرِّجال فی الطریق، أمَا تستحیون؟ ای اهل عراق، به من خبر رسیده که زن‌های شما می‌رسند به مردها در راه، یعنی بر می‌خورند به نامحرمان در کوچه و بازار، آیا حیا نمی‌کنید شماها؟ وقال: لعن اللّه من لا یغار (1)

1506. وفی الفقیه: روی الأصبغ بن نباتة، عن أمیر المؤمنین علیه السلام قال: سمعته یقول: یظهر فی آخر الزمان واقتراب الساعة- وهو شرّ الأزمنة- نسوة کاشفات عاریات، متبرِّجات من الدِّین، داخلات فی الفِتن، مائلات إلی الشهوات، مسرعات إلی اللّذّات، مستحلّاتٍ للمحرّمات، فی جهنّم خالدات (2) .1507

بیست و هشتم: سزاوار است وقتی که زوّار بسیار است کسانی که سبقت به ضریح گرفته‌اند تخفیف دهند زیارت را و بیرون روند تا دیگران نیز مثل آنها به قرب ضریح فایز گردند.

مؤلّف گوید که: ما در مقام زیارات امام حسین علیه السلام نقل خواهیم کرد آدابی که زایرین آن جناب باید مراعات آنها را نمایند.

1- محاسن برقی 1/ 204 ح 356.

2- من لا یحضره الفقیه 3/ 390 ح 4374.

در ذکر اذن دخول هر یک از حرمهای شریفه‌در اذن دخول حرم‌های شریفه
و در این جا ذکر می‌شود دو اذن دخول، اوّل: شیخ کفعمی فرموده: چون خواستی داخل شوی به مسجد حضرت رسول صلی الله علیه و آله یا در یکی از مشاهد مشرّفه ائمّه علیهم السلام پس بگو: (1) 1508
لّٰهُمَّ إِنِّی وَقَفْتُ عَلَی بَابٍ مِنْ أَبْوابِ بُیُوتِ نَبِیِّکَ صَلَواتُکَ عَلَیْهِ وَآلِهِ وَقَدْ مَنَعْتَ النَّاسَ أَنْ یَدْخُلُوا إِلّا بِإِذْنِهِ فَقُلْتَ: یَا أَ یُّهَا الَّذِینَ آمَنُوا لَاتَدْخُلُوا بُیُوتَ النَّبِیِّ إِلّا أَنْ یُؤْذَنَ لَکُمْ (2) 1509 اللَّهُمَّ إِنِّی أَعْتَقِدُ حُرْمَةَ صَاحِبِ هذَا الْمَشْهَدِ الشَّرِیفِ فِی غَیْبَتِهِ کَمَا أَعْتَقِدُها فِی حَضْرَتِهِ، وَأَعْلَمُ أَنَّ رَسُولَکَ وَخُلَفاءَکَ عَلَیْهِمُ السَّلامُ أَحْیاءٌ عِنْدَکَ یُرْزَقُونَ، یَرَوْنَ مَقامِی، وَیَسْمَعُونَ کَلامِی، وَیَرُدُّونَ سَلامِی، وَأَ نَّکَ حَجَبْتَ عَنْ سَمْعِی کَلامَهُمْ، وَفَتَحْتَ بابَ فَهْمِی بِلَذِیذِ مُناجاتِهِمْ، وَ إِنِّی أَسْتَأْذِنُکَ یَا رَبِّ أَوَّلًا، وَأَسْتَأْذِنُ رَسُولَکَ صَلَّی اللّٰهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ ثانِیاً، وَأَسْتَأْذِنُ خَلِیفَتَکَ الْإِمامَ الْمَفْرُوضَ (3) 1510 عَلَیَّ طاعَتُهُ فلانَ بْنَ فلانٍ، به جای فلان بن فلان نام ببرد آن امامی را که می خواهد زیارت کند و همچنین نام پدرش را ببرد، مثلًا اگر در زیارت امام حسین علیه السلام است بگوید: الْحُسَیْنَ بْنَ عَلِیٍّ عَلَیْهِ السَّلامُ، و اگر در زیارت امام رضا علیه السلام است بگوید: عَلِیَّ بْنَ مُوسَی الرِّضا عَلَیْهِ السَّلامُ، و هکذا، پس بگوید: وَالْمَلائِکَةَ الْمُوَکَّلِینَ بِهذِهِ الْبُقْعَةِ الْمُبارَکَةِ ثالِثاً، أَأَدْخُلُ یَا رَسُولَ اللّٰهِ؟ أَأَدْخُلُ یَا حُجَّةَ اللّٰهِ؟ أَأَدْخُلُ یَا مَلائِکَةَ اللّٰهِ الْمُقَرَّبِینَ الْمُقِیمِینَ فِی هذَا الْمَشْهَدِ؟ فَأْذَنْ لِی یَا مَوْلایَ فِی الدُّخُولِ أَ فْضَلَ مَا أَذِنْتَ لِأَحَدٍ مِنْ أَوْ لِیائِکَ، فَإِنْ لَمْ أَکُنْ أَهْلًا

1- مرکز تحقیقات حج، مفاتیح الجنان، 1جلد، نشر مشعر - تهران.
2- أحزاب: 33/ 53.
3- الْمُفْتَرَضَ: خ ل.

لِذلِکَ فَأَ نْتَ أَهْلٌ لِذلِکَ (1) 1511.

پس ببوس عتبه مبارکه را و داخل شو و بگو: بِسْمِ اللَّهِ، وَبِاللَّهِ، وَفِی سَبِیلِ اللَّهِ، وَعَلَی مِلَّةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ. اَللَّهُمَّ اغْفِرْ لِی، وَارْحَمْنِی، وَتُبْ عَلَیَّ إِنَّکَ أَ نْتَ التَّوَّابُ الرَّحِیمُ (2) 1512.

دوّم: اذن دخولی است که علّامه مجلسی رحمه الله از نسخه قدیمه از مؤلّفات اصحاب برای دخول در سرداب مقدّس و بقاع منورّه ائمّه علیهم السلام نقل فرموده، و آن چنان است که می‌گویی:

اَللَّهُمَّ إِنَّ هذِهِ بُقْعَةٌ طَهَّرْتَها، وَعَقْوَةٌ شَرَّفْتَها، وَمَعالِمُ زَکَّیْتَها حَیْثُ أَظْهَرْتَ فِیها أَدِلَّةَ التَّوْحِیدِ وَأَشْباحَ الْعَرْشِ الْمَجِیدِ الَّذِینَ اصْطَفَیْتَهُمْ مُلُوکاً لِحِفْظِ النِّظامِ، وَاخْتَرْتَهُمْ رُؤَساءَ لِجَمِیعِ الْأَنامِ، وَبَعَثْتَهُمْ لِقِیامِ الْقِسْطِ فِی ابْتِداءِ الْوُجُودِ إِلی یَوْمِ الْقِیَامَةِ، ثُمَّ مَنَنْتَ عَلَیْهِمْ بِاسْتِنابَةِ أَ نْبِیائِکَ لِحِفْظِ شَرائِعِکَ وَأَحْکامِکَ فَأَکْمَلْتَ بِاسْتِخْلافِهِمْ رِسالَةَ الْمُنْذِرِینَ کَما أَوْجَبْتَ رِئَاسَتَهُمْ فِی فِطَرِ الْمُکَلَّفِینَ، فَسُبْحانَکَ مِنْ إِلهٍ مَا أَرْأَ فَکَ، وَلَا إِلهَ إِلَّا أَ نْتَ مِنْ مَلِکٍ مَا أَعْدَلَکَ حَیْثُ طابَقَ صُنْعُکَ مَا فَطَرْتَ عَلَیْهِ الْعُقُولَ، وَوافَقَ حُکْمُکَ مَا قَرَّرْتَهُ فِی الْمَعْقُولِ وَالْمَنْقُولِ، فَلَکَ الْحَمْدُ عَلَی تَقْدِیرِکَ الْحَسَنِ الْجَمِیلِ، وَلَکَ الشُّکْرُ عَلَی قَضائِکَ الْمُعَلَّلِ بِأَکْمَلِ التَّعْلِیلِ، فَسُبْحانَ مَنْ لَایُسْأَلُ عَنْ فِعْلِهِ، وَلَا یُنازَعُ فِی أَمْرِهِ! وَسُبْحانَ مَنْ کَتَبَ عَلَی نَفْسِهِ الرَّحْمَةَ قَبْلَ ابْتِداءِ خَلْقِهِ! وَالْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی مَنَّ عَلَیْنا بِحُکَّامٍ یَقُومُونَ مَقامَهُ لَوْ کانَ حاضِراً فِی الْمَکانِ، وَلَا إِلهَ إِلَّا اللَّهُ الَّذِی شَرَّفَنا بِأَوْصِیاءَ یَحْفَظُونَ الشَّرائِعَ فِی کُلِّ الْأَزْمانِ، وَاللَّهُ أَکْبَرُ الَّذِی

1- أَهْلٌ لَهُ: خ ل.

2- بلد الأمین: 276.

أَظْهَرَهُمْ لَنا بِمُعْجِزاتٍ يَعْجُزُ عَنْهَا الثَّقَلانِ، لا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلّا بِاللَّهِ الْعَلِیِّ الْعَظِیمِ الَّذِی أَجْرانا عَلَی عَوائِدِهِ الْجَمِیلَةِ فِی الْأُمَمِ السَّالِفِینَ. اللَّهُمَّ فَلَکَ الْحَمْدُ وَالثَّناءُ الْعَلِیُّ کَما وَجَبَ لِوَجْهِکَ الْبَقاءُ السَّرْمَدِیُّ، وَکَما جَعَلْتَ نَبِیَّنا خَیْرَ النَّبِیِّینَ، وَمُلُوکَنا أَ فْضَلَ الْمَخْلُوقِینَ، وَاخْتَرْتَهُمْ عَلَی عِلْمٍ عَلَی الْعالَمِینَ، وَفِّقْنا لِلسَّعْیِ إِلی أَبْوابِهِمُ الْعامِرَةِ إِلی یَوْمِ الدِّینِ، وَاجْعَلْ أَرْوَاحَنا تَحِنُّ إِلی مَوْطِیَ أَ قْدامِهِمْ، وَنُفُوسَنا تَهْوِی النَّظَرَ إِلی مَجالِسِهِمْ وَعَرَصاتِهِمْ حَتَّی کَأَ نَّنا نُخاطِبُهُمْ فِی حُضُورِ أَشْخاصِهِمْ فَصَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِمْ مِنْ سادَةٍ غائِبِینَ، وَمِنْ سُلالَةٍ طاهِرِینَ، وَمِنْ أَئِمَّةٍ مَعْصُومِینَ. اللَّهُمَّ فَأْذَنْ لَنا بِدُخُولِ هذِهِ الْعَرَصاتِ الَّتِی اسْتَعْبَدْتَ بِزِیارَتِها أَهْلَ الْأَرَضِینَ وَالسَّمَاواتِ، وَأَرْسِلْ دُمُوعَنا بِخُشُوعِ الْمَهابَةِ، وَذَ لِّلْ جَوارِحَنا بِذُلِّ الْعُبُودِیَّةِ وَفَرْضِ الطَّاعَةِ، حَتَّی نُقِرَّ بِمَا یَجِبُ لَهُمْ مِنَ الْأَوْصَافِ، وَنَعْتَرِفَ بِأَ نَّهُمْ شُفَعَاءُ الْخَلائِقِ إِذَا نُصِبَتِ الْمَوَازِینُ فِی یَوْمِ الْأَعْرافِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَسَلامٌ عَلَی عِبادِهِ الَّذِینَ اصْطَفی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطَّاهِرِینَ.

پس ببوس عتبه را و داخل شو در حالتی که خاشع و گریان باشی، پس بدرستی که آن اذن دخول است از ایشان صلوات اللّه علیهم اجمعین (1)

1513.

1- بحار الأنوار 102/ 115.

ص: 436

فضیلت‌زیارت حضرت رسول صلی الله علیه و آله

در زیارت حضرت رسول خدا و فاطمه زهرا
و ائمّه بقیع صلوات اللّٰه علیهم اجمعین در مدینه طیّبه

بدان که مستحبّ مؤکّد است در حقّ قاطبه مردم بخصوص حُجّاج مشرّف شدن به زیارت روضه مطهّره و آستانه منوّره فخر عالمیان حضرت سیّد المرسلین محمّد بن عبداللّٰه صلوات اللّٰه و سلامه علیه و آله، و ترک زیارت آن حضرت باعث آن می‌شود که جفا شود در حقّ او در روز قیامت، و شیخ شهید فرموده که: اگر مردم ترک زیارت آن حضرت کنند بر امام است که ایشان را مجبور کند به رفتن به زیارت آن حضرت، زیرا که ترک زیارت آن حضرت موجب جفای محرّم است (1) 1514.

شیخ صدوق از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده که فرمود: هرگاه احدی از شما حج کند باید که حجّش را ختم کند به زیارت ما، زیرا که این از تمامی حجّ است (2) 1515.

و نیز روایت کرده از حضرت امیر المؤمنین علیه السلام که فرمود: تمام کنید حجّ خود را به زیارت حضرت رسول صلی الله علیه و آله که ترک زیارت آن حضرت بعد از حج جفا و خلاف ادب است، و شما را امر به این کرده‌اند، و بروید به زیارت قبری چند که حق تعالی لازم گردانیده است بر شما حقّ آنها و زیارت آنها را، و روزی از حق تعالی طلب کنید نزد آن قبرها (3) 1516.

و نیز از ابوالصّلت هروی روایت کرده که گفت: به خدمت حضرت امام رضا علیه السلام عرض کرد که: چه می‌فرمایی یابن رسول اللّٰه در حدیثی که اهل آن روایت می‌کنند که مؤمنین در بهشت زیارت می‌کنند پروردگارشان را از منازل خود، کنایه از آنکه معنی حدیث اگر درست باشد چیست، با آنکه متضمّن است چیزی را که به حسب ظاهر با اعتقاد حق درست نمی‌آید؟ پس حضرت جواب او را فرمودند به این طریق که: ای ابا الصّلت، حق تعالی پیغمبرش محمّد صلی الله علیه و آله را افضل گردانید از جمیع خلقش از پیغمبران و ملائکه، و طاعت او را طاعت خود، و بیعت با او را بیعت با خود شمرد، و زیارت او را زیارت خود شمرده، چنانچه فرموده: مَنْ یُطِعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ

1- دروس 2/ 5.
2- عيون اخبار الرضا عليه السلام 2/ 292 باب 66 ح 28 و باب 221 ح 1.
3- خصال صدوق 2/ 616 باب 400 ح 10.

اللّهَ (1) 1517، و فرموده: إِنَّ الَّذِينَ يُبايِعُونَکَ إِنَّما يُبايِعُونَ اللَّهَ يَدُ اللَّهِ فَوْقَ أَيْدِيهِمْ (2) 1518، و حضرت رسول صلى الله عليه و آله فرمود که: هرکه مرا زيارت کند در حال حيات يا بعد از فوت من، چنان است که حق تعالى را زيارت کرده باشد، إلى آخره (3) 1519.

و حميرى در قرب الإسناد از حضرت صادق عليه السلام روايت کرده که فرمود که: رسول‌خدا صلى الله عليه و آله فرموده: هرکه مرا زيارت کند در حيات من يا بعد از فوت من، شفيع او گردم در روز قيامت (4) 1520.

و در حديثى است که: حضرت صادق عليه السلام روز عيدى در مدينه بود پس رفت به زيارت حضرت رسول صلى الله عليه و آله و بر آن حضرت سلام کرد و فرمود که: ما بر اهل همه شهرها فضيلت داريم، خواه مکّه و خواه غير مکّه، به سبب زيارت و سلام ما بر رسول خدا صلى الله عليه و آله (5) 1521.

و شيخ طوسى رحمه الله در تهذيب از يزيد بن عبدالملک روايت کرده، و او از پدرش از جدّش که گفت: به خدمت حضرت فاطمه سلام اللّه عليها مشرّف شدم، پس آن حضرت ابتدا فرمود به سلام بر من، پس از من پرسيد که: براى چه آمده‌اى؟ عرض کردم: از براى طلب برکت و ثواب، فرمود که: خبر داد مرا پدرم و اينک حاضر است که هرکه بر او و بر من سه روز سلام کند، حق تعالى بهشت را از براى او واجب گرداند، گفتم: در حيات او و شما؟ فرمود: بلى و همچنين بعد از موت ما (6) 1522.

علّامه مجلسى رحمه الله فرموده که: در حديث معتبر از عبداللّه بن عبّاس منقول است که: حضرت رسول صلى الله عليه و آله فرمود که: هرکه امام حسن عليه السلام را در بقيع زيارت کند قدمش بر صراط ثابت باشد، در روزى که قدمها از آن لغزد (7) 1523.

و در مقنعه از حضرت صادق عليه السلام روايت شده که فرمود: هرکه مرا زيارت کند گناهانش آمرزيده شود، و فقير و پريشان نميرد (8) 1524.

و شيخ طوسى در تهذيب از حضرت امام حسن عسکرى عليه السلام روايت کرده که: هرکه زيارت کند امام جعفر صادق عليه السلام و پدرش حضرت باقر عليه السلام را، درد چشم نکشد، و بيمارى و دردى به او نرسد، و مبتلا نميرد (9) 1525.

1- نساء: 4/ 80.

2- فتح: 48/ 10.

3- امالى صدوق: م 70، ح 7.

4- قرب الإسناد حميرى: 65، ح 205.
5- كامل الزيارات: 547 شماره 838، باب 108، ح 10.
6- تهذيب الأحكام 6/ 9 باب 3 ح 11.
7- بحار الأنوار 28/ 39 باب 2 ح 1 نقل از امالى صدوق: م 24، ضمن ح 2.
8- مقنعه: 474، باب 20.
9- تهذيب الأحكام 6/ 78 باب 26 ح 2.

و ابن قولویه در کامل حدیث طولانی از هشام بن سالم از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده که از جمله فقرات او این است که: مردی به خدمت حضرت صادق علیه السلام شرفیاب شد و عرض کرد که:
آیا زیارت باید کرد پدرت را؟ فرمود: بلی. عرض کرد: چه چیز است از برای آنکه زیارت کند او را؟
فرمود که: بهشت از برای او است، اگر اعتقاد به امامت او داشته باشد و متابعت او کند، عرض کرد:
کسی که اعراض کند از زیارت او چه خواهد داشت؟ فرمود: حسرت خواهد داشت در یوم الحسره، که روز قیامت است، إلی آخره (1) 1526.
و احادیث در این باب بسیار است و ما را همین مقدار کافی و وافی است.
امّا کیفیّت زیارت حضرت رسول صلی الله علیه و آله پس چنین است:
هرگاه وارد شدی إن شاء اللّٰه مدینه پیغمبر صلی الله علیه و آله پس غسل کن برای زیارت، و چون خواستی داخل مسجد آن حضرت شوی بایست نزد دَر و بخوان آن اذن دخول اوّل را، و داخل شو از دَر جبرئیل، و مقدّم دار پای راست را در وقت دخول، پس صد مرتبه اللَّهُ أَکْبَرُ بگو، پس دو رکعت نماز تحیّت مسجد بگزار، و برو به سمت حجره شریفه و دست بمال بر آن و ببوس آن را و بگو:
السَّلامُ عَلَیْکَ یَا رَسُولَ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا نَبِیَّ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا مُحَمَّدَ بْنَ عَبْدِاللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا خاتَمَ النَّبِیِّینَ، أَشْهَدُ أَ نَّکَ قَدْ بَلَّغْتَ الرِّسالَةَ، وَأَ قَمْتَ الصَّلَاةَ، وَآتَیْتَ الزَّکَاةَ، وَأَمَرْتَ بِالْمَعْرُوفِ، وَنَهَیْتَ عَنِ الْمُنْکَرِ، وَعَبَدْتَ اللَّهَ مُخْلِصاً حَتَّی أَتاکَ الْیَقِینُ، فَصَلَواتُ اللَّهِ عَلَیْکَ وَرَحْمَتُهُ وَعَلَی أَهْلِ بَیْتِکَ الطَّاهِرِینَ (2) 1527.
پس بایست نزد ستون پیش که از جانب راست قبر است رو به قبله که دوش چپ به جانب قبر باشد و دوش راست به جانب منبر که آن موضع سر رسول خدا صلی الله علیه و آله است و بگو: کیفیّت زیارت حضرت رسول صلی الله علیه و آله
أَشْهَدُ أَنْ لَاإِلهَ إِلّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَاشَرِیکَ لَهُ، وَأَشْهَدُ (3) 1528 أَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ

1- کامل: 239، باب 44، ح 2.
2- مصباح الزائر ابن طاووس: 45، فصل 3.
3- أَشْهَدُ: خ.

وَرَسُولُهُ، وَأَشْهَدُ أَ نَّکَ رَسُولُ اللَّهِ، وَأَ نَّکَ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ،وَأَشْهَدُ أَ نَّکَ قَدْ بَلَّغْتَ رِسالاتِ رَبِّکَ وَنَصَحْتَ لِأُمَّتِکَ، وَجاهَدْتَ فِی سَبِیلِ اللَّهِ، وَعَبَدْتَ اللَّهَ حَتّی أَتاکَ الْیَقِینُ بِالْحِکْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ، وَأَدَّیْتَ الَّذِی عَلَیْکَ مِنَ الْحَقِّ، وَأَ نَّکَ قَدْ رَؤُفْتَ بِالْمُؤْمِنِینَ، وَغَلُظْتَ عَلَی الْکافِرِینَ، فَبَلَّغَ اللَّهُ بِکَ أَ فْضَلَ شَرَفِ مَحَلِّ الْمُکَرَّمِینَ، الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی اسْتَنْقَذَنا بِکَ مِنْ الشِّرْکِ وَالضَّلالَةِ.
اللَّهُمَّ فَاجْعَلْ صَلَوَاتِکَ وَصَلَوَاتِ مَلائِکَتِکَ الْمُقَرَّبِینَ، وَأَ نْبِیائِکَ الْمُرْسَلِینَ، وَعِبادِکَ الصَّالِحِینَ، وَأَهْلِ السَّمَاواتِ وَالْأَرَضِینَ، وَمَنْ سَبَّحَ لَکَ یَا رَبَّ الْعالَمِینَ مِنَ الْأَوَّلِینَ وَالْآخِرِینَ عَلَی مُحَمَّدٍ عَبْدِکَ وَرَسُو لِکَ وَنَبِیِّکَ وَأَمِینِکَ وَنَجِیِّکَ وَحَبِیبِکَ وَصَفِیِّکَ وَخاصَّتِکَ وَصَفْوَتِکَ وَخِیَرَتِکَ مِنْ خَلْقِکَ. اللَّهُمَّ أَعْطِهِ الدَّرَجَةَ الرَّفِیعَةَ، وَآتِهِ الْوَسِیلَةَ مِنَ الْجَنَّةِ، وَابْعَثْهُ مَقاماً مَحْمُوداً یَغْبِطُهُ بِهِ الْأَوَّلُونَ وَالْآخِرُونَ. اللَّهُمَّ إِنَّکَ قُلْتَ: وَلَوْ أَ نَّهُمْ إِذْ ظَلَمُوا أَ نْفُسَهُمْ جَاءُوکَ فَاسْتَغْفَرُوا اللَّهَ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُولُ لَوَجَدُوا اللَّهَ تَوَّاباً رَحِیماً (1) 1529 وَإِنِّی أَ تَیْتُکَ مُسْتَغْفِراً تَائِباً مِنْ ذُ نُوبِی، وَ إِنِّی أَ تَوَجَّهُ بِکَ إِلَی اللَّهِ رَبِّی وَرَبِّکَ لِیَغْفِرَ لِی ذُ نُوبِی.
و اگر تو را حاجتی باشد بگردان قبر مطهّر را در پشت کتف خود و رو به قبله کن و دستها را بردار و حاجت خود را بطلب، بدرستی که سزاوار است که برآورده شود إن شاء اللّه تعالی (2) 1530.
و ابن قولویه به سند معتبر روایت کرده از محمّد بن مسعود که گفت: دیدم حضرت صادق علیه السلام را که به نزد قبر حضرت رسول صلی الله علیه و آله آمد ودست مبارک خود را بر قبر گذاشت

1- نساء: 4/ 64.
2- مصباح المتهجّد: 709 و من لا یحضره الفقیه 2/ 566.

وگفت: أَسْأَلُ اللَّهَ الَّذِی اجْتَبَاکَ وَاخْتَارَکَ وَهَدَاکَ وَهَدی بِکَ أَنْ یُصَلِّیَ عَلَیْکَ، پس فرمود: إِنَّ اللَّهَ وَمَلائِکَتَهُ یُصَلُّونَ عَلَی النَّبِیِّ یَا أَ یُّهَا الَّذِینَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَیْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِیماً (1) 1531 (2) 1532. زیارت حضرت فاطمه زهرا علیها السلام

شیخ در مصباح فرموده که: چون فارغ شدی از دعاء در نزد قبر شریف پس برو به نزد منبر و دست بر آن بمال، و بگیر دو قُبّه پایین منبر را که مثل انار می‌ماند، و بمال صورت و چشم‌های خود را به آن، پس بدرستی که در آن شفای چشم است، و بایست نزد منبر و حمد و ثنای الهی بجا آور، و حاجت خود را بطلب، پس بدرستی که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود که: مابین قبر و منبر من باغی است از باغهای بهشت، و منبر من بر دری است از درهای بهشت. پس می‌روی به مقام نبی صلی الله علیه و آله و نماز می‌کنی در آن جا آنچه خواهی، و نماز بسیار کن در مسجد پیغمبر صلی الله علیه و آله، پس بدرستی که نماز در آن معادل با هزار نماز است. و هرگاه داخل مسجد می‌شوی یا بیرون می‌روی صلوات بفرست بر آن حضرت، و نماز گزار در خانه فاطمه صلوات اللّه علیها، و برو در مقام جبرئیل علیه السلام، و آن در زیر ناودان است، پس بدرستی که محلّ ایستادن جبرئیل علیه السلام در وقت اذن دخول خواستن از پیغمبر صلی الله علیه و آله آن جا بوده، و بگو: أَسْأَ لُکَ أَیْ جَوادُ، أَیْ کَرِیمُ، أَیْ قَرِیبُ، أَیْ بَعِیدُ أَنْ تَرُدَّ عَلَیَّ نِعْمَتَکَ (3) 1533.

پس زیارت کن حضرت فاطمه علیها السلام را از نزد روضه مطهّره، و اختلاف شده در موضع قبر آن مظلومه، طایفه‌ای گفته‌اند که: مدفون است در روضه، که مابین قبر و منبر باشد، و بعضی دیگر گفته‌اند که: در خانه خودش است، و فرقه سیّم گفته‌اند که: در بقیع مدفون است، و آنچه بیشتر اصحاب ما بر آن می‌باشند آن است که زیارت شود آن مظلومه از نزد روضه، و کسی که آن معظّمه را زیارت کند در این سه موضع افضل است، و چون ایستادی در این مواضع از برای زیارت آن ممتحنه بگو:

یَا مُمْتَحَنَةُ امْتَحَنَکِ اللَّهُ (4) 1534 الَّذِی خَلَقَکِ قَبْلَ أَنْ یَخْلُقَکِ فَوَجَدَکِ لِمَا امْتَحَنَکِ صابِرَةً، وَزَعَمْنا أَ نَّا لَکِ أَوْ لِیاءُ وَ (5) 1535 مُصَدِّقُونَ وَصابِرُونَ لِکُلِّ مَا أَتَانَا بِهِ أَ بُوکِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ، وَأَتی (6) 1536 بِهِ وَصِیُّهُ، فَإِنّا نَسْأَ لُکِ إِنْ کُنَّا صَدَّقْناکِ

1- احزاب: 33/ 56.

2- کامل الزیارات: 53، باب 3، ح 4.

3- مصباح المتهجّد: 710.
4- اللَّهُ: خ.
5- وَ: خ.
6- وَأَتَانَا: نسخه.

إِلَّا أَ لْحَقْتِنَا بِتَصْدِيقِنَا لَهُما لِنُبَشِّرَ أَ نْفُسَنا بِأَ نَّا قَدْ طَهُرْنا بِوِلايَتِکِ.
و مستحبّ است نیز آنکه بگوید:
السَّلامُ عَلَیْکِ یَا بِنْتَ رَسُولِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکِ یَا بِنْتَ نَبِیِّ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکِ یَا بِنْتَ حَبِیبِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکِ یَا بِنْتَ خَلِیلِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکِ یَا بِنْتَ صَفِیِّ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکِ یَا بِنْتَ أَمِینِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکِ یَا بِنْتَ خَیْرِ خَلْقِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکِ یَا بِنْتَ أَ فْضَلِ أَ نْبِیاءِ اللَّهِ وَرُسُلِهِ وَمَلائِکَتِهِ، السَّلامُ عَلَیْکِ یَا بِنْتَ خَیْرِ الْبَرِیَّةِ، السَّلامُ عَلَیْکِ یَا سَیِّدَةَ نِساءِ الْعالَمِینَ مِنَ الْأَوَّلِینَ وَالْآخِرِینَ، السَّلامُ عَلَیْکِ یَا زَوْجَةَ وَ لِیِّ اللَّهِ وَخَیْرِ الْخَلْقِ بَعْدَ رَسُولِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکِ یَا أُمَّ الْحَسَنِ وَالْحُسَیْنِ سَیِّدَیْ شَبابِ أَهْلِ الْجَنَّةِ، السَّلامُ عَلَیْکِ أَیَّتُهَا الصِّدِّیقَةُ الشَّهِیدَةُ، السَّلامُ عَلَیْکِ أَیَّتُهَا الرَّضِیَّةُ الْمَرْضِیَّةُ، السَّلامُ عَلَیْکِ أَیَّتُهَا الْفاضِلَةُ الزَّکِیَّةُ، السَّلامُ عَلَیْکِ أَیَّتُهَا الْحَوْراءُ الْإِنْسِیَّةُ، السَّلامُ عَلَیْکِ أَیَّتُهَا التَّقِیَّةُ النَّقِیَّةُ، السَّلامُ عَلَیْکِ أَیَّتُهَا الْمُحَدَّثَةُ الْعَلِیمَةُ، السَّلامُ عَلَیْکِ أَیَّتُهَا الْمَظْلُومَةُ الْمَغْصُوبَةُ، السَّلامُ عَلَیْکِ أَیَّتُهَا الْمُضْطَهَدَةُ الْمَقْهُورَةُ، السَّلامُ عَلَیْکِ یا فاطِمَةُ بِنْتَ رَسُولِ اللَّهِ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَکاتُهُ، صَلَّی اللَّهُ عَلَیْکِ وَعَلَی رُوحِکِ وَبَدَنِکِ، أَشْهَدُ أَ نَّکِ مَضَیْتِ عَلَی بَیِّنَةٍ مِنْ رَبِّکِ، وَأَنَّ مَنْ سَرَّکِ فَقَدْ سَرَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ، وَمَنْ جَفَاکِ فَقَدْ جَفَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ، وَمَنْ آذاکِ فَقَدْ آذی رَسُولَ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ، وَمَنْ وَصَلَکِ فَقَدْ وَصَلَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ (1) 1537 وَمَنْ قَطَعَکِ فَقَدْ قَطَعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ

1- از «صلّی اللَّه» بعد از «فَقَدْ سَرَّ رَسُولَ اللَّهِ» تا این جا: خ.

عَلَیْهِ وَآلِهِ لأَ نَّکِ بِضْعَةٌ مِنْهُ وَرُوحُهُ الَّذِی بَیْنَ جَنْبَیْهِ (1) 1538، أُشْهِدُ اللَّهَ وَرُسُلَهُ وَمَلائِکَتَهُ أَ نِّی راضٍ عَمَّنْ رَضِیتِ عَنْهُ، ساخِطٌ عَلَی مَنْ سَخِطْتِ عَلَیْهِ، مَتَبَرِّیءٌ مِمَّنْ تَبَرَّأْتِ مِنْهُ، مُوَالٍ لِمَنْ وَالَیْتِ، مُعادٍ لِمَنْ عادَیْتِ، مُبْغِضٌ لِمَنْ أَبْغَضْتِ، مُحِبٌّ لِمَنْ أَحْبَبْتِ، وَکَفَی بِاللَّهِ شَهِیداً وَحَسِیباً وَجازِیاً وَمُثِیباً.

پس صلوات می‌فرستی بر حضرت رسول و ائمّه اطهار علیهم السلام (2) 1539.

مؤلّف گوید که: ما در روز سیّم جمادی الآخره (ص 412) زیارتی دیگر برای حضرت فاطمه صلوات اللّه علیها نقل کردیم، و علماء نیز زیارت مبسوطی برای آن مظلومه نقل کرده‌اند، و آن مثل همین زیارت است که از شیخ نقل کردیم، اوّل آن:

السَّلامُ عَلَیْکِ یَا بِنْتَ رَسُولِ اللَّهِ است تا أُشْهِدُ اللَّهَ وَرُسُلَهُ وَمَلائِکَتَهُ، که از این جا به بعد به این نحو است أُشْهِدُ اللَّهَ وَمَلائِکَتَهُ أَ نِّی وَ لِیٌّ لِمَنْ وَالاکِ، وَعَدُوٌّ لِمَنْ عَادَاکِ، وَحَرْبٌ لِمَنْ حَارَبَکِ، أَ نَا یَا مَوْلاتِی بِکِ وَبِأَبِیکِ وَبَعْلِکِ وَالْأَئِمَّةِ مِنْ وُلْدِکِ مُوقِنٌ، وَبِولایَتِهِمْ مُؤْمِنٌ، وَ لِطَاعَتِهِمْ مُلْتَزِمٌ، أَشْهَدُ أَنَّ الدِّینَ دِینُهُمْ، وَالْحُکْمَ حُکْمُهُمْ، وَهُمْ قَدْ بَلَّغُوا عَنِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ، وَدَعَوْا إِلَی سَبِیلِ اللَّهِ بِالْحِکْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ، لاتَأْخُذُهُمْ فِی اللَّهِ لَوْمَةُ لائِمٍ، وَصَلَواتُ اللَّهِ عَلَیْکِ وَعَلَی أَبِیکِ وَبَعْلِکِ وَذُرِّیَّتِکِ الْأَئِمَّةِ الطَّاهِرِینَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَأَهْلِ بَیْتِهِ وَصَلِّ عَلَی الْبَتُولِ الطَّاهِرَةِ الصِّدِّیقَةِ الْمَعْصُومَةِ التَّقِیَّةِ النَّقِیَّةِ الرَّضِیَّةِ الْمَرْضِیَّةِ الزَّکِیَّةِ الرَّشِیدَةِ الْمَظْلُومَةِ الْمَقْهُورَةِ، الْمَغْصُوبَةِ حَقُّها، الْمَمْنُوعَةِ إِرْثُها، الْمَکْسُورَةِ ضِلْعُها (3) 1540، الْمَظْلُومِ بَعْلُهَا، الْمَقْتُولِ وَلَدُها، فاطِمَةَ بِنْتِ

1- بَیْنَ جَنْبَیْهِ کَما قالَ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ: نسخه.

2- مصباح المتهجّد: 711.

3- المَغْصُوبِ حَقُّها ... المَمْنُوعِ إِرْثُها ... المَکْسُورِ ضِلْعُها: خ.

رَسُو لِکَ، وَبَضْعَةِ لَحْمِهِ، وَصَمِیمِ قَلْبِهِ، وَفِلْذَةِ کَبِدِهِ، وَالنُّخْبَةِ (1) 1541 مِنْکَ لَهُ، وَالتُّحْفَةِ خَصَصْتَ بِها وَصِیَّهُ، وَحَبِیبَةِ (2) 1542 الْمُصْطَفی، وَقَرِینَةِ (3) 1543 الْمُرْتَضی، وَسَیِّدَةِ النِّساءِ، وَمُبَشِّرَةِ الْأَوْ لِیاءِ، حَلِیفَةِ الْوَرَعِ وَالزُّهْدِ، وَتُفَّاحَةِ الْفِرْدَوْسِ وَالْخُلْدِ الَّتِی شَرَّفْتَ مَوْ لِدَها بِنِساءِ الْجَنَّةِ، وَسَلَّلْتَ مِنْها أَنْوارَ الْأَئِمَّةِ، وَأَرْخَیْتَ دُونَها حِجابَ النُّبُوَّةِ. اللّهُمَّ صَلِّ عَلَیْها صَلاةً تَزِیدُ فِی مَحَلِّها عِنْدَکَ، وَشَرَفِها لَدَیْکَ، وَمَنْزِلَتِها مِنْ رِضَاکَ، وَبَلِّغْها مِنَّا تَحِیَّةً وَسَلاماً، وَآتِنَا مِنْ لَدُنْکَ فِی حُبِّها فَضْلًا وَ إِحْسَاناً وَرَحْمَةً وَغُفْراناً إِنَّکَ ذُو الْعَفْوِ الْکَرِیمِ (4) 1544.

مؤلّف گوید که: شیخ در تهذیب فرموده که: آنچه روایت شده در فضل زیارت آن معظّمه بیشتر است از آنکه احصا شود (5) 1545، و علّامه مجلسی از مصباح الأنوار نقل کرده که: از حضرت فاطمه صلوات اللّه علیها روایت شده که فرمود: پدرم با من فرمود که: هرکه بر تو صلوات بفرستد بیامرزد حق تعالی او را، وملحق سازد او را به‌من در هرجاکه‌باشم از بهشت (6) 1546.

زیارت حضرت رسول صلی الله علیه و آله از بعیدزیارت حضرت رسول صلی الله علیه و آله از بعید

علّامه مجلسی در زاد المعاد در اعمال عید مولود که روز هفدهم ربیع الأوّل است فرموده:

شیخ مفید و شهید و سیّد ابن طاووس رحمهم الله گفته‌اند که: چون در غیر مدینه طیّبه خواهی که حضرت رسول صلی الله علیه و آله را زیارت کنی غسل بکن، و شبیه به قبر در پیش روی خود بساز، و اسم مبارک آن حضرت را بر آن بنویس، و بایست و دل خود را متوجّه آن حضرت گردان و بگو:

أَشْهَدُ أَنْ لَاإِلهَ إِلّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَاشَرِیکَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ

1- والتَّحِیَّةِ: خ ل.
2- وَحَبِیبَةُ: خ ل.
3- وَقَرِینَةُ: خ ل.
4- اقبال 3/ 164 باب 7 فصل 6 با اضافات کمی در وسط زیارت.
5- تهذیب الأحکام 6/ 9 باب 3 آخر ح 10.
6- بحار الأنوار 100/ 194 ح 10 نقل از مصباح الانوار.

وَرَسُولُهُ، وَأَ نَّهُ سَيِّدُ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ، وَأَ نَّهُ سَيِّدُ الْأَ نْبِياءِ وَالْمُرْسَلِينَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَيْهِ وَعَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ الْأَئِمَةِ الطَّيِّبِينَ. پس بگو:

السَّلامُ عَلَيْکَ يَا رَسُولَ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا خَلِيلَ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا نَبِيَّ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا صَفِيَّ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا رَحْمَةَ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا خِيَرَةَ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا حَبِيبَ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا نَجِيبَ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا خاتِمَ النَّبِيِّينَ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا سَيِّدَ الْمُرْسَلِينَ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا قائِماً بِالْقِسْطِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا فَاتِحَ الْخَيْرِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا مَعْدِنَ الْوَحْيِ وَالتَّنْزِيلِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا مُبَلِّغاً عَنِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَيْکَ أَ يُّهَا السِّراجُ الْمُنِيرُ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا مُبَشِّرُ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا نَذِيرُ (1) 1547، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا مُنْذِرُ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا نُورَ اللَّهِ الَّذِی يُسْتَضاءُ بِهِ، السَّلامُ عَلَيْکَ وَعَلَى أَهْلِ بَيْتِکَ الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ الْهادِينَ الْمَهْدِيِّينَ، السَّلامُ عَلَيْکَ وَعَلَى جَدِّکَ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ، وَعَلَى أَبِيکَ عَبْدِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَى أُمِّکَ آمِنَةَ بِنْتِ وَهَبٍ، السَّلامُ عَلَى عَمِّکَ حَمْزَةَ سَيِّدِ الشُّهَداءِ، السَّلامُ عَلَى عَمِّکَ الْعَبَّاسِ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ، السَّلامُ عَلَى عَمِّکَ وَكَفِيلِکَ أَبِی طَالِبٍ، السَّلامُ عَلَى ابْنِ عَمِّکَ جَعْفَرٍ الطَّيَّارِ فِی جِنَانِ الْخُلْدِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا مُحَمَّدُ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا أَحْمَدُ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا حُجَّةَ اللَّهِ عَلَى الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ، وَ (2) 1548 السَّابِقَ إِلَى طَاعَةِ رَبِّ الْعالَمِينَ، وَالْمُهَيْمِنَ عَلَى رُسُلِهِ، وَالْخاتَمَ لِأَ نْبِيائِهِ، وَالشَّاهِدَ عَلَى خَلْقِهِ، وَالشَّفِيعَ إِلَيْهِ، وَالْمَكِينَ لَدَيْهِ، وَالْمُطاعَ فِی مَلَكُوتِهِ، الْأَحْمَدَ مِنَ الْأَوْصافِ، الْمُحَمَّدَ لِسائِرِ الْأَشْرافِ، الْكَرِيمَ عِنْدَ الرَّبِّ، وَالْمُكَلَّمَ مِنْ وَرَاءِ الْحُجُبِ، الْفائِزَ بِالسِّباقِ،

1- السَّلامُ عَلَيْکَ يَا نَذِيرُ: نسخه.

2- وَ: خ.

وَالْفائِتَ عَنِ اللِّحاقِ، تَسْلِيمَ عارِفٍ بِحَقِّکَ، مُعْتَرِفٍ بِالتَّقْصِيرِ فِی قِيامِهِ بِواجِبِکَ، غَيْرِ مُنْکِرٍ مَا انْتَهی إِلَيْهِ مِنْ فَضْلِکَ، مُوْقِنٍ بِالْمَزِيداتِ مِنْ رَبِّکَ، مُؤْمِنٍ بِالْکِتابِ الْمُنْزَلِ عَلَيْکَ، مُحَلِّلٍ حَلالَکَ، مُحَرِّمٍ حَرامَکَ، أَشْهَدُ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَعَ کُلِّ شاهِدٍ، وَأَ تَحَمَّلُها عَنْ کُلِّ جاحِدٍ، أَ نَّکَ قَدْ بَلَّغْتَ رِسالاتِ رَبِّکَ، وَنَصَحْتَ لِأُمَّتِکَ، وَجاهَدْتَ فِی سَبِيلِ رَبِّکَ، وَصَدَعْتَ بِأَمْرِهِ، وَاحْتَمَلْتَ الْأَذَی فِی جَنْبِهِ، وَدَعَوْتَ إِلی سَبِيلِهِ بِالْحِکْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ الْجَمِيلَةِ، وَأَدَّيْتَ الْحَقَّ الَّذِي کانَ عَلَيْکَ، وَأَ نَّکَ قَدْ رَؤُفْتَ بِالْمُؤْمِنِينَ، وَغَلُظْتَ عَلَی الْکافِرِينَ، وَعَبَدْتَ اللَّهَ مُخْلِصاً حَتَّی أَتاکَ الْيَقِينُ، فَبَلَغَ اللَّهُ بِکَ أَشْرَفَ مَحَلِّ الْمُکَرَّمِينَ، وَأَعْلی مَنازِلِ الْمُقَرَّبِينَ، وَأَرْفَعَ دَرَجاتِ الْمُرْسَلِينَ حَيْثُ لَايَلْحَقُکَ لاحِقٌ، وَلَا يفُوقُکَ فائِقٌ، وَلَا يَسْبِقُکَ سابِقٌ، وَلَا يَطْمَعُ فِی إِدْراکِکَ طامِعٌ، الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي اسْتَنْقَذَنا بِکَ مِنَ الْهَلَکَةِ، وَهَدَانَا بِکَ مِنَ الضَّلالَةِ، وَنَوَّرَنا بِکَ مِنَ الظُّلْمَةِ، فَجَزاکَ اللَّهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ مِنْ مَبْعُوثٍ أَ فْضَلَ مَا جَازَی (1) 1549 نَبِيّاً عَنْ أُمَّتِهِ، وَرَسُولًا عَمَّنْ أُرْسِلَ إِلَيْهِ، بِأَبِی أَ نْتَ وَأُمِّی يَا رَسُولَ اللَّهِ زُرْتُکَ عارِفاً بِحَقِّکَ، مُقِرّاً بِفَضْلِکَ، مُسْتَبْصِراً بِضَلالَةِ مَنْ خالَفَکَ وَخَالَفَ أَهْلَ بَيْتِکَ، عارِفاً بِالْهُدَی الَّذِی أَ نْتَ عَلَيْهِ، بِأَبِی أَ نْتَ وَأُمِّی وَنَفْسِی وَأَهْلِی وَمالِی وَوَلَدِی، أَ نَا أُصَلِّی عَلَيْکَ کَما صَلَّی اللَّهُ عَلَيْکَ وَصَلَّی عَلَيْکَ مَلائِکَتُهُ وَأَ نْبِياؤُهُ وَرُسُلُهُ صَلاةً مُتَتابِعَةً وافِرَةً مُتَواصِلَةً لَاانْقِطاعَ لَها وَلَا أَمَدَ وَلَا أَجَلَ، صَلَّی اللَّهُ عَلَيْکَ وَعَلَی أَهْلِ بَيْتِکَ الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ کَما أَ نْتُمْ أَهْلُهُ. پس دستها را بگشا و بگو:

1- مَا جَرَی: نسخه.

اللّهُمَّ اجْعَلْ جَوَامِعَ صَلَواتِکَ، وَنَوَامِیَ بَرَکاتِکَ، وَفَواضِلَ خَیْراتِکَ، وَشَرائِفَ تَحِیَّاتِکَ وَتَسْلِیمَاتِکَ وَکَرامَاتِکَ وَرَحَمَاتِکَ، وَصَلَوَاتِ مَلائِکَتِکَ الْمُقَرَّبِینَ، وَأَنْبِیائِکَ الْمُرْسَلِینَ، وَأَئِمَّتِکَ الْمُنْتَجَبِینَ، وَعِبادِکَ الصَّالِحِینَ، وَأَهْلِ السَّمَاواتِ وَالْأَرَضِینَ، وَمَنْ سَبَّحَ لَکَ یَا رَبَّ الْعالَمِینَ مِنَ الْأَوَّلِینَ وَالْآخِرِینَ عَلَی مُحَمَّدٍ عَبْدِکَ وَرَسُو لِکَ وَشاهِدِکَ وَنَبِیِّکَ وَنَذِیرِکَ وَأَمِینِکَ وَمَکِینِکَ وَنَجِیِّکَ وَنَجِیبِکَ وَحَبِیبِکَ وَخَلِیلِکَ وَصَفِیِّکَ وَصَفْوَتِکَ وَخاصَّتِکَ وَخالِصَتِکَ وَرَحْمَتِکَ وَخَیْرِ خِیَرَتِکَ مِنْ خَلْقِکَ، نَبِیِّ الرَّحْمَةِ، وَخازِنِ الْمَغْفِرَةِ، وَقائِدِ الْخَیْرِ وَالْبَرَکَةِ، وَمُنْقِذِ الْعِبادِ مِنَ الْهَلَکَةِ بِإِذْنِکَ، وَداعِیهِمْ إِلَی دِینِکَ، الْقَیِّمِ بِأَمْرِکَ، أَوَّلِ النَّبِیِّینَ مِیثاقاً، وَآخِرِهِمْ مَبْعَثاً، الَّذِی غَمَسْتَهُ فِی بَحْرِ الْفَضِیلَةِ، وَالْمَنْزِلَةِ الْجَلِیلَةِ، وَالدَّرَجَةِ الرَّفِیعَةِ، وَالْمَرْتَبَةِ الْخَطِیرَةِ، وَأَوْدَعْتَهُ الْأَصْلابَ الطَّاهِرَةَ، وَنَقَلْتَهُ مِنْها إِلَی الْأَرْحامِ الْمُطَهَّرَةِ لُطْفاً مِنْکَ لَهُ، وَتَحَنُّناً مِنْکَ عَلَیْهِ، إِذْ وَکَّلْتَ لِصَوْ نِهِ وَحِراسَتِهِ وَحِفْظِهِ وَحِیاطَتِهِ مِنْ قُدْرَتِکَ عَیْناً عاصِمَةً حَجَبْتَ بِها عَنْهُ مَدانِسَ الْعَهْرِ وَمَعائِبَ السِّفاحِ، حَتَّی رَفَعْتَ بِهِ نَواظِرَ الْعِبادِ، وَأَحْیَیْتَ بِهِ مَیْتَ الْبِلادِ بِأَنْ کَشَفْتَ عَنْ نُورِ وِلادَتِهِ ظُلَمَ الْأَسْتارِ، وَأَ لْبَسْتَ حَرَمَکَ بِهِ حُلَلَ الْأَ نْوارِ. اللّهُمَّ فَکَمَا خَصَصْتَهُ بِشرَفِ هذِهِ الْمَرْتَبَةِ الْکَرِیمَةِ، وَذُخْرِ هذِهِ الْمَنْقَبَةِ الْعَظِیمَةِ، صَلِّ عَلَیْهِ کَمَا وَفَی بِعَهْدِکَ وَبَلَّغَ رِسَالاتِکَ وَقاتَلَ أَهْلَ الْجُحُودِ عَلَی تَوْحِیدِکَ، وَقَطَعَ رَحِمَ الْکُفْرِ فِی إِعْزازِ دِینِکَ، وَلَبِسَ ثَوْبَ الْبَلْوی فِی مُجاهَدَةِ أَعْدائِکَ، وَأَوْجَبْتَ لَهُ بِکُلِّ أَذیً مَسَّهُ أَوْ کَیْدٍ أَحَسَّ بِهِ مِنَ الْفِئَةِ الَّتِی حاوَلَتْ قَتْلَهُ فَضِیلَةً تَفُوقُ الْفَضائِلَ وَیَمْلِکُ بِهَا

الْجَزِیلَ مِنْ نَوالِکَ، وَقَدْ (1) 1550 أَسَرَّ الْحَسْرَةَ، وَأَخْفَی الزَّفْرَةَ، وَتَجَرَّعَ الْغُصَّةَ، وَلَمْ یَتَخَطَّ مَا مَثَّلَ لَهُ وَحْیُکَ (2) 1551. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَیْهِ وَعَلَی أَهْلِ بَیْتِهِ صَلاةً تَرْضاها لَهُمْ، وَبَلِّغْهُمْ مِنَّا تَحِیَّةً کَثِیرَةً وَسَلاماً، وَآتِنا مِنْ لَدُنْکَ فِی مُوَالاتِهِمْ (3) 1552 فَضْلًا وَ إِحْساناً وَرَحْمَةً وَغُفْراناً إِنَّکَ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِیمِ.

پس چهار رکعت نماز زیارت بکن به دو سلام با هر سوره که خواهی، و چون فارغ شوی تسبیح فاطمه زهرا سلام اللّه علیها را بخوان، پس بگو:

اللَّهُمَّ إِنَّکَ قُلْتَ لِنَبِیِّکَ مُحَمَّدٍ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ: وَلَوْ أَ نَّهُمْ إِذْ ظَلَمُوا أَ نْفُسَهُمْ جَاؤُوکَ فَاسْتَغْفَرُوا اللَّهَ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُولُ لَوَجَدُوا اللَّهَ تَوَّاباً رَحِیمَاً (4) 1553 وَلَمْ أَحْضُرْ زَمانَ رَسُو لِکَ عَلَیْهِ وَآلِهِ السَّلامُ. اللَّهُمَّ وَقَدْ زُرْتُهُ راغِباً تائِباً مِنْ سَیِءِ عَمَلِی، وَمُسْتَغْفِراً لَکَ مِنْ ذُ نُوبِی، وَمُقِرَّاً لَکَ بِها وَ أَ نْتَ أَعْلَمُ بِها مِنِّی، وَمُتَوَجِّهاً إِلَیْکَ بِنَبِیِّکَ نَبِیِّ الرَّحْمَةِ صَلَواتُکَ عَلَیْهِ وَآلِهِ فَاجْعَلْنِی اللَّهُمَّ بِمُحَمَّدٍ وَأَهْلِ بَیْتِهِ عِنْدَکَ وَجِیهاً فِی الدُّنْیا وَالْآخِرَةِ وَمِنَ الْمُقَرَّبِینَ، یَا مُحَمَّدُ یَا رَسُولَ اللَّهِ بِأَبِی أَ نْتَ وَأُمِّی، یَا نَبِیَّ اللَّهِ، یَا سَیِّدَ خَلْقِ اللَّهِ، إِنِّی أَ تَوَجَّهُ بِکَ إِلَی اللَّهِ رَبِّکَ وَرَبِّی لِیَغْفِرَ لِی ذُ نُوبِی، وَیَتَقَبَّلَ مِنِّی عَمَلِی، وَیَقْضِیَ لِی حَوائِجِی، فَکُنْ لِی شَفِیعاً عِنْدَ رَبِّکَ وَرَبِّی، فَنِعْمَ الْمَسْؤُولُ الْمَوْلی رَبِّی، وَ نِعْمَ الشَّفِیعُ أَ نْتَ یَا مُحَمَّدُ عَلَیْکَ وَعَلَی أَهْلِ بَیتِکَ السَّلامُ. اللَّهُمَّ وَ (5) 1554 أَوْجِبْ لِی مِنْکَ الْمَغْفِرَةَ وَالرَّحْمَةَ وَالرِّزْقَ الْواسِعَ الطَّیِّبَ النَّافِعَ کَمَا أَوْجَبْتَ لِمَنْ أَتی نَبِیَّکَ مُحَمَّداً صَلَواتُکَ عَلَیْهِ وَآلِهِ وَهُوَ حَیٌّ فَأَقَرَّ لَهُ بِذُ نُوبِهِ، وَاسْتَغْفَرَ لَهُ رَسُولُکَ عَلَیْهِ

1- فَلَقَدْ: خ ل.

2- مَا مُثِّلَ مِنْ وَحْیِکَ: نسخه.

3- مِنْ مُوالَاتِهِمْ: خ ل.

4- نساء: 4/ 64.

5- وَ: خ.

وَآلِهِ السَّلامُ فَغَفَرْتَ لَهُ بِرَحْمَتِکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ. اللَّهُمَّ وَقَدْ أَمَّلْتُکَ وَرَجَوْتُکَ وَقُمْتُ بَیْنَ یَدَیْکَ وَرَغِبْتُ إِلَیْکَ عَمَّنْ سِواکَ وَقَدْ أَمَّلْتُ جَزِیلَ ثَوابِکَ، وَ إِنِّی لَمُقِرٌّ (1) 1555 غَیْرُ مُنْکِرٍ، وَتائِبٌ إِلَیْکَ مِمَّا اقْتَرَفْتُ، وَعائِذٌ بِکَ فِی هذَا الْمَقامِ مِمَّا قَدَّمْتُ مِنَ الْأَعْمالِ الَّتِی تَقَدَّمْتَ إِلَیَّ فِیها وَنَهَیْتَنِی عَنْها وَأَوْعَدْتَ عَلَیْهَا الْعِقابَ، وَأَعُوذُ بِکَرَمِ وَجْهِکَ أَنْ تُقِیمَنِی مَقامَ الْخِزْیِ وَالذُّلِّ یَوْمَ تُهْتَکُ فِیهِ الْأَسْتارُ، وَتَبْدُو فِیهِ الْأَسْرارُ وَالْفَضائِحُ، وَتَرْعَدُ فِیهِ الْفَرائِصُ یَوْمَ الْحَسْرَةِ وَالنَّدَامَةِ، یَوْمَ الآفِکَةِ، یَوْمَ الْآزِفَةِ، یَوْمَ التَّغابُنِ، یَوْمَ الْفَصْلِ، یَوْمَ الْجَزاءِ، یَوْماً کانَ مِقْدارُهُ خَمْسِینَ أَ لْفَ سَنَةٍ، یَوْمَ النَّفْخَةِ، یَوْمَ تَرْجُفُ الرَّاجِفَةُ تَتْبَعُهَا الرَّادِفَةُ، یَوْمَ النَّشْرِ، یَوْمَ الْعَرْضِ، یَوْمَ یَقُومُ النَّاسُ لِرَبِّ الْعالَمِینَ، یَوْمَ یَفِرُّ الْمَرْءُ مِنْ أَخِیهِ وَأُمِّهِ وَأَبِیهِ وَصاحِبَتِهِ وَبَنِیهِ، یَوْمَ تَشَقَّقُ الْأَرْضُ وَأَکْنافُ السَّماءِ، یَوْمَ تَأْتِی کُلُّ نَفْسٍ تُجادِلُ عَنْ نَفْسِها، یَوْمَ یُرَدُّونَ إِلَی اللَّهِ فَیُنَبِّئُهُمْ بِمَا عَمِلُوا، یَوْمَ لَایُغْنِی مَوْلیً عَنْ مَوْلیً شَیْئاً وَلَا هُمْ یُنْصَرُونَ إِلَّا مَنْ رَحِمَ اللَّهُ إِنَّهُ هُوَ الْعَزِیزُ الرَّحِیمُ، یَوْمَ یُرَدُّونَ إِلی عالِمِ الْغَیْبِ وَالشَّهادَةِ، یَوْمَ یُرَدُّونَ إِلَی اللَّهِ مَوْلاهُمُ الْحَقِّ، یَوْمَ یَخْرُجُونَ مِنَ الْأَجْداثِ سِراعاً کَأَ نَّهُمْ إِلی نُصُبٍ یُوفِضُونَ وَکَأَ نَّهُمْ جَرادٌ مُنْتَشِرٌ مُهْطِعِینَ إِلَی الدَّاعِی إِلَی اللَّهِ یَوْمَ الْواقِعَةِ، یَوْمَ تُرَجُّ الْأَرْضُ رَجّاً، یَوْمَ تَکُونُ السَّماءُ کَالْمُهْلِ وَتَکُونُ الْجِبَالُ کَالْعِهْنِ وَلَا یَسْأَلُ حَمِیمٌ حَمِیماً، یَوْمَ الشَّاهِدِ وَالْمَشْهُودِ، یَوْمَ تَکُونُ الْمَلائِکَةُ صَفّاً صَفّاً. اللَّهُمَّ ارْحَمْ مَوْقِفِی فِی ذلِکَ الْیَوْمِ بِمَوْقِفِی فِی هذَا الْیَوْمِ، وَلَا تُخْزِنِی فِی ذلِکَ

1- مُقِرٌّ: خ ل.

الْمَوْقِفِ (1) 1556 بِما جَنَیْتُ عَلَی نَفْسِی، وَاجْعَلْ یَا رَبِّ فِی ذلِکَ الْیَوْمِ مَعَ أَوْ لِیائِکَ مُنْطَلَقِی، وَفِی زُمْرَةِ مُحَمَّدٍ وَأَهْلِ بَیْتِهِ عَلَیْهِمُ السَّلامُ مَحْشَرِی، وَاجْعَلْ حَوْضَهُ مَوْرِدِی، وَفِی الْغُرِّ الْکِرامِ مَصْدَرِی، وَأَعْطِنِی کِتَابِی بِیَمِینِی حَتَّی أَ فُوزَ بِحَسَناتِی، وَتُبَیِّضَ بِهِ وَجْهِی، وَتُیَسِّرَ بِهِ حِسابِی، وَتُرَجِّحَ بِهِ مِیزانِی، وَأَمْضِیَ مَعَ الْفَائِزِینَ مِنْ عِبَادِکَ الصَّالِحِینَ إِلی رِضْوَانِکَ وَجِنَانِکَ إِلهَ الْعالَمِینَ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَعُوذُ بِکَ مِنْ أَنْ تَفْضَحَنِی فِی ذلِکَ الْیَوْمِ بَیْنَ یَدَیِ الْخَلائِقِ بِجَرِیرَتِی، أَو أَنْ أَ لْقَی الْخِزْیَ وَالنَّدامَةَ بِخَطِیئَتِی، أَوْ أَنْ تُظْهِرَ فِیهِ سَیِّئَاتِی عَلَی حَسَناتِی، أَوْ أَنْ تُنَوِّهَ بَیْنَ الْخَلائِقِ بِاسْمِی، یَا کَرِیمُ یَا کَرِیمُ، الْعَفْوَ الْعَفْوَ، السَّتْرَ السَّتْرَ. اللَّهُمَّ وَأَعُوذُ بِکَ مِنْ أَنْ یَکُونَ فِی ذلِکَ الْیَوْمِ فِی مَواقِفِ الْأَشْرارِ مَوْقِفِی، أَوْ فِی مَقامِ الْأَشْقِیاءِ مَقامِی، وَ إِذا مَیَّزْتَ بَیْنَ خَلْقِکَ فَسُقْتَ کُلّاً بِأَعْمالِهِمْ زُمَراً إِلی مَنازِلِهِمْ فَسُقْنِی بِرَحْمَتِکَ فِی عِبادِکَ الصَّالِحِینَ، وَفِی زُمْرَةِ أَوْ لِیائِکَ الْمُتَّقِینَ إِلی جَنَّاتِکَ یَا رَبَّ الْعَالَمِینَ. پس وداع کن آن حضرت را و بگو:

السَّلامُ عَلَیْکَ یَا رَسُولَ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ أَ یُّهَا الْبَشِیرُ النَّذِیرُ، السَّلامُ عَلَیْکَ أَ یُّهَا السِّراجُ الْمُنِیرُ، السَّلامُ عَلَیْکَ أَ یُّهَا السَّفِیرُ بَیْنَ اللَّهِ وَبَیْنَ خَلْقِهِ، أَشْهَدُ یَا رَسُولَ اللَّهِ أَ نَّکَ کُنْتَ نُوراً فِی الْأَصْلابِ الشَّامِخَةِ، وَالْأَرْحامِ الْمُطَهَّرَةِ، لَمْ تُنَجِّسْکَ الْجاهِلِیَّةُ بِأَ نْجاسِها، وَلَمْ تُلْبِسْکَ مِنْ مُدْلَهِمَّاتِ ثِیابِها، وَأَشْهَدُ یَا رَسُولَ اللَّهِ أَ نِّی مُؤْمِنٌ بِکَ وَبِالْأَئِمَّةِ مِنْ أَهْلِ بَیْتِکَ، مُوقِنٌ بِجَمِیعِ مَا

1- الْیَوْمِ: خ ل.

أَ تَیْتَ بِهِ، راضٍ مُؤْمِنٌ، وَأَشْهَدُ أَنَّ الْأَئِمَّةَ مِنْ أَهْلِ بَیْتِکَ أَعْلامُ الْهُدَی، وَالْعُرْوَةُ الْوُثْقَی، وَالْحُجَّةُ عَلَی أَهْلِ الدُّنْیا. اللَّهُمَّ لَاتَجْعَلْهُ آخِرَ الْعَهْدِ مِنْ زِیارَةِ نَبِیِّکَ عَلَیْهِ وَآلِهِ السَّلامُ، وَ إِنْ تَوَفَّیْتَنِی فَإِ نِّی أَشْهَدُ فِی مَماتِی عَلَی مَا أَشْهَدُ عَلَیْهِ فِی حَیَاتِی أَ نَّکَ أَ نْتَ اللَّهُ لَاإِلهَ إِلَّا أَ نْتَ وَحْدَکَ لَاشَرِیکَ لَکَ، وَأَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُکَ وَرَسُولُکَ، وَأَنَّ الْأَئِمَّةَ مِنْ أَهْلِ بَیْتِهِ أَوْ لِیاؤُکَ وَأَ نْصارُکَ وَحُجَجُکَ عَلَی خَلْقِکَ، وَخُلَفاؤُکَ فِی عِبادِکَ، وَأَعْلامُکَ فِی بِلادِکَ، وَخُزَّانُ عِلْمِکَ، وَحَفَظَةُ سِرِّکَ، وَتَراجِمَةُ وَحْیِکَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَبَلِّغْ رُوحَ نَبِیِّکَ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ فِی ساعَتِی هذِهِ وَفِی کُلِّ ساعَةٍ تَحِیَّةً مِنِّی وَسَلاماً، وَالسَّلامُ عَلَیْکَ یَا رَسُولَ اللَّهِ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَکاتُهُ لَاجَعَلَهُ اللَّهُ آخِرَ تَسْلِیمِی عَلَیْکَ (1)

1557. زیارت حجج طاهره در روز جمعه

شیخ در مصباح و سیّد در جمال الأسبوع در اعمال روز جمعه فرموده‌اند که: مستحبّ است زیارت حضرت رسول و ائمّه علیهم السلام در روز جمعه، و روایت کرده‌اند از حضرت صادق علیه السلام که فرمود:

هرکه خواهد زیارت کند قبر رسول خدا و قبر امیر المؤمنین و فاطمه و حسن و حسین و قبرهای سایر حجج طاهره علیهم السلام را و در شهر خود باشد پس در روز جمعه غسل کند، و دو جامه پاکیزه بپوشد، و بیرون رود به صحرایی، و به روایت دیگر: بر بام خانه بالا رود، پس چهار رکعت نماز بگزارد با هر سوره که میسّر شود، پس چون تشهّد و سلام نماز دهد برخیزد رو به قبله و بگوید:

السَّلامُ عَلَیْکَ أَ یُّهَا النَّبِیُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَکاتُهُ، السَّلامُ عَلَیْکَ أَ یُّهَا النَّبِیُّ الْمُرْسَلُ، وَالْوَصِیُّ الْمُرْتَضی، وَالسَّیِّدَةُ الْکُبْری، وَالسَّیِّدَةُ الزَّهْراءُ، وَالسِّبْطانِ الْمُنْتَجَبانِ، وَالْأَوْلادُ الْأَعْلامُ، وَالْأُمَناءُ الْمُنْتَجَبُونَ (2) 1558، جِئْتُ انْقِطاعاً إِلَیْکُمْ

1- زاد المعاد: 413- 424، باب 4، فصل 12 و مزار شهید اوّل: 49، فصل 1.

2- المُستَخْزَنُونَ: خ ل.

وَ إِلَى آبَائِكُمْ وَوَلَدِكُمْ الْخَلَفِ عَلى بَرَكَةِ الْحَقِّ، فَقَلْبِى لَكُمْ مُسَلِّمٌ، وَنُصْرَتِى لَكُمْ مُعَدَّةٌ حَتَّى يَحْكُمَ اللَّهُ بِدِينِهِ، فَمَعَكُمْ مَعَكُمْ لَامَعَ عَدُوِّكُمْ، إِنِّى لَمِنَ الْقَائِلِينَ بِفَضْلِكُمْ، مُقِرٌّ بِرَجْعَتِكُمْ، لَاأُ نْكِرُ لِلَّهِ قُدْرَةً، وَلا أَزْعُمُ إِلَّا مَا شاءَ اللَّهُ، سُبْحانَ اللَّهِ ذِى الْمُلْكِ وَالْمَلَكُوتِ، يُسَبِّحُ اللَّهَ بِأَسْمائِهِ جَمِيعُ خَلْقِهِ، وَالسَّلامُ عَلى أَرْواحِكُمْ وَأَجْسَادِكُمْ، وَالسَّلامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ (1) 1559.
مؤلّف گويد كه: روايات بسيار وارد شده كه: از هر كجا سلام و صلوات بر حضرت رسول صلى الله عليه و آله فرستاده شود به آن حضرت برسد (2) 1560.
و در روايتى وارد شده كه: ملكى موكّل است بر آنكه هر مؤمنى كه بگويد صَلَّى اللَّهُ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَسَلَّمَ، آن ملك در جواب او گويد: وَعَلَيْكَ، پس از آن به حضرت پيغمبر صلى الله عليه و آله عرض كند: يا رسول اللّه، فلان شخص سلام بر شما رسانيد، آن حضرت فرمايد:
وَعَلَيْهِ السَّلامُ (3) 1561.
و در روايت معتبر است كه آن حضرت فرمود: هركه زيارت كند قبر مرا بعد از موت من خواهد بود مثل كسى كه هجرت كرده به سوى من در حيات من، پس هرگاه استطاعت نداريد كه به زيارت قبر من بياييد سلام بفرستيد به سوى من كه آن سلام مى‌رسد به‌من (4) 1562.
و اخبار به اين مضمون بسيار است، و ما در باب اوّل در ذكر زيارت حجج طاهره در ايّام هفته دو زيارت براى حضرت رسول صلّى اللّه عليه در روز شنبه نقل كرديم (ص 78) اگر خواستى به آن جا رجوع كن، و به فيض خواندن آن خود را نائل ساز (5) 1563.
و شايسته است صلوات فرستادن بر آن حضرت به آن صلواتى كه حضرت امير المؤمنين عليه السلام بر آن جناب فرستاده در يكى از خطب خود در روز جمعه چنانچه در روضه كافى است:
إِنَّ اللَّهَ وَمَلائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَ يُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ

1- مصباح المتهجّد: 288 و جمال الأسبوع: 231، فصل 26.
2- تهذيب الأحكام 6/ 7 باب 3 ح 4.
3- امالى طوسى: م 37، ح 16.
4- تهذيب الأحكام 6/ 3 باب 2 ح 1.
5- و بيايد در زيارت حضرت امير المؤمنين عليه السلام در اذن دخول رواق مطهّرش زيارت مختصرى از حضرت پيغمبر صلى الله عليه و آله. (منه).

وَسَلِّمُوا تَسْلِيماً (1) 1564. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَبارِكْ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَتَحَنَّنْ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَسَلِّمْ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ كَأَ فْضَلِ ما صَلَّيْتَ وَبارَكْتَ وَتَرَحَّمْتَ وَتَحَنَّنْتَ وَسَلَّمْتَ عَلى إِبْراهِيمَ وَآلِ إِبْراهِيمَ إِنَّکَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ. اللَّهُمَّ أَعْطِ مُحَمَّداً الْوَسِيلَةَ وَالشَّرَفَ وَالْفَضِيلَةَ وَالْمَنْزِلَةَ الْكَرِيمَةَ. اللَّهُمَّ اجْعَلْ مُحَمَّداً وَآلَ مُحَمَّدٍ أَعْظَمَ الْخَلائِقِ كُلِّهِمْ شَرَفاً يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَأَقْرَبَهُمْ مِنْکَ مَقْعَداً، وَأَوْجَهَهُمْ عِنْدَکَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ جَاهاً، وَأَ فْضَلَهُمْ عِنْدَکَ مَنْزِلَةً وَنَصِيباً. اللَّهُمَّ أَعْطِ مُحَمَّداً أَشْرَفَ الْمَقامِ، وَحِبَاءَ (2) 1565 السَّلامِ، وَشَفاعَةَ الْإِسْلامِ. اللَّهُمَّ وَأَ لْحِقْنا بِهِ غَيْرَ خَزايا (3) 1566 وَلَا ناكِثِينَ وَلَا نادِمِينَ وَلَا مُبَدِّلِينَ إِلهَ الْحَقِّ آمِينَ (4) 1567.

و بيايد در اواخر باب زيارات (ص 758) ذكر صلواتى بر آن حضرت و آل او عليهم السلام.

زيارت ائمّه بقيع عليهم السلام

زيارت ائمّه بقيع عليهم السلام

يعنى حضرت امام حسن مجتبى و امام زين العابدين

و امام محمّد باقر و امام جعفر صادق عليهم السلام

چون خواستى زيارت كنى اين بزرگواران را بايد به عمل آورى آنچه در آداب زيارات ذكر شد، از غسل و طهارت و پوشيدن جامه‌هاى پاک و پاكيزه و استعمال بوى خوش و رخصت طلبيدن در دخول و نحو اينها، و بگو نيز:

يَا مَوالِيَّ يَا أَ بْناءَ رَسُولِ اللَّهِ عَبْدُكُمْ وَابْنُ أَمَتِكُمْ، الذَّلِيلُ بَيْنَ أَيْدِيكُمْ، وَالْمُضْعَفُ فِى عُلُوِّ قَدْرِكُمْ، وَالْمُعْتَرِفُ بِحَقِّكُمْ، جاءَكُمْ مُسْتَجِيراً بِكُمْ قاصِداً

1- احزاب: 33/ 56.

2- حِباء: عطا.

3- جمع خزيان، يعنى خوار.

4- روضه كافى: 175 ضمن خطبه آن حضرت شماره 194.

إِلَی حَرَمِکُمْ، مُتَقَرِّباً إِلی مَقامِکُمْ، مُتَوَسِّلًا إِلَی اللَّهِ تَعالی بِکُمْ، أَأَدْخُلُ یَا مَوَالِیَّ؟ أَأَدْخُلُ یَا أَوْ لِیاءَ اللَّهِ؟ أَأَدْخُلُ یَا مَلائِکَةَ اللَّهِ الْمُحْدِقِینَ بِهذَا الْحَرَمِ الْمُقِیمِینَ بِهَذَا الْمَشْهَدِ؟ و بعد از خشوع و خضوع و رقّت داخل شو و پای راست را مقدّم دار و بگو: اللَّهُ أَکْبَرُ کَبِیراً، وَالْحَمدُ لِلَّهِ کَثِیراً، وَسُبْحانَ اللَّهِ بُکْرَةً وَأَصِیلًا، وَالْحَمدُ لِلَّهِ الْفَرْدِ الصَّمَدِ الْماجِدِ الْأَحَدِ الْمُتَفَضِّلِ الْمَنّانِ الْمُتَطَوِّلِ الْحَنّانِ الَّذِی مَنَّ بِطَوْ لِهِ، وَسَهَّلَ زِیارَةَ سَادَاتِی بِإِحْسانِهِ، وَلَمْ یَجْعَلْنِی عَنْ زِیارَتِهِمْ مَمْنُوعاً، بَلْ تَطَوَّلَ وَمَنَحَ (1) 1568. پس نزدیک قبور مقدّسه ایشان برو و پشت به قبله و رو به قبر ایشان کن و بگو: السَّلامُ عَلَیْکُمْ أَئِمَّةَ الْهُدی، السَّلامُ عَلَیْکُمْ أَهْلَ التَّقْوی (2) 1569، السَّلامُ عَلَیْکُمْ أَ یُّهَا الْحُجَجُ عَلی أَهْلِ الدُّنْیا، السَّلامُ عَلَیْکُمْ أَ یُّهَا الْقُوَّامُ فِی الْبَرِیَّةِ بِالْقِسْطِ، السَّلامُ عَلَیْکُمْ أَهْلَ الصَّفْوَةِ، السَّلامُ عَلَیْکُمْ آلَ رَسُولِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکُمْ أَهْلَ النَّجْوی، أَشْهَدُ أَ نَّکُمْ قَدْ بَلَّغْتُمْ وَنَصَحْتُمْ وَصَبَرْتُمْ فِی ذاتِ اللَّهِ وَکُذِّبْتُمْ وَأُسِیءَ إِلَیْکُمْ فَغَفَرْتُمْ، وَأَشْهَدُ أَ نَّکُمُ الْأَئِمَّةُ الرَّاشِدُونَ الْمُهْتَدُونَ، وَأَنَّ طاعَتَکُمْ مَفْرُوضَةٌ، وَأَنَّ قَوْلَکُمُ الصِّدْقُ، وَأَ نَّکُمْ دَعَوْتُمْ فَلَمْ تُجَابُوا، وَأَمَرْتُمْ فَلَمْ تُطَاعُوا، وَأَ نَّکُمْ دَعَائِمُ الدِّینِ وَأَرْکَانُ الْأَرْضِ لَمْ تَزالُوا بِعَیْنِ اللَّهِ یَنْسَخُکُمْ مِنْ أَصْلابِ کُلِّ مُطَهَّرٍ، وَیَنْقُلُکُمْ مِنْ أَرْحامِ الْمُطَهَّراتِ، لَمْ تُدَنِّسْکُمُ الْجاهِلِیَّةُ الْجَهْلاءُ، وَلَمْ تَشْرَکْ فِیکُمْ فِتَنُ الْأَهْوَاءِ، طِبْتُمْ وَطَابَ مَنْبَتُکُمْ، مَنَّ بِکُمْ عَلَیْنا دَیَّانُ الدِّینِ فَجَعَلَکُمْ فِی بُیُوتٍ أَذِنَ اللَّهُ أَنْ تُرْفَعَ وَیُذْکَرَ فِیهَا اسْمُهُ، وَجَعَلَ صَلاتَنا عَلَیْکُمْ رَحْمَةً لَنا وَکَفَّارَةً لِذُ نُوبِنا إِذِ اخْتارَکُمُ اللَّهُ لَنا وَطَیَّبَ خَلْقَنا بِمَا

1- مزار کبیر مشهدی: 88.

2- در کامل الزیارات: أَهْلَ البِرِ وَالتَّقْوی.

مَنَّ عَلَيْنا مِنْ وِلايَتِكُمْ وَكُنَّا عِنْدَهُ مُسَمِّينَ بِعِلْمِكُمْ، مُعْتَرِفِينَ بِتَصْدِيقِنا إِيَّاكُمْ، وَهذَا مَقامُ مَنْ أَسْرَفَ وَأَخْطَأَ وَاسْتَكانَ (1) 1570 وَأَ قَرَّ بِمَا جَنى وَرَجَا بِمَقامِهِ الْخَلاصَ وَأَنْ يَسْتَنْقِذَهُ بِكُمْ مُسْتَنْقِذُ الْهَلْکی مِنَ الرَّدی، فَكُونُوا لِی شُفَعاءَ فَقَدْ وَفَدْتُ إِلَيْكُمْ إِذْ رَغِبَ عَنْكُمْ أَهْلُ الدُّنْيا وَاتَّخَذُوا آياتِ اللّهِ هُزُواً وَاسْتَكْبَرُوا عَنْها.

در اين جا سر بالا كن و بگو: يَا مَنْ هُوَ قائِمٌ لَايَسْهُو، وَدائِمٌ لَايَلْهُو، وَمُحِيطٌ بِكُلِّ شَیْءٍ، لَکَ الْمَنُّ بِمَا وَفَّقْتَنِی، وَعَرَّفْتَنِی بِما أَ قَمْتَنِی عَلَيْهِ إِذْ صَدَّ عَنْهُ عِبادُکَ وَجَهِلُوا مَعْرِفَتَهُ، وَاسْتَخَفُّوا بِحَقِّهِ، وَمَالُوا إِلی سِواهُ، فَكانَتِ الْمِنَّةُ مِنْکَ عَلَیَّ مَعَ أَقْوامٍ خَصَصْتَهُمْ بِمَا خَصَصْتَنِی بِهِ، فَلَکَ الْحَمدُ إِذْ كُنْتُ عِنْدَکَ فِی مَقامِی هذَا مَذْكُوراً مَكْتُوباً فَلا تَحْرِمْنِی ما رَجَوْتُ، وَلَا تُخَيِّبْنِی فِيما دَعَوْتُ، بِحُرْمَةِ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطَّاهِرِينَ، وَصَلَّی اللَّهُ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ. پس دعا كن از براى خود به هرچه خواهى (2) 1571.

و شيخ طوسى رحمه الله در تهذيب فرموده كه: بعد از آن هشت ركعت نماز زيارت بكن، يعنى از براى هر امامى دو ركعت. و شيخ طوسى و سيّد ابن طاووس گفته‌اند كه: چون خواهى ايشان را وداع كنى بگو: السَّلامُ عَلَيْكُمْ أَئِمَّةَ الْهُدی وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكاتُهُ، أَسْتَوْدِعُكُمُ اللَّهَ، وَأَقْرَأُ عَلَيْكُمُ السَّلامَ، آمَنَّا بِاللَّهِ وَبِالرَّسُولِ وَبِمَا جِئْتُمْ بِهِ وَدَلَلْتُمْ عَلَيْهِ، اللَّهُمَّ فَاكْتُبْنا مَعَ الشَّاهِدِينَ.

پس دعا بسيار كن، و از خدا سؤال كن كه ديگر تو را به زيارت ايشان برگرداند، و آخر عهد تو نباشد از زيارت ايشان (3) 1572.

و علّامه مجلسى رحمه الله در بحار زيارت مبسوطى از يكى از نسخ قديمه ايراد فرموده (4) 1573، وچون

1- وَاسْتَكانَ: يعنى تضرّع و زارى نمود.
2- كامل الزيارات ابن قولويه: 118، باب 15.
3- تهذيب الأحكام 6/ 80 باب 27 و 28 و مصباح الزائر ابن طاووس: 376، فصل 11.
4- بحار الأنوار 100/ 207.

به تصریح ایشان و دیگران بهترین زیارات برای ایشان زیارات جامعه است که إن شاء اللّه بعضی از آنها بعد از این مذکور خواهد شد، ما در این مقام به همین قدر اکتفا نمودیم (1) 1574.

و در باب اوّل در ذکر زیارات حجج طاهره علیهم السلام در ایّام هفته زیارتی برای جناب امام حسن علیه السلام و زیارتی برای این سه امام دیگر نقل کردیم از آنها غفلت نشود.

و بدان که ما در زیارت هر یک از حجج طاهره علیهم السلام غیر از ائمّه بقیع صلوات اللّه علیهم صلواتی برای صاحب زیارت ذکر می‌کنیم، و در صلوات بر این بزرگواران اکتفا می‌کنیم به صلواتی که در آخر باب زیارات ذکر می‌شود، به آن جا رجوع کن، و به ذکر صلوات بر ایشان میزان اعمال حسنه خود را سنگین نما. قطعه از قصیده هائیه ازریّه

و نیز بدان که کثرت شوق این مهجور شکسته به آن مشاهد مشرّفه مرا وادار می‌کند که از قصیده هائیّه فاضل اوحدی مادح آل احمدی جناب شیخ ازری رضوان اللّه علیه، که از شیخ الفقهاء العظام خاتم المجتهدین الفخام شیخ محمّد حسن صاحب جواهر الکلام نقل شده که: آرزو می‌کرد که آن قصیده در نامه عمل او نوشته شود، و جواهر در نامه عمل ازری، چند شعری که مناسب با این مقام است در این جا ذکر نموده خود را به آن مشغول نمایم. قال رحمه الله:

إِنَّ تِلْکَ الْقُلُوبَ أَقْلَقَهَا الْوَجْدُوَأَدْمی تِلْکَ الْعُیُونَ بُکاها

کانَ أَنْکَی الْخُطُوبِ لَمْ یُبْکِ مِنِّیمُقْلَةً لَکِنِ الْهَوی أَبْکاها

کُلَّ یَوْمٍ لِلْحادِثاتِ عَوادٍلَیْسَ یَقْوی رَضْوی عَلی مُلْتَقاها

کَیْفَ یُرْجَی الْخَلاصُ مِنْهُنَّ إِلّابِذِمامٍ مِنْ سَیِّدِ الرُّسْلِ طه

مَعْقِلُ الْخائِفِینَ مِنْ کُلِّ خَوْفٍأَوْفَرُ الْعُرْبِ ذِمَّةً أَوْفاها

مَصْدَرُ الْعِلْمِ لَیْسَ إِلّا لَدَیْهِخَبَرُ الْکائِناتِ مِنْ مُبْتَداها

فاضَ لِلْخَلْقِ مِنْهُ عِلْمٌ وَحِلْمٌأَخَذَتْ مِنْهُمَا الْعُقُولُ نُهاها

نَوَّهَتْ بِاسْمِهِ السَّمَاواتُ وَالْأَرْضُکَما نَوَّهَتْ بِصُبْحٍ ذُکاها

وَغَدَتْ تَنْشُرُ الْفَضائِلَ عَنْهُکُلَّ قَوْمٍ عَلَی اخْتِلافِ لُغاها

طَرِبَتْ لاسْمِهِ الثَّری فَاسْتَطالَتْفَوْقَ عُلْوِیَّةِ السَّما سُفْلاها

جازَ مِنْ جَوْهَرِ التَّقَدُّسِ ذاتاًتاهَتِ الْأَ نْبِیاءُ فِی مَعْناها

1- زاد المعاد: 476.

لا تُجِلْ فِي صِفاتِ أَحْمَدَ فِكْراًفَهِيَ الصُّورَةُ الَّتِى لَنْ تَراها
أَيُّ خَلْقٍ لِلَّهِ أَعْظَمُ مِنْهُوَهُوَ الْغايَةُ الَّتِى اسْتَقْصاها
قَلَّبَ الْخافِقَيْنِ ظَهْراً لِبَطْنٍفَرَأَى ذاتَ أَحْمَدٍ فَاجْتَباها
لَسْتُ أَنْسى لَهُ مَنازِلَ قُدْسٍقَدْ بَناها التُّقى فَأَعْلا بِناها
وَرِجالًا أَعِزَّةً فِى بُيُوتٍأَذِنَ اللَّهُ أَنْ يُعَزَّ حِماها
سادَةٌ لَاتُرِيدُ إِلّا رِضَى اللّهِكَمَا لَايُرِيدُ إِلّا رِضاها
خَصَّها مِنْ كَمالِهِ بِالْمَعانِى‌وَبِأَعْلى أَسْمائِهِ سَمَّاها
لَمْ يَكُونُوا لِلْعَرْشِ إِلّا كُنُوزاًخافِياتٍ سُبْحانَ مَنْ أَبْداها
كَمْ لَهُمْ أَلْسُنٌ عَنِ اللَّهِ تُنْبِى هِيَ أَقْلامُ حِكْمَةٍ قَدْ بَراها
وَهُمُ الْأَعْيُنُ الصَّحِيحاتُ تَهْدِى‌كُلَّ عَيْنٍ مَكْفُوفَةٍ عَيْناها
عُلَماءٌ أَئِمَّةٌ حُكَماءٌ يَهْتَدِى النَّجْمُ بِاتِّباعِ هُدَاها
قادَةٌ عِلْمُهُمْ وَرَأْىُ حِجاهُمْ‌مِسْمَعا كُلِّ حِكْمَةٍ مَنْظَراها
مَا أُبالِى وَلَوْ أُهِيلَتْ عَلَى‌الْأَرْضِ السَّمَاوَاتُ بَعْدَ نَيْلِ وِلاها (1) 1575 زيارت ابراهيم بن رسول اللَّه صلى اللّه عليه و آله
ذكر ساير زيارات در مدينه طيّبه
نقل از مصباح الزّائر و غيره
زيارت ابراهيم بن رسول اللَّه صلى الله عليه و آله
مى‌ايستى نزديک قبر و مى‌گويى:
السَّلامُ عَلى رَسُولِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلى نَبِيِّ اللَّهِ، السَّلامُ عَلى حَبِيبِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلى صَفِيِّ اللَّهِ، السَّلامُ عَلى نَجِيِّ اللَّهِ، السَّلامُ عَلى مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، سَيِّدِ الْأَ نْبِياءِ، وَخاتَمِ الْمُرْسَلِينَ، وَخِيَرَةِ اللَّهِ مِنْ خَلْقِهِ فِى أَرْضِهِ وَسَمائِهِ، السَّلامُ عَلى جَمِيعِ أَ نْبِيائِهِ وَرُسُلِهِ، السَّلامُ عَلَى الشُّهَداءِ وَالسُّعَداءِ

1- ديوان ازريّه شيخ ازرى: 30.

وَالصَّالِحِينَ، السَّلامُ عَلَيْنا وَعَلى عِبادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ، السَّلامُ عَلَيكِ أَيَّتُهَا الرُّوحُ الزَّاكِيَةُ، السَّلامُ عَلَيْكِ أَيَّتُهَا النَّفْسُ الشَّرِيفَةُ، السَّلامُ عَلَيْكِ أَيَّتُهَا السُّلالَةُ الطَّاهِرَةُ، السَّلامُ عَلَيْكِ أَيَّتُهَا النَّسَمَةُ الزَّاكِيَةُ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا ابْنَ خَيْرِ الْوَرى، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا ابْنَ النَّبِيِّ الْمُجْتَبى (1) 1576، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا ابْنَ الْمَبْعُوثِ إِلى كافَّةِ الْوَرى، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا ابْنَ الْبَشِيرِ النَّذِيرِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا ابْنَ السِّراجِ الْمُنِيرِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا ابْنَ الْمُؤَيَّدِ بِالْقُرْآنِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا ابْنَ الْمُرْسَلِ إِلَى الْإِنْسِ وَالْجانِّ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا ابْنَ صاحِبِ الرَّايَةِ وَالْعَلامَةِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا ابْنَ الشَّفِيعِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا ابْنَ مَنْ حَباهُ اللَّهُ بِالْكَرامَةِ، السَّلامُ عَلَيْکَ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكاتُهُ، أَشْهَدُ أَ نَّکَ قَدِ اخْتارَ اللَّهُ لَکَ دارَ إِنْعامِهِ قَبْلَ أَنْ يَكْتُبَ عَلَيْکَ أَحْكامَهُ أَوْ يُكَلِّفَکَ حَلالَهُ وَحَرامَهُ، فَنَقَلَکَ إِلَيْهِ طَيِّباً زاكِياً مَرْضِيّاً طاهِراً مِنْ كُلِّ نَجَسٍ، مُقَدَّساً مِنْ كُلِّ دَنَسٍ، وَبَوَّأَکَ جَنَّةَ الْمَأْوى، وَرَفَعَکَ إِلَى الدَّرَجاتِ الْعُلى، وَصَلَّى اللَّهُ عَلَيْکَ صَلَاةً تَقَرُّ بِها عَيْنُ رَسُولِهِ، وَتُبَلِّغُهُ أَكْبَرَ مَأْمُولِهِ. اللَّهُمَّ اجْعَلْ أَ فْضَلَ صَلَواتِکَ وَأَزْكاها، وَأَ نْمَى بَرَكاتِکَ وَأَوْفَاهَا عَلَى رَسُولِکَ وَنَبِيِّکَ وَخِيَرَتِکَ مِنْ خَلْقِکَ مُحَمَّدٍ خاتَمِ النَّبِيِّينَ، وَعَلى مَنْ نَسَلَ مِنْ أَوْلادِهِ الطَّيِّبِينَ، وَعَلى مَنْ خَلَّفَ مِنْ عِتْرَتِهِ الطَّاهِرِينَ، بِرَحْمَتِکَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ. اللَّهُمَّ إِنِّى أَسْأَ لُکَ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ (2) 1577 صَفِيِّکَ، وَ إِبْراهِيمَ نَجْلِ نَبِيِّکَ أَنْ تَجْعَلَ سَعْيِى بِهِمْ مَشْكُوراً، وَذَ نْبِى بِهِمْ مَغْفُوراً، وَحَيَاتِى بِهِمْ سَعِيدَةً، وَعاقِبَتِى بِهِمْ حَمِيدَةً، وَحَوَائِجِى بِهِمْ مَقْضِيَّةً، وَأَ فْعَالِى بِهِمْ

1- السَّلامُ عَلَيْکَ يَا ابْنَ خَيْرِ الْوَرى تا اين جا: نسخه.
2- محمّد: خ.

مَرْضِیَّةً، وَأُمُورِی بِهِمْ مَسْعُودَةً، وَشُؤُونِی بِهِمْ مَحْمُودَةً. اللَّهُمَّ وَ (1) 1578 أَحْسِنْ لِیَ التَّوْفِیقَ، وَنَفِّسْ عَنِّی کُلَّ هَمٍّ وَضِیقٍ. اللَّهُمَّ جَنِّبْنِی عِقابَکَ، وَامْنَحْنِی ثَوابَکَ، وَأَسْکِنِّی جِنانَکَ، وَارْزُقْنِی رِضْوانَکَ وَأَمانَکَ، وَأَشْرِکْ لِی فِی صَالِحِ دُعَائِی والِدَیَّ وَوَلْدِی وَجَمِیعَ الْمُؤْمِنِینَ وَالْمُؤْمِناتِ الْأَحْیاءَ مِنْهُمْ والْأَمْواتِ إِنَّکَ وَ لِیُّ الْباقِیاتِ الصَّالِحاتِ، آمِینَ رَبَّ الْعالَمِینَ. پس می‌خواهی حاجتهای خودرا و دو رکعت نماز زیارت می‌گزاری (2) 1579.

زیارت جناب فاطمه بنت اسد

زیارت جناب فاطمه بنت اسد

والده حضرت امیر المؤمنین علیه السلام

می‌ایستی نزد قبر آن مخدّره و می‌گویی:

السَّلامُ عَلَى نَبِیِّ اللَّهِ، السَّلامُ عَلى رَسُولِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلى مُحَمَّدٍ سَیِّدِ الْمُرْسَلِینَ، السَّلامُ عَلَى مُحَمَّدٍ سَیِّدِ الْأَوَّلِینَ، السَّلامُ عَلى مُحَمَّدٍ سَیِّدِ الْآخِرِینَ، السَّلامُ عَلى مَنْ بَعَثَهُ اللَّهُ رَحْمَةً لِلْعالَمِینَ، السَّلامُ عَلَیْکَ أَ یُّهَا النَّبِیُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَکاتُهُ، السَّلامُ عَلى فاطِمَةَ بِنْتِ أَسَدٍ الْهاشِمِیَّةِ، السَّلامُ عَلَیْکِ أَیَّتُهَا الصِّدِّیقَةُ الْمَرْضِیَّةُ، السَّلامُ عَلَیْکِ أَیَّتُهَا التَّقِیَّةُ النَّقِیَّةُ، السَّلامُ عَلَیْکِ أَیَّتُهَا الْکَرِیمَةُ الرَّضِیَّةُ (3) 1580، السَّلامُ عَلَیْکِ یَا کافِلَةَ مُحَمَّدٍ خاتَمِ النَّبِیِّینَ، السَّلامُ عَلَیْکِ یا والِدَةَ سَیِّدِ الْوَصِیِّینَ، السَّلامُ عَلَیْکِ یَا مَنْ ظَهَرَتْ شَفَقَتُها عَلى رَسُولِ اللَّهِ خاتَمِ النَّبِیِّینَ، السَّلامُ عَلَیْکِ یَا مَنْ تَرْبِیَتُها لِوَلیِّ اللَّهِ الْأَمِینِ، السَّلامُ عَلَیْکِ وَعَلى رُوحِکِ وَبَدَنِکِ الطَّاهِرِ، السَّلامُ عَلَیْکِ وَعَلى وَلَدِکِ وَرَحْمَةُ اللَّهِ

1- وَ: خ.

2- مصباح الزائر: 56.

3- المَرضِیَّة: خ ل.

وَبَرَكاتُهُ. أَشْهَدُ أَ نَّكِ أَحْسَنْتِ الْكِفالَةَ، وَأَدَّيْتِ الْأَمانَةَ، وَاجْتَهَدْتِ فِی مَرْضاةِ اللَّهِ، وَبالَغْتِ فِی حِفْظِ رَسُولِ اللَّهِ، عارِفَةً بِحَقِّهِ، مُؤْمِنَةً بِصِدْقِهِ، مُعْتَرِفَةً بِنُبُوَّتِهِ، مُسْتَبْصِرَةً بِنِعْمَتِهِ، كافِلَةً بِتَرْبِيَتِهِ، مُشْفِقَةً عَلى نَفْسِهِ، واقِفَةً عَلى خِدْمَتِهِ، مُخْتارَةً رِضاهُ، مُؤْثِرَةً هَواهُ (1) 1581، وَأَشْهَدُ أَ نَّكِ مَضَيْتِ عَلَى الْإِيمانِ، وَالتَّمَسُّكِ بِأَشْرَفِ الْأَدْيانِ، راضِيَةً مَرْضِيَّةً طاهِرَةً زَكِيَّةً تَقِيَّةً نَقِيَّةً، فَرَضِیَ اللَّهُ عَنْكِ وَأَرْضاكِ، وَجَعَلَ الْجَنَّةَ مَنْزِلَكِ وَمَأْواكِ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَانْفَعْنِی بِزِيارَتِها، وَثَبِّتْنِی عَلى مَحَبَّتِها، وَلَا تَحْرِمْنِی شَفاعَتَها وَشَفاعَةَ الْأَئِمَّةِ مِنْ ذُرِّيَّتِها، وَارْزُقْنِی مُرافَقَتَها، وَاحْشُرْنِی مَعَها وَمَعَ أَوْلادِهَا الطَّاهِرِينَ، اللَّهُمَّ لَاتَجْعَلْهُ آخِرَ الْعَهْدِ مِنْ زِيارَتِی إِيَّاها، وَارْزُقْنِی الْعَوْدَ إِلَيْها أَبَداً مَا أَبْقَيْتَنِی، وَ إِذا تَوَفَّيْتَنِی فَاحْشُرْنِی فِی زُمْرَتِها، وَأَدْخِلنِی فِی شَفاعَتِها، بِرَحْمَتِکَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ. اللَّهُمَّ بِحَقِّها عِنْدَکَ، وَمَنْزِلَتِها لَدَيْکَ اغْفِرْ لِی وَ لِوالِدَیَّ وَ لِجَمِيعِ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِناتِ، وَآتِنا فِی الدُّنْيا حَسَنَةً وَفِی الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنا بِرَحْمَتِکَ عَذابَ النَّارِ. پس دو ركعت نماز زيارت می‌خوانی و دعا می كنی به آنچه خواهی و منصرف می‌شود (2) 1582.

زيارت حضرت حمزه رضی الله عنه

زيارت حضرت حمزه رضی الله عنه در احُد

چون به زيارت آن حضرت رفتی نزد قبرش می‌گويی: السَّلامُ عَلَيْکَ يَا عَمَّ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا خَيْرَ الشُّهَداءِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا أَسَدَ اللَّهِ وَأَسَدَ رَسُو لِهِ، أَشْهَدُ أَ نَّکَ قَدْ جاهَدْتَ فِی اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ، وَجُدْتَ بِنَفْسِکَ،

1- مُؤْثِرَةً هَواهُ: خ.

2- مصباح الزائر: 58 و مزار كبير مشهدی: 92، باب 8.

وَنَصَحْتَ رَسُولَ اللَّهِ (ص) (1) 1583، وَكُنْتَ فِيما عِنْدَ اللَّهِ سُبْحانَهُ راغِباً، بِأَبِی أَ نْتَ وَأُمِّی أَ تَيْتُکَ مُتَقَرِّباً إِلَی اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ بِزِيارَتِکَ، وَ (2) 1584 مُتَقَرِّباً إِلی رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ بِذلِکَ، راغِباً إِلَيْکَ فِی الشَّفاعَةِ، أَبْتَغِی بِزِيارَتِکَ (3) 1585 خَلاصَ نَفْسِی، مُتَعَوِّذاً بِکَ مِنْ نارٍ اسْتَحَقَّها مِثْلِی بِما جَنَيْتُ عَلی نَفْسِی، هارِباً مِنْ ذُ نُوبِیَ الَّتِی احْتَطَبْتُها عَلی ظَهْرِی، فَزِعاً إِلَيْکَ رَجاءَ رَحْمَةِ رَبِّی، أَ تَيْتُکَ مِنْ شُقَّةٍ بَعِيدَةٍ طالِباً فَکاکَ رَقَبَتِی مِنَ النَّارِ، وَقَدْ أَوْقَرَتْ ظَهْرِی ذُ نُوبِی، وَأَ تَيْتُ مَا أَسْخَطَ رَبِّی، وَلَمْ أَجِدْ أَحَداً أَ فْزَعُ إِلَيْهِ خَيْراً لِی مِنْکُمْ أَهْلَ بَيْتِ الرَّحْمَةِ، فَکُنْ لِی شَفِيعاً يَوْمَ فَقْرِی وَحاجَتِی، فَقَدْ سِرْتُ إِلَيْکَ مَحْزُوناً، وَأَ تَيْتُکَ مَکْرُوباً، وَسَکَبْتُ عَبْرَتِی عِنْدَکَ باکِياً، وَصِرْتُ إِلَيْکَ مُفْرَداً، وَأَ نْتَ مِمَّنْ أَمَرَ نِیَ اللَّهُ بِصِلَتِهِ، وَحَثَّنِی عَلی بِرِّهِ، وَدَلَّنِی عَلی فَضْلِهِ، وَهَدانِی لِحُبِّهِ، وَرَغَّبَنِی فِی الْوِفادَةِ إِلَيْهِ، وَأَ لْهَمَنِی طَلَبَ الْحَوائِجِ عِنْدَهُ، أَ نْتُمْ أَهْلُ بَيْتٍ لَا يَشْقی مَنْ تَوَلَّاکُمْ، وَلَا يَخِيبُ مَنْ أَتاکُمْ، وَلَا يَخْسَرُ مَنْ يَهْواکُمْ، وَلَا يَسْعَدُ مَنْ عاداکُمْ. پس رو به قبله می‌کنی و دو رکعت نماز زيارت بجا می‌آوری، و بعد از فراغ خود را به قبر می‌چسبانی و می‌گويی:

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، اللَّهُمَّ إِنِّی تَعَرَّضْتُ لِرَحْمَتِکَ بِلُزُومِی لِقَبْرِ عَمِّ نَبِيِّکَ صَلَّی اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ لِيُجِيرَنِی مِنْ نِقْمَتِکَ وَسَخَطِکَ وَمَقْتِکَ (4) 1586 فِی يَوْمٍ تَکْثُرُ فِيهِ الْأَصْواتُ، وَتُشْغَلُ کُلُّ نَفْسٍ بِمَا قَدَّمَتْ وَتُجَادِلُ عَنْ نَفْسِها،

1- در مصدر: لرسول اللَّه صلّی اللَّه عليه وآله.

2- مُتَقَرِّباً إِلَی اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ بِزِيارَتِکَ، وَ: نسخه.

3- أَبْتَغِی بِذلِکَ: خ ل.

4- وَسَخَطِکَ وَمَقْتِکَ: خ.

فَإِنْ تَرْحَمْنِی الْیَوْمَ فَلَا خَوْفٌ عَلَیَّ وَلَا حُزْنٌ، وَ إِنْ تُعاقِبْ فَمَوْلیً لَهُ الْقُدْرَةُ عَلی عَبْدِهِ، وَلَا تُخَیِّبْنِی بَعْدَ الْیَوْمِ، وَلَا تَصْرِفْنِی بِغَیْرِ حاجَتِی، فَقَدْ لَصِقْتُ بِقَبْرِ عَمِّ نَبِیِّکَ، وَتَقَرَّبْتُ بِهِ إِلَیْکَ ابْتِغاءَ مَرْضاتِکَ، وَرَجاءَ رَحْمَتِکَ، فَتَقَبَّلْ مِنِّی، وَعُدْ بِحِلْمِکَ عَلی جَهْلِی، وَبِرَأْفَتِکَ عَلی جِنایَةِ نَفْسِی، فَقَدْ عَظُمَ جُرْمِی، وَمَا أَخافُ أَنْ تَظْلِمَنِی وَلکِنْ أَخافُ سُوءَ الْحِسابِ، فَانْظُرِ الْیَوْمَ تَقَلُّبِی عَلی قَبْرِ عَمِّ نَبِیِّکَ، فَبِهِمَا فُکَّنِی مِنَ النَّارِ، وَلا تُخَیِّبْ سَعْیِی، وَلَا یَهُونَنَّ عَلَیْکَ ابْتِهالِی، وَلَا تَحْجُبَنَّ عَنْکَ صَوْتِی، وَلَا تَقْلِبْنِی بِغَیْرِ حَوائِجِی (1) 1587، یَا غِیاثَ کُلِّ مَکْرُوبٍ وَمَحْزُونٍ، وَیَا مُفَرِّجاً عَنِ الْمَلْهُوفِ الْحَیْرانِ الْغَرِیْقِ الْمُشْرِفِ عَلَی الْهَلَکَةِ، فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَانْظُرْ إِلَیَّ نَظْرَةً لَاأَشْقی بَعْدَها أَبَداً، وَارْحَمْ تَضَرُّعِی وَعَبْرَتِی وَانْفِرادِی، فَقَدْ رَجَوْتُ رِضاکَ، وَتَحَرَّیْتُ الْخَیْرَ الَّذِی لَا یُعْطِیهِ أَحَدٌ سِواکَ، فَلَا تَرُدَّ أَمَلِی. اللَّهُمَّ إِنْ تُعاقِبْ فَمَوْلیً لَهُ الْقُدْرَةُ عَلی عَبْدِهِ وَجَزائِهِ بِسُوءِ فِعْلِهِ (2) 1588، فَلَا أَخِیبَنَّ الْیَوْمَ، وَلا تَصْرِفْنِی بِغَیْرِ حَاجَتِی، وَلَا تُخَیِّبَنَّ شُخُوصِی وَوِفادَتِی، فَقَدْ أَ نْفَدْتُ نَفَقَتِی، وَأَ تْعَبْتُ بَدَنِی، وَقَطَعْتُ الْمَفازاتِ، وَخَلَّفْتُ الْأَهْلَ وَالْمالَ وَمَا خَوَّلْتَنِی، وَآثَرْتُ مَا عِنْدَکَ عَلی نَفْسِی، وَلُذْتُ بِقَبْرِ عَمِّ نَبِیِّکَ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ، وَتَقَرَّبْتُ بِهِ ابْتِغاءَ مَرْضاتِکَ، فَعُدْ بِحِلْمِکَ عَلی جَهْلِی، وَبِرَأْفَتِکَ عَلی ذَ نْبِی، فَقَدْ عَظُمَ جُرْمِی، بِرَحْمَتِکَ یَا کَرِیمُ یَا کَرِیمُ (3) 1589.

مؤلّف گوید که: مدایح جناب حمزه سلام اللَّه علیه و فضیلت زیارت آن حضرت بیشتر از

1- در مصباح الزائر: قَضاءِ حَوائِجِی.

2- وَجَزاؤُهُ سُوءُ فِعْلِهِ: خ ل.

3- مزار کبیر: 94 و مصباح الزائر: 60.

آن است که ذکر شود. فخر المحقّقین رحمه الله در رساله فخریّه فرموده: مستحبّ است زیارت حمزه و باقی شهداء به احُد، زیرا که روایت شده از حضرت رسول صلی الله علیه و آله که فرمود: هرکه زیارت کند مرا و زیارت نکند عمّم حمزه را همانا مرا جفا کرده (1) 1590.
و این فقیر در بیت الأحزان فی مصائب سیّدة النّسوان نقل کردم که: حضرت فاطمه صلوات اللّه علیها بعد از وفات پدر بزرگوار خود هر هفته روز دوشنبه و پنجشنبه به زیارت حمزه و شهداء احُد می‌رفت و نماز می‌خواند، و دعا می‌کرد در آن جا و ترک نکرد تا وفات فرمود. و محمود بن لبید گفته که: آن سیّده جلیله سر قبر حمزه می‌رفت و گریه می‌کرد، و من در یکی از روزها به زیارت حمزه مشرّف شدم دیدم که آن مظلومه نزد قبر حمزه مشغول به گریه است، من صبر کردم تا گریه‌اش ساکن گشت نزدیک رفتم و سلام کردم و گفتم: یا سیّدة النّسوان، به حقّ خدا قسم است که رگهای دلم را قطع کردی از این گریه‌ات، فرمود: ای ابا عمرو، برای من شایسته است گریستن، زیرا که به من رسیده است مصیبت بهترین پدرها رسول خدا صلی الله علیه و آله، پس فرمود: وا شوقاه إلی رسول اللّه، و انشاد کرد:
إِذَا ماتَ یَوماً مَیِّتٌ قَلَّ ذِکْرُهُوَذِکْرُ أَبِی مُذْ ماتَ وَاللَّهِ أَکْثَرُ (2) 1591 و شیخ مفید رحمه الله فرموده: وکان رسول اللّه صلی الله علیه و آله أمر فی حیاته بزیارة قبر حمزة علیه السلام، وکان یُلِمُّ به وبالشهداء، ولم تزل فاطمة علیها السلام بعد وفاته صلی الله علیه و آله تغدو إلی قبره وتروح والمسلمون ینتابون علی زیارته وملازمة قبره (3) 1592.
زیارت قبور شهداء رضوان اللّه علیهم باحُدزیارت قبور شهداء
می‌گویی در زیارت ایشان:
السَّلامُ عَلی رَسُولِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَی نَبِیِّ اللَّهِ، السَّلامُ عَلی مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلی أَهْلِ بَیْتِهِ الطَّاهِرِینَ، السَّلامُ عَلَیْکُمْ أَ یُّهَا الشُّهَداءُ الْمُؤْمِنُونَ، السَّلامُ عَلَیْکُمْ یَا أَهْلَ بَیْتِ الْإِیمانِ وَالتَّوْحِیدِ، السَّلامُ عَلَیْکُمْ یَا

1- مستدرک الوسائل 10/ 198 نقل از شیخ فخر الدین در رساله نیّت.
2- بیت الأحزان: 141 و کفایة الأثر خزّاز قمّی: 198.
3- الفصول المختاره شیخ مفید: 131.

أَ نْصارَ دِينِ اللَّهِ وَأَ نْصارَ رَسُو لِهِ عَلَيْهِ وَآلِهِ السَّلامُ، سَلامٌ عَلَيْكُمْ بِمَا صَبَرْتُمْ فَنِعْمَ عُقْبَى الدَّارِ (1) 1593، أَشْهَدُ أَنَّ اللَّهَ اخْتارَكُمْ لِدِينِهِ، وَاصْطَفاكُمْ لِرَسُو لِهِ، وَأَشْهَدُ أَ نَّكُمْ قَدْ (2) 1594 جاهَدْتُمْ فِى اللَّهِ حَقَّ جِهادِهِ، وَذَبَبْتُمْ عَنْ دِينِ اللَّهِ وَعَنْ نَبِيِّهِ، وَجُدْتُمْ بِأَ نْفُسِكُمْ دُونَهُ، وَأَشْهَدُ أَ نَّكُمْ قُتِلْتُمْ عَلى مِنْهاجِ رَسُولِ اللَّهِ، فَجَزاكُمُ اللَّهُ عَنْ نَبِيِّهِ وَعَنِ الْإِسْلامِ وَأَهْلِهِ أَ فْضَلَ الْجَزاءِ، وَعَرَّفَنا وُجُوهَكُمْ فِى مَحَلِّ رِضْوانِهِ، وَمَوْضِعِ إِكْرامِهِ مَعَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَداءِ وَالصَّالِحِينَ وَحَسُنَ أُولئِكَ رَفِيقاً. أَشْهَدُ أَ نَّكُمْ حِزْبُ اللَّهِ، وَأَنَّ مَنْ حارَبَكُمْ فَقَدْ حارَبَ اللَّهَ، وَأَ نَّكُمْ لَمِنَ الْمُقَرَّبِينَ الْفائِزِينَ الَّذِينَ هُمْ أَحْياءٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ يُرْزَقُونَ، فَعَلَى مَنْ قَتَلَكُمْ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ، أَ تَيْتُكُمْ يَا أَهْلَ التَّوْحِيدِ زائِراً، وَبِحَقِّكُمْ عارِفاً، وَبِزِيارَتِكُمْ إِلَى اللَّهِ مُتَقَرِّباً، وَبِمَا سَبَقَ مِنْ شَرِيفِ الْأَعْمالِ وَمَرْضِيِّ الْأَفْعالِ عالِماً، فَعَلَيْكُمْ سَلامُ اللَّهِ وَرَحْمَتُهُ وَبَرَكاتُهُ، وَعَلى مَنْ قَتَلَكُمْ لَعْنَةُ اللَّهِ وَغَضَبُهُ وَسَخَطُهُ. اللَّهُمَّ انْفَعْنِى بِزِيارَتِهِمْ، وَثَبِّتْنِى عَلى قَصْدِهِمْ، وَتَوَفَّنِى عَلى مَا تَوَفَّيْتَهُمْ عَلَيْهِ، وَاجْمَعْ بَيْنِى وَبَيْنَهُمْ فِى مُسْتَقَرِّ دارِ رَحْمَتِکَ، أَشْهَدُ أَ نَّكُمْ لَنَا فَرَطٌ، وَنَحْنُ بِكُمْ لاحِقُونَ. و مى‌خوانى سوره إِنَّا أَ نْزَلْناهُ فِى لَيْلَةِ الْقَدْرِ را آنچه توانى، و بعضى گفته‌اند كه: نزد هر مزورى دو ركعت نماز زيارت مى‌گذارى و برمى‌گردى إن شاء اللّه تعالى (3) 1595.

1- در مصباح الزائر است: سَلامٌ عَلَيْكُمْ بِما صَبَرْتُمْ فَنِعْم عُقْبَى الدارِ، سه مرتبه.
2- قَدْ: خ.
3- مزار كبير: 97 و مصباح الزائر: 62.

ذکر مساجد معظّمه در مدینه منوّرهذکر مساجد معظّمه مدینه
از جمله مسجد قبا است که بنا شده بر پرهیزکاری از روز اوّل، و روایت شده که: هرکه برود به آن مسجد و دو رکعت نماز در آن گزارد برگردد با ثواب عمره، پس برو به این مسجد شریف، و دو رکعت نماز تحیّت مسجد بجا آور، و بخوان تسبیح زهرا علیها السلام را، پس بخوان زیارت جامعه را که اولش السَّلامُ عَلَی أولیاء اللّه است، و ما آن را زیارت اوّل جامعه قرار می‌دهیم، و بیاید در اواخر باب إن شاء اللّه، پس بخوان خدا را و بگو: یَا کائِناً قَبْلَ کُلِّ شَیءٍ، و این دعایی است طولانی نقلش منافی با اختصار است، هرکه خواهد به مزار بحار رجوع کند (1) 1596، و نماز می‌گزاری در مشربه امّ ابراهیم، یعنی غرفه مادر حضرت ابراهیم بن رسول‌اللّه صلی الله علیه و آله که آن مسکن و محلّ نماز حضرت رسول صلی الله علیه و آله بوده است، و در مسجد فضیخ که در نزدیکی مسجد قبا است، و آن را مسجد ردّ شمس نیز می‌گویند، و در مسجد فتح، که مسجد احزاب نیز می‌گویند، و چون در مسجد فتح از نماز فارغ شدی بگو: یَا صَرِیخَ الْمَکْرُوبِینَ، وَیَا مُجِیبَ دَعْوَةِ الْمُضْطَرِّینَ، وَیَا مُغِیثَ الْمَهْمُومِینَ، اکْشِفْ عَنِّی ضُرِّی وَهَمِّی وَکَرْبِی وَغَمِّی کَمَا کَشَفْتَ عَنْ نَبِیِّکَ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ هَمَّهُ، وَکَفَیْتَهُ هَوْلَ عَدُوِّهِ، وَاکْفِنِی مَا أَهَمَّنِی مِنْ أَمْرِ الدُّنْیا وَالْآخِرَةِ، یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ. و نماز می‌گزاری در خانه حضرت امام زین العابدین، و خانه امام جعفر صادق علیهما السلام، و مسجد سلمان، و مسجد امیر المؤمنین علیه السلام که محاذی قبر حمزه است، و مسجد مباهله، آنقدر که بتوانی، و دعا می‌کنی به آنچه خواهی إن شاء اللّه تعالی (2) 1597.

زیارت وداع

زیارت وداع

هرگاه خواستی از مدینه بیرون آیی غسل کن و برو به نزد قبر پیغمبر صلی الله علیه و آله و به عمل آور آنچه پیشتر می‌کردی، پس وداع کن آن حضرت را و بگو: السَّلامُ عَلَیْکَ یَا رَسُولَ اللَّهِ، أَسْتَوْدِعُکَ اللَّهَ وَأَسْتَرْعِیکَ وَأَقْرَأُ عَلَیْکَ السَّلامَ، آمَنْتُ بِاللَّهِ وَبِمَا جِئْتَ بِهِ وَدَلَلْتَ

1- بحار الانوار 100/ 222 نقل از مزار کبیر: 98.

2- بحار الأنوار 100/ 224 نقل از مزار کبیر: 101 و مصباح الزائر: 64.

عَلَیْهِ. اَللَّهُمَّ لَاتَجْعَلْهُ آخِرَ الْعَهْدِ مِنِّی لِزِیارَةِ قَبْرِ نَبِیِّکَ، فَإِنْ تَوَفَّیْتَنِی قَبْلَ ذلِکَ فَإِنِّی أَشْهَدُ فِی مَماتِی عَلی مَا شَهِدْتُ عَلَیْهِ فِی حَیَاتِی أَنْ لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ، وَأَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُکَ وَرَسُولُکَ صَلَّی اللّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ (1) 1598.

و حضرت صادق علیه السلام در وداع قبر پیغمبر صلی الله علیه و آله به یونس بن یعقوب فرموده که بگو: صَلَّی اللّهُ عَلَیْکَ، السَّلامُ عَلَیْکَ، لَاجَعَلَهُ اللّهُ آخِرَ تَسْلِیمِی عَلَیْکَ (2) 1599.

مؤلّف گوید که: ما در کتاب هدیّة الزّائرین در بیان تکالیف زوّار در مدینه طیّبه گفتیم که از چیزهایی که مهمّ است برای ایشان آنکه مادامی که در مدینه معظّمه هستند فرصت غنیمت دانسته نماز بسیار کنند در مسجد حضرت رسول صلی الله علیه و آله که نماز در آنجا مقابل ده هزار نمازی است که در جای دیگر کرده شود، و بهترین مکانهای مسجد روضه است، که مابین قبر و منبر است، و بدان که چنانکه شیخ ما در تحیّه فرموده: مقدار خوابیدن جسد مبارک پیغمبر ما و ائمّه صلوات اللّه علیهم اجمعین از زمین اشرف است از کعبه معظّمه به اتّفاق جمیع فقهاء، چنانچه شهید رحمه الله در قواعد تصریح به آن نموده (3) 1600.

و در حدیث حَسَن از حضرمی منقول است که: حضرت صادق علیه السلام مرا امر فرمود که در مسجد رسول خدا صلی الله علیه و آله بسیار نماز کنم تا توانم، وفرمود که: همیشه تو را میسّر نمی‌شود که به این مکان شریف بیایی، إلی آخره (4) 1601. تکالیف زوّار در مدینه طیّبه

و شیخ طوسی رحمه الله در تهذیب به سند معتبر از مرازم نقل کرده که حضرت صادق علیه السلام فرمود که: روزه گرفتن در مدینه و نماز کردن نزد ستونها واجب نیست، بلکه واجب همان نماز پنجگانه و روزه ماه رمضان است، و لکن هرکه خواهد روزه بدارد بهتر است از برای او، و فرمود: بسیار نماز کنید در این مسجد شریف تا توانید که بهتر است از برای شما، و بدانید که آدمی گاه هست زیرک می‌باشد در کار دنیا، مردم او را مدح می‌کنند که چه بسیار زیرک است فلانی، پس چون باشد کسی که در امر آخرت زیرک باشد (5) 1602.

و زیارت کن حضرت رسول صلی الله علیه و آله را در هر روز مکرّر، و همچنین ائمّه بقیع را به اندازه‌ای که

1- مزار کبیر: 108، باب 13 و مصباح الزائر: 65.

2- کافی 4/ 563.

3- قواعد و فوائد شهید: 124، قاعده 189.

4- بحار الأنوار 97/ 182 نقل از كامل الزيارات: 12.
5- تهذيب الأحكام 6/ 19 باب 5 ح 23.

ممکن است تو را، و هر وقت که مشاهده کردی حجره حضرت رسول صلی الله علیه و آله را سلام بکن بر آن حضرت، و مادامی که در مدینه هستی مواظب خود باش و خود را حفظ کن از گناهان و مظالم، و تدبّر و تفکّر کن در شرافت آن جا، خصوص در مسجد شریف که قدمهای مبارک حضرت رسول صلی الله علیه و آله بر آن زمین‌ها گذاشته شده، و آن بزرگوار در کوچه و بازار آن تردّد فرموده، و در مسجد آن نماز خوانده، و آن جا موضع وحی و تنزیل است، و حضرت جبرئیل و ملائکه مقرّبین آن جا فرود می‌آمدند. وَلَنِعْمَ ما قیل:

أَرْضٌ مَشَی جِبْرِیلُ فِی عَرَصاتِهاوَاللَّهُ شَرَّفَ أَرْضَها وَسَمَاءَها

و تا ممکن شود تو را تصدّق کن در مدینه، خصوص در مسجد، و بخصوص به سادات و ذرّیّه رسول صلی الله علیه و آله، که ثواب جزیل و اجر عظیم بر آن مترتّب است (1) 1603.

و علّامه مجلسی رحمه الله فرموده که: در روایت معتبر وارد شده است که: درهمی که در آن جا تصدّق کنند برابر است با ده هزار درهم که در جاهای دیگر تصدّق کنند (2) 1604.

و اگر ممکن شود تو را اختیار کن مجاورت آن بلد طیّب را، که مجاورت در مدینه مستحبّ است، و احادیث مُستفیضه در فضیلت آن وارد شده (3) 1605.

سَقَی اللَّهُ قَبْراً بِالْمَدِینَةِ غَیْثَهُفَقَدْ حَلَّ فِیهِ الْأَمْنُ بِالْبَرَکاتِ
نَبِیُّ الْهُدی صَلَّی عَلَیْهِ مَلِیکُهُوَبَلَّغَ عَنَّا رُوحَهُ التُّحَفاتِ
وَصَلَّی عَلَیْهِ اللَّهُ مَا ذَرَّ شارِقٌوَلاحَتْ نُجُومُ اللَّیْلِ مُبْتَدِراتِ (4) 1606

1- بحار الأنوار 100/ 135 نقل از شهید در دروس.
2- مستدرک الوسائل 10/ 207 ح 11868.
3- مستدرک الوسائل 10/ 202 باب 12.
4- اشعار از دعبل، و بقیّه آن در مسند امام رضا علیه السلام: 189 تالیف آقای عطاردی موجود است.

فصل چهارم

اشاره

در فضیلت و کیفیّت زیارت مولای ما حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام و در آن چند مطلب است:
در فضیلت زیارت امیرالمؤمنین علیه السلام

در فضیلت زیارت آن حضرت است
شیخ طوسی به سند صحیح از محمّد بن مسلم از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده که فرمود:
خداوند خلق نفرموده مخلوقی بیشتر از ملائکه، و بدرستی که هر روزی نازل می‌شوند هفتاد هزار ملک و بیایند به بیت المعمور و طواف می‌کنند به دور آن، و چون از طواف آن جا فارغ شدند به طواف کعبه می‌روند، و چون از طواف کعبه فارغ شدند به سوی قبر پیغمبر صلی الله علیه و آله می‌آیند و سلام می‌کنند بر آن حضرت، پس از آن می‌آیند به سوی قبر امیر المؤمنین علیه السلام و سلام می‌کنند بر آن حضرت، بعد از آن می‌آیند نزد قبر حسین علیه السلام و سلام می‌کنند بر آن جناب، پس از آن به آسمان بالا می‌روند، و مثل ایشان هر روز نازل می‌شود تا روز قیامت (1) 1607.
پس فرمود آن حضرت که: هرکه زیارت کند امیر المؤمنین علیه السلام را و عارف به حقّ آن حضرت باشد، یعنی آن جناب را امام واجب الإطاعة و خلیفه بلا فصل داند، و از روی تجبّر و تکبّر به زیارت نیامده باشد، حق تعالی بنویسد از برای او اجر صد هزار شهید، و گناهان گذشته و آینده او را بیامرزد، و مبعوث گردد در روز قیامت از جمله ایمنان از اهوال آن روز، و آسان گرداند بر او حساب را، و استقبال نمایند او را ملائکه، و چون برگردد از زیارت او را مشایعت نمایند تا به خانه خود برگردد، و اگر بیمار شود به عیادت او بیایند، و اگر بمیرد متابعت جنازه او بکنند، و از برای او طلب آمرزش نمایند تا قبرش (2) 1608.
و سیّد عبدالکریم بن طاووس در فرحة الغری از آن حضرت روایت کرده که فرمود: هرکه پیاده به زیارت امیر المؤمنین علیه السلام برود، حق تعالی به هر گامی ثواب یک حج و یک عمره برای او

1- امالی طوسی: م 8، ح 22 و ترتیب الامالی 6/ 38 ح 2680.
2- امالی طوسی: م 8، ح 23 و ترتیب الامالی 6/ 38 ح 2681.

بنویسد، و اگر پیاده برگردد به هر گامی ثواب دو حج و دو عمره از برای او بنویسد (1) 1609.
و نیز از آن حضرت روایت کرده که به ابن مارد فرمود: ای پسر مارد، هرکه زیارت کند جدّم امیر المؤمنین علیه السلام را عارفاً بحقّه، بنویسد حق تعالی از برای او به عدد هر گامی حجّ مقبول و عمره پسندیده‌ای، ای پسر مارد، واللّه نمی‌خورد آتش جهنّم قدمی را که غبار آلوده شود در زیارت حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام، خواه پیاده رود، خواه سواره، ای پسر مارد، بنویس این حدیث را به آب طلا (2) 1610.
و نیز از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده که فرمود: ما می‌گوییم که: در پشت کوفه قبری هست که پناه نمی‌برد به آن قبر دردناکی مگر آنکه حق تعالی او را شفا کرامت می‌فرماید (3) 1611.
مؤلّف گوید که: از اخبار معتبره ظاهر می‌شود که حق تعالی قبر امیر المؤمنین علیه السلام و اولاد طاهرینش را معقل خائفین و ملجأ مضطرّین و امان اهل زمین قرار داده، هر غمناکی که نزد او برود غمش زایل گردد، و هر دردناکی که خود را به او بمالد شفا گیرد، و هرکه به آن پناه برد در امان باشد.
سیّد عبدالکریم بن طاووس روایت کرده از محمّد بن علی شیبانی که گفت: من و پدرم و عمّم حسین به نحو پنهانی در شب رفتیم به زیارت قبر امیر المؤمنین علیه السلام و این در سال دویست و شصت و چیزی بود، و من کودکی صغیر بودم، چون رسیدیم به نزد قبر آن حضرت، دیدیم که آن قبر مطهّر دورش سنگهای سیاه گذاشته شده و بنایی ندارد، پس ما نزدیک آن رفتیم، بعضی از ما شروع کرد به خواندن قرآن، و بعضی دیگر مشغول به نماز شد، و بعضی مشغول به زیارت، و در این حال بودیم که ناگاه دیدیم شیری به جانب ما می‌آید، چون نزدیک ما آمد به فاصله یک نیزه، ما از آن محلّ شریف دور شدیم، آن حیوان به نزدیک قبر رفت، و شروع کرد به مالیدن ذراع خود بر قبر، یکی از ما نزدیک او رفت و مشاهده کرد او را، شیر متعرّض او نشد، او برگشت و ما را به حال شیر خبر داد، پس ترس از ما برطرف شد، و همگی نزدیک او رفتیم، و او را مشاهده کردیم، دیدیم که در ذراع او جراحتی است، و آن دست مجروح را به قبر آن حضرت می‌مالید، پس یک ساعت با این حال بود، آنگاه برفت، و ما دیگر باره به حال اوّل خود به نماز و زیارت و قرائت قرآن برگشتیم (4) 1612.

1- فرحة الغرى: 75، باب 6.
2- فرحة الغرى: 76، باب 6.
3- فرحة الغرى: 91، باب 6.
4- فرحة الغرى: 141.

و شیخ مفید نقل کرده که: روزی هارون الرّشید به آهنگ شکار از کوفه بیرون رفت، و به جانب غریّین و ثویّه (1) 1613 توجّه نمود، و در آن جا آهوانی دید، فرمان داد تا بازهای شکاری و کلاب مُعَلَّم را برای شکار آهوان رها کردند، و بر آنها بتاختند، آهوان که چنین دیدند فرار کرده به پشته‌ای پناه بردند، و در آن جا بیارامیدند، بازها در ناحیه‌ای بیفتادند، و تازیها باز شدند، و رشید از این مطلب در عجب شد، دیگر باره آهوان از فراز پشته به نشیب آمدند، بازها و تازیها آهنگ ایشان نمودند، دیگر باره آهوان به آن پشته پناه بردند، و جانوران شکاری از قصد ایشان برگشتند، تا سه مرتبه کار بدینگونه رفت، هارون سخت در عجب شد، غلامان خود را امر کرد که: تعجیل کنید، و مردی را که از حال این مکان با خبر باشد بیاورید، غلامان رفتند و از قبیله بنی اسَد پیرمردی را حاضر کردند، هارون از وی پرسید که: حال این پشته چیست؟ و در این مکان چه کیفیّتی است؟

گفت: اگر مرا امان می‌دهی قصّه آن را به عرض می‌رسانم، گفت: با خدا عهد کردم که تو را اذیّت نکنم و در امان باشی، الحال آنچه دانی بگو، گفت: خبر داد مرا پدرم از پدران خود که می‌گفتند:

قبر مطهّر امیر المؤمنین علیه السلام در این پشته واقع است و حق تعالی آن را حرم امن و امان خود قرار داده، که هرچه به آن پناه ببرد در امان باشد (2) 1614.

فقیر گوید: در امثال عرب است که می‌گویند: أَحْمی مِنْ مُجِیرِ الْجَرادِ، یعنی فلانی حمایت کردنش از کسی که در پناه او است بیشتر است از پناه دهنده ملخها، و قصّه آن چنان است که: مردی بادیه‌نشین از قبیله طیّ که نامش مُدلج بن سوید بود روزی در خیمه خود نشسته بود، دید جماعتی از طایفه طیّ آمدند و جوال و ظرفهایی با خود دارند، پرسید: چه خبر است؟ گفتند:

ملخهای بسیار در اطراف خیمه شما فرود آمده‌اند، آمدیم آنها را بگیریم، مُدلج که این را شنید برخاست سوار اسب خود شد، و نیزه خود را بر دست گرفت و گفت: به خدا سوگند هرکس متعرّض این ملخها شود من او را خواهم کشت، أَیَکُونُ الْجَرادُ فِی جِوارِی ثُمَّ تُرِیدُونَ أَخْذَهُ؟ آیا این ملخها در جوار و پناه من باشند وشما آنها را بگیرید؟ چنین چیزی نخواهد شد، پیوسته از آنها حمایت کرد تا آفتاب گرم شد ملخها پریدند و رفتند، آن وقت گفت: این ملخها از جوار من منتقل شدند دیگر خود دانید با آنها (3) 1615.

1- ثویّه: محلّی نزدیک کوفه می‌باشد.
2- ارشاد 1/ 26.
3- مجمع الآداب ابن فوطی 4/ 567 شماره 4468.

و صاحب قاموس گفته: ذو الأعواد لقب شخصی خیلی عزیز بوده که بعضی گفته‌اند: جدّ اکثم بن صیفی بوده، طایفه مُضَرْ هر سال خراجی به او می‌دادند، و چون پیر شد او را بالای سریری می‌نشانیدند و در میان قبایل و میاه عرب برای جبایت خراج او را طواف می‌دادند، و به حدّی عزیز و محترم بود که هر ترسانی خود را به سریر او می‌رسانید ایمن می‌گشت، و هر ذلیل و خواری که به نزد سریر او می‌آمد عزیز و ارجمند می‌گردید، و هر گرسنه که به نزد او می‌رسید از گرسنگی می‌رهید، انتهی (1) 1616.

پس هرگاه سریر یک مرد عربی به این مرتبه از عزّت و رفعت رسد، چه عجب دارد که حق تعالی قبر ولیّ خود را که حامل سریرش جبرئیل و میکائیل و امام حسن و امام حسین علیهم السلام بوده‌اند معقل خائفین و ملجأ هاربین و فریادرس بیچارگان و شفاء دردمندان قرار داده باشد، پس در هر کجا باشی خود را به او برسان، و تا ممکن شود خود را به او بچسبان، و الحاح کن تا به فریاد تو برسد، و تو را از هلاکت دنیا و آخرت نجات دهد.

لُذْ إِلَی جُودِهِ تَجِدْهُ زَعِیماًبِنَجاةِ الْعُصاةِ یَوْمَ لِقَاهَا

عائِذٌ لِلْمُؤَمِّلِینَ مُجِیبٌسامِعٌ مَا تُسِرُّ مِنْ نَجْوَاهَا

در دار السّلام از شیخ دیلمی نقل شده که روایت کردند جماعتی از صلحاء نجف اشرف که:

کسی در خواب دید که از هر قبری که در آن مشهد شریف و بیرون آن است ریسمانی کشیده شده متّصل به قبّه شریفه حضرت حبل اللّه المتین امیر المؤمنین صلوات اللّه علیه، پس آن شخص انشاد کرد:

إِذا مُتُّ فَادْفِنِّی إِلَی جَنْبِ حَیْدَرٍأَبِی شَبَّرٍ أَکْرِمْ بِهِ وَشُبَیْرِ

فَلَسْتُ أَخافُ النَّارَ عِنْدَ جِوارِهِوَلا أَ تَّقِی مِنْ مُنْکَرٍ وَنَکِیرِ

فَعارٌ عَلَی حامِیالْحِمی وَهُوَ فِیالْحِمیإِذَا ضَلَّ فِی الْبَیْداءِ عِقالُ بَعِیرِ (2) 1617

1- ترتیب القاموس 3/ 339 مادّه «عود».

2- دار السلام 1/ 223.

ص: 471

در کیفیّت زیارت امیرالمؤمنین علیه السلام

مطلب دویّم

اشاره

در کیفیّت زیارت آن حضرت است

بدان که زیارات منقوله برای آن حضرت بر دو قسم‌است: یکی مطلقه، که مقیّد به وقتی از اوقات نیست، و دیگر مخصوصه، که عکس آن است، و این زیارات در ضمن دو مقصد بیان می‌شود:

زیارت مطلقه امیرالمؤمنین علیه السلام

در زیارات مطلقه است
و آنها بسیار است، و ما اکتفا می‌کنیم در این جا به ذکر چند زیارت:
اوّل: زیارتی است که شیخ مفید و شهید و سیّد ابن طاووس و دیگران ذکر کرده‌اند، و کیفیّت آن چنان است که: هرگاه اراده زیارت نمایی غسل کن، و دو جامه پاک بپوش، و به چیزی از بوی خوش خود را خوشبو کن، و اگر نیابی و نکنی نیز مجزی است، و چون از خانه بیرون آمدی بگو:
اللّهُمَّ إِنِّی خَرَجْتُ (1) 1618 مِنْ مَنْزِلِی أَبْغِی فَضْلَکَ وَأَزُورُ وَصِیَّ نَبِیِّکَ صَلَواتُکَ عَلَیْهِما. اللّهُمَّ فَیَسِّرْ ذلِکَ لِی وَسَبِّبِ الْمَزارَ لَهُ، وَاخْلُفْنِی فِی عاقِبَتِی وَحُزانَتِی بِأَحْسَنِ الْخِلافَةِ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ.
پس روانه‌شو در حالی که زبانت گویا باشد به ذکر الْحَمْدُ لِلَّهِ، وَسُبْحانَ اللَّهِ، وَلَا إِلهَ إِلّااللَّهُ، و چون رسیدی به خندق کوفه بایست وبگو:
اللَّهُ أَکْبَرُ، اللَّهُ أَکْبَرُ أَهْلَ الْکِبْرِیاءِ وَالْمَجْدِ وَالْعَظَمَةِ، اللَّهُ أَکْبَرُ أَهْلَ التَّکْبِیرِ وَالتَّقْدِیسِ وَالتَّسْبِیحِ وَالْآلاءِ، اللَّهُ أَکْبَرُ مِمَّا أَخَافُ وَأَحْذَرُ، اللَّهُ أَکْبَرُ عِمَادِی وَعَلَیْهِ أَ تَوَکَّلُ، اللَّهُ أَکْبَرُ رَجَائِی وَ إِلَیْهِ أُنِیبُ. اللَّهُمَّ أَ نْتَ وَ لِیُّ نِعْمَتِی، وَالْقادِرُ

1- تَوَجَّهْتُ: خ ل.

عَلى طَلِبَتِی، تَعْلَمُ حاجَتِی وَمَا تُضْمِرُهُ هَواجِسُ الصُّدُورِ وَخَواطِرُ النُّفُوسِ، فَأَسْأَلُکَ بِمُحَمَّدٍ الْمُصْطَفَی الَّذِی قَطَعْتَ بِهِ حُجَجَ الْمُحْتَجِّینَ وَعُذْرَ الْمُعْتَذِرِینَ وَجَعَلْتَهُ رَحْمَةً لِلْعالَمِینَ أَنْ لَاتَحْرِمَنِی ثَوابَ (1) 1619 زِیارَةِ وَ لِیِّکَ وَأَخِی نَبِیِّکَ أَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ وَقَصْدَهُ، وَتَجْعَلَنِی مِنْ وَفْدِهِ الصَّالِحِینَ، وَشِیعَتِهِ الْمُتَّقِینَ، بِرَحْمَتِکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ.

و چون نمودار شود براي تو قبّه شريفه آن حضرت بگو: الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَی مَا اخْتَصَّنِی بِهِ مِنْ طِیبِ الْمَوْ لِدِ، وَاسْتَخْلَصَنِی إِکْراماً بِهِ مِنْ مُوَالاةِ الْأَ بْرارِ السَّفَرَةِ الْأَطْهارِ، وَالْخِیَرَةِ الْأَعْلامِ. اللَّهُمَّ فَتَقَبَّلْ سَعْیِی إِلَیْکَ، وَتَضَرُّعِی بَیْنَ یَدَیْکَ، وَاغْفِرْ لِیَ الذُّنُوبَ الَّتِی لَاتَخْفَی عَلَیْکَ، إِنَّکَ أَ نْتَ اللَّهُ الْمَلِکُ الْغَفّارُ (2) 1620.

مؤلّف گويد كه: چون در وقت ديدن قبّه منوّره يک حال نشاط و شوقی برای زاير روی می‌دهد كه ميل دارد در آن وقت تمام توجّه خود را به آن جناب نمايد و به هر لسانی و بيانی كه تواند مدح و ثنای آن بزرگوار گويد، خصوص زاير اگر از اهل علم و كمال باشد دوست می‌دارد كه اگر شعر بليغی در نظر داشته باشد در آن حال به آن تمثّل جويد، لذا به خاطرم رسيد كه اين چند شعر را از قصيده هائيّه ازريّه كه مناسب اين مقام است ذكر نمايم، و رجاء واثق كه سلامی از جانب اين صاحب صحيفه سوداء به آن صاحب قبّه بيضاء بنمايد و از دعای خير فراموشم نفرمايد، والأشعار هذه:

أَ یُّهَا الرَّاکِبُ الْمُجِدُّ رُوَیْداًبِقُلُوبٍ تَقَلَّبَتْ فِی جَوَاها
إِنْ تَراءَتْ أَرْضُ الْغَرِیَّیْنِ فَاخْضَعْوَاخْلَعِ النَّعْلَ دُونَ وادِی طُواها
وَ إِذا شِمْتَ قُبَّةَ الْعالَمِ الْأَعْلی وَأَ نْوارُ رَبِّها تَغْشاها
فَتَواضَعْ فَثَمَّ دارَةُ قُدْسٍتَتَمَنَّی الْأَفْلاکُ لَثْمَ ثَراها
قُلْ لَهُ وَالدُّمُوعُ سَفْحُ عَقِیقٍوَالْحَشا تَصْطَلِی بِنارِ غَضاها

1- ثَوابَ: خ.
2- مزار شهيد: 67 و مصباح الزائر: 118.

يَا ابْنَ عَمِّ النَّبِیِّ أَ نْتَ یَدُ اللَّهِالَّتِی عَمَّ کُلَّ شَیْ ءٍ نَداها
أَ نْتَ قُرْ آنُهُ الْقَدِیمُ وَأَوْصافُکَ آیاتُهُ الَّتِی أَوْحاها
خَصَّکَ اللَّهُ فِی مَآثِرَ شَتّیهِیَ مِثْلُ الْأَعْدادِ لاتَتَناهی
لَیْتَ عَیْناً بِغَیْرِ رَوْضِکَ تَرْعیقَذِیَتْ وَاسْتَمَرَّ فِیها قَذاها
أَ نْتَ بَعْدَ النَّبِیِّ خَیْرُ الْبَرایاوَالسَّما خَیْرُ ما بِها قَمَراها
لَکَ ذاتٌ کَذاتِهِ حَیْثُ لَوْلاأَ نَّها مِثْلُها لَما آخاها
قَدْ تَراضَعْتُما بِثَدْیِ وِصالٍکانَ مِنْ جَوْهَرِ التَّجَلِّی غِذاها
یا أَخَا الْمُصْطَفی لَدَیَّ ذُ نُوبٌهِیَ عَیْنُ الْقَذا وَأَ نْتَ جَلاها
لَکَ فِی مُرْتَقَی الْعُلی وَالْمَعالِیدَرَجاتٌ لَایُرْتَقی أَدْناها
لَکَ نَفْسٌ مِنْ مَعْدِنِاللُّطْفِ صِیغَتْجَعَلَ اللَّهُ کُلَّ نَفْسٍ فِداها (1) 1621 و
چون به دروازه نجف برسی بگو:
الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی هَدانا لِهَذا وَمَا کُنَّا لِنَهْتَدِیَ لَوْلا أَنْ هَدانَا اللَّهُ (2) 1622، الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی سَیَّرَنِی فِی بِلادِهِ، وَحَمَلَنِی عَلَی دَوابِّهِ، وَطَوی لِیَ الْبَعِیدَ، وَصَرَفَ عَنِّی الْمَحْذُورَ، وَدَفَعَ عَنِّی الْمَکْرُوهَ، حَتَّی أَقْدَمَنِی حَرَمَ أَخِی رَسُو لِهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ.
پس داخل شهر شو و بگو: الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی أَدْخَلَنِی هذِهِ الْبُقْعَةَ الْمُبارَکَةَ الَّتِی بارَکَ اللَّهُ فِیها وَاخْتارَها لِوَصِیِّ نَبِیِّهِ. اللَّهُمَّ فَاجْعَلْها شاهِدَةً لِی.
پس چون به درگاه اوّل برسی بگو: اللَّهُمَّ لِبابِکَ وَقَفْتُ، وَبِفِنائِکَ نَزَلْتُ، وَبِحَبْلِکَ اعْتَصَمْتُ، وَ لِرَحْمَتِکَ تَعَرَّضْتُ، وَبِوَ لِیِّکَ صَلَوَاتُکَ عَلَیْهِ تَوَسَّلْتُ، فَاجْعَلْها زِیارَةً مَقْبُولَةً، وَدُعَاءً مُسْتَجاباً.

1- دیوان ازریّه شیخ ازری: 86.
2- أعراف: 7/ 43.

پس چون به دَرِ صحن برسی بگو: اللَّهُمَّ إِنَّ هذَا الْحَرَمَ حَرَمُکَ، وَالْمَقامَ مَقامُکَ، وَأَ نَا أَدْخُلُ إِلَيْهِ أُناجِيکَ بِمَا أَ نْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنِّی وَمِنْ سِرِّی وَنَجْوایَ، الْحَمْدُ لِلَّهِ الْحَنَّانِ الْمَنَّانِ الْمُتَطَوِّلِ الَّذِی مِنْ تَطَوُّلِهِ سَهَّلَ لِی زِيارَةَ مَوْلایَ بِإِحْسانِهِ، وَلَمْ يَجْعَلْنِی عَنْ زِيارَتِهِ مَمْنُوعاً، وَلَا عَنْ وِلايَتِهِ مَدْفُوعاً، بَلْ تَطَوَّلَ وَمَنَحَ. اللَّهُمَّ كَمَا مَنَنْتَ عَلَيَّ بِمَعْرِفَتِهِ فَاجْعَلْنِی مِنْ شِيعَتِهِ، وَأَدْخِلْنِی الْجَنَّةَ بِشَفاعَتِهِ، يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.

پس داخل صحن شو و بگو: الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی أَكْرَمَنِی بِمَعْرِفَتِهِ وَمَعْرِفَةِ رَسُو لِهِ وَمَنْ فَرَضَ عَلَيَّ طاعَتَهُ رَحْمَةً مِنْهُ لِی، وَتَطَوُّلًا مِنْهُ عَلَيَّ، وَمَنَّ عَلَيَّ بِالْإِيْمانِ، الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی أَدْخَلَنِی حَرَمَ أَخِی رَسُو لِهِ وَأَرانِيهِ فِی عافِيَةٍ، الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی جَعَلَنِی مِنْ زُوّارِ قَبْرِ وَصِيِّ رَسُو لِهِ، أَشْهَدُ أَنْ لَاإِلهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيکَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ جاءَ بِالْحَقِّ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ، وَأَشْهَدُ أَنَّ عَلِيّاً عَبْدُ اللَّهِ وَأَخُو رَسُولِ اللَّهِ، اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ، لَاإِلهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى هِدايَتِهِ وَتَوْفِيقِهِ لِما دَعا إِلَيْهِ مِنْ سَبِيلِهِ. اللَّهُمَّ إِنَّکَ أَ فْضَلُ مَقْصُودٍ، وَأَكْرَمُ مَأْتِيٍّ، وَقَدْ أَ تَيْتُکَ مُتَقَرِّباً إِلَيْکَ بِنَبِيِّکَ نَبِيِّ الرَّحْمَةِ، وَبِأَخِيهِ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلِيِّ بْنِ أَبِی طالِبٍ عَلَيْهِمَا السَّلامُ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَلَا تُخَيِّبْ سَعْيِی، وَانْظُرْ إِلَيَّ نَظْرَةً رَحِيمَةً تَنْعَشُنِی بِها، وَاجْعَلْنِی عِنْدَکَ وَجِيهاً فِی الدُّنْيا وَالْآخِرَةِ وَمِنَ الْمُقَرَّبِينَ.

و چون به دَرِ رواق برسی بايست و بگو: السَّلامُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ أَمِينِ اللَّهِ عَلَى وَحْيِهِ وَعَزائِمِ أَمْرِهِ، الْخاتِمِ لِمَا سَبَقَ، وَالْفاتِحِ لِمَا اسْتُقْبِلَ، وَالْمُهَيْمِنِ عَلَى

ذلِکَ کُلِّهِ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَکاتُهُ، السَّلامُ عَلَی صاحِبِ السَّکِینَةِ، السَّلامُ عَلَی الْمَدْفُونِ بِالْمَدِینَةِ، السَّلامُ عَلَی الْمَنْصُورِ الْمُؤَیَّدِ، السَّلامُ عَلَی أَبِی الْقاسِمِ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَکاتُهُ (1) 1623.

پس داخل رواق شو، و در وقت داخل شدن پای راست را مقدّم دار و بایست بر در حرم و بگو: أَشْهَدُ أَنْ لَاإِلهَ إِلّا اللّهُ وَحْدَهُ لَاشَرِیکَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ جاءَ بِالْحَقِّ مِنْ عِنْدِهِ وَصَدَّقَ الْمُرْسَلِینَ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا رَسُولَ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا حَبِیبَ اللَّهِ وَخِیَرَتَهُ مِنْ خَلْقِهِ، السَّلامُ عَلَی أَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ عَبْدِ اللَّهِ وَأَخِی رَسُولِ اللَّهِ، یَا مَوْلایَ یَا أَمِیرَ الْمُؤْمِنِینَ، عَبْدُکَ وَابْنُ عَبْدِکَ وَابْنُ أَمَتِکَ جَاءَکَ مُسْتَجِیراً بِذِمَّتِکَ، قاصِداً إِلی حَرَمِکَ، مُتَوَجِّهاً إِلی مَقَامِکَ، مُتَوَسِّلًا إِلَی‌اللَّهِ تَعَالی بِکَ، أَأَدْخُلُ یَا مَوْلایَ؟ أَأَدْخُلُ یَا أَمِیرَ الْمُؤْمِنِینَ؟ أَأَدْخُلُ یَا حُجَّةَ اللَّهِ؟ أَأَدْخُلُ یَا أَمِینَ اللَّهِ؟ أَأَدْخُلُ یَا مَلائِکَةَ اللَّهِ الْمُقِیمِینَ (2) 1624 فِی هذَا الْمَشْهَدِ؟

یَا مَوْلایَ، أَتَأْذَنُ لِی بِالدُّخُولِ أَفْضَلَ مَا أَذِنْتَ لِأَحَدٍ مِنْ أَوْلِیائِکَ؟ فَإِنْ لَمْ أَکُنْ لَهُ أَهْلًا فَأَ نْتَ أَهْلٌ لِذلِکَ.

پس عتبه را ببوس، و مقدّم دار پای راست را پیش از پای چپ و داخل شو، و در حال داخل شدن بگو: بِسْمِ اللَّهِ، وَبِاللَّهِ، وَفِی سَبِیلِ اللَّهِ، وَعَلَی مِلَّةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ. اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِی وَارْحَمْنِی وَتُبْ عَلَیَّ إِنَّکَ أَ نْتَ التَّوّابُ الرَّحِیمُ.

پس برو تا محاذی قبر مطهّر شوی، و توقّف‌نما پیش‌از رسیدن به قبر، و رو به قبر کن و بگو:

السَّلامُ مِنَ اللَّهِ عَلَی مُحَمَّدٍ رَسُولِ اللَّهِ أَمِینِ اللَّهِ عَلَی وَحْیِهِ وَرِسالاتِهِ

1- شیخ کفعمی از جمله زیارات حضرت رسول صلی الله علیه و آله شمرده این زیارت مختصر را تا: السلام علی أبی القاسم محمّد ورحمة اللّه وبرکاته. منه.

2- الْمُقَرَّبِینَ: خ ل.

وَعَزائِمِ أَمْرِهِ وَمَعْدِنِ الْوَحْيِ وَالتَّنْزِيلِ، الْخاتِمِ لِما سَبَقَ، وَالْفاتِحِ لِمَا اسْتُقْبِلَ، وَالْمُهَيْمِنِ عَلَى ذلِکَ کُلِّهِ، الشَّاهِدِ عَلَى الْخَلْقِ، السِّراجِ الْمُنِيرِ، وَالسَّلامُ عَلَيْهِ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَکاتُهُ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَأَهْلِ بَيْتِهِ الْمَظْلُومِينَ أَفْضَلَ وَأَکْمَلَ وَأَرْفَعَ وَأَشْرَفَ مَا صَلَّيْتَ عَلَى أَحَدٍ مِنْ أَ نْبِيائِکَ وَرُسُلِکَ وَأَصْفِيائِکَ.
اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَبْدِکَ وَخَيْرِ خَلْقِکَ بَعْدَ نَبِيِّکَ، وَأَخِی رَسُولِکَ، وَوَصِيِّ حَبِيبِکَ الَّذِی انْتَجَبْتَهُ مِنْ خَلْقِکَ، وَالدَّلِيلِ عَلَى مَنْ بَعَثْتَهُ بِرِسالاتِکَ، وَدَيَّانِ الدِّينِ بِعَدْلِکَ، وَفَصْلِ قَضائِکَ بَيْنَ خَلْقِکَ، وَالسَّلامُ عَلَيْهِ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَکاتُهُ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى الْأَئِمَّةِ مِنْ وُلْدِهِ الْقَوَّامِينَ بِأَمْرِکَ مِنْ بَعْدِهِ، الْمُطَهَّرِينَ الَّذِينَ ارْتَضَيْتَهُمْ أَ نْصاراً لِدِينِکَ، وَحَفَظَةً لِسِرِّکَ، وَشُهَداءَ عَلَى خَلْقِکَ، وَأَعْلاماً لِعِبادِکَ، صَلَواتُکَ عَلَيْهِمْ أَجْمَعِينَ، السَّلامُ عَلَى أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلِيِّ بْنِ أَبِی طالِبٍ وَصِيِّ رَسُولِ اللَّهِ وَخَلِيفَتِهِ وَالْقَائِمِ بِأَمْرِهِ مِنْ بَعْدِهِ سَيِّدِ الْوَصِيِّينَ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَکاتُهُ. السَّلامُ عَلَى فاطِمَةَ بِنْتِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ سَيِّدَةِ نِساءِ الْعالَمِينَ، السَّلامُ عَلَى الْحَسَنِ وَالْحُسَيْنِ سَيِّدَیْ شَبابِ أَهْلِ الْجَنَّةِ مِنَ الْخَلْقِ أَجْمَعِينَ، السَّلامُ عَلَى الْأَئِمَّةِ الرَّاشِدِينَ، السَّلامُ عَلَى الْأَنْبِياءِ وَالْمُرْسَلِينَ، السَّلامُ عَلَى الْأَئِمَّةِ الْمُسْتَوْدَعِينَ، السَّلامُ عَلَى خاصَّةِ اللَّهِ مِنْ خَلْقِهِ، السَّلامُ عَلَى الْمُتَوَسِّمِينَ، السَّلامُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ الَّذِينَ قامُوا بِأَمْرِهِ وَوازَرُوا (1) 1625 أَوْلِياءَ اللَّهِ وَخافُوا بِخَوْفِهِمْ، السَّلامُ عَلَى الْمَلائِکَةِ الْمُقَرَّبِينَ، السَّلامُ عَلَيْنا وَعَلَى عِبادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ.

1- وازَرُوا: کمک کردند.

پس برو تا بایستی نزدیک قبر، و رو به قبر و پشت به قبله کن وبگو: السَّلامُ عَلَیْکَ یَا أَمِیرَ الْمُؤْمِنِینَ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا حَبِیبَ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا صَفْوَةَ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وَلِیَّ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا حُجَّةَ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا إِمامَ الْهُدی، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا عَلَمَ التُّقی، السَّلامُ عَلَیْکَ أَ یُّهَا الْوَصِیُّ الْبَرُّ التَّقِیُّ النَّقِیُّ الْوَفِیُّ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا أَبَا الْحَسَنِ وَالْحُسَیْنِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا عَمُودَ الدِّینِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا سَیِّدَ الْوَصِیِّینَ، وَأَمِینَ رَبِّ الْعَالَمِینَ، وَدَیَّانَ یَوْمِ الدِّینِ، وَخَیْرَ الْمُؤْمِنِینَ، وَسَیِّدَ الصِّدِّیقِینَ، وَالصَّفْوَةَ مِنْ سُلالَةِ النَّبِیِّینَ، وَبابَ حِکْمَةِ رَبِّ الْعالَمِینَ، وَخازِنَ وَحْیِهِ، وَعَیْبَةَ عِلْمِهِ، وَالنَّاصِحَ لِأُمَّةِ نَبِیِّهِ، وَالتَّالِیَ لِرَسُولِهِ، وَالْمُواسِیَ لَهُ بِنَفْسِهِ، وَالنَّاطِقَ بِحُجَّتِهِ، وَالدَّاعِیَ إِلی شَرِیعَتِهِ، وَالْماضِیَ عَلَی سُنَّتِهِ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَشْهَدُ أَنَّهُ قَدْ بَلَّغَ عَنْ رَسُولِکَ مَا حُمِّلَ، وَرَعی مَا اسْتُحْفِظَ، وَحَفِظَ مَا اسْتُودِعَ، وَحَلَّلَ حَلالَکَ، وَحَرَّمَ حَرامَکَ، وَأَقامَ أَحْکامَکَ، وَجاهَدَ النَّاکِثِینَ فِی سَبِیلِکَ، وَالْقاسِطِینَ فِی حُکْمِکَ، وَالْمَارِقِینَ عَنْ أَمْرِکَ، صابِراً مُحْتَسِباً (1) 1626 لاتَأْخُذُهُ فِیکَ لَوْمَةُ لائِمٍ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَیْهِ أَفْضَلَ مَا صَلَّیْتَ عَلَی أَحَدٍ مِنْ أَوْلِیائِکَ وَأَصْفِیائِکَ وَأَوْصِیاءِ أَ نْبِیائِکَ.

اللَّهُمَّ هذَا قَبْرُ وَلِیِّکَ الَّذِی فَرَضْتَ طاعَتَهُ، وَجَعَلْتَ فِی أَعْناقِ عِبادِکَ مُبایَعَتَهُ، وَخَلِیفَتِکَ الَّذِی بِهِ تَأْخُذُ وَتُعْطِی، وَبِهِ تُثِیبُ وَتُعاقِبُ، وَقَدْ قَصَدْتُهُ طَمَعاً لِما أَعْدَدْتَهُ لِأَوْلِیائِکَ، فَبِعَظِیمِ قَدْرِهِ عِنْدَکَ، وَجَلِیلِ خَطَرِهِ لَدَیْکَ، وَقُرْبِ مَنْزِلَتِهِ مِنْکَ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَافْعَلْ بِی مَا أَ نْتَ أَهْلُهُ فَإِنَّکَ أَهْلُ الْکَرَمِ

1- مُحْتَسِباً: عمل کننده برای خدا.

وَالْجُودِ، وَالسَّلامُ عَلَيْکَ يَا مَوْلایَ وَعَلَی ضَجِيعَيْکَ آدَمَ وَنُوحٍ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ.

پس ضریح را ببوس و در جانب سر بایست و بگو: يَا مَوْلایَ إِلَيْکَ وُفُودِی، وَبِکَ أَتَوَسَّلُ إِلَی رَبِّی فِی بُلُوغِ مَقْصُودِی، وَأَشْهَدُ أَنَّ الْمُتَوَسِّلَ بِکَ غَيْرُ خَائِبٍ، وَالطَّالِبَ بِکَ عَنْ مَعْرِفَةٍ غَيْرُ مَرْدُودٍ إِلَّا بِقَضَاءِ حَوَائِجِهِ، فَكُنْ لِی شَفِيعاً إِلَی اللَّهِ رَبِّکَ وَرَبِّی فِی قَضاءِ حَوائِجِی، وَتَيْسِيرِ أُمُورِی، وَكَشْفِ شِدَّتِی، وَغُفْرانِ ذَنْبِی، وَسَعَةِ رِزْقِی، وَتَطْوِيلِ عُمْرِی، وَإِعْطَاءِ سُؤْلِی فِی آخِرَتِی وَدُنْيایَ.

اللَّهُمَّ الْعَنْ قَتَلَةَ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ. اللَّهُمَّ الْعَنْ قَتَلَةَ الْحَسَنِ وَالْحُسَيْنِ. اللَّهُمَّ الْعَنْ قَتَلَةَ الْأَئِمَّةِ، وَعَذِّبْهُمْ عَذَاباً أَلِيماً لَاتُعَذِّبُهُ أَحَداً مِنَ الْعَالَمِينَ، عَذاباً كَثِيراً لَا انْقِطاعَ لَهُ وَلَا أَجَلَ وَلَا أَمَدَ بِما شاقُّوا وُلاةَ أَمْرِکَ، وَأَعِدَّ لَهُمْ عَذاباً لَمْ تُحِلَّهُ بِأَحَدٍ مِنْ خَلْقِکَ. اللَّهُمَّ وَأَدْخِلْ عَلَی قَتَلَةِ أَ نْصارِ رَسُولِکَ، وَعَلَی قَتَلَةِ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ، وَعَلَی قَتَلَةِ الْحَسَنِ وَالْحُسَيْنِ، وَعَلَی قَتَلَةِ أَ نْصارِ الْحَسَنِ وَالْحُسَيْنِ، وَقَتَلَةِ مَنْ قُتِلَ فِی وِلايَةِ آلِ مُحَمَّدٍ أَجْمَعِينَ عَذاباً أَلِيماً مُضاعَفاً فِی أَسْفَلِ دَرَكٍ مِنَ الْجَحِيمِ لَايُخَفَّفُ عَنْهُمُ الْعَذابُ وَهُمْ فِيهِ مُبْلِسُونَ مَلْعُونُونَ ناكِسُو رُؤُوسِهِمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ قَدْ عَايَنُوا النَّدامَةَ وَالْخِزْیَ الطَّوِيلَ لِقَتْلِهِمْ عِتْرَةَ أَ نْبِيائِکَ وَرُسُلِکَ وَأَتْباعَهُمْ مِنْ عِبادِکَ الصَّالِحِينَ. اللَّهُمَّ الْعَنْهُمْ فِی مُسْتَسِرِّ السِّرِّ، وَظاهِرِ الْعَلانِيَةِ فِی أَرْضِکَ وَسَمَائِکَ. اللَّهُمَّ اجْعَلْ لِی قَدَمَ صِدْقٍ فِی أَوْلِيائِکَ، وَحَبِّبْ إِلَيَّ مَشَاهِدَهُمْ وَمُسْتَقَرَّهُمْ حَتَّی تُلْحِقَنِی بِهِمْ وَتَجْعَلَنِی لَهُمْ تَبَعاً فِی الدُّنْيا وَالْآخِرَةِ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.

پس ضریح را ببوس و پشت به قبله بایست و رو به جانب قبر امام حسین علیه السلام کن و بگو:
السَّلامُ عَلَیْکَ یَا أَبا عَبْدِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا ابْنَ أَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا ابْنَ فاطِمَةَ الزَّهْراءِ سَیِّدَةِ نِساءِ الْعالَمِینَ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا أَبَا الْأَئِمَّةِ الْهادِینَ الْمَهْدِیِّینَ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا صَرِیعَ الدَّمْعَةِ السَّاکِبَةِ (1) 1627، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا صاحِبَ الْمُصِیبَةِ الرَّاتِبَةِ (2) 1628، السَّلامُ عَلَیْکَ وَعَلَی جَدِّکَ وَأَبِیکَ، السَّلامُ عَلَیْکَ وَعَلَی أُمِّکَ وَأَخِیکَ، السَّلامُ عَلَیْکَ وَعَلَی الْأَئِمَّةِ مِنْ ذُرِّیَّتِکَ وَبَنِیکَ، أَشْهَدُ لَقَدْ طَیَّبَ اللَّهُ بِکَ التُّرابَ، وَأَوْضَحَ بِکَ الْکِتابَ، وَجَعَلَکَ وَأَبَاکَ وَجَدَّکَ وَأَخاکَ وَبَنِیکَ عِبْرَةً لِأُولِی الْأَلْبَابِ، یَا ابْنَ الْمَیَامِینَ الْأَطْیَابِ التَّالِینَ الْکِتابَ، وَجَّهْتُ سَلامِی إِلَیْکَ، صَلَواتُ اللَّهِ وَسَلامُهُ عَلَیْکَ، وَجَعَلَ أَفْئِدَةً مِنَ النَّاسِ تَهْوِی إِلَیْکَ، مَا خابَ مَنْ تَمَسَّکَ بِکَ وَلَجَأَ إِلَیْکَ.
پس برو نزد پای قبر بایست و بگو: السَّلامُ عَلَی أَبِی الْأَئِمَّةِ وَخَلِیلِ النُّبُوَّةِ وَالْمَخْصُوصِ بِالْأُخُوَّةِ، السَّلامُ عَلَی یَعْسُوبِ (3) 1629 الدِّینِ وَالْإِیمانِ وَکَلِمَةِ الرَّحْمنِ، السَّلامُ عَلَی مِیزانِ الْأَعْمالِ وَمُقَلِّبِ الْأَحْوالِ وَسَیْفِ ذِی الْجَلالِ وَساقِی السَّلْسَبِیلِ الزُّلالِ، السَّلامُ عَلَی صالِحِ الْمُؤْمِنِینَ وَوارِثِ عِلْمِ النَّبِیِّینَ وَالْحاکِمِ یَوْمَ الدِّینِ، السَّلامُ عَلَی شَجَرَةِ التَّقْوی وَسامِعِ السِّرِّ وَالنَّجْوی، السَّلامُ عَلَی حُجَّةِ اللَّهِ الْبالِغَةِ وَنِعْمَتِهِ السَّابِغَةِ وَنِقْمَتِهِ الدَّامِغَةِ (4) 1630، السَّلامُ عَلَی

1- صَرِیعَ الدَّمْعَةِ السَّاکِبَةِ: کشته شده اشک جاری.
2- الرَّاتِبَةِ: ثابتة.
3- یَعْسُوبِ: رئیس.
4- الدَّامِغَةِ: هلاک کننده.

الصِّراطِ الْواضِحِ وَالنَّجْمِ اللَّائِحِ وَالْإِمَامِ النَّاصِحِ وَالزِّنادِ الْقَادِحِ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ.

پس بگو: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلِيِّ بْنِ أَبِى طالِبٍ أَخِى نَبِيِّکَ وَوَلِيِّهِ وَناصِرِهِ وَوَصِيِّهِ وَوَزِيرِهِ، وَمُسْتَوْدَعِ عِلْمِهِ، وَمَوْضِعِ سِرِّهِ، وَبابِ حِكْمَتِهِ، وَالنَّاطِقِ بِحُجَّتِهِ، وَالدَّاعِى إِلى شَرِيعَتِهِ، وَخَلِيفَتِهِ فِى أُمَّتِهِ، وَمُفَرِّجِ الْكَرْبِ عَنْ وَجْهِهِ، قَاصِمِ (1) 1631 الْكَفَرَةِ، وَمُرْغِمِ (2) 1632 الْفَجَرَةِ، الَّذِى جَعَلْتَهُ مِنْ نَبِيِّکَ بِمَنْزِلَةِ هَارُونَ مِنْ مُوسى. اللَّهُمَّ والِ مَنْ والاهُ، وَعَادِ مَنْ عَادَاهُ، وَانْصُرْ مَنْ نَصَرَهُ، وَاخْذُلْ مَنْ خَذَلَهُ، وَالْعَنْ مَنْ نَصَبَ لَهُ مِنَ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ، وَصَلِّ عَلَيْهِ أَفْضَلَ مَا صَلَّيْتَ عَلَى أَحَدٍ مِنْ أَوْصِياءِ أَ نْبِيائِکَ، يَا رَبَّ الْعالَمِينَ.

پس برگرد به جانب سر از برای زیارت حضرت آدم علیه السلام و نوح علیه السلام، و در زیارت آدم علیه السلام بگو:

السَّلامُ عَلَيْکَ يَا صَفِيَّ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا حَبِيبَ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا نَبِیَ‌اللَّهِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا أَمِينَ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا خَلِيفَةَ اللَّهِ فِى أَرْضِهِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا أَبَا الْبَشَرِ، السَّلامُ عَلَيْکَ (3) 1633 وَعَلَى رُوحِکَ وَبَدَنِکَ، وَعَلَى‌الطَّاهِرِينَ مِنْ وُلْدِکَ وَذُرِّيَّتِکَ، وَصَلَّى اللَّهُ عَلَيْکَ (4) 1634 صَلاةً لَايُحْصِيها إِلَّا هُوَ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ.

1- قَاصِمِ: شکننده.

2- مُرْغِمِ: ذلیل کننده.

3- سَلامُ اللَّهِ عَلَيْکَ: خ ل.

4- وَصَلَّى اللَّهُ عَلَيْکَ: خ.

و در زیارت نوح علیه السلام بگو: السَّلامُ عَلَیْکَ یَا نَبِیَّ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا صَفِیَّ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وَلِیَّ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا حَبِیبَ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا شَیْخَ الْمُرْسَلِینَ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا أَمِینَ اللَّهِ فِی أَرْضِهِ، صَلَوَاتُ اللَّهِ وَسَلامُهُ عَلَیْکَ وَعَلَی رُوحِکَ وَبَدَنِکَ وَعَلَی الطَّاهِرِینَ مِنْ وُلْدِکَ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَکاتُهُ.

پس شش رکعت نماز بکن، دو رکعت برای امیر المؤمنین علیه السلام، در رکعت اوّل بعد از سوره فاتحة الکتاب سوره الرّحمن بخوان، و در رکعت دوّم سوره یس، و بعد از نماز تسبیح حضرت فاطمه زهرا سلام اللّه علیها را بخوان، و طلب آمرزش از خدا بکن، و از برای خود دعا کن و بگو:

اللَّهُمَّ إِنِّی صَلَّیْتُ هاتَیْنِ الرَّکْعَتَیْنِ هَدِیَّةً مِنِّی إِلی سَیِّدِی وَمَوْلایَ وَلِیِّکَ وَأَخِی رَسُولِکَ أَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ وَسَیِّدِ الْوَصِیِّینَ عَلِیِّ بْنِ أَبِی طَالِبٍ صَلَواتُ اللَّهِ عَلَیْهِ وَعَلَی آلِهِ. اللَّهُمَّ فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وآلِ مُحَمَّدٍ وَتَقَبَّلْها مِنِّی وَاجْزِنِی عَلَی ذلِکَ جَزَاءَ الْمُحْسِنِینَ. اللَّهُمَّ لَکَ صَلَّیْتُ وَلَکَ رَکَعْتُ وَلَکَ سَجَدْتُ وَحْدَکَ لَا شَرِیکَ لَکَ لِأَ نَّهُ لَاتَکُونُ (1) 1635 الصَّلاةُ وَالرُّکُوعُ وَالسُّجُودُ إِلّا لَکَ لِأَنَّکَ أَ نْتَ اللَّهُ لَا إِلهَ إِلّا أَ نْتَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَتَقَبَّلْ مِنِّی زِیَارَتِی، وَأَعْطِنِی سُؤْلِی بِمُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطَّاهِرِینَ.

و چهار رکعت دیگر را هدیّه آدم علیه السلام و نوح علیه السلام گردان، پس سجده شکر بجا آور، و در سجده بگو: اللَّهُمَّ إِلَیْکَ تَوَجَّهْتُ، وَبِکَ اعْتَصَمْتُ، وَعَلَیْکَ تَوَکَّلْتُ. اللَّهُمَّ أَ نْتَ ثِقَتِی وَرَجائِی فَاکْفِنِی مَا أَهَمَّنِی وَمَا لَایُهِمُّنِی وَمَا أَ نْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنِّی، عَزَّ جارُکَ، وَجَلَّ ثَناؤُکَ، وَلَا إِلهَ غَیْرُکَ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَقَرِّبْ فَرَجَهُمْ.

پس جانب راست رو را بر زمین گذار و بگو: ارْحَمْ ذُ لِّی بَیْنَ یَدَیْکَ، وَتَضَرُّعِی إِلَیْکَ، وَوَحْشَتِی مِنَ النَّاسِ، وَأُ نْسِی بِکَ، یَا کَرِیمُ یَا کَرِیمُ، یَا کَرِیمُ.

پس جانب چپ رو را بر زمین گذار و بگو: لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ رَبِّی حَقّاً حَقّاً، سَجَدْتُ لَکَ یَا رَبِّ تَعَبُّداً

1- لا تَجُوزُ: خ ل.

وَرِقّاً. اللَّهُمَّ إِنَّ عَمَلِی ضَعِیفٌ فَضاعِفْهُ لِی، یَا کَرِیمُ یَا کَرِیمُ یَا کَرِیمُ. پس برو به سجود و صد مرتبه بگو شُکْراً، و جهد کن در دعا، که این موضع طلبیدن مطالب است، و استغفار بسیار بکن، که محلّ آمرزش گناهان است، و حاجات خود را از خدا طلب نما، که مقام استجابت دعاها است. دعاء بعد از زیارت امیرالمؤمنین علیه السلام

و سیّد ابن طاووس در مزار و غیر او گفته‌اند که: هر نمازی که به جا می‌آوری چه فریضه و چه نافله مادامی‌که در نجف می‌باشی بخوان بعد از آن این دعا را:

اللَّهُمَّ لَابُدَّ مِنْ أَمْرِکَ، وَلَابُدَّ مِنْ قَدَرِکَ، وَلَابُدَّ مِنْ قَضَائِکَ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلّا بِکَ. اللَّهُمَّ فَمَا (1) 1636 قَضَیْتَ عَلَیْنَا مِنْ قَضَاءٍ أَوْ قَدَّرْتَ عَلَیْنَا مِنْ قَدَرٍ فَأَعْطِنَا مَعَهُ صَبْراً یَقْهَرُهُ وَیَدْمَغُهُ، وَاجْعَلْهُ لَنا صَاعِداً فِی رِضْوانِکَ، یُنْمِی فِی حَسَناتِنا وَتَفْضِیلِنا وَسُؤْدَدِنا وَشَرَفِنا وَمَجْدِنا وَنَعْمائِنا وَکَرامَتِنَا فِی الدُّنْیا وَالْآخِرَةِ، وَلَا تَنْقُصْ مِنْ حَسَناتِنا. اللَّهُمَّ وَمَا أَعْطَیْتَنا مِنْ عَطاءٍ، أَوْ فَضَّلْتَنا بِهِ مِنْ فَضِیلَةٍ، أَوْ أَکْرَمْتَنا بِهِ مِنْ کَرامَةٍ فَأَعْطِنا مَعَهُ شُکْراً یَقْهَرُهُ وَیَدْمَغُهُ، وَاجْعَلْهُ لَنا صاعِداً فِی رِضْوانِکَ وَفِی حَسَناتِنا وَسُؤْدَدِنا وَشَرَفِنا وَنَعْمائِکَ وَکَرامَتِکَ (2) 1637 فِی الدُّنْیا وَالْآخِرَةِ وَلَا تَجْعَلْهُ (3) 1638 لَنا أَشَراً وَلَا بَطَراً وَلَا فِتْنَةً وَلَا مَقْتاً وَلَا عَذاباً وَلَا خِزْیاً فِی الدُّنْیا وَالْآخِرَةِ. اللَّهُمَّ إِنَّا نَعُوذُ بِکَ مِنْ عَثْرَةِ اللِّسَانِ، وَسُوءِ الْمَقامِ، وَخِفَّةِ الْمِیزانِ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَلَقِّنا حَسَناتِنا فِی الْمَماتِ، وَلَا تُرِنا أَعْمالَنا حَسَراتٍ، وَلَا تُخْزِنا عِنْدَ قَضائِکَ، وَلَا تَفْضَحْنا بِسَیِّئاتِنا یَوْمَ نَلْقاکَ، وَاجْعَلْ قُلُوبَنَا تَذْکُرُکَ وَلَا تَنْسَاکَ، وَتَخْشَاکَ کَأَنَّها تَراکَ

1- کَما: خ ل.

2- وَنَعْمائِنا وَکَرامَتِنَا: نسخه.

3- اللَّهُمَّ لَاتَجْعَلْهُ: خ ل.

حَتَّی نَلْقاکَ، وَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَبَدِّلْ سَیِّئاتِنَا حَسَنَاتٍ، وَاجْعَلْ حَسَناتِنَا دَرَجَاتٍ، وَاجْعَلْ دَرَجاتِنا غُرُفاتٍ، وَاجْعَلْ غُرُفاتِنا عَالِیاتٍ. اللَّهُمَّ وَأَوْسِعْ لِفَقِیرِنا مِنْ سَعَةِ مَا قَضَیْتَ عَلَی نَفْسِکَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَمُنَّ عَلَیْنا بِالْهُدَی مَا أَبْقَیْتَنا، وَالْکَرامَةِ مَا أَحْیَیْتَنا، وَالْکَرامَةِ (1) 1639 إِذا تَوَفَّیْتَنا، وَالْحِفْظِ فِیما بَقِیَ مِنْ عُمُرِنا، وَالْبَرَکَةِ فِیما رَزَقْتَنا، وَالْعَوْنِ عَلَی مَا حَمَّلْتَنا، وَالثَّباتِ عَلَی مَا طَوَّقْتَنا، وَلَا تُؤاخِذْنا بِظُلْمِنا، وَلَا تُقایِسْنا بِجَهْلِنا، وَلَا تَسْتَدْرِجْنا بِخَطَایَانا، وَاجْعَلْ أَحْسَنَ مَا نَقُولُ ثابِتاً فِی قُلُوبِنا، وَاجْعَلْنا عُظَماءَ عِنْدَکَ، وَأَذِلَّةً فِی أَنْفُسِنا، وَانْفَعْنا بِما عَلَّمْتَنا، وَزِدْنا عِلْماً نافِعاً، وَأَعُوذُ بِکَ مِنْ قَلْبٍ لَایَخْشَعُ، وَمِنْ عَیْنٍ لَاتَدْمَعُ، وَمِنْ صَلاةٍ لَاتُقْبَلُ، أَجِرْنا مِنْ سُوءِ الْفِتَنِ یَا وَلِیَّ الدُّنْیا وَالْآخِرَةِ.

سیّد در مصباح الزّائر فرموده: دعاء دیگر که مستحبّ است در عقب نماز زیارت امیر المؤمنین علیه السلام خوانده شود: یَا اللَّهُ یَا اللَّهُ یَا اللَّهُ، یَا مُجِیبَ دَعْوَةِ الْمُضْطَرِّینَ ...

إلی آخره (2) 1640.

فقیر گوید که: این دعاء همان دعاء صفوان است که معروف شده به دعاء علقمه، و خواهد آمد إن شاء اللّه در ذیل زیارت عاشوراء (ص 625).

وبدان که مستحبّ است زیارت سرامام حسین علیه السلام در نزد قبر امیر المؤمنین علیه السلام، و در وسائل و مستدرک یک باب برای آن مرقوم داشته‌اند، و در مستدرک از مزار محمّد بن المشهدی نقل کرده که: حضرت صادق علیه السلام زیارت کرد سر امام حسین علیه السلام را نزد سر امیر المؤمنین علیه السلام و نماز گزارد نزد آن چهار رکعت، و زیارت این است:

السَّلامُ عَلَیْکَ یَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا ابْنَ أَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ،

1- وَالْمَغْفِرَةِ: خ ل.

2- مزار شهید: 70- 91 و مصباح الزائر: 120- 130.

السَّلامُ عَلَيْکَ يَا ابْنَ الصِّدِّيقَةِ الطَّاهِرَةِ سَيِّدَةِ نِساءِ الْعالَمِينَ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا مَوْلاىَ يَا أَبا عَبْدِ اللَّهِ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكاتُهُ، أَشْهَدُ أَ نَّکَ قَدْ (1) 1641 أَ قَمْتَ الصَّلاةَ، وَآتَيْتَ الزَّكاةَ، وَأَمَرْتَ بِالْمَعْرُوفِ، وَنَهَيْتَ عَنِ الْمُنْكَرِ، وَتَلَوْتَ الْكِتابَ حَقَّ تِلاوَتِهِ، وَجاهَدْتَ فِى اللَّهِ حَقَّ جِهادِهِ، وَصَبَرْتَ عَلَى الْأَذى فِى جَنْبِهِ مُحْتَسِباً حَتَّى أَتَاکَ الْيَقِينُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ الَّذِينَ خالَفُوکَ وَحارَبُوکَ، وَأَنَّ الَّذِينَ خَذَلُوکَ، وَالَّذِينَ قَتَلُوکَ مَلْعُونُونَ عَلَى لِسانِ النَّبِيِّ الْأُمِّىِّ، وَ (2) 1642 قَدْ خابَ مَنِ افْتَرى، لَعَنَ اللَّهُ الظَّالِمِينَ لَكُمْ مِنَ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ وَضاعَفَ عَلَيْهِمُ الْعَذابَ الْأَلِيمَ، أَ تَيْتُکَ يَا مَوْلاىَ يَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ زائِراً عارِفاً بِحَقِّکَ مُوالِياً لِأَوْ لِيائِکَ مُعادِياً لِأَعْدائِکَ مُسْتَبْصِراً بِالْهُدَى الَّذِى أَ نْتَ عَلَيْهِ عارِفاً بِضَلالَةِ مَنْ خالَفَکَ فَاشْفَعْ لِى عِنْدَ رَبِّکَ (3) 1643. زيارت امام‌حسين در حرم اميرالمؤمنين

مؤلّف گويد كه: اگر همين زيارت را در مسجد حنّانه بخوانند نيز مناسب است، زيرا كه شيخ محمّد بن المشهدى روايت كرده است كه: حضرت صادق عليه السلام در مسجد حنّانه حضرت امام حسين عليه السلام را چنين زيارت كرد، و چهار ركعت نماز گزارد.

و مستور نماند آنكه مسجد حنّانه از مساجد شريفه نجف اشرف است، و در خبر رسيده كه سر مبارک امام حسين عليه السلام آن جا است (4) 1644، و در خبرى است كه: حضرت صادق عليه السلام در آن جا دو ركعت نماز كرد، پرسيدند از آن حضرت كه: اين چه نمازى است؟ فرمود: اين موضع سرِ جدّم حسين بن على عليهما السلام است، كه آن را در اين جا گذاشتند، چون از كربلا آمدند، آنگاه آن را به نزد عبيداللَّه بن زياد بردند، و روايت شده از آن حضرت كه فرمودند: در آنجا اين دعا بخوان:

اللَّهُمَّ إِنَّکَ تَرى مَكَانِى، وَتَسْمَعُ كَلامِى، وَلَا يَخْفى عَلَيْکَ شَىْ ءٌ مِنْ

1- قَدْ: خ.

2- وَ: خ.

3- مستدرک الوسائل 10/ 226 شماره 1905 نقل از مزار كبير مشهدى: 517.

4- مزار كبير: 517.

أَمْرِی، وَکَیْفَ یَخْفی عَلَیْکَ مَا أَ نْتَ مُکَوِّنُهُ وَبارِئُهُ، وَقَدْ جِئْتُکَ مُسْتَشْفِعاً بِنَبِیِّکَ نَبِیِّ الرَّحْمَةِ، وَمُتَوَسِّلًا بِوَصِیِّ رَسُو لِکَ، فَأَسْأَلُکَ بِهِما ثَباتَ الْقَدَمِ، وَالْهُدَی وَالْمَغْفِرَةَ فِی الدُّنْیا وَالْآخِرَةِ (1) 1645.

زیارت دویّم‌زیارت مطلقه امیرالمؤمنین علیه السلام

زیارت معروفه به امین اللّٰه است، که در نهایت اعتبار است، و در تمام کتب مزاریّه و مصابیح نقل شده است، و علّامه مجلسی رحمه الله فرموده که: آن بهترین زیارات است از جهت متن و سند، و باید که در جمیع روضات مقدّسه بر این مواظبت نمایند، و کیفیّت آن چنان است که: به سندهای معتبر روایت شده از جابر از امام محمّد باقر علیه السلام که امام زین العابدین علیه السلام به زیارت امیر المؤمنین علیه السلام آمد ونزد قبر آن حضرت ایستاد و گریست و گفت:

اَلسَّلامُ عَلَیْکَ یَا أَمِینَ اللَّهِ فِی أَرْضِهِ، وَحُجَّتَهُ عَلَی عِبادِهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا أَمِیرَ الْمُؤْمِنِینَ (2) 1646، أَشْهَدُ أَ نَّکَ جاهَدْتَ فِی اللَّهِ حَقَّ جِهادِهِ، وَعَمِلْتَ بِکِتابِهِ، وَاتَّبَعْتَ سُنَنَ نَبِیِّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ حَتّی دَعاکَ اللَّهُ إِلی جِوارِهِ فَقَبَضَکَ إِلَیْهِ بِاخْتِیارِهِ، وَأَ لْزَمَ أَعْداءَکَ الْحُجَّةَ مَعَ مَا لَکَ مِنَ الْحُجَجِ الْبالِغَةِ عَلَی جَمِیعِ خَلْقِهِ.

اللَّهُمَّ فَاجْعَلْ نَفْسِی مُطْمَئِنَّةً بِقَدَرِکَ، راضِیَةً بِقَضائِکَ، مُولَعَةً بِذِکْرِکَ وَدُعائِکَ، مُحِبَّةً لِصَفْوَةِ أَوْ لِیائِکَ، مَحْبُوبَةً فِی أَرْضِکَ وَسَمائِکَ، صابِرَةً عَلَی نُزُولِ بَلائِکَ، شاکِرَةً لِفَواضِلِ نَعْمائِکَ، ذاکِرَةً لِسَوابِغِ آلائِکَ (3) 1647، مُشْتاقَةً إِلی فَرْحَةِ لِقائِکَ، مُتَزَوِّدَةً التَّقْوی لِیَوْمِ جَزائِکَ، مُسْتَنَّةً بِسُنَنِ أَوْ لِیائِکَ، مُفارِقَةً لِأَخْلاقِ أَعْدائِکَ، مَشْغُولَةً عَنِ الدُّنْیا بِحَمْدِکَ وَثَنائِکَ.

1- مزار شهید اوّل: 69.
2- السَّلامُ عَلَیْکَ یَا أَمِیرَ الْمُؤْمِنِینَ: نسخه. اگر این زیارت برای غیر حضرت امیرالمؤمنین خوانده شود، السلام علیک یا امیرالمؤمنین آن گفته نمی‌شود.
3- از «شاکرةً» تا «آلائِکَ»: نسخه.

پس پهلوی روی مبارک خود را بر قبر گذاشت و گفت: اللَّهُمَّ إِنَّ قُلُوبَ الْمُخْبِتِينَ إِلَيْکَ والِهَةٌ، وَسُبُلَ الرَّاغِبِينَ إِلَيْکَ شارِعَةٌ، وَأَعْلامَ الْقاصِدِينَ إِلَيْکَ واضِحَةٌ، وَأَ فْئِدَةَ الْعارِفِينَ مِنْکَ فازِعَةٌ، وَأَصْواتَ الدَّاعِينَ إِلَيْکَ صاعِدَةٌ، وَأَبْوابَ الْإِجابَةِ لَهُمْ مُفَتَّحَةٌ، وَدَعْوَةَ مَنْ ناجاکَ مُسْتَجابَةٌ، وَتَوْبَةَ مَنْ أَنابَ إِلَيْکَ مَقْبُولَةٌ، وَعَبْرَةَ مَنْ بَکَى مِنْ خَوْفِکَ مَرْحُومَةٌ، وَالْإِغاثَةَ لِمَنِ اسْتَغاثَ بِکَ مَوْجُودَةٌ (1) 1648، وَالْإِعانَةَ لِمَنِ اسْتَعانَ بِکَ مَبْذُولَةٌ (2) 1649، وَعِداتِکَ لِعِبادِکَ مُنْجَزَةٌ، وَزَلَلَ مَنِ اسْتَقالَکَ مُقالَةٌ، وَأَعْمالَ الْعامِلِينَ لَدَيْکَ مَحْفُوظَةٌ، وَأَرْزاقَکَ إِلَى الْخَلائِقِ مِنْ لَدُنْکَ نازِلَةٌ، وَعَوائِدَ الْمَزِيدِ إِلَيْهِمْ واصِلَةٌ، وَذُ نُوبَ الْمُسْتَغْفِرِينَ مَغْفُورَةٌ، وَحَوائِجَ خَلْقِکَ عِنْدَکَ مَقْضِيَّةٌ، وَجَوائِزَ السَّائِلِينَ عِنْدَکَ مُوَفَّرَةٌ، وَعَوائِدَ الْمَزِيدِ مُتَواتِرَةٌ، وَمَوائِدَ الْمُسْتَطْعِمِينَ مُعَدَّةٌ، وَمَناهِلَ الظِّماءِ لَدَيْکَ (3) 1650 مُتْرَعَةٌ. اللَّهُمَّ فَاسْتَجِبْ دُعائِي، وَاقْبَلْ ثَنائِى، وَاجْمَعْ بَيْنِى وَبَيْنَ أَوْ لِيائِى، بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَعَلِىٍّ وَفاطِمَةَ وَالْحَسَنِ وَالْحُسَيْنِ إِنَّکَ وَ لِىُّ نَعْمائِى، وَمُنْتَهى مُناىَ، وَغايَةُ رَجائِى فِى مُنْقَلَبِى وَمَثْوَاىَ (4) 1651.

و در کامل الزّيارات بعد از اين زيارت نيز فقرات اين مسطور است: أَ نْتَ إِلهِي وَسَيِّدِى وَمَوْلاىَ اغْفِرْ لِأَوْ لِيائِنا، وَکُفَّ عَنَّا أَعْداءَنا، وَاشْغَلْهُمْ عَنْ أَذاَنَا، وَأَظْهِرْ کَلِمَةَ الْحَقِّ وَاجْعَلْهَا الْعُلْيَا، وَأَدْحِضْ کَلِمَةَ الْبَاطِلِ وَاجْعَلْهَا السُّفْلى إِنَّکَ عَلَى کُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ (5) 1652.

پس حضرت امام محمّد باقر عليه السلام فرمود که: هرکه از شيعيان ما اين زيارت و دعا را نزد قبر

1- مَبْذُولَةٌ: نسخه.
2- مَوْجُودَةٌ: نسخه.
3- لَدَيْکَ: خ.
4- مزار شهيد: 149- 151.
5- کامل الزيارات: 94.

امیر المؤمنین علیه السلام یا نزد قبر یکی از ائمّه علیهم السلام بخواند البتّه حق تعالی این زیارت و دعاء او را در نامه‌ای از نور بالا برد و مهر حضرت محمّد صلی الله علیه و آله را بر آن بزند و چنین محفوظ باشد تا تسلیم نمایند به قائم آل محمّد علیهم السلام پس استقبال نماید صاحبش را به بشارت و تحیّت و کرامت إن شاء اللّه تعالی (1) 1653.
مؤلّف گوید که: این زیارت شریفه هم از زیارات مطلقه محسوب می‌شود، و هم از زیارات مخصوصه روز غدیر، و هم از زیارات جامعه که در جمیع روضات مقدّسه ائمّه علیهم السلام خوانده می‌شود (2) 1654.
زیارت سیّم
سیّد عبدالکریم بن طاووس از صفوان جمّال روایت کرده است که گفت: چون با حضرت صادق علیه السلام وارد کوفه شدیم در هنگامی که آن حضرت نزد ابو جعفر دوانقی می‌رفتند، فرمود که:
ای صفوان، شتر را بخوابان که این نزدیک قبر جدّم امیر المؤمنین علیه السلام است، پس فرود آمدند، و غسل کردند، و جامه را تغییر دادند، و پاها را برهنه کردند، و فرمودند که: تو نیز چنین کن، پس روانه شدند به جانب نجف و فرمودند که: گامها را کوتاه بردار، و سر را به زیر انداز، که حق تعالی برای تو به عدد هر گامی که برمی‌داری صد هزار حسنه می‌نویسد، و صد هزار گناه محو می‌کند، و صد هزار درجه بلند می‌کند، و صد هزار حاجت برمی‌آورد، و می‌نویسد برای تو ثواب هر صدّیق و شهید که بوده باشد، یا کشته شده باشد، پس آن حضرت می‌رفتند و من می‌رفتم با آن حضرت با آرام دل و آرام تن، و تسبیح و تنزیه و تهلیل خدا می‌کردیم، تا رسیدیم به تل‌ها، پس نظر کردند به جانب راست و چپ، و به چوبی که در دست داشتند خطّی کشیدند، پس فرمودند: جستجو نما، پس طلب کردم اثر قبری یافتم، پس آب دیده بر روی مبارکش جاری شد و گفت:
إِنَّا لِلَّهِ وَ إِنَّا إِلَيْهِ راجِعُونَ. و گفت: السَّلامُ عَلَيْکَ أَ يُّهَا الْوَصِيُّ الْبَرُّ التَّقِيُّ، السَّلامُ عَلَيْکَ أَ يُّهَا النَّبَأُ الْعَظِيمُ، السَّلامُ عَلَيْکَ أَ يُّهَا الصِّدِّيقُ الرَّشِيدُ، السَّلامُ عَلَيْکَ أَ يُّهَا الْبَرُّ الزَّکِيُّ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا وَصِيَّ رَسُولِ رَبِّ الْعالَمِينَ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا خِيَرَةَ اللَّهِ عَلَى الْخَلْقِ أَجْمَعِينَ، أَشْهَدُ أَ نَّکَ حَبِيبُ اللَّهِ وَخاصَّةُ اللَّهِ

1- مصباح المتهجّد: 739.
2- مصباح المتهجّد: 739.

وَخالِصَتُهُ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وَ لِیَّ اللَّهِ، وَمَوْضِعَ سِرِّهِ، وَعَیْبَةَ عِلْمِهِ، وَخازِنَ وَحْیِهِ. پس خود را به قبر چسبانیدند و گفتند: بِأَبِی أَ نْتَ وَأُمِّی یَا أَمِیرَ الْمُؤْمِنِینَ، بِأَبِی أَ نْتَ وَأُمِّی یَا حُجَّةَ الْخِصامِ، بِأَبِی أَ نْتَ وَأُمِّی یَا بَابَ الْمَقَامِ، بِأَبِی أَ نْتَ وَأُمِّی یَا نُورَ اللَّهِ التَّامَّ، أَشْهَدُ أَ نَّکَ قَدْ بَلَّغْتَ عَنِ اللَّهِ وَعَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ مَا حُمِّلْتَ، وَرَعَیْتَ مَا اسْتُحْفِظْتَ، وَحَفِظْتَ مَا اسْتُودِعْتَ، وَحَلَّلْتَ حَلالَ اللَّهِ، وَحَرَّمْتَ حَرامَ اللَّهِ، وَأَقَمْتَ أَحْکامَ اللَّهِ، وَلَمْ تَتَعَدَّ حُدُودَ اللَّهِ، وَعَبَدْتَ اللَّهَ مُخْلِصاً حَتَّی أَتَاکَ الْیَقِینُ، صَلَّی اللَّهُ عَلَیْکَ وَعَلَی الْأَئِمَّةِ مِنْ بَعْدِکَ.

پس برخاست آن حضرت و در بالای سر آن حضرت چند رکعت نماز کرد، و فرمود که: ای صفوان هرکه زیارت کند امیر المؤمنین علیه السلام را به این زیارت و این نماز را بکند، برگردد به سوی اهلش و حال اینکه گناهانش آمرزیده شده باشد، و عملش مقبول و پسندیده شده باشد، و بنویسد برای او ثواب هرکه زیارت آن حضرت کرده باشد از ملائکه، صفوان گفت بر سبیل تعجّب که:

ثواب هرکه زیارت کند آن حضرت را از ملائکه؟! فرمود: بلی، در هر شبی هفتاد قبیله از ملائکه آن حضرت را زیارت می‌کنند، پرسید که: هر قبیله چه مقدارند؟ فرمود که: صد هزار ملک.

پس آن حضرت به قَهْقَری یعنی به پشت بیرون آمدند، ودر اثنای بیرون آمدن می‌گفتند: یَا جَدَّاهُ یَا سَیِّداهُ یَا طَیِّباهُ یَا طاهِراهُ لَاجَعَلَهُ اللَّهُ آخِرَ الْعَهْدِ مِنْکَ، وَرَزَقَنِی الْعَوْدَ إِلَیْکَ، وَالْمَقامَ فِی حَرَمِکَ، وَالْکَوْنَ مَعَکَ وَمَعَ الْأَ بْرارِ مِنْ وُلْدِکَ، صَلَّی اللَّهُ عَلَیْکَ وَعَلَی الْمَلائِکَةِ الْمُحْدِقِینَ بِکَ.

صفوان گفت که: به آن حضرت عرض کردم که: رخصت می‌دهید خبر دهم اصحاب خود را از اهل کوفه و نشان این قبر را به ایشان بدهم؟ فرمود: بلی، و درهمی چند دادند که من قبر را مرمّت و اصلاح کردم (1) 1655.

1- فرحة الغری: 94- 96.

زیارت چهارم

در مستدرک الوسائل از مزار قدیم نقل کرده که: روایت است از مولای ما امام محمّد باقر علیه السلام که فرمود: با پدرم رفتیم به زیارت قبر جدّم امیر المؤمنین علیّ بن ابی طالب علیه السلام در نجف، پس ایستاد پدرم نزد قبر مطهّر و گریست و گفت:

السَّلامُ عَلَی أَبِی الْأَئِمَّةِ وَخَلِیلِ النُّبُوَّةِ وَالْمَخْصُوصِ بِالْأُخُوَّةِ، السَّلامُ عَلَی یَعْسُوبِ الْإِیمانِ وَمِیزانِ الْأَعْمالِ وَسَیْفِ ذِی الْجَلالِ، السَّلامُ عَلَی صالِحِ الْمُؤْمِنِینَ وَوارِثِ عِلْمِ النَّبِیِّینَ الْحاکِمِ فِی یَوْمِ الدِّینِ، السَّلامُ عَلَی شَجَرَةِ التَّقْوی، السَّلامُ عَلَی حُجَّةِ اللَّهِ الْبالِغَةِ وَ نِعْمَتِهِ السَّابِغَةِ وَ نِقْمَتِهِ الدَّامِغَةِ، السَّلامُ عَلَی الصِّراطِ الْواضِحِ وَالنَّجْمِ اللَّائِحِ وَالْإِمامِ النَّاصِحِ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَکاتُهُ.

آنگاه گفت: أَ نْتَ وَسِیلَتِی إِلَی اللَّهِ وَذَرِیعَتِی وَلِی حَقُّ مُوالاتِی وَتَأْمِیلِی، فَکُنْ شَفِیعِی إِلَی اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ فِی الْوُقُوفِ عَلَی قَضاءِ حاجَتِی وَهِیَ فَکاکُ رَقَبَتِی مِنَ النَّارِ، وَاصْرِفْنِی فِی مَوْقِفِی هذَا بِالنُّجْحِ وَ (1) 1656 بِمَا سَأَ لْتُهُ کُلِّهُ بِرَحْمَتِهِ وَقُدْرَتِهِ. اللَّهُمَّ ارْزُقْنِی عَقْلًا کامِلًا، وَلُبّاً راجِحاً، وَقَلْباً زَکِیّاً، وَعَمَلًا کَثِیراً، وَأَدَباً بارِعاً، وَاجْعَلْ ذلِکَ کُلَّهُ لِی، وَلَا تَجْعَلْهُ عَلَیَّ، بِرَحْمَتِکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ (2) 1657.

1- وَ: خ.

2- مستدرک الوسائل 10/ 222 ح 11900.

زیارت پنجم
شیخ کلینی روایت کرده از حضرت ابو الحسن الثّالث امام علیّ النقی علیه السلام، که می‌گویی نزد قبر امیر المؤمنین علیه السلام:
السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وَ لِیَّ اللَّهِ، أَ نْتَ أَوَّلُ مَظْلُومٍ، وَأَوَّلُ مَنْ غُصِبَ حَقُّهُ، صَبَرْتَ وَاحْتَسَبْتَ حَتَّی أَتَاکَ الْیَقِینُ، فَأَشْهَدُ أَ نَّکَ لَقِیتَ اللَّهَ وَأَ نْتَ شَهِیدٌ، عَذَّبَ اللَّهُ قاتِلَکَ بِأَ نْواعِ الْعَذابِ وَجَدَّدَ عَلَیْهِ الْعَذابَ، جِئْتُکَ عارِفاً بِحَقِّکَ، مُسْتَبْصِراً بِشَأْنِکَ، مُعادِیاً لِأَعْدائِکَ وَمَنْ ظَلَمَکَ، أَ لْقی عَلَی ذلِکَ رَبِّی إِنْ شَاءَ اللَّهُ، یَا وَ لِیَّ اللَّهِ، إِنَّ لِی ذُ نُوباً کَثِیرَةً فَاشْفَعْ لِی إِلی رَبِّکَ فَإِنَّ لَکَ عِنْدَ اللَّهِ مَقَاماً مَعْلُوماً، وَ إِنَّ لَکَ عِنْدَ اللَّهِ جَاهاً وَشَفاعَةً وَقَدْ قالَ اللَّهُ تَعالی: وَلَا یَشْفَعُونَ إِلّا لِمَنِ ارْتَضی (1) 1658 (2) 1659.
زیارت ششم
زیارتی است که جماعتی از علماء روایت کرده‌اند، که از جمله آنها است شیخ محمّد بن المشهدی که فرموده: روایت کرده است محمّد بن خالد طیالسی از سیف بن عمیره که گفت:
بیرون رفتم با صفوان جمّال و جمعی از اصحاب ما به جانب نجف و حضرت امیر المؤمنین علیه السلام را زیارت کردیم، پس چون فارغ شدیم صفوان روی خود را گردانید به سوی قبر حضرت امام حسین علیه السلام و گفت: زیارت می‌کنم حضرت امام حسین علیه السلام را از این مکان از بالای سر حضرت امیر المؤمنین علیه السلام، و صفوان گفت که: با حضرت امام جعفر صادق علیه السلام به این جا آمدیم، و حضرت چنین زیارت و نماز کرد و دعا خواند که من می‌کنم، و فرمود که: ای صفوان، این زیارت را ضبط کن و این دعا را بخوان، و همیشه حضرت امیر المؤمنین و امام حسین علیهما السلام را به این نحو زیارت

1- انبیاء: 21/ 28.
2- کافی 4/ 569.

کن، که من ضامنم بر خدا که هرکه ایشان را چنین زیارت کند و این دعا را بخواند خواه از نزدیک و خواه از دور، اینکه زیارتش مقبول باشد، و عملش مزد داده شود، و سلامش به ایشان برسد، و پسندیده گردد، و حاجتهایش برآورده شود، هرچند عظیم باشد.
مؤلّف گوید که: تتمّه این خبر در فضل این عمل بیاید در عقب دعاء صفوان در زیارت روز عاشوراء إن شاء اللّٰه تعالی (ص 625).
و زیارت حضرت امیر المؤمنین علیه السلام این است، رو به قبر آن حضرت بایست و بگو:
اَلسَّلامُ عَلَیْکَ یَا رَسُولَ اللَّهِ. السَّلامُ عَلَیْکَ یَا صِفْوَةَ اللَّهِ. السَّلامُ عَلَیْکَ یَا أَمِینَ اللَّهِ. السَّلامُ عَلَی مَنِ اصْطَفاهُ اللَّهُ وَاخْتَصَّهُ وَاخْتارَهُ مِنْ بَرِیَّتِهِ. اَلسَّلامُ عَلَیْکَ یَا خَلِیلَ اللَّهِ مَا دَجَا اللَّیْلُ وَغَسَقَ (1) 1660، وَأَضاءَ النَّهارُ وَأَشْرَقَ. اَلسَّلامُ عَلَیْکَ مَا صَمَتَ صامِتٌ، وَنَطَقَ نَاطِقٌ، وَذَرَّ شارِقٌ (2) 1661 وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَکَاتُهُ.
اَلسَّلامُ عَلَی مَوْلانا أَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ عَلِیِّ بْنِ أَبِی طَالِبٍ صَاحِبِ السَّوابِقِ وَالْمَناقِبِ وَالنَّجْدَةِ، وَمُبِیدِ الْکَتَائِبِ، الشَّدِیدِ الْبَأْسِ، الْعَظِیمِ الْمِرَاسِ (3) 1662، الْمَکِینِ الْأَسَاسِ، سَاقِی الْمُؤْمِنِینَ بِالْکَأْسِ مِنْ حَوْضِ الرَّسُولِ الْمَکِینِ الْأَمِینِ. السَّلامُ عَلَی صاحِبِ النُّهی وَالْفَضْلِ وَالطَّوائِلِ وَالْمَکْرُماتِ وَالنَّوائِلِ.
اَلسَّلامُ عَلَی فارِسِ الْمُؤْمِنِینَ، وَلَیْثِ الْمُوَحِّدِینَ، وَقاتِلِ الْمُشْرِکِینَ، وَوَصِیِّ رَسُولِ رَبِّ الْعالَمِینَ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَکاتُهُ. السَّلامُ عَلَی مَنْ أَیَّدَهُ اللَّهُ بِجَبْرَئِیلَ، وَأَعانَهُ بِمِیکائِیلَ، وَأَزْلَفَهُ فِی الدَّارَیْنِ، وَحَباهُ بِکُلِّ مَا تَقِرُّ بِهِ الْعَیْنُ، وَصَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَعَلَی آلِهِ الطَّاهِرِینَ، وَعَلَی أَوْلادِهِ الْمُنْتَجَبِینَ، وَعَلَی الْأَئِمَّةِ الرَّاشِدِینَ الَّذِینَ أَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ، وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْکَرِ، وَفَرَضُوا عَلَیْنا

1- دَجَا اللَّیْلُ وَغَسَقَ: شب تاریک شد.
2- ذَرَّ شارِقٌ: وقتی که آفتاب طلوع کرد.
3- مِراس: به کسر، سختی و شدّت.

الصَّلَواتِ، وَأَمَرُوا بِإِيتاءِ الزَّكاةِ، وَعَرَّفُونا صِيامَ شَهْرِ رَمَضانَ، وَقِراءَةَ الْقُرْآنِ. السَّلامُ عَلَيْکَ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ وَيَعْسُوبَ الدِّينِ، وَقائِدَ الْغُرِّ الْمُحَجَّلِينَ. السَّلامُ عَلَيْکَ يَا بابَ اللَّهِ. السَّلامُ عَلَيْکَ يَا عَيْنَ اللَّهِ النَّاظِرَةَ، وَيَدَهُ الْباسِطَةَ، وَأُذُ نَهُ الْواعِيَةَ، وَحِكْمَتَهُ الْبالِغَةَ، وَ نِعْمَتَهُ السَّابِغَةَ، وَ نِقْمَتَهُ الدَّامِغَةَ (1) 1663. السَّلامُ عَلَى قَسِيمِ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ. السَّلامُ عَلَى نِعْمَةِ اللَّهِ عَلَى الْأَ بْرارِ، وَ نِقْمَتِهِ عَلَى الْفُجَّارِ. السَّلامُ عَلَى سَيِّدِ الْمُتَّقِينَ الْأَخْيارِ. السَّلامُ عَلَى أَخِی رَسُولِ اللَّهِ، وَابْنِ عَمِّهِ، وَزَوْجِ ابْنَتِهِ، وَالْمَخْلُوقِ مِنْ طِينَتِهِ. السَّلامُ عَلَى الْأَصْلِ الْقَدِيمِ، وَالْفَرْعِ الْكَرِيمِ. السَّلامُ عَلَى الثَّمَرِ الْجَنِیِّ. السَّلامُ عَلَى أَبِی الْحَسَنِ عَلِیٍّ. السَّلامُ عَلَى شَجَرَةِ طُوبَى، وَسِدْرَةِ الْمُنْتَهى. السَّلامُ عَلَى آدَمَ صَفْوَةِ اللَّهِ، وَنُوحٍ نَبِیِّ اللَّهِ، وَ إِبْراهِيمَ خَلِيلِ اللَّهِ، وَمُوسى كَلِيمِ اللَّهِ، وَعِيسى رُوحِ اللَّهِ، وَمُحَمَّدٍ حَبِيبِ اللَّهِ، وَمَنْ بَيْنَهُمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَداءِ وَالصَّالِحِينَ وَحَسُنَ أُولئِکَ رَفِيقاً. السَّلامُ عَلَى نُورِ الْأَ نْوارِ، وَسَلِيلِ الْأَطْهارِ، وَعَناصِرِ الْأَخْيارِ. السَّلامُ عَلَى والِدِ الْأَئِمَّةِ الْأَ بْرارِ. السَّلامُ عَلَى حَبْلِ اللَّهِ الْمَتِينِ، وَجَنْبِهِ الْمَكِينِ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكاتُهُ. السَّلامُ عَلَى أَمِينِ اللَّهِ فِی أَرْضِهِ، وَخَلِيفَتِهِ وَالْحاكِمِ بِأَمْرِهِ، وَالْقَيِّمِ بِدِينِهِ، وَالنَّاطِقِ بِحِكْمَتِهِ، وَالْعامِلِ بِكِتابِهِ، أَخِی الرَّسُولِ، وَزَوْجِ الْبَتُولِ، وَسَيْفِ اللَّهِ الْمَسْلُولِ. السَّلامُ عَلَى صاحِبِ الدَّلالاتِ، وَالْآياتِ الْباهِراتِ، وَالْمُعْجِزاتِ الْقاهِراتِ (2) 1664، وَالْمُنْجِی مِنَ الْهَلَكاتِ، الَّذِی ذَكَرَهُ اللَّهُ فِی مُحْكَمِ الْآياتِ، فَقالَ تَعالى: وَ إِنَّهُ فِی

1- وَ نِقْمَتَهُ الدَّامِغَةَ: نسخه.
2- الزاهِرات: خ ل.

أُمِّ الْكِتَابِ لَدَيْنَا لَعَلِيٌّ حَكِيمٌ (1). 1665 السَّلامُ عَلَى اسْمِ اللَّهِ الرَّضِيِّ، وَوَجْهِهِ الْمُضِیءِ، وَجَنْبِهِ الْعَلِیِّ، وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ، السَّلامُ عَلَى حُجَجِ اللَّهِ وَأَوْصِيَائِهِ، وَخَاصَّةِ اللَّهِ وَأَصْفِيَائِهِ، وَخالِصَتِهِ وَأُمَنَائِهِ، وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ.
قَصَدْتُکَ يَا مَوْلایَ يَا أَمِينَ اللَّهِ وَحُجَّتَهُ زَائِراً عَارِفاً بِحَقِّکَ، مُوالِياً لِأَوْ لِيَائِکَ، مُعادِياً لِأَعْدائِکَ، مُتَقَرِّباً إِلَى اللَّهِ بِزِيَارَتِکَ، فَاشْفَعْ لِی عِنْدَ اللَّهِ رَبِّی وَرَبِّکَ فِی خَلاصِ رَقَبَتِی مِنَ النَّارِ، وَقَضَاءِ حَوَائِجِی حَوَائِجِ الدُّنْيا وَالْآخِرَةِ. پس خود را به قبر بچسبان و قبر را ببوس و بگو:
سَلامُ اللَّهِ وَسَلامُ مَلائِكَتِهِ الْمُقَرَّبِينَ وَالْمُسَلِّمِينَ لَکَ بِقُلُوبِهِمْ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ وَالنَّاطِقِينَ بِفَضْلِکَ وَالشَّاهِدِينَ عَلَى أَ نَّکَ صَادِقٌ أَمِينٌ صِدِّيقٌ عَلَيْکَ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكاتُهُ، أَشْهَدُ أَ نَّکَ طُهْرٌ طاهِرٌ مُطَهَّرٌ مِنْ طُهْرٍ طاهِرٍ مُطَهَّرٍ، أَشْهَدُ لَکَ يَا وَ لِیَّ اللَّهِ وَوَ لِیَّ رَسُو لِهِ بِالْبَلاغِ وَالْأَدَاءِ، وَأَشْهَدُ أَ نَّکَ جَنْبُ اللَّهِ وَبابُهُ، وَأَ نَّکَ حَبِيبُ اللَّهِ وَوَجْهُهُ الَّذِی يُؤْتی مِنْهُ، وَأَ نَّکَ سَبِيلُ اللَّهِ، وَأَ نَّکَ عَبْدُ اللَّهِ وَأَخُو رَسُو لِهِ (2) 1666 صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ، أَ تَيْتُکَ مُتَقَرِّباً إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ بِزِيَارَتِکَ راغِباً إِلَيْکَ فِی الشَّفاعَةِ أَبْتَغِی بِشَفاعَتِکَ خَلاصَ رَقَبَتِی مِنَ النَّارِ، مُتَعَوِّذاً بِکَ مِنَ النَّارِ، هارِباً مِنْ ذُ نُوبِیَ الَّتِی احْتَطَبْتُها عَلَى ظَهْرِی فَزِعاً إِلَيْکَ رَجاءَ رَحْمَةِ رَبِّی، أَ تَيْتُکَ أَسْتَشْفِعُ بِکَ يَا مَوْلایَ وَأَ تَقَرَّبُ بِکَ إِلَى اللَّهِ لِيَقْضِیَ بِکَ حَوَائِجِی، فَاشْفَعْ لِی يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ إِلَى اللَّهِ فَإِنِّی عَبْدُ اللَّهِ وَمَوْلاکَ وَزائِرُکَ وَلَکَ عِنْدَ اللَّهِ الْمَقامُ الْمَحْمُودُ، وَالْجَاهُ الْعَظِيمُ، وَالشَّأْنُ الْكَبِيرُ،

1- زخرف: 43/ 4.
2- رَسُولِ اللَّهِ: خ ل.

وَالشَّفاعَةُ الْمَقْبُولَةُ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَصَلِّ عَلَی أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَبْدِکَ الْمُرْتَضی، وَأَمِينِکَ الْأَوْفی، وَعُرْوَتِکَ الْوُثْقی، وَيَدِکَ الْعُلْيا، وَجَنْبِکَ الْأَعْلی، وَکَلِمَتِکَ الْحُسْنی، وَحُجَّتِکَ عَلَی الْوَری، وَصِدِّيقِکَ الْأَکْبَرِ، وَسَيِّدِ الْأَوْصِياءِ، وَرُکْنِ الْأَوْ لِياءِ، وَعِمادِ الْأَصْفِياءِ، أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ، وَيَعْسُوبِ الدِّينِ، وَقُدْوَةِ الصَّالِحِينَ، وَ إِمامِ الْمُخْلِصِينَ، الْمَعْصُومِ مِنَ الْخَلَلِ، الْمُهَذَّبِ مِنَ الزَّلَلِ، الْمُطَهَّرِ مِنَ الْعَيْبِ، الْمُنَزَّهِ مِنَ الرَّيْبِ، أَخِی نَبِيِّکَ، وَوَصِیِّ رَسُو لِکَ، الْبائِتِ عَلَی فِراشِهِ، وَالْمُواسِی لَهُ بِنَفْسِهِ، وَکاشِفِ الْکَرْبِ عَنْ وَجْهِهِ، الَّذِی جَعَلْتَهُ سَيْفاً لِنُبُوَّتِهِ، وَآيَةً لِرِسالَتِهِ، وَشاهِداً عَلَی أُمَّتِهِ، وَدِلالَةً عَلَی حُجَّتِهِ (1) 1667، وَحامِلًا لِرايَتِهِ، وَوِقايَةً لِمُهْجَتِهِ، وَهادِياً لِأُمَّتِهِ، وَيَداً لِبَأْسِهِ، وَتاجاً لِرَأْسِهِ، وَباباً لِسِرِّهِ، وَمِفْتاحاً لِظَفَرِهِ، حَتَّی هَزَمَ جُيُوشَ الشِّرْکِ بِإِذْنِکَ، وَأَبادَ عَساکِرَ الْکُفْرِ بِأَمْرِکَ، وَبَذَلَ نَفْسَهُ فِی مَرْضاةِ رَسُو لِکَ، وَجَعَلَها وَقْفاً عَلَی طاعَتِهِ، فَصَلِّ اللَّهُمَّ عَلَيْهِ صَلاةً دائِمَةً باقِيَةً.

پس بگو: السَّلامُ عَلَيْکَ يَا وَ لِیَّ اللَّهِ، وَالشِّهابَ الثَّاقِبَ، وَالنُّورَ الْعاقِبَ (2) 1668، يَا سَلِيلَ الْأَطائِبِ، يَا سِرَّ اللَّهِ، إِنَّ بَيْنِی وَبَيْنَ اللَّهِ تَعالی ذُ نُوباً قَدْ أَ ثْقَلَتْ ظَهْرِی وَلَا يَأْتِی عَلَيْها إِلّا رِضاهُ، فَبِحَقِّ مَنِ ائْتَمَنَکَ عَلَی سِرِّهِ، وَاسْتَرْعاکَ أَمْرَ خَلْقِهِ، کُنْ لِی إِلَی اللَّهِ شَفِيعاً، وَمِنَ النَّارِ مُجِيراً، وَعَلَی الدَّهْرِ ظَهِيراً، فَإِنِّی عَبْدُاللَّهِ وَوَ لِيُّکَ وَزائِرُکَ صَلَّی اللَّهُ عَلَيْکَ.

پس شش رکعت نماز زيارت بکن، و هر دعا که خواهی بکن و بگو: السَّلامُ عَلَيْکَ يَا

1- لِحُجَّتِهِ: خ ل.

2- النُّورَ الْعاقِبَ: يعنی نوری که بعداز پيامبر اکرم صلی الله عليه و آله آمد.

أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ، عَلَيْکَ مِنِّی سَلامُ اللَّهِ أَبَداً مَا بَقِیتُ وَبَقِیَ اللَّیْلُ وَالنَّهارُ.
پس اشاره کن و متوجّه شو به جانب قبر امام حسین علیه السلام و بگو: السَّلامُ عَلَیْکَ یَا أَبا عَبْدِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ، أَ تَیْتُکُما زائِراً وَمُتَوَسِّلًا إِلَی اللَّهِ تَعالی رَبِّی وَرَبِّکُما، وَمُتَوَجِّهاً إِلَی اللَّهِ بِکُما، وَمُسْتَشْفِعاً بِکُما إِلَی اللَّهِ فِی حاجَتِی هذِهِ، و بخوان تا آخر دعای صفوان: إنَّه قریب مجیب، پس رو به قبله کن و بخوان از اوّل دعاء: یَا اللَّهُ یَا اللَّهُ یَا اللَّهُ، یَا مُجِیبَ دَعْوَةِ الْمُضْطَرِّینَ، وَیَا کاشِفَ کَرْبِ الْمَکْرُوبِینَ- تا- وَاصْرِفْنِی بِقَضاءِ حَاجَتِی وَکِفایَةِ مَا أَهَمَّنِی هَمُّهُ مِنْ أَمْرِ دُنْیایَ وَآخِرَتِی یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ.
پس ملتفت شو به جانب قبر امیر المؤمنین علیه السلام و بگو: السَّلامُ عَلَیْکَ یَا أَمِیرَ الْمُؤْمِنِینَ، وَالسَّلامُ عَلَی أَبِی عَبْدِ اللَّهِ الْحُسَیْنِ مَا بَقِیتُ وَبَقِیَ اللَّیْلُ وَالنَّهارُ، لَا جَعَلَهُ اللَّهُ آخِرَ الْعَهْدِ مِنِّی لِزِیارَتِکُما، وَلَا فَرَّقَ اللَّهُ بَیْنِی وَبَیْنَکُما (1) 1669.
مؤلّف گوید که: قبل از این ذکر شد که دعاء صفوان همان است که مشهور شده به دعاء علقمه، و بیاید ذکر آن در زیارت روز عاشوراء (ص 625) إن شاء اللّه تعالی.
زیارت هفتم
زیارتی است که سیّد ابن طاووس در مصباح الزّائر نقل کرده به این کیفیّت که: قصد کن باب السّلام، یعنی درگاه روضه مقدسّه امیر المؤمنین علیه السلام که ضریح مقدّس نمایان می‌شود، پس بگو سی و چهار مرتبه: اللَّهُ أَکْبَر. و بگو:
سَلامُ اللَّهِ وَسَلامُ مَلائِکَتِهِ الْمُقَرَّبِینَ، وَأَ نْبِیائِهِ الْمُرْسَلِینَ، وَعِبادِهِ

1- مزار کبیر: 214- 225.

الصَّالِحِینَ، وَجَمِیعِ الشُّهَداءِ وَالصِّدِّیقِینَ (1) 1670 عَلَیْکَ یَا أَمِیرَ الْمُؤْمِنِینَ، السَّلامُ عَلَی آدَمَ صِفْوَةِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَی نُوحٍ نَبِیِّ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَی إِبْراهِیمَ خَلِیلِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَی مُوسی کَلِیمِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَی عِیسی رُوحِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَی مُحَمَّدٍ حَبِیبِ اللَّهِ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَکاتُهُ، السَّلامُ عَلَی اسْمِ اللَّهِ الرَّضِیِّ، وَوَجْهِهِ الْعَلِیِّ، وَصِراطِهِ السَّوِیِّ، السَّلامُ عَلَی الْمُهَذَّبِ الصَّفِیِّ، السَّلامُ عَلَی أَبِی الْحَسَنِ عَلِیِّ بْنِ أَبِی طالِبٍ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَکاتُهُ، السَّلامُ عَلَی خالِصِ الْأَخِلَّاءِ، السَّلامُ عَلَی الْمَخْصُوصِ بِسَیِّدَةِ النِّسَاءِ، السَّلامُ عَلَی الْمَوْلُودِ فِی الْکَعْبَةِ الْمُزَوَّجِ فِی السَّماءِ، السَّلامُ عَلَی أَسَدِ اللَّهِ فِی الْوَغی، السَّلامُ عَلَی مَنْ شُرِّفَتْ بِهِ مَکَّةُ وَمِنی، السَّلامُ عَلَی صاحِبِ الْحَوْضِ وَحامِلِ اللِّواءِ، السَّلامُ عَلَی خَامِسِ أَهْلِ الْعَباءِ، السَّلامُ عَلَی الْبائِتِ عَلَی فِراشِ النَّبِیِّ وَمُفْدِیهِ بِنَفْسِهِ مِنَ الْأَعْداءِ، السَّلامُ عَلَی قالِعِ بابِ خَیْبَرَ وَالدَّاحِی بِهِ فِی الْفَضاءِ، السَّلامُ عَلَی مُکَلِّمِ الْفِتْیَةِ فِی کَهْفِهِمْ بِلِسانِ الْأَ نْبِیاءِ، السَّلامُ عَلَی مُنْبِعِ الْقَلِیبِ فِی الْفَلَا، السَّلامُ عَلَی قالِعِ الصَّخْرَةِ وَقَدْ عَجَزَ عَنْهَا الرِّجالُ الْأَشِدَّاءُ، السَّلامُ عَلَی مُخاطِبِ الثُّعْبانِ عَلَی مِنْبَرِ الْکُوفَةِ بِلِسانِ الْفُصَحاءِ، السَّلامُ عَلَی مُخاطِبِ الذِّئْبِ وَمُکَلِّمِ الْجُمْجُمَةِ بِالنَّهْرَوانِ وَقَدْ نَخِرَتِ الْعِظامُ بِالْبِلَی، السَّلامُ عَلَی صاحِبِ الشَّفاعَةِ فِی یَوْمِ الْوَرَی وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَکاتُهُ. السَّلامُ عَلَی الْإِمامِ الزَّکِیِّ حَلِیفِ الْمِحْرابِ، السَّلامُ عَلَی صاحِبِ الْمُعْجِزِ الْباهِرِ وَالنَّاطِقِ بِالْحِکْمَةِ وَالصَّوابِ، السَّلامُ عَلَی مَنْ عِنْدَهُ تَأْوِیلُ الْمُحْکَمِ وَالْمُتَشابِهِ وَعِنْدَهُ أُمُ

1- وَجَمِیعِ الشُّهَداءِ وَالصِّدِّیقِینَ: نسخه.

ص: 497

الْكِتابِ، السَّلامُ عَلَى مَنْ رُدَّتْ عَلَيْهِ الشَّمْسُ حِينَ تَوارَتْ (1) 1671 بِالْحِجابِ، السَّلامُ عَلَى مُحْيِی اللَّيْلِ الْبَهِيمِ بِالتَّهَجُّدِ وَالاكْتِئابِ، السَّلامُ عَلَى مَنْ خاطَبَهُ جَبْرَئِيلُ بِإِمْرَةِ الْمُؤْمِنِينَ بِغَيْرِ ارْتِيابٍ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكاتُهُ. السَّلامُ عَلَى سَيِّدِ السَّاداتِ، السَّلامُ عَلَى صاحِبِ الْمُعْجِزاتِ، السَّلامُ عَلَى مَنْ عَجِبَ مِنْ حَمَلاتِهِ فِی الْحُرُوبِ مَلائِكَةُ سَبْعِ سَمَاوَاتٍ، السَّلامُ عَلَى مَنْ نَاجَى الرَّسُولَ فَقَدَّمَ بَيْنَ يَدَیْ نَجْواهُ صَدَقَاتٍ، السَّلامُ عَلَى أَمِيرِ الْجُيُوشِ وَصَاحِبِ الْغَزَواتِ، السَّلامُ عَلَى مُخاطِبِ ذِئْبِ الْفَلَواتِ، السَّلامُ عَلَى نُورِ اللَّهِ فِی الظُّلُمَاتِ، السَّلامُ عَلَى مَنْ رُدَّتْ لَهُ الشَّمْسُ فَقَضى مَا فَاتَهُ مِنَ الصَّلاةِ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُه. السَّلامُ عَلَى أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ، السَّلامُ عَلَى سَيِّدِ الْوَصِيِّينَ، السَّلامُ عَلَى إِمامِ الْمُتَّقِينَ، السَّلامُ عَلَى وَارِثِ عِلْمِ النَّبِيِّينَ، السَّلامُ عَلَى يَعْسُوبِ الدِّينِ، السَّلامُ عَلَى عِصْمَةِ الْمُؤْمِنِينَ، السَّلامُ عَلَى قُدْوَةِ الصَّادِقِينَ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكاتُهُ. السَّلامُ عَلَى حُجَّةِ الْأَ بْرارِ، السَّلامُ عَلَى أَبِی الْأَئِمَّةِ الْأَطْهارِ، السَّلامُ عَلَى الْمَخْصُوصِ بِذِی الْفَقارِ، السَّلامُ عَلَى ساقِی أَوْ لِيائِهِ مِنْ حَوْضِ النَّبِیِّ الْمُخْتارِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ مَا اطَّرَدَ اللَّيْلُ وَالنَّهارُ، السَّلامُ عَلَى النَّبَإِ الْعَظِيمِ، السَّلامُ عَلَى مَنْ أَ نْزَلَ اللَّهُ فِيهِ: وَ إِنَّهُ فِی أُمِّ الْكِتابِ لَدَيْنا لَعَلِیٌّ حَكِيمٌ (2) 1672، السَّلامُ عَلَى صِراطِ اللَّهِ الْمُسْتَقِيمِ، السَّلامُ عَلَى الْمَنْعُوتِ فِی التَّوْراةِ وَالْإِنْجِيلِ وَالْقُرْآنِ الْحَكِيمِ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكاتُهُ.

پس می‌اندازی خود را بر ضريح و می‌بوسی آن را و می‌گويی:

1- در مصدر: بَعْدَ أَنْ تَوارَتْ.

2- زخرف: 43/ 4.

يَا أَمِينَ اللَّهِ، يَا حُجَّةَ اللَّهِ، يَا وَ لِيَّ اللَّهِ، يَا صِرَاطَ اللَّهِ، زَارَكَ عَبْدُكَ وَوَ لِيُّكَ اللَّائِذُ بِقَبْرِكَ، وَ (1) 1673 الْمُنِيخُ رَحْلَهُ بِفِنَائِكَ، الْمُتَقَرِّبُ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ، وَالْمُسْتَشْفِعُ بِكَ إِلَى اللَّهِ زِيارَةَ مَنْ هَجَرَ فِيكَ صَحْبَهُ، وَجَعَلَكَ بَعْدَ اللَّهِ حَسْبَهُ، أَشْهَدُ أَ نَّكَ الطُّورُ، وَالْكِتابُ الْمَسْطُورُ، وَ (2) 1674 الرِّقُّ الْمَنْشُورُ، وَبَحْرُ الْعِلْمِ الْمَسْجُورُ، يَا وَ لِيَّ اللَّهِ إِنَّ لِكُلِّ مَزُورٍ عِنايَةً فِى مَنْ زارَهُ وَقَصَدَهُ وَأَتاهُ، وَأَ نَا وَ لِيُّكَ وَقَدْ حَطَطْتُ رَحْلِى بِفِنائِكَ، وَلَجَأْتُ إِلى حَرَمِكَ، وَلُذْتُ بِضَرِيحِكَ لِعِلْمِى بِعَظِيمِ مَنْزِلَتِكَ وَشَرَفِ حَضْرَتِكَ، وَقَدْ أَ ثْقَلَتِ الذُّنُوبُ ظَهْرِى وَمَنَعَتْنِى رُقادِى، فَما أَجِدُ حِرْزاً وَلَا مَعْقِلًا وَلَا مَلْجَأً أَلْجَأُ إِلَيْهِ إِلَّا اللَّهُ تَعالى وَتَوَسُّلِى بِكَ إِلَيْهِ، وَاسْتِشْفاعِى بِكَ لَدَيْهِ، فَها أَ نَا نازِلٌ بِفِنائِكَ وَلَكَ عِنْدَ اللَّهِ جاهٌ عَظِيمٌ، وَمَقامٌ كَرِيمٌ، فَاشْفَعْ لِى عِنْدَ اللَّهِ (3) 1675 رَبِّكَ يَا مَوْلاىَ.

پس ببوس ضريح را، و روى خود را به قبله كن و بگو:

اللَّهُمَّ إِنِّى أَ تَقَرَّبُ إِلَيْكَ يَا أَسْمَعَ السَّامِعِينَ، وَيَا أَبْصَرَ النَّاظِرِينَ، وَيَا أَسْرَعَ الْحاسِبِينَ، وَيَا أَجْوَدَ الْأَجْوَدِينَ، بِمُحَمَّدٍ خاتَمِ النَّبِيِّينَ، رَسُو لِكَ إِلَى الْعالَمِينَ، وَبِأَخِيهِ وَابْنِ عَمِّهِ الْأَ نْزَعِ الْبَطِينِ، الْعالِمِ الْمُبِينِ، عَلِيٍّ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ، وَالْحَسَنَ وَالْحُسَيْنِ الْإِمامَيْنِ الشَّهِيدَيْنِ، وَبِعَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ زَيْنِ الْعابِدِينَ، وَبِمُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ باقِرِ عِلْمِ الْأَوَّلِينَ، وَبِجَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ زَكِيِّ الصِّدِّيقِينَ، وَبِمُوسَى بْنِ جَعْفَرٍ الْكاظِمِ الْمُبِينِ، وَحَبِيسِ الظَّالِمِينَ (4) 1676، وَبِعَلِيِّ بْنِ مُوسَى الرِّضَا الْأَمِينِ، وَبِمُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ الْجَوادِ عَلَمِ الْمُهْتَدِينَ، وَبِعَلِيِّ بْنِ مُحَمَّدٍ الْبَرِّ

1- وَ: خ.

2- وَ: خ.

3- اللَّهِ: خ.

4- وَحَبِيسِ الظَّالِمِينَ: خ.

الصَّادِقِ سَیِّدِ الْعابِدِینَ، وَبِالْحَسَنِ بْنِ عَلِیٍّ الْعَسْکَرِیِّ وَ لِیِّ الْمُؤْمِنِینَ، وَبِالْخَلَفِ الْحُجَّةِ صاحِبِ الْأَمْرِ مُظْهِرِ الْبَراهِینِ، أَنْ تَکْشِفَ مَا بِی مِنَ الْهُمُومِ، وَتَکْفِیَنِی شَرَّ الْبَلاءِ الْمَحْتُومِ، وَتُجِیرَنِی مِنَ النَّارِ ذاتِ السَّمُومِ، بِرَحْمَتِکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ.
پس دعا کن برای هرچه بخواهی، و وداع نما آن حضرت را و برگرد (1) .1677
مؤلّف گوید که: سیّد عبدالکریم بن طاووس در فرحة الغریّ روایت کرده که: حضرت امام زین العابدین علیه السلام وارد کوفه شد، و داخل شد در مسجد آن، و در مسجد بود ابو حمزه ثمالی، که از زاهدین اهل کوفه و مشایخ آنجا بود، پس حضرت دو رکعت نماز گذاشت، ابو حمزه گفت: نشنیدم لهجه‌ای پاکیزه‌تر از او، نزدیکش رفتم تا بشنوم چه می‌گوید، شنیدم می‌گوید: إِلهِی إِنْ کانَ (2) 1678 قَدْ عَصَیْتُکَ فَإِنِّی قَدْ أَطَعْتُکَ فِی أَحَبِّ الْأَشْیاءِ إِلَیْکَ، و این دعایی است معروف.
مؤلّف گوید که: ذکر این دعا بعد از این در اعمال کوفه (ص 544) بیاید، و آنکه ابو حمزه گفت که: آن بزرگوار آمد نزد ستون هفتم، و نعلین را کند و ایستاد، و دستها را تا برابر گوش بلند کرد و تکبیری گفت که جمیع موهای بدن من از دهشت آن راست ایستاد، پس چهار رکعت نماز گزارد، و رکوع و سجودش را نیکو به عمل آورد، پس این دعا را خواند: إِلهِی إِنْ کُنْتُ قَدْ عَصَیْتُکَ، تا آخر دعا.
و موافق روایت سابقه آن بزرگوار برخاست و رفت، ابو حمزه گفت که: من عقب او رفتم تا مناخ کوفه، و آن مکانی بود که شتران را در آن جا می‌خوابانیدند، دیدم در آن جا غلامی سیاهی است، و با او است شتر گزیده و ناقه، گفتم با او: ای سیاه، این مرد کیست؟ گفت: أَوَ یَخْفی عَلَیْکَ شَمائِلُهُ؟ از سیما و شمایلش او را نشناختی؟! او علیّ بن الحسین است، ابو حمزه گفت:
پس خود را انداختم روی قدمهای آن حضرت بوسیدم آن را، که آن جناب نگذاشت، و با دست خود سرم را بلند کرد، و فرمود: مکن، سجود نشاید مگر برای خداوند عزّ وجلّ، گفتم: یابن رسول اللّٰه برای چه این جا آمدید؟ فرمود که: از برای آنچه که دیدی، یعنی نماز در مسجد کوفه، و اگر

1- مصباح الزائر: 146- 148.
2- کُنْتُ: ظ.

مردم بدانند که چه فضیلتی است در آن بیایند به سوی آن، اگر چه به روش کودکان خود را بر زمین کشند، یعنی بیایند هر چند در نهایت سختی باشد راه رفتن بر ایشان، مانند اطفالی که راه نیفتاده‌اند نشسته حرکت می‌نمایند.
پس فرمود: آیا میل داری که زیارت کنی با من قبر جدّم علیّ بن ابی طالب علیه السلام را؟ گفتم:
بلی، پس حرکت فرمود و من در سایه ناقه او بودم، و حدیث می‌کرد مرا تا رسیدیم به غریّین، و آن بقعه‌ای بود سفید که نور آن می‌درخشید، پس از شتر خویش پیاده شد و دو طرف روی خود را بر آن زمین گذاشت و فرمود: ای ابا حمزه، این قبر جدّ من علیّ بن ابی طالب علیه السلام است، پس زیارت کرد آن حضرت را به زیارتی که اوّل آن السَّلامُ عَلَی اسْمِ اللَّهِ الرَّضِیِّ، وَنُورِ وَجْهِهِ الْمُضِیءِ است، پس وداع کرد با آن قبر مطهّر و رفت به سوی مدینه، و من برگشتم به سوی کوفه (1) 1679.
مؤلّف گوید که: از ذکر نکردن سیّد این زیارت را در فرحة تأسّف می‌خوردم، و در جستجوی آن بودم، تا اینکه یک یک زیاراتی که برای حضرت امیر المؤمنین علیه السلام نقل شده ملاحظه کردم، زیارتی که در اوّل آن این دو جمله باشد نیافتم، مگر این زیارت شریف که جمله اوّلش موافق است، و جمله دوّم مختلف، پس شاید که این زیارت همان زیارت باشد، و این اختلاف چندان ضرر ندارد، و اگر گویی که اوّل این زیارت سَلامُ اللَّهِ وَسَلامُ مَلائِکَتِهِ است، نه السَّلامُ عَلَی اسْمِ اللَّهِ؟ گوییم: اوّل زیارت همان السَّلامُ عَلَی اسْمِ اللَّهِ الرَّضِیِّ است، و سلامهای سابق به منزله اذن دخول و طلب رخصت است، و شاهد بر این مطلب تطبیق این زیارت است با زیارت روز مولود، که کمال مشابهت را با هم دارند، رجوع کن به آن جا تا بر تو معلوم شود، و نیز بدان که در زیارت ششم و زیارت روز مولود این دو جمله بدون لفظ نور می‌باشد امّا نه در اوّل زیارت، واللَّه العالم.
و بالجمله، ما را از زیارات مطلقه همین هفت زیارت که نقل کردیم کافی است، و اگر کسی بیش از این خواسته باشد بخواند زیارات جامعه را، و بخواند نیز زیارت مبسوطی را که بعد از این برای روز غدیر نقل می‌کنیم، زیرا که روایت شده به خواندن آن زیارت در هر وقت، و در هر کجا که شخص باشد، و باید غنیمت شمرد زیارت حضرت امیر المؤمنین علیه السلام، و نماز در آن حرم مطهّر (2) 1680

1- فرحة الغرى: 46- 47.
2- مركز تحقيقات حج، مفاتيح الجنان، 1جلد، نشر مشعر - تهران.

را، زیرا که نماز در نزد آن بزرگوار مقابل دویست هزار نماز است.
و از حضرت صادق علیه السلام منقول است که: هرکه زیارت کند امام مفترض الطّاعه را و نماز گزارد نزد او چهار رکعت نوشته شود برای او حجّة و عُمره (1) 1681.
و ما در هدیّة الزّائرین اشاره کردیم به فضیلت مجاورت قبر امیر المؤمنین علیه السلام، لکن به شرط آنکه مجاور حقّ جوار آن حضرت را ملحوظ داشته باشد، و این مطلب بسیار مشکلی است که برای هرکس ممکن نیست و مقام را مقتضی ذکر آن نیست، طالبین رجوع کنند به کلمه طیّبه.
ذکر وداع امیر المؤمنین علیه السلام
ذکر وداع امیر المؤمنین علیه السلام
چون خواستی وداع کنی آن حضرت را، بخوان این وداع را که بعد از زیارت پنجم مذکور و در کتب علماء نقل شده:
السَّلامُ عَلَيْکَ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَکَاتُهُ، أَسْتَوْدِعُکَ اللَّهَ وَأَسْتَرْعِيکَ وَأَ قْرَأُ عَلَيْکَ السَّلامَ، آمَنّا بِاللَّهِ وَبِالرُّسُلِ وَبِمَا جَاءَتْ بِهِ، وَدَعَتْ إِلَيْهِ، وَدَلَّتْ عَلَيْهِ، فَاكْتُبْنا مَعَ الشَّاهِدِينَ. اللَّهُمَّ لَاتَجْعَلْهُ آخِرَ الْعَهْدِ مِنْ زِيارَتِی إِيَّاهُ، فَإِنْ تَوَفَّيْتَنِی قَبْلَ ذلِکَ فَإِنِّی أَشْهَدُ فِی مَمَاتِی عَلَی مَا شَهِدْتُ عَلَيْهِ فِی حَياتِی، أَشْهَدُ أَنَّ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ عَلِيّاً، وَالْحَسَنَ، وَالْحُسَيْنَ، وَعَلِیَّ بْنَ الْحُسَيْنِ، وَمُحَمَّدَ بْنَ عَلِیٍّ، وَجَعْفَرَ بْنَ مُحَمَّدٍ، وَمُوسَی بْنَ جَعْفَرٍ، وَعَلِیَّ بْنَ مُوسی، وَمُحَمَّدَ بْنَ عَلِیٍّ، وَعَلِیَّ بْنَ مُحَمَّدٍ، وَالْحَسَنَ بْنَ عَلِیٍّ، وَالْحُجَّةَ بنَ الْحَسَنِ صَلَواتُکَ عَلَيْهِمْ أَجْمَعِينَ أَئِمَّتِی، وَأَشْهَدُ أَنَّ مَنْ قَتَلَهُمْ وَحارَبَهُمْ مُشْرِکُونَ، وَمَنْ رَدَّ عَلَيْهِمْ فِی أَسْفَلِ دَرَکٍ مِنَ الْجَحِيمِ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مَنْ حارَبَهُمْ لَنا أَعْداءٌ وَنَحْنُ مِنْهُمْ بُرَءاءُ، وَأَ نَّهُمْ حِزْبُ الشَّيْطانِ، وَعَلَی مَنْ قَتَلَهُمْ لَعْنَةُ اللَّهِ

1- مقنعه مفید: 486.

وَالْمَلائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ وَمَنْ شَرِکَ فِيهِمْ وَمَنْ سَرَّهُ قَتْلُهُمْ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بَعْدَ الصَّلاةِ وَالتَّسْلِيمِ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَعَلِیٍّ وَفاطِمَةَ وَالْحَسَنِ وَالْحُسَيْنِ وَعَلِیٍّ وَمُحَمَّدٍ وَجَعْفَرٍ وَمُوسی وَعَلِیٍّ وَمُحَمَّدٍ وَعَلِیٍّ وَالْحَسَنِ وَالْحُجَّةِ وَلَا تَجْعَلْهُ آخِرَ الْعَهْدِ مِنْ زِيارَتِهِ فَإِنْ جَعَلْتَهُ فَاحْشُرْنِی مَعَ هؤُلاءِ الْمُسَمَّيْنَ الْأَئِمَّةِ. اللَّهُمَّ وَذَلِّلْ قُلُوبَنا لَهُمْ بِالطَّاعَةِ وَالْمُناصَحَةِ وَالْمَحَبَّةِ وَحُسْنِ الْمُؤَازَرَةِ وَالتَّسْلِيمِ (1) 1682.

زيارت اميرالمؤمنين عليه السلام در روز غدير

در زیارات مخصوصه حضرت امیر المؤمنین علیه السلام
و آنها چند زیارت است: اوّل: زیارت روز غدیر است. که روایت شده از حضرت امام رضا علیه السلام که به ابن ابی نصر فرمود: ای ابن ابی نصر، هر جا که باشی حاضر شو در روز غدیر نزد قبر امیر المؤمنین علیه السلام، بدرستی که حق تعالی می‌آمرزد در این روز از مرد مؤمن و زن مؤمنه گناه شصت ساله را، و آزاد می‌کند از آتش جهنّم دو برابر آنچه آزاد کرده است در ماه رمضان، و در شب قدر، و شب فطر، الخبر (2) 1683.
و بدان که برای این روز شریف چند زیارت نقل شده:
اوّل: زیارت امین اللَّه، که در زیارت دویّم مطلقه گذشت (ص 485).
دویّم: زیارتی است که به سندهای معتبر از حضرت امام علیّ نقی علیه السلام نقل شده که: زیارت کردند حضرت امیر المؤمنین علیه السلام را به آن در روز غدیر، در سالی که معتصم آن حضرت را طلبیده بود، و کیفیّت آن چنان‌است که: چون اراده زیارت‌نمایی بایست بر در قبّه منوّره، و رخصت‌طلب‌نما.
و شیخ شهید گفته که: غسل می‌کنی، و پاکترین جامه‌های خود را می‌پوشی، و اذن دخول می‌طلبی و می‌گویی: اللَّهُمَّ إِنِّی وقفتُ عَلَی بابٍ (3) 1684، و این همان اذن دخول اوّل است که ما

1- تهذیب الأحکام 6/ 30 با اختلاف در بعض الفاظ.
2- مصباح الزائر: 153، فصل 7.
3- مزار شهید: 108 و بحار الأنوار 100/ 359 نقل از شیخ مفید.

در باب اوّل نقل کردیم (ص 433)، پس پای راست را مقدّم دار وداخل شو، و برو به نزدیک ضریح مقدّس و پشت به قبله در برابر ضریح بایست وبگو:
السَّلامُ عَلَی مُحَمَّدٍ رَسُولِ اللَّهِ، خاتَمِ النَّبِیِّینَ، وَسَیِّدِ الْمُرْسَلِینَ، وَصَفْوَةِ رَبِّ الْعالَمِینَ، أَمِینِ اللَّهِ عَلَی وَحْیِهِ وَعَزائِمِ أَمْرِهِ، وَالْخاتِمِ لِما سَبَقَ، وَالْفاتِحِ لِمَا اسْتُقْبِلَ، وَالْمُهَیْمِنِ عَلَی ذلِکَ کُلِّهِ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَکاتُهُ وَصَلَواتُهُ وَتَحِیَّاتُهُ.
السَّلامُ عَلَی أَ نْبِیَاءِ اللَّهِ وَرُسُلِهِ، وَمَلائِکَتِهِ الْمُقَرَّبِینَ، وَعِبَادِهِ الصَّالِحِینَ.
السَّلامُ عَلَیْکَ یَا أَمِیرَ الْمُؤْمِنِینَ، وَسَیِّدَ الْوَصِیِّینَ، وَوَارِثَ عِلْمِ النَّبِیِّینَ، وَوَ لِیَّ رَبِّ الْعالَمِینَ، وَمَوْلایَ وَمَوْلَی الْمُؤْمِنِینَ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَکَاتُهُ. السَّلامُ عَلَیْکَ یَا مَوْلایَ یَا أَمِیرَ الْمُؤْمِنِینَ، یَا أَمِینَ اللَّهِ فِی أَرْضِهِ، وَسَفِیرَهُ فِی خَلْقِهِ، وَحُجَّتَهُ الْبَالِغَةَ عَلَی عِبَادِهِ. السَّلامُ عَلَیْکَ یَا دِینَ اللَّهِ الْقَوِیمَ، وَصِراطَهُ الْمُسْتَقِیمَ.
السَّلامُ عَلَیْکَ أَ یُّهَا النَّبَأُ الْعَظِیمُ الَّذِی هُمْ فِیهِ مُخْتَلِفُونَ وَعَنْهُ یُسْأَ لُونَ. السَّلامُ عَلَیْکَ یَا أَمِیرَ الْمُؤْمِنِینَ، آمَنْتَ بِاللَّهِ وَهُمْ مُشْرِکُونَ، وَصَدَّقْتَ بِالْحَقِّ وَهُمْ مُکَذِّبُونَ، وَجاهَدْتَ فِی اللَّهِ (1) 1685 وَهُمْ مُحْجِمُونَ (2) 1686، وَعَبَدْتَ اللَّهَ مُخْلِصاً لَهُ الدِّینَ صابِراً مُحْتَسِباً حَتَّی أَتَاکَ الْیَقِینُ، أَلَا لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَی الظَّالِمِینَ. السَّلامُ عَلَیْکَ یَا سَیِّدَ الْمُسْلِمِینَ، وَیَعْسُوبَ الْمُؤْمِنِینَ، وَ إِمامَ الْمُتَّقِینَ، وَقائِدَ الْغُرِّ الْمُحَجَّلِینَ، وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَکاتُهُ. أَشْهَدُ أَ نَّکَ أَخُو رَسُولِ اللَّهِ، وَوَصِیُّهُ، وَوارِثُ عِلْمِهِ، وَأَمِینُهُ عَلَی شَرْعِهِ، وَخَلِیفَتُهُ فِی أُمَّتِهِ، وَأَوَّلُ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ

1- فِی اللَّهِ: خ.
2- مُجْمِحُونَ: خ ل. به تقدیم حاء مهمله بر معجمه، یعنی کفّ کننده از کار.

وَصَدَّقَ بِما أُنْزِلَ عَلَى نَبِيِّهِ، وَأَشْهَدُ أَ نَّهُ قَدْ بَلَّغَ عَنِ اللَّهِ مَا أَ نْزَلَهُ فِيکَ فَصَدَعَ بِأَمْرِهِ، وَأَوْجَبَ عَلَى أُمَّتِهِ فَرْضَ طاعَتِکَ وَوِلايَتِکَ، وَعَقَدَ عَلَيْهِمُ الْبَيْعَةَ لَکَ، وَجَعَلَکَ أَوْلَى بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَ نْفُسِهِمْ كَما جَعَلَهُ اللَّهُ كَذَلِکَ، ثُمَّ أَشْهَدَ اللَّهَ تَعَالى عَلَيْهِمْ فَقالَ: أَ لَسْتُ قَدْ بَلَّغْتُ؟ فَقالُوا: اللَّهُمَّ بَلى. فَقالَ: اللَّهُمَّ اشْهَدْ وَكَفى بِکَ شَهِيداً وَحاكِماً بَيْنَ الْعِبادِ، فَلَعَنَ اللَّهُ جاحِدَ وِلايَتِکَ بَعْدَ الْإِقْرارِ، وَناكِثَ عَهْدِکَ بَعْدَ الْمِيثَاقِ، وَأَشْهَدُ أَ نَّکَ وَفَيْتَ بِعَهْدِ اللَّهِ تَعالَى وَأَنَّ اللَّهَ تَعالَى مُوفٍ لَکَ بِعَهْدِهِ وَمَنْ أَوْفَى بِما عاهَدَ عَلَيْهِ اللَّهَ فَسَيُؤْتِيهِ أَجْراً عَظِيماً، وَأَشْهَدُ أَ نَّکَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ الْحَقُّ الَّذِى نَطَقَ بِوِلايَتِکَ التَّنْزِيلُ، وَأَخَذَ لَکَ الْعَهْدَ عَلَى الْأُمَّةِ بِذلِکَ الرَّسُولُ، وَأَشْهَدُ أَ نَّکَ وَعَمَّکَ وَأَخاکَ الَّذِينَ تاجَرْتُمُ اللّهَ بِنُفُوسِكُمْ فَأَ نْزَلَ اللَّهُ فِيكُمْ: إِنَّ اللَّهَ اشْتَرَى مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَ نْفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ بِأَنَّ لَهُمُ الْجَنَّةَ يُقَاتِلُونَ فِى سَبِيلِ اللَّهِ فَيَقْتُلُونَ وَيُقْتَلُونَ وَعْداً عَلَيْهِ حَقّاً فِى التَّوْراةِ وَالإِنْجِيلِ وَالْقُرْآنِ وَمَنْ أَوْفَى بِعَهْدِهِ مِنَ اللَّهِ فَاسْتَبْشِرُوا بِبَيْعِكُمُ الَّذِى بَايَعْتُمْ بِهِ وَذلِکَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ التَّائِبُونَ الْعَابِدُونَ الْحَامِدُونَ السَّائِحُونَ الرَّاكِعُونَ السَّاجِدُونَ الْآمِرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّاهُونَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَالْحَافِظُونَ لِحُدُودِ اللّهِ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ (1) 1687، أَشْهَدُ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ أَنَّ الشَّاکَّ فِيکَ مَا آمَنَ بِالرَّسُولِ الْأَمِينِ، وَأَنَّ الْعادِلَ بِکَ غَيْرَکَ عانِدٌ (2) 1688 عَنِ الدِّينِ الْقَوِيمِ الَّذِى ارْتَضَاهُ لَنَا رَبُّ الْعَالَمِينَ، وَأَكْمَلَهُ بِوِلايَتِکَ يَوْمَ الْغَدِيرِ، وَأَشْهَدُ أَ نَّکَ الْمَعْنِيُّ بِقَوْلِ الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ: وَأَنَّ هذَا صِرَاطِى مُسْتَقِيماً فَاتَّبِعُوهُ وَلَا تَتَّبِعُوا السُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَنْ سَبِيلِهِ (3) 1689، ضَلَّ وَاللَّهِ وَأَضَلَّ مَنِ اتَّبَعَ سِواکَ وَعَنَدَ عَنِ الْحَقِّ مَنْ عاداکَ.

1- توبه: 9/ 111- 112.
2- عَادِلٌ: خ ل.
3- انعام: 6/ 153.

اللّهُمَّ سَمِعْنا لِأَمْرِکَ وَأَطَعْنا وَاتَّبَعْنا صِراطَکَ الْمُسْتَقِیمَ فَاهْدِنا رَبَّنا وَلَا تُزِغْ قُلُوبَنا بَعْدَ إِذْ هَدَیْتَنا إِلی طاعَتِکَ، وَاجْعَلْنا مِنَ الشّاکِرِینَ لِأَ نْعُمِکَ. وَأَشْهَدُ أَ نَّکَ لَمْ تَزَلْ لِلْهَوی مُخالِفاً، وَ لِلتُّقی مُحالِفاً، وَعَلی کَظْمِ الْغَیْظِ قادِراً، وَعَنِ النَّاسِ عافِیاً غافِراً، وَ إِذا عُصِیَ اللَّهُ ساخِطاً، وَ إِذا أُطِیعَ اللَّهُ راضِیاً، وَبِما عَهِدَ إِلَیْکَ عامِلًا، راعِیاً لِمَا اسْتُحْفِظْتَ، حافِظاً لِمَا اسْتُودِعْتَ، مُبَلِّغاً مَا حُمِّلْتَ، مُنْتَظِراً مَا وُعِدْتَ، وَأَشْهَدُ أَ نَّکَ مَا اتَّقَیْتَ ضارِعاً، وَلَا أَمْسَکْتَ عَنْ حَقِّکَ جازِعاً، وَلَا أَحْجَمْتَ عَنْ مُجاهَدَةِ غاصِبِیکَ (1) 1690 ناکِلًا (2) 1691، وَلَا أَظْهَرْتَ الرِّضی بِخِلافِ مَا یُرْضِی اللَّهَ مُداهِناً، وَلَا وَهَنْتَ لِما أَصابَکَ فِی سَبِیلِ اللَّهِ، وَلَا ضَعُفْتَ وَلَا اسْتَکَنْتَ عَنْ طَلَبِ حَقِّکَ مُراقِباً، مَعاذَ اللَّهِ أَنْ تَکُونَ کَذلِکَ، بَلْ إِذْ ظُلِمْتَ احْتَسَبْتَ رَبَّکَ وَفَوَّضْتَ إِلَیْهِ أَمْرَکَ، وَذَکَّرْتَهُمْ فَمَا ادَّ کَرُوا، وَوَعَظْتَهُمْ فَمَا اتَّعَظُوا، وَخَوَّفْتَهُمُ اللَّهَ فَمَا تَخَوَّفُوا، وَأَشْهَدُ أَ نَّکَ یَا أَمِیرَ الْمُؤْمِنِینَ جاهَدْتَ فِی اللَّهِ حَقَّ جِهادِهِ حَتّی دَعاکَ اللَّهُ إِلی جِوارِهِ، وَقَبَضَکَ إِلَیْهِ بِاخْتِیارِهِ، وَأَلْزَمَ أَعْداءَکَ الْحُجَّةَ بِقَتْلِهِمْ إِیَّاکَ لِتَکُونَ الْحُجَّةُ لَکَ عَلَیْهِمْ مَعَ مَا لَکَ مِنَ الْحُجَجِ الْبَالِغَةِ عَلَی جَمِیعِ خَلْقِهِ. السَّلامُ عَلَیْکَ یَا أَمِیرَ الْمُؤْمِنِینَ، عَبَدْتَ اللَّهَ مُخْلِصاً، وَجَاهَدْتَ فِی اللَّهِ صَابِراً، وَجُدْتَ بِنَفْسِکَ مُحْتَسِباً، وَعَمِلْتَ بِکِتابِهِ، وَاتَّبَعْتَ سُنَّةَ نَبِیِّهِ، وَأَقَمْتَ الصَّلاةَ، وَآتَیْتَ الزَّکاةَ، وَأَمَرْتَ بِالْمَعْرُوفِ، وَنَهَیْتَ عَنِ الْمُنْکَرِ مَا اسْتَطَعْتَ مُبْتَغِیاً مَا عِنْدَ اللَّهِ، رَاغِباً فِیمَا وَعَدَ اللَّهُ، لَاتَحْفِلُ (3) 1692

1- غاصِبِیکَ: خ ل.
2- ناکِلًا: ذلیل و ضعیف.
3- لَاتَحْفِلُ: باک نداشتی.

بِالنَّوَائِبِ، وَلَا تَهِنُ عِنْدَ الشَّدائِدِ، وَلَا تُحْجَمُ عَنْ مُحارِبِ، أَ فَکَ مَنْ نَسَبَ غَیْرَ ذلِکَ إِلَیْکَ، وَافْتَری باطِلًا عَلَیْکَ، وَأَوْلی (1) 1693 لِمَنْ عَنَدَ عَنْکَ، لَقَدْ جاهَدْتَ فِی اللَّهِ حَقَّ الْجِهادِ، وَصَبَرْتَ عَلَی الْأَذی صَبْرَ احْتِسابٍ، وَأَ نْتَ أَوَّلُ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَصَلَّی لَهُ وَجاهَدَ وَأَبْدی صَفْحَتَهُ فِی دارِ الشِّرْکِ، وَالْأَرْضُ مَشْحُونَةٌ ضَلالَةً، وَالشَّیْطانُ یُعْبَدُ جَهْرَةً، وَأَ نْتَ الْقائِلُ: لَاتَزِیدُنِی کَثْرَةُ النَّاسِ حَوْلِی عِزَّةً، وَلَا تَفَرُّقُهُمْ عَنِّی وَحْشَةً، وَلَوْ أَسْلَمَنِی النَّاسُ جَمِیعاً لَمْ أَکُنْ مُتَضَرِّعاً. اعْتَصَمْتَ بِاللَّهِ فَعَزَزْتَ، وَآثَرْتَ الْآخِرَةَ عَلَی الْأُولی فَزَهِدْتَ، وَأَیَّدَکَ اللَّهُ وَهَداکَ وَأَخْلَصَکَ وَاجْتَباکَ، فَما تَناقَضَتْ أَ فْعالُکَ، وَلَا اخْتَلَفَتْ أَقْوالُکَ، وَلَا تَقَلَّبَتْ أَحْوالُکَ، وَلَا ادَّعَیْتَ وَلَا افْتَرَیْتَ عَلَی اللَّهِ کَذِباً، وَلَا شَرِهْتَ (2) 1694 إِلَی الْحُطامِ، وَلَا دَنَّسَکَ الْآثامُ، وَلَمْ تَزَلْ عَلَی بَیِّنَةٍ مِنْ رَبِّکَ، وَیَقِینٍ مِنْ أَمْرِکَ، تَهْدِی إِلَی الْحَقِّ وَ إِلی صِراطٍ مُسْتَقِیمٍ، أَشْهَدُ شَهادَةَ حَقٍّ، وَأُقْسِمُ بِاللَّهِ قَسَمَ صِدْقٍ أَنَّ مُحَمَّداً وَآلَهُ صَلَواتُ اللَّهِ عَلَیْهِمْ سَادَاتُ الْخَلْقِ، وَأَ نَّکَ مَوْلایَ وَمَوْلَی الْمُؤْمِنِینَ، وَأَ نَّکَ عَبْدُ اللَّهِ وَوَ لِیُّهُ وَأَخُوالرَّسُولِ وَوَصِیُّهُ وَوارِثُهُ، وَأَ نَّهُ الْقائِلُ لَکَ: وَالَّذِی بَعَثَنِی بِالْحَقِّ مَا آمَنَ بِی مَنْ کَفَرَ بِکَ، وَلَا أَ قَرَّ بِاللَّهِ مَنْ جَحَدَکَ، وَقَدْ ضَلَّ مَنْ صَدَّ عَنْکَ وَلَمْ یَهْتَدِ إِلَی اللَّهِ وَلَا إِلَیَّ مَنْ لَایَهْتَدِی بِکَ، وَهُوَ قَوْلُ رَبِّی عَزَّ وَجَلَّ: وَ إِنِّی لَغَفَّارٌ لِمَنْ تابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صالِحاً ثُمَّ اهْتَدی (3) 1695 إِلی وِلایَتِکَ. مَوْلایَ فَضْلُکَ لَایَخْفی، وَنُورُکَ لَایُطْفَأُ، وَأَنَّ مَنْ جَحَدَکَ الظَّلُومُ الْأَشْقی، مَوْلایَ أَ نْتَ الْحُجَّةُ عَلَی الْعِبادِ، وَالْهادِی إِلَی الرَّشادِ، وَالْعُدَّةُ لِلْمَعادِ، مَوْلایَ لَقَدْ رَفَعَ اللَّهُ فِی الْأُولی مَنْزِلَتَکَ، وَأَعْلی فِی الْآخِرَةِ دَرَجَتَکَ،

1- کلمه‌ای است که در مقام ترسانیدن استعمال می‌شود، می‌گویند: أولی لک، یعنی شرّ و هلاکت نزدیک است به تو.

2- لَاشَرِهْتَ: حرص نزدی.

3- طه: 20/ 82.

وَبَصَّرَکَ مَا عَمِیَ عَلَی مَنْ خالَفَکَ، وَحالَ بَیْنَکَ وَبَیْنَ مَواهِبِ اللَّهِ لَکَ، فَلَعَنَ اللَّهُ مُسْتَحِلِّی الْحُرْمَةِ مِنْکَ، وَذائِدِی الْحَقِّ عَنْکَ، وَأَشْهَدُ أَ نَّهُمُ الْأَخْسَرُونَ الَّذِینَ تَلْفَحُ وُجُوهَهُمُ النَّارُ وَهُمْ فِیها کالِحُونَ، وَأَشْهَدُ أَ نَّکَ مَا أَ قْدَمْتَ وَلَا أَحْجَمْتَ وَلَا نَطَقْتَ وَلَا أَمْسَکْتَ إِلّا بِأَمْرٍ مِنَ اللَّهِ وَرَسُو لِهِ، قُلْتَ: وَالَّذِی نَفْسِی بِیَدِهِ لَقَدْ نَظَرَ إِلَیَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ أَضْرِبُ بِالسَّیْفِ قُدْماً (1) 1696، فَقالَ: یَا عَلِیُّ، أَ نْتَ مِنِّی بِمَنْزِلَةِ هَارُونَ مِنْ مُوسی إِلّا أَ نَّهُ لَانَبِیَّ بَعْدِی، وَأُعْلِمُکَ أَنَّ مَوْتَکَ وَحَیاتَکَ مَعِی وَعَلَی سُنَّتِی، فَوَاللَّهِ مَا کَذِبْتُ وَلَا کُذِّبْتُ وَلَا ضَلَلْتُ وَلَا ضُلَّ بِی وَلَا نَسِیتُ مَا عَهِدَ إِلَیَّ رَبِّی، وَ إِنِّی لَعَلی بَیِّنَةٍ مِنْ رَبِّی بَیَّنَها لِنَبِیِّهِ، وَبَیَّنَهَا النَّبِیُّ لِی، وَ إِنِّی لَعَلَی الطَّرِیقِ الْواضِحِ أَ لْفِظُهُ لَفْظاً، صَدَقْتَ وَاللَّهِ وَقُلْتَ الْحَقَّ، فَلَعَنَ اللَّهُ مَنْ ساواکَ بِمَنْ ناواکَ، وَاللَّهُ جَلَّ اسْمُهُ یَقُولُ: هَلْ یَسْتَوِی الَّذِینَ یَعْلَمُونَ وَالَّذِینَ لَایَعْلَمُون (2) 1697، فَلَعَنَ اللَّهُ مَنْ عَدَلَ بِکَ مَنْ فَرَضَ اللَّهُ عَلَیْهِ وِلایَتَکَ وَأَ نْتَ وَ لِیُّ اللَّهِ، وَأَخُو رَسُولِهِ، وَالذَّابُّ عَنْ دِینِهِ، وَالَّذِی نَطَقَ الْقُرْآنُ بِتَفْضِیلِهِ، قالَ اللَّهُ تَعالی: وَفَضَّلَ اللَّهُ الْمُجاهِدِینَ عَلَی الْقاعِدِینَ أَجْراً عَظِیماً دَرَجاتٍ مِنْهُ وَمَغْفِرَةً وَرَحْمَةً وَکانَ اللَّهُ غَفُوراً رَحِیماً (3) 1698 وَقالَ اللَّهُ تَعالی: أَجَعَلْتُمْ سِقایَةَ الْحَاجِّ وَعِمَارَةَ الْمَسْجِدِ الْحَرامِ کَمَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْیَوْمِ الْآخِرِ وَجاهَدَ فِی سَبِیلِ اللَّهِ لَایَسْتَوُونَ عِنْدَ اللَّهِ وَاللَّهُ لَا یَهْدِی الْقَوْمَ الظَّالِمِینَ، الَّذِینَ آمَنُوا وَهاجَرُوا وَجاهَدُوا فِی سَبِیلِ اللَّهِ بِأَمْوالِهِمْ وَأَ نْفُسِهِمْ أَعْظَمُ دَرَجَةً عِنْدَ اللَّهِ وَأُولَئِکَ هُمُ الْفائِزُونَ، یُبَشِّرُهُمْ رَبُّهُمْ بِرَحْمَةٍ

1- قُدْماً: اقدام در امر بدون برگشت از آن.

2- زمر: 39/ 9.

3- نساء: 4/ 95- 96.

مِنْهُ وَرِضْوانٍ وَجَنَّاتٍ لَهُمْ فِيها نَعِيمٌ مُقِيمٌ، خَالِدِينَ فِيهَا أَبَداً إِنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ (1) 1699، أَشْهَدُ أَنَّکَ الْمَخْصُوصُ بِمِدْحَةِ اللَّهِ، الْمُخْلِصُ لِطاعَةِ اللَّهِ، لَمْ تَبغِ بِالْهُدی بَدَلًا، وَلَمْ تُشْرِکْ بِعِبادَةِ رَبِّکَ أَحَداً، وَأَنَّ اللَّهَ تَعالَی اسْتَجابَ لِنَبِيِّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فِيکَ دَعْوَتَهُ، ثُمَّ أَمَرَهُ بِإِظْهارِ مَا أَوْلاکَ لِأُمَّتِهِ، إِعْلاءً لِشَأْنِکَ، وَ إِعْلاناً لِبُرْهانِکَ، وَدَحْضاً (2) 1700 لِلْأَباطِيلِ، وَقَطْعاً لِلْمَعاذِيرِ، فَلَمَّا أَشْفَقَ مِنْ فِتْنَةِ الْفاسِقِينَ، وَاتَّقی فِيکَ الْمُنافِقِينَ، أَوْحی إِلَيْهِ رَبُّ الْعالَمِينَ: يَا أَ يُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُ نْزِلَ إِلَيْکَ مِنْ رَبِّکَ وَ إِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ وَاللَّهُ يَعْصِمُکَ مِنَ النَّاسِ (3) 1701، فَوَضَعَ عَلَی نَفْسِهِ أَوْزارَ الْمَسِيرِ، وَنَهَضَ فِی رَمْضاءِ الْهَجِيرِ (4) 1702، فَخَطَبَ وَأَسْمَعَ وَنَادَی فَأَبْلَغَ، ثُمَّ سَأَلَهُمْ أَجْمَعَ، فَقالَ هَلْ بَلَّغْتُ؟

فَقالُوا: اللَّهُمَّ بَلَی. فَقالَ: اللَّهُمَّ اشْهَدْ، ثُمَّ قالَ: أَ لَسْتُ أَوْلَی بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَ نْفُسِهِمْ؟ فَقالُوا: بَلی. فَأَخَذَ بِيَدِکَ، وَقالَ: مَنْ کُنْتُ مَوْلاهُ فَهَذا عَلِیٌّ مَوْلاهُ، اللَّهُمَّ والِ مَنْ والاهُ، وَعادِ مَنْ عَادَاهُ، وَانْصُرْ مَنْ نَصَرَهُ، وَاخْذُلْ مَنْ خَذَلَهُ، فَمَا آمَنَ بِما أَ نْزَلَ اللَّهُ فِيکَ عَلَی نَبِيِّهِ إِلَّا قَلِيلٌ، وَلَا زَادَ أَکْثَرَهُمْ غَيْرَ تَخْسِيرٍ، وَلَقَدْ أَ نْزَلَ اللَّهُ تَعالی فِيکَ مِنْ قَبْلُ وَهُمْ کَارِهُونَ: يَا أَ يُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا مَنْ يَرْتَدَّ مِنْکُمْ عَنْ دِينِهِ فَسَوْفَ يَأْتِی اللَّهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ أَذِلَّةٍ عَلَی الْمُؤْمِنِينَ أَعِزَّةٍ عَلَی الْکَافِرِينَ يُجَاهِدُونَ فِی سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ لائِمٍ ذلِکَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشاءُ وَاللَّهُ واسِعٌ عَلِيمٌ، إِنَّمَا وَ لِيُّکُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّکَاةَ وَهُمْ رَاکِعُونَ، وَمَنْ يَتَوَلَّ اللَّهَ

1- توبه: 9/ 19- 22.
2- دَحْضاً: باطل شدن.
3- مائده: 5/ 67.
4- الْهَجِيرِ: وسط روز.

وَرَسُولَهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا فَإِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْغَالِبُونَ (1) 1703 رَبَّنَا آمَنَّا بِمَا أَ نْزَلْتَ وَاتَّبَعْنَا الرَّسُولَ فَاكْتُبْنا مَعَ الشَّاهِدِينَ (2) 1704 رَبَّنَا لَا تُزِغْ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا وَهَبْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً إِنَّكَ أَ نْتَ الْوَهَّابُ (3) 1705. اللَّهُمَّ إِنَّا نَعْلَمُ أَنَّ هذَا هُوَ الْحَقُّ مِنْ عِنْدِكَ فَالْعَنْ مَنْ عَارَضَهُ وَاسْتَكْبَرَ وَكَذَّبَ بِهِ وَكَفَرَ وَسَيَعْلَمُ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَيَّ مُنْقَلَبٍ يَنْقَلِبُونَ (4) 1706.

السَّلامُ عَلَيْکَ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ، وَسَيِّدَ الْوَصِيِّينَ، وَأَوَّلَ الْعابِدِينَ، وَأَزْهَدَ الزَّاهِدِينَ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَکاتُهُ وَصَلَواتُهُ وَتَحِيَّاتُهُ، أَ نْتَ مُطْعِمُ الطَّعامِ عَلَى حُبِّهِ مِسْكِيناً وَيَتِيماً وَأَسِيراً لِوَجْهِ اللَّهِ لَاتُرِيدُ مِنْهُمْ جَزاءً وَلَا شُكُوراً، وَفِيکَ أَ نْزَلَ اللَّهُ تَعالى: وَيُؤْثِرُونَ عَلى أَ نْفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ وَمَنْ يُوقَ شُحَّ نَفْسِهِ فَأُولئِکَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ (5) 1707 وَأَ نْتَ الْكاظِمُ لِلْغَيْظِ وَالْعافِى عَنِ النَّاسِ وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ، وَأَ نْتَ الصَّابِرُ فِى الْبَأْساءِ وَالضَّرَّاءِ وَحِينَ الْبَأْسِ، وَأَ نْتَ الْقاسِمُ بِالسَّوِيَّةِ، وَالْعادِلُ فِى الرَّعِيَّةِ، وَالْعالِمُ بِحُدُودِ اللَّهِ مِنْ جَمِيعِ الْبَرِيَّةِ، وَاللَّهُ تَعالى أَخْبَرَ عَمَّا أَوْلاکَ مِنْ فَضْلِهِ بِقَوْ لِهِ: أَ فَمَنْ كَانَ مُؤْمِناً كَمَنْ كَانَ فَاسِقاً لَايَسْتَوُونَ، أَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَلَهُمْ جَنَّاتُ الْمَأْوَى نُزُلًا بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ (6) 1708، وَأَ نْتَ الْمَخْصُوصُ بِعِلْمِ التَّنْزِيلِ، وَحُكْمِ التَّأْوِيلِ، وَنَصِّ الرَّسُولِ، وَلَکَ الْمَواقِفُ الْمَشْهُودَةُ، وَالْمَقاماتُ الْمَشْهُورَةُ، وَالْأَيَّامُ الْمَذْكُورَةُ، يَوْمَ بَدْرٍ وَيَوْمَ الْأَحْزابِ إِذْ زاغَتِ الْأَ بْصارُ وَبَلَغَتِ الْقُلُوبُ الْحَناجِرَ وَتَظُنُّونَ بِاللَّهِ الظُّنُونَا هُنالِکَ ابْتُلِىَ الْمُؤْمِنُونَ وَزُلْزِلُوا زِلْزالًا شَدِيداً،

1- مائده: 5/ 54- 56.

2- آل عمران: 3/ 53.

3- آل عمران: 3/ 8.

4- شعراء: 26/ 227.

5- حشر: 59/ 9.

6- سجده: 32/ 18- 19.

وَ إِذْ يَقُولُ الْمُنافِقُونَ وَالَّذِينَ فِی قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ مَا وَعَدَنَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ إِلّا غُرُوراً، وَ إِذْ قالَتْ طائِفَةٌ مِنْهُمْ یَا أَهْلَ یَثْرِبَ لامُقامَ لَکُمْ فَارْجِعُوا وَیَسْتَأْذِنُ فَرِیقٌ مِنْهُمُ النَّبِیَّ یَقُولُونَ إِنَّ بُیُوتَنا عَوْرَةٌ وَمَا هِیَ بِعَوْرَةٍ إِنْ یُرِیدُونَ إِلّا فِراراً (1) 1709، وَقالَ اللَّهُ تَعالی: وَلَمَّا رَأَی الْمُؤْمِنُونَ الْأَحْزابَ قَالُوا هذَا مَا وَعَدَنَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَصَدَقَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَمَا زَادَهُمْ إِلّا إِیماناً وَتَسْلِیماً (2) 1710، فَقَتَلْتَ عَمْرَهُمْ، وَهَزَمْتَ جَمْعَهُمْ، وَرَدَّ اللَّهُ الَّذِینَ کَفَرُوا بِغَیْظِهِمْ لَمْ یَنالُوا خَیْراً وَکَفَی اللَّهُ الْمُؤْمِنِینَ الْقِتالَ وَکانَ اللَّهُ قَوِیّاً عَزِیزاً (3) 1711، وَیَوْمَ أُحُدٍ إِذْ یُصْعِدُونَ وَلَا یَلْوُونَ عَلَی أَحَدٍ وَالرَّسُولُ یَدْعُوهُمْ فِی أُخْراهُمْ وَأَ نْتَ تَذُودُ بِهِمُ (4) 1712 الْمُشْرِکِینَ عَنِ النَّبِیِّ ذَاتَ الْیَمِینِ وَذاتِ الشِّمَالِ حَتَّی رَدَّهُمُ اللَّهُ تَعَالی عَنْکُما خائِفِینَ وَنَصَرَ بِکَ الْخاذِلِینَ، وَیَوْمَ حُنَیْنٍ عَلَی مَا نَطَقَ بِهِ التَّنْزِیلُ إِذْ أَعْجَبَتْکُمْ کَثْرَتُکُمْ فَلَمْ تُغْنِ عَنْکُمْ شَیْئاً وَضاقَتْ عَلَیْکُمُ الْأَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ ثُمَّ وَلَّیْتُمْ مُدْبِرِینَ، ثُمَّ أَ نْزَلَ اللَّهُ سَکِینَتَهُ عَلَی رَسُولِهِ وَعَلَی الْمُؤْمِنِینَ (5) 1713، وَالْمُؤْمِنُونَ أَ نْتَ وَمَنْ یَلِیکَ، وَعَمُّکَ الْعَبَّاسُ یُنادِی الْمُنْهَزِمِینَ: یَا أَصْحَابَ سُورَةِ الْبَقَرَةِ، یَا أَهْلَ بَیْعَةِ الشَّجَرَةِ، حَتَّی اسْتَجابَ لَهُ قَوْمٌ قَدْ کَفَیْتَهُمُ الْمَؤُونَةَ، وَتَکَفَّلْتَ دُونَهُمُ الْمَعُونَةَ، فَعَادُوا آیِسِینَ مِنَ الْمَثُوبَةِ، رَاجِینَ وَعْدَ اللَّهِ تَعالی بِالتَّوْبَةِ، وَذلِکَ قَوْلُ اللَّهِ جَلَّ ذِکْرُهُ: ثُمَّ یَتُوبُ اللَّهُ مِنْ بَعْدِ ذلِکَ عَلی مَنْ

1- احزاب: 33/ 10- 13.

2- احزاب: 33/ 22.

3- احزاب: 33/ 25.

4- تَذُودُ بُهَمَ: دور می‌کردی دلاوران. جمع بُهْمَه- به ضمّ باء و سکون هاء- یعنی شجاع، و شاید از این احتمال مرحوم مجلسی‌غفلت نموده.
محقّق گوید: به بحار الأنوار 100/ 369 مراجعه شود.

5- توبه: 9/ 25- 26.

يَشَاءُ (1) 1714، وَأَ نْتَ حَائِزٌ دَرَجَةَ الصَّبْرِ فائِزٌ بِعَظِيمِ الْأَجْرِ، وَيَوْمَ خَيْبَرَ إِذْ أَظْهَرَ اللَّهُ خَوَرَ الْمُنافِقِينَ، وَقَطَعَ دابِرَ الْكافِرِينَ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعالَمِينَ، وَلَقَدْ كانُوا عَاهَدُوا اللَّهَ مِنْ قَبْلُ لَايُوَلُّونَ الْأَدْبَارَ وَكَانَ عَهْدُ اللَّهِ مَسْؤُولًا (2) 1715. مَوْلایَ أَ نْتَ الْحُجَّةُ الْبالِغَةُ، وَالْمَحَجَّةُ الْواضِحَةُ، وَالنِّعْمَةُ السَّابِغَةُ، وَالْبُرْهانُ الْمُنِيرُ، فَهَنِيئاً لَکَ بِما آتاکَ اللَّهُ مِنْ فَضْلٍ، وَتَبّاً لِشانِئِکَ ذِی الْجَهْلِ، شَهِدْتَ مَعَ النَّبِیِّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ جَمِیعَ حُرُوبِهِ وَمَغازِیهِ تَحْمِلُ الرَّایَةَ أَمامَهُ، وَتَضْرِبُ بِالسَّیْفِ قُدَّامَهُ، ثُمَّ لِحَزْمِکَ الْمَشْهُورِ، وَبَصِیرَتِکَ فِی الْأُمُورِ أَمَّرَکَ فِی الْمَواطِنِ وَلَمْ یَکُنْ عَلَیْکَ أَمِیرٌ، وَکَمْ مِنْ أَمْرٍ صَدَّکَ عَنْ إِمْضاءِ عَزْمِکَ فِیهِ التُّقی، وَاتَّبَعَ غَیْرُکَ فِی مِثْلِهِ الْهَوی؟ فَظَنَّ الْجاهِلُونَ أَ نَّکَ عَجَزْتَ عَمَّا إِلَیْهِ انْتَهی، ضَلَّ وَاللَّهِ الظَّانُّ لِذَلِکَ وَمَا اهْتَدی، وَلَقَدْ أَوْضَحْتَ مَا أَشْکَلَ مِنْ ذلِکَ لِمَنْ تَوَهَّمَ وَامْتَری بِقَوْلِکَ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْکَ: قَدْ یَرَی الْحُوَّلُ الْقُلَّبُ وَجْهَ الْحِیلَةِ وَدُونَها حَاجِزٌ مِنْ تَقْوَی اللَّهِ فَیَدَعُها رَأْیَ الْعَیْنِ، وَیَنْتَهِزُ فُرْصَتَها مَنْ لَا حَرِیجَةَ (3) 1716 لَهُ فِی الدِّینِ، صَدَقْتَ وَاللَّهِ (4) 1717 وَخَسِرَ الْمُبْطِلُونَ، وَ إِذْ ماکَرَکَ النَّاکِثانِ، فَقالا: نُرِیدُ الْعُمْرَةَ، فَقُلْتَ لَهُما: لَعَمْرُکُما مَا تُرِیدانِ الْعُمْرَةَ، لکِنْ تُرِیدانِ الْغَدْرَةَ، فَأَخَذْتَ الْبَیْعَةَ عَلَیْهِما، وَجَدَّدْتَ الْمِیثاقَ، فَجَدَّا فِی النِّفاقِ، فَلَمَّا نَبَّهْتَهُما عَلَی فِعْلِهِما أَغْفَلا وَعادا وَمَا انْتَفَعا، وَکانَ عاقِبَةُ أَمْرِهِما خُسْراً، ثُمَّ تَلاهُما أَهْلُ الشَّامِ فَسِرْتَ إِلَیْهِمْ بَعْدَ الْإِعْذارِ وَهُمْ لَایَدِینُونَ دِینَ الْحَقِّ، وَلَا یَتَدَ بَّرُونَ الْقُرْآنَ، هَمَجٌ رُعاعٌ ضَالُّونَ وَبِالَّذِی أُ نْزِلَ عَلَی مُحَمَّدٍ فِیکَ کافِرُونَ،

1- توبه: 9/ 27.
2- احزاب: 33/ 15.
3- لَاجَرِیحَةَ: خ ل.
4- وَاللَّهِ: خ.

وَلِأَهْلِ الْخِلافِ عَلَيْکَ نَاصِرُونَ، وَقَدْ أَمَرَ اللَّهُ تَعالی بِاتِّباعِکَ، وَنَدَبَ الْمُؤْمِنِینَ إِلی نَصْرِکَ، وَقالَ عَزَّ وَجَلَّ: یَا أَ یُّهَا الَّذِینَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَکُونُوا مَعَ الصَّادِقِینَ (1) 1718، مَوْلایَ بِکَ ظَهَرَ الْحَقُّ، وَقَدْ نَبَذَهُ الْخَلْقُ، وَأَوْضَحْتَ السُّنَنَ بَعْدَ الدُّرُوسِ وَالطَّمْسِ، فَلَکَ سابِقَةُ الْجِهادِ عَلَی تَصْدِیقِ التَّنْزِیلِ، وَلَکَ فَضِیلَةُ الْجِهادِ عَلَی تَحْقِیقِ التَّأْوِیلِ، وَعَدُوُّکَ عَدُوُّ اللَّهِ جاحِدٌ لِرَسُولِ اللَّهِ یَدْعُو باطِلًا، وَیَحْکُمُ جائِراً، وَیَتَأَمَّرُ غاصِباً، وَیَدْعُو حِزْبَهُ إِلَی النَّارِ، وَعَمَّارٌ یُجاهِدُ وَیُنادِی بَیْنَ الصَّفَّیْنِ: الرَّواحَ الرَّواحَ إِلَی الْجَنَّةِ، وَلَمَّا اسْتَسْقی فَسُقِیَ اللَّبَنَ کَبَّرَ وَقالَ: قالَ لِی رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ: آخِرُ شَرابِکَ مِنَ الدُّنْیا ضَیاحٌ مِنْ لَبَنٍ، وَتَقْتُلُکَ الْفِئَةُ الْباغِیَةُ، فَاعْتَرَضَهُ أَبُو الْعادِیَةِ الْفَزارِیُّ فَقَتَلَهُ، فَعَلی أَبِی الْعادِیَةِ لَعْنَةُ اللَّهِ وَلَعْنَةُ مَلائِکَتِهِ وَرُسُلِهِ أَجْمَعِینَ، وَعَلی مَنْ سَلَّ سَیْفَهُ عَلَیْکَ، وَسَلَلْتَ سَیْفَکَ عَلَیْهِ، یَا أَمِیرَ الْمُؤْمِنِینَ، مِنَ الْمُشْرِکِینَ وَالْمُنافِقِینَ إِلی یَوْمِ الدِّینِ، وَعَلَی مَنْ رَضِیَ بِما سَاءَکَ وَلَمْ یَکْرَهْهُ وَأَغْمَضَ عَیْنَهُ وَلَمْ یُنْکِرْ، أَوْ أَعانَ عَلَیْکَ بِیَدٍ أَوْ لِسانٍ، أَوْ قَعَدَ عَنْ نَصْرِکَ، أَوْ خَذَلَ عَنِ الْجِهادِ مَعَکَ، أَوْ غَمَطَ (2) 1719 فَضْلَکَ، وَجَحَدَ حَقَّکَ، أَوْ عَدَلَ بِکَ مَنْ جَعَلَکَ اللَّهُ أَوْلی بِهِ مِنْ نَفْسِهِ، وَصَلَواتُ اللَّهِ عَلَیْکَ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَکاتُهُ وَسَلامُهُ وَتَحِیَّاتُهُ وَعَلَی الْأَئِمَّةِ مِنْ آلِکَ الطَّاهِرِینَ إِنَّهُ حَمِیدٌ مَجِیدٌ. وَالْأَمْرُ الْأَعْجَبُ، وَالْخَطْبُ الْأَفْظَعُ بَعْدَ جَحْدِکَ حَقَّکَ غَصْبُ الصِّدِّیقَةِ الطَّاهِرَةِ الزَّهْراءِ سَیِّدَةِ النِّساءِ فَدَکاً، وَرَدُّ شَهادَتِکَ وَشَهادَةِ السَّیِّدَیْنِ سُلالَتِکَ وَعِتْرَةِ الْمُصْطَفی صَلَّی اللَّهُ عَلَیْکُمْ

1- توبه: 9/ 119.
2- غَمَطَ: کوچک و خوار شمرد.

وَقَدْ أَعْلَى اللَّهُ تَعالى عَلَى الْأُمَّةِ دَرَجَتَكُمْ، وَرَفَعَ مَنْزِلَتَكُمْ، وَأَبانَ فَضْلَكُمْ وَشَرَّفَكُمْ عَلَى الْعالَمِينَ فَأَذْهَبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ وَطَهَّرَكُمْ تَطْهِيراً، قالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: إِنَّ الْإِنْسانَ خُلِقَ هَلُوعاً إِذا مَسَّهُ الشَّرُّ جَزُوعاً وَ إِذا مَسَّهُ الْخَيْرُ مَنُوعاً إِلَّا الْمُصَلِّينَ (1) 1720، فَاسْتَثْنَى اللَّهُ تَعالى نَبِيَّهُ الْمُصْطَفى وَأَ نْتَ يَا سَيِّدَ الْأَوْصِياءِ مِنْ جَمِيعِ الْخَلْقِ، فَما أَعْمَهَ مَنْ ظَلَمَکَ عَنِ الْحَقِّ، ثُمَّ أَ فْرَضُوکَ سَهْمَ ذَوِی الْقُرْبی مَکْراً، وَأَحادُوهُ عَنْ أَهْلِهِ جَوْراً، فَلَمَّا آلَ الْأَمْرُ إِلَيْکَ أَجْرَيْتَهُمْ عَلَى مَا أَجْرَيَا رَغْبَةً عَنْهُما بِمَا عِنْدَ اللَّهِ لَکَ، فَأَشْبَهَتْ مِحْنَتُکَ بِهِما مِحَنَ الْأَ نْبِياءِ عَلَيْهِمُ السَّلامُ عِنْدَ الْوَحْدَةِ وَعَدَمِ الْأَ نْصارِ، وَأَشْبَهْتَ فِی الْبَياتِ عَلَى الْفِراشِ الذَّبِيحَ عَلَيْهِ السَّلامُ إِذْ أَجَبْتَ کَما أَجابَ، وَأَطَعْتَ کَما أَطاعَ إِسْمَاعِيلُ صَابِراً مُحْتَسِباً إِذْ قالَ لَهُ: يَا بُنَیَّ إِ نِّی أَرى فِی الْمَنامِ أَ نِّی أَذْبَحُکَ فَانْظُرْ مَاذَا تَرى قالَ يَا أَبَتِ افْعَلْ مَا تُؤْمَرُ سَتَجِدُنِی إِنْ شاءَ اللَّهُ مِنَ الصَّابِرِينَ (2) 1721، وَكَذَلِکَ أَ نْتَ لَمَّا أَباتَکَ النَّبِیُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَأَمَرَکَ أَنْ تَضْجَعَ فِی مَرْقَدِهِ واقِياً لَهُ بِنَفْسِکَ أَسْرَعْتَ إِلَى إِجابَتِهِ مُطِيعاً، وَ لِنَفْسِکَ عَلَى الْقَتْلِ مُوَطِّناً، فَشَکَرَ اللَّهُ تَعالى طَاعَتَکَ، وَأَبَانَ عَنْ جَمِيلِ فِعْلِکَ بِقَوْلِهِ جَلَّ ذِکْرُهُ: وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْرِی نَفْسَهُ ابْتِغَاءَ مَرْضَاةِ اللَّهِ (3) 1722، ثُمَّ مِحْنَتُکَ يَوْمَ صِفِّينَ وَقَدْ رُفِعَتِ الْمَصَاحِفُ حِيلَةً وَمَکْراً فَأَعْرَضَ الشَّکُّ، وَعُزِفَ الْحَقُّ، وَاتُّبِعَ الظَّنُّ، أَشْبَهَتْ مِحْنَةَ هَارُونَ إِذْ أَمَّرَهُ مُوسى عَلَى قَوْمِهِ فَتَفَرَّقُوا عَنْهُ، وَهارُونُ يُنادِی بِهِمْ وَيَقُولُ: يَا قَوْمِ إِنَّما فُتِنْتُمْ بِهِ وَ إِنَّ رَبَّكُمُ الرَّحْمنُ فَاتَّبِعُونِی وَأَطِيعُوا أَمْرِی.

1- معارج: 70/ 19- 22.
2- صافّات: 37/ 102.
3- بقره: 2/ 207.

قالُوا: لَنْ نَبْرَحَ عَلَيْهِ عاكِفِينَ حَتَّى يَرْجِعَ إِلَيْنا مُوسى (1) 1723. وَكَذلِكَ أَ نْتَ لَمَّا رُفِعَتِ الْمَصاحِفُ قُلْتَ: يَا قَوْمِ إِنَّما فُتِنْتُمْ بِها وَخُدِعْتُمْ، فَعَصَوْکَ وَخالَفُوا عَلَيْکَ وَاسْتَدْعَوْا نَصْبَ الْحَكَمَيْنِ، فَأَبَيْتَ عَلَيْهِمْ وَتَبَرَّأْتَ إِلى اللَّهِ مِنْ فِعْلِهِمْ وَفَوَّضْتَهُ إِلَيْهِمْ، فَلَمَّا أَسْفَرَ الْحَقُّ، وَسَفِهَ الْمُنْكَرُ، وَاعْتَرَفُوا بِالزَّلَلِ وَالْجَوْرِ عَنِ الْقَصْدِ اخْتَلَفُوا مِنْ بَعْدِهِ، وَأَ لْزَمُوکَ عَلَى سَفَهٍ التَّحْكِيمَ الَّذِى أَبَيْتَهُ وَأَحَبُّوهُ وَحَظَرْتَهُ وَأَباحُوا ذَ نْبَهُمُ الَّذِى اقْتَرَفُوهُ وَأَ نْتَ عَلَى نَهْجٍ بَصِيرَةٍ وَهُدىً، وَهُمْ عَلَى سُنَنِ ضَلالَةٍ وَعَمىً، فَمَا زالُوا عَلَى النِّفاقِ مُصِرِّينَ، وَفِى الْغَىِّ مُتَرَدِّدِينَ حَتَّى أَذاقَهُمُ اللَّهُ وَبَالَ أَمْرِهِمْ، فَأَماتَ بِسَيْفِکَ مَنْ عانَدَکَ فَشَقِىَ وَهَوى، وَأَحْيا بِحُجَّتِکَ مَنْ سَعَدَ فَهُدِىَ، صَلَواتُ اللَّهِ عَلَيْکَ غادِيَةً وَرائِحَةً وَعاكِفَةً وَذاهِبَةً، فَمَا يُحِيطُ الْمَادِحُ وَصْفَکَ، وَلَا يُحْبِطُ الطَّاعِنُ فَضْلَکَ، أَ نْتَ أَحْسَنُ الْخَلْقِ عِبَادَةً، وَأَخْلَصُهُمْ زَهَادَةً، وَأَذَ بُّهُمْ عَنِ الدِّينِ، أَ قَمْتَ حُدُودَ اللَّهِ بِجَهْدِکَ، وَفَلَلْتَ عَسَاكِرَ الْمَارِقِينَ بِسَيْفِکَ، تُخْمِدُ لَهَبَ الْحُرُوبِ بِبَنانِکَ، وَتَهْتِکُ سُتُورَ الشُّبَهِ بِبَيانِکَ، وَتَكْشِفُ لَبْسَ الْباطِلِ عَنْ صَرِيحِ الْحَقِّ لاتَأْخُذُکَ فِى اللَّهِ لَوْمَةُ لائِمٍ، وَفِى مَدْحِ اللَّهِ تَعالى لَکَ غِنىً عَنْ مَدْحِ الْمادِحِينَ وَتَقْرِيظِ (2) 1724 الْواصِفِينَ، قالَ اللَّهُ تَعالى: مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ فَمِنْهُمْ مَنْ قَضَى نَحْبَهُ وَمِنْهُمْ مَنْ يَنْتَظِرُ وَمَا بَدَّلُوا تَبْدِيلًا (3) 1725، وَلَمَّا رَأَيْتَ أَنْ قَتَلْتَ النَّاكِثِينَ وَالْقَاسِطِينَ وَالْمَارِقِينَ وَصَدَقَکَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَعْدَهُ فَأَوْفَيْتَ بِعَهْدِهِ قُلْتَ: أَمَا آنَ أَنْ تُخْضَبَ هذِهِ مِنْ هذِهِ أَمْ مَتى يُبْعَثُ

1- طه: 20/ 90- 91.

2- تَقْرِيظِ: نيک افزودن در ستايش. (منه).

3- احزاب: 33/ 23.

أَشْقاها؟ واثِقاً بِأَنَّکَ عَلَی بَیِّنَةٍ مِنْ رَبِّکَ، وَبَصِیرَةٍ مِنْ أَمْرِکَ، قادِمٌ عَلَی اللَّهِ، مُسْتَبْشِرٌ بِبَیْعِکَ الَّذِی بایَعْتَهُ بِهِ، وَذلِکَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِیمُ. اللَّهُمَّ الْعَنْ قَتَلَةَ أَ نْبِیائِکَ وَأَوْصِیاءِ أَ نْبِیائِکَ بِجَمِیعِ لَعَناتِکَ، وَأَصْلِهِمْ حَرَّ نارِکَ، وَالْعَنْ مَنْ غَصَبَ وَ لِیَّکَ حَقَّهُ، وَأَ نْکَرَ عَهْدَهُ، وَجَحَدَهُ بَعْدَ الْیَقِینِ وَالْإِقْرارِ بِالْوِلایَةِ لَهُ یَوْمَ أَکْمَلْتَ لَهُ الدِّینَ. اللَّهُمَّ الْعَنْ قَتَلَةَ أَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ وَمَنْ ظَلَمَهُ وَأَشْیاعَهُمْ وَأَ نْصارَهُمْ. اللَّهُمَّ الْعَنْ ظالِمِی الْحُسَیْنِ وَقاتِلِیهِ، وَالْمُتابِعِینَ عَدُوَّهُ وَناصِرِیهِ، وَالرَّاضِینَ بِقَتْلِهِ وَخاذِلِیهِ لَعْناً وَبِیلًا. اللَّهُمَّ الْعَنْ أَوَّلَ ظالِمٍ ظَلَمَ آلَ مُحَمَّدٍ وَمانِعِیهِمْ حُقُوقَهُمْ. اللَّهُمَّ خُصَّ أَوَّلَ ظالِمٍ وَغاصِبٍ لِآلِ مُحَمَّدٍ بِاللَّعْنِ وَکُلَّ مُسْتَنٍّ بِمَا سَنَّ إِلی یَوْمِ الْقِیامَةِ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ (1) 1726 خَاتَمِ النَّبِیِّینَ، وَعَلَی عَلِیٍّ سَیِّدِ الْوَصِیِّینَ وَآلِهِ الطَّاهِرِینَ، وَاجْعَلْنا بِهِمْ مُتَمَسِّکِینَ، وَبِوِلایَتِهِمْ مِنَ الْفَائِزِینَ الْآمِنِینَ الَّذِینَ لَاخَوْفٌ عَلَیْهِمْ وَلَا هُمْ یَحْزَنُونَ (2) 1727.

مؤلّف گوید که: ما در کتاب هدیّة الزّائرین اشاره کردیم به سند این زیارت، و آنکه این زیارت را در هر روز از نزدیک و دور می‌شود خواند، و این فایده جلیله‌ای است که البتّه راغبین در عبادت و شائقین زیارت حضرت شاه ولایت علیه السلام آن را غنیمت خواهند شمرد.

سیّم: زیارتی است که در اقبال از حضرت صادق علیه السلام نقل شده که فرمود: هرگاه در روز عید غدیر نزد قبر شریف حضرت امیر المؤمنین علیه السلام باشی نزدیک قبر شریف آن حضرت برو بعد از نماز و دعا، و اگر در شهرهای دیگر باشی اشاره کن به جانب آن حضرت بعد از نماز، و دعا این است:

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی وَ لِیِّکَ وَأَخِی نَبِیِّکَ وَوَزِیرِهِ وَحَبِیبِهِ وَخَلِیلِهِ، وَمَوْضِعِ

1- وَآلِ مُحَمَّدٍ: خ ل.

2- مزار شهید: 109- 130 و بحار الأنوار 100/ 359- 368 ح 6.

سِرِّهِ، وَخِیَرَتِهِ مِنْ أُسْرَتِهِ، وَوَصِیِّهِ وَصَفْوَتِهِ وَخالِصَتِهِ وَأَمِینِهِ وَوَ لِیِّهِ وَأَشْرَفِ عِتْرَتِهِ الَّذِینَ آمَنُوا بِهِ، وَأَبِی ذُرِّیَّتِهِ، وَبابِ حِکْمَتِهِ، وَالنَّاطِقِ بِحُجَّتِهِ، وَالدَّاعِی إِلَی شَرِیعَتِهِ، وَالْماضِی عَلَی سُنَّتِهِ، وَخَلِیفَتِهِ عَلَی أُمَّتِهِ، سَیِّدِ الْمُسْلِمِینَ، وَأَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ، وَقائِدِ الْغُرِّ الْمُحَجَّلِینَ، أَفْضَلَ مَا صَلَّیْتَ عَلَی أَحَدٍ مِنْ خَلْقِکَ وَأَصْفِیائِکَ وَأَوْصِیاءِ أَ نْبِیائِکَ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَشْهَدُ أَ نَّهُ قَدْ بَلَّغَ عَنْ نَبِیِّکَ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ مَا حُمِّلَ، وَرَعی مَا اسْتُحْفِظَ، وَحَفِظَ مَا اسْتُودِ عَ، وَحَلَّلَ حَلالَکَ، وَحَرَّمَ حَرامَکَ، وَأَقامَ أَحْکامَکَ، وَدَعا إِلی سَبِیلِکَ، وَوَالی أَوْ لِیاءَکَ، وَعَادَی أَعْداءَکَ، وَجَاهَدَ النَّاکِثِینَ عَنْ سَبِیلِکَ، وَالْقاسِطِینَ وَالْمارِقِینَ عَنْ أَمْرِکَ، صابِراً مُحْتَسِباً مُقْبِلًا غَیْرَ مُدْبِرٍ لَاتَأْخُذُهُ فِی اللَّهِ لَوْمَةُ لائِمٍ حَتَّی بَلَغَ فِی ذلِکَ الرِّضا، وَسَلَّمَ إِلَیْکَ الْقَضاءَ، وَعَبَدَکَ مُخْلِصاً، وَنَصَحَ لَکَ مُجْتَهِداً حَتَّی أَتاهُ الْیَقِینُ، فَقَبَضْتَهُ إِلَیْکَ شَهِیداً سَعِیداً وَ لِیّاً تَقِیّاً رَضِیّاً زَکِیّاً هادِیاً مَهْدِیّاً. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَعَلَیْهِ أَ فْضَلَ مَا صَلَّیْتَ عَلَی أَحَدٍ مِنْ أَ نْبِیائِکَ وَأَصْفِیائِکَ یَا رَبَّ الْعالَمِینَ (1) 1728.

مؤلّف گوید که: سیّد در مصباح الزّائر برای این روز شریف زیارتی دیگر نقل کرده که اختصاصش به این روز معلوم نمی‌شود، و آن مرکّب از دو زیارت است، که علّامه مجلسی آن را زیارت دوّم و سیّم تحفه قرار داده (2) 1729. زیارت امیرالمؤمنین علیه السلام در روز مولود

دوّیم از زیارات مخصوصه: زیارت روز مولود حضرت پیغمبر صلی الله علیه و آله است، شیخ مفید و شهید و سیّد ابن طاووس روایت کرده‌اند که: حضرت امام جعفر صادق علیه السلام زیارت کرد حضرت امیر المؤمنین علیه السلام را در هفدهم ربیع الأول به این زیارت، و تعلیم فرمود آن را به ثقه جلیل‌القدر

1- اقبال 2/ 306 فصل 6 باب 5.

2- تحفة الزائر: 69 اوّل زیارت دوّم: الحمد للّٰه‌الّذی أکرمنی بمعرفته، و در ص 73 اوّل زیارت سوّم: السلام علیک یا ولیّ اللّٰه ...

محمّد بن مسلم ثقفی رضی الله عنه و فرمود به او که: چون بیایی به مشهد امیرالمؤمنین علیه السلام، پس غسل زیارت کن، و بپوش پاکیزه‌ترین جامه‌های خود را، و به بوی خوش خود را معطّر نما، و برو به آرامی و وقار، پس چون برسی به باب السّلام، یعنی بر در حرم مطهّر، رو به قبله بایست و سی مرتبه اللَّهُ أَكْبَرُ بگو، و بگو:

السَّلامُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَى خِيَرَةِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَى الْبَشِيرِ النَّذِيرِ السِّراجِ الْمُنِيرِ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكاتُهُ، السَّلامُ عَلَى الطُّهْرِ الطَّاهِرِ، السَّلامُ عَلَى الْعَلَمِ الزَّاهِرِ، السَّلامُ عَلَى الْمَنْصُورِ الْمُؤَيَّدِ، السَّلامُ عَلَى أَبِى الْقَاسِمِ مُحَمَّدٍ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكاتُهُ. السَّلامُ عَلَى أَنْبِياءِ اللَّهِ الْمُرْسَلِينَ وَعِبادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ، السَّلامُ عَلَى مَلائِكَةِ اللَّهِ الْحَافِّينَ بِهَذَا الْحَرَمِ وَبِهَذَا الضَّرِيحِ اللَّائِذِينَ بِهِ. پس به نزدیک قبر برو و بگو:

السَّلامُ عَلَيْكَ يَا وَصِيَّ الْأَوْصِياءِ، السَّلامُ عَلَيْكَ يَا عِمادَ الْأَتْقِياءِ، السَّلامُ عَلَيْكَ يَا وَلِيَّ الْأَوْلِياءِ، السَّلامُ عَلَيْكَ يَا سَيِّدَ الشُّهَداءِ، السَّلامُ عَلَيْكَ يَا آيَةَ اللَّهِ الْعُظْمى، السَّلامُ عَلَيْكَ يَا خامِسَ أَهْلِ الْعَباءِ، السَّلامُ عَلَيْكَ يَا قائِدَ الْغُرِّ الْمُحَجَّلِينَ الْأَتْقِياءِ، السَّلامُ عَلَيْكَ يَا عِصْمَةَ الْأَوْلِياءِ، السَّلامُ عَلَيْكَ يَا زَيْنَ الْمُوَحِّدِينَ النُّجَباءِ، السَّلامُ عَلَيْكَ يَا خالِصَ الْأَخِلَّاءِ، السَّلامُ عَلَيْكَ يَا والِدَ الْأَئِمَّةِ الْأُمَناءِ، السَّلامُ عَلَيْكَ يَا صاحِبَ الْحَوْضِ وَحامِلَ اللِّواءِ، السَّلامُ عَلَيْكَ يَا قَسِيمَ الْجَنَّةِ وَلَظى (1) 1730، السَّلامُ عَلَيْكَ يَا مَنْ شُرِّفَتْ بِهِ مَكَّةُ وَمِنى، السَّلامُ عَلَيْكَ يَا بَحْرَ الْعُلُومِ وَكَنَفَ (2) 1731 الْفُقَراءِ، السَّلامُ عَلَيْكَ يَا مَنْ وُلِدَ فِى الْكَعْبَةِ وَزُوِّجَ فِى السَّماءِ بِسَيِّدَةِ النِّساءِ وَكانَ شُهُودُهَا الْمَلائِكَةَ الْأَصْفِياءَ،

1- لَظى: دوزخ.

2- وَكَهْفَ: خ ل.

السَّلامُ عَلَیْکَ یَا مِصْباحَ الضِّیاءِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا مَنْ خَصَّهُ النَّبِیُّ بِجَزِیلِ الْحِباءِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا مَنْ باتَ عَلَی فِرَاشِ خاتَمِ الْأَ نْبِیاءِ وَوَقاهُ بِنَفْسِهِ شَرَّ الْأَعْداءِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا مَنْ رُدَّتْ لَهُ الشَّمْسُ فَسامی شَمْعُونَ الصَّفا، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا مَنْ أَ نْجَی اللَّهُ سَفِینَةَ نُوحٍ بِاسْمِهِ وَاسْمِ أَخِیهِ حَیْثُ الْتَطَمَ الْماءُ حَوْلَها وَطَمی، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا مَنْ تابَ اللَّهُ بِهِ وَبِأَخِیهِ عَلَی آدَمَ إِذْ غَوی، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا فُلْکَ النَّجاةِ الَّذِی مَنْ رَکِبَهُ نَجَا وَمَنْ تَأَخَّرَ عَنْهُ هَوی، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا مَنْ خاطَبَ الثُّعْبانَ وَذِئْبَ الْفَلا، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا أَمِیرَ الْمُؤْمِنِینَ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَکاتُهُ. السَّلامُ عَلَیْکَ یَا حُجَّةَ اللَّهِ عَلَی مَنْ کَفَرَ وَأَنابَ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا إِمامَ ذَوِی الْأَ لْبابِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا مَعْدِنَ الْحِکْمَةِ وَفَصْلَ الْخِطابِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا مَنْ عِنْدَهُ عِلْمُ الْکِتابِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا مِیزانَ یَوْمِ الْحِسابِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا فاصِلَ الْحُکْمِ النَّاطِقَ بِالصَّوابِ، السَّلامُ عَلَیْکَ أَ یُّهَا الْمُتَصَدِّقُ بِالْخاتَمِ فِی الْمِحْرابِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا مَنْ کَفَی اللَّهُ الْمُؤْمِنِینَ الْقِتالَ بِهِ یَوْمَ الْأَحْزابِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا مَنْ أَخْلَصَ لِلَّهِ الْوَحْدَانِیَّةَ وَأَنَابَ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا قَاتِلَ خَیْبَرَ وَقالِعَ الْبابِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا مَنْ دَعَاهُ خَیْرُ الْأَ نَامِ لِلْمَبِیتِ عَلَی فِراشِهِ فَأَسْلَمَ نَفْسَهُ لِلْمَنِیَّةِ وَأَجابَ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا مَنْ لَهُ طُوبی وَحُسْنُ مَآبٍ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَکاتُهُ. السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وَ لِیَّ عِصْمَةِ الدِّینِ وَیَا سَیِّدَ السَّاداتِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا صاحِبَ الْمُعْجِزاتِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا مَنْ نَزَلَتْ فِی فَضْلِهِ سُورَةُ الْعادِیاتِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا مَنْ کُتِبَ اسْمُهُ فِی السَّماءِ عَلَی السُّرادِقاتِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا مُظْهِرَ الْعَجائِبِ وَالْآیاتِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا أَمِیرَ الْغَزَواتِ، السَّلامُ عَلَیْکَ

یَا مُخْبِراً بِما غَبَرَ وَبِما هُوَ آتٍ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا مُخاطِبَ ذِئْبِ الْفَلَواتِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا خاتِمَ الْحَصی وَمُبَیِّنَ الْمُشْکِلاتِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا مَنْ عَجِبَتْ مِنْ حَمَلاتِهِ فِی الْوَغَی مَلائِکَةُ السَّماواتِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا مَنْ ناجَی الرَّسُولَ فَقَدَّمَ بَیْنَ یَدَیْ نَجْواهُ الصَّدَقاتِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا والِدَ الْأَئِمَّةِ الْبَرَرَةِ السَّاداتِ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَکاتُهُ. السَّلامُ عَلَیْکَ یَا تالِیَ الْمَبْعُوثِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وارِثَ عِلْمِ خَیْرِ مَوْرُوثٍ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَکاتُهُ. السَّلامُ عَلَیْکَ یَا سَیِّدَ الْوَصِیِّینَ (1) 1732، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا إِمامَ الْمُتَّقِینَ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا غِیاثَ الْمَکْرُوبِینَ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا عِصْمَةَ الْمُؤْمِنِینَ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا مُظْهِرَ الْبَراهِینِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا طه وَیس، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا حَبْلَ اللَّهِ الْمَتِینِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا مَنْ تَصَدَّقَ فِی صَلاتِهِ بِخاتَمِهِ عَلَی الْمِسْکِینِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا قالِعَ الصَّخْرَةِ عَنْ فَمِ الْقَلِیبِ وَمُظْهِرَ الْماءِ الْمَعِینِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا عَیْنَ اللَّهِ النَّاظِرَةَ، وَیَدَهُ الْباسِطَةَ، وَ لِسانَهُ الْمُعَبِّرَ عَنْهُ فِی بَرِیَّتِهِ أَجْمَعِینَ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وارِثَ عِلْمِ النَّبِیِّینَ، وَمُسْتَوْدَعَ عِلْمِ الْأَوَّلِینَ وَالْآخِرِینَ، وَصاحِبَ لِواءِ الحَمْدِ، وَساقِیَ أَوْلِیائِهِ مِنْ حَوْضِ خاتَمِ النَّبِیِّینَ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا یَعْسُوبَ الدِّینِ، وَقائِدَ الْغُرِّ الْمُحَجَّلِینَ، وَوالِدَ الْأَئِمَّةِ الْمَرْضِیِّینَ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَکاتُهُ. السَّلامُ عَلَی اسْمِ اللَّهِ الرَّضِیِّ وَوَجْهِهِ الْمُضِیءِ وَجَنْبِهِ الْقَوِیِّ وَصِراطِهِ السَّوِیِّ، السَّلامُ عَلَی الْإِمامِ التَّقِیِّ الْمُخْلِصِ الصَّفِیِّ، السَّلامُ عَلَی الْکَوکَبِ الدُّرِّیِّ، السَّلامُ عَلَی الْإِمامِ أَبِی الْحَسَنِ عَلِیٍّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَکاتُهُ. السَّلامُ عَلَی أَئِمَّةِ الْهُدی، وَمَصابِیحِ

1- السَّلامُ عَلَیْکَ یَا سَیِّدَ الْوَصِیِّینَ: نسخه. سَیِّدَ الْمُؤْمِنِینَ: خ ل.

الدُّجَی، وَأَعْلامِ التُّقی، وَمَنارِ الْهُدی، وَذَوِی النُّهی، وَکَهْفِ الْوَرَی، وَالْعُرْوَةِ الْوُثْقی، وَالْحُجَّةِ عَلَی أَهْلِ الدُّنْیا وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَکاتُهُ. السَّلامُ عَلَی نُورِ الْأَ نْوارِ، وَحُجَّةِ الْجَبَّارِ، وَوالِدِ الْأَئِمَّةِ الْأَطْهارِ، وَقَسِیمِ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ، الْمُخْبِرِ عَنِ الْآثارِ، الْمُدَمِّرِ عَلَی الْکُفَّارِ، مُسْتَنْقذِ الشِّیعَةِ الْمُخْلِصِینَ مِنْ عَظِیمِ الْأَوْزارِ، السَّلَامُ عَلَی الْمَخْصُوصِ بِالطَّاهِرَةِ التَّقِیَّةِ ابْنَةِ الْمُخْتارِ، الْمَوْلُودِ فِی الْبَیْتِ ذِی الْأَسْتارِ، الْمُزَوَّجِ فِی السَّماءِ بِالْبَرَّةِ الطَّاهِرَةِ الرَّضِیَّةِ الْمَرْضِیَّةِ والِدَةِ الْأَئِمَّةِ الْأَطْهارِ (1) 1733 وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَکاتُهُ. السَّلامُ عَلَی النَّبَا الْعَظِیمِ الَّذِی هُمْ فِیهِ مُخْتَلِفُونَ، وَعَلَیْهِ یُعْرَضُونَ، وَعَنْهُ یُسْأَ لُونَ، السَّلامُ عَلَی نُورِ اللَّهِ الْأَ نْوَرِ، وَضِیائِهِ الْأَزْهَرِ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَکاتُهُ. السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وَ لِیَّ اللَّهِ وَحُجَّتَهُ وَخالِصَةَ اللَّهِ وَخاصَّتَهُ، أَشْهَدُ أَ نَّکَ (2) 1734 یَا وَ لِیَّ اللَّهِ وَحُجَّتَهُ (3) 1735 لَقَدْ جاهَدْتَ فِی سَبِیلِ اللَّهِ حَقَّ جِهادِهِ، وَاتَّبَعْتَ مِنْهاجَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ، وَحَلَّلْتَ حَلالَ اللَّهِ، وَحَرَّمْتَ حَرامَ اللَّهِ، وَشَرَعْتَ أَحْکامَهُ، وَأَقَمْتَ الصَّلاةَ، وَآتَیْتَ الزَّکاةَ، وَأَمَرْتَ بِالْمَعْرُوفِ، وَنَهَیْتَ عَنِ الْمُنْکَرِ، وَجاهَدْتَ فِی سَبِیلِ اللَّهِ صابِراً ناصِحاً مُجْتَهِداً مُحْتَسِباً عِنْدَ اللَّهِ عَظِیمَ الْأَجْرِ حَتَّی أَتاکَ الْیَقِینُ، فَلَعَنَ اللَّهُ مَنْ دَفَعَکَ عَنْ حَقِّکَ، وَأَزالَکَ عَنْ مَقامِکَ، وَلَعَنَ اللَّهُ مَنْ بَلَغَهُ ذلِکَ فَرَضِیَ بِهِ، أُشْهِدُ اللَّهَ وَمَلائِکَتَهُ وَأَ نْبِیاءَهُ وَرُسُلَهُ أَ نِّی وَ لِیٌّ لِمَنْ وَالاکَ وَعَدُوٌّ لِمَنْ عَاداکَ، السَّلامُ عَلَیْکَ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَکاتُهُ. پس خود را به قبر بچسبان و قبر را ببوس و بگو:

1- المرْضِیَّةِ ابْنَةِ الأَطْهارَ: خ.
2- أَ نَّکَ: نسخه.
3- وَحُجَّتَهُ: خ.

أَشْهَدُ أَ نَّکَ تَسْمَعُ کَلامِی، وَتَشْهَدُ مَقامِی، وَأَشْهَدُ لَکَ یَا وَ لِیَّ اللَّهِ بِالْبَلاغِ وَالْأَداءِ، یَا مَوْلایَ، یَا حُجَّةَ اللَّهِ، یَا أَمِینَ اللَّهِ، یَا وَ لِیَّ اللَّهِ، إِنَّ بَیْنِی وَبَیْنَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ ذُ نُوباً قَدْ أَ ثْقَلَتْ ظَهْرِی، وَمَنَعَتْنِی مِنَ الرُّقادِ، وَذِکْرُها یُقَلْقِلُ أَحْشَائِی، وَقَدْ هَرَبْتُ إِلَی اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَ إِلَیْکَ، فَبِحَقِّ مَنِ ائْتَمَنَکَ عَلَی سِرِّهِ، وَاسْتَرْعاکَ أَمْرَ خَلْقِهِ، وَقَرَنَ طاعَتَکَ بِطاعَتِهِ، وَمُوالاتَکَ بِمُوالاتِهِ، کُنْ لِی إِلَی اللَّهِ شَفِیعاً، وَمِنَ النَّارِ مُجِیراً، وَعَلَی الدَّهْرِ ظَهِیراً. پس باز خود را به قبر بچسبان و قبر را ببوس و بگو:

یَا وَ لِیَّ اللَّهِ، یَا حُجَّةَ اللَّهِ، یَا بابَ حِطَّةِ اللَّهِ، وَ لِیُّکَ وَزائِرُکَ وَاللَّائِذُ بِقَبْرِکَ، وَالنَّازِلُ بِفِنائِکَ، وَالْمُنِیخُ رَحْلَهُ فِی جِوارِکَ یَسْأَ لُکَ أَنْ تَشْفَعَ لَهُ إِلَی اللَّهِ فِی قَضاءِ حاجَتِهِ، وَنُجْحِ طَلِبَتِهِ فِی الدُّنْیا وَالْآخِرَةِ فَإِنَّ لَکَ عِنْدَ اللَّهِ الْجَاهَ الْعَظِیمَ، وَالشَّفاعَةَ الْمَقْبُولَةَ، فَاجْعَلْنِی یَا مَوْلایَ مِنْ هَمِّکَ وَأَدْخِلْنِی فِی حِزْبِکَ، وَالسَّلامُ عَلَیْکَ وَعَلَی ضَجِیعَیْکَ آدَمَ وَنُوحٍ، وَالسَّلامُ عَلَیْکَ وَعَلَی وَلَدَیْکَ الْحَسَنِ وَالْحُسَیْنِ، وَعَلَی الْأَئِمَّةِ الطَّاهِرِینَ مِنْ ذُرِّیَّتِکَ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَکَاتُهُ.

آنگاه شش رکعت نماز زیارت بکن، دو رکعت برای حضرت امیر المؤمنین علیه السلام، و دو رکعت برای جناب آدم علیه السلام، و دو رکعت برای جناب نوح علیه السلام، و بسیار بخوان خدای تعالی را که به اجابت خواهد رسید إن شاء اللَّه تعالی (1). 1736. اتّحاد حضرت پیغمبر با امیرالمؤمنین علیهما السلام

مؤلّف گوید که: صاحب مزار کبیر گفته که: این زیارت را در هفدهم ربیع الأوّل در نزد طلوع آفتاب باید به عمل آورد (2). 1737، و علّامه مجلسی رحمه الله فرموده که: این زیارت بهترین زیارات

1- مزار شهید: 131- 137 و اقبال 3/ 130 فصل 12 باب 4.

2- مزار کبیر مشهدی: 205.

است، و به سندهای معتبر در کتب معتبره مذکور است، و ظاهر بعضی از روایات آن است که خصوصیّت به این روز ندارد، و در هر وقت که این زیارت را به عمل آورند خوب است (1) 1738.
مؤلّف گوید که: اگر کسی گوید که: چگونه است در روز مولود پیغمبر صلی الله علیه و آله یا مبعث آن حضرت زیارت حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام وارد شده، و زیارت حضرت رسول صلی الله علیه و آله روایت نشده، با آنکه شایسته بود که زیارت مخصوصی برای حضرت رسول صلی الله علیه و آله در این اوقات وارد شده باشد؟
جواب گوییم که: این به جهت شدّت اتّصال این دو بزرگوار، و کمال اتّحاد این دو نور پاک است با هم، که هرکه زیارت کند امیر المؤمنین علیه السلام را زیارت کرده حضرت رسول صلی الله علیه و آله را، و شاهد بر این از قرآن آیه أنفسنا است، وَهُوَ فی آیَةِ التّباهُلِ نَفْسُ الْمُصْطَفی لَیْسَ غَیْرُهُ إِیّاها.
و از اخبار بسیاری از روایات است از جمله شیخ محمّد بن المشهدی روایت کرده از حضرت صادق علیه السلام که فرمود: مردی اعرابی به خدمت حضرت رسول صلی الله علیه و آله مشرّف شد و عرض کرد: یا رسول اللّه، منزل من دور است از منزل تو، و من مشتاق زیارت و دیدن تو می‌شوم، می‌آیم به زیارت جناب تو، و ملاقات تو برایم حاصل نمی‌شود، و ملاقات می‌کنم علیّ بن ابی طالب علیه السلام را، پس مرا مأنوس می‌کند به حدیث و مواعظ خود، و من برمی‌گردم با حال اندوه و حسرت بر ندیدن تو، فرمود: هرکه زیارت کند علی را مرا زیارت کرده، و هرکه او را دوست دارد مرا دوست داشته، و کسی که دشمن دارد او را مرا دشمن داشته است، برسان این را به قوم خود از جانب من، و هرکه برود به زیارت او پس به تحقیق که نزد من آمده، و من جزا خواهم داد او را روز قیامت وجبرئیل وصالح‌المؤمنین (2) 1739.
و در حدیث معتبری از حضرت صادق علیه السلام مروی است که: چون زیارت کنی جانب نجف را زیارت کن عظام آدم علیه السلام، و بدن نوح علیه السلام، و جسم علیّ بن ابی طالب علیه السلام را، بدرستی که زیارت کرده خواهی بود پدران گذشته را و محمّد صلی الله علیه و آله خاتم پیغمبران را و علی علیه السلام بهترین اوصیا را (3) 1740، و در زیارت ششم گذشت که فرمودند: رو به قبر امیر المؤمنین علیه السلام بایست و بگو:
السَّلامُ عَلَیْکَ یَا رَسُولَ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا صَفْوَةَ اللَّهِ، الی غَیْرِ ذلِکَ.

1- زاد المعاد: 424.
2- مزار كبير: 38، ح 13.
3- مزار كبير: 37، ضمن ح 12.

وَلقَد أَجادَ الشَّیْخ جابِر فِی تَسْمیطِهِ للقَصیدةِ الازرِیَّة بقَولهِ مُشیراً إِلَی القُبَّةِ العَلَوِیَّةِ:
فَاعْتَمِدْ لِلنَّبِیِّ أَعْظَمَ رَمْسٍفِیهِ لِلطُّهْرِ أَحْمَدٍ أَیُّ نَفْسٍ
أَوْ تَرَی الْعَرْشَ فِیهِ أَنْوَرَ شَمْسٍفَتَواضَعْ فَثَمَّ دارَةُ قُدْسٍ
تَتَمَنَّی الْأَفْلاکُ لَثْمَ ثَراهَا (1) 1741 و حکیم سنائی گفته:
مرتضائی که کرد یزدانش‌همره جان مصطفی جانش
هر دو یک قبله و خردشان دوهر دو یک روح وکالبدشان دو
دو رَوَنده چو اختر گردون‌دو برادر چو موسی و هارون
هر دو یک دُر ز یک صدف بودندهر دو پیرایه شرف بودند
تا نه بگشاد علم حیدر دَرندهد سنّت پیمبر بَر
سیّم از زیارات مخصوصه‌زیارت امیرالمؤمنین علیه السلام در مبعث
زیارت شب مبعث و روز آن است:
یعنی بیست و هفتم رجب، و در آن سه زیارت است:
اوّل: زیارت رجبیّه: الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی أَشْهَدَنا مَشْهَدَ أَوْلِیائِهِ، که در اعمال ماه رجب گذشت (ص 190)، و آن زیارتی است که در ماه رجب در هر یک از مشاهد مشرّفه خوانده می‌شود، لکن صاحب مزار قدیم و شیخ محمّد بن المشهدی آن را از زیارات مخصوصه شب مبعث نیز شمرده‌اند، و چون آن زیارت را خواندی فرموده‌اند: بعد از آن دو رکعت نماز زیارت بجا آور و آنچه خواهی دعا کن (2) 1742.
دویّم: زیارت السَّلامُ عَلَی أَبِی الْأَئِمَّةِ وَمَعْدِنِ النُّبُوَّةِ است، که علّامه مجلسی رحمه الله آن را زیارت هفتم تحفه قرار داده (3) 1743. صاحب مزار قدیم گفته که: آن مختصّ است به شب بیست و هفتم رجب، چنانکه ما در هدیّة الزّائر آن را ذکر کردیم.
سیّم: زیارتی است که شیخ مفید و سیّد و شهید نقل نموده‌اند به این طریق که: چون

1- دیوان ازریّه شیخ ازری: 85.
2- مزار کبیر: 203.
3- تحفة الزائر: 83.

خواستی در شب مبعث یا روز آن زیارت کنی حضرت امیر المؤمنین علیه السلام را بایست بر در قبّه شریفه مقابل قبر آن حضرت و بگو:
أَشْهَدُ أَنْ لَاإِلهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَاشَرِیکَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، وَأَنَّ عَلِیَّ بْنَ أَبِی طالِبٍ أَمِیرَ الْمُؤْمِنِینَ عَبْدُ اللَّهِ وَأَخُو رَسُو لِهِ، وَأَنَّ الْأَئِمَّةَ الطَّاهِرِینَ مِنْ وَلَدِهِ حُجَجُ اللَّهِ عَلَی خَلْقِهِ.
پس داخل شو و بایست نزدیک قبر آن حضرت، به نحوی که روی خود را به جانب قبر کرده باشی و قبله را در پشت خود قرار دهی، آنگاه صد مرتبه تکبیر بگو، و بگو:
السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وَارِثَ آدَمَ خَلِیفَةِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وارِثَ نُوحٍ صَفْوَةِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وارِثَ إِبْراهِیمَ خَلِیلِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وارِثَ مُوسی کَلِیمِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وارِثَ عِیسی رُوحِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وارِثَ مُحَمَّدٍ سَیِّدِ رُسُلِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا أَمِیرَ الْمُؤْمِنِینَ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا إِمامَ الْمُتَّقِینَ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا سَیِّدَ الْوَصِیِّینَ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وَصِیَّ رَسُولِ رَبِّ الْعالَمِینَ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وارِثَ عِلْمِ الْأَوَّلِینَ وَالْآخِرِینَ، السَّلامُ عَلَیْکَ أَ یُّهَا النَّبَأُ الْعَظِیمُ، السَّلامُ عَلَیْکَ أَ یُّهَا الصِّراطُ الْمُسْتَقِیمُ، السَّلامُ عَلَیْکَ أَ یُّهَا الْمُهَذَّبُ الْکَرِیمُ، السَّلامُ عَلَیْکَ أَ یُّهَا الْوَصِیُّ التَّقِیُّ، السَّلامُ عَلَیْکَ أَ یُّهَا الرَّضِیُّ الزَّکِیُّ، السَّلامُ عَلَیْکَ أَ یُّهَا الْبَدْرُ الْمُضِیءُ، السَّلامُ عَلَیْکَ أَ یُّهَا الصِّدِّیقُ الْأَکْبَرُ، السَّلامُ عَلَیْکَ أَ یُّهَا الْفارُوقُ الْأَعْظَمُ، السَّلامُ عَلَیْکَ أَ یُّهَا السِّراجُ الْمُنِیرُ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا إِمامَ الْهُدی، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا عَلَمَ التُّقی، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا حُجَّةَ اللَّهِ الْکُبْری، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا خاصَّةَ اللَّهِ وَخالِصَتَهُ، وَأَمِینَ اللَّهِ وَصَفْوَتَهُ، وَبابَ

اللَّهِ وَحُجَّتَهُ، وَمَعْدِنَ حُكْمِ اللَّهِ وَسِرِّهِ، وَعَيْبَةَ عِلْمِ اللَّهِ وَخازِنَهُ، وَسَفِيرَ اللَّهِ فِی خَلْقِهِ، أَشْهَدُ أَنَّکَ أَ قَمْتَ الصَّلاةَ، وَآتَیْتَ الزَّکاةَ، وَأَمَرْتَ بِالْمَعْرُوفِ، وَنَهَیْتَ عَنِ الْمُنْکَرِ، وَاتَّبَعْتَ الرَّسُولَ، وَتَلَوْتَ الْکِتابَ حَقَّ تِلاوَتِهِ، وَبَلَّغْتَ عَنِ اللَّهِ، وَوَفَیْتَ بِعَهْدِ اللَّهِ، وَتَمَّتْ بِکَ کَلِماتُ اللَّهِ، وَجاهَدْتَ فِی اللَّهِ حَقَّ جِهادِهِ، وَنَصَحْتَ لِلَّهِ وَ لِرَسُو لِهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ، وَجُدْتَ بِنَفْسِکَ صابِراً مُحْتَسِباً مُجاهِداً عَنْ دِینِ اللَّهِ، مُوَقِّیاً لِرَسُولِ اللَّهِ، طالِباً مَا عِنْدَ اللَّهِ، راغِباً فِیما وَعَدَ اللَّهُ، وَمَضَیْتَ لِلَّذِی کُنْتَ عَلَیْهِ شَهِیداً وَشاهِداً وَمَشْهُوداً، فَجَزاکَ اللَّهُ عَنْ رَسُو لِهِ وَعَنِ الْإِسْلامِ وَأَهْلِهِ مِنْ صِدِّیقٍ أَ فْضَلَ الْجَزاءِ. أَشْهَدُ أَ نَّکَ کُنْتَ أَوَّلَ الْقَوْمِ إِسْلاماً، وَأَخْلَصَهُمْ إِیماناً، وَأَشَدَّهُمْ یَقِیناً، وَأَخْوَفَهُمْ لِلَّهِ، وَأَعْظَمَهُمْ عَناءً، وَأَحْوَطَهُمْ عَلَی رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ، وَأَ فْضَلَهُمْ مَناقِبَ، وَأَکْثَرَهُمْ سَوابِقَ، وَأَرْفَعَهُمْ دَرَجَةً، وَأَشْرَفَهُمْ مَنْزِلَةً، وَأَکْرَمَهُمْ عَلَیْهِ، فَقَوِیْتَ (1) 1744 حِینَ وَهَنُوا، وَلَزِمْتَ مِنْهَاجَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ، وَ (2) 1745 أَشْهَدُ أَ نَّکَ کُنْتَ خَلِیفَتَهُ حَقّاً، لَمْ تُنازَعْ بِرَغْمِ الْمُنافِقِینَ، وَغَیْظِ الْکافِرِینَ، وَضِغْنِ الْفاسِقِینَ، وَقُمْتَ بِالْأَمْرِ حِینَ فَشِلُوا، وَنَطَقْتَ حِینَ تَتَعْتَعُوا، وَمَضَیْتَ بِنُورِ اللَّهِ إِذْ وَقَفُوا، فَمَنِ اتَّبَعَکَ فَقَدِ اهْتَدی (3) 1746، کُنْتَ أَوَّلَهُمْ کَلاماً، وَأَشَدَّهُمْ خِصاماً، وَأَصْوَبَهُمْ مَنْطِقاً، وَأَسَدَّهُمْ رَأْیاً، وَأَشْجَعَهُمْ قَلْباً، وَأَکْثَرَهُمْ یَقِیناً، وَأَحْسَنَهُمْ عَمَلًا، وَأَعْرَفَهُمْ بِالْأُمُورِ، کُنْتَ لِلْمُؤمِنِینَ أَباً رَحِیماً إِذْ صارُوا عَلَیْکَ عِیالاً، فَحَمَلْتَ أَ ثْقالَ مَا عَنْهُ ضَعُفُوا، وَحَفِظْتَ مَا أَضاعُوا، وَرَعَیْتَ مَا أَهْمَلُوا،

1- قَوَیْتَ: خ ل.

2- وَ: خ.

3- هُدِیَ: خ ل.

وَشَمَّرْتَ إِذْ جَبُنُوا، وَعَلَوْتَ إِذْ هَلِعُوا، وَصَبَرْتَ إِذْ جَزِعُوا، كُنْتَ عَلَی الْكافِرِينَ عَذاباً صَبّاً وَغِلْظَةً وَغَيْظاً، وَ لِلْمُؤْمِنِينَ غَيْثاً وَخِصْباً (1) 1747 وَعِلْماً، لَمْ تُفْلَلْ حُجَّتُكَ، وَلَمْ يَزِغْ قَلْبُكَ، وَلَمْ تَضْعُفْ بَصِيرَتُكَ، وَلَمْ تَجْبُنْ نَفْسُكَ، كُنْتَ كَالْجَبَلِ لَاتُحَرِّكُهُ الْعَواصِفُ، وَلَا تُزِيلُهُ الْقَواصِفُ، كُنْتَ كَما قالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ قَوِيّاً فِی بَدَنِكَ، مُتَواضِعاً فِی نَفْسِكَ، عَظِيماً عِنْدَ اللَّهِ، كَبِيراً فِی الْأَرْضِ، جَلِيلاً فِی السَّماءِ، لَمْ يَكُنْ لِأَحَدٍ فِيكَ مَهْمَزٌ، وَلَا لِقائِلٍ فِيكَ مَغْمَزٌ، وَلَا لِخَلْقٍ فِيكَ مَطْمَعٌ، وَلَا لِأَحَدٍ عِنْدَكَ هَوادَةٌ، يُوجَدُ الضَّعِيفُ الذَّلِيلُ عِنْدَكَ قَوِيّاً عَزِيزاً حَتَّی تَأْخُذَ لَهُ بِحَقِّهِ، وَالْقَوِيُّ الْعَزِيزُ عِنْدَكَ ضَعِيفاً (2) 1748 حَتَّی تَأْخُذَ مِنْهُ الْحَقَّ، الْقَرِيبُ وَالْبَعِيدُ عِنْدَكَ فِی ذلِكَ سَواءٌ، شَأْ نُكَ الْحَقُّ وَالصِّدْقُ وَالرِّفْقُ، وَقَوْلُكَ حُكْمٌ وَحَتْمٌ، وَأَمْرُكَ حِلْمٌ وَعَزْمٌ، وَرَأْيُكَ عِلْمٌ وَحَزْمٌ (3) 1749، اعْتَدَلَ بِكَ الدِّينُ، وَسَهُلَ بِكَ الْعَسِيرُ، وَأُطْفِئَتْ بِكَ (4) 1750 النِّيرانُ، وَقَوِیَ بِكَ الْإِيمانُ، وَثَبَتَ بِكَ (5) 1751 الْإِسْلامُ، وَهَدَّتْ مُصِيبَتُكَ الْأَنامَ، فَإِنَّا لِلَّهِ وَ إِنَّا إِلَيْهِ راجِعُونَ، لَعَنَ اللَّهُ مَنْ قَتَلَكَ، وَلَعَنَ اللَّهُ مَنْ خالَفَكَ، وَلَعَنَ اللَّهُ مَنِ افْتَری عَلَيْكَ، وَلَعَنَ اللَّهُ مَنْ ظَلَمَكَ وَغَصَبَكَ حَقَّكَ، وَلَعَنَ اللَّهُ مَنْ بَلَغَهُ ذلِكَ فَرَضِیَ بِهِ، إِنَّا إِلَی اللَّهِ مِنْهُمْ بُرآءُ، لَعَنَ اللَّهُ أُمَّةً خالَفَتْكَ، وَجَحَدَتْ وِلايَتَكَ، وَتَظاهَرَتْ عَلَيْكَ وَقَتَلَتْكَ، وَحادَتْ عَنْكَ وَخَذَلَتْكَ، الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی جَعَلَ النَّارَ مَثْواهُمْ وَبِئْسَ‌الْوِرْدُ الْمَوْرُودُ. أَشْهَدُ لَكَ يَاوَ لِیَّ اللَّهِ وَوَ لِیَّ رَسُو لِهِ صَلَّی‌اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ

1- خِصْباً: بَرَكَت.

2- ذَلِيلًا: خ ل. و در مزار و مصباح: ضعيفاً ذليلًا.

3- وَجَزْمٌ: خ ل.

4- بِكَ: خ.

5- بِكَ: خ.

بِالْبَلاغِ وَالْأَداءِ وَالنَّصِيحَة (1) 1752، وَأَشْهَدُ أَ نَّکَ حَبِیبُ اللَّهِ وَبابُهُ، وَأَ نَّکَ جَنْبُ (2) 1753 اللَّهِ وَوَجْهُهُ الَّذِی مِنْهُ یُؤْتی، وَأَ نَّکَ سَبِیلُ اللَّهِ، وَأَ نَّکَ عَبْدُ اللَّهِ، وَأَخُو رَسُولِهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ، أَ تَیْتُکَ زائِراً لِعَظِیمِ حالِکَ وَمَنْزِلَتِکَ عِنْدَ اللَّهِ وَعِنْدَ رَسُولِهِ، مُتَقَرِّباً إِلی اللَّهِ بِزِیارَتِکَ، راغِباً إِلَیْکَ فِی الشَّفاعَةِ، أَبْتَغِی بِشَفاعَتِکَ خَلاصَ نَفْسِی، مُتَعَوِّذاً بِکَ مِنَ النَّارِ، هارِباً مِنْ ذُ نُوبِیَ الَّتِی احْتَطَبْتُها عَلی ظَهْرِی، فَزِعاً إِلَیْکَ رَجاءَ رَحْمَةِ رَبِّی، أَ تَیْتُکَ أَسْتَشْفِعُ بِکَ یَا مَوْلایَ إِلَی اللَّهِ وَأَ تَقَرَّبُ بِکَ إِلَیْهِ لِیَقْضِیَ بِکَ حَوائِجِی، فَاشْفَعْ لِی یَا أَمِیرَ الْمُؤْمِنِینَ إِلَی اللَّهِ فَإِنِّی عَبْدُ اللَّهِ وَمَوْلاکَ وَزائِرُکَ وَلَکَ عِنْدَ اللَّهِ الْمَقامُ الْمَعْلُومُ، وَالْجاهُ الْعَظِیمُ، وَالشَّأْنُ الْکَبِیرُ، وَالشَّفاعَةُ الْمَقْبُولَةُ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَصَلِّ عَلَی عَبْدِکَ وَأَمِینِکَ الْأَوْفی، وَعُرْوَتِکَ الْوُثْقی، وَیَدِکَ الْعُلْیا، وَکَلِمَتِکَ الْحُسْنی، وَحُجَّتِکَ عَلَی الْوَری، وَصِدِّیقِکَ الْأَکْبَرِ، سَیِّدِ الْأَوْصِیاءِ، وَرُکْنِ الْأَوْ لِیاءِ، وَعِمَادِ الْأَصْفِیاءِ، أَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ، وَیَعْسُوبِ الْمُتَّقِینَ، وَقُدْوَةِ الصِّدِّیقِینَ، وَ إِمامِ الصَّالِحِینَ، الْمَعْصُومِ مِنَ الزَّلَلِ، وَالْمَفْطُومِ مِنَ الْخَلَلِ، وَالْمُهَذَّبِ مِنَ الْعَیْبِ، وَالْمُطَهَّرِ مِنَ الرَّیْبِ، أَخِی نَبِیِّکَ، وَوَصِیِّ رَسُو لِکَ، وَالْبائِتِ عَلَی فِرَاشِهِ، وَالْمُوَاسِی لَهُ بِنَفْسِهِ، وَکَاشِفِ الْکَرْبِ عَنْ وَجْهِهِ، الَّذِی جَعَلْتَهُ سَیْفاً لِنُبُوَّتِهِ، وَمُعْجِزاً لِرِسَالَتِهِ، وَدَلالَةً واضِحَةً لِحُجَّتِهِ، وَحامِلاً لِرایَتِهِ، وَوِقَایَةً لِمُهْجَتِهِ، وَهادِیاً لِأُمَّتِهِ، وَیَداً لِبَأْسِهِ، وَتاجاً لِرَأْسِهِ، وَباباً لِنَصْرِهِ، وَمِفْتاحاً لِظَفَرِهِ حَتَّی هَزَمَ جُنُودَ الشِّرْکِ بِأَیْدِکَ، وَأَبادَ عَساکِرَ الْکُفْرِ بِأَمْرِکَ،

1- وَالنَّصِیحَة: خ.

2- أَنَّکَ جَنْب اللَّهِ وَبابُهُ، وَأَ نَّکَ حَبِیبُ اللَّهِ: خ ل.

وَبَذَلَ نَفْسَهُ فِی مَرْضاتِکَ وَمَرْضاةِ رَسُولِکَ، وَجَعَلَها وَقْفاً عَلَی طاعَتِهِ، وَمَجِنّاً دُونَ نَکْبَتِهِ، حَتَّی فاضَتْ نَفْسُهُ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ فِی کَفِّهِ وَاسْتَلَبَ بَرْدَها، وَمَسَحَهُ عَلَی وَجْهِهِ، وَأَعانَتْهُ مَلائِکَتُکَ عَلَی غُسْلِهِ وَتَجْهِیزِهِ، وَصَلَّی عَلَیْهِ وَوارِی شَخْصَهُ، وَقَضی دَیْنَهُ، وَأَ نْجَزَ وَعْدَهُ، وَلَزِمَ عَهْدَهُ، وَاحْتَذی مِثالَهُ، وَحَفِظَ وَصِیَّتَهُ، وَحِینَ وَجَدَ أَ نْصاراً نَهَضَ مُسْتَقِلّاً بِأَعْباءِ الْخِلافَةِ، مُضْطَلِعاً بِأَ ثْقالِ الْإِمامَةِ، فَنَصَبَ رایَةَ الْهُدَی فِی عِبَادِکَ، وَنَشَرَ ثَوْبَ الْأَمْنِ فِی بِلادِکَ، وَبَسَطَ الْعَدْلَ فِی بَرِیَّتِکَ، وَحَکَمَ بِکِتَابِکَ فِی خَلِیقَتِکَ، وَأَقامَ الْحُدُودَ، وَقَمَعَ الْجُحُودَ، وَقَوَّمَ الزَّیْغَ، وَسَکَّنَ الْغَمْرَةَ، وَأَبادَ الْفَتْرَةَ، وَسَدَّ الْفُرْجَةَ، وَقَتَلَ النَّاکِثَةَ وَالْقاسِطَةَ وَالْمارِقَةَ، وَلَمْ یَزَلْ عَلَی مِنْهاجِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ وَوَتِیرَتِهِ، وَلُطْفِ شاکِلَتِهِ، وَجَمالِ سِیرَتِهِ، مُقْتَدِیاً بِسُنَّتِهِ، مُتَعَلِّقاً بِهِمَّتِهِ، مُباشِراً لِطَرِیقَتِهِ، وَأَمْثِلَتُهُ نَصْبُ عَیْنَیْهِ یَحْمِلُ عِبَادَکَ عَلَیْها وَیَدْعُوهُمْ إِلَیْها إِلی أَنْ خُضِبَتْ شَیْبَتُهُ مِنْ دَمِ رَأْسِهِ. اللَّهُمَّ فَکَما لَمْ یُؤْثِرْ فِی طاعَتِکَ شَکّاً عَلَی یَقِینٍ، وَلَمْ یُشْرِکْ بِکَ طَرْفَةَ عَیْنٍ صَلِّ عَلَیْهِ صَلاةً زاکِیَةً نامِیَةً یَلْحَقُ بِهَا دَرَجَةَ النُّبُوَّةِ فِی جَنَّتِکَ، وَبَلِّغْهُ مِنَّا تَحِیَّةً وَسَلاماً، وَآتِنا مِنْ لَدُنْکَ فِی مُوَالاتِهِ فَضْلًا وَ إِحْساناً وَمَغْفِرَةً وَرِضْواناً، إِنَّکَ ذُو الْفَضْلِ الْجَسِیمِ، بِرَحْمَتِکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ.

پس ببوس ضریح را و روی راست خود را بگذار بر آن، و بعد از آن روی چپ را، و میل کن به سمت قبله، و نماز زیارت بجای آور، و آنچه خواهی بعد از نماز دعا کن، و بگو بعد از فرستادن تسبیح زهرا علیها السلام:

اللَّهُمَّ إِنَّکَ بَشَّرْتَنِی عَلَی لِسانِ نَبِیِّکَ وَرَسُو لِکَ مُحَمَّدٍ صَلَواتُکَ عَلَیْهِ وَآلِهِ فَقُلْتَ: وَبَشِّرِ الَّذِینَ آمَنُوا أَنَّ لَهُمْ قَدَمَ صِدْقٍ عِنْدَ رَبِّهِمْ (1) 1754، اللَّهُمَّ وَ إِنِّی مُؤْمِنٌ بِجَمِیعِ أَ نْبِیائِکَ وَرُسُلِکَ صَلَواتُکَ عَلَیْهِمْ، فَلَا تَقِفْنِی بَعْدَ مَعْرِفَتِهِمْ مَوْقِفاً تَفْضَحُنِی فِیهِ عَلَی رُؤُوسِ الْأَشْهادِ، بَلْ قِفْنِی مَعَهُمْ وَتَوَفَّنِی عَلَی التَّصْدِیقِ بِهِمْ. اللَّهُمَّ وَأَ نْتَ خَصَصْتَهُمْ بِکَرامَتِکَ، وَأَمَرْتَنِی بِاتِّباعِهِمْ، اللَّهُمَّ وَ إِنِّی عَبْدُکَ وَزائِرُکَ مُتَقَرِّباً إِلَیْکَ بِزِیارَةِ أَخِی رَسُو لِکَ وَعَلَی کُلِّ مَأْتِیٍّ وَمَزُورٍ حَقٌّ لِمَنْ أَتاهُ وَزارَهُ، وَأَ نْتَ خَیْرُ مَأْتِیٍّ، وَأَکْرَمُ مَزُورٍ، فَأَسْأَ لُکَ یَا اللَّهُ یَا رَحْمنُ یَا رَحِیمُ یَا جَوادُ یَا ماجِدُ یَا أَحَدُ یَا صَمَدُیَا مَنْ لَمْ یَلِدْ وَلَمْ یُولَدْ وَلَمْ یَکُنْ لَهُ کُفُواً أَحَدٌ وَلَمْ یَتَّخِذْ صاحِبَةً وَلَا وَلَداً أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَأَنْ تَجْعَلَ تُحْفَتَکَ إِیَّایَ مِنْ زِیارَتِی أَخا رَسُو لِکَ فَکاکَ رَقَبَتِی مِنَ النَّارِ، وَأَنْ تَجْعَلَنِی مِمَّنْ یُسارِ عُ فِی الْخَیْراتِ وَیَدْعُوکَ رَغَباً وَرَهَباً، وَتَجْعَلَنِی لَکَ مِنَ الْخاشِعِینَ. اللَّهُمَّ إِنَّکَ مَنَنْتَ عَلَیَّ بِزِیارَةِ مَوْلایَ عَلِیِّ بْنِ أَبِی طالِبٍ وَوِلایَتِهِ وَمَعْرِفَتِهِ فَاجْعَلْنِی مِمَّنْ یَنْصُرُهُ وَیَنْتَصِرُ بِهِ، وَمُنَّ عَلَیَّ بِنَصْرِکَ لِدِینِکَ. اللَّهُمَّ وَاجْعَلْنِی مِنْ شِیعَتِهِ، وَتَوَفَّنِی عَلَی دِینِهِ. اللَّهُمَّ أَوْجِبْ لِی مِنَ الرَّحْمَةِ وَالرِّضْوانِ وَالْمَغْفِرَةِ وَالْإِحْسانِ وَالرِّزْقِ الْواسِعِ الْحَلالِ الطَّیِّبِ مَا أَ نْتَ أَهْلُهُ یَا أَرْحمَ الرَّاحِمِینَ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِینَ (2) 1755.

مؤلّف گوید که: در روایت معتبر منقول است که: حضرت خضر علیه السلام در روز شهادت حضرت امیر المؤمنین علیه السلام گریه‌کنان و استرجاع گویان به سرعت آمد و ایستاد بر درِ خانه امیر المؤمنین علیه السلام

1- یونس: 10/ 2.

2- مصباح الزائر: 176 و مزار: 138- 145.

پس گفت: رَحِمَکَ اللَّهُ یَا أَبَا الْحَسَنِ، کُنْتَ أَوَّلَ الْقَوْمِ إِسْلاماً، وَأَخْلَصَهُمْ إِیماناً، وَأَشَدَّهُمْ یَقِیناً، وَأَخْوَفَهُمْ لِلَّهِ، و شمرد بسیاری از فضایل آن حضرت را قریب به همین عباراتی که در همین زیارت مذکور است، پس اگر در این روز این زیارت نیز خوانده شود مناسب است، و اصل آن کلمات که به منزله زیارت روز شهادت است در هدیّه ذکر کرده‌ایم، هرکه خواهد به آن جا رجوع کند.

و نیز بدان که ما پیش از این در ضمن اعمال شب مبعث کلامی از رحله ابن بطوطه نقل کردیم که متعلّق بود به این روضه شریفه، صلوات اللّه علی مشرّفها، شایسته است به آن جا رجوع شود.

ص: 531

فضیلت و اعمال مسجد کوفه

در فضیلت کوفه و مسجد بزرگ آن و اعمال آن مسجد
و زیارت جناب مسلم است
بدان که کوفه یکی از چهار بلدی است که حق تعالی آن را اختیار فرموده، و طور سینین تفسیر به آن شده (1) 1756، و در روایت است که آن حرم خدا و حرم حضرت رسول صلی الله علیه و آله و حرم امیر المؤمنین علیه السلام است (2) 1757، و یک درهم تصدّق در آن حساب می‌شود به صد درهم در جای دیگر، و دو رکعت نماز در آن حساب می‌شود به صد رکعت (3) 1758.
و امّا فضیلت مسجد کوفه: پس زیاده از آن است که ذکر شود، و بس است در شرافت آن که یکی از آن چهار مسجدی است که سزاوار است شدّ رحال شود به سمت آنها به جهت درک فیوضات آنها، و یکی از آن مواطن است که مسافر مخیّر است در آن مابین قصر و اتمام نماز، و نماز فریضه در آن معادل حجّ مقبول، و معادل هزار نماز است که در جای دیگر بجای آورده شود (4) 1759.
و در روایات وارد شده که: محلّ نماز پیغمبران است، و محلّ نماز حضرت مهدی صلوات اللّٰه علیه خواهد شد (5) 1760.
و در روایتی هزار پیغمبر و هزار وصیّ پیغمبر در آن نماز کرده (6) 1761.
و از بعضی روایات استفاده شود که: مسجد کوفه افضل است از مسجد اقصی، که در بیت المقدّس است (7) 1762.
و ابن قولویه از امام محمّد باقر علیه السلام روایت کرده که فرمود: اگر مردم بدانند که چه فضیلت دارد مسجد کوفه، هرآینه از شهرهای دور تهیّه زاد و راحله کنند و به سوی این مسجد بیایند، و فرمود که: نماز واجب در آن برابر است با حجّ مقبول، و نماز نافله برابر عمره مقبوله (8) 1763، و به روایت دیگر: نماز فریضه و نافله در آن مثل حجّ و عمره‌ای است که با رسول خدا صلی الله علیه و آله

1- کنز الدقائق 14/ 340.
2- کامل الزیارات: 74، ح 8، باب 8.
3- کامل الزیارات: 70، ح 2، باب 8.
4- کامل الزیارات: 72 و 73، ح 5 و 7.
5- بحار الأنوار 100/ 390 ضمن ح 4 نقل از امالی صدوق: م 40، ح 8.

6- مزار کبیر: 123، ح 2، باب 4.
7- بحار الأنوار 100/ 394 ضمن ح 28 نقل از مزار کبیر.
8- کامل الزیارات: 71، ح 3 و 4، باب 8.

کرده باشند (1) 1764.

شیخ کلینی و غیر او از مشایخ عظام روایت کرده‌اند از هارون بن خارجه که حضرت صادق علیه السلام به من فرمود: ای هارون، چه مقدار مسافت است بین تو و بین مسجد کوفه، یک میل می‌شود؟ گفتم: نه، فرمود: بجا می‌آوری همه نمازهای خود را در آن جا؟ گفتم: نه، فرمود: اگر من نزدیک آن مسجد بودم امید داشتم که از من فوت نمی‌شد یک نماز در آن، و هیچ می‌دانی که چیست فضیلت آن موضع؟ نبوده بنده صالحی و نه پیغمبری مگر آنکه نماز گزارده در مسجد کوفه، حتّی آنکه رسول خدا صلی الله علیه و آله در شبی که او را به معراج می‌بردند جبرئیل به آن حضرت گفت: می‌دانی که در کجایی یا رسول اللّه؟ الآن مقابل مسجد کوفه می‌باشی، فرمود: پس رخصت بطلب از پروردگارِ من تا بروم در آن دو رکعت نماز گزارم، پس جبرئیل از حق تعالی اذن طلب کرد، حق تعالی اذن مرحمت فرمود، پس فرود آورد آن حضرت را، و آن جناب دو رکعت نماز گذاشت در آن، و بدرستی که جانب راست آن باغی است از باغهای بهشت، و میان آن باغی است از باغهای بهشت، و عقب آن باغی است از باغهای بهشت، و بدرستی که نماز واجب در آن برابر است با هزار نماز، و نافله در آن مقابل است با پانصد نماز، و نشستن در آن بدون تلاوت و ذکر عبادت است، و اگر مردم بدانند که چه‌فضیلت است در آن بیایند به سوی آن اگر چه به روش کودکان خود را بر زمین کشند (2) 1765.

و در روایت دیگر است که: نماز واجب در آن مقابل حجّ است، و نماز نافله مقابل عمره (3) 1766.

وگذشت در ذیل زیارت هفتم حضرت‌امیر 7 اشاره به‌فضیلت این مسجد شریف، و از بعضی روایات معلوم می‌شود که‌جانب راست این‌مسجد افضل‌است از جانب چپ آن (4) 1767.

اعمال مسجد بزرگ کوفه

و امّا اعمال مسجد کوفه

پس به نحوی که در مصباح الزّائر و غیره است آن است که: چون داخل کوفه شدی بگو:

بِسْمِ اللَّهِ، وَبِاللَّهِ، وَفِی سَبِیلِ اللَّهِ، وَعَلَی مِلَّةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ،

1- مزار کبیر: 123، ح 2، باب 4.

2- کافی 3/ 490.

3- كامل الزيارات: 71، ح 3، باب 8 از امام باقر عليه السلام.
4- به بحار الأنوار 100/ 404 ح 59 مراجعه شود.

اللّهُمَّ أَ نْزِلْنِی مُنْزَلًا مُبارَکاً وَأَ نْتَ خَیْرُ الْمُنْزِلِینَ.
پس روانه شو به سوی مسجد کوفه، و در حال رفتن بگو: اللَّهُ أَکْبَرُ، وَلَا إِلهَ إِلّا اللَّهُ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ، وَسُبْحانَ اللَّهِ، تا وارد شوی به دَرِ مسجد، پس بایست نزد در و بگو:
السَّلامُ عَلَی سَیِّدِنا رَسُولِ اللَّهِ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ وَآلِهِ الطَّاهِرِینَ، السَّلامُ عَلَی أَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ (1) 1768 عَلِیِّ بْنِ أَبِی طالِبٍ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَکاتُهُ، وَعَلَی مَجالِسِهِ وَمَشاهِدِهِ وَمَقامِ حِکْمَتِهِ وَآثارِ آبائِهِ آدَمَ وَنُوحٍ وَ إِبْراهِیمَ وَ إِسْماعِیلَ وَتِبْیانِ (2) 1769 بَیِّناتِهِ، السَّلامُ عَلَی الْإِمامِ الْحَکِیمِ الْعَدْلِ الصِّدِّیقِ الْأَکْبَرِ الْفارُوقِ بِالْقِسْطِ الَّذِی فَرَّقَ اللَّهُ بِهِ بَیْنَ الْحَقِّ وَالْباطِلِ، وَالْکُفْرِ وَالْإِیمانِ، وَالشِّرْکِ وَالتَّوْحِیدِ لِیَهْلِکَ مَنْ هَلَکَ عَنْ بَیِّنَةٍ، وَیَحْیی مَنْ حَیَّ عَنْ بَیِّنَةٍ، أَشْهَدُ أَ نَّکَ أَمِیرُ الْمُؤمِنِینَ، وَخاصَّةُ نَفْسِ الْمُنْتَجَبِینَ، وَزَیْنُ الصِّدِّیقِینَ، وَصابِرُ الْمُمْتَحَنِینَ، وَأَ نَّکَ حَکَمُ اللَّهِ فِی أَرْضِهِ، وَقاضِی أَمْرِهِ، وَبابُ حِکْمَتِهِ، وَعاقِدُ عَهْدِهِ، وَالنَّاطِقُ بِوَعْدِهِ، وَالْحَبْلُ الْمَوْصُولُ بَیْنَهُ وَبَیْنَ عِبادِهِ، وَکَهْفُ النَّجاةِ، وَمِنْهاجُ التُّقی، وَالدَّرَجَةُ الْعُلْیا، وَمُهَیْمِنُ الْقاضِی الْأَعْلی، یَا أَمِیرَ الْمُؤْمِنِینَ، بِکَ أَ تَقَرَّبُ إِلَی اللَّهِ زُلْفی، أَ نْتَ وَ لِیِّی وَسَیِّدِی وَوَسِیلَتِی فِی الدُّنْیا وَالْآخِرَةِ.
پس داخل مسجد می‌شوی.
مؤلّف گوید که: بهتر آن است که از دری که در عقب مسجد است که مشهور است به باب الفیل داخل شوی، پس می‌گویی:
اللَّهُ أَکْبَرُ، اللَّهُ أَکْبَرُ، هذَا مَقامُ الْعَائِذِ بِاللَّهِ، وَبِمُحَمَّدٍ حَبِیبِ

1- در مصباح الزائر: عَلَی مَولانا أَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ.
2- وَبُنْیانِ: نسخه.

اللّهِ (1) 1770 صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ، وَبِولایَةِ أَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ وَالْأَئِمَّةِ الْمَهْدِیِّینَ الصَّادِقِینَ النَّاطِقِینَ الرَّاشِدِینَ الَّذِینَ أَذْهَبَ اللَّهُ عَنْهُمُ الرِّجْسَ وَطَهَّرَهُمْ تَطْهِیراً، رَضِیتُ بِهِمْ أَئِمَّةً وَهُداةً وَمَوالِیَّ، سَلَّمْتُ لِأَمْرِ اللَّهِ، لَاأُشْرِکُ بِهِ شَیْئاً، وَلَا أَ تَّخِذُ مَعَ اللَّهِ وَ لِیّاً، کَذَبَ الْعادِلُونَ بِاللَّهِ وَضَلُّوا ضَلالًا بَعِیداً، حَسْبِیَ اللَّهُ وَأَوْ لِیاءُ اللَّهِ، أَشْهَدُ أَنْ لَاإِلهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَاشَرِیکَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ، وَأَنَّ عَلِیّاً وَالْأَئِمَّةَ الْمَهْدِیِّینَ مِنْ ذُرِّیَّتِهِ عَلَیْهِمُ السَّلامُ أَوْ لِیائِی وَحُجَّةُ اللَّهِ عَلَی خَلْقِهِ.

آنگاه برو به جانب ستون چهارم که در جنب باب انماط و برابر ستون پنجم است، و آن ستون حضرت ابراهیم علیه السلام است، پس چهار رکعت نماز کن، دو رکعت آن را با حمد و قُلْ هُو اللَّهُ أَحَدٌ و دو رکعت دیگر را با حمد و إِنَّا أَنْزَلْناهُ فِی لَیلَةِ القَدْرِ، پس چون فارغ شدی از نماز تسبیح حضرت زهرا علیها السلام را بگو، و بعد از آن بگو:

السَّلامُ عَلَی عِبادِ اللَّهِ الصَّالِحِینَ الرَّاشِدِینَ الَّذِینَ أَذْهَبَ اللَّهُ عَنْهُمُ الرِّجْسَ وَطَهَّرَهُمْ تَطْهِیراً، وَجَعَلَهُمْ أَ نْبِیاءَ مُرْسَلِینَ، وَحُجَّةً عَلَی الْخَلْقِ أَجْمَعِینَ، وَسَلامٌ عَلَی الْمُرْسَلِینَ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعالَمِینَ، ذلِکَ تَقْدِیرُ الْعَزِیزِ الْعَلِیمِ. و هفت مرتبه بگو: سَلامٌ عَلَی نُوحٍ فِی الْعالَمِینَ. پس بگو: نَحْنُ عَلَی وَصِیَّتِکَ یَا وَ لِیَّ الْمُؤْمِنِینَ الَّتِی أَوْصَیْتَ بِها ذُرِّیَّتَکَ مِنَ الْمُرْسَلِینَ وَالصِّدِّیقِینَ (2) 1771، وَنَحْنُ مِنْ شِیعَتِکَ وَشِیعَةِ نَبِیِّنا مُحَمَّدٍ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ وَعَلَیْکَ وَعَلَی جَمِیعِ الْمُرْسَلِینَ وَالأَنْبِیَاءِ وَالصَّادِقِینَ (3) 1772، وَنَحْنُ عَلَی مِلَّةِ إِبْراهِیمَ وَدِینِ مُحَمَّدٍ النَّبِیِّ الْأُمِّیِّ، وَالْأَئِمَّةِ الْمَهْدِیِّینَ، وَوِلایَةِ مَوْلانا عَلِیٍّ أَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ. السَّلامُ عَلَی الْبَشِیرِ

1- حَبِیبِ اللَّهِ: خ.

2- وَالصَّادِقِینَ: خ ل.

3- وَالصِّدِّیقِینَ: خ ل.

النَّذِيرِ صَلَواتُ اللَّهِ عَلَيْهِ وَرَحْمَتُهُ وَرِضْوانُهُ وَبَرَكاتُهُ، وَعَلَى وَصِيِّهِ وَخَلِيفَتِهِ الشَّاهِدِ لِلَّهِ مِنْ بَعْدِهِ عَلَى خَلْقِهِ عَلِيٍّ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ، الصِّدِّيقِ الْأَكْبَرِ، وَالْفارُوقِ الْمُبِينِ الَّذِى أَخَذْتَ بَيْعَتَهُ (1) 1773 عَلَى الْعالَمِينَ، رَضِيتُ بِهِمْ أَوْلِياءً وَمَوالِيَّ وَحُكَّاماً فِى نَفْسِى وَوُلْدِى وَأَهْلِى وَمالِى وَقِسْمِى (2) 1774، وَحِلِّى وَ إِحْرامِى، وَ إِسْلامِى وَدِينِى، وَدُنْيايَ وَآخِرَتِى، وَمَحْيايَ وَمَماتِى، أَ نْتُمُ الْأَئِمَّةُ فِى الْكِتابِ، وَفَصْلُ الْمَقامِ، وَفَصْلُ الْخِطابِ، وَأَعْيُنُ الْحَىِّ الَّذِى لَا يَنامُ، وَأَ نْتُمْ حُكَماءُ اللَّهِ (3) 1775، وَبِكُمْ حَكَمَ اللَّهُ، وَبِكُمْ عُرِفَ حَقُّ اللَّهِ، لَاإِلهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ، أَ نْتُمْ نُورُ اللَّهِ مِنْ بَيْنِ أَيْدِينا وَمِنْ خَلْفِنا، أَ نْتُمْ سُنَّةُ اللَّهِ الَّتِى بِها سَبَقَ الْقَضاءُ، يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ أَ نَا لَكُمْ مُسَلِّمٌ تَسْلِيماً لَاأُشْرِكُ بِاللَّهِ شَيْئاً، وَلَا أَ تَّخِذُ مِنْ دُو نِهِ وَ لِيّاً، الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِى هَدانِى بِكُمْ وَمَا كُنْتُ لِأَهْتَدِىَ لَوْلا أَنْ هَدَانِىَ اللَّهُ، اللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُ أَكْبَرُ، الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى مَا هَدَانا (4) 1776.

اعمال دكّةُ القضاء و بيتُ الطّشت

بدان كه دكّة القضاء دكّانچه‌ای بوده در مسجد كه امير المؤمنين عليه السلام بر روى آن مى‌نشستند، و قضاوت و حكم مى‌نمودند، و در آن موضع ستون كوتاهى بوده كه بر آن نوشته بوده آيه كريمه إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ (5) 1777.

و بيت الطّشت همان محلّى است كه ظاهر شده معجزه امير المؤمنين عليه السلام در باب آن دختر بى‌شوهرى كه يک وقتى در ميان آب بوده كه زالويى در شكمش داخل شده، و كم كم از مكيدن خون بزرگ شده بود، و شكم آن دختر را نيز بزرگ كرده بود، برادران دختر گمان حمل به او بردند

1- اخِذَتْ بَيْعَتُهُ: نسخه.

2- قِسْم: به كسر، يعنى بهره و نصيب.

3- در مصباح الزائر: حُكَماءُ اللَّهِ فِى أَرْضِهِ.

4- مصباح الزائر: 77- 79.

5- نحل: 16/ 90.

و خواستند او را بکشند، برای حکم آن نزد امیر المؤمنین علیه السلام آمدند، حضرت امر فرمود در جانب مسجد پرده کشیدند، و آن دختر را در پس آن پرده نشانیدند، و قابله کوفه را امر فرمود که او را تفتیش کند، قابله پس از تفتیش عرض کرد: یا امیر المؤمنین، این دختر آبستن است و فرزند در شکم دارد، پس حضرت امر فرمود طشتی مملوّ از لجن آوردند و دختر را بر روی آن نشانیدند، آن زالو که بوی لجن شنید از شکم دختر بیرون آمد.
و در بعضی از روایات است که حضرت دست دراز کرد و از کوههای شام قطعه برفی آورد و نزدیک آن طشت نهاد تا آن حیوان از شکم دختر بیرون آمد (1) 1778.
و نیز بدان که مشهور در ترتیب اعمال مسجد آن است که بعد از اعمال ستون چهارم می‌روند به وسط مسجد و اعمال آن جا را بجا می‌آورند، و اعمال دکّة القضاء و بیت الطّشت را در آخر همه بعد از فراغ از دکّه حضرت صادق علیه السلام بجا می‌آورند، ولکن ما به همان ترتیبی که سیّد ابن طاووس در مصباح الزّائر و علّامه مجلسی در بحار و شیخ خضر در مزار نقل کرده‌اند اعمال را ذکر می‌نماییم، و اگر کسی خواسته باشد به ترتیب مشهور عمل نماید، اعمال دکّة القضاء و بیت الطّشت را بعد از ستون چهارم بجا نیاورد، و بگذارد در آخر بعد از اعمال دکّه حضرت صادق علیه السلام بجا آورد.
بالجمله، می‌گوییم پس برو به سوی دکّة القضاء و در آن جا دو رکعت نماز کن به حمد و هر سوره که خواهی، و چون فارغ شدی بگو تسبیح زهرا علیها السلام را، و بگو:
یَا مالِکِی وَمُمَلِّکِی وَمُتَغَمِّدِی (2) 1779 بِالنِّعَمِ الْجِسامِ مِنْ غَیْرِ اسْتِحْقاقٍ، وَجْهِی خاضِعٌ لِمَا تَعْلُوهُ الْأَقْدامُ لِجَلالِ وَجْهِکَ الْکَرِیمِ لَاتَجْعَلْ هذِهِ الشِّدَّةَ وَلَا هذِهِ الْمِحْنَةَ مُتَّصِلَةً بِاسْتِیصالِ الشَّأْفَةِ، وَامْنَحْنِی مِنْ فَضْلِکَ مَا لَمْ تَمْنَحْ بِهِ أَحَداً مِنْ غَیْرِ مَسْأَلَةٍ، أَ نْتَ الْقَدِیمُ الْأَوَّلُ الَّذِی لَمْ تَزَلْ وَلَا تَزالُ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاغْفِرْ لِی وَارْحَمْنِی، وَزَکِّ عَمَلِی، وَبارِکْ لِی فِی أَجَلِی، وَاجْعَلْنِی مِنْ

1- بحار الأنوار 40/ 242 ح 20 نقل از خرائج.
2- وَمُعْتَمدِی: خ ل.

عُتَقائِکَ وَطُلَقائِکَ مِنَ النَّارِ، بِرَحْمَتِکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ (1) 1780.
اعمال بیت الطّشت که متّصل است به دکّه قضاء: نماز کن در آن جا دو رکعت، و بعد از سلام تسبیح کن، پس بگو: اللَّهُمَّ إِنِّی ذَخَرْتُ تَوْحِیدِی إِیَّاکَ، وَمَعْرِفَتِی بِکَ، وَ إِخْلاصِی لَکَ، وَ إِقْرارِی بِرُبُوبِیَّتِکَ، وَذَخَرْتُ وِلایَةَ مَنْ أَ نْعَمْتَ عَلَیَّ بِمَعْرِفَتِهِمْ مِنْ بَرِیَّتِکَ مُحَمَّدٍ وَعِتْرَتِهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِمْ لِیَوْمِ فَزَعِی إِلَیْکَ عاجِلًا وآجِلًا، وَقَدْ فَزِعْتُ إِلَیْکَ وَ إِلَیْهِمْ یَا مَوْلایَ فِی هذَا الْیَوْمِ وَفِی مَوْقِفِی هذَا وَسَأَلْتُکَ مَادَّتِی (2) 1781 مِنْ نِعْمَتِکَ وَ إِزاحَةَ مَا أَخْشاهُ مِنْ نِقْمَتِکَ، وَالْبَرَکَةَ فِیما رَزَقْتَنِیهِ، وَتَحْصِینَ صَدْرِی مِنْ کُلِّ هَمٍّ وَجائِحَةٍ (3) 1782 وَمَعْصِیَةٍ فِی دِینِی وَدُنْیایَ وَآخِرَتِی، یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ (4) 1783.
و نقل شده که حضرت صادق علیه السلام در بیت الطّشت دو رکعت نماز کردند (5) 1784.
بیان نماز و دعا در وسط مسجد: دو رکعت نماز می‌کنی در وسط مسجد، در رکعت اوّل حمد می‌خوانی با قُلْ هُوَ اللَّه أَحَدٌ، و در رکعت دوّم حمد و قُلْ یَا أَیُّهَا الْکافِرُونَ، پس وقتی که سلام دادی تسبیح زهرا علیها السلام را بخوان و بگو:
اللَّهُمَّ أَ نْتَ السَّلامُ، وَمِنْکَ السَّلامُ، وَ إِلَیْکَ یَعُودُ السَّلامُ، وَدارُکَ دارُ السَّلامِ، حَیِّنا رَبَّنا مِنْکَ بِالسَّلامِ. اللَّهُمَّ إِنِّی صَلَّیْتُ هذِهِ الصَّلاةَ ابْتِغاءَ رَحْمَتِکَ وَرِضْوانِکَ وَمَغْفِرَتِکَ وَتَعْظِیماً لِمَسْجِدِکَ. اللَّهُمَّ فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَارْفَعْها فِی عِلِّیِّینَ وَتَقَبَّلْها مِنِّی یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ (6) 1785.

1- مصباح الزائر: 79.
2- وَسَأَلْتُکَ ما زکی: خ ل. یعنی افزونی پیوسته.
3- جائِحَة: سختی.
4- مصباح الزائر: 80.
5- بحار الأنوار 100/ 412 نقل از بعضی مؤلفات قدماء اصحاب.
6- مصباح الزائر: 80.

مؤلّف گوید که: این مقام را دکّة المعراج گفته‌اند، و ظاهراً به ملاحظه آن است که در شب معراج حضرت رسول صلی الله علیه و آله از حق تعالی رخصت طلبید و در این جا فرود آمد و دو رکعت نماز گذاشت، و در اوّل فصل روایت آن گذشت.
اعمال ستون هفتم: و آن مقامی‌است که در آن حق‌تعالی توفیق توبه به آدم علیه السلام داده، پس برو به طرف ستون هفتم و بایست در نزد آن رو به قبله و بگو:
بِسْمِ اللَّهِ، وَبِاللَّهِ، وَعَلَى مِلَّةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ، وَلَا إِلهَ إِلّا اللَّهُ، مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَى أَبِينا آدَمَ وَأُمِّنا حَوَّاءَ، السَّلامُ عَلَى هابِيلَ الْمَقْتُولِ ظُلْماً وَعُدْواناً عَلَى مَواهِبِ اللَّهِ وَرِضْوانِهِ، السَّلامُ عَلَى شَيْثٍ صَفْوَةِ اللَّهِ الْمُخْتارِ الْأَمِينِ وَعَلَى الصِفْوَةِ الصَّادِقِينَ مِنْ ذُرِّيَّتِهِ الطَّيِّبِينَ أَوَّ لِهِمْ وَآخِرِهِمْ، السَّلامُ عَلى إِبْراهِيمَ وَ إِسْماعِيلَ وَ إِسْحاقَ وَيَعْقُوبَ وَعَلَى ذُرِّيَّتِهِمُ الْمُخْتارِينَ، السَّلامُ عَلَى مُوسى كَلِيمِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَى عِيسى رُوحِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلى مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ خاتِمِ النَّبِيِّينَ، السَّلامُ عَلَى أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ وَذُرِّيَّتِهِ الطَّيِّبِينَ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكاتُهُ، السَّلامُ عَلَيْكُمْ فِى الْأَوَّلِينَ، السَّلامُ عَلَيْكُمْ فِى الْآخِرِينِ، السَّلامُ عَلى فاطِمَةَ الزَّهْراءِ، السَّلامُ عَلَى الْأَئِمَّةِ الْهادِينَ شُهَداءِ اللَّهِ عَلَى خَلْقِهِ، السَّلامُ عَلَى الرَّقِيبِ الشَّاهِدِ عَلَى الْأُمَمِ لِلَّهِ رَبِّ الْعالَمِينَ.
پس نماز می‌کنی نزد آن ستون چهار رکعت، می‌خوانی در رکعت اوّل حمد و إِنَّا أَنْزَلْناه، و در رکعت دوّم حمد و قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ، و در رکعت سیّم و چهارم به همین نحو، و چون فارغ شدی بگو تسبیح زهراء علیها السلام را، پس بگو:
اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتُ قَدْ عَصَيْتُكَ فَإِنِّى قَدْ أَطَعْتُكَ فِى الْإِيمانِ مِنِّى بِكَ مَنّاً مِنْكَ

عَلَيَّ لَامَنّاً مِنِّي عَلَيْکَ (1) 1786، وَأَطَعْتُکَ فِی أَحَبِّ الْأَشْيَاءِ لَکَ (2) 1787 لَمْ أَتَّخِذْ لَکَ وَلَداً، وَلَمْ أَدْعُ لَکَ شَرِيکاً، وَقَدْ عَصَيْتُکَ فِی أَشْياءَ كَثِيرَةٍ عَلَى غَيْرِ وَجْهِ الْمُكابَرَةِ لَکَ وَلَا الْخُرُوجِ عَنْ (3) 1788 عُبُودِيَّتِکَ، وَلَا الْجُحُودِ لِرُبُوبِيَّتِکَ، وَلَكِنِ اتَّبَعْتُ هَوایَ وَأَزَلَّنِی الشَّيْطانُ بَعْدَ الْحُجَّةِ عَلَيَّ وَالْبَيانِ، فَإِنْ تُعَذِّبْنِی فَبِذُ نُوبِی غَيْرَ ظالِمٍ لِی، وَ إِنْ تَعْفُ عَنِّی وَتَرْحَمْنِی فَبِجُودِکَ وَكَرَمِکَ يَا كَرِيمُ. اللَّهُمَّ إِنَّ ذُ نُوبِی لَمْ يَبْقَ لَها إِلَّا رَجاءُ عَفْوِکَ وَقَدْ قَدَّمْتُ آلَةَ الْحِرْمانِ، فَأَ نَا أَسْأَ لُکَ اللَّهُمَّ مَا لَا أَسْتَوْجِبُهُ، وَأَطْلُبُ مِنْکَ مَا لَاأَسْتَحِقُّهُ. اللَّهُمَّ إِنْ تُعَذِّبْنِی فَبِذُ نُوبِی وَلَمْ تَظْلِمْنِی شَيْئاً، وَ إِنْ تَغْفِرْ لِی فَخَيْرُ راحِمٍ أَ نْتَ يَا سَيِّدِی. اللَّهُمَّ أَنْتَ أَ نْتَ وَأَ نَا أَ نَا، أَ نْتَ الْعَوَّادُ بِالْمَغْفِرَةِ، وَأَ نَا الْعَوَّادُ بِالذُّنُوبِ، وَأَ نْتَ الْمُتَفَضِّلُ بِالْحِلْمِ، وَأَ نَا الْعَوَّادُ بِالْجَهْلِ. اللَّهُمَّ فَإِنِّی أَسْأَ لُکَ يَا كَنْزَ الضُّعَفاءِ، يَا عَظِيمَ الرَّجاءِ، يَا مُنْقِذَ الْغَرْقی، يَا مُنْجِیَ الْهَلْكی، يَا مُمِيتَ الْأَحْياءِ، يَا مُحْيِیَ الْمَوْتی، أَ نْتَ اللَّهُ لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ، أَ نْتَ الَّذِی سَجَدَ لَکَ شُعاعُ الشَّمْسِ، وَدَوِیُّ الْماءِ، وَحَفِيفُ الشَّجَرِ، وَنُورُ الْقَمَرِ، وَظُلْمَةُ اللَّيْلِ، وَضَوْءُ النَّهارِ، وَخَفَقانُ الطَّيْرِ، فَأَسْأَ لُکَ اللَّهُمَّ يَا عَظِيمُ بِحَقِّکَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الصَّادِقِينَ، وَبِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الصَّادِقِينَ عَلَيْکَ، وَبِحَقِّکَ عَلَى عَلِیٍّ، وَبِحَقِّ عَلِیٍّ عَلَيْکَ، وَبِحَقِّکَ عَلَى فاطِمَةَ، وَبِحَقِّ فاطِمَةَ عَلَيْکَ، وَبِحَقِّکَ عَلَى الْحَسَنِ، وَبِحَقِّ الْحَسَنِ عَلَيْکَ، وَبِحَقِّکَ عَلَى الْحُسَيْنِ، وَبِحَقِّ الْحُسَيْنِ عَلَيْکَ، فَإِنَّ حُقُوقَهُمْ عَلَيْکَ مِنْ أَ فْضَلِ إِنْعامِکَ عَلَيْهِمْ، وَبِالشَّأْنِ الَّذِی لَکَ عِنْدَهُمْ، وَبِالشَّأْنِ الَّذِی لَهُمْ عِنْدَکَ، صَلِّ عَلَيْهِمْ يَا رَبِّ صَلاةً دائِمَةً

1- لَامَنَّاً بِهِ عَلَيْکَ: خ ل.
2- إِلَيْکَ: خ.
3- مِنْ: ظ.

مُنْتَهی رِضاکَ، وَاغْفِرْ لِی بِهِمُ الذُّنُوبَ الَّتِی بَیْنِی وَبَیْنَکَ، وَأَرْضِ عَنِّی خَلْقَکَ، وَأَتْمِمْ عَلَیَّ نِعْمَتَکَ کَما أَ تْمَمْتَها عَلی آبائِی مِنْ قَبْلُ، وَلا تَجْعَلْ لِأَحَدٍ مِنَ الْمَخْلُوقِینَ عَلَیَّ فِیهَا امْتِناناً، وَامْنُنْ عَلَیَّ کَما مَنَنْتَ عَلی آبائِی مِنْ قَبْلُ یَا کهیعص. اللَّهُمَّ کَمَا صَلَّیْتَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ فَاسْتَجِبْ لِی دُعَائِی فِیما سَأَلتُ، یَا کَرِیمُ یَا کَرِیمُ یَا کَرِیمُ.

پس برو به سجده و در سجده بگو: یَا مَنْ یَقْدِرُ عَلَی حَوائِجِ السَّائِلِینَ، وَیَعْلَمُ مَا فِی ضَمِیرِ الصَّامِتِینَ، یَا مَنْ لَایَحْتاجُ إِلَی التَّفْسِیرِ، یَا مَنْ یَعْلَمُ خائِنَةَ الْأَعْیُنِ وَمَا تُخْفِی الصُّدُورُ، یَا مَنْ أَ نْزَلَ الْعَذابَ عَلَی قَوْمِ یُونُسَ وَهُوَ یُرِیدُ أَنْ یُعَذِّبَهُمْ فَدَعَوْهُ وَتَضَرَّعُوا إِلَیْهِ فَکَشَفَ عَنْهُمُ الْعَذابَ وَمَتَّعَهُمْ إِلی حِینٍ، قَدْ تَرِی مَکانِی، وَتَسْمَعُ دُعائِی، وَتَعْلَمُ سِرِّی وَعَلانِیَتِی وَحالِی صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاکْفِنِی مَا أَهَمَّنِی مِنْ أَمْرِ دِینِی وَدُنْیایَ وَآخِرَتِی، پس هفتاد مرتبه بگو:

یَا سَیِّدِی.

پس سر از سجده بردار و بگو: یَا رَبِّ أَسْأَ لُکَ بَرَکَةَ هذَا الْمَوْضِعِ وَبَرَکَةَ أَهْلِهِ، وَأَسْأَ لُکَ أَنْ تَرْزُقَنِی مِنْ رِزْقِکَ رِزْقاً حَلالًا طَیِّباً تَسُوقُهُ إِلَیَّ بِحَوْ لِکَ وَقُوَّتِکَ وَأَ نَا خَائِضٌ فِی عافِیَةٍ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ (1) 1789.

مؤلّف گوید که: در مزار قدیم در دعای این مقام بعد از یَا کَرِیمُ یَا کَرِیمُ یَا کَرِیمُ و پیش از سجده ذکر کرده دعای: اللَّهُمَّ یَا مَنْ تُحَلُّ بِهِ عُقَدُ الْمَکارِهِ، که از ادعیه صحیفه سجّادیّه است (2) 1790 ودر باب اوّل گذشت (ص 159)، پس‌از آن فرمود آنگاه بگو: اللَّهُمَّ إِنَّکَ تَعْلَمُ وَلَا

1- مصباح الزائر: 80- 83.

2- صحیفه سجادیّه: 67، دعاء 24.

أَعْلَمُ، وَتَقْدِرُ وَلَا أَقْدِرُ، وَأَ نْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ، صَلِّ اللَّهُمَّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاغْفِرْ لِی وَارْحَمْنِی، وَتَجاوَزْ عَنِّی، وَتَصَدَّقْ عَلَیَّ مَا أَ نْتَ أَهْلُهُ، یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ.

آنگاه به سجده برو و بگو: یَا مَنْ یَقْدِرُ عَلَی حَوائِجِ السَّائِلِینَ، إلی آخره.

و بدان نیز که احادیث در فضیلت این ستون هفتم بسیار وارد شده، و شیخ کلینی به سند معتبر روایت کرده که: امیر المؤمنین علیه السلام رو به این ستون نماز می‌کرد، و نزدیک می‌ایستاد، که میان آن حضرت و ستون آنقدر فاصله بود که بزی بگذرد.

و در روایت معتبر دیگر وارد شده است که: در هر شب شصت هزار ملک از آسمان نازل می‌شوند و نزد ستون هفتم نماز می‌کنند، و در شب دیگر ملائکه دیگر به این عدد می‌آیند و دیگر هیچ یک عود نمی‌کنند تا روز قیامت.

و در حدیث معتبر از حضرت صادق علیه السلام منقول است که: ستون هفتم مقام حضرت ابراهیم است.

و نیز شیخ کلینی در کافی به سند صحیح از ابو اسماعیل سرّاج روایت کرده است که: معاویة بن وهب دست مرا گرفت و گفت که: ابو حمزه ثمالی دست مرا گرفت و گفت که: اصبغ بن نباته دست مرا گرفت و ستون هفتم را به من نشان داد و گفت که: این ستون مقام حضرت امیر المؤمنین علیه السلام است که نزد آن نماز می‌کرد، و امام حسن علیه السلام در نزد ستون پنجم نماز می‌کرد، و چون امیر المؤمنین علیه السلام حاضر نبود امام حسن علیه السلام در جای او نماز می‌خواند وَهِیَ مِنْ بابِ کِنْدَه (1) 1791.

و بالجمله، اخبار در فضیلت این ستون بسیار و بنای ما بر اختصار است.

عمل ستون پنجم: بدان که از جمله مواضع ممتازه مسجد کوفه ستون پنجم است، که باید نزد آن نماز کنند، و حاجات خود را از حق تعالی طلب نمایند، زیرا که در روایات معتبره وارد شده است که: محلّ نماز حضرت ابراهیم خلیل الرّحمان علیه السلام بوده است (2) 1792، و منافات ندارد با روایات دیگر، زیرا که ممکن است که آن حضرت در همه این مواضع نماز کرده باشد.

1- کافی 3/ 493 ح 4 و 5 و 6 و 8.

2- کافی 3/ 493 ضمن ح 6.

و در حدیث معتبر از حضرت صادق علیه السلام منقول است که: ستون پنجم مقام جبرئیل علیه السلام است (1) 1793، و از حدیث سابق ظاهر است که مقام امام حسن علیه السلام است.
و بالجمله، آنچه از احادیث معلوم می‌شود آن است که: نزد ستون هفتم و پنجم اشرف است از سایر جاهای مسجد.
و سیّد ابن طاووس رحمه الله گفته که: در نزد ستون پنجم دو رکعت نماز کن به حمد و هر سوره که خواهی، و چون سلام گفتی و تسبیح نمودی پس بگو:
اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِجَمِیعِ أَسْمائِکَ کُلِّها مَا عَلِمْنا مِنْها وَمَا لَانَعْلَمُ، وَأَسْأَ لُکَ بِاسْمِکَ الْعَظِیمِ الْأَعْظَمِ الْکَبِیرِ الْأَکْبَرِ الَّذِی مَنْ دَعاکَ بِهِ أَجَبْتَهُ، وَمَنْ سَأَلَکَ بِهِ أَعْطَیْتَهُ، وَمَنِ اسْتَنْصَرَکَ بِهِ نَصَرْتَهُ، وَمَنِ اسْتَغْفَرَکَ بِهِ غَفَرْتَ لَهُ، وَمَنِ اسْتَعانَکَ بِهِ أَعَنْتَهُ، وَمَنِ اسْتَرْزَقَکَ بِهِ رَزَقْتَهُ، وَمَنِ اسْتَغاثَکَ بِهِ أَغَثْتَهُ، وَمَنِ اسْتَرْحَمَکَ بِهِ رَحِمْتَهُ، وَمَنِ اسْتَجارَکَ بِهِ أَجَرْتَهُ، وَمَنْ تَوَکَّلَ عَلَیْکَ بِهِ کَفَیْتَهُ، وَمَنِ اسْتَعْصَمَکَ بِهِ عَصَمْتَهُ، وَمَنِ اسْتَنْقَذَکَ بِهِ مِنَ النَّارِ أَ نْقَذْتَهُ، وَمَنِ اسْتَعْطَفَکَ بِهِ تَعَطَّفْتَ لَهُ، وَمَنْ أَمَّلَکَ بِهِ أَعْطَیْتَهُ، الَّذِی اتَّخَذْتَ بِهِ آدَمَ صَفِیّاً، وَنُوحاً نَجِیّاً، وَ إِبْراهِیمَ خَلِیلًا، وَمُوسی کَلِیماً، وَعِیسی رُوحاً، وَمُحَمَّداً حَبِیباً، وَعَلِیّاً وَصِیّاً صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِمْ أَجْمَعِینَ أَنْ تَقْضِیَ لِی حَوائِجِی، وَتَعْفُوَ عَمَّا سَلَفَ مِنْ ذُ نُوبِی، وَتَتَفَضَّلَ عَلَیَّ بِما أَ نْتَ أَهْلُهُ وَلِجَمِیعِ الْمُؤْمِنِینَ وَالْمُؤْمِناتِ لِلدُّنْیا وَالْآخِرَةِ، یَامُفَرِّجَ هَمِّ الْمَهْمُومِینَ، وَیَا غِیاثَ الْمَلْهُوفِینَ، لَاإِلهَ إِلَّا أَ نْتَ سُبْحانَکَ یَا رَبَّ الْعالَمِینَ (2) 1794.
مؤلّف گوید که: روایت شده از حضرت صادق علیه السلام که به بعضی از اصحاب خویش فرمودند که: در نزد ستون پنجم دو رکعت نماز گزار که آن مُصلّای ابراهیم علیه السلام است، و بگو: السَّلامُ عَلَی

1- کافی 3/ 493 ضمن ح 7.
2- مصباح الزائر: 83.

أَبِینا آدَمَ وَأُمِّنا حَوَّاءَ، إلی آخره. قریب به همان که در نزد ستون هفتم رو به قبله خوانده می‌شد (1) 1795.

عمل ستون سیّم مقام امام زین العابدین علیه السلام

آنگاه برو به سوی دکّه امام زین العابدین علیه السلام، و آن در نزد ستون سیّم است از طرف متّصل به باب کنده.

مؤلّف گوید که: این مقام از طرف قبله مقابل است با دکّه باب امیر المؤمنین علیه السلام، و از طرف غربی مقابل بوده با باب کنده که مسدود شده، و گفته شده که: شایسته است آنکه نماز به قدر پنج ذراع متأخّر از ستون به عمل آورده شود، زیرا که دکّه در آن محل بوده.

و بالجمله، پس نماز کن در آن جا دو رکعت، و بخوان در آن حمد و هر سوره که خواستی، پس همین که سلام دادی و تسبیح نمودی پس بگو:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ، اللَّهُمَّ إِنَّ ذُ نُوبِی قَدْ كَثُرَتْ وَلَمْ یَبْقَ لَها إِلَّا رَجاءُ عَفْوِكَ، وَقَدْ قَدَّمْتُ آلَةَ الْحِرْمانِ إِلَیْكَ، فَأَ نَا أَسْأَ لُكَ اللَّهُمَّ مَا لَاأَسْتَوْجِبُهُ، وَأَطْلُبُ مِنْكَ مَا لَاأَسْتَحِقُّهُ. اللَّهُمَّ إِنْ تُعَذِّبْنِی فَبِذُ نُوبِی وَلَمْ تَظْلِمْنِی شَیْئاً، وَ إِنْ تَغْفِرْ لِی فَخَیْرُ راحِمٍ أَ نْتَ یَا سَیِّدِی. اللَّهُمَّ أَنْتَ أَ نْتَ وَأَ نَا أَ نَا، أَ نْتَ الْعَوَّادُ بِالْمَغْفِرَةِ، وَأَ نَا الْعَوَّادُ بِالذُّنُوبِ، وَأَ نْتَ الْمُتَفَضِّلُ بِالْحِلْمِ، وَأَ نَا الْعَوَّادُ بِالْجَهْلِ.

اللَّهُمَّ فَإِنِّی أَسْأَ لُكَ یَا كَنْزَ الضُّعَفَاءِ، یَا عَظِیمَ الرَّجَاءِ، یَا مُنْقِذَ الْغَرْقَی، یَا مُنْجِیَ الْهَلْكی، یَا مُمِیتَ الْأَحْیَاءِ، یَا مُحْیِیَ الْمَوْتی، أَ نْتَ اللَّهُ الَّذِی لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ، أَ نْتَ الَّذِی سَجَدَ لَكَ شُعاعُ الشَّمْسِ، وَنُورُ الْقَمَرِ، وَظُلْمَةُ اللَّیْلِ، وَضَوْءُ النَّهارِ، وَخَفَقانُ الطَّیْرِ، فَأَسْأَ لُكَ اللَّهُمَّ یَا عَظِیمُ بِحَقِّكَ یَا كَرِیمُ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الصَّادِقِینَ، وَبِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الصَّادِقِینَ عَلَیْكَ، وَبِحَقِّكَ عَلَی عَلِیٍّ، وَبِحَقِ

1- مزار کبیر مشهدی: 167.

عَلِیٍّ عَلَیْکَ، وَبِحَقِّکَ عَلَی فاطِمَةَ، وَبِحَقِّ فاطِمَةَ عَلَیْکَ، وَبِحَقِّکَ عَلَی الْحَسَنِ، وَبِحَقِّ الْحَسَنِ عَلَیْکَ، وَبِحَقِّکَ عَلَی الْحُسَیْنِ، وَبِحَقِّ الْحُسَیْنِ عَلَیْکَ، فَإِنَّ حُقُوقَهُمْ مِنْ أَ فْضَلِ إِنْعامِکَ عَلَیْهِمْ، وَبِالشَّأْنِ الَّذِی لَکَ عِنْدَهُمْ، وَبِالشَّأْنِ الَّذِی لَهُمْ عِنْدَکَ، صَلِّ یَا رَبِّ عَلَیْهِمْ صَلاةً دائِمَةً مُنْتَهی رِضاکَ، وَاغْفِرْ لِی بِهِمُ الذُّنُوبَ الَّتِی بَیْنِی وَبَیْنَکَ، وَأَ تْمِمْ نِعْمَتَکَ عَلَیَّ کَما أَ تْمَمْتَها عَلی آبائِی مِنْ قَبْلُ یَا کهیعص. اللَّهُمَّ کَما صَلَّیْتَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ فَاسْتَجِبْ لِی دُعَائِی فِیمَا سَأَلْتُکَ.

پس برو به سجده و جانب راست رو را بر زمین گذار و بگو: یَا سَیِّدِی یَا سَیِّدِی یَا سَیِّدِی، صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَاغْفِرْ لِی وَاغْفِرْ لِی، و بسیار بگو این کلمه را با خشوع و گریه، پس جانب چپ رو را به زمین گذار و این کلمات را بگو، پس دعا کن به آنچه می‌خواهی (1) 1796.

مؤلّف گوید که: در بعضی مجامیع غیر معتبره ومشهور بین مردم آن است که: در این مقام بجا می‌آورند عملی را که حضرت صادق علیه السلام تعلیم یکی از اصحاب خود نموده، و لکن مقیّد به این مقام نیست، و کیفیّت آن چنان است که از آن حضرت نقل شده که به بعضی از اصحاب خود فرمودند که: آیا پی حاجتی بامداد نمی‌روی که گذر کنی به مسجد بزرگ کوفه؟ عرض کرد: بلی، فرمود که: چهار رکعت نماز بکن در آن مسجد پس بگو:

إِلهی إِنْ کُنْتُ قَدْ عَصَیْتُکَ فَإِنِّی قَدْ أَطَعْتُکَ فِی أَحَبِّ الْأَشْیاءِ إِلَیْکَ لَمْ أَ تَّخِذْ لَکَ وَلَداً وَلَمْ أَدْعُ لَکَ شَرِیکاً، وَقَدْ عَصَیْتُکَ فِی أَشْیاءَ کَثِیرَةٍ عَلَی غَیْرِ وَجْهِ الْمُکابَرَةِ لَکَ، وَلَا الاسْتِکْبارِ عَنْ عِبادَتِکَ، وَلَا الْجُحُودِ لِرُبُوبِیَّتِکَ، وَلَا الْخُرُوجِ عَنِ الْعُبُودِیَّةِ لَکَ، وَلکِنِ اتَّبَعْتُ هَوایَ وَأَزَلَّنِیَ الشَّیْطانُ بَعْدَ الْحُجَّةِ (2) 1797

1- مصباح الزائر: 84.
2- مِنَ: ظ.

وَالْبَیانِ، فَإِنْ تُعَذِّبْنِی فَبِذُ نُوبِی غَیْرَ ظالِمٍ أَ نْتَ لِی، وَ إِنْ تَعْفُ عَنِّی وَتَرْحَمْنِی فَبِجُودِکَ وَکَرَمِکَ یَا کَرِیمُ.
و می‌گویی نیز: غَدَوْتُ بِحَوْلِ اللَّهِ وَقُوَّتِهِ، غَدَوْتُ بِغَیْرِ حَوْلٍ مِنِّی وَلَا قُوَّةٍ، وَلَکِنْ بِحَوْلِ اللَّهِ وَقُوَّتِهِ، یَا رَبِّ أَسْأَ لُکَ بَرَکَةَ هذَا الْبَیْتِ وَبَرَکَةَ أَهْلِهِ، وَأَسْأَ لُکَ أَنْ تَرْزُقَنِی رِزْقاً حَلالًا طَیِّباً تَسُوقُهُ إِلَیَّ بِحَوْ لِکَ وَقُوَّتِکَ وَأَ نَا خائِضٌ (1) فِی عَافِیَتِکَ. 1798
و شیخ شهید و محمّد بن المشهدی این عمل را از برای صحن مسجد بعد از عمل ستون چهارم ذکر نموده‌اند، در دو رکعت حمد و توحید، و در دو رکعت دیگر حمد و قدر گفته‌اند، و بعد از سلام تسبیح زهرا علیها السلام (2) 1799.
و در حدیث معتبر از ابوحمزه ثمالی منقول است که گفت: روزی در مسجد کوفه نشسته بودم، ناگاه دیدم که شخصی از درِ کنده داخل شد از همه کس خوشروتر و خوشبوتر و پاک جامه‌تر و عمّامه به سر بسته، و پیراهن و درّاعه پوشیده، و دو نعل عربی در پای مبارکش بود، پس نعلین را کند و نزد ستون هفتم ایستاد، و دستها را تا برابر گوش بلند کرد، و تکبیری گفت که جمیع موهای بدن من از دهشت آن راست ایستاد، پس چهار رکعت نماز گزارد، و رکوع و سجودش را نیکو به عمل آورد، پس این دعا را خواند: إِلهِی إِنْ کُنْتُ قَدْ عَصَیْتُکَ، و خواند تا رسید به یا کَرِیمُ، پس به سجود رفت و مکرّر یا کَرِیمُ گفت، آنقدر که یک نفس وفا کند، پس در سجود گفت: یا مَنْ یَقْدِرُ عَلَی حَوائِجِ السّائِلِینَ، و خواند تا هفتاد مرتبه یا سَیِّدِی، که در اعمال ستون هفتم ذکر شد، چون سر از سجده برداشت و نیک ملاحظه کردم حضرت امام زین العابدین علیه السلام بود، پس دستهای مبارکش را بوسیدم و پرسیدم که: از برای چه آمدید به این جا؟ فرمود: از برای آنچه که دیدی، یعنی نماز در مسجد کوفه (3) 1800. و در روایتی که در ذیل زیارت هفتم نقل کردیم ابوحمزه را

1- خَافِضٌ: خ ل.
2- مزار کبیر مشهدی: 164- 165 و مزار شهید: 253- 254.
3- مزار کبیر مشهدی: 168.

با خود برد به زیارت حضرت امیر المؤمنین علیه السلام.

اعمال باب الفَرَج معروف به مقام نوح علیه السلام: چون از عمل ستون سیّم فارغ شدی برو به دکّه باب امیر المؤمنین علیه السلام، و آن صفّه‌ای است که متّصل است به دری که از مسجد به سوی خانه امیر المؤمنین علیه السلام مفتوح می‌شده، پس چهار رکعت نماز کن به حمد و هر سوره که خواستی از قرآن، و چون فارغ شدی تسبیح کن، پس بگو:

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاقْضِ حاجَتِی یَا اللَّهُ یَا مَنْ لَایَخِیبُ سائِلُهُ، وَلَا یَنْفَدُ نائِلُهُ، یَا قاضِیَ الْحاجاتِ، یَا مُجِیبَ الدَّعَواتِ، یَا رَبَّ الْأَرَضِینَ وَالسَّماواتِ، یَا کاشِفَ الْکُرُباتِ، یَا واسِعَ الْعَطِیَّاتِ، یَا دافِعَ النَّقِماتِ، یَا مُبَدِّلَ السَّیِّئاتِ حَسَناتٍ، عُدْ عَلَیَّ بِطَوْلِکَ وَفَضْلِکَ وَ إِحْسانِکَ، وَاسْتَجِبْ دُعائِی فِیما سَأَلْتُکَ وَطَلَبْتُ مِنْکَ بِحَقِّ نَبِیِّکَ وَوَصِیِّکَ وَأَوْلِیائِکَ الصَّالِحِینَ (1) 1801.

صفت نماز دیگر در این مقام: و آن دو رکعت است، همین که فارغ شدی و تسبیح کردی پس بگو:

اللَّهُمَّ إِنِّی حَلَلْتُ بِساحَتِکَ لِعِلْمِی بِوَحْدانِیَّتِکَ وَصَمَدانِیَّتِکَ وَأَ نَّهُ لَاقادِرَ (2) 1802 عَلَی قَضاءِ حاجَتِی غَیْرُکَ، وَقَدْ عَلِمْتُ یَا رَبِّ أَ نَّهُ کُلَّما شاهَدْتُ نِعْمَتَکَ عَلَیَّ اشْتَدَّتْ فاقَتِی إِلَیْکَ، وَقَدْ طَرَقَنِی یَا رَبِّ مِنْ مُهِمِّ أَمْرِی مَا قَدْ عَرَفْتَهُ لِأَ نَّکَ عالِمٌ غَیْرُ مُعَلَّمٍ، وَأَسْأَ لُکَ بِالاسْمِ الَّذِی وَضَعْتَهُ عَلَی السَّماواتِ فَانْشَقَّتْ، وَعَلَی الْأَرَضِینَ فَانْبَسَطَتْ، وَعَلَی النُّجُومِ فَانْتَشَرَتْ، وَعَلَی الْجِبالِ فَاسْتَقَرَّتْ، وَأَسْأَ لُکَ بِالاسْمِ الَّذِی جَعَلْتَهُ عِنْدَ مُحَمَّدٍ وَعِنْدَ عَلِیٍّ وَعِنْدَ الْحَسَنِ وَعِنْدَ الْحُسَیْنِ وَعِنْدَ الْأَئِمَّةِ کُلِّهِمْ صَلَواتُ اللَّهِ عَلَیْهِمْ أَجْمَعِینَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی

1- مصباح الزائر: 85.

2- لَاقَادِراً: خ.

مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَنْ تَقْضِیَ لِی یَا رَبِّ حاجَتِی، وَتُیَسِّرَ عَسِیرَها، وَتَکْفِیَنِی مُهِمَّها، وَتَفْتَحَ لِی قُفْلَها، فَإِنْ فَعَلْتَ ذلِکَ فَلَکَ الْحَمْدُ، وَ إِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَلَکَ الْحَمْدُ، غَیْرَ جائِرٍ فِی حُکْمِکَ، وَلَا حائِفٍ فِی عَدْلِکَ.

پس می‌گذاری طرف راست رو را بر زمین و می‌گویی: اللَّهُمَّ إِنَّ یُونُسَ بْنَ مَتّی عَبْدَکَ وَنَبِیَّکَ دَعاکَ فِی بَطْنِ الْحُوتِ فَاسْتَجَبْتَ لَهُ، وَأَ نَا أَدْعُوکَ فَاسْتَجِبْ لِی بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، و دعا کن به آنچه می‌خواهی، پس طرف چپ رو را بگذار و بگو: اللَّهُمَّ إِنَّکَ أَمَرْتَ بِالدُّعاءِ وَتَکَفَّلْتَ بِالْإِجابَةِ، وَأَ نَا أَدْعُوکَ کَما أَمَرْتَنِی فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاسْتَجِبْ لِی کَمَا وَعَدْتَنِی یَا کَرِیمُ. پس پیشانی را بر زمین گذار و بگو: یَا مُعِزَّ کُلِّ ذَلِیلٍ، وَیَا مُذِلَّ کُلِّ عَزِیزٍ، تَعْلَمُ کُرْبَتِی فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ (1) 1803، وَفَرِّجْ عَنِّی یَا کَرِیمُ (2) 1804.

ذکر نمازی برای حاجت در محلّ مذکور: و آن چنان است که چهار رکعت نماز می‌گذاری و چون فارغ شدی و تسبیح گفتی پس بگو:

اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ یَا مَنْ لَاتَرَاهُ الْعُیُونُ، وَلَا تُحِیطُ بِهِ الظُّنُونُ، وَلَا یَصِفُهُ الْواصِفُونَ، وَلَا تُغَیِّرُهُ الْحَوادِثُ، وَلَا تُفْنِیهِ الدُّهُورُ، تَعْلَمُ مَثاقِیلَ الْجِبالِ، وَمَکایِیلَ الْبِحارِ، وَوَرَقَ الْأَشْجارِ، وَرَمْلَ الْقِفارِ، وَمَا أَضاءَتْ بِهِ الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ، وَأَظْلَمَ عَلَیْهِ اللَّیْلُ، وَوَضَحَ عَلَیْهِ النَّهارُ، وَ (3) 1805 لَا تُوارِی مِنْکَ (4) 1806 سَماءٌ سَماءً، وَلَا أَرْضٌ أَرْضاً، وَلَا جَبَلٌ مَا فِی أَصْلِهِ، وَلَا بَحْرٌ مَا فِی قَعْرِهِ، أَسْأَلُکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَنْ تَجْعَلَ خَیْرَ أَمْرِی آخِرَهُ، وَخَیْرَ أَعْمالِی

1- وَآلِهِ مُحَمَّدٍ: خ ل.

2- مصباح الزائر: 85- 86.

3- وَ: خ.

4- مِنْهُ: خ ل.

خَواتِيمَها، وَخَيْرَ أَيَّامِی يَوْمَ أَ لْقاکَ، إِنَّکَ عَلَی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدِيرٌ. اللَّهُمَّ مَنْ أَرادَنِی بِسُوءٍ فَأَرِدْهُ، وَمَنْ کادَنِی فَکِدْهُ، وَمَنْ بَغانِی بِهَلَکَةٍ فَأَهْلِکْهُ، وَاکْفِنِی مَا أَهَمَّنِی مِمَّنْ دَخَلَ هَمُّهُ عَلَیَّ. اللَّهُمَّ أَدْخِلْنِی فِی دِرْعِکَ الْحَصِينَةِ، وَاسْتُرْنِی بِسِتْرِکَ الْواقِی، يَا مَنْ يَکْفِی مِنْ کُلِّ شَیْ ءٍ وَلَا يَکْفِی مِنْهُ شَیْ ءٌ اکْفِنِی مَا أَهَمَّنِی مِنْ أَمْرِ الدُّنْيا وَالْآخِرَةِ، وَصَدِّقْ قَوْلِی وَفِعْلِی، يَا شَفِيقُ يَا رَفِيقُ، فَرِّجْ عَنِّی الْمَضِيقَ، وَلَا تُحَمِّلْنِی مَا لَاأُطِيقُ. اللَّهُمَّ احْرُسْنِی بِعَيْنِکَ الَّتِی لَاتَنامُ، وَارْحَمْنِی بِقُدْرَتِکَ عَلَیَّ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ، يَا عَلِیُّ يَا عَظِيمُ، أَ نْتَ عالِمٌ بِحاجَتِی وَعَلَی قَضائِها قَدِيرٌ، وَهِیَ لَدَيْکَ يَسِيرٌ، وَأَ نَا إِلَيْکَ فَقِيرٌ، فَمُنَّ بِها عَلَیَّ يَا کَرِيمُ، إِنَّکَ عَلَی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدِيرٌ.

پس به سجده می‌روی و می‌گویی: إِلهِی قَدْ عَلِمْتَ حَوائِجِی فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاقْضِها، وَقَدْ أَحْصَيْتَ ذُ نُوبِی فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَاغْفِرْها يَا کَرِيمُ. پس بر زمین می‌گذاری طرف راست روی خود را و می‌گویی: إِنْ کُنْتُ بِئْسَ الْعَبْدُ فَأَ نْتَ نِعْمَ الرَّبُّ، افْعَلْ بِی مَا أَ نْتَ أَهْلُهُ وَلَا تَفْعَلْ بِی مَا أَ نَا أَهْلُهُ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ. پس بر زمین می‌گذاری طرف چپ روی خود را و می‌گویی: اللَّهُمَّ إِنْ عَظُمَ الذَّنْبُ مِنْ‌عَبْدِکَ فَلْيَحْسُنِ‌الْعَفْوُ مِنْ عِنْدِکَ يَا کَرِيمُ، پس پیشانی خود را بر زمین می‌گذاری ومی‌گویی: ارْحَمْ مَنْ‌أَساءَ وَاقْتَرَفَ‌وَاسْتَکانَ وَاعْتَرَفَ (1) 1807.

مؤلّف گوید که: این دعا تا: وَاغْفِرْها يَا کَرِيمُ، همان دعایی است که در مزار قدیم در اعمال صحن مسجد سهله در مقام امام زین العابدین علیه السلام نقل شده.

1- مصباح الزائر: 86- 87.

اعمال محراب امیر المؤمنین علیه السلام: پس نماز کن در مکانی که ضربت زدند در آن جا حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام را دو رکعت به حمد و سوره، و هرگاه که سلام دادی و تسبیح کردی پس بگو:

یَا مَنْ أَظْهَرَ الْجَمِیلَ، وَسَتَرَ الْقَبِیحَ، یَا مَنْ لَمْ یُؤاخِذْ بِالْجَرِیرَةِ، وَلَمْ یَهْتِکِ السِّتْرَ وَالسَّرِیرَةَ، یَا عَظِیمَ الْعَفْوِ، یَا حَسَنَ التَّجاوُزِ، یَا واسِعَ الْمَغْفِرَةِ، یَا باسِطَ الْیَدَیْنِ بِالرَّحْمَةِ، یَا صاحِبَ کُلِّ نَجْوی، یَا مُنْتَهی کُلِّ شَکْوی، یَا کَرِیمَ الصَّفْحِ، یَا عَظِیمَ الرَّجاءِ، یَا سَیِّدِی صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَافْعَلْ بِی مَا أَ نْتَ أَهْلُهُ یَا کَرِیمُ (1) 1808.

مناجات حضرت امیر المؤمنین علیه السلام

اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ الْأَمانَ یَوْمَ لَایَنْفَعُ مالٌ وَلَا بَنُونَ إِلّا مَنْ أَ تَی اللَّهَ بِقَلْبٍ سَلِیمٍ (2) 1809، وَأَسْأَ لُکَ الْأَمانَ یَوْمَ یَعَضُّ الظَّالِمُ عَلی یَدَیْهِ یَقُولُ: یَا لَیْتَنِی اتَّخَذْتُ مَعَ الرَّسُولِ سَبِیلًا (3) 1810، وأَسْأَ لُکَ الْأَمانَ یَوْمَ یُعْرَفُ الْمُجْرِمُونَ بِسِیماهُمْ فَیُؤْخَذُ بِالنَّواصِی وَالْأَقْدامِ (4) 1811، وَأَسْأَ لُکَ الْأَمانَ یَوْمَ لَایَجْزِی والِدٌ عَنْ وَلَدِهِ وَلَا مَوْلُودٌ هُوَ جازٍ عَنْ والِدِهِ شَیْئاً إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌ (5) 1812، وَأَسْأَ لُکَ الْأَمانَ یَوْمَ لَایَنْفَعُ الظَّالِمِینَ مَعْذِرَتُهُمْ وَلَهُمُ اللَّعْنَةُ وَلَهُمْ سُوءُ الدَّارِ (6) 1813، وَأَسْأَ لُکَ الْأَمانَ یَوْمَ لَاتَمْلِکُ نَفْسٌ لِنَفْسٍ شَیْئاً وَالْأَمْرُ یَوْمَئِذٍ لِلَّهِ (7) 1814، وَأَسْأَ لُکَ الْأَمانَ یَوْمَ یَفِرُّ الْمَرْءُ مِنْ أَخِیهِ وَأُمِّهِ وَأَبِیهِ وَصاحِبَتِهِ وَبَنِیهِ

1- مصباح الزائر: 87.

2- شعراء: 26/ 88- 89.

3- فرقان: 25/ 27.

4- الرحمن: 55/ 41.

5- لقمان: 31/ 33.

6- غافر: 40/ 52.

7- انفطار: 82/ 19.

لِكُلِّ امْرِئٍ مِنْهُمْ يَوْمَئِذٍ شَأْنٌ يُغْنِيهِ (1) 1815، وَأَسْأَ لُکَ الْأَمانَ يَوْمَ يَوَدُّ الْمُجْرِمُ لَوْ يَفْتَدِى مِنْ عَذابِ يَوْمِئِذٍ بِبَنِيهِ وَصاحِبَتِهِ وَأَخِيهِ وَفَصِيلَتِهِ الَّتِى تُؤْوِيهِ وَمَنْ فِى الْأَرْضِ جَمِيعاً ثُمَّ يُنْجِيهِ كَلَّا إِنَّها لَظى نَزَّاعَةً لِلشَّوى (2) 1816، مَوْلاىَ يَا مَوْلاىَ أَ نْتَ الْمَوْلى وَأَ نَا الْعَبْدُ وَهَلْ يَرْحَمُ الْعَبْدَ إِلَّا الْمَوْلى، مَوْلاىَ يَا مَوْلاىَ أَ نْتَ الْمالِکُ وَأَ نَا الْمَمْلُوکُ وَهَلْ يَرْحَمُ الْمَمْلُوکَ إِلَّا الْمالِکُ، مَوْلاىَ يَا مَوْلاىَ أَ نْتَ الْعَزِيزُ وَأَ نَا الذَّلِيلُ وَهَلْ يَرْحَمُ الذَّلِيلَ إِلَّا الْعَزِيزُ، مَوْلاىَ يَا مَوْلاىَ أَ نْتَ الْخالِقُ وَأَ نَا الْمَخْلُوقُ وَهَلْ يَرْحَمُ الْمَخْلُوقَ إِلَّا الْخالِقُ، مَوْلاىَ يَا مَوْلاىَ أَ نْتَ الْعَظِيمُ وَأَ نَا الْحَقِيرُ وَهَلْ يَرْحَمُ الْحَقِيرَ إِلَّا الْعَظِيمُ، مَوْلاىَ يَا مَوْلاىَ أَ نْتَ الْقَوِىُّ وَأَ نَا الضَّعِيفُ وَهَلْ يَرْحَمُ الضَّعِيفَ إِلَّا الْقَوِىُّ، مَوْلاىَ يَا مَوْلاىَ أَ نْتَ الْغَنِىُّ وَأَ نَا الْفَقِيرُ وَهَلْ يَرْحَمُ الْفَقِيرَ إِلَّا الْغَنِىُّ، مَوْلاىَ يَا مَوْلاىَ أَ نْتَ الْمُعْطِى وَأَ نَا السَّائِلُ وَهَلْ يَرْحَمُ السَّائِلَ إِلَّا الْمُعْطِى، مَوْلاىَ يَا مَوْلاىَ أَ نْتَ الْحَىُّ وَأَ نَا الْمَيِّتُ وَهَلْ يَرْحَمُ الْمَيِّتَ إِلَّا الْحَىُّ، مَوْلاىَ يَا مَوْلاىَ أَ نْتَ الْباقِى وَأَ نَا الْفانِى وَهَلْ يَرْحَمُ الْفانِىَ إِلَّا الْباقِى، مَوْلاىَ يَا مَوْلاىَ أَ نْتَ الدَّائِمُ وَأَ نَا الزَّائِلُ وَهَلْ يَرْحَمُ الزَّائِلَ إِلَّا الدَّائِمُ، مَوْلاىَ يَا مَوْلاىَ أَ نْتَ الرَّازِقُ وَأَ نَا الْمَرْزُوقُ وَهَلْ يَرْحَمُ الْمَرْزُوقَ إِلَّا الرَّازِقُ، مَوْلاىَ يَا مَوْلاىَ أَ نْتَ الْجَوادُ وَأَ نَا الْبَخِيلُ وَهَلْ يَرْحَمُ الْبَخِيلَ إِلَّا الْجَوادُ، مَوْلاىَ يَا مَوْلاىَ أَ نْتَ الْمُعافِى وَأَ نَا الْمُبْتَلى وَهَلْ يَرْحَمُ الْمُبْتَلى

1- عبس: 80/ 34- 37.

2- معارج: 70/ 11- 16.

إِلَّا الْمُعافِی، مَوْلایَ یَا مَوْلایَ أَ نْتَ الْکَبِیرُ وَأَ نَا الصَّغِیرُ وَهَلْ یَرْحَمُ الصَّغِیرَ إِلّا الْکَبِیرُ، مَوْلایَ یَا مَوْلایَ أَ نْتَ الْهادِی وَأَ نَا الضَّالُّ وَهَلْ یَرْحَمُ الضَّالَّ إِلّا الْهادِی، مَوْلایَ یَا مَوْلایَ أَ نْتَ الرَّحْمنُ وَأَ نَا الْمَرْحُومُ وَهَلْ یَرْحَمُ الْمَرْحُومَ إِلَّا الرَّحْمنُ، مَوْلایَ یَا مَوْلایَ أَ نْتَ السُّلْطانُ وَأَ نَا الْمُمْتَحَنُ وَهَلْ یَرْحَمُ الْمُمْتَحَنَ إِلّا السُّلْطانُ، مَوْلایَ یَا مَوْلایَ أَ نْتَ الدَّلِیلُ وَأَ نَا الْمُتَحَیِّرُ وَهَلْ یَرْحَمُ الْمُتَحَیِّرَ إِلّا الدَّلِیلُ، مَوْلایَ یَا مَوْلایَ أَ نْتَ الْغَفُورُ وَأَ نَا الْمُذْنِبُ وَهَلْ یَرْحَمُ الْمُذْنِبَ إِلّا الْغَفُورُ، مَوْلایَ یَا مَوْلایَ أَ نْتَ الْغالِبُ وَأَ نَا الْمَغْلُوبُ وَهَلْ یَرْحَمُ الْمَغْلُوبَ إِلّا الْغالِبُ، مَوْلایَ یَا مَوْلایَ أَ نْتَ الرَّبُّ وَأَ نَا الْمَرْبُوبُ وَهَلْ یَرْحَمُ الْمَرْبُوبَ إِلّا الرَّبُّ، مَوْلایَ یَا مَوْلایَ أَ نْتَ الْمُتَکَبِّرُ وَأَ نَا الْخاشِعُ وَهَلْ یَرْحَمُ الْخاشِعَ إِلّا الْمُتَکَبِّرُ، مَوْلایَ یَا مَوْلایَ ارْحَمْنِی بِرَحْمَتِکَ، وَارْضَ عَنِّی بِجُودِکَ وَکَرَمِکَ وَفَضْلِکَ، یَا ذَا الْجُودِ وَالْإِحْسانِ وَالطَّوْلِ وَالامْتِنانِ، بِرَحْمَتِکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ 1817 (1).

مؤلّف گوید که: سیّد ابن طاووس بعد از این مناجات دعاء طولانی از آن حضرت نقل کرده مسمّی به دعاء امان (2) 1818، مقام را گنجایش ذکر آن نیست. و می‌خوانی نیز در این مقام شریف دعایی را که در مسجد زید ذکر می‌کنیم إن شاءاللّه.

و بدان که ما در هدیّة الزّائرین اشاره کردیم به اختلاف در محرابی که محلّ ضربت خوردن امیر المؤمنین علیه السلام است، که آیا همان محراب معروف است یا آن محراب متروک؟ و گفتیم که:

نهایت احتیاط در آن است که اعمال محراب را در هر دو جا بکنند، یا گاهی در معروف و گاهی در متروک.

اعمال دکّه حضرت صادق علیه السلام: پس برو به سوی مقام حضرت صادق علیه السلام، و آن واقع است در نزدیکی مسلم بن عقیل رضوان اللّه علیه، و آن جا دو رکعت نماز کن، و چون سلام دادی و تسبیح نمودی پس بگو:

1- مصباح الزائر: 88- 90.

2- مصباح الزائر: 91.

یَا صانِعَ کُلِّ مَصْنُوعٍ، وَیَا جابِرَ کُلِّ کَسِیرٍ، وَیَا حاضِرَ کُلِّ مَلَأٍ، وَیَا شاهِدَ کُلِّ نَجْوی، وَیَا عالِمَ کُلِّ خَفِیَّةٍ، وَیَا شاهِداً غَیْرَ غائِبٍ، وَیَا غالِباً غَیْرَ مَغْلُوبٍ، وَیَا قَرِیباً (1) 1819 غیْرَ بَعِیدٍ، وَیَا مُؤْ نِسَ کُلِّ وَحِیدٍ، وَیَا حَیّاً حِینَ لَاحَیَّ غَیْرُهُ، یَا مُحْیِیَ الْمَوْتی وَمُمِیتَ الْأَحْیاءِ الْقائِمَ عَلَی کُلِّ نَفْسٍ بِما کَسَبَتْ لَاإِلهَ إِلَّا أَ نْتَ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ. پس بخوان هرچه خواهی (2) 1820.
مؤلّف گوید که: ما در پیش از این گفتیم و در این جا نیز می‌گوییم که: در مزار قدیم و مشهور بین مردم در ترتیب اعمال مسجد آن است که بعد از این مقام بجا می‌آورند اعمال دکّة القضاء و بیت الطّشت را، که ما موافق مصباح الزّائر و بحار و دیگران بعد از اعمال ستون چهارم نقل کردیم، پس اگر خواستی به نحو مشهور عمل نمایی رجوع کن به آن جا، و اعمال این دو مقام را بجا آور إن شاء اللَّه تعالی.
ذکر نمازی برای حاجت در جامع کوفه: از حضرت صادق علیه السلام روایت است که: کسی که دو رکعت نماز گزارد در مسجد کوفه بخواند در هر رکعت حمد و دو قل اعوذ و سوره اخلاص و کافرون و نصر و قدر و سَبِّحِ اسْمَ رَبِّکَ الْأَعْلی، و چون سلام دهد تسبیح زهراء علیها السلام بگوید، پس بطلبد از خدا هر حاجتی که بخواهد، خدا حاجتش را برآورده، و دعایش را مستجاب خواهد فرمود (3) 1821.
مؤلّف گوید که: این ترتیب در سوره‌ها موافق روایت سیّد ابن طاووس است در مصباح، و در روایت شیخ طوسی در امالی سوره قدر بعد از سَبِّحِ اسْمَ است، و شاید ترتیب در آنها لازم نباشد، همین قدر باید بعد از حمد این هفت سوره را خواند، وَاللَّهُ العالم (4) 1822.
زیارت جناب مسلم بن عقیل
زیارت جناب مسلم بن عقیل قدّس اللّه روحَه و نوّر ضریحَه
چون از اعمال مسجد کوفه فارغ شدی برو به سوی قبر مسلم بن عقیل رضوان اللَّه علیه و بایست نزد او و بگو:

1- یَا شَاهِدُ .. وَیَا غَالِبُ .. وَیَا قَرِیبُ: خ.
2- مصباح الزائر: 98.
3- مصباح الزائر: 99.
4- در مصباح الزائر چاپ سنه 1417 تحقیق مؤسّسه آل البیت سوره قدر را بعد از سوره سبّح اسم ذکر نموده، شاید نسخه مصباح که در دست مرحوم قمی بوده غیر از این نسخه بوده است.

الْحَمْدُ لِلَّهِ الْمَلِکِ الْحَقِّ الْمُبِینِ، الْمُتَصاغِرِ لِعَظَمَتِهِ جَبابِرَةُ الطَّاغِینَ، الْمُعْتَرِفِ بِرُبُوبِیَّتِهِ جَمِیعُ أَهْلِ السَّمَاواتِ وَالْأَرَضِینَ، الْمُقِرِّ بِتَوْحِیدِهِ سائِرُ الْخَلْقِ أَجْمَعِینَ، وَصَلَّی اللَّهُ عَلَی سَیِّدِ الْأَنامِ وَأَهْلِ بَیْتِهِ الْکِرامِ صَلاةً تَقَرُّ بِها أَعْیُنُهُمْ، وَیَرْغَمُ بِها أَ نْفُ شانِئِهِمْ مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ أَجْمَعِینَ، سَلامُ اللَّهِ الْعَلِیِّ الْعَظِیمِ وَسَلامُ مَلائِکَتِهِ الْمُقَرَّبِینَ، وَأَ نْبِیائِهِ الْمُرْسَلِینَ، وَأَئِمَّتِهِ الْمُنْتَجَبِینَ، وَعِبادِهِ الصَّالِحِینَ، وَجَمِیعِ الشُّهَداءِ وَالصِّدِّیقِینَ، وَالزَّاکِیاتُ الطَّیِّباتُ فِیما تَغْتَدِی وَتَرُوحُ عَلَیْکَ یَا مُسْلِمَ بْنَ عَقِیلِ بْنِ أَبِی طالِبٍ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَکاتُهُ.
أَشْهَدُ أَ نَّکَ أَ قَمْتَ الصَّلاةَ، وَآتَیْتَ الزَّکاةَ، وَأَمَرْتَ بِالْمَعْرُوفِ، وَنَهَیْتَ عَنِ الْمُنْکَرِ، وَجاهَدْتَ فِی اللَّهِ حَقَّ جِهادِهِ، وَقُتِلْتَ عَلَی مِنْهاجِ الْمُجاهِدِینَ فِی سَبِیلِهِ حَتَّی لَقِیتَ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ وَهُوَ عَنْکَ راضٍ، وَأَشْهَدُ أَ نَّکَ وَفَیْتَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَبَذَلْتَ نَفْسَکَ فِی نُصْرَةِ حُجَّةِ اللَّهِ وَابْنِ حُجَّتِهِ حَتَّی أَتاکَ الْیَقِینُ، أَشْهَدُ لَکَ بِالتَّسْلِیمِ وَالْوَفاءِ وَالنَّصِیحَةِ لِخَلَفِ النَّبِیِّ الْمُرْسَلِ، وَالسِّبْطِ الْمُنْتَجَبِ، وَالدَّلِیلِ الْعالِمِ، وَالْوَصِیِّ الْمُبَلِّغِ، وَالْمَظْلُومِ الْمُهْتَضَمِ، فَجَزاکَ اللَّهُ عَنْ رَسُو لِهِ، وَعَنْ أَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ، وَعَنِ الْحَسَنِ وَالْحُسَیْنِ أَ فْضَلَ الْجَزاءِ بِمَا صَبَرْتَ وَاحْتَسَبْتَ وَأَعَنْتَ فَنِعْمَ عُقْبَی الدَّارِ، لَعَنَ اللَّهُ مَنْ قَتَلَکَ، وَلَعَنَ اللَّهُ مَنْ أَمَرَ بِقَتْلِکَ، وَلَعَنَ اللَّهُ مَنْ ظَلَمَکَ، وَلَعَنَ اللَّهُ مَنِ افْتَری عَلَیْکَ، وَلَعَنَ اللَّهُ مَنْ جَهِلَ حَقَّکَ وَاسْتَخَفَّ بِحُرْمَتِکَ، وَلَعَنَ اللَّهُ مَنْ بایَعَکَ وَغَشَّکَ وَخَذَلَکَ وَأَسْلَمَکَ وَمَنْ أَ لَّبَ عَلَیْکَ وَلَمْ یُعِنْکَ، الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی جَعَلَ النَّارَ مَثْواهُمْ وَبِئْسَ الْوِرْدُ الْمَوْرُودُ.
أَشْهَدُ أَ نَّکَ قُتِلْتَ مَظْلُوماً، وَأَنَّ اللَّهَ مُنْجِزٌ لَکُمْ مَا وَعَدَکُمْ، جِئْتُکَ

زائِراً عارِفاً بِحَقِّکُمْ، مُسَلِّماً لَکُمْ، تابِعاً لِسُنَّتِکُمْ، وَنُصْرَتِی لَکُمْ مُعَدَّةٌ حَتَّی یَحْکُمَ اللَّهُ وَهُوَ خَیْرُ الْحاکِمِینَ، فَمَعَکُمْ مَعَکُمْ لامَعَ عَدُوِّکُمْ صَلواتُ اللَّهِ عَلَیْکُمْ وَعَلَی أَرْواحِکُمْ وَأَجْسادِکُمْ وَشاهِدِکُمْ وَغائِبِکُمْ، وَالسَّلامُ عَلَیْکُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَکاتُهُ، قَتَلَ اللَّهُ أُمَّةً قَتَلَتْکُمْ بِالْأَیْدِی وَالْأَلْسُنِ.

و در مزار کبیر این کلمات را به منزله اذن دخول قرار داده و گفته: پس داخل شو و بچسبان خود را به قبر، و به روایت سابقه است که اشاره کن به ضریح آن جناب و بگو:

السَّلامُ عَلَیْکَ أَ یُّهَا الْعَبْدُ الصَّالِحُ الْمُطِیعُ لِلَّهِ وَ لِرَسُو لِهِ وَلِأَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ وَالْحَسَنِ وَالْحُسَیْنِ عَلَیْهِمُ السَّلامُ، الْحَمْدُ لِلَّهِ وَسَلامٌ (1) 1823 عَلَی عِبادِهِ الَّذِینَ اصْطَفی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَالسَّلامُ عَلَیْکُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَکاتُهُ وَمَغْفِرَتُهُ وَعَلَی رُوحِکَ وَبَدَنِکَ، أَشْهَدُ أَ نَّکَ مَضَیْتَ عَلَی مَا مَضَی عَلَیْهِ (2) 1824 الْبَدْرِیُّونَ الْمُجَاهِدُونَ فِی سَبِیلِ اللَّهِ، الْمُبالِغُونَ فِی جِهَادِ أَعْدَائِهِ وَنُصْرَةِ أَوْ لِیائِهِ، فَجَزاکَ اللَّهُ أَ فْضَلَ الْجَزاءِ، وَأَکْثَرَ الْجَزاءِ، وَأَوْفَرَ جَزاءِ أَحَدٍ مِمَّنْ وَفی بِبَیْعَتِهِ، وَاسْتَجابَ لَهُ دَعْوَتَهُ، وَأَطاعَ وُلاةَ أَمْرِهِ، أَشْهَدُ أَ نَّکَ قَدْ بالَغْتَ فِی النَّصِیحَةِ، وَأَعْطَیْتَ غایَةَ الْمَجْهُودِ حَتَّی بَعَثَکَ اللَّهُ فِی الشُّهَداءِ، وَجَعَلَ رُوحَکَ مَعَ أَرْواحِ السُّعَداءِ، وَأَعْطاکَ مِنْ جِنانِهِ أَ فْسَحَها مَنْزِلًا، وَأَ فْضَلَها غُرَفاً، وَرَفَعَ ذِکْرَکَ فِی الْعِلِّیِّینَ، وَحَشَرَکَ مَعَ النَّبِیِّینَ وَالصِّدِّیقِینَ وَالشُّهَداءِ وَالصَّالِحِینَ وَحَسُنَ أُولئِکَ رَفِیقاً، أَشْهَدُ أَ نَّکَ لَمْ تَهِنْ وَلَمْ تَنْکُلْ، وَأَ نَّکَ قَدْ مَضَیْتَ عَلَی بَصِیرَةٍ مِنْ أَمْرِکَ مُقْتَدِیاً بِالصَّالِحِینَ، وَمُتَّبِعاً لِلنَّبِیِّینَ، فَجَمَعَ اللَّهُ بَیْنَنا وَبَیْنَکَ وَبَیْنَ رَسُولِهِ وَأَوْ لِیائِهِ فِی مَنازِلِ الْمُخْبِتِینَ فَإِنَّهُ أَرْحَمُ الرَّاحِمِینَ.

1- وَسَلَامُهُ: خ ل.

2- بِهِ: خ ل.

پس نماز کن دو رکعت در طرف سر، و آن را هدیّه آن جناب کن، پس بگو: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَلَا تَدَعْ لِی ذَ نْباً، و این همان دعایی است که در حرم حضرت عبّاس علیه السلام خوانده می‌شود، و بیاید ذکرش (ص 599)، و اگر خواستی وداع کنی جناب مسلم را بخوان همان وداعی که در زیارت جناب عبّاس علیه السلام ذکر می‌شود (ص 600).

زیارت هانی بن عُروه رحمة اللّه و رضوانه علیه

می‌ایستی در نزد قبر او و سلام می‌کنی بر رسول خدا صلی الله علیه و آله و می‌گویی:

سَلامُ اللَّهِ الْعَظِیمِ وَصَلَواتُهُ عَلَیْکَ یَا هانِئَ بْنَ عُرْوَةَ، السَّلامُ عَلَیْکَ أَ یُّهَا الْعَبْدُ الصَّالِحُ النَّاصِحُ لِلَّهِ وَ لِرَسُو لِهِ وَلِأَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ وَالْحَسَنِ وَالْحُسَیْنِ عَلَیْهِمُ السَّلامُ، أَشْهَدُ أَ نَّکَ قُتِلْتَ مَظْلُوماً، فَلَعَنَ اللَّهُ مَنْ قَتَلَکَ، وَاسْتَحَلَّ دَمَکَ، وَحَشى قُبُورَهُمْ ناراً. أَشْهَدُ أَ نَّکَ لَقِیتَ اللَّهَ وَهُوَ رَاضٍ عَنْکَ بِما فَعَلْتَ وَنَصَحْتَ، وَأَشْهَدُ أَ نَّکَ قَدْ بَلَغْتَ دَرَجَةَ الشُّهَداءِ، وَجُعِلَ رُوحُکَ مَعَ أَرْواحِ السُّعَداءِ بِما نَصَحْتَ لِلَّهِ وَ لِرَسُو لِهِ مُجْتَهِداً، وَبَذَلْتَ نَفْسَکَ فِی ذاتِ اللَّهِ وَمَرْضاتِهِ، فَرَحِمَکَ اللَّهُ 1825 (1) وَرَضِیَ عَنْکَ وَحَشَرَکَ مَعَ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطَّاهِرِینَ وَجَمَعَنا وَ إِیَّاکُمْ 1826 (2) مَعَهُمْ فِی دارِ النَّعِیمِ، وَسَلامٌ عَلَیْکَ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَکاتُهُ.

پس دو رکعت نماز کن و هدیّه کن آن را به روح هانی، و دعا کن از برای خود به آنچه می‌خواهی، و وداع کن او را به آنچه در وداع مسلم می‌گفتی 1827 (3).

1- اللَّهُ: خ.
2- وَإِیَّاکَ: خ ل.
3- مصباح الزائر: 104.

ص: 556

زیارت هانی و فضیلت مسجد سهله

در فضیلت و اعمال مسجد سهله
و اعمال مسجد زید و صعصعه

بدان که بعد از مسجد کبیر کوفه مسجدی به فضیلت مسجد سهله در آن عرصه نیست، و آن خانه حضرت ادریس علیه السلام وحضرت ابراهیم علیه السلام و محلّ ورود حضرت خضر علیه السلام و مسکن آن حضرت است.

و از حضرت صادق علیه السلام منقول است که به ابو بصیر فرمود: ای ابو محمّد، گویا من می‌بینم حضرت صاحب الأمر علیه السلام در مسجد سهله فرود آید با اهل و عیالش، و منزل آن حضرت باشد، و حق تعالی هیچ پیغمبری نفرستاده است مگر آنکه در آن مسجد نماز کرده است، و هرکه در آن مسجد اقامت نماید چنان است که در خیمه رسول خدا صلی الله علیه و آله اقامت نموده است، و هیچ مرد و زن مؤمنی نیست مگر آنکه دلش مایل است به سوی آن مسجد، و در آن مسجد سنگی است که در آن صورت هر پیغمبری هست، و هیچ کس با نیّت صادقه نماز و دعا نمی‌کند در آن مسجد مگر آنکه برمی‌گردد با حاجت برآمده شده و هیچ کس در آن مسجد امان نمی‌طلبد مگر آنکه امان می‌یابد از هرچه که می‌ترسد.

گفتم: فضیلت این است که از برای این مسجد است؟ حضرت فرمود: زیادتر بگویم از برایت؟ عرض کردم: بلی، فرمود که: آن از جمله بقعه‌هایی است که خدا دوست می‌دارد که او را در آنها بخوانند، و هیچ شب و روزی نیست مگر آنکه ملائکه می‌آیند به زیارت آن مسجد، و عبادت می‌کنند خدا را در آن.

پس فرمود که: اگر من نزدیک می‌بودم به شما همه نماز را در آن مسجد می‌کردم. پس فرمود که: ای ابا محمّد، آنچه وصف نکردم از فضیلت این مسجد بیشتر از آن است که گفتم، من عرض کردم: فدایت شوم، حضرت قائم علیه السلام همیشه در آن مسجد خواهد بود؟ فرمود: بلی، إلی آخره (1) 1828.

1- مزار کبیر مشهدی: 134، ح 7، باب 5.

اعمال مسجد سهله

و امّا اعمال مسجد سهله

پس دو رکعت نماز میان شام و خفتن سنّت است، از حضرت صادق علیه السلام مروی است که: هر غمناکی که چنین کند و دعا کند، حق تعالی غمش را زایل کند (1) 1829. و از بعض کتب مزاریّه نقل شده که چون خواستی داخل مسجد شوی بایست نزد در و بگو:

بِسْمِ اللَّهِ، وَبِاللَّهِ، وَمِنَ اللَّهِ، وَ إِلَی اللَّهِ، وَمَا شاءَ اللَّهُ، وَخَیْرُ الْأَسْماءِ لِلَّهِ، تَوَکَّلْتُ عَلَی اللَّهِ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلّا بِاللَّهِ الْعَلِیِّ الْعَظِیمِ. اللَّهُمَّ اجْعَلْنِی مِنْ عُمّارِ مَساجِدِکَ وَبُیُوتِکَ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَ تَوَجَّهُ إِلَیْکَ بِمُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأُ قَدِّمُهُمْ بَیْنَ یَدَیْ حَوائِجِی فَاجْعَلْنِی اللَّهُمَّ بِهِمْ عِنْدَکَ وَجِیهاً فِی الدُّنْیا وَالْآخِرَةِ وَمِنَ الْمُقَرَّبِینَ. اللَّهُمَّ اجْعَلْ صَلاتِی بِهِمْ مَقْبُولَةً، وَذَ نْبِی بِهِمْ مَغْفُوراً، وَرِزْقِی بِهِمْ مَبْسُوطاً، وَدُعائِی بِهِمْ مُسْتَجاباً، وَحَوائِجِی بِهِمْ مَقْضِیَّةً، وَانْظُرْ إِلَیَّ بِوَجْهِکَ الْکَرِیمِ نَظْرَةً رَحِیمَةً أَسْتَوْجِبُ بِهَا الْکَرامَةَ عِنْدَکَ، ثُمَّ لَاتَصْرِفْهُ عَنِّی أَبَداً، بِرَحْمَتِکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ. یَا مُقَلِّبَ الْقُلُوبِ وَالْأَ بْصارِ ثَبِّتْ قَلْبِی عَلَی دِینِکَ وَدِینِ نَبِیِّکَ وَوَ لِیِّکَ، وَلَا تُزِغْ قَلْبِی بَعْدَ إِذْ هَدَیْتَنِی، وَهَبْ لِی مِنْ لَدُنْکَ رَحْمَةً إِنَّکَ أَ نْتَ الْوَهَّابُ. اللَّهُمَّ إِلَیْکَ تَوَجَّهْتُ، وَمَرْضاتَکَ طَلَبْتُ، وَثَوابَکَ ابْتَغَیْتُ، وَبِکَ آمَنْتُ، وَعَلَیْکَ تَوَکَّلْتُ. اللَّهُمَّ فَأَ قْبِلْ بِوَجْهِکَ إِلَیَّ، وَأَ قْبِلْ بِوَجْهِی إِلَیْکَ.

پس بخوان آیة الکرسی و معوّذتین را، و تسبیح کن خدا را هفت مرتبه، و تحمید کن هفت مرتبه، و تهلیل بگو هفت مرتبه، و تکبیر بگو هفت مرتبه، یعنی هر یک از سُبْحانَ اللَّهِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ، وَلَا إِلهَ إِلّا اللَّهُ، واللَّهُ أَکْبَرُ، را هفت مرتبه بگو، پس بگو:

1- تهذیب الأحکام 6/ 38 ح 21 باب 10.

اللّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ عَلَى مَا هَدَيْتَنِى، وَلَکَ الْحَمْدُ عَلَى مَا فَضَّلْتَنِى، وَلَکَ الْحَمْدُ عَلَى مَا شَرَّفْتَنِى، وَلَکَ الْحَمْدُ عَلَى کُلِّ بَلاءٍ حَسَنٍ ابْتَلَيْتَنِى. اللَّهُمَّ تَقَبَّلْ صَلاتِى وَدُعائِى، وَطَهِّرْ قَلْبِى، وَاشْرَحْ لِى صَدْرِى، وَتُبْ عَلَىَّ، إِنَّکَ أَ نْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ (1) .1830

و سيّد ابن طاووس فرموده كه: چون اراده كردى كه به مسجد سهله روى پس مابين مغرب و عشاء در شب چهارشنبه وارد آن مسجد شو كه افضل اوقات ديگر است، پس همان كه وارد شدى نماز مغرب و نافله‌اش را بجا آور، پس برخيز دو ركعت نماز تحيّت مسجد كن قربةً إلى اللّه، و چون فارغ شدى دستها را به سمت آسمان بلند كن و بگو:

أَ نْتَ اللَّهُ لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ مُبْدِئُ الْخَلْقِ وَمُعِيدُهُمْ، وَأَ نْتَ اللَّهُ لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ خالِقُ الْخَلْقِ وَرَازِقُهُمْ، وَأَ نْتَ اللَّهُ لَاإِلَهَ إِلّا أَ نْتَ الْقَابِضُ الْباسِطُ، وَأَ نْتَ اللَّهُ لَا إِلهَ إِلّا أَ نْتَ مُدَبِّرُ الْأُمُورِ وَباعِثُ مَنْ فِى الْقُبُورِ، أَ نْتَ وارِثُ الْأَرْضِ وَمَنْ عَلَيْها، أَسْأَ لُکَ بِاسْمِکَ الْمَخْزُونِ الْمَکْنُونِ الْحَىِّ الْقَيُّومِ، وَأَ نْتَ اللَّهُ لاإِلَهَ إِلّا أَ نْتَ عالِمُ السِّرِّ وَأَخْفى، أَسْأَ لُکَ بِاسْمِکَ الَّذِى إِذا دُعِيتَ بِهِ أَجَبْتَ، وَ إِذَا سُئِلْتَ بِهِ أَعْطَيْتَ، وَأَسْأَ لُکَ بِحَقِّکَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَأَهْلِ بَيْتِهِ، وَبِحَقِّهِمُ الَّذِى أَوْجَبْتَهُ عَلَى نَفْسِکَ أَنْ تُصَلِّىَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَنْ تَقْضِىَ لِى حَاجَتِى، السَّاعَةَ السَّاعَةَ، يَا سامِعَ الدُّعاءِ، يَا سَيِّداهُ يَا مَوْلاهُ يَا غِيَاثَاهُ، أَسْأَ لُکَ بِکُلِّ اسْمٍ سَمَّيْتَ بِهِ نَفْسَکَ، أَوِ اسْتَأْ ثَرْتَ بِهِ فِى عِلْمِ الْغَيْبِ عِنْدَکَ أَنْ تُصَلِّىَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَنْ تُعَجِّلَ فَرَجَنَا السَّاعَةَ، يَا مُقَلِّبَ الْقُلُوبِ وَالْأَ بْصَارِ، يَا سَمِيعَ الدُّعَاءِ.

1- عمدة الزائر سيد حيدر حسينى كاظمينى: 126- 127.

پس به سجده برو و خشوع کن و بخوان خدا را به جهت هرچه که می‌خواهی، پس نماز می‌گزاری در گوشه‌ای که طرف مغرب و شمال است دو رکعت، و آن موضع خانه حضرت ابراهیم خلیل علیه السلام است، که از آن جا به جنگ عمالقه رفت، و چون از نماز فارغ شدی تسبیح بکن، و پس از آن بگو:
اللَّهُمَّ بِحَقِّ هذِهِ الْبُقْعَةِ الشَّرِيفَةِ، وَبِحَقِّ مَنْ تَعَبَّدَ لَکَ فِيها، قَدْ عَلِمْتَ حَوَائِجِی فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاقْضِها، وَقَدْ أَحْصَيْتَ ذُ نُوبِی فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاغْفِرْها. اللَّهُمَّ أَحْيِنِی مَا كانَتِ (1) 1831 الْحَيَاةُ خَيْراً لِی، وَأَمِتْنِی (2) 1832 إِذا كانَتِ الْوَفاةُ خَيْراً لِی عَلَى مُوالاةِ أَوْلِيائِکَ وَمُعاداةِ أَعْدائِکَ، وَافْعَلْ بِی مَا أَ نْتَ أَهْلُهُ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.
پس نماز می‌گزاری در گوشه دیگر که در سمت مغرب وقبله است دو رکعت، و دستها را بلند می‌کنی و می‌گویی:
اللَّهُمَّ إِنِّی صَلَّيْتُ هذِهِ الصَّلاةَ ابْتِغاءَ مَرْضاتِکَ، وَطَلَبَ نائِلِکَ، وَرَجاءَ رِفْدِکَ وَجَوائِزِکَ فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَتَقَبَّلْها مِنِّی بِأَحْسَنِ قَبُولٍ، وَبَلِّغْنِی بِرَحْمَتِکَ الْمَأْمُولَ، وَافْعَلْ بِی مَا أَ نْتَ أَهْلُهُ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.
پس به سجده برو و بگذار دو طرف صورت را بر خاک، پس برو به گوشه‌ای که در طرف مشرق است و دو رکعت نماز گزار، و دستها را بگشا و بگو:
اللَّهُمَّ إِنْ كانَتِ الذُّنُوبُ وَالْخَطايا قَدْ أَخْلَقَتْ وَجْهی عِنْدَکَ فَلَمْ تَرْفَعْ لِی إِلَيْکَ صَوْتاً وَلَمْ تَسْتَجِبْ لِی دَعْوَةً فَإِنِّی أَسْأَ لُکَ بِکَ يَا اللَّهُ فَإِنَّهُ لَيْسَ مِثْلَکَ أَحَدٌ وَأَ تَوَسَّلُ إِلَيْکَ بِمُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَأَسْأَ لُکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَنْ

1- أَحْيِنِی إِذا كانت: خ ل.
2- وَتَوَفَّنِی: خ ل.

تُقْبِلَ إِلَیَ (1) 1833 بِوَجْهِکَ الْکَرِیمِ، وَتُقْبِلَ بِوَجْهِی إِلَیْکَ (2) 1834، وَلَا تُخَیِّبَنِی حِینَ أَدْعُوکَ، وَلَا تَحْرِمْنِی حِینَ أَرْجُوکَ، یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ (3) 1835.
مؤلّف گوید که: از بعض کتب مزاریّه غیر معروفه نقل شده که: بعد از آن می‌روی به گوشه دیگر که در طرف مشرق واقع شده، و دو رکعت نماز گزار در آن جا و بگو:
اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِاسْمِکَ یَا اللَّهُ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَنْ تَجْعَلَ خَیْرَ عُمْرِی آخِرَهُ، وَخَیْرَ أَعْمَالِی خَواتِیمَها، وَخَیْرَ أَیَّامِی یَوْمَ أَ لْقاکَ فِیهِ، إِنَّکَ عَلَی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ. اللَّهُمَّ تَقَبَّلْ دُعائِی، وَاسْمَعْ نَجْواىَ، یَا عَلِیُّ یَا عَظِیمُ، یَا قادِرُ یَا قاهِرُ، یَا حَیّاً (4) 1836 لَایَمُوتُ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاغْفِرْ لِیَ الذُّنُوبَ الَّتِی بَیْنِی وَبَیْنَکَ، وَلَا تَفْضَحْنِی عَلَی رُؤُوسِ الْأَشْهادِ، وَاحْرُسْنِی بِعَیْنِکَ الَّتِی لَاتَنامُ، وَارْحَمْنِی بِقُدْرَتِکَ عَلَیَّ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ وَصَلَّی اللَّهُ عَلَی سَیِّدِنا مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطَّاهِرِینَ یَا رَبَّ الْعالَمِینَ (5) 1837.
پس نماز می‌گزاری در خانه‌ای که در وسط مسجد است دو رکعت و می‌گویی: یَا مَنْ هُوَ (6) 1838 أَ قْرَبُ إِلَیَّ مِنْ حَبْلِ الْوَرِیدِ، یَا فَعَّالًا لِما یُرِیدُ، یَا مَنْ یَحُولُ بَیْنَ الْمَرْءِ وَقَلْبِهِ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَحُلْ بَیْنَنا وَبَیْنَ مَنْ یُؤْذِینا بِحَوْ لِکَ وَقُوَّتِکَ یَا کافِی (7) 1839 مِنْ کُلِّ شَیْ ءٍ وَلَا یَکْفِی مِنْهُ شَیْ ءٌ اکْفِنَا الْمُهِمَّ مِنْ أَمْرِ الدُّنْیا وَالْآخِرَةِ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ. پس بگذار دو طرف روی خود را بر خاک (8) 1840.
مؤلّف گوید که: این مکان شریف در این زمان معروف است به مقام امام زین العابدین علیه السلام،

1- عَلَیَّ: خ ل.
2- إِلَیْکَ: خ.
3- مصباح الزائر: 105- 106.
4- یا حَیُّ: خ ل.
5- عمدة الزائر کاظمی: 131.
6- مَنْ هُوَ: خ.
7- یا کافِیاً: خ ل.
8- مصباح الزائر: 106.

و در مزار قدیم نقل کرده که: بعد از دو رکعت نماز در این مقام بخواند دعای اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ یَا مَنْ لَاتَرَاهُ الْعُیُونُ، إلی آخره. و این دعا در اعمال دکّه باب امیر المؤمنین علیه السلام در مسجد کوفه ذکر شد به آن جا رجوع شود (ص 547).
و در نزدیک همین مکان بقعه‌ای است معروف به مقام مهدی علیه السلام، مناسب است زیارت آن حضرت در آن محلّ شریف، و از بعض کتب مزاریّه نقل شده که: شایسته است زیارت کنند آن حضرت را در این محل، در حالی که ایستاده باشند به این زیارت: سَلامُ اللَّهِ الْکامِلُ التَّامُّ الشَّامِلُ، إلی آخره. و این همان استغاثه‌ای است که ما در فصل هفتم از باب اوّل از کلم طیّب نقل کردیم (ص 162)، دیگر تکرار نکنیم، و سیّد ابن طاووس آن را یکی از زیارات سرداب مقدّس شمرده بعد از دو رکعت نماز (1) 1841.
اعمال مسجد زید رحمه الله
ذکر نماز و دعا در مسجد زید رحمه الله
پس می‌روی به مسجد زید که نزدیک مسجد سهله است و دو رکعت نماز در آن می‌گزاری و دستها را می‌گشایی و می‌گویی:
إِلهِی قَدْ مَدَّ إِلَیْکَ الْخَاطِئُ الْمُذْنِبُ یَدَیْهِ بِحُسْنِ ظَنِّهِ بِکَ. إِلهِی قَدْ جَلَسَ الْمُسِیءُ بَیْنَ یَدَیْکَ مُقِرّاً لَکَ بِسُوءِ عَمَلِهِ، وَراجِیاً مِنْکَ الصَّفْحَ عَنْ زَلَلِهِ. إِلهِی قَدْ رَفَعَ إِلَیْکَ الظَّالِمُ کَفَّیْهِ رَاجِیاً لِما لَدَیْکَ فَلَا تُخَیِّبْهُ بِرَحْمَتِکَ مِنْ فَضْلِکَ. إِلهِی قَدْ جَثَا الْعائِدُ إِلَی الْمَعَاصِی بَیْنَ یَدَیْکَ خائِفاً مِنْ یَوْمٍ تَجْثُو فِیهِ الْخَلائِقُ بَیْنَ یَدَیْکَ. إِلهِی جَاءَکَ الْعَبْدُ الْخَاطِئُ فَزِعاً مُشْفِقاً، وَرَفَعَ إِلَیْکَ طَرْفَهُ حَذِراً راجِیاً، وَفاضَتْ عَبْرَتُهُ مُسْتَغْفِراً نادِماً، وَعِزَّتِکَ وَجَلالِکَ مَا أَرَدْتُ بِمَعْصِیَتِی مُخالَفَتَکَ، وَمَا عَصَیْتُکَ إِذْ عَصَیْتُکَ وَأَ نَا بِکَ جاهِلٌ، وَلَا لِعُقُوبَتِکَ مُتَعَرِّضٌ، وَلَا لِنَظَرِکَ مُسْتَخِفٌّ، وَلکِنْ سَوَّلَتْ لِی نَفْسِی، وَأَعانَتْنِی عَلَی ذلِکَ شِقْوَتِی،

1- مصباح الزائر: 435.

وَغَرَّنِی سِتْرُکَ الْمُرْخی عَلَیَّ، فَمِنَ الْآنَ مِنْ عَذابِکَ مَنْ یَسْتَنْقِذُنِی؟ وَبَحَبْلِ مَنْ أَعْتَصِمُ إِنْ قَطَعْتَ حَبْلَکَ عَنِّی؟ فَیا سَوْأَتاهُ غَداً مِنَ الْوُقُوفِ (1) 1842 بَیْنَ یَدَیْکَ إِذا قِیلَ لِلْمُخِفِّینَ: جُوزُوا، ولِلْمُثْقِلِینَ: حُطُّوا، أَ فَمَعَ الْمُخِفِّینَ أَجُوزُ أَمْ مَعَ الْمُثْقِلِینَ أَحُطُّ؟ وَیْلِی کُلَّما کَبُرَ سِنِّی کَثُرَتْ ذُ نُوبِی! وَیْلِی کُلَّما طالَ عُمْرِی کَثُرَتْ مَعَاصِیَّ! فَکَمْ أَ تُوبُ؟ وَکَمْ أَعُودُ؟ أَمَا آنَ لِی أَنْ أَسْتَحْیِیَ مِنْ رَبِّی؟

اللَّهُمَ فَبِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ اغْفِرْ لِی وَارْحَمْنِی، یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ وَخَیْرَ الْغَافِرِینَ.

پس گریه کن و صورت به خاک گذار و بگو: ارْحَمْ مَنْ أَسَاءَ وَاقْتَرَفَ وَاسْتَکَانَ وَاعْتَرَفَ. پس بگذار طرف راست رو را و بگو: إِنْ کُنْتُ بِئْسَ الْعَبْدُ فَأَ نْتَ نِعْمَ الرَّبُّ. پس بگذار طرف چپ را و بگو: عَظُمَ الذَّنْبُ مِنْ عَبْدِکَ فَلْیَحْسُنِ الْعَفْوُ مِنْ عِنْدِکَ یَا کَرِیمُ. پس برگرد به حال سجود و بگو: الْعَفْوَ الْعَفْوَ صد مرتبه (2) 1843.

مؤلّف گوید که: این مسجد از مساجد شریفه کوفه است، و منسوب است به زید بن صوحان، که از بزرگان اصحاب امیر المؤمنین علیه السلام و از ابدال به شمار می‌رفته، و در جنگ جمل در یاری آن حضرت شهید شده (3) 1844، و این دعا که ذکر شد دعای او بوده که در نماز شب می‌خوانده، و در نزدیکی مسجد او مسجد برادرش صعصعة بن صوحان است، که او نیز از اصحاب امیرالمؤمنین علیه السلام، و از عارفین به حقّ آن جناب، و از بزرگان اهل ایمان است، و چندان فصیح و بلیغ بوده که امیرالمؤمنین علیه السلام او را خطیب شحشح گفته، و به مهارت در خُطَب و فصاحت در لسان او را ثناء فرموده (4) 1845، و هم او را به قلّت مؤونه و کثرت معونه مدح نموده (5) 1846. اعمال مسجد زید وصعصعة رحمهما الله

1- المَوْقِفِ: خ ل.

2- مصباح الزائر: 107- 108.

3- رجال کشّی 1/ 284 شماره 119 شرح حال زید بن صوحان.

4- بحار الأنوار 34/ 308 نقل از نهج البلاغه.

5- بحار الأنوار 23/ 211 ضمن ح 19 نقل از کنز الفوائد کراجکی.

و در شبی که آن حضرت از دنیا رحلت فرمود و فرزندان آن جناب جنازه نازنینش را از کوفه به نجف حمل نمودند، صعصعه از جمله مشیّعین بود، و چون از کار دفن آن حضرت فارغ شدند صعصعه نزد قبر مقدّس ایستاد و مشتی از خاک برگرفت و بر سر خود ریخت و گفت: پدر و مادرم فدای تو باد یا امیر المؤمنین، گوارا باد تو را کرامتهای خدا، ای ابوالحسن، به تحقیق که مولد تو پاکیزه بود، و صبر تو قوی، و جهاد تو عظیم بود، و به آنچه آرزو داشتی رسیدی، و تجارت سودمند کردی، و به نزد پروردگار خود رفتی.

و از این نوع کلمات بسیار گفت و گریه کرد گریه سختی، و به گریه درآورد سایرین را، و در حقیقت سر قبر آن حضرت مجلس روضه شد که در دل آن شب منعقد گردید، و صعصعه به منزله روضه خوان بود، و مستمعین جناب امام حسن و امام حسین علیهما السلام و محمّد بن الحنفیّه و ابوالفضل العبّاس و سایر فرزندان و بستگان آن حضرت.

و چون این کلمات به پایان رسید روی به جانب امام حسن و امام حسین علیهما السلام و سایر آقازادگان کردند و ایشان را تعزیت و تسلیت گفتند، پس جملگی به کوفه مراجعت نمودند (1) 1847.

و بالجمله، مسجد صعصعه از مساجد شریف کوفه است، و جماعتی امام زمان صلوات اللّه علیه را در ماه رجب در آن مسجد مبارک مشاهده کرده‌اند، که دو رکعت نماز کرده و این دعا را خوانده: اللَّهُمَّ يَا ذَا الْمِنَنِ السَّابِغَةِ وَالْآلاءِ الْوَازِعَةِ، الدعاء (2) 1848.

و ظاهر عمل آن حضرت آن است که این دعا مخصوص این مسجد شریف و از اعمال او است، نظیر دعاهای مسجد سهله و زید، لکن چون در ماه رجب بوده که آن حضرت این دعا را خوانده‌اند، احتمال داده شده که شاید این دعا از دعاهای ایّام رجب باشد، و لهذا در کتب علماء در اعمال رجب نیز ذکر شده، و ما نیز چون آن دعا را در اعمال ماه رجب ذکر کرده بودیم (ص 187) به همان اکتفا کردیم، به تکرار نپرداختیم طالبین به آن جا رجوع کنند، إن شاء اللّه.

1- بحار الأنوار 42/ 295 و 296.

2- اقبال 2/ 212 فصل 23 باب 8.

فصل هفتم

در فضیلت زیارت حضرت ابو عبداللَّه الحسین صلوات اللَّه علیه و آدابی که زائر آن جناب باید مراعات آنها را نماید در طریق زیارت
و در آن حرم مطهّر و کیفیّت زیارت آن حضرت
و در آن سه مقصد است:
مقصد اوّل‌در فضیلت زیارت امام حسین علیه السلام
در فضیلت زیارت آن حضرت است
بدان که فضیلت زیارت امام حسین علیه السلام از حیطه بیان بیرون است، و در اخبار بسیار وارد شده که: معادل حج و عمره و جهاد، بلکه بالاتر و افضل است به درجات، و باعث مغفرت و خفّت حساب و رفع درجات و اجابت دعوات وموجب طول عمر و حفظ بدن و مال و زیادتی روزی و برآمدن حاجات و رفع هموم و کربات است، و ترک آن سبب نقصان دین و ایمان و ترک حقّ بزرگی از حقوق پیغمبر صلی الله علیه و آله است، و کمتر ثوابی که به زائر آن قبر شریف رسد آن است که گناهانش آمرزیده شود، و آنکه حق تعالی جان و مالش را حفظ کند تا او را به اهل خود برگرداند، و چون روز قیامت شود حق تعالی او را حافظتر خواهد بود از دنیا.
و در روایات بسیار است که زیارت آن حضرت غم را زایل می‌کند، و شدّت جان کندن و هول قبر را برطرف می‌کند، و آنکه هر مالی که در راه زیارت آن حضرت خرج شود حساب می‌شود برای او هر درهمی به هزار درهم، بلکه به ده هزار درهم، و چون رو به قبر آن حضرت برود چهار هزار ملک استقبال او می‌کنند، و چون برمی‌گردد مشایعت او می‌نمایند، و آنکه پیغمبران و اوصیاء ایشان و ائمّه معصومین و ملائکه سلام اللَّه علیهم اجمعین به زیارت آن حضرت می‌آیند، و دعا برای زوّار آن حضرت می‌کنند، و ایشان را بشارتها می‌دهند، و حق تعالی نظر رحمت می‌فرماید به سوی زائرین امام حسین علیه السلام بیش از اهل عرفات، و آنکه هر کسی در روز قیامت آرزو می‌کند که کاش زوّار آن حضرت بود، از بس که مشاهده می‌کند از کرامت و بزرگواری ایشان در آن روز.
و روایات در این باب بی حدّ است، و ما در ضمن زیارات مخصوصه اشاره به پاره‌ای از فضیلت زیارت آن حضرت خواهیم نمود، و در این جا اکتفا می‌کنیم به ذکر یک روایت:

ابن قولویه و کلینی و سیّد ابن طاووس و دیگران روایت کرده‌اند به سندهای معتبره از ثقه جلیل القدر معاویة بن وهب بجلی کوفی که گفت: یک وقتی به خدمت حضرت امام جعفر صادق علیه السلام رفتم، دیدم آن حضرت را که در مُصلّای خویش مشغول نماز است، نشستم تا نمازش تمام شد، پس شنیدم که مناجات می‌کرد با پروردگار خود و می‌گفت:
ای خداوندی که مخصوص گردانیده‌ای ما را به کرامت، و وعده داده‌ای ما را شفاعت، و علوم رسالت را به ما داده‌ای، و ما را وارث پیغمبران گردانیده‌ای، و ختم کرده‌ای به ما امّتهای گذشته را، و ما را مخصوص به وصیّت پیغمبر گردانیده‌ای، و علم گذشته و آینده را به ما عطا کرده‌ای، و دلهای مردم را به سوی ما مایل گردانیده‌ای، اغْفِرْ لِی وَلِإِخْوانِی وَزُوَّارِ قَبْرِ أَبِی الْحُسَیْنِ ابْن عَلِیّ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَیْهِمَا، بیامرز مرا و برادران مرا و زیارت کنندگان قبر ابی عبداللَّه الحسین علیه السلام را، آنان که خرج کرده‌اند مالهای خود را، و بیرون آورده‌اند از شهرها بدنهای خود را، برای رغبت در نیکی ما، و امید ثوابهای تو در صله ما، و برای شاد گردانیدن پیغمبر تو و اجابت نمودن ایشان امر ما را، و برای خشمی که بر دشمنان داخل کرده‌اند، و مراد ایشان خوشنودی توست، پس مکافات دِه ایشان را از جانب ما به خوشنودی، و حفظ کن ایشان را در شب و روز، و خلیفه ایشان باش در اهل و اولاد ایشان که در وطن خود گذاشته‌اند به خلافت نیکو، و رفیق ایشان باش، و دفع کن از ایشان شرّ هر جبّار معاندی را، و هر ضعیف و شدید از خلقت را، و شرّ شیاطین جنّ و انس را، و بده به ایشان زیاده از آنچه امید دارند از تو در دور شدن از وطن‌های خود و در اختیار کردن ایشان ما را بر فرزندان و اهالی و خویشان خود، خداوندا، دشمنان ما عیب کردند بر ایشان بیرون آمدن ایشان را به زیارت ما، پس این مانع نشد ایشان را از عزم کردن و بیرون آمدن به سوی ما از روی مخالفت ایشان، فَارْحَمْ تِلْکَ الْوُجُوهَ الَّتِی غَیَّرَتْها الشَّمْسُ، وَارْحَمْ تِلْکَ الْخُدُودَ الَّتِی تَقَلَّبُ عَلَی قَبْرِ أَبِی عَبْدِاللَّه علیه السلام، پس رحم کن آن روها را که آفتاب متغیّر گردانیده است، و رحم کن گونه‌های روی ایشان را که می‌گردانند و می‌مالند بر قبر امام حسین علیه السلام، و رحم کن آن دیده‌ها را که گریه‌شان جاری شد از ترحّم بر ما، و رحم کن آن دلها را که جزع کرده‌اند و سوخته‌اند از برای مصیبت ما، و رحم کن آن فغانها را که در مصیبت ما بلند کرده‌اند، خداوندا، آن جانها و آن بدنها را به تو می‌سپارم تا سیراب گردانی ایشان را از حوض کوثر در روز تشنگی.

و پیوسته آن حضرت به این نحو دعا می‌کرد در سجده، پس چون فارغ شد گفتم: آن دعا که من از شما شنیدم اگر در حقّ کسی می‌کردید که خدا را نمی‌شناخت گمان داشتم که آتش جهنّم به او نرسد هرگز، واللّٰه که آرزو کردم که زیارت آن حضرت کرده بودم و حج نکرده بودم، حضرت فرمود که: چه بسیار نزدیکی تو به آن حضرت، چه مانع است تو را از زیارت؟ ای معاویه، ترک زیارت مکن، گفتم: فدای تو شوم نمی‌دانستم که این قدر فضیلت دارد، فرمود که: ای معاویه آنها که برای زیارت کنندگان آن حضرت دعا می‌کنند در آسمان، زیاده از آنهایند که دعا می‌کنند برای ایشان در زمین، ترک مکن زیارت آن حضرت را از برای خوف از احدی، که هرکه از برای خوف ترک زیارت کند، آنقدر حسرت برد که آرزو کند که کاش آنقدر می‌ماندم نزد قبر آن حضرت که در آن جا مدفون می‌شدم، آیا دوست نمی‌داری که خدا ببیند تو را در میان آنها که دعا می‌کنند برای ایشان رسول خدا و علی و فاطمه و ائمّه معصومین علیهم السلام؟ آیا نمی‌خواهی از آنها باشی که ملائکه در قیامت با ایشان مصافحه می‌کنند؟ آیا نمی‌خواهی از آنها باشی که در قیامت بیایند و هیچ گناه بر ایشان نباشد؟ آیا نمی‌خواهی از آنها باشی که در قیامت حضرت رسول صلی الله علیه و آله با ایشان مصافحه می‌کند (1) 1849؟

آداب مخصوصه زیارت امام حسین علیه السلام

مقصد دوّیم

در آدابی که زایر حضرت سید الشّهداء علیه السلام باید مراعات آنها را نماید در طریق زیارت و در آن حرم مطهّر

و آن چند چیز است:

اوّل: سه روز روزه دارد، پیش از آنکه از خانه بیرون رود، و در روز سیّم غسل کند، چنانکه حضرت صادق علیه السلام به صفوان دستور العمل دادند، و بیاید در ذکر زیارت هفتم (ص 587)، و شیخ محمّد بن المشهدی در مقدّمات زیارت عیدین ذکر فرموده که: چون اراده کنی زیارت آن حضرت را پس سه روز روزه بدار، و روز سیّم غسل کن، و اهل و عیال خود را به سوی خود جمع کن و بگو:

اللّٰهُمَّ إِنِّی أَسْتَوْدِعُکَ الْیَوْمَ نَفْسِی وَأَهْلِی وَمالِی وَوَلَدِی وَکُلَّ مَنْ کانَ مِنِّی

1- مصباح الزائر: 193- 195 و کامل الزیارات: 228، ح 2، باب 40 و کافی 4/ 582 ح 11.

بِسَبِیلٍ، الشَّاهِدَ مِنْهُمْ وَالْغائِبَ. اللَّهُمَّ احْفَظْنا بِحِفْظِکَ (1) 1850 بِحِفْظِ الْإِیمَانِ وَاحْفَظْ عَلَیْنا. اللَّهُمَّ اجْعَلْنا فِی حِرْزِکَ وَلا تَسْلُبْنا نِعْمَتَکَ وَلَا تُغَیِّرْ مَا بِنا مِنْ نِعْمَةٍ وَعافِیَةٍ، وَزِدْنا مِنْ فَضْلِکَ إِنَّا إِلَیْکَ راغِبُونَ.
آنگاه از منزل خود بیرون برو با حال خشوع، و بسیار بگو: لَاإِلهَ إِلّا اللَّهُ، وَاللَّهُ أَکْبَرُ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ، و ثنای خداوند و صلوات بر پیغمبر و آل او صلوات اللَّه علیهم بفرست، و راه بیفت به آرامی و وقار، و روایت شده که: حق تعالی خلق می‌کند از عرق زوّار قبر امام حسین علیه السلام از هر عرقی هفتاد هزار ملک، که تسبیح می‌کنند خدای تعالی را، و استغفار می‌کنند برای او و برای زوّار امام حسین علیه السلام تا آنکه روز قیامت برپا شود (2) 1851.
دویّم: از حضرت صادق علیه السلام منقول است که: چون به زیارت امام حسین علیه السلام بروی زیارت کن آن حضرت را محزون و غمناک و ژولیده‌مو و غبارآلوده و گرسنه و تشنه، که آن حضرت با این احوال شهید شده است، و حاجات خود را طلب نما، و برگرد، و آن را وطن خود قرار مده (3) 1852.
سیّم: آنکه در سفر زیارت آن حضرت توشه را از چیزهای لذیذ مانند بریانی و حلواها قرار ندهد، و خوراک خود را نان با لَبَن یعنی شیر یا ماست قرار دهد، و از حضرت صادق علیه السلام روایت است که فرمود: شنیده‌ام که جماعتی به زیارت امام حسین علیه السلام می‌روند و با خود سفره‌ها بر می‌دارند که در آنها بزغاله‌های بریان و حلواها هست، و اگر به زیارت قبر پدران یا دوستان خود بروند اینها را با خود برنمی‌دارند (4) 1853.
و در حدیث معتبر دیگر منقول است که آن حضرت به مفضّل بن عمر فرمود که: زیارت کنید امام حسین علیه السلام را بهتر از آن است که زیارت نکنید، و زیارت نکنید بهتر از آن است که زیارت کنید، مفضّل گفت: پشت مرا شکستی، فرمود که: واللَّه اگر به زیارت قبر پدران خود بروید اندوهگین و غمناک می‌روید، و به زیارت آن حضرت که می‌روید سفره‌ها با خود برمی‌دارید، بلکه می‌باید ژولیده‌مو و گردآلود بروید (5) 1854.
مؤلّف گوید: پس چقدر شایسته است برای اغنیاء و تجّار که ملاحظه این مطلب را در این

1- بحفظک: خ.
2- مزار کبیر: 417.
3- کافی 4/ 587 ح 2 باب نوادر.

4- كامل الزيارات: 248، ح 1 و 3، باب 47.
5- كامل الزيارات: 250، ح 4، باب 47.

سفر بنمایند، و هرگاه در بلادی که در بین راه ایشان است تا کربلا بعض دوستانشان که ایشان را دعوت و میهمانی می‌کنند و در زمان حرکت از منزلشان سفره و ناهار خوریهای آنها را از مطبوخات لذیذه و مرغ بریان و سایر بریانیها مملوّ می‌کنند قبول نکنند، و بگویند که: ما مسافر کربلا هستیم، و شایسته نیست برای ما تغذّی به این نحو غذاها.
شیخ کلینی رحمه الله روایت کرده که: بعد از شهادت امام حسین علیه السلام زوجه کلبیّه آن حضرت اقامه ماتم نمود برای آن حضرت، و گریست و گریستند سایر زنها و خدمتکاران تا حدّی که اشکهای آنها خشک شد و دیگر اشکشان نیامد، پس از یک جایی برای آن مخدّره هدیه فرستادند جونی، که معنی آن را مرغ قطا گفته‌اند، برای آنکه از خوردن آن قوّتی بگیرند در گریستن بر امام حسین علیه السلام، چون آن محترمه آن را دید پرسید: این چیست؟ گفتند: این هدیه‌ای است که فلانی فرستاده برای شما که استعانت بجویید به آن در ماتم حسین علیه السلام، فرمود: لَسْنا فِی عُرْسٍ فَما نَصْنَعُ بِها؟! ما که در عروسی نیستیم، ما را چه به این خوراک؟! پس امر فرمود آن را از خانه بیرون بردند (1) 1855.
چهارم: از چیزهایی که در سفر زیارت امام حسین علیه السلام مندوب است، تواضع و فروتنی و خشوع و راه رفتن مانند بنده ذلیل، پس کسانی که در طریق زیارت آن حضرت سوار می‌شوند بر این مراکب جدیده که به قوّه بخار به سرعت حرکت می‌نمایند و امثال آن، باید خیلی ملتفت خود باشند که تجبّر و تکبّر نکنند، و بر سایر زایرین و بندگان خدا که به سختی و مشقّت به کربلا می‌روند بزرگی ننمایند، و آنها را به چشم حقارت نظر نکنند.
علما در احوال اصحاب کهف نقل کرده‌اند که: آنها از مخصوصین دقیانوس و به منزله وزرای او بودند، وقتی که حق تعالی رحمت خود را شامل حال آنها فرمود و به فکر خداپرستی و اصلاح کار خود برآمدند، صلاح خود را در این دیدند که از مردم کناره گیرند و در غاری مأوا گرفته به عبادت خدا مشغول شوند، پس سوار بر اسبها شده و از شهر بیرون آمدند، همین که سه میل راه رفتند تملیخا که یکی از آنها بود گفت: یَا إِخْوَتاهُ، جاءَتْ مَسْکَنَةُ الآخِرَةِ، وَذَهَبَ مُلْکُ الدُّنْیا، انْزِلُوا عَنْ خُیُولِکُمْ وَامْشُوا عَلَی أَرْجُلِکُمْ، ای برادران، این راه راه آخرت است، و باید به نحو فقیری و مسکنت رفت، و ملک و ریاست دنیا را باید کنار گذاشت، اکنون از اسبها باید

1- کافی 1/ 466 ح 9.

پیاده شوید، و با پای پیاده به درگاه حق تعالی بروید، تا شاید پروردگار شما به شما رحم نماید، و گشایشی در امر شما نصیب شما فرماید، پس همگی از اسبهای خویش پیاده شدند، و در آن روز آن محترمین معظّمین با پای پیاده هفت فرسخ راه رفتند تا آنکه پاهای ایشان مجروح شد، و خون از آنها متقاطر گردید (1) 1856.
پس زایرین این قبر مطهّر این مطلب را در نظر داشته باشند، و هم بدانند که هرچه در این راه شخص برای خدا تواضع کند باعث رفعت مقام او خواهد شد. و لهذا در آداب زیارت آن جناب از حضرت امام جعفر صادق علیه السلام منقول است که: هرکه به زیارت قبر امام حسین علیه السلام برود پیاده، حق تعالی بنویسد از برای او به عدد هرگامی هزار حَسَنه، و محو می‌کند از او هزار گناه، و بلند کند از برای او در بهشت هزار درجه، پس چون به شطّ فرات برسی غسل کن، و پاهای خود را برهنه کن، و نعلهای خود را در دست خود بگیر، و راه رو مانند راه رفتن بنده ذلیل (2) 1857.
پنجم: آنکه اگر در بین راه زوّار پیاده دید که وامانده و خسته شده و از او استعانتی خواست، تا ممکن شود در کار او اهتمام نموده، و او را به منزل برساند، و مبادا به او استخفاف و بی‌اعتنایی نماید.
شیخ کلینی به سند معتبر از ابو هارون روایت کرده که: من حاضر بودم در خدمت حضرت صادق علیه السلام که فرمود به مردمی که در نزد او بودند: چه شده از برای شما که استخفاف می‌نمایید به ما؟ پس برخاست از بین آنها مردی از اهل خراسان و گفت: پناه می‌بریم به خدا از آنکه ما استخفاف کنیم به شما، یا به چیزی از امر شما، فرمود: آری تو خودت یکی از آن اشخاص هستی که سبک شمردی و خوار نمودی مرا، آن مرد گفت: پناه می‌برم به خدا که من خوار نموده باشم شما را، فرمود: وای بر تو آیا نشنیدی فلان کس را در وقتی که نزدیک به جُحفه بودیم با تو گفت:
مرا به قدر یک میل سوار کن که به خدا سوگند من خسته شدم، به خدا سوگند که تو سر به سوی او بلند نکردی و استخفاف به او نمودی، و هر کسی که مؤمنی را خوار نماید ما را خوار نموده است، و حرمت خدا را ضایع کرده (3) 1858.
مؤلّف گوید که: ما در آداب زیارت در ادب نهم (ص 427) کلامی با روایتی از علیّ بن

1- مراجعه شود به کتاب کشف الیقین علّامه حلّی: 423- 434، بحث 26 نقل از ثعلبی.
2- کامل الزیارات: 255، ح 4، باب 49.
3- کافی 8/ 102 ح 73.

یقطین که مناسب است با این مقام ذکر کردیم، به آن جا رجوع کن، که در آن موعظه نیکویی است، و این ادب که در این جا ذکر شد اختصاص به زوّار امام حسین علیه السلام ندارد، لکن چون این مطلب در راه زیارت آن حضرت خیلی اتّفاق می‌افتد لهذا ما در این جا ذکر نمودیم.
ششم: از ثقه جلیل القدر محمّد بن مسلم مروی است که به حضرت امام محمّد باقر علیه السلام عرض کرد که: چون ما به زیارت پدرت حسین بن علی علیه السلام می‌رویم آیا نه چنان است که در حجّیم؟ فرمود: بلی، گفت: پس بر ما لازم است آنچه بر حاجیان لازم است؟ فرمود که: بر تو لازم است که نیکو مصاحبت بنمایی با هرکه رفیق توست، و بر تو لازم است که کم سخن بگویی مگر سخن خیر، و لازم است بر تو که یاد خدا بسیار بکنی، و لازم است که جامه‌هایت پاکیزه باشد، و لازم است که غسل کنی پیش از آنکه داخل حایر شوی، و لازم است که با خشوع و رقّت باشی و نماز بسیار بکنی، و صلوات بر محمّد و آل محمّد بسیار بفرستی، و باید که خود را نگاه‌داری از چیزهایی که سزاوار نیست تو را، و باید که دیده خود را از حرام و شبهه بپوشانی، و احسان به برادران مؤمن پریشان خود بکنی، و اگر کسی را ببینی که خرجیش تمام شده او را دستگیری کنی، و خرجی خود را میان خود و ایشان برابر قسمت کنی، و لازم است بر تو تقیّه که قوام دین تو به آن است، و پرهیزکاری از چیزهایی که خدا از آنها نهی کرده است، و ترک کنی خصومت و بسیار قسم خوردن و مجادله و منازعه که در آن قسم باشد، پس چون چنین کنی تمام می‌شود ثواب حجّ و عمره از برای تو، و مستوجب می‌شوی از جانب آن کسی که طلب ثواب او کرده‌ای به مال خرج کردن و از اهل خود دور افتادن، این که برگردی به آمرزش گناهان و رحمت و خوشنودی خدا (1) 1859.
هفتم: در روایت ابو حمزه ثمالی از حضرت صادق علیه السلام در باب زیارت امام حسین علیه السلام منقول است که: چون به نینوا رسیدی بارهای خود را در آن جا بگذار، و روغن بر خود ممال، و سُرمه مکش، و گوشت مخور مادامی که در آن جا مقیم می‌باشی (2) 1860.
هشتم: غسل به آب فرات است، که روایات در فضیلت آن بسیار است، در حدیثی از حضرت صادق علیه السلام منقول است که: هرکه غسل کند به آب فرات و زیارت کند قبر امام حسین علیه السلام را، از گناهان خالی شود مانند روزی که از مادر متولّد شده باشد، و اگرچه گناهان کبیره

1- كامل الزيارات: 250- 251، باب 48، ح 1.
2- بحار الأنوار 101/ 175.

بوده باشد (1) 1861.
و روایت شده که خدمت آن حضرت عرض شد که: بسا شود که ما به زیارت قبر امام حسین علیه السلام برویم و دشوار باشد بر ما غسل زیارت به سبب سرما یا غیر آن؟ فرمود که: هرکه غسل کند در فرات و زیارت کند حسین علیه السلام را نوشته شود برای او از فضیلت آن قدر که به شماره درنیاید (2) 1862.
و از بشیر دهّان روایت است که حضرت صادق علیه السلام فرمود که: هرکه به زیارت قبر حسین بن علی علیه السلام برود پس وضو بگیرد و غسل کند در فرات، برندارد قدمی و نگذارد قدمی مگر آن که بنویسد حق تعالی برای او حجّه و عمره (3) 1863.
و در بعضی روایات است که غسل کن از فرات از موضعی که برابر قبر آن حضرت واقع شود (4) 1864، و خوب است چنانکه از بعضی روایات استفاده می‌شود چون به فرات برسد صد مرتبه اللَّهُ أَکْبَرُ، و صد مرتبه لَاإِلهَ إِلّا اللَّهُ، و صد مرتبه صلوات بر پیغمبر و آل آن حضرت بفرستد (5) 1865.
نهم: چون خواستی داخل حایر مقدّس شوی از دری که در جانب مشرق واقع است داخل شو، چنانکه حضرت صادق علیه السلام به یوسف کناسی فرمودند (6) 1866.
دهم: در روایت ابن قولویه است که حضرت صادق علیه السلام به مفضّل بن عمر فرمود که: ای مفضّل، چون برسی به قبر امام حسین علیه السلام بر دَرِ روضه بایست و این کلمات را بخوان که تو را به هر کلمه نصیبی از رحمت الهی خواهد بود:
السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وارِثَ آدَمَ صَفْوَةِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وارِثَ نُوحٍ نَبِیِّ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وارِثَ إِبْراهِیمَ خَلِیلِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وارِثَ مُوسی کَلِیمِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وارِثَ عِیسَی رُوحِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وَارِثَ مُحَمَّدٍ حَبِیبِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وَارِثَ عَلِیٍّ وَصِیِّ رَسُولِ اللَّهِ،

1- کامل الزیارات: 342، ح 1، باب 75.
2- کامل الزیارات: 349، ح 10، باب 76.
3- کامل الزیارات: 345، ح 7، باب 75.
4- کامل الزیارات: 346، ح 8، باب 75.
5- مصباح الزائر: 197.
6- کامل الزیارات: 367، ح 3، باب 79.

السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وارِثَ الْحَسَنِ الرَّضِیِّ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وَارِثَ فاطِمَةَ بِنْتِ رَسُولِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ أَ یُّهَا الشَّهِیدُ الصِّدِّیقُ، السَّلامُ عَلَیْکَ أَ یُّهَا الْوَصِیُّ الْبارُّ التَّقِیُّ، السَّلامُ عَلَی الْأَرْواحِ الَّتِی حَلَّتْ بِفِنائِکَ وَأَناخَتْ بِرَحْلِکَ، السَّلامُ عَلَی مَلائِکَةِ اللَّهِ الْمُحْدِقِینَ بِکَ، أَشْهَدُ أَ نَّکَ قَدْ أَ قَمْتَ الصَّلاةَ، وَآتَیْتَ الزَّکاةَ، وَأَمَرْتَ بِالْمَعْرُوفِ، وَنَهَیْتَ عَنِ الْمُنْکَرِ، وَعَبَدْتَ اللَّهَ مُخْلِصاً حَتَّی أَتَاکَ الْیَقِینُ، السَّلامُ عَلَیْکَ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَکاتُهُ.

پس به سوی قبر روانه می‌شوی، و به هر قدمی که برمی‌داری یا می‌گذاری مثل ثواب کسی داری که در خون خود دست و پا زده باشد در راه خدا، پس چون به نزدیک قبر برسی دست بر قبر بمال و بگو: السَّلامُ عَلَیْکَ یَا حُجَّةَ اللَّهِ فِی أَرْضِهِ وَسَمائِهِ. پس می‌روی و متوجّه نماز می‌شوی، و به هر رکعت که می‌کنی نزد آن حضرت، مثل ثواب کسی داری که حجّ و عمره هزار مرتبه کرده باشد، و هزار بنده آزاد کرده باشد، و هزار مرتبه از برای خدا به جهاد ایستاده باشد با پیغمبر مرسل، الخبر (1) 1867.

یازدهم: از ابو سعید مدائنی منقول است که گفت: رفتم به خدمت حضرت صادق علیه السلام و پرسیدم که: بروم به زیارت قبر حسین علیه السلام؟ فرمود: بلی، برو به زیارت قبر حسین علیه السلام فرزند رسول خدا صلی الله علیه و آله نیکترین نیکان و پاکیزه‌ترین پاکیزگان و نیکوکارترین نیکوکاران، و چون آن حضرت را زیارت کنی نزد سر آن حضرت هزار مرتبه تسبیح حضرت امیر المؤمنین علیه السلام را بخوان، و نزد پاهای آن حضرت هزار مرتبه تسبیح حضرت فاطمه علیها السلام را بخوان، پس نزد آن حضرت دو رکعت نماز بکن، و در آن دو رکعت سوره یس و الرّحمن بخوان، پس چون چنین کنی ثواب عظیم از برای تو خواهد بود، گفتم: فدای تو شوم تسبیح علی و فاطمه علیهما السلام را به من بیاموز، فرمود: بلی ای ابو سعید، تسبیح علی علیه السلام این است:

سُبْحانَ الَّذِی لَاتَنْفَدُ خَزَائِنُهُ! سُبْحانَ الَّذِی لَاتَبِیدُ مَعَالِمُهُ! سُبْحَانَ الَّذِی

1- کامل الزیارات: 375، ح 5، باب 79.

لَا یَفْنی مَا عِنْدَهُ! سُبْحَانَ الَّذِی لَایُشْرِکُ أَحَداً فِی حُکْمِهِ! سُبْحانَ الَّذِی لَا اضْمِحْلالَ لِفَخْرِهِ! سُبْحانَ الَّذِی لَاانْقِطاعَ لِمُدَّتِهِ! سُبْحانَ الَّذِی لَاإِلهَ غَیْرُهُ!

و تسبیح حضرت فاطمه علیها السلام این است:

سُبْحانَ ذِی الْجَلالِ الْبَاذِخِ الْعَظِیمِ! سُبْحَانَ ذِی الْعِزِّ الشَّامِخِ الْمُنِیفِ! سُبْحانَ ذِی الْمُلْکِ الْفَاخِرِ الْقَدِیمِ! سُبْحَانَ ذِی الْبَهْجَةِ وَالْجَمَالِ! سُبْحانَ مَنْ تَرَدَّی بِالنُّورِ وَالْوَقارِ! سُبْحانَ مَنْ یَری أَ ثَرَ النَّمْلِ فِی الصَّفَا وَوَقْعَ الطَّیْرِ فِی الْهَوَاءِ! (1) 1868 دوازدهم: آنکه نماز فریضه ونافله را نزد قبر امام حسین علیه السلام بجا آورد، زیرا که نماز نزد آن حضرت مقبول است (2) 1869.

سیّد ابن طاووس گفته که: جدّ و جهد کن که از تو فوت نشود فریضه و نافله در حایر شریف، همانا روایت شده که: نماز واجبی نزد آن حضرت برابر است با حج، و نماز نافله با عمره (3) 1870.

مؤلّف گوید که: در روایت مفضّل گذشت ثواب بسیاری برای نماز در حایر شریف.

و در روایت معتبری از حضرت صادق علیه السلام منقول است که: هرکه زیارت کند آن حضرت را و دو رکعت نماز یا چهار رکعت نزد آن حضرت بکند، ثواب حج و عمره برای او نوشته شود (4) 1871.

و آنچه از اخبار ظاهر می‌شود آن است که نماز زیارت و غیر آن را در عقب قبر آن حضرت و در بالا سر کردن هر دو خوب است، و اگر در بالا سر کند عقب‌تر بایستد که محاذی اصل قبر مقدّس نباشد.

و در روایت ابو حمزه ثمالی است از حضرت صادق علیه السلام که در نزد سر آن حضرت دو رکعت نماز بگزارد، در رکعت اوّل سوره حمد و سوره یس بخوان، و در رکعت دوّم سوره حمد و سوره الرّحمن بخوان، و اگر خواهی در پشت قبر نماز را بکن، و در بالای سر بهتر است، و چون فارغ

1- کامل الزیارات: 384، ح 15، باب 79.

2- کامل الزیارات: 435، ضمن ح 5، باب 83.

3- مصباح الزائر: 212.

4- کامل الزیارات: 434، ح 3، باب 83.

شوی نماز کن آنچه خواهی، و امّا این دو رکعت نماز زیارت ناچار است نزد هر قبری که زیارت کنند (1) 1872. (2) 1873

ابن قولویه از حضرت باقر علیه السلام روایت کرده که به شخصی فرمود: ای فلان، چه مانع است تو را که هرگاه حاجتی برای تو رو دهد بروی نزد قبر حسین صلوات اللّه علیه و چهار رکعت نماز گزاری نزد او پس حاجت خود را بطلبی؟ به درستی که نماز فریضه نزد آن حضرت معادل است با حج، و نماز نافله معادل است با عمره (3) 1874.

سیزدهم: بدان که عمده اعمال در روضه مطهّره امام حسین علیه السلام دعا است، زیرا که اجابت دعا در تحت آن قبّه سامیه یکی از چیزهایی است که در عوض شهادت، حق تعالی به آن حضرت لطف فرموده، و زایر باید آن را غنیمت دانسته، در تضرّع و انابه و توبه و عرض حاجات کوتاهی نکند، و در طیّ زیارات آن حضرت ادعیه بسیاری با مضامین عالیه وارد شده، و اگر بنای اختصار نبود من چند دعایی در این جا ذکر می‌کردم، وبهتر آن است که از دعاهای صحیفه کامله آنچه تواند بخواند، که بهترین دعاها است. و ما در اواخر این باب بعد از زیارات جامعه (ص 742) دعایی نقل کنیم که در همه حرمهای شریفه خوانده شود (4) 1875، و به جهت آنکه این محل را خالی نگذاریم این دعای مختصر را که در ضمن یکی از زیارات نقل شده ذکر می‌کنیم، و آن دعا این است که می‌گویی در آن حرم شریف در حالی که دستها را به سوی آسمان بلند کرده باشی:

اللَّهُمَّ قَدْ تَری مَکَانِی، وَتَسْمَعُ کَلامِی، وَتَری مَقَامِی (5) 1876 وَتَضَرُّعِی وَمَلاذِی بِقَبْرِ حُجَّتِکَ وَابْنِ نَبِیِّکَ، وَقَدْ عَلِمْتَ یَا سَیِّدِی حَوَائِجِی وَلَا یَخْفی عَلَیْکَ حالِی، وَقَدْ تَوَجَّهْتُ إِلَیْکَ بِابْنِ رَسُولِکَ وَحُجَّتِکَ وَأَمِینِکَ، وَقَدْ أَ تَیْتُکَ مُتَقَرِّباً بِهِ إِلَیْکَ وَ إِلی رَسُولِکَ فَاجْعَلْنِی بِهِ عِنْدَکَ وَجِیهاً فِی الدُّنْیا وَالْآخِرَةِ وَمِنَ الْمُقَرَّبِینَ، وَأَعْطِنِی بِزِیارَتِی أَمَلِی، وَهَبْ لِی مُنَایَ، وَتَفَضَّلْ عَلَیَ

1- کامل الزیارات: 417، باب 79.

2- مرکز تحقیقات حج، مفاتیح الجنان، 1جلد، نشر مشعر - تهران.

3- کامل الزیارات: 433، ح 1، باب 83.

4- و بدان که در ملحقات این کتاب دعایی ذکر می‌شود (ص 793) که جامع‌ترین دعاها است که در روضات ائمّه علیهم السلام خوانده‌می‌شود، از خواندن آن غفلت نکنید. (منه).

5- مکانی: خ ل.

بِشَهْوَتِی (1) 1877 وَرَغْبَتِی، وَاقْضِ لِی حَوائِجِی، وَلَا تَرُدَّنِی خائِباً، وَلَا تَقْطَعْ رَجائِی، وَلَا تُخَیِّبْ دُعائِی، وَعَرِّفْنِی الْإِجابَةَ فِی جَمِیعِ مَا دَعَوْتُکَ مِنْ أَمْرِ الدِّینِ وَالدُّنْیا وَالْآخِرَةِ، وَاجْعَلْنِی مِنْ عِبادِکَ الَّذِینَ صَرَفْتَ عَنْهُمُ الْبَلایا وَالْأَمْراضَ وَالْفِتَنَ وَالْأَعْراضَ مِنَ الَّذِینَ تُحْیِیهِمْ فِی عافِیَةٍ، وَتُمِیتُهمْ فِی عافِیَةٍ، وَتُدْخِلُهُمُ الْجَنَّةَ فِی عافِیَةٍ، وَتُجِیرُهُمْ مِنَ النَّارِ فِی عافِیَةٍ، وَوَفِّقْ لِی بِمَنٍّ مِنْکَ صَلاحَ مَا أُؤَمِّلُ فِی نَفْسِی وَأَهْلِی وَوُلْدِی وَ إِخْوانِی وَمالِی وَجَمِیعِ مَا أ نْعَمْتَ بِهِ عَلَیَّ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ (2) 1878.

چهاردهم: از جمله اعمال در حرم امام حسین علیه السلام صلوات فرستادن بر آن حضرت است، و روایت شده که می‌ایستی پشت سر نزد کتف شریف آن حضرت و صلوات می‌فرستی بر پیغمبر صلی الله علیه و آله و بر حسین صلوات اللّه علیه.

و سیّد ابن طاووس در مصباح الزّائرین صلوات را برای آن حضرت در ضمن یکی از زیارات نقل کرده: در اعمال حرم مطهّر امام حسین علیه السلام

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَصَلِّ عَلَی الْحُسَیْنِ الْمَظْلُومِ الشَّهِیدِ قَتِیلِ الْعَبَرَاتِ، وَأَسِیرِ الْکُرُبَاتِ، صَلاةً نَامِیَةً زَاکِیَةً مُبارَکَةً یَصْعَدُ أَوَّلُها وَلَا یَنْفَدُ آخِرُها أَ فْضَلَ مَا صَلَّیْتَ عَلَی أَحَدٍ مِنْ (3) 1879 أَوْلادِ الْأَ نْبِیاءِ وَالْمُرْسَلِینَ یَا رَبَّ الْعَالَمِینَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی الْإِمامِ الشَّهِیدِ الْمَقْتُولِ الْمَظْلُومِ الْمَخْذُولِ، وَالسَّیِّدِ الْقائِدِ، وَالْعابِدِ الزَّاهِدِ، الْوَصِیِّ الْخَلِیفَةِ الْإِمامِ الصِّدِّیقِ الطُّهْرِ الطَّاهِرِ الطَّیِّبِ الْمُبَارَکِ، وَالرَّضِیِّ الْمَرْضِیِّ، وَالتَّقِیِ (4) 1880 الْهادِی الْمَهْدِیِّ الزَّاهِدِ الذَّائِدِ

1- بِسُؤْلی: خ ل.

2- مصباح الزائر: 204.

3- أَحَدٍ مِنْ: خ.

4- الرَّضِیِّ الْمَرْضِیِّ التَّقِیِّ: خ.

الْمُجَاهِدِ الْعالِمِ، إِمامِ الْهُدَى (1) 1881، سِبْطِ الرَّسُولِ وَقُرَّةِ عَيْنِ الْبَتُولِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ، اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِی وَمَوْلایَ كَما عَمِلَ بِطاعَتِکَ، وَنَهَى عَنْ مَعْصِيَتِکَ، وَبالَغَ فِی رِضْوانِکَ، وَأَقْبَلَ عَلَى إِيمانِکَ غَيْرَ قابِلٍ فِيکَ عُذْراً سِرّاً وَعَلانِيَةً يَدْعُو الْعِبادَ إِلَيْکَ، وَيَدُلُّهُمْ عَلَيْکَ، وَقامَ بَيْنَ يَدَيْکَ يَهْدِمُ الْجَوْرَ بِالصَّوابِ، وَيُحْيِی السُّنَّةَ بِالْكِتابِ، فَعاشَ فِی رِضْوانِکَ مَكْدُوداً، وَمَضى عَلَى طاعَتِکَ وَفِی أَوْلِيائِکَ مَكْدُوحاً، وَقَضى إِلَيْکَ مَفْقُوداً، لَمْ يَعْصِکَ فِی لَيْلٍ وَلا نَهارٍ، بَلْ جاهَدَ فِيکَ الْمُنافِقِينَ وَالْكُفَّارَ. اللَّهُمَّ فَاجْزِهِ خَيْرَ جَزاءِ الصَّادِقِينَ الْأَبْرارِ، وَضاعِفْ عَلَيْهِمُ الْعَذابَ وَ لِقاتِلِيهِ الْعِقابَ، فَقَدْ قاتَلَ كَرِيماً، وَقُتِلَ مَظْلُوماً، وَمَضى مَرْحُوماً، يَقُولُ: أَ نَا ابْنُ رَسُولِ اللَّهِ مُحَمَّدٍ وَابْنُ مَنْ زَكَّى وَعَبَدَ، فَقَتَلُوهُ بِالْعَمْدِ الْمُعْتَمَدِ، قَتَلُوهُ عَلَى الْإِيمَانِ، وَأَطاعُوا فِی قَتْلِهِ الشَّيْطَانَ، وَلَمْ يُراقِبُوا فِيهِ الرَّحْمَانَ. اللَّهُمَّ فَصَلِّ عَلَى سَيِّدِی وَمَوْلایَ صَلاةً تَرْفَعُ بِهَا ذِكْرَهُ، وَتُظْهِرُ بِهَا أَمْرَهُ، وَتُعَجِّلُ بِهَا نَصْرَهُ، وَاخْصُصْهُ بِأَفْضَلِ قِسَمِ الْفَضائِلِ يَوْمَ الْقِيامَةِ، وَزِدْهُ شَرَفاً فِی أَعْلَى عِلِّيِّينَ، وَبَلِّغْهُ أَعْلَى شَرَفِ الْمُكَرَّمِينَ، وَارْفَعْهُ مِنْ شَرَفِ رَحْمَتِکَ فِی شَرَفِ الْمُقَرَّبِينَ فِی الرَّفِيعِ الْأَعْلَى، وَبَلِّغْهُ الْوَسِيلَةَ، وَالْمَنْزِلَةَ الْجَلِيلَةَ، وَالْفَضْلَ وَالْفَضِيلَةَ، وَالْكَرامَةَ الْجَزِيلَةَ.

اللَّهُمَّ فَاجْزِهِ عَنَّا أَ فْضَلَ مَا جازَيْتَ إِماماً عَنْ رَعِيَّتِهِ وَصَلِّ عَلَى سَيِّدِی وَمَوْلایَ كُلَّما ذُكِرَ وَكُلَّما لَمْ يُذْكَرْ، يَا سَيِّدِی وَمَوْلایَ أَدْخِلْنِی فِی حِزْبِکَ وَزُمْرَتِکَ،

1- از «الزَّاهِدِ» تا «الْهُدَى»: نسخه.

وَ اسْتَوْهِبْنِی مِنْ رَبِّکَ وَرَبِّی فَإِنَّ لَکَ عِنْدَ اللَّهِ جاهاً وَقَدْراً وَمَنْزِلَةً رَفِیعَةً، إِنْ سَأَلْتَ أُعْطِیتَ، وَ إِنْ شَفَعْتَ شُفِّعْتَ، اللَّهَ اللَّهَ فِی عَبْدِکَ وَمَوْلاکَ لاتُخَلِّنِی عِنْدَ الشَّدَائِدِ وَالْأَهْوَالِ لِسُوءِ عَمَلِی، وَقَبِیحِ فِعْلِی، وَعَظِیمِ جُرْمِی، فَإِنَّکَ أَمَلِی وَرَجَائِی وَثِقَتِی وَمُعْتَمَدِی وَوَسِیلَتِی إِلَی اللَّهِ رَبِّی وَرَبِّکَ لَمْ یَتَوَسَّلِ الْمُتَوَسِّلُونَ إِلَی اللَّهِ بِوَسِیلَةٍ هِیَ أَعْظَمُ حَقّاً، وَلَا أَوْجَبُ حُرْمَةً، وَلَا أَجَلُّ قَدْراً عِنْدَهُ مِنْکُمْ أَهْلَ الْبَیْتِ لَاخَلَّفَنِیَ اللَّهُ عَنْکُمْ بِذُنُوبِی، وَجَمَعَنِی وَ إِیَّاکُمْ فِی جَنَّةِ عَدْنٍ الَّتِی أَعَدَّها لَکُمْ وَلِأَوْ لِیائِکُمْ إِنَّهُ خَیْرُ الْغافِرِینَ وَأَرْحَمُ الرَّاحِمِینَ. اللَّهُمَّ أَبْلِغْ سَیِّدِی وَمَوْلایَ تَحِیَّةً کَثِیرَةً (1) 1882 وَسَلاماً وَارْدُدْ عَلَیْنا مِنْهُ السَّلامَ إِنَّکَ جَوادٌ کَرِیمٌ، وَصَلِّ عَلَیْهِ کُلَّما ذُکِرَ السَّلامُ وَکُلَّما لَمْ یُذْکَرْ یَا رَبَّ الْعالَمِینَ (2) 1883.

مؤلّف گوید که: ما آن زیارت را در اعمال روز عاشورا نقل کردیم، و در اواخر باب (ص 759) صلواتی بر حجج طاهره علیهم السلام نقل خواهیم کرد، که صلوات مختصری بر امام حسین علیه السلام نیز در آن مندرج خواهد بود، و خواندن آن را نیز ترک مکن.

پانزدهم: از جمله اعمال این روضه منوّره دعای مظلوم است بر ظالم، یعنی سزاوار است از برای کسی که از ظلم ظالمی مضطر شده باشد این دعا را در آن حرم منوّر بخواند. و دعا چنان است که شیخ الطّائفه رحمه الله در مصباح متهجّد در اعمال جمعه ذکر نموده، فرموده: مستحبّ است دعای مظلوم را نزد قبر ابی عبداللّه الحسین علیه السلام بخوانند، و آن دعا این است:

اللَّهُمَّ إِنِّی أَعْتَزُّ بِدِینِکَ، وَأکْرُمُ بِهِدایَتِکَ، وَفُلانٌ یُذِلُّنِی بِشَرِّهِ، وَیُهِینُنِی بِأَذِیَّتِهِ، وَیُعِیبُنِی بِوَلاءِ أَوْ لِیائِکَ، وَیَبْهَتُنِی بِدَعْواهُ، وَقَدْ جِئْتُ إِلی مَوْضِعِ الدُّعَاءِ وَضَمَانِکَ الْإِجَابَةَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَعْدِنِی عَلَیْهِ، السَّاعَةَ السَّاعَةَ.

پس خود را بر قبر بیندازد و بگوید: مَوْلایَ إِمامِی مَظْلُومٌ اسْتَعْدی عَلَی ظَالِمِهِ،

1- کَثِیرَةً: خ.

2- مصباح الزائر: 248.

النَّصْرَ النَّصْرَ، آن قدر مکرّر کند النَّصْرَ را تا نفس منقطع شود (1) 1884.
شانزدهم: از جمله اعمال در آن حرم دعایی است که ابن فهد رحمه الله در عدّة الدّاعی از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده که فرمودند: هرکه از برای او حاجتی باشد به سوی خداوند عزّ وجلّ، پس بایستد در نزد سر امام حسین علیه السلام و بگوید: یَا أَبا عَبْدِ اللَّهِ، أَشْهَدُ أَ نَّکَ تَشْهَدُ مَقَامِی، وَتَسْمَعُ کَلامِی، وَأَ نَّکَ حَیٌّ عِنْدَ رَبِّکَ تُرْزَقُ، فَاسْأَلْ رَبَّکَ وَرَبِّی فِی قَضَاءِ حَوَائِجِی. به درستی که حاجت او برآورده می‌شود إن شاء اللَّه تعالی (2) 1885.
هفدهم: از جمله اعمال دو رکعت نماز است در آن حرم مطهّر نزد سر مقدّس با سوره الرّحمن و سوره تبارک، سیّد ابن طاووس روایت کرده که: هرکه این نماز را بخواند خداوند منّان می‌نویسد برای او بیست و پنج حجّه مقبوله مبروره که با رسول خدا صلی الله علیه و آله به عمل آورده باشد (3) 1886.
هیجدهم: از جمله اعمال در آن قبّه سامیه استخاره است، و کیفیّت آن چنان است که علّامه مجلسی نقل‌نموده و اصل روایت از کتاب قرب الإسناد حمیری است، فرموده: به سند صحیح از حضرت صادق علیه السلام منقول است که: هر بنده‌ای که در امری از امور صد مرتبه طلب خیر از خداوند عالمیان بکند که بایستد نزد سر حضرت امام حسین علیه السلام و الْحَمْدُ لِلَّهِ، وَلَا إِلهَ إِلّا اللَّهُ، وَسُبْحانَ اللَّهِ بگوید، و خدا را به بزرگواری یاد کند، و حمد و ثنای خدا بگوید چنانچه سزاوار او است، و صد مرتبه طلب خیر از خدا بکند، البتّه حق تعالی آنچه خیر او است در آن امر به او می‌نماید و پیش او می‌آورد، و موافق روایات دیگر طلب خیر به این نحو می‌کند که صد مرتبه می‌گوید: أَسْتَخِیرُ اللَّه بِرَحْمَتِهِ خِیَرَةً فِی عَافِیَةٍ (4) 1887.
نوزدهم: شیخ اجلّ کامل ابوالقاسم جعفر بن قولویه قمّی رحمه الله روایت کرده از حضرت صادق علیه السلام که فرمود: هرگاه زیارت کردید حضرت ابو عبداللَّه علیه السلام را ملازمت کنید سکوت را مگر از خیر، و به درستی که ملائکه شب و روز از حفظه حاضر می‌شوند نزد ملائکه که در حائرند، و مصافحه می‌کنند با ایشان ملائکه که در حائرند جواب نمی‌دهند ایشان را از شدّت گریستن، و پیوسته مشغول گریه و زاری هستند مگر در وقت زوال شمس و وقت طلوع فجر، که در این دو

1- مصباح المتهجّد: 279 در اعمال هفته.
2- عدّة الداعی: 77 قسم پنجم.
3- بحار الأنوار 101/ 287 نقل از مصباح الزائر.
4- بحار الأنوار 101/ 285 نقل از قرب الإسناد.

وقت ساکت می‌شوند، پس ملائکه حفظه منتظر می‌شوند تا ظهر شود و تا فجر ظاهر شود، که در این دو وقت با ایشان تکلّم می‌نمایند، و ایشان سؤال می‌نمایند از چیزهایی از امر آسمان، و امّا مابین این دو وقت ملائکه حائر نطق نمی‌کنند و از دعا و گریستن آرام نمی‌گیرند (1) 1888.
و نیز از آن حضرت روایت کرده که: حق تعالی چهار هزار ملک را موکّل کرده است به قبر امام حسین علیه السلام ژولیده‌مو و گردآلود به هیئت اصحاب مصیبت می‌گریند بر آن حضرت از طلوع صبح تا ظهر، و چون ظهر می‌شود چهار هزار ملک فرود می‌آیند، و آن چهار هزار ملک بالا می‌روند، پس پیوسته گریه می‌کنند تا طلوع صبح (2) 1889.
و احادیث به این مضمون بسیار است، و از این روایات ظاهر می‌شود که گریستن بر آن حضرت در آن حرم مطهّر محبوب، بلکه شایسته است که شمرده شود از اعمال آن بقعه مبارکه که بیت الأحزان شیعیان است، گریستن و مرثیه خواندن برای آن حضرت.
و از حدیثی که مروی از صفوان از حضرت صادق علیه السلام است مستفاد می‌شود که: تضرّع ملائکه در درگاه خدا در لعنت کردن بر قاتلان امیرالمؤمنین و بر قاتلان امام حسین علیهما السلام و نوحه کردن جنّیان بر ایشان و گریه کردن ملائکه که در دور ضریح امام حسین علیه السلام اند و بسیاری اندوه ایشان به نحوی است که اگر کسی آنها را بشنود خوردن و آشامیدن و خواب کردن بر او گوارا نخواهد بود (3) 1890.
و در حدیث عبداللّٰه بن حمّاد بصری است که حضرت صادق علیه السلام به او فرمود: به من خبر رسیده که گروهی می‌آیند نزد قبر حسین علیه السلام از اطراف کوفه و مردمانی از غیر ایشان و زنانی که برای آن حضرت نوحه‌گری می‌کنند، و این در نیمه ماه شعبان است، پس بعضی قرائت می‌کنند و بعضی قصّه می‌خوانند، یعنی کیفیّت شهادت و سایر مصایب را ذکر می‌نمایند و پاره‌ای نوحه‌گری می‌کنند و بعضی مرثیه می‌خوانند، پس گفتم: آری فدایت شوم من مشاهده کرده‌ام پاره‌ای از آنچه بیان فرمودی، پس فرمود: حمد خداوندی را که قرار داد در میان مردم کسانی را که به نزد ما می‌آیند و ما را مدح می‌کنند و مرثیه می‌خوانند برای ما، و قرار داد دشمن ما را کسانی که طعنه می‌زنند بر ایشان از خویشان ما یا از غیر ایشان، و تهدید می‌نمایند ایشان را، و زشت می‌شمارند کارهای ایشان را.

1- کامل الزیارات: 177، ح 19، باب 27.
2- کامل الزیارات: 175، ح 13، باب 27.

3- كامل الزيارات: 187، ح 23، باب 28 و ص 495، ح 17، باب 98.

و در صدر همین حدیث است که: هرکه به زیارت او می‌رود بر او می‌گرید، و هرکه به زیارت او نمی‌رود بر مصیبت او اندوهناک می‌باشد، و دلش می‌سوزد هرکه او را به یاد می‌آورد، و ترحّم می‌کند هرکه نظر می‌کند به سوی قبر پسرش در پایین پای او، افتاده در بیابانی که خویشی و دوستی نزد او نیست، و حقّ او را غصب کردند، و جمع شدند جمعی از کافران و مرتدّان از دین و یاوری یکدیگر کردند تا او را کشتند، و در بیابان دفن نکرده انداختند، و منع کردند از او آب فراتی را که سگان می‌خوردند، و ضایع کردند حقّ رسول خدا صلی الله علیه و آله را و وصیّتی را که در حقّ او و اهل بیتش کرده بود (1) 1891.
و نیز ابن قولویه روایت کرده از حارث اعور که امیر المؤمنین علیه السلام فرمود: پدر و مادرم فدای حسین شهید در پشت کوفه، به خدا قسم گویا می‌بینم جانوران دشتی را از هر نوعی که گردن‌ها را کشیده‌اند بر قبر او و بر او گریه می‌کنند شب را تا صباح، فإذا کان کذلِکَ فَإیّاکُمْ وَالْجَفاءَ (2) 1892. واخبار در این باب بسیار است.
بیستم: سیّد ابن طاووس رحمه الله فرموده که: مستحبّ است آدمی را که هر وقت از زیارت آن حضرت فارغ شود و خواهد که از روضه مقدّسه بیرون رود خود را به ضریح بچسباند و ببوسد و بگوید:
السَّلامُ عَلَیْکَ یَا مَوْلایَ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا حُجَّةَ اللّٰهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا صِفْوَةَ اللّٰهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا خَالِصَةَ اللّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا قَتِیلَ الظَّماءِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا غَرِیبَ الْغُرَباءِ، السَّلامُ عَلَیْکَ سَلامَ مُوَدِّعٍ لَاسَئِمٍ وَلَا قَالٍ، فَإِنْ أَمْضِ فَلا عَنْ مَلالَةٍ، وَ إِنْ أُقِمْ فَلا عَنْ سُوءِ ظَنٍّ بِما وَعَدَ اللّٰهُ الصَّابِرِینَ، لَاجَعَلَهُ اللّٰهُ آخِرَ الْعَهْدِ مِنّی لِزِیارَتِکَ، وَرَزَقَنِیَ اللّٰهُ الْعَوْدَ إِلی مَشْهَدِکَ، وَالْمَقامَ بِفِنائِکَ، وَالْقِیامَ فِی حَرَمِکَ، وَ إِیَّاهُ أَسْأَلُ أَنْ یُسْعِدَنِی بِکُمْ، وَیَجْعَلَنِی مَعَکُمْ فِی الدُّنْیا وَالْآخِرَةِ (3) 1893.

1- کامل الزیارات: 538، ح 1، باب 108.
2- کامل الزیارات: 486، ح 3، باب 97.
3- مصباح الزائر: 254.

مقصد سیّم

در کیفیّت زیارت حضرت سیّد الشّهداء علیه السلام

و زیارت حضرت عبّاس قدّس اللّه روحه است

بدان که زیارات منقوله برای جناب امام حسین علیه السلام بر دو قسم است: یکی مطلقه، که مقیّد به وقتی نیست، و دیگری مخصوصه، که عکس آن است، و بیاید ذکر این زیارات در ضمن سه مطلب:

زیارت مطلقه امام حسین علیه السلام

مطلب اوّل

در زیارات مطلقه حضرت امام حسین علیه السلام است

و آنها بسیار است و ما در این جا به ذکر چند

زیارت از آنها اکتفا می‌کنیم:

زیارت اوّل: شیخ کلینی در کافی به سند خود روایت کرده از حسین بن ثویر که گفت: من ویونس بن ظبیان ومفضّل بن عمر و ابو سلمه سرّاج نشسته بودیم نزد حضرت ابی عبداللّه جعفر بن محمّد علیهما السلام و سخنگو در میان ما یونس بود که سنّش از همه ما بزرگتر بود، پس به حضرت عرض کرد: فدایت شوم، من حاضر می‌شوم در مجلس این قوم، یعنی اولاد عبّاس، پس چه بگویم؟ فرمود: هرگاه حاضر شدی و ما را به یاد آوردی پس بگو: اللَّهُمَّ أَرِنَا الرَّخاءَ وَالسُّرُورَ، که آنچه می‌خواهی از ثواب یا رجوع در رجعت خواهی دریافت.

گفت: گفتم فدایت شوم من بسیار شود که امام حسین علیه السلام را یاد کنم پس در آن وقت چه بگویم؟ فرمود که: سه مرتبه بگو: صَلَّی اللّه عَلَیْکَ یَا أَبَا عَبْدِاللَّه، که سلام می‌رسد به آن حضرت از نزدیک و دور.

پس حضرت فرمود: زمانی که حضرت ابو عبداللّه الحسین شهید شد گریه کرد بر آن حضرت آسمانهای هفتگانه و هفت زمین و آنچه در آنها و آنچه در مابین آنها است، و هرکه در بهشت و در آتش است از مخلوق پروردگار ما، و آنچه دیده می‌شود و آنچه دیده نمی‌شود، همه گریستند بر ابی عبداللّه الحسین علیه السلام مگر سه چیز که گریه نکرد بر آن حضرت، گفتم: فدایت شوم آن سه چیز

کدام است؟ فرمود: نگریست بر آن حضرت بصره، و نه دمشق، و نه آل عثمان.
گفتم: فدای تو شوم می‌خواهم به زیارت آن حضرت بروم پس چه بگویم و چه بکنم؟
فرمود: چون به زیارت آن حضرت روی پس غسل کن در کنار فرات، پس بپوش جامه‌های پاک خود را، پس با پای برهنه روانه شو، پس به درستی که تو در حرمی هستی از حرمهای خدا و حرم رسول خدا، وبسیار بگو در وقت رفتن: اللَّهُ أَکْبَرُ و لاإِلهَ إِلّا اللَّهُ و سُبْحانَ اللَّهِ، و هر ذکری که متضمّن تمجید و تعظیم حق تعالی باشد، و صلوات بفرست بر محمّد واهل بیت او، تا آنکه برسی به دَرِ حائر پس بگو: السَّلامُ عَلَیْکَ یَا حُجَّةَ اللَّهِ وَابْنَ حُجَّتِهِ، اَلسَّلامُ عَلَیْکُمْ یَا مَلائِکَةَ اللَّهِ وَزُوَّارَ قَبْرِ ابْنِ نَبِیِّ اللَّهِ. پس ده گام بردار، پس بایست و سی مرتبه بگو اللَّهُ أَکْبَرُ، پس برو به جانب قبر از پیش رو و مقابل کن روی خود را با روی آن حضرت، و قرار ده قبله را مابین دو کتف خود، یعنی پشت به قبله باش، پس بگو:
السَّلامُ عَلَیْکَ یَا حُجَّةَ اللَّهِ وَابْنَ حُجَّتِهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا قَتِیلَ اللَّهِ وَابْنَ قَتِیلِهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا ثَارَ اللَّهِ وَابْنَ ثَارِهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وِتْرَ اللَّهِ الْمَوْتُورَ فِی السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ، أَشْهَدُ أَنَّ دَمَکَ سَکَنَ فِی الْخُلْدِ، وَاقْشَعَرَّتْ لَهُ أَظِلَّةُ الْعَرْشِ، وَبَکی لَهُ جَمِیْعُ الْخَلائِقِ، وَبَکَتْ لَهُ السَّمَاوَاتُ السَّبْعُ وَالْأَرَضُونَ السَّبْعُ وَمَا فِیهِنَّ وَمَا بَیْنَهُنَّ، وَمَنْ یَتَقَلَّبُ فِی الْجَنَّةِ وَالنَّارِ مِنْ خَلْقِ رَبِّنا، وَمَا یُری وَمَا لَایُری، أَشْهَدُ أَ نَّکَ حُجَّةُ اللَّهِ وَابْنُ حُجَّتِهِ، وَأَشْهَدُ أَ نَّکَ قَتِیلُ اللَّهِ وَابْنُ قَتِیلِهِ، وَأَشْهَدُ أَ نَّکَ ثارُ اللَّهِ وَابْنُ ثارِهِ (1) 1894، وَأَشْهَدُ أَ نَّکَ وِتْرُ اللَّهِ الْمَوْتُورُ فِی السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ، وَأَشْهَدُ أَ نَّکَ قَدْ بَلَّغْتَ وَنَصَحْتَ وَوَفَیْتَ وَأَوْفَیْتَ، وَجاهَدْتَ فِی سَبِیلِ اللَّهِ، وَمَضَیْتَ لِلَّذِی کُنْتَ عَلَیْهِ شَهِیداً وَمُسْتَشْهِداً وَشاهِداً وَمَشْهُوداً، أَ نَا عَبْدُاللَّهِ وَمَوْلاکَ وَفِی طاعَتِکَ وَالْوافِدُ إِلَیْکَ أَ لْتَمِسُ کَمالَ

1- ثائِرُ اللَّهِ فِی الْأَرْضِ وَابْنُ ثائِرِهِ: خ ل.

الْمَنْزِلَةِ عِنْدَ اللَّهِ، وَثَباتَ الْقَدَمِ فِی الْهِجْرَةِ إِلَیْکَ، وَالسَّبِیلَ الَّذِی لَایَخْتَلِجُ دُونَکَ مِنَ الدُّخُولِ فِي کِفالَتِکَ الَّتِی أُمِرْتَ بِها (1) 1895 مَنْ أَرادَ اللَّهَ بَدَأَ بِکُمْ، بِکُمْ یُبَیِّنُ اللَّهُ الْکَذِبَ، وَبِکُمْ یُبَاعِدُ اللَّهُ الزَّمَانَ الْکَلِبَ (2) 1896، وَبِکُمْ فَتَحَ اللَّهُ، وَبِکُمْ یَخْتِمُ اللَّهُ، وَبِکُمْ یَمْحُو مَا یَشاءُ وَیُثْبِتُ (3) 1897، وَبِکُمْ یَفُکُّ الذُّلَّ مِنْ رِقابِنا، وَبِکُمْ یُدْرِکُ اللَّهُ تِرَةَ (4) 1898 کُلِّ مُؤْمِنٍ یُطْلَبُ بِها، وَبِکُمْ تُنْبِتُ الْأَرْضُ أَشْجارَها، وَبِکُمْ تُخْرِجُ الْأَرْضُ ثِمارَها، وَبِکُمْ تُنْزِلُ السَّماءُ قَطْرَها وَرِزْقَها، وَبِکُمْ یَکْشِفُ اللَّهُ الْکَرْبَ، وَبِکُمْ یُنَزِّلُ اللَّهُ الْغَیْثَ، وَبِکُمْ تُسَبِّحُ (5) 1899 الْأَرْضُ الَّتِی تَحْمِلُ أَبْدانَکُمْ وَتَسْتَقِرُّ جِبَالُها عَنْ (6) 1900 مَراسِیها، إِرادَةُ الرَّبِّ فِی مَقادِیرِ أُمُورِهِ تَهْبِطُ إِلَیْکُمْ وَتَصْدُرُ مِنْ بُیُوتِکُمْ وَالصَّادِرُ عَمَّا فُصِّلَ مِنْ أَحْکامِ الْعِبادِ، لُعِنَتْ أُمَّةٌ قَتَلَتْکُمْ، وَأُمَّةٌ خالَفَتْکُمْ، وَأُمَّةٌ جَحَدَتْ وِلایَتَکُمْ، وَأُمَّةٌ ظَاهَرَتْ عَلَیْکُمْ، وَأُمَّةٌ شَهِدَتْ وَلَمْ تُسْتَشْهَدْ، الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی جَعَلَ النَّارَ مَأْوَاهُمْ (7) 1901، وَبِئْسَ وِرْدُ الْوَارِدِینَ، وَبِئْسَ الْوِرْدُ الْمَوْرُودُ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعالَمِینَ.

پس بگو سه مرتبه: وَ (8) 1902 صَلَّی اللَّهُ عَلَیْکَ یَا أَبا عَبْدِ اللَّهِ. پس سه مرتبه بگو: أَ نَا إِلَی اللَّهِ مِمَّنْ خالَفَکَ بَرِیءٌ. پس بر می‌خیزی می‌روی نزد قبر فرزند آن حضرت علیّ بن الحسین علیه السلام که در نزد پای پدرش مدفون است، پس می‌گویی:

السَّلامُ عَلَیْکَ یَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا ابْنَ (9) 1903 أَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا ابْنَ الْحَسَنِ وَالْحُسَیْنِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا ابْنَ خَدِیجَةَ وَفاطِمَةَ،

1- أَمَرْتَ بِها: خ ل.

2- الْکَلِبَ: سخت.

3- وَبِکُمْ یُثْبِتُ: خ.

4- تِرَةَ: نقصان.

5- تَسِیخُ: خ.

6- عَلی: خ ل.

7- در کافی: مَثْواهُم.

8- وَ: خ ل.

9- در کافی: یَا ابْنَ عَلَیٍ أَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ.

صَلَّی اللَّهُ عَلَیْکَ، صَلَّی اللَّهُ عَلَیْکَ، صَلَّی اللَّهُ عَلَیْکَ، لَعَنَ اللَّهُ مَنْ قَتَلَکَ.
می‌گویی این را سه مرتبه، و سه مرتبه: إِنّا (1) 1904 إِلَی اللَّهِ مِنْهُمْ بَرِیءٌ. پس بر می‌خیزی و اشاره می‌کن به دست خود بسوی شهداء رضی اللَّه عنهم و می‌گویی: السَّلامُ عَلَیْکُمْ، السَّلامُ عَلَیْکُمْ، السَّلامُ عَلَیْکُمْ، فُزْتُمْ وَاللَّهِ، فُزْتُمْ وَاللَّهِ، فُزْتُمْ وَاللَّهِ، فَلَیْتَ أَ نِّی مَعَکُمْ فَأَ فُوزَ فَوْزاً عَظِیماً.
پس بر می‌گردی و می‌گردانی قبر ابو عبداللّه علیه السلام را مقابل خود، یعنی پشت قبر مطهّر می‌ایستی، و شش رکعت نماز می‌گزاری، و چون چنین کردی زیارتت تمام شد، پس اگر خواستی برگردی برگرد (2) 1905.
مؤلّف گوید که: شیخ طوسی در تهذیب و صدوق در کتاب مَنْ لا یَحْضُرُهُ الفقیه نیز این زیارت را نقل فرموده‌اند.
و شیخ صدوق فرموده که: من در کتاب مزار و مقتل انواعی از زیارات نقل کردم و برای این کتاب این زیارت را اختیار کردم، زیرا که آن به اعتبار روایت اصحّ زیارت است نزد من، و همین زیارت شریف ما را کافی و وافی است، انتهی (3) 1906.
زیارت دویّم: شیخ کلینی روایت کرده از امام علیّ النّقی علیه السلام که فرمود: می‌گویی نزد حسین علیه السلام:
السَّلامُ عَلَیْکَ یَا أَبا عَبْدِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا حُجَّةَ اللَّهِ فِی أَرْضِهِ وَشَاهِدَهُ عَلی خَلْقِهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا ابْنَ عَلِیٍّ الْمُرْتَضی، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا ابْنَ فاطِمَةَ الزَّهْراءِ، أَشْهَدُ أَ نَّکَ قَدْ أَ قَمْتَ الصَّلاةَ، وَآتَیْتَ الزَّکاةَ، وَأَمَرْتَ بِالْمَعْرُوفِ، وَنَهَیْتَ عَنِ الْمُنْکَرِ، وَجاهَدْتَ فِی سَبِیلِ اللَّهِ حَتّی أَتاکَ الْیَقِینُ، فَصَلَّی اللَّهُ عَلَیْکَ حَیّاً وَمَیِّتاً.

1- أَنَا: نسخه.
2- کافی 4/ 575.
3- تهذیب الأحکام 6/ 54 ح 1 باب 18 و من لا یحضره الفقیه 2/ 594 ح 3199.

پس گونه راست رو را بر قبر بگذار و بگو: أَشْهَدُ أَ نَّکَ عَلَی بَیِّنَةٍ مِنْ رَبِّکَ، جِئْتُ مُقِرّاً بِالذُّنُوبِ لِتَشْفَعَ لِی عِنْدَ رَبِّکَ یَابْنَ رَسُولِ اللَّهِ. پس یاد کن ائمّه علیهم السلام را به نام‌های ایشان یک یک و بگو: أَشْهَدُ أَ نَّکُمْ حُجَجُ اللَّهِ، پس بگو:
اکْتُبْ لِی عِنْدَکَ مِیثاقاً وَعَهْداً إِنِّی أَ تَیْتُکَ مُجَدِّداً (1) 1907 الْمِیثاقَ فَاشْهَدْ لِی عِنْدَ رَبِّکَ إِنَّکَ أَ نْتَ الشَّاهِدُ (2) 1908.
زیارت سیّم: زیارت مختصری است که سیّد ابن طاووس در مزار نقل کرده، و در آن فضل بسیار است، فرموده- به حذف اسناد-: از جابر جعفی از حضرت صادق علیه السلام منقول است که فرمود به جابر: چه مقدار مسافت است بین شما و بین قبر حسین علیه السلام؟ گفت: گفتم: یک روز و بعض روز، فرمود: زیارت می‌کنی آن حضرت را؟ گفتم: بلی، فرمود: آیا خوشنود نکنم تو را؟ آیا بشارت ندهم تو را به ثواب ایشان؟ گفتم: بلی فدایت شوم، فرمود: به درستی که مردی از شما که مهیّا شود برای زیارت او مژده دهند اهل آسمان یکدیگر را، و چون بیرون رود از منزلش سواره یا پیاده موکّل گرداند حق تعالی به او هزار ملک از ملائکه که صلوات بفرستند بر او تا برسد به قبر امام حسین علیه السلام، پس حضرت صادق علیه السلام فرمود: چون آمدی به سوی قبر حسین علیه السلام بایست بر درِ روضه و بگو این کلمات را، که از برای تو خواهد بود مقابل هر کلمه از آن بهره‌ای از رحمت الهی، گفت: گفتم: کدام است آن کلمات فدایت شوم؟ فرمود: می‌گویی:
السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وَارِثَ آدَمَ صِفْوَةِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وارِثَ نُوحٍ نَبِیِّ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وَارِثَ إِبْراهِیمَ خَلِیلِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وَارِثَ مُوسی کَلِیمِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وارِثَ عِیسی رُوحِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وارِثَ مُحَمَّدٍ سَیِّدِ رُسُلِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وارِثَ عَلِیٍّ أَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ وَخَیْرِ الْوَصِیِّینَ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وارِثَ الْحَسَنِ الرَّضِیِّ الطَّاهِرِ الرَّاضِی الْمَرْضِیِّ،

1- کافی: أُجَدِّدُ.
2- کافی 4/ 577 ح 3.

السَّلامُ عَلَيْکَ أَ يُّهَا الصِّدِّيقُ الْأَکْبَرُ، السَّلامُ عَلَيْکَ أَ يُّهَا الْوَصِيُّ الْبَرُّ التَّقِیُّ، السَّلامُ عَلَيْکَ وَعَلَى الْأَرْواحِ الَّتِی حَلَّتْ بِفِنائِکَ وَأَناخَتْ بِرَحْلِکَ، السَّلامُ عَلَيْکَ وَعَلَى الْمَلائِکَةِ الْحَافِّينَ بِکَ، أَشْهَدُ أَ نَّکَ قَدْ أَ قَمْتَ الصَّلاةَ، وَآتَيْتَ الزَّکَاةَ، وَأَمَرْتَ بِالْمَعْرُوفِ، وَنَهَيْتَ عَنِ الْمُنْکَرِ، وَجاهَدْتَ الْمُلْحِدِينَ، وَعَبَدْتَ اللَّهَ حَتَّى أَتَاکَ الْيَقِينُ، السَّلامُ عَلَيْکَ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَکاتُهُ.

پس می‌روی به سوی قبر مطهّر، و از برای تو خواهد بود به هر قدمی که برداری و بگذاری ثواب کسی که در راه خدا کشته شده و در خون خود می‌غلطد، پس چون رسیدی نزد قبر و ایستادی، دست خود را بر قبر بمال و بگو: السَّلامُ عَلَيْکَ يَا حُجَّةَ اللَّهِ فِی أَرْضِهِ (1) 1909، پس برو به سوی نماز، و از برای توست به هر رکعتی که بجا آوری نزد آن حضرت مثل ثواب کسی که هزار حج و هزار عمره بجا آورده باشد، و هزار بنده آزاد کرده باشد، و مثل کسی که هزار موقف با پیغمبر مرسلی ایستاده باشد، الخبر (2) 1910. و گذشت این روایت به اختلاف کمی در آداب زیارت امام حسین علیه السلام به روایت مفضّل بن عمر (ص 567).

زیارت چهارم: از معاویة بن عمّار منقول است که به خدمت حضرت صادق علیه السلام عرض کرد که: چون به زیارت حضرت امام حسین علیه السلام بروم چه چیز بگویم؟ فرمود که: بگو:

السَّلامُ عَلَيْکَ يَا أَبا عَبْدِ اللَّهِ، صَلَّى اللَّهُ عَلَيْکَ يَا أَبا عَبْدِ اللَّهِ، رَحِمَکَ اللَّهُ يَا أَبا عَبْدِ اللَّهِ، لَعَنَ اللَّهُ مَنْ قَتَلَکَ، وَلَعَنَ اللَّهُ مَنْ شَرِکَ فِی دَمِکَ، وَلَعَنَ اللَّهُ مَنْ بَلَغَهُ ذلِکَ فَرَضِیَ بِهِ، أَ نَا إِلَى اللَّهِ مِنْ ذلِکَ بَرِیءٌ (3) 1911.

زیارت پنجم: به سند معتبر منقول است که حضرت امام موسی علیه السلام فرمود به ابراهیم بن ابی‌البلاد که: چون به زیارت امام حسین علیه السلام می‌روی چه می‌گویی؟ گفت: می‌گویم:

السَّلامُ عَلَيْکَ يَا أَبا عَبْدِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ، أَشْهَدُ أَ نَّکَ

1- در مصباح الزائر: فِی أَرْضِهِ وَسَمائِهِ.

2- مصباح الزائر: 252.

3- کامل الزيارات: 374، ح 4، باب 79.

قَدْ أَ قَمْتَ الصَّلاةَ، وَآتَيْتَ الزَّكَاةَ، وَأَمَرْتَ بِالْمَعْرُوفِ، وَنَهَيْتَ عَنِ الْمُنْكَرِ، وَدَعَوْتَ إِلى سَبِيلِ رَبِّکَ بِالْحِکْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ، وَأَشْهَدُ أَنَّ الَّذِينَ سَفَكُوا دَمَکَ وَاسْتَحَلُّوا حُرْمَتَکَ مَلْعُونُونَ مُعَذَّبُونَ عَلَى لِسانِ داوُدَ وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ ذلِکَ بِما عَصَوْا وَکانُوا يَعْتَدُونَ. حضرت فرمود: بلى چنين است (1) 1912.

زيارت ششم: از حضرت امام جعفر صادق عليه السلام مروى است كه به عمّار ساباطى فرمود كه:

چون برسى به قبر امام حسين عليه السلام بگو:

السَّلامُ عَلَيْکَ يَا ابْنَ رَسُولِ اللّهِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا ابْنَ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا أَبا عَبْدِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا سَيِّدَ شَبابِ أَهْلِ الْجَنَّةِ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكاتُهُ، السَّلامُ عَلَيْکَ (2) 1913 يَا مَنْ رِضَاهُ مِنْ رِضَى الرَّحْمَانِ وَسَخَطُهُ مِنْ سَخَطِ الرَّحْمَانِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا أَمِينَ اللَّهِ، وَحُجَّةَ اللَّهِ، وَبابَ اللَّهِ، وَالدَّلِيلَ عَلَى اللَّهِ، وَالدَّاعِىَ إِلَى اللَّهِ، أَشْهَدُ أَ نَّکَ قَدْ حَلَّلْتَ حَلالَ اللَّهِ، وَحَرَّمْتَ حَرامَ اللَّهِ، وَأَ قَمْتَ الصَّلاةَ، وَآتَيْتَ الزَّكَاةَ، وَأَمَرْتَ بِالْمَعْرُوفِ، وَنَهَيْتَ عَنِ الْمُنْكَرِ، وَدَعَوْتَ إِلَى سَبِيلِ رَبِّکَ بِالْحِکْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ، وَأَشْهَدُ أَ نَّکَ وَمَنْ قُتِلَ مَعَکَ شُهَداءُ أَحْياءٌ عِنْدَ رَبِّكُمْ تُرْزَقُونَ، وَأَشْهَدُ أَنَّ قاتِلَکَ فِى النَّارِ، أَدِينُ اللَّهَ بِالْبَراءَةِ مِمَّنْ قَتَلَکَ، وَمِمَّنْ قاتَلَکَ وَشايَعَ عَلَيْکَ وَمِمَّنْ جَمَعَ عَلَيْکَ، وَمِمَّنْ سَمِعَ صَوْتَکَ وَلَمْ يُعِنْکَ، يَا لَيْتَنِى كُنْتُ مَعَكُمْ فَأَ فُوزَ فَوْزاً عَظِيماً (3) 1914.

مؤلّف گويد كه: اين سه زيارت از مزار ابن قولويه منقول است.

زيارت هفتم: شيخ در مصباح روايت كرده از صفوان جمّال كه گفت: رخصت طلبيدم از

1- كامل الزيارات: 378، ح 7 و 8، باب 79.

2- السَّلامُ عَلَيْکَ: خ.

3- كامل الزيارات: 382، ح 13، باب 79.

حضرت صادق علیه السلام برای زیارت مولایمان حسین علیه السلام و استدعا کردم که ذکر کند برای من دستور العملی در زیارت آن حضرت که به آن نحو رفتار بکنم، فرمود: ای صفوان، روزه بدار سه روز پیش از حرکت خود، و غسل کن در روز سیّم، پس جمع کن اهل و عیال خود را به نزد خود و بگو: اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْتَوْدِعُکَ، الدّعاء. پس دعایی تعلیم او فرموده که بگوید در وقتی که به فرات برسد، آنگاه فرموده: پس غسل کن از فرات، به درستی که پدرم خبر داد مرا از پدرانش علیهم السلام که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: همانا این پسر من حسین کشته خواهد شد بعد از من در کنار فرات، پس هرکه زیارت کند او را، و غسل کند از فرات، بریزد از او گناهان او مانند روزی که مادر او را متولّد کرده، پس هرگاه غسل کنی در اثناء غسل بگو:

بِسْمِ اللَّهِ وَبِاللَّهِ، اللَّهُمَّ اجْعَلْهُ نُوراً وَطَهُوراً وَحِرْزاً وَشِفاءً مِنْ کُلِّ داءٍ وَسُقْمٍ وآفَةٍ وَعاهَةٍ، اللَّهُمَّ طَهِّرْ بِهِ قَلْبِی، وَاشْرَحْ بِهِ صَدْرِی، وَسَهِّلْ لِی بِهِ أَمْرِی، و

چون از غسل فارغ شوی بپوش دو جامه طاهر، و دو رکعت نماز کن در بیرون مشرعه، که آن همان مکانی است که حق تعالی در شأن او فرموده: و در زمین قطعه‌ها است نزدیک به یکدیگر، و بوستانها است از انگورها، و کشتزار است، و خرماستانها است، دو تا از یک بیخ رسته، و غیر دو تا ازیک بیخ رسته، آب خورده می‌شوند به یک آب، و زیادتی می‌دهیم بعضی از آنها را بر بعضی در میوه (1) 1915، پس چون از نماز فارغ شوی روانه شو به جانب حائر به حال آرامی و وقار، و کوتاه بردار گامهای خود را، پس به درستی که خداوند تعالی می‌نویسد از برای تو به هر گامی که برمی‌داری حج و عمره، و راه برو با دل خاشع و دیده گریان، و بسیار کن ذکر اللَّهُ أَکْبَرُ و لا إِلهَ إِلّا اللَّهُ، و ثنا بر خدا، و صلوات بر رسول خدا صلی الله علیه و آله، و صلوات بر حسین صلوات اللّه علیه بالخصوص، و بسیار کن لعن بر قاتلان آن حضرت، و بیزاری جستن از کسانی که در اول پایه ظلم و جور را بر اهل بیت گذاشتند، پس هرگاه رسیدی به دَرِ حائر بایست و بگو:

اللَّهُ أَکْبَرُ کَبِیراً، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ کَثِیراً، وَسُبْحانَ اللَّهِ بُکْرَةً وَأَصِیلًا، الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی هَدَانا لِهذا وَمَا کُنَّا لِنَهْتَدِیَ لَوْلَا أَنْ هَدَانَا اللَّهُ، لَقَدْ جَاءَتْ رُسُلُ رَبِّنا بِالْحَقِّ.

1- ترجمه آیه 4 سوره رعد.

پس بگو: السَّلامُ عَلَيْکَ يَا رَسُولَ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا نَبِیَّ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا خاتِمَ النَّبِيِّينَ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا سَيِّدَ الْمُرْسَلِينَ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا حَبِيبَ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا أَمِيرَ الْمُؤمِنِينَ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا سَيِّدَ الْوَصِيِّينَ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا قَائِدَ الْغُرِّ الْمُحَجَّلِينَ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا ابْنَ فاطِمَةَ سَيِّدَةِ نِساءِ الْعالَمِينَ، السَّلامُ عَلَيْکَ وَعَلَی الْأَئِمَّةِ مِنْ وُلْدِکَ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا وَصِیَّ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ، السَّلامُ عَلَيْکَ أَ يُّهَا الصِّدِّيقُ الشَّهِيدُ، السَّلامُ عَلَيْکُمْ يَا مَلائِکَةَ اللَّهِ الْمُقِيمِينَ فِی هذَا الْمَقامِ الشَّرِيفِ، السَّلامُ عَلَيْکُمْ يَا مَلائِکَةَ رَبِّی (1) 1916 الْمُحْدِقِينَ بِقَبْرِ الْحُسَيْنِ عليه السلام، السَّلامُ عَلَيْکُمْ مِنِّی أَبَداً مَا بَقِيتُ وَبَقِیَ اللَّيْلُ وَالنَّهارُ.

پس می‌گويی: السَّلامُ عَلَيْکَ يَا أَبا عَبْدِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا ابْنَ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ، عَبْدُکَ وَابْنُ عَبْدِکَ، وَابْنُ أَمَتِکَ، الْمُقِرُّ بِالرِّقِّ، وَالتَّارِکُ لِلْخِلافِ عَلَيْکُمْ، وَالْمُوالِی لِوَ لِيِّکُمْ، وَالْمُعَادِی لِعَدُوِّکُمْ، قَصَدَ حَرَمَکَ، وَاسْتَجارَ بِمَشْهَدِکَ، وَتَقَرَّبَ إِلَيْکَ بِقَصْدِکَ، أَأَدْخُلُ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ أَأَدْخُلُ يَا نَبِیَّ اللَّهِ؟ أَأَدْخُلُ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ؟ أَأَدْخُلُ يَا سَيِّدَ الْوَصِيِّينَ؟ أَأَدْخُلُ يَا فاطِمَةُ سَيِّدَةَ نِساءِ الْعَالَمِينَ؟ أَأَدْخُلُ يَا مَوْلایَ يَا أَبا عَبْدِ اللَّهِ؟ أَأَدْخُلُ يَا مَوْلایَ يَابْنَ رَسُولِ اللَّهِ؟

پس اگر دلت خاشع و ديده‌ات گريان شد پس آن علامت رخصت است، پس داخل شو و بگو: الْحَمْدُ لِلَّهِ الْواحِدِ الْأَحَدِ الْفَرْدِ الصَّمَدِ الَّذِی هَدانِی لِوِلايَتِکَ، وَخَصَّنِی بِزِيارَتِکَ، وَسَهَّلَ لِی قَصْدَکَ.

1- مَلائِکَةَ رَبِّی: خ ل.

پس می‌روی تا دَرِ قبّه مطهّره و بایست محاذی بالای سر و بگو:
السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وَارِثَ آدَمَ صَفْوَةِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وارِثَ نُوحٍ نَبِیِّ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وارِثَ إِبْراهِیمَ خَلِیلِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وارِثَ مُوسی کَلِیمِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وارِثَ عِیسی رُوحِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وارِثَ مُحَمَّدٍ حَبِیبِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وارِثَ أَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ (1) 1917 عَلَیْهِ السَّلامُ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا ابْنَ مُحَمَّدٍ الْمُصْطَفی، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا ابْنَ عَلِیٍّ الْمُرْتَضی، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا ابْنَ فاطِمَةَ الزَّهْراءِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا ابْنَ خَدِیجَةَ الْکُبْری، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا ثارَ اللَّهِ وَابْنَ ثارِهِ وَالْوِتْرَ الْمَوْتُورَ، أَشْهَدُ أَ نَّکَ قَدْ أَ قَمْتَ الصَّلاةَ، وَآتَیْتَ الزَّکاةَ، وَأَمَرْتَ بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَیْتَ عَنِ الْمُنْکَرِ، وَأَطَعْتَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ حَتَّی أَتَاکَ الْیَقِینُ، فَلَعَنَ اللَّهُ أُمَّةً قَتَلَتْکَ، وَلَعَنَ اللَّهُ أُمَّةً ظَلَمَتْکَ، وَلَعَنَ اللَّهُ أُمَّةً سَمِعَتْ بِذلِکَ فَرَضِیَتْ بِهِ، یَا مَوْلایَ یَا أَبا عَبْدِ اللَّهِ، أَشْهَدُ أَ نَّکَ کُنْتَ نُوراً فِی الْأَصْلابِ الشَّامِخَةِ وَالْأَرْحامِ الْمُطَهَّرَةِ، لَمْ تُنَجِّسْکَ الْجَاهِلِیَّةُ بِأَ نْجَاسِها، وَلَمْ تُلْبِسْکَ مِنْ (2) 1918 مُدْلَهِمَّاتِ ثِیَابِها (3) 1919، وَأَشْهَدُ أَ نَّکَ مِنْ دَعائِمِ الدِّینِ، وَأَرْکانِ الْمُؤْمِنِینَ، وَأَشْهَدُ أَ نَّکَ الْإِمامُ الْبَرُّ التَّقِیُّ الرَّضِیُّ الزَّکِیُّ الْهادِی الْمَهْدِیُّ، وَأَشْهَدُ أَنَّ الْأَئِمَّةَ مِنْ وُلْدِکَ کَلِمَةُ التَّقْوی، وَأَعْلامُ الْهُدی، وَالْعُرْوَةُ الْوُثْقی، وَالْحُجَّةُ عَلَی أَهْلِ الدُّنْیا، وَأُشْهِدُ اللَّهَ وَمَلائِکَتَهُ وَأَ نْبِیاءَهُ وَرُسُلَهُ أَ نِّی بِکُمْ مُؤْمِنٌ وَبِإِیَابِکُمْ (4) 1920 مُوقِنٌ، بِشَرایِعِ دِینِی، وَخَواتِیمِ عَمَلِی، وَقَلْبِی لِقَلْبِکُمْ سِلْمٌ، وَأَمْرِی لِأَمْرِکُمْ مُتَّبِعٌ، صَلَواتُ اللَّهِ عَلَیْکُمْ، وَعَلَی

1- أَمِیر المُؤْمِنِینَ وَلیِّ اللَّه: خ ل.
2- مِنْ: خ ل.
3- مُدْلَهِمَّات ثِیَابِها: جامه‌های تاریک.
4- وَبِآیاتِکُمْ: خ ل.

أَرْواحِكُمْ، وَعَلَى أَجْسادِكُمْ، وَعَلَى أَجْسامِكُمْ، وَعَلَى شاهِدِكُمْ، وَعَلَى غائِبِكُمْ، وَعَلَى ظاهِرِكُمْ وَعَلَى باطِنِكُمْ.

پس بینداز خود را بر قبر و ببوس آن را و بگو: بِأَبِی أَ نْتَ وَأُمِّی یَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ، بِأَبِی أَ نْتَ وَأُمِّی یَا أَبا عَبْدِ اللَّهِ، لَقَدْ عَظُمَتِ الرَّزِیَّةُ، وَجَلَّتِ الْمُصِیبَةُ بِکَ عَلَیْنا وَعَلَى جَمِیعِ أَهْلِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ، فَلَعَنَ اللَّهُ أُمَّةً أَسْرَجَتْ وَأَ لْجَمَتْ وَتَهَیَّأَتْ لِقِتالِکَ، یْا مَوْلایَ یَا أَبا عَبْدِ اللَّهِ، قَصَدْتُ حَرَمَکَ، وَأَ تَیْتُ إِلى مَشْهَدِکَ، أَسْأَلُ اللَّهَ بِالشَّأْنِ الَّذِی لَکَ عِنْدَهُ، وَبِالْمَحَلِّ الَّذِی لَکَ لَدَیْهِ أَنْ یُصَلِّیَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَأَنْ یَجْعَلَنِی مَعَکُمْ فِی الدُّنْیا وَالْآخِرَةِ.

پس برخیز و دو رکعت نماز در بالای سر بگزار، بخوان در آن دو رکعت هر سوره که خواهی، پس چون از نماز فارغ شدی بگو:

اللَّهُمَّ إِنِّی صَلَّیْتُ وَرَکَعْتُ وَسَجَدْتُ لَکَ وَحْدَکَ لَاشَرِیکَ لَکَ، لِأَنَّ الصَّلاةَ وَالرُّکُوعَ وَالسُّجُودَ لَاتَکُونُ إِلّا لَکَ، لِأَ نَّکَ أَ نْتَ اللَّهُ لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَبْلِغْهُمْ عَنِّی أَ فْضَلَ السَّلامِ وَالتَّحِیَّةِ، وَارْدُدْ عَلَیَّ مِنْهُمُ السَّلامَ. اللَّهُمَّ وَهَاتَانِ الرَّکْعَتانِ هَدِیَّةٌ مِنِّی إِلى مَوْلایَ الْحُسَیْنِ بْنِ عَلِیٍّ عَلَیْهِمَا السَّلامُ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَیْهِ وَتَقَبَّلْ مِنِّی وَأْجُرْنِی عَلَى ذلِکَ بِأَ فْضَلِ أَمَلِی وَرَجائِی فِیکَ وَفِی وَ لِیِّکَ یَا وَ لِیَّ الْمُؤْمِنِینَ.

پس برخیز وبرو پایین پای قبر آن حضرت وبایست نزد سر علیّ بن‌الحسین علیهما السلام و بگو:

السَّلامُ عَلَیْکَ یَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا ابْنَ نَبِیِّ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا ابْنَ أَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا ابْنَ الْحُسَیْنِ الشَّهِیدِ، السَّلامُ

عَلَيْکَ أَ يُّهَا الشَّهِيدُ (1) 1921، السَّلامُ عَلَيْکَ أَ يُّهَا الْمَظْلُومُ وَ (2) 1922 إِبْنُ الْمَظْلُومِ، لَعَنَ اللّٰهُ أُمَّةً قَتَلَتْکَ، وَلَعَنَ اللّٰهُ أُمَّةً ظَلَمَتْکَ، وَلَعَنَ اللّٰهُ أُمَّةً سَمِعَتْ بِذلِکَ فَرَضِيَتْ بِهِ.
پس بيفکن خود را بر قبرش و ببوس آن را و بگو:
السَّلامُ عَلَيْکَ يَا وَلِيَّ اللّٰهِ وَابْنَ وَلِيِّهِ، لَقَدْ عَظُمَتِ الْمُصِيبَةُ وَجَلَّتِ الرَّزِيَّةُ بِکَ عَلَيْنا وَعَلَى جَمِيعِ الْمُسْلِمِينَ، فَلَعَنَ اللّٰهُ أُمَّةً قَتَلَتْکَ، وَأَبْرَأُ إِلَى اللّٰهِ وَ إِلَيْکَ مِنْهُمْ.
پس بيرون بيا از درى که پايين پاى علىّ بن الحسين عليهما السلام است و متوجّه شو به سوى شهدا و بگو:
السَّلامُ عَلَيْکُمْ يَا أَوْ لِياءَ اللّٰهِ وَأَحِبَّاءَهُ، السَّلامُ عَلَيْکُمْ يَا أَصْفِياءَ اللّٰهِ وَأَوِدَّاءَهُ، السَّلامُ عَلَيْکُمْ يَا أَ نْصارَ دِينِ اللّٰهِ، السَّلامُ عَلَيْکُمْ يَا أَ نْصارَ رَسُولِ اللّٰهِ، السَّلامُ عَلَيْکُمْ يَا أَ نْصارَ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ، السَّلامُ عَلَيْکُمْ يَا أَ نْصارَ فاطِمَةَ سَيِّدَةِ نِساءِ الْعالَمِينَ، السَّلامُ عَلَيْکُمْ يَا أَ نْصارَ أَبِى مُحَمَّدٍ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ الْوَ لِيِ (3) 1923 النَّاصِحِ، السَّلامُ عَلَيْکُمْ يَا أَ نْصارَ أَبِى عَبْدِ اللّٰهِ، بِأَبِى أَ نْتُمْ وَأُمِّي طِبْتُمْ وَطابَتِ الْأَرْضُ الَّتِى (4) 1924 فِيها دُفِنْتُمْ وَفُزْتُمْ فَوْزاً عَظِيماً، فَيالَيْتَنِى کُنْتُ مَعَکُمْ فَأَ فُوزَ مَعَکُمْ.
پس برگرد به بالا سر حضرت امام حسين عليه السلام و دعا بسيار کن از براى خود و از براى اهل و

1- در حاشيه مفاتيح الجنان: ليس فى النسخ الموجودة عندنا من المصباح بعد «الشهيد» «وابن الشهيد» ولکنّه موجودة فى کتبالعلّامة المجلسى رحمه الله. (منه).
محقّق گويد: کلمه «وابن الشهيد» در مصباح المتهجّد چاپ شده به تحقيق آقاى علىاصغر مرواريد موجود است، شايد نسخه مرحوم قمّى غير از اين نسخه بوده است.
2- وَ: خ.
3- الزَّکِيِّ: خ ل.
4- الَّتِى أَنْتُمْ: خ.

اولاد و پدر و مادر و برادران خود، زیرا که در آن روضه مطهّره رد نمی‌شود دعاء دعا کننده و نه سؤال سؤال کننده (1) 1925.
مؤلّف گوید: این زیارت معروف به زیارت وارث است و مأخذش کتاب مصباح المتهجّد شیخ طوسی است، که از کتب بسیار معتبره معروفه نزد علماء است، و من این زیارت را بلا واسطه از همان کتاب شریف نقل کردم، و آخر زیارت شهدا همین بود که ذکر شد: فَیَالَیْتَنِی کُنْتُ مَعَکُمْ فَأَفُوزَ مَعَکُمْ. پس این زیادتی‌ها که بعضی بعد از این ذکر کرده‌اند: فِی الْجِنانِ مَعَ النَّبِیِّینَ وَالصِّدِّیقِینَ وَالشُّهَداءِ وَالصَّالِحِینَ وَحَسُنَ أُولَئِکَ رَفِیقاً، السَّلامُ عَلَی مَنْ کانَ فِی الْحائِرِ مِنْکُمْ وَعَلَی مَنْ لَمْ یَکُنْ فِی الْحائِرِ مَعَکُمْ، إلی آخره. تمامی اینها زیادی و فضولی است. در فقرات زیاد شدن بر زیارت وارث
شیخ ما در کتاب لؤلؤ مرجان فرموده: این کلمات که متضمّن چند دروغ واضح است، علاوه بر جسارت ارتکاب بر بدعت و جسارت افزودن بر فرموده امام علیه السلام چنان شایع و متعارف شده که البتّه چند هزار مرتبه در شب و روز در حضور مرقد منوّر ابی عبداللّه الحسین علیه السلام و محضر ملائکه مقرّبین و مطاف انبیاء و مرسلین علیهم السلام به آواز بلند خوانده می‌شود، و احدی بر ایشان ایراد نمی‌کند، و از گفتن این دروغ و ارتکاب این معصیت نهی نمی‌نمایند، وکم کم این کلمات در مجموعه‌هایی که در زیارت وادعیه احمقان از عوام جمع می‌کنند و گاهی اسمی برای آن می‌گذارند جمع شده و چاپ رسیده و منتشر گشته، و از مجموعه این احمق به مجموعه آن احمق نقل گردیده، و کار به جایی رسیده که بر بعضی طلبه مشتبه شده، روزی طلبه‌ای را دیدم که آن دروغهای قبیحه را برای شهداء می‌خواند، دست بر کتفش گذاشتم، ملتفت من شد، گفتم: از اهل علم قبیح نیست چنین اکاذیب در چنین محضری؟! گفت: مگر مروی نیست؟ تعجّب کردم، گفتم: نه، گفت: در کتابی دیدم، گفتم: در کدام کتاب؟ گفت: در کتاب مفتاح الجنان، ساکت شدم، چه کسی که در بی اطّلاعی کارش به این جا رسد که جمع کرده بعضی عوام را کتاب شمرد و مستند قرار دهد قابل سخن گفتن نیست.
پس شیخ مرحوم کلام را در این مقام طول داده و فرموده که: به حال خود گذاشتن عوام در امثال این امور جزئیّه و بدعتهای مختصره، مثل غسل اویس قَرَن، و آش ابو الدّرداء تابع و مخلص

1- مصباح المتهجّد: 717- 723.

حقیقی معاویه و روزه صمت که در روز سخن نگویند، و غیر آن، که احدی بر مقام نهی برنیامده سبب تجرّی شده که در هر ماه و سال پیغمبر و امام تازه پیدا می‌شود، و دسته دسته از دین خدا بیرون می‌روند؛ انتهی کلامُهُ رُفِعَ مَقامُه (1) 1926.

این فقیر گوید: خوب تأمّل کن در فرمایش این عالم جلیل که مطّلع است بر مذاق شرع مقدّس چگونه این مطلب همّی عظیم و عقده بزرگ در دل او گردیده، چون می‌داند مفاسد این کار را، بر خلاف آنان که از علوم اهل بیت علیهم السلام محروم و بی‌بهره ماندند، و به دانستن ضغثی از اصطلاحات و الفاظ اکتفا کردند، که امثال این مطالب را چیزی ندانند، بلکه تصحیح و تصویب نموده و عمل بر وفق آن نمایند. در مجعولیّت دعای حُبّی

لا جرم کار به جایی رسد که کتاب مصباح المتهجّد و اقبال و مهج الدّعوات و جمال الأسبوع و مصباح الزّائر و بلد الأمین و جنّة الواقیه و مفتاح الفلاح و مقباس و ربیع الأسابیع و تحفه و زاد المعاد و امثال این کتب متروک و مهجور شود، و این مجموعه‌های احمقانه شایع شود، که در دعای مجیر که از دعاهای معتبره مرویّه است در هشتاد موضع آن کلمه بِعَفْوِکَ زیاد کنند و کسی انکار نکند، و در دعای جوشن که مشتمل بر صد فصل است برای هر فصلی یک خاصیّتی وضع کنند، و با بودن این همه زیارات مأثوره زیارت مفجعه جعل کنند، و با بودن این همه دعاهای معتبره مرویّه با مضامین عالیه و کلمات فصیحه بلیغه دعایی بی‌ربط در کمال برودت جعل نمایند و نام او را دعاء حُبّی گذارند، و از کنگره عرش آن را نازل نمایند، و چندان فضیلت برای او وضع نمایند که انسان را متحیّر و سراسیمه نماید، از جمله آنکه العیاذ باللّٰه جبرئیل به حضرت رسول صلی الله علیه و آله از جانب حق سبحانه و تعالی گفته باشد که: هر بنده‌ای که این دعا را با خود دارد او را عذاب نکنم اگرچه مستوجب جهنّم باشد، و عمر خود را به معصیت گذرانده باشد، و مرا در هیچ وقت سجده نکرده باشد، من آن بنده را ثواب هفتاد هزار پیغمبر بدهم، و ثواب هفتاد هزار زاهد، و ثواب هفتاد هزار شهید بدهم، و ثواب هفتاد هزار نمازگزار بدهم، و ثواب هفتاد هزار برهنه که پوشانیده باشد بدهم، و ثواب هفتاد هزار گرسنه که سیر کرده باشد بدهم، و ثواب به عدد ریگهای بیابانها بدهم، و ثواب هفتاد هزار بقعه زمین بدهم، و ثواب مهر نبوّت رسالت پناه بدهم، و ثواب عیسی روح اللّٰه و ابراهیم خلیل اللّٰه بدهم، و ثواب اسماعیل

1- لؤلؤ و مرجان نوری: 100.

ذبیح اللَّه و موسی کلیم اللَّه و یعقوب نبیّ اللَّه و آدم صفیّ اللَّه و جبرئیل و میکائیل و اسرافیل و عزرائیل و فرشتگان بدهم، یا محمّد، هرکه این دعای بزرگوار حبّی را بخواند یا با خود دارد بیامرزم او را و شرم دارم که عذاب کنم، إلی آخره. مداخله نااهلان به کتب حدیث و اخبار
و شایسته است که انسان از شنیدن اینها عوض خنده گریه کند، کتب ادعیه شیعه که به مرتبه‌ای متقن و محکم بوده که غالب آنها که استنساخ می‌نمودند خودشان از اهل علم بودند، و از روی نسخی که به خطّ اهل علم و تصحیح شده علما بوده مقابله و تصحیح می‌نمودند، و اگر اختلافی بود در حاشیه‌اش به آن اشاره می‌کردند، مثلًا در دعای مکارم الأخلاق وبَلِّغْ بِإیمانی، در حاشیه‌اش اشاره می‌کنند: در نسخه ابن اشناس وَابْلُغْ بِإِیْمانی است، و در روایت ابن شاذان اللّٰهُمَّ أَبْلِغْ إیمانی است، یا مثلًا فلان کلمه به خطّ ابن سکون چنین است، و به خطّ شهید چنین، و هکذا، کارش به جایی رسیده که منحصر به کتاب مفتاح شده که فی‌الجمله وصفش را شنیدی، و این کتاب مرجع عوام و خواص و عرب و عجم گردیده، و این نیست جز از بی‌اعتنایی اهل علم به حدیث و اخبار، و رجوع نکردن به کتب علماء و فقهاء اهل بیت اطهار، و نهی ننمودن از امثال این بدع و اضافات و دسّ وضّاعین و تحریف جاهلین، و جلو نگرفتن از نا اهلان و از تصرّفات بیخردان، تا کار به جایی رسیده که دعاها موافق سلیقه‌ها تلفیق شده، و زیارتها و مفجعه‌ها و صلواتها اختراع شده، و مجموعه‌های بسیار از دعاهای دسّ شده چاپ شده، و بچّه مفتاحها متولّد گشته، و کم کم سرایت کرده به سایر کتب رسیده، و شایع و رواج گشته، مثلًا کتاب منتهی الآمال این احقر را تازه طبع کردند، بعض از کتّاب آن به سلیقه خود در آن تصرّفاتی نموده، از جمله در احوال مالک بن یسر ملعون نوشته: از دعای امام حسین علیه السلام هردو دست او از کار افتاده بود الحمد للّٰه، در تابستان مانند دو چوب خشگ می‌گردید الحمد للّٰه، و در زمستان خون از آنها می‌چکید الحمد للّٰه، و بر این حال خسران مآل بود الحمد للّٰه، در این دو سطر عبارت چهار لفظ الحمد للّٰه‌کاتب موافق سلیقه خود جزء کرده، و نیز در بعضی جاها بعد از اسم جناب زینب یا امّ کلثوم به سلیقه خود لفظ خانم زیاد کرده که زینب خانم و امّ کلثوم خانم گفته شود که تجلیل از آن مخدّرات شود، و حمید بن قحطبه را چون دشمن داشته به واسطه بدی او حمید بن قحبه نوشته، و لکن احتیاط کرده قحطبه را نسخه بدل او نوشته، و عبد ربّه را صلاح دیده عبداللّٰه نوشته شود، و زحر بن قیس که به حاء مهمله است در هر کجا بوده به جیم نوشته، و امّ سلمه را غلط

دانسته و تا ممکنش بوده ام السّلمه کرده، الی غیر ذلک.
و غرضم از ذکر این مطلب در این جا دو چیز بود: یکی: آنکه تصرّفاتی را که این شخص کرده به سلیقه خود این را کمال دانسته و خلافش را ناقص فرض کرده، و حال آنکه همین چیزی که او کمال دانسته باعث نقصان شده، پس از این جا قیاس کنیم که چیزهایی را که ما از روی جهل و نادانی در دعاها و زیارات داخل می‌کنیم، یا به سلیقه ناقص خود بعض تصرّفات می‌نماییم، و آن را کمال فرض می‌نماییم بدانیم که همان چیزها پیش اهلش سبب نقصان و بی‌اعتباری آن دعا یا زیارت خواهد بود، پس شایسته است که ما به هیچ وجه در این باب مداخله نکنیم، و هرچه دستور العمل دادند به همان رفتار نموده و از آن تخطّی ننماییم.
و دیگر: غرضم آن بود که معلوم شود هرگاه نسخه‌ای که مؤلّفش زنده و حاضر و نگهبان او باشد این طور کنند با او، دیگر با سایر نسخ چه خواهند کرد! و به کتابهای چاپی دیگر چه اعتماد است، مگر کتابی که از مصنّفات مشهوره علماء معروفین باشد و به نظر ثقه از علماء آن فن رسیده و امضاء فرموده باشد.
روایت شده در حال ثقه جلیل فقیه مقدّم در اصحاب ائمّه علیهم السلام یونس بن عبدالرّحمان، که کتابی در اعمال شبانه روز نوشته بود، جناب ابو هاشم جعفری آن کتاب را به نظر مبارک حضرت عسکری علیه السلام رسانید، حضرت تمام آن را مطالعه و تصفّح فرمود، پس از آن فرمود: هذا دِینی وَدِینُ آبائی کُلُّهُ وَهُوَ الْحَقُّ کُلُّهُ، همه این، دین من و دین پدران من است، و تمامش حقّ است (1) 1927.
ملاحظه کن که ابو هاشم جعفری با آنکه بر کثرت علم و فقاهت و جلالت و دیانت جناب یونس مطّلع بوده است به همین اکتفا نکرده در عمل کردن از روی کتاب او تا آنکه آن را به نظر مبارک امام خود رسانیده.
و نیز روایت شده از بورق شنجانی هراتی که مردی معروف به صدق وصلاح و وَرَع بوده که در سامرّه خدمت امام حسن عسکری علیه السلام رسید، و کتاب یوم ولیله شیخ جلیل القدر فضل ابن شاذان نیشابوری را به آن حضرت داد و گفت: فدایت شوم، می‌خواهم در این کتاب نظر فرمایی، و ورق ورق آن را ملاحظه نمایی، حضرت فرمود: هذا صَحِیحٌ یَنْبَغی أَنْ تَعْمَلَ بِهِ، این کتاب

1- رجال کشّی، شرح حال یونس بن عبدالرحمان: شماره 915.

صحیح است و شایسته است که به آن عمل نمایی (1) 1928، إلی غیر ذلک.
و این احقر با اینکه می‌دانستم مذاق مردم این زمان و عدم اهتمام ایشان را در امثال این امور، برای اتمام حجّت سعی و کوشش بسیار کردم که دعاها و زیارات منقوله در این کتاب حتّی الإمکان از نسخه‌های اصل نقل شود، و بر نُسَخ متعدّده عرضه شود، و به قدری که از عهده برآیم تصحیح آن نمایم، تا عامل به آن از روی اطمینان عمل نماید إن شاء اللّه، به شرط آنکه کاتبین و ناسخین تصرّف در آن ننمایند، و خواننده‌ها اختراع و سلیقه‌های خود را کنار گذارند. در نهی از تصرّف در ادعیه
شیخ کلینی رضی الله عنه از عبدالرّحیم قصیر نقل کرده که خدمت حضرت صادق علیه السلام رسید و عرض کرد: فدایت شوم، من از پیش خود دعایی اختراع کرده‌ام، حضرت فرمود: بگذار مرا از اختراع خود، یعنی آن را کنار گذار و برای من نقل مکن، و نگذاشت که آن دعاء جمع کرده خود را نقل کند، و خود حضرت برای او دستور العملی لطف فرمود (2) 1929.
و شیخ صدوق عطّر اللّه مرقده روایت کرده از عبداللّه بن سنان که گفت: حضرت صادق علیه السلام فرمود که: زود است می‌رسد به شما شُبهه‌ای، پس می‌مانید بدون نشانه و رهنما و پیشوای هدایت کننده، و نجات نمی‌یابد در آن شُبهه مگر کسی که بخواند دعای غریق را، گفتم: چگونه است دعای غریق؟ فرمود: می‌گویی: یَا اللَّهُ یَا رَحْمَانُ یَا رَحِیمُ، یَا مُقَلِّبَ الْقُلُوبِ ثَبِّتْ قَلْبِی عَلَی دِینِکَ. پس گفتم: یَا مُقَلِّبَ الْقُلُوبِ وَالأَبْصَارِ ثَبِّتْ قَلْبِی عَلَی دِینِکَ. حضرت فرمود: به درستی که خداوند عزّ وجلّ مقلّب است قلوب و ابصار را، لکن بگو چنانکه من می‌گویم:
یَا مُقَلِّبَ الْقُلُوبِ ثَبِّتْ قَلْبِی عَلَی دِینِکَ (3) 1930.
کافی است تأمّل در این دو حدیث شریف برای تنبّه کسانی که در دعاها به سلیقه خود بعضی کلمات زیاد می‌کنند و پاره‌ای تصرّفات می‌نمایند. واللّه العاصم.
مطلب دویّم‌در زیارت حضرت عبّاس علیه السلام
در زیارت حضرت عبّاس بن علیّ بن ابی‌طالب علیهم السلام است
شیخ اجلّ جعفر بن قولویه قمّی به سند معتبر از ابو حمزه ثمالی روایت کرده که حضرت امام جعفر صادق علیه السلام فرموده که: چون اراده نمایی که زیارت کنی قبر عبّاس بن علی علیه السلام را، و آن بر

1- رجال کشّی، شرح حال فضل بن شاذان: شماره 1023.
2- کافی 3/ 476 باب نماز حاجت ح 1.
3- کمال الدین شیخ صدوق 2/ 352 ح 49.

کنار فرات محاذی حایر است، می‌ایستی بر در روضه و می‌گویی:
سَلامُ اللّٰهِ وَسَلامُ مَلائِکَتِهِ الْمُقَرَّبِینَ، وَأَ نْبِیائِهِ الْمُرْسَلِینَ، وَعِبادِهِ الصَّالِحِینَ، وَجَمِیعِ الشُّهَداءِ وَالصِّدِّیقِینَ، وَ (1) 1931 الزَّاکِیاتُ الطَّیِّباتُ فِیما تَغْتَدِی وَتَرُوحُ عَلَیْکَ (2) 1932 یَا ابْنَ أَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ، أَشْهَدُ لَکَ بِالتَّسْلِیمِ وَالتَّصْدِیقِ وَالْوَفاءِ وَالنَّصِیحَةِ لِخَلَفِ النَّبِیِّ صَلَّی اللّٰهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ الْمُرْسَلِ، وَالسِّبْطِ الْمُنْتَجَبِ، وَالدَّلِیلِ الْعالِمِ، وَالْوَصِیِّ الْمُبَلِّغِ، وَالْمَظْلُومِ الْمُهْتَضَمِ، فَجَزاکَ اللّٰهُ عَنْ رَسُولِهِ وَعَنْ أَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ وَعَنِ الْحَسَنِ (3) 1933 وَالْحُسَیْنِ صَلَواتُ اللّٰهِ عَلَیْهِمْ أَ فْضَلَ الْجَزاءِ بِمَا صَبَرْتَ وَاحْتَسَبْتَ وَأَعَنْتَ فَنِعْمَ عُقْبَی الدَّارِ، لَعَنَ اللّٰهُ مَنْ قَتَلَکَ، وَلَعَنَ اللّٰهُ مَنْ جَهِلَ حَقَّکَ، وَاسْتَخَفَّ بِحُرْمَتِکَ، وَلَعَنَ اللّٰهُ مَنْ حالَ بَیْنَکَ وَبَیْنَ ماءِ الْفُراتِ، أَشْهَدُ أَ نَّکَ قُتِلْتَ مَظْلُوماً، وَأَنَّ اللّٰهَ مُنْجِزٌ لَکُمْ مَا وَعَدَکُمْ، جِئْتُکَ یَا ابْنَ أَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ وافِداً إِلَیْکُمْ وَقَلْبِی مُسَلِّمٌ لَکُمْ وَتابِعٌ، وَأَ نَا لَکُمْ تابِعٌ، وَنُصْرَتِی لَکُمْ مُعَدَّةٌ حَتَّی یَحْکُمَ اللّٰهُ وَهُوَ خَیْرُ الْحاکِمِینَ، فَمَعَکُمْ مَعَکُمْ لَامَعَ عَدُوِّکُمْ، إِنِّی بِکُمْ وَبِإِیابِکُمْ (4) 1934 مِنَ الْمُؤْمِنِینَ، وَبِمَنْ خالَفَکُمْ وَقَتَلَکُمْ مِنَ الْکافِرِینَ، قَتَلَ اللّٰهُ أُمَّةً قَتَلَتْکُمْ بِالْأَیْدِی وَالْأَ لْسُنِ.
پس داخل روضه شو و خود را به ضریح بچسبان و بگو:
السَّلامُ عَلَیْکَ أَ یُّهَا الْعَبْدُ الصَّالِحُ الْمُطِیعُ لِلّٰهِ وَ لِرَسُولِهِ وَلِأَ مِیرِ الْمُؤْمِنِینَ وَالْحَسَنِ وَالْحُسَیْنِ صَلَّی اللّٰهُ عَلَیْهِمْ وَسَلَّمَ، السَّلامُ عَلَیْکَ وَرَحْمَةُ اللّٰهِ وَبَرَکاتُهُ

1- وَ: خ.
2- یعنی تحیّات زاکیه از من علاوه بر تحیّات سابقه بر تو در اوّل روز و آخر آن.
3- در مصباح الشیخ: وعَنْ فَاطِمَةَ والْحَسَنِ وَالحُسَیْنِ.
4- وبآبائکم: خ ل.

وَمَغْفِرَتُهُ وَرِضْوانُهُ وَ (1) 1935 عَلَی رُوحِکَ وَبَدَنِکَ، أَشْهَدُ وَأُشْهِدُ اللَّهَ أَ نَّکَ مَضَیْتَ عَلَی مَا مَضی بِهِ الْبَدْرِیُّونَ وَالْمُجاهِدُونَ فِی سَبِیلِ اللَّهِ، الْمُناصِحُونَ لَهُ فِی جِهادِ أَعْدائِهِ، الْمُبالِغُونَ فِی نُصْرَةِ أَوْ لِیائِهِ، الذَّابُّونَ عَنْ أَحِبَّائِهِ، فَجَزاکَ اللَّهُ أَ فْضَلَ الْجَزاءِ، وَأَکْثَرَ الْجَزاءِ، وَأَوْفَرَ الْجَزاءِ، وَأَوْفی جَزاءِ أَحَدٍ مِمَّنْ وَفی بِبَیْعَتِهِ، وَاسْتَجابَ لَهُ دَعْوَتَهُ، وَأَطاعَ وُلاةَ أَمْرِهِ. أَشْهَدُ أَ نَّکَ قَدْ بالَغْتَ فِی النَّصِیحَةِ، وَأَعْطَیْتَ غایَةَ الْمَجْهُودِ، فَبَعَثَکَ اللَّهُ فِی الشُّهَداءِ، وَجَعَلَ رُوحَکَ مَعَ أَرْواحِ السُّعَداءِ، وَأَعْطاکَ مِنْ جِنانِهِ أَ فْسَحَها مَنْزِلًا، وَأَ فْضَلَها غُرَفاً، وَرَفَعَ ذِکْرَکَ فِی عِلِّیِّینَ (2) 1936، وَحَشَرَکَ مَعَ النَّبِیِّینَ وَالصِّدِّیقِینَ وَالشُّهَداءِ وَالصَّالِحِینَ وَحَسُنَ أُولئِکَ رَفِیقاً. أَشْهَدُ أَ نَّکَ لَمْ تَهِنْ وَلَمْ تَنْکُلْ، وَأَ نَّکَ مَضَیْتَ عَلی بَصِیرَةٍ مِنْ أَمْرِکَ، مُقْتَدِیاً بِالصَّالِحِینَ، وَمُتَّبِعاً لِلنَّبِیِّینَ، فَجَمَعَ اللَّهُ بَیْنَنا وَبَیْنَکَ وَبَیْنَ رَسُولِهِ وَأَوْ لِیائِهِ فِی مَنازِلِ الْمُخْبِتِینَ فَإِنَّهُ أَرْحَمُ الرَّاحِمِینَ (3) 1937.

مؤلّف گوید که: خوب است این زیارت را پشت سر قبر رو به قبله بخوانی، چنانکه شیخ در تهذیب فرموده: ثُمَّ ادْخُلْ فَانْکَبّ عَلَی الْقَبْرِ وَقُلْ وَأَنْتَ مُسْتَقْبِل الْقِبْلَة: السَّلامُ عَلَیْکَ أَیُّها الْعَبْدُ الصَّالِحُ (4) 1938.

و نیز بدان که زیارت جناب عبّاس موافق روایت مذکور همین بود که ذکر شد، لکن سیّد ابن طاووس و شیخ مفید و دیگران بعد از این فرموده‌اند که: پس برو به سمت بالا سر و دو رکعت نماز کن، و بعد از آن آنچه خواهی نماز کن و بخوان خدا را بسیار، و بگو در عقب نماز:

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَلَا تَدَعْ لِی فِی هذَا الْمَکانِ الْمُکَرَّمِ وَالْمَشْهَدِ الْمُعَظَّمِ ذَ نْباً إِلّا غَفَرْتَهُ، وَلَا هَمّاً إِلّا فَرَّجْتَهُ، وَلَا مَرَضاً إِلّا شَفَیْتَهُ، وَلَا

1- وَ: خ.

2- فی العالمین: خ ل.

3- کامل الزیارات: 440، ح 1، باب 85 و مصباح المتهجّد: 724.

4- تهذیب الأحکام 6/ 66.

عَيْباً إِلّا سَتَرْتَهُ، وَلَا رِزْقاً إِلّا بَسَطْتَهُ، وَلَا خَوْفاً إِلّا آمَنْتَهُ، وَلَا شَمْلًا إِلّا جَمَعْتَهُ، وَلَا غائِباً إِلّا حَفِظْتَهُ وَأَدْنَيْتَهُ، وَلَا حاجَةً مِنْ حَوائِجِ الدُّنْيا وَالْآخِرَةِ لَکَ فِيها رِضىً وَ لِیَ فِيها صَلاحٌ إِلّا قَضَيْتَها يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.
پس برگرد به سوی ضریح و نزد پاها بایست و بگو:
السَّلامُ عَلَيْکَ يَا أَبَا الْفَضْلِ الْعَبَّاسَ ابْنَ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا ابْنَ سَيِّدِ الْوَصِيِّينَ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا ابْنَ أَوَّل الْقَوْمِ إِسْلاماً، وَأَقْدَمِهِمْ إِيماناً، وَأَ قْوَمِهِمْ بِدِينِ اللَّهِ، وَأَحْوَطِهِمْ عَلَى الْإِسْلامِ. أَشْهَدُ لَقَدْ نَصَحْتَ لِلَّهِ وَ لِرَسُولِهِ وَلِأَخِيکَ فَنِعْمَ الْأَخُ الْمُواسِی، فَلَعَنَ اللَّهُ أُمَّةً قَتَلَتْکَ، وَلَعَنَ اللَّهُ أُمَّةً ظَلَمَتْکَ، وَلَعَنَ اللَّهُ أُمَّةً اسْتَحَلَّتْ مِنْکَ الْمَحارِمَ، وَانْتَهَکَتْ حُرْمَةَ الْإِسْلامِ، فَنِعْمَ الصَّابِرُ الْمُجاهِدُ الْمُحَامِی النَّاصِرُ وَالْأَخُ الدَّافِعُ عَنْ أَخِيهِ، الْمُجِيبُ إِلی طاعَةِ رَبِّهِ، الرَّاغِبُ فِيما زَهِدَ فِيهِ غَيْرُهُ مِنَ الثَّوابِ الْجَزِيلِ، وَالثَّنَاءِ الْجَمِيلِ، وَأَ لْحَقَکَ (1) اللَّهُ بِدَرَجَةِ آبائِکَ فِی جَنَّاتِ النَّعِيمِ. اللَّهُمَّ إِنِّی تَعَرَّضْتُ لِزِيارَةِ أَوْ لِيائِکَ 1939 رَغْبَةً فِی ثَوابِکَ، وَرَجاءً لِمَغْفِرَتِکَ وَجَزِيلِ إِحْسانِکَ، فَأَسْأَ لُکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطَّاهِرِينَ، وَأَنْ تَجْعَلَ رِزْقِی بِهِمْ دارّاً، وَعَيْشِی بِهِمْ قارّاً، وَزِيارَتِی بِهِمْ مَقْبُولَةً، وَحَيَاتِی بِهِمْ طَيِّبَةً، وَأَدْرِجْنِی إِدْراجَ الْمُکْرَمِينَ، وَاجْعَلْنِی مِمَّنْ يَنْقَلِبُ مِنْ زِيارَةِ مَشاهِدِ أَحِبَّائِکَ مُفْلِحاً مُنْجِحاً قَدِ اسْتَوْجَبَ غُفْرانَ الذُّنُوبِ، وَسَتْرَ الْعُيُوبِ، وَکَشْفَ الْکُرُوبِ، إِنَّکَ أَهْلُ التَّقْوی وَأَهْلُ الْمَغْفِرَةِ (2) 1940.
و چون خواهی وداع کنی آن حضرت را، پس برو به نزد قبر شریف و بگو این را که در روایت

1- فَأَلْحَقَکَ: خ ل.
2- مصباح الزائر: 214- 215.

ابو حمزه ثمالی است، و علماء نیز ذکر کرده‌اند:
أَسْتَوْدِعُکَ اللَّهَ وَأَسْتَرْعِیکَ وَأَقْرَأُ عَلَیْکَ السَّلامَ، آمَنَّا بِاللَّهِ وَبِرَسُولِهِ وَبِکِتابِهِ وَبِمَا جاءَ بِهِ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ، اللَّهُمَّ فَاکْتُبْنا مَعَ الشَّاهِدِینَ، اللَّهُمَّ لَاتَجْعَلْهُ آخِرَ الْعَهْدِ مِنْ زِیارَتِی قَبْرَ ابْنِ أَخِی رَسُولِکَ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ، وَارْزُقْنِی زِیارَتَهُ أَبَداً مَا أَبْقَیْتَنِی، وَاحْشُرْنِی مَعَهُ وَمَعَ آبائِهِ فِی الْجِنانِ، وَعَرِّفْ بَیْنِی وَبَیْنَهُ وَبَیْنَ رَسُولِکَ وَأَوْلِیائِکَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَتَوَفَّنِی عَلَی الْإِیمانِ بِکَ، وَالتَّصْدِیقِ بِرَسُولِکَ، وَالْوِلایَةِ لِعَلِیِّ بْنِ أَبِی طالِبٍ وَالْأَئِمَّةِ مِنْ وُلْدِهِ عَلَیْهِ السَّلامُ (1) 1941، وَالْبَراءَةِ مِنْ عَدُوِّهِمْ، فَإِنِّی قَدْ رَضِیتُ یَا رَبِّی بِذلِکَ، وَصَلَّی اللَّهُ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ.
پس دعا کن از برای خود و از برای پدر و مادر و مؤمنین و مسلمین، و اختیار کن از دعاها هر دعایی که می‌خواهی (2) 1942.
مؤلّف گوید که: روایت شده در خبری از حضرت سیّد سجّاد علیه السلام آنچه حاصلش آن است که فرمودند: خدا رحمت کند عبّاس را که ایثار کرد بر خود برادر خود را و جان خود را فدای آن حضرت نمود تا آنکه در یاری او دو دستش را قطع کردند، و حق تعالی در عوض دو دست او دو بال به او عنایت فرمود، که با آن دو بال با فرشتگان در بهشت مانند جعفر بن ابی طالب پرواز می‌کند، و از برای عبّاس علیه السلام در نزد خداوند منزلتی است در روز قیامت که مغبوط جمیع شهدا است و جمیع شهدا را آرزوی مقام او است (3) 1943. در فضیلت و علوّ مقام حضرت عبّاس علیه السلام
و نقل شده که حضرت عبّاس علیه السلام در وقت شهادت سی و چهار ساله بود، و آنکه امّ البنین مادر عبّاس علیه السلام در ماتم او و برادران اعیانی او بیرون مدینه در بقیع می‌شد و در ماتم ایشان چنان

1- عَلَیْهِ السَّلامُ: خ.
2- مزار مفید: 121، باب 55 و مصباح الزائر: 215 و کامل الزیارات: 442، ح 1، باب 86 و تهذیب الأحکام 6/ 70 باب 21.
3- خصال شیخ صدوق: 68، شماره 101 و امالی صدوق: 548، م 70، ح 10.

نُدبه و گریه می‌کرد که هرکه از آن جا می‌گذشت گریان می‌گشت، گریستن دوستان عجبی نیست، مروان بن الحکم که بزرگتر دشمنی بود خاندان نبوّت را، چون بر امّ البنین عبور می‌کرد از اثر گریه او گریه می‌کرد (1) 1944.
واین اشعار از امّ البنین در مرثیه حضرت ابو الفضل علیه السلام و دیگر پسرانش نقل شده:
یَا مَنْ رَأی الْعَبّاسَ کَرَّ عَلی جَماهِیرِ النَّقَد (2) 1945 وَوَراهُ مِنْ أَ بْناءِ حَیْدَرَ کُلُّ لَیْثٍ ذِی لَبَد
أُ نْبِئْتُ أَنَّ ابْنِی أُصِیبَ بِرَأْسِهِ مَقْطُوعَ یَدوَیْلِی عَلی شِبْلِی أَمالَ بِرَأْسِهِ ضَرْبُ الْعَمَد
لَوْ کانَ سَیْفُکَ فِی یَدَیْکَ لَمَا دَنا مِنْهُ أَحَد (3) 1946 وَلها ایضاً:
لَا تَدْعُونِّی وَیْکِ أُمَّ الْبَنِینتُذَکِّرِینِی بِلُیُوثِ الْعَرِین
کانَتْ بَنُونَ لِیَ أُدْعی بِهِمْوَالْیَوْمَ أَصْبَحْتُ وَلَا مِنْ بَنِین
أَرْبَعَةٌ مِثْلُ نُسُورِ الرُّبی‌قَدْ واصَلُوا الْمَوْتَ بِقَطْعِ الْوَتِین
تَنازَعَ الْخِرْصانُ أَشْلاءَهُمْفَکُلُّهُمْ أَمْسی صَرِیعاً طَعِین
یَا لَیْتَ شِعْرِی أَکَما أَخْبَرُوابِأَنَّ عَبّاساً قَطِیعُ الْیَمِین
زیارت امام حسین علیه السلام
مطلب سیّم
در زیارات مخصوصه حضرت ابی عبداللّه الحسین علیه السلام است
و آن چند زیارت است:
اوّل: زیارت اوّل رجب و نیمه آن و نیمه شعبان است. از حضرت صادق علیه السلام روایت است که: هرکه زیارت کند امام حسین علیه السلام را در روز اوّل ماه رجب البتّه حق تعالی بیامرزد او را (4) 1947.

1- مقاتل الطالبیّین: 90.
2- جَماهِیرِ النَّقَد: جماعت گوسفند.
3- حاشیه شرح الأخبار قاضی نعمان 3/ 186 نقل از اخفش در شرح کامل.
4- اقبال 3/ 219 فصل 27 باب 8.

و از ابن ابی نصر منقول است که: از حضرت امام رضا علیه السلام سؤال کرد که: در کدام وقت بهتر است که زیارت کنیم امام حسین علیه السلام را؟ فرمود که: در نصف رجب ونصف شعبان (1) 1948.
شیخ مفید و سیّد ابن طاووس ذکر کرده‌اند که: این زیارت که ذکر می‌شود برای روز اوّل رجب و شب نیمه شعبان است، ولکن شهید علاوه کرده بر آن شب اوّل رجب وشب و روز نیمه رجب و روز نیمه شعبان را، پس به حسب فرموده ایشان این زیارت برای شش وقت است.
و کیفیّت آن زیارت این است: هرگاه خواستی زیارت کنی ابا عبداللَّه الحسین علیه السلام را در این اوقات، غسل کن، و پاکیزه‌ترین جامه‌های خود را بپوش، و بایست بر دَرِ قبّه مطهّره آن حضرت رو به قبله، و سلام کن بر جناب رسول خدا صلی الله علیه و آله و بر امیر المؤمنین و بر حضرت فاطمه و بر امام حسن و امام حسین و بر باقی امامان صلوات اللَّه علیهم اجمعین، و بعد از این بیاید (ص 620) در اذن دخول زیارت عرفه کیفیّت سلام کردن بر این بزرگواران، پس داخل شو، و بایست نزد ضریح مقدّس و صد مرتبه بگو: اللَّهُ أَکْبَرُ، پس بگو:
السَّلامُ عَلَیْکَ یَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا ابْنَ خاتَمِ النَّبِیِّینَ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا ابْنَ سَیِّدِ الْمُرْسَلِینَ (2) 1949، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا ابْنَ سَیِّدِ الْوَصِیِّینَ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا أَبا عَبْدِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا حُسَیْنَ بْنَ عَلِیٍّ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا ابْنَ فاطِمَةَ سَیِّدَةِ نِساءِ الْعالَمِینَ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وَ لِیَّ اللَّهِ وَابْنَ وَ لِیِّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا صَفِیَّ اللَّهِ وَابْنَ صَفِیِّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا حُجَّةَ اللَّهِ وَابْنَ حُجَّتِهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا حَبِیبَ اللَّهِ وَابْنَ حَبِیبِهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا سَفِیرَ اللَّهِ وَابْنَ سَفِیرِهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا خازِنَ الْکِتابِ الْمَسْطُورِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وارِثَ التَّوْراةِ وَالْإِنْجِیلِ وَالزَّبُورِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا أَمِینَ الرَّحْمنِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا شَرِیکَ الْقُرْآنِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا عَمُودَ الدِّینِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا بابَ حِکْمَةِ رَبِ

1- کامل الزیارات: 239 ح 1 و 2 باب 73.
2- السَّلامُ عَلَیْکَ یَا ابْنَ سَیِّدِ الْمُرْسَلِینَ: نسخه.

الْعالَمِينَ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا بابَ حِطَّةٍ الَّذِی مَنْ دَخَلَهُ کانَ مِنَ الْآمِنِينَ (1) 1950، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا عَيْبَةَ عِلْمِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا مَوْضِعَ سِرِّ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا ثارَ اللَّهِ وَابْنَ ثارِهِ وَالْوِتْرَ الْمَوْتُورَ، السَّلامُ عَلَيْکَ وَعَلَی الْأَرْواحِ الَّتِی حَلَّتْ بِفِنائِکَ وَأَناخَتْ بِرَحْلِکَ، بِأَبِی أَ نْتَ وَأُمِّی وَنَفْسِی يَا أَبا عَبْدِ اللَّهِ لَقَدْ عَظُمَتِ الْمُصِيبَةُ وَجَلَّتِ الرَّزِيَّةُ بِکَ عَلَيْنا وَعَلَی جَمِيعِ أَهْلِ الْإِسْلامِ، فَلَعَنَ اللَّهُ أُمَّةً أَسَّسَتْ أَساسَ الظُّلْمِ وَالْجَوْرِ عَلَيْکُمْ أَهْلَ الْبَيْتِ، وَلَعَنَ اللَّهُ أُمَّةً دَفَعَتْکُمْ عَنْ مَقامِکُمْ، وَأَزالَتْکُمْ عَنْ مَراتِبِکُمُ الَّتِی رَتَّبَکُمُ اللَّهُ فِيها، بِأَبِی أَ نْتَ وَأُمِّی وَنَفْسِی يَا أَبا عَبْدِ اللَّهِ، أَشْهَدُ لَقَدِ اقْشَعَرَّتْ لِدِمائِکُمْ أَظِلَّةُ الْعَرْشِ مَعَ أَظِلَّةِ الْخَلائِقِ، وَبَکَتْکُمُ السَّماءُ وَالْأَرْضُ وَسُکَّانُ الْجِنانِ وَالْبَرِّ وَالْبَحْرِ، صَلَّی اللَّهُ عَلَيْکَ عَدَدَ مَا فِی عِلْمِ اللَّهِ، لَبَّيْکَ داعِیَ اللَّهِ، إِنْ کانَ لَمْ يُجِبْکَ بَدَنِی عِنْدَ اسْتِغاثَتِکَ وَ لِسانِی عِنْدَ اسْتِنْصارِکَ، فَقَدْ أَجابَکَ قَلْبِی وَسَمْعِی وَبَصَرِی، سُبْحانَ رَبِّنا إِنْ کانَ وَعْدُ رَبِّنا لَمَفْعُولًا (2) 1951! أَشْهَدُ أَ نَّکَ طُهْرٌ طاهِرٌ مُطَهَّرٌ مِنْ طُهْرٍ طاهِرٍ مُطَهَّرٍ، طَهُرْتَ وَطَهُرَتْ بِکَ الْبِلادُ، وَطَهُرَتْ أَرْضٌ أَ نْتَ بِها (3) 1952 وَطَهُرَ حَرَمُکَ. أَشْهَدُ أَ نَّکَ قَدْ (4) 1953 أَمَرْتَ بِالْقِسْطِ وَالْعَدْلِ وَدَعَوْتَ إِلَيْهِما، وَأَ نَّکَ صادِقٌ صِدِّيقٌ صَدَقْتَ فِيما دَعَوْتَ إِلَيْهِ، وَأَ نَّکَ ثارُ اللَّهِ فِی الْأَرْضِ، وَأَشْهَدُ أَ نَّکَ قَدْ بَلَّغْتَ عَنِ اللَّهِ، وَعَنْ جَدِّکَ رَسُولِ اللَّهِ، وَعَنْ أَبِيکَ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ، وَعَنْ أَخِيکَ الْحَسَنِ، وَنَصَحْتَ وَجاهَدْتَ فِی سَبِيلِ اللَّهِ، وَعَبَدْتَهُ مُخْلِصاً حَتَّی أَتاکَ الْيَقِينُ، فَجَزاکَ اللَّهُ خَيْرَ جَزاءِ السَّابِقِينَ، وَصَلَّی اللَّهُ عَلَيْکَ وَسَلَّمَ تَسْلِيماً.

1- «السَّلامُ عَلَيْکَ يَا بابَ حِطَّةٍ» تا اين جا: نسخه.
2- اسراء: 17/ 108.
3- فيها: خ.
4- قَدْ: خ.

اللّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَصَلِّ عَلَى الْحُسَيْنِ الْمَظْلُومِ، الشَّهِيدِ الرَّشِيدِ، قَتِيلِ الْعَبَراتِ، وَأَسِيرِ الْكُرُباتِ، صَلاةً نامِيَةً زاكِيَةً مُبارَكَةً يَصْعَدُ أَوَّلُها وَلَا يَنْفَدُ آخِرُها أَ فْضَلَ مَا صَلَّيْتَ عَلَى أَحَدٍ مِنْ أَوْلادِ أَ نْبِيائِکَ الْمُرْسَلِينَ، يَا إِلهَ الْعالَمِينَ.

آنگاه قبر مطهّر را ببوس و روى راست خود را بر قبر گذار و بعد از آن روى چپ را، آنگاه دور قبر بگرد و طواف كن و چهار جانب قبر را ببوس (1) 1954.

شيخ مفيد رحمه الله فرموده: آنگاه برو به سوى قبر علىّ بن الحسين عليه السلام، و بايست نزد قبر آن جناب و بگو:

السَّلامُ عَلَيْکَ أَ يُّهَا الصِّدِّيقُ الطَّيِّبُ الزَّكِيُّ الْحَبِيبُ الْمُقَرَّبُ وَابْنَ رَيْحانَةِ رَسُولِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَيْکَ مِنْ شَهِيدٍ مُحْتَسِبٍ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكاتُهُ، مَا أَكْرَمَ مَقامَکَ وَأَشْرَفَ مُنْقَلَبَکَ، أَشْهَدُ لَقَدْ شَكَرَ اللَّهُ سَعْيَکَ، وَأَجْزَلَ ثَوابَکَ، وَأَ لْحَقَکَ بِالذِّرْوَةِ الْعالِيَةِ حَيْثُ الشَّرَفُ كُلُّ الشَّرَفِ وَفِى الْغُرَفِ السَّامِيَةِ (2) 1955 كَمَا مَنَّ عَلَيْکَ مِنْ قَبْلُ وَجَعَلَکَ مِنْ أَهْلِ الْبَيْتِ الَّذِينَ أَذْهَبَ اللَّهُ عَنْهُمُ الرِّجْسَ وَطَهَّرَهُمْ تَطْهِيراً، صَلَواتُ اللَّهِ عَلَيْکَ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكاتُهُ وَرِضْوانُهُ، فَاشْفَعْ أَ يُّهَا السَّيِّدُ الطَّاهِرُ إِلى رَبِّکَ فِى حَطِّ الْأَثْقالِ عَنْ ظَهْرِى وَتَخْفِيفِها عَنِّى، وَارْحَمْ ذُ لِّى وَخُضُوعِى لَکَ وَ لِلسَّيِّدِ أَبِيکَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْكُما.

پس بچسبان خود را بر قبر و بگو:

زادَ اللَّهُ فِى شَرَفِكُمْ فِى الْآخِرَةِ كَمَا شَرَّفَكُمْ فِى الدُّنْيا، وَأَسْعَدَكُمْ كَما أَسْعَدَ

1- مصباح الزائر: 291- 293 و مزار شهيد: 171- 174.

2- السَّامِيَةِ: خ.

بِكُمْ، وَأَشْهَدُ أَ نَّكُمْ أَعْلامُ الدِّينِ، وَنُجُومُ الْعالَمِينَ، وَالسَّلامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكاتُهُ.
پس رو كن به سوى شهدا و بگو:
السَّلامُ عَلَيْكُمْ يَا أَ نْصارَ اللَّهِ، وَأَ نْصارَ رَسُولِهِ، وَأَ نْصارَ عَلِيِّ بْنِ أَبِى طالِبٍ، وَأَ نْصارَ فاطِمَةَ، وَأَ نْصارَ الْحَسَنِ وَالْحُسَيْنِ، وَأَ نْصارَ الْإِسْلامِ، أَشْهَدُ أَ نَّكُمْ (1) 1956 لَقَدْ نَصَحْتُمْ لِلَّهِ وَجاهَدْتُمْ فِى سَبِيلِهِ فَجَزاكُمُ اللَّهُ عَنِ (2) 1957 الْإِسْلامِ وَأَهْلِهِ أَفْضَلَ الْجَزاءِ، فُزْتُمْ وَاللَّهِ فَوْزاً عَظِيماً، يَا لَيْتَنِى كُنْتُ مَعَكُمْ فَأَفُوزَ فَوْزاً عَظِيماً، أَشْهَدُ أَ نَّكُمْ أَحْياءٌ عِنْدَ رَبِّكُمْ تُرْزَقُونَ، أَشْهَدُ أَ نَّكُمُ الشُّهَداءُ وَالسُّعَداءُ وَأَ نَّكُمُ الْفائِزُونَ فِى دَرَجاتِ الْعُلى، وَالسَّلامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكاتُهُ.
بعد از آن بازگرد و بيا نزديک سر مبارک آن حضرت و نماز زيارت بكن، و دعا كن براى خود وپدر ومادر خود و براى برادران مؤمن (3) 1958.
وبدان كه سيّد ابن طاووس براى حضرت علىّ اكبر و شهدا قدّس اللَّه ارواحهم زيارتى مشتمل بر اسامى آنها نقل كرده، ما به ملاحظه اختصار و شيوع و اشتهار آن، آن را ذكر ننموديم (4) 1959.
زيارت امام حسين عليه السلام در نيمه رجب
دويّم: زيارت نيمه رجب غير از زيارتى كه گذشت
و آن زيارتى است كه شيخ مفيد رحمه الله در مزار نقل كرده، كه از زيارات مخصوصه نصف رجب است، كه آن را غفيله مى‌گويند، يعنى نيمه رجب را غفيله مى‌گويند، نه زيارت را، به سبب غفلت عامّه مردم از فضيلت آن، پس چون قصد كردى زيارت آن حضرت را در اين وقت و آمدى در صحن شريف پس داخل شو، يعنى در حرم مطهّر و سه مرتبه بگو: اللَّهُ أَكْبَرُ، و بايست در نزد قبر

1- أَ نَّكُمْ: خ.
2- مِنَ: خ ل.
3- بحار الأنوار 100/ 337 نقل از شيخ مفيد و مزار شهيد: 174- 175.
4- مصباح الزائر: 293- 299.

منوّر و بگو:
السَّلامُ عَلَيْكُمْ يَا آلَ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَيْكُمْ يَا صَفْوَةَ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَيْكُمْ يَا خِيَرَةَ اللَّهِ مِنْ خَلْقِهِ، السَّلامُ عَلَيْكُمْ يَا سادَةَ السَّاداتِ، السَّلامُ عَلَيْكُمْ يَا لُيُوثَ الْغاباتِ (1) 1960، السَّلامُ عَلَيْكُمْ يَا سُفُنَ النَّجاةِ، السَّلامُ عَلَيْكَ يَا أَبا عَبْدِ اللَّهِ الْحُسَيْنِ، السَّلامُ عَلَيْكَ يَا وارِثَ عِلْمِ الْأَنْبِياءِ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكاتُهُ، السَّلامُ عَلَيْكَ يَا وارِثَ آدَمَ صَفْوَةِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَيْكَ يَا وارِثَ نُوحٍ نَبِيِّ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَيْكَ يَا وارِثَ إِبْراهِيمَ خَلِيلِ اللَّهِ (2) 1961، السَّلامُ عَلَيْكَ يَا وارِثَ إِسْماعِيلَ ذَبِيحِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَيْكَ يَا وارِثَ مُوسى كَلِيمِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَيْكَ يَا وارِثَ عِيسى رُوحِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَيْكَ يَا وارِثَ مُحَمَّدٍ حَبِيبِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَيْكَ يَا ابْنَ مُحَمَّدٍ الْمُصْطَفى، السَّلامُ عَلَيْكَ يَا ابْنَ عَلِيٍّ الْمُرْتَضى، السَّلامُ عَلَيْكَ يَا ابْنَ فاطِمَةَ الزَّهْراءِ، السَّلامُ عَلَيْكَ يَا ابْنَ خَدِيجَةَ الْكُبْرى، السَّلامُ عَلَيْكَ يَا شَهيدُ ابْنَ الشَّهيدِ، السَّلامُ عَلَيْكَ يَا قَتِيلُ ابْنَ الْقَتِيلِ، السَّلامُ عَلَيْكَ يَا وَلِيَّ اللَّهِ وَابْنَ وَلِيِّهِ، السَّلامُ عَلَيْكَ يَا حُجَّةَ اللَّهِ وَابْنَ حُجَّتِهِ عَلَى خَلْقِهِ، أَشْهَدُ أَنَّكَ قَدْ أَقَمْتَ الصَّلاةَ، وَآتَيْتَ الزَّكاةَ، وَأَمَرْتَ بِالْمَعْرُوفِ، وَنَهَيْتَ عَنِ الْمُنْكَرِ، وَرُزِئْتَ (3) 1962 بِوالِدَيْكَ، وَجاهَدْتَ عَدُوَّكَ، وَأَشْهَدُ أَنَّكَ تَسْمَعُ الْكَلامَ، وَتَرُدُّ الْجَوابَ، وَأَنَّكَ حَبِيبُ اللَّهِ وَخَلِيلُهُ وَنَجِيبُهُ (4) 1963 وَصَفِيُّهُ وَابْنُ صَفِيِّهِ، يَا مَوْلايَ وَابْنَ مَوْلايَ (5) 1964 زُرْتُكَ مُشْتاقاً فَكُنْ لِي شَفِيعاً إِلَى اللَّهِ يَا سَيِّدِي، وَأَسْتَشْفِعُ إِلَى اللَّهِ بِجَدِّكَ

1- السّلام على لُيُوثِ الغابات: خ ل. و غابات به معنى نيزار است، چون در میدان جنگ تیر و نیزه زیاد است، میدان جنگ را به‌نیزار تشبیه کرده است.
2- «السَّلامُ عَلَيْكَ يَا وارِثَ آدَمَ» تا «خليلِ اللَّهِ»: نسخه.
3- وَبَرَرْتَ: خ ل.
4- ونَجِيُّهُ: خ ل.
5- وَابْنَ مَوْلايَ: نسخه.

سَیِّدِ النَّبِیِّینَ، وَبِأَبِیکَ سَیِّدِ الْوَصِیِّینَ، وَبِأُمِّکَ فاطِمَةَ سَیِّدَةِ نِساءِ الْعالَمِینَ، أَلا لَعَنَ اللَّهُ قاتِلِیکَ، وَلَعَنَ اللَّهُ ظالِمِیکَ، وَلَعَنَ اللَّهُ سالِبِیکَ وَمُبْغِضِیکَ مِنَ الْأَوَّلِینَ وَالْآخِرِینَ، وَصَلَّی اللَّهُ عَلی سَیِّدِنا مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطَّیِّبِینَ الطَّاهِرِینَ.

آنگاه قبر مطهّر را ببوس و متوجّه شو به سوی علیّ بن الحسین علیهما السلام، و آن جناب را زیارت کن و بگو:

السَّلامُ عَلَیْکَ یَا مَوْلایَ وَابْنَ مَوْلایَ، لَعَنَ اللَّهُ قاتِلِیکَ، وَلَعَنَ اللَّهُ ظالِمِیکَ، إِنِّی أَ تَقَرَّبُ إِلَی اللَّهِ بِزِیارَتِکُمْ وَبِمَحَبَّتِکُمْ، وَأَبْرَأُ إِلَی اللَّهِ مِنْ أَعْدَائِکُمْ، وَالسَّلامُ عَلَیْکَ یَا مَوْلایَ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَکاتُهُ.

پس برو تا برسی به قبور شهدا رضوان اللَّه علیهم پس بایست و بگو:

السَّلامُ عَلَی الْأَرْواحِ الْمُنِیخَةِ بِقَبْرِ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ الْحُسَیْنِ عَلَیْهِ السَّلامُ، السَّلامُ عَلَیْکُمْ یَا طاهِرِینَ مِنَ الدَّنَسِ، السَّلامُ عَلَیْکُمْ یَا مَهْدِیُّونَ (1) 1965، السَّلامُ عَلَیْکُمْ یَا أَبْرارَ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکُمْ وَعَلَی الْمَلائِکَةِ الْحَافِّینَ بِقُبُورِکُمْ أَجْمَعِینَ، جَمَعَنَا اللَّهُ وَ إِیَّاکُمْ فِی مُسْتَقَرِّ رَحْمَتِهِ وَتَحْتَ عَرْشِهِ إِنَّهُ أَرْحَمُ الرَّاحِمِینَ، وَالسَّلامُ عَلَیْکُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَکاتُهُ.

بعد از آن برو به حرم عبّاس بن امیرالمؤمنین علیهما السلام، چون برسی به آن جا بایست بر دَرِ قبّه آن جناب و بگو: سَلامُ اللَّهِ وَسَلامُ مَلائِکَتِهِ الْمُقَرَّبِینَ، تا آخر زیارت آن حضرت که پیش از این گذشت (ص 598) (2) .1966

1- یا مَهْدِیِّینَ: خ ل.

2- بحار الأنوار 100/ 345 ح 1 باب 27 نقل از شیخ مفید.

سیّم: زیارت نیمه شعبان استزیارت امام حسین علیه السلام در نیمه شعبان

بدان که احادیث بسیار در فضیلت زیارت آن حضرت در نیمه شعبان وارد شده است، و بس است در این باب آنکه به چندین سند معتبر از حضرت امام زین‌العابدین و امام جعفر صادق علیهما السلام وارد شده که: هرکه خواهد مصافحه کند با او صد و بیست و چهار هزار پیغمبر پس باید که زیارت کند قبر ابی عبداللّٰه الحسین علیه السلام را در نیمه شعبان، به درستی که ملائکه و (1) 1967 ارواح پیغمبران رخصت می‌طلبند و به زیارت آن حضرت می‌آیند، پس خوشا به حال آنکه مصافحه کند با ایشان، و ایشان مصافحه کنند با او، و با ایشانند پنج پیغمبر اولو العزم: نوح و ابراهیم و موسی و عیسی و محمّد صلّی اللّٰه علیه وآله و علیهم اجمعین.

راوی گفت: پرسیدم که به چه سبب ایشان را اولوا العزم می‌نامند؟ فرمود: به جهت آنکه ایشان مبعوث شده‌اند به مشرق و مغرب و جنّ و انس (2) 1968.

و امّا الفاظ زیارت پس دو نحو نقل شد: یکی همان زیارت است که برای اوّل رجب نقل شد، دیگر زیارتی است که شیخ کفعمی در کتاب بلد الأمین از حضرت صادق علیه السلام نقل کرده، و آن زیارت چنین است: می‌ایستی نزد قبر آن حضرت و می‌گویی:

الْحَمْدُلِلَّهِ الْعَلِیِّ الْعَظِیمِ، وَالسَّلامُ عَلَیْکَ أَ یُّهَا الْعَبْدُالصَّالِحُ الزَّکِیُّ، أُودِعُکَ شَهادَةً مِنِّی لَکَ تُقَرِّبُنِی إِلَیْکَ فِی یَوْمِ شَفاعَتِکَ، أَشْهَدُ أَ نَّکَ قُتِلْتَ وَلَمْ تَمُتْ بَلْ بِرَجاءِ حَیَاتِکَ حَیِیَتْ قُلُوبُ شِیعَتِکَ، وَبِضِیاءِ نُورِکَ اهْتَدَی الطَّالِبُونَ إِلَیْکَ، وَأَشْهَدُ أَ نَّکَ نُورُاللَّهِ الَّذِی لَمْ یُطْفَأْ وَلَایُطْفَأُ أَبَداً، وَأَ نَّکَ وَجْهُ اللَّهِ الَّذِی لَمْ یَهْلِکْ وَلَایُهْلَکُ أَبَداً، وَأَشْهَدُ أَنَّ هذِهِالتُّرْبَةَ تُرْبَتُکَ، وَهذَاالْحَرَمَ حَرَمُکَ، وَهذَاالْمَصْرَعَ مَصْرَعُ بَدَنِکَ، لَاذَلِیلَ وَاللَّه مُعِزُّکَ، وَلَامَغْلُوبَ وَاللَّه ناصِرُکَ، هذِهِ شَهَادَةٌ لِی عِنْدَکَ إِلییَوْمِ قَبْضِرُوحِی بِحَضْرَتِکَ، وَالسَّلامُ عَلَیْکَ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَکاتُهُ (3) 1969.

1- ملائکه و: خ.

2- کامل الزیارات: 334، ح 3، باب 72 و اقبال 3/ 338 فصل 52 باب 9.

3- بلد الأمین: 284.

چهارم: زیارت شبهای قدر است

بدان که احادیث در فضیلت زیارت امام حسین علیه السلام در ماه مبارک رمضان خصوص شب اوّل و نیمه و آخر آن و در خصوص شب قدر بسیار است، و از حضرت امام محمّد تقی علیه السلام منقول است که: هرکه زیارت کند امام حسین علیه السلام را در شب بیست و سیّم ماه رمضان، و آن شبی است که امید هست شب قدر باشد، و در آن شب هر امر محکمی جدا و مقدّر می‌شود، مصافحه کنند با او روح بیست و چهار هزار ملک و (1) 1970 پیغمبر، که همه رخصت می‌طلبند از خدا در زیارت آن حضرت در این شب (2) 1971. زیارت امام حسین علیه السلام در شبهای قدر

و در حدیث معتبر دیگر از حضرت صادق علیه السلام مروی است که: چون شب قدر می‌شود منادی از آسمان هفتم از بطنان عرش ندا می‌کند که: حق تعالی آمرزید هرکه را که به زیارت قبر حسین علیه السلام آمده (3) 1972.

و در روایت است که: هرکه شب قدر نزد قبر آن حضرت باشد و دو رکعت نماز گزارد نزد آن حضرت، یا آنچه که میسّر شود، و از حق تعالی سؤال کند بهشت را، و پناه برد از آتش، حق تعالی به او عطا فرماید سؤال او را، و پناه دهد او را از آتش (4) 1973.

و ابن قولویه از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده که: هرکه زیارت کند قبر امام حسین علیه السلام را در ماه رمضان و بمیرد در راه زیارت، از برای او عرض و حسابی نخواهد بود، و به او بگویند که: داخل بهشت شو بدون خوف و بیم (5) 1974.

و امّا الفاظی که زیارت کرده می‌شود حضرت امام حسین علیه السلام به آن در لیله قدر پس چنان است که شیخ مفید و محمّد بن المشهدی و ابن طاووس و شهید رحمهم الله در کتب مزار ذکر نموده‌اند، وآن زیارت را مختصّ به‌این شب وعیدین یعنی روز عید فطر و قربان قرار داده‌اند.

و شیخ محمّد بن المشهدی به اسناد معتبر خود آن را از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده و گفته که آن حضرت فرمودند: وقتی که اراده کردی زیارت کنی ابی عبداللّٰه الحسین علیه السلام را پس برو

1- ملک و: خ.

2- اقبال 1/ 383 باب 27.

3- اقبال 1/ 384 باب 27.

4- اقبال 1/ 384 باب 27.
5- كامل الزيارات: 546، ح 8، باب 108.

به مشهد آن حضرت بعد از آنکه غسل کرده باشی، و پوشیده باشی پاکیزه‌ترین جامه‌های خود را، پس چون ایستادی نزد قبر آن حضرت پس روی خود را به جانب آن حضرت کن و قبله را میان دو کتف خود قرار ده و بگو:
السَّلامُ عَلَیْکَ یَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا ابْنَ أَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا ابْنَ الصِّدِّیقَةِ الطَّاهِرَةِ فاطِمَةَ (1) 1975 سَیِّدَةِ نِساءِ الْعالَمِینَ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا مَوْلایَ یَا أَبا عَبْدِ اللَّهِ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَکاتُهُ، أَشْهَدُ أَ نَّکَ قَدْ أَ قَمْتَ الصَّلاةَ، وَآتَیْتَ الزَّکاةَ، وَأَمَرْتَ بِالْمَعْرُوفِ، وَنَهَیْتَ عَنِ الْمُنْکَرِ، وَتَلَوْتَ الْکِتابَ حَقَّ تِلاوَتِهِ، وَجاهَدْتَ فِی اللَّهِ حَقَّ جِهادِهِ، وَصَبَرْتَ عَلَی الْأَذی فیْ جَنْبِهِ مُحْتَسِباً حَتَّی أَتَاکَ الْیَقِینُ، أَشْهَدُ أَنَّ الَّذِینَ خالَفُوکَ وَحارَبُوکَ وَالَّذِینَ خَذَلُوکَ وَالَّذِینَ قَتَلُوکَ مَلْعُونُونَ عَلی لِسانِ النَّبِیِّ الْأُمِیِّ وَقَدْ خابَ مَنِ افْتَری، لَعَنَ اللَّهُ الظَّالِمِینَ لَکُمْ مِنَ الْأَوَّلِینَ وَالْآخِرِینَ وَضاعَفَ عَلَیْهِمُ الْعَذابَ الْأَلِیمَ.
أَ تَیْتُکَ یَا مَوْلایَ یَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ زائِراً عارِفاً بِحَقِّکَ، مُوالِیاً لِأَوْ لِیائِکَ، مُعادِیاً لِأَعْدائِکَ، مُسْتَبْصِراً بِالْهُدَی الَّذِی أَ نْتَ عَلَیْهِ، عارِفاً بِضَلالَةِ مَنْ خالَفَکَ، فَاشْفَعْ لِی عِنْدَ رَبِّکَ.
پس بچسبان خود را بر قبر و روی خود را بر آن گذار، پس می‌روی به جانب سر مقدّس و می‌گویی:
السَّلامُ عَلَیْکَ یَا حُجَّةَ اللَّهِ فِی أَرْضِهِ وَسَمائِهِ، صَلَّی اللَّهُ عَلَی رُوحِکَ الطَّیِّبِ وَجَسَدِکَ الطَّاهِرِ، وَعَلَیْکَ السَّلامُ یَا مَوْلایَ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَکاتُهُ.
پس بچسبان خود را به قبر و ببوس آن را، و بگذار صورت خود را بر آن، و بگرد به جانب

1- فاطِمَةَ: خ.

سر، پس دو رکعت نماز زیارت گزار، و نماز کن بعد از آن دو رکعت آنچه میسّر شود تو را، پس از آن برو به سمت پا و زیارت کن علیّ بن الحسین علیهما السلام را و بگو:

السَّلامُ عَلَیْکَ یَا مَوْلایَ وَابْنَ مَوْلایَ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَکاتُهُ، لَعَنَ اللَّهُ مَنْ ظَلَمَکَ، وَلَعَنَ اللَّهُ مَنْ قَتَلَکَ، وَضاعَفَ عَلَیْهِمُ الْعَذابَ الْأَلِیمَ. و دعا کن به آنچه می‌خواهی.

پس زیارت کن شهدا را در حالی که میل کنی از سمت پا به طرف قبله، پس بگو:

السَّلامُ عَلَیْکُمْ أَ یُّهَا الصِّدِیقُونَ، السَّلامُ عَلَیْکُمْ أَ یُّهَا الشُّهَداءُ الصَّابِرُونَ، أَشْهَدُ أَ نَّکُمْ جاهَدْتُمْ فِی سَبِیلِ اللَّهِ، وَصَبَرْتُمْ عَلَی الْأَذی فِی جَنْبِ اللَّهِ، وَنَصَحْتُمْ لِلَّهِ وَ لِرَسُو لِهِ حَتَّی أَتَاکُمُ الْیَقِینُ، أَشْهَدُ أَ نَّکُمْ أَحْیاءٌ عِنْدَ رَبِّکُمْ تُرْزَقُونَ، فَجَزاکُمُ اللَّهُ عَنِ الْإِسْلامِ وَأَهْلِهِ أَ فْضَلَ جَزاءِ الْمُحْسِنِینَ، وَجَمَعَ بَیْنَنا وَبَیْنَکُمْ فِی مَحَلِّ النَّعِیمِ.

پس می‌روی به زیارت عبّاس بن امیر المؤمنین علیهما السلام، همین که رسیدی آن جا و ایستادی نزد آن جناب بگو:

السَّلامُ عَلَیْکَ یَا ابْنَ أَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ، السَّلامُ عَلَیْکَ أَ یُّهَا الْعَبْدُ الصَّالِحُ الْمُطِیعُ لِلَّهِ وَ لِرَسُو لِهِ، أَشْهَدُ أَ نَّکَ قَدْ جاهَدْتَ وَ (1) 1976 نَصَحْتَ وَصَبَرْتَ حَتَّی أَتَاکَ الْیَقِینُ، لَعَنَ اللَّهُ الظَّالِمِینَ لَکُمْ مِنَ الْأَوَّلِینَ وَالْآخِرِینَ وَأَ لْحَقَهُمْ بِدَرْکِ الْجَحِیمِ.

پس نماز تطوّع کند در مسجد آن جناب هر چه خواهد و بیرون رود (2) 1977.

1- جاهَدْتَ وَ: خ.

2- مزار کبیر: 414- 416 و بحار الأنوار 100/ 350- 351.

زیارت امام حسین علیه السلام در عیدفطر و قربان
پنجم: زیارت حضرت امام‌حسین علیه السلام است در عید فطر وقربان
به سند معتبر از حضرت صادق علیه السلام منقول است که: هرکه در یک شب از سه شب، قبر امام حسین علیه السلام را زیارت کند گناهان گذشته و آینده‌اش آمرزیده شود: شب عید فطر، یا شب عید اضحی، یا شب نیمه شعبان (1) 1978.
و به روایت معتبر از حضرت موسی بن جعفر علیهما السلام منقول است که فرمود: سه شب است که هرکه زیارت کند حضرت امام حسین علیه السلام را در آن شبها گناهان گذشته و آینده‌اش آمرزیده شود:
شب نصف شعبان، و شب بیست و سیّم ماه رمضان، و شب عید، یعنی شب عید فطر (2) 1979.
و از حضرت صادق علیه السلام منقول است که: کسی که زیارت کند امام حسین علیه السلام را در شب نیمه شعبان و شب عید فطر و شب عرفه در یک سال، بنویسد حق تعالی برای او هزار حجّ مبرور و هزار عمره مقبوله، و برآورد از برای او هزار حاجت دنیا و آخرت (3) 1980.
و از حضرت امام محمّد باقر علیه السلام مروی است که: هرکه شب عرفه در زمین کربلا باشد و بماند آن جا تا زیارت روز عید کند و برگردد، نگاه دارد حق تعالی او را از شرّ آن سال (4) 1981.
بدان که علماء از برای این دو عید شریف دو زیارت نقل کرده‌اند، یکی زیارت سابقه، که به جهت لیالی قدر ذکر شد، و دیگر این زیارت است، و از کلمات ایشان ظاهر می‌شود که زیارت سابقه مال روزهای عیدین است، و این زیارت مال شبهای عیدین.
فرموده‌اند: چون اراده کنی زیارت آن حضرت را در این دو شب، پس بایست بر در قبّه مطهّره، و نظر بیفکن به جانب قبر و بگو به جهت استیذان:
یا مَوْلایَ یَا أَبا عَبْدِ اللَّهِ، یَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ عَبْدُکَ وَابْنُ أَمَتِکَ الذَّلِیلُ بَیْنَ یَدَیْکَ، وَالْمُصَغَّرُ فِی عُلوِّ قَدْرِکَ، وَالْمُعْتَرِفُ بِحَقِّکَ جاءَکَ مُسْتَجِیراً بِکَ قاصِداً إِلی حَرَمِکَ، مُتَوَجِّهاً إِلی مَقامِکَ، مُتَوَسِّلًا إِلَی اللَّهِ تَعالی بِکَ، أَأَدْخُلُ یَا

1- کامل الزیارات: 335، ح 6، باب 72.
2- مصباح الزائر: 329.
3- تهذیب الأحکام 6/ 51 ح 34.
4- کامل الزیارات: 452، ح 10، باب 88.

مَوْلایَ؟ أَأَدْخُلُ یا وَ لِیَّ اللَّهِ؟ أَأَدْخُلُ یَا مَلائِکَةَ اللَّهِ الْمُحْدِقِینَ بِهذَا الْحَرَمِ، الْمُقِیمِینَ فِی هذَا الْمَشْهَدِ؟

پس اگر دلت خاشع شد و چشمت گریان شد داخل شو، و مقدّم دار پای راست را بر پای چپ و بگو:

بِسْمِ اللَّهِ، وَبِاللَّهِ، وَفِی سَبِیلِ اللَّهِ، وَعَلَی مِلَّةِ رَسُولِ اللَّهِ. اللَّهُمَّ أَ نْزِلْنِی مُنْزَلاً مُبارَکاً وَأَ نْتَ خَیْرُ الْمُنْزِلِینَ، پس بگو: اللَّهُ أَکْبَرُ کَبِیراً، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ کَثِیراً، وَسُبْحانَ اللَّهِ بُکْرَةً وَأَصِیلًا، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ الْفَرْدِ الصَّمَدِ، الْماجِدِ الْأَحَدِ، الْمُتَفَضِّلِ الْمَنَّانِ، الْمُتَطَوِّلِ الْحَنَّانِ، الَّذِی مِنْ تَطَوُّ لِهِ سَهَّلَ لِی زِیارَةَ مَوْلایَ بِإِحْسانِهِ، وَلَمْ یَجْعَلْنِی عَنْ زِیارَتِهِ مَمْنُوعاً، وَلَا عَنْ ذِمَّتِهِ مَدْفُوعاً، بَلْ تَطَوَّلَ وَمَنَحَ.

پس داخل شو، و چون به میان روضه رسیدی بایست محاذی قبر مطهّر با حال خضوع و گریه و تضرّع و بگو:

السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وارِثَ آدَمَ صِفْوَةِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وارِثَ نُوحٍ أَمِینِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وارِثَ إِبْراهِیمَ خَلِیلِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وارِثَ مُوسی کَلِیمِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وارِثَ عِیسی رُوحِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وارِثَ مُحَمَّدٍ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ حَبِیبِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وارِثَ عَلِیٍّ حُجَّةِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ أَ یُّهَا الْوَصِیُّ الْبَرُّ التَّقِیُّ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا ثارَ اللَّهِ وَابْنَ ثارِهِ وَالْوِتْرَ الْمَوْتُورَ، أَشْهَدُ أَ نَّکَ قَدْ أَ قَمْتَ الصَّلاةَ، وَآتَیْتَ الزَّکاةَ، وَأَمَرْتَ بِالْمَعْرُوفِ، وَنَهَیْتَ عَنِ الْمُنْکَرِ، وَجاهَدْتَ فِی اللَّهِ حَقَّ جِهادِهِ حَتَّی اسْتُبِیحَ حَرَمُکَ، وَقُتِلْتَ مَظْلُوماً.

پس بایست در نزد سر مقدّس با دل خاشع و چشم گریان و بگو:

السَّلامُ عَلَيْکَ يَا أَبا عَبْدِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا ابْنَ سَيِّدِ الْوَصِيِّينَ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا ابْنَ فاطِمَةَ الزَّهْراءِ (1) 1982 سَيِّدَةِ نِساءِ الْعالَمِينَ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا بَطَلَ الْمُسْلِمِينَ، يَا مَوْلایَ أَشْهَدُ أَ نَّکَ کُنْتَ نُوراً فِی الْأَصْلابِ الشَّامِخَةِ وَالْأَرْحامِ الْمُطَهَّرَةِ، لَمْ تُنَجِّسْکَ الْجاهِلِيَّةُ بِأَ نْجَاسِها، وَلَمْ تُلْبِسْکَ مِنْ (2) 1983 مُدْلَهِمَّاتِ ثِيابِها، وَأَشْهَدُ أَ نَّکَ مِنْ دَعائِمِ الدِّينِ، وَأَرْکانِ الْمُسْلِمِينَ، وَمَعْقِلِ الْمُؤْمِنِينَ، وَأَشْهَدُ أَ نَّکَ الْإِمامُ الْبَرُّ التَّقِیُّ الرَّضِیُّ الزَّکِیُّ الْهادِی الْمَهْدِیُّ، وَأَشْهَدُ أَنَّ الْأَئِمَّةَ مِنْ وُلْدِکَ کَلِمَةُ التَّقْوی، وَأَعْلامُ الْهُدی، وَالْعُرْوَةُ الْوُثْقی، وَالْحُجَّةُ عَلَی أَهْلِ الدُّنْيا.

پس بچسبان خود را به قبر و بگو:

إِنَّا لِلَّهِ وَ إِنَّا إِلَيْهِ راجِعُونَ، يَا مَوْلایَ، أَ نَا مُوالٍ لِوَ لِيِّکُمْ، وَمُعادٍ لِعَدُوِّکُمْ، وَأَ نَا بِکُمْ مُؤْمِنٌ، وَبِإِيابِکُمْ مُوقِنٌ، بِشَرايِعِ دِينِی، وَخَواتِيمِ عَمَلِی، وَقَلْبِی لِقَلْبِکُمْ سِلْمٌ، وَأَمْرِی لِأَمْرِکُمْ مُتَّبِعٌ، يَا مَوْلایَ، أَ تَيْتُکَ خائِفاً فَآمِنِّی، وَأَ تَيْتُکَ مُسْتَجِيراً فَأَجِرْنِی، وَأَ تَيْتُکَ فَقِيراً فَأَغْنِنِی، سَيِّدِی وَمَوْلایَ أَ نْتَ مَوْلایَ حُجَّةُ اللَّهِ عَلَی الخَلْقِ أَجْمَعِينَ، آمَنْتُ بِسِرِّکُمْ وَعَلانِيَتِکُمْ، وَبِظاهِرِکُمْ وَباطِنِکُمْ، وَأَوَّ لِکُمْ وَآخِرِکُمْ، وَأَشْهَدُ أَ نَّکَ التَّالِی لِکِتابِ اللَّهِ وَأَمِينُ اللَّهِ الدَّاعِی إِلَی اللَّهِ بِالْحِکْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ، لَعَنَ اللَّهُ أُمَّةً ظَلَمَتْکَ، وَأُمَّةً قَتَلَتْکَ، وَلَعَنَ اللَّهُ أُمَّةً سَمِعَتْ بِذلِکَ فَرَضِيَتْ بِهِ.

1- الزَّهْراءِ: خ.

2- مِنْ: خ.

پس دو رکعت نماز نزد سر آن حضرت بکن، و چون سلام گفتی بگو:
اللَّهُمَّ إِنِّی لَکَ صَلَّیْتُ، وَلَکَ رَکَعْتُ، وَلَکَ سَجَدْتُ، وَحْدَکَ لاشَرِیکَ لَکَ فَإِنَّهُ لا تَجُوزُ الصَّلاةُ وَالرُّکُوعُ وَالسُّجُودُ إِلّا لَکَ لِأَ نَّکَ أَ نْتَ اللَّهُ الَّذِی لاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ، اللَّهُمَ (1) 1984 صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَبْلِغْهُمْ عَنِّی أَ فْضَلَ (2) 1985 السَّلامِ وَالتَّحِیَّةِ، وَارْدُدْ عَلَیَّ مِنْهُمُ السَّلامَ. اللَّهُمَّ وَهاتانِ الرَّکْعَتانِ هَدِیَّةٌ مِنِّی إِلی سَیِّدِی الْحُسَیْنِ بْنِ عَلِیٍّ عَلَیْهِمَا السَّلامُ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَعَلَیْهِ وَتَقَبَّلْهُما مِنِّی وَاجْزِنِی عَلَیْهِما أَ فْضَلَ أَمَلِی وَرَجائِی فِیکَ وَفِی وَ لِیِّکَ، یَا وَ لِیَّ الْمُؤْمِنِینَ.
پس بچسبان خود را بر قبر و ببوس آن را و بگو:
السَّلامُ عَلَی الْحُسَیْنِ بْنِ عَلِیٍّ الْمَظْلُومِ الشَّهِیدِ، قَتِیلِ الْعَبَراتِ، وَأَسِیرِ الْکُرُباتِ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَشْهَدُ أَ نَّهُ وَ لِیُّکَ وَابْنُ وَ لِیِّکَ وَصَفِیُّکَ الثَّائِرُ بِحَقِّکَ، أَکْرَمْتَهُ بِکَرامَتِکَ، وَخَتَمْتَ لَهُ بِالشَّهادَةِ، وَجَعَلْتَهُ سَیِّداً مِنَ السَّادَةِ، وَقائِداً مِنَ الْقادَةِ، وَأَکْرَمْتَهُ بِطِیبِ الْوِلادَةِ، وَأَعْطَیْتَهُ مَوارِیثَ الْأَ نْبِیاءِ، وَجَعَلْتَهُ حُجَّةً عَلَی خَلْقِکَ مِنَ الْأَوْصِیاءِ، فَأَعْذَرَ (3) 1986 فِی الدُّعاءِ، وَمَنَحَ النَّصِیحَةَ، وَبَذَلَ مُهْجَتَهُ فِیکَ حَتَّی اسْتَنْقَذَ عِبادَکَ مِنَ الْجَهالَةِ، وَحَیْرَةِ (4) 1987 الضَّلالَةِ، وَقَدْ تَوازَرَ عَلَیْهِ مَنْ غَرَّتْهُ الدُّنْیا، وَباعَ حَظَّهُ مِنَ الْآخِرَةِ بِالْأَدْنی، وَتَرَدَّی فِی هَواهُ، وَأَسْخَطَکَ وَأَسْخَطَ نَبِیَّکَ، وَأَطاعَ مِنْ عِبادِکَ أُولِی الشِّقاقِ وَالنِّفاقِ، وَحَمَلَةَ

1- اللَّهُمَّ: خ.
2- أَ فْضَلَ: خ.
3- فَأَعْذَرَ: مبالغه کرد.
4- وَخَیْبَة: خ ل.

الْأَوْزارِ، الْمُسْتَوْجِبِینَ النَّارَ، فَجاهَدَهُمْ فِیکَ صابِراً مُحْتَسِباً، مُقْبِلًا غَیْرَ مُدْبِرٍ، لَا تَأْخُذُهُ فِی اللَّهِ لَوْمَةُ لائِمٍ حَتَّی سُفِکَ فِی طاعَتِکَ دَمُهُ وَاسْتُبِیحَ حَرِیمُهُ. اللَّهُمَّ الْعَنْهُمْ لَعْناً وَبِیلًا، وَعَذِّبْهُمْ عَذاباً أَلِیماً.

پس بگرد به جانب علیّ بن الحسین علیهما السلام، و آن جناب در طرف پای مبارک حضرت حسین علیه السلام است، پس بگو:

السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وَ لِیَّ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا ابْنَ خاتَمِ النَّبِیِّینَ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا ابْنَ فاطِمَةَ سَیِّدَةِ نِساءِ الْعالَمِینَ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا ابْنَ أَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ، السَّلامُ عَلَیْکَ أَ یُّهَا الْمَظْلُومُ الشَّهِیدُ، بِأَبِی أَ نْتَ وَأُمِّی عِشْتَ سَعِیداً، وَقُتِلْتَ مَظْلُوماً شَهِیداً.

پس رو کن به سوی قبور شهدا رضوان اللّه علیهم و بگو:

السَّلامُ عَلَیْکُمْ أَ یُّهَا الذَّابُّونَ عَنْ تَوْحِیدِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکُمْ بِما صَبَرْتُمْ فَنِعْمَ عُقْبَی الدَّارِ، بِأَبِی أَ نْتُمْ وَأُمِّی، فُزْتُمْ فَوْزاً عَظِیماً.

پس برو به مشهد عبّاس بن علی علیهما السلام و بایست نزد ضریح شریف آن جناب و بگو:

السَّلامُ عَلَیْکَ أَ یُّهَا الْعَبْدُ الصَّالِحُ وَالصِّدِّیقُ الْمُواسِی، أَشْهَدُ أَ نَّکَ آمَنْتَ بِاللَّهِ، وَنَصَرْتَ ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ، وَدَعَوْتَ إِلَی سَبِیلِ اللَّهِ، وَواسَیْتَ بِنَفْسِکَ، فَعَلَیْکَ مِنَ اللَّهِ أَ فْضَلُ التَّحِیَّةِ وَالسَّلام.

پس بچسبان خود را به قبر و بگو:

بِأَبِی أَ نْتَ وَأُمِّی یَا ناصِرَ دِینِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا ناصِرَ الْحُسَیْنِ الصِّدِّیقِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا ناصِرَ الْحُسَیْنِ الشَّهِیدِ، عَلَیْکَ مِنِّی السَّلامُ مَا بَقِیتُ وَبَقِیَ اللَّیْلُ وَالنَّهارُ.

پس نماز کن در نزد سر آن حضرت دو رکعت، و بگو بعد از آن آنچه را که می‌گفتی در نزد سر حضرت حسین علیه السلام، یعنی بخوان دعاء اللَّهُمَّ إِنِّی صَلَّیْتُ، إلی آخره. (ص 591).

پس برگرد به سوی مشهد حسین علیه السلام، و بمان در نزد آن حضرت آنچه خواهی، مگر آنکه مستحبّ است که آن جا را مکان بیتوته یعنی خوابگاه قرار ندهی، و چون خواهی وداع کنی آن حضرت را بایست در نزد سر و گریه کن و بگو:

السَّلامُ عَلَیْکَ یَا مَوْلایَ سَلامَ مُوَدِّعٍ لَاقالٍ وَلَا سَئِمٍ، فَإِنْ أَ نْصَرِفْ فَلَا عَنْ مَلالَةٍ، وَ إِنْ أَقِمْ فَلا عَنْ سُوءِ ظَنٍّ بِمَا وَعَدَ اللَّهُ الصَّابِرِینَ، یَا مَوْلَایَ، لَا جَعَلَهُ اللَّهُ آخِرَ الْعَهْدِ مِنِّی لِزِیارَتِکَ، وَرَزَقَنِی الْعَوْدَ إِلَیْکَ، وَالْمَقَامَ فِی حَرَمِکَ، وَالْکَوْنَ فِی مَشْهَدِکَ، آمِینَ رَبَّ الْعالَمِینَ.

پس ببوس ضریح را، و جمیع بدن خود را بر آن بمال، به درستی که آن باعث امان و حرز توست، و بیرون برو از نزد آن حضرت به طوری که رویت به جانب قبر باشد و پشت بر او مکن و بگو:

السَّلامُ عَلَیْکَ یَا بابَ الْمَقامِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا شَرِیکَ الْقُرْآنِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا حُجَّةَ الْخِصامِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا سَفِینَةَ النَّجاةِ، السَّلامُ عَلَیْکُمْ یَا مَلائِکَةَ رَبِّی الْمُقِیمِینَ فِی هذَا الْحَرَمِ، السَّلامُ عَلَیْکَ أَبَداً مَا بَقِیتُ وَبَقِیَ اللَّیْلُ وَالنَّهارُ. و بگو: إِنَّا لِلَّهِ وَ إِنَّا إِلَیْهِ رَاجِعُونَ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِیِّ الْعَظِیمِ. پس برو بیرون.

و سیّد ابن طاووس و محمّد بن المشهدی گفته‌اند: پس در وقتی که چنین کردی مثل کسی مانی که زیارت کرده خدا را در عرش (1) 1988.

1- مصباح الزائر: 329- 333 و مزار کبیر: 421- 427.

ص: 619

زیارت امام حسین علیه السلام در روز عرفه

ششم: زیارت امام حسین علیه السلام در روز عرفه است

بدان که آنچه از اهل بیت عصمت و طهارت علیهم السلام در باب زیارت عرفه رسیده از کثرت اخبار و بسیاری فضیلت و ثواب، زیاده از آن است که احصا شود، و ما به جهت تشویق زائرین به ذکر چند حدیث اکتفا می‌نماییم.

به سند معتبر از بشیر دهّان منقول است که گفت: عرض کردم به خدمت حضرت صادق علیه السلام که: گاه هست حج از من فوت می‌شود، و روز عرفه را نزد قبر امام حسین علیه السلام می‌گذرانم، فرمود که: نیک می‌کنی، ای بشیر، هر مؤمنی که به زیارت قبر امام حسین علیه السلام برود با شناسایی حقّ آن حضرت در غیر روز عید، نوشته شود برای او ثواب بیست حج، و بیست عمره مبروره مقبوله، و بیست جهاد با پیغمبر مرسل یا امام عادل، و هرکه زیارت کند آن حضرت را در روز عید، بنویسد حق تعالی برای او ثواب صد حج، و صد عمره، و صد جهاد با پیغمبر مرسل یا امام عادل، و هرکه زیارت کند آن حضرت را در روز عرفه با معرفت حقّ آن حضرت، نوشته شود برای او ثواب هزار حج، و هزار عمره پسندیده مقبوله، و هزار جهاد با پیغمبر مرسل یا امام عادل.

گفتم: کجا حاصل می‌شود برای من ثواب موقف عرفات؟ پس آن حضرت نظر کرد به سوی من مانند کسی که خشمناک باشد و فرمود که: ای بشیر، هرگاه مؤمنی برود به زیارت قبر امام حسین علیه السلام در روز عرفه و غسل کند در نهر فرات، پس متوجّه شود به سوی قبر آن حضرت، بنویسد حق تعالی از برای او به هر گامی که برمی‌دارد حجّی که با همه مناسک به عمل آورده باشد، و چنین گمان دارم که فرمود: و عمره (1) 1989 (2) 1990.

و در احادیث کثیره بسیار معتبر وارد شده که: حق تعالی در روز عرفه، اوّل نظر رحمت به سوی زائران قبر حسین علیه السلام می‌افکند، پیش از آنکه نظر به اهل موقف عرفات کند (3) 1991.

و در حدیث معتبر از رفاعه منقول است که حضرت صادق علیه السلام به من فرمود که: امسال حج کردی؟ گفتم: فدایت شوم زری نداشتم که به حج روم، و لکن عرفه را نزد قبر امام حسین علیه السلام گذرانیدم، فرمود که: ای رفاعه، هیچ کوتاهی نکردی از آنچه اهل منی در آن بودند، اگر نه این بود

1- غزوه: خ ل.
2- ثواب الأعمال: 89، باب ثواب كسى كه زيارت قبر امام حسين عليه السلام بنمايد.
3- كامل الزيارات: 317، ح 3، باب 70.

که کراهت دارم که مردم ترک حج کنند هرآینه حدیثی برای تو می‌گفتم که هرگز ترک زیارت قبر آن حضرت نکنی، پس ساعتی ساکت شد، و بعد از آن فرمود که: خبر داد مرا پدرم که هرکه بیرون رود به سوی قبر امام حسین علیه السلام و عارف به حقّ آن حضرت باشد و با تکبّر نرود، همراه او می‌شوند هزار ملک از جانب راست و هزار ملک از جانب چپ، و نوشته شود برای او ثواب هزار حج و هزار عمره که با پیغمبر یا وصیّ پیغمبر کرده باشد (1) 1992.

و امّا کیفیّت زیارت آن حضرت، پس چنان است که علماء اجلّه و رؤساء مذهب و ملّت فرموده‌اند: چون خواستی آن حضرت را در این روز زیارت کنی پس اگر ممکن شد تو را که از فرات غسل کنی چنان کن، و اگر نه از هر آبی که تورا ممکن باشد، و پاکیزه‌ترین جامه‌های خود را بپوش، و قصد زیارت آن حضرت کن در حالتی که به آرامی و وقار و تأنّی باشی، پس چون به دَرِ حایر برسی بگو: اللَّهُ أَکْبَرُ، و بگو:

اللَّهُ أَکْبَرُ کَبِیراً، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ کَثِیراً، وَسُبْحانَ اللَّهِ بُکْرَةً وَأَصِیلًا، وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی هَدَانا لِهَذَا وَمَا کُنَّا لِنَهْتَدِیَ لَوْلا أَنْ هَدَانَا اللَّهُ، لَقَدْ جاءَتْ رُسُلُ رَبِّنَا بِالْحَقِ (2) 1993، السَّلامُ عَلی رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ، السَّلامُ عَلی أَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ، السَّلامُ عَلی فاطِمَةَ الزَّهْراءِ سَیِّدَةِ نِساءِ الْعالَمِینَ، السَّلامُ عَلَی الْحَسَنِ وَالْحُسَیْنِ، السَّلامُ عَلی عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ، السَّلامُ عَلی مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ، السَّلامُ عَلَی جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ، السَّلامُ عَلَی مُوسَی بْنِ جَعْفَرٍ، السَّلامُ عَلَی عَلِیِّ بْنِ مُوسی، السَّلامُ عَلَی مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ، السَّلامُ عَلی عَلِیِّ بْنِ مُحَمَّدٍ، السَّلامُ عَلَی الْحَسَنِ بْنِ عَلِیٍّ، السَّلامُ عَلَی الْخَلَفِ الصَّالِحِ الْمُنْتَظَرِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا أَبا عَبْدِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ، عَبْدُکَ وَابْنُ عَبْدِکَ وَابْنُ أَمَتِکَ، الْمُوالِی لِوَ لِیِّکَ، الْمُعادِی لِعَدُوِّکَ، اسْتَجارَ بِمَشْهَدِکَ، وَتَقَرَّبَ إِلَی اللَّهِ

1- مصباح المتهجّد: 716.

2- اعراف: 7/ 43.

بِقَصْدِکَ. الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی هَدَانِی لِوِلایَتِکَ، وَخَصَّنِی بِزِیارَتِکَ، وَسَهَّلَ لِی قَصْدَکَ.

پس داخل روضه شو و بایست محاذی سر و بگو:

السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وارِثَ آدَمَ صَفْوَةِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وارِثَ نُوحٍ نَبِیِّ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وارِثَ إِبْراهِیمَ خَلِیلِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وارِثَ مُوسی کَلِیمِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وارِثَ عِیسی رُوحِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وارِثَ مُحَمَّدٍ حَبِیبِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وارِثَ أَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وارِثَ فاطِمَةَ الزَّهْراءِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا ابْنَ مُحَمَّدٍ الْمُصْطَفی، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا ابْنَ عَلِیٍّ الْمُرْتَضی، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا ابْنَ فاطِمَةَ الزَّهْراءِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا ابْنَ خَدِیجَةَ الْکُبْری، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا ثارَ اللَّهِ وَابْنَ ثارِهِ وَالْوِتْرَ الْمَوْتُورَ، أَشْهَدُ أَ نَّکَ قَدْ أَ قَمْتَ الصَّلاةَ، وَآتَیْتَ الزَّکَاةَ، وَأَمَرْتَ بِالْمَعْرُوفِ، وَنَهَیْتَ عَنِ الْمُنْکَرِ، وَأَطَعْتَ اللَّهَ حَتَّی أَتَاکَ الْیَقِینُ، فَلَعَنَ اللَّهُ أُمَّةً قَتَلَتْکَ، وَلَعَنَ اللَّهُ أُمَّةً ظَلَمَتْکَ، وَلَعَنَ اللَّهُ أُمَّةً سَمِعَتْ بِذلِکَ فَرَضِیَتْ بِهِ، یَا مَوْلایَ یَا أَبا عَبْدِ اللَّهِ، أُشْهِدُ اللّهَ وَمَلائِکَتَهُ وَأَ نْبِیاءَهُ وَرُسُلَهُ أَ نِّی بِکُمْ مُؤْمِنٌ، وَبِإِیَابِکُمْ مُوقِنٌ، بِشَرایِعِ دِینِی، وَخَواتِیمِ عَمَلِی، وَمُنْقَلَبِی إِلَی رَبِّی (1) 1994، فَصَلَواتُ اللّهِ عَلَیْکُمْ، وَعَلی أَرْواحِکُمْ وَعَلی أَجْسادِکُمْ، وَعَلی شاهِدِکُمْ وَعَلی غائِبِکُمْ، وَظاهِرِکُمْ وَباطِنِکُمْ. السَّلامُ عَلَیْکَ یَا ابْنَ خاتَمِ النَّبِیِّینَ، وَابْنَ سَیِّدِ الْوَصِیِّینَ، وَابْنَ إِمامِ الْمُتَّقِینَ، وَابْنَ قائِدِ الْغُرِّ الْمُحَجَّلِینَ إِلَی جَنَّاتِ النَّعِیمِ، وَکَیْفَ لَاتَکُونُ کَذلِکَ

1- وَمُنْقَلَبِی إِلَی رَبِّی: نسخه.

وَأَ نْتَ بابُ الْهُدی، وَ إِمامُ التُّقی، وَالْعُرْوَةُ الْوُثْقی، وَالْحُجَّةُ عَلَی أَهْلِ الدُّنْیا، وَخامِسُ أَصْحابِ (1) 1995 الْکِساءِ، غَذَتْکَ یَدُ الرَّحْمَةِ، وَرَضِعْتَ مِنْ ثَدْیِ الْإِیمانِ، وَرُبِّیتَ فِی حِجْرِ الْإِسْلامِ، فَالنَّفْسُ غَیْرُ راضِیَةٍ بِفِراقِکَ، وَلَا شَاکَّةٍ فِی حَیَاتِکَ، صَلَواتُ اللَّهِ عَلَیْکَ وَعَلَی آبائِکَ وَأَبْنائِکَ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا صَرِیعَ الْعَبَرَةِ السَّاکِبَةِ، وَقَرِینَ الْمُصِیبَةِ الرَّاتِبَةِ، لَعَنَ اللَّهُ أُمَّةً اسْتَحَلَّتْ مِنْکَ الْمَحارِمَ، وَانْتَهَکَتْ فِیکَ حُرْمَةَ الْإِسْلامِ (2) 1996، فَقُتِلْتَ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْکَ مَقْهُوراً، وَأَصْبَحَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ بِکَ مَوْتُوراً، وَأَصْبَحَ کِتابُ اللَّهِ بِفَقْدِکَ مَهْجُوراً. السَّلامُ عَلَیْکَ وَعَلَی جَدِّکَ وَأَبِیکَ، وَأُمِّکَ وَأَخِیکَ، وَعَلَی الْأَئِمَّةِ مِنْ بَنِیکَ، وَعَلَی الْمُسْتَشْهَدِینَ مَعَکَ، وَعَلَی الْمَلائِکَةِ الْحافِّینَ بِقَبْرِکَ، وَالشَّاهِدِینَ لِزُوَّارِکَ الْمُؤَمِّنِینَ بِالْقَبُولِ عَلَی دُعاءِ شِیعَتِکَ، وَالسَّلامُ عَلَیْکَ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَکاتُهُ، بِأَبِی أَ نْتَ وَأُمِّی یَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ، بِأَبِی أَ نْتَ وَأُمِّی یَا أَبا عَبْدِ اللَّهِ، لَقَدْ عَظُمَتِ الرَّزِیَّةُ وَجَلَّتِ الْمُصِیبَةُ بِکَ عَلَیْنا وَعَلَی جَمِیعِ أَهْلِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ، فَلَعَنَ اللَّهُ أُمَّةً أَسْرَجَتْ وَأَ لْجَمَتْ وَتَهَیَّأَتْ لِقِتالِکَ، یَا مَوْلایَ یَا أَبا عَبْدِ اللَّهِ، قَصَدْتُ حَرَمَکَ، وَأَ تَیْتُ مَشْهَدَکَ أَسْأَلُ اللَّهَ بِالشَّأْنِ الَّذِی لَکَ عِنْدَهُ، وَبِالْمَحَلِّ الَّذِی لَکَ لَدَیْهِ أَنْ یُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَنْ یَجْعَلَنِی مَعَکُمْ فِی الدُّنْیا وَالْآخِرَةِ بِمَنِّهِ وَجُودِهِ وَکَرَمِهِ.

پس ببوس ضریح را، پس دو رکعت نماز کن در بالای سر، و در این دو رکعت هر سوره که می‌خواهی بخوان، و چون فارغ شدی بگو:

1- أَصْحابِ أهْلِ: خ.

2- وَانْتَهَکَتْ فِیکَ حُرْمَةَ الْإِسْلامِ: خ.

اللّهُمَّ إِنِّی صَلَّیْتُ وَرَکَعْتُ وَسَجَدْتُ لَکَ وَحْدَکَ لَاشَرِیکَ لَکَ، لِأَنَّ الصَّلاةَ وَالرُّکُوعَ وَالسُّجُودَ لَاتَکُونُ إِلّا لَکَ، لِأَ نَّکَ أَ نْتَ اللّهُ لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ. اللّٰهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَبْلِغْهُمْ عَنِّی أَ فْضَلَ التَّحِیَّةِ وَالسَّلام، وَارْدُدْ عَلَیَّ مِنْهُمُ التَّحِیَّةَ وَالسَّلامَ. اللّٰهُمَّ وَهَاتَانِ الرَّکْعَتانِ هَدِیَّةٌ مِنِّی إِلی مَوْلَایَ وَسَیِّدِی وَ إِمامِی الْحُسَیْنِ بْنِ عَلِیٍّ عَلَیْهِمَا السَّلامُ. اللّٰهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَتَقَبَّلْ ذلِکَ مِنِّی، وَاجْزِنِی عَلَی ذلِکَ أَ فْضَلَ أَمَلِی وَرَجائِی فِیکَ وَفِی وَ لِیِّکَ، یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ.

پس برخیز و برو به سوی پای مبارک حضرت حسین علیه السلام و زیارت کن علیّ بن الحسین علیهما السلام را، و سر آن جناب در نزد پای ابی عبداللّٰه علیه السلام است، پس بگو:

السَّلامُ عَلَیْکَ یَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا ابْنَ نَبِیِّ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا ابْنَ أَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا ابْنَ الْحُسَیْنِ الشَّهِیدِ، السَّلامُ عَلَیْکَ أَ یُّهَا الشَّهِیدُ ابْنُ الشَّهِیدِ، السَّلامُ عَلَیْکَ أَ یُّهَا الْمَظْلُومُ ابْنُ الْمَظْلُومِ، لَعَنَ اللّٰهُ أُمَّةً قَتَلَتْکَ، وَلَعَنَ اللّٰهُ أُمَّةً ظَلَمَتْکَ، وَلَعَنَ اللّٰهُ أُمَّةً سَمِعَتْ بِذلِکَ فَرَضِیَتْ بِهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا مَوْلایَ (1) 1997، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وَ لِیَّ اللَّهِ وَابْنَ وَ لِیِّهِ، لَقَدْ عَظُمَتِ الْمُصِیبَةُ وَجَلَّتِ الرَّزِیَّةُ بِکَ عَلَیْنا وَعَلَی جَمِیعِ الْمُؤْمِنِینَ، فَلَعَنَ اللّٰهُ أُمَّةً قَتَلَتْکَ، وَأَبْرَأُ إِلَی اللَّهِ وَ إِلَیْکَ مِنْهُمْ فِی الدُّنْیا وَالْآخِرَةِ.

پس توجّه کن به جانب شهدا و زیارت کن ایشان را و بگو:

السَّلامُ عَلَیْکُمْ یَا أَوْ لِیاءَ اللّٰهِ وَأَحِبَّاءَهُ، السَّلامُ عَلَیْکُمْ یَا أَصْفِیاءَ اللَّهِ

1- السَّلامُ عَلَیْکَ یَا مَوْلایَ: نسخه.

وَأُوِدَّاءَهُ، السَّلامُ عَلَيْكُمْ يَا أَ نْصارَ دِينِ اللَّهِ، وَأَ نْصارَ نَبِيِّهِ، وَأَ نْصارَ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ، وَأَ نْصارَ فاطِمَةَ سَيِّدَةِ نِساءِ الْعالَمِينَ، السَّلامُ عَلَيْكُمْ يَا أَ نْصارَ أَبِى مُحَمَّدٍ الْحَسَنِ الْوَ لِىِّ النَّاصِحِ، السَّلامُ عَلَيْكُمْ يَا أَ نْصارَ أَبِى عَبْدِ اللَّهِ الْحُسَيْنِ الشَّهِيدِ الْمَظْلُومِ صَلَواتُ اللَّهِ عَلَيْهِمْ أَجْمَعِينَ، بِأَبِى أَ نْتُمْ وَأُمِّى طِبْتُمْ وَطابَتِ الْأَرْضُ الَّتِى فِيها دُفِنْتُمْ وَفُزْتُمْ وَاللَّهِ فَوْزاً عَظِيماً، يَا لَيْتَنِى كُنْتُ مَعَكُمْ فَأَ فُوزَ مَعَكُمْ فِى الْجِنانِ مَعَ الشُّهَداءِ وَالصَّالِحِينَ وَحَسُنَ أُولئِكَ رَفِيقاً، وَالسَّلامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكاتُهُ.

پس برگرد به جانب سر امام‌حسين عليه السلام و بسيار دعا كن‌از براى خود واز براى اهل وعيال وبرادران مؤمن خود.

و سيّد ابن طاووس و شهيد فرموده‌اند: پس برو به مشهد جناب عبّاس رضى الله عنه همين كه رسيدى به آن جا بايست نزد قبر آن جناب و بگو:

السَّلامُ عَلَيْكَ يَا أَبَا الْفَضْلِ الْعَبَّاسَ بْنَ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ، السَّلامُ عَلَيْكَ يَا ابْنَ سَيِّدِ الْوَصِيِّينَ، السَّلامُ عَلَيْكَ يَا ابْنَ أَوَّلِ الْقَوْمِ إِسْلاماً، وَأَ قْدَمِهِمْ إِيماناً، وَأَ قْوَمِهِمْ بِدِينِ اللَّهِ، وَأَحْوَطِهِمْ عَلَى الْإِسْلامِ، أَشْهَدُ لَقَدْ نَصَحْتَ لِلَّهِ وَ لِرَسُو لِهِ وَلِأَخِيكَ فَنِعْمَ الْأَخُ الْمُواسِى، فَلَعَنَ اللَّهُ أُمَّةً قَتَلَتْكَ، وَلَعَنَ اللَّهُ أُمَّةً ظَلَمَتْكَ، وَلَعَنَ اللَّهُ أُمَّةً اسْتَحَلَّتْ مِنْكَ الْمَحارِمَ، وَانْتَهَكَتْ فِى قَتْلِكَ حُرْمَةَ الْإِسْلامِ، فَنِعْمَ الْأَخُ الصَّابِرُ الْمُجاهِدُ الْمُحامِى النَّاصِرُ، وَالْأَخُ الدَّافِعُ عَنْ أَخِيهِ، الْمُجِيبُ إِلى طاعَةِ رَبِّهِ، الرَّاغِبُ فِيمَا زَهِدَ فِيهِ غَيْرُهُ مِنَ الثَّوَابِ الْجَزِيلِ وَالثَّنَاءِ الْجَمِيلِ، وَأَ لْحَقَكَ اللَّهُ بِدَرَجَةِ آبائِكَ فِى دارِ النَّعِيمِ إِنَّهُ حَمِيدٌ مَجِيدٌ.

پس بیفکن خود را بر قبر و بگو: اللَّهُمَّ لَکَ تَعَرَّضْتُ، وَ لِزِیارَةِ أَوْ لِیائِکَ قَصَدْتُ، رَغْبَةً فِی ثَوَابِکَ، وَرَجَاءً لِمَغْفِرَتِکَ، وَجَزِیلِ إِحْسَانِکَ، فَأَسْأَ لُکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَأَنْ تَجْعَلَ رِزْقِی بِهِمْ دارًّاً، وَعَیْشِی بِهِمْ قَارًّاً، وَزِیارَتِی بِهِمْ مَقْبُولَةً، وَذَ نْبِی بِهِمْ مَغْفُوراً، وَاقْلِبْنِی بِهِمْ مُفْلِحاً مُنْجِحاً مُسْتَجاباً دُعائِی بِأَ فْضَلِ مَا یَنْقَلِبُ بِهِ أَحَدٌ مِنْ زُوَّارِهِ وَالْقَاصِدِینَ إِلَیْهِ، بِرَحْمَتِکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ.

پس ببوس ضریح را، و نماز گزار نزد آن حضرت نماز زیارت و آنچه خواسته باشی، و چون خواستی وداع کنی آن حضرت را بگو آنچه که از پیش ذکر کردیم در وداع آن حضرت (ص 600) (1) 1998.

زیارت امام‌حسین علیه السلام در روز عاشورا

هفتم: زیارت عاشورا است

بدان که زیارات منقوله در روز عاشوراء، چند زیارت است، و ما در این جا به ملاحظه اختصار به ذکر دو زیارت اکتفا می‌کنیم، و در باب دوّم در اعمال روز عاشورا نیز زیارتی نقل کردیم با مطالبی که مناسب با این مقام است، و امّا آن دو زیارت:

اوّل: زیارت عاشوراء معروفه است که خوانده می‌شود از نزدیک و دور، و شرح آن چنانکه شیخ ابو جعفر طوسی در مصباح ذکر فرموده چنین است: روایت کرده محمّد بن اسماعیل بن بزیع از صالح بن عقبه از پدرش از حضرت امام محمّد باقر علیه السلام که فرمود: هرکه زیارت کند حسین بن علی علیهما السلام را در روز دهم محرّم تا آنکه نزد قبر آن حضرت گریان شود، ملاقات کند خدا را در روز قیامت با ثواب دو هزار حج و دو هزار عمره و دو هزار جهاد، که ثواب آنها مثل ثواب کسی باشد که حج و عمره و جهاد کند در خدمت رسول خدا صلی الله علیه و آله و ائمّه طاهرین علیهم السلام.

راوی گفت: گفتم: فدایت شوم چه ثواب است از برای کسی که بوده باشد در شهرهای دور از کربلا، و ممکن نباشد او را رفتن به سوی قبر آن حضرت در مثل این روز؟ فرمود: هرگاه چنین

1- مصباح الزائر: 347 و مزار شهید: 196- 302.

باشد بیرون رود به صحرا، یا بالا رود بر بام بلندی در خانه خود، و اشاره کند به سوی آن حضرت به سلام، و جهد کند در نفرین کردن بر قاتلین آن حضرت، و بعد از آن دو رکعت نماز کند، و بکند این کار را در اوایل روز پیش از زوال آفتاب، پس ندبه کند بر حسین علیه السلام و بگرید بر او، و امر کند کسانی را که در خانه‌اش هستند- هرگاه از ایشان تقیّه نمی‌کند- به گریستن بر آن حضرت، و برپا دارد در خانه خود مصیبتی، به اظهار کردن جَزَع بر آن حضرت، و تعزیت بگویند یکدیگر را به مصیبت ایشان به حسین علیه السلام، و من ضامنم برای ایشان بر خدا هرگاه بیاورند این عمل را جمیع آن ثوابها را.

گفتم: فدای تو شوم ضامن می‌شوی این ثوابها را برای ایشان و کفیل می‌شوی این ثوابها را؟ فرمود که: بلی من ضامنم و کفیلم از برای کسی که این عمل را بجا آورد.

گفتم که: چگونه یکدیگر را تعزیت بگویند؟ فرمود که: می‌گویند: أَعْظَمَ اللَّهُ أُجُورَنا بِمُصابِنا بِالْحُسَیْنِ علیه السلام، وَجَعَلَنا وَإِیّاکُمْ مِنَ الطّالِبِینَ بِثارِهِ مَعَ وَلِیِّهِ الْإِمامِ الْمَهْدِیِّ مِنْ آلِ مُحَمَّدٍ عَلَیْهِمُ السَّلامُ، یعنی بزرگ فرماید خداوند اجرهای ما را به مصیبت ما به حسین علیه السلام، و قرار دهد ما و شما را از خواهندگان خون او با ولیّ او امام مهدی از آل محمّد علیهم السلام.

و اگر بتوانی که بیرون نروی آن روز را در پی حاجتی چنان کن، زیرا که آن روز نحسی است، که برآورده نمی‌شود در آن حاجت مؤمن، و اگر برآورده شود مبارک نخواهد بود از برای او، و نخواهد دید در آن خیری و رشدی، و ذخیره نکند البتّه هیچ یک از شما برای منزلش در آن روز چیزی را، پس هرکه ذخیره کند در آن روز چیزی را برکت نخواهد دید در آن چیزی که ذخیره نموده، و مبارک نخواهد بود از برای او در اهلش که ذخیره برای آنها نهاده.

پس هرگاه بجا آورند این عمل را، بنویسد حق تعالی برای ایشان ثواب هزار حج و هزار عمره و هزار جهاد که همه را با رسول خدا صلی الله علیه و آله کرده باشد، و از برای او است مزد و ثواب مصیبت هر پیغمبری و رسولی و وصیّ و صدّیق و شهیدی که مرده باشد یا کشته شده باشد، از زمانی که خلق فرموده حق تعالی دنیا را تا زمانی که به پا شود قیامت.

صالح بن عُقْبه و سیف بن عُمَیره گفته‌اند که: گفت علقمة بن محمّد حضرمی که: گفتم به حضرت باقر علیه السلام که: تعلیم بفرما مرا دعایی که بخوانم آن را در این روز هرگاه زیارت کنم آن جناب را از نزدیک، و دعایی که بخوانم آن را هرگاه زیارت نکنم او را از نزدیک، و بخواهم اشاره

کنم به سلام به سوی او از شهرهای دور و از خانه‌ام.
فرمود به من: ای علقمه، هرگاه تو بجا آوردی آن دو رکعت نماز را بعد از آنکه اشاره کنی به سوی آن حضرت به سلام، پس بگو در وقت اشاره به آن حضرت بعد از گفتن تکبیر این قول را (یعنی زیارت آتیه را)، پس به درستی که تو هرگاه گفتی این قول را، به تحقیق که دعا کرده‌ای به آن چیزی که دعا می‌کند به آن زائران آن حضرت از ملائکه، و بنویسد خداوند از برای تو صد هزار هزار درجه، و بوده باشی مثل کسی که شهید شده باشد با امام حسین علیه السلام تا مشارکت کنی ایشان را در درجات ایشان، و شناخته نشوی مگر در جمله شهیدانی که شهید شده‌اند با آن حضرت، و نوشته شود برای تو ثواب زیارت هر پیغمبری و رسولی، و ثواب زیارت هرکه زیارت کرده حسین علیه السلام را از روزی که شهید شده است، سلام خدا بر آن حضرت و بر اهل بیتش، می‌گویی:
السَّلامُ عَلَیْکَ یَا أَبا عَبْدِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یا خِیَرَةَ اللَّهِ وَابْنَ خِیرَتِهِ (1) 1999، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا ابْنَ أَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ، وَابْنَ سَیِّدِ الْوَصِیِّینَ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا ابْنَ فاطِمَةَ سَیِّدَةِ نِساءِ الْعالَمِینَ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا ثارَ اللَّهِ وَابْنَ ثارِهِ وَالْوِتْرَ الْمَوْتُورَ، السَّلامُ عَلَیْکَ وَعَلَی الْأَرْواحِ الَّتِی حَلَّتْ بِفِنائِکَ، عَلَیْکُمْ مِنِّی جَمِیعاً سَلامُ اللَّهِ أَبَداً مَا بَقِیتُ وَبَقِیَ اللَّیْلُ وَالنَّهارُ، یَا أَبا عَبْدِ اللَّهِ، لَقَدْ عَظُمَتِ الرَّزِیَّةُ وَجَلَّتْ وَعَظُمَتِ الْمُصِیبَةُ بِکَ (2) 2000 عَلَیْنا وَعَلَی

1- السَّلامُ عَلَیْکَ یا خِیَرَةَ اللَّهِ وابن خِیَرَتِهِ: نسخه مجلسی.
در حاشیه اصل نوشته شده: مخفی نماند که یکی از موثّقین که در دیانت و صداقت او ابداً شبهه و شکّی نیست نقل کرد از مرحوم آیة اللّه آقا سیّد محمّدکاظم یزدی طاب ثراه که طریقه متّخذه و معموله ایشان این بود که می‌فرمودند: باید رفت در مکان بلند، و ابتدا یک زیارت از زیارات حضرت امیر علیه السلام بخواند، بعد از آن یک سلام مختصر به حضرت سیّدالشهداء علیه السلام، بعد از آن لعن بسیار شدید مؤکّدی بر قاتلان آن مظلوم، بعد از آن دو رکعت نماز زیارت، بعد از آن صد مرتبه تکبیر، بعد از آن زیارت عاشورا را بخواند با صد مرتبه لعن و صد مرتبه سلام، واللَّهُمَّ خُصَّ، و دعاء سجده، بعد از آن دو رکعت دیگر بخواند.
و این عاصی خودم از مرحوم آیة اللّه آقای حاج شیخ عبدالکریم یزدی طاب ثراه شنیدم که فرمود: طریق مرحوم آیة اللّه میرزای شیرازی بزرگ طاب ثراه این بود، و این طریق را نقل فرمودند به غیر از زیارت حضرت امیر

علیه السلام و صد مرتبه تکبیر، و فرمودند که: ایشان این طریق را طریق صحیح و جمع بین اخبار می‌دانسته. امید است که مؤمنین این عاصی از دعا فراموش نفرمایند. العاصی محمّدعلی الطهرانی.

2- بِکُمْ: خ ل.

جَمِیعِ أَهْلِ الْإِسْلامِ، وَجَلَّتْ وَعَظُمَتْ مُصِیبَتُکَ فِی السَّمَاوَاتِ عَلَی جَمِیعِ أَهْلِ السَّمَاوَاتِ، فَلَعَنَ اللَّهُ أُمَّةً أَسَّسَتْ أَسَاسَ الظُّلْمِ وَالْجَوْرِ عَلَیْکُمْ أَهْلَ الْبَیْتِ، وَلَعَنَ اللَّهُ أُمَّةً دَفَعَتْکُمْ عَنْ مَقامِکُمْ وَأَزالَتْکُمْ عَنْ مَراتِبِکُمُ الَّتِی رَتَّبَکُمُ اللَّهُ فِیها، وَلَعَنَ اللَّهُ أُمَّةً قَتَلَتْکُمْ، وَلَعَنَ اللَّهُ الْمُمَهِّدِینَ لَهُمْ بِالتَّمْکِینِ مِنْ قِتالِکُمْ، بَرِئْتُ إِلَی اللَّهِ وَ إِلَیْکُمْ مِنْهُمْ وَأَشْیاعِهِمْ (1) 2001 وَأَ تْباعِهِمْ وَأَوْ لِیائِهِمْ، یَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ، إِنِّی سِلْمٌ لِمَنْ سالَمَکُمْ، وَحَرْبٌ لِمَنْ حارَبَکُمْ إِلی یَوْمِ الْقِیامَةِ، وَلَعَنَ اللَّهُ آلَ زِیادٍ وَآلَ مَرْوانَ، وَلَعَنَ اللَّهُ بَنِی أُمَیَّةَ قاطِبَةً، وَلَعَنَ اللَّهُ ابْنَ مَرْجانَةَ، وَلَعَنَ اللَّهُ عُمَرَ بْنَ سَعْدٍ، وَلَعَنَ اللَّهُ شِمْراً (2) 2002، وَلَعَنَ اللَّهُ أُمَّةً أَسْرَجَتْ وَأَ لْجَمَتْ وَتَنَقَّبَتْ لِقِتالِکَ، بِأَبِی أَ نْتَ وَأُمِّی، لَقَدْ عَظُمَ مُصابِی بِکَ، فَأَسْأَلُ اللَّهَ الَّذِی أَکْرَمَ مَقامَکَ، وَأَکْرَمَنِی بِکَ (3) 2003، أَنْ یَرْزُقَنِی طَلَبَ ثارِکَ مَعَ إِمامٍ مَنْصُورٍ مِنْ أَهْلِ بَیْتِ مُحَمَّدٍ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ. اللَّهُمَّ اجْعَلْنِی عِنْدَکَ وَجِیهاً بِالْحُسَیْنِ عَلَیْهِ السَّلامُ فِی الدُّنْیا وَالآخِرَةِ، یَا أَبا عَبْدِ اللَّهِ، إِنِّی أَ تَقَرَّبُ إِلَی اللَّهِ، وَ إِلی رَسُولِهِ، وَ إِلی أَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ، وَ إِلی فاطِمَةَ، وَ إِلَی الْحَسَنِ، وَ إِلَیْکَ بِمُوَالاتِکَ، وَبِالْبَراءَةِ مِمَّنْ قَاتَلَکَ، وَنَصَبَ لَکَ الْحَرْبَ، وَبِالْبَراءَةِ مِمَّنْ أَسَّسَ أَسَاسَ الظُّلْمِ وَالْجَوْرِ عَلَیْکُمْ، وَأَبْرَأُ إِلَی اللَّهِ وَإِلی رَسُولِهِ (4) 2004 مِمَّنْ أَسَّسَ أَساسَ

1- مصدر: وَمِنْ أَشْیاعِهِمْ.
2- شَمِراً: خ ل.
3- بِکَ: نسخه.
4- از «مِمَّنْ قَاتَلَکَ» تا این جا: خ.

ذلِکَ وَبَنی عَلَیْهِ بُنْیانَهُ، وَجَرى فِی ظُلْمِهِ وَجَوْرِهِ عَلَیْکُمْ وَعَلَی أَشْیاعِکُمْ، بَرِئْتُ إِلَى اللَّهِ وَ إِلَیْکُمْ مِنْهُمْ، وَأَ تَقَرَّبُ إِلَى اللَّهِ ثُمَّ إِلَیْکُمْ بِمُوالاتِکُمْ وَمُوالاةِ وَ لِیِّکُمْ، وَبِالْبَراءَةِ مِنْ أَعْدائِکُمْ، وَالنَّاصِبِینَ لَکُمُ الْحَرْبَ، وَبِالْبَراءَةِ مِنْ أَشْیَاعِهِمْ وَأَ تْبَاعِهِمْ، إِنِّی سِلْمٌ لِمَنْ سالَمَکُمْ، وَحَرْبٌ لِمَنْ حارَبَکُمْ، وَوَ لِیٌّ لِمَنْ والاکُمْ، وَعَدُوٌّ لِمَنْ عاداکُمْ، فَأَسْأَلُ اللَّهَ الَّذِی أَکْرَمَنِی بِمَعْرِفَتِکُمْ، وَمَعْرِفَةِ أَوْ لِیَائِکُمْ، وَرَزَقَنِی الْبَراءَةَ مِنْ أَعْدائِکُمْ، أَنْ یَجْعَلَنِی مَعَکُمْ فِی الدُّنْیا وَالْآخِرَةِ، وَأَنْ یُثَبِّتَ لِی عِنْدَکُمْ قَدَمَ صِدْقٍ فِی الدُّنْیا وَالْآخِرَةِ، وَأَسْأَ لُهُ أَنْ یُبَلِّغَنِی الْمَقامَ الْمَحْمُودَ (1) 2005 لَکُمْ عِنْدَ اللَّهِ، وَأَنْ یَرْزُقَنِی طَلَبَ ثارِی (2) 2006 مَعَ إِمامٍ هُدىً (3) 2007 ظَاهِرٍ نَاطِقٍ بِالْحَق (4) 2008 مِنْکُمْ، وَأَسْأَلُ اللَّهَ بِحَقِّکُمْ وَبِالشَّأْنِ الَّذِی لَکُمْ عِنْدَهُ أَنْ یُعْطِیَنِی بِمُصابِی بِکُمْ أَ فْضَلَ مَا یُعْطِی مُصاباً بِمُصِیبَتِهِ، مُصِیبَةً مَا أَعْظَمَها وَأَعْظَمَ رَزِیَّتَها فِی الْإِسْلامِ وَفِی جَمِیعِ السَّماواتِ وَالْأَرْض (5) 2009. اللَّهُمَّ اجْعَلْنِی فِی مَقَامِی هذَا مِمَّنْ تَنالُهُ مِنْکَ صَلَواتٌ وَرَحْمَةٌ وَمَغْفِرَةٌ، اللَّهُمَّ اجْعَلْ مَحْیایَ مَحْیا مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَمَماتِی مَماتَ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ. اللَّهُمَّ إِنَّ هذَا یَوْمٌ تَبَرَّکَتْ بِهِ (6) 2010 بَنُو أُمَیَّةَ وَابْنُ آکِلَةِ الْأَکْبادِ، اللَّعِینُ ابْنُ اللَّعِینِ عَلَى لِسانِکَ وَ (7) 2011 لِسانِ نَبِیِّکَ صَلَّى اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ (8) 2012 فِی کُلِّ مَوْطِنٍ مَوْقِفٍ وَقَفَ فِیهِ نَبِیُّکَ صَلَّى اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ. اللَّهُمَّ الْعَنْ أَبا سُفْیانَ وَمُعَاوِیَةَ وَیَزِیدَ بْنَ مُعَاوِیَةَ عَلَیْهِمْ مِنْکَ اللَّعْنَةُ أَبَدَ الْآبِدِینَ، وَهذَا یَوْمٌ فَرِحَتْ بِهِ آلُ زِیادٍ وَآلُ مَرْوانَ بِقَتْلِهِمُ الْحُسَیْنَ صَلَواتُ اللَّهِ عَلَیْهِ (9) 2013، اللَّهُمَّ فَضاعِفْ عَلَیْهِمُ اللَّعْنَ مِنْکَ (10) 2014 وَالْعَذابَ الْأَلِیمَ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَ تَقَرَّبُ إِلَیْکَ فِی هذَا الْیَوْمِ، وَفِی مَوْقِفِی هذَا، وَأَیَّامِ حَیَاتِی

1- لیس فی النسخ کلمة «الّذی» بعد «المحمود». (منه).
2- طَلَبَ ثَارِکُمْ: خ ل.
3- مهدیٍّ: نسخه.
4- بِالْحَقِّ خ.
5- الأرَضِین: نسخه.
6- فِیهِ: خ ل.
7- لِسانِکَ وَ: خ.
8- صَلَّى اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ: در هر دو مورد: نسخه.
9- علیه السلام: خ.
10- مِنْکَ: خ.

بِالْبَرَاءَةِ مِنْهُمْ، وَاللَّعْنَةِ عَلَيْهِمْ، وَبِالْمُوَالاةِ لِنَبِيِّکَ وَآلِ نَبِيِّکَ عَلَيْهِ وَ (1) 2015 عَلَيْهِمُ السَّلامُ.

پس می‌گویی صد مرتبه: اللَّهُمَّ الْعَنْ أَوَّلَ ظَالِمٍ ظَلَمَ حَقَّ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَآخِرَ تَابِعٍ لَهُ عَلَى ذلِکَ. اللَّهُمَّ الْعَنِ الْعِصَابَةَ الَّتِی (2) 2016 جاهَدَتِ الْحُسَيْنَ وَشايَعَتْ وَبايَعَتْ وَتابَعَتْ (3) 2017 عَلَى قَتْلِهِ، اللَّهُمَّ الْعَنْهُمْ جَمِيعاً.

پس می‌گویی صد مرتبه: السَّلامُ عَلَيْکَ يَا أَبا عَبْدِ اللَّهِ وَعَلَى الْأَرْواحِ الَّتِی حَلَّتْ بِفِنائِکَ، عَلَيْکَ مِنِّی سَلامُ اللَّهِ أَبَداً (4) 2018 مَا بَقِيتُ وَبَقِیَ اللَّيْلُ وَالنَّهارُ، وَلَا جَعَلَهُ اللَّهُ آخِرَ الْعَهْدِ مِنِّی لِزِيارَتِکُمْ (5) 2019، السَّلامُ عَلَى الْحُسَيْنِ، وَعَلَى عَلِیِّ بْنِ الْحُسَيْنِ، وَعَلَى أَوْلادِ الْحُسَيْنِ (6) 2020، وَعَلَى أَصْحابِ الْحُسَيْنِ.

پس می‌گویی:

اللَّهُمَّ خُصَّ أَ نْتَ أَوَّلَ ظالِمٍ بِاللَّعْنِ مِنِّی، وَابْدَأْ بِهِ أَوَّلًا، ثُمَّ الْعَن (7) 2021 الثَّانِیَ وَالثَّالِثَ وَالرَّابِعَ. اللَّهُمَّ الْعَنْ يَزِيدَ خامِساً، وَالْعَنْ عُبَيْدَ اللَّهِ بْنَ زِيادٍ وَابْنَ مَرْجانَةَ وَعُمَرَ بْنَ سَعْدٍ وَشِمْراً وَآلَ أَبِی سُفْيانَ وَآلَ زِيادٍ وَآلَ مَرْوَانَ إِلى يَوْمِ الْقِيَامَةِ.

پس به سجده می‌روی و می‌گویی: اللَّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ حَمْدَ الشَّاكِرِينَ لَکَ عَلَى مُصَابِهِمْ، الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى عَظِيمِ رَزِيَّتِی، اللَّهُمَّ ارْزُقْنِی شَفاعَةَ الْحُسَيْنِ يَوْمَ الْوُرُودِ، وَثَبِّتْ لِی قَدَمَ صِدْقٍ عِنْدَکَ مَعَ الْحُسَيْنِ وَأَصْحابِ الْحُسَيْنِ الَّذِينَ

1- عَلَيْهِ وَ: خ.

2- الّذين: خ ل.

3- وَتابَعَتْ: خ. وَتايَعَتْ: نسخه.

4- أَبَداً: خ.

5- لِزِيَارَتِکَ: خ ل.

6- وَعَلَى أَوْلادِ الْحُسَيْنِ: نسخه.

7- الْعَن: خ.

ص: 631

بَذَلُوا مُهَجَهُمْ دُونَ الْحُسَيْنِ علیه السلام.

علقمه گفت که: فرمود حضرت باقر علیه السلام که: اگر بتوانی که زیارت کنی آن حضرت را در هر روز به این زیارت در خانه خود بکن، که خواهد بود برای تو جمیع این ثوابها (1) 2022.

و روایت کرده محمّد بن خالد طیالسی از سیف بن عمیره که گفت: بیرون رفتم با صفوان بن مهران و جمعی دیگر از اصحاب خودمان به سوی نجف بعد از خروج حضرت صادق علیه السلام از حیره به جانب مدینه، پس زمانی که ما فارغ شدیم از زیارت- یعنی زیارت امیر المؤمنین علیه السلام- گردانید صفوان صورت خود را به جانب مشهد ابو عبداللّٰه علیه السلام پس گفت از برای ما که: زیارت کنید حسین علیه السلام را از این مکان از نزد سر مقدّس امیرالمؤمنین علیه السلام که از این جا ا یما و اشاره کرد به سلام بر آن حضرت جناب صادق علیه السلام و من در خدمتش بودم، سیف گفت: پس خواند صفوان همان زیارتی را که روایت کرده بود علقمة بن محمّد حضرمی از حضرت باقر علیه السلام در روز عاشورا، آنگاه دو رکعت نماز کرد نزد سر امیر المؤمنین علیه السلام و وداع گفت بعد از آن نماز امیر المؤمنین علیه السلام را، و اشاره کرد به جانب قبر حسین علیه السلام به سلام، در حالتی که گردانیده بود روی خود را به جانب او، و وداع کرد بعد از زیارت او را، و از دعاهایی که بعد از نماز خواند این بود: دعاء بعد از نماز زیارت عاشورا

يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ، يَا مُجِيبَ دَعْوَةِ الْمُضْطَرِّينَ، يَا كاشِفَ كُرَبِ الْمَكْرُوبِينَ، يَا غِياثَ الْمُسْتَغِيثِينَ، يَا صَرِيخَ الْمُسْتَصْرِخِينَ، وَيَا مَنْ هُوَ أَ قْرَبُ إِلَيَّ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ، وَيَا مَنْ يَحُولُ بَيْنَ الْمَرْءِ وَقَلْبِهِ، وَيَا مَنْ هُوَ بِالْمَنْظَرِ الْأَعْلَى، وَبِالْأُ فُقِ الْمُبِينِ، وَيَا مَنْ هُوَ الرَّحْمانُ الرَّحِيمُ عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوى، وَيَا مَنْ يَعْلَمُ خَائِنَةَ الْأَعْيُنِ وَمَا تُخْفِى الصُّدُورُ، وَيَا مَنْ لا يَخْفى عَلَيْهِ خافِيَةٌ، يَا مَنْ لَاتَشْتَبِهُ عَلَيْهِ الْأَصْواتُ، وَيَا مَنْ لَاتُغَلِّطُهُ (2) 2023 الْحاجاتُ، وَيَا مَنْ لَا يُبْرِمُهُ إِلْحَاحُ الْمُلِحِّينَ، يَا مُدْرِكَ كُلِّ فَوْتٍ، وَيَا جامِعَ كُلِّ شَمْلٍ، وَ (3) 2024 يَا بارِئَ

1- مصباح المتهجّد: 772- 776.

2- فی بعض النسخ: لا تُغَلِّظُهُ، بالظاء المعجمة.

3- از «وَيَا مَنْ هُوَ أَ قْرَبُ» تا این جا «وَ»: خ.

النُّفُوسِ بَعْدَ الْمَوْتِ، يَا مَنْ هُوَ كُلَّ يَوْمٍ فِی شَأْنٍ، يَا قاضِیَ الْحاجاتِ، يَا مُنَفِّسَ الْكُرُباتِ، يَا مُعْطِیَ السُّؤُلاتِ، يَا وَ لِیَّ الرَّغَباتِ، يَا كافِیَ الْمُهِمَّاتِ، يَا مَنْ يَكْفِی مِنْ كُلِّ شَیْ ءٍ وَلَا يَكْفِی مِنْهُ شَیْ ءٌ فِی السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ، أَسْأَ لُکَ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ خَاتِمِ النَّبِيِّينَ، وَعَلِیٍّ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ، وَبِحَقِّ فاطِمَةَ بِنْتِ نَبِيِّکَ، وَبِحَقِّ الْحَسَنِ وَالْحُسَيْنِ، فَإِنِّی بِهِمْ أَ تَوَجَّهُ إِلَيْکَ فِی مَقامِی هذَا، وَبِهِمْ أَ تَوَسَّلُ، وَبِهِمْ أَ تَشَفَّعُ إِلَيْکَ، وَبِحَقِّهِمْ أَسْأَ لُکَ وَأُقْسِمُ وَأَعْزِمُ عَلَيْکَ، وَبِالشَّأْنِ الَّذِی لَهُمْ عِنْدَکَ وَبِالْقَدْرِ الَّذِی لَهُمْ عِنْدَکَ، وَبِالَّذِی فَضَّلْتَهُمْ عَلَی الْعَالَمِينَ، وَبِاسْمِکَ الَّذِی جَعَلْتَهُ عِنْدَهُمْ، وَبِهِ خَصَصْتَهُمْ دُونَ الْعَالَمِينَ، وَبِهِ أَبَنْتَهُمْ وَأَبَنْتَ فَضْلَهُمْ مِنْ فَضْلِ الْعَالَمِينَ حَتَّی فاقَ فَضْلُهُمْ فَضْلَ الْعَالَمِينَ جَمِيعاً، أَسْأَ لُکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَنْ تَكْشِفَ عَنِّی غَمِّی وَهَمِّی وَكَرْبِی، وَتَكْفِيَنِی الْمُهِمَّ مِنْ أُمُورِی، وَتَقْضِیَ عَنِّی دَيْنِی، وَتُجِيرَنِی مِنَ الْفَقْرِ، وَتُجِيرَنِی مِنَ الْفاقَةِ، وَتُغْنِيَنِی عَنِ الْمَسْأَلَةِ إِلَی الْمَخْلُوقِينَ، وَتَكْفِيَنِی هَمَّ مَنْ أَخافُ هَمَّهُ، وَعُسْرَ مَنْ أَخافُ عُسْرَهُ، وَحُزُونَةَ مَنْ أَخافُ حُزُونَتَهُ، وَشَرَّ مَنْ أَخافُ (1) 2025 شَرَّهُ، وَمَكْرَ مَنْ أَخافُ مَكْرَهُ، وَبَغْیَ مَنْ أَخافُ بَغْيَهُ، وَجَوْرَ مَنْ أَخافُ جَوْرَهُ (2) 2026، وَسُلْطانَ مَنْ أَخافُ سُلْطانَهُ، وَكَيْدَ مَنْ أَخافُ كَيْدَهُ، وَمَقْدُرَةَ مَنْ أَخافُ (3) 2027 مَقْدُرَتَهُ عَلَیَّ،

1- مَا أَخَافُ: خ ل.
2- وَجَوْرَ مَنْ أَخافُ جَوْرَهُ: خ.
3- أَخافُ بَلَاءَ: خ.

وَتَرُدَّ عَنِّی کَیْدَ الْکَیَدَةِ، وَمَکْرَ الْمَکَرَةِ. اللَّهُمَّ مَنْ أَرادَنِی فَأَرِدْهُ، وَمَنْ کادَنِی فَکِدْهُ، وَاصْرِفْ عَنِّی کَیْدَهُ وَمَکْرَهُ وَبَأْسَهُ وَأَمانِیَّهُ وَامْنَعْهُ عَنِّی کَیْفَ شِئْتَ وَأَنَّی شِئْتَ. اللَّهُمَّ اشْغَلْهُ عَنِّی بِفَقْرٍ لَاتَجْبُرُهُ، وَبِبَلاءٍ لَاتَسْتُرُهُ، وَبِفاقَةٍ لَا تَسُدُّها، وَبِسُقْمٍ لَا تُعافِیهِ، وَذُلٍّ لَاتُعِزُّهُ، وَبِمَسْکَنَةٍ لَاتَجْبُرُها. اللَّهُمَّ اضْرِبْ بِالذُّلِّ نَصْبَ عَیْنَیْهِ، وَأَدْخِلْ عَلَیْهِ الْفَقْرَ فِی مَنْزِلِهِ، وَالْعِلَّةَ وَالسُّقْمَ فِی بَدَنِهِ حَتَّی تَشْغَلَهُ عَنِّی بِشُغْلٍ شاغِلٍ لَافَراغَ لَهُ، وَأَ نْسِهِ ذِکْرِی کَما أَ نْسَیْتَهُ ذِکْرَکَ، وَخُذْ عَنِّی بِسَمْعِهِ وَبَصَرِهِ وَ لِسانِهِ وَیَدِهِ وَرِجْلِهِ وَقَلْبِهِ وَجَمِیعِ جَوارِحِهِ، وَأَدْخِلْ عَلَیْهِ فِی جَمِیعِ ذلِکَ السُّقْمَ وَلَا تَشْفِهِ حَتَّی تَجْعَلَ ذلِکَ لَهُ شُغْلًا شاغِلًا بِهِ عَنِّی وَعَنْ ذِکْرِی، وَاکْفِنِی یَا کافِیَ مَا لَایَکْفِی سِواکَ فَإِنَّکَ الْکافِی لَاکافِیَ سِواکَ، وَمُفَرِّجٌ لَامُفَرِّجَ سِواکَ، وَمُغِیثٌ لَامُغِیثَ سِواکَ، وَجارٌ لَاجارَ سِواکَ، خابَ مَنْ کانَ جَارُهُ سِواکَ، وَمُغِیثُهُ سِواکَ، وَمَفْزَعُهُ إِلی سِواکَ، وَمَهْرَبُهُ إِلی سِواکَ 2028 (1)، وَمَلْجَؤُهُ إِلی غَیْرِکَ 2029 (2)، وَمَنْجَاهُ مِنْ مَخْلُوقٍ غَیْرِکَ، فَأَ نْتَ ثِقَتِی وَرَجائِی وَمَفْزَعِی وَمَهْرَبِی وَمَلْجَإِی وَمَنْجایَ، فَبِکَ أَسْتَفْتِحُ، وَبِکَ أَسْتَنْجِحُ، وَبِمُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ أَ تَوَجَّهُ إِلَیْکَ وَأَ تَوَسَّلُ وَأَ تَشَفَّعُ، فَأَسْأَ لُکَ یَا اللَّهُ یَا اللَّهُ یَا اللَّهُ، فَلَکَ الْحَمْدُ وَلَکَ الشُّکْرُ وَ إِلَیْکَ الْمُشْتَکَی وَأَ نْتَ الْمُسْتَعانُ، فَأَسْأَ لُکَ یَا اللَّهُ یَا اللَّهُ یَا اللَّهُ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَنْ تَکْشِفَ عَنِّی غَمِّی وَهَمِّی وَکَرْبِی فِی مَقامِی هذَا کَما کَشَفْتَ عَنْ نَبِیِّکَ هَمَّهُ وَغَمَّهُ وَکَرْبَهُ، وَکَفَیْتَهُ هَوْلَ عَدُوِّهِ، فَاکْشِفْ عَنِّی کَما کَشَفْتَ عَنْهُ، وَفَرِّجْ عَنِّی کَما فَرَّجْتَ عَنْهُ، وَاکْفِنِی کَما کَفَیْتَهُ، وَاصْرِفْ عَنِّی 2030 (3) هَوْلَ مَا أَخافُ هَوْلَهُ، وَمَؤُونَةَ مَا أَخافُ مَؤُونَتَهُ، وَهَمَّ مَا أَخافُ هَمَّهُ، بِلا مَؤُونَةٍ عَلَی نَفْسِی مِنْ ذلِکَ، وَاصْرِفْنِی بِقَضاءِ حَوائِجِی، وَکِفَایَةِ مَا أَهَمَّنِی هَمُّهُ مِنْ أَمْرِ آخِرَتِی وَدُنْیَایَ، یَا

1- إِلی سِواکَ: نسخه.

2- سِواکَ: خ ل.

3- وَاصْرِفْ عَنِّی: نسخه.

أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ وَيَا أَبا عَبْدِ اللَّهِ، عَلَيْكُما (1) 2031 مِنِّى سَلامُ اللَّهِ أَبَداً مَا بَقِيتُ وَ (2) 2032 بَقِيَ اللَّيْلُ والنَّهارُ، وَلَا جَعَلَهُ اللَّهُ آخِرَ الْعَهْدِ مِنْ زِيارَتِكُما وَلَا فَرَّقَ اللَّهُ بَيْنِى وَبَيْنَكُما. اللَّهُمَّ أَحْيِنِى حَيَاةَ مُحَمَّدٍ وَذُرِّيَّتِهِ، وَأَمِتْنِى مَمَاتَهُمْ، وَتَوَفَّنِى عَلَى مِلَّتِهِمْ، وَاحْشُرْنِى فِى زُمْرَتِهِمْ، وَلَا تُفَرِّقْ بَيْنِى وَبَيْنَهُمْ طَرْفَةَ عَيْنٍ أَبَداً فِى الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ، يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ وَيَا أَبا عَبْدِ اللَّهِ، أَ تَيْتُكُما زائِراً وَمُتَوَسِّلًا إِلَى اللَّهِ رَبِّى وَرَبِّكُما، وَمُتَوَجِّهاً إِلَيْهِ بِكُما، وَمُسْتَشْفِعاً بِكُما إِلَى اللَّهِ تَعالى فِى حاجَتِى (3) 2033 هذِهِ فَاشْفَعا لِى فَإِنَّ لَكُما عِنْدَ اللَّهِ الْمَقامَ الْمَحْمُودَ، وَالْجاهَ الْوَجِيهَ، وَالْمَنْزِلَ الرَّفِيعَ وَالْوَسِيلَةَ، إِنِّى أَ نْقَلِبُ عَنْكُما مُنْتَظِراً لِتَنَجُّزِ الْحاجَةِ وَقَضائِها وَنَجاحِها مِنَ اللَّهِ بِشَفاعَتِكُما لِى إِلَى اللَّهِ فِى ذلِكَ فَلا أَخِيبُ، وَلَا يَكونُ مُنْقَلَبِى مُنْقَلَباً خائِباً خاسِراً، بَلْ يَكُونُ مُنْقَلَبِى مُنْقَلَباً راجِحاً (4) 2034 مُفْلِحاً مُنْجِحاً مُسْتَجاباً بِقَضاءِ جَمِيعِ حَوائِجِى (5) 2035 وَتَشَفَّعا لِى إِلَى اللَّهِ، انْقَلَبْتُ عَلَى مَا شاءَ اللَّهُ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ، مُفَوِّضاً أَمْرِى إِلَى اللَّهِ، مُلْجِئاً ظَهْرِى إِلَى اللَّهِ، مُتَوَكِّلًا عَلَى اللَّهِ، وَأَ قُولُ حَسْبِىَ اللَّهُ وَكَفى، سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ دَعا، لَيْسَ لِى وَراءَ اللَّهِ وَوَراءَكُمْ يَا سادَتِى مُنْتَهى، مَا شاءَ رَبِّى كانَ وَمَا لَمْ يَشَأْ لَمْ يَكُنْ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ أَسْتَوْدِعُكُمَا اللَّهَ، وَلَا جَعَلَهُ اللَّهُ آخِرَ الْعَهْدِ مِنِّى إِلَيْكُما، انْصَرَفْتُ يَا سَيِّدِى يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ وَمَوْلاىَ وَأَ نْتَ (6) 2036 يَا أَبا عَبْدِ اللَّهِ يَا سَيِّدِى وَ (7) 2037 سَلامِى عَلَيْكُما مُتَّصِلٌ مَا اتَّصَلَ اللَّيْلُ وَالنَّهارُ، واصِلٌ

1- در نسخه ديگر: يا أمير المؤمنين عليك منّى سلام اللَّه.

2- بَقِيتُ وَ: نسخه.

3- وَمُسْتَشْفِعاً إِلَى اللَّهِ فى حاجَتى: خ.

4- رَاجِياً: خ.

5- الحوائج: خ ل.

6- أَنْتَ: خ.

7- وَ: خ.

ذلِکَ إِلَیْکُما غَیْرُ مَحْجُوبٍ عَنْکُما سَلامِی إِنْ شَاءَ اللَّهُ، وَأَسْأَ لُهُ بِحَقِّکُما أَنْ یَشاءَ ذلِکَ وَیَفْعَلَ فَإِنَّهُ حَمِیدٌ مَجِیدٌ. انْقَلَبْتُ یَا سَیِّدَیَّ عَنْکُما تائِباً حامِداً لِلَّهِ شاکِراً راجِیاً لِلْإِجابَةِ، غَیْرَ آیِسٍ وَلَا قَانِطٍ، آئِباً عائِداً راجِعاً إِلی زِیارَتِکُما، غَیْرَ راغِبٍ عَنْکُما وَلَا مِنْ (1) 2038 زِیارَتِکُما، بَلْ راجِعٌ عائِدٌ إِنْ شَاءَ اللَّهُ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ، یَا سادَتِی رَغِبْتُ إِلَیْکُما وَ إِلی زِیارَتِکُما بَعْدَ أَنْ زَهِدَ فِیکُما وَفِی زِیارَتِکُما أَهْلُ الدُّنْیا، فَلا خَیَّبَنِیَ اللَّهُ ما (2) 2039 رَجَوْتُ وَمَا أَمَّلْتُ فِی زِیارَتِکُما إِنَّهُ قَرِیبٌ مُجِیبٌ (3) 2040. خبر صفوان در فضیلت زیارت عاشورا

سیف بن عمیره گوید که: سؤال کردم از صفوان و گفتم که: علقمة بن محمّد این دعا را برای ما از حضرت باقر علیه السلام روایت نکرد بلکه همان زیارت را حدیث کرد، صفوان گفت که: وارد شدم با سیّد خودم حضرت صادق علیه السلام به این مکان، پس بجا آورد مثل آنچه را که ما بجاآوردیم در زیارت، و دعا کرد به این دعا هنگام وداع بعد از اینکه دو رکعت نماز گذاشت چنانچه ما نماز گذاشتیم، و وداع کرد چنانچه ما وداع کردیم.

پس صفوان گفت که: حضرت صادق علیه السلام به من فرمود که: مواظب باش این زیارت را، و بخوان این دعا را و زیارت کن به آن، پس بدرستی که من ضامنم بر خدا برای هرکه زیارت کند به این زیارت و دعا کند به این دعا از نزدیک یا دور، این که زیارتش مقبول شود، و سعیش مشکور، و سلامش به آن حضرت برسد و محجوب نماند، و حاجت او قضا شود، از جانب خدای تعالی به هر مرتبه که خواهد برسد، و او را نومید برنگرداند.

ای صفوان، یافتم این زیارت را به این ضمان از پدرم، و پدرم از پدرش علیّ بن الحسین علیه السلام به همین ضمان، و او از حسین علیه السلام به همین ضمان، و حسین علیه السلام از برادرش حسن علیه السلام به همین

1- عَنْ: خ ل.

2- مِمَّا: خ ل.

3- مصباح المتهجّد: 777- 781.

ضمان، و حسن از پدرش امیر المؤمنین علیه السلام با همین ضمان، و امیر المؤمنین علیه السلام از رسول خدا صلی الله علیه و آله با همین ضمان، و رسول خدا صلی الله علیه و آله از جبرئیل با همین ضمان، و جبرئیل از خدای تعالی با همین ضمان، و به تحقیق که خداوند عزّ وجلّ قسم خورده به ذات مقدّس خود که: هرکه زیارت کند حسین علیه السلام را به این زیارت از نزدیک یا دور و دعا کند به این دعا قبول می‌کنم از او زیارت او را، و می‌پذیرم از او خواهش او را به هر قدر که باشد، و می‌دهم مسألتش را، پس بازنگردد از حضرت من با ناامیدی و خَسار، و بازش گردانم با چشم روشن به برآوردن حاجت و فوز به جنّت و آزادی از دوزخ، و قبول کنم شفاعت او را در حقّ هرکس که شفاعت کند.
حضرت فرماید: جز دشمن ما اهل بیت که در حقّ او قبول نشود، قسم خورده حق تعالی به این بر ذات اقدسش، و گواه گرفته ما را بر آنچه که گواهی دادند به آن ملائکه ملکوت او.
پس جبرئیل گفت: یا رسول اللّٰه، خدا فرستاده مرا به سوی تو به جهت سرور و بشارت تو، و شادی و بشارت علی و فاطمه و حسن و حسین و امامان از اولاد تو علیهم السلام تا روز قیامت، پس مستمرّ و پاینده باد مسرّت تو، و مسرّت علی و فاطمه و حسن و حسین و امامان علیهم السلام و شیعه شما تا روز رستخیز.
پس صفوان گفت که: حضرت صادق علیه السلام با من فرمود: ای صفوان، هرگاه روی داد از برای تو به سوی خدای عزّ وجلّ حاجتی پس زیارت کن به این زیارت از هر مکانی که بوده باشی، و بخوان این دعا را، و بخواه از پروردگار خود حاجتت را که برآورده شود از خدا، و خدا خلاف نخواهد فرمود وعده خود را بر رسول خود به جود و امتنان خویش، و الحمد للّٰه (1)
2041. فواید مداومت بر زیارت عاشورا
مؤلّف گوید که: در نجم ثاقب در ذیل حکایت تشرّف جناب حاج سیّد احمد رشتی به ملاقات امام عصر ارواحنا فداه در سفر حج و فرمایش آن حضرت به او که: چرا شما عاشورا نمی‌خوانید؟ عاشورا، عاشورا، عاشورا، و آن حکایت را ما إن شاء اللّٰه بعد از زیارت جامعه کبیره نقل خواهیم کرد.
شیخ ما ثقة الإسلام نوری رحمه الله فرموده: امّا زیارت عاشورا، پس در فضل و مقام آن بس که از سنخ سایر زیارات نیست که به ظاهر از انشای و املای معصومی باشد، هرچند که از قلوب مطهّره ایشان چیزی جز آنچه از عالم بالا به آنجا رسد بیرون نیاید، بلکه از سنخ احادیث قدسیّه است که به همین ترتیب از زیارت و لعن و سلام و دعا از حضرت احدیّت جلّت عظمته به جبرئیل امین و از او به خاتم النّبیّین صلی الله علیه و آله رسیده، و به حسب تجربه مداومت به آن در چهل روز یا کمتر در قضای

1- مصباح المتهجّد: 781- 782.

حاجات و نیل مقاصد و دفع اعادی بی‌نظیر، و لکن احسن فواید آن که از مواظبت آن به دست آمده فایده‌ای است که در کتاب دار السّلام ذکر کردم، و اجمال آن آن که ثقه صالح متّقی حاج ملّا حسن یزدی که از نیکان مجاورین نجف اشرف است و پیوسته مشغول عبادت و زیارت، نقل کرد از ثقه امین حاج محمّد علی یزدی که مرد فاضل صالحی بود در یزد، که دائماً مشغول اصلاح امر آخرت خود بود، و شبها در مقبره‌ای خارج یزد که در آن جماعتی از صلحا مدفونند و معروف است به مزار، به سر می‌برد، و او را همسایه‌ای بود که در کودکی با هم بزرگ شده و در نزد یک معلّم می‌رفتند، تا آن که بزرگ شد و شغل عشّاری پیش گرفت، تا آن که مُرد، و در همان مقبره نزدیک محلّی که آن مرد صالح بیتوته می‌کرد دفن کردند، پس او را در خواب دید پس از گذشتن کمتر از ماهی که در هیئت نیکویی است، پس به نزد او رفت و گفت: من می‌دانم مبدأ و منتهای کار تو و ظاهر و باطن تو را، و نبودی از آنها که احتمال رود نیکی در باطن ایشان، و شغل تو مقتضی نبود جز عذاب را، پس به کدام عمل به این مقام رسیدی؟ گفت: چنان است که گفتی، و من در اشدّ عذاب بودم از روز وفات تا دیروز که زوجه استاد اشرف حدّاد فوت شد و در این مکان او را دفن کردند، و اشاره کرد به موضعی که قریب صد ذرع از او دور بود، و در شب وفات او حضرت ابی عبداللّه الحسین علیه السلام سه مرتبه او را زیارت کرد، و در مرتبه سیّم امر فرمود به رفع عذاب از این مقبره، پس حالت ما نیکو شد و در سعه و نعمت افتادیم.

پس، از خواب متحیّرانه بیدار شد، و حدّاد را نمی‌شناخت، و محلّه او را نمی‌دانست، پس در بازار حدّادان از او تفحّص کرد و او را پیدا نمود، از او پرسید: برای تو زوجه‌ای بود؟ گفت: آری، دیروز وفات کرد، و او را در فلان مکان- و همان موضع را اسم برد- دفن کردم، گفت: او به زیارت ابی عبداللّه علیه السلام رفته بود؟ گفت: نه، گفت: ذکر مصایب او می‌کرد؟ گفت: نه، گفت: مجلس تعزیه‌داری داشت؟ گفت: نه. آنگاه پرسید: چه می‌جویی؟ خواب را نقل کرد، گفت: آن زن مواظبت داشت به زیارت عاشورا (1) 2042. زیارت عاشوراء غیر معروفه

دویّم: زیارت عاشوراء غیر معروفه است، که با زیارت معروفه متداوله در اجر و ثواب شریک است، بی‌مشقّت گفتن صد مرتبه لعن و صد مرتبه سلام، و این برای آنان که شغل مهمّی دارند فوزی است عظیم، و کیفیّت آن به نحوی که در مزار قدیم نقل شده بدون شرح آن چنین است

1- دار السلام 2/ 279- 280.

که: هرکس دوست دارد زیارت کند آن حضرت را از بلاد دور یا نزدیک پس غسل کند و برود به صحرا یا در بام خانه خود، آنگاه دو رکعت نماز کند، و بخواند در آن سوره قُلْ هَو اللَّهُ أَحَد، چون سلام گفت اشاره کند به سوی آن حضرت به سلام، و متوجّه شود به این سلام و اشاره و نیّت به آن جهتی که در آن است ابو عبداللَّه الحسین علیه السلام، یعنی رو کند به کربلای معلّی، آنگاه با خشوع و استکانت بگوید:

السَّلامُ عَلَیْکَ یَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا ابْنَ الْبَشِیرِ النَّذِیرِ وَابْنَ سَیِّدِ الْوَصِیِّینَ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا ابْنَ فاطِمَةَ سَیِّدَةِ نِساءِ الْعالَمِینَ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا خِیَرَةَ اللَّهِ وَابْنَ خِیَرَتِهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا ثارَ اللَّهِ وَابْنَ ثَارِهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ أَ یُّهَا الْوِتْرُ الْمَوْتُورُ، السَّلامُ عَلَیْکَ أَ یُّهَا الْإِمامُ الْهَادِی الزَّکِیُّ وَعَلَی أَرْوَاحٍ حَلَّتْ بِفِنائِکَ وَأَقامَتْ فِی جِوارِکَ، وَوَفَدَتْ مَعَ زُوَّارِکَ، السَّلامُ عَلَیْکَ مِنِّی مَا بَقِیتُ وَبَقِیَ اللَّیْلُ وَالنَّهارُ، فَلَقَدْ عَظُمَتْ بِکَ الرَّزِیَّةُ وَجَلَّتْ فِی الْمُؤْمِنِینَ وَالْمُسْلِمِینَ وَفِی أَهْلِ السَّموَاتِ وَأَهْلِ الْأَرَضِینَ أَجْمَعِینَ، فَإِنَّا لِلَّهِ وَ إِنَّا إِلَیْهِ راجِعُونَ، صَلَواتُ اللَّهِ وَبَرَکاتُهُ وَتَحِیَّاتُهُ عَلَیْکَ یَا أَبا عَبْدِ اللَّهِ الْحُسَیْنِ وَعَلَی آبائِکَ الطَّیِّبِینَ الْمُنْتَجَبِینَ وَعَلَی ذُرِّیَّاتِکُمُ الْهُداةِ الْمَهْدِیِّینَ. لَعَنَ اللَّهُ أُمَّةً خَذَلَتْکَ وَتَرَکَتْ نُصْرَتَکَ وَمَعُونَتَکَ، وَلَعَنَ اللَّهُ أُمَّةً أَسَّسَتْ أَساسَ الظُّلْمِ لَکُمْ وَمَهَّدَتِ الْجَوْرَ عَلَیْکُمْ وَطَرَّقَتْ إِلی أَذِیَّتِکُمْ وَتَحَیُّفِکُمْ (1) 2043 وَجارَتْ (2) 2044 ذلِکَ فِی دِیارِکُمْ وَأَشْیاعِکُمْ، بَرِئْتُ إِلَی اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَ إِلَیْکُمْ یَا سَادَاتِی وَمَوَالِیَّ وَأَئِمَّتِی مِنْهُمْ وَمِنْ أَشْیاعِهِمْ وَأَ تْباعِهِمْ، وَأَسْأَلُ اللَّهَ الَّذِی أَکْرَمَ یَا مَوالِیَّ مَقامَکُمْ وَشَرَّفَ مَنْزِلَتَکُمْ وَشَأْ نَکُمْ أَنْ یُکْرِمَنِی بِوِلایَتِکُمْ وَمَحَبَّتِکُمْ وَالایْتِمامِ

1- تَحَیُّفِکُمْ: ظلم کردن.

2- وَحَادَتْ: خ.

بِكُمْ، وَبِالْبَراءَةِ مِنْ أَعْدَائِكُمْ، وَأَسْأَلُ اللَّهَ الْبَرَّ الرَّحِيمَ أَنْ يَرْزُقَنِی مَوَدَّتَكُمْ وَأَنْ يُوَفِّقَنِی لِلطَّلَبِ بِثارِكُمْ مَعَ الْإِمامِ الْمُنْتَظَرِ الْهادِی مِنْ آلِ مُحَمَّدٍ، وَأَنْ يَجْعَلَنِی مَعَكُمْ فِی الدُّنْيا وَالْآخِرَةِ، وَأَنْ يُبَلِّغَنِی الْمَقامَ الْمَحْمُودَ لَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ، وَأَسْأَلُ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ بِحَقِّكُمْ وَبِالشَّأْنِ الَّذِی جَعَلَ اللَّهُ لَكُمْ أَنْ يُعْطِيَنِی بِمُصابِی بِكُمْ أَفْضَلَ مَا أَعْطی مُصاباً بِمُصِيبَةٍ، إِنَّا لِلَّهِ وَ إِنَّا إِلَيْهِ راجِعُونَ، يَا لَها مِنْ مُصِيبَةٍ مَا أَفْجَعَها وَأَ نْكاها لِقُلُوبِ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُسْلِمِينَ، فَإِنَّا لِلَّهِ وَ إِنَّا إِلَيْهِ راجِعُونَ.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاجْعَلْنِی فِی مَقامِی مِمَّنْ تَنالُهُ مِنْکَ صَلَواتٌ وَرَحْمَةٌ وَمَغْفِرَةٌ، وَاجْعَلْنِی عِنْدَکَ وَجِيهاً فِی الدُّنْيا وَالْآخِرَةِ وَمِنَ الْمُقَرَّبِينَ، فَإِنِّی أَ تَقَرَّبُ إِلَيْکَ بِمُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ صَلَواتُکَ عَلَيْهِ وَعَلَيْهِمْ أَجْمَعِينَ. اللَّهُمَّ وَ إِنِّی أَ تَوَسَّلُ وَأَ تَوَجَّهُ بِصَفْوَتِکَ مِنْ خَلْقِکَ وَخِيَرَتِکَ مِنْ خَلْقِکَ مُحَمَّدٍ وَعَلِیٍّ وَالطَّيِّبِينَ مِنْ ذُرِّيَّتِهِمَا، اللَّهُمَّ فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاجْعَلْ مَحْيایَ مَحْياهُمْ، وَمَماتِی مَماتَهُمْ، وَلَا تُفَرِّقْ بَيْنِی وَبَيْنَهُمْ فِی الدُّنْيا وَالْآخِرةِ، إِنَّکَ سَمِيعُ الدُّعاءِ. اللَّهُمَّ وَهذَا يَوْمٌ تَجَدَّدَ فِيهِ النِّقْمَةُ، وَتَنَزَّلَ فِيهِ اللَّعْنَةُ عَلَی اللَّعِينِ يَزِيدَ وَعَلَی آلِ يَزِيدَ وَعَلَی آلِ زِيادٍ وَعُمَرَ بْنِ سَعْدٍ وَالشِّمْرِ. اللَّهُمَّ الْعَنْهُمْ وَالْعَنْ مَنْ رَضِیَ بِقَوْ لِهِمْ وَفِعْلِهِمْ مِنْ أَوَّلٍ وَآخِرٍ لَعْناً كَثِيراً، وَأَصْلِهِمْ حَرَّ نارِکَ، وَأَسْكِنْهُمْ جَهَنَّمَ وَسَاءَتْ مَصِيراً، وَأَوْجِبْ عَلَيْهِمْ وَعَلَی كُلِّ مَنْ شايَعَهُمْ وَبايَعَهُمْ وَتابَعَهُمْ وَساعَدَهُمْ وَرَضِیَ بِفِعْلِهِمْ وَافْتَحْ لَهُمْ وَعَلَيْهِمْ وَعَلَی كُلِّ مَنْ رَضِیَ بِذلِکَ لَعَناتِکَ الَّتِی لَعَنْتَ بِها كُلَّ ظالِمٍ، وَكُلَّ غاصِبٍ، وَكُلَّ جاحِدٍ، وَكُلَّ كافِرٍ، وَكُلَّ مُشْرِکٍ، وَكُلَّ شَيْطانٍ رَجِيمٍ، وَكُلَّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ. اللَّهُمَّ الْعَنْ يَزِيدَ وَآلَ

يَزِيدَ وَبَنِى مَرْوانَ جَمِيعاً، اللَّهُمَّ وَضَعِّفْ غَضَبَکَ وَسَخَطَکَ وَعَذابَکَ وَنَقِمَتَکَ عَلَى أَوَّلِ ظالِمٍ ظَلَمَ أَهْلَ بَيْتِ نَبِيِّکَ، اللَّهُمَّ وَالْعَنْ جَمِيعَ الظَّالِمِينَ لَهُمْ وَانْتَقِمْ مِنْهُمْ إِنَّکَ ذُو نِقْمَةٍ مِنَ الْمُجْرِمِينَ، اللَّهُمَّ وَالْعَنْ أَوَّلَ ظالِمٍ ظَلَمَ آلَ بَيْتِ مُحَمَّدٍ، وَالْعَنْ أَرْواحَهُمْ وَدِيارَهُمْ وَقُبُورَهُمْ، وَالْعَنِ اللَّهُمَّ الْعِصابَةَ الَّتِى نازَلَتِ الْحُسَيْنَ ابْنَ بِنْتِ نَبِيِّکَ وَحارَبَتْهُ وَقَتَلَتْ أَصْحابَهُ وَأَ نْصارَهُ وَأَعْوَانَهُ وَأَوْ لِيَاءَهُ وَشِيعَتَهُ وَمُحِبِّيهِ وَأَهْلَ بَيْتِهِ وَذُرِّيَّتَهُ، وَالْعَنِ اللَّهُمَّ الَّذِينَ نَهَبُوا مالَهُ، وَسَلَبُوا (1) حَرِيمَهُ، وَلَمْ يَسْمَعُوا کَلامَهُ وَلَا مَقالَهُ، اللَّهُمَّ وَالْعَنْ كُلَّ مَنْ بَلَغَهُ ذلِکَ 2045 فَرَضِىَ بِهِ مِنَ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ وَالْخَلائِقِ أَجْمَعِينَ إِلى يَوْمِ الدِّينِ. السَّلامُ عَلَيْکَ يَا أَبا عَبْدِ اللَّهِ الْحُسَيْنَ وَعَلَى مَنْ سَاعَدَکَ وَعاوَنَکَ وَوَاسَاکَ بِنَفْسِهِ، وَبَذَلَ مُهْجَتَهُ فِى الذَّبِّ عَنْکَ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا مَوْلاىَ وَعَلَيْهِمْ، وَعَلَى رُوحِکَ وَعَلَى أَرْواحِهِمْ، وَعَلَى تُرْبَتِکَ وَعَلَى تُرْبَتِهِمْ. اللَّهُمَّ لَقِّهِمْ رَحْمَةً وَرِضْواناً وَرَوْحاً وَرَيْحاناً، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا مَوْلاىَ يَا أَبا عَبْدِ اللَّهِ، يَا ابْنَ خاتَمِ النَّبِيِّينَ، وَيَا ابْنَ سَيِّدِ الْوَصِيِّينَ، وَيَا ابْنَ سَيِّدَةِ نِساءِ الْعالَمِينَ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا شَهِيدُ يَا ابْنَ الشَّهِيدِ. اللَّهُمَّ بَلِّغْهُ عَنِّى فِى هذِهِ السَّاعَةِ، وَفِى هذَا الْيَوْمِ، وَفِى هذَا الْوَقْتِ، وَكُلِّ وَقْتٍ تَحِيَّةً وَسَلاماً، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا ابْنَ سَيِّدِ الْعالَمِينَ، وَعَلَى الْمُسْتَشْهَدِينَ مَعَکَ سَلاماً مُتَّصِلًا مَا اتَّصَلَ اللَّيْلُ وَالنَّهارُ (2) 2046، السَّلامُ عَلَى الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِىٍّ الشَّهِيدِ، السَّلامُ عَلَى عَلِىِّ بْنِ الْحُسَيْنِ الشَّهِيدِ، السَّلامُ عَلَى الْعَبَّاسِ بْنِ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ الشَّهِيدِ، السَّلامُ عَلَى الشُّهَداءِ مِنْ وُلْدِ أَمِيرِ

1- وَسَبَوْا: خ ل.

2- بالنَّهارِ: خ ل.

الْمُؤْمِنِينَ، السَّلامُ عَلَى الشُّهَداءِ مِنْ وُلْدِ جَعْفَرٍ وَعَقِيلٍ، السَّلامُ عَلَى كُلِّ مُسْتَشْهَدٍ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَبَلِّغْهُمْ عَنِّی تَحِيَّةً وَسَلاماً، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَعَلَيْکَ السَّلامُ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكاتُهُ، أَحْسَنَ اللَّهُ لَکَ الْعَزاءَ فِی وَلَدِکَ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلامُ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا أَبَا الْحَسَنِ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ وَعَلَيْکَ السَّلامُ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكاتُهُ، أَحْسَنَ اللَّهُ لَکَ الْعَزاءَ فِی وَلَدِکَ الْحُسَيْنِ، السَّلامُ عَلَيْکِ يَا فاطِمَةُ يَا بِنْتَ رَسُولِ رَبِّ الْعالَمِينَ وَعَلَيْکِ السَّلامُ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكاتُهُ، أَحْسَنَ اللَّهُ لَکِ الْعَزاءَ فِی وَلَدِکِ الْحُسَيْنِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا أَبا مُحَمَّدٍ الْحَسَنَ وَعَلَيْکَ السَّلامُ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكاتُهُ، أَحْسَنَ اللَّهُ لَکَ الْعَزاءَ فِی أَخِيکَ الْحُسَيْنِ، السَّلامُ عَلَى أَرْواحِ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِناتِ، الْأَحْياءِ مِنْهُمْ وَالْأَمْواتِ، وَعَلَيْهِمُ السَّلامُ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكاتُهُ، أَحْسَنَ اللَّهُ لَهُمُ الْعَزاءَ فِی مَوْلاهُمُ الْحُسَيْنِ. اللَّهُمَّ اجْعَلْنا مِنَ الطَّالِبِينَ بِثارِهِ مَعَ إِمامٍ عَدْلٍ تُعِزُّ بِهِ الْإِسْلامَ وَأَهْلَهُ يَا رَبَّ الْعالَمِينَ.

پس به سجده بر و بگو: اللَّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ عَلَى جَمِيعِ (1) 2047 مَا نابَ (2) 2048 مِنْ خَطْبٍ، وَلَکَ الْحَمْدُ عَلَى كُلِّ أَمْرٍ، وَ إِلَيْکَ الْمُشْتَكى فِی عَظِيمِ الْمُهِمَّاتِ بِخِيَرَتِکَ وَأَوْلِيائِکَ وَذلِکَ لِما أَوْجَبْتَ لَهُمْ مِنَ الْكَرَامَةِ وَالْفَضْلِ الْكَثِيرِ. اللَّهُمَّ فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَارْزُقْنِی شَفاعَةَ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلامُ يَوْمَ الْوُرُودِ، وَالْمَقامِ الْمَشْهُودِ، وَالْحَوْضِ الْمَوْرُودِ، وَاجْعَلْ لِی قَدَمَ صِدْقٍ عِنْدَکَ مَعَ الْحُسَيْنِ وَأَصْحابِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلامُ الَّذِينَ وَاسَوْهُ بِأَنْفُسِهِمْ، وَبَذَلُوا دُونَهُ مُهَجَهُمْ،

1- جَمِيعِ: خ.

2- ما يَأتِی: خ ل.

وَجاهَدُوا مَعَهُ أَعْداءَکَ ابْتِغاءَ مَرْضاتِکَ وَرَجَائِکَ، وَتَصْدِیقاً بِوَعْدِکَ، وَخَوْفاً مِنْ وَعِیدِکَ، إِنَّکَ لَطِیفٌ لِمَا تَشاءُ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ (1) 2049.

هشتم: زیارت اربعین است، یعنی بیستم صفرزیارت اربعین

شیخ در تهذیب و مصباح روایت کرده از حضرت امام حسن عسکری علیه السلام که فرموده:

علامات مؤمن پنج چیز است: پنجاه و یک رکعت نماز گذاشتن، که مراد هفده رکعت فریضه و سی و چهار رکعت نافله است در هر شب و روز، و زیارت اربعین کردن، و انگشتر در دست راست کردن، و جبین را در سجده بر خاک گذاشتن، و بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ را بلند گفتن (2) 2050.

و کیفیّت زیارت حضرت امام حسین علیه السلام در این روز به دو نحو رسیده: یکی زیارتی است که شیخ در تهذیب و مصباح روایت کرده ازصفوان جمّال که گفت: فرمود به من مولایم حضرت صادق علیه السلام در زیارت اربعین، که زیارت می‌کنی در هنگامی که روز بلند شده باشد و می‌گویی:

السَّلامُ عَلَی وَ لِیِّ اللَّهِ وَحَبِیبِهِ، السَّلامُ عَلَی خَلِیلِ اللَّهِ وَنَجِیبِهِ، السَّلامُ عَلَی صَفِیِّ اللَّهِ وَابْنِ صَفِیِّهِ، السَّلامُ عَلَی الْحُسَیْنِ الْمَظْلُومِ الشَّهِیدِ، السَّلامُ عَلَی أَسِیرِ الْکُرُباتِ وَقَتِیلِ الْعَبَرَاتِ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَشْهَدُ أَ نَّهُ وَ لِیُّکَ وَابْنُ وَ لِیِّکَ، وَصَفِیُّکَ وَابْنُ صَفِیِّکَ، الْفَائِزُ بِکَرَامَتِکَ، أَکْرَمْتَهُ بِالشَّهَادَةِ، وَحَبَوْتَهُ بِالسَّعَادَةِ، وَاجْتَبَیْتَهُ بِطِیبِ الْوِلادَةِ، وَجَعَلْتَهُ سَیِّداً مِنَ السَّادَةِ، وَقَائِداً مِنَ الْقَادَةِ، وَذَائِداً مِنَ الذَّادَةِ، وَأَعْطَیْتَهُ مَوَارِیثَ الْأَ نْبِیَاءِ، وَجَعَلْتَهُ حُجَّةً عَلَی خَلْقِکَ مِنَ الْأَوْصِیَاءِ، فَأَعْذَرَ فِی الدُّعَاءِ، وَمَنَحَ النُّصْحَ، وَبَذَلَ مُهْجَتَهُ فِیکَ لِیَسْتَنْقِذَ عِبَادَکَ مِنَ الْجَهَالَةِ، وَحَیْرَةِ الضَّلالَةِ، وَقَدْ تَوَازَرَ عَلَیْهِ مَنْ غَرَّتْهُ الدُّنْیا، وَبَاعَ حَظَّهُ بِالْأَرْذَلِ الْأَدْنی، وَشَرَی آخِرَتَهُ بِالثَّمَنِ الْأَوْکَسِ (3) 2051، وَتَغَطْرَسَ (4) 2052 وَتَرَدَّی
2053 (5)

1- لِلنّارِ: خ ل.

2- الطّاهِرَة: خ ل.

3- لِلنّارِ: خ ل.

4- تَغَطْرَسَ: تکبّر کرد.

5- مرکز تحقیقات حج، مفاتیح الجنان، 1جلد، نشر مشعر - تهران.

فِی هَوَاهُ، وَأَسْخَطَکَ وَأَسْخَطَ نَبِیَّکَ، وَأَطَاعَ مِنْ عِبادِکَ أَهْلَ الشِّقاقِ وَالنِّفاقِ، وَحَمَلَةَ الْأَوْزارِ، الْمُسْتَوْجِبِینَ النَّارَ (1) 2054، فَجاهَدَهُمْ فِیکَ صابِراً مُحْتَسِباً حَتَّی سُفِکَ فِی طَاعَتِکَ دَمُهُ وَاسْتُبِیحَ حَرِیمُهُ. اللَّهُمَّ فَالْعَنْهُمْ لَعْناً وَبِیلًا، وَعَذِّبْهُمْ عَذاباً أَلِیماً. السَّلامُ عَلَیْکَ یَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا ابْنَ سَیِّدِ الْأَوْصِیاءِ، أَشْهَدُ أَ نَّکَ أَمِینُ اللَّهِ وَابْنُ أَمِینِهِ، عِشْتَ سَعِیداً، وَمَضَیْتَ حَمِیداً، وَمُتَّ فَقِیداً، مَظْلُوماً شَهِیداً، وَأَشْهَدُ أَنَّ اللَّهَ مُنْجِزٌ مَا وَعَدَکَ، وَمُهْلِکٌ مَنْ خَذَلَکَ، وَمُعَذِّبٌ مَنْ قَتَلَکَ، وَأَشْهَدُ أَ نَّکَ وَفَیْتَ بِعَهْدِ اللَّهِ، وَجاهَدْتَ فِی سَبِیلِهِ حَتّی أَتَاکَ الْیَقِینُ، فَلَعَنَ اللَّهُ مَنْ قَتَلَکَ، وَلَعَنَ اللَّهُ مَنْ ظَلَمَکَ، وَلَعَنَ اللَّهُ أُمَّةً سَمِعَتْ بِذلِکَ فَرَضِیَتْ بِهِ. اللَّهُمَّ إِ نِّی أُشْهِدُکَ أَنِّی وَلِیٌّ لِمَنْ والاهُ، وَعَدُوٌّ لِمَنْ عاداهُ، بِأَبِی أَ نْتَ وَأُمِّی یَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ، أَشْهَدُ أَ نَّکَ کُنْتَ نُوراً فِی الْأَصْلابِ الشَّامِخَةِ، وَالْأَرْحامِ الْمُطَهَّرَةِ (2) 2055، لَمْ تُنَجِّسْکَ الْجاهِلِیَّةُ بِأَ نْجاسِها، وَلَمْ تُلْبِسْکَ الْمُدْلَهِمَّاتُ مِنْ ثِیابِها، وَأَشْهَدُ أَ نَّکَ مِنْ دَعائِمِ الدِّینِ، وَأَرْکانِ الْمُسْلِمِینَ، وَمَعْقِلِ الْمُؤْمِنِینَ، وَأَشْهَدُ أَ نَّکَ الْإِمامُ الْبَرُّ التَّقِیُّ الرَّضِیُّ الزَّکِیُّ الْهادِی الْمَهْدِیُّ، وَأَشْهَدُ أَنَّ الْأَئِمَّةَ مِنْ وُلْدِکَ کَلِمَةُ التَّقْوی، وَأَعْلامُ الْهُدی، وَالْعُرْوَةُ الْوُثْقی، وَالْحُجَّةُ عَلَی أَهْلِ الدُّنْیا، وَأَشْهَدُ أَ نِّی بِکُمْ مُؤْمِنٌ، وَبِإِیابِکُمْ مُوقِنٌ، بِشَرایِعِ دِینِی، وَخَواتِیمِ عَمَلِی، وَقَلْبِی لِقَلْبِکُمْ سِلْمٌ، وَأَمْرِی لِأَمْرِکُمْ مُتَّبِعٌ، وَنُصْرَتِی لَکُمْ مُعَدَّةٌ حَتَّی یَأْذَنَ اللَّهُ لَکُمْ، فَمَعَکُمْ مَعَکُمْ لامَعَ عَدُوِّکُمْ،

1- لِلنّارِ: خ ل.
2- الطّاهِرَة: خ ل.

صَلَواتُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ، وَعَلَى أَرْواحِكُمْ وَأَجْسادِكُمْ (1) 2056، وَشاهِدِكُمْ وَغَائِبِكُمْ، وَظَاهِرِكُمْ وَبَاطِنِكُمْ، آمِينَ رَبَّ الْعالَمِينَ.

پس دو ركعت نماز مى‌كنى، و دعا مى‌كنى به آنچه مى‌خواهى، و بر مى‌گردى (2) 2057.

و ديگر زيارتى است كه از جابر منقول است، و كيفيّت آن چنان است كه از عطا روايت شده كه گفت: با جابر بن عبداللَّه انصارى بودم در روز بيستم ماه صفر، چون به غاضريّه رسيديم در آب فرات غسل كرد، و پيراهن طاهرى كه با خود داشت پوشيد، پس گفت كه: آيا با تو چيزى هست از بوى خوش اى عطا؟ گفتم: با من سُعد هست، پس قدرى از آن گرفت و بر سر و بدن پاشيد، و پا برهنه روانه شد، تا ايستاد نزد سر مبارك امام حسين عليه السلام و سه مرتبه اللَّهُ أَكْبَرُ گفت، پس افتاد و بى‌هوش شد، و چون به هوش آمد شنيدم كه مى‌گفت: السَّلامُ عَلَيْكُمْ يَا آلَ اللَّهِ، إلى آخره (3) 2058. كه بعينه همان زيارت نيمه رجب است كه ما ذكر نموديم، و با آن فرقى ندارد جز چند كلمه كه شايد از اختلاف نُسَخ باشد، چنانچه شيخ مرحوم احتمال داده، پس اگر كسى خواست كه آن را نيز بخواند رجوع كند به زيارت نيمه رجب (ص 607) و همان را بخواند.

مؤلّف گويد كه: زيارت امام حسين عليه السلام در اوقات شريفه و ليالى و ايّام متبرّكه به غير از اين اوقات كه ذكر شد نيز افضل است، خصوصاً اوقاتى كه به آن حضرت نسبتى داشته باشد، مانند روز مباهله، و روز نزول هَلْ اتى، و روز ولادت شريف آن حضرت، و شبهاى جمعه، و از روايتى مستفاد مى‌شود كه حق تعالى در هر شب جمعه نظر مكرمتى بر آن حضرت فرمايد، و جميع پيغمبران و اوصياى ايشان را به زيارت او بفرستد (4) 2059. اوقات شريفه زيارت امام حسين عليه السلام

و ابن قولويه از حضرت صادق عليه السلام روايت كرده كه: هركه زيارت كند قبر امام حسين عليه السلام را در هر جمعه آمرزيده شود البتّه، و از دنيا بيرون نرود با حال حسرت از دنيا، و مسكنش در بهشت با امام حسين عليه السلام باشد (5) 2060.

و در خبر اعمش است كه همسايه او براى او گفت: در خواب ديدم كه رقعه‌ها از آسمان فرو مى‌ريزد كه در آنها امان نوشته‌اند براى هركه زيارت امام حسين عليه السلام كند در شب جمعه (6) 2061، و بعد از

1- وَأجسَامِكُمْ: خ ل.

2- مصباح المتهجّد: 788- 790 و تهذيب الأحكام 6/ 113 ح 17 باب 52.

3- مصباح الزائر: 286.
4- كامل الزيارات: 222، باب 38، ح 4.
5- كامل الزيارات: 341، باب 74، ح 4.
6- مزار كبير: 331، ح 11.

این در اعمال کاظمین در حکایت حاجی علی بغدادی اشاره به این مطلب خواهد شد (ص 666)، و غیر این اوقات از اوقات شریفه دیگر.
و روایت شده، از حضرت صادق علیه السلام پرسیدند که: آیا زیارت امام حسین علیه السلام را وقتی هست که بهتر از وقت دیگر باشد؟ فرمود که: زیارت کنید آن حضرت را در هر وقت و هر زمان، زیرا که زیارت آن حضرت خیر مقرّری است، هرکه آن را بیشتر به عمل آورد خیر بیشتر خواهد یافت، و هرکه کمتر کند کمتر خواهد یافت، و سعی کنید در زیارت کردن آن حضرت در اوقات شریفه، که اعمال صالحه در آنها ثوابش مضاعف است، و در آن اوقات شریفه ملائکه از آسمان نازل می‌شوند از برای زیارت آن حضرت، إلی آخره (1) 2062.
و از برای خصوص این اوقات مذکوره زیارت منقولی یافت نشده، بلی در روز سیّم ماه شعبان که روز تولّد حضرت امام حسین علیه السلام است دعایی از ناحیه شریفه بیرون آمده که بایست آن را خواند، و ما آن را در اعمال ماه شعبان ذکر کردیم.
و بدان نیز که زیارت آن حضرت در غیر کربلا از شهرهای دور فضیلت زیادی دارد، و ما در این جا به ذکر دو روایت که در کافی و تهذیب و فقیه است قناعت می‌کنیم.
روایت اوّل: ابن ابی‌عمیر از هشام روایت کرده که حضرت صادق علیه السلام فرمود که: هرگاه راه یکی از شما دور و از خانه‌اش تا به قبور ما مسافت بسیار باشد بالا رود به پشت بام بلندتر منزل خود و دو رکعت نماز کند و اشاره کند به سلام کردن به سوی قبرهای ما، پس به درستی که آن به ما می‌رسد (2) 2063.
روایت دویّم: از حنّان بن سدیر از پدرش منقول است که حضرت صادق علیه السلام به من فرمود: ای سدیر، زیارت می‌کنی قبر حسین علیه السلام را در هر روز؟ عرض کردم که: فدای تو گردم نه، فرمود: شما چه جفا کارید! در هر جمعه زیارت می‌کنید او را؟ گفتم: نه، فرمود: در هر ماهی زیارت می‌کنید؟ گفتم: نه، فرمود: در هر سالی او را زیارت می‌کنید؟ گفتم: گاهی از سالها شده که زیارت کرده‌ام، فرمود: ای سدیر، چه جفا کارید شما به امام حسین علیه السلام! آیا ندانستید که حق تعالی را دو هزار هزار فرشته است (و در تهذیب و فقیه: هزار هزار فرشته است) ژولیده‌مو، گردآلوده که می‌گریند بر آن حضرت و زیارت می‌کنند و سست نمی‌شوند؟ و چه می‌شود برای تو ای سدیر که زیارت کنی قبر امام حسین علیه السلام را در هر جمعه پنج مرتبه و در هر روزی یک مرتبه؟ گفتم:

1- اقبال الاعمال 1/ 45 باب 3 فصل 5.
2- من لا يحضره الفقيه 2/ 99 ح 3202 و كافى 4/ 587 ح 1 باب نوادر.

فدایت شوم، بین ما و بین او فرسخ‌های بسیار است، فرمود به من که: بالا رو به بام خانه‌ات، پس نظر کن به جانب راست و چپ، پس بلند کن سر خود را به سوی آسمان، پس قصد کن جانب قبر آن حضرت را و بگو: السَّلامُ عَلَیْکَ یَا أَبا عَبْدِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَکاتُهُ، نوشته می‌شود برای تو زیارتی، و آن زیارت حجّه و عمره است، سدیر گفت: بسا شد که بجا آوردم این را در ماه بیشتر از بیست مرتبه (1) 2064. و در صدر زیارت اوّل از زیارات مطلقه گذشت چیزی که مناسب این مقام بود.
ذکر فواید تربت امام حسین علیه السلام
تذییل: در فضیلت و آداب تربت مقدّسه امام حسین علیه السلام
بدان که روایات بسیار وارد شده که در تربت آن حضرت شفای هر درد و مرض است مگر مرگ، و امان است از بلاها و باعث ایمنی از هر خوف و بیم است، و اخبار در این باب متواتر است، و معجزاتی که به سبب این تربت مقدسّه ظاهر گردیده است زیاده از آن است که ذکر شود، و من در کتاب فوائد الرّضویه که در تراجم علماء امامیّه است، در احوال سیّد محدّث متبحّر آقا سیّد نعمة اللّٰه جزایری رحمه الله نوشتم که: آن سیّد جلیل در تحصیل علم زحمت بسیار کشیده، و سختی و رنج بسیار برده، و در اوایل تحصیل چون قادر نبوده بر چراغ به روشنی ماه مطالعه می‌نموده، لا جرم از کثرت مطالعه در ماهتاب و بسیار چیز نوشتن و مطالعه کردن چشمانش ضعف پیدا کرده بود، پس به جهت روشنی چشم خود به تربت مقدّسه حضرت سیّد الشّهداء علیه السلام و تراب مراقد شریفه ائمّه عراق علیهم السلام اکتحال می‌کرد، و به برکت آن تربت‌ها چشمش روشن می‌گشت.
و نیز نگاشتم که: مبادا اهالی عصر ما به واسطه معاشرت با کفّار و ملاحده این مطلب را استعجاب نمایند، همانا کمال الدّین دمیری در حیاة الحیوان نقل کرده که: افعی هرگاه هزار سال عمر کرد چشمانش کور می‌شود، حق تعالی او را ملهم فرموده که برای رفع کوری خود چشم خود را به رازیانج تر بمالد، لاجرم با چشم کور از بیابان قصد می‌کند بساتین و جاهایی را که رازیانج در آن جا باشد، و اگر چه مسافتی طویل در بین باشد، پس خود را می‌رساند به آن گیاه، و چشم خود را بر آن می‌مالد، روشنی چشم او بر می‌گردد (2) 2065، و این مطلب را زمخشری و غیره نیز نقل کرده‌اند (3) 2066.

1- كافى 4/ 589 ح 8 و تهذيب الأحكام 6/ 116 ح 21 باب 52 و من لا يحضره الفقيه 2/ 599 ح 3203.
2- حياة الحيوان 1/ 41 در مادّه «أفعى».
3- فوائد الرضويّه 2/ 695.

پس هرگاه حق تعالی در یک گیاه تری این خاصیّت قرار داده باشد که مار کور پی به آن ببرد و بهره خود را از آن بگیرد، چه عجب و استبعادی دارد که در تربت پسر پیغمبر صلوات اللَّه علیه و آله که در راه او خودش و عترتش کشته شده شفاء از جمیع امراض و فواید و برکاتی قرار داده باشد که شیعیان و محبّان از آن بهره‌ها برند، و ما در این مقام به ذکر چند خبر قناعت می‌کنیم:
اوّل: روایت شده که: حوریان بهشت چون یکی از ملائکه را می‌بینند که از برای کاری بر زمین می‌آید از او التماس می‌کنند که برای ما تسبیح و تربت قبر امام حسین علیه السلام به هدیه بیاور (1) 2067.
دوّم: به سند معتبر منقول است که شخصی گفت: حضرت امام رضا علیه السلام برای من از خراسان بسته متاعی فرستاد، چون گشودم در میان آن خاکی بود، از آن مرد که آورده بود پرسیدم که: این خاک چیست؟ گفت: خاک قبر امام حسین علیه السلام است، و هرگز آن حضرت از جامه و غیر جامه چیزی به جایی نمی‌فرستد مگر آن که این خاک را در میانش می‌گذارد، و می‌فرماید: این امان است از بلاها به اذن و مشیّت خدا (2) 2068.
سیّم: روایت است که عبداللَّه بن ابی یعفور به خدمت حضرت صادق علیه السلام عرض کرد که:
یک شخص از خاک قبر امام حسین علیه السلام برمی‌دارد و منتفع می‌شود، و دیگری برمی‌دارد و منتفع نمی‌شود؟! فرمود که: نه واللَّه، هرکه بردارد و اعتقاد داشته باشد که به او نفع می‌بخشد البتّه منتفع می‌شود (3) 2069.
چهارم: از ابو حمزه ثمالی روایت است که: عرض کردم به حضرت صادق علیه السلام که: می‌بینم اصحاب ما می‌گیرند خاک قبر امام حسین علیه السلام را و طلب شفا از آن می‌کنند، آیا شفا در آن هست؟
فرمود که: طلب شفا می‌توان کرد از خاکی که بردارند از میان قبر تا چهار میل، و همچنین است خاک قبر جدّم رسول خدا صلی الله علیه و آله و قبر امام حسن و امام زین العابدین و امام محمّد باقر علیهم السلام، پس بگیر از آن خاک که آن شفای هر درد است، و سپری است برای دفع هرچه از آن ترسی، و هیچ چیز به آن برابری نمی‌کند از چیزهایی که از آن شفا طلب می‌کنند به غیر از دعا، و چیزی که آن را فاسد می‌کند آن است که در ظرفها و جاهای بد می‌گذارند، و آنها که معالجه به آن می‌کنند کم است یقین ایشان، هرکه یقین داشته باشد که این از برای او شفا است هرگاه معالجه به آن کند او را کافی خواهد بود، و محتاج به دوای دیگر نخواهد شد، و فاسد می‌گردانند آن تربت را شیاطین و

1- مزار كبير: 368، ح 16.

2- مزار شيخ مفيد: 144، ح 6، باب 62.

3- كامل الزيارات: 461، ح 1، باب 91.

کافران از جنّیان، که خود را بر آن می‌مالند، و به هر چیز که می‌گذرد آن تربت آن را بو می‌کنند.
و امّا شیاطین و کافران جن پس حسد می‌برند فرزندان آدم را بر آن، و خود را بر آن می‌مالند، که اکثر نیکی و بوی خوشش برطرف می‌شود، و هیچ تربت از حایر بیرون نمی‌آید مگر مهیّا می‌شوند از شیاطین و کافران جن از برای آن تربت، آن قدر که عدد ایشان را کسی به غیر از خدا احصا نمی‌تواند کرد، وآن تربت در دست صاحبش است و ایشان خود را بر آن می‌مالند، و ملائکه نمی‌گذارند ایشان را که داخل حایر شوند، و اگر تربت سالم از این‌ها بماند هر بیمار را که به آن معالجه نمایند البتّه در آن ساعت شفا می‌یابد.
پس چون تربت را برداری پنهان کن، و نام خدا را بر آن بسیار بخوان، و شنیده‌ام که بعضی از آنها که تربت را برمی‌دارند آن را سبک می‌شمارند، حتّی بعضی از ایشان آن را در توبره چهارپایان می‌اندازند، یا در ظرف طعام یا چیزهایی که دست بر آن بسیار مالیده شود، از خورجینها و جوالها، پس چگونه شفا یابد از آن کسی که به این نوع آن را حرمت دارد، و لکن دلی که در آن یقین نیست و سبک می‌شمارد چیزی را که صلاحش در آن است عمل خود را فاسد می‌کند (1) 2070.
پنجم: روایت شده که: هرگاه یکی از شما خواهد که بردارد تربت را به اطراف انگشتان بردارد، و قدر آن مثل نخود است، پس ببوسد آن را و بر هر دو دیده گذارد، وبر سایر بدن بمالد وبگوید: اللَّهُمَّ بِحَقِّ هذِهِ التُّرْبَةِ، وَبِحَقِّ مَنْ حَلَّ بِها وَثَوى فِيها، وَبِحَقِّ جَدِّهِ وَأَبِيهِ وَأُمِّهِ وَأَخِيهِ وَالْأَئِمَّةِ مِنْ وُلْدِهِ، وَبِحَقِّ الْمَلائِكَةِ الْحافِّينَ بِهِ إِلّا جَعَلْتَها شِفاءً مِنْ كُلِّ داءٍ، وَبُرْءاً مِنْ كُلِّ مَرَضٍ، وَنَجاةً مِنْ كُلِّ آفَةٍ، وَحِرْزاً مِمَّا أَخافُ وَأَحْذَرُ. پس آن را استعمال نماید (2) 2071.
و روایت شده که مهر کردن تربت امام حسین علیه السلام آن است که بر آن سوره إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِی لَیْلَة الْقَدْر بخوانی (3) 2072.
و نیز روایت شده که: هرگاه تربت را بخوری یا به کسی بخورانی بگو: بِسْمِ اللَّهِ وَبِاللَّهِ.
اللَّهُمَّ اجْعَلْهُ رِزْقاً واسِعاً، وَعِلْماً نَافِعاً، وَشِفاءً مِنْ كُلِّ داءٍ، إِنَّکَ عَلَى كُلِ

1- کامل الزیارات: 470- 471، ح 5، باب 93.
2- مکارم الأخلاق طبرسی 1/ 361 ح 1179 از امام صادق علیه السلام.
3- کافی 4/ 588 ح 7.

شَیْ ءٍ قَدِیرٌ (1) 2073.
مؤلّف گوید که: فواید تربت شریفه آن حضرت بسیار است، از جمله آن که مستحبّ است با میّت در قبر گذاشتن، و کفن را به آن نوشتن، و دیگر سجده کردن بر آن است، که روایت شده که:
سجده بر آن هفت حجاب را می‌درد، یعنی باعث قبولی نماز می‌شود که به آسمانها بالا می‌رود، و دیگر تسبیح از تربت آن حضرت ساختن و به آن تسبیح ذکر کردن و در دست داشتن است، که فضیلت عظیم دارد، و از خاصّیتش آن است که در دست آدمی تسبیح می‌گوید بی‌آنکه صاحبش تسبیح بگوید، و معلوم است که این تسبیح غیر از آن تسبیحی است که در همه اشیاء است کما قال اللّه تعالی: وَ إِنْ مِنْ شَیْ ءٍ إِلّا یُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ وَلکِنْ لَا تَفْقَهُونَ تَسْبِیحَهُمْ (2) 2074. و عارف رومی در معنی آن گفته:
گر تو را از غیب چشمی باز شدبا تو ذرّات جهان همراز شد
نطق خاک و نطق آب و نطق گل‌هست محسوس حواس اهل دل
جمله ذرّات در عالم نهان‌با تو می‌گویند روزان و شبان
ما سمیعیم و بصیر و باهشیم‌با شما نامحرمان ما خامشیم
از جمادی سوی جان جان شویدغلغل اجزای عالم بشنوید
فاش تسبیح جمادات آیدت‌وسوسه تأویلها بزدایدت
بالجمله، این تسبیحی که در این روایت است، تسبیحی است که از خصوصیّات تربت حضرت سیّد الشّهداء ارواحنا له الفداء است.
ششم: از حضرت امام رضا علیه السلام منقول است که: هرکه بگرداند تسبیح تربت امام حسین علیه السلام را و بگوید: سُبْحانَ اللَّهِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ، وَلَا إِلهَ إِلَّا اللَّهُ، وَاللَّهُ أَکْبَرُ، با هر دانه بنویسد حق تعالی از برای او شش هزار حسنه، و محو کند از او شش هزار گناه، و بلند کند از برای او شش هزار درجه، و بنویسد از برای او شش هزار شفاعت (3) 2075.
و از حضرت صادق علیه السلام منقول است که: هرکه بگرداند سنگهایی را که از تربت امام

1- کامل الزیارات: 476، ح 1، باب 94 از امام صادق علیه السلام.
2- اسراء: 17/ 44.
3- مزار مشهدی: 367.

حسین علیه السلام می‌سازند- یعنی تسبیح پخته- پس یک بار استغفار کند، هفتاد استغفار از برای او نوشته می‌شود، و اگر تسبیحی را در دست نگاه دارد و تسبیح نگوید، به عدد هر حبّه هفت مرتبه از برای او نوشته می‌شود (1) 2076.

هفتم: در حدیث معتبر منقول است که: چون حضرت صادق علیه السلام به عراق تشریف آوردند گروهی نزد آن حضرت آمدند و عرض کردند که: دانسته‌ایم تربت امام حسین علیه السلام موجب شفای هر درد است، آیا باعث ایمنی از هر خوف هست؟ فرمود: بلی، هرگاه کسی خواهد که او را از هر بیمی امان بخشد باید تسبیحی که از تربت آن حضرت ساخته باشند در دست بگیرد و سه مرتبه این دعا را بخواند:

أَصْبَحْتُ (2) 2077 اللَّهُمَّ مُعْتَصِماً بِذِمامِکَ وَجِوَارِکَ الْمَنِیعِ الَّذِی لَایُطاوَلُ وَلَا یُحاوَلُ مِنْ شَرِّ کُلِّ غَاشِمٍ وَطَارِقٍ مِنْ سائِرِ مَنْ خَلَقْتَ وَمَا خَلَقْتَ مِنْ خَلْقِکَ الصَّامِتِ وَالنَّاطِقِ فِی جُنَّةٍ (3) 2078 مِنْ کُلِّ مَخُوفٍ بِلِباسٍ سابِغَةٍ حَصِینَةٍ وَهِیَ وِلاءُ أَهْلِ بَیْتِ نَبِیِّکَ مُحَمَّدٍ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ (4) 2079 مُحْتَجِزاً (5) 2080 مِنْ کُلِّ قاصِدٍ لِی إِلَی أَذِیَّةٍ بِجِدارٍ حَصِینِ الْإِخْلاصِ فِی الاعْتِرافِ بِحَقِّهِمْ، وَالتَّمَسُّکِ بِحَبْلِهِمْ جَمِیعاً، مُوقِناً أَنَّ الْحَقَّ لَهُمْ وَمَعَهُمْ وَمِنْهُمْ (6) 2081 وَفِیهِمْ وَبِهِمْ، أُوَالِی مَنْ والَوْا، وَأُعَادِی مَنْ عادَوْا، وَأُجانِبُ مَنْ جانَبُوا، فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَأَعِذْنِی اللَّهُمَّ بِهِمْ مِنْ شَرِّ کُلِّ مَا أَ تَّقِیهِ، یَا عَظِیمُ حَجَزْتُ الْأَعادِیَ عَنِّی بِبَدِیعِ السَّماوَاتِ وَالْأَرْضِ، إِنَّا جَعَلْنا مِنْ بَیْنِ أَیْدِیهِمْ سَدّاً وَمِنْ خَلْفِهِمْ سَدّاً فَأَغْشَیْناهُمْ فَهُمْ لَایُبْصِرُونَ.

پس تسبیح را ببوسد و بر هر دو چشم بمالد و بگوید: اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِحَقِّ هذِهِ التُّرْبَةِ الْمُبَارَکَةِ، وَبِحَقِّ صَاحِبِها، وَبِحَقِّ جَدِّهِ، وَبِحَقِّ أَبِیهِ، وَبِحَقِّ أُمِّهِ، وَبِحَقِ

1- مصباح المتهجّد: 735.

2- أمْسَیْتُ: خ ل. در شب می‌گوید: أَمْسَیْتُ، و در صبح می‌گوید: أَصْبَحْتُ.

3- فِی جُنَّةٍ: خ.

4- مُحَمَّدٍ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ: نسخه. عَلَیْهِمُ السَّلامُ: خ.

5- مُحْتَجِباً: خ ل.

6- وَمِنْهُمْ: خ.

أَخِيهِ، وَبِحَقِّ وُلْدِهِ الطَّاهِرِينَ، اجْعَلْها شِفاءً مِنْ كُلِّ دَاءٍ، وَأَمَاناً مِنْ كُلِّ خَوْفٍ، وَحِفْظاً مِنْ كُلِّ سُوءٍ.
پس تسبیح را بر جبین خود بگذارد، پس اگر در صبح چنین کند در امان خدا باشد تا شام، و اگر در شام چنین کند در امان خدا باشد تا صبح (1) 2082.
و در روایت دیگر منقول است که: هرکه از پادشاهی یا غیر او ترسد چون از خانه بیرون آید چنین کند، تا حرزی باشد او را از شرّ ایشان (2) 2083.
مؤلّف گوید که: مشهور میان علما آن است که: خوردن گل و خاک مطلقا جایز نیست، مگر تربت مقدّسه امام حسین علیه السلام به قصد شفا، بی‌قصد لذّت، بقدر نخودی، بلکه احوط آن است که به قدر عدسی باشد، و خوب است که تربت را در دهان بگذارد و بعد از آن جرعه‌ای از آب بخورد و بگوید: اللَّهُمَّ اجْعَلْهُ رِزْقاً وَاسِعاً، وَعِلْماً نَافِعاً، وَشِفَاءً مِنْ كُلِّ دَاءٍ وسُقْمٍ (3) 2084.
علّامه مجلسی رحمه الله فرموده: احوط آن است که مهر و تسبیح و تربت آن حضرت را نخرند و نفروشند، بلکه به هدیه و بخشش بدهند، و در برابر آنها اگر تراضی کنند بی آنکه اوّل شرط کرده باشند شاید بد نباشد، چنانچه در حدیث معتبر از حضرت صادق علیه السلام منقول است که: هرکه خاک قبر امام حسین علیه السلام را بفروشد چنان است که گوشت آن حضرت را فروخته و خریده باشد (4) 2085.
مؤلّف گوید که: شیخ ما محدّث متبحّر ثقة الإسلام نوری رحمه الله در دار السّلام نقل فرموده که: روزی یکی از برادران من به خدمت مرحومه والده‌ام رسید، مادرم دید که تربت امام حسین علیه السلام را در جیب پایین قبای خود گذاشته، مادرم او را زجر کرد که این بی‌ادبی است به تربت مقدّسه، چه آن که بسا شود در زیر ران واقع شود و شکسته گردد، برادرم گفت: چنین است که فرمودی و تا به حال دو مهر شکسته‌ام، و لکن عهد کرد که مِن بعد در جیب پایین نگذارد، پس چند روزی از این قضیّه گذشت علّامه والدم در خواب دید بدون آن که از این مطلب اطّلاع داشته باشد، که مولای ما حضرت ابو عبداللّه الحسین علیه السلام به زیارت او تشریف آورد و در اطاق کتابخانه نشست و ملاطفت و مهربانی بسیار کرد و فرمود: بخوان پسران خود را بیایند تا آنها را اکرام کنم،

1- فلاح السائل: 392، ح 22، باب 22.
2- جواهر الکلام 18/ 162 کتاب حج در چیزهائی که مستحب است در سفر همراه انسان باشد.

3- مصباح الزائر: 260 آخر فصل 9.
4- كامل الزيارات: 479، ح 732.

پس والد پسرها را طلبید، و با من پنج نفر بودند، پس ایستادند در نزد دَر مقابل آن حضرت، و در نزد آن حضرت از جامه و چیزهای دیگر بود پس یک یک را می‌خواند و چیزی از آنها به او می‌داد، پس نوبت به برادر مزبور سلّمه اللّه رسید حضرت نظری بر او افکند مانند کسی که در غضب باشد و التفات فرمود به سوی والد مرحوم و فرمود: این پسر تو دو تربت از تربت‌های قبر من در زیر ران خود شکسته است، پس مثل برادران دیگر او را نخواند بلکه افکند به سوی او چیزی، و الآن در ذهنم است که گویا قاب شانه ترمه به او داد، پس علّامه والد بیدار شد، و خواب خود را برای مرحومه والده نقل کرد، و والده حکایت را برای ایشان بیان کرد، والد تعجّب کرد از صدق این خواب، انتهی (1) 2086.

1- دار السلام 2/ 283.

ص: 653

در فضیلت زیارت کاظمین علیهما السلام

در فضیلت وکیفیّت زیارت کاظمین یعنی امام موسی کاظم و امام محمّد تقی علیهما السلام و ذکر مسجد براثا و زیارت نوّاب اربعه رضی اللّه
عنهم و زیارت جناب سلمان رضی الله عنه و مشتمل است بر چند مطلب:
مطلب اوّل
در فضیلت و کیفیّت زیارت کاظمین علیهما السلام است
بدان‌که از برای زیارت این دو امام معصوم علیهما السلام فضل بسیاری ذکر شده، و در اخبار کثیره واردشده که: زیارت امام‌موسی علیه السلام مثل زیارت حضرت‌رسول صلی الله علیه و آله است، و در روایتی است‌که: هرکه او را زیارت کند مثل آن است که زیارت کرده باشد حضرت رسول صلی الله علیه و آله و امیر المؤمنین علیه السلام را (1) 2087.
و در روایت دیگر: مثل آن است که امام حسین علیه السلام را زیارت کرده باشد، و در حدیث دیگر:
هرکه او را زیارت کند بهشت از برای او است (2) 2088.
و شیخ جلیل محمّد بن شهرآشوب در مناقب از تاریخ بغداد نقل کرده که: خطیب مؤلّف آن کتاب به سند خود از علیّ بن خلال نقل نموده که گفت: هیچ امر دشواری مرا رو نداد که بعد از آن بروم به نزد قبر حضرت موسی بن جعفر علیهما السلام و متوسّل به آن جناب شوم مگر آن که خدا آن را از برای من آسان کرد (3) 2089.
و نیز گفته که: دیده شد در بغداد زنی که می‌دوید، پس به او گفتند که: به کجا می‌روی؟
گفت: به سوی قبر موسی بن جعفر علیهما السلام که دعا کنم برای پسرم که او را حبس کرده‌اند، مردی حنبلی‌مذهب در آن جا حاضر بود استهزاء کرد به آن زن و گفت: پسرت در زندان مُرد، آن زن گفت: خداوندا از تو سؤال می‌کنم به حقّ آن کسی که او را در زندان شهید کردند- که مرادش همان حضرت است- که قدرت خود را به من بنمایی، ناگاه پسر آن زن را رها کردند، و پسر آن مرد حنبلی را که استهزاء کرده بود به جنایت او گرفتند (4) 2090. زیارت مختصّ امام موسی‌کاظم علیه السلام

1- کامل الزیارات: 499، ح 7، باب 99 از امام رضا علیه السلام.
2- کامل الزیارات: 501، ح 14، باب 99 از امام باقر علیه السلام.

3- مناقب ابن شهرآشوب 4/ 329 نقل از تاريخ بغداد 1/ 120.
4- مناقب ابن شهرآشوب 4/ 329.

و شیخ صدوق از ابراهیم بن عقبه روایت کرده که گفت: نوشتم به خدمت امام علیّ نقی علیه السلام و در نامه سؤال کرده بودم از زیارت ابی عبداللَّه الحسین علیه السلام و از زیارت امام موسی و امام محمّد تقی علیهما السلام، یعنی آن که کدام یک از این دو زیارت بهتر است؟ پس حضرت در جواب مرقوم فرموده بودند: ابو عبداللَّه علیه السلام مقدّم است، و زیارت این دو معصوم جامعتر و ثوابش بزرگتر است (1) 2091.

و امّا کیفیّت زیارت کاظمین علیهما السلام، پس بدان که زیارات در آن حرم شریف بعضی مختصّ است به هر یک از آن دو بزرگوار، و بعضی مشترک مابین آن دو امام است.

امّا زیارت مختصّ به امام موسی علیه السلام، پس چنانکه سیّد ابن طاووس در مزار نقل نموده آن است که: چون خواستی آن حضرت را زیارت کنی سزاوار است که غسل کنی، پس روانه شوی به زیارت با تأنّی و وقار، همین که به در حرم رسیدی بایست و بگو:

اللَّهُ أَکْبَرُ، اللَّهُ أَکْبَرُ، لَاإِلهَ إِلَّا اللَّهُ، وَاللَّهُ أَکْبَرُ، الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَی هِدایَتِهِ لِدِینِهِ، وَالتَّوْفِیقِ لِمَا دَعا إِلَیْهِ مِنْ سَبِیلِهِ. اللَّهُمَّ إِنَّکَ أَکْرَمُ مَقْصُودٍ، وَأَکْرَمُ مَأْتِیٍّ، وَقَدْ أَتَیْتُکَ مُتَقَرِّباً إِلَیْکَ بِابْنِ بِنْتِ نَبِیِّکَ صَلَوَاتُکَ عَلَیْهِ وَعَلَی آبائِهِ الطَّاهِرِینَ وَأَبْنائِهِ الطَّیِّبِینَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَلَا تُخَیِّبْ سَعْیِی، وَلَا تَقْطَعْ رَجائِی، وَاجْعَلْنِی عِنْدَکَ وَجِیهاً فِی الدُّنْیا وَالْآخِرَةِ وَمِنَ الْمُقَرَّبِینَ.

پس داخل شو و مقدّم دار پای راست خود را و بگو:

بِسْمِ اللَّهِ، وَبِاللَّهِ، وَفِی سَبِیلِ اللَّهِ، وَعَلَی مِلَّةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ. اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِی وَ لِوالِدَیَّ وَ لِجَمِیعِ الْمُؤْمِنِینَ وَالْمُؤْمِناتِ.

پس همین که رسیدی به در قبّه شریفه بایست و اذن طلب کن و بگو:

أَأَدْخُلُ یَا رَسُولَ اللَّهِ؟ أَأَدْخُلُ یَا نَبِیَّ اللَّهِ؟ أَأَدْخُلُ یَا مُحَمَّدَ بنَ عَبْدِ اللَّهِ؟

1- عیون اخبار الرضا علیه السلام 2/ 292 ح 25 باب 66.

أَأَدْخُلُ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ؟ أَأَدْخُلُ يَا أَبا مُحَمَّدٍ الْحَسَنَ؟ أَأَدْخُلُ يَا أَبا عَبْدِ اللَّهِ الْحُسَيْنَ؟ أَأَدْخُلُ يَا أَبا مُحَمَّدٍ عَلِيَّ بْنَ الْحُسَيْنِ؟ أَأَدْخُلُ يَا أَبا جَعْفَرٍ مُحَمَّدَ ابْنَ عَلِیٍّ؟ أَأَدْخُلُ يَا أَبا عَبْدِ اللَّهِ جَعْفَرَ بْنَ مُحَمَّدٍ؟ أَأَدْخُلُ يَا مَوْلایَ يَا أَبَا الْحَسَنِ مُوسَی بْنَ جَعْفَرٍ؟ أَأَدْخُلُ يَا مَوْلایَ يَا أَبا جَعْفَرٍ؟ أَأَدْخُلُ يا مَوْلایَ مُحَمَّدَ ابْنَ عَلِیٍّ؟

پس داخل شو و چهار مرتبه بگو: اللَّه أكْبَرُ. پس بايست مقابل قبر و قبله را پشت كتف خود قرار بده، پس بگو:

السَّلامُ عَلَيْکَ يَا وَ لِیَّ اللَّهِ وَابْنَ وَ لِيِّهِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا حُجَّةَ اللَّهِ وَابْنَ حُجَّتِهِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا صَفِیَّ اللَّهِ وَابْنَ صَفِيِّهِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يا أَمِينَ اللَّهِ وَابْنَ أَمِينِهِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا نُورَ اللَّهِ فِی ظُلُماتِ الْأَرْضِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا إِمامَ الْهُدی، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا عَلَمَ الدِّينِ وَالتُّقی، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا خازِنَ عِلْمِ النَّبِيِّينَ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا خازِنَ عِلْمِ الْمُرْسَلِينَ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا نائِبَ الْأَوْصِياءِ السَّابِقِينَ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا مَعْدِنَ الْوَحْیِ الْمُبِينِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا صاحِبَ الْعِلْمِ الْيَقِينِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا عَيْبَةَ عِلْمِ الْمُرْسَلِينَ، السَّلامُ عَلَيْکَ أَ يُّهَا الْإِمامُ الصَّالِحُ، السَّلامُ عَلَيْکَ أَ يُّهَا الْإِمامُ الزَّاهِدُ، السَّلامُ عَلَيْکَ أَ يُّهَا الْإِمامُ الْعابِدُ، السَّلامُ عَلَيْکَ أَ يُّهَا الْإِمامُ السَّيِّدُ الرَّشِيدُ، السَّلامُ عَلَيْکَ أَ يُّهَا الْمَقْتُولُ الشَّهِيدُ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ وَابْنَ وَصِيِّهِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا مَوْلایَ مُوسَی بْنَ جَعْفَرٍ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكاتُهُ. أَشْهَدُ أَ نَّکَ قَدْ بَلَّغْتَ عَنِ اللَّهِ مَا حَمَّلَکَ، وَحَفِظْتَ مَا اسْتَوْدَعَکَ، وَحَلَّلْتَ حَلالَ اللَّهِ، وَحَرَّمْتَ حَرامَ اللَّهِ، وَأَ قَمْتَ

أَحْكامَ اللَّهِ، وَتَلَوْتَ كِتابَ اللَّهِ، وَصَبَرْتَ عَلَى الْأَذى فِی جَنْبِ اللَّهِ، وَجاهَدْتَ فِی اللَّهِ حَقَّ جِهادِهِ حَتَّى أَتَاکَ الْیَقِینُ، وَأَشْهَدُ أَ نَّکَ مَضَیْتَ عَلَى مَا مَضى عَلَیْهِ آباؤُکَ الطَّاهِرُونَ وَأَجْدادُکَ الطَّیِّبُونَ الْأَوْصِیاءُ الْهادُونَ الْأَئِمَّةُ الْمَهْدِیُّونَ، لَمْ تُؤْثِرْ عَمىً عَلَى هُدىً، وَلَمْ تَمِلْ مِنْ حَقٍّ إِلى باطِلٍ، وَأَشْهَدُ أَ نَّکَ نَصَحْتَ لِلَّهِ وَ لِرَسُولِهِ وَلِأَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ، وَأَ نَّکَ أَدَّیْتَ الْأَمانَةَ، وَاجْتَنَبْتَ الْخِیانَةَ، وَأَ قَمْتَ الصَّلاةَ، وَآتَیْتَ الزَّکَاةَ، وَأَمَرْتَ بِالْمَعْرُوفِ، وَنَهَیْتَ عَنِ الْمُنْکَرِ، وَعَبَدْتَ اللَّهَ مُخْلِصاً مُجْتَهِداً مُحْتَسِباً حَتَّى أَتَاکَ الْیَقِینُ، فَجَزاکَ اللَّهُ عَنِ الْإِسْلامِ وَأَهْلِهِ أَ فْضَلَ الْجَزاءِ وَأَشْرَفَ الْجَزاءِ، أَ تَیْتُکَ یَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ زائِراً، عارِفاً بِحَقِّکَ مُقِرّاً بِفَضْلِکَ، مُحْتَمِلًا لِعِلْمِکَ، مُحْتَجِباً بِذِمَّتِکَ، عائِذاً بِقَبْرِکَ، لائِذاً بِضَرِیحِکَ، مُسْتَشْفِعاً بِکَ إِلَى اللَّهِ، مُوالِیاً لِأَوْ لِیائِکَ، مُعادِیاً لِأَعْدائِکَ، مُسْتَبْصِراً بِشَأْنِکَ وَبِالْهُدَى الَّذِی أَ نْتَ عَلَیْهِ، عالِماً بِضَلالَةِ مَنْ خالَفَکَ وَبِالْعَمَى الَّذِی هُمْ عَلَیْهِ، بِأَبِی أَ نْتَ وَأُمِّی وَنَفْسِی وَأَهْلِی وَمالِی وَوَلَدِی یَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ أَ تَیْتُکَ مُتَقَرِّباً بِزِیارَتِکَ إِلَى اللَّهِ تَعَالى، وَمُسْتَشْفِعاً بِکَ إِلَیْهِ فَاشْفَعْ لِی عِنْدَ رَبِّکَ لِیَغْفِرَ لِی ذُ نُوبِی، وَیَعْفُوَ عَنْ جُرْمِی، وَیَتَجاوَزَ عَنْ سَیِّئاتِی، وَیَمْحُوَ عَنِّی خَطِیئاتِی، وَیُدْخِلَنِی الْجَنَّةَ، وَیَتَفَضَّلَ عَلَیَّ بِما هُوَ أَهْلُهُ، وَیَغْفِرَ لِی وَلِآبائِی وَلِإِخْوانِی وَأَخَواتِی وَ لِجَمِیعِ الْمُؤْمِنِینَ وَالْمُؤْمِناتِ فِی مَشارِقِ الْأَرْضِ وَمَغَارِبِهَا بِفَضْلِهِ وَجُودِهِ وَمَنِّهِ.

پس بیانداز خود را بر قبر و ببوس آن را، و بگذار دو طرف روی خود را بر آن و دعا کن به آنچه می‌خواهی، پس برگرد به جانب سر و بگو:

السَّلامُ عَلَيْکَ يَا مَوْلایَ يَا مُوسَى بْنَ جَعْفَرٍ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَکاتُهُ، أَشْهَدُ أَ نَّکَ الْإِمامُ الْهادِی وَالْوَ لِیُّ الْمُرْشِدُ، وَأَ نَّکَ مَعْدِنُ التَّنْزِيلِ، وَصَاحِبُ التَّأْوِيلِ، وَحَامِلُ التَّوْرَاةِ وَالْإِنْجِيلِ، وَالْعَالِمُ الْعَادِلُ، وَالصَّادِقُ الْعَامِلُ، يَا مَوْلایَ أَ نَا أَبْرَأُ إِلَى اللَّهِ مِنْ أَعْدائِکَ، وَأَ تَقَرَّبُ إِلَی اللَّهِ بِمُوالاتِکَ، فَصَلَّى اللَّهُ عَلَيْکَ وَعَلَى آبائِکَ وَأَجْدادِکَ وَأَبْنائِکَ وَشِيعَتِکَ وَمُحِبِّيکَ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَکاتُهُ.
پس دو رکعت نماز زيارت بکن، بخوان در آن سوره يس و الرّحمن، يا هرچه آسان باشد از قرآن، پس دعا کن به آنچه مى‌خواهى (1) 2092.
زيارت ديگر براى حضرت موسى عليه السلام: شيخ مفيد و شيخ شهيد و محمّد بن المشهدى فرموده‌اند: چون خواستى زيارت کنى آن جناب را در بغداد پس غسل کن براى زيارت، و قصد کن حرم شريف را، و بايست بر دَرِ حرم و اذن دخول بطلب، پس داخل حرم شو در حالى که مى‌گويى:
بِسْمِ اللَّهِ وَبِاللَّهِ، وَفِی سَبِيلِ اللَّهِ، وَعَلَى مِلَّةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ، وَالسَّلامُ عَلَى أَوْ لِيَاءِ اللَّهِ.
بعد از آن برو تا آن که مقابل قبر حضرت موسى بن جعفر عليهما السلام شوى، پس چون ايستادى نزد قبر آن جناب پس بگو:
السَّلامُ عَلَيْکَ يَا نُورَ اللَّهِ فِی ظُلُماتِ الْأَرْضِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا وَ لِیَّ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا حُجَّةَ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا بابَ اللَّهِ، أَشْهَدُ أَ نَّکَ أَ قَمْتَ الصَّلاةَ، وَآتَيْتَ الزَّکَاةَ، وَأَمَرْتَ بِالْمَعْرُوفِ، وَنَهَيْتَ عَنِ الْمُنْکَرِ، وَتَلَوْتَ الْکِتَابَ حَقَّ تِلاوَتِهِ، وَجَاهَدْتَ فِی اللَّهِ حَقَّ جِهادِهِ، وَصَبَرْتَ عَلَى الْأَذَى فِی جَنْبِهِ مُحْتَسِباً، وَعَبَدْتَهُ مُخْلِصاً حَتَّى أَتَاکَ الْيَقِينُ، أَشْهَدُ أَ نَّکَ أَوْلَى بِاللَّهِ

1- مصباح الزائر: 376- 380.

وَبِرَسُولِهِ، وَأَ نَّکَ ابْنُ رَسُولِ اللَّهِ حَقّاً، أَبْرَأُ إِلَی اللَّهِ مِنْ أَعْدائِکَ، وَأَ تَقَرَّبُ إِلَی اللَّهِ بِمُوالاتِکَ، أَ تَیْتُکَ یَا مَوْلایَ عارِفاً بِحَقِّکَ، مُوالِیاً لِأَوْ لِیائِکَ، مُعادِیاً لِأَعْدائِکَ، فَاشْفَعْ لِی عِنْدَ رَبِّکَ.

پس خود را بر قبر بیفکن و بوسه کن، و گونه‌های خود را بر او بگذار، پس بگرد از آن جا و بیا به جانب سر و بایست و بگو:

السَّلامُ عَلَیْکَ یَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ، أَشْهَدُ أَ نَّکَ صادِقٌ، أَدَّیْتَ ناصِحاً، وَقُلْتَ أَمِیناً، وَمَضَیْتَ شَهِیداً، لَمْ تُؤْثِرْ عَمیً عَلَی الْهُدی، وَلَمْ تَمِلْ مِنْ حَقٍّ إِلی باطِلٍ، صَلَّی اللَّهُ عَلَیْکَ وَعَلَی آبائِکَ وَأَبْنائِکَ الطَّاهِرِینَ.

پس ببوس قبر منوّر را و دو رکعت نماز زیارت گزار، و بعد از این دو رکعت هر نماز که خواهی بکن، پس از آن به سجده برو و بگو:

اللَّهُمَّ إِلَیْکَ اعْتَمَدْتُ، وَ إِلَیْکَ قَصَدْتُ، وَبِفَضْلِکَ رَجَوْتُ، وَقَبْرَ إِمامِیَ الَّذِی أَوْجَبْتَ عَلَیَّ طاعَتَهُ زُرْتُ، وَبِهِ إِلَیْکَ تَوَسَّلْتُ، فَبِحَقِّهِمُ الَّذِی أَوْجَبْتَ عَلَی نَفْسِکَ اغْفِرْ لِی وَ لِوالِدَیَّ وَ لِلْمُؤْمِنِینَ یَا کَرِیمُ.

پس روی راست خود را بگذار و بگو: اللَّهُمَّ قَدْ عَلِمْتَ حَوائِجِی فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاقْضِها.

پس جانب چپ روی را بگذار و بگو: اللَّهُمَّ قَدْ أَحْصَیْتَ ذُ نُوبِی، فَبِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاغْفِرْها، وَتَصَدَّقْ عَلَیَّ بِما أَ نْتَ أَهْلُهُ.

پس برگرد به سجده و بگو: شُکْراً شُکْراً صد مرتبه، پس سر از سجده بردار و دعا کن به آنچه خواهی از برای هرکه می‌خواهی و دوست داری آن را (1) 2093.

1- مزار شهید: 212، فصل 5 و مزار کبیر مشهدی: 536، باب 2 و بحار الأنوار 102/ 11 ح 7 نقل از مزار قدیم مفید.

مؤلّف گوید: سیّد جلیل علیّ بن طاووس رضی الله عنه در مصباح الزّائر در یکی از زیارات حضرت موسی بن جعفر علیهما السلام این صلوات را بر آن حضرت که محتوی است بر شمّه‌ای از فضایل و مناقب و عبادت و مصایب آن جناب نقل کرده، البتّه زائر از فیض خواندن آن خود را محروم نکند:
اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَأَهْلِ بَيْتِهِ، وَصَلِّ عَلَى مُوسَى بْنِ جَعْفَرٍ وَصِيِّ الْأَ بْرارِ، وَ إِمامِ الْأَخْيارِ، وَعَيْبَةِ الْأَ نْوارِ، وَوارِثِ السَّكِينَةِ وَالْوَقارِ، وَالْحِكَمِ وَالْآثارِ، الَّذِى كانَ يُحْيِى اللَّيْلَ بِالسَّهَرِ (1) 2094 إِلَى السَّحَرِ بِمُواصَلَةِ الاسْتِغْفارِ، حَلِيفِ السَّجْدَةِ الطَّوِيلَةِ، وَالدُمُوعِ الْغَزِيرَةِ، وَالْمُناجاةِ الْكَثِيرَةِ، وَالضَّراعاتِ الْمُتَّصِلَةِ، وَمَقَرِّ النُّهى وَالْعَدْلِ، وَالْخَيْرِ وَالْفَضْلِ، وَالنَّدى وَالْبَذْلِ، وَمَأْ لَفِ الْبَلْوى وَالصَّبْرِ، وَالْمُضْطَهَدِ بِالظُّلْمِ، وَالْمَقْبُورِ بِالْجَوْرِ، وَالْمُعَذَّبِ فِى قَعْرِ السُّجُونِ وَظُلَمِ الْمَطَامِيرِ، ذِى السَّاقِ الْمَرْضُوضِ بِحَلَقِ الْقُيُودِ، وَالْجَنازَةِ الْمُنَادى عَلَيْها بِذُلِّ الاسْتِخْفافِ، وَالْوارِدِ عَلَى جَدِّهِ الْمُصْطَفى، وَأَبِيهِ الْمُرْتَضى، وَأُمِّهِ سَيِّدَةِ النِّساءِ، بِإِرْثٍ مَغْصُوبٍ، وَوَلاءٍ مَسْلُوبٍ، وَأَمْرٍ مَغْلُوبٍ، وَدَمٍ مَطْلُوبٍ، وَسَمٍّ مَشْرُوبٍ. اللَّهُمَّ وَكَمَا صَبَرَ عَلَى غَلِيظِ الْمِحَنِ، وَتَجَرَّعَ غُصَصَ الْكُرَبِ، وَاسْتَسْلَمَ لِرِضاكَ، وَأَخْلَصَ الطَّاعَةَ لَكَ، وَمَحَضَ الْخُشُوعَ، وَاسْتَشْعَرَ الْخُضُوعَ، وَعادَى الْبِدْعَةَ وَأَهْلَها، وَلَمْ يَلْحَقْهُ فِى شَىْءٍ مِنْ أَوامِرِكَ وَنَواهِيكَ لَوْمَةُ لائِمٍ، صَلِّ عَلَيْهِ صَلاةً نامِيَةً مُنِيفَةً زاكِيَةً تُوجِبُ لَهُ بِها شَفاعَةَ أُمَمٍ مِنْ خَلْقِكَ، وَقُرُونٍ مِنْ بَرایاكَ، وَبَلِّغْهُ عَنَّا تَحِيَّةً وَسَلاماً، وَآتِنا مِنْ لَدُنْكَ فِى مُوالاتِهِ فَضْلًا وَ إِحْساناً وَمَغْفِرَةً وَرِضْواناً، إِنَّكَ ذُو الْفَضْلِ

1- بیداری شب.

الْعَمِیمِ، وَالتَّجاوُزِ الْعَظِیمِ، بِرَحْمَتِکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ (1) .2095 زیارت مختصّ امام محمّدتقی علیه السلام

امّا زیارت مختصّ به امام محمّد تقی علیه السلام: پس همان سه بزرگوار فرموده‌اند که: پس متوجّه شو به سوی قبر ابی جعفر محمّد بن علیّ الجواد علیهما السلام که در پشت سر جدّ بزرگوار خود مدفون است، و چون ایستادی نزد قبر آن حضرت پس بگو:

السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وَ لِیَّ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا حُجَّةَ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یا نُورَ اللَّهِ فِی ظُلُماتِ الْأَرْضِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ وَعَلَی آبائِکَ، السَّلامُ عَلَیْکَ وَعَلَی أَبْنائِکَ، السَّلامُ عَلَیْکَ وَعَلَی أَوْ لِیائِکَ، أَشْهَدُ أَ نَّکَ قَدْ أَ قَمْتَ الصَّلاةَ، وَآتَیْتَ الزَّکَاةَ، وَأَمَرْتَ بِالْمَعْرُوفِ، وَنَهَیْتَ عَنِ الْمُنْکَرِ، وَتَلَوْتَ الْکِتابَ حَقَّ تِلاوَتِهِ، وَجاهَدْتَ فِی اللَّهِ حَقَّ جِهادِهِ، وَصَبَرْتَ عَلَی الْأَذی فِی جَنْبِهِ حَتَّی أَتاکَ الْیَقِینُ، أَتَیْتُکَ زائِراً، عارِفاً بِحَقِّکَ، مُوالِیاً لِأَوْ لِیائِکَ، مُعادِیاً لِأَعْدائِکَ، فَاشْفَعْ لِی عِنْدَ رَبِّکَ.

پس ببوس قبر را و روی خود را بر آن بِنِه، پس دو رکعت نماز زیارت کن، و بعد از آن هر نماز که خواهی بگزار، پس برو به سجده و بگو: ارْحَمْ مَنْ أَساءَ وَاقْتَرَفَ وَاسْتَکانَ وَاعْتَرَفَ. پس جانب روی راست را بگذار و بگو: إِنْ کُنْتُ بِئْسَ الْعَبْدُ فَأَ نْتَ نِعْمَ الرَّبُّ. پس روی چپ خود را بگذار و بگو: عَظُمَ الذَّنْبُ مِنْ عَبْدِکَ فَلْیَحْسُنِ الْعَفْوُ مِنْ عِنْدِکَ یَا کَرِیمُ.

پس برگرد به سجده و بگو صد مرتبه: شُکْراً شُکْراً، پس برو به کار خود (2) .2096

زیارت دیگر برای حضرت امام محمّد تقی علیه السلام: سیّد ابن طاووس در مزار فرموده: چون زیارت کردی حضرت امام موسی کاظم علیه السلام را می‌ایستی نزد قبر حضرت جواد علیه السلام و می‌بوسی آن را و می‌گویی:

السَّلامُ عَلَیْکَ یَا أَبا جَعْفَرٍ مُحَمَّدَ بْنَ عَلِیٍّ الْبَرَّ التَّقِیَّ الْإِمامَ الْوَفِیَّ، السَّلامُ عَلَیْکَ أَ یُّهَا الرَّضِیُّ الزَّکِیُّ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وَ لِیَّ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ

1- مصباح الزائر: 382.

2- مزار شهید: 215 و مزار کبیر مشهدی: 538 و بحار 102/ 12 نقل از مزار قدیم مفید.

يَا نَجِیَ‌اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا سَفِیرَ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا سِرَّ (1) 2097 اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا ضِیاءَ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا سَناءَ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا کَلِمَةَ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا رَحْمَةَ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ أَ یُّهَا النُّورُ السَّاطِعُ، السَّلامُ عَلَیْکَ أَ یُّهَا الْبَدْرُ الطَّالِعُ، السَّلامُ عَلَیْکَ أَ یُّهَا الطَّیِّبُ مِنَ الطَّیِّبِینَ، السَّلامُ عَلَیْکَ أَ یُّهَا الطَّاهِرُ مِنَ الْمُطَهَّرِینَ، السَّلامُ عَلَیْکَ أَ یُّهَا الْآیَةُ الْعُظْمی، السَّلامُ عَلَیْکَ أَ یُّهَا الْحُجَّةُ الْکُبْری، السَّلامُ عَلَیْکَ أَ یُّهَا الْمُطَهَّرُ مِنَ الزَّلَّاتِ، السَّلامُ عَلَیْکَ أَ یُّهَا الْمُنَزَّهُ عَنِ الْمُعْضِلاتِ (2) 2098، السَّلامُ عَلَیْکَ أَ یُّهَا الْعَلِیُّ عَنْ نَقْصِ الْأَوْصافِ، السَّلامُ عَلَیْکَ أَ یُّهَا الرَّضِیُّ عِنْدَ الْأَشْرافِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا عَمُودَ الدِّینِ. أَشْهَدُ أَ نَّکَ وَ لِیُّ اللَّهِ وَحُجَّتُهُ فِی أَرْضِهِ، وَأَ نَّکَ جَنْبُ اللَّهِ، وَخِیَرَةُ اللَّهِ، وَمُسْتَوْدَعُ عِلْمِ اللَّهِ وَعِلْمِ الْأَ نْبِیاءِ، وَرُکْنُ الْإِیمانِ، وَتَرْجُمانُ الْقُرْآنِ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مَنِ اتَّبَعَکَ عَلَی الْحَقِّ وَالْهُدی، وَأَنَّ مَنْ أَ نْکَرَکَ وَنَصَبَ لَکَ الْعَداوَةَ عَلَی الضَّلالَةِ وَالرَّدی، أَبْرَأُ إِلَی اللَّهِ وَ إِلَیْکَ مِنْهُمْ فِی الدُّنْیا وَالْآخِرَةِ، وَالسَّلامُ عَلَیْکَ مَا بَقِیتُ وَبَقِیَ اللَّیْلُ وَالنَّهارُ.
و بگو در صلوات بر آن حضرت: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَأَهْلِ بَیْتِهِ، وَصَلِّ عَلی مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ، الزَّکِیِّ التَّقِیِّ، وَالْبَرِّ الْوَفِیِّ، وَالْمُهَذَّبِ النَّقِیِّ، هادِی الْأُمَّةِ، وَوارِثِ الْأَئِمَّةِ، وَخازِنِ الرَّحْمَةِ، وَیَنْبُوعِ الْحِکْمَةِ، وَقائِدِ الْبَرَکَةِ، وَعَدِیلِ الْقُرْآنِ فِی الطَّاعَةِ، وَواحِدِ الْأَوْصِیاءِ فِی الْإِخْلاصِ وَالْعِبادَةِ، وَحُجَّتِکَ الْعُلْیا، وَمَثَلِکَ الْأَعْلی، وَکَلِمَتِکَ الْحُسْنی، الدَّاعِی إِلَیْکَ، وَالدَّالِّ عَلَیْکَ، الَّذِی نَصَبْتَهُ

1- یَا سِتْرَ: خ ل.
2- الْمُعْظِلات: خ ل. معضلات کمحسنات: سختی‌ها و مسایل مشکل و دشوار.

عَلَماً لِعِبادِکَ، وَمُتَرْجِماً لِکِتابِکَ، وَصادِعاً بِأَمْرِکَ، وَناصِراً لِدِینِکَ، وَحُجَّةً عَلَی خَلْقِکَ، وَنُوراً تَخْرُقُ بِهِ الظُّلَمَ، وَقُدْوَةً تُدْرَکُ بِهَا الْهِدایَةُ، وَشَفِیعاً تُنالُ بِهِ الْجَنَّةُ. اللَّهُمَّ وَکَما أَخَذَ فِی خُشُوعِهِ لَکَ حَظَّهُ، وَاسْتَوْفی مِنْ خَشْیَتِکَ نَصِیبَهُ، فَصَلِّ عَلَیْهِ أَضْعافَ مَا صَلَّیْتَ عَلَی وَ لِیٍّ ارْتَضَیْتَ طاعَتَهُ، وَقَبِلْتَ خِدْمَتَهُ، وَبَلِّغْهُ مِنَّا تَحِیَّةً وَسَلاماً، وَآتِنا فِی مُوالاتِهِ مِنْ لَدُنْکَ فَضْلًا وَ إِحْساناً وَمَغْفِرَةً وَرِضْواناً، إِنَّکَ ذُو الْمَنِّ الْقَدِیمِ، وَالصَّفْحِ الْجَمِیلِ.

پس نماز زیارت بجا آور و بعد از سلام بگو: اَللّهُمَّ أَنْتَ الرَّبُّ وَأَنَا الْمَرْبُوبُ، الدّعاء (1) 2099.

زیارت دیگر مختصّ به آن حضرت: شیخ صدوق در فقیه روایت کرده که چون خواهی زیارت کنی آن حضرت را پس غسل کن و خود را پاکیزه نما و دو جامه پاک بپوش و بگو در زیارت آن جناب:

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدِ ابْنِ عَلِیٍّ الْإِمامِ التَّقِیِّ النَّقِیِّ، الرَّضِیِّ الْمَرْضِیِّ، وَحُجَّتِکَ عَلَی مَنْ فَوْقَ الْأَرْضِ، وَمَنْ تَحْتَ الثَّرِی، صَلاةً کَثِیرَةً نامِیَةً زاکِیَةً مُبارَکَةً مُتَواصِلَةً مُتَرادِفَةً مُتَواتِرَةً (2) 2100 کَأَفْضَلِ مَاصَلَّیْتَ عَلَیأَحَدٍمِنْ أَوْلِیائِکَ، وَالسَّلامُ عَلَیْکَ یَا وَ لِیَّ اللّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا نُورَ اللّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا حُجَّةَ اللّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا إِمامَ الْمُؤْمِنِینَ، وَوارِثَ عِلْمِ النَّبِیِّینَ، وَسُلالَةَ الْوَصِیِّینَ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا نُورَ اللّهِ فِی ظُلُماتِ الْأَرْضِ، أَ تَیْتُکَ زائِراً، عارِفاً بِحَقِّکَ، مُعادِیاً لِأَعْدائِکَ، مُوالِیاً لِأَوْ لِیائِکَ، فَاشْفَعْ لِی عِنْدَ رَبِّکَ.

آنگاه حاجت خود را سؤال کن، بعد از آن نماز کن در قبّه‌ای که در آن قبر امام محمّد تقی علیه السلام است چهار رکعت در نزد سر آن حضرت، دو رکعت برای زیارت امام موسی کاظم و دو

1- مصباح الزائر: 395، فصل 14.

2- در مصدر: مُتَواتِرَةً مُتَرادِفَةً.

رکعت برای امام محمّد تقی علیهما السلام، و نماز مکن در نزد سر امام موسی کاظم علیه السلام که آن مقابل قبور قریش است، و جایز نیست آنها را قبله خود گردانیدن (1) 2101.

مؤلّف گوید که: از کلام شیخ صدوق ظاهر می‌شود که در آن زمانها قبر شریف حضرت موسی علیه السلام از قبر حضرت جواد علیه السلام جدا و قبّه و دَرِ علی حده داشته، بعد از زیارت از آن جا بیرون می‌آمدند و در قبّه حضرت جواد علیه السلام می‌رفتند که آن هم بنای علی حده داشته.

زیارت مشترک کاظمین علیهما السلام

و امّا زیارت مشترک میان دو امام همام علیهما السلام

پس آن هم بر دو قسم است:

قسم اوّل: آن که آن را برای هر کدام علی حده باید خواند، شیخ جلیل جعفر بن محمّد قولویه قمی در کامل الزّیاره از حضرت امام علیّ نقی علیه السلام روایت کرده که در زیارت هر یک از آن دو امام چنین بگو:

السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وَلِیَّ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا حُجَّةَ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا نُورَ اللَّهِ فِی ظُلُماتِ الْأَرضِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا مَنْ بَدَا لِلَّهِ فِی شَأْنِهِ، أَ تَیْتُکَ زائِراً، عارِفاً بِحَقِّکَ، مُعادِیاً لِأَعْدائِکَ، مُوالِیاً لِأَوْ لِیائِکَ، فَاشْفَعْ (2) 2102 لِی عِنْدَ رَبِّکَ یَا مَوْلایَ.

و این زیارت در نهایت اعتبار است، و شیخ صدوق و شیخ کلینی و شیخ طوسی نیز به اختلافی آن را ذکر نموده‌اند (3) 2103.

قسم دویّم: زیارتی است که به خواندن آن هر دو امام علیهما السلام زیارت شوند، و آن چنان است که شیخ مفید و شهید و محمّد بن المشهدی ذکر کرده‌اند که در زیارت آن دو برزگوار همین که ایستادی نزد ضریح طاهر می‌گویی:

1- من لا یحضره الفقیه 2/ 601 ح 3209.

2- اشْفَعْ: خ ل.

3- کامل الزیارات: 501، ح 1، باب 100 و من لا یحضره الفقیه 2/ 601 ح 3209 و کافی 4/ 578 و تهذیب الأحکام 6/ 82 ح 1 باب 31.

السَّلامُ عَلَيْكُما يَا وَ لِيَّىِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَيْكُما يَا حُجَّتَىِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَيْكُما يَا نُورَىِ اللَّهِ فِى ظُلُمَاتِ الْأَرْضِ، أَشْهَدُ أَ نَّكُما قَدْ بَلَّغْتُما عَنِ اللَّهِ مَا حَمَّلَكُما، وَحَفِظْتُما مَا اسْتُودِعْتُما، وَحَلَّلْتُما حَلالَ اللَّهِ، وَحَرَّمْتُما حَرامَ اللَّهِ، وَأَ قَمْتُما حُدُودَ اللَّهِ، وَتَلَوْتُما كِتابَ اللَّهِ، وَصَبَرْتُما عَلَى الْأَذى فِى جَنْبِ اللَّهِ مُحْتَسِبَيْنَ حَتَّى أَتاكُمَا الْيَقِينُ، أَبْرَأُ إِلَى اللَّهِ مِنْ أَعْدائِكُما، وَأَ تَقَرَّبُ إِلَى اللَّهِ بِوِلايَتِكُما، أَ تَيْتُكُما زائِراً، عارِفاً بِحَقِّكُما، مُوالِياً لِأَوْ لِيائِكُما، مُعادِياً لِأَعْدائِكُما، مُسْتَبْصِراً بِالْهُدَى الَّذِى أَ نْتُما عَلَيْهِ، عارِفاً بِضَلالَةِ مَنْ خالَفَكُما، فَاشْفَعا لِى عِنْدَ رَبِّكُما، فَإِنَّ لَكُما عِنْدَ اللَّهِ جاهاً عَظِيماً، وَمَقاماً مَحْمُوداً.

پس ببوس تربت شريف آن جا را و بگذار روى راست را بر آن، پس برو به جانب سر مقدّس و بگو:

السَّلامُ عَلَيْكُما يَا حُجَّتَىِ اللَّهِ فِى أَرْضِهِ وَسَمائِهِ، عَبْدُكُما وَوَ لِيُّكُما زَائِرُكُما مُتَقَرِّباً إِلَى اللَّهِ بِزِيارَتِكُما. اللَّهُمَّ اجْعَلْ لِى لِسانَ صِدْقٍ فِى أَوْ لِيائِكَ الْمُصْطَفَيْنَ، وَحَبِّبْ إِلَىَّ مَشاهِدَهُمْ، وَاجْعَلْنِى مَعَهُمْ فِى الدُّنْيا وَالْآخِرَةِ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.

پس نماز زيارت كن از براى هر امامى دو ركعت وبخوان خدا را به آنچه مى‌خواهى (1) 2104.

مؤلّف گويد كه: چون در آن زمانها تقيّه بسيار شديد بوده است زيارتهاى مختصر براى زيارت اين دو امام عليهما السلام تعليم مى‌فرمودند كه شيعيان از آسيب طاغيان زمان محفوظ باشند، و اگر زاير طالب زيارت طويلى باشد بخواند زيارات جامعه را كه بهترين زيارت است از براى ايشان، خصوصاً يک زيارت از آنها كه از حديثش ظاهر مى‌شود كه مزيد اختصاصى به حضرت امام

1- مزار كبير مشهدى: 539- 540، ح 1، باب 4 و بحار الأنوار 102/ 13 نقل از مزار قديم مفيد.

موسی علیه السلام دارد، و آن زیارت بعد از این در اوّل زیارات جامعه مرقوم خواهد شد، رجوع به آن جا شود (ص 742).
و چون زایر خواست که از بلد آن دو امام علیهما السلام بیرون رود وداع کند آن دو جناب را به دعاهای وداع، که از آن جمله است آنچه شیخ طوسی علیه الرّحمه در تهذیب ذکر نموده، فرموده که:
چون خواهی وداع کنی امام موسی علیه السلام را بایست نزد قبر وبگو:
السَّلامُ عَلَيْکَ يَا مَوْلایَ يَا أَبَا الْحَسَنِ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَکاتُهُ، أَسْتَوْدِعُکَ اللَّهَ وَأَقْرَأُ عَلَيْکَ السَّلامَ، آمَنَّا بِاللَّهِ وَبِالرَّسُولِ وَبِما جِئْتَ بِهِ وَدَلَلْتَ عَلَيْهِ، اللَّهُمَّ اکْتُبْنا مَعَ الشَّاهِدِينَ (1) 2105.
و همچنین در وداع حضرت امام محمّد تقی علیه السلام فرموده: می‌گویی:
السَّلامُ عَلَيْکَ يَا مَوْلایَ يَا ابْنَ رَسُولِ اللَّه وَرَحْمَةُ اللَّه وَبَرَکاتُهُ، أَسْتَوْدِعُکَ اللَّهَ وَأَ قْرَأُ عَلَيْکَ السَّلامَ، آمَنَّا بِاللَّهِ وَبِرَسُو لِهِ وَبِما جِئْتَ بِهِ وَدَلَلْتَ عَلَيْهِ، اللَّهُمَّ اکْتُبْنا مَعَ الشَّاهِدِينَ.
پس سؤال کن از خدا که این آخر زیارت تو نباشد، و دیگر توفیق برگشتن بیابی، و قبر را ببوس و رویهای خود را بر قبر گذار (2) 2106. حکایت حاجی علی بغدادی رحمه الله
مؤلّف گوید: از چیزهایی که مناسب است در این جا نقل شود حکایت سعید صالح صفیّ متّقی حاجی علی بغدادی است، که شیخ ما در جنّة المأوی و نجم الثّاقب نقل کرده، و در نجم ثاقب فرموده که: اگر نبود در این کتاب شریف مگر این حکایت متقنه صحیحه که در آن فواید بسیار است و در این نزدیکی‌ها واقع شده هرآینه کافی بود در شرافت ونفاست آن، پس بعد از مقدّماتی فرموده که حاجی مذکور ایّده اللَّه نقل کرد که: در ذمّه من هشتاد تومان مال امام علیه السلام جمع شد، پس رفتم به نجف اشرف، بیست تومان از آن را دادم به جناب علم الهدی و التّقی شیخ مرتضی اعلی اللَّه مقامه، و بیست تومان به جناب شیخ محمّد حسین مجتهد کاظمینی، و بیست

1- تهذیب الأحکام 2/ 83 باب 32.
2- تهذیب الأحکام 2/ 91 باب 40.

تومان به جناب شیخ محمّد حسن شروقی، و باقی ماند در ذمّه من بیست تومان که قصد داشتم در مراجعت بدهم به جناب شیخ محمّد حسن کاظمینی آل یس ایّده اللَّه.
پس چون مراجعت کردم به بغداد خوش داشتم که تعجیل کنم در ادای آنچه باقی بود در ذمّه من، پس در روز پنجشنبه بود که مشرّف شدم به زیارت امامین همامین کاظمین علیهما السلام، و پس از آن رفتم خدمت جناب شیخ سلّمه اللَّه و قدری از آن بیست تومان را دادم، و باقی را وعده کردم که بعد از فروش بعضی از اجناس به تدریج بر من حواله کنند که به اهلش برسانم، و عزم کردم بر مراجعت به بغداد در عصر آن روز، و جناب شیخ خواهش کرد بمانم، متعذّر شدم که باید مزد عمله کارخانه شَعربافی را که دارم بدهم، چون رسم چنین بود که مزد هفته را در عصر پنجشنبه می‌دادم.
پس برگشتم، چون ثلث از راه را تقریباً طی کردم سیّد جلیلی را دیدم که از طرف بغداد رو به من می‌آید، چون نزدیک شد سلام کرد، و دستهای خود را گشود برای مصافحه و معانقه، و فرمود: اهلًا و سهلًا، و مرا در بغل گرفت و معانقه کردیم، و هر دو یکدیگر را بوسیدیم، و بر سر عمامه سبز روشنی داشت، و بر رخسار مبارکش خال سیاه بزرگی بود، پس ایستاد وفرمود: حاجی علی، خیر است، به کجا می‌روی؟ گفتم: کاظمین علیهما السلام را زیارت کردم و برمی‌گردم به بغداد، فرمود: امشب شب جمعه است برگرد، گفتم: یا سیّدی، متمکّن نیستم، فرمود: هستی، برگرد تا شهادت دهم برای تو که از موالیان جدّ من امیر المؤمنین علیه السلام و از موالیان مایی، و شیخ شهادت دهد، زیرا که خدای تعالی امر فرموده دو شاهد بگیرید، و این اشاره بود به مطلبی که در خاطر داشتم که از جناب شیخ خواهش کنم نوشته‌ای به من دهد که من از موالیان اهل بیت علیهم السّلامم و آن را در کفن خود بگذارم.
پس گفتم: تو چه می‌دانی و چگونه شهادت می‌دهی؟ فرمود: کسی که حقّ او را به او می‌رسانند چگونه آن رساننده را نمی‌شناسد! گفتم: چه حق؟ فرمود: آنچه رساندی به وکیل من، گفتم: وکیل تو کیست؟ فرمود: شیخ محمّدحسن، گفتم: وکیل توست؟ فرمود: وکیل من است.
و به جناب آقا سیّد محمّد گفته بود که: در خاطرم خطور کرد که این سیّد جلیل مرا به اسم خواند با آن که او را نمی‌شناسم، پس به خود گفتم: شاید او مرا می‌شناسد و من او را فراموش کردم، باز در نفس خود گفتم که: این سیّد از حقّ سادات از من چیزی می‌خواهد، و خوش دارم که از مال امام علیه السلام چیزی به او برسانم، پس گفتم که: ای سیّد، در نزد من از حقّ شما چیزی مانده

بود رجوع کردم در امر آن به جناب شیخ محمّد حسن برای آن که ادا کنم حقّ شما یعنی سادات را به اذن او، پس در روی من تبسّمی کرد و فرمود: آری، رساندی بعضی از حقّ ما را به سوی وکلای ما در نجف اشرف، پس گفتم: آنچه ادا کردم قبول شد؟ فرمود: آری، پس در خاطرم گذشت که این سیّد می‌گوید بالنّسبة به علماء اعلام: وکلای ما، و این در نظرم بزرگ آمد، پس گفتم: علماء وکلایند در قبض حقوق سادات و مرا غفلت گرفت، انتهی.
آنگاه فرمود: برگرد جدّم را زیارت کن، پس برگشتم، و دست راست او در دست چپ من بود، چون به راه افتادیم دیدم در طرف راست ما نهر آب سفید صاف جاری است، و درختان لیمو و نارنج و انار و انگور و غیر آن همه با ثمر در یک وقت با آن که موسم آنها نبود بر بالای سرِ ما سایه انداخته، گفتم: این نهر و این درختها چیست؟ فرمود: هرکس از موالیان ما که زیارت کند جدّ ما را و زیارت کند ما را اینها با او هست.
پس گفتم: می‌خواهم سؤالی کنم، فرمود: سؤال کن، گفتم: شیخ عبدالرزّاق مرحوم مردی بود مدرّس، روزی نزد او رفتم شنیدم که می‌گفت: کسی که در طول عمر خود روزه‌ها روزه باشد، و شبها به عبادت بسر برد، و چهل حج و چهل عمره بجای آرد، و در میان صفا و مروه بمیرد، و از موالیان امیر المؤمنین علیه السلام نباشد برای او چیزی نیست، فرمود: آری واللّه برای او چیزی نیست.
پس از حال یکی از خویشان خود پرسیدم که: او از موالیان امیر المؤمنین علیه السلام است؟ فرمود:
آری، او و هرکه متعلّق است به تو.
پس گفتم: سیّدنا برای من مسئله‌ای است، فرمود: بپرس، گفتم: قرّاء تعزیه امام حسین علیه السلام می‌خوانند که سلیمان اعمش آمد نزد شخصی و از زیارت سیّد الشّهداء علیه السلام پرسید، گفت: بدعت است، پس در خواب دید هودجی را میان زمین و آسمان، پس سؤال کرد که: کیست در آن هودج؟ گفتند به او: فاطمه زهرا و خدیجه کبری علیهما السلام، پس گفت: به کجا می‌روند؟ گفتند: به زیارت امام حسین علیه السلام در امشب که شب جمعه است، و دید رقعه‌هایی را که از هودج می‌ریزد و در آن مکتوب است: أمانٌ مِنَ النَّار لِزُوَّارِ الحُسَیْنِ علیه السلام فی لَیْلَةِ الجُمْعَةِ، أمانٌ مِنَ النَّارِ یَوْمَ القیامَةِ، این حدیث صحیح است؟ فرمود: آری راست و تمام است.
گفتم: سیّدنا صحیح است که می‌گویند: هرکس زیارت کند حسین علیه السلام را در شب جمعه پس برای او امان است؟ فرمود: آری واللّه، واشک از چشمان مبارکش‌جاری شده و گریست.

گفتم: سیّدنا مسئلةٌ، فرمود: بپرس، گفتم: سنه هزار و دویست و شصت و نُه حضرت‌رضا علیه السلام را زیارت کردیم، و در درود یکی از عربهای شروقیّه را که از بادیه‌نشینان طرف شرقی نجف اشرفند ملاقات کردیم و او را ضیافت کردیم و از او پرسیدیم که: چگونه است ولایت رضا علیه السلام؟ گفت: بهشت است، امروز پانزده روز است که من از مال مولای خود حضرت رضا علیه السلام خورده‌ام، چه حدّ دارد منکر ونکیر که در قبر نزد من بیایند؟! گوشت و خون من از طعام آن حضرت روییده در مهمانخانه آن جناب، این صحیح است؟ علیّ بن موسی الرّضا علیه السلام می‌آید و او را از منکر و نکیر خلاص می‌کند؟ فرمود: آری واللَّه، جدّ من ضامن است.
گفتم: سیّدنا مسئله کوچکی است می‌خواهم بپرسم، فرمود: بپرس، گفتم: زیارت من حضرت رضا علیه السلام را مقبول است؟ فرمود: قبول است إن شاء اللَّه.
گفتم: سیّدنا مسئلةٌ، فرمود: بسم اللَّه، گفتم: حاجی محمّد حسین بزّاز باشی پسر مرحوم حاجی احمد بزّاز باشی زیارتش قبول است یا نه؟ و او با من رفیق و شریک در مخارج بود در راه مشهد رضا علیه السلام، فرمود: عبد صالح زیارتش قبول است.
گفتم: سیّدنا مسئلةٌ، فرمود: بسم اللَّه، گفتم: فلان که از اهل بغداد و همسفر ما بود زیارتش قبول است؟ پس ساکت شد.
گفتم: سیّدنا مسئلةٌ، فرمود: بسم اللَّه، گفتم: این کلمه را شنیدی یا نه زیارت او قبول است یا نه؟ جوابی نداد.
حاجی مذکور نقل کرد که: ایشان چند نفر بودند از اهل مترفین بغداد، که در این سفر پیوسته به لهو و لعب مشغول بودند، و آن شخص مادر خود را نیز کشته بود.
پس رسیدیم در راه به موضعی از جادّه وسیعه که در دو طرف آن بساتین و مواجه بلده شریفه کاظمین است، و موضعی از آن جادّه که متّصل است به بساتین از طرف راست آن که از بغداد می‌آید، و آن مال بعضی از ایتام سادات بود که حکومت به جور آن را داخل در جادّه کرد، و اهل تقوی و ورع سَکَنه این دو بلد همیشه کناره می‌کردند از راه رفتن در آن قطعه از زمین، پس دیدم آن جناب را که در آن قطعه راه می‌رود، پس گفتم: ای سیّد من، این موضع مال بعضی از ایتام سادات است تصرّف در آن روا نیست، فرمود: این موضع مال جدّ ما امیرالمؤمنین علیه السلام و ذرّیّه او و اولاد ما است، حلال است برای موالیان ما تصرّف در آن.

و در قرب آن مکان در طرف راست باغی است مال شخصی که او را حاجی میرزا هادی می‌گفتند، و از متموّلین معروفین عجم بود که در بغداد ساکن بود، گفتم: سیّدنا راست است که می‌گویند: زمین باغ حاجی میرزا هادی مال حضرت موسی بن جعفر علیهما السلام است؟ فرمود: چه کار داری به این؟ و از جواب اعراض نمود.
پس رسیدیم به ساقیه آب که از شطّ دجله می‌کشند برای مزارع و بساتین آن حدود، و از جادّه می‌گذرد و آن جا دو راه می‌شود به سمت بلد یکی، راه سلطانی است و دیگری راه سادات، و آن جناب میل کرد به راه سادات، پس گفتم: بیا از این راه، یعنی راه سلطانی برویم، فرمود: نه، از این راه خود می‌رویم، پس آمدیم و چند قدمی نرفتیم که خود را در صحن مقدّس در نزد کفشداری دیدیم، و هیچ کوچه و بازاری را ندیدیم.
پس داخل ایوان شدیم از طرف باب المراد، که از سمت شرقی و طرف پایین پا است، و در دَرِ رواق مطهّر مکث نفرمود، و اذن دخول نخواند و داخل شد و در دَرِ حرم ایستاد پس فرمود:
زیارت بکن، گفتم: من قاری نیستم، فرمود: برای تو بخوانم؟ گفتم: آری، پس فرمود: أَأَدْخُلُ یَا اللَّه، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا رَسُولَ اللَّه، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا أَمیرَ المُؤْمِنِینَ، و همچنین سلام کردند بر هر یک از ائمّه علیهم السلام تا رسیدند در سلام به حضرت عسکری علیه السلام و فرمود: السَّلامُ عَلَیْکَ یَا أبَا مُحَمَّدٍ الحَسَنَ العَسْکَرِیِّ، آنگاه فرمود: امام زمان خود را می‌شناسی؟ گفتم: چرا نمی‌شناسم، فرمود: سلام کن بر امام زمان خود، گفتم: السَّلامُ عَلَیْکَ یَا حُجَّةَ اللَّه یَا صَاحِبَ الزَّمانِ یَا ابْنَ الحَسَنِ، پس تبسّم نمود و فرمود: عَلَیْکَ السَّلامُ وَرَحْمَةُ اللَّه وَبَرکَاتُهُ.
پس داخل شدیم در حرم مطهّر و ضریح مقدّس را چسپیدیم و بوسیدیم، پس فرمود به من:
زیارت کن، گفتم: من قاری نیستم، فرمود: زیارت بخوانم برای تو؟ گفتم: آری، فرمود: کدام زیارت را می‌خواهی؟ گفتم: هر زیارت که افضل است مرا به آن زیارت دِه، فرمود: زیارت امین اللَّه افضل است، آنگاه مشغول شد به خواندن و فرمود: السَّلامُ عَلَیْکُما یَا أَمِینَیِ اللَّهِ فِی أَرْضِهِ وَحُجَّتَیْهِ عَلَی عِبادِهِ، إلی آخره.
و چراغهای حرم را در این حال روشن کردند، پس شمعها را دیدم روشن است، و لکن حرم روشن و منوّر است به نوری دیگر مانند نور آفتاب، و شمعها مانند چراغی بودند که روز در آفتاب روشن کنند، و مرا چنین غفلت گرفته بود که هیچ ملتفت این آیات نمی‌شدم.

چون از زیارت فارغ شد از سمت پایین پا آمدند به پشت سر و در طرف شرقی ایستادند و فرمودند: آیا زیارت می‌کنی جدّم حسین علیه السلام را؟ گفتم: آری، زیارت می‌کنم شب جمعه است، پس زیارت وارث را خواندند و مؤذّنها از اذان مغرب فارغ شدند، پس به من فرمود: نماز کن و ملحق شو به جماعت.

پس تشریف آوردند در مسجد پشت سر حرم مطهّر و جماعت در آن جا منعقد بود، و خود به انفراد ایستادند در طرف راست امام جماعت محاذی او، و من داخل شدم در صف اوّل، و برایم مکانی پیدا شد، چون فارغ شدم او را ندیدم، پس از مسجد بیرون آمدم و در حرم تفحّص کردم او را ندیدم، و قصد داشتم او را ملاقات کنم و چند قرانی به او بدهم، و شب او را نگاه دارم که مهمان باشد، آنگاه به‌خاطرم آمد که آن‌سیّد که‌بود، و آیات ومعجزات گذشته را ملتفت شدم از انقیاد من‌امر او را در مراجعت با آن شغل مهم که در بغداد داشتم، و خواندن مرا به اسم با آن که او را ندیده بودم، و گفتن او موالیان ما، و این که من شهادت می‌دهم، و دیدن نهر جاری و درختان میوه‌دار در غیر موسم، و غیر از اینها از آنچه گذشت، که سبب شد برای یقین من به این که او حضرت مهدی علیه السلام است، خصوص در فقره اذن دخول وپرسیدن از من بعد از سلام بر حضرت‌عسکری علیه السلام که: امام زمان خود را می‌شناسی؟ چون گفتم: می‌شناسم، فرمود: سلام کن، چون سلام کردم تبسّم کرد وجواب داد.

پس آمدم در نزد کفشدار و از حال جنابش سؤال کردم، گفت: بیرون رفت، و پرسید که: این سیّد رفیق تو بود؟ گفتم: بلی، پس آمدم به خانه مهماندار خود و شب را به سر بردم، چون صبح شد رفتم به نزد جناب شیخ محمّد حسن و آنچه دیده بودم نقل کردم، پس دست خود را بر دهان خود گذاشت و نهی نمود از اظهار این قصّه و افشاء این سِرّ، و فرمود: خداوند تو را موفّق کند.

پس آن را مخفی می‌داشتم و به احدی اظهار ننمودم، تا آن که یک ماه از این قضیّه گذشت، روزی در حرم مطهّر بودم، سیّد جلیلی را دیدم که آمد نزدیک من و پرسید که: چه دیدی؟ و اشاره کرد به قصّه آن روز، گفتم: چیزی ندیدم، باز اعاده کرد آن کلام را، به شدّت انکار کردم، پس از نظرم ناپدید شد دیگر او را ندیدم، انتهی (1) 2107.

1- نجم الثاقب نوری: 271، حکایت 31، باب 7.

مطلب دویّم‌کلام حموی در مسجد بَراثا
رفتن به مسجد شریف بَراثا و نماز کردن در آن است
بدان که مسجد بَراثا از مساجد معروفه متبرّکه است، و واقع شده در بین بغداد و کاظمین در راه زوّار، و غالباً از فیض آن محروم و اعتنایی به آن ندارند با همه فضایل و شرافتی که برای آن نقل شده.
حموی که از مورّخین سنه ششصد است در معجم البُلدان گفته: بَراثا محلّه‌ای بود در طرف بغداد در قبله کرخ و جنوبی باب محوّل، و برای آن مسجد جامعی بوده که شیعیان در آن نماز می‌گذاشتند و خراب شده، و گفته که: قبل از زمان راضی باللّه خلیفه عبّاسی شیعیان در آن مسجد جمع می‌گشتند و سبّ صحابه می‌نمودند، راضی باللّه امر کرد که ناگهانی در آن مسجد ریختند و هرکه را یافتند بگرفتند و حبس نمودند، و مسجد را خراب کرد وبا زمین هموار نمود، شیعیان این خبر را به امیرالأمراء بغداد بَجْکَم ماکانی رسانیدند، بَجْکَم حکم کرد به اعاده بناء و وسعت و احکام آن، و نوشت در صدر آن اسم راضی باللّه را، و پیوسته آن مسجد معمور و محلّ اقامه نماز بود تا بعد از سنه چهار صد و پنجاه که معطّل مانده تا الآن.
و بَراثا پیش از بناء بغداد قریه‌ای بوده که گمان مردم آن است که علی علیه السلام مرور کرده به آن در زمانی که به مقاتله خوارج نهروان می‌رفت، و در جامع مذکور نماز خوانده، و داخل شده در حمّامی که در آن قریه بوده.
و به این بَراثا منسوب است ابو شعیب براثی عابد، و او اوّل کسی است که در بَراثا ساکن شد در کوخی، یعنی خانه‌ای که از نی ساخته بود، و عبادت خدا می‌کرد در آن، تا آن که گذشت به کوخ او دختری از اولاد مستوفیان کبار از ابناء روزگار که تربیت شده‌بود در قصرها، همین که نظرش به ابو شعیب افتاد و حال او را دید از آن حال خوشش آمد و جذبه ابو شعیب او را کشید، به حدّی که اسیر او گردید، لا جرم نزد آن عابد زاهد آمد و گفت: من اراده کرده‌ام که خادم تو باشم، گفت: تو را قبول می‌کنم به شرط اینکه از این زیّ و هیئت مجرّد شوی، آن سعادتمند قبول نمود، و از آنچه مالک بود تجرّد اختیار کرد و متلبّس شد به لباس نسّاک، ابو شعیب او را تزویج نمود، همین که آن دختر داخل کوخ شد قطعه حصیری دید که ابو شعیب برای حفظ از رطوبت زمین آن را در زیر بدن

خود افکنده، گفت: من نزد تو نخواهم ماند مگر وقتی که این قطعه حصیر را از زیر خود دور افکنی، زیرا که از تو شنیدم که می‌گفتی زمین می‌گوید: یَا ابْنَ آدَمَ تَجْعَلُ بَیْنِی وَبَیْنَکَ حِجاباً وَأَنْتَ غَداً فِی بَطْنِی، یعنی ای پسر آدم مابین من و خود حجاب قرار می‌دهی و حال آنکه فردا در شکم من خواهی بود، پس ابو شعیب آن حصیر را دور افکند، و آن دختر چند سالی نزد او مکث نمود، و با هم به نیکوتر وجهی عبادت می‌کردند تا هر دو وفات نمودند (1) 2108. فضیلت مسجد بَراثا

مؤلّف گوید که: ما در کتاب هدیّة الزّائرین جمله‌ای از روایات که در فضیلت این مسجد شریف است ذکر کردیم و گفتیم که: از مجموع این اخبار چند فضیلت برای این مسجد معلوم می‌شود که اگر هر کدام از آن در هر مسجدی باشد سزاوار است که انسان شدّ رحال نماید و طیّ منازل کند تا به فیض نماز و دعای در آن مستفیض و متبرّک شود:

اوّل: مقرّر نمودن حق تعالی که در آن زمین فرود نیاید رئیسی با لشکرش جز پیغمبر یا وصیّ او. دویّم: آنکه خانه حضرت مریم است. سیّم: آنکه زمین حضرت عیسی علیه السلام است.

چهارم: بودن چشمه در آن جا، که برای مریم ظاهر شده. پنجم: ظاهر کردن حضرت امیر علیه السلام آن چشمه را به اعجاز خود.

ششم: بودن سنگ سفید متبرّک که مریم حضرت عیسی را بر آن گذاشته در آن جا. هفتم:

بیرون آوردن حضرت آن سنگ را از آن جا به اعجاز، و نصب نمودن آن را به سمت قبله و نماز کردن به سوی آن. هشتم: نماز کردن حضرت امیر المؤمنین و دو نوباوه او حضرت مجتبی و سیّدالشّهداء علیهم السلام در آن جا. نهم: توقّف حضرت در آن جا چهار روز به جهت شرافت مکان و مقدّس بودن زمین آن. دهم: نماز کردن پیغمبران خصوص حضرت خلیل الرّحمان علیه السلام در آن جا.

یازدهم: بودن قبر پیغمبری در آن جا، و شاید آن پیغمبر حضرت یوشع باشد، که شیخ مرحوم فرموده که: قبرش در خارج کاظمین دَرِ قبلی مسجد بَراثا است. دوازدهم: برگشتن آفتاب برای حضرت امیر علیه السلام در آن جا (2) 2109.

و با این شرافت و فضایل و بروز آیات الهیّه و معاجز حیدریّه در آن معلوم نیست از هزار نفر زایر یکی آن جا برود، با آنکه در سر راهشان است، و مکرّر از آن جا می‌گذرند، و اگر اتّفاقاً کسی

1- معجم البلدان 1/ 362 در مادّه «براثا».
2- بحار الأنوار 14/ 252 و ج 52/ 218 و ج 102/ 26- 30.

بخواهد درک آن فیضها را نماید چون به آن جا رسد و ببیند دَرِ مسجد بسته است، از دادن جزیی پولی به جهت باز کردن دَرِ آن مضایقه کند، و خود را از این همه فیوضات عظیمه محروم نماید، و حال آنکه گاه شود برای محض تماشای بغداد و عمارات جبّارین در آن مصرفها کند، چه رسد به مصارف عظیمه قیمت فضول معاش و امتعه نحسه نجسه یهودیان، آنکه گرفتن آن از متمّمات زیارت غالب از زوّار است، واللّٰه المُستعان.
در زیارت نوّاب اربعه
مطلب سیّم
در زیارت نوّاب اربعه است
اعنی جناب ابو عمرو عثمان بن سعید اسدی و جناب ابو جعفر محمّد بن عثمان و شیخ ابوالقاسم حسین بن روح نوبختی و شیخ جلیل ابو الحسن علیّ بن محمّد سمری رضی اللّٰه عنهم.
بدان که از جمله تکالیف زوّار در ایّام توقّف در بلده طیّبه کاظمین رفتن به بغداد است به جهت زیارت این چهار نایب خاصّ امام عصر صلوات اللّٰه علیه، که اگر هر یک از آنها در بلاد بعیده بودند سزاوار بود که انسان منازل بعیده طیّ کند و رنج و تعب سفر کشد و به فیض زیارت آنها نایل گردد، زیرا که در میان تمام اصحاب خاصّ ائمّه علیهم السلام به بزرگی و جلالت قدر ایشان کسی نمی‌رسد، قریب هفتاد سال به منصب سفارت و وساطت میان امام علیه السلام و رعیّت فایز شدند، و بر دست ایشان کرامات بسیار و خوارق عادات بی شمار جاری گردید، و گفته شده که بعضی از علما قایل به عصمت ایشان شده.
و مخفی نیست که همچنانچه این بزرگواران در حیات خود واسطه بودند میان ولیّ عصر صلوات اللّٰه علیه و رعیّت، و از جمله مناصب ایشان رسانیدن عرایض و رقعه‌های حاجت خلق بود به آن حضرت، حال نیز به همان منصب شریف مفتخرند، و باید رقاع حاجت که در شداید و سختیها نوشته می‌شود به توسّط ایشان به آن حضرت برسد، چنانکه در جای خود معلوم گردیده، و بالجمله، فضایل و مناقب ایشان زیاده از آن است که ذکر شود، و همین قدر برای ترغیب زوّار به زیارتشان کافی است.
و امّا کیفیّت زیارت ایشان: پس به نحوی است که شیخ طوسی رحمه الله در تهذیب و سیّد ابن طاووس رحمه الله در مصباح الزّائر ذکر کرده‌اند، و نسبت داده‌اند آن را به جناب ابو القاسم حسین بن

روح رحمه الله که فرموده در باب زیارت ایشان که: سلام می‌کنی بر رسول خدا و بعد از او به امیر المؤمنین و بر خدیجه کبری و بر فاطمه زهرا و بر امام حسن و امام حسین و بر هر یک از ائمّه علیهم السلام تا صاحب الزّمان صلوات اللّه علیه، پس می‌گویی:
السَّلامُ عَلَیْکَ یَا فُلانَ بْنَ فُلانٍ (و به جای فلان بن فلان اسم صاحب قبر و پدرش را می‌بری) أَشْهَدُ أَ نَّکَ بَابُ الْمَوْلَی، أَدَّیْتَ عَنْهُ وَأَدَّیْتَ إِلَیْهِ، مَا خَالَفْتَهُ وَلَا خَالَفْتَ عَلَیْهِ، قُمْتَ خاصّاً، وَانْصَرَفْتَ سابِقاً، جِئْتُکَ عارِفاً بِالْحَقِّ الَّذِی أَ نْتَ عَلَیْهِ، وَأَ نَّکَ مَا خُنْتَ فِی التَّأْدِیَةِ وَالسِفارَةِ، السَّلامُ عَلَیْکَ مِنْ بابٍ مَا أَوْسَعَهُ (1) 2110، وَمِنْ سَفِیرٍ مَا آمَنَکَ، وَمِنْ ثِقَةٍ مَا أَمْکَنَکَ، أَشْهَدُ أَنَّ اللَّهَ اخْتَصَّکَ بِنُورِهِ حَتَّی عَایَنْتَ الشَّخْصَ فَأَدَّیْتَ عَنْهُ وَأَدَّیْتَ إِلَیْهِ.
پس بر می‌گردی و باز سلام می‌کنی بر رسول خدا تا صاحب الزّمان علیهم السلام، پس از آن می‌گویی:
جِئْتُکَ مُخْلِصاً بِتَوْحِیدِ اللَّهِ، وَمُوالاةِ أَوْ لِیَائِهِ، وَالْبَرَاءَةِ مِنْ أَعْدَائِهم (2) 2111 وَمِنَ الَّذِینَ خالَفُوکَ، یَا حُجَّةَ الْمَوْلی وَبِکَ إِلَیْهِمْ (3) 2112 تَوَجُّهِی، وَبِهِمْ إِلَی اللَّهِ (4) 2113 تَوَسُّلِی.
پس دعا می‌کنی و سؤال می‌کنی از حق تعالی آنچه را که می‌خواهی که اجابت می‌شود إن شاء اللّه (5) 2114.
مؤلّف گوید: و سزاوار است نیز آنکه زیارت شود در بغداد شیخ اجلّ عالی مقام ثقة الإسلام محمّد بن یعقوب کلینی عطّر اللّه مرقده، که شیخ و رئیس شیعه و اوثق و اثبت ایشان بود در حدیث، و کتاب شریف کافی را که روشنی چشم شیعه است در مدّت بیست سال تألیف نمود، و

1- ما أوسَعَکَ: نسخه مجلسی.
2- أعْدَائِهِ: خ ل.
3- وبک اللّهمّ: نسخه مجلسی.
4- إلَیْکَ: نسخه مجلسی.
5- تهذیب الأحکام 6/ 118 و مصباح الزائر: 514.

الحق منّت عظیم بر شیعه خصوص بر اهل علم نهاد، و به جهت جلالت و عظمت شأن آن معظّم ابن اثیر او را مجدّد مذهب امامیّه در رأس مأة ثالثه شمرده، بعد از آن که مولای ما حضرت ثامن الأئمّه صلوات اللّه علیه مجدّد این مذهب در مأة ثانیه شمرده، و ما در کتاب هدیّه ذکر کردیم بیشتر علمایی که در مشاهد مشرّفه مدفونند هرکه طالب است به آن جا رجوع نماید.

فضایل جناب سلمان رحمه الله

مطلب چهارم

در زیارت جناب سلمان رضی الله عنه است

بدان که از تکالیف زوّار در کاظمین رفتن به مدائن است به جهت زیارت عبد صالح الهی جناب سلمان محمّدی رضوان اللّه علیه، که اوّل ارکان اربعه و مخصوص به شرافت سَلْمانُ مِنّا أَهْلَ الْبَیْتِ (1) 2115 و منخرط در سلک اهل بیت نبوّت و عصمت است، و در فضیلت او جناب رسول خدا صلی الله علیه و آله فرموده:

سَلْمانُ بَحْرٌ لَایُنْزَفُ، وَکَنْزٌ لَایَنْفَدُ، سَلْمانُ مِنَّا أَهْلَ الْبَیْتِ، یَمْنَحُ الْحِکْمَةَ، وَیُؤْتِی الْبُرْهَانَ (2) 2116.

و حضرت امیر المؤمنین علیه السلام او را مثل لقمان حکیم (3) 2117 بلکه حضرت صادق علیه السلام او را بهتر از لقمان فرموده، و حضرت باقر علیه السلام او را از متوسّمین شمرده، و از روایات مستفاد شده که آن جناب اسم اعظم می‌دانست (4) 2118، و از محدَّثین- به فتح- بوده (5) 2119، و از برای ایمان ده درجه است و او در درجه دهم بوده (6) 2120، و عالم به غیب و منایا بوده (7) 2121، و از تحف بهشت در دنیا میل فرموده (8) 2122، و بهشت مشتاق و عاشق او بوده (9) 2123، و خدا و رسول صلی الله علیه و آله او را دوست می‌داشتند (10) 2124، و حق تعالی

1- عیون اخبار الرضا علیه السلام 2/ 70 باب 31 ح 282.

2- اختصاص شیخ مفید: 341.

3- بحار الأنوار 22/ 391 نقل از ابن ابی الحدید.

4- رجال کشّی 1/ 56 شماره 28 و 29.

5- امالی طوسی: م 14، ح 62.

6- روضة الواعظین 2/ 54 شماره 635.

7- اختصاص شیخ مفید: 222، ضمن حدیثی.

8- درجات الرفيعة: 217.
9- خصال شيخ صدوق 1/ 303 ح 8 باب خصال پنج‌گانه.
10- اختصاص شيخ مفيد: 222 ضمن حديث مفضّلى.

پیغمبر صلی الله علیه و آله را امر فرموده به محبّت چهار نفر که سلمان یکی از ایشان است (1) 2125، و آیاتی در مدح او و اقران او نازل شده (2) 2126، و جبرئیل هر وقت بر حضرت رسول صلی الله علیه و آله نازل می‌شده امر می‌کرده از جانب پروردگار که سلمان را سلام برساند و مطّلع گرداند او را به علم منایا و بلایا و انساب (3) 2127، و شبها برای او در خدمت پیغمبر صلی الله علیه و آله مجلس خلوتی بوده (4) 2128، و حضرت رسول و امیر المؤمنین صلوات اللّه علیهما و آلهما چیزهایی تعلیم او فرمودند از مخزون و مکنون علم اللّه که احدی غیر او قابل و قوّه تحمّل آن را نداشته، و رسید به مرتبه‌ای که حضرت صادق علیه السلام فرمود: أَدْرَکَ سَلْمانُ الْعِلْمَ الْأَوَّلَ وَالْعِلْمَ الْآخِرَ، وَهُوَ بَحْرٌ لَایُنْزَحُ، وَهُوَ مِنَّا أَهْلَ الْبَیْتِ. سلمان درک کرد علم اوّل و آخر را و او دریایی است که هرچه از او برداشته شود تمام نشود، و او از ما اهل بیت است (5) 2129.

و برای شوق زایرین و رغبتشان به زیارت آن جناب کافی است تأمّل در اختصاص و امتیازش در میان تمام صحابه و جمیع امّت به اینکه حضرت امیر المؤمنین علیه السلام در یک شب از مدینه به مدائن رفت و به دست مبارک او را غسل داد و کفن نمود و نماز کرد بر او با صفوفی بسیار از ملائکه و همان شب به مدینه مراجعت فرمود (6) 2130، زهی شرافت و مودّت و محبّت به خانواده رسالت که انسان را به این مرتبه از جلال و عظمت رساند.

و امّا کیفیّت زیارت آن جناب: پس بدان که سیّد ابن طاووس در مصباح الزّائر چهار زیارت برای آن بزرگوار نقل کرده، و ما در این جا اکتفا می‌کنیم به همان زیارت اوّل آن، و در هدیّه نقل کردیم زیارت چهارم آن را که شیخ در تهذیب ذکر فرموده (7) 2131. پس چون خواستی

1- خصال شیخ صدوق 1/ 253 ح 126 باب خصال چهارگانه.
2- تفسیر قمی 2/ 301 تفسیر آیه 3 سوره محمّد صلی الله علیه و آله.
3- اختصاص مفید: 222 ضمن حدیث مفصّل.
4- بحار الأنوار 22/ 391 نقل از ابن ابی الحدید.
5- رجال کشّی 1/ 52 شماره 25.
6- مناقب ابن شهرآشوب 2/ 337.
7- تهذیب الأحکام 6/ 118.

زیارت کنی آن جناب را می‌ایستی نزد قبر او رو به قبله و می‌گویی: زیارت جناب سلمان رحمه الله
السَّلامُ عَلَی رَسُولِ اللَّهِ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ خَاتَمِ النَّبِیِّینَ، السَّلامُ عَلَی أَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ سَیِّدِ الْوَصِیِّینَ، السَّلامُ عَلَی الْأَئِمَّةِ الْمَعْصُومِینَ الرَّاشِدِینَ، السَّلامُ عَلَی الْمَلائِکَةِ الْمُقَرَّبِینَ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا صَاحِبَ رَسُولِ اللَّهِ الْأَمِینِ (1) 2132، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وَ لِیَّ أَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا مُودَعَ أَسْرَارِ السَّادَةِ الْمَیامِینِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا بَقِیَّةَ اللَّهِ مِنَ الْبَرَرَةِ الْمَاضِینَ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا أَبا عَبْدِ اللَّهِ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَکاتُهُ، أَشْهَدُ أَ نَّکَ أَطَعْتَ اللَّهَ کَما أَمَرَکَ، وَاتَّبَعْتَ الرَّسُولَ کَمَا نَدَبَکَ، وَتَوَلَّیْتَ خَلِیفَتَهُ کَما أَ لْزَمَکَ، وَدَعَوْتَ إِلَی الاهْتِمامِ بِذُرِّیَّتِهِ کَمَا وَقَفَکَ (2) 2133، وَعَلِمْتَ الْحَقَّ یَقِیناً وَاعْتَمَدْتَهُ کَمَا أَمَرَکَ، وَ (3) 2134 أَشْهَدُ أَ نَّکَ بابُ وَصِیِّ الْمُصْطَفی، وَطَرِیقُ حُجَّةِ اللَّهِ الْمُرْتَضی، وَأَمِینُ اللَّهِ فِیمَا اسْتُوْدِعْتَ مِنْ عُلُومِ الْأَصْفِیَاءِ، أَشْهَدُ أَ نَّکَ مِنْ أَهْلِ بَیْتِ النَّبِیِّ النُّجَبَاءِ الْمُخْتَارِینَ لِنُصْرَةِ الْوَصِیِّ، أَشْهَدُ أَ نَّکَ صاحِبُ الْعاشِرَةِ، وَالْبَراهِینِ وَالدَّلائِلِ الْقاهِرَةِ، وَأَ قَمْتَ الصَّلاةَ، وَآتَیْتَ الزَّکَاةَ، وَأَمَرْتَ بِالْمَعْرُوفِ، وَنَهَیْتَ عَنِ الْمُنْکَرِ، وَأَدَّیْتَ الْأَمانَةَ، وَنَصَحْتَ لِلَّهِ وَ لِرَسُو لِهِ، وَصَبَرْتَ عَلَی الْأَذی فِی جَنْبِهِ حَتَّی أَتَاکَ الْیَقِینُ، لَعَنَ اللَّهُ مَنْ جَحَدَکَ حَقَّکَ، وَحَطَّ مِنْ قَدْرِکَ، لَعَنَ اللَّهُ مَنْ آذاکَ فِی مَوالِیکَ، لَعَنَ اللَّهُ مَنْ أَعْنَتَکَ فِی أَهْلِ بَیْتِکَ (4) 2135، لَعَنَ اللَّهُ مَنْ لامَکَ فِی سَادَاتِکَ، لَعَنَ اللَّهُ عَدُوَّ آلِ مُحَمَّدٍ مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ مِنَ الْأَوَّلِینَ وَالْآخِرِینَ وَضاعَفَ عَلَیْهِمُ الْعَذابَ الْأَلِیمَ. صَلَّی اللَّهُ عَلَیْکَ یَا أَبا عَبْدِ اللَّهِ، صَلَّی اللَّهُ عَلَیْکَ یَا صاحِبَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ وَعَلَیْکَ یَا مَوْلی أَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ، وَصَلَّی اللَّهُ عَلَی رُوحِکَ الطَّیِّبَةِ، وَجَسَدِکَ الطَّاهِرِ، وَأَ لْحَقَنا بِمَنِّهِ وَرَأْفَتِهِ إِذا تَوَفَّانا بِکَ وَبِمَحَلِّ السَّادَةِ الْمَیامِینِ وَجَمَعَنا مَعَهُمْ بِجِوارِهِمْ فِی

1- الأَمِینَ: خ.
2- وَفَّقَکَ: خ ل.
3- وَ: خ.
4- نَبِیِّکَ: خ ل.

جَنَّاتِ النَّعِيمِ. صَلَّى اللَّهُ عَلَيْکَ يَا (1) 2136 أَبا عَبْدِ اللَّهِ، وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى إِخْوانِکَ الشِّيعَةِ الْبَرَرَةِ مِنَ السَّلَفِ الْمَيامِينِ، وَأَدْخِلَ الرَّوْحَ وَالرِّضْوانَ عَلَى الْخَلَفِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ، وَأَ لْحَقَنا وَ إِيَّاهُمْ بِمَنْ تَوَلَّاهُ مِنَ الْعِتْرَةِ الطَّاهِرِينَ، وَعَلَيْکَ وَعَلَيْهِمُ السَّلامُ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَکاتُهُ.

پس بخوان إِنَّا أَ نْزَلْناهُ فِی لَيْلَةِ الْقَدْرِ هفت مرتبه، پس بجا بياور نماز مندوب آنچه خواهی (2) 2137.

مؤلّف گويد كه: چون خواستی برگردی از زيارت سلمان پس بايست نزد قبر برای وداع و بگو اين وداع را كه سيّد در آخر زيارت چهارم ذكر فرموده:

السَّلامُ عَلَيْکَ يَا أَبا عَبْدِ اللَّهِ، أَ نْتَ بابُ اللَّهِ الْمُؤْتى مِنْهُ وَالْمَأْخُوذُ عَنْهُ، أَشْهَدُ أَ نَّکَ قُلْتَ حَقّاً، وَنَطَقْتَ صِدْقاً، وَدَعَوْتَ إِلى مَوْلایَ وَمَوْلاکَ عَلانِيَةً وَسِرّاً، أَ تَيْتُکَ زائِراً وَحَاجَاتِی لَکَ مُسْتَوْدِعاً، وَهَا أَ نَا ذَا مُوَدِّعُکَ، أَسْتَوْدِعُکَ دِينِی وَأَماناتِی وَخَواتِيمَ عَمَلِی وَجَوَامِعَ أَمَلِی إِلى مُنْتَهى أَجَلِی، وَالسَّلامُ عَلَيْکَ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَکاتُهُ، وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الْأَخْيَارِ. آنگاه خدا را بسيار بخوان و برگرد (3) 2138.

مؤلّف گويد كه: چون زاير به زيارت سلمان مشرّف شد پس از زيارت دو تكليف ديگر دارد:

اوّل: نماز كردن در طاق كسری دو ركعت يا زيادتر، چون آن جا مصلّای حضرت امير المؤمنين عليه السلام است (4) 2139.

روايت شده از عمّار ساباطی كه امير المؤمنين عليه السلام به مدائن آمد و نزول فرمود در ايوان كسری و با او بود دلف بن بحير، پس نماز كرد در آن جا، بعد از آن برخاست و به دلف فرمود:

برخيز با من، و در خدمت آن حضرت بود جماعتی از اهل ساباط پس گردش كرد در منازل كسری

1- يا: خ.

2- مصباح الزائر: 505- 506.

3- مصباح الزائر: 511.

4- ربيع الأبرار 1/ 325.

و به دلف می‌فرمود: از برای کسری در این مکان چنین و چنان بوده، و دلف می‌گفت: به خدا قسم چنین است که می‌فرمایی، پس با آن جماعت در تمام آن مواضع گردش کرد، و دلف می‌گفت: ای سیّد و مولای من، چنان شما به این جاها مطّلعید که گویا شما این چیزها را در این جاها نهاده‌اید (1) 2140. مرور امیر المؤمنین (ع) به طاق کسری
و روایت شده که: در آن وقتی که حضرت بر مدائن مرور می‌فرمود و آثار کسری و خرابی آن را مشاهده می‌نمود یکی از آن اشخاص که در خدمت آن حضرت بود از روی عبرت این شعر را خواند:
جَرَتِ الرِّیاحُ عَلَی رُسُومِ دِیارِهِمْفَکَأَ نَّهُمْ کانُوا عَلی مِیعادِ
حضرت فرمود: چرا نخواندی: کَمْ تَرَکُوا مِنْ جَنَّاتٍ وَعُیُونٍ وَزُرُوعٍ وَمَقَامٍ کَرِیمٍ وَنَعْمَةٍ کَانُوا فِیها فَاکِهِینَ کَذَلِکَ وَأَوْرَثْناها قَوْماً آخَرِینَ فَمَا بَکَتْ عَلَیْهِمُ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ وَمَا کَانُوا مُنْظَرِینَ (2) 2141؟
پس از آن فرمود: إِنَّ هَؤُلاءِ کَانُوا وَارِثِینَ فَأَصْبَحُوا مَوْرُوثِینَ، لَمْ یَشْکُرُوا النِّعْمَةَ فَسُلِبُوا دُنْیاهُمْ بِالْمَعْصِیَةِ، إِیَّاکُمْ وَکُفْرَ النِّعَمِ لَاتَحِلَّ بِکُمُ النِّقَمُ (3) 2142.
فقیر گوید: حاصل این مقام را حکیم خاقانی به شعر درآورده، آن جا که فرموده:
هان ای دل عبرت بین از دیده نظرکن هان‌ایوان مدائن را آیینه عبرت دان
پرویز که بنهادی بر خوان تره زرّین‌زرّین‌تره‌کو برخوان؟ رو کَمْ تَرَکُوا برخوان
دویّم: زیارت کردن جناب حذیفة بن الیمان که از بزرگان اصحاب رسول خدا صلی الله علیه و آله و خاصّان امیر المؤمنین علیه السلام است، و در میان صحابه مخصوص بود به شناختن منافقین و دانستن نامهای ایشان، و اگر در نماز جنازه کسی حاضر نمی‌شد خلیفه ثانی بر او نماز نمی‌کرد، و از جانب او سالها در مدائن والی بود، پس او را عزل کرد و جناب سلمان والی آن جا شد، چون وفات کرد دوباره

1- مستدرک الوسائل 3/ 448 نقل از ابن شاذان در فضائل.
2- دخان: 44/ 25- 29.
3- وقعة صفیّن نصر بن مزاحم: 142.

حذیفه والی آن جا شد، و مستقر بود تا نوبت خلافت به شاه ولایت علیه السلام رسید، پس از مدینه رَقمی مبارک به او و فرمان همایونی به اهل مدائن صادر شد، و از خلافت خود و استقرار حذیفه در آن جا به نحوی که بود اطّلاع دادند (1) 2143، و لکن حذیفه بعد از حرکت آن حضرت از مدینه به جانب بصره به جهت دفع شرّ اصحاب جمل و قبل از نزول موکب همایون به کوفه وفات کرد و در همان مدائن مدفون شد (2) 2144.

از ابو حمزه ثمالی روایت است که: چون حذیفه خواست وفات کند فرزند خود را طلبید و وصیّت کرد او را به عمل کردن به این نصیحتهای نافعه، فرمود: ای پسر جانِ من، ظاهر کن مأیوسی از آنچه که در دست مردم است که در این یأس غنی و توانگری است، و طلب مکن از مردم حاجات خود را که آن فقر حاضر است، و همیشه چنان باش که روزی که در آن هستی بهتر باشی از روز گذشته‌ات، و هر وقت نماز می‌کنی چنان نماز کن که گویا نماز وداع و نماز آخر تو است، و مکن کاری را که از آن عذر بخواهی (3) 2145.

وبدان که در جَنب حرم جناب سلمان مسجد جامع مدائن است که منسوب است به حضرت امام حسن عسکری علیه السلام، که آن را ساخته یا در آن جا نماز خوانده معلوم نیست، از فیض دو رکعت نماز تحیّت در آن محلّ شریف خود را محروم نکن.

1- بحار الأنوار 28/ 87.
2- بحار الأنوار 28/ 94.
3- امالی شیخ صدوق: 401، م 52، ح 12.

ص: 681

در فضیلت زیارت امام‌رضا (ع)

در بيان فضيلت و كيفيّت زيارت إمام الإنس و الجِنّة
المدفون بأرض الغربة بضعة سيّد الورى مولانا
ابو الحسن عليّ بن موسى الرّضا صلوات اللّه عليه
و على آبائه و أولاده أئمّة الهدى

امّا فضيلت زيارت آن حضرت پس بيشتر از آن است كه احصا شود، و ما در اين جا تبرّك مى‌جوييم به ذكر چند خبر و نقل مى‌كنيم اكثر آن را از تحفة الزّائر:

اوّل: از حضرت رسول صلى الله عليه و آله منقول است كه فرمود: زود باشد كه پاره‌اى از تن من در زمين خراسان مدفون گردد و هيچ مؤمنى زيارت نكند او را مگر آنكه حق تعالى بهشت را از براى او واجب گرداند و بدنش را بر آتش جهنّم حرام گرداند (1) 2146.

و در حديث معتبر ديگر فرمود كه: پاره‌اى از بدن من در خراسان مدفون خواهد شد، هر غمناكى كه او را زيارت كند البتّه حق تعالى غمش را زايل گرداند، و هر گناهكارى كه او را زيارت كند البتّه خدا گناهانش را بيامرزد (2) 2147.

دوّم: به سند معتبر منقول است كه حضرت موسى بن جعفر عليهما السلام فرمود كه: هركه زيارت كند قبر فرزند من على را، او را نزد خداى تعالى ثواب هفتاد حجّ مقبول بوده باشد، راوى استبعاد كرد و گفت: هفتاد حجّ مقبول؟! حضرت فرمود كه: بلى، هفتاد هزار حج، گفت: هفتاد هزار حج؟! فرمود كه: چه بسيار حجّى باشد كه مقبول نباشد، هركه آن حضرت را زيارت كند يا يک شب نزد آن حضرت بماند چنان باشد كه خدا را در عرش زيارت كرده باشد، گفت: چنانچه خدا را در عرش زيارت كرده باشد؟! فرمود: بلى، چون روز قيامت مى‌شود بر عرش الهى چهار كس از پيشينيان و چهار كس از پسينيان خواهند بود، امّا پيشينيان پس نوح و ابراهيم و موسى و عيسى عليهم السلام اند، و امّا پسينيان پس محمّد و على و حسن و حسين عليهم السلام اند، پس ريسمانى مى‌كشند در پاى عرش، پس مى‌نشينند با ما زيارت كنندگان قبور ائمّه، و بدرستى كه زيارت كنندگان قبر

1- عيون اخبار الرضا عليه السلام 2/ 286 ح 4 باب 66.
2- عيون اخبار الرضا عليه السلام 2/ 288 ح 14 باب 66.

فرزندم علی درجه ایشان از همه بلندتر و عطایشان از همه بیشتر خواهد بود (1) 2148.
سیّم: از حضرت امام رضا علیه السلام روایت است که فرمود: در خراسان بقعه‌ای است که بر آن زمانی خواهد آمد که محلّ رفتن و آمدن ملائکه خواهد بود، پس پیوسته فوجی از ملائکه از آسمان فرود خواهند آمد و فوجی بالا خواهند رفت تا در صور بدمند، پرسیدند: یابن رسول اللّه، کدام بقعه است؟ فرمود که: آن در زمین طوس است، و آن واللّه باغی است از باغهای بهشت، هرکه مرا زیارت کند در آن بقعه چنان است که رسول خدا صلی الله علیه و آله را زیارت کرده است، و بنویسد حق تعالی از برای او به سبب آن زیارت ثواب هزار حجّ پسندیده و هزار عمره مقبوله، و من و پدرانم شفیعان او باشیم در روز قیامت (2) 2149.
چهارم: به چندین سند صحیح از ابن ابی نصر منقول است که گفت: خواندم نامه امام رضا علیه السلام را که نوشته بود که: برسانید به شیعیان من که زیارت من نزد خدا برابر است با هزار حج، پس من این حدیث را به خدمت امام محمّد تقی علیه السلام عرض کردم، فرمود: بلی واللّه، هزار هزار حج هست از برای کسی که آن حضرت را زیارت کند و حقّ او را شناسد (3) 2150.
پنجم: به دو سند معتبر منقول است که حضرت امام رضا علیه السلام فرمود: هرکه مرا زیارت کند با این دوری قبر من بیایم به نزد او در سه موطن روز قیامت، تا او را خلاصی بخشم از اهوال آنها:
در وقتی که نامه‌های نیکوکاران در دست راست ایشان و نامه‌های بدکاران در دست چپ ایشان پرواز کند، و نزد صراط، و نزد ترازوی اعمال (4) 2151.
ششم: در حدیث معتبر دیگر فرمود که: زود باشد که کشته شوم به زهر با ظلم و ستم و مدفون شوم در پهلوی هارون الرّشید، و بگرداند خدا تربت مرا محلّ تردّد شیعیان و دوستان من، پس هرکه مرا در این غربت زیارت کند واجب شود برای او که من او را زیارت کنم در روز قیامت، و سوگند می‌خورم به خدایی که محمّد صلی الله علیه و آله را گرامی داشته است به پیغمبری و برگزیده است او را بر جمیع خلایق که هرکه از شما شیعیان نزد قبر من دو رکعت نماز کند البتّه مستحق شود آمرزش گناهان را از خداوند عالمیان در روز قیامت، و به حقّ آن خداوندی که ما را گرامی داشته است بعد

1- کافی 4/ 585.
2- عیون اخبار الرضا علیه السلام 2/ 286 ح 5 باب 66.
3- عیون اخبار الرضا علیه السلام 2/ 287 ح 10 باب 66.
4- عیون اخبار الرضا علیه السلام 2/ 285 ح 2 باب 66.

از محمّد صلی الله علیه و آله به امامت و مخصوص گردانیده است ما را به وصیّت آن حضرت سوگند می‌خورم که زیارت کنندگان قبر من گرامی‌تر از هر گروهی‌اند بر خدا در روز قیامت، و هر مؤمنی که مرا زیارت کند پس بر روی او قطره‌ای از باران برسد البتّه حق تعالی جسد او را بر آتش جهنّم حرام گرداند (1) 2152.

هفتم: به سند معتبر منقول است که محمّد بن سلیمان از امام محمّد تقی علیه السلام پرسید که:

شخصی حجّ واجب خود را کرده است به عنوان حجّ تمتّع پس به مدینه رفت و زیارت حضرت رسول صلی الله علیه و آله را کرد، پس رفت به نجف و زیارت پدرت امیر المؤمنین علیه السلام را کرد، و حقّ او را می‌شناخت، و می‌دانست که او حجّت خداست بر خلق او، و او درگاه خدا است که از آن در به خدا باید رسید، پس سلام کرد بر آن حضرت، پس رفت به کربلا و حضرت امام حسین علیه السلام را زیارت کرد، پس رفت به بغداد و حضرت امام موسی کاظم علیه السلام را زیارت کرد، پس به شهر خود برگشت، و در این وقت خدا آن قدر مال به او روزی کرده است که به حج می‌تواند رفت، کدام بهتر است از برای این مرد که حجّ واجب خود را کرده است که برگردد و باز حج بکند یا برود به خراسان و پدرت امام رضا علیه السلام را زیارت کند؟ فرمود که: بلکه برود بر پدرم سلام کند افضل است، و باید که در ماه رجب باشد، و در این زمان مکنید که بر ما و شما از خلیفه خوف تشنیع هست (2) 2153.

هشتم: شیخ صدوق در کتاب من لا یحضره الفقیه از حضرت امام محمّد تقی علیه السلام روایت کرده که فرمود: در میان دو کوه طوس قطعه‌ای از زمین است که از بهشت برداشته شده است هر که داخل شود در آن ایمن خواهد بود در روز قیامت از آتش (3) 2154.

نهم: و نیز از آن حضرت روایت کرده که فرمود: من ضامنم از جانب حق تعالی بهشت را از برای هرکه زیارت کند قبر پدرم را به طوس در حالی که عارف به حقّ آن حضرت باشد (4) 2155.

دهم: شیخ صدوق در عیون اخبار الرّضا روایت کرده که: مردی از صالحین دید در خواب حضرت رسول صلی الله علیه و آله را، عرض کرد به خدمت آن حضرت که: یا رسول اللّه، از فرزندان تو کدامیک را من زیارت کنم؟ فرمود: بعضی از فرزندان من زهر خورده آمد نزد من و بعضی کشته شده آمد،

1- عيون اخبار الرضا عليه السلام 2/ 248 ح 1 باب 52.
2- عيون اخبار الرضا عليه السلام 2/ 289 ح 15 باب 66.
3- من لا يحضره الفقيه 2/ 583 ح 3185.
4- من لا يحضره الفقيه 2/ 583 ح 3186.

گفتم: كداميک از آنها را زيارت كنم با پراكنده شدن مشاهد ايشان؟ فرمود: زيارت كن آن كسى را كه به تو نزديكتر است، يعنى محلّ تو به قبر او نزديكتر است، و او مدفون است به زمين غربت، گفتم: يا رسول اللَّه، از اين فرمايش رضا را قصد كرديد؟ فرمود: بگو: صلّى اللَّه عليه، بگو: صلّى اللَّه عليه، بگو صلّى اللَّه عليه؛ سه مرتبه اين را فرمود (1) 2156.

مؤلّف گويد كه: در وسائل و مستدرک ابوابى ذكر شده در استحباب تبرّک به مشهد امام رضا عليه السلام و مشاهد ائمّه عليهم السلام و استحباب اختيار زيارت حضرت رضا بر زيارت امام حسين عليهما السلام و بر زيارت هر يک از ائمّه عليهم السلام و بر حجّ مندوب و عمره مندوبه، و چون اين كتاب گنجايش تطويل ندارد ما به همين چند خبر كه عشره كامله است اكتفا كرديم.

كيفيّت زيارت امام‌رضا (ع)

و امّا كيفيّت زيارت آن حضرت: پس بدان كه از براى آن بزرگوار زيارت چندى نقل شده، و زيارت مشهور آن حضرت زيارتى است كه در كتب معتبره مذكور است، و به شيخ جليل القدر محمّد بن الحسن بن الوليد كه از مشايخ جناب صدوق است منسوب گردانيده‌اند، و از مزار ابن قولويه رحمه الله معلوم مى‌شود كه از ائمّه عليهم السلام مروى بوده باشد، و كيفيّت آن موافق كتاب من لا يحضره الفقيه چنان است كه: چون اراده نمايى زيارت كنى قبر امام رضا عليه السلام را در طوس، پس غسل كن پيش از آنكه از خانه بيرون روى، و بگو در وقتى كه غسل مى‌كنى:

اللَّهُمَّ طَهِّرْنِى، وَطَهِّرْ لِى قَلْبِى، وَاشْرَحْ لِى صَدْرِى، وَأَجْرِ عَلى لِسانِى مِدْحَتَکَ وَالثَّناءَ عَلَيْکَ، فَإِنَّهُ لَاقُوَّةَ إِلّا بِکَ. اللَّهُمَّ اجْعَلْهُ لِى طَهُوراً وَشِفاءً.

و مى‌گويى در وقت بيرون رفتن: بِسْمِ اللَّهِ، وَبِاللَّهِ، وَ إِلَى اللَّهِ، وَ إِلَى ابْنِ رَسُولِ اللَّهِ، حَسْبِيَ اللَّهُ تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ. اللَّهُمَّ إِلَيْکَ تَوَجَّهْتُ، وَ إِلَيْکَ قَصَدْتُ، وَمَا عِنْدَکَ أَرَدْتُ.

پس چون بيرون روى بر دَرِ خانه خود بايست و بگو: اللَّهُمَّ إِلَيْکَ وَجَّهْتُ وَجْهِى،

1- عيون اخبار الرضا عليه السلام 2/ 312- 313 ح 5 باب 69.

وَعَلَیْکَ خَلَّفْتُ أَهْلِی وَمالِی وَمَا خَوَّلْتَنِی، وَبِکَ وَثِقْتُ فَلَا تُخَیِّبْنِی یَا مَنْ لَا یُخَیِّبُ مَنْ أَرَادَهُ، وَلَا یُضَیِّعُ مَنْ حَفِظَهُ، صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ (1)
2157 وَاحْفَظْنِی بِحِفْظِکَ فَإِنَّهُ لَایَضِیعُ مَنْ حَفِظْتَ.

پس هرگاه رسیدی به سلامت إن شاء اللّٰه، پس هرگاه خواهی به زیارت بروی غسل بکن، و بگو در وقتی که غسل می‌کنی:

اللَّهُمَّ طَهِّرْنِی، وَطَهِّرْ لِی قَلْبِی، وَاشْرَحْ لِی صَدْرِی، وَأَجْرِ عَلَی لِسانِی مِدْحَتَکَ وَمَحَبَّتَکَ وَالثَّناءَ عَلَیْکَ، فَإِنَّهُ لَاقُوَّةَ إِلّا بِکَ، وَقَدْ عَلِمْتُ أَنَّ قِوامَ دِینِی التَّسْلِیمُ لِأَمْرِکَ، وَالاتِّباعُ لِسُنَّةِ نَبِیِّکَ، وَالشَّهَادَةُ عَلَی جَمِیعِ خَلْقِکَ، اللَّهُمَّ اجْعَلْهُ لِی شِفاءً وَنُوراً إِنَّکَ عَلَی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ.

پس بپوش پاکیزه‌ترین جامه‌های خود را، و برو با پای برهنه به آرامی و وقار و دلت به یاد خدا باشد، واللَّهُ أَکْبَرُ، وَلَا إِلهَ إِلّا اللَّهُ، وسُبْحانَ اللَّهِ، والْحَمْدُ لِلَّهِ بگو، و گامهای خود را کوتاه بردار، و چون داخل روضه مقدّسه شوی بگو:

بِسْمِ اللَّهِ، وَبِاللَّهِ، وَعَلَی مِلَّةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلهَ إِلّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَاشَرِیکَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، وَأَنَّ عَلِیّاً وَ لِیُّ اللَّهِ.

پس برو به نزد ضریح و قبله را در پست خود بگیر و رو به روی آن حضرت بایست و بگو:

أَشْهَدُ أَنْ لَاإِلهَ إِلّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَاشَرِیکَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، وَأَ نَّهُ سَیِّدُ الْأَوَّلِینَ وَالْآخِرِینَ، وَأَ نَّهُ سَیِّدُ الْأَ نْبِیاءِ وَالْمُرْسَلِینَ. اللَّهُمَ

1- وَآلِهِ: خ ل.

صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ عَبْدِکَ وَرَسُو لِکَ وَنَبِیِّکَ وَسَیِّدِ خَلْقِکَ أَجْمَعِینَ صَلاةً لَایَقْوَی عَلَی إِحْصَائِها غَیْرُکَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی أَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ عَلِیِّ بْنِ أَبِی طالِبٍ عَبْدِکَ وَأَخِی رَسُو لِکَ الَّذِی انْتَجَبْتَهُ بِعِلْمِکَ، وَجَعَلْتَهُ هادِیاً لِمَنْ شِئْتَ مِنْ خَلْقِکَ، وَالدَّلِیلَ عَلَی مَنْ بَعَثْتَهُ بِرِسالاتِکَ، وَدَیَّانَ الدِّینِ بِعَدْلِکَ وَفَصْلِ قَضائِکَ بَیْنَ خَلْقِکَ، وَالْمُهَیْمِنَ عَلَی ذلِکَ کُلِّهِ، وَالسَّلامُ عَلَیْهِ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَکاتُهُ.
اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی فاطِمَةَ بِنْتِ نَبِیِّکَ، وَزَوْجَةِ وَ لِیِّکَ، وَأُمِّ السِّبْطَیْنِ الْحَسَنِ وَالْحُسَیْنِ سَیِّدَیْ شَبابِ أَهْلِ الْجَنَّةِ، الطُّهْرَةِ الطَّاهِرَةِ الْمُطَهَّرَةِ التَّقِیَّةِ النَّقِیَّةِ الرَّضِیَّةِ الزَّکِیَّةِ سَیِّدَةِ نِساءِ أَهْلِ الْجَنَّةِ أَجْمَعِینَ صَلاةً لَایَقْوی عَلَی إِحْصائِها غَیْرُکَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی الْحَسَنِ وَالْحُسَیْنِ سِبْطَیْ نَبِیِّکَ، وَسَیِّدَیْ شَبابِ أَهْلِ الْجَنَّةِ، الْقائِمَیْنِ فِی خَلْقِکَ، وَالدَّلِیلَیْنِ عَلَی مَنْ بَعَثْتَ (1) 2158 بِرِسالاتِکَ، وَدَیَّانَیِ الدِّینِ بِعَدْلِکَ، وَفَصْلَیْ قَضائِکَ بَیْنَ خَلْقِکَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ عَبْدِکَ الْقائِمِ فِی خَلْقِکَ، وَالدَّلِیلِ عَلَی مَنْ بَعَثْتَ بِرِسَالاتِکَ، وَدَیَّانِ الدِّینِ بِعَدْلِکَ، وَفَصْلِ قَضائِکَ بَیْنَ خَلْقِکَ سَیِّدِ الْعَابِدِینَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ عَبْدِکَ وَخَلِیفَتِکَ فِی أَرْضِکَ، باقِرِ عِلْمِ النَّبِیِّینَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ الصَّادِقِ عَبْدِکَ، وَوَ لِیِّ دِینِکَ، وَحُجَّتِکَ عَلَی خَلْقِکَ أَجْمَعِینَ الصَّادِقِ الْبارِّ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُوسَی بْنِ جَعْفَرٍ عَبْدِکَ الصَّالِحِ، وَ لِسَانِکَ فِی خَلْقِکَ، النَّاطِقِ بِحُکْمِکَ (2) 2159 وَالْحُجَّةِ عَلَی بَرِیَّتِکَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی عَلِیِّ بْنِ مُوسَی الرِّضَا الْمُرْتَضی عَبْدِکَ وَوَ لِیِّ دِینِکَ، الْقائِمِ بِعَدْلِکَ، وَالدَّاعِی إِلی دِینِکَ وَدِینِ آبائِهِ

1- بَعَثْتَهُ: خ ل.
2- بِحِکْمَتِکَ: خ ل.

الصَّادِقِینَ، صَلاةً لَایَقْوی عَلَی إِحْصائِها غَیْرُکَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ عَبْدِکَ وَوَ لِیِّکَ الْقائِمِ بِأَمْرِکَ، وَ (1) 2160 الدَّاعِی إِلی سَبِیلِکَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی عَلِیِّ بْنِ مُحَمَّدٍ عَبْدِکَ وَوَ لِیِّ دِینِکَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی الْحَسَنِ بْنِ عَلِیٍّ الْعامِلِ بِأَمْرِکَ، الْقائِمِ فِی خَلْقِکَ، وَحُجَّتِکَ الْمُؤَدِّی عَنْ نَبِیِّکَ، وَشاهِدِکَ عَلَی خَلْقِکَ، الْمَخْصُوصِ بِکَرامَتِکَ، الدَّاعِی إِلی طاعَتِکَ وَطاعَةِ رَسُو لِکَ صَلَوَاتُکَ عَلَیْهِمْ أَجْمَعِینَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی حُجَّتِکَ وَوَ لِیِّکَ الْقائِمِ فِی خَلْقِکَ صَلاةً تَامَّةً نَامِیَةً بَاقِیَةً تُعَجِّلُ بِها فَرَجَهُ وَتَنْصُرُهُ بِها، وَتَجْعَلُنا مَعَهُ فِی الدُّنْیا وَالْآخِرَةِ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَ تَقَرَّبُ إِلَیْکَ بِحُبِّهِمْ، وَأُوَالِی وَ لِیَّهُمْ، وَأُعادِی عَدُوَّهُمْ، فَارْزُقْنِی بِهِمْ خَیْرَ الدُّنْیا وَالْآخِرَةِ، وَاصْرِفْ عَنِّی بِهِمْ شَرَّ الدُّنْیا وَالْآخِرَةِ وَأَهْوالَ یَوْمِ الْقِیامَةِ.
پس می‌نشینی نزد سر آن حضرت و می‌گویی: السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وَ لِیَّ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا حُجَّةَ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا نُورَ اللَّهِ فِی ظُلُماتِ الْأَرْضِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا عَمُودَ الدِّینِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وارِثَ آدَمَ صِفْوَةِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وارِثَ نُوحٍ نَبِیِّ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وارِثَ إِبْراهِیمَ خَلِیلِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وارِثَ إِسْماعِیلَ ذَبِیحِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وارِثَ مُوسی کَلِیمِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وارِثَ عِیسی رُوحِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وارِثَ مُحَمَّدٍ رَسُولِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وارِثَ أَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ عَلِیٍّ وَ لِیِّ اللَّهِ وَوَصِیِّ رَسُولِ رَبِّ الْعَالَمِینَ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وارِثَ فاطِمَةَ الزَّهْراءِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وارِثَ الْحَسَنِ وَالْحُسَیْنِ سَیِّدَیْ شَبابِ أَهْلِ الجَنَّةِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وارِثَ عَلِیِّ بْنِ

1- وَ: خ.

الْحُسَیْنِ زَیْنِ الْعابِدِینَ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وارِثَ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ باقِرِ عِلْمِ الْأَوَّلِینَ وَالْآخِرِینَ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وارِثَ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ الصَّادِقِ الْبارِّ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وارِثَ مُوسَی بْنِ جَعْفَرٍ، السَّلامُ عَلَیْکَ أَ یُّهَا الصِّدِّیقُ الشَّهیدُ، السَّلامُ عَلَیْکَ أَ یُّهَا الْوَصِیُّ الْبَارُّ التَّقِیُّ، أَشْهَدُ أَ نَّکَ قَدْ أَ قَمْتَ الصَّلاةَ، وَآتَیْتَ الزَّکَاةَ، وَأَمَرْتَ بِالْمَعْرُوفِ، وَنَهَیْتَ عَنِ الْمُنْکَرِ، وَعَبَدْتَ اللَّهَ مُخْلِصاً (1) 2161 حَتّی أَتَاکَ الْیَقِینُ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا أَبَا الْحَسَنِ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَکاتُهُ (2) 2162.

پس خود را بر ضریح می‌چسبانی و می‌گویی: اللَّهُمَّ إِلَیْکَ صَمَدْتُ (3) 2163 مِنْ أَرْضِی، وَقَطَعْتُ الْبِلادَ رَجاءَ رَحْمَتِکَ فَلَا تُخَیِّبْنِی وَلَا تَرُدَّنِی بِغَیْرِ قَضاءِ حاجَتِی، وَارْحَمْ تَقَلُّبِی عَلَی قَبْرِ ابْنِ أَخِی رَسُولِ لِکَ صَلَواتُکَ عَلَیْهِ وَآلِهِ، بِأَبِی أَ نْتَ وَأُمِّی یَا مَوْلایَ أَ تَیْتُکَ زائِراً وافِداً عائِذاً مِمَّا جَنَیْتُ عَلَی نَفْسِی، وَاحْتَطَبْتُ عَلَی ظَهْرِی فَکُنْ لِی شافِعاً إِلَی اللَّهِ یَوْمَ فَقْرِی وَفاقَتِی، فَلَکَ عِنْدَ اللَّهِ مَقامٌ مَحْمُودٌ، وَأَ نْتَ عِنْدَهُ وَجِیهٌ.

پس دست راست را بلند می‌کنی و دست چپ را بر قبر می‌گشایی و می‌گویی: اللَّهُمَّ إِنِّی أَ تَقَرَّبُ إِلَیْکَ بِحُبِّهِمْ وَبِوِلایَتِهِمْ، أَ تَوَلّی آخِرَهُمْ بِمَا تَوَلَّیْتُ بِهِ أَوَّلَهُمْ، وَأَبْرَأُ مِنْ کُلِّ وَلِیجَةٍ دُونَهُمْ. اللَّهُمَّ الْعَنِ الَّذِینَ بَدَّلُوا نِعْمَتَکَ، وَاتَّهَمُوا نَبِیَّکَ، وَجَحَدُوا بِآیاتِکَ، وَسَخِرُوا بِإِمامِکَ، وَحَمَلُوا النَّاسَ عَلَی أَکْتافِ آلِ مُحَمَّدٍ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَ تَقَرَّبُ إِلَیْکَ بِاللَّعْنَةِ عَلَیْهِمْ وَالْبَراءَةِ مِنْهُمْ فِی الدُّنْیَا وَالآخِرَةِ یَا رَحْمنُ.

پس بر می‌گردی و به نزد پای آن حضرت می‌روی و می‌گویی:

1- مُخْلِصاً: خ.

2- در من لا یحضره الفقیه: ورحمةُ اللَّهِ وَبرکاتُهُ إِنَّهُ حَمیدٌ مَجیدٌ.

3- صَمَدْتُ: قصد کردم.

صَلَّی اللَّهُ عَلَیْکَ یَا أَبَا الْحَسَنِ، صَلَّی اللَّهُ عَلَی رُوحِکَ وَبَدَنِکَ، صَبَرْتَ وَأَ نْتَ الصَّادِقُ المُصَدَّقُ، قَتَلَ اللَّهُ مَنْ قَتَلَکَ بِالْأَیْدِی وَالْأَ لْسُنِ.
پس تضرّع و مبالغه کن در لعنت کردن بر کشنده امیر المؤمنین و قاتلان حسن و حسین علیهم السلام و قاتلان جمیع اهل بیت رسول خدا صلی الله علیه و آله، پس از پشت قبر برو و نزد سر آن حضرت دو رکعت نماز بکن، در رکعت اوّل سوره یس و در رکعت دویّم سوره الرّحمن بخوان، و جهد کن در دعا و تضرّع، و بسیار دعا کن از برای خود و پدر و مادر خود و جمیع برادران مؤمن خود، و آنچه خواهی نزد سر آن حضرت بمان، و باید که نمازهای خود را نزد قبر بکنی (1) 2164.
مؤلّف گوید که: این زیارت بهترین زیارات آن حضرت است. و در فقیه و عیون و کتب علّامه مجلسی و غیره وَسَخِرُوا بِإِمامِکَ که در آخر زیارت است با دو میم است، یعنی و لعنت کن خداوندا کسانی را که استهزا نمودند به امامی که تو از جهت ایشان مقرّر فرمودی، و لکن در مصباح الزّائر: سَخِرُوا بِأَیّامِکَ (2) 2165 است، و این نیز درست است، بلکه شاید از جهتی اولی باشد، چه آنکه مراد از ایّام ائمّه علیهم السلام است، چنانکه در خبر صقر بن ابی دُلَف در فصل پنجم از باب اوّل (ص 77) معلوم شد.
و بدان نیز که لعنت کردن بر قاتلان ائمّه علیهم السلام به هر زبانی که کرده شود خوب است، و اگر این عبارت را که از بعضی ادعیه اخذ شده بخواند شاید انسب باشد:
اللَّهُمَّ الْعَنْ قَتَلَةَ أَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ، وَقَتَلَةَ الْحَسَنِ وَالْحُسَیْنِ عَلَیْهِمُ السَّلامُ، وَقَتَلَةَ أَهْلِ بَیْتِ نَبِیِّکَ، اللَّهُمَّ الْعَنْ أَعْداءَ آلِ مُحَمَّدٍ وَقَتَلَتَهُمْ، وَزِدْهُمْ عَذاباً فَوْقَ الْعَذَابِ، وَهَوَاناً فَوْقَ هَوَانٍ، وَذُلّاً فَوْقَ ذُلٍّ، وَخِزْیاً فَوْقَ خِزْیٍ. اللَّهُمَّ دُعَّهُمْ (3) 2166 إِلَی النَّارِ دَعّاً، وَأَرْکِسْهُمْ (4) 2167 فِی أَلِیمِ عَذابِکَ رَکْساً، وَاحْشُرْهِمْ وَأَ تْباعَهُمْ إِلی جَهَنَّمَ زُمَراً. دعاء بعد از زیارت امام رضا (ع)

1- من لا یحضره الفقیه 2/ 602- 605 و کامل الزیارات: 513، ح 1، باب 102.
2- در مصباح الزائر: 393 باتحقیق مؤسّسه آل البیت نیز وَسَخِرُوا بِإِمامِکَ است، شاید نسخه‌ای که نزد مرحوم قمی بوده است غیراز این نسخه باشد.
3- دُعَّهُمْ: دفع کن به سختی.
4- أَرْکِسْهُمْ: سرازیر کن.

و در تحفه الزّائر است که: شیخ مفید ذکر کرده که: مستحبّ است که بعد از نماز زیارت امام رضا علیه السلام این دعا بخوانند:

اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ یَا اللَّهُ الدَّائِمُ فِی مُلْکِهِ، الْقَائِمُ فِی عِزِّهِ، الْمُطاعُ فِی سُلْطانِهِ، الْمُتَفَرِّدُ فِی کِبْرِیائِهِ، الْمُتَوَحِّدُ فِی دَیْمُومِیَّةِ بَقائِهِ، الْعادِلُ فِی بَرِیَّتِهِ، الْعالِمُ فِی قَضِیَّتِهِ، الْکَرِیمُ فِی تَأْخِیرِ عُقُوبَتِهِ. إِلهی حَاجَاتِی مَصْرُوفَةٌ إِلَیْکَ، وَآمالِی مَوْقُوفَةٌ لَدَیْکَ، وَکُلَّما وَفَّقْتَنِی مِنْ خَیْرٍ (1) 2168 فَأَ نْتَ دَلِیلِی عَلَیْهِ وَطَرِیقِی إِلَیْهِ، یَا قَدِیراً لَاتَؤُودُهُ الْمَطالِبُ، یَا مَلِیّاً یَلْجَأُ إِلَیْهِ کُلُّ راغِبٍ، ما زِلْتُ مَصْحُوباً مِنْکَ بِالنِّعَمِ، جارِیاً عَلَی عَادَاتِ الْإِحْسانِ وَالْکَرَم، أَسْأَ لُکَ بِالْقُدْرَةِ النَّافِذَةِ فِی جَمِیعِ الْأَشْیاءِ، وَقَضائِکَ الْمُبْرَمِ الَّذِی تَحْجُبُهُ بِأَیْسَرِ الدُّعاءِ، وَبِالنَّظْرَةِ الَّتِی نَظَرْتَ بِها إِلَی الْجِبالِ فَتَشامَخَتْ، وَ إِلَی الْأَرَضِینَ فَتَسَطَّحَتْ، وَ إِلَی السَّماواتِ فَارْتَفَعَتْ، وَ إِلَی الْبِحارِ فَتَفَجَّرَتْ، یَا مَنْ جَلَّ عَنْ أَدَوَاتِ لَحَظَاتِ الْبَشَرِ، وَلَطُفَ عَنْ دَقائِقِ خَطَراتِ الْفِکَرِ، لَاتُحْمَدُ یَا سَیِّدِی إِلَّا بِتَوْفِیقٍ مِنْکَ یَقْتَضِی حَمْداً، وَلَا تُشْکَرُ عَلَی أَصْغَرِ مِنَّةٍ إِلَّا اسْتَوْجَبْتَ بِها شُکْراً، فَمَتی تُحْصی نَعْماؤُکَ یَا إِلهی، وَتُجازی آلاؤُکَ یَا مَوْلایَ، وَتُکافَأُ صَنَائِعُکَ یَا سَیِّدِی؟ وَمِنْ نِعَمِکَ یَحْمَدُ الْحَامِدُونَ، وَمِنْ شُکْرِکَ یَشْکُرُ الشَّاکِرُونَ، وَأَ نْتَ الْمُعْتَمَدُ لِلذُّنُوبِ فِی عَفْوِکَ، وَالنَّاشِرُ عَلَی الْخَاطِئِینَ جَنَاحَ سِتْرِکَ، وَأَ نْتَ الْکاشِفُ لِلضُّرِّ بِیَدِکَ، فَکَمْ مِنْ سَیِّئَةٍ أَخْفاها حِلْمُکَ حَتَّی دَخِلَتْ (2) 2169، وَحَسَنَةٍ ضاعَفَها فَضْلُکَ حَتَّی عَظُمَتْ عَلَیْهَا مُجَازَاتُکَ؟ جَلَلْتَ أَنْ

1- وَفَّقْتَنی بِخَیْر: نسخه.

2- دَخِلَ: به کسر خاء، یعنی تباه وفاسد و نابود شد.

يُخافَ مِنْکَ إِلّا الْعَدْلُ، وَأَنْ يُرْجى مِنْکَ إِلّا الْإِحْسانُ وَالْفَضْلُ، فَامْنُنْ عَلَيَّ بِمَا أَوْجَبَهُ فَضْلُکَ، وَلَا تَخْذُلْنِی بِما يَحْکُمُ بِهِ عَدْلُکَ، سَيِّدِی لَوْ عَلِمَتِ الْأَرْضُ بِذُنُوبِی لَساخَتْ بِی، أَوِ الْجِبالُ لَهَدَّتْنِی، أَوِ السَّمَاوَاتُ لَاخْتَطَفَتْنِی، أَوِ الْبِحارُ لَأَغْرَقَتْنِی، سَيِّدِی سَيِّدِی سَيِّدِی، مَوْلایَ مَوْلایَ مَوْلایَ، قَدْ تَکَرَّرَ وُقُوفِی لِضِيافَتِکَ فَلَا تَحْرِمْنِی مَا وَعَدْتَ الْمُتَعَرِّضِينَ لِمَسْأَلَتِکَ، يَا مَعْرُوفَ الْعارِفِينَ، يَا مَعْبُودَ الْعابِدِينَ، يَا مَشْکُورَ الشَّاکِرِينَ، يَا جَلِيسَ الذَّاکِرِينَ، يَا مَحْمُودَ مَنْ حَمِدَهُ، يَا مَوْجُودَ مَنْ طَلَبَهُ، يَا مَوْصُوفَ مَنْ وَحَّدَهُ، يَا مَحْبُوبَ مَنْ أَحَبَّهُ، يَا غَوْثَ مَنْ أَرَادَهُ، يَا مَقْصُودَ مَنْ أَنَابَ إِلَيْهِ، يَا مَنْ لَايَعْلَمُ الْغَيْبَ إِلّا هُوَ، يَا مَنْ لَا يَصْرِفُ السُّوءَ إِلّا هُوَ، يَا مَنْ لَايُدَبِّرُ الْأَمْرَ إِلّا هُوَ، يَا مَنْ لَايَغْفِرُ الذَّنْبَ إِلّا هُوَ، يَا مَنْ لَايَخْلُقُ الْخَلْقَ إِلّا هُوَ، يَا مَنْ لا يُنَزِّلُ الْغَيْثَ إِلّا هُوَ، صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاغْفِرْ لِی يَا خَيْرَ الْغافِرِينَ. رَبِّ إِنِّی أَسْتَغْفِرُکَ اسْتِغْفارَ حَياءٍ، وَأَسْتَغْفِرُکَ اسْتِغْفارَ رَجاءٍ، وَأَسْتَغْفِرُکَ اسْتِغْفارَ إِنَابَةٍ، وَأَسْتَغْفِرُکَ اسْتِغْفارَ رَغْبَةٍ، وَأَسْتَغْفِرُکَ اسْتِغْفارَ رَهْبَةٍ، وَأَسْتَغْفِرُکَ اسْتِغْفارَ طَاعَةٍ، وَأَسْتَغْفِرُکَ اسْتِغْفارَ إِيمانٍ، وَأَسْتَغْفِرُکَ اسْتِغْفارَ إِقْرارٍ، وَأَسْتَغْفِرُکَ اسْتِغْفَارَ إِخْلاصٍ، وَأَسْتَغْفِرُکَ اسْتِغْفارَ تَقْوى، وَأَسْتَغْفِرُکَ اسْتِغْفَارَ تَوَکُّلٍ، وَأَسْتَغْفِرُکَ اسْتِغْفَارَ ذِلَّةٍ، وَأَسْتَغْفِرُکَ اسْتِغْفارَ عَامِلٍ لَکَ، هَارِبٍ مِنْکَ إِلَيْکَ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَتُبْ عَلَيَّ وَعَلَى والِدَيَّ بِما تُبْتَ وَتَتُوبُ عَلَى جَمِيعِ خَلْقِکَ، يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ، يَا مَنْ تُسَمَّى بِالْغَفُورِ الرَّحِيمِ، يَا مَنْ تُسَمَّى بِالْغَفُورِ الرَّحِيمِ، يَا مَنْ تُسَمَّى بِالْغَفُورِ الرَّحِيمِ، صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَاقْبَلْ تَوْبَتِی، وَزَکِ

عَمَلِی، وَاشْکُرْ سَعْیِی، وَارْحَمْ ضَراعَتِی، وَلَا تَحْجُبْ صَوْتِی، وَلَا تُخَیِّبْ مَسْأَلَتِی، یَا غَوْثَ الْمُسْتَغِیثِینَ، وَأَبْلِغْ أَئِمَّتِی سَلامِی وَدُعائِی، وَشَفِّعْهُمْ فِی جَمِیعِ مَا سَأَلْتُکَ، وَأَوْصِلْ هَدِیَّتِی إِلَیْهِمْ کَما یَنْبَغِی لَهُمْ، وزِدْهُمْ مِنْ ذٰلِکَ مَا یَنْبَغِی لَکَ بِأَضْعَافٍ لَایُحْصِیها غَیْرُکَ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِیِّ الْعَظِیمِ، وَصَلَّی اللَّهُ عَلَی أَطْیَبِ الْمُرْسَلِینَ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطَّاهِرِینَ (1) 2170. زیارت دیگر امام رضا علیه السلام

مؤلّف گوید که: علّامه مجلسی در بحار از بعض مؤلّفات قدماء اصحاب زیارتی برای حضرت امام رضا علیه السلام نقل کرده که معروف است به جوادیّه، و در آخر آن زیارت است که: نماز زیارت بجا آور و تسبیح کن و هدیه نما آن را به آن حضرت پس بگو: اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ یَا اللَّهُ الدَّائِمُ، و این دعا را تا به آخر نقل کرده، پس هرگاه در آن مشهد مقدّس آن زیارت را خواندی این دعا را ترک مکن (2) 2171.

زیارت دیگر: زیارتی است که ابن قولویه از بعض ائمّه علیهم السلام روایت کرده که فرمودند: چون به نزد قبر امام رضا علیه السلام بروی بگو: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی عَلِیِّ بْنِ مُوسَی الرِّضَا الْمُرْتَضَی الْإِمامِ التَّقِیِّ النَّقِیِّ وَحُجَّتِکَ عَلَی مَنْ فَوْقَ الْأَرْضِ وَمَنْ تَحْتَ الثَّرَی الصِّدِّیقِ الشَّهِیدِ صَلاةً کَثِیرَةً تامَّةً زاکِیَةً مُتَواصِلَةً مُتَواتِرَةً مُتَرادِفَةً کَأَ فْضَلِ مَا صَلَّیْتَ عَلَی أَحَدٍ مِنْ أَوْ لِیَائِکَ (3) 2172.

زیارت دیگر: زیارتی است که شیخ مفید در مقنِعه نقل کرده، فرموده: می‌ایستی نزد قبر آن حضرت بعد از آنکه غسل زیارت کرده باشی و پاکیزه‌ترین جامه‌های خود را پوشیده باشی و می‌گویی:

السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وَ لِیَّ اللَّهِ وَابْنَ وَ لِیِّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا حُجَّةَ اللَّهِ وَابْنَ

1- مزار قدیم شیخ مفید طبق نقل بحار الأنوار 102/ 57 و تحفة الزائر: 327- 329.

2- بحار الأنوار 102/ 52- 57.

3- کامل الزیارات: 513، ح 1، باب 102.

حُجَّتِهِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا إِمامَ الْهُدى وَالْعُرْوَةَ الْوُثْقى وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَکاتُهُ، أَشْهَدُ أَ نَّکَ مَضَيْتَ عَلَى مَا مَضى عَلَيْهِ آباؤُکَ الطّاهِرُونَ صَلَواتُ اللَّهِ عَلَيْهِمْ، لَمْ تُؤْثِرْ عَمىً عَلَى هُدىً، وَلَمْ تَمِلْ مِنْ حَقٍّ إِلى باطِلٍ، وَأَ نَّکَ نَصَحْتَ لِلَّهِ وَ لِرَسُو لِهِ، وَأَدَّيْتَ الْأَمانَةَ، فَجَزاکَ اللَّهُ عَنِ الْإِسْلامِ وَأَهْلِهِ خَيْرَ الْجَزَاءِ، أَ تَيْتُکَ بِأَبِى وَأُمِّى زَائِراً عَارِفاً بِحَقِّکَ، مُوالِياً لِأَوْ لِيائِکَ، مُعادِياً لِأَعْدائِکَ، فَاشْفَعْ لِى عِنْدَ رَبِّکَ.

پس بچسبان خود را به قبر و ببوس آن را و بگذار دو طرف روى خود را بر آن، پس بگرد به جانب سر و بگو:

السَّلامُ عَلَيْکَ يَا مَوْلاىَ يَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَکاتُهُ، أَشْهَدُ أَ نَّکَ الْإِمامُ الْهادِى وَالْوَ لِىُّ الْمُرْشِدُ، أَبْرَأُ إِلَى اللَّهِ مِنْ أَعْدائِکَ، وَأَ تَقَرَّبُ إِلَى اللَّهِ بِوِلايَتِکَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْکَ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَکاتُهُ.

پس دو رکعت نماز زيارت بجا آور، و بعد از آن هرچه خواستى نماز کن، و بگرد به طرف پا پس دعا کن به آنچه مى‌خواهى إن شاء اللّه (1) 2173.

وداع حضرت رضا (ع)

مؤلّف گويد كه: زيارت آن حضرت در ايّام و اوقات شريفه مختصّه به آن حضرت فضيلت بسيار دارد، خصوصاً در ماه رجب و بيست وسوم ذى‌القعده و بيست و پنجم آن و ششم ماه رمضان، چنانكه در محلّ خود در اعمال ماهها ذكر شد، و غير اين روزها از ايّام ديگر كه به آن حضرت اختصاصى دارد، و چون خواستى وداع كنى آن حضرت را پس بگو آنچه را كه در وداع حضرت رسول صلى الله عليه و آله مى‌گفتى: لَاجَعَلَهُ اللَّهُ آخِرَ تَسْلِيمِى عَلَيْکَ، و اگر خواستى بگو:

السَّلامُ عَلَيْکَ يَا وَ لِىَّ اللَّهِ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَکاتُهُ. اللَّهُمَّ لَاتَجْعَلْهُ آخِرَ الْعَهْدِ مِنْ زِيارَتِى ابْنَ نَبِيِّکَ وَحُجَّتِکَ عَلَى خَلْقِکَ، وَاجْمَعْنِى وَ إِيَّاهُ فِى جَنَّتِکَ،

1- مقنعه مفيد: 480- 481.

وَاحْشُرْنِی مَعَهُ وَفِی حِزْبِهِ مَعَ الشُّهَداءِ وَالصَّالِحِینَ وَحَسُنَ أُولَئِکَ رَفِیقاً، وَأَسْتَوْدِعُکَ اللَّهَ وَأَسْتَرْعِیکَ وَأَ قْرَأُ عَلَیْکَ السَّلامَ، آمَنَّا بِاللَّهِ وَبِالرَّسُولِ وَبِمَا جِئْتَ بِهِ وَدَلَلْت عَلَیْهِ فَاکْتُبْنا مَعَ الشَّاهِدِینَ (1) 2174.

مؤلّف گوید که: در این جا چند مطلب است که شایسته و مناسب است ذکرش:

اوّل: به سند معتبر از حضرت امام علیّ نقی علیه السلام منقول است که: هرکه را به سوی خدا حاجتی بوده باشد پس زیارت کند قبر جدّم حضرت امام رضا علیه السلام را در شهر طوس و حال آنکه غسل کرده باشد و نزد سر آن حضرت دو رکعت نماز بکند ودر قنوت نماز حاجت خود را بطلبد، پس بدرستی که مستجاب می‌شود، مگر آنکه از برای گناهی یا قطع رحمی سؤال کند، بدرستی که موضع قبر آن حضرت بقعه‌ای است از بقعه‌های بهشت، و هیچ مؤمنی او را زیارت نمی‌کند مگر آنکه حق تعالی او را از آتش جهنّم آزاد می‌کند و داخل بهشت می‌گرداند (2) 2175.

دوّم: علّامه مجلسی نقل کرده از خطّ شیخ جلیل شیخ حسین بن عبدالصّمد والد شیخ بهائی که شیخ ابو الطّیّب حسین بن احمد فقیه رازی رحمه الله ذکر نموده که: هرکس زیارت کند حضرت امام رضا یا دیگر از ائمّه علیهم السلام را پس در نزد آن امام بجای آورد نماز جعفر را، برای او نوشته شود به هر رکعتی ثواب کسی که هزار حج و هزار عمره بجا آورده باشد، و هزار بنده در راه خدا آزاد کرده باشد، و هزار مرتبه به جهاد ایستاده باشد با پیغمبر مرسل، و برای او است به هر گامی که برمی‌دارد ثواب صد حج و صد عمره و صد بنده آزاد کردن در راه خدای تعالی، و نوشته شود برای او صد حسنه، و محو شود از او صد سیّئه (3) 2176، و کیفیّت نماز جعفر در اعمال روز جمعه گذشت (ص 81). سفر حضرت امام رضا (ع) به خراسان

سیّم: روایت شده از محوّل سجستانی که چون مأمون طلب کرد امام رضا علیه السلام را از مدینه به خراسان، حضرت به جهت وداع با قبر پیغمبر صلی الله علیه و آله داخل مسجد شد و مکرّر با قبر آن حضرت وداع می‌کرد و بیرون می‌آمد و برمی‌گشت نزد قبر، و در هر دفعه صدای مبارکش به گریه بلند بود، من نزدیک آن حضرت رفتم و سلام کردم بر او، جواب داد، پس تهنیت گفتم او را به آن سفر، فرمود:

مرا زیارت کن، همانا من بیرون می‌شوم از جوار جدّم، و می‌میرم در غربت، و دفن می‌شوم در پهلوی هارون (4) 2177.

1- بلد الأمين: 283.
2- عيون اخبار الرضا عليه السلام 2/ 293 ح 32 باب 66.
3- بحار الأنوار 100/ 137.
4- بحار الأنوار 49/ 117 ح 3 باب 10 نقل از عيون اخبار الرضا عليه السلام.

و شیخ یوسف بن حاتم شامی در درّ النّظیم فرموده که: روایت کردند جماعتی از اصحاب امام رضا علیه السلام که آن حضرت فرمود: زمانی که من خواستم بیرون بیایم از مدینه به سوی خراسان، جمع کردم عیال خود را، و امر نمودم ایشان را که بر من گریه کنند تا بشنوم گریه ایشان را، پس تقسیم کردم در بین ایشان دوازده هزار دینار و گفتم به ایشان که: من برنمی‌گردم به سوی عیالم هرگز، پس گرفتم ابو جعفر جواد را و بُردم او را به مسجد پیغمبر صلی الله علیه و آله، و گذاشتم دست او را بر کنار قبر و چسپانیدم او را به آن قبر شریف، و خواستم حفظ او را به سبب رسول خدا صلی الله علیه و آله، و امر کردم جمیع وکیلان و حشم خود را به شنیدن و اطاعت فرمایش او، و آنکه مخالفت او را ننمایند، و فهمانیدم ایشان را که او قائم‌مقام من است (1) 2178.
و سیّد عبدالکریم بن طاووس روایت کرده که: زمانی که مأمون حضرت امام رضا علیه السلام را طلبید از مدینه به خراسان، حضرت حرکت فرمود از مدینه به سوی بصره، و به کوفه نرفت، و از بصره توجّه نمود بر طریق کوفه به بغداد، و از آن جا به قم، و داخل قم شد، اهل قم پیشباز آن حضرت آمدند، و باهم مخاصمه می‌کردند در باب ضیافت آن حضرت، و هر کدام میل داشتند که آن بزرگوار بر او وارد شود، حضرت فرمود که: شتر من مأمور است، یعنی هر کجا او فرود آمد من آن جا وارد می‌شوم، پس آن شتر آمد تا دَرِ یک خانه خوابید، و صاحب آن خانه در شب آن روز در خواب دیده بود که حضرت امام رضا علیه السلام فردا میهمان او خواهد بود، پس چندی نگذشت که آن محل مقام رفیعی گشت و در زمان ما مدرسه معموره است (2) 2179.
و شیخ صدوق به سند خود از اسحاق بن راهویه نقل کرده که گفت: چون امام رضا علیه السلام به نیشابور آمد و خواست از آن جا حرکت نماید، جمع شدند خدمت آن حضرت اصحاب حدیث و عرض کردند: یابن رسول اللّٰه، تو از نزد ما می‌روی و برای ما یک حدیثی نمی‌فرمایی که ما استفاده کنیم آن را از جناب تو، آن حضرت در عماری نشسته بود، سرِ خود را بیرون نمود و فرمود: شنیدم پدرم موسی بن جعفر فرمود: شنیدم پدرم جعفر بن محمّد فرمود: شنیدم پدرم محمّد بن علی فرمود: شنیدم پدرم علیّ بن الحسین فرمود: شنیدم پدرم حسین بن علی فرمود:
شنیدم پدرم امیرالمؤمنین علیّ بن ابی طالب علیهم السلام فرمود: شنیدم رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: شنیدم جبرئیل می‌گفت: شنیدم خداوند عزّ وجلّ فرمود: لَاإِلهَ إِلّا اللَّهُ حِصْنِی، فَمَنْ دَخَلَ حِصْنِی

1- درّ النظيم: 678.
2- فرحة الغرى: 105، باب 8.

أَمِنَ مِنْ عَذابِی. این حدیث شریف را فرمود و حرکت نمود، چون شتر راه افتاد صدا زد ما را و فرمود: بِشُرُوطِها وَأَنَا مِنْ شُرُوطِها (1) 2180.

و ابو الصّلت روایت کرده که: چون امام رضا علیه السلام به دِهِ سُرخ رسید در وقتی که به نزد مأمون می‌رفت گفتند: یابن رسول اللّٰه، ظهر شده است نماز نمی‌کنید؟ پس فرود آمد و آب طلبید، گفتند:

آب همراه نداریم، پس به دست مبارک خود زمین را کاوید، آنقدر آب جوشید که آن حضرت و هرکه با آن حضرت بود وضو ساختند، و اثرش تا امروز باقی است.

و چون داخل سناباد شد پشت مبارک خود را گذاشت به کوهی که دیگها از آن می‌تراشند و فرمود که: خداوندا نفع ببخش به این کوه و برکت دِه در هرچه در ظرفی گذارند که از این کوه تراشند، و فرمود که: از برای آن حضرت دیگها از سنگ تراشیدند، و فرمود که: طعام آن حضرت را نپزند مگر در آن دیگها، پس از آن روز مردم دیگها و ظرفها از آن تراشیدند و برکت یافتند (2) 2181. پیاده رفتن شاه عبّاس به خراسان

چهارم: صاحب مطلع الشّمس نقل کرده که در بیست و پنجم ذی‌الحجّه سنه هزار و شش شاه عبّاس اوّل وارد مشهد مقدّس گردید، دید که حرم مطهّر را عبدالمؤمن خان اوزبکی غارت کرده و سوای محجّر طلا دیگر چیزی در آن جا نگذاشته، و در بیست و هشتم ذی‌الحجّه از مشهد به هرات رفت، و هرات را استرداد کرده، بعد از نظم آن جا رجعت به مشهد نمود، یک ماه در آن جا توقّف نموده و صحن مقدّس را مرمّت کرده، و خدّام بقعه مبارکه را احسان و رعایت فرموده، معاودت به عراق فرمود، و در اواخر سنه هزار و هشت مجدّداً شاه عبّاس به مشهد مقدّس رفته، زمستان را در آن جا گذرانید، و خدمت خادم‌باشی‌گری آستانه مقدّسه را خود متقلّد و مشغول بود، چنانچه شبی با مقراض سر شمعها را می‌گرفت شیخ بهائی علیه الرّحمه بالبدیهه این رباعی را انشاد کرد:

پیوسته بود ملائک علّیّین‌پروانه شمع روضه خلد آیین

مقراض به احتیاط زن ای خادم‌ترسم ببری شهپر جبریل امین

و در سنه هزار و نُه بنا به نذری که شاه عبّاس کرده بود که پیاده به مشهد برود پیاده به مشهد مشرّف گشت، و در بیست و هشت روز آن مسافت بعیده را قطع فرمود، صاحب تاریخ عالم‌آرا این اشعار در این باب نگاشته:

1- ثواب الأعمال: 6- 7.

2- عیون اخبار الرضا علیه السلام: 147، ح 1، باب 39.

ص: 697

غلام شاه مردان شاه عبّاس‌شهِ والا گهر خاقان امجَدْ
به طوف مرقد شاه خراسان‌پیاده رفت با اخلاص بی‌حد
تا آنکه گفته:
پیاده رفت شد تاریخ رفتن‌ز اصفاهان پیاده تا به مشهد
«1009»

و چون به مشهد مقدّس رسید صحن مبارک را وسعت داد، و ایوان علی شیر که درگاه روضه متبرّکه از آن جا بوده و در یک گوشه صحن اتّفاق افتاده بود و بدنما بود در وسط قرار داد، و ایوانی مقابل آن در طرف دیگر بساخت، و خیابانی از دروازه غربی شهر تا شرقی طرح کردند که از هر طرف به صحن رسیده از میان ایوانها بگذشت، و چشمه‌ها و قنوات احداث کرده به شهر آورد، و نهری از میان خیابان و حوضی بزرگ در وسط صحن احداث نمود که آب از حوض گذشته به خیابان شرقی جاری شود، و در بناهای مذکور کتیبه‌ها به خطّ میرزا محمّد رضای صدر الكتّاب و علی رضای عبّاسی و محمّد رضای امامی رسم شد، و هم شاه عبّاس قبّه مطهّره را به طلا تذهیب کرد، چنانچه در کتیبه قبّه مطهّره به آن اشاره شده، و صورت آن کتیبه چنین است:

بِسْمِ اللَّه الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ مِنْ عَظائِمِ تَوفِيقاتِ اللَّه سُبْحانَهُ أنْ وفَّقَ السّلطان الأعظم مولى ملوك العرب والعجم صاحب النّسب الطاهر النبوىّ والحسب الباهر العلوى تراب أقدام خدّام هذه العتبة المطهّرة اللّاهوتيّة غبار نعال زوّار هذه الروضة المنوّرة الملكوتيّة، ومروّج آثار أجداده المعصومين السلطان ابن السلطان أبو المظفّرشاه عبّاس‌الحسينى الموسوى الصفوى بهادر خان فاستسعد بالمجىء ماشياً على قدميه من دار السَّلطنة إصفهان إلى زيارة هذا الحرم الأشرف، وقد تشرّف بزينة هذه القبّة من خلّص ماله فى سنة ألف وعشر، وتمّ فى سنة ألف وستّ وعشر (1) 2182. صورت کتیبه قبّه مطهره امام رضا (ع)

پنجم: شیخ طبرسی در إعلام الوری بعد از ذکر جمله‌ای از معجزات حضرت امام رضا علیه السلام گفته: و امّا آنچه ظاهر شده برای مردم از بعد از شهادت آن حضرت تا زمان ما از برکت مشهد مقدّس آن حضرت و علامات و عجایبی که مشاهده کردند خلق بسیار و عام و خاص تصدیق آن نمودند و مخالف و مؤالف اقرار به آن نمودند بسیار بلکه از حدّ حصر خارج است، و همانا در آن

1- مطلع الشمس از صنیع الدوله محمّدحسن خان 2/ 324 در وقایع بین سنه 1009 و 1010.

مشهد مقدّس کور مادرزاد و ابرص شفا یافتند، و دعاها مستجاب شده، و حاجات برآورده شده، و شداید و ملمّات برطرف شده، و ما بسیاری از اینها را خود مشاهده کردیم و علم و یقینی که شک در آن راه نیابد پیدا نمودیم (1) 2183.
و شیخ اجلّ شیخ حرّ عاملی در اثبات الهداة بعد از نقل این کلام از شیخ طبرسی فرموده که: مؤلّف این کتاب محمّد بن الحسن الحرّ می‌گوید که: من دیدم و مشاهده کردم بسیاری از این معجزات را همچنان که شیخ طبرسی مشاهده نموده، و یقین برای من حاصل شد همچنان که برای او یقین حاصل شده بود، در مدّت مجاورت من در مشهد مقدّس که بیست و شش سال می‌شود، و شنیدم چیزهایی در این باب که از حدّ تواتر گذشته، و در خاطر ندارم که من دعا کرده باشم در این مشهد و از خدا حاجتی خواسته باشم مگر آنکه برآورده شده الْحَمْدُ لِلَّه، و تفصیل را مقام گنجایش ندارد لهذا اکتفا کردیم به اجمال (2) 2184.
مؤلّف این کتاب عبّاس قمّی گوید که: در هر زمان آنقدر کرامات و معجزات از این روضه مقدّسه ظاهر می‌شود که احتیاج به نقل وقایع گذشته نیست، و ما در باب دویّم در اعمال شب بیست و هفتم رجب اشاره کردیم به چیزی که مناسب این مقام بود، و فعلاً مقام را گنجایش تطویل نیست، بهتر آنکه این فصل را به همین جا ختم کنیم واین چند شعر را که از جامی نقل شده در مدح آن حضرت نقل نماییم:
سَلامٌ عَلی آلِ طه وَیس سَلامٌ عَلی آلِ خَیْرِ النَّبِیِّین
سَلامٌ عَلی رَوْضَةٍ حَلَّ فِیها إِمامٌ یُباهِی بِهِ الْمُلْکُ وَالدِّین
امام به حق شاه مطلق که آمد حریم درش قبله‌گاه سلاطین
شه کاخ عرفان گل شاخ احسان دُرِ دُرج امکان مه بُرج تمکین
علیّ بن موسی الرّضا کز خدایش رضا شد لقب چون رضا بودش آیین
زفضل و شرف بینی او را جهانی اگر نبودت تیره چشم جهان بین
پی عطر رُو بند حُوران جنّت غبار درش را به گیسوی مشکین
اگر خواهی آری به کف دامن او برو دامن از هرچه جز اوست برچین

1- اعلام الوری: 314، آخر فصل 3.
2- اثبات الهداة 3/ 398 فصل 7 ح 132.

در زيارت ائمّه سُرّ من رأى عليهم السلام و اعمال سرداب مطهّر
و در آن دو مقام است:
زيارت ائمّه سُرَّ مَن رأى عليهم السلام
مقام اوّل
در زيارت دو امام معصوم حضرت امام علىّ نقى
و حضرت امام حسن عسكرى صلوات اللّه عليهما
چون وارد شدى به سُرّ من رَأى إن شاء اللّٰه و خواستى زيارت كنى آن دو امام همام عليهما السلام را پس غسل كن و بعد از رعايت آداب دخول حرمهاى شريفه با تأنّى و وقار روانه شو تا به در حرم مطهّر و اذن دخول عمومى را كه در اوايل اين باب ذكر شد بخوان، پس داخلِ حرم شو و زيارت كن آن دو بزرگوار را به اين الفاظ كه اصحّ زيارت است:
السَّلامُ عَلَيْكُمَا يَا وَ لِيَّىِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَيْكُما يَا حُجَّتَىِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَيْكُما يَا نُورَىِ اللَّهِ فِى ظُلُماتِ الْأَرْضِ، السَّلامُ عَلَيْكُما يَا مَنْ بَدا لِلَّهِ فِى شَأْنِكُما، أَ تَيْتُكُما زائِراً، عارِفاً بِحَقِّكُما، مُعادِياً لِأَعْدائِكُما، مُوالِياً لِأَوْ لِيَائِكُما، مُؤْمِناً بِمَا آمَنْتُما بِهِ، كافِراً بِما كَفَرْتُما بِهِ، مُحَقِّقاً لِمَا حَقَّقْتُما، مُبْطِلًا لِمَا أَبْطَلْتُما، أَسْأَلُ اللَّهَ رَبِّى وَرَبَّكُما أَنْ يَجْعَلَ حَظِّى مِنْ زِيارَتِكُمَا الصَّلاةَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَأَنْ يَرْزُقَنِى مُرافَقَتَكُما فِى الْجِنانِ مَعَ آبائِكُمَا الصَّالِحِينَ، وَأَسْأَ لُهُ أَنْ يُعْتِقَ رَقَبَتِى مِنَ النَّارِ، وَيَرْزُقَنِى شَفاعَتَكُما وَمُصاحَبَتَكُما، وَيُعَرِّفَ بَيْنِى وَبَيْنَكُما، وَلَا يَسْلُبَنِى حُبَّكُما وَحُبَّ آبائِكُمَا الصَّالِحِينَ، وَأَنْ لَايَجْعَلَهُ آخِرَ الْعَهْدِ مِنْ زِيارَتِكُمَا، وَيَحْشُرَنِى مَعَكُمَا فِى الْجَنَّةِ بِرَحْمَتِهِ. اللَّهُمَّ ارْزُقْنِى حُبَّهُمَا، وَتَوَفَّنِى عَلَى مِلَّتِهِمَا. اللَّهُمَّ الْعَنْ ظَالِمِى

آلِ مُحَمَّدٍ حَقَّهُمْ وَانْتَقِمْ مِنْهُمْ، اللَّهُمَّ الْعَنِ الْأَوَّلِینَ مِنْهُمْ وَالْآخِرِینَ وَضَاعِفْ عَلَیْهِمُ الْعَذَابَ وَابْلُغْ بِهِمْ وَبِأَشْیَاعِهِمْ وَمُحِبِّیهِمْ وَمُتَّبِعِیهِمْ أَسْفَلَ دَرَکٍ مِنَ الْجَحِیمِ إِنَّکَ عَلَی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ. اللَّهُمَّ عَجِّلْ فَرَجَ وَ لِیِّکَ وَابْنِ وَ لِیِّکَ وَاجْعَلْ فَرَجَنَا مَعَ فَرَجِهِمْ (1) 2185 یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ.

و جهد می‌کنی در دعا کردن از برای خود و پدر و مادر خود و هر دعا که خواهی بکن، و اگر توانی به نزدیک قبر ایشان بروی دو رکعت نماز نزد قبر بکن، و اگر نتوانی داخل مسجد شو و دو رکعت نماز بکن، و هر دعا که خواهی بکن که مستجاب است، و این مسجد پهلوی خانه ایشان است، و حضرت امام علیّ نقی و امام حسن عسکری علیهما السلام در آن نماز می‌کرده‌اند (2) 2186.

مؤلّف گوید که: این‌زیارت موافق روایت کامل الزّیارة بود، و شیخ محمّد بن المشهدی و شیخ مفید و شهید نیز این زیارت را در مزار خود نقل کرده‌اند با اختلافی جزئی، و بعد از فقره فِی الْجَنَّةِ بِرَحْمَتِهِ، فرموده‌اند: آنگاه برو و بینداز خود را بر هر یک از آن دو قبر و ببوس آن را و بگذار طرف راست و چپ روی خود را بر قبر و بعد از آن سر بردار و بگو: اللَّهُمَّ ارْزُقْنِی حُبَّهُمْ وَتَوَفَّنِی عَلَی مِلَّتِهِمْ، تا آخر زیارت که گذشت. پس گفته‌اند که چهار رکعت نماز بگزار نزدیک سر مقدّس، و بعد از نماز زیارت هر قدر نماز که خواهی بگزار، إلی آخره (3) 2187.

و مستور نماند که آن دو بزرگوار در خانه خود دفن شدند، و برای آن دری بود که گاهی بازمی‌کردند و شیعیان داخل می‌شدند و در نزد قبر زیارت می‌کردند و گاهی بسته بود، و از بیرون مقابل شبّاکی که در دیوار مقابل قبر مطهّر بود زیارت می‌کردند، و در صدر همین خبر زیارت مذکور است که: غسل می‌کنی و به نزد قبر ایشان می‌روی اگر توانی رفت، و اگر نه اشاره می‌کنی به سلام مقابل شبکه که باز می‌شود به سوی قبر، و چنین زایر نماز زیارت خود را در مسجد بکند، و چون به همّت موالیان آن خانه برداشته شد و به جای آن قبّه و حرم و رواق وایوان ساخته شد آن مسجد داخل در حرم شد، و الآن معروف است که ایوان مستطیل که در صحن پشت سر

1- فَرجِهِ: خ ل.

2- کامل الزیارات: 520- 521، ح 1، باب 103.

3- مزار کبیر مشهدی: 552، ح 1، باب 7 و مزار مفید به نقل بحار الأنوار 102/ 62 و مزار شهید: 223- 224.

عسکریّین علیهما السلام است متّصل است به رواق همان مسجد مذکور (1) 2188، به هر حال زوّار از این جهت آسوده شدند.
و برای آن دو برزگوار زیارت مخصوصه به هر کدام و مشترک میان هر دو بزرگوار در کتب مزاریّه مذکور است، اگر راغب شدند نسخه آن بسیار است، و اگر زایر را حالی و مجالی باشد مناسب است که زیارت جامعه کبیره را که بعد از این مذکور گردد إن شاء اللّٰه تعالی بخواند، زیرا که صدور آن کلمات بلیغه دارای تمام مراتب اظهار بندگی و تذلّل و اعتراف به عظمت و جلالت ائمّه از مصدر جلال حضرت هادی علیه السلام است.
و سیّد ابن طاووس در مصباح الزّائر برای هر یک از این دو برزگوار زیارت مبسوط با صلوات بر ایشان و دعاهای بعد از نماز و زیارت نقل کرده، که شایسته‌است نقل آن، اگرچه موجب تطویل است، زیرا که فواید بسیار در آن مندرج است، فرمود: هرگاه رسیدی به سُرّ مَنْ رَأی غسل کن در وقت رسیدن غسل زیارت، و بپوش پاکیزه‌ترین جامه‌های خود را و روانه شو با تأنّی و وقار تا برسی به دَرِ حرم شریف، آنگاه که رسیدی طلب رخصت کن و بگو:
أَأَدْخُلُ یَا نَبِیَّ اللَّهِ؟ أَأَدْخُلُ یَا أَمِیرَ الْمُؤْمِنِینَ؟ أَأَدْخُلُ یَا فاطِمَةُ الزَّهْراءُ سَیِّدَةَ نِساءِ الْعالَمِینَ؟ أَأَدْخُلُ یَا مَوْلایَ الْحَسَنَ بْنَ عَلِیٍّ؟ أَأَدْخُلُ یَا مَوْلایَ الْحُسَیْنَ بْنَ عَلِیٍّ؟ أَأَدْخُلُ یَا مَوْلایَ عَلِیَّ بْنَ الْحُسَیْنِ؟ أَأَدْخُلُ یَا مَوْلایَ مُحَمَّدَ بْنَ عَلِیٍّ؟ أَأَدْخُلُ یا مَوْلایَ جَعْفَرَ بْنَ مُحَمَّدٍ؟ أَأَدْخُلُ یَا مَوْلایَ مُوسَی بْنَ جَعْفَرٍ؟ أَأَدْخُلُ یَا مَوْلایَ عَلِیَّ بْنَ مُوسَی؟ أَأَدْخُلُ یَا مَوْلایَ مُحَمَّدَ بْنَ عَلِیٍّ؟
أَأَدْخُلُ یَا مَوْلایَ یَا أَبَا الْحَسَنِ عَلِیَّ بْنَ مُحَمَّدٍ؟ أَأَدْخُلُ یَا مَوْلایَ یَا أَبا مُحَمَّدٍ الْحَسَنَ بْنَ عَلِیٍّ؟ أَأَدْخُلُ یَا مَلَائِکَةَ اللَّهِ الْمُوَکَّلِینَ بِهذَا الْحَرَمِ الشَّرِیفِ.
پس داخل شو و در وقت داخل شدن پای راست را مقدّم دار و بایست نزد ضریح حضرت علیّ هادی علیه السلام رو به قبر و پشت به قبله و صد مرتبه اللَّهُ أَکْبَرُ بگو، و بگو:

1- بلکه نقل شده که رواق پشت سر مقدّس و یک ذرع از حرم مطهّر نیز مسجد است. (منه).

السَّلامُ عَلَيْکَ يَا أَبَا الْحَسَنِ عَلِيَّ بن مُحَمَّدٍ الزَّکِيَّ الرَّاشِدَ النُّورَ الثَّاقِبَ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَکَاتُهُ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا صَفِيَّ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا سِرَّ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا حَبْلَ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا آلَ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا خِيَرَةَ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا صَفْوَةَ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا أَمِينَ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا حَقَّ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا حَبِيبَ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا نُورَ الْأَ نْوَارِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا زَيْنَ الْأَ بْرَارِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا سَلِيلَ الْأَخْيَارِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا عُنْصُرَ الْأَطْهارِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا حُجَّةَ الرَّحْمنِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا رُکْنَ الْإِيمانِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا مَوْلَى الْمُؤْمِنِينَ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا وَ لِيَّ الصَّالِحِينَ، السَّلامُ عَلَيْکَ يا عَلَمَ الْهُدى، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا حَلِيفَ التُّقى، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا عَمُودَ الدِّينِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا ابْنَ خَاتَمِ النَّبِيِّينَ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا ابْنَ سَيِّدِ الْوَصِيِّينَ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا ابْنَ فاطِمَةَ الزَّهْراءِ سَيِّدَةِ نِسَاءِ الْعالَمِينَ، السَّلامُ عَلَيْکَ أَ يُّهَا الْأَمِينُ الْوَفِيُّ، السَّلامُ عَلَيْکَ أَ يُّهَا الْعَلَمُ الرَّضِيُّ، السَّلامُ عَلَيْکَ أَ يُّهَا الزَّاهِدُ التَّقِيُّ، السَّلامُ عَلَيْکَ أَ يُّهَا الْحُجَّةُ عَلَى الْخَلْقِ أَجْمَعِينَ، السَّلامُ عَلَيْکَ أَ يُّهَا التَّالِي لِلْقُرْآنِ، السَّلامُ عَلَيْکَ أَ يُّهَا الْمُبَيِّنُ لِلْحَلَالِ مِنَ الْحَرامِ، السَّلامُ عَلَيْکَ أَ يُّهَا الْوَ لِيُّ النَّاصِحُ، السَّلامُ عَلَيْکَ أَ يُّهَا الطَّرِيقُ الْواضِحُ، السَّلامُ عَلَيْکَ أَ يُّهَا النَّجْمُ اللَّائِحُ، أَشْهَدُ يَا مَوْلایَ يَا أَبَا الْحَسَنِ أَ نَّکَ حُجَّةُ اللَّهِ عَلَى خَلْقِهِ، وَخَلِيفَتُهُ فِى بَرِيَّتِهِ، وَأَمِينُهُ فِي بِلادِهِ، وَشَاهِدُهُ عَلَى عِبَادِهِ، وَأَشْهَدُ أَ نَّکَ کَلِمَةُ التَّقْوَى، وَبَابُ الْهُدَى، وَالْعُرْوَةُ الْوُثْقى، وَالْحُجَّةُ عَلَى مَنْ فَوْقَ الْأَرْضِ وَمَنْ تَحْتَ الثَّرَى، وَأَشْهَدُ أَ نَّکَ الْمُطَهَّرُ مِنَ الذُّنُوبِ، الْمُبَرَّأُ مِنَ الْعُيُوبِ، وَالْمُخْتَصُ

بِكَرامَةِ اللَّهِ، وَالْمَحْبُوُّ بِحُجَّةِ اللَّهِ، وَالْمَوْهُوبُ لَهُ كَلِمَةُ اللَّهِ، وَالرُّكْنُ الَّذِی یَلْجَأُ إِلَیْهِ الْعِبادُ، وَتُحْیی بِهِ الْبِلادُ، وَأَشْهَدُ یَا مَوْلایَ أَنِّی بِکَ وَبِآبائِکَ وَأَبْنَائِکَ مُوقِنٌ مُقِرٌّ، وَلَکُمْ تَابِعٌ فِی ذَاتِ نَفْسِی، وَشَرَایِعِ دِینِی، وَخَاتِمَةِ عَمَلِی وَمُنْقَلَبِی وَمَثْوَایَ، وَأَ نِّی وَ لِیٌّ لِمَنْ وَالاکُمْ، وَعَدُوٌّ لِمَنْ عَادَاکُمْ، مُؤْمِنٌ بِسِرِّکُمْ وَعَلانِیَتِکُمْ، وَأَوَّ لِکُمْ وَآخِرِکُمْ، بِأَبِی أَ نْتَ وَأُمِّی، وَالسَّلامُ عَلَیْکَ (1) 2189 وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَکاتُهُ.

پس ببوس ضریح را و بگذار روی راست را بر آن، پس طرف چپ رو را بگذار و بگو:

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَ (2) 2190 صَلِّ عَلَی حُجَّتِکَ الْوَفِیِّ، وَوَ لِیِّکَ الزَّکِیِّ، وَأَمِینِکَ الْمُرْتَضی، وَصَفِیِّکَ الْهَادِی، وَصِرَاطِکَ الْمُسْتَقِیمِ، وَالْجَادَّةِ الْعُظْمی، وَالطَّرِیقَةِ الْوُسْطی، نُورِ قُلُوبِ الْمُؤْمِنِینَ، وَوَ لِیِّ الْمُتَّقِینَ، وَصاحِبِ الْمُخْلَصِینَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی سَیِّدِنا مُحَمَّدٍ وَأَهْلِ بَیْتِهِ، وَصَلِّ عَلَی عَلِیِّ بْنِ مُحَمَّدٍ الرَّاشِدِ الْمَعْصُومِ مِنَ الزَّلَلِ، وَالطَّاهِرِ مِنَ الْخَلَلِ، وَالْمُنْقَطِعِ إِلَیْکَ بِالْأَمَلِ، الْمَبْلُوِّ بِالْفِتَنِ، وَالْمُخْتَبَرِ بِالْمِحَنِ، وَالْمُمْتَحَنِ بِحُسْنِ الْبَلْوَی، وَصَبْرِ الشَّکْوَی، مُرْشِدِ عِبَادِکَ، وَبَرَکَةِ بِلادِکَ، وَمَحَلِّ رَحْمَتِکَ، وَمُسْتَوْدَعِ حِکْمَتِکَ، وَالْقَائِدِ إِلَی جَنَّتِکَ، الْعَالِمِ فِی بَرِیَّتِکَ، وَالْهَادِی فِی خَلِیقَتِکَ الَّذِی ارْتَضَیْتَهُ وَانْتَجَبْتَهُ وَاخْتَرْتَهُ لِمَقَامِ رَسُو لِکَ فِی أُمَّتِهِ، وَأَ لْزَمْتَهُ حِفْظَ شَرِیعَتِهِ، فَاسْتَقَلَّ بِأَعْبَاءِ الْوَصِیَّةِ ناهِضاً بِهَا وَمُضْطَلِعاً (3) 2191 بِحَمْلِها، لَمْ یَعْثُرْ فِی مُشْکِلٍ، وَلَا هَفَا (4) 2192 فِی مُعْضِلٍ، بَلْ کَشَفَ الْغُمَّةَ، وَسَدَّ الْفُرْجَةَ، وَأَدَّی الْمُفْتَرَضَ. اللَّهُمَّ فَکَما

1- وَالسَّلامُ عَلَیْکَ: نسخه.

2- صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَ: نسخه.

3- مُضْطَلِعاً: قوی.

4- وَلَا هَفَا: لغزش نکرد.

أَقْرَرْتَ بِناظِرَ نَبِيِّکَ بِهِ فَرَقِّهِ (1) 2193 دَرَجَتَهُ، وَأَجْزِلْ لَدَیْکَ مَثُوبَتَهُ، وَصَلِّ عَلَیْهِ وَبَلِّغْهُ مِنّا تَحِیَّةً وَسَلاماً، وَآتِنا مِنْ لَدُنْکَ فِی مُوالاتِهِ فَضْلًا وَ إِحْساناً وَمَغْفِرَةً وَرِضْواناً إِنَّکَ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِیمِ.

پس نماز زیارت بگزار و چون سلام دادی بگو:

یَا ذَا الْقُدْرَةِ الْجامِعَةِ، وَالرَّحْمَةِ الْواسِعَةِ، وَالْمِنَنِ الْمُتَتابِعَةِ وَالْآلاءِ الْمُتَوَاتِرَةِ، وَالْأَیادِی الْجَلِیلَةِ، وَالْمَواهِبِ الْجَزِیلَةِ، صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ الصَّادِقِینَ، وَأَعْطِنِی سُؤْلِی، وَاجْمَعْ شَمْلِی، وَلُمَّ شَعَثِی، وَزَکِّ عَمَلِی، وَلَا تُزِغْ قَلْبِی بَعْدَ إِذْ هَدَیْتَنِی، وَلَا تُزِلَّ قَدَمِی، وَلَا تَکِلْنِی إِلَی نَفْسِی طَرْفَةَ عَیْنٍ أَبَداً، وَلَا تُخَیِّبْ طَمَعِی، وَلَا تُبْدِ عَوْرَتِی، وَلَا تَهْتِکْ سِتْرِی، وَلَا تُوحِشْنِی، وَلَا تُؤْیِسْنِی، وَکُنْ بِی رَؤُوفاً رَحِیماً، وَاهْدِنِی وَزَکِّنِی وَطَهِّرْنِی وَصَفِّنِی وَاصْطَفِنِی، وَخَلِّصْنِی وَاسْتَخْلِصْنِی، وَاصْنَعْنِی (2) 2194 وَاصْطَنِعْنِی (3) 2195، وَقَرِّبْنِی إِلَیْکَ وَلَا تُباعِدْنِی مِنْکَ، وَالْطُفْ بِی وَلَا تَجْفُنِی، وَأَکْرِمْنِی وَلَا تُهِنِّی، وَمَا أَسْأَلُکَ فَلَا تَحْرِمْنِی، وَمَا لَاأَسْأَلُکَ فَاجْمَعْهُ لِی، بِرَحْمَتِکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ، وَأَسْأَلُکَ بِحُرْمَةِ وَجْهِکَ الْکَرِیمِ، وَبِحُرْمَةِ نَبِیِّکَ مُحَمَّدٍ صَلَواتُکَ عَلَیْهِ وَآلِهِ، وَبِحُرْمَةِ أَهْلِ بَیْتِ رَسُولِکَ أَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ عَلِیٍّ وَالْحَسَنِ وَالْحُسَیْنِ وَعَلِیٍّ وَمُحَمَّدٍ وَجَعْفَرٍ وَمُوسی وَعَلِیٍّ وَمُحَمَّدٍ وَعَلِیٍّ وَالْحَسَنِ وَالْخَلَفِ الْباقِی صَلَواتُکَ وَبَرَکاتُکَ عَلَیْهِمْ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَیْهِمْ أَجْمَعِینَ، وَتُعَجِّلَ فَرَجَ قائِمِهِمْ بِأَمْرِکَ، وَتَنْصُرَهُ وَتَنْتَصِرَ بِهِ لِدِینِکَ، وَتَجْعَلَنِی فِی جُمْلَةِ النَّاجِینَ بِهِ،

1- فَارْفَعْ: خ ل.

2- وَاصْنَعْنِی: نیکو کن مرا.

3- وَاصْطَنِعْنِی: خالص خود کن مرا.

وَالْمُخْلِصِینَ فِی طاعَتِهِ، وَأَسْأَ لُکَ بِحَقِّهِمْ لَمَّا اسْتَجَبْتَ لِی دَعْوَتِی، وَقَضَیْتَ لِی (1) 2196 حاجَتِی، وَأَعْطَیْتَنِی سُؤْلِی، وَکَفَیْتَنِی مَا أَهَمَّنِی مِنْ أَمْرِ دُنْیایَ وَآخِرَتِی، یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ، یَا نُورُ یا بُرْهانُ یَا مُنِیرُ یَا مُبِینُ یَا رَبِّ اکْفِنِی شَرَّ الشُّرُورِ، وَآفاتِ الدُّهُورِ، وَأَسْأَ لُکَ النَّجاةَ یَوْمَ یُنْفَخُ فِی الصُّورِ.

و دعا کن برای هرچه خواهی و بسیار بگو:

یا عُدَّتِی عِنْدَ الْعَدَدِ، وَیَا رَجائِی وَالْمُعْتَمَدَ، وَیَا کَهْفِی وَالسَّنَدَ، یَا واحِدُ یَا أَحَدُ، وَ (2) 2197 یَا قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ، أَسْأَ لُکَ اللَّهُمَّ بِحَقِّ مَنْ خَلَقْتَ مِنْ خَلْقِکَ، وَلَمْ تَجْعَلْ فِی خَلْقِکَ مِثْلَهُمْ أَحَداً صَلِّ عَلَی جَماعَتِهِمْ، وَافْعَلْ بِی کَذا وَکَذا، و به جای این کلمه حاجت بخواه، همانا روایت شده از آن حضرت که فرموده: من از خداوند عزّ وجلّ خواسته‌ام که ناامید برنگرداند کسی را که بخواند این دعا را در روضه من بعد از من (3) 2198.

زیارت حضرت امام حسن عسکری علیه السلام

شیخ به سند معتبر از آن حضرت روایت کرده که فرمود: قبر من در سُرّ من رأی امان است از برای اهل دو جانب از بلاها و عذاب خدا (4) 2199.

مجلسی اوّل اهل دو جانب را به شیعه و سُنّی معنی کرده و فرموده که: برکت آن حضرت دوست و دشمن را احاطه فرموده است، چنانکه قبر کاظمین سبب امان بغداد شد، إلی آخره.

و سیّد ابن طاووس رحمه الله فرموده: چون خواستی زیارت کنی حضرت عسکری علیه السلام را بجا آور جمیع آنچه را که در زیارت پدرش حضرت هادی علیه السلام بجا می‌آوردی، پس بایست نزد ضریح آن حضرت و بگو:

السَّلامُ عَلَیْکَ یَا مَوْلایَ یَا أَبا مُحَمَّدٍالْحَسَنِ بْنَ عَلِیٍّ الْهادِی الْمُهْتَدِی (5) 2200

1- لِی: خ.

2- وَ: خ.

3- مصباح الزائر: 404- 408.

4- تهذیب الأحکام 6/ 93 ح 3 باب 43.

5- مرکز تحقیقات حج، مفاتیح الجنان، 1جلد، نشر مشعر - تهران.

وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكاتُهُ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا وَ لِیَّ اللَّهِ وَابْنَ أَوْ لِيَائِهِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا حُجَّةَ اللَّهِ وَابْنَ حُجَجِهِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا صَفِیَّ اللَّهِ وَابْنَ أَصْفِيَائِهِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا خَلِيفَةَ اللَّهِ وَابْنَ خُلَفائِهِ وَأَبا خَلِيفَتِهِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا ابْنَ خاتَمِ النَّبِيِّينَ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا ابْنَ سَيِّدِ الْوَصِيِّينَ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا ابْنَ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا ابْنَ سَيِّدَةِ نِسَاءِ الْعالَمِينَ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا ابْنَ الْأَئِمَّةِ الْهَادِينَ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا ابْنَ الْأَوْصِيَاءِ الرَّاشِدِينَ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا عِصْمَةَ الْمُتَّقِينَ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا إِمامَ الْفائِزِينَ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا رُكْنَ الْمُؤْمِنِينَ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا فَرَجَ الْمَلْهُوفِينَ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا وَارِثَ الْأَ نْبِياءِ الْمُنْتَجَبِينَ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا خَازِنَ عِلْمِ وَصِیِّ رَسُولِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَيْکَ أَ يُّهَا الدَّاعِی بِحُكْمِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَيْکَ أَ يُّهَا النَّاطِقُ بِكِتَابِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا حُجَّةَ الْحُجَجِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا هَادِیَ الْأُمَمِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا وَ لِیَّ النِّعَمِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا عَيْبَةَ الْعِلْمِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا سَفِينَةَ الْحِلْمِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا أَبَا الْإِمامِ الْمُنْتَظَرِ، الظَّاهِرَةِ لِلْعاقِلِ حُجَّتُهُ، وَالثَّابِتَةِ فِی الْيَقِينِ مَعْرِفَتُهُ، الْمُحْتَجَبِ عَنْ أَعْيُنِ الظَّالِمِينَ، وَالْمُغَيَّبِ عَنْ دَوْلَةِ الْفَاسِقِينَ، وَالْمُعِيدِ رَبُّنَا بِهِ الْإِسْلامَ جَدِيداً بَعْدَ الانْطِماسِ، وَالْقُرْآنَ غَضّاً بَعْدَ الانْدِرَاسِ، أَشْهَدُ يامَوْلایَ أَ نَّکَ أَ قَمْتَ الصَّلاةَ، وَآتَيْتَ الزَّكَاةَ، وَأَمَرْتَ بِالْمَعْرُوفِ، وَنَهَيْتَ عَنِ الْمُنْكَرِ، وَدَعَوْتَ إِلَى سَبِيلِ رَبِّکَ بِالْحِكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ، وَعَبَدْتَ اللَّهَ مُخْلِصاً حَتَّی أَتَاکَ الْيَقِينُ، أَسْأَلُ اللَّهَ بِالشَّأْنِ الَّذِی لَكُمْ عِنْدَهُ أَنْ يَتَقَبَّلَ زِيَارَتِی لَكُمْ، وَيَشْكُرَ سَعْيِی إِلَيْكُمْ، وَيَسْتَجِيبَ دُعَائِی بِكُمْ، وَيَجْعَلَنِی مِنْ أَ نْصَارِ الْحَقِ

وَأَ تْباعِهِ وَأَشْياعِهِ وَمَوالِيهِ وَمُحِبِّيهِ، وَالسَّلامُ عَلَيْکَ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَکاتُهُ.
پس ببوس ضریحش را و بگذار طرف راست صورت خود را بر آن، پس طرف چپ را گذار و بگو:
اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنا مُحَمَّدٍ وَأَهْلِ بَيْتِهِ، وَصَلِّ عَلَى الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ الْهادِى إِلَى دِينِکَ، وَالدَّاعِى إِلى سَبِيلِکَ، عَلَمِ الْهُدى، وَمَنارِ التُّقى، وَمَعْدِنِ الْحِجى، وَمأْوَى النُّهى، وَغَيْثِ الْوَرَى، وَسَحَابِ الْحِکْمَةِ، وَبَحْرِ الْمَوْعِظَةِ، وَوَارِثِ الْأَئِمَّةِ، وَالشَّهِيدِ عَلَى الْأُمَّةِ، الْمَعْصُومِ الْمُهَذَّبِ، وَالْفاضِلِ الْمُقَرَّبِ، وَالْمُطَهَّرِ مِنَ الرِّجْسِ، الَّذِى وَرَّثْتَهُ عِلْمَ الْکِتابِ، وَأَ لْهَمْتَهُ فَصْلَ الْخِطابِ، وَنَصَبْتَهُ عَلَماً لِأَهْلِ قِبْلَتِکَ، وَقَرَنْتَ طاعَتَهُ بِطاعَتِکَ، وَفَرَضْتَ مَوَدَّتَهُ عَلَى جَمِيعِ خَلِيقَتِکَ، اللَّهُمَّ فَکَما أَنابَ بِحُسْنِ الْإِخْلاصِ فِى تَوْحِيدِکَ، وَأَرْدَى مَنْ خَاضَ فِي تَشْبِيهِکَ، وَحامي عَنْ أَهْلِ الْإِيمانِ بِکَ، فَصَلِّ يَا رَبِّ عَلَيْهِ صَلاةً يَلْحَقُ بِها مَحَلَّ الْخاشِعِينَ، وَيَعْلُو فِى الْجَنَّةِ بِدَرَجَةِ جَدِّهِ خاتَمِ النَّبِيِّينَ، وَبَلِّغْهُ مِنَّا تَحِيَّةً وَسَلاماً، وَآتِنا مِنْ لَدُنْکَ فِى مُوالاتِهِ فَضْلًا وَ إِحْساناً وَمَغْفِرَةً وَرِضْواناً، إِنَّکَ ذُو فَضْلٍ عَظِيمٍ، وَمَنٍّ جَسِيمٍ.
پس نماز زيارت بجا آور و چون فارغ شدى بگو: يَا دائِمُ يَا دَيْمُومُ (1) 2201، يَا حَىُّ يَا قَيُّومُ، يَا کاشِفَ الْکَرْبِ وَالْهَمِّ، وَ (2) 2202 يَا فارِجَ الْغَمِّ، وَيَا باعِثَ الرُّسُلِ، وَ (3) 2203 يَا صادِقَ الْوَعْدِ، وَ (4) 2204 يَا حَىُّ لَاإِلهَ إِلَّا أَ نْتَ، أَ تَوَسَّلُ إِلَيْکَ بِحَبِيبِکَ مُحَمَّدٍ (5) 2205 وَوَصِيِّهِ عَلِيٍّ ابْنِ عَمِّهِ وَصِهْرِهِ عَلَى ابْنَتِهِ الَّذِى (6) 2206 خَتَمْتَ بِهِمَا الشَّرائِعَ،

1- يا دَيُّومُ: خ ل.
2- وَ: خ.
3- وَ: خ.
4- وَ: خ.
5- مُحَمَّدٍ: خ.
6- الَّذَيْنَ: ظ.

وَفَتَحْتَ بِهِمَا (1) 2207 التَّأْوِيلَ وَالطَّلائِعَ، فَصَلِّ عَلَيْهِما صَلاةً يَشْهَدُ بِهَا الْأَوَّلُونَ وَالْآخِرُونَ، وَيَنْجُو بِهَا الْأَوْ لِياءُ وَالصَّالِحُونَ، وَأَ تَوَسَّلُ إِلَيْکَ بِفَاطِمَةَ الزَّهْراءِ والِدَةِ الْأَئِمَّةِ الْمَهْدِيِّينَ، وَسَيِّدَةِ نِساءِ الْعالَمِينَ، الْمُشَفَّعَةِ فِی شِیعَةِ أَوْلادِهَا الطَّيِّبِينَ، فَصَلِّ عَلَيْها صَلاةً دَائِمَةً أَبَدَ الْآبِدِينَ، وَدَهْرَ الدَّاهِرِينَ، وَأَ تَوَسَّلُ إِلَيْکَ بِالْحَسَنِ الرَّضِیِّ الطَّاهِرِ الزَّكِیِّ، وَالْحُسَيْنِ الْمَظْلُومِ الْمَرْضِیِّ الْبَرِّ التَّقِیِّ، سَيِّدَیْ شَبابِ أَهْلِ الْجَنَّةِ الْإِمامَيْنِ الْخَيِّرَيْنِ الطَّيِّبَيْنِ التَّقِيَّيْنِ النَّقِيَّيْنِ الطَّاهِرَيْنِ الشَّهِيدَيْنِ الْمَظْلُومَيْنِ الْمَقْتُولَيْنِ، فَصَلِّ عَلَيْهِما مَا طَلَعَتْ شَمْسٌ وَمَا غَرَبَتْ صَلاةً مُتَوالِيَةً مُتَتالِيَةً، وَأَ تَوَسَّلُ إِلَيْکَ بِعَلِیِّ بْنِ الْحُسَيْنِ سَيِّدِ الْعابِدِينَ، الْمَحْجُوبِ مِنْ خَوْفِ الظَّالِمِينَ، وَبِمُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ الْباقِرِ الطَّاهِرِ النُّورِ الزَّاهِرِ الْإِمامَيْنِ السَّيِّدَيْنِ، مِفْتاحَیِ الْبَرَكاتِ، وَمِصْباحَیِ الظُّلُماتِ، فَصَلِّ عَلَيْهِما مَا سَرى لَيْلٌ وَمَا أَضاءَ نَهارٌ صَلاةً تَغْدُو وَتَرُوحُ، وَأَ تَوَسَّلُ إِلَيْکَ بِجَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ الصَّادِقِ عَنِ اللَّهِ، وَالنَّاطِقِ فِی عِلْمِ اللَّهِ، وَبِمُوسَى بْنِ جَعْفَرٍ الْعَبْدِ الصَّالِحِ فِی نَفْسِهِ، وَالْوَصِیِّ النَّاصِحِ، الْإِمامَيْنِ الْهادِيَيْنِ الْمَهْدِيَّيْنِ الْوافِيَيْنِ الْكافِيَيْنِ، فَصَلِّ عَلَيْهِما مَا سَبَّحَ لَکَ مَلَکٌ، وَتَحَرَّکَ لَکَ فَلَکٌ، صَلاةً تُنْمى وَتَزِيدُ، وَلَا تَفْنى وَلَا تَبِيدُ، وَأَ تَوَسَّلُ إِلَيْکَ بِعَلِیِّ بْنِ مُوسَى الرِّضا، وَبِمُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ الْمُرْتَضَى الْإِمامَيْنِ الْمُطَهَّرَيْنِ الْمُنْتَجَبَيْنِ، فَصَلِّ عَلَيْهِما مَا أَضاءَ صُبْحٌ وَدامَ صَلاةً تُرَقِّيهِما إِلَى رِضْوانِکَ فِی الْعِلِّيِّينَ مِنْ جِنانِکَ، وَأَ تَوَسَّلُ إِلَيْکَ بِعَلِیِّ بْنِ

1- بِهِمَا: خ.

مُحَمَّدٍ الرَّاشِدِ وَالْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ الْهادِی الْقائِمَیْنِ بِأَمْرِ عِبادِکَ، الْمُخْتَبَرَیْنِ بِالْمِحَنِ الْهائِلَةِ، وَالصَّابِرَیْنِ فِی الْإِحَنِ (1) 2208 الْمائِلَةِ، فَصَلِّ عَلَیْهِما کِفاءَ أَجْرِ الصَّابِرِینَ، وَ إِزاءَ ثَوابِ الْفائِزِینَ صَلاةً تُمَهِّدُ لَهُما الرِّفْعَةَ، وَأَ تَوَسَّلُ إِلَیْکَ یَا رَبَّ بِإِمامِنا، وَمُحَقِّقِ زَمانِنَا، الْیَوْمِ الْمَوْعُودِ، وَالشَّاهِدِ الْمَشْهُودِ، وَالنُّورِ الْأَزْهَرِ، وَالضِّیاءِ الْأَ نْوَرِ، الْمَنْصُورِ بِالرُّعْبِ، وَالْمُظَفَّرِ بِالسَّعادَةِ، فَصَلِّ عَلَیْهِ عَدَدَ الثَّمَرِ، وَأَوْراقِ الشَّجَرِ، وَأَجْزاءِ الْمَدَرِ، وَعَدَدَ الشَّعْرِ وَالْوَبَرِ، وَعَدَدَ مَا أَحاطَ بِهِ عِلْمُکَ، وَأَحْصاهُ کِتابُکَ، صَلاةً یَغْبِطُهُ بِهَا الْأَوَّلُونَ وَالْآخِرُونَ. اللَّهُمَّ وَاحْشُرْنا فِی زُمْرَتِهِ، وَاحْفَظْنا عَلَی طاعَتِهِ، وَاحْرُسْنا بِدَوْلَتِهِ، وَأَ تْحِفْنا بِوِلایَتِهِ، وَانْصُرْنا عَلَی أَعْدائِنا بِعِزَّتِهِ، وَاجْعَلْنا یَا رَبِّ مِنَ التَّوابِینَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ. اللَّهُمَّ وَ إِنَّ إِبْلِیسَ الْمُتَمَرِّدَ اللَّعِینَ قَدِ اسْتَنْظَرَکَ لِإِغْواءِ خَلْقِکَ فَأَ نْظَرْتَهُ، وَاسْتَمْهَلَکَ لِإِضْلالِ عَبِیدِکَ فَأَمْهَلْتَهُ بِسابِقِ عِلْمِکَ فِیهِ وَقَدْ عَشَّشَ، وَکَثُرَتْ جُنُودُهُ، وَازْدَحَمَتْ جُیُوشُهُ، وَانْتَشَرَتْ دُعاتُهُ فِی أَ قْطارِ الْأَرْض، فَأَضَلُّوا عِبادَکَ، وَأَ فْسَدُوا دِینَکَ، وَحَرَّفُوا الْکَلِمَ عَنْ مَواضِعِهِ، وَجَعَلُوا عِبادَکَ شِیَعاً مُتَفَرِّقِینَ، وأَحْزاباً مُتَمَرِّدِینَ، وَقَدْ وَعَدْتَ نَقْضَ بُنْیانِهِ، وَتَمْزِیقَ شَأْنِهِ، فَأَهْلِکْ أَوْلادَهُ وَجُیُوشَهُ، وَطَهِّرْ بِلادَکَ مِنِ اخْتِراعاتِهِ وَاخْتِلافاتِهِ، وَأَرِحْ عِبادَکَ مِنْ مَذاهِبِهِ وَقِیاساتِهِ، وَاجْعَلْ دائِرَةَ السَّوْءِ عَلَیْهِمْ، وَابْسُطْ عَدْلَکَ، وَأَظْهِرْ دِینَکَ، وَقَوِّ أَوْ لِیاءَکَ، وَأَوْهِنْ أَعْداءَکَ، وَأَوْرِثْ دِیارَ إِبْلِیسَ وَدِیارَ أَوْ لِیائِهِ أَوْ لِیاءَکَ، وَخَلِّدْهُمْ فِی الْجَحِیمِ، وَأَذِقْهُمْ مِنَ الْعَذابِ الْأَلِیمِ، وَاجْعَلْ لَعائِنَکَ الْمُسْتَوْدَعَةَ فِی مَناحِسِ (2) 2209 الْخِلْقَةِ وَمَشاوِیهِ الْفِطْرَةِ دائِرَةً عَلَیْهِمْ

1- الْإِحَنِ: کینه‌ها، جمع احْنَة.

2- مَناحِیسِ: خ ل.

وَمُوَكَّلَةً بِهِمْ وَجارِيَةً فِيهِمْ كُلَّ صَباحٍ وَمَساءٍ وَغُدُوٍّ وَرَواحٍ. رَبَّنا آتِنا فِی الدُّنْیا حَسَنَةً وَفِی الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا بِرَحْمَتِکَ عَذَابَ النَّارِ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ. زیارت والده حضرت قائم علیه السلام

پس دعا کن به آنچه خواهی از برای خود و برادرانت (1) 2210، آنگاه زیارت کن ملکه دنیا و آخرت والده امام قائم علیهما السلام را، و قبر آن معظّمه پشت ضریح مولای ما امام حسن عسکری علیه السلام است، پس بگو:

السَّلامُ عَلَی رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ الصَّادِقِ الْأَمِینِ، السَّلامُ عَلَی مَوْلانا أَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ، السَّلامُ عَلَی الْأَئِمَّةِ الطَّاهِرِینَ الْحُجَجِ الْمَیامِینِ، السَّلامُ عَلَی والِدَةِ الْإِمامِ، وَالْمُودَعَةِ أَسْرارَ الْمَلِکِ الْعَلَّامِ، وَالْحامِلَةِ لِأَشْرَفِ الْأَنامِ، السَّلامُ عَلَیْکِ أَیَّتُهَا الصِّدِّیقَةُ الْمَرضِیَّةُ، السَّلامُ عَلَیْکِ یَا شَبِیهَةَ أُمِّ مُوسی وَابْنَةَ حَوارِیِّ عِیسی، السَّلامُ عَلَیْکِ أَیَّتُهَا التَّقِیَّةُ النَّقِیَّةُ، السَّلامُ عَلَیْکِ أَیَّتُهَا الرَّضِیَّةُ الْمَرْضِیَّةُ، السَّلامُ عَلَیْکِ أَیَّتُهَا الْمَنْعُوتَةُ فِی الْإِنْجِیلِ، الْمَخْطُوبَةُ مِنْ رُوحِ اللَّهِ الْأَمِینِ، وَمَنْ رَغِبَ فِی وُصْلَتِها مُحَمَّدٌ سَیِّدُ الْمُرْسَلِینَ، وَالْمُسْتَوْدَعَةُ أَسْرَارَ رَبِّ الْعالَمِینَ، السَّلامُ عَلَیْکِ وَعَلَی آبائِکِ الْحَوارِیِّینَ، السَّلامُ عَلَیْکِ وَعَلَی بَعْلِکِ وَوَلَدِکِ، السَّلامُ عَلَیْکِ وَعَلَی رُوحِکِ وَبَدَنِکِ الطَّاهِرِ، أَشْهَدُ أَ نَّکِ أَحْسَنْتِ الْکِفالَةَ، وَأَدَّیْتِ الْأَمانَةَ، وَاجْتَهَدْتِ فِی مَرْضاةِ اللَّهِ، وَصَبَرْتِ فِی ذاتِ اللَّهِ، وَحَفِظْتِ سِرَّ اللَّهِ، وَحَمَلْتِ وَ لِیَّ اللَّهِ، وَبالَغْتِ فِی حِفْظِ حُجَّةِ اللَّهِ، وَرَغِبْتِ فِی وُصْلَةِ أَبْناءِ رَسُولِ اللَّهِ، عارِفَةً بِحَقِّهِمْ، مُؤْمِنَةً بِصِدْقِهِمْ، مُعْتَرِفَةً بِمَنْزِلَتِهِمْ، مُسْتَبْصِرَةً بِأَمْرِهِمْ، مُشْفِقَةً عَلَیْهِمْ، مُؤْثِرَةً هَواهُمْ، وَأَشْهَدُ أَ نَّکِ مَضَیْتِ عَلَی

1- مصباح الزائر: 409- 413.

بَصِیرَةٍ مِنْ أَمْرِکِ مُقْتَدِیَةً بِالصَّالِحِینَ راضِیَةً مَرْضِیَّةً تَقِیَّةً نَقِیَّةً زَکِیَّةً فَرَضِیَ اللَّهُ عَنْکِ وَأَرْضاکِ، وَجَعَلَ الْجَنَّةَ مَنْزِلَکِ وَمَأْوَاکِ، فَلَقَدْ أَوْلاکِ مِنَ الْخَیْراتِ مَا أَوْلاکِ، وَأَعْطاکِ مِنَ الشَّرَفِ مَا بِهِ أَغْناکِ، فَهَنَّأَکِ اللَّهُ بِما مَنَحَکِ مِنَ الْکَرامَةِ وَأَمْراکِ.

پس بالا می‌کنی سر خود را و می‌گویی: اللَّهُمَّ إِیَّاکَ اعْتَمَدْتُ، وَ لِرِضاکَ طَلَبْتُ، وَبِأَوْ لِیائِکَ إِلَیْکَ تَوَسَّلْتُ، وَعَلَی غُفْرانِکَ وَحِلْمِکَ اتَّکَلْتُ، وَبِکَ اعْتَصَمْتُ، وَبِقَبْرِ أَمِّ وَ لِیِّکَ لُذْتُ، فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَانْفَعْنِی بِزِیارَتِها، وَثَبِّتْنِی عَلَی مَحَبَّتِها، وَلَا تَحْرِمْنِی شَفاعَتَها وَشَفاعَةَ وَلَدِها، وَارْزُقْنِی مُرافَقَتَها، وَاحْشُرْنِی مَعَها وَمَعَ وَلَدِها، کَما وَفَّقْتَنِی لِزِیارَةِ وَلَدِها وَزِیارَتِها.

اللَّهُمَّ إِنِّی أَ تَوَجَّهُ إِلَیْکَ بِالْأَئِمَّةِ الطَّاهِرِینَ، وَأَ تَوَسَّلُ إِلَیْکَ بِالْحُجَجِ الْمَیامِینِ مِنْ آلِ طهَ وَیس أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ الطَّیِّبِینَ، وَأَنْ تَجْعَلَنِی مِنَ الْمُطْمَئِنِّینَ الْفائِزِینَ الْفَرِحِینَ الْمُسْتَبْشِرِینَ الَّذِینَ لَاخَوْفٌ عَلَیْهِمْ وَلَا هُمْ یَحْزَنُونَ، وَاجْعَلْنِی مِمَّنْ قَبِلْتَ سَعْیَهُ، وَیَسَّرْتَ أَمْرَهُ، وَکَشَفْتَ ضُرَّهُ، وَآمَنْتَ خَوْفَهُ. اللَّهُمَّ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَلَا تَجْعَلْهُ آخِرَ الْعَهْدِ مِنْ زِیارَتِی إِیَّاها، وَارْزُقْنِی الْعَوْدَ إِلَیْها أَبَداً مَا أَبْقَیْتَنِی، وَ إِذا تَوَفَّیْتَنِی فَاحْشُرْنِی فِی زُمْرَتِها، وَأَدْخِلْنِی فِی شَفاعَةِ وَلَدِها وَشَفَاعَتِها، وَاغْفِرْ لِی وَ لِوَالِدَیَّ وَ لِلْمُؤْمِنِینَ وَالْمُؤْمِناتِ، وَآتِنا فِی الدُّنْیا حَسَنَةً وَفِی الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا بِرَحْمَتِکَ عَذَابَ النَّارِ، وَالسَّلامُ عَلَیْکُمْ یَا سَادَاتِی وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَکاتُهُ (1) 2211. زیارت جناب حکیمه

1- مصباح الزائر: 413- 415.

مؤلّف گوید: روایت شده از حضرت صادق علیه السلام که زید شحّام عرض کرد به خدمتش که:

چه ثواب است از برای کسی که زیارت کند یکی از شما امامان را؟ فرمود: مثل آن است که زیارت کرده حضرت رسول خدا صلی الله علیه و آله را (1) 2212.

و ما در سابق نقل کردیم روایتی که از حضرت صادق علیه السلام نقل شده که: هرکه زیارت کند امام مفترض الطّاعه را و نماز گزارد نزد او چهار رکعت نوشته شود برای او حجّه وعمره.

و در هدیّة الزّائرین نقل کردیم فضائل جناب حکیمه دختر حضرت امام محمّد تقی علیه السلام را که قبر شریفش پایین پا چسپیده به ضریح عسکریّین علیهما السلام است، و گفتیم که در کتب مزار زیارت مخصوصی برای آن معظّمه ذکر نشده با آن مرتبه رفیعه که از برای او است، پس سزاوار است او را زیارت کنند به ألفاظی که در زیارت اولاد ائمّه علیهم السلام نقل شده، یا زیارت کنند او را به این الفاظ که در زیارت عمّه مکرمّه‌اش حضرت فاطمه بنت موسی علیه السلام وارد شده، و آن چنان است که می‌ایستی رو به قبله و می‌گویی:

السَّلامُ عَلَی آدَمَ صِفْوَةِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَی نُوحٍ نَبِیِّ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَی إِبْراهِیمَ خَلِیلِ‌اللَّهِ، السَّلامُ عَلَی مُوسی کَلِیمِ‌اللّهِ، السَّلامُ عَلَی عِیسی رُوحِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا رَسُولَ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا خَیْرَ خَلْقِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا صَفِیَّ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا مُحَمَّدَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ خاتَمَ النَّبِیِّینَ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا أَمِیرَ الْمُؤْمِنِینَ عَلِیَّ بْنَ أَبِی طالِبٍ وَصِیَّ رَسُولِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکِ یَا فاطِمَةُ سَیِّدَةَ نِساءِ الْعالَمِینَ، السَّلامُ عَلَیْکُما یَا سِبْطَیِ الرَّحْمَةِ وَسَیِّدَیْ شَبابِ أَهْلِ الْجَنَّةِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا عَلِیَّ بْنَ الْحُسَیْنِ سَیِّدَ الْعابِدِینَ وَقُرَّةَ عَیْنِ النَّاظِرِینَ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا مُحَمَّدَ بْنَ عَلِیٍّ باقِرَ الْعِلْمِ بَعْدَ النَّبِیِّ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا جَعْفَرَ بْنَ مُحَمَّدٍ الصَّادِقَ الْبارَّ الْأَمِینَ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا مُوسَی بْنَ جَعْفَرٍ الطَّاهِرَ الطُّهْرَ،

1- کامل الزیارات: 278، ح 1، باب 59.

السَّلامُ عَلَيْکَ يَا عَلِيَّ بْنَ مُوسَی الرِّضَا الْمُرْتَضی، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا مُحَمَّدَ بْنَ عَلِيٍّ التَّقِیَّ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا عَلِيَّ بْنَ مُحَمَّدٍ النَّقِیَّ النَّاصِحَ الْأَمِينَ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا حَسَنَ بْنَ عَلِيٍّ، السَّلامُ عَلَی الْوَصِیِّ مِنْ بَعْدِهِ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی نُورِکَ وَسِراجِکَ، وَوَ لِیِّ وَ لِيِّکَ، وَوَصِیِّ وَصِيِّکَ، وَحُجَّتِکَ عَلَی خَلْقِکَ. السَّلامُ عَلَيْکِ يَا بِنْتَ رَسُولِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَيْکِ يَا بِنْتَ فاطِمَةَ وَخَدِيجَةَ، السَّلامُ عَلَيْکِ يَا بِنْتَ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ، السَّلامُ عَلَيْکِ يَا بِنْتَ الْحَسَنِ وَالْحُسَيْنِ، السَّلامُ عَلَيْکِ يَا بِنْتَ وَ لِیِّ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَيْکِ يَا أُخْتَ وَ لِیِّ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَيْکِ يَا عَمَّةَ وَ لِیِّ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَيْکِ يَا بِنْتَ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ التَّقِیِّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَکاتُهُ، السَّلامُ عَلَيْکِ عَرَّفَ اللَّهُ بَيْنَنا وَبَيْنَکُمْ فِی الْجَنَّةِ، وَحَشَرَنا فِی زُمْرَتِکُمْ، وَأَوْرَدَنا حَوْضَ نَبِيِّکُمْ، وَسَقانا بِکَأْسِ جَدِّکُمْ مِنْ يَدِ عَلِيِّ بْنِ أَبِی طالِبٍ، صَلَواتُ اللَّهِ عَلَيْکُمْ، أَسْأَلُ اللَّهَ أَنْ يُرِيَنا فِيکُمُ السُّرُورَ وَالْفَرَجَ، وَأَنْ يَجْمَعَنا وَ إِيَّاکُمْ فِی زُمْرَةِ جَدِّکُمْ مُحَمَّدٍ صَلَّی اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ، وَأَنْ لَايَسْلُبَنا مَعْرِفَتَکُمْ إِنَّهُ وَ لِیٌّ قَدِيرٌ، أَ تَقَرَّبُ إِلَی اللَّهِ بِحُبِّکُمْ، وَالْبَراءَةِ مِنْ أَعْدائِکُمْ، وَالتَّسْلِيمِ إِلَی اللَّهِ راضِياً بِهِ غَيْرَ مُنْکِرٍ وَلَا مُسْتَکْبِرٍ، وَعَلَی يَقِينِ مَا أَتَی بِهِ مُحَمَّدٌ وَبِهِ راضٍ، نَطْلُبُ بِذلِکَ وَجْهَکَ يَا سَيِّدِی اللَّهُمَّ وَرِضاکَ وَالدَّارَ الْآخِرَةَ، يَا حَکِيمَةُ اشْفَعِی لِی فِی الْجَنَّةِ فَإِنَّ لَکِ عِنْدَ اللَّهِ شَأْناً مِنَ الشَّأْنِ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ أَنْ تَخْتِمَ لِی بِالسَّعادَةِ فَلَا تَسْلُبْ مِنِّی مَا أَ نَا فِيهِ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِیِّ الْعَظِيمِ.

اللَّهُمَّ اسْتَجِبْ لَنا وَتَقَبَّلْهُ بِکَرَمِکَ وَعِزَّتِکَ وَبِرَحْمَتِکَ وَعافِيَتِکَ، وَصَلَّی اللَّهُ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ أَجْمَعِينَ وَسَلَّمَ تَسْلِيماً يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ. اشاره به جلالت فرزندان امام هادی عليه السلام

مؤلّف گوید: معروف است که در نزد قبر عسکریّین علیهما السلام قبور جمله‌ای از سادات عظام است، که از جمله آنها است حسین پسر امام علیّ نقی علیه السلام، و من بر حال حسین مطّلع نشدم، لکن آنچه به نظرم می‌رسد آن است که سیّدی جلیل القدر و عظیم الشّان بوده، زیرا که من از بعضی روایات استفاده کردم که از مولای ما حضرت امام حسن عسکری علیه السلام و برادرش حسین بن علی تعبیر به سبطین می‌کردند، و تشبیه می‌کردند این دو برادر را به دو جدّشان دو سبط پیغمبر رحمت امام حسن و امام حسین علیهما السلام، و در روایت ابو الطّیّب است که صدای حضرت حجّة صلوات اللّه علیه شبیه بود به صدای حسین (1) .2213

و در شجرة الأولیاء تألیف سیّد فقیه محدّث حکیم السیّد احمد اردکانی یزدی در ذکر اولاد حضرت امام علیّ نقی علیه السلام است که: حسین فرزند آن حضرت از زهّاد و عبّاد بود، و به امامت برادر خود اعتراف داشت، و شاید متتبّع ماهر بیابد غیر از آنچه ذکر شد چیزی که دلالت کند بر جلالتش.

و نیز بدان که امام زاده سیّد محمّد فرزند حضرت امام علیّ نقی علیه السلام را در نزدیکی بلد یک منزلیِ سامرّه مزاری است مشهور، و به جلالت شأن و بروز کرامات معروف، عامّه مردم به زیارتش مشرّف می‌شوند، و نذرها و هدایای بسیار به آن جا می‌برند، و حاجات می‌طلبند، و اعراب آن حدود تمامی از او خوف دارند و حساب می‌برند، کرامات بسیار از آن بزرگوار نقل شده که مقام ذکرش نیست، و بس است در جلالت آن جناب که قابلیّت و صلاحیّت امامت را داشت و فرزند بزرگ هادی علیه السلام بود، و در فوت او حضرت امام حسن عسکری علیه السلام گریبان خود را چاک فرمود (2) .2214

و شیخ ما ثقة الإسلام نوری نوّر اللّه مرقده اعتقاد عظیمی به زیارت آن بزرگوار داشته و در تعمیر بقعه و ضریح مبارکش سعی فرموده، و صورت کتیبه که بر ضریح شریفش نوشته این است:

هذا مرقد السیّد الجلیل أبی جعفر محمّد بن الإمام أبی الحسن علی الهادی علیه السلام، عظیم الشّأن، جلیل القدر، کانت الشّیعة تزعم أ نّه الإمام بعد أبیه علیه السلام، فلمّا توفّی نصّ أبوه علی أخیه أبی محمّد الزّکیّ علیه السلام، وقال له: أحْدِثْ للّه‌شکراً فقد أحْدَثَ فیک أمراً (3) .2215 خلّفه أبوه فی المدینة طفلًا، وقدم علیه فی سامرّاء مشتدّاً، ونهض

1- امالی طوسی: م 11، ح 4.
2- ارشاد مفید 2/ 318.
3- بصائر الدرجات: 473، جزء 10، باب 1، ح 13.

إلى الرّجوع إلى الحجاز، ولمَّا بلغ «بلد» على تسعة فراسخ مرض وتوفّى، ومشهده هناك (1) 2216، ولمّا توفّى شقَّ أبو محمد عليه السلام عليه ثوبه، وقال فى جواب من عابه عليه:
قد شقَّ موسى على أخيه هارون (2) 2217، وكانت وفاته فى حدود اثنين وخمسين بعد المئتين (3) 2218.
و بالجمله، چون خواستى وداع كنى عسكريّين عليهما السلام را بايست نزد قبر مطهّر و بگو:
السَّلامُ عَلَيْكُما يَا وَلِيَّىِ اللَّهِ، أسْتَوْدِعُكُمَا اللَّهَ وَأقْرَأُ عَلَيْكُمَا السَّلامُ، آمَنَّا بِاللَّه وَبِالرَّسُولِ وَبِما جِئْتُما بِهِ وَدَلَلْتُما عَلَيْهِ. اللَّهُمَّ اكْتُبْنَا مَعَ الشَّاهِدِينَ.
اللَّهُمَّ لَاتَجْعَلْهُ آخِرَ الْعَهْدِ مِنْ زِيارَتِى إِيَّاهُما، وَارْزُقْنِى الْعَوْدَ إِلَيْهِما، وَاحْشُرْنِى مَعَهُما وَمَعَ آبائِهِمَا الطَّاهِرِينَ وَالْقائِمِ الْحُجَّةِ مِنْ ذُرِّيَتِهِما يَاَ أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ (4) 2219. زيارت حضرت صاحب الأمر (ع)
مقام دويّم
در آداب سرداب مطهّر
و كيفيّت زيارت حجّة اللَّه على العباد و بقيّة اللَّه فى البلاد
الإمام المهدىّ حضرت حجّة بن الحسن صاحب الزمان
صلوات اللّه عليه وعلى آبائه
و قبل از شروع تنبيه كنيم بر امرى كه در كتاب هديّه از كتاب تحيّه نقل كرديم، و آن امر اين است كه: اين سرداب مطهّر داخل در خانه آن بزرگواران بوده، و راه دخول در آن سرداب در قديم قبل از بناء جديد و ساختن صحن و قبّه و حرم از پشت‌سر نزديک به قبر نرجس خاتون بود، و

1- المجدى علوى نسّابه: 130- 131 شرح حال امام عسكرى عليه السلام.
2- مناقب ابن شهرآشوب 4/ 467.
3- المجدى علوى نسّابه: 130 متن و حاشيه.
4- تهذيب الأحكام 6/ 94 باب 45.

شاید حال در رواق باشد، آنجا پایین می‌رفتند، و دالان دراز تاریکی داشت، چون از آن جا می‌گذشتند به در سرداب غیبت می‌رسیدند، که حال آیینه‌کاری شده، و پنجره از طرف قبله به صحن عسکریّین علیهما السلام باز می‌شود، و آن در از وسط این سرداب باز می‌شد، که حال کاشی دیوار به جای آن را به شکل محرابی ساخته‌اند، و همه اعمال این سه امام علیهم السلام از یک حرم می‌شد، و لهذا شهید اوّل در مزار بعد از زیارت عسکریّین علیهما السلام زیارت سرداب را ذکر کرده، پس از آن زیارت نرجس خاتون را، و در یکصد سال و چیزی قبل مؤیّد مسدّد احمد خان دنبلی مبلغی خطیر اقدام کرد و صحن آن دو امام علیهما السلام را به نحوی که الآن موجود است جدا نمود، و برای آن روضه و رواق و قبّه عالیه برپا نمود، و برای سرداب مطهّر صحنی علی حده و ایوانی و راهی و پلّه‌ای جدا و دهلیزی و سردابی مستقل برای زنان ساخت، چنانچه حال دیده می‌شود، و آن راه اوّل و پلّه‌ها و دَرِ سرداب بالمرّه مسدود شد و نشانی از آنها نیست (1) 2220، و محلّی برای بجا آوردن بعضی از آداب وارده نماند، ولکن محلّ جمله‌ای از زیارات که اصل سرداب شریف است تغییری نکرده.

و امّا استیذان و خواندن اذن دخول پس به حسب استقراء در همه زیارات وتصریح علماء بر هر دری که از آن جا مرسوم شده دخول در آن حرم از هر امامی که باشد بایست رعایت کرد، و در آن حرم محترم بی‌اذن داخل نباید شد. الحال شروع کنیم در کیفیّت زیارت:

بدان که اذن دخول خاصّ سرداب مطهّر همان زیارتی است که بعد از این بیاید و اوّل آن اَلسَّلامُ عَلَیْکَ یَا خَلیفَةَ اللّٰه است، و در آخر آن استیذان می‌شود، و بایست آن را در دَرِ سرداب پیش از پایین رفتن از پلّه‌ها خواند، و اذن دخولی دیگر سیّد ابن طاووس نقل کرده قریب به همان اذن دخول اوّل که در فصل دویّم از باب زیارات نقل کردیم (ص 433) (2) 2221، و اذن دخولی دیگر علّامه مجلسی از نسخه قدیمه نقل کرده، که اوّل آن اللّٰهُمَّ إِنَّ هذِهِ بُقْعَةٌ طَهَّرْتَها وَعَقْوَةٌ شَرَّفْتَها (3) 2222 است، که ما نیز آن را بعد از اذن دخول عمومی نقل کردیم، پس به آن جا رجوع نما، و به آن کلمات استیذان کن، پس از آن برو و داخل سرداب مطهّر شو و زیارت کن آن حضرت را به آنچه خود دستور العمل داده‌اند، چنانچه شیخ جلیل احمد بن ابی طالب طبرسی رحمه الله در کتاب شریف احتجاج روایت کرده که از ناحیه مقدّسه بیرون آمد به سوی محمّد حمیری بعد از جواب از مسایلی که از آن حضرت سؤال کرده بود: بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ لَالِأَمْرِهِ تَعْقِلُونَ، وَلَا مِنْ أَوْ لِیائِهِ تَقْبَلُونَ، حِکْمَةٌ بالِغَةٌ فَمَا تُغْنِی النُّذُرُ عَنْ قَوْمٍ لَایُؤْمِنُونَ (4) 2223، اَلسَّلامُ عَلَیْنا

1- مگر آن مقداری که فعلًا در خانه معروف به خانه اخباری‌ها مشاهده می‌شود. (منه).
2- مصباح الزائر: 418.
3- بحار الأنوار 102/ 115.
4- عَنْ قَوْمٍ لَایُؤْمِنُونَ: نسخه مجلسی.

وَعَلَی عِبادِ اللَّهِ الصَّالِحِینَ. هرگاه خواستید توجّه کنید به وسیله ما به سوی خداوند تبارک و تعالی و به سوی ما پس بگویید چنانکه خدای تعالی فرموده:
سَلامٌ عَلَی آلِ یس، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا داعِیَ اللَّهِ وَرَبَّانِیَّ آیاتِهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا بابَ اللَّهِ وَدَیَّانَ دِینِهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا خَلِیفَةَ اللَّهِ وَناصِرَ حَقِّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا حُجَّةَ اللَّهِ وَدَلِیلَ إِرادَتِهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا تالِیَ کِتابِ اللَّهِ وَتَرْجُمانَهُ، السَّلامُ عَلَیْکَ فِی آناءِ لَیْلِکَ وَأَطْرافِ نَهارِکَ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا بَقِیَّةَ اللَّهِ فِی أَرْضِهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا مِیثاقَ اللَّهِ الَّذِی أَخَذَهُ وَوَکَّدَهُ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وَعْدَ اللَّهِ الَّذِی ضَمِنَهُ، السَّلامُ عَلَیْکَ أَ یُّهَا الْعَلَمُ الْمَنْصُوبُ، وَالْعِلْمُ الْمَصْبُوبُ، والْغَوْثُ وَالرَّحْمَةُ الْواسِعَةُ وَعْداً غَیْرَ مَکْذُوبٍ، السَّلامُ عَلَیکَ حِینَ تَقُومُ، السَّلامُ عَلَیْکَ حِینَ تَقْعُدُ، السَّلامُ عَلَیْکَ حِینَ تَقْرَأُ وَتُبَیِّنُ، السَّلامُ عَلَیْکَ حِینَ تُصَلِّی وَتَقْنُتُ، السَّلامُ عَلَیْکَ حِینَ تَرْکَعُ وَتَسْجُدُ، السَّلامُ عَلَیْکَ حِینَ تُهَلِّلُ وَتُکَبِّرُ، السَّلامُ عَلَیْکَ حِین تَحْمَدُ وَتَسْتَغْفِرُ، السَّلامُ عَلَیْکَ حِینَ تُصْبِحُ وَتُمْسِی، السَّلامُ عَلَیْکَ فِی اللَّیْلِ إِذا یَغْشی وَالنَّهارِ إِذا تَجَلَّی، السَّلامُ عَلَیْکَ أَ یُّهَا الْإِمامُ الْمَأْمُونُ، السَّلامُ عَلَیْکَ أَ یُّهَا الْمُقَدَّمُ الْمَأْمُولُ، السَّلامُ عَلَیْکَ بِجَوامِعِ السَّلام، أُشْهِدُکَ یَا مَوْلایَ أَ نِّی أَشْهَدُ أَنْ لَاإِلهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَاشَرِیکَ لَهُ، وَأَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ لَاحَبِیبَ إِلَّا هُوَ وَأَهْلُهُ، وَأُشْهِدُکَ یَا مَوْلایَ (1) 2224 أَنَّ عَلِیّاً أَمِیرَ الْمُؤْمِنِینَ حُجَّتُهُ، وَالْحَسَنَ حُجَّتُهُ، وَالْحُسَیْنَ حُجَّتُهُ، وَعَلِیَّ بْنَ

1- یَا مَوْلایَ: خ.

الْحُسَیْنِ حُجَّتُهُ، وَمُحَمَّدَ بْنَ عَلِیٍّ حُجَّتُهُ، وَجَعْفَرَ بْنَ مُحَمَّدٍ حُجَّتُهُ، وَمُوسَی بْنَ جَعْفَرٍ حُجَّتُهُ، وَعَلِیَّ بْنَ مُوسی حُجَّتُهُ، وَمُحَمَّدَ بْنَ عَلِیٍّ حُجَّتُهُ، وَعَلِیَّ بْنَ مُحَمَّدٍ حُجَّتُهُ، وَالْحَسَنَ بْنَ عَلِیٍّ حُجَّتُهُ، وَأَشْهَدُ أَ نَّکَ حُجَّةُ اللَّهِ، أَ نْتُمُ الْأَوَّلُ وَالْآخِرُ، وَأَنَّ رَجْعَتَکُمْ حَقٌّ لَارَیْبَ فِیها یَوْمَ لَایَنْفَعُ نَفْساً إِیمانُها لَمْ تَکُنْ آمَنَتْ مِنْ قَبْلُ أَوْ کَسَبَتْ فِی إِیمانِها خَیْراً، وَأَنَّ الْمَوْتَ حَقٌّ، وَأَنَّ ناکِراً وَنَکِیراً حَقٌّ، وَأَشْهَدُ أَنَّ النَّشْرَ حَقٌّ، وَالْبَعْثَ حَقٌّ، وَأَنَّ الصِّراطَ حَقٌّ، وَالْمِرْصادَ حَقٌّ، وَالْمِیزانَ حَقٌّ، وَالْحَشْرَ حَقٌّ، وَالْحِسابَ حَقٌّ، وَالْجَنَّةَ وَالنَّارَ حَقٌّ، وَالْوَعْدَ وَالْوَعِیدَ بِهِما حَقٌّ. یَا مَوْلایَ شَقِیَ مَنْ خالَفَکُمْ، وَسَعِدَ مَنْ أَطَاعَکُمْ، فَاشْهَدْ عَلَی مَا أَشْهَدْتُکَ عَلَیْهِ وَأَ نَا وَ لِیٌّ لَکَ بَرِیءٌ مِنْ عَدُوِّکَ، فَالْحَقُّ مَا رَضِیتُمُوهُ، وَالْباطِلُ مَا أَسْخَطْتُمُوهُ، وَالْمَعْرُوفُ مَا أَمَرْتُمْ بِهِ، وَالْمُنْکَرُ مَا نَهَیْتُمْ عَنْهُ، فَنَفْسِی مُؤْمِنَةٌ بِاللَّهِ وَحْدَهُ لَاشَرِیکَ لَهُ وَبِرَسُو لِهِ وَبِأَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ وَبِکُمْ یَا مَوْلایَ أَوَّ لِکُمْ وَآخِرِکُمْ، وَنُصْرَتِی مُعَدَّةٌ لَکُمْ، وَمَوَدَّتِی خَالِصَةٌ لَکُمْ، آمِینَ آمِینَ.

و بعد از آن این دعاء خوانده شود (1) 2225:

اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ نَبِیِّ رَحْمَتِکَ، وَکَلِمَةِ نُورِکَ، وَأَنْ تَمْلَأَ قَلْبِی نُورَ الْیَقِینِ، وَصَدْرِی نُورَ الْإِیمانِ، وَفِکْرِی نُورَ النِّیَّاتِ، وَعَزْمِی نُورَ الْعِلْمِ، وَقُوَّتِی نُورَ الْعَمَلِ، وَ لِسانِی نُورَ الصِّدْقِ، وَدِینِی نُورَ الْبَصائِرِ مِنْ عِنْدِکَ، وَبَصَرِی نُورَ الضِّیاءِ، وَسَمْعِی نُورَ الْحِکْمَةِ، وَمَوَدَّتِی نُورَ الْمُوالاةِ لِمُحَمَّدٍ وَآلِهِ عَلَیْهِمُ السَّلامُ حَتَّی أَ لْقَاکَ وَقَدْ وَفَیْتُ بِعَهْدِکَ وَمِیثاقِکَ فَتُغَشِّیَنِی

1- در مصدر: بسم اللّه الرحمن الرحیم.

رَحْمَتَکَ یَا وَ لِیُّ یَا حَمِیدُ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ (1) 2226 حُجَّتِکَ فِی أَرْضِکَ، وَخَلِیفَتِکَ فِی بِلادِکَ، وَالدَّاعِی إِلَی سَبِیلِکَ، وَالْقائِمِ بِقِسْطِکَ، وَالثَّائِرِ بِأَمْرِکَ، وَ لِیِّ الْمُؤْمِنِینَ، وَبَوَارِ الْکافِرِینَ، وَمُجَلِّی الظُّلْمَةِ، وَمُنِیرِ الْحَقِّ، وَالنَّاطِقِ بِالْحِکْمَةِ وَالصِّدْقِ، وَکَلِمَتِکَ التَّامَّةِ فِی أَرْضِکَ، الْمُرْتَقِبِ الْخائِفِ، وَالْوَ لِیِّ النَّاصِحِ، سَفِینَةِ النَّجَاةِ، وَعَلَمِ الْهُدَی، وَنُورِ أَبْصارِ الْوَرَی، وَخَیْرِ مَنْ تَقَمَّصَ وَارْتَدی، وَمُجَلِّی الْعَمَی (2) 2227، الَّذِی یَمْلَأُ الْأَرْضَ عَدْلًا وَقِسْطاً کَمَا مُلِئَتْ ظُلْماً وَجَوْراً، إِنَّکَ عَلَی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی وَ لِیِّکَ وَابْنِ أَوْ لِیَائِکَ الَّذِینَ فَرَضْتَ طَاعَتَهُمْ، وَأَوْجَبْتَ حَقَّهُمْ، وَأَذْهَبْتَ عَنْهُمُ الرِّجْسَ، وَطَهَّرْتَهُمْ تَطْهِیراً.

اللَّهُمَّ انْصُرْهُ وَانْتَصِرْ بِهِ لِدِینِکَ، وَانْصُرْ بِهِ أَوْ لِیاءَکَ وَأَوْ لِیَاءَهُ وَشِیعَتَهُ وَأَ نْصارَهُ وَاجْعَلْنا مِنْهُمْ. اللَّهُمَّ أَعِذْهُ مِنْ شَرِّ کُلِّ باغٍ وَطاغٍ، وَمِنْ شَرِّ جَمِیعِ خَلْقِکَ، وَاحْفَظْهُ مِنْ بَیْنِ یَدَیْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ وَعَنْ یَمِینِهِ وَعَنْ شِمالِهِ، وَاحْرُسْهُ وَامْنَعْهُ مِنْ أَنْ یُوصَلَ إِلَیْهِ بِسُوءٍ، وَاحْفَظْ فِیهِ رَسُولَکَ وَآلَ رَسُو لِکَ، وَأَظْهِرْ بِهِ الْعَدْلَ، وَأَیِّدْهُ بِالنَّصْرِ، وَانْصُرْ ناصِرِیهِ، وَاخْذُلْ خاذِلِیهِ، وَاقْصِمْ قاصِمِیهِ، وَاقْصِمْ بِهِ جَبابِرَةَ الْکُفْرِ، وَاقْتُلْ بِهِ الْکُفَّارَ وَالْمُنافِقِینَ وَجَمِیعَ الْمُلْحِدِینَ حَیْثُ کانُوا مِنْ مَشارِقِ الْأَرْضِ وَمَغَارِبِها، بَرِّها وَبَحْرِها، وَامْلَأْ بِهِ الْأَرْضَ عَدْلًا، وَأَظْهِرْ بِهِ دِینَ نَبِیِّکَ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وآلِهِ، وَاجْعَلْنِی اللَّهُمَّ مِنْ أَ نْصارِهِ وَأَعْوانِهِ وَأَ تْباعِهِ وَشِیعَتِهِ، وَأَرِنِی فِی آلِ مُحَمَّدٍ عَلَیْهِمُ السَّلامُ مَا یَأْمُلُونَ، وَفِی عَدُوِّهِمْ مَا یَحْذَرُونَ، إِلهَ الْحَقِّ آمِینَ، یَا ذَا الْجَلالِ وَالْإِکْرامِ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ (3) 2228.

1- مُحَمَّدٍ: خ.

2- الغَمّاء: خ ل.

3- احتجاج 2/ 591- 595 شماره 358.

ص: 720

زیارت دیگر منقول از کتب معتبره علماء: بایست بر دَرِ حرم آن حضرت و بگو:

السَّلامُ عَلَیْکَ یَا خَلِیفَةَ اللَّهِ وَخَلِیفَةَ آبائِهِ الْمَهْدِیِّینَ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وَصِیَّ الْأَوْصِیاءِ الْماضِینَ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا حافِظَ أَسْرَارِ رَبِّ الْعالَمِینَ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا بَقِیَّةَ اللَّهِ مِنَ الصَّفْوَةِ الْمُنْتَجَبِینَ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا ابْنَ الْأَ نْوَارِ الزَّاهِرَةِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا ابْنَ الْأَعْلامِ الْباهِرَةِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا ابْنَ الْعِتْرَةِ الطَّاهِرَةِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا مَعْدِنَ الْعُلُومِ النَّبَوِیَّةِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا بابَ اللَّهِ الَّذِی لَایُؤْتی إِلّا مِنْهُ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا سَبِیلَ اللَّهِ الَّذِی مَنْ سَلَکَ غَیْرَهُ هَلَکَ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا ناظِرَ شَجَرَةِ طُوبی وَسِدْرَةِ الْمُنْتَهی، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا نُورَ اللَّهِ الَّذِی لَایُطْفَأُ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا حُجَّةَ اللَّهِ الَّتِی لَاتَخْفی، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا حُجَّةَ اللَّهِ عَلَی مَنْ فِی الْأَرْضِ وَالسَّماءِ، السَّلامُ عَلَیْکَ سَلامَ مَنْ عَرَفَکَ بِما عَرَّفَکَ بِهِ اللَّهُ وَنَعَتَکَ بِبَعْضِ نُعُوتِکَ الَّتِی أَ نْتَ أَهْلُها وَفَوْقَها، أَشْهَدُ أَ نَّکَ الْحُجَّةُ عَلی مَنْ مَضَی وَمَنْ بَقِیَ، وَأَنَّ حِزْبَکَ هُمُ الْغالِبُونَ، وَأَوْ لِیاءَکَ هُمُ الْفائِزُونَ، وَأَعْدَاءَکَ هُمُ الْخاسِرُونَ، وَأَ نَّکَ خازِنُ کُلِّ عِلْمٍ، وَفاتِقُ کُلِّ رَتْقٍ، وَمُحَقِّقُ کُلِّ حَقٍّ، وَمُبْطِلُ کُلِّ باطِلٍ، رَضِیتُکَ یَا مَوْلایَ إِماماً وَهادِیاً وَوَ لِیّاً وَمُرْشِداً لَا أَبْتَغِی بِکَ بَدَلًا، وَلَا أَ تَّخِذُ مِنْ دُو نِکَ وَ لِیّاً، أَشْهَدُ أَ نَّکَ الْحَقُّ الثَّابِتُ الَّذِی لَا عَیْبَ فِیهِ، وَأَنَّ وَعْدَ اللَّهِ فِیکَ حَقُّ، لَاأَرْتابُ لِطُولِ الْغَیْبَةِ وَبُعْدِ الْأَمَدِ، وَلَا أَ تَحَیَّرُ مَعَ مَنْ جَهِلَکَ وَجَهِلَ بِکَ، مُنْتَظِرٌ مُتَوَقِّعٌ لِأَیَّامِکَ، وَأَ نْتَ الشَّافِعُ الَّذِی لَا تُنازَعُ، وَالْوَ لِیُّ الَّذِی لَاتُدافَعُ، ذَخَرَکَ اللَّهُ لِنُصْرَةِ الدِّینِ، وَ إِعْزَازِ الْمُؤْمِنِینَ، وَالانْتِقامِ مِنَ الْجاحِدِینَ الْمارِقِینَ، أَشْهَدُ أَنَّ بِوِلایَتِکَ تُقْبَلُ الْأَعْمالُ، وَتُزَکَّی

الْأَفْعالُ، وَتُضاعَفُ الْحَسَناتُ، وَتُمْحَى السَّيِّئاتُ، فَمَنْ جاءَ بِوِلايَتِکَ، وَاعْتَرَفَ بِإِمامَتِکَ، قُبِلَتْ أَعْمالُهُ، وَصُدِّقَتْ أَ قْوالُهُ، وَتَضاعَفَتْ حَسَناتُهُ، وَمُحِيَتْ سَيِّئاتُهُ، وَمَنْ عَدَلَ عَنْ وِلايَتِکَ، وَجَهِلَ مَعْرِفَتَکَ، وَاسْتَبْدَلَ بِکَ غَيْرَکَ کَبَّهُ اللَّهُ عَلَى مَنْخَرِهِ فِى النَّارِ وَلَمْ يَقْبَلِ اللَّهُ لَهُ عَمَلًا، وَلَمْ يُقِمْ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَزْناً، أُشْهِدُ اللَّهَ وَأُشْهِدُ مَلَائِکَتَهُ وَأُشْهِدُکَ يَا مَوْلایَ بِهَذَا، ظاهِرُهُ کَباطِنِهِ، وَسِرُّهُ کَعَلَانِيَتِهِ، وَأَ نْتَ الشَّاهِدُ عَلَى ذلِکَ، وَهُوَ عَهْدِى إِلَيْکَ وَمِيثاقِى لَدَيْکَ إِذْ أَ نْتَ نِظامُ الدِّينِ، وَيَعْسُوبُ الْمُتَّقِينَ، وَعِزُّ الْمُوَحِّدِينَ، وَبِذلِکَ أَمَرَنِى رَبُّ الْعالَمِينَ، فَلَوْ تَطاوَلَتِ الدُّهُورُ، وَتَمادَتِ الْأَعْمارُ (1) 2229، لَمْ أَزْدَدْ فِيکَ إِلّا يَقِيناً، وَلَکَ إِلّا حُبّاً، وَعَلَيْکَ إِلّا مُتَّکَلًا وَمُعْتَمَداً (2) 2230، وَ لِظُهُورِکَ إِلّا مُتَوَقَّعاً وَمُنْتَظَراً (3) 2231 وَ لِجِهادِى بَيْنَ يَدَيْکَ مُتَرَقَّباً (4) 2232، فَأَبْذُلُ نَفْسِى وَمالِى وَوَلَدِى وَأَهْلِى وَجَمِيعَ مَا خَوَّلَنِى رَبِّى بَيْنَ يَدَيْکَ وَالتَّصَرُّفَ بَيْنَ أَمْرِکَ وَنَهْيِکَ، مَوْلایَ فَإِنْ أَدْرَکْتُ أَيَّامَکَ الزَّاهِرَةَ، وَأَعْلامَکَ الْباهِرَةَ، فَها أَ نَا ذَا عَبْدُکَ الْمُتَصَرِّفُ بَيْنَ أَمْرِکَ وَنَهْيِکَ أَرْجُو بِهِ الشَّهادَةَ بَيْنَ يَدَيْکَ وَالْفَوْزَ لَدَيْکَ، مَوْلایَ فَإِنْ أَدْرَکَنِى الْمَوْتُ قَبْلَ ظُهُورِکَ فَإِنِّى أَ تَوَسَّلُ بِکَ وَبِآبائِکَ الطَّاهِرِينَ إِلَى اللَّهِ تَعالى، وَأَسْأَلُهُ أَنْ يُصَلِّىَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَأَنْ يَجْعَلَ لِى کَرَّةً فِى ظُهُورِکَ، وَرَجْعَةً فِى أَيَّامِکَ، لِأَ بْلُغَ مِنْ طاعَتِکَ مُرادِى، وَأَشْفِىَ مِنْ أَعْدَائِکَ فُؤَادِى، مَوْلایَ وَقَفْتُ فِى زِيارَتِکَ مَوْقِفَ الْخاطِئِينَ النَّادِمِينَ، الْخائِفِينَ مِنْ عِقابِ رَبِّ الْعالَمِينَ، وَقَدِ اتَّکَلْتُ عَلَى شَفاعَتِکَ، وَرَجَوْتُ بِمُوالاتِکَ وَشَفاعَتِکَ مَحْوَ

1- الأَعْصارِ: نسخه.
2- إِلّا تَوَکُّلًا وَاعْتِماداً: نسخه.
3- تَوَقُّعاً وَانْتِظاراً: نسخه.
4- إلّاتَرَقُّباً: ظ.

ذُ نُوبِی، وَسَتْرَ عُیُوبِی، وَمَغْفِرَةَ زَلَلِی، فَکُنْ لِوَ لِیِّکَ یَا مَوْلاىَ عِنْدَ تَحْقِیقِ أَمَلِهِ، وَاسْأَلِ اللَّهَ غُفْرانَ زَلَلِهِ، فَقَدْ تَعَلَّقَ بِحَبْلِکَ، وَتَمَسَّکَ بِوِلایَتِکَ، وَتَبَرَّأَ مِنْ أَعْدائِکَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَأَ نْجِزْ لِوَ لِیِّکَ مَا وَعَدْتَهُ. اللَّهُمَّ أَظْهِرْ کَلِمَتَهُ، وَأَعْلِ دَعْوَتَهُ، وَانْصُرْهُ عَلَى عَدُوِّهِ وَعَدُوِّکَ یَا رَبَّ الْعالَمِینَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَظْهِرْ کَلِمَتَکَ التَّامَّةَ، وَمُغَیَّبَکَ فِی أَرْضِکَ، الْخائِفَ الْمُتَرَقِبَ. اللَّهُمَّ انْصُرْهُ نَصْراً عَزِیزاً، وَافْتَحْ لَهُ فَتْحاً یَسِیراً، اللَّهُمَّ وَأَعِزَّ بِهِ الدِّینَ بَعْدَ الْخُمُولِ، وَأَطْلِعْ بِهِ الْحَقَّ بَعْدَ الْأُفُولِ، وَأَجْلِ بِهِ الظُّلْمَةَ، وَاکْشِفْ بِهِ الْغُمَّةَ. اللَّهُمَّ وَآمِنْ بِهِ الْبِلادَ، وَاهْدِ بِهِ الْعِبادَ، اللَّهُمَّ امْلَأْ بِهِ الْأَرْضَ عَدْلًا وَقِسْطاً کَما مُلِئَتْ ظُلْماً وَجَوْراً إِنَّکَ سَمِیعٌ مُجِیبٌ. السَّلامُ عَلَیْکَ یَا وَ لِیَّ اللَّهِ، ائْذَنْ لِوَ لِیِّکَ فِی الدُّخُولِ إِلَى حَرَمِکَ، صَلَواتُ اللَّهِ عَلَیْکَ وَعَلَى آبائِکَ الطَّاهِرِینَ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَکاتُهُ (1) 2233.

پس برو به نزد سرداب غیبت آن حضرت و میان دو در بایست و درها را به دست خود بگیر و تَنحنُح کن مانند کسی که رخصت داخل شدن طلبد، و بِسْمِ اللَّه الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ بگو و پایین رو به تأنّی و حضور قلب و دو رکعت نماز در عرصه سرداب بکن پس بگو:

اللَّهُ أَکْبَرُ اللَّهُ أَکْبَرُ اللَّهُ أَکْبَرُ (2) 2234، لَاإِلهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَکْبَرُ وَ لِلَّهِ الْحَمْدُ، الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی هَدانا لِهَذا وَعَرَّفَنا أَوْ لِیاءَهُ وَأَعْداءَهُ، وَوَفَّقَنا لِزِیارَةِ أَئِمَّتِنا، وَلَمْ یَجْعَلْنا مِنَ الْمُعانِدِینَ النَّاصِبِینَ، وَلَا مِنَ الْغُلاةِ الْمُفَوِّضِینَ، وَلَا مِنَ الْمُرْتابِینَ الْمُقَصِّرِینَ. السَّلامُ عَلَى وَ لِیِّ اللَّهِ وَابْنِ أَوْ لِیائِهِ، السَّلامُ عَلَى الْمُدَّخَرِ لِکَرامَةِ

1- مزار کبیر: 586- 589 و بحار الأنوار 102/ 116- 118 نقل از شیخ مفید و شهید.

2- اللَّهُ أَکْبَرُ اللَّهُ أَکْبَرُ: نسخه.

أَوْ لِياءِ اللَّهِ وَبَوارِ أَعْدائِهِ، السَّلامُ عَلَى النُّورِ الَّذِی أَرادَ أَهْلُ الْكُفْرِ إِطْفاءَهُ فَأَبَى اللَّهُ إِلّا أَنْ يُتِمَّ نُورَهُ بِكُرْهِهِمْ، وَأَيَّدَهُ بِالْحَيَاةِ حَتَّى يُظْهِرَ عَلَى يَدِهِ الْحَقَّ بِرَغْمِهِمْ، أَشْهَدُ أَنَّ اللَّهَ اصْطَفَاکَ صَغِيراً، وَأَكْمَلَ لَکَ عُلُومَهُ كَبِيراً، وَ أَنَّکَ حَیٌّ لَا تَمُوتُ حَتّى تُبْطِلَ الْجِبْتَ وَالطّاغُوتَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَيْهِ وَعَلَى خُدَّامِهِ وَأَعْوانِهِ عَلَى غَيْبَتِهِ وَنَأْيِهِ، وَاسْتُرْهُ سَتْراً عَزِيزاً، وَاجْعَلْ لَهُ مَعْقِلًا حَرِيزاً، وَاشْدُدِ اللَّهُمَّ وَطْأَتَکَ عَلَى مُعانِدِيهِ، وَاحْرُسْ مَوالِيَهُ وَزائِرِيهِ. اللَّهُمَّ كَما جَعَلْتَ قَلْبِی بِذِكْرِهِ مَعْمُوراً، فَاجْعَلْ سِلاحِی بِنُصْرَتِهِ مَشْهُوراً، وَ إِنْ حالَ بَيْنِی وَبَيْنَ لِقائِهِ الْمَوْتُ الَّذِی جَعَلْتَهُ عَلَى عِبادِکَ حَتْماً، وَأَ قْدَرْتَ بِهِ عَلَى خَلِيقَتِکَ رَغْماً، فَابْعَثْنِی عِنْدَ خُرُوجِهِ ظاهِراً مِنْ حُفْرَتِی مُؤْتَزِراً كَفَنِی حَتَّى أُجاهِدَ بَيْنَ يَدَيْهِ فِی الصَّفِّ الَّذِی أَ ثْنَيْتَ عَلَى أَهْلِهِ فِی كِتابِکَ فَقُلْتَ: كَأَ نَّهُمْ بُنْيانٌ مَرْصُوصٌ (1) 2235. اللَّهُمَّ طالَ الانْتِظارُ، وَشَمِتَ مِنَّا (2) 2236 الْفُجَّارُ، وَصَعُبَ عَلَيْنَا الِانْتِصارُ، اللَّهُمَّ أَرِنا وَجْهَ وَ لِيِّکَ الْمَيْمُون (3) 2237 فِی حَياتِنا وَبَعْدَ الْمَنُونِ، اللَّهُمَّ إِنِّی أَدِينُ لَکَ بِالرَّجْعَةِ بَيْنَ يَدَیْ صاحِبِ هذِهِ الْبُقْعَةِ، الْغَوْثَ الْغَوْثَ الْغَوْثَ يَا صاحِبَ الزَّمانِ، قَطَعْتُ فِی وُصْلَتِکَ الْخُلَّانَ، وَهَجَرْتُ لِزِيارَتِکَ الْأَوْطانَ، وَأَخْفَيْتُ أَمْرِی عَنْ أَهْلِ الْبُلْدانِ، لِتَكُونَ شَفِيعاً عِنْدَ رَبِّکَ وَرَبِّی وَ إِلَى آبائِکَ وَمَوالِیَّ فِی حُسْنِ التَّوْفِيقِ لِی، وَإِسْباغِ النِّعْمَةِ عَلَیَّ، وَسَوْقِ الْإِحْسانِ إِلَیَّ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ أَصْحابِ الْحَقِّ، وَقادَةِ الْخَلْقِ، وَاسْتَجِبْ مِنِّی مَا دَعَوْتُکَ، وَأَعْطِنِی مَا لَمْ أَ نْطِقْ بِهِ فِی دُعائِی مِنْ صَلاحِ دِينِی وَدُنْيایَ، إِنَّکَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ، وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطَّاهِرِينَ.

1- صف: 61/ 4.
2- بِنا: خ ل.
3- الْمَيْمُون: يعنى مبارک.

پس داخل صفّه شو و دو رکعت نماز کن و بگو:
اللَّهُمَّ عَبْدُکَ الزَّائِرُ فِی فِناءِ وَ لِیِّکَ الْمَزُورِ الَّذِی فَرَضْتَ طاعَتَهُ عَلَی الْعَبِیدِ وَالْأَحْرارِ، وَأَ نْقَذْتَ بِهِ أَوْ لِیاءَکَ مِنْ عَذابِ النَّارِ، اللَّهُمَّ اجْعَلْها زِیارَةً مَقْبُولَةً ذاتَ دُعاءٍ مُسْتَجابٍ مِنْ مُصَدِّقٍ بِوَ لِیِّکَ غَیْرِ مُرْتابٍ، اللَّهُمَّ لَاتَجْعَلْهُ آخِرَ الْعَهْدِ بِهِ وَلَا بِزِیارَتِهِ، وَلَا تَقْطَعْ أَ ثَرِی مِنْ مَشْهَدِهِ وَزِیارَةِ أَبِیهِ وَجَدِّهِ، اللَّهُمَّ أَخْلِفْ عَلَیَّ نَفَقَتِی، وَانْفَعْنِی بِما رَزَقْتَنِی فِی دُنْیایَ وَآخِرَتِی لِی وَلِإِخْوانِی وَأَبَوَیَّ وَجَمِیعِ عِتْرَتِی، أَسْتَوْدِعُکَ اللّهَ أَ یُّهَا الْإِمامُ الَّذِی یَفُوزُ بِهِ الْمُؤْمِنُونَ، وَیَهْلِکُ عَلَی یَدَیْهِ الْکافِرُونَ الْمُکَذِّبُونَ، یَا مَوْلایَ یَا ابْنَ الْحَسَنِ بْنِ عَلِیٍّ، جِئْتُکَ زائِراً لَکَ وَلِأَبِیکَ وَجَدِّکَ، مُتَیَقِّناً الْفَوْزَ بِکُمْ، مُعْتَقِداً إِمامَتَکُمْ. اللَّهُمَّ اکْتُبْ هذِهِ الشَّهادَةَ وَالزِّیارَةَ لِی عِنْدَکَ فِی عِلِّیِّینَ، وَبَلِّغْنِی بَلاغَ الصَّالِحِینَ، وَانْفَعْنِی بِحُبِّهِمْ یَا رَبَّ الْعالَمِینَ (1) 2238.
زیارت دیگر: زیارتی است که سیّد ابن طاووس نقل کرده، و آن چنان است که می‌گویی:
السَّلامُ عَلَی الْحَقِّ الْجَدِیدِ، وَالْعالِمِ الَّذِی عِلْمُهُ لَایَبِیدُ، السَّلامُ عَلَی مُحْیِی الْمُؤْمِنِینَ، وَمُبِیرِ الْکافِرِینَ، السَّلامُ عَلَی مَهْدِیِّ الْأُمَمِ، وَجامِعِ الْکَلِمِ، السَّلامُ عَلَی خَلَفِ السَّلَفِ، وَصاحِبِ الشَّرَفِ، السَّلامُ عَلَی حُجَّةِ الْمَعْبُودِ، وَکَلِمَةِ الْمَحْمُودِ، السَّلامُ عَلَی مُعِزِّ الْأَوْ لِیاءِ، وَمُذِلِّ الْأَعْداءِ، السَّلامُ عَلَی وارِثِ الْأَ نْبِیاءِ، وَخاتِمِ الْأَوْصِیاءِ، السَّلامُ عَلَی الْقائِمِ الْمُنْتَظَرِ، وَالْعَدْلِ الْمُشْتَهَرِ، السَّلامُ عَلَی السَّیْفِ الشَّاهِرِ، وَالْقَمَرِ الزَّاهِرِ، وَالنُّورِ الْباهِرِ (2) 2239،

1- مصباح الزائر: 444- 446، زیارت ششم.
2- وَالنُّورِ الْباهِرِ: نسخه.

السَّلامُ عَلَی شَمْسِ الظَّلامِ، وَبَدْرِ [(1)] 2240 التَّمام، السَّلامُ عَلَی رَبِیعِ الْأَنام، وَنَضْرَةِ [(2)] 2241 الْأَیَّام، السَّلامُ عَلَی صاحِبِ الصَّمْصامِ، وَفَلَّاقِ الْهامِ، السَّلامُ عَلَی الدِّینِ الْمَأْ ثُورِ، وَالْکِتابِ الْمَسْطُورِ، السَّلامُ عَلَی بَقِیَّةِ اللَّهِ فِی بِلادِهِ، وَحُجَّتِهِ عَلَی عِبَادِهِ، الْمُنْتَهی إِلَیْهِ مَوارِیثُ الْأَ نْبِیاءِ، وَلَدَیْهِ مَوْجُودٌ آثارُ الْأَصْفِیاءِ، السَّلامُ عَلَی [(3)] 2242 الْمُؤْتَمَنِ عَلَی السِّرِّ، وَالْوَ لِیِّ لِلْأَمْرِ، السَّلامُ عَلَی الْمَهْدِیِّ الَّذِی وَعَدَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ بِهِ الْأُمَمَ، أَنْ یَجْمَعَ بِهِ الْکَلِمَ، وَیَلُمَّ بِهِ الشَّعَثَ، وَیَمْلَأَ بِهِ الْأَرْضَ قِسْطاً وَعَدْلًا، وَیُمَکِّنَ لَهُ، وَیُنْجِزَ بِهِ وَعْدَ الْمُؤْمِنِینَ، أَشْهَدُ یَا مَوْلایَ أَ نَّکَ وَالْأَئِمَّةَ مِنْ آبائِکَ أَئِمَّتِی وَمَوالِیَّ فِی الْحَیَاةِ الدُّنْیا وَیَوْمَ یَقُومُ الْأَشْهادُ، أَسْأَ لُکَ یَا مَوْلایَ أَنْ تَسْأَلَ اللَّهَ تَبارَکَ وَتَعالی فِی صَلاحِ شَأْنِی، وَقَضاءِ حَوائِجِی، وَغُفْرانِ ذُ نُوبِی، وَالْأَخْذِ بِیَدِی فِی دِینِی وَدُنْیایَ وَآخِرَتِی، لِی وَلِإِخْوانِی وَأَخَواتِی الْمُؤْمِنِینَ وَالْمُؤْمِناتِ کافَّةً إِنَّهُ غَفُورٌ رَحِیمٌ.

پس بجا آور نماز زیارت را به نحوی که پیش از این ذکر نمودیم یعنی دوازده رکعت، بعد از هر دو رکعت سلام دهد و تسبیح زهراء علیها السلام بگوید و هدیه کند به سوی آن حضرت، و چون از نماز زیارت فارغ شدی بگو:

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی حُجَّتِکَ فِی أَرْضِکَ، وَخَلِیفَتِکَ فِی بِلادِکَ، الدَّاعِی إِلَی سَبِیلِکَ، وَالْقائِمِ بِقِسْطِکَ، وَالْفائِزِ بِأَمْرِکَ، وَ لِیِّ الْمُؤْمِنِینَ، وَمُبِیرِ الْکافِرِینَ،

1- وَالبَدْرِ: خ.

2- وَفِطْرَةِ: خ ل.

3- السَّلامُ عَلَی: نسخه.

وَمُجَلِّی الظُّلْمَةِ، وَمُنِیرِ الْحَقِّ، وَ (1) 2243 الصَّادِعِ بِالْحِکْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَالصِّدْقِ، وَکَلِمَتِکَ وَعَیْبَتِکَ وَعَیْنِکَ فِی أَرْضِکَ، الْمُتَرَقِّبِ الْخائِفِ الْوَلِیِّ النَّاصِحِ، سَفِینَةِ النَّجاةِ، وَعَلَمِ الْهُدَی، وَنُورِ أَبْصارِ الْوَرَی، وَخَیْرِ مَنْ تَقَمَّصَ وَارْتَدی، وَالْوِتْرِ الْمَوْتُورِ، وَمُفَرِّجِ الْکَرْبِ، وَمُزِیلِ الْهَمِّ، وَکاشِفِ الْبَلْوَی، صَلَواتُ اللَّهِ عَلَیْهِ وَعَلَی آبائِهِ الْأَئِمَّةِ الْهادِینَ وَالْقادَةِ الْمَیامِینِ، مَا طَلَعَتْ کَواکِبُ الْأَسْحارِ، وَأَوْرَقَتِ الْأَشْجارُ، وَأَیْنَعَتِ الْأَثْمارُ، وَاخْتَلَفَ اللَّیْلُ وَالنَّهارُ، وَغَرَّدَتِ الْأَطْیارُ. اللَّهُمَّ انْفَعْنا بِحُبِّهِ، وَاحْشُرْنا فِی زُمْرَتِهِ، وَتَحْتَ لِوائِهِ، إِلهَ الْحَقِّ آمِینَ رَبَّ الْعالَمِینَ.

ذکر صلوات بر صاحب‌الأمر علیه السلام

ذکر صلوات بر آن حضرت

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَأَهْلِ بَیْتِهِ، وَصَلِّ عَلَی وَ لِیِّ الْحَسَنِ وَوَصِیِّهِ وَوارِثِهِ، الْقائِمِ بِأَمْرِکَ، وَالْغائِبِ فِی خَلْقِکَ، وَالْمُنْتَظِرِ لِإِذْنِکَ، اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَیْهِ، وَقَرِّبْ بُعْدَهُ، وَأَ نْجِزْ وَعْدَهُ، وَأَوْفِ عَهْدَهُ، وَاکْشِفْ عَنْ بَأْسِهِ حِجابَ الْغَیْبَةِ، وَأَظْهِرْ بِظُهُورِهِ صَحائِفَ الْمِحْنَةِ، وَقَدِّمْ أَمامَهُ الرُّعْبَ، وَثَبِّتْ بِهِ الْقَلْبَ، وَأَقِمْ بِهِ الْحَرْبَ، وَأَیِّدْهُ بِجُنْدٍ مِنَ الْمَلائِکَةِ مُسَوِّمِینَ، وَسَلِّطْهُ عَلَی أَعْداءِ دِینِکَ أَجْمَعِینَ، وَأَ لْهِمْهُ أَنْ لایَدَعَ مِنْهُمْ رُکْناً إِلّا هَدَّهُ، وَلا هاماً (2) 2244 إِلّا قَدَّهُ (3) 2245، وَلا کَیْداً إِلّا رَدَّهُ، وَلا فاسِقاً إِلّا حَدَّهُ، وَلا فِرْعَوْناً إِلّا أَهْلَکَهُ، وَلا سِتْراً إِلّا هَتَکَهُ، وَلا عَلَماً إِلّا نَکَّسَهُ، وَلا سُلْطاناً إِلّا کَسَبَهُ، وَلا رُمْحاً إِلّا قَصَفَهُ (4) 2246، وَلا مِطْرَداً (5) 2247 إِلّا خَرَقَهُ، وَلا جُنْداً إِلّا فَرَّقَهُ، وَلا مِنْبَراً إِلّا أَحْرَقَهُ، وَلا سَیْفاً إِلّا کَسَرَهُ، وَلا صَنَماً إِلّا رَضَّهُ، وَلا دَماً إِلّا أَراقَهُ، وَلا جَوْراً إِلّا أَبادَهُ، وَلا حِصْناً إِلّا

1- از «بِقِسْطِکَ» تا «وَمُنِیرِ الْحَقِّ وَ»: نسخه.

2- هاماً: سر.

3- قَدَّهُ: شکافت.

4- قَصَفَهُ: شکست.

5- مِطْرَداً: نیزه کوچک.

هَدَمَهُ، وَلَا باباً إِلّا رَدَمَهُ (1) 2248، وَلَا قَصْراً إِلّا خَرَّبَهُ (2) 2249، وَلَا مَسْكَناً إِلّا فَتَّشَهُ، وَلَا سَهْلًا إِلّا أَوْطَأَهُ، وَلَا جَبَلًا إِلّا صَعِدَهُ، وَلَا كَنْزاً إِلّا أَخْرَجَهُ، بِرَحْمَتِکَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ (3) 2250.

مؤلّف گويد كه: شيخ مفيد بعد از نقل زيارت سابق كه اوّل آن: اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ لَاإِلهَ إِلّا اللَّهُ واللَّهُ أَكْبَرُ بود، فرموده كه به روايت ديگر منقول است كه: مى‌گويى بعد از داخل شدن در سرداب مقدّس: السَّلَامُ عَلَى الْحَقِّ الْجَدِيدِ، پس زيارت را نقل كرده تا نماز زيارت، آنگاه فرموده: پس دوازده ركعت نماز زيارت مى‌كنى، هر دو ركعت به يک سلام، و مى‌خوانى بعد از آن دعايى را كه از آن حضرت روايت شده:

اللَّهُمَّ عَظُمَ الْبَلاءُ، وَبَرِحَ الْخَفاءُ، وَانْكَشَفَ الْغِطاءُ، وَضاقَتِ الْأَرْضُ، وَمَنَعَتِ السَّماءُ، وَ إِلَيْکَ يَا رَبِّ الْمُشْتَكى، وَعَلَيْکَ الْمُعَوَّلُ فِى الشِّدَّةِ وَالرَّخاءِ.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الَّذِينَ فَرَضْتَ عَلَيْنا طاعَتَهُمْ، فَعَرَّفْتَنا بِذلِکَ مَنْزِلَتَهُمْ، فَرِّجْ عَنَّا بِحَقِّهِمْ فَرَجاً عاجِلًا كَلَمْحِ الْبَصَرِ أَوْ هُوَ أَ قْرَبُ مِنْ ذلِکَ، يَا مُحَمَّدُ يَا عَلِىُّ، يَا عَلِىُّ يَا مُحَمَّدُ، انْصُرانِى فَإِنَّكُما ناصِراىَ، وَاكْفِيانِى فَإِنَّكُما كافِياىَ، يَا مَوْلاىَ يَا صاحِبَ الزَّمانِ، الْغَوْثَ الْغَوْثَ الْغَوْثَ، أَدْرِكْنِى أَدْرِكْنِى أَدْرِكْنِى (4) 2251.

مؤلّف گويد كه: اين دعاى شريفى است، و سزاوار است خواندن آن در آن جا مكرّر، و در غير آن مكان، و ما در باب اوّل ذكر كرديم اين دعا را با اختلاف جزئى.

زيارت ديگر: زيارتى است كه سيّد ابن طاووس نقل كرده، فرموده: دو ركعت نماز گزارد و بگويد بعد از آن: سَلامُ اللَّهِ الْكامِلُ التَّامُّ الشَّامِلُ، إلى آخره (5) 2252. و ما اين زيارت را در فصل

1- رَدَمَهُ: بست.
2- أَخْرَبَهُ: خ ل.
3- مصباح الزائر: 441- 443، زيارت پنجم.
4- بحار الأنوار 102/ 119 نقل از مفيد.
5- مصباح الزائر: 435.

هفتم از باب اوّل به عنوان استغاثه به آن حضرت از کلم طیّب نقل کردیم (ص 172) به آن جا رجوع شود.
دعاء نُدبه
مؤلّف گوید که: سیّد ابن طاووس در مصباح الزّائر فصلی در اعمال سرداب مقدّس ایراد کرده و در آن شش زیارت نقل کرده، پس از آن فرموده: و ملحق می‌شود به این فصل دعاء ندبه و زیارتی که مولای ما صاحب الأمر علیه السلام هر روز به آن زیارت کرده می‌شود بعد از نماز صبح و آن زیارت هفتم حساب می‌شود، و دعای عهدی که امر شده به تلاوت آن در حال غیبت، و دعایی که آن را بخوانند در وقتی که از آن حرم شریف می‌خواهند برگردند، پس شروع کرده به ذکر این چهار امر، ما هم در این کتاب مبارک متابعت آن بزرگوار نموده و آن چهار امر را ذکر می‌نماییم:
امر اوّل: دعاء ندبه است، که مستحبّ است در چهار عید یعنی عید فطر و قربان و غدیر و روز جمعه بخوانند، و آن دعا این است:
الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعالَمِینَ، وَصَلَّی اللَّهُ عَلَی سَیِّدِنا مُحَمَّدٍ نَبِیِّهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ تَسْلِیماً. اللَّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ عَلَی مَا جَری بِهِ قَضاؤُکَ فِی أَوْ لِیائِکَ الَّذِینَ اسْتَخْلَصْتَهُمْ لِنَفْسِکَ وَدِینِکَ، إِذِ اخْتَرْتَ لَهُمْ جَزِیلَ مَا عِنْدَکَ مِنَ النَّعِیمِ الْمُقِیمِ الَّذِی لَازَوالَ لَهُ وَلَا اضْمِحْلالَ، بَعْدَ أَنْ شَرَطْتَ عَلَیْهِمُ الزُّهْدَ فِی دَرَجاتِ هذِهِ الدُّنْیَا الدَّنِیَّةِ وَزُخْرُفِها وَزِبْرِجِها، فَشَرَطُوا لَکَ ذلِکَ، وَعَلِمْتَ مِنْهُمُ الْوَفاءَ بِهِ، فَقَبِلْتَهُمْ وَقَرَّبْتَهُمْ وَقَدَّمْتَ لَهُمُ الذِّکْرَ الْعَلِیَّ وَالثَّناءَ الْجَلِیَّ، وَأَهْبَطْتَ عَلَیْهِمْ مَلائِکَتَکَ، وَکَرَّمْتَهُمْ بِوَحْیِکَ، وَرَفَدْتَهُمْ بِعِلْمِکَ، وَجَعَلْتَهُمُ الذَّرِیعَةَ (1) 2253 إِلَیْکَ، وَالْوَسِیلَةَ إِلَی رِضْوانِکَ، فَبَعْضٌ أَسْکَنْتَهُ جَنَّتَکَ إِلَی أَنْ أَخْرَجْتَهُ مِنْها، وَبَعْضٌ حَمَلْتَهُ فِی فُلْکِکَ، وَنَجَّیْتَهُ وَمَنْ (2) 2254 آمَنَ مَعَهُ مِنَ الْهَلَکَةِ بِرَحْمَتِکَ،

1- الذَّرَائِعَ: خ ل.
2- مَعَ مَنْ: نسخه.

وَبَعْضٌ اتَّخَذْتَهُ لِنَفْسِکَ خَلِیلًا، وَسَأَلَکَ لِسانَ صِدْقٍ فِی الْآخِرِینَ فَأَجَبْتَهُ، وَجَعَلْتَ ذلِکَ عَلِیّاً، وَبَعْضٌ کَلَّمْتَهُ مِنْ شَجَرَةٍ تَکْلِیماً، وَجَعَلْتَ لَهُ مِنْ أَخِیهِ رِدْءاً وَوَزِیراً، وَبَعْضٌ أَوْلَدْتَهُ مِنْ غَیْرِ أَبٍ، وَآتَیْتَهُ الْبَیِّناتِ، وَأَیَّدْتَهُ بِرُوحِ الْقُدُس، وَکُلٌّ (1) 2255 شَرَعْتَ لَهُ شَرِیعَةً، وَنَهَجْتَ لَهُ مِنْهاجاً، وَتَخَیَّرْتَ لَهُ أَوْصِیاءَ (2) 2256 مُسْتَحْفِظاً بَعْدَ مُسْتَحْفِظٍ، مِنْ مُدَّةٍ إِلَی مُدَّةٍ، إِقامَةً لِدِینِکَ، وَحُجَّةً عَلَی عِبادِکَ، وَ لِئَلَّا یَزُولَ الْحَقُّ عَنْ مَقَرِّهِ، وَیَغْلِبَ الْباطِلُ عَلَی أَهْلِهِ وَلَا (3) 2257 یَقُولَ أَحَدٌ لَوْلا أَرْسَلْتَ إِلَیْنا رَسُولًا مُنْذِراً، وَأَ قَمْتَ لَنا عَلَماً هادِیاً فَنَتَّبِعَ آیاتِکَ مِنْ قَبْلِ أَنْ نَذِلَّ وَنَخْزی، إِلَی أَنِ انْتَهَیْتَ بِالْأَمْرِ إِلی حَبِیبِکَ وَنَجِیبِکَ مُحَمَّدٍ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وآلِهِ، فَکانَ کَمَا انْتَجَبْتَهُ سَیِّدَ مَنْ خَلَقْتَهُ، وَصَفْوَةَ مَنِ اصْطَفَیْتَهُ، وَأَ فْضَلَ مَنِ اجْتَبَیْتَهُ، وَأَکْرَمَ مَنِ اعْتَمَدْتَهُ، قَدَّمْتَهُ عَلَی أَ نْبِیائِکَ، وَبَعَثْتَهُ إِلَی الثَّقَلَیْنِ مِنْ عِبادِکَ، وَأَوْطَأْتَهُ مَشارِقَکَ وَمَغارِبَکَ، وَسَخَّرْتَ لَهُ الْبُراقَ، وَعَرَجْتَ بِرُوحِهِ (4) 2258 إِلَی سَمائِکَ، وَأَوْدَعْتَهُ عِلْمَ مَا کانَ وَمَا یَکُونُ إِلَی انْقِضاءِ خَلْقِکَ، ثُمَّ نَصَرْتَهُ بِالرُّعْبِ، وَحَفَفْتَهُ بِجَبْرَئِیلَ وَمِیکائِیلَ وَالْمُسَوَّمِینَ مِنْ مَلائِکَتِکَ، وَوَعَدْتَهُ أَنْ تُظْهِرَ دِینَهُ عَلَی الدِّینِ کُلِّهِ وَلَوْ کَرِهَ الْمُشْرِکُونَ، وَذلِکَ بَعْدَ أَنْ بَوَّأْتَهُ مُبَوَّأَ صِدْقٍ مِنْ أَهْلِهِ، وَجَعَلْتَ لَهُ وَلَهُمْ أَوَّلَ بَیْتٍ وُضِعَ لِلنَّاسِ لَلَّذِی بِبَکَّةَ مُبارَکاً وَهُدیً لِلْعالَمِینَ فِیهِ آیاتٌ بَیِّناتٌ مَقامُ إِبْراهِیمَ وَمَنْ دَخَلَهُ کانَ آمِناً (5) 2259، وَقُلْتَ: إِنَّما یُرِیدُ اللَّهُ لِیُذْهِبَ عَنْکُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَیْتِ وَیُطَهِّرَکُمْ تَطْهِیراً (6) 2260، ثُمَّ جَعَلْتَ أَجْرَ مُحَمَّدٍ صَلَواتُکَ عَلَیْهِ وَآلِهِ مَوَدَّتَهُمْ فِی

1- وَکُلًّا: خ ل.
2- أَوْصِیاءَهُ: نسخه.
3- وَلِئَلَّا: خ ل.
4- وَعَرَجْتَ بِهِ: خ ل.
5- آل عمران: 3/ 96- 97.
6- احزاب: 33/ 33.

کِتابِکَ، فَقُلْتَ: قُلْ لَاأَسْأَلُکُمْ عَلَيْهِ أَجْراً إِلّا الْمَوَدَّةَ فِی الْقُرْبی (1) 2261، وَقُلْتَ:
مَا سَأَلْتُکُمْ مِنْ أَجْرٍ فَهُوَ لَکُمْ (2) 2262، وَقُلْتَ: ما أَسْأَلُکُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِلّا مَنْ شَاءَ أَنْ يَتَّخِذَ إِلَی رَبِّهِ سَبِيلًا (3) 2263، فَکانُوا هُمُ السَّبِيلَ إِلَيْکَ، وَالْمَسْلَکَ إِلَی رِضْوانِکَ، فَلَمَّا انْقَضَتْ أَيَّامُهُ أَقامَ وَ لِيَّهُ عَلِیَّ بْنَ أَبِی طالِبٍ صَلَواتُکَ عَلَيْهِما وَآلِهِما هادِياً، إِذْ کانَ هُوَ الْمُنْذِرَ وَ لِکُلِّ قَوْمٍ هادٍ، فَقالَ وَالْمَلَأُ أَمامَهُ: مَنْ کُنْتُ مَوْلاهُ فَعَلِیٌّ مَوْلاهُ، اللَّهُمَّ وَالِ مَنْ والاهُ، وَعادِ مَنْ عاداهُ، وَانْصُرْ مَنْ نَصَرَهُ، وَاخْذُلْ مَنْ خَذَلَهُ، وَقالَ: مَنْ کُنْتُ أَ نَا نَبِيَّهُ فَعَلِیٌّ أَمِيرُهُ، وَقالَ: أَ نَا وَعَلِیٌّ مِنْ شَجَرَةٍ واحِدَةٍ وَسائِرُ النَّاسِ مِنْ شَجَرٍ شَتَّی، وَأَحَلَّهُ مَحَلَّ هَارُونَ مِنْ مُوسی، فَقال لَهُ: أَ نْتَ مِنِّی بِمَنْزِلَةِ هارُونَ مِنْ مُوسی إِلّا أَ نَّهُ لَانَبِیَّ بَعْدِی، وَزَوَّجَهُ ابْنَتَهُ سَيِّدَةَ نِساءِ الْعالَمِينَ، وَأَحَلَّ لَهُ مِنْ مَسْجِدِهِ مَا حَلَّ لَهُ وَسَدَّ الْأَ بْوابَ إِلّا بابَهُ، ثُمَّ أَوْدَعَهُ عِلْمَهُ وَحِکْمَتَهُ، فَقالَ: أَ نَا مَدِينَةُ الْعِلْمِ وَعَلِیٌّ بابُها، فَمَنْ أَرادَ الْمَدِينَةَ وَالْحِکْمَةَ فَلْيَأْتِها مِنْ بابِها، ثُمَّ قالَ: أَ نْتَ أَخِی وَوَصِيِّی وَوارِثِی، لَحْمُکَ مِنْ لَحْمِی، وَدَمُکَ مِنْ دَمِی، وَسِلْمُکَ سِلْمِی، وَحَرْبُکَ حَرْبِی، وَالْإِيمانُ مُخالِطٌ لَحْمَکَ وَدَمَکَ کَمَا خالَطَ لَحْمِی وَدَمِی، وَأَ نْتَ غَداً عَلَی الْحَوْضِ خَلِيفَتِی، وَأَ نْتَ تَقْضِی دَيْنِی، وَتُنْجِزُ عِداتِی، وَشِيعَتُکَ عَلَی مَنابِرَ مِنْ نُورٍ

1- شوری: 42/ 23.
2- سبأ: 34/ 47.
3- فرقان: 25/ 57.

مُبْيَضَّةً وُجُوهُهُمْ حَوْلِى فِى الْجَنَّةِ وَهُمْ جِيرانِى، وَلَوْلا أَ نْتَ يَا عَلِىُّ لَمْ يُعْرَفِ الْمُؤْمِنُونَ بَعْدِى، وَكانَ بَعْدَهُ هُدىً مِنَ الضَّلالِ، وَنُوراً مِنَ الْعَمى، وَحَبْلَ اللَّهِ الْمَتِينَ، وَصِراطَهُ الْمُسْتَقِيمَ، لَايُسْبَقُ بِقَرابَةٍ فِى رَحِمٍ، وَلَا بِسابِقَةٍ فِى دِينٍ، وَلَا يُلْحَقُ فِى مَنْقَبَةٍ مِنْ مَناقِبِهِ، يَحْذُو حَذْوَ الرَّسُولِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِما وَآلِهِما، وَيُقاتِلُ عَلَى التَّأْوِيلِ، وَلَا تَأْخُذُهُ فِى اللَّهِ لَوْمَةُ لائِمٍ، قَدْ وَتَرَ فِيهِ صَنادِيدَ الْعَرَبِ، وَقَتَلَ أَبْطالَهُمْ، وَناوَشَ (1) 2264 ذُؤْبانَهُمْ، فَأَوْدَعَ قُلُوبَهُمْ أَحْقاداً بَدْرِيَّةً وَخَيْبَرِيَّةً وَحُنَيْنِيَّةً وَغَيْرَهُنَّ، فَأَضَبَّتْ (2) 2265 عَلَى عَداوَتِهِ، وَأَكَبَّتْ عَلَى مُنابَذَتِهِ، حَتَّى قَتَلَ النَّاكِثِينَ وَالْقاسِطِينَ وَالْمارِقِينَ، وَلَمَّا قَضى نَحْبَهُ وَقَتَلَهُ أَشْقَى الْآخِرِينَ يَتْبَعُ أَشْقَى الْأَوَّلِينَ (3) 2266 لَمْ يُمْتَثَلْ أَمْرُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فِى الْهادِينَ بَعْدَ الْهادِينَ، وَالْأُمَّةُ مُصِرَّةٌ عَلَى مَقْتِهِ، مُجْتَمِعَةٌ عَلَى قَطِيعَةِ رَحِمِهِ، وَ إِقْصاءِ (4) 2267 وُلْدِهِ، إِلَّا الْقَلِيلَ مِمَّنْ وَفَى لِرِعايَةِ الْحَقِّ فِيهِمْ، فَقُتِلَ مَنْ قُتِلَ، وَسُبِىَ مَنْ سُبِىَ، وَأُقْصِىَ مَنْ أُقْصِىَ، وَجَرَى الْقَضاءُ لَهُمْ بِمَا يُرْجى لَهُ حُسْنُ الْمَثُوبَةِ، إِذْ كانَتِ الْأَرْضُ لِلَّهِ يُورِثُها مَنْ يَشاءُ مِنْ عِبادِهِ وَالْعاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ، وَسُبْحانَ رَبِّنا إِنْ كانَ وَعْدُ رَبِّنا لَمَفْعُولاً، وَلَنْ يُخْلِفَ اللَّهُ وَعْدَهُ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ، فَعَلَى الْأَطائِبِ مِنْ أَهْلِ بَيْتِ مُحَمَّدٍ وَعَلِيٍّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِما وَآلِهِما فَلْيَبْكِ الْباكُونَ، وَ إِيَّاهُمْ فَلْيَنْدُبِ النَّادِبُونَ، وَ لِمِثْلِهِمْ فَلْتَذْرِفِ (5) 2268 الدُّمُوعُ، وَلْيَصْرُخِ الصَّارِخُونَ، وَيَضِجَّ الضَّاجُّونَ، وَيَعِجَّ الْعاجُّونَ، أَيْنَ الْحَسَنُ؟ أَيْنَ الْحُسَيْنُ؟ أَيْنَ أَبْناءُ الْحُسَيْنِ؟ صالِحٌ بَعْدَ صالِحٍ، وَصادِقٌ بَعْدَ صادِقٍ، أَيْنَ السَّبِيلُ بَعْدَ السَّبِيلِ؟ أَيْنَ الْخِيَرَةُ بَعْدَ الْخِيَرَةِ؟ أَيْنَ الشُّمُوسُ الطَّالِعَةُ؟ أَيْنَ الْأَقْمارُ الْمُنِيرَةُ؟ أَيْنَ الْأَ نْجُمُ الزَّاهِرَةُ؟ أَيْنَ أَعْلامُ الدِّينِ وَقَواعِدُ

1- وَنَاهَشَ: نسخه.
2- فَأَصَنَّتْ، فَأَصَنَّ: نسخه. فَأَضَبَّتْ: حريص شدند بر دشمنى او.
3- وَقَتَلَهُ أَشْقَى الْأَشْقِياءِ مِنَ الْأَوَّلِينَ وَالآخِرِينَ: نسخه.
4- إِقْصاء: دور كردن.
5- فَلْتَدَرُّ: نسخه.

الْعِلْمِ؟ أَيْنَ بَقِيَّةُ اللَّهِ الَّتِى لَاتَخْلُو مِنَ الْعِتْرَةِ الْهادِيَةِ؟ أَيْنَ الْمُعَدُّ لِقَطْعِ دابِرِ الظَّلَمَةِ؟ أَيْنَ الْمُنْتَظَرُ لِإِقامَةِ الْأَمْتِ وَالْعِوَجِ؟ أَيْنَ الْمُرْتَجى لِإِزالَةِ الْجَوْرِ وَالْعُدْوانِ؟ أَيْنَ الْمُدَّخَرُ لِتَجْدِيدِ الْفَرائِضِ وَالسُّنَنِ؟ أَيْنَ الْمُتَخَيَّرُ (1) 2269 لِإِعادَةِ الْمِلَّةِ وَالشَّرِيعَةِ؟ أَيْنَ الْمُؤَمَّلُ لِإِحْياءِ الْكِتابِ وَحُدُودِهِ؟ أَيْنَ مُحْيِى مَعالِمِ الدِّينِ وَأَهْلِهِ؟ أَيْنَ قاصِمُ شَوْكَةِ الْمُعْتَدِينَ؟ أَيْنَ هادِمُ أَبْنِيَةِ الشِّرْکِ وَالنِّفاقِ؟

أَيْنَ مُبِيدُ أَهْلِ الْفُسُوقِ وَالْعِصْيانِ وَالطُّغْيانِ؟ أَيْنَ حاصِدُ فُرُوعِ الْغَىِّ وَالشِّقاقِ (2) 2270 أَيْنَ طامِسُ آثارِ الزَّيْغِ وَالْأَهْواءِ؟ أَيْنَ قاطِعُ حَبائِلِ الْكِذْبِ (3) 2271 وَالافْتِراءِ؟ أَيْنَ مُبِيدُ الْعُتاةِ وَالْمَرَدَةِ؟ أَيْنَ مُسْتَأْصِلُ أَهْلِ الْعِنادِ وَالتَّضْلِيلِ وَالْإِلْحادِ؟ أَيْنَ مُعِزُّ الْأَوْ لِياءِ وَمُذِلُّ الْأَعْداءِ؟ أَيْنَ جامِعُ الْكَلِمَةِ (4) 2272 عَلَى التَّقْوى؟ أَيْنَ بابُ اللَّهِ الَّذِى مِنْهُ يُؤْتى؟ أَيْنَ وَجْهُ اللَّهِ الَّذِى إِلَيْهِ يَتَوَجَّهُ الْأَوْ لِياءُ؟ أَيْنَ السَّبَبُ الْمُتَّصِلُ بَيْنَ الْأَرْضِ وَالسَّماءِ؟ أَيْنَ صاحِبُ يَوْمِ الْفَتْحِ وَناشِرُ رايَةِ الْهُدى؟ أَيْنَ مُؤَلِّفُ شَمْلِ الصَّلاحِ وَالرِّضا؟ أَيْنَ الطَّالِبُ بِذُحُولِ (5) 2273 الْأَ نْبِياءِ وَأَبْناءِ الْأَ نْبِياءِ؟ أَيْنَ الطَّالِبُ (6) 2274 بِدَمِ الْمَقْتُولِ بِكَرْبَلاءَ؟ أَيْنَ الْمَنْصُورُ عَلَى مَنِ اعْتَدى عَلَيْهِ وَافْتَرى؟ أَيْنَ الْمُضْطَرُّ الَّذِى يُجابُ إِذا دَعا؟ أَيْنَ صَدْرُ الْخَلائِقِ (7) 2275 ذُو الْبِرِّ وَالتَّقْوى؟ أَيْنَ ابْنُ النَّبِىِّ الْمُصْطَفى، وَابْنُ عَلِىٍّ الْمُرْتَضى، وَابْنُ خَدِيجَةَ الْغَرَّاءِ، وَابْنُ (8) 2276 فاطِمَةَ الْكُبْرى؟ بِأَبِى أَ نْتَ وَأُمِّى وَنَفْسِى لَکَ الْوِقاءُ وَالْحِمى، يَا ابْنَ السَّادَةِ الْمُقَرَّبِينَ، يَا ابْنَ النُّجَباءِ الْأَكْرَمِينَ، يَا ابْنَ

1- المتَّخَذُ: نسخه.
2- وَالنِّفاقِ: نسخه.
3- الْكَذِبِ: نسخه.
4- الْكَلِمِ: خ ل.
5- ذُحُولِ: خون‌ها.
6- المُطالِبُ: خ ل.
7- الخَلائِفِ: نسخه.
8- ابْنُ: خ.

الْهُداةِ الْمَهْدِيِّينَ (1) 2277، يَا ابْنَ الْخِيَرَةِ الْمُهَذَّبِينَ، يَا ابْنَ الْغَطارِفَةِ (2) 2278 الْأَ نْجَبِينَ، يَا ابْنَ الْأَطائِبِ الْمُطَهَّرِينَ (3) 2279، يَا ابْنَ الْخَضارِمَةِ الْمُنْتَجَبِينَ، يَا ابْنَ الْقَماقِمَةِ الْأَكْرَمِينَ (4) 2280، يَا ابْنَ الْبُدُورِ الْمُنِيرَةِ، يَا ابْنَ السُّرُجِ الْمُضِيئَةِ، يَا ابْنَ الشُّهُبِ الثَّاقِبَةِ، يَا ابْنَ الْأَ نْجُمِ الزَّاهِرَةِ، يَا ابْنَ السُّبُلِ الْواضِحَةِ، يَا ابْنَ الْأَعْلامِ اللَّائِحَةِ، يَا ابْنَ الْعُلُومِ الْكامِلَةِ، يَا ابْنَ السُّنَنِ الْمَشْهُورَةِ، يَا ابْنَ الْمَعالِمِ الْمَأْ ثُورَةِ، يَا ابْنَ الْمُعْجِزاتِ الْمَوْجُودَةِ، يَا ابْنَ الدَّلائِلِ الْمَشْهُودَةِ (5) 2281، يَا ابْنَ الصِّراطِ الْمُسْتَقِيمِ، يَا ابْنَ النَّبَأِ الْعَظِيمِ، يَا ابْنَ مَنْ هُوَ فِی أُمِّ الْكِتابِ لَدَى اللَّهِ عَلِیٌّ حَكِيمٌ، يَا ابْنَ الْآياتِ وَالْبَيِّناتِ، يَا ابْنَ الدَّلائِلِ الظَّاهِراتِ، يَا ابْنَ الْبَراهِينِ الْواضِحاتِ الْباهِراتِ، يَا ابْنَ الْحُجَجِ الْبالِغاتِ، يَا ابْنَ النِّعَمِ السَّابِغاتِ، يَا ابْنَ طه وَالْمُحْكَماتِ، يَا ابْنَ يس وَالذَّارِياتِ، يَا ابْنَ الطُّورِ وَالْعادِياتِ، يَا ابْنَ مَنْ دَنا فَتَدَلَّی فَكانَ قابَ قَوْسَيْنِ أَوْ أَدْنى دُنُوّاً وَاقْتِراباً مِنَ الْعَلِیِّ الْأَعْلى، لَيْتَ شِعْرِی أَيْنَ اسْتَقَرَّتْ بِكَ النَّوى؟ بَلْ أَیُّ أَرْضٍ تُقِلُّكَ أَوْ ثَرى؟ أَبِرَضْوى أَوْ غَيْرِها أَمْ ذِی طُوى؟ عَزِيزٌ عَلَیَّ أَنْ أَرَى الْخَلْقَ وَلَا تُرى، وَلَا أَسْمَعُ لَكَ حَسِيساً وَلَا نَجْوى، عَزِيزٌ عَلَیَّ أَنْ تُحِيطَ بِكَ دُونِیَ الْبَلْوَى (6) 2282 وَلَا يَنالَكَ مِنِّی ضَجِيجٌ وَلَا شَكْوى، بِنَفْسِی أَ نْتَ مِنْ مُغَيَّبٍ لَمْ يَخْلُ مِنَّا، بِنَفْسِی أَ نْتَ مِنْ نازِحٍ مَا نَزَحَ (7) 2283 عَنَّا، بِنَفْسِی أَ نْتَ أُمْنِيَّةُ شائِقٍ يَتَمَنَّى مِنْ مُؤْمِنٍ وَمُؤْمِنَةٍ ذَكَرا فَحَنَّا، بِنَفْسِی أَ نْتَ مِنْ عَقِيدِ عِزٍّ (8) 2284 لَايُسامی، بِنَفْسِی أَ نْتَ مِنْ

1- الْمُهْتَدِينَ: نسخه.
2- الْغَطارِفَةِ: جمع غطريف، سادات.
3- الْمُسْتَظْهَرِينَ: خ ل.
4- الْأَكْبَرِينَ: خ ل.
5- الْمَشْهُورَةِ: نسخه.
6- أنْ لَاتُحِيطَ بِی دُونَكَ الْبَلْوَى: نسخه.
7- يَنْزَحُ: نسخه.
8- عَقِيدِ عِزٍّ: يعنى بسته شده به عزّت.

أَثِيلِ مَجْدٍ (1) 2285 لَايُجارَى (2) 2286، بِنَفْسِى أَ نْتَ مِنْ تِلادِ (3) 2287 نِعَمٍ لَاتُضاهى، بِنَفْسِى أَ نْتَ مِنْ نَصِيفِ شَرَفٍ لَايُساوَى، إِلى مَتَى أَحارُ (4) 2288 فِيكَ يَا مَوْلاىَ وَ إِلَى مَتَى؟ وَأَىَّ خِطابٍ أَصِفُ فِيكَ وَأَىَّ نَجْوَى؟ عَزِيزٌ عَلَىَّ أَنْ أُجَابَ دُونَكَ وَأُناغَى (5) 2289، عَزِيزٌ عَلَىَّ أَنْ أَبْكِيَكَ وَيَخْذُلَكَ الْوَرَى، عَزِيزٌ عَلَىَّ أَنْ يَجْرِىَ عَلَيْكَ دُونَهُمْ مَا جَرَى، هَلْ مِنْ مُعِينٍ فَأُطِيلَ مَعَهُ الْعَوِيلَ وَالْبُكاءَ؟ هَلْ مِنْ جَزُوعٍ فَأُساعِدَ جَزَعَهُ إِذا خَلا؟ هَلْ قَذِيَتْ عَيْنٌ فَساعَدَتْها عَيْنِى عَلَى الْقَذَى؟

هَلْ إِلَيْكَ يَابْنَ أَحْمَدَ سَبِيلٌ فَتُلْقى؟ هَلْ يَتَّصِلُ يَوْمُنا مِنْكَ بِعِدَةٍ (6) 2290 فَنَحْظَى؟

مَتَى نَرِدُ مَناهِلَكَ الرَّوِيَّةَ فَنَرْوَى؟ مَتَى نَنْتَقِعُ (7) 2291 مِنْ عَذْبِ مائِكَ فَقَدْ طالَ الصَّدى؟ مَتى نُغادِيكَ وَنُراوِحُكَ فَنُقِرَّ عَيْناً (8) 2292؟ مَتى تَرانا وَ (9) 2293 نَراكَ وَقَدْ نَشَرْتَ لِواءَ النَّصْرِ تُرَى أَ تَرَانا نَحُفُّ بِكَ وَأَ نْتَ تَؤُمُّ الْمَلَأَ وَقَدْ مَلَأْتَ الْأَرْضَ عَدْلًا، وَأَذَ قْتَ أَعْداءَكَ هَواناً وَعِقاباً، وَأَبَرْتَ الْعُتاةَ وَجَحَدَةَ الْحَقِّ، وَقَطَعْتَ دابِرَ الْمُتَكَبِّرِينَ، وَاجْتَثَثْتَ أُصُولَ الظّالِمِينَ، وَنَحْنُ نَقُولُ: الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِ

1- أَثِيلِ مَجْدٍ: يعنى بزرگوار متأصّل.
2- لا يُحَاذَى: خ ل. مقابله كرده نمى‌شود.
3- تِلادِ: قديم.
4- أجارُ: خ ل.
5- أوْ اناغى: خ.
6- بِغَدِهِ: خ ل؛ مراد از يوم يوم فراق است، و مراد از غد يوم وصال است.
7- نَنْتَقِعُ: در جميع نسخ به فاء است (نَنْتَفِعُ)، و ظاهر آن است كه به قاف باشد، به قرينه «صَدى»، و شاهد بر اين صله او است به «مِنْ»، و اگر به فاء بود صله آن «با» بود، يعنى چه زمان ما سيراب مى‌گرديم از آب گوارای تو، به تحقيق طول كشيد تشنگى. «منه».
8- فَتَقُرُّ عُيُونُنَا: خ ل.
9- وَ: خ.

الْعالَمِينَ؟ اللَّهُمَّ أَ نْتَ كَشَّافُ الْكُرَبِ وَالْبَلْوَى، وَ إِلَيْكَ أَسْتَعْدِى فَعِنْدَكَ الْعَدْوَى، وَأَ نْتَ رَبُّ الْآخِرَةِ وَالدُّنْيا (1) 2294، فَأَغِثْ يَا غِياثَ الْمُسْتَغِيثِينَ عُبَيْدَكَ الْمُبْتَلى، وَأَرِهِ سَيِّدَهُ يَا شَدِيدَ الْقُوَى، وَأَزِلْ عَنْهُ بِهِ الْأَسَى وَالْجَوَى، وَبَرِّدْ غَلِيلَهُ يَا مَنْ عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوَى، وَمَنْ إِلَيْهِ الرُّجْعى وَالْمُنْتَهى. اللَّهُمَّ وَنَحْنُ عَبِيدُكَ التَّائِقُونَ (2) 2295 إِلى وَ لِيِّكَ الْمُذَكِّرِ بِكَ وَبِنَبِيِّكَ، خَلَقْتَهُ لَنا عِصْمَةً وَمَلاذاً، وَأَ قَمْتَهُ لَنا قِواماً وَمَعاذاً، وَجَعَلْتَهُ لِلْمُؤْمِنِينَ مِنَّا إِماماً، فَبَلِّغْهُ مِنَّا تَحِيَّةً وَسَلاماً، وَزِدْنا بِذلِكَ يَا رَبِّ إِكْراماً، وَاجْعَلْ مُسْتَقَرَّهُ لَنا مُسْتَقَرّاً وَمُقاماً، وَأَ تْمِمْ نِعْمَتَكَ بِتَقْدِيمِكَ إِيَّاهُ أَمامَنا حَتَّى تُورِدَنا جِنَانَكَ (3) 2296 وَمُرافَقَةَ الشُّهَداءِ مِنْ خُلَصائِكَ. اللَّهُمَ (4) 2297 صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ جَدِّهِ وَ (5) 2298 رَسُو لِكَ السَّيِّدِ الْأَكْبَرِ وَعَلَى (6) 2299 أَبِيهِ السَّيِّدِ الْأَصْغَرِ وَجَدَّتِهِ الصِّدِّيقَةِ الْكُبْرى فاطِمَةَ بِنْتِ مُحَمَّدٍ صلّى اللّه عَلَيْهِ وآلِهِ وَعَلى مَنِ اصْطَفَيْتَ مِنْ آبائِهِ الْبَرَرَةِ وَعَلَيْهِ أَ فْضَلَ وَأَكْمَلَ وَأَ تَمَّ وَأَدْوَمَ وَأَكْثَرَ وَأَوْفَرَ مَا صَلَّيْتَ عَلَى أَحَدٍ مِنْ أَصْفِيائِكَ وَخِيَرَتِكَ مِنْ خَلْقِكَ وَصَلِّ عَلَيْهِ صَلاةً لاغايَةَ لِعَدَدِها، وَلَا نِهايَةَ لِمَدَدِها، وَلَا نَفادَ لِأَمَدِها، اللَّهُمَّ وَأَقِمْ بِهِ الْحَقَّ، وَأَدْحِضْ بِهِ الْباطِلَ، وَأَدِلْ بِهِ أَوْ لِياءَكَ، وَأَذْلِلْ بِهِ أَعْداءَكَ، وَصِلِ اللَّهُمَّ بَيْنَنا وَبَيْنَهُ وُصْلَةً تُؤَدِّى إِلى مُرافَقَةِ سَلَفِهِ، وَاجْعَلْنا مِمَّنْ يَأْخُذُ بِحُجْزَتِهِمْ، وَيَمْكُثُ فِى ظِلِّهِمْ، وَأَعِنَّا عَلَى تَأْدِيَةِ حُقُوقِهِ إِلَيْهِ، وَالاجْتِهادِ فِى طاعَتِهِ، وَاجْتِنابِ مَعْصِيَتِهِ، وَامْنُنْ عَلَيْنا بِرِضاهُ، وَهَبْ لَنا رَأْفَتَهُ وَرَحْمَتَهُ وَدُعاءَهُ وَخَيْرَهُ مَا نَنالُ بِهِ سَعَةً مِنْ رَحْمَتِكَ، وَفَوْزاً

1- وَالْأُولى: خ ل.
2- الشَّائِقُونَ: نسخه.
3- جَنَّاتِكَ: خ ل.
4- در كتب علّامه مجلسى رحمه الله اين فقره صلوات در اين جا چنين است: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى حُجَّتِكَ وَوَلِيِّ أمْرِكَ، وَصَلِّ عَلَى جَدِّهِمُحَمَّدٍ رَسُولِكَ السَيِّد الأكْبَرِ، وَصَلِّ عَلَى أَبِيهِ السَّيِّدِ القَسْوِرِ، وَحَامِلِ اللِّواءِ فى المَحْشَرِ، وَساقِى أوْلِيائِهِ مِنْ نَهْرِ الكَوْثَرِ، وَالأمِيرِ عَلَى سَائِرِ البَشَرِ، الّذِى مَنْ آمَنَ بِهِ فَقَدْ ظَفَرَ، وَمَنْ لَمْ يُؤْمِنْ بِهِ فَقَدْ خَطَرَ وَكَفَرَ، صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَعَلَى أَخِيهِ وَعَلَى نَجْلِهِما المَيامِينِ الغُرَرِ، ما طَلَعَتْ شَمْسٌ وَما أضَاءَ قَمَرٌ، وعلى جَدَّتِهِ الصِّدِّيقَةِ الكُبْرَى فاطِمَةَ الزَّهْراءِ بِنْتِ مُحَمَّدٍ المُصْطَفَى وَعَلَى مَنِ اصْطَفَيْتَ ... إلى آخره.
5- وَ: خ.
6- عَليٍ: نسخه.

عِنْدَکَ، وَاجْعَلْ صَلاتَنا بِهِ مَقبُولَةً، وَذُ نُوبَنا بِهِ مَغْفُورَةً، وَدُعاءَنا بِهِ مُسْتَجاباً، وَاجْعَلْ أَرْزاقَنا بِهِ مَبْسُوطَةً، وَهُمُومَنا بِهِ مَکْفِیَّةً، وَحَوَائِجَنا بِهِ مَقْضِیَّةً، وَأَ قْبِلْ إِلَیْنا بِوَجْهِکَ الْکَرِیمِ، وَاقْبَلْ تَقَرُّبَنا إِلَیْکَ، وَانْظُرْ إِلَیْنا نَظْرَةً رَحِیمَةً نَسْتَکْمِلُ بِهَا الْکَرامَةَ عِنْدَکَ ثُمَّ لاتَصْرِفْها عَنَّا بِجُودِکَ، وَاسْقِنا مِنْ حَوْضِ جَدِّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ بِکَأْسِهِ وَبِیَدِهِ رَیّاً رَوِیّاً هَنِیئاً سائِغاً لاظَمَأَ بَعْدَهُ، یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ.

پس نماز زیارت بجا می‌آوری به نحوی که گذشت، و دعا می‌کنی به آنچه خواهی که به اجابت خواهد رسید إن شاء اللّه (1) 2300. زیارت حضرت صاحب‌الأمر علیه السلام

امر دویّم: زیارتی است که هر روز بعد از نماز صبح مولای ما صاحب الزّمان علیه السلام به آن زیارت کرده می‌شود، و آن زیارت این است:

اللَّهُمَّ بَلِّغْ مَوْلایَ صاحِبَ الزَّمانِ صَلَواتُ اللَّهِ عَلَیْهِ عَنْ جَمِیعِ الْمُؤْمِنِینَ وَالْمُؤْمِناتِ، فِی مَشارِقِ الْأَرْضِ وَمَغارِبِها، وَبَرِّها وَبَحْرِها، وَسَهْلِها وَجَبَلِها، حَیِّهِمْ وَمَیِّتِهِمْ، وَعَنْ والِدَیَّ وَوُلْدِی وَعَنِّی مِنَ الصَّلَواتِ وَالتَّحِیَّاتِ زِنَةَ عَرْشِ اللَّهِ وَمِدادَ کَلِماتِهِ، وَمُنْتَهی رِضاهُ، وَعَدَدَ مَا أَحْصاهُ کِتابُهُ، وَأَحاطَ بِهِ عِلْمُهُ.

اللَّهُمَّ إِنِّی (2) 2301 أُجَدِّدُ لَهُ فِی هذَا الْیَوْمِ وَفِی کُلِّ یَوْمٍ عَهْداً وَعَقْداً وَبَیْعَةً فِی رَقَبَتِی.

اللَّهُمَّ کَمَا شَرَّفْتَنِی بِهذَا التَّشْرِیفِ، وَفَضَّلْتَنِی بِهذِهِ الْفَضِیلَةِ، وَخَصَصْتَنِی بِهذِهِ النِّعْمَةِ، فَصَلِّ عَلَی مَوْلایَ وَسَیِّدِی صاحِبِ الزَّمانِ، وَاجْعَلْنِی مِنْ أَ نْصارِهِ وَأَشْیاعِهِ وَالذَّابِّینَ عَنْهُ، وَاجْعَلْنِی مِنَ الْمُسْتَشْهَدِینَ بَیْنَ یَدَیْهِ طائِعاً غَیْرَ مُکْرَهٍ فِی الصَّفِّ الَّذِی نَعَتَّ أَهْلَهُ فِی کِتابِکَ فَقُلْتَ: صَفّاً کَأَ نَّهُمْ بُنْیَانٌ مَرْصُوصٌ (3) 2302 عَلَی طاعَتِکَ وَطاعَةِ رَسُو لِکَ وَآلِهِ عَلَیهِمُ السَّلامُ. اللَّهُمَّ هذِهِ بَیْعَةٌ لَهُ فِی عُنُقِی

1- مصباح الزائر: 446- 453.

2- إِنِّی: خ.

3- صف: 61/ 4.

إِلَی یَوْمِ الْقِیَامَهِ (1) .2303
مؤلّف گوید که: علّامه مجلسی در بحار فرموده که: من در بعض کتب قدیمه دیده‌ام که بعد از این زیارت دست راست را به دست چپ بزند مثل زدن در بیعت، و بدان نیز که ما در اعمال سرداب مقدّس چهار زیارت نقل کردیم، واین زیارت زیارت پنجم کتاب ما محسوب می‌شود. و در باب اوّل در ذکر زیاراتِ حُجج طاهره در ایّام هفته (ص 84) زیارتی نیز برای آن حضرت نقل کردیم که در روزهای جمعه به آن نیز زیارت کرده شود.
دعای عهد
امر سیّم: دعای عهد است، از حضرت صادق علیه السلام منقول است که: هرکه چهل صباح این عهد را بخواند از یاوران قائم ما باشد، و اگر پیش از ظهور آن حضرت بمیرد خدا او را از قبر بیرون آورد که در خدمت آن حضرت باشد، و حق تعالی به هر کلمه هزار حسنه او را کرامت فرماید، و هزار گناه از او محو کند، و آن عهد این است:
اللّهُمَّ رَبَّ النُّورِ الْعَظِیمِ، وَرَبَّ الْکُرْسِیِّ الرَّفِیعِ، وَرَبَّ الْبَحْرِ الْمَسْجُورِ، وَمُنْزِلَ التَّوْراهِ وَالْإِنْجِیلِ وَالزَّبُورِ، وَرَبَّ الظِّلِّ وَالْحَرُورِ، وَمُنْزِلَ الْقُرْآنِ (2) 2304 الْعَظِیمِ، وَرَبَّ الْمَلائِکَهِ الْمُقَرَّبِینَ وَالْأَ نْبِیاءِ وَ (3) 2305 الْمُرْسَلِینَ. اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِوَجْهِکَ (4) 2306 الْکَرِیمِ وَبِنُورِ وَجْهِکَ الْمُنِیرِ وَمُلْکِکَ الْقَدِیمِ، یَا حَیُّ یَا قَیُّومُ، أَسْأَ لُکَ بِاسْمِکَ الَّذِی أَشْرَقَتْ بِهِ السَّمَاواتُ وَالْأَرَضُونَ، وَبِاسْمِکَ الَّذِی یَصْلَحُ بِهِ الْأَوَّلُونَ وَالْآخِرُونَ، یَا حَیّاً قَبْلَ کُلِّ حَیٍّ، وَیَا حَیّاً بَعْدَ کُلِّ حَیٍّ، وَیَا حَیّاً (5) 2307 حِینَ لَاحَیَّ، یَا مُحْیِیَ الْمَوْتی، وَمُمِیتَ الْأَحْیاءِ، یَا حَیُّ لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ. اللّهُمَّ بَلِّغْ مَوْلانَا الْإِمامَ الْهادِیَ الْمَهْدِیَّ الْقائِمَ بِأَمْرِکَ صَلَواتُ اللّهِ عَلَیْهِ وَعَلَی آبائِهِ الطّاهِرِینَ عَنْ جَمِیعِ الْمُؤْمِنِینَ وَالْمُؤْمِناتِ فِی مَشارِقِ الْأَرْضِ وَمَغارِبِها،

1- مصباح الزائر: 454.
2- الفُرْقانِ: خ ل.
3- وَ: خ.
4- بِاسْمِکَ: خ ل.
5- وَیَا حَیّاً: نسخه.

سَهْلِها وَجَبَلِها، وَبَرِّها وَبَحْرِها، وَعَنِّى وَعَنْ وَالِدَىَّ مِنَ الصَّلَواتِ زِنَةَ عَرْشِ اللَّهِ، وَمِدادَ كَلِماتِهِ، وَمَا أَحْصاهُ عِلْمُهُ، وَأَحاطَ بِهِ كِتابُهُ (1) 2308. اللَّهُمَّ إِنِّى أُجَدِّدُ لَهُ فِى صَبِيحَةِ يَوْمِى هذَا وَمَا عِشْتُ مِنْ أَيَّامِى عَهْداً وَعَقْداً وَبَيْعَةً لَهُ فِى عُنُقِى لَا أَحُولُ عَنْها وَلَا أَزُولُ أَبَداً، اللَّهُمَّ اجْعَلْنِى مِنْ أَ نْصارِهِ وَأَعْوانِهِ، وَالذَّابِّينَ عَنْهُ، والْمُسارِعِينَ إِلَيْهِ فِى قَضاءِ حَوَائِجِهِ، وَالْمُمْتَثِلِينَ لِأَوامِرِهِ (2) 2309، وَالْمُحامِينَ عَنْهُ، وَالسَّابِقِينَ إِلى إِرادَتِهِ، وَالْمُسْتَشْهَدِينَ بَيْنَ يَدَيْهِ. اللَّهُمَّ إِنْ حالَ بَيْنِى وَبَيْنَهُ الْمَوْتُ الَّذِى جَعَلْتَهُ عَلَى عِبادِکَ حَتْماً مَقْضِيّاً فَأَخْرِجْنِى مِنْ قَبْرِى مُؤْتَزِراً كَفَنِى، شاهِراً سَيْفِى، مُجَرِّداً قَناتِى، مُلَبِّياً دَعْوَةَ الدَّاعِى فِى الْحاضِرِ وَالْبادِى. اللَّهُمَّ أَرِ نِى الطَّلْعَةَ الرَّشِيدَةَ، وَالْغُرَّةَ الْحَمِيدَةَ، وَاكْحُلْ ناظِرِى بِنَظْرَةٍ مِنِّى إِلَيْهِ، وَعَجِّلْ فَرَجَهُ، وَسَهِّلْ مَخْرَجَهُ، وَأَوْسِعْ مَنْهَجَهُ، وَاسْلُکْ بِى مَحَجَّتَهُ، وَأَ نْفِذْ أَمْرَهُ، وَاشْدُدْ أَزْرَهُ. وَاعْمُرِ اللَّهُمَّ بِهِ بِلادَکَ، وَأَحْيِ بِهِ عِبادَکَ، فَإِنَّکَ قُلْتَ وَقَوْلُکَ الْحَقُّ: ظَهَرَ الْفَسَادُ فِى الْبَرِّ وَالْبَحْرِ بِمَا كَسَبَتْ أَيْدِى النَّاسِ (3) 2310، فَأَظْهِرِ اللَّهُمَّ لَنا وَ لِيَّکَ وَابْنَ بِنْتِ نَبِيِّکَ الْمُسَمَّى بِاسْمِ رَسُو لِکَ، حَتَّى لَايَظْفَرَ بِشَيْءٍ مِنَ الْباطِلِ إِلَّا مَزَّقَهُ، وَيُحِقَّ الْحَقَّ وَيُحَقِّقَهُ. وَاجْعَلْهُ اللَّهُمَّ مَفْزَعاً لِمَظْلُومِ عِبادِکَ، وَناصِراً لِمَنْ لَايَجِدُ لَهُ ناصِراً غَيْرَکَ، وَمُجَدِّداً لِمَا عُطِّلَ مِنْ أَحْكامِ كِتابِکَ، وَمُشَيِّداً لِمَا وَرَدَ مِنْ أَعْلامِ دِينِکَ وَسُنَنِ نَبِيِّکَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وآلِهِ، وَاجْعَلْهُ اللَّهُمَّ مِمَّنْ حَصَّنْتَهُ مِنْ بَأْسِ الْمُعْتَدِينَ. اللَّهُمَّ وَسُرَّ نَبِيَّکَ مُحَمَّداً صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وآلِهِ بِرُؤْيَتِهِ وَمَنْ تَبِعَهُ عَلَى دَعْوَتِهِ، وَارْحَمِ اسْتِكانَتَنا بَعْدَهُ.

1- وَمَا أَحْصَاهُ كِتَابُهُ وَأَحَاطَ بِهِ عِلْمُهُ: خ ل.

2- وَالْمُمْتَثِلِينَ لِأَوامِرِهِ: نسخه.

3- روم: 30/ 41.

اللّهُمَّ اکْشِفْ هذِهِ الْغُمَّةَ عَنْ هذِهِ الْأُمَّةِ بِحُضُورِهِ، وَعَجِّلْ لَنا ظُهُورَهُ، إِنَّهُمْ یَرَوْنَهُ بَعِیداً وَنَرَاهُ قَرِیباً، بِرَحْمَتِکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ.

پس سه مرتبه دست بر ران راست خود می‌زنی و در هر مرتبه می‌گویی: الْعَجَلَ الْعَجَلَ یَا مَوْلایَ یَا صاحِبَ الزَّمانِ (1) 2311.

دعا برای امام عصر علیه السلام

امر چهارم: سیّد ابن طاووس فرموده که: چون خواستی مرخّص شوی از حرم شریف آن حضرت برگرد به سوی سرداب منیف، و نماز کن در آن هرچه بخواهی، پس بایست رو به قبله و بگو: اللَّهُمَّ ادْفَعْ عَنْ وَ لِیِّک، و این دعا را تا به آخر ذکر نموده آنگاه فرموده: پس بخوان خدا را بسیار و برگرد با سعادت إن شاء اللّه تعالی (2) 2312.

مؤلّف گوید که: شیخ در مصباح این دعا را در اعمال روز جمعه از حضرت امام رضا علیه السلام نقل کرده، و ما نیز این دعا را به نحوی که شیخ از آن حضرت نقل کرده نقل می‌نماییم، فرموده:

روایت کرده یونس بن عبدالرّحمان که حضرت امام رضا علیه السلام امر می‌فرمودند به دعا کردن از برای حضرت صاحب الأمر علیه السلام به این دعا:

اللَّهُمَّ ادْفَعْ عَنْ وَ لِیِّکَ وَخَلِیفَتِکَ وَحُجَّتِکَ عَلَی خَلْقِکَ، وَ لِسانِکَ الْمُعَبِّرِ عَنْکَ، النَّاطِقِ بِحِکْمَتِکَ، وَعَیْنِکَ النَّاظِرَةِ بِإِذْنِکَ، وَشاهِدِکَ عَلَی عِبادِکَ، الْجَحْجاحِ (3) 2313 الْمُجاهِدِ الْعائِذِ بِکَ الْعابِدِ عِنْدَکَ، وَأَعِذْهُ مِنْ شَرِّ جَمِیعِ مَا خَلَقْتَ وَبَرَأْتَ وَأَ نْشَأْتَ وَصَوَّرْتَ، وَاحْفَظْهُ مِنْ بَیْنِ یَدَیْهِ، وَمِنْ خَلْفِهِ، وَعَنْ یَمِینِهِ، وَعَنْ شِمالِهِ، وَمِنْ فَوْقِهِ، وَمِنْ تَحْتِهِ بِحِفْظِکَ الَّذِی لَایَضِیعُ مَنْ حَفِظْتَهُ بِهِ، وَاحْفَظْ فِیهِ رَسُولَکَ وَآباءَهُ أَئِمَّتَکَ وَدَعائِمَ دِینِکَ، وَاجْعَلْهُ فِی وَدِیعَتِکَ الَّتِی لَا تَضِیعُ، وَفِی جِوارِکَ الَّذِی لَایُخْفَرُ، وَفِی مَنْعِکَ وَعِزِّکَ الَّذِی لَایُقْهَرُ، وَآمِنْهُ بِأَمانِکَ الْوَثِیقِ الَّذِی لَایُخْذَلُ مَنْ آمَنْتَهُ بِهِ، وَاجْعَلْهُ فِی کَنَفِکَ الَّذِی لَا یُرامُ مَنْ

1- مصباح الزائر: 455- 456.

2- مصباح الزائر: 457- 459.

3- الْجَحْجاحِ: آقا و بزرگ.

كانَ فِيهِ، وَانْصُرْهُ بِنَصْرِکَ الْعَزِيزِ، وَأَيِّدْهُ بِجُنْدِکَ الْغالِبِ، وَقَوِّهِ بِقُوَّتِکَ، وَأَرْدِفْهُ بِمَلائِكَتِکَ، وَوالِ مَنْ والاهُ، وَعادِ مَنْ عاداهُ، وَأَ لْبِسْهُ دِرْعَکَ الْحَصِينَةَ، وَحُفَّهُ بِالْمَلائِكَةِ حَفّاً. اللَّهُمَّ اشْعَبْ بِهِ الصَّدْعَ، وَارْتُقْ بِهِ الْفَتْقَ، وَأَمِتْ بِهِ الْجَوْرَ، وَأَظْهِرْ بِهِ الْعَدْلَ، وَزَيِّنْ بِطُولِ بَقائِهِ الْأَرْضَ، وَأَيِّدْهُ بِالنَّصْرِ، وَانْصُرْهُ بِالرُّعْبِ، وَقَوِّ ناصِرِيهِ، وَاخْذُلْ خاذِلِيهِ، وَدَمْدِمْ مَنْ نَصَبَ لَهُ، وَدَمِّرْ مَنْ غَشَّهُ، وَاقْتُلْ بِهِ جَبابِرَةَ الْكُفْرِ وَعُمُدَهَ وَدَعائِمَهُ، وَاقْصِمْ بِهِ رُؤُوسَ الضَّلالَةِ، وَشارِعَةَ الْبِدَعِ، وَمُمِيتَةَ السُّنَّةِ، وَمُقَوِّيَةَ الْباطِلِ، وَذَ لِّلْ بِهِ الْجَبَّارِينَ، وَأَبِرْ (1) 2314 بِهِ الْكافِرِينَ وَجَمِيعَ الْمُلْحِدِينَ فِى مَشارِقِ الْأَرْضِ وَمَغارِبِها، وَبَرِّها وَبَحْرِها، وَسَهْلِها وَجَبَلِها، حَتَّى لاتَدَعَ مِنْهُمْ دَيَّاراً، وَلا تُبْقِىَ لَهُمْ آثاراً، اللَّهُمَّ طَهِّرْ مِنْهُمْ بِلادَکَ، وَاشْفِ مِنْهُمْ عِبادَکَ، وَأَعِزَّ بِهِ الْمُؤْمِنِينَ، وَأَحْيِ بِهِ سُنَنَ الْمُرْسَلِينَ، وَدارِسَ حُكْمِ النَّبِيِّينَ، وَجَدِّدْ بِهِ مَا امْتَحَى مِنْ دِينِکَ، وَبُدِّلَ مِنْ حُكْمِکَ، حَتَّى تُعِيدَ دِينَکَ بِهِ وَعَلى يَدَيْهِ جَدِيداً غَضّاً مَحْضاً صَحِيحاً لاعِوَجَ فِيهِ وَلا بِدْعَةَ مَعَهُ، وَحَتَّى تُنِيرَ بِعَدْلِهِ ظُلَمَ الْجَوْرِ، وَتُطْفِئَ بِهِ نِيرانَ الْكُفْرِ، وَتُوضِحَ بِهِ مَعاقِدَ الْحَقِّ وَمَجْهُولَ الْعَدْلِ، فَإِنَّهُ عَبْدُکَ الَّذِى اسْتَخْلَصْتَهُ لِنَفْسِکَ، وَاصْطَفَيْتَهُ عَلى غَيْبِکَ، وَعَصَمْتَهُ مِنَ الذُّنُوبِ، وَبَرَّأْتَهُ مِنَ الْعُيُوبِ، وَطَهَّرْتَهُ مِنَ الرِّجْسِ، وَسَلَّمْتَهُ مِنَ الدَّنَسِ. اللَّهُمَّ فَإِنَّا نَشْهَدُ لَهُ يَوْمَ الْقِيامَةِ وَيَوْمَ حُلُولِ الطَّامَّةِ أَ نَّهُ لَمْ يُذْنِبْ ذَنْباً، وَلا أَتى حُوباً، وَلَمْ يَرْتَكِبْ مَعْصِيَةً، وَلَمْ يُضَيِّعْ لَکَ طاعَةً، وَلَمْ يَهْتِکْ لَکَ حُرْمَةً، وَلَمْ يُبَدِّلْ لَکَ فَرِيضَةً، وَلَمْ يُغَيِّرْ لَکَ شَرِيعَةً، وَأَ نَّهُ الْهادِى الْمُهْتَدِى الطَّاهِرُ التَّقِىُّ النَّقِىُّ الرَّضِىُّ الزَّكِىُّ. اللَّهُمَّ أَعْطِهِ فِى نَفْسِهِ وَأَهْلِهِ

1- أَبِرْ: به كسر باء و سكون راء، يعنى هلاک كن.

وَوَلَدِهِ وَذُرِّيَّتِهِ وَأُمَّتِهِ وَجَمِيعِ رَعِيَّتِهِ مَا تُقِرُّ بِهِ عَيْنَهُ، وَتَسُرُّ بِهِ نَفْسَهُ، وَتَجْمَعُ لَهُ مُلْکَ الْمُمْلَكاتِ كُلِّها، قَرِيبِها وَبَعِيدِها، وَعَزِيزِها وَذَلِيلِها، حَتَّی تُجْرِیَ حُكْمَهُ عَلَی كُلِّ حُكْمٍ، وَتَغْلِبَ بِحَقِّهِ كُلَّ باطِلٍ (1) 2315. اللَّهُمَّ اسْلُکْ بِنا عَلَی يَدَيْهِ مِنْهاجَ الْهُدَی، وَالْمَحَجَّةَ الْعُظْمَی، وَالطَّرِيقَةَ الْوُسْطَی الَّتِی يَرْجِعُ إِلَيْهَا الْغالِی، وَيَلْحَقُ بِها التَّالِی، وَقَوِّنا عَلَی طاعَتِهِ، وَثَبِّتْنا عَلَی مُشايَعَتِهِ، وَامْنُنْ عَلَيْنا بِمُتابَعَتِهِ، وَاجْعَلْنا فِی حِزْبِهِ الْقَوَّامِينَ بِأَمْرِهِ، الصَّابِرِينَ مَعَهُ، الطَّالِبِينَ رِضاکَ بِمُناصَحَتِهِ، حَتَّی تَحْشُرَنا يَوْمَ الْقِيامَةِ فِي أَ نْصارِهِ وَأَعْوانِهِ وَمُقَوِّيَةِ سُلْطانِهِ، اللَّهُمَّ وَاجْعَلْ ذلِکَ لَنا خالِصاً مِنْ كُلِّ شَکٍّ وَشُبْهَةٍ وَرِياءٍ وَسُمْعَةٍ، حَتَّی لَا نَعْتَمِدَ بِهِ غَيْرَکَ، وَلَا نَطْلُبَ بِهِ إِلَّا وَجْهَکَ، وَحَتَّی تُحِلَّنا مَحَلَّهُ، وَتَجْعَلَنا فِی الْجَنَّةِ مَعَهُ، وَأَعِذْنا مِنَ السَّأْمَةِ وَالْكَسَلِ وَالْفَتْرَةِ، وَاجْعَلْنا مِمَّنْ تَنْتَصِرُ بِهِ لِدِينِکَ، وَتُعِزُّ بِهِ نَصْرَ وَ لِيِّکَ، وَلَا تَسْتَبْدِلْ بِنا غَيْرَنا، فَإِنَّ اسْتِبْدالَکَ بِنا غَيْرَنا عَلَيْکَ يَسِيرٌ، وَهُوَ عَلَيْنا كَثِيرٌ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی وُلاةِ عَهْدِهِ، وَالْأَئِمَّةِ مِنْ بَعْدِهِ، وَبَلِّغْهُمْ آمالَهُمْ، وَزِدْ فِی آجالِهِمْ، وَأَعِزَّ نَصْرَهُمْ، وَتَمِّمْ لَهُمْ مَا أَسْنَدْتَ إِلَيْهِمْ مِنْ أَمْرِکَ لَهُمْ، وَثَبِّتْ دَعائِمَهُمْ، وَاجْعَلْنا لَهُمْ أَعْواناً، وَعَلَی دِينِکَ أَ نْصاراً، فَإِنَّهُمْ مَعادِنُ كَلِماتِکَ، وَخُزَّانُ عِلْمِکَ، وَأَرْكانُ تَوْحِيدِکَ، وَدَعَائِمُ دِينِکَ، وَوُلاةُ أَمْرِکَ، وَخالِصَتُکَ مِنْ عِبادِکَ، وَصَفْوَتُکَ مِنْ خَلْقِکَ، وَأَوْلِياؤُکَ وَسَلائِلُ أَوْ لِيائِکَ، وَصَفْوَةُ أَوْلادِ نَبِيِّکَ، وَالسَّلامُ عَلَيْهِ وَ (2) 2316 عَلَيْهِمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكاتُهُ (3) 2317.

1- عَلَی كُلِّ بَاطِلٍ: نسخه.

2- عَلَيْهِ وَ: خ.

3- مصباح المتهجّد: 409- 411.

در زيارات جامعه
و دعائى كه بعد از زيارات خوانده مى‌شود و صلوات بر حُجج طاهر عليهم السلام
و محتوى بر چند مقام است:
مقام اوّل
در زيارات جامعه
كه هر امامى را به آن زيارت مى‌توان نمود، و آنها بسيار است، و ما به ذكر چند زيارت از آنها اكتفا مى‌نمائيم:
زيارت اوّل: شيخ صدوق در كتاب من لا يحضره الفقيه روايت نموده كه از حضرت امام رضا عليه السلام سؤال كردند در باب آمدن به نزد قبر امام موسى عليه السلام؟ فرمودند كه: نماز بگزاريد در مسجدهايى كه در اطراف قبر آن حضرت است و مجزى است در همه مواضع- يعنى در زيارت هر يک از ائمّه عليهم السلام، يا مطلق مزارهاى شريفه مقدّسه، مانند مراقد انبياء و ساير اوصياء عليهم السلام كما هو الظّاهر- اين كه بگويى:
السَّلامُ عَلَى أَوْلِياءِ اللَّهِ وَأَصْفِيائِهِ، السَّلامُ عَلَى أُمَناءِ اللَّهِ وَأَحِبَّائِهِ، السَّلامُ عَلَى أَ نْصارِ اللَّهِ وَخُلَفائِهِ، السَّلامُ عَلَى مَحالِّ مَعْرِفَةِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَى مَساكِنِ ذِكْرِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَى مُظْهِرِى أَمْرِ اللَّهِ وَنَهْيِهِ، السَّلامُ عَلَى الدُّعاةِ إِلَى اللَّهِ، السَّلامُ عَلَى الْمُسْتَقِرِّينَ فِى مَرْضاةِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَى الْمُخْلِصِينَ فِى طاعَةِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَى الْأَدِلَّاءِ عَلَى اللَّهِ، السَّلامُ عَلَى الَّذِينَ مَنْ وَالاهُمْ فَقَدْ والَى اللَّهَ، وَمَنْ عَادَاهُمْ فَقَدْ عادَى اللَّهَ، وَمَنْ عَرَفَهُمْ فَقَدْ عَرَفَ اللَّهَ، وَمَنْ جَهِلَهُمْ فَقَدْ جَهِلَ اللَّهَ، وَمَنِ اعْتَصَمَ بِهِمْ فَقَدِ اعْتَصَمَ بِاللَّهِ، وَمَنْ تَخَلَّى مِنْهُمْ فَقَدْ تَخَلَّى مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ، وَأُشْهِدُ اللَّهَ أَ نِّى سِلْمٌ لِمَنْ سالَمْتُمْ، وَحَرْبٌ لِمَنْ حارَبْتُمْ، مُؤْمِنٌ بِسِرِّكُمْ وَعَلانِيَتِكُمْ، مُفَوِّضٌ فِى ذلِکَ كُلِّهِ إِلَيْكُمْ، لَعَنَ اللَّهُ عَدُوَّ

آلِ مُحَمَّدٍ مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ وَأَبْرَأُ إِلَى اللَّهِ مِنْهُمْ، وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ.
و این زیارت در کتاب کافی و تهذیب و کامل الزّیاره نقل شده، و در همه کتب بعد از اتمام زیارت مذکور است که این یعنی این کلماتی که ذکر شد مجزی است در همه زیارتها، و بسیار صلوات می‌فرستی بر محمّد و آل محمّد علیهم السلام، و نام می‌بری یک یک را به نامهای ایشان، و بیزاری می‌جویی از دشمنان ایشان، و اختیار می‌نمایی هر دعایی را که خواهی از برای خود و مؤمنین و مؤمنات (1) 2318.
مؤلّف گوید که: ظاهر آن است که تتمّه مذکوره جزء حدیث بوده باشد، و بر تقدیری که عبارت بعضی از محدّثین باشد، چون اعاظم مشایخ حدیث چنین فهمیده‌اند که: در همه زیارتها کافی است، چنانچه ظاهر اوّل حدیث بر آن دلالت دارد، و در باب زیارات جامعه نقل نموده‌اند، و الفاظ زیارت همه از صفات جامعه است که اختصاص به بعضی ندارد، بنابراین خاطر از جامعه بودن این زیارت جمع و خواندن آن در همه مشاهد حتّی در مشاهد انبیاء و اوصیاء علیهم السلام چنانچه جمعی از علما در مشهد جناب یونس علیه السلام نقل کرده‌اند مناسب است، و چون در ذیل زیارت امر به صلوات بر هریک بخصوص وارد شده است اگر صلوات منسوبه به ابوالحسن ضرّاب اصفهانی را که در آخر اعمال روز جمعه (ص 74) نقل کردیم بخوانی بسیار مناسب است.
زیارت دویّم: ایضاً شیخ صدوق در فقیه و عیون روایت کرده از موسی بن عبداللّٰه نخعی که گفت: عرض کردم به خدمت حضرت امام علیّ النّقی علیه السلام که: یابن رسول اللّٰه، مرا تعلیم فرما زیارتی با بلاغت که کامل باشد، که هرگاه خواستم زیارت کنم یکی از شما را آن را بخوانم، فرمود که: چون به درگاه رسیدی بایست و بگو شهادتین را، یعنی بگو: أَشْهَدُ أَنْ لَاإِلٰهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِیکَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً صَلَّى اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، و با حال غسل باشی، و چون داخل حرم شوی و قبر را ببینی بایست و سی مرتبه اللّٰهُ أَکْبَرُ بگو، پس اندکی راه برو به آرام دل و آرام تن و گامها را نزدیک یکدیگر گذار، پس بایست و سی مرتبه اللّٰهُ أَکْبَرُ بگو، پس نزدیک قبر مطهّر رو و چهل مرتبه اللّٰهُ أَکْبَرُ بگو تا صد تکبیر تمام شود.
و شاید چنانکه مجلسی اوّل گفته، وجه تکبیر این باشد که اکثر طباع مایلند به غلوّ، مبادا از

1- من لا يحضره الفقيه 2/ 608 ح 3212 و كافى 4/ 579 و تهذيب الأحكام 6/ 102 ح 178 و كامل الزيارات: 522، ح 1، باب 104.

عبارات امثال این زیارت به غلوّ افتند، یا از بزرگی حق سبحانه و تعالی غافل شوند، یا غیر اینها، پس بگو:
السَّلامُ عَلَيْكُمْ يَا أَهْلَ بَيْتِ النُّبُوَّةِ، وَمَوْضِعَ الرِّسالَةِ، وَمُخْتَلَفَ الْمَلائِكَةِ، وَمَهْبِطَ الْوَحْيِ، وَمَعْدِنَ الرَّحْمَةِ، وَخُزَّانَ الْعِلْمِ، وَمُنْتَهَى الْحِلْمِ، وَأُصُولَ الْكَرَمِ، وَقادَةَ الْأُمَمِ، وَأَوْلِياءَ النِّعَمِ، وَعَناصِرَ الْأَ بْرارِ، وَدَعائِمَ (1) 2319 الْأَخْيارِ، وَساسَةَ (2) 2320 الْعِبادِ، وَأَرْكانَ الْبِلادِ، وَأَبْوابَ الْإِيمانِ، وَأُمَناءَ الرَّحْمنِ، وَسُلالَةَ النَّبِيِّينَ، وَصِفْوَةَ (3) 2321 الْمُرْسَلِينَ، وَعِتْرَةَ خِيَرَةِ رَبِّ الْعالَمِينَ، وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكاتُهُ. السَّلامُ عَلَى أَئِمَّةِ الْهُدَى، وَمَصابِيحِ الدُّجَى، وَأَعْلامِ التُّقَى، وَذَوِى النُّهَى، وَأُولِى الْحِجَى، وَكَهْفِ الْوَرَى، وَوَرَثَةِ الْأَ نْبِياءِ، وَالْمَثَلِ الْأَعْلَى، وَالدَّعْوَةِ الْحُسْنَى، وَحُجَجِ اللَّهِ عَلَى أَهْلِ الدُّنْيا وَالْآخِرَةِ وَالْأُولَى، وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكاتُهُ. السَّلامُ عَلَى مَحالِّ مَعْرِفَةِ اللَّهِ، وَمَساكِنِ بَرَكَةِ اللَّهِ، وَمَعَادِنِ حِكْمَةِ اللَّهِ، وَحَفَظَةِ سِرِّ اللَّهِ، وَحَمَلَةِ كِتابِ اللَّهِ، وَأَوْصِياءِ نَبِيِّ اللَّهِ وَذُرِّيَّةِ رَسُولِ اللَّهِ، صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وآلِهِ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكاتُهُ. السَّلامُ عَلَى الدُّعاةِ إِلَى اللَّهِ، وَالْأَدِلَّاءِ عَلَى مَرْضاةِ اللَّهِ، وَالْمُسْتَقِرِّينَ (4) 2322 فِى أَمْرِ اللَّهِ، وَالتَّامِّينَ فِى مَحَبَّةِ اللَّهِ، وَالْمُخْلِصِينَ فِى تَوْحِيدِ اللَّهِ، وَالْمُظْهِرِينَ لِأَمْرِ اللَّهِ وَنَهْيِهِ، وَعِبادِهِ الْمُكْرَمِينَ الَّذِينَ لَايَسْبِقُونَهُ بِالْقَوْلِ وَهُمْ بِأَمْرِهِ يَعْمَلُونَ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكاتُهُ.
السَّلامُ عَلَى الْأَئِمَّةِ الدُّعاةِ، وَالْقادَةِ الْهُداةِ، وَالسَّادَةِ الْوُلاةِ، وَالذَّادَةِ الْحُماةِ،

1- دَعائِمَ: جمع دِعامه به کسر، یعنی ستون‌ها.
2- ساسَةَ: جمع سائس است، یعنی ملوک و مدبّر.
3- صِفْوَةَ: به حرکات ثلاثه صاد، یعنی خلاصه.
4- وَالْمُسْتَوْفِرِينَ: خ ل.

وَأَهْلِ الذِّكْرِ وَأُولِى الْأَمْرِ، وَبَقِيَّةِ اللَّهِ وَخِيَرَتِهِ وَحِزْبِهِ وَعَيْبَةِ عِلْمِهِ وَحُجَّتِهِ وَصِراطِهِ وَنُورِهِ وَبُرْهانِهِ (1) 2323 وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكاتُهُ. أَشْهَدُ أَنْ لَاإِلهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ كَما شَهِدَ اللَّهُ لِنَفْسِهِ وَشَهِدَتْ لَهُ مَلائِكَتُهُ وَأُولُو الْعِلْمِ مِنْ خَلْقِهِ لَا إِلهَ إِلّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ الْمُنْتَجَبُ، وَرَسُولُهُ الْمُرْتَضَى، أَرْسَلَهُ بِالْهُدَى وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ، وَأَشْهَدُ أَ نَّكُمُ الْأَئِمَّةُ الرَّاشِدُونَ الْمَهْدِيُّونَ الْمَعْصُومُونَ الْمُكَرَّمُونَ الْمُقَرَّبُونَ الْمُتَّقُونَ الصَّادِقُونَ الْمُصْطَفُونَ، الْمُطِيعُونَ لِلَّهِ، الْقَوَّامُونَ بِأَمْرِهِ، الْعامِلونَ بِإِرَادَتِهِ، الْفائِزُونَ بِكَرَامَتِهِ، اصْطَفاكُمْ بِعِلْمِهِ، وَارْتَضاكُمْ لِغَيْبِهِ، وَاخْتارَكُمْ لِسِرِّهِ، وَاجْتَباكُمْ بِقُدْرَتِهِ، وَأَعَزَّكُمْ بِهُداهُ، وَخَصَّكُمْ بِبُرْهانِهِ، وَانْتَجَبَكُمْ لِنُورِهِ (2) 2324، وَأَيَّدَكُمْ بِرُوحِهِ، وَرَضِيَكُمْ خُلَفاءَ فِى أَرْضِهِ، وَحُجَجاً عَلَى بَرِيَّتِهِ، وَأَ نْصاراً لِدِينِهِ، وَحَفَظَةً لِسِرِّهِ، وَخَزَنَةً لِعِلْمِهِ، وَمُسْتَوْدَعاً لِحِكْمَتِهِ، وَتَرَاجِمَةً لِوَحْيِهِ، وَأَرْكاناً لِتَوْحِيدِهِ، وَشُهَداءَ عَلَى خَلْقِهِ، وَأَعْلاماً لِعِبادِهِ، وَمَناراً فِى بِلادِهِ، وَأَدِلَّاءَ عَلَى صِرَاطِهِ، عَصَمَكُمُ اللَّهُ مِنَ الزَّلَلِ، وَآمَنَكُمْ مِنَ الْفِتَنِ، وَطَهَّرَكُمْ مِنَ الدَّنَسِ، وَأَذْهَبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ (3) 2325 وَطَهَّرَكُمْ تَطْهِيراً، فَعَظَّمْتُمْ جَلالَهُ، وَأَكْبَرْتُمْ شَأْ نَهُ، وَمَجَّدْتُمْ كَرَمَهُ، وَأَدَمْتُمْ ذِكْرَهُ، وَوَكَّدْتُمْ مِيثاقَهُ (4) 2326، وَأَحْكَمْتُمْ عَقْدَ طاعَتِهِ، وَنَصَحْتُمْ لَهُ فِى السِّرِّ وَالْعَلانِيَةِ، وَدَعَوْتُمْ إِلَى سَبِيلِهِ بِالْحِكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ، وَبَذَلْتُمْ أَ نْفُسَكُمْ فِى مَرْضاتِهِ،

1- وَبُرْهانِهِ: ليس فى الفقيه والتهذيب، ولكنه مذكور فى العيون. (منه).
2- بِنُورِهِ: خ ل.
3- ليس فى الأصل «أهل البيت» فى هذا الموضع. (منه).
4- وَأَدْمَنْتُمْ ذِكْرَهُ وَذَكَرْتُمْ مِيثَاقَهُ: خ ل.

وَصَبَرْتُمْ عَلَى مَا أَصابَكُمْ فِی جَنْبِهِ (1) 2327، وَأَ قَمْتُمُ الصَّلاهَ، وَآتَيْتُمُ الزَّكَاةَ، وَأَمَرْتُمْ بِالْمَعْرُوفِ، وَنَهَيْتُمْ عَنِ الْمُنْكَرِ، وَجاهَدْتُمْ فِی اللَّهِ حَقَّ جِهادِهِ حَتَّی أَعْلَنْتُمْ دَعْوَتَهُ، وَبَيَّنْتُمْ فَرائِضَهُ، وَأَ قَمْتُمْ حُدُودَهُ، وَنَشَرْتُمْ (2) 2328 شَرائِعَ أَحْكامِهِ، وَسَنَنْتُمْ سُنَّتَهُ، وَصِرْتُمْ فِی ذلِكَ مِنْهُ إِلَی الرِّضا، وَسَلَّمْتُمْ لَهُ الْقَضاءَ، وَصَدَّقْتُمْ مِنْ رُسُلِهِ مَنْ مَضَی، فَالرَّاغِبُ عَنْكُمْ مارِقٌ، وَاللَّازِمُ لَكُمْ لاحِقٌ، وَالْمُقَصِّرُ فِی حَقِّكُمْ زاهِقٌ (3) 2329، وَالْحَقُّ مَعَكُمْ وَفِيكُمْ وَمِنْكُمْ وَ إِلَيْكُمْ، وَأَ نْتُمْ أَهْلُهُ وَمَعْدِنُهُ، وَمِيراثُ النُّبُوَّةِ عِنْدَكُمْ، وَ إِيابُ الْخَلْقِ إِلَيْكُمْ، وَحِسابُهُمْ عَلَيْكُمْ، وَفَصْلُ الْخِطابِ عِنْدَكُمْ، وَآياتُ اللَّهِ لَدَيْكُمْ، وَعَزائِمُهُ فِيكُمْ، وَنُورُهُ وَبُرْهانُهُ عِنْدَكُمْ، وَأَمْرُهُ إِلَيْكُمْ، مَنْ والاكُمْ فَقَدْ والَی اللَّهَ، وَمَنْ عاداكُمْ فَقَدْ عادَی اللَّهَ، وَمَنْ أَحَبَّكُمْ فَقَدْ أَحَبَّ اللَّهَ، وَمَنْ أَبْغَضَكُمْ فَقَدْ أَبْغَضَ اللَّهَ (4) 2330، وَمَنِ اعْتَصَمَ بِكُمْ فَقَدِ اعْتَصَمَ بِاللَّهِ، أَ نْتُمُ الصِّراطُ الْأَقْوَمُ (5) 2331، وَشُهَداءُ دارِ الْفَناءِ، وَشُفَعاءُ دارِ الْبَقاءِ، وَالرَّحْمَةُ الْمَوْصُولَةُ، وَالْآيَةُ الْمَخْزُونَةُ، وَالْأَمانَةُ الْمَحْفُوظَةُ، وَالْبابُ الْمُبْتَلَی بِهِ النَّاسُ، مَنْ أَتَاكُمْ نَجَا، وَمَنْ لَمْ يَأْتِكُمْ هَلَكَ، إِلَی اللَّهِ تَدْعُونَ، وَعَلَيْهِ تَدُلُّونَ، وَبِهِ تُؤْمِنُونَ، وَلَهُ تُسَلِّمُونَ، وَبِأَمْرِهِ تَعْمَلُونَ، وَ إِلَی سَبِيلِهِ تُرْشِدُونَ، وَبِقَوْلِهِ تَحْكُمُونَ، سَعَدَ مَنْ والاكُمْ، وَهَلَكَ مَنْ عاداكُمْ، وَخابَ مَنْ جَحَدَكُمْ، وَضَلَّ مَنْ فارَقَكُمْ، وَفازَ مَنْ تَمَسَّكَ بِكُمْ، وأَمِنَ مَنْ لَجَأَ إِلَيْكُمْ، وَسَلِمَ مَنْ صَدَّقَكُمْ، وَهُدِیَ مَنِ اعْتَصَمَ بِكُمْ، مَنِ اتَّبَعَكُمْ فَالْجَنَّةُ مَأْواهُ، وَمَنْ خالَفَكُمْ

1- حُبِّهِ: خ ل.

2- وَفَسَّرْتُمْ: خ ل.

3- زاهِقٌ: يعني هالک.

4- وَمَنْ أَبْغَضَكُمْ فَقَدْ أَبْغَضَ اللَّهَ: نسخه.

5- السَّبِيلُ الْأعْظَمُ: وهذه الفقرة ليست فی الأصل، ولكنّها مذكورة فی كتب العلّامة المجلسی، نعم هی مذكورة فی الزيارة الجامعةغير المعروفة، وفی بعض حواشی الفقيه بلفظ: «السُبُل». (منه)

فَالنَّارُ مَثْواهُ، وَمَنْ جَحَدَكُمْ كافِرٌ، وَمَنْ حارَبَكُمْ مُشْرِكٌ، وَمَنْ رَدَّ عَلَيْكُمْ فِى أَسْفَلِ دَرَكٍ مِنَ الْجَحِيمِ، أَشْهَدُ أَنَّ هذَا سابِقٌ لَكُمْ فِيما مَضى، وَجارٍ لَكُمْ فِيما بَقِىَ، وَأَنَّ أَرْواحَكُمْ وَنُورَكُمْ وَطِينَتَكُمْ واحِدَةٌ، طابَتْ وَطَهُرَتْ بَعْضُها مِنْ بَعْضٍ، خَلَقَكُمُ اللَّهُ أَ نْواراً فَجَعَلَكُمْ بِعَرْشِهِ مُحْدِقِينَ حَتّى مَنَّ عَلَيْنا بِكُمْ فَجَعَلَكُمْ فِى بُيُوتٍ أَذِنَ اللَّهُ أَنْ تُرْفَعَ وَيُذْكَرَ فِيهَا اسْمُهُ، وَجَعَلَ صَلاتَنا (1) عَلَيْكُمْ، وَمَا خَصَّنا بِهِ مِنْ وِلايَتِكُمْ، طِيباً لِخَلْقِنا، وَطَهارَةً لِأَ نْفُسِنا، 2332 وَتَزْكِيَةً (2) 2333 لَنا، وَكَفَّارَةً لِذُ نُوبِنا، فَكُنَّا عِنْدَهُ مُسَلِّمِينَ بِفَضْلِكُمْ، وَمَعْرُوفِينَ بِتَصْدِيقِنا إِيَّاكُمْ، فَبَلَغَ اللَّهُ بِكُمْ أَشْرَفَ مَحَلِّ الْمُكَرَّمِينَ، وَأَعْلى مَنازِلِ المُقَرَّبِينَ، وَأَرْفَعَ دَرَجاتِ الْمُرْسَلِينَ، حَيْثُ لَايَلْحَقُهُ لاحِقٌ، وَلَا يَفُوقُهُ فائِقٌ، وَلَا يَسْبِقُهُ سابِقٌ، وَلَا يَطْمَعُ فِى إِدْرَاكِهِ طامِعٌ، حَتَّى لَايَبْقَى مَلَكٌ مُقَرَّبٌ، وَلَا نَبِىٌّ مُرْسَلٌ، وَلَا صِدِّيقٌ، وَلَا شَهِيدٌ، وَلَا عالِمٌ، وَلَا جاهِلٌ، وَلَا دَنِىٌّ، وَلَا فاضِلٌ، وَلَا مُؤْمِنٌ صالِحٌ، وَلَا فاجِرٌ طالِحٌ، وَلَا جَبَّارٌ عَنِيدٌ، وَلَا شَيْطانٌ مَرِيدٌ، وَلَا خَلْقٌ فِيما بَيْنَ ذلِكَ شَهِيدٌ، إِلّا عَرَّفَهُمْ جَلالَةَ أَمْرِكُمْ، وَعِظَمَ خَطَرِكُمْ، وَكِبَرَ شَأْنِكُمْ، وَتَمامَ نُورِكُمْ، وَصِدْقَ مَقاعِدِكُمْ، وَثَباتَ مَقامِكُمْ، وَشَرَفَ مَحَلِّكُمْ وَمَنْزِلَتِكُمْ عِنْدَهُ، وَكَرامَتَكُمْ عَلَيْهِ، وَخاصَّتَكُمْ لَدَيْهِ، وَقُرْبَ مَنْزِلَتِكُمْ مِنْهُ، بِأَبِى أَ نْتُمْ وَأُمِّى وَأَهْلِى وَمالِى وَأُسْرَتِى، أُشْهِدُ اللَّهَ وَأُشْهِدُكُمْ أَ نِّى مُؤْمِنٌ بِكُمْ وَبِما آمَنْتُمْ بِهِ، كافِرٌ بِعَدُوِّكُمْ وَبِما كَفَرْتُمْ بِهِ، مُسْتَبْصِرٌ بِشَأْنِكُمْ وَبِضَلالَةِ مَنْ خالَفَكُمْ، مُوالٍ لَكُمْ وَلِأَوْ لِيائِكُمْ، مُبْغِضٌ لِأَعْدائِكُمْ وَمُعادٍ لَهُمْ، سِلْمٌ لِمَنْ سالَمَكُمْ، وَحَرْبٌ

1- صَلَواتِنا: خ ل.

2- وَبَرَكَةً: خ ل.

لِمَنْ حارَبَكُمْ، مُحَقِّقٌ لِما حَقَّقْتُمْ، مُبْطِلٌ لِمَا أَبْطَلْتُمْ، مُطِيعٌ لَكُمْ، عارِفٌ بِحَقِّكُمْ، مُقِرٌّ بِفَضْلِكُمْ، مُحْتَمِلٌ لِعِلْمِكُمْ (1) 2334، مُحْتَجِبٌ بِذِمَّتِكُمْ، مُعْتَرِفٌ بِكُمْ، مُؤْمِنٌ بِإِيابِكُمْ، مُصَدِّقٌ بِرَجْعَتِكُمْ، مُنْتَظِرٌ لِأَمْرِكُمْ، مُرْتَقِبٌ لِدَوْلَتِكُمْ، آخِذٌ بِقَوْ لِكُمْ، عامِلٌ بِأَمْرِكُمْ، مُسْتَجِيرٌ بِكُمْ، زائِرٌ لَكُمْ، لائِذٌ عائِذٌ بِقُبُورِكُمْ، مُسْتَشْفِعٌ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ بِكُمْ، وَمُتَقَرِّبٌ بِكُمْ إِلَيْهِ، وَمُقَدِّمُكُمْ أَمامَ طَلِبَتِى وَحَوَائِجِى وَ إِرادَتِى فِى كُلِّ أَحْوالِى وَأُمُورِى، مُؤْمِنٌ بِسِرِّكُمْ وَعَلانِيَتِكُمْ، وَشاهِدِكُمْ وَغائِبِكُمْ، وَأَوَّ لِكُمْ وَآخِرِكُمْ، وَمُفَوِّضٌ فِى ذلِكَ كُلِّهِ إِلَيْكُمْ، وَمُسَلِّمٌ فِيهِ مَعَكُمْ، وَقَلْبِى لَكُمْ مُسَلِّمٌ، وَرَأْيِى لَكُمْ تَبَعٌ، وَنُصْرَتِى لَكُمْ مُعَدَّةٌ حَتَّى يُحْيِىَ اللَّهُ تَعَالى (2) 2335 دِينَهُ بِكُمْ، وَيَرُدَّكُمْ فِى أَيَّامِهِ، وَيُظْهِرَكُمْ لِعَدْلِهِ، وَيُمَكِّنَكُمْ فِي أَرْضِهِ، فَمَعَكُمْ مَعَكُمْ لامَعَ غَيْرِكُمْ (3) 2336، آمَنْتُ بِكُمْ، وَتَوَلَّيْتُ آخِرَكُمْ بِمَا تَوَلَّيْتُ بِهِ أَوَّلَكُمْ، وَبَرِئْتُ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ مِنْ أَعْدائِكُمْ وَمِنَ الْجِبْتِ وَالطَّاغُوتِ وَالشَّياطِينِ وَحِزْبِهِمُ الظَّالِمِينَ لَكُمُ، الْجاحِدِينَ (4) 2337 لِحَقِّكُمْ، وَالْمارِقِينَ مِنْ وِلايَتِكُمْ، وَالْغاصِبِينَ لِإِرْثِكُمُ، الشَّاكِّينَ فِيكُمُ، الْمُنْحَرِفِينَ عَنْكُمْ (5) 2338، وَمِنْ كُلِّ وَلِيجَةٍ دُونَكُمْ، وَكُلِّ مُطاعٍ سِواكُمْ، وَمِنَ الْأَئِمَّةِ الَّذِينَ يَدْعُونَ إِلَى النَّارِ، فَثَبَّتَنِىَ اللَّهُ أَبَداً مَا حَيِيتُ عَلَى مُوالاتِكُمْ وَمَحَبَّتِكُمْ وَدِينِكُمْ، وَوَفَّقَنِى لِطاعَتِكُمْ، وَرَزَقَنِى شَفاعَتَكُمْ، وَجَعَلَنِى مِنْ خِيارِ مَوالِيكُمُ التَّابِعِينَ لِما دَعَوْتُمْ إِلَيْهِ، وَجَعَلَنِى مِمَّنْ يَقْتَصُّ آثارَكُمْ، وَيَسْلُكُ سَبِيلَكُمْ،

1- مُحْتَمِلٌ لِعِلْمِكُمْ: يعنى حمل مى‌كنم علم شما را، و رد نمى‌كنم آنچه به من برسد از شما گرچه به فهم من نرسد.
2- تَعَالى: خ.
3- عَدُوِّكُمْ: خ ل.
4- وَالجَاحِدِينَ: خ.
5- وَالشَّاكِّينَ فِيكُمْ وَالمُنْحَرِفِينَ عَنْكُمْ: خ.

وَیَهْتَدِی بِهُداکُمْ، وَیُحْشَرُ فِی زُمْرَتِکُمْ، وَیَکِرُّ فِی رَجْعَتِکُمْ، وَیُمَلَّکُ فِی دَوْلَتِکُمْ، وَیُشَرَّفُ فِی عافِیَتِکُمْ، وَیُمَکَّنُ فِی أَیَّامِکُمْ، وَتَقِرُّ عَیْنُهُ غَداً بِرُؤْیَتِکُمْ، بِأَبِی أَ نْتُمْ وَأُمِّی وَنَفْسِی وَأَهْلِی وَمالِی، مَنْ أَرادَ اللَّهَ بَدَأَ بِکُمْ، وَمَنْ وَحَّدَهُ قَبِلَ عَنْکُمْ، وَمَنْ قَصَدَهُ تَوَجَّهَ بِکُمْ، مَوالِیَّ لَاأُحْصِی ثَناءَکُمْ، وَلَا أَبْلُغُ مِنَ الْمَدْحِ کُنْهَکُمْ، وَمِنَ الْوَصْفِ قَدْرَکُمْ، وَأَ نْتُمْ نُورُ الْأَخْیارِ، وَهُداةُ الْأَ بْرارِ، وَحُجَجُ الْجَبَّارِ، بِکُمْ فَتَحَ اللَّهُ، وَبِکُمْ یَخْتِمُ (1) 2339، وَبِکُمْ یُنَزِّلُ الْغَیْثَ، وَبِکُمْ یُمْسِکُ السَّماءَ أَنْ تَقَعَ عَلَی الْأَرْضِ إِلَّا بِإِذْنِهِ، وَبِکُمْ یُنَفِّسُ الْهَمَّ، وَیَکْشِفُ الضُّرَّ، وَعِنْدَکُمْ مَا نَزَلَتْ بِهِ رُسُلُهُ، وَهَبَطَتْ بِهِ مَلائِکَتُهُ، وَ إِلی جَدِّکُمْ (و اگر زیارت امیر المؤمنین علیه السلام باشد به جای: وإلی جدّکم بگو: وَإِلی أَخِیک) بُعِثَ الرُّوحُ الْأَمِینُ، آتاکُمُ اللَّهُ مَا لَمْ یُؤْتِ أَحَداً مِنَ الْعالَمِینَ، طَأْطَأَ کُلُّ شَرِیفٍ لِشَرَفِکُمْ، وَبَخَعَ (2) 2340 کُلُّ مُتَکَبِّرٍ لِطاعَتِکُمْ، وَخَضَعَ کُلُّ جَبَّارٍ لِفَضْلِکُمْ، وَذَلَّ کُلُّ شَیْ ءٍ لَکُمْ، وَأَشْرَقَتِ الْأَرْضُ بِنُورِکُمْ، وَفازَ الْفائِزُونَ بِوِلایَتِکُمْ، بِکُمْ یُسْلَکُ إِلَی الرِّضْوانِ، وَعَلَی مَنْ جَحَدَ وِلایَتَکُمْ غَضَبُ الرَّحْمنِ، بِأَبِی أَ نْتُمْ وَأُمِّی وَنَفْسِی وَأَهْلِی وَمَالِی، ذِکْرُکُمْ فِی الذَّاکِرِینَ، وَأَسْماؤُکُمْ فِی الْأَسْماءِ، وَأَجْسادُکُمْ فِی الْأَجْسادِ، وَأَرْواحُکُمْ فِی الْأَرْواحِ، وَأَ نْفُسُکُمْ فِی النُّفُوسِ، وَآثارُکُمْ فِی الْآثارِ، وَقُبُورُکُمْ فِی الْقُبُورِ، فَمَا أَحْلَی أَسْماءَکُمْ، وَأَکْرَمَ أَ نْفُسَکُمْ، وَأَعْظَمَ شَأْ نَکُمْ، وَأَجَلَّ خَطَرَکُمْ، وَأَوْفَی عَهْدَکُمْ، وَأَصْدَقَ وَعْدَکُمْ (3) 2341، کَلامُکُمْ نُورٌ، وَأَمْرُکُمْ رُشْدٌ، وَوَصِیَّتُکُمُ التَّقْوَی، وَفِعْلُکُمُ الْخَیْرُ، وَعادَتُکُمُ الْإِحْسانُ،

1- یَخْتِمُ اللَّه: خ.

2- بَخَعَ: به موحّده و خاء معجمه، یعنی اقرار کرد و گردن نهاد حق را. (منه).

3- وَأَصْدَقَ وَعْدَکُمْ: نسخه.

وَسَجِیَّتُکُمُ الْکَرَمُ، وَشَأْ نُکُمُ الْحَقُّ وَالصِّدْقُ وَالرِّفْقُ، وَقَوْلُکُمْ حُکْمٌ وَحَتْمٌ، وَرَأْیُکُمْ عِلْمٌ وَحِلْمٌ وَحَزْمٌ، إِنْ ذُکِرَ الْخَیْرُ کُنْتُمْ أَوَّلَهُ وَأَصْلَهُ وَفَرْعَهُ وَمَعْدِنَهُ وَمَأْواهُ وَمُنْتَهاهُ، بِأَبِی أَ نْتُمْ وَأُمِّی وَنَفْسِی، کَیْفَ أَصِفُ حُسْنَ ثَنائِکُمْ، وَأُحْصِی جَمِیلَ بَلائِکُمْ، وَبِکُمْ أَخْرَجَنَا اللَّهُ مِنَ الذُّلِّ، وَفَرَّجَ عَنَّا غَمَراتِ الْکُرُوبِ، وَأَ نْقَذَنا مِنْ شَفا جُرُفِ الْهَلَکاتِ، وَمِنَ النَّارِ؟ بِأَبِی أَ نْتُمْ وَأُمِّی وَنَفْسِی، بِمُوالاتِکُمْ عَلَّمَنَا اللَّهُ مَعالِمَ دِینِنا، وَأَصْلَحَ مَا کانَ فَسَدَ مِنْ دُنْیانا، وَبِمُوالاتِکُمْ تَمَّتِ الْکَلِمَةُ، وَعَظُمَتِ النِّعْمَةُ، وَائْتَلَفَتِ الْفُرْقَةُ، وَبِمُوالاتِکُمْ تُقْبَلُ الطَّاعَةُ الْمُفْتَرَضَةُ، وَلَکُمُ الْمَوَدَّةُ الْواجِبَةُ، وَالدَّرَجاتُ الرَّفِیعَةُ، وَالْمَقامُ الْمَحْمُودُ، وَالْمَکانُ 2342 (1) الْمَعْلُومُ عِنْدَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ، وَالْجاهُ الْعَظِیمُ، وَالشَّأْنُ الْکَبِیرُ، وَالشَّفاعَةُ الْمَقْبُولَةُ، رَبَّنا آمَنَّا بِمَا أَ نْزَلْتَ وَاتَّبَعْنَا الرَّسُولَ فَاکْتُبْنا مَعَ الشَّاهِدِینَ، رَبَّنا لَاتُزِغْ قُلُوبَنا بَعْدَ إِذْ هَدَیْتَنا وَهَبْ لَنا مِنْ لَدُنْکَ رَحْمَةً إِنَّکَ أَ نْتَ الْوَهَّابُ، سُبْحانَ رَبِّنا إِنْ کانَ وَعْدُ رَبِّنا لَمَفْعُولًا. یَا وَ لِیَّ اللَّهِ (2) 2343 إِنَّ بَیْنِی وَبَیْنَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ ذُ نُوباً لَایَأْتِی عَلَیْها إِلَّا رِضاکُمْ، فَبِحَقِّ مَنِ ائْتَمَنَکُمْ عَلَی سِرِّهِ، وَاسْتَرْعاکُمْ أَمْرَ خَلْقِهِ، وَقَرَنَ طاعَتَکُمْ بِطاعَتِهِ لَمَّا اسْتَوْهَبْتُمْ (3) 2344 ذُ نُوبِی، وَکُنْتُمْ شُفَعائِی، فَإِنِّی لَکُمْ مُطِیعٌ، مَنْ أَطاعَکُمْ فَقَدْ أَطاعَ اللَّهَ، وَمَنْ عَصاکُمْ فَقَدْ عَصَی اللَّهَ، وَمَنْ أَحَبَّکُمْ فَقَدْ أَحَبَّ اللَّهَ، وَمَنْ أَبْغَضَکُمْ فَقَدْ أَبْغَضَ اللَّهَ. اللَّهُمَّ إِنِّی لَوْ وَجَدْتُ شُفَعاءَ أَ قْرَبَ إِلَیْکَ مِنْ مُحَمَّدٍ وَأَهْلِ بَیْتِهِ الْأَخْیارِ الأَئِمَّةِ الأَبْرارِ

1- وَالمَقَامُ: خ ل.
2- در گفتن «یا ولیّ اللَّه» امامی را که زیارت می‌کند مخاطب سازد، و ممکن است که همه مراد باشند بر سبیل بدلیّت یا جنسیّت، واگر به عنوان جمیع بگوید بهتر است که «یا اولیاء اللَّه» بگوید. ذلک نُقِلَ من شرح المجلسی الأوّل. (منه).
3- لمّا به معنی إلّااست، یعنی سؤال می‌کنم از شما و قسم می‌دهم در همه حال مگر آنکه طلب مغفرت ذنوب من نمائید.

لَجَعَلْتُهُمْ شُفَعائِی، فَبِحَقِّهِمُ الَّذِی أوْجَبْتَ لَهُم عَلَیْکَ أَسْأَ لُکَ أَنْ تُدْخِلَنِی فِی جُمْلَةِ الْعارِفِینَ بِهِمْ وَبِحَقِّهِمْ وَفِی زُمْرَةِ الْمَرْحُومِینَ بِشَفاعَتِهِمْ إِنَّکَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِینَ، وَصَلَّی اللَّهُ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطَّاهِرِینَ (1) 2345 وَسَلَّمَ تَسْلِیماً کَثِیراً، وَحَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَکِیلُ (2) 2346.

مؤلّف گوید که: این زیارت را شیخ نیز در تهذیب نقل کرده، و بعد از این دعای وداعی نقل کرده‌اند که ما به ملاحظه اختصار آن را ذکر ننمودیم (3) 2347، و این زیارت چنانکه علّامه مجلسی فرموده بهترین زیارات جامعه است از جهت متن و سند و فصاحت و بلاغت (4) 2348 و والد ماجدش در شرح فقیه فرموده که: این زیارت احسن و اکمل زیارات است، و من تا در عتبات عالیات بودم زیارت نکردم ائمّه علیهم السلام را مگر به این زیارت.

حکایت سیّد رشتی

و شیخ ما در نجم ثاقب حکایتی نقل کرده که از آن ظاهر می‌شود که باید به این زیارت مواظبت کرد و از آن غفلت ننمود، و آن حکایت چنین است: جناب مستطاب تقیّ صالح سیّد احمد بن سیّد هاشم بن سیّد حسن موسوی رشتی تاجر ساکن رشت ایّده اللّه در هفده سال قبل تقریباً به نجف اشرف مشرّف شد، و با عالم ربّانی و فاضل صمدانی شیخ علی رشتی طاب ثراه که در حکایت آینده مذکور خواهند شد إن شاء اللّه به منزل حقیر آمدند، و چون برخاستند شیخ از صلاح و سداد سیّد مرقوم اشاره کرد و فرمود که قضیّه عجیبه دارد و در آن وقت مجال بیان نبود، پس از چند روزی ملاقات شد فرمود که سیّد رفت، و قضیّه را با جمله‌ای از حالات سیّد نقل کرد که بسیار تأسّف خوردم از نشنیدن آنها از خود او، اگر چه مقام شیخ رحمه الله اجلّ از آن بود که اندکی خلاف در نقل ایشان برود، و از آن سال تا چند ماه قبل این مطلب در خاطر بود تا در ماه جمادی الآخره این سال از نجف اشرف برگشته بودم، در کاظمین سیّد صالح مذکور را ملاقات کردم، که از سامرّه مراجعت کرده عازم عجم بود، پس شرح حال او را چنانکه شنیده بودم پرسیدم، از آن جمله قضیّه معهوده، همه را نقل کرد مطابق آن، و آن قضیّه چنان است که گفت:

در سنه هزار و دویست و هشتاد به اراده حجّ بیت اللّه الحرام از دار المرز رشت آمدم به تبریز

1- الطَّاهِرِینَ: خ.

2- من لا یحضره الفقیه 2/ 609- 617.

3- تهذيب الأحكام 2/ 96- 101.
4- بحار الأنوار 102/ 144.

ص: 752
و در خانه حاجی صفر علی تاجر تبریزی معروف منزل کردم، چون قافله نبود متحیّر ماندم تا آنکه حاجی جبّار جلودار سدهی اصفهانی بار برداشت به جهت طرابوزن، تنها از او مالی کرایه کردم و رفتم، چون به منزل اوّل رسیدیم سه نفر دیگر به تحریص حاجی صفر علی به من ملحق شدند، یکی حاجی ملّا باقر تبریزی حجّه فروش معروف علما، و حاجی سیّد حسین تاجر تبریزی و حاج علی نامی که خدمت می‌کرد. تشرّف سیّد رشتی به خدمت امام عصر علیه السلام
پس به اتّفاق روانه شدیم تا رسیدیم به ارزنة الرّوم و از آن جا عازم طرابوزن، و در یکی از منازل مابین این دو شهر حاجی جبّار جلودار به نزد ما آمد و گفت: این منزل که در پیش داریم مخوف است قدری زود بار کنید که به همراه قافله باشید، چون در سایر منازل غالباً از عقب قافله به فاصله می‌رفتیم، پس ما هم تخمیناً دو ساعت و نیم یا سه به صبح مانده به اتّفاق حرکت کردیم، به قدر نیم یا سه ربع فرسخ از منزل خود دور شده بودیم که هوا تاریک شد و برف مشغول باریدن شد به طوری که رفقا هرکدام سر خود را پوشانیده تند راندند، من نیز آنچه کردم که با آنها بروم ممکن نشد، تا آنکه آنها رفتند من تنها ماندم، پس از اسب پیاده شده در کنار راه نشستم و به غایت مضطرب بودم، چون قریب ششصد تومان برای مخارج راه همراه داشتم، بعد از تأمّل و تفکّر بنابر این گذاشتم که در همین موضع بمانم تا فجر طالع شود به آن منزل که از آن جا بیرون آمده‌ایم مراجعت کنم، و از آن جا چند نفر مستحفظ به همراه برداشته به قافله ملحق شوم.
در آن حال در مقابل خود باغی دیدم و در آن باغ باغبانی که در دست بیلی داشت که بر درختان می‌زد که برف از آنها بریزد، پس پیش آمد به مقدار فاصله کمی ایستاد و فرمود: تو کیستی؟ عرض کردم: رفقا رفتند و من ماندم راه را نمی‌دانم گم کرده‌ام، فرمود به زبان فارسی:
نافله بخوان تا راه را پیدا کنی، من مشغول نافله شدم، بعد از فراغ از تهجّد باز آمد و فرمود:
نرفتی؟ گفتم: واللّه راه را نمی‌دانم، فرمود: جامعه بخوان، من جامعه را حفظ نداشتم و تاکنون حفظ ندارم با آنکه مکرّر به زیارت عتبات مشرّف شدم، پس از جای برخاستم و جامعه را بالّتمام از حفظ خواندم، باز نمایان شد فرمود: نرفتی هستی؟! مرا بی‌اختیار گریه گرفت، گفتم: هستم راه را نمی‌دانم، فرمود: عاشورا بخوان، و عاشورا را نیز حفظ نداشتم و تاکنون ندارم، پس برخاستم و مشغول زیارت عاشورا شدم از حفظ، تا آنکه تمام لعن و سلام و دعای علقمه را خواندم، دیدم باز آمد و فرمود: نرفتی هستی؟! گفتم: نه، هستم تا صبح.

فرمود: من حال تو را به قافله می‌رسانم، پس رفت و بر الاغی سوار شد و بیل خود را به دوش گرفت و فرمود: به ردیف من بر الاغ سوار شو، سوار شدم، پس عنان اسب خود را کشیدم تمکین نکرد و حرکت ننمود، فرمود: جلو اسب را به من ده، دادم، پس بیل را به دوش چپ گذاشت و عنان اسب را به دست راست گرفت و به راه افتاد، اسب در نهایت تمکین متابعت کرد، پس دست خود را بر زانوی من گذاشت و فرمود: شما چرا نافله نمی‌خوانید؟ نافله نافله نافله، سه مرتبه فرمود، و باز فرمود: شما چرا عاشورا نمی‌خوانید؟ عاشورا عاشورا عاشورا، سه مرتبه، و بعد فرمود: شما چرا جامعه نمی‌خوانید؟ جامعه جامعه جامعه.
و در وقت طیّ مسافت به نحو استداره سَیر می‌نمود، یک دفعه برگشت و فرمود: آن است رفقای شما که در لب نهر آبی فرود آمده مشغول وضو به جهت نماز صبح بودند، پس من از الاغ پایین آمدم که سوار اسب خود شوم و نتوانستم، پس آن جناب پیاده شد و بیل را در برف فرو کرد و مرا سوار کرد و سرِ اسب را به سمت رفقا برگردانید، من در آن حال به خیال افتادم که این شخص کی بود که به زبان فارسی حرف می‌زد، و حال آنکه زبانی جز ترکی و مذهبی غالباً جز عیسوی در آن حدود نبود، و چگونه به این سرعت مرا به رفقای خود رسانید، پس در عقب خود نظر کردم احَدی را ندیدم و از او آثاری پیدا نکردم، پس به رفقای خود ملحق شدم (1) .2349
در زیارات جامعه
زیارت سیّم: زیارتی است که علّامه مجلسی آن را در تحفة الزّائر زیارت هشتم جوامع قرار داده و فرموده که: این زیارتی است که سیّد ابن طاووس در ضمن ادعیه عرفه روایت کرده از حضرت صادق علیه السلام و در هر وقت و هر موضع که باشد می‌توان کردن، خصوصاً در روز عرفه، و زیارت این است:
السَّلامُ عَلَیْکَ یَا رَسُولَ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا نَبِیَّ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا خِیَرَةَ اللَّهِ مِنْ خَلْقِهِ، وَأَمِینَهُ عَلَی وَحْیِهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا مَوْلایَ یَا أَمِیرَ الْمُؤْمِنِینَ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا مَوْلایَ أَ نْتَ حُجَّةُ اللَّهِ عَلَی خَلْقِهِ، وَبابُ عِلْمِهِ، وَوَصِیُّ نَبِیِّهِ، وَالْخَلِیفَةُ مِنْ بَعْدِهِ فِی أُمَّتِهِ، لَعَنَ اللَّهُ أُمَّةً غَصَبَتْکَ حَقَّکَ وَقَعَدَتْ مَقْعَدَکَ، أَ نَا بَرِیءٌ مِنْهُمْ وَمِنْ شِیعَتِهِمْ إِلَیْکَ، السَّلامُ عَلَیْکِ یَا فاطِمَةُ

1- نجم الثاقب: 342، حکایت 70.

الْبَتُولُ، السَّلامُ عَلَيْکِ يَا زَيْنَ نِساءِ الْعالَمِينَ، السَّلامُ عَلَيْکِ يَا بِنْتَ رَسُولِ (1) 2350 رَبِّ الْعالَمِينَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْکِ وَعَلَيْهِ، السَّلامُ عَلَيْکِ يَا أُمَّ الْحَسَنِ وَالْحُسَيْنِ، لَعَنَ اللَّهُ أُمَّةً غَصَبَتْکِ حَقَّکِ، وَمَنَعَتْکِ مَا جَعَلَهُ اللَّهُ لَکِ حَلالًا، أَ نَا بَرِیءٌ إِلَيْکِ مِنْهُمْ، وَمِنْ شِيعَتِهِمْ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا مَوْلایَ يَا أَبا مُحَمَّدٍ الْحَسَنَ الزَّکِیَّ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا مَوْلَایَ، لَعَنَ اللَّهُ أُمَّةً قَتَلَتْکَ، وَبایَعَتْ فِی أَمْرِکَ وَشایَعَتْ، أَ نَا بَرِیءٌ إِلَيْکَ مِنْهُمْ وَمِنْ شِيعَتِهِمْ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا مَوْلایَ يَا أَبا عَبْدِ اللَّهِ الْحُسَيْنَ ابْنَ عَلِیٍّ، صَلَواتُ اللَّهِ عَلَيْکَ وَعَلَی أَبِيکَ وَجَدِّکَ مُحَمَّدٍ صَلَّی اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ، لَعَنَ اللَّهُ أُمَّةً اسْتَحَلَّتْ دَمَکَ، وَلَعَنَ اللَّهُ أُمَّةً قَتَلَتْکَ وَاسْتَباحَتْ حَرِيمَکَ، وَلَعَنَ اللَّهُ أَشْياعَهُمْ وَأَ تْباعَهُمْ، وَلَعَنَ اللَّهُ الْمُمَهِّدِينَ لَهُمْ بِالتَّمْکِينِ مِنْ قِتالِکُمْ، أَ نَا بَرِیءٌ إِلَی اللَّهِ وَ إِلَيْکَ مِنْهُمْ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا مَوْلایَ يَا أَبا مُحَمَّدٍ عَلِیَّ بْنَ الْحُسَيْنِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا مَوْلایَ يَا أَبا جَعْفَرٍ مُحَمَّدَ بْنَ عَلِیٍّ، السَّلامُ عَلَيْکَ يا مَوْلایَ يَا أَبا عَبْدِ اللَّهِ جَعْفَرَ بْنَ مُحَمَّدٍ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا مَوْلایَ يَا أَبَا الْحَسَنِ مُوسَی بْنَ جَعْفَرٍ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا مَوْلایَ يا أَبَا الْحَسَنِ عَلِیَّ بْنَ مُوسَی، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا مَوْلایَ يَا أَبا جَعْفَرٍ مُحَمَّدَ بْنَ عَلِیٍّ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا مَوْلایَ يَا أَبَا الْحَسَنِ عَلِیَّ بْنَ مُحَمَّدٍ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا مَوْلایَ يَا أَبا مُحَمَّدٍ الْحَسَنَ بْنَ عَلِیٍّ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا مَوْلایَ يَا أَبَا الْقاسِمِ مُحَمَّدَ بْنَ الْحَسَنِ صاحِبَ الزَّمانِ، صَلَّی اللَّهُ عَلَيْکَ وَعَلَی عِتْرَتِکَ الطَّاهِرَةِ الطَّيِّبَةِ، يَا مَوالِیَّ کُونُوا شُفَعائِی فِی حَطِّ وِزْرِی وَخَطایایَ، آمَنْتُ بِاللَّهِ وَبِما أُ نْزِلَ إِلَيْکُمْ، وَأَ تَوالی آخِرَکُمْ بِما أَ تَوالی

1- رَسُولِ اللَّه: خ.

أَوَّلَكُمْ (1) 2351، وَبَرِئْتُ مِنَ الْجِبْتِ وَالطَّاغُوتِ وَاللَّاتِ وَالْعُزَّی، یَا مَوالِیَّ أَ نَا سِلْمٌ لِمَنْ سالَمَکُمْ، وَحَرْبٌ لِمَنْ حارَبَکُمْ، وَعَدُوٌّ لِمَنْ عاداکُمْ، وَوَ لِیٌّ لِمَنْ والاکُمْ إِلَی یَوْمِ الْقِیَامَةِ، وَلَعَنَ اللَّهُ ظالِمِیکُمْ وَغاصِبِیکُمْ، وَلَعَنَ اللَّهُ أَشْیاعَهُمْ وَأَ تْباعَهُمْ وَأَهْلَ مَذْهَبِهِمْ، وَأَبْرَأُ إِلَی اللَّهِ وَ إِلَیْکُمْ مِنْهُمْ (2) 2352.

زیارت چهارم: زیارت معروفه به أمینُ اللّٰه است که اوّلش این است: السَّلامُ عَلَیْکَ یَا أَمِینَ اللَّهِ فِی أَرْضِهِ، وَحُجَّتَهُ عَلَی عِبادِهِ، أَشْهَدُ أَنَّکَ جاهَدْتَ فِی اللَّهِ، تا آخر زیارت، که گذشت در زیارات حضرت امیر المؤمنین علیه السلام (ص 485)، زیرا که ما آن را زیارت دویّم حضرت امیر المؤمنین علیه السلام قرار دادیم.

زیارت پنجم: زیارت: الْحَمْدُ للَّهِ الَّذِی أَشْهَدَنا مَشْهَدَ أَوْلِیائِهِ فِی رَجَبٍ است، که در اعمال ماه رجب گذشت (ص 190). پس آنچه از زیارات جامعه در این کتاب مبارک است پنج زیارت است و کفایت می‌کند إن شاء اللّٰه تعالی.

دعاء بعد از زیارات

مقام دویّم

در دعایی که بعد از زیارت هر یک از ائمّه علیهم السلام خوانده می‌شود

سیّد ابن طاووس رحمه الله فرموده که: مستحبّ است این دعا خوانده شود عقب زیارت ائمّه علیهم السلام:

اللَّهُمَّ إِنْ کانَتْ ذُ نُوبِی قَدْ أَخْلَقَتْ وَجْهِی عِنْدَکَ، وَحَجَبَتْ دُعائِی عَنْکَ، وَحالَتْ بَیْنِی وَبَیْنَکَ، فَأَسْأَ لُکَ أَنْ تُقْبِلَ عَلَیَّ بِوَجْهِکَ الْکَرِیمِ، وَتَنْشُرَ عَلَیَّ رَحْمَتَکَ، وَتُنَزِّلَ عَلَیَّ بَرَکاتِکَ، وَإِنْ کانَتْ قَدْ مَنَعَتْ أَنْ تَرْفَعَ لِی إِلَیْکَ صَوْتاً، أَوْ تَغْفِرَ لِی ذَ نْباً، أَوْ تَتَجاوَزَ عَنْ خَطِیئَةٍ مُهْلِکَةٍ، فَها أَ نَذَا مُسْتَجِیرٌ بِکَرَمِ وَجْهِکَ وَعِزِّ جَلالِکَ، مُتَوَسِّلٌ إِلَیْکَ، مُتَقَرِّبٌ إِلَیْکَ بِأَحَبِّ خَلْقِکَ إِلَیْکَ، وَأَکْرَمِهِمْ

1- در اقبال: بِهِ أَوَّلَکُمْ.

2- اقبال 2/ 135- 136 فصل 22 باب 3.

عَلَيْکَ، وَأَوْلاهُمْ بِکَ، وَأَطْوَعِهِمْ لَکَ، وَأَعْظَمِهِمْ مَنْزِلَةً وَمَکاناً عِنْدَکَ مُحَمَّدٍ، وَبِعِتْرَتِهِ الطَّاهِرِينَ الْأَئِمَّةِ الْهُداةِ الْمَهْدِيِّينَ، الَّذِينَ فَرَضْتَ عَلَى خَلْقِکَ طاعَتَهُمْ، وَأَمَرْتَ بِمَوَدَّتِهِمْ، وَجَعَلْتَهُمْ وُلاةَ الْأَمْرِ مِنْ بَعْدِ رَسُو لِکَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ، يَا مُذِلَّ کُلِّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ، وَيَا مُعِزَّ الْمُؤْمِنِينَ بَلَغَ مَجْهُودِى، فَهَبْ لِى نَفْسِىَ السَّاعَةَ وَرَحْمَةً مِنْکَ تَمُنُّ بِها عَلَىَّ يا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.

پس ضريح را ببوس و هر دو طرف رو را بر ضريح بگذار و بگو:

اللَّهُمَّ إِنَّ هذَا مَشْهَدٌ لَايَرْجُو مَنْ فاتَتْهُ فِيهِ رَحْمَتُکَ أَنْ يَنالَها فِى غَيْرِهِ، وَلَا أَحَدٌ أَشْقى مِنِ امْرِئٍ قَصَدَهُ مؤَمِّلًا فَآبَ عَنْهُ خائِباً. اللَّهُمَّ إِنِّى أَعُوذُ بِکَ مِنْ شَرِّ الْإِيَابِ، وَخَيْبَةِ الْمُنْقَلَبِ، وَالْمُناقَشَةِ عِنْدَ الْحِسابِ، وَحاشَاکَ يَا رَبِّ أَنْ تَقْرِنَ طَاعَةَ وَ لِيِّکَ بِطاعَتِکَ، وَمُوالاتَهُ بِمُوالاتِکَ، وَمَعْصِيَتَهُ بِمَعْصِيَتِکَ، ثُمَّ تُؤْيِسَ زائِرَهُ وَالْمُتَحَمِّلَ مِنْ بُعْدِ الْبِلادِ إِلَى قَبْرِهِ، وَعِزَّتِکَ يَا رَبَّ لَايَنْعَقِدُ عَلَى ذلِکَ ضَمِيرِى، إِذْ کانَتِ الْقُلُوبُ إِلَيْکَ بِالْجَمِيلِ تُشِيرُ.

پس نماز زيارت کن، و چون خواهى وداع کنى و برگردى بگو:

السَّلامُ عَلَيْکُمْ يَا أَهْلَ بَيْتِ النُّبُوَّةِ وَمَعْدِنَ الرِّسالَةِ سَلامَ مُوَدِّعٍ لَاسَئِمٍ وَلَا قالٍ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَکاتُهُ، إلى آخره (1) 2353.

و شيخ مفيد نيز اين دعا را نقل کرده و لکن بعد از (وَبِالجَمِيلِ تُشِيرُ) فرموده: پس بگو:

يَا وَ لِيَّ اللَّهِ إِنَّ بَيْنِى وَبَيْنَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ ذُ نُوباً لَايَأْتِى عَلَيْها إِلّا رِضاکَ، فَبِحَقِّ مَنِ ائْتَمَنَکَ عَلَى سِرِّهِ، وَاسْتَرْعاکَ أَمْرَ خَلْقِهِ، وَقَرَنَ طاعَتَکَ بِطاعَتِهِ،

1- مصباح الزائر: 471- 472.

وَمُوالاتَکَ بِمُوالاتِهِ، تَوَلَّ صَلاحَ حالِی مَعَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ، وَاجْعَلْ حَظِّی مِنْ زِیارَتِکَ تَخْلِیطِی بِخالِصِی زُوَّارِکَ الَّذِینَ تَسْأَلُ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ فِی عِتْقِ رِقابِهِمْ وَتَرْغَبُ إِلَیْهِ فِی حُسْنِ ثَوابِهِمْ، وَهَا أَ نَا الْیَوْمَ بِقَبْرِکَ لائِذٌ، وَبِحُسْنِ دِفاعِکَ عَنِّی عائِذٌ، فَتَلافَنِی یَا مَوْلایَ وَأَدْرِکْنِی وَاسْأَلِ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ فِی أَمْرِی، فَإِنَّ لَکَ عِنْدَ اللَّهِ مَقاماً کَرِیماً وَجاهاً عَظِیماً، صَلَّی اللَّهُ عَلَیْکَ وَسَلَّمَ تَسْلِیماً (1) .2354

مؤلّف گوید که: بهتر آن است که زایر چون خواهد دعا کند در مشاهد مشرّفه بلکه هر دعا کننده در هر کجا که باشد برای هر مطلب و حاجتی آنکه مقدّم دارد بر دعاء خود دعا بر سلامتی وجود مقدّس حجّت عصر حضرت صاحب الأمر علیه السلام را، و این مطلب بسیار مهمّ و دارای فواید مهمّه است که شرحش مناسب این جا نیست، و شیخ مرحوم در باب دهم کتاب نجم ثاقب این مطلب را مشروحاً ذکر نموده، و بعضی از ادعیه مخصوصه به این مقام را ذکر فرموده، هرکه خواهد به آن جا رجوع کند، و مختصرترین آنها دعایی است که در اعمال شب بیست و سیّم ماه رمضان در ضمن دعاهای شبهای دهه آخر ذکر شد (ص 316)، و ما در ذکر آداب زایر امام حسین علیه السلام دعایی نقل کردیم (ص 575) که در همه مشاهد مشرّفه خوانده می‌شود (2) .2355

صلوات بر حجج طاهره علیهم السلام

مقام سیّم

در صلوات بر حُجج طاهره علیهم السلام است

شیخ طوسی در مصباح در اعمال روز جمعه فرموده: خبر داد ما را جماعتی از اصحاب ما از ابو المفضّل شیبانی که گفت: حدیث کرد ما را از لفظ خود ابو محمّد عبداللّه بن محمّد عابد به دالیه، گفت: سؤال کردم از مولای خود امام حسن عسکری علیه السلام در منزل آن حضرت به سرّ من رأی سنه دویست و پنجاه و پنج که املاء فرماید بر من یعنی کلمه کلمهً بفرماید کیفیّت صلوات فرستادن بر پیغمبر و اوصیاء آن حضرت صلوات اللّه علیهم را و حاضر کرده بودم با خودم کاغذ بزرگی، پس املاء کرد بر من از لفظ خود بدون اینکه از کتابی ببیند، فرمود:

1- مزار مفید: 96 مخطوط طبق نقل بحار الأنوار 102/ 173.

2- نجم الثاقب 3/ 514 اوّل آن: اللّهمَّ قَد تَری مَکانِی ...

صلوات بر پيغمبر صلى الله عليه و آله

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ كَما حَمَلَ وَحْيَكَ وَبَلَّغَ رِسالاتِكَ، وَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ كَما أَحَلَّ حَلالَكَ وَحَرَّمَ حَرَامَكَ وَعَلَّمَ كِتابَكَ، وَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ كَما أَقامَ الصَّلاةَ وَآتَى الزَّكَاةَ وَدَعا إِلى دِينِكَ، وَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ كَمَا صَدَّقَ بِوَعْدِكَ وَأَشْفَقَ مِنْ وَعِيدِكَ، وَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ كَمَا غَفَرْتَ بِهِ الذُّنُوبَ وَسَتَرْتَ بِهِ الْعُيُوبَ وَفَرَّجْتَ بِهِ الْكُرُوبَ، وَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ كَمَا دَفَعْتَ بِهِ الشَّقاءَ وَكَشَفْتَ بِهِ الْغَمَّاءَ وَأَجَبْتَ بِهِ الدُّعاءَ وَنَجَّيْتَ بِهِ مِنَ الْبَلاءِ، وَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ كَما رَحِمْتَ بِهِ الْعِبادَ وَأَحْيَيْتَ بِهِ الْبِلادَ وَقَصَمْتَ بِهِ الْجَبابِرَةَ وَأَهْلَكْتَ بِهِ الْفَراعِنَةَ، وَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ كَما أَضْعَفْتَ بِهِ الْأَمْوالَ وَأَحْرَزْتَ بِهِ مِنَ الْأَهْوَالِ وَكَسَرْتَ بِهِ الْأَصْنامَ وَرَحِمْتَ بِهِ الْأَنامَ، وَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ كَمَا بَعَثْتَهُ بِخَيْرِ الْأَدْيانِ وَأَعْزَزْتَ بِهِ الْإِيمانَ وَتَبَّرْتَ (1) 2356 بِهِ الْأَوْثانَ وَعَظَّمْتَ بِهِ الْبَيْتَ الْحَرامَ، وَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَأَهْلِ بَيْتِهِ الطَّاهِرِينَ الْأَخْيارِ وَسَلِّمْ تَسْلِيماً (2) 2357.

صلوات بر امير المؤمنين عليه السلام

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى أَمِيرِالْمُؤْمِنِينَ عَلِيِّ بْنِ أَبِى طالِبٍ أَخِى نَبِيِّكَ وَوَ لِيِّهِ وَصَفِيِّهِ (3) 2358 وَوَزِيرِهِ، وَمُسْتَوْدَعِ عِلْمِهِ، وَمَوْضِعِ سِرِّهِ، وَبابِ حِكْمَتِهِ، وَالنَّاطِقِ بِحُجَّتِهِ، وَالدَّاعِى إِلَى شَرِيعَتِهِ، وَخَلِيفَتِهِ فِى أُمَّتِهِ، وَمُفَرِّجِ الْكُرَبِ عَنْ وَجْهِهِ، قاصِمِ الْكَفَرَةِ، وَمُرْغِمِ الْفَجَرَةِ، الَّذِى جَعَلْتَهُ مِنْ نَبِيِّكَ بِمَنْزِلَةِ هَارُونَ مِنْ مُوسَى. اللَّهُمَّ وَالِ مَنْ والاهُ، وَعادِ مَنْ عاداهُ، وَانْصُرْ مَنْ نَصَرَهُ، وَاخْذُلْ مَنْ

1- تَبَّرْتَ: هلاک کردى.

2- مصباح المتهجّد: 399- 400.

3- وَوَصِّيه: خ ل.

خَذَلَهُ، وَالْعَنْ مَنْ نَصَبَ لَهُ مِنَ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ، وَصَلِّ عَلَيْهِ أَ فْضَلَ مَا صَلَّيْتَ عَلَى أَحَدٍ مِنْ أَوْصِياءِ أَ نْبِيائِکَ يَا رَبَّ الْعالَمِينَ (1) 2359.

صلوات بر سیّده نسوان فاطمه علیها السلام

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى الصِّدِّيقَةِ فاطِمَةَ الزَّكِيَّةِ، حَبِيبَةِ حَبِيبِکَ وَنَبِيِّکَ، وَأُمِّ أَحِبَّائِکَ وَأَصْفِيائِکَ، الَّتِى انْتَجَبْتَها وَفَضَّلْتَها وَاخْتَرْتَها عَلَى نِساءِ الْعالَمِينَ.

اللَّهُمَّ كُنِ الطّالِبَ لَها مِمَّنْ ظَلَمَها وَاسْتَخَفَّ بِحَقِّها، وَكُنِ الثَّائِرَ اللَّهُمَّ بِدَمِ أَوْلادِها. اللَّهُمَّ وَكَما جَعَلْتَها أُمَّ أَئِمَّةِ الْهُدى، وَحَلِيلَةَ صاحِبِ اللِّواءِ، وَالْكَرِيمَةَ عِنْدَ الْمَلإِ الْأَعْلى، فَصَلِّ عَلَيْها وَعَلَى أُمِّها صَلاةً تُكْرِمُ بِها وَجْهَ أَبِيها (2) 2360 مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَتُقِرُّ بِها أَعْيُنَ ذُرِّيَّتِها، وَأَبْلِغْهُمْ عَنِّى فِى هذِهِ السَّاعَةِ أَ فْضَلَ التَّحِيَّةِ وَالسَّلامِ (3) 2361.

صلوات بر حسن و حسین علیهما السلام

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى الْحَسَنِ وَالْحُسَيْنِ عَبْدَيْکَ وَوَ لِيَّيْکَ، وَابْنَىْ رَسُو لِکَ، وَسِبْطَىِ الرَّحْمَةِ، وَسَيِّدَىْ شَبابِ أَهْلِ الْجَنَّةِ، أَ فْضَلَ مَا صَلَّيْتَ عَلَى أَحَدٍ مِنْ أَوْلادِ النَّبِيِّينَ وَالْمُرْسَلِينَ، اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى الْحَسَنِ بْنِ سَيِّدِ النَّبِيِّينَ، وَوَصِىِّ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا ابْنَ سَيِّدِ الْوَصِيِّينَ، أَشْهَدُ أَ نَّکَ يَا ابْنَ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ أَمِينُ اللَّهِ وَابْنُ أَمِينِهِ، عِشْتَ مَظْلُوماً، وَمَضَيْتَ شَهِيداً، وَأَشْهَدُ أَ نَّکَ الْإِمامُ الزَّكِيُّ الْهادِى الْمَهْدِىُّ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَيْهِ وَبَلِّغْ رُوحَهُ وَجَسَدَهُ عَنِّى فِى هذِهِ السَّاعَةِ أَ فْضَلَ التَّحِيَّةِ وَالسَّلامِ،

1- مصباح المتهجّد: 400.

2- أَبِيها: خ.

3- مصباح المتهجّد: 401.

اللّهُمَّ صَلِّ عَلَى الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ الْمَظْلُومِ الشَّهِيدِ، قَتِيلِ الْكَفَرَةِ، وَطَرِيحِ الْفَجَرَةِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا أَبا عَبْدِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَيْکَ يَا ابْنَ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ، أَشْهَدُ مُوقِناً أَ نَّکَ أَمِينُ اللَّهِ وَابْنُ أَمِينِهِ، قُتِلْتَ مَظْلُوماً، وَمَضَيْتَ شَهِيداً، وَأَشْهَدُ أَنَّ اللَّهَ تَعالَى الطَّالِبُ بِثارِکَ، وَمُنْجِزٌ مَا وَعَدَکَ مِنَ النَّصْرِ وَالتَّأْيِيدِ فِی هَلاکِ عَدُوِّکَ وَ إِظْهارِ دَعْوَتِکَ، وَأَشْهَدُ أَ نَّکَ وَفَيْتَ بِعَهْدِ اللَّهِ، وَجاهَدْتَ فِی سَبِيلِ اللَّهِ، وَعَبَدْتَ اللَّهَ مُخْلِصاً حَتَّى أَتاکَ الْيَقِينُ، لَعَنَ اللَّهُ أُمَّةً قَتَلَتْکَ، وَلَعَنَ اللَّهُ أُمَّةً خَذَلَتْکَ، وَلَعَنَ اللَّهُ أُمَّةً أَ لَّبَتْ عَلَيْکَ، وَأَبْرَأُ إِلَی اللَّهِ تَعالی مِمَّنْ أَکْذَبَکَ وَاسْتَخَفَّ بِحَقِّکَ وَاسْتَحَلَّ دَمَکَ، بِأَبِی أَ نْتَ وَأُمِّی يَا أَبا عَبْدِ اللَّهِ، لَعَنَ اللَّهُ قاتِلَکَ، وَلَعَنَ اللَّهُ خاذِلَکَ، وَلَعَنَ اللَّهُ مَنْ سَمِعَ وَاعِيَتَکَ فَلَمْ يُجِبْکَ وَلَمْ يَنْصُرْکَ، وَلَعَنَ اللَّهُ مَنْ سَبَى نِساءَکَ، أَ نَا إِلَی اللَّهِ مِنْهُمْ بَرِیءٌ، وَمِمَّنْ والاهُمْ وَمالَأَهُمْ وَأَعانَهُمْ عَلَيْهِ، وَأَشْهَدُ أَ نَّکَ وَالْأَئِمَّةَ مِنْ وُلْدِکَ کَلِمَةُ التَّقْوَى، وَبابُ الْهُدَى، وَالْعُرْوَةُ الْوُثْقی، وَالْحُجَّةُ عَلَى أَهْلِ الدُّنْيا، وَأَشْهَدُ أَ نِّی بِکُمْ مُؤْمِنٌ، وَبِمَنْزِلَتِکُمْ مُوقِنٌ، وَلَکُمْ تابِعٌ بِذاتِ نَفْسِی، وَشَرايِعِ دِينِی، وَخَواتِيمِ عَمَلِی، وَمُنْقَلَبِی فِی دُنْيایَ وَآخِرَتِی (1).2362

صلوات بر علیّ بن الحسين عليهما السلام

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ سَيِّدِ الْعابِدِينَ الَّذِی اسْتَخْلَصْتَهُ لِنَفْسِکَ، وَجَعَلْتَ مِنْهُ أَئِمَّةَ الْهُدَى الَّذِينَ يَهْدُونَ بِالْحَقِّ وَبِهِ يَعْدِلُونَ، اخْتَرْتَهُ لِنَفْسِکَ، وَطَهَّرْتَهُ مِنَ الرِّجْسِ وَاصْطَفَيْتَهُ وَجَعَلْتَهُ هادِياً مَهْدِيّاً. اللَّهُمَّ فَصَلِّ عَلَيْهِ أَ فْضَلَ

1- مصباح المتهجّد: 401- 402.

مَا صَلَّيْتَ عَلَى أَحَدٍ مِنْ ذُرِّيَّةِ أَ نْبِيائِکَ حَتَّی تَبْلُغَ بِهِ مَا تَقَرُّ بِهِ عَيْنُهُ فِی الدُّنْيا وَالْآخِرَةِ إِنَّکَ عَزِيزٌ حَکِيمٌ (1) 2363.

صلوات بر محمّد بن علی عليهما السلام

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ باقِرِ الْعِلْمِ، وَ إِمامِ الْهُدی، وَقائِدِ أَهْلِ التَّقْوی، وَالْمُنْتَجَبِ مِنْ عِبادِکَ. اللَّهُمَّ وَکَما جَعَلْتَهُ عَلَماً لِعِبادِکَ، وَمَناراً لِبِلادِکَ، وَمُسْتَوْدَعاً لِحِکْمَتِکَ، وَمُتَرْجِماً لِوَحْيِکَ، وَأَمَرْتَ بِطاعَتِهِ، وَحَذَّرْتَ مِنْ مَعْصِيَتِهِ، فَصَلِّ عَلَيْهِ يَا رَبِّ أَ فْضَلَ مَا صَلَّيْتَ عَلَی أَحَدٍ مِنْ ذُرِّيَّةِ أَ نْبِيائِکَ وَأَصْفِيائِکَ وَرُسُلِکَ وَأُمَنائِکَ يَا رَبَّ الْعالَمِينَ (2) 2364.

صلوات بر جعفر بن محمّد عليهما السلام

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ الصَّادِقِ، خازِنِ الْعِلْمِ، الدَّاعِی إِلَيْکَ بِالْحَقِّ، النُّورِ الْمُبِينِ. اللَّهُمَّ وَکَما جَعَلْتَهُ مَعْدِنَ کَلَامِکَ وَوَحْيِکَ، وَخازِنَ عِلْمِکَ، وَ لِسانَ تَوْحِيدِکَ، وَوَ لِیَّ أَمْرِکَ، وَمُسْتَحْفِظَ دِينِکَ، فَصَلِّ عَلَيْهِ أَ فْضَلَ مَا صَلَّيْتَ عَلَی أَحَدٍ مِنْ أَصْفِيائِکَ وَحُجَجِکَ إِنَّکَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ (3) 2365.

صلوات بر موسی بن جعفر عليهما السلام

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی الْأَمِينِ الْمُؤْتَمَنِ مُوسَی بْنِ جَعْفَرٍ الْبَرِّ الْوَفِیِّ، الطَّاهِرِ الزَّکِیِّ، النُّورِ الْمُبِينِ (4) 2366، الْمُجْتَهِدِ الْمُحْتَسِبِ الصَّابِرِ عَلَی الْأَذی فِيکَ. اللَّهُمَّ وَکَما بَلَّغَ عَنْ آبائِهِ مَا اسْتُودِعَ مِنْ أَمْرِکَ وَنَهْيِکَ، وَحَمَلَ عَلَی الْمَحَجَّةِ، وَکابَدَ

1- مصباح المتهجّد: 402.

2- مصباح المتهجّد: 403.

3- مصباح المتهجّد: 403.

4- الْمُنِير: خ ل.

أَهْلَ الْعِزَّةِ وَالشِّدَّةِ فِيما كانَ يَلْقي مِنْ جُهَّالِ قَوْمِهِ، رَبِّ فَصَلِّ عَلَيْهِ أَ فْضَلَ وَأَكْمَلَ مَا صَلَّيْتَ عَلَى أَحَدٍ مِمَّنْ أَطاعَکَ وَنَصَحَ لِعِبادِکَ إِنَّکَ غَفُورٌ رَحِيمٌ (1)
.2367
صلوات بر علیّ بن موسی علیهما السلام
اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى عَلِيِّ بْنِ مُوسَى الَّذِی ارْتَضَيْتَهُ وَرَضَّيْتَ بِهِ مَنْ شِئْتَ مِنْ خَلْقِکَ. اللَّهُمَّ وَکَمَا جَعَلْتَهُ حُجَّةً عَلَى خَلْقِکَ، وَقائِماً بِأَمْرِکَ، وَناصِراً لِدِينِکَ، وَشاهِداً عَلَى عِبادِکَ، وَکَمَا نَصَحَ لَهُمْ فِی السِّرِّ وَالْعَلانِيَةِ، وَدَعا إِلَى سَبِيلِکَ بِالْحِکْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ، فَصَلِّ عَلَيْهِ أَ فْضَلَ مَا صَلَّيْتَ عَلَى أَحَدٍ مِنْ أَوْلِيائِکَ وَخِيَرَتِکَ مِنْ خَلْقِکَ إِنَّکَ جَوادٌ کَرِيمٌ (2) 2368.
صلوات بر محمّد بن علیّ بن موسی علیهم السلام
اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مُوسَى عَلَمِ التُّقى، وَنُورِ الْهُدَى، وَمَعْدِنِ الْوَفاءِ، وَفَرْعِ الْأَزْکِياءِ، وَخَلِيفَةِ الْأَوْصِياءِ، وَأَمِينِکَ عَلَى وَحْيِکَ. اللَّهُمَّ فَکَما هَدَيْتَ بِهِ مِنَ الضَّلالَةِ، وَاسْتَنْقَذْتَ بِهِ مِنَ الْحَيْرَةِ، وَأَرْشَدْتَ بِهِ مَنِ اهْتَدى، وَزَکَّيْتَ بِهِ مَنْ تَزَکَّى، فَصَلِّ عَلَيْهِ أَ فْضَلَ مَا صَلَّيْتَ عَلَى أَحَدٍ مِنْ أَوْ لِيائِکَ، وَبَقِيَّةِ أَوْصِيائِکَ، إِنَّکَ عَزِيزٌ حَکِيمٌ (3) 2369.
صلوات بر علیّ بن محمّد علیهما السلام
اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى عَلِيِّ بْنِ مُحَمَّدٍ وَصِیِّ الْأَوْصِياءِ، وَ إِمامِ الْأَتْقِياءِ، وَخَلَفِ أَئِمَّةِ الدِّينِ، وَالْحُجَّةِ عَلَى الْخَلائِقِ أَجْمَعِينَ. اللَّهُمَّ کَما جَعَلْتَهُ نُوراً يَسْتَضِیءُ بِهِ الْمُؤْمِنُونَ فَبَشَّرَ بِالْجَزِيلِ مِنْ ثَوابِکَ، وَأَ نْذَرَ بِالْأَلِيمِ مِنْ عِقابِکَ، وَحَذَّرَ بَأْسَکَ،

1- مصباح المتهجّد: 403.
2- مصباح المتهجّد: 404.
3- مصباح المتهجّد: 404.

وَذَکَّرَ بِآیاتِکَ، وَأَحَلَّ حَلالَکَ، وَحَرَّمَ حَرامَکَ، وَبَیَّنَ شَرائِعَکَ وَفَرائِضَکَ، وَحَضَّ عَلَی عِبادَتِکَ، وَأَمَرَ بِطاعَتِکَ، وَنَهی عَنْ مَعْصِیَتِکَ، فَصَلِّ عَلَیْهِ أَ فْضَلَ مَا صَلَّیْتَ عَلَی أَحَدٍ مِنْ أَوْ لِیائِکَ وَذُرِّیَّةِ أَ نْبِیائِکَ یَا إِلهَ الْعالَمِینَ (1) 2370.

راوی این صلوات، ابو محمّد یمنی گفت که: چون حضرت عسکری علیه السلام از ذکر صلوات بر پدرش فارغ شد و نوبت بر خود آن جناب رسید ساکت ماند، عرض کردم که: کیفیّت صلوات بر باقی را بفرمایید، فرمود: اگر نه این بود که ذکر این از معالم دین است و خدا امر فرموده ما را که به اهلش برسانیم هرآینه دوست داشتم که ساکت مانم، و لکن چون در مقام دین است بنویس:

صلوات بر حسن بن علیّ بن محمّد علیهم السلام

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی الْحَسَنِ بْنِ عَلِیِّ بْنِ مُحَمَّدٍ (2) 2371 الْبَرِّ التَّقِیِّ، الصَّادِقِ الْوَفِیِّ، النُّورِ الْمُضِیءِ، خازِنِ عِلْمِکَ، وَالْمُذَکِّرِ بِتَوْحِیدِکَ، وَوَ لِیِّ أَمْرِکَ، وَخَلَفِ أَئِمَّةِ الدِّینِ الْهُداةِ الرَّاشِدِینَ، وَالْحُجَّةِ عَلَی أَهْلِ الدُّنْیا، فَصَلِّ عَلَیْهِ یَا رَبِّ أَ فْضَلَ مَا صَلَّیْتَ عَلَی أَحَدٍ مِنْ أَصْفِیائِکَ وَحُجَجِکَ وَأَوْلادِ رُسُلِکَ یَا إِلهَ الْعالَمِینَ (3) 2372.

صلوات بر ولیّ الأمر المنتظر علیه السلام

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی وَ لِیِّکَ وَابْنِ أَوْ لِیائِکَ الَّذِینَ فَرَضْتَ طاعَتَهُمْ، وَأَوْجَبْتَ حَقَّهُمْ، وَأَذْهَبْتَ عَنْهُمُ الرِّجْسَ وَطَهَّرْتَهُمْ تَطْهِیراً. اللَّهُمَّ انْصُرْهُ وَانْتَصِرْ بِهِ لِدِینِکَ، وَانْصُرْ بِهِ أَوْ لِیاءَکَ وَأَوْ لِیاءَهُ وَشِیعَتَهُ وَأَ نْصارَهُ وَاجْعَلْنا مِنْهُمْ. اللَّهُمَّ أَعِذْهُ مِنْ شَرِّ کُلِّ باغٍ وَطاغٍ، وَمِنْ شَرِّ جَمِیعِ خَلْقِکَ، وَاحْفَظْهُ مِنْ بَیْنِ یَدَیْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ وَعَنْ یَمِینِهِ وَعَنْ شِمالِهِ، وَاحْرُسْهُ وَامْنَعْهُ أَنْ یُوصَلَ إِلَیْهِ بِسُوءٍ، وَاحْفَظْ فِیهِ رَسُولَکَ وَآلَ رَسُو لِکَ، وَأَظْهِرْ بِهِ الْعَدْلَ، وَأَیِّدْهُ بِالنَّصْرِ، وَانْصُرْ ناصِرِیهِ،

1- مصباح المتهجّد: 404- 405.

2- بْنِ مُحَمَّدٍ: خ.

3- مصباح المتهجّد: 405.

وَاخْذُل خاذِلِیهِ، وَاقْصِمْ بِهِ جَبابِرَةَ الْکُفْرِ، وَاقْتُلْ بِهِ الْکُفَّارَ وَالْمُنافِقِینَ وَجَمِیعَ الْمُلْحِدِینَ حَیْثُ کانُوا (1) 2373 مِنْ مَشارِقِ الْأَرْضِ وَمَغارِبِها، وَبَرِّها وَبَحْرِها، وَامْلَأْ بِهِ الْأَرْضَ عَدْلًا، وَأَظْهِرْ بِهِ دِینَ نَبِیِّکَ عَلَیْهِ وَآلِهِ السَّلامُ، وَاجْعَلْنِی اللَّهُمَّ مِنْ أَ نْصارِهِ وَأَعْوانِهِ وَأَ تْباعِهِ وَشِیعَتِهِ، وَأَرِنِی فِی آلِ مُحَمَّدٍ مَا یَأْمُلُونَ، وَفِی عَدُوِّهِمْ مَا یَحْذَرُونَ، إِلهَ الْحَقِّ آمِینَ (2) 2374.

1- در یک نسخه از مصدر: حَیْثُ کانُوا وَأَیْنَ کانُوا.

2- مصباح المتهجّد: 405- 406.

ص: 765

در فضیلت زیارت قبورانبیاء علیهم السلام

در بیان زیارت انبیاء عظام علیهم السلام و زیارت امامزادگان عالی‌مقام
و زیارت قبور مؤمنین أسکنهم اللّه دار السّلام
و مشتمل است بر سه مطلب:
مطلب اوّل
در زیارت پیغمبران عظام علیهم السلام است
بدان که تکریم و تعظیم انبیاء علیهم السلام عقلًا و شرعاً لازم است لا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ (1) 2375 و زیارت ایشان راجح و پسندیده، و علما تصریح فرموده‌اند به استحباب زیارت ایشان، و عدد آن بزرگواران اگرچه خیلی بسیار است لیکن قبور معلومه ایشان بسیار کم است، و قبور آنهایی که نقداً مستحضر هستم از این قرار است: حضرت آدم و حضرت نوح در مرقد منوّر حضرت امیر المؤمنین علیه السلام مدفونند، و حضرت ابراهیم علیه السلام در قدس خلیل که در نزدیکی بیت‌المقدّس است مدفون است، و در جوار آن حضرت جناب ساره زوجه آن حضرت و جناب اسحاق و یعقوب و یوسف علیهم السلام مدفونند، و حضرت اسماعیل علیه السلام و مادرش هاجر در مسجد الحرام در حجر مدفونند، و در او است قبور انبیاء علیهم السلام.
و از حضرت باقر علیه السلام منقول است که: مابین رکن و مقام مملوّ است از قبور پیغمبران (2) 2376.
و از حضرت صادق علیه السلام مروی است که: مابین رکن یمانی و حجر الأسود هفتاد پیغمبر مدفون است (3) 2377.
و در بیت المقدّس قبور جمله‌ای از پیغمبران واقع است، مانند حضرت داوود و سلیمان و غیرهما سلام اللّه علیهم اجمعین که در نزد اهل آن جا معروفند، و قبر جناب زکریّا علیه السلام در حلب معروف است، و از برای جناب یونس علیه السلام در شریعه کوفه بقعه و قبّه‌ای است معروف، و قبر حضرت هود و صالح در نجف اشرف مشهور، و مرقد حضرت ذی‌الکفل در کنار شطّ فرات در نزدیکی کوفه به مسافت چند فرسخ معروف است، و در شهر موصل است قبر جرجیس پیغمبر، و

1- بقره: 2/ 285.
2- کافی 4/ 214 ح 7.
3- کافی 4/ 214 ح 10.

در بیرون شهر قبر شیث هبة اللّه، ودر شوش قبر دانیال پیغمبر، و در قِبلی مسجد براثا (1) 2378 قبر جناب یوشع علیه السلام، و غیر اینها سلام اللّٰه علیهم اجمعین.
و امّا در باب کیفیّت زیارت ایشان: پس در اخبار زیارت مخصوصی برای ایشان به نظر نرسیده مگر زیارت حضرت آدم و نوح علیهما السلام که در باب زیارت حضرت امیر المؤمنین علیه السلام به شرح رفت، لکن از روایت زیارت جامعه که ما آن را اوّل زیارات جامعه قرار دادیم ظاهر می‌شود که انبیاء علیهم السلام نیز به آن زیارت کرده می‌شوند، شاهد بر این آن که شیخ جلیل محمّد بن المشهدی در مزار و سیّد اجلّ علیّ بن طاووس در مصباح الزّائر و غیر ایشان رضوان اللّٰه علیهم در آداب دخول کوفه همین زیارت شریفه را از برای مشهد حضرت یونس علیه السلام ذکر کرده‌اند (2) 2379 و مظنون آن است که نقل ایشان زیارت مذکوره را از روی همان کلّیّه‌ای باشد که از خبر ظاهر می‌شود.
به هر حال اگر کسی آن زیارت جامعه را در مراقد شریفه انبیاء علیهم السلام بخواند مناسب است، و چون زیارت در سابق مذکور شد محتاج به نقل آن در این جا نیستیم، هرکه خواهد به زیارت اوّل زیارات جامعه رجوع کند (ص 742) و از فیض عظیم آن خود را بهره‌مند نماید.
در فضیلت زیارت امامزادگان
مطلب دویّم
در زیارت امامزادگان عظام و شاهزادگان عالی‌مقام
که قبورشان محلّ فیوضات و برکات و موضع نزول رحمت و عنایت الهیّه است، و علمای اعلام تصریح فرموده‌اند به استحباب زیارت قبور ایشان، و بحمد اللّٰه تعالی در غالب بلاد شیعه قبورشان موجود، بلکه در قُری و بریّه و اطراف کوه‌ها و درّه‌ها پیوسته ملاذ درماندگان و ملجأ واماندگان و پناه مظلومین و موجب تسلّی دلهای پژمردگان بوده و خواهند بود تا یوم قیامت، و از بسیاری از ایشان کرامات و خوارق عادات مشاهده شده، لکن مستور نماند که امامزاده‌ای که انسان به اطمینان خاطر محض درک فیوضات و کشف کربات بار سفر بندد و شدّ رحال کند به سمت قبر شریفش باید دو مطلب را اوّل درست کرده آنگاه قصد مقصد کند:
اوّل: جلالت قدر و عظمت شأن صاحب آن مرقد علاوه بر شرافت نَسَب آنچه از کتب

1- این به حسب آن چیزی است که در سابق در باب مسجد براثا ذکر شد، و الّا فعلًا آن قبر شریف مشهور نیست. (منه).
2- مصباح الزائر: 75 در ذکر ورود به شریعه کوفه، و مزار شهید: 247.

احادیث و انساب و تواریخ معلوم شود.
دویّم: معلوم بودن قبر آن سیّد جلیل و صحّت نسبت قبر به او. و جمع بین این دو بسیار کم است، و ما در کتاب هدیّة الزّائر به ذکر جمعی از ایشان اشاره نمودیم، و در نفثة المصدور و منتهی الآمال اشاره به محسن بن حسین علیه السلام نمودیم، و چون این کتاب را گنجایش ذکر نیست اقتصار می‌کنیم به ذکر دو نفر از ایشان:
اوّل: سیّده جلیله مُعظّمه حضرت فاطمه بنت موسی بن جعفر علیه السلام که به حضرت معصومه سلام اللّه علیها شهرت دارد، قبر شریفش در بلده طیّبه قم معروف و مشهور است، و دارای قبّه عالیه و ضریح و صحن‌های متعدّده و خدمه بسیار و موقوفات کثیره است، و روشنی چشم اهل قم و معاذ و ملاذ عامّه خلق است، و در هر سال جماعت بسیار از بلاد بعیده شدّ رحال کنند و تعَب سفر کشند به جهت درک فیوضات از زیارت آن معظّمه، و فضیلت و جلالت آن حضرت از اخبار بسیار ظاهر می‌شود.
شیخ صدوق به سند حسَن کالصّحیح از سعد بن سعد روایت کرده که از حضرت امام رضا علیه السلام سؤال نمود از فاطمه بنت موسی بن جعفر علیه السلام، فرمود که: هرکه او را زیارت کند از برای او است بهشت (1) .2380
و به سند معتبر دیگر از فرزند آن حضرت امام محمّد تقی علیه السلام منقول است که: هرکه عمّه مرا در قم زیارت کند پس از برای او است بهشت (2) .2381
علّامه مجلسی رحمه الله از بعض کتب زیارات نقل کرده که: علیّ بن ابراهیم از پدرش از سعد اشعری قمّی از حضرت امام رضا علیه السلام روایت کرده که آن حضرت فرمود: ای سعد، نزد شما قبری هست از ما، سعد گفت: گفتم: فدای تو شوم، قبر فاطمه دختر امام موسی علیه السلام را می‌فرمایی؟
فرمود: بلی، مَنْ زارَها عارِفاً بِحَقِّها فَلَهُ الْجَنَّةُ، هرکه او را زیارت کند و حقّ او را بشناسد از برای او است بهشت، چون به نزد قبر آن حضرت برسی نزد سرش رو به قبله بایست و سی و چهار مرتبه اللّه أکبر و سی و سه مرتبه سُبْحانَ اللَّهِ و سی و سه مرتبه الْحَمْدُ لِلَّهِ بگو، پس بگو: زیارت حضرت معصومه علیها السلام در قم

1- عیون اخبار الرضا علیه السلام 2/ 299 ح 1 باب 67 و کامل الزیارات: 536، ح 1، باب 106.

2- كامل الزيارات: 536، ح 3، باب 106.

السَّلامُ عَلَی آدَمَ صِفْوَةِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَی نُوحٍ نَبِیِّ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَی إِبْراهِیمَ خَلِیلِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَی مُوسَی کَلِیمِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَی عِیسی رُوحِ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَیْکَ یَا رَسُولَ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا خَیْرَ خَلْقِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا صَفِیَّ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا مُحَمَّدَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ خاتِمَ النَّبِیِّینَ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا أَمِیرَ الْمُؤْمِنِینَ عَلِیَّ بْنَ أَبِی طالِبٍ وَصِیَّ رَسُولِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکِ یَا فاطِمَةُ سَیِّدَةَ نِساءِ الْعالَمِینَ، السَّلامُ عَلَیْکُما یَا سِبْطَیْ نَبِیِّ الرَّحْمَةِ وَسَیِّدَیْ شَبابِ أَهْلِ الْجَنَةِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا عَلِیَّ بْنَ الْحُسَیْنِ سِیِّدَ الْعابِدِینَ وَقُرَّةَ عَیْنِ النَّاظِرِینَ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا مُحَمَّدَ بْنَ عَلِیٍّ باقِرَ الْعِلْمِ بَعْدَ النَّبِیِّ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا جَعْفَرَ بْنَ مُحَمَّدٍ الصَّادِقَ الْبارَّ الْأَمِینَ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا مُوسَی بْنَ جَعْفَرٍ الطَّاهِرَ الطُّهْرِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا عَلِیَّ بْنَ مُوسَی الرِّضَا الْمُرْتَضی، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا مُحَمَّدَ بْنَ عَلِیٍّ التَّقِیَّ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا عَلِیَّ بْنَ مُحَمَّدٍ النَّقِیَّ النَّاصِحَ الْأَمِینَ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا حَسَنَ بْنَ عَلِیٍّ، السَّلامُ عَلَی الْوَصِیِّ مِنْ بَعْدِهِ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی نُورِکَ وَسِراجِکَ، وَوَ لِیِّ وَ لِیِّکَ، وَوَصِیِّ وَصِیِّکَ، وَحُجَّتِکَ عَلَی خَلْقِکَ، السَّلامُ عَلَیْکِ یَا بِنْتَ رَسُولِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکِ یَا بِنْتَ فاطِمَةَ وَخَدِیجَةَ، السَّلامُ عَلَیْکِ یَا بِنْتَ أَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ، السَّلامُ عَلَیْکِ یَا بِنْتَ الْحَسَنِ وَالْحُسَیْنِ، السَّلامُ عَلَیْکِ یَا بِنْتَ وَ لِیِّ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکِ یَا أُخْتَ وَ لِیِّ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکِ یَا عَمَّةَ وَ لِیِّ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکِ یَا بِنْتَ مُوسی بْنِ جَعْفَرٍ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَکاتُهُ، السَّلامُ عَلَیْکِ عَرَّفَ اللَّهُ بَیْنَنا وَبَیْنَکُمْ فِی الْجَنَّةِ، وَحَشَرَنا فِی زُمْرَتِکُمْ، وَأَوْرَدَنا حَوْضَ نَبِیِّکُمْ، وَسَقَانا بِکَأْسِ جَدِّکُمْ مِنْ یَدِ عَلِیِّ بْنِ أَبِی طالِبٍ صَلَواتُ اللَّهِ عَلَیْکُمْ،

أَسْأَلُ اللَّهَ أَنْ يُرِيَنا فِيكُمُ السُّرُورَ وَالْفَرَجَ، وَأَنْ يَجْمَعَنا وإِيَّاكُمْ فِى زُمْرَةِ جَدِّكُمْ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ، وَأَنْ لَايَسْلُبَنا مَعْرِفَتَكُمْ إِنَّهُ وَلِىٌّ قَدِيرٌ، أَ تَقَرَّبُ إِلَى اللَّهِ بِحُبِّكُمْ، وَالْبَراءَةِ مِنْ أَعْدائِكُمْ، وَالتَّسْلِيمِ إِلَى اللَّهِ راضِياً بِهِ غَيْرَ مُنْكِرٍ وَلَا مُسْتَكْبِرٍ، وَعَلَى يَقِينِ مَا أَتى بِهِ مُحَمَّدٌ وَبِهِ راضٍ، نَطْلُبُ بِذلِکَ وَجْهَکَ يَا سَيِّدِى اللَّهُمَّ وَرِضاکَ وَالدَّارَ الْآخِرَةَ، يَا فاطِمَةُ اشْفَعِى لِى فِى الْجَنَّةِ فَإِنَّ لَکِ عِنْدَ اللَّهِ شَأْناً مِنَ الشَّأنِ. اللَّهُمَّ إِنِّى أَسْأَ لُکَ أَنْ تَخْتِمَ لِى بِالسَّعادَةِ فَلَا تَسْلُبْ مِنِّى مَا أَ نَا فِيهِ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِىِّ الْعَظِيمِ. اللَّهُمَّ اسْتَجِبْ لَنا وَتَقَبَّلْهُ بِکَرَمِکَ وَعِزَّتِکَ وَبِرَحْمَتِکَ وَعافِيَتِکَ، وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ أَجْمَعِينَ وَسَلَّمَ تَسْلِيماً يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ (1) 2382.

زيارت حضرت عبدالعظيم عليه السلام

دويّم: امامزاده لازم التّعظيم جناب شاهزاده عبدالعظيم كه نسب شريفش به چهار واسطه به سبط جليل حضرت خير الورى امام حسن مجتبى عليه السلام منتهى مى‌شود بدين طريق: عبدالعظيم بن عبداللّه بن علىّ بن الحسن بن زيد بن الحسن بن علىّ بن ابى طالب عليهم السلام، و قبر شريفش در رى معلوم و مشهور و ملاذ و معاذ عامّه مخلوق است، و علوّ مقام و جلالت شأن آن حضرت اظهر من الشّمس است، چه آن جناب به علاوه آن كه در دودمان حضرت خاتم النّبيين است، از اكابر محدّثين و اعاظم علماء و زهّاد و عبّاد و صاحب ورع و تقوى است، و از اصحاب حضرت جواد و حضرت هادى عليهما السلام است، و نهايت توسّل و انقطاع به خدمت ايشان داشته، و احاديث بسيار از ايشان روايت كرده (2) 2383.

و اوست صاحب كتاب خطب اميرالمؤمنين عليه السلام و كتاب يوم و ليلة (3) 2384، و او است كه دين خود را بر امام زمانش حضرت هادى عليه السلام عرض كرد، و حضرت تصديق او نمود و فرمود: يا أبا القاسم، هذا واللّه دين اللّه الّذى ارتضاه لعباده فَأَثْبِتْ عليه ثبّتکَ اللّه بالقول الثابت فى

1- بحار الأنوار 102/ 265- 266.

2- نقد الرجال تفرشى 3/ 70.

3- خاتمه مستدرک 4/ 404 نقل از رساله صاحب بن عبّاد.

الدنیا والآخرة (1) 2385.
و صاحب بن عبّاد رساله مختصره در احوال آن جناب نوشته که شیخ ما مرحوم ثقة الإسلام نوری در خاتمه مستدرک آن را نقل فرموده (2) 2386.
و در آن جا و در رجال شیخ نجاشی است که: حضرت عبدالعظیم از سلطان زمان خویش ترسید و گریخت، و در شهرها گردش می‌کرد به عنوان آنکه قاصد و پیک است، تا به ری آمد و مخفی شد در ساربانان، و به روایت نجاشی در سردابی در خانه مردی از شیعیان در سکّة الموالی، و در آن جا عبادت خدا می‌کرد، و روزها روزه می‌داشت، و شبها به نماز می‌ایستاد، و پنهان بیرون می‌آمد، و زیارت می‌کرد قبری را که در مقابل قبر او است، و راه در میان است، و می‌گفت: این قبر مردی از فرزندان حضرت امام موسی علیه السلام است.
و پیوسته در آن جا می‌بود، و یک و دو از شیعه خبر می‌شدند از احوال او، تا آن که اکثر مردم ری او را شناختند، پس شخصی از شیعه حضرت رسالت پناه صلی الله علیه و آله را در خواب دید که فرمود:
مردی از فرزندان مرا از سکّة الموالی بر خواهند داشت و مدفون خواهند کرد نزد درخت سیب در باغ عبدالجبّار بن عبدالوهّاب، و اشاره فرمود به همان مکان که در آن جا مدفون شد، پس آن شخص رفت که آن درخت و مکان را از صاحب باغ بخرد، صاحب باغ گفت که: از برای چه می‌خری این درخت و جای آن را؟ آن شخص خواب خود را نقل کرد، صاحب باغ گفت: من‌نیز چنین خواب دیده‌ام، وموضع این درخت را با جمیع باغ وقف کرده‌ام بر آن سیّد و سایر شیعیان که در آن جا مرده‌های خود را دفن کنند.
پس عبدالعظیم بیمار شد و به رحمت ایزدی واصل گشت، چون او را برهنه کردند که غسل بدهند در جیبش رقعه‌ای یافتند که در آن جا نسب شریف خود را نوشته بود که: منم ابو القاسم عبدالعظیم پسر عبداللّٰه پسر علی پسر حسن پسر زید پسر امام‌حسن پسر علیّ بن ابی طالب علیهم السلام (3) 2387.
و نیز صاحب بن عبّاد در وصف علم عبدالعظیم گفته که: روایت کرده ابو تراب رویانی که گفت: شنیدم از ابو حمّاد رازی که می‌گفت: وارد شدم بر حضرت امام علیّ نقی علیه السلام در سرّ من

1- کمال الدین 2/ 379- 380 ح 1 باب 37 با اضافات مفیدی در اوّل آن.
2- خاتمه مستدرک الوسائل 4/ 404 ضمن ح 173.

3- رجال نجاشی: 247، شماره 653.

رأی، پس سؤال کردم از آن حضرت جمله‌ای از مسائل حلال و حرام خود و جواب فرمود مسائل مرا، پس زمانی که وداع کردم با آن حضرت برای بیرون آمدن از آن جا، حضرت با من فرمود: ای حمّاد، هرگاه مشکل شد بر تو چیزی از امور دینت در ناحیه خود- یعنی در بلدِ ری- پس سؤال کن آن را از عبدالعظیم بن عبداللّه حَسَنی و سلام مرا به او برسان (1) 2388.
و محقّق داماد در کتاب رواشح گفته که: احادیث بسیار در فضیلت زیارت عبدالعظیم روایت شده، و وارد شده که هرکه زیارت کند قبر او را بهشت بر او واجب شود (2) 2389.
و شیخ شهید ثانی رحمه الله در حواشی خلاصه همین روایت را از بعض نسّابین نقل فرموده (3) 2390.
و ابن بابویه و ابن قولویه به سند معتبر روایت کرده‌اند که: مردی از اهل ری به خدمت حضرت امام علیّ نقی علیه السلام رفت، حضرت از او پرسید که: کجا بودی؟ عرض کرد که: به زیارت امام حسین علیه السلام رفته بودم، فرمود که: اگر زیارت می‌کردی قبر عبدالعظیم را که نزد شما است هرآینه مثل کسی بودی که زیارت امام حسین علیه السلام کرده باشد (4) 2391.
فقیر گوید که: علما از برای آن بزرگوار زیارتی نقل نکرده‌اند مگر آن که فخر المحقّقین آقا جمال الدّین در مزار خود فرموده که: زیارت آن حضرت به این نحو مناسب است:
السَّلامُ عَلَی آدَمَ صِفْوَةِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَی نُوحٍ نَبِیِّ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَی إِبْراهِیمَ خَلِیلِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَی مُوسَی کَلِیمِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَی عِیسَی رُوحِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا رَسُولَ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا خَیْرَ خَلْقِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا صَفِیَّ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا مُحَمَّدَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ خاتَمَ النَّبِیِّینَ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا أَمِیرَ الْمُؤْمِنِینَ عَلِیَّ بْنَ أَبِی طالِبٍ وَصِیَّ رَسُولِ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکِ یَا فاطِمَةُ سَیِّدَةَ نِساءِ الْعالَمِینَ، السَّلامُ عَلَیْکُما یَا سِبْطَیِ الرَّحْمَةِ وَسَیِّدَیْ شَبابِ أَهْلِ الْجَنَّةِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا عَلِیَّ بْنَ الْحُسَیْنِ سَیِّدَ الْعابِدِینَ وَقُرَّةَ عَیْنِ النَّاظِرِینَ،

1- خاتمه مستدرک الوسائل 4/ 406 ضمن شماره 173.
2- الرواشح السماویّه: 86.
3- خلاصة الأقوال ضمن رسائل شهید 2/ 161 شماره 292.
4- ثواب الأعمال: 99 و کامل الزیارات: 537، ح 1، باب 107.

ص: 772

السَّلامُ عَلَیْکَ یَا مُحَمَّدَ بْنَ عَلِیٍّ باقِرَ الْعِلْمِ بَعْدَ النَّبِیِّ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا جَعْفَرَ بْنَ مُحَمَّدٍ الصَّادِقَ الْبارَّ الْأَمِینَ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا مُوسَی بْنَ جَعْفَرٍ الطَّاهِرَ الطُّهْرَ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا عَلِیَّ بْنَ مُوسَی الرِّضَا الْمُرْتَضی، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا مُحَمَّدَ بْنَ عَلِیٍّ التَّقِیَّ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا عَلِیَّ بْنَ مُحَمَّدٍ النَّقِیَّ النَّاصِحَ الْأَمِینَ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا حَسَنَ بْنَ عَلِیٍّ، السَّلامُ عَلَی الْوَصِیِّ مِنْ بَعْدِهِ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی نُورِکَ وَسِراجِکَ، وَوَ لِیِّ وَ لِیِّکَ، وَوَصِیِّ وَصِیِّکَ، وَحُجَّتِکَ عَلَی خَلْقِکَ. السَّلامُ عَلَیْکَ أَ یُّهَا السَّیِّدُ الزَّکِیُّ وَالطَّاهِرُ الصَّفِیُّ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا ابْنَ السَّادَةِ الْأَطْهارِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا ابْنَ الْمُصْطَفَیْنَ الْأَخْیارِ، السَّلامُ عَلَی رَسُولِ اللَّهِ وَعَلَی ذُرِّیَّةِ رَسُولِ اللَّهِ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَکاتُهُ، السَّلامُ عَلَی الْعَبْدِ الصَّالِحِ الْمُطِیعِ لِلّهِ رَبِّ الْعالَمِینَ وَ لِرَ سُولِهِ وَلِأَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا أَبَا الْقاسِمِ ابْنَ السِّبْطِ الْمُنْتَجَبِ الْمُجْتَبی، السَّلامُ عَلَیْکَ یَا مَنْ بِزِیارَتِهِ ثَوابُ زِیارَةِ سَیِّدِ الشُّهَداءِ یُرْتَجی، السَّلامُ عَلَیْکَ عَرَّفَ اللَّهُ بَیْنَنا وَبَیْنَکُمْ فِی الْجَنَّةِ، وَحَشَرَنا فِی زُمْرَتِکُمْ، وَأَوْرَدَنا حَوْضَ نَبِیِّکُمْ، وَسَقَانا بِکَأْسِ جَدِّکُمْ مِنْ یَدِ عَلِیِّ بْنِ أَبِی طالِبٍ صَلَواتُ اللَّهِ عَلَیکُمْ، أَسْأَلُ اللَّهَ أَنْ یُرِیَنا فِیکُمُ السُّرُورَ وَالْفَرَجَ، وَأَنْ یَجْمَعَنا وَ إِیَّاکُمْ فِی زُمْرَةِ جَدِّکُمْ مُحَمَّدٍ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ، وَأَنْ لَا یَسْلُبَنا مَعْرِفَتَکُمْ إِنَّهُ وَ لِیٌّ قَدِیرٌ، أَ تَقَرَّبُ إِلَی اللَّهِ بِحُبِّکُمْ، وَالْبَراءَةِ مِنْ أَعْدائِکُمْ، وَالتَّسْلِیمِ إِلَی اللَّهِ راضِیاً بِهِ غَیْرَ مُنْکِرٍ وَلَا مُسْتَکْبِرٍ وَعَلَی یَقِینِ مَا أَتی بِهِ مُحَمَّدٌ نَطْلُبُ بِذلِکَ وَجْهَکَ یَا سَیِّدِی اللَّهُمَّ وَرِضاکَ وَالدَّارَ الْآخِرَةَ یَا سَیِّدِی وَابْنَ سَیِّدِی اشْفَعْ لِی فِی الْجَنَّةِ فَإِنَّ لَکَ عِنْدَ اللَّهِ شَأناً مِنَ الشَّأْنِ. اللَّهُمَ

إِنِّى أَسْأَ لُکَ أَنْ تَخْتِمَ لِى بِالسَّعادَةِ فَلَا تَسْلُبْ مِنِّى مَا أَ نَا فِيهِ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلّا بِاللَّهِ الْعَلِىِّ الْعَظِيمِ. اللَّهُمَّ اسْتَجِبْ لَنا وَتَقَبَّلْهُ بِکَرَمِکَ وَعِزَّتِکَ وَبِرَحْمَتِکَ وَعافِيَتِکَ، وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ أَجْمَعِينَ وَسَلَّمَ تَسْلِيماً يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.

پس محقّق مذکور فرموده که: در بعضى اخبار مذکور است که: امامزاده عبدالعظيم در اوقات توقّف در رى از منزل پنهان بيرون مى‌آمد و قبرى که در مقابل قبر او است و راه در ميان است زيارت مى‌کرد، و مى‌فرمود که: اين قبر مردى از اولاد موسى بن جعفر عليهما السلام است (1) 2392.

و الحال قبرى در آن جا است که به امامزاده حمزه فرزند امام موسى عليه السلام منسوب است، وظاهر آن است که همان قبرى باشد که امامزاده عبدالعظيم زيارت آن مى‌نمود، إن شاء اللّه او را نيز زيارت بايد نمود، و همين زيارت را مى‌توان خواند، و فقره السَّلامُ عَلَيْکَ يَا أَبَا القَاسِمِ و فقره بعد از آن را نبايد خواند، انتهى.

مخفى نماند که در صحن امامزاده حمزه قبر شيخ جليل سعيد قدوة المفسّرين جمال الدّين ابوالفتوح حسين بن على خزاعى رحمه الله صاحب تفسير معروف است، بايد آن جناب را زيارت نمود، و همچنين از زيارت جناب شيخ صدوق رئيس المحدّثين معروف به ابن بابويه که در نزديکى بلد شاهزاده عبدالعظيم است غفلت نبايد نمود.

در زيارت قبور مؤمنين رحمهم الله

مطلب سيّم

در زيارت قبور مؤمنين رضى اللَّه عنهم اجمعين است

شيخ ثقه جليل القدر جعفر بن قولويه القمّى از عمرو بن عثمان رازى روايت کرده که گفت:

شنيدم از حضرت ابو الحسن امام موسى بن جعفر عليه السلام که مى‌فرمود: هرکه قادر نباشد بر زيارت ما پس زيارت کند صُلحاء از موالیان ما را تا نوشته شود براى او ثواب زيارت ما، و کسى که قادر نباشد بر صله و نيکى به ما پس صله و نيکى کند با صالحان موالیان ما تا از براى او نوشته شود ثواب صله و نيکى به ما (2) 2393.

و نيز به سند صحيح روايت کرده از محمّد بن احمد بن يحيى الأشعرى که گفت: من در قَيد

1- بحار الانوار 102/ 268 نقل از فهرست نجاشى.

2- کامل الزيارات: 528، ح 1، باب 105.

که اسم منزلی است در طریق مکّه با علیّ بن بلال روانه شدیم سر قبر محمّد بن اسماعیل بن بزیع، پس علیّ بن بلال برای من گفت که: صاحب این قبر برای من روایت کرد از حضرت امام رضا علیه السلام که فرمودند: هرکه بیاید به نزد قبر برادر مؤمن خود و دست بر قبر گذارد و هفت مرتبه بخواند سوره إِنَّا أَنزَلْنَاهُ را ایمن گردد در روز فزع اکبر یعنی از ترس بزرگ روز قیامت (1) 2394.
و در روایت دیگر مثل همین را نقل کرده مگر آنکه دارد: و رو به قبله کند (2) 2395.
فقیر گوید که: این ایمن بودن که حدیث دلالت بر آن دارد ممکن است که از برای خواننده باشد، چنانچه ظاهر حدیث است، و محتمل است که از برای صاحب قبر باشد، چنانچه تأیید می‌کند آن را حدیثی که بعد از این از سیّد ابن طاووس نقل می‌شود.
و نیز در کامل‌الزّیاره به سند معتبر منقول است که: عبدالرّحمان بن ابی عبداللّٰه به حضرت صادق علیه السلام عرض کرد که: چگونه بگذارم دست خود را بر قبور مسلمین؟ پس حضرت به دست خود اشاره به زمین فرمود و دست را به زمین گذاشت و خود مقابل قبله بودند (3) 2396.
و نیز به سند صحیح منقول است که عبداللّٰه بن سنان به حضرت صادق علیه السلام عرض کرد که:
چگونه سلام باید کرد بر اهل قبور؟ فرمود که می‌گویی:
السَّلامُ عَلَی أَهْلِ الدِّیارِ مِنَ الْمُؤْمِنِینَ وَالْمُسْلِمِینَ، أَ نْتُمْ لَنا فَرَطٌ (4) 2397 وَنَحْنُ إِنْ شاءَ اللَّهُ بِکُمْ لاحِقُونَ (5) 2398.
و از حضرت امام حسین علیه السلام روایت شده که: هرکه داخل قبرستان شود و بگوید: اللَّهُمَّ رَبَّ هذِهِ الْأَرْواحِ الْفانِیَةِ، وَالْأَجْسادِ الْبالِیَةِ، وَالْعِظامِ النَّخِرَةِ الَّتِی خَرَجَتْ مِنَ الدُّنْیا وَهِیَ بِکَ مُؤْمِنَةٌ أَدْخِلْ عَلَیْهِمْ رَوْحاً مِنْکَ وَسَلاماً مِنِّی، بنویسد حق تعالی از برای او حسنات به عدد خلق، از زمان آدم تا قیام قیامت (6) 2399.
و از حضرت امیر المؤمنین علیه السلام منقول است که: هر که داخل قبرستان شود و بگوید:

1- کامل الزیارات: 528، ح 3، باب 105.
2- کامل الزیارات: 529، ح 4، باب 105.
3- کامل الزیارات: 529، ح 5، باب 105.
4- فَرَطٌ: جماعت پیش‌رو.

5- كامل الزيارات: 531، ح 9، باب 105.
6- بحار الأنوار 102/ 301 ح 31 نقل از بعض مؤلّفات اصحاب كه ناقل از شيخ مفيد است.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ، السَّلامُ عَلَى أَهْلِ لَاإِلهَ إِلّا اللَّهُ مِنْ أَهْلِ لَاإِلهَ إِلّا اللَّهُ، يَا أَهْلَ لَاإِلهَ إِلّا اللَّهُ بِحَقِّ لَاإِلهَ إِلّا اللَّهُ كَيْفَ وَجَدْتُمْ قَوْلَ لَاإِلهَ إِلّا اللَّهُ مِنْ لَا إِلهَ إِلّا اللَّهُ؟ يَا لَاإِلهَ إِلّا اللَّهُ بِحَقِّ لَاإِلهَ إِلّا اللَّهُ اغْفِرْ لِمَنْ قالَ: لَاإِلهَ إِلّا اللَّهُ، وَاحْشُرْنا فِی زُمْرَةِ مَنْ قالَ: لَاإِلهَ إِلّا اللَّهُ، مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ، عَلِیٌّ وَ لِیُّ اللَّهِ، حق سبحانه و تعالی ثواب پنجاه سال عبادت برای او بنویسد، و گناه پنجاه ساله را از او و پدر و مادرش محو گرداند (1) 2400.

و در روایت دیگر وارد شده که: بهتر سخنی که در قبرستان بگویی چون از آن جا بگذری آن است که بایستی و بگویی: اللَّهُمَّ وَ لِّهِمْ مَا تَوَلَّوْا، وَاحْشُرْهُمْ مَعَ مَنْ أَحَبُّوا (2) 2401.

و سیّد ابن طاووس در مصباح الزّائر گفته‌که: چون قصد کنی زیارت مؤمنین را سزاوار است که روز پنجشنبه باشد، و اگرنه هر وقت که خواستی، و کیفیّت زیارت ایشان چنین‌است که رو به قبله کنی و بگذاری دست خود را بر قبر وبگویی: اللَّهُمَّ ارْحَمْ غُرْبَتَهُ، وَصِلْ وَحْدَتَهُ، وَآنِسْ وَحْشَتَهُ، وَآمِنْ رَوْعَتَهُ، وَأَسْكِنْ إِلَيْهِ مِنْ رَحْمَتِکَ رَحْمَةً يَسْتَغْنِی بِها عَنْ رَحْمَةِ مَنْ سِواکَ، وَأَلْحِقْهُ بِمَنْ كانَ يَتَوَلَّاهُ. پس می‌خوانی سوره إِنَّا أَنْزَلنَاهُ را هفت مرتبه (3) 2402.

و روایت شده در صفت زیارتشان و ثواب او حدیث دیگری از فضیل (4) 2403 که گفت: هرکه بخواند سوره إِنَّا أَنزَلْنَاهُ را هفت مرتبه نزد قبر مؤمنی، حق تعالی ملکی به سوی قبر او فرستد که عبادت کند خدا را نزد قبر او، و بنویسد حق تعالی از برای میّت ثواب این عمل ملک را، پس چون از قبرش مبعوث شود به هیچ هولی از اهوال قیامت نگذرد مگر آن که حق تعالی بگرداند آن هول را از او به سبب آن ملک تا خدا او را داخل بهشت گرداند. و با هفت مرتبه إِنَّا أَنزَلْنَاهُ سوره حمد و دو سوره قُلْ اعُوذُ و قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ و آیة الكرسی را هر یک سه مرتبه بخواند (5) 2404.

1- بحار الأنوار 102/ 301 ح 31 نقل از بعض مؤلّفات اصحاب که ناقل از شیخ مفید است.

2- بحار الأنوار 102/ 301 ح 32 نقل از بعض مؤلّفات اصحاب که ناقل از شیخ مفید است.

3- مصباح الزائر: 512.

4- در مصدر: مفضّل.

5- مصباح الزائر: 513 و كامل الزيارات: 533، ح 14، باب 105.

و نیز روایت شده در صفت زیارت آنها روایت دیگری از محمّد بن مسلم که گفت: به خدمت حضرت صادق علیه السلام عرض کردم که: مردگان را زیارت بکنیم؟ فرمود: بلی، گفتم: آیا آنها می‌دانند که ما به زیارت آنها رفته‌ایم؟ فرمود: بلی، قسم به خدا می‌دانند و شاد می‌شوند و انس می‌گیرند به شما، عرض کردم که: چه بگوییم وقتی که به زیارت ایشان برویم؟ فرمود بگو:
اللَّهُمَّ جافِ الْأَرْضَ عَنْ جُنُوبِهِمْ، وَصاعِدْ إِلَیْکَ أَرْواحَهُمْ، وَلَقِّهِمْ مِنْکَ رِضْواناً، وَأَسْکِنْ إِلَیْهِمْ مِنْ رَحْمَتِکَ مَا تَصِلُ بِهِ وَحْدَتَهُمْ، وَتُؤْنِسُ بِهِ وَحْشَتَهُمْ، إِنَّکَ عَلَى کُلِّ شَیْ‌ء قَدِیرٌ (1) 2405.
پس سیّد فرموده: و در وقتی که بوده باشی بین قبرهای مؤمنین بخوان یازده مرتبه قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَد را و هدیه کن آن را از برای ایشان، به تحقیق که روایت شده که: حق تعالی به عدد مردگان ثواب می‌دهد (2) 2406.
و در کامل الزّیاره از حضرت صادق علیه السلام روایت شده که فرمود: مردگان را چون پیش از طلوع آفتاب زیارت کنید می‌شنوند و جواب می‌دهند شما را، و اگر بعد از طلوع آفتاب زیارت کنید می‌شنوند و جواب نمی‌دهند (3) 2407.
و در دعوات راوندی حدیثی مروی است از حضرت رسول صلی الله علیه و آله در کراهت زیارت اموات در شب، چنانچه فرمود به حضرت ابی ذر: ولا تزرهم أحیاناً باللیل (4) 2408.
و در مجموعه شیخ شهید از حضرت رسول صلی الله علیه و آله منقول است که: هیچ کس نمی‌گوید نزد قبر میّتی سه مرتبه: اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ أَنْ لَاتُعَذِّبَ هذَا الْمَیِّتَ، مگر آن که خداوند تعالی دور گرداند از او عذاب را در روز قیامت (5) 2409.
از جامع الأخبار نقل است که: بعضی از صحابه از حضرت رسول صلی الله علیه و آله نقل کرده که آن حضرت فرمود: هدیه بفرستید برای مردگان خود، پس گفتیم که: چیست هدیه مرده‌ها؟ فرمود:
صدقه و دعا (6) 2410.

1- مصباح الزائر: 513 و من لا یحضره الفقیه 1/ 180 ح 540.
2- مصباح الزائر: 513.
3- نوادر علیّ بن اسباط الأصول السّتّة عشر: 126 و از آن بحار 102/ 297.
4- دعوات راوندی: 277، ح 801.

5- به مجموعه شهید دسترسی پیدا نکردم، و راوندی آن را در دعوات: 270، ح 770 نقل فرموده.
6- جامع الأخبار سبزواری: 482، ح 1347/ 5.

و فرمود: ارواح مؤمنين می‌آيند هر جمعه به آسمان دنيا مقابل خانه‌ها و منزلهای خود، و فرياد می‌كنند هر يک از ايشان به آواز حزين با گريه: ای اهل من و اولاد من، ای پدر من و مادر من و خويشان من مهربانی كنيد بر ما به آن چه بود در دست ما، و عذاب و حساب او بر ما است و نفعش برای غير ما، و هر يک فرياد می‌كنند خويشان خود را: مهربانی كنيد ما را به درهمی يا به قرص نانی يا به جامه‌ای كه خداوند بپوشاند شما را از جامه بهشت، پس گريست رسول خدا صلی الله عليه و آله و گريه كرديم ما، وآن جناب از زيادی گريستن قدرت بر سخن گفتن نداشت، پس فرمود:
اينها برادران دينی شمايند كه خاک پوسيده شده‌اند بعد از سرور و نعمت، پس ندا می‌كنند به عذاب و هلاكت بر جانهای خود و می‌گويند: وای بر ما، اگر انفاق می‌كرديم آنچه را كه در دست ما بود در طاعت و رضای خداوند محتاج نبوديم به سوی شما، پس برمی‌گردند با حسرت و پشيمانی و فرياد می‌كنند: زود بفرستيد صدقه مردگان را (1) 2411.
و ايضاً از آن جناب روايت كرده كه فرمود: هر صدقه كه برای مرده داده می‌شود، می‌گيرد آن را مَلَكی در طبقی نور كه درخشان است شعاع آن، و می‌رسد به هفت آسمان، پس می‌ايستد بر لب قبر و فرياد می‌كند: السَّلامُ عَلَيْكُمْ يَا أَهْلَ الْقُبُورِ، اهل شما فرستادند اين هديه را به سوی شما، پس آن را می‌گيرد و داخل در قبر خود می‌كند و به آن خوابگاهش فراخ می‌شود.
پس فرمود: آگاه باشيد هركس مهربانی كند مُرده را به صَدقه، پس برای او است نزد خداوند از اجر مانند احُد، و می‌باشد روز قيامت در سايه عرش خدا، روزی كه نيست سايه جز سايه عرش خدا، زنده و مرده نجات می‌يابند به اين صدقه (2) 2412.
و حكايت شده كه: امير خراسان را در خواب ديدند كه می‌گفت: بفرستيد برای من آنچه را كه می‌اندازيد برای سگان خود، كه من محتاجم به آن.
و بدان كه زيارت قبور مؤمنين ثواب بسيار دارد، و علاوه فوائد عظيمه بر آن مترتّب است، باعث عبرت و آگاهی و زهد و بی‌ميلی به دنيا و رغبت در آخرت می‌شود، و در وقت اندوه بسيار و شادی بسيار بايد به قبرستان رفت، پس عاقل آن است كه در قبرستان عبرت بگيرد از اموات، تا حَلاوت دنيا از دلش بيرون رَوَد، و شهد كالای دنيوی در كامش تلخ شود، و تفكّر كند در فنای دنيا و تقلّب احوال آن، و به خاطر بياورد كه او نيز عن قريب مثل ايشان خواهد گشت، و دستش از عمل كوتاه و باعث عبرت ديگران شود.
عبرت گرفتن از اموات

1- جامع الأخبار: 482، ح 1348/ 6.
2- جامع الأخبار: 482، ح 1349/ 7.

وَلَقد أَجادَ الشّیخ النِّظامی فی قوله:
زنده دلی در صف افسردگان‌رفت به همسایگی مردگان
حرف فنا خواند ز هر لوح پاک‌روح بقا جست ز هر روح پاک (1) 2413
رشناسی پی تفتیش حال‌کرد از او بر سر راهی سؤال
کاین همه از زنده رمیدن چراست‌رخت سوی‌مرده کشیدن‌چراست
گفت پلیدان به مغاک اندرندپاک نهادان تَهِ خاک اندرند
مرده دلانند به روی زمین‌بهر چه با مرده شوم همنشین
همدمی مُرده دهد مردگی‌صحبت افسرده دل افسردگی
زیر گِل آنان که پراکنده‌اندگرچه به تن مرده به دل زنده‌اند
مرده دلی بود مرا پیش از این‌بسته هر چون و چرا پیش‌از این
زنده شدم از نظر پاکشان‌آب حیات است مرا خاکشان
رُوِیَ أ نّه أوْحَی‌اللَّه تعالَی إلی عیسی علیه السلام: یَا عِیسی، هَبْ لِی مِنْ عَیْنَیکَ الدُّمُوعَ، وَمِنْ قَلْبِکَ‌الْخُشُوعَ، وَاکْحَلْ عَیْنَیْکَ بِمِیلِ الْحُزْنِ إذا ضَحِکَ الْبَطّالُونَ، وَقُمْ‌عَلَی‌قُبُورِ الْأَمْواتِ فَنادِهِمْ بِالصَّوْتِ الرَّفِیعِ لَعَلَّکَ تَأْخُذُ مَوْعِظَتَکَ مِنْهُمْ، وَقُلْ: إِنِّی لاحِقٌ بِهِمْ فِی اللَّاحِقِینَ (2) 2414.
تمام شد آن چه مقدّر شده بود ثبت آن در این کتاب شریف در عشیّه یکشنبه دهم ذی القعدة الحرام سنه (1344) یکهزار و سیصد و چهل و چهار، شب ولادت با سعادت حضرت ثامن الأئمّه مولانا ابو الحسن الرضا صلوات اللَّه علیه.
و چون در این روز کاغذ فوت مادرم به من رسید از برادران ایمانی که از این کتاب منتفع می‌گردند التماس دعا و زیارت دارم برای آن مرحومه مغفوره و برای خودم و والدم در حیات و ممات، والحمد للَّه‌أوّلًا وآخراً وصلّی اللَّه علی محمّد وآله الطاهرین (3) 2415.

1- مرکز تحقیقات حج، مفاتیح الجنان، 1جلد، نشر مشعر - تهران.
2- مستدرک الوسائل 2/ 483 نقل از امالی مفید: 236، ح 7.
3- در پایان نسخه اصل نوشته شده: نویسنده این کتاب شریف طاهر خوش‌نویس ابن المرحوم المغفور الحاج عبدالرحمان غفر اللَّه ذنوبهما از قرّاء و زائرین مشاهد مشرّفه التماس دعا و زیارت دارم.
محقّق این کتاب شریف، میرزا علی آل کوثر گوید: این حقیر هم از همه مؤمنین و مؤمنات که از این کتاب شریف بهره‌مند می‌شوند برای خود و والدینم التماس دعا و طلب زیارت دارم.

بسم اللَّه الرحمن الرحیم

الحمد للَّه‌وسلام علی عباده الّذین اصطفی، چنین گوید این گنهکار رو سیاه عبّاس قمّی عفی اللّه عنه: بعد از آن که بعون اللّه تعالی کتاب مفاتیح الجنان را تألیف نمودم و در اقطار منتشر گشت، به خاطرم رسید که در طبع دویّم آن بر آن زیاد کنم دعای وداعی برای ماه رمضان، و خطبه روز عید فطر، و زیارت جامعه أئمّة المؤمنین، و دعای اللَّهُمَّ إنَّی زرت هذَا الإمام که در عقب زیارات خوانده می‌شود، و زیارت وداعی که هر یک از أئمّه علیهم السلام را به آن وداع کنند، و رقعه‌ای که برای حاجت می‌نویسند، و دعایی که در غیبت امام عصر عجّل اللّه فرجه باید خوانده شود، و آداب زیارت به نیابت، به واسطه کثرت حاجت به این‌ها، لکن دیدم هرگاه این کار را کنم فتح بابی شود برای تصرّف در کتاب مفاتیح و بسا شود بعضی از فضولان بعد از این در آن کتاب بعضی از ادعیه دیگر بیفزایند یا از آن کم کنند و به اسم مفاتیح الجنان در میان مردم رواج دهند چنانکه در مفتاح الجنان مشاهده می‌شود، لا جرم کتاب را به همان حال خود گذاشتم و این هشت مطلب را بعد از تمام شدن مفاتیح ملحق به آن نمودم، و به لعنت خداوند قهّار و نفرین رسول خدا صلی الله علیه و آله و ائمّه اطهار علیهم السلام واگذار و حواله نمودم کسی را که در مفاتیح تصرّف کند. اینک شروع کنیم به ذکر آن هشت مطلب:

اوّل: دعای وداع ماه مبارک رمضان است

شیخ کلینی رضوان اللّه علیه در کتاب کافی روایت کرده از ابو بصیر از حضرت صادق علیه السلام این دعا را برای وداع ماه رمضان: دعای وداع ماه رمضان

اللَّهُمَّ إِنَّکَ قُلْتَ فِی کِتابِکَ الْمُنْزَلِ شَهْرُ رَمَضانَ الَّذِی أُ نْزِلَ فِیهِ الْقُرْآنُ (1) 2416 وَهذَا شَهْرُ رَمَضانَ وَقَدْ تَصَرَّمَ فَأَسْأَ لُکَ بِوَجْهِکَ الْکَرِیمِ وَکَلِماتِکَ التَّامَّةِ إِنْ کانَ بَقِیَ عَلَیَّ ذَ نْبٌ لَمْ تَغْفِرْهُ لِی أَوْ تُرِیدُ أَنْ تُعَذِّبَنِی عَلَیْهِ أَوْ تُقایِسَنِی

1- بقره: 2/ 185.

بِهِ أَنْ يَطْلُعَ (1) 2417 فَجْرُ هذِهِ اللَّيْلَةِ أَوْ يَتَصَرَّمَ هذَا الشَّهْرُ إِلّا وَقَدْ غَفَرْتَهُ لِى يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ، اللّٰهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ بِمَحامِدِکَ کُلِّها أَوَّ لِها وَآخِرِها مَا قُلْتَ لِنَفْسِکَ مِنْها، وَمَا قالَ الْخَلائِقُ الْحَامِدُونَ الْمُجْتَهِدُونَ الْمَعْدُودُونَ الْمُوَقِّرُونَ (2) 2418 ذِکْرَکَ وَالشُّکْرَ لَکَ الَّذِينَ أَعَنْتَهُمْ عَلَى أَداءِ حَقِّکَ مِنْ أَصْنافِ خَلْقِکَ مِنَ الْمَلائِکَةِ الْمُقَرَّبِينَ وَالنَّبِيِّينَ وَالْمُرْسَلِينَ وَأَصْنافِ النَّاطِقِينَ وَالْمُسَبِّحِينَ لَکَ مِنْ جَمِيعِ الْعالَمِينَ عَلَى أَ نَّکَ بَلَّغْتَنا شَهْرَ رَمَضانَ وَعَلَيْنا مِنْ نِعَمِکَ وَعِنْدَنا مِنْ قِسَمِکَ وَ إِحْسانِکَ وَتَظاهُرِ امْتِنانِکَ، فَبِذلِکَ لَکَ مُنْتَهَى الْحَمْدِ الْخالِدِ الدَّائِمِ الرَّاکِدِ الْمُخَلَّدِ السَّرْمَدِ الَّذِى لَايَنْفَدُ طُولَ الْأَ بَدِ، جَلَّ ثَناؤُکَ أَعَنْتَنا عَلَيْهِ حَتَّى قَضَيْتَ عَنَّا صِيامَهُ وَقِيامَهُ مِنْ صَلاةٍ وَمَا کانَ مِنَّا فِيهِ مِنْ بِرٍّ أَوْ شُکْرٍ أَوْ ذِکْرٍ. اللّٰهُمَّ فَتَقَبَّلْهُ مِنَّا بِأَحْسَنِ قَبُو لِکَ وَتَجاوُزِکَ وَعَفْوِکَ وَصَفْحِکَ وَغُفْرانِکَ وَحَقِيقَةِ رِضْوانِکَ حَتَّى تُظَفِّرَنا فِيهِ بِکُلِّ خَيْرٍ مَطْلُوبٍ، وَجَزِيلِ عَطاءٍ مَوْهُوبٍ، وَتُوقِيَنا فِيهِ مِنْ کُلِّ مَرْهُوبٍ، أَوْ بَلاءٍ مَجْلُوبٍ، أَوْ ذَ نْبٍ مَکْسُوبٍ. اللّٰهُمَّ إِنِّى أَسْأَ لُکَ بِعَظِيمِ مَا سَأَلَکَ بِهِ أَحَدٌ مِنْ خَلْقِکَ مِنْ کَرِيمِ أَسْمائِکَ وَجَمِيلِ ثَنائِکَ وَخاصَّةِ دُعائِکَ أَنْ تُصَلِّىَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَنْ تَجْعَلَ شَهْرَنا هذَا أَعْظَمَ شَهْرِ رَمَضانَ مَرَّ عَلَيْنا مُنْذُ أَ نْزَلْتَنا إِلَى الدُّنْيا بَرَکَةً فِى عِصْمَةِ دِينِى، وَخَلاصِ نَفْسِى، وَقَضاءِ حَوَائِجِى، وَتُشَفِّعَنِى فِى مَسائِلِى وَتَمامِ النِّعْمَةِ عَلَىَّ، وَصَرْفِ السُّوءِ عَنِّى، وَ لِباسِ الْعافِيَةِ لِى فِيهِ، وَأَنْ تَجْعَلَنِى بِرَحْمَتِکَ مِمَّنْ خِرْتَ (3) 2419 لَهُ لَيْلَةَ الْقَدْرِ وَجَعَلْتَها لَهُ خَيْراً مِنْ أَ لْفِ شَهْرٍ فِى أَعْظَمِ الْأَجْرِ، وَکَرائِمِ الذُّخْرِ،

1- أن لَايَطْلُعَ: ظ.
2- المُعَدِّدُونَ المُؤْثِرُونَ: خ ل.
3- ادَّخَرْتَ: خ ل.

وَحُسْنِ الشُّكْرِ، وَطُولِ الْعُمْرِ، وَدَوامِ الْيُسْرِ. اللَّهُمَّ وَأَسْأَ لُکَ بِرَحْمَتِکَ وَطَوْ لِکَ وَعَفْوِکَ وَنَعْمائِکَ وَجَلالِکَ وَقَدِيمِ إِحْسانِکَ وَامْتِنانِکَ أَنْ لَاتَجْعَلَهُ آخِرَ الْعَهْدِ مِنَّا لِشَهْرِ رَمَضانَ حَتَّى تُبَلِّغَناهُ مِنْ قابِلٍ عَلَى أَحْسَنِ حالٍ، وَتُعَرِّفَنِى هِلالَهُ مَعَ النَّاظِرِينَ إِلَيْهِ وَالْمُعْتَرِفِينَ (1) 2420 لَهُ فِى أَعْفَى عافِيَتِکَ، وَأَ نْعَمِ نِعْمَتِکَ، وَأَوْسَعِ رَحْمَتِکَ، وَأَجْزَلِ قِسَمِکَ، يَا رَبِّىَ الَّذِى لَيْسَ لِى رَبٌّ غَيْرُهُ، لَايَكُونُ هذَا الْوَداعُ مِنِّى لَهُ وَداعَ فَناءٍ، وَلَا آخِرَ الْعَهْدِ مِنِّى لِلِقاءٍ، حَتّى تُرِيَنِيهِ مِنْ قابِلٍ فِى أَوْسَعِ النِّعَمِ، وَأَ فْضَلِ الرَّجاءِ، وَأَ نَا لَکَ عَلَى أَحْسَنِ الْوَفاءِ، إِنَّکَ سَمِيعُ الدُّعاءِ. اللَّهُمَّ اسْمَعْ دُعائِى، وَارْحَمْ تَضَرُّعِى وَتَذَلُّلِى لَکَ وَاسْتِكانَتِى وَتَوَكُّلِى عَلَيْکَ وَأَ نَا لَکَ مُسَلِّمٌ لَاأَرْجُو نَجاحاً وَلَا مُعافاةً وَلَا تَشْرِيفاً وَلَا تَبْلِيغاً إِلّا بِکَ وَمِنْکَ، وَامْنُنْ عَلَىَّ جَلَّ ثَناؤُکَ وَتَقَدَّسَتْ أَسْماؤُکَ بِتَبْلِيغِى شَهْرَ رَمَضانَ وَأَ نَا مُعافىً مِنْ كُلِّ مَكْرُوهٍ وَمَحْذُورٍ وَمِنْ جَمِيعِ الْبَوائِقِ، الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِى أَعانَنا عَلَى صِيامِ هذَا الشَّهْرِ وَقِيامِهِ حَتَّى بَلَّغَنِى آخِرَ لَيْلَةٍ مِنْهُ (2) 2421.

دويّم: خطبه روز عيد فطر استخطبه روز عيد فطر

كه امام جماعت بعد از بجا آوردن نماز عيد مى‌خواند، و آن به نحوى كه شيخ صدوق در كتاب من لا يحضره الفقيه از حضرت امير المؤمنين عليه السلام نقل فرموده چنين است:

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِى خَلَقَ السَّماواتِ وَالْأَرْضَ، وَجَعَلَ الظُّلُماتِ وَالنُّورَ، ثُمَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ يَعْدِلُونَ، لَانُشْرِکُ بِاللَّهِ شَيْئاً وَلَا نَتَّخِذُ مِنْ دُو نِهِ وَ لِيّاً، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِى لَهُ مَا فِى السَّماواتِ وَمَا فِى الْأَرْضِ وَلَهُ الْحَمْدُ فِى الْآخِرَةِ

1- والمُتَعَرِّفِينَ: خ ل.

2- كافى 4/ 166 ح 6 باب دعاء دهه آخر ماه رمضان.

وَهُوَ الْحَكِيمُ الْخَبِيرُ، يَعْلَمُ مَا يَلِجُ فِی الْأَرْضِ وَمَا يَخْرُجُ مِنْها وَمَا يَنْزِلُ مِنَ السَّماءِ وَمَا يَعْرُجُ فِيها وَهُوَ الرَّحِيمُ الْغَفُورُ، كَذَلِكَ اللَّهُ لَاإِلهَ إِلّا هُوَ إِلَيْهِ الْمَصِيرُ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی يُمْسِكُ السَّماءَ أَنْ تَقَعَ عَلَی الْأَرْضِ إِلّا بِإِذْنِهِ إِنَّ اللَّهَ بِالنّاسِ لَرَؤُوفٌ رَحِيمٌ. اللَّهُمَّ ارْحَمْنا بِرَحْمَتِكَ، وَاعْمُمْنا بِمَغْفِرَتِكَ إِنَّكَ أَ نْتَ الْعَلِیُّ الْكَبِيرُ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی لَامَقْنُوطٌ مِنْ رَحْمَتِهِ، وَلَا مَخْلُوٌّ مِنْ نِعْمَتِهِ، وَلَا مُؤْيَسٌ مِنْ رَوْحِهِ، وَلَا مُسْتَنْكِفٌ عَنْ عِبادَتِهِ، بِكَلِمَتِهِ (1) 2422 قامَتِ السَّمٰوَاتُ السَّبْعُ، وَاسْتَقَرَّتِ الْأَرْضُ الْمِهادُ، وَثَبَتَتِ الْجِبالُ الرَّواسِی، وَجَرَتِ الرِّياحُ اللَّواقِحُ (2) 2423، وَسارَ فِی جَوِّ السَّماءِ السَّحابُ، وَقامَتْ عَلَی حُدُودِهَا الْبِحارُ، وَهُوَ إِلهٌ لَها وَقاهِرٌ يَذِلُّ لَهُ الْمُتَعَزِّزُونَ، وَيَتَضاءَلُ لَهُ الْمُتَكَبِّرُونَ، وَيَدِينُ لَهُ طَوْعاً وَكَرْهاً الْعالَمُونَ، نَحْمَدُهُ كَمَا حَمِدَ نَفْسَهُ وَكَما هُوَ أَهْلُهُ وَنَسْتَعِينُهُ وَنَسْتَغْفِرُهُ وَنَسْتَهْدِيهِ وَنَشْهَدُ أَنْ لَاإِلهَ إِلّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَاشَرِيكَ لَهُ، يَعْلَمُ مَا تُخْفِی النُّفُوسُ، وَمَا تُجِنُّ الْبِحارُ، وَمَا تَوارَی مِنْهُ ظُلْمَةٌ، وَلَا تَغِيبُ عَنْهُ غائِبَةٌ، وَمَا تَسْقُطُ مِنْ وَرَقَةٍ مِنْ شَجَرَةٍ وَلَا حَبَّةٍ فِی ظُلْمَةٍ إِلّا يَعْلَمُها لَاإِلهَ إِلّا هُوَ وَلَا رَطْبٍ وَلَا يابِسٍ إِلّا فِی كِتابٍ مُبِينٍ، وَيَعْلَمُ مَا يَعْمَلُ الْعامِلُونَ وَأَیَّ مَجْرَیً يَجْرُونَ، وَ إِلَی أَیٍّ مُنْقَلَبٍ يَنْقَلِبُونَ، وَنَسْتَهْدِی اللَّهَ بِالْهُدَی، وَنَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَنَبِيُّهُ وَرَسُولُهُ إِلَی خَلْقِهِ، وَأَمِينُهُ عَلَی وَحْيِهِ، وَأَ نَّهُ قَدْ بَلَّغَ رِسالاتِ رَبِّهِ وَجاهَدَ فِی اللَّهِ الْحائِدِينَ عَنْهُ الْعادِلِينَ بِهِ، وَعَبَدَ اللَّهَ حَتَّی أَتاهُ الْيَقِينُ صَلَّی اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ (3) 2424، أُوصِيكُمْ بِتَقْوَی اللَّهِ الَّذِی لَاتَبْرَحُ مِنْهُ نِعْمَةٌ، وَلَا تَنْفَدُ مِنْهُ رَحْمَةٌ،

1- الَّذِی بِكَلِمَتِهِ: خ.
2- الرِّياحُ اللَّواقِحُ: بادهائی كه درختان را بارور می‌كنند.
3- وَسَلَّمَ: خ.

وَلَا يَسْتَغْنِى الْعِبادُ عَنْهُ، وَلَا يَجْزِى أَ نْعُمَهُ الْأَعْمالُ، الَّذِى رَغَّبَ فِى التَّقْوَى، وَزَهَّدَ فِى الدُّنْيا، وَحَذَّرَ الْمَعاصِىَ، وَتَعَزَّزَ بِالْبَقاءِ، وَذَ لَّلَ خَلْقَهُ بِالْمَوْتِ وَالْفَناءِ، وَالْمَوْتُ غايَةُ الْمَخْلُوقِينَ، وَسَبِيلُ الْعالَمِينَ، وَمَعْقُودٌ بِنَواصِى الْباقِينَ، لَايُعْجِزُهُ إِباقُ الْهارِبِينَ، وَعِنْدَ حُلُولِهِ يَأْسِرُ أَهْلَ الْهَوَى، يَهْدِمُ كُلَّ لَذَّةٍ، وَيُزِيلُ كُلَّ نِعْمَةٍ، وَيَقْطَعُ كُلَّ بَهْجَةٍ، وَالدُّنْيا دارٌ كَتَبَ اللَّهُ لَهَا الْفَناءَ، وَلِأَهْلِها مِنْهَا الْجَلاءَ، فَأَكْثَرُهُمْ يَنْوِى بَقاءَها، وَيُعَظِّمُ بَناءَها، وَهِىَ حُلْوَةٌ خَضِرَةٌ قَدْ عُجِّلَتْ لِلطَّالِبِ وَالْتَبَسَتْ بِقَلْبِ النَّاظِرِ، وَتُضْنِى ذو (1) 2425 الثَّرْوَةِ الضَّعِيفَ وَيَجْتَوِيهَا (2) 2426 الْخائِفُ الْوَجِلُ، فَارْتَحِلُوا مِنْها يَرْحَمُكُمُ اللَّهُ بِأَحْسَنِ مَا بِحَضْرَتِكُمْ، وَلَا تَطْلُبُوا مِنْها أَكْثَرَ مِنَ الْقَلِيلِ، وَلَا تَسْأَ لُوا مِنْها فَوْقَ الْكَفافِ، وَارْضَوْا مِنْها بِالْيَسِيرِ، وَلَا تَمُدُّنَّ أَعْيُنَكُمْ مِنْها إِلى مَا مُتِّعَ الْمُتْرَفُونَ بِهِ، وَاسْتَهِينُوا بِها وَلَا تُوَطِّنُوها، وَأَضِرُّوا بِأَ نْفُسِكُمْ فِيها، وَ إِيَّاكُمْ وَالتَّنَعُّمَ وَالتَّلَهِّىَ وَالْفاكِهاتِ فَإِنَّ فِى ذلِكَ غَفْلَةً وَاغْتِراراً، أَلا إِنَّ الدُّنْيا قَدْ تَنَكَّرَتْ وَأَدْبَرَتْ وَاحْلَوْلَتْ وَآذَ نَتْ بِوَداعٍ، أَلا وَ إِنَّ الْآخِرَةَ قَدْ رَحَلَتْ فَأَ قْبَلَتْ وَأَشْرَفَتْ وَآذَ نَتْ بِاطِّلاعٍ، أَلا وَ إِنَّ الْمِضْمارَ الْيَوْمَ وَالسِّباقَ غَداً، أَلا وَ إِنَّ السُّبْقَةَ الْجَنَّةُ وَالْغايَةَ النَّارُ، أَلا أَ فَلا تائِبٌ مِنْ خَطِيئَتِهِ قَبْلَ يَوْمِ مَنِيَّتِهِ، أَلَا عامِلٌ لِنَفْسِهِ قَبْلَ يَوْمِ بُؤْسِهِ وَفَقْرِهِ، جَعَلَنَا اللَّهُ وَ إِيَّاكُمْ مِمَّنْ يَخافُهُ وَيَرْجُو ثَوابَهُ، أَلا إِنَّ هذَا الْيَوْمَ يَوْمٌ

1- ذَا: ظ.

2- يَجْتَويها: بالجيم والحاء المهملة. (منه)

جَعَلَهُ اللَّهُ لَكُمْ عِيداً، وَجَعَلَكُمْ لَهُ أَهْلًا، فَاذْكُرُوا اللَّهَ يَذْكُرْكُمْ، وَادْعُوهُ يَسْتَجِبْ لَكُمْ، وَأَدُّوا فِطْرَتَكُمْ فَإِنَّها سُنَّةُ نَبِيِّكُمْ، وَفَرِيضَةٌ واجِبَةٌ مِنْ رَبِّكُمْ، فَلْيُؤَدِّها كُلُّ امْرِئٍ مِنْكُمْ عَنْ نَفْسِهِ وَعَنْ عِيالِهِ كُلِّهِمْ، ذَكَرِهِمْ وَأُ نْثاهُمْ، وَصَغِيرِهِمْ وَكَبِيرِهِمْ، وَحُرِّهِمْ وَمَمْلُوكِهِمْ، عَنْ كُلِّ إِنْسانٍ مِنْهُمْ صاعاً مِنْ بُرٍّ، أَوْ صاعاً مِنْ تَمْرٍ، أَوْ صاعاً مِنْ شَعِيرٍ، وَأَطِيعُوا اللَّهَ فِيما فَرَضَ عَلَيْكُمْ وَأَمَرَكُمْ بِهِ مِنْ إِقامِ الصَّلاةِ، وَإِيتاءِ الزَّكاةِ، وَحِجِّ الْبَيْتِ، وَصَوْمِ شَهْرِ رَمَضانَ، وَالْأَمْرِ بِالْمَعْرُوفِ، وَالنَّهْيِ عَنِ الْمُنْكَرِ، وَالْإِحْسانِ إِلى نِسائِكُمْ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمانُكُمْ، وَأَطِيعُوا اللَّهَ فِيما نَهاكُمْ عَنْهُ مِنْ قَذْفِ الْمُحْصَنَةِ، وَ إِتْيانِ الْفاحِشَةِ، وَشُرْبِ الْخَمْرِ، وَبَخْسِ الْمِكْيالِ، وَنَقْصِ الْمِيزانِ، وَشَهادَةِ الزُّورِ، وَالْفِرارِ مِنَ الزَّحْفِ، عَصَمَنَا اللَّهُ وَ إِيَّاكُمْ بِالتَّقْوى وَجَعَلَ الْآخِرَةَ خَيْراً لَنا وَلَكُمْ مِنَ الْأُولى، إِنَّ أَحْسَنَ الْحَدِيثِ وَأَبْلَغَ مَوْعِظَةِ الْمُتَّقِينَ كِتابُ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ، أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطانِ الرَّجِيمِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ اللَّهُ الصَّمَدُ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُواً أَحَدٌ. خطبه عید فطر و روز جمعه

پس می‌نشیند اندکی بعد از فراغ از خطبه مانند کسی که تعجیل داشته باشد، پس برمی‌خیزد و خطبه دویّم را می‌خواند (1) 2427، و آن همان خطبه‌ای است که حضرت امیر المؤمنین علیه السلام در روز جمعه بعد از نشستن و برخاستن از خطبه اوّل می‌خواندند، و آن خطبه چنین است:

الْحَمْدُ لِلَّهِ نَحْمَدُهُ وَنَسْتَعِينُهُ وَنُؤْمِنُ بِهِ وَنَتَوَكَّلُ عَلَيْهِ، وَنَشْهَدُ أَنْ لَاإِلهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَاشَرِيکَ لَهُ، وَأَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ صَلَواتُ اللَّهِ وَسَلامُهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَمَغْفِرَتُهُ وَرِضْوانُهُ. اللّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ عَبْدِکَ وَرَسُولِکَ وَنَبِيِّکَ صَلاةً نامِيَةً زاكِيَةً تَرْفَعُ بِها دَرَجَتَهُ، وَتُبَيِّنُ بِها فَضْلَهُ، وَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ،

1- من لا يحضره الفقيه 1/ 514- 517 ح 1483.

وَبارِکْ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ کَما صَلَّیْتَ وَبارَکْتَ وَتَرَحَّمْتَ عَلَی إِبْراهِیمَ وَآلِ إِبْراهِیمَ إِنَّکَ حَمِیدٌ مَجِیدٌ. اللَّهُمَّ عَذِّبْ کَفَرَةَ أَهْلِ الْکِتابِ الَّذِینَ یَصُدُّونَ عَنْ سَبِیلِکَ، وَیَجْحَدُونَ آیاتِکَ، وَیُکَذِّبُونَ رُسُلَکَ. اللَّهُمَّ خالِفْ بَیْنَ کَلِمَتِهِمْ، وَأَلْقِ الرُّعْبَ فِی قُلُوبِهِمْ، وَأَ نْزِلْ عَلَیْهِمْ رِجْزَکَ وَنَقْمَتَکَ وَبَأْسَکَ الَّذِی لاتَرُدُّهُ عَنِ الْقَوْمِ الْمُجْرِمِینَ. اللَّهُمَّ انْصُرْ جُیُوشَ الْمُسْلِمِینَ وَسَرَایاهُمْ وَمُرابِطِیهِمْ فِی مَشارِقِ الْأَرْضِ وَمَغارِبِها إِنَّکَ عَلَی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ. اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِلْمُؤْمِنِینَ وَالْمُؤْمِناتِ وَالْمُسْلِمِینَ وَالْمُسْلِماتِ. اللَّهُمَّ اجْعَلِ التَّقْوی زادَهُمْ، وَالْإِیمانَ وَالْحِکْمَةَ فِی قُلُوبِهِمْ، وَأَوْزِعْهُمْ أَنْ یَشْکُرُوا نِعْمَتَکَ الَّتِی أَ نْعَمْتَ عَلَیْهِمْ، وَأَنْ یُوفُوا بِعَهْدِکَ الَّذِی عاهَدْتَهُمْ عَلَیْهِ، إِلهَ الْحَقِّ وَخالِقَ الْخَلْقِ. اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِمَنْ تُوُفِّیَ مِنَ الْمُؤْمِنِینَ وَالْمُؤْمِناتِ وَالْمُسْلِمِینَ وَالْمُسْلِماتِ وَ لِمَنْ هُوَ لاحِقٌ بِهِمْ مِنْ بَعْدِهِمْ مِنْهُمْ إِنَّکَ أَ نْتَ الْعَزِیزُ الْحَکِیمُ، إِنَّ اللَّهَ یَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحسانِ وَإِیتاءِ ذِی الْقُرْبی، وَیَنْهی عَنِ الْفَحْشاءِ وَالْمُنْکَرِ وَالْبَغْیِ یَعِظُکُمْ لَعَلَّکُمْ تَذَکَّرُونَ، اذْکُرُوا اللَّهَ یَذْکُرْکُمْ فَإِنَّهُ ذاکِرٌ لِمَنْ ذَکَرَهُ، وَاسْأَ لُوا اللَّهَ مِنْ رَحْمَتِهِ وَفَضْلِهِ فَإِنَّهُ لَایَخِیبُ عَلَیْهِ داعٍ دَعاهُ، رَبَّنا آتِنا فِی الدُّنْیا حَسَنَةً وَفِی الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنا عَذابَ النَّارِ (1) 2428.

زیارت جامعه أئمّة المؤمنین

سیّم: زیارت جامعه أئمّة المؤمنین علیهم السلام است

که هر امامی را در هر وقت از شهور و ایّام به آن زیارت می‌توان کرد، و این زیارت را سیّد ابن طاووس در مصباح الزّائر از ائمّه علیهم السلام روایت کرده با مقدّماتی از دعاء و نماز در وقت رفتن به

1- من لا یحضره الفقیه 1/ 432 ح 1263.

سفر زیارت، پس فرموده: چون خواستی غسل زیارت کنی بگو در وقتی که غسل می‌کنی:
بِسْمِ اللَّهِ وَبِاللَّهِ وَفِی سَبِیلِ اللَّهِ وَعَلَی مِلَّةِ رَسُولِ اللَّهِ، اللَّهُمَّ اغْسِلْ عَنِّی دَرَنَ الذُّنُوبِ، وَوَسَخَ الْعُیُوبِ، وَطَهِّرْنِی بِماءِ التَّوْبَةِ، وَأَ لْبِسْنِی رِداءَ الْعِصْمَةِ، وَأَیِّدْنِی بِلُطْفٍ مِنْکَ یُوَفِّقُنِی لِصالِحِ الْأَعْمالِ، إِنَّکَ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِیمِ.
پس هرگاه نزدیک در حرم مطهّر شدی بگو: الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی وَفَّقَنِی لِقَصْدِ وَ لِیِّهِ وَزِیارَةِ حُجَّتِهِ، وَأَوْرَدَنِی حَرَمَهُ وَلَمْ یَبْخَسْنِی حَظِّی مِنْ زِیارَةِ قَبْرِهِ، وَالنُّزُولِ بِعَقْوَةِ مُغَیَّبِهِ وَساحَةِ تُرْبَتِهِ. الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی لَمْ یَسِمْنِی بِحِرْمانِ مَا أَمَّلْتُهُ، وَلَا صَرَفَ عَنِّی مَا رَجَوْتُهُ، وَلَا قَطَعَ رَجائِی فِیمَا تَوَقَّعْتُهُ، بَلْ أَ لْبَسَنِی عافِیَتَهُ، وَأَفادَنِی نِعْمَتَهُ، وَآتانِی کَرامَتَهُ.
پس هرگاه وارد حرم شدی بایست برابر ضریح مقدّس و بگو:
السَّلامُ عَلَیْکُمْ أَئِمَّةَ الْمُؤْمِنِینَ، وَسادَةَ الْمُتَّقِینَ، وَکُبَراءَ الصِّدِّیقِینَ، وَأُمَراءَ الصَّالِحِینَ، وَقادَةَ الْمُحْسِنِینَ، وَأَعْلامَ الْمُهْتَدِینَ، وَأَ نْوارَ الْعارِفِینَ، وَوَرَثَةَ الْأَ نْبِیاءِ، وَصَفْوَةَ الْأَوْصِیاءِ، وَشُمُوسَ الْأَتْقِیاءِ، وَبُدُورَ الْخُلَفاءِ، وَعِبادَ الرَّحْمَانِ، وَشُرَکاءَ الْقُرْآنِ، وَمَنْهَجَ الْإِیمانِ، وَمَعادِنَ الْحَقائِقِ، وَشُفَعاءَ الْخَلائِقِ، وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَکاتُهُ. أَشْهَدُ أَ نَّکُمْ أَبْوابُ اللَّهِ، وَمَفاتِیحُ رَحْمَتِهِ، وَمَقالِیدُ مَغْفِرَتِهِ، وَسَحائِبُ رِضْوانِهِ، وَمَصابِیحُ جِنانِهِ، وَحَمَلَةُ فُرْقانِهِ، وَخَزَنَةُ عِلْمِهِ، وَحَفَظَةُ سِرِّهِ، وَمَهْبِطُ وَحْیِهِ، وَعِنْدَکُمْ أَماناتُ النُّبُوَّةِ، وَوَدائِعُ الرِّسالَةِ، أَ نْتُمْ أُمَناءُ اللَّهِ وَأَحِبَّاؤُهُ، وَعِبادُهُ وَأَصْفِیاؤُهُ، وَأَ نْصارُ تَوْحِیدِهِ، وَأَرْکانُ تَمْجِیدِهِ، وَدُعاتُهُ إِلی کُتُبِهِ، وَحَرَسَةُ خَلائِقِهِ، وَحَفَظَةُ وَدَائِعِهِ، لَایَسْبِقُکُمْ ثَناءُ

الْمَلائِكَةِ فِى الْإِخْلاصِ وَالْخُشُوعِ، وَلَا يُضادُّكُمْ ذُو ابْتِهالٍ وَخُضُوعٍ، أَ نَّى وَلَكُمُ الْقُلُوبُ الَّتِى تَوَلَّى اللَّهُ رِياضَتَها بِالْخَوْفِ وَالرَّجاءِ، وَجَعَلَها أَوْعِيَةً لِلشُّكْرِ وَالثَّناءِ، وَآمَنَها مِنْ عَوارِضِ الْغَفْلَةِ، وَصَفَّاها مِنْ سُوءِ الْفَتْرَةِ (1) 2429 بَلْ يَتَقَرَّبُ أَهْلُ السَّماءِ بِحُبِّكُمْ، وَبِالْبَراءَةِ مِنْ أَعْدائِكُمْ، وَتَوَاتُرِ الْبُكاءِ عَلَى مُصابِكُمْ، وَالاسْتِغْفارِ لِشِيعَتِكُمْ وَمُحِبِّيكُمْ، فَأَ نَا أُشْهِدُ اللَّهَ خالِقِى، وَأُشْهِدُ مَلائِكَتَهُ وَأَ نْبِياءَهُ، وَأُشْهِدُكُمْ يَا مَوالِيَّ أَ نِّى مُؤْمِنٌ بِوِلَايَتِكُمْ، مُعْتَقِدٌ لِإِمامَتِكُمْ، مُقِرٌّ بِخِلافَتِكُمْ، عارِفٌ بِمَنْزِلَتِكُمْ، مُوقِنٌ بِعِصْمَتِكُمْ، خاضِعٌ لِوِلايَتِكُمْ، مُتَقَرِّبٌ إِلَى اللَّهِ بِحُبِّكُمْ، وَبِالْبَراءَةِ مِنْ أَعْدائِكُمْ، عالِمٌ بِأَنَّ اللَّهَ قَدْ طَهَّرَكُمْ مِنَ الْفَوَاحِشِ مَا ظَهَرَ مِنْها وَمَا بَطَنَ وَمِنْ كُلِّ رِيبَةٍ وَنَجاسَةٍ وَدَنِيَّةٍ وَرَجاسَةٍ، وَمَنَحَكُمْ رايَةَ الْحَقِّ الَّتِى مَنْ تَقَدَّمَها ضَلَّ وَمَنْ تَأَخَّرَ عَنْها زَلَّ، وَفَرَضَ طاعَتَكُمْ عَلَى كُلِّ أَسْوَدَ وَأَبْيَضَ، وَأَشْهَدُ أَ نَّكُمْ قَدْ وَفَيْتُمْ بِعَهْدِ اللَّهِ وَذِمَّتِهِ وَبِكُلِّ مَا اشْتَرَطَ (2) 2430 عَلَيْكُمْ فِى كِتابِهِ، وَدَعَوْتُمْ إِلى سَبِيلِهِ، وَأَ نْفَذْتُمْ طاقَتَكُمْ فِى مَرْضاتِهِ، وَحَمَلْتُمُ الْخَلائِقَ عَلَى مِنْهاجِ النُّبُوَّةِ وَمَسالِكِ الرِّسالَةِ، وَسِرْتُمْ فِيهِ بِسِيرَةِ الْأَ نْبِياءِ وَمَذاهِبِ الْأَوْصِياءِ، فَلَمْ يُطَعْ لَكُمْ أَمْرٌ، وَلَمْ تُصْغَ إِلَيْكُمْ أُذُنٌ، فَصَلَواتُ اللَّهِ عَلَى أَرْواحِكُمْ وَأَجْسادِكُمْ.

پس خود را به قبر منوّر مى‌چسبانى و مى‌گويى: بِأَبِى أَ نْتَ وَأُمِّى يَا حُجَّةَ اللَّهِ، لَقَدْ أُرْضِعْتَ بِثَدْىِ الْإِيمانِ، وَفُطِمْتَ بِنُورِ الْإِسْلامِ، وَغُذِّيتَ بِبَرْدِ الْيَقِينِ، وَأُ لْبِسْتَ حُلَلَ الْعِصْمَةِ، وَاصْطُفِيتَ وَوُرِّثْتَ عِلْمَ الْكِتابِ، وَلُقِّنْتَ فَصْلَ

1- مِنْ شَوَاغِلِ الفَتْرَةِ: خ ل.

2- مَا اشْتَرَطَهُ: خ ل.

الْخِطابِ، وَأُوضِحَ بِمَکانِکَ مَعارِفُ التَّنْزِیلِ وَغَوامِضُ التَّأْوِیلِ، وَسُلِّمَتْ إِلَیْکَ رایَةُ الْحَقِّ، وَکُلِّفْتَ هِدایَةَ الْخَلْقِ، وَنُبِذَ إِلَیْکَ عَهْدُ الْإِمامَةِ، وَأُ لْزِمْتَ حِفْظَ الشَّرِیعَةِ، وَأَشْهَدُ یَا مَوْلایَ أَ نَّکَ وَفَیْتَ بِشَرائِطِ الْوَصِیَّةِ، وَقَضَیْتَ مَا لَزِمَکَ مِنْ حَدِّ الطَّاعَةِ، وَنَهَضْتَ بِأَعْبَاءِ الْإِمامَةِ، وَاحْتَذَیْتَ مِثالَ النُّبُوَّةِ فِی الصَّبْرِ وَالاجْتِهادِ وَالنَّصِیحَةِ لِلْعِبادِ وَکَظْمِ الْغَیْظِ وَالْعَفْوِ عَنِ النَّاسِ، وَعَزَمْتَ عَلَی الْعَدْلِ فِی الْبَرِیَّةِ وَالنَّصَفَةِ فِی الْقَضِیَّةِ، وَوَکَّدْتَ الْحُجَجَ عَلَی الْأُمَّةِ بِالدَّلائِلِ الصَّادِقَةِ وَالشَّرِیعَةِ النَّاطِقَةِ، وَدَعَوْتَ إِلَی اللَّهِ بِالْحِکْمَةِ الْبالِغَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ، فَمُنِعْتَ مِنْ تَقْوِیمِ الزَّیْغِ، وَسَدِّ الثُّلَمِ، وَ إِصْلاحِ الْفاسِدِ، وَکَسْرِ الْمُعانِدِ، وَ إِحْیاءِ السُّنَنِ، وَ إِماتَةِ الْبِدَعِ، حَتَّی فارَقْتَ الدُّنْیا وَأَ نْتَ شَهِیدٌ، وَلَقِیتَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ وَأَ نْتَ حَمِیدٌ، صَلَواتُ اللَّهِ عَلَیْکَ تَتَرادَفُ وَتَزِیدُ.

بعد برو به طرف پایین پای مبارک و بگو:

یا سادَتِی یَا آلَ رَسُولِ اللَّهِ، إِنِّی بِکُمْ أَ تَقَرَّبُ إِلَی اللَّهِ جَلَّ وَعَلَا بِالْخِلافِ عَلَی الَّذِینَ غَدَرُوا بِکُمْ، وَنَکَثُوا بَیْعَتَکُمْ، وَجَحَدُوا وِلایَتَکُمْ، وَأَ نْکَرُوا مَنْزِلَتَکُمْ، وَخَلَعُوا رِبْقَةَ طاعَتِکُمْ، وَهَجَرُوا أَسْبابَ مَوَدَّتِکُمْ، وَتَقَرَّبُوا إِلی فَراعِنَتِهِمْ بِالْبَراءَةِ مِنْکُمْ وَالْإِعْراضِ عَنْکُمْ، وَمَنَعُوکُمْ مِنْ إِقامَةِ الْحُدُودِ، وَاسْتِئْصالِ الْجُحُودِ، وَشَعْبِ الصَّدْعِ، وَلَمِّ الشَّعَثِ، وَسَدِّ الْخَلَلِ، وَتَثْقِیفِ الْأَوَدِ، وَ إِمْضاءِ الْأَحْکامِ، وَتَهْذِیبِ الْإِسْلَامِ، وَقَمْعِ الْآثامِ، وَأَرْهَجُوا (1) 2431 عَلَیْکُمْ

1- أَرْهَجُوا: برافروختند غبار فتنه و بعضی بعض دیگر را تحریک کردند.

نَقْعَ الْحُرُوبِ وَالْفِتَنِ، وَأَ نْحَوْا عَلَيْكُمْ سُيُوفَ الْأَحْقادِ، وَهَتَكُوا مِنْكُمُ السُّتُورَ، وَابْتاعُوا بِخُمْسِكُمُ الْخُمُورَ، وَصَرَفُوا صَدَقاتِ الْمَساكِينِ إِلَى الْمُضْحِكِينَ وَالسَّاخِرِينَ، وَذلِكَ بِما طَرَّقَتْ لَهُمُ الْفَسَقَةُ الْغُواةُ وَالْحَسَدَةُ الْبُغاةُ أَهْلُ النَّكْثِ وَالْغَدْرِ وَالْخِلافِ وَالْمَكْرِ وَالْقُلُوبِ الْمُنْتِنَةِ مِنْ قَذَرِ الشِّرْكِ، وَالْأَجْسادِ الْمُشْحَنَةِ مِنْ دَرَنِ الْكُفْرِ، الَّذِينَ أَضَبُّوا (1) 2432 عَلَى النِّفاقِ وَأَكَبُّوا عَلَى عَلائِقِ الشِّقاقِ، فَلَمَّا مَضَى الْمُصْطَفى صَلَوات اللَّهِ عَلَيْهِ وَآلِهِ اخْتَطَفُوا الْغِرَّةَ، وَانْتَهَزُوا الْفُرْصَةَ، وَانْتَهَكُوا الْحُرْمَةَ، وَغَادَرُوهُ عَلَى فِرَاشِ الْوَفاةِ، وَأَسْرَعُوا لِنَقْضِ الْبَيْعَةِ، وَمُخالَفَةِ الْمَواثِيقِ الْمُؤَكَّدَةِ، وَخِيانَةِ الْأَمانَةِ الْمَعْرُوضَةِ عَلَى الْجِبالِ الرَّاسِيَةِ، وَأَبَتْ أَنْ تَحْمِلَها وَحَمَلَهَا الْإِنْسانُ الظَّلُومُ الْجَهُولُ ذُو الشِّقاقِ وَالْعِزَّةِ بِالْآثامِ الْمُؤْ لِمَةِ وَالْأَ نَفَةِ عَنِ الانْقِيادِ لِحَمِيدِ الْعاقِبَةِ، فَحُشِرَ سِفْلَةُ الْأَعْرابِ وَبَقايَا الْأَحْزابِ إِلَى دارِ النُّبُوَّةِ وَالرِّسالَةِ، وَمَهْبِطِ الْوَحْيِ وَالْمَلائِكَةِ، وَمُسْتَقَرِّ سُلْطانِ الْوِلايَةِ، وَمَعْدِنِ الْوَصِيَّةِ وَالْخِلافَةِ وَالْإِمامَةِ حَتَّى نَقَضُوا عَهْدَ الْمُصْطَفَى فِى أَخِيهِ عَلَمِ الْهُدَى وَالْمُبَيِّنِ طَرِيقَ النَّجاةِ مِنْ طُرُقِ الرَّدَى، وَجَرَحُوا كَبِدَ خَيْرِ الْوَرَى فِى ظُلْمِ ابْنَتِهِ، وَاضْطِهادِ حَبِيبَتِهِ، وَاهْتِضامِ عَزِيزَتِهِ بَضْعَةِ لَحْمِهِ وَفِلْذَةِ كَبِدِهِ، وَخَذَلُوا بَعْلَها، وَصَغَّرُوا قَدْرَهُ، وَاسْتَحَلُّوا مَحارِمَهُ، وَقَطَعُوا رَحِمَهُ، وَأَ نْكَرُوا أُخُوَّتَهُ، وَهَجَرُوا مَوَدَّتَهُ، وَنَقَضُوا طاعَتَهُ، وَجَحَدُوا وِلايَتَهُ، وَأَطْمَعُوا (2) 2433 الْعَبِيدَ فِى خِلافَتِهِ، وَقادُوهُ إِلى بَيْعَتِهِمْ مُصْلِتَةً سُيُوفَها،

1- أَضَبُّوا عَلَى النِفاق: یعنی نفاق را در سینه‌های خود مخفی کردند.

2- وَأطْعَمُوا: نسخه.

مُقْذِعَةً (1) 2434 أَسِنَّتَها، وَهُوَ ساخِطُ الْقَلْبِ، هَائِجُ الْغَضَبِ، شَدِيدُ الصَّبْرِ، كاظِمُ الْغَيْظِ، يَدْعُونَهُ إِلَى بَيْعَتِهِمُ الَّتِى عَمَّ شُؤْمُهَا الْإِسْلامَ، وَزَرَعَتْ فِى قُلُوبِ أَهْلِهَا الْآثامَ، وَعَقَّتْ (2) 2435 سَلْمانَها، وَطَرَدَتْ مِقْدَادَها، وَنَفَتْ جُنْدُبَها، وَفَتَقَتْ بَطْنَ عَمَّارِها، وَحَرَّفَتِ الْقُرْآنَ، وَبَدَّلَتِ الْأَحْكامَ، وَغَيَّرَتِ الْمَقامَ، وَأَباحَتِ الْخُمْسَ لِلطُّلَقاءِ، وَسَلَّطَتْ أَوْلادَ اللُّعَناءِ عَلَى الْفُرُوجِ وَالدِّماءِ، وَخَلَطَتِ الْحَلالَ بِالْحَرامِ، وَاسْتَخَفَّتْ بِالْإِيمانِ وَالْإِسْلامِ، وَهَدَمَتِ الْكَعْبَةَ، وَأَغارَتْ عَلَى دارِ الْهِجْرَةِ يَوْمَ الْحَرَّةِ، وَأَبْرَزَتْ بَناتِ الْمُهاجِرِينَ وَالْأَنْصارِ لِلنَّكالِ وَالسَّوْرَةِ (3) 2436، وَأَلْبَسَتْهُنَّ ثَوْبَ الْعارِ وَالْفَضِيحَةِ، وَرَخَّصَتْ لِأَهْلِ الشُّبْهَةِ فِى قَتْلِ أَهْلِ بَيْتِ الصَّفْوَةِ، وَ إِبَادَةِ نَسْلِهِ، وَاسْتِئْصالِ شَأْفَتِهِ، وَسَبْىِ حَرَمِهِ، وَقَتْلِ أَ نْصارِهِ، وَكَسْرِ مِنْبَرِهِ، وَقَلْبِ مَفْخَرِهِ، وَ إِخْفاءِ دِينِهِ، وَقَطْعِ ذِكْرِهِ، يَا مَوالِيَّ فَلَوْ عايَنَكُمُ الْمُصْطَفَى وَسِهامُ الْأُمَّةِ مُغْرَقَةٌ فِى أَكْبادِكُمْ، وَرِماحُهُمْ مُشْرَعَةٌ فِى نُحُورِكُمْ، وَسُيُوفُها مُولَغَةٌ (4) 2437 فِى دِمائِكُمْ، يَشْفِى أَبْناءُ الْعَوَاهِرِ غَلِيلَ الْفِسْقِ مِنْ وَرَعِكُمْ، وَغَيْظَ الْكُفْرِ مِنْ إِيمَانِكُمْ، وَأَ نْتُمْ بَيْنَ صَرِيعٍ فِى الْمِحْرَابِ قَدْ فَلَقَ السَّيْفُ هامَتَهُ، وَشَهِيدٍ فَوْقَ الْجَنَازَةِ قَدْ شُكَّتْ أَكْفانُهُ بِالسِّهامِ (5) 2438، وَقَتِيلٍ بِالْعَراءِ قَدْ رُفِعَ فَوْقَ الْقَناةِ رَأْسُهُ، وَمُكَبَّلٍ فِى السِّجْنِ قَدْ رُضَّتْ بِالْحَدِيدِ أَعْضاؤُهُ،

1- مُشْرِعَةً: خ ل.
2- وَعَنَّفَتْ: در هدية الزائر.
3- وَالسَّوْأةِ: خ ل.
4- مُولَعَةٌ: خ ل.
5- قَدْ شُبِّكَتْ بِالسِّهامِ أكْفانه: در تحفة الزائر.

وَمَسْمُومِ قَدْ قُطِّعَتْ (1) 2439 بِجُرَعِ السَّمِّ أَمْعاؤُهُ، وَشَمْلُكُمْ (2) 2440 عَبَادِيدُ تُفْنِيهِمُ الْعَبِيدُ وَأَبْناءُ الْعَبِيدِ، فَهَلِ الْمِحَنُ يَا سادَتِى إِلّا الَّتِى لَزِمَتْكُمْ، وَالْمَصائِبُ إِلّا الَّتِى عَمَّتْكُمْ، وَالْفَجَائِعُ إِلّا الَّتِى خَصَّتْكُمْ، وَالْقَوارِ عُ إِلَّا الَّتِى طَرَقَتْكُمْ، صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَعَلَى أَرْواحِكُمْ وَأَجْسادِكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكاتُهُ.

بعد قبر منوّر را ببوس و بگو: بِأَبِى أَ نْتُمْ وَأُمِّى يَا آلَ الْمُصْطَفَى، إِنَّا لَانَمْلِكُ إِلّا أَنْ نَطُوفَ حَوْلَ مَشاهِدِكُمْ، وَنُعَزِّىَ فِيها أَرْواحَكُمْ عَلَى هذِهِ الْمَصَائِبِ الْعَظِيمَةِ الْحَالَّةِ بِفِنائِكُمْ، وَالرَّزايَا الْجَلِيلَةِ النَّازِلَةِ بِساحَتِكُمُ، الَّتِى أَ ثْبَتَتْ فِى قُلُوبِ شِيعَتِكُمُ الْقُرُوحَ، وَأَوْرَثَتْ أَكْبادَهُمُ الْجُرُوحَ، وَزَرَعَتْ فِى صُدُورِهِمُ الْغُصَصَ، فَنَحْنُ نُشْهِدُ اللَّهَ أَ نَّا قَدْ شارَكْنا أَوْ لِياءَكُمْ وَأَ نْصَارَكُمُ الْمُتَقَدِّمِينَ فِى إِرَاقَةِ دِماءِ النَّاكِثِينَ وَالْقَاسِطِينَ وَالْمَارِقِينَ وَقَتَلَةِ أَبِى عَبْدِ اللَّهِ سَيِّدِ شَبابِ أَهْلِ الْجَنَّةِ عَلَيْهِ السَّلامُ يَوْمَ كَرْبَلاءَ بِالنِّيَّاتِ وَالْقُلُوبِ وَالتَّأَسُّفِ عَلَى فَوْتِ تِلْكَ الْمَواقِفِ الَّتِى حَضَرُوا لِنُصْرَتِكُمْ، وَعَلَيْكُمْ مِنَّا السَّلامُ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكاتُهُ.

بعد قبر شريف را بين خود و قبله قرار بده و بگو:

اللَّهُمَّ يَا ذَا الْقُدْرَةِ الَّتِى صَدَرَ عَنْهَا الْعَالَمُ مُكَوَّناً مَبْرُوءاً عَلَيْها مَفْطُوراً تَحْتَ ظِلِّ الْعَظَمَةِ فَنَطَقَتْ شَوَاهِدُ صُنْعِكَ فِيهِ بِأَ نَّكَ أَ نْتَ اللَّهُ لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ مُكَوِّنُهُ وَبَارِئُهُ وَفاطِرُهُ ابْتَدَعْتَهُ لَامِنْ شَىْءٍ، وَلَا عَلَى شَىْءٍ، وَلَا فِى شَىْءٍ، وَلَا لِوَحْشَةٍ دَخَلَتْ عَلَيْكَ إِذْ لَاغَيْرُكَ، وَلَا حاجَةٍ بَدَتْ لَكَ فِى تَكْوِينِهِ وَلَا لِاسْتِعانَةٍ مِنْكَ عَلَى الْخَلْقِ (3) 2441 بَعْدَهُ، بَلْ أَ نْشَأْتَهُ لِيَكُونَ دَلِيلًا عَلَيْكَ بِأَ نَّكَ بائِنٌ مِنَ الصُّنْعِ، فَلا يُطِيقُ الْمُنْصِفُ لِعَقْلِهِ إِنْكارَكَ، وَالْمَوْسُومُ بِصِحَّةِ الْمَعْرِفَةِ جُحُودَكَ، أَسْأَ لُكَ بِشَرَفِ الْإِخْلاصِ فِى تَوْحِيدِكَ وَحُرْمَةِ التَّعَلُّقِ بِكِتابِكَ وَأَهْلِ بَيْتِ نَبِيِّكَ أَنْ تُصَلِّىَ عَلَى آدَمَ بَدِيعِ فِطْرَتِكَ، وَبِكْرِ حُجَّتِكَ، وَ لِسَانِ قُدْرَتِكَ،

1- قُطِعَتْ: نسخه.

2- شَمَلَكُمْ: نسخه.

3- عَلَى مَا تَخْلُقُ: خ ل.

وَالْخَلِيفَةِ فِي بَسِيطَتِکَ، وَعَلَى مُحَمَّدٍ الْخالِصِ مِنْ صَفْوَتِکَ، وَالْفاحِصِ عَنْ مَعْرِفَتِکَ، وَالْغائِصِ الْمَأْمُونِ عَلَى مَكْنُونِ سَرِيرَتِکَ بِمَا أَوْلَيْتَهُ مِنْ نِعْمَتِکَ بِمَعُونَتِکَ، وَعَلَى مَنْ بَيْنَهُما مِنَ النَّبِيِّينَ وَالْمُكَرَّمِينَ وَالْأَوْصِياءِ وَالصِّدِّيقِينَ وَأَنْ تَهَبَنِی لِإِمامِی هذَا.

پس پهلوی روی خود را بر ضریح مبارک بگذار و بگو:

اللَّهُمَّ بِمَحَلِّ هذَا السَّيِّدِ مِنْ طاعَتِکَ وَبِمَنْزِلَتِهِ عِنْدَکَ لَاتُمِتْنِی فُجَاءَةً، وَلَا تَحْرِمْنِی تَوْبَةً، وَارْزُقْنِی الْوَرَعَ عَنْ مَحارِمِکَ دِيناً وَدُنْيا، وَاشْغَلْنِی بِالْآخِرَةِ عَنْ طَلَبِ الْأُولی، وَوَفِّقْنِی لِما تُحِبُّ وَتَرْضى، وَجَنِّبْنِی اتِّباعَ الْهَوَى وَالاغْتِرارَ بِالْأَباطِيلِ وَالْمُنَى. اللَّهُمَّ اجْعَلِ السَّدادَ فِی قَوْلِی، وَالصَّوابَ فِی فِعْلِی، وَالصِّدْقَ وَالْوَفاءَ فِی ضَمانِی وَوَعْدِی، وَالْحِفْظَ وَالْإِيناسَ مَقْرُونَيْنَ بِعَهْدِی وَوَعْدِی، وَالْبِرَّ وَالْإِحْسانَ مِنْ شَأْنِی وَخُلْقِی، وَاجْعَلِ السَّلامَةَ لِی شامِلَةً وَالْعافِيَةَ بِی مُحِيطَةً مُلْتَفَّةً، وَلَطِيفَ صُنْعِکَ وَعَوْ نِکَ مَصْرُوفاً إِلَيَّ، وَحُسْنَ تَوْفِيقِکَ وَيُسْرِکَ مَوْفُوراً عَلَيَّ، وَأَحْيِنِی يَا رَبِّ سَعِيداً، وَتَوَفَّنِی شَهِيداً، وَطَهِّرْنِی لِلْمَوْتِ وَمَا بَعْدَهُ. اللَّهُمَّ وَاجْعَلِ الصِّحَّةَ وَالنُّورَ فِی سَمْعِی وَبَصَرِی، وَالْجِدَةَ وَالْخَيْرَ فِی طُرُقِی، وَالْهُدى وَالْبَصِيرَةَ فِی دِينِی وَمَذْهَبِی، وَالْمِيزانَ أَبَداً نَصْبَ عَيْنِی، وَالذِّكْرَ وَالْمَوْعِظَةَ شِعارِی وَدِثارِی، وَالْفِكْرَةَ وَالْعِبْرَةَ أُ نْسِی وَعِمادِی، وَمَكِّنِ الْيَقِينَ فِی قَلْبِی، وَاجْعَلْهُ أَوْثَقَ الْأَشْياءِ فِی نَفْسِی وَاغْلِبْهُ عَلَى رَأْيِی وَعَزْمِی، وَاجْعَلِ الْإِرْشادَ فِی عَمَلِی، وَالتَّسْلِيمَ لِأَمْرِکَ مِهادِی وَسَنَدِی، وَالرِّضا بِقَضائِکَ وَقَدَرِکَ أَ قْصَى عَزْمِی وَ نِهايَتِی

وَأَبْعَدَ هَمِّی وَغایَتِی، حَتَّی لَاأَ تَّقِیَ أَحَداً مِنْ خَلْقِکَ بِدِینِی، وَلَا أَطْلُبَ بِهِ غَیْرَ آخِرَتِی، وَلَا أَسْتَدْعِیَ مِنْهُ إِطْرائِی وَمَدْحِی، وَاجْعَلْ خَیْرَ الْعَواقِبِ عاقِبَتِی، وَخَیْرَ الْمَصایِرِ مَصِیرِی، وَأَ نْعَمَ الْعَیْشِ عَیْشِی، وَأَ فْضَلَ الْهُدی هُدایَ، وَأَوْفَرَ الْحُظُوظِ حَظِّی، وَأَجْزَلَ الْأَقْسامِ قِسْمِی وَنَصِیبِی، وَکُنْ لِی یَا رَبِّ مِنْ کُلِّ سُوءٍ وَ لِیّاً، وَ إِلی کُلِّ خَیْرٍ دَلِیلًا وَقائِداً، وَمِنْ کُلِّ باغٍ وَحَسُودٍ ظَهِیراً وَمانِعاً. اللَّهُمَّ بِکَ اعْتِدادِی وَعِصْمَتِی وَثِقَتِی وَتَوْفِیقِی وَحَوْلِی وَقُوَّتِی، وَلَکَ مَحْیایَ وَمَماتِی، وَفِی قَبْضَتِکَ سُکُونِی وَحَرَکَتِی، وَ إِنَّ بِعُرْوَتِکَ الْوُثْقَی اسْتِمْساکِی وَوُصْلَتِی، وَعَلَیْکَ فِی الْأُمُورِ کُلِّهَا اعْتِمادِی وَتَوَکُّلِی، وَمِنْ عَذابِ جَهَنَّمَ وَمَسِّ سَقَرَ نَجاتِی وَخَلاصِی، وَفِی دارِ أَمْنِکَ وَکَرامَتِکَ مَثْوایَ وَمُنْقَلَبِی، وَعَلَی أَیْدِی سادَتِی وَمَوالِیَّ آلِ الْمُصْطَفَی فَوْزِی وَفَرَجِی. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَاغْفِرْ لِلْمُؤْمِنِینَ وَالْمُؤْمِناتِ وَالْمُسْلِمِینَ وَالْمُسْلِماتِ، وَاغْفِرْ لِی وَ لِوالِدَیَّ وَمَا وَلَدا وَأَهْلِ بَیْتِی وَجِیرانِی وَ لِکُلِّ مَنْ قَلَّدَنِی یَداً مِنَ الْمُؤْمِنِینَ وَالْمُؤْمِناتِ، إِنَّکَ ذُو فَضْلٍ عَظِیمٍ، وَالسَّلامُ عَلَیْکَ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَکاتُهُ (1) 2442 (2) 2443.

دعاء عالیة المضامین

چهارم: دعایی است با مضامین عالیه که بعد از زیارت هر یک از أئمّه علیهم السلام خوانده می‌شود

و این دعا را سیّد ابن طاووس در مصباح الزّائر بعد از زیارت جامعه مذکوره نقل فرموده، و آن دعاء شریف این است:

1- وَالسَّلامُ عَلَیْکَ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَکاتُهُ: خ.

2- مصباح الزائر: 460- 467، فصل 18.

اللّهُمَّ إِنِّی زُرْتُ هذَا الْإِمامَ مُقِرّاً بِإِمامَتِهِ، مُعْتَقِداً لِفَرْضِ طاعَتِهِ، فقَصَدْتُ مَشْهَدَهُ بِذُ نُوبِی وَعُیُوبِی وَمُوبِقاتِ آثامِی وَکَثْرَةِ سَیِّئاتِی وَخَطایایَ وَمَا تَعْرِفُهُ مِنِّی، مُسْتَجِیراً بِعَفْوِکَ، مُسْتَعِیذاً بِحِلْمِکَ، راجِیاً رَحْمَتَکَ، لاجِئاً إِلَی رُکْنِکَ، عائِذاً بِرَأْفَتِکَ، مُسْتَشْفِعاً بِوَ لِیِّکَ وَابْنِ (1) 2444 أَوْ لِیائِکَ، وَصَفِیِّکَ وَابْنِ أَصْفِیائِکَ، وَأَمِینِکَ وَابْنِ أُمَنائِکَ، وَخَلِیفَتِکَ وَابْنِ خُلَفائِکَ، الَّذِینَ جَعَلْتَهُمُ الْوَسِیلَةَ إِلی رَحْمَتِکَ وَرِضْوانِکَ وَالذَّرِیعَةَ إِلی رَأْفَتِکَ وَغُفْرانِکَ. اللّهُمَّ وَأَوَّلُ حاجَتِی إِلَیْکَ أَنْ تَغْفِرَ لِی مَا سَلَفَ مِنْ ذُ نُوبِی عَلَی کَثْرَتِها، وَأَنْ تَعْصِمَنِی فِیما بَقِیَ مِنْ عُمْرِی، وَتُطَهِّرَ دِینِی مِمَّا یُدَنِّسُهُ وَیَشِینُهُ وَیُزْرِی بِهِ وَتَحْمِیَهُ مِنَ الرَّیْبِ وَالشَّکِّ وَالْفَسادِ وَالشِّرْکِ، وَتُثَبِّتَنِی عَلَی طاعَتِکَ وَطاعَةِ رَسُو لِکَ وَذُرِّیَّتِهِ النُّجَباءِ السُّعَداءِ صَلَواتُکَ عَلَیْهِمْ وَرَحْمَتُکَ وَسَلامُکَ وَبَرَکاتُکَ، وَتُحْیِیَنِی مَا أَحْیَیْتَنِی عَلَی طاعَتِهِمْ، وَتُمِیتَنِی إِذا أَمَتَّنِی عَلَی طاعَتِهِمْ، وَأَنْ لَا تَمْحُوَ مِنْ قَلْبِی مَوَدَّتَهُمْ وَمَحَبَّتَهُمْ وَبُغْضَ أَعْدائِهِمْ وَمُرافَقَةَ أَوْ لِیائِهِمْ وَبِرَّهُمْ، وَأَسْأَ لُکَ یَا رَبِّ أَنْ تَقْبَلَ ذلِکَ مِنِّی وَتُحَبِّبَ إِلَیَّ عِبادَتَکَ وَالْمُواظَبَةَ عَلَیْها وَتُنَشِّطَنِی لَها، وَتُبَغِّضَ إِلَیَّ مَعاصِیَکَ وَمَحارِمَکَ وَتَدْفَعَنِی عَنْها، وَتُجَنِّبَنِی التَّقْصِیرَ فِی صَلَواتِی وَالاسْتِهانَةَ بِها وَالتَّرَاخِیَ عَنْها، وَتُوَفِّقَنِی لِتَأْدِیَتِها کَما فَرَضْتَ وَأَمَرْتَ بِهِ عَلَی سُنَّةِ رَسُو لِکَ صَلَواتُکَ عَلَیْهِ وَآلِهِ وَرَحْمَتُکَ وَبَرَکاتُکَ خُضُوعاً وَخُشُوعاً، وَتَشْرَحَ صَدْرِی لِإِیتاءِ الزَّکَاةِ، وَ إِعْطاءِ الصَّدَقاتِ، وَبَذْلِ الْمَعْرُوفِ وَالْإِحْسانِ إِلی شِیعَةِ آلِ مُحَمَّدٍ عَلَیْهِمُ السَّلامُ وَمُواساتِهِمْ، وَلَا

1- هرگاه این دعاء بعد از زیارت حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام باشد عوض کلمه (وابن) در تمام چهار موضع (وأبی) گوید. (منه).

تَتَوَفَّانِی إِلَّا بَعْدَ أَنْ تَرْزُقَنِی حَجَّ بَیْتِکَ الْحَرامِ وَزِیارَةَ قَبْرِ نَبِیِّکَ وَقُبُورِ الْأَئِمَّةِ عَلَیْهِمُ السَّلامُ، وَأَسْأَ لُکَ یَا رَبِّ تَوْبَةً نَصُوحاً تَرْضاها، وَ نِیَّةً تَحْمَدُها، وَعَمَلاً صالِحاً تَقْبَلُهُ، وَأَنْ تَغْفِرَ لِی وَتَرْحَمَنِی إِذا تَوَفَّیْتَنِی وَتُهَوِّنَ عَلَیَّ سَکَراتِ الْمَوْتِ، وَتَحْشُرَنِی فِی زُمْرَةِ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ صَلَواتُ اللَّهِ عَلَیْهِ وَعَلَیْهِمْ، وَتُدْخِلَنِی الْجَنَّةَ بِرَحْمَتِکَ، وَتَجْعَلَ دَمْعِی غَزِیراً فِی طاعَتِکَ، وَعَبْرَتِی جارِیَةً فِیمَا یُقَرِّبُنِی مِنْکَ، وَقَلْبِی عَطُوفاً عَلَی أَوْ لِیائِکَ، وَتَصُونَنِی فِی هذِهِ الدُّنْیا مِنَ الْعَاهاتِ وَالْآفاتِ وَالْأَمْراضِ الشَّدِیدَةِ وَالْأَسْقامِ الْمُزْمِنَةِ وَجَمِیعِ أَ نْواعِ الْبَلاءِ وَالْحَوادِثِ، وَتَصْرِفَ قَلْبِی عَنِ الْحَرامِ، وَتُبَغِّضَ إِلَیَّ مَعاصِیَکَ، وَتُحَبِّبَ إِلَیَّ الْحَلالَ، وَتَفْتَحَ لِی أَبْوابَهُ وَتُثَبِّتَ نِیَّتِی وَفِعْلِی عَلَیْهِ وَتَمُدَّ فِی عُمْرِی، وَتُغْلِقَ أَبْوابَ الْمِحَنِ عَنِّی، وَلَا تَسْلُبَنِی مَا مَنَنْتَ بِهِ عَلَیَّ وَلَا تَسْتَرِدَّ شَیْئاً مِمَّا أَحْسَنْتَ بِهِ إِلَیَّ، وَلَا تَنْزِعْ مِنِّی النِّعَمَ الَّتِی أَ نْعَمْتَ بِها عَلَیَّ، وَتَزِیدَ فِیما خَوَّلْتَنِی وَتُضاعِفَهُ أَضْعافاً مُضاعَفَةً، وَتَرْزُقَنِی مالًا کَثِیراً واسِعاً سائِغاً هَنِیئاً نامِیاً وافِیاً وَعِزّاً باقِیاً کافِیاً، وَجاهاً عَرِیضاً مَنِیعاً، وَ نِعْمَةً سابِغَةً عامَّةً، وَتُغْنِیَنِی بِذلِکَ عَنِ الْمَطالِبِ الْمُنَکَّدَةِ وَالْمَوارِدِ الصَّعْبَةِ، وَتُخَلِّصَنِی مِنْها مُعافیً فِی دِینِی وَنَفْسِی وَوَلَدِی وَمَا أَعْطَیْتَنِی وَمَنَحْتَنِی، وَتَحْفَظَ عَلَیَّ مالِی وَجَمِیعَ ما خَوَّلْتَنِی، وَتَقْبِضَ عَنِّی أَیْدِیَ الْجَبابِرَةِ، وَتَرُدَّنِی إِلی وَطَنِی، وَتُبَلِّغَنِی نِهایَةَ أَمَلِی فِی دُنْیایَ وَآخِرَتِی، وَتَجْعَلَ عاقِبَةَ أَمْرِی مَحْمُودَةً حَسَنَةً سَلِیمَةً، وَتَجْعَلَنِی رَحِیبَ الصَّدْرِ، واسِعَ الْحالِ، حَسَنَ الْخُلْقِ، بَعِیداً مِنَ الْبُخْلِ وَالْمَنْعِ وَالنِّفاقِ وَالْکِذْبِ وَالْبَهْتِ وَقَوْلِ الزُّورِ، وَتُرْسِخَ فِی قَلْبِی مَحَبَّةَ مُحَمَّدٍ

وَآلِ مُحَمَّدٍ وَشِيعَتِهِمْ، وَتَحْرُسَنِی یَا رَبِّ فِی نَفْسِی وَأَهْلِی وَمالِی وَوَلَدِی وَأَهْلِ حُزانَتِی وَ إِخْوانِی وَأَهْلِ مَوَدَّتِی وَذُرِّیَّتِی بِرَحْمَتِکَ وَجُودِکَ. اللَّهُمَّ هذِهِ حاجاتِی عِنْدَکَ وَقَدِ اسْتَکْثَرتُها لِلُؤْمِی وَشُحِّی وَهِیَ عِنْدَکَ صَغِیرَةٌ حَقِیرَةٌ وَعَلَیْکَ سَهْلَةٌ یَسِیرَةٌ، فَأَسْأَلُکَ بِجاهِ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ عَلَیْهِ وَعَلَیْهِمُ السَّلامُ عِنْدَکَ، وَبِحَقِّهِمْ عَلَیْکَ، وَبِمَا أَوْجَبْتَ لَهُمْ، وَبِسائِرِ أَ نْبِیائِکَ وَرُسُلِکَ وَأَصْفِیائِکَ وَأَوْ لِیائِکَ الْمُخْلَصِینَ مِنْ عِبادِکَ، وَبِاسْمِکَ الْأَعْظَمِ الْأَعْظَمِ لَمَّا قَضَیْتَها کُلَّها وَأَسْعَفْتَنِی بِها وَلَمْ تُخَیِّبْ أَمَلِی وَرَجائِی. اللَّهُمَّ وَشَفِّعْ صاحِبَ هذَا الْقَبْرِ فِیَّ، یَا سَیِّدِی، یَا وَ لِیَّ اللَّهِ، یَا أَمِینَ اللَّهِ، أَسْأَ لُکَ أَنْ تَشْفَعَ لِی إِلَی اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ فِی هذِهِ الْحاجاتِ کُلِّها بِحَقِّ آبائِکَ الطَّاهِرِینَ وَبِحَقِّ أَوْلادِکَ الْمُنْتَجَبِینَ، فَإِنَّ لَکَ عِنْدَ اللَّهِ تَقَدَّسَتْ أَسْماؤُهُ الْمَنْزِلَةَ الشَّرِیفَةَ، وَالْمَرْتَبَةَ الْجَلِیلَةَ، وَالْجاهَ الْعَرِیضَ. اللَّهُمَّ لَوْ عَرَفْتُ مَنْ هُوَ أَوْجَهُ عِنْدَکَ مِنْ هذَا الْإِمامِ وَمِنْ آبائِهِ وَأَبْنائِهِ الطَّاهِرِینَ عَلَیْهِمُ السَّلامُ وَالصَّلاةُ لَجَعَلْتُهُمْ شُفَعائِی وَقَدَّمْتُهُمْ أَمامَ حاجَتِی وَطَلِباتِی هذِهِ، فَاسْمَعْ مِنِّی، وَاسْتَجِبْ لِی، وَافْعَلْ بِی مَا أَ نْتَ أَهْلُهُ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ. اللَّهُمَّ وَمَا قَصُرَتْ عَنْهُ مَسْأَلَتِی، وَعَجَزَتْ عَنْهُ قُوَّتِی وَلَمْ تَبْلُغْهُ فِطْنَتِی مِنْ صالِحِ دِینِی وَدُنْیایَ وَآخِرَتِی فَامْنُنْ بِهِ عَلَیَّ وَاحْفَظْنِی وَاحْرُسْنِی وَهَبْ لِی وَاغْفِرْ لِی، وَمَنْ أَرادَنِی (1) 2445 بِسُوءٍ أَوْ مَکْرُوهٍ، مِنْ شَیْطانٍ مَرِیدٍ، أَوْ سُلْطانٍ عَنِیدٍ، أَوْ مُخالِفٍ فِی دِینٍ، أَوْ مُنازِعٍ فِی دُنْیا، أَوْ حاسِدٍ عَلَیَّ نِعْمَةً، أَوْ ظالِمٍ أَوْ باغٍ، فَاقْبِضْ عَنِّی یَدَهُ، وَاصْرِفْ عَنِّی کَیْدَهُ،

1- در مصدر: اللَّهُمَّ وَمَنْ أَرادَنِی.

وَاشْغَلْهُ عَنِّى (1) 2446 بِنَفْسِهِ، وَاكْفِنِى شَرَّهُ وَشَرَّ أَ تْباعِهِ وَشَياطِينِهِ، وَأَجِرْنِى مِنْ كُلِّ مَا يَضُرُّنِى وَيُجْحِفُ بِى، وَأَعْطِنِى جَمِيعَ الْخَيْرِ كُلِهِ مِمَّا أَعْلَمُ وَمِمَّا لَاأَعْلَمُ.
اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاغْفِرْ لِى وَ لِوالِدَىَّ، وَلِإِخْوانِى وَأَخَواتِى، وَأَعْمامِى وَعَمَّاتِى، وَأَخْوالِى وَخالاتِى، وَأَجْدادِى وَجَدَّاتِى، وَأَوْلادِهِمْ وَذَرارِيهِمْ، وَأَزْواجِى وَذُرِّيَّاتِى، وَأَ قْرِبائِى وَأَصْدِقائِى وَجِيرانِى وَ إِخْوانِى فِيکَ مِنْ أَهْلِ الشَّرْقِ وَالْغَرْبِ، وَ لِجَمِيعِ أَهْلِ مَوَدَّتِى مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِناتِ الْأَحْياءِ مِنْهُمْ وَالْأَمْواتِ، وَ لِجَمِيعِ مَنْ عَلَّمَنِى خَيْراً، أَوْ تَعَلَّمَ مِنِّى عِلْماً. اللَّهُمَّ أَشْرِكْهُمْ فِى صالِحِ دُعائِى وَزِيارَتِى لِمَشْهَدِ حُجَّتِکَ وَوَ لِيِّکَ، وَأَشْرِکْنِى فِى صالِحِ أَدْعِيَتِهِمْ بِرَحْمَتِکَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ، وَبَلِّغْ وَ لِيَّکَ مِنْهُمُ السَّلامَ، وَالسَّلامُ عَلَيْکَ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكاتُهُ، يَا سَيِّدِى يَا مَوْلاىَ يَا فلانِ بن فلان (2) 2447، صَلَّى اللَّهُ عَلَيْکَ وَعَلَى رُوحِکَ وَبَدَنِکَ، أَ نْتَ وَسِيلَتِى إِلَى اللَّهِ وَذَرِيعَتِى إِلَيْهِ وَلِى حَقُّ مُوالاتِى وَتَأْمِيلِى فَكُنْ شَفِيعِى إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ فِى الْوُقُوفِ عَلَى قِصَّتِى هذِهِ، وَصَرْفِى عَنْ مَوْقِفِى هذَا بِالنُّجْحِ بِمَا سَأَلْتُهُ كُلِّهِ بِرَحْمَتِهِ وَقُدْرَتِهِ.
اللَّهُمَّ ارْزُقْنِى عَقْلًا كامِلًا، وَلُبّاً راجِحاً، وَعِزّاً باقِياً، وَقَلْباً زَكِيّاً، وَعَمَلًا كَثِيراً، وَأَدَباً بارِعاً، وَاجْعَلْ ذلِکَ كُلَّهُ لِى وَلَا تَجْعَلْهُ عَلَىَّ، بِرَحْمَتِکَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ (3) 2448.

1- عَنِّى: خ.
2- به جاى اين كلمه، نام امامى را كه زيارت مى‌كند و نام پدر آن بزرگوار را بگوييد.
3- مصباح الزائر: 468- 471.

پنجم: در ذکر زیارت وداع، که هر یک از ائمّه علیهم السلام
به آن وداع کرده شوندزیارت وداع ائمّه علیهم السلام
بدان که از جمله آداب زیارت چنانچه در محلّ خود ذکر شده وداع کردن زائر است مزور را در وقت بیرون رفتن از بلد آن بزرگوار به آنچه از ایشان رسیده، چنانچه در غالب زیارات مشاهده می‌شود، و ما در مفاتیح در ابواب زیارات ائمّه علیهم السلام برای هر یک از ایشان صلوات اللّه علیهم وداعی نقل کردیم، و در وداع حضرت سیّد الشّهداء علیه السلام اکتفا کردیم به همان زیارت وداعی که در ادب بیستم از آداب زائر آن حضرت ذکر شد.
و بالجمله، در این جا ذکر می‌کنیم این زیارت وداع را که شیخ محمّد بن المشهدی آن را در باب وداع مزار کبیر نقل کرده، و سیّد ابن طاووس رحمه الله بعد از زیارت جامعه مذکوره، و ما نقل می‌کنیم آن را از مصباح الزّائر، فرموده: چون خواستی وداع کنی و برگردی یعنی در هر یک از مشاهد مشرّفه که هستی، پس بگو:
السَّلامُ عَلَیْکُمْ یَا أَهْلَ بَیْتِ النُّبُوَّةِ وَمَعْدِنَ الرِّسالَةِ، سَلامَ مُوَدِّعٍ لَاسَئِمٍ وَلَا قالٍ وَرَحْمَةُ اللَّهُ وَبَرَکاتُهُ عَلَیْکُمْ أَهْلَ الْبَیْتِ إِنَّهُ حَمِیدٌ مَجِیدٌ، سَلامَ وَ لِیٍّ غَیْرَ رَاغِبٍ عَنْکُمْ، وَلَا مُنْحَرِفٍ عَنْکُمْ، وَلَا مُسْتَبْدِلٍ بِکُمْ، وَلَا مُؤْثِرٍ عَلَیْکُمْ، وَلَا زاهِدٍ فِی قُرْبِکُمْ، لَاجَعَلَهُ اللَّهُ آخِرَ الْعَهْدِ مِنْ زِیارَةِ قُبُورِکُمْ وَ إِتْیانِ مَشاهِدِکُمْ، وَالسَّلامُ عَلَیْکُمْ وَحَشَرَنِیَ اللَّهُ فِی زُمْرَتِکُمْ، وَأَوْرَدَنِی حَوْضَکُمْ، وَأَرْضاکُمْ عَنِّی وَمَکَّنَنِی فِی دَوْلَتِکُمْ، وَأَحْیَانِی فِی رَجْعَتِکُمْ، وَمَلَّکَنِی فِی أَیَّامِکُمْ، وَشَکَرَ سَعْیِی لَکُمْ، وَغَفَرَ ذُ نُوبِی بِشَفاعَتِکُمْ، وَأَقالَ عَثْرَتِی بِحُبِّکُمْ، وَأَعْلَی کَعْبِی بِمُوالاتِکُمْ، وَشَرَّفَنِی بِطاعَتِکُمْ، وَأَعَزَّنِی بِهُدَاکُمْ، وَجَعَلَنِی مِمَّنْ یَنْقَلِبُ مُفْلِحاً مُنْجِحاً سالِماً غانِماً مُعافیً غَنِیّاً فائِزاً بِرِضْوانِ اللَّهِ وَفَضْلِهِ وَکِفایَتِهِ بِأَ فْضَلِ مَا یَنْقَلِبُ بِهِ أَحَدٌ مِنْ زُوَّارِکُمْ وَمَوالِیکُمْ وَمُحِبِّیکُمْ وَشِیعَتِکُمْ،

وَرَزَقَنِیَ اللَّهُ الْعَوْدَ ثُمَّ الْعَوْدَ ثُمَّ الْعَوْدَ مَا أَبْقانِی رَبِّی بِنِیَّةٍ صادِقَةٍ وَإِیمانٍ وَتَقْوَی وَ إِخْباتٍ وَرِزْقٍ واسِعٍ حَلالٍ طَیِّبٍ. اللَّهُمَّ لاتَجْعَلْهُ آخِرَ الْعَهْدِ مِنْ زِیارَتِهِمْ وَذِکْرِهِمْ وَالصَّلاةِ عَلَیْهِمْ، وَأَوْجِبْ لِیَ الْمَغْفِرَةَ وَالرَّحْمَةَ وَالْخَیْرَ وَالْبَرَکَةَ وَالنُّورَ وَالْإِیمانَ وَحُسْنَ الْإِجابَةِ کَما أَوْجَبْتَ لِأَوْ لِیائِکَ الْعارِفِینَ بِحَقِّهِمِ، الْمُوجِبِینَ طاعَتَهُمْ وَالرّاغِبِینَ فِی زِیارَتِهِمْ الْمُتَقَرِّبِینَ إِلَیْکَ وَ إِلَیْهِمْ، بِأَبِی أَ نْتُمْ وَأُمِّی وَنَفْسِی وَمالِی وَأَهْلِی، اجْعَلُونِی مِنْ هَمِّکُمْ، وَصَیِّرُونِی فِی حِزْبِکُمْ، وَأَدْخِلُونِی فِی شَفاعَتِکُمْ، وَاذْکُرُونِی عِنْدَ رَبِّکُمْ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَبْلِغْ أَرْواحَهُمْ وَأَجْسادَهُمْ عَنِّی تَحِیَّةً کَثِیرَةً وَسَلاماً، وَالسَّلامُ عَلَیْکُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهُ وَبَرَکاتُهُ (1) 2449.

ششم: در تحفة الزّائر است که از حضرت صادق علیه السلام منقول است که: هرگاه تو را حاجتی به سوی خدای تعالی باشد، یا از امری خائف و ترسان باشی، در کاغذی بنویس:

بِسْمِ اللّه الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ، اللَّهُمَّ إِنِّی أَ تَوجَّهُ إِلَیْکَ بِأَحَبِّ الْأَسْماءِ إِلَیْکَ وَأَعْظَمِها لَدَیْکَ، وَأَ تَقَرَّبُ وَأَ تَوَسَّلُ إِلَیْکَ بِمَنْ أَوْجَبْتَ حَقَّهُ عَلَیْکَ بِمُحَمَّدٍ، وَعَلِیٍّ، وَفاطِمَةَ، وَالْحَسَنِ، وَالْحُسَیْنِ، وَعَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ، وَمُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ، وَجَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ، وَمُوسَی بْنِ جَعْفَرٍ، وَعَلِیِّ بْنِ مُوسی، وَمُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ، وَعَلِیِّ بْنِ مُحَمَّدٍ، وَالْحَسَنِ بْنِ عَلِیٍّ، وَالْحُجَّةِ الْمُنْتَظَرِ صَلَواتُ اللَّهُ عَلَیْهِمْ أَجْمَعِینَ، اکْفِنِی کَذا وَکَذا- یعنی حاجت خود را ذکر کنی-، پس رقعه را بپیچ و در بندقه‌ای از گِل بگذار و در میان آب جاری یا چاهی بینداز که حق تعالی به زودی فَرَج کرامت فرماید (2) 2450.

1- مصباح الزائر: 472- 473 و مزار کبیر: 564- 565.

2- تحفة الزائر مجلسی: 397، عریضه سوّم.

دعاء در غیبت امام زمان علیه السلام
هفتم: دعاء در غیبت امام زمان علیه السلام
به سند معتبر مروی است که: شیخ ابو عمرو نایب اوّل امام عصر صلوات اللّه علیه این دعا را املاء فرمود به ابو علی محمّد بن همّام و امر فرمود او را که آن را بخواند، و سیّد ابن طاووس در جمال الأسبوع بعد از ذکر دعاهای وارده بعد از نماز عصر جمعه و صلوات کبیره این دعا را ذکر کرده و فرموده: و اگر برای تو عذری باشد از جمیع آنچه ذکر کردیم پس حذر کن از آن که مُهمل گذاری خواندن این دعا را، پس بدرستی که ما شناختیم این را از فضل خداوند جلّ جلاله که مخصوص فرموده ما را به آن، پس اعتماد کن به آن، و آن دعا این است:
اللَّهُمَّ عَرِّفْنِی نَفْسَکَ فَإِنَّکَ إِنْ لَمْ تُعَرِّفْنِی نَفْسَکَ لَمْ أَعْرِفْ رَسُولَکَ. اللَّهُمَّ عَرِّفْنِی رَسُولَکَ فَإِنَّکَ إِنْ لَمْ تُعَرِّفْنِی رَسُولَکَ لَمْ أَعْرِفْ حُجَّتَکَ. اللَّهُمَّ عَرِّفْنِی حُجَّتَکَ فَإِنَّکَ إِنْ لَمْ تُعَرِّفْنِی حُجَّتَکَ ضَلَلْتُ عَنْ دِینِی. اللَّهُمَّ لَاتُمِتْنِی مِیْتَةً جاهِلِیَّةً، وَلَا تُزِغْ قَلْبِی بَعْدَ إِذْ هَدَیْتَنِی. اللَّهُمَّ فَکَما هَدَیْتَنِی لِوِلایَةِ مَنْ فَرَضْتَ عَلَیَّ طاعَتَهُ مِنْ وِلایَةِ وُلاةِ أَمْرِکَ بَعْدَ رَسُو لِکَ صَلَواتُکَ عَلَیْهِ وَآلِهِ، حَتَّی والَیْتُ وُلاةَ أَمْرِکَ أَمِیرَ الْمُؤْمِنِینَ عَلِیَّ بْنَ أَبِی طالِبٍ وَالْحَسَنَ وَالْحُسَیْنَ وَعَلِیّاً وَمُحَمَّداً وَجَعْفَراً وَمُوسَی وَعَلِیّاً وَمُحَمَّداً وَعَلِیّاً وَالْحَسَنَ وَالْحُجَّةَ الْقائِمَ الْمَهْدِیَّ صَلَواتُکَ عَلَیْهِمْ أَجْمَعِینَ، اللَّهُمَّ فَثَبِّتْنِی عَلَی دِینِکَ، وَاسْتَعْمِلْنِی بِطاعَتِکَ، وَلَیِّنْ قَلْبِی لِوَ لِیِّ أَمْرِکَ، وَعافِنِی مِمَّا امْتَحَنْتَ بِهِ خَلْقَکَ، وَثَبِّتْنِی عَلَی طاعَةِ وَ لِیِّ أَمْرِکَ الَّذِی سَتَرْتَهُ عَنْ خَلْقِکَ، وَبِإِذْنِکَ غابَ عَنْ بَرِیَّتِکَ، وَأَمْرَکَ یَنْتَظِرُ، وَأَ نْتَ الْعالِمُ غَیْرُ الْمُعَلَّمِ بِالْوَقْتِ الَّذِی فِیهِ صَلاحُ أَمْرِ وَلِیِّکَ فِی الْإِذْنِ لَهُ بِإِظْهارِ أَمْرِهِ، وَکَشْفِ سِتْرِهِ، فَصَبِّرْنِی عَلَی ذلِکَ حَتَّی لَاأُحِبَّ تَعْجِیلَ مَا أَخَّرْتَ وَلَا تَأْخِیرَ مَا عَجَّلْتَ، وَلَا کَشْفَ مَا سَتَرْتَ، وَلَا الْبَحْثَ عَمَّا کَتَمْتَ،

وَلَا أُنازِعَکَ فِی تَدْبِیرِکَ، وَلَا أَ قُولَ لِمَ وَکَیْفَ وَما بالُ وَ لِیِّ الْأَمْرِ لَایَظْهَرُ وَقَدِ امْتَلَأَتِ الْأَرْضُ مِنَ الْجَوْرِ؟ وَأُ فَوِّضُ أُمُورِی کُلَّها إِلَیْکَ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ أَنْ تُرِیَنِی وَ لِیَّ أَمْرِکَ ظاهِراً نافِذَ الْأَمْرِ، مَعَ عِلْمِی بِأَنَّ لَکَ السُّلْطانَ وَالْقُدْرَةَ وَالْبُرْهانَ وَالْحُجَّةَ وَالْمَشِیَّةَ وَالْحَوْلَ وَالْقُوَّةَ، فَافْعَلْ ذلِکَ بِی وَبِجَمِیعِ الْمُؤْمِنِینَ، حَتَّی نَنْظُرَ إِلَی وَ لِیِّ أَمْرِکَ صَلَواتُکَ عَلَیْهِ ظاهِرَ الْمَقالَةِ، واضِحَ الدَّلالَةِ، هادِیاً مِنَ الضَّلَالَةِ، شافِیاً مِنَ الْجَهالَةِ، أَبْرِزْ یَا رَبِّ مُشاهَدَتَهُ، وَثَبِّتْ قَواعِدَهُ، وَاجْعَلْنا مِمَّنْ تَقِرُّ عَیْنُهُ بِرُؤْیَتِهِ، وَأَقِمْنا بِخِدْمَتِهِ، وَتَوَفَّنا عَلَی مِلَّتِهِ، وَاحْشُرْنا فِی زُمْرَتِهِ. اللَّهُمَّ أَعِذْهُ مِنْ شَرِّ جَمِیعِ مَا خَلَقْتَ وَذَرَأْتَ وَبَرَأْتَ وَأَ نْشَأْتَ وَصَوَّرْتَ، وَاحْفَظْهُ مِنْ بَیْنِ یَدَیْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ وَعَنْ یَمِینِهِ وَعَنْ شِمالِهِ وَمِنْ فَوْقِهِ وَمِنْ تَحْتِهِ (1) 2451 بِحِفْظِکَ الَّذِی لَایَضِیعُ مَنْ حَفِظْتَهُ بِهِ، وَاحْفَظْ فِیهِ رَسُولَکَ، وَوَصِیَّ رَسُو لِکَ عَلَیْهِ وَآلِهِ السَّلامُ، اللَّهُمَّ وَمُدَّ فِی عُمْرِهِ، وَزِدْ فِی أَجَلِهِ، وَأَعِنْهُ عَلَی مَا وَلَّیْتَهُ وَاسْتَرْعَیْتَهُ، وَزِدْ فِی کَرامَتِکَ لَهُ فَإِنَّهُ الْهادِی الْمَهْدِیُّ، وَالْقائِمُ الْمُهْتَدِی وَالطَّاهِرُ التَّقِیُّ، الزَّکِیُّ النَّقِیُّ، الرَّضِیُّ الْمَرْضِیُّ، الصَّابِرُ الشَّکُورُ الْمُجْتَهِدُ. اللَّهُمَّ وَلَا تَسْلُبْنَا الْیَقِینَ لِطُولِ الْأَمَدِ فِی غَیْبَتِهِ وَانْقِطاعِ خَبَرِهِ عَنَّا، وَلَا تُنْسِنا ذِکْرَهُ وَانْتِظارَهُ، وَالْإِیمانَ بِهِ، وَقُوَّةَ الْیَقِینِ فِی ظُهُورِهِ، وَالدُّعاءَ لَهُ وَالصَّلاةَ عَلَیْهِ، حَتَّی لَایُقَنِّطَنا طُولُ غَیْبَتِهِ مِنْ قِیامِهِ، وَیَکُونَ یَقِینُنا فِی ذلِکَ کَیَقِینِنا فِی قِیامِ رَسُو لِکَ صَلَواتُکَ عَلَیْهِ وَآلِهِ، وَمَا جاءَ بِهِ مِنْ وَحْیِکَ وَتَنْزِیلِکَ، فَقَوِّ قُلُوبَنا عَلَی الْإِیمانِ بِهِ، حَتَّی تَسْلُکَ بِنا

1- وَمِنْ فَوْقِهِ وَمِنْ تَحْتِهِ: خ.

عَلَی یَدَیْهِ مِنْهاجَ الْهُدَی، وَالْمَحَجَّةَ الْعُظْمَی، وَالطَّرِیقَةَ الْوُسْطَی، وَقَوِّنا عَلَی طاعَتِهِ، وَثَبِّتْنا عَلَی مُتابَعَتِهِ (1) 2452، وَاجْعَلْنا فِی حِزْبِهِ وَأَعْوانِهِ وَأَ نْصارِهِ وَالرَّاضِینَ بِفِعْلِهِ، وَلَا تَسْلُبْنا ذلِکَ فِی حَیَاتِنا وَلَا عِنْدَ وَفاتِنا، حَتَّی تَتَوَفَّانا وَنَحْنُ عَلَی ذلِکَ، لَاشاکِّینَ وَلَا ناکِثِینَ وَلَا مُرْتابِینَ وَلَا مُکَذِّبِینَ. اللَّهُمَّ عَجِّلْ فَرَجَهُ وَأَیِّدْهُ بِالنَّصْرِ، وَانْصُرْ ناصِرِیهِ، وَاخْذُلْ خاذِلِیهِ، وَدَمْدِمْ عَلَی مَنْ نَصَبَ لَهُ وَکَذَّبَ بِهِ، وَأَظْهِرْ بِهِ الْحَقَّ، وَأَمِتْ بِهِ الْجَوْرَ، وَاسْتَنْقِذْ بِهِ عِبادَکَ الْمُؤْمِنِینَ مِنَ الذُّلِّ، وَانْعَشْ بِهِ الْبِلادَ، وَاقْتُلْ بِهِ جَبابِرَةَ الْکُفْرِ (2) 2453، وَاقْصِمْ بِهِ رُؤُوسَ الضَّلالَةِ، وَذَ لِّلْ بِهِ الْجَبَّارِینَ وَالْکافِرِینَ، وَأَبِرْ (3) 2454 بِهِ الْمُنافِقِینَ وَالنَّاکِثِینَ وَجَمِیعَ الْمخالِفِینَ وَالْمُلْحِدِینَ فِی مَشارِقِ الْأَرْضِ وَمَغارِبِها، وَبَرِّها وَبَحْرِها، وَسَهْلِها وَجَبَلِها، حَتَّی لَاتَدَعَ مِنْهُمْ دَیَّاراً، وَلَا تُبْقِیَ لَهُمْ آثاراً، طَهِّرْ مِنْهُمْ بِلادَکَ، وَاشْفِ مِنْهُمْ صُدُورَ عِبادِکَ، وَجَدِّدْ بِهِ مَا امْتَحی مِنْ دِینِکَ، وَأَصْلِحْ بِهِ مَا بُدِّلَ مِنْ حُکْمِکَ وَغُیِّرَ مِنْ سُنَّتِکَ، حَتَّی یَعُودَ دِینُکَ بِهِ وَعَلَی یَدَیْهِ غَضّاً جَدِیداً صَحِیحاً لَاعِوَجَ فِیهِ، وَلَا بِدْعَةَ مَعَهُ، حَتَّی تُطْفِئَ بِعَدْلِهِ نِیرانَ الْکافِرِینَ، فَإِنَّهُ عَبْدُکَ الَّذِی اسْتَخْلَصْتَهُ لِنَفْسِکَ، وَارْتَضَیْتَهُ لِنَصْرِ دِینِکَ، وَاصْطَفَیْتَهُ بِعِلْمِکَ، وَعَصَمْتَهُ مِنَ الذُّنُوبِ، وَبَرَّأْتَهُ مِنَ الْعُیُوبِ، وَأَطْلَعْتَهُ عَلَی الْغُیُوبِ، وَأَ نْعَمْتَ عَلَیْهِ، وَطَهَّرْتَهُ مِنَ الرِّجْسِ، وَنَقَّیْتَهُ مِنَ الدَّنَسِ. اللَّهُمَّ فَصَلِّ عَلَیْهِ وَعَلَی آبائِهِ الْأَئِمَّةِ الطَّاهِرِینَ، وَعَلَی شِیعَتِهِ الْمُنْتَجَبِینَ، وَبَلِّغْهُمْ مِنْ آمالِهِمْ مَا یَأْمُلُونَ، وَاجْعَلْ ذلِکَ مِنَّا خالِصاً مِنْ کُلِّ شَکٍّ وَشُبْهَةٍ وَرِیاءٍ وَسُمْعَةٍ،

1- مُشایَعَتِهِ: مصباح.
2- الْجَبابِرَةَ وَالْکَفَرَةَ: مصباح الزائر.
3- وَأَبِرْ: به کسر باء و سکون راء، یعنی هلاک گردان.

حَتَّی لانُرِیدَ بِهِ غَیْرَکَ، وَلَا نَطْلُبَ بِهِ إِلّا وَجْهَکَ. اللَّهُمَّ إِنَّا نَشْکُو إِلَیْکَ فَقْدَ نَبِیِّنا، وَغَیْبَةَ إِمامِنا (1) 2455، وَشِدَّةَ الزَّمانِ عَلَیْنا، وَوُقُوعَ الْفِتَنِ بِنا، وَتَظاهُرَ الْأَعْداءِ عَلَیْنا، وَکَثْرَةَ عَدُوِّنا، وَقِلَّةَ عَدَدِنا. اللَّهُمَّ فَافْرُجْ ذلِکَ عَنَّا بِفَتْحٍ مِنْکَ تُعَجِّلُهُ، وَنَصْرٍ مِنْکَ تُعِزُّهُ، وَ إِمامِ عَدْلٍ تُظْهِرُهُ، إِلهَ الْحَقِّ آمِینَ. اللَّهُمَّ إِنَّا نَسْأَلُکَ أَنْ تَأْذَنَ لِوَ لِیِّکَ فِی إِظْهارِ عَدْلِکَ فِی عِبادِکَ، وَقَتْلِ أَعْدائِکَ فِی بِلادِکَ، حَتَّی لَا تَدَعَ لِلْجَوْرِ یَا رَبِّ دِعامَةً إِلّا قَصَمْتَها، وَلَا بَقِیَّةً إِلّا أَ فْنَیْتَها، وَلَا قُوَّةً إِلّا أَوْهَنْتَها، وَلَا رُکْناً إِلّا هَدَمْتَهُ، وَلَا حَدّاً إِلّا فَلَلْتَهُ، وَلَا سِلاحاً إِلّا أَکْلَلْتَهُ، وَلَا رایَةً إِلّا نَکَّسْتَها، وَلَا شُجاعاً إِلّا قَتَلْتَهُ، وَلَا جَیْشاً إِلّا خَذَلْتَهُ، وَارْمِهِمْ یَا رَبِّ بِحَجَرِکَ الدَّامِغِ، وَاضْرِبْهُمْ بِسَیْفِکَ الْقاطِعِ وَبَأْسِکَ الَّذِی لَاتَرُدُّهُ عَنِ الْقَوْمِ الْمُجْرِمِینَ، وَعَذِّبْ أَعْداءَکَ وَأَعْداءَ وَ لِیِّکَ وَأَعْداءَ رَسُولِکَ صَلَواتُکَ عَلَیْهِ وَآلِهِ بِیَدِ وَلِیِّکَ وَأَیْدِی عِبادِکَ الْمُؤْمِنِینَ. اللَّهُمَّ اکْفِ وَ لِیَّکَ وَحُجَّتَکَ فِی أَرْضِکَ هَوْلَ عَدُوِّهِ، وَکَیْدَ مَنْ أَرادَهُ (2) 2456، وَامْکُرْ بِمَنْ مَکَرَ بِهِ، وَاجْعَلْ دائِرَةَ السَّوْءِ عَلَی مَنْ أَرادَ بِهِ سُوءاً، وَاقْطَعْ عَنْهُ مادَّتَهُمْ، وَأَرْعِبْ لَهُ قُلُوبَهُمْ، وَزَلْزِلْ أَ قْدامَهُمْ، وَخُذْهُمْ جَهْرَةً وَبَغْتَةً، وَشَدِّدْ عَلَیْهِمْ عَذابَکَ، وَأَخْزِهِمْ فِی عِبادِکَ، وَالْعَنْهُمْ فِی بِلادِکَ، وَأَسْکِنْهُمْ أَسْفَلَ نارِکَ، وَأَحِطْ بِهِمْ أَشَدَّ عَذابِکَ، وَأَصْلِهِمْ ناراً، وَاحْشُ قُبُورَ مَوْتاهُمْ ناراً، وَأَصْلِهِمْ حَرَّ نارِکَ، فَإِنَّهُمْ أَضاعُوا الصَّلاةَ، وَاتَّبَعُوا الشَّهَواتِ، وَأَضَلُّوا عِبادَکَ، وَأَخْرَبُوا بِلادَکَ (3) 2457. اللَّهُمَّ وَأَحْیِ بِوَ لِیِّکَ الْقُرْآنَ، وَأَرِنا نُورَهُ سَرْمَداً لَالَیْلَ فِیهِ، وَأَحْیِ بِهِ الْقُلُوبَ الْمَیِّتَةَ، وَاشْفِ بِهِ الصُّدُورَ الْوَغِرَةَ (4) 2458،

1- وَ لِیِّنا: مصباح.
2- وَکَیْدَ مَنْ کَادَهُ: مصباح.
3- وَأَخْرَبُوا بِلادَکَ: در مصباح الشیخ و مصباح الزائر نبود. (منه).
4- الصُّدُورَ الْوَغِرَةَ: کینه‌دار.

وَاجْمَعْ بِهِ الْأَهْواءَ الْمُخْتَلِفَةَ عَلَی الْحَقِّ، وَأَقِمْ بِهِ الْحُدُودَ الْمُعَطَّلَةَ وَالْأَحْکامَ الْمُهْمَلَةَ، حَتَّی لَایَبْقی حَقٌّ إِلّا ظَهَرَ، وَلَا عَدْلٌ إِلّا زَهَرَ، وَاجْعَلْنا یا رَبِّ مِنْ أَعْوانِهِ، وَمُقَوِّیَةِ سُلْطانِهِ، وَالْمُؤْتَمِرِینَ لِأَمْرِهِ، وَالرَّاضِینَ بِفِعْلِهِ، وَالْمُسَلِّمِینَ لِأَحْکامِهِ، وَمِمَّنْ لَاحاجَةَ بِهِ إِلَی التَّقِیَّةِ مِنْ خَلْقِکَ، وَأَنْتَ یَا رَبِّ الَّذِی تَکْشِفُ الضُّرَّ، وَتُجِیبُ الْمُضْطَرَّ إِذا دَعاکَ، وَتُنْجِی مِنَ الْکَرْبِ الْعَظِیمِ، فَاکْشِفْ الضُّرَّ عَنْ وَ لِیِّکَ، وَاجْعَلْهُ خَلِیفَةً فِی أَرْضِکَ کَما ضَمِنْتَ لَهُ. اللَّهُمَّ لَاتَجْعَلْنِی مِنْ خُصَماءِ آلِ مُحَمَّدٍ عَلَیْهِمُ السَّلامُ، وَلَا تَجْعَلْنِی مِنْ أَعْداءِ آلِ مُحَمَّدٍ عَلَیْهِمُ السَّلامُ، وَلَا تَجَعَلْنِی مِنْ أَهْلِ الْحَنَقِ وَالْغَیْظِ عَلَی آلِ مُحَمَّدٍ عَلَیْهِمُ السَّلامُ، فَإِنِّی أَعُوذُ بِکَ مِنْ ذلِکَ فَأَعِذْنِی، وَأَسْتَجِیرُ بِکَ فَأَجِرْنِی. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاجْعَلْنِی بِهِمْ فائِزاً عِنْدَکَ فِی الدُّنْیا وَالْآخِرَةِ، وَمِنَ الْمُقَرَّبِینَ، آمِینَ رَبَّ الْعالَمِینَ (1) 2459.

در آداب زیارت به نیابت

هشتم: در آداب زیارت به نیابت است

بدان که ثواب زیارت هر یک از رسول خدا و ائمّه هدی علیهم السلام را هدّیه روح مقدّس هر یک از ایشان می‌توان کرد، و همچنین به روح هر یک از مؤمنان هدیه می‌توان کرد، و زیارت به نیابت ایشان می‌توان کرد، چنانکه به سند معتبر منقول است که: داوود صرمی به حضرت امام علیّ نقی علیه السلام عرض کرد که: من پدر تو را زیارت کردم و ثوابش را از برای تو قرار دادم، فرمود که: تو را از جانب خدا اجر و ثواب عظیم هست، و از جانب ما حمد و ثنا (2) 2460.

و در حدیث دیگر منقول است که: امام علیّ نقی علیه السلام شخصی را فرستاد به حایر امام حسین علیه السلام که از برای آن حضرت زیارت و دعا کند (3) 2461.

1- جمال الأسبوع: 521- 529 آخر فصل 47 و مصباح المتهجّد: 411- 416.

2- تهذیب الأحکام 6/ 110 خ 299.

3- مزار کبیر مشهدی: 595، ح 2، باب 1، قسم ششم.

و به سند معتبر از حضرت امام موسی بن جعفر علیهما السلام منقول است که: چون به زیارت مرقد منوّر رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم بروی و از اعمال زیارت فارغ شوی دو رکعت نماز بکن و بایست نزد سر رسول خدا صلی الله علیه و آله و بگو:

اَلسَّلامُ عَلَیْکَ یَا نَبِیَّ اللَّه مِنْ أَبِی وَأُمِّی وَزَوْجَتِی وَوَلَدِی وَحامَّتِی وَمِنْ جَمِیعِ أَهْلِ بَلَدِی حُرِّهِمْ وَعَبْدِهِمْ وَأَبْیَضِهِمْ وَأَسْوَدِهِمْ، پس به هرکس از اهل بلد خود بگویی که من به نیابت تو به پیغمبر صلی الله علیه و آله سلام دادم صادق خواهی بود (1) 2462.

و در بعضی از روایات وارد است که از بعضی از ائمّه طاهرین صلوات اللّه علیهم اجمعین سؤال نمودند از مردی که دو رکعت نماز می‌کند یا یک روز روزه می‌دارد یا حج یا عمره بجا می‌آورد یا زیارت می‌کند رسول خدا صلی الله علیه و آله یا یکی از ائمّه طاهرین علیهم السلام را و ثواب آن را از برای پدر و مادر خود یا برادر مؤمن خود هدیه می‌کند آیا او را ثوابی هست؟ فرمود که: ثواب آن عمل به آن شخص می‌رسد بی‌آنکه از ثواب او چیزی کم شود.

و شیخ طوسی رحمه الله در تهذیب فرموده است: کسی که به نیابت برادر مؤمن به زیارت رود به اجرت، چون فارغ شود از غسل زیارت، و موافق بعضی از نُسَخ از عمل زیارت، بگوید:

اللَّهُمَّ مَا أَصابَنِی مِنْ تَعَبٍ أَوْ نَصَبٍ أَوْ شَعَثٍ أَوْ لُغُوبٍ فَأْجُرْ فُلانَ ابْنَ فُلانٍ فِیهِ وَأْجُرْنِی فِی قَضائِی عَنْهُ. پس چون زیارت کند در آخر زیارت بگوید: السَّلامُ عَلَیْکَ یَا مَوْلایَ عَنْ فُلانِ ابْنِ فُلانٍ، أَ تَیْتُکَ زائِراً عَنْهُ فَاشْفَعْ لَهُ عِنْدَ رَبِّکَ. پس هر دعا که خواهد از برای او بکند (2) 2463.

و نیز فرموده است که: چون کسی خواهد که به نیابت دیگری زیارت کند بگوید: اللَّهُمَّ إِنَّ فُلانَ ابْنَ فُلانٍ أَوْفَدَنِی إِلی مَوالِیهِ وَمَوالِیَّ لِأَزُورَ عَنْهُ رَجاءً لِجَزِیلِ الثَّوابِ

1- تهذیب الأحکام 6/ 109 ح 193.
2- تهذیب الأحکام 6/ 105 باب 51.

وَفِراراً مِنْ سُوءِ الْحِسابِ، اللَّهُمَّ إِنَّهُ یَتَوَجَّهُ إِلَیْکَ بِأَوْ لِیائِهِ (1) 2464 الدَّالِّینَ عَلَیْکَ فِی غُفْرانِکَ ذُ نُوبَهُ وَحَطِّ سَیِّئاتِهِ، وَیَتَوَسَّلُ إِلَیْکَ بِهِمْ عِنْدَ مَشْهَدِ إِمامِهِ صَلَواتُ اللَّهُ عَلَیْهِمْ، اللَّهُمَّ فَتَقَبَّلْ مِنْهُ وَاقْبَلْ شَفاعَةَ أَوْ لِیائِهِ صَلَواتُ اللَّهُ عَلَیْهِمْ فِیهِ.
اللَّهُمَّ جازِهِ عَلَی حُسْنِ نِیَّتِهِ وَصَحِیحِ عَقِیدَتِهِ وَصِحَّةِ مُوالاتِهِ أَحْسَنَ مَا جازَیْتَ أَحَداً مِنْ عَبِیدِکَ الْمُؤْمِنِینَ، وَأَدِمْ لَهُ مَا خَوَّلْتَهُ، وَاسْتَعْمِلْهُ صالِحاً فِیما آتَیْتَهُ، وَلَا تَجْعَلْنِی آخِرَ وافِدٍ لَهُ یُوفِدُهُ. اللَّهُمَّ أَعْتِقْ رَقَبَتَهُ مِنَ النَّارِ، وَأَوْسِعْ عَلَیْهِ مِنْ رِزْقِکَ الْحَلالِ الطَّیِّبِ، وَاجْعَلْهُ مِنْ رُفَقاءِ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَبارِکْ لَهُ فِی وُلْدِهِ وَمالِهِ وَأَهْلِهِ وَما مَلَکَتْ یَمِینُهُ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَحُلْ بَیْنَهُ وَبَیْنَ مَعاصِیکَ (2) 2465 حَتَّی لَایَعْصِیَکَ، وَأَعِنْهُ عَلَی طاعَتِکَ وَطاعَةِ أَوْ لِیائِکَ حَتَّی لَاتَفْقِدَهُ حَیْثُ أَمَرْتَهُ، وَلَا تَراهُ حَیْثُ نَهَیْتَهُ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاغْفِرْ لَهُ وَارْحَمْهُ وَاعْفُ عَنْهُ وَعَنْ جَمِیعِ الْمُؤْمِنِینَ وَالْمُؤْمِناتِ.
اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَعِذْهُ مِنْ هَوْلِ الْمُطَّلَعِ، وَمِنْ فَزَعِ یَوْمِ الْقِیامَةِ وَسُوءِ الْمُنْقَلَبِ، وَمِنْ ظُلْمَةِ الْقَبْرِ وَوَحْشَتِهِ، وَمِنْ مَواقِفِ الْخِزْیِ فِی الدُّنْیا وَالْآخِرَةِ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاجْعَلْ جائِزَتَهُ فِی مَوْقِفِی هذَا غُفْرانَکَ، وَتُحْفَتَهُ فِی مَقامِی هذَا عِنْدَ إِمامِی صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ أَنْ تُقِیلَ عَثْرَتَهُ، وَتَقْبَلَ مَعْذِرَتَهُ، وَتَتَجاوَزَ عَنْ خَطِیئَتِهِ، وَتَجْعَلَ التَّقْوَی زادَهُ، وَمَا عِنْدَکَ خَیْراً لَهُ فِی مَعادِهِ، وَتَحْشُرَهُ فِی زُمْرَةِ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ، وَتَغْفِرَ لَهُ وَ لِوالِدَیْهِ فَإِنَّکَ خَیْرُ مَرْغُوبٍ إِلَیْهِ، وَأَکْرَمُ مَسْؤُولٍ اعْتَمَدَ الْعِبادُ عَلَیْهِ.

1- بِأَوْلِیائِکَ: خ ل.
2- در مصدر: مَعاصِیهِ.

اللَّهُمَّ وَ لِكُلِّ مُوفِدٍ جائِزَةٌ، وَ لِكُلِّ زائِرٍ كَرامَةٌ، فَاجْعَلْ جائِزَتَهُ فِی مَوْقِفِی هذَا غُفْرانَکَ وَالْجَنَّةَ لَهُ وَ لِجَمِیعِ الْمُؤْمِنِینَ وَالْمُؤْمِناتِ. اللَّهُمَّ وَأَ نَا عَبْدُکَ الْخاطِئُ الْمُذْنِبُ الْمُقِرُّ بِذُ نُوبِهِ فَأَسْأَ لُکَ یَا اللَّهُ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ أَنْ لَاتَحْرِمَنِی بَعْدَ ذلِکَ الْأَجْرَ وَالثَّوابَ مِنْ فَضْلِ عَطائِکَ وَکَرَمِ تَفَضُّلِکَ.

پس برود به نزد ضریح مقدّس و دستها را به سوی آسمان بلند کند رو به قبله و بگوید:

یَا مَوْلایَ، یَا إِمامِی، عَبْدُکَ فُلانُ ابْنُ فُلانٍ أَوْفَدَنِی زائِراً لِمَشْهَدِکَ یَتَقَرَّبُ إِلَی اللَّه عَزَّ وَجَلَّ بِذَلِکَ وَ إِلَی رَسُو لِهِ وَ إِلَیْکَ یَرْجُو بِذلِکَ فَکاکَ رَقَبَتِهِ مِنَ النَّارِ مِنَ الْعُقُوبَةِ، فَاغْفِرْ لَهُ وَ لِجَمِیعِ الْمُؤْمِنِینَ وَالْمُؤْمِناتِ یَا اللَّهُ یَا اللَّهُ یَا اللَّهُ یَا اللَّهُ یَا اللَّهُ یَا اللَّهُ یَا اللَّهُ، لَاإِلَهَ إِلّا اللَّهُ الْحَلِیمُ الْکَرِیمُ، لَاإِلهَ إِلّا اللَّهُ الْعَلِیُّ الْعَظِیمُ، أَسْأَ لُکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَتَسْتَجِیبَ لِی فِیهِ وَفِی جَمِیعِ إِخْوانِی وَأَخَوَاتِی وَوَلَدِی وَأَهْلِی بِجُودِکَ وَکَرَمِکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ (1) .2466

1- تهذیب الأحکام 6/ 116- 117 باب 53.

ص: 808

دعاء بعداز نماز امام‌حسین علیه السلام

بسم اللَّه الرحمن الرحیم
مخفی نماناد که این نسخه شریفه از جهت خطّ و چاپ و صحّت از سایر چاپها امتیاز دارد، به علاوه آن که مصنّف در مفاتیح چند دعا را به واسطه طول آن اول آن را ذکر کرده و بقیّه‌اش را نقل ننموده، ما در این جا آن بقیّه را ذکر می‌نماییم، تا اشخاصی که این کتاب را دارند محتاج به کتاب دیگر نشوند.

و چون در مفاتیح برای امامزاده‌ها زیارت نقل نشده در این جا یک زیارتی برای امامزاده‌ها نقل می‌کنیم، امید که منظور نظر اهل معرفت و دعا واقع شود، و قدر آن را دانسته احترام و شکر مؤلّف و کاتب و بانی طبع آن را بجا آورده باشند واللَّه الموفّق.

امّا دعاها:

اوّل: دعای نماز حضرت امام حسین علیه السلام که در مفاتیح (ص 62) اوّل آن ذکر شده، و تمامش این است:

اللَّهُمَ (1) 2467 أَ نْتَ الَّذِی اسْتَجَبْتَ لِآدَمَ وَحَوَّاءَ إِذْ (2) 2468 قالَا: رَبَّنا ظَلَمْنا أَ نْفُسَنا وَ إِنْ لَمْ تَغْفِرْ لَنا وَتَرْحَمْنا لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخاسِرِینَ (3) 2469، وَناداکَ نُوحٌ فَاسْتَجَبْتَ لَهُ وَنَجَّیْتَهُ وَأَهْلَهُ مِنَ الْکَرْبِ الْعَظِیمِ، وَأَطْفَأْتَ نارَ نُمْرُودَ عَنْ خَلِیلِکَ إِبْراهِیمَ فَجَعَلْتَها بَرْداً (4) 2470 وَسَلاماً، وَأَ نْتَ الَّذِی اسْتَجَبْتَ لِأَیُّوبَ إِذْ نادَی (5) 2471 أَنِّی مَسَّنِیَ الضُّرُّ وَأَ نْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِینَ (6) 2472، فَکَشَفْتَ مَا بِهِ مِنْ ضُرٍّ، وَآتَیْتَهُ أَهْلَهُ وَمِثْلَهُمْ مَعَهُمْ رَحْمَةً مِنْ عِنْدِکَ وَذِکْری لِأُولِی الْأَ لْبابِ، وَأَ نْتَ الَّذِی اسْتَجَبْتَ لِذِی النُّونِ حِینَ ناداکَ فِی الظُّلُماتِ أَنْ لَاإِلهَ إِلَّا أَ نْتَ سُبْحانَکَ إِنِّی کُنْتُ مِنَ الظَّالِمِینَ (7) 2473، فَنَجَّیْتَهُ مِنَ الْغَمِّ، وَأَ نْتَ الَّذِی اسْتَجَبْتَ لِمُوسی وَهارُونَ

1- یا اللَّه: نسخه.
2- حِینَ: خ.
3- أعراف: 7/ 23.
4- عَلَیهِ بَرْداً: خ.
5- حِینَ نَادی: خ.
6- انبیاء: 21/ 83.
7- أنبیاء: 21/ 87.

دَعْوَتَهُما حِينَ قُلْتَ: قَدْ أُجِيبَتْ دَعْوَتُكُما فَاسْتَقِيما (1) 2474، وَأَغْرَقْتَ فِرعَوْنَ وَقَوْمَهُ، وَغَفَرْتَ لِداوُدَ ذَ نْبَهُ وَتُبْتَ عَلَيْهِ رَحْمَةً مِنْکَ وَذِكْرَى، وَفَدَيْتَ إِسْماعِيلَ (2) 2475 بِذِبْحٍ عَظِيمٍ بَعْدَ مَا أَسْلَمَ (3) 2476 وَتَلَّهُ لِلْجَبِينِ، فَنادَيْتَهُ بِالْفَرَجِ وَالرَّوْحِ، وَأَ نْتَ الَّذِى ناداکَ زَکَرِيَّا نِداءً خَفِيّاً، فَقالَ رَبِّ إِنِّى وَهَنَ الْعَظْمُ مِنِّى وَاشْتَعَلَ الرَّأْسُ شَيْباً وَلَمْ أَكُنْ بِدُعائِکَ رَبِّ شَقِيّاً (4) 2477، وَقُلْتَ: يَدْعُونَنا رَغَباً وَرَهَباً وَكانُوا لَنا خاشِعِينَ (5) 2478، وَأَ نْتَ الَّذِى اسْتَجَبْتَ (6) 2479 لِلَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحاتِ لِتَزِيدَهُمْ مِنْ فَضْلِکَ، فَلَا تَجْعَلْنِى مِنْ أَهْوَنِ الدَّاعِينَ لَکَ وَالرَّاغِبِينَ إِلَيْکَ، وَاسْتَجِبْ لِى كَمَا اسْتَجَبْتَ لَهُمْ، بِحَقِّهِمْ عَلَيْکَ فَطَهِّرْنِى بِتَطْهِيرِکَ (7) 2480، وَتَقَبَّلْ صَلاتِى وَدُعائِى بِقَبُولٍ حَسَنٍ، وَطَيِّبْ بَقِيَّةَ حَياتِى، وَطَيِّبْ وَفاتِى، وَاخْلُفْنِى فِيمَنْ أَخْلُفُ، وَاحْفَظْنِى (8) 2481 يَا رَبِّ بِدُعائِى، وَاجْعَلْ ذُرِّيَّتِى ذُرِّيَّةً طَيِّبَةً، تَحُوطُها بِحِياطَتِکَ بِکُلِّ مَا حُطْتَ بِهِ ذُرِّيَّةَ أَحَدٍ مِنْ أَوْ لِيائِکَ وَأَهْلِ طاعَتِکَ، بِرَحْمَتِکَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ. يَا مَنْ هُوَ عَلَى كُلِّ شَىْءٍ رَقِيبٌ، وَ لِکُلِ

1- يونس: 10/ 89.

2- الذَّبِيحَ إِسْماعِيلَ: خ.

3- أَسْلَمَا: خ.

4- مريم: 19/ 4.

5- أنبياء: 21/ 90.

6- تَسْتَجِيبُ: نسخه.

7- بِطُهْرِکَ: نسخه.

8- وَاحْفَظنِى فِيمَنْ أُخَلِّفُ وَاحْفَظْهُمْ: نسخه.

داعٍ مِنْ خَلْقِکَ مُجِیبٌ، وَمِنْ کُلِّ سائِلٍ قَرِیبٌ، أَسْأَ لُکَ یَا لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ الْحَیُّ الْقَیُّومُ الْأَحَدُ الصَّمَدُ، الَّذِی لَمْ یَلِدْ وَلَمْ یُولَدْ وَلَمْ یَکُنْ لَهُ کُفُواً أَحَدٌ، وَبِکُلِّ اسْمٍ رَفَعْتَ بِهِ سَماءَکَ، وَفَرَشْتَ بِهِ أَرْضَکَ، وَأَرْسَیْتَ بِهِ الْجِبالَ، وَأَجْرَیْتَ بِهِ الْماءَ، وَسَخَّرْتَ بِهِ السَّحابَ وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ وَالنُّجُومَ وَاللَّیْلَ وَالنَّهارَ، وَخَلَقْتَ الْخَلائِقَ کُلَّها، أَسْأَ لُکَ بِعَظَمَةِ وَجْهِکَ الْعَظِیمِ الَّذِی أَشْرَقَتْ لَهُ السَّماواتُ وَالْأَرْضُ فَأَضاءَتْ بِهِ الظُّلُماتُ، إِلّا صَلَّیْتَ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَکَفَیْتَنِی أَمْرَ مَعاشِی وَمَعادِی، وَأَصْلَحْتَ لِی شَأْنِی کُلَّهُ، وَلَمْ تَکِلْنِی إِلی نَفْسِی طَرْفَةَ عَیْنٍ، وَأَصْلَحْتَ أَمْرِی وَأَمْرَ عِیالِی، وَکَفَیْتَنِی هَمَّهُمْ، وَأَغْنَیْتَنِی وَ إِیَّاهُمْ مِنْ کَنْزِکَ (1) 2482 وَخَزائِنِکَ، وَسَعَةِ فَضْلِکَ الَّذِی لَایَنْفَدُ أَبَداً، وَأَ ثْبِتْ فِی قَلْبِی یَنابِیعَ الْحِکْمَةِ الَّتِی تَنْفَعُنِی بِها وَتَنْفَعُ بِها مَنِ ارْتَضَیْتَ مِنْ عِبادِکَ، وَاجْعَلْ لِی مِنَ الْمُتَّقِینَ فِی آخِرِ الزَّمانِ إِماماً کَما جَعَلْتَ إِبْراهِیمَ الْخَلِیلَ إِماماً، فَإِنَّ بِتَوْفِیقِکَ یَفُوزُ الْفائِزُونَ، وَیَتُوبُ التَّائِبُونَ، وَیَعْبُدُکَ الْعابِدُونَ، وَبِتَسْدِیدِکَ یَصْلُحُ الصَّالِحُونَ الْمُحْسِنُونَ الْمُخْبِتُونَ الْعابِدُونَ لَکَ الْخائِفُونَ مِنْکَ، وَبِإِرْشادِکَ نَجَا النَّاجُونَ مِنْ نارِکَ، وَأَشْفَقَ مِنْهَا الْمُشْفِقُونَ مِنْ خَلْقِکَ، وَبِخِذْلانِکَ خَسِرَ الْمُبْطِلُونَ، وَهَلَکَ الظَّالِمُونَ، وَغَفَلَ الْغافِلُونَ. اللَّهُمَّ آتِ نَفْسِی تَقْوَاها (2) 2483 فَأَ نْتَ وَ لِیُّها وَمَوْلاها، وَأَ نْتَ خَیْرُ مَنْ زَکَّاهَا، اللَّهُمَّ بَیِّنْ لَهَا هُدَاهَا، وَأَ لْهِمْهَا تَقْوَاهَا، وَبَشِّرْهَا بِرَحْمَتِکَ حِینَ تَتَوَفَّاهَا، وَنَزِّلْهَا مِنَ الْجِنَانِ عُلْیَاهَا، وَطَیِّبْ وَفَاتَهَا وَمَحْیَاهَا، وَأَکْرِمْ مُنْقَلَبَهَا وَمَثْوَاهَا، وَمُسْتَقَرَّهَا وَمَأْوَاهَا، فَأَ نْتَ وَ لِیُّها (3) 2484 وَمَوْلَاهَا (4) 2485.

دویّم: دعایی است که بعد از نماز زیارت حضرت جواد علیه السلام باید خوانده شود، و دعا این است: دعاء بعد از زیارت حضرت جواد علیه السلام

اللَّهُمَّ أَ نْتَ الرَّبُّ وَأَ نَا الْمَرْبُوبُ، وَأَ نْتَ الْخالِقُ وَأَ نَا الْمَخْلُوقُ، وَأَ نْتَ الْمالِکُ وَأَ نَا الْمَمْلُوکُ، وَأَ نْتَ الْمُعْطِی وَأَ نَا السَّائِلُ، وَأَ نْتَ الرَّازِقُ وَأَ نَا

1- کُنُوزِکَ: نسخه.

2- مُنَاهَا: نسخه.

3- رَبُّهَا: نسخه.

4- جمال الأسبوع: 271- 274.

الْمَرْزُوقُ، وَأَ نْتَ الْقادِرُ وَأَ نَا الْعاجِزُ، وَأَ نْتَ الْقَوِىُّ وَأَ نَا الضَّعِيفُ، وَأَ نْتَ الْمُغِيثُ وَأَ نَا الْمُسْتَغِيثُ، وَأَ نْتَ الدَّائِمُ وَأَ نَا الزَّائِلُ، وَأَ نْتَ الْكَبِيرُ وَأَ نَا الْحَقِيرُ، وَأَ نْتَ الْعَظِيمُ وَأَ نَا الصَّغِيرُ، وَأَ نْتَ الْمَوْلى وَأَ نَا الْعَبْدُ، وَأَ نْتَ الْعَزِيزُ وَأَ نَا الذَّلِيلُ، وَأَ نْتَ الرَّفِيعُ وَأَ نَا الْوَضِيعُ، وَأَ نْتَ الْمُدَ بِّرُ وَأَ نَا الْمُدَبَّرُ، وَأَ نْتَ الْباقِى وَأَ نَا الْفانِى، وَأَ نْتَ الدَّيَّانُ وَأَ نَا الْمُدانُ (1) 2486، وَأَ نْتَ الْباعِثُ وَأَ نَا الْمَبْعُوثُ، وَأَ نْتَ الغَنِىُّ وَأَ نَا الْفَقِيرُ، وَأَ نْتَ الْحَىُّ وَأَ نَا الْمَيِّتُ، تَجِدُ مَنْ تُعَذِّبُ يَا رَبِّ غَيْرِى وَلَا أَجِدُ مَنْ يَرْحَمُنِى غَيْرَکَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَقَرِّبْ فَرَجَهُمْ، وَارْحَمْ ذُ لِّى بَيْنَ يَدَيْکَ، وَتَضَرُّعِى إِلَيْکَ، وَوَحْشَتِى مِنَ النَّاسِ، وَأُ نْسِى بِکَ يَا كَرِيمُ، تَصَدَّقْ عَلَىَّ فِى هذِهِ السَّاعَةِ بِرَحْمَةٍ مِنْ عِنْدِکَ تَهْدِى بِها قَلْبِى، وَتَجْمَعُ بِها أَمْرِى، وَتَلُمُّ بِها شَعَثِى، وَتُبَيِّضُ بِها وَجْهِى، وَتُكْرِمُ بِها مَقامِى، وَتَحُطُّ بِها عَنِّى وِزْرِى، وَتَغْفِرُ بِها ما مَضى مِنْ ذُ نُوبِى، وَتَعْصِمُنِى فِيما بَقِىَ مِنْ عُمْرِى، وَتَسْتَعْمِلُنِى فِى ذلِکَ كُلِّهِ بِطاعَتِکَ وَما يُرْضِيکَ عَنِّى، وَتَخْتِمُ عَمَلِى بِأَحْسَنِهِ، وَتَجْعَلُ لِى ثَوابَهُ الْجَنَّةَ، وَتَسْلُکُ بِى سَبِيلَ الصَّالِحِينَ، وَتُعِينُنِى عَلَى صالِحِ ما أَعْطَيْتَنِى كَما أَعَنْتَ الصَّالِحِينَ عَلَى صالِحِ ما أَعْطَيْتَهُمْ، وَلَا تَنْزِعْ مِنِّى صالِحاً أَبَداً، وَلَا تَرُدَّنِى فِى سُوءٍ اسْتَنْقَذْتَنِى مِنْهُ أَبَداً، وَلَا تُشْمِتْ بِى عَدُوّاً وَلَا حاسِداً أَبَداً، وَلَا تَكِلْنِى إِلى نَفْسِى طَرْفَةَ عَيْنٍ أَبَداً، وَلَا أَقَلَّ مِنْ ذلِکَ وَلَا أَكْثَرَ يَا رَبَّ الْعالَمِينَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَرِنِى الْحَقَّ حَقّاً فَأَتَّبِعَهُ، وَالْباطِلَ باطِلًا فَأَجْتَنِبَهُ، وَلَا تَجْعَلْهُ عَلَىَ

1- المُدّانُ: خ ل.

مُتَشابِهاً فَأَ تَّبِعَ هَواىَ بِغَيْرِ هُدىً مِنْکَ، وَاجْعَلْ هَواىَ تَبَعاً لِطاعَتِکَ، وَخُذْ رِضا نَفْسِکَ مِنْ نَفْسِى، وَاهْدِنِى لِمَا اخْتُلِفَ فِيهِ مِنَ الْحَقِّ بِإِذْنِکَ، إِنَّکَ تَهْدِى مَنْ تَشاءُ إِلى صِراطٍ مُسْتَقِيم. پس حاجات خود را از خدا بطلب که برآورده خواهد شد إن شاء اللّه تعالى (1) 2487.

و زيارت ديگر از براى آن حضرت روايت شده:

السَّلامُ عَلَى الْبابِ الْأَقْصَدِ، وَالطَّرِيقِ الْأَرْشَدِ، وَالْعالِمِ الْمُؤَيَّدِ، يَنْبُوعِ الْحِکَمِ، وَمِصْباحِ الظُّلَمِ، سَيِّدِ الْعَرَبِ وَالْعَجَمِ، الْهادِى إِلَى الرَّشادِ، الْمُوَفَّقِ بِالتَّأْيِيدِ وَالسَّدادِ، مَوْلاىَ أَبِى جَعْفَرٍ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِىٍّ الْجَوادِ، أَشْهَدُ يَا وَ لِىَّ اللّه أَ نَّکَ أَ قَمْتَ الصَّلاةَ، وَآتَيْتَ الزَّکاةَ، وَأَمَرْتَ بِالْمَعْرُوفِ، وَنَهَيْتَ عَنِ الْمُنْکَرِ، وَجاهَدْتَ فِى سَبِيلِ اللّه حَقَّ جِهادِهِ، وَعَبَدْتَ اللّهَ مُخْلِصاً حَتَّى أَتاکَ الْيَقِينُ، فَعِشْتَ سَعِيداً، وَمَضَيْتَ شَهِيداً، يَا لَيْتَنِى کُنْتُ مَعَکُمْ فَأَفُوزَ فَوْزاً عَظِيماً، وَرَحْمَةُ اللّه وَبَرَکاتُهُ.

پس ببوس تربت شريف را و بگذار صورت راست را بر آن، و دو رکعت نماز زيارت را بجا آور، و دعا کن بعد از آن هرچه بخواهى (2) 2488.

زيارت براى امامزادگان عليهم السلام

سوّم: سيّد اجلّ علىّ بن طاووس رضى الله عنه در مصباح الزّائر دو زيارت از براى امامزادگان نقل نموده که به آن زيارت کرده مى‌شوند، و نقلش در اين جا مناسب است، فرموده که: چون قصد کردى زيارت کنى يکى از ايشان را مثل قاسم فرزند حضرت کاظم عليه السلام، يا عبّاس فرزند امير المؤمنين عليه السلام، يا علىّ بن الحسين عليه السلام را که مقتول به طفّ است، و هرکه جارى مجراى ايشان باشد در حکم، پس بايست بر سر قبرشان و بگو:

السَّلامُ عَلَيْکَ أَ يُّهَا السَّيِّدُ الزَّکِىُّ الطَّاهِرُ الْوَ لِىُّ، وَالدَّاعِى الْحَفِىُّ، أَشْهَدُ

1- مصباح الزائر: 397- 398.

2- مصباح الزائر: 399.

أَ نَّکَ قُلْتَ حَقّاً، وَنَطَقْتَ حَقّاً وَصِدْقاً، وَدَعَوْتَ إِلى مَوْلایَ وَمَوْلاکَ عَلانِیَةً وَسِرّاً، فازَ مُتَّبِعُکَ، وَنَجا مُصَدِّقُکَ، وَخابَ وَخَسِرَ مُکَذِّبُکَ وَالْمُتَخَلِّفُ عَنْکَ، اشْهَدْ لِی بِهذِهِ الشَّهادَةِ لِأَکُونَ مِنَ الْفائِزِینَ بِمَعْرِفَتِکَ وَطاعَتِکَ وَتَصْدِیقِکَ وَاتِّباعِکَ، وَالسَّلامُ عَلَیْکَ یَا سَیِّدِی وَابْنَ سَیِّدِی، أَ نْتَ بابُ اللَّهُ الْمُؤْتی مِنْهُ، وَالْمَأْخُوذُ عَنْهُ، أَ تَیْتُکَ زائِراً وَحاجاتِی لَکَ مُسْتَوْدِعاً، وَها أَ نَا ذا أَسْتَوْدِعُکَ دِینِی وَأَمانَتِی وَخَواتِیمَ عَمَلِی وَجَوامِعَ أَمَلِی إِلی مُنْتَهی أَجَلِی، وَالسَّلامُ عَلَیْکَ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَکاتُهُ (1) 2489.
زیارت دیگر از برای اولاد أئمّه علیهم السلام می‌گویی: السَّلامُ عَلَی جَدِّکَ الْمُصْطَفی، السَّلامُ عَلَی أَبِیکَ الْمُرْتَضَی الرِّضا، السَّلامُ عَلَی السَّیِّدَیْنِ الْحَسَنِ وَالْحُسَیْنِ، السَّلامُ عَلَی خَدِیجَةَ أُم (2) 2490 سَیِّدَةِ نِساءِ الْعالَمِینَ، السَّلامُ عَلَی فاطِمَةَ أُمِّ الْأَئِمَّةِ الطَّاهِرِینَ، السَّلامُ عَلَی النُّفُوسِ الْفاخِرَةِ، بُحُورِ الْعُلُومِ الزَّاخِرَةِ، شُفَعائِی فِی الْآخِرَةِ، وَأَوْ لِیائِی عِنْدَ عَوْدِ الرُّوْحِ إِلَی الْعِظامِ النَّاخِرَةِ، أَئِمَّةِ الْخَلْقِ وَوُلاةِ الْحَقِّ، السَّلامُ عَلَیْکَ أَ یُّهَا الشَّخْصُ الشَّرِیفُ الطَّاهِرُ الْکَرِیمُ، أَشْهَدُ أَنْ لَاإِلهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَمُصْطَفاهُ، وَأَنَّ عَلِیّاً وَ لِیُّهُ وَمُجْتَبَاهُ، وَأَنَّ الْإِمامَةَ فِی وُلْدِهِ إِلی یَوْمِ الدِّینِ، نَعْلَمُ ذلِکَ عِلْمَ الْیَقِینِ، وَنَحْنُ لِذَلِکَ مُعْتَقِدُونَ، وَفِی نَصْرِهِمْ مُجْتَهِدُونَ (3) 2491. دعاء در اعمال روز عرفه
چهارم: دعایی است که در اعمال روز عرفه در ذیل تسبیح: سُبْحانَ اللَّه قَبْلَ کُلِّ أَحَدٍ، وَسُبْحانَ اللَّه بَعْدَ کُلِّ أَحَدٍ که در (ص 366) مذکور است، بعد از «تَبارَکَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخالِقِینَ» بخوان:
وَالْحَمْدُ لِلَّهِ قَبْلَ کُلِّ أَحَدٍ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ بَعْدَ کُلِّ أَحَدٍ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ مَعَ کُلِ

1- مصباح الزائر: 503.
2- أُمِّ: خ.
3- مصباح الزائر: 503- 504.

أَحَدٍ، وَالْحَمْدُ لِلّهِ يَبْقی رَبُّنا وَيَفْنی كُلُّ أَحَدٍ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ حَمْداً يَفْضُلُ حَمْدَ الْحامِدِينَ حَمْداً كَثِيراً قَبْلَ كُلِّ أَحَدٍ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ حَمْداً يَفْضُلُ حَمْدَ الْحامِدِينَ حَمْداً كَثِيراً بَعْدَ كُلِّ أَحَدٍ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ حَمْداً يَفْضُلُ حَمْدَ الْحامِدِينَ حَمْداً كَثِيراً مَعَ كُلِّ أَحَدٍ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ حَمْداً يَفْضُلُ حَمْدَ الْحامِدِينَ حَمْداً كَثِيراً لِرَبِّنَا الْباقِی وَيَفْنی كُلُّ أَحَدٍ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ حَمْداً لَايُحْصَی وَلَا يُدْرَی وَلَا يُنْسَی وَلَا يَبْلَی وَلَا يَفْنَی وَلَيْسَ لَهُ مُنْتَهی، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ حَمْداً يَدُومُ بِدَوامِهِ وَيَبْقَی بِبَقائِهِ فِی سِنِی الْعالَمِينَ وَشُهُورِ الدُّهُورِ وَأَيَّام الدُّنْيا وَساعاتِ اللَّيْلِ وَالنَّهارِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ أَبَدَ الْأَ بَدِ وَمَعَ الْأَ بَدِ مِمَّا لَايُحْصِيهِ الْعَدَدُ، وَلَا يُفْنِيهِ الْأَمَدُ، وَلَا يَقْطَعُهُ الْأَ بَدُ، وَتَبارَکَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخالِقِينَ.
بعد بگو: لَاإِلهَ إِلّا اللَّهُ قَبْلَ كُلِّ أَحَدٍ، وَلَا إِلهَ إِلّا اللَّهُ بَعْدَ كُلِّ أَحَدٍ، وَلَا إِلهَ إِلّا اللَّهُ مَعَ كُلِّ أَحَدٍ، وَلَا إِلهَ إِلّا اللَّهُ يَبْقی رَبُّنا وَيَفْنی كُلُّ أَحَدٍ، وَلَا إِلهَ إِلّا اللَّهُ تَهْلِيلًا يَفْضُلُ تَهْلِيلَ الْمُهَلِّلِينَ فَضْلًا كَثِيراً قَبْلَ كُلِّ أَحَدٍ، وَلَا إِلهَ إِلّا اللَّهُ تَهْلِيلًا يَفْضُلُ تَهْلِيلَ الْمُهَلِّلِينَ فَضْلًا كَثِيراً بَعْدَ كُلِّ أَحَدٍ، وَلَا إِلهَ إِلّا اللَّهُ تَهْلِيلًا يَفْضُلُ تَهْلِيلَ الْمُهَلِّلِينَ فَضْلًا كَثِيراً مَعَ كُلِّ أَحَدٍ، وَلَا إِلهَ إِلّا اللَّهُ تَهْلِيلًا يَفْضُلُ تَهْلِيلَ الْمُهَلِّلِينَ فَضْلًا كَثِيراً لِرَبِّنَا الْباقِی وَيَفْنَی كُلُّ أَحَدٍ، وَلَا إِلهَ إِلّا اللَّهُ تَهْلِيلًا لَايُحْصَی وَلَا ژيُدْرَی وَلَا يُنْسَی وَلَا يَبْلَی وَلَا يَفْنَی وَلَيْسَ لَهُ مُنْتَهی، وَلَا إِلهَ إِلّا اللَّهُ تَهْلِيلًا يَدُومُ بِدَوامِهِ وَيَبْقَی بِبَقائِهِ فِی سِنِی الْعالَمِينَ وَشُهُورِ الدُّهُورِ وَأَيَّامِ الدُّنْيا وَساعاتِ اللَّيْلِ وَالنَّهارِ، وَلَا إِلهَ إِلّا اللَّهُ أَبَدَ الْأَ بَدِ، وَمَعَ الْأَ بَدِ، مِمَّا لَايُحْصِيهِ الْعَدَدُ، وَلَا يُفْنِيهِ الْأَمَدُ، وَلَا يَقْطَعُهُ الْأَ بَدُ، وَتَبارَکَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخالِقِينَ.
پس بگو: وَاللَّهُ أَكْبَرُ قَبْلَ كُلِّ أَحَدٍ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ بَعْدَ كُلِّ أَحَدٍ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ مَعَ كُلِّ أَحَدٍ،

وَاللّٰهُ أَكْبَرُ يَبْقَى رَبُّنا وَيَفْنَى كُلُّ أَحَدٍ، وَاللّٰهُ أَكْبَرُ تَكْبِيراً يَفْضُلُ تَكْبِيرَ الْمُكَبِّرِينَ فَضْلًا كَثِيراً قَبْلَ كُلِّ أَحَدٍ، وَاللّٰهُ أَكْبَرُ تَكْبِيراً يَفْضُلُ تَكْبِيرَ الْمُكَبِّرِينَ فَضْلًا كَثِيراً بَعْدَ كُلِّ أَحَدٍ، وَاللّٰهُ أَكْبَرُ تَكْبِيراً يَفْضُلُ تَكْبِيرَ الْمُكَبِّرِينَ فَضْلًا كَثِيراً مَعَ كُلِّ أَحَدٍ، وَاللّٰهُ أَكْبَرُ تَكْبِيراً يَفْضُلُ تَكْبِيرَ الْمُكَبِّرِينَ فَضْلًا كَثِيراً لِرَبِّنَا الْباقِى وَيَفْنَى كُلُّ أَحَدٍ، وَاللّٰهُ أَكْبَرُ تَكْبِيراً لَايُحْصَى وَلَا يُدْرَى وَلَا يُنْسَى وَلَا يَبْلَى وَلَا يَفْنَى وَلَيْسَ لَهُ مُنْتَهى، وَاللّٰهُ أَكْبَرُ تَكْبِيراً يَدُومُ بِدَوامِهِ وَيَبْقَى بِبَقائِهِ فِى سِنِى الْعالَمِينَ وَشُهُورِ الدُّهُورِ وَأَيّامِ الدُّنْيا وَساعاتِ اللَّيْلِ وَالنَّهارِ، وَاللّٰهُ أَكْبَرُ أَبَدَ الْأَ بَدِ، وَمَعَ الْأَ بَدِ، مِمَّا لَايُحْصِيهِ الْعَدَدُ، وَلَا يُفْنِيهِ الْأَمَدُ، وَلَا يَقْطَعُهُ الْأَ بَدُ، وَتَبارَكَ اللّٰهُ أَحْسَنُ الْخالِقِينَ (1) 2492.

دعای مکارم الأخلاق

دعای مکارم الأخلاق

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَبَلِّغْ بِإِيمانِى أَكْمَلَ الْإِيمانِ، وَاجْعَلْ يَقِينِى أَ فْضَلَ الْيَقِينِ، وَانْتَهِ بِنِيَّتِى إِلَى أَحْسَنِ النِّيّاتِ، وَبِعَمَلِى إِلى أَحْسَنِ الْأَعْمالِ.

اللَّهُمَّ وَفِّرْ بِلُطْفِكَ نِيَّتِى، وَصَحِّحْ بِمَا عِنْدَكَ يَقِينِى، وَاسْتَصْلِحْ بِقُدْرَتِكَ مَا فَسَدَ مِنِّى. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَاكْفِنِى مَا يَشْغَلُنِى الاهْتِمامُ بِهِ، وَاسْتَعْمِلْنِى بِما تَسْأَ لُنِى غَداً عَنْهُ، وَاسْتَفْرِغْ أَيَّامِى فِيمَا خَلَقْتَنِى لَهُ، وَأَغْنِنِى وَأَوْسِعْ عَلَيَّ فِى رِزْقِكَ، وَلَا تَفْتِنِّى بِالنَّظَرِ، وَأَعِزَّنِى وَلَا تَبْتَلِيَنِّى بِالْكِبْرِ، وَعَبِّدْنِى لَكَ وَلَا تُفْسِدْ عِبادَتِى بِالْعُجْبِ، وَأَجْرِ لِلنَّاسِ عَلَى يَدَيَّ الْخَيْرَ وَلَا تَمْحَقْهُ بِالْمَنِّ، وَهَبْ لِى مَعالِيَ الْأَخْلاقِ، وَاعْصِمْنِى مِنَ الْفَخْرِ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَلَا

1- مصباح کفعمی: 662- 663.

تَرْفَعْنِی فِی النَّاسِ دَرَجَةً إِلّا حَطَطْتَنِی عِنْدَ نَفْسِی مِثْلَها، وَلا تُحْدِثْ لِی عِزّاً ظاهِراً إِلّا أَحْدَثْتَ لِی ذِلَّةً باطِنَةً عِنْدَ نَفْسِی بِقَدَرِها. اللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَمَتِّعْنِی بِهُدَیً صالِحٍ لاأَسْتَبْدِلُ بِهِ، وَطَرِیقَةِ حَقٍّ لاأَزِیغُ عَنْها، وَ نِیَّةِ رُشْدٍ لاأَشُکُّ فِیها، وَعَمِّرْنِی مَا کانَ عُمْرِی بِذْلَةً فِی طاعَتِکَ، فَإِذا کانَ عُمْرِی مَرْتَعاً لِلشَّیْطانِ فَاقْبِضْنِی إِلَیْکَ قَبْلَ أَنْ یَسْبِقَ مَقْتُکَ إِلَیَّ أَوْ یَسْتَحْکِمَ غَضَبُکَ عَلَیَّ. اللّهُمَّ لاتَدَعْ خَصْلَةً تُعَابُ مِنِّی إِلّا أَصْلَحْتَها، وَلا عائِبَةً أُوَنَّبُ بِها إِلّا حَسَّنْتَها، وَلا أُکْرُومَةً فِیَّ ناقِصَةً إِلّا أَ تْمَمْتَها. اللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَبْدِلْنِی مِنْ بِغْضَةِ أَهْلِ الشَّنَآنِ الْمَحَبَّةَ، وَمِنْ حَسَدِ أَهْلِ الْبَغْیِ الْمَوَدَّةَ، وَمِنْ ظِنَّةِ أَهْلِ الصَّلاحِ الثِّقَةَ، وَمِنْ عَداوَةِ الْأَدْنَیْنَ الْوَلایَةَ، وَمِنْ عُقُوقِ ذَوِی الْأَرْحامِ الْمَبَرَّةَ، وَمِنْ خِذْلانِ الْأَقْرَبِینَ النُّصْرَةَ، وَمِنْ حُبِّ الْمُدارِینَ تَصْحِیحَ الْمِقَةِ، وَمِنْ رَدِّ الْمُلابِسِینَ کَرَمَ الْعِشْرَةِ، وَمِنْ مَرارَةِ خَوْفِ الظّالِمِینَ حَلاوَةَ الْأَمَنَةِ. اللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَاجْعَلْ لِی یَداً عَلی مَنْ ظَلَمَنِی، وَ لِساناً عَلی مَنْ خاصَمَنِی، وَظَفَراً بِمَنْ عانَدَنِی، وَهَبْ لِی مَکْراً عَلی مَنْ کایَدَنِی، وَقُدْرَةً عَلی مَنِ اضْطَهَدَنِی، وَتَکْذِیباً لِمَنْ قَصَبَنِی، وَسَلامَةً مِمَّنْ تَوَعَّدَنِی، وَوَفِّقْنِی لِطاعَةِ مَنْ سَدَّدَنِی وَمُتابَعَةِ مَنْ أَرْشَدَنِی. اللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَسَدِّدْنِی لِأَنْ أُعارِضَ مَنْ غَشَّنِی بِالنُّصْحِ، وَأَجْزِیَ مَنْ هَجَرَنِی بِالْبِرِّ، وَأُثِیبَ مَنْ حَرَمَنِی بِالْبَذْلِ، وَأُکافِئَ مَنْ قَطَعَنِی بِالصِّلَةِ، وَأُخالِفَ مَنِ اغْتابَنِی إِلی حُسْنِ الذِّکْرِ، وَأَنْ أَشْکُرَ الْحَسَنَةَ، وَأُغْضِیَ عَنِ السَّیِّئَةِ. اللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَحَلِّنِی بِحِلْیَةِ الصَّالِحِینَ، وَأَ لْبِسْنِی زِینَةَ الْمُتَّقِینَ، فِی بَسْطِ الْعَدْلِ، وَکَظْمِ الْغَیْظِ، وَ إِطْفاءِ النَّائِرَةِ، وَضَمِّ أَهْلِ الْفِرْقَةِ، وَ إِصْلاحِ ذاتِ الْبَیْنِ،

وَ إِفْشاءِ الْعارِفَةِ، وَسِتْرِ الْعائِبَةِ، وَلِينِ الْعَرِيكَةِ، وَخَفْضِ الْجَناحِ، وَحُسْنِ السِّيرَةِ، وَسُكُونِ الرِّيحِ، وَطِيبِ الْمُخالَقَةِ، وَالسَّبْقِ إِلَى الْفَضِيلَةِ، وَإِيثارِ التَّفَضُّلِ، وَتَرْكِ التَّعْيِيرِ وَالْإِفْضالِ عَلَى غَيْرِ الْمُسْتَحِقِّ، وَالْقَوْلِ بِالْحَقِّ وَ إِنْ عَزَّ (1) 2493، وَاسْتِقْلالِ الْخَيْرِ وَ إِنْ كَثُرَ مِنْ قَوْلِي وَفِعْلِی (2) 2494، وَأَكْمِلْ ذلِکَ لِی بِدَوامِ الطَّاعَةِ وَلُزُومِ الْجَماعَةِ، وَرَفْضِ أَهْلِ الْبِدَعِ، وَمُسْتَعْمِلِی الرَّأْيِ الْمُخْتَرَعِ.
اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَاجْعَلْ أَوْسَعَ رِزْقِکَ عَلَيَّ إِذا كَبِرْتُ، وَأَ قْوَى قُوَّتِکَ فِيَّ إِذا نَصِبْتُ، وَلَا تَبْتَلِيَنِّی بِالْكَسَلِ عَنْ عِبادَتِکَ، وَلَا الْعَمَى عَنْ سَبِيلِکَ، وَلَا بِالتَّعَرُّضِ لِخِلافِ مَحَبَّتِکَ، وَلَا مُجامَعَةِ مَنْ تَفَرَّقَ عَنْکَ، وَلَا مُفارَقَةِ مَنِ اجْتَمَعَ إِلَيْکَ. اللَّهُمَّ اجْعَلْنِی أَصُولُ بِکَ عِنْدَ الضَّرُورَةِ، وَأَسْأَ لُکَ عِنْدَ الْحاجَةِ، وَأَ تَضَرَّعُ إِلَيْکَ عِنْدَ الْمَسْكَنَةِ، وَلَا تَفْتِنِّی بِالاسْتِعانَةِ بِغَيْرِکَ إِذَا اضْطُرِرْتُ، وَلَا بِالْخُضُوعِ بِسُؤالِ غَيْرِکَ إِذَا افْتَقَرْتُ، وَلَا بِالتَّضَرُّعِ إِلى مَنْ دُونَکَ إِذا رَهِبْتُ، فَأَسْتَحِقَّ بِذَلِکَ خِذْلانَکَ وَمَنْعَکَ وَ إِعْراضَکَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ. اللَّهُمَّ اجْعَلْ مَا يُلْقِی الشَّيْطانُ فِی رُوعِی مِنَ التَّمَنِّی وَالتَّظَنِّی وَالْحَسَدِ ذِكْراً لِعَظَمَتِکَ، وَتَفَكُّراً فِی قُدْرَتِکَ، وَتَدْبِيراً عَلَى عَدُوِّکَ، وَما أَجْرى عَلَى لِسانِی مِنْ لَفْظَةِ فُحْشٍ أَوْ هَجْرٍ أَوْ شَتْمِ عِرْضٍ، أَوْ شَهادَةِ باطِلٍ، أَوِ اغْتِيابِ مُؤْمِنٍ غائِبٍ، أَوْ سَبِّ حاضِرٍ وَما أَشْبَهَ ذلِکَ، نُطْقاً بِالْحَمْدِ لَکَ، وَ إِغْراقاً فِی الثَّناءِ عَلَيْکَ، وَذَهاباً فِي تَمْجِيدِکَ، وَشُكْراً لِنِعْمَتِکَ، وَاعْتِرافاً بِإِحْسانِکَ، وَ إِحْصاءً لِمِنَنِکَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَلَا أُظْلَمَنَّ وَأَ نْتَ مُطِيقٌ لِلدَّفْعِ عَنِّی، وَلَا أَظْلِمَنَّ وَأَ نْتَ الْقادِرُ عَلَى الْقَبْضِ مِنِّی، وَلَا أَضِلَّنَّ وَقَدْ أَمْكَنَتْکَ هِدايَتِی، وَلَا أَ فْتَقِرَنَّ وَمِنْ عِنْدِکَ

1- وَالصُمْتِ عَنِ الباطِلِ وَإِنْ نَفَعَ: نسخه.
2- وَاسْتِكْثارِ الشَّرِّ وَإِنْ قَلَّ مِنْ قَوْلِی وَفِعْلِی: نسخه.

وُسْعِی، وَلَا أَطْغَیَنَّ وَمِنْ عِنْدِکَ وُجْدِی. اللَّهُمَّ إِلَی مَغْفِرَتِکَ وَفَدْتُ، وَ إِلَی عَفْوِکَ قَصَدْتُ، وَ إِلَی تَجاوُزِکَ اشْتَقْتُ، وَبِفَضْلِکَ وَ ثِقْتُ، وَلَیْسَ عِنْدِی مَا یُوجِبُ لِی مَغْفِرَتَکَ، وَلَا فِی عَمَلِی مَا أَسْتَحِقُّ بِهِ عَفْوَکَ، وَمَا لِی بَعْدَ أَنْ حَکَمْتُ عَلَی نَفْسِی إِلّا فَضْلُکَ، فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَتَفَضَّلْ عَلَیَّ. اللَّهُمَّ وَأَ نْطِقْنِی بِالْهُدَی، وَأَ لْهِمْنِی التَّقْوَی، وَوَفِّقْنِی لِلَّتِی هِیَ أَزْکَی، وَاسْتَعْمِلْنِی بِمَا هُوَ أَرْضی. اللَّهُمَّ اسْلُکْ بِیَ الطَّرِیقَةَ الْمُثْلَی، وَاجْعَلْنِی عَلَی مِلَّتِکَ أَمُوتُ وَأَحْیا، اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَمَتِّعْنِی بِالاقْتِصادِ، وَاجْعَلْنِی مِنْ أَهْلِ السَّدادِ، وَمِنْ أَدِلَّةِ الرَّشادِ، وَمِنْ صَالِحِی الْعِبادِ وَارْزُقْنِی فَوْزَ الْمَعادِ، وَسَلامَةَ الْمِرْصادِ. اللَّهُمَّ خُذْ لِنَفْسِکَ مِنْ نَفْسِی مَا یُخَلِّصُها، وَأَبْقِ لِنَفْسِی مِنْ نَفْسِی مَا یُصْلِحُها، فَإِنَّ نَفْسِی هالِکَةٌ أَوْ تَعْصِمَها. اللَّهُمَّ أَ نْتَ عُدَّتِی إِنْ حَزِنْتُ، وَأَ نْتَ مُنْتَجَعِی إِنْ حُرِمْتُ، وَبِکَ اسْتِغاثَتِی إِنْ کَرَثْتُ، وَعِنْدَکَ مِمَّا فاتَ خَلَفٌ، وَ لِمَا فَسَدَ صَلاحٌ، وَفِیما أَ نْکَرْتَ تَغْیِیرٌ، فَامْنُنْ عَلَیَّ قَبْلَ الْبَلاءِ بِالْعافِیَةِ، وَقَبْلَ الطَّلَبِ بِالْجِدَةِ، وَقَبْلَ الضَّلالِ بِالرَّشادِ، وَاکْفِنِی مَؤُونَةَ مَعَرَّةِ الْعِبادِ، وَهَبْ لِی أَمْنَ یَوْمِ الْمَعادِ، وَامْنِحْنِی حُسْنَ الْإِرْشادِ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَادْرَأْ عَنِّی بِلُطْفِکَ، وَاغْذُنِی بِنِعْمَتِکَ، وَأَصْلِحْنِی بِکَرَمِکَ، وَداوِنِی بِصُنْعِکَ، وَأَظِلَّنِی فِی ذَرَاکَ، وَجَلِّلْنِی رِضاکَ، وَوَفِّقْنِی إِذَا اشْتَکَلَتْ عَلَیَّ الْأُمُورُ لِأَهْداها، وَ إِذا تَشابَهَتِ الْأَعْمالُ لِأَزْکاها، وَ إِذا تَنَاقَضَتِ الْمِلَلُ لِأَرْضَاهَا.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَتَوِّجْنِی بِالْکِفایَةِ، وَسُمْنِی حُسْنَ الْوِلایَةِ، وَهَبْ لِی صِدْقَ الْهِدایَةِ، وَلَا تَفْتِنِّی بِالسَّعَةِ، وَامْنِحْنِی حُسْنَ الدَّعَةِ، وَلَا تَجْعَلْ

عَیْشِی کَدّاً کَدّاً، وَلَا تَرُدَّ دُعائِی عَلَیَّ رَدّاً، فَإِنِّی لَاأَجْعَلُ لَکَ ضِدّاً، وَلَا أَدْعُو مَعَکَ نِدّاً. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَامْنَعْنِی مِنَ السَّرَفِ، وَحَصِّنْ رِزْقِی مِنَ التَّلَفِ، وَوَفِّرْ مَلَکَتِی بِالْبَرَکَةِ فِیهِ، وَأَصِبْ بِی سَبِیلَ الْهِدایَةِ لِلْبِرِّ فِیما أُنْفِقُ مِنْهُ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَاکْفِنِی مَؤُونَةَ الاکْتِسابِ، وَارْزُقْنِی مِنْ غَیْرِ احْتِسابٍ، فَلَا أَشْتَغِلَ عَنْ عِبادَتِکَ بِالطَّلَبِ، وَلَا أَحْتَمِلَ إِصْرَ تَبِعاتِ الْمَکْسَبِ.

اللَّهُمَّ فَأَطْلِبْنِی (1) 2495 بِقُدْرَتِکَ مَا أَطْلُبُ، وَأَجِرْنِی بِعِزَّتِکَ مِمَّا أَرْهَبُ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَصُنْ وَجْهِی بِالْیَسارِ، وَلَا تَبْتَذِلْ جاهِی بِالْإِقْتارِ، فَأَسْتَرْزِقَ أَهْلَ رِزْقِکَ، وَأَسْتَعْطِیَ شِرارَ خَلْقِکَ، فَأَ فْتَتِنَ بِحَمْدِ مَنْ أَعْطانِی، وَأُبْتَلی بِذَمِّ مَنْ مَنَعَنِی، وَأَ نْتَ مِنْ دُو نِهِمْ وَ لِیُّ الْإِعْطاءِ وَالْمَنْعِ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَارْزُقْنِی صِحَّةً فِی عِبادَةٍ، وَفَراغاً فِی زَهادَةٍ، وَعِلْماً فِی اسْتِعْمالٍ، وَوَرَعاً فِی إِجْمالٍ. اللَّهُمَّ اخْتِمْ بِعَفْوِکَ أَجَلِی، وَحَقِّقْ فِی رَجاءِ رَحْمَتِکَ أَمَلِی، وَسَهِّلْ إِلی بُلُوغِ رِضاکَ سُبُلِی، وَحَسِّنْ فِی جَمِیعِ أَحْوالِی عَمَلِی. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَنَبِّهْنِی لِذِکْرِکَ فِی أَوْقاتِ الْغَفْلَةِ، وَاسْتَعْمِلْنِی بِطاعَتِکَ فِی أَیَّامِ الْمُهْلَةِ، وَانْهَجْ لِی إِلَی مَحَبَّتِکَ سَبِیلًا سَهْلَةً، أَکْمِلْ لِی بِها خَیْرَ الدُّنْیا وَالْآخِرَةِ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ کَأَ فْضَلِ مَا صَلَّیْتَ عَلَی أَحَدٍ مِنْ خَلْقِکَ قَبْلَهُ، وَأَ نْتَ مُصَلٍّ عَلَی أَحَدٍ بَعْدَهُ، وَآتِنا فِی الدُّنْیا حَسَنَةً وَفِی الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنِی بِرَحْمَتِکَ عَذابَ النَّارِ (2) 2496. قد تمّت بحول اللّه وقوّته. إه

1- فَأَطْلِبْنِی: مطلوب مرا عطا کن.

2- صحیفه سجادیّه جامعه: 110- 116، شماره 55.

ص: 821

«وَالْباقِياتُ الصالِحاتُ خيرٌ عندَ ربِکَ ثَواباً وخيرٌ أمَلًا»

اشاره

فی الأدعیة والصّلوات المندوبات

مقدّمه

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی سَمَکَ السَّمَاءَ وَنَدَبَ عِبَادَهُ إِلَی الدُّعاءِ، وَالصَّلاةُ وَالسَّلامُ عَلَی مَنْ قَدَّمَهُ فِی الْاصْطِفَاءِ مُحَمَّدٍ خاتَمِ الْأَ نْبِیَاءِ وَعَلَی آلِهِ الطَّاهِرِینَ مَصابِیحِ الدُّجی، سِیَّما عَلَی قَائِمِهِمْ خاتِمِ الْأَوْصِیاءِ.

و بعد چنین گوید این گنهکار رو سیاه و مقصّر درگاه اله عبّاس بن محمّد رضا القمّی سامحهما اللّٰه که: این مجموعه‌ای است مشتمل بر مختصری از اعمال شبانه‌روز، وذکر بعضی از نمازهای مأثوره، و نبذی از عوذات و احراز و اذکار، و ادعیه موجزه، و خواصّ بعضی از سُوَر و آیات، و مجملی از آداب اموات، جمع کردم آن را تا به مفاتیح الجنان منضم گردد، و آن کتاب شریف از هر جهتی کامل و نفعش اتَم شود، نامیدم آن را به الباقیات الصالحات فی الأدعیة والصلوات المندوبات. قال اللّٰه تعالی: وَالْبَاقِیَاتُ الصَّالِحَاتُ خَیْرٌ عِنْدَ رَبِّکَ ثَوَاباً وَخَیْرٌ أَمَلًا (1) 2497 و مرتّب گردانیدم آن را بر شش باب و یک خاتمه:

باب اوّل: در مختصری از اعمال شب و روز.

باب دوّم: در ذکر بعضی از نمازهای مستحبّه.

باب سیّم: در ادعیه و عوذات آلام و اسقام و عِلل اعضاء وتب وغیره.

باب چهارم: در ادعیه، که منتخب شده از کتاب شریف کافی.

باب پنجم: در ذکر بعض احراز و ادعیه موجزه، که منتخب شده از مهج الدّعوات و مجتنی.

باب ششم: در ذکر خواصّ بعض سُوَر و آیات، و ذکر بعض ادعیه، و مطالب متفرّقه.

خاتمه: در مجملی از احکام اموات.

رجاء واثق و امید صادق که اخوان مؤمنین و شیعیان حضرت امیر المؤمنین علیه السلام این مجرم عاصی را از دعا و طلب مغفرت در حال حیاة و بعد از ممات فراموش نفرمایند.

1- کهف: 18/ 46.

در مختصری از اعمال شب و روز
و مشتمل است بر چند فصل است:
فصل اوّل
در اعمالی که متعلّق است به ما بین طلوع فجر تا طلوع آفتاب
بدان که از جمله اوقات شریفه وقت بین‌الطّلوعین است، و اخبار بسیاری از اهل بیت علیهم السلام در فضیلت این وقت و تحریص بر عبادت و ذکر و تسبیح در آن وارد شده است، و در بعض اخبار تعبیر شده از این وقت به ساعت غفلت، چنانکه از حضرت باقر علیه السلام منقول است که: ابلیس لعین لشکرهای خودش را متفرّق و پهن می‌کند در دو وقت: در حین غروب آفتاب و حین طلوع آن، پس بسیار یاد کنید خدا را در این دو ساعت، و پناه بجویید به خدا از شرّ ابلیس و لشکرش، و در پناه خدا درآورید کودکان خود را در این دو ساعت، زیرا که آن دو ساعت غفلت است (1) 2498.
و بدان که خواب در این وقت مکروه است، و نیز از حضرت باقر علیه السلام مروی است که: خواب در وقت صبح شوم است، و روزی را منع می‌کند، و رنگ را زرد و متغیّر می‌کند، و این خواب هر مشومی است، بدرستی که حق تعالی روزیها را در مابین طلوع فجر تا طلوع آفتاب قسمت می‌کند، پس بپرهیزید از خواب کردن در این وقت (2) 2499.
و شیخ طوسی در مصباح این دعا را نقل کرده که در وقت طلوع فجر صادق بخوانند:
اللَّهُمَّ أَ نْتَ صاحِبُنا فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَأَ فْضِلْ عَلَيْنا، اللَّهُمَّ بِنِعْمَتِکَ تَتِمُّ الصَّالِحاتُ فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَأَ تْمِمْها عَلَيْنا، عائِذاً بِاللَّهِ مِنَ النَّارِ، عائِذاً بِاللَّهِ مِنَ النَّارِ، عائِذاً بِاللَّهِ مِنَ النَّارِ.
پس می‌گویی: يَا فالِقَهُ مِنْ حَيْثُ لاأَرى، وَمُخْرِجَهُ مِنْ حَيْثُ أَرى، صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَاجْعَلْ أَوَّلَ يَوْمِنا هذَا صَلاحاً، وَأَوْسَطَهُ فَلاحاً، وَآخِرَهُ

1- من لا یحضره الفقیه 1/ 501- 502 ح 1440.
2- من لا یحضره الفقیه 1/ 502 ح 1441 از امام صادق علیه السلام.

نَجاحاً، انتهی (1) 2500.
پس ده مرتبه می‌گویی: اللَّهُمَّ إِنِّی أُشْهِدُکَ أَ نَّهُ (2) 2501 مَا أَصْبَحَ بِی مِنْ نِعْمَةٍ أَوْ (3) 2502 عافِیَةٍ فِی دِینٍ أَوْ دُنْیا فَمِنْکَ وَحْدَکَ لَاشَرِیکَ لَکَ، لَکَ الْحَمْدُ، وَلَکَ الشُّکْرُ بِها عَلَیَّ حَتَّی تَرْضَی وَبَعْدَ الرِّضا (4) 2503.
و اذکار وارد در این وقت غیر از آنچه ذکر شد بسیار است، و بهترین آنها ذکر: سُبْحانَ اللَّه، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلهَ إِلَّا اللَّهُ، وَاللَّهُ أَکْبَرُ است، که تعبیر شده از آن به (باقیات الصّالحات) (5) 2504.
و نیز خواندن این دعا است: لَاإِلهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَاشَرِیکَ لَهُ، لَهُ الْمُلْکُ، وَلَهُ الْحَمْدُ، یُحْیِی وَیُمِیتُ، وَیُمِیتُ وَیُحْیِی (6) 2505، وَهُوَ حَیٌّ لَایَمُوتُ، بِیَدِهِ الْخَیْرُ، وَهُوَ عَلَی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ (7) 2506.
و چون ندای اذان صبح را شنیدی می‌گویی: اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِإِقْبالِ نَهارِکَ، وَ إِدْبارِ لَیْلِکَ، وَحُضُورِ صَلَواتِکَ وَأَصْواتِ دُعاتِکَ، وَتَسْبِیحِ مَلائِکَتِکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَنْ تَتُوبَ عَلَیَّ إِنَّکَ أَ نْتَ التَّوَّابُ الرَّحِیمُ (8)
2507. در آداب بیت الخلاء
و چون خواستی متوجّه به نماز شوی و حاجت داری به رفتن به بیت الخلاء، پس ابتداء کن به آن، و آداب بیت الخلاء بسیار است، و جمله‌ای از آن به طور اختصار آن است که مقدّم داری در وقت داخل شدن پای چپ را، و می‌گویی: بِسْمِ اللَّه وَبِاللَّهِ أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الرِّجْسِ النَّجِسِ الْخَبِیثِ الْمُخْبِثِ الشَّیْطانِ الرَّجِیمِ (9) 2508. وچون کشف کردی بِسْمِ اللَّه می‌گویی (10) 2509، و واجب است در این حال بلکه در تمام حالات مستور کردن عورت را از ناظر محترم (11) 2510، و حرام است در این حال رو به قبله و پشت به قبله نشستن (12) 2511، و مستحبّ است آنکه بگویی در حال قضاء

1- مصباح المتهجّد: 198.
2- إِنِّی أُشْهِدُکَ أَ نَّهُ: خ.
3- أَوْ: خ.
4- مفتاح الفلاح: 65.
5- ثواب الأعمال: 8 و 11.
6- وَیُمِیتُ وَیُحْیِی: نسخه.
7- مفتاح الفلاح شیخ بهائی: 184.
8- مصباح المتهجّد: 199.
9- مصباح المتهجّد: 6.

10- من لا يحضره الفقيه 1/ 25 ح 43.
11- مستدرک الوسائل 1/ 245- 246.
12- مصباح المتهجّد: 6.

حاجت: اللَّهُمَّ أَطْعِمْنِی طَیِّباً فِی عافِیَةٍ، وَأَخْرِجْهُ مِنِّی خَبِیثاً فِی عافِیَةٍ (1) 2512. و وقتی که نظرت افتاد بر آنچه از تو دفع شده می‌گویی: اللَّهُمَّ ارْزُقْنِی الْحَلالَ، وَجَنِّبْنِی الْحَرَامَ (2) 2513.
و چون خواستی استنجاء کنی اوّل استبراء می‌کنی پس دعاء رؤیت آب را می‌خوانی: الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی جَعَلَ الْماءَ طَهُوراً وَلَمْ یَجْعَلْهُ نَجِساً (3) 2514.
و در وقت استنجاء می‌گویی:
اللَّهُمَّ حَصِّنْ فَرْجِی وَأَعِفَّهُ وَاسْتُرْ عَوْرَتِی وَحَرِّمْنِی عَلَی النَّارِ.
و چون از جای خود برخاستی دست راست را بر شکم می‌کشی و می‌گویی: الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی أَماطَ عَنِّی الْأَذی وَهَنَّأَنِی طَعامِی وَشَرابِی وَعافانِی مِنَ الْبَلْوی. پس بیرون می‌آیی و مقدّم می‌داری پای راست را بر پای چپ و این دعا را می‌خوانی: الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی عَرَّفَنِی لَذَّتَهُ وَأَبْقَی فِی جَسَدِی قُوَّتَهُ وَأَخْرَجَ عَنِّی أَذاهُ، یَا لَها نِعْمَةً، یَا لَها نِعْمَةً، یَا لَها نِعْمَةً، لَایَقْدِرُ الْقادِرُونَ قَدْرَهَا (4) 2515. در آداب وضوء
و چون خواستی وضو بگیری ابتداء می‌کنی به مسواک نمودن که دهان را پاکیزه می‌کند، و بلغم را برطرف و حفظ را زیاد می‌کند، و باعث زیادتی حسنات و خوشنودی حق تعالی است، و دو رکعت نماز با مسواک افضل است از هفتاد رکعت به غیر از مسواک، و اگر مسواک نباشد انگشت مُجزی است از آن (5) 2516.
و سزاوار است که در وقت وضو گرفتن رو به قبله بنشینی، و ظرف آب را در جانب راست خود می‌گذاری، و چون نگاهت بر آب افتاد این دعا می‌خوانی: الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی جَعَلَ الْماءَ طَهُوراً وَلَمْ یَجْعَلْهُ نَجِساً، پس می‌شویی دست خود را پیش از آنکه داخل ظرف آب کنی، و می‌گویی در وقت داخل کردن دست در ظرف آب: بِسْمِ اللَّه وَبِاللَّهِ (6) 2517، اللَّهُمَّ اجْعَلْنِی مِنَ التَّوَّابِینَ، وَاجْعَلْنِی مِنَ الْمُتَطَهِّرِینَ (7) 2518. پس سه دفعه مضمضه می‌کنی با سه کف آب و می‌گویی: اللَّهُمَ

1- مستدرک الوسائل 1/ 245- 246.
2- من لا یحضره الفقیه 1/ 23 ح 38.
3- مستدرک الوسائل 1/ 254 نقل از شیخ صدوق در هدایه: 16.
4- مصباح المتهجّد: 7.
5- من لا یحضره الفقیه 1/ 54 و 55 ح 18 از امام باقر علیه السلام و ح 126 از امام صادق علیه السلام.

6- وَبِاللّٰهِ: خ.
7- تهذيب الأحكام 1/ 76 ح 192/ 41.

لَقِّنِی حُجَّتِی یَوْمَ أَ لْقاکَ، وَأَطْلِقْ لِسانِی بِذِکْراکَ. پس سه دفعه استنشاق می‌کنی و می‌گویی: اللَّهُمَّ لاتُحَرِّمْ عَلَیَّ رِیحَ الْجَنَّةِ، وَاجْعَلْنِی مِمَّنْ یَشَمُّ رِیحَهَا وَرَوْحَهَا وَطِیبَها. پس شروع کن به شستن صورت و می‌گویی: اللَّهُمَّ بَیِّضْ وَجْهِی یَوْمَ تَسْوَدُّ الْوُجُوهُ، وَلَا تُسَوِّدْ وَجْهِی یَوْمَ تَبْیَضُّ الْوُجُوهُ. پس بردار یک مشت آب به جهت شستن دست راست، و در وقت شستن می‌گویی: اللَّهُمَّ أَعْطِنِی کِتَابِی بِیَمِینِی، وَالْخُلْدَ فِی الْجِنانِ بِیَسارِی، وَحاسِبْنِی حِساباً یَسِیراً. پس دست چپ را بشوی، و در آن وقت می‌گویی: اللَّهُمَّ لَا تُعْطِنِی کِتَابِی بِشِمَالِی وَلَا مِنْ وَرَاءِ ظَهْرِی (1) 2519 وَلَا تَجْعَلْها مَغْلُولَةً إِلَی عُنُقِی، وَأَعُوذُ بِکَ مِنْ مُقَطَّعَاتِ النِّیرانِ.

پس مسح کن جلو سر را به رطوبت دست راست خود، و می‌گویی در این حال: اللَّهُمَّ غَشِّنِی رَحْمَتَکَ وَبَرَکاتِکَ. پس مسح کن پاهای خود را، و می‌خوانی در این حال: اللَّهُمَّ ثَبِّتْنِی عَلَی الصِّراطِ یَوْمَ تَزِلُّ الْأَقْدَامُ، وَاجْعَلْ سَعْیِی فِیما یُرْضِیکَ عَنِّی یَا ذَا الْجَلالِ وَالْإِکْرام.

و چون فارغ شدی از وضو می‌گویی: اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ تَمَامَ الْوُضُوءِ، وَتَمَامَ الصَّلاةِ، وَتَمامَ رِضْوَانِکَ وَالْجَنَّةَ. و می‌گویی نیز: الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعالَمِینَ (2) 2520.

و می‌خوانی سوره قدر را سه مرتبه، پس بعد از فراغ از وضو بوی خوش بکار می‌بری (3) 2521. در آداب رفتن به مسجد

پس روانه می‌شوی به جانب مسجد با حالت سکینه و وقار، و می‌گویی در وقت بیرون شدن از خانه به جهت رفتن به مسجد:

بِسْمِ اللَّه الَّذِی خَلَقَنِی فَهُوَ یَهْدِینِ، وَالَّذِی هُوَ یُطْعِمُنِی وَیَسْقِینِ، وَ إِذا مَرِضْتُ فَهُوَ یَشْفِینِ، وَالَّذِی یُمِیتُنِی ثُمَّ یُحْیِینِ، وَالَّذِی أَطْمَعُ أَنْ یَغْفِرَ لِی خَطِیئَتِی یَوْمَ الدِّینِ، رَبِّ هَبْ لِی حُکْماً وَأَ لْحِقْنِی بِالصَّالِحِینَ، وَاجْعَلْ لِی‌لِسانَ صِدْقٍ‌فِی‌الْآخِرِینَ، وَاجْعَلْنِی مِنْ‌وَرَثَةِ جَنَّةِ‌النَّعِیمِ‌وَاغْفِرْ لِأَبِی (4) 2522 (5) 2523.

و چون خواستی داخل مسجد شوی اوّل ملاحظه نَهِ کفش خود می‌نمایی که نجاستی با آن نباشد، پس پای راست را مقدّم می‌داری، پس می‌خوانی این دعا را:

بِسْمِ اللَّهِ، وَبِاللَّهِ، وَمِنَ اللَّهِ، وَ إِلَی اللَّهُ، وَخَیْرُ الْأَسْماءِ کُلِّها لِلَّهِ، تَوَکَّلْتُ

1- وَلَا مِنْ وَرَاءِ ظَهْرِی: نسخه.

2- مصباح المتهجّد: 8- 9 و من لا یحضره الفقیه 1/ 41- 43 ح 84.

3- عروة الوثقی در بعضی از مستحبات وضوء.

4- شعراء: 26: 81- 86.
5- مفتاح الفلاح شیخ بهائی: 105 نقل از عدّة الداعی از رسول اکرم صلی الله علیه و آله.

ص: 828
عَلَی اللَّهِ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلّا بِاللَّهِ، اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَافْتَحْ لِی أَبْوابَ رَحْمَتِکَ وَتَوْبَتِکَ، وَأَغْلِقْ عَنِّی أَبْوابَ مَعْصِیَتِکَ، وَاجْعَلْنِی مِنْ زُوَّارِکَ، وَعُمَّارِ مَساجِدِکَ، وَمِمَّنْ یُناجِیکَ فِی اللَّیْلِ وَالنَّهارِ، وَمِنَ الَّذِینَ هُمْ فِی صَلاتِهِمْخاشِعُونَ، وَادْحَرْ عَنِّی الشَّیْطانَ الرَّجِیمَ وَجُنُودَ إِبْلِیسَ أَجْمَعِینَ (1)
2524. دعای قبل از نماز
و چون اراده کردی که نماز کنی می‌گویی: اللَّهُمَّ إِنِّی أُ قَدِّمُ إِلَیْکَ مُحَمَّداً صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ بَیْنَ یَدَیْ حاجَتِی وَأَ تَوَجَّهُ بِهِ إِلَیْکَ، فَاجْعَلْنِی بِهِ وَجِیهاً عِنْدَکَ فِی الدُّنْیا وَالْآخِرَةِ وَمِنَ الْمُقَرَّبِینَ، وَاجْعَلْ صَلاتِی بِهِ مَقْبُولَةً، وَذَنْبِی بِهِ مَغْفُوراً، وَدُعائِی بِهِ مُسْتَجاباً إِنَّکَ أَ نْتَ الْغَفُورُ الرَّحِیمُ (2) 2525.
پس اذان و اقامه می‌گویی به جهت نماز، و ما بین اذان و اقامه فاصله می‌کنی به یک سجده یا نشستنی و این دعا را می‌خوانی: اللَّهُمَّ اجْعَلْ قَلْبِی بَارّاً، وَعَیْشِی قَارّاً، وَرِزْقِی دَارّاً، وَاجْعَلْ لِی عِنْدَ قَبْرِ رَسُو لِکَ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ مُسْتَقَرّاً وَقَرَاراً. و آنچه خواهی دعا می‌کنی و حاجت خود را از حق تعالی طلب می‌کنی زیرا که دعا در بین اذان و اقامه رد نمی‌شود (3)
2526.
و بعد از گفتن اقامه می‌خوانی: اللَّهُمَّ إِلَیْکَ تَوَجَّهْتُ، وَمَرْضَاتَکَ طَلَبْتُ، وَثَوابَکَ ابْتَغَیْتُ، وَبِکَ آمَنْتُ، وَعَلَیْکَ تَوَکَّلْتُ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِمُحَمَّدٍ وَافْتَحْ مَسَامِعَ قَلْبِی لِذِکْرِکَ، وَثَبِّتْنِی عَلَی دِینِکَ وَدِینِ نَبِیِّکَ (4) 2527، وَلَا تُزِغْ قَلْبِی بَعْدَ إِذْ هَدَیْتَنِی، وَهَبْ لِیمِنْ لَدُنْکَ رَحْمَةً، إِنَّکَأَ نْتَ الْوَهَّابُ.
پس مهیّا می‌شوی به جهت نماز، و حاضر می‌کنی قلب خود را، و ملاحظه می‌کنی ذلّت مقام خود را، و عظمت و جلالت مولای خود را که در مقام مناجات با او در آمده‌ای، و چنان باش که گویا

1- مفتاح الفلاح: 108 نقل از کافی از امام صادق علیه السلام.
2- من لا یحضره الفقیه 1/ 302 ح 916 از امام صادق علیه السلام.
3- مفتاح الفلاح: 132 از رسول اکرم صلی الله علیه و آله.
4- وَدِینِ نَبِیِّکَ: نسخه.

او را می‌بینی، و حیا کن از آنکه با او تکلّم کنی و دلت به جانب دیگر متوجّه باشد، پس می‌ایستی با وقار و خشوع در حالتی که دستهایت را بر رانهای خود مقابل سر زانو گذاشته باشی، و مابین قدمهایت به قدر سه انگشت تا یک شِبر باز کرده فُرجه می‌گذاری، و نظرت را به موضع سجده می‌افکنی، پس نیّت فریضه صبح بکن قُربةً الی اللّٰه و تکبیرة الإحرام بگو.

و مستحبّ است که شش تکبیر دیگر بر او اضافه کنی، و در هر تکبیری دستها را بلند کنی تا محاذی نرمه گوش، در حالی که کف دستها رو به قبله باشد و انگشتها غیر از انگشت بزرگ به‌هم چسبیده باشد، و بخوانی دعاهای تکبیرات را به این طریق که بعد از تکبیر سیّم بگویی: اللّٰهُمَّ أَ نْتَ الْمَلِکُ الْحَقُّ الْمُبینُ (1) 2528، لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ سُبْحانَکَ إِنِّی ظَلَمْتُ نَفْسِی فَاغْفِرْ لِی ذَ نْبِی (2) 2529 إِنَّهُ لَایَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلّا أَ نْتَ.

و بعد از تکبیر پنجم می‌گویی: لَبَّیْکَ وَسَعْدَیْکَ وَالْخَیْرُ فِی یَدَیْکَ وَالشَّرُّ لَیْسَ إِلَیْکَ وَالْمَهْدِیُّ مَنْ هَدَیْتَ، عَبْدُکَ وَابْنُ عَبْدَیْکَ ذَلِیلٌ بَیْنَ یَدَیْکَ مِنْکَ وَبِکَ وَلَکَ وَ إِلَیْکَ (3) 2530 لَامَلْجَأَ وَلَا مَنْجَی وَلَا مَفَرَّ مِنْکَ إِلّا إِلَیْکَ، سُبْحانَکَ وَحَنانَیْکَ تَبَارَکْتَ وَتَعَالَیْتَ سُبْحانَکَ رَبَّ الْبَیْتِ الْحَرامِ (4) 2531.

و بعد از تکبیر هفتم می‌گویی: وَجَّهْتُ وَجْهِی لِلَّذِی فَطَرَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ عالِمِ الْغَیْبِ وَالشَّهادَةِ حَنِیفاً مُسْلِماً وَمَا أَ نَا مِنَ الْمُشْرِکِینَ، إِنَّ صَلاتِی وَنُسُکِی وَمَحْیَایَ وَمَمَاتِی لِلّٰهِ رَبِّ الْعالَمِینَ لَاشَرِیکَ لَهُ وَبِذَلِکَ أُمِرْتُ وَأَ نَا مِنَ الْمُسْلِمِینَ (5) 2532. در آداب قرائت

و چون خواهی شروع کنی به قرائت کلمه استعاذه را آهسته می‌گویی، پس بخوان سوره حمد را با آداب تمام و حضور قلب و تفکّر در معانی آن، و بعد از فراغ به قدر یک نفس ساکت می‌شوی، پس بخوان سوره‌ای از قرآن، و خوب است که امثال سوره عَمَّ و هَلْ أَتی و لا أُقْسِمُ بوده باشد، پس از آن نیز به قدر یک نفس ساکت می‌ایستی، پس دستها را بلند می‌کنی به جهت

1- الْمُبینُ: خ.

2- ذَ نْبِی: خ.

3- از «عَبْدُکَ» تا «وَإِلَیْکَ»: نسخه.

4- الْحَرام: خ.

5- مفتاح الفلاح: 133- 143 و من لا یحضره الفقیه 1/ 304 ضمن ح 916.

گفتن تکبیر به طریقی که سابق ذکر شد، پس برو به رکوع، و می‌گذاری دست راست را بر سر زانوی راست پیش از گذاشتن دست چپ بر زانوی چپ، و انگشتان کف دست را از هم باز می‌کنی، و پر می‌کنی آنها را از زانوهای خود، و کمر را خم نموده و گردن را کشیده مساوی با کمر، و نظر را به مابین قدمها می‌افکنی و بگو: سُبْحانَ رَبِّیَ الْعَظِیمِ وَبِحَمْدِهِ، و سزاوار است که این ذکر را هفت مرتبه یا پنج مرتبه یا سه مرتبه بگویی، و پیش از گفتن ذکر این دعا را بخوانی:
اللَّهُمَّ لَکَ رَکَعْتُ، وَلَکَ أَسْلَمْتُ، وَبِکَ آمَنْتُ، وَعَلَیْکَ تَوَکَّلْتُ، وَأَ نْتَ رَبِّی خَشَعَ لَکَ سَمْعِی وَبَصَرِی وَشَعْرِی وَبَشَرِی وَلَحْمِی وَدَمِی وَمُخِّی وَعَصَبِی وَعِظَامِی وَمَا أَ قَلَّتْهُ قَدَمَایَ غَیْرَ مُسْتَنْکِفٍ وَلَا مُسْتَکْبِرٍ وَلَا مُسْتَحْسِرٍ.
پس برخیز از رکوع و بایست، و در این حال می‌گویی: سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ (1) 2533. پس تکبیر می‌گویی، و برو به سجده با نهایت خضوع و خشوع، و کفها را پهن کرده پیش از زانوها بر زمین می‌گذاری، و سجده می‌کنی بر تربت امام حسین علیه السلام و ذکر سجود را بگو، و بهتر آنکه هفت یا پنج یا سه مرتبه بگویی، و پیش از ذکر این دعا را بخوانی:
اللَّهُمَّ لَکَ سَجَدْتُ، وَبِکَ آمَنْتُ، وَلَکَ أَسْلَمْتُ، وَعَلَیْکَ تَوَکَّلْتُ، وَأَ نْتَ رَبِّی سَجَدَ وَجْهِی لِلَّذِی خَلَقَهُ وَشَقَّ سَمْعَهُ وَبَصَرَهُ، الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعالَمِینَ تَبارَکَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخالِقِینَ.
پس ذکر را بگو و سر از سجده بردار و بنشین، و مستحبّ است که تکبیر بگویی و متورّکاً بنشینی و بگویی:
أَسْتَغْفِرُ اللَّهُ رَبِّی وَأَ تُوبُ إِلَیْهِ. و نیز می‌گویی: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِی وَارْحَمْنِی وَاجْبُرْنِی وَادْفَعْ عَنِّی وَعافِنِی (2) 2534 إِنِّی لِمَا أَ نْزَلْتَ إِلَیَّ مِنْ خَیْرٍ فَقِیرٌ، تَبَارَکَ اللَّهُ رَبُّ الْعالَمِینَ (3) 2535. در آداب سجود

1- کافی 3/ 319 ح 1 از امام باقر علیه السلام و من لا یحضره الفقیه 1/ 311 ح 927 و مفتاح الفلاح: 150.
2- وَعافِنِی: خ.
3- کافی 3/ 321 ح 1 از امام صادق علیه السلام.

پس تکبیر می‌گویی، و برو به سجده دوّم، و به عمل می‌آوری آنچه را که در سجده اوّل بجا می‌آوردی، پس سر از سجده بردار، وجلسه استراحت را بجا می‌آوری، پس برخیز، و در حال برخاستن می‌گویی: بِحَوْلِ اللَّه وَقُوَّتِهِ أَقُومُ وَأَقْعُدُ. و چون قرار گرفتی بخوان حمد و سوره، و بهتر آنکه سوره توحید بخوانی، و مستحبّ است گفتن سه مرتبه: کَذلِکَ اللَّهُ رَبِّی بعد از فراغ از سوره توحید (1) 2536. پس تکبیر می‌گویی و دستها را به جهت قنوت بلند می‌کنی تا به مقابل صورت، و شکم کف دستها را به سوی آسمان می‌کنی، و انگشتها را به‌هم می‌چسبانی، سوای انگشت بزرگ، و خوب است آنکه اختیار کنی به جهت قنوت خواندن کلمات فَرَج را (2) 2537، و بخوانی بعد از آن:

اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَنا، وَارْحَمْنَا، وَعافِنا، وَاعْفُ عَنَّا فِی الدُّنْیا وَالْآخِرَةِ إِنَّکَ عَلَی کُلِّ شَیْ‌ءٍ قَدِیرٌ. پس می‌گویی: اللَّهُمَّ مَنْ کانَ أَصْبَحَ وَلَهُ ثِقَةٌ أَوْ رَجاءٌ غَیْرُکَ، فَأَنْتَ ثِقَتِی وَرَجائِی یَا أَجْوَدَ مَنْ سُئِلَ، وَیَا أَرْحَمَ مَنِ اسْتُرْحِمَ، صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ (3) 2538، وَارْحَمْ ضَعْفِی وَمَسْکَنَتِی، وَقِلَّةَ حِیلَتِی، وَامْنُنْ عَلَیَّ بِالْجَنَّةِ طَوْلًا (4) 2539 مِنْکَ، وَفُکَّ رَقَبَتِی مِنَ النَّارِ، وَعافِنِی فِی نَفْسِی، وَفِی جَمِیعِ أُمُورِی بِرَحْمَتِکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ.

و سزاوار است طول دادن قنوت، و دعاهایی که در قنوت خوانده می‌شود بسیار است، پس تکبیر می‌گویی و رکوع و سجود را بجا بیاور به همان نحو که مذکور شد، و بعد از فراغ از دو سجده بنشین از برای تشهّد و سلام، و مستحبّ است آنکه متورّکاً بنشینی (5) 2540 و پیش از تشهّد بگویی:

بِسْمِ اللَّهِ، وَبِاللَّهِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ، وَخَیْرُ الْأَسْماءِ لِلَّهِ (6) 2541، أَشْهَدُ أَنْ لَاإِلهَ إِلّا اللَّهُ تا آخر، و چون فارغ شدی از نماز شروع می‌کنی به خواندن تعقیب، که تأکید و امر بسیار به آن شده،

1- من لا یحضره الفقیه 1/ 315 ضمن ح 932.

2- یعني: لا إلهَ إلّا اللَّهُ الحَلیمُ الکَریمُ إلی آخره.

3- صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ: نسخه.

4- طَوْلًا: خ.

5- مفتاح الفلاح: 155- 162.

6- والأَسْماء الحُسْنی کُلُّها للَّهِ: خ ل.

و حق تعالى فرموده: فَإِذا فَرَغْتَ فَانْصَبْ وَ إِلى رَبِّكَ فَارْغَبْ (1) 2542. و روایت شده در تفسیر آیه یعنى چون فارغ شوى از نماز، خود را به تعب انداز در دعا و به سوى پروردگار خود رغبت کن، و حاجات خود را از او بطلب، و امید خود را از غیر او قطع کن (2) 2543. در فضیلت تعقیب نماز و از حضرت امیر المؤمنین علیه السلام منقول است که: هرکه از شما فارغ گردد از نماز پس باید دستها را بلند کند به سوى آسمان و خود را به تعب افکند در دعا (3) 2544.
و از روایات استفاده شده که تعقیب زیاد کننده روزى است، و مؤمن در نماز است و ثواب نماز دارد مادام که به ذکر حق تعالى مشغول است، و دعا بعد از نماز واجب بهتر است از نماز سنّت (4) 2545.
علّامه مجلسى رحمه الله فرموده که: تعقیب ظاهرش آن است که قرآن و دعا و ذکر که متّصل باشد به نماز عُرفاً تعقیب مى‌باشد، و لکن افضل آن است که با وضو باشد، و نشسته باشد رو به قبله، و بهتر آن است که بر طریق تشهّد نشسته باشد، و سخن نگوید در اثناى تعقیب، خصوصاً در تعقیب نماز شام، و بعضى گفته‌اند که: جمیع شرائط نماز را در تعقیب رعایت کنند، و ظاهر آن است که به هر حالى که بعد از نماز مشغول قرآن و ذکر و دعا باشد ثواب تعقیب فى الجمله داشته باشد اگر چه در راه رفتن باشد (5) 2546.
مؤلّف گوید که: از أئمّه اطهار علیهم السلام دعاهاى بسیار براى دین و دنیا در تعقیب نمازها وارد شده، و چون اشرف عبادات بدنیّه نماز است و تعقیبات مأثوره را در تکمیل نمازها مدخلیّتى عظیم است، و ایضاً موجب رفع درجات و حطّ سیّئات و حصول مطالب و حاجات مى‌گردد، به خاطر داعى رسید که جمله‌اى از آنها را در این رساله ایراد کنم، و نقل کنم اکثر آن را از کتاب بحار و مقباس علّامه مجلسى عطّر اللّٰه مرقده الشّریف.
پس گوییم: تعقیبات بر دو قسم است: تعقیبات مشترکه و تعقیبات مختصّه.
در تعقیبات مشترکه
امّا مشترکه: وآن تعقیباتى است که بعد از هر نماز خوانده شود، وآن بسیار است، و ما در این جا به چند امر از آن اکتفا مى‌نماییم:
اوّل: تسبیح حضرت فاطمه زهراء صلوات اللّٰه علیها است، و احادیث در فضیلت این زیاده از حدّ و احصاء است، از حضرت صادق علیه السلام منقول است که: ما امر مى‌کنیم کودکان خود را به تسبیح فاطمه علیها السلام چنانکه امر مى‌کنیم ایشان را به نماز، پس آن را ترک مکن، که هرکه مداومت نماید بر

1- انشراح: 94/ 8.
2- مجمع البيان 10/ 772.
3- من لا يحضره الفقيه 1/ 325 ح 955.
4- من لا يحضره الفقيه 1/ 328 ح 963 از امام باقر عليه السلام و ح 966 از امام صادق عليه السلام.
5- بحار الأنوار 85/ ژ 314- 317.

آن شقی و بدبخت نمی‌شود (1) 2547.
و در روایات معتبره وارد شده است که: ذکر کثیر که خدا در قرآن مجید به آن امر فرموده تسبیح حضرت فاطمه علیها السلام است، و هرکه بعد از هر نماز بر آن مداومت نماید خدا را بسیار یاد کرده، و به آیه کریمه وَاذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْراً كَثِيراً (2) 2548 عمل نموده (3) 2549.
و به سند معتبر از امام محمّد باقر علیه السلام مروی است که: هرکه تسبیح فاطمه سلام اللّٰه علیها را بگوید و بعد از آن استغفار کند خدا او را بیامرزد، و آن بر زبان صد هست و در میزان عمل هزار، و شیطان را دور می‌کند، و خدا را خوشنود می‌گرداند (4) 2550.
و به سندهای صحیح از حضرت صادق علیه السلام منقول است که: هرکه تسبیح فاطمه علیها السلام را بعد از نماز بگوید پیش از آنکه پاها را از هیئت نماز بگرداند آمرزیده شود، و بهشت او را واجب گردد (5) 2551.
و در حدیث معتبر دیگر فرمود که: تسبیح فاطمه علیها السلام را بعد از هر نماز خواندن بهتر است نزد من از آنکه هزار رکعت نماز بگزارد در هر روزی (6) 2552.
و در روایت معتبر از حضرت امام محمّد باقر علیه السلام مروی است که: عبادت الهی کرده نشده است به چیزی از تسبیح و تمجید که بهتر از تسبیح فاطمه علیها السلام باشد، و اگر چیزی از آن بهتر می‌بود حضرت رسول صلی الله علیه و آله آن را به حضرت فاطمه علیها السلام عطا می‌فرمود (7) 2553.
و احادیث در فضل آن زیاده از آن است که در این رساله ایراد توان کرد.
و در کیفیّت آن اختلافی در احادیث هست، و اشهر و اظهر آن است که سی و چهار مرتبه اللّٰه أکبر، و سی و سه مرتبه الحمد للّٰه، و سی و سه مرتبه سبحان اللّٰه بگوید.
و در بعضی روایات سبحان اللّٰه پیش از الحمد للّٰهوارد شده (8) 2554.
و بعضی از علماء جمع به این نحو کرده‌اند که بعد از نماز به طریق اوّل بخواند، و در هنگام خواب رفتن به طریق ثانی، و ظاهراً مطلقا به طریق اوّل که مشهور است أولی باشد (9) 2555.

1- بحار الأنوار 85/ 328 نقل از أمالی صدوق: م 85، ح 16.
2- احزاب: 33/ 41.
3- بحار الأنوار 85/ 331 نقل از معانی الأخبار: 193 از امام صادق علیه السلام.

4- بحار الأنوار 85/ 332 نقل از ثواب الأعمال: 163.
5- تهذيب الأحكام 2/ 105 ح 163.
6- بحار الأنوار 85/ 332 نقل از ثواب الأعمال: 163.
7- تهذيب الأحكام 2/ 105 ح 166.
8- بحار الأنوار 85/ 336.
9- بحار الأنوار 85/ 337 نقل از شيخ بهائى در مفتاح الفلاح.

و سنّت است که بعد از اتمام کردن یک نوبت لا إِلهَ إِلّا اللَّهُ بگوید (1) 2556، چنانکه از حضرت صادق علیه السلام مروی است که: هرکه بعد از هر نماز فریضه تسبیح فاطمه علیها السلام را بگوید و در عقب آن یک مرتبه لا إِلهَ إِلّا اللَّهُ بگوید خدا او را بیامرزد (2) 2557.
و بهتر آن است که به تسبیح تربت حضرت امام حسین علیه السلام حساب آن را نگاه دارد، و در جمیع اذکار سنّت است (3) 2558، و پیوسته تسبیح تربت آن حضرت را با خود داشتن مستحبّ است، و حِرز از بلاها است، و مورث ثواب بی‌انتها است (4) 2559. در فضیلت تسبیح تربت
و منقول است که در ابتداء حضرت فاطمه علیها السلام رشته‌ای از پشم تابیده بودند، و بر آن گره‌ها زده بودند، و به آن تسبیح می‌گفتند، تا آن که حضرت حمزة بن عبد المطّلب رضی الله عنه شهید شد، پس حضرت فاطمه علیها السلام از تربت قبر آن شهید بزرگوار خاک برگرفت و تسبیح ساخت، و به آن تسبیح می‌کرد، مردم نیز چنان کردند، و چون سیّد الشّهداء حسین بن علی علیهما السلام شهید شد سنّت شد که از تربت آن امام مظلوم تسبیح سازند، و با آن ذکر گویند (5) 2560.
از حضرت صاحب الأمر علیه السلام مروی است که: هرکه تسبیح تربت امام حسین علیه السلام در دست داشته باشد و ذکر را فراموش کند ثواب ذکر برای او نوشته می‌شود (6) 2561.
و از حضرت صادق علیه السلام منقول است که: تسبیح تربت آن حضرت ذکر می‌کند و تسبیح می‌گوید بی‌آنکه آدمی بگوید (7) 2562.
و فرمود که: یک ذکر یا استغفار که با آن گفته می‌شود برابر است با هفتاد ذکر که با چیز دیگر گفته شود، و اگر بی‌ذکر بگرداند به هر دانه هفت تسبیح برای او نوشته می‌شود (8) 2563. در تعقیبات مشترکه
و به روایت دیگر: اگر با ذکر بگرداند به هر دانه چهل حَسَنه برای او نوشته می‌شود (9) 2564.
و مروی است که: حوریان بهشت چون ملکی را می‌بینند که به‌زمین می‌آید از او التماس

1- بحار الأنوار 85/ 336 نقل از دعائم الإسلام 1/ 168.
2- بحار الأنوار 85/ 335 نقل از محاسن برقی 1/ 36 ح 34.
3- بحار الأنوار 85/ 327 ح 1 نقل از احتجاج طبرسی.
4- بحار الأنوار 85/ 340 ح 30 نقل از دروس شهید.
5- بحار الأنوار 85/ 333 نقل از مکارم الأخلاق 2/ 30 ح 206.

6- بحار الأنوار 85/ 327 ح 1 نقل از احتجاج: 489.
7- بحار الأنوار 85/ 333 نقل از مكارم الأخلاق 2/ 30 ح 2066.
8- بحار الأنوار 85/ 334 نقل از مصباح شيخ: 735.
9- بحار الأنوار 85/ 341 نقل از شهيد.

می‌کنند که تسبیح وتربت حضرت حسین علیه السلام را برای ما بیاور (1) 2565.

و در حدیث صحیح از حضرت امام موسی علیه السلام منقول است که: مؤمن می‌باید خالی نباشد از پنج چیز: مسواک، و شانه، و سجّاده که بر روی آن نماز کند، و تسبیحی که در آن سی و چهار دانه باشد، و انگشتر عقیقی (2) 2566؛ و ظاهر آن است که خام و پخته هر دو خوب است، و خام بهتر است.

و از حضرت صادق علیه السلام منقول است که: هرکه به تسبیح تربت قبر امام حسین علیه السلام یک تسبیح بگوید، حق تعالی برای او چهارصد حَسَنه بنویسد، و چهارصد گناه از او محو کند، و چهارصد حاجت او را برآورد، و چهارصد درجه برای او بلند کند (3) 2567.

و مروی است که: مستحبّ است که رشته‌اش کبود باشد به رنگ آسمان (4) 2568، و از بعضی روایات مستفاد می‌شود که زنان را به انگشتان شمردن افضل است (5) 2569، و لکن احادیث فضیلت تربت مطلقا اکثر و اقوی است.

دویّم: مستحبّ است که بعد از سلام نماز فریضه سه مرتبه دست بردارد تا محاذی روی و برگرداند تا به زانو یا نزدیک زانو، و با هر مرتبه یک اللَّهُ أَکْبَرُ بگوید، چنانکه علیّ بن ابراهیم و سیّد ابن طاووس و ابن بابویه به سندهای معتبر از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده‌اند که: مفضّل بن عمر از آن حضرت پرسید که: به چه علّت نماز گزارنده بعد از سلام سه مرتبه تکبیر می‌گوید و دست برمی‌دارد؟ فرمود: برای آنکه چون حضرت رسالت پناه صلی الله علیه و آله فتح مکّه نمود نزد حجر الأسود نماز ظهر با اصحاب گزارد، و چون سلام نماز را داد، سه نوبت تکبیر گفت، و با هر نوبت دست برداشت، پس گفت: لَاإِلهَ إِلّا اللَّهُ وَحْدَهُ وَحْدَهُ وَحْدَهُ (6) 2570 أَ نْجَزَ وَعْدَهُ وَنَصَرَ عَبْدَهُ وَأَعَزَّ جُنْدَهُ وَغَلَبَ الْأَحْزابَ وَحْدَهُ، فَلَهُ الْمُلْکُ وَلَهُ الْحَمْدُ یُحْیِی وَیُمِیتُ وَهُوَ عَلَی کُلِّ شَیْ‌ءٍ قَدِیرٌ. پس رو به جانب اصحاب گردانید و فرمود: ترک مکنید این تکبیر را و این دعا را بعد از هر نماز فریضه، زیرا که هرکه بعد از سلام چنین کند ادا کرده است شکر نعمت خدا را بر تقویت اسلام و لشکر اسلام (7) 2571.

1- بحار الأنوار 85/ 333 نقل از مکارم الأخلاق 2/ 30 ح 2067.
2- بحار الأنوار 85/ 334 نقل از مصباح شیخ: 735.
3- بحار الأنوار 85/ 341 نقل از شهید.

4- بحار الأنوار 85/ 341 نقل از شهيد.
5- بحار الأنوار 85/ 341 نقل از مكارم الأخلاق 2/ 72 ح 2173.
6- وَحْدَهُ وَحْدَهُ: خ.
7- فلاح السائل: 293، شماره 88، ح 19، فصل 19.

و در حدیث صحیح منقول است که: چون حضرت صادق علیه السلام از نماز فارغ می‌شدند دستها را بالای سر مبارک خود بلند می‌کردند و دعا می‌نمودند (1) 2572.
و از امام محمّد باقر علیه السلام مروی است که: هر بنده‌ای که دستها را به سوی خدا بلند کند، حق تعالی شرم می‌کند که دستهای او را خالی برگرداند، پس چون دعا کنید دستها را فرو میاورید مگر آنکه بر سر و به روی خود بکشید (2) 2573.
سیّم: کلینی به سند معتبر از حضرت باقر علیه السلام روایت کرده است که: هرکس بعد از نماز فریضه پیش از آنکه پاهای خود را بگرداند، سه مرتبه این دعا را بخواند، خدا گناهان او را بیامرزد، اگر چه مانند کف دریا باشد در بسیاری:
أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ الَّذِی لَاإِلهَ إِلّا هُوَ الْحَیُّ الْقَیُّوْمُ ذُو الْجَلالِ وَالْإِکْرامِ وَأَ تُوبُ إِلَیْهِ (3) 2574.
و در روایت دیگر وارده شده است که: هرکه این استغفار را در هر روز بخواند حق تعالی چهل کبیره او را بیامرزد (4) 2575.
چهارم: کلینی به سند معتبر از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که: ترک مکن بعد از هر نماز این دعا را:
أُعِیذُ نَفْسِی وَما رَزَقَنِی رَبِّی بِاللَّهِ الْواحِدِ الصَّمَدِ الَّذِی لَمْ یَلِدْ وَلَمْ یُولَدْ وَلَمْ یَکُنْ لَهُ کُفُواً أَحَدٌ، وَأُعِیذُ نَفْسِی وَمَا رَزَقَنِی رَبِّی بِرَبِّ الْفَلَقِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ وَمِنْ شَرِّ غَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ وَمِنْ شَرِّ النَّفَّاثاتِ فِی الْعُقَدِ وَمِنْ شَرِّ حاسِدٍ إِذا حَسَدَ، وَأُعِیذُ نَفْسِی وَمَا رَزَقَنِی رَبِّی بِرَبِّ النَّاسِ مَلِکِ النَّاسِ إِلهِ النَّاسِ مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ الَّذِی یُوَسْوِسُ فِی صُدُورِ النَّاسِ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ (5) 2576.
پنجم: شیخ کلینی به سند معتبر از علیّ بن مهزیار روایت کرده است که: محمّد بن ابراهیم به حضرت امام علی نقیّ علیه السلام نوشت که: اگر مصلحت دانی ای سیّد من تعلیم نما برای من دعائی که بعد از هر نماز بخوانم، تا حق تعالی به سبب آن جمع نماید برای من خیر دنیا و آخرت را، پس

1- من لا یحضره الفقیه 1/ 325 ح 952.
2- من لا یحضره الفقیه 1/ 325 ح 953.
3- کافی 2/ 521.

4- مكارم الأخلاق 2/ 93 ح 2261.
5- كافى 3/ 343 ح 18.

آن حضرت نوشت که می‌گویی:
أَعُوْذُ بِوَجْهِکَ الْکَرِیمِ وَعِزَّتِکَ الَّتِی لَاتُرَامُ وَقُدْرَتِکَ الَّتِی لَایَمْتَنِعُ مِنْها شَیْ ءٌ مِنْ شَرِّ الدُّنْیا وَالْآخِرَةِ وَمِنْ شَرِّ الْأَوْجاعِ کُلِّها (1) 2577.
و در بعضی از روایات این تتمّه را دارد: وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلّا بِاللَّهِ الْعَلِیِّ الْعَظِیمِ (2) 2578.
ششم: کلینی و ابن بابویه به سندهای صحیح و غیر صحیح از حضرت امام محمّد باقر و امام جعفر صادق علیهما السلام روایت کرده‌اند که: کمتر چیزی که تو را مُجزی است از دعا بعد از نماز واجب آن است که بگویی:
اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ مِنْ کُلِّ خَیْرٍ أَحَاطَ بِهِ عِلْمُکَ، وَأَعُوذُ بِکَ مِنْ کُلِّ شَرٍّ أَحَاطَ بِهِ عِلْمُکَ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ عَافِیَتَکَ فِی أُمُورِی کُلِّها وَأَعُوذُ بِکَ مِنْ خِزْیِ الدُّنْیا وَعَذابِ الْآخِرَةِ (3) 2579.
و در روایت ابن بابویه چنین است: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ، تا آخر دعاء (4) 2580.
هفتم: سنّت است که چون از نمازفارغ شود بگوید: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ‌مُحَمَّدٍ وَأَجِرْنِی مِنَ النَّارِ وَأَدْخِلْنِی الْجَنَّةَ وَزَوِّجْنِی الْحُوْرَ الْعِینَ. چنانکه در حدیث معتبر از حضرت امیر المؤمنین علیه السلام منقول است که: باید بنده از نماز فارغ نشود تا آنکه از حق تعالی سؤال کند بهشت را، و پناه برد به خدا از دوزخ، و سؤال کند که تزویج کند او را با حور العین (5) 2581.
هشتم: به سند موثّق از حضرت صادق علیه السلام مروی است که: چون حق تعالی امر کرد که این آیات را به زمین آورند چنگ زدند به عرش الهی و گفتند: پروردگارا ما را به سوی اهل خطا و گناهکاران می‌فرستی؟ پس حق تعالی وحی کرد به سوی ایشان که: بروید به سوی زمین، به عزّت و جلال خودم سوگند یاد کنم که تلاوت نکند شما را احدی از آل محمّد و شیعیان ایشان مگر آنکه نظر رحمت کنم به سوی ایشان از رحمتهای پنهان خود هر روز هفتاد نظر، در هر نظری هفتاد حاجت او را برآورم، و او را قبول کنم هرچند

1- کافی 3/ 346 ح 28.
2- جامع عبّاسی شیخ بهائی: 54.
3- کافی 3/ 343 ح 16.
4- من لا یحضره الفقیه 1/ 323 ح 948.
5- خصال شیخ صدوق 2/ 629 ح 10 باب 400.

معصیت بسیار کرده باشد (1) 2582.
و به روایت دیگر: هرکه این آیات را بعد از هر نماز بخواند او را ساکن گردانم در حظیره قدس با هر گناهی که داشته باشد، و اگر نکنم نظر کنم به سوی او به نظر رحمت خاصّ خود در هر روز هفتاد نظر کردن، و اگر نکنم هر روز هفتاد حاجت او را برآورم، که کمتر آنها آمرزیدن گناهان باشد، و اگر نکنم او را پناه دهم از شرّ شیطان و از شرّ هر دشمنی، و یاری دهم او را بر ایشان، و مانع نشود او را از داخل شدن بهشت غیر از مرگ (2) 2583.
و آن آیات اینها است: سوره فاتحه تا آخر، و آیة الکرسی تا هم فیها خالدون (3) 2584 بخواند بهتر است، و آیه شهادت، یعنی: شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ لَاإِلهَ إِلَّا هُوَ وَالْمَلائِکَةُ وَأُولُوا الْعِلْمِ قَائِماً بِالْقِسْطِ لا إِلهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِیزُ الْحَکِیمُ. إِنَّ الدِّینَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلامُ وَمَا اخْتَلَفَ الَّذِینَ أُوتُوا الْکِتَابَ إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جاءَهُمُ الْعِلْمُ بَغْیاً بَیْنَهُمْ وَمَنْ یَکْفُرْ بِآیاتِ اللَّهِ فَإِنَّ اللَّهَ سَرِیعُ الْحِسَابِ (4) 2585، و آیه مُلک، یعنی: قُلِ اللَّهُمَّ مالِکَ الْمُلْکِ تُؤْتِی الْمُلْکَ مَنْ تَشَاءُ وَتَنْزِعُ الْمُلْکَ مِمَّنْ تَشَاءُ وَتُعِزُّ مَنْ تَشَاءُ وَتُذِلُّ مَنْ تَشَاءُ بِیَدِکَ الْخَیْرُ إِنَّکَ عَلَی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ تُولِجُ اللَّیْلَ فِی النَّهارِ وَتُولِجُ النَّهارَ فِی اللَّیْلِ وَتُخْرِجُ الْحَیَّ مِنَ الْمَیِّتِ وَتُخْرِجُ الْمیِّتَ مِنَ الْحَیِّ وَتَرْزُقُ مَنْ تَشَاءُ بِغَیْرِ حِسَابٍ (5) 2586.
و به سند معتبر از حضرت موسی بن جعفر علیهما السلام منقول است که: هرکه آیة الکرسی را بعد از هر نماز فریضه بخواند، او را گزنده ضرر نرساند (6) 2587.
و در حدیث معتبر دیگر فرمود که: رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود که: یا علی، بر تو باد به تلاوت کردن آیة الکرسی بعد از هر نماز فریضه، بدرستی که محافظت نکند بر آن مگر پیغمبری یا صدّیقی یا شهیدی (7) 2588.
و از حضرت رسالت پناه صلی الله علیه و آله منقول است که: هرکه آیة الکرسی را بعد از هر نماز بخواند، مانعی نباشد او را از داخل شدن به بهشت به غیر مرگ (8) 2589.

1- کافی 2/ 620 و حبل المتین شیخ بهائی: 262.
2- عدّة الداعی: 341.
3- بقره: 2/ 255- 257.
4- آل عمران: 3/ 18- 19.
5- آل عمران: 3/ 25- 26.

6- دعوات راوندی: 218، ح 589.
7- قرب الإسناد حمیری: 118، ح 415.
8- مکارم الأخلاق 2/ 43 ح 2099.

و به روایت دیگر: هرکه آیة الکرسی را بعد از هر نماز فریضه بخواند، نمازش مقبول گردد، و در امان خدا باشد، و خدا او را از بلاها و گناهان نگاه دارد (1) .2590
نهم: کلینی و ابن بابویه و دیگران به سندهای معتبر از حضرت امام محمّد باقر علیه السلام روایت کرده‌اند که: شیبه هذلی به خدمت حضرت رسول صلی الله علیه و آله آمد و گفت: یا رسول اللّه، من پیر شده‌ام، و قوّه‌ام وفا نمی‌کند به اعمالی که قبل از این خود را به آن عادت داده بودم از نماز و روزه و حج و جهاد، پس تعلیم کن مرا کلامی که خدا مرا به آن نفع بخشد، و بر من سبک و آسان باشد، حضرت فرمود که: بار دیگر بگو، او سه مرتبه این سخن را اعاده کرد، پس حضرت فرمود که:
نماند بر دور تو درختی و کلوخی مگر اینکه گریست بر تو، برای ترحّم بر تو، هرگاه از نماز صبح فارغ شوی ده مرتبه بگو:
سُبْحانَ اللَّه العَظِیمِ وَبِحَمْدِهِ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلّا بِاللَّهِ الْعَلِیِّ الْعَظِیمِ، تا خدا تو را عافیت دهد به برکت این دعا از کوری و دیوانگی و خوره و پیسی و پریشانی و خَرِف شدن، شیبه گفت: یا رسول اللّه، این برای دنیای من است، برای آخرت من چیزی بفرما، فرمود که: می‌گویی بعد از هر نماز:
اللَّهُمَّ اهْدِنِی مِنْ عِنْدِکَ، وَأَفِضْ عَلَیَّ مِنْ فَضْلِکَ، وَانْشُرْ عَلَیَّ مِنْ رَحْمَتِکَ، وَأَنْزِلْ عَلَیَّ مِنْ بَرَکاتِکَ.
پس حضرت فرمود که: اگر بر این مواظبت نماید و عمداً ترک نکند تا وقت مردن، چون به صحرای محشر درآید، هشت دَرِ بهشت برای‌او گشوده گردد، که از هر دَر که خواهد داخل شود (2) .2591
ودعای آخر به اسانید معتبره دیگر وارد شده (3) .2592
دهم: خواندن تسبیحات اربعه است، چنانکه شیخ طوسی و ابن بابویه و حِمیری به سندهای صحیح از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده‌اند که: روزی حضرت رسالت پناه صلی الله علیه و آله به اصحاب خود فرمود: اگر جمع کنید آنچه دارید از جامه‌ها و ظرفها و بر روی هم گذارید آیا به آسمان می‌رسد؟ گفتند: نه یا رسول اللّه، فرمود که: می‌خواهید تعلیم کنم شما را چیزی که اصلش در زمین است و شاخه‌هایش در آسمان؟ گفتند: بلی یا رسول اللّه، فرمود که: بعد از هر نماز سی نوبت بگویید: سُبْحانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلهَ إِلّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَکْبَرُ که اصل اینها در زمین

1- بحار 86/ 34 ح 39 از امیرالمؤمنین علیه السلام.
2- أمالی صدوق: م 13، ح 5 و تهذیب الأحکام 2/ 106 و عدّة الداعی:

.315
3- مراجعه شود به اوّل مفاتیح الجنان، در تعقیبات مشترکه.

است، و فرعشان در آسمان، و دفع می‌کند از آدمی خانه فرود آمدن، و غرق شدن، و سوختن، و در چاه افتادن، و دریدن درندگان، و به مرگهای بد مردن، و هر بلایی که در آن روز از آسمان نزول کند، و اینهایند باقیات صالحات که حق تعالی در قرآن فرموده (1) 2593.

و به سندهای صحیح دیگر از حضرت صادق علیه السلام منقول است که:

هرکه این تسبیحات را بعد از هر نماز فریضه چهل نوبت بخواند پیش از آنکه از جای نماز حرکت کند، هر حاجت که از خدا سؤال کند روا گردد (2) 2594.

و به سند صحیح از حضرت امام جعفر صادق علیه السلام منقول است که:

هرکه بعد از نماز فریضه سی مرتبه سُبْحانَ اللَّهِ بگوید، بر بدنش گناهی نماند مگر بریزد (3) 2595.

و در حدیث صحیح دیگر از آن حضرت منقول است که: ذکر بسیار که حق تعالی در کلام مجید مدح کرده است این است که سی مرتبه سُبْحانَ اللَّهِ بعد از هر نماز فریضه بگوید (4) 2596.

و قطب راوندی روایت کرده است که حضرت امیر المؤمنین علیه السلام با براء بن عازب گفت که:

می‌خواهی دلالت کنم تو را بر امری که چون بجا آوری به حقّ و راستی دوست خدا باشی؟ گفت:

بلی، فرمود که: بعد از هر نماز هریک از تسبیحات اربعه را ده مرتبه بگو، چون چنین کنی هزار بلیّه در دنیا از تو دور گردد که یکی از آنها مرتدّ شدن باشد، و هزار مرتبه در آخرت برای تو ذخیره کنند که یکی آن باشد که در جوار حضرت رسول صلی الله علیه و آله باشی (5) 2597.

یازدهم: کلینی به سند حسن از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که: هرکه بعد از نماز فریضه سه مرتبه بگوید: یَا مَنْ یَفْعَلُ مَا یَشاءُ وَلَا یَفْعَلُ مَا یَشاءُ أَحَدٌ غَیْرُهُ، هر حاجت سؤال کند روا شود (6) 2598.

دوازدهم: شیخ برقی به سند موثّق از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که: هرکه بعد از فارغ شدن از نماز پیش از آنکه زانوهای خود را از جای خود حرکت دهد ده مرتبه این تهلیل را بخواند، حق تعالی چهل هزار هزار گناه او را محو کند، و چهل هزار هزار حسنه برای او بنویسد، و چنان باشد که دوازده مرتبه قرآن را ختم کرده باشد، و فرمود که: من صد مرتبه می‌خوانم، و شما را ده مرتبه کافی است: أَشْهَدُ أَنْ لَاإِلهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَاشَرِیکَ لَهُ إِلهاً وَاحِداً أَحَداً

1- معانى الأخبار: 324 و تهذيب الأحكام 2/ 107 ح 406.
2- أمالى صدوق: م 34، ح 11.
3- أمالى صدوق: م 46، ح 6.
4- تهذيب الأحكام 2/ 107 ح 405.
5- دعوات راوندى: 49، ح 118.
6- كافى 2/ 549 ح 9 و بحار الأنوار 95/ 162 نقل از دعوات راوندى.

صَمَداً لَمْ یَتَّخِذْ صاحِبَةً وَلَا وَلَداً (1) 2599.
و فضیلت این تهلیل بسیار وارد شده است، خصوصاً در تعقیب نماز صبح و شام و هنگام طلوع و غروب آفتاب (2) 2600.
سیزدهم: کلینی و ابن بابویه و دیگران به سندهای صحیح از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده‌اند که: جبرئیل به نزد حضرت یوسف علیه السلام آمد در زندان و گفت: بعد از هر نماز بگو: اللَّهُمَّ اجْعَلْ لِی فَرَجاً وَمَخْرَجاً وَارْزُقْنِی مِنْ حَیْثُ أَحْتَسِبُ وَمِنْ حَیْثُ لَاأَحْتَسِبُ (3) 2601.
چهاردهم: در بلد الأمین از حضرت رسول صلی الله علیه و آله روایت کرده است: هرکه خواهد که خدا او را در قیامت بر اعمال بد او مطّلع نگرداند و دیوان گناهان او را نگشاید، باید که بعد از هر نماز بخواند:
اللَّهُمَّ إِنَّ مَغْفِرَتَکَ أَرْجَی مِنْ عَمَلِی، وَ إِنَّ رَحْمَتَکَ أَوْسَعُ مِنْ ذَ نْبِی. اللَّهُمَّ إِنْ کانَ ذَ نْبِی عِنْدَکَ عَظِیماً فَعَفْوُکَ أَعْظَمُ مِنْ ذَ نْبِی. اللَّهُمَّ إِنْ لَمْ أَکُنْ أَهْلًا أَنْ تَرْحَمَنِی فَرَحْمَتُکَ أَهْلٌ أَنْ تَبْلُغَنِی وَتَسَعَنِی، لِأَ نَّها وَسِعَتْ کُلَّ شَیْ ءٍ، بِرَحْمَتِکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ (4) 2602.
پانزدهم: کفعمی از حضرت رسالت پناه صلی الله علیه و آله روایت کرده است که: مردی به آن حضرت شکایت کرد بیماری و تنگدستی را، فرمود: که بعد از هر نماز فریضه بگو:
تَوَکَّلْتُ عَلَی الْحَیِّ الَّذِی لَایَمُوتُ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی لَمْ یَتَّخِذْ صاحِبَةً، وَلَا (5) 2603 وَلَداً وَلَمْ یَکُنْ لَهُ شَرِیکٌ فِی الْمُلْکِ، وَلَمْ یَکُنْ لَهُ وَ لِیٌّ مِنَ الذُّلِّ وَکَبِّرْهُ تَکْبِیراً.
و به روایت دیگر فرمود که: هیچ شدّتی مرا رو نداد مگر آنکه جبرئیل برای من متمثّل شد وگفت که: این دعا بخوان.

1- محاسن برقی: 51، باب 56.
2- بلد الأمین کفعمی: 13.
3- کافی 2/ 549 ح 7 و من لا یحضره الفقیه 1/ 324 ح 950.
4- بحار الأنوار 86/ 37 ح 44 نقل از بلد الأمین و غیره.
5- صاحِبَةً وَلَا: نسخه.

و در احادیث معتبره وارد شده است که: برای وساوس سینه و قرض و پریشانی و بیماری مکرّر این دعا را باید خواند، ودر بعضی روایات در اولش: لَاحَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلّا بِاللَّهِ است (1) 2604.
شانزدهم: شیخ مفید در مقنعه در تعقیب هر نماز این دعا را آورده است:
اللَّهُمَّ انْفَعْنا بِالْعِلْمِ، وَزَیِّنَّا بِالْحِلْمِ، وَجَمِّلْنا بِالْعافِیَةِ، وَکَرِّمْنَا بِالتَّقْوی، إِنَّ وَ لِیِّیَ اللَّهُ الَّذِی نَزَّلَ الْکِتَابَ وَهُوَ یَتَوَلَّی الصَّالِحِینَ (2) 2605.
هفدهم: ابن بابویه وشیخ طوسی وغیر ایشان به سندهای معتبر از حضرت امیر المؤمنین علیه السلام روایت کرده‌اند که: هرکه خواهد بیرون رود از دنیا و حال آنکه پاک شده باشد از گناهان چنانچه پاک می‌شود طلا از غشّ و از او احدی بازخواست مظلمه ننماید در قیامت، پس بخواند بعد از نمازهای پنجگانه نسبت پروردگار را یعنی سوره قُلْ هُوَ اللّه أحَد را دوازده مرتبه، پس دستها را به سوی آسمان بگشاید و این دعا را بخواند، پس حضرت فرمود که: این از رازهای مکنون است که تعلیم کرد مرا رسول خدا صلی الله علیه و آله و امر کرد مرا که تعلیم به حسن و حسین علیهما السلام نمایم، و دعا این است:
اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِاسْمِکَ الْمَکْنُونِ الْمَخْزُونِ الطَّاهِرِ الطُّهْرِ الْمُبارَکِ، وَأَسْأَ لُکَ بِاسْمِکَ الْعَظِیمِ وَسُلْطانِکَ الْقَدِیمِ، یَا واهِبَ الْعَطَایَا، یَا مُطْلِقَ الْأَسَارَی، یَا فَکَّاکَ الرِّقَابِ مِنَ النَّارِ، صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَفُکَّ رَقَبَتِی مِنَ النَّارِ، وَأَخْرِجْنِی مِنَ الدُّنْیا آمِناً، وَأَدْخِلْنِی الْجَنَّةَ سالِماً، وَاجْعَلْ دُعائِی أَوَّلَهُ فَلاحاً، وَأَوْسَطَهُ نَجاحاً، وَآخِرَهُ صَلاحاً، إِنَّکَ أَنْتَ عَلَّامُ الْغُیُوبِ (3) 2606.
و در بعضی از نسخ معتبره دعاء چنین است:
یَا فَکَّاکَ الرِّقابِ مِنَ النَّارِ، أَسْأَ لُکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَأَنْ تُعْتِقَ رَقَبَتِی مِنَ النَّارِ، وَأَنْ تُخْرِجَنِی مِنَ الدُّنْیا سالِماً، وَتُدْخِلَنِی الْجَنَّةَ آمِناً،

1- مصباح کفعمی: 84، فصل 16 و اشعثیات کوفی: 220، کتاب الدعاء، و کافی 2/ 551 ح 3.
2- مقنعه مفید: 114.
3- معانی الأخبار: 140 و فلاح السائل ابن طاووس: 300، شماره 201.

وَأَنْ تَجْعَلَ دُعائِی أَوَّلَهُ فَلاحاً، وَأَوْسَطَهُ نَجاحاً، وَآخِرَهُ صَلاحاً، إِنَّکَ أَ نْتَ عَلَّامُ الْغُیُوبِ (1) 2607.
و کلینی به سند معتبر از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که: هرکه ایمان دارد به خدا و روز قیامت، باید که ترک نکند بعد از هر نماز فریضه خواندن سوره قُلْ هُوَ اللَّهُ احَدٌ را، بدرستی که هرکه بخواند آن را، خدا جمع کند برای او خیر دنیا و آخرت را، و می‌آمرزد او را و پدر و مادر او را، و هرکه از پدر و مادر او به هم رسیده‌اند (2) 2608.
و در حدیث دیگر وارد شده است که: هرکه بعد از هر فریضه ده مرتبه سوره قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَد بخواند، حق تعالی از حور العین به او تزویج نماید (3) 2609.
و سیّد ابن طاووس از حضرت رسول صلی الله علیه و آله روایت کرده است که: هرکه بعد از هر نماز سوره قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَد بخواند، رحمت از آسمان بر سرش فرو ریزد، و سکینه بر او نازل گردد، و خدا نظر رحمت به سوی او افکند، و گناهانش را بیامرزد، و هر حاجت که سؤال کند برآورد، و در امان خدا باشد (4) 2610.
هیجدهم: کلینی و دیگران به سند معتبر از اهل بیت علیهم السلام روایت کرده‌اند که: هرکه بعد از هر نماز ریش خود را به دست راست خود بگیرد و دست چپ را به سوی آسمان بگشاید و سه مرتبه بگوید: یَا ذَا الْجَلالِ وَالْإِکْرامِ ارْحَمْنِی مِنَ النَّارِ، پس سه مرتبه بگوید: أَجِرْنِی مِنَ الْعَذابِ الْأَلِیمِ، پس دست راست را از ریش بردارد و هردو دست را به سوی آسمان بگشاید و سه مرتبه بگوید: یَا عَزِیزُ یَا کَرِیمُ یَا رَحْمانُ یَا غَفُورُ (5) 2611 یَا رَحِیمُ، پس دستها را بگرداند و پشت دستها را به جانب آسمان کند و سه مرتبه بگوید: أَجِرْنِی مِنَ العَذابِ الْأَلِیمِ (6) 2612، پس بگوید: وَصَلَّی اللَّهُ (7) 2613 عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ (8) 2614 وَالْمَلائِکَةُ وَالرُّوْحُ.
پس حضرت فرمود: هرکه این دعا بخواند خدا جمیع گناهان او را بیامرزد، واز او راضی شود، واستغفار کند برای او جمیع خلایق به غیر از جنّ وانس تا هنگام مردن او (9) 2615.

1- تهذیب الأحکام 2/ 108 ح 410.
2- کافی 2/ 622 ح 11.
3- بحار الأنوار 86/ 38 نقل از کتاب نزهة الخواطر.
4- مجتنی سیّد ابن طاووس: 89- 92.
5- یَا غَفُورُ: خ.

6- الْألِيمِ: خ.
7- وَصَلِّ عَلى: خ ل.
8- وَآلِهِ: خ.
9- كافى 2/ 546 ح 4.

نوزدهم: شیخ مفید در کتاب مجالس از محمّد بن الحنفیّه روایت کرده است که: روزی پدرم حضرت امیر المؤمنین علیه السلام در دور کعبه طواف می‌کرد ناگاه مردی را دید که چنگ در پرده‌های کعبه زده و این دعا می‌خواند، پس حضرت امیر المؤمنین علیه السلام گفت: این است دعای تو؟ گفت: بلی، مگر شنیدی؟ حضرت فرمود: بلی شنیدم، گفت: پس بخوان این دعا را بعد از هر نماز، به خدا سوگند که هر مؤمنی که این دعا بخواند بعد از هر نماز البتّه حق تعالی می‌آمرزد گناهان او را هرچند به عدد ستاره‌های آسمان و قطره‌های باران و ریگ زمین و ذرّه‌های خاک باشد.
پس حضرت امیر علیه السلام گفت که: من می‌دانم این دعا را و حق تعالی واسع العطایا و کریم است، آن مرد گفت: راست گفتی یا امیر المؤمنین، و بالای هر دانایی داناتری است، و آن مرد حضرت خضر علیه السلام بود.
و کفعمی نیز این دعا را در کتاب بلد الأمین روایت کرده است، و دعا این است:
یَا مَنْ لَایَشْغَلُهُ سَمْعٌ عَنْ سَمْعٍ، یَا مَنْ لَایُغَلِّطُهُ السَّائِلُونَ، وَ (1) 2616 یَا مَنْ لَا یُبْرِمُهُ إِلْحَاحُ الْمُلِحِّینَ، أَذِقْنِی بَرْدَ عَفْوِکَ وَمَغْفِرَتِکَ وَحَلاوَةَ رَحْمَتِکَ (2) 2617.
بیستم: دیلمی در أعلام الدّین از ابن عبّاس روایت کرده که حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمود که:
هرکه سه مرتبه این آیات را بعد از نماز مغرب بخواند، آنچه از ثواب در روز گذشته از او فوت شده باشد دریابد، و نمازش مقبول گردد، و اگر بعد از هر نماز فریضه و سنّت بخواند، نوشته شود برای او حسنات به عدد ستارگان آسمان وقطرات باران وبرگ درختان و ذرّات خاک زمین، و چون بمیرد به هر حسنه ده حسنه در قبر به او داده شود، این است آیات:
فَسُبْحانَ اللَّهِ حِینَ تُمْسُونَ وَحِینَ تُصْبِحُونَ، وَلَهُ الْحَمْدُ فِی السَّماواتِ وَالْأَرْضِ وَعَشِیًّا وَحِینَ تُظْهِرُونَ، یُخْرِجُ الْحَیَّ مِنَ الْمَیِّتِ وَیُخْرِجُ الْمَیِّتَ مِنَ الْحَیِّ وَیُحْیِی الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِها وَکَذلِکَ تُخْرَجُونَ (3) 2618 سُبْحانَ رَبِّکَ رَبِ (4) 2619

1- وَ: خ.
2- أمالی مفید: م 10، ح 8 و مصباح کفعمی: 200، فصل 5.
3- روم: 30/ 17- 19.
4- مرکز تحقیقات حج، مفاتیح الجنان، 1جلد، نشر مشعر - تهران.

الْعِزَّةِ عَمَّا یَصِفُونَ وَسَلامٌ عَلَی الْمُرْسَلِینَ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعالَمِینَ (1) 2620 (2) 2621.

بیست و یکم: سیّد ابن طاووس به سند معتبر از جمیل بن درّاج روایت کرده است که:

مردی به خدمت حضرت امام جعفر صادق علیه السلام آمد و گفت: ای مولای من، سِنّم بالا رفته است، و خویشان من مردند، و مونسی ندارم، و می‌ترسم که مرا نیز مرگ دریابد، حضرت فرمود که:

برادران مؤمن صالح برای انس گرفتن بهترند از اقارب، و اگر درازی عمر خود و خویشان و دوستان را خواهی این دعا را بعد از هر نماز بخوان:

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ. اللَّهُمَّ إِنَّ رَسُولَکَ (3) 2622 الصَّادِقَ الْمُصَدَّقَ صَلَواتُکَ عَلَیْهِ وَآلِهِ قالَ: إِنَّکَ قُلْتَ: مَا تَرَدَّدْتُ فِی شَیْءٍ أَ نَا فاعِلُهُ کَتَرَدُّدِی فِی قَبْضِ رُوحِ عَبْدِیَ الْمُؤْمِنِ، یَکْرَهُ الْمَوْتَ وَأَکْرَهُ مَساءَتَهُ. اللَّهُمَّ فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَعَجِّلْ لِوَ لِیِّکَ الْفَرَجَ وَالْعافِیَةَ وَالنَّصْرَ، وَلَا تَسُؤْنِی فِی نَفْسِی وَلَا فِی أَحَدٍ مِنْ أَحِبَّتِی.

و اگر خواهی یک یک از دوستان خود را نام ببر و بگو: وَلا فی فُلانٍ وَلا فی فُلانٍ. راوی گفت: چون بر این دعا مداومت کردم چندان عمر یافته‌ام که از زندگانی ملول شده‌ام. و این دعا بسیار معتبر است و در جمیع کتب دعا نقل شده است (4) 2623.

ذکر تعقیبات مختصّه به نماز صبحتعقیب نماز صبح

بدان که تعقیب نماز صبح زیادتر از سایر نمازها است، و احادیث در فضیلت خصوص این تعقیب بسیار است.

از حضرت امیر المؤمنین علیه السلام منقول است که: ذکر خدا بعد از نماز صبح تا طلوع آفتاب کاملتر است در تحصیل روزی از سفر کردن در زمین (5) 2624.

و از حضرت رسول صلی الله علیه و آله منقول است که: هرکه از طلوع صبح تا طلوع آفتاب در مُصلّای خود

1- صافّات: 37/ 180- 182.

2- أعلام الدین: 352.

3- رَسُولَکَ: خ.

4- فلاح السائل: 303، ح 205.

5- خصال شیخ صدوق: 616، ح أربع مئة.

قرار گیرد و به تعقیب مشغول باشد، خدا او را از آتش دوزخ مَسْتور گرداند (1) 2625.

و از حضرت امام محمّد باقر علیه السلام منقول است که: شیطان لشکر روز را از طلوع صبح تا طلوع آفتاب پهن می‌کند، و لشکر شب را از غروب آفتاب تا ذهاب حُمره مغربی، پس خدا را در این دو ساعت بسیار یاد کنید، که در این دو ساعت شیطان آدمی را از ذکر خدا غافل می‌سازد (2) 2626.

و به سند صحیح منقول است که: حضرت امام رضا علیه السلام در خراسان چون نماز صبح می‌کردند تا طلوع آفتاب در مُصلّای خود می‌نشستند و مشغول تعقیب بودند، پس خریطه برای آن حضرت می‌آوردند که مسواکها در آن بود، و به یک یک از آنها مسواک می‌کردند، پس اندک کُندر می‌خاییدند، پس قرآن مجید را برمی‌گرفتند و تلاوت می‌کردند (3) 2627.

و از حضرت رسول صلی الله علیه و آله منقول است که: هرکه از طلوع صبح تا طلوع آفتاب مشغول تعقیب باشد ثواب حج برای او نوشته می‌شود (4) 2628.

و در حدیث قدسی وارد شده است که حق تعالی می‌فرماید: ای فرزند آدم، یاد کن مرا بعد از صبح یک ساعت و بعد از عصر یک ساعت تا کفایت کنم جمیع مهمّات تو را (5) 2629.

امّا تعقیبات مختصّه به صبح

اوّل: ابن بابویه به‌سند معتبر از امام محمّد باقر علیه السلام روایت کرده است که: هرکه بعد از نماز صبح هفتاد مرتبه: أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ رَبِّی وَأَتُوبُ إِلَیْهِ بگوید، خدا او را بیامرزد، هرچند در آن روز هفتاد هزار گناه بکند (6) 2630، و به روایت دیگر هفتصد گناه (7) 2631.

دویّم: ایضاً ابن بابویه به سند صحیح و سندهای معتبر از حضرت امیر المؤمنین علیه السلام روایت کرده است که: هرکه بعد از نماز صبح یازده مرتبه سوره قُلْ هُوَ اللَّه أَحَد بخواند، در آن روز گناهی بر او نوشته نشود به رَغم انف شیطان (8) 2632.

و در بلد الأمین از حضرت رسول صلی الله علیه و آله روایت کرده که: هرکه سوره قُلْ هُوَ اللَّه أَحَد را

1- تهذیب الأحکام 2/ 139 ح 542.

2- کافی 2/ 522 و من لا یحضره الفقیه 1/ 501 ح 1440.

3- من لا يحضره الفقيه 1/ 504 ح 1451.
4- استبصار شيخ طوسى 1/ 350 ح 1321.
5- تهذيب الأحكام 2/ 138 ح 536.
6- ثواب الأعمال: 165.
7- خصال صدوق: 581، ح 4، ابواب 70.
8- ثواب الأعمال: 129.

هر روز ده مرتبه بخواند در آن روز هرچند شیطان سعی کند که گناهی بر او نوشته شود، نشود (1) 2633.
سیّم: کلینی به سند صحیح روایت کرده است از حضرت صادق علیه السلام که: هرکه بعد از نماز صبح صد مرتبه بگوید: مَا شَاءَ اللَّه کَانَ، لَاحَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلّا بِاللَّه العَلِیِّ العَظِیمِ، در آن روز هیچ مکروهی نبیند (2) 2634. و شیخ طوسی و دیگران نیز در کتب دعا ذکر کرده‌اند (3) 2635.
چهارم: کفعمی و غیر او از حضرت امام محمّد باقر علیه السلام روایت کرده‌اند که: هرکه سوره إِنّا أَنْزَلْناهُ فِی لَیْلَةِ الْقَدْر را بعد از صبح ده مرتبه و نزد زوال شمس ده مرتبه و بعد از عصر ده مرتبه بخواند، به تعب اندازد دو هزار کاتب را سی سال (4) 2636.
و نیز از آن حضرت مروی است که: هرکه هفت مرتبه آن را بعد از طلوع فجر بخواند، هفتاد صف از ملائکه هفتاد صلوات بر او بفرستند، و هفتاد مرتبه بر او ترحّم کنند (5) 2637.
و از امام محمّد تقی علیه السلام ثواب بسیار منقول است برای کسی که سُوره إِنّا أَنْزَلْناه را در شبانه روزی هفتاد و شش مرتبه بخواند بعد از طلوع صبح، پیش از نماز صبح هفت مرتبه، و بعد از نماز صبح ده مرتبه، و بعد از زوال شمس پیش از نافله ده مرتبه، و بعد از نوافل زوال بیست و یک مرتبه، و بعد از نماز عصر ده مرتبه، و بعد از عشاء هفت مرتبه، و در وقت خواب یازده مرتبه، و از جمله ثوابش آن است که حق تعالی هزار ملک خلق کند که در سی و شش هزار سال ثواب آن را برای او بنویسند (6) 2638.
پنجم: ابن بابویه و سایر علماء رضوان اللَّه علیهم به سند معتبر از حضرت امام محمّد باقر علیه السلام روایت کرده‌اند که: حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمود که: هرکه هر روز عقب نماز صبح ده مرتبه بگوید: سُبْحانَ اللَّه الْعَظِیمِ وَبِحَمْدِهِ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلّا بِاللَّهِ الْعَلِیِ الْعَظِیم، حق تعالی او را عافیت دهد از کوری و دیوانگی و خوره و پریشانی و خانه بر سرش فرود آمدن یا خرافت در هنگام پیری (7) 2639.
ششم: در بلد الأمین از حضرت امیر المؤمنین علیه السلام روایت کرده است که: حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمود: هرکه خواهد که خدا در اجل او تأخیر کند، و او را بر دشمنان یاری دهد، و از

1- دعائم الإسلام 1/ 168 از امیرالمؤمنین علیه السلام.
2- کافی 2/ 530 ح 24.

3- مصباح المتهجّد: 209.
4- بحار الأنوار 92/ 330 نقل از كفعمى.
5- بحار الأنوار 92/ 330.
6- بحار الأنوار 92/ 329 نقل از كفعمى.
7- أمالى صدوق: م 13، ح 5.

مرگهای بد او را نگاه دارد، باید که هر بامداد و پسین بر این دعا مداومت نماید، سه مرتبه بگوید:
سُبْحانَ اللَّهِ مِلْ ءَ الْمِيزانِ، وَمُنْتَهَى الْعِلْمِ، وَمَبْلَغَ الرِّضا، وَزِنَةَ الْعَرْشِ، وَسَعَةَ الْكُرْسِيِّ. و سه مرتبه بگوید: الْحَمْدُ لِلَّهِ مِلْ ءَ الْمِيزانِ، وَمُنْتَهَى الْعِلْمِ، وَمَبْلَغَ الرِّضا، وَزِنَةَ الْعَرْشِ، وَسَعَةَ الْكُرْسِيِّ. و سه مرتبه بگوید: لَاإِلهَ إِلَّا اللَّهُ مِلْ ءَ الْمِيزَانِ، وَمُنْتَهَى الْعِلْمِ، وَمَبْلَغَ الرِّضا، وَزِنَةَ الْعَرْشِ، وَسَعَةَ الْكُرْسِيِّ. و سه مرتبه بگوید: اللَّهُ أَكْبَرُ مِلْ ءَ الْمِيزَانِ، وَمُنْتَهَى الْعِلْمِ، وَمَبْلَغَ الرِّضَا، وَزِنَةَ الْعَرْشِ، وَسَعَةَ الْكُرْسِيِ (1) 2640.
هفتم: سیّد ابن طاووس به سند معتبر از حضرت امام رضا علیه السلام روایت کرده است که: هرکه بعد از نماز صبح صد مرتبه بگوید: بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ، لَاحَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ، به اسم اعظم خدا نزدیکتر باشد از سیاهی چشم به سفیدی آن (2) 2641.
و به سندهای معتبر از حضرت صادق علیه السلام و حضرت کاظم علیه السلام منقول است که: بعد از نماز صبح و مغرب پیش از آنکه سخن بگوید و حرکت کند هفت مرتبه این دعا بخواند، هفتاد نوع بلا از او دور گردد، که سهلتر آنها خوره و پیسی و شرّ شیطان و شرّ پادشاهان باشد.
و در بعضی روایات معتبره سه مرتبه نیز وارد شده، و بعضی ده مرتبه، و اقلّش سه مرتبه، و اکثرش صد مرتبه، و هرچه بیشتر بگوید ثوابش بیشتر است (3) 2642.
هشتم: شیخ احمد بن فهد و دیگران روایت کرده‌اند که: مردی به خدمت حضرت امام موسی کاظم علیه السلام شکایت کرد که: کار بر من بسته شده است، و به هر کاری که متوجّه می‌شوم سودی نمی‌یابم، و به هر حاجت که رو می‌نهم برآورده نمی‌شود، حضرت فرمود که: بعد از نماز صبح ده مرتبه بگو: سُبْحانَ اللَّهِ الْعَظِيمِ وَبِحَمْدِهِ، أَسْتَغْفِرُ اللَّه وَأَسْأَ لُهُ مِنْ فَضْلِهِ.
راوی گفت که: اندک زمانی که بر این مداومت کردم جمعی از بادیه آمدند و خبر دادند مرا که: مردی از اقوام تو مُرده و به غیر از تو وارثی ندارد، پس مال بسیار به دست من آمد و تا حال بی‌نیازم (4) 2643.
و در کافی و مکارم روایت کرده‌اند که: مردی هلقام نام به آن حضرت عرض کرد که:

1- بلد الأمين: 51 و مصباح کفعمی: 84، فصل 16 در متن و حاشیه.
2- مهج الدعوات: 316.
3- محاسن برقی 1/ 111 ح 104 و 105 از امام کاظم علیه السلام و

کافى 8/ 109 ح 89 از امام باقر عليه السلام و فلاح السائل: 409، ح 279 از اميرالمؤمنين عليه السلام.
4- بحار الأنوار 86/ 130 نقل از عدّة الداعى.

دعایی مرا تعلیم کن که جامع باشد برای دنیا و آخرت و آسان باشد، حضرت این دعا را تعلیم او کرد که بعد از نماز صبح بخواند تا آفتاب طلوع کند، مداومت کرد او بر این دعا و حالش نیکو شد (1) 2644.

نهم: عیّاشی از عبداللّٰه بن سنان روایت کرده است که: به خدمت حضرت صادق علیه السلام رفتم، حضرت فرمود که: می‌خواهی تو را دعایی تعلیم کنم که چون بخوانی حق تعالی قرض تو را ادا کند و حال تو نیکو شود؟ گفتم: چه‌بسیار محتاجم به‌چنین دعا، حضرت فرمودکه: بعد از نماز صبح بگو:

تَوَکَّلْتُ عَلَی الْحَیِّ الْقَیُّومِ (2) 2645 الَّذِی لَایَمُوتُ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی لَمْ یَتَّخِذْ وَلَداً، وَلَمْ یَکُنْ لَهُ شَرِیکٌ فِی الْمُلْکِ، وَلَمْ یَکُنْ لَهُ وَ لِیٌّ مِنَ الذُّلِّ، وَکَبِّرْهُ تَکْبِیراً. اللَّهُمَّ إِنِّی أَعُوذُ بِکَ مِنَ الْبُؤْسِ وَالْفَقْرِ، وَمِنْ غَلَبَةِ الدَّیْنِ وَالسُّقْمِ، وَأَسْأَلُکَ أَنْ تُعِینَنِی عَلَی أَداءِ حَقِّکَ إِلَیْکَ وَ إِلَی النَّاسِ (3) 2646.

و به روایت شیخ طوسی و دیگران چنین است:

وَمِنْ غَلَبَةِ الدَّیْنِ، فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَأَعِنِّی عَلَی أَداءِ حَقِّکَ إِلَیْکَ وَ إِلَی النَّاسِ (4) 2647.

دهم: کفعمی رحمه الله روایت کرده است که: مردی به حضرت رسول صلی الله علیه و آله شکایت کرد از تنگدستی و پریشانی وبیماری، حضرت فرمود که: هر صبح و شام ده مرتبه این دعا را بخواند، او سه روز بر این مداومت کرد حال او به صحّت و توانگری و رفاهیّت برگشت.

و شیخ طوسی و دیگران در تعقیب نماز صبح ذکر کرده‌اند، و دعا این است:

لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلّا بِاللَّهِ، تَوَکَّلْتُ عَلَی الْحَیِّ الَّذِی لَایَمُوتُ، وَ (5) 2648 الْحَمْدُ

1- کافی 2/ 550 و مکارم الأخلاق 2/ 34 ح 2075.

2- الْقَیُّومِ: خ.

3- تفسیر عیّاشی 3/ 86 ح 2624، آخر سوره اسراء.

4- مصباح المتهجّد: 215.

5- وَ: خ.

لِلَّهِ الَّذِی لَمْ یَتَّخِذْ وَلَداً، وَلَمْ یَکُنْ لَهُ شَرِیکٌ فِی الْمُلْکِ، وَلَمْ یَکُنْ لَهُ وَ لِیٌّ مِنَ الذُّلِّ، وَکَبِّرْهُ تَکْبِیراً (1) 2649.

یازدهم: شیخ طبرسی و کفعمی و دیگران از حضرت رسول صلی الله علیه و آله روایت کرده‌اند که به اصحاب خود گفت که: آیا عاجزید از آنکه هر صبح و شام نزد خداوند عالمیان عهدی بگیرید؟

گفتند: چگونه عهدی بگیریم؟ فرمود که: این دعا بخوانید، هرکه این دعا بخواند مهری بر او می‌زنند و در زیر عرش الهی می‌گذارند، چون روز قیامت شود منادی ندا می‌کند که: کجایند آنان که نزد خداوند رحمان عهدی دارند؟ پس آن عهد را به ایشان دهند و با آن عهد داخل بهشت شوند.

و شیخ طوسی رحمه الله این دعا را در تعقیب نماز صبح ایراد کرده:

اللَّهُمَّ فاطِرَ السَّمَواتِ وَالْأَرْضِ، عالِمَ الْغَیْبِ وَالشَّهادَةِ، الرَّحْمانَ الرَّحِیمَ، أَعْهَدُ إِلَیْکَ فِی هذِهِ الدُّنْیَا أَ نَّکَ أَ نْتَ اللَّهُ لَاإِلَهَ إِلَّا أَ نْتَ وَحْدَکَ لَاشَرِیکَ لَکَ، وَأَنَّ مُحَمَّداً صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ عَبْدُکَ وَرَسُولُکَ. اللَّهُمَّ فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَلَا تَکِلْنِی إِلَی نَفْسِی طَرْفَةَ عَیْنٍ أَبَداً وَلَا إِلی أَحَدٍ مِنْ خَلْقِکَ، فَإِنَّکَ إِنْ وَکَلْتَنِی إِلَیْها تُباعِدْنِی مِنَ الْخَیْرِ، وَتُقَرِّبْنِی مِنَ الشَّرِّ، أَیْ رَبِّ لَاأَثِقُ إِلَّا بِرَحْمَتِکَ، فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطَیِّبِینَ وَاجْعَلْ لِی عِنْدَکَ عَهْداً تُؤَدِّیهِ إِلَیَّ یَوْمَ الْقِیامَةِ إِنَّکَ لَاتُخْلِفُ الْمِیعادَ (2) 2650.

دوازدهم: در عدّة الدّاعی از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که: هرکه بعد از نماز صبح پیش‌از آنکه تکلّم کند بگوید: رَبِّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَأَهْلِ بَیْتِهِ، حق تعالی روی اورا از آتش جهنّم نگاه دارد (3) 2651.

1- مصباح کفعمی: 84، فصل 16، و مصباح المتهجّد: 209 و أمالی مفید: م 27، ح 2 و کافی 2/ 549 ح 11.

2- مصباح المتهجّد: 214 و مصباح کفعمی: 8 و 85 در حاشیه و متن.

3- عدّة الداعی: 252 و بحار الأنوار 82/ 121.

و ابن بابویه در ثواب الأعمال به سند معتبر روایت کرده است که: بعد از نماز صبح صد مرتبه بگو: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ. تا حق تعالی روی تو را از آتش جهنّم نگاه دارد (1) 2652.
و به روایت دیگر: صد مرتبه پیش از سخن گفتن بگو: یَا رَبِّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَأَعْتِقْ رَقَبَتِی مِنَ النَّارِ.
در سجده شُکر استدر سجده شکر
و چون از تعقیب نماز فارغ شدی پس سجده شُکر بجا می‌آوری، و اجماعی علماء شیعه است که سجده شُکر سنّت است در وقت متجدّد شدن نعمتی یا دفع شدن بلایی، و بهترین افرادش سجده بعد از نماز است برای شُکر توفیق اداء نماز.
به سند معتبر از حضرت امام محمّد باقر علیه السلام روایت است که: پدرم امام زین العابدین علیه السلام هیچ نعمتی از خدا یاد نکرد مگر آنکه به شُکر آن سجده کرد، و هیچ آیه‌ای نخواند که در آن سجده باشد مگر آنکه سجده می‌کرد، و دفع نکرد خدا از او بدی را که از آن می‌ترسید مگر آنکه سجده کرد، و از هر نماز واجب که فارغ می‌شد بعد از آن سجده می‌کرد، و هر وقت که توفیق می‌یافت که میان دو کس اصلاح کند برای شُکر آن سجده می‌کرد، و در جمیع مواضع سجود آن حضرت اثر سجود بود، به این سبب آن حضرت را سجّاد می‌نامیدند (2) 2653.
و ایضاً به سند صحیح از حضرت صادق علیه السلام روایت است که: هر مؤمن که از برای خدا سجده کند برای شُکر نعمتی در غیر نماز، حق تعالی برای او ده حسنه بنویسد، و ده سَیّئه محو کند، و ده درجه در بهشت بلند گرداند (3) 2654.
و به سندهای معتبره بسیار از آن حضرت منقول است که: نزدیکترین احوال بنده به خدا در حالتی است که در سجده باشد و گریان باشد (4) 2655.
و در حدیث صحیح دیگر فرمود که: سجده شُکر واجب است بر هر مسلمانی، تمام می‌کنی به آن نماز خود را و خوشنود می‌گردانی به آن پروردگار خود را و ملائکه را از خود به عجب

1- ثواب الأعمال: 155.
2- بحار الأنوار 86/ 201 نقل از علل الشرایع.
3- ثواب الأعمال: 35.
4- ثواب الأعمال: 35 و بحار الأنوار 86/ 203 نقل از کامل الزیارة.

می‌آوری، بدرستی که هرگاه که بنده نماز کند و بعد از آن سجده شُکر کند، پروردگار عالمیان حجاب را از میان بنده و ملائکه بگشاید، پس گوید: ای ملائکه من، نظر کنید به سوی بنده من، که ادا کرد فرض مرا و تمام کرد عهد مرا پس سجده کرد نزد من برای شُکر آنچه من بر او انعام کرده‌ام، ای ملائکه من، او را چه باید داد؟ گویند: پروردگارا رحمت تو، پس فرماید که: دیگر چه باید داد؟
گویند: پروردگارا بهشت تو، باز فرماید که: دیگر چه باید داد؟ گویند: کفایت مهمّات او و برآوردن حاجات او، پس حق تعالی مکرّر سؤال نماید و ملائکه جواب گویند، تا آنکه ملائکه گویند:
پروردگارا دیگر ما چیزی نمی‌دانیم، آنگاه خداوند کریم فرماید که: من او را شُکر کنم چنانچه او مرا شُکر کرد، و اقبال کنم به سوی او به فضل خود، و رحمت عظیم خود را در قیامت به او بنمایم (1) 2656.
و به سند صحیح از حضرت صادق علیه السلام منقول است که: خداوند عالمیان ابراهیم علیه السلام را برای آن خلیل خود گردانید که سجده بر زمین بسیار می‌کرد (2) 2657.
و در حدیث معتبر دیگر فرمود که: چون نعمتی از نعمتهای خدا را به یادآری و در موضعی باشی که کسی از مخالفان تو را نبیند پهلوی روی خود را بر زمین نِه، و اگر در جایی باشی که ایشان باشند و نتوانی سجده کرد دست بر پایین شکم خود گذار و خم شو برای تواضع و شکستگی نزد خدا، و دست بر شکم گذاشتن برای آن است که مخالفان گمان کنند که پیچی در شکم تو به هم رسیده است (3) 2658.
و در روایت بسیار وارد شده است که: حق تعالی به حضرت موسی علیه السلام خطاب کرد که:
می‌دانی چرا تو را برگزیدم، و از میان خلق تو را کلیم خود گردانیدم؟ موسی گفت: نمی‌دانم ای پروردگار من، فرمود: برای آنکه بر احوال بندگان خود مطّلع شدم، در میان ایشان کسی ندیدم که نزد من نَفْسش از تو ذلیل‌تر باشد، بدرستی که چون تو از نماز فارغ می‌شوی دو طرف روی خود را بر خاک می‌گذاری (4) 2659.
و به سند موثّق از حضرت امام رضا علیه السلام منقول است که: سجده بعد از نماز واجب شُکر خدا است بر آنکه توفیق داده بنده خود را بر آنکه ادا کرد فرض او را، و کمتر آنچه در این سجده گویند آن است که سه مرتبه بگوید: شُكْراً لِلَّهِ، راوی پرسید که: چه معنی دارد شُكْراً لِلَّهِ؟ حضرت

1- تهذيب الأحكام 2/ 110 ح 415.
2- علل الشرايع: 34، ح 1، باب 32.
3- تهذيب الأحكام 2/ 112 ح 421.
4- من لا يحضره الفقيه 1/ 332 ح 975.

فرمود که: معنیش آن است که این سجده از من شُکر خدا است بر آنکه مرا توفیق داد که به خدمت او قیام نمودم، و فرض او را ادا کردم، و شُکر خدا موجب مزید نعمت و توفیق طاعت است، و اگر در نماز تقصیری مانده باشد که به نافله‌ها تمام نشده باشد به این سجده تمام می‌شود (1) .2660

وامّا کیفیّت این سجده، به هر نحو که واقع شود به عمل می‌آید، و احوط آن است که اگر بر زمین باشد و تواند، مانند سجده نماز بر هفت عضو سجده کند، و پیشانی را بر چیزی گذارد که در نماز بر آن می‌گذارد، و افضل آن است که بر خلاف سجده نماز دستها را بر زمین بخواباند و شکم را بر زمین برساند، و سنّت است که اوّل پیشانی را بر زمین گذارد پس طرف راست رو را پس طرف چپ رو را، پس باز پیشانی را بر زمین گذارد، و به این سبب دو سجده شُکر می‌گویند، و ظاهراً بدون ذکر نیز به عمل می‌آید، و سنّت است که ذکری بکند، و بهتر آن است که از اذکار و ادعیه باشد که مذکور خواهد شد (2) .2661

و مستحبّ است که این سجده را طول دهد، چنانچه منقول است که: حضرت امام موسی کاظم علیه السلام بعد از طلوع صبح سجده می‌کرد تا وقت زوال و بعد از عصر تا شام (3) .2662

و در حدیث دیگر وارد شده که: آن حضرت زیاده از ده سال هر روز بعد از طلوع آفتاب تا وقت زوال در سجده بودند (4) .2663

و به سند صحیح منقول است که: حضرت امام رضا علیه السلام آنقدر در سجود می‌ماند که سنگ‌ریزه‌مسجد از عرق او تر می‌شد، ودو طرف روی‌خود را برزمین‌مسجد می‌چسبانید (5) .2664

و در رجال کشّی مذکور است که: فضل بن شاذان به نزد ابن ابی عمیر آمد و او در سجده بود و سجده را بسیار طول داد، و چون سر برداشت و طول سجده او را مذکور ساختند، گفت: اگر سجود جمیل بن درّاج را می‌دیدید سجود مرا طویل نمی‌شمردید، وگفت: روزی به نزد جمیل رفتم و او سجده را بسیار طول داد، چون سر برداشت من گفتم که: سجده را طول دادید؟! گفت:

اگر طول سجده معروف بن خَرّبوذ را می‌دیدی سجده مرا سهل می‌شمردی (6) .2665

و ایضاً از فضل بن شاذان روایت کرده است که: حسن بن علیّ بن فضّال به صحرا می‌رفت

1- بحار الأنوار 86/ 198 نقل از علل و عيون.

2- من لا يحضره الفقيه 1/ 333 ضمن ح 977 و كافى 3/ 324 ح 14 و 15.

3- ارشاد مفيد 2/ 231.

4- بحار ا لأنوار 86/ 230 نقل از عيون اخبار ا لرضا عليه السلام.

5- بحار الأنوار 49/ 92- 93.

6- رجال كشّى 2/ 522 شماره 469 شرح حال جميل بن درّاج.

برای عبادت، و سجده را چندان طول می‌داد که مرغ می‌آمد و بر پشتش می‌نشست به گمان آنکه جامه‌ای است افتاده، و وحشیان بر دور او چرا می‌کردند و از او وحشت نمی‌کردند (1) 2666.
و ایضاً روایت کرده است که: علیّ بن مهزیار چون آفتاب طلوع می‌کرد به سجده می‌رفت، و سر برنمی‌داشت تا برای هزار نفر از برادران خود دعا می‌کرد مثل آنچه از برای خود دعا کرده بود، وبر پیشانی او پینه بود مانند زانوی شتر از بسیاری طول سجود (2) 2667.
و ایضاً روایت کرده است که: ابن ابی‌عمیر بعد از نماز صبح به سجده شُکر سرمی‌گذاشت و برنمی‌داشت مگر وقت ظهر (3) 2668.
و افضل آن است که سجده شُکر بعد از جمیع تعقیبات باشد و پیش از نوافل، و در نماز مغرب اکثر گفته‌اند که: بعد از نوافل بجا آورد، و بعضی پیش از نوافل گفته‌اند، و ظاهراً هر دو خوب است، و پیش از نوافل بجا آوردن افضل است، چنانچه حِمیری از حضرت صاحب الزّمان علیه السلام روایت کرده است، و اگر هر دو را به عمل آورد شاید بهتر باشد (4) 2669.
امّا دعاهای این سجده بسیار است، و آسانتر آنها این چند امر است: در دعاهای سجده شکر
اوّل: به سند معتبر از حضرت امام رضا علیه السلام منقول است که: اگر خواهی صد مرتبه شُکْراً شُکْراً بگو، و اگر خواهی صد مرتبه عَفْواً عَفْواً (5) 2670.
و در عیون اخبار الرّضا از رجاء بن ابی الضّحّاک روایت کرده است که: حضرت امام رضا علیه السلام در راه خراسان هرگاه از تعقیب نماز ظهر فارغ می‌شد به سجده شُکر می‌رفت و صد مرتبه می‌گفت: شُکْراً لِلَّهِ، و چون از تعقیب عصر فارغ می‌شد صد مرتبه در سجده می‌گفت:
حَمْداً لِلَّهِ (6) 2671.
دویّم: شیخ کلینی به سند معتبر از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که: نزدیکترین احوال بنده به سوی خدای تعالی وقتی است که بنده در سجود باشد و خدای خود را بخواند، چون به سجده روی بگو: یَا رَبَّ الْأَرْبابِ، وَیَا مَلِکَ الْمُلُوکِ، وَیَا سَیِّدَ السَّاداتِ، وَیَا جَبَّارَ

1- رجال کشّی 2/ 801 شماره 993 شرح حال حسن بن علی بن فضّال.
2- رجال کشّی 2/ 825 شماره 1038.
3- رجال کشّی 2/ 855 شماره 1106 شرح حال محمّد بن ابی عمیر.

4- بحار الانوار 86/ 194 نقل از احتجاج طبرسی.
5- تهذیب الأحكام 2/ 111 ح 417.
6- عیون أخبار الرضا علیه السلام 2/ 194 ضمن حدیث مفصّلی.

الْجَبابِرَةِ، وَيَا إِلهَ الْآلِهَةِ، صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، پس حاجت خود را بطلب، پس بگو: فَإِنِّی عَبْدُکَ ناصِیَتِی فِی قَبْضَتِکَ، پس هر دعا که خواهی بکن که خدا بخشنده است، و برآوردن هیچ حاجت بر او دشوار نیست (1) 2672.

سیّم: ایضاً کلینی به سند موثّق از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که: شنیدم شبی پدرم در مسجد به سجود رفته می‌گریست، و این دعا می‌خواند:

سُبْحانَکَ اللَّهُمَّ أَ نْتَ رَبِّی حَقّاً حَقّاً، سَجَدْتُ لَکَ یَا رَبِّ تَعَبُّداً وَرِقّاً، اللَّهُمَّ إِنَّ عَمَلِی ضَعِیفٌ فَضاعِفْهُ لِی، اللَّهُمَّ قِنِی عَذابَکَ یَوْمَ تَبْعَثُ عِبادَکَ، وَتُبْ عَلَیَّ إِنَّکَ أَ نْتَ التَّوَّابُ الرَّحِیمُ (2) 2673.

چهارم: ایضاً کلینی به سند معتبر روایت کرده است که: حضرت امام موسی علیه السلام در سجده این دعا می‌خواند:

أَعُوذُ بِکَ مِنْ نَارٍ حَرُّها لَایُطْفَی، وَأَعُوذُ بِکَ مِنْ نارٍ جَدِیدُها لَایَبْلی، وَأَعُوذُ بِکَ مِنْ نارٍ عَطْشانُها لَایُرْوی، وَأَعُوذُ بِکَ مِنْ نارٍ مَسْلُوبُها لَا یُکْسَی (3) 2674.

پنجم: ایضاً کلینی به سند معتبر روایت کرده است که: شکایت کرد مردی به حضرت صادق علیه السلام که: امّ ولدی دارم و او علیل است، حضرت فرمود که: بگو بعد از هر نماز واجب در سجده شُکر بگوید: یَا رَؤُوفُ یَا رَحِیمُ یَا رَبِّ یَا سَیِّدِی، پس حاجت خود را بطلبد (4) 2675.

ششم: در روایات معتبره بسیار منقول است که: حضرت صادق و کاظم علیهما السلام در سجده شُکر بسیار می‌فرمودند: أَسْأَ لُکَ الرَّاحَةَ عِنْدَ الْمَوْتِ، وَالْعَفْوَ عِنْدَ الْحِسابِ (5) 2676.

هفتم: به سند صحیح از حضرت صادق علیه السلام مروی است که در سجده می‌گفتند: سَجَدَ وَجْهِیَ اللَّئِیمُ لِوَجْهِ رَبِّیَ الْکَرِیمِ (6) 2677.

1- کافی 3/ 323 ح 7.

2- کافی 3/ 323 ح 9.

3- کافی 3/ 328 ح 22.

4- کافی 3/ 328 ح 24.

5- کافی 3/ 323 ح 10.

6- بحار الأنوار 86/ 216 نقل از جامع بزنطی از خطّ بعض افاضل.

هشتم: در بعضی از کتب معتبره از حضرت امیر المؤمنین علیه السلام روایت شده که: بهترین سخنان نزد حق تعالی آن است که بنده در سجده سه مرتبه بگوید: إِنِّی ظَلَمْتُ نَفْسِی فَاغْفِرْ لِی (1) 2678.
نهم: در جعفریّات به سند صحیح از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که: حضرت رسول صلی الله علیه و آله چون سر به سجده می‌گذاشت این دعا می‌خواند:
اللَّهُمَّ مَغْفِرَتُکَ أَوْسَعُ مِنْ ذُ نُوبِی، وَرَحْمَتُکَ أَرْجَی عِنْدِی مِنْ عَمَلِی، فَاغْفِرْ لِی ذُ نُوبِی یَا حَیّاً لَایَمُوتُ (2) 2679.
دهم: قطب راوندی از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که: هرگاه تو را شدّتی و غمی عارض شود و به نهایت برسد سجده کن بر زمین و بگو:
یَا مُذِلَّ کُلِّ جَبَّارٍ، یَا مُعِزَّ کُلِّ ذَلِیلٍ، قَدْ وَحَقِّکَ بَلَغَ مَجْهُودِی، فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَفَرِّجْ عَنِّی (3) 2680.
و در عدّة الدّاعی از آن حضرت روایت کرده است که: هرگاه به مردی نازله یا امر شدیدی یا کربی و غمی نازل شود زانوها و دستهای خود را تا مرفق برهنه کند و بر زمین بچسباند و سینه خود را بر زمین برساند و حاجت خود را طلب کند (4) 2681.
یازدهم: ابن بابویه به سند معتبر ازحضرت‌صادق علیه السلام روایت کرده است که: هرگاه بنده در سجده سه مرتبه بگوید: یَا اللَّهُ یَا رَبّاهُ یَا سَیِّداهُ، خداوند کریم جواب او گوید: لَبَّیْکَ بنده من، حاجت خود را بطلب (5) 2682.
و در مکارم الأخلاق روایت کرده است که: هرکه در سجده بگوید: یا رَبّاهُ یا سَیِّداهُ، آنقدر که نفس منقطع شود، حق تعالی فرماید که: حاجت خود را بخواه (6) 2683.
دوازدهم: در مکارم الأخلاق از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که: حضرت

1- بحار الأنوار 86/ 217 نقل از خطّ شهید.
2- بحار الأنوار 86/ 217 نقل از جعفریّات.
3- دعوات راوندی: 51.
4- عدّة الداعی: 318.
5- أمالی صدوق: م 64، ح 6.
6- مکارم الأخلاق 2/ 40 ح 2089.

رسول صلی الله علیه و آله به مردی گذشت و او در سجده بود می‌گفت: یَا رَبِّ مَاذا عَلَیْکَ أَنْ تُرْضِیَ عَنِّی (1) 2684 کُلَّ مَنْ کانَ لَهُ عِنْدِی تَبِعَةٌ، وَأَنْ تَغْفِرَ لِی ذُ نُوبِی، وَأَنْ تُدْخِلَنِی الْجَنَّةَ بِرَحْمَتِکَ، فَإِنَّمَا عَفْوُکَ عَنِ الظَّالِمِینَ، وَأَنَا مِنَ الظَّالِمِینَ، فَلْتَسَعْنِی رَحْمَتُکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ. پس حضرت فرمود که: سر بردار که دعایت مستجاب شد، بدرستی که دعای پیغمبری را خواندی که در زمان قوم عاد بود (2) 2685.

مؤلّف گوید که: ما در مفاتیح در ضمن اعمال مسجد کوفه و مسجد زید بعضی دعاها نقل کردیم که در سجده خوانده می‌شود.

و شیخ طوسی در مصباح المتهجّد در ذکر سجده شُکر فرموده: و مستحبّ است که دعا کند از برای برادران خود در سجده، پس بگوید: اللَّهُمَّ رَبَّ الْفَجْرِ وَاللَّیَالِی الْعَشْرِ، وَالشَّفْعِ وَالْوَتْرِ، وَاللَّیْلِ إِذا یَسْرِ، وَرَبَّ کُلِّ شَیْ ءٍ، وَ إِلهَ کُلِّ شَیْ ءٍ، وَخَالِقَ کُلِّ شَیْ ءٍ، وَمَلِکَ (3) 2686 کُلِّ شَیْ ءٍ، صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَافْعَلْ بِی وَبِفُلانٍ وَفُلانٍ مَا أَ نْتَ أَهْلُهُ، وَلَا تَفْعَلْ بِنَا مَا نَحْنُ أَهْلُهُ، فَإِنَّکَ أَهْلُ التَّقْوَی وَأَهْلُ الْمَغْفِرَةِ (4) 2687. و چون سر از سجده برداشتی می‌مالی دست خود را بر موضع سجود خود، و می‌مالی به صورت خود از طرف چپ صورت، پس می‌مالی به پیشانی، پس به جانب راست سه مرتبه، و در هر مرتبه می‌گویی: اللَّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ، لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ، عَالِمُ الْغَیْبِ وَالشَّهادَةِ، الرَّحْمنُ الرَّحِیمُ. اللَّهُمَّ أَذْهِبْ عَنِّی الْهَمَّ، وَالْحَزَنَ، وَالْغِیَرَ، وَالْفِتَنَ (5) 2688، مَا ظَهَرَ مِنْها وَمَا بَطَنَ (6) 2689. اعمال ما بین طلوع و غروب

1- عَنِّی: خ.

2- مکارم الأخلاق 2/ 40- 41 ح 2091.

3- وَمَلِیکَ: خ ل.

4- مصباح المتهجّد: 197 و 241.

5- وَالْفِتَنَ: خ.

6- مصباح المتهجّد: 243- 244.

فصل دویّم

در مختصری از اعمالی که متعلّق به ما بین طلوع آفتاب و غروب آن است

چون آفتاب خواهد طلوع کند می‌خوانی در آن وقت دعاهایی را که در فصل پنجم خواهد آمد إن شاء اللّه تعالی. و سزاوار است که در ابتدای روز تصدّقی دهی اگر چه چیز کمی باشد، و آنکه پیش از ظهر مهیّا شوی برای نماز ظهر، و مقدّم داری خواب قیلوله را، و خواب قیلوله مُعین است برای عبادت در شب و روزه روز (1) 2690، و جدّ و جهد می‌کنی که برای ظهر بیدار شوی، پس وضو می‌گیری و می‌روی به جانب مسجد و نماز تحیّت مسجد را بجا می‌آوری، و منتظر دخول وقت می‌شوی اگر وقت داخل نشده، و مستحبّ است آنکه نماز در اوّل وقت خوانده شود (2) 2691، و چون زوال محقّق شد اول کاری که می‌کنی آن است که می‌گویی:

سُبْحانَ اللّه وَلَا إِلهَ إِلّا اللّهُ، وَالْحَمْدُ لِلّهِ الَّذِی لَمْ یَتَّخِذْ صَاحِبَةً وَلَا وَلَداً، وَلَمْ یَکُنْ لَهُ شَرِیکٌ فِی الْمُلْکِ، وَلَمْ یَکُنْ لَهُ وَ لِیٌّ مِنَ الذُّلِّ وَکَبِّرْهُ تَکْبِیراً. آداب نماز ظهر و نوافل آن

و روایت شده که حضرت امام محمّد باقر علیه السلام به محمّد بن مسلم فرمود که: محافظت کن بر این، چنانکه محافظت می‌کنی بر چشمهای خود (3) 2692.

واگر با وضو نیستی مبادرت کن به وضو گرفتن، و آدابی که در سابق ذکر شد به عمل می‌آوری، پس شروع می‌کنی به خواندن نوافل ظهریّه، و آنها هشت رکعت است، پس نیّت می‌کنی از برای دو رکعت اوّل و هفت تکبیری که در سابق ذکر شد با دعاهایش بجا می‌آوری، و کلمه استعاذه را می‌گویی، ومی‌خوانی سوره حمد و توحید در رکعت اوّل، و سوره حمد و قُلْ یَا أَیُّها الکَافِرون در رکعت دویّم، و بعد از فراغ از این دو رکعت سه تکبیری که در تعقیبات ذکر شد با تسبیح حضرت فاطمه علیها السلام می‌گویی، پس می‌خوانی:

اللَّهُمَّ إِنِّی ضَعِیفٌ فَقَوِّ فِی رِضاکَ ضَعْفِی، وَخُذْ إِلَی الْخَیْرِ بِنَاصِیَتِی، وَاجْعَلِ الْإِیمانَ مُنْتَهی رِضایَ، وَبَارِکْ لِی فِیمَا قَسَمْتَ لِی، وَبَلِّغْنِی بِرَحْمَتِکَ

1- تهذیب الأحکام 4/ 199 ح 571.

2- مصباح المتهجّد: 31.

3- فلاح السائل: 193، شماره 103، فصل 16.

كُلَّ الَّذِی أَرْجُو مِنْکَ، وَاجْعَلْ لِی وُدّاً وَسُرُوراً لِلْمُؤْمِنِینَ وَعَهْداً عِنْدَکَ (1) .2693

پس برمی‌خیزی و دو رکعت دیگر بجا می‌آوری به همین طریق، مگر آنکه شش تکبیر افتتاح را نمی‌گویی، و نیز برمی‌خیزی و دو رکعت دیگر به همین کیفیّت بجا می‌آوری، وتسبیح و دعای مذکور را در عقب این چهار رکعت نیز می‌خوانی، و دو رکعت دیگر از این نوافل را مابین اذان و اقامه می‌کنی، و بعد از اقامه نماز می‌گویی:

اللَّهُمَّ رَبَّ هذِهِ الدَّعْوَةِ التَّامَّةِ وَالصَّلاةِ الْقَائِمَةِ، بَلِّغْ مُحَمَّداً صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ الدَّرَجَةَ وَالْوَسِیلَةَ، وَالْفَضْلَ وَالْفَضِیلَةَ، بِاللَّهِ أَسْتَفْتِحُ، وَبِاللَّهِ أَسْتَنْجِحُ، وَبِمُحَمَّدٍ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ أَ تَوَجَّهُ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَاجْعَلْنِی بِهِمْ عِنْدَکَ وَجِیهاً فِی الدُّنْیا وَالْآخِرَةِ وَمِنَ الْمُقَرَّبِینَ (2) 2694.

پس مشغول شو به خواندن نماز ظهر، و مراعات می‌کنی آنچه را که در نماز صبح مذکور شد، و در این جا در ما سوای بِسْمِ اللَّه آهسته بخوان، و بهتر آنکه بخوانی در رکعت اوّل بعد از حمد سوره إِنّا أَنْزَلْناه را، و در رکعت دویّم سوره توحید را (3) 2695، و چون دو رکعت از آن را خواندی و از تشهّد فارغ شدی می‌گویی بعد از صلوات تشهّد: وَتَقَبَّلْ شَفاعَتَهُ وَارْفَعْ دَرَجَتَهُ، پس برخیز و بخوان تسبیحات اربع را سه مرتبه، و اگر اضافه کنی استغفاری قربةً إلی اللّه نیز خوب است، پس رکوع و سجود را بجا آور به همان آدابی که در سابق به شرح رفت، پس برخیز از رکعت سیّم، و رکعت چهارم را نیز به همین کیفیّت بجا آور، پس تشهّد و سلام بخوان. آداب نماز عصر و نوافل آن

پس از نماز شروع می‌کنی به خواندن تعقیب، و آن سه تکبیری که در اوّل تعقیبات بود می‌گویی، پس می‌خوانی: لَاإِلهَ إِلَّا اللَّهُ إِلهاً واحِداً، تا آخر دعا که سابق مذکور شد، پس تسبیح زهراء علیها السلام را می‌گویی، و می‌خوانی آنچه خواهی از تعقیبات مشترکه که بعد از نماز صبح می‌خواندی، پس می‌خوانی تعقیبات مختصّه نماز ظهر را، و آنها بسیار است، و ما بعضی از آنها را در هدیّه و مفاتیح ذکر نمودیم، و این مختصر گنجایش ذکر ندارد، پس سجده شُکر بجا می‌آوری.

1- مصباح المتهجّد: 40.
2- مصباح المتهجّد: 30 و 72.
3- مصباح المتهجّد: 48.

و چون از تعقیب نماز ظهر فارغ شدی مهیّا می‌شوی به جهت نماز عصر، پس بجا می‌آوری نافله آن را، و آن نیز هشت رکعت است، و بعد از فراغ از نوافل، نماز عصر بجا می‌آوری به همان آداب که مذکور شد، و سزاوار است آنکه بخوانی در رکعت اوّل بعد از حمد سوره إِذَا جَاءَ یا سوره أَلهَاکُمُ التَّکَاثُر یا امثال آن را، و در رکعت دوّم می‌خوانی سوره توحید را، و بعد از فراغ از نماز می‌خوانی از تعقیبات مشترکه آنچه را که بخواهی، پس به عمل می‌آوری آنچه را که مختصّ به نماز عصر است، که از جمله هفتاد مرتبه استغفار و ده مرتبه سوره إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ است، پس سجده شُکر بجا می‌آوری.

و چون خواستی از مسجد بیرون آیی این دعا را می‌خوانی:

اللَّهُمَّ دَعَوْتَنِی فَأَجَبْتُ دَعْوَتَکَ، وَصَلَّیْتُ مَکْتُوبَتَکَ، وَانْتَشَرْتُ فِی أَرْضِکَ کَمَا أَمَرْتَنِی، فَأَسْأَلُکَ مِنْ فَضْلِکَ الْعَمَلَ بِطَاعَتِکَ، وَاجْتِنَابَ مَعْصِیَتِکَ، وَالْکَفَافَ مِنَ الرِّزْقِ بِرَحْمَتِکَ (1) 2696.

1- مصباح المتهجّد: 73 و کافی 3/ 309 از رسول اکرم صلی الله علیه و آله.

فصل سیّم

در اعمالی که متعلّق به ما بین غروب آفتاب تا وقت خواب استآداب نماز مغرب

بدان که آنچه سزاوار است از برای تو در نزدیکی غروب آن است که تعجیل کنی به رفتن به جانب مسجد، و آنکه در وقت زردی آفتاب بگویی:

أَمْسَی ظُلْمِی مُسْتَجِیراً بِعَفْوِکَ، وَأَمْسَتْ ذُنُوبِی مُسْتَجِیرَةً بِمَغْفِرَتِکَ، وَأَمْسی خَوْفِی مُسْتَجِیراً بِأَمانِکَ، وَأَمْسَی ذُلِّی مُسْتَجِیراً بِعِزِّکَ، وَأَمْسَی فَقْرِی مُسْتَجِیراً بِغِنَاکَ، وَأَمْسَی وَجْهِیَ الْبالِی (1) 2697 مُسْتَجِیراً بِوَجْهِکَ الدَّائِمِ الْباقِی.

اللَّهُمَّ أَلْبِسْنِی عافِیَتَکَ وَغَشِّنِی بِرَحْمَتِکَ، وَجَلِّلْنِی کَرامَتَکَ، وَقِنِی شَرَّ خَلْقِکَ مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ، یَا اللَّهُ یَا رَحْمنُ یَا رَحِیمُ (2) 2698.

و سزاوار است که در این وقت مشغول باشی به تسبیح کردن و استغفار نمودن، زیرا که فضیلت این وقت مثل فضیلت پیش از طلوع است، و حق تعالی فرموده: وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّکَ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ الْغُرُوبِ (3) 2699.

و از حضرت صادق علیه السلام منقول است که: چون آفتاب تغییر کرد یعنی مشرف بر غروب شد پس ذکر کن خدای عزّ وجلّ را، و اگر با مردمی هستی که تو را مشغول دارند برخیز و دعا کن، یعنی از نزد آنها برخیز و مشغول دعا شو (4) 2700.

و می‌گویی در وقت غروب:

یَا مَنْ خَتَمَ النُّبُوَّةَ بِمُحَمَّدٍ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ، اخْتِمْ لِی فِی یَوْمِی هذَا بِخَیْرٍ، وَشَهْرِی بِخَیْرٍ، وَسَنَتِی بِخَیْرٍ، وَعُمْرِی بِخَیْرٍ (5) 2701.

1- در فلاح السائل و عدّة الداعی: البالی الفانی.

2- فلاح السائل: 383، شماره 254، فصل 22 و عدّة الداعی: 309 از رسول اکرم صلی الله علیه و آله.

3- ق: 50/ 29.

4- فلاح السائل: 383، ضمن ح 255، باب 22.

5- مصباح المتهجّد: 83.

و می‌خوانی تهلیل و استعاذه مأثوره را که در ادعیه صباح و مساء بیاید، پس می‌گذاری دست خود را بر بالای سرت و می‌کشی بر صورت خود و می‌گیری ریش خود را به دست و می‌گویی:
أَحَطْتُ عَلَی نَفْسِی وَأَهْلِی وَمالِی وَوَلَدِی مِنْ غائِبٍ وَشاهِدٍ بِاللَّهِ الَّذِی لَا إِلهَ إِلّا هُوَ عالِمُ الْغَیْبِ وَالشَّهادَةِ الرَّحْمنُ الرَّحِیمُ، الْحَیُّ الْقَیُّوْمُ، لَاتَأْخُذُهُ سِنَةٌ وَلَا نَوْمٌ. می‌خوانی تا الْعَلِیُّ الْعَظِیمُ (1) 2702 (2) 2703.
پس مبادرت می‌کنی به خواندن نماز مغرب، و سزاوار نیست تأخیر افکندن نماز مغرب را از اوّل وقت آن، و در احادیث کثیره تأکید بسیار شده به تأخیر نینداختن آن از اوّل وقتش، و چون خواستی مشغول نماز شوی اذان و اقامه می‌گویی به همان آدابی که در سابق گذشت، و نیز در مابین اذان و اقامه می‌گویی:
اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِإِقْبالِ لَیْلِکَ، وَ إِدْبارِ نَهارِکَ، وَحُضُورِ صَلَوَاتِکَ، وَأَصْواتِ دُعاتِکَ، وَتَسْبِیحِ مَلائِکَتِکَ، أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَأَنْ تَتُوْبَ عَلَیَّ إِنَّکَ أَ نْتَ التَّوَّابُ الرَّحِیمُ (3) 2704.
پس برمی‌خیزی و نماز مغرب را با آداب و شرائط بجا می‌آوری، و بعد از فراغ از نماز سه تکبیر و تسبیح زهراء علیها السلام را می‌گویی، پس می‌خوانی:
إِنَّ اللَّهَ وَمَلائِکَتَهُ یُصَلُّوْنَ عَلَی النَّبِیِّ یَا أَ یُّهَا الَّذِینَ آمَنُوا صَلُّوْا عَلَیْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِیماً. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ النَّبِیِّ وَعَلَی ذُرِّیَّتِهِ وَعَلَی أَهْلِ بَیْتِهِ (4) 2705.
و هفت مرتبه می‌گویی: بِسْمِ اللَّه الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلّا بِاللَّهِ الْعَلِیِّ الْعَظِیمِ (5) 2706.

1- بقره: 2: 255.
2- فلاح السائل: 383، ضمن ح 261، باب 22.
3- مصباح المتهجّد: 97 و فلاح السائل: 404، ح 273، فصل 22.
4- فلاح السائل: 408، شماره 278، فصل 23.
5- فلاح السائل: 409، شماره 279، فصل 23.

پس سه مرتبه می‌گویی: الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی یَفْعَلُ مَا یَشاءُ وَلَا یَفْعَلُ مَا یَشاءُ غَیْرُهُ (1) 2707.
پس می‌گویی: سُبْحانَکَ لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ اغْفِرْ لِی ذُ نُوبِی جَمِیعاً، فَإِنَّهُ لَایَغْفِرُ الذُّنُوبَ کُلَّها جَمِیعاً إِلّا أَ نْتَ (2) 2708.
و اگر دوست داشته باشی که تعقیب بیشتر از این بخوانی افضل آن است که بعد از نافله مغرب بخوانی (3) 2709، پس برمی‌خیزی به جهت خواندن نافله، و آن چهار رکعت است به دو سلام، و مکروه است تکلّم مابین نماز مغرب و نافله آن، و می‌خوانی در رکعت اوّل سوره قُلْ یَا أَیُّها الکَافِرُونَ، و در رکعت دوّم توحید، و در دو رکعت دیگر هر سُوره که خواسته باشی، و سزاوار است که در رکعت سیّم بخوانی اوّل سوره حدید تا عَلِیم بِذَاتِ الصُّدورِ، و در رکعت چهارم آخر سوره حشر لَوْ أَنْزَلْنا هذَا القُرْآنَ تا آخر سوره (4) 2710، و اگر به حمد تنها بخواهی اکتفا کنی جایز است مثل سایر نوافل، و سزاوار است بلند خواندن قرائت در آن، و همچنین در سایر نافله‌های شب.
پس چون از نافله مغرب فارغ شدی مانعی نیست از آنکه بخوانی از تعقیبات مشترکه آنچه که خواهی، پس سجده شُکر بجا می‌آوری به نحوی که در سابق گذشت، و اقلّ چیزی که در سجده شُکر مجزی است آن است که بگویی: شُکْراً شُکْراً (5) 2711. تعقیب نماز عشاء
و شیخ کلینی از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که فرمود: هرگاه از نماز مغرب فارغ شدی دست بکش بر جبین خود و بگو سه مرتبه: بِسْمِ اللَّهِ الَّذِی لَاإِلهَ إِلّا هُوَ عالِمُ الْغَیْبِ وَالشَّهادَةِ الرَّحْمَانُ الرَّحِیمُ، اللَّهُمَّ أَذْهِبْ عَنِّی الْهَمَّ وَالْحَزَنَ (6) 2712.

1- مصباح المتهجّد: 98.
2- فلاح السائل: 409، شماره 280، فصل 23.
3- فلاح السائل: 410.
4- مصباح المتهجّد: 98.
5- بحار الأنوار 86/ 198 نقل از عیون و علل.
6- کافی 3/ 345.

و شایسته است آنکه بخوانی نماز غفیله را، و کیفیّت آن در مفاتیح و غیره مذکور است.
و چون شفق پنهان شود اذان و اقامه می‌گویی از برای نماز عشاء به همان آدابی که در سابق گذشت، پس شروع کن به خواندن فریضه عشاء با آداب و شرائط، و سزاوار است آنکه طول‌دهی قنوت و تعقیب آن را زیرا که وقت وسعت دارد.
پس می‌خوانی در تعقیب دعاء مشترکه بین صبح و شام را، پس از آن می‌خوانی دعاهای مختصّه به شام را، و آنها بسیار است، از جمله دعایی است که برای طلب روزی وارد شده، و در مفاتیح نقل شده.
و مستحبّ است آنکه بخوانی هفت مرتبه سوره قدر را، پس می‌گویی: اللَّهُمَّ رَبَّ السَّمَاوَاتِ السَّبْعِ وَمَا أَظَلَّتْ، وَرَبَّ الْأَرَضِينَ السَّبْعِ وَمَا أَ قَلَّتْ، وَرَبَّ الشَّياطِينِ وَما أَضَلَّتْ، وَرَبَّ الرِّياحِ وَما ذَرَتْ. اللَّهُمَّ رَبَّ كُلِّ شَيْءٍ وَ إِلٰهَ كُلِّ شَيْءٍ وَمَلِيكَ كُلِّ شَيْءٍ، أَ نْتَ اللَّهُ الْمُقْتَدِرُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ، أَ نْتَ اللَّهُ الْأَوَّلُ فَلا شَيْءَ قَبْلَكَ، وَأَ نْتَ الْآخِرُ فَلا شَيْءَ بَعْدَكَ، وَأَ نْتَ الظَّاهِرُ فَلا شَيْءَ فَوْقَكَ (1) 2713، وَأَ نْتَ الْباطِنُ فَلا شَيْءَ دُونَكَ، رَبَّ جَبْرَئِيلَ وَمِيكائِيلَ وَ إِسْرافِيلَ وَإِلٰهَ إِبْراهِيمَ وَإِسْماعِيلَ (2) 2714 وَ إِسْحاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَ سْباطِ (3) 2715، أَسْأَ لُكَ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَأَنْ تَوَلَّانِي بِرَحْمَتِكَ وَلَا تُسَلِّطْ عَلَيَّ أَحَداً مِنْ خَلْقِكَ مِمَّنْ لَا طاقَةَ لِي بِهِ. اللَّهُمَّ إِنِّي أَ تَحَبَّبُ إِلَيْكَ فَحَبِّبْنِي، وَفِي النَّاسِ فَعَزِّزْنِي، وَمِنْ شَرِّ شَّياطِينِ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ فَسَلِّمْنِي يَا رَبَّ الْعالَمِينَ، وَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ. پس دعا می‌کنی به آنچه دوست می‌داری (4) 2716.
پس سجده شُکر بجا می‌آوری، پس نماز وتیره را بجا می آوری، و آن دو رکعت نافله نشسته است بعد از نماز عشاء، و مستحبّ است آنکه در این نماز خوانده شود صد آیه از قرآن، و خوب است آنکه در رکعت اوّل بعد از حمد خوانده شود سوره واقعه و در دویّم سوره توحید، و می‌خوانی

1- از: «وَأَنتَ الآخر» تا «فوقَکَ»: نسخه.
2- وَإِسْماعِيلَ: خ.
3- وَالْأَ سْباطِ: خ.
4- مصباح المتهجّد: 110.

بعد از سلام هر دعایی که خواستی (1) 2717. در آداب وقت خواب
و چون خواستی بخوابی سزاوار است که مهیّای موت شوی، و با طهارت باشی، و توبه از گناهان نمایی، و قلب خود را از هموم دنیا فارغ سازی، و یاد کنی وقت مرگ و خوابیدن در لحد را تنها و بی‌کس، و وصیّت خود را نوشته در زیر وساده خود گذاری، و عازم باشی بر آنکه برای نماز شب برخیزی، زیرا که فخر مؤمن و زینت او در دنیا و آخرت نماز در آخر شب است، و می‌خوانی در وقت خوابیدن سوره قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ و سوره أَلهَاكُمُ التَّكَاثُر و آیة الکرسی را، پس سه دفعه می‌خوانی: الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی عَلا فَقَهَرَ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی بَطَنَ فَخَبَرَ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی مَلَکَ فَقَدَرَ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی یُحْیِی الْمَوْتَی، وَیُمِیتُ الْأَحْیاءَ، وَهُوَ عَلَی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ (2) 2718.
پس می‌گویی تسبیح حضرت زهراء علیها السلام را، و می‌خوابی بر طرف راست به هیئت میّت که در قبر گذاشته می‌شود.
امّا خوابیدن به هیأت محتضر، شیخ ما ثقة الإسلام نوری در دار السّلام فرموده که: نیافتم آن‌را درهیچ خبر واثری، بلی غزالی آن‌را ذکر کرده، وشک نیست که رشد درخلاف او است. انتهی.
و اگر خواستی آنکه بیدار شوی از برای نماز شب یا غیر آن و بترسی از غلبه خواب، می‌خوانی آخر سوره کهف را که این آیه است: قُلْ إِنَّمَا أَ نَا بَشَرٌ مِثْلُکُمْ یُوحی إِلَیَّ أَ نَّما إِلهُکُمْ إِلهٌ واحِدٌ فَمَنْ کَانَ یَرْجُو لِقاءَ رَبِّهِ فَلْیَعْمَلْ عَمَلًا صالِحاً وَلَا یُشْرِکْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَداً (3) 2719.
و روایت شده از حضرت صادق علیه السلام که: هیچکس نمی‌خواند این آیه را در وقت خوابیدن مگر آنکه بیدار می‌شود در آن ساعتی که می‌خواهد بیدار شود در آن ساعت (4) 2720.
و اگر از عقرب و جانوران دیگر می‌ترسی بخوان این دعا را، که حضرت امام محمّد باقر علیه السلام ضامن شده سلامتی خواننده آن را از شرّ عقرب و هوام تا وقت صبح، و دعا این است:
أَعُوذُ بِکَلِمِاتِ اللَّه التَّامَّاتِ الَّتِی لَایُجاوِزُهُنَّ بَرٌّ وَلَا فاجِرٌ مِنْ شَرِّ مَا ذَرَأَ، وَمِنْ شَرِّ مَا بَرَأَ، وَمِنْ شَرِّ کُلِّ دَابَّةٍ هُوَ آخِذٌ بِناصِیَتِها، إِنَّ رَبِّی عَلَی

1- مصباح المتهجّد: 114.
2- تهذیب الأحکام 2/ 116 ح 435 و 438 و قرب الإسناد: 35، ح 115 و من لا یحضره الفقیه 1/ 470 ح 1354 و ثواب‌الأعمال: 125.
3- کهف: 18/ 110.
4- من لا یحضره الفقیه 1/ 471 ح 1356.

صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ (1) 2721.
و اگر از احتلام ترسی این دعا را بخوان:
اللَّهُمَّ إِنِّی أَعُوذُ بِکَ مِنَ الْاحْتِلامِ، وَمِنْ سُوءِ (2) 2722 الْأَحْلامِ، وَمِنْ أَنْ یَتَلاعَبَ (3) 2723 بِیَ الشَّیْطانُ فِی الْیَقَظَةِ وَالْمَنامِ (4) 2724.
و اگر بترسی از خراب شدن خانه و مکانی که در آنجا می‌خوابی، پس می‌خوانی این آیه را:
إِنَّ اللَّهَ یُمْسِکُ السَّمواتِ وَالْأَرْضَ أَنْ تَزُولا وَلَئِنْ زالَتا إِنْ أَمْسَکَهُما مِنْ أَحَدٍ مِنْ بَعْدِهِ إِنَّهُ کانَ حَلِیماً غَفُوراً (5) 2725.
و اگر از دزد ترسی آخر سوره بنی اسرائیل را بخوان، که اوّلش این است:
قُلِ ادْعُوا اللَّهَ أَوِ ادْعُوا الرَّحْمنَ (6) 2726 (7) 2727.
و در وقت خواب سرمه بکش هفت میل، چهار میل در چشم راست، و سه میل در چشم چپ (8) 2728، و در وقت سرمه کشیدن می‌خوانی این دعا را:
اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَأَنْ تَجْعَلَ النُّوْرَ فِی بَصَرِی، وَالْبَصِیرَةَ فِی دِینِی، وَالْیَقِینَ فِی قَلْبِی، وَالْإِخْلاصَ فِی عَمَلِی، وَالسَّلامَةَ فِی نَفْسِی، وَالسَّعَةَ فِی رِزْقِی، وَالشُّکْرَ لَکَ أَبَداً مَا أَبْقَیْتَنِی، إِنَّکَ عَلَی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ (9) 2729.
وسزاوار است اینکه ترک کنی خواب بین‌الطّلوعین را و خواب بعد از عصر را، و چون خواستی بخوابی چراغ را خاموش می‌کنی و رو به‌قبله می‌خوابی، ودر بامی‌که اطرافش دیوار نداشته باشد نمی‌خوابی، و خوابی که دیدی برای هرکس نقل مکن مگر آنکه عالم و ناصح و مهربان باشد (10) 2730.

1- تهذیب الأحکام 2/ 117 ح 439.
2- شَرِّ: خ ل.
3- وَأَنْ یَلْعَبَ: خ ل.
4- مصباح المتهجّد: 122.
5- فاطر: 35/ 41.
6- اسراء: 17/ 110- 111.
7- مصباح المتهجّد: 121.
8- مکارم الأخلاق 1/ 109 ح 234 از امام رضا علیه السلام.
9- مکارم الأخلاق 1/ 111 ضمن ح 246.
10- بحار الأنوار 76/ 96.

فصل چهارمفضیلت برخاستن از خواب و نماز شب

در برخاستن از خواب و نماز شب خواندن

بدان که روایات بسیار وارد شده است از اصحاب عصمت علیهم السلام در باب برخاستن شب و بیان فضیلت آن، و روایت شده که آن شرف مؤمن است، و آنکه نماز شب باعث صحّت بدن و کفّاره گناهان روز و برطرف‌کننده وحشت قبر است، روی را سفید و بوی را پاکیزه و روزی را جلب می‌نماید (1) 2731، و آنکه مال و پسران زینت حیات دنیایند و هشت رکعت نماز در آخر شب با نماز وِتر زینت آخرت است، و گاهی حق تعالی جمع می‌فرماید این دو زینت را برای بعضی از مردمان (2) 2732، و آنکه دروغ گفته کسی که بگوید من نماز شب می‌کنم و روز گرسنگی می‌برم، زیرا که نماز شب ضامن روزی روز است (3) 2733.

و از حضرت صادق علیه السلام روایت است که: فرموده بود در وصیّت رسول خدا به علی علیهما و آلهما السّلام: یا علی، وصیّت می‌کنم تو را در باب نفس خودت به چند خصلت، پس حفظ کن آنها را، بعد از آن فرمود: خداوندا یاری کن او را، و ذکر فرمود جمله‌ای از خصلتها تا اینکه فرمود: وعَلَیْکَ بِصَلاةِ اللیْلِ، وَعَلَیْکَ بِصَلاةِ اللیْلِ، وَعَلَیْکَ بِصَلاةِ اللیْلِ، وَعَلَیْکَ بِصَلاةِ الزَّوالِ، وَعَلَیْکَ بِصَلاةِ الزَّوالِ، وَعَلَیْکَ بِصَلاةِ الزَّوالِ (4) 2734.

و ظاهر این است که حضرت اراده کردند به نماز شب سیزده رکعت را، و به نماز زوال هشت رکعتی که نافله زوال است.

و از انَس روایت است که گفت: شنیدم حضرت پیغمبر صلی الله علیه و آله فرمود: دو رکعت نماز در دل شب بهتر است به سوی من از دنیا و آنچه در دنیا است (5) 2735.

و روایت شده که از امام‌زین‌العابدین علیه السلام سؤال کردند که: چه شده که کسانی که در شب

1- عوالی اللئالی 1/ 352.

2- معانی الأخبار: 324 از امام صادق علیه السلام.

3- محاسن برقی 1/ 125 ح 141 باب 61.

4- کافی 8/ 79 ح 33.

5- علل الشرایع 2/ 363 باب 84 ح 6.

تهجّد می‌کنند رویشان از همه کس نیکوتر است؟ فرمود: برای آنکه ایشان خلوت می‌کنند با خدا، حق تعالی می‌پوشاند به ایشان از نور خویش (1) .2736

و بالجمله، روایات در این باب بسیار است، و مکروه است ترک برخاستن شب.

و شیخ به سند صحیح از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که فرمود: نیست بنده‌ای مگر اینکه بیدار می‌شود در هر شب یک مرتبه یا دو مرتبه یا چند مرتبه، پس اگر برخاست که برخاست، و اگر نه می‌گشاید شیطان میان پاهای خود را پس بول می‌کند در گوش او، آیا نمی‌بیند آن کسی که برنخاسته است از برای نماز شب صبح که برمی‌خیزد گران و مکدّر و سنگین و کسِل است (2) .2737

و شیخ برقی به سند معتبر از حضرت امام محمّد باقر علیه السلام روایت کرده که فرمود: از برای شب شیطانی است که او را رها می‌گویند، پس هرگاه بنده‌ای از خواب بیدار شود و اراده کند برخاستن برای نماز شب را آن شیطان به او گوید: حالا وقت برخاستن تو نیست، پس دفعه دیگر که بیدار شود و خواهد برخیزد آن شیطان گوید که: وقت برخاستن نشده، یعنی زود است، پس پیوسته او را از برخاستن زائل کند و حبس کند او را تا فجر طلوع کند، و چون فجر طالع شود بول کند در گوش او، آن وقت بگذرد از او در حالی که دُم خود را می‌جنباند از ناز و به خود می‌بالد (3) .2738

و ابن ابی‌جُمهور از رسول خدا صلی الله علیه و آله نقل کرده که آن حضرت روزی به اصحاب خود فرمود که: احدی از شما هرگاه خوابید شیطان گره می‌زند بر پس سر او سه گره، بزند مکان هر گرهی:

عَلَیْکَ لَیْلٌ طَوِیلٌ فَارْقُدْ، یعنی شبت دراز است بخواب، پس هرگاه بیدار شد و ذکر خدا کرد یک گره گشوده شود، و اگر وضو گرفت یک گره دیگر گشوده گردد، و اگر نماز خواند یک گره دیگر گشوده گردد، پس داخل صبح شود به حال نشاط پاکیزه نفس، و الّا صبح کند خبیث النّفس کسلان (4) 2739؛ و این روایت در کتب اهل سنّت نیز مذکور است (5) .2740

و قطب راوندی روایت کرده از امیر المؤمنین علیه السلام که فرمود: طمع مکن در سه چیز با سه چیز: طمع مکن در بیداری شب با پر خوردن، و در نور صورت با خوابیدن در جمیع شب، و در امان از دنیا با صحبت فسّاق (6) .2741

و نیز قطب راوندی روایت کرده که حضرت عیسی علیه السلام صدا زد مادر خود مریم علیها السلام را بعد از مردنش و گفت: ای مادر، با من تکلّم کن، آیا می‌خواهی به دنیا برگردی؟ گفت: بلی، برای آنکه

1- علل الشرايع 2/ 366.
2- محاسن برقی 1/ 167 ح 248 و کتاب عقاب الأعمال: باب 10.
3- محاسن برقی 1/ 167 ح 249.
4- درر اللآلی ابن ابی جمهور طبق نقل مستدرک الوسائل 6/ 340 ح 6056.
5- سنن النسائی 1/ 411 شماره 1301.
6- لبّ اللباب راوندی طبق نقل مستدرک الوسائل 6/ 340 ح 6955.

نماز گزارم برای خدا در شب بسیار سرد، و روزه بگیرم در روز بسیار گرم، ای پسر جان من، این راه بیمناک است (1) 2742. کیفیّت نماز شب

و امّا کیفیّت نماز شب

به نحو آسان و مختصر که همه کس بتواند بجا آورد إن شاء اللَّه تعالی آن است که چون از خواب برخاست سجده کند برای خداوند تعالی، و نیکو است در این حال یا در حال برداشتن سر از سجده بگوید:

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی أَحْیانِی بَعْدَما أَمَاتَنِی وَ إِلَیْهِ النُّشُورُ، الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی رَدَّ عَلَیَّ رُوحِی لِأَحْمَدَهُ وَأَعْبُدَهُ (2) 2743.

و چون برخاست و ایستاد بگوید: اللَّهُمَّ أَعِنِّی عَلَی هَوْلِ الْمُطَّلَعِ، وَوَسِّعْ عَلَیَّ الْمَضْجَعَ، وَارْزُقْنِی خَیْرَ مَا بَعْدَ الْمَوْتِ (3) 2744.

و چون صدای خروس شنید بگوید: سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ رَبُّ الْمَلائِکَةِ وَالرُّوحِ سَبَقَتْ رَحْمَتُکَ غَضَبَکَ، لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ، عَمِلْتُ سُوءاً وَظَلَمْتُ نَفْسِی فَاغْفِرْ لِی، إِنَّهُ لَا یَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلّا أَ نْتَ، فَتُبْ عَلَیَّ إِنَّکَ أَ نْتَ التَّوَّابُ الرَّحِیمُ.

و چون نگاه کند به اطراف آسمان بخواند: اللَّهُمَّ إِنَّهُ لَایُوَارِی مِنْکَ لَیْلٌ ساجٍ، وَلَا سَمَاءٌ ذَاتُ أَبْرَاجٍ، وَلَا أَرْضٌ ذَاتُ مِهادٍ، وَلَا ظُلُماتٌ بَعْضُها فَوْقَ بَعْضٍ، وَلَا بَحْرٌ لُجِّیٌّ تُدْلِجُ بَیْنَ یَدَیِ الْمُدْلِجِ مِنْ خَلْقِکَ تُدْلِجُ الرَّحْمَةَ عَلَی مَنْ تَشاءُ مِنْ خَلْقِکَ تَعْلَمُ خائِنَةَ الْأَعْیُنِ وَما تُخْفِی الصُّدُورُ، غارَتِ النُّجُومُ، وَنامَتِ الْعُیُونُ، وَأَ نْتَ الْحَیُّ الْقَیُّومُ، لَاتَأْخُذُکَ سِنَةٌ وَلَا نَوْمٌ، سُبْحانَ اللَّهِ رَبِّ الْعالَمِینَ، وَ إِلهِ الْمُرْسَلِینَ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعالَمِینَ.

1- لبّ اللباب راوندی طبق نقل مستدرک الوسائل 6/ 338 ح 6948.

2- مصباح المتهجّد: 127.

3- من لا یحضره الفقیه 1/ 480 ح 1389.

پس بخواند پنج آیه آل عمران:

إِنَّ فِی خَلْقِ السَّموٰاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلافِ اللَّیْلِ وَالنَّهارِ لَآیَاتٍ لِأُو لِی الْأَلْبَابِ، اَلَّذِینَ یَذْکُرُونَ اللَّهَ قِیاماً وَقُعُوداً وَعَلیٰ جُنُوبِهِمْ وَیَتَفَکَّرُونَ فِی خَلْقِ السَّمَواتِ وَالْأَرْضِ رَبَّنا مَا خَلَقْتَ هَذا باطِلًا سُبْحانَکَ فَقِنا عَذَابَ النَّارِ، رَبَّنَا إِنَّکَ مَنْ تُدْخِلِ النَّارَ فَقَدْ أَخْزَیْتَهُ وَمَا لِلظَّالِمِینَ مِنْ أَ نْصارٍ، رَبَّنا إِنَّنا سَمِعْنا مُنادِیاً یُنادِی لِلْإِیمانِ أَنْ آمِنُوا بِرَبِّکُمْ فَآمَنَّا رَبَّنا فَاغْفِرْ لَنا ذُ نُوبَنا وَکَفِّرْ عَنَّا سَیِّئَاتِنا وَتَوَفَّنا مَعَ الْأَبْرَارِ، رَبَّنا وَآتِنا مَا وَعَدْتَنا عَلَی رُسُلِکَ وَلَا تُخْزِنا یَوْمَ الْقِیامَةِ إِنَّکَ لَاتُخْلِفُ الْمِیعَادَ (1) 2745 (2) 2746.

پس هرگاه خواست که متوجّه شود به سوی عبادت و او را حاجتی به تخلّی بوده باشد ابتدا کند به آن، و چون بیرون آید از خلا ابتدا کند به مسواک، بعد از آن وضو بسازد وضوء کامل، و خود را خوشبو سازد، پس برخیزد به نماز شب (3) 2747.

و اوّل وقت آن از نصف شب است، و هرچه نزدیکتر شود به طلوع صبح صادق افضل است، و اگر طلوع کند صبح و چهار رکعت آن را بجا آورده باشد بقیّه را بخواند به حمد تنها بی سوره (4) 2748.

پس چون برخاست برای نماز شب شروع می‌کند به هشت رکعت نماز شب، و بعد از هردو رکعت سلام می‌دهد، و خوب است که در دو رکعت اوّل بعد از حمد شصت مرتبه توحید بخواند، در هر رکعتی سی‌مرتبه، تا منصرف شود از نماز و نبوده باشد میان او و خدای عزّ وجلّ گناهی (5) 2749، و یا آنکه در رکعت اوّل آن توحید و در رکعت دوّم قُلْ یَا أَیُّهَا الکَافِرُونَ بخواند، و در شش رکعت دیگر حمد و هر سوره که خواهد بخواند، و کافی است حمد و قُلْ هُوَ اللَّهُ احَدٌ در هر رکعتی، و جایز است اکتفا به حمد تنها (6) 2750.

و چنانکه سنّت است قنوت در نمازهای واجبی، سنّت است نیز در هر رکعت دویّمی از نوافل، و کافی است سه سُبْحانَ اللَّهِ گفتن، و یا آنکه گفته شود: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَنا وَارْحَمْنا

1- آل عمران: 3/ 190- 194.

2- مصباح المتهجّد: 127- 129.

3- مصباح المتهجّد: 130.

4- رسائل العشر طوسی: 150.

5- هدایه صدوق: 150، باب 59.

6- مصباح المتهجّد: 139.

وَعافِنا وَاعْفُ عَنَّا فِی الدُّنْیا وَالْآخِرَةِ إِنَّکَ عَلَی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ. و یا آنکه بگوید: رَبِّ اغْفِرْ وَارْحَمْ وَتَجاوَزْ عَمَّا تَعْلَمُ إِنَّکَ أَ نْتَ الْأَعَزُّ الْأَجَلُّ الْأَکْرَمُ (1) 2751.

و روایت شده که حضرت امام موسی علیه السلام چون شب در محراب عبادت می‌ایستاد می‌خواند:

اللَّهُمَّ إِنَّکَ خَلَقْتَنِی سَوِیّاً، و این دعاء پنجاهم صحیفه کامله است.

و چون فارغ شود از هشت رکعت نماز شب پس بجا می‌آورد دو رکعت نماز شفع ویک رکعت نماز وتر، و می‌خواند در این سه رکعت بعد از حمد قُلْ هُوَ اللّه أحَد، تا به منزله آن باشد که یک ختم قرآن کرده باشد، زیرا که سوره توحید ثلث قرآن است (2) 2752، و یا آنکه بخواند در نماز شفع در رکعت اوّل حمد و قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ، و در رکعت دوّم حمد و قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الفَلَقِ (3) 2753.

و چون از نماز شفع فارغ شد مستحبّ است آنکه بخواند: إِلهِی تَعَرَّضَ لَکَ فِی هذَا اللَّیْلِ الْمُتَعَرِّضُونَ (4) 2754. و این دعایی است که در اعمال شب نیمه شعبان در مفاتیح الجنان مذکور شده.

و چون از دو رکعت شفع فارغ شد برمی‌خیزد به جهت یک رکعت وتر، و می‌خواند در آن حمد و سوره توحید، و یا آنکه می‌خواند بعد از حمد قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ سه مرتبه و معوّذتین، یعنی قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الفَلَقِ و قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ، پس دست برمی‌دارد برای قنوت و دعا می‌خواند آنچه بخواهد (5) 2755.

شیخ طوسی فرموده که: دعاهایی که در این محل خوانده می‌شود از بسیاری احصا نمی‌شود ولکن چیز موقّتی نیست که خلاف آن جایز نباشد (6) 2756.

و مستحبّ است که انسان در قنوت آن گریه کند از خوف خدا و ترس از عقاب خدا، یا تباکی کند و دعا کند برای برادران مؤمن، و مستحبّ است که ذکر شود چهل نفر، پس بدرستی که کسی که دعا کند برای چهل مؤمن، دعایش مستجاب می‌شود إن شاء اللّه، و دعا کند به آنچه خواسته باشد.

1- مستدرک الوسائل 4/ 400 ح 5013 و ص 403 ح 5018 نقل از شیخ صدوق در مقنع.

2- من لا یحضره الفقیه 1/ 485 ح 1400.

3- رسائل العشر: 147.

4- مصباح المتهجّد: 152.

5- رسائل العشر: 147.
6- رسائل العشر: 150.

ص: 872

و شیخ صدوق در فقیه فرموده که: حضرت رسول صلی الله علیه و آله در قنوت وتر می‌خواند:

اللَّهُمَّ اهْدِنِی فِیمَنْ هَدَیْتَ، وَعَافِنِی فِیمَنْ عَافَیْتَ، وَتَوَلَّنِی فِیمَنْ تَوَلَّیْتَ، وَبارِکْ لِی فِیما أَعْطَیْتَ، وَقِنِی شَرَّ مَا قَضَیْتَ، فَإِنَّکَ تَقْضِی وَلَا یُقْضَی عَلَیْکَ، سُبْحَانَکَ رَبَّ الْبَیْتِ، أَسْتَغْفِرُکَ وَأَ تُوبُ إِلَیْکَ، وَأُؤْمِنُ بِکَ وَأَ تَوَکَّلُ عَلَیْکَ، وَ (1) 2757 لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِکَ یَا رَحِیمُ (2) 2758.

و سزاوار است آنکه هفتاد مرتبه بگوید: أَسْتَغْفِرُ اللَّه رَبِّی (3) 2759 وَأَ تُوبُ إِلَیْهِ. و سزاوار است که دست چپ را به دعا بلند کرده باشد و استغفار را به دست راست بشمارد.

و روایت شده که حضرت رسول صلی الله علیه و آله استغفار می‌کرد در نماز وتر هفتاد مرتبه، و هفت مرتبه می‌گفت: هذَا مَقَامُ الْعَائِذِ بِکَ مِنَ النَّارِ (4) 2760.

و نیز روایت شده که حضرت امام زین العابدین علیه السلام در سحر در نماز وتر سیصد مرتبه می‌گفت: الْعَفْوَ الْعَفْوَ. و بگوید بعداز این: رَبِّ اغْفِرْ لِی وَارْحَمْنِی وَتُبْ عَلَیَّ إِنَّکَ أَ نْتَ التَّوَّابُ الْغَفُورُ (5) 2761 الرَّحِیمُ (6) 2762.

و سزاوار است آنکه طول دهد قنوت را، و چون فارغ شد از قنوت به رکوع رود، و چون سر از رکوع برداشت بخواند این دعا را که شیخ در تهذیب از حضرت موسی بن جعفر علیه السلام نقل کرده:

هذَا مَقَامُ مَنْ حَسَنَاتُهُ نِعْمَةٌ مِنْکَ، وَشُکْرُهُ ضَعِیفٌ، وَذَ نْبُهُ عَظِیمٌ، وَلَیْسَ لِذلِکَ إِلّا رِفْقُکَ وَرَحْمَتُکَ، فَإِنَّکَ قُلْتَ فِی کِتابِکَ الْمُنْزَلِ عَلَی نَبِیِّکَ الْمُرْسَلِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ: کانُوا قَلِیلًا مِنَ اللَّیْلِ مَا یَهْجَعُونَ وَبِالْأَسْحَارِ هُمْ یَسْتَغْفِرُونَ (7) 2763، طَالَ هُجُوعِی وَقَلَّ قِیامِی وَهذَا السَّحَرُ وَأَ نَا أَسْتَغْفِرُکَ لِذُ نُوبِی اسْتِغْفارَ مَنْ لَایَجِدُ لِنَفْسِهِ ضَرَّاً وَلَا نَفْعَاً وَلَا مَوْتاً وَلَا حَیاةً وَلَا نُشُوراً (8) 2764.

1- وَ: خ.

2- من لا یحضره الفقیه 1/ 487 ح 1402.

3- رَبِّی: خ.

4- من لا یحضره الفقیه 1/ 489 ح 1406.

5- الْغَفُورُ: خ.

6- مصباح المتهجّد: 155.

7- ذاريات: 51/ 17- 18.
8- تهذيب الأحكام 2/ 132 ح 508.

پس به سجده رود ونماز را تمام کند، و بعد از سلام تسبیح زهرا علیها السلام بخواند، پس بگوید:

الْحَمْدُ لِرَبِّ الصَّباحِ، الْحَمْدُ لِفالِقِ الْإِصْباحِ. و بگوید: سُبْحانَ رَبِّیَ الْمَلِکِ الْقُدُّوسِ الْعَزِیزِ الْحَکِیمِ سه مرتبه، پس بگوید: یَا حَیُّ یَا قَیُّومُ، یَا بَرُّ یَا رَحِیمُ، یَا غَنِیُّ یَا کَرِیمُ، ارْزُقْنِی مِنَ التِّجارَةِ أَعْظَمَها فَضْلًا، وَأَوْسَعَها رِزْقاً، وَخَیْرَها لِی عاقِبَةً، فَإِنَّهُ لَاخَیْرَ فِیما لَاعاقِبَةَ لَهُ (1) 2765.

و شایسته است که بخواند بعد از این دعای حزین را: أُناجِیکَ یَا مَوْجُودُ فِی کُلِّ مَکانٍ، إلی آخره (2) 2766. پس به سجده رود و بگوید پنج مرتبه: سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ رَبُّ الْمَلائِکَةِ وَالرُّوحِ (3) 2767. پس بنشیند و بخواند آیة الکرسی را، دگر باره به سجده رود و ذکر سابق را پنج مرتبه بخواند.

پس برخیزد به جهت نافله صبح، و آن دو رکعت است، در رکعت اوّل بعد از حمد سوره قُلْ یَا أَیُّهَا الکَافِرُونَ، و در رکعت دوّم بعد از حمد سوره توحید بخواند، و چون سلام داد بخوابد بر پهلوی راست رو به قبله به هیئت میّت در لحد و بگذارد گونه راست خود را بر روی دست راست و بگوید:

اسْتَمْسَکْتُ بِعُرْوَةِ اللَّهِ الْوُثْقَی الَّتِی لَاانْفِصامَ لَها، وَاعْتَصَمْتُ بِحَبْلِ اللَّهِ الْمَتِینِ، وَأَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شَرِّ فَسَقَةِ الْعَرَبِ وَالْعَجَمِ، وَأَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شَرِّ فَسَقَةِ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ.

پس سه مرتبه بگوید: سُبْحانَ رَبِّ الصَّباحِ فَالِقِ الْإِصْباحِ، و بخواند پنج آیه آل عمران: إنَّ فِی خَلْقِ السَّمَوَات والأَرْض (4) 2768. پس برخیزد و بنشیند و تسبیح زهرا علیها السلام بگوید (5) 2769. نافله نماز صبح

1- مصباح المتهجّد: 163.

2- بیاید این دعا در ملحقات باقیات الصالحات (ص 1043).

3- مصباح المتهجّد: 127.

4- آل عمران: 3/ 190- 194. گذشت در ص 868.

5- مصباح المتهجّد: 179 و رسائل العشر: 151.

و در کتاب من لا یحضره الفقیه است که روایت شده: هرکه صلوات بفرستد بر محمّد و آل محمّد صد مرتبه مابین دو رکعت نافله صبح و نماز صبح، نگاه دارد حق تعالی روی او را از حرارت آتش، و کسی که بگوید صد مرتبه: سُبْحانَ رَبِّیَ الْعَظِیمِ وَبِحَمْدِهِ أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ رَبِّی وَأَتُوبُ إِلَیْهِ، بنا کند خداوند تعالی از برای او خانه‌ای در بهشت، و کسی که بخواند بیست و یک مرتبه قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ، بنا کند حق تعالی برای او خانه‌ای در بهشت، و اگر بخواند آن را چهل مرتبه، بیامرزد حق تعالی او را (1) 2770.

و سزاوار است آنکه خوانده شود بعد از فراغ از نماز شب دعای سی و دوّم صحیفه کامله:

اللَّهُمَّ یَا ذَا الْمُلْکِ الْمُتَأَبِّدِ بِالْخُلُودِ (2) 2771. پس سجده شُکر کند، و سزاوار است که دعا کند در آن از برای برادران مؤمن خود و بخواند دعای اللَّهُمَّ رَبَّ الْفَجْرِ، را که در ادعیه سجده شُکر گذشت (ص 857).

رجاء واثق از برادران دینی که از برای این گنهکار روسیاه نیز دعا کنند که بسیار محتاجم به دعاء. وَاللّهُ الْمُوَفِّق.

1- من لا یحضره الفقیه 1/ 495 ح 1423.

2- صحیفه کامله سجادیّه: 289.

فصل پنجم‌ادعیه صباح و مساء

در ذکر بعضی اذکار و دعاها که در صباح و مساء باید خواند

بدان أَیَّدَکَ اللّٰه که تحریص وترغیب بی شمار بر محافظت این دو وقت در آیات و اخبار شده است، لهذا در این دو وقت ادعیه و اذکار بسیار از رسول خدا و ائمّه اطهار صلوات اللّٰه علیهم اجمعین مأثور گردیده، و ما در این رساله به ذکر مختصری از اینها تبرّک می‌جوییم:

اوّل: ابن بابویه به سند معتبر از حضرت امیر المؤمنین علیه السلام روایت کرده است که: هرکه پیش از طلوع آفتاب قُلْ هُوَ اللّٰهُ أحَدٌ و إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ و آیة الکرسی هر کدام را یازده مرتبه بخواند، خدا منع کند مال او را از آنچه ترسد.

و فرمود: هرکه قُلْ هُوَ اللّٰهُ أحَدٌ و إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ پیش از طلوع آفتاب بخواند، در آن روز گناهی به او نرسد، هرچند شیطان جهد کند (1) 2772.

دوّم: کلینی و ابن بابویه و شیخ طوسی و دیگران به سندهای معتبر از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده‌اند که: فریضه و واجب است بر هر مسلمان که ده مرتبه پیش از طلوع آفتاب و ده مرتبه پیش از غروب این دعا بخواند:

لَا إِلهَ إِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهُ لَاشَرِیکَ لَهُ، لَهُ الْمُلْکُ وَلَهُ الْحَمْدُ، یُحْیِی وَیُمِیتُ وَهُوَ حَیٌّ لَایَمُوتُ، بِیَدِهِ الْخَیْرُ وَهُوَ عَلَی کُلِّ شَیْ‌ءٍ قَدِیرٌ (2) 2773.

و در بعضی از روایات چنین وارد است که: یُحْیِی وَیُمِیتُ وَیُمِیتُ وَیُحیِی. و در چند روایت: وَهُوَ حَیٌّ لَایَمُوتُ بِیَدِهِ الْخَیْرُ نیست و در بعضی هست، و ظاهراً همه خوب است، و اگر همه قسم را بگوید بهتر است، و در بعضی از روایات وارد شده است که: اگر ترک شود قضا کنید که لازم است، و در بعضی از روایات کفّاره گناهان او است در آن روز (3) 2774.

سیّم: ابن بابویه ودیگران به سندهای معتبر بسیار از حضرت امام زین العابدین وحضرت صادق علیهما السلام روایت کرده‌اند که: هرکه در شام صد مرتبه اللّٰهُ أَکْبَرُ بگوید، چنان است که صد بنده

1- خصال شیخ صدوق: 622 ح أربعمئة.

2- کافی 2/ 533 و خصال: 452، ح 58 و مصباح المتهجّد: 83.

3- کافی 2/ 533 ح 33.

آزاد کرده باشد (1) 2775.
و به سند صحیح دیگر از امام محمّد باقر علیه السلام منقول است که: هرکه صد مرتبه پیش از طلوع آفتاب و صد مرتبه پیش از غروب آفتاب اللَّهُ أَکْبَرُ بگوید، خداوند کریم برای او مثل ثواب صد بنده آزاد کردن بنویسد، و هرکه ده مرتبه (2) 2776 سُبْحانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ بگوید، خدا ده حسنه برای او بنویسد، و هرکه زیاده بگوید زیاده برای او نوشته شود (3) 2777.
چهارم: ایضاً ابن بابویه به سند معتبر از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمود که: در بهشت غرفه‌ای چند هست که ظاهر آنها از اندرون آنها و اندرون آنها از بیرون آنها نمایان است، و از امّت من کسی در آنها ساکن می‌شود که سخن نیک گوید، و طعام به مردم بخوراند، و به هرکه رسد سلام کند، و در شب نماز کند در هنگامی که مردم در خواب باشند، پس فرمود: کلام نیک آن است که در صبح و شام ده مرتبه بگوید: سُبْحانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلهَ إِلّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَکْبَرُ (4) 2778.
و در محاسن‌برقی به سند صحیح منقول است از حضرت امام محمّد باقر علیه السلام که حضرت رسول صلی الله علیه و آله به مردی گذشت که باغی را برای خود غرس می‌کرد، ایستاد و فرمود که: می‌خواهی تو را دلالت کنم بر باغی که اصلش از این باغ ثابت‌تر و میوه‌اش زودرس‌تر و نیکوتر و باقی‌تر باشد؟ گفت: بلی یا رسول اللّه، فرمود که: در صبح و شام بگو: سُبْحانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلا إِلهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَکْبَرُ، که به عدد هر تسبیحی در بهشت درختها برای تو غرس می‌نمایند از انواع میوه‌ها، و اینها است باقیات صالحات که خدا در قرآن فرموده است که: نیکوتر وباقی‌ترند از مال دنیا (5) 2779.
پنجم: ابن بابویه به سند معتبر از حضرت امیر المؤمنین علیه السلام روایت کرده است که: هرکه نزدیک به شام یا بعد از شام سه مرتبه این آیه را بخواند، در آن شب خیری از او فوت نشود، و جمیع شرور از او دور گردد، و همچنین است هرگاه در هنگام صبح بگوید، و آیه این است:
فَسُبْحانَ اللَّهِ حِینَ تُمْسُونَ وَحِینَ تُصْبِحُونَ وَلَهُ الْحَمْدُ فِی السَّمَاوَاتِ

1- مقنع صدوق: 294.
2- ده مرتبه: خ.
3- محاسن برقی 1/ 105 ح 86 باب 28.

4- معانى الأخبار: 251 و أمالى صدوق: م 53، ح 5.
5- محاسن 1/ 107 ح 92 باب 30.

وَالْأَرْضِ وَعَشِیّاً وَحِینَ تُظْهِرُونَ (1) 2780 (2) 2781.

ششم: برقی در محاسن به سند موثّق از حضرت امام رضا علیه السلام روایت کرده است که: هرکه در صبح سه مرتبه و در شام سه مرتبه بگوید: بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ لَاحَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلّا بِاللَّهِ الْعَلِیِّ الْعَظِیمِ، نترسد از شیطان و نه از پادشاهی و نه از خوره و نه از پیسی، و حضرت فرمود که: من صد مرتبه می‌گویم (3) 2782، و در تعقیب نماز صبح و شام هفت مرتبه نیز گذشت.

هفتم: به سند معتبر از حضرت صادق علیه السلام منقول است که: مردی از انصار چند روز به خدمت حضرت رسول صلی الله علیه و آله نرسید و حضرت از او پرسید که: به چه سبب در این چند روز از ما غایب بودی؟ گفت: به سبب تنگدستی و طول بیماری، فرمود: می‌خواهی تو را دعایی تعلیم نمایم که چون بخوانی فقر و بیماری از تو زائل گردد؟ گفت: بلی یا رسول اللَّه، فرمود که: در صبح و شام این دعا بخوان:

لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلّا بِاللَّهِ، تَوَکَّلْتُ عَلَی الْحَیِّ الَّذِی لَایَمُوتُ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی لَمْ یَتَّخِذْ وَلَداً وَلَمْ یَکُنْ لَهُ شَرِیکٌ فِی الْمُلْکِ وَلَمْ یَکُنْ لَهُ وَ لِیٌّ مِنَ الذُّلِّ وَکَبِّرْهُ تَکْبِیراً (4) 2783.

هشتم: در روایات معتبره بسیار از حضرت صادق علیه السلام منقول است که: پیش از طلوع و غروب آفتاب ده مرتبه بگو:

أَعُوذُ بِاللَّهِ السَّمِیعِ الْعَلِیمِ مِنْ هَمَزَاتِ الشَّیَاطِینِ وَأَعُوذُ بِاللَّهِ أَنْ یَحْضُرُونِ إِنَّ اللَّهَ هُوَ السَّمِیعُ الْعَلِیمُ (5) 2784.

و در بعضی از روایات چنین است: وَأَعُوذُ بِکَ رَبِّ أنْ یَحْضُرُون، و در بعضی از روایات:

أسْتَعِیذُ بِاللَّهِ السَّمِیعِ الْعَلِیمِ مِنَ الشَّیْطَانِ الرَّجِیمِ وَأَعُوذُ بِاللَّهِ أنْ یَحْضُرُونِ. تا آخر (6) 2785.

1- روم: 30/ 17- 18.

2- أمالی صدوق: م 85، ح 14 و ثواب الأعمال: 166.

3- محاسن 1/ 112 ح 105 باب 38.

4- محاسن 1/ 114 ح 113 باب 41.

5- مصباح المتهجّد: 84 و 211.

6- کافی 2/ 533 ح 31 و 32.

نهم: در فلاح السّائل از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که: چه مانع است شما را که در هر صبح و شام این دعا را سه مرتبه بخوانید:
اللَّهُمَّ مُقَلِّبَ الْقُلُوبِ وَالْأَ بْصَارِ، ثَبِّتْ قَلْبِی عَلَی دِینِکَ، وَلَا تُزِغْ قَلْبِی بَعْدَ إِذْ هَدَیْتَنِی، وَهَبْ لِی مِنْ لَدُنْکَ رَحْمَةً إِنَّکَ أَ نْتَ الْوَهَّابُ، وَأَجِرْنِی مِنَ النَّارِ بِرَحْمَتِکَ. اللَّهُمَّ امْدُدْ لِی فِی عُمْرِی، وَأَوْسِعْ عَلَیَّ فِی (1) 2786 رِزْقِی، وَانْشُرْ عَلَیَّ مِنْ رَحْمَتِکَ، وَ إِنْ کُنْتُ عِنْدَکَ فِی أُمِّ الْکِتابِ شَقِیّاً فَاجْعَلْنِی سَعِیداً، فَإِنَّکَ تَمْحُو مَا تَشاءُ وَتُثْبِتُ وَعِنْدَکَ أُمُّ الْکِتابِ (2) 2787.
دهم: شیخ طوسی و سیّد ابن طاووس از حضرت رسول صلی الله علیه و آله روایت کرده‌اند که: هرکه در صبح و شام یک مرتبه بگوید: سُبْحانَ اللَّه وَبِحَمْدِهِ سُبْحانَ اللَّه الْعَظِیمِ، حق تعالی ملکی بفرستد به سوی بهشت با بیلی از نقره، که برای او در زمین بهشت که از مشک ناب است درختان غرس کند، و دیواری بر دور آنها بکشد، و دَری بر آن نصب کند، و بر آن دَر بنویسد که: این بستان فلان پسر فلان است (3) 2788.
و سیّد به روایت معتبر دیگر از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که: هرکه این تسبیح را بگوید در غیر مقام تعجّب، حق تعالی هزار گناه او را محو کند، و هزار حسنه برای او ثبت نماید، و هزار شفاعت برای او بنویسد، و هزار درجه برای او بلند کند، و برای او از این کلمه مرغ سفیدی خلق کند که تا روز قیامت این تسبیح را گوید، و ثوابش برای او نوشته شود (4) 2789.
یازدهم: قطب راوندی از حضرت امیر المؤمنین علیه السلام روایت کرده است که حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمود که: هرکه صبح کند و چهار نعمت خدا را یاد نکند، می‌ترسم که نعمت خدا از او زائل گردد:
الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی عَرَّفَنِی نَفْسَهُ وَلَمْ یَتْرُکْنِی عَمْیانَ الْقَلْبِ، الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی

1- مِنْ: خ ل.
2- فلاح السائل: 385، ح 259، فصل 22.
3- فلاح السائل: 387، ح 263 نقل از شیخ طوسی.
4- فلاح السائل: 388، ح 264، فصل 22.

جَعَلَنِی مِنْ أُمَّةِ مُحَمَّدٍ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ، الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی جَعَلَ رِزْقِی فِی یَدَیْهِ وَلَمْ یَجْعَلْ رِزْقِی فِی أَیْدِی النَّاسِ، الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی سَتَرَ ذُنُوبِی وَعُیُوبِی وَلَمْ یَفْضَحْنِی بَیْنَ الْخَلائِقِ (1) 2790.

یعنی سپاس خداوندی را سزا است که خود را به من شناسانید و مرا کور دل نگذاشت، سپاس خداوندی را رواست که مرا از امّت محمّد صلی الله علیه و آله گردانید، حمد می‌کنم خداوندی را که روزی مرا خود متکفّل شد و به دست مردم نگذاشت، ستایش می‌کنم خداوندی را که گناهان مرا پوشانید و مرا میان خلائق رسوا نگردانید (2) 2791.

دوازدهم: در بلد الأمین از سلمان فارسی روایت کرده است که: هر بنده‌ای که داخل صبح شود بگوید سه مرتبه: الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعالَمِینَ، الْحَمْدُ لِلَّهِ حَمْداً کَثِیراً طَیِّباً مُبارَکاً فِیهِ، حق تعالی هفتاد نوع بلا از او رفع کند که کمتر آنها اندوه باشد (3) 2792.

سیزدهم: شیخ کلینی به سند معتبر از حضرت باقر علیه السلام روایت کرده است که: چون صبح کنی بگو:

أَصْبَحْتُ بِاللَّهِ مُؤْمِناً عَلَی دِینِ مُحَمَّدٍ وَسُنَّتِهِ، وَدِینِ عَلِیٍّ وَسُنَّتِهِ، وَدِینِ الْأَوْصِیاءِ وَسُنَّتِهِمْ، آمَنْتُ بِسِرِّهِمْ وَعَلانِیَتِهِمْ، وَشاهِدِهِمْ وَغائِبِهِمْ، وَ (4) 2793 أَعُوذُ بِاللَّهِ مِمَّا اسْتَعاذَ مِنْهُ رَسُولُ اللَّهُ صَلَّی اللَّه عَلَیْهِ وَآلِهِ وَعَلِیٌّ عَلَیْهِ السَّلامُ وَالْأَوْصِیاءُ عَلَیْهِمُ السَّلامُ وَأَرْغَبُ إِلَی اللَّهِ فِیمَا رَغِبُوا إِلَیْهِ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ (5) 2794.

چهاردهم: شیخ کلینی از حضرت امام محمّد باقر علیه السلام فضیلت بسیار نقل کرده برای خواندن این دعا بعد از صبح پیش از طلوع آفتاب:

1- بَیْنَ الناس: خ ل.
2- مستدرک الوسائل 5/ 293 ح 6167 نقل از راوندی.
3- مستدرک الوسائل 5/ 392 ح 6166 نقل از بلد الأمین.
4- وَ: خ.
5- کافی 2/ 522.

اللّهُ أَکْبَرُ اللَّهُ أَکْبَرُ کَبِیراً، وَسُبْحانَ اللَّه بُکْرَةً وَأَصِیلًا، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعالَمِینَ کَثِیراً لَاشَرِیکَ لَهُ، وَصَلَّی اللَّهُ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ (1) 2795 (2) 2796.

پانزدهم: در بلد الأمین از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که: هرکه در صبح سه مرتبه این دعا بخواند، تا شام به او بلایی نرسد، و اگر در شام بگوید، تا صبح به او بلایی نرسد:

بِسْمِ اللَّهِ الَّذِی لَایَضُرُّ مَعَ اسْمِهِ شَیْ ءٌ فِی الْأَرْضِ وَلَا فِی السَّماءِ وَهُوَ السَّمِیعُ الْعَلِیمُ (3) 2797.

شانزدهم: کلینی و ابن بابویه و دیگران به سندهای موثّق و معتبر از حضرت امام محمّد باقر علیه السلام روایت کرده‌اند که: حق تعالی حضرت نوح علیه السلام را بنده بسیار شُکر کننده نامید، برای آنکه هر صبح و شام این دعا می‌خواند:

اللَّهُمَّ إِنِّی أُشْهِدُکَ أَ نَّهُ مَا أَمْسی وَأَصْبَحَ بِی مِنْ نِعْمَةٍ أَوْ عافِیَةٍ فِی دِینٍ أَوْ دُنْیا فَمِنْکَ وَحْدَکَ لَاشَرِیکَ لَکَ، لَکَ الْحَمْدُ وَلَکَ الشُّکْرُ بِها عَلَیَّ حَتَّی تَرْضی إِلهَنَا (4) 2798.

و در بعضی روایات است: اللَّهُمَّ إِنَّهُ مَا أَصْبَحَ بِی مِنْ نِعْمَةٍ أَوْ عافِیَةٍ فِی دِینٍ أَوْ دُنْیا فَمِنْکَ وَحْدَکَ لَاشَرِیکَ لَکَ، لَکَ الْحَمْدُ وَلَکَ الشُّکْرُ بِها عَلَیَّ حَتَّی تَرْضَی وَبَعْدَ الرِّضا، ده مرتبه می‌خواند، و هر دو خوب است (5) 2799.

هفدهم: کلینی و برقی به سندهای معتبر از حضرت صادق و کاظم علیهما السلام روایت کرده‌اند که:

چون نزدیک شود به غروب آفتاب این دعا بخوان، تا ایمن گردی از شرّ هر درّنده، و از شرّ شیطان لعین و فرزندان او، و از هر گزنده و صاحب زهری، و از دزدان و غولان:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ، الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی لَمْ یَتَّخِذْ وَلَداً، وَلَمْ یَکُنْ لَهُ

1- وآل محمّد: خ ل.

2- کافی 2/ 526.

3- بلد الأمین طبق نقل بحار 86/ 298.

4- علل الشرایع 1/ 29 باب 21.

5- کافی 2/ 99.

شَرِیکٌ فِی الْمُلْکِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی یَصِفُ وَلَا یُوصَفُ، وَیَعْلَمُ وَلَا یُعْلَمُ، یَعْلَمُ خائِنَةَ الْأَعْیُنِ وَما تُخْفِی الصُّدُورُ، أَعُوذُ بِوَجْهِ اللَّهِ الْکَرِیمِ وَبِاسْمِ اللَّهِ الْعَظِیمِ مِنْ شَرِّ مَا ذَرَأَ وَبَرَأَ، وَمِنْ شَرِّ مَا تَحْتَ الثَّرَی، وَمِنْ شَرِّ مَا ظَهَرَ وَما بَطَنَ، وَمِنْ شَرِّ مَا کانَ (1) 2800 فِی اللَّیْلِ وَالنَّهارِ، وَمِنْ شَرِّ أَبِی قِتْرَةَ (2) 2801 وَما وَلَدَ، وَمِنْ (3) 2802 شَرِّ الرَّسِیسِ، وَمِنْ شَرِّ مَا وَصَفْتُ وَما لَمْ أَصِفْ، وَالْحَمْدُ (4) 2803 لِلَّهِ رَبِّ الْعالَمِینَ (5) 2804.

هیجدهم: کلینی به سند معتبر از حضرت باقر علیه السلام روایت کرده است که: هرکه در صبح این دعا را بخواند، در آن روز هیچ چیز به او ضرر نرساند، و هرکه در شام بخواند، در آن شب چیزی اورا ضرر نرساند إن شاءاللّه تعالی:

اللَّهُمَّ إِنِّی أَصْبَحْتُ فِی ذَمَّتِکَ وَجِوَارِکَ، اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْتَوْدِعُکَ دِینِی وَنَفْسِی وَدُنْیایَ وَآخِرَتِی وَأَهْلِی وَمالِی، وَأَعُوذُ بِکَ یَا عَظِیمُ مِنْ شَرِّ خَلْقِکَ جَمِیعاً، وَأَعُوذُ بِکَ مِنْ شَرِّ ما یُبْلِسُ بِهِ إِبْلِیسُ وَجُنُودُهُ (6) 2805.

نوزدهم: ایضاً کلینی به سند کالصّحیح روایت کرده است که مردی به خدمت حضرت صادق علیه السلام عرض کرد که: مرا دعایی تعلیم فرما که هر صبح و شام بخوانم، حضرت فرمود که:

این دعا بخوان:

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی یَفْعَلُ مَا یَشاءُ وَلَا یَفْعَلُ مَا یَشاءُ غَیْرُهُ، الْحَمْدُ لِلَّهِ کَمَا یُحِبُّ اللَّهُ أَنْ یُحْمَدَ، الْحَمْدُ لِلَّهِ کَمَا هُوَ أَهْلُهُ. اللَّهُمَّ أَدْخِلْنِی فِی کُلِّ خَیْرٍ أَدْخَلْتَ فِیهِ مُحَمَّداً وَآلَ مُحَمَّدٍ، وَأَخْرِجْنِی مِنْ کُلِّ سُوءٍ أَخْرَجْتَ مِنْهُ مُحَمَّداً وَآلَ مُحَمَّدٍ صَلَّی اللَّهُ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ (7) 2806.

1- کانَ: خ.

2- أَبِی مُرَّة: خ ل.

3- مِنْ: خ.

4- وَالْحَمْدُ: خ.

5- کافی 2/ 532 و 569 و محاسن 2/ 18 ح 1324.

6- کافی 2/ 528.

7- کافی 2/ 529.

بیستم: در بلد الأمین از رسول خدا صلی الله علیه و آله روایت کرده است که: هرکه در صبح هفت مرتبه بخواند این دعا را، در آن روز از بلاها محفوظ باشد:
فَاللَّهُ خَیْرٌ حَافِظاً وَهُوَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِینَ، إِنَّ وَلِیِّیَ اللَّهُ الَّذِی نَزَّلَ الْکِتابَ وَهُوَ یَتَوَلَّی الصَّالِحِینَ، فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُلْ حَسْبِیَ اللَّهُ لَاإِلهَ إِلَّا هُوَ عَلَیْهِ تَوَکَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِیمِ (1) 2807.
بیست ویکم: در بعضی‌از کتب معتبره مروی است که: هرکه سه مرتبه در بامداد و سه مرتبه در آخر روز این صلوات را بخواند، گناهانش آمرزیده شود، و شادی او همیشه باشد، و دعایش مستجاب گردد، و روزیش فراخ شود، و بر دشمن یاری یابد، و در بهشت از رفیقان محمّد صلی الله علیه و آله باشد، این است صلوات:
اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ فِی الْأَوَّلِینَ، وَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ فِی الْآخِرِینَ، وَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ فِی الْمَلَا الْأَعْلَی، وَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ فِی الْمُرْسَلِینَ. اللَّهُمَّ أَعْطِ مُحَمَّداً الْوَسِیلَةَ وَالشَّرَفَ وَالْفَضِیلَةَ وَالدَّرَجَةَ الْکَبِیرَةَ. اللَّهُمَّ إِنِّی آمَنْتُ بِمُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَلَمْ أَرَهُ، فَلا تَحْرِمْنِی یَوْمَ الْقِیامَةِ رُؤْیَتَهُ وَارْزُقْنِی صُحْبَتَهُ، وَتَوَفَّنِی عَلَی مِلَّتِهِ، وَاسْقِنِی مِنْ حَوْضِهِ مَشْرَباً رَوِیّاً سَائِغاً هَنِیئاً لاأَظْمَأُ بَعْدَهُ أَبَداً إِنَّکَ عَلَی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ.
اللَّهُمَّ کَمَا آمَنْتُ بِمُحَمَّدٍ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ وَلَمْ أَرَهُ فَأَرِنِی فِی الْجِنانِ وَجْهَهُ.
اللَّهُمَّ بَلِّغْ رُوحَ مُحَمَّدٍ عَنِّی تَحِیَّةً کَثِیرَةً وَسَلاماً (2) 2808.
مؤلّف گوید که: این صلوات همان صلواتی است که کفعمی از حضرت صادق علیه السلام نقل

1- بلد الأمین طبق نقل بحار 86/ 298.
2- بحار الأنوار 86/ 266 نقل از جامع الأخبار سبزواری: 159، ح 381 و مصباح المتهجّد: 561.

کرده، که هرکه بخواهد مسرور کند محمّد و آل محمّد علیهم السلام را در صلوات بر ایشان آن را بخواند (1) 2809، و ما در مفاتیح در اعمال روز عرفه آن را ذکر نمودیم.

و بدان که دعاهای وارده در صبح و شام بسیار است، و این مختصر را گنجایش بیش از این نیست. و بیاید در باب چهارم ذکر ده دعا از کافی که در وقت صبح و شام خوانده می‌شود، و اگر وقت داشتی بخوان دعای عشرات (ص 96)، و دعای معروف به یستشیر (ص 110)، و دعای نور، و دعای عهد: اللَّهُمَّ رَبَّ النُّوْرِ الْعَظِیمِ را، و این دعاها را در مفاتیح ما ذکر نمودیم، و در آداب تربت نیز ذکر نمودیم دعای أَصْبَحْتُ اللَّهُمَّ مُعْتَصِماً بِذِمامِکَ را، که تسبیح تربت به دست گرفته و آن دعا را در صباح و مساء برای ایمنی از هر خوف بخوانند.

1- بحار الأنوار 94/ 58 نقل از ثواب الأعمال: 156 و ص 85، ح 5 نقل از جنّة الأمان.

فصل ششم‌ادعیه ساعات روز

در دعاهایی که در ساعات روز باید خواند

و دعاهای هر روز که خصوصیّتی به ساعتی ندارد

بدان که شیخ طوسی و سیّد ابن باقی و شیخ کفعمی هر روز را به دوازده ساعت منقسم ساخته‌اند، و هر ساعتی را به امامی از ائمّه اثنی عشر صلوات اللّه علیهم اجمعین نسبت داده‌اند، و برای هر ساعتی دعایی که مشتمل بر توسّل به آن امام عالی مقام است ذکر کرده‌اند، و اگر چه روایتش را بخصوص ایراد نکرده‌اند امّا معلوم است که چنین امری را بدون روایت ذکر نمی‌کنند، و ما در این رساله اکتفا می‌کنیم به آنچه در مصباح المتهجّد است، فرموده:

ساعت اوّل: از طلوع فجر است تا طلوع آفتاب، منسوب است به امیر المؤمنین علیه السلام، و دعای آن این است:

اللَّهُمَّ رَبَّ الْبَهَاءِ وَالْعَظَمَةِ وَالْکِبْرِیاءِ وَالسُّلْطانِ أَظْهَرْتَ الْقُدْرَةَ کَیْفَ شِئْتَ، وَمَنَنْتَ عَلَی عِبادِکَ بِمَعْرِفَتِکَ (1) 2810 وَتَسَلَّطْتَ عَلَیْهِمْ بِجَبَرُوتِکَ، وَعَلَّمْتَهُمْ شُکْرَ نِعْمَتِکَ، اللَّهُمَّ فَبِحَقِّ عَلِیٍّ الْمُرْتَضَی لِلدِّینِ وَالْعَالِمِ بِالْحُکْمِ وَمَجَارِی التُّقَی إِمامِ الْمُتَّقِینَ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ فِی الْأَوَّلِینَ وَالْآخِرِینَ، وَ (2) 2811 أُ قَدِّمُهُ بَیْنَ یَدَیْ حَوائِجِی أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ (3) 2812، وَأَنْ تَفْعَلَ بِی کَذا وَکَذا (4) 2813.

ساعت دوّم: از طلوع شمس است تا ذهاب حُمره، و منسوب است به حضرت امام حسن مجتبی علیه السلام:

اللَّهُمَّ لَبِسْتَ بَهاءَکَ فِی أَعْظَمِ قُدْرَتِکَ، وَصَفا نُورُکَ فِی أَ نْوَرِ ضَوْئِکَ،

1- بِمَغْفِرَتِکَ: خ ل.

2- وَ: خ.

3- أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ: نسخه.

4- مصباح المتهجّد: 512.

وَفاضَ عِلْمُکَ حِجَابَکَ، وَخَلَّصْتَ فِیهِ أَهْلَ الثِّقَةِ بِکَ عِنْدَ جُودِکَ، فَتَعالَیْتَ فِی کِبْرِیائِکَ عُلُوّاً عَظُمَتْ فِیهِ مِنَّتُکَ عَلَی أَهْلِ طاعَتِکَ، فَباهَیْتَ بِهِمْ أَهْلَ سَماواتِکَ بِمِنَّتِکَ (1) 2814 عَلَیْهِمْ، اللَّهُمَّ فَبِحَقِّ الْحَسَنِ بْنِ عَلِیٍّ عَلَیْکَ أَسْأَلُکَ وَبِهِ أَسْتَغِیثُ إِلَیْکَ وَأُ قَدِّمُهُ بَیْنَ یَدَیْ حَوَائِجِی أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَنْ تَفْعَلَ بِی کَذا وَکَذا (2) 2815.
ساعت سیّم: از ذهاب شعاع است تا ارتفاع نهار، و منسوب است به حضرت امام حسین علیه السلام:
یَا مَنْ تَجَبَّرَ فَلا عَیْنٌ تَراهُ، یَا مَنْ تَعَظَّمَ فَلا تَخْطِرُ الْقُلُوبُ بِکُنْهِهِ، یَا حَسَنَ الْمَنِّ، یَا حَسَنَ التَّجاوُزِ، یَا حَسَنَ الْعَفْوِ، یَا جَوادُ یَا کَرِیمُ، یَا مَنْ لَایُشْبِهُهُ شَیْءٌ مِنْ خَلْقِهِ، یَا مَنْ مَنَّ عَلَی خَلْقِهِ بِأَوْ لِیائِهِ إِذِ ارْتَضاهُمْ لِدِینِهِ، وَأَدَّبَ بِهِمْ عِبادَهُ، وَجَعَلَهُمْ حُجَجاً مَنّاً مِنْهُ عَلَی خَلْقِهِ، أَسْأَ لُکَ بِحَقِّ الْحُسَیْنِ بْنِ عَلِیٍّ عَلَیْهِمَا السَّلامُ السِّبْطِ التَّابِعِ لِمَرْضَاتِکَ، وَالنَّاصِحِ فِي دِینِکَ، وَالدَّلِیلِ عَلَی ذَاتِکَ، أَسْأَ لُکَ بِحَقِّهِ وَأُ قَدِّمُهُ بَیْنَ یَدَیْ حَوَائِجِی، أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَعَلی (3) 2816 آلِ مُحَمَّدٍ وَأَنْ تَفْعَلَ بِی کَذا وَکَذا (4) 2817.
ساعت چهارم: منسوب است به علیّ بن الحسین علیهما السلام، و آن از ارتفاع نهار است تا زوال شمس:
اللَّهُمَّ صَفَا نُورُکَ فِی أَ تَمِّ عَظَمَتِکَ، وَعَلا ضِیَاؤُکَ فِی أَبْهَی ضَوْئِکَ، أَسْأَ لُکَ بِنُورِکَ الَّذِی نَوَّرْتَ بِهِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرَضِینَ، وَقَصَمْتَ بِهِ الْجَبابِرَةَ،

1- بِمَنِّکَ: خ ل.
2- مصباح المتهجّد: 512.
3- عَلی: خ.
4- مصباح المتهجّد: 513.

وَأَحْيَيْتَ بِهِ الْأَمْوَاتَ، وَأَمَتَّ بِهِ الْأَحْياءَ، وَجَمَعْتَ بِهِ الْمُتَفَرِّقَ، وَفَرَّقْتَ بِهِ الْمُجْتَمِعَ، وَأَ تْمَمْتَ بِهِ الْكَلِماتِ، وَأَ قَمْتَ بِهِ السَّمَاوَاتِ، أَسْأَ لُکَ بِحَقِّ وَ لِيِّکَ (1) 2818 عَلِیِّ بْنِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِمَا السَّلامُ الذَّابِّ عَنْ دِينِکَ وَالْمُجَاهِدِ فِی سَبِيلِکَ وَأُ قَدِّمُهُ بَيْنَ يَدَیْ حَوَائِجِی، أَنْتُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَنْ تَفْعَلَ بِی کَذا وَکَذا (2) 2819.
ساعت پنجم: منسوب است به امام محمّد باقر عليه السلام، و آن از زوال شمس است تا مقدار چهار رکعت از آن:
اللَّهُمَّ رَبَّ الضِّيَاءِ وَالْعَظَمَةِ وَالنُّوْرِ وَالْکِبْرِياءِ وَالسُّلْطانِ، تَجَبَّرْتَ بِعَظَمَةِ بَهائِکَ، وَمَنَنْتَ عَلَی عِبادِکَ بِرَأْفَتِکَ وَرَحْمَتِکَ، وَدَلَلْتَهُمْ عَلَی مَوجُودِ رِضاکَ، وَجَعَلْتَ لَهُمْ دَلِيلًا يَدُلُّهُمْ عَلَی مَحَبَّتِکَ، وَيُعَلِّمُهُمْ مَحابَّکَ، وَيَدُلُّهُمْ عَلَی مَشِيئَتِکَ. اللَّهُمَّ فَبِحَقِّ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ عَلَيْهِمَا السَّلامُ عَلَيْکَ وَأُ قَدِّمُهُ بَيْنَ يَدَیْ حَوَائِجِی، أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَنْ تَفْعَلَ بِی کَذا وَکَذا (3) 2820.
ساعت ششم: منسوب است به حضرت امام جعفر صادق عليه السلام، وآن از مقدار چهار رکعت از زوال گذشته است تا نماز ظهر:
يَا مَنْ لَطُفَ عَنْ إِدْراکِ الْأَوْهامِ، يَا مَنْ کَبُرَ عَنْ مَوْجُودِ الْبَصَرِ، يَا مَنْ تَعَالَی عَنِ الصِّفاتِ کُلِّها، يَا مَنْ جَلَّ عَنْ مَعانِی اللُّطْفِ، وَلَطُفَ عَنْ مَعانِی الْجَلالِ، أَسْأَ لُکَ بِنُورِ وَجْهِکَ وَضِياءِ کِبْرِيائِکَ، وَأَسْأَ لُکَ بِحَقِّ عَظَمَتِکَ الْعافِيَةَ مِنْ نارِکَ، وَأَسْأَ لُکَ بِحَقِّ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَلَيْکَ وَأُ قَدِّمُهُ بَيْنَ يَدَیْ حَوائِجِی، أَنْ

1- وَ لِيِّکَ: خ.
2- مصباح المتهجّد: 513.
3- مصباح المتهجّد: 514.

تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَنْ تَفْعَلَ بِی کَذا وَکَذا (1) 2821.
ساعت هفتم: منسوب است به موسی بن جعفر علیهما السلام، وآن از نماز ظهر است تا مقدار چهار رکعت قبل از عصر:
یَا مَنْ تَکَبَّرَ عَنِ الْأَوْهامِ صُورَتُهُ، یَا مَنْ تَعَالَی عَنِ الصِّفاتِ نُورُهُ، یَا مَنْ قَرُبَ عِنْدَ دُعَاءِ خَلْقِهِ، یَا مَنْ دَعَاهُ الْمُضْطَرُّوْنَ، وَلَجَأَ إِلَیْهِ الْخَائِفُونَ، وَسَأَ لَهُ الْمُؤْمِنوْنَ، وَعَبَدَهُ الشَّاکِرُونَ، وَحَمِدَهُ الْمُخْلِصُونَ، أَسْأَ لُکَ بِحَقِّ نُورِکَ الْمُضِیءِ، وَبِحَقِّ مُوسَی بْنِ جَعْفَرٍ عَلَیْکَ، وَأَ تَقَرَّبُ بِهِ إِلَیْکَ، وَأُ قَدِّمُهُ بَیْنَ یَدَیْ حَوَائِجِی، أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَنْ تَفْعَلَ بِی کَذا وَکَذا (2) 2822.
ساعت هشتم: منسوب است به علیّ بن موسی‌الرّضا علیه السلام، وآن از مقدار چهار رکعت بعد از ظهر است تا نماز عصر:
یَا خَیْرَ مَدْعُوٍّ، یَا خَیْرَ مَنْ أَعْطَی، یَا خَیْرَ مَنْ سُئِلَ، یَا مَنْ أَضَاءَ بِاسْمِهِ ضَوْءُ (3) 2823 النَّهارِ، وَأَظْلَمَ بِهِ ظُلْمَةُ اللَّیْلِ، وَسَالَ بِاسْمِهِ وَابِلُ السَّیْلِ، وَرَزَقَ أَوْ لِیاءَهُ کُلَّ خَیْرٍ، یَا مَنْ عَلَا السَّمَاوَاتِ نُورُهُ، وَالْأَرْضَ ضَوْؤُهُ، وَالشَّرْقَ وَالْغَرْبَ رَحْمَتُهُ، یَا واسِعَ الْجُودِ، أَسْأَ لُکَ بِحَقِّ عَلِیِّ بْنِ مُوسَی الرِّضا عَلَیْهِمَا السَّلامُ وَأُ قَدِّمُهُ بَیْنَ یَدَیْ حَوَائِجِی، أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَنْ تَفْعَلَ بِی کَذا وَکَذا (4) 2824.
ساعت نهم: منسوب است به حضرت امام محمّد تقی علیه السلام، و آن از نماز عصر است تا دو ساعت بعد، می‌گویی:
یَا مَنْ دَعاهُ الْمُضْطَرُّونَ فَأَجابَهُمْ، وَالْتَجَأَ إِلَیْهِ الْخائِفُونَ فَآمَنَهُمْ، وَعَبَدَهُ (5) 2825

1- مصباح المتهجّد: 514.
2- مصباح المتهجّد: 515.
3- ضَوْءُ: خ.
4- مصباح المتهجّد: 515.
5- مرکز تحقیقات حج، مفاتیح الجنان، 1جلد، نشر مشعر - تهران.

الطَّائِعُونَ فَشَكَرَهُمْ، وَشَكَرَهُ الْمُؤْمِنُونَفَحَباهُمْ، وَأَطاعُوهُفَعَصَمَهُمْ، وَسَأَ لُوهُ فَأَعْطَاهُمْ، وَنَسُوا نِعْمَتَهُ فَلَمْ يُخْلِ شُكْرَهُ مِنْ قُلُوبِهِمْ، وَامْتَنَّ عَلَيْهِمْ فَلَمْ يَجْعَلِ اسْمَهُ مَنْسِيّاً عِنْدَهُمْ، أَسْأَ لُکَ بِحَقِّ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ عَلَيْهِمَا السَّلامُ حُجَّتِکَ الْبالِغَةِ، وَ نِعْمَتِکَ السَّابِغَةِ، وَمَحَجَّتِکَ الْواضِحَةِ، وَأُ قَدِّمُهُ بَيْنَ يَدَیْ حَوَائِجِی، أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَنْ تَفْعَلَ بِی کَذا وَکَذا (1) 2826.

ساعت دهم: منسوب است به امام علیّ نقی علیه السلام، وآن از دو ساعت بعد از نماز عصر است تا پیش از زرد شدن آفتاب:

يَا مَنْ عَلا فَعَظُمَ، يَا مَنْ تَسَلَّطَ فَتَجَبَّرَ، وَتَجَبَّرَ فَتَسَلَّطَ، يَا مَنْ عَزَّ فَاسْتَکْبَرَ فِی عِزِّهِ، يَا مَنْ مَدَّ الظِّلَّ عَلَی خَلْقِهِ، يَا مَنِ امْتَنَّ بِالْمَعْرُوفِ عَلَی عِبادِهِ، يَا عَزِيزاً (2) 2827 ذَا انْتِقام، يَا مُنْتَقِماً بِعِزَّتِهِ مِنْ أَهْلِ الشِّرْکِ، أَسْأَ لُکَ بِحَقِّ عَلِیِّ بْنِ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِمَا السَّلامُ، وَأُ قَدِّمُهُ بَيْنَ يَدَیْ حَوَائِجِی، أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَنْ تَفْعَلَ بِی کَذا وَکَذا (3) 2828.

ساعت یازدهم: منسوب است به حضرت امام حسن عسکری علیه السلام، و آن پیش از زرد شدن آفتاب است تا زرد شدن آن:

يَا أَوَّلًا بِلا أَوَّ لِيَّةٍ، وَيَا آخِراً بِلا آخِرِيَّةٍ، يَا قَيُّوماً بِلا مُنْتَهی لِقِدَمِهِ، يَا عَزِيزاً بِلا انْقِطاعٍ لِعِزَّتِهِ، يَا مُتَسَلِّطاً بِلا ضَعْفٍ مِنْ سُلْطانِهِ، يَا کَرِيماً بِدَوامِ نِعْمَتِهِ، يَا جَبَّاراً وَمُعِزّاً لِأَوْ لِيائِهِ، يَا خَبِيراً بِعِلْمِهِ، يَا عَلِيماً بِقُدْرَتِهِ، يَا قَدِيراً بِذاتِهِ، أَسْأَ لُکَ بِحَقِّ الْحَسَنِ بْنِ عَلِیٍّ عَلَيْهِمَا السَّلامُ، وَأُ قَدِّمُهُ بَيْنَ يَدَیْ

1- مصباح المتهجّد: 516.
2- عَزِيزُ: خ.
3- مصباح المتهجّد: 516.

حَوائِجِی، أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَنْ تَفْعَلَ بِی کَذا وَکَذا (1) .2829

ساعت دوازدهم: منسوب است به امام عصر علیه السلام، و آن از زرد شدن شمس است تا غروب آن:

یَا مَنْ تَوَحَّدَ بِنَفْسِهِ عَنْ خَلْقِهِ، یَا مَنْ غَنِیَ عَنْ خَلْقِهِ بِصُنْعِهِ، یَا مَنْ عَرَّفَ نَفْسَهُ خَلْقَهُ بِلُطْفِهِ، یَا مَنْ سَلَکَ بِأَهْلِ طاعَتِهِ مَرْضاتَهُ، یَا مَنْ أَعانَ أَهْلَ مَحَبَّتِهِ عَلَی شُکْرِهِمْ، یَا مَنْ مَنَّ عَلَیْهِمْ بِدِینِهِ وَلَطُفَ لَهُمْ بِنائِلِهِ، أَسْأَلُکَ بِحَقِّ الْخَلَفِ الصَّالِحِ عَلَیْهِ السَّلامُ عَلَیْکَ وَأَتَضَرَّعُ إِلَیْکَ بِهِ، وَأُقَدِّمُهُ بَیْنَ یَدَیْ حَوائِجِی، أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَنْ تَفْعَلَ بِی کَذا وَکَذا. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ (2) 2830 أُولِی الْأَمْرِ الَّذِینَ أَمَرْتَ بِطاعَتِهِمْ، وَأُولِی الْأَرْحامِ الَّذِینَ أَمَرْتَ بِصِلَتِهِمْ، وَذَوِی الْقُرْبَی الَّذِینَ أَمَرْتَ بِمَوَدَّتِهِمْ، وَالْمَوَالِی الَّذِینَ أَمَرْتَ بِعِرْفانِ حَقِّهِمْ، وَأَهْلِ الْبَیْتِ الَّذِینَ أَذْهَبْتَ عَنْهُمُ الرِّجْسَ وَطَهَّرْتَهُمْ تَطْهِیراً، أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَنْ تَفْعَلَ بِی کَذا وَکَذا (3) 2831.

علّامه مجلسی رحمه الله در مقباس المصابیح فرموده، و به سندهای معتبر از حضرت امام جعفر صادق علیه السلام منقول است که: حق سبحانه و تعالی در سه ساعت شب و سه ساعت روز خود را به مجد و بزرگواری یاد می‌کند، و سه ساعت روز از وقت چاشت تا اوّل ظهر است، و سه ساعت شب ثلث آخر شب است تا صبح، پس هر بنده مؤمن که این تمجید را بخواند و دلش با خدا باشد البتّه حق تعالی حاجت او را برآورد، و اگر شقی و بد عاقبت باشد امیدوارم که سعادتمند و نیکو عاقبت گردد (4) 2832.

مؤلّف گوید که: اگر در این ساعتهای روز و شب این دعا را بخواند مناسبتر خواهد بود، این است دعا:

1- مصباح المتهجّد: 517.

2- وَأَهْلِ بَیْتِ مُحَمَّدٍ: خ ل.

3- مصباح المتهجّد: 517.

4- بحار الأنوار 86/ 369 نقل از مصباح المتهجّد و کافی 2/ 515.

أَ نْتَ اللَّهُ لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ رَبُّ الْعالَمِینَ، أَ نْتَ اللَّهُ لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ الرَّحْمانُ الرَّحِیمُ، أَ نْتَ اللَّهُ لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ الْعَلِیُّ الْکَبِیرُ (1) 2833، أَ نْتَ اللَّهُ لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ مَلِکُ (2) 2834 یَوْمِ الدِّینِ، أَ نْتَ اللَّهُ لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ الْغَفُورُ الرَّحِیمُ، أَ نْتَ اللَّهُ لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ الْعَزِیزُ الْحَکِیمُ، أَ نْتَ اللَّهُ لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ مِنْکَ بَدْءُ کُلِّ شَیْءٍ (3) 2835 وَ إِلَیْکَ یَعُودُ کُلُّ شَیْءٍ، أَ نْتَ اللَّهُ الَّذِی (4) 2836 لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ لَمْ تَزَلْ وَلَا تَزالُ، أَ نْتَ اللَّهُ الَّذِی (5) 2837 لَا إِلهَ إِلّا أَ نْتَ خالِقُ الْخَیْرِ وَالشَّرِّ، أَ نْتَ اللَّهُ لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ خالِقُ الْجَنَّةِ وَالنّارِ، أَ نْتَ اللَّهُ لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ الْأَحَدُ الصَّمَدُ (6) 2838 لَمْ یَلِدْ وَلَمْ یُولَدْ وَلَمْ یَکُنْ لَهُ کُفُواً أَحَدٌ، أَ نْتَ اللَّهُ لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ الْمَلِکُ الْقُدُّوسُ السَّلامُ الْمُؤْمِنُ الْمُهَیمِنُ الْعَزِیزُ الْجَبَّارُ الْمُتَکَبِّرُ، سُبْحانَ اللّه عَمَّا یُشْرِکُونَ، أَ نْتَ (7) 2839 اللَّهُ الْخالِقُ الْبارِئُ الْمصَوِّرُ لَکَ (8) 2840 الْأَسْماءُ الْحُسْنَی یُسَبِّحُ لَکَ (9) 2841 مَا فِی السَّماواتِ وَالْأَرْضِ، وَأَ نْتَ (10) 2842 الْعَزِیزُ الْحَکِیمُ، أَ نْتَ اللَّهُ لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ الْکَبِیرُ الْمُتَعالِ (11) 2843 وَالْکِبْرِیاءُ رِدَاؤُکَ (12) 2844.

و ابن بابویه رحمه الله به سند صحیح از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که: هر بنده‌ای که هر روز هفت مرتبه بگوید: أَسْأَلُ اللَّه الْجَنَّةَ وَأَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ النَّارِ، جهنّم گوید: خدایا او را از من پناه دِه (13) 2845.

ادعیه هر روز

و به سند معتبر دیگر از آن حضرت روایت کرده است که: اگر مؤمنی در یک روز چهل گناه کبیره بکند پس از روی ندامت و پشیمانی این استغفار را بخواند، خدا گناهان او را بیامرزد: أَسْتَغْفِرُ اللَّه الَّذِی لَاإِلهَ إِلَّا هُوَ الْحَیُّ الْقَیُّومُ بَدِیعُ السَّماواتِ وَالْأَرْضِ ذُو الْجَلالِ وَالْإِکْرَامِ،

1- العَزِیز الْکَبِیر: خ ل.
2- مَالِکُ: خ ل.
3- در کافی: بُدِءَ الخَلْقُ.
4- الَّذِی: خ.
5- الَّذِی: خ.
6- در کافی: أَحَدٌ صمدٌ.
7- هُوَ: خ ل.
8- لَهُ: خ ل.
9- لَهُ: خ ل.
10- وَهُوَ: خ ل.
11- الْمُتَعالِ: خ.

12- ثواب الأعمال: 13- 14 و كافى 2/ 516.
13- أمالى صدوق: م 21، ح 4.

وَأَسْأَ لَهُ أَنْ يَتُوبَ عَلَىَ (1) 2846.

ایضاً به سند معتبر از آن حضرت روایت کرده است: هرکه هر روز هفت مرتبه بگوید:

الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى كُلِّ نِعْمَةٍ كانَتْ أَوْ هِىَ كائِنَةٌ، ادای شکر نعمتهای گذشته و آینده کرده است (2) 2847.

و ایضاً به سند معتبر از آن حضرت روایت کرده است که: هرکه هر روز بیست و پنج مرتبه بگوید: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِلْمُؤْمِنِینَ وَالْمُؤْمِناتِ وَالْمُسْلِمِینَ وَالْمُسْلِماتِ، حق تعالی به عدد هر مؤمن که گذشته و هر مؤمن که بیاید تا روز قیامت حسنه در نامه اعمال او بنویسد، و به آن عدد گناه از او محو کند، و درجه‌ای در بهشت برای او بلند کند (3) 2848.

و ایضاً به سند معتبر از آن حضرت روایت کرده است که: هرکه هر روز صد مرتبه بگوید: لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلّا بِاللَّهِ، حق تعالی هفتاد نوع بلا از او دور گرداند که کمتر آنها همّ و غم باشد (4) 2849.

و به روایت دیگر: هرگز پریشان نشود (5) 2850.

و کلینی و شیخ طبرسی و دیگران به سندهای حسن و معتبر از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده‌اند که حضرت رسول صلی الله علیه و آله هر روز هفتاد مرتبه می‌گفت: أَسْتَغْفِرُ اللَّه. و هفتاد مرتبه:

أَ تُوبُ إِلَى اللَّهِ (6) 2851.

و در کشف الغمّه و أمالی شیخ طوسی به سند معتبر روایت شده است که حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمود: هرکه هر روز صد مرتبه بگوید:

لَاإِلهَ إِلّا اللَّهُ الْمَلِکُ الْحَقُّ الْمُبِینُ، امان یابد از فقر و وحشت قبر، و توانگری به او روی آورد، و درهای بهشت بر روی او گشوده شود.

و در أمالی: لَاإِلهَ إِلّا اللَّهُ الْحَقُّ الْمُبِینُ است. و در ثواب الأعمال و محاسن برقی سی مرتبه روایت کرده‌اند (7) 2852.

1- خصال: 540.

2- ثواب الأعمال: 9.

3- مصباح المتهجّد: 517.

4- ثواب الأعمال: 162.

5- بحار 86/ 161 نقل از بلد الأمین.

6- کافی 2/ 505 و مکارم الأخلاق 2/ 92 ح 2360.

7- أمالی طوسی: م 10، ح 74 و کشف الغمّة 2/ 377 و محاسن 1/ 101 ح 73 باب 18 وثواب الأعمال: 7 و 8.

و او قطب راوندی در دعوات خود روایت کرده‌است از حضرت امام رضا علیه السلام که حضرت رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود که: هرکه خواهد که او را زیاده از مجاهدین در ملأ اعلی ثنا گویند پس هر روز این دعا بخواند، اگر حاجتی داشته باشد برآورده شود، و اگر دشمنی داشته باشد بر او غالب گردد، و اگر قرضی داشته باشد ادا شود، و اگر غمّی و همّی داشته باشد زائل گردد، و این دعا از هفت آسمان بالا رود تا در لوح محفوظ برای او نوشته شود، این است دعا:
سُبْحانَ اللَّه کَما یَنْبَغِی لِلَّهِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ کَما یَنْبَغِی لِلَّهِ، وَلَا إِلهَ إِلّا اللَّهُ کَما یَنْبَغِی لِلَّهِ، وَاللَّهُ أَکْبَرُ کَما یَنْبَغِی لِلَّهِ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلّا بِاللَّهِ، وَصَلَّی اللَّهُ عَلَی مُحَمَّدٍ النَّبِیِّ وَعَلَی أَهْلِ بَیْتِهِ وَجَمِیعِ الْمُرْسَلِینَ وَالنَّبِیِّینَ حَتَّی یَرْضَی اللَّهُ (1) 2853.
و به سند معتبر از حضرت امام رضا علیه السلام منقول است که: شخصی از اصحاب حضرت رسول صلی الله علیه و آله نامه‌ای را یافت و به خدمت آن حضرت آورد، پس حضرت فرمود ندا کردند که همه اصحاب حاضر شوند، پس بر منبر برآمد و فرمود که: این نامه‌ای است که یوشع بن نون وصیّ موسی علیه السلام نوشته است، و مضمون نامه این بود: بسم اللّه الرّحمن الرّحیم، بدرستی که پروردگار شما به شما دوست و مهربان است، بدرستی که بهترین بندگان پرهیزکار گمنام است، و بدترین خلق کسی است که انگشت نمای مردم باشد به ریاست باطل، پس کسی که خواهد به او ثواب کامل داده شود و شکر نعمتهای خدا کرده باشد پس در هر روز این دعا بخواند:
سُبْحانَ اللَّه کَما یَنْبَغِی لِلَّهِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ کَما یَنْبَغِی لِلَّهِ، وَلَا إِلهَ إِلّا اللَّهُ کَما یَنْبَغِی لِلَّهِ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلّا بِاللَّهِ، وَصَلَّی اللَّهُ عَلَی مُحَمَّدٍ وَأَهْلِ بَیْتِهِ النَّبِیِّ الْأُمِّیِّ وَعَلَی جَمِیعِ الْمُرْسَلِینَ وَالنَّبِیِّینَ حَتَّی یَرْضَی اللَّهُ (2) 2854.
و در بلد الأمین‌از حضرت رسول صلی الله علیه و آله روایت کرده است که: هرکه هر روز ده مرتبه بگوید:
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ لَاحَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلّا بِاللَّهِ الْعَلِیِّ الْعَظِیمِ، از گناهان بیرون آید

1- دعوات راوندی: 47، ح 114.
2- دعوات راوندی: 46، ح 114.

مانند روزی که از مادر متولّد شده، و خدا دفع کند از او هفتاد نوع بلا را که از جمله آنها دیوانگی و خوره و پیسی و فالج بوده باشد، و حق تعالی هفتاد هزار ملک موکّل گرداند که برای او استغفار نمایند (1) 2855.
و از حضرت صادق علیه السلام منقول است که: هرکه هر روز صد مرتبه بگوید: لَاحَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ، تنگدستی و فقر او را درنیابد (2) 2856.
و هرکه هر روز صد مرتبه بگوید: سُبْحانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ، حق تعالی بدنش را بر آتش جهنّم حرام گرداند (3) 2857.
و در بلد الأمین از حضرت رسول روایت کرده است که: هرکه هر روز ده مرتبه این دعا بخواند، حق تعالی چهار هزار گناه کبیره او را بیامرزد، و او را از سکرات مرگ و فشار قبر و صد هزار هول قیامت نجات دهد، و از شرّ شیطان و لشکرهای او محفوظ گردد، و قرضش ادا شود، و همّ و غمّش زائل گردد، این است دعا:
أَعْدَدْتُ لِكُلِّ هَوْلٍ لَاإِلهَ إِلَّا اللَّهُ، وَ لِكُلِّ هَمٍّ وَغَمٍّ مَا شاءَ اللَّهُ، وَ لِكُلِّ نِعْمَةٍ الْحَمْدُ لِلَّهِ، وَ لِكُلِّ رَخاءٍ الشُّكْرُ لِلَّهِ، وَ لِكُلِّ أُعْجُوبَةٍ سُبْحانَ اللَّهِ، وَ لِكُلِّ ذَ نْبٍ أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ، وَ لِكُلِّ مُصِيبَةٍ إِنَّا لِلَّهِ وَ إِنَّا إِلَيْهِ راجِعُونَ، وَ لِكُلِّ ضِيقٍ حَسْبِيَ اللَّهُ، وَلِكُلِ‌قَضاءٍوَقَدَرٍ تَوَكَّلْتُ عَلَى‌اللَّهِ، وَ لِكُلِّ عَدُوٍّ اعْتَصَمْتُ بِاللَّهِ، وَ لِكُلِّ طاعَةٍ وَمَعْصِيَةٍ لَاحَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ (4) 2858.
و کلینی و ابن بابویه و برقی رحمة اللّه علیهم به سندهای معتبر از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده‌اند که: هرکه هر روز ده مرتبه این دعا بخواند، حق تعالی چهل و پنج هزار حسنه برای او بنویسد، و محو فرماید از او چهل و پنج هزار سیّئه، و چهل و پنج هزار درجه برای او در بهشت

1- مستدرک وسائل 5/ 378 و بحار الأنوار 87/ 5 نقل از بلد الأمین، و در حاشیه هر دو کتاب است که: در بلد الأمین چاپ شده نمی‌باشد، لکن در حاشیه مصباح کفعمی: 83 موجود است.
2- بحار الأنوار 87/ 10 نقل از جامع الاخبار: 144، ح 310.
3- جامع الاخبار: 140، ح 294.
4- مستدرک وسائل 5/ 379 ح 6140 و بحار الأنوار 87/ 5 نقل از بلد الأمین، و در حاشیه هر دو کتاب است که: در بلد الأمین مطبوع نیافتیم ولی در مصباح کفعمی: 83 موجود است هم در متن و هم در حاشیه.

بلند کند، و حرزی باشد برای او و از شرّ شیطان و ظالمان، و متصرّف نشود او را و احاطه به او نکند گناه کبیره.
و به روایت دیگر: چنان باشد که دوازده مرتبه قرآن را ختم کرده باشد، و خدا در بهشت خانه‌ای برای او بنا کند، و در روایت ابن بابویه ده بار نیست، این است دعا: أَشْهَدُ أَنْ لَاإِلهَ إِلّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَاشَرِیکَ لَهُ إِلهاً واحِداً أَحَداً صَمَداً لَمْ یَتَّخِذْ صاحِبَةً وَلَا وَلَداً (1) 2859.
و در ثواب الأعمال و محاسن و کافی از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده‌اند که حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمود که: هرکه هر روز پانزده مرتبه بگوید: لَاإِلهَ إِلّا اللَّهُ حَقّاً حَقّاً، لَاإِلهَ إِلّا اللَّهُ إِیماناً وَتَصْدِیقاً، لَاإِلهَ إِلّا اللَّهُ عُبُودِیَّةً وَرِقّاً، حق تعالی روی رحمت خود را از او نگرداند تا داخل بهشت گرداند او را (2) 2860.
و در محاسن از حضرت رسول صلی الله علیه و آله روایت کرده است که: هرکه هر روز صد مرتبه سُبْحانَ اللّهِ بگوید، بهتر باشد از صد شتر برای کعبه قربانی کردن، و هرکه صد مرتبه الْحَمْدُ لِلَّهِ بگوید، بهتر باشد از صد بنده آزاد کردن، و هرکه صد مرتبه بگوید اللَّهُ أَکْبَرُ، بهتر باشد از آنکه صد اسب با زین و لجام در راه خدا بفرستد، و هرکه صد مرتبه لا إِلهَ إِلّا اللَّهُ بگوید، کسی از او عملش نیکوتر نباشد مگر کسی که بیشتر بگوید (3) 2861.
و قطب راوندی روایت کرده است که: در بنی اسرائیل عابدی بود که سالها عبادت حق تعالی کرده بود، روزی دعا کرد که: پروردگارا می‌خواهم حال خود را نزد تو بدانم، اگر عملهای مرا پسندیده باشی دیگر از این اعمال بسیار کنم، والّا پیش از مرگ توبه کنم، حق تعالی ملکی به نزد او فرستاد و گفت: تو را نزد خدا هیچ عمل خیر نیست، گفت: پروردگارا عبادتهای من چه شد؟
ملک گفت: هر کار خیری که می‌کردی به مردم خبر می‌دادی، و می‌خواستی مردم تو را نیک دانند وبه نیکی یاد کنند، اکنون ثواب تو همان است که خود برای عمل خود راضی شدی، این سخن بر عابد بسیار گران آمد و محزون و نالان شد، پس بار دیگر ملک آمد و گفت: حق تعالی می‌فرماید که: الحال خود را از من بخر و بعد از این هر روز به عدد هر رگی از رگهای بدن خود تصدّق بکن، گفت: چگونه توانم چنین کاری بکنم؟ فرمود که: هر روز سیصد و شصت مرتبه به عدد رگهای

1- كافى 2/ 519 و توحيد صدوق: 30، ح 35، باب 1 و محاسن 1/ 122 ح 134 باب 56.
2- ثواب الأعمال: 9 و كافى 2/ 519 و محاسن 1/ 100 ح 72 باب 17.
3- محاسن 1/ 114 ح 114 باب 42.

بدن خود بگو:

سُبْحانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلهَ إِلّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَکْبَرُ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلّا بِاللَّه، گفت: پروردگارا زیاده بفرما، فرمود: اگر زیاده بگویی ثوابت بیشتر است (1) .2862

و کلینی به سند معتبر از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده که حضرت رسالت پناه صلی الله علیه و آله هر روز به عدد رگهای بدن سیصد و شصت مرتبه می‌گفت: الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعالَمِینَ کَثِیراً عَلَی کُلِّ حَالٍ (2) .2863

به روایت دیگر از آن حضرت منقول است که: هر که در دو ماه پیاپی هر روز چهارصد مرتبه این دعا بخواند، خدا علم بسیار یا مال بسیار او را کرامت فرماید، این است دعا:

أَسْتَغْفِرُ اللَّه الَّذِی لَاإِلهَ إِلّا هُوَ الْحَیُّ الْقَیُّوْمُ الرَّحْمانُ الرَّحِیمُ بَدِیعُ السَّماواتِ وَالْأَرْضِ مِنْ جَمِیعِ ظُلْمِی وَجُرْمِی وَ إِسْرافِی عَلَی نَفْسِی وَأَ تُوبُ إِلَیْهِ (3) .2864

و شیخ طوسی و دیگران روایت کرده‌اند که: سنّت است هر روز این دعا بخواند: اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِنُورِ وَجْهِکَ الْمُشْرِقِ الْحَیِّ الْباقِی الْکَرِیمِ، وَأَسْأَ لُکَ بِنُورِ وَجْهِکَ الْقُدُّوْسِ الَّذِی أَشْرَقَتْ بِهِ السَّماواتُ وَانْکَشَفَتْ بِهِ الظُّلُماتُ وَصَلُحَ عَلَیْهِ أَمْرُ الْأَوَّلِینَ وَالْآخِرِینَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَأَنْ تُصْلِحَ لِی شَأْنِی کُلَّهُ (4) .2865

و کفعمی از حضرت امام محمّد باقر علیه السلام روایت کرده است که: هرکه هر روز این دعا بخواند، حق تعالی امور دنیا وآخرت او را کفایت کند: بِسْمِ اللَّهِ، حَسْبِیَ اللَّه، تَوَکَّلْتُ عَلَی اللَّه. اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ خَیْرَ أُمُورِی کُلِّها، وَأَعُوذُ بِکَ مِنْ خِزْیِ الدُّنْیا وَعَذَابِ الْآخِرَةِ (5) .2866

1- بحار 14/ 509 نقل از دعوات راوندی.

2- کافی 2/ 502.

3- مصباح کفعمی: 63.

4- مصباح المتهجّد: 102.

5- مصباح کفعمی: 83 و سفینة البحار 5/ 379 ح 6141 نقل از جنّة المأوی.

و ایضاً روایت کرده است که: هرکه هر روز این دعا را هفت مرتبه بخواند، امور دنیا و عقبای او کفایت شود:
حَسْبِیَ اللَّهُ، رَبِّیَ اللَّهُ، لَاإِلهَ إِلَّا هُوَ عَلَیْهِ تَوَکَّلْتُ، وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِیمِ (1)
.2867
و ایضاً روایت کرده است که: هرکه در عرض یک سال هر روز یک مرتبه این دعا بخواند، نمیرد تا جای خود را در بهشت ببیند:
سُبْحانَ الدَّائِمِ الْقائِمِ، سُبْحانَ الْقائِمِ الدَّائِمِ، سُبْحانَ الْواحِدِ الْأَحَدِ، سُبْحانَ الْفَرْدِ الصَّمَدِ، سُبْحانَ الْحَیِّ الْقَیُّومِ، سُبْحانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ، سُبْحانَ الْحَیِّ الَّذِی لَا یَمُوتُ، سُبْحانَ الْمَلِکِ الْقُدُّوْسِ، سُبْحانَ رَبِّ الْمَلائِکَةِ وَالرُّوْحِ، سُبْحانَ الْعَلِیِّ الْأَعْلَی، سُبْحانَهُ وَتَعَالی (2) .2868

1- بحار 86/ 51 نقل از مصباح کفعمی.
2- مجتنی سیّد ابن طاووس: 82.

نماز اعرابی‌نمازهای مستحبّه
سیّد ابن طاووس در جمال الأُسبوع‌از شیخ تلّعکبری نقل کرده که او به سند خود از زید بن ثابت روایت کرده که گفت: مردی از بادیه نشینان به خدمت حضرت رسالت پناه صلی الله علیه و آله ایستاد و گفت: پدر و مادرم فدای تو باد، یا رسول اللّه، ما در بادیه می‌باشیم و دوریم از مدینه، و نمی‌توانیم هر جمعه به نماز جمعه حاضر شویم، پس دلالت کن مرا بر عملی که چون آن را بجا آورم فضیلت نماز جمعه را دریابم، و چون به اهل و قبیله خود برگردم ایشان را نیز بیاموزم.
حضرت فرمود که: چون روز بلند شود دو رکعت نماز بکن، در رکعت اوّل بعد از حمد هفت مرتبه قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ و در رکعت دوّم بعد از حمد هفت مرتبه قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ بخوان، و بعد از سلام هفت مرتبه آیة الکرسی بخوان، پس برخیز و هشت رکعت دیگر بکن به دو سلام، و بنشین بعد از هر دو رکعت از آن و تشهّد بخوان و سلام مگو، و چون چهار رکعت را تمام کردی سلام بگو، و چهار رکعت دیگر نیز بدین طریق بجا آور، و بخوان در هر رکعتی حمد یک مرتبه و إِذَا جَاءَ نَصر اللّه یک مرتبه و قُلْ هُوَ اللّه أحَد بیست و پنج مرتبه، و چون از تشهّد و سلام فارغ شدی هفت مرتبه بخوان این دعا را: یَا حَیُّ یَا قَیُّوْمُ یَا ذَا الْجَلالِ وَالْإِکْرام، یَا إِلهَ الْأَوَّلِینَ وَالْآخِرِینَ، یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ، یَا رَحْمانَ الدُّنْیا وَالْآخِرَةِ وَرَحِیمَهُما یَا رَبِّ یَا رَبِّ یَا رَبِّ یَا رَبِّ یَا رَبِّ یَا رَبِّ یَا رَبِّ، یَا اللَّهُ یَا اللَّهُ یَا اللَّهُ یَا اللَّهُ یَا اللَّهُ یَا اللَّهُ یَا اللَّهُ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَاغْفِرْ لِی، پس حاجت خود را ذکر کن، و هفتاد مرتبه بگو: لَاحَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِیِّ الْعَظِیمِ، و بگو: وَسُبْحانَ اللَّه رَبِّ الْعَرْشِ الْکَرِیمِ.
پس حضرت فرمود: به حقّ آن خداوندی که مرا به راستی فرستاده سوگند که هر مؤمن و مؤمنه که این نماز را بکند در روز جمعه من ضامنم بهشت را برای او، و از جای خود برنخیزد تا گناهانش و گناهان پدر و مادرش آمرزیده شود، و عطا فرماید حق تعالی به او ثواب هرکه نماز کرده در این روز در شهرهای مسلمانان، وبنویسد از برای او اجر کسی که روزه گرفته و نماز کرده در این

روز در مشرق و مغرب عالم، و حق تعالی به او عطا فرماید آنچه را که هیچ چشمی ندیده و هیچ گوشی نشنیده باشد (1) 2869.
مؤلّف گوید که: شیخ طوسی در مصباح نیز این نماز را نقل کرده، و لکن در روایت ایشان دعای مذکور نیست، بلکه فرموده: چون فارغ شدی از نماز بگو: سُبْحانَ اللَّهِ رَبِّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ وَ (2) 2870 لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ هفتاد مرتبه (3) 2871. نماز هديّه
نماز هديّه
روایت شده از معصومین علیهم السلام که: آدمی که در روز جمعه هشت رکعت نماز بگزارد یعنی بعد از هر دو رکعت سلام بگوید، چهار رکعت آن را هدیه حضرت رسول صلی الله علیه و آله بکند، و چهار رکعت دیگر را هدیه حضرت فاطمه صلوات اللّه علیها، و در روز شنبه چهار رکعت بکند و هدیه حضرت امیر المؤمنین صلوات اللّه و سلامه علیه گرداند، و همچنین هر روز از هفته را چهار رکعت بکند و هدیه امامی کند به ترتیب آنها، تا آنکه روز پنجشنبه چهار رکعت کند و هدیه امام جعفر صادق علیه السلام گرداند، و باز در روز جمعه هشت رکعت کند چهار رکعت آن را هدیه حضرت رسول خدا صلی الله علیه و آله و چهار رکعت دیگر هدیه حضرت فاطمه سلام اللّه علیها گرداند، و در روز شنبه چهار رکعت هدیه حضرت امام موسی علیه السلام کند، وهمچنین هر روز چهار رکعت بگذارد و هدیه امامی نماید به ترتیب تا روز پنجشنبه چهار رکعت را هدیه امام عصر عجّل اللّه فرجه گرداند، و مابین هر دو رکعت یعنی بعد از هر دو رکعت از این نمازها این دعا بخواند:
اللَّهُمَّ أَ نْتَ السَّلامُ، وَمِنْكَ السَّلامُ، وَ إِلَيْكَ يَعُودُ السَّلامُ، حَيِّنا رَبَّنا مِنْكَ بِالسَّلامِ. اللَّهُمَّ إِنَّ هذِهِ الرَّكَعَاتِ هَدِيَّةٌ مِنَّا إِلى وَ لِيِّكَ «فُلان» فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَبَلِّغْهُ إِيَّاها، وَأَعْطِنِى أَ فْضَلَ أَمَلِى وَرَجَائِى فِيكَ وَفِى رَسُو لِكَ صَلَوَاتُكَ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَفِيهِ.

1- جمال الأُسبوع: 320 و مستدرک الوسائل 6/ 50 باب 31 ح 6413 نقل از جمال الأُسبوع.
2- وَ: خ.
3- مصباح المتهجّد: 317.

پس هر دعا که می‌خواهد بکند، و به جای (فُلان) اسم آن امام علیه السلام را بگوید که نماز را برای او بجا می‌آورد (1) 2872.
نماز لیلة الدّفن‌نماز لیلة الدفن
دو رکعت است، در رکعت اوّل حمد و آیة الکرسی، و در رکعت دویّم حمد و ده مرتبه إنَّا أنزلناه فی لیلة القدر، و چون سلام دهد بگوید: اللّٰهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَابْعَثْ ثَوابَها إِلی قَبْرِ، و به جای فلان نام میّت را ذکر کند (2) 2873.
نماز دیگر
ایضاً سیّد ابن طاووس از حضرت رسول صلی الله علیه و آله روایت کرده که فرمود: نمی‌گذرد بر میّت ساعتی سخت‌تر از شب اوّل قبر، پس رحم نمایید مردگان خود را به صدقه، و اگر نیافتی چیزی که صدقه بدهی پس یکی از شماها دو رکعت نماز کند، بخواند در رکعت اوّل فاتحة الکتاب یک مرتبه و قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ دو مرتبه، و در رکعت دویّم فاتحه یک مرتبه و ألهاکم التکاثر ده مرتبه، و سلام دهد و بگوید: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَابْعَثْ ثَوابَها إِلی قَبْرِ ذلِکَ الْمَیِّتِ فُلانِ ابْنِ فُلانٍ، پس حق تعالی می‌فرستد همان ساعت هزار مَلَک به سوی قبر آن میّت، با هر مَلَکی جامه‌ای و حلّه‌ای، و تنگی قبر او را وسعت دهد تا روز نفخ صور، و عطا کند به نمازگزار به عدد آنچه آفتاب بر آن طلوع می‌کند حسنات، و بالا برده شود برای او چهل درجه (3) 2874.
مؤلّف گوید که: کفعمی نیز این‌نماز را به همین کیفیّت نقل‌کرده، پس از آن فرموده که: در بعض کتب دیدم که در رکعت اوّل بعد از حمد آیة الکرسی یک مرتبه و توحید دو مرتبه بخواند (4) 2875.
و علّامه مجلسی رحمه الله در زادالمعاد فرموده: باید که مردگان را فراموش نکنند، زیرا که دست ایشان از اعمال خیر کوتاه گردیده، و از جانب فرزندان و خویشان و برادران مؤمن امیدوارند، و احسان ایشان را چشم به راهند، خصوصاً دعا کردن در نماز شب و بعد از نمازهای فریضه، و در مشاهد مشرّفه پدر و مادر را زیاده از دیگران باید دعا کرد، و اعمال خیر برای ایشان به عمل آورد. نماز برای اموات

1- جمال الأُسبوع: 23، فصل 2 نقل از مصباح المتهجّد: 322.
2- بلد الأمین: 164.
3- فلاح السائل: 173، باب 13، ح 86.
4- بلد الأمین: 164.

و در خبر است که: بسا فرزندی که در حال حیات پدر و مادر عاقّ ایشان باشد و بعد از فوت ایشان نیکوکار گردد، به سبب اعمال خیری که از برای ایشان به عمل آورد، و بسا فرزندی که در حال حیات پدر و مادر نیکوکار باشد و بعد از فوت ایشان عاق گردد، به سبب آنکه اعمال خیری که باید از برای ایشان به عمل آورد کم به عمل‌آورد.
و عمده خیرات برای پدر و مادر و سایر خویشان آن است که قروض ایشان را ادا کند، و ایشان را از حقوق خدا و خلق بری گرداند، و حج و سایر عبادات که از ایشان فوت شده باشد سعی کند به استیجار یا به تبرّع بجا آورد.
و در حدیث صحیح منقول است که: حضرت صادق علیه السلام در هر شب از برای فرزند خود و در هر روز برای پدر و مادر خود دو رکعت نماز می‌کردند، و در رکعت اوّل إِنَّا أنزلناه و در رکعت دوّم إنَّا أعطیناک می‌خواندند.
و به سند صحیح از حضرت صادق علیه السلام منقول است که: بسا باشد که میّت در تنگی و شدّتی بوده باشد و حق تعالی به او وسعت دهد و تنگی از او بردارد، پس به او گویند: این فَرَج که ترا روی داد به سبب نمازی است که فلان برادر مؤمن برای تو کرد.
راوی پرسید: دو میّت را در دو رکعت نماز شریک می‌توانم کرد؟ فرمود: بلی. فرمود که:
میّت شاد می‌شود و فَرَج می‌یابد به دعا و استغفاری که برای او کنند، چنانچه زنده شاد می‌شود به هدیه که برای او برند. وفرمود که: بر میّت داخل می‌شود در قبرش نماز و روزه و حج و تصدّق و سایر اعمال خیر و دعا، و ثواب آن اعمال برای کسی که کرده و برای مرده هر دو نوشته می‌شود.
و در حدیث دیگر فرمود که: هرکه از مسلمانان برای میّتی عمل صالحی بکند، خدا ثواب آن را مضاعف می‌گرداند، و میّت به آن عمل منتفع می‌گردد.
و در روایتی وارد شده است که: هرگاه شخصی به نیّت میّتی تصدّقی بکند، حق تعالی جبرئیل را امر می‌نماید که با هفتاد هزار ملک به نزد قبر او می‌روند، و هر یکی طبقی در دست دارند از نعمتهای الهی، و هر یک به او می‌گویند: السَّلامُ عَلَیْکَ، ای دوست خدا، این هدیه فلان مؤمن است برای تو، پس قبر او روشن می‌شود، و حق تعالی هزار شهر در بهشت به او کرامت می‌فرماید، و هزار حوری به او تزویج می‌فرماید، و هزار حلّه به او می‌پوشاند، و هزار حاجت او را روا می‌کند (1) 2876. نماز فرزند برای پدر و مادر

1- زاد المعاد: 573- 574.

نماز فرزند برای پدر و مادر

دو رکعت است، اوّل فاتحه و ده مرتبه رَبَّنا اغْفِرْ لِی وَ لِوالِدَیَّ وَ لِلْمُؤْمِنِینَ یَوْمَ یَقُومُ الْحِسابُ (1) 2877، و در رکعت دوّم فاتحه و ده مرتبه رَبِّ اغْفِرْ لِی وَ لِوالِدَیَّ وَ لِمَنْ دَخَلَ بَیْتِیَ مُؤْمِناً وَ لِلْمُؤْمِنِینَ وَالْمُؤْمِناتِ (2) 2878، و چون سلام دهد ده مرتبه بگوید: رَبِّ ارْحَمْهُما کَما رَبَّیانِی صَغِیراً (3) 2879 (4) 2880.

نماز گرسنه

از حضرت صادق علیه السلام منقول است که: هرکه گرسنه باشد وضو بگیرد و دو رکعت نماز گزارد و بگوید: یَا رَبِّ إِنِّی جائِعٌ فَأَطْعِمْنِی. و در روایت دیگر بگوید: رَبِّ أَطْعِمْنِی فَإِنِّی جائِعٌ، پس بدرستی که حق سبحانه و تعالی او را در ساعت طعام دهد (5) 2881.

نماز حدیث نفس

از حضرت صادق علیه السلام روایت است که: نیست هیچ مؤمنی که بگذرد بر او چهل صباح مگر آنکه عارض شود او را حدیث نفس، پس هرگاه او را حدیث نفس عارض شود دو رکعت نماز گزارد و پناه برد به خدا از آن (6) 2882. نماز حدیث نفس

و از آن حضرت منقول است که فرمود: شکایت کرد حضرت آدم علیه السلام به سوی خداوند عزّ و جلّ از حدیث نفس، پس جبرئیل نازل شد و گفت بگو: لَاحَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلّا بِاللَّهِ، حضرت آدم علیه السلام این ذکر را گفت حدیث نفس از او برطرف شد، پس حضرت فرمود این است اصل لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلّا بِاللَّهِ (7) 2883.

و از حضرت باقر علیه السلام روایت است که: مردی خدمت حضرت رسول صلی الله علیه و آله آمد و شکایت کرد به

1- ابراهیم: 14/ 41.
2- نوح: 71/ 28.
3- اسراء: 17/ 24.
4- مکارم الأخلاق 2/ 126.
5- مکارم الأخلاق 2/ 129.
6- مکارم الأخلاق 2/ 114.
7- مکارم الأخلاق 2/ 114.

آن حضرت از وسوسه و حدیث نفس و دَینی که او را سنگین کرده بود و از درویشی، حضرت رسول صلی اللّه علیه و آله به او فرمود بگو: تَوَكَّلْتُ عَلَی الْحَیِّ الَّذِی لَایَمُوتُ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی لَمْ یَتَّخِذْ وَلَداً، وَلَمْ یَكُنْ لَهُ شَرِیكٌ فِی الْمُلْكِ، وَلَمْ یَكُنْ لَهُ وَ لِیٌّ مِنَ الذُّلِّ، وَكَبِّرْهُ تَكْبِیراً، و این را مکرّر بگو، پس چندی نگذشت که آن مرد آمد خدمت آن حضرت و گفت: یا رسول اللَّه، خداوند وسوسه مرا برد و قرض مرا ادا کرد و مرا از درویشی توانگر کرد (1) 2884.

و نیز روایت شده که: از برای دفع وسوسه شیطان بگو هنگامی که در سینه‌ات شکّی پیدا شد: هُوَ الْأَوَّلُ وَالْآخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالْباطِنُ وَهُوَ بِكُلِّ شَیْ‌ءٍ عَلِیمٌ (2) 2885.

و نیز از برای دفع وسوسه شیطان از حضرت صادق علیه السلام مروی است که: دست بر سینه خود بکش و بگو: بِسْمِ اللَّه وَبِاللَّه، مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّه، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّه الْعَلِیِّ الْعَظِیمِ. اَللَّهُمَّ امْسَحْ عَنِّی مَا أَحْذَرُ، پس دست بر شکم خود می‌کشی و سه مرتبه می‌گویی که إن شاء اللَّه برطرف خواهد شد (3) 2886.

و نیز از برای دفع وسوسه نافع است شستن سر به سدر و مسواک کردن و انار خوردن و آب نیسان آشامیدن (4) 2887، و روزه سه روز از هر ماه، پنجشنبه اوّل و آخر و چهارشنبه وسط (5) 2888.

و نیز بگوید:

أَعُوذُ بِاللَّهِ الْقَوِیِّ مِنَ الشَّیْطانِ الْغَوِیِّ، وَأَعُوذُ بِمُحَمَّدٍ الرَّضِیِّ مِنْ شَرِّ مَا قُدِّرَ وَقُضِیَ، وَأَعُوذُ بِإِلهِ النَّاسِ مِنْ شَرِّ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِینَ (6) 2889. نماز استخاره ذات الرقاع

نماز استخاره ذات الرّقاع

و کیفیّت آن چنان است که: هرگاه اراده کردی امری را، می‌گیری شش رقعه را و می‌نویسی در سه رقعه از آن: بِسْمِ اللَّه الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ، خِیرَةٌ مِنَ اللَّهِ الْعَزِیزِ الْحَكِیمِ لِفُلانِ ابْنِ فُلانَةِ افْعَلْ، و در سه رقعه دیگر می‌نویسی: لا تَفْعَلْ بجای إِفْعَلْ، پس می‌گذاری آنها را در زیر

1- مكارم الأخلاق 2/ 115.

2- مستدرک الوسائل 6/ 425 نقل از رساله العقد الحسینی از حسین بن عبدالصمد پدر شیخ بهائی.

3- بحار الأنوار 95/ 138 نقل از طبّ الأئمّة علیهم السلام.

4- سفینة البحار: ماده «سدر و سوک و رمن».

5- من لا يحضره الفقيه 2/ 81.
6- مستدرک الوسائل 6/ 426 نقل از بشارة المصطفی: 27.

مُصلّای خود، و دو رکعت نماز می‌گزاری، و چون فارغ شدی سجده می‌کنی، و می‌گویی در سجود صد مرتبه: أَسْتَخِیرُ اللَّه بِرَحْمَتِهِ خِیرَةً فِی عافِیَةٍ، پس می‌نشینی و می‌گویی: اللَّهُمَّ خِرْ لِی وَاخْتَرْ لِی فِی جَمِیعِ أُموْرِی فِی یُسْرٍ مِنْکَ وَعافِیَةٍ، پس دست می‌زنی به رقعه‌ها و آنها را به هم مخلوط می‌کنی و یکی یکی بیرون می‌آوری، پس هرگاه سه إِفْعَلْ پشت سر هم بیرون آمد آن امر را بجا می‌آوری که اراده کرده‌ای، و اگر سه لا تَفْعَلْ بیرون آمد بجا نیاور آن امر را که نیّت کرده‌ای، و اگر یکی إِفْعَلْ بیرون آمد و دیگر لا تَفْعَلْ، پنج رقعه بیرون آور به آن نگاه کن هرگاه سه إِفْعَلْ است و دو لا تَفْعَلْ بجا آور آن امر را، و اگر به عکس است بجا نیاور (1) 2890.

مؤلّف گوید که: معنی استخاره طلب خیر کردن است، پس هر کاری که می‌خواهی بکنی طلب کن خیر خود را از حق تعالی.

و روایت شده که: در سجده آخر نماز شب طلب خیر کن و صد و یک مرتبه بگو: أَسْتَخِیرُ اللَّه بِرَحْمَتِهِ (2) 2891. و در سجده آخر نافله صبح (3) 2892. و در هر رکعت از نافله‌های زوال نیز استخاره مندوب است (4) 2893.

و بدان که علّامه مجلسی رحمه الله از والد ماجدش نقل کرده که روایت کرده از استادش شیخ بهائی رحمه الله که گفت: شنیدیم از مشایخ که مذاکره می‌کردند از حضرت قائم عجّل اللّه فرجه در استخاره با تسبیح، آنکه تسبیح را به دست گیرد و سه مرتبه صلوات بفرستد بر محمّد و آل محمّد صلوات اللّه علیهم اجمعین، و یک قبضه از تسبیح را بگیرد، و دوتا دوتا بشمرد، پس اگر یکی باقی ماند بجا آورد، و اگر دوتا باقی ماند بجا نیاورد (5) 2894.

و شیخ فقیه اجلّ صاحب جواهر فرموده در جواهر: استخاره‌ای است معمول نزد بعض اهل زمان ما و بسا هست که نسبت داده می‌شود به مولای ما حضرت قائم عجّل اللّه فرجه، و او آن است که بعد از قرائت و دعا یک قبضه از تسبیح را بگیرد و هشت هشت طرح کند، پس اگر یکی باقی ماند فی الجمله نیک است، و اگر دوتا باقی ماند یک نهی از آن است، و اگر سه‌تا ماند اختیار دارد، چون فعل و ترک آن مساوی است، و اگر چهارتا ماند دو نهی است از آن، و اگر پنج‌تا ماند

1- مصباح المتهجّد: 535 از امام صادق علیه السلام.
2- فتح الأبواب ابن طاووس: 233.
3- فتح الأبواب: 234.

4- فتح الأبواب: 260- 261.
5- بحار الأنوار 91/ 250.

بعضی گفته‌اند که: تعب و رنج دارد، و بعضی گفته‌اند که: در آن ملامت است، و اگر شش‌تا ماند نهایت خوب است و باید تعجیل در آن کرد، و اگر هفت‌تا ماند حکمش مثل پنج‌تا است، و اگر هشت‌تا ماند چهار نهی از آن است (1) 2895.

و بدان که ما در باب ششم بعضی از استخارات را ذکر خواهیم کرد، و بدان نیز که مرحوم محدّث کاشانی در تقویم المحسنین برای استخاره به قرآن مجید در ایّام هفته ساعاتی نقل کرده و گفته: اختیار این مطلب بنا بر مشهور است، و اگرچه یافت نشده بر آن حدیثی از اهل بیت علیهم السلام، پس گفته: روز یکشنبه نیک است تا ظهر، پس از عصر تا مغرب، روز دوشنبه نیک است تا طلوع شمس، پس از ناهار تا ظهر، و از عصر تا عشاء آخر، روز سه شنبه نیک است از وقت ناهار تا ظهر، پس از عصر تا عشاء آخر، روز چهارشنبه نیک است تا ظهر، پس از عصر تا عشاء آخر، روز پنجشنبه نیک است تا طلوع آفتاب، پس از ظهر تا عشاء آخر، روز جمعه نیک است تا طلوع آفتاب، پس از زوال تا عصر، رو شنبه نیک است تا وقت ناهار، پس از زوال تا عصر، و این جدول مأخوذ است از مدخل منظوم محقّق طوسی طاب ثراه (2) 2896. نماز برای قضاء دین و کفایت ظلم سلطان

ذکر نمازی برای قضای دَین و کفایت ظلم سلطان

شیخ طوسی روایت کرده است که مردی خدمت حضرت صادق علیه السلام رسید وگفت: شکایت می‌کنم به سوی تو ای آقای من از قرضی که مرا فراگرفته و از سلطانی که ستم به من می‌کند، می‌خواهم تعلیم فرمایی مرا دعایی که تحصیل کنم به آن غنیمتی که ادا نمایم به آن قرض خود را، و باز دارم به آن ستم سلطان را.

فرمود: هرگاه تاریکی شب ترا فراگرفت پس دو رکعت نماز گزار، بخوان در رکعت اوّل آن حمد و آیة الکرسی و در رکعت دویّم حمد و آخر سوره حشر: لَوْ أَنْزَلْنَا هذَا الْقُرْآنَ عَلَی جَبَلٍ (3) 2897 تا آخر سوره، پس بگیر قرآن مجید را و بگذار بر سر خود و بگو: بِحَقِّ هذَا الْقُرْآنِ، وَبِحَقِّ مَنْ أَرْسَلْتَهُ بِهِ، وَبِحَقِّ کُلِّ مُؤْمِنٍ مَدَحْتَهُ فِیهِ، وَبِحَقِّکَ عَلَیْهِمْ فَلا أَحَدَ أَعْرَفُ بِحَقِّکَ مِنْکَ. بگو: بِکَ (4) 2898 یَا اللَّهُ ده مرتبه، یَا مُحَمَّدُ ده مرتبه، یَا عَلِیُّ ده مرتبه، یَا فاطِمَةُ

1- جواهر الکلام 12/ 172.

2- تقویم المحسنین: 57 و نقل از او مستدرک الوسائل 6/ 267.

3- حشر: 59/ 21.
4- بِکَ: خ.

ده مرتبه، يَا حَسَنُ ده مرتبه، يَا حُسَيْنُ ده مرتبه، يَا عَلِيَّ بْنَ الْحُسَيْنِ ده مرتبه، يَا مُحَمَّدَ بْنَ عَلِيٍّ ده مرتبه، يَا جَعْفَرَ بْنَ مُحَمَّدٍ ده مرتبه، يَا مُوسَى بْنَ جَعْفَرٍ ده مرتبه، يَا عَلِيَّ بْنَ مُوسى ده مرتبه، يَا مُحَمَّدَ بْنَ عَلِيٍّ ده مرتبه، يَا عَلِيَّ بْنَ مُحَمَّدٍ ده مرتبه، يَا حَسَنَ بْنَ عَلِيٍّ ده مرتبه، بِالْحُجَّةِ (1) 2899 ده مرتبه، پس حاجت خود را بطلب.

راوى گفت: آن مرد رفت و بعد از مدّتى آمد در حالى كه قرضش ادا شده بود و امر سلطانش اصلاح شده بود و مالش زياد گشته بود (2) 2900.

مؤلّف گويد كه: ظاهر آن است كه اين عمل بعد از نماز بجا آورده مى‌شود.

نماز حاجت

نماز حاجت

از دعوات راوندى نقل است كه: حضرت امام زين العابدين عليه السلام گذشتند به مردى كه بر دَرِ خانه مردى نشسته بود، فرمود با وى كه: براى چه بر درِ منزل اين ستمكار جبّار نشسته‌اى؟

گفت: به جهت محنت و سختى كه مرا عارض شده، فرمود: برخيز تا من تو را راهنمايى كنم به درى كه بهتر از درِ او است، و به سوى ربّى كه بهتر است براى تو از او، پس گرفت دست او را و آورد او را تا به مسجد پيغمبر صلى الله عليه و آله و فرمود كه: رو به قبله كن و دو ركعت نماز كن به درگاه خدا، پس ثنا گو خدا را و صلوات بفرست بر رسول خدا صلى الله عليه و آله و بخوان آخر سوره حشر و شش آيه اوّل سوره حديد و دو آيه كه در آل عمران است، پس سؤال كن حاجت خود را از خدا كه خدا عطا مى‌فرمايد تو را (3) 2901.

جناب راوندى فرموده: شايد دو آيه آيه قُلِ اللَّهُمَّ مالِكَ الْمُلْكِ باشد، يعنى تا بغَيْرِ حِسَابٍ (4) 2902.

علّامه مجلسى فرموده: شايد آيه قُلِ اللَّهُمَ باشد با آيه شَهِدَ اللَّهُ (5) 2903 (6) 2904.

و بدان كه روايت شده از امير المؤمنين عليه السلام كه فرمود: هرگاه يكى از شما اراده حاجتى كند

1- يَا أيُّهَا الْحُجَّةُ: خ ل. و در مصدر: يا حُجَّة.

2- أمالى طوسى: م 11، ح 14.

3- دعوات راوندى: 55.

4- آل عمران: 3/ 26- 27.

5- آل عمران: 3/ 18.
6- بحار 91/ 375 و 92/ 271.

پس صبح پنجشنبه در طلب آن بیرون رود، و بخواند در وقتی که از منزل بیرون می‌رود آخر سوره آل عمران و آیة الکرسی و إِنّا أَنْزَلْناهُ فِی لَیْلَةِ الْقَدْرِ و سوره حمد، زیرا که در اینهاست حوائج دنیا و آخرت (1) 2905.

نماز در مهمّات

چهار رکعت می‌گزاری، و قنوت و ارکان آن را نیکو بجا می‌آوری، و می‌خوانی در رکعت اوّل حمد یک مرتبه و حَسْبُنَا اللَّهُ وَ نِعْمَ الْوَکِیلُ (2) 2906 هفت مرتبه، و در رکعت دوّم حمد یک مرتبه و آیه مَا شاءَ اللَّهُ لَاقُوَّةَ إِلّا بِاللَّهِ إِنْ تَرَنِ أَ نَا أَ قَلَّ مِنْکَ مَالًا وَوَلَداً (3) 2907 هفت مرتبه، و در رکعت سیّم حمد یک مرتبه و قوله تعالی: لا إِلهَ إِلّا أَ نْتَ سُبْحانَکَ إِنِّی کُنْتُ مِنَ الظّالِمِینَ (4) 2908 هفت مرتبه، و در چهارم حمد یک مرتبه و وَأُ فَوِّضُ أَمْرِی إِلَی اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ بَصِیرٌ بِالْعِبادِ (5) 2909 هفت مرتبه، پس حاجت بخواه (6) 2910. نماز رفع عسرت و زیاد شدن روزی

نماز رفع عسرت و سختی

از حضرت صادق علیه السلام منقول است که: چون دشوار شود بر تو کاری دو رکعت نماز بگزار وقت زوال، بخوان در رکعت اوّل فاتحه و قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ و إِنَّا فَتَحْنا لَکَ فَتْحاً مُبِیناً- تا- وَیَنْصُرَکَ اللَّهُ نَصْراً عَزِیزاً (7) 2911 و در رکعت دوّم فاتحه و قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ و أَ لَمْ نَشْرَحْ، و این نماز به تجربه رسیده است (8) 2912.

نماز برای زیاد شدن روزی

روایت است که مردی نزد حضرت رسول صلی الله علیه و آله آمد و گفت: یا رسول اللَّه، من صاحب عیالم، و قرض دارم، و حالم سخت است، تعلیم فرما مرا دعایی که بخوانم خداوند عزّ وجلّ را به آن تا روزی کند مرا آن قدری که قرض خود را ادا کنم و استعانت بجویم با آن بر عیال خویش، فرمود:

ای بنده خدا، وضو بگیر وضوی کاملی پس دو رکعت نماز کن و رکوع و سجود آن را تمام بجا آور، پس بگو:

1- بحار الأنوار 92/ 272 نقل از تفسیر درّ المنثور سیوطی 6/ 377.

2- آل عمران: 3/ 173.

3- کهف: 18/ 39.

4- انبیاء: 21/ 87.

5- غافر: 40/ 44.

6- مکارم الأخلاق 2/ 122 ح 2330.

7- فتح: 48/ 1- 3.
8- مكارم الأخلاق 2/ 122.

يَا ماجِدُ يَا واحِدُ يَا كَرِيمُ، أَ تَوَجَّهُ إِلَيْکَ بِمُحَمَّدٍ نَبِيِّکَ نَبِیِّ الرَّحْمَةِ صَلَّی اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ، يَا مُحَمَّدُ يَا رَسُولَ اللَّه، إِنِّی أَ تَوَجَّهُ بِکَ إِلَی اللَّهِ رَبِّی (1) 2913 وَرَبِّکَ وَرَبِّ كُلِّ شَیْءٍ، وَأَسْأَ لُکَ اللَّهُمَ (2) 2914 أَنْ تُصَلِّيَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَأَهْلِ بَيْتِهِ، وَأَسْأَ لُکَ نَفْحَةً كَرِيمَةً (3) 2915 مِنْ نَفَحَاتِکَ وَفَتْحاً يَسِيراً وَرِزْقاً واسِعاً أَ لُمُّ بِهِ شَعَثِی، وَأَ قْضِی بِهِ دَيْنِی، وَأَسْتَعِينُ بِهِ عَلَی عِيَالِی (4) 2916.

نماز حاجت

نماز دیگر برای زیاد شدن روزی

چون خواستی به دکّان خویش بروی ابتدا کن به مسجد و دو رکعت نماز یا چهار رکعت بجا آور و بگو:

غَدَوْتُ بِحَوْلِ اللَّهِ وَقُوَّتِهِ، وَغَدَوْتُ بِلا حَوْلٍ مِنِّی وَلَا قُوَّةٍ، وَلكِنْ بِحَوْ لِکَ وَقُوَّتِکَ، يَا رَبِّ. اللَّهُمَّ إِنِّی عَبْدُکَ، أَ لْتَمِسُ مِنْ فَضْلِکَ كَما أَمَرْتَنِی، فَيَسِّرْ لِی ذلِکَ وَأَ نَا خَافِضٌ فِی عَافِيَتِکَ (5) 2917.

نماز دیگر

دو رکعت است، در رکعت اوّل حمد یک مرتبه و إِنّا أَعْطَيْناکَ الْكَوْثَرَ سه مرتبه (6) 2918، و در رکعت دوّم حمد یک مرتبه و هر یک از دو قُلْ أَعُوذُ سه مرتبه (7) 2919.

نماز حاجت

منقول از مکارم: هرگاه نصف شب شود غسل کن و دو رکعت نماز بجا آور، و بخوان در هر دو رکعت حمد و پانصد مرتبه سوره توحید، ولکن در رکعت دویّم چون از خواندن توحید فارغ

1- رَبِّی: خ.
2- وَأَسْأَ لُکَ اللَّهُمَّ: نسخه.
3- كَرِيمَةً: خ.
4- تهذيب الأحكام 3/ 312 ح 966 و مكارم الأخلاق 2/ 129 ح 2337.
5- كافى 3/ 475 ح 4.
6- در مكارم الأخلاق اضافه فرموده: واخلاص هم سه مرتبه.
7- مكارم الأخلاق 2/ 123 ح 2331.

شدی بخوان آخر سوره حشر که لَوْ أَ نْزَلْنَا هَذَا الْقُرْآنَ عَلَى جَبَلٍ باشد تا آخر سوره، و شش آیه اوّل سوره حدید، و بگو بعد از آن به همان حال که ایستاده‌ای هزار مرتبه إِیَّاکَ نَعْبُدُ وَ إِیَّاکَ نَسْتَعِینُ پس نماز را تمام کن و ثنا کن حق تعالی را، پس اگر حاجت برآورده شد فَبِها وَالّا دفعه دیگر بجا آور، و اگر دفعه دوّم برآورده نشد دفعه سیّم به عمل آور که إن شاء اللَّه تعالی برآورده شود (1) 2920.
نماز دیگر
ثقة الإسلام کلینی در کافی به سند معتبر روایت کرده از عبدالرّحیم قصیر که گفت: وارد شدم بر حضرت صادق علیه السلام و عرض کردم: فدای تو شوم از پیش خود دعایی اختراع کرده‌ام، فرمود: واگذار مرا از اختراع خود، هرگاه تو را حاجتی روی دهد پس پناه بر به رسول خدا صلی الله علیه و آله و دو رکعت نماز کن و هدیه کن آن را به سوی حضرت رسول صلی الله علیه و آله، عرض کردم: به چه نحو کنم این نماز را؟ فرمود: غسل می‌کنی، و دو رکعت نماز می‌گزاری مثل نماز فریضه در افتتاح و اختتام، و چون سلام گفتی می‌گویی:
اللَّهُمَّ أَ نْتَ السَّلامُ، وَمِنْکَ السَّلامُ، وَ إِلَیْکَ یَرْجِعُ (2) 2921 السَّلامُ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَبَلِّغْ رُوحَ مُحَمَّدٍ مِنِّی السَّلامَ وَأَرْواحَ الْأَئِمَّةِ الصَّادِقِینَ سَلامِی وَارْدُدْ عَلَیَّ مِنْهُمُ السَّلامَ، وَالسَّلامُ عَلَیْهِمْ وَرَحْمَةُ اللَّه وَبَرَکاتُهُ. اللَّهُمَّ إِنَّ هاتَیْنِ الرَّکْعَتَیْنِ هَدِیَّةٌ مِنِّی إِلى رَسُولِ اللَّه صَلَّى اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ فَأَثِبْنِی عَلَیْهِما مَا أَمَّلْتُ وَرَجَوْتُ فِیکَ وَفِی رَسُولِکَ یَا وَ لِیَّ الْمُؤْمِنِینَ؛
پس به سجده می‌روی و چهل مرتبه می‌گویی: یَا حَیُّ یَا قَیُّومُ یَا حَیّاً لَایَمُوتُ یَا حَیّاً لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ یَا ذَا الْجَلالِ وَالْإِکْرامِ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ.
پس جانب راست روی را بر زمین می‌گذاری و این دعا را چهل مرتبه می‌گویی، پس جانب

1- مکارم الأخلاق 2/ 110.
2- یَرْجِعُ: خ.

چپ روی را بر زمین می‌گذاری و باز چهل مرتبه می‌گویی، پس سر از سجده برمی‌داری و دست را بلند می‌کنی و چهل مرتبه می‌خوانی، پس دستها را به گردن خود می‌گذاری و التجا می‌بری به انگشت شهادت خود وچهل‌مرتبه می‌خوانی، پس می‌گیری ریش خود را به دست چپ و گریه یا تباکی می‌کنی- یعنی اگر گریه‌ات نیاید خود را به گریه می‌داری- و می‌گویی: یَا مُحَمَّدُ یَا رَسُولَ اللَّه، أَشْکُو إِلَی اللَّه وَ إِلَیْکَ حاجَتِی وَ إِلَی أَهْلِ بَیْتِکَ الرَّاشِدِینَ حَاجَتِی وَبِکُمْ أَ تَوَجَّهُ إِلَی اللَّهِ فِی حاجَتِی، پس به سجده می‌روی و می‌گویی: یَا اللَّهُ یَا اللَّهُ آن قدر که نفس منقطع شود، پس می‌گویی: صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وافعل بی کذا وکذا. و به جای وافْعَلْ بِی کَذا حاجت خود را می‌خواهی.

پس حضرت صادق علیه السلام فرمود که: من ضامنم بر خدای عزّ وجلّ که از جای خود حرکت نمی‌کنی مگر آنکه حاجت تو برآورده شود (1) 2922.

مؤلّف گوید که: در باب چهارم ادعیه بسیاری برای حوائج دنیا و آخرت ذکر نماییم.

و شیخ کفعمی در بلد الأمین برای حاجت مهمّه ذکر کرده که: بنویسد این کلمات را در کاغذی و بیندازد در آب:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ مِنَ الْعَبْدِ الذَّلِیلِ إِلَی الْمَوْلَی الْجَلِیلِ، رَبِّ إِنِّی مَسَّنِیَ الضُّرُّ وَأَ نْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِینَ، بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَاکْشِفْ هَمِّی وَفَرِّجْ عَنِّی غَمِّی بِرَحْمَتِکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ (2) 2923.

ایضاً نماز حاجت

سیّد ابن طاووس رحمه الله در مزار در باب اعمال مسجد کوفه در ذیل اعمال محراب حضرت امیر المؤمنین علیه السلام فرموده: ذکر نماز حاجتی که در خصوص این مکان باید به عمل آورد، و آن چهار رکعت است، یعنی به دو سلام، می‌خوانی در رکعت اوّل حمد و ده مرتبه قُلْ هُوَ اللَّهُ احَدٌ، و در رکعت دویّم حمد و بیست و یک مرتبه توحید، و در رکعت سیّم حمد و سی و یک مرتبه

1- کافی 3/ 476.

2- بلد الأمین: 157.

توحید، و در رکعت چهارم حمد و چهل ویک مرتبه توحید، و چون سلام نماز دادی و تسبیح خواندی بخوان پنجاه و یک مرتبه توحید و پنجاه مرتبه استغفار کن، و پنجاه مرتبه صلوات بر پیغمبر و آل آن حضرت بفرست، و پنجاه مرتبه بگو: لَاحَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِیِّ الْعَظِیمِ، پس بگو:

یَا اللَّهُ الْمانِعُ (1) 2924 قُدْرَتَهُ خَلْقَهُ، وَالْمالِکُ بِها سُلْطانَهُ، وَالْمُتَسَلِّطُ بِما فِی یَدَیْهِ عَلی کُلِّ مَوْجُودٍ، وَغَیْرُکَ یَخِیبُ رَجاءُ راجِیهِ وَراجِیکَ مَسْرُورٌ لَایَخِیبُ، أَسْأَ لُکَ بِکُلِّ رِضیً لَکَ، وَبِکُلِّ شَیْ ءٍ أَ نْتَ فِیهِ، وَبِکُلِّ شَیْ ءٍ تُحِبُّ أَنْ تُذْکَرَ بِهِ وَبِکَ یَا اللَّهُ، فَلَیْسَ یَعْدِلُکَ شَیْ ءٌ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَتَحْفَظَنِی (2) 2925 وَوَلَدِی وَأَهْلِی وَمالِی وَتَحْفَظَنِی بِحِفْظِکَ، وَأَنْ تَقْضِیَ حَاجَتِی فِی کَذا وَکَذا. و ذکر کن حاجت خود را (3) 2926.

ایضاً نماز حاجت

روایت شده که هرکه را به سوی خدا حاجتی باشد و بخواهد برآورده شود، چهار رکعت نماز گزارد، و بخواند در هر رکعت فاتحة الکتاب و انعام، و در عقب نماز بگوید:

یَا کَرِیمُ یَا کَرِیمُ یَا کَرِیمُ، یَا عَظِیمُ یَا عَظِیمُ یَا عَظِیمُ، یَا أَعْظَمَ مِنْ کُلِّ عَظِیمٍ، یَا سَمِیعَ الدُّعاءِ، یَا مَنْ لَاتُغَیِّرُهُ اللَّیالِی وَالْأَیَّامُ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَارْحَمْ ضَعْفِی وَفَقْرِی وَفاقَتِی وَمَسْکَنَتِی فَإِنَّکَ أَعْلَمُ بِها مِنِّی وَأَ نْتَ أَعْلَمُ بِحاجَتِی، یَا مَنْ رَحِمَ الشَّیْخَ یَعْقُوبَ حِینَ رَدَّ عَلَیْهِ یُوسُفَ قُرَّةَ عَیْنِهِ، یَا مَنْ رَحِمَ أَ یُّوبَ بَعْدَ طُولِ بَلائِهِ، یَا مَنْ رَحِمَ مُحَمَّداً صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ وَمِنَ الْیُتْمِ

1- أیمنع قدرته عن إیصال الضرر إلی خلقه، والحاصل أنّه تعالی لا یفعل فیهم ما یقدرُ علیه من التعذیب والانتقام. (منه).

2- در مصباح الزائر: وَأَنْ تَحْفَظَنِی.

3- مصباح الزائر ابن طاووس: 97- 98.

آواهُ وَنَصَرَهُ عَلَى جَبابِرَةِ قُرَيْشٍ وَطَواغِيتِها وَأَمْكَنَهُ مِنْهُمْ، يَا مُغِيثُ يَا مُغِيثُ يَا مُغِيثُ، می‌گویی این را مکرّر، پس سؤال می‌کنی از خداوند تعالی حاجات خود را که حق تعالی عطا می‌فرماید آن را (1) 2927.

ایضاً نماز حاجت

سیّد ابن طاووس رحمه الله روایت کرده، فرموده که: در شب جمعه و شب عید اضحی دو رکعت نماز بکن و در هر رکعت سوره فاتحه بخوان و آیه إِيَّاکَ نَعْبُدُ وَ إِيَّاکَ نَسْتَعِينُ را صد مرتبه بگو، پس حمد را تمام کن، و بعد از حمد بخوان دویست مرتبه سوره توحید را، و چون سلام گفتی هفتاد مرتبه بگو: لَاحَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ.

پس به سجده برو و دویست مرتبه بگو: يَا رَبِّ يَا رَبِّ، پس هر حاجت که داری بطلب که إن شاء اللّٰه برآورده است (2) 2928.

ایضاً نماز حاجت

که جماعت بسیاری از علماء مانند شیخ مفید و طوسی و سیّد ابن طاووس و دیگران آن را نقل کرده‌اند از حضرت صادق علیه السلام، و کیفیّت آن موافق روایت سیّد چنان است که: هرگاه تو را حاجت مهمّی روی دهد به سوی خداوند عزّ و جلّ، پس سه روز متوالی که چهارشنبه و پنجشنبه و جمعه باشد روزه بگیر، و چون روز جمعه شد غسل کن، و جامه نو و نظیف بپوش، پس بالا رو به بامی که بلندترین بامهای خانه‌ات باشد، و دو رکعت نماز بجا آور، پس دستها را به سوی آسمان بلند کن و بگو:

اللَّهُمَّ إِنِّی حَلَلْتُ بِساحَتِکَ لِمَعْرِفَتِی بِوَحْدانِيَّتِکَ وَصَمَدانِيَّتِکَ وَأَ نَّهُ لَا قادِراً عَلَى قَضاءِ حاجَتِی غَيْرُکَ، وَقَدْ عَلِمْتُ يَا رَبِّ أَ نَّهُ کُلَّما تَظاهَرَتْ نِعْمَتُکَ عَلَيَّ اشْتَدَّتْ فاقَتِی إِلَيْکَ، وَقَدْ طَرَقَنِی هَمٌّ کَذا وَکَذا (به جای کذا و کذا حاجت خود را

1- بلد الأمين: 155 با اختلاف در بعضی الفاظ.

2- بحار الأنوار 91/ 122 نقل از جمال الأُسبوع با اختلاف بعضی الفاظ.

ذکر کند) وَأَ نْتَ بِکَشْفِهِ عالِمٌ غَیْرُ مُعَلَّمٍ واسِعٌ غَیْرُ مُتَکَلِّفٍ، فَأَسْأَ لُکَ بِاسْمِکَ الَّذِی وَضَعْتَهُ عَلَى الْجِبالِ فَنُسِفَتْ، وَوَضَعْتَهُ عَلَى السَّماواتِ فَانْشَقَّتْ، وَعَلَى النُّجُومِ فَانْتَشَرَتْ، وَعَلَى الْأَرْضِ فَسُطِحَتْ، وَأَسْأَ لُکَ بِالْحَقِّ الَّذِی جَعَلْتَهُ عِنْدَ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ وَعِنْدَ عَلِیٍّ وَالْحَسَنِ وَالْحُسَیْنِ وَعَلِیٍّ وَمُحَمَّدٍ وَجَعْفَرٍ وَمُوسى وَعَلِیٍّ وَمُحَمَّدٍ وَعَلِیٍّ وَالْحَسَنِ وَالْحُجَّةِ عَلَیْهِمُ السَّلامُ أَنْ تُصَلِّیَ عَلى مُحَمَّدٍ وَأَهْلِ بَیْتِهِ وَأَنْ تَقْضِیَ لِی حاجَتِی، وَتُیَسِّرَ لِی عَسِیرَها، وَتَکْفِیَنِی مُهِمَّها، فَإِنْ فَعَلْتَ فَلَکَ الْحَمْدُ، وَ إِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَلَکَ الْحَمْدُ، غَیْرَ جائِرٍ فِی حُکْمِکَ، وَلا مُتَّهَمٍ فِی قَضائِکَ، وَلا حائِفٍ فِی عَدْلِکَ.
پس رخسار خود را می‌چسبانی به زمین و می‌گویی:
اللَّهُمَّ إِنَّ یُونُسَ بْنَ مَتَّى عَبْدَکَ دَعاکَ فِی بَطْنِ الْحُوتِ وَهُوَ عَبْدُکَ فَاسْتَجَبْتَ لَهُ، وَأَ نَا عَبْدُکَ أَدْعُوکَ فَاسْتَجِبْ لِی.
حضرت صادق علیه السلام فرمود: بسا حاجتی از برای من پیدا می‌شود و من می‌خوانم این دعا را پس مراجعت می‌کنم و حاجتم برآورده شده است (1). 2929 وظیفه خواهنده حاجت
مؤلّف گوید که: سیّد ابن طاووس رحمه الله در جمال الأُسبوع کلامی فرموده که حاصلش این است که: هرگاه از خدای تعالی حاجتی خواستی لا اقل چنان باشد حال تو مثل آنکه هرگاه حاجت مهمّه بطلبی از یکی از پادشاهان دنیا، چه هرگاه حاجتی به ایشان داشته باشی طلب رضا و خوشنودی ایشان می‌نمایی به هرچه ممکنت شود، پس همچنین در وقت حاجت خواستن از خدا کوشش کن در تحصیل رضای او، و مبادا که اقبالت به خدا کمتر باشد از اقبالت بر ملوک دنیا، که اگر چنین باشد حال تو پس تو از مستهزئین هالکین خواهی بود، و چگونه جایز خواهد بود که اهتمام تو، به رضای خدا کمتر باشد از اهتمام به رضای مخلوقین، پس هرگاه منزلت خدا نزد تو

1- جمال الأُسبوع: 331- 332، فصل 35 و تهذیب الأحکام 3/ 183 ح 416 و من لا یحضره الفقیه 1/ 556 ح 1543 و بلد الأمین: 153.

کمتر باشد از منزلت ملوک دنیا که ایشان بندگان خدای تواند پس تو استخفاف و استهزاء کرده‌ای به خدا، و حقیر شمرده‌ای عظمت و جلالت او را، و از او اعراض کرده‌ای، و هیهات که در این صورت ظفر یابی به حاجت خود به سبب نماز یا روزه خود.
و باید روزه و نماز تو که به جهت حاجت بجا می‌آوری از روی تجربه نباشد، چه آنکه انسان تجربه نمی‌کند مگر کسی را که بدگمان است در حقّ او، و حق تعالی مذمّت فرموده آنهایی را که گمان بد در حقّ او بردند بقوله تعالی: الظَّانِّينَ بِاللَّهِ ظَنَّ السَّوْءِ عَلَيْهِمْ دَائِرَةُ السَّوْءِ (1) 2930، بلکه باید در کمال اطمینان و اعتماد باشی به رحمت خدا و به وعده‌های او، و امید تو، به خدا در طلب حاجت خود زیادتر باشد از آنکه قصد کنی حاتم را به جهت طلب یک قیراط، چه اگر به جهت یک قیراط قصد حاتم کنی یقین داری که به تو عطا خواهد کرد به هر نحو که باشد، پس بدان که حاجت تو نزد حق تعالی پست تر و کمتر است از یک قیراط نزد حاتم، پس البتّه مبادا که اعتمادت به حق تعالی کمتر باشد.
و نیز سزاوار است از برای تو که هرگاه به جهت حاجتی روزه یا نمازی بجا آوری نیّت کنی آن عمل خود را به جهت الأهمّ فالأهمّ از حاجات دینیّه خود، و بدان که اهمّ آنها حوائج آن کسی است که تو در پناه هدایت و حمایت اویی، و آن امام زمان تو صلوات اللَّه علیه است، پس باید نماز و روزه تو اوّل به جهت قضاء حاجات آن حضرت باشد، و بعد به جهت حوائج دینیّه تو، و بعد به جهت آن حاجتی که عارض تو شده و قصد آن را داشته.
مثلًا هرگاه ظالمی در صدد کشتن و هلاکت تو باشد و تو روزه حاجت گرفتی برای خلاصی از شرّ او، بدان که اهمّ از آن حاجت دینیّه تو است، که آن عفو و رضای حق تعالی باشد از تو، و آنکه بر تو اقبال فرماید و عمل تو را قبول خود کند، زیرا که در کشته شدن تو دنیای تو فاسد شود هرگاه دین تو سالم باشد، به علاوه آنکه اگر کشته نشوی لابد خواهی مُرد، و لکن اگر عفو و رضای خدا برای تو حاصل نشود، در دنیا و آخرت هلاک خواهی شد، و هولها و شدائدی برای تو حاصل خواهد شد که به خیال تو نخواهد رسید.
و امّا اینکه گفتیم مقدّم بدار حاجت امام زمان خود را بر حوائج خود، پس به جهت آن است که بقای دنیا و اهل آن بواسطه وجود او است، پس هرگاه وجود تو محفوظ باشد به وجود یک نفر

1- فتح: 48/ 6.

دیگر چگونه مقدّم بداری حوائج و مراد خود را بر حوائج او؟ بلکه واجب است مقدّم داری حوائج او را بر حوائج خود، و مراد او را بر مراد خود.
و بدان که آن جناب در حاجات خودش از روزه و نماز تو مسغنی است و حاجتی به تو ندارد، و لکن مقتضای بندگی و وظیفه تو آن است که چنین کنی، چنانکه استفتاح می‌کنی دعاهای خود را به صلوات بر ایشان صلوات اللّٰه علیهم اجمعین (1) 2931. نماز استغاثه
نماز استغاثه
در مکارم است که: چون خواستی در شب بخوابی بگذار نزد سر خود ظرف نظیفی که در آن آب طاهر باشد، و بپوشان آن را به پارچه نظیفی، و چون بیدار شدی در آخر شب از برای نماز شب از آن آب بیاشام سه جُرعه، پس وضو بگیر به باقی آن آب، و رو به قبله کن و اذان و اقامه بگو، و دو رکعت نماز کن، و بخوان در آن هر سوره که بخواهی از قرآن، و چون از قرائت فارغ شدی به رکوع می‌روی و می‌گویی در رکوع بیست و پنج مرتبه: یَا غِیاثَ الْمُسْتَغِیثِینَ.
پس سر از رکوع برمی‌داری و بیست وپنج مرتبه می‌گویی، وهمچنین در سجده اوّل و بعد از سر برداشتن و در سجده دویّم و بعد از سربرداشتن در هرکدام بیست و پنج مرتبه می‌گویی، و برمی‌خیزی و رکعت دوّم را نیز به همین کیفیّت بجا می‌آوری، که مجموع سیصد مرتبه گفته شود، پس تشهّد می‌خوانی وسلام می‌دهی، و بعد از نماز سر به سوی آسمان می‌کنی و سی مرتبه می‌گویی: مِنَ الْعَبْدِ الذَّلِیلِ إِلَی الْمَوْلَی الْجَلِیلِ، و حاجت می‌طلبی، همانا به زودی حاجت روا خواهد شد إن شاء اللّٰه تعالی (2) 2932.
نماز استغاثه به حضرت بتول صلّی اللّٰه علیها
روایت شده که: هرگاه ترا حاجتی باشد به سوی حق تعالی و سینه‌ات از آن تنگ شده باشد، پس دو رکعت نماز بکن، و چون سلام نماز گفتی سه مرتبه تکبیر بگو وتسبیح حضرت فاطمه علیها السلام بخوان، پس به سجده برو و بگو صد مرتبه: یا مَوْلاتِی یا فاطِمَةُ أَغِیثِینِی، پس جانب راست رو را بر زمین گذار و همین را صد مرتبه بگو، پس به سجده برو و همین را صد مرتبه بگو، پس

1- جمال الأُسبوع: 326- 330، اوّل فصل 35.
2- مکارم الأخلاق 2/ 118.

جانب چپ رو را بر زمین گذار و صد مرتبه بگو، پس باز به سجده برو و صد و ده مرتبه بگو، و حاجت خود را یاد کن بدرستی که خداوند برمی‌آورد آن را إن شاء اللّٰه تعالی (1) 2933.

مؤلّف گوید که: شیخ حسن بن فضل طبرسی در مکارم الأخلاق فرموده: نماز استغاثه به بتول علیها السلام: دو رکعت نماز می‌کنی، پس به سجده می‌روی و می‌گویی: یا فاطِمَةُ صد مرتبه، پس جانب راست رو را بر زمین می‌گذاری و صد مرتبه می‌گویی، پس جانب چپ می‌گذاری وصد مرتبه می‌گویی، پس دوباره به سجده می‌روی و صد و ده مرتبه می‌گویی، پس از آن می‌گویی:

یَا آمِناً مِنْ کُلِّ شَیْءٍ، وَکُلُّ شَیْءٍ مِنْکَ خائِفٌ حَذِرٌ، أَسْأَ لُکَ بِأَمْنِکَ مِنْ کُلِّ شَیْءٍ وَخَوْفِ کُلِّ شَیْءٍ مِنْکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَأَنْ تُعْطِیَنِی أَماناً لِنَفْسِی وَأَهْلِی وَمالِی وَوَلَدِی حَتَّی لَاأَخَافَ أَحَداً وَلَا أَحْذَرَ مِنْ شَیْءٍ أَبَداً إِنَّکَ عَلَی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ (2) 2934.

و نیز در این کتاب شریف از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده که فرمود: هرگاه یکی از شماها خواهد استغاثه کند به سوی خداوند، پس دو رکعت نماز کند پس به سجده رود و بگوید:

یَا مُحَمَّدُ یَا رَسُولَ اللّٰه، یَا عَلِیُّ یَا سَیِّدَیِ الْمُؤْمِنِینَ وَالْمُؤْمِناتِ، بِکُما أَسْتَغِیثُ إِلَی اللّٰهِ تَعالی، یَا مُحَمَّدُ یَا عَلِیُّ أَسْتَغِیثُ بِکُما، یَا غَوْثاهُ بِاللّٰهِ وَبِمُحَمَّدٍ وَعَلِیٍّ وَفاطِمَةَ و می‌شماری هریک از امامان را، پس می‌گویی: بِکُمْ أَ تَوَسَّلُ إِلَی اللّٰه تَعالی.

پس بدرستی که در همان ساعت به فریاد تو خواهند رسید إن شاء اللّٰه تعالی (3) 2935.

نماز حضرت حجّة علیه السلام نماز حضرت حجّة علیه السلام

در مسجد جمکران که در یک فرسخی بلده طیّبه قم می‌باشد.

شیخ مرحوم در نجم ثاقب کیفیّت بناء این مسجد شریف را به امر امام صاحب الزّمان علیه السلام

1- بلد الأمین: 159.

2- مکارم الأخلاق 2/ 118.

3- مکارم الأخلاق 2/ 119.

نقل کرده در حکایت اوّل از باب هفتم آن کتاب، و در آن حکایت است که آن جناب فرمود به حسن مثله جمکرانی: مردم را بگو تا رغبت کنند بدین موضع و عزیز دارند و چهار رکعت نماز این جا بگزارند، دو رکعت تحیّت مسجد، در هر رکعتی یک بار الْحَمْد و هفت بار قُلْ هُوَ اللَّهُ أحَد، و تسبیح رکوع و سجود هفت بار بگویند.

و دو رکعت نماز امام صاحب الزّمان علیه السلام بگزارند بر این نسق: چون فاتحه خواند به إِیَّاکَ نَعْبُدُ وَ إِیَّاکَ نَسْتَعِینُ رسد صد بار بگوید، و بعد از آن فاتحه را تا آخر بخواند، و در رکعت دوّم نیز به همین طریق بگزارد، و تسبیح در رکوع و سجود هفت بار بگوید، و چون نماز تمام کرده شد تهلیل بگوید و تسبیح فاطمه زهراء علیها السلام، و چون از تسبیح فارغ شود سر به سجده نهد و صد بار صلوات بر پیغمبر و آلش صلوات اللّه علیهم بفرستد، و این نقل از لفظ مبارک امام علیه السلام است که:

فَمَنْ صَلَّاهُما فَکَأَ نَّمَا صَلَّی فِی الْبَیْتِ الْعَتِیقِ، یعنی هرکه این دو رکعت نماز بگزارد همچنین باشد که دو رکعت نماز در کعبه گزارده باشد. انتهی (1)

.2936

ایضاً نماز آن حضرت

و نیز در نجم ثاقب از کتاب کنوز النّجاح شیخ طبرسی نقل کرده که: بیرون آمد از ناحیه مقدّسه حضرت صاحب الزّمان علیه الصّلاة و السّلام که: هرکس را به سوی حق تعالی حاجتی باشد پس باید که بعد از نصف شب جمعه غسل کند، و به جای نماز خود رود، و دو رکعت نماز گزارد، در رکعت اوّل بخواند سوره حمد را، و چون به إِیَّاکَ نَعْبُدُ وَ إِیَّاکَ نَسْتَعِینُ برسد صد مرتبه آن را مکرّر کند، و بعد از آنکه صد مرتبه تمام شود تتمّه سوره حمد را بخواند، و بعد از تمام شدن سوره حمد سوره قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ را یک مرتبه بخواند، و رکوع و دو سجده بجا آورد، و سُبْحانَ رَبِّیَ الْعَظِیمِ وَبِحَمْدِهِ را هفت مرتبه در رکوع بگوید، و سُبْحانَ رَبِّیَ الْأَعْلَی وَبِحَمْدِهِ را در هریک از دو سجده هفت مرتبه بگوید، و بعد از آن رکعت دویّم را نیز مانند رکعت اوّل بجا آورد، و بعد از تمام شدن نماز این دعا را بخواند، پس بدرستی که حق تعالی البتّه حاجت او را برمی‌آورد هرگونه حاجتی که باشد، مگر آنکه حاجت او در قطع کردن صله رحِم باشد، و دعا این است:

1- نجم الثاقب: 212، حکایت اوّل، باب 7.

اللّهُمَّ إنْ أَطَعْتُکَ فَالْمَحْمَدَةُ لَکَ، وَ إِنْ عَصَیْتُکَ فَالْحُجَّةُ لَکَ، مِنْکَ الرَّوْحُ وَمِنْکَ الْفَرَجُ، سُبْحانَ مَنْ أَ نْعَمَ وَشَکَرَ، سُبْحانَ مَنْ قَدَّرَ وَغَفَرَ. اللَّهُمَّ إِنْ کُنْتُ عَصَیْتُکَ فَإِنِّی قَدْ أَطَعْتُکَ فِی أَحَبِّ الْأَشْیاءِ إِلَیْکَ وَهُوَ الْإِیمانُ بِکَ، لَمْ أَ تَّخِذْ لَکَ وَلَداً وَلَمْ أَدْعُ لَکَ شَرِیکاً مَنّاً مِنْکَ بِهِ عَلَیَّ لَامَنّاً مِنِّی بِهِ عَلَیْکَ، وَقَدْ عَصَیْتُکَ یَا إِلهِی عَلَی غَیْرِ وَجْهِ الْمُکابَرَةِ، وَلَا (1) 2937 الْخُرُوجِ عَنْ (2) 2938 عُبُودِیَّتِکَ، وَلَا الْجُحُودِلِرُبُوبِیَّتِکَ، وَلکِنْ أَطَعْتُ هَوایَ وَأَزَلَّنِی الشَّیْطانُ، فَلَکَ الْحُجَّةُ عَلَیَّ وَالْبَیانُ فَإِنْ تُعَذِّبْنِی فَبِذُ نُوبِی غَیْرُ ظالِمٍ لِی، وَ إِنْ تَغْفِرْ لِی وَتَرْحَمْنِی فَإِنَّکَ جَوادٌ کَرِیمٌ.
و بعد از آن تا نفس او وفا کند: یَا کَرِیمُ یَا کَرِیمُ، را مکرّر بگوید، و بعد از آن بگوید:
یَا آمِناً مِنْ کُلِّ شَیْءٍ وَکُلُّ شَیْءٍ مِنْکَ خائِفٌ حَذِرٌ أَسْأَ لُکَ بِأَمْنِکَ مِنْ کُلِّ شَیْءٍ وَخَوْفِ کُلِّ شَیْءٍ مِنْکَ، أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تُعطِیَنِی أَماناً لِنَفْسِی وَأَهْلِی وَوَلَدِی وَسائِرِ مَا أَ نْعَمْتَ بِهِ عَلَیَّ حَتَّی لَاأَخافَ وَلَا أَحْذَرَ مِنْ شَیْءٍ أَبَداً إِنَّکَ عَلَی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ، وَحَسْبُنَا اللَّهُ وَ نِعْمَ الْوَکِیلُ، یَا کافِیَ إِبْرَاهِیمَ نُمْرُودَ، وَیَا کافِیَ مُوسی فِرْعَوْنَ، أَسْأَ لُکَ (3) 2939 أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَنْ تَکْفِیَنِی شَرَّ فُلانِ ابْنِ فُلان.
به جای فلان بن فلان نام شخصی را که از ضرر او می‌ترسد و نام پدر او را بگوید، و از حق تعالی طلب کند که ضرر او را رفع نماید و کفایت کند، پس بدرستی که حق تعالی البتّه کفایت ضرر او خواهد کرد إن شاء اللّٰه تعالی.
و بعد از آن به سجده رود، و حاجت خود را مسئلت نماید، و تضرّع و زاری کند به سوی حق

1- لَا: خ.
2- مِن: ظ.
3- أَسْأَ لُکَ: خ.

تعالی، پس بدرستی که نیست مرد مؤمن و نه زن مؤمنه که این نماز را بگزارد و این دعا را از روی اخلاص بخواند مگر آنکه گشوده می‌شود برای او درهای آسمان برای برآمدن حاجات او، و دعای او مستجاب می‌گردد در همان وقت و در همان شب هرگونه حاجتی که باشد، و این به سبب فضل و انعام حق تعالی است بر ما و بر مردمان، انتهی (1) 2940.
مؤلّف گوید که: نجل جلیل شیخ طبرسی رضی الدّین حسن بن فضل نیز این نماز را در مکارم الأخلاق نقل کرده، و در اوّل دعا به جای «اللَّهُمَّ إِنْ کُنْتُ عَصَیْتُکَ»، «إِنْ کُنْتُ قَدْ عَصَیْتُکَ» ذکر کرده، و بعد از «حَتّی لا أَخافَ» کلمه «أَحَداً» اضافه کرده، و بعد از «فِرْعَوْنَ»، «أَسْئَلُکَ»، و بقیّه مثل همند (2) 2941.
نماز خوف از ظالمنماز خوف از ظالم
منقول از مکارم: غسل می‌کنی، و دو رکعت نماز می‌گزاری، و زانوهای خود را برهنه می‌کنی در نزد جانماز خود و صد مرتبه می‌گویی:
یَا حَیُّ یَا قَیُّومُ یَا حَیّاً لَاإِلهَ إِلَّا أَ نْتَ بِرَحْمَتِکَ أَسْتَغِیثُ فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَغِثْنِی، السَّاعَةَ السَّاعَةَ، پس چون فارغ شدی از این بگو: أَسْأَ لُکَ اللَّهُمَّ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَأَنْ تَلْطُفَ لِی، وَأَنْ تَغْلِبَ لِی، وَأَنْ تَمْکُرَ لِی، وَأَنْ تَخْدَعَ لِی، وَأَنْ تَکِیدَ لِی، وَأَنْ تَکْفِیَنِی مَؤونَةَ فلان ابن فلان.
واین دعای حضرت رسول صلی الله علیه و آله است در روز احُد (3) 2942.
نماز به جهت تیزی ذهن و قوّت حافظه
در مکارم الأخلاق روایت شده از صادقین که: می‌نویسی با زعفران در ظرف نظیفی حمد و آیة الکرسی و إنَّا أنزلناه و یس و واقعه و سوره حشر و تبارک و قل هو اللّه أحد و دو

1- نجم الثاقب: 215، حکایت اوّل، باب 7.
2- مکارم الأخلاق 2/ 135 ح 2346.
3- مکارم الأخلاق 2/ 134 ح 2345.

قُلْ أَعُوذُ را، پس این سوره‌ها را می‌شویی به آب زمزم یا آب باران یا آب نظیفی، پس می‌اندازی در آن آب دو مثقال کُندُر و ده مثقال شکر و ده مثقال عسل، پس بگذار آن را شب در زیر آسمان و بگذار بر روی آن آهنی، پس آخر شب که می‌شود دو رکعت نماز می‌خوانی، در هر رکعت حمد و پنجاه بار قُلْ هُوَ اللّه أَحَد، و چون فارغ شدی از نماز آن آب را می‌آشامی که نیکو و مجرّب است برای حفظ إن شاء اللَّه (1) 2943.

و بیاید در اواخر باب ششم چیزهایی که سبب کثرت حافظه خواهد بود (ص 1034).

نماز برای آمرزش گناهان‌نماز برای آمرزش گناهان

دو رکعت بجاآورد، در هر رکعت شصت مرتبه قُلْ هُوَ اللَّه أَحَد بخواند، چون از نماز فارغ شود گناهانش آمرزیده شود (2) 2944.

نماز دیگر

شیخ طوسی در مصباح در اعمال روز جمعه گفته: روایت شده از عبداللَّه بن مسعود که گفت: فرمود رسول خدا صلی الله علیه و آله: هر کسی که در روز جمعه بعد از نماز عصر دو رکعت نماز گزارد، بخواند در رکعت اوّل فاتحه و آیة الکرسی و قُلْ أعوذُ بربّ الفَلق بیست و پنج مرتبه، و در رکعت دوّم فاتحه و قُلْ هُوَ اللَّه أَحَد و قل أعوذ بربّ الناس بیست و پنج مرتبه، و چون از نماز فارغ شود بیست و پنج (3) 2945 مرتبه بگوید: لَاحَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِیِّ الْعَظِیمِ، از دنیا بیرون نرود تا بنمایاند حق تعالی بهشت را در خواب به او، و ببیند مکان خود را در بهشت (4) 2946.

مؤلّف گوید که: سیّد ابن طاووس در فصل سی و سیّم جمال الأُسبوع نماز برای آمرزش گناهان نقل کرده و فرموده: این نمازی است جلیل القدر و عظیم الشّأن، حامل اسرار الهی می‌شناسد آن را، و مبادا که در حقّ آن سُستی کنی، هرکه طالب است به آن کتاب رجوع کند (5) 2947.

1- مکارم الأخلاق 2/ 136 ح 2347.

2- مستدرک الوسائل 6/ 55 ح 6418.

3- در مصدر: پنج مرتبه.

4- مصباح المتهجّد: 318.

5- جمال الأُسبوع: 322.

نماز وصیّت

که حضرت رسول صلی الله علیه و آله به آن وصیّت فرموده، دو رکعت است بین مغرب و عشاء، در رکعت اوّل حمد و سیزده مرتبه إِذا زُلْزِلَت، و در دوّم حمد و پانزده مرتبه قل هو اللّٰه أحد، اگر هر شب بجا آورد ثوابش را غیر از خدا کسی نتواند شماره نماید (1) 2948.

نماز عفو

دو رکعت است، در هر رکعت حمد و یک مرتبه إنَّا أنزلناه، و بعد از قرائت رَبِّ عَفْوَکَ عَفْوَکَ پانزده مرتبه، ودر رکوع ده مرتبه، تمام می‌کنی مثل نماز جعفر (2) 2949.

مؤلّف گوید: نماز استغفار مثل نماز عفو است، مگر آنکه عوض «رَبِّ عَفْوَکَ» باید أَسْتَغْفِرُ اللّٰه گفته شود، و این نماز برای توسعه معاش نافع است إن شاء اللّٰه تعالی (3) 2950.

ذکر نمازهای ایّام هفته

نماز روز شنبه‌ذکر نمازهای ایّام هفته

سیّد ابن طاووس از حضرت امام حسن عسکری علیه السلام روایت کرده که فرمود: خواندم از کتابهای‌پدرانم علیهم السلام که هرکه روز شنبه چهار رکعت نماز گزارد، بخواند در هر رکعتی حمد و قُلْ هُوَ اللّٰهُ احَدٌ و آیة الکرسی، بنویسد خداوند عزّ وجلّ او را در درجه پیغمبران و شهداء و صالحین و نیکو رفیقانند ایشان (4) 2951.

نماز روز یکشنبه

و نیز از آن حضرت مروی است که فرمود: هرکه روز یکشنبه چهار رکعت نماز بخواند، در هر رکعت حمد و سوره تَبارَکَ الَّذِی بِیَدِهِ الْمُلْکُ، حق تعالی مکان دهد او را در بهشت هر کجایی که خواسته باشد (5) 2952.

1- مصباح المتهجّد: 107 با اضافاتی.

2- مکارم الأخلاق 2/ 114.

3- مکارم الأخلاق 2/ 115 ح 2320.

4- جمال الأُسبوع: 40، فصل 4.

5- جمال الأُسبوع: 41.

نماز روز دوشنبه

و نیز فرمود که: هرکه روز دوشنبه ده رکعت نماز بجا آورد، بخواند در هر رکعت حمد و توحید ده مرتبه، حق تعالی در روز قیامت برای او نوری قرار دهد که روشنایی دهد موقف را تا غبطه برند بر او جمیع خلق خدا در آن روز (1) 2953.

نماز روز سه‌شنبه

و نیز از آن حضرت مروی است که: هرکه در روز سه شنبه شش رکعت نماز بگزارد، و بخواند در هر رکعت بعد از حمد آیه آمَنَ الرَّسُولُ (2) 2954 را تا به آخر، و سوره إِذا زُلْزِلَت را یک مرتبه، حق‌تعالی گناهان او را بیامرزد، و از گناهان بیرون آید مانند روزی که از مادر متولّد شده (3) 2955.

نماز روز چهارشنبه

و نیز از آن حضرت مروی است که: هرکه روز چهارشنبه چهار رکعت نماز بگزارد، و بخواند در هر رکعت بعد از حمد یک مرتبه سوره قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ و سوره إِنّا أَنْزَلْناهُ، خداوند قبول فرماید توبه او را از هر گناهی، و تزویج فرماید به او حوریّه در بهشت (4) 2956.

نماز روز پنجشنبه

و فرمود آن حضرت که: هرکه روز پنجشنبه ده رکعت نماز گزارد، و بخواند در هر رکعتی سوره حمد و قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ را ده مرتبه، ملائکه به او گویند که: هر حاجتی که داری بخواه که برآورده خواهد شد (5) 2957.

نماز روز جمعه

و نیز فرمود که: هرکه روز جمعه چهار رکعت نماز کند، و بخواند در هر رکعتی سوره حمد و تَبارَکَ الَّذِی بِیَدِهِ الْمُلْکُ و حم سجده، حق تعالی او را داخل بهشت کند، و شفاعت او را در حقّ اهل بیت او قبول فرماید، و نگهدارد او را از فشار قبر و هولهای روز قیامت.

راوی سؤال کرد از آن حضرت که: در چه وقت از روزها این نمازها را باید بجا آورد؟ فرمود:

از مابین طلوع آفتاب تا وقت زوال (6) 2958.

1- جمال الأُسبوع: 42.

2- بقره: 2/ 285.

3- جمال الأُسبوع: 41.

4- جمال الأُسبوع: 41.

5- جمال الإسبوع: 42.
6- جمال الأسبوع: 42.

در ادعیه و عوذات آلام و اسقام و عِلل اعضاء و تب و غیره
سیّد ابن طاووس در مهج الدّعوات نقل کرده از سعید بن ابی الفتح قمی که در واسط ساکن بود، گفت: مرا مرضی عظیم بود که طبیبان از علاج آن عاجز بودند، و پدرم مرا به دار الشّفا برد و طبیبان و ساعور که مقدّم ترسایان باشد در طب جمع کرد برای معالجه من، پس ایشان فکر کردند و گفتند که: این مرض را غیر از خدا کسی نمی‌تواند علاج کند، از این سخن شکسته دل و غمناک شدم، و کتابی از کتابهای پدرم برداشتم که چیزی از آن مطالعه نمایم، در پشت آن کتاب دیدم نوشته که: از حضرت امام جعفر صادق علیه السلام مروی است که پیغمبر صلی الله علیه و آله فرمود که: هرکه را مرضی باشد بعد از نماز صبح چهل بار بگوید: بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ، الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعالَمِینَ، حَسْبُنَا اللَّهُ وَ نِعْمَ الْوَکِیلُ، تَبَارَکَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخالِقِینَ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِیِّ الْعَظِیم، و دست بر آنجا که علّت باشد بمالد از آن صحّت یابد و حضرت عزّت او را شفا بخشد.
پس من صبر کردم چون صبح شد فریضه را بجا آوردم، و چهل نوبت این دعا را خواندم، و دست بر آن محل می‌مالیدم، پس خدای تعالی آن مرض را از من رفع نمود، و من نشسته بودم و می‌ترسیدم که مبادا برگردد، تا سه روز بدین حال بودم باز نگردید، بعد از آن پدرم را خبر دادم به این قصّه، پس شکر خدا را بجا آورد، و برای بعضی از اطبّاء که ذمّی بود آن را نقل کرد، پس آن طبیب نزد من آمد و مرض را دید که برطرف شده، در همان حال مسلمان شد و کلمه شهادت گفت و اسلامش نیکو گردید (1).
2959.
و شیخ کفعمی در مصباح فرموده که: هرگاه در تو علّتی باشد دست بمال به موضع سجده خود و بمال آن را بر موضع علّت هفت مرتبه در عقب هر نماز فریضه و بگو:
یَا مَنْ کَبَسَ الْأَرْضَ عَلَی الْماءِ وَسَدَّ الْهَواءَ بِالسَّماءِ وَاخْتارَ لِنَفْسِهِ أَحْسَنَ الْأَسْماءِ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَافْعَلْ بِی کَذا وَکَذا وَارْزُقْنِی وَعافِنِی مِنْ کَذا وَکَذا (2) 2960.

1- مهج الدعوات: 77.
2- مصباح کفعمی: 148، فصل 18.

ص: 924

دعاء عافیت

کفعمی از متهجّد نقل کرده که: هر کسی که طلب عافیت بکند از دردی که با او است، پس بگوید در سجده دوّم از دو رکعت اوّل نماز شب: یَا عَلِیُّ یَا عَظِیمُ، یَا رَحْمانُ یَا رَحِیمُ، یَا سَمِیعَ (1) 2961 الدَّعَواتِ، یَا مُعْطِیَ الْخَیْراتِ، صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَأَعْطِنِی مِنْ خَیْرِ الدُّنْیا وَالْآخِرَةِ مَا أَ نْتَ أَهْلُهُ، وَاصْرِفْ عَنِّی مِنْ شَرِّ الدُّنْیا وَالْآخِرَةِ مَا أَ نْتَ أَهْلُهُ، وَأَذْهِبْ عَنِّی هذَا الْوَجَعَ؛ (ونام بَرَد آن درد را) فَإِنَّهُ قَدْ غاظَنِی وَأَحْزَنَنِی، و الحاح کند در دعا که عافیت به تعجیل به او می‌رسد إن شاء اللّٰه تعالی (2) 2962. ادعیه عافیت

و در عدّة الدّاعی از حضرت صادق علیه السلام نقل کرده که: بگو در نزد علّت در حالی که خود را ظاهر کنی در زیر آسمان ودستها را بلند کنی:

اللّٰهُمَّ إِنَّکَ عَیَّرْتَ أَ قْواماً فِی کِتابِکَ فَقُلْتَ: قُلِ ادْعُوا الَّذِینَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُو نِهِ فَلا یَمْلِکُونَ کَشْفَ الضُّرِّ عَنْکُمْ وَلا تَحْوِیلًا (3) 2963 فَیا مَنْ لَایَمْلِکُ کَشْفَ ضُرِّی وَلَا تَحْوِیلَهُ عَنِّی أَحَدٌ غَیْرُهُ، صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَاکْشِفْ ضُرِّی، وَحَوِّلْهُ إِلی مَنْ یَدْعُو مَعَکَ إِلهاً آخَرَ فَإِنِّی أَشْهَدُ أَنْ لَاإِلهَ غَیْرُکَ (4) 2964.

و روایت شده که: هر مؤمنی که هر بیماری و علّتی پیدا کند دست بمالد به موضع درد و بگوید با خلوص نیّت: وَنُنَزِّلُ مِنَ الْقُرْآنِ مَا هُوَ شِفاءٌ وَرَحْمَةٌ لِلْمُؤْمِنِینَ وَلَا یَزِیدُ الظَّالِمِینَ إِلَّا خَساراً (5) 2965 عافیت یابد از آن هر نحو علّتی باشد، و مصداق این در خود آیه است که فرموده: شِفاءٌ وَرَحْمَةٌ لِلْمُؤْمِنِینَ (6) 2966.

1- یا سامع: خ ل.

2- مصباح کفعمی: 148، فصل 18 و مصباح المتهجّد: 139.

3- اسراء: 17/ 56.

4- عدّة الداعی: 312 و مصباح کفعمی: 150، فصل 18 نقل از عدّة.

5- اسراء: 17/ 82.

6- تفسیر کنز الدقائق مشهدی 7/ 497 نقل از طبّ الأئمّة: 28 از امام صادق علیه السلام.

ایضاً برای رفع مرض: یک صاع گندم بخرد و قفا بخوابد و آن گندمها را بر روی سینه خود بریزد و بگوید:
اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِاسْمِکَ الَّذِی إِذا سَأَلَکَ بِهِ الْمُضْطَرُّ کَشَفْتَ مَا بِهِ مِنْ ضُرٍّ وَمَکَّنْتَ لَهُ فِی الْأَرْضِ وَجَعَلْتَهُ خَلِیفَتَکَ عَلَی خَلْقِکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَعَلَی أَهْلِ بَیْتِهِ، وَأَنْ تُعافِیَنِی مِنْ عِلَّتِی.
پس برخیزد و بنشیند و گندمها را از اطراف خود جمع کند و این دعا را بخواند، پس آن را قسمت کند به چهار قسمت، و هر چارک آن را که یک مُد باشد به مسکینی دهد، واین دعا را بخواند که إن شاء اللّه تعالی از مرض بهبودی حاصل کند (1) 2967.
و ایضاً از امیرالمؤمنین علیه السلام منقول است که: دست بگذار بر موضع درد و بگو سه مرتبه: اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ رَبِّی حَقّاً لَاأُشْرِکُ بِهِ شَیْئاً. اللَّهُمَّ أَ نْتَ لَها وَ لِکُلِّ عَظِیمَةٍ فَفَرِّجْها عَنِّی (2) 2968.
و از حضرت صادق علیه السلام منقول است که: دست بر موضع درد گذار و بگو: بِسْمِ اللَّه، پس دست بکش بر آن و بگو هفت مرتبه:
أَعُوذُ بِعِزَّةِ اللَّهِ، وَأَعُوذُ بِقُدْرَةِ اللَّهِ، وَأَعُوذُ بِجَلالِ اللَّهِ، وَأَعُوذُ بِعَظَمَةِ اللَّه، وَأَعُوذُ بِجَمْعِ اللَّهِ، وَأَعُوذُ بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ، وَأَعُوذُ بِأَسْماءِ اللَّهِ مِنْ شَرِّ مَا أَحْذَرُ، وَمِنْ شَرِّ مَا أَخافُ عَلَی نَفْسِی (3) 2969.
و روایت شده که: هرگاه فرزند مریض شد مادرش بالای بام رود و مقنعه از سر برگیرد که موی او در زیر آسمان ظاهر شود، پس به سجده رود و بگوید: اللَّهُمَّ رَبِّ أَ نْتَ أَعْطَیْتَنِیهِ، وَأَ نْتَ وَهَبْتَهُ لِی، اللَّهُمَّ فَاجْعَلْ هِبَتَکَ الْیَوْمَ جَدِیدَةً إِنَّکَ قادِرٌ مُقْتَدِرٌ، پس سر بلند نکند تا آنکه خوب شود فرزند او (4) 2970.
و شیخ شهید رحمه الله نقل کرده که: هرکه درد شدیدی دارد بخواند بر قدح آبی چهل مرتبه سوره حمد، پس آن آب را بریزد بر خود، و بگذارد مریض نزد خود زنبیلی که در آن گندم باشد، پس به دست خود از آن گندم به سائل دهد، و امر کند او را که دعا کند برای او تا شفا یابد

1- بحار 95/ 22 نقل از طبّ الأئمّة: 53 و کافی 2/ 564 و عدة الداعی: 312 و دعوات راوندی: 182 از امام صادق علیه السلام.
2- کافی 2/ 565 از امام صادق علیه السلام.
3- کافی 2/ 566.
4- بحار الأنوار 95/ 68 نقل از عدّة الداعی.

إن شاء اللَّه تعالی (1) 2971.

و به اسانید معتبره وارد شده که: دوا کنید بیماران خود را به تصدّق (2) 2972.

و نیز شیخ شهید نقل کرده برای رفع مرض آنکه دست بگذارد بر بازوی راست مریض و بخواند حمد هفت مرتبه و بخواند این دعا را: اللَّهُمَّ أَزِلْ عَنْهُ الْعِلَلَ وَالدَّاءَ، وَأَعِدْهُ إِلَی الصِّحَّةِ وَالشِّفاءِ، وَأَمِدَّهُ بِحُسْنِ الْوِقايَةِ، وَرُدَّهُ إِلی حُسْنِ الْعافِيَةِ، وَاجْعَلْ مَا نالَهُ فِی مَرَضِهِ هذَا مادَّةً لِحَياتِهِ، وَكَفَّارَةً لِسَيِّئَاتِهِ، اَللَّهُمَّ وَ (3) 2973 صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، پس اگر اثر نکرد در خوب شدن او مکرّر کند حمد را هفتاد مرتبه که اثر خواهد کرد إن شاء اللَّه تعالی (4) 2974.

از حضرت باقر علیه السلام روایت است که: هرکس را که سوره حمد و قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ خوب نکند چیز دیگر او را خوب نکند، و هر علّتی را این دو سوره نیکو می‌کند (5) 2975.

و از حضرت صادق علیه السلام منقول است که: هر مؤمنی که علّتی داشته باشد از روی اخلاص بگوید: وَنُنَزِّلُ مِنَ الْقُرْآنِ مَا هُوَ شِفاءٌ وَرَحْمَةٌ لِلْمُؤْمِنِينَ (6) 2976، و مسح کند موضع علّت را حق تعالی او را شفا دهد (7) 2977.

و از حضرت امام رضا علیه السلام مروی است که: برای رفع تمامی امراض بخوان بر آنها: يَا مُنْزِلَ الشِّفاءِ، وَمُذْهِبَ الدَّاءِ، صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَأَ نْزِلْ عَلَی وَجَعِی الشِّفاءَ (8) 2978.

و سیّد ابن طاووس در مُهج از ابن عبّاس روایت کرده که گفت: من در نزد حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام نشسته بودم، پس شخصی درآمد رنگ او رفته و گفت: یا امیر المؤمنین، من همیشه بیمارم و دردهای بسیار دارم پس مرا دعایی بیاموز که به آن استعانت بجویم بر امراضم، حضرت فرمود که: می‌آموزم تو را دعایی که جبرئیل آن را به حضرت پیغمبر صلی الله علیه و آله آموخت در وقتی که حسن وحسین بیمار بودند، وآن دعا این است:

إِلهِی كُلَّما أَ نْعَمْتَ عَلَيَّ نِعْمَةً قَلَّ لَکَ عِنْدَها شُكْرِی، وَكُلَّمَا ابْتَلَيْتَنِی بِبَلِيَّةٍ

1- دروس شهید 3/ 48.

2- دروس 1/ 255؛ دعوات راوندی: 181 ح 503 از امام صادق علیه السلام.

3- وَ: خ.

4- مصباح كفعمى: 151، فصل 18.
5- بحار 95/ 7 نقل از طبّ الائمة: 39.
6- اسراء: 17/ 82.
7- تفسير كنز الدقائق 7/ 497 در تفسير آيه، نقل از طبّ الأئمّة: 28.
8- بحار 95/ 55 از طبّ الأئمّة: 37.

قَلَّ لَکَ عِنْدَها صَبْرِی، فَیا مَنْ قلَّ شُکْرِی عِنْدَ نِعَمِهِ فَلَمْ یَحْرِمْنِی، وَیا مَنْ قَلَّ صَبْرِی عِنْدَ بَلائِهِ فَلَمْ یَخْذُلْنِی، وَیَا مَنْ رَآنِی عَلَی الْمَعَاصِی فَلَمْ یَفْضَحْنِی، وَیَا مَنْ رَآنِی عَلَی الْخَطایَا فَلَمْ یُعاقِبْنِی عَلَیْها، صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَاغْفِرْ لِی ذَ نْبِی، وَاشْفِنِی مِنْ مَرَضِی إِنَّکَ عَلَی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ.

ابن عبّاس گفت: پس دیدم آن مرد را بعد از یک سال در حالی که رنگش نیکو و قرمز شده بود، و گفت: در هیچ دردی نخواندم این دعا را مگر آنکه شفا یافتم، و داخل نشدم بر سلطانی که از او می‌ترسیدم مگر آنکه خداوند عزّ و جلّ رد کرد شرّ او را از من (1) 2979.

منقول است که به نجاشی از پدرانش کلاهی به ارث رسیده بود از چهار صد سال که بر هر دردی که نهاده می‌شد ساکن می‌گشت، پس آن کلاه را شکافتند که ببینند چه در آن است، دیدند که در آن این دعا است:

بِسْمِ اللَّهِ الْمَلِکِ الْحَقِّ الْمُبِینِ، شَهِدَ اللَّهُ أَ نَّهُ لَاإِلهَ إِلّا هُوَ وَالْمَلائِکَةُ وَأُولُو الْعِلْمِ قائِماً بِالْقِسْطِ لَاإِلهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِیزُ الْحَکِیمُ، إِنَّ الدِّینَ عِنْدَ اللَّه الْإِسْلامُ (2) 2980، لِلَّهِ نُورٌ وَحِکْمَةٌ وَحَوْلٌ وَقُوَّةٌ وَقُدْرَةٌ وَسُلْطانٌ وَبُرْهانٌ، لَاإِلَهَ إِلّا اللَّهُ آدَمُ صَفِیُّ اللَّهِ، لَاإِلهَ إِلّا اللَّهُ إِبْراهِیمُ خَلِیلُ اللَّه، لَاإِلهَ إِلّا اللَّهُ مُوسَی کَلِیمُ اللَّه، لَاإِلهَ إِلّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ الْعَرَبِیُّ رَسُولُ اللَّه وَحَبِیبُهُ وَخِیَرَتُهُ مِنْ خَلْقِهِ، اسْکُنْ یَا جَمِیعَ الْأَوْجاعِ وَالْأَسْقامِ وَالْأَمْراضِ وَجَمِیعَ الْعِلَلِ وَجَمِیعَ الْحُمَیَّاتِ سَکَّنْتُکَ بِالَّذِی سَکَنَ لَهُ مَا فِی اللَّیْلِ وَالنَّهارِ وَهُوَ السَّمِیعُ الْعَلِیمُ، وَصَلَّی اللَّهُ عَلَی خَیْرِ خَلْقِهِ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ أَجْمَعِینَ (3) 2981.

در مکارم الأخلاق است که نجاشی ملک صُداعی داشت، مرض خود را برای حضرت

1- مهج الدعوات: 8 در حرز امیرالمؤمنین علیه السلام و نقل از او بحار 95/ 63.

2- آل عمران: 3/ 18.

3- بحار 95/ 62 نقل از دعوات راوندی: 211.

رسول صلی الله علیه و آله نوشت، حضرت این حرز را برای او فرستاد، او در کلاه خود گذاشت دردش ساکن شد، و آن حرز این است:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ، لَاإِلهَ إِلّا اللَّهُ الْمَلِکُ الْحَقُّ الْمُبِینُ، شَهِدَ اللَّهُ (تا آخر آیه) (1) 2982 لِلَّهِ نُورٌ وَحِکْمَهٌ وَعِزٌّ وَقُوَّهٌ وَبُرْهانٌ وَقُدْرَهٌ وَسُلْطانٌ وَرَحْمَهٌ. یَا مَنْ لَایَنامُ، لَاإِلهَ إِلّا اللَّهُ إِبْراهِیمُ خَلِیلُ اللَّهِ، لَاإِلهَ إِلّا اللَّهُ مُوسی کَلِیمُ اللَّه، لَا إِلهَ إِلّا اللَّهُ عِیسی رُوحُ اللَّه وَکَلِمَتُهُ، لَاإِلهَ إِلّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَسُول اللَّهِ وَصَفِیُّهُ وَصِفْوَتُهُ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ، اسْکُنْ سَکَّنْتُکَ بِمَنْ یَسْکُنُ لَهُ مَا فِی السَّماواتِ وَالْأَرْض وَبِمَنْ سَکَنَ لَهُ مَا فِی اللَّیْلِ وَالنَّهارِ وَهُوَ السَّمِیعُ الْعَلِیمُ، فَسَخَّرْنا لَهُ الرِّیحَ تَجْرِی بِأَمْرِهِ رُخاءً حَیْثُ أَصابَ وَالشَّیاطِینَ کُلَّ بَنَّاءٍ وَغَوَّاصٍ (2) 2983، أَلَا إِلَی اللَّهِ تَصِیرُ الْأُمُورُ (3) 2984 (4) 2985.

تعویذ به جهت درد سر و درد گوش

از حضرت باقر العلوم علیه السلام مروی است که: بجهت تسکین درد سر، سر را مسح کند و هفت مرتبه بگوید:

أَعُوذُ بِاللَّهِ الَّذِی سَکَنَ لَهُ مَا فِی الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَمَا فِی السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ، وَهُوَ السَّمِیعُ الْعَلِیمُ (5) 2986.

و این دعا از برای درد گوش نیز از حضرت صادق علیه السلام هفت مرتبه نقل شده (6) 2987. عوذات مأثوره

و نیز از آن حضرت وارد شده که: پنیر بسیار کهنه را قدری بگیر و نرم بکوب و با شیر ممزوج

1- آل عمران: 3/ 18.

2- ص: 38/ 36- 37.

3- شوری: 42/ 53.

4- مکارم الأخلاق 2/ 267 ح 2620.

5- بحار 95/ 54 از طبّ الائمة: 18.

6- بحار 95/ 60 از طبّ الائمة: 22.

کن (1) 2988، و بر روی آتش گرم و نرم کن، و چند قطره در گوش که درد می‌کند بریز (2) 2989.
ایضاً برای درد سر: بخواند بر قدح آبی: أَوَلَمْ يَرَ الَّذينَ كَفَرُوا أَنَّ السَّماواتِ وَالْاَرْضَ كانَتا رَتْقاً فَفَتَقْنَاهُمَا وَجَعَلْنا مِنَ الْماءِ كُلَّ شَیْ‌ءٍ حَیٍّ أَفَلَا يُؤْمِنُونَ (3) 2990، پس بیاشامد آن را (4) 2991.
و روایت شده که: هرگاه کسالت یا صُداع عارض حضرت رسول‌اللَّه 9 می‌گشت دستها را می‌گشود و فاتحه و معوّذتین می‌خواند و به‌صورت می‌کشید، پس برطرف می‌شد از آن‌حضرت درد (5) 2992.
و نیز از برای رفع صُداع: دست بکشد بر سر او و بگوید:
إِنَّ اللَّهَ يُمْسِکُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ أَنْ تَزُولا وَلَئِنْ زَالَتَا إِنْ أَمْسَكَهُما مِنْ أَحَدٍ مِنْ بَعْدِهِ إِنَّهُ كانَ حَلِيماً غَفُوراً (6) 2993 (7) 2994.
و از ربیع الأبرار نقل است که: مأمون را در طرطوس صُداعی عارض شد و به هیچ وجه علاج آن نشد، قیصر روم کلاهی برای او فرستاد و نوشت برای او: شنیدم خبر صُداع تو را، این کلاه را فرستادم که بر سر گذاری تا درد ساکن شود، مأمون ترسید که در آن زهری تعبیه کرده باشد، امر کرد بر سر حاملش نهادند، دید ضرری به او نرسانید، پس امر کرد بر سر کسی دیگر که صُداع داشت نهادند دردش ساکن شد، آن وقت مأمون آن کلاه را بر سر خود گذاشت دردش ساکن گشت، تعجّب نمود، آن را شکافت دید که در آن نوشته است:
بِسْمِ اللَّه الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ كَمْ مِنْ نِعْمَةٍ لِلَّهِ فِی عِرْقٍ ساكِنٍ، حم عسق، لَا يُصَدَّعُونَ عَنْها وَلَا يُنْزِفُونَ، مِنْ كَلامِ الرَّحْمانِ خَمَدَتِ النِّيرَانُ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلّا بِاللَّهِ،
وَجالَ نَفْعُ الدَّوَاءِ فِيکَ كَمايَجُولُ ماءُ الرَّبِيعِ فِی الْغُصْنِ (8) 2995

1- در مصادر: با شیر زن ممزوج کن.
2- بحار الأنوار 62/ 146.
3- انبیاء: 21/ 30.
4- بحار 95/ 51 از طبّ الائمة: 19 و مناقب ابن شهرآشوب 4/ 253.
5- بحار 95/ 7 از طبّ الائمة: 39 و دعوات راوندی: 206.
6- حج: 22/ 65.
7- أمالی طوسی 2/ 284 و بحار 95/ 51 نقل از أمالی.
8- ربیع الأبرار 4/ 126 باب 77 در امراض و علل، و از او بحار 95/ 61.

ص: 930

تعویذ به جهت درد شقیقه

بگذارد دست بر محلّ درد و سه دفعه بگوید:

یَا ظاهِراً مَوْجُوداً، وَیَا باطِناً غَیْرَ مَفْقُودٍ ارْدُدْ عَلَی عَبْدِکَ الضَّعِیفِ أَیادِیَکَ الْجَمِیلَةَ عِنْدَهُ، وَأَذْهِبْ عَنْهُ مَا بِهِ مِنْ أَذیً إِنَّکَ رَحِیمٌ قَدِیرٌ (1) 2996.

به جهت کری گوش

از حضرت باقر العلوم علیه السلام وارد شده که: بگذار دست بر آن و بخوان: لَوْ أَ نْزَلْنَا هَذَا الْقُرْآنَ عَلَی جَبَلٍ (2) 2997 تا آخر سوره (3) 2998.

به جهت درد دهان

از حضرت صادق علیه السلام مروی است که: بگذار دست بر آن و بگو:

بِسْمِ اللَّه الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ، بِسْمِ اللَّه الَّذِی لَایَضُرُّ مَعَ اسْمِهِ داءٌ، أَعُوذُ بِکَلِماتِ اللَّهِ الَّتِی لَایَضُرُّ مَعَها شَیْ ءٌ، قُدُّوسٌ قُدُّوسٌ قُدُّوسٌ، أَسْأَ لُکَ یَا رَبِّ بِاسْمِکَ الطَّاهِرِ الْمُقَدَّسِ الْمُبارَکِ الَّذِی مَنْ سَأَلَکَ بِهِ أَعْطَیْتَهُ، وَمَنْ دَعَاکَ بِهِ أَجَبْتَهُ، أَسْأَ لُکَ یَا اللَّهُ یَا اللَّهُ یَا اللَّهُ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ النَّبِیِّ وَأَهْلِ بَیْتِهِ، وَأَنْ تُعافِیَنِی مِمَّا أَجِدُ فِی فَمِی وَفِی رَأْسِی وَفِی سَمْعِی وَفِی بَصَرِی وَفِی بَطْنِی وَفِی ظَهْرِی وَفِی یَدِی وَفِی رِجْلی وَفِی جَوَارِحِی کُلِّها. که شفا می‌یابی إن شاء اللَّه تعالی (4) 2999.

به جهت درد دندان

از حضرت صادق علیه السلام مروی است که: بخواند بر آن بعد از گذاشتن دست بر آن حمد وتوحید و قدر واین آیه مبارکه:

1- بحار 95/ 52 از طبّ الائمة: 20 از امام باقر علیه السلام.

2- حشر: 59/ 21- 24.

3- بحار 95/ 61 از طبّ الائمة: 23.

4- بحار 95/ 92 از طبّ الائمة: 23.

وَتَرَى الْجِبالَ تَحْسَبُها جامِدَةً وَهِیَ تَمُرُّ مَرَّ السَّحابِ صُنْعَ اللَّهِ الَّذِی أَ تْقَنَ کُلَّ شَیْ ءٍ إِنَّهُ خَبِیرٌ بِمَا تَفْعَلُونَ (1) 3000 (2) 3001.
ایضاً: از امیر المؤمنین علیه السلام مروی است که: دست بکش به موضع سجده خود پس مسح کن دندانِ درد کن را وبگو:
بِسْمِ اللَّه وَالشَّافِی (3) 3002 اللَّه، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلّا بِاللَّهِ الْعَلِیِّ الْعَظِیمِ (4) 3003 (5) 3004.
عوذه مُجرّبه برای درد دندان
می‌خوانی حمد و دو قُلْ اعُوذُ و قُلْ هُوَ اللَّهُ احَدٌ را، ومی‌خوانی با هر سوره بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ، و بعداز قُلْ هُوَ اللَّهُ احَدٌ می‌گویی:
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ وَلَهُ مَا سَکَنَ فِی اللَّیْلِ وَالنَّهَارِ وَهُوَ السَّمِیعُ الْعَلِیمُ (6) 3005، قُلْنا یَا نَارُ کُونِی بَرْداً وَسَلاماً عَلَی إِبْرَاهِیمَ، وَأَرادُوا بِهِ کَیْداً فَجَعَلْناهُمُ الْأَخْسَرِینَ (7) 3006، نُودِیَ أَنْ بُورِکَ مَنْ فِی النَّارِ وَمَنْ حَوْلَها وَسُبْحانَ اللَّه رَبِّ الْعالَمِینَ (8) 3007. پس می‌گویی: اللَّهُمَّ یَا کافِیاً مِنْ کُلِّ شَیْ ءٍ وَلَا یَکْفِی مِنْکَ شَیْ ءٌ، اکْفِ عَبْدَکَ وَابْنَ أَمَتِکَ مِنْ شَرِّ مَا یَخافُ وَیَحْذَرُ، وَمِنْ شَرِّ الْوَجَعِ الَّذِی یَشْکُوهُ إِلَیْکَ (9) 3008.
و نیز روایت شده که کاردی یا برگ خرمایی بگیرد و بمالد بر آن جانب که درد می‌کند و بگوید هفت مرتبه:
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ، بِسْمِ اللَّهِ، وَبِاللَّهِ، مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّه، وَ إِبْراهِیمُ

1- نمل: 27/ 88.
2- بحار 95/ 92 از طبّ الائمة: 24.
3- وَالْکافی: خ ل.
4- الْعَلِیِّ الْعَظِیمِ: نسخه.
5- مکارم الأخلاق 2/ 271 ح 2623، و از او بحار 95/ 94.
6- انعام: 6/ 13.
7- انبیاء: 21/ 69- 70.
8- نمل: 27/ 8.
9- بحار 95/ 94 نقل از طبّ الائمة: 25.

خَلِيلُ اللّه، اسْكُنْ بِالَّذِی سَكَنَ لَهُ مَا فِی اللَّيْلِ وَالنَّهارِ بِإِذْنِهِ، وَهُوَ عَلَی كُلِّ شَیْءٍ قَدِيرٌ (1) 3009.

و ايضاً وارد شده كه چوبی يا آهنی بگذارد بر دندانِ درد كن و افسون كند آن را از جانب آن هفت مرتبه: بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ، الْعَجَبُ كُلُّ الْعَجَبِ دُودَةٌ تَكُونُ فِی الْفَمِ، تَأْكُلُ الْعَظْمَ، وَتُنْزِلُ (2) 3010 الدَّمَ، أَ نَا الرَّاقِی، وَاللَّهُ الشّافِی وَالْكَافِی، لَاإِلهَ إِلّا اللَّهُ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَ إِذْ قَتَلْتُمْ نَفْساً فَادّارَأْتُمْ فِيها بخواند تا لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ (3) 3011. هفت مرتبه اين را بجا آورد (4) 3012.

به جهت درد سينه

وارد شده آيه: وَ إِذْ قَتَلْتُمْ نَفْساً فَادّارَأْتُمْ تا لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ (5) 3013.

و روايت شده كه: استشفا كن به قرآن زيرا كه حق تعالی فرمود: شِفَاءٌ لِمَا فِی الصُّدُورِ (6) 3014 (7) 3015.

و از برای سرفه

دعاء جامعه وارد شده: اللَّهُمَّ أَ نْتَ رَجَائِی، وَأَ نْتَ ثِقَتِی وَعِمادِی، و اين دعاء طويلی است، طالبين رجوع كنند به مأخذ آن، كتاب دعای بحار (8) 3016.

به جهت درد شكم

از حضرت رسول صلی الله عليه و آله مروی است كه: بياشامد شربت عسل به آب گرم و تعويذ كند آن را به فاتحة الكتاب هفت مرتبه (9) 3017.

ايضاً از حضرت امير المؤمنين عليه السلام مروی است كه: بياشامد آب گرم و بگويد:

يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ، يَا رَحْمانُ يَا رَحِيمُ، يَا رَبَّ الْأَرْبابِ، يَا إِلهَ الْآلِهَةِ، يَا

1- مكارم الأخلاق 2/ 271 ح 2624 و بحار الأنوار 95/ 95 از مكارم.

2- وَتَتْرُكُ: خ ل.

3- بقره: 2/ 72- 73.

4- مكارم الأخلاق 2/ 272 ح 2626 و از او بحار 95/ 95.

5- بقره: 2/ 72- 73.

6- يونس: 10/ 57.

7- مكارم الأخلاق 2/ 212 ح 2535 و از او بحار 95/ 101.

8- بحار 95/ 101- 104 از طبّ الائمة: 25 و 27.

9- طبّ الائمة: 27 واز او بحار 95/ 109.

مَلِکَ الْمُلُوکِ، یَا سَیِّدَ السَّادَةِ، اشْفِنِی بِشِفائِکَ مِنْ کُلِّ دَاءٍ وَسُقْمٍ، فَإِنِّی عَبْدُکَ وَابْنُ عَبْدَیْکَ، أَ تَقَلَّبُ فِی قَبْضَتِکَ (1) 3018.
و نیز به جهت درد شکم و غیره بگذارد دست بر آن و بگوید هفت مرتبه: أَعُوذُ بِعِزَّةِ اللَّهِ وَجَلالِهِ مِنْ شَرِّ مَا أَجِدُ، و بگذارد دست راست بر موضع درد و بگوید سه مرتبه: بِسْمِ اللَّهِ (2) 3019.
به جهت قولنج
بنویسد بر لوحی یا کتفی حمد و توحید و دو قُلْ أَعُوذ، و در زیر آنها بنویسد: أَعُوذُ بِوَجْهِ اللَّهِ الْعَظِیمِ، وَبِعِزَّتِهِ الَّتِی لَاتُرامُ، وَبِقُدْرَتِهِ الَّتِی لَایَمْتَنِعُ مِنْها شَیْءٌ، مِنْ شَرِّ هذَا الْوَجَعِ، وَمِنْ شَرِّ مَا فِیهِ، وَمِنْ شَرِّ مَا أَجِدُ مِنْهُ، پس بشوید آن را به آب باران، و در وقتی که ناشتا است ودر وقت خواب بیاشامد، که إن شاء اللَّه مبارک و نافع است (3) 3020.
به جهت درد شکم و قولنج
روایت شده که شخصی خدمت حضرت‌رسول صلی الله علیه و آله شکایت کرد از درد شکم برادرش، حضرت فرمود: امر کن برادرت را که بیاشامد شربتی از عسل با آب گرم، آن مرد رفت و فردای آن روز خدمت آن حضرت آمد و عرض کرد که: آن شربت را به او آشامانیدم و فایده نبرد، فرمود: (4) 3021
ق اللَّه وکذب بطن أخیک، برو او را شربت عسل بده و تعویذ کن آن را به سوره حمد هفت مرتبه، پس چون آن مرد رفت حضرت فرمود به امیر المؤمنین علیه السلام: یا علی، بدرستی که برادر این مرد منافق است، و از این جهت است که آن شربت او را نفع نمی‌بخشد (5) 3022.
به جهت ثالول
و آن میخچه‌ای است که غالباً در دست پیدا می‌شود، وارد شده: بگیر برای هریک از آن هفت دانه جو و بخوان بر هر دانه جو از اوّل سوره إِذا وَقَعت تا هَباءً مُنْبَثّاً وَیَسْأَلُونَکَ عَنِ الْجِبالِ فَقُلْ یَنْسِفُها رَبِّی نَسْفاً فَیَذَرُها قَاعاً صَفْصَفاً لَاتَری فِیهَا

1- طب الأئمّة: 28 و از او بحار 95/ 109.
2- مکارم الأخلاق 2/ 276 ح 2633 و از او بحار 95/ 108.
3- مکارم الأخلاق 2/ 221 ح 2540 و طبّ الائمة: 65 و از او بحار 95/ 109.
4- مرکز تحقیقات حج، مفاتیح الجنان، 1جلد، نشر مشعر - تهران.
5- طبّ الائمة: 27 و از او بحار 95/ 109.

عِوَجاً وَلَا أَمْتاً (1) 3023 هفت مرتبه، پس بگير يک يک دانه‌های جو را و بمال به ثالول، پس ببند آنها را در خِرقه، و با آن سنگی ببند و بينداز آن را در چاهی.
و بعضی گفته‌اند كه: شايسته است اين عمل در آخر ماه باشد كه ماه در آن پنهان است (2) 3024.
و نيز نقل شده كه: صاحبش قطعه نمكی بگيرد و بمالد به ثالول و بخواند بر آن سه مرتبه:
لَوْ أَ نْزَلْنَا هَذَا الْقُرْآنَ عَلَى جَبَلٍ (3) 3025 تا آخر سوره حشر، و بيندازد آن را در تنوری، و به شتاب بگذرد كه برطرف خواهد شد إن شاء اللَّه تعالی (4) 3026. و در خزائن است كه: ماليدن نوره بر ثالول برطرف خواهد كرد آن را.
به جهت ورمهای بدن
روايت شده كه: چون وضو سازی برای نماز فريضه بخوان بر آن پيش از نماز و بعد از آن:
لَوْ أَ نْزَلْنَا هذَا الْقُرْآنَ عَلَى جَبَلٍ (5) 3027 تا آخر سوره، و تدبّر كن در وقت خواندن آن كه إن شاء اللّه ورم ساكن خواهد شد (6) 3028.
به جهت رفع دشوار زاييدن زنان
بنويسد در پوستی:
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ، كَأَ نَّهُمْ يَوْمَ يَرَوْنَ مَا يُوعَدُونَ لَمْ يَلْبَثُوا إِلّا ساعَةً مِنْ نَهارٍ (7) 3029 كَأَ نَّهُمْ يَوْمَ يَرَوْنَها لَمْ يَلْبَثُوا إِلّا عَشِيَّةً أَوْ ضُحاها (8) 3030 إِذْ قالَتِ امْرَأَةُ عِمْرانَ رَبِّ إِنِّی نَذَرْتُ لَکَ مَا فِی بَطْنِی مُحَرَّراً فَتَقَبَّلْ مِنِّی إِنَّکَ أَ نْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ (9) 3031 پس ببندد آن را بر ران راست او و چون فرزندش متولّد شد آن را باز كند (10) 3032.
و نيز روايت شده كه بخواند بر آن فَأَجَاءَهَا الَمخاضُ إِلی جِذْعِ النَّخْلَةِ تا رُطَباً جَنِيّاً (11) 3033، پس صدا بلند كند به اين آيه: وَاللَّهُ أَخْرَجَكُمْ مِنْ بُطُونِ أُمَّهاتِكُمْ لَاتَعْلَمُونَ

1- طه: 20/ 105- 107.
2- عيون اخبار الرضا عليه السلام 2/ 54 و طبّ الائمة: 109.
3- حشر: 59/ 21.
4- بحار 95/ 89 از مكارم الأخلاق.
5- حشر: 59/ 21.
6- طب الأئمّة: 110 و از او بحار 95/ 100.

7- احقاف: 46/ 35.
8- نازعات: 79/ 46.
9- آل عمران: 3/ 35.
10- مستطرفات سرائر: 89، باب 10، ح 40 و از او بحار 95/ 119.
11- مريم: 19/ 23- 25.

شَيْئاً وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَ بْصارَ وَالْأَفْئِدَةَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ (1) 3034، كَذلِكَ اخْرُجْ أيُّها الطَّلق اخْرُجْ بِإِذْنِ اللّه (2) 3035.

و نيز از حضرت صادق عليه السلام روايت شده كه: براى آسان شدن ولادت بنويسد در پوستى يا كاغذى:

اللَّهُمَّ فارِجَ الْهَمِّ، وَكاشِفَ الْغَمِّ، وَرَحْمانَ الدُّنْيا وَالْآخِرَةِ وَرَحِيمَهُما ارْحَمْ فُلانَة بِنْت فُلانَة رَحْمَةً تُغْنِيها بِهَا عَنْ رَحْمَةِ جَمِيعِ خَلْقِکَ، تَفْرُجُ بِها كُرْبَتَها، وَتَكْشِفُ بِها غَمَّها، وَتُيَسِّرُ وِلادَتَها، وَقُضِىَ بَيْنَهُمْ بِالْحَقِّ وَهُمْ لَايُظْلَمُونَ؛ وَقيل الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعالَمِينَ (3) 3036 (4) 3037.

به جهت باز كردن بسته شده

بنويسد اوّل سوره إِنّا فَتَحْنا تا مُستَقِيماً و سوره اذا جاءَ نَصْرُ اللَّهِ و اين آيات را: وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَ نْفُسِكُمْ أَزْوَاجاً لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِى ذلِکَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ (5) 3038، ادْخُلُوا عَلَيْهِمُ الْبَابَ فَإِذَا دَخَلْتُمُوهُ فَإِنَّكُمْ غَالِبُونَ (6) 3039، فَفَتَحْنا أَبْوَابَ السَّمَاءِ بِمَاءٍ مُنْهَمِرٍ وَفَجَّرْنَا الْأَرْضَ عُيُوناً فَالْتَقَى الْمَاءُ عَلَى أَمْرٍ قَدْ قُدِرَ (7) 3040، رَبِّ اشْرَحْ لِى صَدْرِى وَيَسِّرْ لِى أَمْرِى وَاحْلُلْ عُقْدَةً مِنْ لِسَانِى يَفْقَهُوا قَوْلِى (8) 3041، وَتَرَكْنا بَعْضَهُمْ يَوْمَئِذٍ يَمُوجُ فِى بَعْضٍ

1- نحل: 16/ 78.

2- طب الأئمّة: 69 و از او بحار 95/ 116- 117.

3- زمر: 39/ 75.

4- بحار 95/ 121 از مكارم الأخلاق.

5- روم: 30/ 21.

6- مائده: 5/ 23.

7- قمر: 54/ 11- 12.

8- طه: 20/ 25- 28.

وَنُفِخَ فِی الصُّورِ فَجَمَعْناهُمْ جَمْعاً (1) 3042 کذلک حَلَلْتُ فُلانَ بن فُلانٍ عن بِنْتِ فُلانَةِ لَقَدْ جَاءَکُمْ رَسُولٌ مِنْ أَنْفُسِکُمْ عَزِیزٌ عَلَیْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِیصٌ عَلَیْکُمْ بِالْمُؤمِنِینَ رَؤُوفٌ رَحِیمٌ، فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُلْ حَسْبِیَ اللَّهُ لَاإِلهَ إِلَّا هُوَ عَلَیْهِ تَوَکَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِیمِ (2) 3043. پس این نوشته را همراه او نموده و بر او آویزان کنند (3) 3044.

و در طبّ الأئمّه دعایی از حضرت موسی بن جعفر علیه السلام نیز نقل شده که تعلیم اسحاق صحّاف فرموده، چون طولانی بود ذکر ننمودیم (4) 3045.

تعویذ تب

(1) بخواند این تعویذ را که رسول خدا صلی الله علیه و آله تعلیم امیر المؤمنین علیه السلام فرمود:

اللَّهُمَّ ارْحَمْ جِلْدِیَ الرَّقِیقَ، وَعَظْمِیَ الدَّقِیقَ، وَأَعُوذُ بِکَ مِنْ فَوْرَةِ الْحَرِیقِ، یَا أُمَّ مِلْدَمٍ إِنْ کُنْتِ آمَنْتِ بِاللَّهِ فَلا تَأْکُلِی اللَّحْمَ، وَلَا تَشْرَبِی الدَّمَ، وَلَا تَفُورِی مِنَ الْفَمِ، وَانْتَقِلِی إِلی مَنْ یَزْعَمُ أَنَّ مَعَ اللَّه إِلهاً آخَرَ فَإِنِّی أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَاشَرِیکَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ (5) 3046.

(2) مواظبت کند در صبح و شام به خواندن دعای نور که سلمان از حضرت فاطمه صلوات اللَّه علیها نقل کرده، و در مفاتیح ذکر شده (ص 156) (6) 3047.

(3) روایت شده که أئمّه علیهم السلام تب را به آب سرد معالجه می‌کردند، پیوسته یک جامه را در آب تر می‌کردند و بر جسد می‌چسپانیدند (7) 3048.

(4) به خطّ امام رضا علیه السلام دیده شده که برای تب به سه قطعه کاغذ بنویسند: بر قطعه اوّل:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ لَاتَخَفْ إِنَّکَ أَ نْتَ الْأَعْلَی (8) 3049، و بر دوّم: بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ لَاتَخَفْ نَجَوْتَ مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِینَ (9) 3050، و بر سوّم: بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ أَلا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ تَبارَکَ اللَّهُ رَبُّ الْعالَمِینَ (10) 3051، پس بخواند بر هر قطعه سه مرتبه توحید، و ببلعد آن را در سه روز، هر روزی یکی از آنها را که خوب خواهد شد إن

1- کهف: 18/ 99.

2- توبه: 9/ 128- 129.

3- عدّة الداعی: 339 و از او بحار 95/ 115.

4- بحار 95/ 113- 115 از طبّ الائمة: 45- 47.

5- دعائم الإسلام قاضى نعمان 2/ 140 ح 490 و بحار 62/ 277 از سرائر ابن ادريس.
6- مهج الدعوات: 6- 9 و از او بحار 95/ 37- 38.
7- بحار 62/ 96 از طبّ الائمة: 50.
8- طه: 20/ 68.
9- قصص: 28/ 25.
10- اعراف: 7/ 54.

شاء اللّه تعالى (1) 3052.

(5) تکمه‌های پیراهن را بگشاید و سر را در پیراهن داخل کند و اذان و اقامه گوید و هفت مرتبه حمد بخواند که إن شاء اللّه خوب خواهد شد (2) 3053.

(6) روایت است از ائمّه علیهم السلام که بنویسد در پوستی و آویزان کند بر تب دار این عوذه را:

اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِعِزَّتِکَ وَقُدْرَتِکَ وَسُلْطانِکَ وَمَا أَحاطَ بِهِ عِلْمُکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَنْ لَاتُسَلِّطَ عَلَی فُلان ابْنِ فُلانٍ شَیْئاً مِمَّا خَلَقْتَ بِسُوءٍ، وَارْحَمْ جِلْدَهُ الرَّقِیقَ، وَعَظْمَهُ الدَّقِیقَ مِنْ فَوْرَةِ الْحَرِیقِ، اخْرُجِی یَا أُمَّ مِلْدَم، یَا آکِلَةَ اللَّحْمِ، وَشارِبَةَ الدَّمِ، حَرُّها وَبَرْدُها مِنْ جَهَنَّمَ، إِنْ کُنْتِ آمَنْتِ بِاللَّهِ الْأَعْظَمِ أَنْ لَاتَأْکُلِی لِفُلَانِ بْنِ فُلان لَحْماً، وَلَا تَمُصِّی لَهُ دَماً، وَلَا تُنْهِکِی لَهُ عَظْماً، وَلَا تُثَوِّرِی عَلَیْهِ غَمّاً، وَلَا تُهَیِّجِی عَلَیْهِ صُداعاً، وَانْتَقِلِی عَنْ شَعْرِهِ وَبَشَرِهِ وَلَحْمِهِ وَدَمِهِ إِلی مَنْ زَعَمَ أَنَّ مَعَ اللَّه إِلهاً آخَرَ، لَاإِلهَ إِلّا هُوَ سُبْحانَهُ وَتَعَالی عَمَّا یُشْرِکُونَ، و بنویسد بعد از عَمّا یُشْرِکُونَ اسم یک نفر از اهل ذمّه، یا یکی از دشمنان خدا را (3) 3054.

(7) بنویسد از برای تب و ببندد بر بازوی راست تب دار: بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعالَمِینَ تا آخر سوره، بِسْمِ اللَّهِ وَبِاللَّهِ أَعُوذُ بِکَلِماتِ اللَّهِ التَّامّاتِ کُلِّهَا الَّتِی لَایُجاوِزُهُنَّ بَرٌّ وَلَا فاجِرٌ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ وَذَرَأَ وَبَرَأَ، وَمِنْ شَرِّ الْهامَّةِ وَالسَّامَّةِ وَالْعامَّةِ وَاللَّامَّةِ، وَمِنْ شَرِّ طَوارِقِ اللَّیْلِ وَالنَّهارِ، وَمِنْ شَرِّ فُسَّاقِ الْعَرَبِ وَالْعَجَمِ، وَمِنْ شَرِّ فَسَقَةِ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ، وَمِنْ شَرِّ الشَّیْطانِ

1- مصباح کفعمی: 162، آخر فصل 18.

2- بحار 95/ 22 از طبّ الائمة: 52.

3- مکارم الأخلاق 2/ 260 وا ز او بحار 95/ 27.

وَشِرْكِهِ، وَمِنْ شَرِّ كُلِّ ذِی شَرٍّ، وَمِنْ شَرِّ کُلِّ دابَّةٍ هُوَ آخِذٌ بِناصِیَتِها إِنَّ رَبِّی عَلَی صِراطٍ مُسْتَقِیمٍ، رَبَّنا عَلَیْکَ تَوَکَّلْنا، وَ إِلَیْکَ أَ نَبْنا، وَ إِلَیْکَ الْمَصِیرُ (1) 3055، یَا نارُ کُونِی بَرْداً وَسَلاماً عَلَی إِبْراهِیمَ، وَأَرادُوا بِهِ کَیْداً فَجَعَلْناهُمُ الْأَخْسَرِینَ (2) 3056؛ بَرْداً وَسَلاماً عَلَی فُلانِ بْن فُلانَة، رَبَّنا لَاتُؤاخِذْنا إِنْ نَسِینا أَوْ أَخْطَأْنَا (3) 3057 (تا آخر سوره) حَسبِیَ اللَّهُ لَاإِلهَ إِلّا هُوَ فَاتَّخِذْهُ وَکِیلًا (4) 3058، وَتَوَکَّلْ عَلَی الْحَیِّ الَّذِی لَایَمُوتُ وَسَبِّحْ بِحَمْدِهِ وَکَفی بِهِ بِذُنُوبِ عِبادِهِ خَبِیراً بَصِیراً، (5) 3059 لَاإِلهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَاشَرِیکَ لَهُ، صَدَقَ وَعْدَهُ، وَنَصَرَ عَبْدَهُ، وَهَزَمَ الْأَحْزَابَ وَحْدَهُ، مَا شاءَ اللَّهُ، لَاقُوَّةَ إِلّا بِاللَّهِ؛ کَتَبَ اللَّهُ لَأَغْلِبَنَّ أَ نَا وَرُسُلِی إِنَّ اللَّهَ قَوِیٌّ عَزِیزٌ (6) 3060، إِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْغالِبُونَ، وَمَنْ یَعْتَصِمْ بِاللَّهِ فَقَدْ هُدِیَ إِلَی صِرَاطٍ مُسْتَقِیمٍ (7) 3061، وَصَلَّی اللَّهُ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطَّیِّبِینَ الطَّاهِرِینَ (8) 3062.

(8) بر سه قطعه شکر بنویسد، و هر قطعه را صبح ناشتا بخورد تا سه روز، در قطعه اوّل:

عَقَدْتُ بِإِذْنِ اللَّهِ؛ و در دوّم: شَدَدْتُ بِإِذْنِ اللَّهِ؛ و در سیّم: سَکَنْتُ بِإِذْنِ اللَّهِ (9) 3063.

دعاء زحیر

روایت شده که: شخصی شکایت کرد به حضرت موسی بن جعفر علیه السلام و گفت: مرا زحیری است که ساکن نمی‌شود، فرمود: هرگاه فارغ شدی از نماز شب بگو:

اللَّهُمَّ مَا کانَ مِنْ خَیْرٍ فَمِنْکَ، لَاحَمْدَ لِی فِیهِ، وَمَا عَمِلْتُ مِنْ سُوءٍ فَقَدْ

1- ممتحنه: 60/ 4.

2- انبیاء: 21/ 69- 70.

3- بقره: 2/ 286.

4- مزمّل: 73/ 9.

5- فرقان: 25/ 58.

6- مجادله: 58/ 21.

7- آل عمران: 3/ 101.

8- مکارم الأخلاق 2/ 265 ح 2619.

9- مکارم الأخلاق 2/ 257 ضمن شماره 2609 و از او بحار 95/ 32.

حَذَّرْتَنِیهِ، لَاعُذْرَ لِی فِیهِ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَعُوذُ بِکَ أَنْ أَ تَّکِلَ عَلَی مَا لَاحَمْدَ لِی فِیهِ، أَوْ آمَنَ مِمَّا لَاعُذْرَ لِی فِیهِ (1) 3064.

دعاء قرقره شکم

و نیز روایت است که: شخصی شکایت کرد به آن حضرت و گفت: شکم من پیوسته صدا می‌کند و من حیا می‌کنم با مردم تکلّم کنم، زیرا که آن صدا از شکم من بیرون می‌آید ومردم می‌شنوند، پس دعا کنید از برای من به شفا، آن حضرت فرمود: هرگاه فارغ شدی از نماز شب بگو: اللَّهُمَّ مَا عَمِلْتُ مِنْ خَیْرٍ فَهُوَ مِنْکَ لَاحَمْدَ لِی فِیهِ، تا آخر آنچه گذشت.

و نیز از حضرت صادق علیه السلام وارد شده برای قراقر شکم که سیاه دانه با عسل بخورد (2) 3065.

دعای بَرَص

یعنی پیسی اندام، از یونس روایت است که گفت: سپیدی در مابین دیدگان من عارض شده بود، شکایت کردم آن را به حضرت صادق علیه السلام فرمود: وضو بگیر و دو رکعت نماز گزار وبگو: یَا اللَّهُ یَا رَحْمنُ یَا رَحِیمُ، یَا سَمِیعَ الدَّعَواتِ، یَا مُعْطِیَ الْخَیْراتِ، أَعْطِنِی خَیْرَ الدُّنْیا وَخَیْرَ الْآخِرَةِ، وَقِنِی شَرَّ الدُّنْیا وَشَرَّ الْآخِرَةِ، وَأَذْهِبْ عَنِّی مَا أَجِدُ فَقَدْ غاظَنِی الْأَمْرُ وَأَحْزَنَنِی. یونس گفت: چنان کردم که آن حضرت فرموده بود، حق تعالی آن پیسی را از من زایل کرد وَلَهُ الْحَمْدُ (3) 3066.

و در روایت عدّة الدّاعی است که حضرت با وی فرمود: چون ثلث آخر شب می‌شود برخیز در اوّل آن و وضو بگیر و مشغول نماز شب خود بشو و بگو در سجده آخر در رکعت اوّل: یَا عَلِیُّ یَا عَظِیمُ، یَا رَحْمنُ یَا رَحِیمُ، یَا سَامِعَ الدَّعَوَاتِ، یَا مُعْطِیَ الْخَیْراتِ، صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَأَعْطِنِی مِنْ خَیْرِ الدُّنْیا وَالْآخِرَةِ مَا أَ نْتَ أَهْلُهُ، وَاصْرِفْ عَنِّی مِنْ شَرِّ الدُّنْیَا وَالْآخِرَةِ مَا أَ نْتَ أَهْلُهُ، وَأَذْهِبْ عَنِّی هذَا الْوَجَعَ فَإِنَّهُ قَدْ غَاظَنِی وَأَحْزَنَنِی، والحاح و مبالغه کن در دعاء.

1- مکارم الأخلاق 2/ 276 ح 2634 و از او بحار 95/ 76.

2- بحار 95/ 78 از طبّ الائمة: 109.

3- بحار 95/ 78 از طبّ الائمة: 102.

یونس گفت: من بجا آوردم آنچه فرموده بود، به کوفه هنوز نرسیده بودم که خوب شدم (1) 3067.

و نیز برای آن نوشتن سوره یس با عسل در جامی و شستن و خوردن وارد است (2) 3068، چنانکه برای بواسیر نیز وارد شده (3) 3069، و همچنین تربت امام حسین علیه السلام با آب باران برای پیسی وارد شده (4) 3070، و حنا را با نوره مخلوط کردن و بر روی آن مالیدن نیز روایت شده.

به جهت جَرَب و دُمّل و قوباء

و آن جوششی است در بدن یا خارش بسیار که آن را داد گویند، روایت شده که بخوانند بر او و بنویسند و بر او آویزان کنند:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ وَمَثَلُ کَلِمَةٍ خَبِیثَةٍ کَشَجَرَةٍ خَبِیثَةٍ اجْتُثَّتْ مِنْ فَوْقِ الْأَرْضِ مَالَهَا مِنْ قَرَارٍ (تا آخر آیه) (5) 3071 مِنْهَا خَلَقْنَاکُمْ وَفِیهَا نُعِیدُکُمْ وَمِنْها نُخْرِجُکُمْ تَارَةً أُخْرِی (6) 3072 اللَّهُ أَکْبَرُ وَأَ نْتَ لَاتُکَبَّرُ، اللَّهُ یَبْقَی وَأَ نْتَ لَاتَبْقَی، وَاللَّهُ عَلَی کُلِّ شَیْءٍ قدِیرٌ (7) 3073.

به جهت درد عورت

روایت شده که: یکی از اصحاب ائمّه علیهم السلام عورت خود را گشوده بود در موضعی که شایسته نبود، مبتلا شده بود به درد آن، خدمت حضرت صادق علیه السلام شکایت کرد، حضرت تعلیم فرمود او را این عوذه، فرمود: دست چپ خود را بر آن بگذار و بگو:

بِسْمِ اللَّهِ وَباللَّهِ، بَلی مَنْ أَسْلَمَ وَجْهَهُ لِلَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ فَلَهُ أَجْرُهُ عِنْدَ رَبِّهِ وَلَا خَوْفٌ عَلَیْهِمْ وَلَا هُمْ یَحْزَنُونَ (8) 3074. اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْلَمْتُ وَجْهِی إِلَیْکَ وَفَوَّضْتُ أَمْرِی

1- بحار 95/ 80 نقل از عدّة الداعی.

2- مکارم الأخلاق 2/ 227 ح 2548 و از او بحار 95/ 80.

3- مکارم الأخلاق 2/ 224 ح 2544 و از او بحار 95/ 82 از امام صادق علیه السلام.

4- مکارم الأخلاق 2/ 227 ح 2547 و از او بحار 95/ 80.

5- ابراهیم 14/ 26.

6- طه: 20/ 55.

7- مکارم الأخلاق 2/ 225 و از او بحار 95/ 83.

8- بقره: 2/ 112.

ص: 941

إِلَیْکَ لَامَلْجَأَ وَلَا مَنْجَی مِنْکَ (1) 3075 إِلّا إِلَیْکَ؛ این را سه مرتبه بگو که عافیت خواهی یافت إن شاء اللّه تعالی (2) 3076.

به جهت درد زانو

از طبّ الأئمّه نقل است که: جابر جعفی از امام محمّد باقر علیه السلام روایت کرده که گفت: من نزد امام حسین علیه السلام بودم که مردی از شیعیان او از بنی‌امیّه آمد به خدمتش و عرض کرد: یابن رسول اللّه، من نمی‌توانم به خدمت شما بیایم به جهت درد پایی که دارم، حضرت فرمود: چرا غافلی از تعویذ امام حسن علیه السلام؟ گفت: یابن رسول، اللّه چیست آن؟ فرمود: إِنَّا فَتَحْنَا لَکَ فَتْحاً مُبِیناً تا وَکانَ اللَّهُ عَزِیزاً حَکِیماً (3) 3077، پس بجا آورد آن مرد آنچه فرموده بود آن حضرت، پس از آن احساس نکرد درد پا را (4) 3078.

و نیز برای درد زانو وارد شده که: چون نماز گزاردی بگو: یَا أَجْوَدَ مَنْ أَعْطَی، یَا خَیْرَ مَنْ سُئِلَ، وَیَا أَرْحَمَ مَنِ اسْتُرْحِمَ، ارْحَمْ ضَعْفِی وَقِلَّةَ حِیلَتِی، وَأَعْفِنِی مِنْ وَجَعِی (5) 3079.

و برای درد ساقها وارد شده: هفت مرتبه بخوانند این آیه شریفه را: وَاتْلُ مَا أُوحِیَ إِلَیْکَ مِنْ کِتَابِ رَبِّکَ لَامُبَدِّلَ لِکَلِمَاتِهِ وَلَنْ تَجِدَ مِنْ دُو نِهِ مُلْتَحَداً (6) 3080 (7) 3081.

به جهت درد چشم

روایات بسیار وارد شده که بعد از نماز صبح و نماز مغرب بخواند:

اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ عَلَیْکَ، أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَأَنْ تَجْعَلَ النُّورَ فِی بَصَرِی، وَالْبَصِیرَةَ فِی دِینِی، وَالْیَقِینَ فِی قَلْبِی، وَالْإِخْلَاصَ فِی عَمَلِی، وَالسَّلامَةَ فِی نَفْسِی، وَالسَّعَةَ فِی رِزْقِی، وَالشُّکْرَ لَکَ أَبَداً مَا أَبْقَیْتَنِی (8) 3082.

1- مِنْکَ: خ.

2- بحار 95/ 83- 84 از طبّ الائمة: 31.

3- فتح: 48/ 1- 7.

4- بحار 95/ 84 از طبّ الائمة: 33.

5- مکارم الأخلاق 2/ 248 ح 2599 و از او بحار 95/ 84 از امام باقر علیه السلام.

6- کهف: 18/ 27.

7- بحار 95/ 85 از طبّ الائمة: 32 از امام صادق علیه السلام.

8- أمالى طوسى: م 7، ح 36 و مفيد: م 22، ح 9 و از او بحار 95/ 86 از امام صادق عليه السلام.

و بزنطی از یونس بن ظبیان روایت کرده است که گفت: وارد شدیم بر حضرت صادق علیه السلام، دیدیم آن حضرت را که درد چشم سختی کرده به حدّی که ما مغموم شدیم از جهت آن حضرت، روز دیگر که خدمتش رسیدیم دیدیم که چشمش دردی ندارد و خوب شده، گفتیم: فدایت شویم آیا معالجه فرمودید چشمان خود را به چیزی؟ فرمود: بلی به چیزی که او از جمله معالجات بود.

گفتیم چه بود آن؟ فرمود: تعویذی بود، پس ما نوشتیم آن تعویذ را، و آن تعویذ این است:

أَعُوذُ بِعِزَّةِ اللَّهِ، وَأَعُوذُ بِقُوَّةِ اللَّهِ، وَأَعُوذُ بِقُدْرَةِ اللَّهِ، وَأَعُوذُ بِنُورِ اللَّهِ، وَأَعُوذُ بِعَظَمَةِ (1) 3083 اللَّهِ، وَأَعُوذُ بِجَلالِ اللَّهِ، وَأَعُوذُ بِجَمالِ اللَّهِ، وَأَعُوذُ بِبَهاءِ اللَّهِ، وَأَعُوذُ بِجَمْعِ اللَّهِ. گفتیم ما: چیست جمع اللّه؟ فرمود: بِكُلِّ اللَّهِ، وَأَعُوذُ بِعَفْوِ اللَّهِ، وَأَعُوذُ بِغُفْرَانِ اللَّهِ، وَأَعُوذُ بِرَسُولِ اللَّهِ، وَأَعُوذُ بِالْأَئِمَّةِ؛ و نام بُرد یک یک ایشان را، آنگاه گفت:

عَلَى مَا تَشَاءُ مِنْ شَرِّ مَا أَجِدُ، اللَّهُمَّ رَبَّ الْمُطِيعِينَ (2) 3084.

و نیز برای درد چشم

وارد شده که بخواند بر آن آیة الکرسی و در دل گیرد خوب شدن آن را (3) 3085، و اگر پیش از آن دست بر چشم نهد و بگوید: أُعِيذُ نُورَ بَصَرِی بِنُورِ اللَّهِ الَّذِی لَايُطْفَأُ، وارد شده برای ضعف باصره نافع است (4) 3086.

و برای ضعف چشم و شب‌کوری

وارد شده است که بنویسد آیه نور (5) 3087 را مکرّر در جامی و به آب محو کند، و آن آب را در شیشه کند و از آن با میل به چشم کشد (6) 3088.

و روایت شده که: هرکه قرآن را از روی قرآن بخواند بهره‌ای بَرَد از چشم خود (7) 3089.

و نیز روایت شده که هرکه در هر روز بگوید: فَجَعَلْناهُ سَمِيعاً بَصِيراً (8) 3090، چشمانش از

1- بِعِصْمَةِ: خ ل.

2- مستطرفات سرائر: 61، ح 36 و از او بحار 95/ 88.

3- خصال صدوق 2/ 616 ضمن ح 400 و مکارم الأخلاق 2/ 205 ح 2528 و از هر دو بحار 95/ 86 و 88.

4- مصباح کفعمی: 176، فصل 21.

5- نور: 24/ 35.

6- مكارم الأخلاق 2/ 206 ح 2531 از امام كاظم عليه السلام.
7- بحار 95/ 91 باب 79 ح 10 از دعوات راوندى از امام صادق عليه السلام.
8- انسان: 76/ 2.

آفات سالم بماند (1) 3091.
شیخ کفعمی فرموده که: به تجربه رسیده برای درد چشم و جمیع دردهای اعضاء توسّل جستن به حضرت امام موسی علیه السلام (2) 3092.
برای خون دماغ: آب یخ بر سر و پیشانیش بریزد (3) 3093.
تعویذ بطلان سحر
از حضرت امیر المؤمنین علیه السلام مروی است که بر پوست آهو بنویسند وبا خود نگاه دارند:
بِسْمِ اللَّهِ وَبِاللَّهِ، بِسْمِ اللَّهِ وَمَا شاءَ اللَّهُ، بِسْمِ اللَّهِ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلّا بِاللَّهِ. قالَ مُوسی: مَا جِئْتُمْ بِهِ السِّحْرُ إِنَّ اللَّهَ سَيُبْطِلُهُ، إِنَّ اللَّهَ لا يُصْلِحُ عَمَلَ الْمُفْسِدِينَ (4) 3094، فَوَقَعَ الْحَقُّ وَبَطَلَ مَا كانُوا يَعْمَلُونَ، فَغُلِبُوا هُنَالِکَ وَانْقَلَبُوا صَاغِرِينَ (5) 3095 (6) 3096.
و نیز از برای دفع شیاطین و جادوگران
از حضرت رسول خدا صلی الله علیه و آله وارد شده که آیه سخره بخوانند، و آن این است:
إِنَّ رَبَّكُمُ اللَّهُ الَّذِی خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ فِی سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَی عَلَی الْعَرْشِ يُغْشِی اللَّيْلَ النَّهارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثاً والشَّمْسَ وَالْقَمَرَ وَالنُّجُومَ مَسَخَّراتٍ بِأَمْرِهِ أَلا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ تَبَارَکَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ. أُدْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعاً وَخُفْيَةً إِنَّهُ لَايُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ، وَلَا تُفْسِدُوا فِی الْأَرْضِ بَعْدَ إِصْلاحِها وَادْعُوهُ خَوْفاً وَطَمَعاً إِنَّ رَحْمَةَ اللَّهِ قَرِيبٌ مِنَ الْمُحْسِنِينَ (7) 3097. و در بعضی روایت است که: تا تبارک اللّه ربّ العالمين بخواند (8) 3098.

1- مكارم الأخلاق 2/ 205 ح 2529.
2- مصباح کفعمی: 176، آخر فصل 21.
3- مكارم الأخلاق 2/ 270.
4- یونس: 10/ 81.
5- اعراف: 7/ 119.
6- بحار 95/ 124 از طبّ الائمة: 35.
7- اعراف: 7/ 54- 56.
8- امان سیّد ابن طاووس: 130، فصل 16 و از او بحار 95/ 132.

و از حضرت رسول صلی الله علیه و آله نقل شده که: بر هریک از برگ و دانه درخت اسفند ملکی موکّل است که با آنها است تا آنکه بپوسد، و ریشه‌اش و شاخه اش غم و سحر را برطرف می‌کند، و در دانه‌اش شفای هفتاد درد است، پس مداوا کنید به اسفند و کندر (1) 3099.
و از حضرت امام رضا علیه السلام منقول است که مصروعی را دید، پس طلب کرد قدحی از آب و خواند بر آن حمد و معوّذتین و دمید در قدح، پس امر فرمود که از آن آب بر سر و صورتش ریختند تا به هوش آمد و فرمود: دیگر عود نخواهد کرد به سوی تو هرگز (2) 3100.
و روایت شده از حضرت رسول صلی الله علیه و آله که: اگر جن سنگی افکند، آن سنگ را بگیرد و بیفکند به همان موضعی که سنگ از آنجا آمده و بگوید: حَسْبِیَ اللَّهُ وَکَفَی، وَسَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ دَعا، لَیْسَ وَراءَ اللَّهِ مُنْتَهَی (3) 3101.
و نیز از برای شرّ جنّیان، نگاهداشتن مرغ و خروس و کبوتر و بزغاله در خانه نافع است (4) 3102.
و نیز از برای شرّ جنّیان در سفر و بیابان و مواضع هولناک آن.
از حضرت صادق علیه السلام مروی است که دست بر بالای سرگذارد و به صدای بلند بخواند:
أَ فَغَیْرَ دِینِ اللَّهِ یَبْغُونَ؛ وَلَهُ أَسْلَمَ مَنْ فِی السَّموَاتِ وَالْأَرْضِ طَوْعاً وَکَرْهاً وَ إِلَیْهِ یُرْجَعُونَ (5) 3103 (6) 3104.
و نیز در بیابان در مواضع موحشه و هولناک وارد شده است که بلند اذان گویند (7) 3105.
حرز چشم زخم
وارد شده آیه وإن یکاد (8) 3106 بخوانند (9) 3107، و نیز از حضرت صادق علیه السلام مروی است که:
چون ترسد که چشم او در کسی یا چشم کسی در او تأثیر کند سه مرتبه بگوید: مَا شاءَ اللَّهُ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِیِّ الْعَظِیمِ (10) 3108.

1- بحار 62/ 233 از طبّ الائمة: 67 و فصول المهمّة عاملی: 176.
2- بحار 95/ 150 از طبّ الائمة: 111.
3- بحار 95/ 150 از طبّ الائمة: 112.
4- بحار 95/ 150 از طبّ الائمة: 112.
5- آل عمران: 3/ 83.
6- أمالی طوسی: م 10، ح 86.

7- محاسن برقی 1/ 121 ضمن ح 128 از رسول اکرم صلی اللّه علیه و آله.
8- قلم: 68/ 51.
9- مجمع البیان 10/ 513 و بحار 95/ 133.
10- مکارم الأخلاق 2/ 231 ح 2553 و از او بحار 95/ 128 ح 9.

و وارد شده که هرگاه احدی خود را به هیئت نیکو آراست پس بخواند وقتی که از منزل بیرون می‌شود دو قُلْ اعُوذُ را، تا ضرر نرساند به او چیزی به اذن اللّه تعالی (1) 3109.
و نیز از برای دفع چشم زخم وارد شده که دستها را برابر رو بلند کند و سوره حمد و توحید و دو قُلْ أَعُوذُ را بخواند و دست بر پیش سر بکشد (2) 3110.
ایضاً تعویذ چشم زخم
اللَّهُمَّ رَبَّ مَطَرٍ حابِسٍ، وَحَجَرٍ يابِسٍ، وَلَيْلٍ دامِسٍ، وَرَطْبٍ وَيابِسٍ، رُدَّ عَيْنَ الْعاينِ عَلَيْهِ فِی كَبِدِهِ وَنَحْرِهِ وَمالِهِ، فَارْجِعِ الْبَصَرَ هَلْ تَرى مِنْ فُطُورٍ، ثُمَّ ارْجِعِ الْبَصَرَ كَرَّتَيْنِ يَنْقَلِبْ إِلَيْكَ الْبَصَرُ خاسِئاً وَهُوَ حَسِيرٌ (3) 3111 (4) 3112.
تعویذ دیگر
بگوید: اللَّهُمَّ ذَا السُّلْطانِ الْعَظِيمِ، وَالْمَنِّ الْقَدِيمِ، وَالْوَجْهِ الْكَرِيمِ، ذَا الْكَلِماتِ التَّامَّاتِ وَالدَّعَواتِ الْمُسْتَجَابَاتِ، عافِ فُلانَ مِنْ أَ نْفُسِ الْجِنِّ وَأَعْيُنِ الْإِنْسِ.
و این تعویذی است که رسول خدا صلی الله علیه و آله برای حسنین علیهما السلام خواند، و اصحاب خویش را فرمود که: زنهار اولاد خویش را به این کلمات تعویذ کنید (5) 3113.
تعویذ چشم زخم برای حیوانات و غیره
مروی از امیر المؤمنین علیه السلام: بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ، بِسْمِ اللَّه العظيم، عبس عابس، وشهاب قابس، وحجر يابس، رددت عين العاين عليه من رأسه إلى قدميه، أخذ عَيْناهُ قابض بكلاه وعلى جاره وأقاربه، جلده دقيق، ودمه

1- مکارم الأخلاق 2/ 231 ح 2554.
2- مکارم الأخلاق 2/ 286 ح 2643 و از او بحار 95/ 129.
3- ملک: 67/ 3- 4.
4- مکارم الأخلاق 2/ 289 و از او بحار 95/ 131.
5- جنّة الأمان کفعمی و از او بحار 95/ 132.

رقیق، وباب المکروه تلیق، فَارْجِعِ الْبَصَرَ هَلْ تَری مِنْ فُطُورٍ، ثُمَّ ارْجِعِ الْبَصَرَ کَرَّتَیْنِ یَنْقَلِبْ إِلَیْکَ الْبَصَرُ خاسِئاً وَهُوَ حَسِیرٌ (1) 3114 (2) 3115.

به جهت دفع وسوسه شیطان

روایت شده که استعاذه کند به خدای تعالی، پس بگوید: آمَنْتُ بِاللَّهِ وَبِرَسُولِهِ (3) 3116 مُخْلِصاً لَهُ الدِّینَ (4) 3117.

و شیخ شهید از حضرت رسول صلی الله علیه و آله نقل کرده که فرمودند: شیطان بر دو قسم است: شیطان جنّی، و آن دور می‌شود به گفتن: لَاحَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِیِّ الْعَظِیمِ، و شیطان انسی، و آن دور می‌شود به فرستادن صلوات بر محمّد و آل آن جناب علیهم السلام (5) 3118.

مؤلّف گوید که: در باب نمازها گذشت نماز حدیث نفس و ذکر بعضی عوذات به جهت دفع وسوسه به آنجا مراجعه شود (ص 901).

به جهت ایمنی از دزد

بخواند بر حلقه‌ها و قفل: قُلِ ادعُوا اللَّهَ أَوِ ادْعُوا الرَّحْمنَ (6) 3119 تا آخر سوره (7) 3120.

عوذه عقرب

روایت شده که تیز نظر کند به ستاره سُهی، و آن ستاره کوچکی است نزدیک ستاره وسطی بنات نعش، و بگوید سه مرتبه: اللَّهُمَّ رَبَّ أَسْلَمَ (8) 3121، صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَعَجِّلْ فَرَجَهُمْ، وَسَلِّمْنا مِنْ شَرِّ کُلِّ ذِی شَرٍّ (9) 3122.

و نیز روایت شده که بر آن نظر افکند و سه مرتبه بگوید: اللَّهُمَّ رَبَّ هُودِ بْنِ أَسَیَّةَ آمِنِّی شَرَّ کُلِّ عَقْرَبٍ وَحَیَّةٍ (10) 3123.

1- ملک: 67/ 3- 4.

2- بحار 95/ 42 ح 3 نقل از کتابی عتیق از غروی.

3- وَبِرُسُلِهِ: خ ل.

4- بحار 95/ 136 ح 1 و 3 از خصال صدوق و مکارم الأخلاق.

5- بحار 95/ 136.

6- اسراء: 17/ 110- 111.

7- مکارم الأخلاق 2/ 46 ح 2106 و از او بحار 95/ 139.

8- أَسْلَمَ: اسم ستاره سُها است.

9- مکارم الأخلاق 2/ 48 ح 2113 و از او بحار 95/ 145 از امام صادق علیه السلام.

10- مکارم الأخلاق 2/ 48 ح 2112 و از او بحار 95/ 145 از امام رضا علیه السلام.

هر شب که چنین گوید از شرّ مار و عقرب محفوظ ماند.
و نیز به جهت دفع شرّ عقارب و مارها: از حضرت‌صادق علیه السلام مروی است که بخواند در نزد شب:
بِسْمِ اللَّهِ وَبِاللَّهِ وَصَلَّی اللَّهُ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، أَخَذْتُ الْعَقارِبَ وَالْحَیَّاتِ کُلَّها، بِإِذْنِ اللَّهِ تَبَارَکَ وَتَعَالَی بِأَ فْوَاهِها وَ أَذْنَابِها وَ أَسْمَاعِها وَأَبْصَارِها وَ قُوَاها عَنِّی وَ عَمَّنْ أَحْبَبْتُ إِلَی ضَحْوَةِ النَّهارِ إِنْ شاءَ اللَّهُ تَعَالَی (1) 3124.
و نیز به جهت شرّ عقرب، بخواند: سَلامٌ عَلَی نُوحٍ فِی الْعالَمِینَ، إِنَّا کَذلِکَ نَجْزِی الْمُحْسِنِینَ، إِنَّهُ مِنْ عِبادِنَا الْمُؤمِنِینَ (2) 3125 (3) 3126.
و روایت شده که: وقتی که حضرت نوح علیه السلام سوار کشتی شد منع فرمود عقرب را از سوار شدن بر کشتی، عقرب گفت: من معاهده می‌کنم با تو که نگزم کسی را که بگوید: سَلامٌ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَعَلَی نُوحٍ فِی الْعالَمِینَ.
و در چند حدیث وارد شده است که مالیدن نمک رفع زهر عقرب و گزندگان می‌کند (4) 3127.

1- مکارم الأخلاق 2/ 283 ح 3638 و از او بحار 95/ 146.
-2
(3)
3- صافّات: 37/ 79- 81. خصال 2/ 619 ضمن ح 400.
4- بحار 95/ 147 نقل از دعوات راوندی.

و آن مشتمل بر چند فصل استدر ادعیه صبح و شام
فصل اوّل
در بعض دعاهای وارده در وقت صبح و شام غیر آنچه
در سابق گذشت و آن ده دعا است:
اوّل: از حضرت صادق علیه السلام روایت است که حضرت علیّ بن الحسین علیهما السلام چون داخل صبح می‌شد می‌گفت:
أَبْتَدِءُ یَوْمِی هذا بَیْنَ یَدَیْ نِسْیانِی وعَجَلَتِی بِسْمِ اللَّهِ وَما شاءَ اللَّهُ (1)
.3128
دویّم، از حضرت صادق علیه السلام منقول است که هرکس این کلمات را سه مرتبه بگوید در وقتی که داخل شب می‌شود پوشیده شود به بالی از بالهای جبرئیل تا آنکه داخل صبح شود:
أَسْتَوْدِعُ اللَّهَ الْعَلِیَّ الْأَعْلَی، الْجَلِیلَ الْعَظِیمَ، نَفْسِی وَمَنْ یَعْنِینِی أَمْرُهُ، أَسْتَوْدِعُ اللَّهَ نَفْسِی الْمَرْهُوبَ الْمَخُوفَ الْمُتَضَعْضِعَ لِعَظَمَتِهِ کُلُّ شَیْءٍ (2)
.3129
سیّم: و نیز از آن حضرت مروی است که: چون داخل شام شوی بگو: اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ عِنْدَ إِقْبالِ لَیْلِکَ، وَ إِدْبارِ نَهارِکَ، وَحُضُورِ صَلَواتِکَ، وَأَصْواتِ دُعائِکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، و دعا کند به آنچه خواهی (3)
.3130
چهارم: از حضرت صادق علیه السلام مروی است که: پدرم صلی الله علیه و آله چون داخل صبح می‌شد می‌گفت:
بِسْمِ اللَّهِ وَبِاللَّهِ وَ إِلَی اللَّهِ وَفِی سَبِیلِ اللَّهِ وَعَلَی مِلَّةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ. اللَّهُمَّ إِلَیْکَ أَسْلَمْتُ نَفْسِی وَإِلَیْکَ فَوَّضْتُ أَمْرِی عَلَیْکَ تَوَکَّلْتُ یَا

1- کافی 2/ 523 ح 5.
2- کافی 2/ 523 ح 6.
3- کافی 2/ 523 ح 7.

رَبَّ العالَمِينَ. اللَّهُمَّ احْفَظْنِى بِحِفْظِ الْإِيمَانِ مِنْ بَيْنِ يَدَىَّ، وَمِنْ خَلْفِى، وَعَنْ يَمِينِى، وَعَنْ شِمَالِى، وَمِنْ فَوْقِى، وَمِنْ تَحْتِى، وَمِنْ قِبَلِى، لَاإِلهَ إِلَّا أَ نْتَ، لَا حَوْلَ ولَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ، نَسْأَ لُکَ الْعَفْوَ وَالْعافِيَةَ مِنْ كُلِّ سُوءٍ وَشَرٍّ فِى الدُّنْيا وَالْآخِرَةِ. اللَّهُمَّ إِنِّى أَعُوذُ بِکَ مِنَ عَذابِ الْقَبْرِ، وَمِنْ ضَغْطَةِ الْقَبْرِ، وَمِنْ ضِيقِ الْقَبْرِ، وَأَعُوذُ بِکَ مِنْ سَطَوَاتِ اللَّيْلِ وَالنَّهارِ. اللَّهُمَّ رَبَّ الْمَشْعَرِ الْحَرامِ، وَرَبَّ الْبَلَدِ الْحَرامِ، وَرَبَّ الْحِلِّ وَالْإِحْرامِ، أَبْلِغْ مُحَمَّداً وَآلَ مُحَمَّدٍ عَنِّى السَّلامَ.

اللَّهُمَّ إِنِّى أَعُوذُ بِدِرْعِکَ الْحَصِينَةِ، وَأَعُوذُ بِجَمْعِکَ أَنْ تُمِيتَنِى غَرَقاً، أَوْ حَرَقاً، أَوْ شَرَقاً، أَوْ قَوَداً، أَوْ صَبْراً، أَوْ مُسَمّاً (1) 3131، أَوْ تَرَدِّياً فِى بِئْرٍ، أَوْ أَكِيلَ السَّبُعِ، أَوْ مَوْتَ الْفُجَاءَةِ، أَوْ بِشَىْءٍ مِنْ مِيْتاتِ السَّوءِ، وَلكِنْ أَمِتْنِى عَلَى فِراشِى، فِى طاعَتِکَ، وَطاعَةِ رَسُولِکَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ، مُصِيباً لِلْحَقِّ غَيْرَ مُخْطِئٍ، أَوْ فِى الصَّفِّ الَّذِينَ (2) 3132 نَعَتَّهُمْ فِى كِتابِکَ، كَأَنَّهُمْ بُنْيانٌ مَرْصُوصٌ (3) 3133، أُعِيذُ نَفْسِى وَوَلَدِى وَما رَزَقَنِى رَبِّى، بِ قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ تا آخر سوره، وَأُعِيذُ نَفْسِى وَوَلَدِى وَمَا رَزَقَنِى رَبِّى بِ قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ تا آخر سوره.

و مى‌گوئى: الْحَمْدُ لِلَّهِ عَدَدَ مَا خَلَقَ اللَّهُ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ مِثْلَ مَا خَلَقَ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ مِلْ ءَ مَا خَلَقَ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ مِدادَ كَلِماتِهِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ زِنَةَ عَرْشِهِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رِضا نَفْسِهِ وَلَا إِلهَ إِلَّا اللَّهُ الْحَلِيمُ الْكَرِيمُ، وَلَا إِلهَ إِلَّا اللَّهُ الْعَلِىُّ الْعَظِيمُ، سُبْحانَ اللَّهِ رَبِّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرَضِينَ وَمَا بَيْنَهُما وَرَبِّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ. اللَّهُمَّ إِنِّى أَعُوذُ بِکَ مِنْ دَرَکِ الشَّقَاءِ وَمِنْ شَمَاتَةِ الْأَعْدَاءِ، وَأَعُوذُ بِکَ مِنَ الْفَقْرِ وَالْوَقْرِ (4) 3134،

1- شَرَقاً: غصّه، قَوَداً: قصاص. صَبْراً: كسى او را بگيرد و دست و پاى او را ببندد سپس او را گردن بزنند، مُسَمّاً: اينكه او را با سم‌بكشند.

2- الَّذِى: خ ل.

3- صفّ: 61/ 4.

4- وَقْر: كرى.

وَأَعُوذُ بِکَ مِنْ سُوءِ الْمَنْظَرِ فِی الْأَهْلِ وَالْمالِ وَالْوَلَدِ؛ و صلوات بفرست بر محمّد وآل محمّد ده مرتبه (1) 3135.

پنجم: و نیز از حضرت صادق علیه السلام منقول است که: چون نماز مغرب و صبح بجا آوردی بگو هفت مرتبه: بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ، لَاحَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلّا بِاللّٰهِ الْعَلِیِّ الْعَظِیمِ، پس بدرستی که هرکس این را بگوید نرسد به او جذام و پیسی و دیوانگی و نه هفتاد نوع از انواع بلاها.

و می‌گویی چون داخل صبح و داخل شام شدی: الْحَمْدُ لِرَبِّ الصَّباحِ، الْحَمْدُ لِفالِقِ الْإِصْباحِ، دو مرتبه: الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِی أَذْهَبَ اللَّیْلَ بِقُدْرَتِهِ، وَجاءَ بِالنَّهارِ بِرَحْمَتِهِ، وَنَحْنُ فِی عافِیَةٍ.

و می‌خوانی آیة الکرسی و آخر حشر و ده آیه از صافّات

وَسُبْحانَ رَبِّکَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا یَصِفُونَ، وَسَلامٌ عَلَی الْمُرْسَلِینَ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعالَمِینَ (2) 3136، فَسُبْحانَ اللّٰهِ حِینَ تُمْسُونَ، وَحِینَ تُصْبِحُونَ، وَلَهُ الْحَمْدُ فِی السَّمَواتِ وَالْأَرْضِ وَعَشِیّاً، وَحِینَ تُظْهِرُونَ، یُخْرِجُ الْحَیَّ مِنَ الْمَیِّتِ، وَیُخْرِجُ الْمَیِّتَ مِنَ الْحَیِّ، وَیُحْیِی الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِها، وَکَذَلِکَ تُخْرَجُونَ (3) 3137، سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ، رَبُّنا وَ (4) 3138 رَبُّ الْمَلائِکَةِ وَالرُّوحِ، سَبَقَتْ رَحْمَتُکَ غَضَبَکَ، لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ، سُبْحانَکَ إِنِّی عَمِلْتُ سُوءً وَ (5) 3139 ظَلَمْتُ نَفْسِی فَاغْفِرْ لِی وَارْحَمْنِی وَتُبْ عَلَیَّ إِنَّکَ أَ نْتَ التَّوَّابُ الرَّحِیمُ (6) 3140.

1- کافی 2/ 525 ح 13.

2- صافّات: 37/ 180- 182.

3- روم: 30/ 17- 19.

4- رَبُّنا وَ: خ.

5- عَمِلْتُ سُوءً وَ: خ.

6- کافی 2/ 528 ح 20.

ششم: ونیز از حضرت صادق علیه السلام این دعا برای وقت صبح روایت شده:

اللَّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ، أَحْمَدُکَ وَأَسْتَعِینُکَ، وَأَ نْتَ رَبِّی وَأَ نَا عَبْدُکَ أَصْبَحْتُ عَلَی عَهْدِکَ وَوَعْدِکَ، وَأُؤْمِنُ بِوَعْدِکَ وَأُوفِی بِعَهْدِکَ مَا اسْتَطَعْتُ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ وَحْدَهُ لَاشَرِیکَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، أَصْبَحْتُ عَلَی فِطْرَةِ الْإِسْلامِ، وَکَلِمَةِ الْإِخْلاصِ، وَمِلَّةِ إِبْراهِیمَ، وَدِینِ مُحَمَّدٍ، صَلَواتُ اللَّهِ عَلَیْهِما وَآلِهِما (1) 3141، عَلَی ذلِکَ أَحْیی وَأَمُوْتُ إِنْ شاءَ اللَّهُ، اللَّهُمَّ أَحْیِنِی مَا أَحْیَیْتَنِی، وَأَمِتْنِی إِذا أَمَتَّنِی عَلَی ذلِکَ، وَابْعَثْنِی إِذا بَعَثْتَنِی عَلَی ذلِکَ، أَبْتَغِی بِذَلِکَ رِضْوانَکَ وَاتِّباعَ سَبِیلِکَ، إِلَیْکَ أَ لْجَأْتُ ظَهْرِی، وَ إِلَیْکَ فَوَّضْتُ أَمْرِی، آلُ مُحَمَّدٍ أَئِمَّتِی لَیْسَ لِی أَئِمَّةٌ غَیْرُهُمْ، بِهِمْ أَ تْتَمُّ، وَ إِیَّاهُمْ أَ تَوَلَّی، وَبِهِمْ أَ قْتَدِی. اللَّهُمَّ اجْعَلْهُمْ أَوْ لِیائِی فِی الدُّنْیا وَالْآخِرَةِ، وَاجْعَلْنِی أَوالِی أَوْ لِیاءَهُمْ، وَأُعادِی أَعْداءَهُمْ فِی الدُّنْیا وَالْآخِرَةِ، وَأَ لْحِقْنِی بِالصَّالِحِینَ وَآبائِی مَعَهُمْ (2) 3142.

هفتم: ونیز از آن حضرت مروی است که: هرچه را ترک کردی خواندن این دعا را ترک مکن در هر صبح و شام:

اللَّهُمَّ إِنِّی أَصْبَحْتُ أَسْتَغْفِرُکَ فِی هذَا الصَّباحِ وَفِی هذَا الْیَوْمِ لِأَهْلِ رَحْمَتِکَ، وَأَبْرَأُ إِلَیْکَ مِنْ أَهْلِ لَعْنَتِکَ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَصْبَحْتُ أَبْرَأُ إِلَیْکَ فِی هذَا الْیَوْمِ وَفِی هذَا الصَّباحِ مِمَّنْ نَحْنُ بَیْنَ ظَهْرانَیْهِمْ مِنَ الْمُشْرِکِینَ، وَمِمَّا کانُوا یَعْبُدُونَ، إِنَّهُمْ کانُوا قَوْمَ سَوْءٍ فاسِقِینَ. اللَّهُمَّ اجْعَلْ مَا أَ نْزَلْتَ مِنَ السَّمَاءِ إِلَی الْأَرْضِ فِی هذَا الصَّباحِ وَفِی هذَا الْیَوْمِ بَرَکَةً عَلَی أَوْ لِیائِکَ وَعِقاباً عَلَی أَعْدائِکَ. اللَّهُمَّ والِ مَنْ والاکَ، وَعادِ مَنْ عَادَاکَ. اللَّهُمَّ اخْتِمْ لِی بِالْأَمْنِ وَالْإِیمانِ کُلَّما طَلَعَتْ شَمْسٌ أَوْ غَرَبَتْ. اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِی وَ لِوالِدَیَّ وَارْحَمْهُما کَما

1- جمله صَلَواتُ اللَّهِ عَلَیْهِما وَآلِهِما در مصدر نمی‌باشد.

2- کافی 2/ 529 ح 21.

رَبَّيانِی صَغِیراً. اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِلْمُؤْمِنِینَ وَالْمُؤْمِناتِ وَالْمُسْلِمِینَ وَالْمُسْلِماتِ الْأَحْیاءِ مِنْهُمْ وَالْأَمْوَاتِ، اللَّهُمَ (1) 3143 إِنَّکَ تَعْلَمُ مُنْقَلَبَهُمْ وَمَثْواهُمْ. اللَّهُمَّ احْفَظْ إِمامَ الْمُسْلِمِینَ بِحِفْظِ الْإِیمانِ وَانْصُرْهُ نَصْراً عَزِیزاً، وَافْتَحْ لَهُ فَتْحاً یَسِیراً، وَاجْعَلْ لَهُ وَلَنَا مِنْ لَدُنْکَ سُلْطاناً نَصِیراً. اللَّهُمَّ الْعَنْ فُلاناً وَفُلاناً وَالْفِرَقَ الْمُخْتَلِفَةَ عَلَی رَسُو لِکَ وَوُلاةِ الْأَمْرِ بَعْدَ رَسُولِکَ وَالْأَئِمَّةِ مِنْ بَعْدِهِ، وَشِیعَتِهِمْ، وَأَسْأَ لُکَ الزِّیادَةَ مِنْ فَضْلِکَ، وَالْإِقْرَارَ بِمَا جاءَ بِهِ (2) 3144 مِنْ عِنْدِکَ، وَالتَّسْلِیمَ لِأَمْرِکَ، والْمُحافَظَةَ عَلَی ما أَمَرْتَ بِهِ، لَاأَبْتَغِی بِهِ بَدَلًا وَلَا أَشْتَرِی بِهِ ثَمَناً قَلِیلًا. اللَّهُمَّ اهْدِنِی فِیمَنْ هَدَیْتَ، وَقِنِی شَرَّ مَا قَضَیْتَ، إِنَّکَ تَقْضِی وَلَا یُقْضی عَلَیْکَ، وَلَا یُذَلُّ مَنْ وَالَیْتَ، تَبارَکْتَ وَتَعالَیْتَ، سُبْحانَکَ رَبَّ الْبَیْتِ، تَقَبَّلْ مِنِّی دُعائِی، وَمَا تَقَرَّبْتُ بِهِ إِلَیْکَ مِنْ خَیْرٍ فَضاعِفْهُ لِی أَضْعافاً کَثِیرَةً، وَآتِنا مِنْ لَدُنْکَ أَجْراً عَظِیماً، رَبِّ مَا أَحْسَنَ مَا أَبْلَیْتَنِی (3) 3145، وَأَعْظَمَ مَا أَعْطَیْتَنِی، وَأَطْوَلَ مَا عافَیْتَنِی، وَأَکْثَرَ مَا سَتَرْتَ عَلَیَّ، فَلَکَ الْحَمْدُ یَا إِلهِی، کَثِیراً طَیِّباً مُبارَکاً عَلَیْهِ مِلْ ءَ السَّماوَاتِ وَمِلْ ءَ الْأَرْضِ وَمِلْ ءَ مَا شاءَ رَبِّی وَرَضِیَ، وَکَما یَنْبَغِی لِوَجْهِ رَبِّی ذِی الْجَلالِ وَالْإِکْرَامِ (4) 3146.

هشتم: از حضرت امام محمّد باقر علیه السلام روایت است که هرکس بگوید در وقت طلوع فجر: لَا إِلهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ، لَاشَرِیکَ لَهُ، لَهُ الْمُلْکُ، وَلَهُ الْحَمْدُ، یُحْیِی وَیُمِیتُ، وَهُوَ حَیٌّ لَا یَمُوتُ، بِیَدِهِ الْخَیْرُ وَهُوَ عَلَی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ، ده مرتبه، و صلوات بفرستد بر محمّد و آل محمّد ده مرتبه، و تسبیح کند سی و پنج مرتبه، و تهلیل گوید سی و پنج مرتبه، و تحمید گوید خدا

1- اللَّهُمَّ: خ.

2- بِهِ: نسخه.

3- در مصدر: ابْتَلَیْتَنِی.

4- کافی 2/ 529- 530 ح 23.

را سی و پنج مرتبه، نوشته نشود در آن روز از غافلین، و اگر در شب بگوید نیز نوشته نشود در آن شب از غافلین (1) 3147.
نهم: از محمّد بن فضیل روایت است که: نوشتم به خدمت حضرت امام محمّد تقی علیه السلام و از آن حضرت درخواستم که مرا تعلیم فرماید دعایی، پس نوشت آن حضرت در جواب من که:
می‌گویی در وقت صبح و شام: اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ رَبِّیَ الرَّحْمنُ الرَّحِیمُ، لَاأُشْرِکُ بِهِ شَیْئاً؛ پس دعا می‌کنی برای حاجت خود، که این کلمات مقدّمه است برای سؤال هر حاجتی به اذن خدا (2) 3148.
دهم: از حضرت صادق علیه السلام منقول است که به داوود رقّی فرمود که: ترک مکن این دعا را سه مرتبه در وقت صبح و سه مرتبه در وقت شام: اللَّهُمَّ اجْعَلْنِی فِی دِرْعِکَ الْحَصِینَةِ الَّتِی تَجْعَلُ فِیها مَنْ تُرِیدُ؛ پس بدرستی که پدرم علیه السلام می‌فرمود که: این از دعای مخزون است (3) 3149. ادعیه وقت خوابیدن و بیدار شدن

1- کافی 2/ 534 ح 35.
2- کافی 2/ 534 ح 36.
3- کافی 2/ 534 ح 37.

فصل دویّم

در بعضی دعاهای وارده در وقت خوابیدن و بیدار شدن

و آن هفت دعا است

اوّل: از حضرت صادق علیه السلام مروی است که: کسی که بگوید سه مرتبه در وقتی که در خوابگاه خود درآید: الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی عَلا فَقَهَرَ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی بَطَنَ فَخَبَرَ (1) 3150، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی مَلَکَ فَقَدَرَ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی یُحْیِی الْمَوْتی وَیُمِیتُ الْأَحْیاءَ، وَهُوَ عَلَی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ، بیرون آید از گناهان خود مانند روزی که زاییده او را مادر او؛ و این روایت را صدوق و شیخ نیز نقل کرده‌اند (2) 3151.

و در عدّة الدّاعی از حضرت صادق علیه السلام نقل کرده که: این ادنی چیزی است که مُجزی است از تحمید؛ ولکن در آن روایت حمد دویّم بعد از حمد سیّم است (3) 3152.

دویّم: و نیز از آن حضرت مروی است که حضرت رسول صلی الله علیه و آله چون در رختخواب خود جا می‌گرفت می‌خواند آیة الکرسی و می‌گفت:

بِسْمِ اللَّهِ، آمَنْتُ بِاللَّهِ، وَکَفَرْتُ بِالطّاغُوتِ.

اللَّهُمَّ احْفَظْنِی فِی مَنامِی وَفِی یَقَظَتِی (4) 3153.

سیّم: از مفضّل بن عمر منقول است که حضرت صادق علیه السلام به من فرمود که: اگر بتوانی شب نکن مگر آنکه تعویذ کنی خود را به یازده حرف، گفتم: خبر ده مرا به آنها، فرمود: بگو:

أَعُوذُ بِعِزَّةِ اللَّهِ، وَأَعُوذُ بِقُدْرَةِ اللَّهِ، وَأَعُوذُ بِجَلالِ اللَّهِ، وَأَعُوذُ بِسُلْطانِ اللَّهِ، وَأَعُوذُ بِجَمالِ اللَّهِ، وَأَعُوذُ بِدَفْعِ اللَّهِ، وَأَعُوذُ بِمَنْعِ اللَّهِ، وَأَعُوذُ بِجَمْعِ اللَّهِ، وَأَعُوذُ بِمُلْکِ اللَّهِ، وَأَعُوذُ بِوَجْهِ اللَّهِ، وَأَعُوذُ بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ، مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ وَبَرَأَ وَذَرَأَ، و تعویذ کن خود را به این هر وقت که خواهی (5) 3154.

1- خَبَرَ: یعنی آگاه شد، و خَبَرَهُ کَنَصَرَهُ: یعنی آزمود او را. (منه).

2- کافی 2/ 535 ح 1 و من لا یحضره الفقیه 1/ 470 ح 1354 و تهذیب الأحکام 2/ 117 ح 438.

3- عدّة الداعی: 298 و کافی 2/ 504.

4- کافی 2/ 536 ح 4.

5- کافی 2/ 537 ح 9.

چهارم: از حضرت صادق علیه السلام منقول است که: کسی که بخواند صد مرتبه قل هو اللّٰه أحد در وقتی که در خوابگاه خود رود، آمرزیده شود از گناهان پنجاه ساله خود (1) 3155.

و نیز از آن حضرت مروی است که: کسی که بخواند در وقتی که در رختخواب خود رَوَد قل یا أیُّها الکافِرون و قل هو اللّٰه أحد بنویسد حق تعالی برای او بیزاری از شرک را (2) 3156.

پنجم: از حضرت صادق علیه السلام منقول است که حضرت رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: کسی که بخواهد برخیزد برای نماز شب و در رختخواب خود جا کرده باشد بگوید: اللَّهُمَّ لَاتُؤْمِنِّی مَکْرَکَ، وَلَا تُنْسِنِی ذِکْرَکَ، وَلَا تَجْعَلْنِی مِنَ الْغافِلِینَ، أَ قُومُ ساعَةَ کَذا وَکَذا، هرگاه چنین گفت حق تعالی موکّل فرماید به او ملکی که او را بیدار کند در آن ساعت (3) 3157.

ششم: ونیز از آن حضرت مروی است که فرمود: هرگاه یکی از شما برخاست در شب از خواب بگوید: سُبْحانَ اللّٰهِ رَبِّ النَّبِیِّینَ، وَ إِلهِ الْمُرْسَلِینَ، وَرَبِّ الْمُسْتَضْعَفِینَ، وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِی یُحْیِی الْمَوْتی، وَهُوَ عَلَی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ، پس بدرستی که چون این را گفت، می‌گوید خدای تبارک و تعالی: راست گفت بنده من و شکر نمود (4) 3158.

هفتم: از عبدالرّحمان بن حجّاج روایت است که: حضرت صادق علیه السلام در آخر شب که از خواب برمی‌خاست صدا را بلند می‌فرمود به حدّی که اهل خانه بشنوند و می‌گفت: اللَّهُمَّ أَعِنِّی عَلَی هَوْلِ الْمُطَّلَعِ، وَوَسِّعْ عَلَیَّ ضِیقَ الْمَضْجَعِ، وَارْزُقْنِی خَیْرَ مَا قَبْلَ الْمَوْتِ وَارْزُقْنِی خَیْرَ مَا بَعْدَ الْمَوْتِ (5) 3159.

1- کافی 2/ 539 ح 15.
2- تهذیب الأحکام 2/ 116 ح 437.
3- کافی 2/ 540 ح 18.
4- کافی 2/ 538 ح 11 و در آن: سُبْحانَ رَبِّ.
5- کافی 2/ 539 ح 13.

فصل سیّم

در ذکر چند دعایی که در وقت بیرون آمدن از منزل خوانده می‌شوددعیه خروج از منزل

و آن هشت است:

اوّل: از حضرت صادق علیه السلام منقول است که: آدمی هرگاه خواست از منزل خود بیرون رود بگوید سه مرتبه در وقتی که اراده دارد: اللَّهُ أَکْبَرُ، و سه مرتبه: بِاللَّهِ أَخْرُجُ وَبِاللَّهِ أَدْخُلُ وَعَلَی اللَّهِ أَ تَوَکَّلُ، پس بگوید: اللَّهُمَّ افْتَحْ لِی فِی وَجْهِی هذَا بِخَیْرٍ، وَاخْتِمْ لِی بِخَیْرٍ، وَقِنِی شَرَّ کُلِّ دَابَّةٍ أَ نْتَ آخِذٌ بِنَاصِیَتِها إِنَّ رَبِّی عَلَی صِرَاطٍ مُسْتَقِیم، پیوسته در ضمان خداوند عزّ وجلّ باشد تا برگردد به همان مکانی که در آن بوده (1) 3160.

دویّم: از حضرت امام زین العابدین علیه السلام مروی است که: در وقت بیرون شدن از دَرِ منزل بگوید: بِسْمِ اللَّهِ آمَنْتُ بِاللَّهِ تَوکَّلْتُ عَلَی اللَّهِ (2) 3161.

سیّم: از حضرت امام محمّد باقر علیه السلام منقول است که: هرکس بگوید در وقتی که از منزل خود بیرون می‌شود: بِسْمِ اللَّهِ، حَسْبِیَ اللَّهُ، وتَوَکَّلْتُ عَلَی اللَّهِ؛ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ خَیْرَ أُمُورِی کُلِّها، وَأَعُوذُ بِکَ مِنْ خِزْیِ الدُّنْیَا، وَعَذَابِ الْآخِرَةِ، کفایت فرماید حق تعالی آنچه را که اندوهگین سازد او را از امر دنیا و آخرت او (3) 3162.

چهارم: از حضرت صادق علیه السلام منقول است که: بگو در وقتی که از منزل خود بیرون روی:

بِسْمِ اللَّهِ، تَوَکَّلْتُ عَلَی اللَّهِ، لَاحَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلّا بِاللَّهِ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ خَیْرَ مَا خَرَجْتُ لَهُ، وَأَعُوذُ بِکَ مِنْ شَرِّ مَا خَرَجْتُ لَهُ. اللَّهُمَّ أَوْسِعْ عَلَیَّ مِنْ فَضْلِکَ، وَأَ تْمِمْ عَلَیَّ نِعْمَتَکَ، وَاسْتَعْمِلْنِی فِی طاعَتِکَ، وَاجْعَلْ رَغْبَتِی فِیما عِنْدَکَ، وَتَوَفَّنِی عَلَی مِلَّتِکَ وَمِلَّةِ رَسُو لِکَ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ (4) 3163.

پنجم: از حضرت امام رضا علیه السلام منقول است که: پدرم علیه السلام این کلمات را می‌گفت در وقتی که از منزل بیرون می‌شد:

1- کافی 2/ 540 ح 1.

2- کافی 2/ 541 ح 2.

3- کافی 2/ 541 ح 3.

4- کافی 2/ 542 ح 5.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ، خَرَجْتُ بِحَوْلِ اللَّهِ وَقُوَّتِهِ، لَابِحَوْلٍ (1) 3164 مِنِّی وَلَا قُوَّتِی، بَلْ بِحَوْ لِکَ وَقُوَّتِکَ یَا رَبِّ، مُتَعَرِّضاً لِرِزْقِکَ، فَأْتِنِی بِهِ فِی عافِیَةٍ (2) 3165.

ششم: از حضرت امام جعفر صادق علیه السلام مروی است که: هرکه بخواند قل هو اللّه أحد ده مرتبه هنگامی که از منزل خود بیرون می‌رود، پیوسته در حفظ خداوند عزّ وجلّ باشد، و حق تعالی نگهبان او باشد تا برگردد به منزل خود (3) 3166.

هفتم: از حضرت امام موسی علیه السلام مروی است که: هرگاه خواستی سفر روی بایست بر دَرِ خانه‌ات و بخوان فاتحةالکتاب را از پیش رو و از جانب راست و از جانب چپ، و همچنین قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ را، و همچنین قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ و قُلْ أَعُوذُ بِرَبِ الْفَلَقِ را، پس بگو: اللَّهُمَّ احْفَظْنِی وَاحْفَظْ مَا مَعِیَ، وَسَلِّمْنِی وَسَلِّمْ مَا مَعِیَ، وَبَلِّغْنِی وَبَلِّغْ مَا مَعِیَ بَلاغاً حَسَناً (4) 3167.

هشتم: و نیز از آن حضرت مروی است که: هرگاه بیرون شدی از منزل خود در سفر یا در حضر پس بگو: بِسْمِ اللَّهِ، آمَنْتُ بِاللَّهِ، وَتَوَکَّلْتُ عَلَی اللَّهِ، مَا شاءَ اللَّهُ، لَاحَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ (5) 3168.

1- بلا حَوْل: خ ل.
2- کافی 2/ 542 ح 7.
3- کافی 2/ 542 ح 8.
4- کافی 2/ 543 ح 9.
5- کافی 2/ 543 ح 12.

فصل چهارم‌ادعیه پیش از نماز و بعد از آن
در ذکر بعض دعاهای وارده پیش از نماز و بعد از نماز و بعد از آن
و آن پنج دعا است:
اوّل: از حضرت صادق علیه السلام منقول است که حضرت امیر المؤمنین علیه السلام فرمود: هرکه بگوید این دعا را وقتی که برمی‌خیزد برای نماز پیش از آنکه افتتاح نماز کند با محمّد و آل محمّد علیهم السلام خواهد بود:
اللَّهُمَّ إِنِّی أَتَوَجَّهُ إِلَیْکَ بِمُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأُ قَدِّمُهُمْ بَیْنَ یَدَیْ صَلَواتِی وَ أَتَقَرَّبُ بِهِمْ إِلَیْکَ، فَاجْعَلْنِی بِهِمْ وَجِیهاً فِی الدُّنْیا وَالْآخِرَةِ، وَمِنَ الْمُقَرَّبِینَ، مَنَنْتَ عَلَیَّ بِمَعْرِفَتِهِمْ، فَاخْتِم لِی بِطاعَتِهِمْ وَمَعْرِفَتِهِمْ وَوِلایَتِهِمْ، فَإِنَّهَا السَّعادَةُ، وَاخْتِمْ لِی بِهَا فَإِنَّکَ عَلَی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ.
پس نماز را بجا می‌آوری، و چون فارغ شدي می‌گویی: اللَّهُمَّ اجْعَلْنِی مَعَ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، فِی کُلِّ عافِیَةٍ وَبَلاءٍ، وَاجْعَلْنِی مَعَ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ فِی کُلِّ مَثْویً وَمُنْقَلَبٍ. اللَّهُمَّ اجْعَلْ مَحْیَایَ مَحْیَاهُمْ، وَمَمَاتِی مَمَاتَهُمْ، وَاجْعَلْنِی مَعَهُمْ فِی الْمَوَاطِنِ کُلِّها، وَلَا تُفَرِّقْ بَیْنِی وَبَیْنَهُمْ، إِنَّکَ عَلَی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ (1) 3169.
دویّم: روایت شده از صفوان جمّال که: دیدم حضرت صادق علیه السلام رو به قبله کرد پیش از تکبیر و گفت:
اللَّهُمَّ لَاتُؤْیِسْنِی مِنْ رَوْحِکَ، وَلَا تُقَنِّطْنِی مِنْ رَحْمَتِکَ، وَلَا تُؤْمِنِّی مَکْرَکَ، فَإِنَّهُ لَایَأْمَنُ مَکْرَ اللَّهِ إِلَّا الْقَوْمُ الْخاسِرُونَ (2) 3170.
سیّم: از حضرت صادق علیه السلام مروی است که: حضرت امیر المؤمنین علیه السلام می‌گفت بعد از آنکه

1- کافی 2/ 544 ح 1.
2- کافی 2/ 544 ح 3.

فارغ از زوال می‌گشت:

اللَّهُمَّ إِنِّی أَ تَقَرَّبُ إِلَیْکَ بِجُودِکَ وَکَرَمِکَ، وَأَ تَقَرَّبُ إِلَیْکَ بِمُحَمَّدٍ عَبْدِکَ وَرَسُولِکَ، وَأَ تَقَرَّبُ إِلَیْکَ بِمَلائِکَتِکَ الْمُقَرَّبِینَ، وَأَ نْبِیَائِکَ الْمُرْسَلِینَ، وَبِکَ اللَّهُمَّ أَ نْتَ الْغَنِیُّ عَنِّی وَبِیَ الْفاقَةُ إِلَیْکَ، أَ نْتَ الْغَنِیُّ وَأَ نَا الْفَقِیرُ إِلَیْکَ، أَ قَلْتَنِی عَثْرَتِی، وَسَتَرْتَ عَلَیَّ ذُ نُوبِی، فَاقْضِ الْیَوْمَ حاجَتِی وَلَا تُعَذِّبْنِی بِقَبِیحِ مَا تَعْلَمُ مِنِّی، بَلْ عَفْوُکَ وَجُودُکَ یَسَعُنِی.

آنگاه حضرت به سجده می‌افتاد و می‌گفت: یَا أَهْلَ التَّقْوَی، وَیَا أَهْلَ الْمَغْفِرَةِ، یَا بَرُّ یَا رَحِیمُ، أَ نْتَ أَبَرُّ بِی مِنْ أَبِی وَأُمِّی، وَمِنْ جَمِیعِ الْخَلائِقِ، اقْلِبْنِی بِقَضاءِ حاجَتِی، مُجاباً دُعائِی، مَرْحُوماً صَوْتِی، قَدْ کَشَفْتَ أَ نْوَاعَ الْبَلَاءِ عَنِّی (1) 3171.

چهارم: از حضرت امام محمّد تقی علیه السلام منقول است که: چون از نماز فریضه فارغ شدی بگو:

رَضِیتُ بِاللَّهِ رَبّاً، وَبِمُحَمَّدٍ نَبِیّاً، وَبِالْإِسْلامِ دِیناً، وَبِالْقُرْآنِ کِتاباً، وَبِعَلیٍّ وَالْحَسَنِ وَالْحُسَیْنِ وعَلیٍّ وَمُحَمَّدٍ وجعفرٍ وموسَی وعَلِیٍّ ومُحمَّدٍ وعَلِیٍّ والحَسَنِ والحجّةِ. اللَّهُمَّ وَ لِیُّکَ الحُجَّةُالقائمُ فَاحْفَظْهُ مِنْ بَیْنِ یَدَیْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ، وَعَنْ یَمِینِهِ وَعَنْ شِمالِهِ، وَمِنْ فَوْقِهِ وَمِنْ تَحْتِهِ، وَامْدُدْ لَهُ فِی عُمْرِهِ، وَاجْعَلْهُ الْقائِمَ بِأَمْرِکَ، وَالْمُنْتَصِرَ لِدِینِکَ، وَأَرِهِ مَا یُحِبُّ وَما تَقَرُّ بِهِ عَیْنُهُ فِی نَفْسِهِ، وَذُرِّیَّتِهِ، وَفِی أَهْلِهِ وَمالِهِ، وَفِی شِیعَتِهِ وَفِی عَدُوِّهِ، وَأَرِهِمْ مِنْهُ مَا یَحْذَرُونَ، وَأَرِهِ فِیهِمْ مَا یُحِبُّ وَتُقِرُّ بِهِ عَیْنَهُ، وَاشْفِ بِهِ صُدُورَنا وَصُدُورَ قَوْمٍ مُؤْمِنِینَ.

1- کافی 2/ 545 ح 1.

ص: 960

و فرمود که: چون حضرت رسول صلی الله علیه و آله فارغ می‌شد از نماز می‌گفت:

اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِی مَا قَدَّمْتُ وَما أَخَّرْتُ، وَما أَسْرَرْتُ وَما أَعْلَنْتُ، وَ إِسْرَافِی عَلَی نَفْسِی وَمَا أَ نْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنِّی. اللَّهُمَّ أَ نْتَ الْمُقَدِّمُ وَالْمُؤَخِّرُ، لَاإِلهَ إِلَّا أَ نْتَ، بِعِلْمِکَ الْغَیْبَ وَبِقُدْرَتِکَ عَلَی الْخَلْقِ أَجْمَعِینَ، مَا عَلِمْتَ الْحَیاةَ خَیْراً لِی فَأَحْیِنِی، وَتَوَفَّنِی إِذا عَلِمْتَ الْوَفَاةَ خَیْراً لِی. اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ خَشْیَتَکَ فِی السِّرِّ وَالْعَلانِیَةِ، وَکَلِمَةَ الْحَقِّ فِی الْغَضَبِ وَالرِّضا، وَالْقَصْدَ فِی الْفَقْرِ وَالْغِنَی، وَأَسْأَ لُکَ نَعِیماً لَایَنْفَدُ، وَقُرَّةَ عَیْنٍ لَاتَنْقَطِعُ، وَأَسْأَ لُکَ الرِّضَا بِالْقَضاءِ، وَبَرَکَةَ الْمَوْتِ بَعْدَ الْعَیْشِ، وَبَرْدَ الْعَیْشِ بَعْدَ الْمَوْتِ، وَلَذَّةَ الْمَنْظَرِ إِلَی وَجْهِکَ، وَشَوْقاً إِلَی رُؤْیَتِکَ وَ لِقائِکَ مِنْ غَیْرِ ضَرَّاءَ مُضِرَّةٍ، وَلَا فِتْنَةٍ مُضِلَّةٍ. اللَّهُمَّ زَیِّنَّا بِزِینَةِ الْإِیمانِ وَاجْعَلْنا هُدَاةً مُهْتَدِینَ، اللَّهُمَّ اهْدِنا فِیمَنْ هَدَیْتَ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ عَزِیمَةَ الرَّشادِ وَالثَّباتِ فِی الْأَمْرِ وَالرُّشْدِ، وَأَسْأَ لُکَ شُکْرَ نِعْمَتِکَ، وَحُسْنَ عافِیَتِکَ، وَأَدَاءَ حَقِّکَ، وَأَسْأَ لُکَ یَا رَبِّ قَلْباً سَلِیماً، وَ لِساناً صادِقاً، وَأَسْتَغْفِرُکَ لِمَا تَعْلَمُ، وَأَسْأَ لُکَ خَیْرَ مَا تَعْلَمُ، وَأَعُوذُ بِکَ مِنْ شَرِّ مَا تَعْلَمُ، فَإِنَّکَ تَعْلَمُ وَلَا نَعْلَمُ وَأَ نْتَ عَلَّامُ الْغُیُوبِ (1) 3172.

پنجم: از حضرت صادق علیه السلام روایت است که: هرکس این کلمات را بگوید نزد هر نماز فریضه محفوظ ماند خودش و خانه‌اش و مالش و اولادش:

أُجِیرُ نَفْسِی وَمالِی وَوَلَدِی وَأَهْلِی وَدَارِی وَکُلَّ مَا هُوَ مِنِّی بِاللَّهِ الْواحِدِ، الْأَحَدِ، الصَّمَدِ، الَّذِی لَمْ یَلِدْ وَلَمْ یُولَدْ وَلَمْ یَکُنْ لَهُ کُفُواً أَحَدٌ، وَأُجِیرُ نَفْسِی

1- کافی 2/ 548 ح 6.

وَمَالِى وَوَلَدِى وَكُلَّ مَا هُوَ مِنِّى بِرَبِّ الْفَلَقِ، مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ، (تا آخر سوره) وَأُجِيرُ نَفْسِى وَمالِى وَوَلَدِى وَكُلَّ مَا هُوَ مِنِّى بِرَبِّ النَّاسِ مَلِكِ النَّاسِ، (تا آخر سوره) وَأُجِيرُ نَفْسِى وَمَالِى وَوَلَدِى وَكُلَّ مَا هُوَ مِنِّى بِاللَّهِ، لَاإِلهَ إِلَّا هُوَ الْحَىُّ الْقَيُّومُ لَا تَأْخُذُهُ سِنَةٌ وَلَا نَوْمٌ، تا آخر آية الكرسى (1) 3173.

1- كافى 2/ 549 ح 8.

فصل پنجم

در بعض دعاهای وارده به جهت رزقادعیه به جهت رزق

و آنها پنج است:

اوّل: از معاویة بن عمّار منقول است که: از حضرت صادق علیه السلام درخواستم که دعایی مرا تعلیم فرماید برای رزق، پس آن حضرت این دعا را تعلیم من فرمود، و من ندیدم چیزی برای زیاد شدن رزق بهتر از این، فرمود: بگو:

اللَّهُمَّ ارْزُقْنِی مِنْ فَضْلِکَ الْوَاسِعِ الْحَلالِ الطَّیِّبِ، رِزْقاً واسِعاً حَلالًا طَیِّباً بَلاغاً لِلدُّنْیا وَالْآخِرَةِ صَبّاً صَبّاً، هَنِیئاً مَرِیئاً مِنْ غَیْرِ کَدٍّ وَلَا مَنٍّ مِنْ أَحَدٍ مِنْ خَلْقِکَ إِلَّا سَعَةً مِنْ فَضْلِکَ الْوَاسِعِ، فَإِنَّکَ قُلْتَ: وَاسْأَلُوا اللَّهَ مِنْ فَضْلِهِ (1) 3174، فَمِنْ فَضْلِکَ أَسْأَلُ، وَمِنْ عَطِیَّتِکَ أَسْأَلُ، وَمِنْ یَدِکَ الْمَلْأَى أَسْأَلُ (2) 3175.

دویّم: از حضرت امام محمّد باقر علیه السلام مروی است که به زید شحّام فرمود که: بگو به جهت طلب روزی در سجده نماز فریضه:

یَا خَیْرَ الْمَسْؤُولِینَ، وَیَا خَیْرَ الْمُعْطِینَ، ارْزُقْنِی وَارْزُقْ عِیَالِی مِنْ فَضْلِکَ، فَإِنَّکَ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِیم (3) 3176.

سیّم: از ابوبصیر منقول است که: شکایت کردم به سوی حضرت صادق علیه السلام از حاجت خود، و خواستم از آن حضرت که مرا تعلیم فرماید دعایی به جهت رزق، پس حضرت این دعا را تعلیم من فرمود، که از زمانی که من خواندم آن را دیگر محتاج نشدم، فرمود: بگو در نماز شب در حال سجده:

یَا خَیْرَ مَدْعُوٍّ، وَیَا خَیْرَ مَسْؤُولٍ، وَیَا أَوْسَعَ مَنْ أَعْطَى، وَیَا خَیْرَ مُرْتَجىً، ارْزُقْنِی وَأَوْسِعْ عَلَیَّ مِنْ رِزْقِکَ، وَسَبِّبْ لِی رِزْقاً مِنْ قِبَلِکَ (4) 3177، إِنَّکَ عَلَى کُلِ

1- نساء: 4/ 32.

2- کافی 2/ 550 ح 1.

3- کافی 2/ 551 ح 4.

4- مِنْ فَضْلِکَ: خ ل.

شَیْ ءٍ قَدِیرٌ (1) 3178.
مؤلّف گوید که: شیخ طوسی این دعا را در سجده آخر رکعت هشتم نافله شب در مصباح ذکر فرموده (2) 3179.
چهارم: روایت شده که حضرت رسول صلی الله علیه و آله این دعا را برای طلب روزی تعلیم فرمود:
یَا رَازِقَ الْمُقِلِّینَ، وَیَا رَاحِمَ الْمَساکِینِ، وَیَا وَ لِیَّ الْمُؤْمِنِینَ، وَیَا ذَا الْقُوَّةِ الْمَتِینِ، صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَأَهْلِ بَیْتِهِ، وَارْزُقْنِی وَعافِنِی وَاکْفِنِی مَا أَهَمَّنِی (3) 3180.
پنجم: ابو بصیر این دعا را به جهت طلب روزی از حضرت صادق علیه السلام نقل کرده، و آن حضرت فرموده که: این دعای علیّ بن الحسین علیهما السلام است که خدا را به آن می‌خوانده:
اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ حُسْنَ الْمَعِیشَةِ، مَعِیشَةً أَ تَقَوَّی بِهَا عَلَی جَمِیعِ حَوَائِجِی، وَأَتَوَصَّلُ بِها فِی الْحَیاةِ إِلَی آخِرَتِی، مِنْ غَیْرِ أَنْ تُتْرِفَنِی فِیها فَأَطْغَی، أَوْ تُقَتِّرَ بِها عَلَیَّ فَأَشْقی، أَوْسِعْ عَلَیَّ مِنْ حَلالِ رِزْقِکَ، وَأَ فْضِلْ عَلَیَّ مِنْ سَیْبِ فَضْلِکَ نِعْمَةً مِنْکَ سابِغَةً وَعَطاءً غَیْرَ مَمْنُونٍ، ثُمَّ لَاتَشْغَلْنِی عَنْ شُکْرِ نِعْمَتِکَ بِإِکْثارٍ مِنْها، تُلْهِینِی بَهْجَتُهُ (4) 3181، وَتَفْتِنُنِی زَهَراتُ زَهْوَتِهِ، وَلَا بِإِقْلالٍ عَلَیَّ مِنْها یَقْصُرُ بِعَمَلِی کَدُّهُ، وَیَمْلَأُ صَدْرِی هَمُّهُ، أَعْطِنِی مِنْ ذلِکَ یَا إِلهِی غِنیً عَنْ شِرَارِ خَلْقِکَ، وَبَلاغاً أَنالُ بِهِ رِضْوانَکَ، وَأَعُوذُ بِکَ یَا إِلهِی مِنْ شَرِّ الدُّنْیا وَشَرِّ مَا فِیها، وَ (5) 3182 لَا تَجْعَلْ عَلَیَّ الدُّنْیا سِجْناً، وَلَا فِراقَها عَلَیَّ حُزْناً،

1- کافی 2/ 552 ح 5.
2- مصباح المتهجّد: 147.
3- کافی 2/ 552 ح 7.
4- زَهْرَتُهُ: خ ل.
5- وَ: خ.

أَخْرِجْنِی مِنْ فِتْنَتِها مَرْضِیّاً عَنِّی، مَقْبُولًا فِیها عَمَلِی، إِلَی دَارِ الْحَیَوانِ وَمَساکِنِ الْأَخْیَارِ، وَأَبْدِلْنِی بِالدُّنْیَا الْفانِیَةِ نَعِیمَ الدَّارِ الْباقِیَةِ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَعُوذُ بِکَ مِنْ أَزْلِها (1) 3183 وَزِلْزالِها وَسَطَوَاتِ شَیاطِینِها وَسَلاطِینِها، وَنَکالِها، وَمِنْ بَغْیِ مَنْ بَغَی عَلَیَّ فِیها. اللَّهُمَّ مَنْ کادَنِی فَکِدْهُ، وَمَنْ أَرادَنِی فَأَرِدْهُ، وَفُلَّ عَنِّی حَدَّ مَنْ نَصَبَ لِی حَدَّهُ، وَأَطْفِیءْ عَنِّی نارَ مَنْ شَبَّ لِی وَقُودَهُ، وَاکْفِنِی مَکْرَ الْمَکَرَةِ، وَافْقَأْ عَنِّی عُیُونَ الْکَفَرَةِ، وَاکْفِنِی هَمَّ مَنْ أَدْخَلَ عَلَیَّ هَمَّهُ، وَادْفَعْ عَنِّی شَرَّ الْحَسَدَةِ، وَاعْصِمْنِی مِنْ ذلِکَ بِالسَّکِینَةِ، وَأَلْبِسْنِی دِرْعَکَ الْحَصِینَةَ، وَأَحْیِنِی فِی سِتْرِکَ الْوَاقِی، وَأَصْلِحْ لِی حالِی، وَصَدِّقْ قَوْلِی بِفِعالِی، وَبَارِکْ لِی فِی أَهْلِی وَمالی (2) 3184.

مؤلّف گوید که: در باب دویّم در ذکر نمازها گذشت نمازهایی بجهت زیاد شدن روزی (3) 3185.

1- أَزْلِها: أی شدّتها.
2- کافی 2/ 553 ح 13.
3- ص 903.

فصل ششم

در ذکر دو دعا به جهت دَین‌ادعیه جهت اداء دَین

اوّل: از حضرت صادق علیه السلام منقول است که فرمود: بگو:

اللَّهُمَّ لَحْظَةً مِنْ لَحَظاتِکَ تُیَسِّرُ عَلَی غُرَمائِی بِهَا الْقَضاءَ، وَتُیَسِّرُ لِی بِهَا الاقْتِضاءَ، إِنَّکَ عَلَی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ (1) 3186.

دویّم: این دعا است که از حضرت موسی بن جعفر علیهما السلام روایت شده:

اللَّهُمَّ ارْدُدْ إِلی جَمِیعِ خَلْقِکَ مَظالِمَهُمُ الَّتِی قِبَلِی صَغِیرَها وَکَبِیرَها، فِی یُسْرٍ مِنْکَ وَعافِیَةٍ، وَما لَمْ تَبْلُغْهُ قُوَّتِی، وَلَمْ تَسَعْهُ ذاتُ یَدِی، وَلَمْ یَقْوَ عَلَیْهِ بَدَنِی وَیَقِینِی وَنَفْسِی، فَأَدِّهِ عَنِّی، مِنْ جَزِیلِ ما عِنْدَکَ مِنْ فَضْلِکَ، ثُمَّ لَاتُخَلِّفْ عَلَیَّ مِنْهُ شَیْئاً تَقْضِیهِ مِنْ حَسَناتِی، یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ، أَشْهَدُ أَنْ لَاإِلهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَاشَرِیکَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، وَأَنَّ الدِّینَ کَما شَرَعَ، وَأَنَّ الْإِسْلَامَ کَما وَصَفَ، وَأَنَّ الْکِتَابَ کَمَا أُ نْزَلَ، وَأَنَّ الْقَوْلَ کَما حَدَّثَ، وَأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ الْمُبِینُ، ذَکَرَ اللَّهُ مُحَمَّداً وَأَهْلَ بَیْتِهِ بِخَیْرٍ، وَحَیَّا مُحَمَّداً وَأَهْلَ بَیْتِهِ بِالسَّلامِ (2) 3187.

1- کافی 2/ 554 ح 1.

2- کافی 2/ 555 ح 4.

فصل هفتم

در ذکر بعض دعاهای وارده برای دفع اندوه و غم و خوف و غیره

و مشتمل است بر دوازده دعا:

اوّل: روایت شده از حضرت امام محمّد باقر علیه السلام که: چون نازل شد به تو امری که از آن ترسانی رو کن به سوی قبله و دو رکعت نماز گزار، پس بگو: یَا أَبْصَرَ النَّاظِرِینَ، وَیَا أَسْمَعَ السَّامِعِینَ، وَیَا أَسْرَعَ الْحاسِبِینَ، وَیَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ، بگو این کلمات را هفتاد مرتبه، و در هر مرتبه که گفتی حاجت خود را با آن ذکر کن (1) 3188.

دویّم، از حضرت رسول صلی الله علیه و آله مروی است که فرمود: هرکه را برسد همّی یا غمّی یا اندوهی یا بلایی یا شدّتی پس بگوید: اللَّهُ رَبِّی لَاأُشْرِکُ بِهِ شَیْئاً، تَوَکَّلْتُ عَلَی الْحَیِّ الَّذِی لَا یَمُوتُ (2) 3189. ادعیه دفع اندوه و خوف و غیره

سیّم، از حضرت صادق علیه السلام منقول است که: چون برادران یوسف علیه السلام حضرت یوسف را در چاه افکندند جبرئیل علیه السلام آمد نزد او و گفت: چه می‌کنی در این جا ای پسر؟ جناب یوسف علیه السلام گفت: برادرانم مرا افکندند در این چاه، گفت: دوست داری که بیرون آیی از آن؟ گفت: این بسته به مشیّت خداوند عزّ وجلّ است، اگر خواست بیرون خواهد آورد مرا، جبرئیل گفت که: حق تعالی می‌فرماید: بخوان مرا به این دعا تا تو را از چاه بیرون آورم، گفت: کدام است آن دعا؟ گفت: بگو:

اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِأَنَّ لَکَ الْحَمْدَ لَاإِلهَ إِلَّا أَ نْتَ الْمَنَّانُ، بَدِیعُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ، ذُو الْجَلالِ وَالْإِکْرامِ، أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ‌مُحَمَّدٍ، وَأَنْ تَجْعَلَ لِی مِمَّا أَ نَا فِیهِ فَرَجاً وَمَخْرَجاً. پس کاروان آمد واورا بیرون آورد همچنان که حق تعالی قصّه او را در قرآن مجید ذکر فرموده (3) 3190.

چهارم: از حضرت صادق علیه السلام منقول است که: هرگاه ترسیدی از امری پس بگو:

اللَّهُمَّ إِنَّکَ لَایَکْفِی مِنْکَ أَحَدٌ وَأَ نْتَ تَکْفِی مِنْ کُلِّ أَحَدٍ مِنْ خَلْقِکَ، فَاکْفِنِی کَذا وَکَذا.

1- کافی 2/ 556 ح 1.

2- کافی 2/ 556 ح 2.

3- کافی 2/ 556 ح 6.

و در حدیث دیگر فرمود: می‌گویی: يَا كَافِياً مِنْ كُلِّ شَيْءٍ، وَلَا يَكْفِي مِنْكَ شَيْءٌ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ، اكْفِنِي ما أَهَمَّنِي مِنْ أَمْرِ الدُّنْيا وَالْآخِرَةِ، وَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ (1) 3191.

و فرمود حضرت صادق علیه السلام که: هر کسی که داخل شود بر سلطانی که از او بترسد پس بگوید:

بِاللَّهِ أَسْتَفْتِحُ، وَبِاللَّهِ أَسْتَنْجِحُ، وَبِمُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ أَ تَوَجَّهُ، اللَّهُمَّ ذَلِّلْ لِي صُعُوبَتَهُ، وَسَهِّلْ لِي حُزُونَتَهُ، فَإِنَّكَ تَمْحُو مَا تَشَاءُ وَتُثْبِتُ وَعِنْدَكَ أُمُّ الْكِتَابِ.

و بگوید نیز: حَسْبِيَ اللَّهُ لَاإِلهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعظِيمِ، وَأَمْتَنِعُ بِحَوْلِ اللَّهِ وَقُوَّتِهِ مِنْ حَوْ لِهِمْ وَقُوَّتِهِمْ وَأَمْتَنِعُ بِرَبِّ الْفَلَقِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ (2) 3192.

پنجم: روایت شده که این دعای حضرت باقر علیه السلام است در امری که حادث شود:

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاغْفِرْ لِي وَارْحَمْنِي، وَزَكِّ عَمَلِي، وَيَسِّرْ مُنْقَلَبِي، وَاهْدِ قَلْبِي، وَآمِنْ خَوْفِي، وَعافِنِي فِي عُمْرِي كُلِّهِ، وَثَبِّتْ حُجَّتِي، وَاغْفِرْ خَطاياىَ، وَبَيِّضْ وَجْهِي، وَاعْصِمْنِي فِي دِينِي، وَسَهِّلْ مَطْلَبِي، وَوَسِّعْ عَلَيَّ فِي رِزْقِي فَإِنِّي ضَعِيفٌ، وَتَجاوَزْ عَنْ سَيِءِ مَا عِنْدِي بِحُسْنِ مَا عِنْدَكَ، وَلَا تَفْجَعْنِي بِنَفْسِي وَلَا تَفْجَعْ لِي حَمِيماً، وَهَبْ لِي يَا إِلهِي لَحْظَةً مِنْ لَحَظاتِكَ، تَكْشِفُ بِها عَنِّي جَمِيعَ مَا بِهِ ابْتَلَيْتَنِي، وَتَرُدُّ بِها عَلَىَ

1- کافی 2/ 557 ح 7.

2- کافی 2/ 558 ح 7.

مَاهُوَ أَحْسَنُ عادَتِکَ عِنْدِی، فَقَدْ ضَعُفَتْ قُوَّتِی، وَقَلَّتْحِیلَتِی، وَانْقَطَعَ مِنْ خَلْقِکَ رَجائِی، وَلَمْ یَبْقَ إِلّا رَجاؤُکَ، وَتَوَکُّلِی عَلَیْکَ، وَقُدْرَتُکَ عَلَیَّ یَا رَبِّ أَنْ تَرْحَمَنِیوَتُعافِیَنِی کَقُدْرَتِکَ عَلَیَّ أَنْ تُعَذِّبَنِی وَتَبْتَلِیَنِی. إِلهِی ذِکْرُ عَوَائِدِکَیُؤْنِسُنِی، وَالرَّجاءُ لِإِنْعامِکَ یُقَوِّینِی، وَلَمْأَخْلُ مِنْنِعَمِکَمُنْذُ خَلَقْتَنِی، فَأَ نْتَ رَبِّی وَسَیِّدِی وَمَفْزَعِی وَمَلْجَأی وَالْحافِظُ لِی وَالذَّابُّ عَنِّی، وَالرَّحِیمُ بِی، وَالْمُتَکَفِّلُ بِرِزْقِی، وَفِی قَضائِکَ وَقُدْرَتِکَ کُلُّ مَا أَ نَا فِیهِ، فَلْیَکُنْ یَا سَیِّدِی وَمَوْلایَ فِیما قَضَیْتَ وَقَدَّرْتَ وَحَتَمْتَ تَعْجِیلُ خَلاصِی مِمَّا أَ نَا فِیهِ جَمِیعِهِ، وَالْعافِیَةُ لِی فَإِنِّی لَاأَجِدُ لِدَفْعِ ذلِکَ أَحَداً غَیْرَکَ، وَلَا أَعْتَمِدُ فِیهِ إِلّا عَلَیْکَ، فَکُنْ یَا ذَا الْجَلالِ وَالْإِکْرامِ (1) 3193 عِنْدَ أَحْسَنِ ظَنِّی بِکَ، وَرَجائِی لَکَ، وَارْحَمْ تَضَرُّعِی وَاسْتِکانَتِی وَضَعْفَ رُکْنِی، وَامْنُنْ بِذلِکَ عَلَیَّ وَعَلی کُلِّ دَاعٍ دَعاکَ، یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ، وَصَلَّی اللَّهُ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ (2) 3194.

ششم: از حضرت امام جعفر صادق علیه السلام منقول است که فرمود: حضرت علیّ بن الحسین علیهما السلام می‌فرمود: باکی ندارم هرگاه بگویم این کلمات را اگر جمع شوند برای ضرر من جنّ و انس:

بِسْمِ اللَّهِ وَبِاللَّهِ، وَمِنَ اللَّهِ، وَ إِلَی اللَّهِ، وَفِی سَبِیلِ اللَّهِ، وَعَلی مِلَّةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ (3) 3195. اللَّهُمَّ إِلَیْکَ أَسْلَمْتُ نَفْسِی، وَ إِلَیْکَ وَجَّهْتُ (4) 3196 وَجْهِی، وَ إِلَیْکَ أَ لْجَأْتُ ظَهْرِی، وَ إِلَیْکَ فَوَّضْتُ أَمْرِی، اللَّهُمَّ احْفَظْنِی بِحِفْظِ الْإِیمانِ مِنْ بَیْنِ یَدَیَّ وَمِنْ خَلْفِی، وَعَنْ یَمِینِی وَعَنْ شِمالِی، وَمِنْ فَوْقِی وَمِنْ

1- وَالْإِکْرامِ: خ.

2- کافی 2/ 558 ح 8.

3- صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ: نسخه.

4- نَفْسِی وَ إِلَیْکَ وَجَّهْتُ: خ.

تَحْتِی، وَما قِبَلِی، وَادْفَعْ عَنِّی بِحَوْ لِکَ وَقُوَّتِکَ، فَإِنَّهُ لَاحَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلّا بِکَ (1) 3197 (2) 3198.

هفتم: برای دفع کربت و خوف از سلطان وارد شده بخوانند دعاء اهل بیت علیهم السلام را: یَا کائِناً قَبْلَ کُلِّ شَیْ ءٍ، وَیَا مُکَوِّنَ کُلِّ شَیْ ءٍ، وَیَا باقِیاً بَعْدَ کُلِّ شَیْ ءٍ، صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَافْعَلْ بِی کَذا وَکَذا. به جای کذا و کذا حاجت خود را بخواه (3) 3199.

هشتم: از حضرت امام محمّد تقی علیه السلام مروی است که: برای فَرَج و گشایش امر مواظبت کن به خواندن: یَا مَنْ یَکْفِی مِنْ کُلِّ شَیْ ءٍ، وَلَا یَکْفِی مِنْهُ شَیْ ءٌ، اکْفِنِی مَا أَهَمَّنِی (4) 3200.

نهم: از حضرت امام زین العابدین علیه السلام منقول است که می‌فرمود به فرزند خود: ای پسرک من، هرگاه برسد مصیبتی به یکی از شماها یا نازل شود به او نازله، وضوی کامل بگیرد و دو رکعت نماز گزارد یا چهار رکعت، و بگوید در آخر آن:

یَا مَوْضِعَ کُلِّ شَکْوَی، وَیَا سامِعَ کُلِّ نَجْوَی، وَیَا شاهِدَ کُلِّ مَلَاً، وَیَا عالِمَ کُلِّ خَفِیَّةٍ، وَیَا دافِعَ مَا یَشاءُ مِنْ بَلِیَّةٍ، یَا خَلِیلَ إِبْرَاهِیمَ، وَیَا نَجِیَّ مُوسَی، وَیَا مُصْطَفِیَ مُحَمَّدٍ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ، أَدْعُوکَ دُعاءَ مَنِ اشْتَدَّتْ فاقَتُهُ، وَقَلَّتْ حِیلَتُهُ، وَضَعُفَتْ قُوَّتُهُ، دُعاءَ الْغَرِیبِ الْغَرِیقِ (5) 3201 الْمُضْطَرِّ، الَّذِی لَایَجِدُ لِکَشْفِ مَا هُوَ فِیهِ إِلّا أَ نْتَ، یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ.

پس بدرستی که نمی‌خواند این دعا را احدی مگر آنکه برطرف می‌کند حق تعالی از او نازله را إن شاء اللّه تعالی (6) 3202.

دهم: از حضرت امام جعفر صادق علیه السلام منقول است که: برای رفع همّ و غم غسل می‌کنی و دو رکعت نماز می‌گزاری و می‌گویی: یَا فارِجَ الْهَمِّ، وَیَا کاشِفَ الْغَمِّ، یَا رَحْمنَ الدُّنْیَا وَالْآخِرَةِ وَرَحِیمَهُما فَرِّجْ هَمِّی، وَاکْشِفْ غَمِّی، یَا اللَّهُ الْواحِدُ الْأَحَدُ الصَّمَدُ، الَّذِی

1- إلّاباللّه: خ ل.

2- کافی 2/ 559 ح 10.

3- کافی 2/ 560 ح 13 از امام باقر علیه السلام.

4- کافی 2/ 560 ح 14.

5- در کافی: الْغَرِیقِ الْغَرِیبِ.

6- کافی 2/ 560 ح 15.

لَمْ یَلِدْ وَلَمْ یُولَدْ وَلَمْ یَکُنْ لَهُ کُفُواً أَحَدٌ، اعْصِمْنِی وَطَهِّرْنِی وَاذْهَبْ بِبَلِیَّتِی. و بخوان آیة الکرسی و معوّذتین را (1) 3203.

یازدهم: روایت شده که برای رفع هم می‌گویی در سجده صد مرتبه: یَا حَیُّ یَا قَیُّومُ یَا لَا إِلهَ إِلّا أَ نْتَ، بِرَحْمَتِکَأَسْتَغِیثُ، فَاکْفِنِی ما أَهَمَّنِی، وَلَا تَکِلْنِی إِلَی نَفْسِی (2) 3204.

دوازدهم: از حضرت موسی بن جعفر علیه السلام منقول است که به سماعه فرمود که: ای سماعه، هر وقت که از برای تو حاجتی باشد نزد حق تعالی پس بگو:

اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَعَلِیٍّ، فَإِنَّ لَهُما عِنْدَکَ شَأْناً مِنَ الشَّأْنِ، وَقَدْراً مِنَ الْقَدْرِ، فَبِحَقِّ ذلِکَ الشَّأْنِ وَبِحَقِّ ذلِکَ الْقَدْرِ، أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَنْ تَفْعَلَ بِی کَذا وَکَذا.

پس بدرستی که چون روز قیامت شود نماند مَلَک مقرّبی و نه پیغمبر مُرسلی و نه مؤمن ممتحنی مگر آنکه او محتاج است به سوی محمّد و علی صلوات اللّه علیهما و آلهما در آن روز (3) 3205.

فقیر گوید که: ابن ابی الحدید نقل کرده از حضرت امیر المؤمنین علیه السلام که فرمود: وقتی سؤال کردم از حضرت رسول صلی الله علیه و آله که دعا کند برای من به مغفرت، فرمود: دعا خواهم کرد، پس برخاست و نماز گذاشت و دست به دعا برداشت، گوش دادم به دعای آن حضرت، شنیدم می‌گوید: اللَّهُمَّ بِحَقِّ عَلِیٍّ عِنْدَکَ اغْفِرْ لِعَلِیٍّ، یعنی خدایا به حقّ علی نزد تو بیامرز علی را، من گفتم: یا رسول اللّه، این چه دعایی بود که کردی؟ فرمود: آیا کسی گرامیتر از تو هست نزد خدا که من او را شفیع خود کنم نزد او؟ (4) 3206 مؤلّف گوید که: ما در باب اوّل در ذکر ادعیه سجده شکر ذکر کردیم بعض دعاهایی که مناسبت با این فصل داشت (ص 854). ادعیه علل و امراض

1- کافی 2/ 557 ح 6.
2- کافی 2/ 557 ح 20.
3- کافی 2/ 562 ح 21.
4- شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید 20/ 316 شماره 625.

فصل هشتم
در ذکر چند دعایی برای علّتها و مرضها
اوّل: از حضرت صادق علیه السلام منقول است که می‌گویی از برای دردها:
بِسْمِ اللَّهِ وَبِاللّهِ، کَمْ مِنْ نِعْمَةٍ لِلَّهِ، فِی عِرْقٍ ساکِنٍ وَغَیْرِ ساکِنٍ، عَلَی عَبْدٍ شاکِرٍ وَغَیْرِ شاکِرٍ، و می‌گیری ریش خود را به دست راست خود بعد از نماز فریضه و می‌گویی سه مرتبه: اللَّهُمَّ فَرِّجْ عَنِّی کُرْبَتِی، وَعَجِّلْ عافِیَتِی، وَاکْشِفْ ضُرِّی، و حریص باش که این عمل با اشک و گریه باشد (1) 3207.
دوّم: از حضرت صادق علیه السلام منقول است که: بگذار دست بر موضع درد و بگو: بِسْمِ اللَّهِ وَبِاللَّهِ، وَمُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلّا بِاللَّهِ. اللَّهُمَّ امْسَحْ عنِّی مَا أَجِدُ، و مسح می‌کنی به دست راست موضع درد را سه مرتبه (2) 3208.
سیّم: از حضرت امام محمّد باقر علیه السلام مروی است که: امیر المؤمنین علیه السلام مریض شد رسول خدا صلی الله علیه و آله به دیدن او رفت و فرمود به او که: بگو: اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ تَعْجِیلَ عافِیَتِکَ، وَصَبْراً عَلَی بَلِیَّتِکَ، وَخُرُوجاً (3) 3209 إِلَی رَحْمَتِکَ (4) 3210.
چهارم: از حضرت صادق علیه السلام مروی است که: می‌گذاری دست خود را بر موضع درد و می‌گویی سه مرتبه:
اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِحَقِّ الْقُرْآنِ الْعَظِیمِ، الَّذِی نَزَلَ بِهِ الرُّوْحُ الْأَمِینُ، وَهُوَ عِنْدَکَ فِی أُمِّ الْکِتابِ عَلِیٌّ حَکِیمٌ، أَنْ تَشْفِیَنِی بِشِفائِکَ، وَتُدَاوِیَنِی بِدَوَائِکَ، وَتُعافِیَنِی مِنْ بَلائِکَ. و صلوات می‌فرستی بر محمّد و آل محمّد علیهم السلام (5) 3211.
پنجم: از ابو حمزه روایت است که: مرا عارض شد دردی در زانویم پس شکایت کردم آن را

1- کافی 2/ 566 ح 7.
2- کافی 2/ 566 ح 10.
3- أوْ صَبْراً ... أوْ خُرُوجاً: خ ل.
4- کافی 2/ 567 ح 16.
5- کافی 2/ 568 ح 18.

به حضرت امام محمّد باقر علیه السلام، فرمود: هرگاه نماز گزاردی پس بگو:
یَا أَجْوَدَ مَنْ أَعْطَی، وَیَا خَیْرَ مَنْ سُئِلَ، وَیَا أَرْحَمَ مَنِ اسْتُرْحِمَ، ارْحَمْ ضَعْفِی وَقِلَّةَ حِیلَتِی، وَاعْفِنِی مِنْ وَجَعِی، گفت: خواندم آن را و عافیت یافتم (1) .3212
مؤلّف گوید که: ما در اوّل باب سیّم (ص 923) دعاهایی برای علل و اسقام ذکر نمودیم. در بعض احراز و عوذات

1- کافی 2/ 568 ح 19.

فصل نهم

در بعض احراز و عوذات است

و آنچه ذکر می‌شود در این جا پنج چیز است:

اول: روایت شده که شخصی خدمت حضرت صادق علیه السلام شکایت از وحشت کرد، حضرت فرمود: آیا خبر ندهم شما را به چیزی که اگر بگویید آن را وحشت نخواهید کرد در شب و نه در روز؟!

بِسْمِ اللَّهِ وَبِاللَّهِ وَ (1) 3213 تَوَکَّلْتُ عَلَی اللَّهِ، إِنَّهُ مَنْ یَتَوَکَّلْ عَلَی اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ، إِنَّ اللَّهَ بالِغُ أَمْرِهِ، قَدْ جَعَلَ اللَّهُ لِکُلِّ شَیْءٍ قَدْراً. اللَّهُمَّ اجْعَلْنِی فِی کَنَفِکَ وَفِی جِوارِکَ، وَاجْعَلْنِی فِی أَمانِکَ وَفِی مَنْعِکَ.

روایت شده که مردی سی سال این را می‌خواند، شبی آن را ترک کرد عقرب او را در آن شب گزید (2) 3214.

دویّم: روایت شده کسی که شب به روز آورد در خانه یا اطاقی تنها، بخواند آیة الکرسی را و بگوید: اللَّهُمَّ آنِسْ وَحْشَتِی، وَآمِنْ رَوْعَتِی، وَأَعِنِّی عَلَی وَحْدَتِی (3) 3215.

سیّم: روایت است که حضرت رسول صلی الله علیه و آله تعویذ فرمود حسن و حسین علیهما السلام را به این کلمات: أُعِیذُکُما بِکَلِماتِ اللَّهِ التَّامَّةِ، وَأَسْمَائِهِ الْحُسْنَی کُلِّها عامَّةً، مِنْ شَرِّ السَّامَّةِ وَالْهامَّةِ، وَمِنْ شَرِّ کُلِّ عَیْنٍ لامَّةٍ، وَمِنْ شَرِّ حاسِدٍ إِذا حَسَدَ، پس فرمود: همچنین تعویذ می‌کرد حضرت ابراهیم علیه السلام اسماعیل و اسحاق را (4) 3216.

چهارم: روایت شده که در بعضی غزوات اصحاب حضرت‌رسول صلی الله علیه و آله خدمت آن حضرت شکایت کردند از اذیّت کیکها، فرمود در وقتی که به خوابگاه خود روند بگویند:

1- وَ: خ.

2- کافی 2/ 568 ح 1.

3- کافی 2/ 573 ح 13.

4- کافی 2/ 569 ح 3.

أَ یُّهَا الْأَسْوَدُ الْوَثَّابُ، الَّذِی لَایُبالِی غَلَقاً وَلَا باباً، عَزَمْتُ عَلَیْکَ بِأُمِّ الْکِتابِ أَنْ لَاتُؤْذِیَنِی وَأَصْحابِی إِلَی أَنْ یَذْهَبَ اللَّیْلُ، وَیَجِیءَ الصُّبْحُ بِمَا جَاءَ (1) 3217.

پنجم: روایت شده از حضرت امیر المؤمنین علیه السلام که فرمود: چون دیدی سَبُع را یعنی جانور درنده را مانند شیر و پلنگ و گرگ و امثال آنها بگو: أَعُوذُ بِرَبِّ دانْیالَ وَالْجُبِّ، مِنْ کُلِّ أَسَدٍ مُسْتَأْسِدٍ (2) 3218.

و از حضرت صادق علیه السلام مروی است که: چون جانوری درّنده دیدی بخوان در صورت او آیة الکرسی و بگو مر او را: عَزَمْتُ عَلَیْکَ بِعَزِیمَةِ اللَّهِ، وَعَزِیمَةِ مُحَمَّدٍ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ، وَعَزِیمَةِ سُلَیْمَانَ بْنِ داوُدَ، وَعَزِیمَةِ أَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ عَلِیِّ بْنِ أَبِی طالِبٍ عَلَیْهِ السَّلَامُ، وَالْأَئِمَّةِ الطَّاهِرِینَ عَلَیْهِمُ السَّلامُ مِنْ بَعْدِهِ، پس بدرستی که منصرف خواهد شد از تو إن شاء اللّه تعالی (3) 3219.

ششم: روایت شده که حضرت رسول صلی الله علیه و آله به امیرالمؤمنین علیه السلام فرمود: یا علی، هرگاه واقع شدی در ورطه یا بلیّه‌ای بگو: بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِیِّ الْعَظِیمِ، پس بدرستی که خداوند عزّ وجلّ برطرف می‌کند از تو آنچه بخواهد از انواع بلا (4) 3220.

1- کافی 2/ 571 ح 8.

2- کافی 2/ 571 ح 9.

3- کافی 2/ 572 ح 11.

4- کافی 2/ 573 ح 14.

ادعیه برای حوائج دنیا و آخرت

فصل دهم

در ذکر چند دعای مُوجز است که برای حوائج دنیا و آخرت نافع است

و آنچه در این جا ذکر می‌شود سی دعا است:

اوّل: از حضرت صادق علیه السلام مروی است که بگو: اللَّهُمَّ اجْعَلْنِی أَخْشَاکَ کَأَ نِّی أَرَاکَ، وَأَسْعِدْنِی بِتَقْوَاکَ، وَلَا تُشْقِنِی بِنَشْطِی لِمَعاصِیکَ، وَخِرْ لِی فِی قَضائِکَ، وَبارِکْ لِی فِی قَدَرِکَ، حَتَّی لَاأُحِبَّ تَأْخِیرَ مَا عَجَّلْتَ، وَلَا تَعْجِیلَ مَا أَخَّرْتَ، وَاجْعَلْ غِنَایَ فِی نَفْسِی، وَمَتِّعْنِی بِسَمْعِی وَبَصَرِی، وَاجْعَلْهُمَا الْوَارِثَیْنِ مِنِّی، وَانْصُرْنِی عَلَی مَنْ ظَلَمَنِی، وَأَرِنِی فِیهِ قُدْرَتَکَ یَا رَبِّ، وَأَقِرَّ بِذلِکَ عَیْنِی (1) 3221.

دویّم: و نیز از آن حضرت منقول است که بگو: اللَّهُمَّ أَعِنِّی عَلَی هَوْلِ یَوْمِ الْقِیامَةِ وَأَخْرِجْنِی مِنَ الدُّنْیا سالِماً، وَزَوِّجْنِی مِنَ الْحُورِ الْعِینِ، وَاکْفِنِی مَؤُونَتِی وَمَؤُونَةَ عِیالِی وَمَؤُونَةَ النَّاسِ، وَأَدْخِلْنِی بِرَحْمَتِکَ فِی عِبَادِکَ الصَّالِحِینَ (2) 3222.

سیّم: این دعای شریف است که نگاه می‌دارد از گناهان و جامع دنیا و آخرت است:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ، یَا مَنْ أَظْهَرَ الْجَمِیلَ وَسَتَرَ الْقَبِیحَ، وَلَمْ یَهْتِکِ السِّتْرَ عَنِّی، یَا کَرِیمَ الْعَفْوِ، یَا حَسَنَ التَّجَاوُزِ، یَا واسِعَ الْمَغْفِرَةِ، وَیَا باسِطَ الْیَدَیْنِ بِالرَّحْمَةِ، یَا صاحِبَ کُلِّ نَجْوَی، وَیَا مُنْتَهی کُلِّ شَکْوَی، یَا کَرِیمَ الصَّفْحِ، یَا عَظِیمَ الْمَنِّ، یَا مُبْتَدِئَ کُلِّ نِعْمَةٍ قَبْلَ اسْتِحْقاقِها، یَا رَبَّاهُ یَا سَیِّدَاهُ یَا مُوْلَیَاهُ (3) 3223 یَا غایَتَاهُ (4) 3224 یَا غِیَاثاهُ، صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَأَسْأَلُکَ أَنْ لَاتَجْعَلَنِی

1- کافی 2/ 577 ح 1.

2- کافی 2/ 578 ح 2.

3- یا مَوْلاهُ: خ ل.

4- یَا غایَتَاهُ: خ.

فِی النَّارِ. آنگاه می‌طلبی از حق تعالی هرچه بخواهی (1) 3225.
چهارم: از حضرت صادق علیه السلام منقول است که این دعا را خواند:
اللّٰهُمَّ أَ نْتَ ثِقَتِی فِی کُلِّ کُرْبَةٍ، وَأَ نْتَ رَجائِی فِی کُلِّ شِدَّةٍ، وَأَ نْتَ لِی فِی کُلِّ أَمْرٍ نَزَلَ بِی ثِقَةٌ وَعُدَّةٌ، کَمْ مِنْ کَرْبٍ یَضْعُفُ عَنْهُ الْفُؤادُ، وَتَقِلُّ فِیهِ الْحِیلَةُ، وَیَخْذُلُ عَنْهُ الْقَرِیبُ وَالْبَعِیدُ، وَیَشْمَتُ بِهِ الْعَدُوُّ، وَتُعْیِینِی فِیهِ الْأُمُورُ أَ نْزَلْتُهُ بِکَ، وَشَکَوْتُهُ إِلَیْکَ راغِباً فِیهِ عَمَّنْ سِوَاکَ فَفَرَّجْتَهُ وَکَشَفْتَهُ وَکَفَیْتَنِیهِ، فَأَ نْتَ وَلِیُّ کُلِّ نِعْمَةٍ، وَصاحِبُ کُلِّ حاجَةٍ، وَمُنْتَهی کُلِّ رَغْبَةٍ، فَلَکَ الْحَمْدُ کَثِیراً، وَلَکَ الْمَنُّ فاضِلًا (2) 3226.
مؤلّف گوید که: این دعا همان دعای حضرت رسول صلی الله علیه و آله است در یوم بدر و احزاب، و نیز دعای حضرت سیّد الشّهداء علیه السلام است که در روز عاشورا در کربلا خواند (3) 3227.
و غیر از این نیز دو دعای دیگر از آن حضرت مروی است که در آن روز خواندند، که یکی این دعا است که تعلیم حضرت امام زین العابدین علیه السلام فرمود در آن وقتی که او را به سینه خود چسبانید و خونها در بدن مبارکش می‌جوشید، برای حاجت ومهمّ و اندوه وبلاهای سخت و امر عظیم دشوار:
بِحَقِّ یس وَالْقُرْآنِ الْحَکِیمِ، وَبِحَقِّ طه وَالْقُرْآنِ الْعَظِیمِ، یَا مَنْ یَقْدِرُ عَلَی حَوائِجِ السَّائِلِینَ، یَا مَنْ یَعْلَمُ ما فِی الضَّمِیرِ، یَا مُنَفِّساً عَنِ الْمَکْرُوبِینَ، یَا مُفَرِّجاً عَنِ الْمَغْمُومِینَ، یَا راحِمَ الشَّیخِ الْکَبِیرِ، یَا رازِقَ الطِّفْلِ الصَّغِیرِ، یَا مَنْ لَا یَحْتاجُ إِلَی التَّفْسِیرِ، صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَافْعَلْ بِی کَذا وَکَذا. و حاجت خود را بخواه (4) 3228.

1- کافی 2/ 578 ح 4.
2- کافی 2/ 578 ح 5.
3- ارشاد مفید 2/ 96 و تاریخ طبری 5/ 423 و بحار 45/ 4.
4- دعوات راوندی: 54، ح 137 و بحار 95/ 161.

پنجم: از حضرت صادق علیه السلام منقول است که دست خود را به سوی آسمان بلند کرد و گفت:
رَبِّ لَاتَکِلْنِی إِلی نَفْسِی طَرْفَةَ عَیْنٍ أَبَداً، لَاأَ قَلَّ مِنْ ذلِکَ وَلَا أَکْثَرَ (1) 3229.
ششم: و نیز از آن حضرت مروی است که این کلمات را می‌گفت:
ارْحَمْنِی مِمَّا لَاطاقَةَ لِی بِهِ، وَلَا صَبْرَ لِی عَلَیْهِ (2) 3230.
هفتم: از حضرت صادق علیه السلام منقول است که بگو: (3) 3231
لّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِجَلالِکَ وَجَمالِکَ وَکَرَمِکَ، أَنْ تَفْعَلَ بِی کَذا وَکَذا (4) 3232.
هشتم: از فضل بن یونس منقول است که حضرت امام موسی علیه السلام به من فرمود که:
بسیار بگو:
اللّٰهُمَّ لَاتَجْعَلْنِی مِنَ الْمُعَارِینَ، وَلَا تُخْرِجْنِی مِنَ التَّقْصِیرِ (5) 3233.
یعنی خدایا قرار مده مرا از کسانی که ایمانشان عاریه و غیر ثابت است، یا آنکه قرار مده مرا از کسانی که آنها را به خودشان واگذاشته‌ای، مانند ستوری که مهارش را به گردنش افکنند و او را رها کنند به چرا که هر کاری خواهد بکند و هر کجا خواهد برود، و بیرون مکن مرا از تقصیر، یعنی چنان مکن که من خود را مقصّر ندانم، بلکه چنان باشم که همیشه خود را مقصّر درگاه تو بدانم.
نهم: از حضرت امام محمّد باقر علیه السلام مروی است که: حق تعالی آمرزید مردی از اهل بادیه را به سبب این دو کلمه که دعا کرد به آن:
اللّٰهُمَّ إِنْ تُعَذِّبْنِی فَأَهْلٌ لِذلِکَ (6) 3234 أَ نَا، وَ إِنْ تَغْفِرْ لِی فَأَهْلٌ لِذلِکَ (7) 3235 أَ نْتَ (8) 3236.
دهم: از داوود رقّی مروی‌است که گفت: می‌شنیدم از حضرت صادق علیه السلام که بیشتر چیزی که الحاح می‌کرد به آن در دعا می‌خواند خدا را به حقّ پنج تن، یعنی رسول خدا و امیر المؤمنین وفاطمه و حسن و حسین صلوات اللّٰه علیهم (9) 3237.

1- کافی 2/ 581 ح 15.
2- کافی 2/ 585 ح 22.
3- مرکز تحقیقات حج، مفاتیح الجنان، 1جلد، نشر مشعر - تهران.
4- کافی 2/ 579 ح 6.
5- کافی 2/ 579 ح 7.
6- ذلِکَ: خ ل.
7- ذلِکَ: خ ل.

8- كافى 2/ 579 ح 8.
9- كافى 2/ 580 ح 11.

یازدهم: از یزید (1) 3238 صائغ روایت است که: گفتم به حضرت صادق علیه السلام که: بخوان خدا را برای ما، حضرت این دعا را نمود برای ما:
اللَّهُمَّ ارْزُقْهُمْ صِدْقَ الْحَدِیثِ، وَأَداءَ الْأَمانَةِ، وَالْمُحَافَظَةَ عَلَی الصَّلَوَاتِ.
اللَّهُمَّ إِنَّهُمْ أَحَقُّ خَلْقِکَ أَنْ تَفْعَلَهُ بِهِمْ، اللَّهُمَّ افْعَلْهُ بِهِمْ (2) 3239.
دوازدهم: بخواند این دعا را که امیر المؤمنین علیه السلام می‌خواند: اللَّهُمَّ مُنَّ عَلَیَّ بِالتَّوَکُّلِ عَلَیْکَ، وَالتَّفوِیضِ إِلَیْکَ، وَالرِّضا بِقَدَرِکَ، وَالتَّسْلِیمِ لِأَمْرِکَ حَتَّی لَاأُحِبَّ تَعْجِیلَ مَا أَخَّرْتَ، وَلَا تَأْخِیرَ مَا عَجَّلْتَ، یَا رَبَّ الْعالَمِینَ (3) 3240.
سیزدهم: روایت شده که جبرئیل خدمت حضرت رسول صلی الله علیه و آله آمد و عرض کرد که:
پروردگارت می‌فرماید: هرگاه خواستی مرا عبادت کنی روز و شبی حقّ عبادت مرا، دستهای خود را بلند کن به سوی من و بگو:
اللَّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ حَمْداً خالِداً مَعَ خُلُودِکَ، وَلَکَ الْحَمْدُ حَمْداً لَامُنْتَهی لَهُ دُونَ عِلْمِکَ، وَلَکَ الْحَمْدُ حَمْداً لَاأَمَدَ لَهُ دُونَ مَشِیئَتِکَ، وَلَکَ الْحَمْدُ حَمْداً لَا جَزاءَ لِقائِلِهِ إِلّا رِضاکَ. اللَّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ کُلُّهُ، وَلَکَ الْمَنُّ کُلُّهُ، وَلَکَ الْفَخْرُ کُلُّهُ، وَلَکَ الْبَهاءُ کُلُّهُ، وَلَکَ النُّورُ کُلُّهُ، وَلَکَ الْعِزَّةُ کُلُّها، وَلَکَ الْجَبَرُوتُ کُلُّها، وَلَکَ الْعَظَمَةُ کُلُّها، وَلَکَ الدُّنْیا کُلُّها، وَلَکَ الْآخِرَةُ کُلُّها، وَلَکَ اللَّیْلُ وَالنَّهارُ کُلُّهُ، وَلَکَ الْخَلْقُ کُلُّهُ، وَبِیَدِکَ الْخَیْرُ کُلُّهُ، وَ إِلَیْکَ یَرْجِعُ الْأَمْرُ کُلُّهُ، عَلانِیَتُهُ وَسِرُّهُ. اللَّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ حَمْداً أَبَداً، أَ نْتَ حَسَنُ الْبَلاءِ، جَلِیلُ الثَّناءِ، سابِغُ النَّعْماءِ، عَدْلُ الْقَضاءِ، جَزِیلُ الْعَطاءِ، حَسَنُ الْآلاءِ، إِلهٌ فِی الْأَرْضِ، وَ إِلهٌ فِی السَّماءِ. اللَّهُمَ

1- زید: خ ل و کافی.
2- کافی 2/ 580 ح 13 و در آن: وَافْعَلْهُ بِهِمْ.
3- کافی 2/ 580 ح 14.

لَکَ الْحَمْدُ فِی السَّبْعِ الشِّدادِ، وَلَکَ الْحَمْدُ فِی الْأَرْضِ الْمِهادِ، وَلَکَ الْحَمْدُ طاقَةَ الْعِبادِ، وَلَکَ الْحَمْدُ سَعَةَ الْبِلادِ، وَلَکَ الْحَمْدُ فِی الْجِبالِ الْأَوْتادِ، وَلَکَ الْحَمْدُ فِی اللَّیْلِ إِذا یَغْشَی، وَلَکَ الْحَمْدُ فِی النَّهارِ إِذا تَجَلَّی، وَلَکَ الْحَمْدُ فِی الْآخِرَةِ وَالْأُولی، وَلَکَ الْحَمْدُ فِی الْمَثَانِی وَالْقُرْآنِ الْعَظِیمِ، وَسُبْحانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ، وَالْأَرْضُ جَمِیعاً قَبْضَتُهُ یَوْمَ الْقِیامَةِ، وَالسَّمَاوَاتُ مَطْوِیَّاتٌ بِیَمِینِهِ، سُبْحانَهُ وَتَعالَی عَمَّا یُشْرِکُونَ، سُبْحانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ، کُلُّ شَیْ ءٍ هالِکٌ إِلّا وَجْهَهُ، سُبْحانَکَ رَبَّنا وَتَعالَیْتَ وَتَبارَکْتَ وَتَقَدَّسْتَ، خَلَقْتَ کُلَّ شَیْ ءٍ بِقُدْرَتِکَ، وَقَهَرْتَ کُلَّ شَیْ ءٍ بِعِزَّتِکَ، وَعَلَوْتَ فَوْقَ کُلِّ شَیْ ءٍ بِارْتِفاعِکَ، وَغَلَبْتَ کُلَّ شَیْ ءٍ بِقُوَّتِکَ، وَابْتَدَعْتَ کُلَّ شَیْ ءٍ بِحِکْمَتِکَوَعِلْمِکَ، وَبَعَثْتَ الرُّسُلَ بِکُتُبِکَ، وَهَدَیْتَ الصَّالِحِینَ بِإِذْنِکَ، وَأَیَّدْتَ الْمُؤْمِنِینَ بِنَصْرِکَ، وَقَهَرْتَ الْخَلْقَ بِسُلْطانِکَ، لَاإِلهَ إِلَّا أَ نْتَ وَحْدَکَ لَاشَرِیکَ لَکَ، لَانَعْبُدُ غَیْرَکَ، وَلَا نَسْأَلُ إِلّا إِیَّاکَ، وَلَا نَرْغَبُ إِلّا إِلَیْکَ، أَ نْتَ مَوْضِعُ شَکْوَانا، وَمُنْتَهَی رَغْبَتِنا، وَ إِلهُنا وَمَلِیکُنا (1)
.3241

چهاردهم: روایت شده که مردی خدمت حضرت امیر المؤمنین علیه السلام شکایت کرد از دیر شدن جواب دعایش، فرمود: چرا نمی‌خوانی دعای سریع الإجابه را؟ پرسید که: آن کدام دعا است؟ فرمود: بگو:

اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِاسْمِکَ الْعَظِیمِ الْأَعْظَمِ، الْأَجَلِّ الْأَکْرَمِ، الْمَخْزُونِ الْمَکْنُونِ، النُّورِ الْحَقِّ الْبُرْهانِ الْمُبِینِ، الَّذِی هُوَ نُورٌ مَعَ نُورٍ، وَنُورٌ مِنْ نُورٍ، وَنُورٌ فِی نُورٍ، وَنُورٌ عَلَی کُلِ (2) 3242 نُورٍ، وَنُورٌ فَوْقَ کُلِّ نُورٍ، وَنُورٌ تُضِی ءُ بِهِ کُلَ

1- کافی 2/ 581 ح 16.
2- کُلِّ: خ.

ظُلْمَةٍ، وَيُكْسَرُ بِهِ كُلُّ شِدَّةٍ، وَكُلُّ شَيْطانٍ مَرِيدٍ، وَكُلُّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ، لَاتَقِرُّ بِهِ أَرْضٌ، وَلَا تَقُومُ بِهِ سَماءٌ، وَيَأْمَنُ بِهِ كُلُّ خائِفٍ، وَيَبْطُلُ بِهِ سِحْرُ كُلِّ ساحِرٍ، وَبَغْىُ كُلِّ باغٍ، وَحَسَدُ كُلِّ حاسِدٍ، وَيَتَصَدَّعُ (1) 3243 لِعَظَمَتِهِ الْبَرُّ وَالْبَحْرُ، وَيَسْتَقِلُّ بِهِ الْفُلْکُ، حِينَ (2) 3244 يَتَكَلَّمُ بِهِ الْمَلَکُ، فَلا يَكُونُ لِلْمَوجِ عَلَيْهِ سَبِيلٌ، وَهُوَ اسْمُکَ الْأَعْظَمُ الْأَعْظَمُ، الْأَجَلُّ الْأَجَلُّ، النُّورُ الْأَكْبَرُ الَّذِی سَمَّيْتَ بِهِ نَفْسَکَ، وَاسْتَوَيْتَ بِهِ عَلَی عَرْشِکَ، وَأَ تَوَجَّهُ إِلَيْکَ بِمُحَمَّدٍ وَأَهْلِ بَيْتِهِ، وَأَسْأَ لُکَ بِکَ وَبِهِمْ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَنْ تَفْعَلَ بِی كَذا وَكَذا. به جای كذا و كذا حاجت بخواهد (3) 3245.

پانزدهم: از عمرو بن ابی المقدام مروی است كه: حضرت صادق عليه السلام املاء كرد بر من اين دعا را، و اين دعا جامع دنيا و آخرت است، می‌گويی بعد از حمد و ثنای خداوند عزّ وجلّ:

اللَّهُمَّ أَ نْتَ اللَّهُ لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ الْحَلِيمُ الْكَرِيمُ، وَأَ نْتَ اللَّهُ لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ، وَأَ نْتَ اللَّهُ لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ الْواحِدُ الْقَهَّارُ، وَأَ نْتَ اللَّهُ لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ الْمَلِکُ الْجَبَّارُ، وَأَ نْتَ اللَّهُ لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ الرَّحِيمُ الْغَفَّارُ، وَأَ نْتَ اللَّهُ لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ الشَّدِيدُ الْمِحالُ، وَأَ نْتَ اللَّهُ لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ الْكَبِيرُ الْمُتَعالِ، وَأَ نْتَ اللَّهُ لَا إِلهَ إِلّا أَ نْتَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ، وَأَ نْتَ اللَّهُ لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ الْمَنِيعُ الْقَدِيرُ، وَأَ نْتَ اللَّهُ لَا إِلهَ إِلّا أَ نْتَ الْغَفُورُ الشَّكُورُ، وَأَنْتَ اللَّهُ لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ الْحَمِيدُ الْمَجِيدُ، وَأَ نْتَ اللَّهُ لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ الْغَنِیُّ الْحَمِيدُ (4) 3246، وَأَ نْتَ اللَّهُ لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ الْغَفُورُ الْوَدُودُ،

1- وَتَصَدَّعَ: خ.

2- حَتّی: خ ل.

3- كافی 2/ 582 ح 17.

4- وَأَ نْتَ اللَّهُ لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ الْغَنِیُّ الْحَمِيدُ: نسخه.

وَأَ نْتَ اللَّهُ لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ الْحَنَّانُ الْمَنَّانُ، وَأَ نْتَ اللَّهُ لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ الْحَلِيمُ الدَّيَّانُ، وَأَ نْتَ اللَّهُ لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ الْجَوادُ الْماجِدُ، وَأَ نْتَ اللَّهُ لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ الْواحِدُ الْأَحَدُ، وَأَ نْتَ اللَّهُ لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ الْغائِبُ الشَّاهِدُ، وَأَ نْتَ اللَّهُ لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ الظَّاهِرُ الْباطِنُ، وَأَ نْتَ اللَّهُ لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ، تَمَّ نُورُکَ فَهَدَيْتَ، وَبَسَطْتَ يَدَکَ فَأَعْطَيْتَ، رَبَّنا وَجْهُکَ أَکْرَمُ الْوُجُوهِ، وَجِهَتُکَ خَيْرُ الْجِهاتِ، وَعَطِيَّتُکَ أَ فْضَلُ الْعَطايَا وَأَهْنَأُها، تُطاعُ رَبَّنا فَتَشْکُرُ، وَتُعْصى رَبَّنا فَتَغْفِرُ لِمَنْ شِئْتَ، تُجِيبُ الْمُضْطَرِّينَ، وَتَکْشِفُ السُّوءَ، وَتَقْبَلُ التَّوْبَةَ، وَتَعْفُو عَنِ الذُّنُوبِ، لَاتُجَازَى أَيادِيکَ، وَلَا تُحْصى نِعَمُکَ، وَلَا يَبْلُغُ مِدْحَتَکَ قَوْلُ قائِلٍ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَعَجِّلْ فَرَجَهُمْ وَرَوْحَهُمْ وَراحَتَهُمْ وَسُرُورَهُمْ، وَأَذِقْنِى طَعْمَ فَرَجِهِمْ، وَأَهْلِکْ أَعْداءَهُمْ مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ، وَآتِنا فِى الدُّنْيا حَسَنَةً وَفِى الْآخِرَةِ حَسَنَةً، وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ، وَاجْعَلْنا مِنَ الَّذِينَ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ، وَاجْعَلْنِي مِنَ الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ، وَثَبِّتْنِى بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ فِي الْحَياةِ الدُّنْيا وَفِى الْآخِرَةِ، وَبارِکْ لِى فِى الْمَحْيَا وَالْمَماتِ، وَالْمَوْقِفِ وَالنُّشُورِ، وَالْحِسابِ وَالْمِيزانِ وَأَهْوَالِ يَوْمِ الْقِيامَةِ، وَسَلِّمْنِى عَلَى الصِّراطِ، وَأَجِزْنِى (1) 3247 عَلَيْهِ، وَارْزُقْنِى عِلْماً نافِعاً، وَيَقِيناً صادِقاً، وَتُقىً وَبِرّاً وَوَرَعاً وَخَوْفاً مِنْکَ، وَفَرَقاً يُبَلِّغُنِي مِنْکَ زُلْفَى وَلَا يُبَاعِدُنِى عَنْکَ، وَأَحْبِبْنِى وَلَا تُبْغِضْنِى، وَتَوَلَّنِى وَلَا تَخْذُلْنِى، وَأَعْطِنِى مِنْ جَمِيعِ خَيْرِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ مَا عَلِمْتُ مِنْهُ وَما لَمْ أَعْلَمْ، وَأَجِرْنِى مِنَ السُّوءِ كُلِّهِ بِحَذَافِيرِهِ مَا عَلِمْتُ مِنْهُ وَما لَمْ أَعْلَمْ (2) 3248.

1- به فتح همزه و کسر جیم و سکون زاء، یعنی بگذران مرا بر صراط. (منه).

2- کافی 2/ 583 ح 18.

شانزدهم: از معاویة بن عمّار منقول است که: به حضرت صادق علیه السلام عرض کردم که: آیا تخصیص نمی‌دهی مرا به آموختن دعایی؟ فرمود بلی، بگو:
یَا واحِدُ، یَا ماجِدُ، یَا أَحَدُ، یَا صَمَدُ، یَا مَنْ لَمْ یَلِدْ وَلَمْ یُولَدْ وَلَمْ یَکُنْ لَهُ کُفُواً أَحَدٌ، یَا عَزِیزُ یَا کَرِیمُ یَا حَنَّانُ (1) 3249، یَا سامِعَ الدَّعَوَاتِ، یَا أَجْوَدَ مَنْ سُئِلَ، وَیَا خَیْرَ مَنْ أَعْطَی، یَا اللَّهُ یَا اللَّهُ یَا اللَّهُ، قُلْتَ: وَلَقَدْ نَادَانا نُوحٌ فَلَنِعْمَ الْمُجِیبُونَ (2) 3250.
پس حضرت فرمود که: رسول خدا صلی الله علیه و آله می‌گفت: نَعَمْ لَنِعْمَ الْمُجِیبُ أَ نْتَ، وَ نِعْمَ الْمَدْعُوُّ وَ نِعْمَ الْمَسْؤُولُ، أَسْأَ لُکَ بِنُورِ وَجْهِکَ، وَأَسْأَ لُکَ بِعِزَّتِکَ وَقُدْرَتِکَ وَجَبَرُوتِکَ، وَأَسْأَ لُکَ بِمَلَکُوتِکَ وَدِرْعِکَ الْحَصِینَةِ وَبِجَمْعِکَ وَأَرْکانِکَ کُلِّها، وَبِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَبِحَقِّ الْأَوْصِیاءِ بَعْدَ مُحَمَّدٍ، أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَأَنْ تَفْعَلَ بِی کَذا وَکَذا (3) 3251.
هفدهم: روایت شده که شخصی معروف به ابوجعفر از اهل کوفه به حضرت صادق علیه السلام عرض کرد که: مرا دعایی بیاموز که بخوانم آن را، آن حضرت فرمود: بگو:
یَا مَنْ أَرْجُوهُ لِکُلِّ خَیْرٍ، وَیَا مَنْ آمَنُ سَخَطَهُ عِنْدَ کُلِّ عَسْرَةٍ، وَیَا مَنْ یُعْطِی بِالْقَلِیلِ الْکَثِیرَ، یَا مَنْ أَعْطَی مَنْ سَأَلَهُ تَحَنُّناً مِنْهُ وَرَحْمَةً، یَا مَنْ أَعْطَی مَنْ لَمْ یَسْأَلْهُ وَلَمْ یَعْرِفْهُ، صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ (4) 3252 وَأَعْطِنِی بِمَسْأَلَتِی مِنْ جَمِیعِ خَیْرِ الدُّنْیا، وَجَمِیعِ خَیْرِ الْآخِرَةِ، فَإِنَّهُ غَیْرُ مَنْقُوصٍ مَا أَعْطَیْتَنِی، وَزِدْنِی مِنْ

1- در کافی: یَا حَنَّانُ یا مَنّانُ.
2- صافّات: 37/ 75.
3- کافی 2/ 584 ح 19.
4- وَآلِهِ: خ ل.

سَعَةِ فَضْلِکَ یَا کَرِیمُ (1) .3253
هیجدهم: روایت شده که حضرت امام محمّد باقر علیه السلام این دعا را تعلیم برادرش عبداللّه بن علی فرمود:
اللَّهُمَّ ارْفَعْ ظَنِّی صاعِداً وَلَا تُطْمِعْ فِیَّ عَدُوّاً وَلَا حاسِداً وَاحْفَظْنِی قائِماً وَقاعِداً وَیَقْظاناً وَرَاقِداً. اللّهُمَّ اغْفِرْ لِی وَارْحَمْنِی، وَاهْدِنِی سَبِیلَکَ الْأَقْوَمَ، وَقِنِی حَرَّ جَهَنَّمَ، وَاحْطُطْ عَنِّی الْمَغْرَمَ وَالْمَأْ ثَمَ، وَاجْعَلْنِی مِنْ خِیارِ الْعالَمِ (2) .3254
نوزدهم: روایت شده که این دعاء الحاح است: اللَّهُمَّ رَبَّ السَّماواتِ السَّبْعِ وَما بَیْنَهُنَّ، وَرَبَّ الْعَرْشِ الْعَظِیمِ، وَرَبَّ جَبْرَئِیلَ وَمِیکائِیلَ وَ إِسْرافِیلَ، وَرَبَّ الْقُرْآنِ الْعَظِیمِ، وَرَبَّ مُحَمَّدٍ خاتَمِ النَّبِیِّینَ، إِنِّی أَسْأَ لُکَ بِالَّذِی تَقُومُ بِهِ السَّماءُ، وَبِهِ تَقُومُ الْأَرْضُ، وَبِهِ تُفَرِّقُ بَیْنَ الْجَمْعِ، وَبِهِ تَجْمَعُ بَیْنَ الْمُتَفَرِّقِ، وَبِهِ تَرْزُقُ الْأَحْیاءَ، وَبِهِ أَحْصَیْتَ عَدَدَ الرِّمالِ، وَوَزْنَ الْجِبالِ، وَکَیْلَ الْبُحُورِ، پس صلوات می‌فرستی بر محمّد وآل محمّد و سؤال می‌کنی حاجت خود را و الحاح و اصرار می‌کنی در طلب حاجت خود (3) .3255
بیستم: از ثقه جلیل ابن ابی‌یعفور روایت شده که حضرت صادق علیه السلام این دعا را می‌خواند:
اللَّهُمَّ امْلَأْ قَلْبِی حُبّاً لَکَ، وَخَشْیَةً مِنْکَ وَتَصْدِیقاً، وَإِیماناً بِکَ، وَفَرَقاً (4) 3256 مِنْکَ، وَشَوْقاً إِلَیْکَ، یَا ذَا الْجَلالِ وَالْإِکْرامِ. اللّهُمَّ حَبِّبْ إِلَیَّ لِقاءَکَ، وَاجْعَلْ لِی فِی لِقائِکَ خَیْرَ الرَّحْمَةِ وَالْبَرَکَةِ، وَأَ لْحِقْنِی بِالصَّالِحِینَ، وَلَا تُؤَخِّرْنِی مَعَ الْأَشْرَارِ، وَأَ لْحِقْنِی بِصالِحِ مَنْ مَضَی، وَاجْعَلْنِی مَعَ صالِحِ (5) 3257 مَنْ بَقِیَ، وَخُذْ بِی

1- کافی 2/ 584 ح 20.
2- کافی 2/ 585 ح 21.
3- کافی 2/ 585 ح 23.
4- فَرَقاً: ترس.
5- صالِحِ: خ.

سَبِيلَ الصَّالِحِينَ، وَأَعِنِّى عَلَى نَفْسِى بِما تُعِينُ بِهِ الصَّالِحِينَ عَلَى أَ نْفُسِهِمْ، وَلَا تَرُدَّنِى فِى سُوءٍ اسْتَنْقَذْتَنِى مِنْهُ يَا رَبَّ الْعالَمِينَ، أَسْأَ لُکَ إِيماناً لَاأَجَلَ لَهُ دُونَ لِقائِکَ تُحْيِينِى وَتُمِيتُنِى عَلَيْهِ، وَتَبْعَثُنِى عَلَيْهِ إِذا بَعَثْتَنِى، وَأَبْرِئْ قَلْبِى مِنَ الرِّياءِ وَالسُّمْعَةِ وَالشَّکِّ فِى دِينِکَ.

اللَّهُمَّ أَعْطِنِى نَصْراً فِى دِينِکَ، وَقُوَّةً فِى عِبادَتِکَ، وَفَهْماً فِى خَلْقِکَ، وَكِفْلَيْنِ مِنْ رَحْمَتِکَ، وَبَيِّضْ وَجْهِى بِنُورِکَ، وَاجْعَلْ رَغْبَتِى فِيما عِنْدَکَ، وَتَوَفَّنِى فِى سَبِيلِکَ عَلَى مِلَّتِکَ وَمِلَّةِ رَسُو لِکَ. اللَّهُمَّ إِنِّى أَعُوذُ بِکَ مِنَ الْكَسَلِ، وَالْهَرَمِ، وَالْجُبْنِ، وَالْبُخْلِ، وَالْغَفْلَةِ، وَالْقَسْوَةِ، وَالْفَتْرَةِ، وَالْمَسْكَنَةِ، وَأَعُوذُ بِکَ يَا رَبِّ مِنْ نَفْسٍ لَاتَشْبَعُ، وَمِنْ قَلْبٍ لَايَخْشَعُ، وَمِنْ دُعاءٍ لَايُسْمَعُ، وَمِنْ صَلاةٍ لَاتَنْفَعُ، وَأُعِيذُ بِکَ نَفْسِى وَأَهْلِى وَذُرِّيَّتِى مِنَ الشَّيْطانِ الرَّجِيمِ. اللَّهُمَّ إِنَّهُ لَايُجِيرُنِى مِنْکَ أَحَدٌ، وَلَا أَجِدُ مِنْ دُو نِکَ مُلْتَحَداً، فَلا تَخْذُلْنِى وَلَا تَرُدَّنِى فِى هَلَكَةٍ، وَلَا تَرُدَّنِى بِعَذَابٍ، أَسْأَ لُکَ الثَّبَاتَ عَلَى دِينِکَ، وَالتَّصْدِيقَ بِكِتابِکَ، وَاتِّبَاعَ رَسُو لِکَ. اللَّهُمَّ اذْكُرْنِى بِرَحْمَتِکَ، وَلَا تَذْكُرْنِى بِخَطِيئَتِى، وَتَقَبَّلْ مِنِّى، وَزِدْنِى مِنْ فَضْلِکَ، إِنِّى إِلَيْکَ راغِبٌ. اللَّهُمَّ اجْعَلْ ثَوَابَ مَنْطِقِى وَثَوَابَ مَجْلِسِى رِضاکَ عَنِّى، وَاجْعَلْ عَمَلِى وَدُعائِى خالِصاً لَکَ، وَاجْعَلْ ثَوابِىَ الْجَنَّةَ بِرَحْمَتِکَ، وَاجْمَعْ لِى جَمِيعَ مَا سَأَلْتُکَ، وَزِدْنِى مِنْ فَضْلِکَ إِنِّى إِلَيْکَ راغِبٌ. اللَّهُمَّ غارَتِ النُّجُومُ، وَنامَتِ الْعُيُونُ، وَأَ نْتَ الْحَىُّ الْقَيُّوْمُ، لَا يُوَارِى مِنْکَ لَيْلٌ ساجٍ، وَلَا سَماءٌ ذاتُ أَبْراجٍ، وَلَا أَرْضٌ ذاتُ مِهادٍ، وَلَا بَحْرٌ لُجِىٌّ، وَلَا ظُلُماتٌ بَعْضُها فَوْقَ بَعْضٍ، تُدْلِجُ الرَّحْمَةَ عَلَى مَنْ تَشاءُ مِنْ خَلْقِکَ، تَعْلَمُ خائِنَةَ الْأَعْيُنِ وَما تُخْفِى الصُّدُورُ، أَشْهَدُ بِما شَهِدْتَ بِهِ عَلَى نَفْسِکَ،

وَشَهِدَتْ مَلائِکَتُکَ وَأُولُوا الْعِلْمِ، لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ، وَمَنْ لَمْ يَشْهَدْ عَلَى مَا شَهِدْتَ عَلَى نَفْسِکَ وَشَهِدَتْ مَلائِکَتُکَ وَأُولُوا الْعِلْمِ، فَاكْتُبْ شَهادَتِی مَكانَ شَهادَتِهِ. اللَّهُمَّ أَ نْتَ السَّلامُ، وَمِنْکَ السَّلامُ، أَسْأَ لُکَ يَا ذَا الْجَلالِ وَالْإِكْرَامِ أَنْ تَفُکَّ رَقَبَتِی مِنَ النَّارِ (1) 3258.

مؤلّف گويد كه: اين دعا را شيخ طوسى در مصباح بعد از ركعت چهارم نافله شب ذكر فرموده، و علّامه مجلسى روايتى از حضرت صادق عليه السلام نقل كرده كه فرموده: اين دعا را در نماز وتر بخوان (2) 3259.

بيست و يكم: روايت شده كه اين دعاى ابوذر است كه جبرئيل به حضرت‌رسول صلى الله عليه و آله عرض كرده كه آن معروف است نزد اهل آسمان:

اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ الْأَمْنَ وَالْإِيمانَ، وَالتَّصْدِيقَ بِنَبِيِّکَ، وَالْعافِيَةَ مِنْ جَمِيعِ الْبَلاءِ، وَالشُّكْرَ عَلَى الْعافِيَةِ، وَالْغِنَى عَنْ شِرَارِ النَّاسِ (3) 3260.

بيست و دويّم: از ابو حمزه روايت است كه گفت: گرفتم اين دعا را از حضرت امام محمّد باقر عليه السلام، و آن حضرت اين دعا را جامع مى‌ناميد:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ، أَشْهَدُ أَنْ لَاإِلهَ إِلّا اللَّهُ، وَحْدَهُ لَاشَرِيکَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، آمَنْتُ بِاللَّهِ وَبِجَمِيعِ رُسُلِهِ، وَبِجَمِيعِ ما أُ نْزِلَ بِهِ (4) 3261 عَلَى جَمِيعِ الرُّسُلِ، وَأَنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ، وَ لِقاءَهُ حَقٌّ، وَصَدَقَ اللَّهُ وَبَلَّغَ الْمُرْسَلُونَ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعالَمِينَ، وَسُبْحانَ اللَّهِ كُلَّما سَبَّحَ اللَّهَ شَیْ‌ءٌ، وَكَما يُحِبُّ اللَّهُ أَنْ يُسَبَّحَ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ كُلَّما حَمِدَ اللَّهَ شَیْ‌ءٌ، وَكَما يُحِبُّ اللَّهُ أَنْ

1- كافى 2/ 585- 587 ح 24.

2- مصباح المتهجّد: 143 و بحار 87/ 271.

3- كافى 2/ 587 ح 25.

4- بِهِ: نسخه.

يُحْمَدَ، وَلَا إِلهَ إِلّا اللَّهُ كُلَّما هَلَّلَ اللَّهَ شَیْ ءٌ، وَكَما يُحِبُّ اللَّهُ أَنْ يُهَلَّلَ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ كُلَّما كَبَّرَ اللَّهَ شَیْ ءٌ، وَكَما يُحِبُّ اللَّهُ أَنْ يُكَبَّرَ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ مَفاتِيحَ الْخَيْرِ وَخَوَاتِيمَهُ، وَسَوَابِغَهُ، وَفَوَائِدَهُ، وَبَرَكاتِهِ، وَما بَلَغَ عِلْمَهُ عِلْمِی، وَما قَصَرَ عَنْ إِحْصائِهِ حِفْظِی، اللَّهُمَّ انْهَجْ لِی أَسْبابَ مَعْرِفَتِهِ، وَافْتَحْ لِی أَبْوَابَهُ، وَغَشِّنِی بَرَكاتِ رَحْمَتِکَ، وَمُنَّ عَلَیَّ بِعِصْمَةٍ عَنِ الْإِزالَةِ عَنْ دِينِکَ، وَطَهِّرْ قَلْبِی مِنَ الشَّکِّ، وَلَا تَشْغَلْ قَلْبِی بِدُنْيایَ، وَعاجِلِ مَعاشِی عَنْ آجِلِ ثَوابِ آخِرَتِی، وَاشْغَلْ قَلْبِی بِحِفْظِ مَا لَاتَقْبَلُ مِنِّی جَهْلَهُ، وَذَ لِّلْ لِكُلِّ خَيْرٍ لِسانِی، وَطَهِّرْ قَلْبِی مِنَ الرِّياءِ، وَلَا تُجْرِهِ فِی مَفاصِلِی، وَاجْعَلْ عَمَلِی خالِصاً لَکَ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَعُوذُ بِکَ مِنَ الشَّرِّ وَأَ نْواعِ الْفَواحِشِ كُلِّها، ظاهِرِها وَباطِنِها وَغَفَلاتِها، وَجَمِيعِ مَا يُرِيدُنِی بِهِ الشَّيْطانُ الرَّجِيمُ، وَما يُرِيدُنِی بِهِ السُّلْطانُ الْعَنِيدُ، مِمَّا أَحَطْتَ بِعِلْمِهِ، وَأَ نْتَ الْقادِرُ عَلَى صَرْفِهِ عَنِّی. اللَّهُمَّ إِنِّی أَعُوذُ بِکَ مِنْ طَوارِقِ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ، وَزَوَابِعِهِمْ وَبَوائِقِهِمْ، وَمَكائِدِهِمْ، وَمَشاهِدِ الْفَسَقَةِ مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ، وَأَنْ أَسْتَزَلَّ عَنْ دِينِی فَتَفْسُدَ عَلَیَّ آخِرَتِی، وَأَنْ يَكُونَ ذلِکَ مِنْهُمْ ضَرَراً عَلَیَّ فِی مَعاشِی، أَوْ يَعْرِضَ بَلاءٌ يُصِيبُنِی مِنْهُمْ لَاقُوَّةَ لِی بِهِ، وَلَا صَبْرَ لِی عَلَى احْتِمالِهِ، فَلا تَبْتَلِيَنِّی يَا إِلهِی بِمُقَاسَاتِهِ، فَيَمْنَعُنِی ذلِکَ عَنْ ذِكْرِکَ، وَيَشْغَلُنِی عَنْ عِبادَتِکَ، أَ نْتَ الْعاصِمُ الْمانِعُ الدَّافِعُ الْواقِی مِنْ ذلِکَ كُلِّهِ، أَسْأَ لُکَ اللَّهُمَّ الرَّفاهِيَّةَ فِی مَعِيشَتِی مَا أَبْقَيْتَنِی، مَعِيشَةً أَ قْوى بِها عَلَى طاعَتِکَ، وَأَبْلُغُ بِها رِضْوَانَکَ، وَأَصِيرُ بِها إِلَى دارِ الْحَيَوانِ غَداً، وَلَا تَرْزُقْنِی

رِزْقاً يُطْغِينِى، وَلَا تَبْتَلِيَنِّى (1) 3262 بِفَقْرٍ أَشْقَى بِهِ، مُضَيَّقاً عَلَىَّ، أَعْطِنِى حَظّاً وافِراً فِى آخِرَتِى، وَمَعاشاً واسِعاً هَنِيئاً مَرِيئاً فِى دُنْيایَ، وَلَا تَجْعَلِ الدُّنْيا عَلَىَّ سِجْناً، وَلَا تَجْعَلْ فِراقَها عَلَىَّ حُزْناً، أَجِرْنِى مِنْ فِتْنَتِها، وَاجْعَلْ عَمَلِى فِيها مَقْبُولًا، وَسَعْيِى فِيها مَشْكُوراً. اللَّهُمَّ وَمَنْ أَرادَنِى بِسُوءٍ فَأَرِدْهُ بِمِثْلِهِ، وَمَنْ كادَنِى فِيها فَكِدْهُ، وَاصْرِفْ عَنِّى هَمَّ مَنْ أَدْخَلَ عَلَىَّ هَمَّهُ، وَامْكُرْ بِمَنْ مَكَرَ بِى، فَإِنَّکَ خَيْرُ الْماكِرِينَ، وَافْقَأْ عَنِّى عُيُونَ الْكَفَرَةِ الظَّلَمَةِ، وَالطُّغاةِ الْحَسَدَةِ. اللَّهُمَّ وَأَ نْزِلْ عَلَىَّ مِنْکَ السَّكِينَةَ (2) 3263، وَأَ لْبِسْنِى دِرْعَکَ الْحَصِينَةَ، وَاحفَظْنِى بِسِرِّکَ الْوَاقِى، وَجَلِّلْنِى عافِيَتَکَ النَّافِعَةَ، وَصَدِّقْ قَوْلِى وَفِعالِى، وَبارِكْ لِى فِى‌وُلَدِى وَأَهْلِى وَمالِى. اللَّهُمَّ مَاقَدَّمْتُ وَمَا أَخَّرْتُ وَمَا أَغْفَلْتُ وَمَا تَعَمَّدْتُ وَمَا تَوَانَيْتُ وَمَا أَعْلَنْتُ وَمَا أَسْرَرْتُ فَاغْفِرْهُ لِى، يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ (3) 3264.

بيست وسيّم: از محمّد بن مسلم روايت است كه حضرت امام محمّد باقر عليه السلام فرمود: بخوان:

اللَّهُمَّ أَوْسِعْ عَلَىَّ فِى رِزْقِى، وَامْدُدْ لِى فِى عُمْرِى، وَاغْفِرْ لِى ذَ نْبِى، وَاجْعَلْنِى مِمَّنْ تَنْتَصِرُ بِهِ لِدِينِکَ، وَلَا تَسْتَبْدِلْ بِى غَيْرِى (4) 3265.

بيست و چهارم: روايت شده كه حضرت صادق عليه السلام اين دعا را مى‌خواندند:

يَا مَنْ يَشْكُرُ الْيَسِيرَ، وَيَعْفُو عَنِ الْكَثِيرِ، وَهُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ، اغْفِرْ لِیَ الذُّنُوبَ الَّتِى ذَهَبَتْ لَذَّتُها، وَبَقِيَتْ تَبِعَتُها (5) 3266.

بيست و پنجم: و نيز روايت شده كه آن حضرت اين دعا را مى‌خواندند: يَا نُورُ، يَا

1- در كافى: وَلَا تَبْتَلِنِى.

2- سَكِينَةً: خ ل.

3- كافى 2/ 587- 589 ح 26.

4- كافى 2/ 589 ح 27.

5- كافى 2/ 589 ح 28.

قُدُّوْسُ، یَا أَوَّلَ الْأَوَّلِینَ، وَیَا آخِرَ الْآخِرِینَ، یَا رَحْمنُ یَا رَحِیمُ، اغْفِرْ لِیَ الذُّنُوبَ الَّتِی تُغَیِّرُ النِّعَمَ، وَاغْفِرْ لِیَ الذُّنُوبَ الَّتِی تُحِلُّ النِّقَمَ، وَاغْفِرْ لِیَ الذُّنُوبَ الَّتِی تَهْتِکُ الْعِصَمَ، وَاغْفِرْ لِیَ الذُّنُوبَ الَّتِی تُنْزِلُ الْبَلاءَ، وَاغْفِرْ لِیَ الذُّنُوبَ الَّتِی تُدِیلُ الْأَعْداءَ، وَاغْفِرْ لِیَ الذُّنُوبَ الَّتِی تُعَجِّلُ الْفَناءَ، وَاغْفِرْ لِیَ الذُّنُوبَ الَّتِی تَقْطَعُ الرَّجاءَ، وَاغْفِرْ لِیَ الذُّنُوبَ الَّتِی تُظْلِمُ الْهَواءَ، وَاغْفِرْ لِیَ الذُّنُوبَ الَّتِی تَکْشِفُ الْغِطاءَ، وَاغْفِرْ لِیَ الذُّنُوبَ الَّتِی تَرُدُّ الدُّعاءَ، وَاغْفِرْ لِیَ الذُّنُوبَ الَّتِی تَرُدُّ غَیْثَ السَّماءِ (1) 3267.

بیست و ششم: و نیز این دعا از آن حضرت منقول است: یَا عُدَّتِی فِی کُرْبَتِی، وَیَا صاحِبِی فِی شِدَّتِی، وَیَا وَ لِیِّی فِی نِعْمَتِی، وَیَا غِیاثِی فِی رَغْبَتِی.

فرموده: و این دعا دعاء امیر المؤمنین علیه السلام است: اللَّهُمَّ کَتَبْتَ الْآثارَ، وَعَلِمْتَ الْأَخْبارَ، وَاطَّلَعْتَ عَلَی الْأَسْرَارِ، فَحُلْتَ بَیْنَنا وَبَیْنَ الْقُلُوبِ، فَالسِّرُّ عِنْدَکَ عَلانِیَةٌ، وَالْقُلُوبِ إِلَیْکَ مُفْضاةٌ، وَ إِنَّما أَمْرُکَ لِشَیْءٍ إِذا أَرَدْتَهُ أَنْ تَقُولَ لَهُ کُنْ فَیَکُونُ، فَقُلْ بِرَحْمَتِکَ لِطاعَتِکَ أَنْ تَدْخُلَ فِی کُلِّ عُضْوٍ مِنْ أَعْضائِی، وَلَا تُفارِقَنِی حَتَّی أَلْقَاکَ، وَقُلْ بِرَحْمَتِکَ لِمَعْصِیَتِکَ أَنْ تَخْرُجَ مِنْ کُلِّ عُضْوٍ مِنْ أَعْضائِی فَلا تُقَرِّبَنِی حَتَّی أَلْقَاکَ، وَارْزُقْنِی مِنَ الدُّنْیا، وَزَهِّدْنِی فِیها، وَلَا تَزْوِها (2) 3268 عَنِّی، وَرَغْبَتِی فِیها یَا رَحْمنُ (3) 3269.

بیست و هفتم: علیّ بن ابراهیم از پدرش از ابن محبوب از علاء بن رزین از عبدالرّحمان

1- کافی 2/ 589 ح 29.

2- این جمله مقابل جمله اوّل است، حاصلش آن است که: چنان مکن که دنیا را از من بگیری و رغبت من به دنیا باشد، بلکه دنیا را به من بده و رغبتم را بگیر که زهد در آن ورزم. (منه).

3- کافی 2/ 590 ح 30.

بن سیابه روایت کرده که گفت: عطا کرد حضرت صادق علیه السلام به من این دعا را:
الْحَمْدُ لِلَّهِ وَ لِیِّ الْحَمْدِ وَأَهْلِهِ، وَمُنْتَهاهُ وَمَحَلِّهِ، أَخْلَصَ مَنْ وَحَّدَهُ، وَاهْتَدَی مَنْ عَبَدَهُ، وَفازَ مَنْ أَطاعَهُ، وَأَمِنَ الْمُعْتَصِمُ بِهِ. اللَّهُمَّ یَا ذَا الْجُودِ وَالْمَجْدِ، وَالثَّناءِ الْجَمِیلِ وَالْحَمْدِ، أَسْأَلُکَ مَسْأَلَةَ مَنْ خَضَعَ لَکَ بِرَقَبَتِهِ، وَرَغَمَ لَکَ أَ نْفَهُ، وَعَفَّرَ لَکَ وَجْهَهُ، وَذَ لَّلَ لَکَ نَفْسَهُ، وَفاضَتْ مِنْ (1) 3270 خَوْفِکَ دُمُوعُهُ، وَتَرَدَّدَتْ عَبْرَتُهُ، وَاعْتَرَفَ لَکَ بِذُنُوبِهِ، وَفَضَحَتْهُ عِنْدَکَ خَطِیئَتُهُ، وَشَأَ نَتْهُ عِنْدَکَ جَرِیرَتُهُ، فَضَعُفَتْ (2) 3271 عِنْدَ ذلِکَ قُوَّتُهُ، وَقَلَّتْ حِیلَتُهُ، وَانْقَطَعَتْ عَنْهُ أَسْبابُ خَدَائِعِهِ، وَاضْمَحَلَّ عَنْهُ کُلُّ باطِلٍ، وَأَ لْجَأَتْهُ ذُ نُوبُهُ إِلَی ذُلِّ مَقامِهِ بَیْنَ یَدَیْکَ، وَخُضُوعِهِ لَدَیْکَ، وَابْتِهَالِهِ إِلَیْکَ. أَسْأَ لُکَ اللَّهُمَّ سُؤالَ مَنْ هُوَ بِمَنْزِلَتِهِ، أَرْغَبُ إِلَیْکَ کَرَغْبَتِهِ، وَأَ تَضَرَّعُ إِلَیْکَ کَتَضَرُّعِهِ، وَأَبْتَهِلُ إِلَیْکَ کَأَشَدِّ ابْتِهالِهِ.
اللَّهُمَّ فَارْحَمِ اسْتِکانَةَ مَنْطِقِی، وَذُلَّ مَقامِی، وَمَجْلِسِی وَخُضُوعِی إِلَیْکَ بِرَقَبَتِی. أَسْأَ لُکَ اللَّهُمَّ الْهُدَی مِنَ الضَّلالَةِ، وَالْبَصِیرَةَ مِنَ الْعَمَی، وَالرُّشْدَ مِنَ الْغِوَایَةِ. وَأَسْأَ لُکَ اللَّهُمَّ أَکْثَرَ الْحَمْدِ عِنْدَ الرَّخاءِ، وَأَجْمَلَ الصَّبْرِ عِنْدَ الْمُصِیبَةِ، وَأَ فْضَلَ الشُّکْرِ عِنْدَ مَوْضِعِ الشُّکْرِ، وَالتَّسْلِیمَ عِنْدَ الشُّبُهاتِ. وَأَسْأَ لُکَ الْقُوَّةَ فِی طاعَتِکَ، وَالضَّعْفَ عَنْ مَعْصِیَتِکَ، وَالْهَرَبَ إِلَیْکَ مِنْکَ، وَالتَّقَرُّبَ إِلَیْکَ رَبِّ لِتَرْضَی، وَالتَّحَرِّیَ لِکُلِّ مَا یُرْضِیکَ عَنِّی فِی إِسْخاطِ خَلْقِکَ، الْتِماساً لِرِضَاکَ، رَبِّ مَنْ أَرْجُوهُ إِنْ لَمْ تَرْحَمْنِی؟ أَوْ مَنْ یَعُودُ عَلَیَّ إِنْ أَ قْصَیْتَنِی؟ أَوْ مَنْ یَنْفَعُنِی عَفْوُهُ إِنْ عاقَبْتَنِی؟ أَوْ مَنْ آمُلُ عَطایاهُ إِنْ حَرَمْتَنِی؟ أَوْ مَنْ یَمْلِکُ کَرَامَتِی إِنْ

1- عَن: خ ل.
2- مصدر: وَضَعُفَتْ.

أَهَنْتَنِی؟ أَوْ مَنْ یَضُرُّنِی هَوانُهُ إِنْ أَکْرَمْتَنِی؟ رَبِّ مَا أَسْوَأَ فِعْلِی، وَأَ قْبَحَ عَمَلِی، وَأَ قْسَی قَلْبِی، وَأَطْوَلَ أَمَلِی، وَأَ قْصَرَ أَجَلِی، وَأَجْرَأَنِی عَلَی عِصْیانِ مَنْ خَلَقَنِی! رَبِّ وَما أَحْسَنَ بَلاءَکَ عِنْدِی، وَأَظْهَرَ نَعْماءَکَ عَلَیَّ! کَثُرَتْ عَلَیَّ مِنْکَ النِّعَمُ فَمَا أُحْصِیها، وَقَلَّ مِنِّی الشُّکْرُ فِیما أَوْلَیْتَنِیهِ، فَبَطِرْتُ (1) 3272 بِالنِّعَمِ، وَتَعَرَّضْتُ لِلنِّقَمِ، وَسَهَوْتُ عَنِ الذِّکْرِ، وَرَکِبْتُ الْجَهْلَ بَعْدَ الْعِلْمِ، وَجُزْتُ مِنَ الْعَدْلِ إِلَی الظُّلْمِ، وَجاوَزْتُ الْبِرَّ إِلَی الْإِثْمِ، وَصِرْتُ إِلَی اللَّهْوِ مِنَ الْخَوْفِ وَالْحَزَنِ، فَما أَصْغَرَ حَسَناتِی وَأَ قَلَّها فِی کَثْرَةِ ذُ نُوبِی، وَأَعْظَمَها عَلَی قَدْرِ صِغَرِ خَلْقِی، وَضَعْفِ رُکْنِی. رَبِّ وَما أَطْوَلَ أَمَلِی فِی قِصَرِ أَجَلِی، وَأَ قْصَرَ أَجَلِی فِی بُعْدِ أَمَلِی، وَما أَ قْبَحَ سَرِیرَتِی فِی عَلانِیَتِی! رَبِّ لَاحُجَّةَ لِی إِنِ احْتَجَجْتُ، وَلَا عُذْرَ لِی إِنِ اعْتَذَرْتُ، وَلَا شُکْرَ عِنْدِی إِنِ ابْتَلَیْتُ (2) 3273، وَأُوْلِیتُ إِنْ لَمْ تُعِنِّی عَلَی شُکْرِ مَا أَوْلَیْتَ، رَبِّی (3) 3274 مَا أَخَفَّ مِیزانِی غَداً إِنْ لَمْ تُرَجِّحْهُ، وَأَزَلَّ لِسانِی إِنْ لَمْ تُثَبِّتْهُ، وَأَسْوَدَ وَجْهِی إِنْ لَمْ تُبَیِّضْهُ! رَبِّ کَیْفَ لِی بِذُ نُوبِیَ الَّتِی سَلَفَتْ مِنِّی؟ قَدْ هُدَّتْ لَها أَرْکانِی، رَبِّ کَیْفَ أَطْلُبُ شَهَواتِ الدُّنْیا، وَأَبْکِی عَلَی خَیْبَتِی فِیها وَلَا أَبْکِی وَتَشْتَدُّ حَسَراتِی عَلَی عِصْیانِی وَتَفْرِیطِی؟

رَبِّ دَعَتْنِی دَواعِی الدُّنْیا فَأَجَبْتُها سَرِیعاً، وَرَکَنْتُ إِلَیْها طائِعاً، وَدَعَتْنِی دَواعِی الْآخِرَةِ فَتَثَبَّطْتُ عَنْها، وَأَبْطَأْتُ فِی الْإِجابَةِ وَ الْمُسارَعَةِ إِلَیْها کَما سارَعْتُ إِلی دَواعِی الدُّنْیا، وَحُطامِهَا الْهامِدِ، وَهَشِیمِهَا الْبَائِدِ، وَسَرابِهَا (4) 3275 الذَّاهِبِ، رَبِّ خَوَّفْتَنِی وَشَوَّقْتَنِی وَاحْتَجَجْتَ عَلَیَّ بِرِقِّی، وَتَکَفَّلْتَ لِی بِرِزْقِی،

1- البطر: شدّت خوشحالی.

2- أُبلِیتُ: خ.

3- مصدر: رَبِّ.

4- وَشَرابِها: خ ل.

فَأَمِنْتُ خَوْفَکَ، وَتَثَبَّطْتُ عَنْ تَشْوِیقِکَ وَلَمْ أَ تَّکِلْ عَلَی ضَمانِکَ، وَتَهاوَنْتُ بِاحْتِجاجِکَ. اللَّهُمَّ فَاجْعَلْ أَمْنِی مِنْکَ فِی هذِهِ الدُّنْیا خَوْفاً، وَحَوِّلْ تَثَبُّطِی شَوْقاً، وَتَهاوُنِی بِحُجَّتِکَ فَرَقاً مِنْکَ، ثُمَّ رَضِّنِی بِما قَسَمْتَ لِی مِنْ رِزْقِکَ، یَا کَرِیمُ أَسْأَ لُکَ بِاسْمِکَ الْعَظِیمِ، رِضاکَ عِنْدَ السُّخْطَةِ، وَالْفُرْجَةَ عِنْدَ الْکُرْبَةِ، وَالنُورَ عِنْدَ الظُّلْمَةِ، وَالْبَصِیرَةَ عِنْدَ تَشَبُّهِ (1) 3276 الْفِتْنَةِ، رَبِّ اجْعَلْ جُنَّتِی مِنْ خَطَایَایَ حَصِینَةً، وَدَرَجاتِی فِی الْجِنانِ رَفِیعَةً، وَأَعْمالِی کُلَّها مُتَقَبَّلَةً، وَحَسَناتِی مُضاعَفَةً زَاکِیَةً، أَعُوذُ بِکَ مِنَ الْفِتَنِ کُلِّها، مَا ظَهَرَ مِنْها وَما بَطَنَ، وَمِنْ رَفِیعِ الْمَطْعَمِ وَالْمَشْرَبِ، وَمِنْ شَرِّ مَا أَعْلَمُ وَمِنْ شَرِّ مَا لَاأَعْلَمُ، وَأَعُوذُ بِکَ مِنْ أَنْ أَشْتَرِیَ الْجَهْلَ بِالْعِلْمِ، وَالْجَفاءَ بِالْحِلْمِ، وَالْجَوْرَ بِالْعَدْلِ، وَالْقَطِیعَةَ بِالْبِرِّ، وَالْجَزَعَ بِالصَّبْرِ، أَوْ الْهُدَی (2) 3277 بِالضَّلالَةِ (3) 3278، أَوْ الْکُفْرَ (4) 3279 بِالْإِیمانِ (5) 3280. حکایت عبد الرحمان بن سیابه

مؤلّف گوید که: این دعا مشتمل است بر مضامین عالیه، و عبدالرّحمان بن سیابه همان کس است که حضرت صادق علیه السلام او را وصیّت نافعه فرموده که شایسته است نقلش در این جا، و آن چنان است که عبدالرّحمان نقل کرده که: چون پدرم سیابه وفات کرد مردی از دوستان او آمد درِ منزل ما را کوبید، من به سوی او رفتم، مرا تعزیت گفت، پس پرسید که: پدرت چیزی گذاشته برای شما؟ گفتم: نه، پس کیسه‌ای که هزار درهم داشت به من داد و گفت: این را نیکو محافظت کن و از کسب آن معاش کن، من خوشحال شدم و به نزد مادرم رفتم و او را به این خبر دادم، پس در آخر آن روز رفتم به نزد یکی از اصدقاء پدرم که برای من کسبی مهیّا کند، او برای من سرمایه از جامه‌های سابری خرید، پس در دکّانی نشستم و مشغول کسب شدم، پس

1- تَشْبِیهِ: خ ل.

2- وَالْهُدَی: خ.

3- و فی المصباح: أوِ الضَّلالةِ بالهُدی، وهو الظاهر.

4- وَالْکُفْرَ: خ.

5- کافی 2/ 590- 592 ح 31.

حق تعالی از آن کسب مرا خیر بسیاری روزی فرمود، پس وقت حج رسید در دلم افتاد که به حج روم، به‌نزد مادرم رفتم وگفتم: می‌خواهم به‌حج روم، مادرم گفت‌که: هزاردرهم پول آن‌مرد را بده.
عبدالرّحمان گفت: پول آن مرد را تهیّه کردم و بردم به او دادم او خوشحال شد مثل آنکه آن پول را به او بخشیدم، پس گفت: شاید این پول کم بوده تو را اگر می‌خواهی بیشتر بدهم به تو، گفتم: نه در دلم افتاده که به حج مشرّف شوم و خواستم که پول شما را به خودت رد کنم.
پس به مکّه رفتم و اعمال حج را بجا آوردم و برگشتم به مدینه، و با جمعی از مردم به خدمت حضرت صادق علیه السلام مشرّف شدم، و در آن اوقات حضرت اذن عام می‌داد، پس من نشستم در آخر جمعیّت مردم، و من در آن وقت جوان بودم، پس مردم شروع کردند در سؤال‌کردن از آن حضرت، و آن جناب جواب آنها را می‌داد و می‌رفتند، تا آنکه جمعیّت کم شد، حضرت به سوی من اشاره کرد، من نزدیک آن جناب شدم، فرمود: آیا حاجتی داری؟ گفتم: فدایت شوم من عبدالرّحمان پسر سیابه هستم، احوال پدرم را پرسید، گفتم: پدرم وفات کرد، فَتَوَجَّعَ وَتَرَحَّمَ، یعنی حضرت محزون و غمگین شد و گویا دردی او را عارض شد، فرمود: خدا او را رحمت کند، پس پرسید که: ترکه‌ای گذاشت؟ گفتم: نه، فرمود: پس از کجا توانستی به حج بیایی؟! پس شروع کردم به قصّه آن مردی که آمد و هزار درهم به من داد.
عبدالرّحمان گفت که: حضرت فرصت نداد تا من قصّه‌ام را تمام کنم که به من فرمود: تو آمدی حج، هزار درهم آن مرد را چه کردی؟! گفتم: رد کردم آن را به صاحبش، فرمود: احسَنت.
پس فرمود: آیا وصیّتی نکنم تو را؟ گفتم: چرا بفرمایید، فرمود: ملازمت کن به راستی در گفتار و اداء امانت تا شریک شوی مردم را در اموال ایشان، همچنین، و جمع فرمود مابین دو انگشت خود، یعنی اگر قولت درست شد و دروغ نگفتی و خلاف وعده نکردی و سر موعد که طلبکار را وعده کرده بودی مال را رد کردی و مال مردم را نخوردی از مردم هرچه بخواهی بگیری به تو می‌دهند، پس تو شریک مردم می‌شوی در مال ایشان بواسطه امانت و صداقت که در تو هست.
عبدالرّحمان گفت: من این وصیّت را از آن حضرت حفظ کردم، یعنی رفتار به آن نمودم و چندان مال پیدا کردم که زکات دادم سیصد هزار درهم را (1) 3281.

1- حدائق الناظرة 21/ 396 از کافى 5/ 134 ح 9.

و در روایت دیگر وارد شده که این دعای حضرت علیّ بن الحسین علیهما السلام است، و در آخرش این زیادی است: آمِینَ رَبَّ الْعالَمِینَ (1) 3282.

ادعیه برای حوائج دنیا و آخرت

بیست و هشتم: از ابن محبوب روایت شده که حضرت صادق علیه السلام این دعا را تعلیم شخصی فرمود که بخواند:

اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِرَحْمَتِکَ الَّتِی لَاتُنالُ مِنْکَ إِلّا بِرِضاکَ، وَالْخُرُوجَ مِنْ جَمِیعِ مَعاصِیکَ، وَالدُّخُولَ فِی کُلِّ مَا یُرْضِیکَ، وَالنَّجاةَ مِنْ کُلِّ وَرْطَةٍ، وَالْمَخْرَجَ مِنْ کُلِّ کَبِیرَةٍ أَتَی بِها مِنِّی عَمْدٌ، أَوْ زَلَّ بِها مِنِّی خَطَأٌ، أَوْ خَطَرَ بِها عَلَیَّ خَطَراتُ الشَّیْطانِ، أَسْأَلُکَ خَوْفاً تُوقِفُنِی بِهِ عَلَی حُدُودِ رِضاکَ، وَتَشَعَّبَ بِهِ عَنِّی کُلَّ شَهْوَةٍ خَطَرَ بِها هَواىَ، وَاسْتُزِلَّ بِها رَأْیِی لِیُجاوِزَ حَدَّ حَلالِکَ.

أَسْأَلُکَ اللَّهُمَّ الْأَخْذَ بِأَحْسَنِ مَا تَعْلَمُ، وَتَرْکَ سَیِ ءِ کُلِّ مَا تَعْلَمُ، أَوْ أُخْطِئَ مِنْ حَیْثُ لَاأَعْلَمُ أَوْ مِنْ حَیْثُ أَعْلَمُ، أَسْأَلُکَ السَّعَةَ فِی الرِّزْقِ، وَالزُّهْدَ فِی الْکَفافِ، وَالْمَخْرَجَ بِالْبَیانِ مِنْ کُلِّ شُبْهَةٍ، وَالصَّوَابَ فِی کُلِّ حُجَّةٍ، وَالصِّدْقَ فِی جَمِیعِ الْمَواطِنِ، وَإِنْصافَ النَّاسِ مِنْ نَفْسِی فِیما عَلَیَّ وَلِی، وَالتَّذَلُّلَ فِی إِعْطاءِ النَّصَفِ مِنْ جَمِیعِ مَواطِنِ السَّخَطِ وَالرِّضا، وَتَرْکَ قَلِیلِ الْبَغْیِ وَکَثِیرِهِ، فِی الْقَوْلِ مِنِّی وَالْفِعْلِ، وَتَمامَ نِعَمِکَ فِی جَمِیعِ الْأَشْیاءِ، وَالشُّکْرَ لَکَ عَلَیْها، لِکَیْ تَرْضَی وَبَعْدَ الرِّضا، وَأَسْأَلُکَ الْخِیرَةَ فِی کُلِّ مَا یَکُونُ فِیهِ الْخِیرَةُ، بِمَیْسُورِ الْأُمُورِ کُلِّها لَابِمَعْسُورِها، یَا کَرِیمُ یَا کَرِیمُ یَا کَرِیمُ، وَافْتَحْ لِی بابَ الْأَمْرِ الَّذِی فِیهِ الْعافِیَةُ وَالْفَرَجُ، وَافْتَحْ لِی بابَهُ، وَیَسِّرْ لِی مَخْرَجَهُ، وَمَنْ قَدَّرْتَ لَهُ عَلَیَّ مَقْدُرَةً مِنْ خَلْقِکَ، فَخُذْ عَنِّی بِسَمْعِهِ وَبَصَرِهِ، وَ لِسانِهِ وَیَدِهِ، وَخُذْهُ عَنْ یَمِینِهِ،

1- کافی 2/ 592 ح 31.

وَعَنْ يَسارِهِ، وَمِنْ خَلْفِهِ وَمِنْ قُدَّامِهِ، وَامْنَعْهُ أَنْ يَصِلَ إِلَيَّ بِسُوءٍ، عَزَّ جارُکَ، وَجَلَّ ثَناءُ وَجْهِکَ، وَلَا إِلهَ غَيْرُکَ، أَ نْتَ رَبِّی، وَأَ نَا عَبْدُکَ. اللَّهُمَّ أَ نْتَ رَجَائِی فِی کُلِّ کُرْبَةٍ، وَأَ نْتَ ثِقَتِی فِی کُلِّ شِدَّةٍ، وَأَ نْتَ لِی فِی کُلِّ أَمْرٍ نَزَلَ بِی ثِقَةٌ وَعُدَّةٌ، فَکَمْ مِنْ کَرْبٍ يَضْعُفُ عَنْهُ الْفُؤادُ، وَتَقِلُّ فِيهِ الْحِيلَةُ، وَيَشْمَتُ بِهِ الْعَدُوُّ، وَتَعْيی (1) 3283 فِيهِ الْأُمُورُ أَ نْزَلْتُهُ بِکَ، وَشَکَوْتُهُ إِلَيْکَ، راغِباً إِلَيْکَ فِيهِ عَمَّنْ سِوَاکَ، قَدْ فَرَّجْتَهُ وَکَفَيْتَهُ، فَأَ نْتَ وَ لِیُّ کُلِّ نِعْمَةٍ، وَصاحِبُ کُلِّ حاجَةٍ، وَمُنْتَهَی کُلِّ رَغْبَةٍ، فَلَکَ الْحَمْدُ کَثِيراً، وَلَکَ الْمَنُّ فاضِلًا (2) 3284.

بيست و نهم: به سند معتبر روايت شده كه حضرت صادق عليه السلام اين دعا را به ابو بصير ياد داد كه بخواند:

اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ قَوْلَ التَّوَّابِينَ وَعَمَلَهُمْ، وَنُورَ الْأَ نْبِياءِ وَصِدْقَهُمْ، وَنَجاةَ الْمُجاهِدِينَ وَثَوابَهُمْ، وَشُکْرَ الْمُصْطَفَيْنَ وَنَصِيحَتَهُمْ، وَعَمَلَ الذَّاکِرِينَ وَيَقِينَهُمْ، وَإِيمانَ الْعُلَماءِ وَفِقْهَهُمْ، وَتَعَبُّدَ الْخاشِعِينَ وَتَواضُعَهُمْ، وَحُکْمَ الْفُقَهاءِ وَسِيرَتَهُمْ، وَخَشْيَةَ الْمُتَّقِينَ وَرَغْبَتَهُمْ، وَتَصْدِيقَ الْمُؤْمِنِينَوَتَوَکُّلَهُمْ، وَرَجاءَ الْمُحْسِنِينَ وَبِرَّهُمْ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ ثَوابَ الشَّاکِرِينَ، وَمَنْزِلَةَ الْمُقَرَّبِينَ، وَمُرافَقَةَ النَّبِيِّينَ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ خَوْفَ الْعامِلِينَ لَکَ، وَعَمَلَ الْخائِفِينَ مِنْکَ، وَخُشُوعَ الْعابِدِينَ لَکَ، وَيَقِينَ الْمُتَوَکِّلِينَ عَلَيْکَ، وَتَوَکُّلَ الْمُؤْمِنِينَ بِکَ. اللَّهُمَّ إِنَّکَ بِحاجَتِی عالِمٌ غَيْرُ مُعَلَّمٍ، وَأَ نْتَ لَها واسِعٌ غَيْرُ مُتَکَلِّفٍ، وَأَ نْتَ الَّذِی لَايُحْفِيکَ سائِلٌ، وَلَا يَنْقُصُکَ نائِلٌ، وَلَا يَبْلُغُ مِدْحَتَکَ

1- وتُعْيِينِی: خ ل.

2- كافی 2/ 592 ح 32.

قَوْلُ قائِلٍ، أَ نْتَ کَما تَقُولُ، وَفَوْقَ مَا نَقُولُ. اللَّهُمَّ اجْعَلْ لِی فَرَجاً قَرِیباً، وَأَجْراً عَظِیماً، وَسَتْراً جَمِیلًا. اللَّهُمَّ إِنَّکَ تَعْلَمُ أَ نِّی عَلَی ظُلْمِی لِنَفْسِی وَ إِسْرافِی عَلَیْها، لَمْ أَ تَّخِذْ لَکَ ضِدّاً وَلَا نِدّاً، وَلَا صاحِبَةً وَلَا وَلَداً، یَا مَنْ لَاتُغَلِّطُهُ الْمَسائِلُ، وَیَا مَنْ لَایَشْغَلُهُ شَیْ ءٌ عَنْ شَیْ ءٍ، وَلَا سَمْعٌ عَنْ سَمْعٍ، وَلَا بَصَرٌ عَنْ بَصَرٍ، وَلَا یُبْرِمُهُ إِلْحاحُ الْمُلِحِّینَ، أَسْأَ لُکَ أَنْ تُفَرِّجَ عَنِّی فِی ساعَتِی هذِهِ مِنْ حَیْثُ أَحْتَسِبُ، وَمِنْ حَیْثُ لَاأَحْتَسِبُ، إِنَّکَ تُحْیِی الْعِظامَ وَهِیَ رَمِیمٌ، إِنَّکَ عَلَی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ، یَا مَنْ قَلَّ شُکْرِی لَهُ فَلَمْ یَحْرِمْنِی، وَعَظُمَتْ خَطِیئَتِی فَلَمْ یَفْضَحْنِی، وَرَآنِی عَلَی الْمَعاصِی فَلَمْ یَجْبَهْنِی، وَخَلَقَنِی لِلَّذِی خَلَقَنِی لَهُ فَصَنَعْتُ غَیْرَ الَّذِی خَلَقَنِی لَهُ، فَنِعْمَ الْمَوْلَی أَ نْتَ یَا سَیِّدِی، وَبِئْسَ الْعَبْدُ أَ نَا وَجَدْتَنِی، وَ نِعْمَ الطَّالِبُ أَ نْتَ رَبِّی، وَبِئْسَ الْمَطْلُوبُ أَ لْفَیْتَنِی، عَبْدُکَ، ابْنُ عَبْدِکَ، ابْنُ أَمَتِکَ (1) 3285، بَیْنَ یَدَیْکَ، مَا شِئْتَ صَنَعْتَ بِی. اللَّهُمَّ هَدَأَتِ الْأَصْواتُ، وَسَکَنَتِ الْحَرَکاتُ، وَخَلا کُلُّ حَبِیبٍ بِحَبِیبِهِ، وَخَلَوْتُ بِکَ، أَ نْتَ الْمَحْبُوبُ إِلَیَّ، فَاجْعَلْ خَلْوَتِی مِنْکَ اللَّیْلَةَ، الْعِتْقَ مِنَ النَّارِ، یَا مَنْ لَیْسَتْ لِعالِمٍ فَوْقَهُ صِفَةٌ، یَا مَنْ لَیْسَ لَمخْلُوقٍ دُونَهُ مَنْعَةٌ، یَا أَوَّلُ (2) 3286 قَبْلَ کُلِّ شَیْ ءٍ، وَیَا آخِراً بَعْدَ کُلِّ شَیْ ءٍ، یَا مَنْ لَیْسَ لَهُ عُنْصُرٌ، وَیَا مَنْ لَیْسَ لِآخِرِهِ فَناءٌ، وَیَا أَکْمَلَ مَنْعُوتٍ، وَیَا أَسْمَحَ الْمُعْطِینَ، وَیَا مَنْ یَفْقَهُ بِکُلِّ لُغَةٍ یُدْعَی بِها، وَیَا مَنْ عَفْوُهُ قَدِیمٌ، وَبَطْشُهُ شَدِیدٌ، وَمُلْکُهُ مُسْتَقِیمٌ، أَسْأَ لُکَ بِاسْمِکَ الَّذِی شافَهْتَ بِهِ مُوسَی، یَا اللَّهُ یَا رَحْمنُ یَا رَحِیمُ، یَا لَاإِلهَ إِلَّا أَ نْتَ. اللَّهُمَّ أَ نْتَ الصَّمَدُ، أَسْأَ لُکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی

1- مصدر: وَابْنُ عَبْدِکَ وَابْنُ أَمَتِکَ.
2- أَوَّلًا: خ.

مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَأَنْ تُدْخِلَنِی الْجَنَّةَ بِرَحْمَتِکَ (1).3287

سی‌ام: از یونس روایت است که: به حضرت امام رضا علیه السلام عرض کردم: مرا تعلیم فرما دعای کوچکی، فرمود: بگو:

یَا مَنْ دَلَّنِی عَلَی نَفْسِهِ، وَذَ لَّلَ قَلْبِی بِتَصْدِیقِهِ، أَسْأَ لُکَ الْأَمْنَ وَالْإِیمانَ (2).

3288. در ذکر بعض احراز و ادعیه

1- کافی 2/ 593- 595 ح 33.

2- کافی 2/ 595 ح 34.

كه منتخب شده از كتاب مهج الدّعوات و مجتنى، كه هر دو از مصنّفات رضى‌الدّين سيّد ابن طاووس قدس سره است، و آن چند امر است:

اوّل: از حضرت موسى بن جعفر عليه السلام مروى است كه حضرت رسول صلى الله عليه و آله فرمود به امير المؤمنين عليه السلام: هرگاه ترا امر دشوارى پيش آيد بگو:

اللَّهُمَّ إِنِّى أَسْأَلُکَ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ أَنْ تُصَلِّىَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَأَنْ تُنْجِيَنِى مِنْ هذَا الْغَمِ (1) 3289.

دويّم: حرز حضرت فاطمه عليها السلام:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ، يَا حَىُّ يَا قَيُّوْمُ، بِرَحْمَتِکَ أَسْتَغِيثُ، فَأَغِثْنِى وَلَا تَكِلْنِى إِلى نَفْسِى طَرْفَةَ عَيْنٍ أَبَداً، وَأَصْلِحْ لِى شَأْنِى كُلَّهُ (2) 3290.

سيّم: حرز حضرت امام زين العابدين عليه السلام: بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ، بِسْمِ اللَّهِ وَبِاللَّهِ، سَدَدْتُ (3) 3291 أَ فْواهَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ وَالشَّياطِينِ وَالسَّحَرَةِ، وَالْأَبالِسَةِ مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ وَالسَّلاطِينِ وَمَنْ يَلُوذُ بِهِمْ، بِاللَّهِ الْعَزِيزِ الْأَعَزِّ، وَبِاللَّهِ الْكَبِيرِ الْأَكْبَرِ، بِسْمِ اللَّهِ الظَّاهِرِ الْباطِنِ الْمَكْنُونِ الْمَخْزُونِ الَّذِى أَقامَ بِهِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ، ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ، بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ، وَوَقَعَ الْقَوْلُ عَلَيْهِمْ بِما ظَلَمُوا فَهُمْ لَايَنْطِقُونَ (4) 3292، قالَ اخْسَئُوا فِيها وَلَا تُكَلِّمُونِ (5) 3293،

1- مهج الدعوات: 4.

2- مهج الدعوات: 5.

3- در مصدر: صَدَدْتُ. وَصَدَّهُ: مَنَعَهُ وَصَرَفَهُ. (صحاح اللغة ومعجم)

4- نمل: 27/ 85.

5- مؤمنون: 23/ 108.

وَعَنَتِ الْوُجُوهُ لِلْحَیِّ الْقَیُّوْمِ، وَقَدْ خابَ مَنْ حَمَلَ ظُلْماً (1) 3294، وَخَشَعَتِ الْأَصْواتُ لِلرَّحْمنِ فَلا تَسْمَعُ إِلَّا هَمْساً (2) 3295، وَجَعَلْنا عَلَی قُلُوبِهِمْ أَکِنَّةً أَنْ یَفْقَهُوهُ، وَفِی آذانِهِمْ وَقْراً، وَ إِذا ذَکَرْتَ رَبَّکَ فِی الْقُرْآنِ وَحْدَهُ وَلَّوْا عَلَی أَدْبارِهِمْ نُفُوراً (3) 3296، وَ إِذا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ جَعَلْنا بَیْنَکَ وَبَیْنَ الَّذِینَ لَایُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ حِجاباً مَسْتُوراً (4) 3297، وَجَعَلْنا مِنْ بَیْنِ أَیْدِیهِمْ سَدّاً وَمِنْ خَلْفِهِمْ سَدّاً فَأَغْشَیْناهُمْ فَهُمْ لَایُبْصِرُونَ (5) 3298، الْیَوْمَ نَخْتِمُ عَلَی أَفْواهِهِمْ وَتُکَلِّمُنا أَیْدِیهِمْ (6) 3299 فَهُمْ لَایَنْطِقُونَ (7) 3300، لَوْ أَ نْفَقْتَ مَا فِی الْأَرْضِ جَمِیعاً مَا أَ لَّفْتَ بَیْنَ قُلُوبِهِمْ، وَلَکِنَّ اللَّهَ أَ لَّفَ بَیْنَهُمْ إِنَّهُ عَزِیزٌ حَکِیمٌ (8) 3301، وَصَلَّی اللَّهُ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطَّاهِرِینَ (9) 3302.

چهارم: حرز امام جعفر صادق علیه السلام: بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ، یَا خالِقَ الْخَلْقِ، وَیَا باسِطَ الرِّزْقِ، وَیَا فالِقَ الْحَبِّ، وَیَا بارِئَ النَّسَمِ، وَمُحْیِیَ الْمَوْتَی، وَمُمِیتَ الْأَحْیاءِ، وَدائِمَ الثَّباتِ، وَمُخْرِجَ النَّباتِ، افْعَلْ بِی مَا أَ نْتَ أَهْلُهُ، وَلَا

1- طه: 20/ 111.

2- طه: 20/ 108.

3- اسراء: 17/ 46.

4- اسراء: 17/ 45.

5- یس: 36/ 9.

6- یس: 36/ 65.

7- نمل: 27/ 85.

8- انفال: 8/ 63.

9- مهج الدعوات: 15.

تَفْعَلْ بِی مَا أَ نَا أَهْلُهُ، وَأَ نْتَ أَهْلُ التَّقْوَی وَأَهْلُ الْمَغْفِرَةِ (1) 3303.
پنجم: حرز حضرت امام موسی کاظم علیه السلام: روایت است از علیّ بن یقطین که گفت: خبر دادند به ابوالحسن موسی بن جعفر علیه السلام و در نزد او جماعتی از اقوام او بودند به آنچه قصد کرده است موسی بن مهدی در کار او، پس گفت به اقوام خود: چه رأی دارید در این باب؟ گفتند: رأی ما این است که از او دور شوی و شخص خود را مخفی کنی که ایمن از شرّ او نتوان شد، پس حضرت تبسّم فرمود و تمثّل جُست به شعر کعب بن مالک:
زَعَمَتْ سَخِینَةُ أَنْ سَتَغْلِبُ رَبَّهافَلَیَغْلِبَنَّ مَغالِبَ الْغُلَّابِ
پس بلند کرد دست خود را به سوی آسمان و گفت: إِلهِی کَمْ مِنْ عَدُوٍّ شَحَذَ لِی ظُبَةَ مُدْیَتِهِ، وَأَرْهَفَ لِی شَبا حَدِّهِ، وَدافَ لِی قَواتِلَ سُمُومِهِ، وَلَمْ تَنَمْ عَنِّی عَیْنُ حِراسَتِهِ، فَلَمَّا رَأَیْتَ ضَعْفِی عَنِ احْتِمالِ الْفَوادِحِ (2) 3304، وَعَجْزِی عَنْ مُلِمَّاتِ الْجَوائِحِ (3) 3305، صَرَفْتَ ذلِکَ عَنِّی بِحَوْ لِکَ وَقُوَّتِکَ، لَابِحَوْلٍ مِنِّی وَلَا قُوَّةٍ، فَأَ لْقَیْتَهُ فِی الْحَفِیرِ الَّذِی احْتَفَرَهُ لِی خائِباً مِمَّا أَمَّلَهُ فِی الدُّنْیا، مُتَباعِداً مِمَّا رَجاهُ فِی الْآخِرَةِ، فَلَکَ الْحَمْدُ عَلَی ذلِکَ قَدْرَ اسْتِحْقاقِکَ سَیِّدِی. اللَّهُمَّ فَخُذْهُ بِعِزَّتِکَ، وَافْلُلْ حَدَّهُ عَنِّی بِقُدْرَتِکَ، وَاجْعَلْ لَهُ شُغْلًا فِیما یَلِیهِ، وَعَجْزاً عَمَّا یُناوِیهِ. اللَّهُمَّ وَأَعْدِنِی عَلَیْهِ عَدْوَیً حاضِرَةً، تَکُونُ مِنْ غَیْظِی شِفاءً، وَمِنْ حَنَقِی عَلَیْهِ وَقاءً، وَصِلِ اللَّهُمَّ دُعائِی بِالْإِجابَةِ، وَانْظِمْ شِکایَتِی بِالتَّغْیِیرِ، وَعَرِّفْهُ عَمَّا قَلِیلٍ مَا أَوْعَدْتَ الظَّالِمِینَ، وَعَرِّفْنِی مَا وَعَدْتَ فِی إِجابَةِ الْمُضْطَرِّینَ، إِنَّکَ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِیمِ، وَالْمَنِّ الْکَرِیم.
گفت: پس متفرّق شدند قوم و جمع نشدند مگر برای قرائت خبر موت موسی ابن مهدی (4) 3306.
ششم: رقعة الجیب، حرز حضرت امام رضا علیه السلام: روایت است از یاسر خادم مأمون که گفت:
زمانی که وارد شد ابوالحسن علیّ بن موسی الرّضا علیه السلام قصر حمید بن قحطبه بیرون کرد از تن لباس را و داد به حمید، و حمل کرد حمید و داد به جاریه خود که بشوید آن را، پس نگذشت زمانی که آن جاریه آمد و با او رقعه‌ای بود و داد به حمید و گفت: یافتم این رقعه را در گریبان لباس‌ابوالحسن علیه السلام، پس حمید به آن حضرت گفت: فدای تو گردم، بدرستی که این جاریه یافته است رقعه‌ای در گریبان پیراهن تو، چیست آن؟ فرمود: تعویذی است که آن را از خود دور

1- مهج الدعوات: 23.
2- فوادح: سختى و بلا.
3- جوائح: شدائد.
4- مهج الدعوات: 28.

نمی‌کنم، حمید گفت: ممکن است که ما را مشرّف کنی به آن؟ پس فرمود که: این تعویذی است که هرکه نگاه دارد در گریبان خود دفع می‌شود بلا از او، و می‌باشد برای او حرزی از شیطان رجیم، پس خواند تعویذ را بر حمید، و آن این است:
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ، بِسْمِ اللَّهِ إِنِّی أَعُوذُ بِالرَّحْمنِ مِنْکَ إِنْ کُنْتَ تَقِیّاً، أَوْ غَیْرَ تَقِیٍّ، أَخَذْتُ بِاللَّهِ السَّمِیعِ الْبَصِیرِ عَلَی سَمْعِکَ وَبَصَرِکَ، لَاسُلْطانَ لَکَ عَلَیَّ وَلَا عَلَی سَمْعِی، وَلَا عَلَی بَصَرِی، وَلَا عَلَی شَعْرِی، وَلَا عَلَی بَشَرِی، وَلَا عَلَی لَحْمِی، وَلَا عَلَی دَمِی، وَلَا عَلَی مُخِّی، وَلَا عَلَی عَصَبِی، وَلَا عَلَی عِظامِی، وَلَا عَلَی مالِی، وَلَا عَلَی مَا رَزَقَنِی رَبِّی، سَتَرْتُ بَیْنِی وَبَیْنَکَ بِسِتْرِ النُّبُوَّةِ الَّذِی اسْتَتَرَ أَ نْبِیاءُ اللَّهِ بِهِ مِنْ سَطَواتِ الْجَبابِرَةِ وَالْفَراعِنَةِ، جَبْرَئِیلُ عَنْ یَمِینِی، وَمِیکائِیلُ عَنْ یَسارِی، وَ إِسْرافِیلُ عَنْ وَرائِی، وَمُحَمَّدٌ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ أَمامِی، وَاللَّهُ مُطَّلِعٌ عَلَیَّ، یَمْنَعُکَ مِنِّی وَیَمْنَعُ الشَّیْطانَ مِنِّی. اللَّهُمَّ لَا یَغْلِبُ جَهْلُهُ أَناتَکَ أَنْ یَسْتَفِزَّنِی وَیَسْتَخِفَّنِی. اللَّهُمَّ إِلَیْکَ الْتَجَأْتُ، اللَّهُمَّ إِلَیْکَ الْتَجَأْتُ، اللَّهُمَّ إِلَیْکَ الْتَجَأْتُ.
و از برای این حرز حکایت عجیبی است، که روایت کرده آن را ابوالصّلت هروی که گفت:
مولای من علیّ بن موسی الرّضا علیه السلام روزی نشسته بود در منزل خود، داخل شد بر او رسول مأمون و گفت که: تو را امیر می‌طلبد، پس امام برخاست و مرا گفت: نمی‌طلبد مرا مأمون در این وقت مگر بجهت کاری سخت، و به خدا که نمی‌تواند با من کاری بد کردن، جهت این کلمات که از جدّم رسول خدا صلی الله علیه و آله به من رسیده.
ابوالصّلت گفت: همراه امام علیه السلام بیرون رفتم نزد مأمون، چون نظر حضرت بر مأمون افتاد این حرز را تا آخر خواند، پس زمانی که حضرت ایستاد مقابل مأمون نظر کرد به سوی او مأمون و گفت: ای ابوالحسن، امر کرده‌ام که صد هزار درهم بجهت تو بدهند، و بنویس هر حاجتی که داری، پس چون امام پشت گردانید مأمون نظر در قفای امام کرد و گفت: اراده کردم من و اراده

کرده است خدا، و آنچه اراده کرده است خدا بهتر بوده است (1) 3307.
هفتم: حرز حضرت جواد علیه السلام:
يَا نُورُ يَا بُرْهانُ، يَا مُبِينُ يَا مُنِيرُ، يَا رَبِّ اكْفِنِی الشُّرُورَ وَآفاتِ الدُّهُورِ، وَأَسْأَلُکَ النَّجاةَ يَوْمَ يُنْفَخُ فِی الصُّورِ (2) 3308.
هشتم: حرز امام علیّ نقی علیه السلام:
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ، يَا عَزِيزَ الْعِزِّ فِی عِزِّهِ، مَا أَعَزَّ عَزِيزَ الْعِزِّ فِی عِزِّهِ، يَا عَزِيزُ أَعِزَّنِی بِعِزِّکَ، وَأَيِّدْنِی بِنَصْرِکَ، وَادْفَعْ عَنِّی هَمَزاتِ الشَّياطِينِ، وَادْفَعْ عَنِّی بِدَفْعِکَ، وَامْنَعْ عَنِّی بِصُنْعِکَ، وَاجْعَلْنِی مِنْ خِيارِ خَلْقِکَ، يَا واحِدُ يَا أَحَدُ يَا فَرْدُ يَا صَمَدُ (3) 3309.
نهم: حرز امام حسن‌عسکری علیه السلام: بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ، يَا عُدَّتِی عِنْدَ شِدَّتِی، وَيَا غَوْثِی عِنْدَ کُرْبَتِی، وَيَا مُؤْنِسِی عِنْدَ وَحْدَتِی، احْرُسْنِی بِعَيْنِکَ الَّتِی لَاتَنامُ، وَاکْنُفْنِی بِرُکْنِکَ الَّذِی لَايُرامُ (4) 3310.
دهم: حرز مولانا القائم علیه السلام: بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ، يَا مالِکَ الرِّقابِ، وَيَا هازِمَ الْأَحْزابِ، يَا مُفَتِّحَ الْأَبْوابِ، يَا مُسَبِّبَ الْأَسْبابِ، سَبِّبْ لَنا سَبَباً لَا نَسْتَطِيعُ لَهُ طَلَباً، بِحَقِّ لَاإِلهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ، صَلَّی اللَّهُ عَلَيْهِ وَعَلَی آلِهِ أَجْمَعِينَ (5) 3311.
یازدهم: قنوت امام حسین علیه السلام: اللَّهُمَّ مَنْ أَوی إِلَی مَأْوَیً فَأَ نْتَ مَأْوایَ، وَمَنْ لَجَأَ إِلی مَلْجَأً فَأَ نْتَ مَلْجإِی. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَاسْمَعْ

1- مهج الدعوات: 33- 34.
2- مهج الدعوات: 42.
3- مهج الدعوات: 44.
4- مهج الدعوات: 45.
5- مهج الدعوات: 45.

نِدائِی، وَأَجِبْ دُعائِی، وَاجْعَلْ مَآبِی عِنْدَکَ وَمَثْواىَ، وَاحْرُسْنِی فِی بَلْواىَ مِنِ افْتِتانِ الامْتِحانِ وَلَمَّةِ الشَّیْطانِ، بِعَظَمَتِکَ الَّتِی لایَشُوبُها وَلَعُ نَفْسٍ بِتَفْتِینٍ، وَلَا وارِدُ طَیْفٍ بِتَظْنِینٍ، وَلَا یَلُمُّ بِها فَرَحٌ، حَتَّی تَقْلِبَنِی إِلَیْکَ بِإِرادَتِکَ، غَیْرَظَنِینٍ، وَلَا مَظْنُونٍ، وَلَا مُرابٍ وَلَا مُرْتابٍ، إِنَّکَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِینَ (1) 3312.
مؤلّف گوید که: سیّد ابن طاووس قنوتات ائمّه علیهم السلام را جمع کرده در مهج الدّعوات (2) 3313 و چون طولانی بود آنها، من اکتفا به همین یک قنوت کردم.
دوازدهم: دعاء حضرت‌رسول صلی الله علیه و آله که امان است از جنّ و انس:
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ، لَاإِلهَ إِلّا اللَّهُ، عَلَیْهِ تَوَکَّلْتُ، وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِیمِ، مَا شاءَ اللَّهُ کانَ، وَمَا لَمْ یَشَأْ لَمْ یَکُنْ، أَشْهَدُ أَنَّ اللَّهَ عَلَی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ، وَأَنَّ اللَّهَ قَدْ أَحاطَ بِکُلِّ شَیْ ءٍ عِلْماً. اللَّهُمَّ إِنِّی أَعُوذُ بِکَ مِنْ شَرِّ نَفْسِی، وَمِنْ شَرِّ کُلِّ دابَّةٍ أَنْتَ آخِذٌ بِناصِیَتِها، إِنَّ رَبِّی عَلَی صِراطٍ مُسْتَقِیمٍ (3) 3314.
سیزدهم: دعاء مجرّب: روایت است از انس که گفت: حضرت رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود که:
هرکس این دعا را در هر صبح و شام بخواند، موکّل فرماید حق تعالی به او چهار فرشته که او را حفظ کنند از پیش رو و از پشت سر و از طرف راست و طرف چپش، و در امان خداوند عزّ و جلّ باشد، و اگر سعی کنند خلائق از جنّ و انس که ضرر به او برسانند نتوانند، و آن دعا این است:
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ، بِسْمِ اللَّهِ خَیْرِ الْأَسْماءِ، بِسْمِ اللَّهِ رَبِّ الْأَرْضِ وَالسَّماءِ، بِسمِ اللَّهِ الَّذِی لَایَضُرُّ مَعَ اسْمِهِ سَمٌّ وَلَا داءٌ، بِسْمِ اللَّهِ أَصْبَحْتُ، وَعَلَی اللَّهِ تَوَکَّلْتُ، بِسْمِ اللَّهِ عَلَی قَلْبِی وَنَفْسِی، بِسْمِ اللَّهِ عَلَی دِینِی وَعَقْلِی، بِسْمِ اللَّهِ عَلَی أَهْلِی وَمالِی، بِسْمِ اللَّهِ عَلَی مَا أَعْطانِی رَبِّی، بِسْمِ اللَّهِ الَّذِی لَا

1- مهج الدعوات: 49.
2- مهج الدعوات: 45- 68.
3- مهج الدعوات: 71- 72.

يَضُرُّ مَعَ اسْمِهِ شَیْءٌ فِی الْأَرْضِ، وَلَا فِی السَّماءِ، وَهُوَ السَّمِیعُ الْعَلِیمُ، اللَّهُ اللَّهُ رَبِّی لَاأُشْرِکُ بِهِ شَیْئاً، اللَّهُ أَکْبَرُ اللَّهُ أَکْبَرُ، وَ (1) 3315 أَعَزُّ وَأَجَلُّ مِمَّا أَخافُ وَأَحْذَرُ، عَزَّ جارُکَ وَجَلَّ ثَناؤُکَ، وَلَا إِلهَ غَیْرُکَ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَعُوذُ بِکَ مِنْ شَرِّ نَفْسِی، وَمِنْ شَرِّ کُلِّ سُلْطانٍ شَدِیدٍ، وَمِنْ شَرِّ کُلِّ شَیْطانٍ مَرِیدٍ، وَمِنْ شَرِّ کُلِّ جَبَّارٍ عَنِیدٍ، وَمِنْ شَرِّ قَضاءِ السُّوءِ، وَمِنْ کُلِّ دابَّةٍ أَ نْتَ آخِذٌ بِناصِیَتِها، إِنَّکَ عَلَی صِراطٍ مُسْتَقِیم، وَأَ نْتَ عَلَی کُلِّ شَیْءٍ حَفِیظٌ، إِنَّ وَ لِیِّیَ اللَّهُ الَّذِی نَزَّلَ الْکِتابَ وَهُوَ یَتَوَلَّی الصَّالِحِینَ (2) 3316، فَإِنْ تَوَلَّوْاْ فَقُلْ حَسْبِیَ اللَّهُ، لَاإِلهَ إِلّا هُوَ عَلَیْهِ تَوَکَّلْتُ، وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِیم (3) 3317 (4) 3318.

چهاردهم دعای حضرت رسول صلی الله علیه و آله: اللَّهُمَّ إِنِّی أَعُوذُ بِکَ أَنْ أَ فْتَقِرَ فِی غِنَاکَ، أَوْ أَضِلَّ فِی هُدَاکَ، أَوْ أَذِلَّ فِی عِزِّکَ، أَوْ أُضامَ فِی سُلْطانِکَ، أَوْ أَضْطَهَدَ وَالْأَمْرُ إِلَیْکَ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَعُوذُ بِکَ أَنْ أَ قُولَ زُوراً، أَوْ أَغْشَی فُجُوراً، أَوْ أَکُونَ بِکَ مَغْرُوراً (5) 3319.

پانزدهم: دعایی‌است از حضرت امام محمّد باقر علیه السلام: از ابو حمزه ثمالی روایت است که گفت: از حضرت امام باقر علیه السلام اجازه خواستم که به خدمتش مشرّف شوم، پس حضرت از خانه بیرون آمد و لبهای مبارکش می‌جنبید و فرمود: دانستی تکلّم مرا؟ گفتم: بلی فدایت شوم، فرمود: تکلّم کردم به کلامی که تکلّم نکرده به آن احدی هرگز مگر آنکه کفایت کرده حق تعالی آنچه مهمّ اوست از امر دنیا و آخرت او، گفتم: فدایت شوم پس خبر ده مرا به آن، فرمود: بلی هرکه این کلمات را در حال بیرون رفتن از خانه بخواند، مهمّات او میسّر شود:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ، حَسْبِیَ اللَّهُ، تَوَکَّلْتُ عَلَی اللَّهِ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَ لُکَ

1- وَ: خ. و در مصدر هم نیست.

2- اعراف: 7/ 196.

3- توبه: 9/ 129.

4- مهج الدعوات: 75.

5- مهج الدعوات: 102- 103.

خَيْرَ أُمُورِی كُلِّها، وَأَعُوذُ بِکَ مِنْ خِزْیِ الدُّنْیا، وَعَذابِ الْآخِرَةِ (1) .3320

أدعیة الوسائل إلی المسائل

شانزدهم: أدعیة الوسائل إلی المسائل: از محمّد بن حارث نوفلی خادم حضرت امام محمّد تقی علیه السلام منقول است که: وقتی که تزویج کرد مأمون دختر خود را به حضرت امام محمّد تقی علیه السلام نوشت حضرت برای او که: از برای هر زنی صداقی است از شوهرش، و حق تعالی اموال ما را در آخرت ذخیره نهاده، همچنانکه اموال شما را در دنیا به شما داده، و من به کابین دختر تو دادم وسائل إلی المسائل را، و آن مناجاتی است که به من داده پدرم، و به او رسیده از پدرش جناب موسی بن جعفر، و به او رسیده از پدرش جعفر، و به او رسیده از پدرش محمّد، و به او رسیده از پدرش علیّ بن الحسین، و به او رسیده از پدرش حسین، و به او رسیده از برادرش حسن، و به او رسیده از پدرش امیر المؤمنین علیّ بن ابی طالب صلوات اللَّه علیهم، و به او رسیده از رسول خدا صلی الله علیه و آله، که به آن حضرت داد جبرئیل علیه السلام و گفت: یا محمّد، ربّ العزّة تو را سلام می‌رساند و می‌فرماید: این مفاتیح گنجهای دنیا و آخرت است آن را وسیله خود ساز به سوی مطالب خود تا برسی به مراد خود، و سرانجام گردد مطلب تو، و ایثار مکن آن را در حاجتهای دنیا که کم می‌گرداند حظّ آخرتت را، و آن ده وسیله است، که بواسطه آن درهای رغبات گشوده می‌شود، و طلب کرده می‌شود به سبب آنها حاجات و به انجام می‌رسد، و این است نسخه آن (2) 3321:

مناجات استخاره

اللَّهُمَّ إِنَّ خِيَرَتَکَ فِيمَا اسْتَخَرْتُکَ فِيهِ تُنِيلُ الرَّغائِبَ، وَتُجْزِلُ الْمَواهِبَ، وَتُغْنِمُ الْمَطالِبَ، وَتُطَيِّبُ‌الْمَكاسِبَ، وَتَهْدِی إِلَی أَجْمَلِ الْمَذَاهِبِ، وَتَسُوقُ إِلَی أَحْمَدِ الْعَوَاقِبِ، وَتَقِی مَخُوفَ النَّوَائِبِ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْتَخِيرُکَ فِيما عَزَمَ رَأْيِی عَلَيْهِ، وَقادَنِی عَقْلِی إِلَيْهِ، وَسَهِّلِ اللَّهُمَّ فِيهِ (3) 3322 مَا تَوَعَّرَ، وَيَسِّرْ مِنْهُ مَا تَعَسَّرَ، وَاكْفِنِی فِيهِ الْمُهِمَّ، وَادْفَعْ بِهِ عَنِّی كُلَّ مُلِمٍّ، وَاجْعَلْ يَا رَبِّ عَوَاقِبَهُ غُنْماً، وَمَخُوفَهُ (4) 3323 سِلْماً، وَبُعْدَهُ قُرْباً، وَجَدْبَهُ خِصْباً. وَأَرْسِلِ اللَّهُمَّ إِجابَتِی، وَأَ نْجِحْ

1- مهج الدعوات: 175.

2- مهج الدعوات: 258.

3- منه: خ ل.

4- خَوْفَهُ: خ ل.

طَلِبَتِی، وَاقْضِ حاجَتِی، وَاقْطَعْ عَنِّی عَوَائِقَها، وَامْنَعْ عَنِّی بَوَائِقَها. وَأَعْطِنِی اللَّهُمَّ لِواءَ الظَّفَرِ وَالْخِیَرَةَ فِیمَا اسْتَخَرْتُکَ، وَوُفُورَ الْمَغْنَمِ (1) 3324 فِیما دَعَوْتُکَ، وَعَوائِدَ الْإِفْضالِ فِیما رَجَوْتُکَ، وَاقْرِنْهُ اللَّهُمَّ بِالنَّجاحِ، وَخُصَّهُ بِالصَّلاحِ، وَأَرِنِی أَسْبابَ الْخِیَرَةِ فِیهِ واضِحَةً، وَأَعْلامَ غُنْمِها لائِحَةً، وَاشْدُدْ خِناقَ تَعْسِیرِها، وَانْعَشْ صَرِیعَ تَیْسِیرِها (2) 3325، وَبَیِّنِ اللَّهُمَّ مُلْتَبَسَها، وَأَطْلِقْ مُحْتَبَسَها، وَمَکِّنْ أُسَّهَا، حَتَّی تَکُونَ خِیَرَةً مُقْبِلَةً بِالْغُنْمِ، مُزِیلَةً لِلْغُرْمِ، عاجِلَةً لِلنَّفْعِ، باقِیَةَ الصُّنْعِ، إِنَّکَ مَلِیءٌ بِالْمَزِیدِ، مُبْتَدِئٌ بِالْجُودِ (3) 3326.

مناجات استقاله

اللَّهُمَّ إِنَّ الرَّجاءَ لِسَعَةِ رَحْمَتِکَ أَنْطَقَنِیبِاسْتِقالَتِکَ، وَالْأَمَلَ لِأَناتِکَ وَرِفْقِکَ شَجَّعَنِی عَلَی طَلَبِ أَمانِکَ وَعَفْوِکَ، وَلِی یَا رَبِّ ذُ نُوبٌ قَدْ واجَهَتْها أَوْجُهُ الانْتِقامِ، وَخَطایَا قَدْ لاحَظَتْها أَعْیُنُ الاصْطِلامِ، وَاسْتَوْجَبْتُ بِها عَلَی عَدْلِکَ أَلِیمَ الْعَذابِ، وَاسْتَحْقَقْتُ بِاجْتِراحِها مُبِیرَ الْعِقابِ، وَخِفْتُ تَعْوِیقَها لِإِجابَتِی، وَرَدَّها إِیَّایَ عَنْ قَضاءِ حاجَتِی بِإِبْطالِها (4) 3327 لِطَلِبَتِی، وَقَطْعَها لِأَسْبابِ رَغْبَتِی، مِنْ أَجْلِ مَا قَدْ أَ نْقَضَ ظَهْرِی مِنْ ثِقْلِها، وَبَهَظَنِی مِنَ الاسْتِقْلالِبِحَمْلِها، ثُمَّ تَرَاجَعْتُ رَبِّ إِلی حِلْمِکَ عَنِ الْخاطِئِینَ، وَعَفْوِکَ عَنِ الْمُذْنِبِینَ، وَرَحْمَتِکَ

1- الغُنْمِ: خ ل.

2- در مصدر: صَرِیخَ تَکْسِیرِها.

3- مهج الدعوات: 259.

4- وَإِبْطالِها: خ ل.

لِلْعاصِینَ، فَأَ قْبَلْتُ بِثِقَتِی مُتَوَکِّلًا عَلَیْکَ، طَارِحاً نَفْسِی بَیْنَ یَدَیکَ، شاکِیاً بَثِّی إِلَیْکَ، سائِلًا رَبِ (1) 3328 مَا لَاأَسْتَوْجِبُهُ مِنْ تَفْرِیجِ الْهَمِّ، وَلَا أَسْتَحِقُّهُ مِنْ تَنْفِیسِ الْغَمِّ، مُسْتَقِیلًا لَکَ رَبِّ إِیَّایَ (2) 3329، واثِقاً مَوْلایَ بِکَ. اللَّهُمَّ فَامْنُنْ عَلَیَّ بِالْفَرَجِ، وَتَطَوَّلْ عَلَیَ (3) 3330 بِسُهُولَةِ الْمَخْرَجِ، وَادْلُلْنِی بِرَأْفَتِکَ عَلَی سَمْتِ الْمَنْهَجِ، وَأَزْلِقْنِی (4) 3331 بِقُدْرَتِکَ عَنِ الطَّرِیقِ الْأَعْوَجِ، وَخَلِّصْنِی مِنْ سِجْنِ الْکَرْبِ بِإِقالَتِکَ، وَأَطْلِقْ أَسْرِی بِرَحْمَتِکَ، وَطُلْ (5) 3332 عَلَیَّ بِرِضْوانِکَ، وَجُدْ عَلَیَّ بِإِحْسانِکَ، وَأَقِلْنِی رَبِ (6) 3333 عَثْرَتِی، وَفَرِّجْ کُرْبَتِی، وَارْحَمْ عَبْرَتِی، وَلَا تَحْجُبْ دَعْوَتِی، وَاشْدُدْ بِالْإِقالَةِ أَزْرِی، وَقَوِّ بِها ظَهْرِی، وَأَصْلِحْ بِها أَمْرِی، وَأَطِلْ بِها عُمْرِی، وَارْحَمْنِی یَوْمَ حَشْرِی وَوَقْتَ نَشْرِی، إِنَّکَ جَوادٌ کَرِیمٌ، غَفُورٌ رَحِیمٌ، وَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ (7) 3334 (8) 3335.

مناجات سفر

اللَّهُمَّ إِنِّی أُرِیدُ سَفَراً فَخِرْ لِی فِیهِ وَأَوْضِحْ لِی فِیهِ سَبِیلَ الرَّأْیِ وَفَهِّمْنِیهِ، وَافْتَحْ لِی عَزْمِی بِالاسْتِقامَةِ، وَاشْمُلْنِی فِی سَفَرِی بِالسَّلامَةِ، وَأَفِدْنِی (9) 3336 جَزِیلَ الْحَظِّ وَالْکَرامَةِ، وَاکْلَأْنِی (10) 3337 بِحُسْنِ الْحِفْظِ وَالْحِراسَةِ، وَجَنِّبْنِی اللَّهُمَ

1- رَبِّ: نسخه.

2- رَبِّ: نسخه. إِیَّایَ: خ ل.

3- عَلَیَّ: نسخه.

4- وَأَزِلْنِی: نسخه.

5- وَتَطَوَّلْ: نسخه.

6- رَبِّ: نسخه.

7- وَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ: نسخه.

8- مهج الدعوات: 259- 260.

9- وَأَفِدْنِی بِهِ: نسخه.

10- وَاکْلَأْنِی فِیهِ: نسخه.

وَعْثَاءَ الْأَسْفارِ، وَسَهِّلْ لِی حُزُونَةَ الْأَوْعَارِ، وَاطْوِ لِی بِساطَ الْمَراحِلِ، وَقَرِّبْ مِنِّی بُعْدَ نَأْیِ الْمَناهِلِ (1) 3338، وَباعِدْ فِی الْمَسِیرِ بَیْنَ خُطَی الرَّوَاحِلِ، حَتَّی تُقَرِّبَ نِیاطَ الْبَعِیدِ، وَتُسَهِّلَ وُعُورَ الشَّدِیدِ، وَلَقِّنِی اللَّهُمَّ فِی سَفَرِی نُجْحَ طائِرِ الْواقِیَةِ، وَهَبْنِی (2) 3339 فِیهِ غُنْمَ الْعافِیَةِ، وَخَفِیرَ الاسْتِقْلالِ، وَدَلِیلَ مُجاوَزَةِ الْأَهْوَالِ، وَباعِثَ وُفُورِ الْکِفایَةِ، وَسانِحَ خَفِیرِ الْوِلایَةِ، وَاجْعَلْهُ اللَّهُمَّ سَبَبَ عَظِیمِ السِّلْمِ، حاصِلَ الْغُنْمِ، وَاجْعَلِ اللَّیْلَ عَلَیَّ سِتْراً مِنَ الْآفاتِ، وَالنَّهارَ مانِعاً مِنَ الْهَلَکاتِ، وَاقْطَعْ عَنِّی قِطَعَ لُصُوصِهِ بِقُدْرَتِکَ، وَاحْرُسْنِی مِنْ وُحُوشِهِ بِقُوَّتِکَ، حَتَّی تَکُونَ السَّلامَةُ فِیهِ مُصاحِبَتِی، وَالْعافِیَةُ فِیهِ مُقارِنَتِی، وَالْیُمْنُ سائِقِی، وَالْیُسْرُ مُعانِقِی، وَالْعُسْرُ مُفارِقِی، وَالْفَوْزُ مُوافِقِی، وَالْأَمْنُ مُرافِقِی، إِنَّکَ ذُو الطَّوْلِ وَالْمَنِّ وَالْقُوَّةِ وَالْحَوْلِ، وَأَ نْتَ عَلَی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ، وَبِعِبادِکَ بَصِیرٌ خَبِیرٌ (3) 3340.

مناجات طلب رزق

اللَّهُمَّ أَرْسِلْ عَلَیَّ سِجالَ رِزْقِکَ مِدْراراً، وَأَمْطِرْ عَلَیَّ سَحائِبَ إِفْضالِکَ غِزَاراً، وَأَدِمْ غَیْثَ نَیْلِکَ إِلَیَّ سِجالًا، وَأَسْبِلْ مَزِیدَ نِعَمِکَ عَلَی خَلَّتِی إِسْبالًا، وَأَ فْقِرْنِی بِجُودِکَ إِلَیْکَ، وَأَغْنِنِی عَمَّنْ یَطْلُبُ مَا لَدَیْکَ، وَداوِ داءَ فَقْرِی بِدَواءِ فَضْلِکَ، وَانْعَشْ صَرْعَةَ عَیْلَتِی بِطَوْ لِکَ، وَتَصَدَّقْ عَلَی إِقْلالِی بِکَثْرَةِ عَطائِکَ، وَعَلَی اخْتِلالِی بِکَرِیمِ حِبائِکَ، وَسَهِّلْ رَبِّ سَبِیلَ الرِّزْقِ إِلَیَّ، وَثَبِّتْ قَواعِدَهُ لَدَیَّ، وَبَجِّسْ لِی عُیُونَ سَعَتِهِ بِرَحْمَتِکَ، وَفَجِّرْ أَ نْهارَ رَغَدِ الْعَیْشِ قِبَلِی بِرَأْفَتِکَ، وَأَجْدِبْ أَرْضَ فَقْرِی، وَأَخْصِبْ جَدْبَ ضُرِّی، وَاصْرِفْ عَنِّی فِی الرِّزْقِ الْعَوائِقَ، وَاقْطَعْ عَنِّی مِنَ الضِّیْقِ الْعَلائِقَ. وَارْمِنِی مِنْ سَعَةِ الرِّزْقِ اللَّهُمَّ بِأَخْصَبِ سِهامِهِ، وَاحْبُنِی مِنْ رَغَدِ الْعَیْشِ بِأَکْثَرِ دَوامِهِ، وَاکْسُنِی اللَّهُمَّ سَرابِیلَ السَّعَةِ وَجَلابِیبَ الدَّعَةِ، فَإِنِّی یَا رَبِّ مُنْتَظِرٌ لِإِنْعامِکَ بِحَذْفِ المَضِیقِ،

1- وَقَرِّبْ مِنِّی الْبَعِیدَ لِطُولِ انْباطِ الْمَناهِلِ: نسخه.

2- وَهَنِّئْنِی: خ ل.

3- مهج الدعوات: 260.

ص: 1008

وَ لِتَطَوُّلِکَ بِقَطْعِ التَّعْوِیقِ، وَ لِتَفَضُّلِکَ بِإِزَالَةِ التَّقْتِیرِ، وَ لِوُصُولِ حَبْلِی بِکَرَمِکَ بِالتَّیْسِیرِ، وَأَمْطِرِ اللَّهُمَّ عَلَیَّ سَماءَ رِزْقِکَ بِسِجالِ الدِّیَمِ، وَأَغْنِنِی عَنْ خَلْقِکَ بِعَوائِدِ النِّعَمِ، وَارْمِ مَقاتِلَ الْإِقْتارِ مِنِّی، وَاحْمِلْ کَشْفَ الضُّرِّ عَنِّی عَلَی مَطایَا الْإِعْجالِ، وَاضْرِبْ عَنِّی الضِّیقَ بِسَیْفِ الاسْتِئْصالِ، وَأَ تْحِفْنِی رَبِّ مِنْکَ بِسَعَةِ الْإِفْضالِ، وَامْدُدْنِی بِنُمُوِّ الْأَمْوَالِ، وَاحْرُسْنِی مِنْ ضِیقِ الْإِقْلالِ، وَاقْبِضْ عَنِّی سُوءَ الْجَدْبِ، وَابْسُطْ لِی بِساطَ الْخِصْبِ، وَاسْقِنِی مِنْ ماءِ رِزْقِکَ غَدَقاً، وَانْهَجْ لِی مِنْ عَمِیمِ بَذْلِکَ طُرُقاً، وَفاجِئْنِی بِالثَّرْوَةِ وَالْمالِ، وَانْعَشْنِی بِهِ مِنَ الْإِقْلالِ، وَصَبِّحْنِی بِالاسْتِظْهارِ، وَمَسِّنِی بِالتَّمَکُّنِ مِنَ الْیَسارِ، إِنَّکَ ذُو الطَّوْلِ الْعَظِیمِ، وَالْفَضْلِ الْعَمِیمِ، وَالْمَنِّ الْجَسِیمِ، وَأَ نْتَ الْجَوادُ الْکَرِیمُ (1) 3341.

مناجات استعاذه

اللَّهُمَّ إِنِّی أَعُوذُ بِکَ مِنْ مُلِمَّاتِ نَوازِلِ الْبَلاءِ، وَأَهْوَالِ عَظائِمِ الضَّرَّاءِ، فَأَعِذْنِی رَبِّ مِنْ صَرْعَةِ الْبَأْساءِ، وَاحْجُبْنِی مِنْ سَطَواتِ الْبَلاءِ، وَنَجِّنِی مِنْ مُفاجَاةِ النِّقَمِ، وَأَجِرْنِی مِنْ زَوالِ النِّعَمِ، وَمِنْ زَلَلِ الْقَدَمِ، وَاجْعَلْنِی اللَّهُمَّ فِی حِیاطَةِ عِزِّکَ، وَحِفاظِ حِرْزِکَ مِنْ مُباغَتَةِ الدَّوَائِرِ، وَمُعاجَلَةِ الْبَوَادِرِ. اللَّهُمَّ رَبِّ وَأَرْضَ الْبَلاءِ فَاخْسِفْها، وَعَرْصَةَ الْمِحَنِ فَارْجُفْها، وَشَمْسَ النَّوائِبِ فَاکْسِفْها، وَجِبالَ السُّوءِ فَانْسِفْها، وَکُرَبَ الدَّهْرِ فَاکْشِفْها، وَعَوائِقَ الْأُمُورِ فَاصْرِفْها، وَأَوْرِدْنِی حِیاضَ السَّلامَةِ، وَاحْمِلْنِی عَلَی مَطایَا الْکَرامَةِ، وَاصْحَبْنِی بِإِقالَةِ الْعَثْرَةِ، وَاشْمَلْنِی بِسَتْرِ الْعَوْرَةِ، وَجُدْ عَلَیَّ یا رَبِّ بِآلائِکَ

1- مهج الدعوات: 261.

وَكَشْفِ بَلائِكَ وَدَفْعِ ضَرَّائِكَ، وَادْفَعْ عَنِّى كَلاكِلَ عَذابِكَ، وَاصْرِفْ عَنِّى أَلِيمَ عِقابِكَ، وَأَعِذْنِى مِنْ بَوَائِقِ الدُّهُورِ، وَأَ نْقِذْنِى مِنْ سُوءِ عَواقِبِ الْأُمُورِ، وَاحْرُسْنِى مِنْ جَمِيعِ الْمَحْذُورِ، وَاصْدَعْ صَفاةَ الْبَلاءِ عَنْ أَمْرِى، وَاشْلُلْ يَدَهُ عَنِّى مَدى عُمْرِى، إِنَّكَ الرَّبُّ الْمَجِيدُ، الْمُبْدِئُ الْمُعِيدُ، الْفَعَّالُ لِمَا تُرِيدُ (1)

.3342

مناجات طلب توبه

اللَّهُمَّ إِنِّى قَصَدْتُ إِلَيْكَ بِإِخْلاصِ تَوْبَةٍ نَصُوحٍ، وَتَثْبِيتِ عَقْدٍ صَحِيحٍ، وَدُعاءِ قَلْبٍ قَرِيحٍ، وَ إِعْلانِ قَوْلٍ صَرِيحٍ. اللَّهُمَّ فَتَقَبَّلْ مِنِّى مُخْلَصَ التَّوْبَةِ، وَ إِقْبالَ سَرِيعِ الْأَوْبَةِ، وَمَصارِعَ تَخَشُّعِ الْحَوْبَةِ، وَقابِلْ رَبِّ تَوْبَتِى بِجَزِيلِ الثَّوابِ، وَكَرِيمِ الْمَآبِ، وَحَطِّ الْعِقابِ، وَصَرْفِ الْعَذابِ، وَغُنْمِ الْإِيابِ، وَسِتْرِ الْحِجابِ، وَامْحُ اللَّهُمَّ مَا ثَبَتَ مِنْ ذُ نُوبِى، وَاغْسِلْ بِقَبُولِها جَمِيعَ عُيُوبِى، وَاجْعَلْها جالِيَةً لِقَلْبِى، شاخِصَةً لِبَصِيرَةِ لُبِّى، غاسِلَةً لِدَرَنِى، مُطَهِّرَةً لِنَجاسَةِ بَدَنِى، مُصَحِّحَةً فِيها ضَمِيرِى، عاجِلَةً إِلَى الْوَفاءِ بِها بَصِيرَتِى (2) 3343، وَاقْبَلْ يَا رَبِّ تَوْبَتِى، فَإِنَّها تَصْدُرُ مِنْ إِخْلاصِ نِيَّتِى، وَمَحْضٍ مِنْ تَصْحِيحِ بَصِيرَتِى، وَاحْتِفالاً فِى طَوِيَّتِى، وَاجْتِهاداً فِى نَقاءِ سَرِيرَتِى، وَتَثْبِيتاً (3) 3344 لِإِنابَتِى، وَ (4) 3345 مُسارِعَةً إِلى أَمْرِكَ بِطاعَتِى، وَاجْلُ اللَّهُمَّ بِالتَّوْبَةِ عَنِّى ظُلْمَةَ الْإِصْرارِ، وَامْحُ بِها مَا قَدَّمْتُهُ مِنَ الْأَوْزارِ، وَاكْسُنِى لِباسَ التَّقْوَى وَجَلابِيبَ الْهُدَى، فَقَدْ خَلَعْتُ رِبْقَ الْمَعاصِى عَنْ جَلَدِى (5) 3346، وَنَزَعْتُ سِرْبالَ الذُّنُوبِ عَنْ جَسَدِى،

1- مهج الدعوات: 262.

2- مَصِيرِى: خ ل.

3- كلمات: واحتفالًا، واجتهاداً، وتثبيتاً: هم به نصب وارد شده است و هم به جر.

4- وَ: خ.

5- جَلَد (محرّكه): پوست شتر كُره كه به چيزى آكنده كنند تا ناقه به خيال بچه خود مهربان شده شير دهد، و در اين جا ذكر آن‌شايد براى آن باشد كه اراده شده باشد به آن كه من در وقت معصيت و گناه كردن گويا شعور و ادراک و جان نداشتم و مجسّمه بى‌روحى بودم و اگرنه معصيت و نافرمانى نمى‌كردم، واللّٰه تعالى العالم، (منه).

مُسْتَمْسِكاً رَبِّ بِقُدْرَتِکَ، مُسْتَعِيناً عَلَى نَفْسِى بِعِزَّتِکَ، مُسْتَوْدِعاً تَوْبَتِى مِنَ النَّكْثِ بِخَفْرَتِکَ، مُعْتَصِماً مِنَ الْخِذْلانِ بِعِصْمَتِکَ، مُقارِناً بِهِ لَاحَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِکَ (1) 3347.

مناجات طلب حج

اللَّهُمَّ ارْزُقْنِى الحَجَّ الَّذِى افْتَرَضْتَهُ عَلَى مَنِ اسْتَطاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا، وَاجْعَلْ لِى فِيهِ هادِياً وَ إِلَيْهِ دَلِيلًا، وَقَرِّبْ لِى بُعْدَ الْمَسالِكِ، وَأَعِنِّى عَلَى تَأْدِيَةِ الْمَناسِكِ، وَحَرِّمْ بِإِحْرامِى عَلَى النَّارِ جَسَدِى، وَزِدْ لِلسَّفَرِ قُوَّتِى وَجَلَدِى، وَارْزُقْنِى رَبِّ الْوُقُوفَ بَيْنَ يَدَيْکَ، وَالْإِفاضَةَ إِلَيْکَ، وَأَظْفِرْنِى بِالنُّجْحِ بِوافِرِ الرِّبْحِ، وَأَصْدِرْنِى رَبِّ مِنْ مَوْقِفِ الْحَجِّ الْأَكْبَرِ إِلَى مُزْدَلَفَةِ الْمَشْعَرِ وَاجْعَلْها زُلْفَةً إِلَى رَحْمَتِکَ، وَطَرِيقاً إِلَى جَنَّتِکَ، وَقِفْنِى مَوْقِفَ الْمَشْعَرِ الْحَرامِ، وَمَقامَ وُقُوفِ الْإِحْرامِ، وَأَهِلَّنِى لِتَأْدِيَةِ الْمَناسِكَ وَنَحْرِ الْهَدْيِ التَّوامِکِ (2) 3348 بِدَمٍ يَثُجُّ وَأَوْداجٍ تَمُجُّ، وَ إِراقَةِ الدِّماءِ الْمَسْفُوحَةِ، وَالْهَدَايَا الْمَذْبُوحَةِ، وَفَرْيِ أَوْداجِها عَلَى مَا أَمَرْتَ، وَالتَّنَفُّلِ (3) 3349 بِها كَما وَسَمْتَ، وَأَحْضِرْ نِى اللَّهُمَّ صَلاةَ الْعِيدِ راجِياً لِلْوَعْدِ، خائِفاً مِنَ الْوَعِيدِ، حالِقاً شَعْرَ رَأْسِى، وَمُقَصِّراً وَمُجْتَهِداً فِى طاعَتِکَ، مُشَمِّراً رامِياً لِلْجِمارِ بِسَبْعٍ بَعْدَ

1- مهج الدعوات: 262.

2- التوامک: شترهای بزرگ کوهان.

3- وَالتَّنَفُّلِ: نسخه.

سَبْعٍ مِنَ الْأَحْجارِ، وَأَدْخِلْنِی اللَّهُمَّ عَرْصَهَ بَیْتِکَ، وَعَقْوَتِکَ، وَمَحَلَّ أَمْنِکَ، وَکَعْبَتِکَ وَمَساکِینِکَ، وَسُؤّالِکَ وَمَحاوِیجِکَ، وَجُدْ عَلَیَّ اللَّهُمَّ بِوافِرِ الْأَجْرِ مِنَ الانْکِفاءِ وَالنَّفْرِ، وَاخْتِمِ اللَّهُمَّ مَناسِکَ حَجِّی وَانْقِضاءَ عَجِّی بِقَبُولٍ مِنْکَ لِی وَرَأْفَهٍ مِنْکَ بِی یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ (1) 3350.

مناجات کشف ظلم

اللَّهُمَّ إِنَّ ظُلْمَ عِبادِکَ قَدْ تَمَکَّنَ فِی بِلادِکَ حَتَّی أَماتَ الْعَدْلَ، وَقَطَعَ السُّبُلَ، وَمَحَقَ الْحَقَّ، وَأَبْطَلَ الصِّدْقَ، وَأَخْفَی الْبِرَّ، وَأَظْهَرَ الشَّرَّ، وَأَخْمَدَ التَّقْوَی، وَأَزالَ الْهُدَی، وَأَزاحَ الْخَیْرَ، وَأَ ثْبَتَ الضَّیْرَ، وَأَ نْمَی الْفَسادَ، وَقَوَّی الْعِنادَ، وَبَسَطَ الْجَوْرَ، وَعَدَی الطَّوْرَ (2) 3351. اللَّهُمَّ یَا رَبِّ لَایَکْشِفُ ذلِکَ إِلَّا سُلْطانُکَ، وَلَا یُجِیرُ مِنْهُ إِلَّا امْتِنانُکَ. اللَّهُمَّ رَبِّ فَابْتُرِ الظُّلْمَ، وَبُتَّ حِبالَ الْغَشْمِ، وَأَخْمِدْ (3) 3352 سُوقَ الْمُنْکَرِ، وَأَعِزَّ مَنْ عَنْهُ یَنْزَجِرُ، وَاحْصُدْ شَأْفَهَ أَهْلِ الْجَوْرِ، وَأَ لْبِسْهُمُ الْحَوْرَ بَعْدَ الْکَوْرِ، وَعَجِّلِ اللَّهُمَّ إِلَیْهِمُ الْبَیاتَ، وَأَ نْزِلْ عَلَیْهِمُ الْمَثُلاتِ، وَأَمِتْ حَیاهَ الْمُنْکَرِ، لِیُؤْمَنَ الْمَخُوفُ، وَیَسْکُنَ الْمَلْهُوفُ، وَیَشْبَعَ الْجائِعُ، وَیُحْفَظَ الضَّائِعُ، وَیَأْوَی الطَّرِیدُ، وَیَعُودَ الشَّرِیدُ، وَیُغْنَی الْفَقِیرُ، وَیُجارَ الْمُسْتَجِیرُ، وَیُوَقَّرَ الْکَبِیرُ، وَیُرْحَمَ الصَّغِیرُ، وَیُعَزَّ الْمَظْلُومُ، وَیُذَلَّ الظَّالِمُ، وَیُفَرَّجَ الْمَغْمُومُ، وَتَنْفَرِجَ الْغَمَّاءُ، وَتَسْکُنَ الدَّهْماءُ، وَیَمُوتَ الاخْتِلافُ، وَیَعْلُوَ الْعِلْمُ، وَیَشْمُلَ السِّلْمُ، وَیُجْمَعَ الشَّتاتُ، وَیَقْوَی الْإِیمانُ، وَیُتْلَی الْقُرْآنُ، إِنَّکَ أَ نْتَ الدَّیَّانُ، الْمُنْعِمُ الْمَنَّانُ (4) 3353.

1- مهج الدعوات: 263.

2- وَعَدَی الطَّوْرَ: یعنی تجاوز کرد از حد.

3- أَخْمِلْ: خ ل.

4- مهج الدعوات: 263- 264.

ص: 1012

مناجات شکر خدا

اللَّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ عَلَی مَرَدِّ نَوازِلِ الْبَلاءِ، وَمُلِمَّاتِ الضَّرَّاءِ، وَکَشْفِ نَوائِبِ اللَّأْواءِ، وَتَوالِی سُبُوغِ النَّعْماءِ، وَلَکَ الْحَمْدُ عَلَی هَنِیءِ عَطائِکَ، وَمَحْمُودِ بَلائِکَ، وَجَلِیلِ آلائِکَ، وَلَکَ الْحَمْدُ عَلَی إِحْسانِکَ الْکَثِیرِ، وَخَیْرِکَ الْغَزِیرِ، وَتَکْلِیفِکَ الْیَسِیرِ وَدَفْعِ الْعَسِیرِ، وَلَکَ الْحَمْدُ یَا رَبِّ عَلَی تَثْمِیرِکَ قَلِیلَ الشُّکْرِ، وَإِعْطائِکَ وافِرَ الْأَجْرِ، وَحَطِّکَ مُثْقَلَ الْوِزْرِ، وَقَبُولِکَ ضَیِّقَ الْعُذْرِ، وَوَضْعِکَ باهِضَ الْإِصْرِ، وَتَسْهِیلِکَ مَوْضِعَ الْوَعْرِ، وَمَنْعِکَ مُفْظِعَ الْأَمْرِ، وَلَکَ الْحَمْدُ عَلَی الْبَلاءِ الْمَصْرُوفِ، وَوافِرِ الْمَعْرُوفِ، وَدَفْعِ الْمَخُوفِ، وَ إِذْلَالِ الْعَسُوفِ، وَلَکَ الْحَمْدُ عَلَی قِلَّةِ التَّکْلِیفِ، وَکَثْرَةِ التَّخْفِیفِ، وَتَقْوِیَةِ الضَّعِیفِ، وَ إِغاثَةِ اللَّهِیفِ، وَلَکَ الْحَمْدُ عَلَی سَعَةِ إِمْهالِکَ، وَدَوامِ إِفْضالِکَ، وَصَرْفِ إِمْحالِکَ، وَحَمِیدِ أَفْعالِکَ، وَتَوالِی نَوَالِکَ، وَلَکَ الْحَمْدُ عَلَی تَأْخِیرِ مُعاجَلَةِ الْعِقابِ، وَتَرْکِ مُغافَصَةِ الْعَذابِ، وَتَسْهِیلِ طَرِیقِ الْمَآبِ، وَ إِنْزالِ غَیْثِ السَّحابِ، إِنَّکَ الْمَنَّانُ الْوَهَّابُ (1) 3354.

مناجات طلب حوائج

جَدِیرٌ مَنْ أَمَرْتَهُ بِالدُّعاءِ أَنْ یَدْعُوَکَ، وَمَنْ وَعَدْتَهُ بِالْإِجابَةِ أَنْ یَرْجُوَکَ، وَ لِیَ اللَّهُمَّ حاجَةٌ قَدْ عَجَزَتْ عَنْها حِیلَتِی، وَکَلَّتْ فِیها طاقَتِی، وَضَعُفَ عَنْ مَرامِها قُوَّتِی، وَسَوَّلَتْ لِی نَفْسِیَ الْأَمَّارَةُ بِالسُّوءِ، وَعَدُوِّی الْغَرُورُ الَّذِی أَ نَا

1- مهج الدعوات: 264 و جمله: «إنّک المنّان الوهّاب» در آن نیست.

ص: 1013

مِنْهُ مَبْلُوٌّ (1) 3355 أَنْ أَرْغَبَ إِلَيْکَ (2) 3356 فِيها، اللَّهُمَّ وَأَ نْجِحْها بِأَ يْمَنِ النَّجاحِ، وَاهْدِها سَبِيلَ الْفَلاحِ، وَاشْرَحْ بِالرَّجاءِ لِإِسْعافِکَ صَدْرِی، وَيَسِّرْ فِی أَسْبابِ الْخَيْرِ أَمْرِی، وَصَوِّرْ إِلَیَّ الْفَوْزَ بِبُلُوغِ مَا رَجَوْتُهُ بِالْوُصُولِ إِلی مَا أَمَّلْتُهُ، وَوَفِّقْنِی اللَّهُمَّ فِی قَضاءِ حاجَتِی بِبُلُوغِ أُمْنِيَّتِی، وَتَصْدِيقِ رَغْبَتِی، وَأَعِذْنِی اللَّهُمَّ بِکَرَمِکَ مِنَ الْخَيْبَةِ وَالْقُنُوطِ وَالْأَناةِ وَالتَّثْبِيطِ. اللَّهُمَّ إِنَّکَ مَلِیءٌ بِالْمَنائِحِ الْجَزِيلَةِ، وَفِیٌّ بِها، وَأَ نْتَ عَلَی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدِيرٌ، بِعِبادِکَ خَبِيرٌ بَصِيرٌ (3)

3357. حجاب حضرت صادق عليه السلام

هفدهم: حجاب حضرت امام جعفر صادق عليه السلام: يَا مَنْ إِذَا اسْتَعَذْتُ بِهِ أَعاذَنِی، وَ إِذَا اسْتَجَرْتُ بِهِ عِنْدَ الشَّدائِدِ أَجَارَنِی، وَ إِذَا اسْتَغَثْتُ بِهِ عِنْدَ النَّوائِبِ أَغاثَنِی، وَ إِذَا اسْتَنْصَرْتُ بِهِ عَلَی عَدُوِّی نَصَرَنِی وَأَعانَنِی، إِلَيْکَ الْمَفْزَعُ وَأَ نْتَ الثِّقَةُ، فَاقْمَعْ عَنِّی مَنْ أَرادَنِی، وَاغْلِبْ لِی مَنْ کادَنِی، يَا مَنْ قالَ: إِنْ يَنْصُرْکُمُ اللَّهُ فَلا غالِبَ لَکُمْ (4) 3358، يَا مَنْ نَجَّی نُوحاً مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ، يَا مَنْ نَجَّی لُوطاً مِنَ الْقَوْمِ الْفاسِقِينَ، يَا مَنْ نَجَّی هُوداً مِنَ الْقَوْمِ الْعادِينَ، يَا مَنْ نَجَّی مُحَمَّداً صَلَّی اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ مِنَ الْقَوْمِ الْکافِرِينَ، نَجِّنِی مِنْ أَعْدائِی وَأَعْدائِکَ، بِأَسْمائِکَ يَا رَحْمانُ يَا رَحِيمُ، لَاسَبِيلَ لَهُمْ عَلَی مَنْ تَعَوَّذَ بِالْقُرْآنِ، وَاسْتَجارَکَ بِالرَّحِيمِ الرَّحْمنِ، الرَّحْمنُ عَلَی الْعَرْشِ اسْتَوَی (5) 3359، إِنَّ بَطْشَ رَبِّکَ لَشَدِيدٌ، إِنَّهُ هُوَ يُبْدِئُ وَيُعِيدُ، وَهُوَ الْغَفُورُ الْوَدُودُ، ذُوالْعَرْشِ الْمَجِيدِ،

1- مُبْتَلی: خ ل.

2- کذا فی المهج، و لعلّ «إليک» بمعنی «عنک»، ليستقيم المعنی، وفی البلد الأمين هکذا: أَنْ أَرْغَبَ إِلی ضَعِيفٍ مِثْلِی وَمَنْ هُوَ فِی التَّحَوُّلِ شَکْلِی إلی آخره. (منه).

3- مهج الدعوات: 265.

4- آل عمران: 3/ 160.

5- طه: 20/ 5.

فَعَّالٌ لِما يُرِيدُ (1) 3360، فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُلْ حَسْبِیَ اللَّهُ لَاإِلهَ إِلّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ (2) 3361 (3) 3362.

هیجدهم: حجاب حضرت امام موسی بن جعفر علیهما السلام: تَوَكَّلْتُ عَلَی الْحَیِّ الَّذِی لَا يَمُوتُ، وَتَحَصَّنْتُ بِذِی الْعِزَّةِ وَالْجَبَرُوتِ، وَاسْتَعَنْتُ بِذِی الْكِبْرِياءِ وَالْمَلَكُوتِ، مَوْلایَ اسْتَسْلَمْتُ إِلَيْکَ فَلا تُسْلِمْنِی، وَتَوَكَّلْتُ عَلَيْکَ فَلا تَخْذُلْنِی، وَلَجَأْتُ إِلَی ظِلِّکَ الْبَسِيطِ فَلا تَطْرَحْنِی، أَ نْتَ الْمَطْلَبُ وَ إِلَيْکَ الْمَهْرَبُ، تَعْلَمُ مَا أُخْفِی وَما أُعْلِنُ، وَتَعْلَمُ خائِنَةَ الْأَعْيُنِ، وَما تُخْفِی الصُّدُورُ، فَأَمْسِکْ عَنِّی اللَّهُمَّ أَيْدِی الظَّالِمِينَ مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ أَجْمَعِينَ، وَاشْفِنِی وَعافِنِی يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ (4) 3363. حجاب امام کاظم و امام جواد علیهما السلام

نوزدهم: حجاب حضرت امام محمّد تقیّ علیه السلام: الْخالِقُ أَعْظَمُ مِنَ الْمَخْلُوقِينَ، وَالرَّازِقُ أَبْسَطُ يَداً مِنَ الْمَرْزُوقِينَ، وَنارُ اللَّهِ الْمُؤْصَدَةُ فِی عَمَدٍ مُمَدَّدَةٍ تَكِيدُ أَ فْئِدَةَ الْمَرَدَةِ، وَتَرُدُّ كَيْدَ الْحَسَدَةِ، بِالْأَقْسام، بِالْأَحْكام، بِاللَّوْحِ الْمَحْفُوظِ، وَالْحِجابِ الْمَضْرُوبِ، بِعَرْشِ رَبِّنَا الْعَظِيمِ، احْتَجَبْتُ وَاسْتَتَرْتُ، وَاسْتَجَرْتُ، وَاعْتَصَمْتُ، وَتَحَصَّنْتُ، بِالم وَبِكهيعص وَبِطه وَبِطسم وَبِحم وَبِحمعسق وَنُون وَبِطِس وَبِق وَالْقُرْآنِ الْمَجِيدِ، وَ إِنَّهُ لَقَسَمٌ لَوْ تَعْلَمُونَ عَظِيمٌ (5) 3364، وَاللَّهُ وَ لِيِّی، وَ نِعْمَ الْوَكِيلُ (6) 3365.

بیستم: از کتاب تعبیر الرّؤیا تصنیف شیخ کلینی منقول است که: وشّا از حضرت امام رضا علیه السلام روایت کرده که فرمود: دیدم پدرم را در خواب که فرمود: ای فرزند من، هرگاه در شدّتی

1- بروج: 85/ 12- 16.

2- توبه: 9/ 129.

3- مهج الدعوات: 299.

4- مهج الدعوات: 300.

5- واقعه: 56/ 76.

6- مهج الدعوات: 300.

واقع شدی بسیار بگو: یَا رَؤُوفُ یَا رَحِیمُ. پس حضرت فرمود: آنچه ما در خواب می‌بینیم همچنان است که در بیداری بینیم (1) 3366.
بیست و یکم: دعاء رزق و غیره منقول از کتاب مُجتَنی تصنیف سیّد ابن طاووس رحمه الله:
اللَّهُمَّ إِنَّ ذُ نُوبِی لَمْ یَبْقَ لَها إِلّا رَجاءُ عَفْوِکَ، وَقَدْ قَدَّمْتُ آلَةَ الْحِرْمانِ بَیْنَ یَدَیَّ، فَأَ نَا أَسْأَ لُکَ مَا لَاأَسْتَحِقُّهُ، وَأَدْعُوکَ مَا لَاأَسْتَوْجِبُهُ، وَأَ تَضَرَّعُ إِلَیْکَ بِما لَا أَسْتَأْهِلُهُ، وَلَمْ یَخْفَ عَلَیْکَ حالِی وَ إِنْ خَفِیَ عَلَی النَّاسِ کُنْهُ مَعْرِفَةِ أَمْرِی.
اللَّهُمَّ إِنْ کانَ رِزْقِی فِی السَّماءِ فَأَهْبِطْهُ، وَ إِنْ کانَ فِی الْأَرْضِ فَأَظْهِرْهُ، وَ إِنْ کانَ بَعِیداً فَقَرِّبْهُ، وَ إِنْ کانَ قَرِیباً فَیَسِّرْهُ، وَ إِنْ کانَ قَلِیلًا فَکَثِّرْهُ وَبارِکْ لِی فِیهِ (2) 3367. دعاء دفع شرّ ابلیس
بیست و دویّم: دعاء دفع شرّ ابلیس منقول از مجتنی: اللَّهُمَّ إِنَّ إِبْلِیسَ عَبْدٌ مِنْ عَبِیدِکَ، یَرانِی مِنْ حَیْثُ لَاأَراهُ، وَأَ نْتَ تَراهُ مِنْ حَیْثُ لَایَراکَ، وَأَ نْتَ أَ قْوَی عَلَی أَمْرِهِ کُلِّهِ، وَهُوَ لَایَقْوَی عَلَی شَیْ ءٍ مِنْ أَمْرِکَ، اللَّهُمَّ فَأَ نَا أَسْتَعِینُ بِکَ عَلَیْهِ، یَا رَبِّ فَإِنِّی لَاطاقَةَ لِی بِهِ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ لِی عَلَیْهِ إِلّا بِکَ یَا رَبِّ.
اللَّهُمَّ إِنْ أَرادَنِی فَأَرِدْهُ، وَ إِنْ کادَنِی فَکِدْهُ، وَاکْفِنِی شَرَّهُ، وَاجْعَلْ کَیْدَهُ فِی نَحْرِهِ، بِرَحْمَتِکَ یَاأَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ، وَصَلَّی‌اللَّهُ‌عَلَی‌مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطَّاهِرِینَ (3) 3368.
بیست و سیّم: و نیز در مجتنی است که شخصی در خواب حضرت پیغمبر صلی الله علیه و آله را دید و از آن حضرت خواست که: مرا دعایی تعلیم فرمایید که دلم را زنده گرداند، حضرت این کلمات را تعلیم او فرمود: یَا حَیُّ یَا قَیُّومُ یَا لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ، أَسْأَ لُکَ أَنْ تُحْیِیَ قَلْبِی، اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ. آن شخص گفت: پس سه مرتبه این کلمات را خواندم پس خدا

1- مهج الدعوات: 333 و از او بحار 93/ 272.
2- المجتنی سیّد ابن طاووس: 72.
3- المجتنی: 79- 80.

قلبم را زنده گردانید (1) 3369. دعاء دفع شرّ ابلیس
بیست و چهارم: از حضرت رسول صلی الله علیه و آله منقول است که: هرکه بخواهد اجلش تأخیر بیفتد، و نصرت پیدا کند بر دشمنان خود، و از مردن بد محفوظ بماند، پس بگوید سه مرتبه در وقت دخول در شب و سه مرتبه در وقت دخول در صبح: سُبْحانَ اللَّهِ مِلْ ءَ الْمِیزانِ، وَمُنْتَهَی الْحِلْمِ، وَمَبْلَغَ الرِّضا، وَزِنَةَ الْعَرْشِ (2) 3370.
بیست و پنجم: نقل است از کتاب نثر اللّئالی تألیف سیّد سعید علیّ بن فضل اللّه الحسینی راوندی که مردی به حضرت عیسی بن مریم علیهما السلام شکایت کرد از دَین خود، فرمود:
بگو: اللَّهُمَّ یَا فارِجَ الْهَمِّ، وَمُنَفِّسَ الْغَمِّ، وَمُذْهِبَ الْأَحْزانِ، وَمُجِیبَ دَعْوَةِ الْمُضْطَرِّینَ، یَا (3) 3371 رَحْمنَ الدُّنْیا وَالآخِرَةِ وَرَحِیمَهُما، أَ نْتَ رَحْمانِی وَرَحْمانُ کُلِّ شَیْ ءٍ، فَارْحَمْنِی رَحْمَةً تُغْنِینِی بِها عَنْ رَحْمَةِ مَنْ سِواکَ، وَتَقْضِی بِها عَنِّی الدَّیْنَ، پس هرگاه به قدر پُری زمین طلا مدیون باشی حق تعالی ادا فرماید از تو (4) 3372. خواصّ سور و آیات

1- المجتنی: 80- 81.
2- المجتنی: 107.
3- یَا: خ.
4- المجتنی: 110.

و آن مشتمل بر چهل امر است:
اوّل: شیخ کلینی در کافی از حضرت باقر علیه السلام روایت کرده که: هرکس بخواند مسبّحات، یعنی سوره حدید و حشر و صف و جمعه و تغابن و اعلی را پیش از خواب، نمیرد تا درک نماید حضرت قائم علیه السلام را، و اگر مُرد در جوار حضرت پیغمبر صلی الله علیه و آله خواهد بود (1)
3373.
دویّم: و نیز در آن کتاب است که حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمود: هرکه بخواند چهار آیه از اوّل سوره بقره و آیة الکرسی و دو آیه بعد از آن و سه آیه آخر بقره را، نبیند در جان و مال خود چیزی را که مکروه او باشد، و نزدیک نشود به او شیطان، و فراموش نکند قرآن را (2)
3374.
سیّم: و نیز روایت کرده از حضرت امام محمّد باقر علیه السلام که: هرکه سوره إِنَّا أَنزلناه را بخواند، و صدا به آن بلند کند، مثل کسی باشد که شمشیر از نیام کشیده در راه خدا جهاد کند، و اگر آهسته بخواند، مثل کسی باشد که در راه خدا در خون خود طپیده باشد، و کسی که ده مرتبه بخواند، محو کند از او هزار گناه از گناهانش را (3) 3375.
چهارم: و نیز شیخ کلینی از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده که فرمود: پدرم می‌فرمود:
قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ثلث قرآن است، و قُلْ یا أَیُّهَا الْکافِرُونَ ربع قرآن (4)
3376.
پنجم: از حضرت امام موسی علیه السلام نقل کرده که: هرکه بخواند آیة الکرسی را در وقت خواب نترسد از فلج إن شاء اللّه، و کسی که بخواند آن را در عقب هر فریضه ضرر نرساند به او صاحب زهری، و فرمود: کسی که مقدّم دارد قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ را بین خود و بین شخص جبّار منع فرماید حق تعالی او را از شرّ او، به خواندن آن سوره را از پیش رو و از پشت سر و از طرف راست و از طرف چپ خود، پس هرگاه چنین کرد حق تعالی روزی کند او را خیر او را، و منع کند او را از شرّ او.
و فرمود: هرگاه ترسیدی از امری، بخوان صد آیه از قرآن از هر جای قرآن که باشد، پس

1- كافى 2/ 620 ح 3.
2- كافى 2/ 621 ح 5.
3- كافى 2/ 621 ح 6.
4- كافى 2/ 621 ح 7.

بگو: اللَّهُمَّ اكْشِفْ عَنِّی الْبَلاءَ، سه مرتبه (1) 3377.
ششم: و نیز شیخ کلینی از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده که فرمود: هرکه ایمان به خدا و روز قیامت دارد، وانگذارد خواندن قُلْ هُوَ اللَّهُ احَدٌ را در عقب فریضه، پس بدرستی که کسی بخواند آن را جمع فرماید حق تعالی برای او خیر دنیا و آخرت را، و بیامرزد او را و پدر و مادر و اولاد او را (2) 3378.
هفتم: و نیز از آن حضرت روایت کرده که: هرکه سوره أَلْهیکُمُ التَّکاثُرُ را بخواند نزد خواب، نگاه داشته شود از عذاب قبر (3) 3379.
هشتم: و نیز از آن حضرت روایت کرده که، اگر خوانده شود سوره حمد بر مرده هفتاد مرتبه، پس ردّ کرده شود روح به او عجبی نخواهد داشت (4) 3380.
نهم: از حضرت موسی بن جعفر علیه السلام خاصیّت بسیار وارد شده برای خواندن کودک در هر شب سه مرتبه قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ، و سه مرتبه قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النّاسِ، و صد مرتبه توحید، و اگر نتواند پنجاه مرتبه، و هرگاه مواظبت داشته باشد به آن محفوظ بماند از بلاها تا روزی که وفات کند (5) 3381.
دهم: و نیز شیخ کلینی از حضرت امام جعفر صادق علیه السلام روایت کرده که فرمود به مفضّل:
ای مفضّل، منع و حفظ کن خود را از تمام مردم به بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحیمِ، و به قُلْ هُوَ اللَّهُ احَدٌ که بخوانی آن را از طرف راست و طرف چپ و از پیش‌رو و از پشت سر و از بالای سر و پایین پای خود، و هرگاه داخل شدی بر سلطان جائری بخوان سه مرتبه آن را در وقتی که نظر به او افکنی، و بشمار به دست چپ خود، و دست خود را به همان حال که انگشتان را جمع کرده‌ای برای شماره بگذار باشد تا از نزد او بیرون شوی (6) 3382.
و بعضی گفته‌اند که: خواندن سوره را ترک مکن تا از نزد او بیرون شوی.
یازدهم: در حدیثی از امیر المؤمنین علیه السلام منقول است که برای ایمنی از سوختن و غرق شدن بخواند:

1- کافی 2/ 621 ح 8.
2- کافی 2/ 622 ح 11.
3- کافی 2/ 623 ح 14.
4- کافی 2/ 623 ح 16.

5- کافی 2/ 623 ح 17.
6- کافی 2/ 624 ح 20.

اللَّهُ الَّذِی نَزَّلَ الْکِتابَ وَهُوَ یَتَوَلَّی الصَّالِحِینَ (1) 3383، وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ وَالْأَرْضُ جَمِیعاً قَبْضَتُهُ یَوْمَ الْقِیامَةِ وَالسَّمَوَاتُ مَطْوِیَّاتٌ بِیَمِینِهِ سُبْحانَهُ وَتَعالی عَمَّا یُشْرِکُونَ (2) 3384.
و برای ذلیل شدن اسب سرکش در گوش راستش بخوانند:
وَلَهُ أَسْلَمَ مَنْ فِی السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ طَوْعاً وَکَرْهاً وَ إِلَیْهِ یُرْجَعُونَ (3) 3385.
و در زمین مَسبعه، یعنی زمینی که جانوران درّنده داشته باشد به جهت ایمنی از آنها بخواند:
لَقَدْ جَاءَکُمْ رَسُولٌ مِنْ أَ نْفُسِکُمْ عَزِیزٌ عَلَیْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِیصٌ عَلَیْکُمْ بِالْمُؤْمِنِینَ رَؤُوفٌ رَحِیمٌ، فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُلْ حَسْبِیَ اللَّهُ لَاإِلهَ إِلَّا هُوَ عَلَیْهِ تَوَکَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِیمِ (4) 3386.
و برای پیدا شدن گمشده بخواند یس را در دو رکعت و بگوید: یَا هادِیَ الضَّالَّةِ رُدَّ عَلَیَّ ضالَّتِی.
و برای رجوع عبد فرار کرده بخواند: أَوْ کَظُلُمَاتٍ فِی بَحْرٍ لُجِّیٍّ یَغْشَاهُ مَوْجٌ مِنْ فَوْقِهِ مَوْجٌ إلی قوله عزّ وجلّ: وَمَنْ لَمْ یَجْعَلِ اللَّهُ لَهُ نُوراً فَمَا لَهُ مِنْ نُورٍ (5) 3387.
و برای ایمنی از دزد بخواند در وقتی که به رختخواب رود: قُلِ ادْعُوا اللَّهَ أَوِ ادْعُوا الرَّحْمنَ تا وَکَبِّرْهُ تَکْبِیراً (6) 3388 (7) 3389.
دوازدهم: و نیز شیخ کلینی از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده که فرمود: ملول نشوید از قرائت إِذا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ زِلْزالَها (8) 3390، زیرا که هرکه این سوره را در نوافل خود بخواند نرساند حق تعالی به او زلزله ابداً، و نمیرد به زلزله و نه به صاعقه و نه به آفتی از آفات دنیا تا بمیرد، و در وقت مردنِ او ملکی کریم از نزد حق تعالی بر او نازل شود و بنشیند نزد سر او و

1- اعراف: 7/ 196.
2- زمر: 39/ 67.
3- آل عمران: 3/ 83.
4- توبه: 9/ 128.
5- نور: 24/ 40.
6- اسراء: 17/ 110- 111.
7- کافی 2/ 624 ح 21.
8- زلزله: 99/ 1.

بگوید: ای ملک الموت، رفق و مدارا کن به ولیّ اللّه زیرا که او بسیار مرا یاد می‌کرد، الخبر.

و در آخر خبر است که: پرده از جلو چشمش برداشته شود و منازل خود را در بهشت ببیند، و قبض روح او شود به نرمتر وجهی، و مشایعت کنند روح او را هفتاد هزار فرشته که ببرند او را به سوی بهشت (1) 3391.

سیزدهم: و نیز کلینی از حضرت امام محمّد باقر علیه السلام روایت کرده که فرمود: سوره مُلک مانعه است، منع می‌کند از عذاب قبر، الخبر (2) 3392.

چهاردهم: و نیز از آن حضرت مروی است که: قرآنی در دریا افتاد، چون آن را یافتند دیدند رفته بود کلمات او جز این آیه: أَلا إِلَی اللَّهِ تَصِيرُ الْأُمُور (3) 3393 (4) 3394.

پانزدهم: و نیز شیخ کلینی از زراره روایت کرده که گفت: می‌گیری قرآن را در ثلث دویّم ماه رمضان و می‌گشایی و می‌گذاری مقابل خود و می‌گویی: اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَ لُکَ بِکِتابِکَ الْمُنْزَلِ وَمَا فِيهِ، وَفِيهِ اسْمُکَ الْأَعْظَمُ الْأَکْبَرُ، وَأَسْمَاؤُکَ الْحُسْنَی، وَمَا يُخافُ وَيُرْجَی أَنْ تَجْعَلَنِی مِنْ عُتَقائِکَ مِنَ النَّارِ، و دعا می کنی به آنچه حاجت داری (5) 3395.

شانزدهم: شیخ کفعمی در مصباح و محدّث فیض در خلاصة الأذکار فرموده که: دیدم در بعض کتب اصحاب امامیّه که: هرکس خواسته باشد در خواب ببیند یکی از پیغمبران و امامان علیهم السلام را یا یکی از مردمان یا والدین خود را بخواند سوره شمس و لیل و قدر و قُلْ يا أَيُّهَا الْکافِرُونَ و سوره اخلاص و معوّذتین را، پس بخواند صد مرتبه سوره اخلاص و صلوات بفرستد بر پیغمبر و آل او صد مرتبه، و بخوابد با وضو به جانب راست، خواهد دید هرکه را اراده کرده إن شاء اللّه، و تکلّم خواهد کرد با او إن شاء اللّه هرچه بخواهد.

و در نسخه دیگر دیدم که این عمل را بجا آورد در هفت شب بعد از آنکه این دعا را بخواند:

اللَّهُمَّ أَ نْتَ الْحَيُّ الَّذِی لَايُوصَفُ، وَالْإِيمانُ يُعْرَفُ مِنْهُ، مِنْکَ بَدَتِ الْأَشْياءُ وَ إِلَيْکَ تَعُودُ، فَمَا أَقْبَلَ مِنْها کُنْتَ مَلْجَأَهُ وَمَنْجاهُ، وَما أَدْبَرَ مِنْها لَمْ يَکُنْ لَهُ مَلْجَأٌ وَلَا مَنْجَیً مِنْکَ إِلَّا إِلَيْکَ، فَأَسْأَ لُکَ بِلا إِلهَ إِلَّا أَ نْتَ، وَأَسْأَ لُکَ بِبِسْمِ

1- کافی 2/ 626 ح 24.

2- کافی 2/ 633 ضمن ح 26.

3- شوری: 42/ 53.

4- كافى 2/ 632 ح 18.
5- كافى 2/ 629 ح 9.

اللّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ، وَبِحَقِّ حَبِیبِکَ مُحَمَّدٍ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ سَیِّدِ النَّبِیِّینَ، وَبِحَقِّ عَلِیٍّ خَیْرِ الْوَصِیِّینَ، وَبِحَقِّ فاطِمَةَ سَیِّدَةِ نِساءِ الْعالَمِینَ، وَبِحَقِّ الحَسَنِ وَالحُسَیْنِ اللَّذَیْنِ جَعَلْتَهُما سَیِّدَیْ شَبابِ أهْلِ الجَنَّةِ عَلَیْهِمْ أجْمَعِینَ السَّلامُ، أنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَأنْ تُرِیَنِی مَیِّتِی فِی الْحالِ الَّتِی هُوَ فِیها (1) .3396

هفدهم: ونیز در خلاصه است نقلًا عَنْ بَعضِ الکُتُبِ که یافتم در کتاب آداب الحمیده تألیف محمّد بن جریر طبری از حارث بن روح از پدر از جدّش نقل کرده که گفت به فرزندان خویش: هرگاه اندوهگین ساخت شما را امری، پس شب را به سر نیاورد احدی از شماها مگر در حالی که طاهر باشد، و در فراش و لحاف طاهر باشد، و با او نباشد زنی، پس بخواند هفت مرتبه وَالشّمس، و هفت مرتبه وَاللَّیْل، پس بگوید: اللَّهُمَّ اجْعَلْ لِی مِنْ أمْرِی هذَا فَرَجاً وَمَخْرَجاً، هرگاه این عمل را بجا آورد بیاید در خواب او شخصی در همان شب یا شب سیّم یا پنجم، و گمان می‌کنم گفت: یا در شب هفتم، و بگوید برای او طریق بیرون شدن از آن غصّه و اندوه را (2) 3397.

فقیر گوید که: بعضی گفته‌اند که: سوره وَ الضُّحی و ألَمْ نَشْرَحْ را نیز بخواند.

و در جواهر المنثوره است که: کسی که بخواهد در خواب بیند مطلب خود را، بخواند وقت خوابیدن هریک از این سوره‌ها را هفت مرتبه: وَالشَّمْسِ، وَاللَّیْلِ، وَالتِّینِ، و إخْلاص، و قُلْ اعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَق، قُلْ اعُوذُ بِرَبِّ النّاسِ، و بخوابد با طهارت در مکان پاکی، در جامه پاکی، رو به قبله بر دست راست خود، یعنی به هیئت مرده که در لحد گذاشته می‌شود بخوابد، و نیّت کند مطلب خود را، اگر در شب اوّل ندید در شبهای بعد، و از هفت شب تجاوز نمی‌کند، گفته شده مجرّب است. اعمال وقت خواب

هیجدهم: و نیز در خلاصة الأذکار است که از حضرت زهرا صلوات اللَّه علیها روایت است که: حضرت رسول صلی الله علیه و آله بر من وارد شد در وقتی که رختخواب خود را پهن کرده بودم و می‌خواستم بخوابم، فرمود: ای فاطمه، مخواب مگر آنکه چهار عمل بجا آوری: ختم قرآن کنی، و پیغمبران را شفیعان خود گردانی، و مؤمنین را از خود خوشنود گردانی، و حجّ و عمره بکنی، این را فرمود و

1- مصباح کفعمی: 48- 49، فصل 11 و خلاصة الأذکار: 71، فصل 3.
2- خلاصة الأذکار: 71، فصل 3.

داخل نماز شد، من توقّف کردم تا نماز خود را تمام کرد، گفتم: یا رسول اللَّه، امر فرمودی به چهار چیز که من قدرت ندارم در این وقت آنها را بجا آورم، آن حضرت تبسّم کرد و فرمود: هرگاه بخوانی قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ را سه مرتبه پس گویا ختم قرآن کرده‌ای، و هرگاه صلوات بفرستی بر من و بر پیغمبران قبل از من ما شفیعان تو خواهیم بود در روز قیامت، و هرگاه استغفار کنی از برای مؤمنین پس تمامی ایشان از تو خوشنود شوند، و هرگاه بگویی: سُبْحانَ اللَّهِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ، وَلَا إِلهَ إِلّا اللَّهُ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ، پس حج و عُمره کرده‌ای (1) 3398.
مؤلّف گوید که: کفعمی روایتی نقل کرده که: هرکس وقت خواب بگوید سه مرتبه: يَفْعَلُ اللَّهُ مَا يَشاءُ بِقُدْرَتِهِ، وَيَحْكُمُ مَا يُرِيدُ بِعِزَّتِهِ، مثل آن است که هزار رکعت نماز کرده (2) 3399.
نوزدهم، و نیز در خلاصة الأذکار است که در وقت مطالعه بخواند:
اللَّهُمَّ أَخْرِجْنِی مِنْ ظُلُماتِ الْوَهْمِ، وَأَكرِمْنِی بِنُورِ الْفَهْمِ. اللَّهُمَّ افْتَحْ عَلَيْنا أَبْوابَ رَحْمَتِکَ، وَانْشُرْ عَلَيْنا خَزائِنَ عُلُومِکَ، بِرَحْمَتِکَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ (3) 3400.
بیستم: روایت شده که شخصی به خدمت حضرت امام محمّد تقی علیه السلام نوشت که: قرض بسیار دارم، حضرت نوشتند که: استغفار بسیار بکن و زبانت را تَرْ بدار به خواندن سوره إِنَّا أَ نْزَلْناهُ (4) 3401. دعاء پیش از مطالعه
بیست و یکم: در حدیث است که مفضّل به خدمت حضرت صادق علیه السلام شکایت کرد از تنگی نفس و گفت: اندک راهی که می‌روم نفسم تنگ می‌گیرد و می‌نشینم، فرمود که: بول شُتر بخور تا ساکن شود (5) 3402.
و در حدیث دیگر است که شخصی به آن حضرت شکایت کرد از سُرفه، فرمود که: قدری از انجدان رومی با همان مقدار از نبات سُفوف کن و یک روز یا دو روز بخور، آن شخص گفت که:
یک مرتبه خوردم و برطرف شد (6) 3403.
بیست و دویّم: از حضرت امیر المؤمنین علیه السلام منقول است که: حضرت عیسی علیه السلام به

1- خلاصة الأذکار: 70، فصل 3.
2- حاشیه مصباح کفعمی: 47، فصل 11.
3- خلاصة الأذکار: 70، فصل 3.

4- بحار 92/ 328.
5- بحار 62/ 182 از طبّ الائمة: 103.
6- بحار 61/ 182.

شهری گذشتند، دیدند که مردم آن شهر روهای ایشان زرد و چشمهای ایشان کبود است، و از بسیاری مرض به آن حضرت شکایت کردند، فرمود که: شما گوشت را نشسته می‌پزید، و هیچ حیوانی از دنیا به در نمی‌رود مگر آنکه جنابتی با او هست، بعد از آن گوشت را پیش از پختن شستند بیماریشان برطرف شد (1) .3404

و حضرت عیسی علیه السلام به شهر دیگر گذشتند که دندانهای ایشان ریخته بود، و روهایشان باد کرده بود، فرمود که: در وقت خواب دهان را باز کنید و بر هم مگذارید، چنان کردند آن علّتها را از ایشان زائل شد (2)

3405. دعاء برای پسر شدن حمل

بیست و سیّم: از حضرت امام محمّد باقر علیه السلام منقول است که: چون کسی از صاحبان بلا را ببینی سه مرتبه آهسته بگو که او نشنود: الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی عافانِی مِمَّا ابْتَلاکَ بِهِ، وَلَوْ شاءَ فَعَلَ، که هرکه چنین کند هرگز آن بلا به او نرسد (3) .3406

و در روایت دیگر است که بگو: الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی عافانِی مِمَّا ابْتَلاکَ بِهِ وَفَضَّلَنِی عَلَیْکَ، وَعَلَی کَثِیرٍ مِمَّنْ خَلَقَ، و آهسته بگو که او نشنود (4) .3407

بیست و چهارم: از حضرت امام جعفر صادق علیه السلام منقول است که: هرگاه زنی را حملی باشد و چهار ماه بر او بگذرد، روی او را به قبله کن و آیة الکرسی بخوان، و دست بر پهلوی او بزن و بگو: اللَّهُمَّ إِنِّی قَدْ سَمَّیْتُهُ مُحَمَّداً، یعنی خدایا من او را محمّد نام کردم، چون چنین کند خدا آن فرزند را پسر گرداند، پس او را اگر محمّد نام کند مبارک باشد؛ و اگر نام نکند، خدا اگر خواهد از او بگیرد و اگر خواهد به او ببخشد (5) .3408

بیست و پنجم: مروی است که در وقت کشتن گوسفند عقیقه این دعا را بخواند: بِسْمِ اللَّهِ وَبِاللَّهِ، اللَّهُمَّ عَقِیقَةٌ عَنْ فُلانٍ، و نام او را بگوید، لَحْمُها بِلَحْمِهِ، وَدَمُها بِدَمِهِ، وَعَظْمُها بِعَظْمِهِ. اللَّهُمَّ اجْعَلْها وِقاءً لِآلِ مُحَمَّدٍ عَلَیْهِ وَآلِهِ السَّلامُ (6) .3409

و در حدیث دیگر فرمود که: این دعا را بخواند:
یَا قَوْمِ إِنِّی بَرِیءٌ مِمَّا تُشْرِکُونَ، إِنِّی وَجَّهْتُ وَجْهِیَ لِلَّذِی فَطَرَ

1- علل الشرایع 2/ 575 باب 377.

2- علل الشرایع 2/ 575 باب 377 و از او بحار 62/ 161- 162.

3- بحار 71/ 34 از کافی 2/ 97 و ج 93/ 218 از طبّ الائمة: 112.

4- بحار 93/ 218 از دعوات راوندی.

5- كافى 6/ 11 ح 1.
6- كافى 6/ 30 و وسائل الشيعة 21/ 426.

السَّمواتِ وَالْأَرْضَ حَنِيفاً مُسْلِماً وَمَا أَ نَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ (1) 3410، إِنَّ صَلاتِی وَنُسُکِی وَمَحْیایَ وَمَماتِی لِلَّهِ رَبِّ الْعالَمِینَ، لَاشَرِیکَ لَهُ، وَبِذلِکَ أُمِرْتُ وَأَ نَا مِنَ الْمُسْلِمِینَ (2) 3411. اللَّهُمَّ مِنْکَ وَلَکَ، بِسْمِ اللَّهِ وَبِاللَّهِ وَاللَّهُ أَکْبَرُ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَتَقَبَّلْ مِنْ فُلانِ ابْنِ فُلان، و نام فرزند را ببرد پس آن را بکشد (3) 3412. در عقیقه است

علّامه مجلسی در حلیه فرموده: بدان که عقیقه فرزند سنّت مؤکّد است بر کسی که قادر بر آن باشد، و بعضی از علماء واجب می‌دانند، و بهتر آن است که در روز هفتم واقع شود، و اگر تأخیر کند تا بلوغ طفل بر پدر سُنّت است، و بعد از بلوغ تا آخر عمر بر خودش سنّت است.

و در احادیث معتبره بسیار وارد شده است که: عقیقه واجب است بر کسی که او را فرزندی به هم رسد.

و در احادیث بسیار منقول است که: هر فرزندی در گرو عقیقه است، یعنی اگر نکند او در معرض مردن و انواع بلاها است.

و از حضرت صادق علیه السلام منقول است که: عقیقه لازم است بر کسی که غنی باشد، و کسی که فقیر باشد بعد از آنکه به هم رساند بکند، اگر به هم نرساند بر او چیزی نیست، و اگر عقیقه برای او نکنند تا وقتی که قربانی برای او بکنند، قربانی از عقیقه مجزی است.

و در حدیث دیگر منقول است که از آن حضرت پرسیدند که: ما طلب کردیم گوسفند برای عقیقه و به دست نیامد، چه می‌فرمایید تصدّق کنیم قیمتش را؟ فرمود که: طلب کنید تا بیابید، خدا دوست می‌دارد خورانیدن طعام و ریختن خون را.

و در حدیث دیگر: پرسیدند که فرزندی که در روز هفتم بمیرد عقیقه‌اش می‌باید کرد؟

فرمود: اگر پیش از ظهر بمیرد عقیقه ندارد، و اگر بعد از ظهر بمیرد عقیقه بکنند.

و در حدیث معتبر از عمر بن یزید منقول است که به خدمت آن حضرت عرض کرد که:

نمی‌دانم که پدرم برای من عقیقه کرده است یا نه؟ فرمود که: عقیقه بکن، پس او در پیری خود

1- اقتباس از آیه 79 انعام: 6.

2- انعام: 6/ 162- 163.

3- کافی 6/ 31 ح 4 و در آن: بِسْمِ اللَّهِ وَاللَّهُ أَکْبَرُ.

را عقیقه کرد.
و در حدیث حسن از آن حضرت منقول است که: فرزند را در روز هفتم نام می‌گذارند، و عقیقه می‌کنند، و سر می‌تراشند، و موی سرش را با نقره می‌کشند، و آن نقره را تصدّق می‌کنند، و پا و ران عقیقه را برای قابله که مدد کرده در زاییدن می‌فرستند، و باقی را به خورد مردم می‌دهند و تصدّق می‌کنند.
و در حدیث موثّق دیگر فرمود که: هرگاه پسری یا دختری برای تو متولّد شود عقیقه می‌کنی در روز هفتم گوسفندی یا شتری، و نام بگذار و سرش را بتراش در روز هفتم، و به وزن موی سرش طلا یا نقره تصدّق کن.
و در حدیث دیگر وارد شده است که: ربع گوسفند را به قابله می‌دهد، و اگر بی‌قابله زاییده باشد آن را به مادر می‌دهد که به هرکه خواهد بدهد، و اقلّاً به خورد ده کس از مسلمانان می‌دهد، و هرچند زیاده باشند بهتر است، و خود از گوشت عقیقه نمی‌خورد، و اگر قابله زن یهودیّه باشد قیمت ربع گوسفند به او می‌دهد.
و در روایت دیگر وارد شده است که: به قابله ثلث گوسفند را می‌دهند.
و مشهور میان علماء آن است که: عقیقه یا شتر یا گوسفند یا بز می‌باید باشد.
و از حضرت امام محمّد باقر علیه السلام منقول است که: حضرت رسول صلی الله علیه و آله در روز ولادت اذان در گوش حسنین صلوات اللّه علیهما گفتند، و حضرت فاطمه علیها السلام در روز هفتم از ایشان عقیقه کردند، و به قابله پای گوسفند را دادند با یک اشرفی.
و باید که اگر شتر باشد پنجساله یا در شش باشد یا بیشتر، و اگر بز باشد یک سال یا در دو باشد یا بیشتر، و اگر گوسفند باشد اقلّاً ششماهه یا در هفت باشد، و اگر هفت ماه تمام باشد بهتر است، و می‌باید که خصیه‌اش را نکشیده باشند، و بهتر آن است که نمالیده باشند، و مغز شاخش نشکسته باشد، و گوشش نبریده باشد، و بسیار لاغر نباشد، و کور نباشد، و لنگ بسیار لنگ نباشد که بر آن راه رفتن دشوار باشد.
امّا در حدیث معتبر از حضرت صادق علیه السلام منقول است که: عقیقه از باب قربانی نیست، هر گوسفندی که باشد خوب است، غرض گوشت است، هرچند فربه‌تر باشد بهتر است.
و مشهور میان علماء آن است که: سنّت است که عقیقه پسر نر باشد، و عقیقه دختر ماده

باشد، و گمان فقیر این است که از برای هر دو گوسفند نر بهتر است، موافق احادیث معتبره بسیار، و از برای هر دو گوسفند ماده هم خوب است.
و سنّت است که پدر و مادر از گوشت عقیقه نخورند، بلکه بهتر آن است که از طعامی که در آن پخته باشد نخورند، و خوردن مادر کراهیّتش بیشتر است.
و بهتر آن است که عیال پدر و مادر هم که در خانه ایشان می‌باشند از آن گوشت و طعام نخورند.
و سنّت است که بپزند و خام تصدّق نکنند، و اقلّش آن است که با آب نمک بپزند، بلکه محتمل است که این بهتر باشد، و اگر خام تصدّق کنند هم خوب است.
و اگر حیوان عقیقه به هم نرسد، قیمتش را تصدّق کردن فایده ندارد، بلکه باید صبر کنند تا به هم رسد.
و شرط نیست جماعتی که به خوردن عقیقه حاضر می‌شوند فقیر باشند، امّا صلحا و فقرا را طلبیدن بهتر است، انتهی (1) 3413.
فقیر گوید که: مشهور کراهت شکستن استخوانهای عقیقه است، و روایت یُکْسَرُ عَظْمُها وَیُقْطَعُ لَحْمُها وَتَصْنَعُ بِها بَعْدَ الذِّبْحِ ما شِئْتَ منافات با کراهت ندارد.
و صاحب جواهر فرموده: امّا آنچه مشهور شده بین مردم عراق از استحباب پیچیدن استخوانهای آن را در خرقه سفیدی و دفن کردن آن، واقف نشدم بر نصّی در آن، واللّه العالم (2) 3414. در آداب ختنه
بیست و ششم: از حضرت امام جعفر صادق علیه السلام منقول است که: در وقت ختنه کردن پسر این دعا بخوانند، و اگر در آن وقت میسّر نشود تا بالغ شدن طفل هر وقت که میسّر شود بر آن طفل بخوانند، که از او حرارت آهن را از کشتن و غیر آن رفع می‌کند، دعا این است:
اللّٰهُمَّ هذِهِ سُنَّتُکَ وَسُنَّةُ نَبِیِّکَ صَلَواتُکَ عَلَیْهِ‌وَآلِهِ، وَاتِّباعٌ مِنّا لَکَ وَلِنَبِیِّکَ بِمَشِیئَتِکَ وَبِإِرادَتِکَ وَقَضائِکَ، لِأَمْرٍ أَرَدْتَهُ، وَقَضاءٍ حَتَمْتَهُ، وَأَمْرٍ أَ نْفَذْتَهُ، وَأَذَقْتَهُ حَرَّ الْحَدِیدِ فِی خِتانِهِ، وَحِجامَتِهِ بِأَمْرٍ أَ نْتَ أَعْرَفُ بِهِ مِنِّی. اللّٰهُمَّ فَطَهِّرْهُ مِنَ الذُّنُوبِ، وَزِدْ فِی عُمْرِهِ، وَادْفَعِ الْآفاتِ عَنْ بَدَنِهِ، وَالْأَوْجاعَ عَنْ

1- حلیة المتّقین: 86- 88، فصل 9.
2- جواهر الکلام 31/ 271 کتاب النکاح.

جِسْمِهِ، وَزِدْهُ مِنَ الْغِنَى، وَادْفَعْ عَنْهُ الْفَقْرَ، فَإِنَّکَ تَعْلَمُ وَلَا نَعْلَمُ (1) 3415.
بیست و هفتم: سیّد ابن طاووس از دعوات خطیب مستغفری نقل کرده که او از حضرت رسول صلی الله علیه و آله نقل کرده که فرمود: هرگاه خواستی تفأّل بزنی به کتاب اللّه عزّ وجلّ پس بخوان سوره اخلاص سه مرتبه، پس صلوات بفرست بر پیغمبر و آل آن حضرت سه مرتبه، پس بگو: اللَّهُمَّ إِنِّی تَفَأَّلْتُ بِکِتابِکَ، وَتَوَکَّلْتُ عَلَیْکَ، فَأَرِنِی مِنْ کِتابِکَ مَا هُوَ مَکْتُومٌ مِنْ سِرِّکَ الْمَکْنُونِ فِی غَیْبِکَ، پس باز کن جامع را، یعنی قرآنی که جامع تمام سور و آیات باشد، و بگیر فال را از خطّ اوّل از جانب اوّل، بدون آنکه بشمری اوراق و سطور (2) 3416. تفأّل و استخاره به قرآن مجید
و بدان که علّامه مجلسی از بعض مؤلّفات اصحاب از خطّ شیخ یوسف قطیفی نقل کرده، و او از خطّ آیة اللّه علّامه که روایت شده از حضرت صادق علیه السلام که فرمود: هرگاه اراده کردی که استخاره کنی از کتاب عزیز بگو بعد از بسمله: إِنْ کانَ فِی قَضائِکَ وَقَدَرِکَ أَنْ تَمُنَّ عَلَی شِیعَةِ آلِ مُحَمَّدٍ عَلَیْهِمُ السَّلامُ بِفَرَجِ وَ لِیِّکَ وَحُجَّتِکَ عَلَی خَلْقِکَ، فَأَخْرِجْ إِلَیْنا آیَةً مِنْ کِتابِکَ نَسْتَدِلَّ بِها عَلَی ذلِکَ. پس می‌گشایی مصحف شریف را، و می‌شمری شش ورق، و از ورق هفتم می‌شمری شش سطر، و نظر می‌کنی در آن و مطلب را از آن بیرون می‌آوری (3) 3417.
و شیخ شهید رحمه الله در ذکری فرموده: و از جمله استخاره‌ها استخاره به عدد است، و این مشهور نبوده در عصرهای گذشته پیش از زمان سیّد کبیر عابد رضی الدّین محمّد بن محمّد الآویّ الحسینی مجاور مشهد غروی رضی الله عنه، و ما روایت می‌کنیم این استخاره را با جمیع مرویّات او را از جماعتی از مشایخ خودمان از شیخ کبیر فاضل جمال الدّین بن المطهّر از والدش رضی اللّه عنهما از سیّد رضیّ الدّین مذکور از حضرت صاحب الأمر علیه الصّلاة والسّلام، می‌خوانی فاتحه را ده مرتبه، و اقلّش سه مرتبه، و کمتر از آن یک مرتبه، پس می‌خوانی سوره قدر را ده مرتبه، پس می‌خوانی این دعا را سه مرتبه:
اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْتَخِیرُکَ لِعِلْمِکَ بِعاقِبَةِ الْأُمُورِ، وَأَسْتَشِیرُکَ لِحُسْنِ ظَنِّی بِکَ فِی الْمَأْمُولِ وَالْمَحْذُورِ. اللَّهُمَّ إِنْ کانَ الْأَمْرُ الْفُلانِیّ مِمَّا قَدْ نِیطَتْ بِالْبَرَکَةِ أَعْجازُهُ

1- من لا یحضره الفقیه 4/ 488 ح 4726.
2- فتح الأبواب: 156.
3- بحار 91/ 245.

وَبَوادِیهِ، وَحُفَّتْ بِالْكَرامَةِ أَيَّامُهُ وَلَيالِيهِ، فَخِرْ لِى اللَّهُمَّ فِیهِ خِيَرَةً تَرُدُّ شَمُوسَهُ ذَ لُولًا، وَتَقْعَضُ أَيَّامَهُ سُرُوراً. اللَّهُمَّ إِمَّا أَمْرٌ فَأْ ئْتَمِرُ وَ إِمَّا نَهْىٌ فَأَ نْتَهِى. اللَّهُمَّ إِنِّى أَسْتَخِيرُكَ بِرَحْمَتِكَ خِيَرَةً فِى عافِيَةٍ.
پس می‌گیری یک قبضه از تسبیح را و نیّت می‌گیری حاجت را، اگر عدد آن قبضه جفت است، پس آن إِفْعَلْ است، یعنی بجا آور، و اگر طاق است، لا تَفْعَلْ است، یعنی مکن آن کار را، یا به عکس، یعنی طاق خوب است، و جفت بد، و این بسته است به قصد استخاره کننده (1) 3418.
فقیر گوید: «تَقْعَضُ» به ضاد معجمه است، یعنی تَرُدُّ وتَعْطُفُ.
و ما در باب نمازها استخاره ذات الرّقاع و بعضی از اقسام استخاره و ساعات آن را ذکر کردیم بدانجا رجوع شود (ص 902).
و بدان که سیّد ابن طاووس فرموده کلامی که حاصلش این است که: من نیافتم حدیث صریحی در آنکه انسان استخاره کند برای غیر خود، ولکن یافتم احادیث بسیار که امر شده در آن بر قضاء حاجات اخوان به دعوات و سائر توسّلات، بلکه در اخبار از فوائد دعا بر اخوان چندان ذکر شده که محتاج به ذکر نیست، و استخاره نیز از جمله حاجات و از جمله دعوات است، زیرا که انسان را که تکلیف کرد شخصی به استخاره کردن برای او، پس حاجتی برای او وارد کرده، پس آن شخصی که مباشر استخاره می‌شود می‌خواهد استخاره برای خود کند که آیا صلاح است که بگوید بکن یا نه، و می‌خواهد برای آن شخص که به او گفته استخاره کند که آیا مصلحت است در فعل یا در ترک، و این از چیزهایی است که داخل است در تحت عموم روایات به استخارات و به قضاء حاجات (2) 3419.
استخاره برای غیر
علّامه مجلسی رحمه الله فرموده که: کلام سیّد در جواز استخاره برای غیر، خالی از قوّة نیست، بجهت عمومات، خصوص در وقتی که قصد کند نائب از برای خود که بگوید به شخص مستخیر بکن یا مکن، چنانچه سیّد به آن اشاره فرموده، و این حیله‌ای است برای داخل کردن استخاره را در تحت اخبار خاصّه، لکن اولی و احوط آن است که صاحب حاجت خودش استخاره کند برای خود، زیرا که ما ندیدیم خبری که وارد شده باشد در جواز وکالت در استخاره، و اگر این جایز یا

1- ذکری الشیعة 4/ 269- 270.
2- فتح الأبواب: 281، باب 22.

راجح بود اصحاب سؤال می‌کردند از ائمّه علیهم السلام، و اگر سؤال کرده بودند نقل می‌شد برای ما لا اقل در یک روایتی، بعلاوه آنکه مضطر اولی است به اجابت و دعای او اقرب است به خلوص نیّت، انتهی (1) 3420.
بیست و هشتم: از حضرت رسول صلی الله علیه و آله منقول است که: هرکس یهود یا ترسا یا گبری را ببیند و بگوید: الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی فَضَّلَنِی عَلَیْکَ بِالْإِسْلامِ دِیناً، وَبِالْقُرْآنِ کِتاباً، وَبِمُحَمَّدٍ نَبِیّاً، وَبِعَلِیٍّ إِماماً، وَبِالْمُؤْمِنِینَ إِخْواناً، وَبِالْکَعْبَةِ قِبْلَةً، خدا میان او و آن کافر در جهنّم جمع نکند (2) 3421.
مؤلّف گوید که: از آیات و اخبار بسیار استفاده می‌شود که مسلمان باید از دوستی کفّار و محبّت و میل به ایشان و تشبّه به ایشان اجتناب کند، و بر مسلک آنها سلوک نکند، قال اللّه تعالی:
قَدْ کَانَتْ لَکُمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ فِی إِبْرَاهِیمَ وَالَّذِینَ مَعَهُ إِذْ قَالُوا لِقَوْمِهِمْ إِنَّا بُرَآؤُا مِنْکُمْ وَمِمَّا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَبَدَا بَیْنَنا وَبَیْنَکُمُ الْعَدَاوَةُ وَالْبَغْضَاءُ أَبَداً (3)
3422. در ذمّ تشبّه به کفّار
شیخ صدوق روایت کرده از حضرت صادق علیه السلام که فرمود: وحی فرستاد حق تعالی به سوی پیغمبری از پیغمبران خود که: بگو به مؤمنین: نپوشید لباس دشمنان مرا، و نخورید مطاعم دشمنان مرا، و نروید بر مسلکها، یعنی راههای دشمنان من، پس دشمنان من خواهید بود همچنانکه ایشان دشمنان منند (4) 3423.
و لهذا در بسیاری از خبرها وارد شده که: فلان عمل را بجا آورید و خود را به کفّار شبیه نگردانید، مانند روایتی که از حضرت رسول صلی الله علیه و آله منقول است که فرمود: شارِب را از تَه بگیرید، و ریش را بلند بگذارید، و به یهودان و گبران خود را شبیه مگردانید (5) 3424.
و نیز فرمود: گبران ریشهای خود را چیدند و سبیلان خود را زیاد کردند، و ماها شارب خود را

1- بحار 91/ 285.
2- بحار 93/ 217 از ثواب الأعمال: 26 و أمالی صدوق.
3- ممتحنه: 60/ 4.
4- من لا یحضره الفقیه 1/ 252 و علل الشرایع 2/ 348.
5- من لا یحضره الفقیه 1/ 130 و معانی الأخبار: 291.

می‌چینیم و ریش را می‌گذاریم.
و چون نامه دعوت آن جناب به ملوک رسید، کسری به باذان که عامل یمن بود نوشت که آن حضرت را نزد او فرستد، و او کاتب خود بانویه و مردی که او را خرخسک می‌گفتند به مدینه فرستاد، و آن دو ریشها را تراشیده و شارب را گذاشته بودند، پس آن جناب را ناخوش آمد که به ایشان نظر کند و فرمود: وای بر شما! کی امر کرده شما را به این؟ گفتند: ربّ ما، یعنی کسری، فرمود: لکن پروردگار من امر کرده مرا به گذاشتن ریش و چیدن شارب (1) 3425.
و بدان که حق تعالی در سوره هود فرموده: وَلا تَرْكَنُوا إِلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا فَتَمَسَّكُمُ النَّارُ وَمَا لَكُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ أَوْ لِيَاءَ ثُمَّ لَاتُنْصَرُونَ (2) 3426، مفسّرین در معنی آن فرموده‌اند که: یعنی میل اندک نکنید چه جای بسیار به سوی آنان که ستم کردند، پس برسد به شما آتش جهنّم.
و بعضی گفته‌اند که: رکون مَنْهِیٌّ عنه دخول با ایشان است در ظلم ایشان و اظهار رضایت به کار ایشان و اظهار موالات ایشان، و در روایت اهل بیت علیهم السلام است که: رکون مودّت و نصیحت و طاعت ایشان است (3)
3427. دعاء فَرَج از آفات
بیست و نهم: نوزده حرف است که اسباب فَرَج است برای داعی آن از آفات، تعلیم کرده آن را حضرت رسول خدا به امیرالمؤمنین صلوات اللّه علیهما و آلهما و نقل کرده آن را شیخ صدوق در کتاب خصال در ابواب تسعة عشر، فرموده: می‌گویی:
يَا عِمادَ مَنْ لَاعِمادَ لَهُ، وَيَا ذُخْرَ مَنْ لَاذُخْرَ لَهُ، وَيَا سَنَدَ مَنْ لَاسَنَدَ لَهُ، وَيَا حِرْزَ مَنْ لَاحِرْزَ لَهُ، وَيَا غِياثَ مَنْ لَاغِياثَ لَهُ، وَيَا كَرِيمَ الْعَفْوِ، وَيَا حَسَنَ الْبَلَاءِ، وَيَا عَظِيمَ الرَّجاءِ، وَيَا عِزَّ (4) 3428 الضُّعَفاءِ، وَيَا مُنْقِذَ الْغَرْقَى، وَيَا مُنْجِىَ الْهَلْكَى، يَا مُحْسِنُ يَا مُجْمِلُ، يَا مُنْعِمُ يَا مُفْضِلُ، أَ نْتَ الَّذِى سَجَدَ لَكَ سَوادُ اللَّيْلِ، وَنُورُ النَّهارِ، وَضَوْءُ الْقَمَرِ، وَشُعاعُ الشَّمْسِ، وَدَوِيُّ الْماءِ، وَحَفِيفُ

1- بحار 20/ 390 از محمّد بن اسحاق.
2- هود: 11/ 113.
3- تفسیر کنز الدقائق 6/ 251 از تفسیر علی بن ابراهیم قمی 1/ 338.
4- در مصدر: وَيا عَوْنَ الضُّعَفاءِ.

الشَّجَرِ، يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ، أَ نْتَ وَحْدَکَ لَاشَرِیکَ لَکَ.
پس می‌گویی: اللَّهُمَّ افْعَلْ بِی کَذا وَکَذا، به جای این حاجت خود را ذکر می‌کنی، پس بدرستی که از جای خود برنخواهی خاست که مستجاب می‌شود إن شاء اللّٰه تعالی (1) 3429.
سی‌ام: شیخ کفعمی از مفاتح الغیب نقل کرده که هرکه بنویسد لفظ بِسْمِ اللّٰه را بر درِ بیرون از منزل خود ایمن از هلاک خواهد گشت و اگرچه کافر باشد، و گفته که: فرعون را خداوند زود هلاک نکرد و مهلت داد او را با ادّعای او ربوبیّت را، به جهت آن که نوشته بود بر دَرِ منزل خود بِسْمِ اللّٰه را، و حق تعالی وحی فرمود به موسی وقتی که از خدا خواست سرعت هلاک او را:
تو نظر می‌کنی به کفر او و من نظر می‌کنم به آنچه نوشته بر دَرِ خود.
سی و یکم: شیخ ابن فهد روایت کرده است که: روزی ابوالدّرداء را خبر دادند که خانه‌ات سوخته است، گفت: نسوخته است، دیگری خبر داد، باز چنین گفت، تا سه مرتبه، پس معلوم شد که خانه‌های اطراف همه سوخته خانه او نسوخته.
گفتند: از چه راه دانستی که خانه تو نسوخته است؟ گفت: زیرا که شنیدم از رسول خدا صلی الله علیه و آله که: هرکه در صبح این دعا بخواند در آن روز بدی به او نمی‌رسد، و اگر در شام بخواند در آن شب بدی به او نمی‌رسد، و من این دعا را خوانده بودم:
اللَّهُمَّ أَ نْتَ رَبِّی لَاإِلٰهَ إِلَّا أَ نْتَ عَلَیْکَ تَوَکَّلْتُ وَأَ نْتَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِیمِ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللّٰهِ الْعَلِیِّ الْعَظِیمِ، مَا شاءَ اللّٰهُ کانَ وَما لَمْ یَشَأْ لَمْ یَکُنْ، أَعْلَمُ أَنَّ اللّٰهَ عَلَی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ، وَأَنَّ اللّٰهَ قَدْ أَحاطَ بِکُلِّ شَیْ ءٍ عِلْماً. اللَّهُمَّ إِنِّی أَعُوذُ بِکَ مِنْ شَرِّ نَفْسِی وَمِنْ شَرِّ قَضاءِ السُّوءِ، وَمِنْ شَرِّ کُلِّ ذِی شَرٍّ، وَمِنْ شَرِّ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ، وَمِنْ شَرِّ کُلِّ دابَّةٍ أَ نْتَ آخِذٌ بِناصِیَتِها، إِنَّ رَبِّی عَلَی صِرَاطٍ مُسْتَقِیمٍ (2) 3430. دعا در زمان غیبت و امتحان شیعه

1- خصال 2/ 510 ح 1 از ابواب نوزده‌گانه.
2- عدّة الداعی: 311 در ذکر دعوات مختصه به اوقات شماره 10.

سی و دوّم: شیخ کلینی و غیر او روایت کرده‌اند از حضرت امام جعفر صادق علیه السلام که این دعا را تعلیم زراره فرمود که: در زمان غیبت و امتحان شیعه بخواند:
اللَّهُمَّ عَرِّفْنِی نَفْسَکَ فَإِنَّکَ إِنْ لَمْ تُعَرِّفْنِی نَفْسَکَ لَمْ أَعْرِفْ نَبِیَّکَ، اللَّهُمَّ عَرِّفْنِی رَسُولَکَ، فَإِنَّکَ إِنْ لَمْ تُعَرِّفْنِی رَسُولَکَ لَمْ أَعْرِفْ حُجَّتَکَ، اللَّهُمَّ عَرِّفْنِی حُجَّتَکَ فَإِنَّکَ إِنْ لَمْ تُعَرِّفْنِی حُجَّتَکَ ضَلَلْتُ عَنْ دِینِی (1) 3431.
سی و سیّم: در عدّة الدّاعی است که از حضرت امیر المؤمنین علیه السلام مروی است که: هرگاه یکی از شما اراده کرد بخوابد بگذارد دست راست خود را در زیر صورت راست خود و بگوید:
بِسْمِ اللَّهِ وَضَعْتُ جَنْبِی لِلَّهِ، عَلَی مِلَّةِ إِبْراهِیمَ وَدِینِ مُحَمَّدٍ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ وَوِلایَةِ مَنِ افْتَرَضَ اللَّهُ طاعَتَهُ، مَا شَاءَ اللَّهُ کانَ وَما لَمْ یَشَأْ لَمْ یَکُنْ.
پس هر کسی که بگوید این را در نزد خواب حفظ کند حق تعالی او را از دزد غارت کننده، و از خراب شدن، و طلب آمرزش کند برای او ملائکه (2) 3432.
سی و چهارم: و نیز در عدّة الدّاعی است که: خواندن إِنَّا أَنْزَلْناهُ فِی لَیْلَةِ الْقَدْرِ بر هر چیزی که ذخیره و پنهان می‌کنند حِرز است از برای او، بنا بر آنچه روایت شده از ایشان علیهم السلام (3) 3433.
سی و پنجم: و نیز از حضرت امیر المؤمنین علیه السلام نقل کرده که: هرکه بخواند صد آیه از قرآن از هر آیه که باشد، پس بگوید هفت مرتبه یا اللَّهُ، پس اگر بخواند بر سنگی خدا بشکافد آن را (4) 3434.
سی و ششم: و نیز از آن حضرت نقل کرده که: کسی که بخواند قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ را در وقتی که به خوابگاه خود رود سه مرتبه، موکّل فرماید حق‌تعالی به او پنجاه هزار فرشته که پاسبانی کنند او را در آن شب (5) 3435.

1- کافی 1/ 337.
2- عدّة الداعی: 324 در چیزهائیکه به دعا ملحق شده باب 5.
3- عدّة الداعی: 337 در استشفاء به قرآن شماره 4.
4- عدّة الداعی: 341، باب 6.
5- عدّة الداعی: 342 در تلاوت قرآن ح 5، و حلیة المتّقین: 131، فصل 5.

و از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده که: هرکه بگذرد بر او یک روز ودر نماز خود قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ نخواند، روز قیامت به او گویند: ای بنده خدا نیستی تو از نمازگزارندگان (1) 3436.
و نیز از آن حضرت منقول است که: کسی که بگذرد بر او جمعه، یعنی هفته و نخواند در آن قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ، پس بمیرد به دین ابی لَهَب (2) 3437.
و نیز از آن جناب مروی است که: کسی که برسد به او مرضی یا شدّتی و نخواند در آن حال قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ و بمیرد در آن مرض یا شدّت، پس او از اهل آتش است (3) 3438. دعاء حفظ زراعت از آفات
سی و هفتم: و نیز در عدّة الدّاعی نقل کرده این رقعه را برای حفظ زراعت خربزه وخیار و سایر زراعتها از ضرر کرم و جانوری که آن را فاسد می‌کند، و کیفیّت آن چنان است که بنویسد بر چهار پارچه نی یا چهار رقعه و بگذارد در چهار نی و بگذارد آنها را در چهار طرف مزرعه:
أَ يُّهَا الدُّوْدُ، أَ يُّهَا الدَّوابُّ وَالْهَوامُّ وَالْحَيْواناتُ، اخْرُجُوا مِنْ هذِهِ الْأَرْضِ وَالزَّرْعِ إِلَى الْخَرابِ كَما خَرَجَ ابْنُ مَتَّى مِنْ بَطْنِ الْحُوتِ، فَإِنْ لَمْ تَخْرُجُوا أَرْسَلْتُ عَلَيْكُمْ شُواظاً مِنْ نارٍ وَنُحاسٍ (4) 3439 فَلا تَنْتَصِرانِ. أَ لَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ خَرَجُوا مِنْ دِيارِهِمْ وَهُمْ أُلُوفٌ حَذَرَ الْمَوْتِ فَقالَ لَهُمُ اللَّهُ مُوتُوا (5) 3440 فَماتُوا، اخْرُجْ مِنْها فَإِنَّكَ رَجِيمٌ (6) 3441، فَخَرَجَ مِنْها خائِفاً يَتَرَقَّبُ (7) 3442. سُبْحانَ الَّذِی أَسْرَى بِعَبْدِهِ لَيْلًا مِنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ إِلَى الْمَسْجِدِ الْأَقْصَى (8) 3443. كَأَ نَّهُمْ
(9) 3444

1- عدّة الداعی: 343 در تلاوت قرآن ح 8 و ثواب الأعمال: 127.
2- عدّة الداعی: 343 در تلاوت قرآن ح 9 و محاسن برقی 1/ 179 باب 21 و ثواب الأعمال: 128 و از او بحار 92/ 344.
3- عدّة الداعی: 344 در تلاوت قرآن ح 10 و ثواب الأعمال: 128.
4- نُحاساً: خ ل.
5- بقره: 2/ 243.
6- حجر: 15/ 34.
7- قصص: 28/ 21.
8- اسراء: 17/ 1.
9- مرکز تحقیقات حج، مفاتیح الجنان، 1جلد، نشر مشعر - تهران.

يَوْمَ يَرَوْنَها لَمْ يَلْبَثُوا إِلّا عَشِيَّةً أَوْ ضُحَاهَا (1) 3445. فَأَخْرَجْناهُمْ مِنْ جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ وَزُرُوعٍ وَمَقامٍ كَرِيمٍ، وَ نَعْمَةٍ كانُوا فِيها فاكِهِينَ (2) 3446. فَما بَكَتْ عَلَيْهِمُ السَّماءُ وَالْأَرْضُ وَما كانُوا مُنْظَرِينَ (3) 3447، اخْرُجْ مِنْها فَما يَكُونُ لَکَ أَنْ تَتَكَبَّر فِيها فَاخْرُجْ إِنَّکَ مِنَ الصَّاغِرِينَ (4) 3448. اخْرُجْ مِنْها مَذْؤُوماً مَدْحُوراً (5) 3449. فَلَنَأْتِيَنَّهُمْ بِجُنُودٍ لَاقِبَلَ لَهُمْ بِها وَلَنُخْرِجَنَّهُمْ مِنْها أَذِلَّةً وَهُمْ صاغِرُونَ (6) 3450 (7) 3451. ثواب انگشتر عقيق
سى و هشتم: سيّد ابن طاووس از حضرت امام محمّد باقر عليه السلام روايت كرده است كه: هركه صبح كند و در دستش انگشتر عقيقى باشد و در انگشت دست راست كرده باشد و پيش از آنكه نظرش بر كسى بيفتد نگين آن را به جانب كف دست بگرداند و به آن نظر كند و سوره إِنَّا أَ نْزَلْناهُ فِى لَيْلَةِ الْقَدْرِ تا آخر بخواند پس بگويد: آمَنْتُ بِاللَّهِ وَحْدَهُ لَاشَرِيکَ لَهُ، وَكَفَرْتُ بِالْجِبْتِ وَالطَّاغُوتِ، وَآمَنْتُ بِسِرِّ آلِ‌مُحَمَّدٍ وَعَلانِيَتِهِمْ، وَظاهِرِهِمْ وَباطِنِهِمْ، وَأَوَّ لِهِمْ وَآخِرِهِمْ، پس چون چنين كند خداوند عالميان او را نگاه دارد در آن روز از شرّ آنچه از آسمان نازل مى‌شود، و آنچه بالا مى‌رود به سوى آسمان، و آنچه در زمين فرو مى‌رود، و آنچه بيرون مى‌آيد از زمين، و در حرز و حمايت خدا و دوستان خدا باشد تا شام (8) 3452. دعاى سهو و نسيان
سى و نهم: شيخ كفعمى از كتاب جمع الشّتات از حضرت صادق عليه السلام نقل كرده كه: هرگاه خواستى از ما حديثى نقل كنى و شيطان تو را فراموشى داده، بگذار دست خود را بر جبهه خود و بگو: صَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، اللَّهُمَّ إِنِّى أَسْأَ لُکَ يَا مُذَكِّرَ الْخَيْرِ وَفاعِلَهُ وَالْآمِرَ بِهِ، ذَ كِّرْنِى مَا أَ نْسانِيهِ الشَّيْطانُ (9) 3453.
و در كتاب من لا يحضره الفقيه از حضرت صادق عليه السلام نقل است كه: كسى كه بسيار باشد سهو او در نماز، پس بگويد در وقتى كه داخل خلا شود: بِسْمِ اللَّهِ، أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الرِّجْسِ

1- نازعات: 79/ 46.
2- دخان: 44/ 26- 27.
3- دخان: 44/ 29.
4- اعراف: 7/ 13.
5- اعراف: 7/ 18.
6- نمل: 27/ 37.
7- عدّة الداعى: 345.

8- امان ابن طاووس: 52، باب 2.
9- بحار 95/ 339 از مكارم الأخلاق 2/ 166 ح 2413 باب 10.

النَّجِسِ، الْخَبِیثِ الْمُخْبِثِ، الشَّیْطانِ الرَّجِیمِ (1) 3454.
مؤلّف گوید که: کسی که می‌خواهد حافظه‌اش زیاد شود مسواک کند، و روزه بگیرد، و قرآن بخواند، و خصوص آیة الکرسی، و ادمان خوردن مویز ناشتا خصوص اگر سرخ و بیست و یک دانه باشد برای فهم و ذهن و حافظه نافع است، و خوردن حلوا و گوشت نزدیک گردن و عسل و عدس نیز مورث حفظ است.
و نقل شده که: از دواهایی که به تجربه رسیده است آن است که کُندر و سُعد و شکر طبرزد را مساوی با هم گرفته و نرم بکوبند و سفوف کرده روزی پنج درهم بخورند، لکن سه روز متوالی بخورند و پنج روز ترک کنند و هکذا، و بگویند هر روزی بعد از نماز صبح پیش از آنکه تکلّم کنند:
یَا حَیُّ یَا قَیُّوْمُ، فَلا یَفُوتُ شَیْئاً عِلْمُهُ وَلَا یَؤُدُهُ، و هم بخوانند عقب نمازها دعای: سُبْحانَ مَنْ لَایَعْتَدِی عَلَی أَهْلِ مَمْلِکَتِهِ را، و بخوانند نمازی را که در باب دوّم بجهت قوّت حافظه نقل کردیم (ص 918) و غیر ذلک.
و اجتناب از چیزهائی که سبب نسیان می‌شود، و آن خوردن سیب ترش و گشنیز سبز و پنیر و پس‌خورده موش، و بول در آب ایستاده، و خواندن الواح قبرها، و رفتن از بین دو زن، و دور افکندن شپش زنده، و نچیدن ناخنها، و ترک قیلوله، و کثرت معاصی، و کثرت هموم و احزان در امر دنیا، و کثرت اشتغال و علائق، و نظر افکندن به دار کشیده، و مرور از بین قطار شتر.
چهلم: شیخ ابن فهد نقل کرده از حضرت صادق علیه السلام که فرمود: هر دعایی که پیش از آن تمجید نباشد پس آن ابتر است، اوّل تمجید است پس ثنا، راوی گفت: کمتر چیزی که کفایت می‌کند از تمجید چیست؟ فرمود: می‌گویی:
اللَّهُمَّ أَ نْتَ الْأَوَّلُ فَلَیْسَ قَبْلَکَ شَیْ‌ءٌ، وَأَ نْتَ الْآخِرُ فَلَیْسَ بَعْدَکَ شَیْ‌ءٌ، وَأَ نْتَ الظّاهِرُ فَلَیْسَ فَوْقَکَ شَیْ‌ءٌ، وَأَ نْتَ الْباطِنُ فَلَیْسَ دُونَکَ شَیْ‌ءٌ، وَأَ نْتَ الْعَزِیزُ الْحَکِیمُ (2) 3455.

1- من لا یحضره الفقیه 1/ 25.
2- کافی 2/ 504 ح 6.

خاتمه‌آداب اموات

در بعضی از آداب و ادعیه متعلّق به موت است

بدان که چون بر کسی آثار موت ظاهر شود اوّل کسی که باید به احوال او بپردازد آن شخص خودش است که سفر ابدی آخرت در پیش دارد، و در خور آن سفر او را توشه می‌باید، پس اوّل چیزی که او را ضرور است اقرار به گناه و اعتراف به تقصیر و ندامت از گذشته‌ها و توبه کامل کردن است، و تضرّع و زاری به جناب مقدّس ایزدی کردن که از گناهان گذشته او درگذرد، و در احوال و اهوالی که در پیش دارد او را به خود و دیگران نگذارد، پس متوجّه وصیّت شود، و حقوق خدا و خلق آنچه در ذمّه او باشد ادا کند، و به دیگران نگذارد، که بعد از مردن اختیار از دستش به در رود، و به حسرت در اموال خود نگرد، و شیاطین جنّ و انس وسوسه‌ها کنند اوصیاء و وارثان او را، و مانع شوند که ذمّه او را بَری سازند، و او را چاره نباشد، و گوید که: برگردانید مرا آنقدر که آنچه از اعمال شایسته خواهم در مال خود بکنم، و از او نشنوند، و حسرت و ندامت سود نبخشد.

پس به قدر ثلث مال خود از برای خویشان و تصدّقات و خیرات و آنچه مناسب حال خود داند وصیّت کند، که زیاده از ثلث را اختیار ندارد، پس ابراء ذمّه از برادران مؤمن خود بطلبد، و هرکه را غیبت کرده باشد یا اهانتی یا آزاری به او رسانیده باشد اگر حاضر باشند از ایشان التماس کند که او را حلال کنند، و اگر حاضر نباشند از برادران مؤمن التماس کند که برای او ابراء ذمّه بخواهند.

پس امور اطفال و عیال خود را بعد از توکّل بر جناب مقدّس الهی به امینی بگذارد، و وصی برای اولاد صغیر خود تعیین کند، پس کفن خود را مهیّا نماید، و از شهادتین و عقاید و اذکار و ادعیه و آیات آنچه در کتب مبسوطه مذکور است و این رساله گنجایش ذکر آنها ندارد به تربت حضرت امام حسین علیه السلام بفرماید بنویسند، و این در صورتی است که پیشتر غافل شده باشد و کفن را مهیّا نکرده باشد، و اگرنه مؤمن می‌باید که همیشه کفنش مهیّا باشد، و نزد او حاضر باشد، چنانچه از حضرت صادق علیه السلام منقول است که: هرکه کفنش با او باشد در خانه‌اش، او را از غافلان ننویسند، و هرگاه که نظر کند به آن کفن ثواب یابد (1) .3456

تأکید در امر وصیّت

و باید که بعد از آن دیگر در فکر زن و فرزند و مال نباشد، و متوجّه جناب مقدّس ایزدی

1- زاد المعاد: 536.

شود، و به یاد او باشد، و تفکّر کند که این امور فانی به کار او نمی‌آید، و به غیر لطف و رحمت پروردگار در دنیا و آخرت چیزی به فریاد او نمی‌رسد، و بداند که چون توکّل بر حق تعالی کند امور بازماندگان او به احسن وجوه صورت خواهد یافت، و بداند که اگر خود باقی بماند بدون مشیّت الهی نفعی به ایشان نمی‌تواند رسانید، و ضرری از ایشان دفع نمی‌تواند کرد، و آن خداوندی که ایشان را آفریده است از او به ایشان مهربانتر است.

و باید که در آن حال در مقام رجاء و امید باشد، و از رحمت الهی بسیار امیدوار باشد، و از شفاعت رسول خدا صلی الله علیه و آله و حضرات ائمّه معصومین علیهم السلام امید عظیم داشته باشد، و منتظر قدوم شریف ایشان باشد، و بداند که که همگی در آن وقت حاضر می‌شوند، وشیعیان خود را بشارتها می‌دهند، و مَلَک موت را سفارشها می‌کنند.

شیخ طوسی در مصباح متهجّد فرموده: مستحبّ است برای انسان وصیّت و اخلال نکردن به آن، چه آنکه روایت شده که: سزاوار است برای آدمی که شب به روز نیاورد مگر آنکه وصیّت نامه‌اش زیر سرش باشد، و مؤکّد است در حال مرض، و نیکو وصیّت کند، و خلاص کند خود را از حقوقی که مابین او و خداست و از مظالم عباد.

و به تحقیق روایت شده از رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم که: هرکه نیکو نکند وصیّت را در نزد مرگ خود، بوده است این نقص در عقل و مروّت او، گفتند: یا رسول اللّه، چگونه است آن وصیّت نیکو؟ فرمود: چون حاضر شود وفات او و جمع شده باشند مردم نزد او بگوید:

اللّهُمَّ فاطِرَ السَّمواتِ وَالْأَرْضِ، عالِمَ الْغَیْبِ وَالشَّهادَةِ الرَّحْمنَ الرَّحِیمَ، إِنِّی أَعْهَدُ إِلَیْکَ أَنِّی أَشْهَدُ أَنْ لَاإِلهَ إِلَّا اللَّهُ وَحدَهُ لَاشَرِیکَ لَهُ (1) 3457، وَأَنَّ مُحَمَّداً صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ (2) 3458، وَأَنَّ السَّاعَةَ آتِیَةٌ لَارَیْبَ فِیها، وَأَنَّ اللَّهَ یَبْعَثُ (3) 3459 مَنْ فِی الْقُبُورِ، وَأَنَّ الْحِسابَ حَقٌّ، وَأَنَّ الْجَنَّةَ حَقٌّ، وَأَنَّ مَا وُعِدَ (4) 3460 فِیها مِنَ النَّعِیمِ مِنَ الْمَأْکَلِ وَالْمَشْرَبِ وَالنِّکاحِ حَقٌّ، وَأَنَّ النَّارَ حَقٌّ، وَأَنَّ الْإِیمانَ

1- إِلّا أَنْتَ وَحْدَکَ لا شَرِیکَ لَکَ: خ ل.

2- عَبْدُکَ وَرَسُولُکَ: خ ل.

3- وَأَنَّکَ تَبْعَثُ: خ ل.

4- وَعَدْتَ: خ ل.

حَقٌّ، وَأَنَّ الدِّينَ كَما وَصَفَ، وَأَنَّ الْإِسْلامَ كَما شَرَعَ، وَأَنَّ الْقَوْلَ كَما قالَ، وَأَنَّ الْقُرْآنَ كَما أَ نْزَلَ (1) 3461، وَأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ الْمُبِينُ، وَأَ نِّى أَعْهَدُ إِلَيْکَ فِی دارِ الدُّنْيا أَ نِّى رَضِيتُ بِکَ رَبّاً، وَبِالْاسْلامِ دِيناً، وَبِمُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ نَبِيّاً، وَبِعَلِىٍّ وَ لِيّاً (2) 3462، وَبِالْقُرْآنِ كِتاباً، وَأَنَّ أَهْلَ بَيْتِ نَبِيِّکَ عَلَيْهِ وَعَلَيْهِمُ السَّلامُ أَئِمَّتِى. اللَّهُمَّ أَ نْتَ ثِقَتِى عِنْدَ شِدَّتِى، وَرَجائِى عِنْدَ كُرْبَتِى، وَعُدَّتِى عِنْدَ الْأُمُورِ الَّتِى تَنْزِلُ بِى، وَأَ نْتَ وَ لِيِّى فِى نِعْمَتِى، وَ إِلهِى وَإِلهُ آبائِى، صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَلَا تَكِلْنِى إِلى نَفْسِى طَرْفَةَ عَيْنٍ أَبَداً، وَآنِسْ فِى قَبْرِى وَحْشَتِى، وَاجْعَلْ لِى عِنْدَکَ عَهْداً يَوْمَ أَ لْقاکَ مَنْشُوراً.

پس این عهد میّت است در روزی که وصیّت می‌کند به حاجت خود، و وصیّت حقّ است بر هر مسلمانی. عهدنامه میّت

فرمود حضرت صادق علیه السلام که: تصدیق این در سوره مریم است قول خداوند تبارک وتعالی:

لَايَمْلِكُونَ الشَّفاعَةَ إِلّا مَنِ اتَّخَذَ عِنْدَ الرَّحْمنِ عَهْداً (3) 3463، یعنی مالک نمی‌شوند شفاعت را مگر کسی که فراگرفته از نزد خدای بخشنده عهد و پیمان را، و این همان عهد است.

و فرمود رسول خدا صلی الله علیه و آله به امیر المؤمنین علیه السلام که: بیاموز آن را و تعلیم کن آن را به اهل بیت و شیعه خود، فرمود آن حضرت که: آموخت آن را به من جبرئیل.

پس شیخ فرموده: نسخه آن نوشته که گذارده می‌شود با میّت در نزد جَریده بگوید پیش از نوشتن:

نسخه که با میّت گذارند

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ، أَشْهَدُ أَنْ لَاإِلهَ إِلّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَاشَرِيکَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ، وَأَنَّ الْجَنَّةَ حَقٌّ، وَأَنَّ النَّارَ حَقٌّ، وَأَنَّ السَّاعَةَ حَقٌّ آتِيَةٌ لَارَيْبَ فِيها، وَأَنَّ اللَّهَ يَبْعَثُ مَنْ فِى الْقُبُورِ.

1- وَصَفْتَ ... شَرَعْتَ ... قُلتَ ... أَنزَلتَ: خ ل.

2- إِماماً: خ ل.

3- مریم: 19/ 87.

آنگاه بنویسد: بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ، شَهِدَ الشُّهُودُ الْمُسَمَّوْنَ فِی هذَا الْكِتابِ أَنَّ أَخاهُمْ فِی اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ (فلان بن فلان) به جای این اسم آن شخص ذکر شود أَشْهَدَهُمْ وَاسْتَوْدَعَهُمْ وَأَ قَرَّ عِنْدَهُمْ أَ نَّهُ يَشْهَدُ أَنْ لَاإِلهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيکَ لَهُ، وَأَنَّ مُحَمَّداً صَلَّی اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، وَأَ نَّهُ مُقِرٌّ بِجَمِيعِ الْأَ نْبِيَاءِ وَالرُّسُلِ عَلَيْهِمُ السَّلامُ، وَأَنَّ عَلِيّاً وَ لِیُّ اللَّهِ وَ إِمَامُهُ، وَأَنَّ الْأَئِمَّةَ مِنْ وُلْدِهِ أَئِمَّتُهُ، وَأَنَّ أَوَّلَهُمُ الْحَسَنُ وَالْحُسَيْنُ وَعَلِیُّ بْنُ الْحُسَيْنِ وَمُحَمَّدُ بْنُ عَلِیٍّ وَجَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ وَمُوسَی بْنُ جَعْفَرٍ وَعَلِیُّ بْنُ مُوسَی وَمُحَمَّدُ بْنُ عَلِیٍّ وَعَلِیُّ ابْنُ مُحَمَّدٍ وَالْحَسَنُ بْنُ عَلِیٍّ وَالْقائِمُ الْحُجَّةُ عَلَيْهِمُ السَّلامُ، وَأَنَّ الْجَنَّةَ حَقٌّ، وَالنَّارَ حَقٌّ، وَالسَّاعَةَ آتِيَةٌ لَارَيْبَ فِيها، وَأَنَّ اللَّهَ يَبْعَثُ مَنْ فِی الْقُبُورِ، وَأَنَّ مُحَمَّداً صَلَّی اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ عَبْدُهُ وَ (1) 3464 رَسُولُهُ، جاءَ بِالْحَقِّ، وَأَنَّ عَلِيّاً وَ لِیُّ اللَّهِ وَالْخَلِيفَةُ مِنْ بَعْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَمُسْتَخْلَفُهُ فِی أُمَّتِهِ، مُؤَدِّياً لِأَمْرِ رَبِّهِ تَبَارَکَ وَتَعَالَی، وَأَنَّ فاطِمَةَ بِنْتُ رَسُولِ اللَّهِ، وَابْنَيْهَا الْحَسَنَ وَالْحُسَيْنَ إِبْنَا رَسُولِ اللَّهِ وَسِبْطاهُ، وَ (2) 3465 إِمَامَا الْهُدَی، وَقائِدا الرَّحْمَةِ، وَأَنَّ عَلِيّاً وَمُحَمَّداً وَجَعْفَراً وَمُوسَی وَعَلِيّاً وَمُحَمَّداً وَعَلِيّاً وَحَسَناً وَالْحُجَّةَ عَلَيْهِمُ السَّلامُ أَئِمَّةٌ وَقادَةٌ، وَدُعاةٌ إِلَی اللَّهِ جَلَّ وَعَلا وَحُجَّةٌ عَلَی عِبادِهِ.

پس بگوید: یا شُهُودُ ای فلان و ای فلان که نام برده شده‌اید در این نوشته ثابت کنید برای من‌این شهادت را نزد خودتان تا ملاقات کنید به آن مرا در نزد حوض کوثر، پس شهود بگویند: ای فلان نَسْتَوْدِعُکَ اللَّهَ، وَالشَّهادَةُ وَالْإِقْرارَ وَالْإِخاءَ مَوْدُوعَةٌ (3) 3466 عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ، وَنَقْرَأُ عَلَيْکَ السَّلامَ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكاتُهُ.

1- عَبْدُهُ وَ: نسخه.

2- وَ: خ.

3- مَوعِدُهُ: خ ل.

پس بهم پیچند آن صحیفه را و مُهر کنند او را، و باید مختوم شود به مهر شهود و مهر میّت، و گذاشته شود در طرف راست میّت با جریده، و نوشته شود صحیفه با کافور با سر چوبی، و معطّر و خوشبو نباشد.
و سزاوار است که در وقتی که مرگ حاضر می‌شود باطن قدمهای محتضر را رو به قبله کنند، و بوده باشد نزد او کسی که بخواند سوره یس و صافّات، و ذکر کند خدا را، و تلقین کند او را شهادتین و اقرار به یک یک از امامان علیهم السلام، و تلقین کند او را کلمات فَرَج:
لَا إِلهَ إِلّا اللَّهُ الْحَلِیمُ الْکَرِیمُ، لَاإِلهَ إِلّا اللَّهُ الْعَلِیُّ الْعَظِیمُ، سُبْحانَ اللَّهِ رَبِّ السَّماواتِ السَّبْعِ وَرَبِّ الْأَرَضِینَ السَّبْعِ، وَمَا فِیهِنَّ وَمَا بَیْنَهُنَّ وَمَا تَحْتَهُنَّ، وَرَبِّ الْعَرْشِ الْعَظِیم، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعالَمِینَ، وَالصَّلاةُ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطَّیِّبِینَ.
کفن و غسل میَّت
و حاضر نشود نزد او جنب و حایض، و چون از دنیا گذشت فرو خوابانند چمشانش را، و بکشند دستهایش را، و بهم گذارند دهانش را، و بکشند ساقهایش را، و ببندند چانه‌اش را، و شروع کنند در تحصیل کفن او، و کفن واجب او سه پارچه است: لنگ و پیراهن و ازار که سرتاسری باشد، و مستحبّ است که زیاد شود بر این پارچه‌ها حِبره یَمنیّه، و آن جامه‌ای است که از یمن می‌آورند، یا ازار دیگر، و زیاد کنند پارچه پنجمی که بپیچند به آن رانهای میّت را، و مستحبّ است که علاوه بر اینها عمامه برای او قرار دهند.
پس تحصیل کنند برای او مقداری از کافور که آتش به آن نرسیده باشد، و افضل آن وزن سیزده درهم و ثلث است، و اوسط آن چهار مثقال، و اقلّ آن یک درهم است، و اگر دشوار باشد هر قدر که ممکن است تحصیل کنند.
و سزاوار است که بنویسند بر همه کفنها، یعنی بر هر پارچه از آن: فُلانٌ یَشْهَدُ أَنْ لَاإِلهَ إِلّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَاشَرِیکَ لَهُ، وَأَنَّ مُحَمَّداً رَسُولُ اللَّهِ، وَأَنَّ عَلِیّاً أَمِیرُ الْمُؤْمِنِینَ وَالْأَئِمَّةَ مِنْ وُلْدِهِ، (و یک یک امامان را ذکر کند) پس بنویسد: أَئِمَّتُهُ أَئِمَّةُ الْهُدَی الْأَ بْرارُ، و بنویسند این را به تربت امام حسین علیه السلام یا به انگشت، و ننویسند به سیاهی.

و باید غسل دهند میّت را به سه غسل: اوّل به آب سِدر، دوّم به آب کافور، سیّم به آب خالص. و کیفیّت غسلش مثل غسل جنابت است: ابتدا می‌کند اوّل به شستن دستهای میّت سه مرتبه، پس می‌شوید عورت او را به کمی از اشنان سه مرتبه، پس غسل می‌دهد سر او را با کف سدر سه مرتبه، پس جانب راست و بعد جانب چپ را به همین نحو، و می‌کشد دست خود را بر جمیع بدن میّت، و باید این شستنها به آب سِدر باشد، پس بشوید ظرفها را تا اثر سِدر برود، و بریزد در ظرف آب دیگری، و بیندازد در آن کمی از کافور، پس غسل دهد او را به آب کافور، مثل غسل به آب سِدر، و بریزد بقیه آب را و بشوید ظرفها را، پس آب خالص بیاورد و غسل سیّم بدهد به همان نحو، و بایستد غسل دهنده بر جانب راست او و بگوید هر زمانی که غسل دهد از او عضوی را: عَفْواً عَفْواً، و چون از غسل دادن فارغ شود بخشکاند بدن میّت را به جامه نظیفی.
و واجب است بر غسل دهنده غسل در این حال یا در مابعد. در نماز بر میّت
و مستحبّ است مقدّم داشتن وضو بر غسلهای میّت، پس کفن کند او را، و حاضر کند آن پارچه پنجمی را که ران‌پیچ باشد، و پهن کند و بگذارد بر روی آن مقداری از پنبه و بپاشد بر آن مقداری زریره، و بگذارد آن را بر قُبُل و دُبُر میّت، و بر سوراخ دُبُر او پنبه بگذارد، پس آن پارچه را ببندد بر رانهای او، و محکم ببندد رانهای او را، پس لنگش را ببندد از نافش تا هر کجا که برسد، و بپوشاند بر او پیراهنش، و بالای آن سرتاسری را، و بالای آن حِبَره و یا چیزی که قایم مقام آن باشد، و بگذارد با او دو جریده از چوب خرما یا از درخت دیگری، و باید تر و تازه باشد، و درازی آن به مقدار استخوان ذراع باشد، می‌گذارد یکی از آن دو را در جانب راست چسپیده به بدن از آن محلّی که موضع بستن لنگ است، و دیگری را در جانب چپ مابین پیراهن و سرتاسری.
و بگذارد کافور را بر مواضع سجده میّت، که پیشانی و باطن کفها و سر زانوها و اطراف انگشتان پاها باشد، و اگر از کافور چیزی زیاد آمد بگذارد بر سینه او، و بپیچد بر او کفنهایش را، و ببندد او را از جانب سر و پاهایش، تا او را به خاک سپرد، و در آن وقت گره کفن را بگشاید، و چون از امر کفن فارغ شدند او را سوار بر تابوت کنند و ببرند او را تا مصلّی، پس بر او نماز بخوانند (1) 3467.
علّامه مجلسی در زاد المعاد در باب نماز میّت فرموده آنچه که ملخّصش این است: این نماز واجب است بر همه مسلمانان که علم به فوت شخصی به هم رسانند، و اگر یکی از ایشان بجا

1- مصباح المتهجّد: 15- 18.

آورد از دیگران ساقط می‌شود.
و واجب است نماز بر شیعه اثنی عشری که بالغ باشد بی‌خلاف، و اشهر و اقوی آن است که بر طفلی که شش سالش تمام شده باشد نماز واجب است، و ظاهراً به قصد قربت اکتفا می‌توان کرد، و کمتر از شش ماهه را اگر زنده متولّد شده باشد بعضی سنّت دانسته‌اند، و بعضی بدعت، و احوط نماز نکردن است.
و سزاوارترین مردم به نماز میّت وارث او است بنا بر مشهور، و شوهر اولی است به زن خود، و واجب است که نمازگزارنده رو به قبله بایستد و سر جنازه به جانب راست او باشد، و میّت بر پشت خوابیده باشد، و در این نماز طهارت از حَدَث شرط نیست، و جنب و حایض و بی‌وضو این نماز را می‌توانند کرد، و سنّت است که با وضو باشد، و اگر آب به هم نرسد یا مانعی داشته باشد یا وقت تنگ باشد سنّت است که تیمّم کند، و ظاهر بعضی احادیث است که بدون عذر نیز تیمّم مستحبّ است.
و سنّت است که پیشنماز برابرِ میان مرد بایستد و سینه زن بنا بر مشهور، و سنّت است که کفش را بکَند، و واجب است که نیّت نماز کنند و پنج تکبیر بگویند، و سنّت است که در هر تکبیر دستهاها را بردارند تا به محاذی گوشها.
و مشهور آن است که بعد از تکبیر اوّل بگویند: أَشْهَدُ أَنْ لَاإِلهَ إِلّا اللَّهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً رَسُولُ اللَّهِ.
و بعد از تکبیر دوّم بگویند: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ.
و بعد از تکبیر سیّم بگویند: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِلْمُؤْمِنِینَ وَالْمُؤْمِناتِ.
و بعد از تکبیر چهارم بگویند: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِهذَا الْمَیِّتِ.
و تکبیر پنجم را بگویند و فارغ شوند مُجزی است.
و موافق مشهور بهتر آن است که چنین کند: بعد از نیّت بگوید:
اللَّهُ أَکْبَرُ، أَشْهَدُ أَنْ لَاإِلهَ إِلّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَاشَرِیکَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ أَرْسَلَهُ بِالْحَقِّ بَشِیراً وَنَذِیراً بَیْنَ یَدَیِ السَّاعَةِ.
پس بگوید: اللَّهُ أَکْبَرُ، اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَبارِکْ عَلَی مُحَمَّدٍ

وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَارْحَمْ مُحَمَّداً وَآلَ مُحَمَّدٍ، كَأَ فْضَلِ مَا صَلَّيْتَ وَبارَكْتَ وَتَرَحَّمْتَ عَلَى إِبْراهِيمَ وَآلِ إِبْراهِيمَ إِنَّکَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ، وَصَلِّ عَلَى جَمِيعِ الْأَ نْبِياءِ وَالْمُرْسَلِينَ.

پس بگويد: اللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِناتِ، وَالْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِماتِ، الْأَحْياءِ مِنْهُمْ وَالْأَمْواتِ، تابِعْ بَيْنَنا وَبَيْنَهُمْ بِالْخَيْراتِ، إِنَّکَ مُجِيبُ الدَّعَواتِ، إِنَّکَ عَلَى كُلِّ شَيْ ءٍ قَدِيرٌ.

پس بگويد: اللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُمَّ إِنَّ هذَا عَبْدُکَ وَابْنُ عَبْدِکَ وَابْنُ أَمَتِکَ نَزَلَ بِکَ وَأَ نْتَ خَيْرُ مَنْزُولٍ بِهِ. اللَّهُمَّ إِنَّا لانَعْلَمُ مِنْهُ إِلّا خَيْراً، وَأَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنَّا. اللَّهُمَّ إِنْ كانَ مُحْسِناً فَزِدْ فِى إِحْسانِهِ، وَ إِنْ كانَ مُسِيئاً فَتَجاوَزْ عَنْهُ، وَاغْفِرْ لَهُ. اللَّهُمَّ اجْعَلْهُ عِنْدَکَ فِى أَعْلَى عِلِّيِّينَ، وَاخْلُفْ عَلَى أَهْلِهِ فِى الْغابِرِينَ، وَارْحَمْهُ (1) 3468 بِرَحْمَتِکَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.

پس بگويد: اللَّهُ أَكْبَرُ، و فارغ مى‌شود.

و اگر زن باشد مى‌گويد: اللَّهُمَّ إِنَّ هذِهِ أَمَتُکَ وَابْنَةُ عَبْدِکَ وَابْنَةُ أَمَتِکَ نَزَلَتْ بِکَ وَأَ نْتَ خَيْرُ مَنْزُولٍ بِهِ. اللَّهُمَّ إِنَّا لَانَعْلَمُ مِنْها إِلّا خَيْراً وَأَ نْتَ أَعْلَمُ بِها مِنَّا. اللَّهُمَّ إِنْ كانَتْ مُحْسِنَةً فَزِدْ فِى إِحْسانِها، وَ إِنْ كانَتْ مُسِيئَةً فَتَجاوَزْ عَنْها وَاغْفِرْ لَها.

اللَّهُمَّ اجْعَلْها عِنْدَکَ فِى أَعْلَى عِلِّيِّينَ، وَاخْلُفْ عَلَى أَهْلِها فِى الْغابِرِينَ وَارْحَمْها (2) 3469 بِرَحْمَتِکَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.

و اگر ميّت مستضعف باشد بگويد: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِلَّذِينَ تابُوا وَاتَّبَعُوا سَبِيلَکَ وَقِهِمْ

1- در مصدر: وَارْحَمْهُ وَإِيّانا.

2- در مصدر: وَارْحَمْها وَإِيّانا.

عَذَابَ الْجَحِيمِ.
و اگر میّت طفل نابالغ باشد بگوید: اللَّهُمَّ اجْعَلْهُ لِأَ بَوَیْهِ وَلَنَا سَلَفاً وَفَرَطاً وَأَجْراً.
و سنّت است که بر جای خود بایستد تا جنازه را بردارند خصوصاً پیشنماز.
و در روایتی وارد شده است که: بعد از فارغ شدن از نماز بگوید: رَبَّنا آتِنا فِی الدُّنْیا حَسَنَةً وَفِی الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذابَ النَّارِ (1) 3470. آداب حمل و تشییع جنازه
از حضرت صادق علیه السلام منقول است که سزاوار آن است که: برادرانِ مؤمن را خبر کنند به مردنِ او تا به جنازه او حاضر گردند و بر او نماز کنند و از برای او استغفار کنند و میّت و ایشان همه ثواب ببرند.
و در حدیث حَسَن از حضرت صادق علیه السلام منقول است که: چون مؤمن را به قبر می‌گذارند او را ندا می‌کنند که: اوّل عطایی که تو را دادیم بهشت است، و اوّل عطایی که دادیم آنها را که با جنازه تو آمده‌اند آمرزش گناهان است.
و در حدیث دیگر فرمود که: اوّل تحفه‌ای که به مؤمن می‌دهند در قبر آن است که می‌آمرزند هرکس را که همراه جنازه او بوده است.
و در حدیث دیگر فرموده که: هرکه همراهی جنازه مؤمنی بکند تا او را دفن بکنند حق تعالی در قیامت هفتاد ملک بر او بگمارد که همراهی او نمایند و استغفار برای او کنند از قبر تا موقف حساب.
و فرمود که: هرکه یک طرف جنازه را بگیرد بیست و پنج گناه کبیره‌اش آمرزیده شود، و اگر چهار طرف را بگیرد از گناهان بیرون آید.
و باید که جنازه را چهار کس بردارند، و بهتر آن است که از برای کسی که تشییع جنازه کند اوّل دست راست میّت را که جانب چپ جنازه است به دوش راست خود بردارد، پس پای راست میّت را باز به دوش راست بردارد، پس از پشت جنازه برود و پای چپ میّت را به دوش چپ خود بردارد، پس دست چپ میّت را که در جانب راست جنازه است به دوش چپ بردارد و چون خواهد که بار دیگر تربیع کند از پیش جنازه نرود بلکه از جانب پشت جنازه برگردد و باز به همان روش

1- زاد المعاد: 553- 559.

تربیع کند.
و اکثر علما بر عکس گفته‌اند که: اوّل ابتدا به دست راست جنازه می‌کند، پس به پای راست، پس به پای چپ پس به دست چپ، و اوّل موافق احادیث معتبر اولی است، و اگر هر دو را به عمل آورند بهتر است.
و افضل آن است که عقب جنازه یا پهلوها راه رود و پیش جنازه نرود، و ظاهر اکثر احادیث آن است که اگر جنازه مؤمن باشد پیش آن راه رفتن خوب است، و در جنازه خلاف مذهب خوب نیست، زیرا که ملائکه او را استقبال به عذاب می‌کنند، و با جنازه سواره رفتن مکروه است.
و از حضرت رسول صلی الله علیه و آله منقول است که: هرکه جنازه را ببیند این دعا را بخواند: اللَّهُ أَکْبَرُ، هذَا مَا وَعَدَنَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ، وَصَدَقَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ، اللَّهُمَّ زِدْنا إِیماناً وَتَسْلِیماً، الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی تَعَزَّزَ بِالْقُدْرَةِ، وَقَهَرَ الْعِبادَ بِالْمَوْتِ، هیچ ملکی در آسمان نماند مگر آنکه گریه کند از برای ترحّم به او.
و از حضرت امام جعفر صادق علیه السلام منقول است که: در حال برداشتن جنازه این دعا را بخواند: بِسْمِ اللَّهِ وَبِاللَّهِ، اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ‌مُحَمَّدٍ وَاغْفِرْ لِلْمُؤْمِنِینَ وَالْمُؤْمِناتِ.
و منقول است که حضرت امام زین العابدین علیه السلام هرگاه جنازه‌ای را می‌دید می‌گفت:
الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی لَمْ یَجْعَلَنِی مِنَ السَّوادِ الْمُخْتَرَمِ.
و زنان را تشییع جنازه سُنّت نیست، و بعضی گفته‌اند که: جنازه را بسیار تند بردن مکروه است، و مکروه است کسی را که به جنازه حاضر شود خندیدن و حرف باطل گفتن (1) 3471.
و نیز علّامه مجلسی در حلیه فرموده: از حضرت رسول صلی الله علیه و آله منقول است که: هرکه بر جنازه‌ای نماز کند، هفتاد هزار ملک بر او نماز کنند، و گناهان گذشته‌اش آمرزیده شود، پس اگر همراهی کند تا او را دفن کنند، به هر قدمی که بردارد قیراطی از ثواب به او بدهند، که قیراطی مانند کوه احُد باشد.
و در حدیث دیگر فرمود که: هر مؤمنی بر جنازه‌ای نماز کند، بهشت او را واجب می‌شود، مگر آنکه منافق یا عاقّ پدر و مادر باشد.

1- زاد المعاد: 540- 542.

و به سند معتبر از حضرت صادق علیه السلام منقول است که: چون مؤمنی بمیرد و در جنازه او چهل نفر از مؤمنان حاضر شوند و بگویند: اللَّهُمَّ إِنَّا لَانَعْلَمُ مِنْهُ إِلّا خَيْراً وَأَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنَّا، یعنی خداوندا ما از او به غیر از نیکی چیزی نمی‌دانیم و تو داناتری به احوال او از ما، چون این را بگویند حق تعالی فرماید که: من شهادت شما را قبول کردم و آمرزیدم آن گناهانی را که می‌دانم و شما نمی‌دانید.
و در حدیث معتبر دیگر از حضرت رسول صلی الله علیه و آله منقول است که: اوّل چیزی که در عنوان نامه مؤمن می‌نویسند بعد از مرگش، آن چیزی است که مردم در حقّ او می‌گویند، اگر نیک می‌گویند نیک می‌نویسند، و اگر بد می‌گویند بد می‌نویسند (1) 3472. در آداب دفن میّت
فقیر گوید که: شیخ طوسی در مصباح متهجّد فرموده: و مستحبّ است تربیع جنازه، یعنی به دوش بگیرد جانب کتف راست میّت را، پس از آن بیاید به طرف پا به دوش بگذارد پای راست او را، پس از آن پای چپ او را، و بعد از آن کتف چپ او را، حاصل آنکه چهار گوشه جنازه را به‌این ترتیب بردوش کشد، که تعبیر ازآن به دور رحی کنند، یعنی مثل سنگ آسیا گردیدن او باشد.
و چون جنازه را نزد قبر آورند اگر مرد است بگذارند او را به طرف پاهای قبر و بیاورند او را تا لب قبر در سه دفعه، و اگر جنازه زن است او را بگذارند طرف پیش قبر که جانب قبله است، پس داخل در قبر شود ولیّ میّت، یا کسی که امر کند، و نازل شود در قبر از طرف پای قبر که آن باب قبر است، و چون نازل شد بگوید:
اللَّهُمَّ اجْعَلْها رَوْضَةً مِنْ رِياضِ الْجَنَّةِ، وَلَا تَجْعَلْها حُفْرَةً مِنْ حُفَرِ النَّارِ.
و سزاوار است که شخص نازل سر برهنه و پا برهنه باشد با بندهای گشاده، پس بگیرد میّت را و از سر او داخل در قبر کند، و بگوید در آن حال:
بِسْمِ اللَّهِ وَبِاللَّهِ وَفِی سَبِيلِ اللَّهِ، وَعَلَى مِلَّةِ رَسُولِ اللَّهِ. اللَّهُمَّ إِيماناً بِکَ وَتصْدِيقاً بِكِتابِکَ، هذَا مَا وَعَدَنَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ، وَصَدَقَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ، اللَّهُمَّ زِدْنا إِيماناً وَتَسْلِيماً.

1- حلیة المتّقین: 234.

پس بخواباند او را بر جانب راست، و روی او را به قبله کند، و بگشاید بندهای کفن را از جانب سر و پای او، و بگذارد صورت میّت را بر خاک، و مستحبّ است که بگذارد با او چیزی از تربت امام حسین علیه السلام، پس بچیند بر او خشت، و بگوید آن کسی که می‌چیند خشت را:

اَللَّهُمَّ صِلْ وَحْدَتَهُ، وَآنِسْ وَحْشَتَهُ، وَارْحَمْ غُرْبَتَهُ، وَأَسْکِنْ إِلَیْهِ مِنْ رَحْمَتِکَ رَحْمَةً یَسْتَغْنِی بِها عَنْ رَحْمَةِ مَنْ سِواکَ، وَاحْشُرْهُ مَعَ مَنْ کانَ یَتَوَلّاهُ مِنَ الْأَئِمَّةِ الطّاهِرِینَ (1) 3473.

و مستحبّ است که تلقین کرده شود میّت به شهادتین و اسماء ائمّه علیهم السلام وقت گذاشتن در قبر پیش از چیدن خشت بر او، پس می‌گوید تلقین کننده:

یا فُلانَ بنَ فُلانٍ (و به جای این اسم می‌برد آن میّت و پدر او را) اذْکُرِ الْعَهْدَ الَّذِی خَرَجْتَ عَلَیْهِ مِنْ دارِ الدُّنْیا: شَهادَةَ أَنْ لَاإِلهَ إِلّا اللّهُ وَحْدَهُ لَاشَرِیکَ لَهُ، وَأَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، وَأَنَّ عَلِیّاً أَمِیرَ الْمُؤْمِنِینَ، وَالْحَسَنَ وَالْحُسَیْنَ، و ذکر کند ائمّه را یک یک تا آخر، أَئِمَّتُکَ أَئِمَّةُ الْهُدَی الْأَ بْرَارُ.

پس وقتی که فارغ شد از چیدن خشت بریزد خاک بر او، و مستحبّ است که خاک بریزند کسانی که حاضر شده‌اند با پشت دستهای خودشان، و بگویند در آن حال:

إِنَّا لِلَّهِ وَ إِنَّا إِلَیْهِ راجِعُونَ، هذَا مَا وَعَدَنَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ، وَصَدَقَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ. اَللَّهُمَّ زِدْنا إِیماناً وَتَسْلِیماً.

پس چون اراده کند بیرون آمدن از قبر را، بیرون بیاید از طرف پاهای میّت، پس پر کند قبر را، و بلند کن از زمین به قدر چهار انگشت، و نریزد در قبر غیر از خاک قبر، و گذارده شود نزد سر او خشتی یا لوحی، پس بریزد آب بر قبر، و ابتدا کند به ریختن آب از جانب سر، پس دور داده شود

1- مِنَ الْأَئِمَّةِ الطّاهِرِینَ: خ.

آب ریختن بر چهار طرف قبر تا برگردد نزد سر آن جایی که اوّل شروع کرده است به آب ریختن، پس اگر از آن آب چیزی زیاد بیاید بریزد بر وسط قبر.
پس وقتی که پوشانید قبر را بگذارد دست خود را بر قبر هر کسی که می‌خواهد، و بگشاید انگشتان خود را و فرو ببرد در خاک قبر و دعا کند برای میّت، پس بگوید:
اللَّهُمَّ آنِسْ وَحْشَتَهُ، وَارْحَمْ غُرْبَتَهُ، وَأَسْكِنْ (1) 3474 رَوْعَتَهُ، وَصِلْ وَحْدَتَهُ، وَأَسْكِنْ إِلَيْهِ مِنْ رَحْمَتِکَ رَحْمَةً يَسْتَغْنِى بِها عَنْ رَحْمَةِ مَنْ سِواکَ، وَاحْشُرْهُ مَعَ مَنْ کانَ يَتَوَلّاهُ.
پس وقتی که برگشتند مردم از نزد قبر تأخیر بیندازد برگشتن خود را کسی که سزاوارتر است به آن میّت، و مهربانی کند به او و بگوید به صدای بلند اگر مقام تقیّه نباشد: یا فُلان بن فُلان (اسم میّت و پدر او را ببرد) اللَّهُ رَبُّکَ، وَمُحَمَّدٌ نَبِيُّکَ، وَالْقُرْآنُ کِتابُکَ، وَالْکَعْبَةُ قِبْلَتُکَ، وَعَلِيٌّ إِمامُکَ وَالْحَسَنُ وَالْحُسَيْنُ، و نام ببرد ائمّه را یک یک أَئِمَّتُکَ أَئِمَّةُ الْهُدَى الْأَ بْرَارُ (2) 3475.
تلقین میّت
مؤلّف گوید که: غیر از وقت احتضار از برای میّت دو جا تلقین مستحبّ است: یکی وقتی که او را در قبر گذارند، و بهتر آن است به دست راست دوش راست او را و به دست چپ دوشِ چپ او را بگیرند و او را حرکت دهند و تلقین کنند (3) 3476.
و دیگر وقتی که او را دفن کردند، سنّت است که ولیّ میّت یعنی اقرب خویشان او بعد از آنکه مردم از سر قبر او برگردند نزد سر میّت بنشیند و به صدای بلند او را تلقین کند، و خوب است که دو کف دست را روی قبر گذارد و دهان را نزدیک قبر بَرَد، و اگر دیگری را نائب کند نیز خوب است.
و در اخبار وارد شده است که: چون این تلقین را بکنند منکر به نکیر می‌گوید: بیا برویم تلقین حجّتش کردند احتیاج به پرسیدن نیست، پس بر می‌گردند و سؤال نمی‌کنند (4) 3477.
علّامه مجلسی علیه الرّحمه فرموده: و تلقین کننده به این نحو بگوید جامعتر است:
اِسْمَعْ افْهَمْ يَا فُلانَ ابْنَ فُلانٍ (و نام او و پدرش را بگوید) هَلْ أَ نْتَ عَلَى الْعَهْدِ

1- وَآمِنْ: خ ل.
2- مصباح المتهجّد: 19- 21.

3- زاد المعاد: 564.
4- زاد المعاد: 569.

الَّذِی فارَقْتَنا عَلَیْهِ مِنْ شَهادَةِ أَنْ لَاإِلهَ إِلّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَاشَرِیکَ لَهُ، وَأَنَّ مُحَمَّداً صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ وَسَیِّدُ النَّبِیِّینَ وَخَاتَمُ الْمُرْسَلِینَ، وَأَنَّ عَلِیّاً أَمِیرُ الْمُؤْمِنِینَ وَسَیِّدُ الْوَصِیِّینَ وَ إِمامٌ افْتَرَضَ اللَّهُ طاعَتَهُ عَلَی الْعالَمِینَ، وَأَنَّ الْحَسَنَ وَالْحُسَیْنَ وَعَلِیَّ بْنَ الْحُسَیْنِ وَمُحَمَّدَ بْنَ عَلِیٍّ وَجَعْفَرَ بْنَ مُحَمَّدٍ وَمُوسَی بْنَ جَعْفَرٍ وَعَلِیَّ بْنَ مُوسی وَمُحَمَّدَ بْنَ عَلِیٍّ وَعَلِیَّ بْنَ مُحَمَّدٍ وَالْحَسَنَ بْنَ عَلِیٍّ وَالْقَائِمَ الْحُجَّةَ الْمَهْدِیَّ صَلَواتُ اللَّهِ عَلَیْهِمْ أَئِمَّةُ الْمُؤْمِنِینَ، وَحُجَجُ اللَّهِ عَلَی الْخَلْقِ أَجْمَعِینَ، وَأَئِمَّتَکَ أَئِمَّةُ هُدیً أَبْرَارٌ، یَا فُلانَ ابْنَ فُلانٍ، إِذا أَتَاکَ الْمَلَکانِ الْمُقَرَّبانِ رَسُولَیْنِ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ تَبَارَکَ وَتَعَالَی وَسَأَلاکَ عَنْ رَبِّکَ، وَعَنْ نَبِیِّکَ، وَعَنْ دِینِکَ، وَعَنْ کِتابِکَ، وَعَنْ قِبْلَتِکَ، وَعَنْ أَئِمَّتِکَ فَلا تَخَفْ وَقُلْ فِی جَوابِهِما: اللَّهُ جَلَّ جَلالُهُ رَبِّی، وَمُحَمَّدٌ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ نَبِیِّی، وَالْإِسْلامُ دِینِی، وَالْقُرْآنُ کِتابِی، وَالْکَعْبَةُ قِبْلَتِی، وَأَمِیرُ الْمُؤْمِنِینَ عَلِیُّ بْنُ أَبِی طالِبٍ إِمامِی، وَالْحَسَنُ بْنُ عَلِیٍّ الْمُجْتَبَی إِمامِی، وَالْحُسَیْنُ بْنُ عَلِیٍّ الشَّهِیدُ بِکَرْبَلَاءَ إِمامِی، وَعَلِیٌّ زَیْنُ الْعابِدِینَ إِمامِی، وَمُحَمَّدٌ باقِرُ عِلْمِ النَّبِیِینَ إِمامِی، وَجَعْفَرٌ الصَّادِقُ إِمامِی، وَمُوسَی الْکاظِمُ إِمامِی، وَعَلِیٌّ الرِّضا إِمامِی، وَمُحَمَّدٌ الْجَوادُ إِمامِی، وَعَلِیٌّ الْهَادِی إِمامِی، وَالْحَسَنُ الْعَسْکَرِیُّ إِمامِی، وَالْحُجَّةُ الْمُنْتَظَرُ إِمامِی، هؤُلاءِ صَلَواتُ اللَّهِ عَلَیْهِمْ أَجْمَعِینَ أَئِمَّتِی وَسادَتِی وَقادَتِی وَشُفَعائِی، بِهِمْ أَ تَوَلّی، وَمِنْ أَعْدائِهِمْ أَ تَبَرَّأُ فِی الدُّنْیا وَالْآخِرَةِ، ثُمَّ اعْلَمْ یَا فُلانَ ابْنَ فُلانٍ أَنَّ اللَّهَ تَبارَکَ وَتَعالی نِعْمَ الرَّبُّ، وَأَنَّ مُحَمَّداً صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ نِعْمَ الرَّسُولُ، وَأَنَّ أَمِیرَ الْمُؤْمِنِینَ عَلِیَّ بْنَ أَبِی طالِبٍ وَأَوْلادَهُ الْأَئِمَّةَ

الْأَحَدَ عَشَرَ نِعْمَ الْأَئِمَّةُ، وَأَنَّ مَا جاءَ بِهِ مُحَمَّدٌ صَلَّی اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ حَقٌّ، وَأَنَّ الْمَوْتَ حَقٌّ، وَسُؤَالَ مُنْكَرٍ وَنَكِيرٍ فِی الْقَبْرِ حَقٌّ، وَالْبَعْثَ حَقٌّ، وَالنُّشُورَ حَقٌّ، وَالصِّراطَ حَقٌّ، وَالْمِيزانَ حَقٌّ، وَتَطايُرَ الْكُتُبِ حَقٌّ، وَالْجَنَّةَ حَقٌّ، وَالنَّارَ حَقٌّ، وَأَنَّ السَّاعَةَ آتِيَةٌ لارَيْبَ فِيها، وَأَنَّ اللَّهَ يَبْعَثُ مَنْ فِی الْقُبُورِ.

پس بگويد: أَفَهِمْتَ يَا فُلانُ؟ در حديث است كه ميّت در جواب می‌گويد: بلی فهميدم، پس بگويد:

ثَبَّتَكَ اللَّهُ بالْقَوْلِ الثَّابِتِ، هَدَاكَ اللَّهُ إِلی صِراطٍ مُسْتَقِيمٍ، عَرَّفَ اللَّهُ بَيْنَكَ وَبَيْنَ أَوْ لِيائِكَ فِی مُسْتَقَرٍّ مِنْ رَحْمَتِهِ.

پس بگويد: اللَّهُمَّ جافِ الْأَرْضَ عَنْ جَنْبَيْهِ، وَاصْعَدْ بِرُوحِهِ إِلَيْكَ، وَلَقِّهِ مِنْكَ بُرْهاناً. اللَّهُمَّ عَفْوَكَ عَفْوَكَ (1) 3478.

به كلمه شريفه عفو ختم كردم اين رساله را، رجاء واثق كه عفو الهی شامل گردد حال اين روسياه و كسانی كه به اين رساله عمل می‌نمايند.

وكان ذلک فی آخر يوم الجمعة التاسع عشر من شهر محرَّم الحرام سنة 1345 (ألف وثلاثمئة وخمس وأربعين) فی جوار إمامنا المسموم مولانا الغريب المظلوم أبی الحسن علی بن موسی الرضا عليه وعلی آبائه السلام من الحیَّ القيَّوم، والحمدللّه أوَّلًا وآخراً، وصلَّی اللَّه علی محمّد وآله.

كتبه بيمناه الوازرة عبّاس بن محمّد رضا القمّی عُفِیَ عنهما (2) 3479.

1- زاد المعاد: 564- 567.

2- پس از آن در اصل چنين آمده است: نويسنده كتاب شريف طاهر خوشنويس ابن المرحوم المغفور الحاج عبدالرحمان غفر اللَّه تعالی ذنوبهما، تاريخ شهر شوّال المكرّم يكهزار و سيصد و پنجاه و نه (1359) قمری هجری.

ملحق باقیات صالحاتمحلقات باقیات صالحات
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ
ذکر چند دعای مُوجز و عوذه‌های مختصره که نقل شده از کتاب بحار و ملحق شده به کتاب باقیات صالحات:
اوّل: از حضرت امیر المؤمنین علیه السلام منقول است که: مردی را دید که می‌خواند از روی دفتری دعای طولانی، حضرت فرمود: ای مرد آن خدایی که می‌شنود کثیر را جواب می‌دهد از قلیل، آن شخص عرض کرد: ای مولای من، می‌فرمایی چه کنم؟ فرمود: بگو:
الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلی کُلِّ نِعْمَةٍ، وَأَسْأَلُ اللَّهَ مِنْ کُلِّ خَیْرٍ، وَأَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ کُلِّ شَرٍّ، وَأَسْتَغْفِرُ اللَّهَ مِنْ کُلِّ ذَ نْبٍ (1) 3480. دعا برای دفع هول و غم
دوّم: دعایی است که حضرت صادق علیه السلام تعلیم فرمود آن را به بعضی از اصحاب خود که برای دفع هول و غم بخواند:
أَعْدَدْتُ لِکُلِّ عَظِیمَةٍ لَاإِلهَ إِلَّا اللَّهُ، وَ لِکُلِّ هَمٍّ وَغَمٍّ لَاحَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلّا بِاللَّهِ، مُحَمَّدٌ النُّورُ الْأَوَّلُ، وَعَلِیٌّ النُّورُ الثَّانِی، وَالْأَئِمَّةُ الْأَ بْرارُ عُدَّةٌ لِلِقاءِ اللَّهِ، وَحِجابٌ مِنْ أَعْداءِ اللَّهِ، ذَلَّ کُلُّ شَیْ ءٍ لِعَظَمَةِ اللَّهِ، وَأَسْأَلُ اللَّهَ عَزَّ وجَلَّ الْکِفایَةَ (2) 3481.
سیّم: دعایی است برای رفع بیماریها و ناخوشیها، سیّد ابن طاووس فرموده که: ما تجربه کردیم آن را، می‌نویسی در رُقعه‌ای: یَا مَنِ اسْمُهُ دَواءٌ، وَذِکْرُهُ شِفاءٌ، یَا مَنْ یَجْعَلُ الشِّفاءَ فِیما یَشاءُ مِنَ الْأَشْیاءِ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَاجْعَلْ شِفائِی مِنْ هذَا الدَّاءِ

1- بحار 94/ 242 از تحف العقول.
2- بحار 94/ 312 از خط جبعی نقل از خط شهید.

فِی اسْمِکَ هذَا، پس می‌نویسی ده مرتبه: یَا اللَّهُ، ده مرتبه: یَا رَبِّ، ده مرتبه: یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ (1) 3482.

چهارم: برای بَثْر یعنی آبله ریزی که بر اندام برآید: از حضرت صادق علیه السلام روایت شده که:

چون احساس کردی به آن بگذار انگشت سَبّابه را بر آن و بگردان دور آن و بگو هفت مرتبه: لَا إِلهَ إِلّا اللَّهُ الْحَلِیمُ الْکَرِیمُ، و دفعه هفتم بچسبان انگشت سَبّابه را بر روی آن و فشار بده آن را (2) 3483.

پنجم: روایت شده که برای خنازیر مکرّر بگویید: یَا رَؤُوفُ یَا رَحِیمُ، یَا رَبِّ یَا سَیِّدِی (3) 3484.

ششم: از برای درد کمر، روایت شده که دست بگذارد بر موضعی که درد می‌کند و سه دفعه بخواند: وَما کانَ لِنَفْسٍ أَنْ تَمُوتَ إِلّا بِإِذْنِ اللَّهِ کِتاباً مُؤَجَّلًا (4) 3485، وَمَنْ یُرِدْ ثَوابَ الدُّنْیا نُؤْتِهِ مِنْها، وَمَنْ یُرِدْ ثَوابَ الْآخِرَةِ نُؤْتِهِ مِنْها، وَسَنَجْزِی الشّاکِرِینَ، پس هفت مرتبه إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ بخواند إن شاء اللّه عافیت یابد (5) 3486.

هفتم: برای درد ناف، روایت شده که دست بگذارد بر موضع درد و بگوید سه مرتبه:

وَ إِنَّهُ لَکِتابٌ عَزِیزٌ لَایَأْتِیهِ الْباطِلُ مِنْ بَیْنِ یَدَیْهِ وَلَا مِنْ خَلْفِهِ تَنْزِیلٌ مِنْ حَکِیمٍ حَمِیدٍ (6) 3487، عافیت یابد إن شاء اللّه (7) 3488.

هشتم: تعویذی است برای هر درد مرویّ از حضرت رضا علیه السلام:

أُعِیذُ نَفْسِی بِرَبِّ الْأَرْضِ وَرَبِّ السَّماءِ، أُعِیذُ نَفْسِی بِالَّذِی لَایَضُرُّ مَعَ اسْمِهِ داءٌ، أُعِیذُ نَفْسِی بِاللَّهِ الَّذِی اسْمُهُ بَرَکَةٌ وَشِفاءٌ (8) 3489.

نهم: برای درد خاصره یعنی تهیگاه، روایت شده که: چون فارغ شدی از نماز بگذار دست

1- امان سیّد ابن طاووس: 163، باب 12، فصل 3 و از او بحار 95/ 67.

2- بحار 95/ 82 از طبّ الائمة: 38.

3- مکارم الأخلاق 2/ 246 شماره 2596.

4- آل عمران: 3/ 145.

5- بحار 95/ 68 از طبّ الائمة: 30.

6- فصّلت: 41/ 42.

7- بحار 92/ 109 از طبّ الائمة: 28.

8- بحار 95/ 8 از طبّ الائمة: 41.

خود را بر موضع سجود خود پس بکش بر روی خاصره و بخوان آخر سوره: قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ را: أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاکُمْ عَبَثاً (1) 3490 تا آخر سوره مبارکه (2) 3491. تعویذی برای هر درد

دهم: برای درد شکم و قولنج و نحو آن می‌خوانی: بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ وَذَا النُّوْنِ إِذْ ذَهَبَ مُغاضِباً (3) 3492 تا آخر آیه پس می‌خوانی سوره حمد را هفت مرتبه، واین مجرّب است (4) 3493.

یازدهم: دعای شخص مهموم و آن کسی که بلیّه به او رسیده و چاره‌اش قطع گشته، در شب جمعه چون از نماز عشا فارغ شود بگوید: لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ سُبْحانَکَ إِنِّی کُنْتُ مِنَ الظَّالِمِینَ (5) 3494.

دوازدهم: دعای حضرت موسی بن جعفر علیهما السلام بجهت خلاصی از زندان:

یَا مُخَلِّصَ الشَّجَرِ مِنْ بَیْنِ رَمْلٍ وَطِینٍ وَماءٍ، وَیَا مُخَلِّصَ اللَّبَنِ مِنْ بَیْنِ فَرْثٍ وَدَمٍ، وَیَا مُخَلِّصَ الْوَلَدِ مِنْ بَیْنِ مَشِیمَةٍ وَرَحِمٍ، وَیَا مُخَلِّصَ النَّارِ مِنْ بَیْنِ الْحَدِیدِ وَالْحَجَرِ، وَیَا مُخَلِّصَ الرُّوْحِ مِنْ بَیْنِ الْأَحْشَاءِ وَالْأَمْعاءِ، خَلِّصْنِی مِنْ یَدَیْ هارُونَ (6) 3495.

روایت شده که: چون حضرت در حبس هارون این دعا را خواند بعد از آنکه شب درآمد، وضو تازه کرد و چهار رکعت نماز گذاشت، هارون خواب هولناکی دید، بترسید، امر کرد تا آن حضرت را از زندان رها کردند (7) 3496.

سیزدهم، دعاء فَرَج:

اللَّهُمَّ إنْ کانَتْ ذُنُوبِی قَدْ أَخْلَقَتْ وَجْهِی عِنْدَکَ، فَإِنِّی أَ تَوَجَّهُ إِلَیْکَ بِنَبِیِّکَ نَبِیِّ الرَّحْمَةِ، مُحَمَّدٍ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ، وَعَلِیٍّ وَفاطِمَةَ وَالْحَسَنِ وَالْحُسَیْنِ

1- مؤمنون: 23/ 115.

2- بحار 95/ 111 از طبّ الائمة: 29.

3- انبیاء: 21/ 87.

4- مکارم الأخلاق 2/ 214 و از او بحار 95/ 108.

5- بحار 91/ 274 از کشف الغمّة.

6- به جای اسم هارون اسم آن ظالم را ببرد که او را زندان کرده.

7- بحار 48/ 219 از عیون اخبار الرضا علیه السلام.

وَالْأَئِمَّةِ عَلَيْهِمُ السَّلامُ [(1)] 3497.
و بدان که ادعيه فَرَج بسيار است، و از ادعيه فَرَج است دعاى إِلهِى طُمُوحُ الْآمالِ قَدْ خابَتْ إِلّا لَدَيْکَ، إلى آخره. و اين دعا در مفاتيح در اعمال شب جمعه ذكر شد (ص 49) [(2)] 3498. دعاء فَرَج و دعاء حزين
چهاردهم: دعاى شريفى كه در نماز وَتر خوانده مى‌شود، علّامه مجلسى رحمه الله در بحار آن را از كتاب اختيار نقل نموده وفرموده: مى‌كشى دست خود را به‌جانب آسمان و مى‌گويى:
إِلهِى كَيْفَ أَصْدُرُ عَنْ بابِکَ بِخَيْبَةٍ مِنْکَ وَقَدْ قَصَدْتُهُ عَلَى ثِقَةٍ بِکَ؟ إِلهِى كَيْفَ تُؤْيِسُنِى مِنْ عَطائِکَ وَقَدْ أَمَرْتَنِى بِدُعائِکَ؟ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَارْحَمْنِى إِذَا اشْتَدَّ الْأَنِينُ، وَحُظِرَ عَلَيَّ الْعَمَلُ، وَانْقَطَعَ مِنِّى الْأَمَلُ، وَأَ فْضَيْتُ إِلَى الْمَنُونِ، وَبَكَتْ عَلَيَّ الْعُيُونُ، وَوَدَّعَنِى الْأَهْلُ وَالْأَحْبابُ، وَحُثِيَ عَلَيَّ التُّرابُ، وَنُسِيَ اسْمِى، وَبَلِيَ جِسْمِى، وَانْطَمَسَ ذِكْرِى، وَهُجِرَ قَبْرِى، فَلَمْ يَزُرْنِى زائِرٌ، وَلَمْ يَذْكُرْنِى ذاكِرٌ، وَظَهَرَتْ مِنِّى الْمَآثِمُ، وَاسْتَوْلَتْ عَلَيَّ الْمَظالِمُ، وَطالَتْ شِكَايَةُ الْخُصُومِ، وَاتَّصَلَتْ دَعْوَةُ الْمَظْلُومِ، صَلِّ اللَّهُمَّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَأَرْضِ خُصُومِى عَنِّى بِفَضْلِکَ وَ إِحْسانِکَ، وَجُدْ عَلَيَّ بِعَفْوِکَ وَرِضْوانِکَ. إِلهِى ذَهَبَتْ أَيَّامُ لَذَّاتِى، وَبَقِيَتْ مَآثِمِى وَتَبِعاتِى، وَقَدْ أَتَيْتُکَ مُنِيباً تائِباً فَلا تَرُدَّنِى مَحْرُوماً وَلَا خائِباً. اللَّهُمَّ آمِنْ رَوْعَتِى، وَاغْفِرْ زَلَّتِى، وَتُبْ عَلَيَّ، إِنَّکَ أَ نْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ [(3)] 3499.
پانزدهم: دعاء حزين: دعايى است شريف بعد از نماز شب خوانده مى‌شود، و آن دعا مطابق آنچه در مصباح متهجّد است اين است:
أُناجِيکَ يَا مَوْجُوداً فِى كُلِّ مَكانٍ لَعَلَّکَ تَسْمَعُ نِدائِى، فَقَدْ عَظُمَ جُرْمِى،

1- بحار 94/ 20 از تفسير عيّاشى 2/ 178 و ج 95/ 185 از تفسير قمّى: 322.
2- بحار 87/ 280 از مصباح كفعمى: 53.
3- بحار 87/ 286 از اختيار.

وَقَلَّ حَيائِی، مَوْلایَ یَا مَوْلایَ، أَیَّ الْأَهْوَالِ أَ تَذَکَّرُ؟ وَأَ یَّها أَ نْسَی؟ وَلَوْ لَمْ یَکُنْ إِلَّا الْمَوْتُ لَکَفَی، کَیْفَ وَما بَعْدَ الْمَوْتِ أَعْظَمُ وَأَدْهَی؟ مَوْلایَ یَا مَوْلایَ، حَتَّی مَتَی وَ إِلَی مَتَی أَ قُولُ لَکَ الْعُتْبَی مَرَّةً بَعْدَ أُخْرَی ثُمَّ لَاتَجِدُ عِنْدِی صِدْقاً وَلَا وَفاءً؟ فَیا غَوْثاهُ ثُمَّ وا غَوْثاهُ بِکَ یَا اللَّهُ، مِنْ هَوَیً قَدْ غَلَبَنِی، وَمِنْ عَدُوٍّ قَدِ اسْتَکْلَبَ عَلَیَّ، وَمِنْ دُنْیا قَدْ تَزَیَّنَتْ لِی، وَمِنْ نَفْسٍ أَمَّارَةٍ بِالسُّوءِ، إِلَّا مَا رَحِمَ رَبِّی. مَوْلایَ یَا مَوْلایَ، إِنْ کُنْتَ رَحِمْتَ مِثْلِی فَارْحَمْنِی، وَ إِنْ کُنْتَ قَبِلْتَ مِثْلِی فَاقْبَلْنِی، یَا قابِلَ السَّحَرَةِ اقْبَلْنِی، یَا مَنْ لَمْ أَزَلْ (1) 3500 أَ تَعَرَّفُ مِنْهُ الْحُسْنَی، یَا مَنْ یُغَذِّینِی بِالنِّعَمِ صَباحاً وَمَساءً، ارْحَمْنِی یَوْمَ آتِیکَ فَرْداً شاخِصاً إِلَیْکَ بَصَرِی، مُقَلَّداً عَمَلِی، قَدْ تَبَرَّأَ جَمِیعُ الْخَلْقِ مِنِّی، نَعَمْ، وَأَبِی وَأُمِّی وَمَنْ کانَ لَهُ کَدِّی وَسَعْیِی، فَإِنْ لَمْ تَرْحَمْنِی فَمَنْ یَرْحَمُنِی، وَمَنْ یُؤْنِسُ فِی الْقَبْرِ وَحْشَتِی، وَمَنْ یُنْطِقُ لِسانِی إِذا خَلَوْتُ بِعَمَلِی وَساءَلْتَنِی (2) 3501 عَمَّا أَ نْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنِّی، فَإِنْ قُلْتُ نَعَمْ، فَأَیْنَ الْمَهْرَبُ مِنْ عَدْلِکَ؟ وَ إِنْ قُلْتُ لَمْ أَ فْعَلْ، قُلْتَ أَ لَمْ أَکُنِ الشَّاهِدَ عَلَیْکَ؟ فَعَفْوُکَ عَفْوُکَ یَا مَوْلایَ قَبْلَ سَرابِیلَ الْقَطِرانِ، عَفْوُکَ عَفْوُکَ یَا مَوْلایَ قَبْلَ جَهَنَّمَ وَالنِّیرانِ (3) 3502، عَفْوُکَ عَفْوُکَ یَا مَوْلایَ قَبْلَ أَنْ تُغَلَّ الْأَیْدِی إِلَی الْأَعْناقِ، یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ، وَخَیْرَ الْغافِرِینَ (4) 3503. دعا برای زیادی فهم

شانزدهم: روایت شده از ثقه جلیل عالم عابد عبداللّٰه بن جندب که از بزرگان اصحاب حضرت موسی و امام رضا علیهما السلام و وکیل ایشان می‌باشد، آنکه وقتی عریضه خدمت حضرت ابوالحسن یعنی امام موسی علیه السلام نوشت و در آن عرض کرد که: فدایت شوم من پیر شدم و ضعف و

1- لا أَزالُ: خ ل.

2- وَسَئَلْتَنِی: خ ل.

3- عَفْوُکَ عَفْوُکَ یَا مَوْلایَ قَبْلَ جَهَنَّمَ وَالنِّیرانِ: این جمله در نسخه بحار است.

4- مصباح المتهجّد: 163.

عجز پیدا کردم از بسیاری از آنچه قوّت داشتم بر آن و دوست دارم فدایت شوم که تعلیم فرمایی مرا کلامی که مرا به خداوند تعالی نزدیک کند و فهم و علم مرا زیاد کند، حضرت در جواب او او را امر فرموده بود که بسیار بخواند این ذکر شریف را: بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ، لَاحَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلّا بِاللَّهِ الْعَلِیِّ الْعَظِیمِ (1) 3504.

هفدهم: در حدیث قدسی است که: ای محمّد، بگو به کسانی که می‌خواهند تقرّب بجویند به سوی من: بدانید از روی یقین که این کلام افضل است از هر چیزی که تقرّب می‌جویند به سبب آن به سوی من بعد از فرائض، و آن کلام این است که می‌گویی:

اللَّهُمَّ إِنَّهُ لَمْ یُمْسِ أَحَدٌ مِنْ خَلْقِکَ أَ نْتَ إِلَیْهِ أَحْسَنُ صَنِیعاً، وَلَا لَهُ أَدْوَمُ کَرامَةً، وَلَا عَلَیْهِ أَبْیَنُ فَضْلًا، وَلَا بِهِ أَشَدُّ تَرَفُّقاً، وَلَا عَلَیْهِ أَشَدُّ حِیاطَةً، وَلَا عَلَیْهِ أَشَدُّ تَعَطُّفاً مِنْکَ عَلَیَّ، وَ إِنْ کانَ جَمِیعُ الْمَخْلُوقِینَ یُعَدِّدُونَ مِنْ ذلِکَ مِثْلَ تَعْدِیدِی فَاشْهَدْ یَا کافِیَ الشَّهادَةِ بِأَ نِّی أُشْهِدُکَ بِنِیَّةِ صِدْقٍ، بِأَنَّ لَکَ الْفَضْلَ وَالطَّوْلَ فِی إِنْعامِکَ عَلَیَّ مَعَ قِلَّةِ شُکْرِی لَکَ فِیها، یَا فاعِلَ کُلِّ إِرادَةٍ، صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَطَوِّقْنِی أَماناً مِنْ حُلُولِ السَّخَطِ لِقِلَّةِ الشُّکْرِ، وَأَوْجِبْ لِی زِیادَةً مِنْ إِتْمامِ النِّعْمَةِ بِسَعَةِ الْمَغْفِرَةِ أَمْطِرْنِی خَیْرَکَ، فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَلَا تُقایِسْنِی بِسُوءِ سَرِیرَتِی، وَامْتَحِنْ قَلْبِی لِرِضاکَ، وَاجْعَلْ مَا تَقَرَّبْتُ بِهِ إِلَیْکَ فِی دِینِکَ لَکَ خالِصاً، وَلَا تَجْعَلْهُ لِلُزُومِ شُبْهَةٍ، أَوْ فَخْرٍ، أَوْ رِیاءٍ، یَا کَرِیمُ (2) 3505.

فقیر گوید که: این دعا از ادعیه سرّ قدسیّه است، و آن سی و یک دعا است، که برای حوائج دنیا و آخرت است، و مشایخ آن را با اسانید متّصله نقل کرده‌اند، و بعضی از ادعیه آن در مصباح متهجّد و مصباح کفعمی ذکر شده، و هرکه طالب تمام آن است رجوع کند به کتاب بلد الأمین یا کتاب دعای بحار یا جواهر السّنیّه، و ما در این جا یک دعای دیگر از آن نقل

1- بحار 23/ 213 از تفسیر فرات.

2- بحار 86/ 279.

می‌کنیم (1) 3506. از ادعیه سرّ قدسیّه
هیجدهم: و نیز در ادعیه سرّ است که: هرکه اراده کرده که بیرون رود از اهل خود پی حاجتی یا سفری و دوست داشته باشد که او را برگردانم سالم با برآوردن حاجتش، پس بگوید وقتی که بیرون می‌شود از خانه‌اش:
بِسْمِ اللَّهِ مَخْرَجِی وَبِإِذْنِهِ خَرَجْتُ وَقَدْ عَلِمَ قَبْلَ أَنْ أَخْرُجَ خُرُوجِی، وَقَدْ أَحْصَی عِلْمُهُ مَا فِی مَخْرَجِی وَمَرْجِعِی، تَوَکَّلْتُ عَلَی الْإِلهِ الْأَکْبَرِ، تَوَکُّلَ مُفَوِّضٍ إِلَیْهِ أَمْرَهُ، وَمُسْتَعِینٍ بِهِ عَلَی شُؤُونِهِ، مُسْتَزِیدٍ مِنْ فَضْلِهِ، مُبْرِیً (2) 3507 نَفْسَهُ مِنْ کُلِّ حَوْلٍ وَمِنْ کُلِّ قُوَّةٍ إِلَّا بِهِ، خُرُوجَ ضَرِیرٍ خَرَجَ بِضُرِّهِ إِلی مَنْ یَکْشِفُهُ، وَخُرُوجَ فَقِیرٍ خَرَجَ بِفَقْرِهِ إِلی مَنْ یَسُدُّهُ، وَخُرُوجَ عائِلٍ خَرَجَ بِعِیلَتِهِ إِلی مَنْ یُغْنِیها، وَخُرُوجَ مَنْ رَبُّهُ أَکْبَرُ ثِقَتِهِ، وَأَعْظَمُ رَجائِهِ، وَأَ فْضَلُ أُمْنِیَّتِهِ، اللَّهُ ثِقَتِی فِی جَمِیعِ أُمُورِی کُلِّها، بِهِ فِیها جَمِیعاً أَسْتَعِینُ وَلَا شَیْءَ إِلَّا مَا شاءَ اللَّهُ فِی عِلْمِهِ أَسْأَلُ اللَّهَ خَیْرَ الْمَخْرَجِ وَالْمَدْخَلِ، لَاإِلهَ إِلّا هُوَ إِلَیْهِ الْمَصِیرُ (3) 3508.
نوزدهم: در ذکر نماز و دعاء در شب زفاف: از حضرت امام محمّد باقر علیه السلام منقول است که:
چون عروس را به نزد تو بیاورند بگو که پیش از آن وضو بسازد، و تو وضو بساز و دو رکعت نماز بکن، و بگو که او را نیز امر کنند که دو رکعت نماز بگزارد، پس حمد الهی کن و صلوات بر محمّد و آل محمّد بفرست، پس دعا کن، و امر کن آن زنان را که با او آمده‌اند آمین بگویند، و این دعا بخوان:
اللَّهُمَّ ارْزُقْنِی إِلْفَها وَوُدَّها وَرِضاها، وَأَرْضِنِی بِها، وَاجْمَعْ بَیْنَنا بِأَحْسَنِ اجْتِماعٍ وَآنَسِ ائْتِلافٍ، فَإِنَّکَ تُحِبُّ الْحَلالَ، وَتَکْرَهُ الْحَرامَ (4) 3509. نماز و دعاء شب زفاف

1- مصباح المتهجّد: 238 و مصباح کفعمی: 86 و بلد الأمین: 28.
2- مُبَرِّئٍ: خ ل.
3- جواهر السنیّة: 143، باب 11.
4- کافی 5/ 500.

ص: 1058

و از حضرت صادق علیه السلام منقول است که: چون در شب زفاف به نزد عروس بروی موی پیشانیش را بگیر و رو به قبله آور و بگو:

اللَّهُمَّ بِأَمانَتِکَ أَخَذْتُها، وَبِکَلِماتِکَ اسْتَحْلَلْتُها، فَإِنْ قَضَیْتَ لِی مِنْها وَلَداً فَاجْعَلْهُ مُبارَکاً تَقِیّاً مِنْ شِیعَةِ آلِ مُحَمَّدٍ، وَلَا تَجْعَلْ لِلشَّیْطانِ فِیهِ شِرْکاً وَلَا نَصِیباً (1)

.3510

بیستم: دعای رهبه است: روایت شده که حضرت موسی بن جعفر علیهما السلام چون شب در محراب عبادت می‌ایستاد آن را می‌خواند، و آن دعای پنجاهم صحیفه است، و این است:

اللَّهُمَّ إِنَّکَ خَلَقْتَنِی سَوِیّاً، وَرَبَّیْتَنِی صَغِیراً، وَرَزَقْتَنِی مَکْفِیّاً. اللَّهُمَّ إِنِّی وَجَدْتُ فِیما أَ نْزَلْتَ مِنْ کِتابِکَ، وَبَشَّرْتَ بِهِ عِبادَکَ أَنْ قُلْتَ: یَا عِبادِیَ الَّذِینَ أَسْرَفُوا عَلَی أَ نْفُسِهِمْ لَاتَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ یَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِیعاً (2) 3511، وَقَدْ تَقَدَّمَ مِنِّی مَا قَدْ عَلِمْتَ، وَما أَ نْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنِّی، فَیا سَوْأَتاهُ مِمَّا أَحْصَاهُ عَلَیَّ کِتابُکَ، فَلَوْلَا الْمَواقِفُ الَّتِی أُؤَمِّلُ مِنْ عَفْوِکَ الَّذِی شَمِلَ کُلَّ شَیْءٍ لَأَ لْقَیْتُ بِیَدِی، وَلَوْ أَنَّ أَحَداً اسْتَطاعَ الْهَرَبَ مِنْ رَبِّهِ لَکُنْتُ أَ نَا أَحَقَّ بِالْهَرَبِ مِنْکَ، وَأَ نْتَ لَاتَخْفی عَلَیْکَ خافِیَةٌ فِی الْأَرْضِ وَلَا فِی السَّماءِ إِلّا أَ تَیْتَ بِها، وَکَفَی بِکَ جازِیاً، وَکَفَی بِکَ حَسِیباً. اللَّهُمَّ إِنَّکَ طالِبِی إِنْ أَ نَا هَرَبْتُ، وَمُدْرِکِی إِنْ أَ نَا فَرَرْتُ، فَها أَ نَا ذَا بَیْنَ یَدَیْکَ خاضِعٌ ذَلِیلٌ راغِمٌ، إِنْ تُعَذِّبْنِی فَإِنِّی لِذلِکَ أَهْلٌ، وَهُوَ یَا رَبِّ مِنْکَ عَدْلٌ، وَإِنْ تَعْفُ عَنِّی فَقَدِیماً شَمَلَنِی عَفْوُکَ، وَأَ لْبَسْتَنِی عافِیَتَکَ، فَأَسْأَ لُکَ اللَّهُمَّ بِالْمَخْزُونِ مِنْ أَسْمائِکَ،

1- کافی 5/ 500 ح 2.

2- زمر: 39/ 53.

ص: 1059

وَبِما وارَتْهُ الْحُجُبُ مِنْ بَهَائِکَ إِلّا رَحِمْتَ هذِهِ النَّفْسَ الْجَزُوعَةَ، وَهذِهِ الرِّمَّةَ (1) 3512 الْهَلُوعَةَ الَّتِی لَاتَسْتَطِیعُ حَرَّ شَمْسِکَ، فَکَیْفَ تَسْتَطِیعُ حَرَّ نارِکَ؟ وَالَّتِی لَا تَسْتَطِیعُ صَوْتَ رَعْدِکَ، فَکَیْفَ تَسْتَطِیعُ صَوْتَ (2) 3513 غَضَبِکَ؟ فَارْحَمْنِی اللَّهُمَّ فَإِنِّی امْرِؤٌ حَقِیرٌ، وَخَطَرِی یَسِیرٌ، وَلَیْسَ عَذابِی مِمَّا یَزِیدُ فِی مُلْکِکَ مِثْقالَ ذَرَّةٍ، وَلَوْ أَنَّ عَذابِی مِمَّا یَزِیدُ فِی مُلْکِکَ، لَسَأَلْتُکَ الصَّبْرَ عَلَیْهِ، وَأَحْبَبْتُ أَنْ یَکُونَ ذلِکَ لَکَ، وَلکِنْ سُلْطانُکَ اللَّهُمَّ أَعْظَمُ، وَمُلْکُکَ أَدْوَمُ مِنْ أَنْ تَزِیدَ فِیهِ طاعَةُ الْمُطِیعِینَ، أَوْ تَنْقُصَ مِنْهُ مَعْصِیَةُ الْمُذْنِبِینَ، فَارْحَمْنِی یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ، وَتَجاوَزْ عَنِّی یَا ذَا الْجَلالِ وَالْإِکْرامِ وَتُبْ عَلَیَّ إِنَّکَ أَ نْتَ التَّوَّابُ الرَّحِیمُ (3) 3514.

1- الرِّمَّةَ: استخوان پوسیده.

2- صَوْتَ: خ.

3- صحیفه سجادیّه جامعه: 375- 376، شماره 162.

ملحقات دویّم باقیات صالحات‌دعاء حضرت سجّاد علیه السلام
دعاء حضرت سجاد علیه السلام
و کان من دعائه علیه السلام فی ذکر التّوبَةِ وطلبها:
اللَّهُمَّ یَا مَنْ لَایَصِفُهُ نَعْتُ الْواصِفِینَ، وَیَا مَنْ لَایُجاوِزُهُ رَجاءُ الرَّاجِینَ، وَیَا مَنْ لَایَضِیعُ لَدَیْهِ أَجْرُ الْمُحْسِنِینَ، وَیَا مَنْ هُوَ مُنْتَهی خَوْفِ الْعابِدِینَ، وَیَا مَنْ هُوَ غایَةُ خَشْیَةِ الْمُتَّقِینَ، هذَا مَقامُ مَنْ تَداوَلَتْهُ أَیْدِی الذُّنُوبِ، وَقادَتْهُ أَزِمَّةُ الْخَطایَا، وَاسْتَحْوَذَ (1) 3515 عَلَیْهِ الشَّیْطانُ، فَقَصَّرَ عَمَّا أَمَرْتَ بِهِ تَفْرِیطاً، وَتَعاطَی مَا نَهَیْتَ عَنْهُ تَعْزِیراً (2) 3516، کَالْجاهِلِ بِقُدْرَتِکَ عَلَیْهِ، أَوْ کَالْمُنْکِرِ فَضْلَ إِحْسانِکَ إِلَیْهِ، حَتَّی إِذَا انْفَتَحَ لَهُ بَصَرُ الْهُدَی، وَتَقَشَّعَتْ عَنْهُ (3) 3517 سَحائِبُ الْعَمَی، أَحْصَی مَا ظَلَمَ بِهِ نَفْسَهُ، وَفَکَّرَ فِیما خالَفَ بِهِ رَبَّهُ، فَرَأَی کَبِیرَ عِصْیانِهِ کَبِیراً (4) 3518، وَجَلِیلَ مُخالَفَتِهِ جَلِیلًا، فَأَ قْبَلَ نَحْوَکَ مُؤَمِّلًا لَکَ، مُسْتَحْیِیاً مِنْکَ، وَوَجَّهَ رَغْبَتَهُ إِلَیْکَ ثِقَةً بِکَ، فَأَمَّکَ (5) 3519 بِطَمَعِهِ یَقِیناً، وَقَصَدَکَ بِخَوْفِهِ إِخْلاصاً، قَدْ خَلا طَمَعُهُ مِنْ کُلِّ مَطْمُوعٍ فِیهِ غَیْرِکَ، وَأَ فْرَخَ رَوْعُهُ (6) 3520 مِنْ کُلِّ مَحْذُورٍ مِنْهُ سِواکَ، فَمَثَلَ بَیْنَ یَدَیْکَ مُتَضَرِّعاً، وَغَمَّضَ بَصَرَهُ إِلَی الْأَرْضِ مُتَخَشِّعاً، وَطَأْطَأَ رَأْسَهُ لِعِزَّتِکَ مُتَذَلِّلًا، وَأَبَثَّکَ (7) 3521 مِنْ سِرِّهِ مَا أَ نْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنْهُ خُضُوعاً، وَعَدَّدَ مِنْ ذُ نُوبِهِ مَا أَ نْتَ أَحْصَی لَها خُشُوعاً، وَاسْتَغاثَ بِکَ مِنْ عَظِیمِ مَا وَقَعَ بِهِ فِی عِلْمِکَ، وَقَبِیحِ مَا فَضَحَهُ فِی حُکْمِکَ، مِنْ ذُ نُوبٍ أَدْبَرَتْ لَذَّاتُها فَذَهَبَتْ،

1- اسْتَحْوَذَ: غالب و مستولی شد.
2- تَعْزِیراً: تغفّلًا.
3- وَتَقَشَّعَتْ عَنْهُ: کشف شد.
4- مصدر: کَثِیرَ عِصْیانِهِ کَثِیراً.
5- فَأَمَّکَ: قَصَدَکَ.
6- أَ فْرَخَ رَوْعُهُ: ذهب فزعه.
7- أَبَثَّکَ: ظاهر کرد و کشف نمود برای تو.

وَأَقامَتْ تَبِعاتِها فَلَزِمَتْ، لَایُنْکِرُ یَا إِلهِی عَدْلَکَ إِنْ عاقَبْتَهُ، وَلَا یَسْتَعْظِمُ عَفْوَکَ إِنْ عَفَوْتَ عَنْهُ وَرَحِمْتَهُ، لِأَ نَّکَ الرَّبُّ الْکَرِیمُ الَّذِی لَایَتَعاظَمُهُ غُفْرانُ الذَّنْبِ الْعَظِیمِ. اللَّهُمَّ فَها أَنَا ذَا قَدْ جِئْتُکَ مُطِیعاً لِأَمْرِکَ فِیما أَمَرْتَ بِهِ مِنَ الدُّعاءِ، مُتَنَجِّزاً وَعْدَکَ فِیما وَعَدْتَ بِهِ مِنَ الْإِجابَةِ، إِذْ تَقُولُ: ادْعُونِی أَستَجِبْ لَکُمْ (1) 3522. اللَّهُمَّ فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَالْقَنِی بِمَغْفِرَتِکَ کَما لَقِیتُکَ بِإِقْرَارِی، وَارْفَعْنِی عَنْ مَصارِعِ الذُّنُوبِ کَما وَضَعْتُ لَکَ نَفْسِی، وَاسْتُرْنِی بِسِتْرِکَ کَما تَأَ نَّیْتَنِی (2) 3523 عَنِ الانْتِقامِ مِنِّی. اللَّهُمَّ وَثَبِّتْ فِی طاعَتِکَ نِیَّتِی، وَأَحْکِمْ فِی عِبادَتِکَ بَصِیرَتِی، وَوَفِّقْنِی مِنَ الْأَعْمالِ لِما تَغْسِلُ بِهِ دَنَسَ الْخَطایَا عَنِّی، وَتَوَفَّنِی عَلَی مِلَّتِکَ (3) 3524 وَمِلَّةِ نَبِیِّکَ مُحَمَّدٍ عَلَیْهِ السَّلامُ إِذا تَوَفَّیْتَنِی. اللَّهُمَّ إِنِّی أَ تُوبُ إِلَیْکَ فِی مَقامِی هذَا مِنْ کَبائِرِ ذُ نُوبِی وَصَغائِرِها، وَبَواطِنِ سَیِّئَاتِی وَظَواهِرِها، وَسَوَالِفِ زَلَّاتِی وَحَوَادِثِها، تَوْبَةَ مَنْ لَایُحَدِّثُ نَفْسَهُ بِمَعْصِیَةٍ، وَلَا یُضْمِرُ أَنْ یَعُودَ فِی خَطِیئَةٍ، وَقَدْ قُلْتَ یَا إِلهِی فِی مُحْکَمِ کِتابِکَ إِنَّکَ تَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبادِکَ، وَتَعْفُو عَنِ السَّیِّئاتِ، وَتُحِبُّ التَّوَّابِینَ، فَاقْبَلْ تَوْبَتِی کَما وَعَدْتَ، وَاعْفُ عَنْ سَیِّئاتِی کَما ضَمِنْتَ، وَأَوْجِبْ لِی مَحَبَّتَکَ کَما شَرَطْتَ، وَلَکَ یَا رَبِّ شَرْطِی أَلَّا أَعُودَ فِی مَکْرُوهِکَ، وَضَمانِی أَلَّا أَرْجِعَ فِی مَذْمُومِکَ، وَعَهْدِی أَنْ أَهْجُرَ جَمِیعَ مَعاصِیکَ. اللَّهُمَّ إِنَّکَ أَعْلَمُ بِما عَمِلْتُ، فَاغْفِرْ لِی مَا عَلِمْتَ، وَاصْرِفْنِی بِقُدْرَتِکَ إِلی مَا أَحْبَبْتَ. اللَّهُمَّ وَعَلَیَّ تَبِعاتٌ قَدْ حَفِظْتُهُنَّ وَتَبِعاتٌ قَدْ نَسِیتُهُنَّ، وَکُلُّهُنَّ بِعَیْنِکَ الَّتِی لَاتَنامُ، وَعِلْمِکَ

1- غافر: 40/ 60.

2- تَأَ نَّیْتَنِی: مهلت دادی مرا.

3- مِلَّتِکَ: شریعتک.

الَّذِی لَایَنْسَی، فَعَوِّضْ مِنْها أَهْلَها، وَاحْطُطْ عَنِّی وِزْرَها، وَخَفِّفْ عَنِّی ثِقْلَها، وَاعْصِمْنِی مِنْ أَنْ أُقارِفَ (1) 3525 مِثْلَها. اللَّهُمَّ وَ إِنَّهُ لَاوَفاءَ لِی بِالتَّوْبَةِ إِلّا بِعِصْمَتِکَ، وَلَا اسْتِمْساکَ بِی عَنِ الْخَطایَا إِلّا عَنْ قُوَّتِکَ، فَقَوِّنِی بِقُوَّةٍ کافِیَةٍ، وَتَوَلَّنِی بِعِصْمَةٍ مانِعَةٍ.

اللَّهُمَّ أَ یُّمَا عَبْدٍ تَابَ إِلَیْکَ وَهُوَ فِی عِلْمِ الْغَیْبِ عِنْدَکَ فاسِخٌ لِتَوْبَتِهِ، وَعائِدٌ فِی ذَ نْبِهِ وَخَطِیئَتِهِ، فَإِنِّی أَعُوذُ بِکَ أَنْ أَکُونَ کَذَلِکَ، فَاجْعَلْ تَوْبَتِی هذِهِ تَوْبَةً لَا أَحْتاجُ بَعْدَها إِلی تَوْبَةٍ، تَوْبَةً مُوجِبَةً لِمَحْوِ مَا سَلَفَ، وَالسَّلامَةِ فِیما بَقِیَ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَعْتَذِرُ إِلَیْکَ مِنْ جَهْلِی، وَأَسْتَوهِبُکَ سُوءَ فِعْلِی، فَاضْمُمْنِی إِلی کَنَفِ رَحْمَتِکَ تَطَوُّلًا، وَاسْتُرْنِی بِسِتْرِ عافِیَتِکَ تَفَضُّلًا. اللَّهُمَّ وَ إِنِّی أَ تُوبُ إِلَیْکَ مِنْ کُلِّ مَا خالَفَ إِرادَتَکَ، أَوْ زالَ عَنْ مَحَبَّتِکَ مِنْ خَطَرَاتِ قَلْبِی، وَلَحَظاتِ عَیْنِی، وَحِکایاتِ لِسانِی، تَوْبَةً تَسْلَمُ بِها کُلُّ جارِحَةٍ عَلَی حِیالِها مِنْ تَبِعاتِکَ، وَتَأْمَنُ مِمَّا یَخافُ الْمُعْتَدُونَ مِنْ أَلِیمِ سَطَوَاتِکَ. اللَّهُمَّ فَارْحَمْ وَحْدَتِی بَیْنَ یَدَیْکَ، وَوَجِیبَ (2) 3526 قَلْبِی مِنْ خَشْیَتِکَ، وَاضْطِرَابَ أَرْکانِی مِنْ هَیْبَتِکَ، فَقَدْ أَقامَتْنِی یَا رَبِّ ذُ نُوبِی مَقامَ الْخِزْیِ بِفِنائِکَ، فَإِنْ سَکَتُّ لَمْ یَنْطِقْ عَنِّی أَحَدٌ، وَ إِنْ شَفَعْتُ فَلَسْتُ بِأَهْلِ الشَّفاعَةِ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَشَفِّعْ فِی خَطَایَایَ کَرَمَکَ، وَعُدْ عَلَی سَیِّئاتِی بِعَفْوِکَ، وَلَا تَجْزِنِی جَزائِی مِنْ عُقُوبَتِکَ، وَابْسُطْ عَلَیَّ طَوْلَکَ، وَجَلِّلْنِی بِسِتْرِکَ، وَافْعَلْ بِی فِعْلَ عَزِیزٍ تَضَرَّعَ إِلَیْهِ عَبْدٌ ذَلِیلٌ فَرَحِمَهُ، أَوْ غَنِیٍّ تَعَرَّضَ لَهُ عَبْدٌ فَقِیرٌ فَنَعَشَهُ. اللَّهُمَّ لَاخَفِیرَ (3) 3527 لِی مِنْکَ فَلْیَخْفُرْنِی عِزُّکَ،

1- أُقارِفَ: أکتسب.
2- وَجِیبَ: خفقان.
3- لَا خَفِیرَ: لَا مُجِیرَ.

وَلَا شَفِيعَ لِي إِلَيْکَ فَلْيَشْفَعْ لِی فَضْلُکَ، وَقَدْ أَوْجَلَتْنِی خَطایایَ فَلْيُؤْمِنِّی عَفْوُکَ، فَما كُلُّ مَا نَطَقْتُ بِهِ عَنْ جَهْلٍ مِنِّی بِسُوءِ أَثَرِی، وَلَا نِسْيانٍ لِما سَبَقَ مِنْ ذَمِيمِ فِعْلِی، لَكِنْ لِتَسْمَعَ سَمَاؤُکَ وَمَنْ فِيها، وَأَرْضُکَ وَمَنْ عَلَيْها، مَا أَظْهَرْتُ لَکَ مِنَ النَّدَمِ، وَلَجَأْتُ إِلَيْکَ فِيهِ مِنَ التَّوْبَةِ، فَلَعَلَّ بَعْضَهُمْ بِرَحْمَتِکَ يَرْحَمُنِی لِسُوءِ مَوْقِفِی، أَوْ تُدْرِكُهُ الرِّقَّةُ عَلَيَّ لِسُوءِ حالِی، فَيَنالَنِی مِنْهُ بِدَعْوَةٍ هِیَ أَسْمَعُ لَدَيْکَ مِنْ دُعائِی، أَوْ شَفاعَةٍ أَوْكَدُ عِنْدَکَ مِنْ شَفاعَتِی، تَكُونُ بِها نَجاتِی مِنْ غَضَبِکَ، وَفَوْزَتِی بِرِضاکَ. اللَّهُمَّ إِنْ يَكُنِ النَّدَمُ تَوْبَةً إِلَيْکَ فَأَ نَا أَ نْدَمُ النَّادِمِينَ، وَ إِنْ يَكُنِ التَّرْکُ لِمَعْصِيَتِکَ إِنَابَةً فَأَ نَا أَوَّلُ الْمُنِيبِينَ، وَ إِنْ يَكُنِ الاسْتِغْفارُ حِطَّةً لِلذُّنُوبِ فَإِنّی لَکَ مِنَ الْمُسْتَغْفِرِينَ. اللَّهُمَّ فَكَما أَمَرْتَ بِالتَّوْبَةِ وَضَمِنْتَ الْقَبُولَ، وَحَثَثْتَ (1) 3528 عَلَى الدُّعاءِ، وَوَعَدْتَ الْإِجابَةَ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَاقْبَلْ تَوْبَتِی، وَلَا تَرْجِعْنِی مَرْجِعَ الْخَيْبَةِ مِنْ رَحْمَتِکَ، إِنَّکَ أَ نْتَ التَّوَّابُ عَلَى الْمُذْنِبِينَ، وَ الرَّحِيمُ لِلْخاطِئِينَ الْمُنِيبِين. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ كَما هَدَيْتَنا بِهِ، وَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ كَمَا اسْتَنْقَذْتَنا بِهِ، وَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ صَلاةً تَشْفَعُ لَنا يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَيَوْمَ الْفاقَةِ إِلَيْکَ، إِنَّکَ عَلَى كُلِّ شَیْءٍ قَدِيرٌ، وَهُوَ عَلَيْکَ يَسِيرٌ (2) 3529.

قد تمّت بعون اللّه الملک المنّان

(3) 3530

1 (1) و: خ.

2 (2) وحده: خ.

3 (3) از« يحيى ويميت» تا« بيده الخير»: نسخه.

4 (1) من: خ.

5 (2) مصباح المتهجّد شيخ طوسى: 50.

6 (3) مصباح المتهجّد: 59.

7 (1) مِنْ شَرِّ: خ.

8 (2) مصباح المتهجّد: 52.

9 (3) اين آيات در باقيات الصالحات ص 835 و 935 نوشته شده.

10 (4) مصباح المتهجّد: 52.

11 (5) من لا يحضره الفقيه 1/ 324، ح 950، باب تعقيب نماز.

12 (6) مصباح المتهجّد: 52.

13 (7) مصباح المتهجّد: 54.

14 (1) وأن تدخلنی: خ.

15 (2) نجاحاَ: برآمدن حاجت.
16 (3) مصباح المتهجّد: 57.
17 (4) صحيفه علويّه: 366، دعاء تعقيب نماز.
18 (5) صحيفه علويّه: 366.
19 (1) الْواحِدِ: خ.
20 (2) مصباح المتهجّد: 56 و مصباح كفعمى: 22، فصل 5.
21 (3) وَتَسَعَنِى: خ.
22 (4) بحار الأنوار 86/ 37، ح 44 از جنّة الأمان و اختيار ابن الباقى و بلد الأمين.
23 (1) صَلَواتُ اللَّهِ عليهم أجمعين: نسخه.
24 (2) من لا يحضره الفقيه 1/ 322.
25 (3) بلد الأمين كفعمى: 13.
26 (4) مصباح كفعمى: 25.
27 (1) لِى: خ.
28 (2) وكثر: خ ل.
29 (3) مصباح المتهجّد: 61- 63.
30 (4) ذا: خ ل.
31 (1) مصباح المتهجّد: 75.
32 (2) مصباح المتهجّد: 73.
33 (3) مصباح المتهجّد: 84.
34 (4) بعد از دعاى كميل خواهد آمد.
35 (5) مصباح المتهجّد: 98.
36 (1) مصباح المتهجّد: 98- 99.
37 (2) مصباح المتهجّد: 102.
38 (3) مِنَ النَّارِ، وَ: خ.
39 (4) مصباح المتهجّد: 102.
40 (1) انبياء: 21/ 87.
41 (2) انعام: 6/ 59.
42 (3) مصباح المتهجّد: 106- 107 از امام صادق عليه السلام.
43 (4) أَمْ فِى بَرٍّ: خ.
44 (5) يعنى مرنجان مرا.
45 (1) عَنَائِى: خ ل.
46 (2) مصباح المتهجّد: 109.
47 (3) مصباح المتهجّد: 109.
48 (4) مصباح المتهجّد: 114.
49 (5) مصباح المتهجّد: 200.

50 (6) مصباح المتهجّد: 207.
51 (7) مصباح المتهجّد: 386 و 394.
52 (8) مصباح المتهجّد: 207.
53 (1) و صد مرتبه: نسخه.
54 (2) وَ: خ.
55 (3) مصباح المتهجّد: 208 و 209.
56 (4) المنيع: محكم.
57 (5) غاشم: ظالم.
58 (6) مَنْ خَلَقْتَ وَ: نسخه.
59 (7) وجعلنا: خ.
60 (8) مصباح المتهجّد: 212.
61 (9) بلد الأمين: 27.
62 (10) تهذيب الأحكام 2/ 106 ح 404 ضمن حديث طولانى از امام باقر عليه السلام.
63 (1) كافى 2/ 531 ح 25.
64 (2) كافى 2/ 550 ح 11.
65 (3) لَمْ يَزَلْ: خ.
66 (4) عدّة الداعى: 307، ح 5.
67 (1) كافى 2/ 551 ح 3.
68 (2) به صفحه قبل مراجعه شود.
69 (3) دار السلام نورى 2/ 266.
70 (4) تهذيب الأحكام 2/ 111 ح 417.
71 (5) علل الشرايع شيخ صدوق: 360، باب 79، ح 1.
72 (6) وَيُمِيتُ وَيُحْيِى: خ.
73 (7) كافى 2/ 532 و 533 ح 31 و 33.
74 (1) كافى 2/ 532 و 533 ح 31 و 33.
75 (2) بلد الأمين كفعمى: 23.
76 (3) در كتاب كافى: وَصَلّى اللَّهُ ...
77 (4) كافى 2/ 529 ح 22.
78 (5) به ثواب الأعمال: 11 مراجعه شود.
79 (6) بلد الأمين: 24.
80 (1) در صحيفه: وَلا أَتَمَسَّكُ.
81 (2) صحيفه سجاديّه: 54، شماره 236.
82 (1) خلق كرد نفوس را.
83 (2) كمک داده نشده.
84 (3) در صحيفِه سجاديّه: وانحسرت العقول.

85 (4) مُسْتَوْثِقاً: خ ل.
86 (5) صحيفه سجاديّه در هر دو مورد: وَلِكُلِّ.
87 (6) مشقّت وارد كردن.
88 (1) استكبار.
89 (2) وَ: خ.
90 (3) بِمَ: خ ل.
91 (4) صحيفه سجاديّه: 544، شماره 238.
92 (1) صحيفه سجاديّه: 547، شماره 240.
93 (2) صحيفه سجاديّه: 550، شماره 242.
94 (1) وَ: خ.
95 (1) صحيفه سجاديّه: 553، شماره 244.
96 (2) در صحيفه سجاديّه: وَلَا يُخَيِبُ.
97 (3) عَلَى: خ.
98 (1) صحيفه سجاديّه: 556، شماره 246.
99 (2) وَصُدَّنى: خ ل.
100 (3) صحيفه سجاديّه: 588، شماره 523.
101 (1) بحار الأنوار 89/ 268 نقل از خصال شيخ صدوق.
102 (2) ثواب الأعمال: 194.
103 (3) مصباح المتهجّد: 283.
104 (4) محاسن برقى: 58، باب 74، ح 94.
105 (5) يوسف: 12/ 98.
106 (1) بحار الأنوار 89/ 271 نقل از كتاب مقنعه شيخ مفيد: 25 و من لا يحضره الفقيه 1/ 272.
107 (2) بحار الأنوار 89/ 281 نقل از كتاب عروس جعفر بن احمد بن على قمى.
108 (3) بحار الأنوار 89/ 282 نقل از كتاب عروس جعفر بن احمد بن على قمى.
109 (4) بحار الأنوار 89/ 282 نقل از كتاب عروس: 153.
110 (1) بحار الأنوار 89/ 283 نقل از كتاب عروس: 153.
111 (2) بحار الأنوار: 89/ 274 نقل از بزنطى.
112 (3) عدّة الداعى ابن فهد حلّى: 57 از امام صادق عليه السلام.
113 (4) بحار الأنوار 89/ 275 از مصباح المتهجّد: 283.
114 (1) بحار الأنوار 89/ 313 ح 21 از مقنعه مفيد.
115 (2) ظاهراً اين اعمال مضامين روايات متعدّده‌اى مى‌باشد كه مرحوم قمى قسمتى از آنها را از بحار الأنوار 89/ 313 ح 20 از رساله شهيد رحمه الله و ثواب الأعمال شيخ صدوق رحمه الله: 158 نقل كرده.

116 (3) بحار الأنوار 89/ 313 ح 21 از مقنعه شيخ مفيد.
117 (4) مصباح المتهجّد: 265 در اعمال هفته.
118 (5) جمال الأسبوع سيّد ابن طاووس: 183، فصل 10.
119 (1) مصباح المتهجّد: 265 و 275.
120 (2) مصباح المتهجّد: 257.
121 (3) مصباح المتهجّد: 265 و جمال الأسبوع: 190، فصل 14.
122 (4) ثواب الأعمال: 107.
123 (5) ثواب الأعمال: 107 و تفسير عيّاشى 2/ 321.
124 (6) ثواب الأعمال: 109.
125 (7) ثواب الأعمال: 110.
126 (1) ثواب الأعمال: 112.
127 (2) ثواب الأعمال: 114.
128 (3) ثواب الأعمال: 117.
129 (4) بحار الأنوار 89/ 362 نقل از مقنعه.
130 (5) كافى 3/ 429 ح 7.
131 (6) اين نماز و دعاء آن مى‌آيد ص 72.
132 (7) مصباح المتهجّد: 260.
133 (8) تهذيب الأحكام 3/ 6 ح 13.
134 (9) وسائل الشيعه 7/ 121 باب 13 از ابواب آداب الصائم.
135 (1) من لا يحضره الفقيه 1/ 423 ح 1249.
136 (2) كتاب عروس قمى: 154، باب 11، چاپ شده همراه جامع الأحاديث.
137 (3) علل الشرايع 1/ 181 باب 145 ح 1 و 2.
138 (4) تهذيب الأحكام 3/ 8 ح 24.
139 (5) أَنْتَ: خ.
140 (6) بِعَمَلِى: خ ل.
141 (7) اقرار مى‌كنم.
142 (8) بذنوبى: خ ل.
143 (1) عطاى او.
144 (2) السَّائِل: خ ل.
145 (3) عَلَوْتَ بِهِ عَلَى الخَطَّائِيْنَ: خ ل.
146 (4) إِلهى: خ ل.
147 (1) عدوّكَ: خ ل.
148 (2) مصباح المتهجّد: 269 و بلد الأمين كفعمى: 69 و جمال الأسبوع: 197.

149 (3) مصباح كفعمى: 647، فصل 46 و خلاصة الأذكار فيض كاشانى: 76، فصل 5.
150 (4) خلاصة الأذكار فيض كاشانى: 98، فصل 10.
151 (5) محاسن برقى 2/ 352 ح 2216 باب 111.
152 (6) بحار الأنوار 66/ 164 ح 49 نقل از كتاب طب الأئمّة از امام صادق عليه السلام.
153 (7) محاسن برقى 2/ 354- 355 ح 2227- 2229 باب 111.
154 (1) كتاب عروس: 154، باب 13 همراه جامع الاحاديث.
155 (2) مَا فِى: خ.
156 (3) الآمال: آرزوهاى بلند.
157 (4) أنَالَ به حَقَّه: خ ل.
158 (5) مصباح المتهجّد: 279 و جمال الأسبوع: 219، فصل 18.
159 (1) جمال الأسبوع: 220، فصل 19 و مصباح المتهجّد: 280.
160 (2) بحار الأنوار 89/ 359 ضمن ح 36 از رساله شهيد ثانى از رسول اللّٰه صلى الله عليه و آله.
161 (3) تهذيب الأحكام 3/ 6 ح 13 و 14.
162 (4) جمال الأسبوع: 227.
163 (5) جمال الأسبوع: 158، فصل 4.
164 (1) وتَيَسُّر: خ ل.
165 (2) وَلَيْسَ: خ ل.
166 (3) سِوَاكَ: خ.
167 (4) مصباح المتهجّد: 285.
168 (5) مصباح المتهجّد: 268.
169 (6) حاشيه مصباح كفعمى: 421 و بحار الأنوار 89/ 364 از كفعمى.
170 (7) تهذيب الأحكام 3/ 8 ح 25.
171 (8) مصباح المتهجّد: 284.
172 (1) ثواب الأعمال: 114.
173 (2) ثواب الأعمال: 108.
174 (3) بحارالأنوار 89/ 361 ح 42 نقل‌از عدّةالداعى: 341، باب 6، قسم سوّم. ودر صفحه 333 به‌نقل از بلد الأمين.
175 (4) حاشيه مفاتيح: علامه مجلسى فرموده كه بروايت علىّ بن ابراهيم و كلينى آية الكرسى على التنزيل چنين است: اللَّهُ لَاإِلٰهَ إِلَّا هُوَ الْحَىُّ الْقَيُّومُ لَاتَأْخُذُهُ سِنَةٌ وَلا نَوْمٌ لَهُ ما فِى السَّمَاوَاتِ وَمَا فِى الأَرْضِ وَما بَيْنَهُما وَما تَحْتَ الثَّرى عالِمُ الغَيْبِ وَالشَّهادِةِ الرَّحْمنُ الرّحِيمُ مَنْ ذَا الَّذِى- تا- هُمْ فِيهَا خالِدُونَ. وبعد از آن: والحمدُ للّٰهِ ربِّ العالمين. بحار الأنوار 89/ 356 نقل از كتاب عروس: 159، باب 23.

محقّق گويد: مطلبى كه در بحار است غير از آن مطلب است كه مرحوم قمى در حاشيه مفاتيح نوشته است و نقل از على بن ابراهيم و كلينى هم نمى‌باشد مراجعه شود.
176 (5) بحار الأنوار 89/ 352 ح 29 از جمال الأسبوع.
177 (6) تهذيب الأحكام 3/ 10 ح 31.
178 (1) تهذيب الأحكام 3/ 236 ح 624 از امام صادق عليه السلام.
179 (2) سنّة رسول اللّه صلى الله عليه و آله: خ ل.
180 (3) كافى 3/ 417 و 418.
181 (4) من لا يحضره الفقيه 1/ 425 ضمن ح 1257.
182 (5) كتاب عروس قمى: 153، باب 10 از امام صادق عليه السلام.
183 (6) خصال شيخ صدوق 2/ 391 ح 85 از رسول اللّه صلى الله عليه و آله.
184 (7) كافى 6/ 355 ح 16 و محاسن برقى 2/ 358 ح 2244 باب 111.
185 (8) مصباح المتهجّد: 284.
186 مركز تحقيقات حج، مفاتيح الجنان، 1جلد، نشر مشعر - تهران.
187 (1) تهذيب الأحكام 3/ 248 ح 674.
188 (2) خصال شيخ صدوق 2/ 393 آخر ح 96.
189 (3) تهذيب الأحكام 3/ 274 ح 674.
190 (4) مصباح المتهجّد: 284.
191 (5) خصال شيخ صدوق 2/ 394 ح 101 از امام صادق عليه السلام.
192 (6) كتاب عروس: 158، باب 22.
193 (7) وسائل الشيعه 7/ 400 نقل از مستطرفات السرائر: 60، ح 30.
194 (8) مصباح المتهجّد: 288.
195 (9) بحار الانوار 89/ 359 ضمن ح 36 از رساله شهيد ثانى.
196 (10) امالى طوسى: 688، م 39، ح 5.
197 (1) مصباح المتهجّد: 347.
198 (2) جمال الأسبوع: 300- 301، فصل 31 و مصباح المتهجّد: 316.
199 (3) مصباح المتهجّد: 320.
200 (4) مصباح المتهجّد: 319.
201 (1) وللّه الملک والحمد: خ ل.
202 (2) وَمَنْ فِيهِنَّ: خ.
203 (3) حقٌّ: خ ل.
204 (4) وَقَوْلُكَ حَقٌّ: خ.
205 (5) وَأنْتَ الحَقُّ: خ ل.

206 (6) در حاشيه اصل: فى المتهجّد: كريمٌ رؤوف رحيم، بدل: التوّاب الرحيم.
207 (7) مصباح المتهجّد: 290- 291 و جمال الأسبوع: 246.
208 (1) بحار الأنوار 91/ 170.
209 (2) عروق عبدک: خ.
210 (1) يَا عَوْلِى: خ.
211 (2) يَا شِقْوَتِى: خ.
212 (3) يَا ذُ لِّى: خ.
213 (4) هُوَ: خ.
214 (5) يَا مُتَحَنِّن: خ ل.
215 (6) وَ: خ.
216 (1) مصباح المتهجّد: 292 و جمال الأسبوع: 248.
217 (2) جمال الأسبوع: 148.
218 (3) الْمُنِيفِ: بلند.
219 (4) الْباذِخ: بلند.
220 (5) الصَّفَا: سنگ روشن.
221 (6) جمال الأسبوع: 263 و 264 و 267 از امام صادق عليه السلام.
222 (1) مصباح المتهجّد: 301.
223 (1) فَإِنِّى: خ.
224 (2) مصباح المتهجّد: 318 و جمال الأسبوع: 264.
225 (3) جمال الأسبوع: 270.
226 (1) تمام اين دعا در اول ملحقات دوم(ص 808) نوشته شده
227 (2) جمال الأسبوع: 270.
228 (3) جمال الأسبوع: 274.
229 (4) أناة: رفق. ذا أناة: ظ.
230 (1) جمال الأسبوع: 275.
231 (2) كَسْرٍ: خ.
232 (3) جمال الأسبوع: 276.
233 (4) لا يؤودک: سنگين نمى‌كند.
234 (5) جمال الأسبوع: 276.
235 (1) جمال الأسبوع: 277.
236 (2) أحِبَّائهَا: خ ل.
237 (3) جمال الأسبوع: 278.
238 (1) جمال الأسبوع: 278.
239 (2) ذُو الطَّوْلِ: فضل.
240 (3) جمال الأسبوع: 279.

241 (1) جمال الأسبوع: 280.
242 (2) احتجاج طبرسى: 491 در توقيعات ناحيه مقدّسه.
243 (3) جمال الأسبوع: 281.
244 (1) كافى 3/ 467 ح 6.
245 (2) در مصباح المتهجّد: يا رحمن يا رحمن تا نفس قطع شود.
246 (1) مصباح المتهجّد: 311 و جمال الأسبوع: 294.
247 (2) مدّ: چهار يک صاع است و صاع يک من تبريز است مگر بيست و پنج مثقال و سه ربع مثقال. منه.
248 (3) وَسَتَرَ عَلَىَّ القَبِيحَ: خ.
249 (4) يَا اللَّهُ: خ.
250 (5) يَا مَوْلَاهُ يَا مَوْلَاهُ: نسخه.
251 (6) مصباح المتهجّد: 330.
252 (7) مراجعه شود به مصباح المتهجّد: 338.
253 (1) غِنىً: خ ل.
254 (2) مصباح المتهجّد: 360.
255 (3) ثواب الأعمال: 118.
256 (4) كافى 3/ 425 ح 5.
257 (1) آل عمران: 3/ 190- 194.
258 (2) مصباح المتهجّد: 368.
259 (3) مصباح المتهجّد: 368.
260 (4) مصباح المتهجّد: 368.
261 (5) بحار الأنوار 90/ 65 ح 8 نقل از أعلام الدين از امام صادق عليه السلام.
262 (6) بحار الأنوار 90/ 66 ح 10 نقل از جامع بزنطى از امام صادق عليه السلام.
263 (7) مصباح المتهجّد: 369 و 371 وصحيفه كامله سجّاديه: 391 و 420 شماره 46 و 48.
264 (1) مصباح المتهجّد: 377.
265 (2) مصباح المتهجّد: 387.
266 (3) مصباح المتهجّد: 387.
267 (4) بحار الأنوار 90/ 94 ح 8 نقل از سرائر.
268 (5) جمال الأسبوع: 445.
269 (6) جمال الأسبوع: 446 و مصباح المتهجّد: 386.
270 (1) كافى 3/ 429 ح 4.
271 (2) كافى 3/ 429 ح 5.
272 (3) مصباح المتهجّد: 394.

273 (4) مصباح المتهجّد: 386.
274 (5) جمال الأسبوع: 452.
275 (6) مصباح المتهجّد: 395 و جمال الأسبوع: 453.
276 (7) مصباح المتهجّد: 399.
277 (8) مصباح المتهجّد: 416.
278 (9) مصباح المتهجّد: 416.
279 (1) مصباح المتهجّد: 409.
280 (2) مخفى نماند كه آن دعا در ملحقات كتاب ذكر خواهد شد، و اوّل آن دعاء: اللّهمَّ عَرِفنى نَفسَكَ ... مى‌باشد.
281 (3) مصباح المتهجّد: 411.
282 (4) جمال الأسبوع: 494.
283 (1) در اصل: المُرْتَحى مى‌باشد.
284 (2) أفلِجْ: محكم كن.
285 (1) زَاكِيَةً نَامِيَةً: نسخه.
286 (1) مُحِيَ: خ‌ل.
287 (2) غَضّاً: تازه.
288 (3) هُدَّ: بشكن.
289 (4) مصباح المتهجّد: 406- 409.
290 (1) جمال الأسبوع: 25، فصل 3.
291 (2) النساء: 4/ 64.
292 (1) الطَّيِّبِيْنَ: خ ل.
293 (2) جمال الأسبوع: 29، فصل 3.
294 (3) كامل الزيارات ابن قولويه: 58، باب 3. و در اوّل زيارت اين گونه مى‌باشد: السلام على رَسُولِ اللَّهِ، السلام عليك ورحمة اللّه وبَرَكاتُهُ، السلام عليك يا رسولَ اللَّهِ، السلامُ عليكَ يا محمّد بن عبد اللَّه ...
295 (1) الدوحة: درخت بزرگ.
296 (2) الْمُو نِقَةِ: شاد كننده. المُونِعَةِ: خ.
297 (3) وَآلِهِ: خ.
298 (4) وَعَلَيْكُمْ: خ ل.
299 (5) جمال الأسبوع: 30، فصل 3.
300 (6) طاهر: خ ل.
301 (1) جمال الأسبوع: 32، فصل 3.
302 (2) جمال الأسبوع: 32، فصل 3.
303 (3) جمال الأسبوع: 32، فصل 3.
304 (1) جمال الأسبوع: 33، فصل 3.
305 (1) وَلِيجَة: دوست موثّق.

306 (2) جمال الأسبوع: 34، فصل 3.
307 (3) جمال الأسبوع: 35، فصل 3.
308 (1) جمال الأسبوع: 36، فصل 3.
309 (1) جمال الأسبوع: 37، فصل 3.
310 (2) جمال الأسبوع: 38، فصل 3.
311 (1) ضِرْبَة الوِصَالِ: نسخه.
312 (2) كَانَ: خ ل.
313 (3) صَرْعَةٍ دائِى: خ.
314 (4) صَاقِباً: نسخه.
315 (5) السُّؤُلِ: خ ل.
316 (6) وَالسَّلاَمَةِ: خ ل.
317 (7) الأعداء: نسخه.
318 (1) فى كُلِّ: خ.
319 (2) مِن بَابِ: نسخة.
320 (3) بحار الأنوار 87/ 339 ح 19 و ج 94/ 243 ح 11 نقل از كتاب اختيار سيّد ابن الباقى.
321 (1) غَلبتْ: خ ل.
322 (1) فادِح: سنگين.
323 (2) أمَلْتَهُ: خ ل.
324 (3) عِثار: لغزش.
325 (4) قَصَّرَتْ: خ ل.
326 (5) آمالى: نسخه.
327 (6) بِخِيَانَتِها: خ ل.
328 (7) مِطالِى: مسامحه من.
329 (1) فى الأحْوَالِ كُلِّها: خ ل.
330 (2) فِيهِ: خ.
331 (3) مِنْ نَقْضِ: خ ل.
332 (4) الحُجَّةُ: ظ.
333 (5) مِن رَحْمَتِكَ: نسخه.
334 (6) إلهى: خ ل.
335 (7) تُبَعِّدَ: نسخه.
336 (8) تُشَرِّدَ: دور كنى.
337 (1) وَحُلُولِ: خ ل.
338 (2) بِى: خ ل.
339 (3) وَمَوْلاىَ: خ.
340 (4) وَهَبْنِى يا إلهى: نسخه.

341 (1) الآلِمِيْنَ: خ لَ.
342 (2) يُسْجَنُ: خ ل.
343 (3) يَتَقَلْقَلُ: مضطرب شود.
344 (4) فَتَتْرُكُهُ: نسخه.
345 (5) فِيها: خ.
346 (6) ومَا كَانَت: ظ.
347 (7) مَقاماً: نسخه.
348 (1) تَطَوَّلْتَ: تفضّل كردى.
349 (2) مِنْ كُلِّ خَيْرٍ تُنْزِلُهُ، أَوْ إِحْسانٍ تُفْضِلُهُ، أَوْ بِرٍّ تَنْشُرُهُ، أَوْ رِزْقٍ تَبْسُطُهُ: نسخه.
350 (3) بِفَقْرِي: خ ل.
351 (4) فِى اللَّيْلِ: نسخه.
352 (5) وَإِرادَتِى: خ ل.
353 (6) مُعَوَّلِى: اعتماد من.
354 (1) فِى المُبَادِرِينَ: نسخه.
355 (2) تَيَّمَهُ الحُبُّ: عَبّدَهُ وَذَلَّلَهُ، فَهُوَ مُتَيَّم. منه.
356 (3) أهْلِهِ: خ ل.
357 (4) كَثِيراً: خ.
358 (5) مصباح المتهجّد: 844 و جمال الأسبوع: 242- 553.
359 (1) در مصدر: الْحَقِّ المُبِينِ الْمُهَيْمِنِ.
360 (1) وَأَرَضِيكَ: خ ل.
361 (2) صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ: نسخه.
362 (3) وَأَنَّ النُّشُورَ: خ.
363 (4) يَوْمَ الْقِيامَةِ: خ.
364 (5) كَنَفَيْها: جانب. كَتْفَيْها: نسخه.
365 (1) لَكَ: خ.
366 (2) بَطْشَةٍ: سخت گرفتن.
367 (3) مُنَزِّلَ: خ ل.
368 (1) الطَّوْل: فضل.
369 (2) وَلَكَ الْحَمْدُ عَدَدَ ما فِى جَوِّ السَّماءِ: نسخه.
370 (3) يَا: خ.
371 (1) مصباح المتهجّد: 84 و مصباح كفعمى: 87.
372 (2) الْأَعْظَمِ الْأَعْظَمِ: خ.
373 (3) جمع مغلاق، آن چه بسته شود.
374 (1) بِها: خ.
375 (2) كَانَ لهَا: خ.

376 (3) مَسْكَناَ: خ ل.
377 (4) إِحْصاءً: خ.
378 (5) فَأَحْسَنت: خ ل.
379 (6) وَعَرَّفتَ بِهَا عَدَدَ ...: خ.
380 (7) أَحْساسٍ: خ.
381 (8) الكَرُوبِيِّيِّن: خ ل.
382 (9) غَمائِمِ جمع غمامه: ابرها.
383 (10) وإلى: خ ل.
384 (1) الْمُنْبَجِساتِ: چشمه‌ها.
385 (2) الْغَمْرِ: باطن آب زياد.
386 (3) الْأَعْظَمِ الْأَعْظَمِ: خ ل.
387 (4) سَبْعٍ: خ ل.
388 (5) إيلٍ: به معنى خدا، كلمه عبرانى است.
389 (6) الزَّمانِ: خ ل. الهَرمَانِ: نسخه ظ.
390 (7) أَهْلِ: خ.
391 (8) عَلَى: خ.
392 (9) لَمْ تَسْتَقِلَّهَا: طاقت نياورد.
393 (10) مراد تخوم زمين است.
394 (1) كُلَّها: خ.
395 (2) خَفَقَتْ: اضطراب.
396 (3) ساعِيرَ: كوهى است در حجاز.
397 (4) فاران: كوهى است نزديک مكّه محلّ مناجات پيامبر صلى الله عليه و آله.
398 (5) وَأُمَّتِهِ: خ.
399 (1) شَىْءٍ شَهِيدٌ: خ ل.
400 (2) مصباح المتهجّد: 416 و جمال الأسبوع: 533، فصل 49.
401 (1) بحار الأنوار 90/ 100.
402 (2) عدّة الداعى: 76، قسم چهارم از اسباب اجابت دعاء.
403 (1) مبيد: هلاک كننده.
404 (2) باذخ: عالى.
405 (1) شريد: فرارى.
406 (2) كَهْفِى: پناه من.
407 (3) تُعْيِينِى: عاجز مى‌كند.
408 (1) اسْتَأْثَرْتَ بِهِ: اختصاص به خود دادى.
409 (2) لقمان: 31/ 27.
410 (3) الأعراف: 7/ 180.

411 (4) غافر: 40/ 60.
412 (5) البقرة: 2/ 186.
413 (6) الزمر: 39/ 53.
414 (7) مصباح كفعمى: 360 و مهج الدعوات ابن طاووس: 153 و بلد الأمين كفعمى: 337 نقل از مهج الدعوات.
415 (1) مَصْرُوفٍ: خ.
416 (2) وَالأَرضِ: خ.
417 (3) راسٍ: محكم.
418 (1) العَلِيمِ: خ ل.
419 (2) عتيد: آماده.
420 (3)« وَ» در هر وَحَاضِرُ وَشَاهِدُ: خ.
421 (4) حَزِينٍ: خ ل.
422 (1) مهج الدعوات سيّد ابن طاووس: 124.
423 (2) حاشيه مصباح كفعمى: 268، فصل 28.
424 (1) يَا عَالِى: خ ل.
425 (1) سَيِّدِنا: خ.
426 (2) مصباح المتهجّد: 844 و مصباح كفعمى: 268، فصل 28 و بلد الأمين: 362.
427 مركز تحقيقات حج، مفاتيح الجنان، 1جلد، نشر مشعر - تهران.
428 (1) الْعَسْكَرِىُّ: خ.
429 (2) الْمَهْدِىُّ: خ.
430 (1) اقبال سيّد ابن طاووس 3/ 187 فصل 11 ضمن دعاء منقول از امام كاظم عليه السلام.
431 (1) تهذيب الأحكام 2/ 109 ح 412.
432 (1) حاشيه مصباح كفعمى: 246، فصل 28.
433 (1) قَبِيل، أى الكفيل.
434 (2) مُحيل، أى معْطِى الحَوْلِ، والحول: القوّة والاستطاعة.(الكفعمى).
435 (1) الصَّفْح: عفو كردن.
436 (1) يا فَائِق: خ ل.
437 (2) سَمَقَ، أى علا وَطَال.(منه).
438 (1) صاحِبَةً وَلَا: خ.
439 (1) يَا مُنِيرُ: خ ل.
440 (1) الْبَطْش: اخذ كردن.
441 (2) لا شِبْهَ: خ ل.
442 (1) جَعَلَ مِنَ المَلَائِكَةِ رُسُلًا: خ.

443 (1) مصباح کفعمی: 247، فصل 28.
444 (2) بنده این حدیث را در کتاب بلد الأمین ندیدم ولی در کتاب مهج الدعوات سیّد ابن طاووس: 219 قبل از اینکه دعا را ذکر کند به نحو وافی موجود است.
445 (3) وَسَدَّدَ نَحْوی: نسخه مجلسی.
446 (1) ذُعاف- کغراب- زهر و موت و مرگ سریع و زودکش، و ذُعاق با قاف نیز درست است: داء ذُعاق، یعنی بیماری کشنده. منه.
447 (2) فَنَظَرت: نسخه مجلسی.
448 (3) شَبَا حَدِّه: نسخه مجلسی.
449 (4) حزازات: یعنی سوزشها.
450 (5) وَيَبْسُطُ لِی: نسخه.
451 (6) إِلَیَّ: خ.
452 (7) وَأَرْدَيْتَهُ: خ.
453 (8) وَوَثَقْتَهُ: نسخه مجلسی.
454 (9) وَأَفْنَيْتَهُ: نسخه مجلسی.
455 (1) فَاسْتَخْذَأَ: یعنی فروتنی کرد و منقاد شد. منه.
456 (2) وتَضاءَلَ: یعنی حقیر نمود خود را.
457 (3) حَبَائِلِهِ: خ، مجلسی.
458 (4) بِحَسَدِهِ: خ، نخسه مجلسی.
459 (5) وَجَعَلَ عِرْضِی: نسخه.
460 (6) فَنَادَيْتُ: نسخه.
461 (7) الفَوادِحُ: نسخه مجلسی.
462 (8) أَمْطَرْتَهَا: نسخه مجلسی.
463 (1) أَنْعَشْتَ: نسخه مجلسی.
464 (2) لَاتُسْأَلُ یا سَيِّدِی: نسخه مجلسی.
465 (3) وَأَبَيْتُ يَا رَبِّ: نسخه مجلسی.
466 (4) فَهَذَا: نسخه مجلسی.
467 (5) در« خ» و مهج الدعوات: ما أُرِيدُهُ سَبَباً إِلی رَحْمَتِکَ ...
468 (1) مُدْنِفاً: نسخه.
469 (2) وَلَا يسْتَعْذِبُ شَرَاباً: نسخه مجلسی.
470 (3) مُسَهَّداً: نسخه مجلسی.
471 (4) بتقدیم جیم بر حاء مهمله، یعنی در سوراخ. منه.
472 (1) وَلَا: نسخه.
473 (2) وَ: خ.
474 (3) مَهْجُوراً خائِفاً: نسخه مجلسی.
475 (4) لا قِبَلَ بِهِ: خ.

476 (1) إلهی وَسَیِّدِی وَکَمْ مِنْ عَبْدٍ أمْسَی وَأصْبَحَ شَرِیداً طَرِیداً حَیْرَانَ مُتَحَیِّراً جَائِعاً خَائِفاً خاسِراً فی الصَّحاری وَالبَرارِی قَدْ أَحْرَقَهُالحَرُّ وَالبَرْدُ وَهُوَ فِی ضَرٍّ مِنَ العَیْشِ، وَضَنْکٍ مِنَ الحَیَاةِ، وَذُلٍّ مِنَ المَقَامِ، یَنْظُرُ إِلی نَفْسِهِ حَسْرَةً لا یَقْدِرُ لَهَا عَلَی ضَرٍّ وَلا نَفْعٍ وَأَ نَا خِلْوٌ مِنْ ذلِکَ کُلِّهِ بِجُودِکَ وَکَرَمِکَ، فَلَا إِلهَ إِلّا أَنْتَ سُبْحانَکَ مِنْ مُقْتَدِرٍ لا یُغْلَبُ، وَذِی أَناةٍ لا تَعْجَلُ، صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّد وَاجْعَلْنِی لِأَنْعُمِکَ مِنَ الشَّاکِرِینَ، وَلآلائِکَ مِنَ الذَّاکِرِینَ، وَارْحَمْنِی بِرَحْمَتِکَ یا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ. نسخه مجلسی.

477 (1) إِلهی وَسَیِّدی وَکَمْ مِنْ عَبْدٍ أَمْسَی وَأَصْبَحَ قَدِ اشْتاقَ إِلی الدُّنْیا لِلرِغْبَةِ فِیها إِلَی أَنْ خاطَرَ بِنَفْسِهِ وَمَالِهِ حِرْصاً مِنْهُ عَلَیْها قَدْ رَکِبَالفُلْکَ وَکُسِرَتْ بِهِ وَهُوَ فِی آفاقِ البِحارِ وَظُلَمِها یَنْظُرُ إِلَی نَفْسِهِ حَسْرَةً لا یَقْدِرُ لها عَلَی ضَرٍّ وَلَا نَفْعٍ، وَأَنَا خِلْوٌ مِنْ ذلِکَ کُلِّهِ بِجُودِکَ وَکَرَمِکَ، فَلَا إِلهَ إِلّا أَنْتَ، سُبْحانَک مِنْ مُقْتَدِرٍ لا یُغْلَبْ، وَذِی أَناةٍ لا تَعْجَلُ، صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَاجْعَلْنِی لَکَ مِنَ العابِدِینَ، وَلِنَعْمائِکَ مِنَ الشَّاکِرِینَ، وَلِآلائِکَ مِنَ الذَّاکِرِینَ، وارْحَمْنِی بِرَحْمَتِکَ یا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ. إِلهی وَسَیِّدِی وَکَمْ مِنْ عَبْدٍ أَمْسَی وَأَصْبَحَ قَدِ اسْتَمَرَّ عَلَیْهِ القَضَاءُ، وَأَحْدَقَ بِهِ البَلاءُ وَالکُفَّارُ وَالأَعْداءُ، وَأَخَذَتْهُ الرِّماحُ والسُّیُوفُ وَالسِّهامُ، وَجُدِّلَ صَرِیعاً وَقَدُ شَرِبَتِ الأَرْضُ مِنْ دَمِهِ، وَأَکَلَتِ السِّباعُ وَالطَّیْرُ مِنْ لَحْمِهِ، وَأَنَا خِلْوٌ مِنْ ذلِکَ کُلِّهِ بِجُودِکَ وَکَرَمِکَ لا بِاسْتِحْقاقٍ مِنِّی، یا لا إِلهَ إِلّا أَنْتَ سُبْحانَکَ مِنْ مُقْتَدِرٍ لا یُغْلَبُ، وَذِی أَناةٍ لا تَعْجَلُ، صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاجْعَلْنِی لِنَعْمائِکَ مِنَ الشَّاکِرِینَ، وَلِآلائِکَ مِنَ الذَّاکِرِینَ، وارْحَمْنِی بِرَحْمَتِک یا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ. نسخه مجلسی.

478 (1) وَلَأَلِجّنّ إِلَیْکَ: نسخه.

479 (2) وَارْحَمْنِی بِرَحْمَتِکَ یا أَرْحَمَ الرّاحِمِینَ: نسخه.

480 (1) بلد الأمین کفعمی: 226.

481 (1) تُؤْنِسُنِی: نسخه.

482 (2) صحیفه علویّه مبارکه ثانیه: 224.

483 (1) البقرة: 2/ 255- 257.

484 (2) آل عمران: 3/ 2- 4.

485 (3) النساء: 4/ 87.

486 (4) طه: 20/ 8.

487 (5) التغابن: 64/ 13.

488 (1) الْعَسْکَرِیُّ: خ.

489 (2) الْمَهْدِیُّ: خ.

490 (3) بحار الأنوار 102/ 247.

491 (4) بلد الأمین: 323.

492 (1) مصباح کفعمی: 717، فصل 49 و مهج الدعوات: 362.

493 (2) غیاض: جمع غیضه، یعنی نیزار.

494 (1) بحار الأنوار 94/ 32 ح 22 نقل از كتاب قبس المصابيح.
495 (1) بلد الأمين: 332.
496 (2) دعوات راوندى: 51، ح 126 و بحار الأنوار 95/ 208 نقل از عدّة الداعى.
497 (3) مهج الدعوات: 142.
498 (1) مهج الدعوات: 7.
499 (1) وَعَلَى عَلىّ: خ.
500 (2) بن على: نسخه.
501 (3) الْمُنْتَظَرِ: خ.
502 (4) وأَهلِكْ أَعداءَ آلِ محمّد: خ.
503 (5) مهج الدعوات: 16 و 232.
504 (6) أَدْعُكَ: خ ل.
505 (1) صحيفه سجاديّه جامعه: 398 شماره 179 نقل از كفعمى.
506 (2) مهج الدعوات: 172.
507 (3) العَلْيَاءِ: خ ل.
508 (1) مصباح كفعمى: 291، فصل 29.
509 (2) و در حاشيه مصباح فرموده كه: اين دعا را حضرت هادى عليه السلام تعليم اليسع بن حمزه قمى نموده و فرموده كه: آل محمد عليهم السلام اين دعا را مى‌خوانند نزد إشراف بلاء و ظهور اعداء و خوف فقر و تنگى سينه. منه.
510 (3) يُفْثَأُ: شكسته مى‌شود.
511 (4) تَكَأَّدَنِى: زحمت مى‌اندازد.
512 (5) بَهَظَنِى: سنگين مى‌كند.
513 (1) وَحِيّاً: به سرعت.
514 (2) سُنَنِكَ: خ ل.
515 (3) مصباح كفعمى: 233، فصل 27.
516 (4) مصباح كفعمى: 176، فصل 22.
517 (1) مصباح كفعمى: 281، فصل 29 و بلد الأمين: 249.
518 (2) صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَ: خ.
519 (1) وَالكَرامَة: خ ل.
520 (2) مهج الدعوات: 295.
521 (3) وَمُعْلِنِ: خ ل.
522 (4) وَ: خ.
523 (5) الْمُرْتَضى: خ ل.
524 (6) الْمَعْصُومِينَ وَالْإِمامِ: خ.
525 (1) القصص: 28/ 5.

526 (2) بلد الأمين: 158 و بحار الأنوار: 102 ح 246 عن قبس المصباح و المزار مشهدى قمى: 671.
527 (1) التحريم: 66/ 8.
528 (2) بِحَنَانِکَ: خ ل.
529 (3) بحار الأنوار 94/ 142.
530 (4) الحوبة: گناه.
531 (1) البَلَايَا: خ ل.
532 (2) بحار الأنوار 94/ 143.
533 (1) بحار الأنوار 94/ 143.
534 (1) بحار الأنوار 94/ 144.
535 (1) بحار الأنوار 94/ 145.
536 (1) تَضَاءَلَ: باريک شد.
537 (2) بحار الأنوار 94/ 146.
538 (1) بحار الأنوار 94/ 147.
539 (1) سَهَرِى: بيدارى شب.
540 (2) غُلَّتِى: سوزش عطش.
541 (3) لَوْعَتِى: سوزش.
542 (4) بحار الأنوار 94/ 147.
543 (1) رائِقَة: صافية.
544 (2) سُبُحَات: جلالت و عظمت.
545 (3) شَائِفَة: مشرفة.
546 (4) الْحِظْوَة: سعادت.
547 (5) بحار الأنوار 94/ 148.
548 (1) يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ: نسخه.
549 (2) بحار الأنوار 94/ 149.
550 (1) دَعْوَة: خ.
551 (2) بحار الأنوار 94/ 149.
552 (1) تَوَشَّجَتْ: خ ل.
553 (2) يَكْرَعُونَ: مى‌آشامند با دهن نه با دست.
554 (1) بحار الأنوار 94/ 150.
555 (2) عَنْ ذِكْرِى: ظ.
556 (3) وَ: خ.
557 (4) الأحزاب: 33/ 41.
558 (5) البقرة: 2/ 152.
559 (1) بحار الأنوار 94/ 151.
560 (2) وَيا جابِرَ البَائِس المُسْتَكِين: خ ل.

561 (1) بحار الَأنوار 94َ/ 152.
562 (2) بحار الأنوار 94/ 152.
563 (1) سَيْبِ: عطا.
564 (1) بَذَّتِ الطَّوْدَ: برترى دارد كوه را.
565 (1) يَهْجَعُ: مى‌خوابد.
566 (1) الصحيفة العلويّة: 169 اثر عبداللّه بن صالح السماهيجى.
567 (2) در بحار: فَوَفِّقْنى لِما تُحِبُّ. بحار الأنوار 94/ 94 نقل از كتاب كنز كراجكى 1/ 286.
568 (1) زاد المعاد مجلسى: 5.
569 (2) زاد المعاد: 5.
570 (3) تهذيب الأحكام 4/ 306 ح 924.
571 (4) زاد المعاد: 5.
572 (1) زاد المعاد: 5.
573 (2) زاد المعاد: 8.
574 (1) إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْ‌ءٍ قَدِيرٌ: نسخه.
575 (2) اقبال سيّد ابن طاووس 3/ 208 و زاد المعاد: 8.
576 (3) اقبال سيّد ابن طاووس 3/ 209 و زاد المعاد: 8.
577 (1) مصباح المتهجّد: 802.
578 (2) اقبال 3/ 210.
579 (3) خَوَاطِرَ: خ ل.
580 (1) وَجَنَّاتِكَ: خ ل.
581 (2) مصباح المتهجّد: 802.
582 (3) مزار الكبير مشهدى: 143.
583 (1) عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَ: نسخه.
584 (2) مَا: خ.
585 (3) مصباح المتهجّد: 803.
586 (1) مصباح المتهجّد: 805.
587 (2) مَشاهِدَهُمْ: خ.
588 (3) قَدْ: نسخه.
589 (4) الْمَهِيضُ: استخوان شكسته.
590 (5) مُؤَمَّمٌ: خ ل.
591 (1) وَإِيزَاحِهَا: خ ل.
592 (2) وَدَعَةٍ: سعه عيش.
593 (3) خَيْرِ: خ ل.
594 (4) وَالسَّلْسَبِيلِ: خ ل.
595 (5) وَعَلِ: شرب دويّم، وَنَهَلِ: شرب اوّل.

596 (6) مصباًح المتهجّد: 821. ً
597 (7) من: نسخه.
598 (1) وَجَمِيعَ شرٍّ: خ.
599 (2) اقبال 3/ 211 فصل 23.
600 (3) اقبال 3/ 216 فصل 24.
601 (4) اقبال 3/ 216 فصل 24.
602 (5) اقبال 3/ 217 فصل 24.
603 (6) المراقبات، میرزا جواد ملکی در اعمال ماه رجب: 101.
604 (7) اقبال 3/ 217 فصل 24.
605 (1) اقبال 3/ 200 فصل 22.
606 (2) اقبال 3/ 200 فصل 22.
607 (3) اقبال 3/ 200 فصل 22.
608 (4) اقبال 2/ 21 فصل 5 از رسول اللَّه صلی الله علیه و آله.
609 (1) اقبال 3/ 179 فصل 8.
610 (2) اقبال 3/ 180 فصل 8.
611 (3) اقبال 3/ 179 فصل 8.
612 (4) زاد المعاد: 12.
613 (5) زاد المعاد: 12.
614 (1) وَآلِ مُحمّدٍ: خ.
615 (2) اقبال سیّد ابن طاووس 3/ 185 فصل 10 و بحار الأنوار 107/ 126.
616 (3) مراجعه شود به مصباح المتهجّد: 821.
617 (4) اقبال 3/ 218 فصل 26.
618 (1) اقبال 3/ 173 فصل 3.
619 (2) اقبال 3/ 173 فصل 3.
620 (3) اقبال 3/ 173 فصل 4.
621 (4) اقبال 3/ 218 فصل 27.
622 مرکز تحقیقات حج، مفاتیح الجنان، 1جلد، نشر مشعر - تهران.
623 (5) اقبال 3/ 178 فصل 8 از رسول اللَّه صلی الله علیه و آله.
624 (6) اقبال 3/ 178 فصل 8 از رسول اللَّه صلی الله علیه و آله.
625 (7) اقبال 3/ 177 فصل 8.
626 (8) مصباح المتهجّد: 798.
627 (1) بعد از عشاء آخرة: در اصل روی آن نوشته شده: نسخه، و در مصباح المتهجّد نمی‌باشد.
628 (2) لِی: خ.
629 (3) مصباح المتهجّد: 798.

630 (4) عَلَی: خ.
631 (1) فَإِنَّکَ: خ ل.
632 (2) شِدَّةٍ: خ ل.
633 (3) فَإِنَّکَ: خ ل.
634 (4) مصباح المتهجّد: 798- 800.
635 (1) اقبال 3/ 192 فصل 17 ضمن یک حدیث.
636 (2) اقبال 3/ 173 فصل 4.
637 (3) مصباح المتهجّد: 801.
638 (4) اقبال 3/ 200 فصل 23 اوّل دعاء: اللّهُمَّ إِنّی أَسئَلُکَ یا اللَّه یا اللَّه یا اللَّه می‌باشد.
639 (5) مصباح المتهجّد: 818 و 819 از رسول اللَّه صلی الله علیه و آله.
640 (6) اقبال 3/ 198 فصل 22 از رسول اللَّه صلی الله علیه و آله.
641 (1) اقبال 3/ 198 فصل 22 از رسول اللَّه صلی الله علیه و آله.
642 (2) مسارّ الشیعه مفید: 69 ضمن مجموعة نفیسة.
643 (3) کشف الغمة 2/ 329.
644 (4) بحار الأنوار 50/ 117 ح 9 از کفعمی.
645 (5) مصباح المتهجّد: 805 از ابن عیّاش.
646 (6) اقبال 3/ 230 فصل 50.
647 (7) اقبال 3/ 233 فصل 56.
648 (8) کشف الیقین علّامه حلّی: 31، فصل 2.
649 (9) زاد المعاد: 19.
650 (10) زاد المعاد: 19.
651 (11) زاد المعاد: 20.
652 (1) اقبال 3/ 234 فصل 58.
653 (2) اقبال 3/ 232 فصل 54.
654 (3) مصباح المتهجّد: 806.
655 (4) مصباح المتهجّد: 807.
656 (5) مصباح المتهجّد: 807.
657 (1) وَ: خ.
658 (2) نِیرَ الْمَذَلَّةِ: چوبی که به گردن گاو نهند.
659 (3) اقبال 3/ 237 فصل 63 از امیرالمؤمنین علیه السلام.
660 (1) وَلَکَ الْفَخْرُ: خ.
661 (2) عَلَی: خ.
662 (1) وَلُقْمانَ: خ.
663 (2) وَتَرَحَّمْتَ: خ ل.

664 (1) مُغَيِّرُ: خ ل.
665 (2) يا مُقَدِّر: خ ل.
666 (1) يَا رازِقَ مَنْ يَشاءُ وَفاعِلَ: خ.
667 (2) وَسَيِّدِى: خ.
668 (3) وَتَرَحَّمْتَ: خ ل.
669 (4) نَفْسُهُ: خ ل.
670 (1) يَا كَافِلَ وَلد أُمِّ موْسَى عَنْ وَالِدَتِهِ: نسخه.
671 (2) عَنِّى: خ ل.
672 (3) سرسوزنى باشد: خ ل.
673 (4) مصباح المتهجّد: 807.
674 (1) إعلام الورى طبرسى: 286، باب 6، فصل 1.
675 (2) مصباح المتهجّد: 813.
676 (1) رحلة ابن بطوطة: 120.
677 (1) الأنوار البهيّة مرحوم مؤلّف قمى: 248.
678 (2) بِالنَّجلِ: نسخه.
679 (1) بلد الأمين: 183.
680 (2) اقبال 3/ 276 فصل 99.
681 (3) مصباح المتهجّد: 814.
682 (4) اقبال 3/ 270 فصل 97 از امام صادق عليه السلام.
683 (5) مصباح المتهجّد: 820.
684 (6) اقبال 3/ 274 فصل 99.
685 (1) مصباح المتهجّد: 814.
686 (1) مصباح المتهجّد: 816.
687 (2) أَكْدَى: قطع شد.
688 (3) مُشْرَعَةً، أىمفتوحة.
689 (4) وَمَنْدُوحَةً: وسعت.
690 (1) وَصَلَاتُهُ: خ ل.
691 (2) الْعَظِيمِ: خ.
692 (3) اقبال 3/ 276 فصل 99 و مصباح كفعمى: 537، فصل 43.
693 (4) اقبال 3/ 276 فصل 99 و در مصباح كفعمى: 537، فصل 43.
694 (5) اقبال 3/ 278 فصل 99.
695 (6) اقبال 3/ 284- 285 فصل 106 و 107 از امام رضا عليه السلام.
696 (1) اقبال 3/ 291 فصل 4.
697 (2) وسائل الشيعة 4/ 376 ضمن حديث 13975.
698 (3) زاد المعاد: 47.

699 (1) مصباح المتهجّد: 825.
700 (2) مصباح المتهجّد: 826.
701 (3) زاد المعاد: 49 نقل از كتاب حسين بن سعيد از امام صادق عليه السلام.
702 (4) مصباح المتهجّد: 829.
703 (5) زاد المعاد: 49 نقل از كتاب حسين بن سعيد از امام صادق عليه السلام.
704 (6) زاد المعاد: 47 از امام رضا عليه السلام.
705 (7) اقبال 3/ 294 فصل 8.
706 (1) اقبال 3/ 294 فصل 9 از رسول اللَّه صلى الله عليه و آله.
707 (2) اقبال 3/ 301 فصل 11 از رسول اللَّه صلى الله عليه و آله.
708 (3) اقبال 3/ 301 فصل 11 از رسول اللَّه صلى الله عليه و آله.
709 (4) اقبال 3/ 301 فصل 11.
710 (5) زاد المعاد: 49 نقل از كتاب حسين بن سعيد از امام صادق عليه السلام.
711 (1) وَسَلَّمَ: خ.
712 (2) مَهْيَعاً: مبسوطاً.
713 (3) مصباح المتهجّد: 828.
714 (1) فَفَعَلْتَ: خ ل.
715 (2) يَدْنُ: خ ل.
716 (3) تُوْلِنِى: خ ل.
717 (4) عَلَىَّ: خ.
718 (5) إِلهِى قَدْ أَحْسَنْتَ إِلَىَّ: خ.
719 (1) شِرَّةِ: حرص.
720 (2) أَ تَنَصَّلُ: تبرّى مى‌جويم.
721 (1) مَمْلُولِ: خ ل.
722 (2) الْمَعِيبُ: خ ل.
723 (1) اقبال 3/ 295 فصل 10 عن ابن خالويه.
724 (2) اقبال 3/ 289 فصل 3.
725 (3) اقبال 3/ 293 فصل 7.
726 (4) اقبال 3/ 290 فصل 3.
727 (1) تفسير منسوب به امام عسكرى عليه السلام: 635 ضمن آيه 282 سوره بقره.
728 (2) لابه: زمين ريگزار، و ضمير او راجع است ظاهراً به مدينه، و مدينه واقع است بين دو ريگزار، و مراد اين است كه هنوز راه‌نمى‌رفت. منه.

729 (1) الْمِحالِ: عقوبت.
730 (1) بِالْحَقِّ: نسخه.
731 (2) وَوُلْدُ: خ.
732 (3) مصباح المتهجّد: 826- 828.
733 (4) مصباح المتهجّد: 831.
734 (1) إعلام الورى طبرسى: 393.
735 (2) مصباح المتهجّد: 853 از امام صادق عليه السلام.
736 (3) مصباح المتهجّد: 853.
737 (4) ثواب الأعمال: 77 از رسول اللَّه صلى الله عليه و آله.
738 (5) مصباح المتهجّد: 830 از امام صادق عليه السلام و اقبال 3/ 339 فصل 52 از زين العابدين عليه السلام.
739 (6) كامل الزيارات ابن قولويه: 480، باب 96، شماره 734 از امام صادق عليه السلام.
740 (7) هذِهِ: خ.
741 (1) طَخْياءِ: تاريكى.
742 (2) مَحْتِدُهُ: أصله.
743 (3) فَالمَلائِكَةُ: خ ل.
744 (4) يَنْزِلُ: خ ل.
745 (5) وَصَلَّى اللَّهُ عَلى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ: خ ل.
746 (6) مصباح المتهجّد: 842 و اقبال 3/ 330 فصل 51.
747 (1) النساء: 4/ 32.
748 (2) مصباح المتهجّد: 843.
749 (3) در اقبال: مَتِعْنا.
750 (4) اقبال 3/ 321 فصل 44.
751 (5) عوالى اللئالى ابن ابى جمهور 1/ 159 شماره 144.
752 (6) گذشت در ص 226 و اوّل آن: اللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحمّدٍ وَآلِ محمّد شجرة النبوّة.
753 (7) اقبال 3/ 331 فصل 51.
754 (8) اقبال 3/ 315 فصل 42 از امام صادق عليه السلام.
755 (1) يَلْجَأُ: خ ل.
756 (2) وَيَا مَنْ: خ.
757 (1) عَنِّى: خ.
758 (2) مصباح المتهجّد: 831- 833.
759 (1) مصباح المتهجّد: 833 و بلد الأمين: 175.
760 (2) مصباح المتهجّد: 833- 836 و اقبال 3/ 350- 353 فصل 55.
761 (1) خَيالِى: شِخص.

762 (2) یا عظیماً: ظ.
763 (3) مصباح المتهجّد: 841- 842.
764 (4) مصباح المتهجّد: 838.
765 (1) مصباح المتهجّد: 830.
766 (2) مصباح المتهجّد: 837 از رسول اللّٰه صلی الله علیه و آله.
767 (3) در اعمال شب سیزدهم رجب گذشت ص 208.
768 (4) فضائل الأشهر الثلاثة، شیخ صدوق: 115، ح 109.
769 (1) اقبال 1/ 42 فصل 2.
770 (2) وَابْنُ عَبْدِکَ وَابْنُ: خ.
771 (1) بَذَخٍ: فخر. بَطَرٍ: شادی زیاد. خُیَلاءَ: کبر.
772 (2) فَکَأَنَّکَ لَمْ تَرَ: نسخه.
773 (3) مصباح المتهجّد: 850.
774 (1) امالی صدوق: م 20، ح 4 و زاد المعاد: 88.
775 (1) امالی صدوق: م 14، ح 3.
776 (2) امالی مفید: م 27، ح 3 از رسول اللّٰه صلی الله علیه و آله.
777 (3) من لا یحضره الفقیه 2/ 99 ح 1841.
778 (4) کافی 4/ 87 آداب الصائم ح 1.
779 (1) زاد المعاد: 96 از امام صادق علیه السلام.
780 (1) زاد المعاد: 98.
781 (2) کافی 4/ 87 باب آداب الصائم ح 2.
782 (1) فِی طَاعَتِکَ: خ.
783 (2) اقبال 1/ 79 فصل 11.
784 (1) مصباح: 617 و بلد الأمین: 222.
785 (2) کافی 4/ 74 ح 6.
786 (3) اقبال 1/ 104 فصل 13 و بلد الأمین: 222 و مقنعة: 314، باب 10.
787 (1) ثواب الأعمال: 103 از امام باقر علیه السلام.
788 (2) اقبال 1/ 232 فصل 11 از امام صادق علیه السلام.
789 (3) بحار الأنوار 98/ 5.
790 (4) اقبال 1/ 231 فصل 9.
791 (5) کافی 4/ 88 ح 8 باب آداب الصائم.
792 (6) مصباح المتهجّد: 626 از امام باقر علیه السلام.
793 (7) زاد المعاد: 108 از رسول اللّٰه صلی الله علیه و آله.
794 (1) اقبال 1/ 246 فصل 11 از امام کاظم علیه السلام.
795 (2) اقبال 1/ 239 فصل 4 و بلد الأمین: 231 از امام صادق علیه السلام.

796 (3) فَتَقَبَّلْهَ: خ ل.
797 (4) اقبال 1/ 246 فصل 11 از امام باقر علیه السلام.
798 (5) الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ: نسخه.
799 (6) اقبال 1/ 244 فصل 8.
800 (7) اقبال 1/ 24 فصل 1 از رسول اللّٰه صلى الله عليه و آله.
801 (8) اقبال 1/ 185 فصل 22 از امام صادق علیه السلام.
802 (9) مصباح المتهجّد: 626.
803 (1) الرسالة السعديّة: 133.
804 (2) مصباح المتهجّد: 628 از امام صادق علیه السلام.
805 (3) زاد المعاد: 106.
806 (4) إقبال 1/ 145 فصل 15.
807 (5) أَيْقَنْتُ أَ نَّكَ أَرْحَمُ: خ.
808 (6) وَغُمُومِ: خ.
809 (1) وَلَا شِبْهً: خ.
810 (2) عَنْ: خ.
811 (3) كَبِيرِ: خ.
812 (4) بِهِ: خ.
813 (5) عَلَيَّ: خ.
814 (6) مُؤَمَّلًا: خ.
815 (7) التَّطَوُّلَ: منّت نهادن.
816 (8) ثُمَّ لَمْ يَمْنَعْكَ: خ.
817 (1) القَادِرُ: خ ل.
818 (2) والتَّفَضُّلِ والإِحْسَانِ: نسخه.
819 (3) يَخِيبُ: نسخه.
820 (4) يُنْجِي الصَّادِقِينَ: خ ل.
821 (5) يُسَبِّحُ: نسخه.
822 (1) وَخَلِيلِكَ: نسخه.
823 (2) وَأَكْبَرَ: نسخه.
824 (3) خَلْقِكَ: نسخه.
825 (4) اللَّهُمَّ: خ.
826 (5) فَاطِمَةَ الزَّهْرَاءِ: نسخه.
827 (6) وَاحْفُفْهُ: نسخه.
828 (1) شَعَثَنا: پراكندگى.
829 (2) وَاشْعَبْ بِهِ صَدْعَنا: جمع كن به او تفرقه ما را.
830 (3) وَأَعِزَّ: نسخه.
831 (4) الخَلْق: خ.

832 (5) إِمَامِنَاَ: خ.
833 (6) مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ: خ.
834 (7) مِنْکَ: خ.
835 (1) اقبال 1/ 138 فصل 15 از ابی جعفر محمّد بن عثمان بن سعید نائب دوّم امام زمان علیه السلام.
836 (2) یا خالِقَنا اسْمَعْ وَاسْتَجِبْ لَنا: نسخه.
837 (3) فَلَا تَکُبَّنا: خ.
838 (4) اقبال 1/ 143 فصل 15.
839 (5) عَنْهُمْ: خ.
840 (1) اقبال 1/ 145 فصل 15.
841 (2) إِلهِی وَقَفَ السَّائِلُونَ بِبَابِکَ، وَلَاذَ الفُقَراءُ بِجَنابِکَ، وَوَقَفَتْ سَفِینَةُ المسَاکِینِ عَلَى سَاحِلِ بَحْرِ جُودِکَ وَکَرَمِکَ یَرْجُونَ الجَوَازَ إِلَى سَاحَةِ رَحْمَتِکَ وَنِعْمَتِکَ. إِلهِی إِنْ کُنْتَ لَاتَرْحَمُ فِی هَذا الشَّهْرِ الشَّرِیفِ إِلّا مَنْ أَخْلَصَ لَکَ فِی صِیَامِهِ وَقِیَامِهِ فَمَنْ لِلْمُذْنِبِ المُقّصِّرِ إِذَا غَرِقَ فِی بَحْرِ ذُنُوبِهِ وَآثَامِهِ؟ إِلهِی إِنْ کُنْتَ لَاتَرْحَمُ إِلّا المُطِیعِینَ فَمَنْ لِلْعاصِینَ؟ وَإِنْ کُنْتَ لَاتَقْبَلُ إِلّا مِنْ العَامِلِینَ فَمَنْ للْمُقَصِّرِینَ؟ إِلهِی رَبِحَ الصَّائِمُونَ، وَفَازَ القَائِمُونَ، وَنَجَا المُخْلِصُونَ، وَنَحْنُ عَبِیدُکَ المُذْنِبُونَ، فَارْحَمْنَا بِرَحْمَتِکَ، وَأَعْتِقْنَا مِنَ النَّارِ بَعَفْوِک، وَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا بِرَحْمَتِکَ یا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ.
842 (3) من لا یحضره الفقیه 2/ 161 ح 2032 از امام صادق علیه السلام.
843 مرکز تحقیقات حج، مفاتیح الجنان، 1جلد، نشر مشعر - تهران.
844 (4) حاشیه مصباح کفعمی: 563.
845 (5) اقبال 1/ 75 فصل 8 از باب 4.
846 (1) اقبال 1/ 47 فصل 6.
847 (2) اقبال 1/ 81 فصل 12 از امام حسن عسکری علیه السلام.
848 (3) وسائل الشیعة 7/ 105 ح 1- 4 از باب 5 ابواب آداب الصائم.
849 (1) وسائل الشیعة 7/ 104 ح 9 باب 4 ابواب آداب الصائم.
850 (2) وسائل الشیعة 7/ 107 ح 7 باب 6 از ابواب آداب الصائم.
851 (1) اسْتَطَلْتَ: بزرگی و تکبّر کردی.
852 (2) وَکُلُّ مَسائِلِکَ: نسخه.
853 (3) بِهِ: نسخه.
854 (4) اقبال 1/ 175 فصل 20.
855 (1) بِکَ: خ.
856 (2) لَدَیْکَ: خ ل.
857 (3) للرَّاجین ... وَلِلْمَلْهُوفِ: خ ل.
858 (4) الآمَالُ: نسخه.

859 (1) وثِقَتِی: خ ل.
860 (2) ولَا إِلهَ لِی: خ.
861 (3) الصِّدْقُ: خ.
862 (4) النساء: 4/ 32.
863 (5) النساء: 4/ 29.
864 (6) بِحُسْنِ نِعْمَتِکَ: خ.
865 (7) وَبِفَضْلِهِ: خ.
866 (8) دَلَّتْنِی: خ.
867 (1) غَفَرْتَ: خ.
868 (2) أَهْوَنُ النَّاظِرِینَ وَأَخَفُّ المُطَّلِعِینَ بل.
869 (3) وَأَحْلَمَ الأَحْلَمینَ: نسخه.
870 (4) التَّوَثُّبِ: استیلا پیدا کردن است.
871 (1) کَرامَتَکَ: خ.
872 (2) لَو انْتَهَرْتَنِی: خ.
873 (1) لَکَ: خ.
874 (2) وَفِی نِعَمِکَ: نسخه.
875 (3) الْعَفْوَ الْعَفْوَ سَیِّدِی: خ.
876 (4) وَ: خ.
877 (1) فِی الخَیْراتِ: خ ل.
878 (2) وَإِنَاثِنَا: خ.
879 (3) الْحَرامِ: خ.
880 (4) وَتَعَیَّبْتُ: خ ل.
881 (5) الکَذَّابِینَ: خ.
882 (1) مُنْتَجِزٌ: خ ل.
883 (1) عَلَی المعَاصِی جَلِیلَ: خ ل.
884 (2) فَمَا ارْعَوَیْتُ: رجوع نکردم.
885 (3) وَعَلِمْتُ: نسخه.
886 (4) مِنْ عِنْدِکَ: خ.
887 (5) فَوَا أَسَفا: خ.
888 (6) فَأَدْرِکْ بِنَا: خ.
889 (1) لِمَا أُلهِمُ قَلْبِی یَا سَیِّدِی: خ.
890 (2) الْأَصْفاد: کُندها.
891 (3) وَ: خ.
892 (4) مِنْ حَیَاتِی: خ.
893 (5) قَبْرِ: خ ل.
894 (6) تُخاتِلُنِی: خدعه می‌کند.

895 (7) فَوْقَ رَأسِی: نسخه.
896 (1) وَإِحْسَانِکَ إِلَیَّ: خ.
897 (2) إلّاأَنّ: نسخه.
898 (3) وَمِنْکَ: نسخه.
899 (4) وَإِلَیْکَ یا وَاحدِی عَلِقَتْ: خ.
900 (5) یَا: خ.
901 (1) أَقْصُرُ: خ.
902 (2) ضِیَافَتِی: خ.
903 (3) یُغَسِّلُنِی: خ ل.
904 (1) اللّهُمَّ: خ ل.
905 (2) لَهَا: خ.
906 (3) الْخَصاصَةُ: فقر.
907 (4) وَیَسْتَعْطِفُ جَمِیلَ نَظَرِکَ بِمَکْنُونِ رَجَائِکَ: نسخه.
908 (5) دَعَوْتُکَ: خ ل.
909 (6) نائِلٌ: عطا.
910 (7) وَ: خ.
911 (8) أَرْغِدْ: وسعت بده.
912 (1) أَشَراً: تبختر. و همچنین بَطَراً.
913 (2) عَامِی: خ.
914 (3) وَحَقِّقْ ظَنِّی: نسخه.
915 (1) وَالذِلَّةِ: خ ل.
916 (2) نَفْسٍ لَاتَقْنَعُ وَ: خ.
917 (3) وَ: خ.
918 (4) فِی کِتَابِکَ العَفْوَ وَأَمَرْتَنَا أَنْ: نسخه.
919 (5) یَا مَنْ یَقْبَلُ الْیَسِیرَ: خ ل.
920 (1) صادِقاً: خ.
921 (2) مصباح المتهجّد: 582.
922 (1) الَمحْزُونِ: خ ل.
923 (2) لِی: خ.
924 (1) تَعَسُّرَهُ ... تَعَسُّرَهُ: نسخه.
925 (2) سَهْلٌ: خ.
926 (3) حُزُونَتَهُ: درشتی و سختی.
927 (4) غَمَّهُ: خ ل.
928 (5) وَ: خ.
929 (6) مصباح المتهجّد: 598.

930 (7) مصباح المتهجّد: 601 و اقبال 1/ 180، اوّل آن: سبحانک لا إله إلّاأنت ....
931 (1) رَوْعَتِی: ترس مرا.
932 (2) اقبال 1/ 184 فصل 20.
933 (3) سُبْحانَ اللَّهِ عَلى إِقْبالِ النَّهارِ وَ إِدْبارِ اللَّيْلِ! سُبْحانَ اللَّهِ عَلى إِقْبالِ النَّهارِ وَ إِقْبالِ اللَّيْلِ: نسخه.
934 (4) اقبال 1/ 184 آخر فصل 20.
935 (1) وَعَظِّمْ لِی فِيهِ البَرَكَةَ، وَأَحْرِزْ لِی فِيهِ التَّوبَةَ، وَأَحْسِنْ لِی فِيهِ العاقِبَةَ: نسخه.
936 (2) وَأَوْسِعْ لِی: نسخه.
937 (3) الأَسْوَاء: خ.
938 (4) هَمْزِه: اشاره او.
939 (1) تَثْبِيطِهِ: مشغول كردن او. وَبَطْشِهِ: خ.
940 (2) وَشَرَكِه: دام او.
941 (3) وَارْزُقْنَا: خ.
942 (4) وَالْجِدَّ: خ.
943 (5) وَالتَّوْفِيقَ: خ.
944 (6) وَالْمَقْبُولَ: خ.
945 (1) التَّحَنُّن: ترحّم.
946 (2) وَاللَّيالِی الْعَشْرِ: نسخه.
947 (3) وَعِزْرائِيلَ: خ.
948 (4) لَاتَسْخَطُ: نسخه.
949 (1) وَيَا اللَّهُ الْمَكْنُونُ مِنْ كُلِّ عَيْنٍ الْمُرْتَدِی بِالْكِبْرِياءِ: نسخه.
950 (2) يَمْلِكُهُما: خ ل.
951 (3) وَكُلِّ مَنْ كانَ مِنِّی:.نسخه.
952 (4) الأَسْمَاءُ الْحُسْنَى كُلُّها: نسخه.
953 (1) وَتُؤتِيَنِی: نسخه.
954 (2) بِاللُّطْفِ: نسخه.
955 (3) وَالْطُفْ بِی إِنَّكَ لَطِيفٌ لِمَا تَشَاءُ: نسخه.
956 (1) غَفُوراً: نسخه.
957 (2) مصباح المتهجّد: 610.
958 (1) وَيَعْلَمُ خائِنَةَ الْأَعْيُنِ وَما تُخْفِی الصُّدُورُ: نسخه.
959 (2) وَ: خ. لا تُغَشِّی: نسخه.
960 (1) وَيُسْقِطُ الوَرَقَ: خ.
961 (1) يُؤتِی الْمُلْكَ مَنْ يَشَاء، وَيَنْزِعُ الْمُلْكَ مِمَّنْ يَشَاءُ، وَيُعِزُّ مَنْ يَشَاءُ، وَيُذِلُّ مَنْ يَشَاءُ، بِيَدِهِ الْخَيْرُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَیْءٍ قَدِيرٌ: خ.

962 (2) وَفَوْقَ مَا يَقُولُ القَائِلَونَ: خ ل.
963 (1) مصباح المتهجّد: 616 و اقبال 1/ 208 فصل 6.
964 (2) وَسَعْدَيْکَ: خ.
965 (3) از: اللَّهُمَّ امْنُنْ، تا: شَرَّفْتَنا بِهِ: نسخه.
966 (1) در بعض نسخ عوض عَنَّا السَّلام چنين است: مُحَمَّداً نَبِيَّکَ وَأَهْلَ بَيْتِهِ عَنَّا أَ فْضَلَ التَّحِيَّةِ وَالسَّلَامِ: نسخه.
967 (2) أَضْعافاً مُضاعَفَةً: نسخه.
968 (3) عَلِیٍّ: خ.
969 (4) از: وَوالِ، تا: مَنْ ظَلَمَها: نسخه.
970 (5) دَمِهِما: خ ل.
971 (6) عَلى مَنْ شَرِکَ فِی دَمِهِ: نسخه.
972 (7) عَلى مَنْ شَرِکَ فِی دَمِهِ: نسخه.
973 (1) عَلى مَنْ شَرِکَ فِی دَمِهِ: نسخه.
974 (2) عَلى مَنْ ظَلَمَهُ: خ ل.
975 (3) عَلى مَنْ ظَلَمَهُ: خ ل.
976 (4) عَلى مَنْ شَرِکَ فِی دَمِهِ: نسخه.
977 (5) عَلى مَنْ شَرِکَ فِی دَمِهِ: نسخه.
978 (6) عَلى مَنْ شَرِکَ فِی دَمِهِ: نسخه.
979 (1) بِذَحْلِهِمْ: به خون آنها.
980 (2) مصباح المتهجّد: 620 و اقبال 1/ 212 فصل 6.
981 (3) اقبال 1/ 215 فصل 6.
982 (4) اقبال 1/ 216 فصل 6.
983 (1) وَ: خ.
984 (2) تُبِيْنُ: نسخه.
985 (3) وَ: خ.
986 (4) عَنَّا: خ.
987 (1) شَرَفاً اللّهمَّ أَعْطِ مُحَمَّداً: نسخه.
988 (2) مصباح المتهجّد: 623.
989 (1) اقبال 1/ 216 فصل 6 و زاد المعاد: 163.
990 (2) المقنعه: 320.
991 (3) بلد الأمين: 223 و مصباح كفعمى: 618.
992 (4) خلاصة الأذكار: 97، فصل 10.
993 (1) مقنعة: 313.
994 (2) اقبال 1/ 62 فصل 3 و 4.
995 (3) من لا يحضره الفقيه 2/ 100.
996 (4) وَالرِّزْق الْواسِع: نسخه.

997 (5) اقبال 1َ/ 62 فَصل 4 از اميرالمؤمنين عليه السلام.
998 (1) اقبال 1/ 64 فصل 4.
999 (1) اقبال 1/ 63 فصل 4 از امام كاظم عليه السلام.
1000 (2) وسائل الشيعة 7/ 255 ح 1 باب 30 أبواب أحكام ماه رمضان.
1001 (3) اقبال 1/ 56 فصل 1، از امام صادق عليه السلام.
1002 (4) اقبال 1/ 55 فصل 1 از امام صادق عليه السلام.
1003 (5) اقبال 1/ 46 فصل 5.
1004 (6) اقبال 1/ 75 فصل 9 از امام صادق عليه السلام.
1005 (1) وَصَباً: بيمارى.
1006 (2) الْآصارِ: گناهان.
1007 (1) وَقِراءَتَنا: خ ل.
1008 (2) الْحُسْنَى: خ ل.
1009 (3) الرَّقِيبُ: خ ل.
1010 (4) اقبال 1/ 76 فصل 10.
1011 (5) اقبال 1/ 78 فصل 10.
1012 (1) صحيفه كامله: 374، دعاء 44، اوّل آن: الحَمْدُ للَّهِ الَّذى هَدانا لِحَمْدِهِ ...
1013 (2) اقبال 1/ 118 فصل 14.
1014 (3) اقبال 1/ 137 فصل 14 از امام صادق عليه السلام.
1015 (4) در اقبال: وَتَتَجاوَزَ.
1016 (5) اقبال 1/ 146 فصل 16.
1017 (1) اوّل آن: اللَّهُمَّ إِنّى بِكَ وَمِنْكَ أَطْلُبُ حاجَتى.
1018 (2) تُرَقِّيهِ: ظ.
1019 (3) مكارم الاخلاق 2/ 140- 141 فصل 5 و اختصاص مفيد: 141 و اقبال 1/ 231- 234 فصل 10 و 12.
1020 (1) اقبال 1/ 193 فصل 1 باب 5 از اميرالمؤمنين عليه السلام.
1021 (2) برسام: خ ل، يعنى علّت سينه.
1022 (3) اقبال 1/ 193 فصل 1 باب 5 از امام صادق عليه السلام.
1023 (4) اقبال 1/ 197 فصل 5 از امام باقر عليه السلام. و آن دو ركعت است، در ركعت اوّل حمد و سى مرتبه قل هو اللَّه و در ركعت دوّم حمد و سى مرتبه إنّا أنزلناه.
1024 (5) اقبال 1/ 197 فصل 4 باب 5 از عالم صلوات اللَّه عليه.
1025 (6) مقنع صدوق: 185 و كافى 4/ 74 و اقبال 1/ 146.
1026 (7) صحيفه كامله: 374، دعاء 44، اوّل آن: الحمدُ للَّهِ الّذى هَدانا لِحَمْدِهِ.

1027 (1) در زاد المعاد: وَباقِیَ، و در کافی و مصباح: ویا باقی، و در نسخه‌ای از مصباح: ویا باقِیاً.
1028 (2) تُدِیلُ: غلبه می‌دهد.
1029 (1) مِنَ الْحَسَنَاتِ: خ.
1030 (2) وَ: خ.
1031 (3) یَا إِلهِی: خ.
1032 (1) کَرْبَةُ: خ.
1033 (2) وَأَسْأَ لُکَ: خ.
1034 (3) اللَّهُمَّ: ظ.
1035 (4) یَا رَحِیمُ: خ.
1036 (5) در زاد المعاد: وَتَکَفَّلْتَ لِی بِالْإِجابَةِ لِی، و در کافی و مصباح المتهجّد و اقبال: وَتَکَفَّلْتَ بِالْإِجابَةِ.
1037 (6) زاد المعاد: 101 و کافی 4/ 72 و مصباح المتهجّد: 604.
1038 (7) اقبال 1/ 115 فصل 14 باب 4.
1039 (8) اقبال 1/ 263 فصل 11 باب 10.
1040 (1) اقبال 1/ 285 اوّل باب 17.
1041 (2) بلد الأمین: 176.
1042 (3) اقبال 1/ 293 اوّل باب 9.
1043 (4) اقبال 1/ 293 اوّل باب 9.
1044 (5) اقبال 1/ 287 فصل 1 باب 17 ولی سوره تبارک در آن نیست.
1045 (6) مقنعه: 171، باب 14.
1046 (7) اقبال 1/ 294 باب 19.
1047 (1) مسارّ الشیعه مفید: 24.
1048 (2) اقبال 1/ 301- 304 باب 21.
1049 (1) مراجعه شود به مناقب ابن شهرآشوب 2/ 269 و 274- 275.
1050 (2) بشارة المصطفی طبری امامی: 53.
1051 (3) زاد المعاد: 185.
1052 (4) زاد المعاد: 185.
1053 (1) اقبال 1/ 346 باب 23.
1054 (2) اقبال 1/ 346 باب 23.
1055 (3) تهذیب الأحکام شیخ طوسی 6/ 49 ح 111 از امام صادق علیه السلام.
1056 (4) زاد المعاد: 185.
1057 (5) اقبال 1/ 313 باب 23.
1058 (6) داخِراً: خوار.
1059 (1) غافِلًا: خ.

1060 (2) كُنْتُ: خ.
1061 (3) اقبال 1/ 348 باب 23.
1062 (4) بلد الأمين: 203.
1063 (5) زاد المعاد: 186.
1064 (6) مستدرک الوسائل 7/ 458 شماره 8654 از کتاب لبّ اللباب مخطوط.
1065 (7) اقبال 1/ 312 باب 23.
1066 (8) اقبال 1/ 344 باب 23.
1067 (1) اقبال 1/ 348 باب 23.
1068 (2) اقبال 1/ 356 باب 25.
1069 (3) امالی شیخ صدوق: م 93 ضمن ح 1.
1070 (4) کافی 4/ 160 ح 1.
1071 (1) حاشیه مصباح کفعمی: 582، فصل 45.
1072 (2) البقرة: 2/ 185.
1073 (3) مِنَ: خ.
1074 (4) از:« بِعَفْوِکَ» تا« وَتَمُنَّ عَلَیَّ: خ.
1075 (1) اقبال 1/ 364 باب 25.
1076 (2) کافی 4/ 160 و مصباح کفعمی: 582.
1077 (1) وَعَلَی أَهْلِ: خ.
1078 (2) مصباح المتهجّد: 629.
1079 (1) مصباح المتهجّد: 629.
1080 (2) تهذیب الأحکام 3/ 102 ح 265 از صادقین علیهم السلام.
1081 (3) اقبال 1/ 415 باب 34.
1082 (1) مصباح المتهجّد: 631.
1083 (2) مصباح المتهجّد: 631.
1084 (1) مصباح المتهجّد: 632.
1085 (2) إِلَیْکَ: خ.
1086 (1) مصباح المتهجّد: 632.
1087 (2) مصباح المتهجّد: 632.
1088 (1) مصباح المتهجّد: 634.
1089 (1) وَالتَّوْبَةَ: خ.
1090 (2) مصباح المتهجّد: 634.
1091 (3) تُیَسِّرُ: نسخه.
1092 (4) بلد الأمین: 202 در دعاهای شبهای ماه رمضان.
1093 (1) اقبال 1/ 366 فصل 1 باب 25.
1094 (2) کافی 4/ 155 ح 5.

1095 (3) اقبال 1/ 411 اوّل باب 34.
1096 (4) وسائل الشيعة 7/ 397 كتاب اعتكاف ح 3.
1097 (5) تهذيب الأحكام 4/ 287 ح 869.
1098 (6) مسارّ الشيعة: 26 و 27.
1099 مركز تحقيقات حج، مفاتيح الجنان، 1جلد، نشر مشعر - تهران.
1100 (7) مقتل الإمام أمير المؤمنين عليه السلام ابن ابى الدنيا: 113 و 114 ح 107 و 108.
1101 (8) مسارّ الشيعة: 26 و 27.
1102 (9) كافى 1/ 454 ح 4.
1103 (1) اقبال 1/ 381 باب 27.
1104 (2) اقبال 1/ 386 باب 27.
1105 (3) اقبال 1/ 382 باب 27.
1106 (4) الرعد: 13/ 29.
1107 (5) اقبال 1/ 379 باب 27.
1108 (6) اقبال 1/ 381 باب 27 از امام صادق عليه السلام.
1109 (1) وَ: خ.
1110 (2) وَ: خ.
1111 (3) وَ: خ.
1112 (4) يَا غَائِبٌ ... وَيا شَاهِدٌ: نسخه.
1113 (5) اقبال 1/ 382 باب 27.
1114 (6) اقبال 1/ 375 باب 27.
1115 (7) تهذيب الأحكام 3/ 64 ح 216.
1116 (1) دعائم الإسلام 1/ 282.
1117 (2) اقبال 1/ 386 باب 27.
1118 (3) زاد المعاد: 190.
1119 (4) اقبال 1/ 402 باب 31.
1120 (5) اقبال 1/ 411 باب 34.
1121 (6) اقبال 1/ 411 باب 34.
1122 (7) اقبال 1/ 419 باب 34.
1123 (8) كافى 4/ 164 ح 5.
1124 (1) صحيفه كامله سجاديّه: 381 شماره 45.
1125 (2) اقبال 1/ 436 باب 34.
1126 (3) اقبال 1/ 422 باب 34 و كتاب فضائل الأشهر الثلاثة شيخ صدوق: 139 ح 149.
1127 (4) بگويد: أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ،(منه).
1128 (1) اقبال 1/ 418 باب 34.

1129 (2) عوض تسبیح رکوع و سجود: نسخه.
1130 (3) ثواب الأعمال: 75.
1131 (4) اقبال 1/ 446 باب 35.
1132 (5) صحیفه کامله سجادیّه: 333، شماره 42 اوّل آن: اللَّهُمَّ إنّکَ أَعنتنی علی ختمِ کتابِکَ ... و در مصباح المتهجّد: 519.
1133 (6) اقبال 2/ 290 باب 5.
1134 (7) إخْباتَ: فروتنی کردن.
1135 (8) مناقب خوارزمی: 86، باب 7، ح 76 و کفایة الطالب: 333، باب 84.
1136 (1) مصباح کفعمی: 562، فصل 45.
1137 (2) زاد المعاد: 213.
1138 (1) فِیهِ: خ.
1139 (2) فِیهِ: خ.
1140 (3) فِیهِ: خ.
1141 (4) فِیهِ: خ.
1142 (5) فِیهِ: خ.
1143 (1) فی دَارِ: خ ل.
1144 (2) صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطَّاهِرِینَ: نسخه.
1145 (1) در مصدر: فیه مِمّا یُؤْذِیک.
1146 (2) فِیهِ: خ.
1147 (1) غَیاهِبِ: تاریکی‌ها.
1148 (2) زاد المعاد: 213- 220.
1149 (1) اقبال 1/ 463 باب 36.
1150 (2) اقبال 1/ 457 باب 36.
1151 (3) اقبال 1/ 463 باب 36.
1152 (4) اقبال 1/ 459 باب 36.
1153 (5) اقبال 1/ 458 باب 36.
1154 (6) مصباح المتهجّد: 648.
1155 (1) مصباح کفعمی: 647، فصل 46.
1156 (2) اقبال 1/ 460 باب 36.
1157 (3) اقبال 1/ 459 باب 36 از امیرالمؤمنین علیه السلام.
1158 (1) یا نَفَّاعُ: خ.
1159 (2) یَا مَلِیکُ: خ ل.
1160 (3) یا جَلِیلُ یا اللَّهُ: خ.
1161 (4) یا قَدِیمُ: خ.
1162 (1) وَ: خ.

1163 (2) لِى: خ.
1164 (3) مصباح المتهجّد: 649 و اقبال 1/ 461 باب 36.
1165 (4) اقبال 1/ 463 باب 36.
1166 (5) مصباح المتهجّد: 651.
1167 (1) اقبال 1/ 468 فصل 2 باب 37.
1168 (2) اقبال 1/ 468 فصل 2 باب 37.
1169 (3) مصباح المتهجّد: 655.
1170 (4) الأعلى: 87/ 14 و 15.
1171 (5) اقبال 1/ 475 فصل 4 باب 37.
1172 (6) مسارّ الشيعه: 31.
1173 (7) اقبال 1/ 477- 478 فصل 5 و 6 باب 37.
1174 (8) مسارّ الشيعه: 31.
1175 (1) اقبال 1/ 477 فصل 4 باب 37.
1176 (2) اللَّهُمَّ أَنْتَ: خ.
1177 (3) وشَرَفاً: نسخه.
1178 (4) أجْمَعِين: نسخه.
1179 (5) مِنْهُ: خ.
1180 (6) فِيهِ: خ.
1181 (7) الُمخْلَصُونَ: نسخه.
1182 (1) مصباح المتهجّد: 654.
1183 (2) صحيفه كامله سجاديّه: 391 شماره 46 اوّل آن: يا مَن يَرحَم مَن لا يرحمه العباد.
1184 (3) اقبال 1/ 487 فصل 14 باب 37 از امام صادق عليه السلام.
1185 (4) اقبال 1/ 483 فصل 11 باب 37 از امام رضا عليه السلام.
1186 (5) مصباح المتهجّد: 655.
1187 (6) مصباح الزائر: 345 در آخر فصل: فضل زيارت امام حسين عليه السلام در شب عيد فطر.
1188 (7) إعلام الورى: 266.
1189 (1) إعلام الورى و تاج المواليد در ترجمه آن حضرت.
1190 (2) عقاب الأعمال شيخ صدوق: 228.
1191 (1) اقبال 2/ 17 فصل 1 باب 2.
1192 (2) اقبال 2/ 20 فصل 4 باب 2.
1193 (3) اقبال 2/ 21 فصل 5 باب 2 از رسول اللَّه صلى الله عليه و آله.
1194 (4) بحار الأنوار 49/ 3 از إعلام الورى و در ص 9 از مصباح كفعمى.

1195 (1) اقبال 2/ 22 فصل 6 باب 2.
1196 (2) العدد القويّة: 275.
1197 (3) حاشيه اقبال 2/ 23 فصل 8 باب 2 به نقل از بعض نسخ اقبال.
1198 (4) اقبال 2/ 24 فصل 10 باب 2.
1199 (1) اقبال 2/ 26 و 27 فصل 12 باب 2 از اميرالمؤمنين و از رسول اللّه صلوات اللّه عليهما وعلى آلهما.
1200 (2) وسائل الشيعة 8/ 182 ح 10371 نقل از اقبال.
1201 (3) اللَّزْبَةِ: سختى.
1202 (4) وَ: خ.
1203 (5) وَلَا مَمْنُونٍ: خ.
1204 (1) وَ: خ.
1205 (2) وَلِحُقُوقِ: نسخه.
1206 (3) وَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ: خ ل.
1207 (1) عَلَيْهِمْ: خ ل.
1208 (2) مصباح المتهجّد: 669.
1209 (3) أربعة ايّام: 52 و تحفة الزائر مجلسى: 401.
1210 (4) كافى 1/ 492.
1211 (5) كشف الغمّه در ذكر وفات آن حضرت نقل از كتاب دلائل.
1212 (6) بحار الأنوار 49/ 140 ح 13 نقل از عيون اخبار الرضا عليه السلام.
1213 (1) اقبال 2/ 35 فصل 4 باب 3.
1214 (2) اقبال 2/ 48 فصل 7 باب 3 و ثواب الأعمال: 74.
1215 (3) الأعراف: 7/ 142.
1216 (4) اقبال 2/ 35 فصل 5 باب 3 از امام صادق عليه السلام.
1217 (5) وَ: خ.
1218 (1) وَ: خ.
1219 (2) وَ: خ.
1220 (3) مصباح المتهجّد: 672 و آخر آن چنين است: وَسَلَّمَ عَلَيْهِمْ تَسْلِيماً.
1221 (1) اقبال 2/ 46 فصل 6 باب 3.
1222 (2) وَفِى الصُّبْحِ: خ ل.
1223 (1) اقبال 2/ 47 فصل 6 باب 3.
1224 (2) مصباح المتهجّد: 671 از امام كاظم عليه السلام.
1225 (3) مصباح المتهجّد: 671.
1226 (4) اقبال 2/ 49 فصل 8 باب 3.
1227 (5) اقبال 2/ 49 فصل 9 باب 3.

1228 (6) مصباح المتهجّد: 671.
1229 (7) بحار الأنوار 46/ 217 از شهيد در كتاب دروس.
1230 (8) اقبال 2/ 49 فصل 10 باب 3 از امام صادق عليه السلام.
1231 (9) ذكرى الشيعه 1/ 198 فصل 3.
1232 (1) جمع: خ ل.
1233 (2) ارْتِياجٍ: نسخه.
1234 (3) طَلَلٍ: خ ل.
1235 (4) جَدَدِ الْأَرْضِ: زمين مستوى.
1236 (1) نَقْدِرَ: خ.
1237 (2) نُنْجِى: خ.
1238 (3) التحريم: 66/ 11.
1239 (4) الإسراء: 17/ 1.
1240 (5) الزخرف: 43/ 13 و 14.
1241 (1) از:« وباسمک» تا« صلّى اللَّه عليه وآله»: نسخه.
1242 (2) الأنبياء: 21/ 69.
1243 (1) الْكَرُوبِيِّينَ: به تخفيف راء.
1244 (1) مَحْبُوراً: مسرور.
1245 (1) اقبال 2/ 50 فصل 12 باب 3.
1246 (2) اقبال 2/ 56 فصل 12 باب 3.
1247 (1) اقبال 2/ 56 فصل 12 باب 3.
1248 (2) من لا يحضره الفقيه 2/ 11 ح 3182.
1249 (3) اقبال 2/ 69 فصل 20 باب 3.
1250 (4) ثواب الأعمال: 89 از امام صادق عليه السلام.
1251 (5) اقبال 2/ 67 فصل 19 باب 3 از امام صادق عليه السلام.
1252 (1) مصباح كفعمى: 661- 662.
1253 (2) وَالْفَضِيلَةَ: خ.
1254 (3) فِى يَوْمِ القِيَامَةِ: خ ل.
1255 (4) مصباح كفعمى: 423 فصل 38.
1256 (1) مصباح كفعمى: 662- 671.
1257 (2) مصباح المتهجّد: 689.
1258 (1) صحيفه كامله سجاديّة: 402، شماره 7 اوّل آن: الحمد للَّهِ ربّ العالمين ...
1259 (2) جمع طليعه يعنى پيشرو لشكر براى اطلاع.
1260 (3) أتى بِالْكِتابِ الْجامِعِ، وَبِشَرْعِ الإِسْلامِ النُّورِ السَّاطِعِ، ولِلْخَلِيقَةِ صانِعٌ، وَهُوَ الْمُسْتَعانُ عَلَى الْفَجائِعِ: نسخه.
1261 (4) وَرايِشُ كُلِّ قانِعٍ: أىمصلح أحوال كلّ راض بما قُسِمَ له.

1262 (5) وَ: خَ.
1263 (6) أَنَّ: نسخه.
1264 (7) لِرَيْبِ: حوادث.
1265 (1) بِی: نسخه.
1266 (2) رَأْفَةً مِنْکَ وَتَحَنُّناً عَلَیَّ: نسخه.
1267 (3) لَمْ تُشَهِّرْنِی بِخَلْقِی: خ ل.
1268 (4) الرَّحَائِمِ: نسخه.
1269 (5) مِرَّتِی: أی قُوَّتِی.
1270 (6) رَوَّعْتَنی: یعنی ألْهَمْتَنی.
1271 (7) فِطْرَتِکَ: خ.
1272 (8) حُرٍّ: خ ل.
1273 (9) بِنِعْمَةٍ: خ ل.
1274 (1) دَلَلْتَنِی عَلَی: خ.
1275 (2) إکْمَالاً: خ.
1276 (3) فَأَنَا: خ ل.
1277 (4) نَفَسِی: خ.
1278 (5) صِماخ: خ ل.
1279 (6) بُلُوغِ حَبائِلِ بارِعٍ: نسخه.
1280 (7) تامُورُ صَدْرِی: خون دل و جان.
1281 (8) وَجُمَلِ حَمائِلِ: نسخه.
1282 (1) سَالِفَةً وَآنِفَةً: خ.
1283 (2) النحل: 16/ 18.
1284 (3) طَاقَتِی: خ ل یعنی بندگی.
1285 (1) حَیّاً: خ.
1286 (2) بِی: خ.
1287 (1) وَانْکَشَفَتْ: خ.
1288 (2) وَمِیکَالَ: خ ل.
1289 (3) وَ: خ.
1290 (1) بِما رَحُبَتْ: خ.
1291 (2) لی: خ.
1292 (3) لَایَعْلَمُ مَا یَعْلَمُهُ إلّا هُوَ: نسخه.
1293 (4) وَیَا مُمْسِکَ: خ.
1294 (5) یَا بَدِیعاً لَا بَدْءَ لَکَ: خ.
1295 (1) یَخْذُلْنِی: نسخه.
1296 (1) واصِباً أَبَداً: أیدائماً أو خاصّاً.
1297 (2) لِی: خ.

1298 (3) أسْتَقِيلَکَ: خ ل.
1299 (4) عَلِمْتُ: خ ل.
1300 (1) الحَکِيمُ: خ ل.
1301 (2) تَتَغَمَّدُنِى: خ ل.
1302 (3) بَعْدَ الْفَقْرِ: خ.
1303 (4) رَفَدَنِى: أىأعانَنى.
1304 (1) تَابَ: به تاء منقوطتين و به ثاء مثلّثه نيز صحيح است، يعنى برگشت پس از آنکه رفته بود. منه.
1305 (1) تَنَصَّلَ: أىتَبَرَّءَ.
1306 (2) اللَّهُمَّ وَفِّقْنا: خ. وَاعْصِمْنَا: نسخه.
1307 (1) بلد الأمين: 251- 258 و زاد المعاد: 260- 280.
1308 (2) طَواءِ: گذشتن.
1309 (3) تَوَكَّلْتَ: خ ل.
1310 (1) اقبال چاپ قديم: 348- 350، و در چاپ جديد نيامده، و محقّق آن اشاره به وجود آن در بعض نسخ نموده است. 2/ 87، باب سوّم.
1311 (1) وسائل الشيعة 13/ 544 ح 18402 و كافى 4/ 465 ح 7 و تهذيب الأحكام 5/ 184 ح 615.
1312 (2) دعوات راوندى: 291 و عدّة الداعى: 215 و أصول الستّة عشر: 189 ح 155.
1313 (3) اقبال 2/ 187 فصل 22 باب 3.
1314 (4) اقبال 2/ 182- 184 فصل 22 باب 3 با اختلاف زيادى با دعاء عشراتى كه گذشت در ص 110 و بلد الأمين كفعمى: 24- 26.
1315 (5) مصباح المتهجّد: 699.
1316 (6) مصباح المتهجّد: 716.
1317 (1) من لا يحضره الفقيه 1/ 507 ح 1461 و 1462.
1318 مركز تحقيقات حج، مفاتيح الجنان، 1جلد، نشر مشعر - تهران.
1319 (2) من لا يحضره الفقيه 1/ 508 ح 1463 و 1465.
1320 (3) زاد المعاد: 320.
1321 (4) اقبال 2/ 233 فصل 8 باب 4.
1322 (5) كافى 4/ 516- 517 ح 1- 5.
1323 (6) بحار الأنوار 50/ 116 نقل از كافى.
1324 (7) اقبال 2/ 237 فصل 1 باب 5.
1325 (8) اقبال 2/ 282 فصل 15 باب 5 از امام صادق عليه السلام.
1326 (1) كافى 4/ 149 ح 3.
1327 (2) اقبال 2/ 268 فصل 9 باب 5.
1328 (3) اقبال 2/ 282 فصل 15 باب 5.

1329 (4) اقبال 2/ 259 فصل 5 باب 5.
1330 (5) اقبال 2/ 273 فصل 13 باب 5.
1331 (1) اقبال 2/ 275 فصل 14 باب 5 و اوّل آن: بسم اللَّه الرحمن الرحيم بسم اللّه خير الأسماء ...
1332 (1) اقبال 2/ 277 فصل 15 باب 5.
1333 (2) اقبال 2/ 283 فصل 15 باب 5 و زاد المعاد: 334.
1334 (3) زاد المعاد: 491.
1335 (1) جمع سائس است، يعنى مدبّرين امور.
1336 (2) يعنى كشاننده سفيدروى‌ها و دست‌ها و پاها از اثر عبادت.
1337 (1) أَقْرِرْ: خنك كن.
1338 (2) شَمْلَنا: تفرقه ما را.
1339 (3) اقبال 2/ 304 فصل 15 باب 5 و مقنعة مفيد: 205 باب 20.
1340 (4) اقبال 2/ 289 فصل 15 باب 5.
1341 (5) اقبال 2/ 261 فصل 6 باب 5 و زاد المعاد: 324.
1342 (1) بلد الأمين: 263.
1343 (2) بحار الأنوار 98/ 321 نقل از خط بعضى از افاضل كه از خط شهيد نقل كرده است.
1344 (3) اقبال 2/ 261 و 262 فصل 6 باب 5.
1345 (4) اقبال 2/ 259 فصل 5 باب 5.
1346 (1) مستدرک الوسائل 6/ 279 شماره 6843.
1347 (2) خلاصة الأذكار: 99 فصل 10.
1348 (3) زاد المعاد: 349.
1349 (4) المائدة: 5/ 55.
1350 (1) زاد المعاد: 351.
1351 (2) زاد المعاد: 351.
1352 (3) گذشت در ص 389.
1353 (1) در اصل: حَبِيْبٌ.
1354 (1) وَإِنِّى: خ.
1355 (2) ممّا: خ ل.
1356 (3) وَإِنِّى: خ.
1357 (1) مصباح المتهجّد: 759- 763.
1358 (1) مصباح المتهجّد: 764 و اقبال 2/ 354 فصل 5 باب 6.
1359 (2) زاد المعاد: 351- 352.
1360 (3) اقبال 2/ 377- 378 فصل 2 و 3 باب 7.
1361 (4) زاد المعاد: 368.
1362 (5) اقبال 2/ 380 باب 9.

1363 (1) امالی شیخ صدوق: م 27، ح 2.
1364 (2) اقبال 3/ 41 فصل 2 باب 1.
1365 (3) و اگر ممکن شود احیا بدارد این شب را به نماز و دعا و خواندن قرآن. منه.
1366 (4) اقبال 3/ 31 فصل 2 باب 1 اوّل آن: اللَّهُمَّ أَنتَ اللَّهُ لا إلهَ إلّاأَنتَ.
1367 (5) امالی صدوق: م 27، ح 5.
1368 (1) اقبال 3/ 43 فصل 3 باب 1.
1369 (2) مصباح المتهجّد: 771.
1370 (3) اقبال 3/ 44 فصل 4 باب 1 از امام صادق علیه السلام.
1371 (4) اقبال 3/ 44 فصل 5 باب 1.
1372 (1) کافی 4/ 147 ح 7 باب روزه عرفه و عاشورا از کتاب صیام.
1373 (2) اقبال 3/ 46- 48 فصل 7 باب 1.
1374 (3) اقبال 3/ 45 فصل 7 باب 1.
1375 (4) اقبال 3/ 50 فصل 8 باب 1 نقل از شیخ طوسی و شیخ مفید.
1376 (1) عَلَیْهِ السَّلامُ: خ ل. مراجعه شود به زاد المعاد: 372- 374.
1377 (2) بحار الأنوار 44/ 252 نقل از کتاب امالی.
1378 (3) اقبال 3/ 80 فصل 15 باب 1 از امام صادق علیه السلام.
1379 (4) مصباح المتهجّد: 783- 786 و زاد المعاد: 388- 393 و اوّل دعاء: اللَّهُمَّ عَذِّبِ الفَجَرَةَ ...
1380 (1) زاد المعاد: 372.
1381 (1) امالی شیخ صدوق: م 27، ح 1.
1382 (1) شفاء الصدور: 248- 262.
1383 (2) بُقْیا عَلَیَّ: یعنی ترحّم کن بر من.
1384 (1) وَ لِیِّ اللَّهِ: نسخه.
1385 (2) الْوِتْرُ الْمَوْتُورُ: کشته‌ای که خون کسان او ریخته شده.
1386 (3) الطَّاهِرِینَ: خ.
1387 (1) مصباح الزائر ابن طاووس: 345.
1388 (2) العدد القویّة: 315 در بیان روز بیست و پنجم.
1389 (1) وَ: خ.
1390 (2) خلاصة الأذکار: 96 فصل 10.
1391 (3) اقبال 3/ 96 فصل 1 باب 3 اوّل آن: اللَّهُمَّ أَنتَ اللَّه العلیم.
1392 (4) تاریخ طبری 5/ 10.
1393 (5) مصباح کفعمی: 510، فصل 42.
1394 (6) مصباح المتهجّد: 787.
1395 (1) اقبال 3/ 97 فصل 2 باب 3.

1396 (2) مصباح كفعمى: 510، فصل 42 و مصباح المتهجّد: 790.
1397 (3) مقنعه مفيد: 476.
1398 (4) مصباح المتهجّد: 787.
1399 (5) ارشاد مفيد 1/ 189 و بحار الأنوار 22/ 503 نقل از كشف الغمّه.
1400 (1) مستدرک حاكم 1/ 382.
1401 (2) مسكّن الفُؤاد شهيد ثانى چاپ شده ضمن مصنّفات اربعه: 95 و در آن: ماذا على من شمّ ...
1402 (3) أَطْباق: خ ل.
1403 (4) در مصدر: جماليا.
1404 (5) ردا، يعنى چادر.
1405 (6) شجن: غم و اندوه.
1406 (7) در النظيم: 198.
1407 (1) إعلام الورى: 328 و الكامل فى التاريخ 6/ 351.
1408 (2) ارشاد مفيد 2/ 271.
1409 (1) زاد المعاد: 403 و آيه در سوره بقره: 2/ 207.
1410 (2) زاد المعاد: 404.
1411 (3) اقبال 3/ 111 فصل 2 باب 4 اوّل آن: اللّهمّ لا إله إلّاأنتَ.
1412 (4) مصباح المتهجّد: 791 و مصباح كفعمى: 510، فصل 42 و زاد المعاد: 404.
1413 (5) زاد المعاد: 404 و ارشاد مفيد 2/ 336 و تاريخ مواليد الائمّه ابن خشّاب: 42.
1414 (6) بَقْر: يعنى شكافتن.
1415 (7) زاد المعاد: 411.
1416 (1) اقبال 3/ 114 فصل 3 باب 4.
1417 (2) كافى 1/ 439 و مروج الذهب 2/ 274.
1418 (3) اقبال 3/ 116 فصل 6 باب 4.
1419 (4) مصباح المتهجّد: 791.
1420 (5) مصباح المتهجّد: 791.
1421 (6) أخبار الدُول و آثار الأُول 2/ 14.
1422 (7) اقبال 3/ 118 فصل 9 باب 4.
1423 (8) اقبال 3/ 122 فصل 11 باب 4.
1424 (1) إعلام الورى: 266.
1425 (2) زاد المعاد: 413.
1426 (3) زاد المعاد: 413.
1427 (4) زاد المعاد: 413.

1428 (5) زاد المعاد: 432.
1429 (6) اقبال 3/ 122 فصل 11 باب 4.
1430 (7) اقبال 3/ 142 فصل 14 باب 4.
1431 (1) اقبال 3/ 145 و 151 و 157 فصل از باب‌های 5 و 6 و 7.
1432 (2) اقبال 3/ 149 فصل 3 باب 5 نقل از کتاب حدائق الرياض شيخ مفيد.
1433 (3) زاد المعاد: 455.
1434 (4) زاد المعاد: 455 از شيخ مفيد و طوسى.
1435 (1) اقبال 3/ 160 فصل 2 باب 7 و زاد المعاد: 456.
1436 (2) اقبال 3/ 161 فصل 3 باب 7.
1437 (1) اقبال 3/ 166 فصل 6 باب 7.
1438 (2) مصباح المتهجّد: 793.
1439 (3) زاد المعاد: 457.
1440 (4) مسارّ الشيعة: 54.
1441 (1) بحار الأنوار 92/ 231 ح 13 و 257 ح 50.
1442 (2) بحار الأنوار 97/ 133 از امام صادق عليه السلام.
1443 (3) بحار الأنوار 97/ 133 از امام صادق عليه السلام.
1444 (4) هود: 11/ 6.
1445 (1) يونس: 10/ 107.
1446 (2) بحار الأنوار 97/ 133 از امام جواد عليه السلام.
1447 (1) و در غير كتب مشهوره روايت كرده‌اند كه: در وقت تحويل بخوانند، و بعضى 366 مرتبه گفته‌اند. يا مُحَوّلَ الحَوْلِ وَالأَحْوالِ حَوِّلْ حالَنا إِلى أَحْسَنِ الحالِ. و به روايت ديگر: يا مُقَلِّبَ القُلُوبِ وَالأَبْصارِ يا مُدَبِّرَ اللَيلِ وَالنَّهارِ، يا مُحَوِّلَ، إلى آخره كذا فى زاد المعاد/ 531. منه.
1448 (2) الشورى: 42/ 50.
1449 (1) الأنفال: 8/ 11.
1450 (1) زاد المعاد: 532- 535.
1451 (1) از بعضى روايات نقل شده كه بيست و يكم سفر كردن خوب است، و در روز هشتم و بيست و سيّم خوب نيست.(منه).
1452 (2) مصباح الزائر ابن طاووس: 26- 27، فصل 1.
1453 (3) محاسن برقى 2/ 86 ح 1226 و 1227 و مصباح الزائر ابن طاووس: 27.
1454 (1) اجْمَعْنا: خ ل.
1455 (2) وَعْثَاءِ: مشقّت و سختى.
1456 (3) اللَّهُمَّ: خ.
1457 (4) در مصباح الزائر: ده مرتبه.

1458 (1) قصص: 28/ 22- 28.
1459 (2) مصباح الزائر: 28- 33.
1460 (3) مصباح الزائر: 34.
1461 (1) أمان الأخطار: 48، فصل 3.
1462 (2) من لا يحضره الفقيه 2/ 177 باب 72.
1463 (3) من لا يحضره الفقيه 2/ 274 باب 74 ح 2421.
1464 (4) مصباح الزائر: 38.
1465 (1) كافى 4/ 285 ح 2.
1466 (2) من لا يحضره الفقيه 2/ 280 باب 81 از پيامبر اكرم صلى اللّه عليه و آله.
1467 (3) من لا يحضره الفقيه 2/ 293 ح 2497 از پيامبر اكرم صلى اللّه عليه و آله.
1468 (4) عيون أخبار الرضا عليه السلام 2/ 156 باب 40 ح 13 از امام صادق عليه السلام.
1469 (5) مكارم الأخلاق 1/ 563 ح 1866.
1470 (6) كافى 4/ 286- 287.
1471 (7) بحار الأنوار 62/ 326 نقل از رسالة الذهبيّه در طب كه حضرت امام رضا عليه السلام براى مأمون فرستاده.
1472 (1) مكارم الأخلاق 1/ 536 ح 1864.
1473 (2) من لا يحضره الفقيه 2/ 184 باب 84.
1474 (3) وسائل الشيعة 4/ 40.
1475 (4) عروة الوثقى: مسئله 15، احكام نماز مسافر.
1476 (1) أمان سيّد ابن طاووس: 34.
1477 (2) مقنعه مفيد: 494.
1478 (3) مقنعه: 494.
1479 (4) مصباح الزائر: 197.
1480 (5) مصباح الزائر: 197.
1481 (6) مصباح الزائر: 140.
1482 (7) مصباح الزائر: 197.
1483 (8) دروس شهيد 2/ 23.
1484 (1) و نيز شايسته است متمثّل شود به اين اشعار:
هَا عَبْدُكَ وَاقفٌ ذَلِيْلٌبِالْبَابِ يَمُدُّ كَفَّ سَائِلٍ
قَدْ عَزَّ عَلىَّ سُوءُ حَالِىما يَفْعَلُ مَا فَعَلْتُ عَاقِلٌ
يَا أَكْرَمَ مَنْ رَجاهُ رَاجٍعَنْ بَابِكَ لَايُرَدُّ سَائِلٌ
و هم بگويد:
شاها چه ترا سگى ببايدگر من بُوَم آن سگ تو شايد

هستم سگکی ز حبس جسته‌بر شاخ گل هوات بسته
خود را بخودی کشیده از جُل‌پیش تو کشیده از سر ذُل
افکن نظری براین سگ‌خویش‌سنگم مزن و مرانم از پیش
(منه)
1485 (2) البداية والنهاية ابن كثير 13/ 181 در وقايع سال 643.
1486 (1) بحار الأنوار 48/ 85 ح 105 نقل از عيون المعجزات شيخ حسين بن عبدالوهّاب: 103.
1487 (2) دروس 2/ 25.
1488 (3) دروس 2/ 23.
1489 (4) يعنى غلط است.
1490 (5) دروس 2/ 23.
1491 (1) دروس 2/ 23.
1492 (2) بحار الأنوار 24/ 396 نقل از بصائر الدرجات.
1493 (3) كافى 3/ 476.
1494 (4) دروس 2/ 23.
1495 (5) بحار الأنوار 100/ 134.
1496 (1) الدرّة النجفيّة: 100.
1497 (2) دروس 2/ 23.
1498 (3) دروس 2/ 25.
1499 (4) دروس 2/ 23.
1500 (5) نور: 24/ 36.
1501 (1) دروس 2/ 24.
1502 (2) دروس 2/ 24.
1503 (3) دروس 2/ 24.
1504 (4) دروس 2/ 24.
1505 (5) دروس 2/ 24 و 25.
1506 (1) محاسن برقى 1/ 204 ح 356.
1507 (2) من لا يحضره الفقيه 3/ 390 ح 4374.
1508 مركز تحقيقات حج، مفاتيح الجنان، 1جلد، نشر مشعر - تهران.
1509 (1) أحزاب: 33/ 53.
1510 (2) الْمُفْتَرَضَ: خ ل.
1511 (1) أَهْلٌ لَهُ: خ ل.
1512 (2) بلد الأمين: 276.
1513 (1) بحار الأنوار 102/ 115.
1514 (1) دروس 2/ 5.

1515 (2) عيون اخبار الرضا عليه السلام 2/ 292 باب 66 ح 28 و باب 221 ح 1.
1516 (3) خصال صدوق 2/ 616 باب 400 ح 10.
1517 (1) نساء: 4/ 80.
1518 (2) فتح: 48/ 10.
1519 (3) امالى صدوق: م 70، ح 7.
1520 (4) قرب الإسناد حميرى: 65، ح 205.
1521 (5) كامل الزيارات: 547 شماره 838، باب 108، ح 10.
1522 (6) تهذيب الأحكام 6/ 9 باب 3 ح 11.
1523 (7) بحار الأنوار 28/ 39 باب 2 ح 1 نقل از امالى صدوق: م 24، ضمن ح 2.
1524 (8) مقنعه: 474، باب 20.
1525 (9) تهذيب الأحكام 6/ 78 باب 26 ح 2.
1526 (1) كامل: 239، باب 44، ح 2.
1527 (2) مصباح الزائر ابن طاووس: 45، فصل 3.
1528 (3) أَشْهَدُ: خ.
1529 (1) نساء: 4/ 64.
1530 (2) مصباح المتهجّد: 709 و من لا يحضره الفقيه 2/ 566.
1531 (1) احزاب: 33/ 56.
1532 (2) كامل الزيارات: 53، باب 3، ح 4.
1533 (3) مصباح المتهجّد: 710.
1534 (4) اللَّهُ: خ.
1535 (5) وَ: خ.
1536 (6) وَأَتَانَا: نسخه.
1537 (1) از« صلّى اللَّه» بعد از« فَقَدْ سَرَّ رَسُولَ اللَّهِ» تا اين جا: خ.
1538 (1) بَيْنَ جَنْبَيْهِ كَما قَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: نسخه.
1539 (2) مصباح المتهجّد: 711.
1540 (3) المَغْصُوبِ حَقُّها ... المَمْنُوعِ إِرْثُها ... المَكْسُورِ ضِلْعُها: خ.
1541 (1) والتَّحِيَّةِ: خ ل.
1542 (2) وَحَبِيبَهُ: خ ل.
1543 (3) وَقَرِينَهُ: خ ل.
1544 (4) اقبال 3/ 164 باب 7 فصل 6 با اضافات كمى در وسط زيارت.
1545 (5) تهذيب الأحكام 6/ 9 باب 3 آخر ح 10.
1546 (6) بحار الأنوار 100/ 194 ح 10 نقل از مصباح الانوار.
1547 (1) السَّلامُ عَلَيْكَ يَا نَذِيرُ: نسخه.
1548 (2) وَ: خ.

1549 (1) مَا جَزَی: نسخه.
1550 (1) فَلَقَدْ: خ ل.
1551 (2) مَا مُثِّلَ مِنْ وَحْیِکَ: نسخه.
1552 (3) مِنْ مُوالَاتِهِمْ: خ ل.
1553 (4) نساء: 4/ 64.
1554 (5) وَ: خ.
1555 (1) مُقِرٌّ: خ ل.
1556 (1) الْیَوْمِ: خ ل.
1557 (1) زاد المعاد: 413- 424، باب 4، فصل 12 و مزار شهید اوّل: 49، فصل 1.
1558 (2) المُستَخْزَنُونَ: خ ل.
1559 (1) مصباح المتهجّد: 288 و جمال الأسبوع: 231، فصل 26.
1560 (2) تهذیب الأحکام 6/ 7 باب 3 ح 4.
1561 (3) امالی طوسی: م 37، ح 16.
1562 (4) تهذیب الأحکام 6/ 3 باب 2 ح 1.
1563 (5) و بیاید در زیارت حضرت امیر المؤمنین علیه السلام در اذن دخول رواق مطهّرش زیارت مختصری از حضرت پیغمبر صلی اللّه علیه و آله.(منه).
1564 (1) احزاب: 33/ 56.
1565 (2) حِباء: عطا.
1566 (3) جمع خزیان، یعنی خوار.
1567 (4) روضه کافی: 175 ضمن خطبه آن حضرت شماره 194.
1568 (1) مزار کبیر مشهدی: 88.
1569 (2) در کامل الزیارات: أَهْلَ الِبرِ وَالتَّقْوی.
1570 (1) وَاسْتَکانَ: یعنی تضرّع و زاری نمود.
1571 (2) کامل الزیارات ابن قولویه: 118، باب 15.
1572 (3) تهذیب الأحکام 6/ 80 باب 27 و 28 و مصباح الزائر ابن طاووس: 376، فصل 11.
1573 (4) بحار الأنوار 100/ 207.
1574 (1) زاد المعاد: 476.
1575 (1) دیوان ازریّه شیخ ازری: 30.
1576 (1) السَّلامُ عَلَیْکَ یَا ابْنَ خَیْرِ الْوَری تا این جا: نسخه.
1577 (2) محمّد: خ.
1578 (1) وَ: خ.
1579 (2) مصباح الزائر: 56.
1580 (3) المَرضِیَّة: خ ل.

1581 (1) مُؤْثِرَةً هَواهُ: خ.
1582 (2) مصباح الزائر: 58 و مزار كبير مشهدى: 92، باب 8.
1583 (1) در مصدر: لرسول اللّه صلّى اللّه عليه وآله.
1584 (2) مُتَقَرِّباً إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ بِزِيارَتِکَ، وَ: نسخه.
1585 (3) أَبْتَغِى بِذلِکَ: خ ل.
1586 (4) وَسَخَطِکَ وَمَقْتِکَ: خ.
1587 (1) در مصباح الزائر: قَضاءِ حَوائِجِى.
1588 (2) وَجَزاؤُهُ سُوءُ فِعْلِهِ: خ ل.
1589 (3) مزار كبير: 94 و مصباح الزائر: 60.
1590 (1) مستدرک الوسائل 10/ 198 نقل از شيخ فخر الدين در رساله نيّت.
1591 (2) بيت الأحزان: 141 و كفاية الأثر خزّاز قمّى: 198.
1592 (3) الفصول المختاره شيخ مفيد: 131.
1593 (1) در مصباح الزائر است: سَلامٌ عَلَيْكُمْ بِما صَبَرْتُمْ فَنِعْم عُقْبَى الدارِ، سه مرتبه.
1594 (2) قَدْ: خ.
1595 (3) مزار كبير: 97 و مصباح الزائر: 62.
1596 (1) بحار الانوار 100/ 222 نقل از مزار كبير: 98.
1597 (2) بحار الأنوار 100/ 224 نقل از مزار كبير: 101 و مصباح الزائر: 64.
1598 (1) مزار كبير: 108، باب 13 و مصباح الزائر: 65.
1599 (2) كافى 4/ 563.
1600 (3) قواعد و فوائد شهيد: 124، قاعده 189.
1601 (4) بحار الأنوار 97/ 182 نقل از كامل الزيارات: 12.
1602 (5) تهذيب الأحكام 6/ 19 باب 5 ح 23.
1603 (1) بحار الأنوار 100/ 135 نقل از شهيد در دروس.
1604 (2) مستدرک الوسائل 10/ 207 ح 11868.
1605 (3) مستدرک الوسائل 10/ 202 باب 12.
1606 (4) اشعار از دعبل، و بقيّه آن در مسند امام رضا عليه السلام: 189 تاليف آقاى عطاردى موجود است.
1607 (1) امالى طوسى: م 8، ح 22 و ترتيب الامالى 6/ 38 ح 2680.
1608 (2) امالى طوسى: م 8، ح 23 و ترتيب الامالى 6/ 38 ح 2681.
1609 (1) فرحة الغرى: 75، باب 6.
1610 (2) فرحة الغرى: 76، باب 6.
1611 (3) فرحة الغرى: 91، باب 6.
1612 (4) فرحة الغرى: 141.

1613 (1) ثويّه: محلّى نزديک کوفه مى‌باشد.
1614 (2) ارشاد 1/ 26.
1615 (3) مجمع الآداب ابن فوطى 4/ 567 شماره 4468.
1616 (1) ترتيب القاموس 3/ 339 مادّه« عود».
1617 (2) دار السلام 1/ 223.
1618 (1) تَوَجَّهْتُ: خ ل.
1619 (1) ثَوابَ: خ.
1620 (2) مزار شهيد: 67 و مصباح الزائر: 118.
1621 (1) ديوان ازريّه شيخ ازرى: 86.
1622 (2) أعراف: 7/ 43.
1623 (1) شيخ كفعمى از جمله زيارات حضرت رسول صلى الله عليه و آله شمرده اين زيارت مختصر را تا: السلام على أبى القاسم محمّد ورحمة اللَّه وبركاته. منه.
1624 (2) الْمُقَرَّبِينَ: خ ل.
1625 (1) وازَرُوا: كمک كردند.
1626 (1) مُحْتَسِباً: عمل كننده براى خدا.
1627 (1) صَرِيعَ الدَّمْعَةِ السَّاكِبَةِ: كشته شده اشک جارى.
1628 (2) الرَّاتِبَةِ: ثابتة.
1629 (3) يَعْسُوبِ: رئيس.
1630 (4) الدَّامِغَةِ: هلاک كننده.
1631 (1) قَاصِمِ: شكننده.
1632 (2) مُرْغِمِ: ذليل كننده.
1633 (3) سَلامُ اللَّهِ عَلَيْكَ: خ ل.
1634 (4) وَصَلَّى اللَّهُ عَلَيْكَ: خ.
1635 (1) لا تَجُوزُ: خ ل.
1636 (1) كَما: خ ل.
1637 (2) وَنَعْمائِنا وَكَرامَتِنَا: نسخه.
1638 (3) اللَّهُمَّ لَاتَجْعَلْهُ: خ ل.
1639 (1) وَالْمَغْفِرَةِ: خ ل.
1640 (2) مزار شهيد: 70- 91 و مصباح الزائر: 120- 130.
1641 (1) قَدْ: خ.
1642 (2) وَ: خ.
1643 (3) مستدرک الوسائل 10/ 226 شماره 1905 نقل از مزار كبير مشهدى: 517.
1644 (4) مزار كبير: 517.
1645 (1) مزار شهيد اوّل: 69.

1646 (2) السَّلامُ عَلَيْکَ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ: نسخه. اگر اين زيارت براى غير حضرت اميرالمؤمنين خوانده شود، السلام عليک يا اميرالمؤمنين آن گفته نمى‌شود.
1647 (3) از« شاكرةً» تا« آلائِکَ»: نسخه.
1648 (1) مَبْذُولَةٌ: نسخه.
1649 (2) مَوْجُودَةٌ: نسخه.
1650 (3) لَدَيْکَ: خ.
1651 (4) مزار شهيد: 149- 151.
1652 (5) كامل الزيارات: 94.
1653 (1) مصباح المتهجّد: 739.
1654 (2) مصباح المتهجّد: 739.
1655 (1) فرحة الغرى: 94- 96.
1656 (1) وَ: خ.
1657 (2) مستدرک الوسائل 10/ 222 ح 11900.
1658 (1) انبياء: 21/ 28.
1659 (2) كافى 4/ 569.
1660 (1) دَجَا اللَّيْلُ وَغَسَقَ: شب تاريک شد.
1661 (2) ذَرَّ شارِقٌ: وقتى كه آفتاب طلوع كرد.
1662 (3) مِراس: به كسر، سختى و شدّت.
1663 (1) وَ نِقْمَتَهُ الدَّامِغَةَ: نسخه.
1664 (2) الزاهِرات: خ ل.
1665 (1) زخرف: 43/ 4.
1666 (2) رَسُولِ اللَّهِ: خ ل.
1667 (1) لِحُجَّتِهِ: خ ل.
1668 (2) النُّورَ الْعاقِبَ: يعنى نورى كه بعداز پيامبر اكرم صلى الله عليه و آله آمد.
1669 (1) مزار كبير: 214- 225.
1670 (1) وَجَمِيعِ الشُّهَداءِ وَالصِّدِّيقِينَ: نسخه.
1671 (1) در مصدر: بَعْدَ أَنْ تَوارَثْ.
1672 (2) زخرف: 43/ 4.
1673 (1) وَ: خ.
1674 (2) وَ: خ.
1675 (3) اللَّهِ: خ.
1676 (4) وَحَبِيسِ الظَّالِمِينَ: خ.
1677 (1) مصباح الزائر: 146- 148.
1678 (2) كُنْتُ: ظ.

1679 (1) فرحة الغری: 46- 47.
1680 مرکز تحقیقات حج، مفاتیح الجنان، 1جلد، نشر مشعر - تهران.
1681 (1) مقنعه مفید: 486.
1682 (1) تهذیب الأحکام 6/ 30 با اختلاف در بعض الفاظ.
1683 (2) مصباح الزائر: 153، فصل 7.
1684 (3) مزار شهید: 108 و بحار الأنوار 100/ 359 نقل از شیخ مفید.
1685 (1) فِی اللَّهِ: خ.
1686 (2) مُجْمِحُونَ: خ ل. به تقدیم حاء مهمله بر معجمه، یعنی کفّ کننده از کار.
1687 (1) توبه: 9/ 111- 112.
1688 (2) عَادِلٌ: خ ل.
1689 (3) انعام: 6/ 153.
1690 (1) عاصِیکَ: خ ل.
1691 (2) ناکِلًا: ذلیل و ضعیف.
1692 (3) لَاتَحْفِلُ: باک نداشتی.
1693 (1) کلمه‌ای است که در مقام ترسانیدن استعمال می‌شود، می‌گویند: أولی لک، یعنی شرّ و هلاکت نزدیک است به تو.
1694 (2) لَاشَرِهْتَ: حرص نزدی.
1695 (3) طه: 20/ 82.
1696 (1) قُدْماً: اقدام در امر بدون برگشت از آن.
1697 (2) زمر: 39/ 9.
1698 (3) نساء: 4/ 95- 96.
1699 (1) توبه: 9/ 19- 22.
1700 (2) دَحْضاً: باطل شدن.
1701 (3) مائده: 5/ 67.
1702 (4) الْهَجِیرِ: وسط روز.
1703 (1) مائده: 5/ 54- 56.
1704 (2) آل عمران: 3/ 53.
1705 (3) آل عمران: 3/ 8.
1706 (4) شعراء: 26/ 227.
1707 (5) حشر: 59/ 9.
1708 (6) سجده: 32/ 18- 19.
1709 (1) احزاب: 33/ 10- 13.
1710 (2) احزاب: 33/ 22.
1711 (3) احزاب: 33/ 25.

1712 (4) تَذُودُ بُهَمَ: دور می‌کردی دلاوران. جمع بُهْمَه- به ضمّ باء و سکون هاء- یعنی شجاع، و شاید از این احتمال مرحوم مجلسی‌غفلت نموده.
محقّق گوید: به بحار الأنوار 100/ 369 مراجعه شود.
1713 (5) توبه: 9/ 25- 26.
1714 (1) توبه: 9/ 27.
1715 (2) احزاب: 33/ 15.
1716 (3) لَاجَرِيحَةً: خ ل.
1717 (4) وَاللَّهِ: خ.
1718 (1) توبه: 9/ 119.
1719 (2) غَمَطَ: کوچک و خوار شمرد.
1720 (1) معارج: 70/ 19- 22.
1721 (2) صافّات: 37/ 102.
1722 (3) بقره: 2/ 207.
1723 (1) طه: 20/ 90- 91.
1724 (2) تَقْرِيظِ: نيک افزودن در ستايش.(منه).
1725 (3) احزاب: 33/ 23.
1726 (1) وَآلِ مُحَمَّدٍ: خ ل.
1727 (2) مزار شهيد: 109- 130 و بحار الأنوار 100/ 359- 368 ح 6.
1728 (1) اقبال 2/ 306 فصل 6 باب 5.
1729 (2) تحفة الزائر: 69 اوّل زيارت دوّم: الحمد للَّه‌الّذى أكرمنى بمعرفته، و در ص 73 اوّل زيارت سوّم: السلام عليك يا ولىّ اللَّه ...
1730 (1) لَظى: دوزخ.
1731 (2) وَكَهْفَ: خ ل.
1732 (1) السَّلامُ عَلَيْكَ يَا سَيِّدَ الْوَصِيِّينَ: نسخه. سَيِّدَ الْمُؤْمِنِينَ: خ ل.
1733 (1) الْمرْضِيَّةِ ابْنَةِ الأَطْهارَ: خ.
1734 (2) أَ تَّكَ: نسخه.
1735 (3) وَحُجَّتَهُ: خ.
1736 (1) مزار شهيد: 131- 137 و اقبال 3/ 130 فصل 12 باب 4.
1737 (2) مزار كبير مشهدى: 205.
1738 (1) زاد المعاد: 424.
1739 (2) مزار كبير: 38، ح 13.
1740 (3) مزار كبير: 37، ضمن ح 12.
1741 (1) ديوان ازريّه شيخ ازرى: 85.
1742 (2) مزار كبير: 203.
1743 (3) تحفة الزائر: 83.

1744 (1) قَوَيْتَ: خ ل.
1745 (2) وَ: خ.
1746 (3) هُدِیَ: خ ل.
1747 (1) خِصْباً: بَرَکَت.
1748 (2) ذَلِیلًا: خ ل. و در مزار و مصباح: ضعیفاً ذلیلًا.
1749 (3) وَجَزْمٌ: خ ل.
1750 (4) بِکَ: خ.
1751 (5) بِکَ: خ.
1752 (1) وَالنَّصِیحَة: خ.
1753 (2) أَنَّکَ جَنْب اللَّهِ وَبابُهُ، وَأَ نَّکَ حَبِیبُ اللَّهِ: خ ل.
1754 (1) یونس: 10/ 2.
1755 (2) مصباح الزائر: 176 و مزار: 138- 145.
1756 (1) کنز الدقائق 14/ 340.
1757 (2) کامل الزیارات: 74، ح 8، باب 8.
1758 (3) کامل الزیارات: 70، ح 2، باب 8.
1759 (4) کامل الزیارات: 72 و 73، ح 5 و 7.

1760 (5) بحار الأنوار 100/ 390 ضمن ح 4 نقل از امالى صدوق: م 40، ح 8.
1761 (6) مزار كبير: 123، ح 2، باب 4.
1762 (7) بحار الأنوار 100/ 394 ضمن ح 28 نقل از مزار كبير.
1763 (8) كامل الزيارات: 71، ح 3 و 4، باب 8.
1764 (1) مزار كبير: 123، ح 2، باب 4.
1765 (2) كافى 3/ 490.
1766 (3) كامل الزيارات: 71، ح 3، باب 8 از امام باقر عليه السلام.
1767 (4) به بحار الأنوار 100/ 404 ح 59 مراجعه شود.
1768 (1) در مصباح الزائر: عَلَى مَولانا أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ.
1769 (2) وَبُنْيانِ: نسخه.
1770 (1) حَبِيبِ اللَّهِ: خ.
1771 (2) وَالصَّادِقِينَ: خ ل.
1772 (3) وَالصَّدِّيقِينَ: خ ل.
1773 (1) اخِذَتْ بَيْعَتُهُ: نسخه.
1774 (2) قِسْم: به كسر، يعنى بهره و نصيب.
1775 (3) در مصباح الزائر: حُكَماءُ اللَّهِ فِى أَرْضِهِ.
1776 (4) مصباح الزائر: 77- 79.
1777 (5) نحل: 16/ 90.
1778 (1) بحار الأنوار 40/ 242 ح 20 نقل از خرائج.
1779 (2) وَمُعْتَمدِى: خ ل.
1780 (1) مصباح الزائر: 79.
1781 (2) وَسَأَلْتُكَ ما زكى: خ ل. يعنى افزونى پيوسته.
1782 (3) جائِحَة: سختى.
1783 (4) مصباح الزائر: 80.
1784 (5) بحار الأنوار 100/ 412 نقل از بعضى مؤلفات قدماء اصحاب.
1785 (6) مصباح الزائر: 80.
1786 (1) لَامَنّاً بِهِ عَلَيْكَ: خ ل.
1787 (2) إِلَيْكَ: خ.
1788 (3) مِنْ: ظ.
1789 (1) مصباح الزائر: 80- 83.
1790 (2) صحيفه سجاديّه: 67، دعاء 24.
1791 (1) كافى 3/ 493 ح 4 و 5 و 6 و 8.
1792 (2) كافى 3/ 493 ضمن ح 6.
1793 (1) كافى 3/ 493 ضمن ح 7.
1794 (2) مصباح الزائر: 83.

1795 (1) مزار كبير مشهدى: 167.
1796 (1) مصباح الزائر: 84.
1797 (2) مِنَ: ظ.
1798 (1) خَافِضٌ: خ ل.
1799 (2) مزار كبير مشهدى: 164- 165 و مزار شهيد: 253- 254.
1800 (3) مزار كبير مشهدى: 168.
1801 (1) مصباح الزائر: 85.
1802 (2) لَاقَادِراً: خ.
1803 (1) وَآلِ مُحَمَّدٍ: خ ل.
1804 (2) مصباح الزائر: 85- 86.
1805 (3) وَ: خ.
1806 (4) مِنْهُ: خ ل.
1807 (1) مصباح الزائر: 86- 87.
1808 (1) مصباح الزائر: 87.
1809 (2) شعراء: 26/ 88- 89.
1810 (3) فرقان: 25/ 27.
1811 (4) الرحمن: 55/ 41.
1812 (5) لقمان: 31/ 33.
1813 (6) غافر: 40/ 52.
1814 (7) انفطار: 82/ 19.
1815 (1) عبس: 80/ 34- 37.
1816 (2) معارج: 70/ 11- 16.
1817 (1) مصباح الزائر: 88- 90.
1818 (2) مصباح الزائر: 91.
1819 (1) يَا شَاهِدُ .. وَيَا غَالِبُ .. وَيَا قَرِيبُ: خ.
1820 (2) مصباح الزائر: 98.
1821 (3) مصباح الزائر: 99.
1822 (4) در مصباح الزائر چاپ سنه 1417 تحقيق مؤسّسه آل البيت سوره قدر را بعد از سوره سبّح اسم ذكر نموده، شايد نسخه مصباح كه در دست مرحوم قمى بوده غير از اين نسخه بوده است.
1823 (1) وَسَلَامُهُ: خ ل.
1824 (2) بِهِ: خ ل.
1825 (1) اَللَّهُ: خ.
1826 (2) وَإِيَّاكَ: خ ل.
1827 (3) مصباح الزائر: 104.
1828 (1) مزار كبير مشهدى: 134، ح 7، باب 5.

1829 (1) تهذيب الأحكام 6/ 38 ح 21 باب 10.
1830 (1) عمدة الزائر سيد حيدر حسينى كاظمينى: 126- 127.
1831 (1) أَحْيِنِى إِذا كانت: خ ل.
1832 (2) وَتَوَفَّنِى: خ ل.
1833 (1) عَلَىَّ: خ ل.
1834 (2) إِلَيْکَ: خ.
1835 (3) مصباح الزائر: 105- 106.
1836 (4) يا حَىُّ: خ ل.
1837 (5) عمدة الزائر كاظمى: 131.
1838 (6) مَنْ هُوَ: خ.
1839 (7) يا كافِياً: خ ل.
1840 (8) مصباح الزائر: 106.
1841 (1) مصباح الزائر: 435.
1842 (1) المَوْقِفِ: خ ل.
1843 (2) مصباح الزائر: 107- 108.
1844 (3) رجال كشّى 1/ 284 شماره 119 شرح حال زيد بن صوحان.
1845 (4) بحار الأنوار 34/ 308 نقل از نهج البلاغه.
1846 (5) بحار الأنوار 23/ 211 ضمن ح 19 نقل از كنز الفوائد كراجكى.
1847 (1) بحار الأنوار 42/ 295 و 296.
1848 (2) اقبال 2/ 212 فصل 23 باب 8.
1849 (1) مصباح الزائر: 193- 195 و كامل الزيارات: 228، ح 2، باب 40 و كافى 4/ 582 ح 11.
1850 (1) بحفظک: خ.
1851 (2) مزار كبير: 417.
1852 (3) كافى 4/ 587 ح 2 باب نوادر.
1853 (4) كامل الزيارات: 248، ح 1 و 3، باب 47.
1854 (5) كامل الزيارات: 250، ح 4، باب 47.
1855 (1) كافى 1/ 466 ح 9.
1856 (1) مراجعه شود به كتاب كشف اليقين علّامه حلّى: 423- 434، بحث 26 نقل از ثعلبى.
1857 (2) كامل الزيارات: 255، ح 4، باب 49.
1858 (3) كافى 8/ 102 ح 73.
1859 (1) كامل الزيارات: 250- 251، باب 48، ح 1.
1860 (2) بحار الأنوار 101/ 175.
1861 (1) كامل الزيارات: 342، ح 1، باب 75.
1862 (2) كامل الزيارات: 349، ح 10، باب 76.

1863 (3) كامل الزيارات: 345، ح 7، باب 75.
1864 (4) كامل الزيارات: 346، ح 8، باب 75.
1865 (5) مصباح الزائر: 197.
1866 (6) كامل الزيارات: 367، ح 3، باب 79.
1867 (1) كامل الزيارات: 375، ح 5، باب 79.
1868 (1) كامل الزيارات: 384، ح 15، باب 79.
1869 (2) كامل الزيارات: 435، ضمن ح 5، باب 83.
1870 (3) مصباح الزائر: 212.
1871 (4) كامل الزيارات: 434، ح 3، باب 83.
1872 (1) كامل الزيارات: 417، باب 79.
1873 مركز تحقيقات حج، مفاتيح الجنان، 1جلد، نشر مشعر - تهران.
1874 (2) كامل الزيارات: 433، ح 1، باب 83.
1875 (3) و بدان كه در ملحقات اين كتاب دعايى ذكر مى‌شود(ص 793) كه جامع‌ترين دعاها است كه در روضات ائمّه عليهم السلام خوانده‌مى‌شود، از خواندن آن غفلت نكنيد.(منه).
1876 (4) مكانى: خ ل.
1877 (1) بِسُؤْلى: خ ل.
1878 (2) مصباح الزائر: 204.
1879 (3) أَحَدٍ مِنْ: خ.
1880 (4) الرَّضِيِّ الْمَرْضِيِّ التَّقِيِّ: خ.
1881 (1) از« الزَّاهِدِ» تا« الْهُدَى»: نسخه.
1882 (1) كَثِيرَةً: خ.
1883 (2) مصباح الزائر: 248.
1884 (1) مصباح المتهجّد: 279 در اعمال هفته.
1885 (2) عدّة الداعى: 77 قسم پنجم.
1886 (3) بحار الأنوار 101/ 287 نقل از مصباح الزائر.
1887 (4) بحار الأنوار 101/ 285 نقل از قرب الإسناد.
1888 (1) كامل الزيارات: 177، ح 19، باب 27.
1889 (2) كامل الزيارات: 175، ح 13، باب 27.
1890 (3) كامل الزيارات: 187، ح 23، باب 28 و ص 495، ح 17، باب 98.
1891 (1) كامل الزيارات: 538، ح 1، باب 108.
1892 (2) كامل الزيارات: 486، ح 3، باب 97.
1893 (3) مصباح الزائر: 254.
1894 (1) ثائِرُ اللَّهِ فِى الْأَرْضِ وَابْنُ ثائِرِهِ: خ ل.
1895 (1) أَمَرْتَ بِها: خ ل.

1896 (2) الْكَلِبَ: سخت.
1897 (3) وَبِكُمْ يُثْبِتُ: خ.
1898 (4) تِرَةً: نقصان.
1899 (5) تَسِيخُ: خ.
1900 (6) عَلى: خ ل.
1901 (7) در كافى: مَثْواهُم.
1902 (8) وَ: خ ل.
1903 (9) در كافى: يَا ابْنَ عَلَيٍ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ.
1904 (1) أَنَا: نسخه.
1905 (2) كافى 4/ 575.
1906 (3) تهذيب الأحكام 6/ 54 ح 1 باب 18 و من لا يحضره الفقيه 2/ 594 ح 3199.
1907 (1) كافى: أُجَدِّدُ.
1908 (2) كافى 4/ 577 ح 3.
1909 (1) در مصباح الزائر: فِى أَرْضِهِ وَسَمائِهِ.
1910 (2) مصباح الزائر: 252.
1911 (3) كامل الزيارات: 374، ح 4، باب 79.
1912 (1) كامل الزيارات: 378، ح 7 و 8، باب 79.
1913 (2) السَّلامُ عَلَيْکَ: خ.
1914 (3) كامل الزيارات: 382، ح 13، باب 79.
1915 (1) ترجمه آيه 4 سوره رعد.
1916 (1) مَلائِكَةَ رَبِّى: خ ل.
1917 (1) أمِير المُؤْمِنِينَ وَلىِّ اللَّه: خ ل.
1918 (2) مِنْ: خ ل.
1919 (3) مُدْلَهِمَّات ثِيَابِها: جامه‌هاى تاريک.
1920 (4) وَبِآياتِكُمْ: خ ل.
1921 (1) در حاشيه مفاتيح الجنان: ليس فى النسخ الموجودة عندنا من المصباح بعد« الشهيد»« وابن الشهيد» ولكنّه موجودة فى كتب العلّامة المجلسى رحمه الله.(منه).
محقّق گويد: كلمه« وابن الشهيد» در مصباح المتهجّد چاپ شده به تحقيق آقاى على‌اصغر مرواريد موجود است، شايد نسخه مرحوم قمّى غير از اين نسخه بوده است.
1922 (2) وَ: خ.
1923 (3) الزَّكِيِّ: خ ل.
1924 (4) الَّتِى أَنْتُمْ: خ.
1925 (1) مصباح المتهجّد: 717- 723.

1926 (1) لؤلؤ و مرجان نورى: 100.
1927 (1) رجال كشّى، شرح حال يونس بن عبدالرحمان: شماره 915.
1928 (1) رجال كشّى، شرح حال فضل بن شاذان: شماره 1023.
1929 (2) كافى 3/ 476 باب نماز حاجت ح 1.
1930 (3) كمال الدين شيخ صدوق 2/ 352 ح 49.
1931 (1) وَ: خ.
1932 (2) يعنى تحيّات زاكيه از من علاوه بر تحيّات سابقه بر تو در اوّل روز و آخر آن.
1933 (3) در مصباح الشيخ: وعَنْ فَاطِمَةَ والْحَسَنِ وَالحُسَيْنِ.
1934 (4) وبآبائكم: خ ل.
1935 (1) وَ: خ.
1936 (2) فى العالمين: خ ل.
1937 (3) كامل الزيارات: 440، ح 1، باب 85 و مصباح المتهجّد: 724.
1938 (4) تهذيب الأحكام 6/ 66.
1939 (1) فَالْحَقَكَ: خ ل.
1940 (2) مصباح الزائر: 214- 215.
1941 (1) عَلَيْهِ السَّلامُ: خ.
1942 (2) مزار مفيد: 121، باب 55 و مصباح الزائر: 215 و كامل الزيارات: 442، ح 1، باب 86 و تهذيب الأحكام 6/ 70 باب 21.
1943 (3) خصال شيخ صدوق: 68، شماره 101 و امالى صدوق: 548، م 70، ح 10.
1944 (1) مقاتل الطالبيّين: 90.
1945 (2) جَماهِيرِ النَّقَد: جماعت گوسفند.
1946 (3) حاشيه شرح الأخبار قاضى نعمان 3/ 186 نقل از اخفش در شرح كامل.
1947 (4) اقبال 3/ 219 فصل 27 باب 8.
1948 (1) كامل الزيارات: 239 ح 1 و 2 باب 73.
1949 (2) السَّلامُ عَلَيْكَ يَا ابْنَ سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ: نسخه.
1950 (1)« السَّلامُ عَلَيْكَ يَا بابَ حِطَّةٍ» تا اين جا: نسخه.
1951 (2) اسراء: 17/ 108.
1952 (3) فيها: خ.
1953 (4) قَدْ: خ.
1954 (1) مصباح الزائر: 291- 293 و مزار شهيد: 171- 174.
1955 (2) السَّامِيَةِ: خ.
1956 (1) أَ نَّكُمْ: خ.
1957 (2) مِنَ: خ ل.

1958 (3) بحار الأنوار 100/ 337 نقل از شيخ مفيد و مزار شهيد: 174- 175.
1959 (4) مصباح الزائر: 293- 299.
1960 (1) السّلامِ على لُيُوثِ الغابات: خ ل. و غابات به معنى نيزار است، چون در ميدان جنگ تير و نيزه زياد است، ميدان جنگ را به‌نيزار تشبيه كرده است.
1961 (2)« السَّلامُ عَلَيْکَ يَا وارِثَ آدَمَ» تا« خليلِ اللَّهِ»: نسخه.
1962 (3) وَبَرَرْتَ: خ ل.
1963 (4) ونَجِيُّهُ: خ ل.
1964 (5) وَابْنَ مَوْلاىَ: نسخه.
1965 (1) يا مَهْدِيِّينَ: خ ل.
1966 (2) بحار الأنوار 100/ 345 ح 1 باب 27 نقل از شيخ مفيد.
1967 (1) ملائكه و: خ.
1968 (2) كامل الزيارات: 334، ح 3، باب 72 و اقبال 3/ 338 فصل 52 باب 9.
1969 (3) بلد الأمين: 284.
1970 (1) ملک و: خ.
1971 (2) اقبال 1/ 383 باب 27.
1972 (3) اقبال 1/ 384 باب 27.
1973 (4) اقبال 1/ 384 باب 27.
1974 (5) كامل الزيارات: 546، ح 8، باب 108.
1975 (1) فاطِمَةَ: خ.
1976 (1) جاهَدْتَ وَ: خ.
1977 (2) مزار كبير: 414- 416 و بحار الأنوار 100/ 350- 351.
1978 (1) كامل الزيارات: 335، ح 6، باب 72.
1979 (2) مصباح الزائر: 329.
1980 (3) تهذيب الأحكام 6/ 51 ح 34.
1981 (4) كامل الزيارات: 452، ح 10، باب 88.
1982 (1) الزَّهْراءِ: خ.
1983 (2) مِنْ: خ.
1984 (1) اللَّهُمَّ: خ.
1985 (2) أَفْضَلَ: خ.
1986 (3) فَأَعْذَرَ: مبالغه كرد.
1987 (4) وَخَيْبَة: خ ل.
1988 (1) مصباح الزائر: 329- 333 و مزار كبير: 421- 427.
1989 (1) غزوه: خ ل.

1990 (2) ثواب الأعمال: 89، باب ثواب کسى که زيارت قبر امام حسين عليه السلام بنمايد.
1991 (3) كامل الزيارات: 317، ح 3، باب 70.
1992 (1) مصباح المتهجّد: 716.
1993 (2) اعراف: 7/ 43.
1994 (1) وَمُنْقَلَبِى إِلَى رَبِّى: نسخه.
1995 (1) أَصْحابِ أَهْلِ: خ.
1996 (2) وَانْتَهَكَتْ فِيكَ حُرْمَةَ الْإِسْلامِ: خ.
1997 (1) السَّلامُ عَلَيْكَ يَا مَوْلاىَ: نسخه.
1998 (1) مصباح الزائر: 347 و مزار شهيد: 196- 302.
1999 (1) السَّلامُ عَلَيْكَ يا خِيَرَةَ اللَّهِ وابن خِيَرَتِهِ: نسخه مجلسى.
در حاشيه اصل نوشته شده: مخفى نماند که يکى از موثّقين که در ديانت و صداقت او ابداً شبهه و شکّى نيست نقل کرد از مرحوم آية اللّه آقا سيّد محمّدکاظم يزدى طاب ثراه که طريقه متّخذه و معموله ايشان اين بود که مى‌فرمودند: بايد رفت در مکان بلند، و ابتدا يک زيارت از زيارات حضرت امير عليه السلام بخواند، بعد از آن يک سلام مختصر به حضرت سيّدالشهداء عليه السلام، بعد از آن لعن بسيار شديد مؤکّدى بر قاتلان آن مظلوم، بعد از آن دو رکعت نماز زيارت، بعد از آن صد مرتبه تکبير، بعد از آن زيارت عاشورا را بخواند با صد مرتبه لعن و صد مرتبه سلام، واللَّهُمَّ خُصَّ، و دعاء سجده، بعد از آن دو رکعت ديگر بخواند.
و اين عاصى خودم از مرحوم آية اللّه آقاى حاج شيخ عبدالکريم يزدى طاب ثراه شنيدم که فرمود: طريق مرحوم آية اللّه ميرزاى شيرازى بزرگ طاب ثراه اين بود، و اين طريق را نقل فرمودند به غير از زيارت حضرت امير عليه السلام و صد مرتبه تکبير، و فرمودند که: ايشان اين طريق را طريق صحيح و جمع بين اخبار مى‌دانسته. اميد است که مؤمنين اين عاصى از دعا فراموش نفرمايند. العاصى محمّدعلى الطهرانى.
2000 (2) بِكُمْ: خ ل.
2001 (1) مصدر: وَمِنْ أَشْياعِهِمْ.
2002 (2) شَمِراً: خ ل.
2003 (3) بِكَ: نسخه.
2004 (4) از« مِمَّنْ قَاتَلَكَ» تا اين جا: خ.
2005 (1) ليس فى النسخ كلمة« الّذى» بعد« المحمود».(منه).
2006 (2) طَلَبَ ثَارِكُمْ: خ ل.
2007 (3) مهدىٍّ: نسخه.
2008 (4) بِالْحَقِّ خ.
2009 (5) الأَرَضِين: نسخه.

2010 (6) فِيهِ: خ ل.
2011 (7) لِسانِکَ وَ: خ.
2012 (8) صَلَّی اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: در هر دو مورد: نسخه.
2013 (9) عليه السلام: خ.
2014 (10) مِنْکَ: خ.
2015 (1) عَلَيْهِ وَ: خ.
2016 (2) الّذين: خ ل.
2017 (3) وَتابَعَتْ: خ. وَتايَعَتْ: نسخه.
2018 (4) أَبَداً: خ.
2019 (5) لِزِيَارَتِکَ: خ ل.
2020 (6) وَعَلَی أَوْلادِ الْحُسَيْنِ: نسخه.
2021 (7) الْعَن: خ.
2022 (1) مصباح المتهجّد: 772- 776.
2023 (2) فی بعض النسخ: لا تُغَلِّظُهُ، بالظاء المعجمة.
2024 (3) از« وَيَا مَنْ هُوَ أَ قْرَبُ» تا اين جا« وَ»: خ.
2025 (1) مَا أَخَافُ: خ ل.
2026 (2) وَجَوْرَ مَنْ أَخافُ جَوْرَهُ: خ.
2027 (3) أَخافُ بَلَاءَ: خ.
2028 (1) إِلی سِواکَ: نسخه.
2029 (2) سِواکَ: خ ل.
2030 (3) وَاصْرِفْ عَنِّی: نسخه.
2031 (1) در نسخه ديگر: يا أمير المؤمنين عليک منّی سلام اللَّه.
2032 (2) بَقِيتُ وَ: نسخه.
2033 (3) وَمُسْتَشْفِعاً إِلَی اللَّهِ فی حاجَتی: خ.
2034 (4) رَاجِياً: خ.
2035 (5) الحوائج: خ ل.
2036 (6) أَنْتَ: خ.
2037 (7) وَ: خ.
2038 (1) عَنْ: خ ل.
2039 (2) مِمَّا: خ ل.
2040 (3) مصباح المتهجّد: 777- 781.
2041 (1) مصباح المتهجّد: 781- 782.
2042 (1) دار السلام 2/ 279- 280.
2043 (1) تَحَيُّفِکُمْ: ظلم کردن.
2044 (2) وَحَادَثْ: خ.
2045 (1) وَسَبَوْا: خ ل.

2046 (2) بالنَّهارِ: خ ل.
2047 (1) جَمِيع: خ.
2048 (2) ما يَأتِى: خ ل.
2049 (1) لِلنّارِ: خ ل.
2050 (2) الطّاهِرَة: خ ل.
2051 (3) لِلنّارِ: خ ل.
2052 (4) تَغَطْرَسَ: تكبّر كرد.
2053 مركز تحقيقات حج، مفاتيح الجنان، 1جلد، نشر مشعر - تهران.
2054 (1) لِلنّارِ: خ ل.
2055 (2) الطّاهِرَة: خ ل.
2056 (1) وَأجسَامِكُمْ: خ ل.
2057 (2) مصباح المتهجّد: 788- 790 و تهذيب الأحكام 6/ 113 ح 17 باب 52.
2058 (3) مصباح الزائر: 286.
2059 (4) كامل الزيارات: 222، باب 38، ح 4.
2060 (5) كامل الزيارات: 341، باب 74، ح 4.
2061 (6) مزار كبير: 331، ح 11.
2062 (1) اقبال الاعمال 1/ 45 باب 3 فصل 5.
2063 (2) من لا يحضره الفقيه 2/ 99 ح 3202 و كافى 4/ 587 ح 1 باب نوادر.
2064 (1) كافى 4/ 589 ح 8 و تهذيب الأحكام 6/ 116 ح 21 باب 52 و من لا يحضره الفقيه 2/ 599 ح 3203.
2065 (2) حياة الحيوان 1/ 41 در مادّه« أفعى».
2066 (3) فوائد الرضويّه 2/ 695.
2067 (1) مزار كبير: 368، ح 16.
2068 (2) مزار شيخ مفيد: 144، ح 6، باب 62.
2069 (3) كامل الزيارات: 461، ح 1، باب 91.
2070 (1) كامل الزيارات: 470- 471، ح 5، باب 93.
2071 (2) مكارم الأخلاق طبرسى 1/ 361 ح 1179 از امام صادق عليه السلام.
2072 (3) كافى 4/ 588 ح 7.
2073 (1) كامل الزيارات: 476، ح 1، باب 94 از امام صادق عليه السلام.
2074 (2) اسراء: 17/ 44.
2075 (3) مزار مشهدى: 367.
2076 (1) مِصباح المتهجّد: 735.

2077 (2) أَمْسَيْتُ: خ ل. در شب می‌گوید: أَمْسَيْتُ، و در صبح می‌گوید: أَصْبَحْتُ.
2078 (3) فِی جُنَّةٍ: خ.
2079 (4) مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: نسخه. عَلَيْهِمُ السَّلامُ: خ.
2080 (5) مُحْتَجِباً: خ ل.
2081 (6) وَمِنْهُمْ: خ.
2082 (1) فلاح السائل: 392، ح 22، باب 22.
2083 (2) جواهر الكلام 18/ 162 كتاب حج در چيزهائى كه مستحب است در سفر همراه انسان باشد.
2084 (3) مصباح الزائر: 260 آخر فصل 9.
2085 (4) كامل الزيارات: 479، ح 732.
2086 (1) دار السلام 2/ 283.
2087 (1) كامل الزيارات: 499، ح 7، باب 99 از امام رضا عليه السلام.
2088 (2) كامل الزيارات: 501، ح 14، باب 99 از امام باقر عليه السلام.
2089 (3) مناقب ابن شهرآشوب 4/ 329 نقل از تاريخ بغداد 1/ 120.
2090 (4) مناقب ابن شهرآشوب 4/ 329.
2091 (1) عيون اخبار الرضا عليه السلام 2/ 292 ح 25 باب 66.
2092 (1) مصباح الزائر: 376- 380.
2093 (1) مزار شهيد: 212، فصل 5 و مزار كبير مشهدى: 536، باب 2 و بحار الأنوار 102/ 11 ح 7 نقل از مزار قديم مفيد.
2094 (1) بيدارى شب.
2095 (1) مصباح الزائر: 382.
2096 (2) مزار شهيد: 215 و مزار كبير مشهدى: 538 و بحار 102/ 12 نقل از مزار قديم مفيد.
2097 (1) يَا سِتْرَ: خ ل.
2098 (2) الْمُعْظِلات: خ ل. معضلات كمحسنات: سختى‌ها و مسايل مشكل و دشوار.
2099 (1) مصباح الزائر: 395، فصل 14.
2100 (2) در مصدر: مُتَواتِرَةً مُتَرادِفَةً.
2101 (1) من لا يحضره الفقيه 2/ 601 ح 3209.
2102 (2) اشْفَعْ: خ ل.
2103 (3) كامل الزيارات: 501، ح 1، باب 100 و من لا يحضره الفقيه 2/ 601 ح 3209 و كافى 4/ 578 و تهذيب الأحكام 6/ 82 ح 1 باب 31.
2104 (1) مزار كبير مشهدى: 539- 540، ح 1، باب 4 و بحار الأنوار 102/ 13 نقل از مزار قديم مفيد.

2105 (1) تهذیب الأحكام 2/ 83 باب 32.
2106 (2) تهذیب الأحكام 2/ 91 باب 40.
2107 (1) نجم الثاقب نوری: 271، حكایت 31، باب 7.
2108 (1) معجم البلدان 1/ 362 در مادّه« براثا».
2109 (2) بحار الأنوار 14/ 252 و ج 52/ 218 و ج 102/ 26- 30.
2110 (1) ما أوسَعَكَ: نسخه مجلسی.
2111 (2) أعْدَائِهِ: خ ل.
2112 (3) وبك اللَّهمّ: نسخه مجلسی.
2113 (4) إلَيْكَ: نسخه مجلسی.
2114 (5) تهذیب الأحكام 6/ 118 و مصباح الزائر: 514.
2115 (1) عیون اخبار الرضا علیه السلام 2/ 70 باب 31 ح 282.
2116 (2) اختصاص شیخ مفید: 341.
2117 (3) بحار الأنوار 22/ 391 نقل از ابن ابی الحدید.
2118 (4) رجال كشّی 1/ 56 شماره 28 و 29.
2119 (5) امالی طوسی: م 14، ح 62.
2120 (6) روضة الواعظین 2/ 54 شماره 635.
2121 (7) اختصاص شیخ مفید: 222، ضمن حدیثی.
2122 (8) درجات الرفیعة: 217.
2123 (9) خصال شیخ صدوق 1/ 303 ح 8 باب خصال پنج‌گانه.
2124 (10) اختصاص شیخ مفید: 222 ضمن حدیث مفضّلی.
2125 (1) خصال شیخ صدوق 1/ 253 ح 126 باب خصال چهارگانه.
2126 (2) تفسیر قمی 2/ 301 تفسیر آیه 3 سوره محمّد صلی الله علیه و آله.
2127 (3) اختصاص مفید: 222 ضمن حدیث مفضّل.
2128 (4) بحار الأنوار 22/ 391 نقل از ابن ابی الحدید.
2129 (5) رجال كشّی 1/ 52 شماره 25.
2130 (6) مناقب ابن شهرآشوب 2/ 337.
2131 (7) تهذیب الأحكام 6/ 118.
2132 (1) الأَمِینَ: خ.
2133 (2) وَفَّقَكَ: خ ل.
2134 (3) وَ: خ.
2135 (4) نَبِیِّكَ: خ ل.
2136 (1) یا: خ.
2137 (2) مصباح الزائر: 505- 506.
2138 (3) مصباح الزائر: 511.
2139 (4) ربیع الأبرار 1/ 325.

2140 (1) مستدرک الوسائل 3/ 448 نقل از ابن شاذان در فضائل.
2141 (2) دخان: 44/ 25- 29.
2142 (3) وقعة صفيّن نصر بن مزاحم: 142.
2143 (1) بحار الأنوار 28/ 87.
2144 (2) بحار الأنوار 28/ 94.
2145 (3) امالی شیخ صدوق: 401، م 52، ح 12.
2146 (1) عيون اخبار الرضا عليه السلام 2/ 286 ح 4 باب 66.
2147 (2) عيون اخبار الرضا عليه السلام 2/ 288 ح 14 باب 66.
2148 (1) کافی 4/ 585.
2149 (2) عيون اخبار الرضا عليه السلام 2/ 286 ح 5 باب 66.
2150 (3) عيون اخبار الرضا عليه السلام 2/ 287 ح 10 باب 66.
2151 (4) عيون اخبار الرضا عليه السلام 2/ 285 ح 2 باب 66.
2152 (1) عيون اخبار الرضا عليه السلام 2/ 248 ح 1 باب 52.
2153 (2) عيون اخبار الرضا عليه السلام 2/ 289 ح 15 باب 66.
2154 (3) من لا يحضره الفقيه 2/ 583 ح 3185.
2155 (4) من لا يحضره الفقيه 2/ 583 ح 3186.
2156 (1) عيون اخبار الرضا عليه السلام 2/ 312- 313 ح 5 باب 69.
2157 (1) وَآلِهِ: خ ل.
2158 (1) بَعَثْتَهُ: خ ل.
2159 (2) بِحِكْمَتِکَ: خ ل.
2160 (1) وَ: خ.
2161 (1) مُخْلِصاً: خ.
2162 (2) در من لا يحضره الفقيه: ورحمةُ اللَّهِ وَبركاتُهُ إِنَّهُ حَميدٌ مَجيدٌ.
2163 (3) صَمَدْتُ: قصد کردم.
2164 (1) من لا يحضره الفقيه 2/ 602- 605 و کامل الزيارات: 513، ح 1، باب 102.
2165 (2) در مصباح الزائر: 393 باتحقيق مؤسّسه آل البيت نيز وَسَخِرُوا بِإِمامِکَ است، شايد نسخه‌ای که نزد مرحوم قمی بوده است غيراز اين نسخه باشد.
2166 (3) دُعَّهُمْ: دفع کن به سختی.
2167 (4) أَرْكِسْهُمْ: سرازير کن.
2168 (1) وَفَّقْتَنی بِخَيْر: نسخه.
2169 (2) دَخِلَ: به کسر خاء، يعنی تباه وفاسد و نابود شد.
2170 (1) مزار قديم شيخ مفيد طبق نقل بحار الأنوار 102/ 57 و تحفة الزائر: 327- 329.
2171 (2) بحار الأنوار 102/ 52- 57.

2172 (3) كامل الزيارات: 513، ح 1، باب 102.
2173 (1) مقنعه مفيد: 480- 481.
2174 (1) بلد الأمين: 283.
2175 (2) عيون اخبار الرضا عليه السلام 2/ 293 ح 32 باب 66.
2176 (3) بحار الأنوار 100/ 137.
2177 (4) بحار الأنوار 49/ 117 ح 3 باب 10 نقل از عيون اخبار الرضا عليه السلام.
2178 (1) درّ النظيم: 678.
2179 (2) فرحة الغرى: 105، باب 8.
2180 (1) ثواب الأعمال: 6- 7.
2181 (2) عيون اخبار الرضا عليه السلام: 147، ح 1، باب 39.
2182 (1) مطلع الشمس از صنيع الدوله محمّدحسن خان 2/ 324 در وقايع بين سنه 1009 و 1010.
2183 (1) اعلام الورى: 314، آخر فصل 3.
2184 (2) اثبات الهداة 3/ 398 فصل 7 ح 132.
2185 (1) فَرجِهِ: خ ل.
2186 (2) كامل الزيارات: 520- 521، ح 1، باب 103.
2187 (3) مزار كبير مشهدى: 552، ح 1، باب 7 و مزار مفيد به نقل بحار الأنوار 102/ 62 و مزار شهيد: 223- 224.
2188 (1) بلكه نقل شده كه رواق پشت سر مقدّس و يک ذرع از حرم مطهّر نيز مسجد است.(منه).
2189 (1) وَالسَّلامُ عَلَيْکَ: نسخه.
2190 (2) صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَ: نسخه.
2191 (3) مُضْطَلِعاً: قوى.
2192 (4) وَلَا هَفَا: لغزش نكرد.
2193 (1) فَارْفَعْ: خ ل.
2194 (2) وَاصْنَعْنِى: نيكو كن مرا.
2195 (3) وَاصْطَنِعْنِى: خالص خود كن مرا.
2196 (1) لِى: خ.
2197 (2) وَ: خ.
2198 (3) مصباح الزائر: 404- 408.
2199 (4) تهذيب الأحكام 6/ 93 ح 3 باب 43.
2200 مركز تحقيقات حج، مفاتيح الجنان، 1جلد، نشر مشعر - تهران.
2201 (1) يا دَيُّومُ: خ ل.
2202 (2) وَ: خ.
2203 (3) وَ: خ.

2204 (4) وَ: خ.
2205 (5) مُحَمَّدٍ: خ.
2206 (6) الَّذَيْنَ: ظ.
2207 (1) بِهِمَا: خ.
2208 (1) الْإِحَنِ: كينه‌ها، جمع احْنَة.
2209 (2) مَناحِيس: خ ل.
2210 (1) مصباح الزائر: 409- 413.
2211 (1) مصباح الزائر: 413- 415.
2212 (1) كامل الزيارات: 278، ح 1، باب 59.
2213 (1) امالى طوسى: م 11، ح 4.
2214 (2) ارشاد مفيد 2/ 318.
2215 (3) بصائر الدرجات: 473، جزء 10، باب 1، ح 13.
2216 (1) المجدى علوى نسّابه: 130- 131 شرح حال امام عسكرى عليه السلام.
2217 (2) مناقب ابن شهرآشوب 4/ 467.
2218 (3) المجدى علوى نسّابه: 130 متن و حاشيه.
2219 (4) تهذيب الأحكام 6/ 94 باب 45.
2220 (1) مگر آن مقدارى كه فعلًا در خانه معروف به خانه اخبارى‌ها مشاهده مى‌شود.(منه).
2221 (2) مصباح الزائر: 418.
2222 (3) بحار الأنوار 102/ 115.
2223 (4) عَنْ قَوْمٍ لَايُؤْمِنُونَ: نسخه مجلسى.
2224 (1) يَا مَوْلَاىَ: خ.
2225 (1) در مصدر: بسم اللَّه الرحمن الرحيم.
2226 (1) مُحَمَّدٍ: خ.
2227 (2) الغَمّاء: خ ل.
2228 (3) احتجاج 2/ 591- 595 شماره 358.
2229 (1) الْأَعْصارِ: نسخه.
2230 (2) إِلّا تَوَكُّلًا وَاعْتِماداً: نسخه.
2231 (3) تَوَقُّعاً وَانْتِظاراً: نسخه.
2232 (4) إلّاتَرَقُّباً: ظ.
2233 (1) مزار كبير: 586- 589 و بحار الأنوار 102/ 116- 118 نقل از شيخ مفيد و شهيد.
2234 (2) اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ: نسخه.
2235 (1) صف: 61/ 4.
2236 (2) بِنا: خ ل.

2237 (3) اَلْمَيْمُون: يعنى مبارک.
2238 (1) مصباح الزائر: 444- 446، زيارت ششم.
2239 (2) وَالنُّورِ الْباهِرِ: نسخه.
2240 (1) وَالبَدْرِ: خ.
2241 (2) وَفِطْرَةِ: خ ل.
2242 (3) السَّلامُ عَلى: نسخه.
2243 (1) از« بِقِسْطِکَ» تا« وَمُنِيرِ الْحَقِّ وَ»: نسخه.
2244 (2) هاماً: سر.
2245 (3) قَدَّهُ: شكافت.
2246 (4) قَصَفَهُ: شكست.
2247 (5) مِطْرَداً: نيزه كوچک.
2248 (1) رَدَمَهُ: بست.
2249 (2) أَخْرَبَهُ: خ ل.
2250 (3) مصباح الزائر: 441- 443، زيارت پنجم.
2251 (4) بحار الأنوار 102/ 119 نقل از مفيد.
2252 (5) مصباح الزائر: 435.
2253 (1) الذَّرائِعَ: خ ل.
2254 (2) مَعَ مَنْ: نسخه.
2255 (1) وَكُلًّا: خ ل.
2256 (2) أَوْصِياءَهُ: نسخه.
2257 (3) وَلِئَلَّا: خ ل.
2258 (4) وَعَرَجْتَ بِهِ: خ ل.
2259 (5) آل عمران: 3/ 96- 97.
2260 (6) احزاب: 33/ 33.
2261 (1) شورى: 42/ 23.
2262 (2) سبأ: 34/ 47.
2263 (3) فرقان: 25/ 57.
2264 (1) وَنَاهَشَ: نسخه.
2265 (2) فَأَصَنَّتْ، فَأَصَنَّ: نسخه. فَأَضَبَّتْ: حريص شدند بر دشمنى او.
2266 (3) وَقَتَلَهُ أَشْقَى الْأَشْقِياءِ مِنَ الْأَوَّلِينَ وَالآخِرِينَ: نسخه.
2267 (4) إِقْصاء: دور كردن.
2268 (5) فَلْتَدَرُّ: نسخه.
2269 (1) المتَّخَذُ: نسخه.
2270 (2) وَالنِّفاقِ: نسخه.
2271 (3) الْكَذِبِ: نسخه.
2272 (4) الْكَلِمِ: خ ل.

2273 (5) ذُحُولَ: خون‌ها.
2274 (6) المُطالِبُ: خ ل.
2275 (7) الخَلائِفِ: نسخه.
2276 (8) ابْنُ: خ.
2277 (1) الْمُهْتَدِينَ: نسخه.
2278 (2) الْغَطارِفَةِ: جمع غطريف، سادات.
2279 (3) المُسْتَظْهَرِينَ: خ ل.
2280 (4) الأَكْبَرينَ: خ ل.
2281 (5) المَشْهُورَةِ: نسخه.
2282 (6) أنْ لَاتُحِيطَ بِی دُونَکَ الْبَلْوَی: نسخه.
2283 (7) يَنْزَحُ: نسخه.
2284 (8) عَقِيدِ عِزٍّ: يعنی بسته شده به عزّت.
2285 (1) أَثِيلِ مَجْدٍ: يعنی بزرگوار متأصّل.
2286 (2) لا يُحَاذَی: خ ل. مقابله كرده نمی‌شود.
2287 (3) تِلادِ: قديم.
2288 (4) أَجارُ: خ ل.
2289 (5) أوْ اناغی: خ.
2290 (6) بِغَدِهِ: خ ل؛ مراد از يوم يوم فراق است، و مراد از غد يوم وصال است.
2291 (7) نَنْتَقِعُ: در جميع نسخ به فاء است(نَنْتَفِعُ)، و ظاهر آن است كه به قاف باشد، به قرينه« صَدی»، و شاهد بر اين صله او است به« مِنْ»، و اگر به فاء بود صله آن« با» بود، يعنی چه زمان ما سيراب می‌گرديم از آب گوارای تو، به تحقيق طول كشيد تشنگی.« منه».
2292 (8) فَتَقُرُّ عُيُونُنَا: خ ل.
2293 (9) وَ: خ.
2294 (1) وَالْأُولی: خ ل.
2295 (2) الشّائِقُونَ: نسخه.
2296 (3) جَنَّاتِکَ: خ ل.
2297 (4) در كتب علّامه مجلسی رحمه الله اين فقره صلوات در اين جا چنين است: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی حُجَّتِکَ وَوَلِيِّ أمْرِکَ، وَصَلِّ عَلَی جَدِّهِمُحَمَّدٍ رَسُولِکَ السَيِّد الأكْبَرِ، وَصَلِّ عَلَی أبِيهِ السَّيّدِ القَسْورِ، وَحَامِلِ اللّواءِ فی المحْشَرِ، وَساقِی أوْلِيائِهِ مِنْ نَهْرِ الكَوْثَرِ، وَالأمِيرِ عَلَی سَائِرِ البَشَرِ، الّذِی مَنْ آمَنَ بِهِ فَقَدْ ظَفَرَ، وَمَنْ لَمْ يُؤْمِنْ بِهِ فَقَدْ خَطَرَ وَكَفَرَ، صَلَّی اللَّه عَلَيْهِ وَعَلَی أخِيهِ وَعَلَی نَجْلِهِما المَيامِينِ الغُرَرِ، ما طَلَعَتْ شَمْسٌ وَما أضَاءَ قَمَرٌ، وعلی جَدَّتِهِ الصِّدِّيقَةِ الكُبْرَی فاطِمَةَ الزَّهْراءِ بِنْتِ مُحَمَّدٍ المُصْطَفَی وَعَلَی مَنِ اصْطَفَيْتَ ... إلی آخره.

2298 (5) وَ: خ.
2299 (6) عَليٍ: نسخه.
2300 (1) مصباح الزائر: 446- 453.
2301 (2) إِنّى: خ.
2302 (3) صف: 61/ 4.
2303 (1) مصباح الزائر: 454.
2304 (2) الفُرْقانِ: خ ل.
2305 (3) وَ: خ.
2306 (4) بِاسْمِكَ: خ ل.
2307 (5) وَيَا حَيّاً: نسخه.
2308 (1) وَمَا أَحْصَاهُ كِتَابُهُ وَأحَاطَ بِهِ عِلْمُهُ: خ ل.
2309 (2) وَالْمُمْتَثِلِينَ لِأَوامِرِهِ: نسخه.
2310 (3) روم: 30/ 41.
2311 (1) مصباح الزائر: 455- 456.
2312 (2) مصباح الزائر: 457- 459.
2313 (3) الْجَحْجاحِ: آقا و بزرگ.
2314 (1) أَبِرْ: به كسر باء و سكون راء، يعنى هلاک كن.
2315 (1) عَلَى كُلِّ بَاطِلٍ: نسخه.
2316 (2) عَلَيْهِ وَ: خ.
2317 (3) مصباح المتهجّد: 409- 411.
2318 (1) من لا يحضره الفقيه 2/ 608 ح 3212 و كافى 4/ 579 و تهذيب الأحكام 6/ 102 ح 178 و كامل الزيارات: 522، ح 1، باب 104.
2319 (1) دَعائِمَ: جمع دِعامه به كسر، يعنى ستون‌ها.
2320 (2) ساسَةَ: جمع سائس است، يعنى ملوک و مدبّر.
2321 (3) صِفْوَةَ: به حركات ثلاثه صاد، يعنى خلاصه.
2322 (4) وَالْمُسْتَوْفِرِينَ: خ ل.
2323 (1) وَبُرْهانِهِ: ليس فى الفقيه والتهذيب، ولكنه مذكور فى العيون.(منه).
2324 (2) بِنُورِهِ: خ ل.
2325 (3) ليس فى الأصل« أهل البيت» فى هذا الموضع.(منه).
2326 (4) وَأَدْمَنْتُمْ ذِكْرَهُ وَذَكَرْتُمْ مِيثَاقَهُ: خ ل.
2327 (1) حُبِّهِ: خ ل.
2328 (2) وَفَسَّرْتُمْ: خ ل.
2329 (3) زاهِقٌ: يعني هالک.
2330 (4) وَمَنْ أَبْغَضَكُمْ فَقَدْ أَبْغَضَ اللَّهَ: نسخه.

2331 (5) السَّبِيلُ الْأعْظَمُ: وهذه الفقرة ليست فى الأصل، ولكنّها مذكورة فى كتب العلّامة المجلسى، نعم هى مذكورة فى الزيارة الجامعةغير المعروفة، وفى بعض حواشى الفقيه بلفظ:« السُبُل».(منه)
2332 (1) صَلَواتِنا: خ ل.
2333 (2) وَبَرَكَةً: خ ل.
2334 (1) مُحْتَمِلٌ لِعِلْمِكُمْ: يعنى حمل مى‌كنم علم شما را، و رد نمى‌كنم آنچه به من برسد از شما گرچه به فهم من نرسد.
2335 (2) تَعَالى: خ.
2336 (3) عَدُوِّكُمْ: خ ل.
2337 (4) وَالجَاحِدِينَ: خ.
2338 (5) وَالشَّاكِّينَ فِيكُمْ وَالمُنْحَرفِينَ عَنْكُمْ: خ.
2339 (1) يَخْتِمُ اللَّه: خ.
2340 (2) بَخَعَ: به موحّده و خاء معجمه، يعنى اقرار كرد و گردن نهاد حق را.(منه).
2341 (3) وَأَصْدَقَ وَعْدَكُمْ: نسخه.
2342 (1) وَالمَقَامُ: خ ل.
2343 (2) در گفتن« يا ولىّ اللَّه» امامى را كه زيارت مى‌كند مخاطب سازد، و ممكن است كه همه مراد باشند بر سبيل بدليّت يا جنسيّت، واگر به عنوان جميع بگويد بهتر است كه« يا اولياء اللَّه» بگويد. ذلک نُقِلَ من شرح المجلسى الأوّل.(منه).
2344 (3) لمّا به معنى إلّااست، يعنى سؤال مى‌كنم از شما و قسم مى‌دهم در همه حال مگر آنكه طلب مغفرت ذنوب من نمائيد.
2345 (1) الطَّاهِرِينَ: خ.
2346 (2) من لا يحضره الفقيه 2/ 609- 617.
2347 (3) تهذيب الأحكام 2/ 96- 101.
2348 (4) بحار الأنوار 102/ 144.
2349 (1) نجم الثاقب: 342، حكايت 70.
2350 (1) رَسُولِ اللَّه: خ.
2351 (1) در اقبال: بِهِ أوَّلَكُمْ.
2352 (2) اقبال 2/ 135- 136 فصل 22 باب 3.
2353 (1) مصباح الزائر: 471- 472.
2354 (1) مزار مفيد: 96 مخطوط طبق نقل بحار الأنوار 102/ 173.
2355 (2) نجم الثاقب 3/ 514 اوّل آن: اللَّهمَّ قَد تَرى مَكانِى ...
2356 (1) تَبَّرْتَ: هلاک كردى.
2357 (2) مصباح المتهجّد: 399- 400.
2358 (3) وَوَصِّيه: خ ل.

2359 (1) مِصباح المتهجّد: 400.
2360 (2) أَبِيها: خ.
2361 (3) مصباح المتهجّد: 401.
2362 (1) مصباح المتهجّد: 401- 402.
2363 (1) مصباح المتهجّد: 402.
2364 (2) مصباح المتهجّد: 403.
2365 (3) مِصباح المتهجّد: 403.
2366 (4) الْمُنِير: خ ل.
2367 (1) مصباح المتهجّد: 403.
2368 (2) مصباح المتهجّد: 404.
2369 (3) مصباح المتهجّد: 404.
2370 (1) مصباح المتهجّد: 404- 405.
2371 (2) بْنِ مُحَمَّدٍ: خ.
2372 (3) مصباح المتهجّد: 405.
2373 (1) در یک نسخه از مصدر: حَيْثُ كانُوا وَأَيْنَ كانُوا.
2374 (2) مصباح المتهجّد: 405- 406.
2375 (1) بقره: 2/ 285.
2376 (2) کافی 4/ 214 ح 7.
2377 (3) کافی 4/ 214 ح 10.
2378 (1) این به حسب آن چیزی است که در سابق در باب مسجد براثا ذکر شد، و الّا فعلًا آن قبر شریف مشهور نیست.(منه).
2379 (2) مصباح الزائر: 75 در ذکر ورود به شریعه کوفه، و مزار شهید: 247.
2380 (1) عیون اخبار الرضا علیه السلام 2/ 299 ح 1 باب 67 و کامل الزیارات: 536، ح 1، باب 106.
2381 (2) کامل الزیارات: 536، ح 3، باب 106.
2382 (1) بحار الأنوار 102/ 265- 266.
2383 (2) نقد الرجال تفرشی 3/ 70.
2384 (3) خاتمه مستدرک 4/ 404 نقل از رساله صاحب بن عبّاد.
2385 (1) کمال الدین 2/ 379- 380 ح 1 باب 37 با اضافات مفیدی در اوّل آن.
2386 (2) خاتمه مستدرک الوسائل 4/ 404 ضمن ح 173.
2387 (3) رجال نجاشی: 247، شماره 653.
2388 (1) خاتمه مستدرک الوسائل 4/ 406 ضمن شماره 173.
2389 (2) الرواشح السماويّه: 86.
2390 (3) خلاصة الأقوال ضمن رسائل شهید 2/ 161 شماره 292.

2391 (4) ثواب الأعمال: 99 و كامل الزيارات: 537، ح 1، باب 107.
2392 (1) بحار الانوار 102/ 268 نقل از فهرست نجاشى.
2393 (2) كامل الزيارات: 528، ح 1، باب 105.
2394 (1) كامل الزيارات: 528، ح 3، باب 105.
2395 (2) كامل الزيارات: 529، ح 4، باب 105.
2396 (3) كامل الزيارات: 529، ح 5، باب 105.
2397 (4) فَرَطٌ: جماعت پيش‌رو.
2398 (5) كامل الزيارات: 531، ح 9، باب 105.
2399 (6) بحار الأنوار 102/ 301 ح 31 نقل از بعض مؤلّفات اصحاب كه ناقل از شيخ مفيد است.
2400 (1) بحار الأنوار 102/ 301 ح 31 نقل از بعض مؤلّفات اصحاب كه ناقل از شيخ مفيد است.
2401 (2) بحار الأنوار 102/ 301 ح 32 نقل از بعض مؤلّفات اصحاب كه ناقل از شيخ مفيد است.
2402 (3) مصباح الزائر: 512.
2403 (4) در مصدر: مفضّل.
2404 (5) مصباح الزائر: 513 و كامل الزيارات: 533، ح 14، باب 105.
2405 (1) مصباح الزائر: 513 و من لا يحضره الفقيه 1/ 180 ح 540.
2406 (2) مصباح الزائر: 513.
2407 (3) نوادر علىّ بن اسباط الأصول الستّة عشر: 126 و از آن بحار 102/ 297.
2408 (4) دعوات راوندى: 277، ح 801.
2409 (5) به مجموعه شهيد دسترسى پيدا نكردم، و راوندى آن را در دعوات: 270، ح 770 نقل فرموده.
2410 (6) جامع الأخبار سبزوارى: 482، ح 1347/ 5.
2411 (1) جامع الأخبار: 482، ح 1348/ 6.
2412 (2) جامع الأخبار: 482، ح 1349/ 7.
2413 مركز تحقيقات حج، مفاتيح الجنان، 1جلد، نشر مشعر - تهران.
2414 (1) مستدرك الوسائل 2/ 483 نقل از امالى مفيد: 236، ح 7.
2415 (2) در پايان نسخه اصل نوشته شده: نويسنده اين كتاب شريف طاهر خوش‌نويس ابن المرحوم المغفور الحاج عبدالرحمان غفر اللّه ذنوبهما از قرّاء و زائرين مشاهد مشرّفه التماس دعا و زيارت دارم.
محقّق اين كتاب شريف، ميرزا على آل كوثر گويد: اين حقير هم از همه مؤمنين و مؤمنات كه از اين كتاب شريف بهره‌مند مى‌شوند براى خود و والدينم التماس دعا و طلب زيارت دارم.
2416 (1) بقره: 2/ 185.

2417 (1) أن لَايَطّلَعَ: ظ.
2418 (2) المُعَدِّدُونَ المُؤْثِرُونَ: خ ل.
2419 (3) ادَّخَرْتَ: خ ل.
2420 (1) والمُتَعَرِّفِينَ: خ ل.
2421 (2) كافى 4/ 166 ح 6 باب دعاء دهه آخر ماه رمضان.
2422 (1) الَّذِى بِكَلِمَتِهِ: خ.
2423 (2) الرِّيَاحُ اللَّوَاقِحُ: بادهائى كه درختان را بارور مى‌كنند.
2424 (3) وَسَلَّمَ: خ.
2425 (1) ذَا: ظ.
2426 (2) يَجْتَويها: بالجيم والحاء المهملة.(منه)
2427 (1) من لا يحضره الفقيه 1/ 514- 517 ح 1483.
2428 (1) من لا يحضره الفقيه 1/ 432 ح 1263.
2429 (1) مِنْ شَوَاغِلِ الفَتْرَةِ: خ ل.
2430 (2) مَا اشْتَرَطَهُ: خ ل.
2431 (1) أَرْهَجُوا: برافروختند غبار فتنه و بعضى بعض ديگر را تحريک كردند.
2432 (1) أَضَبُّوا عَلَى النِفاق: يعنى نفاق را در سينه‌هاى خود مخفى كردند.
2433 (2) وَأطْعَمُوا: نسخه.
2434 (1) مُشْرِعَةً: خ ل.
2435 (2) وَعَنَّفَتْ: در هدية الزائر.
2436 (3) وَالسَّوْأةِ: خ ل.
2437 (4) مُولَعَةٌ: خ ل.
2438 (5) قَدْ شُبِّكَتْ بِالسِّهامِ أكْفانه: در تحفة الزائر.
2439 (1) قُطِعَتْ: نسخه.
2440 (2) شَمَلَكُمْ: نسخه.
2441 (3) عَلَى مَا تَخْلُقُ: خ ل.
2442 (1) وَالسَّلامُ عَلَيْکَ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكاتُهُ: خ.
2443 (2) مصباح الزائر: 460- 467، فصل 18.
2444 (1) هرگاه اين دعاء بعد از زيارت حضرت اميرالمؤمنين عليه السلام باشد عوض كلمه(وابن) در تمام چهار موضع(وأبى) گويد.(منه).
2445 (1) در مصدر: اللَّهُمَّ وَمَنْ أرادَنِى.
2446 (1) عَنِّى: خ.
2447 (2) به جاى اين كلمه، نام امامى را كه زيارت مى‌كند و نام پدر آن بزرگوار را بگويد.
2448 (3) مصباح الزائر: 468- 471.

2449 (1) مصباح الزائر: 472- 473 و مزار كبير: 564- 565.
2450 (2) تحفة الزائر مجلسى: 397، عريضه سوّم.
2451 (1) وَمِنْ فَوْقِهِ وَمِنْ تَحْتِهِ: خ.
2452 (1) مُشايَعَتِهِ: مصباح.
2453 (2) الْجَبابِرَةَ وَالْكَفَرَةَ: مصباح الزائر.
2454 (3) وَأَبِرْ: به كسر باء و سكون راء، يعنى هلاک گردان.
2455 (1) وَ لِيِّنا: مصباح.
2456 (2) وَكَيْدَ مَنْ كَادَهُ: مصباح.
2457 (3) وَأَخْرَبُوا بِلادَکَ: در مصباح الشيخ و مصباح الزائر نبود.(منه).
2458 (4) الصُّدُورَ الْوَغِرَةَ: كينه‌دار.
2459 (1) جمال الأسبوع: 521- 529 آخر فصل 47 و مصباح المتهجّد: 411- 416.
2460 (2) تهذيب الأحكام 6/ 110 خ 299.
2461 (3) مزار كبير مشهدى: 595، ح 2، باب 1، قسم ششم.
2462 (1) تهذيب الأحكام 6/ 109 ح 193.
2463 (2) تهذيب الأحكام 6/ 105 باب 51.
2464 (1) بِأَوْلِيائِکَ: خ ل.
2465 (2) در مصدر: مَعاصِيهِ.
2466 (1) تهذيب الأحكام 6/ 116- 117 باب 53.
2467 (1) يا اللَّه: نسخه.
2468 (2) حِينَ: خ.
2469 (3) أعراف: 7/ 23.
2470 (4) عَلَيهِ بَرْداً: خ.
2471 (5) حِينَ نَادى: خ.
2472 (6) انبياء: 21/ 83.
2473 (7) أنبياء: 21/ 87.
2474 (1) يونس: 10/ 89.
2475 (2) الذَّبِيحَ إسْماعِيلَ: خ.
2476 (3) أَسْلَمَا: خ.
2477 (4) مريم: 19/ 4.
2478 (5) أنبياء: 21/ 90.
2479 (6) تَسْتَجِيبُ: نسخه.
2480 (7) بِطُهْرِکَ: نسخه.
2481 (8) وَاحْفَظنِى فِيمَنْ أُخَلِّفُ وَاحْفَظْهُمْ: نسخه.
2482 (1) كُنُوزِکَ: نسخه.
2483 (2) مُبَاها: نسخه.

2484 (3) رَبَّها: نسخه.
2485 (4) جمال الأسبوع: 271- 274.
2486 (1) المُدّانُ: خ ل.
2487 (1) مصباح الزائر: 397- 398.
2488 (2) مصباح الزائر: 399.
2489 (1) مصباح الزائر: 503.
2490 (2) أُمِّ: خ.
2491 (3) مصباح الزائر: 503- 504.
2492 (1) مصباح كفعمى: 662- 663.
2493 (1) وَالصُمْتِ عَنِ الباطِلِ وَإِنْ نَفَعَ: نسخه.
2494 (2) وَاِسْتِكْثارِ الشَّرِّ وَإِنْ قَلَّ مِنْ قَوْلِى وَفِعْلِى: نسخه.
2495 (1) فَأَطْلِبْنِى: مطلوب مرا عطا كن.
2496 (2) صحيفه سجاديّه جامعه: 110- 116، شماره 55.
2497 (1) كهف: 18/ 46.
2498 (1) من لا يحضره الفقيه 1/ 501- 502 ح 1440.
2499 (2) من لا يحضره الفقيه 1/ 502 ح 1441 از امام صادق عليه السلام.
2500 (1) مصباح المتهجّد: 198.
2501 (2) إِنِّى أُشْهِدُكَ أَ نَّهُ: خ.
2502 (3) أَوْ: خ.
2503 (4) مفتاح الفلاح: 65.
2504 (5) ثواب الأعمال: 8 و 11.
2505 (6) وَيُمِيتُ وَيُحْيِى: نسخه.
2506 (7) مفتاح الفلاح شيخ بهائى: 184.
2507 (8) مصباح المتهجّد: 199.
2508 (9) مصباح المتهجّد: 6.
2509 (10) من لا يحضره الفقيه 1/ 25 ح 43.
2510 (11) مستدرک الوسائل 1/ 245- 246.
2511 (12) مصباح المتهجّد: 6.
2512 (1) مستدرک الوسائل 1/ 245- 246.
2513 (2) من لا يحضره الفقيه 1/ 23 ح 38.
2514 (3) مستدرک الوسائل 1/ 254 نقل از شيخ صدوق در هدايه: 16.
2515 (4) مصباح المتهجّد: 7.
2516 (5) من لا يحضره الفقيه 1/ 54 و 55 ح 18 از امام باقر عليه السلام و ح 126 از امام صادق عليه السلام.
2517 (6) وَباللَّهِ: خ.

2518 (7) تهَذيب الأحكام 1/ 76 ح 192/ 41.
2519 (1) وَلَا مِنْ وَرَاءِ ظَهْرِی: نسخه.
2520 (2) مصباح المتهجّد: 8- 9 و من لا يحضره الفقيه 1/ 41- 43 ح 84.
2521 (3) عروة الوثقی در بعضی از مستحبات وضوء.
2522 (4) شعراء: 26: 81- 86.
2523 (5) مفتاح الفلاح شيخ بهائی: 105 نقل از عدّة الداعی از رسول اكرم صلى الله عليه و آله.
2524 (1) مفتاح الفلاح: 108 نقل از كافی از امام صادق عليه السلام.
2525 (2) من لا يحضره الفقيه 1/ 302 ح 916 از امام صادق عليه السلام.
2526 (3) مفتاح الفلاح: 132 از رسول اكرم صلى الله عليه و آله.
2527 (4) وَدِينِ نَبِيِّکَ: نسخه.
2528 (1) الْمُبينُ: خ.
2529 (2) ذَ نْبِی: خ.
2530 (3) از« عَبْدُکَ» تا« وَإِلَيْکَ»: نسخه.
2531 (4) الْحَرامِ: خ.
2532 (5) مفتاح الفلاح: 133- 143 و من لا يحضره الفقيه 1/ 304 ضمن ح 916.
2533 (1) كافی 3/ 319 ح 1 از امام باقر عليه السلام و من لا يحضره الفقيه 1/ 311 ح 927 و مفتاح الفلاح: 150.
2534 (2) وَعافِنِی: خ.
2535 (3) كافی 3/ 321 ح 1 از امام صادق عليه السلام.
2536 (1) من لا يحضره الفقيه 1/ 315 ضمن ح 932.
2537 (2) يعني: لا إلهَ إِلّا اللَّهُ الحَليمُ الكَريمُ إلى آخره.
2538 (3) صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ: نسخه.
2539 (4) طَوْلًا: خ.
2540 (5) مفتاح الفلاح: 155- 162.
2541 (6) والأَسْماء الحُسْنى كُلُّها للَّهِ: خ ل.
2542 (1) انشراح: 94/ 8.
2543 (2) مجمع البيان 10/ 772.
2544 (3) من لا يحضره الفقيه 1/ 325 ح 955.
2545 (4) من لا يحضره الفقيه 1/ 328 ح 963 از امام باقر عليه السلام و ح 966 از امام صادق عليه السلام.
2546 (5) بحار الأنوار 85/ ژ 314- 317.
2547 (1) بحار الأنوار 85/ 328 نقل از أمالی صدوق: م 85، ح 16.
2548 (2) احزاب: 33/ 41.

2549 (3) بحار الأنوار 85/ 331 نقل از معانى الأخبار: 193 از امام صادق عليه السلام.
2550 (4) بحار الأنوار 85/ 332 نقل از ثواب الأعمال: 163.
2551 (5) تهذيب الأحكام 2/ 105 ح 163.
2552 (6) بحار الأنوار 85/ 332 نقل از ثواب الأعمال: 163.
2553 (7) تهذيب الأحكام 2/ 105 ح 166.
2554 (8) بحار الأنوار 85/ 336.
2555 (9) بحار الأنوار 85/ 337 نقل از شيخ بهائى در مفتاح الفلاح.
2556 (1) بحار الأنوار 85/ 336 نقل از دعائم الإسلام 1/ 168.
2557 (2) بحار الأنوار 85/ 335 نقل از محاسن برقى 1/ 36 ح 34.
2558 (3) بحار الأنوار 85/ 327 ح 1 نقل از احتجاج طبرسى.
2559 (4) بحار الأنوار 85/ 340 ح 30 نقل از دروس شهيد.
2560 (5) بحار الأنوار 85/ 333 نقل از مكارم الأخلاق 2/ 30 ح 206.
2561 (6) بحار الأنوار 85/ 327 ح 1 نقل از احتجاج: 489.
2562 (7) بحار الأنوار 85/ 333 نقل از مكارم الأخلاق 2/ 30 ح 2066.
2563 (8) بحار الأنوار 85/ 334 نقل از مصباح شيخ: 735.
2564 (9) بحار الأنوار 85/ 341 نقل از شهيد.
2565 (1) بحار الأنوار 85/ 333 نقل از مكارم الأخلاق 2/ 30 ح 2067.
2566 (2) بحار الأنوار 85/ 334 نقل از مصباح شيخ: 735.
2567 (3) بحار الأنوار 85/ 341 نقل از شهيد.
2568 (4) بحار الأنوار 85/ 341 نقل از شهيد.
2569 (5) بحار الأنوار 85/ 341 نقل از مكارم الأخلاق 2/ 72 ح 2173.
2570 (6) وَحْدَهُ وَحْدَهُ: خ.
2571 (7) فلاح السائل: 293، شماره 88، ح 19، فصل 19.
2572 (1) من لا يحضره الفقيه 1/ 325 ح 952.
2573 (2) من لا يحضره الفقيه 1/ 325 ح 953.
2574 (3) كافى 2/ 521.
2575 (4) مكارم الأخلاق 2/ 93 ح 2261.
2576 (5) كافى 3/ 343 ح 18.
2577 (1) كافى 3/ 346 ح 28.
2578 (2) جامع عبّاسى شيخ بهائى: 54.
2579 (3) كافى 3/ 343 ح 16.
2580 (4) من لا يحضره الفقيه 1/ 323 ح 948.
2581 (5) خصال شيخ صدوق 2/ 629 ح 10 باب 400.
2582 (1) كافى 2/ 620 و حبل المتين شيخ بهائى: 262.
2583 (2) عدّة الداعى: 341.

2584 (3) بقره: 2/ 255- 257.
2585 (4) آل عمران: 3/ 18- 19.
2586 (5) آل عمران: 3/ 25- 26.
2587 (6) دعوات راوندى: 218، ح 589.
2588 (7) قرب الإسناد حميرى: 118، ح 415.
2589 (8) مكارم الأخلاق 2/ 43 ح 2099.
2590 (1) بحار 86/ 34 ح 39 از اميرالمؤمنين عليه السلام.
2591 (2) أمالى صدوق: م 13، ح 5 و تهذيب الأحكام 2/ 106 و عدّة الداعى: 315.
2592 (3) مراجعه شود به اوّل مفاتيح الجنان، در تعقيبات مشتركه.
2593 (1) معانى الأخبار: 324 و تهذيب الأحكام 2/ 107 ح 406.
2594 (2) أمالى صدوق: م 34، ح 11.
2595 (3) أمالى صدوق: م 46، ح 6.
2596 (4) تهذيب الأحكام 2/ 107 ح 405.
2597 (5) دعوات راوندى: 49، ح 118.
2598 (6) كافى 2/ 549 ح 9 و بحار الأنوار 95/ 162 نقل از دعوات راوندى.
2599 (1) محاسن برقى: 51، باب 56.
2600 (2) بلد الأمين كفعمى: 13.
2601 (3) كافى 2/ 549 ح 7 و من لا يحضره الفقيه 1/ 324 ح 950.
2602 (4) بحار الأنوار 86/ 37 ح 44 نقل از بلد الأمين و غيره.
2603 (5) صاحِبَةً وَلَا: نسخه.
2604 (1) مصباح كفعمى: 84، فصل 16 و اشعثيات كوفى: 220، كتاب الدعاء، و كافى 2/ 551 ح 3.
2605 (2) مقنعه مفيد: 114.
2606 (3) معانى الأخبار: 140 و فلاح السائل ابن طاووس: 300، شماره 201.
2607 (1) تهذيب الأحكام 2/ 108 ح 410.
2608 (2) كافى 2/ 622 ح 11.
2609 (3) بحار الأنوار 86/ 38 نقل از كتاب نزهة الخواطر.
2610 (4) مجتنى سيّد ابن طاووس: 89- 92.
2611 (5) يَا غَفُورُ: خ.
2612 (6) الْأَلِيمِ: خ.
2613 (7) وَصَلِّ عَلى: خ ل.
2614 (8) وَآلِهِ: خ.
2615 (9) كافى 2/ 546 ح 4.

2616 (1) وَ: خ.
2617 (2) أمالى مفيد: م 10، ح 8 و مصباح كفعمى: 200، فصل 5.
2618 (3) روم: 30/ 17- 19.
2619 مركز تحقيقات حج، مفاتيح الجنان، 1جلد، نشر مشعر - تهران.
2620 (1) صافّات: 37/ 180- 182.
2621 (2) أعلام الدين: 352.
2622 (3) رَسُولَكَ: خ.
2623 (4) فلاح السائل: 303، ح 205.
2624 (5) خصال شيخ صدوق: 616، ح أربع مئة.
2625 (1) تهذيب الأحكام 2/ 139 ح 542.
2626 (2) كافى 2/ 522 و من لا يحضره الفقيه 1/ 501 ح 1440.
2627 (3) من لا يحضره الفقيه 1/ 504 ح 1451.
2628 (4) استبصار شيخ طوسى 1/ 350 ح 1321.
2629 (5) تهذيب الأحكام 2/ 138 ح 536.
2630 (6) ثواب الأعمال: 165.
2631 (7) خصال صدوق: 581، ح 4، ابواب 70.
2632 (8) ثواب الأعمال: 129.
2633 (1) دعائم الإسلام 1/ 168 از اميرالمؤمنين عليه السلام.
2634 (2) كافى 2/ 530 ح 24.
2635 (3) مصباح المتهجّد: 209.
2636 (4) بحار الأنوار 92/ 330 نقل از كفعمى.
2637 (5) بحار الأنوار 92/ 330.
2638 (6) بحار الأنوار 92/ 329 نقل از كفعمى.
2639 (7) أمالى صدوق: م 13، ح 5.
2640 (1) بلد الأمين: 51 و مصباح كفعمى: 84، فصل 16 در متن و حاشيه.
2641 (2) مهج الدعوات: 316.
2642 (3) محاسن برقى 1/ 111 ح 104 و 105 از امام كاظم عليه السلام و كافى 8/ 109 ح 89 از امام باقر عليه السلام و فلاح السائل: 409، ح 279 از اميرالمؤمنين عليه السلام.
2643 (4) بحار الأنوار 86/ 130 نقل از عدّة الداعى.
2644 (1) كافى 2/ 550 و مكارم الأخلاق 2/ 34 ح 2075.
2645 (2) الْقَيُّومِ: خ.
2646 (3) تفسير عيّاشى 3/ 86 ح 2624، آخر سوره اسراء.
2647 (4) مصباح المتهجّد: 215.
2648 (5) وَ: خ.

2649 (1) مصباح كفعمى: 84، فصل 16، و مصباح المتهجّد: 209 و أمالى مفيد: م 27، ح 2 و كافى 2/ 549 ح 11.
2650 (2) مصباح المتهجّد: 214 و مصباح كفعمى: 8 و 85 در حاشيه و متن.
2651 (3) عدّة الداعى: 252 و بحار الأنوار 82/ 121.
2652 (1) ثواب الأعمال: 155.
2653 (2) بحار الأنوار 86/ 201 نقل از علل الشرايع.
2654 (3) ثواب الأعمال: 35.
2655 (4) ثواب الأعمال: 35 و بحار الأنوار 86/ 203 نقل از كامل الزيارة.
2656 (1) تهذيب الأحكام 2/ 110 ح 415.
2657 (2) علل الشرايع: 34، ح 1، باب 32.
2658 (3) تهذيب الأحكام 2/ 112 ح 421.
2659 (4) من لا يحضره الفقيه 1/ 332 ح 975.
2660 (1) بحار الأنوار 86/ 198 نقل از علل و عيون.
2661 (2) من لا يحضره الفقيه 1/ 333 ضمن ح 977 و كافى 3/ 324 ح 14 و 15.
2662 (3) ارشاد مفيد 2/ 231.
2663 (4) بحار ا لأنوار 86/ 230 نقل از عيون اخبار ا لرضا عليه السلام.
2664 (5) بحار الأنوار 49/ 92- 93.
2665 (6) رجال كشّى 2/ 522 شماره 469 شرح حال جميل بن درّاج.
2666 (1) رجال كشّى 2/ 801 شماره 993 شرح حال حسن بن على بن فضّال.
2667 (2) رجال كشّى 2/ 825 شماره 1038.
2668 (3) رجال كشّى 2/ 855 شماره 1106 شرح حال محمّد بن ابى عمير.
2669 (4) بحار الانوار 86/ 194 نقل از احتجاج طبرسى.
2670 (5) تهذيب الأحكام 2/ 111 ح 417.
2671 (6) عيون أخبار الرضا عليه السلام 2/ 194 ضمن حديث مفصّلى.
2672 (1) كافى 3/ 323 ح 7.
2673 (2) كافى 3/ 323 ح 9.
2674 (3) كافى 3/ 328 ح 22.
2675 (4) كافى 3/ 328 ح 24.
2676 (5) كافى 3/ 323 ح 10.
2677 (6) بحار الأنوار 86/ 216 نقل از جامع بزنطى از خطّ بعض افاضل.

2678 (1) بحار الأنوار 86/ 217 نقل از خطّ شهيد.
2679 (2) بحار الأنوار 86/ 217 نقل از جعفريّات.
2680 (3) دعوات راوندى: 51.
2681 (4) عدّة الداعى: 318.
2682 (5) أمالى صدوق: م 64، ح 6.
2683 (6) مكارم الأخلاق 2/ 40 ح 2089.
2684 (1) عَنِّى: خ.
2685 (2) مكارمِ الأخلاق 2/ 40- 41 ح 2091.
2686 (3) وَمَلِيكَ: خ ل.
2687 (4) مصباح المتهجّد: 197 و 241.
2688 (5) وَالْفِتَنَ: خ.
2689 (6) مصباح المتهجّد: 243- 244.
2690 (1) تهذيب الأحكام 4/ 199 ح 571.
2691 (2) مصباح المتهجّد: 31.
2692 (3) فلاح السائل: 193، شماره 103، فصل 16.
2693 (1) مصباح المتهجّد: 40.
2694 (2) مصباح المتهجّد: 30 و 72.
2695 (3) مصباح المتهجّد: 48.
2696 (1) مصباح المتهجّد: 73 و كافى 3/ 309 از رسول اكرم صلى الله عليه و آله.
2697 (1) در فلاح السائل و عدّة الداعى: البالى الفانى.
2698 (2) فلاح السائل: 383، شماره 254، فصل 22 و عدّة الداعى: 309 از رسول اكرم صلى الله عليه و آله.
2699 (3) ق: 50/ 29.
2700 (4) فلاح السائل: 383، ضمن ح 255، باب 22.
2701 (5) مصباح المتهجّد: 83.
2702 (1) بقره: 2: 255.
2703 (2) فلاح السائل: 383، ضمن ح 261، باب 22.
2704 (3) مصباح المتهجّد: 97 و فلاح السائل: 404، ح 273، فصل 22.
2705 (4) فلاح السائل: 408، شماره 278، فصل 23.
2706 (5) فلاح السائل: 409، شماره 279، فصل 23.
2707 (1) مصباح المتهجّد: 98.
2708 (2) فلاح السائل: 409، شماره 280، فصل 23.
2709 (3) فلاح السائل: 410.
2710 (4) مصباح المتهجّد: 98.
2711 (5) بحار الأنوار 86/ 198 نقل از عيون و علل.

2712 (6) كافى 3/ 345.
2713 (1) از:« وَأَنتَ الآخر» تا« فوقَکَ»: نسخه.
2714 (2) وَإِسْماعِيلَ: خ.
2715 (3) وَالْأَ سْباطِ: خ.
2716 (4) مصباح المتهجّد: 110.
2717 (1) مصباح المتهجّد: 114.
2718 (2) تهذيب الأحكام 2/ 116 ح 435 و 438 و قرب الإسناد: 35، ح 115 و من لا يحضره الفقيه 1/ 470 ح 1354 و ثواب‌الأعمال: 125.
2719 (3) كهف: 18/ 110.
2720 (4) من لا يحضره الفقيه 1/ 471 ح 1356.
2721 (1) تهذيب الأحكام 2/ 117 ح 439.
2722 (2) شَرِّ: خ ل.
2723 (3) وَأَنْ يَلْعَبَ: خ ل.
2724 (4) مصباح المتهجّد: 122.
2725 (5) فاطر: 35/ 41.
2726 (6) اسراء: 17/ 110- 111.
2727 (7) مصباح المتهجّد: 121.
2728 (8) مكارم الأخلاق 1/ 109 ح 234 از امام رضا عليه السلام.
2729 (9) مكارم الأخلاق 1/ 111 ضمن ح 246.
2730 (10) بحار الأنوار 76/ 96.
2731 (1) عوالى اللئالى 1/ 352.
2732 (2) معانى الأخبار: 324 از امام صادق عليه السلام.
2733 (3) محاسن برقى 1/ 125 ح 141 باب 61.
2734 (4) كافى 8/ 79 ح 33.
2735 (5) علل الشرايع 2/ 363 باب 84 ح 6.
2736 (1) علل الشرايع 2/ 366.
2737 (2) محاسن برقى 1/ 167 ح 248 و كتاب عقاب الأعمال: باب 10.
2738 (3) محاسن برقى 1/ 167 ح 249.
2739 (4) درر اللآلى ابن ابى جمهور طبق نقل مستدرک الوسائل 6/ 340 ح 6056.
2740 (5) سنن النسائى 1/ 411 شماره 1301.
2741 (6) لبّ اللباب راوندى طبق نقل مستدرک الوسائل 6/ 340 ح 6955.
2742 (1) لبّ اللباب راوندى طبق نقل مستدرک الوسائل 6/ 338 ح 6948.

2743 (2) مصباح المتهجّد: 127.
2744 (3) من لا يحضره الفقيه 1/ 480 ح 1389.
2745 (1) آل عمران: 3/ 190- 194.
2746 (2) مصباح المتهجّد: 127- 129.
2747 (3) مصباح المتهجّد: 130.
2748 (4) رسائل العشر طوسى: 150.
2749 (5) هدايه صدوق: 150، باب 59.
2750 (6) مصباح المتهجّد: 139.
2751 (1) مستدرک الوسائل 4/ 400 ح 5013 و ص 403 ح 5018 نقل از شيخ صدوق در مقنع.
2752 (2) من لا يحضره الفقيه 1/ 485 ح 1400.
2753 (3) رسائل العشر: 147.
2754 (4) مصباح المتهجّد: 152.
2755 (5) رسائل العشر: 147.
2756 (6) رسائل العشر: 150.
2757 (1) وَ: خ.
2758 (2) من لا يحضره الفقيه 1/ 487 ح 1402.
2759 (3) رَبِّى: خ.
2760 (4) من لا يحضره الفقيه 1/ 489 ح 1406.
2761 (5) الْغَفُورُ: خ.
2762 (6) مصباح المتهجّد: 155.
2763 (7) ذاريات: 51/ 17- 18.
2764 (8) تهذيب الأحكام 2/ 132 ح 508.
2765 (1) مصباح المتهجّد: 163.
2766 (2) بيايد اين دعا در ملحقات باقيات الصالحات(ص 1043).
2767 (3) مصباح المتهجّد: 127.
2768 (4) آل عمران: 3/ 190- 194. گذشت در ص 868.
2769 (5) مصباح المتهجّد: 179 و رسائل العشر: 151.
2770 (1) من لا يحضره الفقيه 1/ 495 ح 1423.
2771 (2) صحيفه كامله سجاديّه: 289.
2772 (1) خصال شيخ صدوق: 622 ح أربعمئة.
2773 (2) كافى 2/ 533 و خصال: 452، ح 58 و مصباح المتهجّد: 83.
2774 (3) كافى 2/ 533 ح 33.
2775 (1) مقنع صدوق: 294.
2776 (2) ده مرتبه: خ.
2777 (3) محاسن برقى 1/ 105ِ ح 86 باب 28.

2778 (4) معانى الأخبار: 251 و أمالى صدوق: م 53، ح 5.
2779 (5) محاسن 1/ 107 ح 92 باب 30.
2780 (1) روم: 30/ 17- 18.
2781 (2) أمالى صدوق: م 85، ح 14 و ثواب الأعمال: 166.
2782 (3) محاسن 1/ 112 ح 105 باب 38.
2783 (4) محاسن 1/ 114 ح 113 باب 41.
2784 (5) مصباح المتهجّد: 84 و 211.
2785 (6) كافى 2/ 533 ح 31 و 32.
2786 (1) مِنْ: خ ل.
2787 (2) فلاح السائل: 385، ح 259، فصل 22.
2788 (3) فلاح السائل: 387، ح 263 نقل از شيخ طوسى.
2789 (4) فلاح السائل: 388، ح 264، فصل 22.
2790 (1) بَيْنَ الناس: خ ل.
2791 (2) مستدرک الوسائل 5/ 293 ح 6167 نقل از راوندى.
2792 (3) مستدرک الوسائل 5/ 392 ح 6166 نقل از بلد الأمين.
2793 (4) وَ: خ.
2794 (5) كافى 2/ 522.
2795 (1) وآل محمّد: خ ل.
2796 (2) كافى 2/ 526.
2797 (3) بلد الأمين طبق نقل بحار 86/ 298.
2798 (4) علل الشرايع 1/ 29 باب 21.
2799 (5) كافى 2/ 99.
2800 (1) كانَ: خ.
2801 (2) أَبِى مُرَّة: خ ل.
2802 (3) مِنْ: خ.
2803 (4) وَالْحَمْدُ: خ.
2804 (5) كافى 2/ 532 و 569 و محاسن 2/ 18 ح 1324.
2805 (6) كافى 2/ 528.
2806 (7) كافى 2/ 529.
2807 (1) بلد الأمين طبق نقل بحار 86/ 298.
2808 (2) بحار الأنوار 86/ 266 نقل از جامع الأخبار سبزوارى: 159، ح 381 و مصباح المتهجّد: 561.
2809 (1) بحار الأنوار 94/ 58 نقل از ثواب الأعمال: 156 و ص 85، ح 5 نقل از جنّة الأمان.
2810 (1) بِمَغْفِرَتِکَ: خ ل.
2811 (2) وَ: خ.

2812 (3) أنْ تُصَلَیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ: نسخه.
2813 (4) مصباح المتهجّد: 512.
2814 (1) بِمَنِّکَ: خ ل.
2815 (2) مصباح المتهجّد: 512.
2816 (3) عَلی: خ.
2817 (4) مصباح المتهجّد: 513.
2818 (1) وَ لِیِّکَ: خ.
2819 (2) مصباح المتهجّد: 513.
2820 (3) مصباح المتهجّد: 514.
2821 (1) مصباح المتهجّد: 514.
2822 (2) مصباح المتهجّد: 515.
2823 (3) ضَوْءُ: خ.
2824 (4) مصباح المتهجّد: 515.
2825 مرکز تحقیقات حج، مفاتیح الجنان، 1جلد، نشر مشعر - تهران.
2826 (1) مصباح المتهجّد: 516.
2827 (2) عَزِیزُ: خ.
2828 (3) مصباح المتهجّد: 516.
2829 (1) مصباح المتهجّد: 517.
2830 (2) وَأَهْلِ بَیْتِ مُحَمَّدٍ: خ ل.
2831 (3) مصباح المتهجّد: 517.
2832 (4) بحار الأنوار 86/ 369 نقل از مصباح المتهجّد و کافی 2/ 515.
2833 (1) العَزِیز الْکَبِیر: خ ل.
2834 (2) مَالِکُ: خ ل.
2835 (3) در کافی: بُدِءَ الخَلْقُ.
2836 (4) الَّذِی: خ.
2837 (5) الَّذِی: خ.
2838 (6) در کافی: أَحَدٌ صمدٌ.
2839 (7) هُوَ: خ ل.
2840 (8) لَهُ: خ ل.
2841 (9) لَهُ: خ ل.
2842 (10) وَهُوَ: خ ل.
2843 (11) الْمُتَعالِ: خ.
2844 (12) ثواب الأعمال: 13- 14 و کافی 2/ 516.
2845 (13) أمالی صدوق: م 21، ح 4.
2846 (1) خصال: 540.
2847 (2) ثواب الأعمال: 9.

2848 (3) مصباح المتهجّد: 517.
2849 (4) ثواب الأعمال: 162.
2850 (5) بحار 86/ 161 نقل از بلد الأمين.
2851 (6) كافى 2/ 505 و مكارم الأخلاق 2/ 92 ح 2360.
2852 (7) أمالى طوسى: م 10، ح 74 و كشف الغمّة 2/ 377 و محاسن 1/ 101 ح 73 باب 18 وثواب الأعمال: 7 و 8.
2853 (1) دعوات راوندى: 47، ح 114.
2854 (2) دعوات راوندى: 46، ح 114.
2855 (1) مستدرک وسائل 5/ 378 و بحار الأنوار 87/ 5 نقل از بلد الأمين، و در حاشيه هر دو كتاب است كه: در بلد الأمين چاپ شده نمى‌باشد، لكن در حاشيه مصباح كفعمى: 83 موجود است.
2856 (2) بحار الأنوار 87/ 10 نقل از جامع الاخبار: 144، ح 310.
2857 (3) جامع الاخبار: 140، ح 294.
2858 (4) مستدرک وسائل 5/ 379 ح 6140 و بحار الأنوار 87/ 5 نقل از بلد الأمين، و در حاشيه هر دو كتاب است كه: در بلد الأمين مطبوع نيافتيم ولى در مصباح كفعمى: 83 موجود است هم در متن و هم در حاشيه.
2859 (1) كافى 2/ 519 و توحيد صدوق: 30، ح 35، باب 1 و محاسن 1/ 122 ح 134 باب 56.
2860 (2) ثواب الأعمال: 9 و كافى 2/ 519 و محاسن 1/ 100 ح 72 باب 17.
2861 (3) محاسن 1/ 114 ح 114 باب 42.
2862 (1) بحار 14/ 509 نقل از دعوات راوندى.
2863 (2) كافى 2/ 502.
2864 (3) مصباح كفعمى: 63.
2865 (4) مصباح المتهجّد: 102.
2866 (5) مصباح كفعمى: 83 و سفينة البحار 5/ 379 ح 6141 نقل از جنّة المأوى.
2867 (1) بحار 86/ 51 نقل از مصباح كفعمى.
2868 (2) مجتنى سيّد ابن طاووس: 82.
2869 (1) جمال الأُسبوع: 320 و مستدرک الوسائل 6/ 50 باب 31 ح 6413 نقل از جمال الأُسبوع.
2870 (2) وَ: خ.
2871 (3) مصباح المتهجّد: 317.
2872 (1) جمال الأُسبوع: 23، فصل 2 نقل از مصباح المتهجّد: 322.
2873 (2) بلد الأمين: 164.
2874 (3) فلاح السائل: 173، باب 13، ح 86.

2875 (4) بلد الأمين: 164.
2876 (1) زاد المعاد: 573- 574.
2877 (1) ابراهيم: 14/ 41.
2878 (2) نوح: 71/ 28.
2879 (3) اسراء: 17/ 24.
2880 (4) مكارم الأخلاق 2/ 126.
2881 (5) مكارم الأخلاق 2/ 129.
2882 (6) مكارم الأخلاق 2/ 114.
2883 (7) مكارم الأخلاق 2/ 114.
2884 (1) مكارم الأخلاق 2/ 115.
2885 (2) مستدرک الوسائل 6/ 425 نقل از رساله العقد الحسينى از حسين بن عبدالصمد پدر شيخ بهائى.
2886 (3) بحار الأنوار 95/ 138 نقل از طبّ الأئمّة عليهم السلام.
2887 (4) سفينة البحار: ماده« سدر و سوک و رمن».
2888 (5) من لا يحضره الفقيه 2/ 81.
2889 (6) مستدرک الوسائل 6/ 426 نقل از بشارة المصطفى: 27.
2890 (1) مصباح المتهجّد: 535 از امام صادق عليه السلام.
2891 (2) فتح الأبواب ابن طاووس: 233.
2892 (3) فتح الأبواب: 234.
2893 (4) فتح الأبواب: 260- 261.
2894 (5) بحار الأنوار 91/ 250.
2895 (1) جواهر الكلام 12/ 172.
2896 (2) تقويم المحسنين: 57 و نقل از او مستدرک الوسائل 6/ 267.
2897 (3) حشر: 59/ 21.
2898 (4) بِکَ: خ.
2899 (1) يَا أَيُّهَا الْحُجَّةُ: خ ل. و در مصدر: يا حُجَّة.
2900 (2) أمالى طوسى: م 11، ح 14.
2901 (3) دعوات راوندى: 55.
2902 (4) آل عمران: 3/ 26- 27.
2903 (5) آل عمران: 3/ 18.
2904 (6) بحار 91/ 375 و 92/ 271.
2905 (1) بحار الأنوار 92/ 272 نقل از تفسير درّ المنثور سيوطى 6/ 377.
2906 (2) آل عمران: 3/ 173.
2907 (3) كهف: 18/ 39.
2908 (4) انبياء: 21/ 87.

2909 (5) غافر: 40/ 44.
2910 (6) مكارم الأخلاق 2/ 122 ح 2330.
2911 (7) فتح: 48/ 1- 3.
2912 (8) مكارم الأخلاق 2/ 122.
2913 (1) رَبِّى: خ.
2914 (2) وَأَسْأَلُكَ اللَّهُمَّ: نسخه.
2915 (3) كَرِيمَةً: خ.
2916 (4) تهذيب الأحكام 3/ 312 ح 966 و مكارم الأخلاق 2/ 129 ح 2337.
2917 (5) كافى 3/ 475 ح 4.
2918 (6) در مكارم الأخلاق اضافه فرموده: واخلاص هم سه مرتبه.
2919 (7) مكارم الأخلاق 2/ 123 ح 2331.
2920 (1) مكارم الأخلاق 2/ 110.
2921 (2) يَرْجِعُ: خ.
2922 (1) كافى 3/ 476.
2923 (2) بلد الأمين: 157.
2924 (1) أىيمنع قدرته عن إيصال الضرر إلى خلقه، والحاصل أنّه تعالى لا يفعل فيهم ما يقدرُ عليه من التعذيب والانتقام.(منه).
2925 (2) در مصباح الزائر: وَأَنْ تَحْفَظَنِى.
2926 (3) مصباح الزائر ابن طاووس: 97- 98.
2927 (1) بلد الأمين: 155 با اختلاف در بعضى الفاظ.
2928 (2) بحار الأنوار 91/ 122 نقل از جمال الأُسبوع با اختلاف بعضى الفاظ.
2929 (1) جمال الأُسبوع: 331- 332، فصل 35 و تهذيب الأحكام 3/ 183 ح 416 و من لا يحضره الفقيه 1/ 556 ح 1543 و بلد الأمين: 153.
2930 (1) فتح: 48/ 6.
2931 (1) جمال الأُسبوع: 326- 330، اوّل فصل 35.
2932 (2) مكارم الأخلاق 2/ 118.
2933 (1) بلد الأمين: 159.
2934 (2) مكارم الأخلاق 2/ 118.
2935 (3) مكارم الأخلاق 2/ 119.
2936 (1) نجم الثاقب: 212، حكايت اوّل، باب 7.
2937 (1) لَا: خ.
2938 (2) مِن: ظ.
2939 (3) أَسْأَلُكَ: خ.
2940 (1) نجم الثاقب: 215، حكايت اوّل، باب 7.

2941 (2) مکارم الأخلاق 2/ 135 ح 2346.
2942 (3) مکارم الأخلاق 2/ 134 ح 2345.
2943 (1) مکارم الأخلاق 2/ 136 ح 2347.
2944 (2) مستدرک الوسائل 6/ 55 ح 6418.
2945 (3) در مصدر: پنج مرتبه.
2946 (4) مصباح المتهجّد: 318.
2947 (5) جمال الأُسبوع: 322.
2948 (1) مصباح المتهجّد: 107 با اضافاتی.
2949 (2) مکارم الأخلاق 2/ 114.
2950 (3) مکارم الأخلاق 2/ 115 ح 2320.
2951 (4) جمال الأُسبوع: 40، فصل 4.
2952 (5) جمال الأُسبوع: 41.
2953 (1) جمال الأُسبوع: 42.
2954 (2) بقره: 2/ 285.
2955 (3) جمال الأُسبوع: 41.
2956 (4) جمال الأُسبوع: 41.
2957 (5) جمال الأُسبوع: 42.
2958 (6) جمال الأُسبوع: 42.
2959 (1) مهج الدعوات: 77.
2960 (2) مصباح کفعمی: 148، فصل 18.
2961 (1) یا سامع: خ ل.
2962 (2) مصباح کفعمی: 148، فصل 18 و مصباح المتهجّد: 139.
2963 (3) اسراء: 17/ 56.
2964 (4) عدّة الداعی: 312 و مصباح کفعمی: 150، فصل 18 نقل از عدّة.
2965 (5) اسراء: 17/ 82.
2966 (6) تفسیر کنز الدقائق مشهدی 7/ 497 نقل از طبّ الأئمّة: 28 از امام صادق علیه السلام.
2967 (1) بحار 95/ 22 نقل از طبّ الأئمّة: 53 و کافی 2/ 564 و عدة الداعی: 312 و دعوات راوندی: 182 از امام صادق علیه السلام.
2968 (2) کافی 2/ 565 از امام صادق علیه السلام.
2969 (3) کافی 2/ 566.
2970 (4) بحار الأنوار 95/ 68 نقل از عدّة الداعی.
2971 (1) دروس شهید 3/ 48.
2972 (2) دروس 1/ 255؛ دعوات راوندی: 181 ح 503 از امام صادق علیه السلام.

2973 (3) وَ: خ.
2974 (4) مصباح كفعمى: 151، فصل 18.
2975 (5) بحار 95/ 7 نقل از طبّ الائمة: 39.
2976 (6) اسراء: 17/ 82.
2977 (7) تفسير كنز الدقائق 7/ 497 در تفسير آيه، نقل از طبّ الأئمّة: 28.
2978 (8) بحار 95/ 55 از طبّ الأئمّة: 37.
2979 (1) مهج الدعوات: 8 در حرز اميرالمؤمنين عليه السلام و نقل از او بحار 95/ 63.
2980 (2) آل عمران: 3/ 18.
2981 (3) بحار 95/ 62 نقل از دعوات راوندى: 211.
2982 (1) آل عمران: 3/ 18.
2983 (2)ص: 38/ 36- 37.
2984 (3) شورى: 42/ 53.
2985 (4) مكارم الأخلاق 2/ 267 ح 2620.
2986 (5) بحار 95/ 54 از طبّ الائمة: 18.
2987 (6) بحار 95/ 60 از طبّ الائمة: 22.
2988 (1) در مصادر: با شير زن ممزوج كن.
2989 (2) بحار الأنوار 62/ 146.
2990 (3) انبياء: 21/ 30.
2991 (4) بحار 95/ 51 از طبّ الائمة: 19 و مناقب ابن شهرآشوب 4/ 253.
2992 (5) بحار 95/ 7 از طبّ الائمة: 39 و دعوات راوندى: 206.
2993 (6) حج: 22/ 65.
2994 (7) أمالى طوسى 2/ 284 و بحار 95/ 51 نقل از أمالى.
2995 (8) ربيع الأبرار 4/ 126 باب 77 در امراض و علل، و از او بحار 95/ 61.
2996 (1) بحار 95/ 52 از طبّ الائمة: 20 از امام باقر عليه السلام.
2997 (2) حشر: 59/ 21- 24.
2998 (3) بحار 95/ 61 از طبّ الائمة: 23.
2999 (4) بحار 95/ 92 از طبّ الائمة: 23.
3000 (1) نمل: 27/ 88.
3001 (2) بحار 95/ 92 از طبّ الائمة: 24.
3002 (3) وَالْكافي: خ ل.
3003 (4) الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ: نسخه.
3004 (5) مكارم الأخلاق 2/ 271 ح 2623، و از او بحار 95/ 94.

3005 (6) انعام: 6/ 13.
3006 (7) انبياء: 21/ 69- 70.
3007 (8) نمل: 27/ 8.
3008 (9) بحار 95/ 94 نقل از طبّ الائمة: 25.
3009 (1) مكارم الأخلاق 2/ 271 ح 2624 و بحار الأنوار 95/ 95 از مكارم.
3010 (2) وَتَتْرُكُ: خ ل.
3011 (3) بقره: 2/ 72- 73.
3012 (4) مكارم الأخلاق 2/ 272 ح 2626 و از او بحار 95/ 95.
3013 (5) بقره: 2/ 72- 73.
3014 (6) يونس: 10/ 57.
3015 (7) مكارم الأخلاق 2/ 212 ح 2535 و از او بحار 95/ 101.
3016 (8) بحار 95/ 101- 104 از طبّ الائمة: 25 و 27.
3017 (9) طبّ الائمة: 27 واز او بحار 95/ 109.
3018 (1) طب الأئمّة: 28 و از او بحار 95/ 109.
3019 (2) مكارم الأخلاق 2/ 276 ح 2633 و از او بحار 95/ 108.
3020 (3) مكارم الأخلاق 2/ 221 ح 2540 و طبّ الائمة: 65 و از او بحار 95/ 109.
3021 مركز تحقيقات حج، مفاتيح الجنان، 1جلد، نشر مشعر - تهران.
3022 (4) طبّ الائمة: 27 و از او بحار 95/ 109.
3023 (1) طه: 20/ 105- 107.
3024 (2) عيون اخبار الرضا عليه السلام 2/ 54 و طبّ الائمة: 109.
3025 (3) حشر: 59/ 21.
3026 (4) بحار 95/ 89 از مكارم الأخلاق.
3027 (5) حشر: 59/ 21.
3028 (6) طب الأئمّة: 110 و از او بحار 95/ 100.
3029 (7) احقاف: 46/ 35.
3030 (8) نازعات: 79/ 46.
3031 (9) آل عمران: 3/ 35.
3032 (10) مستطرفات سرائر: 89، باب 10، ح 40 و از او بحار 95/ 119.
3033 (11) مريم: 19/ 23- 25.
3034 (1) نحل: 16/ 78.
3035 (2) طب الأئمّة: 69 و از او بحار 95/ 116- 117.
3036 (3) زمر: 39/ 75.
3037 (4) بحار 95/ 121 از مكارم الأخلاق.

3038 (5) روم: 30/ 21.
3039 (6) مائده: 5/ 23.
3040 (7) قمر: 54/ 11- 12.
3041 (8) طه: 20/ 25- 28.
3042 (1) كهف: 18/ 99.
3043 (2) توبه: 9/ 128- 129.
3044 (3) عدّة الداعى: 339 و از او بحار 95/ 115.
3045 (4) بحار 95/ 113- 115 از طبّ الائمة: 45- 47.
3046 (5) دعائم الإسلام قاضى نعمان 2/ 140 ح 490 و بحار 62/ 277 از سرائر ابن ادريس.
3047 (6) مهج الدعوات: 6- 9 و از او بحار 95/ 37- 38.
3048 (7) بحار 62/ 96 از طبّ الائمة: 50.
3049 (8) طه: 20/ 68.
3050 (9) قصص: 28/ 25.
3051 (10) اعراف: 7/ 54.
3052 (1) مصباح كفعمى: 162، آخر فصل 18.
3053 (2) بحار 95/ 22 از طبّ الائمة: 52.
3054 (3) مكارم الأخلاق 2/ 260 وا ز او بحار 95/ 27.
3055 (1) ممتحنه: 60/ 4.
3056 (2) انبياء: 21/ 69- 70.
3057 (3) بقره: 2/ 286.
3058 (4) مزمّل: 73/ 9.
3059 (5) فرقان: 25/ 58.
3060 (6) مجادله: 58/ 21.
3061 (7) آل عمران: 3/ 101.
3062 (8) مكارم الأخلاق 2/ 265 ح 2619.
3063 (9) مكارم الأخلاق 2/ 257 ضمن شماره 2609 و از او بحار 95/ 32.
3064 (1) مكارم الأخلاق 2/ 276 ح 2634 و از او بحار 95/ 76.
3065 (2) بحار 95/ 78 از طبّ الائمة: 109.
3066 (3) بحار 95/ 78 از طبّ الائمة: 102.
3067 (1) بحار 95/ 80 نقل از عدّة الداعى.
3068 (2) مكارم الأخلاق 2/ 227 ح 2548 و از او بحار 95/ 80.
3069 (3) مكارم الأخلاق 2/ 224 ح 2544 و از او بحار 95/ 82 از امام صادق عليه السلام.
3070 (4) مكارم الأخلاق 2/ 227 ح 2547 و از او بحار 95/ 80.

3071 (5) ابراهيم 14/ 26.
3072 (6) طه: 20/ 55.
3073 (7) مكارم الأخلاق 2/ 225 و از او بحار 95/ 83.
3074 (8) بقره: 2/ 112.
3075 (1) مِنْکَ: خ.
3076 (2) بحار 95/ 83- 84 از طبّ الائمة: 31.
3077 (3) فتح: 48/ 1- 7.
3078 (4) بحار 95/ 84 از طبّ الائمة: 33.
3079 (5) مكارم الأخلاق 2/ 248 ح 2599 و از او بحار 95/ 84 از امام باقر عليه السلام.
3080 (6) كهف: 18/ 27.
3081 (7) بحار 95/ 85 از طبّ الائمة: 32 از امام صادق عليه السلام.
3082 (8) أمالى طوسى: م 7، ح 36 و مفيد: م 22، ح 9 و از او بحار 95/ 86 از امام صادق عليه السلام.
3083 (1) بِعِصْمَةِ: خ ل.
3084 (2) مستطرفات سرائر: 61، ح 36 و از او بحار 95/ 88.
3085 (3) خصال صدوق 2/ 616 ضمن ح 400 و مكارم الأخلاق 2/ 205 ح 2528 و از هر دو بحار 95/ 86 و 88.
3086 (4) مصباح كفعمى: 176، فصل 21.
3087 (5) نور: 24/ 35.
3088 (6) مكارم الأخلاق 2/ 206 ح 2531 از امام كاظم عليه السلام.
3089 (7) بحار 95/ 91 باب 79 ح 10 از دعوات راوندى از امام صادق عليه السلام.
3090 (8) انسان: 76/ 2.
3091 (1) مكارم الأخلاق 2/ 205 ح 2529.
3092 (2) مصباح كفعمى: 176، آخر فصل 21.
3093 (3) مكارم الأخلاق 2/ 270.
3094 (4) يونس: 10/ 81.
3095 (5) اعراف: 7/ 119.
3096 (6) بحار 95/ 124 از طبّ الائمة: 35.
3097 (7) اعراف: 7/ 54- 56.
3098 (8) امان سيّد ابن طاووس: 130، فصل 16 و از او بحار 95/ 132.
3099 (1) بحار 62/ 233 از طبّ الائمة: 67 و فصول المهمّة عاملى: 176.
3100 (2) بحار 95/ 150 از طبّ الائمة: 111.

3101 (3) بحار 95/ 150 از طبّ الائمة: 112.
3102 (4) بحار 95/ 150 از طبّ الائمة: 112.
3103 (5) آل عمران: 3/ 83.
3104 (6) أمالى طوسى: م 10، ح 86.
3105 (7) محاسن برقى 1/ 121 ضمن ح 128 از رسول اكرم صلى الله عليه و آله.
3106 (8) قلم: 68/ 51.
3107 (9) مجمع البيان 10/ 513 و بحار 95/ 133.
3108 (10) مكارم الأخلاق 2/ 231 ح 2553 و از او بحار 95/ 128 ح 9.
3109 (1) مكارم الأخلاق 2/ 231 ح 2554.
3110 (2) مكارم الأخلاق 2/ 286 ح 2643 و از او بحار 95/ 129.
3111 (3) ملک: 67/ 3- 4.
3112 (4) مكارم الأخلاق 2/ 289 و از او بحار 95/ 131.
3113 (5) جنّة الأمان كفعمى و از او بحار 95/ 132.
3114 (1) ملک: 67/ 3- 4.
3115 (2) بحار 95/ 42 ح 3 نقل از كتابى عتيق از غروى.
3116 (3) وَبِرُسُلِهِ: خ ل.
3117 (4) بحار 95/ 136 ح 1 و 3 از خصال صدوق و مكارم الأخلاق.
3118 (5) بحار 95/ 136.
3119 (6) اسراء: 17/ 110- 111.
3120 (7) مكارم الأخلاق 2/ 46 ح 2106 و از او بحار 95/ 139.
3121 (8) أَسْلَمَ: اسم ستاره سُها است.
3122 (9) مكارم الأخلاق 2/ 48 ح 2113 و از او بحار 95/ 145 از امام صادق عليه السلام.
3123 (10) مكارم الأخلاق 2/ 48 ح 2112 و از او بحار 95/ 145 از امام رضا عليه السلام.
3124 (1) مكارم الأخلاق 2/ 283 ح 3638 و از او بحار 95/ 146.
3125 (2) صافّات: 37/ 79- 81.
3126 (3) خصال 2/ 619 ضمن ح 400.
3127 (4) بحار 95/ 147 نقل از دعوات راوندى.
3128 (1) كافى 2/ 523 ح 5.
3129 (2) كافى 2/ 523 ح 6.
3130 (3) كافى 2/ 523 ح 7.
3131 (1) شَرَقاً: غصّه، قَوَداً: قصاص. صَبْراً: كسى او را بگيرد و دست و پاى او را ببندد سپس او را گردن بزند، مُسَمّاً: اينكه او را با سم‌بكشند.
3132 (2) الَّذِى: خ ل.

3133 (3) صفّ: 61/ 4.
3134 (4) وَقْر: کری.
3135 (1) کافی 2/ 525 ح 13.
3136 (2) صافّات: 37/ 180- 182.
3137 (3) روم: 30/ 17- 19.
3138 (4) رَبُّنا وَ: خ.
3139 (5) عَمِلْتُ سُوءً وَ: خ.
3140 (6) کافی 2/ 528 ح 20.
3141 (1) جمله صَلَواتُ اللَّهِ عَلَيْهِما وَآلِهِما در مصدر نمی‌باشد.
3142 (2) کافی 2/ 529 ح 21.
3143 (1) اللَّهُمَّ: خ.
3144 (2) بِهِ: نسخه.
3145 (3) در مصدر: ابْتَلَيْتَنِى.
3146 (4) کافی 2/ 529- 530 ح 23.
3147 (1) کافی 2/ 534 ح 35.
3148 (2) کافی 2/ 534 ح 36.
3149 (3) کافی 2/ 534 ح 37.
3150 (1) خَبَرَ: يعنى آگاه شد، و خَبَرَهُ كَنَصَرَهُ: يعنى آزمود او را.(منه).
3151 (2) کافی 2/ 535 ح 1 و من لا يحضره الفقيه 1/ 470 ح 1354 و تهذيب الأحكام 2/ 117 ح 438.
3152 (3) عدّة الداعى: 298 و کافی 2/ 504.
3153 (4) کافی 2/ 536 ح 4.
3154 (5) کافی 2/ 537 ح 9.
3155 (1) کافی 2/ 539 ح 15.
3156 (2) تهذيب الأحكام 2/ 116 ح 437.
3157 (3) کافی 2/ 540 ح 18.
3158 (4) کافی 2/ 538 ح 11 و در آن: سُبْحانَ رَبِّ.
3159 (5) کافی 2/ 539 ح 13.
3160 (1) کافی 2/ 540 ح 1.
3161 (2) کافی 2/ 541 ح 2.
3162 (3) کافی 2/ 541 ح 3.
3163 (4) کافی 2/ 542 ح 5.
3164 (1) بلا حَوْل: خ ل.
3165 (2) کافی 2/ 542 ح 7.
3166 (3) کافی 2/ 542 ح 8.
3167 (4) کافی 2/ 543 ح 9.

3168 (5) کافی 2/ 543 ح 12.
3169 (1) کافی 2/ 544 ح 1.
3170 (2) کافی 2/ 544 ح 3.
3171 (1) کافی 2/ 545 ح 1.
3172 (1) کافی 2/ 548 ح 6.
3173 (1) کافی 2/ 549 ح 8.
3174 (1) نساء: 4/ 32.
3175 (2) کافی 2/ 550 ح 1.
3176 (3) کافی 2/ 551 ح 4.
3177 (4) مِنْ فَضْلِکَ: خ ل.
3178 (1) کافی 2/ 552 ح 5.
3179 (2) مصباح المتهجّد: 147.
3180 (3) کافی 2/ 552 ح 7.
3181 (4) زَهْرَتُهُ: خ ل.
3182 (5) وَ: خ.
3183 (1) أَزْلِها: أی شدّتها.
3184 (2) کافی 2/ 553 ح 13.
3185 (3) ص 903.
3186 (1) کافی 2/ 554 ح 1.
3187 (2) کافی 2/ 555 ح 4.
3188 (1) کافی 2/ 556 ح 1.
3189 (2) کافی 2/ 556 ح 2.
3190 (3) کافی 2/ 556 ح 6.
3191 (1) کافی 2/ 557 ح 7.
3192 (2) کافی 2/ 558 ح 7.
3193 (1) وَالْإِکْرام: خ.
3194 (2) کافی 2/ 558 ح 8.
3195 (3) صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ: نسخه.
3196 (4) نَفْسِی وَ إِلَیْکَ وَجَّهْتُ: خ.
3197 (1) إلّاباللّه: خ ل.
3198 (2) کافی 2/ 559 ح 10.
3199 (3) کافی 2/ 560 ح 13 از امام باقر علیه السلام.
3200 (4) کافی 2/ 560 ح 14.
3201 (5) در کافی: الْغَرِیقِ الْغَرِیبِ.
3202 (6) کافی 2/ 560 ح 15.
3203 (1) کافی 2/ 557 ح 6.

3204 (2) کافی 2/ 557 ح 20.
3205 (3) کافی 2/ 562 ح 21.
3206 (4) شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید 20/ 316 شماره 625.
3207 (1) کافی 2/ 566 ح 7.
3208 (2) کافی 2/ 566 ح 10.
3209 (3) أوْ صَبْراً ... أوْ خُرُوجاً: خ ل.
3210 (4) کافی 2/ 567 ح 16.
3211 (5) کافی 2/ 568 ح 18.
3212 (1) کافی 2/ 568 ح 19.
3213 (1) وَ: خ.
3214 (2) کافی 2/ 568 ح 1.
3215 (3) کافی 2/ 573 ح 13.
3216 (4) کافی 2/ 569 ح 3.
3217 (1) کافی 2/ 571 ح 8.
3218 (2) کافی 2/ 571 ح 9.
3219 (3) کافی 2/ 572 ح 11.
3220 (4) کافی 2/ 573 ح 14.
3221 (1) کافی 2/ 577 ح 1.
3222 (2) کافی 2/ 578 ح 2.
3223 (3) یا مَوْلاهُ: خ ل.
3224 (4) یَا غایَتَاهُ: خ.
3225 (1) کافی 2/ 578 ح 4.
3226 (2) کافی 2/ 578 ح 5.
3227 (3) ارشاد مفید 2/ 96 و تاریخ طبری 5/ 423 و بحار 45/ 4.
3228 (4) دعوات راوندی: 54، ح 137 و بحار 95/ 161.
3229 (1) کافی 2/ 581 ح 15.
3230 (2) کافی 2/ 585 ح 22.
3231 مرکز تحقیقات حج، مفاتیح الجنان، 1جلد، نشر مشعر - تهران.
3232 (3) کافی 2/ 579 ح 6.
3233 (4) کافی 2/ 579 ح 7.
3234 (5) ذلِکَ: خ ل.
3235 (6) ذلِکَ: خ ل.
3236 (7) کافی 2/ 579 ح 8.
3237 (8) کافی 2/ 580 ح 11.
3238 (1) زید: خ ل و کافی.
3239 (2) کافی 2/ 580 ح 13 و در آن: وَافْعَلْهُ بِهِمْ.

3240 (3) كافى 2/ 580 ح 14.
3241 (1) كافى 2/ 581 ح 16.
3242 (2) كُلِّ: خ.
3243 (1) وَتَصَدَّعَ: خ.
3244 (2) حَتّى: خ ل.
3245 (3) كافى 2/ 582 ح 17.
3246 (4) وَأَ نْتَ اللَّهُ لَاإِلهَ إِلّا أَ نْتَ الْغَنِىُّ الْحَمِيدُ: نسخه.
3247 (1) به فتح همزه و كسر جيم و سكون زاء، يعنى بگذران مرا بر صراط.(منه).
3248 (2) كافى 2/ 583 ح 18.
3249 (1) در كافى: يَا حَنَّانُ يا مَنّانُ.
3250 (2) صافّات: 37/ 75.
3251 (3) كافى 2/ 584 ح 19.
3252 (4) وَآلِهِ: خ ل.
3253 (1) كافى 2/ 584 ح 20.
3254 (2) كافى 2/ 585 ح 21.
3255 (3) كافى 2/ 585 ح 23.
3256 (4) فَرَقاً: ترس.
3257 (5) صالِحِ: خ.
3258 (1) كافى 2/ 585- 587 ح 24.
3259 (2) مصباح المتهجّد: 143 و بحار 87/ 271.
3260 (3) كافى 2/ 587 ح 25.
3261 (4) بِهِ: نسخه.
3262 (1) در كافى: وَلَا تَبْتَلِنِى.
3263 (2) سَكِينَةً: خ ل.
3264 (3) كافى 2/ 587- 589 ح 26.
3265 (4) كافى 2/ 589 ح 27.
3266 (5) كافى 2/ 589 ح 28.
3267 (1) كافى 2/ 589 ح 29.
3268 (2) اين جمله مقابل جمله اوّل است، حاصلش آن است كه: چنان مكن كه دنيا را از من بگيرى و رغبت من به دنيا باشد، بلكه دنيا را به من بده و رغبتم را بگير كه زهد در آن ورزم.(منه).
3269 (3) كافى 2/ 590 ح 30.
3270 (1) عَن: خ ل.
3271 (2) مصدر: وَضَعُفَتْ.
3272 (1) إِلبطر: شدّت خوشحالى.

3273 (2) أبلِيتُ: خ.
3274 (3) مصدر: رَبِّ.
3275 (4) وَشَرابِها: خ ل.
3276 (1) تَشْبِيهِ: خ ل.
3277 (2) وَالْهُدَى: خ.
3278 (3) و في المصباح: أوِ الضَّلالةِ بالهُدى، وهو الظاهر.
3279 (4) وَالْكُفْرَ: خ.
3280 (5) كافى 2/ 590- 592 ح 31.
3281 (1) حدائق الناظرة 21/ 396 از كافى 5/ 134 ح 9.
3282 (1) كافى 2/ 592 ح 31.
3283 (1) وتُعْيِينِى: خ ل.
3284 (2) كافى 2/ 592 ح 32.
3285 (1) مصدر: وَابْنُ عَبْدِكَ وَابْنُ أَمَتِكَ.
3286 (2) أَوَّلًا: خ.
3287 (1) كافى 2/ 593- 595 ح 33.
3288 (2) كافى 2/ 595 ح 34.
3289 (1) مهج الدعوات: 4.
3290 (2) مهج الدعوات: 5.
3291 (3) در مصدر: صَدَدْتُ. وَصَدَّهُ: مَنَعَهُ وَصَرَفَهُ.(صحاح اللغة ومعجم)
3292 (4) نمل: 27/ 85.
3293 (5) مؤمنون: 23/ 108.
3294 (1) طه: 20/ 111.
3295 (2) طه: 20/ 108.
3296 (3) اسراء: 17/ 46.
3297 (4) اسراء: 17/ 45.
3298 (5) يس: 36/ 9.
3299 (6) يس: 36/ 65.
3300 (7) نمل: 27/ 85.
3301 (8) انفال: 8/ 63.
3302 (9) مهج الدعوات: 15.
3303 (1) مهج الدعوات: 23.
3304 (2) فوادح: سختى و بلا.
3305 (3) جوائح: شدائد.
3306 (4) مهج الدعوات: 28.
3307 (1) مهج الدعوات: 33- 34.
3308 (2) مهج الدعوات: 42.

3309 (3) مهج الدعوات: 44.
3310 (4) مهج الدعوات: 45.
3311 (5) مهج الدعوات: 45.
3312 (1) مهج الدعوات: 49.
3313 (2) مهج الدعوات: 45- 68.
3314 (3) مهج الدعوات: 71- 72.
3315 (1) وَ: خ. و در مصدر هم نيست.
3316 (2) اعراف: 7/ 196.
3317 (3) توبه: 9/ 129.
3318 (4) مهج الدعوات: 75.
3319 (5) مهج الدعوات: 102- 103.
3320 (1) مهج الدعوات: 175.
3321 (2) مهج الدعوات: 258.
3322 (3) منه: خ ل.
3323 (4) خَوْفَهُ: خ ل.
3324 (1) الغُنْمِ: خ ل.
3325 (2) در مصدر: صَرِيخَ تَكْسِيرِها.
3326 (3) مهج الدعوات: 259.
3327 (4) وَإِبْطالِها: خ ل.
3328 (1) رَبِّ: نسخه.
3329 (2) رَبِّ: نسخه. إِيَّاىَ: خ ل.
3330 (3) عَلَيَّ: نسخه.
3331 (4) وَأَزِلْنِى: نسخه.
3332 (5) وَتَطَوَّلْ: نسخه.
3333 (6) رَبِّ: نسخه.
3334 (7) وَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ: نسخه.
3335 (8) مهج الدعوات: 259- 260.
3336 (9) وَأَفِدْنِى بِهِ: نسخه.
3337 (10) وَاكْلَأْنِى فِيهِ: نسخه.
3338 (1) وَقَرِّبْ مِنِّى الْبَعِيدَ لِطُولِ انْباطِ الْمَناهِلِ: نسخه.
3339 (2) وَهَنِّئْنِى: خ ل.
3340 (3) مهج الدعوات: 260.
3341 (1) مهج الدعوات: 261.
3342 (1) مهج الدعوات: 262.
3343 (2) مَصِيرِى: خ ل.

3344 (3) کلمات: واحتفالًا، واجتهاداً، وتثبيتاً: هم به نصب وارد شده است و هم به جر.
3345 (4) وَ: خ.
3346 (5) جَلَد(محرّکه): پوست شتر کُره که به چیزی آکنده کنند تا ناقه به خیال بچه خود مهربان شده شیر دهد، و در این جا ذکر آن‌شاید برای آن باشد که اراده شده باشد به آن که من در وقت معصیت و گناه کردن گویا شعور و ادراک و جان نداشتم و مجسّمه بی‌روحی بودم و اگرنه معصیت و نافرمانی نمی‌کردم، واللّه تعالی العالم،(منه).
3347 (1) مهج الدعوات: 262.
3348 (2) التوامک: شترهای بزرگ کوهان.
3349 (3) وَالتَّنَقُّلِ: نسخه.
3350 (1) مهج الدعوات: 263.
3351 (2) وَعَدَی الطَّوْرَ: یعنی تجاوز کرد از حد.
3352 (3) أَخْمِلْ: خ ل.
3353 (4) مهج الدعوات: 263- 264.
3354 (1) مهج الدعوات: 264 و جمله:« إنّک المنّان الوهّاب» در آن نیست.
3355 (1) مُبْتَلی: خ ل.
3356 (2) کذا فی المهج، و لعلّ« إلیک» بمعنی« عنک»، لیستقیم المعنی، وفی البلد الأمین هکذا: أَنْ أَرْغَبَ إِلی ضَعِیفٍ مِثْلِی وَمَنْ هُوَ فِی التَّحَوُّلِ شَکْلِی إلی آخره.(منه).
3357 (3) مهج الدعوات: 265.
3358 (4) آل عمران: 3/ 160.
3359 (5) طه: 20/ 5.
3360 (1) بروج: 85/ 12- 16.
3361 (2) توبه: 9/ 129.
3362 (3) مهج الدعوات: 299.
3363 (4) مهج الدعوات: 300.
3364 (5) واقعه: 56/ 76.
3365 (6) مهج الدعوات: 300.
3366 (1) مهج الدعوات: 333 و از او بحار 93/ 272.
3367 (2) المجتنی سیّد ابن طاووس: 72.
3368 (3) المجتنی: 79- 80.
3369 (1) المجتنی: 80- 81.
3370 (2) المجتنی: 107.
3371 (3) یَا: خ.

3372 (4) المجتنى: 110.
3373 (1) كافى 2/ 620 ح 3.
3374 (2) كافى 2/ 621 ح 5.
3375 (3) كافى 2/ 621 ح 6.
3376 (4) كافى 2/ 621 ح 7.
3377 (1) كافى 2/ 621 ح 8.
3378 (2) كافى 2/ 622 ح 11.
3379 (3) كافى 2/ 623 ح 14.
3380 (4) كافى 2/ 623 ح 16.
3381 (5) كافى 2/ 623 ح 17.
3382 (6) كافى 2/ 624 ح 20.
3383 (1) اعراف: 7/ 196.
3384 (2) زمر: 39/ 67.
3385 (3) آل عمران: 3/ 83.
3386 (4) توبه: 9/ 128.
3387 (5) نور: 24/ 40.
3388 (6) اسراء: 17/ 110- 111.
3389 (7) كافى 2/ 624 ح 21.
3390 (8) زلزله: 99/ 1.
3391 (1) كافى 2/ 626 ح 24.
3392 (2) كافى 2/ 633 ضمن ح 26.
3393 (3) شورى: 42/ 53.
3394 (4) كافى 2/ 632 ح 18.
3395 (5) كافى 2/ 629 ح 9.
3396 (1) مصباح كفعمى: 48- 49، فصل 11 و خلاصة الأذكار: 71، فصل 3.
3397 (2) خلاصة الأذكار: 71، فصل 3.
3398 (1) خلاصة الأذكار: 70، فصل 3.
3399 (2) حاشيه مصباح كفعمى: 47، فصل 11.
3400 (3) خلاصة الأذكار: 70، فصل 3.
3401 (4) بحار 92/ 328.
3402 (5) بحار 62/ 182 از طبّ الائمة: 103.
3403 (6) بحار 61/ 182.
3404 (1) علل الشرايع 2/ 575 باب 377.
3405 (2) علل الشرايع 2/ 575 باب 377 و از او بحار 62/ 161- 162.

3406 (3) بحار 71/ 34 از كافى 2/ 97 و ج 93/ 218 از طبّ الائمة: 112.
3407 (4) بحار 93/ 218 از دعوات راوندى.
3408 (5) كافى 6/ 11 ح 1.
3409 (6) كافى 6/ 30 و وسائل الشيعة 21/ 426.
3410 (1) اقتباس از آيه 79 انعام: 6.
3411 (2) انعام: 6/ 162- 163.
3412 (3) كافى 6/ 31 ح 4 و در آن: بِسْمِ اللَّهِ وَاللَّهُ أَكْبَرُ.
3413 (1) حلية المتّقين: 86- 88، فصل 9.
3414 (2) جواهر الكلام 31/ 271 كتاب النكاح.
3415 (1) من لا يحضره الفقيه 4/ 488 ح 4726.
3416 (2) فتح الأبواب: 156.
3417 (3) بحار 91/ 245.
3418 (1) ذكرى الشيعة 4/ 269- 270.
3419 (2) فتح الأبواب: 281، باب 22.
3420 (1) بحار 91/ 285.
3421 (2) بحار 93/ 217 از ثواب الأعمال: 26 و أمالى صدوق.
3422 (3) ممتحنه: 60/ 4.
3423 (4) من لا يحضره الفقيه 1/ 252 و علل الشرايع 2/ 348.
3424 (5) من لا يحضره الفقيه 1/ 130 و معانى الأخبار: 291.
3425 (1) بحار 20/ 390 از محمّد بن اسحاق.
3426 (2) هود: 11/ 113.
3427 (3) تفسير كنز الدقائق 6/ 251 از تفسير على بن ابراهيم قمى 1/ 338.
3428 (4) در مصدر: وَيا عَوْنَ الضُّعَفاءِ.
3429 (1) خصال 2/ 510 ح 1 از ابواب نوزده‌گانه.
3430 (2) عدّة الداعى: 311 در ذكر دعوات مختصه به اوقات شماره 10.
3431 (1) كافى 1/ 337.
3432 (2) عدّة الداعى: 324 در چيزهائيكه به دعا ملحق شده باب 5.
3433 (3) عدّة الداعى: 337 در استشفاء به قرآن شماره 4.
3434 (4) عدّة الداعى: 341، باب 6.
3435 (5) عدّة الداعى: 342 در تلاوت قرآن ح 5، و حلية المتّقين: 131، فصل 5.
3436 (1) عدّة الداعى: 343 در تلاوت قرآن ح 8 و ثواب الأعمال: 127.

3437 (2) عدّة الداعى: 343 در تلاوت قرآن ح 9 و محاسن برقى 1/ 179 باب 21 و ثواب الأعمال: 128 و از او بحار 92/ 344.
3438 (3) عدّة الداعى: 344 در تلاوت قرآن ح 10 و ثواب الأعمال: 128.
3439 (4) نُحاساً: خ ل.
3440 (5) بقره: 2/ 243.
3441 (6) حجر: 15/ 34.
3442 (7) قصص: 28/ 21.
3443 (8) اسراء: 17/ 1.
3444 مركز تحقيقات حج، مفاتيح الجنان، 1جلد، نشر مشعر - تهران.
3445 (1) نازعات: 79/ 46.
3446 (2) دخان: 44/ 26- 27.
3447 (3) دخان: 44/ 29.
3448 (4) اعراف: 7/ 13.
3449 (5) اعراف: 7/ 18.
3450 (6) نمل: 27/ 37.
3451 (7) عدّة الداعى: 345.
3452 (8) امان ابن طاووس: 52، باب 2.
3453 (9) بحار 95/ 339 از مكارم الأخلاق 2/ 166 ح 2413 باب 10.
3454 (1) من لا يحضره الفقيه 1/ 25.
3455 (2) كافى 2/ 504 ح 6.
3456 (1) زاد المعاد: 536.
3457 (1) إِلَّا أَنْتَ وَحْدَكَ لا شَرِيكَ لَكَ: خ ل.
3458 (2) عَبْدُكَ وَرَسُولُكَ: خ ل.
3459 (3) وَأَنَّكَ تَبْعَثُ: خ ل.
3460 (4) وَعَدْتَ: خ ل.
3461 (1) وَصَفْتَ ... شَرَعْتَ ... قُلتَ ... أَنزَلتَ: خ ل.
3462 (2) إِماماً: خ ل.
3463 (3) مريم: 19/ 87.
3464 (1) عَبْدُهُ وَ: نسخه.
3465 (2) وَ: خ.
3466 (3) مَوعِدُهُ: خ ل.
3467 (1) مصباح المتهجّد: 15- 18.
3468 (1) در مصدر: وَارْحَمْهُ وَإِيّانا.
3469 (2) در مصدر: وَارْحَمْها وَإِيّانا.
3470 (1) زاد المعاد: 553- 559.

3471 (1) زاد المعاد: 540- 542.
3472 (1) حلية المتّقين: 234.
3473 (1) مِنَ الْأَئِمَّةِ الطَّاهِرِينَ: خ.
3474 (1) وَآمِنْ: خ ل.
3475 (2) مصباح المتهجّد: 19- 21.
3476 (3) زاد المعاد: 564.
3477 (4) زاد المعاد: 569.
3478 (1) زاد المعاد: 564- 567.
3479 (2) پس از آن در اصل چنين آمده است: نويسنده كتاب شريف طاهر خوشنويس ابن المرحوم المغفور الحاج عبدالرحمان غفر اللّه تعالى ذنوبهما، تاريخ شهر شوّال المكرّم يكهزار و سيصد و پنجاه و نه(1359) قمرى هجرى.
3480 (1) بحار 94/ 242 از تحف العقول.
3481 (2) بحار 94/ 312 از خط جبعى نقل از خط شهيد.
3482 (1) امان سيّد ابن طاووس: 163، باب 12، فصل 3 و از او بحار 95/ 67.
3483 (2) بحار 95/ 82 از طبّ الائمة: 38.
3484 (3) مكارم الأخلاق 2/ 246 شماره 2596.
3485 (4) آل عمران: 3/ 145.
3486 (5) بحار 95/ 68 از طبّ الائمة: 30.
3487 (6) فصّلت: 41/ 42.
3488 (7) بحار 92/ 109 از طبّ الائمة: 28.
3489 (8) بحار 95/ 8 از طبّ الائمة: 41.
3490 (1) مؤمنون: 23/ 115.
3491 (2) بحار 95/ 111 از طبّ الائمة: 29.
3492 (3) انبياء: 21/ 87.
3493 (4) مكارم الأخلاق 2/ 214 و از او بحار 95/ 108.
3494 (5) بحار 91/ 274 از كشف الغمّة.
3495 (6) به جاى اسم هارون اسم آن ظالم را ببرد كه او را زندان كرده.
3496 (7) بحار 48/ 219 از عيون اخبار الرضا عليه السلام.
3497 (1) بحار 94/ 20 از تفسير عيّاشى 2/ 178 و ج 95/ 185 از تفسير قمّى: 322.
3498 (2) بحار 87/ 280 از مصباح كفعمى: 53.
3499 (3) بحار 87/ 286 از اختيار.
3500 (1) لا أَزالُ: خ ل.
3501 (2) وَسَئَلْتَنِى: خ ل.

3502 (3) عَفْوُکَ عَفْوُکَ یَا مَوْلایَ قَبْلَ جَهَنَّمَ وَالنِّیرانِ: این جمله در نسخه بحار است.
3503 (4) مصباح المتهجّد: 163.
3504 (1) بحار 23/ 213 از تفسیر فرات.
3505 (2) بحار 86/ 279.
3506 (1) مصباح المتهجّد: 238 و مصباح کفعمی: 86 و بلد الأمین: 28.
3507 (2) مُبَرِّئٍ: خ ل.
3508 (3) جواهر السنیّة: 143، باب 11.
3509 (4) کافی 5/ 500.
3510 (1) کافی 5/ 500 ح 2.
3511 (2) زمر: 39/ 53.
3512 (1) الرِّمَّةَ: استخوان پوسیده.
3513 (2) صَوْتَ: خ.
3514 (3) صحیفه سجادیّه جامعه: 375- 376، شماره 162.
3515 (1) اسْتَحْوَذَ: غالب و مستولی شد.
3516 (2) تَعْزِیراً: تغفّلًا.
3517 (3) وَتَقَشَّعَتْ عَنْهُ: کشف شد.
3518 (4) مصدر: کَثِیرَ عِصْیانِهِ کَثِیراً.
3519 (5) فَأَمَّکَ: قَصَدَکَ.
3520 (6) أَ فْرَخَ رَوْعُهُ: ذهب فزعه.
3521 (7) أَبَثَّکَ: ظاهر کرد و کشف نمود برای تو.
3522 (1) غافر: 40/ 60.
3523 (2) تَأَ نَّیْتَنِی: مهلت دادی مرا.
3524 (3) مِلَّتِکَ: شریعتک.
3525 (1) أُقارِفَ: أکتسب.
3526 (2) وَجِیبَ: خفقان.
3527 (3) لَا خَفِیرَ: لَا مُجِیرَ.
3528 (1) حَثَثْتَ: رَغَّبْتَ.
3529 (2) صحیفه سجادیّه جامعه: 151- 157، شماره 80.
3530 مرکز تحقیقات حج، مفاتیح الجنان، 1جلد، نشر مشعر - تهران.

1- حَثَثْتَ: رَغَّبْتَ.
2- صحیفه سجادیّه جامعه: 151- 157، شماره 80.
3- مرکز تحقیقات حج، مفاتیح الجنان، 1جلد، نشر مشعر - تهران.

درباره مرکز

بسم الله الرحمن الرحیم
جاهِدُوا بِأَمْوالِكُمْ وَ أَنْفُسِكُمْ في سَبيلِ اللَّهِ ذلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ
(سوره توبه آیه 41)
با اموال و جانهای خود، در راه خدا جهاد نمایید؛ این برای شما بهتر است اگر بدانید حضرت رضا (علیه السّلام): خدا رحم نماید بنده‌ای که امر ما را زنده (و برپا) دارد ... علوم و دانشهای ما را یاد گیرد و به مردم یاد دهد، زیرا مردم اگر سخنان نیکوی ما را (بی آنکه چیزی از آن کاسته و یا بر آن بیافزایند) بدانند هر آینه از ما پیروی (و طبق آن عمل) می کنند
بنادر البحار-ترجمه و شرح خلاصه دو جلد بحار الانوار ص 159
بنیانگذار مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان شهید آیت الله شمس آبادی (ره) یکی از علمای برجسته شهر اصفهان بودند که در دلدادگی به اهلبیت (علیهم السلام) بخصوص حضرت علی بن موسی الرضا (علیه السلام) و امام عصر (عجل الله تعالی فرجه الشریف) شهره بوده و لذا با نظر و درایت خود در سال 1340 هجری شمسی بنیانگذار مرکز و راهی شد که هیچ وقت چراغ آن خاموش نشد و هر روز قوی تر و بهتر راهش را ادامه می دهند.
مرکز تحقیقات قائمیه اصفهان از سال 1385 هجری شمسی تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن امامی (قدس سره الشریف) و با فعالیت خالصانه و شبانه روزی تیمی مرکب از فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مختلف مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.
اهداف :دفاع از حریم شیعه و بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام) تقویت انگیزه جوانان و عامه مردم نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی، جایگزین کردن مطالب سودمند به جای بلوتوث های بی محتوا در تلفن های همراه و رایانه ها ایجاد بستر جامع مطالعاتی بر اساس معارف قرآن کریم و اهل بیت علیهم السّلام با انگیزه نشر معارف، سرویس دهی به محققین و طلاب، گسترش فرهنگ مطالعه و غنی کردن اوقات فراغت علاقمندان به نرم افزار های علوم اسلامی، در دسترس بودن منابع لازم جهت سهولت رفع ابهام و شبهات منتشره در جامعه عدالت اجتماعی: با استفاده از ابزار نو می توان بصورت تصاعدی در نشر و پخش آن همت گمارد و از طرفی عدالت اجتماعی در تزریق امکانات را در سطح کشور و باز از جهتی نشر فرهنگ اسلامی ایرانی را در سطح جهان سرعت بخشید.

از جمله فعالیتهای گسترده مرکز :
الف)چاپ و نشر ده ها عنوان کتاب، جزوه و ماهنامه همراه با برگزاری مسابقه کتابخوانی
ب)تولید صدها نرم افزار تحقیقاتی و کتابخانه ای قابل اجرا در رایانه و گوشی تلفن سهمراه
ج)تولید نمایشگاه های سه بعدی، پانوراما ، انیمیشن ، بازيهاي رايانه اي و ... اماکن مذهبی، گردشگری و...
د)ایجاد سایت اینترنتی قائمیه www.ghaemiyeh.com جهت دانلود رایگان نرم افزار هاي تلفن همراه و چندین سایت مذهبی دیگر
ه)تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و ... جهت نمایش در شبکه های ماهواره ای
و)راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی (خط 2350524)
ز)طراحی سیستم هاي حسابداري ، رسانه ساز ، موبایل ساز ، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک ، SMS و...
ح)همکاری افتخاری با دهها مرکز حقیقی و حقوقی از جمله بیوت آیات عظام، حوزه های علمیه، دانشگاهها، اماکن مذهبی مانند مسجد جمکران و ...
ط)برگزاری همایش ها، و اجرای طرح مهد، ویژه کودکان و نوجوانان شرکت کننده در جلسه
ی)برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم و دوره های تربیت مربی (حضوری و مجازی) در طول سال

دفتر مرکزی: اصفهان/خ مسجد سید/ حد فاصل خیابان پنج رمضان و چهارراه وفائی / مجتمع فرهنگي مذهبي قائمیه اصفهان
تاریخ تأسیس: 1385 شماره ثبت : 2373 شناسه ملی : 10860152026
وب سایت: www.ghaemiyeh.com ایمیل: Info@ghaemiyeh.com
فروشگاه اینترنتی: www.eslamshop.com
تلفن 25-2357023- (0311) فکس 2357022 (0311) دفتر تهران 88318722 (021) بازرگانی و فروش 09132000109 امور کاربران 2333045(0311)

نکته قابل توجه اینکه بودجه این مرکز؛ مردمی ، غیر دولتی و غیر انتفاعی با همت عده ای خیر اندیش اداره و تامین گردیده و لی جوابگوی حجم رو به رشد و وسیع فعالیت مذهبی و علمی حاضر و طرح های توسعه ای فرهنگی نیست، از اینرو این مرکز به فضل و کرم صاحب اصلی این خانه (قائمیه) امید داشته و امیدواریم حضرت بقیه الله الاعظم عجل الله تعالی فرجه الشریف توفیق روزافزونی را شامل همگان بنماید تا در صورت

امکان در این امر مهم ما را یاری نمایندانشاالله.
شماره حساب 621060953 ، شماره کارت :6273-5331-3045-1973و شماره حساب شبا : IR90-0180-0000-0000-0621-0609-53به نام مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان نزد بانک تجارت شعبه اصفهان – خیابان مسجد سید

ارزش کار فکری و عقیدتی

الاحتجاج - به سندش، از امام حسین علیه السلام -: هر کس عهده دار یتیمی از ما شود که محنتِ غیبت ما، او را از ما جدا کرده است و از علوم ما که به دستش رسیده، به او سهمی دهد تا ارشاد و هدایتش کند، خداوند به او می‌فرماید: «ای بنده بزرگوار شریک کننده برادرش! من در کَرَم کردن، از تو سزاوارترم. فرشتگان من! برای او در بهشت، به عدد هر حرفی که یاد داده است، هزار هزار، کاخ قرار دهید و از دیگر نعمت‌ها، آنچه را که لایق اوست، به آنها ضمیمه کنید».

التفسیر المنسوب إلى الإمام العسکری علیه السلام: امام حسین علیه السلام به مردی فرمود: «کدام یک را دوست‌تر می‌داری: مردی اراده کشتن بینوایی ضعیف را دارد و تو او را از دستش می‌رَهانی، یا مردی ناصبی اراده گمراه کردن مؤمنی بینوا و ضعیف از پیروان ما را دارد، امّا تو دریچه‌ای [از علم] را بر او می‌گشایی که آن بینوا، خود را بِدان، نگاه می‌دارد و با حجّت‌های خدای متعال، خصم خویش را ساکت می‌سازد و او را می‌شکند؟».

[سپس] فرمود: «حتماً رهاندن این مؤمن بینوا از دست آن ناصبی. بی‌گمان، خدای متعال می‌فرماید: «و هر که او را زنده کند، گویی همه مردم را زنده کرده است»؛ یعنی هر که او را زنده کند و از کفر به ایمان، ارشاد کند، گویی همه مردم را زنده کرده است، پیش از آن که آنان را با شمشیرهای تیز بکشد».

مسند زید: امام حسین علیه السلام فرمود: «هر کس انسانی را از گمراهی به معرفت حق، فرا بخواند و او اجابت کند، اجری مانند آزاد کردن بنده دارد».

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشـانی
www.Ghaemiyeh.com
www.Ghaemiyeh.net
www.Ghaemiyeh.org
www.Ghaemiyeh.ir
مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.
۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹